

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у понедеоник 1. јануара 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Декрет и правилник, који је благоизволила Његова Светост, преузвишени господин *Георгије Бранковић*, архиепископ карловачки, митрополит и патријарх српски, издати у погледу установљавања и попуњавања службе ризничара (скевофилакса) при саборној цркви карловачкој храма св. оца Николаја.

Бр. 165/през. арх. ех 1895.

Пречасном Господину

Лукијану Богдановићу

Митрополитско-Патријаршком Протосинђелу

у Карловцима.

У тежњи, да стално осигурамо нужни ред и благообразност при светим црквеним богослужењима и јавним литијама у месту Наше столице, одлучили смо, да по примеру драге Нам матере православне цркве цариградске, установимо при овдашњој саборној цркви Наше Митрополије службу ризничара (скевофилакса), коју одлуку овим у дело приводимо, установљавајући овим службу ризничара при саборној цркви карловачкој храма св. оца Николаја.

Но како при двору Нашем налазећи се протосинђели, као такови, неимаћаху, нити и данас имају засебне какве службе или опредељења, то за нужно налазимо, да и дотле, докле им се друга служба дворска не определи, служба ризничара повери и у дужност стави.

С овим у свези постављамо Пречасност Вашу за ризничара (скевофилакса) Нашег при саборној цркви карловачкој, очекујући од Вас, да ћете послове ове службе своје најсавесније и најревносније у смислу приложеног овде под ·/· правилника обављати.

За све напутке, обавештаје и одредбе, које су у правилнику томе споменуте, имаћете претходно добити од Нас упутство, односно овлаштење, а свештенству ћете пружна приоштења чинити вољно и братољубно, избегавајући све, што би до спора или жалбе какве довести могло. Буде ли пак каквих несугласица, имаћете о томе Нас известити, те ћемо се постарати, да се исте изравнају и одклоне.

Уздајући се у помоћ Божију, свест овомесног свештенства и ревност Вашу у вршењу поверене Вам службе, питамо се слатком надом, да ће се од сада слава Свемогућега велељепније, складније и усрдније у светом саборном храму Наше столице узносити, а кроз то и верни на већу усрдност светим црквеним богослужењима побуђивати, па се и Ми најумилније Богу молимо, да установу ову нашу у славу светога имена Свога благословом својим благослови, а Вас позивамо, да се постарате, да се овај Наш декрет са правилником заједно штампа у званичном делу „Српскога Сиона,“ — и пошто исти буде тим начином у име Наше проглашен, наређујемо, да се сви, којих се било која одредба у дотичноме правилнику садржана — тиче, сходно истој управљају.

Дано у патријарашкој Нашој резиденцији у Ср. Карловцима на дан св. Оца Николаја у години служења Нашег свештеничког четрдесетој, патријаршествовања шестој, а рођења по плоти Господњег 1895.

Георгије Бранковић с. р.
Патријарх.

Правилник.

У тежњи, да стално осигурамо нужни ред и благообразност при светим црквеним богослужењима и јавним литијама у месту Наше столице, одлучили смо, да по примеру драге Нам матере православне цркве Цариградске, установимо при овдашњој саборној цркви Наше Митрополије службу ризничара (скевофилакса), коју одлуку овим у дело приводимо, установљавајући овим службу ризничара при саборној цркви карловачкој храма св. оца Николаја.

Послови службе ове састојаће се у следећем:

1.

Надгледање сасуда, драгоцености и свештених одежда, које су у смислу члана 8. декларације од 16. јула 1779. унесене у инвентар овдашње Митрополитске цркве (саборне) и које служе како на црквену, тако и на употребу Митрополитског свештенства, а чувају се у ризници те цркве, нарочито пак пажење на то, да ли се споменути сасуди, драгоцености и свештене одежде чувају са оном опрезношћу и марљивошћу, која је за то потребна, исто тако, да ли се о њима води тачан попис у инвентару са свима нужним податцима, из којих би се свагда могло дознати, у каквом су стању, каква им је вредност, од куд и каде су набављене.

2.

Подношење годишњег извештаја Нама, свагда на концу године, о стању ризнице, као и подношење предлога о поправкама, које би се на појединим предметима имале извести, или чиме би се ризница имала попунити, исто тако и за можда целисходније уређење ризнице, бољега чувања предмета у њој и томе слично.

3.

Одређивање богослужбених утвари за Архијерејска богослужења и свештених одежда за Архијереја и свештенство, које с њиме служи.

4.

Старање о томе, да се свагда на време одреде и обавесте презвитери и ђакони, који ће са Архијерејем у свршавању богослужења учествовати, при чему се има пазити, да то бива, колико је могуће по реду и са потребном променом, а и с обзиром на друга званична занимања појединих презвитера и ђакона.

5.

Давање обавештаја и упутстава овомесном свештенству по свима у опште питањима, која се тичу појединих богослужења, како у погледу времена, у које ће се обавити, тако и начина, на који ће се обављати.

6.

Објављивање времена свештенству одређеном за учествовање у архијерејском богослужењу, у које ће се исто скупљати на обављање „послѣдованїя къ скитомъ причащенїю.“

7.

Извештавање професора црквеног правила у овдашњем православном српском богословском училишту о одредбама Нашим у погледу извршавања правила црквеног у појединим приликама од стране појаца.

8.

Старање о томе, да се у овдашњој саборној цркви у дане већих празника, када не би било архијерејског богослужења, свршава саборно богослужење од најмање тројице презитера, у колико може да буде са ђаконом једним или више њих, у коју ће сврху бивати мештанско свештенство по извесном реду одређивано.

9.

Договорно са појединим члановима овомесног свештенства установљавање о томе, ко ће у саборној цркви на литургијама у недељне и празничне дане проповедати, као и вођење евиденције о вршењу службе од стране овомесног свештенства.

10.

Пажење на то, да при јавним литијама и другим службама, у којима свештенство саборно учествује, влада међу њима добар ред у сваком погледу, како верни народ не би с те стране добивао рђава изгледа.

Дано у Карловцима на дан св. оца Николаја у години служења Нашег свештеничког четрдесетој, патријаршествовања шестој, а рођења по плоти Господњег 1895.

Георгије Бранковић с. р.
Архијепископ Карловачки, Митрополит и Патријарх српски.

Наредба

Његовог Високопреосвештенства, епископа бачког *Германа Опачића*, о укидању свију обичаја у епархији бачкој, који приликом венчања у цркви смерају на какво год плаћање и потраживање од брачних парова. К. 1778. ех 1895.

Пречасни г. Протопрезвитер!

У колико би се и после ступања у живот закона о такозваном грађанском браку одржавао гдегод у подручју Наше епархије пређашњи обичај, да се од брачних парова приликом њиховог венчања изискују неке пристојбе и приноси као: за црквене венце, школски фонд (који се и мимо тога код добре воље подномоћи даје) и друга уобичајена плаћања — овим за будуће наређујемо, да у опште сваки такав на плаћање смерајући обичај приликом венчања безусловно престати има.

О чем непропустите Прец.-Ваша парох. свештенство а посредством тога и црк. општине протопрезвитерата вашег знања и равнања ради обавестити.

У Нов. Саду 23 дец. 1895.

Герман Опачић с. р.
Епископ.

Одликовања.

Преосвећени господин Никанор Поповић српски темишварски благоизволио је одликовати црквеним појасом, које за дугогодишње ревно и савесно службовање цркви и народу, које за заслуге на пољу наше црквене књижевности, ове свештенике темишварске дијецезе: Захарију Стојановића, пароха варјашког, Саву Фемића, пароха гладског, Петра Предраговића, пароха куманског, Милутина Думића, пароха меленачког, Јована Јакшића, пароха у Срп. Црњи, Југа Станкића, пароха тарашког.

Ad M. 615 623. Сни. 38. ех 1895.

УСТАВ

за монашку школу спојену са интернатом за образовање манастирско-монашкога свештенства у манастиру Хопову.

§. 1.

За религијозно-морално, богословско, економско и опће образовање манастирско-монашкога свештенства оснива се монашка школа са интернатом у сремско фрушкогорском манастиру Хопову, која се издржава од свију карловачкој митрополији подређених манастира са годишњим новчаним прилозима, којих меру одређује према

потреби и броју питомаца свагдашњи Патријарх српски у споразуму са св. архијерејским синодом.

§. 2.

Врховну управу и надзор над заводом врши у име св. архијерејскога синода свагдашњи Патријарх српски, као врховни патрон монашке школе. Но за непосредније управљање и надзирање завода постоји још посебни Патронат монашке школе, састављен из 6 манастирских настојатеља и то: 3 манастирска настојатеља из сремско фрушкогорских манастира, 1 настојатељ из бачке или будимске епархије, 1 из темишварске или вршачке и 1 из пакрачке, или горњокарловачке епархије.

§. 3.

Чланове патроната бира из своје средине збор свих манастирских настојатеља у митрополији карловачкој, а потврђује их у звању им свагдашњи Патријарх српски, односно заменик му. Мандат изабраним члановима патроната траје 6 година.

§. 4.

Патронат се монашке школе састаје у своје редовне седнице према указаној потреби, а на молбу управитеља монашке школе под председништвом свагдањег Патријарха или његова заменика.

§. 5.

У седницама својим патронат монашке школе:

1.) предузима избор нових питомаца монашке школе;
2.) установљује крајем сваке грађанске године прорачун за будућу годину;
3.) прегледа и одобрава рачуне управе монашке школе; на даље
4.) прима и расправља од управе монашке школе поднесене му извештаје: а) о животу, деловању и материјалном издржавању монашке школе; б) о животу и раду наставника; в) о успеху и владању питомаца и г) у опће о свима важнијим заводским приликама.

§. 6.

О свима гореспоменутим предметима патронат монашке школе доноси своје одлуке, које постају правомоћне, чим их одобри и потврди свагдашњи Патријарх као врховни патрон завода.

§. 7.

Да патронат може седницу држати и правоваљане одлуке доносити иште се присутност бар $^1/_3$ патронатских чланова, а одлуке се доносе надполовичном већином у седници присутних чланова.

У седницама патроната монашке школе има места и приступа и управитељ монашке школе, али само са консултативним правом гласања.

Послове деловодства патроната врше по реду наставници монашке школе.

§. 8.

Наставне и васпитне задатке у монашкој школи врши управитељ завода са још три редовна наставника, који предају световне (опће) и богословске предмете; а за економске предмете пак поставља се посебни наставник.

§. 9.

Два старија по служби редовна наставника по реду врше преко једне школске године уз наставничку дужност још и префектску дужност.

§. 10.

Најмлађем између редовних наставника поверава се старање о заводској књижници.

§. 11.

Управитеља као и остале наставнике завода поставља св. архијерејски синод, односно именује на предлог патроната свагдашњи Патријарх српски, или његов заменик, у доживотном својству. По томе се наставници могу са својих места тек редовним дисциплинарним путем уклонити.

§. 12.

Од управитеља монашке школе свакако се тражи, да је богословске науке успешно свршио и да је беспрекорног моралнога владања, да и живот и рад свој тако уређава, да питомци у њему виде најлепши пример правога свештеничкога живота и људскога рада.

Управитељ као и остала три редовна наставника имају бити из реда монашкога свештенства.

За економске предмете, ако се не би нашао способан наставник из реда монашкога свештенства, то се такови према потреби може одабрати и из световњачкога сталежа.

§. 13.

Управитељ монашке школе уједно је настојатељ манастира Хопова.

Наставници пак као такови, који припадају монашкоме чину потпадају изван своје наставничке службе у свему под управу и надзор настојатеља манастира Хопова.

§. 14.

Управитељ монашке школе као управитељ завода и по струци богословски наставник ужива, осим своје монашке компетенције из манастира, још и плату од годишњих 800 фор. А у колико не би управитељ био уједно и наставник ужива само награду од 200 фор годишњих.

Три редовна наставника као и наставник економских предмета уживају плату од 600 ф. годишњих, а уз то стан, пренитање и послугу у манастиру. Плата се свима наставницима издаје у антиципатним месечним роковима од управе заводске.

§. 15.

Управитељ као наставник може имати најпише 8 сати седмично; остали наставници најмање 18. а најпише 24 сата седмично.

§. 16.

Сви наставници са управитељем на челу састављају наставнички збор.

§. 17.

Дужност је заводскога управитеља:

1.) да управља заводом како у духовно-моралном, тако и у материјалном погледу;
2.) да пази на живот и рад наставника;
3.) да води надзор и дисциплину над питомцима;
4.) да врши налоге и наредбе духовне власти, под чијим врховним надзором завод стоји;
5.) да чува заводски печат, архиву и да води рачуноводство;
6.) да води званичне послове, као матице и друге званичне списе да држи у реду, да обавља званичну кореспонденцију и да извршује конференцијоналне закључке;
7.) да издаје односне сведоџбе за питомце у војничким стварима ради опроста од презентне војничке службе (§. 33.);
8.) да настоји да школу у сваком погледу унапреди, опажене недостатке уклања, а колико то не би сам могао, да призове у помоћ патронат монашке школе;
9.) да подноси крајем сваке школске године годишњи извештај свагдашњем Патријарху или његову заменику о стању завода, а нарочито о владању и успеху питомаца;
10.) да чешће посећава и надзирава наставничка предавања;
11.) да сазива наставничке конференције и да на истима председава.

§. 18.

Дужност је наставника:

1.) да наставне предмете у оквиру утврђеног наставног плана питомцима предају;
2.) да на религијозно-морално владање питомаца бодро пазе и да их у најбољем правцу васпитавају;
3.) да управитељска упутства и налоге што се тиче наставе и васпитања питомаца и као што се тиче одржања запта и дисциплине извршују;
4.) да својим религијозно-моралним животом питомцима добрим примером претходе.

§. 19.

Дужност је заводскога префекта:

1.) да уз управитеља води непосредни надзор над питомцима како у цркви тако и у кући и у шетњи, тако исто и у њиховим собама;
2.) да води бригу о оделу, рубљу, здравственим и другим потребама заводских питомаца, те да те потребе у споразуму са управитељем подмирује;
3.) да уз управитеља води надзор да питомци по утврђеном дневном реду своје послове и задатке тачно и на време извршују и да по утврђеном домаћем реду начин живота свога уређавају.

§. 20.

Дужност је наставника — књижничара:

1.) да се стара о свему о заводској књижници;
2.) да води тачан списак о заводским књигама као и о школским уџбеницима;
3.) да извештује наставничку конференцију о стању књижнице и да доноси чувши мишљење појединих наставника, предлог о књигама и уџбеницима, што би их требало набавити.

§. 21.

Наставнички збор држи своје седнице према указаној потреби.

§. 22.

На конференцијама наставничкога збора имају учествовати, осим са оправданога отсуства, сви чланови наставничкога збора; а да конференција може донети правовалан закључак, потребно је присуство бар тројице са председником укључно.

§. 23.

Сваки члан наставничкога збора има право да на конференцијама доноси своје предлоге,

што се тичу предавања и учења или владања питомаца.

§. 24.

Закључци у конференцијама усвајају се апсолутном већином гласова присутних чланова. При једнакости гласова одлучује страна на којој је председник. У случају несагласности, ако мањина жели, уноси се у записник њезино мишљење. Гласа се по годинама службе почињући од најмлађега по служби. Председник гласа последњи.

§. 25.

У делокруг конференције наставничкога збора спадају ови послови:

1.) извештај управитељев о избору и упису питомаца;
2.) утврђивање годишњега распореда предавања;
3.) просуђивање о методу предавања;
4.) одређивање дана кад се имају полугодишњи испити држати;
5.) избор књига и учила за заводску књижницу;
6.) саветовање што се тиче распореда наставнога градива, успешности наставе и што се тиче одржавања зантa и дисциплине над питомцима;
7.) просуђивање и подношење предлога о евентуалној промени наставнога плана;
8.) извештавање о похађању и прељежавању питомаца и о њихову успеху у наукама; а на по се о примедбама, које су поједини наставници учинили о побожности и религиозно моралном владању питомаца;
9.) расуђивање о случајним тежим прекршајима питомаца и одмеравање односне казни према тежини учињених прекршаја од стране питомаца;
10.) Закључивање о наредбама, дописима и др., што буду стигли;
11.) закључивање и уписивање оцена у матицу о полугодишњим испитима о успеху, владању, похађању цркве и прељежавању питомаца;
12.) подношење предлога вишој власти о заводу у опће.

§. 26.

О конференционалном саветовању саставља [illegible] краткн записник.

§. 27.

[illegible]писник конференције води најмлађи по [illegible] наставник.

§. 28.

Конференционални записници чувају се у архиви заводској и на захтев подносе се старијој власти.

§. 29.

Завод има свој печат на којем је у средини Св. Сава, први српски просветитељ, а у около натпис: „Правосл. српска монашка школа у ман. Хопову 1893“.

§. 30.

Учење и образовање питомаца у монашкој школи траје 5 година, и то по на особ: 4 године за изучавање световних (општих) и богословских предмета, те према томе монашка школа има 4 разреда; а у петој години бива теоријско и практичко изучавање економских предмета.

§. 31.

У монашку школу примају се они младићи, који су у једном манастиру провели једну годину дана а пре ступања у манастир свршили са успехом најмање 4 разреда гимназије, реалке или грађанске школе.

У оскудици таквих младића могу бити примљени у монашку школу као питомци и са мањом спремом и они манастирски ђаци, који живећи најмање 2—3 године у једном манастиру одликоваће се примерним владањем и засведочиће тамо способност и жељу за учење, ако их као такове настојатељи дотичних манастира преко надлежног дијецезалнога епископа препоруче за питомце.

Сви питомци на претходну им спрему примају се у завод под уветима, ако потребним сведоџбама и документима искажу још:

1.) да су Срби источно православне вере и да су 14. годину живота навршили, а 20. годину живота да још нису прешли;

2.) да су доброг и беспрекорнога религиозног моралног владања;

3.) да су им богиње прецепљене, да су здравог и потпуног телесног састава и да им је говорни орган у здравом и нормалном стању.

§. 32.

Питомце прима у завод на образложени предлог заводске управе патронат монашке школе.

§. 33.

Питомци монашке школе, који би навршили 20. годину живота уврштују се уједно за време у списак искушеника манастира Хопова (§. 17. под 7.)

§. 34.

У монашкој школи за 4 године течаја предају се и уче се:

I. Световни (опћи) предмети ови:

1.) Српски језик са историјом књижевности и стилистиком;

2.) Црквено словенски језик;

3.) Географија и историја опћа у сликама; географија Аустро Угарске;

4.) Историја српскога народа и цркве;

5.) Рачунство;

6.) Гимнастика.

II. Богословски предмети ови:

1.) Наука хришћанска;

2.) Кратки увод у св. Писмо старога и новога завета са тумачењем појединих књига и места у свези са библијском географијом;

3.) Православно исповедање вере;

4.) Црквена историја;

5.) Омилитика;

6.) Литургика;

7.) Историја монаштва, житија светих, дисциплина монашка;

8.) Дужности парохијског свештенства;

9.) Катихетика са методиком;

10.) Обично и нотално црквено појење и типик.

§. 35.

Сви ти предмети изучавају се по посебном установљеном и одобреном наставном плану.

§. 36.

Установљење као и евентуалну промену наставнога плана одобрава на предлог наставничкога збора свагдашњи Патријарх српски или његов заменик.

§. 37.

Пете године питомци монашке школе изучавају економске предмете тако, да добију нужна знања из вртарства, воћарства, сточарства, ратарства, пчеларства, виноградарства, шумарства, рачунарства и манастирског домоводства.

Сви ти предмети имају се више практично него теоријски изучавати по специјалном наставном плану и распореду практичких вежбања које подноси наставник економских предмета преко наставничкога збора на одобрење свагдашњега патријарха.

§. 38.

По потреби може се увести и предавање других предмета осим споменутих у §§. 34. и 37. и то дозволом и одобрењем св. патријарха.

§. 39.

Монашка је школа интернатски завод, у којем се редовним питомцима све њихове оправдане потребе (препитање, одело, учбене књиге, лекарије и т. д.) из заводске благајнице бесплатно подмирује.

§. 40.

Питомци остају у заводу кроз све време док сав петогодишњи течај монашке школе не сврше. Но по ванредно доказаној потреби и захтеву родитеља, сродника или старатеља, а по увиђавности управитеља завода могу добити за феријално време дужи или краћи допуст.

§. 41.

Годишњи течај или школска година у монашкој школи отпочиње 1. септембра по ст. кал. једне, а свршава се 30. јунија друге, будуће године. Но и за време двомесечног школског одмора питомци остајући у заводу под надзором бар једнога наставника и манастирскога братства упражњавају се у појединим наставним предметима, нарочито у црквеном појању и правилу, у економским пословима и читању корисних књига.

§. 42.

У сваком разреду монашке школе у присуству чланова патроната држи се полугодишњи испит крајем месеца јануара, а завршни годишњи испит крајем јунија сваке школске године.

§. 43.

Испити су јавни.

§. 44.

Годишње се сведоџбе не издају.

§. 45.

Оцене се бележе овако: *у владању*: примерно, похвално, по законима, слабо: *у прилежавању*: изврсно, марљиво, једнако, слабо; *у познавању цркве*: врло прилежно, прилежно, слабо; *у пању*: одличан, врло добар, добар, довољан, слаб.

§. 46.

Све оцене полугодишњега и завршног годишњег испита уводе се у матичку [illegible] чува у архиви заводској.

§. 47.

После свршеног подпуног [illegible] течаја издаје се само на захтев [illegible]

сти извод из матице оцена, који садржи резултат успеха у науци, владању, прилежању и похађању цркве.

§. 48.

Врховни патрон монашке школе свагдашњи Патријарх српски, или његов заменик, по потреби манастирске службе разређује питомце монашке школе, по њиховом свршеном петогодишњем течају, у поједине манастире митрополије карловачке на искушење ради ступања у монашки чин.

§. 49.

Дисциплина је за питомце у заводу најстрожија. Пошто се питомци у заводу бесплатно издржавају, може управа завода, по предходном исцрпљењу блажијих дисциплинарних мера, сваког питомца, који у наукама не успева, или се прекорно, неупутно или неморално влада, по одобрењу Патријарха српског кратким путем из завода коначно одиустити.

§. 50.

Како питомци тако и наставници имају се управљати по предходно устројеним и од св. архијерејског синода, односно Патријарха српског, одобреним заводским дисциплинарним правилима.

§. 51.

Устав овај ступа у живот од дана, кад га потврди св. архијерејски синод.

Из седнице православнога српског светог архијерејског синода, држане у Карловцима 22. сепг. (4. окт.) 1895 г.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

МИРОН

ПО МИЛОСТИ БОЖИЈОЈ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЕПАРХИЈЕ ПАКРАЧКЕ

ЕПИСКОП,

благочестивом и благовјерном клиру и народу богохраните Епархије своје мир и благослов моли од свемогућега и милостивога Бога и Спаса Исуса Христа, а од смирености своје шаље архипастирски поздрав и братско цјеливање.

Исус Христос, Учитељ наш и Спаситељ, заповиједа нама да љубимо непријатеље наше. За ту заповијед људи до Христа, и ако су чули, али право знали нису. Они су знали шта је закон, шта је правда, но љубав и милост шта је, научио је људе истом Исус Христос. А што су људи до Христа звали љубав, није била права чиста љубав, него њеко самољубље, њеки рачун, по коме се давало, да се добије, више можда, него што се дало.

Али Христос Господ говори нама: „чули сте да је казано: љуби ближњега својега и мрзи на непријатеља својега, а ја вам кажем: љубите непријатеље своје, благосиљајте оне који вас куну, чините добро онима, који вас мрзе, и молите се Богу за оне, који вас гоне.“ А то више није самољубље, ни давање на уздарје, ни узајамање на враћање, него је то чиста љубав, милост, коју тражи од нас Христос, као од синова Оца нашега небеснога, који заповиједа сунцу своме да обасјава зле и добре, и росна киша да пада на њиве праведника и грјешника подједнако. „Будите милостиви, као што је милостив и отац ваш небески,“ каже Христос свима нама.

Но многима од нас чини се тешко и претешко, да љубимо оне, који су нам непријатељи, да благосиљамо оне, који нас куну, и да чинимо добро онима, који нама о злу раде, а немислимо како тиме грјешимо Богу и себи и потпирујемо мржњу, која нас раставља од Бога и људи, а то само зато, што си умишљамо, да је немогуће љубити непријатеље своје.

А зашто си то умишљамо? Руку на срце на рецимо, да је то попајвише зато, што ми непријатеље наше, пред судом савјести наше, сами и тужимо и судимо, обично онако, како је то по нас боље, а тиме се разилазимо са непријатељима нашима све то више и више, јер им враћамо зло злим, да зло уроди злом још већим. Тужимо и судимо друге, да и други туже и суде нама и да тако даље иде без краја и конца.

Уз то многи немогу да љубе непријатеље своје ни зато, што мисле, да се осим зла које се почини, морају мрзити и људи који су починили зло каково. Тако заиста мисле многи, а тако и раде, и враћају зло

злим, мјесто дављању добрим. Но „зло добра донијети неће,“ а добро уроди добрими код непријатеља наших, јер у свакоме човјеку, био он ма како невађао, има ипак неки дио добра, неки дио образа Божијега, па то добро, тај образ треба да љубимо, треба да га сачувамо у човјеку, као што нас је томе научио Христос на крсту, свети Стеван под гомилом, и толики други апостоли и ученици Христови и мученици за Христа, од светог Стевана до данашњега дана.

Али многи од нас на жалост неће да знаду за науку Христову, па зато немогу ни да љубе непријатеље своје. Жестоко срце неда им, ни да право мисле, ни да право виде, а ни да вољу своју подложе вољи Божијој.

Христос који знаде срца наша, знаде и то, да смо ми кадри љубити непријатеље наше, јер да нисмо кадри. Он као Бог, милостив и праведан, неби тражио од нас оно, што нисмо кадри учинити, оно што није за добро наше. И ми смо заиста кадри љубити непријатеље наше, само ако пепустимо срцу нашем на вољу да узвари на ватри страсти наших, ако неоставимо у себи жалац самољубља нашега и сујете, жалац који потетиче у нама мржњу и освету, а угушује љубав и милост. Ми смо заиста кадри љубити непријатеље наше, али само ако учињену нама неправду несудимо по опоме, како нам изгледа на први летимични поглед помућеног од освете ока нашега, него ако се најпре стишамо, и потанко и са свију страна испитамо: зашто су нам људи непријатељи? Није л' их можда ко на то навео и противу воље њихове, ил завео даље, него што су и сами у почетку мислили да иду. Ил' да нису ти људи такова срца крута, љута, немилостива, које неможе у свему онако, као што може срце мекко, кротко, милостиво само по себи.

И ако најаре тако све испитамо и просудимо, ми ћемо увидити, да нам заиста нису непријатељи сви они, које држимо за непријатеље, или барем да нам нису непријатељи онолико, колико мислимо да су. Увидићемо, да нам многи и многи нечине зла из срца злога и с намјером, него из незнања, или на говорени, заведени од других, или што им је срце отело мах, па нису свагда кадри бити му господар. А ако се баш и неможемо свагда довити разлогу зашто су нам људи непријатељи, а ми у хришћанском трпљењу нашем и смирености, скрушимо срце наше и пригнимо главе наше и покоримо се вољи Божијој и љубимо ипак непријатеље наше, јер је то света Божија воља, праведна наредба Његова и закон Његов савршени!

И тако нам ни у коме случају не преостаје друго, него слушати Божију и праштати свима и љубити се са свима, особито када помислимо, да и Бог прашта нама само у онолико, у колико и ми праштамо другима који су нама учинили што па жао „Ако ви неопраштате онима, који су увриједили вас, то ни Отац ваш небесни неће простити вама гријехе ваше.“ Тако говори Христос Спаситељ свима нама, који гријешимо сваког часа и молимо Бога да нам прости.

И према свему томе, треба да имамо срца с непријатељима нашима као са људима слабима, сапљима са пута правога, палима под власт таме и мрачаја, па да им помогнемо да изађу на пут среће и спасенија свога, и да славе Бога, заједно с нама; а да славе и нас, који смо им помогли, окренити се к Богу, и спасти душу њихову. А ми да се радујемо што смо им помогли, што смо их окренули к Богу и спасли, и што су за то имена наша написана на небесима, јер смо испунили вољу, не своју, него Божију!

Велики свете цркве наше празници, велики су љубави Божије према нама грјешнима свједоци, који нас опомињу да примљену од Бога љубав један другоме враћамо, да нанесене нам увреде један другоме праштамо, па да и нама прости Бог гријехе наше.

А особито је празник Рождества Христова свједок велике Божије према нама љубави, која за цијену измирења људи између себе и с Богом, није жалила дати ни Сина свога једнороднога, да научи нас и опомене, да смо и ми за цијену измирења тога дужни да принесемо и поднесемо све и сва.

И ми ћемо принос тај поднијети лахко,

само ако помислимо, да је увијек боље пружити руку и праштати другима, него да други пружају руку нама и праштају; или као што вели српски народ наш: „боље је и десеторици давати, него ли од једнога узајмати.“ или: „од мира нема бољега, а од рата горега времена.“

Пружимо даклем, благочестиви и христољубиви роде хришћански, руку свима и простимо радосним срцем све што имамо један на другога и загрлимо се и мирбожимо у духу са свима пријатељима и непријатељима нашима, јер достојно прославити Рождество Христово, и бити и прави синови Божији и наследници Његови, можемо само тако, ако дарове божићне, мир и љубав имамо у себи и с њима даривамо о Божићу и увијек, све сређа људе, да по ријечима Господа нашег Исуса Христа буде, што прије једно стадо и један пастир, Исус Христос, Син Божији и Бог истини.

Бог мира и љубави, да пошаље свима вама свога „Ангела мира, вѣрна наставника, хранителя душа и тѣлеса нашихъ,“ да вас анђео Божији проведе кроз све ове, који нам долазе, свијетле празнике Христове и празник крсног имена народа српскога, светитеља Саве, и кроз све живота вашега дане у миру, у здрављу и сваком Божијем благослову. Амин!

У Пакрацу, пред Божић 1895.

Горепоменути свиреви Епископ
Мирон.

Шта би нам ваљало радити на свештеничким исповедима.

Колико нам је познато код нас се сад по свима протопрезвитератима држе свештеничке исповеди. Да је та уредба добра о томе нам није нужно говорити. Добра је већ и с тога, што тако имају прилике свештеници из једног протопрезвитерата, да се бар лично упознају, а међутим смо о некојим зборовима читали извештаје у овом листу, те видимо, да се на исповедима по некад расправљају и неки питања, која се тичу цркве и свештенства. Само не видесмо — бар у јавности није било — да се где год на тим зборовима расправљало о врло важном питању по нас, о назаренству, а без тога не би, држимо, требало да буде.

У нас је већ писано о назаренској секти и о разним начинима како да јој се на пут стаје. Неки су чак тог мишљења, да је православљу као баш у томе спас, ако се богослужебене књиге преведу на српски, као да ће, чим се из цркве изнесе словенски језик, престати и назаренство! То се мишљење позива на римску цркву у којој сем нешто мало латинског све је остало на народном језику, па код њих као да се слабо одмећу у назарене. Ама ето у Румуна је све на народном језику, па имају назарена; и код протестаната је све на народном језику, а назаренство се у њиховну крилу излегло. Па онда, назарени одричу и свештенство, а оно тек није словенски језик!

Него се нама најбоље сиди за устук назаренству онај начин, што га је навео и у својој књизи „Назаренство“ В. Димитријевић, а то је: ући редовно у школу на катихизацију, проповедај редовно у цркви и учи народ увек и на сваком месту и речју и делом. Тако ваља, а прегаоцу Бог даје махове.

Да ли се у нас радило, како и с којим успехом против ширења назаренства, о томе би можда могли дознати што год из извештаја што га шаљу протопрезвитери конзисторијама о својим визитацијама. Али биће свакако, да о том г. г. протопрезвитери не воде довољан надзор, јер би иначе по нешто могли читати о том у извештајима о радњи епархијских власти. Рад или нерад наш на том пољу могли би дознати и тако, кад би се сваке године слали искази овом листу о бројном стању назарена. Бројеви би нас најбоље могли уверити. Уредништво овог листа замолило је већ окружне проте, да му крајем године шаљу исказе о парохијама у њиховим протопрезвитератима, што би њима то да како лако било, јер већ такав исказ морају слати и конзисторијама, а сви би ми на тај начин могли дознати кретање назаренства. По себи се разуме, да би искази о назаренима морали бити тачно састављени.*) Позиву овом

*) Чујемо да је један свештеник у архиђаконату испуњавајући исказ о парохији за Шематизам који ће се по налогу Његове Светости патријарха Георгија издати за г. 1895. кад је дошао до места „број назарена“ поштено са: „нема их, неће их ни бити,“ а овамо назарени у тој парохији напредују још како! Ако је то истина и ако тако буде још где, онда ми сами себе обмањујемо, а је ли нам то од користи? Истине ту треба, а онда и рада. Назаренство се не збрише потезом пера.

одазвало се њих двоје, троје, а други остадоше према томе равнодушни, као што смо у опште ми Срби више пута равнодушни према овом, што нам је најпрече.

О броју назарена знамо само у бачкој епархији (в. Први извештај б. сп.), а знаћемо 1896 г. колики им је број и у архидијецези. О осталим дијецезама знамо само како стоји с њима у неким протопрезвитератима. Али и из тих извештаја се види само то, колико је назарена те године било, а да ли они напредују, назадују, стоје на једној мери и у којим крајевима или парохијама, о томе не могосмо дознати до сад ништа. На пошто извештаји о епархијама не излазе сваке године, с тога је врло потребно да се извештаји о кретању правосл. становништва по протопрезвитератима штампају сваке године у овом листу.

Тачне статистике о назаренима немамо, али судећи по извештајима у нашим листовима, рекли бисмо, да они напредују, па се све више појављују и у оним местима, где их до сад није било. Па ако је то тако — а пре ће бити, него да није — онда ми се чини да се у нас ништа не ради на устук назаренства или начин нашег рада да не користи. Друго не може бити.

Код нас и ако се где шта радило, радио је сваки о себи, а ту би нам так ваљало саветовања и упућивања, а куд ћеш лепше згоде за то од исповеди. Ту би се многи неискусији свештеник у таким пословима боље упутио и кад би се почело радити свуда сложно и једнодушно заиста би се могло и успеху надати. Само ваља истрајности. Ако пак овако остане и на даље, као што је до данас било, да један ради на један начин, други на други а трећи богме никако, онда ће се назаренство међу нама ширити и на даље као буџица, јер као да му је некако код нас најгодније земљиште за успевање.

(Свршиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Божићно архијерејско службе.**) Први дан Божића била је у саборној карловачкој цркви архијерејска литургија, коју је служио *св. патријарх Георгије* уз асистенцију: протојереја Јована Јеремића, протосинђела Лукијана Богдановића, јереја Јована Живковића, јеромонаха Илариона Зеремског и Сергија Поповића, јереја Стевана Јовића, те архиђакона Димитрија Бранковића. Патријарашки божићни поздрав читао је протојереј Јеремић — Исто дана у саборној новосадској цркви служио је архијерејску литургију *високопреосвећени г. епископ Герман* уз асистенцију протопрезвитера Милана Ћирића, јеромонаха Михаила Миловановића, и ђакона Велка Миросављевића.

У место парочитог и уобичајеног божићног поздрава епископа Дијецезана, читана је тога дана посланица православних српских архијереја митрополије карловачке, издана на седнице св. Архијерејског синода у Карловцима 17. (29.) септембра 1895 г. Иста се посланица читала први дан Божића у црквама целе епархије бачке и епархија вршачке и будимске.

Други дан Божића служио је високопреосвећени *г. епископ Герман* службу божју у „илинској“ цркви уз асистенцију протопрезвитера Милана Ћирића, протојереја П. Балте, и Ј. Јеремића, јереја Божидара Поповића, јеромонаха Михаила Миловановића и ђакона В. Миросављевића. Високопреосвећени *епископ Герман* изговорио је на крају литургије красну и живу архипастирску поуку, коју је душком пуна огромна илинска црква саслушала напрегнутом пажњом и са очигледном душевном наслађом.

(**Радња епархијских власти у Темишвару.**) Седница епархијске конзисторије у Темишвару држана је 14. (26.) нов. 1895. под председништвом Његовог Високопреосвећенства, господина епископа Дијецезана. Од важнијих предмета решени су у истој седници и ови: Усвојено је на знање саопћење преосвећеног господина епископа Дијецезана о именовању новог привременог конзисторијалног бележника у лицу јерођакона Евгенија Летице. — Поднеше се високом кр. уг. министарству богочасти и јавне наставе у Будимпешти извештај у тужбеном предмету Емилије Станковић против прав. срп. црквене општине Вел.-Кикиндске ради наводно дужног јој неког повећаног износа као и о начину постављања јереја Димитрија Којића за пароха у Срп. Бокп. — Узет је на знање опште споменутог високог министарства о припомоћи подељеној Персиди Јовановић, свештеничкој удовици у Сиригу, као и Самуилу Поповићу, пароху у Фењу, из земаљских средстава. — Послаће се парохијским званима светли архијерејски синодом ново сачињени обрасци брачних и крштених, за тим матица крштених, венчаних и умрлих [illegible] се подручне црквене општине. [illegible] под српске манастирске штампарије [illegible]

своја парохијска звања набавити имају. — Узето је на новољно знање саопћење преосвећеног господина епископа Дијецезана, да је упутно конзисторијалног фишкала, да сходне кораке учини, да православно становништво у Хода-Месе-Вашархељу дође под фактичну духовну управу ове епархије. — Извештиће се администратори парохија у Нађлаку и Нађфали о допису романске епархијске духовне власти у предмету њихових прит. жаба против романских свештеника у истим местима. — Узет је на знање извештај овоепархијског власника о уведењу јереја Александра Поповића у администрацију парохије торњанске. — Одређено је надопуњење истраге против С. Л. из Ф. због тога, што је наведно онеморућено тамошњем свештенику обављавање једног богослужења. — Уступиће се у смислу постојећег закона о грађанском браку две у течају затекле се бракоразводне парнице надлежним грађанским судовима на даље званичење. — Одређено је надопуњење истраге против јереја М. Б из Ф. ради више канонички преступа. — Закључено је предузети предходне мере ради приступања прав. српског катихете на грађанској школи у Жомбољу. — Одбијен је јереј С Ј. из С. с његовим потраживањем против јереја П. А. из С. В С. М. — Одређен је избор пароха у Новом Ст. Ивану, и припуштени су к избору као кандидати: Георгије Николић администратор тамошње парохије и Богољуб Петровић администратор парохије у Нађлаку. — Уважена је оставка Ђорђа Звекића протођакона на катихетским местима у њеким школским заводима у Темишвару и упућен је управитељ протопресвитерата темишварског да предлог сходан ради што бржег попуњења тога места у тим заводима преосвећеном господину епископу Дијецезану стави; а до постављања другог лица за катихету имаће садањи катихета протођакон Звекић те дужности обављати. — Према молби протојереја Георгија Михајловића, пароха у Срп. Итебеју дозвољено му је, да може узети за личног капелана Павла Милићева, свршеног богослова из Томашеваца — Потврђен је избор Драгутина Мојића за пароха у Немету и упућен је управитељ протопресвитерата темишварског да га у исту парохију уведе. — Подастреће се високоспом од окружних протопресвитера предложени табеларни искази у предмету свештеничких мировина на даље званичење. — Расписаће се стечај на ђаконско место у Мокрину. — Услед притужбе односно пријаве П. А. пароха В. Св. М. умољиће се преосвећени романско-православни епископ у Араду, да не прелази територијалне границе свога делокруга, јер би иначе овоепархијска управа морала потражити заштите код надлежног државног форума због таквих прекорачивања граница делокруга. — Спровешће се високословенском митрополитском црквеном савету признање окружног протокола пароха Љ. П. против овдашње одлуке бр. 890, 979/801 ех 1895. на надлежно даље званичење. — Надаље се сходна одредба у ствари вршења душепопечительских дужности у Јозефову. — Извештиће се општина и свештенство у Срп. Св. П. о подели тамошњих двеју парохија.

Епархијска конзисторија у Темишвару држала је седницу своју дана 19. (31.) децембра 1895. и решила у њој ове важније предмете: Известиће се Јелена Ношић, удова попадија из Т. Кањиже о приномоћи, коју јој је високо кр. угар. министарство богочасти и јавне наставе у паносу од 30 фор. а. вр. из државних средстава, опредељених на богоштовне сврхе источно-православне цркве поделило. — Послаће се споменутом високом министарству на увид и службену употребу списи, који се односе на избор јереја Димитрија Којића за пароха у Срп Боки. – Препоручиће се истом високом месту с религиозно-црквеног гледишта потврда правила у Кумановима основати се имајућег певачког друштва „Слога“ за неговање црквене и световне песме. — Саопштиће се Јовану Ђ. Јосићу, срп. нар. учитељу у Араду, односно решење св. архијерејског синода митрополије карловачке, којим је одбијена молба његова за пријаут к полагању испита из богословских наука пред посебним повереником епархијске конзисторије у Темишвару. — Ставиће се до знања свештенству епархије темишварске начелно решење споменутог св. архијерејског синода о уређењу односаја и старешинства између мирског и монашког свештенства митрополије карловачке. — Саопштиће се Јурију Милину и друговима из Лукареваца односно решење високословенског срп. прав. митрополитског црквеног савета, којим је одбијен признп њихов против свовременске овдашње одлуке у погледу језика, у коме се има обављати богослужење у тамошњој св. цркви. — Услед изновичне молбе романског становништва у Лукаревцима дозвољено је шодо prccario из врло важних разлога опортунитета, да се у Лукаревцима богослужење напамење у црквено-словенском и романском језику обављати може. — Услед односног отписа вел. саборског одбора дано је захтевано разјашњење у стипендијској ствари Д. П. питомца стипендијске завоаде Божићеве. — Известиће се јеромонаси Доситеј Курјаков и Самуило Поповић о односном решењу њихових молбеница за подељење војничко-капеланског места на Ријеци. — Подастре-

ће се Његовој Светости, преузвишеном господину Патријарху српском, искази о свештенству ове епархије, које би у допуну манкујуће му детаљије требало приположити на свете потврђење у ту сврху високим кр. угар. министарством богочасти и јавне наставе. — Усвојено је на поновљено знање саопштење преосвећеног господина Никанора, епископа Дјецезана, да је одлучио одликовати црквеним појасом, које за многогодишње ревно и савесно службовање св. цркви и народу, које за заслуге на пољу црквене књижевности: Захарију Стојановића, пароха варјашког, Саву Фемића, пароха гладског, Петра Предраговића, пароха куманског, Милутина Дунића, пароха меленачког, Јована Јакшића у Срп. Црњи и Луга Станишића, пароха тарашког. — Усвојено је на знање саопћење преосвећеног господина Германа епископа бачког, да је свршеног богослова Павла Милићева дана 6. (18.) децембра 1895. за ђакона, а дана 7. (19.) децембра 1895. за пресвитера рукоположио. — Усвојено је на знање саопћење преосвећеног господина Јована Медијану, румунско-православног епископа Арадског у предмету постављања заменика свештенику Светомиру Петровићу у Вел. Св. Миклушу. — Одређује се надопуњење истраге против М. Б. свештеника у Фенлаку. — Услед односног извештаја овоковинистичког фишкала др Ђуре Ружића о стању црквено-општинских ствари у Ход Мезе-Вашархељу, одређени су предходни кораци у ту сврху, да ова епархијска управа дође и у фактични посед свога надзорног права у тамошњој црквеној општини, које јој право но привишњем кр. рескрипту припада, и до данас неуклоњиво постоји. — Подастреће се на надлежно начелно решење сп. архијерејском синоду митрополије карловачке потакнуто питање, да ли може бити функционајор у автономним органима срп. православних општина оно лице, које уједно обавља и функције водитеља државних матица. — Успостављен је парох јосиповачки Светозар Павловић у звање парохијско у Јосипову, будући се је за здрава привратно, и разрешено је свештенство мокринско од администрације исте парохије. — Потврђен је избор јереја Владислава Весељиновића, администратора парохије у Сарволи, за протопресвитерског капелана у Вел. Кикинди и одређено, да га окружни прота вел. кикиндски у ово ново његово звање уведе. Уједно је до даље наредбе одређен јереј Иван Алексић, сист. парох. помоћник на Срп. Св. Петра, да парохијске и душепопечитељске дужности у Сарволи обавља. — Надано је јеромонаху Доситеју Курјакову на односну његову молбу сведочанство, да је он од 6. (18.) априла до 6. (18.) новембра 1894. био администратор парохије у Арађу. — Узет је на знање извештај окружних протопресвитера: арадског и вел. кикиндског, да су неки парохијска звања у подручју њихових протопресвитерата упућена да накнадно поднесу надлежним политичним властима кр. угарским статистичним звањем у Будимпешти у своје време тражене табеларне исказе о кретању источно-православног житељства од $^{1}/_{1}$—$^{1}/_{10}$ 1895. године. — Узето је на знање саопштење бележништва епархијске управе, да су председијалним путем послани вељ. саборском одбору накнадно приспели искази у мировинском предмету удовица и сирочади свештеника из протопресвитерата Арадског и неких свештеника из протопресвитерата Вел. Кикиндског. — Учињено је стању ствари одговарајуће расположење у рачунском спору Ђ. В. окружног проте и М. М. бившег његовог капелана. — Даје се кр. среском суду у Вел. Св. Миклошу тражено извешће односно обавештење о томе, коме припадају приноси верних пригодом целивања св. јеванђеља и празничне односно светитељске иконе. — Примљен је свршени богослов Милош Челекетић к избору ђакона у Мокрину, и упућен је окружни прота В. Кикиндски, да у сврху обављања тога избора сходне мере одреди и нужне кораке предузме. — Одбијена је молба Мије Тешића и другова из Арада, да се администратор тамошње парохије уклони из Арада и премести на другу парохију. — Умољено се кр. угар. министарство богочасти и јавне наставе, да одреди и из државних средстава на исплату дозначи хонорар за јереја Милоша Милошева из Срп. Црње, који је у седници ове конзисторије од 14. (26.) новембра 1895. постављен срп. православним катихетом на државној грађанској школи у Жомбољу. — Упућена је срп. прав. црквена општина у Шурјану, да из закупнине тамошње парохијске сесије плати Феми Поповићу из Вршца како дуги остатак од 60 фор., тако и у будуће сваког месеца унапред износ од 15 фор. ав. вр. — Издаће се путем надлежног окружног проте Ангелини Телечки рођ. Ружић прилози њезине брачноразводне молбенице против супруга јој Михаила Телечког. — Повраћене су путем парохијског звања у Меленцима односима странкама овој конзисторији на расуђење поднесене две брачноразводне тужбе, и упућене су исте странке, да се у првом реду на надлежни грађански суд, а тек по правоможности пресуде граћ. суда на овај духовни суд ради евентуалног поступања обрате. — Одбијена је притужба Христине Бобанове на Јосипова против поступка тамошњег црквеног одбора,

што је исти одбор при лицитацији првог стола у женској препрати тамошње св. цркве продао тај сто другој женској као млађој за 75 фор., а није га хтео продати њој за 70 фор. — Подиже се вел. саб. одбору призив Пере Рајковића из Вел. Кикинде против овдашње одлуке у предмету његове тужбе против свештеника вел. кикиндског због наводног присвајања сесије, која је у поседу пок. оца призивателева била. — Постављен је јереј Петар Атрима у Вел. Св. Миклушу заступником ове епархијске управе код политичне општине тамошње. — Потврђен је избор јереја Георгија Николића, за пароха у Нов. Св. Ивану и издан је исходан налог за увођење истога у тамошње парохијско звање. — Одређен је болешљивом свештенику Григ. Чолаковићу на властиту му молбу за трајања слабости његове заменик у лицу јеромонаха манастира Бездина Гедеона Бобића. — Спровешће се с препоруком вис. кр. уг. министарству богочасти и јавне наставе четири молбенице за поделење приложи дотичним свештеницима из државних на цели источно-православне цркве установним путем одређених средстава. — Узет је на знање и одобрен је односни скупштински закључак срп. прав. црк. општине ороламошке у погледу дотације тамошњег свештеника као пароха III разреда парохије. — Издаје се молбени прилози брако-разводне тужбе Данице Весић против њезиног супруга Васе Весића њезином опуномоћенику. — Подастреће се вел. митрополијском црквеном савету представка јереја Ивана Алексића на Срп. Св. Петра против овдашње одлуке у погледу класификација парохија у Срп. Св. Петру. — По предлогу конзисторијског фискала одобрено је основно писмо у предмету уни-фицирања црквено-школских фондова српске прав. црквено-школске општине у Срп. Крстуру. — Узет је с одобрењем на знање извештај црквене општине у Станчеву о разрезу парохијала за тамошњег свештеника. — Спровешће се вел. саборском одбору призив српске православне црквене општине у Араду против овдашњег решења у погледу прегледа и повратка рачуна тамошњих. — Поделен је укор председнику и перовођи црквене општине у Араду за непристојан и увредљив начин писања у службеним поднесцима и враћен је односни поднесак с прилозима тој истој црквеној општини на изновично предложење овој епархијској власти у у сврху овостраног званичења. — Дато је упутство црквеној општини у Београд у предмету прикупљања прилога за овоепархијски фонд.

(† **Протојереј Јован Павловић**) парох аљански, преседио се после дужег и тешког боловања дана 26 децембра пр. г. у вечност, а у 75 година свога живота. Сарањен је 27 децембра. Лакха му црна земља!

(† **Петар Слијепчевић**). Месни одбор православне српске црквене општине у Карловцу издао је и доставио нам је посмртницу поводом смрти многогодишњега и врло заслужног јој председника Петра Слијепчевића, који је био и потпредседник епархијског административног одбора и заступник на земаљском сабору у Загребу и државном у Будим-Пешти. Врли покојник бивао је и народни посланик на нашем народно-црквеном сабору и припадао умереној, конзервативној страници. Ради заслуга својих на индустријалном пољу постао је витез ордена Франье Јосифа I. Био је и члан „Матице Српске“. Лакха му црна земља и покој вечни!

(**Прилог фонду св. Саве**) црквена општина у *Крњешеври* закључила је једногласно, на предлог скупштинара *Јоке Радовановића* да приложи 100 фор. на фонд св. Саве, и то у годишњим оброцима, сваке године по 10 фор. За г. 1895 је ова општина послала народно-црквеном фондовима 10 фор. То је једна од сиромашних наших црквених општина, па зато нека јој је тим већа хвала на њеном дару. Угледале се и остале и богате и сиромашније наше општине на општину у Крњешевци! —

(**Ради нове годипе**) излази „Српски Сион“ данас у место јуче.

Распис награда.

Потписано уредништво и администрација расписује ове награде радовима за „Српски Сион“ у г. 1896.

1. За три најбоље и награде вредне расправе из области црквено-историјске, и каноничке, са наградном ценом од 50, 40 и 30 фор.

2. За три најбоље и награде вредне расправе из области богословско-филозофске, апологетичке, са наградном ценом од 40, 30 и 25 фор.

3. За три најбоље и награде вредне расправе из области омилитике и литургике, са наградном ценом од 30, 25 и 20 ф.

4 За три најбоље и награде вредне расправе из области народно-црквеног автономног нам живота, са наградном ценом од 40, 30 и 25 фор.

5. За три најбоље и награде вредне проповеди, са наградном ценом од 20, 15 и 10 фор.

Господа писци, који желе рефлектовати на расписане награде, нека изволе то на дотичном рукопису означити са речима: „За награду.“

И осим расписаних и за награду пријављених радова, награђиваће се и остали награде вредни радови, према претходно утаначеном споразуму уредништва и писаца. Одлуку у погледу досуђивања награда за расписане награде пријављених радова донеће у своје време форум, који ће у ту циљ нарочито одређен бити.

Уредништво и администрација „Српског Сиона.“

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*.

Бр. 1. Стеван Михајлић парох у Кишкалуди — — — — — — — — 5 ф. — н.
Из г. 1895. — — — — — — — — 650 ф. 33 н.
Свега 655 ф. 33 н.

Новци су предани управи срп. нар. црк. фондова.

ПРИХОД ОД БЕСЕДЕ

приређене на Митров дан 1895. у Ср. Карловцима у корист споменика митрополита Стратимировића, Димитрија Анастасијевића Сабова и осталих добротвора гимназије карловачке.

(Наставак)

У ту сврху приложише:

По 5 динара г. Миливој Бранковић (Београд).

По 2 фор. г. г. Јован Костић, Доминковић, Павловић, Ранковић, Марија Хомолка, Ленка Коларовић, Евица Коларовић, Шобер, Сима Рајачић, Никола Житић, парох Младен Боберић, Стефановић (Шид), Вујанић, Милић, Војнов, Ауер, Петар Паунковић, Малушевић, Ђура Поповић, Мита Наумовић, Огњановић, Недељковић проф., Магарашевић проф., Барусковић проф., Врховац проф., Коларовић проф., Никковић проф., Марковић проф., Поповић проф., Атанас Добровић (В. Грђевац), Геренчевић, Секулић, Хајдин, Берићка, Марковић, Мил. Милутиновић, Александра Дејановић, проф. Вујић, Живковић проф., Савета Игаз, Драгутин Никковић, Радивојевић (Вуковар), Јов. Лазаревић, парох Жетић, Емил Ђармати, П. Јованович књиговођа, Гавра Плавшић (Н. Сад), др. П. Јанковић (Н. Сад), А. Адамовић, др. Л. Стојевић, Н. Димовић, Душан Матић, Лаза Милошев, Влада Стратимировић, прота Ваљта, Ђура Вукичевић, Олга Поповић Пеци, Јеленик, Флат, Данило Манојловић сви из Новог Сада, Данчика Кањански, Гавра Кањански (Сентомаш), Сентомашко срп. црквено. друштво, др. Миладиновић, др, Милошевић, Никола Петровић, др. Ђурић, Лаза Срећковић сви из Ст. Пазове, Ст. Капамација, Ј. Карамат, Јелена Коска, Андрејевић, Павловић, Марија Радојчић, Панта Барјактаровић сви из Земуна, Драгиња Марковић (Рума), Н. Поповић, др. В. Чобанић, Ђура Милекић, срп. есконтно деоничко друштво сви из Митровице.

По 1 фор. 50 новч. г. г. М. Јовановић, В. Миросављевић (Н. Сад), др. Јов. Радивојевић Вачић (Земун), Јов. Костић (Митровица).

(Свршиће се).

ОД АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Неке општине и господа претплатници траже поједине бројеве „Српског Сиона“ за прошлу годину, јер да их, токорсе, нису примили. Задовољити можемо само оне штоване претплатнике који рекламују и кад *рекламацију* поједине бројеве *у своје време*. Али тражња бројева, по десетак и више из целе године, на концу године, није рекламација којој је дужна администрација својим претплатницима задовољити. Тако тражене бројеве можемо само уз установљену накнаду слати.

Бројеви, које многи траже, стигли су дотичним претплатницима у своје време. Сад их нема јер нису *сачувани*. А за то не одговара администрација нити може губитак *тих бројева* надокнађивати.

Надаље, упозорујемо п. н. господу, која овај број „Српскога Сиона“ добију, да немо им послати још 2 и 3 број. Не мисле ли бити претплатници „Српског Сиона“ нека изволе већ овај број повратити. А ко нам претплату не пошље до изласка 3 броја „Српског Сиона“, без разлике обуставићемо му лист и листа више добити неће.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

XXXI. XXXII. и XXXIII. ЗАКОНСКИ ЧЛАНЦИ
ОД ГОДИНЕ 1894.

О БРАЧНОМ ПРАВУ
О ВЕРОИСПОВЕСТИ ДЕЦЕ
и
О ДРЖАВНИМ МАТИЦАМА
у преводу српском

штампани су и разаслани претплатницима. Уверени смо да ће српски превод ових законских чланака врло добро доћи нашем свештенству. За то га и штампасмо, да свештенству ту услугу учинимо; а за то се надамо, да ће га свештенство и набавити.

Српска манастирска штампарија.

Једина српска

фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За гг. свештенике препоручујем врло фине и добрих **шешира и ћелепуша,** сопственог фабриката — са најсолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такође обављам и наплаћујем са платом у паток (Nachnahme) поред моје гаранције. При наруџбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

Петар Маркуш, шеширџија

7— 53 **Нови Сад (главна пијаца).**

Ад К. 1477/1883. ex 1895. 226 3—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место *протопрезвитерског капелана у Н. Саду* са годишњом платом од 550 ф., која се из благајнице срп. правосл. црквене општине новосадске месечно у напред прима, и са уживањем половине штоле за оне дужности, које сам капелан обави — овим се отвара стечај.

Компетенти имају своје добро инструисане молбенице до 20. јануара (1. фебруара) 1896. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Н. Саду 27. нов. (9. дец.) 1895. држане.

Епарх. конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 221 2—3

На смрћу упражњено учитељичко место на обд. женској осн. школи, овим се стечај расписује. — Плата је изабраној учитељици следећа: 300 фор. за држање свакидашње, 40 фор. за држање поп'орне школе које у напред у месечним ратама из школ. благајне прима. Стан врло удобан, састојећи се из 2 патосане собе, кујне, шпајза, штале и шупе; даље врло лепа башта у дворишту са виновом лозом. Огрева колико нужно буде. —

Од изабране се тражи да недељом и свецем св. цркву с децом похађа и да је вешт на мађарског језика положила, а остале су дужности школ. уредбом прописане. —

Рок стечају истиче на шест недеља од првог објављења у листу.

Ваљано инструпране молбенице ваља слати на мес. школ. одбор тиса св. Миклошки. —

Из седнице мес. школ. одбора, држане 7 Децембра 1895. године у Тиса св. Миклошу. —

Димитрије Ђирић
парох. — председник.

Владимир Торђевски
учитељ и перовођа.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем косе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крупама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 20—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. VI. Број 2.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ИЗДАВНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у суботу 6. јануара 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Одликовања.

Његова Светост преузвишени господин архијепископ карловачки, митрополит и патријарх српски, *Георгије Бранковић*, благоизволио је, на дан нове године, одликовати надбедреником ове настојатеље манастирске: Генадију Поповића кувеждинског, Теофана Косовца привиногласког, Митрофана Павловића бешеновачког и Спиридона Илића раковачког.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

НИКАНОР

ПО БОЖИЈОЈ МИЛОСТИ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП ТЕМИШВАРСКИ, ВЕЛИКО-БЕЧКЕРЕЧКИ, ВЕЛИКО-КИКИНДСКИ И АРАДСКИ

Свему пречасном свештенству и васколиком богочастивом народу Епархије наше благодат, милост и мир од Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа, а од нас Архијерејски поздрав и благослов!

Христос на земли, вознеситеся . . . .

Освануо нам је најмилији и најрадоснији празник — освануо Божић!

Сви наши благи дани и мили су нам и свети, али на уранку дана божићњега — чисто нам се топи душа и плива срце у православним српским грудима нашим.

А и како да нам се радошћу не прелива данас и срце и душа наша, кад је на данашњи дан Бог-Син сишао с неба, да се нас ради оваплоти на земљи, да грех људски на себе прими, да човека на небо уздигне и да нам раскрили двери — царства небеснога.

Зато, а и што нам је данашњи празник окићен најдивнијим народним обичајима нашим, зато нам је Божић и најмилији и најрадоснији празник, па зато и црква наша света — посећи се данас на крилима радости и весеља духовног — изводи песму за песмом све лепшу од лепше и узноси их престолу Цара небеснога, да пред тим престолом — песмом поздрави дан рођења сину Божијем — Христу, оснивателју своме.

Она гласом распеваних и чаровних

стихира својих — преузноси дубљину богатства, премудрости и разума Божија — и обасипа славом ону светлу звезду, која је приказала на земљи рођена младенца — повијена знамењима: *мира, правде и љубави међу браћом . . .*

Христос се роди!

Отворите чиста и побожна срца ваша светлом и великом празнику — Божићу нашем! Обасипите небеспог полазника вером, љубављу и надом — тим трима најсветлијим врлинама хришћанским. Распламтите душу на врелом огњу побожности српске и преузносите славу сина Божијега који је тајанственим рођењем обасјао земљу ову светлошћу истине Божије, а на крсту засновао темељ: *јединој, светој, саборној и апостолској цркви нашој — тој најпоузданијој заштитници свете вере и њеног имена нашег.*

Јест из мученичког крста на Голготи — поникла је света црква наша!

То свето обележје, које је побожна српска рука подигла и посадила на врхунац молитвених светилишта наших, то свето и животворно знамење — нека те мила духовна паство моја, теши и храбри у свима данима и часовима тешког искушења твога — и дода ти духа и крепости, да свакој муци, свакој опасности, смело и отворено у очи погледаш.

А да ти се жар љубави према крсту, према цркви и науци њеној никад не затаси, да те никакве прилике или неприлике од цркве и њених установа ни у целини ни у појединостима никад не одкину, нека ти вазда лебде пред очима светле успомене са јунаштва, побожности и родољубља прослављених предака наших, који су точили крв из срца свога, цедили сок из костију својих да одбране, да сачувају и у аманат нам оставе: *веру, језик, име наше српско.*

На чувајте и негујте цркву, чувајте и једнаком љубављу негујте и школу народну како би се достојно одужили светом пепелу српског светититеља и просветитеља светога Саве, који је мучном борбом учврстио нашу чисту веру православну, ударио темељ нашој школи народној и занарао прву бразду на просветној њиви српског рода свога.

Тешко ми пада, да на данашњи благ дан радости и весеља духовног, морам да се осврнем на једну околност, коју не могу не смем изгубити из вида.

Велика заповест Божија: *поштуј оца свог и матер своју да будеш срећан и дуговечан на земљи*“, почиње да се запоставља, занемарује и да је нестаје у души подмлатка нашег.

Немила је ово појава, зли су ово знаци породичног живота нашег. . .

Родитељи! да вам се не слегне терет одговорности на душу, да сте можда доста и сами јаду томе криви, предходите деци својој лепим и часним примером на сваком кораку рада и живота вашег, ако сте ради, да од њих радости и утехе, а у старости снажне и усрдне потпоре дочекати узмогнете

Ви духовна децо мо а слушајте и најњежнијом одношњу поштујте родитеље своје, јер на којој деци не остане родитељског благослова та деца никад срећне имати неће, имати не могу

Тешка је суза, која капе из ока оставелог, изнемоглог, а од детета свога увређеног и презреног оца — који је с бригом легао и устајао, и муку мучио око унапређења крви и кости своје — милог детета свога. — Така суза и Богу је тешка!

А шта тек да се рече, кад овакi удес задеси саморану матер, ову без окрила остављену — патњицу живу? како њене јаде да перо испише и уста искажу, кад је погледаш како је спустила растужену главу на измучене руке своје, те болним срцем сломиње име чеда свога, сломиње, али од сиња терета и прокиње час кад се матером назвала, кад данас на детету своме као одраслом и ожењеном не сме честито ни очију својих да заустави; не сме у својој рођеној кући ни речце да проговори, не сме ни да помисли а камо ли да од срџе изиште унучета — да га и она мила ради подржи — на рукама својим!

И тако понижена, презрена, а од тешка јада саломљена — призива смрт да јој се смилује, јер терета овог — жива више подићи не може.

Па зар тако потомци — са сваке честитости прослављених предака наших?

Зар тако ваља децо, која овако без срца поступате са родитељима својим?

Зар се тако љуби рука, која вас је одљулала; зар се тако изјављује признање мајци својој — која је и најслађи сан прекидала и по сву ноћ над колевком бдила да јој чедо у колевци — слатко одморине?

И какав је Божић оном оцу или оној матери, који га овако болним и рањеним срцем — дочекаше? каква им је честица божићња — коју они треба да ломе данас? —

Помислите децо на душу, помислите на вечну правду, на вечну силу десница Божије и тргните се за времена, који сте год загазили у грдно безакоње ово — и сперите са душе велики грех овај. Окрените се синовљим срцем родитељима својим и утрите им сузу горку, сузу крваву; измолите у њих опроштаја и заверите се и закуните се, да Бога ради и среће ваше ради никад више нећете ни самим погледом вређати старије своје.

Тако само раскравиће се и новим животом освежити слеђена и растужена душа у родитеља ваших, а и ваше ће срце набујати милином душевном, што сте повратили срце родитељско себи и што ће одсад место терета и туге, радост и задовољство обасипати — Богом благословени дом наш.

Са овог места још ћу да вас све без разлике — Архипастирском поуком својом поучим и да вас унутим, да свом душом обгрлите: *мир, љубав и слогу међу собом, јер је жива мука проводити дане у неслози, протеривању и раздору вечном.*

И сиротовање и боловање, све се то некако прекужи и преболе, па настану иза тога ведрији дани, али вечита трзавица и немир душевни ценају нам срце на кончиће, те место да дане кратког живота овог проводимо у слози и љубави братској, ми их трошимо у накости, злоби и освети — један према другом. . .

У клици сатрите — колико вам год лежи у спази — неслогу црну и нескидајте очију са крваве гробнице косовске — у коју је крв утонула српска круна, српска слава наша — све са сумњичења, подвале, зависти и неслоге клете.

И доклеће се већ и милити коме, да сеје раздор међу браћом, да их отуђује и разваја, место да се и у ведрим и у суморним данима наслађујемо један на другога!

Велика и дубока је то рана на телу народа нашег која се још и данас разједа и трује нам како општи народни тако и друштвени живот.

Па да ли умнији и виђенији синови народа нашег помишљате на судбоносну ову рану нашу?

И да л је мајка родила јунака, да раскине ланце од неслоге — што су раздором опасали и осветом постезали српски народ наш?

Смртан човек, па ма он донекле умом и крилат био — није кадар да исчупа корен, да смрви заметак љутој зарази овој — која се већ у крв упила и која је већ и у кости народа улегла.

Па зар нема лека ни на небу ни на земљи овој големој, овој смртоносној болетици нашој?

Има лека, лека стародавна — На светлим листовима вечне књиге светог Еванђелија, јасним словима је исписан а устима Спаситеља изречен лек — овог садржаја: *„Љубите ближње своје као себе саме. Што не желите да други вама чине, не чините ни ви другима. — Благо онима који мир граде, јер ће се синови Божији назвати. — Све што хоћете да чине вама други, чините и ви њима.“*

Па има ли икога на свету, ко би порећи могао, да у овим речима не лежи најсветија правда и правичност, не лежи једини услов поштеном и достојном животу на земљи овој?

Нема тога, који би науку ову оборити, истину ову порећи могао; на крај свег тога као да ове речи не пријањају данас за свачију душу — ма да су те речи запечаћене и крвљу онога, који их је изрекао.

Или се ваљда ко осећа позванијим и од самог Христа, да усрећи род свој, да усрећи сво људство на земљи?

Наобмањујмо се. — Кратке су силе људске. — Видимо да људски ум не досиже до оних тајанствених висина, на којима се решавају питања о определењу човечанства

на земљи овој. Видимо, да извор чиста, поштена и братска живота налази своје врело у вечним истинама и одкривеној вољи Божијој и да се све, што се није умило на извору томе, а пре а после спржи и у млево сатре — пред великом и вечном силом Божијом.

Потражите дакле лека на томе извору — и помоћи ће вам

А да вам помогне и коренито и стално, затворите и срца и умове испред охоле уображености, коју рађа магловито прецењивање моћи и силе људске, те здравим и чистим очима прочитте, схватите и у душу уцепите науку, која је била, која јесте и која ће за навек остати — у погледу живота и опредељења људског на земљи — најсавршенија на свету.

Нека порасту крила и другим гранама науке све то јаче и јаче; нака се просвећује ум људски и богати здравим знањем и лепим вештинама све то више и више — против тога Христова црква и наука њена нема и неможе имати ништа: али што је створила реч, што је створило дело Богочовека на земљи — признајмо за круну свију наука на свету, на славимо и данас и док траје сунца на небу Божијем — *најблагодатније робље највекег учитеља и јединог спасиоца људства.*

Христос се роди!

Кад је велика милост Божија — на прагу већ отворене гробнице прихватила и поклонила ми дана, да вас и овога Божића овим радосним и значајним поздравом поздравити могу, то вам усједно и честитам од свег срца свога: Рождество Христово, ново лето и свето Богојављење са најчистијом и најтоплијом жељом: да у лепом здрављу и духовном весељу још много година са „*ваистину роди*“ отпоздрављате и шпицом посипате полаженике ваше; да се за све што је српско и православно поштено и племенито, најживље загревате и одушевљавате, како би се поносно закитили дичним именом: одабраних, вијених и чувених сипова цркве, народа и домовине, те како би се и моја душа разведрити и утешити могла, што ме је на Архијерејски престо Епархије ове — поставила и довела Божија рука.

У Темишвару, на Рождество Христово 1895. год.

Горепоменути смирени Епископ

Никанор с. р.

Представка

коју је епархијски школски одбор будимски подастро Његовој Светости преузвишеном господину патријарху *Георгију* и високославном срп. правосл. народном Школском Савету, а којом моли годишњу припомоћ од 4000 фор. ради одржавања 22 српске православне народне школе.

Ваша Свештости,

Високославни Школски Савете!

Она тешка брига, која из дана у дан све то већма притискује понизно потписани епархијски Одбор овај при помисли: да ће велики број српских православних народних школа, поверених надзору и управи епархијског школског одбора овога, морати изгубити свој српско-православни значај — ако се тим школама, које су родољубиве и ревносне, али на жалост мале и сиромашне црквене општине епархије будимске из својих средстава подигле и до сада издржавале — непружи стална годишња потпора, којом би општине те могле наплату својих учитеља сходно пропису §. 3. XXVI. Зак. Чл. од год. 1893. на законити минимум попунити, — та тешка брига спушта се на груди сваког појединог члана Одбора као сиви терет, слушајући очајнички вапај, који из подручних црквених општина до Епархијске управе ове, тражећи помоћи, продире, гледајући готово надприродну борбу, којој се општине те отимају ономе готово свакадашњем из дана у дан све то жешћем искушењу, које се разним путевима и начинима труди: да пружањем државне потпоре успава првобудну народну црквену свест тих општина, па онда да и неприметно угаси једно по једно од оних малених светлих кандила, која су у мору туђинске околине свакоме православноме Србину епархије будимске била вековима оно, што су бродару на морској пучини куле светиљке. —

Понизно подписани епархијски Школски Одбор овај не устручава се овим јасно ис-

поведити: да ако по несрећи нашег народа у овим крајевима једна по једна од подручних народних школа пагуби свој православни српски значај, да онда наша св. православна црква сама неће бити више кадра да сачува народу нашем његову од предака наслеђену српску народну особину, јер лишена свога најјачег православно српског расадника, неће бити св. црква наша сама довољно снажна, да у овим тешким приликама нашег живота за дуже времена одоли туђинској навали.

Непобитна је дакле истина: да је са питањем даљег опстанка српских народних православних школа у »парохији будимској тесно спојен, јер је њиме условљен и опстанак нашег српскога православнога народа у овим крајевима

Уверено о овој истини, понизно потписани епархијски школски одбор овај је од год. 1870. па за свих година свога опстојања и рада назад бодро настојавао: да се подручне му српске народне православне школе сходно пропису школске уредбе од године 1872. по својим спољашњим и унутрашњим односајима уреде, да се на њих приставе оспособљени учитељи, који ће од својих општина уважени и материјално добро наплаћени свој узвишени позив вољно, ваљано и родољубивом ревношћу вршити, — како би подручне народне школе и даље остале здрави расадници хришћанских врлина, богате ризнице знања и умења, а тиме и јаки бедем наше лепе свете православне вере и миле нам народности српске.

Потписани Одбор признаје: да су га у овој тежњи његовој радо и одушевљено подмогали сви подчињени му органи његови, а нарочито да су маленe али родољубиве православне српске општине епархије будимске свом снагом својом неуморно радиле око унапређења и обезбеђења својих народних школа. — У томе просветном раду наших подручних црквених општина огледала се најјасније њихова будна црквена свест, њихова жарка љубав према својој свето православној вери и милој српској народности и тежња, да тековине својих старих а и своје предаду у аманет потомству своме. —

Године 1870, када је понизно подписани епархијски Школски Одбор рад свој отпочео, имало је од подручних црквених општина њих 48. своју самосталну школу. Од тих се 1. и то иванъска са маленог броја своје деце угасила и 1., и то збешка са сентандријском спојила. Од преосталих 46. школа пошло је подписаноме Одбору за руком, да за ово 25. година изведе прописе Школске уредбе од год. 1872 у 24. школе, остало је пак неуређено 22. школе.

По закону уређених школа имају следеће српске православне општине и то у протопрезвитерату будимском: Бата, Столни Београд, Будим, Калаз, Ковин, Ловра, Пешта, Помаз, Сентандрија, Чик и Чобанац; У протопрезвитерату Мохачком: Бан, Болман, Дарда, Жумберак, Качфала, Кишфалуба, Липова, Маиш, Мохач, Дунав-Сечуј, Херцег-Сушош, Рац-Титош и Шикуш. — Свега 24. општине, од којих су Бата и Липова тек у год. 1895. устројиле плате својих учитеља по закону.

Немају по закону уређене школе следеће српске православне црквене општине, и то у протопрезвитерату будимске; Алмаш, Грабовац, Салка и Хидош; У протопрезвитерату Мохачкоме: Батосјек, Безедек, Борјад, Бремен, Будмир. Вемен, Виљан, Гарчин, Илочац. Ланчуг, Литоба, Мађар-Боја, Медина, Рац-Мечка, Моношшор Нана, Поча и Шарок. Свега 22. црквене општине.

У те 22. српске православне општине живи 4550 православних душа од којих има 852. деце за свакидању и 150 деце за повторну школу — свега дакле 1000. деце, коју би ваљало успешном наставом образовати и утврдити у православној вери и српској народности.

Што ове 22 црквене општине нису за ово 25- година дана могле да уреде своје школе по школској уредби од год. 1872., није криво томе то, што није било настојавања и заузимања понизно потписаногa епархијског Одбора ни његових надзорних и управних органа, ни воље ни одушевљења тих црквених општина — јер је и потписани Одбор и сви су његови органи своју дужност вољно вршили, а црквене су општине све што су могле чиниле — али сав труд и сво настојавање ово остало је безуспешно једино са недостатка новчаних средстава у тих наших сиромашних црквених општина.

Те 22 школе могу се по свима својим спољним и унутрашњим односајима само тако уредити, ако од набројене 22. црк. општине

добије свака по 150 — 200 ф. сталне годишње припомоћи. Са свотом дакле од 4000 фор. годишње потпоре биле би спашене 22. народне школе у епархији будимској; са том свотом обезбеђило би се за 1000 Срнчади виђело оне науке, која би им не само ум расветљавала, него која би им напајала душу светињом православне вере и залагала срце слашћу српске народности Са жртвованих цигло 4. фор. годишње за свако Срче наше — одржало би се, спасло би се св. цркви нашој и милој српској народности годишње по 1000 Срнчади!

Ваистину никада се за светињу и узвишенију цел није тражило мање жртве него што је ова. Кад ово 1000 нејаких Срнчади ступају, под окриљем овога понизног подписаног епархијског школског одбора, на двери српске *Патријаршије*, љубе смерно свога светог *Српског Патријарха*, племенитог творца св. Савског добротворног фонда, у скут и у руке, клањају се дубоко пред високославним народно црквеним Школским Саветом, као врховним и будним чуваром најсветијих просветних интереса свију православних Срба у српској Митрополији, — падају на колена, дижу своје нејаке ручице и моле помоћи: да не остану слепа код очњега вида, да не мрзну крај јарког сунца, да не гину крај добра срца и милосне руке, да крај тврда брега своје свете цркве и милог српског рода не тону у море туђинства, — када ваппју за спас, да у својим милим српским православним Школама могу и од сада на јасних грли својих гласно појати: „Усликнимо љубављу Светитељу Сави“ и из веселих срдаца радосно клицати: „Ја сам Србин српски син!“ —

Ако икад — данас је *Ваша Светости* и високославни народно-Школски Савете! нама православним Србима у овим крајевима догорела зубља до ноката, дошло је до прелома, — где нам се ваља решити коме ћемо се превољети царству: да ли царству небеском, којем нас вуче наше српско срце и упућује света православна вера — или ће мо царству семаљском, којем нас мами туђа помоћ.

За ово скоро 25. година рада свога, понизно подписани епархијски одбор овај није никада стајао пред тежим и одговорнијим задатком него што стоји у овај мах. И кад овога пута, зар последњи пут, диже свој слаби глас у обрану својих угрожених школа, није у светијој ствари вриме позива свога.

Чим је по обнародовању XXVI. угарског Законског Чланка од год. 1893. и „О уређењу плата учитеља и учитељица општинских и вероисповедних школа,“ понизно подписани епархијски школски одбор овај примио наредбу високославнога Школскога Савета од 29. марта 1894 бр. 273 ех 1893 и 44 ех 1894/2., ех 1894 којом му се налаже да настане из све снаге, да се законски прописи о минималној учитељској плати од 300 ф. у свима подручним школама непозаставну спроведу — пошто ће државна власт по пропису горенаведенога закона на место вероисповедних школа, које нису уређене, по закону устројити свуда државне народне школе — настојавао је понизно потписани одбор и сви његови органи из све снаге, да и у оне 24. школе, које по гласу извештаја одбора овога од 27. Априла 1894. бр. 7/202, 347 и 358 ех 1894. још нису по закону уређене — закон тај наведе, али уза сво настојавање могао је да постигне успеха само у 2 црквене општине у Батској и Липовској а 22 школе стоје још и данас неуређене, нити је понизно подписаноме одбору могуће да их уреди, а само ради сиромашног стања наших црквених општина.

Високо крал. угар. Министарство богочасти и јавне наставе настало је свом снагом државног ауторитета и моћи, да изведе XXVI. Зак Чл. од год. 1893 и побуђује из дана у дан све то чешћим и оштријим наредбама и кр. државне наставне надзорнике и жупанијске управне одборе: да ови заложе сву ревност своју око унапређења народних школа, лежећих у подручју појединих жупанија. — Позива исте власти, да испитају и предложе све путеве и начине, како би се унутарњи рад народних школа унапредити могао. —

Из овде под ·/. приложених поднесака српских православних црквених општина у Мађар-Бојн, Литоби, Гарчину и Вемену, — уверише се *Ваша Светости* и високославни Школски Савет, да су органи државне и жупанијске власти заредиле све оне наше српске православне црквене општине, у којима нису народне школе по закону устројене да им нуде по 150—200 фор. годишње државне припомоћи — и наговарају их да ту помоћ приме. Из оне тешке бриге, која избија из

ових поднесака види се јасно: да душа нашега народа стрепи и плаши се тих данајских дарова, да се боји за опстанак српског православног значаја својих школа, јер страшљиво пита епархијски Одбор овај: да ли ће добро урадити, ако прими ту припомоћ? Видећи те црквене општине, да ће им школе без припомоћи морати пропасти, моле власт своју, да му она помогне — па ако нема друге помоћи, оно да им она изради помоћ ма и од саме државе.

Под силним утиском ових поднесака, гледајући својим очима скору и неминовну пропаст, којој су изложене српске православне народне школе у поменуте 22. црквене општине, — ако им се не пружи брза издашна помоћ — завештао је у данашњој седници потписаног одбора племенити родољуб и велики добротвор наше народне просвете, благородни господин *Евгеније Думча*, вредни председник црквене општине Сентандрејске и члан потписаног одбора, 300 фор. као годишњу подпору најоскуднијим народним школама епархије будимске, коју ће своту почев год. 1896-ом па кроз 10 година сваке године са 300 фор. стављати на расположење епархијском одбору овоме. Томе узвишеном примеру овога племенитога мужа следовао је и заслужни умировљени епар. школски референт, благородни Господин *Стеван В. Поповић* управитељ текелијина завода, изјавив: да и он стаква одбору овоме почетком год. 1896. на све време док је делегат на угарском државном Сабору по 200 фор. годишње, — на подпору оскудних народних школа.

Ови светли примери жаркога родољубља улили су понизно подписаноме одбору наду: да ће се зар наћи пута и начина како да се спасу народу нашем ове 22. Школе — да се 1000 православних Срнчади не рине у туђе јато.

Ваша Светости!

Високославни Школски Савете!

Понизно подписани епархијски Одбор исцрпео је сва средства молбе, савета, наговора па и принуде којима је годинама настојавао да поменуте 22 црквене општине уреде своје школе по закону, и уверио се напокон да оне то без туђе помоћи не могу учинити.

Ако примимо државну припомоћ која нам се нуди, за уређење тих наших неуређених школа, — нема сумње да ће те школе постанути за кратко време добре школе. Али исто тако нема сумње: да ће оне врло брзо престати да буду српске православне школе.

Наш сиромашни народ у те оскудне 22. црквене општине стављен је на тешку раскрсницу. — Осећа он оним здравим својим инстинктом, којим се за минулих 200. година овде у туђем елементу одржао, ко им му путем ваља поћи, — али осећа и то, да га је снага његова издала, да не може онамо, куда би хтео, и ма да зна да му тамо лежи спасеније његово.

Понизно подписани епархијски школски одбор овај обраћа се синовном поницношћу *Вашој Светости* и високославноме Народно-Школскоме Савету и преклиње вас аманетом Св. Саве и Св. Стевана Штиљановића, чија успомена живи у будној свести нашега народа у оним крајевима, где те 22. школе наше трну да се угасе, — пружите нам помоћи брзе и обилне да та светилишта наша спасемо и одржимо зарад свога спаса!

Понизно подписани одбор овај уверен је тврдо да ће велика мудрост и жарко родољубље *Ваше Светости* и велеценење Господе чланова високославног Школског Савета вољно потражити на сретно и нађи оне изворе, из којих ће нам ту милостиву потпору пружити. —

Када, било помоћу фонда Св. Саве, било помоћу других расположивих просветних средстава српске Митрополије наше, поново оживе ове 22. народне школе — по свим црквама богоспасајеме епархије будимске веселије ће се хорити возглас: „возлюбим друг друга да јединомислијем исповјеми Оца, Сина и св. Духа“ — а захвалиће српски православни народ и његов подмладак целивање са радосним сузама дарежљиву десницу свога. *Светога Патријарха*, благосилаће родољубиво заузимање и очинску бригу, велеславног Школског Савета и биће дубоко уверен да свој свога никада не оставља на невољи и да је Србину и за даље векове живота његова спас једино у његовој светој православној цркви.

Из седнице епархијског школског одбора будимског, држане у Св. Андрији дне 14. (26). децембра 1895.

Платон Телечки с. р.
Митрополитско Патријаршеска Мандатар председник.

Георгије Марјановић с. р.
епарх. бележник.

Богојављење.

Дивне су Јерусалимске ноћи, кад их, после несносне тропске жеге, обасја блага месечина, што се, за мрачним контурама планине *Оливарима*, као далеки пожар, лагано растире, и бледо-плавичастом светлошћу обухвата целу источну страну неба Многобројни набрежци, са тамно зеленим маслиновим шумарцима, међу којима се извијају високе палме, са широким крупама, и пространи град, са небројеним домовима и раскошним садовима, над којима се уздижу огромне куле римских дворова и тврђаве, добијају, у тајанственој полусветлости, чаробан изглед. У то доба град чисто живахне. По равним крововима, тесним улицама и зеленим баштама, зажубори живот, као после тешке омарине кад кроз густо грање зелембрша ветрић, те хиљадама листића пређе, затрепери и заталаса, да се у општем шуму слију. — Над тамним Оливаримом већ се узнело бледо месечево коло и међу беличастим облачићима, који га прате, трепери, као чуп међу пенастим таласићима, на плавоме језеру.

Жагор и врева, песма и смех, раскалашних римских младића, који са легијама Тиберијевога намесника овде бораве, разлежу се по јавним садовима, уз звонке сантуре и скакутање играчица. По пространим тремовима удобних купалишта, без којих се прави Римљанин ни замислити неда, седи гомила богатих кицоша и уз пијење пехаре и коцку, прослављају Баха и Ероса. И то тако траје све до друге смене страже; а већ у то доба жубор и врева стишавају се, мало по мало, са равних кровова ишчезавају сенке женских прилика, а тесне и криве улице испражњују се, докле све чаробна рука ноћи не уљуља, град утоне у дубоко ћутање, и већ се нечује ништа више, осим монотоног и одмереног звука. То је римска стража, чији мачеви ударају о штитове, по такту њихова кретања

Ове ноћи, у којој се наша прича догађа, било је много живље. Римски намесник, у Јерусалиму, и врховни судија, *Понтије Пилат*, прослављали су петнајесту годишу Тиберијевог Јесаровања. Римски и Јудејски домови и јавни вртови јерусалимски, беху осветљени разнобојним лампионима, те вам изгледа, да се озвездани град са звезданим небом надмеће Кроз улице се тиска гомила дечурлије око једне кохорте римских легионера и праћкаша, пред којом се, кроз трештање труба и звон бакарних сахова, извијаху продирући шискови.

Али да оставимо ове гомиле, што се као шумни потоци, сливају око палате царева Намесника, па да се окренемо источним вратницама града, тамо, где се налазе царске гробнице, а пред којима се простиру шумовити садови имућних Јудејаца.

Јудејци, који не беху скопчани материјалним везама за римске власти, избегавали су, редовно, суделовање у оваковим свечаностима. Повучени у сенке својих вртова, у тишини су сањали о минулој прошлости и тужили на развалинама некадање Славе своје. Тако је сада и у овој кући, у коју баш овога часа ступа висок човек, у дугој, до чланака хаљини, опасаној широким, убораним, пасом, по чему ћете познати сина Израиљева Кућу нам заклања огромно дрво дафине, што се над зиданом оградом надвило и снажним мирисом својим дом и врт задахњује. Јудејац се упути у дубину врта, одакле се чудо тихо звучање харфе и сетна мелодија јудејске песме. На каменитој клупи, под једном смоквом и џбуном маслина, седи младић, па занешен благом месечином, удара у харфу, и забаченом главом, а очију полузатворених, као у оних, који будни сањају, пева.

Јудејац, што му се приближи, заустави се за његови леђи, нехотећи да га буди из заноса, у који је пао. Звучан и мек глас певања чисто је звонио сетом и тугом Давидових псалама:

Ко жедна кошутица, кад бистром врелу леће,
И моја душа тако, о, Боже, тебе тражи,
За Тобом жедни она — и зар Те наћи неће,
Да врелу жеђ ублажи?

Сузе су храна моја, у срцу очај влада,
Дан и ноћ кад ми зборе отровна њихна жала:
„Твој Господ, где је, кажи?“ Ох, зашто душа јада?
Зашто је малаксала?

Она се сећа славе, сећа се оних дана,
Кад ступах Божјем дому, сред мора верних људи,

Уз песму и клицање: „Осана и Осана!“
Хорило што се свуди.

Што тужиш, душо моја? Што плачеш тако боно?
Уздај се у Господа, јер дан ће скоро доћи,
У ком ћу Спаса свога, Господа великога
Славити с тобом моћи.

Бездана бездну виче, гласови њихни хује,
Све воде, пали твоји, на мене, ево, стреме,
И клону душа моја, јер тебе навешћује,
С Ермона, горе неме.

О, што ме заборављаш, крепости моја, Боже?
Где, како лути врази сламају кости моје!
Са ругом зборе они: „Твој Господ, где је, кажи?
Уздање где је твоје?“

Што тужиш, душо моја? Што плачеш тако боно?
Уздај се у Господа, јер дан ће скоро доћи,
У ком ћу Спаса свога, Господа великога
Славити с тобом моћи

Последњи звуци песме тужно одјекнуше, задрхташе, па се изгубише у сетноме шуму смокова и палмова лишја. Младић обори главу на харфу и тако ћуташе. — Човек, за лећима невиђеним, благо се кошну његова рамена:

„Натанаило!“ — Младић са пепадно трже.

— Ах, то си ти, Јосифе из Ариматеје?

„Мир теби и твојима, ја сам!“ — рече дошљак и посаде се крај пријатеља, на клуну. „Ти си красно певао.“

— Реци, плакао — одговори Натанаило — Израиљ не пева, од када му оне гробнице засипа песак заборава

„Ах, тако је! — рече Јосиф — То нам још једино не брани Рим, да над гробовима отаца суза ронимо. Плачи Израиљу, али не шкргући зубима! Бог Аврамов и Исаков диг'о је десницу са темена твога, тебе више нико не штити!“

— Одакле идеш?

„Збиља, у мало не заборавих, из храма Давидова. Чуо си, вальда, да су наши првосвећеници, *Ана* и *Кајафа*, позвали свештенике храма и Левите, да их запитају за Пустињака, који је изашао из пећине *Енгада* и зове народ на Покајање.“

„Јехове ми, то сад чујем први пут! Какво покајање? Ко је он?

„Тако се и они питају. Једни веле да је он у истини Пророк, други, да је Илија, а трећи, сам Месија. Нико незна да каже о њему што из ближе, а сви тврде, да је он особити човек, коме се не одолева, а који, гласом Пророка, позива на Крштење и Покајање. На докле Свештеници и Левити дижу у храму праву узбуну, противу заводника праотачке вере, дотле народ, као помахнитао, трчи преко Јордана, на *Витавару*, да чује новога Пророка и прими Крштење.

— Чудновато!.. Витавара?... прошапута Натанаило, као човек, који хоће да пробуди неку успомену. — Пророк на Витавари?... Збиља, то не појмим...

„Зашто не појмиш? — Ствар врло проста.“

— Тако је; али шта ћеш рећи, када ти ово испричам? — Јуче је била трећа ноћ како сањам један те један сан, који ћу, за цело, и ноћас сањати. Слушај само. Сваке вечери слазим до ове клупе и ту поседим мало, али још никада не заспах на њој. Пре три вечери сећах овде и по обичају поче ударати у харфу, кад од једном поче осећати, како ми нека неодољива чежња захвати душу. У истоме часу, поче ме трепавице тежати, као да их је коју оловом пало, и ја изненада заспах. Не потраја дуго, чух како ми неко на ухо шапуће: „Натанаило, отвори очи! Погледај, Натанаило, на Давидову гробницу!“ И ја погледах Јасна, као сребро месечина, расула сјај на тренери над царским гробницама Погледам на гробницу Давидову, а из ње поче ницати маслина, која испреплетаним гранчицама, пуним зелена лишта и плода, обави целу гробницу. Затим се поче расклапати гранчице и међу њима угледах како се, као ваздушаста сен, таласа утвара, у беломе хитону и беломе огртачу, чији норуб беше, као у Равина, опточен плавим первазом, са кога се спуштаху жуте китице. И ако нисам могао угледати лице утвари, ипак ме цела појава ова поче испуњавати чудноватом милином, која ме чисто у вис дизаше. Устадох на ноге и хтедох поћи, кад утвара пружи руку мени, и гласом, пуним нежности, рече: „Ево правога Израиља у коме нема лукавства.“ — Ја сав устрептах. — Ко си ти? — запитах. „На Ви-

тавари, Натанаило, на Витавари!“ одговори ми утвара и свега, у томе часу, нестаде.

Тако је било прве ноћи, па тако и друге, па и треће. Немам ли право, Јосифе, што ме твоја прича о Пророку на Витавари, о коме до овога часа не слушах, опомену на овај чудновати сан, што ти испричах?

„Непојмљиво заиста! Твој сан ме још више гони да и сам пођем тамо. Нећеш ли и ти самном? Можда ћемо на Витавари угледати оно, што у храму очекујемо, певајући наше Псалме. — Чујеш ли онуграју, што нам се из Сионске палате ближи? То излазе Свештеници и Левити, које Ана и Кајафа шаљу на Јордан, да се из уста самога Назореја известе, ко је он и шта хоће.

Међу тим, граја и шум ближили су се, као хуктање далеке бујице, све ближе и ближе, докле се непретворише у необичну хуку. Широк мласт румене светлости, која се са запаљених буктиња таласала с димом, као огроман ватрени талас, над гомилама непрегледне масе, све се више гробницама ближио. Натанаило и Јосиф стоје пред вратницама и очекују. За мало и пред њима се указа непрегледна маса људи и жена, који као поплава јурише напред. У средини ове масе иду Свештеници и Левити, са дугим брадама и дугим Хитонима, опасани широким појасевима. Пред њима и за њима ступа храмовна стража, чија дуга копља и шлемови блеште у светлости уздигнутих буктиња. — Цела маса, преливена по лицу руменом светлошћу и полутамним сенкама ноћи, што се, са млазем румењила, очајно борише, изгледала је као гомила утвари, која је из царских гробница овога часа устала.

Овај живи талас захвати и њих двоје на их понесе собом.

* * *

Кад изађете на источне вратнице Јерусалимскога зида, беласка се пред очима нераван пут, поседнут, са обе стране, пешчаним степама. Лево од пута пружа се маслинова гора, Оливарим, која се у продужењу своме, на истоку, састаје са палмовим изврешцима Јерихонским, а десно, у страни, остављате *Офер*. Пут се пење на једну благу косу, са које вам се указује диван поглед. Света река, *Јордан*, вијуга кроз песковиту раван, као дуги трак плавога неба, па у небесноме плавилу, тих и миран, без шума и таласа, слази у пространо корито *Мртвога мора*. Овде-онде, осули се око његових обала оретки шумарци финикових палма, нома, маслина, и по који дуд. Што даље одмичете ови се шумарци разређују, па се најзад са свим изгубе у неплодној равни. Где где, у барама, што их је река кроз песак продокала, извила се густа трска и сита, као последњи буљ косе што се још задржала на темену огољене главе. Погледате даље и пред очима вам чисто забљешти, непрегледно море простране пустиње, чија вам, сива, песковита раван, у светлости жаркога сунца, личи на растопљено оловно море. А далеко тамо, као огроман зид, уздиже се тамна сенка, која вам спречава поглед, те невидите више ништа То је планина *Рамат-Гилеада*, која са својим гротластим кланцима улази у Јорданску пустињу.

Пређите са обале на противну страну реке и ви сте на броду Витавари, који је у данима, кад се ово догађало, оживео као никада дотле.

Натанаило и Јосиф из Ариматеје били су у првим редовима, који на главицу косе доспеше Јордан, са целом околином, пуче им пред очима.

„Где је Пророк?“ — Упита Натанаило, посматрајући заталасалу гомилу света, с оне стране реке, како се начетила над обалом.

— Ено га! — рече Јосиф — под оном усамљеном палмом, што се над обалом надвела.

Натанаило угледа високу палму, над самом обалом, а за њом, од обале подаље, гомиле расутих шатора и сеница, које долазећи народ подизаше, да се од жеге пустињскога сунца заклони. Око саме палме слегле се гомиле народа, међу којима се, осим Јудејскога Хитона могаше видети и по који бурнус пустињских синова, Бедуина, и „тега“ римскога легионера.

На обали, у палминој сенци, стоји један човек и са уздигнутим рукама говори

нешто гомиле људи, која је загазила до колена у воду, па скрштених руку и оборених глава, слуша побожно његове речи.

Глас беседника разлегао се, као звоно у пустињи, те и Натанаило, са Свештеницима и Левитима, који тога часа прелоше на ову страну, чуше свршетак говора:

„Ја вас крстим водом; али иде за мном јачи од мене, коме ја нисам достојан одрешити ремена на обући његовој: он ће вас крстити Духом Светим и Огњем“.

Пред храмовном стражом, чија копља и шлемови чисто одсеваху на светлости јутарњега сунца, расклопи се гомила народа, те Свештеници и Левити брзо продреше пољи.

Најстарији свећеник изађе мало напред, и пре него ли ће проговорити посматраше Пустињака, оштрим погледом. Пред њим стајаше човек, висока раста, на коме, сем коже и костију, не беше више ничега. Кратка хаљина, од неуређене камилине длаке, једва је досезала до сухих, преплануљих, колесница. Око паса је имао кожани појас. Руке су му до рамена голе и поцрнеле од жеге сунчеве. Главу му покрива густа, коврчава и као ноћ тамна, коса, која у неуређеним праменовима пада преко чела, а лице му је оквирила коврчава ретка брадица. По усахломе телу и увелу лицу, које личи на пожутели папирос, рекли би, да је Пустињак већ запливао у дубоку јесен живота; али по тамној коси и очима, што севају необичном ватром снажна живота, тешко да би му дали више од тридесет и две године.

Свештеник, Давидова храма, који стајаше пред њим, беше увукао обе руке у широки појас и испитујућим погледом посматраше Пустињака. Пустињак му одговори плахим погледом, а за тим диже руку, на долазећу гомилу, и силним гласом узвикну: „Породи аспидини! Ко каза вама да бежите од гњева, који иде? Ви сте они, који живи трудите на гробницама праотаца и охоло велите: Наше је царство, јер имамо оца Авраама; а ја вам кажем, да може Бог и од камена овога подигнути децу Авраамову! — Јер знајте, ви сте дрво на коме се плод изметнуо и које не рађа више. И чујте ме, о, ви, Свештеници и Левити! Већ и сикира код корена дрвета стоји; свако дрво које не рађа добра рода сече се и у огањ баца“!

Силан глас, којим Пустињак изговори ово, пред оружаном пратњом, потресе слушаоце. Натанаилу се учини, као да слуша подземну тутњаву, која навешћује страховите трусове. Он ступи корак ближе човеку, одевеноме у кожи, и са немим дивљењем, посматраше ово самопоуздање и одушевљења ватру, што је из плахога погледа чисто пламтила.

„Ко си ти, Пустињаче?“ — узвикну јасним гласом Свештеник — „јеси ли ти, Обећани?“

— Не! — одговори Пустињак

„Илија?“ — запита Свештеник.

— Не!

„Јеси ли Пророк?“

— Не!

„Па ко си онда, о, човече? Гле, у Јерусалиму и по целој Јудеји говори се о теби. По Храмовима и Синагогама шапуће се о Човеку у пустињи. Ниси Обећани, ниси Илија, ниси Пророк! Реци нам, дакле, ко си, да би могли известити оне, који нас послаше амо?“

— Питате, ко сам? — Узвикну Пустињак. — Чујте ме, дакле! Ја сам глас Онога, што вапије у Пустињи: поравните пут Господу, јер се ближи царство небесно! Ја сам онај, који вели: Покајте се! И све долине нека се испуне, и све горе и брегови нека се слегну, и што је криво нека буде право, и храпави пути нека буду глатки! Јер за мном иде Онај, који је предамном; он има лопату у руци Својој, и очистиће гумно своје и скупиће пшеницу своју, а плеву ће сажећи огњем вечним!

Свештеници се загледаше међу собом. У пустињаковим речима није било ничега, чиме би га могли пред римским судијом оптужити; на ипак, све ово што је говорио, грмело је као грмљава, која потреса сводове храма Давидова. — Свештеник запита:

— Па где је Тај, који ће доћи за тобом?“

„Међу вама је“

— Покажи, да га познамо.

„Ја га незнам. Али Онај, који ме посла да крстим водом, рече ми: на кога видиш

да силази Дух и стоји на њему, то је Онај, који ће крстити Духом светим‘.

Пустињак још и недоусти ове речи, а лице му засја необичном светлошћу, која га чисто преобрази. Његов поглед, који је дотле севао муњама, на мах се ублажи. Необична нежност разли се по увехноме лицу, а усне му задрхташе и осташе у пола расклопљене, као у човека који је заустио да нешто каже. Поглед му оста као прикован тик самога Натанаила. Овај се чисто трже у страну и погледа до себе. Њему, уз само раме, стајаше непознати, у белој одори, опточеној плавим первазом, са кога се спуштаху доле жуте ресе. — По свему је изгледало, да је Незнани баш овога часа пристао са неког врло далеког пута. На ногама је имао сапоге а на глави бео убрус, који му је покривао теме и врат, па му тако и на рамена падао. Мека таласаста брадица, делила се у два раздељка, која ни до прсију не досезаху, а коса, у боји зреле маслине, спуштала му се чак на рамена. Под високим челом светле се крупне, грахорасте очи, са изразом непојмљиве сете и благости. Што их човек дуже гледа све већма осећа како му се у души са тих очију таласа нека мила топлина, која се после, као сладак осећај, што га осећа добра мати, кад давно невиђенога сина на недра пригрли, разлева по свој крви. Натанаилу се учини да га захвата нека неизмерна чежња. Нејасна туга обујми га свега Он зажеле да падне на груди долазећем, да га загрли, па да се у његовом наручју сит исплаче, сузама слаткога детињства, оним невиним сузама, што се роне на мајчиним недрима, а за које незнате рећи, да ли их рони слатка туга или неизмерна милина, која се само на мајчиним недрима налази.

Непознати застаде мало до Натанаила, као да је прозирао шта се у души овога догађа. Погледа га нежним погледом, па затим, смерно, оборене главе и скрштених руку, прилазаше Пустињаку.

„Он је!“ — шапну Натанаило, Јосифу, потресеним гласом.

— Ко? — запита Јосиф.

„Мој сан.“

— Како си га познао, кад му лица не виде на сну?

„По ономе што осетих овога часа као и пре три ноћи Јехове ми, то је Он. — Погледај само Пустињака, како стоји као прикован и са изненађењем посматра долазећега.“

И заиста, Пустињак је још и сада стајао онако, као и мало час, нем и прикован, на једном месту. Доња му се уснa потресе два трипута, а када му се долазећи довољно приближи, диже обе руке према њему и необично узбуђеним гласом завика:

„Гле, ево приступа јагње Божије. Ево јагњета, које је примило на се грехе људске; јер видим Духа где силази с неба као голуб, и лебди над њиме.“

Међу присутнима завлада нема тишина. Који стајаху даље тискаху се да виде Навештенога, а који беху у близини осећаху чудан осећај, налик на онај, кад се човек почиње буђењем ослобођавати тешкога сна, који га је целе ноћи морио.

Мек али јасан и пун благости глас зачу се под палмом:

„Јоване!“

Пустињак, који је, после изговорене речи, још држао руке над главом дошавшега, и очима обраћеним небу, као непомичан кип стајао, поче долазити к себи, спусти руке, и смерно, готово бојажљиво, проговори:

— Чујем те, Господе!

„Дођох да примим Крштење од тебе.“

— Од мене, Господе мој? Како да учиним ово? Ти треба да крстиш мене, а Ти ли долазиш к мени? —

„Остави сад“ — одговори Навештени — „јер тако нам треба испунити сваку Правду.“

Јован пође побожно за Њим, а када Дошавши загази у воду и смерно сажe главу, Пустињак положи обе руке на главу Његову, и са погледом, обраћеним небу, узвикну да цео народ чује:

„Ево јагњета Божијег, Кога ја крштавам водом а он ће све нас крстити Духом Светим и Огњем.

Још он и неизговори ове речи, а на самоме зениту неба, засветле, силно, нео-

бично румењило. Плаво се небо расклони и снажан млаз, као зора румене светлости, изли се над Исусом и Јованом. Над обасјаном главом Исуса, који је дотле изашао из воде и клечећи под налмом шапутао молитву, заленрша, прамичак плавичасто-беле маглице, и поче лебдети, у руменој светлости, над њиме. Из расклопљена неба, одакле се расу млаз румене светлости захори се силан глас, који све потресе:

„Ово је Син мој љубазни, који ми је у вољи!“

„Голуб!“ шапну Јосиф из Ариматеје.

— Дух! кликну Ната аило и паде ничице пред ноге Исусове, који га благо погледа и положи своје руке на главу првога Обраћеника свога.

— Да ли ме познајеш? — зајеца Натанаило гласом пуним страхопоштовања.

„Пре него што си дошао амо, видех те у врту, под смоквом. И рекох: — Ево правога Израиљца у коме нема лукавства!“

— Рави! — узвикну Натанаило, силним гласом. — Ти си Син Божији, ти си цар Израиљев!“

„Буди!“ — одговори Исус и благим полујутем утр' сузу првога Обраћеника свога.

Свештеници храма стајаху као зачињени пред небеском појавом. Људи који угледаше чудну светлост, што се над главом Исусовом разли, и Духа, који као прамичак магле лебдијаше над њим, падоше на колена, код овога усклика. И докле они лежаху тако ничице, Исус пружи руке над свима, благослови их, и вођен Духом, који једнако лебдијаше над Њиме, нечезе у пему пустињу.

У очи Богојављења 1896. год.

Драг. Ј. Илић.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**На нову годину**) поклониће се манастирски настојатељи, по досадањем обичају, својој врховној поглавици, св. патријарху *Георгију*, и поздравиће Му нову годину. Настојатеље, којих је ове године ради разних узрока било свега 5, предвео је пред Његову Светост архимандрит хиландарски *г. Митрофан Шевић*, који је Његову Светост у име свију настојатеља и поздравио.

Св. патријарх Георгије захвалио се г.г. настојатељима на поздрави нове године, а онда им је метио на срце дисциплину и напредак повераних им кућа и доприношење прихода манастирских на просветне цељи. Његова Светост је благоизволила учинити и нека напомепутења у погледу тог доприношења о чему ћемо коју више речи у једном од наредних бројева.

Св. службу служиће у саборној цркви г.г. настојатељи: Гезадије Поповић кувеждински, Теофан Косовац призренско-липљанска, Митрофан Павловић бешеновачки; јеромонаси Валеријан Прибићевић професор манастирске школе и Сергије Попић, те архиђакон Димитрије Бранковић, професор богословије. Архимандрит г. Митрофан Шевић изговорио је при крају литургије сходну проповед.

После заупокојне молитве служено је под начелством *Његове Светости* благодарење.

Као сваке, и ове је године Његова Светост, преузв. г. *патријарх Георгије*, благоизволио у очи нове године, после свршеног вечерња, милостиво примити честитања нове године, од месног свештенства, грађанства и чиновништва градског и судбеног, чиновништва автономног и учитељства.

(**Предстаку будимског епархијског школ. одбора**), која нам је доцкан достављена за прошли број, доносимо у данашњем броју. На исту представку обраћамо пажњу наших црквених општина и родољуба, којима Бог даде да и другима дати могу. И у сахој будимској епархији има таких родољуба, који олакшо могу следити светлим примерима ирлог родољуба г. *Думче* и г. *Ст. В. Поповића*. Представка ће наћи на *могући* одазив код власти, којима је упућена; али нам се баш и поводом те представке намеће питања: а колико је до сад нарастао „фонд св. Саве“? А какви су нам сви остали 7 милиона фондова? Да ли су 22 школе у будимској епархији једине, које помоћи требају? А како помоћи свима? Но о свему томе што скорије у нарочитом чланку.

(**Седнице архидијецезалних власти**). Архидијецезални административни одбор држаће седницу своју 17. (29.), а конзисторија 18. (30.) јануара о. г.

(**Епархијски административни одбор у Темишвару**) у седници својој од 20. децембра 1895. (1. јануара 1896.), под председништвом преосвећеног господина епископа Дијецезана, решила је ове важније предмете: Позваће се срп. прав. црквена општина у Соки у смислу односног отписа вис. кр. уг. мини-

старства богочастя и јавне наставе, да положи обрачун о приходима подељеној тој општини у износу од 200 фор. у годинама 1892 и 1894, односно да докаже дотичним исправама, да је тај новац плодоносно уложен; уједно ће се познати та општина да разјасни и прарачун за градњу тамошње ср. богомоље. — Известиће се срп. прав. црквена општина у Батањи ради знања и даљег поступања о односној одлуци всл. саборског одбора у предмету плате тамошњег црквено-општинског перовође. — Известиће се срп. прав. црквена општина у Вел. Св. Миклушу о односној одлуци всл. саборског одбора у предмету стањарине тамошњег пароха. — Известиће се срп. прав. црквена општина у Вел. Бечкереку о односном решењу всл. саборског одбора у предмету стањарине окружног проте Љубомира Панића. — Известиће се срп. прав. црква општина у Тиса Св. Миклушу о односној одлуци всл. саборског одбора у предмету успоставе учитеља Паје Борјановића у звање скупштинског перовође у истој општини. — Известиће се привремени месни црквени управни одбор у Меленцима о односној одлуци всл. саборског одбора у предмету предаје тамошње школске благајнице и на исту односећих се списа и исправа на руковање тамошњем школском одбору. — Узет је с одобрењем на знање скупштински рад срп. православ. црквене општине у Тиса Хиђошу дана 29. октобра (10. новембра) 1895. — Исто тако узет је с одобрењем на знање скупштински рад српско православне црквене општине у Иванди од 22. октобра 1895. — Услед поднесених односних исказа о стању редукованих парохија односно залишним осталих сесија, известиће се о стању те ствари у овој епархији всл. саборски одбор у Карловцима. — Одговорено је срп. прав. црквеној општини у Батањи на питање у предмету плаћања пристојбе од 2 фор., за издавање брачних извешћа, која се пристојба тако побира на рачун протопресвитерског процента. — Одговориће се среском надсолгабировату у Темишвару, да ова епархијска власт из извесних разлога финансијалне природе не може пристати на то, да се епископско добро „Цера“ излучи из савеза политичне општине Мохала. — Позваће се ово епархијски повереник за црквену општину Меленце, да доведе у ред спорну ствар ове општине и подузимача градње хотела у купалишту Русанди у Меленцима. — Узет је с одобрењем на знање извештај о новој организацији срп. прав. црквене општине у Арадгају и позван је дотични овоепархијски изасланик да спецификира и потање објасни свој пригодом те организације овамо предложени трошковник. — Узете су на знање при-јаве срп. прав. црквених општина Арадске и Вел. Кикиндске о дневном реду тамо заказаних скупштинских седница.

(Свршиће се.)

(**Да јој се бар насмејемо**). „Застава“, на још у руху „народнога броја“. Сазнала је ето и опет за неку волшебну вест, коју људи од очију и главе сазнати не могоше. А како и да не, кад њезини будимпештански извештачи живе у — Карловци, на кроз плот више у патријаршине дворе, а са жиле виде и Пешту и Будим, а знаду где лежи и Беч. И тако су у свези са целим светом, из којег полазе „најновије вести“ за овострани народ српски.

Но зар је „Застава“ стало до истине и до обавештаја своје публике? Не, но изгледа, е јој је стало до тога, да јој се памети свет смеје. Нама не може бити, ал' кад би нам било могло, отворили би сталну рубрику за регистровање „Заставиних“ домбовитих неистина и памиљотина и њезиних бламажа.

Но да региструјемо бар ову. Да што накарадија изађе пред „свој народ“ у овој години, завезала је „Застава“ себи очи, оцелла главу и у 1. броју „народном“ саопштила „најновију вест“ о непотврђи изабраног епископа будимског, о његовом поћном тајанственом доласку у Карловце и још чудинјем, управо волшебном, одласку на Карловац; о неким условима и погодбама, и т. д. Кад тамо, изабрани епископ ће тек за који дан приспети у Карловце и то на позив Његове Светости, св. патријарха Георгија. А познат је и приспеће зато, да прими у манастиру Беочину монашки чин и произведен буде за архимандрита. А све ће то опет бити за то, — као што смо при закључку листа известили, и као што ћемо у званичном делу наредногa броја и саопштити — јер је *Његово Величанство*, 24. децембра пр г. (5. јан. о. г.) благоизволило најмилостивије *одобрити* избор испреч. г. Мађаревића за епископа будимског, и јер је најновије решење о томе Његовој Светости већ званично достављено. И ко би сад рекао, да „Застава“ није добро информисана, и да свој народ не вуче за нос! . . . . .

(**Обезвређење храма божјег и црквеног одјејанија**). Између 1. и 2. јануара о. г. ушао је непознати досад. зликовац ноћу кроз прозор у цркву у *Врдинку*. Не да ју похара, већ на дивљи начин обесвети. Своје дивље дело извршио је у храму и на црквеном одјејанију, и назовно вештачице на часној трпези. Зликовац није ухваћен, но се за њим трага. Црква ће се имати по ново осветити.

(**Ради св. Богојављења**) излази „Српски Сион“ данас у место сутра.

На знање.

Наручбине славних српских православних црквених општина задовољавају се редом, која прије стигне. Ургирање није потребно.

Молимо славне црквене општине, да наручбине шаљу у плаћеним листовима, јер за неплаћена плаћамо глобу.

Српска манастирска штампарија.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Мала споменица из Русије. Написао *А. Пајевић*. Ова красна књижица има два дела. I. *Са погреба Александра Александровића III, руског цара миротворца*. II. *Утисци и слике из Русије*. Цео приход ове књиге намењен је фонду Ђорђа Натошевића за удове и сирочад учитељску. Како ради лепе и занимиве а и лепо саопштене садржине тако и ради сврхе којој је приход књиге намењен најтоплије препоручујемо свима овој лепу књижицу. Цена 50 н.

ПРИХОД ОД БЕСЕДЕ

приређене на Митров дан 1895. у Ср. Карловцима у корист сиромашника митрополита Стратимировића, Димитрија Анастасијевића Сабова и осталих добротвора гимназије карловачке.

(Свршетак).

По 1 фор. г. г Евгенија Летица, М. Матић, Торер, Миливој Крстић, Перса Ковачевић, Даринка Шајковић, Јован Јовић, Стеван Георгијевић, Јустина Књежевић, Добродолац, Хес, Душан Николајевић, Ида Павловић, Карасовић, Софија Драгићевић, Мита Гуглета, Ангелина Видаковић, Дар. Димић, Живко Арсенијевић, Софија Књежевић, Крстић, Исаиловић, Павле Иванчевић, Шверер, Др. Чуповић, Љубомир Борота, Бошко Петровић, Величковић, Јовановић, проф. Лазић, Марковић, Николајевић, Јов. Јовановић, Поповић, Дреновановић, Потурићић, Живан Калић, Војин Поповић, Механџић, Гавра Ђурић, Јован Торер, Андрејевић, Радосављевић, Игић, Спасојевић, Краљев (Бешка), Др. Ник. Ђурђевић, Исак Меркадић, Ана Богдановић сви из Бода, др. Богдан Давидовић (Т. Бечеј), Митрофан Николић, Марија Миленковић, Бока Михајловић, парох Гавриловић, Тома Ранковић сви из Ковиља; Сава Вујић, Јов. Ђурићић, Тодор Богдановић, Мита Јаковљевић, Драг. Костић, др. Дика, Ј. Шевић, Емил Кикић, Ђ. Жагић, Сава Крстић, Тоша Суваџић, Ј. Димитријевић, Катица Јанковић, др. Ж. Миладиновић, П. А. Бворац, Лука Георгијевић, Вељко Вилић. Петар Крстић, Сима Милутиновић, Петар Панајотовић сви из Руме; Симуновић, Негован Стојан, Спаса Крстоношић, Душан С. Јовановић и др., Станковић и Шљивовачки. Стеван Петровић, Роквић, Ђорђе М. Крстић, Павле Панајотовић, Димовић, Секулић, С. Бакића, Др. М Мојић, Др. Јовановић, Живановић, Н. Борота, Коста Новић, Јов. Томић, прота Стајић сви из Митровице; Крецул, Брајка Јеловац, Јов. Пуља, Сава Тодоровић, Јованић, Милош Керчевић, Марија Јовановић Шуњеко, С. Аранички, Сава Пушић, И. Максимовић, Ј. Јовановић, Косовац, Тодор Љубића, Г. Штрајхер, Емилија Штрајхер, др. С. Недељковић, И. Милутиновић сви из Земуна; М. Мартиновић, С. Ивковић, М. Илић, Шодолац, Хурбан, др. Павловић, Поткоњак, парох Шимић, Радмановић, Керешкевић, Бурашин сви из Ст. Пазове; Јеврем Миковић, Сима Мајински, др. Плавшић, др. Мојир Павловић. М. Рунић, В. Загорица, Милутин Весалић, Ђорђе Р. Стефановић, парох Кањански, Тоша Георгијевић, Павле Ковиновић, Ђорђе Ковиновић, Божидар Продановић, Милева Ломчарић, Игњат Станимировић, Катица Сремчевић, Мила Бирмичева-Милош Продановић, парох Стајић, Ђока Манојло: нић сви из Сентохаша, Сентохашка народна фонд., Мита Кода, Панта Јовановић, Љуба Стефановић-Лоџић, Светозар Савковић. Паја Гостовић, др. Ада. ковић, Н. Попадић, Пера Дамјановић, Милан Лакић, П. Георгијевић, Ђ. Ф. Н., др. Огњановић, Грчић, М. А. Јовановић, Гавад Ђурчић, др. Милан Ђирић. Ловрековић, Петар Матић, Јов А. Деда. Јован Дера. А. Варађанин, Катица Новић, др. Давидовац, др. М. Савић, Љубица Велимировић. Д. Кода. Тоталић, Ж. Теодоровић Пера Зрнић, Јулка Лефтин сви из Новог Сада

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 1 1 2

Расписује се стечај за учитеља на III. и IV. разр. мешовите школе у *Бечеју*. Учитељске дужности у школи и у цркви прописане су Школ. Уредбом, а плата је ова: за редовну школу 235 фор у готовом новцу; за недељну школу 40 ф., $^1/_4$ сесије земље и 4 јутра (à 1200□°) ритске земље на тако званој греди, која је земља изложена врло честој поплави и за приход које општина не прима дужност да даје општету, (на земљу учитељ нема порез плаћа), једна башта и једно гумно ван села; 5 фор. за писаћи прибор; 2^0 тврдих дрва, сламе за огрев колико је потребно и стан са потребним зградама и вртом. Спредки су приходи: за пероводство 35 фор.; за рачуноводство 30 фор. (ту се разуме састављање главне рачуске књиге, вођење туторског рачуског дневника, и склапање годишњег рачуна туторовог и благајниковог). За укоп или парастосе где буде позван 1 фор; за сваки посебан спомен при укопу или парастосу 60 нов.

Молбеније са сведоџбама треба послати на потписаног председника до 14. јануара по ст. к. о. г. а жеља је општине, да се тражиоци, ако је могуће, лично прикажу. Они који су већ више година учитељске дужности отправљали и у општинама пероводске и рачуноводске ствари добро водили, имаће првенство.

У *Бечеју*. 1. јануара 1896.

Тоша Мутибарић
председник.

СТЕЧАЈ. 2 1—1

Овим се расписује стечај на једно учитељско место на српској комуналној школи у Хрњакову.

Плата је 400 фор. у готовом новцу, 6 хвати дрва и слободан стан са баштом. Учитељу спада у дужност осим прописаних предавања, десну певницу у цркви држати и децу у појању обучавати. Рок стечају 10. фебруар 1896. н. р. Захтева се испит из мађарског језика и испито знања романског језика.

Председништво.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 3 1—3

Срп. прав. црк. општина у Чуругу намерна је у својој цркви две певнице са столови, трон матере божије, и трон владичански зготовити, без позлате и бојадисања. За пету израду одређује се 3000 фор. а. вр. Према томе позивају се стручњаци ове врсте да поднесу скице у византиском стилу. Усвојена скица наградиће се са 5% горе означене своте, изабрана скица подвргава се лицитацији на мањак, која ће се одржати 18. фебруара (1. марта) о. г. — Скице ваља 4./16. фебруара о. г. доле подписаном председништву доставити.

Општина задржава себи право поверења.

Ближа условија сазнаће се на дан лицитације.

У Чуругу 2./14. јануара 1896. год.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 221 3—3

На сиђу упражњено учитељичко место на овд. женској осн. школи, овим се стечај расписује. — Плата је изабраној учитељици следећа: 300 фор. за држање еваикидање, 40 фор. за држање пофторне школе које у напред у месечним ратама из школ. благајне прима. Стан врло удобан, састојећи се из 2 патосане собе, кујне, шпаиза, штале и шупе; даље врло лепа башта у дворишту са виновом лозом. Огрева колико нужно буде. —

Од изабране се тражи да недељом и свецем св. цркву с децом похађа и да је испит из мађарског језика положила, а остале су дужности школ. уредбом прописане. —

Рок стечају истиче на шест недеља од првог увршћења у листу.

Ваљано инструиране молбенице ваља слати на мес. школ. одбор тиса св. миклошки. —

Из седнице мес. школ. одбора, држане 7 Децембра 1895. године у Тиса св. Миклошу. —

Димитрије Ћирић
парох. — председник.

Владимир Торђемски
учитељ и перовођа.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, свежији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 21—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 14. јануара 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРЕВИШЊЕ ОДОБРЕЊЕ

избора протопрезвитера-пароха Јеремије Мађаревића за срп. прав. епископа будимског.

Краљевско-угарски министар богомоштя и јавне наставе.

Бр. 67. прса.

Преузвишени Господине Архијепископе, Митрополите и Патријарше!

Његово царско и апостолско краљевско Величанство превишњом одлуком Својом, изданом у Бечу 5. јануара ове године, благоизволило је најмилостивије одобрити православним срп-

Преузвишеном господину

Георгију Бранковићу,

правом тајном саветнику, правосл. архијепископу митрополиту карловачком и патријарху српском.

ским архијерејским синодом карловачким обављени избор Јеремије Мађаревића, прав. срп. протопрезвитера-пароха будимског, за православног српског епископа будимског.

О том имам част, позивно на госп. кр. уг. министра председника управљени дне 14./16. децембра 1895. под бр. 751. издани цењени допис тамошњи, известити Вашу Преузвишеност повољнога знања и даљег поступања ради с тим умољењем, да изволите на именованог новог епископа гласећи и овде под ./. привијени документат истом уручити.

Само се по себи разуме, да ће се посвећење новога епископа тек онда моћи обавити, кад исти положио буде присегу верности у руке Његова Величанства.

Примите, Преузвишености, искрену изјаву мојега одличног поштовања.

Будимпешта, 10. јануара 1896.

Влашић с. р.

ОКРУЖНИЦА.

Свима окр. протопрезвитерима епархије бачке.

К. 1811. ex 1895.

Поводом уважања нових образаца за матице крштених, венчаних и умрлих, по којима се од почетка текуће године имају матице на српском језику водити, а у решење питања, да ли ће свештеници уписивати у матице имена онако, како их народ изговара, или онако, као што су у месецословима забележена, — наређујемо, да се имена имају у матице уводити онако, како су при самом светом чину крштења наречена, односно како су у месецословима убележена.

У колико би пак по изговору било какве разлике међу правим крштеним именом и оним, како то народ изговара, има се и ово друго уз оно прво име убележити под заградом.

Што се Преч. Вашој а посредством Вас и свештенству протопрезвитерата Вашег знања и наблудавања ради приопштава.

У Новом Саду, 2./14. јануара 1896.

Герман Опачић с. р
Епископ.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

МИХАИЛЪ

БОЖИЈОМ МИЛОСТИ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП КАРЛОВАЧКИ, ПЛАШЧАНСКИ, КОСТАЊНИЧКИ, ПЕТРИЊСКИ, ЛИЧКИ И КРБАВСКИ, ТЕ ПРИМОРСКИХ ГРАДОВА СЕЊА, РИЈЕКЕ И ТРСТА:

часном и пречасном Свештенству и љубазном у Христу стаду свом:

Христос се роди!

Тим васионске Цркве наше поздравом радосним, ево ме, љубљени моји, и опет међу Вас, да Вам свима заједно, и сваком појединце, будем посланик Божићње радости Ваше, која се на топлом сунашцу милости Божје блиста и преливева и у срцу и у оку, у кући и ван куће сваком Вас и тамо, под Велебитом и Клеком, као и на извору Уне воде хладне, на дуж ријеке јуначке Крајине!

Христос се роди, мили моји, и засја нам сунце истине и правде, кога давно и давно очекиваху стари, да ко тмк и сѣни смртној успавану, пробуди свијест човјечју на нови бољи живот!

Христос се роди и пуконе ланци ропства грјеховнога, а слободе златне сване нам дан!

Христос се роди! На свјетлости Рождества Његовога прогледа заблудама и страстима гадним обневиђело око духа људскога, прогледа и угледа *пут*, који води у дворове сјајне вјечних Божјих истина, угледа *самог* најчистијег *истинитог*, која руши идоле, кида негве и окове језичничких страсти и подзаконских разних обредâ и проповиједа *слободу* (Јоан 8, 32) и *живот вјечни* (Јоан 17, 3). А те истине, а ни пута до ње, није познавао стари, предхришћански свијет. Језичници (незнабошци) признавали су више богова, виших и нижих, клањајући се разним идолима. А Рождеством Христовим многобожје идолско упразнисѧ, људи се ослободише идолопоклонства и почеше исповиједати *једнога истинитога* Бога.

Језичници су држали, да је овај свијет постао сам од себе или да га је неко више и моћније биће устројило од вјечне материје (тварн); Рождество Христово донијело нам је науку, да је Бог створио свијет из ничега, једном ријечи својега Свемогућства.

Језичници су држали да Бог промишља и стара се о свијету, а хришћанска наука учи још, да се Бог стара и промишља и о *сваком* поједином створу свом, а највише о човјеку.

Језичници су држали, да је срећа човјекова овдје на земљи и у пропадљивим земаљским добрима, а по науци данас рођеног Спасителя: не имамы здѣ постоѧнаго града, но градѧщаго изыскѣмъ (Евр 13, 14). немамо овдје, на земљи, сталнога боравка, јер је овај живот и свијет, тек поправка за онај вјечни живот и свијет тамо на небу.

Од многих превратних мисли и назора, Рождество Христово и Њиме донесена истина небесна, ослободила је не само језичнике (незнабошце), но и Јудеје, тај Избрани народ Божји, који је, и ако чувар вјере и *једнога* Бога, чешће се

идолопоклонством и незнабожном лажи завести дао . .

Тако су Јудеји мислили, да је Бог — њихов само, а не и осталих народа; да се Богу клањати ваља само у њиховој обећаној земљи и на извјесним мјестима само; но науци Исуса Христа, Бог је Отац *свију* народа и свију племена земних, и Њему се ваља клањати свуда, на сваком мјесту; свагда, у свако доба.

Јудеји су очекивали у лицу обећаног Спаситеља, цара, који ће да завојује и зарати се са свима њих ради и све да покори под њихову власт, а Спаситељ наш, Исус Христос, учи, да царство његово није од овога свијета, но царство вјечно, духовно, царство истине, која ослобађа од ига и јарма грјеховнога.

Јудеји су били приковани за обредни свој закон, а данас Рођени, Спаситељ наш, дође, да **подзаконныхъ искупитъ**, да их ослободи од закона тога и научи клањати се Богу — духом и истином.

Јудеји су љубили оне, који су њих љубили, а нарочито *своје* саплеменике: а данас Рођени, Спаситељ наш учи: **любите враги ваша** — љубите и непријатеље своје. . .

Колика промјена, љубазни моји!

Је ли чудо, дакле, што се радујемо данас ми, што и анђели пјеву, пастири славе, а с њим и небо и земља, васиона сва?

Не, није то чудо, наравно је то. Душа наша опаква, какву је дао нама Бог, тежи *праизвору* свом, *истини* најчистијој, вјечној. На том духа нашега својству суштаственом, оснива се могућност науке људске, и ова није ништа друго, до ли по правилу неком срећена збирка онога, што се *радило* и онога што се *постигло* у правцу, да се дозна истина и да се на тој истини утврди закон за разне и преразличите односаје живота човјечјега. А *слобода*? Коме од свјесних, разумних суштастава Божјих, није мила слобода златна и њена сласт: гдје је тај, што не уздише и не чезне за њом?! За њом уздишу: учени и неучени, богати и сиромашни. За слободу златну бије се бојак лути и мачем и пером, и тешком топузином и громком ријечи . .

Слобода као и истина рађа се са духом човјечјим; и слободи је као и истини у Богу, као у најсавршенијем бићу, и извор и крајња циљ. . . . Јест, љубљени моји, и истина и слобода једнако годе и миле се души људској!

С тога данас и јест толика радост у свијету христијанском, јер је данас засјало, послије дуге ноћи, небесна, не заходима свјетлост *Истине* и правде, истините *слободе*, водећи нас из смрти у живот вјечни, у ком нема, као међу нама што има, болести ни печали ни уздисања.

Ну да та радост наша, свенародна, не буде кратка вијека, од данас на сјутра, но стална и трајна, да она буде свједоџба несумњива, да нас је свјетлост *истине* Божје заиста просвијетлила, *тошлина* љубави Божје заиста *ослободила* ропства нашега нашим рођеним злим навикама и гадним страстима, треба да нам је *свуда*, и у цркви и у школи и у друштву и у кући српској, *вавијек*, и кад лијежемо на починак и кад се дижемо **w ѿдра и сна**, да се приватимо посла свога свакидањега, када полазимо на пут и с пута се враћамо, треба, вељу, свуда и свађе да нам је пред очима мила слика Спаситеља нашега, да нам је *Он* и *Његова* света наука звијезда водилица, на путу нашега рада и живота, најмилији разговор наш, како би се сјеме свете *истине* и *правде* Његове уцијепило у срце и у душу сваког и свију нас, јер само то сјеме може донијети плода жељенога, плода златне слободе у осјећајима и мислима, жељама и тежњама нашим, у молитви и дјелима нашим, која воде у задовољни и срећни живот овога, а блажен онога свијета и вијека

Како је, љубазни моји, угодан боравак у храму Божјем, када на недјељној, празничној или свечитељској служби Божјој гледамо, како је све, само што је могло, и старо и младо и мушко и женско, богато и сиромашно, знатно и незнатно, пренепунило кућу Божју, пригнуло главу на молитву и благослов свети, да окријепљено благодатију Духа светога преда се и опет послу и судбини својој. Срце се од милина растапа, слушајући лијепо пјеније школске дјеце, како се из **ѹстъ младенцъ** слави и хвали, поје и преузноси бескрајна благост

и милост Оца небеснога, од којега долази и доље данас велики дар.

А душа побожнога хришћанина, жедна небесне пиће рекао би и не дише, када је на амвон, освећено мјесто, ступио слуга Божји, да послије молитве: „ѡ плачющихъ, пѣтшествѣющихъ, недѹгѹющихъ страждѣщихъ и плѣненыхъ и ѡ спасенїи всѣхъ.“ словом Божјим пружи утјехе духовне — растуженима, окрепе — изнемоглима, снаге — клонулима, да грешнике призове на кајање, а праведнике утврди у добру (1 Сол. 5, 14.)

У тако пуној побожнога народа цркви Божјој, гдје је *вјера* сабрала, *љубав* сједињила, а *нада* на милост Божју покренула на заједничку молитву, ту је ваистину посредѣ Гдѣ, којему цијела црква у *слободи* духа радосно притиче и њева: „Пріидите поклонимсѧ Гдѣви! . . .“

Како је задовољна душа родољуба сваког, када у школу припадом завири, па ту око вриједнога свештеника-учитеља види сабрану омладину народну, како не скидајући очица својих са уста свештеничких слуша мудру поуку ону: „Пріидите чада, послѹшайте мене, страхѹ Гдню навчѹ васъ“ (Пс. 33.) (Дођите дјецо, само к м ни, послушајте ме, како ћу да вас поучим бојати се Бога.)

Из таква сјемена, које савјестан свештеник-сијач, помно сије на меканој њиви срдаца дечјих, залијевајући га „крвљу срца свога,“ никнуће за цијело плод, ѿ негоже ѣдный не ѹмираетъ, ни он ни народ наш.

На кад свештеник такав, коме није далеко ни најдаља школа, шити му је тежак или незгодан најнеравнији и најстрмији пут до те најплодније позива свога њиве, дело то своје, катихизацију своју, зачини лијепим њењем цркве своје; онда, ко може да рече, да је слика Спасителева у тој школи само на икони школској, а не и у срцу, живом срцу школе те, или да је наука Његова само у катихизисима дјечјим, а не и у памети њиховој!

Љубазни моји! Какви смо у цркви и у школи, такви смо у општини, ван цркве и школе.

По оним општинама нашим, гдје су цркве пуне побожнога народа, гдје влада благочинније и благољепије у богослужењу и њењу, гдје свештеници редовно, по дужности и родољубивој савјести, проповиједају Ријеч Божју, а народ слуша и у срце слаже Ријеч ту, гдје се одржавају велики годишњи, па завјетни постови, и за вријеме тих постова приступају исповиједне и покајане душе причешћу светом, гдје родитељи дјецу своју и ону што је у школи и ону што није у школи свесрдно цркви на наук христијански и молитву свету шаљу; ту онда, мора да је напредна и општина таква. Ту црквени иметак расте, а не расипа се, ту се у братском договору и споразуму са вриједним свештеником, старе цркве дижу и обнављају, парохијске куће, ако их нема, оснивају, а старе поправљају, цимитори (ограде црквене) и гробља у реду чиста и ограђена држе и чувају, поштујући их као света мјеста.

А у општинама, гдје нема праве љубави према Богомољи ни потребе у служби Божјој, гдје се предсједник црквени ријетко, мож'да на Божић или Ускрс или „царев дан,“ у цркви на служби Божјој виђети може, гдје одборници не маре нити знаду, да за то марити, дужност је њихова аутономно-рескриптуална, је ли у цркви ред и мир за вријеме службе Божје, или се у препрати женској жамори и говор распреда о „пређи и ткиву, о свађи комшијској и пиру,“ тако, да свештеник не може мирно ни светога Еванђеља очитати: у тим црквеним општинама, дакако, да нема и не може бити реда и напретка; ту цркве прописавају, кровови гњију, а зидови пуцају; иметка црквенога нема ту ни толико, да се набави оно свијећа и тамјана, што код службе Божје треба у храму Божјем; куће парохијске или нема или се са годишница својих старијех, наерила сва, да (како кроз њу горски вјетар дува), гледаш и очекујеш сваки час, како ће да се стропоштa и сложи, јер не мари нико за ову нити ко чује тужбе и јадиковке свештеникове, који са женом и нејачи својом нема гдје главе да склони, а овамо зна, да и лисице имаду своје јазбине, а птице гњезда, гдје склањају и чувају свој и својих живот.

Ту, у таквим општинама око цркве, у цимиторима, па по гробљима, читава пустош

и жалост. Нема ту ограде честите ни притвора каквога, благо од сваке врсти, база и блато и црквене ограде цимиторе и гробља наша. Ником и не пада на ум, да је то и срамота и грехота наша, да ће нас свак' ко прође крај разграђена и занеснажена црквишта цркве наше, крај разграђена и разбуцана, разрована и занеређена гробља нашега, уносити и назвати неваљалцима и дивљацима; нити се ко сјећа казне, што га чека за ту Богу мрску небригу и немар наш — пред судом Божјим! Тако је то, љубезни моји свуда, гдје се отима и јагми за части и власти, а не мисли и не мари за *дужности*, које се примају са том части и власти; гдје се Исус Христос, Спаситељ наш, поштује само оустами и оустнами, а сердце — далеч отстоитъ (а срце је далеко) од Њега, гдје се православље преузноси у часовима, када је у опасности Српство, а не и онда, кад ово није у невољи каквој, гдје се црква Христова не посматра и с онога становишта, да је она *установа Божја*, која и ако хоће да послужи радо гледа и види, како се њезине непромјењљиве одредбе и спасоносни прописи врше и испуњују и како и ми хоћемо њој, да принесемо оданога и искренога срца жртву послушности и благодарности!

Да тако не буде ни у једној општини нашој, да нам живот Цркве наше и народа у тој Цркви узнапредује и процвјета, треба да се канимо „празних ријечи“ — олагивања и клеветања, подметања и међусобнога сумњичења, па да се сваки, и као Христијанин и као Србин, прихвати *дужности* званїя-вмѣжє призванъ бысть (1. кор. 7, 10) угледајући се у узвишени примјер Спаситеља нашега, Који „не прїйдѣ, да послѣжатъ емѹ, но послѣжити, и дати дшѹ своюѥ избавленїе за многихъ.“ (Мат. 20, 28). Љубезни моји! Сва наша срећа овдје, на земљи, у Христу је и Његовој светој науци. С тога свак, ко жели себи праве среће, треба да вјерује у Исуса Христа и Његову Божанствену науку. Оно што је рекао Спаситељ Јудејима, тиче се и нас: аще вы пребѹдете ко словесѣ моемъ; то истинѣ ученицы мои вѣдете и ѹразѹмѣете истинѹ (Јоан 8, 31, 32) Вјером у Исуса Христа познајемо свијет као дјело руку Божјих, и та нас вјера и то дјело, покреће на прослављање имена Божјега. Вјером у Христа Спасителя сазнајемо откле човјек и на што је он. С вјером у Богочовјека Исуса Христа свуда у природи видимо уредбу Божју, дивимо се премудрости и благости Божјој, а с том истом вјером уздиже се душа наша горе, к подножју престола Божјега на небесима, који казују славу Његову. У свјетлости те вјере, оузрим свѣтъ истины (свјетлост истине), и истина та, свободитъ насъ (ослободиће нас) и од роштва у мислима и од роштва у дјелима.

На кад вјера у данас Рођенога, Спасителя и Избавитеља и небесну науку Његову имаде толики значај за живот, напредак и срећу нашу, кад је без нѣкоѥ невозможно оугодити Богѣ (Евр. 11, 6), и кад се вјером том долази до спознања истине, за којом тежи људски дух, до слободе, за којом гине душа човјечија; онда је *прва* дужност сваког нас његовати и у тврђивати вјеру ту и у себи и у другима, што су нашем старању повјерени.

Родитељи, кућо српска! На огњишту вашем, треба да гори и никада да не згара срећа ватра вјере и љубави хришћанске, да се топлином и дахом те вјере и љубави загријева и прониче душа и срце свију чланова породица ваших!

Мајко православна! Ти си прва позвана, да распириш свету ватру вјере и љубави у безазленом срцу чеда свога. Ти треба да сву своју бригу и старање посветиш дјетету свом, да га никада без крста и крсног знамења не успављујеш, да му, чим се у очима његовим покажу прве зраке свијести, чим прву ријечицу зборити стане — покажеш икону Спасителя, покажеш му жижу кандила, што свјетлуца пред крсним именом, и да га наведеш на прву ријеч: Бог.

Срећно оно дијете, благо њему, које са првим ријечима својим, изговара свето име Божје! Љубав која у тим младим и безазленим дневима горити почне, не гаси се нигда и ми би данас сви срећни били, када би са дјечицом нашом могли пристати и читати: „Ко Галатом“ данашњега апостола! Таква дјеца радо иду у цркву на

службу Божју отимају се за апостол и чирјаке; кад одрасту, црква им је потреба душе и срца, у њу одлазе, да пред иконом Светитеља принесу молитве своје, да пролију сузе покајања, да се сједине са узором срца свога! Све су то утисци из младјаше, пријемљиве добе најранијега детињства. У храму Божјем, посматрајући иконе свете, слушајући пјесме узносите, гледајући великољепно богослужење православно, раскрива се постепено сва величина и дивота слике, коју је младјано срце дјетета код куће унило — успојило. С тога и вели Господ: оставите дјетиј приходити ко мнѣ и не браните имъ (Лук. 18 16) опоминући хришћанске родитеље, да марљиво шаљу дјечицу своју и мушку и женску, и мању и већу, у цркву — *к Њему*, где *Он* има престо свој, да их у крилу своме помилује и благослови (Марк. 10 16)

Ко из дјетињства не осјећа тако, тај до тога осјећања никада доћи неће. Љубав према Богу у Његовој светој цркви, љубав према светињама своје цркве, не да се научити из књигâ Живот куће српске, примјер родитељâ књига је једина из које се учи и усваја дух хришћанства, дух православија под чијим окриљем живи народ наш.

Када се у кући српској не иде никада к столу, пити се пије или устаје *без молитве*; када отац никада не иде ни на какво дело и посао, да се не препоручи Богу и мајци Божјој, а када мајка српска и почима и завршује сваки посао кућни знамењем часнога крста, па када то и од дјеце траже они; онда како да се не приучe томе свему, како да се не усели дух цркве православне, у душу и срце све чељади кућне; како да црква, њене установе свете и спасоносне, не буду душом душе, животом живота, потребом над потребама тако васпитаних синова народа нашега.

Кућа таква, у којој је такав живот, радује се данас искрено, достојно и праведно, јер Спаситељ није далеко, он је у њој сваки дан и час, најсветији узор, најмилији посве дневни разговор њезин!

Зато љубљени моји, примимо сви, сваки са свога мјеста и колико може, да се свети вјера и дух цркве наше утврди и распростре по свима путовима живота и рода нашега, како би сви ми, и знатни и незнатни, богати и сиромашни, учени и неучени, могли разумјети истину Христову и разумјевши је у слободи духа радосно ускликнути: Христос се роди, мир Божји!

У *Плашкови*, у часни Божићњи пост 1895.

Горе потписани смирени:

Михаилъ

Јеремија Маћаревић

изабрани епископ будимски.

Родио се 1822. год у Батоседу, у толнапској жупанији, од оца Романа, православнога пароха и матере Софије Игалић. Основне школе научио је у Батоседу и Бају, гимназију у Мохачу и Бају, филозофију у Кечкемету, а богословско училиште год. 1840, 1841. и 1842. у Ср. Карловцима.

После добрим успехом свршених богословских наука оженио се с јесени 1843. год. с Јелисаветом, ћерком кишфалубског пароха Глигорија Бошњака и положив 1-ог фебруара 1844. успешно стечајни испит, буде истога дана у будимској цркви рукоположен за ђакона, а други дан за презвитера и конзисторијем будимском опредељен за личнога помоћника своме тасту пароху кишфалубскоме. После смрти овога у месецу марту 1844 буде именован прво за администратора, а затим јула месеца год. 1844. за пароха кишфалубскога.

Обављајући као парох кишфалубски савесно своје душепопечитељске дужности, буде год. 1847. епископом Платоном Атанацковићем постављен за намесника протопрезвитерата мохачкога и приседника конзисторијалног и одликован црвеним појасом.

Обављајући своје парохијске и намесничке дужности тачно и савесно, стекао је г. Јеремија Маћаревић не само љубав и поштовање своје пастве, него и одликост парохијског свештенства протопрезвитерата мохачкога и уважење политичке области, која га је изборомъ за жупанијскога представника одликовала.

Када је год. 1864. Јован Мишкинић,

парох будимски изабран за протопрезвитера будимскога, кандидује српска православна општина будимска г. Јеремију Маџаревића на прво место за свога пароха, а конзисторија епархије будимске потврди га концем год. 1864 у том својству.

Године 1880. благоволио је Арсеније Стојковић, преузвишени епископ будимски у признање ревносне и одличне свештеничке службе и у истој по цркву и народ стечених заслуга одликовати г. Јеремију Маџаревића подарењем степена протопрезвитерскога, а по смрти окружнога протопрезвитера будимскога и дотле, док се не реши, где ће бити седиште протопрезвитера будимскога, буде г. Јеремија Маџаревић конзисторијално постављен за администратора протопрезвитерата будимскога, које је звање до данас на потпуно задовољство своје више духовне власти ревносно обављао.

Г. Јеремија Маџаревић је на позив чес. и кр. ратнога Министарства 7 година дана у гарнизону будимпештанском обављао бесплатно душепопечитељство над православним војницима и вероучитељство у чес. и кр. кадетској школи будимпештанској — те тиме подмиривао духовну потребу 1700 православних душа војничкога реда, а за време окупације Босне пружао је многобројним рањеницима православне вере у болницама будимпештанским и пожунским дануноћно потребне душевне утехе. Од дужности ове разрешен је на своју молбу онда, када је за гарнизон будимпештански постављен засебни православни војени душепопечитељ.

Као парох будимски предавао је г. Јеремија Маџаревић од год 1864. па све док му није лични помоћник пристављен, сам собом веронауку православној деци у свима мушким и женским основним, грађанским, учитељским и средњим школама, — а од пристављања помоћника вршио је ту дужност само још у средњим школама.

Од год. 1875.—1895. одликован је био увек г. Јеремија Маџаревић поверењем грађанства престонице Будимпеште једногласним изборои за муниципалног представника, послужно је у том својству престоном граду ревносним вршењем своје представничке дужности у многим важним одборима а нарочито у школској столици. За ово ревносно јавно деловање благоволило је Његово Величанство цар и краљ Франц Јосиф I. дана 16. окт. 1879. најмилостивије дати изјавити г. Јеремији Маџаревићу путем посебнога декрета Своје превишње признање.

Г. Јеремија Маџаревић је телом и духом потпуно здрав. Удовац је; има сина дра Младена Маџаревића, варошког физика будимпештанског и кћер Емилију удову Дорића, који обоје живе из прихода својега самосталнога имања, односно службе.

Св. архијерејски синод, уважив многогодишњу ревну и пуну љубави и преданости за цркву службу његову, а имајући пред очима околности и потребе будимске дијецезе, изабрао га је у седници својој дана 4. децембра 1895 г. за епископа те дијецезе.

Будимска дијецеза добија у изабраном и највише потврђеном епископу, високодостојном господину Јеремији Маџаревићу архипастира, душом и целим срцем предана тој дијецези, као што је целога свога свештеничког живота такав био цркви и народу своме.

Шта би нам ваљало радити на свештеничким исповедима.*)

Има више узрока са којих та секта код нас напредује и о њима се већ писало. Један је од њих па и најважнији тај, што је наш народ слабо васпитан у вери. Ово није никако чудно, кад знамо како је пре било мало школа, па се и над поласком школе није баш особито бдило. За женску децу наш је народ мислио да и није школа, јер „неће бити попадија,“ а мушку су задржавали за чување стада и друге ратарске радње. Та деца, која нису школу полазила ретко су да богме и у цркву долазила, да се слушањем проповеди и тумачења св. јеванђеља колико толико у вери својој њеспитава.*) Но себи се разуме, да они верни у цркви нису могли ништа ра-

*) Види број 1.

*) Но знамо је да се бар та дужност савесно вршила, а познато је, да су многи проповедали словенским језиком или бар мешали много народу неразумљиве речи, ваљда да покажу своју учености.

зумети, па по томе душу своју загрејати. Њима је све што у цркви чују страно било, у својој су цркви туђи били. С тога нам ваља редовним и разумљивим проповедањем у цркви и што чешћим обилажењем својих парохијана народ у вери православној утврђивати, а нарочито што више тумачити им јеванђеље и утврђивати их баш у оним јеванђелским истинама и црквеним установама, на које назарени највећма нападају и које одричу. На тај начин би оно што је здраво сачували, да га се не прилепи зараза назаренска, а то би нам био најбољи савезник у борби са назарејством, јер ће тако васпитани религијозни парохијани лакше моћи утецати на назарене него ли и сами свештеници, пошто назарени свештенике избегавају. Наредбе земаљске владе нам у том не помогоше ма какве биле, него једино рад.

Осим тога ту нам је још и катихизација, па што је у прошлости пропуштено урадити за садашњост, ваља нам се потрудити да нам бар у будућности не буде као ово сад. А у томе нам је олакшано, јер имамо у школама места за сву децу и полазак је уредније, а то нам је најзгодније поље за рад, те ваља уложити све силе, како би децу у вери православној што боље васпитали.

У комуналним школама дужни су веронауку предавати свештеници, а у веронаставницима, ту дужност врше сами учитељи, што не би требало да буде. И ако знамо многе учитеље, који савесно ту дужност врше, ипак би свештеник морао редовно долазити на часове одређене за веронауку. Он ваља да је руководља у настави вере, учитељ тек испомагач, јер је свештеник учитељ православља не само одраслих, већ и мале деце, па пошто он најбоље познаје религијозно-морално стање своје парохије држимо, да ће и најбоље знати у чему му децу ваља што више поучити. Па и ако свештеник није толико вичан у педагошкој струци као учитељ, али ни њему није педагогија сасвим страно земљиште те му неће бити ни немогуће колико треба упознати га довољно, а трудом и радом може се доста помоћи. „Добар свештеник до смрти се учи.“ Све ће то лако наћи ономе, који поима свој узвишени позив. Само несме бити изналчења. Дужност мора бити пре свега.

Хвала Богу са Синод се постарао те ћемо добити катихизисе израђене од стручњака, па ће нам тиме рад бити много олакшан. Какви су нам катихизиси сви знамо. Где се слепо њих држало, ту заиста није могло бити никакве ваиде од учења до једино те, да ђак рецитује механички одговоре, које није могао никако схватити. Џаба ти муке и труда, које се уложило око учења, кад је све то било на послетку: плани па уздани! Детету је ваљало дати таку наставу, која ће му увек остати у памети, која ће му се тако рећи у душу упити, да га доцније у животу ништа не може у вери му православној њољљати. Ко је пак за то позванији од свештеника, и ко ће са већом вољом и љубави од њега приступити том послу.

Пошто у већем делу наше митрополије дужности катихете морају вршити свештеници и пошто нам око тога посла ваља својски прионути, да будући наши парохијани буду што боље у својој вери васпитани, да их се назарејство тако лако не дени и да му могу још и на супрот стати, то би нам преко потребно било вежбање и утледање у предавању веронауке. То би се пак најлакше могло постићи, кад би се приликом свештеничких исповеди држала у школи пред децом предавања из веронауке. То чине и учитељи у Угарској на својим среским зборовима, које држе двапут у години. А да се ту многоме чему научи и у вештини предавања увиђа, о томе нам није потреба говорити. Кад то дакле чине учитељи, који се практично вежбали у предавању у учитељској школи, као за што би било то на одмет нама кад нам се у томе ваља многоме чему поучити. Ту би имали прилике да видимо и добре и рђаве стране у предавању. Па како ћемо предавати у школи са једним, два, три или четир разреда да би што већи успех могли постићи, то би се тако после исповеди враћали у своје парохије и утешени и спремнији за свој рад у школи. Да како, да се онда исповеди не би смеле држати по манастирима.

Рећи ће нам можда когод: а на што све то, кад и онако долазе проте на испит из катихизиса, на ће они већ невештог упутити. На то можемо одговорити са оним: више очију увек више виде, а ако је неки прота, не мора за то бити и добар катихета, па прота уз то има прилике само да види успех из веронауке, а не може видити и оценити начин предавања и по томе упутства дати.

У неким протопрезвитератима је обичај, да

приликом исповедања проповеда који свештеник, којему прота то налаже. Не знамо да ли он то проповеда браћи ради уседања или хоће можда прота том приликом да види какав је проповедник који свештеник. Сад како било, али колико је год света дужност свештенику проповедништво, толико исто и катихизација. Кад смо се у проповедништву вежбали у богословији, па све то чинимо сад и у неким протопрезватствима, то колико нам је нужније вежбање и уседање у предавању вероучке, како би са обучавањем деце у вери што већи успех могли постићи. То нам је и иначе потребно, а особито сад, кад се назаренство међу нама шири на све стране.

Оволико смо сматрали за потребно о овом по нас важном питању рећи, а написасмо с намером, да би и остала браћа свештеници о том питању размишљали, па о том и своје мисли изнели.

Мило ће нам бити, ако би се о овом питању писало, а надамо се да ће и уредништво „Српскога Сиона“ радо уступити места расправљању његову.*)

Р—в.

*) Врло радо ћемо то учинити увек.

Мисли г. писца о потреби практичних катихетичних предавања, која би се могла бар приликом протопрезватерских свештеничких састанака предузимати, могу се само одобрити и заželити. Кад би се та предавања практиковала било би добро. Било би од користи.

Свештеници би се — који то иначе не чине — спремали за катихетична предавања, а тиме би упућени били да се за катихетични рад више заинтересују и са катихетичним методом боље и сигурније упознају. Спремање и у катихетичном раду је неопходно као и у сваком другом, ако се жели успеха. А то баш спремање као да код многих парохијских свештеника престаје на излазу им из богословије. А то је на грдну штету катихетичне ин службе, коју ваља особитом пажњом и љубави његовати и вршити. Занемаривањем или овлашним вршењем катихетичних дужности пламерује се религијозно-нравствено васпитавање народног подмладка, последица чега се у своје време опажа очигледно у религијозно-нравственом стању целога народа.

Једно средство, које потпомоћи може религијозно-нравствено васпитавање народа, ваља употребити. Јер у религијозном нравственом васпитању запушти човек, при ступачан је увек брже свакој верској и социјалној заблуди и болести, каквима гледамо и у назаренској секти. Вољан и уседан катихетички рад у школама свакако је средство религијозно нравственог васпитавања народног и што год тај рад усавршити и успешнијим учинити може, — само се собом препоручује. Препоручује се тако и писац г. писца. —Ур—

Поводом представке будимског епархијског школског одбора.

I.

Пред нама је представка будимског епархијског школског одбора. Пред очи нам излазе 22 школе српске у тој епархији, којима прети опасност, да, са сиротиње дотичних црквених општина, престану бити српске. Излазу нам пред очи и оно хиљаду нејаких Срнчића, којима, ради те сиротиње, може да се ускрати подизати у школама исконе очи на лик свештитеља Саве и душу своју наслађавати песмом св. цркве православне и миле радости српске.

У срце нам продире очајни онај вапај за помоћ тих школама и спасавање тих Срнчади. И кад би се хтели и даље одавати сентименталности, са сузама би могли писати оне редове место мастилом.

Али, пред озбиљним и критичким питањем, како нам износи пред очи представка, нити покаже нежност осећаја, нити које сентименталисање. Озбиљном питању ваља и озбиљно поседати у очи Молби, каква је у представци изложена, ваља одговорити истином и чињеницама, јер она тражи новаца, а не лепих речи, каквима је она вештину написана. Ми ћемо покушати да тако и учинимо.

Шта представка тражи? Тражи 4000 фор. сталне годишње приноможи за 22 школе у будимској епархији. Од кога тражи? Од Школског Савета Шта може Школски Савет? Упутити ту представку са најтоплијом препоруком Саборском Одбору. А Саборски Одбор? Узеће ју у претрес, и након проучења те представке, односно молбе њезине, поставиће без сумње два питања. Прво, да ли има средстава на расположењу, којима би се тој молби могло задовољити, или тих средстава нема? Друго, и кад би било тих средстава, питање је: да ли би општи интерес дозвољавао да се тим средствима испомогну најпре и одмах дотичне школе у епархији будимској, или би тај интерес налагао, да се тим средствима испомогну у истом положају школе у другим епархијама н. пр. вршачкој и темишварској?

Ми у ово друго питање не ћемо ни улазити, јер ће за решење представке бити довољан одговор на прво питање. Тек кад би на прво питање могли добити повољан одговор, и кад би пред собом имали статистичке податке о оне 22 школе, могли би и у то друго питање ући. —

Да одговоримо, дакле, на прво питање.

Одговор је тај тако немилосрдан, да нам пара срце. Одговор је: Саборски Одбор нема на расположењу средстава, којима би могао

потпуно изаћи на сусрет молби представке.

Недозвољавамо, да кога тај одговор може већма заболети него нас, па и опет — он је сушта истина.

Седам милиона српских фондовских и закладних капитала, „фонд св. Саве,“ и — нема годишњих ни 4000 фор да се одрже 22 српске школе! Је ли то пронија? Није, него сушта истина.

То је и прошле године доказано у своме листу, па није, држимо, од потребе и сада понављати све те доказе Есенција свију тих доказа је у томе: да фондови и закладе наше немају своје опредељење, а најдаље, нити фонд, нити закладе, да немају у опредељењу своме испомагање основних школа.

Једини је „*фонд св. Саве*“ које је нарично и једино баш опредељење: испомагање српских православних народних школа, а који је фонд на срећу нашу основао данашњи *Патријарх Георгије Бранковић*. Ето, то је један наш фонд под управом Саборског Одбора, који би *по опредељењу* своме могао притећи у помоћ и школама у будимској епархији, за које представка испомоћ моли.

А може ли тај фонд ту испомоћ пружити према средствима својим? Не може „Фонд св. Саве“ има до данас прибране главнице до 23 хиљаде фор. Камата на ту главницу износи годишње 1380 фор. А сама епархија будимска тражи годишње сталне приномоћи 4000 фор. Ето, тако стоји са средствима, која Саборском Одбору стоје на расположењу, да њима могу у помоћ притећи основним школама нашим.

Према тим средствима моћи ће Саборски Одбор и своје решење донети у погледу представке будимског епархијског школског одбора. Какво ће то решење бити ми не знамо; морамо га сачекати.

То су чињенице с којима мора рачунати и будимски епархијски школски одбор у надању и изгледању своме на то решење.

Кад би чињенице друкчије биле, т. ј. кад би Саборски Одбор располагао са новчаним средствима, којима би се могла задовољити молба представке будимског епархијског школског одбора у целости њезиној, ми не би писали ове редове, него би сачекали решење Саборског Одбора и саопштили га у овом листу. То би решење нако гласило: тражена стална годишња приномоћ од 4000 фор. за 22 школе у будимској епархији одобрава се и дозначује на исплату из ових и ових средстава, односно фондова

Али кад тих средстава и фондова нема, а кад је „фонд св. Саве“ још и сад тако мален, да затражену приномоћи пружити не може, онда нам ваља начин одржања уштрбе 22 школе потражити на другој страни. Има ли тог начина? Има. Један су показали већ г. г. Думча и Ст. В. Поповић. Један човек, на осигурава 300 фор. сталне годишње приномоћи за 10 година, у опасности стојећим школама. А зар у будимској епархији нема бар 10 људи, Срби родољуба, којима је Бог дао, те олако дати могу толику своту? Има их. Не ћемо да их именујемо, али је непобитно да их има и више, који би светлим и родољубивим примером г. Думче могли поћи, а да то и не осете. Па нека нам дозволе наду, да ће они то и учинити.

Пођимо даље. Нама је познато, да у будимској епархији има наших црквених општина, боље рећи цркви, које имају приличне капитале и годишње приходе, а нема око њих по декоја душа. Те црквене општине плаћају паросима из других парохија за тобожњу администрацију својих парохија по 400—600 фор годишње, ма да ови пароси служе службу божију у њима тек по који пут, а других парохијских дужности с немају. Та би се администрација могла испомоћи без толике наплате годишње, а сувишак до сад плаћаних у ту цељ свота, могао би се дати на испомоћ у опасности стојећим школама. Не мала свота би се тим начином осигурала за ту испомоћ.

Пођимо и даље. Нама је познато, да будимска епархија прима државну годишњу приномоћ за т. з. да њоме наплаћује путни трошак и дневнице чланова епархијских тамошњих власти.

Зар господа чланови, ако не сви баш, а оно велика већина не би могла те дневнице и путне трошкове уступити на испомоћ у опасности стојећим школама? Јер зар чланови епархијских власти по свима осталим епархијама не прше ту часну и поверена пуну дужност безплатно?!

Зар су црквене општине у будимској епархији махом све тако сиромашне, да не би никако могле, а ма баш ништа, допринети испомоћи својих сестара и њихових школа?

И још би знали питати много, па одговори на сва та питања да докажу то, да униште 22 српске школе у будимској епархији, о којима је реч у представци, не морају престати бити српске православне само зато, што Саборски Одбор не узмогне, као што и неће моћи, потпуно задовољити молбу представке.

Кад Саборски Одбор, из горе набројаних разлога, неће моћи сам спасти те школе, онда је света и најродољубивија дужност свију фактора и родољуба у будимској епархији, да испитају мало час набројана а овде тек тангирана питања, и да учине оно, што смо ми тек наговестили. Да учине, док „фонд св. Саве“ тај терет не буде могао примити на себе.

Учине ли то, 22 школе у будимској епархији ће остати и надаље српске и православне, и неће морати у њима замукнути песма православна, ни угасити се луча српских осећаја.

II.

Представка будимског епархијског школског одбора дала нам је повода, да проговоримо одмах и о питањима, која се не односе непосредно на молбу те представке, али која стоје у непосредној вези са питањем егзистенције и напретка наших школа. Та су питања: завештаји штипендијских заклада, и питање „фонда св. Саве.“

Позната је ствар, да ми овостране Срби имамо разних штипендија релативно више него и један народ. Кад би се могла установити свота свију наших штипендијских заклада којима рукује Патријарх српски, Саборски Одбор, епархијске власти, просветни наши заводи и црквене општине, та би свота толика била, да би се и сами задивили колико је новца уложено у стипендијске закладе. Те своте иду у милијоне!

Не мислимо тамнити ни један зрачак славе и хвале, који обасјава вечни спомен небројених и великих родољуба, који су прилагњивали светлост народне нам просвете оснивањем стипендија за образовање и васпитавање српских синова по разним школама. Али непобитан је факт, да половица од њих у своме племенитом родољубљу и самопрегорењу нису имали погледа у будућности, ни умења при завештајима својим. Нису погађали циља. И зато резултати њихових родољубивих завештаја штипендијских нису дали општем нашем народном добру оно, што се капиталима њиховим — сходније завештаним и сретније употребљеним — могло постићи.

Ми имамо данас толико штипендија, да су неке већ више на штету него на корист. И кад не би од неких било друге штете, та је већ очигледна, што оне остављају многа поља у народу без радника, јер ове одводе на поље школовања, после којег пуне редове српске интелигенције — у пола школованим пролетаријатом, који је на другим пољима народног живота могао послужити напретку.

Оснивати штипендијске закладе код нас је бивало, па као да је и данас још нека манија родољубља наше, ако не мода. Где је томе узрок? Ми узрок томе видимо у стицају разних околности, побуда и узрока. Неки су завештачи оснивањем штипендијских заклада хтели осигурати школовање својих сродника, а уједно постати и народним добротворима. Неки су оснивали штипендијске закладе зато, што до сретнијих мисли нису долазили или нису могли доћи, а што се нико није нашао, да им родољубљу предложи и да их унути на прави и целисходнији пут и начин чињења добра своме народу. А не можемо пређутати, да и наша штампа, и сви други позвани на то фактори нису, не у довољној мери, подизали сходна гласа против гомилања штипендијских заклада, па да су рекли: доста, родољуби и браћо, доста имамо штипендија, много је чега и немамо.

Тако је само и могло доћи до тога, да имамо на милијоне штипендијских заклада, *а да немамо ни школског, ни црквеног фонда*, а без којих фондова тешко ћемо моћи на пољу црквено-школских потреба показати напретка.

Романи немају милијоне штипендија, али имају милијоне религиозно-школског свог фонда. Но зато имају свега што један народ и црква, као што је њихова, може имати. А ми? Епархијске управе без средстава за управу; школе без довољног напретка, изгубљене школе, или представке очајног запаја, да и ове што имамо не изгубимо.

Замислимо, да је на 50 година пре сретне и погођене мисли данашњега *св. патријарха Георгија*, у место, тако рећи шаблонско-уобичајеног, оснивања штипендијских заклада, набачена мисао за оснивање школског фонда, и да су за њу придобијане дарежљиве руке толиких данас већ народних добротвора! Зар би данас имали разлога и невоље да се питамо: како помоћи 22 школе у будимској е-

пархији? Зар би нам данас зебло срце за овима подобне школе у другим епархијама нашим? Зар би данас било питања опстанка и повратка наших школа? Шта све не би било и шта би све било да је тако било!

Наше је мишљење, да треба већ престати са оснивањем штипендијских заклада, бар оних, каквих већ доста имамо. Опасност наших школа казује нам шта треба да чинимо и на што капитале, којима хоће родољубиве руке да народу своме добра учине, да завештавамо.

Школски, општи митрополијски школски фонд је нама потребан. У њега уносимо што желимо на олтар српске просвете да принесемо На тај завештај побуђујмо и упућујмо штампом и живом речи наше родољубе, којима је Бог дао а српска душа зажелила, да завештавају колико хоће и колико могу А такав фонд, хвала Богу и његовом оснивачу и до садањим његовим приложницима, данас већ имамо.

Томе и таком фонду ударио је темељ поглавица цркве нам и народа, *св. патријарх Георгије*. У тај фонд је принела већ многа родољубива рука свој део, а многа и није. Не питајмо зашто — знаће потомство и то.

Може овај и онај бити личног расположења каквог хоће; али сви признати морамо — ко у себи, ко јавно, — да је *св. патријарх Георгије* оснивањем „фонда св Саве“ погодио најживотнију потребу народа и цркве своје. Сви данас признати морамо, да је питање „фонда св Саве“ питање наших школа. Да ли ће се многе одржати, да ли ће све напредовати! зависи од тога, да ли ће се и у колико „фонд св Саве“ множити и јачати

Пред збиљом тих питања не треба да се уклања ни један Србин, који жели да му савест не пресуди: е у њему српског срца и душе нема. Грешило се са многих страна и са више узрока „фонду св Саве,“ а то не значи друго, него: грешило се школи српској и просвети народној

Ко може тај грех и од сада да носи на души својој, тај ће и од сада грешити А ко и зрно пшеничног српске свести и истинитог родољубља има, тај ће похитати, да учини своју дужност, да се одужи колико може, српској школи и своме народу, прилогом својим или моралним потпомагањем „фонда св. Саве.“

Да је одзив „фонду св. Саве“ досад био колико је бити могао — да код нас има увек истинитог родољубља и потребне увиђавности — многе школе наше већ до сад, не би биле сирочад. на срамоту себи и народа чије су.

Ал’ што није, бити може.

Но ко брзо даје двоструко даје. А са давањем „фонду св. Саве“ не треба оклевати ни предомишљати се. Оклевање је у том случају опасност за наше школе. Опасност је за наш народ и његову будућност.

То давање „фонду св. Саве“ и множење *тога нашег митрополијског школског фонда* може да буде на многе и многе начине Тога фонда можемо и треба да се сећамо сваком приликом. Ето нам браћа и господа из Загреба, чије прилоге саопштавамо у данашњем листу нашем, показаше један од тих многих начина. И о другим начинима потпомагања „фонда св. Саве“ било је говора већ у овоме листу из прошлих година.

Но ми овом приликом наглашујемо особито *завештај*, којима би се требао и могао умножити тај фонд.

Много је било, а много ће још и бити родољуба у нашем народу, који ће хтети од својих капитала и свога иметка одвајати, било све, било делимице, на опште просветне сврхе. Много је тих родољуба, који ће то учинити по упутству других, на овај или онај начин.

Те родољубе треба загрејати и подстицати, да своје завештаје намену „фонду св. Саве.“ А они родољуби, којима није потребно, да им то други казују и на то да их упућују, ти ће и сами увидити, да својим завештајима српској просвети и своме народу данас највише добра могу учинити тако, ако те завештаје учине фонду од кога данас зависи опстанак и будућност наших школа.

Многа је племенита душа и дарежљива рука у народу нашем, која располаже и са иметком и са готовим новцем. Треба их покренути, треба им срце отворити, треба их загрејати, треба им пута показати. То учинити могу ваљани наши свештеници и учитељи, то могу учинити према својим приликама и остали родољуби.

То учинити могу, много могу и наши јавни листови. И ко год у том правцу учини колико може, потпомоћи ће тиме остварење оних народних нам и општих жеља и тежња,

у којима желимо наше школе да видимо осигуране и напредне.

Широко је поље наше, на којем можемо скупљати помоћ нашој народној школи, а крај које помоћи наша школа пропасти не би никад могла, а морала би напредовати. Родољубље од нас свију захтева, да тим пољем заиђемо, да ту помоћ својој школи прикупљамо.

Тако и тим начином ће нам општи митрополијски фонд — „фонд св. Саве“ — ојачати, те ће моћи притицати у помоћ оним школама, које помоћи требају. А кад тај фонд једном стане на пуну снагу своју, њиме ће се моћи наше школство по свуда и на разне начине зановити и осигурати напредним животом, какав видимо у школама просвећенијих народа.

„Фонд св. Саве“ има своју мисију и велики задатак за наше школе Та мисија и тај задатак се извршити могу само и са великим средствима. *Та средства може намаћи само цео народ, а појединци делимично.*

Не часимо. Ко каном ко шаком. Школе нам вапију. Српчад нас прекиње. А отац наше просвете и народне школе, *свеашитељ Сава*, погледа нас са небесних висина и пита: Јесмо ли људи, јесмо ли браћа, јесмо ли Срби, јесмо л' и данас Немањин сој?!

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Његова Светост, преузв. г. патријарх Георгије**) отпутовао је прошлог четвртка брзим возом у Будимпешту, у пратњи архимандрита вспреч. г. Платона Телечког.

(**Изабрани епископ будимски**) високопреч. г. *Јеремија Мађаревић* примио је 8 (20.) јануара о. г. монашки чин у манастиру Бесчину, задржав име Јеремија. Сутра дан је г. Мађаревића Његова Светост произвела у Карловци за архимандрита манастира Грабовца. Г. Мађаревић вратио се у прошли четвртак из Новог Сада, где се у среду бавио, у Будим. А за који дањне бити примљен да Његовом Величанству положи прописану заклетву. Посвећење епископа биће на св. Три Јерарха у Карловцима.

(**На св. Богојављење**) служио је *св. патријарх Георгије* литургију и свршио водоосвећење у саборној карловачкој цркви уз асистенцију протојереја Јована Јеремића и протосинђела Лукијана Богдановића, јеромонаха Сергија Попића и Стевана Јовића, те архиђакона Димитрија Бранковића и протођакона Георгија Летића.

Двавлест питомаца војничке школе у Каменици, већином Срба православних (3. Румуна), који су тога дана добила допуст да могу ићи у цркву, дошли су у Карловце и присуствовали св. литургији и водоосвећењу. После литургије поклонили су се Његовој Светости, св. патријарху *Георгију*, који их је љубезно примио и задржао на ручку.

(**На св. Богојављење у Новом Саду**) служио је св. литургију високопреосв. г епископ *Герман Опачић*, уз асистенцију ковиљског архимандрита Анатолија Јанковића, протопрезвитера Милана Ђирића, протојереја Павла Балте, пароха Божидара Поповића, јеромонаха и катихете Михаила Миловановића и ђакона Веље Миросављевића. Ношена је литија на Дунав и тамо обављено водоосвећење. Славу св. богојављенску увеличавала је и појачна компанија новосадског 6 пешачког пука.

(**Епархијски административни одбор у Темишвару**) (Свршетак). — Упућен је руководитељ овоепархијског фонда, да изнађи ствар порезног дуга на парохијској сесији у Кетфељу — Одређена су извиђења у предмету класификације парохије у Најфали и дозвољено је тамошњој срп. прав. црквеној општини, да може поставити благајника за побирање плате тамошњег свештеника. — Упућен је руководитељ епархијског фонда, да плати порез који терети парохијску сесију у Фенлаку. — Узет је с одобрењем на знање рад скупштинске седнице срп. прав црквене општине у Ђали од 22. октобра 1895. — Упућена је срп. прав. црквена општина у Канаку, да има безусловно распоредити парохијал за свог свештеника у новцу, и предлажити исти распоред овој епархијској власти на увид и одобрење. — Издат је јереју Г. Н у Н Св. Ив на извињење одговор црквене општине у Фењу на тужбу истог јереја против ове општине због потраживања бира. — Узет је с одобрењем на знање извештај Ђорђа Влаховића окружног проте Вел. Кикиндског у истражној ствари против председника црквене општине Мокрањске, и осуђен је овај на спонзње горњом истрагом настали трошкова. — Издата је црквеној општини у Јосипову на извињење пријава у предмету уведења у службу нове половине одборника тамошње црквене општине. — Узето је на знање неколико судских одлука, којима се пријављују веће грунтовне укњижбе у корист неколико црквених општина ове епархије. — Учињен је сходан корак у сврху пожурења обаве реорганизације црквене општине у Срп. Боки. — Издан

је сходан налог црквених општинама у Варјашу и Нежету у погледу разреза рескрипталне платe тамошњих свештеницима. — Узети су на знање уноси неких свота, послапих од неколико црквених општина, у овоепархијски фонд. — Узет је с одобрењем на знање извештај црквене општине у Срп. Пардању о организацији тамошње општине. — Упућен је руководитељ овоепархијског фонда, да напади, у колико постоје потраживања неких кр. порезних звања у име еквивалента за неке парохијске сесије. — Дано је сходно упутство црквеној општини у Канаку у предмету дужних саборских трошкова и дужног верозаконског приноса. — Подастреће се с препоруком вел. саборском одбору молбеница исте општине за подељење прилохођи за оправку тамошње свете богомоље. — Узет је с одобрењем на знање извештај овоепархијског изасланика у предмету реорганизације црквене општине у Фењу и позван је исти изасланик да свој трошковник специфицира и овамо на одобрење предложи. — Узет је с одобрењем на знање рад скупштинске седнице црквене општине у Варјашу од 26. нов 1895. — Предложиће се вел. саборском одбору њене црквених општина у Ст.-Бокн, Ечки и Бегеч Св. Ђурђу у предмету дуговине у име саб. трошкова и верозаконског приноса. — Издана је црквеној општини у Срп. Ченеју на њајављење тужба неких општинара против тамошњег црквено-општинског председника. — Издана је руководитељу овоепархијског фонда на реализирање признанице јереја Петра Марјановића о каматаша у год. 1895. од износа добивеног у своје време за експропријацију једног дела парохијске сесије у Ђали. — Издана је сходна наредба у предмету оставке председника, црквене општине у Десци. — Дано је окружпом проти Вел. Бечкеречком Љубомиру Панићу сходно упутство у сврху ликвидације потраживања јереја Димитрија Којића против неких његових парохијана због дужног му бира. — Узет је с одобрењем на знање односни извештај о распорезу парохијала у новцу за свештеника у Иванди. — Узето је с одобрењем на знање њајављење црквене општине у Јосипову на неке притужбе тамошњег пароха и набачене су ове све као неосноване и ничим неутемељене. — Позван је јеромонах манастира Бездина Исидор Михајловић, да разјасни и надопуни своју тужбу против црквене општине у Торњи. — Позвана је црквена општина у Тиса Св. Миклушу, да се њајасни на тужбу јеромонаха Василијана Петровића због дужног парохијала. Није одобрен рад скупштински црквене општине у Модошу дана 26. новембра 1895. у предмету изабрања посебне депутације у Темишвар о трошку црквено-општинске благајнице у сврху неких поправљења, која се могу и писмепим путем обавити. — Позвано је парохијско звање у Лукареву као и црквена општина у Мехали, да плате дуговину у име еквивалента за тамошње парохијске сесије. — Узет је с одобрењем на знање извештај овоепархијског изасланика у предмету одузимања списа и рачуна општинских од бившег црквено општинског председника и предаје истих тамошњој црквеној управи. — Потврђен је односно узет је с одобрењем на знање избор црквено општинског председника у Батањи, и забачени су приговори поднесени против изабраног председника. — Одобрен је скупштински закључак срп. прав. црквене општине у Кетфељу у погледу класификације тамошње парохије. — Узет је с одобрењем на знање извештај окружног проте Вел. Кикиндског Ђорђа Влаховића о распорезу парохијала у Мокрину и у вези с тим није одобрен закључак одборски споменуте општине у погледу новог класификовања тамошњих парохија. — Одговорено је путем парохијског звања у Араду Димитрију Радовану из Арада на његов поднесак у предмету продаје старог здања тамошње срп. вероисповедне школе политичној општини Арадској исто тако и Јовану Ђ. Тосићу, срп. нар. учитељу у предмету сведочбе о подизању школских рачува темишварско градских и фабричких на суперревизију овој епархијској власти. — Позват је администратор парохије Арадске да се њајасни у предмету примитка неког износа на парастосуалне фундације Дажаскинове. — Издана је црквеној општини у Батањи на њајављење пријава Радоја Шевића у предмету управљања с тамошњим црквено-општинским иметком. — Дозвољено је црквеној општини у Араду, да може и сокак лежећи уз продано већ старо школско здање уступити полит. општини у Араду, као с овим здањем заједно продан. — Издаће се црквеној општини у Чанаду на њајављење пријава, поднесена овамо у предмету обнове тамошњих црквено-општинских органа. — Одобрен је закључак скупштински црквене општине у Модошу у погледу купа једне куће и дозвољено је општини да може подигнути и зајам за покриће куповине за ту кућу. — Известиће се администратор протопрезвитерата арадског о стању оирхе против рок. прав. одбора у Вел. Св. Миклушу због дужног му протопрезвитерског процента, и позваће се путем њега општине које му тај процент дугују, да га под претњом оврхе што пре уплате. — Упутиће се срп. прав. црквени одбор, да истом администратору плати процент протопрезвитерски за другу полу 1895. године. — Издаће се

црквеној општини у Тарашу на вијећење молба јереја М. Д. за М. којом потражује накнаду за подпоп за време док је вршио душепопечитељске дужности тамо. — Позвање се администратор протопрезвитерата арадског да изванди како стоји ствар са парохијском сесијом у Наљфали и да поднесе у своје време извештај о резултату свога извиђења.

(**Митрополит рашко призренски**). После толиких преговора и предомишљања, а после толиких и устезања, ипак је св. синод васељенске цариградске цркве изабрао за митрополита рашко-призренског *Србина* и то архимандрита скопљанског г. *Дионисија Петровића*. Тако је требало одмах да буде, јер што је право и Богу је драго, а само то може цркви и бити на славу и корист.

(**За председника Српске Краљевске Академије**) у Београду, постављен је на три године г. Милан Ђ. Милићевић, досадањи библиотекар Народне Библиотеке.

(**Жалосна унија у Врлици у Далмацији**), коју је рачун зачео, питриге поспешиле а пријано подпомагање родило, по вољи Божијој, неће бити оно што су зачетници њезини хтели и желили. Далмација има православних хришћанина, који су кадри за цркву своју и муке поднети, има свештеника, будних чувара светога православља и неуморних раденика. Ожалошћено стадо врличко отишао је да светлих божанских празника утеши. охрабри, подигне и осоколи подпредседник задарске конзисторије, г. архимандрит *Досиеј Јовић*, добра душа и хрстан свештеник, којега заслуге признаде и милостиво и праведно срце племенитога владара *Франц-Јосифа I.*, подаривши му, као што чујемо, знамените одличје гвоздене круне III. степена. Бог, молитвама свих светих, нарочито српских светитеља, нека награди племенитог владару *Франц-Јосифу I.* сваки добром дело ово Његово, а православна српска црква за ову милост спрам њезиног доброг свештеника, има међу многима још један разлог више, да се најсвесрдније моли за здравље и живот доброга оца свију нас, цара и краља нашега *Франца-Јосифа I.* Заслужено одличје нека дуго краси груди г. архимандрита Досиеја, у којима куца срце пуно праве вере, искрене љубави и тврде наде. Глас о овом одликовању напао је г. архимандрита у Врлици, камо је отишао да браћу теши. И ма ево уверени, да их је похођу Божјом и утешно, па је убедљива његова реч, потпомогнута благодаћу Божјом, сигурно учврстила ово што се поколебало и охрабрила ово што је клонуло и подигла ово што је пало било. —*ак.*

(**Највише одликовање**). Као што јавља „Гласник православ. далм. истријске епархије“, одликовало је Његово Величанство окружног протопрезвитера задарског највреч. г. *Петра Олујића*, златним крстом са звездом за заслуге.

(**Покушај уније у Врлици**) Као што смо у последњем броју јавили, изгледа да ће се са свијем осујетити онај октобарски покушај унијаћења у Врлици. На неколико дана послије одласка на Врличке парохије нашег госп. епископа. 22 угледнија лица исте парохије, осјетивши сву опасност којој се православна вјера њихова налазе и бојећи се злих посљедица, ако се тој опасности одмах не стане на пут, приказаше се надлежној власти и на записнику назначише, како су њих и друге многе обљећавали агенти уније, поглавито им материјалне чинили и свашта им обећавали, само да се одметну од православне цркве и поуњаће Ако су изјаве тих људи поуздане, а ми Врлике нас увјеравају да јесу, тада би овајем било доказано, да се при овом унијаћењу употребљавало од дотичних оно средство, које забрањује односи члан нашег државнога закона и према томе да су незаконите биле пријаве оне неколицине заведених да прелазе у унију, и дакле ништаве. Дознајемо међу тијем да агенти уније не престају и даље терати свој посао и да снују овог нови план, како би ког православнога себи придобили. Надамо се у православну свијест Врличана и у њихову ревност тамошњега свештенства, да ће сједињена сила знати се одупријети неволи, у коју су сада пали. „Гл.“

(**Двадесетпетогодишњица прве учитељске школе у Србији**). На дан св. Саве, 14. јануара ове године Учитељска школа у Београду прославиће двадесетпетогодишњицу свога рада и живота.

(**Посао на реновирању катедралне цркве у Пакрацу**), која ће сада бити један од најлепших, ако можда не баш и најлепши међу светим храмовима нашим у Карловачкој митрополији, знатно је напредовао, али је због јаче зиме сада обустављен, док време мало не отопли. Међутим су складна звона подигнута на обновљену кулу, па су дивним својим звуцима раздрагавала душу и срце побожнога православног српског народа у Пакрацу и у околици, кад је о Божићу и св. Богојављењу високопреосвештени г. епископ *Мирон*, у малој црквици св. Илије жртву Богу приносио и с народом својим, колико га је у цркву могло стати, Богу се молио. За сада се мисли да ће освећење обновљене цркве моћи бити тако по Ускрсу, па се тамошњи православни Срби већ сада спремају, да дан освећења краснога тога храма што достојније и свечаније прославе. Боже благослови! —*ак.*

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Издала је на штампе књига:

ДУХОВНЕ БЕСЕДЕ

Гаврила Поповића, владике шабачког.

Издао *Алекса Илић* прота, уредник „Хришћанског Весника“. У Београду 1895. Стр. XXII. и 207. Цена за Србију 2 динара, а иначе 1 фор. Наручбине вала слати издаваоцу. Ко узме 10 књига добија једну бесплатно. Без новаца поручбине се не могу примати.

Најтоплије препоручујемо свакоме ову књигу. За ваљану садржину беседа јамчи познато име владичке Гаврила као црквеног беседника.

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози

„фонду св. Саве“.

Бр. 2. г. Лазар Лаћевић из Загреба — 30 ф. — н.
Приложише г. г. Др. Светислав Шумановић, Вл. Матијевић и Лазар Лаћевић, — место венца на одар пок. Петра Сленчевића.

Бр. 3. Управа манастира Кувеждина — 11 ф. — н.
Приложише: г. г. Веселин Гргуров из Ердевика 5 ф. Ст. Мојић из Бингуле 5 фор. и парох И. Арапицки из Ердевика 1 фор.

Бр 4. Управа манастира Хопова — 41 ф. 50 н.
Приложише: г. г. Митрофан Шевић управитељ хопавске школе 5 ф., Михајло Миловановић катихета новосадске гимназије 5 ф., Светозар Ј. Никетић професор из Београда 1 ф., Милан Шевић професор 4 ф., Стеван и Милева Миловановић професор и учитељица 2 фор., Лука Поповић парох панчевачки 1 фор., Сава Теодоровић бр. професор и катихета 1 фор., Тихомир Остојић професор у новосадској гимназији 5 фор., Никола Бугарски Баба учитељ 50 новч., Милева Сикић из Новог Сада 1 фор., Алекса Баковљев из В. Кикинде 1 фор., Даница Гостовић из Новог Сада 5 фор., Бура и Ангелина Станковић из Карловаца 2 фор., Јован Живковић професор у богословији Карловачкој 2 фор., Софија М. Кода из Новог Сада 1 фор., Др. Петар Марковић на Земуна 5 фор.

Из 1. бр. „Срп. Сиона“ — — 655 ф. 33 н.

Свега 737 ф. 83 н.

Новци су предани управи срп. нар. црква. фондова.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 1 2–2

Расписује се стечај за учитеља на III. и IV. разр. мешовите школе у *Бечеју*. Учитељске дужности у школи и у цркви прописане су Школ. Уредбом, а плата је ова: за редовну школу 235 фор у готовом новцу; за недељну школу 40 ф., $^1/_4$ сесије земље и 4 јутра (à 1200□°) ритске земље на тако званој греди, која је земља изложена врло честој поплави и за приход које општина не прима дужност да даје отштету, (на земљу учитељ нарез плаћа), једна башта и једно гумно ван села; 5 фор. за писаћи прибор; 2* тврдих дрва, сламе за огрев колико је потребно и стан са потребним зградама и вртом. Споредни су приходи: за пероводство 35 фор.; за рачуноводство 30 фор. (ту се разуме састављање главне рачунске књиге, вођење туторског рачунског дневника, и склапање годишњег рачуна туторовог и благајниковог). За укон или нарастое где буде позван 1 фор; за сваки посебан спомен при укопу или нарастоеу 60 пов.

Молбенице са сведоџбама треба послати на потписаног председника до 14. јануара по ст. к. о. г. а жеља је општине, да се тражиоци, ако је могуће, лично прикажу. Они који су већ више година учитељске дужности отправљали и у општинама пероводске и рачуноводске ствари добро водили, имаће пречење.

У *Бечеју*, 1. јануара 1896.

Тоша Мутибарић
председник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 3 2–3

Срп. прав. црк. општина у Чуругу намерна је у својој цркви две певнице са столови, трон матере божије, и трон владичански зготовити, без позлате и бојадисања. За исту израду одређује се 3000 фор. а. вр. Према томе позивају се стручњаци ове врсте да поднесу скице у византиском стилу. Усвојена скица наградиће се са 5% горе означене своте, изабрана скица подвргава се лицитацији на мањак, која ће се одржати 18. фебруара (1. марта) о. г. — Скице ваља 4./16. фебруара о. г. доле подписаном председништву доставити.

Општина задржава себи право поверења.

Ближа условија сазнаће се на дан лицитације.

У Чуругу 2./14. јануара 1896. год.

Председништво.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странс земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. VI. Број 4.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 21. јануара 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Ад $\frac{\text{М. 615. 623.}}{\text{син. 38.}}$ ех 1895.

Преглед наставнога плана
за монашку школу у манастиру Хопову.

Први разред.

1. Наука хришћанска	седмично	6 сати
2. Српски језик	„	5 „
3. Географија и историја	„	4 „
4. Рачунство	„	3 „

Свега седмично 18 сати

ad 1.) *Наука хришћанска*: а) библијске приповетке из старога и новога завета (по књизи Јована Петровића); б.) библијске приповетке из новога завета, (по књизи Николе Вукићевића); в.) катихизис (по хришћанском катихизису за младеж средњих школа у преводу митрополита Михаила); седмично 6 сати.

ad 2.) *Српски језик*: а) наука о гласовима и облицима (по књизи Јована Живановића, Извод из српске граматике), б.) наука о реченицама (синтакса) (по књизи Јована Живановића, Српска синтакса); в.) читање обадвију читанки за више разреде средњих школа од Јована Живановића; г.) учење песама на изуст и декламовање; д) писање диктанда; ђ.) састављање најобичнијих пословних саставака за живот, писање задаћа; седмично 5 сати.

ad 3.) *Географија и историја*: Основи математичког земљописа; опис земљске површине према њеним природним својствима; раздиоба земље по народима и државама и вероисповестима; општи географски преглед свих пет делова света; специјална географија Аустро-Угарске монархије (по књизи А. М. Матића, Математски и физикални земљопис и Милованов-Јовановића, земљопис др. Хунфалвија; географију Аустро-Угарске пак ваља узети из књиге dr. Matkovića, Bradaške или Hoića); биографија знаменитих лица из опће светске повеснице, нарочито пак из повеснице српскога народа (по књизи Краснића,

Приповетке из историје свега света; Кретића, Образи из опште историје; Милићевића.

ad 4.) *Рачунство:* а.) рачунање са целим и децималним бројевима; б.) дељивост бројева; в.) рачунање са обичним разломцима; г.) рачунске олакшице; д.) скраћено рачунање; ђ.) односаји и пропорције; е.) рачунање са процентима; ж.) рачунање са сложеним односајима; з.) најважније мере и повци (по књизи А. М. Матића, Рачуница-аритметика); седмично 3 сата.

Други разред.

1. Српски језик	седмично	3 с.
2. Црквенословенски језик	„	5 „
3. Изучавање св. Писма стар. завета са библијском географијом	„	6 „
4. Црквена историја	„	4 „
Седмично свега		18 с

1.) *Српски језик:* Поетика (по књизи др. Павловића); стилистика (по књизи Ђорђевића, Београд) са вежбањем у писменим саставцима и у школи и ван школе; кратки преглед српске књижевности (по књизи Стојана Новаковића); читање разних састава: владике Грујића, св. Саве; владике Његоша, Горски венац; Утјешеновића, Протопоп Недељко; Обрадовића, Басне, и сличних комада из српске књижевности; седмично 3 сата.

ad 2.) *Црквенословенски језик*: а.) наука о гласовима, б.) наука о облицима. в.) синтакса (по књизи Јов. Живановића, Граматика старословенскога језика). Читање, превађање и граматичко тумачење појединих *(појединих:)* одломака из јеванђелија; писање, учење речи на памет и учење на памет појединих јеванђелских изрека; седмично 5 сати.

ad 3.) *Изучавање св. Писма старог завета са библијском географијом:* кратак увод у књиге старога завета (спремити рукопис по Атанасијевој књизи за старозаветну исагогику) у вези са библијском географијом; седмично 6 сати.

ad 4.) *Црквена историја* (по књизи Николе Живковића) седмично 4 сата.

Трећи разред.

1. црквенословенски језик	седмично	3 сата
2. Историја српског народа и цркве	„	3 „
3. Изучавање св. Писма новога завета	„	4 „
4. Православно Исповедање вере	„	4 „
5. Литургика	„	4 „
Седмично свега		18 сати

ad 1.) *Црквенословенски језик*: понављање граматике уз читање, превађање и граматичко тумачење часослова; седмично 3 сата.

ad 2.) *Историја српскога народа и цркве* (по књизи Љ. Ковачевића и Љ. Јовановића, Историја српскога народа) са особитим обзиром на историју српскога народа и српске цркве у Аустро-угарској монархији (по рукопису). Специјална географија балканскога полуострва; седмично 3 сата.

ad 3.) *Изучавање св. Писма новога завета са библ. географијом.* Кратак увод у књиге новога завета (по Атанасијевој књизи за новозаветну исагогику) седмично 4 сата.

ad 4.) *Православно исповедање вере* (по преводу Митрофана Шевића) у вези са догматичком и моралном науком; седмично 4 сата.

ad 5.) *Литургика* (по књизи Рудакова у преводу Гркинића, Кратка настава о богослужењу православне цркве) уз опширније тумачење од стране наставника по књизи Лебедева.

Четврти разред.

1. Црквенословенски језик	седм.	3 сата
2. Тумачење св. Писма старог и новог завета	„	5 „
3. Дужности парохијскога свештенства	„	2 „
4. Омилитика	„	3 „
4. Катихетика са методиком	„	2 „
6. Историја монаштва, житија светих и уредба монашка	„	3 „
седмично свега		18 сати.

ad 1.) *Црквенословенски језик*: читање, превађање и граматичко тумачење службеника и требника; седмично 3 сата.

ad 2.) *Тумачење св. Писма старог и новог завета:* читање, превађање и егзегетичко тумачење Месијанских старо заветних пророштва и оних комада старога завета, који се у цркви читају као паримеји; затим читање, превађање и егзегетичко тумачење неких одломака из јеванђелија; седмично 5 сати.

ad 3.) *Дужности парохијскога свештенства*: (по књизи истога натписа, изостављајући главе које се уче као самосталне науке) са упутством у вођењу парохијскога звања; седмично 2 сата.

ad 4.) *Омилитика*: Кратка теорија омилитике; читање одабраних проповеди, писање проповеди, учење и говорење; седм. 3 сата

ad 5.) *Катихетика са методиком*: Кратка

теорија: а.) о верозаконској наставн и б.) хришћанско васпитање (по руководу); тумачење молитава, катихизиса и тропара и кондака; седмично 2 сата.

ad 6. *Историја монаштва уз читање житија светих* (по књизи владике Грујића: Из живота светих угодника Божијих и Н. Вукићевића: Огледало хришћан. добродетељи састављено из житија светих), *и проучавање данашње уредбе монашке и монашке дисциплине* седмично 3 сата.

Црквено појење и пјевило. Осмогласно појење: а.) самогласно, б.) подобно, в.) тропарски, г.) антифонски, д.) седалски, ђ.) блаженски; Ирмоси на све Господске и Богородичне празнике и у опће остало велико појење. Сва 4. разреда заједно 5 сати седмично. — Правило: тумачење по књизи „Типик“ и књизи В. Николајевића. Сва 4 разреда заједно 1 сат седмично.

Недељом и празником на један сат пред св. Литурђијом тумачи им се апостол и јеванђеље дотичнога дана.

У петој години изучавају питомци монашке школе економске предмете тако, да добију нужна знања из вртларства, воћарства, сточарства, ратарства, пчеларства, виноградарства, шумарства, рачуноводства и манастирског домоводства.

Сви се ти предмети имају изучавати више практички него теоријски по специјалном плану и распореду практичких вежбања, које подноси наставник економских предмета преко наставничког збора на одобрење св. Патријарху.

Из седнице православнога српског светог архијерејског синода, држане у Карловцима 22. септембра (4. октобра) 1895 године.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Утецај молитве.

Беседа **Евђ. Берсје-а.***) По руском превео с француског **П. Весин.**

Многу се може молитва праведнаго поспешествује (Јак. V. 16).

Браћо! Нисте ли се кадгод у путовању заустивили где у сред развалина старог здања; нисте ли се тада у мислима сећали свега нпчезлог, прошлог? Ако је камење које вас кружи развалина храма, и ако сте у тим рушевинама нашли остатке олтара, нисте ли осетили особиту душевну узурјаност, размишљајући о покољењима, која беху на том месту, о речима и молитвама, које се ту разлегаху; о сузама, које орошаваху ту земљу, о свему, што беше средиште страдања човечијих и тежња духовних у том углу земље, међу оним зидовима, од којих ништа не оста

Ја видим и у нравственом свету сличну појаву. И ту сретамо развалине, тужне развалине, које се сваке године грехом дозиђују, развалине душа, сазидане за вини живот, и које се понижење, хвастањем, егоизмом и нечистоћу. Но погледајте добро, и под дебелим покровом порока ћете наћи трагове олтара, спасоносне знаке, који ће вам рећи, да су те душе требале божје бити. Површни и једнострани умови, који граде различне системе и човечанство, које се прилагоди свом уском погледу на свет, могу и да не виде тих трагова, но они прежише системе и показују се опет као сведоци нашег прворобитног постанка и нашег правог назначења. Од тих знакова споменућу само један и то: побуду к молитви. Она живи у дубини душе сваког човека, код њега је увек и свуда. Она чини, да се у јаду небу обраћају бесмислена лица дивљака, који једва владају човечијим језиком. Она се у нашој цивилизованој раси противи свима нападајима скептицизама

*) Име Евђенија Берсје-а биће слабо познато нашем свету. Родио се у малесном Кантону „Vaud“ у Швајцарској, а друга му отаџбина беше Француска, нарочито Париз. Из раног детињства осећајући наклоности пастирској служби, отишао је у Америку ради вишег образовања. Враћајући се отуд непуно је с успехом своје планове. Чувени американски проповедници: Спурџон, Бичер и Робертсон учинили су на Берсје-а велики утисак, а главни утецај припада другу и пријатељу његовом, знаменитом француском проповеднику Едмонду Пресансе-у и чувеном проповеднику, професору догматског универзитета Александру Вине-у. Последњега је Берсје особито поштовао. Берсје је умро у највећем раду г. 1889.

Многе беседе његове преведене су већ давно на енглески, немачки, дански, шведски, у новије време и на руски језик. Оне чине својим богатим садржајем и вештачком нарадом силан утисак на читаоце, чудноватo проникну у срце њихно и против воље овладају њим. Дотичући се у својим беседама наше нравствених него догматичних питања, Берсје, и ако припада реформатској цркви, остаје увек на неутралном јеванђеском учењу, које је опће и у источним и западним црквама. Берсје дубоко проникавши у савремено човештво, питања, знања и нору, не пропушта ничега, чиме би одбранио хришћанство од јавних и тајних непријатеља. Његове беседе скуп, састављају сјајну научну апологију идеала правог хришћанског живота. Може се рећи, да у последње време не беше проповедника у западној Европи, којег би слушали као Берсје.

Беседа има свега 69.; распоређене су у 7 књига, од сада више 10 издања. (Пр. прев.)

и гони неверног оца да клекне пред смртним одром свога детета.

Како је силна та побуда и како да се не дивимо њеној красоти и величини! Где, слаб створ и којега сваки час може нестати, а међутим молитва га спаја са свемогућим Богом. Творцем свег живота и сваке мудрости. Ево човек — до овог часа егоиста и оскврњен грехом, и међутим посредовањем молитве, са страхом се враћа Творцу, извору више љубави и светости, и у својој души одбацује Његову моћ и безграничну благост и у својим добрим делима налази особен живот, који је у почетку добио од Бога. . Како! Ви се чудите немом, моћном закону, који обухвата светове тежином и даје да га осети сваки ништаван атом, који око не види. Ван себе ће вас довести та са кривена сила, што за часак прекине дугогодишње колебање, које је ваша рука произвела, а оно закључује у себи вашу мисао. Ви и не знате, колико је великог, чудног и божанственог у тој побуди, чијим посредовањем се душа враћа слободно извору свег живота, сједи ње с њим у духовну везу и, признавајући да је све примила од Бога, изјављује, да је готова Њему све дати!

На размотрајући ту дивну побуду к молитви, како да не помислимо с тугом у срцу, како смо је ми унаказили! Шта је молитва скоро свуда? Спољашњи обред, религиозна формула и више ништа. *Дух молитве је нестао, остао је само облик.* Погледајте будисту, где пребира куглице својих бројаница и док се не умори говори једне и исте речи, међу тим како му дух остаје непокретан у тупом гледању. Где је ту оданост? Где љубав? Где душа, која тражи Бога? Где, најпосле молитва? Или посмотрите, на пример Јапанца, где седи пред својим молитвеним — млином, кога је сам направио. Ветар окреће крила његова а с њима и разапете пергаментне листове, на којима је он написао своје молбе и жеље. Ако је ветар повољан, поновља те молитве сто и хиљаду пута; молитве, које треба да пошљу њему мидост богова. Ви се смејете на то? Јао! А шта видите код нас? Не оспрћући се на тачну заповест Исуса Христа, који забрањује пусто понављање, не дају ли и код нас понављању једне и исте молитве цену искупљења? Но и тога није доста. Иду и даље и чине од молитве, од тога душевног излива, од те горуће раскајања и љубави само акат покајања мисле ћи, да ће чисто спољашњом гомилом речи молитве заменити унутрашње и срдачно поправљање. Не мисле ли, у истини, да је пријатно Богу то, и да могу загладити своје грехе и спасти душу своју тим, што понављају сваки дан, педесет или сто пута каку год молитву без учешћа душе у њој. Жалосно опадање религиозног живота! Који ће отац, признавши себи дете, изразити му своју љубав у наученој и сто пута поновљеној фрази? Који отац неће одбацити научен излив љубави и предпоставити му реч, ма једну реч, која излази на дна срца? На каки после тога имају појам о Богу, који зна све та,не, ако Га мисле умилостивити радом уста, понављањем каких год спољашњих формула и клечањем.

Но неку сад да говорим о тим заблудама. Сви се слажете у том, да је молитва акат душе; рецимо боље, да је разговор душе с Богом. Нећу говорити сада, о чему треба да је тај разговор. Пре бих показао душу, пробуђену под утецајем светог Духа, која сазнаје своје ништавило и која се обраћа божанственом милосрђу примивши преко Исуса Христа опроштај који је Он донео свету, заповедивши најпре Бога називати нашим Оцем Пре бих изнео осећаје признања, побожности и детињег поверења, који треба да испуњавају хришћанску душу, искупљену, која се јавља пред лицем божјим. Но моја ме беседа води другом питању, наиме, *утецају* молитве, и на тој теми хоћу да усредсредим вашу пажњу.

Утече ли молитва? Чудно питање, рећи ћете. Па на што се и молити, ако мислимо, да чињено дело некорисно? То је јасно само по себи, па ипак није непотребно разјаснити. Сви се слажу, да молитва утече, но на кога утече? Да ли само на нас? — Ево у чему је питање. Многи ће говорити о молитви слаткореко и с усхићењем. Они ће рећи: молитва узвишава, освећава и очишћава, но како и чиме? Пре свега тим, кажу, што је она духовно вежбање, што нас доводи у општење с Богом, чисти нашу душу од свега пређашњег, сујетног, смртног и грешног, и у тој обновљеној души одсијава боље образ божји. Све је то најпосле истина но је ли све ту? Није. Погледајмо, није ли молитва захтев, који чека одговор, не утече ли она на милосрђе самога Бога, не може ли наменити догађаје и ток ствари? За то нам је

потребно безусловно уверење, тако као да се у том садржи сушност нашег религијозног живота; треба да верујемо, да молећи се не бивамо жртва обмањиве илузије. И саме ствари говоре, — а и ви сте слушали, да би с наше стране детињство и лакомисленост се звало мислити, да наше молитве мењају радње, које је Бог назначио, и да је она молитва најдостојнија тога назива, која нема карактер потребовања да се ограничава покорношћу и признањем, да она не може изменити спољашње догађаје, јер би то значило желити нашу вољу божије. Њена је једина цел, да нас учини способним примити оно што јесте. Ево мисао, коју хоћу да разјасним, колико је могуће, и ја мислим да је то разјашњење потребно свима нама, да нас не би та мисао бунила, да нам не би хладила веру. Да ли је оправдана или не? На то питање треба одговорити Нека нам помогне у том Господ!

И тако, ево како ће нас размишљање пре свега поразити. Ако молитва може утецати и утече само на онога који се моли, имају ли смисла молитве, с којима се обраћамо к Богу за друге? Када се молите за душу, која вам је мила, кад молите Бога да сачува живот, који вам је дражи него ваш, у том случају би се молитва ваша могла ограничити само на молбе, које би ви примили, ако се услишају. Но ако ја не могу утецати на другог, и ако ничег не могу изменити у његовој судби, то управо не знам, зашто да се и молим за њега. Овако заступништво је немогуће. Њега треба убројати у религијозне илузије, јер посредујући за друге, ја ћу утецати тада само на своје интересе, зарад свог унутарњег благостања. У таком случају последња реч те системе је егоизам, јер ће сви моји покрети односити се само мојој срећи! (Свршиће се).

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

Римски католицизам, као један од старијих вероисповедних облика, има светски значај не само, што је надалеко раширен него и због свог снажног и великог утецаја на религиозни па чак и на политички и друштвени живот многих држава и народа. С тога је одавно обраћао на себе особиту пажњу и православних и протестантских богослова, те је доста темељно и подробно претресен у својим појединостима и специјалним особинама, којима се одликује од других хришћанских исповедања. Али да би разумели какву му драго религијозну систему, није још доста упознати се само с њеним појединим питањима и карактеристичним тачкама. Исто је тако значајно и неопходно наћи у њој основни принцип или ону руководну идеју, која прониче целу систему, у њеном општем саставу, те која избија у њеним карактеристичним тачкама. У богословској полемичној литератури написаној против католицизма, паралелно с критиком и опровргавањем његових специјалних доктрина, налазимо покушаје, да се нацрта његова општа карактеристика и да се открије у њему особина коренита и централна, која, створивши раније утецај на сами процес образовања вероисповедне системе католицизма и формулисања појединих његових тачака, и у садашње време, кад се тај процес завршио, чини, тако рећи, душу његову и саопћава сваку појединој тачци одређени смисао и на тај начин уједињује растављене делове системе, уређује између њих логичну свезу и општем саставу системе пружа ограничну целину и завршетак.

Један од првих покушаја те врсте хоће да разјасни особине католицизма помоћу старог јудејства. Као да је римска црква схватила хришћанство у духу старог јудејства, те и до овог тренутка гледа на дело спасења и благодатног освећења верних са старозаветног, подзаконог гледишта. Та осуда беше веома раширена у епоси реформације. У својој полемици против католицизма Лутер непрестано напада богослове римске, да се у својим доктрима јављају као проповедници јудејизма. Ти се нападаји понављају и у симболичким лутеранским књигама. Слично изобличење против римске цркве управише анабаптисте и квекери. Католицизам је давао доста повода нападајима те врсте. У учењу римске цркве, да заједно с вером и добра дела имају значаја за оправдање, протестанти су видели несумњиви доказ, да се у вероисповедној системи католицизма човек још непрестано сматра као роб закона За тим су протестанти указивали на католички обред а особито на теорију opus operatum, мислећи, да у основи те теорије лежи чисто јудејско гледиште, као да се човек оправдава

пред Богом помоћу спољашњих церемонија. Саме су папе каткад давали својим захтевима такову основу и за њихову потврду наводили такове аргументе, да се мишљење, као да у католицизму има елемената из јудејизма, морало сматрати основаним. Тако је идеја о највишем папском ауторитету достигла у средњем веку тај стадијум, да су тобожњи намесници блаженог Петра заједно с вишом судбеном влашћу, која се простирала на цео хришћански свет, наслеђу стали присвајати и право живота и смрти. Инокентије III. је сматрао то тобожње право као своју пуномоћ против јасних речи Св. Писма. Цитатима из Обновљених Закона покушао је да докаже, да су то првосвештеници римски наследили од првосвештеника јеврејског народа. Касније је Лав X., опет насупрот јасним одредбама Св. Писма, доказивао местима из књиге Царева, да се сви они морају казнити смрћу, који се не покоре папи. У системи католицизма се може у оне најки доста тачака, које допуштају аналогију између ње и јудејизма. Не треба се дакле ни најмање чудити, што многи богослови и у новије време на исти начин карактеришу католицизам. Од руских писаца је J. Самарин карактерисао католицизам као јудејизам у Хришћанству. Професор петроградске духовне академије А. П. Лопухин држи се такође мишљења, да је „римски католицизам система хришћанског јудејизма.“ „Католицизам се,“ вели споменути научењак, „развио у сред народа, који није био способан за више теоретско размишљање. Питања о богочовечанству, којима се бавила источна црква, беху скоро сасвим неприступачна том народу, и он се слабо интересовао за њих. Зато се према саставу свога ума особитом љубављу заносио спољашњом страном црквеног живота, разрађивањем законодавног и обредног дела. Природним се дакле путем, из састава римског ума, развила у римској цркви она превелика љубав према обреду и закону. С друге пак стране је религију благодати и слободе стегла у уске границе обавезног црквеног кодекса, и делима спољашњег благочашћа давала чист старозаветан значај, пренесав сву искупну силу на спољашња дела благочашћа, јер се већ механичном вршењу њиховом давао искупни значај. Али то није све. — Тај је правац римске цркве најбоље на виделу у још јаснијим цртама. Кад је већ једном прихватила старозаветну тенденцију, поче тежити за остварењем теократске државе, слично старозаветној теократији, али са захтевом да обухвати цео свет. Царство Христово је морало при томе изгубити свој духовни карактер. Место духовног Месије, чије царство није од овога света, у свести римске цркве је поникла идеја Месије освајача, који је имао установити царство Израиљево и раширити своју политичку власт по целој земљи. Кад се тако разуме царство Христово, онда је сасвим јасно, да мора бити видљивог заступника политичне и јерархичне власти Месијине, да мора постојати видљива глава хришћанске теократије, у које ће бити сва власт Месије освајача. На, дакле, природно и по логичној неопходности јавља се идеја намесника Христова на земљи, идеја папства. Апостол Петар се поставља за оснивача те теократије, ствара се легенда о његовом двадесетпетогодишњем епископству у Риму, тумачи се његово првенство у друштву апостолском као старешинство, те се тако сграђује система римског католицизма с папом на челу.“ Тиме се уједно лако разјашњују и друге особине католицизма, који „прихваћајући хришћанство с његове спољашње обредне стране и разумевајући га као спољашњу организацију, која има да уједини цело човечанство под једним јерархичним законом папства, тим самим окива духовни живот човеков. Дух човеков је по својој природи слободан, а међутим се система папства једино и оснива на спољашњем насиљу. За њу су опасни сви покрети човечјег духа, који не иду под њену контролу, те стога се у тој системи по неопходности јавља подозрење у свакој појави слободног душевног живота. И, да би ограничила ту слободу, римска црква поставља све могуће преграде развићу духовног живота; труди се да га сабије у ограде мртве обредности, одузима од народа чак природни орган духовног живота — народни језик у богослужењу, и место њега насилно уводи мртви језик — латински. . . .

Схватив хришћанство као нову политичну теократију, слично старозаветној теократији, римски католицизам је радио на уједињењу не као црква, него као држава, као снажна империја која има право да прогута све народе и све државе. Разуме се, да се при тој тежњи морао срести с природним чув-

ством самоодржања у појединим државама, које су морале бранити своју самосталност. Али римски католицизам, ставши једном на лажно земљиште завојевања и тираније, није више ни пред чим презао. На уста свога најискреснијег представника, папе Григорија VII., написао је писао, да су поједине државе проналази неправде и незнабоштва, да власт световних господара нема божанске санкције, да су у власти кнеза овога света-ђавола, да једини господар, чија је власт од Бога, јест само папа. . . Држава се никако не може сагласити са таквим начелима римског католицизма. Сам инстинкт самоодржања и против воље је присиљава, да је непрестано на стражи против тежњи те црквене системе и да јој ограничава непосредни утицај на опћи државни живот. Пошто се инак римски католицизам, по самој суштини својој, не може одрећи тих жеља, природно је, да мора понићи сударе између цркве и државе. . . . Уз то је особито значајан тај факат, да је та борба поникла не само у недрима држава, које су по својим нацијоналним и вероисповедним начелима непријатељ римском католицизму, него и у недрима самих римокатоличких држава. С римским католицизмом се морала борити не само протестантска Немачка, него и католичка Француска, католичка Италија, католичка Белгија, православна Русија. Римска се црква не слаже ни с једним обликом управе: ни с монархичном Русијом, ни с конституцијалном Немачком, ни с републиканском Француском. А то је врло разумљиво, — јер принцип римског католицизма, одбацујући државу, одбацује и све њене облике, признајући само једну свеопћу теократију.“ Од савремених немачких писаца Hermann Schmidt, писац Handbuch der Symbolik, налази јудејизма у католицизму. Протестантски научењак сз у осталом не усуђује, да те елементе подиже до основног покретног начела целе вероисповедне системе католицизма. Он само вели, да се на западу у католицизму „образовало таково схватање хришћанства, које у многим тачкама наликује на јудејство.“ (Наставиће се.)

Стефан.

Кад кренете из Јерусалима, северозападном косом *Калварске* горе, са које слазите на праћни пут, што продази кроз градиће: *Емаус*, *Масфу* и *Амос*, доћи ћете у *Мајарион*, доста живахан градић, који лежи недалеко од обале средоземнога мора, а од кога почиње онај други, горски ланац, који вас води на исток, те се тек на домак Јордану прекида. Овај дугачки, зелени зид, што се од Средоземнога мора до Јордана пружа, дели, као природна граница, Јудеју од Самарије.

Мајарион је мален, Јудејски градић. Положен у подножју горскога ланца, а са својим скромним домовима, пространим баштама, палмама, што се изнад осталог дрвља и равних кровова, као вите катарке на бродовима надвијају, и густом хладовитом шумом у горскоме побрђу, чини много пријатнији утисак на путника, него ли неплодне, несковите равни, које се, с оне стране Јордана, у недоглед растиру.

У овоме местанцету зачела је, послѣ Распећа, једна Хришћанска драма, која се у Јерусалиму крваво завршила.

Било је у очи празника Пасхе. Бледа месечина трепериле је над планинском косом, која је пружила своје огромне, тамне сенке по узавреломе Мајариону. По улицама, баштама и маленим избрешцима, што се као обле главице, овда онда уздижу, горе многобројне ватре, чији пламен лиже високо у мрак и тамно-руменом светлошћу обасјава гомиле Евреја, што уз весеље и поневеку Давидових псалама, врте на ражњевима младе јагањце и овнове. Код храмовног Жртвеника тискају се гомиле људи, посећи стоку, да је Свештеници кољу; а ови, кољући је, хватају крв у освећене судове, па је на Жртвеник приносе. Јевреји се срдачно поздрављају и као пријатељи одлазе један другоме, од ватре до ватре, поздрављају се и нукају печењим месом.

Те вечери, око друге смене страже, видео се, при јасној месечини, од Јерусалимске стране, облачак прашине што показиваше да неко журно градићу путује. За мало и из прашине изниче висока камила, на чијој грбини сеђаше путник, по јудејски одевен. Камила је журно грабила напред и готово летела поред запаљених ватара и веселих гомила, које дозиваху путника, да сиђе и прихвати се братских понуда. Путник се не осврташе ни на кога већ и даље гоњаше камилу, докле не прође

и последњу ватрицу, те се у тами горскога подножја са свим изгуби. Одатле сави у лево, те кад стиже до последње кућице, која, са древним кровом под самом гором стајаше, заустави своју камилу, она клече на предња колена, путник је сађе, па онда уморан и пун прашине, приступи вратницама куће, пажљиво се обазре за собом, прихвати обешену мајицу, која до вратница висаше и три пут закуца.

— Ко је? — зачу се изнутра, нестални, женски глас.

„Витлејем и Голгота“ — одговори путник, притушеним гласом.

Врата лагано шкрипуше и на њима се појави суха, омалена старица, са жишком, који је издигла више главе, да долазећега боље разазна.

„Мир теби, мајко! Где ти је син?“

— И теби мир, Никодиме из Антиохије. Стефан је у дому. Под кровом његовим нека те заштити десница Благога!

„Амин!“ — одговори путник, и онако прашњав пође за старицом, која њаше напред да му посветли.

Они ступише на праг скромне собице, чији прозори гледаху у пространи, зелени врт. За једним застрвеним столом седи витак младић, веома нежнога израза, који, сем косе и подужих витица, што се до уха спуштаху, немађаше ни браде ни бркова. Пред њим је треперио, у земљаноме кандилцету жижак, и слабом, мал не стрепљивом светлошћу, осветљавао лице пуно детињске благости, помешане са дубоком збиљом. И ако младићу не беше више од двадесет и три године, његово благо али изразито лице показује дубоку зрелост, која се, махом, у старијих људи огледа. Кад је путник ступио на праг, младић је, рукама налакћеним на сто и лицем, положеним у обе шаке, задубљено проучавао Јеврејски Талмут, који, на столу, лежаше расклопљен.

„Господ међу нама, брате Стефане!“ рече путник и знаком Крста поздрави седећег.

Младић се подиже, и крупним, црним очима загледа се у госта пажљиво.

— Прах те је покрио, те не могу да ти лица разазнам. Нисн ли ти, брате, Никодиме? — и брзим покретом тела приђе путнику, загрли га на прагу, па га за тим уведе у собу и посади крај себе.

— Знам да долазиш из Јерусалима и да те Браћа овамо шаљу. Одмори се мало па ћеш ми већ казати.

„Господ нас уздиже себи“ — рече Никодим, седајући према младићу — „Ирод је издао заповест, да нас хватају. Римски војници и Јевреји ловe нас, затварају и убијају. Пре три дана погубише мачем, на Голготи, Јакова, брата Јованова“.

На ову се вест, Старица, која застаде да чује разговор, прекрсти, а затим болно у сина погледа.

— Мајко — проговори Стефан — Никодим је дошао гладан, са далека пута, зар му нећеш ништа спремити? — и благо обухвати Старицу око паса, па је тако до прага отпрати. Кад осташе сами Стефан му приступи.

— Ти бегаш, Никодиме?

„Не“. — одговори овај — „мене је послала Црква, тебе. Петар жели, да се ти уклониш у *Јопу*, па ако узмогнеш, да одпловиш у *Тир*, докле се Искушење не утиша.

— А ви? — запита Стефан.

„Ми ћемо остати где смо.“

— Зашто баш ја да се уклоним?

„Црква се сажалила на твоју младост, а осим тога, ти си сада у највећој опасности, јер Књижевници побунише народ противу тебе, нађоше лажне сведоке и оптужише те, да хулиш противу Цркве и Закона. Не разбирај даље, Стефане, него похитај. Моја ће те камила још ове ноћи у Јопу однети. Не оклевај ни часа, јер ће пре зоре још пристети амо једна гомила легионера, којима је на челу *Сваг*, највернији пријатељ наше Цркве. Нико нам није опаснији од њега. Као да је сам Сатана узео на себе облик човечији, само да Цркву прогони.“

— Хвала, Никодиме, Браћи, али бегати испред Искушења, које нам Господ шаље, није ли одрицање Господа? Нека је Слава имену Божијем, ако је мени намењено да испијем ону чашу, коју испи наш благи Учитељ. Ако ми, дакле, Црква не налаже строго, да *морам* ићи, онда ....

Никодим га слушаше пажљиво, а кад

овај застаде и бојажљиво га погледа, он му приступи, привуче га својим грудима и притиснувши му топао пољубац на ведро чело, рече:

„Господ из тебе говори, о, Стефане! И Петар је казао: Ако брат Стефан одговори, да се неће уклањати пред Искушењем немој га гонити, јер знај да је рука Господа на њему.“

Стефаново се лице, код ових речи, разведри. Он се нежно изви из наручја Никодимових и седе на своје место.

— Само ћу те замолити за једно. — Када ме буду одвели, пађи се око моје Мајке. Тешки је и храбри докле је Господ не позове Себи

„Буди спокојан! Браћа песмеју остати без утехе оне, који ради Христове Цркве, страдају. Ја ћу јој бити син; чуваћу је и неговаћу до Воље Божије!“

Старица донесе у земљаној здели сат меда, а у другој, печена меса и хлеба. Она прва реч што је чула, а уз то и срце материнско, које врло ретко греши у предосећању, када се оно тиче синовље судбине, толико је подкосише, да је са неким страхом гледала то у сина то у путника.

Стефан прими ово, па да је расположи, поче, ломећи хлеб, веселим лицем да прича о састанку апостола Филипа и Петра, са неким Чаробником, *Симоном Самаријанским*, који им понуди много новаца, само да и њега приме међу Апостоле. А Филип и Петар рекоше му: „Новци твоји с тобом да буду у погибао, што си помислио, да се дар Божиј може добити за новце!“ Ето, видиш Никодиме — рече за тим — како Самаријани мисле, да се Љубав нашег Господа може за новац купити.

Сирота Старица гледала је жељно у очи синовље, као да би желела у дубину душе кроз њих пропићи. Од једном прену, пажљиво приклони ухо вратима и поче ослушкивати Њој се учини, да чује неразговетан шум и грају као се ближе амо.

— Шта ослушкујеш, Мајко, да нам не долази ко? —

„Чујем некакву грају. Она се ближи овамо. Стефане! — врисну Старица уплашено — они долазе по тебе!“

— Не плаши се, Мајко, то су гласови Давидових песама, што их Израиљ о Пасхалноме весељу пева.

„Не, нису песме Давидове! Оне се не певају уз звеку мачева и звон штитова. То су Римљани! Бежи сине! склони се где год!“ — викну усплахирена Старица и полете уличним вратима, да их замандали.

„То Савле долази“ — шапну Никодим. „Укрепи душу, Стефане“

— Нека буде воља Божија, одговори Стефан мирним гласом и паде на колена, притиснувши на уста малени крстић, који из недара извади.

Никодим се повуче у један кутић и тихо се мољаше.

Међутим, грађа што се с почетка чула као подземна тутњава, поче се претварати у силну врену измешаних, људских, гласова. На стрмој узвишици, која је не далеко од дома, осу се румена светлост, која, као ватрени поток што се са брда слива, поче слазити у долину. Као у грозници тресла се Старица, посматрајући како се чисто вала ова хучна, ватрена маса, и слушајући тропот коњских копита. Не прође много и она угледа десетак коњаника, оружаних копљима и под медним штитовима, како њезином дому јуре. Пред свима јахаше младић, чија се тога, услед брза јахања, на прсима размакла, те показиваше грудни оклоп од жуте меди који силовито према буктињама заблешти. Око римских коњаника сјегло се читаво језеро запаљених буктиња. То су Јевреји, становници овога града. Чим су сазнали за узрок Римљанског доласка, прекинули су песме и похитали да им са запаљеним буктињама пут осветле.

Ова ватрена бујица сјезери се пред домом Стефановим. Младић, што напред јахаше, скочи с коња, и прије вратницама. Песницом снажно залупа на прикопљене вратнице, за којима стајаше, у страху обамрла, Старица.

— Хеј, отварајте! — завика Младић. Старица дрхти, али ни да писне.

— Отварајте, или ћемо ломити!

Старица се препаде. Слабачким леђима још подупре и нако замандаљена врата. Сиротица, мислила је да ће материнска

леђа бити снажнија од гвоздене полуге, којом је улаз затворила.

Када се нико не одазва, војници подвукоше копља у преклоп врата и почеше вући да их од гвоздена шиба насилно одбију. Растове даске запуцаше, Старица још већма на врата прилеже. Али узаман! шиб поче попуштати, даске пристаху и гвоздена се полуга одвоји од вратница, која се уз силан Старичин врисак заједно с њоме сруши.

„Дајте ми буктињу!“ — узвикну млади вођа, и дохвативши једну, корачи у двориште.

— Милост, Римљани! — завапи Старица и обгрли колена Младићева. — Та он је још дете! Смилујте се! Он никоме неучини зла!“

„Склањај се, вештице!“ — узвикну младић са буктињом, и десном руком обнажи, кратак, легионарски мач. „Даље!“ и грубо је отиште ногом од себе, да јадна старица паде на земљу.

Али ни бол од пада ни силан страх не задржаше је. Прашљава и расчупана прогура се кроз гомилу и полете у собу. За њоме нагрнуше оружани војници, а кад допреше до прага мало засташе. На средини собе клечао је Стефан и склопљених рукама, а очима управљеним у малени Крстић, који у руци држаше, шапутао је молитву.

Необично спокојство и благост, која се оцртаваше на лику, у коме се не огледаше ни каки страха, чудновато је одсецало насрам ових грубих, римских легионерâ и подивљалих лица раздражене масе, која еирам буктиња беху силно осветљена. —

Кад гомила за часак заста, па затим, са урнебесном грајом, навали у одају, погледа је он благим и спокојним погледом, диже се на ноге и управивши очи на Младића, који пред ръом стајаше, рече:

„Савле! Зашто улазиш наоружан мачем под кров Отаца мојих? Обнажили сте мачеве на онога, коме је једина одбрана да љуби оне, који га гоне.“

— Везујте га!“ — узвикну Савле силним гласом. „Ово је онај, који у Зборници рече, како ће срушити Светилиште и разорити Царство ово.“

Из гомиле се издвојише четири војника и пођоше са конопцима младићу, који стајаше на сред собе нем и спокојан. Његова се мати, прогура кроз гомилу, прискочи у томе часу и обгрливши сина заклони га својим телом.

„Убијте мене! Мене убијте, а њега поштедите, јецала је еиротица, привлачећи га све снажније својим грудима.

— Отргните ту жену! — викну Савле, и сам се залете да је од сина отргне. Али што је он више трзаше то се она све јаче привијаше уза сина, неосећајући ни ударце ни трзаја узбеснелих. Најзад је, Савле дохвати обема рукама, силно је отрже, заошија и баци на крај собе, где се онесвесла сруши. Кад то учини, он у истоме трену онали шаком Стефана. Овај ударац као да беше сигнал осталима. Гомила уздивљалих Евреја слеже се око незаштићеног и узмахнуте шаке и песнице почеше као пљусак падати.

„Убијте Хришћанина!“ — „Он хоће да запали Синагогу!“ — „Они се поје крвљу наше деце!“ — „Буктињу у његов дом!“ хорила се помамна дрека, да римски војници имаћаху муке, да већ везаног роба спасу од мећаве силних удараца узбеснеле гомиле.

Младић је, са погледом небу управљеним, примао ударце мирно и без јаука. Обливен крвљу, која му из разбијене главе потече, занија се у један мах али се ледима задржа о сто У томе часу само што прошапта молећим гласом: „Поштедите бар њу — она вам није скривила!“ Један од војника прихвати крај конопца, којим му руке везаше, а други га гурнуше од стола, те везан, посрћући, пође напоље кроз гужву, која га са свију страна ударааше. Савле, коме заповедише, да га жива у Јерусалим доведе, рече војницима те ови склопише своје штитове над њим и тако га изведоше на поље.

На изласку баци Савле буктињу на дрвени кров и она запраска

Необичан усклик задовољства и одобравања захори се у гомили подивљале масе и неколико десетина заошијаних буктиња полете кроз ваздух па као ватрена киша почеше падати по крову, из кога се

са праскањем поче извијати густ дим, а затим сукцу кроз дим широки млаз светлости, и као огроман пламени језик, поче високо лизати у мрак, осветљујући на далеко околину. Када се везани окрете једном за собом, ватра већ беше увелико обухватила васцели кров и хрваше се са густим облацима дима, који куљаху кроз врата и прозоре.

„Сирота жена!“ — прошапута он. — „Господ је погледао и примио Себи!“

Гра ја са заробљеником измакла је већ поодавно, кад из дима и пламена, који лизаше у трем куће, искочи неки човек, који носаше у наручију женску прилику. То је био Никодим са мајком Стефановом

(Свршиће се.)

Карловци, 17. јануара 1896.

Запитали смо са пријатељске стране, хоћемо ли одговорити „Застави“ на *вести* срачуњаваше у првом јој овогодишњем броју? Да смо хтели, учинили би то одмах. Не ћемо ни сад, јер оно је гомила грдње и ништа више. А људи знају „Заставу“, а познају и дела данашње поглавице нам народно-црквене. Дела Његове Светости, патријарха *Георгија Бранковића* отворена су књига свакоме. Та дела најбоље говоре о Њему и сведоче непобитним доказима о чистом и истинитом родољубљу Његовоме. Ако је поглед неких људи замућен, па не виде та дела; и ако тесногрудост и партајски рачун неких људи неће и не сме та дела да признна и пред народ да изнесе, ипак је већина *боље среће*, који та дела виде, признају и хвалу им одају. Ми се задовољавамо са судом тих *боље среће*; а народу своме желимо што мање чланова, који су у невољи, да у оскудици својих добрих дела морају пребућкавати и каменем засипати туђа добра дела.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Св. Савска светковина у Текелијануму). Пишу нам из Будимпеште: „Од како је Текелијин завод год. 1838. основан, па за ових 58 година опстанка његова, слављен је у њему св. Сава, сваке године свечано, и на ту славу стицала се Србадија из Пеште и Будима и околних српских општина. Но овогодишња св. савска светковина у Текелијануму била је најсвечанија од свију дојакошњих, јер је њојзи присуствовао врховни заштитник свију задужбина у српској митрополији карловачкој. Његова Светост преузвишени *српски патријарх Георгије*.

Њ. Св. *патријарх* дошао је важним народним пословима по овој цичи и зими у престоницу, и благоволио је на св. Саву служити свечану архијерејску службу у српској православној цркви пештанској; службу, коју овај храм бождји није видео више од 50 година. Уз свога светога патријарха чинодејствовали су: г.г. Јеремија Мађаревић архимандрит грабовачки, Платон Телечки архимандрит беочински, протојереј Симеон Костић, парох Коста Николић, капелан Милош Рајић, јеромонах Адријан Станишић и протођакон Георгије Марјановић. Свети храм био је дупком пун побожног света, који није могао да се нагледа велељепнога сјаја архијерејске литургије. О свето, служби овој произведен је парох пештански Симеон Костић за почасна протопрезвитера храма св. Георгија.

По свршеној св. литургији одала се Његова Светост, у пратњи литије, у суседни Текелијин завод, у којем је управитељ завода г. Стеван В. Поповић високог госта и пратњу му при степеницама завода са питомцима дочекао, сверно поздравио и у дупком пуну заводску дворану спровео. Многобројна Србадија поздравила је свога црквеног поглавицу громким усклицима „Живио!“ Пошто је парох Сима Костић обавио свечано водоосвећење, отпојао је мешовити збор Текелијиних питомаца светосавску песму, а затим је питомац завода правник Јован Пивнички, родом Сентомашанин, држао врло леп говор, који је паложио живот и рад св. Саве и врсног прејемника му Саве Текелије, одавши и једном и другоме достојну славу и хвалу. После овога говора који је све слушаоце узнео у најсвечаније расположење отпевао је певачки збор „Текелијанску химну.“

Кад су се стишали звуци ове лепе и свечане песме, ступио је пред Његову Светост и свечани збор управитељ завода г. Стеван В. Поповић и обележио је испрва са неколико општих потеза значај ове св. савске свечаности по Србству и у угарској престоници, па је

онда узношљивим и топлим речима, које су говорнику од срца ишле и свима присутнима сузе у очи натерале, захвалио Његовој Светости, што је, као јарко пролећно сунце усред зимске студени ове, озарила ово православно Српство, на крајњој међи му, светињом службе своје, и што га је утешила светим молитвама и освежила архипастирским благословом. Кад је говорник одавши овако топло хвалу љубљеном врховном поглавици цркве у даљим речима пуним дубоке захвалности изнео: да сав српски народ у своме св. *патријарху Георгију* поштује не само великога јерарха но и великог народног добротвора, који је, дижући народне школе у Кулпину, Белом Брду и Бороју, оснивајући св. савски фонд и сазидив нову, дивну зграду учитељске школе у Сомбору, родољубиво име своје скоро са стотину хиљада форинти, приложених у ово три године у корист народне просвете, уписао у златну књигу српских народних добротвора и стао досто но уза највеће родољубе и добротворе у Српству — није било краја одушевљеноме поклањивању.

Ове узношљиве речи топле захвалности и усрдног признања, изазвале су у свима присутнима највеће одушевљење, те је сав скупљени српски свет одао своме св. патријарху тако свечану овацију, да је свечаније заиста никад никоме није одао на овоме месту.

Његова Светост била је овим изјавама признања очевидно врло дирнута, јер је једва могла да нађе речи, којима се и говорнику и скупљеном народу на овоме признању смерно захвалила.

Њ. Св. српски патријарх Георгије је изјавио да је дошавши у престоницу у ово српско доба важним народним поклоништва радо улучио ову прилику, да приндне Богу на молитву за свој мили народ и да у овој старој народној просветној задужбини ода славу и хвалу првом српском просветитељу св. Сави и великом народном добротвору Сави Текелији. Прелазећи на скромна доброчинства, која је до сада могао да учини у корист своме миломе народу, изјављује: да је рад, ако му Бог поклони још дана и живота, учинити још далеко већу задужбину, којом би да покаже колико је захвалан своме народу што га је подигао на највише достојанство своје цркве. Њ. Светост поделила је на поклон и Текелијином заводу и свима присутнима свој архијерејски благослов.

На громко „Тон деспот,“ „Многаја лета“ и праћен непрекидним бурним „живио,“ изишао је српски патријарх Георгије из Текелијина завода, праћен целом радосном расположеном Србадијом. Слава св. патријарху Георгију, који нас је овим чином својим одликовао, уздигао и новом снагом запојио, да на овој мртвој стражи српскога рода можемо утешени и даље славити св. Саву и хвалити Саву Текелију. Хвала нашем врховном архипастиру и сада и довека!“

(**Његова Светост, преузвишени г. патријарх Георгије**) повратио се у прошли понедељак, са свога пута у Будимпешту.

(**Изабрани епископ будимски високодост. г. Јеремија Мађаревић**) положио је прописану заклетву Његовом Величанству у прошли четвртак, при којем акту је присуствовао и преузв. кр. угарски министар просвете г. Др. Јулије Вламић.

(**На дан св. Саве**) по обављеном водоосвећењу у дворани гимназијској, говорио је професор г. *Василије Вујић* о животу и значају рада св. Саве, о сили и значају религијске идеје, неопходности религије и цркве.*) Управитељ гимназије г. *Стеван Јелић*, после кратког али лепог говора о значају св. савске светковине, те о родитељском, кућевном и школском религиозном васпитању, које треба наш подмладак да оплемењује, учинио је спомен добротворима гимназије, међу којима је споменуо и нову добротворку почившу Јелисавету Моловић, која је завештала 1000 фор. гимназијском фонду. При крају овога говора прочитао је г. управитељ списак гимназиста, којима је подељена потпора за ову годину из на то одређених заклада Кад би се до године и у будуће на овој светосавској гимназијској светковини пресецао и свећарски колач и окадило колико намењено заштитнику наших школа св. Сави, мислимо, да би светковина била потпунија.

*) Г. Вујић нам је уступио свој говор, те ћемо га саопштити у целости. Ур.—

(**О избору рашко-призренског митрополита**) саопштава „Цариградски Гласник“ ово: У уторак, 9 јануара, држала је у Васељенској Патријаршији у Фењеру прва редовна седница Св. Синода за ову годину. Пошто је Његова Светост господин Антим VII, Васељенски Патријарх, још слаб, он је опуновоћио члана Св. Синода, никомидијског митрополита госп. Филотија, да у његово име председава тој седници. Пошто су смирнски и ефеторопољски митрополити поводом празника отишли у јепархије, заседавало је *девет* чланова Св. Синода и по свршетку нај-

пречих послова, приступили су избору митрополита за одавна обудовелу рашко-призренску јепархију Била су петакнута три кандидата: њихова високопреподобија архимандрити: г. Дионисије, јепархијски протосинђел у Скопљу; г. Апостол, професор патрологије на духовној академији на острву Халки, и г. Иларион, ректор богословско-учитељске школе у Призрену. При гласању г. Дионисије добио је *седам* гласова, а г. Апостол *два* гласа. Према томе избор је пао у корист госп. Дионисија. После гласања било је у патријаршијској цркви празнање св. Духа. Изабрани госп. Дионисије известио је одмах телеграфским путем, да је изабран и позвао је овамо на посвећење.

(**Допуна извештаја**). У извештају о богослужењу на дан св. Богојављења о. г. у саборној карловачкој цркви, није речено, да је проповед говорио јеромонах г. Сергије Пешић, капелан патријаршијског двора, што овим накнадно допуштамо.

(**Опет нови покушај уније**.) Као да је православним Србима у Далмацији суђено, да се само са унијом имају данас да боре. Агентима уније сигурно нијесу доста поучни догађаји 1822. и 1833. године кад се уваљала унија код нас, те на крају XIX. вијека као да хоће нарочито да опет овакве догађаје назову. Наше свештенство непрестано проповиједа народу мир и братску љубав и поучава га у вјерској сношљивости. Али који ће свештеник или и сам српски кадар бити уздржати народ наш православни у Далмацији, кад види да му незвани пророци без обзира и нестрпљиво куде вјеру његову и цркву му његову лажном зову, наговарајући га да је се одметне? Надајмо се сто у милост Божју, која ће хтјети сачувати православнога Далматинца од зла и невоље. — Послије Врлике, гдје учињене прве покушаји унијаћења, дошло је на ред село *Штиково*. Село је то богато, и у њему има 74 куће православних и 19 кућа римокатолика, — унијата нема ниједнога. Римокатолици у Штикову зависе од римокатоличке парохије Врличке, гдје је парох *фратар Ђербак*. На мјесто тога фратра дошао је у недјељу да служи мису у Штикову *унијатски парох поп Малић*. Послије мисе овај унијатски поп поручи, да се скупи чим већи број православних старијих сељана, као да има нешто важнога да им јави. Скупило се 14 угледнијих сељана са својим главаром, и ту их тада овај унијатски поп поче говорити о њиди и обећавати им згодну добит и разне погодности ако остану своју цркву и поунијате се. Изненађени оваком бесједом, која је оне огорчене изазвала, честити Штиковљани са презрењем одбише сва обећања овог неизнаног апостола уније и устегоше се да ружно с њим поступе, као што су двојица од оних хтјели, него га озбиљно замоле, да се чим прије пара од куда је и дошао. — У селу Штикову православни свештеник не станује, него православне Штиковљане послужује правосл. парох бањачки. Дивота је, кажу, било видјети честите Штиковљане, с каквим су одушевљењем казивали своме свештенику колико они љубе вјеру своју и како су они знали одбранити ту вјеру пред туђинцем, који их је хтио од исте да одвоје. Мора се казати, да Божје око бдије над православнима у ономе удаљеном селу, да није ко подлегао у часу оног тешкога искушења! „Гл.“

(„**Хришћански Весник**“) који је 17 година излазио у Београду под уредништвом прото и председника конзисторије у миру г. *Алексе Илића*, престао је излазити. Узрок томе је мали број претплатника а недобијање приномоћи, коју је за тај лист молио његов уредник од св. архијерејског сабора. Г. уредник и прота Алекса Илић задао је поводом тим на Божић пр. г. своју „опроштајну реч“, којом оглашује престанак „Хришћанског Весника“ и којом се прашта са његовим претплатницима и сарадницима. Праштајући се и ми са седамнаест годишњим „Хришћанским Весником“, хоћемо признати г. Илићу неоспорене заслуге у покретању и већем делу уређивања „Хришћанског Весника“. Овај је лист био дуго времена на висини свога задатка, и задовољавао је потребу коју је лист црквено-богословски имао да подмири у Србији и њеновом свештенству. Нак је те потребе „Хришћански Весник“, у своје време, подмиривао и у свештенству наше митрополије. И то је неоспорена заслуга г. проте Алексе Илића. Прилике су хтеле да буде и друкчије. „Хришћански Весник“ је са своје висине пао и више се није могао подићи, ма да је његов уредник то покушавао. Прилике му нису пријатељске. Г. *Илић* може са двојаким расположењем своје душе погледати на своје седамнаест годишње чедо, које и ако данас већ мртво, а оно ипак до века живо. На ако га оно не задовољава у последњим његовим годинама, зацета се г. *Илић* са „Хришћанским Весником“ на из првог му деценија смело може поносити. Хвала г. Илићу на томе „Хришћанском Веснику“, а хвала му и на свакој лепој мисли и доброј вољи којом је био орах да помогне и црквеној књизи и свештенству у Србији и ван Србије.

(† **Јереј Стеван Шимић**) парох старопазовачки и члан архидијецезалне конзисторије, преминуо је после дужег боловања 17. (29.) јануара, а сарањен је уз усрдно саучешће своје пастве и 18 браће

свештеника у прошли четвртак, оставши за собом неутешену супругу и двоје нејаке деце. Покојник беше угледан и ревностан свештеник, поштован у својој пастви и љубљен од своје сабраће. Рајско насеље нек је души његовој, и лака црна земља земним му остатцима, а вечан му спомен!

(† **Петар Драгишић**) парох рујевачки и прота Костајнички, преминуо је у прошли понедељак у 78 година живота. Лака му црна земља и вечан спомен!

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози

„фонду св. Саве“.

Бр. 5. Управа манастира Бешенова 56 ф. — и Приложише: г. г. Младен Стојковић, Јазак 5 ф., Влада Марковић, учитељ Митровица 1 фор., Катица Јоце Мијића, Митровица 1 ф., Никола Петровић, Ст. Пазува 5 фор., Ђорђе Петровић, Митровица 5 фор., Стеван Шимић, Ст. Пазува 1 фор., Митрофан Милутиновић, ман. Беочин 2 фор., Валеријан Прибићевић, ман. Хопово 3 фор., Г. Летић јеромонах, Карловци 2 фор., Паја Павић, ман. Беочин 1 фор., Светозар Поповић, Беочин 2 фор., Андрија Стојшић, Стојановци 1 фор., Ангелина Лукић, Гргуревци 1 ф., Јудита Савић, Митровица 1 фор., Сава Сладаковић, Јазак 1 фор., Сава Нарабак, В. Радинци 1 фор., Симеон Ока, Пачево 1 фор., Јован Бошковић, Гргуревци, 1 фор., Петар Станишић, Гргуревци 1 фор., Јован Антоновић, Гргуревци 1 фор., Емил Кунић, Гргуревци 1 фор., Бранко Форшковић, Гргуревци 1 фор., Радивој Николајевић, Гргуревци 1 фор., Анфилохије Јеремић, игуман Шишатовачки 2 фор., Алекса Баковљев, В. Кикинда 1 фор., Ђурка Станковић, Карловци 1 фор., Андрија Радивојевић, Митровица 1 фор., Јован Вучанов, Митровица 1 фор, Јован Татић, Рума 1 фор., Никола Јерић, Бешеново 1 фор., Иларион Јеремски професор, Карловци 2 ф., Јован Чордашић, Бешеново 1 фор., Милева Св. Јанковић, Београду 2 фор., Милутин Јакшић, М. Ремета 2 фор., Лекса Ј. Мајић, Митровица 1 фор

Из 3. бр. „Срп. Сиона“ — — 737 ф. 83 н.

Свега 793 ф. 83 н

Новци су предани управи срп. нар. црк. фондова

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашле су из штампе

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГ КАПЛАРА

из српско-бугарског рата 1885.

Написао *Бранислав Ђ. Нушић*. Друго издање. Цена 60 новч. Издање и штампа Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима 1895. — Пре десет година изашло је прво издање, али је у њему било само *девет* приповечића док је ово издање допуњено са равно *двадесет* приповечића, оних, које су до сиде штампане у Отаџбини, Колу, Стражилову, Преодници, Делу и Босанској Вили, а једна, пр. г., у Бранковој Колу. Нешто их је досад још нигде нештампаних. Које су и штампане већ биле, овде су прерађене и поновљене. Тако ће много бити новога и за оне, који су већ којегде досад читали оне приповетке. Сад је овде њих од двадес, дакле, слика из ратнога доба, оних редом: 1. Поноћ, 2. Опроштај, 3 Под шатором, 4. Први плотун, 5. Тичице Божје, 6. Капетан Милић, 7. Трубач, 8. Бела застава, 9. Пусто огњиште, 10. На привидалишту, 11. На разбојишту, 12 Свети Арханђео Михаило. 13. Које то? 14. Петар Дабић, 15. Дуња, 16. Шиљел. 17. Број 23, 18. Мој ђак, 19. Спровод, 20. На осуство. То је њих песама у прози, која је свака за себе слика, а све скупа наносе живот војнички, кад се спрема у бој, кад је у боју у разним приликама, и кад се враћа кући. Све је то тако живо пзнето пред очи, да читалац учествује у сваком кораку приповедача каплара, за којим иђући, час би се заплакао, час одушевио, час насмејао час згрозио. а свагда би осећао у себи поврх свега узвишени осећај хуманизма, који лебди нада све као голуб с гранчицом мира и братске љубави не само над Србима и Бугарима, као у том рату заинтересованима и запаљеника, него над целим човечанством. Нека су најтоплије препоручене ове дивне слике. Претплату прима Српска Манастирска Штампарија у Ср. Карловцима и администрација нашега листа и „Бранкова Кола“.

Ојађеном душом јављамо сиђма сродницима, знанцима и пријатељима тужну вест, да нам се наш љубљени и незаборављени супруг, односно отац, брат и вет

† СТЕВАН ШИМИЋ

парох старо-пазовачки

дана 17. (29.) јануара 1896. после дугог и тешког боловања у 37-ој години свога века у вечност преселио. Земни остатци милог нам покојника, предани су матери земљи у четвртак 18. (30). јануара у ст. пазовачком гробљу, уз велико сучешће народа, околног свештенства и власти.

Дубоко тронути великим одзивом народа, свештенства и господе чиновника кр. кот. области, крајишког суда и оп. поглаварства у Ст. Пазови, пеличемо овим јавно сиђма нашу најтоплију захвалност.

Особита хвала високопречасном архимандриту манастира Хопова господину *Митрофану Шевићу*, пречасном господину *Митрофану Павловићу*, игуману манастира Бешенова, пречасном госп. *Василију*

Константиновићу, протојереју — пароху карловачком, пречасној господи: *Максиму Живковићу*, пароху ново-карловачком. *Дим. Станисављевићу* и *Милану Попадићу*, пароснма војачким, *Спиридону Мауковићу*, пароху белегишком, *Николи Недељковићу* пароху шишуновачком, *Данијелу Прерадовићу* пароху голубиначком, *Павлу Бошковићу* пароху поповачком, *Радосл. Ивковићу Марковићу* пароху пивањском, *Ђорђу Гњатићу* пароху сланкаменачком, *Милошу Јанковићу* пароху сурдучком, *Свет. Дујановићу* пароху бешчанском, *Свет. Вуковићу* пароху чортановачком. *Симеону Аранђићком* протопр. канелану земунском, *Николи Поповићу* адм. пар. ст. бановачке, *Николи Пујаковићу* канелану ново-карловачком и жестим парохије адм. јером. *Арс. Јеремићу*.

Наша најтоплија захвалност преч. господину Милану Попадићу, другу и саучешнику милог нам покојника, који се красном и тронутом надгробном беседом опроштао са својим пријатељем и верно оцртао живот и дедовање милог нам покојника.

Надаље нека је хвала свој господи лечницима, који нису жалили труда и пожртвовања, лечећи милог нам покојника, те све и сва чинили да га спасу. Хвала сл. ст. пазоначком певачком друштву које је на овелу учествовало; хвала целом ст. пазоначком и околном грађанству, без разлике вере и народности, који тело милог нам покојника до вечне куће отпратише.

Хвала нека је свима, који нам своје саучешће у нашој големој туги и жалости изразише. Особита нам је нак дужност признати и у највећој благодарности изразити нашу особиту хвалу и признање госп. Рад. Мандићу срп. нар. учитељу ст. пазоначком, који је са безпримерним пожртвовањем за цело време боловања нашег милог покојника, заједно са часним госп. Арсен. пл. Јеремићем јерођоваком, нохађао, подворио и све и сва чинио, за болитак његов, до последњег му часа.

У Ст Пазови 19. 31. јануара 1896.

Ожалошћена породица:

Јелисавета рођ. Бомпарић супруга, Милан и Бранко деца, Вукосава Шишићева сестра, Владимир Јовановић зет и Милица Јовановић рођ. Бомпарић

На знање.

Наруџбине славних српских православних црквених општина задовољавају се редом, која прије стигне. Ургирање није потребно.

Молимо славне црквене општине, да наруџбине шаљу у плаћеним листовима, јер за неплаћена плаћамо глобу.

Српска манастирска штампарија.

Упозорујемо пречасно свештенство на књижицу нашег издања:

ИМЕНА БОЛЕСТИ

ШТО МОГУ СМРТ ДА НАНЕСУ.

Научни (латински) називи протумачени немачким, мађарским и српским језиком. *Саставио Др. Илија Огњановић*. Цена 25 новч.

Упозорујемо пречасно свештенство нарочито сада, јер добија — оно у Угарској од 1. окт. о. г. — мртвачке цедуље *само са мађарским називима* болести, те му је та књижица од сад од преке потребе.

Нета књижица ће добро доћи *свештенству и осталих вероисповести*, те молимо наше п. п. свештенство, да га даном му приликом упозори на ту *сваком свештенику добро дошлу књижицу*.

Српска Манастирска Штампарија

у Карловцима.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 4 1—3

Расписује се стечај на останком упражњено учитељско место на срп. нар. вероисповедној школи Пивничкој с роком од 4 недеље од првог објављења.

Плата је следеће: два фртаља добре оране комасиране земље и припадајући јој јарам од $4^1/_2$ јутра à 1200□° и 100 фор. у готовом новцу.

Дужности учитеља су школ. уредбом од 1872. год. прописане, у цркви десну певницу пјењем саступати и поуторну школу држати.

Учитељ је уједно и црк. школ. неровођа и зато ће примати награду од 15 фор.

Државну порезу и еквивалент дужан ће бити сам учитељ плаћати.

Добро инструисане молбенице ваља упутити на подписаног м. школ. управитеља.

Из седнице м. школ. одбора држане 6 јануара 1896. године.

Перовођа ad hoc:

Л. Димић
учитељ.

Тирa Ђерић
м. школ. управитељ.

Једина српска

фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За гг. свештенике препоручујем врло фине и добрих **шешира и ћелепуша**, сопственог фабриката — са најсолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такође обављам и шаљем са платом у напоч (Nachnahme) поред моје гаранције При наруџбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

Петар Маркуш, шеширџија

8—53 **Нови Сад (главна пијаца).**

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 3 3—3

Срп. прав. црква. општина у Чуругу намерна је у својој цркви две пёвнице са столови, трон матере божије, и трон владичански зготовити, без позлате и бојадисања. За исту израду одређује се 3000 фор. а. вр. Према томе позивају се стручњаци ове врсте да поднесу скице у византиском стилу. Усвојена скица наградиће се са 5% горе означене своте, изабрана скица подвргава се лицитацији на мањак, која ће се одржати 18. фебруара (1. марта) о. г. — Скице ваља 4./16. фебруара о. г. доле подписаном председништву доставити.

Општина задржава себи право повереља.

Ближа условија сазнаће се на дан лицитације.

У Чуругу 2./14. јануара 1896. год.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 5 1—3

По одобрењу епарх. школ. одбора будимског под бр. ЕПО. 492/60 ех 1895.

Овим се поново отвара стечај на упражњено *учитељско место* веропсповедне школе у *Липови* — баранъске жупаније. Плата је учитељска годишње: у готовом 340 ф. ав. вр. 6 (шест) јутара добре оране земље, на коју сам учитељ пореза плаћа, 4 хвата тврдих дрва за своју и школску потребу; стан састојећи се из: 2. патосане собе, 2. кујне, шпајза, подрума штале и уз стан врт од $^1/_2$ јутра; затим за перовођство 12 фор. а од венчанића, укопа и парастоса по 20 новчића.

Учитељу у дужност спада, како посведневну, тако и повторну школу по наставној основи за веропсповедне школе од 25/IV. 1895. бр. III. С. 80/94. тачно вршити, у скупшт. и одборским седницама перо водити, у цркви појати; у појединим црквп. функцијама уз свештеника суделовати и децу у појању обучавати.

Који жели ово место получити, дужан је доказати са молбеничним прилозима: да је Србин правосл. вере, да је учитељску школу свршио, и да има оспособљење из мађарског језика.

Рок пријави осам дана после трећег увртења овог стечаја у „Српском Сиону“.

Молбенице имају се председништву школ. одбора доставити.

У *Липови*, (последња пошта Бездек.) 27. јануара 1896.

Црквп. Школски Одбор.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дутотрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; **прављење старих звона са крупама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. па ниже има увек готових на стоваришту.

28 22-26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уреднишшву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. VI. Број 5.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 28. јануара 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Наредба св. архијерејског Синода

у обзиру уређења односаја и односно старешинства између мирског и монашког свештенства.

Ad M. 619. / Syn. 37. ex 1895.

Свима конзисторијама.

У својој седници од потписаног дана донео је св. архијерејски синод под горњим бројем одлуку у обзиру уређења односаја и односно старешинства између мирскога и монашкога свештенства, која гласи: „... установити: 1.) да се у односају мирскога и монашкога свештенства поставља као правило, начело, да време рукоположења *(хиротоније)* одређује старешинство на једнаким степенима свештене јерархије; 2.) да се *протопрезвитери (и протојереји), протосинђели* и *игумани* сматрају достојанственицима једнога реда у части и угледу и да се међу њима односаји старешинства нормира временом рукоположења *(хиротесије)* ну да у оним случајима и пословима, кад презвитар и т. д. заступа парочито свога епископа дијецезана, имаде он предност пред осталима без обзира на доба хиротоније или хиротесије.

О том се чесњејша (наслов) конзисторија знања и даљега расположења ради извештава.

Из седнице прав. срп. св. архијерејскога синода, држане у Карловцима 22. септембра (4. октобра) 1895. год.

ГЕОРГИЈЕ
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

О св. Сави.

Од год до год славеарпска црква и српска школа светитеља и просветитеља Саву, сина основаоца уједињене српске државе средњих векова, а оца старе нам књижевности, и самога основаоца автокефалне цркве српске, којој је за живота послужио као први архиепископ, а по смрти она њему служи и „моје литургије оног света, као и овога“ — како то лепо и наивно рече народни и вач. Наслађивши се духовне ријеке, ненаслушане хвале Богу и његовом угоднику у молитвеном дому оном, мало и велико хити по том у ову кућу од науке, да по свештеним и из наших световних уста чује што одавно зна, али је свакоме вазда мило кад год се казује, — живот и трудове Савине овде на земљи, док се још није био удостојио венца небеснога. Срећни су слушати то данас и говорити Срби сви и свуда, но ми у Карловцима канда смо и срећнији, у Карловцима, столици српске патријаршије, којој је Сава ударио прве темеље, и где по овако веледелном богослужењу можемо, од неколико година, да дочекамо у овако веледелној дворници нашу дичну публику, којој очеви и синови, рекао бих да, су надметали у родољубљу и жртвовању, кад су, опет у духу Савином, оснивали и подизали ову гимназију и палату, школу најстарију у Срйству свога рода и матер свију сличних завода, да се у њој потхрањује народни подмладак, његово надање. Ови моменти, ако би се нешто јаче истакли, подобни би били дати нашој слави јединствени вид; ја се задовољавам, да их само наговестим. — Будући дакле у вези са историјом патријаршијског достојанства као народне установе, историја Савина је у вези и са историјом народном, и ваља све троје, макар у најкраћим потезима, изложити напоредо. Тако ће се онда најбоље показати његов значај, јер се, као и свачему, значај Савина рада огледа најјасније у његовој историји, нарочито кад се схвати и представи с мало општијег гледишта. Најпосле, у другом делу свога говора, ја ћу принети нешто, за које такође судим, да му неће бити страно, оцену једне од оних идеја, којима су св. Сава и српски архијерејн стално служили и служили се, — у колико ми то допушта време, што ми је на расположењу.

Године 1169. од кад му датира и влада, роди се великоме жупану Стевану Немањи међимац син Раско у Рашкој, колевци старе српске самосталности, који кад дорасте до своје 15. године дође му отац, по тадашњем обичају грчког и српског двора, део земље, зар да се учи управљати, јер на њему, вели се, бејаше наменио оставити након себе велико жупанство. Али се Раско слабо отимаше за господство и власт, већ радије иђаше у цркву и читаше свете књиге, као да се спремаше за друго, а не за војника и државника. И збиља не за дуго по том, чим улучи прилику, оде тајно од родитеља са неким калуђерима светогорцима (међу њима један Рус) на Атон, одакле га не мога нико и ништа више пратити дома. Онамо му, Раску, иљ' у раси калуђерској Сави, истом опили тихи манастирски, не, пустињички живот, и јако му постадоше узори они, што становаху по пећинама и бездањима, проводећи у посту и молитви, не марећи за световне потребе, да би могли само, тако гледајући Христа, душама својим места ухватити. „Њихови подвизи привлачили су га необичном снагом,“ — не мали знак великога срца Савинога, које тако, надприродно, презираше земаљску славу при небесној, која му се призираше. Слично у овоме светоме живљењу вељаше се за младости своје, који је за толико ближи нама, у манастиру Хопову, и наш Доситије, исто, по томе, као Сава старе, покретач новије књижевности српске, а далеко, на истоку, пре 2500 год. Буда, и он царев син, и он у раноме добу такође беше оставио најсјајнији положај и престо она свога, а доцније основа религију, што је данас исповедају 500 милиона верних.

Какво је било друштвено и морално стање у Србији онога времена, у које се јавио Сава. — о томе као и о многоме другом ми немамо правих података, но по аналогији, овоме по превасходству историчном методу, из описа у каквим се иначе околностима рађају таки духови, можемо добро закључивати и за једно и за друго у нашем случају. Говорећи какве прилике воде таком самоодрицању, један страи аухтор вели: „Ако помислимо на утецај, какав околности времена — век грубог и простог сујеверја — имају на велики дух и оригинални ум, дубоку моралну и религиозну природу, овакве појаве самоодрицања није тешко растумачити. За једну таку природу, мисаону, у

Године 1169. од кад му датира и влада, роди се великоме жупану Стевану Немањи међимац син Раско у Рашкој, колевци старе српске самосталности, који кад дорасте до своје 15. године дође му отац, по тадашњем обичају грчког и српског двора, део земље, зар да се учи управљати, јер на њему, вели се, бејаше наменио оставити након себе велико жупанство. Али се Раско слабо отимаше за господство и власт, већ радије иђаше у цркву и читаше свете књиге, као да се спремаше за друго, а не за војника и државника. И збиља не за дуго по том, чим улучи прилику, оде тајно од родитеља са неким калуђерима светогорцима (међу њима један Рус) на Атон, одакле га не мога нико и ништа више пратити дома. Онамо му, Раску, иљ' у раси калуђерској Сави, истом опили тихи манастирски, не, пустињички живот, и јако му постадоше узори они, што становаху по пећинама и бездањима, проводећи у посту и молитви, не марећи за световне потребе, да би могли само, тако гледајући Христа, душама својим места ухватити. „Њихови подвизи привлачили су га необичном снагом,“ — не мали знак великога срца Савинога, које тако, надприродно, презираше земаљску славу при небесној, која му се призираше. Слично у овоме светоме живљењу вељаше се за младости своје, који је за толико ближи нама, у манастиру Хопову, и наш Доситије, исто, по томе, као Сава старе, покретач новије књижевности српске, а далеко, на истоку, пре 2500 год. Буда, и он царев син, и он у раноме добу такође беше оставио најсјајнији положај и престо она свога, а доцније основа религију, што је данас исповедају 500 милиона верних.

Какво је било друштвено и морално стање у Србији онога времена, у које се јавио Сава. — о томе као и о многоме другом ми немамо правих података, но по аналогији, овоме по превасходству историчном методу, из описа у каквим се иначе околностима рађају таки духови, можемо добро закључивати и за једно и за друго у нашем случају. Говорећи какве прилике воде таком самоодрицању, један страи аухтор вели: „Ако помислимо на утецај, какав околности времена — век грубог и простог сујеверја — имају на велики дух и оригинални ум, дубоку моралну и религиозну природу, овакве појаве самоодрицања није тешко растумачити. За једну таку природу, мисаону, у

себе повучену, неуморну, проблеми духовног живота имају важност, која премаша све светске обзире, и оне морају да траже решење тих проблема по некој нездољивој унутрашњој нужди. У ком било облику да се представи предмет духовног испитивања — било као тражење истине, или значаја и сврхе човечјег живота, или као тумачење његових моралних противречја и недостатака, или као избављење од греха, невоље и смрти — за таке природе нема мира док се год не уклоне унутрашњи замлети и страховања. Њима је немогуће насилно примити прилике какве су; и кад се деси, да се спољашњи услови живота сукобе с дубљим потребама њихова духа, тада ми можемо разумети, како су такви духови, суревњиви на свој утецај и своју важност, под притиском ниже нестрпљивости и страховања, кадри од једанпут да стресу са себе терет спољашњег положаја, те да су слободни за оно што сматрају као велики задатак свога живота — дело духовног испитивања и просвећења“*) Ово је речено о могућим приликама у далекој Индији, о којој и наша народна поезија прича подобне ствари, и да се примените на свуде, па зар нешто и на оновремену Србију, из које је никако и Сава, ако слиша у песми нам није узета баш из ње, као што и то бива, и ипак је историја увек не црта сјајно у том обзиру.

Но хришћанство није религија само аскита, така је религија будизам, а хришћанство васпитава људе, потпуне људе, за праве синове божје, који треба да буду савршени, као што је савршен отац њихов небески. Ни Сава није остао до века пустињак; од тога су га одговорили против светогорски и игуман ватопедски; аскиза му беше само оно што и значи: спремање за велика дела још овога света, као што се у прва времена хришћанска и завршивало више свако више духовно образовање. — Пошто се војвода, кога је био поклио Немања за Савом у Свету Гору, пратио беше оцу без сина, родитељи се и цео двор у почетку веома ожалостише, а по том му, у два маха, пратише богате дарове: златa и сребра у новцу и црквеним утварима, које Сава све лепо подели оцима и браћи, калуђерима и пустињицима, манастирима и храмовима, које неке беше оправио, а три нова и сам подигао од тог блага, али родитељима на поклон не оде, него, на против, још он њих склони и наведе, да се оставе земаљске славе и господства, те да се покалуђере и сви заједно моле Богу за себе и за српски народ. Тако Немања 1195 сазове земаљски сабор од властеле и духовника, па у цркви св. Петра и Павла преда власт најстаријем сину Стевану, а сам оде у Студеницу где се постриже примивши име Симеун. Исто учини и Савина мајка Ана, као калуђерица Анастасија. Пошто је две године провео у Студеници упути се старац Симеон у Свету гору, да пре него што умре потражи сина свога Саву, да га види. Онамо дивно украсише Ватопед и сасвим из темеља сграднше с дозволом на Византије цареску лавру т. ј. манастир који неке стајати под влашћу проте светогорског „бјег' Вилиндар насред горе Свете“ То је било 1198. г., а 13. фебруара г. 1199. скрсти за навек трудне руке велики Немања у овој својој задужбини.

Још је по том неко време пробавио Сава у Светој гори, где је на годину дана Немања по смрти својој проглашен за свеца („Симеон мироточивши“). Сава му написао канон и службу, саставио опширан устав за манастир Хиландар и мали типик карејски (доцније и студенички), за обредни и задружни живот у њиним задужбинама на Атону и потоњим у Србији. У свему су му помагали, угледајући се на њ многи отачаственици, који су са Немањом и по њему на свију крајева српске земље ходили у Свету гору, онамо се калуђерили, да послуже Богу и људима, јер се нису само испаштали и бринули за своју душу, него се учили, читали и писали књиге за цркву и народ, и свестрано спремали, под руком Савином, за велико дело, које је он јамачно већ онда био наумио у глави својој, или с оцем и братом и од пре уславно. Јер онако систематичан и интензиван рад не да се друкчије протумачити, поћем је у Хиландару, под којим се имају разумети неколико манастира, било више стотина калуђера из најбољих српских породица, и што је онамо дела састављено, преведено и преписано, то се сматра данас бисером наше старе литературе. А мудрости првих Немањића приступила је била и добра срећа српска, што је онда на престолу цариградском седео Алексије III. из куће Анђела, којега је кћи била за великим жупаном Стеваном, братом Савиним, синовац му пак, опет Алексије, тражећи против њега помоћи у

*) John Caird, Buddhism, у књизи The Faiths of the World.

крстоносаца у Млецима, обећавао им је био потчинити источну цркву папи, па је волио цар, зар и зарад вере, то више зету, те је радо давао и преко онога, што је Сава искао, приложив уз хрисовуљу на Хиландар Изиг. свој манастир, са многим благом

Међу тим док је Сава, сада архимандрит у Светој гори био забављен таким богоугодним делима, у Србији су се, томе противно, догађале саевим немиле ствари. Онамо је испало било душманима за руком, да за време заваде рођену браћу. Вукан је био подигао оруже на Стевана, збацио га с престола, који је овај до душе брзо повратио (1204.) и Вукан се покајао за своје дело, али је зло било овладало народом и не могаху га ни они сами за дуго умирити. Зато замоле писмом Саву, да с очевим телом дође у Србију, коју им жељу он и испуни г. 1207., и бише свете „моћи од помоћи“: браћа се над њима закуну, да ће у напредак живети у слози и љубави и у томе утврђивати народ. Моши су положене у Студеници, где је Сава, по речи Стеванової, остао за игумна.

Од тада настаје нов, важан период у животу и раду Савину за свој народ. Спремајући и даље једнако поклонике у Светој гори, сам се бејаше јако настанио у свом отачаству, те кроз дванаест година разгледаше земљиште да га искрчи, и од чести очисти њиву од остатака старих незнабожачких празноверица и нових лажних учења и јереси, те да је приготови за чисто семе праве еванђеоске науке. Кроз је пролазио за то време Србију утврђујући народ у вери, углед собом сваке врлине, силан у речи и неуморан с пером у руци, подижући и красећи цркве и манастире. Студеницу бејаше прогласио царском лавром, а изнова стаде с братом да зида Жичу, што ће да се подигне до скора за столицу српског архиепископа, и где се по том чуваше краљевска круна и венчаваху толики Немањићи. С друге стране Стеван се трудио да унапреди земљу политички, лечећи старе ране, које су јој непријатељи били задали, и одбијајући нове навале на њу. И беше успео да очува и утврди своју очевину целу и неповређену, те иза буна и непогода у које беше запала, изађе му држава силна и јака.

Да се углед, који на тај начин задоби Србија и ујамчи, одлучи Стеван, да је подигне на краљевину, и тиме јој прибави и спољашњи знак силе и моћи, те да је као тек жупанију не задевају и неоглашују на њу своја нека права суседни владаоци Но ваљало је у оно време, ко је хтео бити краљ, да га призна немачки т. ј. римски цар и папа да му пошље круну. На прво беше готов пристати још Немања, и Фридрих Барбароса саставши се с њиме у Нишу, бејаше га тако назвао, по сведоџби Ранка, но тешко и на друго, јер, по истом историку, не хтеде престати да утврђује грчку цркву: зато је и остао само велики жупан. Није тако мислио Стеван, већ да оствари своју намеру, нарочито како се био оженио год. 1217. унукем великога онога дужда од Млетака, Хенрика Дандула, који је с крсташима освојио Цариград 1204., пошље, и по њеном наговору, посланике у Рим поради круне. И папа Хонорије уважи молбу српскога жупана и опреми с краљевском круном свога легата, који, дошавши у српску земљу, венча круном краљевском и Стевана и његову краљицу исте 1217 год. А Сава? Он није одобрио брату да на тај начин изврши своју намеру, и отишав из Србије није се пре вратио у њу догод није био посвећен за архијереја на истоку. И независно од овога, пред српске државнике онога доба стављено је било собом друго питање. — питање самосталности српске цркве, која у слободној држави није могла бити више потчињена; те корак Стеванов канда је само ускорио решење овога питања. Сава се дакле сада упути у Никеју грчком цару Теодору Ласкару и патријарху Герману, који су услед пада Цариграда под Латине онамо били преместили своју столицу, те потпомогнут од брата Стевана, што је као пријатељ (по жени сина Радослава) цару о томе писао, предочи им, како је потребна автокефалност српској цркви, да може и себе и цео Балкан боље бранити од Латина, који су га опасали и од истока и папа је ово већ крунисао српског великог жупана Убеђени основаношћу ових разлога Грци, који су били далеко потиснути у Азији, да би могли сами руководити борбу против запада, испунише праведну жељу српскога народа, и произведе патријарах Герман Саву за архиепископа, давши му пуну црквену власт: да посвећује и рукополаже епископе, пресвитере и ђаконе, да веже и решава и т. д. Ово је било 1219., дакле на две године после крунисања Стеванова за краља.

Тако је разјасњено постанак српског краљевства у средњем веку први од живих наших историка, учени архимандрит Иларион Руварац. Од његовог класичног тумачења ја наводим још ово место: „Св. Сава донашао с истока као архиепископ и у државу брата свога, крунисаног већ краља, признао је то крунисање круном из Рима посланом и по легату папином за свршен чин, те му је први посао био, да поправи оно, што је брат његов, чезнећи за крупом, био погрешно: да одврати и краља и све оне, који су пристали били уз краља, од Рима и да их утврди у правој вери, коју је Света гора још исповедала и коју су цар и патријарах цариградски у Никеји хранили, бранили и проповедали. И то је Сави испало за руком, и за то је он и назван првим просветитељем српским и по смрти светим Савом.“*)

Како је Сава, даље, организовао српску цркву: договорно са главним људима из духовништва и властеле установио 10 епархија са столицама у 10 манастира по онданшњем обичају, и једанаесту архиепископију у манастиру Жичи у Морави, а епархије у Зети, у Захумљу, у Дабру, у Моравици, у Рашкој, у Топлици, у Будимљу, у Хвосну, у Призрену и у Липљану, и изабрао од својих ученика из Свете горе најсмерније и најмудрије за владике, који ће знати управљати и учити народ у духу православном и по крмчији, која се такође њему приписује, судити; како је разашиљао између најбољих свештеника и произвео протопопе: и они да упућују у вери и моралу, да венчавају невенчане, крсте некрштене какових је сто било; како је уредио благочиније и службу црквену, да се свршава по византиском обрасцу: тајне да се строје, постови да се држе, молитве да се читају по прописима саборским и отачким; — све је ово тачно испитано и зна се, а овде се, најкраће, наводи ради потпуности и спомена на данашњи дан.

Исто тако ћемо у најкрупнијим цртама испричати остатак живота и смрт Савину. Пошто је као архиепископ у Жичи провео у благословеном труду око утврђења православе вере и морала у Србији опет десетак година, за то време, као оца, и брата Стевана покалуђерио давни му име Симон, а кад је овај умрло, 1227. венчао сина му Радослава за краља, крене се 1228. по давнашњој жељи, у Свету земљу у Јерусалим, обиђе у Никеји царски двор па сврне и у Свету гору. Онде пробавив неко време стигне у отаџбину, где су на њега чекали исти послови као и први пут. Примљен и сада сјајно пренесе са синовцем кости брата Симона у Жичу из Студенице, као у Студеницу из Хиландара Симеуна, пек је сваки у својој српској задужбини; и опет смири, као браћу кадгод, синовца Радослава, кога 1234. властела збаци а он, да прекине спор, покалуђери у корист Владиславу, овога пак, трећег краља, крунисе у Жичи и оженн кћерју бугарског цара Асена. За тим се сам одрече архиепископства, те изабрав с владикана и посветив себи за прејемника калуђера Арсенија Сремца, навезе се последњи пут у граду Дукљи на море за Палестину, јер на повратку оданде тихо преминy у земљи Бугарској 14. јануара 1235. год. Свето му је тело год. 1237. собом пренео краљ Владислав у манастир Милешево, а безбожно спалио на Врачару у пролеће 1594. Синан, турски паша.

Дело Савино и идеја вере православне живела је и снажила се и после смрти његове у српском народу, сачињавала му основу бића, политичких и друштвених установа. Владаоци српски штитили су постојано српску цркву, зидајући сви редом, красећи и богато дарујући храмове и манастире, који су се опет за њих Богу молили, умудравали их и славили: обоје у најбољем складу зарад среће и напретка једних и других и целокупнога народа. Од десет Немањића петорица се славе као свеци, а од свију српских владалаца њих 12, међу којима 1 вел. жупан, 4 краља, 1 цар, 2 кнеза, 2 деспота 1 деспотица и 1 војвода; од архиепископа пак, митрополита и патријараха такође, 12 њих су се узвисили до светиње. Најсилнији међу свима, који није свет, Душан, кад је, осећајући се тако, био из политичних разлога одлучно, да се прогласи царем и самодржцем Србије и Грчке, наследником Константиновим, уздигао је најпре, као услов томе чину, српску архиепископију на патријаршију, те Јањиће, на црквеном сабору, на коме бише, осим српских владика, трновски патријарах, независни охридски архиепископ и прота светогорски, сам проглашен на Цвети 1346. за патријарха српског, — венча на сабору државном у Скопљу исте године, лицем на Ускрс, 16. априла, Душана царском круном. Ето, у самоме постанку,

*) Види Гласник православне далматинско-истријске епархије за год. 1893. ст. 59. 60.

великога значаја српског патријархата, без којега дакле, по најмеродавнијем схватању, није могло да буде ни царства српскога. И све је, од цара до отрока, у оно време и дуго после, прожето било убеђењем, да је Савина идеја религиозности и њеног поштовања у народу једино спасоносна; те нам остаје, да по захтеву данашњега века, и разумно потврдимо њено преимућство, да изнесемо и доказе за оно, што сви и без њих непрестано понављамо, јер осећамо да је тако. Разлози за то и чињенице леже у науками светске историје и народне психологије. (Свршиће се).

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак)

Упоредо са тим мишљењем, да се у католицизму налази елемената јудејизма, диже се против њега и друга, тежа осуда, као да је вероисповедна система римске цркве у својој суштини поганизам, т. ј. као да римска црква потпуно изврће хришћанску истину, схваћајући је и тумачећи у духу незнабожачких представа. Таково гледиште на карактер римских доктрина доста је јако раширено међу протестантским богословима. Нападајући на богослове римске, што хришћанству дају обележја подзаконог јудејства заједно са свима његовим предрасудама, Лутер је налазио у католицизму и стихија из незнабоштва. Цвинглі и Калвин су то доказивали још с више нарочитости. Затим су исто понављали и доказивали радикали и фанатици из периода реформације с анабаптистама на челу. Мисао, да се католицизам организовао и развио у својим особинама под утицајем остатака из незнабоштва, има својих присталица и д нас; и данас се тако исто појављују специјалне монографије о тој теми као и пре. Незнабожачки елеменат би се најбоље огледао у поштовању св. икона и моштн, и поштовање икона у римској цркви, по мишљењу протестаната, стоји у врл> великој блиини са старим идолопоклоништвом. Али протестантски богослови не могоше створити такав суд о римској цркви, на основу учења васељенске цркве, кад се то учење узме у своме правом смислу и значењу. Дух протестантског одрицања налазио је за себе храме у одступању католицизма од васељенског вероваља и у оним измишљеним чудесима и лажним причама, којима је западно свештенство ширило у простом народу најгрубље сујеверје. Тако је народ поштовао неке статуе, на којима су, по учењу римског свештенства, сваке године избијале нове власи, или је показивано народу перо архангела Михаила, које је испало из његовог крила у борби с ђаволом, онда зрак оне звезде, која је довела мудраце у Витлејем, на чак сузе, које је пролио Христос при васкресењу Лазаревом и друго томе слично.

Инак треба опазити, да су протестанти и у самом начелу одбацили поштовање св. икона и моштиј у борби против злоупотреба и заблуда католицизма. Култ Пресвете Деве на католичком западу такође је давао и непрестано даје повода приговорима, да су у католицизму на пречисту Матер Божју пренете неке црте, позајмљене од незабожачких богиња. Наиме тај је култ дошао на западу дотле, да су њену статуу одевали по најновијој моди и састављали у њену славу химне, које не само да често не хармонишу са васељенским црквеним учењем, него ита више стоје у најгрубљој противности с њим. Против молитвеног призивања, како се то на западу практиковало у средњем веку, и какви су назори отуд поникли и развили се, протестантски богослови исто тако износе врло суров приговор. Апологија аугсбуршког исповедања и шмалкалдски чланови са срдбом онажају, да је призивање светих не само некорисно и штетно, него да је то res maxime perniciosa, да неки назори католицизма, окончани с практиком призивања светих, plane sunt ortae ex ethnicis exemplis, да је ту у ствари чисто идолопоклоништво — hoc enim idololatricum est Реформати иду још даље и осуђују призивање светих, као fraudem et fallacias Jatanae, ut homines a recta precandi forma abduceret. Затим на основу чувене теорије о дејству тајна ex opere operato sine bono motu utentis реформати закључују, да католицизам разумева тајне у смислу старе теургије. На тој основу је Калвин тврдио, да, према католичким назорима, sacramenta ex opere operato habere vim magicam. По мишљењу протестаната, генетичка веза католицизма с незнабоштвом огледа се и у разним облицима аскетизма, особито манастирског, Лутер је сам у младости

прошао сурову школу манастирског живота, те је касније, цртајући утиске, које је отуд понео, тврдио, да он није у манастиру нашао нити познао хришћанског Бога. „Манастири су — по његовим речима — институти, који су обвезани својим постанком жрецима Цибеле и Весталинкама.“ После је то мишљење Лутерово стекло великог поверења у протестантској литератури и применило се не само на католицизам већ у оне на постанак хришћанског подвижништва. Од оног времена, када се западна Европа упознала са споменицима индијске и у опће источне литературе, не престају доказивати, да је хришћанско подвижништво продукат не хришћанства, него источне теозофије, која је смешала са хришћанством у облику познатог гностицизма; да је будијски и старо-индијски аскетизам истоветан са хришћанским. Напослетку и папски догмат служи, по мишљењу неких испитивача католицизма, као јасан доказ, да је католицизам у својим основним особинама учврстио оне заветне идеје и снове, у којима је живео дохришћански Рим. Апсолутизам, свевласт, покорење целог хришћанског света чини основну тенденцију папа, као врховних првосвештеника католицизма. А наиме дух господарења владао је и у старом незнабожачком Риму, који је у покорењу света налазио свој виши позив, што му у напред насликане и одређене сами богови. Католицизам даје папама с вишом духовном влашћу и врховну власт светску. А и у старом Риму се сматрао глава државе као намесник богова и присвајао је себи прерогативе вишег авторитета за свој народ и у религијозном односају. Да обележе свој супремат у хришћанској цркви, римски се епископи служе титулом pontifex maximus. А ту су титулу позајмили од императора старога Рима. А на који је начин могла титула незнабожачких императора постати титулом хришћанских епископа? Не излази ли из тога, да се у папа сачувала и та власт, која је у незнабожачком Риму припадала императорима? Рим је у своме клањању пред апсолутизмом императорске власти дошао најпосле до тога, да је почео обоготворавати императоре, подизати им храмове, одавати им божанске почасти. И католицизам је у развитку папских теорија дошао напослетку до тог стадија, да је папама признао прерогативу догматичне непогрешивости. На зар то није апотеоза папства?

Није потребе подврћи опширној критици изнете теорије, у којима се особине католицизама изводе сад из подзаконог јудејства, сад опет из незнабоштва. И једно и друго мишљење је постало на основу двостраног преувеличавања. Нема сумње, да су неке доктрине и одступања католицизама од васељенске цркве такове природе, да се могу ставити упоредо са јудејизмом и поганизмом. Али с друге стране се мора и то признати, да су те паралеле основане само у том случају, кад се католицизам пониже, а јудејизам и незнабоштво подигне до тог степена, на коме би могло настати истинито сродство и генетичне везе. Стога за оцењу карактеристику католицизма изнети назори могу имати само односан значај. И ако постоји у католицизму струја јудејизма или поганизма, ипак она не обележава главни ток католицизма, нити је од ње зависило образовање тих особина, у којима се исказује његова суштина.

(Наставиће се).

Стефан.

(Свршетак)

*

Страх и трепет овладао је у те дане међу Христовим ученицима. Намесник римски, *Пилат*, опијен крвљу Христовом, почео је повлађивати Јеврејима у Јудеји, а да би своју управу начинио што пријемчивијом, он је и сам подражавао њиховој мржњи, кад год му се за то прилика дала. Осим тога почело се и у самоме Риму подозревати на проповеднике Христове. Последници Талмуда, међу којима је прво Христос објавио Реч Божију немогући да се речима одупру Истинама Божанске Науке, увукоше у своје сплетке и сами Рим. Они износише своје оптужбе, међу којима најопасније беше она, да Христос а затим и његови ученици проповедају о оснивању новога Царства и о рушењу постојећих Светилишта. Таком сплетком Рим заноче сматрати Назарејце,*) као опасне политичке смутљивце. — Међу тим, од Распећа па до ових дана, догодило се у Јудеји, два случаја, која личаху на бунтове. Неки *Теуда*, својим проповедањем скупи на 400 присталица и умало што непобуни Јерусалим. Још се, тако рећи, није ни осушила ње-

*) Име: Хришћани, добили су тек доцније, у Антиохији

гова крв, кад се појави неки *Јуда Галилејац*, и својим проповедањем противу римске управе изазва метеж, те у мало у Галилеји не плану грађански рат.

Сви ови узроци, које напоменусмо, гомилаше се над главом ученика. Јудејски судови, који непознаваху милосрђа према онима, што одбациваху Талмуд и проповедаху нову науку, имали су подпуно одрешене руке у изрицању својих пресуда над *Јеврејма*. При суђењу *таквих* дела, Римски, врховни судија, морао је обратити пажњу само на то: је ли оптужени и *Римски Грађанин*, па ако је, онда, жели ли да му Римски или Јудејски суд суди. Изјасни ли се он за Римски суд, онда Јудејски Закони неимадоше никаквих права над оптуженим.

Отуда и видимо ми, како *Понтије Пилат*, када узвикнуше Јеврејске судије за Христа: „Распни га, распни“! и ако беше уверен у Његову невиност, и ако узвикну: „Ја перем своје руке од крви Овога Праведника“! ипак подписује Пресуду и њезино изведење строго наређује.

*

Глас да је настао дан суђења једноме од оних, „који хуле на Мојсејеве законе и претн разорењу цркве,“ начинио је у Јерусалиму велику узбуну. Још раном зором вреле су гомиле беспосличара Источној страни Јерусалима, где се подизала *Синајска* Палата. Она је стајала на једноме брдашцу, те се са ње могаше лепо видити гола грбина *Голготе*, на којој се кажњаваху осуђенци на смрт. У овој палати, где је била велика Зборница и Судиште, стаповали су и првосвештеници *Ана* и *Кајафа*. — Најугледнија места у Зборници уступана су редовно виђенијим знаницима и последователима двију филозовских праваца, који из Талмуда потицаху. *Фарисеји*, којима је форма спољашња све и сва, а које Христос назва лицемерима и *Садукеји* који порицаху Васкресење и други живот. Дворана, изнутра држала се на мраморним стубовима. У сали дворане, када се попењете уз пет застрвених степеница, улазите у шушљину зида, у којој је мраморна, пространа столица, са мраморним ручицама. Цела столица опточена је жутом материјом. Над столицом је од злата израђен Соломонов печат, а над овим, рељефно изрезане у стени. Мојсејеве табле са исписаним Заповедима, како се помолише из пламена Хоривског. У подножју степеница, лево и десно, уза зид стоје још по једна столица исте форме само мало мање. Лево и десно, од Престола и обеју столица иду, као полукругови две дугачке клупе. Пролаз између ових клупа ка степеницама Престола застрвен је саговима. — Другога намештаја није било.

На престолу, при свечаним зборовима и суђењу, седео је Првосвештеник. Лево и десно њиже њега два помоћника му, Свештеника, а у обема клупама изабране судије: старци и најбољи тумачи Талмуда. Тамо где се завршиваху оба лука од клупа стајала је стража, наслоњена на своја копља. У празнини лука налазио се оптуженик, који је био лицем окренут Судији Првосвештенику и прозорима што на Голготу гледају.

Овакав распоред био је и овога дана у Судници. Првосвештеник одевен у свечани Ефод, са грвеним пупољцима и златним нарочицама, стуни у дворицу и упути се узвишено; столици. Њега праћаше храмовна стража, која одмах заузе место до улаза. За њиме у другим, белим Хитонима уђоше судије, који по реду заузеше места, у луковима клупа, а за овима сведоци, који оптуживаху Стефана, и Савле. Народ у Судници заталаса се. Они што беху подаље издизаше се на прсте да виде Првосвештеника у свечаноме орнату, па су потискавали оне пред собом, те умало непокуљаше у празну просторију, између седишних лукова, да Храмовна стража неопружи своја дуга копља, те тако начини баријеру између навале и клупа. — Међу радозналом светином могло се приметити овда онда и по које суморно лице, које гледаше али неучествоваше у осећајима са овом раздраженом масом. То су били Хришћани. —

Када се жагор утиша и Судије заузеше своја места, један између Судија уста и гласно викну римскоме часнику, који на западним вратима стајаше:

„Капетане, доведи оптуженога“!

Капетан расклопи тешке завесе, што покриваху западна врата и викну у трем:

„Доведите оптуженога“!

Неколико војника уђе и заузе у два реда место на улазу. Погледи радознале масе обратише се томе улазу. За мало и на прагу се појави лице Младићево. Лице му је, као и онда, било сасвим мирно и спокојно. На руху се видели трагови блата, а осим тога, било је још на много места подерано. На голоме рамену, са кога беше откинут рукав, видела се велика модрица, но свој прилици од баченога камена. На лицу, које је за ноћ као восак пожутело стајали су још млазеви запекле крви. Али израз лица и очију беше опако исто благ као и онда, када га и на Молитви ухватише. — Малаксао, од испаћених мука, ходио је врло лагано. Пролазећи поред другога стуба од Западних врата угледа Никодима како се наслоњио на стуб. Из погледа оптуженикова разуме Никодије питање:

„Жива је — Моли се Богу, за тебе“!

Капетан чу његове речи и замахну шаком на њега. „Држите! Ево још једнога“! Чу се неколико гласова и у зборници наста комешање. Али Никодим се брзо изгуби у заталасаној маси и заустави код последњих редова.

Докле се ово дешавало у Синајској Зборници, у Петровоме стану били су на окупу сви Апостоли и на коленима молише Бога, да испошље Духа на младог Мученика, и да му улије снаге да на стази мученичкој до свршетка истраје.

„Ко си ти?“ — Запита гласно Првосвећеник, кад оптужени стаде у празан простор међу клупама.

— Стефан из Мајариона.

„Тебе оптужују да хулиш Веру Праотаца и да јавно проповедаш како ће Исус Назарећанин, за три дана, порушити Светилишта, да им ни камен на камену не остане!“

— Богохулник! — чу се из масе. — Зашто га држите још?! Дајте га нама да му народ суди — Захори се из узбеснеле свештине, која навали да пробије зид од војника, који сузбијаху навалу.

„Мирно, Јудејци! Мир, Народе!“ узвикну Првосвећеник луњуи Патријарешком палицом о под.

Стефан приђе за један корак ближе степеницама Престола, стаде и подигнувши голу руку према Првосвећенику поче говорити.

Заталасана маса поново се утиша и све беше мирно, ништа се у дворани не чу осим звучнога Стефановог гласа, који је чисто звонио.

У одбрани својој говораше он о Изабраноме Народу, коме Господ указиваше од времена на време милост Своју, шаљући му Изабране Пророке Своје, да га на пут Истине поведу. Али од Мојсеја кога Израиљ често изневераваше на до Исуса Христа, они су прогонили Божије изабранике и заслепљени Неправдом одбацивали од себе сваку Истину.

Говорећи ово Стефан застаде, приступи још један корак ближе и погледавши у Првосвештеника подиже озлеђену руку и још силнијим гласом узвикну:

„Пред твојим лицем, Првосвештениче, стоји последњи међу Браћом својом, на кога је сишла Милост Господња, да својом смрћу запечати оне истине којима Народ учаше. Ви ме оптужујете и сведочите, да сам говорио, како ће Исус Назарећанин, развалити озидане Цркве и уништити обичаје О ви седе старине, чије је власи украсила мудрост другога живота и ви који се хвалишете да из светих књига проучавате Величину и Славу Господа, зашто се незаустављате пред неправдама, које учиниште Сину Човечијему када Га мучисте и погубисте, само за то, што дође и јави нам се опако, као што Пророци писаху. Очекивали сте светлост небесну и она се јавила; али ви у томе часу, зажмуристе, јер нехтедосте да је видите. На вашим уснама трепери Закон и Слово Божије, а у срцима се шири пустош, дужа и шира од Аравијских Пустиња, засутих песком на којима ништа не ниче. — Нисте ли ви прави синови оних, који отуриште Сведочанства Мојсијева и одбацивши Бога живога, принеше жртве златноме телету? Нисте ли ви они, који примисте чадор Молохов и Звезду Бога Ремфана и лажне кипове, којима се као Богу клањасте?! Истина је! у мртвим, киповима и каменитим зградама подижете Храмове Богу живоме, докле

вам душа остаје пуста, као празна орахова љуска, из које је црв мрежу исписао. Али знајте!“ — — ускликну оптужени плахим гласом, а ватра, која му поглед постепено обухваташе, плану силовито, и чудном јасношћом разли се по бледоме лицу, које у овоме часу беше преображено неком надземаљском лепотом. — „Знајте, да Највиши не живи у рукотвореним Црквама не о у живим душама! јер чујте, шта вам Пророк вели: Небо је мени Престо̀л а земља подножје ногама Мојима. Како ћете ми кућу сазидати, или, које је место за моје почивање? Нестворили ли моја рука све ово? — Тврдоврати и необрезаних срдаца и ушију! ви се једнако противите Духу Светоме, као и оци ваши. Којега од Пророка не протераше оци ваши? И побише оне, који у напред јавише за долазак Праведника, којега ви сад издајници и крвници постадосте. — Пророци вам дадоше законе Божије и ви их неодржасте; дође Праведник да вас поведе на пут Спасења и ви Његову крв пролисте!“ . . . . .

Шум и граја незадовољства захори се међу Судијама. Савле, који имађаше место до десне мраморне Столице зашкргута зубима и стиснутим песницама погледа крвнички у очи Стефану. Али оптужени стајаше мирно, запламтели поглед поврати на ново обичну болест и тишину.

„Шта очекујете још, Оци? Не беше ли довољно хуљења? — Убијмо га!“ — викну Савле, и силно корачи.

Али у истоме часу светина се заталаса с криком чудноватога изненађења. — Нешто се необично догоди. Прозори силно забљешташе и цела се судница испуни необичним руменилом, које све засени. Престрављене Судије помислише да је ватра и скочише са својих седишта. — Светлост је долазила управо са Голготе и она сама изгледаше као Хорив у пламену. У томе часу подиже Стефан своје очи небу, лице му се измени и он затрепери, а за тим, чим светлости нестаде, гласом, пуним заноса и одушевљења узвикну:

„Погледајте заслепљеници! Ево, видим небеса отворена и сина човечијега где стоји с десне стране Богу.“

Ужасна вика захори се у судници. Судије и сведоци затиснуше уши да неслушају више; Савле прискочи и удари га песницом у лице; Првосвештеник уста и подигнув у вис палицу узвикну;

„Савле! Тебе и народу предајем Богохуљника. Овај неретник нека се каже Громилом!“

— Под громилу, под громилу њега! — захори се са свију страна, и непрегледна маса света као холуја захвати Осуђеника и војнике, који га опколише и чуваше, да га не убију, пре него ли га изван града изведу.

Светина се заустави на подлани, у подножју саме Голготе. Сваки је носио у руци и недрима по неколико каменица, те очекиваше на знак Савлов. Војници изведоше Осуђенога на двадест корачаји. Савле приђе и бесно му здера Хитон с прсију, те тако му се показаше голе груди. За овим се Савле измаче, стаде пред масу, завитла руком, и каменица, која муњевито полете, удари Мученика и ребро му саломи.

„Господе, Исусе! Прими дух мој!“ — узвикну Стефан.

Неколико каменица полете и сасуше се на његова колена. Стефан поклецну од бола и паде на колена.

„Господе, не прими им ово за грех!“ узвикну снажно. Једна каменица погоди га у чело, крв га обли и он паде ничице. Други њусак паде на тело, које се сруши на земљу. Мученик се више није видео. Над њиме се уздизала огромна громила сасутога камења.

*

У истоме часу, кад је Мученик издахнуо, Апостоли су у Петровоме дому на коленима били. Међу њима је била и мајка Стефанова. На молитви, са осталом Браћом, молила се она Господу, да се муке што скорије заврше; а када Никодим ступи на праг и прекрстивши се рече:

Господ је примио Мученика, Себи,“ — она тихо рече: — Амин! — Прекрсти се, заплаче и на рукама Петровим испусти душу, која се уздиже небу, да заједнички са својим чедом Престолу Вишњега предстане.*)

Драг. Ј. Илић.

*) Г. уредник ме је упозорио на опаску, која

ни се отказала у првој половини ове слике у погледу свети Апостола Јакова, коју ћу исправити код прештампавања те слике у засебну књижицу.

Драг. Ј. Илић.

Значајан наговештај.

И ове године, као и до сад, поклониште се манастирски настојатељи и поздравише „ново љето“ своме врховном старешини св. патријарху. И ове године, том приликом, чули су они из устију *св. патријарха Георгија* многу мудру реч и очински савет, намењен општем добру св. цркве и свога народа, напретку манастира и угледу манастирског калуђерства.

Св. патријарх Георгије, добро познавајући недостатке у једном делу нашег мана тирског калуђерства и ређе стране његовог живота и рада, а дубоко жалећи убитачне утецаје свега тога на религијозни и морални живот народни, и штетне последице тих утецаја за светињу манастира, те за углед и достојанство манастирског калуђерства, — очински је све то изнео пред настојатеље манастирске и одлучно их позвао, да, унутрашњим и спољашњим животом својих братстава, те хришћанским угледним пастирским радом и примером, подижу поштовање народно према манастирима, углед и моралну вредност манастирског калуђеретва.

Архипастирском благошћу позвао је и упозорио настојатеље, да увек имају на уму положене обете и заклетве, а да у помисли на Бога и дужности своје према цркви, себајући се увек и дуга народу своме, прегну свом њом и снагом, у љубави Богу, цркви и народу, око свестраног бољитка и унапређења поверених им кућа и манастирског потпомагања народно-црквене просвете.

Није пропустио узвишени поглавица да настојатеље не унозори и на сваковрсне гласове, који се подижу против ређих страна манастирског живота и против 'незадовољавајућих управа са манастирским имецима.

Није могао прећутати ни кобна питања, која се појављују о потреби односно непотребн институције манастирског калуђерства.

Све је то, и још много више, узвишени и брижни поглавица наш народно-црквени изнео пред духовне очи манастирских настојатеља и позвао их, да о свему томе озбиљно поразмисле и просуде Рекао им је, да ће угледним хришћанским и црквеним животом, свестраним побољшањем и унапређивањем манастира с једне, а што већим учествовањем и приносима манастира на просветне сврхе с друге стране, најбоље и једино моћи са себе и са манастирског калуђерства скинути онај одиум, који се и данас на њи диже, а који овако непрестано расте и понавља се, на долази и до критичних питања: „на што манастири и за што калуђери.“ Рекао им је, да ће тако и на тај начин најубедљивије и једино моћи доказати, да манастири имају свој религијозни, верски, културни и национални задатак, којега вршећи имаће права и разлога за свој опстанак, на народно поштовање и поверење.

Св. патријарх Георгије, бавећи се и са питањем: на који би се начин приноси манастирски на опште народно-црквене просветне сврхе могли најсигурније заједчати, благоволио је изјавити пред манастирским настојатељима, да би се то могло учинити тиме, *што би се на основу потребних издатака* **фиксирала свота,** *коју би сваки појединн манастир годишње дужан био допринсити у одређене просветне сврхе односно фондове.*

У архипастирскоме овогодишњем отпоздраву на поздрав манастирских настојатеља, ове речи св. патријарха Георгија су *значајан наговештај*, који нас упознаје са једном од најмилијих мисли са којима се бави племенита и родољубива Његова душа у архипастирској бризи и старању за напредак цркве и народа.

Поводом тога наговештаја и, поврхно од нас изнесених, гореизложених мисли и речи св. патријарха Георгија манастирски настојатељима, уверени смо, да ће се зарадовати свако племените српско срце и родољубива православна душа.

У томе наговештају одсијајује и опет један крупан зрак оне светлости, која нам за владавине св. патријарха Георгија показује непрестано, да ће се у нашим манастирима и опет разбуктати огњишта, са којих је просвета наша добијала некад топлоте, и на којима су се загревале побожне душе и српска срца родољубивих манастирских настојатеља и њима подручних братстава, у најтежим данима за цркву им и народ, а која су огњишта дуго била запретана, да им се ни жари није видело по многим и вековим манастира.

А што није, нису томе кривци бивали само настојатељи и њихова братства. Много јаче руке, у заблуди можда, не дадоше, да на огњиштима тим пламен букне. Не дадоше, да манастири покажу што могу, да учине што су дужни и да буду што је требало да су били.

Неке руке не дадоше; неке опет не могоше, не умеше ил' не хтеше, да се покрену начини и средства, на да манастири, односно њихова братства, и својим унутрашњим животом, и својим моралним утецајем, и својим материјалним приносима, покажу цркви и народу за што постоје и пруже доказ: е треба да постоје.

А што све то није тако бивало, бивало је на штету самих манастира и манастирског калуђерства. Да и не спомињемо грдну штету отуда за цркву и народ цео.

Свака институција мора свој raison d' etre у себи самој имати. Чим га престане имати, престаје и потреба институције. Тај raison d' etre не може се до века одржавати само номиналном вредношћу и значајем извесне институције, па ма како она узвишена била по намени определења свога. Тако је и са установом манастирског калуђерства. Она је сама по себи, по своме определењу и по своме задатку, а и по потребама наше цркве и народа не само потребна, него и неопходна. Али и та установа, изопачена у своме животу и раду, а без идеалних циљева свога узвишеног и светог хришћанског и народног определења и без истинитог вршења свога задатка, може утецајем своје изопачености и невршењем свога задатка да буде штетна и убитачна за цркву и народ, те да изазове протест против себе као такове, а после и протест против подржавања тако изопачене на по томе илузорне, а за цркву и народ штетне установе. Такав протест је први сигнал да институција губи свој raison d' etre; а непрестани и општи протести такви, понајвише доказују да га је и изгубила. Ако га не поврати, она мора престати сама или је уништују захтеви друштва и јавног општег добра.

С једне стране изопачен унутрашњи живот наших манастира, ређи утецаји тога и спољашњег недоликујућег живота манастирског калуђерства на морално и верске осећаје и појмове народа; морална, васпитна и интелектуална дисквалификација већине у њему; невршење свога задатка и својих дужности; а с друге стране незадовољавајућа управа са имећима манастирским и недопринашање на опште просветне сврхе прихода манастирских, — изазвало је одавна и изазива непрестано протест против наших манастира, односно манастирског калуђерства. Тај протест јача са појмовима и захтевима свога времена и друштва. Пред њим је узалуд крити очи, као што је дезператно и опасно затварати уши. Он се не сме игнорисати, и ако би се можда могао игнорисати још дуго, али поређи се не може да би дошло време, да се то игнорисање заврши престанком протестоване институције, која би сасвим изгубила свој raison d' etre, јер јој је исти већ и данас са свију страна окрњен.

О свему томе истинита и искрена рачуна води данашњи врховни старешина наших манастира, — а као што смо се уверили у најновије доба — и високопреосвећена господа епископи, јер воде искрена архипастирска и родољубива рачуна о свима потребама своје цркве и народа, као и о захтевима времена и његовим потребама.

Св. патријарх Георгије отпочео је дело регенерације и монашког манастирског свештенства, основав монашку школу, која треба ту регенерацију да изводи. Св. патријарх Георгије заменуо је паролу „недајте ништа“ са паролом: „дајте што више цркви и народу.“ За неколико година свог очинског опхођења са манастирским настојатељима и старешинског утецаја на њи, образовао је и изазвао у овима појмове дужности и осећаје љубави према општем добру, који су деценијама година бивали извртани и гушени. Данас већина манастирских настојатеља поими и признаје своју дужност и свој задатак, дочим је до скора то бивало код незнатне мањине. И данас још није код свију. Наговештај кога је учинио св. патријарх Георгије о таксацији годишњег доприношења на народно-црквене просветне потребе, доприноће, да ће појмање и респектовање дужности и задатка бити будније код свију. Кад се таксација тога доприношења одреди, побринуће се надлежни и за тачну спроведбу те одредбе. Тачно вршење и задовољавање те одредбе, мислимо, да ће бити један од услова, да се извесна лица којима је управа манастира поверена, умогу на управи тој одржати. Ко

не узмогне, а можда и не усхте, одређену свету доприносити, одузеће му се управа манастира и поверити оном, ко буде и вољан и кадар наредбе својих старешина вршити.

Свота годишњег приноса фиксираће се не по жељи и вољи, него на основу математичке подлоге, која за тако фиксирање служи и служити мора.

Кад манастири и њихове управе и њихова братства, крај осталих својих поправака те приносе доприносили буду, скинуће они са себе одиљум, који многи на себи без невоље и са личних кривица манастирских настојатеља трпе и подносе. Тако ће онда и углед наших манастира подићи се, а на манастирско калуђерство гледаће Србин са љубави, поверењем и благодарности, а странац и туђин са дужним поштовањем, које се одаје свакоме, ко, ма чиме, општем добру и племенитим сврховима служи. Престаће онда питања: „нашто манастири и зашто калуђери“? а чуће се народни благослов и манастирима и калуђерима.

И кад тако једном буде, наше манастирско калуђерство осетиће сладост задовољства, које се у човековој души буди и разлива кад се испуни дужност, па још дужност према цркви и народу своме. У том задовољству осетиће и понос, који се рађа у човековој свести да нешто вреди.

И доћи ће време да ће се у том задовољству и поносу наше манастирско калуђерство са благодарношћу сећати свога доброг оца и врховног старешине св. патријарха Георгија, који га је подигао унижена и заборављена, који га је осподобио народне срџбе и осуде, који га је повео на пут, на ком се стиче углед и достојанство, народна љубав и благослов; који га је спасао од уништења

Манастири наши имају узвишени задатак, њима је у аманет остављена једна света мисија. Из њих треба да севају варнице хришћанске љубави, православног одушевљавања, родољубивог самопрегорења, радости црквене, утехе и поноса народнога. Погледи Србинови на манастире треба да му души православној снаге и срцу српском крви дају. Манастири нам требају, ал' они морају бити оно што треба да су. А да буду, поправљати ваља туђе погрешке са којих давно таки нису.

То дело је примио на себе и отпочео данашњи св. патријарх наш Георгије Бранковић, а потпомоћи ће га на том делу и преосвећени епископи и сваки, ко цркви својој добра а народу своме будућности жели. Потпомоћи ће га и савесни и родољубиви манастирски настојатељи колико их данас таквих има и колико их од сад буде.

Помолимо се, и овом приликом Богу за живот и здравље свога патријарха Георгија!

Карловци, 24. јануара 1896.

О сазиву и састанку народно-црквеног сабора донели су неки јавни листови вест, да је то питање повољно решено и чак да се ишчекује већ и превишња дозвола за сазив. По нашој информацији су ти гласови *неосновани и управо преурани*; јер, колико смо ми могли дознати, још није поднесена ни представка Његову Величанству ради сазива, а без такове се тек не може решити ово питање. У осталом, колико је нама познато, висока кр. угарска влада и сама осећа не само потребу сазива сабора, него се и бави овом ствари својски и озбиљно, како би смо већ једном могли доћи до жељеног устава, те према том није искључена могућност, да ће се сабор моћи састати у месецу мају.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Добротвор школе**). Врли родољуб и познати веледосједник српски г. *Лазар Дунђерски* приложио је „Фонду св. Саве“ 5000 фр. Прилог је стигао већ управи народно-црквених фондова. На овоме племенитом и богатоме дару нашег врлог *родољуба веледосједника* нека је у име наших школа свесрдна хвала г. *Лазару Дунђерском*. И хвала и слава му! Бог га живио, и дао му среће у сваком подузећу његовоме, како би му се родољубиво и племенито срце могло и од сада сећати српске школе и просвете, народних потреба и народне будућности. Живио добротвор школе српске и врли родољуб *Лазар Дунђерски!*

(**Посвећење изабраног епископа будимског**) високопреч. г. архимандрита *Јеремије Мавгревића*, биће на дан св. Три Јерарха. Посвећење извршиће Његова Светост, преузв. г. патријарх *Георгије* са високопреосвештеним епископима *Мироном* и *Германом*.

Високопреч. г. Маћаревић стигао је у Карловце у прошли петак из Новог Сада.

(**Радња епарх. власти у Нов. Саду**). *I. Епарх. конзисторија бачка* одржала је 18. (30.) јан. о. г. под председништвом Њег. Високопреосвештенства Госп. Епископа Дијецезана своју седницу, у којој је између осталога решено: Узете су на знање председијалне наредбе Његовог Високопреосвештенства подбр. К 1778 и К. 1811 ех 1895 (види о. г. бр. 1 и 3 „Срп. Сиона“). — На молбу високог кр. уг. министарства просвете објављује се народу путем парох. свештенства: да сребрни десетаци и петаци крајем 1896. испадају из промета, и да ће се после тога па до 31 дец. 1898 само на државним благајницама примати; после 31. дец. 1898. године пак губи исти новац и номинални и материјалну вредност. — Узета је на знање наредба истог министарства у погледу увођења у живот XLIII. зак. чл. од 1895. — Узета је на знање и објављује се подручном парох. и монашком свештенству одлука св. архијерејског синода од 22. сент. (4. окт.) 1995. бр. Син. 37. у обзиру уређења односаја и односно старешинства између мирског и монашког свештенства. — Узета је на знање одлука висл. Саб. Одбора, по којој се црк. општини у Станишићу у сврху допуне свештеничке дотације 150 фор. годишње, из јерарх. фонда подељује. — Препоручени су Њег. Светости ради даље препоруке за државну припомоћ: М. Т. парох у К., Ј. Р. парох. адм. у Гл., Н. Н парох у Б., Д. Т. парох у Ст., М. Ст. парох. адм у Ј., Ђ. И. парох у В., М. Б. парох у Р. М. Затим лични помоћници В. Ј. у Г., Т. Д. у С. и И. Т. у Н.; осим ових су препоручени за држ. припомоћ још и Н. К. свет. парох. помоћник у С. и М. П. парох у Ш. — Узета је на знање одлука висопреч. МЦСавета, којом се конз. одлука у пред жету председтаја пароха чешејског у парош. потврђује, и објављује се оним, којих се тиче. — Узета је на знање пријава окр. проте ст. бечејског о смрти пароха ађанског протојереја Јована Павловића, те пошто тако у смислу кр. рескрипта од 10. авг. 1868 наступа редукција парохија, закључено је, да други тамошњи парох Ј. П. ступи у уживање потпуне плате I. разреда, а лични помоћник пок. протојереја Ј. Павловића да и на даље ужива половину свих прихода, које му је пок. старешина уживао. — На основу спроведене истраге против Ј. Т. Д. из С. подељен је истом најстрожији укор и осуђен на истражне трошкове. — Исто је тако на основу спроведене истраге и доказаних иступа Јерох. Г. К. у ман. Б. осуђен на месец дана најстрожије спитивање. — Пријава Црквене општине у Б. против тамошњег пароха због наводног напљачкивања од својих парохијана за матрик. наводе одбијена је као неоснована. Расписање се стечај на упражњена парохијска места у Широшу, Сомбору и Ст. Бечеју, затим на место протопреч. канелана у Сомбору и на новоуспављено место ђакона у Сентомашу. — Позивање се црк. општина у Н.С. на изјашњење: да ли једног компетента на тамошње упражњено место протопрезкапелана свршеног богослова Ђ. В. прима или не? — Приступили су полагању стечајног испита Ј. Ст. Н. администратор парохије у О и Ј. М. П. личан помоћник у С. — Тужба црквене општине у ДСИ. против тамошњег пароха издата је окр. проти новосадском на изнајмљ. — Позивање се црквена општина у Г. на изјашњење: шта ју је руководило, да упражњени црквени сто лада наводно најмлађем молиоцу?

(**Витешки књаз Црне Горе Никола I**) одликовао је орденом Његову Светост патријарха карловачког Антима VII. поводом тим, што је за рашко-призренског митрополита изабран Србин.

(**Проповедање**). У прошлу недељу проповедао је у саборној карловачкој цркви професор богословије г. *Јован Живковић*, о безверју и упрошћена његовим.

(**Прилог фонду „св. Саве“**). Честити и вредни игуман пришпоглавски г. *Теофан Косовац*, приложио је као свој лични прилог фонду св. Саве и ове године 100 фор. Евала таком игуману и светао му образ. А јесу ли сви дали бар оно, што обећаше прошле године?!

(**„Фонд св. Саве“ имамо, а о „Школској Матици“ чујемо**). „Србобран“ доноси у 8 броју уводан чланак у ком се опет препоручује оснивање „Школске Матице.“ Ми тај поступак не можемо ни сад одобрити. Кад би се „Школска Матица“ и основала, и кад би прилози у њу и загрнули, ми се бојимо, да би то прилагање било: плами на уздани. „Школска Матица“ би дозе постојала док би прилога било. А кад би ти прилози престали шта онда? Остале би школе без припомоћи. А ко јемчи да то не би наступило? Искуство, које је стечено у погледу наше истрајности — не јемчи нам доста. А „Фонд св. Саве“ остаје, од данас па док Србина трајало буде. С великим капиталима може се нешто учинити; а чинити дуго и трајно. А кад једно дело непрестано зависи од случајности, ту сигурности нема. То је прво. Друго. Школама нашим треба брзе и што брже помоћи. Оне нашу неће, а неке су на коњу своме. Може ли им помоћи „Школска Матица,“ која је тек у идеји?! Шта те школе да чине дотле, док се „Школска Матица“ не оснује? И кад ће то бити? Ми дела још не видимо никаквог у том правцу, а

ево већ три године се о „Матици“ свује. На чију штету? школа наших. Јер агитацијом за „Школску Матицу“ чини се само забуна у народу, којом се слаби и одвраћа пажња са „фонда св. Саве,“ те спречава прилагање на тај фонд, и могућност овога фонда да испомогне потребите школе. Не збуњујмо, дакле, вољу, не цепајмо снагу, којом се хоће и којом се може „фонд св. Саве“ да подигне на снагу, која је потребна за *стварну* испомоћ наших школа. Сви знамо преку потребу те испомоћи, сви признајемо, да ту испомоћ можемо и морамо намакнути прилозима на известан фонд, коме је задатак да ту испомоћ школама пружа, на зар ту испомоћ да укратимо и онемогућимо само за то, јер нам је прече време губити, а вољу убијати око тога, да ли ће се тај фонд звати „фонд св. Саве“ или ће тај фонд бити „Школска Матица“! И нехотице на ум долазе Стеријини стихови: „Српска на српска слога, један ти војводство шиште, други војводину, трећи војводовину.“ Фонд св. Саве је већ ту. Ако се множи и јача. Не спречавајмо то множење и јачање, него га потпомажимо ко чиме, како и кад год може.

(**Леп пример**). У данашњем листу споменусмо и о прилозима за „фонд св. Саве.“ скупљеним у малом српском сеоцу Малим Радинцима, у којима је тек нешто преко 300 душа. Ето браћа и честити Срби дадоше колико могоше. На нам је тек мило што су то прилози и наших честитих ратара. Леп пример на који се треба угледати. У сваком селу нашем, у свакој парохији се тако може. Само треба хтети и треба имати љубави за опште добро.

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*.

Бр. 5. *црквена општина у Госпођинци* као прилог свој за годину 1895. и 1896. — — — — 50 ф. — н.

Бр. 6. *Скупно тутор црквени у Малим Радинци г. Луки Георгијевић* 25 ф. — н.

Приложише, црквена општина 10 фор., по 5 ф., г. г. Стеван Обрадовић свештеник, Ђока Калић ратар; по 1 фор. Веса Поповић местни старешина, по 50 новч. Лука Георгијевић тутор, Васа Маргетић црк. појац, Иван Маргетић председник црк. општине, Станко Којић ратар, Драгиња Калић Срнкиња, по 20 новч. Јован Марковић ратар, Илија Марковић ковач, Марко Грујић председник, Павле Огњеновић ратар, Станко Боркић ратар, Сава Настић црк. појац, по 10 новч. Стеван Нарошки ратар, Коста Калић биров, Љубица Георгијевић Срнкиња.

Из 3. бр. „Срп. Сиона“ — — 737 ф. 83 н.

Свега 812 ф. 83 н.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ 7 1—3

Услед оставке г. Петра Коњовића учитеља који је на комуналној школи у Омолици именован, овим се *ново* стечај расписује. Годишња је плата у готовом новцу 400 фор. а. вр. четири ланца оране земље, која носи годишњу аренду до 100 ф. а. вр. и на коју учитељ сам порез плаћа, четири хвата тврдих дрва за своју потребу, 30 ф. у име школске послуге, 5 ф. у име паушала, слободан *нов* стан састојећи се из две собе, предсобља, кухиње шпајза и т. д. са баштом у износу од 200 □° хвати. Од потреба где буде позват добија за велики 1 ф. за мали 50 новч.

Учитељу спадаће у дужност, осим предавања по школ. уредби од год. 1872. опредељених наука, у цркви појати и свагда десну певницу држати, децу у пјенију обучавати, повторну школу држати и при одборским седницама место перовође заступати б слатно.

Молитељи имају добро инструисране молбенице са нужним сведоџбама снабдевене на подписаног послати и доказати, да су редовно приправничке науке у Сомбору свршили и из мађарског језика испит положили.

Рок стечају траје до 11. (23.) фебруара 1896 год.

Из одборске седнице држане у Ср. Неузини 13 Јануара 1896. год.

Јован Петанек
парох. месн. школ. управитељ.

Ад К 89/37 ех 1896.

СТЕЧАЈ 10 1—3

Ради попуњења упражњеног места протопресвитератског капелана у Сомбору, са којим је местом скопчана плата од 550 фор. која се из црквено-општинске благајне прима, и са ужи-вањем половине ствоје за оне дужности, које капелан сам обави — овим се стечај отвара.

Компетенти имају своје ваљано инструисане молбенице потписаној конзисторији најдаље до 25. фебруара (8. марта) о. г. поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке држане у Новом Саду 18. (30.) јануара 1896.

Епарх. конзисторија бачка.

Ад К. 29/38 ех 1896.

СТЕЧАЈ 8 1—3

Ради попуњења упражњене парохије V разреда у Пирошу овим се стечај расписује.

Компетенти имају своје правилно инструисане молбенице путем претпостављених им власти најдаље до 25. фебруара (8. марта) 1896. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Новом Саду 18. (30.) јануара 1896. држане.

Епарх. конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ 12 1 2

Расписује се стечај на упражњено учитељско место у Српском Елемиру.

Са истим местом скопчана су следећа берива: 550 фор. у готовом новцу, 4 јутра земље, на коју учитељ плаћа порезу и остале трошкове, слободан стан са врло лепим и пространим вртом, 4 хвата сламе за зимњи огрев.

Дужности су школском уредбом прописане, осим тога дужан је учитељ при сваком богослужењу у цркви појати, децу у црквеном појању обучавати, даље уз горе наведену плату и поуторну школу држати и вршити дужност општинског перовође.

Разреде му школски одбор додељује.

Рок стечају за 6 недеља од првог увртења овог стечаја у новинама.

Из седнице школског одбора, држане у Срп. Елемиру 21. јануара 1896. год.

Трива Суботин
председник школског одбора.

Ad K 89/37 ex 1896.

СТЕЧАЈ 11 1—3

На упражњено парохијско место при св. Претечевој цркви у Сомбору, са којим је скопчана плата од 800 фор., 300 ф. у име есенје и 200 ф. у име стана — овим се стечај расписује.

Компетенти имају своје правилно инструиране молбенице путем својих претпостављених власти најдаље до 25. фебруара (8. марта) о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Новом Саду 18. (30.) јануара 1886. држане.

Епарх. конзисторија бачка.

Ad K. 1788 ex 1895. — 36 ex 1896.

СТЕЧАЈ 9 1—3

Ради попуњења новоустановљеног ђаконског места у Сентомашу, са којим је скопчана плата од 400 фор. годишњих, по уз коју изабрани ђакон има изгледа на споредни приход у скоро истом толиком износу — овим се стечај расписује.

Компетенти имају своје правилно инструиране молбенице путем претпостављене власти своје најдаље до 25. фебруара (8. марта) о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Новом Саду 18. (30.) јануара 1896. држане.

Епарх. конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 4 2—3

Расписује се стечај на оставком упражњено учитељско место на срп. нар веропсповедној школи Нишавској с роком од 4 недеље од првог увртења.

Плата је следеће: два фртала добре ораће комасиране земље и припадајући јој јарош од 4½ јутра à 1200□° и 100 фор. у готовом новцу. Слободан стан, са две собе, кујном, комором и шталом. Код стана башта, и једно гувно изван села. Од укона на који позван буде 50 новч., а на парастосе дужан ће бити учитељ бесплатно појати.

Дужности учитеља су школ. уредбом од 1872. год. прописане, у цркви десну певницу њеним саступати и поутрну школу држати.

Учитељ је уједно и црквени школ. перовођа и зато ће примати награду од 15 фор.

Државну порезу и еквивалент дужан ће бити сам учитељ плаћати.

Добро инструисане молбенице ваља упутити на подписаног м. школ. управитеља.

Из седнице м. школ. одбора држане 6 јануара 1896. године.*

Перовођа ad hoc:

Л. Димић
учитељ.

Тирa Ђерић
м. школ. управитељ.

* Допуњени овај стечај важи, дочим су на стечаја у 4 бр. о. л. неке погодности и дужности кривицом перовође изостављене.

СТЕЧАЈ 6 1—2

Оставком г. Душана Мокања остало је упражњено учитељско место I. и II. разр. срп. осн. вероисповедне мешовите школе у Лалићу на које се овим стечај расписује.

Са овим местом скопчана је ова плата: 800 круна у готовом новцу, које ће изабрани у месечним ратама унапред примати, слободан врло угодан стан, 40 круна у име огрева и 400 □° врта ван села, од укона где позван буде 1 круна.

Изабраном спадаће у дужност поред свакидашње наставе преко целе године недељом и свецем а за време ускрснег поста и средом и петком у цркву ићи и једну певницу држати. Првенство имају они који се буду лично пријавили.

Добро поткрепљене молбенице ваља слати потписаном председнику најдаље до 7 фебруара 1896. г. по ст. календару.

Из седнице црквено-школског одбора држане у Лалићу 19. јануара 1896. г.

Срдан Увалић
перовођа.

Гавра Милин
председник.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ИЗДАВНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 4. фебруара 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Рукополагања.

Његово Високопреосвештенство, епископ будимски Јеремија Маџаревић, благоизволио је, по добивеном надлежном овлашћењу, дана 1. (13.) фебруара рукоположити ђакона крушедолског Гаврила Зарића за пресвитера (јеромонаха), а свршеног богослова и изабраног ђакона у Мокрину Милоша Чедекетића за ђакона.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ГОВОР

ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНОГ ГОСПОДИНА

ЈЕРЕМИЈЕ МАЂАРЕВИЋА

Држан дана 30. фебруара 1896. године у карловачкој саборној цркви, приликом посвећења свога за Епископа будимског.

Ваша Светости, Милостиви Архипастиру,
Преосвештена Господо Епископи,
браћо моја у Христу,
и мили моји роде српски.

Свевишњи Творац небесни обасипао ме је, од часа рођења мога, па све до овога највишег и најсвечанијег тренутка у животу моме, великом и неизмерном милошћу својом.

Његова је света воља била, да сам ходећи увек путем којим ме је водила наука Христа Спаситеља, — осењен благодаћу Духа Светога, позван Вашом Светошћу и Свјатејшим Епископским Синодом, и у светоме Храму овоме сад већ и узвишен на највише, најсветије али и најтеже епископско звање једне, свете, саборне и апостолске цркве своје.

Дубоко потресена душа моја узлеће у овоме свечаноме часу своме премилостивоме Творцу, па, радосно узбуђена, благодари му на великој милости Његовој, моли му се да не одврати лица свога од ње, него да може, милошћу Свевишњега, подмлађена и оснажена, и од сада па до века, верно му служити и пресвето име Његово достојно славити.

После Бога, у светој Тројици једног,

припадам изразом најтоплије захвалности Вашој Светости, врховном и најдостојнијем поглавици наше свете овопределне Цркве, као своме милостивом благодетељу, и благодарим Ваш најсмерније, што сте, сагласно са Свјатејшим Синодом Епископским, мене скромног слугу олтара божјега изабрали, позвали и узвисили на високи Епископски сан наше свете цркве и поверили ми, да пасем благовјерно стадо Христово у богоспасајемој епархији будимској и да бодрим оком надзиравам и држим на окупу и да га архипастирском бригом чувам од сваке напасти, и да га водим путем богодухновеног живота и спасенија његовог.

Молим смирено и Вашу Светост, свог љубезног Митрополита и Патријарха, молим и Свјатејши епископски Синод, да благоизволите примити ову моју најтоплију благодарност и свечано уверење да ћу се крепко молити Богу, да ми даде и живота и снаге, да се у Епископском звању своме угледам на многе и сјајне врлине узвишеног духа и родољубивог срца Ваше Светости и своје преосвећене браће Епископа, како бих и ја најмлађи брат Вам по Христу, могао се делом и словом показати достојан очинске милости, братске љубави и великог поверења Вашега

Благодарим, од свег свога радостно узбуђеног срца, Вашој Светости и Вама Преосвећена браћо моја Епископи, још и на томе: што знајући нужду и потребу миле пастве моје, нисте по овој зимској пеној годи жалили ни пута ни труда, да ми у овоме светом храму божјем светим молитвама својим исходатајствујете нову благодат божју и уручите „жезак пастирски“ у слабе руке моје. Молим Вас најсмерније: да снажне руке Ваше придрже мене слабога, да велика мудрост Ваша унути мене неискусна, а братска љубав Ваша да извини немоћ моју и да ми похитне да вољно и неуморно вршим звање своје.

Благодарим поново и са светог места овога Његовоме царском и апостолском краљевском Величанству, своме премилостивом Краљу и Господару Францу Јосифу I, на превишњој милости, којом је благоизволно синодални избор мој за Епископа будимског својим превишњим владалачким одобрењем оснажити.

Благодарим и Високој краљевској влади угарској, која је Својом наклоности према мени излив ове превишње владалачке милости у Његовога Величанства исходити изволила.

Од праотаца наших наслеђена и од нас вазда брижљиво очувана и потоцима проливене најплеменитије крви српске заведочена верност према Његову Величанству Цару и Краљу нашем и Његову пређасном владалачкоме дому пратила ме је вазда свуда, допратила ме је и до овога светога места и пратиће ме и до гроба мога.

Искрена и лојална одапост према свакој законитој установи у држави и земљама свете круне угарске, привржености према уставној власти Његова Величанства, огледала се до сада и огледаће се и од сада у јавноме раду моме као залога моје велике, најискреније љубави према милој отаџбини угарској којој желим сваку срећу и напредак и за чију ћу славу патријотском ревношћу заложити сву снагу своју радећи у томе спасоносном правцу, да овлада сверазум и братска слога међу свима грађанима Угарске, који ма да јесу и могу бити разни по племену и вери, али су сви једнаки по праву и по дужностима и једнодушни у непоколебивој верности према своме Краљу и Господару и збратимљени у неизмерној љубави према својој милој отаџбини.

Благодарим и теби благочестиви и премили роде мој српски, који си дошао да нас у овај свети храм Божји да принаднеш самном заједно Богу на молитву; — дошао да поделиш самном данашњу радост моју и који си само из љубави према мени превидио и старост и немоћ моју, па си по доброти срца свога радостно узвикнуо „достојин“!

Хвала ти мили роде мој на овој твојој љубави и наклоности према мени! Теби, твом животу и напредку твоме који се црквом и школом твојом постизава, па овоме свету, и вечноме спасењу твоме на ономе свету, биле су и до сада посвећене смирене молитве моје, учитељски и свештенички рад мој.

Теби православни српски роде мој посветићу ја, и као Епископ тв ије свете цркве,

сву снагу своју и од сада ревно и одушевљено. Чуваћу те и бранити као зеницу ока свога од сваке навале и напасти, а у свакоме, па и у закутку епархије своје.

Тврдо уздање наше у Бога који нас је и у овоме новоме завичају сачувао; успомена на славну прошлост нашу, која нас је до данас у нашој српској православној свести снажила, биће нам и од сада оружје, којим ћемо у братској љубави и лепој слози уједињени бранити аманете св. Саве и утврдити бедеме овоме народно-црквеноме граду, да у њему свим срцем и свом душом својом и од сада служимо своме Богу и Краљу, домовини и српскоме роду своме.

Тебе мили роде мој српски, потражићу ја и од сада као Епископ твој у твојим светим Храмовима, у твојим народним школама и просвећеним заводима твојима, у маленим колебама и красним домовима твојима: да делим с тобом и добро и зло, и бригу и радост твоју; да те поучим, утешим и да ти помогнем на све стране своје.

За тебе, мили мој роде српски, молим се ја Богу да ти Бог испошље духа разума, духа премудрости, духа страха божјега, духа братске слоге и споразума, — те да сви, који смо слатким млеком српске мајке одојени и православном вером озарени, **козлюбимо дрѣгъ дрѣга да единомыслiемъ исповѣмы: Отца Сына и свлтаго Дѫха Амин!**

Посвећење епископа будимског Јеремије Маћаревића.

Посвећење новоизабраног и највише потврђеног епископа будимског извршено је на дан св. Три Јерарха.

У очи дана посвећења извршен је први део чина **извранїа ѥп Епископа**, који се зове: **нареченіе**.

Његова Светост преузвишени г. патријарх *Георгије*, високопреосвештена г. г. Епископи *Мирон* и *Герман* допраћени су са новоизабраним епископом од свештенства у 3 сата после подне у саборну цркву, у којој је био спремљен испред амвона сто. Његова Светост, благословивши присутне верне, заузела је место у своме престолу, а високопр осв. г г. епископи у десној певници. Архимандрит Митрофан Шевић одслужио је мало вечерње по црквеним прописима који за овакав случај нарочито постоје.

После овога вечерња посадише се присутни чланови св. архијерејског Синода за сто, а архиђакон Димитрије Бранковић објави архимандриту Јеремији, да га је св архијерејски Синод изабрао за епископа будимског, а Његово Величанство премилостиви цар и краљ наш Франц Јосиф I. да је тај избор благоизволио најмилостивије одобрити, на што је архимандрит Јеремија најавио да се услед тога превишње одобреног избора прима намењене му дијецезе. После те најаве, седе и архимандрит Јеремија међу св. Архијереје за сто делећи с њима хлеб и залажући га вином, док су архиђакон Димитрије Бранковић и протођакон Георгије Марјановић изговарали са амвона напамењене **многолѣтіе** Његовом Величанству, Његовој Светости, присутним Архијерејима и новопзабраноме Епископу. **Многолѣтіа** праћена су са певањем многаја љета. По свршеном **многолѣтію** благословила је Његова Светост присутне верне и уз појање „не пола ети деспота“, отпраћена је са Архијерејима и наређеним епископом у патријаршке дворе.

У вече, истога дана, наређени епископ уз асистенцију свештенства будимске дијецезе: г. г. протојереја и пароха кештанског Симеона Костића, пароха сентандрејског Корнелија Чупића, помашког Георгија Голуба и кишфалудског Стефана Михаљчића, те архиђакона Димитрија Бранковића и протођакона Георгија Летића, одслужио је свечано бденије.

На дан посвећења у $^{7}/_{2}$10 дошла је Његова Светост са Епископима и наређеним епископом, праћени свештенством у саборну цркву, која је била већ пуна побожног и радозналог света, међу којим видесмо: руског проту г. Кардашевића, г. Др. Милана Јовановића-Батута и изасланике барањске.

Његову Светост облачише свештеници на амвону, а високопреосвештене Епископе Мирона и Германа у св. олтару.

У потпуном одејанију седају св. патријарх Георгије на амвону, а високопреосвећени Епископи с једне и друге стране Његовој Светости до амвона на приготовљене им наслоњаче. Администратор протопрезвитерата карловачког протојереј Василије Константиновић за десницу, а архиђакон Димитрије за левицу

изводе нареченог епископа Јеремију на св олтара и заустављају га на простртом пред амвоном на платну нацртаном орлу. Отпоче прописани чин са питањима Његове Светости према избранику, а у одговорима, на која избраник најављује да моли епископску хиротонију, а примљен, благословом Његове Светости на исту, и на позив Његове Светости, чита избраник, по њему потписану, сво у вероисповест и заклетву, коју онда предаде у руке Његовој Светости, љубећи св. десниче Његовој Светости и Епископима

Избраника одводе пред иконостасни лик Спасителев, пред којим побожно и у молитви стоји на нацртаном орлу до пред читање апостола, и св. архијерејска литургија онда отпочиње.

Од свештенства суделују при богослужењу св. литургије, архимандрити: Анатолије Јанковић ковиљски, Гаврило Змеановић крушедолски, патријарашки мандатар вршачки, те Митрофан Шевић хоповски и управитељ монашке школе; свештеници из будимске дијецезе, за тим протојереј Василије Константиновић и протосинђел Лукијан Богдановић, те архиђакон Димитрије Бранковић, протођакон Георгије Летић и Георгије Марјановић. Ђакон и катихета карловачке гимназије Иван Машировић и ђакон крушедолски.

После отпеваног „елици“ приведоше протојереј Константиновић и архиђакон Димитрије избраника на царске двери у св. олтар, где га прихватише за десницу високопреосв. епископ Мирон, а за левицу високопреосв. епископ Герман, и три пут га, уз вршење свију прописа, обведоше око часне трапезе.

Избраник три пут дубоко метаниште пред часном трапезом, клекне пред ову и метне своје руке на њу. Његова Светост и високопреосв. епископи полажу своје архијерејске десниче на главу избраника, а на своје десниче полажу отворено Јеванђеље. Његова Светост чита јавно молитву, којом призива и моли силазак благодати св. Духа на избраника За тим тајно чита са епископима прописане молитве у исту циљ.

Његова Светост благосиља часним крстом над главом избраника. Избраник се подиже и Његова Светост му скида архимандритски крст са црвеном врпцом, те меће на избраника омофор и поврх овога епископски крст са зеленом врпцом, а онда архијерејску митру на главу, изговарајући при давању и метању, на избраника, сваког тога знака и символа архијерејског сана, речи: „достоинъ“ и „аксіосъ“ које народ прихвата и певањем потврђује.

Тако посвећеног и инсигнијама епископског сана украшеног Епископа Јеремију изводи Његова Светост на царске двери и приказује га присутном народу, којем се новопосвећени Епископ у три маха, у име захвалности, поклања. За тим се Његова Светост са новопосвећеним Епископом три пут љуби на царским дверима, пред народом, а остали епископи у св. олтару, у знак одсађања братства духовног.

Новопосвећени епископ стаје уз часну трапезу и учествује сад као епископ у служењу св. литургије.

По свршеној литургији седа Његова Светост на амвон, а епископи уз амвон с десна и с лева. Пред њих ступа новопосвећени Епископ Јеремија са крстом у левици, а са жезлом архијерејским у десници, и говори свој први архијерејски говор.

После говора благословила је Његова Светост присутне и са високопреосвештеним Епископима отпраћена је у патријарашке дворе.

Новопосвећени г. епископ благонародно је сад примити поклонства и честитке. Прво је приступило свештенство, у име чије је новопосвећеног г. епископа поздравио ковиљски архимандрит Анатолије Јанковић. Затим је приступило поклонство области и власти, професора гимназије, чиновника автономних и грађана карловачких у име којих је новопосвећеног г. епископа поздравио градоначалник карловачки г. Св. А. Јанковић. За тим се поклонило изасланство кинфалубско-барањско, а поздрав учинио парох Стефан Михаљчић. Напослетку се поклоните своме новом епископу дијецезану слушаоци карловачке богословије из будимске дијецезе, које је предвео парох Корнелије Чупић.

Високопреосвештени г. *Епископ Јеремија* благонародно је сва поклонства примити љубезно и свакоме на поздрав најљубезније одговорити. Рекао је између осталога и ово: Цео свој век посвећивао сам служби цркве. То сам чинио од младости, па ћу то чинити и до смрти. Трудићу се да у својој настви не само религиозни и православни дух одгајам него и српски. Српски сам назад мислио, назад ћу српски и чинити. На срцу ми лежи црква, народ и

српска просвета. Увек ће ми лебдити пред очима правда и истина.

У 2 сата после подне отпочео је свечани обед, који је дао *св. патријарх Георгије* у част новопосвећеног епископа.

При обеду било је 50 званица, међу којима, осим високопреосвештених епископа беху три пуковника и један капетан, руски пештански протојереј Кардашевић, г. Др. Милан Јовановић-Батут. г. Др. Мађаревић пештански физикус и син новопосвећеног епископа.

Десно Његовој Светости седио је високопреосв. г. епископ *Мирон*, заповедник града Варадина пуковник Валаш и пуковник Сава Давидовац, а лево високопреосв. г. епископ *Герман*, пуковник Ребергер и високопреч. г. архимандрит ковиљски Анатолије Јанковић. Преко од Његове Светости седио је новопосвећени г. епископ *Јеремија*, десно њему високопреч. г. архимандрит Гаврило Зхеановић, градоначелник г. Св. А. Јанковић, протојереј Симеон Костић и т. д., а лево високопреч. г. архимандрит Митрофан Шевић, кр. кот. судац г. Ђура Бањанин, ректор богословије протојереј високопреч. г. Јован Вучковић и руски протојереј пештански високопреч. г. Кардашевић и т. д.

Прву, пуну осећаја, захвалности и одушевљења здравицу, подигао је св. патријарх *Георгије* у здравље и славу премилостивог цара и краља *Франца Јосифа I.* Стојећи саслушана ова мила здравица би попраћена дуготрајним и одушевљеним усклицима, певањем „многаја љета“, грувањем прангија и свирком „царевке“.

Другу красну и пуну осећаја здравицу поздигао је св. патријарх *Георгије* у здравље новопосвећеног епископа *Јеремије Мађаревића*, рекав од прилике: „Ти си данас получио велику благодат и дар, и положио си свету присегу Богу, цркви и Мојој смирености, коју си присегу и властитим потписом и печатом својим потврдио, а која ће ти бити путеводља у животу и раду. Црква те је позвала и уздигла на високо епископско достојанство, у том уверењу, да јој као опробани Христов војник послужиш верно и вољно, тим пре, што не долазиш у епархију непознату, него сасвим ти познату и милу, у којој си провео цео досадањи ти век, служећи Богу и цркви; и у уверењу, да ћеш позиву своме одговорити. У том делу винограда Господњег, који се твоме старању поверава запарложено је много. Много ће те стати труда, да га од пропасти сачуваш. Тврду веру у Бога имај, да се сила божја у немоћи нашој сврши. Имај на уму и у срцу Господа Исуса Христа, угледај се на св. Апостоле, на св. Саву, Арсена и остале српске светитеље и богоугоднике. Чувај мир и ред у цркви, пази онај свој народ, да буде одан вери и цркви прадедовској и имену своме народноме. Буди непоколебив и увек у верности премилостивоме господару нашем цару и краљу Францу Јосифу I., и онда ће ти лако бити управљати поверењем ти дијецезом и сачувати од пропасти поверени ти део увек верног српског народа.“ Здравица Његове Светости би бурним усклицима прихваћена и одобравана. Новопосвећени епископ *Јеремија* наздравио је *Његовој Светости* преузвишеноме господину патријарху Георгију овим речима:

„Не могу слабим речима да изразим оно, што у овоме тренутку осећам, — јер ми је душа сувише усколебана, а срце јако узбуђено.

Но поврх свега онога што ме је усколебало, излови осећај дубоке захвалности према *Вашој Светости* на оној неизмерној љубави и милости Вашој, којом сте мене смиреног и скромног слугу олтара Божјег, на сјајни престол Архијереја српског узвисити благоизволили. Дубока захвалност та огледаће се у чину мога новог позива, и одуживати ћу је моји савестним радом на корист цркве и рода свога.

У моме роду биће ми свагда свето пример узвишено, племенито и родољубиво дјелање Ваше Светости, — са којега је деловања Ваша Светост стекла у цркви и народу своме име великог Јерарха, и славног народног добротвора. (Бурно: живио!)

Захваљујући се на здравици Ваше Светости, — усуђујем се дићи ову чашу захвалницу у пуноћно здравље Ваше Светости са најискренијом жељом, да свевишњи поживи Вашу Светост на многаја љета, здрава, вољна и оснажена, на утеху наше цркве, на корист нашег српског народа, на славу имена вашег, на радост нашу, који смо захвални духовни синови, одани обожаватељи Ваше Светости, и кличем у здравље Ваше Светости српског Патријарха Георгија: Живио!“

Ова је здравица усхићењем одобравањем примљена и попраћена усклицима, „живио св. патријарх Георгије“. За тим је

новопосвећени епископ наздравно присутним члановима св. архијерејског Синода високопреосвештеним епископима *Мирону* и *Герману*, за тим високој кр. угарској влади, која је изволела избор Његов за епископа Његовом Величанству на одобрење препоручити. И ове су здравице такође бурно и усклицима примљене и поздрављене.

Високопреосвештени епископ *Мирон* наздравио је царско-краљевској војсци и присутним представницима њиховим. За тим је новопосвећени г. епископ наздравио свештенству и народу, представницима области, својој епархији и присутним јој представницима и карловачком грађанству. У име области и карловачког грађанства захвалио се градоначалник г. Св. А. Јанковић. У име будимске епархије парох пештански протојереј Сима Костић.

За време обеда на до $^1/_2$6 свирала је пред двором војничка банда.

О св. Сави.

(Свршетак)

Човек природно тежи, да му је добро. Но шта је за њега добро? Објективно, то је оно што унапређује његов организам, његов живот; субјективно, то је пријатно чуство, како нешто осећа, за које мисли да је тако. Али организација и живот чини се да није увек сведено, као што се чини да није увек сведено ни чуство и мисао; н. пр. кад радимо нешто напорно, које моментано не користи нашем организму и дакле је за њ зло, но јер мислимо, да ће нам доцније користити животу, онда нам сива пријатно и то, ма да није добро. Еле све зависи од стања наше свести, како шта схваћамо, до тога стоји сва наша срећа и несрећа, а не само до прилика спољашњег света.

Отуда смер и сврха свеколиког васпитања човечанства кроз књижевност, филозофију, религију и др. јесте то, да се произведу у нама извесна стања свести: како ћемо мислити о свету и о људима, и осећати с њима, те да нам живот буде што угоднији и што дуже да му се радујемо. Ово се постиже најбоље тако, што се собом изради једна идеја, која целокупној цивилизацији да свој тон и освоји срца свију, срца велим с тога, што мисао вала да пређе у крв и чуство, од куда потиче наш рад, коме мотиви леже дубље од уста, што већином исказују само површну мисао, а дела праву, убеђење и уверење, на које се можемо ослонити. Даље, така идеја, поред тога што је битна, мора бити проста, да се може укратко исказати, и појмљива да продре у најниже слојеве друштва, да су је кадри схватити сви његови чланови. За обоје треба времена: и да се изради идеја, и да ухвати чврста корена у души народној; али се онда не може лако ни истрћи из ње, и траје вековима. Механизам, како то све бива, излагати није овде место*)

Очевидно идеја религиозна, сједињујући у себи речене особине, надмаша све остале идеје, као оне филозофије, књижевности, вештина, што су белеге, и образују се на, поједини ступњевима цивилизације. И ове се идеје држе само у свести слојева виших, а она, религиозна идеја, осим што обично на све друге удара свој печат, собом се спушта до најнижих слојева друштва и спаја са идејом политичном. Није ни чудо: та у њој су оличени и усредсређени најсушнији интереси човечји; она му уједињује живот и независно од организације, да, и против ње, онај преко гроба, вечни живот, а зато тражећи од њега, док је још у телу, често пута много непријатности од рада и лишавања, она тиме што-их урачунава као цену награде, не мало ублажава, шта више чини и пријатним даде и невоље овога света. Зар је један мученик весео издахнуо под рукама џелата, и толико њих зар сваки дан не подносе сиротињу и свакојаке беде Бога ради, и убеђени да ће за то бити богато награђени на оном свету? На онда идеја религиозна задовољава и намирује у самом почетку и метафизични инстинкат и потребу човечију да позна први узрок и силу која влада светом. Политичној пак идеји иде на руку тиме, што наглашујући мисли и осећаје послушности и оданости Највишем Бићу и његовом намеснику на земљи, владаоцу са осталим органима управе, идеја религиозна кроз то чува, да не попусте друштвене везе, и јединством веровања и црквених обреда и обичаја крепи идеју скупности у народ, за што су такође тисуће одушевљено полазиле у смрт и гинуле. А куд ћеш праве и јасније ознаке за њу него што је „небесно царство,“ за којим

*) О овоме, ко жели, нека ће у Gustave le Bon, Lois psychologiques de l' évolution des peuples.

зар да не чезне један патник, кад се њему приволева и за њ гине, но речима гусларевим, наш Лазар, који је био господар царства земаљскога? Са те своје простоте и ефективности идеја религиозна свима осталим идејама и предходи и предностаља се, по сведоџби историје.

Идеја дакле, а наиме идеја религиозна, у животу најзнатијих нам народа Европе и Азије, чинила је ваздa чуда. Освојивши им срца, таки су народи одушевљени њоме религиозном идејом, освајали читаве светове, пили да се боре за њу у далеке туђе земље, а у обрани свога огњишта развијали снагу која је одолевала много моћнијим непријатељима, и који су имали и који нису имали сами својих идеала Сетимо се оних пустињских синова у Арабији, што су толико времена племенски се таворили под својим шаторима, шта учињаше, кад уједињени под барјаком пророковим искрснуше на позорници историје, те на развалинама света грчко-римског и персијског подигоше једну од највећих држава и не најзнатијих цивилизација, које су забележене у аналима људским. На цео средњи век живео је о идеји хришћанства којом су суседјани исти мухамеданци на најпре преко мора у Светој земљи, камо су крстоносци у оно доба листом пили из средње и западне Европе, а по том исто на њеном и нашем истоку. И иначе мудри људи сматрају религију за државотворно начело Емиграције народне, ако бивају из верских мотива, у том су смислу увек благословене, претварају се у exodus e. исходе, као што је израиљска из Мисира; а бегство Тројанаца у Лацијум, од чега је као постала држава римска, ако је и сказка, али је карактеристична, јер се вели, да је Еней собом донео богове. Но најјаснији пример и сведоџба за ову тврдњу јесте насељење Америке из Енглеске. Религија му је била главни покретач. Први насељеници су желели да живе по свом вероваљу, и да врше обреде што нису били трпљени у Енглеској. „Зато су ове колоније и могле да створе нову државу, јер су биле већ црква, а црква је душа државе; где има цркве, онамо с временом буде и држава; но ако нађете гдегод државу која није у неком смислу и црква, те државе неће бити дуго на свету,“ каже један њихов историк*)

Слична дејства и плодови показали су се од рукосада Савина и његових достојних прејемника и у српском народу. Идеја вере у опште, но превасходству вере православне, у чију посебну оцену ја се не упуштам јер се њене одлике стручно и знаљачки тумаче у истој овој кући сваки дан, — идеја вере, велим, спиравала је у времена силе и моћи духове наших старих, да се сувише не узнесу, а у доба несреће и понижења прихватала их, да не клоне сасвим. У храмовима Божјим, које су подизали кадгод краљеви и цареви српски, црпила је сиротиња раја доцније снагу за нов устрес. На 150 година по смрти Савиној пили су Срби на Косово „за крст часни крвцу пређевати и за вјеру с браћом умрјети.“ Ето у кратко формулисане идеје регионо-политичне, која је управљала радом наших старих. Религиозно-политична је идеја до душе покретала и рад њихових противника, који јамачно многобројнији, боље организовани и дисциплинисани и надаладаше; но српска вера би још више искушана. И после Косова, до пада Смедерева, 1459., било је српске државе; али тада изгуби се све: и деспотовина, и патријаршија, којој нема трага до 1557. те се прекиде ред Савиних архиепископа и Душанових патријараха. И кад се за то сто година обезглављене српске народне цркве није угасила идеја религиозна међу њеним члановима, неће никад. „у том најжалоснијем времену и глувом добу у животу српског народа,“ како вели историк, где „није било ни српског патријарха, па ни српских епископа у тој српској земљи, осим једног митрополита у Пећи, подвласног архиепископу „охридском,“ — и додаје: „чисто бих рекао, да су Турци, првих година савршеног господства свога у српској земљи, све царске и боље манастире, цркве и епископске катедре у њима попалили, порушили и забатаљили.“ Али не; у оним ужасним данима, Срби, турско робље, уче, крепе и задивљују католички свет и западну Европу постојанством своје вере. Јер где, шта говораху онда њи Срби људима Фердинанда I. првог угарског краља из аустро-хапсбуршке куће и римског цара, који су као његови посланици у послу мира пролазили српском земљом у Цариград после Мохача, мађарског Косова (1526.) и опсаде Беча 1530. год. „Ох, Боже,“ рекоше ни Срби и српски старци, — „ох Боже! ми смо се ваздa уздали, да ћете нас Ви осло-

*) Seeley, The Expansion of England.

бодити; али сто сада идете и сами, да се покорите Турском цару. Видимо већ да ће турски цар да завлада целим светом; него вас молимо, будите постојани у хришћанској вери, радите овако као и ми, који смо у свакој невољи стални у свом закону. Биће нам за утеху ако се тако укрепљени предате.“ А Курипешић, свештеник, који је био у пратњи и описао путовање тога посланства у Цариград, и слушао те речи српских стараца, приметио је срдобољно у свом дневнику: „Ах, Бог се мора смиловати, кад нас гоњени, мучени, запуштени и сиромашни хришћани крепе у вери нашој; Бог би дао да се њихов глас зачује у римском царству, које би требало да је глава целом хришћанству, те да би се постидио онај, који хоће, да је добар хришћанин а делима неће да покаже и посведочи то.“ Ово је без поговора ἀκμή, врхунац тврде и дубоке вере српске, за коју и Турци потврдише брату Словенцу, да су је тако витешки бранили, да их доиста не могаху друкчије освојити, него остављајући им веру њихову.

Но је ли случај или чудо Божје? Од прилике баш у оно доба одводи се из манастира Милешева, где још тада лежаше св. тело Савино, младо херцеговачко момче на порту и од њега с временом постаје велики везир Мехмед Соколовић, „један од најплеменитијих свога народа“ — како каже Ранке, да обнови српску патријаршију, и год. 1557. подигнут би на столицу св. Саве брат Соколовића Макарије. Славна је била оно породица. Један му је синовац Мустафа паша Соколовић био везир у Будиму, а друга двојица, Антоније и Ѣерасим после стрица Макарија патријарси у Пећи. За овима долазе још двојица, који су се замачно, као што за Макарија стоји изрично, забавили лечењем грдних рана задатих црквама и светињама српским од Турака за оно столеће запустења патријаршког престола у Пећи, а у последњој десетини XVI. века 1592. ступа на свету столицу Јован, а по њему Пајсије, Гаврило, Максим, и најпосле Арсеније III., који су сви историја и дуже на њој поседили и за њих су се стали кретати Срби у оним земљама и тражити начина, да се ослободе турског ропства. Рад око тога трајао је такође једно столеће. На ту врху обраћали су се свима хришћанским владарима и ступали с њима у преговоре, а највише са суседним римским царевима и угарским краљевима. Почетак је учинио Јован, а своје путовање у Русију платио мученичком смрћу Гаврило 1659. И овамо и овамо обраћао се Арсеније III., који је на крају год. 1690. сам испред турског мача с владиками и свештенством добар део народа превео и моћи светитеља српских пренео у земље угарске круне.*)

Даља судбина овога дела народа, који сачињавамо ми сами, довољно је позната: с тога је нећемо ни налагати. Исто је довољно позната историја дела оног што је остао на старом огњишту: браћа у Србији, ослобођени не без вере у Бога и његову велику правду, јер су се подигли били такође „за крст часни крвцу пролевати“ истом по што се показало да су томе „ради Божји угодници,“ и пошто најпре „небом свеци сташе војевати,“ — они у Србији, рекох, већ се близу сто година радују домаћој управи у држави и цркви, а сада раде, да и браћа у Турској добију народне владике. Но морам нагласити, да је идеја религиозна и хришћанска била оно знаменје под којим смо се ми овамо иселили: имамо даље и ми свој исход — ἔξοδος, јер је извршен од поглавица црквених, и патријарху је на руке управљено прво писмо Кесара Леополда угарског краља од 6. апр. 1690. год., заједно с првом привилегијом издато, и пуно обећања Његове ц. и кр. милости, као што нас је и прихватио под своје моћно крило, и признајући осведочену верност српског народа. Он и његови наследници давали нам заштиту и автономију, која је имала садшто и политичан карактер, а данас нам је уједначена на пољу цркве и школе. Још више. Патријарси су и владике српске овамо за 200-годишњег нашег боравка подизали и подржавали садшто по читаве регименте и војске, ако је затребало краљу и господару — готово као у Црној Гори, којом су преко 300 год. управљали такође владике, и одкуда је и наш Мојсије пореклом и узео име Чарнојевић, те га онамо и зову Арсеније Бајица.

Али, хвала Богу, давно су минула она немила и немирна времена, и од 1790 кад је стављен одлучан захтев, од 1864/5 пак фактично ми се бавимо главно организацијом наше народне просвете, о слободном уређењу цркве и школе, те првобитне сврхе и погодбе

*) Илариона Рувараца, Пећки патријарси.

нашега доласка овамо, и то у духу религиозном, у духу хришћанском, у духу православном — право Савином. А да како ћемо друкчије? тако и треба; карактер наше просвете мора бити религиозан, и мора моралан што је нераздвојно, јер се, као што видесмо, и научно и исторички у опште, и историјски за нас, оправдава таки поступак, и сви елементи српске ућудности и народности: предања, обичаји, мисли, чуства, поезија народна српска, којој нема данас равне у свету, — све је то прожето идејом религиозном, и она сачињава душу народну, основ и темељ свега његовог духовног живља и бића. Темеље пак дрмати и мењати друге за нека нова стања цивилизације није савесно ни савесно, и биће опасно и опасније од свију криза, рата и преврата, као што смо и ми претурили катастрофе косовску и смедеревску, а промене основне идеје, идеје православне као народ, као Срби, не ћи извесно преболели. То некако инстинктивно предосећајући, ми сви, и они који мисле да иначе мисле, устајемо као један човек, кад нам се дирне у тај живаљ, у ту душу народну, једнодушно устајемо у њену обрану.

Ето какав значај има вера православна за српски народ; ето какву заслугу има Сава за утврђење Срба у тој вери и те вере међу Србима. Творце узвишених религиозних идеала поштује човечанство као богове, као синове божје и као његове пророке; а највећи међу људима они су, који, сами скроз проникнути таком идејом, кадри су собом и друге за њу задобити: њима се ми клањамо као божјим угодницима и светитељима. Сава је био човек велике душе и велика срца: душа му је тежила за небом, срце му је куцало за народ; отуд напослетке он се предаје сад испосничком и светитељском живљењу, аскиза, тој умној концентрацији, у којој прикупљаше снагу, необичну снагу, за рад, што га по том развијаше у корист и за срећу свога народа. Ово Савино испосништво собом је знак је његове светости, почем је аскитизам вазда био и сматра се елементом сваке религије, и нема знаменитијег религиозног покрета, који не би потицао од аскита. А задобивши автокефалност српској цркви, установивши српску јерархију, подигавши и уредивши српске манастире, који су као другима, тако и Србима у средњим вековима били средишта културе и књижевности, сам одличним својим радом и на овом пољу даваше образац писања у опште, и на то се употребом српско-словенскога језика, који је и по обновљењу литературе на овим странама дуго још остао средство саопштавања мисли и осећаја — Сава је тако постао српски просветитељ у потпуном смислу речи.

Наследници пак његових трудова, српски патријарси, архиепископи и митрополити по пресељењу, не само као носиоци религиозне идеје и начеоници српске просвете по дужности, него и спонтано, по својој љубави према цркви и школи, штитили су и пазили вазда овај наладињум народности нам речју и делом предњачећи у томе другим родољубима. Увиђајући јасно, као први представитељи хришћански 2. и 3. века, да кад је на реду обрана и заступство вере и имена према образованијим сталежима, припадницима других исповести, за ту сврху нису довољне туђе школе, — наше духовне старешине вазда су живо смишљали начине, како да дођу до својих нижих и виших училишта у којима би се знања предавала у народном и православном духу. У набрајање шта су појединце учинили за народну просвету ми се нећемо упуштати; то је тема нова и сахостална што захтева нарочиту расправу, а ово је дан Савин. Довољно је у опште рећи: тим самим што су били оно што су били, учинили су много, и да од наших 18 јерарха овамо девет њих је забележила историја нарочито као трудбенике око просвете народне, а двојица су одвојили што се тиче жртава принесених њојзи на олтар, и то: блажени *Герман*, који је у име своје и свога брата саздао ове дворе гимназија и богословији у Карловцима и оставио две мировинске закладе, и преузвишени *Георгије*, који је такођер из својих приватних средстава подигао српском народу и учитељској препарандији у Сомбору дивну зграду, под значајним и великим именом „св. Саве,“ а с не малом главницом основао фонд за потпомагање српских вероисповедних школа, три такве за живота свога и за здравља собом издржава, и друго, и друго, које је потпуно верно и достојно ме давно паложио неко (хвала му!) у напредном броју „Српскога Сиона.“ Ми се у признању свега добра учињеног српској просвети тиме, писцу онога са целим народом сасвим придружујемо, и дубоко клањамо светом патријарху. —

У народној песми, коју смо навели у почетку, господа српска, саслушавши како Сава брани црквену и народну политику свога оца, повика сва у глас просто и лепо: „Просто да си Немањићу Саво! Проста душа твојих родитеља!“ и т. д. На дај да и ми, многопоштована српска господо и госпође, на крају моје слабе оцене живота и рада народног љубимца слично кликнемо: „Слава Сави Немањићу светитељу и просветитељу српском. Слава његовим достојним наследницима „који бише на и преминуше.“ Слава Његовој Светости патријарху *Георгију Бранковићу*, који словом и делом тако обнавља успомену Савину. Слава им!

Говорио **В. Вујић** проф.

Реч на опелу

† јереја **Стевана Шимића**

пароха Старо-Пазуваћког.

Говорио: **Милан Поповић**, свештеник.

„Кад престь, кад пипаљ, кад сѣнь.“

Оно чело на коме је све до јучер исписана била мудрост и разборитост, — данас је хладно леденo. Оне очи, које су све до јучер биле одсјај душевних му врлина: благости, нежности и доброте, данас су заклопљене. Она уста из којих је све до јучер излазила: тиха, мудра и одмерена реч, занемила су. Оне руке, које су све до јучер нејаку децицу своју, — а сада јадну сирочад — хранише, које су свете тајне и благослов народу свом давале, данас су прекрштене хладне на леденим грудима му, у којима је све до јучер куцало: честито, поштено и добро српско срце.

Тужни зборе! Стевана Шимића, честитог пароха ове честите и отмене општине, нема више међу живима, нестало га је, — умро је. Ми речи његове, гласа његовог, вигда више чути нећемо. Још само данас, при овом последњем растанку нашем с' њим и последњу поруку поручује нам наш драги покојник, те кроз свету цркву нашу ове нам речи кличе: „Запамтите се за мном о, браћо и другови, сродници и познаници, јер јучер се разговарах с вама и гле изненада нађе на мене страшни час смртни“.

И заиста, тужни зборе, може ли човек, а да не тужи и не плаче на гробу? Тешко. Таква је природа наша да се сама по себи одвраћа од гроба и трулежи, такови је траг саме смрти да гдегод се она појави оставља за собом свуда и свагда само: тугу, јад и жалост. Стога су на гробу уздисали и сузе рониле и такови људи, који су остављали на страну све оно, што је земаљско и телесно, па су с радошћу очекивали онај будући, небески, вечити и духовни живот „Плачем и јецам, када и помислим на смрт“ пева св. Јов Дамаскин. Може ли човек а да не тужи и не плаче на гробу? Не може. Јер када размисли о животу и земаљској судби својој, увериће се, да је живот човечји то исто, што је пољска трава и тробни цвет, који својим угодним мирисом данас сваког к себи привлачи и уживање му пружа; — а сутра: прецвета, увене и нестане га, као да га никада и не беше. Па и сад у овој прилици, тужни зборе, када видимо пред собом отворен гроб, који ће за кратко време у своја ледена недра примити нову жртву неумитне смрти, те када нам тужни одјек звона, плач сродника и пријатеља и прквена песма туговања у срце продире; — онда заиста и ми морамо да се заплачемо на младом и прерано гробу овом, морамо да се заплачемо на разваљинама прошлог живота човечјег, те у тој тузи и јаду својем заједно са Јов. Дамаскином морамо да из дубине тужне душе своје завапимо оне, још тужније речи: „кад престь, кад пипаљ, кад сѣнь,“ — Све је прах, пепео и сенка.

Али хоћемо ли се ми сасвим предати тузи, плачу и жалости без утехе? Не, — јер плакати и тужити без утехе значило би: побијати достојанство свете вере и цркве наше православне, која је пуна утехе и уздања за будући вечити живот; те и нас данас у преголемој тузи нашој за драгим покојником теши са овим речима: „блажен је пут, којим данас иде душо, јер ти је спремљено место одмора.“ И заиста нам мили покојник данас преко гроба свог одлази у место вечног одмора, у бољи и трајнији свет, „где нема болести плача и уздисања“ и где ћемо се и ми сви са милим и драгим својима за вечна времена састати. Јер земаљски наш живот нашта друго није до ли сен и сан; земаљски наш живот јесте привремено путовање наше на земљи где смо сви ми страни и привремени; а небо, то је наша истинита и вечна постојбина.

Тако нас, тужни зборе, теши св. црква наша у големој тузи за покојником. Но ми, као људи по слабости својој не можемо да одолемо срцу свом, не можемо да ублажимо тугу која нас поражава. Јер неумитна смрт покоси један живот

још у младом добу свом у најбољој снази мушкој. Неумитна смрт отрже из наручја верне љубе вреног супруга, из загрљаја миле и нејаке дечице брижног оца и хранитеља, из нежне сестринске љубави нежнога брата — брата јединца. Неумитна смрт отрже из средине духовног стада — духовног пастира, пастира доброг, који и душу своју полагаше за своје овце, за народ свој; — а из круга пријатеља и познаника отрже искрена и верна брата и пријатеља. Тај догађај, тужни зборе, обмањује и наше чувство, поражава наше осећање, измућава наше сузе.

А шта ћу да вам речем о животу драгог покојника? Били смо све до скора у околини његовој; гледали смо га до јучер у средини својој. Слушасмо његову мудру и одмерену реч, гледали смо његову нежност према својој породици, а срдачну искреност и доброту према својим парохијанима, према својим пријатељима и познаницима; чиме је драги покојник код свију и сваког опште поштовање и љубав стекао умсо.

Промисао божји тако је одредио, да је покојник цео свој кратки јавни живот и делање, — започео па и завршио овде у овом месту у овој честитој општини. Као свршени богослов године 1884 задобио је љубав и поверење ове општине, која га је и за свога пароха изабрала. У томе великом и тешком делу свом, у томе светом и огромном позиву свештеничком, који обухвата унутрашњи и спољашњи живот човечји, небо и земљу, време и вечност; — показивао се наш драги покојник увек у првим редовима војника Христових. Веру и цркву своју неизмерно је љубио и до конца кратког живота свога, верно јој је послужио. Своју је паству ревносно речју јеванђелском учио, бодрио и на пут спасења изводио. Својим милозвучним и пријатним појењем при св. богослужењу, умео је душе верних Христћана до највеће побожности побудити. За време свог кратког века, дакле, као предни радник на њиви Господњој, ревносно је уклањао са ње кукољ, те је на истој здраво семе сејао, и од тога је семена заната и многи плод пожњео. Са тих својих врлина, као свештеник и грађанин умео је код свију и сваког љубав, поштовање и уважење задобити, те је од свега котара нашег у више пута за члана жупанијске скупштине бирап био, те је у још младом добу свом чашћу конзисторијалног члана удостојен; те као такав, а са ревности своје свештеничке од Његове Светости патријарха нашег Георгија и црвеним појасом одликован био.

У домаћем животу свом, као домаћин управљао је домом својим тако, да је сваком за узор послужити могао. Није било познаника, пријатеља му или странца, који је само ма и један пут у дому покојниковом био, а да није похвално пријатност и гостољубље његово, а да се није задивио доброти и свима врлинама његовим.

А како ћу сада тужни зборе, да се дотакнем најнежније особине у карактеру покојниковом, — његове најосетљивије брижљивости према породу свом, према милој и нејакој дечици својој. Обузет том нежном брижљивошћу према породици својој; готов би био да и од својих уста закида, како би само дечицу своју сходно свом достојанству изучио и васпитао, те тако кас свршене људе, предао српском роду свом, да као и његови синци користе му, коме су по својим силама користити — и дужни.

Но наш покојник у свом јавном животу није био тако срећан да као пастир духовни — свештеник народни, остави за собом много година свога јавног делања; није био тако срећан да у свештеничком чину сединама украшен, потпуно пожње и плодове ревносног свога рада у винограду Господњем. У домаћем пак животу нето тако није био срећан, да као отац види и дочека своју дечу као свршене људе, да од својих нејаких синака види одрасле сине соколове, који би му у његовим старачким данима и сва радост, утеха и потпора били. Он то све не дочека, — „**князь найде на него страшныи часъ смертныи;**“ изјасната неумитна смрт, као једним ударом одузе му и ту једину највећу и најсветију радост земаљску. Као што сунце мирно у тихом и величанственом сјају после благодетног дана, за море заиђаи, да се у дубокој ноћи одмори; тако је и наш мили покојник тихи и скромни земаљски живот свој закључио. Тако, да ће данас покрити ледени гроб оног, који је до скора беседовао, лежа ће у гробу безгласан, без душе, без речи; неће више живети у нашој средини овде на земљи наш добри пона Стева. Њега не моћоше више задржати у средини својих ни најнежније молбе супруге му, ни тужни плач нејаке дечице — сада једне сирочади —, ни јаук мило му сестрице јединице.

На чиме још, тужни зборе, да умалимо тугу своју за нигда незаборављеним покојником? Се-

њањем на њега, на његову њежност као супруга, на његову брижљивост као родитеља, на његову искреност и доброту као пријатеља, на његово одушевљење за све оно, што је лепо и племенито; и у оните на његово лепо име, које је овде међу нама за живота свога стекао.

А како ћу посебно тебе да утешим ожалошћена и уцвељена супруго са нејаком дечицом — са сирочадима? Ја сада, у овом тренутку, када сам и сам големом тугом за искреним другом и пријатељем, — сломљен и поражен, немам реча да вам у превеликој тузи и јаду вашем утехе пружим. Тешите се, тешимо се сви оном снажнијом — оном небесном утехом, а та је: да је воља Свевишњег Творца, — драгог нам покојника после дуге, мучне и тешке болести, преселила у овај други бољи свет: „**идѣже нѣсть болѣзнь, ни печаль, ни воздыханіе.**“

А сада, тужни зборе, над овим још тужнијим одром смртничким, за успомену последњег земаљског растанка и вечног покоја душе покојникове отпојмо тужну опроштајну стихиру: „**пріиди́те, послѣдніе цѣлованіе да́дим кра́тіе оумерше́мѹ, благода́рящи Бо́га.**“

Амин.

Допис

Панчево. *(Нови државни закони. Имена будуће Српчади. Крштење људства. Црквене прописи. Коришћење матурешки).* Има томе сто већ пуна три месеца, од како нови државни закони у живот ступише, те их и наш народ у крајевима, за које ти закони обавезну силу имају мора вршити. Није наше на ову месту расправљати у колико ти закони стоје у опреци са науком наше св. православ. цркве; овом приликом ради смо, да прикажемо прве појаве из живота црквено-народног, прве утиске и осећаје, од како нас ови закони на њихово вршење примораше. Поред све, заиста оправдане зебње и страховања нашег, по сред прилика и неприлика у којима се крећемо и живимо ми, можемо с пуно утехе и задовољства рећи, да је народ наш вршећи државне законе, вољно, савесно и милимице испуњавао у свима случајевима све оне прописе што их у таким приликама од њега иште с једне стране његова св. вера и црква, а с друге, његова свест и савест српска. Свештенство је од своје стране удвојило опрезност, пажњу и љубав према народу, те је живом речи и поуком у цркви, савестом и разговором по домови и крсним славама, у свакој прилици у довољној мери народ поучило, шта му и како му ваља радити, да се не би огрешио о државни закон, а још више о закон своје цркве и образ српски, а народ је драговољно у свима приликама послушао глас и савет свога свештенства, те се према томе, и као хришћанин, и као Србин и као грађанин, узорно држао и владао. Сви бирачи парови одговоривши дужности својој, за које их нови држ. закони примораше, вољно су и радо извршили и све прописе св. цркве. У случајевима мешаних бракова пошло је свештенству за руком, те су све невесте других вера пре венчања примиле православну веру, а тиме су отклоњене све оне последице, које би могле и морале потећи из мешаних бракова, а биле неповољне, шта више штетне по домаћи, верски и породични живот дотичних брачника. Ниједан случај није био, да се жених у ствари своје женидбе одонео, те у пост ушао; на ову околност, по рачуну времена према држав. закону, народ је у напред у цркви пажљивим учињен био. Државном матричару у женидбеним приликама пили су парови у простом, обичном оделу; и по обављеном грађанском браку, разилазиле су се странке свака својој кући, до времена црквеног брака и благослова.

У погледу *рођења* и *крштења*, свештенство је још обазривије поступило. Народ је одмах дозвано свештенику и пријавио случај рођења; овај је знаменовао и договорно одредио дан крштења, а том приликом учинио како родитеље тако и крштене кумове пажљивим, да деци, оудуној Српчади изаберу лепа чиста српска имена која се неће моћи превести. А да овај посао лакше буде, свештенство је израдило списак новијих српских имена, те је набављени књижицу државног матричара, коју је за ову ствар израдила академија мађарска, а у којој су како српска, тако и румунска и слов. имена на мађарски преведена, према истој књижици, сва она имена која се могу на мађ. језику казати и уписати елиминирало, саставивши именик најчистијих имена, која кумови по савету и замолби свештеника бираху и даваху. Одмах по крштењу, уручи свештеник дотичном родитељу литографисану исказницу, о дану рођења, крштења и *имену* дечијем са напоменом исписаном на исказницу, да је држ. матричар дужан, на основу закон. чл. XXXIII. од 1894 г. §. 19. име детиње, онако уписати, како то жели и диктира родитељ; не

учинили тако, остаје му право жалити се надзорној власти, па и грчком суду. С том изказницом иде родитељ држ матричару и пријављује име свога детета, а овај већ по изказници види да и свештеник води рачуна и контроле о његову раду и да је странки закон протумачио. Угледа и сномена ради бележимо имена будуће Срнчади, од како је држ. закон о вођењу матрика у живот ступио, с напоменом, да до селе нема ни једног старог имена. Ево тих имена: *Боривој, Велко, Душан, Жарко, Иван, Љубиша, Милан, Милорад, Милутин, Миливој, Огреи, Славко, Светолик, Светислав, Радослав, Чедомир* и т. д. — *Вера, Видосава, Вукосава, Даница, Даринка, Добрила, Десанка, Бојана, Босиљка, Гордана, Јелисава, Љубица, Косара, Иконија, Јованка, Милисава, Невенка, Смиљка* и т. д.*) Овим начином постигнућемо, да се у нас одомаће наша лена, чиста српска народна имена, пуна љубави и милоште, да нам име неће нико моћи извртати и ілоначити, а довићемо и до оне толико жељене тежње, да се отресемо туђинштине и именданова, те ће крена слава у нас засијати лепшим сјајем и значајем.

Наше *број но крстоње* може нас хвала Богу за прошлу годину задовољити. Родило се м. 145, а ж. 142 = 287. Умрло: м. 136, ж. 120 = 256; више рођених 31; с придошлима 61. Венчало се 54 пари, сви једне исте вероисповести. Из римокатол. вере у правосл. веру преведено 3.. Исповедило се и причестило м. 1425, ж. 1740 = 3165. Похађање богослужења било је задовољавајуће, а особито о великим празницима. Да би верним омилило полажење св. цркве и службе божије с једне, а друге стране одговорило светом и узвишеном позиву, свештенство је у току прошле године (као и до сад прошлих година) ревно проповедало слово божије у обема парох. црквама о свима *Христов, и богор. празницима, сваке недеље* за време ускршњег поста, као и *недељо* од ускрса до Духова, и о *свештељским* празницима, а сваке године по једанпут и на гробљу о *бурбеву дну*.

У току прошле године, о ускршњем посту, посетио је наш град, кортеж назаренски, у цељи и намери, да проповеда своју науку и заводи и обмањује наш свет, неки Мита Павков, родом из Бечкерека, а по боравку из Ход Мезе Вашархеља. Одмах првих дана најмио је стан, те је с вечера и ноћи прикупљао у горњем крају варошн свет наш, и почео га својим начином просвећивати тако, да је одмах други дан по његовој проповеди, свештенство за њега дознало, јер су из то неки слушаоци његови сами свештенству долазили и жалили се. Свештенство се одазвн, те једног дана на брзо за тим, дошле у вече оде сво лажи-проповедннку, затече га у излагању и тумачењу св. писма, те га питањима пред гомилицом његових слушаоца, већином еиротиње и љубопитљиваца, толико обеснажи, да су му и слушаоци сами провидили праву цељ и намеру, а слушаоце посаветује свештенство и упозори да се чувају оваких луди, те да своје ма и љубопитство не засићују на оваким изворима, који му могу срце и душу отровати. Ово је све имало успеха, јер је корте и назаренски после два дана оставно варош, а пуз то му је на пријаву свештенства и полит. власт дала осетити, да се што пре уклони. Што се самог назарепства тиче можемо са задовољством рећи, да малени број њихов овде никако не расте, шта више за 3 су душе онали, које су се вратиле својој вери и браћи.

Нека нам овом нашем извештају не замери ни поштов. уредништво овог цењеног листа, ни поштов. читаоци, који овим речима буду пажње поклонили, јер речи ове нису потекле из неке самохвале; мисао је та далеко од нас. Ми држимо, да би оваки и овим подобни извештаји требали, у органу митроп. наше да потеку са свију страна, те да добијемо слику нашег живота која би нас не само интересовала по читаоу, но нам казивала какви смо и какви треба да смо сви и свуда, нарочито, данас, кад што по реч, треба и глуви да прочују и слепи да прогледају, те да уоче све оне тешке прилике и неприлике што се витлају над главом нашег бедног народа, те да свак на својој пошти порадимо вољно, сложно, свесно и савесно на свему ономе, што се клони добру према највећим светињама нашим: св. вери и имену народном.

*) Чисто српска та имена набројана су и у 32. броју о. л. из прошле године. А штампана су и у календару српске манастирске штампарије за прошлу годину

— Ур. —

Карловци 31. јануара 1895.

Наш комуникс у прошлом броју коментарисан је на разне начине, и ако је потпуно јасан. Њиме је побијена вест; као да је Његова Светост, преузвишени г. патријарх Георгије „поднео пријаву за сабореки састанак,“ те вест:

као да ће „наскоро плићи у тој ствари и краљево српске и одобрење.“

„Наше побијање тих вести основало се на истини, дочим су се саме те вести основале на погрешној информацији. А да је та информација била погрешна, те и непоуздана, доказује се тиме, што је односна пријава или представка ради сазивања сабора одаслана *пре крају прошле недеље* што овим и саопштавамо.

Хоће ли се сабор састати, и у који дан — о томе *ми* не можемо чинити *пре времена* саопштења, па ма се те вести и у будуће морале читати најпре у „Кезлеју“

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Посета високопреосвештеног г. епископа Јеремије у богословији.**) *У* четвртак чинио је високопреосвештени господин епископ *Јеремија Мађаревић* посете у Карловцима, дошавши у пратњи протосинђела г. Лукијана Богдановића најпре у богословски завод. На улазу дочекао је високопреосвештеног госп. епископа садањи ректор богословије, прота Вучковић и увео је високог посетника у собу управе богословије, где је Његово Високопреосвештенство наволило милостиво и врло повољно паразити се о досадањим трудовима и настојању ректоровом и охрабрити га и за даљи рад у досадањем правцу. По томе је високопреосвештени госп. епископ изволио ући у збориницу, где су му се сви професори поклонили, и он их са неколико љубазних и очинских речи ословио. Одатле је Високопреосвештени, са својим пратиоцем и свом професорском колегијом, пошао у дворану прве године, где су били скупљени сви слушаоци богословије. Улазећи у дворану поздрављен је Високопреосвештени са песмом „не пода ети“, а након песме обратио се Његовом Високопреосвештенству ректор са поздравном речи, у којој је, представивши Му слушаоце богословије, наду народа српског и православне цркве, замолио свети архијерејски благослов за слушаоце. Очито дирнуто, Његово Високопреосвештенство правим и искреним родитељским тоном проговорило је неколико речи слушаоцима, благосиљајући их и препоручујући им, да са науком чврсто се прилубе и религиозно-моралном животу, јер је само тако могуће успешно деловање свештенико. Мудре речи Његовог Високопреосвештенства учиниле су на слушаоце дубок утисак, чему је доказом било одушевљено „живио“, са којим се слушаоци одазвање. Опет песмом „не пода ети“ испраћено је Његово Високопреосвештенство из дворане и вративши се у професорску збориницу најсрдачније се опростило са професорима, а налазећи из завода прошло је Његово Високопреосвештенство кроз редове слушалаца, који су поздрављајући и кличући „живио“ испратили својега владику.

Није могуће да оволика љубав и пажња са стране високопреосвештеног господина епископа *Јеремије* не донесе заводу нашем богословском користи и плода у срцу свију који су у њему. Ј. Д.

(**Високопреосвештени епископ будимски Јеремија Мађаревић**), одслужио је у прошли четвртак: прву, а на Сретење другу своју архијерејску литургију, у карловачкој саборној цркви и извршио у званичном делу саопштена руконоложења.

Високопреосвештени одлазаи сутра браним возом у Пешту, где ће га, као што чујемо, на жељезничкој станици дочекати српска православна црквена општина, а по дочеку отпратити у кућу високопреосвештеног господина епископа. У уторак и среду чиниће Високопреосвештени посете у владиним и другим вишим круговима, а у четвртак после подне у два сата, кренуће се високопреосвештени епископ, колима, у своју резиденцију у Сент Андрији. Као што дознајемо спрема се новоме Епископу-Дијецезанију сердачан и свечан дочек у Сент Андрији, који ће отпочети са дочеком већ у Калазу и Помазу.

Високопреосвештеноме г. епископу *Јеремији* желимо срећан пут и одлазак у своју дијецезу, а епархији будимској поздрављамо долазак добро позвајтог јој Архипастира са уверењем, да ће га епархија његова дочекати раширених руку као што јој и он долази отворена и пуна срца.

(**Рашко-призренски митрополит Дионисије**) посвећен је 25. јануара о. г. у Цариграду. Посвећење је извршио св. Васељенски патријарх цариградски уз садејство чланова св. Синода. Посвећењу је присуствовала и сва српска колонија у Цариграду. Краљ Србије, Њег. Вел. Александар I одликовао је високопреосв. г. митрополита Дионисија орденом белога орла првог степена.

(**Радња епарх. власти у Нов. Саду.**) *П. Епарх. административни одбор бачки* одржао је дана 18./30. јануара о. г. до подне своју седницу, у којој је између осталога, решено: Уаст је на знање отпис висок. кр. уг. министарства којим се потврђују правила стипендијске завладе Јефте Михајловића Јанковог у Сомбору, те ће се са клаузулом одобрења снабдевена три примерка цркв. општини тамошњој, као руководећи исте завладе, доставити на даље сходно поступање. — Уаст је на знање и објављење се цркв. општини у Н. отпис истог министарства, којим јој је подељено 200 фор на куп земљишта за парох. дом — Није одобрен закључак братства мањ Конила којим је манастир на грађење жељезничке пруге Нови Сад и Тител 3000 фор. вотирао. — Изјављење пароха у Н. на жалбу тамошње општине због наводно силних и неоправданих одправака око парох. дома уаст је на знање и жалба одбијена. — Одобрен је као председника у Г. К. — Снабдевене су клаузулом одобрења некоје брисовне дозволе, које су црквене општине у М. В. и К. биваим дућанцима својим издале. — Жалба пароха у ДСИ. против тамошње црквене општине због неуредног плаћања плате и ставарине, и опет жалба исте општине против на-

роха због наводног отечитавања, да се црквено-општински рачуни у ред доведу и др., издата је надлежном окр. проти на изнијај и извештај — Ј. Мл. Ј. пароx у М. одбијен је са молбом, да ју се дужуйна епарх. фонду 133 фор 33 новч опросте. — Против црквене општине у С. паређена је истрага због непзвршавања овоодборских наредаба. — Одобрено је црк. општини у Т. отварање сталног црквено-општинског знања. — Одобрен је избор $^1/_2$ скупштинара у Г. а уложени призив против истог избора као неоснован одбијен је — Није дозвољено истој општини, да одвоји један дес од дворишта пароxстана ради зидања на њему нове школе. — Одобрени су црк. општини у Ст. Б. неизбежни накладни трошкови при оправљању пароx. дома Дозвољено је црк. општини у М. да градњу новог иконостаса у тамошњој цркви приступи — Није одобрен кључ за разрез парохијала, што га је установила црк. општина у О. — Молба црквене општине у Ст. ради продаје старог гробља уступљена је конзисторији на надлежно решење. — Одобрен је црк. општини у Ж. куп четир јутра земље и односни купопродајни уговор снабдевен са клаузулом одобрења. — На молбу црквене општине у П. затражена је политична ексекуција против тамошњих нехатних пароxијана. — Дозвољено је црквеној општини у П. С. да незако ништо укупљену своту од 381. фор. 21 новч. у ниe верозак. приноса и старих саб. трошкова дотичнима поврати, јер ће се исти приноси на други начин отплатити. — Није дозвољено црк. општини у Ј. да свој капитал који је досад у тамошњим штедионицима са 4% указивен лежао подигне и сама по 6% камате појединцима издаје, но је упућена, да од дотичних новчаних завода затражи на уложени капитал као сталан улог, већу камату. — Одобрен је избор $^1/_2$ скупштинара у М. — Одобрен је закључак црквене општине у Б., да своме пароху Ј. В. П. (за благодарности, што је великим и неуморним трудом назначо доказе, да је тамошњи наčелстрат дужан и срп. вероисповедну школу надзиравати) ad personam повиси плату за 120 фор. годишње. — Одобрен је избор потпредседника, четворице скупштинара и једног члана м. школ. одбора у Ст. П., као и закључак исте општине којим се установљује кључ за разрез парохијала — Дозвољено је црк. општини у ДСН. да може купити Вертхајмову касу. — Изјављење црквене општине у С. на жалбу тамошњег бившег тутора Ј. А. узето је на знање, а жалба одбијена. — Поводом извештаја исте општине о избору потпредседника и уложеног призива против истог избора — позвана је општина да претходно извести одбор овај и о избору председника; уједно је исто поучено са строжијим последицама ако и на даље буде нехатна у вршењу својих дужности према претпостављеним влаштва. — Дато је сходно упутство црквеној општини у Б. у погледу држања председникова прева нечлановима црквене скупштине и црк. одбора, ако би исти хтели у скупштинским седницама пред проузроковати — Упућена је црк. општина у Б. на извршење датог јој но још не извршеног налога овог одбора у погледу приноше тамошњем умировљеном учитељу А. Ј. — Призив Л. М. и другова из Б. против окостр. одлуке бр АО 80/36 ex 1895. повраћен је призивачима као закашњен. — Исто је тако повраћен као закашњен призив М. М. и др. из П. против обављене и од одбора овог потврђене реорганизације тамошње црке скупштине. — Услед поднесеног призива Н. К. М и другова из М против обављеног тамо избора црки тутора — позвана је тамошња црк. општина, да поднесе извештај свој у том предмету. — Исто је тако услед односног призива позвана црк. општина у Т. да поднесе извештај свој о обављеном тамо избору једне трећине скупштинара и половине црки одбора

Одобрени су прорачуни за 1896. г. без примедаба и исправака и то: срп. правосл. цркв. општине Ковиљ Сент Иванске, Ст. Керске, Шандорске, Новосадске, Петровоселске, Ст. Бечејске, Фелдварске, Сенћанске, Суботичке, Мартоношке, Брестовачке, Ст. Врбашке, Гардиновачке, Сегединске, Јегарске, Ст. Сивачке, Бајске, Лалићке, Ст. Шовске, Турјске, Ст. Футошке, Ст. Палапачке, Кулинске. — Одобрени су прорачуни са исправком неодобрених потреба и то срп. прав. цркв. општине у Молу, Кању и Госпођинцима. — Одобрен је прорачун тителске срп. прав. црква. општине са исказаним мањком, и дозвољено исто, да ради покрића тог мањка зајам од 1740 фор. 28 новч. може подићи из новчаног завода. но да исти зајам, у току ове године засигурно вратити има. — Пивачке црки. општине прорачун за 1896. г. као непотпун враћа се натрат с тим наложи, да за подизање својих потреба нов прирез учини. Изаслани су преч. господ. Милан Ћирић окр. протопрес. и Др. Лаза Станојевић да рачуне епархијског фонда бачког од године 1895. у канцеларији епар бачке испитају и о томе свој извештај поднесу: — Одобрени су рачуни срп. прав. црки. општине у Суботици од године 1884., 1885., 1886. и 1887. и упућена је иста, да даље своје рачуне до краја 1895. г. у року од 2 месеца дана за навесно поднесе Одобрени су рачуни закладни пок. Јована Остојића и жене му Терезије Зозук од год. 1893. с тим, да се један примерак истих рачуна високом кр. министарству богочастн у Будим-Пешту на више разматрење и одобрење има подастрети. — Одобрен је рачун срп. прав. црк. општине у Жабљу од године 1894. — Одобрен је рачун срп. прав. црква. општине у Петровом селу од год. 1885. с тим, да тамошња парох има накнадити, овај више подигнути хонорар од 216 фор. — Упућена је иста општина, да на добу јароике земље предузимених 188 ф. 50 нов. од дотичних дообања укупити има. — Одобрен је рачун школског фонда исте црквене општине од г. 1893. с тим упутством, да неоправдане расходе у износу од 6 Ф. 75 нов. од дотичног црквеног благајника има укупити. — Рачуни Петровоселске црк. општине од године 1893 и 1894. — и Станишићке црк. општине рачуне од г. 1894. враћени су истима натрат, уз примедбе рачуноревизора, ради допуне. — Одобрен је рачун црк. општине у Вилову од г. 1894. — Одобрен је рачун школског фонда у Бо-

ћани од год. 1894. — Одобрен је рачун Сенћанске црк. општине, као рачуни закладни пок. Ђене Бранковићког и гробљанске капеле од године 1894. — Одобрени су рачуни црк. општине у Мартоношу од г. 1894. — Одобрени су рачуни Чуругшке црк. општине од 1886. до 1889. — Одобрени су рачуни црк. општине у Локу од године 1892. 1893 и 1894. — Одобрени су рачуни црк. општине у Ст. Врбасу од г. 1894. — Наређено је допуњење рачуне манастира Бођана од г. 1893. високосл. Саборском Одбору у Карловцу на више развитьење и одобрење подастрети.

(Радња епархијских власти у Темишвару). *I. Епархијска конзисторија темишварска* држала је редовну седницу своју дана 16. (28.) јануара 1896. под председништвом Његовог Преосвећенства господина Никанора Поповића, епископа дијецезана и решила је између осталих и ове важније предмете: Постављен је чланом закупном конзисторијалним јереј Милан Жан, администратор парохије у Мехали. — Узета је на знање од високог кр. угарског министарства богочасти и јавне наставе у Будимпешти приношена наредба министра унутрашњих послова, министра правосуђа и министра за богоштовље и јавну наставу у предмету завршена зак. чл XLIII. ех 1895. о слободи вероисповести и саопштење се подручном свештенству на то наредбе ово, што је свештенству потребно да знаде. — Известиће се путем дотичног окружног протопрезвитера Ана Поповић, удова попадија из Мокрина, да јој је високо министарство приповиједа од 30 фор. подарило и на исплату дозначило. — Узета је на знање дотична решидба високопречасног срп. прав. митроп. црквеног савета у Карловцима у предмету рехабилитације овоепархијског конзисторијалног фискала др. Светозара Димитријевића у ово његово звање и учињена су тим поводом и у ту сврху сходна расположења, да се истоме задржана берива исплате и да му се односни списи предаду. — Учињено је стању ствари одговарајуће расположење у дисциплинарном предмету против јереја А. Ј. пароха у Е. — Закључено е, поведење истраге дисциплинарне против јереја Д Ж. пароха у Ш. због неких каноничних преступа и поверено је проведење исте на то одређеном изасланику — Извештено је подручно свештенство путем окружних прота о томе, да је упражњено место душепопечитеља у земаљској казионици у Вацу и да компетенти односне молбенице до краја фебруара по нов. кал. на епархијску конзисторију будимску управити имају. — Закључено је изаслати у Моновштар посебног повереника, да на лицу места извиди, како стоји тамо с богослужењем и с обављањем других обреда што се тиче језика, и извештен је о томе и преосвећени господин ром прав. епископ аradски, да може свог повереника на лице места изаслати, будући се верни туже, да се не врше установе односне добине погодбе између монаштарских Срба и Румуна у погледу језика при богослужењу. — Учињено је сходно расположење у спору јереја А. П. из Т. и јереја П. Ђ. из Ч. — Учињено је сходно расположење у стварн потраживања Феке Поповић против јереја В. П. из Ш., да би се тачно плаћање односне ренте осигурало. — Препоручен је подручном свештенству путем окружних прота мађарско српски и српско мађарски речник проф. Дере и Бранчића. — Дато је упутство срп. прав. црквеној општини у Бали у предмету тискања за матице крштених, рођених и венчаних као и за брачна изјављења. — Донесено је сходно решење на односну молбу Мије Темића и другова на Арада у предмету богослужења у неке празничне дане у Араду. — Одговорено је на допис кр. судбеног стола темишварског у предмету берива свештеничких и пашта. — Упућен је протођакон Ђорђе Зајски да ина и надаље врши катихетске дужности у манастиру Јосафатовог предграђа, у Визиторској треб. и трговачкој школи, у трговачкој и занатлијској шегртској школи у Темишвару, јер другог за то расположивог свештеног лица за сад у Темишвару нема. — Умољен је духовни суд епархије београдске, да нападн брачну ствар Косте Танасијевића и и Катарине Тиковић, обоје из Фабрике а венчаних у Београду без изданих у ту сврху потребних исправа од стране за то надлежног парохијског звања. — Одређено је потребно извињење у предмету избора црквењака у срп. прав. црк. општини у Срп. Чешеју. — Издата је на изјављење јереју Ђ. В. у Н. притужба против њега због неких тобожњих некоректности. — Учињено је сходно расположење у ствари разреза парохијала у попцу у срп. прав. црк. општини у Краљеву. — Одређено је поведење дисциплинарне истраге против јереја С. Ј. из С. и издати у ту сврху потребни налог. — Узет је на знање о извештај односног овоепархијског намесника о увеђењу јеромонаха Арсенија Путића у администрацију парохије у Ходмезе-Вашархељу и учињена су сходна расположења у погледу тамошње црквено-општинске управе, о којима је извештен градоначелник у Ходмезе-Вашархељу као и високо кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе у Будимпешти, знања ради — Одређено је освећење четири новосаграђена стола у женској препрати у св. цркви у Кетфељу. — Предложено је с препоруком на уважење високом кр. угарском министарству богочасти и јавне наставе осам молбеница, које свештеничких, које удових попадија, које црквених општина, ради подељења примерене припомоћи на државних средстава, што су уставним путем одређене у сврхе источно православне цркве у Угарској. — Решено је више ствари од мање важности.

II. Епархијски административни одбор у Темишвару држао је своју редовну седницу дана 17. (29.) јануара 1896. под председништвом преосвећеног господина епископа дијецезана и решио је у њој између осталих ове важније предмете: Постављени су чланови заменици епархијског административног одбора јереј Милан Жан, администратор парохије у Мехали и јеромонах Стеван Николић, управитељ манастира Св. Ђурђа. — Извештен је јереј Светозар Дражић парох срп. крстурски о данима, у које ће као члан овоепархијске управе имати долазити у односне седнице. — Саопштиће се

ДАЉЕ У ДОДАТКУ.

подручном свештенству путем окружних прота високи министарски отпис у погледу прехена, до кога се ће аустријски сребрни новци од 5 и 10 новч. примати као платежно средство, да свештенство верне своје о томе обавести. — Извештаје се срп. прав. црквена општина у Бегa св. Ђурђу о дуговини прописаној јој у име верозаконског приноса и саборских трошкова до краја 1895 године. — Подноси се високославном саборском одбору у Карловцима извештај у ствари наплате дуговина у име верозаконског приноса и саборских трошкова у подручју ове епархије. — Одређена је дистана једне пресуде епархијског административног одбора у Вршцу парохи ходошком Драгољубу Живковићу. — Одређена је нова организација црквено-општинске управе у Лукареицу и учињено је сходно расположење ради подношења рачуна о употреби неких прихода у истој црквеној општини. — Узета је на знање уплата односних прилога у овоепархијски фонд од стране неких црквених општина овој епархији подручних и учињено је сходно расположење, да се неуплаћени износи што пре у исти фонд унесу. — Издано је срп. прав. црквеној општини у Срп. Арадцу сходно упутство у погледу начина побирања парохијала и узет је на знање у новцу учињени разрез парохијала у истој општини. — Извештена је срп. прав. црквена општина као и парохијско звање у Тиса Св. Миклушу о кључу за разрез парохијала у тамошњој општини. — Препоручена је подручним црквеним општинама путем окружних прота мађарско српски и српско мађарски речник професора Дере и Брапчића. — Издан је сходан налог црквеној општини у Соки у предмету исплате набављених образаца за матице крштених, венчаних и умрлих, као и за брачна извештаја. — Узет је с одобрењем на знање извештај окружног протe вел. кикиндског о истраži проведеној, због пореда у срп. прав. црквеној општини у Срп. Црњи и одобрена су упутствено учињена расположења поводом у погледу тамошње црквено-општинске управе. — Одређено је извиђење пореда у срп. прав. црквеној општини у Елемиру и издан је потребан налутак дотичном овоепархијском изасланику. — Учињена су нужна расположења због исплате дуплог директног пореза и ексваленита за неколико залишних парохијских сесија, којих приходи у овоепархијски фонд утичу. — Узето је на знање неколико извештаја овоепархијских изасланика у неким стварима, да ће односним одлучним налозима што пре удовољити односно исте извршити. — Узет је на знање извештај срп. прав. црквене општине у Јозефову о одређеној новој организацији тамошње црквено-општинске управе. — Учињено је сходно расположење у ствари разреза парохијала у црквеним општинама у Соки, у Кетфељу и у Десни. — Предложиће се високославном сав. одбору у Карловцима представка срп. прав. црквене општине у Вел Бечкереку ради отписа неког износа дуговина прописаних у име верозаконског приноса и саборских трошкова. — Одређена су извиђења потребна на лицу места у Батањи и у Срп. Чењеју у ствари правилне манипулације с црквено-општинским иметком. — Дано је потребно упутство срп. прав. црквеној општини у Вежету у предмету дуговина саб трошкова и верозаконског приноса. — Извештаје се високославни саборски одбор о односним појавама срп. прав. црквених општина у Фењу, Кнезу и Срп. Св Мартону у погледу прописаног им верозаконског приноса и саборских трошкова. — Одређена је на тежењу односног извештаја дотичног овоепархијског изасланика о извиђењима, обављеним на лицу места нова организација црквено-општинске управе у Малом Бечкереку. — Донесена су сходна решења у ствари платежа доселе закључене на неке залишне парохијске сесије, којих приходи у овоепархијски фонд утичу. — Издано је потребно упутство срп. прав. црквеној општини у Најфалу у предмету тамошње црквено-општинске управе. — Поздата је срп. прав. црквена општина у Срп. Ст. Мартону, да поднесе извештај у ствари одржаване минуендо лицитације у сврху поправке тамошње св. цркве. — Издан је потребан налог срп. прав. црквеној општини у Варјашу у предмету разреза парохијала у новцу за тамошње свештенство. — У истом предмету учињено је сходно расположење и у погледу црквених општина у Сакаду и у Немету. — Учињена су сходна расположења и у неколико спорова међу неким свештеним лицима и црквеним општинама. — Узети су с одобрењем на знање одлуки закључни срп. прав. црквених општина у Мехали, Бегa Св. Ђурђу, Итебеју, Кнезу и Срп. Ст. Мартону, о предметима, који у дезинкорп. црквених општина спадају. — Решено је више жалучких ствари неких црквених општина.

(**Пожар у цркви**). Као што дознајемо, у красној, нове обновљеној цркви *митрополачкој* даско се са неважне пожар у св. олтару, који је почињо грдну штету. Загорео је орман са књига и скупоцених одежданијех, неке св. утвари, и скупоцено Јеванђеље. Штета је тим грднија, што је од дима и гашења пожара оштећена и унутрашњост самог храма.

(**Суд руског протојереја о пјенџу у саборној карловачкој цркви**). Руски протојереј у Пешти високопреч. г. Кардашевић, чује је писање у саборној карловачкој цркви на св. литургији при посвећењу новопосвећеног епископа будимског. Запитан како му се дошло, рекао је: „Заборавио сам за часак, да нисам у Русији“. Лепа похвала за певачку нашу оданду и жељна ревносна коровођу богослова г. *Владислава Бобербића*.

(**„Фонд св. Саве“ и „Матица Школска“**). „Србобран“ је одговорио на прошлу белешку нашу, која је написана поводом уводног му чланка у 8. броју. Одговорио је као оно мало љутито, и ако је тоне најмање повода било у нашој белешци. Шта му би? Ми не знамо. Али ето на одговора његa ми видимо, да „Србобран“ себи замишља „Матицу Школску“ данас сасвим друкчије, него што ју је препоручивао оноћад у уводноме чланку. Против „Матице Школске,“ која би била „средство преко кога би сваки крај и сваки Србин у унутрашњи могао према своме стању редовно прилагати у „Фонд св. Саве“; против „Матице Школске,“ која би наличила на оне

жиле крви које новац тече у „Фонд св. Саве“ као крв у срце.“ — ми нисмо никад ни рекли прослови. Таква „Матица Школска“ би могла бити у хармонији и са „Фондом“ св. Саве.“ Такву ћемо ју увек и желити и потпомагати. „Матицу Школску,“ каква се препоручује у уводноме чланку 8 броја „Србобранова,“ *и о којој је до сад била вобена реч*, одобрити не могосмо. Нисмо ни сами који ју не одобравахо. Поштована господа око „Србобрана“ су сигурно прочитала и 14 број „Бранника.“ И онда ће нам одобрити, што шпигар „Србобранова“ одговора прелазимо са осмејком. —

(**У гимназији карловачкој**) вежба се, под надзором *професору г. Милана Недељковића*, оркестар гимназијских ђака. То вежбање и резидет г. Недељковића показали су већ и свој успех. *Г. Недељковић* у договору са г. *Владиславом Бобербићем* приредио је за Сретење, после подне у 3 сата, један концерат, на ком је оркестар одсвирао 5, а певачка дружина отпевала 4 песме, на пуно задовољство свију присутних. Концерат је био бесплатан, без парочитих позива. Г. *Недељковићу* и *Бобербићу*, као и нашим младим свирачима и певачима, осим аплауса, којим је праћена свака свирка и песма, као награда може важити већ и она заинтересованост карловачке публике, која се несумњиво показала у одазиву њезиноме на одржани концерат. Мисао приређивања таких концерата је врло добра. Песма и свирка не остаје без утецаја и на онога који пева и свира, као и на онога, ко све то слуша. Забава и уживање у добром и лепом, не познаваја и не досиева на рђаво и ружно. Хвала г. *Недељковићу* и г. *Бобербићу*, а част нашој ђачкој омладини, којој је вештина песме и свирке жила и која у њој забаве и уживања налази. Надамо се ове школске године још којех концерту као што је био овај на Сретење.

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози

„фонду св. Саве“.

Бр. 7. *М. Ковиљић учитељ у Јарку на Сави* по закључку школског одбора — — — — — — — — — — 23 ф. — н.

Чист приход беседе, коју је приредила школска младеж са својим учитељем.

Бр. 8. црквена општина у Бачинцима 10 ф. — н. као други свој прилог

Из 5. бр. „Срп. Сиона“ — — 812 ф. 83 н.

Свега 845 ф. 83 н.

Новци су предани управи срп. нар. црк. фондова.

ОГЛАСИ.

С Т Е Ч А Ј 7 2—3

Услед оставке г. Петра Ковиљића учитеља, који је на комуналној школи у Омолици именован, овим се п о н о в н о стечај расписује. Годишња је плата у готовом новцу 400 фор. а. вр. четири ланца оране земље, која носи годишњу аренду до 100 ф. а. вр. и на коју учитељ сам порез плаћа, четири хвата тврдих дрва за своју потребу, 30 ф. у име школске послуге, 5 ф. у име паушала, слободан и н о в стан састојећи се из две собе, предсобља, кухиње шпаја и т. д. са баштом у износу од 200 □° хвати. Од погреба где буде позват добија за велики 1 ф. за мали 50 новч.

Учитељу спадаће у дужност, осим предавања по школ. уредби од год. 1872. опредељених наука, у цркви појати и свагда десну певницу држати, децу у њенију обучавати, поновну школу држати и при одборским седницама место перовође заступати бесплатно.

Молитељи имају добро инструисране молбене ће са нужним сведоџбама снабдевене на подписаног послати и доказати, да су редовно приправничке науке у Сомбору свршили и из мађарског језика испит положили.

Рок стечају траје до 11. (23.) фебруара 1896 год.

Из одборске седнице држане у Ср. Неузини 13 Јануара 1896. год.

Јован Петанек

парох. месн. школ. управитељ.

Ад бр. К. 1923 ex 1895. — 83 ex 1896.

Е Д И К Т. 14. 1—3

Услед брачноразводне молбе Лазара Радића из Иланче против супруге му Даринке, сада непознате боравишта — овим се позива речена Даринка, да у року од године дана, рачунајући од првог увртења овог едикта у новине, конзисторији овој или сама лично предстане или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена брачноразводна парница и без ње окончати.

Из седнице арх. конзисторије, држане у Карловци 18. (30) јануара 1896.

Архидијецезална конзисторија.

Ад бр. К. 1945 ex 1895. — 84 ex 1896.

Е Д И К Т. 15. 1—3

Услед брачноразводне молбе Ђорђа Стојковића из Срп. Прње против супруге му Милице рођ. Вукић, сада непозната боравишта, — овим се позива речена Милица, да у року од године дана, рачунајући од првог увртења овог едикта у новине, конзисторији овој или сама лично предстане или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена брачноразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 18. (30). јануара 1896.

Архидијецезална конзисторија.

Број Ек. 18. ех 1896

СТЕЧАЈ. 13 1—3

Овим се расписује стечај на парохију III. разреда у Јасеновцу.

Интеркалара нема.

Рок пријављивању до 14. (26.) Марта 1896.

Из седнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 18. јануара 1896.

Михаил
Епископ.

Ад К 89/37 ех 1896.

СТЕЧАЈ 10 2—3

Ради попуњења упражњеног места протопрезвитератског капелана у Сомбору, са којим је местом скопчана плата од 553 фор. која се из црквено-општинске благајне прима, и са ужи-вањем половине штале за ове дужности, које капелан сам обави — овим се стечај отвара.

Компетенти имају своје ваљано инструпране молбене потписаној конзисторији најдаље до 25. фебруара (8. марта) о. г. поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке држане у Новом Саду 18. (30.) јануара 1896.

Епарх. конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 5 2—3

По одобрењу епарх. школ. одбора будимског пед бр. ЕШО. 492/60 ех 1895.

Овим се поново отвара стечај на упражњено *учитељско место* верпоспеводне школе у *Ливоли* — барањске жупаније. Плата је учитељска годишње у готовом 340 ф. ав. пр. 6 (шест) јутара добре оране земље, на коју сам учитељ порез плаћа, 4 хвата тврдих дрва за своју и школску потребу; стан састојећи се из: 2. патосане собе, 2. кујне, шпајза, подрума шпале и уз стан врт од $^1/_2$ јутра; затим за перовођство 12 фор. а од венчаница, укопа и парастоса по 20 новчића.

Учитељу у дужност спада, како посведневну, тако и повторну школу по наставној основи за верпоспеводне школе од 25/IV. 1895. бр. III. С. 80/94. тачно вршити, у скуштт. и одборским седницама перо водити, у цркви појати; у појединим црквп. функцијама уз свештеника суделовати и дечу у појању обучавати.

Који жели ово место получити, дужан је доказати са молбеницим прилозима: да је Србин правосл. вере, да је учитељску школу свршио, и да има оспособљене из мађарског језика.

Рок пријави осам дана после трећег увртења овог стечаја у „Српскоме Спону“.

Молбенице имају се председништву школ. одбора доставити.

У *Ливоли*, (последња пошта Бездек.) 27. јануара 1896.

Црквп. Школски Одбор.

Ад К. 29/38 ех 1896.

СТЕЧАЈ 8 2—3

Ради попуњења упражњене парохије V разреда у Пирошу овим се стечај расписује.

Компетенти имају своје правилно инструпране молбенице путем претпостављених им власти најдаље до 25. фебруара (8. марта) 1896. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Новом Саду 18. (30.) јануара 1896. држане.

Епарх. конзисторија бачка.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту пукнуло, чиме се звони сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене познавена и много пута одливована

патентирана са отвореним одушкама, провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; **прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. па ниже има увек готових на стоваришту.

28 23-26 **Илустроване ценовнике и прорачуне трошк. бесплатно и франко.**

СТЕЧАЈ 12 2—2

Расписује се стечај на упражњено учитељско место у Српском Елемиру.

Са истим местом скопчана су следећа берива: 550 фор. у готовом новцу, 4 јутра земље, на коју учитељ плаћа порезу и остале трошкове, слободан стан са врло лепим и пространим вртом, 4 хвата сламе за земљи огреч.

Дужности су школском уредбом прописане, осим тога дужан је учитељ при сваком богослужењу у цркви појати, децу у црквеном појању обучавати, даље уз горе наведену плату и поучну школу држати и вршити дужност општинског перовође.

Разреде му школски одбор додељује.

Рок стечају за 6 недеља од првог увртирења овог стечаја у новинама.

Из седнице школског одбора, држане у Срп. Елемиру 21. јануара 1896. год.

Трива Суботин
председник школског одбора.

Ad K 80/37 ex 1896.

СТЕЧАЈ 11 2—3

На упражњено парохијско место при св. Претечевој цркви у Сомбору, са којим је скопчана плата од 800 фор., 300 ф. у име есепје и 200 ф. у име стана — овим се стечај расписује.

Компетенти имају своје правилно инструране молбенице путем својих претпостављених власти најдаље до 25. фебруара (8. марта) о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Новом Саду 18. (30.) јануара 1886. године.

Епарх. конзисторија бачка.

Ad K. 1788 ex 1895. — 36 ex 1896.

СТЕЧАЈ 9 2—3

Ради попуњења новоустановљеног ђаконског места у Сентомашу, са којим је скопчана плата од 400 фор. годишњих, но уз коју изабрани ђакон има изгледа на споредни приход у скоро истом толиком износу — овим се стечај расписује.

Компетенти имају своје правилно инструране молбенице путем претпостављене власти своје најдаље до 25. фебруара (8. марта) о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Новом Саду 18. (30.) јануара 1896. године.

Епарх. конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 4 3—3

Расписује се стечај са оставком упражњено учитељско место на срп. нар. вероисповедној школи Пивничкој с роком од 4 недеље од првог увртитева.

Плата је следеће: два ораћа добре ораће комасиране земље и припадајући јој јарош од $4^1/_2$ јутра à 1200□° и 100 фор. у готовом новцу. Слободан стан, са две собе, кујном, комором и шталом. Код стана башта, и једно гувно изван села. Од укона на који позван буде 50 новч., а на парастосу дужан ће бити учитељ бесплатно појати.

Дужности учитеља су школ. уредбом од 1872. год. прописане, у цркви десну певницу пјењем саступати и поучну школу држати.

Учитељ је уједно и црквени школ. перовођа и зато ће примати награду од 15 фор.

Државну порезу и еквивалент дужан ће бити сам учитељ плаћати.

Добро инструисане молбенице ваља упутити на подписаног м. школ. управитеља.

Из седнице м. школ. одбора држане 6 јануара 1896. године.*

Перовођа ad hoc:

Л. Димић
учитељ.

Тира Ђерић
м. школ. управитељ.

* Допуњени овај стечај важи, доклн су из стечаја у 4 бр. о. г. исте погодности и дужности крштавши перовође апостављене.

СТЕЧАЈ 6 2—2

Оставком г. Душана Мокића остало је упражњено учитељско место I. и II. разр. срп. осн. вероисповедне мешовите школе у Лалићу на које се овим стечај расписује.

Са овим местом скопчана је ова плата: 800 круна у готовом новцу, које ће изабрани у месечним ратама унапред примати, слободан врло угодан стан, 40 круна у име огрева и 400 □° врта ван села, од укона где позван буде 1 крун.

Изабраном спадаће у дужност поред свакидање наставе преко целе године недељом и свецем а за време ускршњег поста и средом и петком у цркву ићи и једну певницу држати. Првенство имају они који се буду лично пријавили.

Добро поткрењене молбенице ваља слати потписаном председнику најдаље до 7 фебруара 1896. г. по ст. календару.

Из седнице црквено-школског одбора држане у Лалићу 19. јануара 1896. г.

Срдан Увалић
перовођа.

Гавра Милин
председник.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уреднишшву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 8 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. VI. Број 7.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 11. фебруара 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Ад $\frac{\text{М. 615-623.}}{\text{Син. 38.}}$ ех 1895.

Дисциплинарна правила
за питомце монашке школе у манастиру Хопову.

Питомци монашке школе морају имати васда на уму, да сврха њихова васпитања у монашкој школи јесте правилно изображење њихова ума и срца према будућој њиховој светој служби цркви православној. Ради тога је сваки питомац монашке школе дужан непрестано развијати и јачати у себи љубав и оданост цркви православној, њеним уставима и обредима; неубати се у добрим хришћанским врлинама; узбуђивати у себи свест о важности свештенства и пастирске службе и будити у себи ревност, да добром вољом и од све душе посвети себе на ту службу, на коју се Божјим Промислом позива.

I.

Правила о религиозним дужностима питомаца.

1. Питомци монашке школе дужни су сваки дан на јутра бити на јутрењу, у подне на часовима, а после подне на вечерњи, а најпосле после вечере саслушати молитве на „сонъ градѣщымъ," што се у једној соби за спавање имају читати.

2. Свакога недељнога и празничнога дана сви су питомци дужни безусловно присуствовати на св. Божанственој Литургији, а тако исто и за време великога поста и на преджеосвећеним литургијама.

3. Питомци улазе свагда у цркву са потребном побожношћу преда светињу храма без вике и луне и стају на одређена им места у певницама.

4. У време Богослужења питомци су дужни по одређеном реду учествовати у читању слова и псалтира, апостола и у појању [illegible]

мајући се за то претходно сваки пут и разгледавши црквени устав под руковођењем достичнога наставника, да не би у чему год погрешили.

5. Питомци по одређеном реду врше параклисијарске дужности, наиме они звоне, пале и гасе кандила и свеће, послужују у св. олтару, чисте и у реду држе цркву.

6. Свако читање и појање мора се свршавати тихо, без брзања, без вике и побожно.

7. У време молитве, а тако исто и при сваком Богослужењу питомци су дужни стојати управо, пазити без расејаности на све што се чита и поји, молити се са пуном побожношћу и правилно се знаменовати светим знамењем часнога крста.

8. По сваком свршеном Богослужењу побожно приступају питомци по реду целивању св. Крвота и иконе светитељске на аналогији.

9. Питомци су дужни без сваког изговора наћи се у цркви пре почетка сваког Богослужења и не излазити из цркве, док се Богослужење са свим не сврши, и то после свештенства. Само у случају крајње потребе сме један питомац изаћи из цркве, добивши претходно за то дозволу, али и то свакако тихо и лагано, да не узнемири оне који се моле.

10. Сви су питомци дужни тачно извршивати постове установљене св. православном црквом и прве недеље сваког поста дужни су приступати светим тајнама покајања и причешћа.

Једина болест може од ове дужности ослободити једнога питомца.

II.

Правила за занимање питомаца.

1. Сваки је питомац дужан савесно похађати професорска предавања и без оправданога узрока ни један питомац не може изостати са професорских предавања.

2. За предавања спремају се питомци четврт сата пре, него што се иста отпочињу, како би се могли на време у разреду своме наћи.

3. Сваки је питомац дужан савесно се спремати за школу, употребљавајући за сваку лекцију и за сваку писмену задаћу толико времена, колико је потребно, да најбоље одговори школским захтевима.

4. Чим се сврши предавање, питомци су дужни са столова уклонити своје књиге и друге школске ствари, спремити их и ставити их у своје чекмеже, при чему морају пазити на тишину и клонити се сваке вике и ларме.

5. У часове одређене за домаће занимање сви су питомци дужни безусловно да се налазе у својим собама и на местима при столовима, која су им одређена.

6. У часовима одређеним за занимање питомци не смеју допуштати себи никаквих разговора, или шале, или вике; једном речју не смеју ни чим сметати другима, када уче. Забрањује се у разредима учити на глас. Излазити из разреда у време занимања питомци могу само један по један; али у исто време њих више никако.

III.

Правила, што се тиче времена слободнога од школе и занимања.

1. Сваки је питомац дужан свагда имати пред очима сврху, ради које је он у монашкој школи и којој сврси он касније у животу тежи и ради тога се захтева, да ће свагда и на сваком месту онако се владати, како једном васпитаном младићу приспоји, а нарочито, да ће владање његово у манастиру бити такво, како се то слаже са позивом једнога манастира.

2. Дужност је сваког питомца, да и он са своје стране пази и настоји за чистоћом у самом манастиру, а на посе, да чисто и уредно одржи своје одело и обућу. Одело, обућу и бело рубље добива од управе монашке школе. Свака изванредност у оделу, кад би га питомци сами по себи и могли набавити, строго се забрањује.

3. Питомци у часовима слободним од учења чисте сами своје одело, обућу, намештају сами себи своје постеље и т. сл.

4. Сви питомци у одређене часове улазе у трапезарију тихо и без вике и сваки заузима место, на кад се сви скупе, те са дужном побожношћу саслушају дотичну молитву, тада после благослова седају. По свршеном ручку или вечери, после очитане молитве, питомци излазе из трапезарије по реду старешинства.

5. Пре звона никакав питомац не улази у трапезарију, а тако исто не може излазити из ње, док се дотичне молитве не очитају. Који дође после очитане молитве пред јелом нема права да тражи свој део.

6. За време, док су питомци у трапезарији дужни су одржавати потпуни ред. Гласни разговор међу собом, смех, небрежљиво употребљавање посуђа; у опће непристојно понашање у трапезарији строго се забрањује.

7. Кад бива заједничка шетња или каква егзкурзија, тада питомци иду на шетњу или на егзкурзију увек под надзором којега од својих старешина, двојица по двојица. Из друштва се не сме нико удаљити, било да напред пође, било да застане; а у шетњи и на егзкурзији има се потпуна тишина и пристојност очувати.

8. Од заједничке шетње или егзкурзије не изостаје ни један питомац без оправданога узрока.

9. После одређене вечерње молитве „на сон грядущих“ разилазе се питомци у своје собе за спавање и легају сваки на своју одређену му постељу. Свако занимање, а тим више вика у часове одређене за спавање строго се забрањује.

10. Сваки је питомац дужан, што се тиче устајања, занимања, јела, одмора, шетње, легања, одласка у цркву и на предавања, строго се држати оних распореда, што се за сваки течај, зимњи и летњи, од управе издају.

11. Питомцима је забрањено ма кога било у манастир примати без претходне дозволе управе.

12. Питомцима није дозвољено ништа при себи држати, што школи или обичном оделу не припада.

13. Строго је забрањено гасити свеће, што обично ноћу горети имају, а тако исто и палити свеће, где не морају после звона ноћу горети.

14. Ако који питомац оболи јавиће одмах о томе управи, па кад се управа осведочи о слабом стању здравља, поћи ће у питомачку болницу, да ту добије потребну лекарску помоћ.

15. Здравим питомцима забрањено је залазити у болницу без потребе. Походити болеснике слободно је, ако сам болесник зажели.

IV.

Правила према претпостављенима.

1. Питомци се имају без сваке противности покоравати својим старешинама, као на пое: управитељу, професорима и братству манастирском, као особама, којима је поверено старање о њихову изображењу и васпитању.

2. Питомци имају према својим старешинама, према свештенству и у опће према сваком старијем извршивати сва правила поштовања и све што им припада; кад говоре с њима стајати, када их сретну поздрављати, и ако припадају свештеничком реду приступати руци, у време говора с њима не допуштати себи раздражљивости или неумесних, а тим мање грубих речи.

3. Ради своје личне користи питомци морају према својим старешинама излазити на сусрет пуним поверењем и са свим искрено.

4. Питомци имају вавек истину говорити, а особито пред својим старешинама, избегавајући свако лицемерство, лаж и превару.

5. Наредбе претпостављених имају питомци безусловно извршивати.

6. Опомене, укори и казни, којима те питомци подвргавају, имају питомци примати без сваке противности.

7. Изјаве своје о опћим потребама и жељама наспрам претпостављених, питомци исказују преко свога надзорника.

8. Својим жалбама у случају, да су чим незадовољни или у случају међусобне какве распре, питомци се обраћају управитељу.

9. Строго је забрањено свакоме питомцу лично и свима у опће исказивати било усмено било писмено какве своје жалбе старијој власти без знања управитељева.

10. Управљати какве захвалнице или честитке или слично било лично, било заједнички, питомци могу само ако су на то добили дозволу управитељеву, иначе се оштро забрањује, па ма на кога та захвалница или честитка управљена била.

V.

Правила о међусобном опћењу питомаца.

1. Живећи у заједници питомци састављају неким начином једну породицу, а за то су дужни свагда се један према другоме братски понашати и узајамно се љубити.

2. Свака међусобна расправа оштро се забрањује, а још оштрије забрањује се псовка и злоупотреба силе над млађима.

3. Питомци се имају клонити, а чувати и своје млађе другове од сваког таковога

поступка, који се не слаже са чашћу васпитаних младића

4. Богзи и ваљани питомци старајући се пре свега о своме успеху у науци имају у границама могућности помагати својим слабијим друговима, напоминући им њихове дужности, тумачећи што им је непојмљиво и пружајући им у свему ону помоћ, коју слабији од бољега потребује.

5. Свакако ће се казнити употребљавање од стране питомаца међусобних каквих неприличних речи и израза, сваки непристојни разговор или чин, који је противан моралној чистоћи и који иде на саблазан другова, тако исто и свако побуђивање другова на какав рђав поступак, а тим више побуђивање на какве опће нереде. Кривци са онога могу се изложити, да са свим из монашке школе искључени буду. Питомци имају за такове своје другове одмах управитељу јављати.

6. Питомци не могу имати при себи никаквих књига, које се не тичу школе и у опће ништа такова, што може расејавати, како њих саме, тако и остале другове.

VI.

Правила за питомце када су изван манастира.

1. Питомцима монашке школе строго се забрањује излазити из манастира у опће, а на поље из одређених граница. Ако који питомац има прёку потребу, да кудгод сам пође, нужно о томе јавити управитељу и овај ће му према представљеној потреби моћи дати допуста.

2 У време, кад је питомац један са дозволом управитељевом ван манастира, он се мора свуда и на сваком месту пристојно владати и уљудно се понашати.

3. У време, кад је један питомац на допусту ван манастира, тада му је забрањено похађати икакво друго место, осим онога, за које је допуст добио; а нарочито се опшгро забрањује, да похађа неко јавно место, које није у опће прилично за питомца једног свештеничког завода и које не одговара његовом будућем монашком позиву.

VII.

Правила за коришћење књигама из књижнице монашке школе.

1. Сваки питомац може добити књиге из књижнице монашке школе.

2 Књиге издаје сваґда професор књижничар у одређене дане и часове.

3. На књигама не сме ништа писати ни пером ни оловком.

4. Питомац се може користовати једном књигом четрнаест дана, осим књига школских, које се могу држати и преко целе једне школске године.

5. Књига мора бити повраћена са свим цела и у оном увезу, у коме је издана Ако дотични питомац опази да је књига, коју је узео, подерана или замрчена, мора о томе одмах јавити професору књижничару, иначе је за исту одговоран.

VIII.

Правила што се тиче читања књига.

1. Осим књига школских питомци могу читати само оне књиге, које им допусти управа монашке школе

2. Читање књига црквено-богословске садржине допуштено је у опће, читање пак белетристичних листова и књига допуштено је по претходној дозволи управе монашке школе.

3. Особито се препоручује читање књига религиозно-моралне садржине, које служе на развиће ума и срца питомаца у црквено-хришћанском и патриотичном духу

4. Набављати књиге по својој вољи, без знања и одобрења управе, питомцима је свакако забрањено.

IX.

Правила о истрагама за прекршаје ових правила.

1. Истрага против једнога питомца, осим ретких прилика, није у правом смислу казан, него само педагошко и уз то неким начином изнуђено средство, да се један питомац поправи.

2. Право на истрагу против једнога питомца припада управитељу монашке школе у првој инстанцији, а професорском збору у другој инстанцији.

3. За учињени прекршај од стране једнога питомца према тежини прекршаја управа моп школе може:

а.) опоменути га само кривца;

б.) опоменути га јавно пред свима осталим питомцима;

в.) укорити га на само;

г.) укорити га јавно пред свима осталим питомцима;

д.) казнити га одузимањем једнога јела при ручку или вечери.

ђ.) лишити га слободе за један или два сата, наложивши му да сам у једној соби стоји одељен од другова;

е) и кад све то не помогне управљ завода кривца професорском збору, који према учињеном прекршају одмерава посебну казну.

4. За неке важније прекршаје од стране питомаца, који или вређају морал, или вређају оданост према св. цркви, или вређају осећаје лојалности према држави — кривци се лишавају питомачкога места.

5. Право лишити једнога питомца од ужи-вања питомачкога места припада Патронату монашке школе, односно свагдањем српском Патријарху као врховном патрону монашке школе.

6. У особито важним приликама за учињени прекршај може један питомац исти час бити искључен из монашке школе, а Патронату, односно свагдањем српском Патријарху, као врховном Патрону монашке школе припада коначна одлука о томе.

Из седнице православнога српског светог архијерејског синода, држане у Карловцима 22. септембра (4. октобра) 1895. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

† Георгије Николајевић,

АЕ и Митрополит дабро босански

У прошли четвртак, 8. (20.) фебруара, у 10 сахати пре подне склопиле се за навек благе очи деветдесетгодишњег Архипастира, Митрополита Христове православне цркве дабробосанске, *Георгија Николајевића* Његова, пуна врлина хришћанских душа, заменула је овај свет светом вечности. У пуној свести верно одслужене земаљске службе имену Божјем, Цркви Христовој, престолу царском и милој настви својој, предстала је она, блажена и весела, вечноме престолу најправеднијега Судије, да му положи рачуна о делима живота јој земаљског. А његова паства, мили му увек православни српски народ архијепископије дабро босанске, испратио је душу свога врлога и љубљенога, добр га и верног Архипастира, сузом своје благодарности на пут вечности и на полагање тога рачуна.

Блажено упокојени А.Е. и митрополит *Николајевић* родио се у *Јаску*, у Срему, год. 1807. Основне српске школе учио је у свом месту рођења, а немачку нормалну школу у *Митровици*. Гимназијске и богословске науке свршио је у *Сремским Карловцима* с најбољим успехом, а за тим је учио једну годину филозофију на пештанском универзитету. На молбу српске дубровачке општине пошаље га митрополит *Стратимировић у Дубровник* за учитеља српског и немачког језика тамошње српске трговачке младежи, где је стигао 1. јануара 1830. године. Владика *Рајачић* рукоположи га год. 1833. у *Шибенику* за ђакона, па онда за пароха дубровачког. Као дубровачки свештеник провео је у овој важној парохији пуних 28 година, све до год. 1858. Год. 1843. рукоположи га владика *Мутибарић* за дубровачког протопрезвитера. Год. 1850 одбарен је први између далматинских православних и римокатоличких свештеника златним крстом Франц-Јосифовог реда за заслуге. Год. 1858. буде именован професором богословије у *Задру*, камо је отишао исте године о Ђурђеву-дне. Као професор богословије деловао је до год. 1860., а кад се онданашња конзисторија превишњом одлуком год. 1860. установила, именован је био протопрезвитером конзисторијалним, а по том и духовним чланом покрајинског школског савета. У том својству деловао је успешно за државу, цркву и народ све до новембра месеца год. 1880., када је од заједничког министарства додељен био тадашњем сарајевском митрополиту *Босанковићу*. Г. 1881. произведен је за конзисторијалног архимандрита и именован потпредседником конзисторије у Сарајеву, у ком је својству ревносно и успешно деловао.

За митрополита дабро-босанског именовало га је Његово Величанство г. 1885., децембра месеца.

Митрополит *Николајевић* чуден је био и

са својих књижевних радова. Када је г. 1836. *Божидар Петрановић* основао „Српско-далматински Магазин“, коме је био и уредник, *Николајевић* је био главни сарадник *Петрановић* је уређивао тај „Магазин“ до г. 1840., а после је преузео уредништво *Николајевић* и уређивао га до год. 1862 Писао је осим тога више чланака за „Летопис“. С немачког језика превео је *Генерова дела*: „Како треба младић да се васпита?“ и „Како треба девојка да се васпита?“ Написао је и књижицу „Протопрезвитер и његово достојанство“. За време свог деловања у Сарајеву, као архимандрит издавао је шематизам дабро-босанске митрополије за више година.

Митрополит *Николајевић* био је одликован златним Франц-Јосифовим крстом за заслуге; био је руског ордена св. Ане III. реда витез; члан српског ученог друштва у Београду; члан „Матице Српске“ у Новом Саду; члан „Матице Далматинске“; члан-утемељитељ спрото-удовичке фундације свештеничке у Задру; члан-утемељитељ српске девојачке школе у Задру; обдарен је био царским брилијантским прстеном за књижевне труде, био је и члан друштва доброчињења и узајамне помоћи славенске у Цариграду и члан многих других просветних и добротворних друштава.

Блажено упокојени *митрополит Николајевић* је још 1875. год. као протопрезвитер основао са 12 000 фор. *„Закладу протопрезвитера Борђа Николајевића* за српске младиће из Дубровника и Боко-Которске, који уче гимназију и свеучилиште. А после ове основао је је он још многу просветну и добротворну закладу, при чему није заборавио ни своје родно место, *Јазак* у Срему. Био је пријатељ школе и потпомагао ју је увек.

Слава му и вѣчна память!

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак)

У средњем веку појавило се умереније мишљење о католицизму, које је у њему налазило заблуде пелагијанске и основни принцип пелагијанства сматрало као основни принцип католицизма. Ову је мисао веома марљиво доказивао у првој половини XIV. века професор богословије у Оксфорду, а затим кембрички архиепископ Thomas Bradwardon († 1349.) Он је нападао најзнаменитије заступнике схоластицизма, да у свима најбитнијим тачкама хришћанског учења теже заблудама пелагијанске јереси, јер totus pene mundus post Pelagium abiit in errorem, али је и сам пао у противну крајност и постао проповедником суровог детерминизма. Затим су протестанти прихватили то мишљење и доказивали, да је католицизам утонуо у пелагијанским заблудама. У православној богословској литератури у Русији развила се такође мисао, да пелагијански назори не карактеришу само поједине тачке у католицизму, него да се они провлаче кроз сву вероисповедну систему његову, као његово основно начело. Специјалном расправу и потврди тога мишљења посвећен је чланак: „Пелагијански принцип у римском католицизму.“ штампан у „Православном Собеседнике“ 1871. год. Блажене памети архиепископ Херсонски Никанор, један од најученијих и најауторитетнијих богослова руске цркве, признајући у том чланку спроведено начело као правилно, делом га је популаризовао, а делом понунио и даље развио у своме делу, које је 1888. г. испочетка било штампано у „Церковныхъ Вѣдомостахъ,“ а затим је изашло на свет и у засебном издању под надписом: „Бесѣда о томъ, есть ли что еретическое въ латинской церкви.“

Пре свега на пелагијанске доктрине напомињу догматичке одредбе католицизма, које се тичу првобитног стања човековог и последица грешног пада. Као што је познато, Пелагије са својим једномишљеницима није допуштао никакове битне разлике између палог стања човековог и између његовог невиног стања, и тврдио је, да је природа човекова остала и после пада онакова, каква је била у почетку. Исто гледиште лежи и у основи католичког учења. Премда католицизам и признаје преимућство невиног стања човековог пред палим стањем, али се на то преимућство гледа као на donum superadditum, као на резултат особитих благодатних дарова, саопћених човеку у први моментима његовог бића. Уопће савршенства првозданог човека не имаћаху своју основу у природи његовој и не беху неопходном погодбом њеном (debita conditio). Напротив ти дарови беху сасвим случајна својина невиног стања (donum accidentale). С погледом на природно стање наших сила и способности, по

доктринама католицизма, природа првог човека, разгледана као pura natura т. ј. одељено од личног благодатног деловања Божанства, имала је у себи оно исто, што је имао човек и после пада и што открива у себи natura lapsa. Одмах у почетку је примала наша природа у се разна несавршенства и дисхармоније између разноликих тежњи. Сви они недостатци и несавршенства, који се опажају у садашњем, емпиричном човеку, чине сасвим природну појаву и истичу, као што се изразио Тома Аквинат, из принципа природе, која је дарована човеку у самом акту стварања. С тога, ако се с погледом на невино стање допусти предпоставка, да је први човек остављен in puris naturalibus, онда би се у њему морала појавити борба чувствености против виших тежња. Исто би се тако неопходно морао појавити у њему закон смртности и распадања тела, јер је човек по својој телесној природи створен као смртан; и ако не би добио donum superadditum, морао би умрети по закону природне неопходности.

Заиста се у невином стању човековом није показивала никаква несугласност међу духовним и телесним тежњама његовим. Али ако Адам није окусио те борбе до свога пада, тад није доста признати првога човека за морално-слободног, да би се могло разјаснити хармонично деловање његових сила и способности и њихово развиће у показаном правцу. Наиме наша природна слобода сама по себи је способност индиферентна, једнако наклоњена како добру, тако и злу. У њој није ничег таковог, што би је могло узвисити над нижим тежњама чувствености и покорити их духу. У борби духовних и чувствених жеља њено се деловање морало показати слабим неђ услед противности и различности тих жеља. Исто тако морална слобода није могла спасти првог човека ни од телесних болести ни од смрти. Може се разумети какове последице проистичу отуда, кад се то учење доведе у свезу са учењем о прворедном греху. Катастрофа пада лишила је човека првобитне праведности (institia originalis) и прародитељи су изгубили она висока преимућства, којима се разликује невино стање од стања грешног. Али су се тада само појавиле несавршенства, која су у почеку унета у природу човекову, и несугласност међу његовим телесним и духовним тежњама. А то се тако догодило, што је благодат престала држати тело у покорности духу, а дух — Богу, оставивши човека једино под погодбама његове природе.

Према томе се прворедни грех, како у самом Адаму, тако и у његовим потомцима састоји у губитку првобитне праведности (carentia iustitiae originalis); а природне снаге наше природе остадоше и после пада непопређене, т. ј. таке исте, како су биле и створене. Збиља, ако је прворедни грех само губитак првобитне праведности, онда не може бити ни речи о каквој му драго повреди природе, јер је iustitia originalis била donum supernaturale. Пре је то сасвим природна појава наше природе, другим речима, то је iniustitia originalis, т. ј. откривање оних несавршенстава, која се, унета у нашу природу од самога Творца, у невином стању нису појављивала само с тога, што је човеку био саопћен donum superadditum. Ако се дакле прворедни грех и назива corruptio или vulneratio naturae, то је у пренесеном смислу; под corruptio naturae има се разумети carentia iustitiae originalis. Уз то се ипак мора знати, да су у Адаму, пре пада, несавршенства или недостатци богосаздане природе постојали sine ratione culpae, јер нису зависили од воље самога човека. А сад имају rationem culpae et paenae, јер се откриће њихово догодило, што је човек нарушио заповеди божје. Према томе се суштина прворедног греха мора замислити баш у кривици човековој пред Богом.* Тако

*Alle jene Mängel und Unvollkommenheiten, welche mit dem Status naturae purae verknüpft sind, wie z. B. unordentliche Sinnlichkeit, Irrthumsfähigkeit, Leibestod u. s. w. sind nach kirchlichen Auffassung an sich nur natürliche Mängel und Unvollkommenheiten, blosse Uebel und sie führen nicht nothwendig zur Sünde; in dem gefallenem Zustande des Menschen haben jene Mängel allerdings den Character der Sünde, es sind in Adam verschuldete Uebel; aber vor dem Falle wären es blosse von Gott gesetzte Eigenthümlichkeiten gewesen, weder sündhaft in ihrem Ursprunge noch in ihrer Wirkung, blosse Uebel, geordnet von der göttlichen Weisheit, damit der Mensch in ihrer geduldigen Gottergebenen Ertragung und Beherrschung seine Treue u. s. w. erprobe und sich dadurch Ansprüche erwerbe auf eine reine und ungetrübte Seligkeit. Beilage. Katholische Dogmatik. IV. 368. 369. Münster. 1853. Bellarmini de gratia primi hominis Köllner, Symbolik aller christlichen Confessionen. II. 273—282. Hamburg 1844. Giesseler. Dogmengeschichte. 497—503. Bonn. 1855. Hagenbach. Lehrbuch der Dogmengeschichte. 5. Aufl. 398—408. 562—571. Leipzig. 1867. Ferd. Chr. Baur. Vorlesungen über die christliche Dogmengeschichte. Zweit. Band. 88. 391—405. Leipzig. 1866. Dritter Band. 88. 114—122. Leipzig 1867. Oehler. Symbolik. 88. 356—362. 371 377. Tübingen. 1876. Theologische Quartalschrift. 1869 88. 3—68. 179—286.

доктрина, као што је проповеда католицизам, битно се разликује од васељенског вероваља које чува православна источна црква. Дакако отуд не излази, да се савршенства првостворене природе могу преувеличавати и лутерани се налазе у заблуди, када следају на првобитну праведност као на стање потпуно природно. Оно је, по њихову мишљењу, резултат хармоничког деловања и равнотеже (aequale temperamentum)природних сила и способности човекових; као да је његова природа већ при самом акту стварања била надарена таквим савршенствима, да је он својим силама могао љубити Бога више свега и испуњавати божанствене заповести. Одбацујући те назоре, као погрешне и крајње, источна православна црква у својим катихетичким одредбама, назива првобитну праведност δικαιοσύνη ἔμφυτος, institia insita. А, по разумевању православних богослова, то значи, да је природа човекова била „створена не само у стању чистом и невиновреном, него да је још од Бога била одевена позитивним и истинским савршенствима“*) Т. ј. човек је био свет и невин пред Богом по самом природном стању својих сила и способности и стога га назива апостол створеним по **Богѣ въ правдѣ й въ преподобіи истины** (Еф. IV, 24) А указујући на поједине црте и поједина савршенства човекове природе, коју му је Бог даровао, православни богослови, према катихетичким одредбама своје цркве, приписују уму човековом познање Бога, вољи његовој усвајају правду и доброту (πᾶσα χρηστότης καὶ καλοσύνη, probitas omnis et honestas), а телу његовом — покорност духу, здравље, снагу и бесмртност*) Само се по себи разуме да та савршенства не треба схватити у смислу апсолутном, него само у релативном. Ако се приписују првом човеку природна светост, и невиност, те се тиме не означује то, да он није могао грешити (non posse peccare), него само то, да је могао не грешити (posse non peccare); исто тако кад му се признаје бесмртност по телу, не значи, да он није могао умрети (non posse mori), него само то, да је могао не умрети (posse non mori). Православни богослови у тим случајевима примају у опће само оне формуле и ону терминологију, коју су обрадили и установили још стари оци и учитељи црквени. Први дакле човек, обдарен од Творца високим и различитим, духовним и телесним, преимућствима, био је без свију оних недостатака и несавршенстава, која се налазе у садашњим, палим људима. Он није осетио борбе тела против духа и слобода његова била је слобода добра, т. ј. имала је позитивну тежњу ка добру. Истина, она није одбацила могућност зла и тврдити да у њој није било тежње ка злу, значило би пасти у грубу заблуду. Али опет, човек је био тако створен, слобода његовој је био дат такав правац, да је за њега била врлина много лакша, него грех, да је у њему била несравњено силнија потреба добра, него зла. А кад би још уз то непрестано растао и снажно се у добру, тад би у њему слабила и нравствена могућност зла. Слобода би преживела ту могућност и удаљила би се од ње, као што је преживела слобода анђела, која је сад већ очврсла у добру и нема тежње ка злу. Али се створена слобода у првоме стадију свога бића и развића не може замислити без могућности зла, јер само уз погодбу те могућности утврђење слободе у добру може бити непринуђено и потпуно сагласно са законима и потребама нравственог прогреса. Отуд инак не излази, да је невина слобода имала у себи могућност зла, као плодоносно семе зла, које се слично семену физичком, баченом у земљу, већ по неопходности развија и доноси плод по роду своме. Могућност зла у невиној слободи била је могућност изузетна, јединствена и беспримерна у свом царству створених могућности; као могућност слободе није имала у себи неопходност остварења, слично могућностима физичким. Услед савршенстава сила, којима је Творац одарио природу човекову, могућност зла у првоствореној слободи, уз све погодбе и прилике невиног стања, могла је не прећи у збиљу и за увек остати само могућност. Не може се такође представити себи стање невине слободе као стање тешког колебања између добра и зла. Тако стање је стање већ паде слободе или бар на почетку пада. Колебање између добра и зла представља већ не само просту могућност зла, него наклоност злу, која је по снази једнака са тежњом добру, против кога се бори. Неистините је напоследку и ми-

*) А. Антоній Догматическое Богословіе православной каѳолической восточной церкви, стр. 115. 1862.

*) Confession. Orthod. p. I. qu. XXII—XXIII Kimmel. Libr. Symbolici eccl. orient. pp. 83—87. Православ. Катихизис. митр. Филарета о 3-ѣх чл. А. Антоній Догматич. Богословіе стр. 115. 117. 118. Спб. 1862.

њење оних, који сликају стање невине слободе у виду равнотеже између добра и зла, у којој је слобода подједнако приступачна и једном и другом, исто тако иде за добрим као и за злим. Таква замишљена равнотежа јесте нешто, што и застој, инерција, а то је особина мртве материје, а неприродно је и немогуће у животу тако покретљивом и тако будном, као што је живот човечјег духа, особито духа преиспуњеног снаге, какав је без сумње и био дух првог човека. Православна наука одбацује све такове назоре, држећи се начела, да је сам Творац насликао у срцу човековом закон добра, да је у самој природи човековој била усађена позитивна тежња добру, тежња светла, чиста, слободна. А неуредни покрети телесних страсти против духа, слабост воље против нижих тежњи, њена већа наклоност ка злу него добру, тупост и спорост ума у познању и примању истине, особито истине божанствене, трајност нашег телесног састава и његова смртност, у опће сви они недостаци и несавршенства, без којих се човек неда ни замислити у садашњем стању, чине не што друго, него нарочиту повреду наше телесне и духовне природе грехом. Није их Творац унео у нашу природу, него их је сам човек навукао на себе преступом заповести првог завета. То је болест наше природе, њено изопачење, ненормално стање, плата за грех као што учи апостол (Римљ. VI, 23), а не чисто природно несавршенство, које је у нашу природу унео сам Творац, као што мудрују римокатолици.

Али ма како да су биле савршене природне силе човекове до његовог пада, православна источна црква, противно протестантизму, учи, да је он и онда требао особите помоћи божје, да би достигао одређену му сврху, да је требао непрестаног благодатног снажења од Бога, који је једини извор живота и сваког савршенства за своја створења; а требао је с тога, што он као створење јесте суштаство ограничено, које нема живот у самом себи и добија од Творца савршенства такође ограничена. Благодат је запета и била дата првоме човеку, те је првобитно стање његово било не само стање чисте и неповређене природе, него и стање природе благодаћу освећене

Утецај молитве.

Беседа **Евђ. Береје-а.** По руском превео с француског **П. Весин.**

(Наставак)

Сада се обраћам души човечијој у време невољног нагона, који је нука на молитву. Обраћам се њој, не тада, кад размишља, већ кад се слободно моли и без мишљења на последице. Шта хоће она тада? Да ли само да се узнесе к Богу, да се сједини с изворем сваког добра, да се смири у посматрању општег поретка, да се научи покоравати неумољивој неопходности? Ко би се усудио то рећи, да не слаже пред утецајем? Је ли то поглед који тоне, поглед који се обраћа Богу у немирном очекивању; мати, чије се срце кида, при погледу детета у предсмртној агонији, која дрхће при помисли на искушење, које јој може погубити сина? Је ли отац, који с ужасом гледа да сутра нема хлеба за породицу? Је ли грешник, који осећа, да га зло доводи до лудила? Једном речју, — сва бића, која се моле, као што су се увек молили и као што ће се молити, мислите ли, да она не моле, и немају дубоког и јаког уверења, да могу умилостивити вољу божју и изменити ток ствари? Но ви не можете и не смете то рећи, него сте принуђени потврдити, да су сви они — жртва велике заблуде. Заблуде! Но одкуд та заблуда, коју ја налазим увек и свуда, која није могла постати у дубини душе човечје ни васпитањем, ни утецајем и примерима, а међутим се увек јавља у души у одсудном часу? То би значило, да је Бог, који нам даде таку молитву, био Богом, који створи у нашој души глад без хране, жеђ без пића: Богом, који би рекао свом створу: „ти ћеш ме увек питати, али ти никад неће одговарати.“ Не, не! Ја више верујем том откривеном непосредном сведочанству душе, него системи, која приписљава или назива илузијом то дубоко и опће душевно чуство, или му изврће смисао и, против природе прекраја његов истинити карактер Одбацујем систему која то тврди, и верујем у чуство, које никада неће ишчезнути.

Осим тога, ми хришћани, за све што само знамо о Богу лепо и узвишено, дугујемо Исусу Христу. Христос нам је открио љубав и приступ к небеском Оцу, изгнао из наших односаја к њему све грубе и сујевјерне идеје и користољубиве рачуне најамника. Најпосле,

нико не сме рећи, да је Исус Христос икада развијао у својим ученицима дух гордости и самовоље, а међу тим какви нам Он даје појам о молитви? Је ли она, по Његову назору, просто само узвишење душе, духовно вежбање? Не налазимо ли код Њега често мисао, да је молитва истинито и од утецаја мољење, ко е прима одговор, да она утече на Бога, да може изменити ток ствари, и да њена сила, њен утецај зависе од силе вере?

Да боље потврди ту мисао, Исус Христос наводи таке приче, које нас поражују својом простотом и погледима. Ево пред нама праведног судије, који устуша захтеву сироте удовице; ево човека, чији егоизам уступа вољи свога пријатеља, и т. д.

Ја мислим да нигде моћ и значење молитве није представљена тако истинито и јасно, као у Јеванђељу. Осим тога: све, о чему овде учи Исус Христос, потврђује се и свештеним списима с таком јасношћу, коју никоја тумачење не може ослабити. Замислите слику где се Авраам заузима пред Богом, да отклони пропаст Содоме. Сетите се борбе Јаковљеве с анђелом, и наименовање Израиљ, које значи „победилац самога Бога.“ Затим пређавши читава столећа, погледајте Ханаанојку код ногу Исусових, која моли молбама, сузама и својом дивном вером оздрављење своје кћери, и после свега тога докажите нам, да молитва така, каком је представљају свештени списи, није таки акат, који утече не само на нас, већ и ван нас на друге, на догађаје, на свет и, употребивши изреку св. списа, на милосрђе самога Господа, који је рекао: иштите и даће вам се; тражите, и наћи ћете; куцајте и отвориће вам се (Мат. VII. 7); и даље; ако ви, будући сте зли, умете добро давати вашој деци, тим пре ће Отац ваш небески дати добро онима који иште.

И тако нама хришћанима за молитву говори и глас природе и божанске речи. Шта нам треба? Сад да разгледамо, чиме нам хоће да ољуљају веру.

Прво и најстарије ви већ знате, браћо. Кажу, да „молитва не може утецати, зато што не може мењати законе природе Бог је унапред одредио, шта ће бити. Непроменљивост закона, веле, јесте факат, сасвим доказан науком. Зато би било наивно и неразумно убражавати, да ће небеске планове изменити свој ток за то, што на нашој маленој планети слаб и ништаван створ, који ће се можда сутра у прах претворити, мисли молити за ту измену Бога. Но, веле, не царује само на небу тако непроменљив поредак, него свуда. Ви молите, на пример, да блага киша оросн засушена поља, а међутим, метеорологија се све више и више труди, да докаже, да падање кише и дување ветра иде по правилним законима. Ви се молите Господу, да сачува оног, који умире. Међутим статистика показује непроменљив број рођених и умрлих. Шта можете рећи о том, или шта можете изменити?“ — Питају нас довољно за себе уверени у своје право. Они саветују, да оставимо молитву глупацима и деци, која мисле, да је небо створено да прима њихове погледе, а сунце се јавља у леп пролетњи дан да повеља њихово празновање.

Пред оваким приговорима покуњена и понижена вера имала би бити, по изгледу, без одговора, но међутим ја налазим одговор на тај приговор у њему самом. Ви тврдите, да је природа непроменљива и да својом молитвом не могу ни изменити ни задржати ток догађаја. Је ли то истина? Зашто се ви, који тако мислите, крећете? Зашто тражите хране? Зашто сејете? За чега зидате? Сваки ваш посао је очевидно противречење вашој системи. Ви тврдите, да не можете изменити природе ни њезиних закона, а сами сваки час мењате. Ви подигнете, на пример, камен и већ тим кварите закон гравитације, који га је држао при земљи. Ви саопћавате болеснику и оном кога нестаје нов живот, који треба њега да преобрази. Ви каламите дрва, што природа сама никад не би учинила. Ви прерадите за оруђе труда и живота оне грубе силе, које, да су остављене саме себи, свуд би наносиле рушење. Ви извучете за самог отрова елеменат, који удаљује смрт; све то ви чините. Ви увек и непрестано утечете на свет и на људе. Боље да кажем: ви се другда противите и самом Богу својом самовољом и прохтевима, међутим кад ја хоћу да се молим, одбацате ме, стављајући на супрот мојој молитви непроменљивост природе.

По којем је то праву? Како! Моја рука може изменьивати природу. Моја памет може употребити слепе силе на своју корист. На закључ душа једина да остане без снаге и оружја? Не можете побити ова факта, а ако их допустите, нада ваша система. Није истина, да је природа

непобедива и да се не може укротити. За мене је то доста, и моја душа слободна од те системе, која је одбацује и уништава, моћи ће се и од сад молити сасвим уверено, да је, по речи Исуса Христа, ономе, који верује све могуће (Марк. IX. 23)

Ја знам шта ће одговорити. Рећи ће, да кад човек утече на природу, утече видљиво, да свакн од нас може видети, и да нема никакве везе међу очевидним утецајем и напред споменутим утецајем молитве. То није тако. Питање је, одкуд знате, да човек може мењати природу, и видели смо, да он то може чинити. Сад ће рећи, да је неопмљиво, како ће се сличан утецај извршити утецајем молитве? Но колико има ствари, које сасвим схваћамо и разумемо? Схваћате ли, како вода, будући је духовна, може утецати на материју, стварно? Знате ли како моја рука служи мојој мисли? Не круже ли вас овде одасвуд тајне, и да ли их просвећенији боље разумевају од најпростијих? Када земљеделац баца по свом пољу семе, зна ли како оно пушта растење, каком нсеховатљивом тајном налази живот на распалог зрна? Он не зна то као ни ви, и као што не знају ни најученији људи, но сви ипак поверавају своја зрна земљи. Исто тако ја сам не знам како утече моја молитва, и остављам то Богу на вољу. Али ја се молим Богу с потпуним уверењем, да ће то духовно семе наћи своје поље и пустити растење за вечност.

(Свршиће се)

Карловци 9. (21). фебруара 1896.

У прорачунској расправи угарскога сабора примио је г. заступник *Холо* на себе посао, да односпра за познатог по св. архијерејском Синоду дегрздованог протосинђела Радића.

Можда ad captandam benevolentiam, разуме се, да је г. заступник најпре приказао угарскоме парламенту делање целе наше народно-црквене автономије као скроз на скроз протудржавних смерова, а поглавицу нам црквену и поједине епископе као непријатеље државне идеје.

Да свој поступак оправда позвао се г. заступник на *конкретан* случај! Цео угарски парламенат напрегао одмах цео свој слух; сви домовине забринуто стали и чекају да чују страшну кривицу, конкретно издајничко дело српских православних Архијереја и узвишене им поглавице. Упрли очи у говорника, па не дишу. Једва нађе овај свој *конкретан* случај. Непатријотизам патријарха и епископа српске православне цркве у земљама Угарске круне је у томе: што Радић није изабран за епископа *тој* цркви, него је напротив дегредован!!

Сви домовине одахнуше . . . . А они који познавање г. Радића, слатко се и насмејаше. Но г. Холо је учинио своје. Хоће ли се други пут информисати на автентичним изворима о квалификацији Радићевој за ма какву црквену службу, то је његова лична ствар. Али углед угарског парламента захтевао би, да то учини пре, него што би можда и по други пут хтео са својим посланичким правом на услузи бити једноме Радићу.

Заступнику је одговорио одмах и преузв. г. министар Влашић. У погледу синодалног решења, које се тиче дегредовања Радићева са части протосинђелске, рекао је преузв. г. министар, да постоје између св. патријарха и вис. угар. владе диференције у мишљењу о надлежности св. Синода у стварн уништног решења његовог, и да је вис. влада становиште свога мишљења у тој ствари већ саопштила Његовој Светости.

О томе, шта је тим поводом учинила и шта ће чинити Његова Светост са св. архијерејским Синодом, не може бити говора са овога места. Но за леп и пријатан исход целе ствари по г. Радића, не би вољни и расположени били ма чиме јамчити. Г. Радић није изабрао пут и начин за своју одбрану. Бранећи се од дегредације могао би олакшо коју степеницу ниже пасти. **Кса ли лѣтѣ сѣтѣ но не кса на ползѣ**, требао би г. Радић сваки дан да има на уму.

Преузв. г. министар просвете, и сам одбијајући непатријотизам од Његове Светости и високопреосвештених епископа, види протудржавне тенденције у парохијском свештенству. Неправду чини г. министар нашем свештенству кад га тереши пред целом отачбином и целим светом таким тенденцијама. То г. министар чини сигурно на основу тендецијозних информација. У име целога нашега свештенства осећамо се овлашћени те информације назвати неистинитима, а патријотизам нашега свештенства изван сваке сумње ставити.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Поводом смрти блажено упок. митрополита Николајевића), о којој је Његову Светост, патријарха *Георгија* известила добробосанска конзисторија, наредио је св. патријарх *Георгије*, да се смрт блажено упокојеног митрополита огласи великим звоном са саборне цркве, а на двору патријарашком истакне, у знак туге, црна застава Сарана блаженог упок. митрополита Николајевића биће сутра, у понедељак.

(Радња архидијецезалних епархијских власти). Архидијецезални *административни одбор* у својој седници од 17. (29.) јануара о. г., под председништвом Његове Светости. преузв. г. патријарха *Георгија*, расправљао је и решио између осталих и ове предмете: Известиће се управа ман. Фенека, да је вел. Саборски Одбор, по накнадном навештају надзорништва срп. нар. црквених добара, а с обзиром на пострадалост тога манастира од велике прошлогодишње поплаве, дозволио му, да до сад одложену камату на дуг свој од 6000 фор. не плаћа, а установљена камата са 6% да му се снижује на 4%, коју ће камату дужан бити од 1. јула 1895. год. плаћати. — Поводом достављене одлуке вел. Саборског Одбора, којом је одбијен уток моровичко-батровачке црквене општине против решења овоодборског, којим је наложено тој општини, да има своме пароху Ђ. И. од дана када се у садашњи свој стан, за који плаћа 14 фор. месечне станарине, усели, па све дотле док парохијски дом не буде готов, станарину у износу од 14 фор. месечно плаћати, односно диференцију која настаје услед тога што му црк. општина само 8 фор. месечно даје, накнадити. — Узета је на знање одлука вел. Саборског Одбора на уток Др. М. М. скупштинара и председника црк. општине у Карловци и другова против овоодборског решења, којом је одлуком уток одбијен а решење оно у дисциплинарном делу потврђено. Одлука вел. Саборског Одбора публиковаће се садашњој фактичној црквено-општинској управи. — Преузв. г. Бан краљевина Хрватске, Славоније и Далмације навештава, дописом својим, да је на овострану представку поделно срп. православ. црквеној општини у Михаљевци новчану припомоћ од 1200 фор. на доходака крајишке имовине, ужагоше и образовне закладе, у сврху оправке парохијске цркве у тој општини; што је узето на новољно знање, а истој црквеној општини наложено, да уништу оправку има одпочети одмах у пролећу 1896. г. — Потврђен је избор пароха Д. Ј. за председника црк. општине у Јамени. — Одобрене су организације црквених општина у Илоку и од ове оцепљење и новоустројене општине у Моловину. — Одобрен је црк. општини у Војки куп 1 јутра земље за исту општину. — Одобрено је црк. општини у Петровци подизање зајма од 1800 фор. у сврху куна куће за парохијски стан. с тим, да исту своту има отплатити у року од 10 година. — Умољена је кр. кот. област у Иригу, да од немарних дужника парохијала у Павловци односне дуговине својим путем укупити даде и председништву црк. општине у Павловци уручити. — Одобрени су црк. општини у Дол Товарнику купови неких некретнина — Уток срп. православ. црквене општине у Ст. Бановцима, заступане по председнику Петру Вуковићу, против одлуке вел. Саборског Одбора управљен на вис. кр. угарско министарство, враћен је натраг и с тога разлога, што овај одбор у аутономним уредбама нигди не налази основа. но коме би дужан био овакве уторе, управљене против одлуке највиших наших автономних власти на кр. уг. министарство, примати и даље спроваћати. Изасланик нак овоодборски М. Л. упућен је да има организацију црк. скупштине у Ст. Бановцима у смислу овоодборског решења из прошле године, без икаквог обзира на евентуалне уторе црквено-општине старобановачке или и појединих заинтересованих странака — што пре објавити, те о резултату у своје време навештај свој овом одбору поднети. — Одобрен је избор $^1/_2$ скупштинара у црк. општини земунској. — Одобрено је манастиру Хопову, да изда под закуп $6^1/_4$ редова од воденице у Путинци Н. П. С. и А. Ј. из Путинаца. — Позване су управе манастира, да у року од месец дана овамо поднесу индивидуални исказ о наплаћени се на дугу доселих главницима и каматама од откупа десетка, које исте управа непосредно од странака побира. — Одобрен је закључак црквене скупштине у Крњешевци у погледу повишења тамошње парохије из VI-ог у V-ти плаћени разред, о чему ће се известити прич. архидијецезална конзисторија. — Нису одобрени прорачуни неких црквених општина јер нису по прописима нити у прописаним образцима састављени, те су упућени дотични протопрезвитери. да у будуће овамо и не спроваћају прорачуне, који не би по прописаним образцима и сходно постојећим наредбама састављени били, него да их одмах дотичним општинама на преураду у смислу постојећих прописа поврате Прорачуни прописно састављени одобрени су. — Одобрена је молба срп. православ. црквене општине у М. којом моли, да се тамошњи досадањи председ-

ник, као пензионер са председништва дигнут, на председничком месту остаје, с разлога што је начелно не само од овога него и од саборског одбора решено, да они чланови црквене скупштине, који нису писмени, не могу бити ни председници ни потпредседници црквене скупштине. — Одобрени су рачуни црквених општина у Бингули од г. 1893 и 1894., Добановци, и Нови Карловци од г. 1894., С. Крушедолу од г. 1892. и 1893., Лаћарку од г. 1886—1894 Лежимиру од г. 1894., Маринци од г. 1893. и 1894., Михаљевци од г. 1888 Обрески од г. 1891—1894. Огару од г. 1894., Сибачу од г. 1892. и 1893 и Д. Товарнику од г. 1894., а рачуни црквених општина у Боботи од г. 1890—1894., Батајници од г. 1894., Брестачу од г. 1893. и 1894., Врдинку од г. 1892, 1893. и 1894., Кралевцима, С. Крушедолу и Купинову од г. 1894., Лазама, Лединцима, Моловину, Сибачу, Сусеку од г. 1894. и парохијални рачуни црк. општине у Д. Товарнику од г. 1894. оспорени су, те су дотичним општинама на допуну и разјашњење враћени. — Прегледано је 6 манастирских рачуна од којих су 4 као правилно вођени поднесени Саборском Одбору на финализање, а 2 су враћена дотичним манастирским управама на допуну и разјашњење.

(**Радња епарх. власти у Нов. Саду**). *III. Епарх. школски одбор бачки* држао је дана 19./31 јануара о. г. под председништвом Преосвећеног госп Епископа *Германа*, своју седницу, у којој је између осталога решено: Узет је на знање отпис високосл. Школ Савета у погледу умировљења бившег епарх школ. референта Ст. В. Поповића и учињено је нужно расположење у погледу надзора подручних школа као и у погледу на школску управу и наставу односних референда. — Позвана је црк. општина да без одлагања распише стечај на новоустановљена учит. места V. и VI. разреда осн. школе. — Поводом поднесене овамо пријаве, да неке црк. општине ни до данас нису отвориле повторну школу, — умољене се епарх. администр. одбор, да такове општине на отварање истих школа путем и начином својим приселји. — На основу извештаја дисципл. комисије; подељена је учитељу М. Т. у Г. опомена због непристојних израза и донекле прекорачења скандала у цркви. — Кажњени су новчаном глобом од 50 ф. и осуђени на сношење истражних трошкова због почињених нагреда К. Ј. учитељ у Ст. П. и Ж. Р. учитељ у ДСИ., које је под једним због врло слабог успеха у повереној му школи забрањено свако споредно занимање па и переводство у тамошњој цркв. општини; напротив одбијена је пријава м. школ. одбора у Ф. против тамошњег учитеља А. К. — Узети су на знање извештај м. школ. одбора у С. о том, да је учитељско место на седмицу Ж. упражњено остало и да је до сталног попуњења истог места постарано, да настави не трпи ушторба; исто је тако узето на знање расположење истог одбора у погледу целисходнијег размештаја учитељских снага по школама тамошњих осталих седишта. — Узета је с одобрењем на знање коначно установљена дотација учитеља у Б. — Потврђени су избори учитеља односно учитељице у Т., Ст. Ш., П. С. те ће се за наабране учитеље односно учитељицу наложити од високосл. Школ. Савета декрет. — Спровешће се високосл. Школ Савету приказ против одлуке овог Одбора, којом је обављени у прошлој години избор учитеља у Ст. П. уништен и нов наређен. — Упућена је црквена општина у Ф. да свом учитељу Л. К. одреди награду за обучавање деце у црк. појању. — Спровешће се високосл Школ. Савету приказ црк. општине у П. С. против решења одбора овог у погледу размештаја учитеља у тамошњим школама. — Изаслато је овоодборско поверенство ради извођаја месних школ. околности у Т. и П.

(**Прилог „фонду св. Саве“**) Високопреосвештени г. епископ будимски *Јеремија Мавровић* благоизволио је приложити „фонду св. Саве“ 50 фор. као прворођишњи свој прилог томе фонду.

(**Саборски Одбор**) сазван је у седнице своје за 19. фебруар (2 март) о. г.

(**Седнице архидијецезалних власти**). Седница Конзисторије сазвана је за 13. фебруар, а административна одбор за 15 (27.) фебруара о. г.

(**Проповедање**). Г. професор на богословији *Јован Живковић* проповедао је и прошле две недеље о ускрсним безверја.

(**Прелаз у православље**). У среду 12. (31.) прешао је у православље, у Шимановци, Ђура Метеж, општински благајник. Сведок му био Спиридон Ћирковић, поштар. Обред је обавио Никола Недељковић, парох шимановачки.

(**† Јереј Стеван Вишацки**). Српска православна црквена општина у Опову задала је несрећницу, којом јавља тужну вест, да се у недељу, 28. јануара т. г. у 6 сахата по подне, после кратког боловања преселио у вечност њезин добри свештеник и парох *Стеван Вишацки* у 53-ој години свога живота. Лакха му земља и вечан спомен!

ПОЗИВ.

У смислу одлуке *епарх. школског одбора бачког* од 19. (31.) јануара 1896. бр. Ш. О. 13. овим се

повинују сви они оспособљени учитељи и учитељице, који би у овој епархији учитељско место получити хтели, да се са својим правилно инструираним молбеницама овамо (т. ј. епарх. школ. одбору бачком) у што краћем времену, а најдуже за 20 дана пријаве.

У Нов. Саду, фебруара 1896.

Бележништво епархије бачке.

Програм*)

свечаности устоличења Његовог Високопреосвештенства Господина **Јеремије** православног епископа будимског дана 8. (20.) фебруара 1896.

I. Свечани улазак у Сентандреју.

1. Високопреосвештени *Епископ полази из Будима* у своју резиденцију, у Сентандреју, 11 сати пре подне и прати га изасланство српске православне општине *Будимске* и *Пештанске*.

2. Српска правосл. општина *Калашка* дочекује и поздравља Епископа на међи села Калаза у 12 сати у подне.

3. Српска правосл. општина *Помашка* дочекује и поздравља Епископа у $12^1/_2$ сати п. п. на средини села Калаза.

4. *Политичка област* дочекује и поздравља Епископа код православног крста чело српске православне цркве Калашке у $12^3/_4$ сати после п.

5. Српска правосл. општина *Чобаначка* дочекује и поздравља Епископа на крај села Калаза у 1 сат после подне.

6. *Варошки магистрат Сентандрејски* и српска правосл. *општина Сентандрејска* дочекује и поздравља Епископа на међи варошкој у $1^1/_2$ сата после подне.

7. *Епископ улази се*, уз звоњење звона на свима православним храмовима Сентандрејским и храму Зборском и уз пуцњаву прангија, *у своју резиденцију — варош Сентандреју* — а стиже у 2 сата после подне пред епископски двор.

8. *Епископ* силази пред двором са кочија, облачи се и *улази*, уз пратњу свештенства и народа и појање тропара, *у саборну епископску цркву*.

II. Свечано устоличење у саборној цркви.

9. *Епископ улази у св. олтар*, целива часну трапезу, налази на амвон, чини осјењење и *улази у архијерејски стб*.

10. *Гаврило Боларић* протопрезвитер мохачки прочита са амвона *грамату* Његове Светости преузвишеног Господина Српског Патријарха *Георгија*.

11. *Благодарење и многолетство*.

12. *Симеон Костић* протопрезвитер и парох пештански *поздравља Епископа* иконом клира и народа епархије Будимске.

13. *Епископ поздравља своју паству* и подељује јој свој архијерејски благослов.

14. *Епископ* налази на саборне цркве и *поклон*, у свечаној пратњи свештенства и народа у *епископски двор*.

*) Овај нам је програм достављен и ми га саопштавамо, јер ће послужити као допуна извештају, који ћемо накнадно донети о уласку високопреосв. г. епископа Јеремије у своју дијецезу. Ур.—

15. Архимандрит *Платон Телечки*, патријарашки и митрополитски мандатар, дочекује и поздравља Епископа при уласку у епископски двор.

III. примања у епископском двору.

16 *Епископ прима честитке* појединствених изасланстава.

У Сентандреји, 6. (18.) фебруара 1896.

Георгије Марјановић
епарх. бележник.

Јавна захвала.

Поводом тим, што ме је Његова Светост, преузвишени господин патријарх Георгије Бранковић благоизволео најмилостивије одликовати надбедреником, најпре се побуђенима многа господа и пријатељи, разног звања и положаја, да ми то одликовање у својој љубезности честитају и поздраве.

Није ми могуће свима засебно захвалити, него их молим, да са овога места изволе у доброти својој примити моју најтоплију захвалност на пријатељскоме сећању, указаној ми части и израженим искреним жељама.

У манастиру Привиној Глави 30. јануара 1896. год.

Теофан Косовац
игуман.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Ж. П. у *К. С.* — Низ столпова, који је почео 1895. није још завршен. Подаци под лањским пасхалним словом К разјасниће Вам што желите. Столпови, за које питате, почеће ове године тек после Сомештија у своје време.

ОГЛАСИ.

Број Ек. 18. ex 1896.

СТЕЧАЈ. 13 2—3

Овим се расписује стечај на парохију III. разреда у Јасеновцу.

Интеркалара нема.

Рок пријављивању до 14. (26.) Марта 1896.

Из седнице Епарх. Конзисторије држане у Плавиком, 18. јануара 1896.

Михаил
Епископ.

Ad К 89/37 ex 1896.

СТЕЧАЈ 10 3—3

Ради попуњења упражњеног места протопрезвитерског капелана у Сомбору, са којим је местом скопчана плата од 553 фор. која се из црквено-општинске благајне прима, и са ужинањем половине литоје за оне дужности, које капелан сам обави — овим се стечај отвара.

Компетенти имају своје ваљано инструиране молбенице потписаној конзисторији најдаље до 25. фебруара (8. марта) о. г. поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке држане у Новом Саду 18. (30.) јануара 1896.

Епарх. конзисторија бачка.

Ad K 89/37 ex 1896.

СТЕЧАЈ 11 3—3

На упражњено парохијско место при св. Претечевој цркви у Сомбору, са којим је скопчана плата од 800 фор., 300 ф. у име секције и 200 ф. у име стана — овим се стечај расписује.

Компетенти имају своје правилно инструиране молбенице путем својих претпостављених власти најдаље до 25. фебруара (8. марта) о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Новом Саду 18. (30.) јануара 1886. држане.

Епарх. конзисторија бачка.

Ad K. 1788 ex 1895. — 36 ex 1896.

СТЕЧАЈ 9 3—3

Ради попуњења новоустановљеног ђаконског места у Сентомашу, са којим је скопчана плата од 400 фор. годишњих, но уз коју изабрани ђакон има изгледа на споредни приход у скоро истом толиком износу — овим се стечај расписује.

Компетенти имају своје правилно инструиране молбенице путем претпостављене власти своје најдаље до 25. фебруара (8. марта) о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Новом Саду 18. (30.) јануара 1896. држане.

Епарх. конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ 17 1—3

Расписује се стечај на једно новоустановљено учитељско место и једно новоустановљено учитељичко место V. и VI. разреда срп. вар. средњине школе новосадске.

Плата је, како учитеља тако и учитељице, ова: 1000 круна у име редовне плате; 300 круна у име станарине и 100 круна у име огрева.

Дужности су прописане школском уредбом.

Компетовати могу само потпуно оспособљени.

Рок стечају је 6 недеља дана од први објављења.

У Новом Саду, 2. 14. фебруара 1896. г.

Кузман Миловановић, пр. перовођа. П. Попадић, председник.

Број 12 ex 1896.

СТЕЧАЈ 18 1—3

Овијем се исписује стечај на парохију III. класе у Слатини.

Молитељи имају инструиране молбенице своје овамо најкасније до 12. (24.) марта 1896. поднијети.

Из сједнице епархијске конзисторије у Пакрацу 16. (28.) јануара 1896.

Епархијска конзисторија пакрачка

СТЕЧАЈ 16 1—3

Расписује се стечај на четир чиновничка места у срп. прав. црк. школској општини новосадској, и то:

1. на место перовође с платом од 300 ф. год.
2. „ „ књиговође „ „ „ 1000 „ „
3. „ „ благајника „ „ „ 600 „ „
4. „ „ екзекутор-писара с платом од 500 фор. годишње.

Књиговођа и *екзекутор-писар* полажу кауцију у износу своје *једногодишње* а *благајник* у износу своје *двогодишње* плате или у вредносним папирима, који имају своју важност на берзи.

Дужности су прописане у правилима за чиновнике у срп. прав. црквено-школ. општини новосадској.

Рок стечају је 4 недеље дана од први објављења.

У Новом Саду, 2. 14. фебруара 1896. г.

Кузман Миловановић, пр. перовођа. П. Попадић, председник.

Ad K 1971 ex 1895 — 111 ex 1896.

СТЕЧАЈ 19 1—3

Овим се расписује стечај на упражњено парох. место V. разреда у Пачетину.

Рок пријавама до 3. (15.) марта 1896.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 18. (30.) јануара 1896.

Архидијецезална конзисторија.

E. 1350. I. 105. ex 1895.

ЕДИКТ 20 1—3

Позива се овим путем Спаса Ђорђев, ратар из Павлиша, који је пре по године у свет отумарао, да се у року од 40 дана после првога објављења овога едикта потписаном духовном суду пријави, јер ће се иначе бракоразводна парница, коју је овде против њега покренула супруга му Ана рођ. Марилов из Павлиша и без њега довршити

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 22. јануара 1896. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

Ad K. 29/38 ex 1896.

СТЕЧАЈ 8 3—3

Ради попуњења упражњене парохије V разреда у Пирошу овим се стечај расписује.

Компетенти имају своје правилно инструиране молбенице путем претпостављених им власти најдаље до 25. фебруара (8. марта) 1896. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Новом Саду 18. (30.) јануара 1896. држане.

Епарх. конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ 7 3—3

Услед оставке г. Петра Коњовића учитеља, који је на комуналној школи у Омољици наименован, овим се **поново** стечај расписује. Годишња је плата у готовом новцу 400 фор. а. вр. четири ланца оране земље, која носи годишњу ренду до 100 ф. а. вр. и на коју учитељ сам порез плаћа, четири хвата тврдих дрва за своју потребу, 30 ф. у име школске послуге, 5 ф. у име паушала, слободан и нов стан састојећи се из две собе, предсобља, кухиње шпајза и т. д. са баштом у износу од 200 □° хвати. Од потреба где буде позват добија за велики 1 ф. за мали 50 новч.

Учитељу спадаће у дужност, осим предавања по школ. уредби од год. 1872. опредељених наука, у цркви појати и свагда десну певницу држати, децу у појању обучавати, повторну школу држати и при одборским седницама место перовође заступати бесплатно.

Молитељи имају добро инструиране молбенице са нужним сведоџбама снабдевене на подписаног послати и доказати, да су редовно приправничке науке у Сомбору свршили и из мађарског језика испит положили.

Рок стечају траје до 11. (23.) фебруара 1896. год.

Из одборске седнице држане у Ср. Неузини 13 Јануара 1896. год.

Јован Петанек
парох, месн. школ. управитељ.

Ad бр. К. 1945 ex 1895. — 84 ex 1896.

ЕДИКТ. 15. 2—3

Услед брачноразводне молбе Ђорђа Стојковића из Срп. Црње против супруге му Милице рођ. Вукић, сада непозната боравишта, — овим се позива речена Милица, да у року од године дана, рачунајући од првог увртења овог едикта у новине, конзисторији овој или сама лично предстане или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена брачноразводна парница к без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 18. (30). јануара 1896.

Архидијецезална конзисторија.

Ad бр. К. 1923 ex 1895. — 83 ex 1896.

ЕДИКТ. 14. 2—3

Услед брачноразводне молбе Лазара Радића из Плаче против супруге му Даринке, сада непознатога боравишта — овим се позива речена Даринка, да у року од године дана, рачунајући од првог увртења овог едикта у новине, конзисторији овој или сама лично предстане или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена брачноразводна парница и без ње окончати.

Из седнице арх. конзисторије, држане у Карловци 18. (30) јануара 1896.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 5 3—3

По одобрењу спарх. школ. одбора будимског под бр. ЕПІО. 492/6') ех 1895.

Овим се поново отвара стечај на упражњено *учитељско место* вероисповедне школе у *Литови* — бараљске жупаније. Плата је учитељска :годишње у готовом 340 ф. ав. вр. 6 (шест) ланаца добре оране земље, на коју сам учитељ порез плаћа. 4 хвата тврдих дрва за своју и школску потребу; стан састојећи се из: 2. патосане собе, 2. кујне, шпајза, подрума испале и уз стан врт од $^1/_2$ ланца; затим за перовођство 12 фор. а од исправништва, укона и парастоса по 20 новчића.

Учитељу у дужност спада, како посведневну, тако и повторну школу по наставној основи за вероисповедне школе од 25/IV. 1895. бр. III. С. 80/94. тачно вршити, у скупшт. и одборским седницама перо водити, у цркви појати; у појединим црк. функцијама уз свештеника суделовати и децу у појању обучавати.

Који жели ово место получити, дужан је доказати са молбеничним прилозима: да је Србин правосл. вере, да је учитељску школу свршио, и да има оспособљење из мађарског језика.

Рок пријави осам дана после трећег увртења овог стечаја у „Српскоме Сиону“.

Молбенице имају се председништву школ. одбора доставити.

У *Литови*, (последња пошта Бездек) 27. јануара 1896.

Црквени Школски Одбор.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена ху је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странне земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. VI. Број 8.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 18. фебруара 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Наредба

кр. хрв. слав. далматинске земаљске владе, одела за унутрашње послове, од 9. (21.) августа 1894. бр. 40,707 ех 1893., упућена на све кр. жупаније области, приопштена архид. административном одбору дописом кр. зем владе, одела за богоштовје и наставу од 11. (23.) децембра 1895. бр 12.616, а црквеним општинама саопштена наредбом архид. административног одбора од 17./29. јан. 1896. бр. А.О. 2075/ех 1896., у погледу присуствовања изасланика политичке области у црквено-општинским скупштинама при распису парохијала.

Свима кр.љ. жупанијским областима.

§. 14. I. Б. превишњим решењем од 10. августа 1868. одобрених закључака српског црквено-народног сабора од године 1864./1865., те на основу превишњега решења од 26. августа 1876. изданим одредбама кр. земаљске владе одела за богоштовје и наставу од 21. јула 1877. бр. 1819. у погледу поступка при распоређивању и истеривању плаћа гр. ист. српског парохијалног свештенства одређено је, да при стварању закључака црквено-општинског заступства, односећих се на прописивање парохијалног намета потребна за подмирење плаћа парохијалнога свештенства и црквених потреба, односно при распорезу годишње плаће, имаде присутан бити изасланик политичке области и то предстојник исте или заменик му, дочим се евентуалне нагоде, које у име те плаће склони гр. ист. парохијално свештенство са опуномоћеним заступницима парохијалних црквених општина, имаду склапати пред политичком области.

Пошто су прекаведене одредбе те, наиастито и она §. 14. I. Б. превишњим решењем од 10. августа 1868. одобрених закључака црквено-народнога сабора од године 1864./1865. погледом на одобравајућу запорку тога превишњега решења, донешене у намери вршења државног врховног надзора над управом гр. ист. српске

цркве, то спада извршивање тих одредаба као послова јавне управе, а не послова у интересу скромних странака лежећих, недвојбено у уредовну дужност означених званичника овоподручних управних области прве молбе, а поште се по одредби §. 77. закона од 5. фебруара 1886. о устроју жупанија и уређењу управе у жупанијама и котарима за подмиривање уредовних путних трошкова означују предстојницима управних области прве молбе, паушал из земаљских средстава, то је очевидно, да путне трошкове, који ће настати при извршивању у говору стојећих уредовања, неће имати подмиривати црквене општине, него ће се исти имати покрити из паушала дотичне котарске области.

Поводом молба, што су их у том правцу ставили административни одбори архидијецезе дољо-карловачке и епархије пакрачке, налази кр. земаљска влада, одел за унутрашње послове одредити како следи:

1.) На замолбу предстојништва гр. нст. црквених заступства или архидијецезалног, односно епархијских административних одбора, имаду у смислу наредбе кр. земаљске владе одела за богоштовље и наставу од 21. јула 1877. бр. 1810. предстојници кр. котарских области сами или њихови заменици као законити сведоци присуствовати односним расправама, вођеним у предмету прошивања парохијалног намета, не смеју пак то уредовање поверити службеницима општинских уреда.

2.) Тим уредовањем скопчани трошак имаде се подмирити из уредовног путног паушала кр. котарске области.

Што се кр. жупанијској области у решењу и уз повратак прилога изнешка од 1. јуна 1893. бр 5070. знања и даље сходне одредбе ради саопштава с додатком, да ће о предстојећој одредби бити обавештени административни одбори архидијецезе карловачке, односно епархије пакрачке и горњо карловачке с молбом, да председништва подручних црквених заступства унуте, нека се ради установљења дана и места, када и где се уништно уредовање предузети имаде, ставе праводобно у сходан договор са кр. котарским областима тога ради, да исте могу удоводити тим замолбама без уштрба своје ине службе, те уз исто можда обавити које ино уредовање у оној околици.

У Загребу 21. августа 1894. За бана:

Станковић с. р.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Без пчеле ни родити се ни умријети.

Српски народ.

Ове године марта мјесеца биће двадесет година како сам се упознао са трудољубивом и неуморном пчелицом, која без престанка и санка ради и која је једино само за рад створена, можда људима за примјер и угледање. Двадесет је година како сам заволио ту свету животињицу, свету по њену неуморном раду, свету по њеној умјерености, свету по њеној чистоћи и то не само чистоћи кућевној него и чистоћи тјелесној, јер она проживи свој вијек у вјечитом дјевојачком стању. Али њен вијек не траје више него шест недјеља за вријеме паше. Она се за вријеме паше тако истроши, тако се парга од неуморнога рада да не може више живјети од шест недјеља. Заиста примјер неуморне радиности! Двадесет је година како сам заволио пчелу, па ми није досадно рад око ње, јер она је света животињица, коју воле и његују сви народи, особито хришћански народи, а опет међу њима особито Срби. Србин је највећма заронио у живот пчелињи. Он пчелу боље познаје него икоји други народ. Да је Србин познавао и познаје пчелу боље од других народа, то се види из техничких пчеларских израза српских. Зашто су хришћански народи његовали пчелу? Зато што пчела даје восак, а од воска се праве свијеће, које служе за увелич ње славе Божје. У хришћанским црквама општо се налаже да се горе lumina ex pura cera et ex operibus арим. Зато су с пеки краљеви његовали пчелу и подизали грдне пчелињаке, а пчеларима давали њеке повластице, које није уживао сваки себар. Ја сам 1879. у Ш. „Годишњици“ Николе Чупића написао историју пчеларства у Срба од најстаријих времена до данас, па сам ту описао и пчелињак Цара Душана на Слатини, који је он дао цркви Арханђеловој у Призрену. Тај је пчелињак заузимао грдан простор, на којем су биле хиљадама кошница, око којих су радили многи пчелари, којима ми и имена знамо. На том грдном простору разлијегала се чаробна зука неуморних пчелица сабирајући мед и рђу и градећи восак, који ће служити за увеличање славе Божје.

Црква је уздигла пчелу, јер она даје восак и мед. Пчеларство је стајало у стара времена под заштитом цркве и државе, па то је у ново вријеме добро схватио и митрополит Стратимировић препоручујући пчеларство својему свештенству и потпомажући књижевност пчеларску. Све сам ја то опширно у својем „*Српском пчелару*“ разложио и ко би хтио о том више знати, наћи ће у њему. У ново доба вријеме видимо ми митрополита Стратимировића као заштитника пчеларства. У најновије вријеме пре је 18. година подигао је архимандрит Илариј Руварац катедру из пчеларства у богословији карловачкој схвативши добро пчелу од каквога је она моралнога утјецаја на свијет и какве материјалне користи може носити појединим свештеницима, на које би се угледао и други свијет. За овијех осамнаест година има — хвала Богу! — на свијем крајевима српских свештеника, који шире пчеларство, ту појезију економије међу своје парохијане. Па и у данашње дане није вриједна пчелица без заштитника. Његова Светост, патријарах српски Георгије са Светим синодом одредио је да је пчеларство облигатан предмет у богословији. Тијем је ударен чврст темељ пчеларству у нас, које је од тако благодатнога утјецаја на народ. Ми видимо да није вриједна пчелица од најстаријих времена па до данас никад остала без заштитника, да се црква српска увијек бринула за пчелу, јер она даје восак, од којега се праве свијеће, које служе за увеличање славе Божје.

* * *

Црква је уздигла пчелу, јер је посебно одредила у Требнику молитву за освећење пчелињака: **чинъ благословенїя пчелъ**, за освећење ројева: **Благословенїе роевъ пчелныхъ ко оулїи нова всажденныхъ**, за освећење меда: **Чинъ благословенїя новаго меда**. Читајући то жалено сам да се и мој пчелињак освети, те да се тај лијепи црквени обичај обнови. Године 1891. 10. новембра осветио је г. В. Латинкић сада парох јазачки мој пчелињак, гдје су били назочни сви професори богословије и гимназије карловачке. Кад год ућем у пчелињак, сјетим се тога чина и чисто ми још звоне оне благословене ријечи из молитве **о благословенїи роевъ пчелныхъ**: **Боже всемогїй, предвѣчный — сей пчелникъ и всю оулїю благослови, оумножи прибмножи ѣхъ немъ пчелы, и благодатїю твоею ѧ соблюдающи, тѣчащи мыслъ меда исполни: да никакѡ сей пчелникъ созданїй твоихъ пчелныхъ лишенъ, но всегда преисполненъ сwты меда вѣдетъ: и по премногой благостыни и непостижимѣй кроткости твоей, да ѩвится неподвижимъ многими лѣкавствы, и непоколебимъ зазорными вражїи, но твоею всесильною ѡграждень державою, и ѡстрыми вполчѣнїями, wт всякаго коварства волшебнаго сохраненъ и всегда ѣхъ твоей, Христе, рѣкомыи неврѣдимъ превѣдетъ.** Ја то спомињем стога што сам чуо, те се радујем да и моји ученици пчелари сада већ свештеници обнављају тај лијепи црквени обичај на својим пчелињацима.

* * *

Мед је лековит. Лековитост његова долази од правиње киселине, отрова пчелињега и етерских зејтина. Отров пчелињи и етерски зејтини имају антисептичну силу, те заустављају труле и сваку трухлеж. Будући да се отров пчелињи и етерски зејтини налазе у меду, то ће бити свакому појмљиво да је мед лековит. Познато је да наш народ мед у многима приликама употребљава за лијек и многе мелеме с медом прави. Наш народ држи мед за врло лековит. Па и молитва, коју свештеник чита при „**благословенїи новаго меда**“ казује нам да мед добива лековиту силу **благословенїемъ божїимъ**. Та молитва гласи: **Господи Iисусе Христе, самъ и нынѣ призри сквозь на созданїе твое сїе, и благословенїемъ твоимъ небеснымъ благослови и ѡсвати сwты пчелъ, и wт нихъ медъ и подаждь имъ дѣйственнѣ благодать пчелъ всѣхъ совокупнѣ: да всякихъ wт него вкушающихъ, пріимлющїй и ѣдущїй ѡскрѣпитъ благополѣзное здравїе, и пищею сею насытится и исполнится всякаго блага.** — А мед је продукат те свете животињице пчеле

На и восковитих, који се обликују свете моштн, које долазе у антимисе и под свету трапезу или у свету трапезу при освећењу храма, не може бити без продукта пчелињега, воска и без **иныхъ благословенныхъ вещей**, а то су смоласте материје, које пчеле сабирају са различитих дрвета.

Не ћу спомињати да се колико састоји из **варенныя пшеницы съ медомъ смѣшанныя** (вид. Требник), да се чесница пролива медом на Божић, него ћу још споменути да ученици Христови послије васкрсења кад

се Христос појавио пред њима и кад их је запитао: **Имате ли что снѣдно здѣ? даше му рыбы печены часть и ѿ пчелѣ сотъ** (Лук. 24. 42.)

О каква веза међу пчелом и црквом! На каква веза међу пчелом и православним Србином! Православнога Србина прати пчела од рођења па до гроба. Свијећа му гори при знамењу и крштењу, свијећа му гори о крсном имену (крсна свијећа), свијећа му гори кад му пјевају **пѣснь исхѡдныя**, свијећа га прати и на онај свијет, па зато се и чује на уста српских: *Без пчеле ни родити се ни умрјети.*

Јов. Живановић.

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјелајев. —

(Наставак)

Доктрине католицизма о невином стању човековом и о последицама грешног пада, које смо изнели, не могу се у многим односима одржати, кад их разгледамо, у чему се разликују од православног вероучења. Један од битних његових недостатака је већ и тај, што је с католичког гледишта готово немогуће разјаснити, као што треба, акат пада. Одкуда се, дакле, појавила у човеку могућност преступа заповести? Ако је сматрао доктрине donum superadditum тај, да је у невином стању првога човека сам Бог својом личном благодаћу одржавао равнотежу и хармонију између виших и нижих тежњи његових тако, да се тело морало покоравати духу, отуд су онда, не гледећи на таково деловање благодати, у акту пада ниже силе одржале победу над вишима? Ономе гледишту, које лежи у основи православног вероучења, наиме, да је акат пада био акат слободне воље човекове, у системи католицизма нема места. То отпада овде због претпоставке да се слобода човекова раздвојила међу противним и разним тежњама човековим, и да није имала у себи ничега таковога, чим би се узвисила над њима. Поред таквих особина слободе, човек је могао бити само пасивни носилац благодати, а узрок паду треба тражити ван његове личне слободе. У акту пада показала се несугласност између телесних и духовних тежња човекових, која је још у почетку била унета у његову природу. А то је могло настати само на тај начин, што је благодат престала одржавати тело у покорности духу, а дух — Богу. Значи: акат пада, може се разјаснити, с католичког гледишта, само тиме, да је Божанска десница, која је из почетка подигла првог човека на висину првобитне праведности, однах га затим оборила с те висине, оставивши га само под погодбама његове природе. Даље остаје у римокатоличком учењу без јасног решења и друго знаменито питање које се тиче кривичности човекове пред Богом. Човека оставља благодат првобитне праведности, и он, остављен својим силама, пада, износећи на светлост актом пада она природна несавршенства и недостатке, које је унео у његову природу сам Творац. На у чему је ту кривица човекова? Зашто он пада под одговорност?

Али најважнији недостатак католичке доктрине налази се у томе, што она новаља основне ставке старог пелагијанства. Пелагијанци су карактерисали слободу само с формалног гледишта, као способност подједнако индиферентну, која подједнако тежи и добру и злу и подједнако пада под утецај једног и другог, као способност без икакве унутрашње садржине и без задатка за морални прогрес. На исте такове назоре, који чине камен темељац у пелагијанству, налазимо и код римокатолика Још се већма приближује каколичка доктрина пелагијанској јереси у питању, да ли је као последица греха настала каква му драго повреда у човековој природи. У католичкој вероисповедној системи је то питање тесно свезано и испреплетено с читавом гомилом других питања, чије је решење управљено на то, да се утврди разлика међу садашњим католицизмом и старим пелагијанством. Но поред свих напора, да замрси ствар у свом одговору на постављено питање, католицизам исказује мисао несумњиво пелагијанску, а наиме, да први човек није имао никаквих преимућства пред палим човеком, да је и после пада природа човекова, духовна и телесна, остала онакова иста, какву је Бог створио, да су се у палом човеку појавила несавршенства саме природе, која је већ у почетку у њу унео сам Творац. С тога и одредбе старе цркве против пелагијанства могу бити примењене на католицизам. Тако се баш не може рећи, да иде на руку учењу католицизма СІХ правило картагинског сабора, које је осудило доктрину пелагијанаца, да је човек створен смртним,

јер би, и ако би сагрешио, и ако не би сагрешио, морао умрети телом т. ј. оставити тело, не за казну ради греха, него по неопходности своје природе. Разлика између старе јереси и садашњег католицизма само је та, што су пелагијанци, сматрајући, да је стање природно једнако, како у Адаму до пада, тако и у његовим потомцима, одбацивали првородни грех и у смислу повреде наших природних сила и способности и у смислу наслеђене кривице пред Богом, а у католицизму се првородни грех признаје у последњем смислу; а што се тиче повреде (corruptio vulneratio) природе грехом, римски богослови разумеју под њом једна iniustitia originalis или carentia doni superadditi. Одатле је, у сваком случају, само један корак до потпуног негирања првородног греха и католицизам чини тај корак у доктрини о непорочном зачећу пресв. Деве.

Затим се огледа средност католичког гледишта с пелагијанским и у доктрини о добрим делима, којима су стари јеретици давали таки значај, да се спасење сматрало у њиховој системи не као дар, који нам се даје забадава, силом искупне жртве Сина божијег, него у виду плате и награде за подвиге и заслуге самога човека. Католицизам одбацује тезе пелагијанаца, које се односе на ову ствар, кад их узмемо у првом њиховом смислу, и како су их формулисали непосредно сами јеретици. Али и католицизам инак преувеличава значај добрих дела и чак измишља тако звана opera superrogationis, којима човек као бајаги може принети задовољење Богу (satisfactio) не само за покриће својих дугова и времених казни, неразрешених у тајни покајања, него чак и за намирење туђих дугова.

Приписујући човеку, како у првобитном његовом стању, тако и у садашњем, задовољство са самим собом т. ј. признајући, да човек од природе влада са подпуно довољно снаге и способности, да би постигао спасење и блаженство, пелагијанци, као што је познато, ставише себе у негативан однош ај према црквеном учењу о благодати. Човек, по њихову мишљењу, има потпуну могућност, да се развија самостално и да живи по закону Божјем, а не по закону греха, јер је при самом акту стварања обдарен богатим моралним силама, које осташе неповређене и после пада. С тога у системи пелагијанства не налази себи места учење о благодати у црквеном смислу, т.ј. као о таковој божанственој сили, која делује у човеку унутрашњим начином, у врло тесним везама са његовим природним силама, зачињући, подижући и чувајући у њему духовни хришћански живот и усавршавајући сваком човеку појединце дело искупљења, које је свршио Исус Христос у опће за цео род људски (gratia inspirans). А ако и допуштају пелагијанци благодат, то за њих није ништа више него сама природа или оне природне моралне силе, којима је човека обдарио Творац (gratia creans). Затим сва она спољашња оруђа, којима потпомаже Бог човека на путу добра (gratia invans), а као најглавније од њих закон Мојсијев с његових десет заповести, а тако исто и наука Христова и његов пример највише праведности, који је пружио људима. У њима човек може наћи и руководство, да разликује добро од зла, као и побуду за добродетељан живот и подпору у нравственим подвизима.*) С том пелагијанском доктрином католичко учење има ту заједничку црту, што се и овде, поред свег труда католицизма, да се уздигне над пелагијанским гледиштем, благодат слика као сила Божја, која делује на човеку чисто спољашњим начином. Зашта католицизам ствара тако оштре разлике и тако дели области, у којима делују Божанствена благодат и човечја воља, да се унутрашња веза између њих и њихово узајамно деловање не дâ ни замислити. А уз то католицизам признаје, да није било унутрашњег узајамног деловања између благодати и слободе већ у односају према невином стању наших прародитеља у рају. Премда је првом човеку и био сдошћен donum supernaturale iustitiae originalis, али као да није било унутрашње хармоније између благодати и слободних сила човекових. У човеку, по самој природи његовој, због противности духа и тела, настаје борба и несугласност у тежњама. Али ту борбу уништава благодат у човеку, која одржава тело у послушности духу tanquam fraeno,*) јер савршенства невиног стања, по изразу Беларминовом, non erant insitae et impressae ipsi naturae, ut sunt dona naturalia, sed extrinsecus assutae et superadditae, ut sunt dona supernatu-

*) Schaff. Kirchengeschichte. I. 1077—1080. Banr. Vorlesungen über die christl. Dogmengeschichte. I. 2. 88. 331—340. Leipzig. 1866. Oehler. symbolik. 8. 463. Tübingen. 1876.

*) Catechism. roman. IV, 12. 5.

ralia*). А ако је човек створен на тај начин да је благодат још до пада деловала на њега с поља, а не изнутра, онда је логика захтевала, да се то гледиште спроведе и на даље и да се унесе и у учење о искупљењу. Искупљење је поновно стварање човеково; оно враћа човека у првобитно стање. Стога мора бити аналогије између првобитног стања и процеса искупљења. Ако је благодат још до пада деловала на човека чисто спољашњим начином, онда и у процесу искупљења између благодати и искупљења не може бити других односа, него чисто спољашњих. Рељефније од свега то гледиште избија на светлост у учењу о деловању тајна ex opere operato, где се благовество благодати деловања неопходно и безусловно привезује за извесно извршење прописаних спољашњих послова, који обухватају собом materiam et formam instituendi sacramenti. Наиме од онога, који приступа тајнама, ништа се више не тражи за њихово деловање, осим спољашњег акта примања — ни вере, ни побожног унутрашњег осећања, само да не подиже против деловања благодати нарочите препреке, и да јој се не противи свесно. Али има у системи католицизма и много других тачака, које почивају на грубим представама о благодати, као Божијој сили, која делује у човеку чисто спољашњим начином. Може се рећи, да је цела римска црква, са својим папама и са свом гомилом папских уредаба, огромно opus operatum. Јер шта је папа? Он је спољашњи центар благодатних дарова за сву цркву. Основна идеја се папства наиме и састоји у томе, да се сва црква у свој својој целини, не само мирјани, него и јерархија, може спојити с духом, благодаћу, само спољашњим начином, помоћу папе, који је једини за цео хришћански свет видљиви извор благодатних дарова.

*) Beilarmini — de gratia primi hominis, CVI.

Утецај молитве.

Беседа Еп. Берџе-а. По руском преводу с француског

П. Весин.

(Свршетак)

Чине и други приговор, поводом тврдње наше, да молитвом можемо изменити ток ствари и задобити за себе вољу божју. Говоре нам, да то значи сумњати у мудрост и благост божју и у прекомерној гордости, замењивати њега нашим утецајима, јер да је једини положај, који приличи у односају к Њему, очекивање и покорност вољи Његовој

Уклонимо на тог приговора све што нам изгледа неправедно Кад кажемо да човек својом молитвом привлачи милост самог Бога, то преносимо на језик људски ствари које нас, превазилазе, тако као што је воља наша слепим немоћна, да подчини вољу Божанску себи. Рекавши то, опазићемо, да приговор овај пада као и прошли сам од себе. Говоре нам, да мудрост и благост божија треба да спрече наше обраћање са молитвама к Богу; но шта би ви одговорили оном, који би на основу тог начела, осуђивао човечји труд? „Ви се трудите и радите, рећи ће он, но не значи ли то сумњати у божју бригу о вама? Не значи ли то тражити замене божје радње својом? Бог је добар. Он очевидно хоће да ви живите. На оставите Њему бригу о себи!“ Шта се може на то одговорити, браћо? Може се одговорити: „да Бог заиста хоће да ја живим, но хоће да живим од рада; зато је и усадио у мене тежњу к труду; а ако ја не слушам ту тежњу, то Његова воља, ма да је како блага, не би се испунила за мене. Од мене и мога труда зависи испуњење воље божје.“ Ја мислим да се на овакв одговор не може ништа опазити. Што се односи на молитву може се рећи, да се односи и на труд. Јест, Богу је угодно, да се та циљ достигне и таки резултат добије, но Он је ставио за то и једну погодну: радњу душе, молитву. Ако се ја не будем молио, божја воља у погледу мене неће се испунити Ако се не будем молио, благослов божји неће сићи на моје ближње, на људе, на свет; ако се не молим, несрећа и случајности неће поштедити мене. Молећи се да ли се правим мудрији од Бога или изменујем Његову вољу према сво ој? То би била ружна, збркана претпоставка! Не, сасвим на против; ја хоћу само да одговорим Његовој жељи, хоћу да поступам по Његовој вољи и да припомогнем остварењу Његових божанских намера. У том и јесте моја највећа слава!

Сад нам остаје још један приговор, браћо, најраспространенији, и највише се употребљава. Он је позајмљен, вели, из искуства. „Кад би, кажу, у самој ствари молитва утецала и могла утецати на друге, на догађаје, на светски поредак, то би последице њене видели сви. А

да ли их ко види! А да ли је, који најбоље верује избављен од невоље више него други? Пролази ли анђео смрти мимо њихове куће, штедећи им привенца, као што беше код Јевреја? Да ли се искушења и невоље не дотичу оних, које Он љуби? Ми чујемо молитве, но да ли видимо одговора на њих?“ О, хришћани, жртво великодушне заблуде! Шта је учинио наш Бог за вас?

Вама су познате ове речи, браћо. Колико ли сте их пута слушали! Колико ли их пута скептици употребише у својим подсмесима над молитвама! Како често су можда, таке сумње утецале на вашу осетљиву душу и колебали вашу искрену веру у помоћ и спасење Божје? Но ти, који тако мисле о последицама молитве, могу ли распознати те последице? Знају ли они, колико те молитве беху из чистог срца и искрене? Знају ли каки осећај беше у њима? Они се чуде њиховој неутецају, но прво би требало знати, да ли су се могле уанети к Богу и достићи Га. Шта велите ви о молитвама, које постају на земљишту егоизма, преступа, порока и страсти?

И тако, да оценимо видљиви утецај молитве, требало би, браћо, пре свега разгледати, каква је наша молитва сама по себи. Но који би човечји поглед могао одредити ту њихну цену и недност? Мисионар, који се моли Богу за успех у проповедима свога учења, мисли само о себи и о успеху својих мисли и своје радње. Отац који се моли за дечју срећу, мисли само о њихној земаљској срећи и гордо са самопоуздањем гледа на њихову сјајну будућност. Човек огорчен, који до сада није мислио на Бога, и који ће Га сигурно сутра опет заборавити, сећа се Његова бића само зато, да Му се егоистички помоли за своје избављење, и заборављајући невоље других људи, мисли, да је само он привилегисан предмет Његове милости. Грешан и покварен, који се моли, да га одврати од саблазни, но међутим спује у срцу преступ, — да ли су се сви ти молили у истини? Може ли се после овога чудити, што је толико молитава остало без одговора? Још једанпут: је ли ваше, да судите о путеви божји? Ево о чему је требало прво размислити, а не на брзу руку осуђивити путеве провиђења. Сад разгледајмо из ближе учињени приговор.

Упућују нас на молитве, које остају без одговора, на молитве, које су принесене с највећом вером, побожношћу и смиреношћу, и веле, да се и тада не може тврдити, да молитва утече. Но нека је и тако!

На тај доказ искуства одговара само искуство. Ја се обраћам онима, који се умеју молити, и које заиста можемо убројати у боље судије у тој ствари. Обраћам се к њима с поверењем, знајући, да ће потврдити утецај молитве. Шта више овде у овом храму, као и свуда у свету где се скупљају верни, где се Бог признаје као Отац наш, чули бисмо један и исти одговор. У њему је то искуство. У тој маси верних сваке врсте и карактера, међу којима се налазе најбоље душе, које се одрекоше сваке преваре и лажи, које љубе истину, сви ће у један глас рећи: „јесте, молитва утече, и ми стојимо, да то засведочимо пред целим светом“.

У осталом има и видљивих резултата молитве, који се јављају тако јасно, да би их једва ко могао порицати. Кад бисмо видели, како четрдесет векова у назад, у равници Халдеје, непозната глава непознатог племена приклони колена пред Јеховом и призиваше име његово ради свог сина, потпуно уверен, да ће сви земаљски народи бити благословени у име Његово; кад бисмо две хиљаде година иза тога чули празнољу Галилејца, који се мољаху у Сијонској горњици (горња соба), где замишљају да ће цео свет победити вера, чији беху они сведоци, готови бисмо били наслутити се, како пред молитвом Аврама, тако и пред молитвом првих ученика Христових. А сад ко сме рећи да су се они преварили. Сад трећина целог човештва види у Аврааму оца верних, и молитва апостола понавља се све више и више у цркви, која се шири по свима крајевима света.

Но, ако је за поглед, који обухвата читаве векове, победа вере очевидна, не може се рећи, да је и за обичан живот. Овде су утецаји молитве скоро увек скривени. Њих виде само душевне очи. По спољашности судба верног ни учем се не разликује од неверног. Једна судба постиже све, говори Еклезијаст (Еклес. II. 14). Једна и иста несрећна случајност, једна судба поражава и онога, који се моли, и онога, који хули на Бога. То нас и диви и смућује, но питам вас, браћо, да ли би могло бити друкче?

Ви би хтели, да молитва утече видљиво, и да својом очевидношћу уништи сваку сумњу.

На каку ће цену имати она тада! Ви би молили избављење од болести или искушења, и молба ваша тога часа би се испунила; страдање и зло побегло би као сенке, и на вашем рапавом путу пиштиле би јаруге и беде. Тек што би се у вас јавила кака жеља а она се већ испунила. Но зар ви не предвиђате, да би тада сви захтевали бити хришћанима, као ви; да би сви, као ви, волели се молити. Из љубави? Не, већ из пуке користи, јер ко да се не моли том Богу, који одговара тога часа на позив и грли своје избранике брзим и видљивим штићењем! Ходите, користољубиви, пријђте брзи посматрачи угодности и интереса, клекните! вама припада награда на небу, а у очекивању њеном је сва срећа на земљи. Нема бољег од жалости, зла и лишења! Јест, ви би желили то, али Бог није хтео. Он никад не обећаваше верним видљиво избављење, него је рекао, да ће *они страдати* сад двојином, — и као људи и као хришћани (види 2 Тим. III. 12) Но изгледу, Он је њих оставио приликама, и ничим их не одликује од осталих смртних. Угњетени, као и други, они често, шта више више него други, страдају и умиру. Но под том видљивом несрећом осећају они божју десницу. Они сигурно иду, озарени вером, и под том суровом дисциплином исказује се највеће и најлепше на земљи: љубав, која служи Богу не тражећи ништа за себе, љубав, која посвећује Богу своју срећу, спокојство, радост и долази до највећег одрицања.

Сурова провалија! Болесно васпитање! Но зато под таким утецајем се увек боље научи распознавати утецај божје љубави. Испочетка нам изгледаше, да су молитве наше неплодне, да их Бог не слуша. Затим смо дознали, да их слуша на Свој начин, не тако као што смо ми себи представљали, и да нам он спрема нешто лепше, него што смо ми тражили. О, браћо моја! Ви, којима је Бог дао у део сиромаштво, и ви, који знате, шта вреди свакодневни залогај хлеба, не би ли страдали, кад би вам младић какав пришао с наивним поверењем и замолио од вас тако што, што би он набавио тек помоћу особитих средстава. Зашто да он нема, што имају многи други? Зашто та жестока мисао о неједнакости требаше тако рано да охлади његово срце? Ви би може бити могли њему то уступити, но учинивши били бисте слаби и ништавни, јер, наслађујући његово срце, угађали би његову каприцу, развили би у њему жељу и приготовили би га рђаво на животну борбу. И ви откажете њему, не гледећи на његово огорчење и раздражење, које ће удалити његово срце од вас. Тако и с нама поступа Бог. Под његовим видљивим и несхватљивим за нас ћутањем скрива се воља света и очинска, која хоће да нас спреми за небо. Не говорите више, да је ваша молитва остала без последица. Она је утецала, но не као што сте ви хтели. Она је прибавила вама и онима, које љубите, благослов бољи за њих и за вас, него што сте мислили. Ви сте сањали о срећи земаљској, Бог вам је дао други венац; ви сте хтели избављење, Бог вам је послао страдање, које вас је осветило и очистило Ма како било, дошла ваша молитва до Бога: видљиво или невидљиво, главно је да сте добили одговор на њу. А кад сазнате, пре или после, тај одговор, ви ћете благосиљати вашу верност и уздање у Бога. Амин.

„Талита куми!“*)

Громко се разлежу гласови по Јеврејским Зборницама. у Палестини. Појавио се човек из *Галилеје*, који чуда твори Узбуњени Свештеници и Левити спремају се, да једном за свагда стану на пут *Назаренину*, чија Проповедања заљуљаше ступове Јерусалимска Храма. Народ се ускомешао. Глас о чудима, што их је до овога дана почивио, летео је, од уста до уста, муњевитом брзином, па се, као море, прели преко Самарије и поче заљускивати о зидове Давидова Храма, у Јерусалиму. Народ је у Назаренанину гледао Пророка Исцелитеља, Свештеници и Левити, човека, који је дошао међу Израиљћане, да обори Законе Праотаца, да поруши Храмове и створи перед у Изабраноме Народу.

„Он хули на Веру Праотаца!“ узвикиваху у Зборници Јерусалимској

— Он исцелује! — чу се неки глас, и Зборница се узруја.

„Ко је тај што рече да исцелује?“ „Нека изађе на средину! — Нека нам то још једном каже и потврди!“

Свештеници и остали тумачи Талмуда, који седеше на својим клупама у Зборници,

*) Халдејски, значи: Девојко, устани!

устали с места и испитујућим погледима траже у гомили светине онога, који им рече онако. Маса народа поче се раскланати и пропусти међу собом човека, који ступаше напред. Сви погледи управише се на њега, када ступи на чистину, између масе и Ане Првосвештеника.

„Ако се неварамо, ти си *Јаир*, Старешина Зборнице Гадарске.“ *)

— Ја сам! — одговори човек, што изађе на средину. Њему је могло бити око 60 год. Још не сасвим сед, овај старац подсећао је изразом лица и достојанственим, али не и наметљивим држањем, на старе патријархалне поглавице, који стајаху на челу великих Породица и владаху самостално пространим и бујним пашњацима, по којима пасијаху неизбројна стада њихова. Дубока збиља и дух, који је више размишљавао но што је говорио, вејао је у његовим очима и уливао у посматрача безусловну поверљивост. Јаир, старешина Гадарске Зборнице, био је уважен не само у *Гадари*, него и у самој *Јерусалимској Зборници*. А то и беше узрок те међу Свештеницима и Левитима, место узрујаности, овлада дубока тишина. Са великом запетошћу сви су очекивали, да чују, шта ће Јаир рећи, и како баш он, један између најпоузданијих стубова Давидова Храма, мога исказати ону реч.

Јаир узе реч и стаде причати како је познао Назарећанина у Зборници у *Капернауму*. Пред силном светином, што се слегла тамо, проповедао је он о *братској љубави*, о *Праштању*, *Спасењу душе* и *Васкресењу*. У Зборници је било много Садукеја, који одбацују Васкресење, а међу њима и један са усахлом руком. Садукеји се препираху и доказиваху, да нема Васкресења Назарећанин је седео у Храму и мирно слушао разговоре њихове. А када они исказаше све што знадоше навести, он уста и рече: „Неверници! погледајте онога са усахлом руком! Није ли она мртва? Ето вам кажем, оживиће је Духом Светим, ако верује.“ — Верујем, Рави! — узвикну овај Садукеј. Тада приступи неколицина Фарисеја, који се међу светином налажаху па му рекоше: „Рави! Знаш ли да је данас Суботни дан, а теби је познато да онај руши Законе Јехове, који у тај дан ма какав посао заточне?“ Тада видех овога Младића како изведе Садукеја на среду, и силним гласом узвикну: „Ваља ли у Суботу Зло чинити, или Добро? душу одржати или убити? Ако вам се у Суботу дом запали, хоћете ли чекати други дан да га гасите, или ћете га одмах угасити?“ — А када му нико неодговори, он их погледа тужно, а за тим се обрати болноме Садукеју и јаким гласом запита: „*Верујеш ли?*“ — Верујем, Рави! — одговори му овај. Тада Назарећанин рече: „Ти, који *верујеш*, пружи усахлу руку и буди исцељен!“ — И чујте ме, Оци! чуј ме, о Првосвештениче, Ано! Овако, као што вас видим, видех како Садукеј опружи руку, како увеле жиле набрекоше струјом свеже крви, и како болесник весело креташе руку на све стране! И то је, Оци, *оно*, што сам ја *својим* очима видео, а ваше је сада да нам протумачите, одкуда му ова моћ да исцељује и ко је он?“ —

Докле је Јаир говорио, у дворани је владала мртва тишина. Првосвештеник Ана подигао се у пола, са свога Престола и са необичном пажњом посматра Старца, као да би да прозре у најтамнији кутић његове душе. Јаир је до краја издржао овај готово прождрљив поглед, и без икакве раздражености, мирно и полако, испричао догађај.

„Ти велиш да си *својим* очима видео, Јаире?“

— То ћу и над гробовима својих Отаца потврдити.

Првосвештеник се спусти на столицу и дубоко се замисли. У Зборници се ћутало и чекало. Најзад он погледа испод очију у Јаира и после кратког размишљавања запита га.

„И ти верујеш?“

— Шта? — рече Јаир.

„Да исцељује?“

— То сам *својим* очима видео.

„И да је Пророк?“

— То незнам.

„И да је ту моћ од Јехове добио?“

*) Јаир је био старешина зборнице капернаумске, а не гадаринске. Да није био гадаринске потврђује већ и сам текст Јеванђелиста Марка и Луке. — *Ур.* —

— Ни то незнам! — одговори Јаир. Он је од колена Давидова, али од веома ниског рода. Син Назаретскога дрводеље. Ако Јехова усхте Себи Пророка, неће га тражити у тако ниском роду. Па ипак, о, Ано, Првосвештениче! у Гадарској Зборници све је пољуљано. Назарећанин прича своју Науку, која се противи Законима и твори чудеса у Гадарској околини, око Генезаретскога језера Његa чују, виде и куне се око њега Како да протумаче Свештеници ову моћ? Како да разувере Народ у оно, што својим очима гледа?

Првосвештеник уста и објави да је Јерусалимска Зборница и са других страна добила сазнање, да Назарећанин има неку моћ, али на основу Светих Књига, Зборница је већ објаснила, да та моћ, не долази од Јехове. Јехова је учинио Савез са Изабраним Народом, дао му писане Законе, којих се *мора* придржавати у свему, а ко војује противу тих *Закона* тај је противу Јехове. Назарећанин је противу Закона, он је против Јехове; а одпадник од Јехове постаје другар и савезник *Велзевула*. „И ето, — завршн он — „сада и сами можете видети, да ову моћ прима он из руку самога *Велзевула*, који улази у Изабрани Народ, да га са стазе Јеховине заведе на криву стазу.“

Скупштина је, климањем глава и другим знацима одобравања пратила говор Првосвештеника, а када овај довршн, паста силан жагор одобравања. Када се жагор утишa, Ана узвикну:

„А ти, Јаире, старешино Зборнице Гадарске, верујеш ли и ти да је тако?“

— Примам ваше разлоге, јер су основани на Светим Књигама, и владаћу се по њима! — одговори Јаир и седе међу остале Свештенике и Тумаче, који му учинише места.

*

Врло нерасположен и узрујан, седео је Јаир на својој камили, која је, на повратку из Јерусалима, грабила долином Јорданском Старешине свију Зборница у *Галилеји* и *Батанеји* — *Галаданцу*, добили су једно упутство, да пажљиво мотре на сваки покрет Назарећанина, да у његовим Проповедима и раду пронађу све што би се косило са Законима Мојсијевим, те тако да га оптуже код Цесарева Намесника. Као добар познавалац Светих Књига, Јаир је опажао да Наука Назарејчева иде у ток са Мојсијевом. Он никако немога схватити Братству Једнакост, између Јевреја и Римљана, Персијанана, Арапа и Скита Њему чудновато звоњаху оне речи, да се Љубав Јехове подједнако растире на све, и да човек, ако жели да се удостоји Царства Небеснога, не само мора угушити у себи страсти осете, него чак и тачно одмерену Правду: „Око за око, Зуб за зуб!“ — Назарећанин хоће да је већи од Пророка; он одбацује *Правду* — он прича *Милосрђе*. И још више! Он, не само да прашта ономе, који му ископа око, него му и друго нуди.

Као сви Јевреји тако и Јаир није могао да разуме друкчије оваково проповедање мањ као крајњу претераност. Замишљао је прво себе, а одмах за тим и свој Народ у положају овакове науке. Дође му на ум господарски Рим, који је потпачио Изабрани Народ, и његова патриотска мржња запламте још силније Њему пуче пред очима, учини му се да је прозрео у крајњу сврху Назорејца:

„Римљани!“ — зашкрипа зубима и плаховито се удари песницом по колену. — Овакова наука од Израиља Израиљу, само Риму користи. Усну ли да нас одвоје од Закона и Вере Праотаца, онда смо са свим пропали. Као развејани прах, под дахом ветрова, расуће се Израиљ на све стране, и неће бити Пророка више, који ће развејану прашину поново прикупити, да од ње начини Гору Господњу.

Камила је журила пуним корацима. Градићи: *Гадда*, *Бетарам*, *Јекмаам* и *Сокот*, чије зидове заљускују таласи Јордана, губили су се за њим. Наскоро угледа и дубоки *поток Јаковљев*, где се улева у Јордан. Десно, у даљини, дижу се камене аравијске планине, што растављају Арабију од Палестине, а пред њим пукла песковита раван, прошарана, ту и тамо, зеленим местанцима, као оазама у песковитој пустињи. Подневно сунце жегло је и расипало пламену кишу светлости на све стране, којој неодолеваше ни шатор на

камили, под којим Јанр сеђаше. Узбуђење и нерасположење које га мучаше, докле замршеним мислима не створи извесан поредак, сада га пређе, а место тога наступи понова оно мирно достојанство и одлучна збиља, његове мудрачке нарави.

Досадање мисли почеше мало по мало уступати места другима, које неимађаху међусобних веза нечему. Што се више ближио родноме месту, све му је више помишао кружила над равним кровом двоспратнога дома, који се из' мора зелених палма, бадема и других шумовитих воћака, беласкао. Под тим кровом, у свежини тога зеленила, очекује њега његова малена Ада. анђелак, кога је Јехова послао дому његовоме, да му у позној Јесени живота уцвеси свежи дах пролећа, који нам обнавља давно нечезло детињство, одстрањује поглед од расклопљене вивице гроба, на нас повраћа у доба златних сапона, прве младости. Помишао на Аду разнежи душу Јанрову и он се заноче губити у небројене сваки дашње ситнице, што му се у близини овога детета обнављаху. Те ситнице, преко којих би дух млада човека прешао и непримећујући их, а које у старачкој души остављају дубоке трагове, који се светле и загревају зимску студен старости, испуњаваху му душу до вршка. Он и сада види опај џбунић ситних смокава а под њим своју малену Аду, како се забушила и често зајаприла око озбиљна посла. Разастрла крпицу бела платна, поређала палмово лисје, на које је натрпала пуно ситница и играчака. У њезиној близини седи он, на каменој клупи, и задубљен у расклопљену књигу, мучи се да светлошћу свога ума прозре у нејасне тамнине Талмудске мудрости.

„Тата, Тата!“ — виче детенце — „ходи брзо, ходи брзо!“ — Он чује опај свежи гласић, али зарођен у мрачне дубине и непомишља на њ. Али од једном као вечерица доскакута она и поче га дрмусати за широки рукав хитона: „Тата, остави то, тата!“ Мала тиранка није се смирила, докле непоремети сав поредак мисли, што их Зборнички Мудрац проучава, докле га, малим, пуначким рученцима, неизвуче из тамних дубина у којима се изгубио. Он оставља књигу на страну, и вучен за руках, озбиљни Мудрац Зборнице, слепо иде за маленим дететом, које га води у своју „кућицу,“ ту му наређује да с њоме седне у траву. „Ви'ш, ово је наша кућа, а ово, колачи, а ово, млеко, а ја сам, ко бајаги Мајка, а ти си моје дете.“ — Сад јој не достаје само мачкица, које је опет „друго дете,“ и она озбиљно наређује „прворме детету“ да почува „кућу“ и да неодмиче од ње, и да не покраде с млека кајмак. „Но, но!“ прети му она пуначким претњем, на онда, као брижна „мајка“, трчи по оно друго „дете“ И стари се Мудрац, поред мале „мајчице“ и мачета, са свим подети; игра по њезиноме упутству, ради како му она нареди, ваља се с њоме по зеленој трави, нева јој тихо, и — заборавља, да осим овога света под жбуњићем, има још неки други, пун борбе и брига. У там играма заборави на све, на озбиљне мисли, на свој положај, своје године, на све, само не на то, да је он „дете“ мале „Мајкице“; и то тако траје докле им не поквари друштво неопслушно мače, које, чим угледа прилику, седне и загребе на врх ограде, па га узвијеним репићем и изгрбљеним леђима, гледа у малу „мајку“, која га нејуе, прети, плачући га зове натраг и најзад, сва уплакана и уморена, склони главицу у крило свога послушнога „сина“, и тако као, окупана, засни.

Тој маленој „Мајчици“. што својим ручицама тако често помрси и покида испреплетане нити његове философије, сад је већ двадесета година Сад она није више мала „Мајка“ али је несела Ђерчица, која тако мило Ђерета. На то детенце, тај анђелак, што му га Јехова поклони, да га у старим данима, освежи и подмлади, као младица што је из усахлога грма избила, зар тај анђелак да се одбије од вере својих Отаца, да презре Законе Јеховине, да се изравна са Римљанком. Скиткињом или Персијанком? — Није ли тај човек дошао у Израиљ, да Породицу и Кућу разори?

(Свршиће се)

Писмо.

Које је 358 најугледнијих чланова православне српске парохије у Врлици управило

Његовом Високопреосвештенству, госп. *Емилијану Никодиму Милашу*, поводом гадног и недостојног покушаја унијаћења Врличких православних Срба.

Као што „Гласник православне далматинско-истријске епархије“ саопштава, писмо то гласи овако:

Свети Владико!

Теби је познато, а и цијели свијет данас већ зналде, да је у посљедње вријеме, од стране његовитих непријатеља нашег светог Православља, покушано било да се у ријерску свијест овог српског народа уљеје капља отрова и да се из темеља полуља света зграда народне нам цркве, коју су очеви наши тешком муком и натприродним напорима сачували и предали је нама у наслеђство као најдрагоцјенији залог и најсветији аманет. Покушано је било, да се, недостојним и одвратним средствима времените користи и добитка, истчупа из срдаца наших онај свети корјен, који су вјекови засадили, а патње и муке залијевале и из кога је нама увијек до сад, и кроз најтеже дане народног нам живовања, ницало увијеће среће и добра, утјехе и божјег благослова. — Душмани нам рекоше: погазите прадједовску своју вјеру, одреците се цркве своје православне, поуздајте се, и обасућемо вас златом, покуповаћемо вам њива и ливада, исплатићемо вам дугове и учинићемо вас срећнима и честитима овдје на земљи.

И душмани успјеше! — Неколико јадне браће наше, одвојене, као и ми, на материнском крилу цркве православне, поосиротиле за варљивом срећом овога свијета, примише за готово празна душманска обећања и пред надлежном власти најавише да се одричу цркве и вјере своје и да „драговољно“ прелазе у унијатство.

Тај издајнички глас опшину је као из ведра неба гром сваког оданог сина православне цркве и својом страхотом поразио је сав православни народ ове парохије.

На тај први глас и Ти си, Свети Владико! као прави пастир и отац наш, долетио међу нас да се лично увјериш и својим очима видиш, какву су недостојну игру заметнули душмани у овоме стаду Твоме, на да нас укријепиш светим пићем чисте еванђелске истине, коју црква православна проповиједа и улијеш нам срчаности, да ово тешко искушење поднесемо оном ведрином духа и спокојством душе, која су врло нужна у борби са људима задојеним најцрњим фанатизмом, људима, који не воде никаква рачуна о законима и захтјевима поштења, љубави, мира и сношљивости.

Хвала Ти за то, Владико Свети!

Утјешљиву Твоју ријеч народ је овај примио к срцу и она је за час била благи мелем уцвијељеној души његовој. Послије Твога боравка међу нама ми смо гојили тврду наду, да ће претпостављене власти, које си Ти, не сумњамо, по истини о свему обавјештено, обратити озбиљну пажњу на ове немиле догађаје и учинити све, да се ова дивљачка игра, један пут за увијек, прекине.

Али, на велику жалост нашу, та нас је нада изневјерила и ми смо сво осуђени, да још и данас са највећим болом на души гледамо уврједе и пакости, што их цркви нашој наносе они људи, који би, по своме звању и узвишености своје службе, позвани били да сију свето сјеме љубави и међусобног поштовања. Нас тешко вријеђа и крв нам у главу скаче гледајући и слушајући гдје неки незвани апостоли, неки допуза из бијела свијета, управ бијесно и махнито обличју око сиромашне и малодушне браће наше и на све могуће начине, а највише новцем и обећањима, настоје да их придобију за цркву мисао, да се своје цркве одреку и да пљуну на свој часни крст.

Да то прељеравање потјече из свијести и чистог увјерења оне јадне браће наше, ми би, и ако тужно и жалосно, опет за то мирно и спокојно то гледали и не би имали никаква разлога да се на ниједан начин вољи и одлуци њиховој противимо. Али кад видимо каква се средства за то употребљују, кад слушамо с каквом се накленом жилавости и насладом за томе ради, — е, тад не можемо никако да останемо равнодушни и хоћемо, свом снагом свог увријеђеног срца, да одбијемо од свете цркве своје ову дрзовиту непријатељску навалу.

Теби је, Свети Владико! врло добро познато, а и нама су очеви наши приповиједали, да је и њих овака нета унијатска напаст гонила и да су и они на слична искушења стављани били. Али она света љубав према православној цркви, коју су они с мајчиним млијеком усисали, и њихова чиста и непомућена ријерска свијест учиниће, да они, макар и цијеном својих глава, сатраше гађу лукавој унијатској змији и светињу вјере православне предадоше нама завјетом, да је чувамо и бранимо.

И ми, синови оних отаца, у чијим жилама тече она иста крв и чија срца једнако горе светим пламеном љубави према цркви православној, хоћемо да завјет њихов у свој непрекосновености испуњимо и свету оставштину њихову у свему неповријеђену сачувамо.

Православни српски народ ове парохије, у чије име ми сад говоримо, мрзи на дна душе своје прозелитско уништавање, које хоће да се подигне на рушевинама Православља и да се окористи сиротињом синова његових, те, прије него огорченост његова превриј сваку мјеру и прије него се, усљед непрестаних изазивања и увриједа душманских, одлучи на какав очајан корак, да своју најмилију светињу, своју вјеру сачува, обраћа се ево Теби, Свети Владико! Теби, првоме сину православне цркве у овој покрајини, и своме духовноме оцу и старјешини, с најпонизнијом молбом, да га Ти узмеш у обрану и да се Ти код Високе Владе заузмеш, да се мирним и законитим путем отклони ова биједа и напаст од цркве његове и да му се у свој пуноћи обезбиједи слобода савјести, коју му зајамчују и темељни закони ове државе и очивеса заштита Његовог Величанства најмилостивијег нашег Цара и Краља, под којом су увијек стајали, као што и данас имају срећу стајати православни Срби Аустро-Угарске монархије, а посебно православни српски народ ове крајине. Нека плаћеници уништаског бискупа, послије чијег се доласка овамо одма и повело ово демонско коло, престану више узнемиривати православни народ овај, који је кадар заложити све, па и животе своје, да цркви свој прибави оно поштовање, које она заслужује и на које има потпуно и неоспорно право.

Судбину нашу ми мирном савјести предајемо у руке Твоје, Свети Владико! и тврдо вјерујемо да ћеш Ти нову прокушану љубав своју уложити за срећу и напредак свете православне вјере и цркве, те мудрим настојањем својим отклонити од мирнога народа ове крајине напаст, у коју је сада пао и тим га сачувати од страшнога искушења, кад би се хтјело и на даље наметати му мрско уништавање.

У тој нади и тврдоме уједињењу остајући, ми потписани и крстом забиљежени, у име своје и свега народа ове епархије, љубимо Ти свету десницу и молимо Те да нам удијелиш Свој свети архијерејски благослов.

У Врличкој парохији, дана 14. децембра 1895.

Слиједи 358 потписа.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**По наредби св. патријарха Георгија**) учињен је прошле недеље при јектенијама усопшим спомен блаженопочившем Митрополиту Николајевићу.

(**Посмртна доброчинства Митрополита Николајевића**). Иза смрти митрополита Ђ. Николајевића дошла је на молбу конзисторије у стан митрополитов комисија котарског суда, да пописе оставштину иза покојника и отвори *тестаменат*, за који се знало, да је депонован у конзисторији и у покојника. У стану покојникову нађена је повелика свота новаца које у готовини, које у папирима, око својих 53.000 ф. Покојни митрополит оставио је два тестамента, један од 1893., и други као додатак од новембра 1895., у којима је расположио са целом својом оставштином. Претежни део готовог новца завештао је старина на *добротворне сврхе*, а својој далекој родбини у Срему око 5000 фор. и свој драгоцени прстен. — С оним фундацијама које је за живота основао у Дубровнику и у Босни, и са оним, што је тестаментом завештао — око 43 000 фор. — *његови завештаји* у разне *просветне и добротворне сврхе* чине у свему близу 100.000 фор. а можда и више.

(**Радња архидијецезалних епархијских власти**). Архидијецезална конзисторија у својој седници од 18. (30). јануара о. г. под предсједништвом Његове Светости преузв. г. патријарха *I сорегија* решила је осим осталих и ове предмете. Узета је на знање наредба Његове Светости президијалним путем благовремено издана подручним протопрезвитерима, поводом смрти блаженоупок. Епископа вршачког Нектарија Димитријевића, да овај жалостан догађај свом парохијском свештенству подручних им протопрезвитерата одмах објаве и овоме нареде, да се у свима црквама великим звоном огласи и течајем три дана сваког дана по три пут звони, и да се име блаженочившег у диптихон црквени унише и да се о усопшим при св. литургији за шест недеља молебствија чине. — Узето је на поволно знање, да је кр. уг. министарство правосуђа у Будимпешти президијалним дописом умољено, да при новој државној казиони у Будимпешти установи једно место православног душепопечитеља и да се побрине да у самој згради те казионе буде за себе и капела за православне казионике. — Известиће се Њег. Преузвишеност, Бан краљевина Хрватске, Славоније и Далмације, да ће она конзисторија у своје време препоручити подручном парохијском свештенству као водительима матица, да захтеване исказанице у погледу

мене житељства, које ће се увести услед преустројства земљ. статистичкога знања, бесплатно испуњава, али да се те исказнице статистичне у своје време православ. срп. парохијском свештенству једино само са ћирилицом штампане разаслати имају. — Усето је на знање највише архидиј административног одбора о томе, да је парохија у Крњешевци подигнута на VI. у V. плаћевни разред, а окр. протопресвитер земунски известитен је о томе с тим, да ће се плата пароху у Крњешевци у износу од 500 фор. годишњих већ у овој, 1896. г., издавати. — Услед смрти администратора парохије у Сибачу, јереја Ј. А. постављен је за привр. администратора тамошњег шиштовачки јеромонах Јустин Којић. — Поднесени од окружних протопрезвитера пчелици, пекари и податци односне световног свештенства као будућих чланова мировинског фонда за удовице и сирочад свештеничку, доставиће се вел. Саборском Одбору ради даље сходне употребе. — Поводом молбе јереја Ст. О. админ. парохије у М. Р., којом моли место личнога парохијског помоћника у Добановцима, решено је, да се о томе пресуша дотична црквена општина и парох А. Т. да ли су вољни примити тога кандидата за личног парох. помоћника или не. — Услед смрти пароха у Ст. П., јереја Стевана Шимића, постављен је за привр. администратора тамошње парохије јеромонах Арсеније Јеремић. — Пошто се на поднесених закључака црк. скупштине у Г. Товарнику види, да се без веће припомоћи из јерарх. фонда не би могла основати у Ст. и Нови Бановци засебна парохија VI. разреда, нити би црква општина у Г. Товарнику (код Шида), по свештаничком разделењу, свештенику своме прев. ревизионом одређену дотацију давати, није дозвољено опходење Ст. и Нов. Бановаца из заједнице им са црк. општином у Г. Товарнику. — Полагању стечајног испита приступити су јереји Стеван Обрадовић администр. парохије у Мали Радинци, Лука Дане Мишић адм. парохије у Врдинку, Никола Пујаковић капелан у Нови Карловци и Јован Латинкић катихета у Руми. — По предлогу надзорништва народно-црквених добара учињено је расположење у погледу односаја између настојатеља манастира Кувеждина и јеромонаха, који пребива у филијалном манастиру Дивши (Бишви). — Донесена је пресуда у дисциплинарном поступку против пароха у М. јереја Ђ. М. — Донесене су три бракоразводне пресуде, од којих две гласе на сакитије а једна на развод брака.

(**Проповедање**). У прошлу, недељу православља, проповедао је у карловачкој саборној цркви ректор богословије, г. протојереј *Јован Вучковић*, о цркви Христовој, православној; о дужностима према њој а о повређењу тих дужности.

(**Избор пароха**). У *Митровици* се имао прошле недеље, обавити избор пароха. Но пошто ниједан кандидат није добио $^2/_3$ гласова, то ће у место изабраног именован бити парох у Митровици. Од приступљених избору конкетената, добио је админ. парохије у Стејановцима Драгомир Радошевић 24, протопр. капелан у Митровици Григорије А. Николић 17, а лични капелан у Куманну Миливој Борић 2 гласа.

(**„Гласник православно далматинско-истријске епархије“**), што га издаје православна епархијска конзисторија у Задру, излази се у опасности, да би морао престати излазити ради малог броја претплатника а ради немања новчаних средстава, којим би га могла иста конзисторија у животу одржати. С тога администрација „Гласника“ тога позива, да га се претплатом потпомогне, а у своме позиву вели: Наш је задатак чист и јасан: упознавање свештенства и народа нашега са духовним животом далматинско-истријске епархије, ширење учења православне цркве и обрана тога учења од сваког нападаја, на с које он стране долазио. И према томе нашем задатку ми можемо и очекивати, да ће нас српско свештенство и народ хтјети драговољно претплатом на лист подупрети. — „*Гласник*“ ће излазити као и до сада свршетком сваког месеца. Цена је листу 3 фор. за целу годину. За стране земље 9 франака у злату. — Претплата се шаље: *Канцеларији Ев. Конзисторије у Задру*. — Препоручујемо Задарски „Гласник“ најтоплије и нашем свештенству и свакоме, ко жели, да се и у далматинском крају православног Српства умножи чути увек глас у одбрану православља и иног дела православне цркве.

УПРАВА

Православне Српске Епархије

Горњо Карловачке.

—

Бр. ЕК. 16. ех 1896.

Изјава.

Јереј Младен Остојић, као капелан жупачки написао је био у бр. 138. и 140. јавног листа „Србобрана“ год. 1894. неколико ступања под насловом „Јади са обале Купе.“

У тој својој писаници заборавио се је он, на је пред јавношћу, недостојно увређено каноничног старешину свога, надлежнога пароха и проту Рафаила Кукића.

На умољење Кукићево, управљено на ову Конзисторију, да се против оваких несносних нападаја од стране подложног му свештеника у заштиту узме, позван је јереј Младен Остојић у Плашки на изјашњење. И ту је Остојић пред делегираним од Конзисторије повереништвом, на записник изјавио своје кајање за увређење напе-

сепе Кукићу у споменутим „Јадима с Куше“, и обећао, да ће те увређене јавно опозвати. И Конзисторија и Кукић задовољише се том изјавом његовом. А и, да он не би тога опозива свога тако стилизовао, да њим опет нове увредје увређеном Кукићу нанесе, позвала је Епархијска Конзисторија Кукића, да он стилизује и само пошље тај позив, да га Остојић потпише и публикује у „Србобрану“. И прото ес Кукић одазове и пошаље само текст опозива тога, врло благ и без понижавања за Остојића смишљен и састављен.

Али Остојић није сачекао, да му ес даде текст за опозив, него је утекао и написао сам изјаву, опет у „Србобрану“, којом — баш опако, како је слутила Епархијска Конзисторија, — поново вређа проту Кукића, јер рече у њој, да опозивље увредје, нанесене Кукићу, пошто му је „пресушило врело доказа његових“, (т. ј. умрло му је свједок; а да је свједок жив, онда да би он тобоже доказао, да је имао право.)

Том ес изјавом није Конзисторија задовољила, него је позвала Остојића, да публикује изјаву нако, како му је стилизовао Кукић. И позвала га је и један пут, и два пута и три пута, и он не хтједе послушати.

С тога је обзиром на слабо здравље истога Остојића; обзиром на биједно стање његове породице, и обзиром на чистоту родитеља његовога ријешено, у данашњој сједници конзисторијалној, одустати од оних посљедица које је изазвала његова непослушност и упорност, па га осудити на тромјесечну епитимију у манастиру Гомирју.

А за задовољштину увријеђеном проти Рафаилу Кукићу по дијецези циркулирати, и дати у „Српском Спону“ штампати дио Остојићеве записничке изјаве, пред конзисторијалним повјереништвом изјављене 8./2. 1895 А тај дио гласи: (ceteris emissis) „Моје је увјерење сада, да сам ес оштрије изразио према госп. проти Кукићу, а оштрије сам ес изразио ради тога, што сам тада био у врло тешким приликама и големим невољама, те слушајући час од овог ово, час од овог оно, нисам могао појмити ни увидити доманај ни тежину тих изражаја, који садржавају у себи велику увреду за госп. проту Кукића, и молим и високодостојну Конзисторију и госп. проту Кукића, да узму у најмилостивије призрење моје тадање неугодне околности, под којих сам утицају тада био, и да ми опросте ту погрјешку и ту г. проти нанесену увреду, коју сам приправљан јавно опет у „Србобрану“ опозвати

У Плашком, 8. фебруара 1895.

Младен Остојић с. р.

Из сједнице Епарх. конзисторије, држане у *Плашком*, 18. јануара 1896.

Епарх. Конзисторија
горњо-карловачка.

ОГЛАСИ.

Ад бр К. 1923 ex 1895. — 83 ex 1896.

ЕДИКТ. 14. 3—3

Усљед бракоразводне молбе Лазара Радића из Илаче против супруге му Даринке, сада непозната боравишта — овим ес позива речена Даринка, да у року од године дана, рачунајући од првог увртења овог едикта у новине, конзисторији овој или сама лично предстане или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће ес иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из сједнице арх. конзисторије, држане у Карловци 18. (30) јануара 1896.

Архидијецезална конзисторија.

Ад бр К. 1945 ex 1895. — 84 ex 1896.

ЕДИКТ. 15. 3—3

Усљед бракоразводне молбе Ђорђа Стојковића из Срп. Црње против супруге му Милице рођ. Вукић, сада непозната боравишта, — овим ес позива речена Милица, да у року од године дана, рачунајући од првог увртења овог едикта у новине, конзисторији овој или сама лично предстане или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће ес иначе против ње поведена бракоразводна парница к без ње окончати.

Из сједнице архид. конзисторије, држане у Карловци 18. (30). јануара 1896.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ 16 2—3

Расписује ес стечај на четир чиновничка места у срп. прав. црк. школској општини новосадској, и то:

1. на место перовође с платом од 300 ф. год.
2. „ „ књиговође „ „ „ 1000 „ „
3. „ „ благајника „ „ „ 600 „ „
4. „ „ екзекутор-писара с платом од 500 фор. годишње.

Књиговођа и *екзекутор-писар* полажу кауцију у износу своје *једногодишње* а *благајник* у износу своје *двогодишње* плате или у вредносним папирима, који имају своју важност на берзи.

Дужности су прописане у правилима за чиновнике у срп. прав. црк. школ. општини новосадској.

Рок стечају је 4 недеље дана од првог увртења.

У Новом Саду, 2. 14. фебруара 1896. г.

Кузман Миловановић пр. перовођа. Н. Попадић председник.

СТЕЧАЈ 17 2—3

Расписује се стечај на једно новоустановљено учитељско место и једно новоустановљено учитељичко место V. и VI. разреда срп. нар. средњице школе новосадске.

Плата је, како учитеља тако и учитељице, ова: 1000 круна у име редовне плате; 300 круна у име станарине и 100 круна у име огрева. Дужности су прописане школском уредбом. Компетовати могу само потпуно оспособљени.

Рок стечају је 6 недеља дана од првог увртења.

У Новом Саду, 2. 14. фебруара 1896. г.

Кузман Милошановић пр. перовођа. П. Попадић председник.

Ad K 1971 ex 1895 — 111 ex 1896.

СТЕЧАЈ 19 2—3

Овим се расписује стечај на упражњено парох. место V. разреда у Пачетину.

Рок пријавама до 3. (15.) марта 1896.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 18. (30.) јануара 1896.

Архидијецезална конзисторија.

Број 12 ex 1896.

СТЕЧАЈ 18 2—3

Овијем се расписује стечај на парохију III. класе у Слатини.

Молитељи имају поштурпране молбенице своје овамо најкасније до 12. (24.) марта 1896. поднијети.

Из седнице епархијске конзисторије у Пакрацу 16. (28.) јануара 1896.

Епархијска конзисторија пакрачка

Е. 1330. I. 105. ex 1895.

ЕДИКТ 20 2—3

Позива се овим путем Спаса Ђорђев, ратар из Павлиша, који је пре по године у свет отумарао, да се у року од 40 дана после првога објављења овога едикта потписаном духовном суду пријави, јер ће се иначе брачноразводна парница, коју је овде против њега покренула супруга му Ана рођ. Марилов из Павлиша и без њега довршити

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 22. јануара 1896. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

28 24—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединя бројева стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 25. фебруара 1896.

О учешћу световњака при избору епископа.

С правно историјског гледишта.

О горњем предмету писало се доста и у нашој литератури, само, као што често код нас бива, необјективно, те онда није чудо, што је готово сваки писац на основу исте научне грађе дошао до друкчијег резултата, него остали; није то ништа ни ново ни необично. Кад се с преокупираношћу пише о неком предмету, који је прошао кроз разне историјске мене, тенденциозан писац одабере од њих оне, којима ће најлакше потврдити оно, што хоће, прећути оно, што говори против његова становишта — практичко политичког, по некад и егоистичног — и дође тако до са свим друкчијег резултата него други. С том појавом сретамо се особито на пољу испитивања црквене историје од како се јавила Лутерова реформација од Магдебуршких Центуријатора и Баронија, до данашњег дана. И наши писци, који су третирали горње питање, свесно или несвесно наставили су посао Хаберта, Белармина, Блондела, Петра де Марка и других, који се баш о горњем предмету врло давно препирали, дабогме са више труда и ерудиције од наших писаца (гл. *J. Binghami* Operum vol. II. p. 90).

Нити можемо нити је од потребе наводити све, што је код нас писано о избору епископа. Навешћемо само неке писце као представнике разних праваца.

Евгеније Јовановић у систему својој (Начатки церковнаго права правосл. источ. церкве, кн. I стр. 95) без икаквих скрупула на основу канона, о којима ће касније бити реч, наводи да епископа бира сабор епископа.

Radoslavus nobilis de Radics у својој рђавом латинштином написаној расправи о избору и посвећењу епископа (*Electio et consecratio episcoporum secundum canones orthodoxae ecclesiae et praxin orth. metropolis carlovicensis*), коју је издао 1877, у првом делу тврди, да

је једно од права епископских синода, њимо остала најеминентнија и канонички најсигурнија права, право избора и посвећења епископа. Већ по логичкој консеквенцији звање епископско могу давати само наследници апостола, епископи. За потврду тога наводи каноне 1 апост., 13 карт., 4 првог васељ. сав., 19 антијох. и т. д. У другом делу наводи да се у старој српској држави до њене пропасти епископи постављали канонички. То потврђује потврдна диплома патријаршије и законик цара Душана За турског времена било је тако исто по рескипту Махмудову, који је дао патријарху Арсенију IV (не зна је ли се исти вршио). У историји епископског избора у овој митрополији разликује низак три периода: 1690—1760 митрополит је постављао, 1760 до 1848 вршила је то право већим делом влада, 1848 до данас врши синод. Писац даље наводи примере да то потврди. У свом делу *Die Verfassung der orthodox-katholischen Kirche bei den Serben in Oest. Ungarn*, изданом у Вршцу 1877/8. на стр. 117—140. у главном понавља па и исписује на наведене латинске расправе о избору и посв. епископа, и још јаче акцентурира искључиво право јерархије при еп. избору. „Већ по логичкој консеквенцији може и треба епископско звање да се даје само од апостолских наследника епископа, па ако је игде — као што згодно примећује К Скворцов — особит обзир потребан према постулатима божје воље, то је за цело овде“ . . . Наведени (код Шагуне, за кога каже да је, да би доказао тобожње изборно право народно, прећутао и фалсификовао каноне и који је навео неке примере из црквене историје) примери не доказују баш ништа против канона васељенских и помесних сабора, у толико мање, јер су својствени само неким црквама (н. пр. александријској и картагинској) и изазвани су таким необичним приликама, у којима црква Христова донушта изузетке, али само уз пристанак главне чињенице епископата . . . Нагло ширење цркве Христове и као последица тога множење јеретичких секата, побудили су оце првог васељенског сабора у Никеји — пошто је било случајева, да су јеретичке већине своје кандидате проторивале — да потпуном концентрацијом изборног права у рукама епископата уклоне сваки страни утицај при изборима епископа итд.“ Исто становиште заузима и у другим

стане“ чланак под натписом „*Право српског правосл. народа у угарским земљама, да бира себи епископе.*“ Закључци, до којих долази писац у свом чланку, који нам као сувремен и [даде повода да напишемо ово, који су са свим противни закључцима наведених писаца', састоји се у следећем: Привилегијама већ гарантовано је овдашњем нашем народу бирати себи митрополита, па пошто по рескрипту од 1868 има наш народ и то право, да бира клир, „онда већ силом из тога императивно долазеће најпростије конзеквенције, ваљало је одмах под једним предати нашем народу и то право, да бира себи епископе.“ Противно од тога је логички и правни нонсенс. Али и по св. Писму и по православним канонима и по хришћанској древности припада народу то право. За доказ се наводи из Дела апостолских место о избору Матије за апостола, сведоџбе Кипријана Картагинског, Климента Римског, каноне 1. 2. и 6 сардичког сабора, 61 картаг., 19 ант., 14 и 36 апост., 18 анкир., 7 Тимот. Алекс., даље избори Атанасија, Златоустог, Амвросија, Нектарија, па избор у краљевини Румунији, избор у Бугарској, Грчкој и Русији, где народ утиче путем својих правосл. државних поглаварстава (зар у Бугарској не утиче народ и непосредно?). Наш синод од 4—5 епископа и не може бирати, па да избор буде каноничан, црквен православан. Најсавршенији међу православним канонима картагински траже за рукоположење епископа што више, а у најгорем случају три епископа са митрополитом (13 к.), али то се односи само на рукоположење а не и на избор. Друго је у Русији, где има 120 епископа, па и тиме је потпуна гаранција дата у смислу канона, да се епископски избори управо сјајно обављају. За то је код нас било много злоупотреба, као што се види из *Бартенштајна* (о. с. опће употребљена стр. 96) и из *VI Гласника* (опће употребљена стр. 74). Тако се само могаше догодити, да наши најславнији људи (Јован Рајић итд.) не посташе епископи. И право тројне кандидације од стране нашег митрополита није основано на канонима, ни у нашим помесним нормама, него га је себи у корист измислио митрополит Стратимировић, саставивши за исто и неку доста опскурну формулу.

И иначе је претресано код нас питање о избору епископском, али се канда нису наводили други основи, нити се долазило до других резултата.

Ако хоћемо да нам буде јасно, шта је канонично, шта ли неканонично, потребно је да знамо како се бирали епископи у најстарије доба па у доба васељенских сабора и рецинованих помесних, који издаваху каноне, и да по могућству доведемо хисторијат тога питања до нашег времена. На основу све праве и повесничке грађе могу се тек извести правилни закључци.

Да почнемо с Томасином[*] од почетка. У књизи Дела Апост. приповеда се како је попуњено место апостола, које је смрћу ап. Јуде остало упражњено. Апостол Петар предложио је верним, којих је било око сто двадесет, а које Петар назива „људи, браћо“, да један од људи, који су „били с нама за сво време, како међу нас уђе и изађе Господ Исус . . буде с нама сведок његова васкресења . . И поставише двојицу Јосифа Варсаву и Матија . . За тим бацише коцку и коцка паде на Матију.“ *Св. Јован Златоусти* у својим делима (in I Tim.) вели, да су се за то тим начином (коцком) послужили, што још не беху задобили благодат Духа, нити имаху власт бирања по надахнућу, (од речи до речи: јер ни апостоли не беху задобили Духа, кад су Матију наабрали; него молитви припуштајући ствар причисљене га броју апостола). *Томасин* мисли, да у том начину избора треба гледати пре заостали обичај синачог него инаугурацију црквене дисциплине. Кад је Христос остале апостоле мимо одабрао, чинило се, да и сад само Бог може одредити.

[*] Гледај Lud. Thomassinus, Vetus et nova ecclesiae disciplina tomus II lib. 2. p. 308—444, одакле узимамо најпре примере; гледај даље J. Bingham, Operum (orig. sive antiquitates eccl.) volumen II p. 80—118.

[*] Сва ова народњак наводи у свом делу свог члана, у којем говори о изборима епископа у нашој митрополији, баш оне цитате који се мало не у сва три споменута Радићева дела (сл. друго издање Verfass. стр. 52—53 и Electio eccl. стр. 10.) тако 74 стр. VI Гласн. и 96. стр. Bartenstein-ов Kurzer Bericht etc. 10). Без сумње му је дакле познато, шта је Радић писао о избору епископа и имао је пред собом његова дела. На кад их је имао, за што није доказао, да је Радић лажним умозакључењима извео на основу исте научне грађе, којом и стари под оперира, његовима сасвим противне резултате. Место тога он је просто прекутао основе Радићевих поставака (кап. 4 пред васељ. саб. и 3 кап. VII васељ. саб.), јер да их је узео у претрес и поред најбоље воље не би могао доћи до резултата, дијаметрално противних Радићевима.

ко да заузме празно место. И апостол Павле назива себе у првој глави посланице Галаћанима апостолом „ни од људи ни кроз човека него кроз Исуса Христа и Бога Оца.“ Такав позив на свећену службу као да је хтео да буде нека имитација оног позива, којим је сам Бог позвао свога ваплоћеног сина на највише свећенство.

И из других списа види се, да се по неким знацима хтела докучити воља Духа Светога и да се тој вољи приписивали разни избори. Тимотије добио је по првој посланици Тимотију (IV. 14) дар (свећенства) по пророштву. За њега веле стари тумачи св. Јован *Златоусти* и блаж. *Теодорит*, да није имао човечји позив него да је изабран божанским откривењем и посвећен по налогу Духа Светога. *Климент Александријски* у својој хомилији „Који ће се богаташ спасти?“ говори о клирицима азијским, које је св. евангелиста Јован, враћен (из прогонства) са острва Патмоса, посветио и опаша, да су они на то од Духа одређени. Ове врсте примера још је доста наведено код Bingham-a (o. c. p. 84—89).

Било је даље случајева да су апостоли постављали за епископе оне јеничнике, који се у неком месту први обратили у веру, што их се они чинили најзгоднији за ширење евангеља. То сведочи *Климент Римски* у својој посланици Коринћанима (Cap. I. n. XLII). Има још историјских потврда, да су апостоли постављали епископе. *Евсевије* наводи по Клименту, да је Јаков Праведни од Петра и Јована био изабран за епископа јерусалимског (L. 2, c. 1) даље, да су после смрти Јакова Праведног апостоли изабрали са епископа јерусалимског Симеона, Клеопина (Lib. 3, c. 2).

Да је народ имао учешћа у постављању епископа првих векова, има васдан историјских потврда. По *Кипријану Картагинском* епископи долазе на катедре по суду, управи и гласом Бога, који сам управља воље оних, који бирају епископа и сведоџбе народа. Он наводи даље, да се треба покоравати епископима, који су то постали после божанског суда, после гласа (suffragium) народа и после пристанка (consensum) епископа и т. д. (L. I. Ep. 3.) Исти вели на другом месту (L. I. Ep. 4.) да главну власт бирати достојне и прогонити недостојне епископе има народ. Свећеничка рукоположења бивају по њему у присуству и са знањем народа, да се тако или открију преступи злих или објаве заслуге добрих; нека буде ординација права и законита испитана гласом и судом свих. Он се позива на пример апостола. При избору дакле заповеди се, по њему, свима епископима дотичне области, да се скупе у граду, за који се поставља епископ и да се избор врши у присуству народа, ком не могу умаћи ничија недела ни врлине. За ова тако и бивају код њих (у Африци) на готово и по свима другим областима избори епископа. Тако је, каже Кипријан, изабран епископ Сабин општим гласом браће и решењем скупљених епископа. Наводи даље: Episcopo semel facto et collegarum ac plebis testimonio et judicio comprobato etc. (Ep. 2.) Неки односе testimonio na plebis a judicium na collegarum, и хоће да сведу улогу народа при избору епископском на сведочење о животу кандидата. Тако Беверије тумачи те речи Кипријанове у том смислу, да су епископи бирали а народ само пристајао и казивао свој суд о достојности изабранога. Али реч suffragium (што значи крепић, којим су стари у народним скупштинама гласали) сведочи, да је народ имао баш неко право бирања, а ковачно је о избору одлучивао епископат.*) Ван Еспен тврди, да су нижи клир и народ имали право кандидације а епархијални епископи право рукополагања.

Да видимо дакле како се бирали епископи пре првог васељенског сабора. *Евсевије* наводи о римском епископу *Фабијану*, да је постављен од народа, који је видео како му је над главом прелетео голуб, почео једнодушно викати да је способан и тако га је поставио на катедру првосвећеничку (L. 6. c. 29.). *Блажени Јероним* сведочи, да су у Александрији бирали епископа презвитери те цркве одмах по упражњењу катедре, не чекајући ни епископе, да би стали на пут евентуалној узбуни у народу. То потврђује и *Епифаније Кипарски* (Haer. 69. n. II). *Григорије Нисски* наводи, да је *Григорија Чудотворца* поставио за епископа *Федим Амазијски*, а сам Григорије да је исто тако поставио *Александра Карбонарија*. *Евсевије* даље приповеда, како су, код је јерусалимски епископ *Нарцис* побегао, суседни епископи за наследника му поставили *Дија* (L. 6, c 10 и 11). Из *Евсевија* исто тако знамо, да су неки источни епископи поштo је због ересе с антио-

*) Hefele. Conciliengeschichte I. B. p. 384.

хијске катедре због јереси Павле Самосатски, на сабору антиохијском изабрали новог епископа (L. 7, с. 30.).

Да су ипак епископи решавали при избору епископском и у старије доба, види се јасније него из горњих сведочаба из канона неких помесних сабора. *16 канон антиохијск.* сабора одређује, да епископ не сме прелазити на управљену епископску катедру ни ако га цео народ изабере, ако не би ни тај прелаз пристали митрополит и епископи дотичне области. Исто се то види из 23 к. истог сабора, по ком епископ не сме сам себи постављати наследника у епископству, него се мо а чувати црквени прописе, који установљава, да се епископ не поставља друкчије него сабором и поштo просуде епископи, који имају власт промакнути (προάγεσθαι) достојнога. По *Лаодик. 12* за црквено управљање морају се постављати (καθίστασθαι) од митрополита и оближњих епископа епископи и тако даље. (Наставиће се).

ПРОПОВЈЕД

у прву недјељу великог поста

— Обрачун хришћанина и православног Србина са Црквом —

Говорио у саборној цркви карловачкој

прота **Јован Вучковић**

Владыко святѣйшій благослови!..

И нека је благословен Бог и Отац Господа нашега Исуса Христа, који нас је у Христу благословио сваким благословом духовним на небесима, као што нас и изабра кроз Њега прије постања свијета, да будемо у љубави пред Њим свети и праведни (Ефес. 1, 3. 4) те нас по том *изабрао од утробе матере наше и призвао благодаћу својом* (Галат. 1. 15) да будемо *синови Његови* (Јован 1, 12) и *наследници* Његови (Галат. 4, 7), *род Његов изабрани* (1 Петр. 2, 9). Он, браћо, нека благослови и ове часове службе наше Њему. Духом својим светим нека приђе к срцу нашему и нека га отвори истини своји и ријечи својој, која је особито у ово свето вријеме поста четрдесетдневнога напредно снажна и одлучна позивајући нас на догледу крста голготског, на догледу жртве на том крсту за нас принесене: **пріидите истяжимся** (Исаија 1, 19), — ходите да се судимо!

Најозбиљније вријеме наступило је за душу нашу хришћанску. Наступио је час разрачунавања њезина са Богом, Спасителем њеним. Све по реду рачуне своје с Њим треба она у ово свето вријеме да рашчисти на суду с Њиме.

А на том суду, на који нас Бог позива, достојно је и праведно, да се прва ријеч даде Цркви нашој и обрачун наш с Њоме на прво мјесто стави. Јер из мука оних страшних и страдања оних нечувених и драгоцјене крви Христове на крсту голготском проливене никла је Она, *Невјеста Христова*, (II Кор. 11, 2) *славна, без мане и покрјешке, света и чиста* (Ефес. 5, 27), опремљена најдрагоцјенијим миразом, светим Тајнама, кроз која Она по Духу светоме просина свјетлост благодати Божје на дјецу своју, попут оних *седам* апокалиптичких *свјетиљака* (Апокал. 4. 5), обдарена правом материнскам *учитељства* (Ефес. 4. 11-13), снабдјевена правом заступнице Женика својега најсветијега, правом *суда* над дјецом својом (Мат. 18, 17). Таква је никла Она на подножју крста голготскога и с крста тога по Духу светоме нераздвојно је спојена у *вјечном* загрљају са Женико м својим и Богом (Ефес. 3, 21), *освојивши срце Његово* и поставши једином *жељом Његовом* (Пјесма над пјесмама 4, 9—7. 10).

С Њоме се разрачунајмо најприје у велики овај дан славе нашега Православља, изравнајмо најприје с Њоме рачуне наше на завршетку ове прве седмице великога поста, који нас води к страсној седмици и великоме спомендану Њезина рођења, а нашега препорођења!

У ње је књига са *двоје* листова, на којима су написани дугови наши. Погледајмо на те листове, да видимо колико смо дужни. На првоме пише да смо дужни ићи у цркву на молитву и слушати службу Божју сваке недјеље и празника, па другоме да смо дужни чувати постове Црквом одређене, на трећем да смо дужни свештена лица поштовати, на четвртоме да смо дужни бар једанпут у години исповједити гријехе своје и причестити се, на петоме да смо

дужни клонити се читања а и слушања онога што у јеретичким књигама пише, на шестоме да смо дужни молити се Богу за оне које је Он поставио да нама управљају, на седмоме да смо дужни чувати постове и молитве које нам црквена власт у вријеме какве нужде нареди, на осмоме да смо дужни поштовати оно што је црквено и да не смијемо одузимати то што исто употребљавати у сврхе нецрквене, на деветоме да смо дужни чувати се веселих и бучних забава у вријеме поста. То су дугови наши.

Па да видимо колико смо од тога дуга одужили! Метнимо љевицу на срце, а десницу на књигу ову од девет листова, на којима је записан дуг овај наш црквени. И који нас смије рећи: подмирио сам до сад те дугове све?! Зар нико и никада не наруши тишину светога времена поснога, зар нико и никада не сегну руком за оним што је црквено, зар смо сви и свагда вољни покорити се свакој одредби власти наше црквене, и свесрдно се сар сви и свагда молимо за поглаваре који именом Божјим над нама владају, зар баш ником није слатко читати и слушати оно што би нас хтјело с Црквом да раздвоји, и баш сви зар свагда испуњемо дуг исповјести и причести, и нико не наружи баш ни једно свештено лице и не одобри ни у себи поруге на свештеника бачене, нико и никада зар није чак и без нужде нарушио дужност поста, или оне долажења у цркву на молитву и слушања службе Божје?

Не хасни скривати зло своје, јер само *признањем долази се до милости* (Приче Солом. 28, 13). Признајмо! Ко мање ко више, ко ову ко опет ону, али свакако нарушисмо заповиједи црквене и не одужисмо дуг свој Цркви. Има их међу нама који се отимају немоћи људској и у одуживању дуга својега напредују. Помози им Боже, да се сасвијем отму немоћи и дуг свој потпуније да одуже! А ко је у том слабо напредовао, или оклијева да почне на одуживању својему радити, пожуриће се, па ће и он уз помоћ Божју мало по мало дуг свој одужити. И сви ћемо тако постати добра дјеца свете Цркве, која нас овако њежно матерински прима у милост своју, кад јој са признањем на устима и кајањем у срцу на велики овај дан славе Њезине овако скромно и скрушено приступамо.

О благословен би био дан у који се родисмо за Царство Божје, кад би ми данас на овај и овакав начин чинили обрачун са родитељицом нашом, светом Црквом. Ми да се скрушимо, да се покоримо, да признамо, а Она по љубави материнској да нам тада опрости и њежно нас на срце своје пригрли! Али на неизмјерну штету своју, ми се овако мирно с Њоме не разрачунавамо. Ни мање ни више, многи је у лаж тјерамо, када вели да смо јој шта дужни, многи немијава тражбину Њезину, многи се руга Њезином списку дугова наших и многи удара с Њоме у свађу, хулећи је и грдећи, пљујући јој у лице којим нас је обасјала, раздирући груди Њезине из којих смо млијеко хришћанства посисали, кољући крило Њезино у коме нас је за вјечност одњихала и газећи тијело Њезино у коме борави Спаситељ наш, по неизмјерној љубави својој спрам Ње.

Или зар нијесам истину рекао? О, та радо бих *постао клеветом*, (Гал. 3, 13), само да све ово није истина! Али зар нијесу црна истина наши Назарени? Нијесу ли горка истина сви они што свештеном држе и грабе се за књиге и листове, у којима се чак и на најгаднији начин напада и руглу извргава све што је у Цркви светога? Нијесу ли страшна истина службе Божје и молитве, које се свршавају у малне празним храмовима Божјим? Није ли грозна истина и то, да је многи хришћанин само онда видно унутрашњост храма Божјег, када су га као дијете у њ донијели да прими свети крст, или је натјеран силом околности дошао да у њему позакони брачну свезу своју, или приморан свјетовним законом и обзирима ушао у њ да одстоји у њему молитву за оне којима се замјерити не смије? Није ли можда истина и то, да толико и толико хришћана не приступа чаши свете причести још одонда, кад су по закону школском, па и тада ваљда приморани, задњи пут причестили се?

А зашто тако, дјецо хришћанске Цркве?! Та Црква је ваша и данас она иста која

је никла из страдања Христових, она иста за коју страдаше и крв своју проли̏ше толики мученици. Иста је у Њој она наука, којом ју је надарио Основатељ Њезин. Иста је у Њој она благодат, коју је из крви Његове поцрпела и у Духу светоме за све вијекове добила. Исте су у Њој молитве, исти се у Њој хљеб ломи и иста чаша раздаје; све је у Њој исто и онако као што је било у оно доба, кад шљедбеници Њезини гоњени бијаху, кад храмове своје под земљом правише, кад не смједоше дати знака на скуп и инак се скупљаху и *једнодушно пребиваху у молитви. науци апостолској и хомљењу хљеба* (Дјела апост. 2, 42). па потказани и ухваћени радосно даваху живот свој за Цркву своју, која им је прибавила живот вјечни. Зар јој ви данас окрећете леђа и тако недостојно с Њом поступате само зато, што вас глас звона са куле зове на збор хришћански, на коме једино можете *принесећи молитве своје Господу пред свијем људима* (Псал. 115, 5), *исповиједајући га пред великом црквом* (Псал. 21, 26) и *хвалећи Му посред цркве* (Псал. 26, 23) доказати да и ви припадате великом колу хришћанском, заједници општине хришћанске?... Зашто се лучите данас од Цркве своје, синови хришћански?

И ти, Србине тужни, зашто тако поступаш са Црквом својом? Није ли то она иста Црква, која је у најдрагоцјенијој крви Христовој рођена и у драгоцјеној крви твојих праотаца и отаца, за крст часни потоцима проливеној, шљубила се са народности твојом тако и толико, да јој је у најпотпунијем значењу ријечи постала мајком, хранитељицом и бранитељицом биће њезиног? Та Она је она иста коју је Христос основао, а твој свети Сава у народу српском утврдио. Иста је у њој она наука, коју је власшву Христовом свети твој Сава на њиви народној твојој обилно посијао и ученици Његови брижљиво његовали. Она је и сада она, која је осветила твојега Симеона мироточивога, свештеља Саву, Арсенија и Максима и толико друге твоје браће. Зар се твој свети Сава другом молитвом молио но што је она, којом се твоја Црква и данас моли? Зар није овдје у Њој иста она причест, којом се причестио великомученик свети кнез твој Лазар и његова на Косову војска? Не показује ли Она данас и теби исте оне путеве спасу и вјечности, које је показала праоцима твојим кад полажаху у безбројне оне бојеве луте за крст часни и с њим спојену слободу златну? Кажи, да ли је Она изневјерила дједове твоје, кад су у Њу наде своје полагали? Реци, да ли их је у невољама њиховим икада презрела? Пребаци јој, ако је икад души њиховој хришћанској и срцу њиховом српњском на жао учинила! На што је ти данас изневјераваш, што је презиреш, што јој на жао чиниш и у срце је вријеђаш, што је пред свијетом срамотиш. Зашто Србине тужни бјежиш из њезина материног загрљаја, са срца Њезиногa, у које су праоци твоји толико љубави своје уњели?!

И тебе питам, брате из митрополије карловачке, зашто тако поступаш са Црквом својом? Није ли то она иста по Христу светосавска Црква, која је с тобом заједно у ове крајеве прешла, овамо те допратила, гдје ни тебе нијесу баш свагда миловали, а Њу су често баш душмански и гонили? Није ли Она вјерно узате стајала, није ли с тобом заједно патила и туговала, није ли с тобом у невољи твојој и све дарове своје и милоште од Бога добивене матерински подијелила? И за сву ту љубав њезину праоци и оци твоји не спабдјеше је у сиротињи својој ни сјајем земаљским ни блиједеском свјетским, али јој метаху на главу један драгоцјен камен, чисту, жарку и пожртвовну љубав своју, с којом се могла пред свијетом славити и поносити. А ти потомче тијех отаца, зашто јој одузимаш и тај једини дар, коме се срце Њезино у невољи Њезиној и твојој толико радовало, зашто јој ускраћујеш љубав своју данас? Зашто јој отимаш ту једину милошту, коју је крваво заслужила још у отаца твојих?!

Као сиротица, брате мој Србине, Црква твоја *плаче* данас и *лије сузе низ образе* (Плач Јерем. 1, 2). *Они који су је љубили и с Њоме се дружили одрекоше се Ње и постадоше јој непријатељи* (Плач 1, 3). *Плачу пуштени* к Цркви (по којима су оци

твоји к Њој долазили), *јер нема ко* (или је данас ријетко ко) *да по њима ходи* (Плач 1, 4), *дјеца Њезина одоше у ропство, оше јој се сва љепота Њезина* (Плач 1, 5. 6). У срцу Њезином пламти љубав, али мало је кога да му је поклони. У устима Њезиним борави ријеч материнске поуке, али мало је кога да је слуша. У путиру Њезином има причести, али мало је кога да је прими!

Имате ли разлога за оваково ружно поступање? Имате. А какви су? То вам је лијепо разјасњено у прошле три недјеље један други брат мој, а зар биће у слиједеће недјеље још времена да разлоге те испитујемо.

Засад је доста да знамо како стојимо спрам задужнице, коју нам Црква наша данас пред очи ставља и на суд износи. Па да свршимо започети обрачун с Њоме. Но како? Да ли да збрајамо дугове своје? Немојмо. Дуг је њихов низ. *безакоња наша многа су* и велика су, *превршила су главу нашу и као тешко бреме притискују нас* (Псал. 37. 5), безбројна су, *више их је него косе на глави нашој* (Псал. 39, 13), па ако их почнемо збрајати и *Господ погледа* на њих, *ко ће тада остати неосуђен* (Псал 129, 3)? Тешко нама!

На шта, зар сад да очајавамо? Не. Зар не знамо да је *у Господа* — па и у Невјесте Његове — *милости* и да је *у Њега много избављење* и *даће Он избавити* нас *од свију безакоња наших* (Псал. 129, 6), само ако се ми обратимо, признамо и покајемо (Лука 15, 11 и даље. Псал. 31, 5).

Он, који нам дозивље: **пріидите истяжимсѧ**, који нас зове на суд, Он нам вели одмах и обећава, да ће и најцрње гријехе наше обијелити (Исаија 1, 18)!

Обратимо се Њему, најсветијем Женику Цркве наше и завапимо Му: **согрѣшеній нашихъ рѣкописаній раздери Христе Боже, и спаси насъ** (Тропар на шестом часу)! Ти Спаситељу, раздери и овај списак великих гријехова наших! Ти нас спаси, да будемо опет Твоји! Амин!

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак)

Такова је оња схема, употребљена за карактеристику католицизма при претпостави, да су се особине те системе образовале под утицајем пелагијанских начела. Да се оцене појединe тачке, које се тичу учења о првобитном стању и последицама грешнога пада, а делимично и о добрим делима, та схема има неоспоран и велик значај. Али што се тиче оне зграде католичке вероисповедне системе и целине њених особина, остало би много у католицизму неразумљиво, кад би се признало, да је основни принцип католицизма позајмљен од пелагијанаца. А напора, да се објасни цела система католицизма помоћу пелагијанских стихија, што се у њој налазе, неизбежно воде до извештачених претпостављања, те се пре може установити дијалектична веза између католицизма и пелагијанства, него логична.

Немачки научењаци новијег времена карактеришу католицизам као вероисповедну систему најгрубљег објективизма и налазе основну црту његову у чисто спољашњем схватању хришћанства. Таково гледиште на католицизам веома потанко развија Fr. Reiff у своме делу: „Der Glaube der Kirchen und Kirchenparteien nach seinem Geist und innerem Zusammenhang §§. 9. 45. Basel. 1875. Од руских писаца је на сличан начин карактерисао вероисповедну систему католицизма блажене памети архимандрит, а после епископ Хрисант у својој монографији: „Карактер протестантства и његово историјско развиће. Свеска прва. Петроград 1868.“ Оба споменута писца, и немачки и руски, разгледајући поједине тачке у системи католицизма, с великом их вештином своде на једно гледиште и свуда указују на једну карактерну црту, коју преосвећени Хрисант назива „чисто спољашњим, објективним гледиштем на хришћанство“,*) а Рајф одређује као „Ausserlichkeitsgeist.“ Исту карактеристику католицизма налазимо у разним члановима, који су штампани у руским духовним периодичним изданьима. Најзнатнији од тих чланака има натпис: „Карактер православља, римског католичтва и протестантства“. Написао га је професор петро-

*) А. Хрисант. Карактер протестантства, стр. 7. Петроград. 1868.

градске духовне академије А. Л. Катански и штампао у „Христіанскомъ Чтеніи“ 1875. год. Да би потврдили мисао, да је система католицизма система грубог објективизма, доказују, да католицизам сваћа Хришћанство, тако рећи, материјалистички. „Западно религіозно гледиште на свет се од вајкада одликовало недостатком чистог спекулативног елемента, наклоношћу, да облачи у материју религіозне идеје, које не могу да се сабију у границе схватљивих представа. На те наклоности постадоше сви специјални догмати католицизма, у којима набија једна опћа идеја — идеја неопходности посредовања чувственог, више или мање конкретног, очигледног елемента, да би се персонификарале духовне истине, које се одликују спекулативним карактером. На идеји тога посредовања зида се католичка теорија о видљивој глави и земаљском намеснишгву Исуса Христа у личности папиној, узвишење Богомајке скоро до достојанства четврто лица Св. Тројице и неоспорно надизање личности Исуса Христа над трећим чиценом Св. Тројице“, што се и казало у filioque.*) Онда виде груб спољашњи објективизам у црквеној организацији католицизма, која представља собом, тако рећи, очигледно одрицање идеје о цркви, као живом организму, у којем сваки члан има своју личну и самосталну функцију. Напротив црквена организација католицизма је одређена на то, да угуши у вернима сваку помисао, да су они живи удови црквеног тела, који има у свој значај у опћем живогу тога великог организма, те да их присили, да гледају на пану не само као на средиште цркве, него уједно с тим и као на живо оваплоћење цркве, у коме се губи и лишава сваке самосталности живот других чланова. У свези с тим, црквена организација католицизма, подижући међу Искупитељем и вернима спољашње посредовање папино, тако рећи, уклања их од живог, унутрашњег опћења с Богом, и на тај начин руши сваки религіозни субјективизам и сваки индивидуални живот верних. С тога се у католицизму прости верни сматрају не за што друго, него као нека врста мртве бездушне масе, која нема потребе, или боље рећи — нема права, да проникне мишљу и осећајем у унутрашње светиниште вере и црквеног живота. Тиме се даље разјашњује тенденција католицизма, да пита религіозни

*) „Христіанское Чтеніе“ 1875. II. стр. 567. 568.

осећај верних једино спољашњошћу и церемоніјами, ради чега се и појавила знаменита теорија opus operatum.. Обредност је достигла крајњи развитак, у богослужбену употребу је ушла свирка, мртви латински језик, неразумљив за народну масу, постао је званичним и свештеним језиком римске цркве. Напослетку, и остале особине католицизма лако је свести на исто гледиште и њихово објашњење наћи у грубом спољашњем објективизму. Ово гледиште нпак има тај битни недостатак, што се као основно начело за карактеристику вероисповедне системе католицизма узима чисто формална страна његова, која нема никакног неопходног односаја према позитивној садржини католицизма. Без сумње, католицизам је система објективизма, где је много схваћено и истумачено грубо и површно. Али појам објективизма је сам по себи толико растегљив, да га је могуће приметити на карактеристику и неких других вероисповедних система, а не само католицизма. На онда, откуд у католицизму објективизам? Као обележје чисто формално, als dass formell gestaltende Princip des Systems, по р-чима Рајеровим,*) мора да има свој извор у каквом му драго начелу с позитивном садржином. А за то се објективизам може наводити на разних начела. Груби спољашњи карактер могла је система католицизма примити и. пр под утицајем пелагијанских доктрина; али су се баш исте црте могле појавити у системи католицизма и под утицајем других, каквих му драго доктрина, које немају ничег заједничког са старим пелагијанством. На тај се начин не могу разјаснити особине католицизма грубим спољашњим објективизмом његове вероисповедне системе; напротив, постанак самог објективизма у католицизму захтева објашњења. Не налази се у објективизму коренито начело, које карактерише католицизам у његовим специјалним особинама; то је пре резултат каквог год другог начела, које још треба наслутити и одредити.*)

*) Pr. Reiff Der Glaube der Kirchen und Kirchenparteien. S. 215. Basel. 1875.

*) Мислимо, да је потребно, да неке своје опаске допуњено објашњењем. Кад је на ште реч о принципу или основном начелу католицизма или каквс друге вероисповедне системе, онда се, по нашем мишљењу, под принципом има разумети не формална страна ког или овог богословског учења, него одређена тачка у системи, чијом се позитивном садржином одређује основни карактер и онет састав вероучења и његових појединих специјалних

особина. Других се назора држи Ferd. Chr. Baur, који, одређујући разлику у принципима католицизма и протестантизма и указујући на емансипацију протестантизма од авторитета прошлости, опажа: „es ist dieses unläugbar die formelle Seite des Gegensatzes, das eigentliche Princip. . . . von dieser formellen Seite des Gegensatzes ist die materielle zu unterscheiden, welche sich nicht blos auf das Princip, sondern auf Inhalt des Systems bezieht“. Vorlesung. über die Dogmengeschichte. III. 7. 8. Leipzig. 1867. Али, ако се буду принципи вероисповедних система одређивали формалном страном њихове разлике, мислимо, да ће та одређења свагда носити карактер апстрактан и нејасан, и ми ћемо бити далеко од разумевања правог духа и смисла изучаваних вероисповести. Сва формална одређења се одликују растегљивошћу свога смисла. У тоне се и налази узрок њиховог недостатка за карактеристику вероисповедних система. А управо карактер тих система, као и свију могућих филозофских праваца, зависи не од противности и разлике њихових формалних страна, него од унутрашње садржине, којом се одређују и саме формалне разлике. Назвати једну филозофску систему идеалистичком, а другу пантеистичком значи одредити разлику њихових формалних страна; али њихов прави карактер остаје при томе нерасвишљен, јер се и идеализам и пантеизам налазе у многим филозофским гледиштима на свет, која се битно разликују једно од другог. Али показати садржину основне тезе, из које се разилази она или она филозофска система, значи одредити њен унутрашњи карактер и оне особине, које се не само по облику, него по самој суштини одликују од свију других филозофских праваца, па чак и од оних, које по својим формалним странама иду у једну категорију с њом. Кад се односи н. пр. основни правац Хегелове филозофије, већ се на те једне тезе добија не само тај закључак да је његова филозофија била идеалистичка, него такође и тај, на основу кога се не може мешати, не говорећи већ о натеријализму, емпиризму, сенсуализму и т. д., с другим идеалистичким филозофским системама.

„Талита куми“!

(Скица ћа.)

И силна срчба разли се по Мудрачевом лицу. У овоме часу зажелео је да се сукоби са Назорејцем, да му довикне: „Римљанине!“ и да једним дахом разори сву Науку, коју он проповеда и којом народ заводи. — У овоме часу Мудрац је устао испред Јевреjина, који у своме патријархалноме гњеву не имађаше никаквих других жела, него да што скорије угледа на Голготи разапета рушиоца Израиљске Вере.

Руменило залазећега сунца, које се већ гасило за галилејским горама, позлаћивало је равне кровове гадарских домова, када камила укаса у тесне градске улице. Нестрпљиво журио је Јаир своју камилу, жељан да што пре помилује своју Аднцу, коју већ недељу дана није видио. Кад угледа кућу чисто му лакнну. Али га ипак силно изненади једна појава. Издалека је опазно како му у кућу улазе и излазе некакве жене и по који старац. Он брзо стиже пред кућу, скиде се с камиле и пре него га поздравише добродошлицом запита за Аду.

„Нека нам се Јехова смилује!“ — одговори смерно, слуга — „Над твојим домом надвија се Искушење; Ада је већ трећи дан тешко болесна.“

Да је нешто из ведра неба пукао гром и пред ноге старчеве пао, неби га толико поразило као овај глас. Као помахнитао ухвати се за главу и полети уза стубе.

„Ада! Ада!“ — јекну Јаир и као укопан стаде на прагу болесничке одаје.

— Тихо! — Спава! — прошапута му жена и махну на њ' руком, да дође.

Кроз тешке завесе, које беху навучене на прозоре, просијавали су румени зраци залазећа сунца, и као светла барица талазаху се по застртоме сагу ниже ногу болесничиних. — У куту је била постеља са које се чуло тешко дисање његовe Адице.

„Адо! Спи! — „Мајчице“ моја мала!“ шапуће Јаир и надвије се над детињу постељу.

Жена брижну у плач, и гледајући у дете поче тихо нарицати. — А када се мало утиша, исприча оцу да се дете истога дана, кад је он отишао, разболело, а већ је други дан, како је у несвнан пало. Старац положи руку на чело детиње. Оно је горело. Лекари употребише сву вештину, да га спасу, али је ватруштина била спаљнија од њиховога гашења. Она је сагорела сва, и они најзад рекоше, да је још једини Јехова кадар, да је у живот поврати.

„Ада!“ — зајеца Јаир и надвије се над занетим дететом — „Адице! Пробуди се — погледај тату свога!“

Крупне сузе скотрљаше се низ његово лице и седу браду, па капаху на дете. „Јехова! Јехова!« — викну очајно и диже руке у вис. „Зашто посиваш главу моју нецелом? Зар је мало Авђела пред Престолом Твојим, те ми и овога узимаш?“

Дете се у томе часу промешкољи, дубоко уздахну и поче отварати очи. Роди-

тељи притајаше дах и наднеше се над постељу детињу.

„Ада! Ада!“ — зовнуше је родитељи.

— Тата, — јеси ли дошао?

„Јесам, спше!“ — рече Отац претрнуо у радости и страху. — „Како ти је?“

— Ох, сва горим . . . ватра!

„Сад ће минути“ — прошапута старац, умочи руке у опат и њиме овлажи врело чело болесничино.

Дете укочи поглед у оца и дуго га гледаше, па онда погледа у кутић собе, где последња румен утрнулих зракова затрепта. Поглед јој се, као залеђен, заустави на томе месту. Отац и мајка, са стравом погледаше тамо, а она слабим гласом прошапута:

„Зар баш морам?“ —

— Шта, чедо?

„Да вас оставим!“ одговори Ада тихо. Старцу се затресе брада и он угушиваше сузе, које као бујица на очи навираху

„Ено“ — рече Ада и маши очима куту — „Ја га видим — већ је ту. Ено, тамо у куту, зове ме. Видим му бела крила и небесни хитон . . . То је он . . .“

Као поражен сруши се Старац на столицу, зарони главу у шаке и болно уздахну. Азрајел је разастр'о крила над његовим кровом, а та му помисао свест одузе.

„А он ме може спасти“ — рече дете — „Само када би дошао, када би хтео доћи.“

— Ко? запита Отац грцајући у сузама.

„Вид'за сам га, мало час . . . у сну“ . .

— Кога, Адице?

„Назареанина!“ — одговори дете и понова се заплесе.

Старац сав претрну и погледа у Жену.

— Како рече? Назареанина? —

„Ох“ — јекну старица — „само кад би је спасао!“

— Ама она бунца? Зар Назарејца, који хули наше Свето ње, који обара Закопе и руши Храмове Израиља?

Жена дубоко уздахну, погледа га бојажљиво и исприча му како је њихова Адица то име поменула у своме запосу два пута.

Јаир се замисли. Дође му на ум оно што је у Кафернауму видео и чуо. Шум из Јерусалимске Зборнице заглуши га на ново. „Он руши Закопе, он је противу Јехове!“ узвикну сада. „Сотона му је дао моћ да исцељује, на зар Анђела Јеховиног да предам у руке Сотони?“ Тако је шапутао Јаир и њиао седу главу, коју беше у шаке заронио. — У његовој души започе силна борба. *Отац* се ухватио у коштац са *мудрацем јеврејским*, и почеше се хрвати. Али шта? — одјекну му други глас, који му тек овде, над постељом умирућа детета, севну кроз главу. Ако је он у истини пророк? Та није ли Израиљ и остале своје пророке прогонио? Шта се догоди са Илијом, Језекијом, Исајем и другима? Није ли Израиљ и за остале своје пророке казао, да је у њима Велзевуз? — А ако је он у истини Зао Дух, онда одкуда му та моћ да прогони Зле Духове? — Зашто баш да човек не љуби и своја непријатеља? Ето, када би ми извидао дете, зар бих га могао мрзити, па ма он био и сами Римљанин? —

Стотине оваких мисли летеле су, укрштале, севале и нестајало их у дубини његова мозга, али стотину других, противничких мисли устајаху да се одупру, да му напомену завет јерусалимске Зборнице. Ваљало је да се реши, на или да своје једино дете, своју малу „Мајкицу“, преда у руке смрти, или да у души призна, да онај, који исцељује, чини то само помоћу доброга Духа. Помисао, да ће погазити решење Зборнице, недаде му да учини што му срце налагаше Дође му, као да ће му бити много лакше, ако се удали из собе болесна детета, ако побегне у врт и тамо, међу густим џбуновима кинариса, сачека глас о смрти детињој. Он скочи, полете вратима, али на прагу стаде као укопан. Још једаред се осврте детињој постељи, па када угледа своју старицу, како је заронила лице у детињу постељу и горко јеца, свест му се окрете:

„Камилу!“ — викну слуги и као махнит слете низа степенице.

*

Благи сумрачак, по коме се још преливало заходно руменило, осуо се помораџастом бојом, која се неосетно гасила и трнула у висинама запарнога неба. Дво-

рого месечево лице помаљало се међу пеарастим облацима, као бела силуета, па је постепено све јасније бивало, докле се најзад, нечезло сумрачно румењило, не прели у њега, те од једном огрезе у ватреној светлости, наднесе се изнад камених, Арабијских гора, обасја сетном светлошћу околину и тамне шуме, које се на Галилејској страни, као разбацане гомиле мрака, помаљаху.

Јаир и његов слуга-пратилац, измицали су на својим камилама журно пут Ефраима. Узрујана душа жељела је, да се у слободноме пространству сталожи, да расчисти са замршеним мислима, које га узастопце пратише. Неисцрпна сумња о извору моћи Назарејчеве није га ни на овоме путу остављала али колебање Мудраца дохватиле су гвоздене руке Очинске љубави, па га неумолимо вукоше тамо, у Хиос, где оптужени Назарећанин, под ведрим небом, проповеда чудну Науку братског зближења, Науку Праштања и Покајања.

Свежи поветарац лепршао је око његових витица, те разблаживаше ону суновшину ватру, у којој очајно срце пламћаше, а по широком, бескрајноме небу осули се милијони небројених звездица, као племе Аврамово у Палестини. Међу овим милионима била је једна најкрупнија, баш тамо, пред њим, над Ефраимом, па се сијала као укрштени трокут Соломонова Печата. Необичну светлост ове звезде посматрао је он с камиле, несвестан, затупљен, упакрсним мислима и теретом бола, што се на слабачку душу као планина навалио. — Утрнуо од страха и изнурености он је личио на човека, кога је хрват оборио, притиснуо својом снагом, па га гњави, а он више није у стању ни да се одупре ударцима ни да јауче.

Тамо, у даљини забеласка, као танка пруга, речица *Хиеромакс*. За њоме је Хиос. Само ако похитају, они ће већ после поноћи угледати колебе народа што се слеса до генезаретске обале, да чује проповеди Назарећанина. Али ако га не нађе тамо? Ако је отишао у *Астарот* или *Адраху*, или и даље? Ако га не нађе пре него што се она најлепша и најсветлија звезда међу звездама на небу угаси? —

Ова помисао ледну га у срце и он осети како га захвати силан мраз Ону најсветлију звезду сравнио је са својом Адицом Он се силно стресе на страшну помисао и ободе камилу, која је већ прошла кроз Ефраим и журила друмом, што води у *Гамали*.

На путу, којим је он јахао, има неколико усамљених палма, под којим је извор живе воде. Ту је морао сјашити, да напоји камилу а и сам да се напије. Он окрете тамо. На извору је било већ неколицина људи са камилама, које се око извора одмараху. Када им се приближи познаде своје земљаке из Гадаре. Слазећи с камиле поздрави их и запита одакле долазе. Они му рекоше да су били у Хипосу, да виде Назарећанина. При помену овога имена, Јаир сав устрепти.

„Па, је ли још тамо?“ — запита их изнебуљиво.

— Није — одговори један од путника, — али ако пођете још мало напред можете га и срести у Гамали, где је са ученицима пошао.

Необична радост заталаса душу старчеву. Спасење је, дакле, за половину пута ближе него што је мислио. Он поче жудно разбирати о њему. Сви ови тврдили су да је то необичан човек, у коме је Јеховин Дух, јер — рекоше — чини само добра дела „Шта ћеш нам рећи, Рави, на ово?“ — рече један и поче му причати како је баш прошлога дана исцелио некакву жену, из *Камона* Већ неколико година боловаше жена од нечиста духа, који је нешто из ње, коју никакви видари немогоше извидати, па је у последње дане већ толико ослабила, да се једва мицала. Када се Назарећанин већ примакао обалама Хијеромакса, народ га дочека и поче се тискати око њега, само да чује речи његове. Од једном се он заустави и запита гласно: „ко се то дотаче моје одеће?“ а када му нико неодговори он на ново запита. „Ко ће то знати — одговорише му ученици — народ се око тебе гомила и дотиче те се. „Истина је“ — одговори Назарећанин — „али моје се одеће дотакнуо болесник, јер осетих како изађе из мене сила.“ — Како изговори ово, а она жена, што га се дотаче,

припаде му ногама и узвикну: „Господи, опрости слушкињи Твојој, ја се дотакох одеће Твоје, да се спасем, и сво усахну пена и неодилази од мене више.“ — а он јој рече тада: „Кћери! Вера твоја моможе ти, иди с миром и буди здрава од болести твоје.“

Јаир није само слушао, он је готово гутао сваку речицу, а када се камиле напојише, поздрави људе, уседе и одјури пут Гамале. „Пророк је!“ — узвикну он — „Пророк, као и Илија, јер ко твори чуда на добро људима, тога је Бог послао. Ох, само да све доцкан не буде!“

*

Прича на извору разбејала му је сваку сумњу. То што су прости људи видели умило му је више вере у Божански дух Назаређанина, него ли оно, што је у Кафернауму сам својим очима видио. Пун паде и чежње, да га што скорије угледа, не само да му умалише силину бола, него га до пекле и умекшаше. До мало час је као очајник летео за нечим, што још није разазнавао, а сад је поуздано веровао.

Око њега ширила се раван обасјана месечином, а под њом је полегао друм, који је тамо, на своме порубу, заједно са равницом, таласасто слазио у долину, пуну зеленила и густих џбупова, што се с' обе стране друма, као жива ограда дизаху. Међу њима се жутио зрели урмин плод из тамнога зеленила, а пеколико бадемових дрва повило је гране, под врежама дивље виљаге, што се са земље узвила, и дивљих ружа, које међу бадемовим лисјем помаљаху своје крупне, румене и беле цветове. Када је досшео на друмски слаз, одакле се ова долина види, узвикну од изненадне радости. Пред њиме се указа гомила народа, како је поседала око друма. Под цветним шатором бадемова дрвета седео је један човек сам. „Он је!“ узвикну Јаир и пожури камилу.

Човек, што под дрветом седи, још је у пуној снази младости. Витак, осредње висине, смеђе, на рамену забачене косе и исте браде, која је у два раздељка пошла. — Први утисак, који на посматрачу оставља, показује нежна човека, на чијем се лицу огледају траги дубоке сете и неизмерне благости, која и када вас прекорева пиак вам опраштa. Али ко би једаред само загледао у Његове очи, тај се осећао сав озарен нечим што се небу могло протумачити ни љубављу, ни добротом, ни тугом, ни узвишеношћу, ни небеским праштањем. У једноме истоме часу, све ове врлине осети човек у самоме себи, па неразазнаје да ли их види у очима овога човека или се оне, услед Његова погледа, у самоме њему таласају.

Баш када је Јаир, мало подаље од овога места слазио са своје камиле, уста Назаређанин са свога места. Његови Ученици и Народ, дигоше се такође, спремни за даљи полазак. Кад виде Јаира, како му журно приступа, застаде мало да га сачека. Јаиру су све више поклецавала колена што се више ближио. Страх и Нада, који га неизменце држаху, тресоше му цело тело, и кад ступи пред Исуса, паде на колена, обгрли га, и јецајући положи своју седу браду уз колена Учитељева. Исус га погледа нежно, положи обе руке на седу главу старчеву, и гласом, који се као животворни балзам разли по души Јаировој, проговори му:

„Благо теби, Јаире, данас си прогледао!“

— Учитељу, — рекаше Старац, трезући се од бола — Моја мала Ада, Анђео старости моје, лежи на самрти. — Тако ти имена Јехове, дођи и метни руке на њу да ми оздрави

„Хајд'мо!“ — одговори му Исус и благо прихвати Старца, те му поможе да устане.

Као препорођен, свеж и лак, пошао је стари Јаир уз Спасителя, кога су опколили Ученици и мноштва народа што га пратијаше.

Сетно месечево лице заламило је за гором *Тавора*, а звезде се почеше једна по једна гасити, у првоме освиту зоре, што се на Истоку помаљала, када Назаређанин са Јаиром и ученицима ступи у Гадару. Идући поред Исуса, Јаир се у себи молио Јехови, да му сачува Адицу у животу, докле јој Назаређанин не приступи да је исцели. Успорени ход Учитељев, услед тишине народа, која се кроз улице таласала и са свију страна придолазила, онеспокоји

Јаира. Он немога сачекати, него похита напред. Чинило му се да ће се дете још за који час задржати у животу, ако он буде узан'. Али још није ни корачно до вратница врта, зачу из куће силну запевку, која оглашаваше мртваца. Жене нарицаље расплетених коса и откривених глава, улажаху у дом, из кога се извијао плач укућана. Пред уласком угледа бачених неколико кипарисових гранчица, које означаваху тугу у дому. Јаир претрну: „све је доцкан!“ севну му кроз главу, ноге му се подкосише и он се сруши на земљу. Неколико жена притрчаше да га прихвате, почеше га прскати хладном водом да га освесте. — Полагано је долазио Јаир себи, а када отвори очи, виде Назарећанина како га посматра тужним погледом.

„Устани Јаире,“ — рече му Исус, благим гласом.

— Нетруди се, Учитељу, — кћи ми је умрла! — зајеца старац, раздера одећу и посу главу прашином.

„Небој се! Веруј!“ — одговори Исус и неће самртничкој одаји За њиме уђоше *Петар*, *Јаков* и *Јован*, брат Јаковљев.

На прагу собе заста мало и погледа на гомилу тужбалица, које плачем и нарицањем заглушаваху и само небо. На оној истој постељи лежало је охладнело тело девојчице. Када мати угледа Назарејца, заједно се плачем, полете му и обгрливши Његова колена, јаукну:

„Рави! Сад је доцкан!“

— Што сте узвреле те плачете? — одговори Исус — „Девојка није умрла, него спава.“

Тужбалице се укључише испред Њега. Исус приступи постељи умрле, седе покрај ње, узе њезину руку у своје, па је неко време држаше тако, шапћући тихо молитву исцељења, затим је помиловa по лицу, као мати кад хоће да пробуди дете које је дуго спавало, и гласно узвикну:

„*Талита куми!*“

Отац и мати заустависше дах свој и са напрегнутим страхом и надом чисто затрепташе код онога узвика.

По мраморноме лицу Адином поче се осипати лако руменило, трепавице јој неприметно затрепташе — и она расклопи крупне очи своје

Отац и мати вриснуше од ненадне радости и падоше пред ноге Исцелитеља.

„Рави!“ — проговори девојче — „то си Ти!“ и загрли га детињским загрљајем.

„Ја сам, кћери моја!“ — одговори јој нежно Христос, целива је, предаде је здраву сретним родитељима и кроз гомиле народа што се на врати тискаше, оде, нестаде, као благи поветарац, који нам је крај узаврела чела лепршнуо, окрепио нас, па га нестало.

Драгутин Ј. Илић.

Карловци, 23. фебруара 1896.

Поводом пронесених вести као да Његова Светост, патријарх *Георгије* није у најновије време никаке кораке чинио у погледу сазива св. Синода, а ради потребног обавештаја саопштавамо, да је Његова Светост, патријарх *Георгије*, благовремено пријавио кр. угарској влади да жели сазвати седнице св. Архијерејског Синода за 25 фебруар о. г., ради избора епископа обудовљеној дијецези вршачкој и ради других текућих послова; но кр. угарска влада није сходним пронашла Његовом Величанству поднети на одобрење сазив св. Синода, и тако се св. Синод за сада неће моћи састати, да својој дужности удовоља. —

— Вест о конференцији, коју сазива преузвишени г. кр. угарски министар председник, истинита је. У конференцију је ту позван и св. патријарх Георгије, а по свој прилици позван је и бан гроф Куен Хедервари. А као што дописник „Narodnih Novina“ јавља из Будимпеште, разаслао је министар председник барон Банфи позивнице и на све оне личности, које, било као народни заступници на угарском сабору, било иначе као угледни људи, уживају поверење становитих кругова у српском народу. Конференција је сазвана за 14. (26.) март о. г.

Дописник „Narodnih Novina,“ особа добро информисана, вели и ово: „Колико сам могао дознати, та конференција неће дуго трајати, јер она нема ту задаћу, да неки организаторни рад сврши или да изради неки предлог за народноцрквени конгрес. Такав рад неби био ни уместан ни законит, јер се са таким послом могу само дотични автономни органи бавити. Влада намерава само да разложи постојеће стање ствари пред позваним угледним личностима, и да им онда

саопћи, да је она спремна предложити крупи састав народно-црквеног сабора, ако има за то довољно новаца у дотичној благајни народно-црквених фондова и ако има посла, који би се могао ставити на дневни ред. Није немогуће, да ће се том приликом и то питање ставити у конференцији: неби ли било згодно по прилици тај дневни ред установити, тако да би га после патријарх и влада могли крупи на знање ставити —, а у другом реду: није ли згодно време, да се настави онај организаторни рад, који је 1892. год. неуспехом црквеног конгреса прекинут? Влада мисли сва мњења саслушати и зато су чланови свију странака позвани.

По томе је јасно, да је та конференција сасвим консултативне природе, да она нема никаква да реши, што би могло дирати у права или у рад автономних органа, или што би могло предубиковати становишту српског патријарха или становишту угарске или хрватско славонске владе. Министар-председник барон Банфи тежи само стеченом уверењу: је ли уопће пробитачно да се сазове народно црквени сабор овог лета, на ако се сазове: шта би му по прилици могла бити задаћа?

Вођење те конференције биће са свим помирљиве нарави, тако, да ће сваки члан моћи отворено рећи своје мњење о поставленим питањима.“

До којих ће резултата, у доброј вољи сазвана, та конференција доћи, и каква ће ли успеха бити, није дуго чекати и — видићемо. Ми јој желимо резултата што бољих и успеха што већег.

ЛИСТАК.

Б Е Л Е Ш К Е.

(† **Милош Димитријевић**) кр. саветник умировљени кр. државни надзорник школа и дугогодишњи председник „Матице Српске“, умро је у прошли уторак по подне у Новоме Саду, ударен срчаном капљом. Сарањен је на новосадском успенском гробљу у четвртак после подне уз велико саучешће. *Његова Светост, патријарх Георгије* благоизволио је наградити на сарану г. протосинђела *Лукијана Богдановића* и г. архиђакона *Димитрија Бранковића*. — При опојавању у саборној цркви благоизволио је начаствовати високопреосвештени г. епископ *Герман Опачић*. Над одром у саборној цркви говорио је секретар „Матице Српске“ г. *Др. Милан Савић*, а са балкона матичне куће, при пролазу сировода крај ове, опроштио се са покојником подпредседник матичин г. *Тома Хаџић*. Покојнике је у последње године своје себе сав посветио „Матици Српској“, на, као што веле, био јој пријатељ и у најкритичнијим невољама њезиним Бог да му душу прости! Слава му!

(**Саборски Одбор**) држао је, под председништвом *Његове Светости прузв. г. патријарха Георгија*, своје редовне седнице од прошлог понедељка до четвртка пре и после подне. Присуствовали су од чланова: Високопреосвештени г. епископ карловачки Мирон, г. г. прота Ђорђе Влаховић, Миша Рогулић, Др. Ника Максимовић, Др. Тома Недељковић и Јустин Ковњовић. Извештај о раду тих седница донећемо у наредноме броју.

(**Катихетски испит**). Г. *Иван Матијевић* ђакон и приир. катихета на српској великој гимназији карловачкој, положио је у прошли уторак писмени, а у среду усмени катихетски испит и одржао пробно предавање, те је проглашен способним за вршење катихетског звања у средњим школама. У комисији беху: г. архимандрит *Митрофан Шевић*, као председник, те г. *Милан Ђурић* новосадски протопрезвитер, г. протојереј *Јован Вучковић* ректор богословије, и г. *Сава Теодоровић* катихета на великој реалци у Земуну.

(**За православног архијепископа митрополита буковинског и далматинског**,) именовало је Његово Величанство черновичког конзисторијалног архимандрита и генералног викара, *Архадију Бупарковића*. На место овога постављен је Др Василије Рента, досадањи професор богословије у Черновицама.

(† **Др. Бранко Стевановић**) председник темишварске црк. општине и некадањи посланик и радник на народно-црквеним саборима умро је 22. фебруара о. г. Лакха му земља!

Јавна благодарност.

Господару **Стевану С. Андрејевићу**,
посланику у Земуну.

Овим се најављује благодарност на хришћанскоj му доброти, којом је он свету нашу цркву украсио, давши лепо обновити свето јеванђеље наше, за спомен блаженопочившег свога таста Николаја и пунице Софије Станимировића посленика Мраморачког, и његове једнините кћерке, а своје добре узорите супруге Јулке.

Бог нека му наплати доброту његову.

Православ. српски црквени одбор у Мраморку 1 фебруара 1896. **Председништво.**

ОГЛАСИ.

С Т Е Ч А Ј. 21 1 3

Ради сталног попуњења учитељског места, на вероисповедној основној Школи у Бајни (Бач — бод.) Плата је 510 фор. у готовом новцу слободан стан са две собе, кујном, комором и вртом. Од укона на који позван буде, 50 нов.

Учитељу у дужност спада све школском уредбом и наставним планом прописане предмете предавати. — повторну школу одржавати, деци црквеном појању обучавати, — и перо у седницама водити. — Конкурисати могу оспособљени за учитеља, а који су вични мађарском језику и испит из истог положили.

Рок траје до 14-ог Марта а избори ће се 17. Марта обавити.

У Бајши 19-ог фебр. 1896

Црквени Одбор срп. прав. црквено школ. општине.

Број Ек. 18. ех 1896

СТЕЧАЈ. 13 3–3

Овим се расписује стечај на парохију III. разреда у Јасеновцу.

Интеркалара нема.

Рок пријављивању до 14. (26.) Марта 1896.

Из сједнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 18. јануара 1896.

Михаил
Епископ.

СТЕЧАЈ 17 3–3

Расписује се стечај на једно новоустановљено учитељско место и једно новоустановљено учитељичко место V. и VI. разреда срп. нар. средњие школе новосадске.

Плата је, како учитеља тако и учитељице, сваки 1000 круна у име редовне плате; 300 круна у име станарине и 100 круна у име огрева.

Дужности су прописане школском уредбом.

Компетовати могу само потпуно оспособљени.

Рок стечају је 6 недеља дана од првог увртења.

У Новом Саду, 2. 14. фебруара 1896. г.

Кузман Миловановић пр. поповођа. П. Попадић председник.

Број 12 ех 1896.

СТЕЧАЈ 18 3–3

Овијем се исписује стечај на парохију III. класе у Слатини.

Молитељи имају инструиране молбенице своје овамо најкасније до 12. (24.) марта 1896. поднијети.

Из сједнице епархијске конзисторије у Пакрацу 16. (28.) јануара 1896.

Епархијска конзисторија пакрачка

Е. 1330. I. 105. ех 1895.

ЕДИКТ 20 3–3

Позива се овим путем Спаса Ђорђев, ратар из Павлиша, који је пре но годину у свет отумарао, да се у року од 40 дана после првога увршћења овога едикта потписаном духовном суду пријави, јер ће се иначе бракоразводна парница, коју је овде против њега покренула супруга му Ана рођ. Марилов из Павлиша и без њега довршити

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 22. јануара 1896. године.

Епархијска конзисторија вршачка.

Ад К 1971 ех 1895 — 111 ех 1896.

СТЕЧАЈ 19 3–3

Овим се расписује стечај на упражњено парох. место V. разреда у Пачетину.

Рок пријавама до 3. (15.) марта 1896.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 18. (30.) јануара 1896

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ 16 3–3

Расписује се стечај на четир чиновничка места у срп. прав. црки. школској општини новосадској, и то:

1. на место перовође с платом од 300 ф. год.
2. „ „ књиговође „ „ „ 1000 „ „
3. „ „ благајника „ „ „ 600 „ „
4. „ „ екзекутор-писара с платом од 500 фор. годишње.

Књиговођа и *екзекутор-писар* полажу кавцију у износу своје *једногодишње* а *благајник* у износу своје *двогодишње* плате или у вредносним папирима, који имају своју важност на берзи.

Дужности су прописане у правилима за чиновнике у срп. прав. црквено, школ. општини новосадској.

Рок стечају је 4 недеље дана од првог увртења.

У Новом Саду, 2. 14. фебруара 1896. г.

Кузман Миловановић пр. перовођа. П. Попадић председник.

Број 12 ех 1896.

СТЕЧАЈ 18 3–3

Овијем се исписује стечај на парохију III. класе у Слатини.

Молитељи имају инструиране молбенице своје овамо најкасније до 12. (24.) марта 1896. поднијети.

Из сједнице епархијске конзисторије у Пакрацу 16. (28.) јануара 1896.

Епархијска конзисторија пакрачка

Е. 1330. I. 105. ех 1895.

ЕДИКТ 20 3–3

Позива се овим путем Спаса Ђорђев, ратар из Павлиша, који је пре но годину у свет отумарао, да се у року од 40 дана после првога увршћења овога едикта потписаном духовном суду пријави, јер ће се иначе бракоразводна парница, коју је овде против њега покренула супруга му Ана рођ. Марилов из Павлиша и без њега довршити

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 22. јануара 1896. године.

Епархијска конзисторија вршачка.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Непдаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 3. марта 1896.

О учешћу световњака при избору епископа.

С ПРАВНО ИСТОРИЈСКОГ ГЛЕДИШТА.

(Наставак)

Важно је за решавање овог питања *4 правило првог васељ.* сабора. Текст му гласи: *Епископ треба поставити* (μάλιστα Бевер. преводи maxime, Hefele eigentlich, Милаш *у опће*) *да буде постављен* (καθίστασθαι) *од свију* (т. ј. епископа) *у епархији, и ако је то тешко, било због какве велике невоље, било због далине пута, нека се скупе свега троја и уз присталак одсутних, који писмено гласају, нека се изврши хиротонија; потврда свега тога нека у свакој епархији припада митрополиту.* За допуну и разјашњење овом канону можемо навести један део *6 кан. истог сабора: ако когод постане епископом без привоље митрополитове, велики сабор (овај) одређује, да не сме бити епископ. Ако ли се пак опћем гласу свију по закону и правилу црквеном двоја или троја због јандрљивости успротиве, нека важи глас већине.* Да видимо како су разни тумачи разумели овај канон. *Зонара* вели, да неки налазе контрадикцију међу овим каноном и првим апостолским, који тражи за хиротонију бар два епископа (овај три). Ту контрадикцију уклања Зонара тим, што тврди, да у првом апостолском канону хиротонија значи посвећивање, полагање руку, а у овом значи избор. (Да се у овом канону заиста о избору говори јасно је из самог текста). *Валсамон* у свом тумачењу додирује питање о учествовању народа у избору епископа и каже, да је пре бирала предстојнике множина грађана, али се то божанственим оцима није свидело, да се не би разглабао од световњака живот свештених људи, те су одредили, да у свакој епархији (значи митрополији) области епископи бирају епископе. *Беверџе* у својим анотацијама

у главном ово наводи: Други никејски сабор овај канон тумачи, (у свом 3 канону) да се на упражњену катедру бира епископ од оближних епископа без народа па и без власти. Ауктоританом тога сабора наведени Валсамон, Властар и други грчки тумачи тврде, да је овим каноном одузето народу право гласа у избору епископа, које је у старо доба имао и да је све право бирања пренесено на епископе. Али врло учени Петар де Марка противно тврди, на име, да 4 кан. ник. сабора не даје епископима право бирања него консенза или конфирмације и ординације На другом опет месту (де Марка) друго наводи из старих канона и обичаја старе цркве на име, да клир и народ имају при избору епископа само право сведоџбе и консенза а право самог избора припада митрополиту и обласним епископима. Да би објаснио канон наводи Бевер. историјске примере из старијег времена, којима хоће да докаже да право избора прим. даше епископима, а сведоџба, пристанак, одобрење избора народу; а све једно је, да ли сведоџба народа иде пред избором или долази за њим. Епископи од народа предложеног нису увек бирали, те према томе епископи су о избору одлучивали и много е епископа посвећено и изабрано од епископа без народа, али од народа без епископа ни један. Из текста канона, вели он, јасно је, да се у њему говори о избору, а не само о посвећивању епископа. Међу тим изборам Атанасијевим доказује, да стари обичај, по ком је народ сведочио о кандидатима за епископство и пристајао на избор, овим каноном није укинут, али је укинут од VII. васељен. сабора. *Бингам* ово каже о I 4.: ко узима, да је народ у овој ствари нешто важио пре никејског сабора, а да је та власт каквим новим одређењем тога сабора укинута, очигледно се вара у мишљењу. Јасно је, да оци никејски у тој ствари нису ништа мењали, него су је оставили, како су је затекли. И ако се у једном (4) канону казује, да је за избор и посвећење епископа потребно присуство и консенз свих обласних епископа и потврда митрополитова, то још не значи, да се укида икаква стара привилегија, коју је народ уживао, него се само потврђују права митрополита и обласних епископа, која је повредно Мелетије, расколнички епископ мисирски, који се усудио посвећивати епископе без овлашћења митрополитова и пристанка обласних епископа у Мисиру. Да овај сабор није укинуо право народа при избору епископа доказује Бингам неким примерима; тако наводи, да су Евсевијевци (Аријевци) хтели доказати, да је избор Атанасијев ништав с тога, што га није народ изабрао; али епископи мисирски, скупљени на сабору, написав посланицу свима епископима православне цркве с великом жестином су тврдили и доказивали, да је сва множина целога народа православне цркве скупљена као из једне душе и једнога тела узвицима и усклицима искала, да им се Атанасије да за епископа (то је забележено у Атанасијевој апологији II) За то и Григорије Назијанзин (огат. XXI.) вели. за Атанасија, да се удаљао на Марков престо гласовима целога народа. Позива се даље, не хотећи наводити више примера, којих доста има, на каноне једног помесног картагинског сабора. Да видимо како су наше канонисте схватили тај канон. *Ридић* у прво предекцији своја Verfassung-a (стр. 118.) о том канону наводи, да невешти плагијатор Шагунин, анонимни писац брошире *Историчко канонички поглед на установљење нове срп. ром. митрополије* није људски прочитао тај канон, ако мисли да се у њему не говори о избору него само о консекрацији епископској. Што се тиче питања, да ли он одређује да искључиво епископи учествују у избору, те према том да ли лишава народ сваког учешћа у избору, мисли писац, да тај канон зна само за изборно право епископата. Из Ћутања никејских отаца може се навести негација народног права; сабор није морао изјавити, да н. пр. кројачи, цинцелари, сеизали и т. д. речју сви неепископи немају учешћа при избору епископском; то се и из Ћутања може разумети. *Ев. Никодим* у најновијим тумачењима канона неодређено казује, да „сабор овим својим правилом није друго учинио, него изразио у најпотпунијем*) облику оно, што је до њега и за његово вријеме важило о избору епископа.“ Али да мисли као што горе приметисмо, види се по том, што доказује изборима после никејског сабора, у којима је народ учествовао, да се одредба никејског сабора вршила. Види се још јасније из старијега издања његових тумачења, у којима побија Валсамона,

*) Како би то био најпотпунији облик, кад нема ни спомена о учешћу народа, а писац мисли, да оци Никејски Ћутањем признају дотадашњи обичај народног учешћа у избору?

који држи, да је синод укинуо право народно у епископском избору; и из тог што се и ту и у системи позива на посланицу истог никејског сабора александријској цркви, у којој читамо: После смрти једног епископа може бити постављен и онај, који је тек приступио цркви, ако је само достојан и ако га народ изабере, уз сагласје и утврђење епископа александријског (позива се на Socrat. Hist. eccl. I. 9, А како разумева *Пот ставри народњак* четврти канон првог васељенског сабора? Он га је — мудро прећутао.

Настаје даље питање прво, шта су хтели оци никејског сабора својим каноном и шта значи ћутање им о учешћу народном при ег. избору, друго, је ли канон овладао у потоњој изборној пракси у буквалном свом смислу.

На прво питање био би одговор врло лак и кратак: оно су мислили, што су рекли, а из ћутања пре се може извести негација него конфирмација права неког фактора, који се у овом црквеном законском чланку о избору и не спомиње. Најјачи разлог против оваког тумачења налази се у мало час споменутој посланици сабора никејског александријској цркви, која се сачувала код Сократа, и на коју се позива др Милаш и, јамачно по њему, стари поп народњак. Та без сваке сумње важна, али ипак историјска, а не обавезна, легална интерпретација није међу тим ни близу тако јасна, као што изгледа по мало час цитованом преводу др Милаша. Тај превод одговара оригиналу осим речи *епископа*. У изданју Миња, на које се у системи позива писац (гл. том 67 стр. 81) стоји εἰ δέ τινας συμβαίῃ ἀναπαύσασθαι τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ (у латинском преводу *qui in ecclesia censentur*) што значи: *а ако се деси, да когод од оних, који су у цркви, премине*, а са свим је нетачан и самовољан превод *пошље смрти једног епископа*, јер је тек питање, ко се има разумети под тима „који су у цркви.“ Исто тако не треба смегнути с ума ни оне речи, што се мало даље налазе у истој посланици: ταῦτά ἐστιν τὰ ἐξαίρετα καὶ διαφέροντα τῇ Αἰγύπτῳ καὶ τῇ ἁγιωτάτῃ Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίᾳ што значи: *то је што се искључиво односи на Мисир и најсветију александријску цркву.*

Но ако је мало теже сигурно констатовати вољу и тенденцију отаца никејских у овом питању, није тешко одговорити на питање је ли ступило у живот у буквалном смислу. Није или бар није — колико је познато — свугде. Да видимо потоњу изборну праксу. Народ је и после никејског сабора имао учешћа у изборима епископа. Свакако је важан пример, на који се Бингам и др. позивају, избор Атанасијев. Чланови александријског сабора бране у посланици законитост избора Атанасијева, који је извршен уз учешће клира и народа. Дакле и Аријевци и православни сматрају да је онај избор законит, на ком има учешћа и народ, а то бива у времену непосредно после никејског сабора, а сачувала се та посланица у списима Атанасијевим.

Тај пример учешћа народног у избору епископском није једини. Можемо навести још доста таких примера. *Други васељенски*, први цариградски *сабор* писао је папи Дамасу и другим западним епископима, да је за епископа цариградског изабран од истога сабора Нектарије консенсом свих, у присуству императора уз пристанак свега клира и гласом читавог града. *Јован Антиохијски* вазда је, као што видимо из једне посланице ефеског сабора, позивао сенаторе и отменије грађане ефеске, да изаберу другог епископа место *Мемнона*. (Из тог се види, до су сенатори и отменији грађани имали у то доба више утецаја на избор, него народ). На халкидонском сабору *Сисиан ефески* изјавио је, да је изабран од четрдесет епископа азијских гласом нобила, примата и народа и клира. Тај сабор је одредио, да епископа ефеског бирају сви, који ће му бити потчињени, паства (pascendi). *Теодорит* каже, да *Луције Аријан* није изабран сабором епископа, ни гласом клира ни нескањем народа, као што прописују црквени закони (L. 4, c. 20). *Цар Константин* пише народу антиохијском, да га одврати од прављење му намере бирати за епископа антиохијског *Евсевија Кесаријског* и наведе, да бира кога другог (гл. Евсевија Живот Константинов Lib. 3, c. 60, 62). Из *Теодоритове* историје сазнајемо, да је Петар Александријски, наследник Атанасијев изабран за епископа гласом Атанасија, који беше на самрти, уз пристанак клира и магистрата и одушевљене усклике народа у корист његову. Код *Евагрија* је забележено (Lib. 3, c. 12.) за цара Лава, да је писао *Александријцима*, да узму за епископа, кога клир и народ изабере. За *Василија Великог* сведочи *Григорије Богослов*, да је иза-

бран за епископа од епископа, монаха, грађанских власти, сенатора и народа.

И на *западу* је народ имао у времену после Константина право учешћа у изборима епископа. У Африци је чак више народ имао по некад и превагу, а било је случајева и у другим западним црквама, да *су* сами епископи понуштали народу. При избору *Мартина* епископа *турског* народ је сложно њега искао за епископа Дефензор са великим делом епископа у почетку се противио том избору, али глас народа је одржао превагу; епископи се прилагодише жељи народа и посветише Мартина. На то је налик, што је забележио *Филосторгије* у својој историји (Lib. IX, c. 13). Он приповеда, како је *Демофил*, епископ царигадски, отишао са неким другим епископима, на које се сумњало, да су Аријевци, у Кизик да рукоположе епископа, али народ то није хтео допустити пре него што усмено и писмено не анатемишу Аеција и Евномија (Аријевце) и на основу својих привилегија није дао да се други ко постави за епископа, осим кога он (народ) својим гласовима уздигне и т. д.

Доста ће бити и оволико примера за потврду тога, да је народ имао учешће у избору епископа и после првог васељенског сабора.

Народ је даље и даље бирао, али што касније, све се већма ограничава право простог народа и оно све више прелази на отменије световњаке, нобиле и примате. То се види и из *13 к. лаодикијског* сабора, по ком „*да се пуку* (ὄχλοις) *не даје да бира оне, који ће се свекесниво поставити*. Како ће се схватити овај канон зависи од тога, какав ће се смисао дати речи ὄχλος. *Du Cange* у свом *Glossar. ad scrip. mediae et inf. graecitatis* преводи је са *plebs*, што значи *пук*, у хришћ. споменицима често *верни*. По *Benseler* ову речнику значи *множина, гомила, светина (vulgus)*. У преводу др. Милаша преведено је са *скуп светине*. Ко узме да то значи (Беверинџе, који преводи са *turbis*, Ван Еспен и т. д.) тај не гледи у том канону негацију народног права у оне, него права светине. Али да та реч не мора значити *светину*, да се и у смислу *народа* или *верних* може схватити види се из 98 (111) кан. картаг. сабора, у којем управо ни не може значити друго, него *народ*, као што је и др. Милаш превео (*Установљује се и ово да народ* (ὄχλος), *који никада свог посебног епископа није имао* и т. д.) Тешко је одредити који би превод, на прва том које тумачење било тачније. По једном би се народ са свим лишио изборног права, по другом само прост народ. Али ма које од двога да су мислили оци сабора Лаодикијског, и потоња пракса доказује, да је народ имао учешћа у изборима епископа, само све више и више отменији део народа. Овлада по негде обичај, да клир и отменији световњаци при избору епископском тројицу кандидују, а ко председава (митрополит или најстарији епископ) једног од њих именује. Тај обичај добио је правни значај у *123 новели* цара *Јустинијана*. У њој се одређује, да кад се поставља епископ, тројицу изабрати клир и примати дотичног града, а једнога од њих потврђује митрополит или епископ, који га рукополаже (*melior ordinetur electione et periculo ordinantis*).*) Могу и двојицу па и једног изабрати, а ако то не учине за шест месеци, консекратор сам нека бира и посвети епископа по својој савести (periculo propriae animae). То одређење потврдно је Јустинијан и у другим деловима свога законодавства (тако у 137 новели). (Наставиће се).

*) Чудно нам је, да еп. Никодим у најновијем своју *Правилима с тумачењима* (НС. 1895.) у тумачењу I, 4 и ако наводи у примедби тачан текст, преводи: и од та три лица тада ће митрополит *са епископима* изабрати најдостојнијег и поставити га за епископа. Од куд ово *са епископима*? Тумач јамачно узима, да се то има разумети, али то је питање. *Толкосе* н. пр. на основу те новеле Јустинијанове и праксе јерихонске, галске, римске, англикашке па и неких источних цркава доказује, да се у старо доба сматрало у тим странама, да је за хиротонију епископа доста један епископ (о. с. р. 335—337). Сказано је потребно прво тачно пренети, па онда тумачити, а не у превод уносити своје мисли.

ПРОПОВЈЕД
у другу недјељу великог поста
— О УЗРОЦИМА НАЗАРЕНСКОГ ОТПАДАЊА ОД ЦРКВЕ —

Говорио у саборној цркви карловачкој
прота **Јован Вучковић.**

Ко има Оца и Сина и св. Духа. Амин!

Огроман је посао саслушавање и испитивање разлога онијем појавама, које нам прошле недјеље ударише у очи, када смо славећи славу Православија својега почели рачунишћавати рачуне са Црквом својом. Послу пак томе треба да се подвргнемо,

јер је испитивање тијех разлога кадро сачувати нас од погрјешака. Зато не би било ни паметно, кад не би бар који часак благословеногa овога времена великопоснога и на то употребили. Надокнадимо дакле, браћо, оно што задњи пут по краткоћи времена не досједосмо учинити, а Бог нека благослови!

Са све четири стране поричу се међу нама тражбине Цркве наше. С једне стране Назарени, који се тобоже у име еванђеоске науке разилазе с Њоме, с друге они који се ради угледа и светиње свјетске науке са Црквом разилазе, с треће они који на језику Цркву узносе, али за оно што Она ниште неће да чују нити за подмирење Њезиних тражбина хоће да знају, с четврте пак они који нити се с Њоме свађају нити је слушају, равнодушно као да је и нема спрам Ње се понашају, — са све четири стране вријеђа се Она. *Много је непријатеља Њезиних, многи устају* на Њу (Псал. 3, 1), *сила их је који* је *ненавиде* и *који* јој *зло за добро враћају* (Псал. 37. 20. 21) Па да нас њихова и њихових разлога множина не смете, подијелићемо ово саслушавање и испит овај наш и на часове других недјеља, а данас да се позабавимо само са онијем што се Назарена тиче.

Назарени, црна жалости наша! Назарени, љута рано наша! Но вас не има овдје, бадава је и наше нарицање, ви га не чујете. Нема их да виде сузе Мајке своје, па да им се срце ражали и да је утјеше. Па шта онда говорим, кад их нема да слушају? Говорим вама који слушате, говорим зато да са мном заједно измјерите поступање њихово, говорим зато што знам, да вам појав њихов даје мислити, говорим зато да се чувате њихова примјера, да не отпаднете.

Зашто се они одмеђу од светосавске Цркве своје, зашто раскидају са браћом, зашто вријеђају Цркву Христову?

Ево зашто. Поглавито зато, што у друштву нашем виде да има људи свакојаких, саможивих, среброљубаца, поносних, неправедних, нељубавних, опадача, неуздржљивања, блудника, пијаница . . . све како велики св. Павао у посланицама својим (II Тимот. 3, 2. 3. 4. Рим. 1, 28. 30. 31) спомиње, па с тога они не могу да остану у друштву с нама, јер они нијесу такви, или бар неће да буду такви.

Је ли им овај разлог истинит? Јесте. У друштву нашем има свакојака зла Да је апостол још прије какво зло спомепуо, ваљда би и тога било међу нама. Али да ли то оправдава поједине између нас, да због тога окрећемо леђа Цркви? То је главно питање, на које треба одговорити.

Још у прастара времена живота наше Цркве било је у њој чланова, који су хтјели да поставе правилом, да грјешан човјек не може бити члан Цркве Христове. Али она Црква, која је ваздa свјесна ријечи Божје, да *нема човјека који не гријеши* (III Цар. 8, 46) и да *нема човјека праведна на земљи* (Еклез, 7, 20), нити *да нико може рећи да је чист од гријеха* (Приче Солом. 20, 9), — та Црква није могла одобрити намјеру њихову. Она је није ни смјела одобрити, када је добро знала, да је Њезин Оснивач баш ради *грјешника* и дошао на земљу (Мар. 9. 13) и да се Он сматрао *лијечником* баш онијех који су болесни (Мат 9, 12), па да је своје лекарије, благодат Духа светога, Њој и повјерио зато да лијечи оне који су болесни, или се поболе заблудивши с правога пута. Она није дакле одобрила намјере престрогих тих својих чланова, а наши Назарени ево сад опет раздиру тијело Њезино због тога што у Њој има неваљалих чланова!

Но они можда не знају за оно што је било, па из тога да се поуче, зато ваљда и позлеђују старе ране, које су давно већ зарасле.

Али шта ће они рећи, ако би им ко рекао: ја не видим душу вашу и у срце ваше не могу да загледам, но ипак ми се чини да ви претјерујете кад велите, да ви нијесте грјешни. Ако је ријеч Божја истинита, онда не може бити истинито њихово држање о себи, да су они добри. Особито је био мио срцу Христовом велики Апостол љубави, св. Јован богослов, па он вели и за се и за нас: *ако рећемо да гријеха немамо, варамо себе и истине нема у нама* (I Јован 1, 8).

Или можда Назарени наши, увиђајући такође да су и они грјешни као и ми, хоће коначно да се отресу грјеха, па зато бјеже између нас грјешних? Бјеже од нас, истина је. А да ли ће утећи грјеху? Само за онога који *нема закона*, нема ни *грјеха* (Римљ. 7, 8), поред ове и овакве слабости и немоћи наше људске (Римљ. 7, 18—21). Има нас који *хоћемо добро*, али ипак *чинимо зло* (Римљ. 7, 19). Нашој намјери опире се онај други *закон у удима* наших, *који се противи* бољему *закону ума* нашега (Римљ. 7, 23). Па кад је велики апостол св Павао тако јако осјећао немоћ пашу за добро, зар се који од нас може ставити над њега па рећи: ја баш никада и ни у чем погријешити нећу?! Једино што може бити то је да се овај и онај почне јаче отимати и на путу поправљања својега напредовати Али зар зато треба онда, показујући прстом на нас, да се гади од нас? Није ли такво поступање налик ономе Фарисејевом, који је хвалио Бога што није као онај митар? Но Бог му то није за добро узео, нити му је то у заслугу уписао (Лука 18, 10 и даље

Па нека су они баш у свему и праведни Али тада, осјећајући се јачима у добру од нас, ако хоће Бога да слушају, не би смјели бјежати од нас, већ остајући с нама у заједници и не *остављајући збора својега* (Јевр. 10, 35) требали би нам по магати да и ми боље постанемо *Обративши се*, требало би да *утврде браћу своју* (Лука 22, 32), а *не да отпадају од тврде своје* (II Петр 3, 17).

Да, има у цркви грјешника свакојаких. Зачетник грјеха исконао је себи многе засједе, из којих са читавом војском својом накленом на све стране дочекује душу пашу и одсвуд одапиње на њу отровне стријеле своје. Многа од тих стријела и погоди циљ свој задајући љуте ране души пашој, и душа многога хришћанина ваља се у ранама јадовитим, као онај зла удеса путник што је ишао из Јерусалима у Јерихон и пао у руке разбојничке. Па где ове праведне браће наше, како неће да се привате грјешама измрцварене душе наше, неће да јој помогну подићи се, неће ране њезине да исперу *вином* своје јачине и да их помажу *уљем* милости своје, као што је учинио онај Самарјанин рањеноме путнику (Лука 10, 30. 33)! Као Лазар онај у рапама грчи се душа многога члана Цркве Христове и жељно погледа, да јој падне мрвица бар која са богатог стола онијех, који међу врлинама благују (Лука 16, 19 и даље), али Назарени наши не чују ону Христову која тражи *милости* (Мат. 9, 13) и *милосрђа* (Лука 6, 36), већ угледавши и најмању мрљу на души пашој, опазивши и *трун* само *у оку нашем* (Мат 7, 3) *суде* и *осуђују* (Лука 6, 37) и бјеже, да нас у злом стању нашем и не виде. Ето, како они врше вољу Божју. Или су они добри само онима, који су као и они? Ако су такви онда нијесу као онај Самарјанин, којег нам Спаситељ за примјер ставља. Или добро чине само онима од којих се истоме надају, а ненадајући се од нас злих и наопаких, неће нам ни да чине добро? Ако тако раде, ено их пита Христос: *каква вам је корист* од тога (Мат. 5, 46)?!

Ни ради себе, ни ради свога спаса не би требали да су овакви. Та може се и од нас који подићи, може и од нас који поћи правим путем, а биће у нашој Цркви да има и таквих, који се већ напте у сваком добру и поштењу. А биће их још који ће, ма и касније, на пут правде поћи. И ипак Назарени ломе штап над главом пашом, и ако знају да Онај *једини добри* (Мат. 19, 17) чека и до *дванаестога часа* да се поправимо, на нас и тада прима и *награђује* (Мат. 20, 9) и у заслугу нам уписује чак и најмању ситницу, као што је н. пр. чигла *чаша хладне воде* (Мат. 10, 42) и за један искрен уздах отвара *рајска* врата и *разбојнику* (Лука 23, 42. 43) и за скрушену *ријеч* признања (Лука 15, 21) прима у *загрљај* и блуднога *сина* (Лука 15, 20). Они хоће зар да се у таквој прилици нађу у друштву са онима, који се против милостивом признању и најнезнатнијега труда пашега (Мат 20, 11—16), у друштву са оним братом непријазним коме је криво што отац прима заблудјелога сина (Лука 15, 28)?! Христос се није гордо уклањао *митарима* и *грјешницима*, онђно је с њима (Мат. 9, 10), он онђи и с нама,

премда смо у гријеху. Назарећи га ваљда зато осуђују! Не, не. Није то по вољи Божјој. Он се радује и малом нашем поправљању, радује се више једном од нас грјешних када се к Њему повраћамо, него ли деведесетдеветорици оних праведника (Лука 15, 7) из назаренске скупштине. Зато Његов апостол и савјетује све нас, да онога *који погријеши не држимо одмах за непријатеља, већ да га сајсвјетујемо* (II Сол. 3, 15), *неуредног да поучимо, малодушног да утјешимо, слабога да браннмо, свакога да сносимо* (Солум. 6, 14).

Јест, казао је Спаситељ: *ископај око ако ће твоје око саблажњава, одсијеци ногу своју и руку своју, ако ће саблажњава* (Мат. 18, 9. 8), али гдје и кад је рекао да ископаш око брата твојега и да одсијечеш ногу и руку брату својему, ако би те око или нога или рука његова саблажњавала? То није рекао. Није ни могао рећи, јер намјера је Његова била да научи хришћанина, да се чува својељубља, да спрам себе буде што строжији, а спрам ближњега што трпљивији. И ниједном од нас појединце није одобрио, да судимо и осуђујемо брата својега. Сав суд је у Њега (Јован 5, 27) и у Невјесте Његове, с којом је своју власт подијелио. Сваки од нас појединце има доста и самога себе, па кад на се помисли и на своје гријехе, онда му не ће посегнути душа да осуђује другога. Тој мисли да су се подали били они који се у Назарене одметнуше, сигурно би били излазећи из Цркве наше окренули се опет и бацили се на земљу, те са св. Јеремом завапили Богу: „О, Господе дај ми снаге да увидим своје гријехе и да не осуђујем брата својега!“

Као што нас у опће има хришћана свакојаких, о које се Назарени спотичу, има такође међу хришћанима и неваљалих свештеника, који такође као да одбијају ову браћу нашу у Назарене. Морамо признати истинитост и ових навода њихова, и ако нас то признање највећма боли. Али, зар и ово смије бити разлогом ма коме, да се лучи од Цркве? Осим напријед реченога, што се све може и на овај предмет протегнути, морамо признати, да онај који то чини, слободно се може одлучити и од Бога, који досад већ није истријебио свако неваљалство са лица ове земље... Има међу свештеницима Јудâ, но и издајник је био у збору апостолском, и ако познат (Јован 6, 6. 4). Има међу свештеницима малодушних, који неће сваки час да буду Христови, али и Петар је био међу апостолима (Мат. 26, 34. 70. 72. 74). Има их који мисле више о земаљском него ли о небеском, али било је часова кад је и Петар у ту погрјешку падао (Мат. 16, 22. 23). Има их који се отимају о част и власт, али и мати синова Зеведејевих (Мат. 20, 20. 21). А и они сами нијесу били у њеко доба слободни од ове слабости (Марко 10, 35—37). Има их који не вјерују колико би требало, али и Тома је у њеко вријеме посумњао (Јован 20, 25). Има их који на ријечи Божје не пазе, али и Филип је негда у том скривио (Јован 14, 9). Има их који дријемају, мјесто да страже и службу своју да врше, али три пута је Спаситељ у одсудном часу све Апостоле позвао да страже и да се моле и три пута их је морао будити иза сна у истоме том часу (Мат. 26, 45)! И ипак је Он све ове слабости опростио ученицима својим, рачунајући с тиме, да и најјача душа може поклекнути ради немоћи тјелесних (Мат. 26, 41). Он је опростио онима, којима је могао свакога часа у срце загледати, па и онда када их је изабрао, и трпио их је, и ако му свагда нијесу по светој Његовој вољи и небеској Његовој мисли мислили и радили. Њима је требало опроштења, њима који су били избраници срца Његова, који су с Њим живјели, од Њега учили. А зар нама, који смо куд и камо заостали иза светијех апостола, нама зар не треба ништа опростити и зар свака наша погрјешка треба да буде вама поводом, да се од Цркве, од заједнице вјерних одмећете?! А нећете ли баш да опростите, онда бар, кад опажате слабости наше, учините онако као што учинише Сим и Јафет пијаноме своме оцу; открените погледе од голотиње наше (I Мојс. 9, 23), учините тако ради благослова својега, ради љубави и мира у Цркви. Открените главу од недјела наших, тако вас учи Бог, а слушајте оно што вам у име Његово речемо (Мат.

23, 3). Помислите како је тешка служба свештеничка, сјетите се да они нијесу анђели, већ људи, а добили су службу коју ни анђели немају (св. Јован Злат. О свештенству кн. III гл. 5). Па у тој тешкој служби, свијете, колико их потпомажеш? Не, боље је да те запитам, колико им прилике ствараш за гријех? Колико искрених молитава шаљеш Оцу небескоме, да ти одржи свештенике на висини, на којој треба да су (Римљ. 15, 30)? Мјесто молитве да л' их не судиш? Ој, та суди им и судиће им Бог најстрашнијим судом! (Осија 5, 1—2. Захеј 11, 17. Мат. 24, 48—51). Остави суд Њему. Треба ли ти осветника, у Њему имаш најпоузданијега. А ти се држи ријечи Његове.

Разгледавши поглавити овај разлог наших Назарена и просудивши га вјерно по ријечи Божјој, ми смо се морали увјерити, да они разложито не поступају, кад се од Цркве луче ради наших кривица. Само кад би они могли рећи, да Црква повлађује неваљалству нашем, само тада би у праву били, јер добром човјеку било би тада тешко у таквом друштву опстати. Али, када је она и коме је она рекла: убиј, укради, отми, онај се, предај се блуду?! Зар нам сваког часа противно не говори? И ти кад је послушаш, кад се почнеш одвикавати гаднога живота, у часу кад би хтио да престанеш опијати се, блудно живјети, у опште поправљати се, у часу кад би се Она могла порадовати поправљању твојему, у томе зар часу да је ућуткаднш, у том часу, да се истргнеш из Њезина загрљаја?... Ако се све на свијету може разумјети, ово се разумјети не може!

Исто као што се овај најглавнији разлог наших Назарена не може оправдати пред самом ријечју Божјом, којој и они хоће да вјерују, исто тако не могу се оправдати ни други ситнији разлози њихови, од којих гдје који и није разлог, већ пошљедица њихова држања у опће

Одлазећи од нас понијеше они са собом само једну свету књигу. Узеше само књиге новога завјета, а за остало онда неће ни да чују. И из тога граде они за се врлину, на пребацују нама, да држимо и друге књиге, осим књига новога завјета А неће да виде, да се и тијем хоће да ставе над самога Исуса Христа. Сам Он рекао је, да Он није дошао да збрише са лица земље оно што је прије Његова доласка на њој било. Он вели да није дошао да разори Стари Завјет и Пророке, него је дошао да изврши оно што у њима пише (Мат. 5, 17. 18). У своје свете руке узимао је Он старозавјетне књиге, читао их и тумачно (Лука 4. 17). Он сам толико се пута позива на ријечи у тима књигама и често нас опомиње на оно што је тамо записано (н. пр. Мат. 5, 21. 27. 31. 33, 21, 42 и др.). Па зар то није доста за нас, да их и ми уважавамо. И ко их хоће да одбацује, тај онда мора и из новозавјетних књига избрисати све што се на стари завјет ослања. А ко то смије чинити? И шта ће му тада остати?!

Узевши по својој вољи књигу коју су хтјели, они с њом и поступају како им је воља Што коме на ум падне, оно држи и тумачи и науку из онога изводи, не осврћући се ни мало, да ли је томе на другом ком мјесту правн смисао одређен. Што њима не иде у главу, то они не поштују. Бадава је Апостол рекао да је све свето Писмо од Бога и да је потребно и корисно (II Тим. 3, 16), они ваде из њега што им се свиди и врло лако свршавају своје тумачење и опијех мјеста, око којих су се и умови светијих људи имали мучити, док су их уз помоћ Духа Божјег схватили и разумјели Њима се чини да само треба хтјети, па се све може протумачити. Маре они што ни свети Апостоли више пута нијесу умјели ухватити смисао ријечи Христових (н. пр Мат. 15, 15 Марко 6, 52. Лука 8, 9)

Одбацујући цио Стари Завјет, а држећи из Новога оно што је њима по вољи, они наравно да одбацују и све оно што је касније у животу Цркве на површину избило. Неће да знају да нам у светоме Писму није записано све што је Христос ученицима својим говорио. Најмилији Његов ученик завршује своје јеванђелије исповијећу, да осим онога што је он записао има још врло много тога што је Спаситељ наш говорио и радио, да тога има толико да се неможе у књиге ставити

(Јован 20, 30—21, 25). Но они то неће да чују. Они неће да прочитају у Новом Завјету да је Господ Исус Христос по васкрсењу своме много тога казивао Ученицима, што такође није у новозавјетним књигама записано (Дј апост. 1, 3). Они не чују како Апостол хришћанској општини говори, да ће им осим онога што им пише још и усмено рећи што је потребно (II Кор. 13, 10). Они не слушају што Апостол заповиједа општини хришћанској, да вјерно чува оно што јој је усмено предано (II Солун. 2, 15). А све то, до чега је Црква усменим предањем долазила, она је под утјецајем Духа светога, који јој је послан да буде с Њоме увијек, сложила у своја правила, која нам је предала да их свето чувамо. Назарени их неће да чувају, неће, јер говоре против њих.

С предањем црквеним одбацише они и свете иконе, крст, литије и утвари црквене. Веле да је то Богу противно. Дакле да се поруше крстови, које си ти св. Саво подизао на раскршћама по отаџбини својој (Доментијан, Живот. Св. Сим и Саве стр. 204) и цркве, које си ти с толико љубави и жртава градио, ти и твој бабо! Видиш ли св. Саво ову браћу нашу и домове им без иконе светога крсног имена, без воштанице и мириса тамјана?! То да је Богу противно! Да, било би Му противно, кад би ми у тим стварима гледали Бога својега. Али и дјеца наша знају, да су то нама само предмети, који нас само опомињу на оно што нам је свето. Ми данас знамо што је Бог, па ако је Бог заповједно да се у храму идолопоклоњству наклоњеног народа јеврејског направе ликови анђела (II Мој. 25, 18—20), не може му бити противно, ако и ми, који смо сигурни бар од ове врсте идолослужења, направимо слику онога што нам за углед служи. Ми у кивоту светог кнеза Лазара не тражимо својега Бога, већ у остацима његовим штујемо онога који је био бољи од нас. Ни у слици св. Саве не гледамо ми Бога, већ са побожним штовањем цртe великога и светога својега просвјетитеља и Божјег угодника . . . Осим тога лијепо вели св. Писмо: **Помазух дни древнія и позвичєх** (Псал. 142 5), а иконе, мошти и све остало те врсте опомиње нас на прошле дане и наочигледно нам преставља науку из старина, коју треба да слушамо, а не да се њоме саблажњавамо. Камо среће да имамо још више остатака, та свакн је за нас наука из прошлости хришћанске. С много труда прикупља паметан свијет те остатке и ужива у њима, а ми зар да разбацамо и оно што имамо?!

Не, не. Ни одступање наших Назарена од Цркве ни њихово држање, као што смо до сад видили, није у име право схваћене ријечи евангеоске и Божје, нити може бити по Његовој вољи. На да шта је? Гдје је прави узрок. Ја мислим да тај узрок није ни у њима ни у нама. Он је у свијету нама непријазном. Лукави ђаво који вијековима удара на врата црквена да их обори, нашао је њих неуке баш у часу кад су смислили да најбоље раде, на их је завео и навео да се добро њихово окрене у зло. С њим се спојио и лични непријатељ наше православне српске Цркве и народа нашег српског, па у слогу су скочили не би ли хришћанској Цркви штете нанијели, а Православље наше сатрли и народ наш српски ослабили. А ови наши добри и мекани људи дадоше се од њих уловити, па се развјериште и разродише с нама. Не назеки на мудру ријеч апостолову: *не вјерујте сваком духу*, има их који нијесу од Бога (II Јован 4, 1), они повјероваше и пођоше за лукавством њиховим. Од иновјерача и иноплеменика дођоше лажни апостоли, а на жалост дадоше им се у службу и виле пјесничиње српске, па одведоше ваљда стотине пашећа народа из куће наше народне и из Цркве наше народне.

Ми морамо жалити што у те браће наше не бијаше више свијести. Морамо жалити да у оним часовима кад их препредени чизмари и други иновјерни иноплеменици стадоше облиставати, велим, да у тим часовима не помислише на својега светог Саву, који је уједињујући свој народ у Цркви Христовој заклео га на вјерност Цркви нашој и у име свију Срба присегао вјерност Њојзи (Доментијан, Живот св. Сим. и Саве стр. 234 и даље). Да су на Њега помислили, ваљда им не

би требало доказивати, да је Он био већи пријатељ народу своме, него што су му ови нови апостоли из бијела свијета. И тргла би се била браћа, да не погазе аманет Савин и клетву Његову да не погазе.

Жалећи што они у часу искушења нијесу о томе мислили, припаднимо ми који смо још баштиници Његова аманета, припаднимо Њему са топлом молитвом: Оче Саво, моли Христа Бога, да се разрођена и разјерена браћа опет нађу под руком Твојом и заштитом Твојом! Оче Саво, измоли у Бога јединство духовно нашем народу, као што си му га Ти засновао! Оче Саво, моли Бога да се браћа која нас оставише обрну опет к нама и да ни један више не одлази на страшутице, које би га од нас одвести могле! Оче Саво, окрени Цркви оне који су се одметнули, поврати их гробовима отаца њихових који су међу нама, опомени их млијека материнског, сјети их крви проливене за Цркву Твоју, њекад и њихову, поврати их Цркви! Оче Саво, учитељу, просвјетитељу, светитељу, Божји угодниче-мирниче, Ти који си њекад разбраћене збратимио, и дух Твој и данас зближује оно што се почело размицати, Ти нам измоли милости у Бога, да чврсто један уз другога стојимо на бранику Твојих и својих светиња, па да Ти као и оци наши можемо сложно запојати, не гласом туђим и пјесмом за новац наручченом, већ гласом грла хришћанскога и пјесмом срца православног и српског: *Радуј се свештителу Саво, српски просвјештителу! Алилуја!* (Из акатиста св. Сави, у Летопису Матице Српске год. 1865. кн. 109. стр. 84).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Саборски одбор**) у својим седницама, држаних од 19 — 22 фебруара решио је и ове предмете: Прочитан је отпис кр. уг. министра председника, у којем јавља да је за српске аутономне ствари једно одељење у своме ресору крепао, те да се све најмовне ствари имају од сада њему на одобрење поднијети. — Слушаоцу филозофије Бранку Живковићу дозвољено је министар просвете да може поред уживања штипендије из закладе Адамовићеве слушати науке на бечком свеучилишту. — Молба црквене општине жабљанске да јој се сесија, која је услед смрти пароха Павловића запашном постала, и даље на уживање остави, јер је рада да се у њојзи редукција пароха не спроведе, уступљена је епарх. одјелу одбору бачком да испита околности и оно о томе извештај поднесе. — Молба црквене општине у Срп. Бечк. да јој се опрости дуговања нерозаконских прииноса и саборских трошкова одбијена је. — Представка ст. бечејске црквене општине ради сазива сабора праћена је као безпредметна, пошто је у том погледу од надлежне стране пријава већ учињена. — Закључак скупштине архидијецезалног епископско удовичког завода, да се овај, осим легата својих, има спојити са општим мировинским фондом, узет је на знање и упућено је бриговодство тога завода, да поднесе нацрт иметка и стања тога завода и списак својих чланова. — Исто то решено је и у погледу фонда пакрачке дијецезе и с тим, да поднесу и извештај о појединим закладама. — Молба јерохонаха Георгија Видинског, бившег епархијског бележника у Темишвару, којом моли отпремнину у име неколико годишње вршене бележничке службе, одбијена је. — Молба јеромон. Лаврентије Томића, протопрезв. капелана у Мохачу ради накнаде селидбеног трошка, одбијена је. — На молбу Саве Влаховића закупника земаља закладе Јована и Марије Трандафила у Новом Саду, да се на истом земљишту потребне зграде подигну и односно поправе, одређено је повереништво ради извођаја ствари. — Тужба Ђуре Мирковића бившег учитеља у Арад Гају, против Мите Долге школ. епарх. референта, ради отштете, одбијена је с тим, да се има надлежном школском епархиском одбору поднети — Кр. хрв.-слав.-далм. земаљска влада отписала је, да на предложени нацрт основног писма *фундације Моловићеве* не би имала никакве примједбе и да би то основно писмо могла одобрити, но жели да се та читава фундација реализира и новац у државне папире уложи. Саборски одбор ће у представци својој предочити кр. зем. влади, да би ово расположење било против смисла тестамента Моловићева, који је руковање своје фундације повјерно управи српских народних фондова односно саборском одбору — по начину руковања других народних фондова и фундација. Све обвезнице фундације Моловићеве осигуране су интабулацијом, које је још остављени суд спровео, а до скора је исти остављени суд као и кр порезни уред у Руми са том фундацијом руковао, док је није предао саборском одбору. Нема дакле никаква разлога да се фундација у државне папире уложи, тим

мање, што би читава околина пришла, која на те фундације новаца има, дошла у највећу неприлику, те појединци људи биле упропашћени, не обазрући се на то, да би им се велики парничини оправни трошкови натурили. — Предузета је била ствар водовода на земљишту манастира *Ораховице*. Друштво, које гради водовод за варош Осек, пронашло је изворе на земљишту тога манастира, те да би те изворе могло употребити, нуди манастиру у новцу 55.000 фор и осим тога да сагради капелицу на самом изору у вредности од преко 2000 фор., за манастир пак да начини водовод, како манастир не би оскудевао у води. Епархијски административни одбор пакрачки напутиле препоручује ову ствар и нацрт уговора, који је поднео саборском одбору. Саслушано је правно мњење у овој ствари, да би градња овог водовода значила у неком обзиру одстрањење једног народно-црквеног добра, па да би водоводне цеви биле испод земље — правно мњење иде на то, да би решење ове ствари спадало у надлежност сазив народно-црквеног сабора, но у колико би пречност предмета захтевала, морао би саборски одбор примити одговорност преда сабору, те уз ту одговорност исповедати превишњу одлуку. Саборски одбор решио је, да предходно путем земаљске владе у Загребу затражи *мњење стручњака* о читавом овом предмету, а особито о висини цене, која је у понуди споменутог друштва садржана. — Предузета је била ствар великог спора и раздора у црквеној општини *темишварској*. Као што је познато услед пријаве фискала два Димитријевића нађене су велике неправилности у истој општини. Путем утока дошла је ова ствар пред саборски одбор, те је исти ради изнађења изасласе своје чланове дра Теодора Недељковића и Јосифа Јагића. Исто поверенство саборског одбора нашло је заиста велике неправилности наиме у руковању појединих фундација. Саборски одбор на основу кр. рескрипта од 10. августа 1868. разрешио је скупштину темишварску, а одбор осудио на сношење трошкова вођене истраге. — Предузета је била ствар администрације манастира *Крушедола* под управом бившег управитеља Емилијана пл. *Радића*. Вођена истрага констатовала је тако огромне неправилности и неуредности, да је саборски одбор донео закључак, да се св. синод замоли, да споменутога Емилијана пл. Радића више ни у који манастир за управитеља не именује, јер је за сваку управу сасвим неспособан. — Рачун о интеркалару будимском, што га је бивши тамошњи мандатар патријарашки Герасим Петровић поднео, задат је књиговодству нар. црквн. фондова на преглед. — Решење административног одбора бачког, којим је црквн. општини шандорској наложено, да по Илији Мијатовом на тамошњем гробљу сазидану капелу са благодарношћу има примити, а од потраживане своте од 50 фор. за земљиште уцењене опростити га, потврђено је услед пријава исте црквене општине с тим додатком, да Илија Мијатов има о томе, основно писмо сачинити и по њему за уздржавање капеле понуђену своту од 500 ф. платити, односно у колико би ту своту на свом имању осигурао, до исплате камату плаћати. — Решење архидј. административног одбора у погледу допитаних трошкова Ал. Р. за спроведену истрагу против Ев. Р. бившег настојатеља крушедолског, одобрено је, а уток А. Р. одбијен је с тим, да му се због, у истом утоку учињених увреда на аутономно чиновништво укор подели, нарочито на тог разлога, што утецатељ као члан администт. одбора не сме тако нешта чинити. — Решење архидј. административног одбора, којим су на терет Дра М. Д. досуђени трошкови сазвања, и П. Ј. позван да сувише примљену своту има повратити, — одобрено је. — Решење епархијског одбора темишварског у погледу класификације трију парохија у Мокрину, напомнуто је, те се наредило, да се парохијске класе у смислу утока црквн. општине мокринске, у другу односно у трећу класу сниже. — Напомнуто је решење епарх. администр. одбора бачког, којим је црквена општина паланачка на сношење трошкова око комасације парохијских сесија и учитељских земаља осуђена, те је у смислу уложеног утока наређено, да исте трошкове имају сносити они, који исту земљу уживају, пошто црквн. општина и онако даје дотацију. — Решење епарх. администр. одбора бачког, којим је закључак црквн. општине госпођиначке у предмету надавања награде Панти Поповићу, пароху петровоселском, а тадањем бележнику госпођиначком, поништен, и надавање награде неодобрено, потврђено је. — Признак Петра Милића, бившег конзисторијалног бележника темишварског, против решења адмнн. одбора темишварског, у погледу приположи и преводилачке награде поднесеног, одбијен је, а нападнуто решење је потврђено. — На предлог Његове Светости патријарха српског спроведено је ванредно иконтровање благајнице срп. народно-црквених фондова, те је све у свом реду нађено. — Поднесени прорачун манастира К. за г. 1896. није улет у обзир, пошто је исти услед закашњења безпредметним постао, јер тај је прорачун при крају 1895 г. већ установљен по саборском одбору. — Поднесени прорачун за оправку епископског летниковца у П. Саду „Исаилова“ задат је епитропима бачке епархије на мњење, нарочито у

том обзиру, да се најасне, у којој је мери потребна та оправка. — Накнадно поднесени рачуни манастира Гргетега, Шишатовца, Кувеждина и Раванице шаљати су са односним списима члану Мит. Р. на преглед и предлог. — Молба црк. општине словачке ради повишења приложби за допуну свештеничке дотације, одбијена је. — Прорачун новосадске гимназије за г. 1896. није узет у обзир пошто је исти касно поднесен, а прорачун за г. 1896 је већ у своје време саборским одбором установљен. Уједно је упућен патронат исте гимназије, да у будуће прорачун благовремено поднести има. — Издато је зајмова у своти од 95 хиљада форинта и донесена су многа решења на финансијске извештаје и имења, и одобрени су неки уговори у погледу издавања залишних сесија под закуп. —

(**Седница епархијске конзисторије Темишварске**) држана је дана 13./25. фебруара 1896. под председништвом Његовог Високопреосвећенства господина Никанора Поповића, епископа дијецезана. У истој решени су између осталих ова важнији предмети: Известиће се јереј Михаило Пупник парох у Срп. Св. Петру, да високо кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе није одредило никакна хонорара за пријем катихетских дужности у Перјамошком женском манастиру, будући дотични завод није државни већ приватни завод. — Дато је високом кр угар. министарству, тражено најањење на тужбу преосвећеног рим. прав. арадског епископа у предмету узимања у фактични посед православне црквене општине у Ходмезе-Вашархељу и поднеће се накнадно надопуњавајући извештај у том предмету споменутом највишем министарству. — Упућено је подручно свештенство, путем окружних прота, да у смислу односног отписа високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе на односне наводе на матичних књига ставља датум и по јулијанском и по григоријанском календару. — Поднесен је извештај Његовој Светости, преузвишеном господину Георгију, патријарху српском, о правоснажности пресуде у бракоразводном спору Јелисавете Стојановић рођ. Георгијевић против Гаврила Стојановић. — Известиће се јереја Александар Грујић и Георгије Вујић о одбијајућој решидби њихових односних молбеница за поделење приложби из јерархијског фонда. — Известиће се путем окружних прота јереј Георгије Николић и јеромонах Самуило Поповић о доласку њима на исплату код књиговодства благајнице срп нар. црквених фондова и заклада у Карловцима даване годишње приложби из јерархијског фонда. — Извештен је духовни суд епархије београдске у ствари једне његове заможнице. — Одговорено је преосвећеном рим. прав. епископу арадском у предмету тобоже затражене дообе односно оцењења Романа у Малом Бечкереку од јерархијске свесе овдашње, и учињено је сходно расположење, да се ствар на лицу места изиђи и изнађе начин, којим би се омогућила и дала извести заједница тамошњих Срба и Романа. — Дано је сходно упутство Ђуки Ђирићу на Кетфељ у предмету његовог брачног спора са женом му Катом. — Одлучено је подастрети с најтоплијом препоруком високом кр. уг. министарству богочасти и јавне наставе све овамо приспеле односне молбенице слабије дотираних свештеника ове епархије, као и свештеничких удовица, ради поделења приложби из државних средстава, вотираних уставним путем у цели источно-православне цркве у Угарској. — Удовољено је свима реквизицијама односних судских и политичних власти у погледу послања тражених списа на службену употребу и давања обавештаја у разним питањима. — Послана је епархијској конзисторији будимској с препоруком молбеница јеромонаха Доситеја Курјаковог ради даљег спровођења у сврху изненања његовог душепочитељем у кр. земаљској казнони у Вацу. — Познан је јереј Јован Крстић, парох у Кетфељу, да се изјасни у предмету његовог здравственог стања и у предмету пристављања личног му помоћника. — Издана је протојереју Ники Николићу, пароху Кнежком на напијање једна пријава против јереја М. Б. из Ф. — Издан је сходан налог срп. прав. црквеној општини у Срп. Чешељу у предмету рехабилитирања тамошњег црквењака. — Дано је сходно упутство срп. прав. црквеној општини у Ђали у погледу каквоће образаца, који се имају употребљавати за матице крштених, венчаних и умрлих као и за брачна извештаја. — Упућен је администратор протопрезитерата арадског, да изиђи на лицу места пријаву поднесену против учитеља и појца у Ороспамошу због скандалозног понашања у св. цркви. — Узета је на новољно знање пријава јереја Ивана Тешића, пароха у Тиса Хиђошу о преведењу Ане Недин из римокатоличке у источно-православну веру. — Издане су на најањење јеромонаху С. О. администратору парохије у С. две притужбе поднијете против њега због наводног глобљења и самовољног поступања у црквеној општини. — Издан је сходан налог парохијском свештенству и црквеној општини у Срп. Св Петру у предмету поделе тамошњих дијељ пароха по корисги службе. — Издана је на најањење јереју С. В. администратору парохије у А. пријава поднесена против њега због увлачења уплива

неавтономних државних власти у послове наше аутономне управе. — Издано је сходно упутство окружним протама Вел. Кикиндским и Вел. Бечкеречком у предмету описа срп. прав. парохија и народа као и у предмету списка срп. прав. свештенства њихових протопрезвитерата. — Препоручен је подручном свештенству путем окружних прота „Гласник православне далматинско-истријске епархије“. — Издана је на извршење протојереју Ники Николићу притужба против јеромонаха И. Г. администратора парохије у М. Б. због његовог наводно некоректног понашања и против прописног присвојења закупнине од тамошње парохијске сесије.

(**Прилог фонду св. Саве.**) Родољубиви трговац врњачки г. Јоца Недељковић приложио је „фонду св. Саве“ 200 фор. Слава му!

(**Окружница васељенске патријаршије православноме свештенству и народу Рашко-Призренске јерархије.**) † *Антим VII.*, по милости Божјој Архијепископ Константинопољски — Нова Рима и Васељенски Патријарх. с. р. Часни клире, благогојени свештеници, преподобљени јеромонаси, љубазне старешине народа, одборници и сви остали благословени Христољубци Митрополије Рашко-Призренске, чеда наша у Господу вазљубљена, благодат Вам и мир од Бога, а од нас молитва, благослов и опроштење.

Нека је на знање свима Вама, да се наша смерност са Св. Синодом, пошто је архијереј Ваш Мелентије набројао дане свога живота и преселио се у вечност, бринула по дужности својој о избору и постављању сходнога наследника на његово место. И кад је било при гласању у Часном и Патријаршијском храму Светога славногa велико-мученика Георгија Победоносца, стављена су три кандидата, и по нашем патријаршком упутству и дозволи, а по правилу пресветога Духа одликован је од друге двојице, и изабран од Светога Синода, да предузме архијерејску власт и прими пастирски жезал најсветије те митрополије, пречасни архимандрит Господин Дионисије, Протосинђел Високопреосвећеног Митрополита Скопског, муж красан и свештенољепан, који је вешт божанским законима, који се одликује црквеном и општом образованошћу, који је обдарен лепом нарављу и јаком способношћу, који има довољно искуство у црквеним стварима и пословима и који је, као такав, посвећен од нас призивом и благодаћу пресветога духа у великi и узвишени архијерејски чин и одређен као канонски Митрополит најсветије Рашко-Призренске митрополије. Услед чега овим патријаршијским и синодалним писмом навештавамо о томе све Вас у тој епархији благословене Христјане. Молимо се Богу за Вас и очински Вас благосиљамо.

Заповедамо Вам пак и препоручујемо, да Високопреосвећеног митрополита Рашко-Призренског, љубаног нам у Христу брата и сарадника божија олтара, Господина Дионисија, примајете од сада за законитог и каноског архијереја Вашег, владику те јепархије, јеванђелског пастира словеснога стада исте и духовнога оца свију Вас, и сломиште Његово каноско име, као што се разуме, у свима свештеним обредима и службама, покоравајући се и потчињавајући се Његовим архијерејским заповестима и саветима, који се односе на Вашу душевну корист и спасење, на чување отачаских догмата и предања и тачно вршење и испуњавање Ваше поданичке дужности према богоданом нашем Царству. Пошто до свога доласка тамо одређује за општег свог заступника часног свештеника Господина Трифуна, препоручујемо Вам, да га за заступника Његовог Високопреосвештенства примате и као таквога поштујете и љубите, до доласка тамо Вашег архијереја, којега је усрдна жеља да Вас лично што пре види и весели се духовно са свима Вама у Христу Исусу Господу нашем, чија благодат и незамерна милост, с нашим молитвама и благословом, нека буде са свима Вама! (Долазе потписи и митрополита.) Ова је окружница штампана и разаслата по целој рашко-призренској митрополији.

(**Рашко-призренски Митрополит Дионисије**) примио је царски берат и одпутовао је из Цариграда у Призрен, у своју резиденцију.

(**Др. Емилијан пл. Радић би у Србију.**) Као што дознајемо, на поздрава нарва, г. Радић се обратио у најновије време, Високопреосвећеном господину *Митрополиту Михаилу* са молбом, да му се у Београду дâде или катедра на великој школи или место секретара у министарству просвете. Ових дана му је одослан одговор: да не може добити нити једно, нити друго. —

(† **Арсеније Божидар**), парох у Батањи, преселио се у вечност 25 фебруара о. г. Покојник је рођен у Батањи 1818. По свршеним богословским наукама буде рукоположен за презвитера 1847 г. и доделен батањском свештенству као капелан, у ком је својству провео 10 година, а онда постаде парох у Батањи и као такав служио 39 година. Сарањен је 16 фебруара после подне, уз велико саучешће батањског становништва без разлике вере и народности. Са покојником се, у име парохијана, свештенства, родбине и познаника, опростио јереј Јефтимије Петровић Вечан му спомен!

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Ст. Ђ. пароху и председнику црквене општине у Ч. Шта је сврха писму, што нам га по сласте да га штампамо? Да се оправдате, што нисте са своја „горштаци, који су — као што велите — дубоко прожвани љубављу и пијететом према своме старом проти, а новом Архимастиру,“ пасебно Га поздравили, као што је то утврђено било у 5 тачци односног програма; или што му се не поклоните, бар, спојени са помашком депутацијом, као што је утворено било при деложичној намени тога програма? Ако је то сврха вашем писму, сувишно би било да га штампамо. Јер, будите уверени, да је Њ. Високопреосвештенству сасвим познато како односна намена програма, тако и намена после програма утврђеног реда депутација, те, по томе, не може никако бити говора о вашем каквом „немару, небризи, индиферентизму, илојалности“ и т. д. као што ви слутите. Не. Аранжман, којему сте се ви покорили, сасим вас заклања од сваке сумње и решава сваке одговорности.

Јесте ли ви својим писмом какву год другу намеру навести хтели, наведите ју иначе, осим овог листа, ако и сад још мислите да је то од потребе. Ми мислимо да није од потребе.

Г. С. у Б. П. Ако је за читаоце и за саму ствар сопредно име писца, не може сопредно бити за уредништво — хоће ли знати, или не, с ким има посла. Изволите се дакле, најпре јавити са својим именом.

Г. Н. „*Приповетке једнога капелара*“ ради извесних препрека неких изашле су на штампе тек ове недеље. И „Светле Сенке“ биће готове за који дан.

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози

„фонду св. Саве“.

Бр. 9. Од г. Јована Блидовића пароха у Опатовцу. — — — — — — 7 ф. — н.

Приложише: Срп. прав. црквена општина у Опатовцу 5 фор. г. Јован Блидовић парох 2 фор.

Бр. 10. Од г. Јоце Р. Марковића у Черевићу — — — — — — — — 15 ф. 30 н

Чист приход од беседе дане у Черевићу у корист фонда „св. Саве“.

Бр. 11. Управа манастира Хопова скупила је на поуторју св. Теодоровске славе 1896. године. — — — — — — 101 ф. — н.

Приложише и. и. господа: прота Јован Јеремић 1 фор., Василије Николајевић прота и парох пришки 5 фор., Ђура Петровић кр. кот. судиа 2 фор., Ђура Добричић начелник пришки 5 ф, Ђорђе Петровић трговац 5 фор., Севастијан Витнер поштар 2 фор., Нешо Симоновић трговац 5 фор., Федор Радошевић кр. мајор у м. 6 фор., Живко Клавагновић учитељ 1 фор., Богдан Дејановић капелан 2 фор., Милан Цвијић грунтовничар 1 фор., Ђорђе Ђорђевић учитељ 1 фор., Добривој Моловић парох пришки 5 ф., Стеван Радић рани учитељ 2 фор., Коста Матић трговац 10 фор., Јерођонах манастира Вел. Ремете Серафим Винчић 12 фор., управитељ хоџашке школе Митрофан Шешић 5 фор., Старатељство „закладе Кузмина Пашулића“ у Ирићу 30 фор., Јерођонах хоновски Гедеон Томашевић 1 фор.

Бр. 12. Од ђке Зорке Трумићеве учитељице у Митровици — — — — 33 ф. 42 н.

Чист приход од „Села“ приређеног у корист „фонда св. Саве“ у Митровици дана 18 фебруара о. г.

Бр. 13. Од г. Милана Панрића пароха у Тењи — — — — — — 21 ф. 50 н.

Приложише: по 1 фор.: Милан Панрић парох, Стеван Шестановић срп. учитељ, Стеван Алексић окруж. пестајевоћа, Светозар Красник опћ. благајник, Ђура Гавриловић, Милош Савковић, Никола Тубић. — По 50 новч.: Младен Теодоровић Ђурџија, Кузман Станојић, Катa Седларевић свешт. удова, Леносава Тишма срп. учитељица, Стеван Мијатовић, Никола Саркић, Саво Кнежевић, Милош Кнежевић, Јован Радусиновић, Груја Радић, Дејан Панрић, Јелисавета Шестановић учит. супруга, Катa Гајдашевић, Спасоје Радусиновић, Дамјан Михољац пред. прка. општ., Анка Шубић, Мила Гавриловић. — По 40 новч.: Петар Илић ковач. — По 30 новч.: Никола Милорадовић, Никола Радусиновић, Никола Новаковић, Томо Брошић, Саво Стаменић. — По 20 новч.: Никола Јовчић, Томо Радовић, Боко Танацковић, Саво Вуксановић, Јован Кнежевић, Драгољуб Новаковић, Стеван Радовић, Глиша Гајчић, Пајета Вукашиновић, Марија Класнетић, Младен Танацковић, Бока Кнежевић. — По 15 новч.: Дафина Милорадовић, Јелена Радић. — По 12 новч.: Петар Гајдашевић. — По 10 новч.: Дамјан Вукановић, Пано Кнежевић, Спасоја Докић, Ђиро Ђурић, Мишко Вукановић, Никола Илибашић, Васе Саркић, Босиљка Будуља, Марија Саркић, КатаГавриловић, Мика Класнетић. — По 8 новч.: Катa Владић. — По 5 новч.: Лазар Бркић, Н. Н.

Бр. 14. Од г. Драг. Радошевића адм. парохије у Стојановци — — 28 н. 44 н.

Приложише по 2 фор.: Драгомир Радошевић парох. — По 1 фор.: Стеван Николајевић, Божа Мраовић. — По 50 новч.: Спасоје Ђирчић, Алекса Никковић, Дамјаника Столић, Лазар Радић, Сава Радић, Јован Ђурачић, Петар Вуковић, Филип Вуковић, Милутин Мирковић Веселин Иванишевић, Војислав Иванишевић, Радован Јаношевић, Сава Рястић, Невад Лукић, Петар Дукић, Јован Утвић, Илија Дукић, Арсеније Зелајић, Милован Стевановић. — По 40 новч.: Тодор Зелајић. — По 35 новч.: Гаврило Петровић. — По 30 новч.: Вуле Петровић, Лазар Крстковић, Радован Адаловић, Лазар Утвић, Милован Андрејевић, Јован Радић, Цвеја Јовановић, Младен Петровић, Сава Кошничарев, Груја Дукић, Младен Сегић, Живан Сегић, Добра Алановић, Илија Михајловић, Нестор Петровић, Ђорђе Стојановић, Павле Пикић, Арсеније Поповић, Лука Јовановић, Павле Рајић, Љубинко Лаћарац, Алекса Утвић, Вукашин Бојковић, Жарко Јаношевић, Никола Јованован-Чајић, Павле Лазић, Живан Ковачевић, Милован Утвић. — По 20 новч.: Митар Петровић, Груја Никковић, Петар Радић, Гаја Јаношевић Милош

Мирковић, Божа Јаношевић, Митар Јовановић, Урош Сегић, Тода Никковић, Михаил Сварчевић, Теодор Радић, Јован Михајловић, Бранко Петровић, Димитрије Георгијевић, Мирко Бисалов, Димитрије Филиповић, Вељa Миличковић, Митар Поповић, Милутин Петровић, Савка Богосављевић, Лазар Мијатовић, Живко Јовановић, Живан Столић. — По 15 новч.: Павле Мишковић. — По 14 новч.: Негован Зелајић. — По 10 новч.: Радован Петровић, Бура Лешенко, Лазар Биканић, Милош Јаношевић, Митар Кодур, Лазар Томић, Живан Нешковић, Јован Грчић, Јован Мирјанов.

Из 9. бр. „Срп. Сиона“ — — 845 ф. 83 н.

Свега 1135 ф. 49 н.

Новци су предани управи срп. нар. црквр. фондова.

III. Исказ скупљених прилога за „фонд Св. Саве“.

Костајница: по 2. ф. Г. Г. Берић, Перо Трифић, по 1 ф. Г. Стеван Матијевић. свега ф. 5. —

Беч: по 1. ф. Г. Гутман.

Чаково: Г. Лазар Чарнић 2. ф.

Трст: Г. Ј. Мautner 1. ф.

Загреб: Г. Д. Коларовић ф. —·50 новч.

Грац: Г. Лудвиг Синиц ф. 1. —

Г. Самуило Машировић Б. Пешта ф. 50·— Одбор „Српске Банке“ Загреб ф. 127·65. Срби Госпићани ф. 14·50; срп. прав. црква. општина Темишвар-фабрика ф. 20.— Преч. г. Еволгије Кумановић ф. 50. — Митровачка штедионица ф. 50.— Преч. госп. Петар Болгарић нарох Долово ф. 10.— Преч. г. г. Генадије Поповић игуман Ковеждин ф. 100. — г. Георгије Марјановић Сент-Андрија ф. 20.— г. Валеријан Прибићевић Оџово ф. 5.— Преч. Госп. Ј. Шћековић прота Беловар ф. 5.

Дубовац: по 50 новч. Јован Вукелић. Мих. Микановић, Тодор Затезало, Раде Вашинић, по 25. новч. Бура Вранић. у место брзојавног поздрава ср. банци. Свега ф. 2·25.

Г. Никола А. Плавшић у место венца на погребу Д. Шандора Рогулића ф. 15.— Општина Ковин ф. 100.—

Мокрин: по 2.— ф. Г. Глигорије Станић, по 1 — фор. Г. Живко Попов. по 50 новч. Г. Г. Григорије Белош, Никола Лазар, Иса Ајваз, Љуба Јаковљевић, Бог. Давидовић. Милош пл. Рајчички, Миливој Толмачев. по 30 новч. Г. Сава Новаков, по 20 новч. Г. Г. Мита Киселев и Гавра Блажић. свега 7. ф. 20 нов.

Наставиће се.

Јавна захвала.

Уважени трговац овдашњи госп. Стеван Николајевић приложио је св. овдашњој цркви врло леп литију од тешке свиле у вредности 200 фор.

На овом племенитом дару потписали се у име црк. општине најтоплије захваљује.

У Стејановцима, 10. јануара 1896.

Драгомир Радошевић
адм. парохије.

ОГЛАС ЈАВНЕ ДРАЖБЕ. 25 1—2

Управа манастира Бешенова даје до општега знања, де ће дана 17. (29). Марта о. г. на Цвети у 3 сата по подне у манастиру, из слободне руке, а по одобрењу предпостављене власти своје, продавати манастирску кућу стари бирцуз. лежећу у прњанору Бешенову под бр. 8 са двориштем од 161□° и уз кућу у брегу лежећим земљиштем у површини од 328□° хвати, на вечито.

Дражбени увјети могу се у писарни манастирској у свако доба видити.

У Манастиру Бешенову 22. фебруара (5 марта 1896.

Управа манаст. Бешенова.

Бр. 15. ех 1896. М. Ш. О. 23 1—3

С Т Е Ч А Ј.

Отвара се стечај *за једног учитеља у Старом Бечеју*, и то на месту умировљеног г. Пајe Дамјановића, у горњо-предградској („ковинској“) школи.

Годишња је плата: 500 форината; за свој и школски огрев 52 фор. 50 н; за послугу школску 40 фор.; за паушал 12 фор. 60 н. и за пофторну школу — кад буде на реду — 50 фор. а. вр. Уз то има слободан стан са пространом баштом.

Дужности су прописане школском уредбом и наредбама, а осим тога ће и у цркви за певницом појати по реду.

Компетенти могу само потпуно оспособљени. Молбе и сведоџбе нека шаљу председништву школског одбора.

Рок стечају излази 7. (19.) априла о. г.

На седнице школског одбора српске православне црквр. општине у *Старом Бечеју* 26. фебруара (9. марта) 1896.

Мита Радановић
Подпредседник.

Јован Михајловић
перовођа.

С Т Е Ч А Ј. 21 2—3

Ради сталног попуњења учитељског места, на вероисповједној основној Школи у Бајши (Бач — бод.) Плата је 510 фор. у готовом новцу слободан стан са две собе, кујном, комором и вртом. Од укопа на који позван буде, 50 нов.

Учитељу у дужност спада све школском уредбом и наставним планом прописане предмете предавати, — повторну школу одржавати, децу црквеном појању обучавати, — и перо у седницама водити. — Конкурисати могу оспособљени за учитеља, а који су вични мађарском језику и испит из истог положили.

Рок траје до 14-ог Марта а избори ће се 17. Марта обавити.

У Бајши 19-ог фебр. 1896.

Црквени Одбор срп. прав. црквено школ. општине.

ЛУЈ ТАУШ

позлатарски атеље за српску православну црквену уметност

у НОВОМ САДУ, дунавска улица код „Златног крста“

ИМАДЕ ГОТОВ

ХРИСТОВ ГРОБ,

(Христов гроб израђа по штампаној шикли)

ВЛАДИЧИН ТРОН И МАТЕРЕ БОЖЈЕ,

даље имадем на стоваришту готови позлаћених **рипида** од метала, дрвета и плеха. Стовариште свију срп. прав. црквених утвари, као: **петохљебница, путира, кандила, кадионица, ручних крстова, кивота, полелеја, небо,** и т. д

Примају се за оправку и позлату старе рипиде, путири и све старе црквене утвари и други послови. 24 1—3

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи лијевих звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торољу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. па ниже има увек готових на стоваришту.

28 25 26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. VI. Број 11.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 10. марта 1896.

Одбрана изопачене истине.

Многопоштовани господине уреднице!

У одбрани јавне истине, коју је загребачки лист „Србобран“ у 24. броју своме од о г., а у једном чланку потписаном са ознаком „Синиша,“ грдно изопачио, пропустивши вест; да је српски владика бачки г. Герман Опачић својему подручноме свештенству забранио надјевати дјеци друга имена, осим оних, која су у календару!“, а к томе још додајући мноштво најцрњих погрда — част ми је, по унутставу Његовог Високопреосвештенства, нашег Господина Епископа-Дијецезана бачког, ради увриштења у ваш цењени лист, приослати Вам следеће објашњење те немиле ствари.

Истина, да живимо у времену, у коме би свака угледнија и виши положаја личност морала имати још један век само на то, да се брани од силних беспослених и пакосних напртљивача, те с тога би требало преко таких шпеких подвала и клевета просто прећи са презрењем на дневни посао, као што је то и до сада чињено, но да не би когод, од безазленых, судећи по дрском тону нападача, поверовао, да збиља такова наредба за бачку епархију постоји, то је нужно дотаћи се те ствари бар у толико, колико је за њено објашњење преко потребно и колико нам време дозвољава, да се, и поред свагдашњег тешког и увек пагомиланог посла, можемо још и таковим послом бавити, као што је одбрана од напасти.

Нека је дакле сваком знано, у чему је ствар.

Врло уважени прота ст. бечејски Прец. г. Јован Борота обратио се на Његово Високопреосвештенство свога Господина Епископа са поднеском својим следећег садржаја:

„Ваше Високопреосвештенство, милостиви Архипастиру!

Поводом високе наредбе о уважању нових образаца за матице крштених, венчаних и умрлих већ почетком 1896. године, а у циљи једнаког поступања подручног свештенства, постало је потребно сходно упутство, евентуално наредба о том, како да свештеници уписују у матице имена: или онако, како су у месецословима забележена или онако, како их народ изговара Примера ради наводим име: Георгиј, које народ у овим облицима употребљује: Ђорђе, Ђока, Ђука Ђура, Ђурађ, Ђурица; име Јелена, које се овако употребљује: Ленка, Ленчика; име Ана=Наичика итд.

За тако упутство најпонизније овим моли . . .“ (датум и подпис).

На тај подпесак издано је одмах у облику окружнице епископово решење, које гласи овако:

„Поводом уважања нових образаца за матице крштених, венчаних и умрлих, по којима се од почетка текуће године имају матице на српском језику водити, а у решење питања: да ли ће свештеници уписивати у матице имена онако, како их народ изговара, или онако, као што су у месецословима забележена — наређујемо, да се имена имају у матице уводити онако, како су у месецословима убележена.

У колико би пак по изговору било какве разлике међу правим крштеним именом и оним како га народ изговара, има се и ово друго уз оно прво име убележити под заградом.

Што се Преч. Вашој, а посредством Вас и свештенству протопрезвитерата Вашег знања и наблудавања ради приопштава. У Новом Саду 2 (14.) јануара 1896. (потпис)“

То је све што се овде у овој епархијској канцеларији зна о тој „злогласној“ наредби, у којој као што ће валда сада и сам „Србобранов“ „Синиша“ признати, ето нема ни из далека никаква говора о томе, каква ће имена давати свештеници деци при крштењу. О том није ни у протином подпеску, ни у решењу тога подпеска никаква реч, него се пита и одређује: како ће се уводити у матице већ постојећа имена крштених, венчаних и умрлих, а још мање има ту каква трага забрани: „да је српски владика Герман Опачић својему подручноме свештенству забранио надјевати друга имена, осим оних, која су у календару“ Баш напротив, у тој наредби налаже се свештенству, да се у случајевима, где се право крштено име н. пр. Ана разликује по изговору од саодговарајућег народног назива н. пр. Наичика, имају поред нормативних, минејских имена, као што су: Георгиј, Јелена и т. д у загради означити и саодговарајућа народна имена као што су н. пр. Ђока и Ленчика.

Ако пак нема никакве разлике у изговору између минејског и народног имена као н пр. Сава, Душан, Милан, Марко, Адам, по себи се разуме, да се такова имена просто уводе у матице без ограде.

Је ли дакле јасно? „Србобранов“ „Синиша“ ваљда зна за какву другу наредбу коју је Његово Високопреосвештенство можда издало онако, као што „Синиша“ тврди, али у горњој наредби баш је противно наређено од онога, што он наводи. Или боље рећи он не наводи ништа из дотичне наредбе, и ако би он, кад је већ тако јуначно напао на свога српског архипастира, који му није никаква зла учинио, био дужан навести оно место и прстом указати, где је забрањено владика Герман, да се српска деца не могу српским именом називати. То би захтевала његова част као ваљда угледнијег човека Али да, он није ни прочитао никакве наредбе, јер и сам вели, да је читао „вјест“, а не саму наредбу На лепо! Зар већ на једну просту „вјест,“ да се одмах сво загребачко блато баци на невина човека?

Како се то слаже са јавним моралом и угледом, што би се имао дати опом тамо побожном и честитом народу српском? Да ли се такав безочан инзулт може оправдати са становишта саме части, о том би се морали још распитати на надлежном месту; али да је „Србобранов“ „Синиша“ јако оскудан у интелигенцији, то се види из тога, да је он могао лакко и код мало памети и мудрости уверити се о неистинитости његове „вјести“ већ и по томе, што ваљда тек не би одбрана цркве и

народа нашег морала у зао час спасти баш на њега самца. Дотична наредба штампана је у броју 3. званичног митрополијског листа „Српског Сиона.“ на како до сада нико у њој не уочи ту страшну заверу, док ето велики ум „Србобрановог“ „Синише“ на њу не набаса.

Ако смо пак већ тако пали, да не можемо ни о најпростијој ствари здраво судити, онда не остаје друго, него да одмах идемо у добро заслужену — пензију...

Примите господине уредниче уверење мога особитог поштовања.

У Новом Саду 2 (14.) марта 1896.

В. Мирослављевић.
конзисторијални бележник.

О учешћу световњака при избору епископа.

С правно историјског гледишта.

(Наставак)

Из свега споменутог видимо, да је народ имао утицаја на епископске изборе, касније више нобили и примати него прост народ. што је цркви било милије, јер је мања опасност претила од нереда и тумулта Но ако су народ и угледнији световњаци знали да осигурају себи утецај на ен. изборе, још је природније да су за тим тежили и велика права себи присвајали и у том правцу *императори*, који су приписивали свом сану неки свећени карактер, који су мислили, да се њихова власт простире и на цркву исто тако као и на државу, и који су чак, узурпујући право, које им не припадаше, издавали едикте, ектезе, типосе догматичког садржаја и тражили од епископа, да приме веру прописану у тим царским законима, ако не ће да буду свргнути с катедара и прогоњени (таке законе је и пр. издао Василиск, Зенон, Јустинијан). Црква, која није увек могла да се одбрани од интеренције императорске власти ни у тим питањима вере и учења, још је већи утецај морала да устури императорима на спољашњи живот цркве, администрацију црквену, постављање епископа и т. д. Имамо довољно сведочаба, да су се императори мешали у изборе епископа и то учешће им је и црква признавала. *Созомен* приповеда (L. 5. c, 8), да је избор *Нектарија* за епископа цариградског, који се догодио за време другог васељенског сабора (381) овако текао: Цар *Теодосије* заповедно је епископима, да му даду поисана имена оних, које држе да су способни за епископско достојанство, а за себе задржаваше право, да изабере од њих кога хоће. Епископ Мелетије је н. пр. на заузимање Диодора Тарског на последње место метнуо име Нектаријево. Цар међу тим истакне пред све Нектарија, којега сабор једнодушно прогласи за епископа. Још је више права себи приписивао у изборима цар *Константије*. Он је у два маха из своје палате послао у Александрију епископа (прво неког Григорија а за тим Георгија) на место протераног Атанасија, те овај с правом пита: „Где је тај канон, по ком би се из палате имао слати, ко ће да буде епископ?“ Исти Константије протерао је из Цариграда епископа Павла па је на ту катедру поставио Евсевија Никомидијског. Кад је *ефески васељ. сабор* свргао Несторија, писао је пресвитерима, икономима и другим клирицима цариградске цркве, да пазе на цркву, која им је поверена: *Све што се на цркву односи, чуваће, да рачун даће оном, ко буде по вољи божјој и мигу наших најпобожнијих императора посебен за епископа цркве цариградске* (Акт. I.) По невољи је то јамачно чинио ефески сабор, јер није могао ни помислити, да ће се без императора моћи извести његов закључак о свргавању Несторијеву и постављању новог епископа за Цариград, пошто Несторије имађаше присталица и читав свој расколнички сабор епископа. Готово исте речи употребили су и оци *халкидонског васељенског сабора* кад су, пошто је ен. Диоскор збачен са александријске катедре, писали клиру обудовљене цркве, да пази на њу, да може дати рачун епископу, који ће бити постављен вољом божјом и консензом императора. Прилике, у којима се налазили оци четвртог сабора, несу биле повољније од прилика, у којима је онако писао о постављању цариград. епископа трећи васељ. сабор. У *Риму*, кад се при избору епископа поделише гласови на Симаха и Лаврентија, обратише се на краља *Теодорика*, да он реши спор. После неколико година исти краљ је именовао папу, а његови наследници само су га потврђивали. За цара *Анастасија* пише Теодор Чтец, да је дао збацити цариградског патријарха Еуфимија, а за тим је сам изабрао

Маћедонија, пресвитера и скевофилакса исте цркве. И касније је тако било. Папа *Гргур Велики* честитао је цару *Маврикију*, што је за патријарха цариградског постављен Киријак, и ако га је он сам (цар) изабрао. Кад су источни патријархати у првој половини VII-века пали под Сарацене, онда су *владари сарацењски* себи приписивали право потврђивати патријархе. *Теофан* приповеда за владе Константина Копронима кад је Марва освојио Дамаск и околину, да је потврдио избор антиохијског патријарха (Теофилакта пресвитера едеског) кога су Хришћани изабрали после смрти Стевановог. Има међу тим доста примера из којих се види, да императори нису увек именовањем нарушавали слободу избора патријаршког и да се именовање сматрало за насиље. Много је зависило од гласа клира, сената и народа. Или су они бирали а цар је потврђивао, или је био обратан случај. Године 754 *Константин Копроним* постави за патријарха цариградског једног свог пријатеља. Писац живота славног мученика Стевана примећује, да је то учињено тиранским насиљем, јер се није дала слобода гласања, ни епископима право да бирају ни синоду да га испита. Но цареви се слабо на те протесте осврћали и било је доста случајева именовања патријаршког, тако је Јустинијан именовао Павла за патријарха александријског, Ираклије Пира за патријарха цариградског, а особито су били самовољни иконокластички цареви, док није против тога устао VII. васељ. сабор, на ком је, као што *Томасин* примећује. *restitutus imaginum cultus et damatae sunt eorum machinationes adversus antiquissimam electionum libertatem.*

Као што видесмо императори су се више мешали у избор патријарха. *Избори епископа* се међу тим вршили по старом обичају и по пракси Јустинијановој. Глас епископа је више важио од гласа клира и народа. То се види из тога, што се код неких избора и не спомиње, да је народ учествовао. После смрти Диоскорове поставили су сви епископи патријархата александријског *Протерија*, а кад је исти на скоро мученички погинуо, писаху мисирски епископи цару, да заповеди, да по старом отачком правилу и обичају сабор дијецезе мисирске бира човека достојна за свеће̂ништво. Види се то даље и из тога, што се у канонима изданим после никејског сабора, и у збиркама канона не спомиње ништа о учешћу народа. *У 19 апостол. канону*, одређује се, да се епископ не поставља без сабора, на ком је најбоље, да уз митрополит буду и сви остали његови саслужници (епископи) у епархији (што значи митрополији); свакако нека буде ту бар већина њих или путем грамате нека изјаве свој пристанак. Поступи ли се другчије посвећење нека остане без важности. *У 8 кан. III. васељ. саб.* одређује се, да предстојници светих цркава кипарских имају потпуну власт према правилима св. отаца и древном обичају сами постављати најпобожније епископе. *У 39 трулском канону* стоји, да (првог) епископа Јустинијанопољског имају постављати његови епископи по старом обичају. *У 28 кан. халкид. саб.* стоји да епископе има постављати митрополит оне области са епархијским епископима. Шта више нема ни једнога канона, којим би се одређивало, да епископе има бирати народ. *У Номоканону Јов. Схоластика*, који се свугде употребљавао, стоји, да епископа треба да постављају митрополит и сви епископи те области или присутни на сабору или писмено дајући израз свом пристанку; многима да не треба допустити да бира епископе.

Тако је било до *седмог васељенског сабора*. На том сабору, по речима Томасиновим, damnatae sunt electiones, quae temporalium Principum authoritate fiunt, innovato etiam canone apostolico adversus eos, qui terrenorum Principum favore grassantur ad Episcopales sedes; statutumque ibidem est, ut electiones fierent ab episcopis. За иконокластичке борбе, која је више од сто година силно потресала цркву, долазило јој је насилно мешање иконокластичких царева у њене унутрашње послове па и избор епископа. Тај сабор, који је за време обновљења поштовања икона, имао је за тим, да у рукама синода усредсреди сву власт при избирању епископа и одузме је од народа а особито од владара. У ту сврху донео је сабор један канон, који овако гласи: *Сваки избор епископа или презвитера или ђакона који изврше свештена књигоња* (παρὰ ἀξίαν) *нека буде ништав, по правилу које каже: Ако се који епископ послужи световним властима и помоћу њих овлада црквом нека се сврже на и одлучи, исто тако и сви, који с њим опће. Јер ко хоће да се промакне на епископију, мора бити од епископа биран, као што је одређено правилом*

од свених отаца у Никеји (понавља се 4 правило првог васељ. сабора).

Да видимо како су овај канон растумачили главнији тумачи и колектори правно историјске грађе. *Валсамон* држи, да су већ оци првог никејског сабора одредили, да само епископи имају право бирати епископа. То одређење само су поновили оци другог никејског сабора. *Beveregius* у својим анотацијама за разјашњење овог канона наводи правило цариградског сабора од 869, који римска црква сматра за осми васељенски али га православна не признаје,*) по ком *neminen Laicorum principum vel potentum semet inserere electioni vel promotioni Patriarchae vel metropolitatum aut cujusibet episcopi*, дакле држи, да се и у овом канону (VII, 3.) под ἄρχοντας имају разумети сви *Laici principes et potentes*. Што се тиче учешћа народног при избору мисли Бевер., да је други никејски оним правилом растумачио 4 правога у том смислу, да се на упражњену катедру бира епископ од обласних епископа без народа, и да је обичај, по ком је народ сведочио о кандидатима за епископство и пристајао на избор укинут оним правилом. *J. C. Suicerus* у свом *Thesaurus*-у (v. s. v. ἐπίσκοπος) говорећи о избору епископа вели: *antea se immiscebant laici principes electioni Patriarcharum, Metropolitatum et aliorum Episcoporum.... Postea hoc Imperatorum jus abolitum* (укинуто) *fuit* и за потврду тога наводи наше правило (VII, 3). Да тако мисли и *Томасин* види се из већ латински наведених његових речи, по којима су на оном сабору осуђени избори, који бивају авторитетом земаљских кнезова пошто је поновљено апостолско правило против оних, који милошћу владара (Principum) долазе на епископске столице. *Hefele* овако говори о том у тумачењу I, 4 (о. с. р. 385): Die Griechen hatten über das Eingreifen der Fürsten und weltlichen Grossen in die Bischofswahlen sehr bittere Erfahrungen gemacht, und drangen darum mit aller Gewalt darauf, das Wahlrecht dem Volke durchaus zu entziehen und einzig und allein den Bischöfen einzuräumen. Um ein festes Fundament hiefür zu gewinnen, interpretirte schon die 7-te allgemeine Synode zu Nicäa c. 3 den fraglichen (т. j. I. 4) in der Weise, als wolle er sagen das ein Bischof nur von Bischöfen gewählt werden dürfe etc.

Јасно је на текста канона, да су оци сабора имали за тим, да у рукама епископа усредсреде сво право при избору епископа; световњаци се и не спомињу, а и самим владарима, и великашима, који су од световњака сами и имали неког учешћа у епископским изборима, изреком се забрањује право постављати епископе.

И четврти канон првог васељенског сабора по тексту му, можемо разумети само у том смислу, т. ј да једино епископи имају бирати епископе. Али и ако су то хтели да одреде оци никејског сабора, њихово одређење није могло да овлада у животу цркве, да сузбије стари обичај, који и после првог васељенског сабора као да је јачи био од каноноског одређења. За то је црква, која је тежила да отвари, што је у канонима одредила, на седмом сабору поновила и апостолско 30 правило забрањујући служити се световним властима и помоћу њих овлађивати црквама, које се такође беше заборавило, исто тако поновила је 4 канон првог васељ. сабора, по ком епископа имају да бирају обласни епископи, а који, као што видесмо, такође не могаше да овлада на све стране.

После никејског другог сабора пошло је цркви за руком да отвари канонично начело при изборима епископа; при изборима патријарха није јој то пошло за руком.

Свакако су споменути већ закључи сабора 869 год. важна историјска потврда за горње тумачење. Да видимо друге потврде. Из *Валсамонова* тумачења 4 кан. I. васељ. сабора, које смо горе навели, види се, да су у његово време (у XII веку) бирали епископа обласни епископи сами, а потврђивао је избор митрополит. А из тога, што Валсамон мисли, да се епископи тако постављају од првог васељенског сабора, види се, да се та пракса већ у XII. веку сматрала за стару. Има даље једна *новела* цара *Исака Анђела* из године 1187,*) која управо садржи закључак синода (потписано је на њој и преко двадесет митрополита), у којој се проглашују за ништаве избори, који се извршо без којег епископа од оних, који се баве у престоници, и којом се одређује, да се у будуће избор врши пошто су сви епископи, који борави у престоници позову, те или лично буду ту, или

*) Премда су неки канони, па и тај (12), који забрањује световним кнезовима мешати се у изборе епископске, ушли и у грчке каноничке зборнике као што наводи *Н. Скабаловановић* у свом делу Византиј. државство и црквоъ вр. XI. в. Ст. 1884. стр. 365.

*) гл Migne, Patrol. gr. tom 135 p. 439—450.

даду своје мишљење. Ту се наводи I, 4. даље 19 антијох. сабор, и одређује се, да се по тим канонима врши избор, да се имају на њ позвати сви епископи, који у престоници бораве, да или лично буду на избору или писмено даду свој глас, а о учествовању народа и нижег клира нема спомена. *Теофилакт*, архиепископ *охридски* (+ око 1107), знаменити тумач Св. Писма, одговорио је једном војводи, који је наваљивао на њега, да једног његовог пријатеља одликује епископством: *Није слободно, господине мој, да се мешаш у ствари које су врло велике и страшне. Матија Властар* у својој Азбучној Синтагми, зборнику који се на грчком и словенском истоку врло много употребљавао, пише год. 1335, да митрополит није бивао на епископским синодима, на којима се тројица десигновали, него је од те тројице једнога потврђивао (L. 3, c. II). *Симеон* архиепископ *солунски* (умр'о 1429) написао је трактат о ординацијама. Ту наводи он, да је при избору епископском синод тројицу бирао, од којих је митрополит једнога постављао на епископску катедру. Митрополит је сазивао све епархијске епископе. Потребно је било бар тројица да дођу са сведоџбама и потписима осталих. Христа, који је први апостоле изабрао, представља митрополит, а епископи представљају лица апостола, који су Матију изабрали. Митрополит, пошто је епископе скупио, повуче се и заповеди свом хартофилаксу, да председава скупу. То за то бива, да својим присуством не смета слободи епископа у гласању. Сами епископи имају право гласа и на сабору су сами они са хартофилаксом и његовим амануензом да не би што на јавност продрло што се ту ма о чему говори. Пошто су епископи тројицу изабрали, разиђу се, а декрет о њиховом избору доставља се митрополиту са приликама избора, да он од тројице једнога изабере без икојег епископа (c. 6)

Не треба сумњати, да је црква, спровађајући после другог никејског сабора каноничко начело у изборима епископским имала да издржи борбу. *Зонара* и *Бедрин* приповедају, да се око године 963 било међу патријархом и епископима спора о праву, и начину избора. Ту је прилику ограбио цар *Никифор Фока*, умешао се у избор и забранио је, бирати и рукополагати епископе без знања императорова. Неки епископи иша више — приповеда Томасин — под кужним дворским утецајем потписаше закон. Али патријарх Полиевкт није се пре дао навести да убијцу и наследника Никифорова Јована Цимисха царским украсима инсигнује, него што је исти опловао закон тако пређан за слободу цркве. А било је и других насртаја на слободу црквеног избора.

Мање су права епископи уживали при избору патријарха. Ту је тешко било одбранити слободу избора од императора, који се сматрали за „непогрешиве судије божанских и човечанских ствари,“ којих су по неки држали за себе, да не потпадају ни под каква правила ни законе, којих мирописмозање — како неки мишљаху — слично је епископској хиротонији; и једно и друго ослобађа и очишћава човека од свих грехова. Према таким императорима у толико теже је било одбранити слободу избора патријарашког, што су они имали свагда свој рачун, да своје људе уздижу на цариградски патријарашки престо. Забележени су разни начини, како су се у другој половини средњег века уз пресудни утецај византијских императора постављали патријарси. *Скабаланович**) по *Константину Порфирогенипту*, *Кодину* и *Симеону Солунском* овако описује избор патријарха: „Пошто је умр'о или је збачен патријарх, по заповести императоровој скупе се на сабор митрополити и епископи, који су чланови синода или се случајно нађу у Цариграду и исто тако патријарашки архонти на једном кору велике цркве Цариградске, касније у храму св. апостола, изаберу три кандидата и напишу имена њихова на засебан лист и пошљу га императору не депутацији од три митрополита или два митрополита и патријаршког хартофилакса. Император прегледи лист и ако нађе име лица, које му је по вољи, потврди га, ако му се не свиди ни један од кандидата, именује онога, кога жели видети на патријаршком престолу. Митрополити се клањаху у знак пристанка и покорности и пратив се на сабор достављали су му вољу императорову да се изврши.“ Било је и других начина избора. Чланови синода бирали су по три кандидата, писали им имена на артијице, које се метале у неки суд. Чије би се име за тим извадило, тај би био патријарх (дакле као коцком). Има спомена и о учешћу сенатора и других световњака при избору патријарха; и епископи су по некад вршили већи

*) О. с. р. 365.

утецај, али више по облику него по садржини. Аукторитет владара при тим изборима изгледа да је увек претезао било из потаје (per cubiculos), када су, као што је најчешће бивало, императори хтели да испуне канонску форму, или простом и отвореном силом уз неустрашљив отпор цркве. Било је царева, који су по неколико патријарха мењали свргавајући старе и постављајући нове, тако је *Исак Анђел* у другој половини XII века збацио четир патријарха а *Михаило VIII Палеолог* у XIII веку тројицу, а тако су радили и други. Али да су и сами осећали па и признавали, да је незаконит избор патријарха, који није потекао из епископског сабора, види се из тога, што су по некад свргавање патријарха дали мотивовати и сами мотивовали таком незаконитошћу. На *сабору цариградском* у храму св. Апостола 861, на ком се суђило патријарху Игњатију, у присуству самога цара Михаила III, који је и тражио да се Игњатије збаци, приметили су Игњатију, да он није законит епископ, јер је царском влашћу (цркви) наметнут. Онда је он одговорио цару: „Ако ја нисам архиепископ, нисте ни ти цар, а сви ти нису епископи, јер ја сам вас посветио.“*) За цара *Михаила Пафлагона* хтели су на истом основу збацити цару омраженог патријарха Алексија 1037, а он је одговорио: „Пошто сам, како ви кажете ја неканонички подигао се на престо, по заповести цара Василија а не изабором архијереја, нека се онда свргну митрополити, који сам ја посветио управљајући црквом једанаест и по година, нека се прокуну три цара, које сам ја венчао на царство, па ћу и ја другом уступити престо“.*) И оставише га на миру Из тога се види, примећује споменути писац, да је идеја законитог црквеног поретка, без обзира на фактичко нарушавање истога на истоку, почивала у религиозној свести; канони и закони и ако се несу увек вршили, живели су не само, као што Томасин вели, у црквама и у грудима најпобожнијих пастира, него су узнемиравали и савест самих рушилаца поретка црквеног.

Не треба сумњати, да су и на изборе епископа императори материјално до самог пада Цариграда под Турке велик утецај вршили.

(Свршиће се).

*) Hefele o. c. B. IV. p. 242.

*) Скабалановић о. с. р. 369.

ПРОПОВЈЕД

у трећу недјељу великог поста

— Ради науке зар: ван из цркве! —

Говорио у саборној цркви карловачкој

прота **Јован Вучковић.**

Да су овдје они, који не узрашћују *у мјеру узраста Христова* (Ефес. 4, 13), већ у мјеру онога Лукавога, који човјеку обећа мјесто на пријестолу Божјем (I Мојс. 3, 1. 5), ти да су овдје, не бих се смио сада ни прекрстити, ако не бих био рад, да их крстом расплашим. Но њих нема овдје, ми пак који смо ту, баш данас, кад смо приспјели на сред пучине поста великога, клањамо се са особитом побожношћу крсту Христову, тој јединој задаћи нашој и онога и онога свијета. Па и у овом часу слободно дакле поклонимо се и прекрстимо се:

Ко има Отца и Сина и св. Духа. Аминь!..

И светим крстом заштићени пођимо за оном браћом нашом, његда православном, а сад само можда још српском, која се одијелише од нас у свој табор и тамо се утврдише, да одонуд оданиљу на науци заоштрене стријеле своје у срце Цркве наше, његда и своје.

Буне се народи (Псал. 2, 1) и људи мозгају о залудним стварима све од онога дана, када се у човјеку први пут вјера поколебала и први пут се у уму његовом сумња породила и он се први пут пашао пред питањем: *да ли је истина?* (I Мојс. 3, 1).

Поколебан у вјери и поведен сумњом ласкао је сам себи ум човјеков, да ће људе учинити боговима (I Мојс. 3, 5), на је срушио све преграде и као бујица навалио да се задовољи (I Мојс. 3, 6). Али и пошљедице нијесу изостале. Најпоше се људи голи (I. Мојс. 3, 7), устрављени (I Мојс. 3, 10), пред патњама, невољама, и мукама свакојаким (I Мојс. 3, 16—19).

Овако је Мојсије описао прво човјеково отпадништво од вјере и тијем је сасвијем тачно обиљежио путеве ума људскога, по којима се он врзе кад га сумња води и преставно пошљедице, какве човјека стижу кад се пода вођству своје главе са сумњом у мозгу, а без вјере у срцу.

У том истом колу врти се у главном судбина човјека и човјечанства, судбина свију, који сегну за мјестом Божанства, који хоће да руше Бога са пријестола Његова, па сами на њ да засједну. . .

Од онога дана судбоноснога, кад је Лукави успио посијати у душу људску сјеме сумње, заметнула се љута борба духа безбожничког, коју он сад из једне, сад из друге тврђаве своје са вјером води. Са сумњом а без вјере хтио је он да постане свој и знање му је имало послужити као љествица, којом ће се попети на пријесто срушенога Бога. Зато се и склонио у стан науке, па како му је када најзгодније увуче се сад у ову сад у ону тврђу науке, један пут у коју од кулâ философије, други пут за бедеме природне науке, трећи пут за барикаде социјалних доктрина, па отуд сипа своје стријеле на Бога, на вјеру, на Цркву.

И ма гдје да се завуче наће он себи савезника, а пође му за руком да повуче за собом и мању или већу гомилу слабијех умова, који с њиме прођу као она сиротиња, коју бездушни агенти крећу из колиба њезиних да је одведу у Нови Свијет, гдје ће се обогатити, а она се једна враћа кући без богатства, мјесто колибе своје пак наће на повратку само развалине! Слабији ти умови и јесу главни дио у броју војске духа одметничког.

На у борби овој љутој изгледа који пут да је Лукави и до побједе дошао, те тијем се и чини, да је и његово отпадништво ваљда и оправдано. Али бадава му и те побједе, јер никад не може дуго уживати плодове истих. Ето је највећу ваљда своју побједу прославио у Француској на освитку овога нашега деветнаестога вијека, подигнувши једну жену на пријесто Божји, жену, која је тада са свијем сјајем пријесто тај заузела, а прије неких тридесет година умрла у бједи и невољи, слијепа и у глави сметена.

Али из историје те љуте борбе не можемо ми овдје и за ових неколико минута споменути од најкрупнијих ни најкрупније појаве. Занимљиво би било, кад би могли, али нама баш и у овај мах није то толико ни потребно,

Благодарећи особитим приликама у којима је наш народ живио, остали смо ми у језгри народној у главном поштеђени од вртлога ове никад недокончане борбе. И само су поједини појави исте код нас опажени. А те су нам показали поједини синови нашега народа, који су школе учили у свијету туђинском, па тамо ступили у редове војске онога Лукавога и као пионири његови међу нама настојали, да ту борбу и код нас заподјену. Но код нас је до данас остало само на чаркању. До жешћега сукоба није дошло.

А да ли ће доћи? То сигурно зна само Онај, који све зна, а ми имамо пуно разлога желити и молити Му се, да и не дође.

На теби је омладино да ове жеље наше и молитве ове наше буду услишане. Уништиш ли се ти, на за тобом и насови, који ће послије тебе доћи, у војску наклоњена одметника, онда паравно да ће морати доћи једном час, у који ће се и народ наш на оградњу овом ђаволском наћи. Па како смо малобројни, слаби и одсвуд притиснути или потиснути, може тај час бити врло судбоносан за биће наше и црквено и народно. . .

Као што рекох почетак је и код нас учињен. Пионири „науке“ дали су јбер и „научним“ справама ударили су на свете темеље вијековима старе Цркве наше. Само да спомењемо најглавније што је досад урађено.

Пресађени су из страних књижевности у нашу књижевност списи њеки, који су надахнути духом наклоњењем против Бога, вјере и Цркве. Уз њих је, опет по угледу на стране, никло и њеколико таковних списа баш и код нас. Пошло се дакле затијем да се књигом, а именом науке, створи згодно земљиште и код нас за рат безбоштва против вјере.

На око си узета ти омладино. На те се паде одасвуд полажу. Црква их полаже, народ их полаже, полаже их пријатељ, а полаже их и непријатељ. У те се узда небо, а на те полаже своје наде и накао! Ко те придобије онога ћеш бити. Зато и пионири војске ђаволове рачунају највише на те. Та знаду они како ти радо за књигом грабиш, познају твоју жеђ да што

научиш, да су ти у тим књигама и спремили напитак, који треба да те опије, па у бунилу њима у наручја одведе. Пружају ти тај напитак под најљепшим именом: наука! А рачунају да ти, на погама на којима још стојиш, нијеси кадра њихе то растворити и пријеварју њихову открити.

Да, пријеварју. Јер нијета друго није него најсрамнија пријевара оно што ти се даје у руку са српским преводом Хеклове „Природне историје постања, коју је у први мах кад се у Србству појавила узело у руке 210 ђака, 61 професор и учитељ, 34 калфе, 30 трговаца, 13 свештеника, 9 занатлија, 6 госпођа и још других неколико лица! Књига та трошком задужбине једног честитог српског грађанина штампана имала је да поучи српски свијет, најприје омладину школску, нарочито у томе, како нема Бога, који би при стварању свијета посла имао и како је човјек природни потомак њеке од животиња, дакле не Богом створен, не бесмртном душом обдарен, не Сином Божјим спасен, не за вјечни живот по васкрсењу одређен.

И одмах је други Србин потекао, да извуче консеквенције из овога учења и у књигама својим да их предочи тебе, омладино, и тебе их на уважење препоручи.

Кад нема Бога, онда ти не треба ни храмова. Њих треба претворити у магазине. Боље је у селу исконати бунар, него ли сазидати цркву! Тако ти је пробесједио тај Србин. То и томе слично написао је у књиге своје и турио их тебе у руке.

Нашао се њеко да ти посрби и опај роман о животу Христовом, који је у своје доба у западном свијету много вике подигао, а данас једва још да се и спомене.

А и чета социјалистичких доктринера нашла је присталица међу нашим људима и они су ти довукли из туђине убојита оружја. Тебе га дијеле, омладино, да њиме удариш на тиране, којих у народу своједу ни не видиш!

Сви су ови, омладино драга, рачунали на то, да ћеш ти сваку њихову ријеч примити као свету истину, на ћеш у име науке устати против Цркве, која би силом науку да угуши. И овијем су хтјели да те завеђу. Зато су ти турили у руку, опет у српском преводу, ону „Историју умнога развића Јевропе,“ у којој ти се кроз двије дебеле књиге доказује, како је Црква непријатељица и заклети душманин науке.

Знам ја, омладино, да ти ове књиге имаш у рукама и да их читаш. Познајем ја тебе. Познајем те по ономе добу, које сам и сам проживио. Синоћ сам њеке од тих књига имао у рукама и видио сам да уз моје име и презиме на њима стоји римским бројем написано седам, а то ће рећи: седмошколац! Ми се дакле знамо. Само не знам хоћеш ли ти брзо доћи до човјека, који ће ти разјаснити, да су најглавније „истине“ тих књига пука превара, да су прорачунате на обману и хоћеш ли му ти повјеровати.

Хоћеш ли ријеровати мени, када ти ја сада ово говорим? Можда ћеш рећи: ти мораш тако говорити, јер си поп, а осим тога ти и не разумијеш природонаучне ствари. Али молим те, омладино драга, имај на уму да ова ријеч моја не потиче можда из светога Писма и што ти о овим књигама говорим, да не говорим зато што сам то све испитао и о превари се увјерио. Не. Говорим ти само оно што су научењаци сами о њима рекли, што су рекли људи, којима су те науке главни и једини посао у животу.

Ено ти споменуте Хеклове књиге. Чуднe ти је савјесности тај научењак. Између стране 250 и 251, у српском преводу, износи ти он двије таблице са сликама, на којима ти хоће да докаже, да је заметак човјека, псета, пилета и корњаче на извјесном степену развитка врло сличан. Кад гледаш те слике, ти си увјерен да је он те заметке гледао и вјерно прецртао, па долазиш збиља до увјерења, да човек и није друго него природан потомак можда које од тих животиња. Али да ти је он искрено казао, да он те заметке није сам гледао, нити их на слику преносио, него да је слике те сам измислио, или позајмио од других испитивача, и онда што је најглавније, да ти је рекао да је те позајмљене слике фалзификирао и димензије појединих дијелова овога и онога заметка правио краће

или дуже, шире или уже, како је већ требало према његовој замисли, онда би ти сигурно дошао на мисао, да посумњаш у вјеродостојност овога научењака. А он је све то радио! Осим тога велику његову савјесност посвједочава и то, што ти он износи сваку своју тврдњу као сушту доказану научну истину и што је која тврдња важнија, тим јаче и силније наглашава како је она доказана.[1] Међутим не ће да ти каже, да су те тобоже доказане и неоспорне научне истине пуко његово мишљење, које још ничим на свијету доказано није. Да ти је ово рекао, ти би сигурно посумњао у вјероватност многе и многе од тих истина. А он не ће да ти сумњаш!

Ето то су доказали томе научењаку другови по занимању. Доказивали су то и доказали многи, а од свију да ти споменем само данас већ прослављеног учењака његовог Хамана.[2] Из круга најозбиљнијих научењака потекле су ријечи, да су Хеклове теорије дјетињска лудорија,[3] а тврдње његове пука измишљотина.[4]

И ради поправака, или преображаја друштвеног стања дали су ти у руке, омладино драга, читаву ону средства. Међу њима паравно да стоји на видноме мјесту: прегази Цркву! А нијесу ти хтјели казати, да је најуспјешније средство за друштвену реформу наш хришћански „Оче наш,“ као што су слутили не баш хришћански учењаци[5] и други озбиљнији писци.[6]

Па ради таквих теорија и таквих тврдња зар да ми рушимо своје цркве, да их претварамо у фабрике или магазине и да се бацимо у наручја ономе моралу, који се свршује са изјавом: нека отаџбина стење под душманом, јер да се и ослободи не би моја њива била већа?!

[1] „Professor Ernest Haeckel in Jena und seine Kampfweise.“ Göttingen.

[2] Бастиан, против Хекла у јенском Litteraturzeitung'у.

[3] Научењаци Virchow, Du Bois-Reymond, Hensen, Semper, Drows и други.

Да се не би који од мојих слушалаца саблазнио напоменућу овдје, да сам ово што даље долазио написао као што сам смислио да говорим, дочим сам нето говорио нешто краће журећи се ради тјелесне слабости да говор довршим.

[4] Н. пр Американац Emerson.

[5] Социолог Ruhland.

Тако је сумњиве вриједности „наука,“ коју су код нас почели ширити. Истину изврнути, истину пређутати и претрнати, лаж мјесто истине истицати и оно што се овом или оном свиди престављати као несумњиву истину и као сигуран успјех објективног научног испитивања, то се нама давало као наука!...

Немам разлога ни као слуга ове Цркве, да те обмањујем. Онај исти, који је настојао да посије у срце твоје мржњу спрам Цркве, ради душманскога Њезина држања спрам науке — а било је у свијету и тога, јер се и са стране заступника црквених проглашавало црквеним и оно што на Цркву ни не спада — тај исти, велим, издао је у предговору другом једном свом дјелу свједоџбу православној Цркви, да она никада није науку прогонила, нити се резултатима научним противила, а ако је који пут показала се каква противност, она је мирно чекала, да се ствар разбистри и рашчисти и коначно утврди.[6] Она је знала, да се права и истинска наука никада не може противити ономе што је Божје, а лаж и обмана прије или послије сама од себе мора да се сруши. Служећи тој Цркви не морам те, омладино драга, обмањивати и на силу ти нешто доказивати. Зато можеш вјеровати овом што сам ти рекао и ако пред собом нијесам имао стручњачких књига, да ти отварам страну по страну и из њих ти читам потврду ријечима својим.

Не, не. У име науке не мораш ти отпадати од Цркве своје, нити се одметати од вјере своје. Можеш слободно презрети „науку“ каква ти се у овим и сличним књигама пуди, а да се о истинску науку не огрјешиш, јер озбиљна наука, у лицу својих најбољих и најсавеснијих представника, и сама осуђује претјеране тврдње и пренагљене закључке оваквих научних брзоплета. То ти најбоље доказује оно одмјерено и лијено држање најумнијих и философа и природословаца. Истинита наука не може никад доказивати нити доказати нешто што је из основа противно природи И бавећи се нечим што је у

[6] John William Draper, Geschichte der Conflicte zwischen Religion u. Wissenschaft. Leipzig 1875. Стр. X.

свези са природом човјековом, не може истинита наука доказати ни једну тврдњу, која би била у противности са природом људском. А у природи људској несумњиво је усађена вјера, тежња к Богу.

Јесте против те основне истине устајала сва сила онога, који је хтио Бога да истисне из срца и душе људске, али заман. Лукави је добио себи помоћника, имао их је до епикурејаца, имао их је и у њима, имао их је и даље све до Бихнера и Штрауса и пошљедњег њиховог ученика у свијету данашњем. Но ону кратку изреку Аристотелову: οὐδὲν ἄθεον ἄθεον τ. ј. нема народа безбожна, и истину од искони у њој садржану нијесу могли оборити. Она је имала своје исповједнике у безбројним срцима људским, она их је осим осталих нашла у Плутарху,[7] Циперону,[8] Лактанцију,[9] Сенеки,[10] и другима, а у новије доба у Хумболду,[11] Катрфажу,[12] Цимерману,[13] Максу Милеру,[14] поред много и много још других, од којих појединац није сматрао св. Писмо за безусловно своје полазиште, нити је и један само био ваљда хришћанским свештеником.

Оне увјерење човјенства у уроњеност тежње његове за њеким вишим бићем није се до данас могло ничим уздрмати. Јесу му на супрот изношени примјери појединих људи, који као да баш нијесу осјећали у себи ништа од те тежње. Али ако би код којега од тих примјера и успио доказ да ту није учињено насиље природи, ипак човјенство ни тада не би посумњало о правилности својега увјерења, исто као што не би посумњало ни у дар разума својега, ако би му се у име противног доказа изнио пред очи човјек умоболан.

Ми се сада можемо задовољити и са једном овом доказаном истином, са истином наиме о општености религијозне тежње у души свега свијета, у природи свију људи. Јер ако је ово истина, онда нам нико не може у име никакве на свијету науке доказати, да је вјера наша неоснована, нити се у име науке може и смије од нас искати, да се одречемо вјере у опће. А кад би сад имали више времена, да размотримо оно што се у свијету под именом вјере појавило, ми би се такође увјерили и о том, да вјера Цркве наше најбоље и најпотпуније одговара на сва она важна питања, која су у нејасној и неодређеној религијозној тежњи душе човјекове садржана. Доказ за ово дуг је и ми се не можемо сад у то упуштати. Но и без тога, на основу само опе једне истине имамо права одбити сваку навалу на вјеру нашу бар са стране опе науке, која се са природом бави. Или ће зар истинита наука о природи порећи оно што у природи човјечијој има? А у колико се та природна наука, којој се и наша Црква највише радује, јер је кадра да на појавама видљивога свијета најбоље покаже и докаже савршенства Створитеља (Псал. 18), у колико се велим она бави предметима и појавама материјалнога свијета, смијемо слободно и без икаквог зазора рећи јој, да се поврати у царство своје, када залута у царство свијета духовнога. То пак хоће често пута и у злој намјери да буде.

И ми смо баш били несретни, да се међу нас покушала пресадити таква природна наука, која је залутала, намјерно залутала у страну јој област. Па зар је онда човјек против праве науке, про-

[7] „Разгледајте по шару немањском и ви ћете наћи ни градове без утврђења, без наука, без власти, видјеће те људе без сталних станишта, који не знају за употребу новца, који немају појма о вишим вјеспитањима, али не ћете наћи људског друштва без вјере у божанство, ни једнога града у коме неби било нижијког свештеника, у коме не би биле у обичају молитве, жртве, клетве“ (Против епикурејца Колота, гл. 31).

[8] De natura deorum, I. 16.

[9] У Instit. divin. VII, 9, назива човјека animal religiosum.

[10] Epist. 117. Omnibus de diis opinio insita est, па даље наставља говорећи како никада ни један народ није био у стању такав безаконик и испаравствености, да не не би признавао ма каквог бога.

[11] Космос (I, стр. 16) : и у најдивљијих народа опажао сам да има побожности спрам тајанствене силе, која спаја човјека са божанством.

[12] Њему су као природњаку религија и нравственост основне особине људске природе. Оне у главном и чине разлику између човјека, и животиње, — као што је и Лактанције говорио.

[13] И код народа, у којих се не може примјетити каква одређена религијозна доктрина, има вјере у будући живот, више сиде и сл. (Der Mensch. T. II)

[14] Einleitung in die vergleichende Religionswissenschaft.

тив најљепше природне науке, на коју се човјек с правом као на најдрагоцјенији поносе свој позива, ако залуталој науци, које се и најозбиљнији научењаци стиде, рече: у области свијета духовнога немаш права на безусловну послушност?! Није. Та и у области свијета материјалнога има много и много тога, пред чим је природна наука још и сада слаба и немоћна. А нас зар да истјера из области вјере, из Цркве наше?! Та кад није из Цркве истјерала Коперника, Њутна и најбоље своје раденике, онда зашто би истјераја нас, који смо једва омирисали онђ што су ови великани у законима Божјим у природи отгонепули.

Па и не тјера нас она. Тјера нас лажна наука, наспрћивац онај, што се под плашт природних наука завукао. Но ми не треба да се дамо истјерати, шит смијемо баштину светога Саве тако лако напустити.

Та нијесмо ваљда *више дјеца мала, коју љуља и ганоси сваки вјетар науке, у лажи човјечијој пријеварс* (Ефес. 4, 14)!

И сигурно нас не ће спопанути научни стид, ако се и ове великопосне недјеле крстопоклоне нађемо у друштву са Копернником, па с њиме заједно и ријечју његовом, која је имала гроб његов обиљежити, ако замолимо у Спасителя за се не ополику благодат, колику је св. апостол Павао добио и не ополику милост, колику је Он указао св. апостолу Петру, него да нам се смилује као што се на крсту смиловао разбојнику!

Смилуј се Спасителју сваком, који је увриједио Тебе и Невјесту Твоју, свету Цркву! Буди нам свима милостив! Амин!

ЛИСТАК.

(**Његова Светост, преузвишени г. патријарх Георгије**) бавио се прошле недјеље у својој резиденцији у Далу, а прекосутра, у вторник отпутоваће на Карловаца у Будимпешту.

(**Анкета**) ради решавања питања о састављању и штампању вероучних књига за основне и средње школе, сазвао је високопреосвештени госп. епископ бачки *Герман Опачић*, за четвртак и петак свете недјеле о. г. њеним чланова за који зависно у 46. прошлогодишњем броју овога листа у нешколико је измјена.

(**Седница епархијског административног одбора у Темишвару**) држана је 14. (26). фебруара 1896. под председништвом преосвећеног господина епископа Дијецезана, у којој су, између осталих, решени ови важнији предмети: Услед односног налога послан је вел. саборском одбору у Карловце оригинални отпис високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе у предмету дозначења државне припомоћи за административне сврхе епархијске управе темишварске. — Узет је на знање односни отпис вел. саборског одбора о дозвани на исплату берива за једног дневничара кроз три месеца дана у години 1895 код ове епархијске власти, и упућен је руководитељ овог епархијског фонда, да дозначена берива код вел. саборског одбора поднесе, будући је споменути фонд та берива бившем дневничару предујмице исплатио. — Известиће се срп. прав. црквена општина у Араду о односним решидбама вел. саборског одбора, којима су одбијени утоци исте општине против овдашњих одлука у предмету исплате плате Јовану Ђ. Јосићу, срп. прав. нар учитељу у Араду, а у предмету исплате износа од 88 фор. досуђених овоепархијском изасланику у истражној ствари против исте општине, у предмету разрешења тамошњих црквено-општинских органа и постављена нове црквене општинске управе, а известиће се уједно иста општина, и да је узето на знање присилно наведење односне одлуке у предмету исплате појачке и перовођске плате споменутом Јовану Ђ. Јосићу, учитељу у Араду. — Исто тако ће се известити срп. прав. црквена општина Меленачка о односном решењу вел. саборског одбора, којим је стара редовна црквено-општинска управа тамошња успостављена и тужитељи исте управе на сношење истражних трошкова осуђени. — Услед односног отписа Његове Светости, преузвишеног господина Георгија, патријарха српског, послане су Њему на службену употребу у оверовљеном препису све овдашње одлуке, које се односе на тражбину Емилије удове Станковић против срп. прав. црквене општине Вел. Кикиндске pcto 732 фор — Послан је кр. уг. статистичком звању у Будимпешти попис званичника и чланова овоепархијске управе. — Прегледано је нешколико записника о седницама црквеног и школског одбора као и црквене скупштине у Араду и донесене су сходне одлуке о тамошњим неким закључцима. — Узето је на знање, да су неке црквене општине ове епархије уносе извесне своте у овоепархијски фонд. — Издана је сходна одлука

у погледу разреза парохијала у новцу у црквеној општини у Нарду у Срп. Чешеју и у Ньвали. — Упућује се јереји Василије Кадић и Христифор Трифунац шта да раде у ствари њихове плате коју имају од црквене општине Мокрињске добити. — Издаје се сходан налог црквеној општини у Тиса Св. Миклошу у предмету исплате дуга јеромонаху Василијану Петровићу. — Издано је сходно упутство јереју Светозару Дражићу у предмету вођења истраге против Радивоја Стојкова. — Осуђен је на губитак туторског звања и чланства у скупштини као и на губитак активног и пасивног изборног права на неко време у црквеној општини Сврљишкој Самуило Милетин из Сврљига. — Слабдеље се клаузулом одобрења брисовно очитовање, што га ньма издати црквена општина у Срп. Св. Петру ради брисања једног укњиженог ньзиног права, за које је одштету у новцу добила. — Познаје се ета општина да допринесе скупштински седнички закључак у ствари купопродаје ньзике с Раносијем Томићем као и са Владом Т. мићем и Ацом Тривунским из Срп. Св. Петра. — Одбијена је односна молба Владимира Жупунског ради обуставе оврхе против њега од стране црквене општине у Капаку због 581 фор ив. пр. — Упућена је црквена општина у Меленцима, да нада Арси Марковом брисовно очитовање за исплаћени дуг од 202 фор. — Прегледани су неки записници привременог управног одбора у Меленцима о неким закључцима неговим у години 1895, и издана је тим поводом сходна одлука ради равнања у будуће. — Издано је црквеној општини у Ньвали сходно упутство у погледу обнове тамошње црквено-општинске управе. — Дано је сходно упутство црквеној општини у Меленцима у предмету навешавања државних барјака приподом миленијумске свечаности на црквено-општинским здањима. — Извештен је управни одбор торонталске парнеље о правној нарави протопрезвитерског процента и о дужности ром. прав. црквеног одбора у Вел. Св. Миклошу да за сада нети процената плаћа, на је замољено услед тога безодлажно проведење оврхе ради уплате дуговине у то име постојеће. — Узети су на знање неки закључци црквено-општинске скупштине у Карлову од 25 октобра 1895. — Одбијен је учитељ Милош Ковинчић с молбом, да се упути црквена општина у Арадгају да му плати 12 фор у име первођење пристојбе приподом организације тамошње црквено-општинске управе. — Одобрен је закључак црквено-општинске управе Меленачке у погледу хонорарања учитеља Мате Косовца за посао око дотеривања тамошњих рачунских књига. — Дозвољено је споменутој црквеној општини, да може купити једну кућу са припадајућим јој земљиштем од тамошњег парохијала Јована Јовановића за највише 5000 фор., за парохијски дом, учитељски стан и школу тамошњу; но није одобрен уговор споменуте општине у погледу куће хотела у купалишту Русанди од Ђуре Дики трајевића за 12000 фор. — Издано је сходно упутство срп. прав. црквеној општини у Срп. Св. Мартону у погледу поступка у свраху предузимања оправака на тамошњој сп. цркви. — Одобрен је закључак црквене општине у Петровом Селу у погледу плаћања тамошњег свештеника у новцу и упућена је ета општина, да парохијал одмах у новцу разреже, а у ине стављене да ньмаде платити свештенику 60 фор. годишње. — Упућена је црквена општина у Карлову да на ново обави потребну обнову тамошњих црквено-општинских органа. — Упућена је црквена општина Меленачка, да што пре недопуни нацрт основног писма Шифкан Бабићеве закладе. — Узет је на знање извештај овоепархијског фискала дра. Свет. Димитријевића о правоснажном окончању деобе-парнице Срби и Романи у Вел. Св. Миклошу, а и у предмету нападања оврхе, која је одређена била у своје време на црнобарску парохијску сесију. — Упућен је администратор протопрезвитерата арадског да извиди на лицу места ствар пријаве против Саве Савина црквено-општинског председника и против Владимира Радосављевића учитеља у Арадгају. — Дан је овоепархијском фискалу сходан налог у свраху ректификације уноса у властовници у погледу парохијске сесије Мехалске. — Исправљена је односна свдашња одлука у предмету накнаде истражних трошкова у истражној ствари против бившег црквено-општинског председника у Мокрину Милана Сувајдића. — Узет је с одобрењем на знање избор јереја Гли горија Стајића, за председника црквене општине у Мокрину као и односни закључак црквене општине у Тарашу о кључу за разрез парохијала у тој општини. — Издано је сходно упутство црквеној општини у Кларији у погледу надопуњења односно разјашњења неких тамошњих закључака. — Упућена је црквена општина у Срп. Чешеју, да подпуно накнади селидбене трошкове тамошњем администратору јеромонаху Василијану Петровићу. — Повраћена су црквеној општини у Срп. Елемиру на исправак и надопуњење два купопродајна уговора исте општине у предмету купа неких реалитета. — Издан је сходан налог црквеној општини у Срп. Чешеју у предмету обнове једног дела тамошњих црквено-општинских органа. — Одобрен је односни закључак црквене општине у Срп Елемиру о кључу за разрез парохијала тамо и

забачени су приговори против односног закључка поднесени. — Одобрена је организација црквене општине у Мајом Св. Миклошу. — Издан је потребан налог црквеној општини у Арадцу о начину плаћања тамошњег свештеника. — Није уважена односна молба јеромонаха Самуила Поповића у предмету начина уживања парохијске сесије у Фењу. — Издан је потребан налог црквеној општини у Најлаку у предмету канцеларијског паушала за тамошње парохијско звање. — Наведштена је црквена општина Немешка у предмету 1883 године уплаћених 450 фор. у име верозаконског прираста и саборских трошкова. — Подастреће се вел. саборском одбору признати црквене општине Мокрињске против односне овдашње одлуке у предмету класификације трију парохија Мокрињских. — Издан је потребан налог окружном проти Вел. Какиндским у предмету неказа дуговина подручног му свештенства у име кр. пореза и еквивалента. — Умољен је магистрат слоб. кр. вароши Арада за наведштај у предмету начина доказивања на исплату из Даваскинове парастосуалне фундације бернш срп. прав. свештенству у Араду, да би се могао решити спор о потраживањима дијецезе свештеника у име те приступине. — Подастреће се вел. саб. одбору односна молба срп. прав. црквене општине у Срп. Црњи ради одмаса прописане јој дуговине у име верозаконског прираста, као и обвезница устављена врху дуговине у име саборских трошкова. — Није уважена одсека молба црквене општине у Беодри ради одмаса дуговине јој у име прираста у оновеархијски фонд као ни ради снижења тамошње парохије из I. у IV. разред. — Одобрен је на једну економску годину закупни уговор јереја Јована Гавриловића и Самуила Милетинског у предмету једног дела парохијске сесије у Десци. — Издан је сходан налог црквеној општини у Десци у предмету плаћате тамошњег свештеника у последњем четвртогодишту 1895 године. — Подастреће се вел. саборском одбору две молбенице црквене општине у Канаку ради поделења прилошења из јерархијског фонда за издржавање свештеника тамошњег и ради одмаса саборских трошкова и верозаконског прираста. — Издан је сходан налог црквеној општини у Станчеву у сврху успоставе ради у тој општини. — Одобрен, је рад црквене скупштине у Фењу у предмету обнове тамошњих црквено-општинских органа, наузет набор првог тутора. — Учињени су сходни кораци, да свештеник у Соки уредно своју плату добијати може, пошто је предходно одобрен разрез парохијала, што га је овдашњи изасланик за исту општину због њезине ренитенције сачинио. — Одобрена је обнова црквено општинских органа у Јоленову. — Наведштена је финанцијална дирекција у Темишвару о подупној исплати својих јавних дања у години 1895 за парох. сесију у Кетфељу. — Подастреће се вел. саборском одбору молба црквене општине у Парду ради одмаса дуговина у име саб. трошкова и верозаконског прираста. —

(**Седнице архидијецезалних епархијских власти**). Седница архидијецезалне конзисторије сазвана је за 11. (23.) март о. г. пре, а административног одбора за исти дан после подне.

(**Прилози за градњу цркве св. Саве на Врачару**). Као што је и нашим читаоцима познато, у великој души узорита Архипастира и Поглавара српске православне цркве у Србији, високопреосвећеног митрополита Господина *Михаила*, појикла је лепа мисао: градње српске православне цркве у Београду, на Врачару, у славу св. православља и његовог Првог Апостола у Србству *Светитеља Саве*. Та је мисао најтоплије прихваћена у Србији и она сигурно корача своме остварењу. Црква св. Саве на Врачару биће подигнута. Она ће бити величанствена, по својој изради, као што је велико и вечно, свето и узвишено име светитеља св. Саве у Србству целоме. Та црква има и својом монументалном наградњом да буде понос православног Србства. Томе допринети своју лепту дужан је сваки Србин, јер Св. Сава припада сваком Србину, и јер ће храм, који ће њему посвећен бити на Врачару, бити понос сваког Србина и целог православља у Србству. Сваки, дакле, Србин дужан је приложити, колико може, на градњу тога св. храма.

Коме је каручно може послати свој прилог на градњу цркве св. Саве на Врачару и уредништву овога листа, а новац ће се у своје време своме опредељењу слати.

У ту циљ је већ примило уредништво: од г.г. протојереја Јована Вучковића ректора богословије 5 фор., протосинђела Лукијана Богдановића 5 фор., протојереја Јована Јеремића, уредника овога листа 5 фор., Паје Марковића Адамова уредника „Бранкова Кола“ 2 фор. Милана Недељковића професора 1 фор., Ђорђа Магарашевића професора 1 фор. Свега 19 фор.

Од уредништва.

Г. С. у Б. П. Неможемо чинити изнаке.

Од Администрације.

Неким претплатницима. Нека г. г. претплатници пишу нам, да шаљу претплату за прво полугодиште ове, а ми су подмирили ни претплату за друго пол-

годиште прошле године. Или је то на забуне или зар на претпоставке, да у овој администрацији нема довољне евиденције о уплати претплате? Молимо их да своју погрешку исправити изволе.

Још три броја, осим овога, шаљемо и њима и осталим дужницима, а онда ћемо им обуставити шиљање листа и своја потраживања подмирити средствима и путем, који нам на расположењу стоје.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

Изашле су из штампе и могу се добити код нас

I.

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГА КАПЛАРА

из српско-бугарског рата г. 1885.

написао

Бранислав Ђ. Нушић.

Садржај: Позив. Опроштај. Под шатором. Први плотун. Птичице Божје. Капетан Милић. Трубач. Беза застава. Пусто огњиште. На привилишту. На разбојишту. Свети Арханђел Михаило. Ко је то? Петар Дабић. Дуња. Шинел. Број 23. Мој ђак. Спровод. На одсуство.

Ово је издање друго, али поправљено и многим новим причама допуњено. Цена је књизи 60 нов. и за поштарину 5 нов.

II.

СВЕТЛЕ СЛИКЕ

ИЗ ПРВИХ ДАНА ХРИШЋАНСТВА

од

Драгутина I. Илића.

Садржај: Прва божићна ноћ. Богојављење. Стефан. Талита кум. Бура на мору.

Цена је књизи 50 н. За поштарину ваља послати 5 нов. **Српска Манастирска Штампарија.**

ОГЛАСИ.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 25 1—2

На основу закључка вел. скупштине од 25. фебруара 1896. године, овим се расписује дражба на мањак, ради зидања нове школе.

По прорачуну износи:

а.) Зидарски посао са материјалом		5336	фор.	85 н.
б.) дрводељски	„ „	2135	„	12 „
в.) столарски и браварски	„ „	1060	„	27 „
г.) лимарски посао	„	265	„	68 „
д.) каменорезачки посао	„	45	„	— „
е.) ковачки посао	„	468	„	— „
ж.) остали посао	„	329	„	08 „
	Свега	9640	фор.	— н.

1.) Дан дражбе држаће се на велики Понедељак 18. (30). марта 1896. год. у 9 сахата пре подне, у срп. правосл. школи.

2.) Дражба обавиће се усмено; сваки подузимач, дужан је пре дражбе положити у готовом 5% нишманлука јамчевине, коју ће по надзиком одобрењу и подписивању уговора на 10% допунити.

3.) Примају се и писмене понуде, уз исте услове, као под бр 2.

4.) Општина задржава себи право поверења према подузимачу

5.) Јамчевину, добија подузетник натраг, после надзидавајуће без камате, — на годину дана.

6.) Ближи услови, као и нацрт за зидање, могу се видити, у срп. правосл. црквеној општини, писарни, сваки дан од 11—12 сах. пре подне.

7.) Истога дана, издаће општина и бушење артеског бунара — мање врсте. —

У Батањи 29. фебруара 1896.

Срп. прав. црквена општина.

Примедба: У случају, да се не пријави довољан број лицитаната — подузимача, сваки чега општина не ће морала постићи жељена одбитак од прорачуна, задржава се право надзирања. —

Ad E. 70. I. 25 ex 1896.

ЕДИКТ. 26 1—3

Пошто подписаној епархијској конзисторији садање боравиште дра. Емилијана Радића-Соколовачког, јеромонаха манастира Месића, није познато, то се исти др. Емилијан Радић-Соколовачки овим путем позива, да у року од 10 дана по последњем увриштењу овог позива предстане овој власти, или да у истом року јави овамо своје боравиште, да га не би снашле последице непослуха.

У Вршцу 1. (13). марта 1896.

Епархијска конзисторија вршачка.

Ad C. O. 1778. зап. ex 1895

СТЕЧАЈ. 27 1—3

Саборски одбор намерава упражњено највишим кр. рескриптом од 10. августа 1868. године установљено место надзорника срп. нар. црквене добара, с којим је скопчана годишња плата од 1200 фор. авр. са годишњим паушалом од 400 фор. на дневнице и пут, привремено попунити.

Надзорник добара има бити у струкама економије изучен и испитан, а у рачуноводству вешт.

Позивају се сви они, који ово место добити желе, да своје ваљано инструисане молбенице саборском одбору у Карловцима до 18. (30.) априла 1896. поднесу.

У Карловцима, 2. (14.) марта 1896.

Председништво саборског одбора.

ОГЛАС ЈАВНЕ ДРАЖБЕ. 25 2—2

Управа манастира Бешенова даје до општега знања, де ће дана 17. (29). Марта о. г. на Цвети у 3 сата по подне у манастиру, из слободне руке, а по одобрењу предпостављене власти своје, продавати манастирску кућу стари бирцуз, лежећу у прњавору Бешенову под бр. 8 са дво-

ритом од 161□° и уз кућу у брегу лежећим земљиштем у површини од 328□° хвати, на вечито.

Дражбени увјети могу се у писарни манастирској у свако доба видити.

У Манастиру Бешенову 22. фебруара (5 марта 1896.

Управа манаст. Бешенова.

Бр. 15. ех 1896. М. Ш. О. 23 2—3

СТЕЧАЈ.

Отвара се стечај *за једног учитеља у Старом Бечеју*, и то на месту умировљеног г. Паје Дамјановића, у горњо-предградској („ковинској“) школи.

Годишња је плата: 500 форината; за свој и школски огрев 52 фор. 50 н.; за послугу школску 40 фор.; за паушал 12 фор. 60 н. и за поћорну школу — кад буде на реду — 50 фор. а. вр. Уз то има слободан стан са пространом баштом.

Дужности су прописане школском уредбом и наредбама, а осим тога ће и у цркви за певницом појати по реду.

Компетовати могу само потпуно оспособљени. Молбе и сведоџбе нека шаљу председништву школског одбора.

Рок стечају излази 7. (19.) априла о. г.

Из седнице школског одбора српске православне цркв. општине у *Старом Бечеју* 26. фебруара (9. марта) 1896.

Мита Радановић
Подпредседник.

Јован Михајловић
перовођа.

СТЕЧАЈ. 21 3—3

Ради сталног попуњена учитељског места, на вероисповедној основној Школи у Бајши (Бач — бод.) Плата је 510 фор. у готовом новцу слободан стан са две собе, кујном, комором и вртом. Од укона на који позван буде, 50 нов.

Учитељу у дужност спада све школском уредбом и наставним планом прописане предмете предавати. — повторну школу одржавати, децу црквеном појању обучавати, — и перо у седницама водити. — Конкуренти могу оспособљени за учитеља, а који су вични мађарском језику и испит из истог положили.

Рок траје до 14-ог Марта а избори ће се 17. Марта обавити.

У Бајши 19-ог фебр. 1896.

Црквени Одбор срп. прав. црквено школ. општине.

ЛУЈ ТАУШ

позлатарски атеље за српску православну црквену уметност

у НОВОМ САДУ, дунавска улица код „Златног крста“

ИМАДЕ ГОТОВ

ХРИСТОВ ГРОБ,

(Христов гроб наследа по штампаној шеми.)

ВЛАДИЧИН ТРОН И МАТЕРЕ БОЖЈЕ,

даље имадем на стоваришту готови позлаћених **рипида** од метала, дрвета и плеха. Стовариште свију срп. прав. црквених утвари, као: **петохљебница, путира, кандила, кадионица, ручних крстова, кивота, полелеја, небо,** и т. д.

Примају се за оправку и позлату старе рипиде, путири и све старе црквене утвари и други послови. 24 2—3

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. VI. Број 12.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 17. марта 1896.

О учешћу световњака при избору епископа.

С правно историјског гледишта.

(Наставак)

Пре него што би прешли на избор епископа у српској цркви, да наведемо за разјашњење тога питања у старој грчкој цркви још једно писмо цариград. патријарха Матеја (1397—1410) које је у преводу навео московски професор А. Лебедев у једном свом делу*) из збирке Макарошка и Милера Acta Patriarchatus Constantinopolitani, tom II p. 345—47: Патријарх пише, да су „канонички избори овако текли: патријарх објављује архијерејима (у синоду), да је ова и ова црква осиротела и да за њу треба посветити епископа, при чему сам (патријарх) не именује никакво лице. За тим епископи иду на обично место, где се бирало, помоле се и именују три кандидата и достављају свој предлог патријарху, који једнога од троје кандидата потврђује, кога му је воља, и за тим рукополаже". Очевидно је — примећује Лебедев — император није имао никаква учешћа у избору и именовању епископа. Али тај поредак избора није искључивао ни паства од избора, ако је она хтела. Патр Матеј за тим разјашњава, како је текла ствар у том случају, ако је сама паства имала у виду достојног кандидата за достојанство епископско. Паства се у том случају обраћала писменом молбом на цариградски синод и патријарха, у којој је препоручивала свога кандидата као човека достојна да заузме катедру и остављала је синоду да испита дотично лице. Уз молбу ваљало је приложити сведоџбу о дотичном свих месних клирика. Све документе те врсте био је дужан лично предати синоду у Цариграду сам кандидат, да би га могли бирачи (т. ј. епископи) и испитати; ако се покаже, да је

*) Очерки исторіи византійск. восточ. церкви XI—XV. Москва 1892 стр. 431.

човек беспрекоран, тада га синод бира и именује њега а не кога другог. —

Не знамо поуздано, како су се у старој српској цркви постављали епископи, јер је у изворима за стару српску историју мало података за историју избора епископског. Но као што се Срби у свима гранама народног живота слепо угледали на Грке, тако су и Грци и епископе бирали.

По каноничким зборницима, који су се употребљавали у старој српској цркви, избор епископа морао би бити каноничан. У најстаријој словенској цркви већ од Методија словенског па надаље и у старој српској цркви употребљавао се *Номоканон* тако звани *Јована Схоластика*. У њему су сви канони, које смо навели, а и нарочито се одређује, да множини не треба допустити да бира епископе. И у *Крмчији* светосавску ушли су сви канони о избору епископа, а исто тако и у *Властареву Азбучну Синтагму*. Овај последњи зборник на неколико година пошто је написан (1335) преведен је на словенски и много се употребљавао од тога доба у словенској у опће а особито у српској цркви. Са превода начињен је један извод, који се обично налази у рукописима уз Душанов законик, то зато мисли познати руски ученак Т. Флоришки, да је законик већ на скопљанском сабору 1349 санкционован заједно с том и с још једном грчком правном компилацијом (Закон цара Јустинијана). Та збирка надаље је дакле била и званични зборник у српској држави и цркви. Већ смо горе споменули шта се одређује о избору епископском у том зборнику, у који су такође ушла и канонска одређења. Тешко је одредити јесу ли и колико су одредбе тих зборника ушле у живот српске цркве; је ли каноничан начин бирања епископа, који је у другој половини средњега века владао у Византији, примљен у српску цркву, која се баш у то доба и развила; да ли је другим речима de facto важило, што је de jure (по споменутим зборницима) имало важити.

Има у изворима нешто више спомена о постављању првог епископа (архиепископа по том патријарха), него о избору епископа. Навешћемо из времена автокефалности старе српске цркве неколико примера избора архиепископа и патријараха. Доментијан приповеда у животу св. Саве,*) да је, кад је хтео оставити архиеп. престо, сазвао **сьборь** свои **светыи, богоизбранные свештителе своего отьчьства и чьстьные игоумены и богоносные чрьце и христолюбивые люди и богомысльна чада своего отьчьства** и онда је поставио *Арсенија* за архиепископа на свом престолу. Арс. *Јованикије*[2]) је **высмоу сьбороу сьбраноу земле србьскые высосвештенынкь епископъ и игоумень, милосрьдьнемь же владыкы высеха Христа и благоволенинемь высего сьбора свештенничьскаго и любовию благоч. краль Оуроша** подигнут на престо св. Саве. Арс. *Еустатије* је опет изабран на сабору земље српске, на ком беше краљ **са епископы же и игоумены и правовѣрнымьи его боляры**. О арс. Данилу II стоји, да је изабран сабором земље српске, **оубѣжденинемь христолюбивааго краля и благоволенинемь высего сьбора Светые Горы**. За *Јованикија*, последњег архиепископа и првог патријарха, стоји, да га је, пре тога логотета, поставио за епископа **господинь краль Стефань**. После његове смрти цар **сьбора сьборь** (Даничић преводи у Речнику из књ. стар. у овом тексту **сьборь** са collegium, мисли дакле да значи синод) **србьскыи и грьчьскыи къ граду Скроу**, на ком постави *Саву IV* за патријарха. После Саве постављен је *Јеврем* од сабора митрополита епископа и игумана и **высмоу сьбороу** у Пећи. Не нађосмо, како су постављани остали патријарси до коначне пропасти старе српске државе (1459). Не знамо, да ли се може осврнути на разлике, које видимо на разним местима у Родослову, где се говори о избору првоепископа, јер писци живота краљева и арх., редактор законика и други стари наши књижевници често су тако нетачни и неодређени у изразу, да је жива мука растумачити, шта су хтели рећи. Ако ћемо се осврнути на те разлике у причању о изборима првих епископа наших, налази, да их је бирао или земаљски сабор, или сабор архијереја, у једном случају именовао је краљ архиепископа, а у једном избору чак би били учествовали и светогорски монаси. Но као резултат може се извести, да су се српски арх. и патријарси у старој срп. држави постављали од прилике онако као и цариградски патријарси у то доба т. ј. уз учешће владара, архијереја, монаха и народа.

*) Издање Даничићево, Београ. 1865 стр. 296.

*) О овом и осталим архиепископима и прва три патријарха гл. *Животе краљева и архиеп. српских*, написао арх. Данило и други, издање Даничића, Београ. 1866.

Је су ли се и епископи бирали као у грчкој цркви у то доба, т. ј. архијерејским сабором, тешко је одредити. И ми данас би могли једва нешто више о том рећи, него што је написао пре готово четир десетине година Др. Н. Крстић у XI Гласнику на стр. 232: „Ко је постављао митрополите и епископе, не знамо за цело, али можемо доста поуздано рећи, да је постављао архијерејски сабор; па за то се и определавају казни за оне, који би при постављању, управо при избору ових високодостојника узели мито и по миту давали свој глас“ (јер земаљски сабор не би се могао митити). Ако ћемо даље узети, да је правилно што из 12 чланка законика (по изданју Шафарикову) изводи Крстић, онда су се и епископи постављали у српској цркви по тадашњој грчкој пракси, дакле по Крмчији и Властаревој Азбучној Синтагми. Бар не нађосмо бележака, које би побијале ту поставку. Без сваке сумње краљ је као и у Византији материјално врлно велик утецај на избор патријарха исто као и на изборе епископа. То се види и из причања у Родослову на местима, на којима је говор о изборима. На једном месту чак стоји (стр. 361) да је краљ дао потоњем ген. Данилу II епископију хумску, а пре тога епископију бањску, као што по тексту изгледа, сам.

За турског времена постављани су патријарси од сабора, али било је случајева, да су Турци, не осврћући се на права архијереја и старе обичаје, именовали патријархе. Навешћемо из *Опкег листа нећке патријаршије*, који је штампан у XXXV Гласнику, неколико примера. За патр. *Мојсеја* стоји, да је изабран сабором. Пошто беше болан, сазове сабор и уступи својеољно престо питомцу свом *Арсенију*, митрополиту рашком. За његова наследника *Јоаникија* стоји, да **сађе силою турцкою а не избранїемъ собора.** (И владика црногор. Василије Петровић у својој Историји о Црној Гори наводи, како је један Грк из Цариграда Караџ Јоаникије управио на султана молбу, у којој је наводио, да су Срби са патријархом и епископима своје народности увек задајници, на што му је Махомед допустио, да буде српски патријарх)*). За *Гаврила III* стоји да је постављен без сабора по назначењу свога претходника Гаврила II. Против њега устану подручни му епископи (62 на броју) и свргоше га „**не без потрошенїа**“ и једнодушно изабраше *Висентија*. Његов наследник Пајсије II. постао је патријархом такође без сазивања архијереја. За *Гаврила*, који је за њим дошао, стоји, да је добио потврду султанову, а исто и за *Кирила*. О патријарху *Калиника I*, који је дошао на престо после Арсенија III стоји на другом месту,*) да је био родом Грк, који је 1696 послат из Цариграда са два грчка архијереја, који су га и поставили за патријарха. *Пајсије I* (1614—47) изабран је за нећког патријарха у Грачаници: tunc ergo collecti seniores magno numero in concilium quippe omnes Metropolitae et Episcopi et Clerus et Magnates seu Vlasteli et personae nobiles benequne natae non paucae colligentes etc. Како је изгледао тај изборни сабор за турске власти, није нам познато. Не знамо на ние, да ли је увек на њему имао учешћа народ или властела, као што га имаше за турског времена при избору цариградских патријарха, па, како пише Крузије у својој Туркогрецији, и при избору архиепископа солунског Нифона, те можда и других архиепископа и митрополита. О патр. Викентију стоји изреком у Опћем Листу нећ. патр. да су га поставили архијереји, пошто су прво свргли претходника му. Како су изгледали други споменути изборни сабори, не стоји ту ништа. Но ма како да су изгледали, беше то само изглед. У времену, у којем је на порти новац све могао учинити, у ком се патријаршија цариградска продавала (почело се са 1573 са 6000 дуката, а касније јој цена беше двадесет пет пута већа), у ком је по некад десетину и више година требало тражити ко ће се примити митрополије, јер су давања била превелика, тешко је узети, да су ти изборни сабори много значили. И горе наведени примери показују, како се од порте слабо узимао у рачун тај сабор.

Но нас се више тичу избори епископа, који се и у старо доба, као што видесмо, разликоваху, а и данас се у више автокефалних цркава разликују од избора првих епископа. Да видимо неке одредбе и примере, који се односе на то питање. У *ферману*, који је султан *Махмуд* дао срп. патријарху *Арсенију IV* 1731 год. стоји: *митрополије* (разуми и епископије) *се не могу никоме дати на предлагање кадијино, него ће се давати само на предлагање патријархово, и то предлагање треба да буде потврђено патријарховим нека-*

*) Гозјб. Оч. стр. 484.

*) Гласник XXIII, 251.

том.[1]) У *Фермању*, којим је *Мустафа III* укинуо пећку патријаршију 1766. даје се уједно неком монаху *Гаврилу* празреска митрополија, и ту му се потчињавају епископи у неким окрузима, који да га имају признавати као своја митрополита, а *он да их нема право премештати и постављати тако, да му нико сметати не може.*[2]) По *Оаћем Листу нек. патр.* патријарх *Јоаникије III* родом Грк продавао је архијерејске катедре за злато (у цариградској патријаршији плаћало се за епархију просечно 4000 дуката) Султан *Мехмед* дао је 1813 *берат* београдском митрополиту *Дионисију*, по ком исти има право све епископе, који се у његовим окрузима налазе, постављати и збацивати, у шта се нема нико други мешати.[3]) У карловачкој патријарш. архиви налази се *синђелија* митрополита *дабарског Мојсеја* (штампана у Беседи за 1870), издана му год 1709 од пећког патријарха Калиника I. Ту се говори, да се у патријаршију скупили митрополити (ређају се поименце) и не мало **чрьнаць и властель и са прочимъ клиросомъ и причатомь**, и изабрали за митрополита дабарског протосинђела Мојсеја. Има даље сведоџаба, да су паше постављали на епископије кога су хтели, н. пр. *Вук Ст. Караџић* приповеда у *Даници*, забавнику за г. 1827 о неком грчком свештенику, који је код Ређепа у Адакале био пандур, те истом угове и он га пошље с препорукама у Софију, те га онде завладиче. Таких случајева има више забележених.[4])

У овдашњој српској цркви до установљења самосталне митрополије епископи се постављали јамачно као и у иностраној српској цркви, јер за турске власти и она црква потпадаше под пећку патријаршију. Од велике свобе постављао је епископе архијерејски синод, а потврђивали су их владари. Што се тиче учешћа народног или бар тежње за тим учешћем у избору епископа, можемо навести ове примере. У карл. патр. архиви има *синђелија* епископа бачког *Христифора Димитријевића*, коју му је 7 фебр. 1710 издао митрополит Софроније Подгорични. Текст те синђелије са свим је једнак тексту горе наведене синђелије митрополита дабарског Мојсеја, а о сабору крушедолском, на ком је изабран, стоји да су на њему били епископи босански и будимски, неки игумани, обштар кир Јован Текелија Поповић и с других страна не мало чрнаца и светске властеле и клира српске земље. *Срби из будимске епархије* дали су двојици својих посланика *Малени Надаждију и Димитрију Михајловићу*, које су послали на нар. сабор 1731 држан ради избора митрополита, *инструкцију*, у којој се налазе њихови захтеви на међу осталима у 10 тачци захтев, да кад епархија обудови, не поставља се епископ без знања народнога оне епархије народа.[5]) Четрдесетих година писали су *официри шајкашке милиције* и *поглавари сегедински* царици М. Терезији, да е патр. Арсеније IV. без знања и сагласија народног произвео за владику *Јована Ђорђевића*, кога држи за случај ако би се упразнила нека епископија. То они ни синод немају право јер и патријарха бира световни сталеж заједно са свештенством, а патријарси и митрополити имају право да посвећују, а не да бирају владике. Они моле дакле (и ако из друге дијецезе) да се исти Јован Ђорђевић не постави на упражњену дијецезу темишварску, него да Величанство именује председника конзисторије *Симеона Христијана*. Јован Ђорђевић постао је епископом прваћким 1749, а Симеон Христијан није никако постао епископом[6]). 12 децембра 1748 обратили се многи *свештеници и бирови из будимске* епархије инстанцијом (не каже се на кога), у којој казују да једнодушно желе имати за епископа *Дионисија Новаковића* и не другога.[7]) Под притиском те и других инстанција и препорука, као што се наводи у Мушицкога Каталогу у Гласнику VI стр. 66 изабрао је синод истог Дионисија за будимског епископа. 1824 обратили се *клир и народ арадске дијецезе* молећи, да буде изабран за епископа *Максим Мануиловић*. Исти је заиста изабран за епископа, а митрополит Стратимировић после презентације изабраних епископа накнадно моли Величанство да по жељи народа и клира арад. дијецезе буде потврђен исти Мануиловић. Најпосле можемо споменути, да је наш народни црквени сабор 1870 – 71 решио у свом саборском устројству да епископе сабор бира, али

[1]) Гласник XI стр. 183.

[2]) Гласн. XL стр. 209.

[3]) Споменик Срп. Крал. Акад. X стр. 30.

[4]) гл. Књижицу Цариградска патријаршија и православље у европ. Турској од Костадина, Београд 1865 стр 21 и даље.

[5]) Гласник XXXIX стр. 153.

[6]) Гласник 36 стр. 29.

[7]) Ibid. стр. 33.

епископи уложе против тога свој сепаратни вотум*) и то устројство не добије највише санкције. (Свршиће се).

*) гл. Беседа за год. 1870 стр. 265.

ПРОПОВЈЕД

у четврту недјељу великог поста

— Љубимо, љубимо, — али не слушамо! —

Говорио у саборној цркви карловачкој

прота **Јован Вучковић.**

Којим се то случајем догодило, да је данас у храму овом прилично празан онај дио, у којем је мјесто за њерни народ, за одрасле мушке и женске чланове наше православне српске општине у српском Сиону нашем? Или је толику браћу и сестре наше болећица каква љута код куће задржала, или нам је храм остао данас тако празан због сумњивога времена зимскога и ако је данас лијеп дан, или су толики и толики чланови општине наше због благословеногa њекога узрока отпутовали, на их данас међу нама није? . .

Али болесни кад оздраве и мило сунашце кад топлије још огране и путници се са свога пута врате, сва ће опет браћа наша и сестре овамо доћи и наћи се сваки на својем мјесту, да духовно **козлюбимъ дѣтьмъ** браћу и сви да **єдиномыслѣнымъ исповѣдникомъ** Отца и Сына и **свѧтаго Дѣха**, па да **єдинѣмъ оустомъ** и **єдинѣмъ сердцемъ** прославимо Отца и Сына и **свѧтаго Дѣха** и пред Господом својим главе приклонимо, а Он с небеса да погледа на **подклонишыя главы свои** и да нас освети Он **иже горѣ со Отцемъ сѣдай, и здѣ нами невидимо пребываи** (Из св. литургије). Хоће, доћи ће, сви ће доћи, јер тако је увијек код нас; тако је и у другим нашим мјестима, гдје су овога часа храмови Божји пуни, но што је сада ево наш!

Тако би требало да можемо одговорити себи, тако би требало да можемо одговорити путнику намјернику из незнана свијета, кад би нас запитао: зашто вам је данас храм тако празан, а видим и у овом, као што је и у свијем православним храмовима, постављену православну трапезу и припређену на њој чисту небеску гозбу, са пјесмом православном и службом православног свештеника пред трапезом овом, на којој се по православном реду приносе и по православном закону освећују најсветији дари и вјерним нуде из путира по лијепом православном обичају и знам да вас је глас највећега звона са куле храма вашега позвао на весеље ово духовно православно. . .

И збиља кад би том путнику намјернику онако одговорили, он би нам морао вјеровати. Шта више, кад би му друкчије рекли, једва би нам вјеровао. Јер цијелом свијету познато је, како Србин љуби своје Православље! На тај Србин зацијело не ће без благословена узрока и невоље какве љуте одбити позив Цркве своје православне на ово православно весеље. И ако званице нијесу данас овај наш храм напуниле, пуни су други храмови широм Српства, а овај наш напуниће се други пут, кад се опет оваково весеље спреми . .

Страница би могли преварити, он сам би нас силно да га преваримо. Разум његов не би био кадар појмити друкчије какво разлагање и срце његово бунило би се на сваку ријеч, којом би се разглашена љубав наша спрам светога Православља доводила можда у свезу са равнодушношћу нашом и немаром нашим спрам светих храмова православних, са непослушношћу светој Цркви.

А опак је то баш прави узрок томе што празнина одјекује и у овом и у многим нашим храмовима, не само данас, већ у повиће доба непрекидно из недјеље у недјељу, из године у годину! Ми се у том не можемо варати.

И коме је од нас познато како с тијем стојимо све тамо од јадранског мора на овамо до Саве бар и Дунава, тај зна да је на једном мјесту боље, на другоме горе, а најгоре да је код нас овдје, јер овдје се разлијежу најјачи узвици о светом Православију, а немар спрам храма није нигдје већи! И није само један странац, и није само један православни Србин из срећнијег краја којега спебивао се и чудио се овом противурјечју између нашег умјесног наглашавања Православија и нашег неу-

мјесног занемаривања дужности спрам православнога храма, које најочитије доказује нашу непослушност Цркви. Није се један само чудно овом нашем Сиону!

Другом њеком приликом говорио сам Сиону и људима у њему, да не гријеше немаром својим, јер у Сион и међу нас шаље православно Српство одавна већ узданицу своју, дјецу своју, да се овдје млађане душе дјеце српске свикну и обикну сваком добру, свакој чистоти и свакој лијепој науци. Па ако већ не ћемо ради себе самијех и ради спаса своје душе да се зла чувамо, а оно бар да се чувамо ради овијех млађих, који на нас гледају, да они на примјеру нашем не би какво зло научили. И онај Србин, који истински љуби Цркву своју, са радошћу и благословом предаје нам најмилије своје, дијете своје. А да ли ће нас благосиљати, кад га одраста буде примао из руку наших? Не ће ли православна душа његова заплакати на нас кад у одраслу младићу, који се на нашем примјеру искварио, не буде могао више упознати дијете своје? Сионе, Сионе, проклетство су за те сузе те! Чувајте се грађани сионски, од првога до задњега сви се чувајте, да суза та не кане на главу вашу, јер кануће Бога ради и опалиће вас горе но што пали жива жеравица! Чувајмо се сви без икаква изузетка, сви који смо у Сиону! Па ако у души нашој и нема можда живог осјећаја православног, заштајмо српско срце своје, шта оно вели, па ћемо и од њега чути: чувајте се!

Но не ћу сада о томе да говорим и нећу да говорим Сиону и о њему. Друга је намјера ријечи мојој данашњој.

У испитивању рачуна наших са Црквом срели смо се са чудноватом једном ставком. Ту су на сваком листу тражбина Њезиних записани они, који те тражбине одбијају, а инак говоре да љубе Цркву своју. Љубе, али не признају да Мајка коју љубе има права искати доказ љубави. Љубе, али сами себи задржавају право, да својој љубави дају облик какав је њима драго. И та тако љубљена Мајка мора још и вјеровати тој њиховој љубави и сматрати их најбољом дјецом својом и све милоште своје њима подијелити! А они баш ни прву заповијед њезину да послушају!

Сретнувши се са том чудноватом појавом у односају нашем спрам Цркве, ми смо стали и запитали се: откуд то, гдје је томе разлог и да ли је оправдан?

На то питање ваља нам данас одговорити испитавши разлоге онијех који овако са Црквом својом поступају. Посао није лак, али

Ти Боже, помози нам!...

Кад би смјели вјеровати, да у души ове браће наше има праве вјере у Бога и правилног појма о установљењу Цркве, онда би спор овај између Цркве и њих могли брзо ријешити. Јер, ако они признају да је Бог установио Цркву, ако вјерују да је садржина Њезина божанског порекла, онда би нам једва могли приговорити да чинимо насиље било души, било њихову срцу, када велимо, да љубећи Бога морају и Цркву Његову љубити и слушајући Бога да морају и заповиједи Цркве Његове слушати и испуњавајући вољу Божју, да морају испуњавати и вољу Цркве Његове. Наравно, све то у онијем границама, у којима је то могуће слабом човјеку и са онијем допунама, са којима слаби човјек погрешке своје поправља и снагу своју подиже.

Али ослободи Боже овако с њима говорити. Сасуће ти на главу и дрвље клерикалства и камење ултрамонтанства — премда тога овдје нема — и мјесто мирна збора изродиће се међу нама свађа, која не би никакавијем добром свршила.... И ми признајемо да овдје нема духа, који би на борбу са народношћу позивао. Није православна Црква, није она зло, с којим се човјек борити мора. А ми смо православни Срби! Останимо на томе и разговоримо се са тога становишта, на коме се боље разумјети можемо.

Ту имамо светога Саву, камень крѣпкій на немже церковь сръбская назда се (Икос. 5. у акатисту св. Сави. — Летопис Матице Српске, год. 1865. књ. 109. стр. 87), Он нам је и немила мѣра истинагѡ ѡтчестволюбія (Икос 2. у истом акатисту). О, на да је Он сада на овоме мјесту, на коме ја грјешни стојим, на да нам Он на

своја света уста рече да ли је задовољан с нама, кад ни прву, а некмоли остале заповједи црквене не ћемо да испуњавамо! Да ли би нас благословио зато што не ћемо у цркву на молитву да долазимо, да ли би нас благословио зато што не ћемо да се причестимо, да ли би нам рекао оваковима какви смо да смо Његови, да ли би нам посвједочио, да вјера коју је Он у народу својем утврдио крѣпко држитсѧ къ сърдцахъ кѣрнагѡ Му народа (Икос 4 у акатисту св. Сави) и да међу нама живи церковь, коју Он въ сѣрпскоѩ земли кѣдровзи (Ик. 5 у истом акатисту)?!

Заиста не би нас могао благословити, нити нам одобрити, нити нам овакву свједодбу дати. Јер вјера, коју је Он у срце народа својега усадио и Црква, коју је Он у српској земљи подигао, опет је само кѣрѣ Христова и Церковь Христова (Икос 4. и 5 у спомен. акатисту), а та вјера и та Црква ништу послушност Божјој и Црквеној заповиједи. Зато је Он и градио храмове, јер је знао да хришћани, православни Срби, треба у њих да долазе, зато је у земљи отаџбине своје одвајао мјеста за домове Божје, у којима да се поји литургија, зато је и сам служио литургију и на њој се причешћивао са народом својим, зато је између својих ученика поставио владике и свештенике, да они и даље то исто чине, зато је Он тријебио куколь јеретички на њиви црквено-народној.

Не, не. Није свети Сава створио њеку нову вјеру без икакве садржине, већ је ону са небеском садржином, вјеру Христову, у народ свој поново унио. И није Он саздао њеку нову цркву, коју би сваки могао презрети кад год му је воља, већ је Он у народу својем утврдио Цркву Христову, коју сваки има да слуша. И није Он и Његов бабо трошио благо своје зато, да направи цркве за нас њеколико попова, већ зато да ми у њима свету литургију служимо, а народ Његов да јача у вјери и побожности учешћем у њој. Није, није. И није нам постао просвјетитељ другим чиме, него науком Христовом И није нам светитељ зато што би нас можда од Христа одводио, већ зато што нас Црквом својом Христу приводи. Није српско Православије светосавско ништа друго, него што је и православно хришћанство, светим Савом на земљи српској подигнуто и утврђено. И ко хоће да је потомак светога Саве, баштиник Његова духа и љубитељ Његових дјела, ко хоће Његова благослова, тај мора дјело Његово поштовати, науку Његову слушати, Цркву православну љубити и заповиједима Његовим покоравати се.

Дакле ни на том пољу нема споразума, ни на том пољу оправдања за оне, који истичући љубав своју за свето Православије не ће никако да врше оно, што то Православије од нас захтијева Не може се на том пољу споразума ни тражити, не може се ту оправдања никаква ни наћи Православије, на ни српско Православије светосавско не може се с овом браћом нашом споразумјети, нити та браћа могу у Православију наћи оправдања себи и својему поступању. Јер и православије памти ријеч Господњу: имѣѩй заповѣди мои, и соблюдаѩй ихъ, той естъ любѩй мѧ (Јован 14, 21)

Зар дакле треба држати заповијед Христову, ако хоћемо да останемо у љубави с Њиме? Но да ли је и Црквена заповијед Његова заповијед? Јест, Он истина није нигдје изрекао познате нама Црквене заповиједи, нити их је редом набројио, нити нам је казао: ово чините! Али ми треба да се сјетимо, да Он Цркву толику љуби, да безусловно ништа послушност за Њу и непослушност спрам Ње ничим не може да оправда (Мат. 18, 17).

Нијесу истина заповиједи црквене од ријечи до ријечи онако записане у светоме Писму, како их Црква предаје нама, ради прегледности и лакшега памћења нашега, али оне су све потврђене ријечју св. Писма, а многе су баш узете са непосредног примјера Христова и поцрпене из непосредне ријечи Његове.

Или зар Христос није залазио у храм и гдје су га нашли кад се изгубио био (Лука 18, 10), није ли ревновао за молитву у храму (Лука 19, 46)., није ли туговао рад переда у храму (Јован 2, 16. 17) није ли залазио у њ да народ науком небеском просвјећује (Мат. 26, 55), није ли држао празнике својега народа (Јован 2, 23), није ли примјером својим пост осветио

(Мат. 4, 2), није ли нам покајање наложио (Марко 1, 15,) није ли нам причест оставио (Лука 22, 19 20) као залог истинског живота (Јован 6, 54), и нијесу ли Његови апостоли све то одржали и у Духу Његову и даље проширили налажући нам, да признајемо оне који су међу нама свештеници (I Солун. 5, 12. 13), да се клонимо јеретичког учења (Тит, 3, 10), да се молимо за поглавваре своје (I Тим. 2, 1-3) и пригодне молитве и постове да држимо (Дјела апост 12, 5) и т. д.?

А Христова и апостолска, у нас још и светосавска Црква света зар није имала права прописати нам за тачно држање и испуњавање све те, па и друга још заповиједи?! То ће једва ко смјети порицати

Но зашавши у област св. Писма порадоваће се она браћа наша, које се у уводу овога говора сјетисмо. Знам их, знам шта мисле и знам како умују Толико пута чули смо ми већ прекор њихов што у храм идемо, јавно се Богу молимо, а не ћемо да увидимо да тијем баш против изричне заповиједи Христове радимо Ево их гдје се журе отварајући св Писмо и издалека већ показујући нам шести стих шесте главе у еванђелију св. Матеја, гдје пише: „*када се молиш уђи у собичицу своју и затворивши врата своја помоли се Оцу својему . . .*“ Показују нам тај стих и коре нас што ми идемо у храм и браће се позиву нашем да и они с нама иду јер не ће да буду као *лицемјери*, који се *јавно* Богу моле и са *много* ријечи Му се моле (Мат. 6, 5. 7), а научивши још од тућина и погрдну ријеч ону Krucifixbeisser добацују нам и њу, или је посрбе па веле да лижемо иконе! Они не раде као што радимо ми, па зато и јесу они од нас бољи и православни и Срби. Гле, још ће противници тражбина Црквиних добити право на светоме Писму!

Не бојте се. Питајте их, да ли су они Савини, кад тако говоре. Свети је Сава зар подизао храмове за лицемјере, а не за православне Србе? И шта, зар је и св Сава био лицемјер?! Ко хоће да је члан светосавске Цркве, тај не смије говорити онако као што говоре ова браћа наша. Јер та црква научила је у великих хришћанских Отаца, примила је и свето држи Њихову науку, да је Господ на овоме мјесту осудио *хвалисање фарисејско са молитвом*, а не јавну молитву.

Собичица та, или клијет, значи повученост у се и забраност у души, из које је истјерана и сама помисао на то, да се молитвом пред свијетом велича истјерана и врата за њом затворена Затвори се слободно и у мрачни подрум и забрави на њему врата, па Отац твој нпак не ће милостиво примити молитве твоје, ако си одлазећи тамо можда испод ока мотрио, да ли те ко види и ако улазећи у тај подрум нијеси из душе изагнао сујету и врата за њом затворио. Тако је православна Црква на златна уста великога својега Златоуста мјесто ово протумачила. Тако и никако друкчије примила је то тумачење и светосавска православна Црква српска

Да црква овијем тумачењем није погријешила, све кад би Она погријешити могла, свједочи нам увјерење наше да Господ који је *Истина* (Јован 14, 6) није могао једно радити, а друго говорити. Када би Он на овоме мјесту осуђивао јавни молитвени скуп, онда Он не би био залазио у јавну богомољу (Мат. 26, 55) не би ревновао за уредност у њој (Мат. 21, 12), не би у друштву са ученицима свршавао Тајну Вечеру (Мат. 26, 20), с њима заједно појао (Мат 29, 30), нити им обећавао Своје присуство када их год буде више скупљено (Мат. 18, 20), свједоче нам то и силни они примјери из историје живота и рада св. апостола и првих хришћана, гдје их видимо како се усрдно на јавну молитву скупљају, свједочи нам напошљетку још и то што се фарисеј и митар из оне познате приче Христове моле у храму, а Христос није рекао, да је фарисеј ваљда зато осуђен што је у храм ушао, па ни митар није осуђен и ако је у храму био, шта више он је задобио милост (Лука 18, 10 и даље). Није Богу противан наш молитвени скуп. Њему је противно сујетно хвалисање са молитвом, ма гдје се ми молили.

И о *крашкови* оној ваља да смо на чисто, када се већ и то доводи у свезу са другим нашим службама.

Вели до душе у српском преводу седмога стиха споменуте главе Матејева еванђелија: кад се молите, не говорите *много*. Но није тако речено у грчкој матици, него је тамо речено тако да би се српски могло рећи: не говорите (управо: не брбљајте) оно што је непотребно! Тијем је осуђена фарисејска молитва са стране *начина* и *садржине* њезине. Није осуђено дуго мољење, него је осуђена несмишљеност молитве, којом се иште на то, да се од Бога што више и што различитије измоли.

Није Господ рекао: не дижите руку својих уздигнутих к небу дотле док вам не клону, као што су клонуле Мојсијеве онда кад су их морали придржавати Арон и Ор (II. Моје. 17. 12), не вапијте опозимо Оцу колико је вапио Давид у својим псалмима. Није то рекао, већ је рекао: не молите се као што се моле фарисеји!

И да је Њему противна ускрша и дуга молитва, не би се Он сам толико молио, да Му удари *крваво зној* (Лука 22. 44). И да је Он осуђивао дугу молитву, не би ученицима говорио: *стражите и молите се*, јер за неколико тек секунада у молитви проведених не би их вазда сан свладао (Мат. 26. 41 и даље); не би ни апостол говорио нам: *молите се без престанка* (I Солун. 5. 17), кад би Господу и подуља само молитва противна била!

Не треба пак заборавити ни то, да молитве наше у храму и не могу бити сасвијем кратке, јер то нијесу само молитве, већ и наочигледно представљање или великих дјела Божјих у свијету, или земаљског живота, рада, страдања, смрти, васкрсења и вазнесења Спаситељева. Или Црква можда зло ради, што нам све то пред очи износи?! Или би се то све дало много краће преставити? . . .

Уосталом, хајде срачунај колико сахата имаш у седмици, колико ли у мјесецу, а колико у цијелој години, па онда срачунај колико их Црква иште од тебе за службу Богу. И кад то срачунаш, онда ми реци, да ли ти је Црква много закинула од онога времена што теби треба, — о ономе што проведеш у непотребном одмору и бесполици да те и не питам! Да, рачунај и срачунавај! Можда ће се љубав та твоја разглашена застидјети пред рачунима тим.

И ругају нам се још да гријемо крст и иконе да лижемо. А кажу да су православни Срби и уздишу због пепелом Савиним и спомињу често Живот Лазарев! О Боже, немој им то у рачун узети и немој да у болу душе своје изгризу језике своје (Апокал. 16, 10)! . . .

Не, нијесу они који тако говоре и раде, тако мудрују и тако се изговарају чеда Савина духа. Чеда су то у главном духа Волтерова. То је њихов учитељ и просвјетитељ, који их учи да је Савина вјера и његова Црква једино још за чизмаре и кројаче“, а како су и они од Волтерова времена знатно се модерној интелигенцији примакли, то је вјера и Црква још само за нашег неуког сељака, док и њега модерна просвјета својом школом не истргне из крила Цркве! Но држању њихову можете их познати. Они су већ ту да се ухвате под руку са онима, који мозгају о томе од којег ће Савина храма направити магазин, који ће претворити у паршн млин, а који у пивару, гостионицу и слично. И кад су већ такви, онда има у право што о томе премишљају, јер и шта ће те велике простране зграде, ако ће вазда да буду празне!

Но сто их где вичу: зар ви из Цркве смијете нас тако вријеђати, сумњичити и за отпаднике нас проглашавати, док год вам чисто и јасно говоримо, да јесмо православни и да хоћемо такви да останемо?!

Не, браћо, не, ми не желимо да нас уприједнмо. Ми само жалимо да нијесте с нама. Ми вас молимо и преклињемо да се пратите к нама, не к нама, већ к Ономе, који у овом стану борави, к Ономе чији је ово дом (Мат. 21,13) Јест, Он је свуда, али овдје му је најмилије станиште (Псал. 10,3). Заволите и ви благољепност дома Његова (Псал. 25,8), обрадујте се и ви кад вас зовне глас да у дом Његов пођете (Псал. 121,1)! Овд е Га јавно, пред људима, пред браћом исповједите Псал. 115,5. Мат. 10,32). Овдје се с Њиме сједините видљиво, јер на другом мјесту не приноси се бескрвна жртва, нити се можете причестити Причешћу другом осим оне, која се у храму Његову освећује.

Не варајте се, браћо! Нема Цркве без

олтара, нема Цркве без јавне и заједничке молитве и жртве заједничке.

На вјери почива Црква а вјера зачета у уму настављује се у срцу људском. Срце пак људско, док год куца о оклоп у коме је, свагда хоће да напоље пробије оно што је у њему. И само уз највеће напоље кадар је човјек прикрити живи осјећај у срцу својем и загушити га, да не избије у спољашности. Радост и жалост, страх и слобода, злоба, пакост, срдња, гњев, мржња и љубав све уопће што се у срцу настанило, све то тежи да се и вани покаже. Па ако је и вјера у срцу, и она тежи да нађе ваш свој израз И од памтивијека налази она тај израз у религиозној радњи и у служби Богу. Ето зашто се рука хришћанина подиже и прти се на њој склапају да тијело крстом прекрсте, ето зашто се колјено хришћанина савија да клекне на земљу пред Духом Бога својега, ето зашто се цијело тијело хришћанина у метанијима к земљи савија, зашто око његово необичним погледом у висину се диже и зашто се уста његова на молитву отварају. Да ли праву и искрену, то знаде Онај горе!...

И онда, браћо зар не знате, да у срцу људском има још један закон, који је у њему од онога часа, кад је оно први пут закуцало, закон наиме, да срце за срцем уздише, да свако срце тежи за заједницом са другим срцима, која исто оно осјећају што и оно осјећа, да свако срце тежи за слогом са онијем срцима, која за истијем теже, да једнака срца мира немају док се не нађу и када се нађу склапају друштво, у којем свако поједино од њих чини све, што им свима скупа заједница њихова налаже. Знате ли то?

Знам да и то знате, јер видим да и ви према томе закону просуђујете ко је ваш и ко није, према њему просуђујете ко је за вас, а ко је противу вас, просуђујете напоштењу и о томе да ли њеко покоравајући се законима заједнице у којој се нашао има свијести о дужностима својим, или је пак невршењем онога што заједница хоће, пао у противност с њом У просуђивању том имате право. Не може бити Србином ко српски не мисли, не осјећа и не ради оно у чему Спасство налази израз својега бића, и српске свијести защијело нема у онога, који се тврдокорно противи оним захтјевима, које Спасство на чланове своје ставља. Тако исто просуђујете ви и о припадности појединаца чак и странкама вашим. Па и ту право судите. Право бар у толико, у колико човјеку није дано да *све* види и *свему* у траг уђе.

На примјените то и на област религиозну, примјените то на питање о Цркви и припадности Њојзи, онда нам реците.. не, немојте ништа говорити, него кад велите да љубите Православље, ходите овамо, па овдје у друштву са браћом да љубав ваша и наша ојача, и *ријеч* о љубави тој да постане *дјело* и *истина* (I Јован. 3, 18) у покорности нашој заповиједима православне српске Цркве Христове! И тада истином ослобођени и дјелима оправдани *„узкликнимо с љубављу свештитељу Сави!“* Амин!

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак.)

Коријеји школе руских славенофила, И. В. Кирјејевски и А. С. Хомјаков, налазе основно начело римског католицизма, исто тако као и протестантства, у рационализму. Под рационализмом они разумеју љубав према логичком спајању појмова и то, што римска црква истиче свој, или правилније рећи — папски авторитет насупрот авторитету васељенске цркве. „У латинству, вели Кирјејевски, исто тако као и у протестантству, видимо апстрактни разум у самој основи вероучења, не гледећи на то, што у борби с протестанством латинство одбацује рационализам, опирући се једино на предање Јер само у опирањању протестантизма латинство неће црквено предање више човјечјег разума; али у односају према цркви васељенској Рим у стварима вере даје преимућство апстрактном силогизму пред светим предањем. То првенство силогизма пред предањем била је чак једина погодба одвојеног и независног постанка Рима. Јер како би се могла друкчије отрћи римска црква од цркве

*) Целокупна дела Кирјејевскога, св. II. стр. 284. Москва 1861.

васељенске? Она је одпала од ње само стога, што је хтела увести у веру нове догмате, непознате црквеном предању а изведене према случајном закључку логике западних народа“[4]). Узроци њеног одцепљења од источне цркве налазе се у томе, што је неке догмате, који су постојали у предању целога Хришћанства, изменила на друге према умним закључцима, а неке раширила, према истом логичном процесу, а у исто време противно предању и духу васељенске цркве. На тај је начин логично убеђење дошло у први основ католицизма.[5]) Западни се раскол, вели Хомјаков, зачео тиме, што је немесно учење хтело да овлада целом црквом; другим речима, увађањем у црквену област новог начела — рационалистичке самоволе [1]) То грађење римског рационализма, да овлада целином васељенске истине, то истављање ауторитета римске цркве насупрот ауторитету васељенске цркве показало се пре свега у допуни символа ставком filioque Али тек што је учињена та допуна, „одједаред је, као што опажа Хомјаков, било ту и право решавања догматичких питања. Пре је оно припадало целој васељенској цркви; сад га је присвојила помесна црква. За њу је то право могло бити потврђено на двојаком основу: или што би присвојила слободу истраживања, одбацивши живо предање, или што би се извесном географском месту признала искључива привилегија, да завлада Светим Духом. У ствари је било примљено прво од тих начела“ [2]). Али рационализам, што га је усвојила римска црква, имао је у себи клицу распадања. Та је опасност била опажена и, да би је уклонио, „Романизам је био принуђен, да сакрије испред погледа хришћана и од самога себе свој рођени карактер и да на начело рационалистичке анархије, које је увукао у цркву, метне образину управног деспотизма у стварима вере.“[3]) Другим речима, „Романизам, носећи у себи апсолутизам, као принцип, а у исто време бојећи се, да он на практици не би избио на површину, био је принуђен, да се одрекне своје природе, и да се тако рећи, маскира у својим рођеним очима, претворивши се у деспотизам“[4]). На тај се начин, као неизбежни резултат рационализама, јавља у системи католицизма папски догмат; „да би избегао логичне последице своје заблуде, Романизам је дошије био принуђен, да изнесли папску непогрешивост и да прикрије принцип анархије фактом управног деспотизма“[5]). Шта је све отуд морало изаћи, сасвим је близо памети. Да би се утврдио тај деспотизам, требало је пре свега подјармити световњаке јерархији, а онда јерархију папству. Што су се већма ширале прерогативе папства, тим су се све више и више умањавала и сужавала права јерархије а особито световњаштва, док се напослетку не обратише у савршену бесправност и обвезаност слепе послушности. „Лишивши се одлична у васељенском предању и оцем једнодушном саосећању целе цркве, римска је црква, вели Кирјејевски, морала тражити потпоре у каквој год богословској системи. Али пошто разум човечји, особито теоретски, може различно схватити Божанство, према разлици личних појмова сваког, и пошто се противности у богословским закључцима нису могле више решавати унутрашњом саглсношћу целе цркве, видљиве и невидљиве, цркве свију векова и народа, — морала се једнодушност западних хришћана оградити спољашњим ауторитетом јерархије. . . . Устушивши разуму јерархије, независно од предања и целине црквене, више суд над божанственим истинама, римска је црква уједно морала признати своју јерархију изворм сваке истине и подчинити суду истог јерархичног мишљења цео обим човечје мисли, све разлике ума у наукама и друштвеном животу . . . Рим је сачувао за своју јерархију монопол разумевања, а и није могао радити друкчије, јер није хтео да се распадне на мноштву противних секата. Народ није морао мислити, није морао разумевати богослужења, чак није морао читати Божанствено Писмо. Он је могао само слушати, не схваћајући, и покоравати се, не мислећи; он се сматрао као бесвесна маса, на којој је почивала зграда црквена, и која је морала остати бесвесна, да црква постане“[1]).

*) Целокупна дела Кирјејевског, св. I. стр. 193. Москва 1861.

[1]) Целокупна дела Хомјакова, св. II. Москва 1880 стр. 79.

[2]) Ibidem, св. II. стр. 51.

[3]) Ibidem II. 67.

[4]) Ibidem, II. 73.

[5]) Ibidem. II. 107.

[1]) Дела Кирјејевскога. II. 285 — 287.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Радња архидијецезалних епархијских власти).

I. Архидијецезална конзисторија, у седници својој од 13. (25.) фебруара о. г. под председништвом Његове Светости Патријарха *Георгија*, решила је и ове предмете: Узето је на знање, да је на браојавну пријаву окружног протопрезвитера митровачког, да је у тамошњој цркви ватра се појавила, те орман са одјељењем патарес у олтару, одгоперено истом протопрезвитеру одмах, да има тамошњу цркву осветити. — Узето је на знање, да је поводом смрти ближе-нопоч. архиепископа и митрополита добро-босанског Ђорђа Николајевића, случивше се 8. (20.) фебруара о. г., издан истога дана председијалан налог на подручно парохијско свештенство, да се одмах у свима црквама са великим звоном огласи смрт покојникова, и течајем шест недеља при бож. литургијама спомињање и да се у диптихе црквене упише — Доставиће се окружним протопрезвитерима наредба вис. кр. зем. владе одела за богоштовље и јавну наставу од 24. јан. о. г. бр 4967 ех 1895. управљену на све кр. жупанијске области и градска поглаварства, којом се одређује патрављање учитеља појаца, — да исту наредбу подручним срп. православ. црквеним општинама саопште. — Узет је на знање и равнање допис кр. зем. владе одела за богоштовље и јавну наставу, којим у препису привођује допис свој управљен на епархијску конзисторију у Панчеву, поводом молбе, да се тангенте од проданих урбаријалних шума, отпадајуће на селишта православних парохија, сваглa налуче од укупне продајне своте, те сразмерно уложе као неприкосновена главница од које би дотични парох добивао само камате, а по којем допису: „неће се за корист духовника моћи свагда налучити тангента на главницу намакнутих продајом шума оваквих заједница, него ће то могуће бити само у оним случајевима, у којима се према дотичним уветима буду оваквe главнице *у опће* међу овлашћенике разделити могле.“ — Поводом молбе пароха сурчинског јереја Ј. М. да се тамошња парохија пописи на IV. у Ш. разред. издата је иста молба окр. протопрезвитеру земунском с тим, да у овом предмету саслуша претходно црк. општину сурчинску и свој извештај о томе са односним скупштинским закључком те општине овамо поднесе. — На молбу администратора парохије у Суботишту, јереја Ж. Ј., премештен је исти на администрацију парохије Рача-Босут, а тамошњи администратор јеромонах Г. Ст. на администрацију парохије у Суботишту. — За привр. администратора парохије у Моловину постављен је јеромонах Привино-главски Серафим Николић. — Јеромонах Теофан Узелац премештен је на ман. Фенека у ман. Привину Главу. — Молба удове попадије А. А., да јој се подели припомоћ из јерархијског фонда, враћена је молитељици незадовољена с разлога, што је срп. прав. народно-црквени јерархијски фонд у смислу §. 24. I. Б. прев. кр. решкрипта од 10 авг. 1868. г. основан за потпомагање оскудно снабдевеног душевно и телесно немоћног мирског свештенства, а не свештеничких удовица.

II. Архидијецезални административни одбор у седници својој од 15. (27.) фебруара о. г., под председништвом Његове Светости, Патријарха *Георгија*, решио је и ове предмете: Црквеној општини у Дечу одобрен је куп некретнина Ане и Стевана Иванковића састојеће се из 11 јутара земљишта, а уједно је одобрено истој општини у сврху тога куна и подизање зајма у своти од 2000 фор. — Узети су на знање и одобрење закључци неких црки скупштина, а неки закључци су као неодобрени враћени дотичним црк. општинама. — Обвезница црквене општине у Вуковару сврху дуга нерозаконског приноса спроведена је всл. Саборском Одбору са клаузулом одобрења. — Тужбе пароха угриновачког и председника тамошње црк. општине, који се међусобно туже, издате су окружном протопрезвитеру да ствар испиди и овамо у своје време о томе извештај поднесе. — Купопродајни уговор, поднесен овамо од Аурела Моца православног свештеника у Мишколцу, као куратора православних филијалних црквених општина у Угвару, Токају и Ђењешу, а гласом којега црква. општина Угвар продаје, по закључку своје скупштине, своју кућу у улици „Nagyhid“ за цену од 7620 фор., одобрен је и провиђен потребном клаузулом и повраћен је истом куратору с позивом, да од куповине исплати најпре постојеће дугове, затим да оправити даде торањ на тамошњој цркви, који прети са опасношћу, да ће се срушити, и нанослетку, да преостали новац користоносно у штедионицу уложи и на уложену књижицу забележити даде ограничење, да се главница без овостраног одобрења крвити не сме, те да у своје време о извршеку овога налога са извештајем својим и рачуном око односне оправке као и уложну књижицу увођења ради овамо поднесе. — Одобрени су рачуни црк. општина, и то у Г. Петровци за год. 1892. и у Сурчину за год. 1894. — Разрешена је седања црквена скупштина и одбор у црквеној општини Батајници и именован привремени управни одбор од 8 лица, те позван седмик црквени тамо-

шњи одбор, да све списе, готовину, вредносне папире и исправе одмах преда привременом управном одбору, који ће до изведена нове организације самошње црквене скупштине све послове у делокруг црквене скупштине и одбора сналазиће обављати. — Пошто се из поднесеног овамо извода из скупштинског записника црквене општине у Ст. П. увидело, да у скупштини учествују само скупштинари без одборника, то је решено упутити предречену општину, да у црквену скупштину позива и одборнике, који имају право заједно са скупштинарима закључке доносити, те да у сваком записнику изведе поименце скупштинаре и одборнике, који су у дотичној седници присуствовали. — Одобрени су прорачуни неких црквених општина. — Закључак црквене скупштине у Черекињу, да црквено-општинске рачуне по старим обрасцима води, укинут је с разлога, што је тим закључком црквена скупштина прекорачила свој делокруг, пошто њој нису дотични обрасци достављени да реши: хоће ли се по њима владати или не, него је њој као и свим општинама наложено, да једнолично своје рачуне воде по достављеним, а прописаним обрасцима. Ако неби садањи црквени одбор хтео извршавати наредбе своје претпостављене власти, као што му се то §. 40. одс. II. В. прев. кр. рескрипта од 10. августа 1868. налаже, биће исти разрешен, те ће се дати рачунске књиге по прописним обрасцима на његов трошак саставити. — На молбу црквене општине у Каменици, изасланће се тамо оводоборски рачун. ревизор ради уређења оспорених рачуна за годину 1894. — Изаслан је оводоборски члан парох Ј. Б да у црквеној општини III пешта приђављени перед и да тамошње црквене рачуне по већтој у томе особи саставити даде на трошак председника и тамошњег црквеног одбора. — Одређена је истрага против црквеног одбора у Моровићу као рецитентног и немарног према дужностима својим. — Одобрена је организација цркв. скупштине у Вери.

(**Радња епарх. власти у П. Саду.**) *I. Епарх. Конзисторија бачка* одржала је дана 4. (16.) Марта о. г. под председништвом Њег. Високопреосвештенства Госп. *Епископа Германа* своју седницу, у којој су између осталог референсани и решени ови предмети: Услед извештаја АЕМ. Конзисторије сарајевске увећане се у записник туга за блаженопочившим Митрополитом Добро-босанским Ђорђем Николајевићем — Узето је на знање извештаје високог кр. уг. министарства просвете о том, да је јереј В. Г. за редовног домобранског војног капелана именован; напротив пак да су Ј. Св. Д. сист. парох помоћник у С. и Ј. М Б. парох у К. са 31. дец. 1895 од такове дужности разрешени. — На молбу високопоштог упућено је подручно свештенство, да у будуће у изводима из црквених матица уз датум по јулијанском (старом) календару стане и датум по грегоријанском (новом) календару. — Препоручени су за државну признаницу Ј. З. С. парох у Н. С., Ј. М. Г. парох у П. — Ј. С. Ј. парох у Д. и Ј. М. Вл. парох у Б. — затим све свештеничке удовице које се досад овамо у тој ствари обратиле, на броју 22. — Узета је на знање одлука високосл. Саборског Одбора којом се Д. П. проф. Б. из Ст. Б. са својом молбом ради подарења признаница из јерарх. фонда одбија. — Услед заложене провоси ен. конзисторије у Задру препоручује се подручном свештенству истом конзисторијом издавани лист „Гласник православне далматинско-истријске епархије.“ — Молба црк. општине у Ст. да своје старо гробље продати може, одбија је окр. проти сомборском на извиђај и извештај. — Наређена је дисциплин. истрага против Ј. М. Б. парох у К — За потпредседника в. школ. одбора у Ч. именован је тамошњи парох Ј В. Т. — К избору за упражњено парох. место при св. Претечевој цркви у С. прикупштени су Ј. Н К. и М. Г. сист. парох. помоћници и Ђ. П. Јакон у С.; а к набору на упражњено парохијско место у П. јереј Ј. Т. адм. исте парохије, ј. М. Т адм. пароз. у К. и ј. С. Ј. парох у Д. — На упражњено место протопрез. капелана расписаће се у своје време поново стечај. Исто тако расписаће се стечај на упражњено место сист. парох помоћника у Ст. Б. по тек пошто истече интеркалирна година. — Упитаће се црки општина у С. да ли једнног компетента на само новоустановљено ђаконско место, срп. богослова М С. за свога ђакона прима. — На молбу пароха у С. П. пристављен је истоп за личног помоћника Ј. Душан Јабланови на Пачева ако предходно исти отпуст од своје епарх. духовне власти получио буде — На основу спроведене истраге подељен је укор ј. А Г. пароху у Б. и Ј. Т. П. пароху у С. и исти на сношење истражних трошкова осуђени.

(**Прелаз у Православље**). Јављају нам из манастира Прилике Главе, да су само прешли из грчкокатоличке у православну веру две породице, свега седам душа. —

Као што листови јављају, прелазе натраг у своје свето православље и галички Руси, који се одселише у Америку. Тај прелаз галичких Руса је велики број тако, да већ основаше десет својих парохија.

(**За пароха у Митровици**) именована је архиди-

јецезална Конзисторија, у седници својој дана 11 марта о. г., администратора парохије у Стејановци јереја *Драгомира Радојевића*.

(**Његова Светост Патријарх Георгије**) вратио се из Будимпеште у пролећи петак, у пратњи свога и народ. црквен. секретара г. Др. Л. Секулића.

(**Конференција**) коју је сазвао преузв. г. кр. угарски министар председник барон Банфи, одржана је на цветни четвртак под председништвом истога г. министра. Присуствовали су: Његова Светост патријарх Георгије, бан краљевина Хрватске и Славоније преузв. г. гроф Куен Хедервари, кр. угарски министар просвете преузв. г. Влашић, председник унутарњег одела кр. хрв. слав. далм. владе преузв. г. Данило Станковић, председник тројединичког сабора г. Васа Ђурђевић, затим г.г.: Барон Федор Николић, Др. Ника Максимовић, барон Јован Живковић, Ђорђе Ђурковић, Др. Илија Вучетић, Др. Ђура Вукичевић, Евген Думча, прота беловарски Јован Стефановић, Стеван Јовановић, Тира Мизекић, барон Стојановић, Стеван В. Поповић, Стеван Поповић Вацки, Паја Дракулић, Баришић, Дедовић, Васа Поповић, Шорак, Стајевић. Присуствовали су још као владини заступници и министарски саветник г. Дардај и секретар г. Јовановић, а и секретар народно црквени г. Др. Л. Секулић.

Пошто је председник и сазивач конференције преузв. г. министар барон Банфи поздравио присутне и захвалио им се на одазиву њиховоме, најавио је, да је цељ састанку та, да сазна мишљење позваних о томе, да ли се жели сазив народно-црквеног нам сабора и да ли би изгледа било, да се путем тога сабора санирају постојеће потешкоће, те да ли би се могло на сабору том доћи до таког једнитвеног штатута за народно-црквену нам автономију, којим би се отклониле противности, потенкоће и конфликти између владе и автономних органа.

Од присутних Срба говорили су: Др. Вукићевић, Думча, Ђурковић, Др. Максимовић, Др. Вучетић, Дракулић и барон Живковић, и сви су се изјавили за потребу сазива сабора, не гарантујући за повољан резултат раду његовоме у погледу жељеног реформисања.

Конференцију је закључио министар председник са изјавом: да се уверио из говора свију говорника о томе, да сви сазив сабора сматрају потребним и да га желе, но није стекао потпуно уверење, да би сабор реформу автономије спровести могао и да ће ју спровести. С тога да ће он у договору са министром просвете и са баном то питање проучити, те онда и питање о сазиву сабора решити, без сумње на умирење јавнога мњења српског. Ако се исходним покаже, влада ће надлежном месту препоручити сазив сабора, ма и само ради решења текућих му послова, а основне реформе автономног устројства оставити за доцније време. —

Конференција је трајала од ½5 до 7 сати у вече.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

Излазе су из штампе и могу се добити код нас

I.

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГА КАПЛАРА

из српско-бугарскога рата г. 1885.

НАПИСАО

Бранислав Ђ. Нушић.

Садржај: Позив. Опроштај. Под шатором. Први плотун. Птичице Божје. Капетан Милић. Трубач. Бела застава. Пусто огњиште. На привиђалиште. На разбојиште. Свети Арханђел Михаило. Ко је то? Петар Дабић. Дућа. Шпијел. Број 23. Мој ђак. Сировод. На одсуство.

Ово је издање друго, али поправљено и многим новим прилозима допуњено. Цена је књизи 60 нов. и за поштарину 5 нов.

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 29 1—1

На основу одобрења Славне епарх. школ. управе, овим се од стране подписане општине расписује дражба на мањак, за зидање нове школске зграде, која ће се 21. марта (2 априла) т. г. у месној срп. вероисповедној школи у 3 сата по подне усмено обавити.

По сачињеном прорачуну, сав трошак износи: 10.514 фор. 45 нов. а. вр.

Сваки подузимач дужан је 10% у име најмањука положити.

Општина задржава себи право повереља према подузимачу.

У Јосепову 12. (24.) марта 1896. год.

Срп. правосл. црквена општина.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 30 1—1

Овим се од стране црквене општине расписује дражба на мањак ради зидања парохијална дома и доцнијега једне школске дворане. —

Извична је цена 2723 фор. 80 нов. Подухватници ће дужни бити пре почетка дражбе од извичне цене 10% најмањука положити.

Дражба ће се одржавати 19 марта о. г. по ст. календару у 10 часова пре подне

Из седнице црки одбора карловског држане 10 марта 1896.

Милан Попов
перовођа.

Нова Попов
председник.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 25 2—2

На основу закључка вел. скупштине од 25 фебруара 1896. године, овим се расписује дражба на мањак, ради зидања нове школе.

По прорачуну износи:

а.) Зидарски посао са материјалом	5336	фор.	85	н.
б.) дрводељски „ „	2135	„	12	„
в.) столарски и браварски „	1060	„	27	„
г.) зимарски посао	265	„	68	„
д.) каменорезачки посао	45	„	—	„
е.) ковачки посао	468	„	—	„
ж.) остали посао	329	„	08	„
Свега	9640	фор.	—	н.

1.) Дан дражбе држаће се на велики Понедељак 18. (30). марта 1896. год. у 9 сахата пре подне, у срп. правосл. школи.

2.) Дражба обавиће се усмено; сваки подузимач, дужан је пре дражбе положити у готовом 5% инпимандука јамчевине, коју ће по надлежном одобрењу и подписивању уговора на 10% допунити.

3.) Примају се и писмене понуде, уз исте услове, као под бр 2.

4.) Општина задржава себи право повераваља према подузимачу

5.) Јамчевину, добија подузетник натраг, после надколаудације без камате, — на годину дана.

6.) Ближи услови, као и нацрт за зидање, могу се видити, у срп. правосл. црквено. општин. писарни, сваки дан од 11—12 сах. пре подне.

7.) Истога дана, издаће општина и бушење артеског бунара — мање врсте. —

У Батањи 29. фебруара 1896.

Срп. прав. црквена општина

Примедба: У случају, да се не пријави довољан број licitanata — подузимача, след чега општина не би могла постићи жељени одбатак од прорачуна, задржава се право издавања. —

Ad Е. 79. I. 25 ex 1896.

ЕДИКТ. 26 2—3

Пошто недописаној епархијској конзисторији садање боравиште дра. Емилијана Радића-Соколовачког, јеромонаха манастира Месића, није познато, то се исти др Емилијан Радић-Соколовачки овим путем позива, да у року од 10. дана по последњем увртиењу овог позива предстане овој власти, или да у истом року јави овамо своје боравиште, да га не би снашле последице непослуха.

У Вршцу 1. (13). марта 1896.

Епархијска конзисторија вршачка.

Ad С. О. 1778. зап. ex 1895

СТЕЧАЈ. 27 2—3

Саборски одбор намерава упражњено најбишим кр. рескриптом од 10. августа 1868. године установљено место надзорника срп. нар. црквено. добара, с којим је скопчана годишња плата од 1200 фор. авр. са годишњим паушалом од 400 фор. на дневнице и пут, привремено попунити.

Надзорник добара има бити у струкама економије изучен и испитан, а у рачуноводству вешт.

Позивају се сви они, који ово место добити желе, да своје ваљано инструпране молбенице саборском одбору у Карловцима до 18. (30.) априла 1896. поднесу.

У Карловцима, 2. (14.) марта 1896.

Председништво саборског одбора.

Бр. 15. ex 1894 М. Ш. О. 23 3—3

СТЕЧАЈ.

Отвара се стечај *за једног учитеља у Старом Бечеју*, и то на месту умировљеног г. Паје Дамјановића, у горњо-предградској („ковинској“) школи.

Годишња је плата: 500 форината; за свој и школски огрев 52 фор. 50 н; за послугу школску 40 фор.; за паушал 12 фор. 60 н. и за нофторну школу — кад буде на реду — 50 фор. а. вр. Уз то има слободан стан са пространом баштом.

Дужности су прописане школском уредбом и наредбама, а осим тога ће и у цркви за певницом појати по реду.

Компетенти могу само потпуно оспособљени. Молбе и сведодбе нека шаљу председништву школског одбора.

Рок стечају излази 7. (19.) априла о. г

Из седнице школског одбора српске православне црквено. општине у *Старом Бечеју* 26. фебруара (9. марта) 1896.

Мита Радановић
Подпредседник.

Јован Михајловић
перовођа.

Е. 127. I. 35 ex 1896.

СТЕЧАЈ. 28 1—3

Расписује се поново стечај на ђаконско место при саборној цркви у Вршцу. Плата је, осим обичних ђаконских берина, 600 фор. годишње.

Натецатељи нека дају своје молбенице овој конзисторији поднесу до 4. (16.)-ог. маја о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане, у Вршцу 19. фебруара 1896.

Епархијска конзисторија вршачка.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. па ниже има увек готових на стоваришту.

28 26—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

ЛУЈ ТАУШ

позлатарски атеље за српску православну црквену уметност

у **НОВОМ САДУ**, дунавска улица код „Златног крста“

ИМАДЕ ГОТОВ

ХРИСТОВ ГРОБ,

(Христов гроб изгледа по штампаној икони)

ВЛАДИЧИН ТРОН И МАТЕРЕ БОЖЈЕ,

даље имадем на стоваришту готови позлаћених **рипида** од метала, дрвета и дехса. Стовариште свију срп. прав. црквених утвари, као: **петохљебница, путира, кандила, кадионица, ручних крстова, кивота, полелеја, небо,** и т. д.

Примају се за оправку и позлату старе рипиде, путири и све старе црквене утвари и други послови.

24 3—3

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

Год. VI. Број 13.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 24. марта 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Високи отпис преузвишеног кр. угарског министра богочасти и јавне наставе у предмету превишњег именовања Гаврила Змејановића архимандрита и настојатела манастира Крушедола за администратора вршачке епископије.

Превод с мађарског.

Краљевско-угарски министар богочасти и јавне наставе.

Бр. 929. през.

Преузвишени Господине Архијепископе, Митрополите и Патријарше!

Усрдног знања ради имам част са пуним поштовањем известити Вашу Преузвишеност, да је Његово царско и апостолско краљевско Величанство превишњом одлуком Својом, падшом у Бечу 18. марта ове године благоизволило најмилостивије именовати ради управљања православном српском епископијом вршачком до правилнога попуњења епископије за администратора ове епископије Гаврила Змејановића архимандрита и настојатеља манастира Крушедола уз уживање дневнице од осам форинти, што се има подмиривати из интеркаларних прихода споменуте епископије.

Преузвишеном господину

Георгију Бранковићу,

правом тајном саветнику, правосл. архијепископу митрополиту карловачком и патријарху српском.

Уједно примећујем са пуним поштовањем, да сам о овом именовању у исто доба сходно известио реченога господина администратора.

Примите, Преузвишености, искрену изјаву мојега одличног поштовања.

Будимпешта 27. марта 1896.

Влашић с. р.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

О учешћу световњака при избору епископа.

С правно историјског гледишта.

(Свршетак)

Навели смо све, што држасмо да је важније за решавање постављеног питања из ли-

тературе, која нам је приступачна.*) Навели смо толико факата да свако може самосталан суд стећи и припазити, је су ли правилни закључци, које изводимо из тих факата и одредаба.

Паређали смо различних начина епископског избора од апостолског времена до данас, различних примера и устава. Кад би сво те праксе и све одредбе биле и за данашњу цркву обавезне, онда би било правилно и постављање епископа од његова претходника и бирање од синода, и постављање од народа, и постављање од епископа и отменијих световњака и именовање од владара и продавање епископија, с којим се сретамо у турској царевини. Али ми морамо гледати, које су одредбе важније и новије.

Стаће когод одмах код прво наведеног примера избора ап. Матије, приметиће ту, да је народ кандидовао двојицу, а коцком је од њих један изабран, те ће рећи: тај пример је из најауторитативнијег извора из књиге Дела Апостолских. Али из текста прве главе Дела Апостолских није јасно, ко је управо поставио два кандидата, како, какви су утецај имали апостоли. И зар би могли узети, да нису и у тој ствари послушали апостоле они верни, који кад апостоли њаху улицама, изношше болеснике на куће, да их сенка њихова осени (Д. А. 5, 15) и носиле убрушчиће знојаве од тела њихова на своје болеснике, да их њима исцеле (Д. А. 19, 11). Па и да не разумемо то, да се и не осврћемо на друге примере, по којима су апостоли сами постављали епископе, зар нема само саборна црква право авторитативно тумачити Св. Писмо? Нико га не сме друкчије тумачити, него како су га изложили у својим списима видела црквe (19 трул. к.) и: Св. Писму имамо веровати без сваког приговора, али не како се ком учини, него као што га је протумачила и предала католичанска црква (ἔρος β' јерусал. саб. 1672). Ако не би црква имала право одређивати шта је историјског значаја у примерима споменутим у Св. Писму, ако не би она имала право одређивати шта је и у ком облику обавезно за сву цркву, ако би мислио сваки па ма и најстарији поп и највећи народњак, да и он има то право, онда би он стајао на становишту са свим друкчијем, него што је православно, онда би он могао н. пр. на основу посл. ап Павла Тимотију I 3, 2. тражити да епископи морају бити ожењени, а на основу Дела Апост. 2, 44., где се говори о заједничком имању прве јерусалимске општине, захтевати, да се комунизам уведе у цело хришћанско друштво А сабори помесни и васељенски растумачише то место из Дела Ап. у толиким канонима, у којима се говори о избору епископа; како, видесмо. Сви канони, који говоре о избору, одређују, да епископи имају бирати епископа, и нема ни једнога канона, који би одређивао, да народ бира епископа. Но и ако би се који канон силом хтео тако растумачити (н. пр. 50 карт. одређује да се неко постави за епископа, пошто се наће чистим пред лицем народа а 2 сард. одређује казну за оне епископе, који на позив народа прелазе у другу епископију, те из тог онда неки изводе, да је народ у опште имао право бирати) последњи и то канон васељенског сабора (VII. 3.) поништавајући одредбу, која се налази у 30 ап. и I. 4 јасно нормира избор епископски. Разноврсни начини избора, којих је дотле било — јер канонично начело не могаше да сузбије старији обичај — укидају се и канонички начин овлађује у цркви грчкој, као што видимо из сведочаба Валсамона Теофилакта Охридског, М Властара, Симеона Солунског, из писма патр. цар. Матеја и новеле Исака Анђела, и одржао се до данашњег дана. По строгом праву црквеном, које је освештано хиљадугодишњом праксом, каноничан је избор епископа ако је извршен од епископског сабора. Ако је икакав други фактор сузбио случај тај, ако је учињено право синода илузорним, било државна власт, било народ, избор је неканоничан, и то само материјално или и формално. Решавајуће учешће народа као и владара чини избор неканоничним, и никако не стоји, да то учешће није изгубило значај законитости, као што Др. Н. Милаш у свој системи тврди, и то, како доказује, с тога што је јерусалимски сабор 1672, у једној својој одредби нарекао, да је „чувар

*) Не би човек од науке веровао, кад би му паређали, каквих сне књига немамо овде у културно просветном средишту озбиљнога нашег народа. Животна је потреба прког реда, да сами себе упознамо, јер друкчије се не можемо опростити укорењених предрасуда и заблуда. Много вам међу осталим треба и добрих књига, да проникнемо у живот свога народа. Знањем незаудним и образованьем непрепотомљена нама аза ћуд сатире нас; ни ничега доброг не учимо и ничега злог не заборављамо; стојимо али назадујемо. Само знање и просвета могу разбистрати нашу замућену свест, и за просвету потребна су много обилнија средства, него што их имамо.

благочастија само тијело цркве, т. ј. сами народ.“ Народ може бити чувар благочешћа, па опет не вршити чинове спољашњег благочешћа, обреде, може бити снага цркве на опет не управљати њом. Пре би се могло рећи: учешћем народа у избору епископа не вређају се догмати, непромењиве одредбе црквене, али се свакојако вређа васељенско канонично законодавство, које је до душе измењиво, али га може мењати само орган опћег законодавства, васељенски сабор. Још нам је необичнија дистинкција ен. Никодима у *Правила православ. цркве с тумачењима*, у тумачењу I. 4. где вели: црква је без приговора признавала у многим приликама владаоцима право, да *сами* именују епископе у појединим областима. Нити је ово право владалаца протурјечило наредби 30 ап. правила*. Као потврда наводи се новела Никифора Фоке, новела Исака Ангела 1187 и једна одлука цариград. патр. синода 1317. О првој новели Никифора Фоке, кога Томасин назива impietatis signifer, навели смо по истом колектору да је од наследника му на престолу по вољи патријарховој укинута и шта више спаљена. Но зар би се, и да није тако било, могли самовољом једног Никифора Фоке укинути васељенско законодавство цркве, уништити основе установа црквених? Онда би се црква требала сама себе одрећи, кад су у првим вековима императори издавали едикте; non licet esse vos. Другу новелу (Исака Ангела) и ми смо горе навели и казали шта се у главном у њој садржи (по Миљу). Не може бити ни говора о том, да се њом потврђује право императора, да сами именују епископе, него се баш говори, да синоди имају бирати епископе и да на њима имају бити сви епископи, који се у Цариграду нађу. Ево по Атин. Синт. заглавље, у ком се наводи у кратко садржина симоне (у преводу): *да немају важношћа избори који се извршили у одсуству неког архијереја, који се налази у великом броју; одређује се, да у будуће не бива другчије избор него поштo се позову сви епископи у престоници, те или буду присутни или даду гласове.* Немамо Миклошићевих и Милерових Acta Patr. Con. али не можемо ни претпоставити, да је цариград. синод 1317 санкционовао право владара да сам именује епископе. Али и кад би синод цариградски у слабом моменту то и учинио, не би то имало никакве снаге, јер ни једна помесна црква не може укидати васељенско законодавство. И еп. Никодим побија горњу тврдњу кад каже, да је учествовање јерархије у избору епископа остало и мора свагда остати непомичним. Да су главнији тумачи растумачили VII. 3. противно мало час наведеном тумачењу, видели смо. Да су и сами они византијски самовољни императори, озлоглашени са свога цезаропапизма, поред свих узурпација по некад дали израза свом уверењу, да су њихова именовања противканонична, видесмо из примера Михаила III и Михаила Пафлагона. У новије време наш патријарх Рајачић (1852) није хтео пустити у синод далматинског и ердељског епископа, што су неканонично од владе без архијерејског синода постављени.*

Тако стоји ствар са гледишта строгога права. Али и кад је канонички састав у избору епископском спроведен, није јерархија имала пред очима само стриктно право. Знала је она, да из summum jus-a могу потећи summa injuria. Знала је она, да безобзирно владање није плод еванђелскога духа, да је највеће право скопчано с највећом одговорношћу, да је право уједно и дужност, и кад је схваћала изборно право као дужност, с којом је по речима Јустинијановим скопчана велика опасност за душу (periculum propriae animae), она је као и свако при вршењу тешке дужности обзирала се за помоћ на страну, с које јој се најпре могла надати. Испитујући личности кандидата она се обраћала на оне, који су их најбоље познавали, на народ оне епархије, за коју се бирао епископ (јер се епископ бирао од клирика дотичне епархије), на народ, ком, као што Кипријан каже, не могу умаћи ничија недела ни врлине. Имала је јерархија пред очима неки еквитет, обзирала се на оправдане жеље народа, јер је знала, да је сваком епископу, као благовеснику духа љубави животна снага љубав народна, а велика сметња и терет неповерење народно и рђав глас ма и не оправдан био. И поред најканоничнијег састава народ је суделовао. Жеље и сведоџбу народа узимао је у обзир цариградски синод, као што се види из писма патријарха Матеја, узимао је у обзир сабор српских архијереја, као што се види из споменуте две епископске синђелије, узимао је у обзир и ов-

* J. Jireček, Actenmässige Darstellung der Verhältnisse der gr. nicht unirten Hier. in Oest. 11. наведено у K. Ed. v. Radić Die Verfassung etc. 133.

дашњи наш синод, као што се види из наведених примера па и онај наш митрополит Стратимировић, који има глас великог црквеног автократе, обраћао се на жеље народа и позивао се на њих пред престолом краљевским. И док год буде вејао кроз цркву дух евангељске љубави и солидарности, мора се и треба да се осврће јерархија на жеље и потребе народа. Али не сме се осврнути онда, кад зао дух наће за се какав „сасуд избрани“ и прикраде се души народној, пружа јој пословастице лажне вере и сиренским гласом шапуће јој примамљиви наук: ти си тело цркве христове, ти си извор сваке власти, твој је глас глас сина божјег, ти си глава те за то ти треба да водиш и управљаш! Народ заиста није био кадар увек да се одупре искушењу, оглушавао се речи апостолској, по којој нису сви апостоли ни сви пророци ни сви учитељи. И сам онај небески човек или земаљски анђео, Павле Таршанин, који је с надчовечјим прегоревањем и знојем и сузе и крв пролио за цркву, морао је да брани апостолско своје достојанство. Није оно требало тој скромном ткачу него самој цркви, коју је утврђивао на вечним основима. Не сме се осврнути јерархија на жеље народне, кад се оне нађу место речима љубави и синовљег поштовања пером замоченим у жуч и отров.* Не сме се осврнути, ако се народ занесе охолошћу и хоће да буде пастир место пастве.** А најмање се сме осврнути јерархија на софистичко пискарање потребера, који оном дају разлог, од кога се надају скврном прибитку, те прво доказују, да је свевласт јерархије тако рећи дограт и инзултују онога од управљног елемента ко се усуди у то посумњати; за тим чине алузије на именовања епископа од стране владара; после опет облаче народњачко руво и налазе пријема код наших људи, који су смеса запада и истока, патријархалности и модерног духа, који бране православље, а занемарују и подривају Христ-њанство, који су према владиним реформама клерикални а у нашем народном животу демократски аплоти; не треба да се на такове осврћу јер ће они, ако стекну надуу, да ће их одонуд сунце огрејати, сутра доказивати, да управо солгабирови треба да именују епископе и то ће представити са свим научно као императивну консеквенцију из аналогије поступања турских паша, евидентне из историје српског народа. У тим случајевима мора јерархија безобзирно заступати стриктно право, ма је борба стала крвава зноја, ма терет, који јој у тој борби прети био тежак као мисирска пирамида, ма побеђена био рођено тело њене цркве. У том случају по примеру Немањину пред битком не сме она бројати и мерити непријатеље него сећати се богољубивом душом својом немањине

председник довикнуо свештенику: ви немате овде права говорити, кад вам ја као председник то забраним. Кад су тог председника због обичног криминала скинули, неке његове присталице разјарени дођоше свештенику, да најаве, да ће пређи у унију. Говораше се по селу (случај нам је до сних појединости познат) да ће се у Лугошу поставити српски унијатски владика (хтедоше му знати и име) те ће тако пресушити унијати тога села потпасти под власт новога епископа, под који ће све остати по старом осим што ће признати папу (ipsissima verba). Ако нашу назарени могу се и они користити. Председник окреће свештеника, и држи да он треба да му суди. Како ће му онда ући на исповест, о којој писаше Подградски у отвореном свом писму Милетићу за прког му ватког тамновања, да све ваше плаћани из обичаја а то је по њему већа штета, него да све фондове изгубимо? У каквом односају стоји ту forum internum са forum externum-ом? Тим пренеспектовањем пастирског положаја свештеничког доћи ћемо дотле, да ће народ најпосле забранити свештеницима, да му појуђу, као што су учинили охоли грађани Трста, који су забранили статутарно свом свештеству проповедати! Чланови јерархије више и ниже дакле да буду место руководиоци стада Христова на путу спасења најмањи приказивачи свештене драме!

* Заиста се код нас тако пише против јерархије као такове. Са светињама се цркве немилостиво титра, напише Св. Духа налазе се подсмеху и т. д. Из пера познатог нашег цинника, који ће уђи у историју мрачних величина, разлио се отров у друга српска пера, и ми смемо својим духовним оцима све да кажемо и све смо им казали. Али та слобода нешто је тако сухишне вредности, као и слобода деце, која својим родитељима смеју све казати. Заиста тај тон знак је опасног моралног раскола, који латентно почива у нашој цркви и који би канда мање опасан био, кад би набио на површину.

** Те охолости је код нас пуно. Један наш бачки свештеник, који до душе сам може послужити као згодан пример против свевласти свештеничке, назвао је једном јавно наше црквене скупштине неизбаошицима за назаренске скупштине. Жалост је, да је у доста случајева de facto тако. Наш свештеник улажећи као партајски човек у општину готове често у партајство. У скупштини је врло често најомраженија личност. Њему се по некад довикује од председника, да ће му се одузети реч, ако хоће да учествује у дебати. Знамо за један случај, где је

милости божје и у корист цркве мора чувати свој ауктоpитет.

*

Кад смо већ додирнули чланак „старога попа народњака“ као најновији о горњем црквено правном питању, да исправимо неколико намерних извртања у њему. Прво се тврди, да наш синод нема канонску квалификацију за вршење изборног права, јер није довољно многољудан. Најсавршенији картагински канони траже ту многољудност. Друго је у Русији, где има 120 епископа, то је у том гаранција, да се епископ. избори управо сјајно врше. Је ли баш тако? Цариградски патријарашки синод, који је управљао читавим цариградским патријархатом, бројао је од краја X в. до најновијег времена од три до тридесет чланова, дакле патр. синод је могао радити, кад је на њему патријарх и три члана.* У митрополијама, потчињеним патријаршији, које су такође бирале епископе било је мање чланова, ни по десет, и ако их је било троја на окупу могли су по I 4 и VII 3 бирати епископа. Што се картагинских канона тиче ми ћемо побити тврдњу старог попа баш картагинским каноном 49 (60) којега је садржина: Неко је предложио да дванаест епископа само могу бирати епископа. Аврелије епископ рече: нека се чува древни ред, да мање од три не могу постављати епископа, јер у Тринољу и. пр. има свега пет епископа На и ја зар могу увек сабрати дванаест, десет или и много мањи број епископа. Тај се предлог не може одржати. И на том остаде. А што се Русије тиче, тамошњи избори ако су сјајни, то су због способних кандидата а не због многољудности изборног сабора, јер епископа бира синод, у ком заседавају седам митрополита а не сто двадесет епископа.* Право троје кандидације — наводи даље стари поп — које врши овдашњи митрополит патријарх незаконито је и исто је себи у корист измислио митрополит Стеван Стратимировић састављајући за исто неку доста опскурну формулу. По Јустинијановој изборној пракси изборно тело — епископи и нобили — тројцу кандидују, а консекратор (митрополит) једног именује. Касније, кад је нобилима одузето право учествовати у изборном телу и у њему остали сами епископи, они су тројцу кандидовали, а митрополит или у патријаршији патријарх једног је именовао, као што сведочи Властар, Симеон Солунски, патријарх цар. Матеј (гл. горе) и Валсамон. Ту је дакле основ, само је та разлика што код нас председник кандидује тројцу а архијер. синод једног бира, а у старој цркви бејаше обратно. Други део тврдње, да је Стратимировић измислио то право тројне кандидације, такође је неоснован и у сачувании записницима синодским сретамо се сваки час са тројном кандидацијом. Тако на пр. 1753 год. на упражњену катедру костајничко северинског епископата кандидовао је митр. И. Ненадовић 27. маја архимандрите Јосифа Стојановића и Никифора Поповића... Но непотребно је рећати, јер толико је примера, колико избора, о којима су записници сачувани. Место примера навешћемо једно писмо Мојсија Путника, које је писао као епископ новосадски митрополиту Павлу Ненадовићу 3 априла 1768 26 фебр. Те године беше издала царица Марија Терезија рескрипат, по ком на синоду за попуњење будимске епархије има (први пут тада) учествовати комесар. Митрополит је спремао представку против тог одређења и обратио се на епископе, да му посведоче, како се до тада бирали епископи. Међу осталима написао је писмо о том и бачки епископ Мојсије, и то латинско писмо налази се међу синодалијама шездесетих година. У том писму наводи се међу осталим: Шта више нису се увек ни на синоду бирали епископи него је слао архиепископ појединце сваком епископу три кандидата и тражио гласове, па сабравши их именовао онога, који је добио највише гласова. Стари поп даље наводи да због корупције митрополита и кривицом архијереја српских нису постали епископима наши најсјајнији људи (Јован Рајић и т. д.) Дакле Јован Рајић кривицом српских епископа није постао епископом? Колико се пута понављало оно место у животу Јована Рајића у књизи П. Шафарика,* коју је у првом издању издао вредни Шафарик 1826, по коме „се каже, да му је (Јовану Рајићу) петнаест пута нуђено епископско достојанство које је он сваки пут стално одбијао задовољан својим чином и волећи мирни рад у својој ћелији од сваког спољашњег бље ска.“ И у књигама и живом речју тр се ово лико понављало, да је постало састављи дело

* Zhishman, Die Synoden u. d. Episc. Ämter S. 33 и 34.

* Гл. Бердников, Краткій курсъ церк. права, Казанъ 1888 стр. 43.

* Geschichte der südslaw. Literatur III. S. 309.

вулгарнога знања и то не ће да зна Стари поп и то не зна уредништво „нашег највећег листа.“* Но можда су они сувише скрупулозни па не верују Шафарику, Новаковићу и проф. Сандићу, којега и мали ђаци то знају. Послужићемо автентичним доказом. Кад се избором Мојс. Путника за митрополита упразнила темишварска епархије, при попуњавању исте није био кандидован Јован Рајић. Одређено је забележити у протокол за спомен, за што није стављен у кандидацију. Тај записник од 8 јула 1781 сачуван је међу синодалијама те године и по њему не беше том ништа друго узрок, него што је он митрополита и епископе „*примљено просиле его ѿ сана епископскаго и тѣмъ ѿ нга сѣмъ достоинствѣ належащаго поведѣкти и обязнлъ, якш епископства не желаетъ но къ монастирѣ и молчаніи штишіе свое имѣкти изволѣитъ*. То се ставља у нарочити записник — као што се у истом наводи — да се не би нашао когод од духовних или мирских једноверника, који ће мислити да је презрен или из другог разлога да није кандидован и изабран. Под тим записником потписан је митрополит Мојсије и пет епископа. И заиста најбоље се и поп, и ако не баш тако стар и не Бог зна какав народњак, и мирски једноверници! Где како познаваху род свој! Они су кроз многа деценија у напред бацили проницајни поглед у душу своје праунучади, и видели су ту ону болку нашу, злоћу и злурадост, која с наслађом ало тражи и претпоставља оначину и где је нема, а ми не ћемо да проучимо њихове врлине и користимо се познавањем своје прошлости, не ћемо ништа ало да заборавимо и ништа добро да научимо. Јест, Рајић је петнаест пута њуљен митром, али је се не хтеде примити, а његови недостојни наследници траже петнаест стрампутица, да дођу до ње и задају петнаест рана матери својој цркви и петнаест јада наносе роду свом! А кога мисли стари поп под оним другим најславнијим нашим људима, који уз Рајића крвницом синода наших не дођоше до митре? Да ли можда мисли онога Симеона Христијана, или као што у записницима синодским стоји Симеона Христину, кога са научености толико хвалише официри потиске милиције и поглавари сегедински и препоручиваху га царици Мар. Терезији да га именује за епископа темишварског, а о ком Гавриило Витковић, свагда готов да ружи и оцрњује јерархију, у 36 Гласнику пише, да је био Рус, који је свршио науке у Штокхолму као што се види на натписа на споменику, који му подигоше Будимци из великог поштовања и који је умро као архимандрит, јер је био „бечкој влади и поглаварима правосл. цркве у Аустрији зазоран као човек од науке и љубимац народни; са њих су добри били тамбурани и идиоте“ (мисли Витковић ту Јована Ђорђевића, за кога официри потиске милиције наводе, да је био сви неког карловачког тамбурана). Не знамо о том Симеону више, него што се налази о њему међу синодалијама у овдашњој архиви. Знамо да је тога руског калуђера са несловенским именом из Русије 6 јуна 1747 позвао овдашњи наш синод (био је у то доба у Русији) да пошаље увреде патријарху Арсенију IV. писмено нанесене, иначе ће му по канонима судити. Дошло је синоду до знања, да против његове власти, власти патријарха и епископа усмено и писмено јад свој блује. Ако је прави монах, за каква се издаје, далеко је од монашког обета и дужне смирености. Или можда не признаје, да је под влашћу овог нашег руског синода, који и они (овдашњи епископи) поштују. Али пошто се находи (стално) у оним крајевима, где по привилегијама овдашњи синод има јурисдикцију, синод ће му судити и од Величанства тражити асистенцију, да се пресуда изведе. Његово је монаштво сумњиво, јер се не зна

* Неки наши новинари ни поктом не загребаш у науку о црквеној прошлости у нашем народу и човечанству у опће, држе да и без тога могу разумети значај и задатак цркве и да су и без уске дисциплине, која се постиже проучавањем историје, кадри реформовати установу. Али они то несу кадри учинити на корист саме установе и народа, ком је та установа потребна, него су кадри извести потресе и пометњу као свако, ко се лаћа посла, ком није вичан. Па бар кад хоће на историју да се позову, кад хоће историјско правним оружјем да оперирају, да мало боље презиру листове црквено историјске науке. Или зар српски публицисти, који без скрупула, смело и поуздано воде реч у име народа и сматра се за било народно, да нема ни почетнике спреме на науке о нашој новијој прошлости, да не зна ни оволико о оцу наше историје Јовану Рајићу, колико зна један дољогимназијаста? За то и јесте наша црквена политика без историјске мотивације, политика срца, неодређених политичких смерова, средство за личну амбицију и користи појединаца, а није здање на сигурном историјском основу. Наши црквени политичари разних правања пате од те слабости и за то наша радња у многом валик је на здање вавилонске куле.

где је и у ком манастиру постриг нут. Синод га позива, да све упреде писмено повикује, или ће му судити. Још пре тога 1744 (?) писаше патријарх Арсеније руском синоду за тога Христину, да је од његова претходника — пећког патријарха — примљен и показао се врло незахвалан, јер је произвео конфузију и подрио аукторитет његова претходника код народа. То је истога навело, да га отпусти. Пређан овамо Арсеније наговорен од других опет га је примио, али је брзо искусио ефекат његовог турбулентног духа. Он поче бунити свештене и свечане сталеж једно против другога и патријарх бејаше принуђен опет га отпустити. Пуи осветољубља поче против патријарха сваштa намишљати и трудити се, да га код народа дискредитује, и ширио је у ту сврху разне списе по народу. Патријарх је тражио помоћи код двора, али није добио никакве резолуције, што је Христина по чувењу показао писма од угледних лица руског двора, да је рођени руски кнез, да ужива протекцију код двора и министарства и да му је (као што и патријарх има његовом руком једно тако написано писмо) од двора руског поверена важна мисија и допуштено крст епископски носити, а колико патријарх зна није ни свештеник. Но ма како да стоји ствар, не ће му владa ни Царско Величанство ни св. синод (руски) допустити да патријарха толико срамоти. Моли синод, да му код цара (руског) испаради заштиту. Народ је, као што видесмо, с вером примио тога ученог штоходмског теолога, и владa је и он помогао при састављању одговора народних посланика синоду 1744, против разлога синодских на захтевање тога сабора, да у синод уђу и друга свечена лица (осим епископа) дванаест на броју. (Грдним речима удара се ту на синод и његову јурисдикцију, и разлозима од калибра старога попа доказује се, да су и нижи клирици од старина учествовали на синоду.) Он је замачно видећи да се од синода не може надати митри, pro domo уверно официре потиске милиције, који се као што видимо ни онда несу много разбирали у канонима, да синод има право само да посвећује а не и бира епископе, те су они са сегединским поглаварима, тражили, да царица именује С. Х. за епископа темишварског (исто као што и старц поп тврди, да народ има право да бира епископа, па или чини то непосредно или посредно путем својих православних владара). Владa за то синод не хтеде бирати тога чудног, немирног, тамне прошлости дошлака Симеона Христину. Или је можда стари поп мислио под оним и т. д. онога архиђакона или, како га синод назива, попа Димитрија Михајловића, који је 3 и 5 септембра 1751 писао митрополиту Павлу Ненадовићу два писма, из којих се види, да је ишао у Беч тужити се цару, што је запостављен и презрен. С отим се (ако је то једно и исто лице) Димитријем Михаиловићем срећамо још 1731 год. Тада је он био посланик будимских Срба на народном сабору, који је са Малешем Надаждијем требао заступати ону инструкцију, по које 10 тачци треба да пишу, да народ поставља епископе (није ли сам он унео ту тачку у инструкцију опет pro domo?). Одговор на питање зашто је запостављен и презрен, наћи ћемо у записнику седнице синодске држане 6. септ. 1751, у којој је решено, да се поп Димитрије Михаиловић, бивши архиђакон, који је по сведоџби служитеља на двору приграбио новце пок. патријарха и био за то одлучен, на место да је као такав остао у ком манастиру сремском, отишао је у туђу епархију, скита се којекуда пуне две године, па је ишао и цару, да се тужи, те што остаје упоран — на основу 11 антиох. канона, што је без знања митрополитова ишао цару, осуђује се од синода да се лиши сана и причешћа. Или можда мисли стари поп онога архимандрита феноменалне учености али ипак толико безумногa Павла Кенђелца, који је у грозничавој жудњи за епископском митром заборавио и матер своју православну цркву и поред све ерудиције памет изгубио. 20 маја 1816 писао је он тадашњем епископу темишварском једно писмо. Почиње га с оним „куцајте и отвориће вам се.“ Наводи да је упражњена арадска епархија, те за то коленоприклоно моли, да епископи утврде своју милост над њим, да „сподобљен“ буде архијерејског достојанства, да не одврате лица своја од њега, да не буде на поруту свету и изгубљен сасуд, да не проводи сетан невесео у удаљени старост своју. Он тражи, да поставе према његовом сагрешењу милост своју. И епископ бачки Јов. Јовановић потписао је њиову, на је ипак био без мере реван у благочешћу; и Петар се три пута одрекао Христа, на ко је ипак био основ и непоколебими

стуб вере; и Павле је прво гоњио Хришћане, а Тома прво није веровао Христову воскресењу, а после га је гласно проповедао; св. Сава даде обећање под заклетвом Хонорију III, да ће Србију превести у крило римске цркве, ако му да дијадему краљевства или архиепископства и добио је дијадему, али је за то ипак крепко бранио правосл. цркву од папиних нападаја (у махнитости својој и дивног српског просветитеља и учитеља кала, да себе оправда!). Јуда предатељ био би ушао у царство небесно, био би помилован да није постао самоубијцом. Да ли ће само њему покајнику врата за навек затворена остати; зар није Христос и за њега умр'о? Само што су наше Јуде горе од предатеља, јер он се стидео и човеком остати после страшне издаје учитеља свога, а нашим покајницима је поруга после издаје матере своје цркве (Кенђелац је био обећао радити на унији) не постати епископима. Да, Павле Кенђелац потписао је реверс, у ком се обвезао, да ће ако добије епископију ердељску покушати, превести у унију влашки народ, и повучен на одговор призна у синодској седници то усмено и писмено, те буде за то одлучен од синода на седам година* и он је ипак тражио епископско место да је узео кострет и пепелом главу посуо и крваве сузе покајања лио. Па можда би боље био урадио синод наш, да није изабрао на наваљивање будимских Срба 1749 ни неумрног Дионисија Новаковића; бар у синодалном записнику од 16 Септембра 1760, у ком се наводи рескрипт, по ком се синод не сме више држати без комесара, стоји на крају запис писан јамачно руком секретара Павла Ненадовића да је тај рескрипт илод будимског епископа Дионисија, који је тужио синод. Да ли још да рећамо. Та јасно је, да је што даље све горе. Видесмо и видимо ликове, голу сиротињу умну ил моралну, како се под теретом свога ништавила повијају и несигурно корачају кроз живот и ипак стрекне на највише и најопасније литице, видимо и видесмо један типичан карактер, који се сваки час луциферски јавља у драми наше црквене историје, која се често понавља, јер творачком духу се хоће, да у вечној својој творивости из истога теста образује сличне облике адамског колена, који као нека центрифугална снага друштвена теже распаду, беже од средишта, уносе елементе растројства и нереда, али се Духу Светом хоће, да освећујућом својом снагом брани ред у цркви својој и сузбија те нападне походнике и Симоне.

Проф. М. Ј.

* И. Рукавина. Шта се покушавало да се оснује семинарија за свеш. кандидате у Гласу Истине за г. 1887. стр. 118.

ПРОПОВИЈЕД

у пету недјељу великог поста

— Нити љуке Цркву, нити маре за Њу. —

Говорио у саборној цркви карловачкој

прота **Јован Вучковић.**

Кладыко сватѣйшій благослови!...

На с благословом ова својега к уз помоћ Божју да наставимо, љубазни, разгледање рачуна наших са Црквом.

Примакли смо се свршетку. Досијели смо до онијех противника тражбина Црквених, који Њу не ће да виде нити хоће да чују за тражбине Њезине, који се спрам Ње држе тако као да је и нема. Не ће да је виде ни чују ни онда, кад она и најгласније са тражбинама својим пред њих излази. Чак и тада кад би она хтјела само да им се приближи, стаће се они као мртви, а тада је заман прилазити им. Као да сву власт над духом својим имају не даду му прогледати и онамо погледати, куд они не ће да он гледа. Кад они рекну да замре, он замире!

Но није тако. *Није човјек властан над духом* (Еклес. 8, 8), али је дух човјечји везан за тијело, које *жељама* својим и *гордошћу* својом (I Јован 2, 16) у часу непажње (Мат. 26, 41) може заплести дух његов у начин својега *тјелесног мудровања* и тако га завести на *непријатељство спрам Бога* и *закона Његова* (Римљ. 8, 7), који Црква Његова чува.

Непријатељство то исказује се на разнолике начине. Њеке од тих начина споменисмо смо прошлих недјеља и код сваког смо видјели, да је изведен духом, који хоће да је свој, који до слободе своје не долази кроз *Сина* (Јован 8, 36) и не налази је у *покорности Духу Божјем* (II Кор. 3, 17), већ је тражи у себи, а налази је у грјеху, те мјесто слободе, за којом је

тежно долази до тог да буде *роб гријеху* (Јован 8, 34).

Такав је дух у опијех, који равнодушно, или да речемо доста већ познатом нам ријечју туђом *индиферентно* спрам Цркве и тражбина Њезиних стоје.

Мудровање тјелесно убија примичивост духа за све што је ван тијела и онога у чему тијело живи и уживa. Ако је оно можда зијено, нема ни он воље да мисли о ономе што је више. Ако се оно можда увалило у вртлог онога што је на земљи, не може ни он из вртлога тога да се ишчупа. Ако је оно можда заронило у свјетска уживања, неће се ни њему да тражи уживања каквог виших, невидљивог, вјечног.

Такву ето власт добива човјек над духом својим, кад га у самољубљу својем улете у мрежу мудровања тјелесног. На осладивши му тај начин мудровања држи га под влашћу тијела својега и не да му да види друго што и да чује друго што осим онога, што тијело хоће, чини га индиферентним спрам свега осталога, особито пак спрам онога што се иначе духу човјечјем, кад је незаробљен, представља као највише благо за којим он у правој својој слободи са напредном силом тежи.

Улетен у мрежу мудровања тјелесног, које му кује ланце, у којим ће гријеху робовати и опијен грјеховним бунилом склапа такав дух савез чврсти са тијелом, да се бране од навале сваке паметније мисли подижући бедеме, о које ће се разбити сваки покушај разбора и правеђи заклон од сваке свијетле зраке, која би гранула из бољега свијета у мрак слијепила тијелом помраченог духа.

И у мраку томе роје се нездраве мисли као у бари заразне клице и у хладовини отровно биље, у њему се склапају нови идеали, који се свијетлости сунца Божјег стиде, стварају се нова средишта, на која смрени људи и не помишљају, намјештају се нове осовине, око којих ће се вртјети живот тијела и његовом грешношћу заробљена духа, подижу се идоли, којима ће се служити. Све је ту удешено тако само да се откуд не увуче у дух мисао на његово порекло, на Бога и мисао на вјеру и Цркву, које против биједнога овог стања духа оваког непрестано војују. К овима само да мисао никад не забаса!

А при свијем мјерама опрезности ако икако кадгод пред ове овако здружене борце некрсне оно што они не желе, они тада задовољни са собом и оним што су, сретају то управо безочно, као оно Пилат што је рекао *Истину* (Јован 14, 6.) кад је пред њега изишла питајући је: *а шта је истина* (Јован 18, 38)?

Тако и они питају: шта је Бог, шта је то вјера, шта је Црква?... Питају не зато да им се каже шта је то, не зато да добију разјашњења и одговора, већ зато да нагласе да је то ништа кад не налази пред њих у облику, под којим они све то себи замишљају, — јер и они знају за бога својега, они имају вјеру своју и цркву своју, исто као што је и Пилат био већ прије онога питања својета на чисто с тијем шта је за њега истина и знао за истину своју: римску државу, њезина цара и покорност њима

Путеви, по којима тјелесно мудровање одводи дух људски на те страшутице, многи су њеки од њих зову се немар, њеки лијепост, њеки небрига, њеки таштина, њеки опет богатство, њеки уживање и сличио. А у главноме само су два начина на која се извршује заробљивање духа било на којем од тијех путева. Један бива заробљен радећи самостално, други угледајући се на другога и усвајајући оно од чега други злосрећном својом самосталном радњом долази.

На тај начин а путем тјелеснога уживања највише их настрада. Дух се прилијепи уз тијело, којему је сва слава и све уживање, сав живот у свјетском благу, таштини, богатству, па и не прозазећи кроз све кланце и богазе кроз које су се други духови провлачили, док су доспјели у потпуно роиство гријеху, он прихваћа одмах крајњу њихову мисао и даје се оковати у ланце роиства.

Ено душа онога богаташа, који се радује плодним њивама својим и смишља како ће житнице своје проширити и нове саградити, па све напунити богатим родом и онда рећи души својој: *душо, по-*

живај, једи пиј и весели се! (Лука 12, 19). И гледајте онога другога богаташа, који такође није сам својом главом толико мудровао, колико је тачно усвајао оно, до чега тјелесно мудровање долази. Свила и скерлет, господско весеље, то је био за њега живот. Мојсије и пророци ту су, они говоре богаташу томе да се окани таквог живота и да пође другим путем, али бадава говоре, он их не чује. Дух његов обамрло је за глас њихов. А ако му се у неко доба можда и учинило као да га нешто хоће да разбуди, он се опет умирио сматрајући све што Мојсије и што пророци говоре нечим, што није довољно доказано. Види се то из оне молбе његове у аду, коју управља на Бога да пошље свједока сродницима његовим, онима, који су као што је и он био, јер ни они не ће вјеровати Мојсију и пророцима (Лука 16, 19 и даље).

Прилијепивши се уз тијело овакве душе мисле само о тјелесном и траже само оно што је за тијело, као *људи они што су у дане Нојеве јели и пили, женили се и удавали* (Мат. 24, 38) не гледајући на Ноја и на Његово спремање за спасавање. Не маре они за знакове, који показују да страшно вријеме наступа, не чују гласа, који их опоминье да се тргну из бушила својега. Све је то њима ништа, само им је жеља тјелесна све. И у дане Лотове видимо их такве у Содому и Гомори. И тамо *једу, пију, купују, продају, сеју и зиду* (Лука 17, 28), а не ће ни да чују за оно што ће доћи; предају се ономе што им трепут пружа и држањем својим муче душу праведника, који би хтио да их осврјести (II Петр. 2, 8).

Јест, овијем путем отишло их је највише у пропаст. Овијем путем поплавило дошао је свијет до потопа, овијем путем дошла је Содома и Гомора до спаљења, овијем путем иду сви, који не знају помислити на оно што је више од свјетскога, чистије од тјелеснога, трајније од пролазнога.

И сразмјерно мало друштво хришћанско у српском народу није без чланова, који овијем путем ходе. У сваком слоју тог малог нашег друштва има их. Има их међу богатима, има их међу сиромашнима, млађи и старији заступљени су у том колу, мушких има и има женских, сталеж великашки, ваљда и свештенички, сталеж службенички исто као и сталеж трговачки, занатлијски и ратарски, сваки има бар којега члана, који овијем путем срља у своју пропаст спутавајући дух свој у ланце земаљских брига и земаљскога живота, богатства и уживања те не дајући му да се више онамо, куд га природа његова вуче. Има их и међу нама, који ходе овијем путем тјелеснога мудровања, или се поводе за онима, који тијем путем ходе.

На том путу разлијеже се од давнина стара она пјесма: *једимо и пијмо!* (Исаија 22, 13). Из старијих времена доширу гласи те пјесме и до наших дана. И који пристану уз те гласе, ти живе само за грло своје и за прјево своје, њима је чрево Бог (Филип. 3, 19), сва вјера им је јело и пиће, а дружина њихова то им је црква. Њихово је средиште у трбуху њихову, они су себи осовина, око које се све њихово креће и око које треба свијет да се креће, живот њихов није друго него старање о земаљском добру и настојање да се прјеку спреми што богатије, издашније, пробранје и подесније уживање. За друго они не знају и не маре да знају, друго ништа не виде и ништа друго не чују.

Истина је, нијесу сви из друштва тога на врхунцу наопаког савршенства, али сви су, и они најсавршенији и они, који за њима тек полазе сложни у индиферентизму спрам Цркве, која их непрестано опоминье на друкчије њихово људско достојанство, на Бога и послушност Њему. Зато су индиферентни спрам Ње што опомену Њезину не ће да чују, а продре ли им она у ухо, онда се ругају и безочно је одбијају питајући по мудрости својој до које су ли сами дошли или је од других примили: шта је то? или пак говорећи: то је све ништа!

У таквом ето стању ослијепи дух људски и оглуви, да не види даље од трбуха и да не чује даље од гласа жеља својих. И ваљда тек нико не ће хтјети озбиљно доказивати, да је то стање оно право, у

коме дух људски треба да је и које је њему намијењено још у зачетку његову. Пошљедице, које у историји свијета и у животу људи видимо да свагда прате овакво стање духа људског, те пошљедице најбоље нам свједоче да то стање није оно право, у коме дух људски треба да живи.

Свијет, мањи дио друштва, појединац, све што живи духом, који је роб гријеху није никада могао избјећи неминовној пошљедици, која се зове *пропаст* и која као сјен непрестано прати овакав живот.

Служећи гријеху својему и тврдокорно се оглушујући гласу Божјем увијано се свијет у пропаст, која га снађе у потопу. Небрижно занемаривање и презирање свега што је духовно и небеско довело је Содому и Гомору до оне страшне катастрофе, која нам је позната. А ако је ко волан да посумња у истинитост споменутих догађаја, тај нека нам рече од чега је пропала грдна држава римска. Није ли се колос римске државе срушио разједен отровом, који му је у срч улазио из лакомислена живота. Није ли римско друштво пред пропаст своју живот свој и све своје налазило у гријеху својем, којему је служило од јутра до мрака не имајући времена ни да се сјети, а камо ли да размисли о чему другом, узвишенијем и трајнијем? Није ли и римско друштво онога доба о којем говоримо сирам свега духовног и чистијег било са свијем индиферентно? Није ли коначно упало било у варљиву сласт распутности и тјелесног уживања? И није ли на тај начин само себи смрт задало?!

Да, градови се руше, државе пропадају, свијет тоне кад у жељама тијела својега и у поносу са животом својим оду странпутицом и дух људски тамо повуку. Свршетак видимо, видимо пустош. Али муке и невоље, које појединци претрпе, док их пустош та не затрпа, не видимо свагда. Оне се нашем оку често изгубе у оњем утиску, који ово страшно рушење и пустош ова ствара. А и оне морају бити грозне, кад је оњи утисак тако страшан, јер је тај свакако само скуп онога што сваки појединац претрпи.

Или можда мислите да појединац не страда? Нека вас не вара онај варљиви осмијак на привидно задовољну лицу онога, који се клања богу својему у трбуху, гладећи га у осјећају сласти. *Сластн* су та уживања само у устима, али кад их се човјек насити, онда тек осјећа сву *грчину* њихову (Апокал. 10, 9. 10). Свака неприродност љуто се свети, а највећа је неприродност духовно биће у калу земаљском.

Зар мислите да не пече онај час ма и риједак био, у који помрачена свијест човјечја опази понор у који срља? И не пуни ли грчином све тијело онај трен, у који се човјек осјети усамљен, без Бога, без вјере и види да ни њему нико не вјерује? Јер како да му и вјерује ко, када зна да је он сам себи све и да ће своме гријеху и своме уживању жртвовати и пријатељство и љубав и образ и поштење, род и народ, па и оне, који су му најближи, само ако то иште самољубље његово! Дође час и у животу овакова човјека, да му затреба ослонац. Дође, јер ако се прилијепио уз богатство, зна и оно изневјерити, ако је лебдио за славом, често та она напусти, ако се уживио у љепоту, обично и она увене, да, све тјелесно и све земаљско мијења се, нестаје као дим, пролази као сјен и губи се као сан. Па у часу кад се уздрма и сруши идол, уз који се овакав човјек прислонио, гдје да се тада прихвати, кад је престао вјеровати у све што не пропада и кад ни њему нико са вјером не приступа? Малодушност, која у таквом часу овлада тијем човјеком, то је највећа грчина, о којој ми ни појма немамо. Грчина је то толика, да није један у свијету био, који је у тежњи да се опрости ватре њезине пријалио ватру из пушке пред срцем својим или главом својом, или на други који начин пресјекао конац живота својега земаљског! А трен пред тијим се још смјешкао задовољно трљао руке своје и поносито се гладио по трбуху својему! Не варајте се Варљив је тај осмијак, варљиво је то задовољство.

Трепутне ове муке лакше нам је уочити. Доста је и њих да се увјеримо, како је један човјек кад се упусти у борбу са Богом својим. Вјечне пак оне муке, у ко-

јима видимо богаташа оног из приче Христове, још су страшније, страшније по размјеру и страшније по трајању. Та кад онако страшно може да страда у садањем животу човјек, који се пашти да приграби оно што свијет даје а при томе заборавља на душу своју (Мат. 16, 26), онда морају вјечита страдања његова бити куд и камо страшнија. Између једних и других велика је разлика, разлика је толика, колика је између неба и земље, вјечности и тренута.

Знајући све то неће нам бити тешко одговорити на питање: да ли имају право они, који су оковали дух свој у роњске ланце гријеху, па се тада смију Богу, вјери и Цркви и хладно хоће крај свега то га да пролазе? Заиста немају. И рад среће своје и овога и онога вијека морали би они потрудити се да што прије раскину ланце, у којима дух њихов стење.

Но како? Најлакше тако да се ма и силом и тешком муком ставе у покорност и послушност Цркви, која једино може души њиховој повратити изгубљену вјеру и привести их Ономе, од кога су отпали. Покоравајући се Цркви доћи ће дух њихов до праве и истинске слободе, која је једино у Богу. Обасјан чистом свјетлошћу небеском дух њихов прогледаће и угледаће Створитеља својега и дјела Његова око човјека и свијета, разумјеће очински Промисао Његов за свијет и човјека, разабраће глас савјести своје, која им напомиње о Богу, појмиће говор свијести своје, која им казује како су ситни и слабачки сами за се, схватиће понуде, које им Бог у свијету пружа не као сврху, него као средство за вишу њеку сврху и примиће из Његове руке све у свијету да свијем владају, али се неће дати *ничим* на свијету *заробити* (I Кор. 6, 12), утврдиће се у увјерењу да је све свјетско само *облак и магла, коју вјетар разноси* (II Петр. 2, 17) и да достојанство људско дозвољава њему само једну службу, *службу само једноме Господу Богу* његову (Мат. 4, 10.)

Повративши се вјери, вратиће им се вјера за вјеру и у заједници вјерних осјетиће се и они јачи и нада ће њихова порасти, покоривши се Ономе, коме је *све покорено* (II Кор. 15, 28), ослободиће се муке и очајања садашњег и будућег.

Пут дакле којим се повратак овај к Богу извршује, води кроз Цркву, јер само кроз Њу струји благодат Духа светога, који је Сином послан од Оца (Јован 15, 26), а та је једина кадра учинити од нас оно што треба да будемо (I Кор. 15, 10 II Кор. 12, 9).

Заблудјели пека се тијем путем врате Цркви и Богу, а ви који нијесте залутали чувајте се, *који на путу нијесте стварите назите да не паднете* (I Коринћ. 10, 12). Уклоните ли се само мало на страну од Цркве, одмах је велика опасност да постанете плијен самообмане, која ће изпочетка само извињавати одступање ваше, док не дође до тога да га почне одобравати, а на крају и оправдавати, те вас тако у пропаст одвести.

Малом нашем друштву хришћанском у српском народу није тешко чувати се од ове погрешке. Ми непрестано слушамо мио један глас, који нас ријечју нашом слатком и пјесмом нашом чистом опомиње, да се не дамо у канџе свијету и ономе, што је свјетско, а да се прилубимо ономе што је духовно, више, вјечно. Већ и оно мало Сриче на грудима матере своје слуша из грла материна гласе дивне ријечи светитеља нашег кнеза Лазара, слуша их ђаче из књиге своје, слуша их мало и велико из уста гуслара српског... сви их слушамо, сви их знамо... на трудимо се да и схватимо ријеч и опомену светитеља својега и кнеза, великомученика Лазара:

„Земаљско је за малена царство
„А небеско увјек и до вјека“!

Амин!

Васкресење.

Мото: А ова се написаше, да вјерујете, да Исус јест Христос, син Божи, и да вјерујући, имате живот у име Његово.

(Јов. гл. 20 ст. 31)

Свиће. . . .

На Источноме порубу зора се, у првоме расану, тек лагано мешкољи, али још не расклапа плавих очију, нити размиче тамни вео, који је покрива. Јерусалим, са позлаћеним кубетима Храма и величанстве-

ном *Преторијом*, Иродовом палатом, на Сионскоме избрешку, још почива у дубокоме сну. Суморно брдо, *Морија* окићено тврђавом *Антонија*, која са горостасним бедемима и високим кулама око брда, изгледа као каменита круна, што опенчава огромну главу незнаногa горостаса, још се не разазнаје јасно, још оно личи на исполинску гомилу навалапога мрака, чија се силуета, под покривалом небесне таме, једва оцртава. На југоисточној страни Јерусалима, трепери звездана светлост. То је лампада, на врху позлаћена кубета Јерусалимског Храма. А далеко тамо, за Јорданом, указује се, дуж Источнога поруба, као нит, танка и млечна пруга. То се успавана зора буди, и дижући са очију маслени вео, провирује са небесне висине и ослушкује протегнуто кукурекање петла, које се, као далеки, далеки звук губи и тоне у недоглед то сумрачје све ређе таме.

Свиће. . .

Шум прохладнога ветрића, што се заплиће у смоково и маслиново лишће, по вртовима Јерусалимским, буди успавану Природу, и лепршајући кроз кривудаве, тесне улице, између ниских и мрачних кућерака, на Југоисточноме крају Јерусалима, дизао је, са улица, погашени пепео, још последњи траг ватара, на којима су Јудејци, дан пре, пекли јагањце и уз звуке гусала и псалтира, прослављали први дан *Пасхе*.

Тесна улица, што кривуда, између каменитих ограда, у правцу Тврђаве, још је са свим пуста. Једино што се, на домак Тврђаве, као танка сенка, оцртава фигура сањивога, Римљанина, који, наслоњен на копље, дремљивим очима гледа, како онај млечни поруб полагано расте, и како се ружичасте, зорине власи, по њему расипају, таласају и разлевају, као потајна милина, кад захвати и заталаса суморну душу, у којој се Нада тек зачиње. — Али мрак се још снажно одупире, те прва, нејасна белина осванта, нишчезава у тами, као и сањиви гласови пробуђених петала, што изумиру и тону у нему бескрајност. Али дах пробуђења, као животна струја, ширнуо је и заљуљао суморну копрену. Исток се смешн. . .

Свиће . . .

Кроз ову улицу, у то доба, журно је промицала женска прилика, умотана од главе до ногу у мекан, вунени плашт, тамне боје. Промичући, левом страном каменитих ограда често се обазирала за собом, као да се плаши нечега. Када се приближила Тврђави угледа Стражара и за часак заста, као да жели, да се неопажена заклони у кривине зида Римљанин је угледа и викну да стане. — Жена застаде.

— Ко си, ти? — запита Стражар.

— Жена — Јудејка! —

— Откуда идеш?

— Са „Овчијих Вратница“, — одговори питана.

Стражар приђе и размаче вео са њезина лица, да се увери, је ли у истини женскиња. Дивна девојачка глава, која лепотом потпуно одговараше гипкоме и витоме стасу, забели се испод тамнога веза. Ниско чело са грахорастим, сетним очима и бујном кестењастом косом, тако је складно одговарало пупачкоме беломе лицу и облој брадици, више које су се као два ружична листића, румениле пупачке, мале уснице. Цела појава њена дисала је свежином прве младости.

Када је Стражар ухватио за вео, девојче се устрављено трже, али се не смеде одупирати ни противити.

— Аха, — проговори Римљанин, кад је уочи. — Ти си она, што је пре два дана плакала под крстом распетога Назарећанина.

— Јесам! — одговори девојка, и поново умота лице до очију.

На где си била до сада?

— Не рекох ли ти, — одговори девојче — код Овчијих Вратница. Римљанине, пусти ме да пређем, јер ми, се ваља још пре видела наћи код Гроба Погребенога.

Римљанин се уклони и она журно похита пут Тврђаве.

Под самим зидом ове Тврђаве, налази се неколико кућерака, са вртовима и зиданом оградом пред њима. У колико су ове кућице старе и трошне, у толико надокнађује њихову сиротињу, бујно зеленило, што се по овим вртовима шири.

Пред једном, одотих кућица, стоји зид, који је у пола оропуо, и преко кога се пењу и пружају дебеле вреже старих лоза. У средини овога зида стоје ниска храстова врата, кроз која се мора добро сагнути да се у двориште уђе. Тим вратима хитала је девојка, на када им се приближи, заста, обазре се на све стране, па затим закуца неколико пута гвозденом алком. Ослушну неко време, али како нечу ни гласа ни шума, она приђе месту, где се пружају вреже са оропула зида, дохвати се рукама за лозу, успужа се на зид, и скочи у двориште, по коме се испреплетале лозе са осталим гранама.

Малена кућица, пред коју сада ступи, стајала је у подпуној тами, заклоњена воћњаком и густим сплетовима лоза, које са кровом ове кућице чињаху пространу стреху, те се у њезином хладу могаше удобно заклонити и од сунчане жеге и непогоде времена. Кућа је посве стара и порабођена. Са половине зида олуштио се леп, те између црвених опека провирују кедрове греде, на које се равни кров наслања. Четири прозора, између ниских, кедрових врата, била су приклопљена дрвеним капцима тако, да се, изнутра, неби могао опазити ни један зрачак светлости. Мир и нема тишина владала је и овде као у најдубљем сну —

Кад се у Јерсалиму сазнало за Пресуду Пилатову над Исусом Назарећанином, одушевљени Јудејци наоружаше се чворноватим батинама и јурнуше по улицама, да пронађу и Његове ученике. *Ана* и *Кајафа* ликовали су у Сионској Палати, а гомиле Равина крстариле су кроза светину, дражећи је све више и више противу Исуса и Његових следбеника. Многи од Ученика напустише Јерусалим, прећоше *Калварску* Гору и заклонише се у *Емаус*, оближње место. Који не могаху ограбити прилике, сакрише се у *Клеопину* кућу, пред којом се и ми налазимо сада. Међу онима које не забуни први страх у Гетсиманској башти, и који не побегоше одмах, био је и *Петар*. Кад је стража везала Исуса и повела га кроз узбеснелу бујицу, Петар је остао и плачући пошао за Њиме. Код Иродових кула насрну нова руља на Везапога и Петар се изгуби у њојзи; али, захваљујући снажним мишицама, он се проби поново до саме страже, а кад стража уђе у пространи трем Сионске Палате, он је стајао у близини Исуса. Једна жена приступи му и рече: „Чини ми се, да си и ти један од његових?“ — маса се са ужасном дреком заталаса, а он, ужаснут страхом, три пута изјави, не само да није Ученик, него он Овога Човека и не познаје. Код трећега одрицања Учитељ га погледа, он изађе на улицу и бризну у силан плач. Од тога часа на све до овога, када је девојка ускочила у двориште, ни он није излазио више из Клеопине куће, него је очекивао докле не прегрми прва холуја узбеснеле светине.

Девојка приђе заклопљеноме окну и куцну. Неразговетан шум и жубор заталаса се из собе. Капак се полако одшкрину и слабачка светлост жижка затрепери и обасја преплануло и суморно лице снажна човека, који се појави. То је био Петар.

— Ко је? — упита он.

— Магдалина — одговори девојка

Петар брзо спусти поклопац и за мало врата се таман толико расклопише, колико је било довољно, да уђе девојка. У слабо осветљеној пространој одаји, угледа она осим Петра, Јована, Натанаила, Клеопу и још неколицину. Сви они погледаше радознало у долазећу. Магдалена улете у одају, збаци огртач и сва задухана готово се сруши на једну столицу. На њезином лицу јасно се огледају трагови изнемоћења-страха и чудне забуне. Ученици се оку, више око ње, да чују шта им доноси.

— Где је Учитељ? — запита девојка, унезверено

Ученици се загледаше међу собом. И она, као и они, знала је, да је Учитељ пре три дана разапет и да је већ други дан у гробу.

— Где је Учитељ? — поново она, кад примети како је са чуђењем посматрају.

— Сестро! — проговори Петар, наже се девојчином лицу и снажном руком прихвати је благо за подбрадак, те јој се дубоко у очи загледа. — Разабери се, Сестро! Разапели су Онога, кога ти сада тражиш. Он је погребен.

— Али њега нема ни тамо!

— Где? — запита Петар.

— У Гробници!

Као да их ненадни пламен дотаче, скочише Ученици, изненађени од овога гласа.

— Магдалино! — узвикну Јован, најмилији Ученик Исусов. — Чудно си нас запитала, а још чудније одговараш. Разабери се, Сестро! Ти си тако узбуђена, тебе се нешто догодило Причај нам по реду да те разумемо.

— Е, па чујте! — одговори Магдалина — Учитеља нема у Гробу. Још пре освита, пођосмо да помажемо ноге Покојникове, кад ми тамо, а стена са Гробнице лежи одваљена, печат Пилатов изломљен а Гробница пуста.

— А стража? Где је Пилатова стража? Та она је намештена тамо, да чува печат и Гробницу! — узвикну Петар.

— Ни страже није било. Ми смо саме биле тамо, па кад угледасмо празну Гробницу, престрависмо се и побегосмо.

Може се замислити какво изненађење и страх овлада Ученицима. На први мах нико не знаде узрока, никоме не паде на ум тврдња Пророка, ни речи Учитељеве, којима је говорио раније; најзад помислише, да је Погребени пренешен. Али зашто да га пренесу? И ко смеде покидати Пилатове печате? Где је била стража? — Нема сумње Њега су узели? Али зашто? Можда, да нас обеде, да нас гоне?

Што су се овакова питања више гомилала, то је међу Ученицима настајала све већа забуна. Велика Тајна, која се почела са Распећем, ево се заплета још једним догађајем више. Помрачење и трусови, што се десише, нису их толико потресли, као ова вест, да је гробовска стена одваљена и да нема Исуса. — Шта сада да се ради. Јевреји ће, нема сумње, оптужити Ученике, и настаће нова гоњења.

Само та једна помисао била је довољна, да и нако преплашене Ученике са свим помете. Најзад се прибраше Натанаил и Клеопа тога часа пођоше у Емаус, да јаве Ученицима, о чудноватој новости, као и то, да буду на опрезу, јер тек сада могу настати нова гоњења. Клеопа и Натанаило дохватише палице, пребацише преко плећа своје хламиде и изађоше из куће.

I

Прво плавило просијавало је већ кроз млечну белину свитања, када су оба Ученика, Петар и Јован са Марцјом Магдаленом, прешли „Овчије Вратнице“ и између стеновитога кланца ударили на мост, који води преко дубоког *кидронског* потока. На левој страни извија се тамна коса *Маслинова* горе, обрасла густом, кедровом шумом. У долини *Језекијева* купала, још је полегао густи мрак, који су набацале сењовита гора и остали стеновити избрешци. Под косом, са свим у тами, види се каменита ограда *Гетсиманске* баште, а ту је, у једној стени уресана и Гробница, у коју је положено тело распетога Учитеља. Што се Ученици више примицаху томе месту, све их је веће нестрпљење захватало, тако, да Јован не мога сачекати, него убрза кораке и пре свију стиже на место.

Стена у којој је уресана Гробница, била је од обична камена пешчара, као што је и кедронски кланац и све стене у Јерусалимској околини. Из гробнога отвора ове сиве-беличасте стене, зијала је густа тама. На темену њезиноме било је нешто земље, по којој се нахватало ситне траве и по који џбун, те изгледаше као коса на огромној лобањи, која са расклопљеним вилицама на дошавшега зјапи.

Јован је из близке даљине гледао устрављено у нему помрчину гробнога отвора.

— Шта је? — запита Петар, када га достиже.

— Отворена је — одговори Јован и показа на велику плочу, која, одваљена, лежаше, неколико корачаји од Гробнице далеко. Плоча је била велика и тешка, да би је и десеторица с муком подигли.

Сви троје надневсоше се и загледаше у мрак. У дубини Гробнице сложила се густа помрчина те се не прозираше ни мало. Најзад, ова неизвесност, има ли чега унутра, начини их још нестрпљивијим и Петар се први усуди, те се саже и уђе у Гробницу. За њиме уђоше Јован и Магдалина.

Мемлива хладноћа, са мирисом влажне земље, обујми их, и Магдалина се лако стресе. У Гробу је изгледао мир. У гробоме тлу, које је изрезано у форми човечијега тела, није било никога. Они пажљиво пипаху. На месту где је почивала глава напипаше убрус, којим се теме покрива. Убрус није бачен и згужван, него је био лепо савијен и положен чело главе. Ниже убруса лежало је платно, у које је тело било повијено. И то је било све.

Магдалина узе убрус и прва изађе на поље. Посматрајући ову крпу платна, она се сећала онога часа, када јој Учитељ метну руку на главу и рече: „Устани! Греси су ти опроштени, и не греши више!“ Тада јој је у души тако лакнуло, да јој се чињаше, да ће се тога часа винути у безконачно плавило, које се над њезином главом засводило и преливало чаром незнаног блаженства. Та јој успомена заталаса душу и она зајеца, притиште убрус на очи, наслони се на стену и поче тихо нарицати. Њезино нарицање опомену Ученике да је време изласку и они изађоше.

„На сад?“ — запита Јован узбуђено — „шта ћемо сад?“

Петар ћуташе — Нем и замишљен стајао је пред Гробницом и гледао у нутра, као да ће му одговор доћи отуда. Најзад одмахну главом, као човек који неразуме више ништа, и дубоко уздахну.

Магдалина убриса убрусом сузе и недишући чекаше шта ће им Петар рећи.

— Нема га! — одговори Петар и прибље плочи, на којој се познаваху трагови изломљених печата. Он седе на плочу и обгрливши своја колена напово се у Гробницу загледа.

— Њега су, без сумње, узели по налогу Ане и Кајафе, те да обеде нас, да смо разломили Римске печате. Тако ће нам створити већу кривицу, и ми ћемо сви проћи, као што је прошао и овај Праведник —

Сад им није остајало ништа друго него да се врате и јаве осталим Ученицима, шта су видели. На тако и учинише. Али пре него ли одоше, договорише се, да Магдалина остане још за који часак, докле се са свим нераздани, те да припази, неће ли ко од Кајафиних или Пилатових доћи овамо. Тако би се бар могло ма што шта дознати о загонетноме нестанку Учитељева тела.

И Магдалина оста сама.

Нема тишина, која око ње владаше и мрак, што је из расклопљених гробовских чељусти зијао, недадоше јој да и даље гледа у отворену јаму. Њу поче обузимати потајна страва и језа, када осети да је остала сасвим сама. Да избегне страшне помисли она се спусти на плочу, рашири убрус преко крила, и гледајући у њега претураше по успоменама догађаје што их је, у Учитељевој близини, доживела. Као свежи сан, лебделе су јој пред очима успомене једна за другом. Бура на мору, исцељење бесомучника, дизање Лазара из мртвих, све се то смешало и окретало око једнога Крста, на коме слуша тупе ударце чекића. Она маши очима у мрак и учини јој је као да види на земљу положен крст, пред њиме стоји Човек везаних руку. Сад приступише неколико тамних сенки, одрешише га, скидоше му одело, положише га леђима на дрвени стуб, руке му растежу на попречну греду, шире му дланове. Један, међу њима стоји са засученим рукавом и узмахнутим чекићем; он чека докле други намести чавао на длан оборена човека, па да чекићем прикује живу руку у греду. Тупи ударац чекића одјекну у томе часу, а за овим још један, и још један; и неколико њих уздигоше Крст у висину, укопаше у земљу, и она угледа, главу обвијену трновим венцем и приковано тело Онога, Који чињаше само Добро, Који спасаваше, а Кога за све то наградише ужасним мукама Распећа.

Помисао на ову успомену, коју у овоме часу тако јасно гледаше, толико је узруја, и она обема рукама затисну уши, да не чује тупе ударце чекића, брижну у плач и скочи са гробове плоче, да бега, да се сакрије, да не чује више тупе одјеке немилосрдна чекића.

На један мах је нешто текну. Баш кад је корачала да побегне учини јој се као да чу некакав шум, који из Гробнице додаји. Неодољива страва прикова је на месту.

Онај нејасан шум поново се оне, и

ДАЉЕ У ДОДАТКУ

њој се учини као да је из Гробнице неко посматра. Како је леђима била окренута Гробу, она се обазре плашљиво, да се увери има ли кога унутра.

Обазре се — и врисну.

На расклопљеним вратима гробовске таме угледа она вити стас у снежноме Хитону, са лицем девичанске лепоте. Са рамена ове појаве, ширила су се расклопљена, бела крила, огромне величине, па су захватала и покривала целу стену, у којој је Гробница. Цела појава и њезина крила, била су тако прозрачна, да се кроз њих, као кроз беличасту маглицу могло прозирати у нутра. Крила ове појаве исчезавала су у немој, још мрачној бесконачности. У дну саме Гробнице, које се, кроз прозрачни стас, јасно видело, угледа она пуно маглицастих, прозрачних главица, са склопљеним крилима, а необично светлим очима, које сијаху чудном светлошћу, што је чисто палила.

Као подкошени клас срушила се Магдалина на земљу. Необични шум и брујање, почеше се разлегати у њезиној глави и силна тама обузе јој вид. Као у некоме заносу, лежала је она, у прашини, не знајући ништа за себе. А када се шум и тама разиђоше помало, она плашљиво подиже главу и погледа у Гробницу.

„Жено! што плачеш? — чу се из Гробнице. Она иста појава, од које се мало час преплаш стајала је на гробовскоме отвору и питала. Звучан и нежан глас утоли јој страву, и она одговори, јецајући:

„Узеше Господа мога, и незнам где Га метнуше “

— Обазри се за собом! — одговори јој иста појава.

Она се обазре.

За њезиним леђима стајао је Човек, у белој одори. Лице његово било је бледо и бело као снег.

„Што плачеш, жено? и кога тражиш?“

— запита је Човек, у белој одори.

— Господару! — одговори Магдалина, оборивши очи к земљи — ако си Га ти узео, кажи ми где си Га метнуо, и ја ћу Га узети. —

„Марија!“

— Равуни! — врисну Магдалина, када подиже очи лицу Човека. Пред њоме је стајао главом сам Исус.

Како је припала коленима, тако је, јецајући од изненадне радости, пружила руке, да загрли ноге Учитељеве.

„Не дотичи се Мене, јер се још не вратих Оцу Своме; него иди к' браћи Мојој и кажи им: враћам се Оцу Своме и Оцу вашем, к Богу Своме и Богу вашем.“

— Хоћу, Равуни! — одговори Магдалина и појми очима, да још једном погледа у лице Учитељево. Али Учитеља више не беше. Она се брзо окрете Гробноме отвору, али ни тамо не угледа више никога.

*

Јасно руменило прозрачно и провидно, обузело је источну страну Неба, и блештећа светлост руменога Сунца, које се, као ватрено коло помаљаше на далекоме Истоку, осу се и прели тамне врхове кедрових шума, на Маслиновој Гори.

То весело руменило, у коме се купаше Небо и Земља, разли се у души девојке, и она, као срна, са камена на камен, скачући, улете у Јерусалим, машући убрусом васкрслога, и вичући:

„Христос васкресе! Христос васкресе!“

(Свршиће се).

Ускршња проповед,

Ђуре Страјића, свештеника сентомашког.

„Совершишася!“ — Довршено је посланство и деловање Исусово на земљи; протекоше три године учења и рада, листови се еванђелски исписаше и постадоше станац-камен, на коме се подиже црква Христова.

Па како се растаде са људима Онај, ког нам доведе звезда витлејемска?

Међу своје дође, ал' га они душмански испратише. Он их круниса људским достојанством, а они њега венцем трновим; он их напајаше љубављу божанском — они њега жучи и сирћетом; дав'о им је срце из недара — а они му ребра прободоше; раширио је руке да загрли цео свет, — а они те руке на крст приковаше!

Заиста горостасан пример величине Божје, а ништости и пакости људске!

На завто чините тако? Што га можда нису разумели? — А разуме ли човек како ниче биље, како трава расте; појми ли човек од куд птици песма, од куд цвећу боје и мириси? Све то човек не зна и не појми, па и опет како радо заустављa очи своје на красотама Божје природе! Тако и вера није предмет ума и схватања, него срца и осећања — али савременицама Христовим беше срце тврће од камена. — Знали су они врло добро, шта Христос учи и жели — али они тога не хтедоше; зар да се господар изједначи са слугом — мислили су они — зар да учени књижевник призна простака за брата? Или зар да се охоли Римљанин одрече свијух раскалашности свога доба, да после славу своју пепелом, да узме крст на леђа своја и за Христом пође?! — Не, то није могло бити — људи не могоше разапети своје страсти и зато су разапели Христа.

Али за мало потраја влада срдите немоћи људске — њена беху само три дана, а Христова црква ликује деветнаест пуних векова; она је запечатила један гроб, а Христос је отворио све — славним васкрсом својим на данашњи дан. — Смрт је сирку славно поправио, грех Адамов људима опростио; двери неба свима отворио, да будемо, као негда, вишњем Богу и мили и драги.

На и опет крв Христова на Голготи проливена не доноси свима једнаке плодове искупљења, — јер не може сваки да отвори врата душе своје и уведе васкрслог Господа; не пријањају сваком за срце мисли евангеља и још мање те се мисли у дело приводе. Нису дакле оне страсти људске — које разапеше Христа — још изумрле, него и дан-данас помаљају лица своја, па још обучене у руво хришћанско! — Многи се залетно на крилима високоумља и благостања свога, да друге надвиси и преназиђе, — те у том лету немилосрдно кида везе љубави небеске којима је Христос опасао свет; та себична утакмица руши све, што јој је на путу, довикује сваком племенитијем начелу; „распни, распни јего“!...

И тако се и дан-данас дешава, да се правда трњем заодева, а истина у гроб сахрањује; доброта се на Голготу шаље, а Јуда се сребром обасипа!

Али прави Хришћанин неће клонути духом када чуни ове приказке, — сетиће се Богамученика и поновиће речи његове: „Опрости им Боже, јер не знају шта раде!“ Знаде он врло добро, да ће на гробовима сахрањених врлина попуцати печати и да правда васкрснути мора.

Ком је дакле тешко и терет га слама, нек се сети крста Христовога; кога гоне и на правди киње, нек се сети мука Спаситеља; који сузом и крвавим својим знојем залива кору сува хлеба, нек се сети тајне вечере Христове. Који претрпи до краја, спасен ће да буде, — јер победе нема без страдања, нит васкрса без великог петка.

А ви, којима је Бог уштедио сузе, те мање познајете беду и невољу људску, — отворите срца ваша љубави хришћанској и гледајте у имању своме зајам Божји, који ћете враћати с каматом, — а камате су добра дела ближњем учињена. Немојте гледати у памети својој, у имању и положају своме неке личне заслуге ваше, него Божје дарове, који нам се дадоше сутицајем срећнијих прилика.

Опростите један другом старе увреде, јер добар човек добро памти а зло заборавља; чувајте се злих речи, јер њима човек више себе понижава него што другог вређа; чувајте се охолости — она је и грех и глупост, јер што је човек образованији тим је ујуднији. И на што може бити горд пред Богом црв, који данас јесте а сутра га нема. Не гледајте један другог преко рамена, јер ћете до скора бити сви суседи на једном месту.

Послушајте стихиру данашњу: загрлите друг другa и праштајте све васкресењем у овај свети дан.

Јест! Јер од како је света и човека не би дана тако великог, не би догађаја тако замашнога, као што нам га проповеда празник данашњи! — Славу слави истина и правда, лаж и мржња у гроб се обара, а из гроба јерусалимског Бог устаје да избави људе.

Дан је овај печат живота Христова и његове муке и науке; дан је овај празник над празници иза кога више ноћи нема, јер васкрсна зора проби таму греховну и обасја људску свест, да јој се више не смркне, до скоочања века.

„Сій день, егоже сотвори Господь возрадѣемся и возвеселимся вонь“!

Радујмо се, дакле, браћо, великој победи данашњој; поздравимо у њој ликовање свега што је добро, честито и племенито; заборавимо данас на све невоље и незгоде светске и погледајмо умним очима на отворени гроб Христов као на знамење отворених врата сретније будућности наше.

У то име, браћо, нека се истопи завист и злоба као восак од лица огња и нек вам васкрсне у кући напредак а у срцу мир!

Христос васкресе!

Амин.

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак.)

Али и јерархија је могла бити извор распада у цркви, која је усвојила рационалистичка начела. „Исто право, какво је у односима према целој цркви присвојио себи западни патријархат, могла је присвојити себи, у односима према том патријархату, свака епархија; свака парохија је могла исказати исто право у односима према својој епархији; свако појединo лице у односима према свима осталима. Тај се резултат не може избећи никаквим софизмом. Истина је или дала јединству свију и њиховој узајамној љубави у Исусу Христу, или се она даје свакој личности, узетој појединце, без икаквог односаја према осталима“[2]). С тога се и јавља мисао о неопходности црквене једноличне врховне власти, која би усредсредила и оваплотила у себи све привилегије јерархија, а када је та мисао нашла своје остварење у признању монопола непогрешности првосвештеницима Рима, морала се угасити и последња искра слободе и независности јерархије, која је сад пала под јарам папски, те угушена његовим авторитетом. На тај се начин рационализам римске цркве препородио у папски апсолутизам и „јерархија, оличена у једном човеку, претворила се у тиранију, не само злоупотребом, него силом њеног закона“[3]) У том препорођају је католицизам нашао гаранције за одржање свога јединства. Али добивена гаранција плаћена је тек великом ценом. Прво, само то јединство беше фиктивно, јер се Рим, као што опажа Кирјејевски, бринуо „више о спољашњем јединству и о спољашњем господству над умовима, него о унутрашњој истини“[4]). „Јединство спољашње, које одбацује слободу, те је с тога инертно — то је романизам,“ вели о истом предмету Хомјаков[5]). Друкчије и није могло бити, „јер се, говори Кирјејевски, не може тражити никаквог унутрашњег узрока за ово или оно богословско мишљење, када се истинитост или важност суда решила случајним разумевањем јерархије“[1]). Да у католицизму нема места јединству унутрашњем и поуздањем, Хомјаков, да би доказао ту мисао, допуњујући и развијајући мисли Кирјејевскога, указује још и на то, да се Латини „покоравају вери, која пребива не у њима, него ван њих[2]). Друго, гаранције јединства, које је добио католицизам и које су нашле своју формулу у папском догмату, створиле у католицизму тај особити карактер богословске науке, чија се суштина, по одређењу Кирјејевскога, своди на тенденцију: „доводити у хармонију потребе разума с утврђеним истинама јерархије“[3]). Неки су мислили, да се уз ту тенденцију не може пристати у том нашем односају јер она нема корена у личним убеђењима богослова, него се просто основа само на закону поштињености. Не може се, по њихову мишљењу, овде то одобрити, што „личности, не имајући личне вере, узимају на себе заштиту опће религије, којој се покоравају“[4]). Још је горе то, што је, услед свих указаних погодаба, богословска наука у католицизму примила од самога почетка, у епоси тако звање схоластике, правац рационалистички и претворила се у силогистику, поставши у исто време неприступачна сваком умном прогресу и свакој слободној мисли. Схоластика, вели Кирјејевски, „због логичког начела у самој основи католичке цркве, није могла друкчије измирити противност вере и разума, него силом силогизма, који је на тај начин постао првом погодбом сваког убеђења. Испочетка је, природно, исти тај силогизам доказивао веру против разума и покоравао јој разум силом разумних доказа.

[1]) Дела Кирјејевскога, II, 297.
[2]) Дела Хомјакова, II, 243.
[3]) Дела Кирјејевскога, II, 285.
[4]) Дела Хомјакова, II, 242.
[5]) Дела Кирјејевскога, II, 285.
[6]) Дела Хомјакова II, 242.

[2]) Дела Хомјакова, II, 102.
[3]) Ibidem стр. 242.

Али та вера, логички доказана и логички стављена насупрот разуму, већ није била жива, него формална вера, не управо вера, него само логичко одрицање разума. С тога се у том периоду схоластичког развића католицизама, баш из узрока своје рационалности, јавља западна црква као непријатељ разума, као страшни, смртни, одлучни непријатељ његов“[5]). Отуда су напослетку, по нишљењу неких, потекле све оне догматичке особине, којима се католицизам разликује од православља. „Римска се црква, пише Кирјејевски, у отступању своме од источне, одликује наиме победом рационализама над предањем, спољашњом разумношћу над унутрашњим духовним разумом Тако је, на основу тог спољашњег силогизма, изведеног из појма о Божанственој једнакости Оца и Сина, измењен догмат о Тројици, насупрот духовном смислу и предању; тако је на основу другог силогизма папа постао главом цркве у место Исуса Христа, затим световним владарем, и онда непогрешивим; биће Божје у целом хришћанству доказивало се силогизмом; цела верска заједница опирала се на силогистичку схоластику; инквизиција, језуитизам, једном речи све особине католицизама развиле се силом истог формалног процеса“[6]). „С тога гледишта постаје за нас разумљиво, зашто западни богослови, поред све паметне савесности, не могоше видети црквено јединство друкчије, него у спољашњем јединству епископства; зашто су могли спољашњим делима човекољубља приписивати битно достојанство; зашто поред унутрашње спреме душевне а при недостатку тих спољашњих дела, не нађоше другог средства за њено спасење, него измишлише извесно време бављења у чистилишту; зашто су напослетку признали, да људи могу имати и сувише заслуга за та спољашња дела, те тај сувишак поклонити и другима, који то немају, ако само учине ма шта у корист цркве . . . Очевидно је, да је исти наравствени узрок, да је иста претега логичке једностраности, која је родила учење о неопходности спољашњег јединства црквеног, морала родити и учење о непогрешивости њене главе. . . . За тим се, из истог логичног узрока, морало раширити полудуховно господство папино над свима владарима запада и створити све уређење, тако звано, свете римске империје и цео карактер историјског развића средњих векова, где се световна власт непрестано мешала с духовном и непрестано се борила с њом, узајамно спремајући једна другој место за будући пад на суду народном. А међу тим, кад је у исто време, у унутрашњости западног човека, настала иста борба између вере и разума, између предања и индивидуалног убеђења; и кад је духовна, световна власт црквена тражила себи основа у световној сили, онда је духовно убеђење западних умова тражило себи основа у теоретском силогизму“[7]).

Истим очима гледа на вероисповеде особине римског католицизма и Хомјаков, налазећи, као и Кирјејевски, извор њиховом постанку у рационализму латинства. „Држава од овога света, вели он, заузела је место хришћанске цркве. Једини живи закон сједињења у Богу био је истиснут партикуларним законима, који носе на себи биљег утилитаризма и јуридичких односа. Рационализам се развио у облику владарских одредаба; изабрао је чистилиште, да би објасњено молитве за умрле; установио је између Бога и човека баланс обавеза и заслуга; почео је мегати на нагу грехе и молитве, погрешке и искупне подвиге; завео је пренашања с једног човека на другог; узаконио је измену привидних заслуга; једном речи пренео је у световњачке руке потпуни механизам банкарске куће. У исто време је црква-држава увела државни језик — језик латински; затим је довукла под свој суд стварн световњачке; онда се латила оружја и стала опремати испрва неуређене походе крстоноша, после сталне војске (витешке редове) и, напослетку, кад јој је мач био истргнут из руке, извела је у убојни ред инкловану дружину језуита“[8]).

[5]) Дела Кирјејевског, I, 193, 194.
[6]) Дела Кирјејевског, I, 191.
[7]) Дела Кирјејевског, I, 246. 247.
[8]) Дела Хомјаков, II, 23.

Школа и Црква.

(Из поучавања Макарија митрополита Московског.)

Оставите дјеци приходити ко мнѣ, и не браните имъ. (Марк. 10, 14).

Задаћа религијозног хришћанског васпитања двојака је. Прва — да побуди и разјасни религијозно знање у човеку, да му просвети ум светлошћу јеванђеског учења, да одкрије пред њим истине хришћанске вере, заповести хришћанске љубави, обећања хришћанске наде. Друга — да побуди и васпита религијозно чуство у човеку, наиме, да усади у са-

мом срцу његовом хришћанску веру, укорени хришћанску љубав, утврди хришћанску надежду. За прву цељ служи и може служити више школа. У каквом се облику јавља тамо пред ученицима хришћанство? Дају ли им догмате вере и нравствене законе, излажу ли историју вере и цркве, разјашњују ли хришћанско богослужење, и целокупно хришћанство увек пред њима у облику чисте истине, у виду учења и науке, то утечу и непосредно на њихове умне силе, и непосредно рашрирују и разјашњују њихово религијозно знање.

За другу цељ више свега може служити св. храм, који се зато и нове, из старина, учињиће хришћанске побожности. Овде, у храму, хришћанство се јавља пред децом не само у облику божанственог учења и „апстрактних“ истина, већ више у чулственим и стварним облицима. Овде деца виде предсобом свештене слике Господа Бога и Његових угодника, као и разних значних догађаја, који се од нове на наше искупљење. Чују свештене песме, прожете живом вером, жестоком љубављу и непоколебивом надом хришћанском. Виде свештене радње црквених пастира, које имају дубок религијозни смисао. Чују и виде молитве и молитве, браћу у Христу, — и све, све то скупа утече на њихова спољашња чула, а затим и на унутрашња. Све насићава, напаја и наслађава њихову душу и срце, и већма утврђује у њима св. веру, надежду и љубав.

Но осим тога, што се у храму јавља хришћанство пред децом у стварном облику, који утече на васпитање нашег религијозног чувства, овде пред њима је хришћанство — у самим својим тајнама и утече непосредно на њих силом тих тајана.

Тамо, у школи су их учили, да је најважнија нука Спаситељева, којом Он искупи људе од греха, измири с Богом, задоби за њих вечно блаженство, била Његова смрт, Његова жртва на крсту. Овде, у храму, приноси се у тајни Евхаристије сама жртва искупљења за грехе целог света. —

У школи уче, да су сви људи нравствено немоћни, да без помоћи божје благодати не могу право ни веровати у Христа, ни љубити Га, нити у опће чинити како хришћанско добро. У храму је пребивалиште божје благодати. Овде се благодат излива на молитве кроз тајне црквене; овде стално станује као у набраном дому свом на земљи, сам Господ Бог, пребива с обиљем Своје благодати и даје је свима једнима и који је моле.

У школи уче, да је њима сврха, којој треба да стремимо у свом нравственом животу, сједињење с Христом: у храму, удостојивши се примити Његово пречисто тело и крв, сједињујемо се с Њим.

Превео **П. Весин.**

Конференција Срба код угарског министра-председника.

У четвртак 14. о. м. састала се давно очекивана конференција Срба у палати кр. уг. министра-председника у Будиму. Отпочета је у ½ 5 сахати после подне и трајала је до 7 сахата у вече.

Министар председник барон *Д. Банфи*, отварајући конференцију, поздравља присутне и захваљује им, што су на његов позив дошли, а затим наводи, да је влада конференцију ову сазвала тога ради, да чује мишљење о томе: *да-ли би било нагледа да би српски црквени конгрес, кад би се сад сазвао, могао с успехом делати, а нарочито, да-ли би се на том конгресу могла установити једна једноставна уредба за целу автономију, те да се тиме једном организацији те автономије дошли и послови њени у редован и правилан ток доведу.* Изјављује, да не разуме српски, те зато моли присутне, да се у говорима послуже мађарским или немачким језиком, како је коме воља; те затим позива министарског саветника др. *А. Дарваја*, да све то и на немачки протумачи, и да и он разложи цел ове конференције.

Министарски саветник др. *А. Дарваји*, који је у председништву министарства референт за ствари српске народно-црквене автономије, разлаже на немачком језику цел ове конференције и говори о томе, како је организација српске народно црквене автономије неподеска, те по томе држи, да би исту требало на сасвим другим основима спровести и поправити на томе, да се сви автономни односаји једним једноставним статутом коначно у ред доведу.

После тог говора позове министар председник присутне, да који жели, нека изјави своје мишљење.

Ђура Вукићевић. Преузвишени г. министарски председниче! Пре свега сматрам за пријатну дужност, да вам изразим искрену благодарност на предусретности и благонаклоности, коју сте према цркви и народу нашем тим чином указали, што сте наводили на овом одличном месту данашњу конференцију сазвати и предметом саветовања наше црквено-автономне односаје поставити.

Ваша преузвишеност има подпуно право што је изволела нагласити, да је крајње време како у интересу државном, тако и у интересу цркве и народа нашег у овим крајевима, да се наши црквено-автономни односаји после толиких и разноврсних заплета и неспоразума искрено и отвореном речи разбистре и расветле, да се наше автономне институције правилно среде, те да се развитак и опстанак нашег црквено-автономног живота једном у свој нормални колосек доведе.

Ваша преузвишености! Са повратком угарске конституције донело је угарско законодавство IX. чл. закона од год. 1868. који сачињава уставни палладијум, на коме се оснива црквена автономија српскога народа источно-православне вероисповести у земљама круне св. Стевана Тај основни закон гарантује српском народу источне-православне вероисповести право, да је властан под највишим државним надзором своје црквене, школске и овамо односеће се фундационе ствари на свом властитом народно-црквеном сабору расправљати и у том погледу нужне установе *самостално* доносити. Даје му даље право, да по тим, од сабора донесеним и од Њ. Величанства потврђеним установама може својим црквеним, школским и овамо односећима се фундационим пословима *сретством својих сопствених органа самостално управљати.*

Прошло је већ преко 25 година, како је тај законски чланак донесен, па до данас још немамо свију установа, које су потребне, да би се наш црквено-автономни живот нормалним путем кретати и развијати могао.

Крајње је време, да се на овако одличном и меродавном месту искрено и отворено рекне, који су прави узроци, што се та узвишена цел у интересу државном, у интересу цркве и народа нашег до данашњег дана није могла постићи ни остварити.

Ваша преузвишености г. министарски председниче! Молићу за дозволу, да се у том погледу по свом најбољем осведочењу, колико узмогнем кратко, али чисто отворено изразим.

Два су поглавита узрока, који су сметали, да се неке наше црквено-автономне институције нису могле у опште у живот привести, а које су и приведене да у многоме погледу не одговарају условима, под којима би се наш црквено-автономни живот у кругу својих потреба правилно кретати и развијати могао.

Први узрок лежи у природи ствари и у нама самима. Ваша преузвишености! Наша источно-православна црква исто тако као и католичка носи на себи тип епископалне цркве. Установе које се у крилу автономног уређења такове цркве доносе, морају имати обзира на основна правила саме цркве, не могу и не смеју са овима у опреку долазити, јер би се тиме одељи од јединства, које спаја све следбенике једне те исте велике цркве православне. У крилу епископалне цркве врло је тежак и суптилан задатак тачно и правило означити демаркациону линију духовне и световне власти при уређењу автономног сустава дотичне цркве. Природне тешкоће у томе погледу, које су дугогодишњу борбу између духовног и световног елемента у нашој цркви изазвале — појавиће се на сигурно и у крилу католичке цркве, кад се започну организаторски радови око уређења црквене автономије католичке, које ће скоримице на дневни ред доћи. И тамо ће се одмах на првом кораку те тешкоће неминовно појавити те ће дуге борбе и времена требати, док се укрштени односаји размрсе и у правилне границе сведу. Није чудо дакле, што је та борба морала и у нас предходити и то тим јача и заоштренија бити, што се с једне стране наша хијерархија, а напме у пређашња времена круто придржавала строго каноничког становишта не узимајући у обзир културни напредак и актуалне потребе века у коме живимо, а с друге стране што и међу световњацима владаху две струје, једна умерено консервативна, којој и сам припадам, која држи да карактеру наше епископалне цркве, да практичним потребама и политичком положају у коме наш народ у овим крајевима живи, најбоље одговарају таке установе, које ће омогућити мирни и нормални развитак нашег автономног живота, које ће што мање повода давати унутрашњим раздорима и што мање у опреку долазити са државним властима. С друге је пак стране, и то све јаче и силније, набијала на површину демократска струја, која је при уређењу наших црквено-автономних институција полазила из принципа народне суверености и пошто се овај политички принцип тешко даје у склад довести са црквеним принципом епископалне цркве, то је та струја тако рећи на сваком кораку долазила у сукоб и опреку час са црквом, час са државом.

Међутим које дугогодишњим искуством, које

Први узрок лежи у природи ствари и у нама самима. Ваша преузвишености! Наша источно-православна црква исто тако као и католичка носи на себи тип епископалне цркве. Установе које се у крилу автономног уређења такове цркве доносе, морају имати обзира на основна правила саме цркве, не могу и не смеју са овима у опреку долазити, јер би се тиме одељи од јединства, које спаја све следбенике једне те исте велике цркве православне. У крилу епископалне цркве врло је тежак и суптилан задатак тачно и правило означити демаркациону линију духовне и световне власти при уређењу автономног сустава дотичне цркве. Природне тешкоће у томе погледу, које су дугогодишњу борбу између духовног и световног елемента у нашој цркви изазвале — појавиће се на сигурно и у крилу католичке цркве, кад се започну организаторски радови око уређења црквене автономије католичке, које ће скоримице на дневни ред доћи. И тамо ће се одмах на првом кораку те тешкоће неминовно појавити те ће дуге борбе и времена требати, док се укрштени односаји размрсе и у правилне границе сведу. Није чудо дакле, што је та борба морала и у нас предходити и то тим јача и заоштренија бити, што се с једне стране наша хијерархија, а напме у пређашња времена круто придржавала строго каноничког становишта не узимајући у обзир културни напредак и актуалне потребе века у коме живимо, а с друге стране што и међу световњацима владаху две струје, једна умерено консервативна, којој и сам припадам, која држи да карактеру наше епископалне цркве, да практичним потребама и политичком положају у коме наш народ у овим крајевима живи, најбоље одговарају таке установе, које ће омогућити мирни и нормални развитак нашег автономног живота, које ће што мање повода давати унутрашњим раздорима и што мање у опреку долазити са државним властима. С друге је пак стране, и то све јаче и силније, набијала на површину демократска струја, која је при уређењу наших црквено-автономних институција полазила из принципа народне суверености и пошто се овај политички принцип тешко даје у склад довести са црквеним принципом епископалне цркве, то је та струја тако рећи на сваком кораку долазила у сукоб и опреку час са црквом, час са државом.

Међутим које дугогодишњим искуством, које

пак теоретичким разлагањем автономнога питања на књижевном пољу, до пре још сувише нејасни и помућени појмови данас су се доста разбистрили и консолидовали. Наиме пак од како је Њ. Светост данашњи српски патријарх сео на митрополитеку столицу нема никаквих значајних тешкоћа, да би се демаркациона граница духовног и световног елемента у организму наше аутономије правилно означити и установити могла. Супротности пак међу световним елементима такође су се бар у толико сталожиле, што се не сматра више, да је родољубље искључиво само на једној, а мрачњаштво и издаја на другој страни.

Има сигурних симптома, да би ми наше унутрашње размирице споразумно међусобним поштапањем размрсити могли, — *али су се данас испречили други узроци, који леже сасвим изван наше моћи, те силно сметају, што се наша народно-црквена аутономија не може да догради и наш црквено-аутономни живот немоће својим нормалним и законитим путем да тече.*

Тај други узрок лежи у заплетима правног односаја наше црквене аутономије према држави. Што се овога другог узрока наше аутономне болести тиче, тај потиче исправно од саме државе и у томе погледу сви су Срби једнога мишљења; наиме у погледу правног односаја наше црквене автономије према држави нема никакве разлике између радикалних, либералних и конзервативних српских родољуба; у томе смо питању сви сложни и једнога осведочења.

Ваша Преузвишености, т. министарски председниче! као што нам је свима познато, IX. чл. закона од год. 1868. гарантује нама Србима источно-православне вероисповести, да под највишим државним надзором своје црквене, школске и овамо спадајуће фундационе ствари на свом властитом народно-црквеном сабору расправљати и у том погледу нужне установе самостално доносити можемо; даје нам даље право, да по тим, од сабора донесеним и од Њ. Величанства потврђеним правилима можемо својим црквеним, школским и фундационим пословима *сретством својих сопствених органа самостално управљати.*“ Тако би требало по своме правоме појму и по чистој и јасној одредби закона да буде наша автономија; али на жалост у ствари није тако, ми у самој ствари немамо автономије, држав. власт одузела је нама најглавније атрибуте, без којих автономног живота нема и немоће бити.

Ваша Преузвишености! Ја ћу бити тако слободан, да истакнем само три најстожерније тачке из нашег автономног устава, које ће показати, да је истина што рекох, т. ј. да ми у ствари немамо автономије, да је она сасвим илузорном постала.

Прва се аномалија састоји у тој околности, што држава у место државног надзора, који је негативне природе, врши трећу и последњу инстанцију у свима нашим црквеним, школским и фундационим пословима мериторно и децидивно. Држава се у опште императивно интегрира у све наше унутрашње автономне послове, *што више и у послове самога синода.* Поред таког поступања не може бити говора о автономији, како по своме појму и по закону треба да буде.

Други се гравамен нашега народа састоји у томе, што му се не признаје право слободног избора црквеног поглавара т. ј. митрополита српског. Ово је право гарантовано у нашим народним привилегијама и врхно га је наш народ под апсолутним околностима течајем двеста година слободно и незакраћено. Под уставном пак владавином, где нам је црквена автономија још и државним законом гарантована, секвестровано је право српскоме народу на слободан избор своје црквене поглавице. Имадосмо већ једно наименовање, може га лако и у будуће бити, ако се држава и даље буде одупирала признању права народа нашег на слободан избор своје црквене поглавице. Наш је народно-црквени сабор већ више пута, и то год. 1874. 1879 и 1886. подносно највишему месту статут о избору митрополита српског; никада немогосмо добити потврду тога статута, а то је јасан знак да нам се то нековано право за које се наш народ заносно одушевљава, од стране државе непризнаје, ограничава, односно оспорава. На нашем последњем народно-црквеном сабору од год. 1891. изрекла је једна угледна народна т. ј. либерална странка принцип, да се она неће да упушта у избор митрополита, док се изборни статут не потврди, и заиста није се у избор упустила. Првом приликом иска та странка доће до већине на нашем народно-црквеном сабору, мора ће бити доследна своме изреченоме принципу, те ће донети закључак, да се наш народно-црквени сабор не може упуштати у избор митрополита, док се изборни статут не одобри. Шта ће отуда следовати? Опет наименовање митрополита! Ми држимо да нам се под уставном

владавином и под заштитом IX. чл. закона од год. 1868. бар толико права на слободан избор наше црквене поглавице дозволити може, колико смо га под апсолутним владавинама уживали.

Трећи је гарамен нашега народа, да се при упражњењу митрополитске столице — т. ј. за време sedis vacantiae од стране државне власти именује администратор, који стоји на челу сексекутиве нашег целог црквено-автономног организма. Ја нисам тога осведочена да је у нашим автономним установама провиђено, да је за време sedis vacantiae најстарији епископ по посвећењу уједно и администратор српске митрополије, он је по постојећим установама само толико овлашћен, да на народно-црквеном сабору председништво води, а нема право да води администрацију митрополије. Али при свем том што се институција администраторства већ око две стотине година у цркви нашој практикује, ја ипак не могу никако са том институцијом да се опријатељим. Појам сваке автономије искључује сваку страну интервенцију. Кад државна власт на чело сексекутивне наше автономне управе поставља и именује администратора, онда је то у ствари просто поништење автономије, јер автономна управа и постављање најглавнијег органа те управе од неавтономне власти, то су сасвим супротни појмови, који се међусобно искључују.

Ваша Преузвишеност г. министарски председниче! Поглавити извор зала, на којима наш црквено-автономни живот заборавља, леži свакако у тој околности, што правни односаји наше автономије према држави нису установљени, односно што држава не признаје нашој црквеној автономији оне атрибуте према држави, које јој по њему автономије и чистоме слову закона несумњиво иду. Када би ми господине министарски председниче добили уверење од стране државне власти, да ће се она ограничити просто на највиши државни надзор, да се неће интервисати у наше автономне послове, да неће вршити трећу и последњу инстанцију у свима нашим црквеним, школским и фундационим споровима, да ће признати народу слободан избор црквене поглавице и да нам неће на чело наше автономне управе октроисати никакве администраторе, *онда би наш црквени сабор на брзо био готов, јер све остале наше интерне размирице ми би међусобно врло лако и врло брзо расправили и изравнали.* Показао сам дакле јасно, где леži узрок наше автономне болести, коју би Ваша Преузвишеност имала милости да излечи, а показаћу и начин, којим се то учинити може.

Ваша Преузвишености г. министарски председниче! Наше данашње прилике, односно неприлике на автономном пољу врло су сличне оним политичким приликама односно неприликама, које су после догађаја од год. 1848. у Угарској наступили. Устав је био покошен, закон погажен, апсолутна владавина заведена. Док је сила трајала, дотле се то трпити морало, али је свака сила само за времена. И у Бечу су увидили, да се таково стање не може на дуго одржати. Почели се саветовати у Бечу, како да се помогне незадовољству у Угарској и да се удеси политичке прилике у земљи. Покушало се са октобарским дипломом, није пошло; покушало се са фебруарским патентом није пошло; покушадо се са примањком конференцијом у Острогону, и то није пошло. Тада је устао мудрац наше земље славне успомене Франа Деак, те је пустио поклич, који је од целога народа одушевљено прихваћен и који је гласио: *Повратите нам нашу конституцију, приведите у живот законе од 1848, а све остале послове ми ћемо у корист земље, у корист целокупне монархије и на задовољство круне сами обавити.* Тај је поклич помогао. И ми смо данас од прилике у том истом положају. Чује се и говори се, да се ће и са нама неки експерименти да чине. Дужност нам је пак најпониније упозорити високу владу, да такови покушаји неће никако пожељним плодом уродити. Ако озбиљно желимо санирати данашње заплете и обнормалности у нашем црквено-автономном животу, онда се и ми прихваћамо лозинке мудрога Деака, која гласи: *повратите нам нашу црквену конституцију, успоставите IX. чл. закона од год. 1868. у својој чистоти, поштујмо народне тога закона у целом пространству, — а све остале наше унутрашње послове ми ћемо и лако и брзо у корист цркве и народа нашег, а на подпуно задовољство светле круне и високе владе обавити.*

У шездесетим годинама, када се водила борба за успостављање угарске конституције, владала је у Бечу струја, која је у познатој теорији др. Луственданла своја израза нашла и која је гласила, да су догађајима од год. 1848. политичка права Угарске поништена и да Аустрија од свога стеченог права на Угарску попустити не може. И на то је одговорио мудри Деак овим речима: *Права, која се темеље на закону и на*

природа створи, не могу се насилно потиштити; сила док траје, може их тлачити, али чим сила престане, она ће сама по себи васкрснути. — Тај нети одговор дужни смо и ми дати високој влади кад нам се предочи, да је интервенција, коју државна власт на наше црквено-автономне послове данас врши, стечено право државно!

Угарска је год. 1867/8 своју оправдану жељу постигла. Да ли ми немамо нада, да ће се и наше оправдане жеље уважити?

Преузвишени госп. министарски председниче! Будите уверени, да је српски народ истина кадар мрзити, али је кадар и љубити; наш народ по природи својој некако радије пагиње на опозицију, али он уме и да увиди, да уважи и да с благодарношћу призна свако добро и сваку правицу, која му се укаже. Српска радикална струја рекао би да је јача и интензивнија у Хрватској и Славонији, него ли у Угарској, — на пак пошто је влада Њ. преузвишености бана грофа Куна-Хедервара пријазна према оправданим захтевима српскога народа у тамошњим крајевима, то је српско јавно мнење у Хрватској и Славонији много мирније и спокојније, него ли у Угарској, где су духови услед увођења нових црквених реформа и по себи већ јако узрујани и узнемирени.

Тврдо сам уверен Ваша Преузвишености, да ће на спокојство и умирење духова нашега народа у Угарској јако подејствовати та околност, што се ове конференције понесемо кући ту моралну импресију, *да има изгледа, да ће закључци на нашем црквено-автономном полу животним путем моћи бити, односно да ће се одредбе IX. чланка од год. 1868. у својој чистоти држати и обдржавати.* Не стечемо ли пак те импресије, онда се бојим, да ће јавно мнење у нашим крајевима после ове конференције пре погоршано, него поболшано бити.

Као добар угарски патриота, али уједно и као прави Србин сматрао сам за своју дужност да своје мисли искрено и отворено изложим.

Наставиће се.

Карловци, 31. марта 1896.

Будимпештански политички листови обелоданили су у једном од скорих бројева својих овај извештај:

Пожуњ, 17. (29.) марта 1896.

„Прошлог четвртка саветовао се министар председник са наше српских потабилитета о томе, како би се аутономија српске цркве на основу закоског чланка од год. 1868, који говори о аутономији, могла на даље тако доградити, да се окончањем с једне стране потпуно цветање црквених и културних интереса Срнства, а с друге стране да се спречи, да не би аутономија, на велики ушрб црквених и културних интереса, постала личина црквених злоупотреба и оне опасне политичке демагогије, која је исто тако опасна, и за право схваћене српске интересе као и за мађарску државу.

Како је преко нужно, да се аграда црк. аутономије довршн у том смеру, о тој најбоље сведочи она агитација, која је, чим се чуло да се сазива конференција, пастала у очим круговима, у којима се обично сматра црквена аутономија као кринка, иза које се крије политична демагогија и напеластичке тежње. Ови кругови мишљаху, да министар председник не сме ништа друго, до проширење аутономије, и то тако, да би се том променом у будуће стало на пут сваким политичким сплетама.

По себи се разуме, да такови кругови дуже, да је такав развој аутономије то исто што и атентат на њу који хоће да је уништи. У меродавним српским круговима говори се с поуздањем, да је Патријарх Бранковић сам најречитије оно схватање изразио, шта више, да му ни то није било доста, но да би као бајаги спречио „атентат“, вели се, да се латио и таких средстава, која бацају карактеристичну светлост на и онако врло сумњиви патриотизам патријархов. Чим је патријарх Бранковић доспео о помињаној конференцији, послао је одмах архимандрита Руварца митрополиту Михаилу у Београд, да се с њим о стању ствари посаветује. Митрополит Михаило, ради даљег договора о тој ствари, посла опет у Карловце Јована Георгевића. Георгевић је од детињства пријатељ митрополитов и исто тако и Ристића, експертиза, и био је некад у министарству Новаковићевом министар просвете. Он је познат као заносан напеластиста и недавно је у „Српској Застави“ штампао дуги низ чланака наперосних против Мађара. Резултат тога дипломатског оњења беше, да је београдска штампа читав поникарски рат против Мађара почела. Нападнји заиочеше као што споменусмо прво од Георгевића а пастављени су од једног другог пријатеља Ристићевог: Живана Живановића у „Вечерњим Новостима“. Овај је између осталог писао и ово: „Нека наша браћа у Мађарској само истрају у борби за своју цркву и веру. Нек буду уверена, да могу увек рачунати на своју браћу у српској краљевини, а особито на оног моћног протектора православља који

данас у Европи одлучну реч води.

Да ова претња са руским царем и са целим православљем није само претерана плаха неких српских новинара, но да такав тон наражава и српско званично јавно мњење, доказује се и уводним чланком српског владиног органа, „Видела,“ под насловом: „српска црква и народност у Угарској,“ који осуђује пре свега сазивање конференције, као да је ова увод у атентат напереи против Србства. Тај чланак завршује овим речима: „Ако влада не исправи своју погрешку, то је српски народ на прагу тешке борбе, која се мора водити за народне и црквене интересе, али у тој ће борби симпатије не само целокупног Србства, него и читавог православног словенског света бити на њиховој страни.“

А да за ледина београдских новина стоји митрополит Михаило, који је у директној вези са патријархом Бранковићем, очигледно се види из тога, што је друштво „Братство Неоли“ београдских богослова одредило, да у недељу држи протестни скуп „против министра председника барона Банфија и против сплеткења атентата на патријарха карловачког и српску цркву.“

На ова дрска тенденциозна сумњичења увек несумњивог патријотизма Његове Светости патријарха Бранковића одговарати, исто је тако излишно у колико је то сумњичење само по себи недостојно.

Истинити, а не шпекулативни патријотизам, дубоко је укорењен у души патријарха Бранковића уз тако узвишене патријотичне осећаје, да нам већ ти осећаји недозвољавају потрзати их у одбрану против цинчких подвала, које потичу из шпекулативних мотива.

У колико се пак горњи извештај иначе дотиче Његове Светости пресузвишеног господина патријарха српског *Георгија Бранковића*, овлашћени смо најавити, да је нети од почетка до краја дрска измишљотина и управо пука лаж; јер нит је Његова Светост онако схватање распростирала, нит је у поводу тога шиљала кога у Београд високопреосвећеном г. митрополиту српском *Михаилу*; нит је од г. митрополита у тој ствари икад долазио, нити Његова Светост г. патријарх стоји било у непосредној било посредној вези са горехвалењим г. митрополитом београдским. Колико је тај „панчевачки“ извештај истинит, види се и отуд, што у њему игра улогу и високопреч. г. архимандрит *Илариј Руварац*, ма да је оиће познато, да се нети већ више месеци бави *у Загребу код свога брата на лечењу*. Не мање се показује тенденција истога извештаја и у том, што спомиње и долазак г. Јована Ђорђевића, професора вел. школе београдске, бив. министра просвете и црквених дела, који истина к Његовој Светости од год до год дође по једаред-двапред, но у том нема и не може бити ничега зазорнога, јер је *Ђорђевић* рођени Сенћанин, те дакле земљак Његовој Светости, школски друг и у оиће добар искрен пријатељ од детињства, те је и тај део „панчевачкога“ извештаја злонамерно подметање и обмана.

Што се тиче онога пасуса о чланцима српских листова, то Његова Светост г. патријарх нит је исте инспировао, нит су нети с Његовим знањем штампани, нит је о њима у оиће знања имао, и то тим мање, што Његова Светост г. патријарх не стоји *ни с којим* политичким листом било и у најмањем додиру.

Према том се дакле морају наводи у горе реченом извештају из „Панчева“ као *дрске измишљотине, злонамерне подвале и управо пуке лажи обелоданити, од Његове Светости најодсудније одбити и бацити на главу оном индивидууму, који их је на тако „честите“ намере измислио и у свет пустио.*

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Богослужење**). Прошле, велике недеље, богослужила је Његова Светост, преузв. г. *патријарх Георгије* на велики четвртак при читању страсних Јеванђеља, на велики петак при изношењу плаштанице и на велику суботу на јутрењу, при опелу и погребу.

Данас, на дан велика празника, светла Васкреса Христова, начаљствовао је сп. патријарх *Георгије* при Васкресењу и принео бескрвну жртву на сп. литургији.

(**Одликовање**) *Његова Светост пресузвишени Г. Патријарх Георгије* благоизволио је одликовати црвеним појасом пароха у Мишколцу *Аурела Моца*.

(**Одликовања.**) *Његово Високопреосвештенство Гоа. Епископ бачки Герман* благолио је оне до сад још неодликоване свештенике у својој епархији, који 40 и више година служе у винограду Господњем, а при томе су беспрекорног владања и службовања, одликовати црвеним појасом. Тај су свештеници: *Милош Бачлић* парох у Рац-Милитићу (служи 50 година), *Сретозар Влашкалић* парох ношорнички (служи 45 година), *Кузман Милојевић* парох ст.-па-

лавачки (служи 44 године), *Александар Валинић* парох ст.-павлавачки (служи 41 годину), *Георгије Добријевић* парох шинички (служи 41 годину), *Никола Николић* парох бајшански (служи 41 годину) и *Михаило Валшкалић* парох брестовачки (служи 40 година). — Пре ових је одликован и *Димитрије Теофановић* парох станишићки, који служи 50 година.

(**Високопреосвештени Епископ Никодим Милаш**) упутио је ове године „ускршњу посланицу“ клиру и свему православном народу епархије своје, далматинске и истријске, у којој се отворено говори о покушајима уније у Далмацији као опасности, која прети православним Србима Далматинцима и православљу. Те покушаје посланица одлучно осуђује упућујући православни народ у Далмацији на безграничну чување св. вере православне, како би се „у одлучном часу сви заједно нашли сложни и готови за светињу вере своје и пошљедњу кап крви своје пролити.“

Повода тоже разлагању, као што вели сам високопреосвештени Епископ *Никодим*, дао му је најновији покушај уније у *Врлика*.

Накнадно ћемо донети целу ту посланицу у овом листу.

(**Управу српске православне епархије и конзисторије сарајевске**) поверио је поглавица земаљске владе босанско-херцеговачке, као што јавља званични „Сарајевски Лист“, високопреч. г. архимандриту и конзисторијалном саветнику *Георгију Магарашевићу*.

(**За архимандрита скопланске митрополије**) именован је г. Никифор Перић, синђел и катихета отоманско-српске гимназије у Цариграду.

(**Школски Савет**) сазван је у седнице своје за 5 (17) април о. г.

(**Архидијецезални епархијски школски одбор**) сазван је у своју седницу за 4 (16) април о. г.

(**Радња епархијских власти у Новом Саду.**) *П. Епарх. административни одбор бачки* држао је дана 5. (17.) фебруара о. г. под председништвом Његовог Високопреосвештенства Госп. *Епископа Дијецезана* своју седницу, у којој су између осталог решени следећи предмети: Поводом отписа Њег. Високопреосвештенства Госп. Епископа Дијецезана у погледу поднесене Му званичне пријаве против навесних лица у протопрезвитерату жабаљском због држања свадбе за време овог великог поста — лишена су иста лица због похалкања црквене свести, а у смислу §. 14. Б. одс. II. прев. кр. рескрипта од 10 авг. 1868 и тачке 14. посебних одредаба архијерејске посланице од 17. (29.) сент. 1895. на губитак за шест година активног и пасивног бирачког права и сваке црквене или црквено општинске службе. — Услед односног отписа високог министарства просвете познана је црквена општина у Ст. да поднесе тачан рачун о утрошеној држ. приложи која јој је у 1894 год. од високопоштог дозначена. — Узет је на знање и објављене се пароху у С. отпис високосл. Саб. Одбора по огласу којега је исти парох са својим потраживањем у погледу допуне дотације и од високог министарства одбијен. — Поводом отписа високосл. Саб. Одбора у погледу инвентарисања срп. нар. црк. одбора позване су подручне опћине, да одбору овом у датом року поднесу извештај о том: да ли су о црквеним и црквено-општинским добрима у своје време правилни инвентари сачињени, да ли су исти инвентари према наступелим променама допуњавани и исправљани и где се исти чувају. Уједно је умољен епарх. школ. одбор бачки да такав извештај у погледу добара подручних му срп. прав. вероисповедних школа поднесе. — На пријаву епарх. школ. одбора бачког позвано је више црк. општина под претњом расписта, да одмах отворе поћтурну школу и о том како одбор овај тако и епарх. школ. одбор извести. — Опомењени су неки свештеници протопрезвитерата сомборског, да дугујући порез и еквивалент за прошлу годину на своје сесије што пре исплате. — Потврђена је реорганизација црк. општине у Бајши. — На питање црк. општине у С. одговорено је: да свештеници и учитељи такође имају плаћати верозак. прилоге и саб. трошкове — али не на своју плаћу но тек ако имају приватна имања. — Узет је на знање рад црк. скупштине у С. од 3 дец. 1895. — На питање црк. општине у Т. одговорено је: да они црк. одборници, којима је и пр. ове године 1 јануара истекао мандат престају фактично одборничима бити, тек пошто на њихова места нова лица изабрана и у звање уведена буду, те да према томе и они имају право гласања при тој обнови црк. одбора. — Одобрен је црк. општини у Ст. новоустановљени ључ за разрез парохијала. — Одобрена је реорганизација црк. општини у К. с тим, да се избор председника због познања читања и писања уништује и нов избор председника наређује. — Узет је с одобрењем на знање обављена обнова $^2/_5$ скупштинара у Ст. С., П. С., Ф. и Т. и обављена обнова $^1/_3$ црк. одбора у Ш., Ст. Б., Сентв. Ст. П., Ж. и Т. — Потврђен је избор председника у Д. — Снабдевен је клаузулом одобрења купопродајни уговор, који је црквена општина у Ж. поводом куна 2 јутра земље са дотичним странкама склопила и овоме одбору на одобрење поднела. — Снабдевена је клаузулом одобрења бирсовина дозвола, коју је црк. општина у К једном бив. дужнику своме издала. — Спроводње се високосл. Саб. Одбору разјашњења црк. општина у Т. и Ш. у погледу дугујућег верозак. прилога и саб. трошкова, који се од њих потражују. — Снабдевен је клаузулом одобрења купопродајни уговор, који је црквена општина у Г. у предмету купа земљишта за нову школу са дотичном странком склопила и овако на одобрење поднела. — Није дозвољено црк. општини у Ј. да своју готовину на приватне зајмове издаје. — Спроводње се високом министарству молбеница срп. прав. црк. општине у П. ради полученја држ. приложи у сврху оправке своје цркве. — Упућена је црк. општина у П. С. да понуђену јој и од црк. од-

бора усвојену своту за т. зв. Дражайкину кућу предходно црк.-скупштини ради усвојења предлози. — Јерох. М. М. катихети срп. вел. гимназије у Н. С признато је пуноправно бирачко и скупштинарско право у срп православ. црк. општини у истом месту. — Уништена је као неправилна обнова $^1/_2$ скупштинара и $^1/_2$ црк. одбора као председника и подпредседника у црк. општини у Б. и наређен нов избор — Одобрен је избор тутора у М. а признање против истога избора као неоснован одбијен. — Узета је на знање пријава црк. општине у К., да је против свог бив. благајника В. Б. због проневере кривичалну пријаву поднела. — С привешће се високосл. Саб. Одељењу признања: Јереја П. П. пароха у П. С. против овоостр. решења бр. АО 1394/400 ех 1895; Н. Л. и другова из Г. против овоостр. одлуке бр. АО. 69/22 ех 1896 и Ст. М. и другова на М. против овоостр. одлуке бр. АО 43 зап. ех 1896 — Позвана је црк. општина у М. да поднесе објашњење у предмету подељеног црк. стола тамошњем подпредседнику. — Уњућена је црк. општина у Б да своме бившем учитељу А. Ј., у смислу већ добивеног наређења одавде, одмах изда извесну своту у име приповедња за прошлих 9 година. — Обавештена је црк општина у Ст. Ст., да војници, док су у активној служби, не плаћају парохијал. — Поново је препоручено црквеној општини у Г. К. да тамошњим комуналним учитељима за пређење певческе дужности повиси награду. — Пријава неколицине становника у Д. С. И. против хоралног владања тамошњег црк. тутора издата је окр. проти на извиђај. — Пријава неколицине одборске и скупштинара у Б. против тамошњег председника издата је истоме на изјашњење. — Жалба црквењака у К. против тамошње црк. општине због скраћивања плате и др. издата је истој општини на изјашњење. — Узет је на знање рад црквених скупштина у Б. (од 11. (23). јан. 1896), у Брест. (од 10. (22). дец. 1895) и у Ж (од 25 јануара и 8. (20). фебр. 1896.) — Одобрени су прорачуни за 1896. годину оних црквених општина: Товаришке, Кулашинске, Чурушке, Горњо Ковиљске, Виловачке, Пивничке, Станишићке, Доњо Ковиљске Силбашке, Пачирске, Надаљске. Мартоношке, Парабучке и Аљанске. — Одобрен је рачун школског фонда срп. православ. црквене општине у Ст. Сивцу од године 1895. тим, да може имати исто школског фонда имеку црквено општинском придодати и заједнички руковати. — Дозвољено је Ст. Сивачкој црк општини да на имену Саве Павкова већени зајам са интересом заједно у износу од 137 ф. 13 новч. из рачуна школског фонда као дубиозни брише. — Дозвољено је Станишићкој срп. православ. црк. општини, да у школско фондовном рачуну на имену Симе Компеновог већени зајам са интересом заједно у износу од 330 фор 90 новч. као непстварив коначно брише. — Одобрени су парохијални рачуни срп православ. црк. општине у Ст. Станару од године 1888 до краја 1895 те са проналажењем и утврђењем проневерава и то: осуђен је касир С. Ж на накнаду мањка од 215 фор. 74 новчића даље касир Ђ. Л. на накнаду проневере од 2366 фор. 69$^1/_2$ новч. и истражних трошка од 70 ф. и на последку П. М. касир на накнаду мањка из рачуна 1895 године 650 фор. 26 новч и истражних трошкова од 15 фор. и уједно је упућена црк. општина Ст. Станарска. да поменуте касире код кр. грађанског суда утужи и утврђење проневере испетрати даде. — Одобрени су обрачуни Старостанарских пароха, и упућена је црк. општина, да утврђење своте што пре испита и то: Мојсију Поповићу пароху 1230 фор. 70 новч. Николи Мојировићу пароху 3196 фор. 64 новч. Милисаву Поповићу парох. администратору 2889 фор. 24 новч. и Стевану Мојировићу бившем капелану 131 ф. 12 новч. — Издата је тужба Мојсија Поповића пароха Ст. Станарског и другова — спар. ревизору на изјашј. — Одобрен је прорачун спар. фонда бачког за годину 1896. — Наређено је да се следеће срп. православ. црк. општине и то: Рибничка, Д. С. Иванска, Ст. Палапачка, Бегечка, Лочка, Ђурђевачка, Рад Милетичка, Парапачка, Бајшанска. Кисачка, Ирошка, Ст. Станарска, Бођанска, Брестовачка и Деронјска позову, да своје прорачуне за годину 1896 у року од 14 дана под претњом распуста црк. одбора за навесно поднесу.

(**Храм св. Сави на Врачару**). Изашла су правила друштва за подизање храма св. Сави на Врачару. Ово су њихова најважнија места: Друштво за подизање храма св. Сави основа се са задаћом, да оствари давнашњу жељу васколиког Српства подизањем величаног храма на Врачару, као месту на ком су спаљене свете моштн Божјег угодника и првог срп. архиепископа и просветитеља. Ову своју патријотску задаћу почело је друштво тим, што је већ припремени главни одбор, за успомену 300-годишњице спаљивања моштију св. Саве. већ подигао на Врачару привремену црквицу, која је 27. априла 1895. год. освећена и која ће трајати, док се не подигне величани храм, ради којега је и друштво основано. Друштво ће задатак извршити: прилозима од Срба и Српкиња из свију српских крајева; помоћи од српске државе, округа, срезова, општина и

новчаних завода; прилозима срп. пријатеља; завештањима побожних и родољубивих Хришћана; прилозима цркава и манастира; прилозима разних удружења и еснафа; прилозима при касама разних државних и општ. надлештава; приходима од представа, представа, концерата, забава и других корисница за овај циљ; остатком чистог прихода од приређене црквице; интересом на капитал, и непредвиђеним приликама. Ко на име прилога уплате већу суму, може је и поступно отплаћивати (месечно, тромесечно, полугодишње) у року од 2 године, а упис прилога траје, докле се год почето дело не сврши. Имена приложника објављиваће се путем штампе и тачно записивати у „Књигу приложника за подизање храма Св. Саве“. Сви прилози шаљу се у Београд, главном благајнику друштва за подизање храма св. Саве. Прилоге ће куштти и одређени чланови Гл. Одбора у Београду, и под-одбора у унутрашњости и повереници на страни. Поверенике на страни именоваће председник у споразуму са Главним Одбором. Имена свију скупљача објавиће се у новинама. Зидање храма не може се отпочети, док прикупљени капитал не достигне суму од 200.000 дин. Да би се потомству остало видно спомен о пожртвовању и родољубљу побожних приложника, установљава се књига: „Споменица приложника за подизање храма првом српском учитељу и просветитељу Св. Саве.“ Ова ће се књига вечито чувати у св. Храму и у њој ће се записивати: 1. Сваки који у једанпут приложи од 300—600 дин. поред уписа у књигу добиће и захвалницу, коју ће одбор нарочито установити за тај циљ. 2. Оном лицу, које приложи више од 600 динара, поред уписа у књигу и издаће захвалнице, биће име урезано златним словима на плочи, на видном месту у Храму. 3. Главни одбор постараће се према свога председника, да сви службени трудбеници око подизања ове свете задужбине добију одличје. 4. Слика умрлих приложницима овог св. Храма, држаће се сваке године свечан спомен у нарочити свечан дан, који ће одредити поглавар српске цркве.

За градњу храма св. Саве на Врачару, примило је уредништво овога листа од архимандрита хиландарског и управитеља манастирске школе г. Митрофана Шевића 5 фор. а од професора карловачке гимназије г. Раде Врховца 2 фор. Свега до сад 26 фор.

(**Проповедање.**) Ректор богословије, протојереј г. *Јован Вучковић* проповедао је у саборној карловачкој цркви од недеље православља на сваке недеље кроз цео часни пост. Осим тога, држао је проповед цветнога петка на вечерњи, намењену ли богословима, будућим свештеницима. А запрпшо је овај свој циклус проповеди на велики Петак. Од тих проповеди неке су већ штампане, а биће штампане и остале у овоме листу, доброти г. протојереја и ректора, те ће оне саме најбоље о својој вредности сведочити.

(† **Катарина Бранковић**) удова бившег ректора велике школе у Београду Косте Бранковића, а сестра Његове Светости патријарха Георгија, преминула је на велики вторник у Београду, у 70 години свога живота, након кратког али тешког боловања. Земни остатци јој опојани су сутра дан у Ваинесенској цркви, за тим сахрањени на новом гробљу. На сарану миле покојнице изаслала је Његова Светост дворског капелана г. Сергију Поповића, архиђакона г. Димитрија Бранковића и протођакона г. Георгија Летића. Покојници нека је лаака црна земља и вечан спомен!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашло на штампе: **Шематизам** српске православне архидијецезе Срепско-Карловачке за годину 1896. — Садржај: Архиепископ-Дијецезан. — Патријаршијски двор. — Епархијска скупштина. — Архидијецезална управа. — Конзисторијална комисија за трећи покушај поништења несагласних брачних парова. — Комисија за полагање стечајног испита. — Манастири. — Парохије. — Свештеници ван парохијске службе. — Умировљени свештеници. — Преминули свештеници. — На ове у страну епархију прешли. — Просветни, виши и средњи заводи у оквиру архидијецезе карловачке. — Статистички прегледи. — Азбучни преглед свештенства. — Азбучни преглед манастира, црква. општина и филијала.

Слава *књижица за народ и омладину* уредник *Мил. Башић*, власник *Мика Поповић*. Излази у Нишу. Свеска друга за фебруар. — Цена је листу: за *Србију*, на годину 4 дин., на по год. 2 дин., на четврт 1 дин., за све остале земље 6 дин. (3 фор.) на годину. Лист излази месечно у повезаним свескама, од 3 табака, а по могућству и више. — Рукописе ваља слати уреднику *Милошу Башићу*, а претплату *Мики Поповићу*.

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози

„фонду св. Саве“.

Бр. 15. Од г. Мојсија Мајсторовића пашесника и администратора протопрезвитерата Пичког — — — — 53 ф. — н.

Приложили: по 10 фор. Црквена општина у Госпићу, црквена општина у Почитељу; по 5 фор:

црквена општина у Шиљ. Кули; по 4 фор. црквена општина у Радучу; по 3 фор црквене општине у Сувају, Доњем Грачацу и Дивоселу, те г. Исак Димић парох у Острвици; по 2 фор.; црквене општине у Зрмањи, Србу, Осредцу, Долами, Брувну, Горњо-Урачачка. Плочи, Могорићу и г. Манојло Дошен парох у Почитељи; по 1 фор.; црквене општине у Скрљану, Медаку и Врбан. експонирана Капелманија у Кику, и г. г. Милош Личина, Ђорђе Алагић, Атанасија Оклобџија, Таде Трбојевић парох, Милојко Дошен гимназиста VI. разреда.

На 10. бр. „Срп. Сиона“ — 1135 ф. 49 н.

Свега 1188 ф. 49 н.

Новци су предани управи срп. пар. црк. фондова.

III. Исказ скупљених прилога за „Фонд Св. Саве“.

(Наставак)

Сентн-Андреја: Сентандријска штедионица ф. 25.— по 10.— ф. Г. Г. Адријан Стаинић, Василије Дамјић, Јован Игњатовић, по 6.— ф. Комерциска црква. општина; по ф. 5.— Г. Г. Стеван Малић, Паулина Бобић, срп. црк. певачко друштво, по 3. ф Г. Г. Димитрије Перлић, Ана уд. Исаковић Милица уд. Игњатовић, по 2.— ф. Г. Корнелије Ј. Чунић. Јован Пачарић, Ангела уд. Раделић уд. Петра Тинерковића, и Велизар Маргаритовић, по 1. фор. Г. Г. М. Лебедова, Бура Бешлић, Јован Дамјић, Ђура Теодоровић, Ана Ткалац, Емилија Стано Јован Милошевић, Василије Милутиновић, Н. Н. Ана Кужић, Иса Дилбер, Марија Дилбер, Петар Берић, по 50 новч. Г. Г. ИлијаЉубојевић, Варвара Љубојевић, Софија Илићева, Јован Петровић, Јован Васиљелић, Стеван Мартиновић; по 20 новч. Г. Г. Ђорђе Мапић и Јован Мапић укупно ф. 111·40. —

Плоч: по 1·50 ф. Г. Јован Јовановић; по 1·— ф Г. Г. Софија Илић ћак, Гавра Букинац, Коста Дагмаловић и Јован Козобарић; по 50 новч. Г Мита Кирјановић укупно ф. 6. —

Женска добротворе задруга Сентомаш 100.— ф. Г. Г. Иса Калеић парох Радуч. Нико Г. Очићке поштар Ловинац, Ђуро Мишчевић трговац у Ловинцу Марија Вулетић капетаница у Радучу, Милева Медаковић попадија у Ловинцу, Ана Велан Ловинац — свега ф. 3.—

Ст. Млада: по 10.—ф. Срп. правос. црк. општина, по 3 ф. Г. Г. Брајо Дежетровић, по 2.— ф. Г. Г. Димитрије Стефановић, Ђока Антоновић; по 1 ф. Г. Г. Мина Стефановић, Жива Ђурковић и Александер Стојадиновић; по 50 новч. Љуба Јашић. по 20 новч. Г. Г. Паја Грујић, Ђока Вучић, Мита Станковић, по 10 новч. Андрија Гавриловић, Ђока Јовановић, Жива Малошевић, Јоца Рајаковић свега ф. 21·50

Лалић: Срп прав. црк. општина 5.— ф. по 1.— ф. Г. Г. Јован Марјановић, Милан Поповић, Душан Мокић, по 50 новч. Влада Поповић, Гавра Милин, Коста Куцурски, Рада Кривокућини Живков; по 25 новч. Г. Стеван Гргурев. свега ф. 10·25.

Добротворна задруга Српкиња Суботица 10.—ф. Српска прав. црк. општина Ловра 5.— ф. Српска прав. црк. општина Темишвар ф. 94·18 ученице IV. разр. основне школе Сента ф. 18·50.

Српске прав. црк. општине; Ст. Кањижа 10.— ф.

(Свршиће се)

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

Изашле су из штампе и могу се добити код нас

I.

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГА КАПЛАРА

из српско-бугарскога рата г. 1885.

НАПИСАО

Бранислав Ђ. Нушић.

Садржај: Позив. Опроштај. Под шатором. Први плотун. Птичице Божје. Капетан Милић. Трубач. Бела застава. Пусто огњиште. Да привидалиште. На разбојиште. Свети Арханђел Михаило. Ко је то? Петар Дабић. Дуња. Шинел. Број 23. Мој ђак. Спровод. На одеуство.

Ово је издање друго, али поправљено и многим новим причама допуњено. Цена је књизи 60 нов. и за поштарину 5 нов.

II.

СВЕТЛЕ СЛИКЕ

ИЗ ПРВИХ ДАНА ХРИШЋАНСТВА

од

Драгутина Ј. Илића.

Садржај: Прва божићна ноћ. Богојављење. Стефан. Талита куми. Бура на мору.

Цена је књизи 50 п. За поштарину ваља послати 5 нов.

Српска Манастирска Штампарија.

XXXI. XXXII. и XXXIII. ЗАКОНСКИ ЧЛАНЦИ ОД ГОДИНЕ 1894.

О БРАЧНОМ ПРАВУ

О ВЕРОИСПОВЕСТИ ДЕЦЕ

И

О ДРЖАВНИМ МАТИЦАМА

у преводу српском

штампани су и разаслани претплатницима. Уверени смо да ће српски превод ових законских чланака врло добро доћи нашем свештенству. За то га и штампасмо, да свештенству ту услугу учинимо; а за то се надамо, да ће га свештенство и набавити.

Високом одлуком св. Архијерејског Синода прописани и од 1. јануара 1896. у употребу

стављени **нови табаци црквених матица, и бланкети за брачна, испитна и венчана, известија, штампана су и могу се одмах добити само у овој штампарији.**

Увез матичних протокола израђујемо у властитој књиговезници. Имамо готових увезаних све три врсте протокола, са 50 и 100 табака.

Хартија матичних табака је, према надлежној високој одредби, фина, јака, тако звана: Diósgyöri (т. ј. Schöpfpapier I. врста). На инак табак стоји само 5 новчића.

Сто бланкета брачних известија стоји 1 фор. На комад $1^1/_2$ новчић.

Славним парохијским звањима и црквеним општинама препоручујемо приликом набавке матичних тих табака и брачних известија, још и набавку **најновијих** *табака за домовне протоколе*, званичних ковената, позивница у седнице црквених скупштина и одбора, доставница, екскибитних и експедитних протокола, седничких записника од разне — по нарудби — хартије; печата на парохијска звања и црквене општине (штампиљ с кутијом).

Књиге које се могу код нас одмах добити осим горе означене, ове су:

1.) **Назаренство** његова историја и суштина, написао *Владимир Димитријевић*. Цена 1 ф. 20 н.

2.) **Нацрт за катихетичке беседе** с' руског превео *Вељко Миросављевић*. (Препштампано из „Српског Спона“). Цена 10 н.

3.) **Чланци о забавиштима.** По најбољим изворима написао *Иван М. Поповић* учитељ. (Препштампано из „Српског Спона“) Цена 15 н.

4.) **Догматичко Богословије** *прва књ.* превео и гдегде допуњо протосинђел Митрофан Шевић. Цена 2 фор.

5.) **Породица и религија.** Проповед оца Августина од Монтефелтра. С талијанског превео Јереј *Илија Шумановић*. (Препштампано из „Срп. Спона“). Цена 10 н.

6.) **Песме за децу** намењене особито учењу по забавиштима и основаним школама. Од Ив. М. Поповића. Цена 20 н.

7.) **Хоће ли бити од користи? или истина против неистине о народно-црквеним фондовима.** Препштампано из „Српског Спона“ за г. 1895. Цена 25 нов.

8.) **„Српски Сион“** од 1891. до ове године.

9.) **Малая Катакѣза содержащая въ себѣ различныя поученія и пѣсни духовныя, во употребленіи обычныя православныя сербскія юности также и прочихъ благочестивыхъ христіанъ, изъ святыхъ церковныхъ книгъ устроенныя. Цѣна книзѣ сей 20 новч.**

10.) **Граматика црквенословенског језика.** Својим ученицима саставио Јован Живановић. — Цена 85 новч.

Српска манастирска штампарија.

ОГЛАСИ.

Број Ек. 78. 33 1—3

С Т Е Ч А Ј.

Овим се расписује стечај на парохију у Сењу, протопрезвитерата вилишког Интеркалара нема.

Рок пријављивању до 9. (21.) Маја 1896.

Из седнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 14. (26.) марта 1896.

Михаил
Епископ.

Ад бр. К 109/203 ех 1896. 31 1—3

Е Д И К Т.

У бракоразводној парници Јефте Миловановића из Митровице против супруге му Катарине Миловановић рођ. Нохасутор, којој је сада место пребивања непознато, овим се позива супруга Катарина, да у року од 6 месеци потписаној конзисторији или сама лично предстане или место свога садањег пребивања пријави, јер ће се у противном случају против ње поднигута бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 11. (23.) марта 1896.

Архидијецезална конзисторија.

Ад бр. К 109/202 ех 1896. 32 1—3

Е Д И К Т.

У бракоразводној парници Зорке Пирошки рођ. Јефтић из Леденица против супруга јој Јована Пирошког из Ирига, коме је садање место пребивања непознато, овим се позива речени супруг Јован, да у року од 6 месеци, рачунајући од дана првог уврштења едикта овог у овоме листу, потписаној конзисторији или сам лично предстане или место пребивања свога садањег пријави, јер ће се у противном случају против њега поднигута бракоразводна парница и без њега свршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 11. (23.) марта 1896.

Архидијецезална конзисторија.

Ад Ст. О. 1778. зап. ех 1895

С Т Е Ч А Ј. 27 3—3

Саборски одбор намерава упражњено највишим кр. рескриптом од 10. августа 1868. године установљено место надзорника срп. нар. прав. добара, с којим је скопчана годишња плата

од 120 фор. авр. са годишњим паушалом од 400 фор. на дневнице и пут, привремено попуниги.

Надзорник добара има бити у струкама економије изучен и испитан, а у рачуноводству вешт.

Позивају се сви они, који ово место добити желе, да своје ваљано инструиране молбенице саборском одбору у Карловцима до 18. (30.) априла 1896. поднесу.

У Карловцима, 2. (14.) марта 1896.

Председништво саборског одбора.

Ад Е. 79. I. 25 ex 1896.

ЕДИКТ. 25 3—3

Пошто подписаној епархијској конзисторији садање боравиште дра. Емилијана Радића-Соколовачког, јеромонаха манастира Месића, није познато, то се нети др Емилијан Радић-Соколовачки овим путем позива, да у року од 10 дана по последњем увраћеној овог позива представе овој власти, или да у истом року јави овамо своје боравиште, да га не би сналле последње непослуха.

У Вршцу 1. (13.) марта 1896.

Епархијска конзисторија вршачка.

Е. 127. I. 35 ex 1896.

СТЕЧАЈ. 28 2—3

Расписује се поново стечај на ђаконско место при саборној цркви у Вршцу. Плата је, осим обичних ђаконских берива, 600 фор. годишње.

Натецатели нека да своје молбенице овој конзисторији поднесу до 4. (16.) ог. маја о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Вршцу 19. фебруара 1896

Епархијска конзисторија вршачка.

Једина српска

фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За гг. свештенике препоручујем врло фине и добрих **шешира и ћелепуша**, сопственог фабриката — са најсолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такође обављам и шаљем са платом у пачоч (Nachnahme) поред моје гаранције При наруџбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

Петар Маркуш, шеширџија

9— 53 **Нови Сад (главна пијаца).**

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњење, проширено са крупом од кованог гвожђа, тако уређеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мање извађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, свежији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма најједноставније са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављене старих звона са крупама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 1—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошк» бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странке ван: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

Год. VI. Број 14.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 31. марта 1896.

Размишљање на Благовести.

с особитим погледом на идеју месијанску у човечанству.

Данашњи је дан посвећен радосном догађају, ауном благодати и среће за нас — успомени значајној, када је небески весник навестио рођење Спаситеља, навестио да ће се Христос оваплотити ради нашег спасења.

На малену варошицу, у северној страни Палестине, у Галилеји, на Назарет, сврћа данашња свечаност духовни поглед свега православног Хришћанства. Тамо гледамо ми Девицу, која, и ако је царског порекла, у сиромаштву и највећој скромности и снисходљивости живи. Пуна је части и одликовања, пуна је значаја и тајанствености она реч, коју Пречиста слушa из уста божанског слуге. „Радуј се благодатна“, кличе јој он, „Господ је с тобом, благословена си ти међу женама.“ А Она неможе да схвати смисао анђеоске вести, она и не слути на високу милост, што јој у део паде; она и не помишља на узвишени задатак, који има да испуни за спасење целокупног човечанства. Јест, — узвишена богобојазљивост, нежна бојазан и стид обузе душу пречисте Деве при овој анђеоској речи. И сад јој небески посланик открива божанствену тајну, да ће она родити Сина Божијег — Спаситеља свету, казује јој ону тајну, коју је *хиљадама година прошлост жељно изгледала*, услед чијег остварења настаје сасвим нова епоха у повесници целокупног рода људског. А она, пуна смерности и покорности према наређењу Свевишњега, свесна своје ништавости и недостојности, одвраћа анђелу узвишену и значајну реч велећи: „Ево ја сам раба Господња, нека буде по твојој речи.“

На посмотримо сада ближе данашњи догађај и његово значење. Свакако није се могао испунити изненада и без икаквог преданака такав догађај, који бијаше од превеликог значаја за цело човечанство; догађај као што је

оваплоћење божанства и спасење рода људског. На то нас упућује наш ум, за то нам јемчи већ и помисао на божју вечну *премудрост*, која не може делати никада без цељи и плана, која за остварење цељи своје бира најсходнија средства.

Је ли се оваплоћење божанства и искупљење рода људског *заиста испунило* као историјска чињеница, онда је такође морала *предходити, ако не апсолутна и физична*, а оно *морална неопходност* т. ј. *потреба* такогваплоћења и избављења. У том случају би се морали трагови таке потребе налазити у повесници *целокупног* рода људског; та би се неопходност морала разјаснити из догађаја који би се директно и индиректно тицао *целог* човечанства одмах у почетку његове повеснице најпосле морало би се догодити свима народима јасно и сходно *обећање* о будућем спасењу, обећање, које се, по природи саме ствари, могло одкрити надприродним, надчовечанским и *божанским* начином.

И заиста, горе поменуто потврђује позитивно божанско одкривење као и повесница рода људског. Као значајни догађај, који сматрамо ми за узрок моралне неопходности или потребе људског спасења, књига откривења сматра одпадање и непослушност првог човека према Богу, али нам ово одкривење и то вели, да се одмах после пада првог човека, који се и на све потомство протегао, чуло обећање, како ће се избавити род људски од греха и казне. „И поставићу непријатељство између тебе и жене, између семена твога и њезиног. Оно ће ти на главу стајати а ти ћеш га за пету уједати.“ „Првојеванђељем“ назива се оно прво обећање о будућем Искупљењу, и оно је по себи доста одређено у погледу свога извршења, и ако је још доста нејасно, што се тиче прилика и личности, која има да то изведе. Тек се после 2000 година појављује нов карактеристичан моменат у овом обећању; то је пак божанско обећање Авраму: „у твоме семену биће благословени сви народи на земљи.“ Три пута му беше обновљено ово обећање, да би људи тим више веровали у његово остварење. То исто бијаше поновљено Исаку и Јакову, који преноси ово, умирући, на свог сина Јуду, да се има Искупитељ рода људског од сад очекивати из потомства овог четвртог сина Јаковљевог, док он тачно не одреди време доласка Месијиног. „Палица владалачка не ће се одвојити од Јуде, нити од ногу његових онај, који поставља закон, докле не дође онај коме припада, и њему ће се покоравати народи.“ Јасније и одређеније већ представља се долазак Искупитељев под Мојсејем; Валаам, који навешћује благослов и нехотице, јер је он имао да прориче о њему: „Гледам га,“ вели он, „прозрућу тајанственим унутрашњим просвећењем у будућа столећа — „али не сад, гледам га али не близу, звезда се диже из Јакова и жезао из Израиља и он ће разбити књежеве Моавске. Да је касније народ Израиљски и ово пророчанство на Месију примењивао, потврђује повесница. На челу последње побуне јудејске под Хадријаном године 131. по Хр. стајао је Bar Cochba син звезде, лажни месија. Он је ове речи на себе примењивао, да би тиме постакао Јудејце против римског насиља.

Сам Мојсије говори нам о Искупитељу рода људског као о великом пророку, кога ће Бог пробудити као њега, да му он буде заменик на земљи, посредник и законодавац; „Господ ће из твог народа и твоје браће пробудити пророка као мене тебе и ти ћеш га слушати“; — тако гласи ово пророчанство Мојсијево.

Најпосле пророци, а нарочито Давид, сликају необичном тачношћу слику обећаног Искупитеља, да га, кад се појави, свет позна и да се сам испуњивши ова пророчанства, у *своју личности* као такв искаже. Давид назива Искупитеља Богом и вели, да ће основати царство вечно, у које ће сакупити све народе; он га назива краљем, који седи Богу с десне стране, вечним свештеником по чину Мелхиседековом; прориче даље да ће га непријатељи ухватити, руке му и ноге пробости, одело између себе поделити и због његова огртача коцку бацати; говори о његову васкресењу и вазнесењу Но претсказивању *пророка* Искупитељ ће бити истинити Бог, а уједно и прави човек; произићи ће из племена Давидова, роди ће се од Дјеве у Витлејему; претеча ће му долазак навестити; неко ће време у Египту живети; јавно ће учити и чудеса чинити; он ће као цар славно и свечано ући у Јерусалим; биће издан и продан за 30 сребрњака; основаће нову и савршену заједницу; чисту и савршену жртву установити на место Мојсијевог обредног за-

кона; водиће га као јагње на клаоницу; ученици ће га његови изневерити; руке и ноге ће му изранити; назваће се Месија, Христос т. ј. помазаник и биће у седамдесетој седмини погубљен рачунајући од обновљења разореног храма т. ј. после 486 година. Народ, који га убије, биће разпркан по свету, а град му и храм разорице се за навек. Он ће доћи још за трајања другог храма и четир ће велика светска царства једно за другим следовати. Али и међу незнабошцима живила је нада и мисао на будуће избављење од греха и заблуда као наследство праодкривења. Њихове наде најбоље нове хране у Месијанским јудејским пророчанствима, која упознаше с једне стране што долажаху с Јудејима у додир, а нарочито због расељења Јеврејског народа после прогонства и ропства.

И за дивно чудо све се у том слагало, да ће се Месија баш из *Јудеје* јавити, у највећеи уверењу и нади да ће оданде нов поредак ствари засијати и управо онда, када се Месија појавио, за време Августа Октавијана, достиже ова нада свој врхунац.

„Јудеји гледаху у њему обећаног Месију, чију су величину и славу као и понижење потанко и верно предсказали св. пророци; уједно прост народ одан земаљском ужицању и благу, изгледаше у њему радије свог земаљског ослободиоца и вођу, који ће му прибавити господство над целим светом. На и за време ропства видимо синове Израиљеве, како носе своје свете књиге, да их оне теше и крепе у тужним данима робовања. Најпосле ове књиге преведене на грчки за време Птоломеја Филаделфа постадоше познате и незнабожачким наученацима старога доба, те се услед народног саобраћаја зачe нада на бољу будућност и у крилу самога незнабоштва, јер у њима јасно стајаше, да ће појава очекиваногa Искупитеља уродити благословеним плодовима по цело човечанство. Места, што се налазе у више световних писаца дају се само на основу таког уверења разјаснити, само тиме растумачити их, што су се и незнабожачки писци са тим књигама упознали А што се у овом погледу незнабожачки оракули подударају са откривењем, тумачи се тиме, да су ова предсказања њаена из ових предања или књига. *Платон* у својим списима често долази на идеју о великом препородитељу целог човечанства и нарично вели, да све науке философска немају никакве вредности без оне светлости, коју ће он собом донети „Од своје стране ми морамо“, вели он у свом другом Алкивијаду, „мирно очекивати Онога, који ће нас поучити о дужностима према боговима и људима. Али кад ће доћи то време и ко ће бити то, који ће нас свему томе научити? Кад би било могуће, ја бих радо видео тога човека. Кад би сад одмах дошао, с места бих за „њим пошао и верујем, да би ме он усавршио и поправио.“ На ову се ствар повраћа Платон и у своме делу „*Држави*“ (књ. 2.).

И *Римљани* вероваху у неког цара и врховног законодавца. Ово веровање, које помоћу Грка дође и распростре се и на запад, нађе места и у *Сибилинским књигама*, које једном запитане, одговорише: *да се има нова религија основати и увести, а цар појавити*, чије господство над Римом не смеју допустити нити богови нити људи.

„Бијаше опће мњење и уверење“, вели Tacitus, „да ће се оријент по старим светим списима осилити, и да ће од Јудеје господство над целим светом произћи“. „По целом истоку, приповеда *Suetonius*, „бијаше вест распростра, да ће основати нову светску државу људи, који дођу из Јудеје“. *Cicero* још примећује, да стара пророштва предсказују, да ће се појавити цар, коме се мора клањати сваки, ко хоће да се спасе, па се пита, ко ће и када ће то бити? *Vergilius* слика овај нови век, кога *Sibylla* прориче, „како ће се у њему родити тајанствено дете, син божанства, који ће целу васиону обновити, змију убити, дуг и кривицу исправити, и мир целој земљи повратити“.

Да је цео римски народ гајио наду, да ће се догодити велики и знаменити догађај на скоро, потврђују речи горе поменутог Светонија, да се код свију утврдила мисао и распростра за вест, да ће им природа цара родити.

На и други народи очекиваху свог препородитеља. Међу њима и Кинези. У књигама Конфучија философа, који живљаше 500 и више година пре Христа, говори се о кнезу „чије ће се радње морати саглашавати са законима неба и земље.“

Кантабри не имађаху за предмет свога обожавања другог имена, као Кинези, него „који

ће доћи.“ То је такође нова потврда свеопћег очекивања Месије, што се потпуно с пророцима слаже, који су у то доба долазак Исуса Христа прорицали тиме, да ће се изванредно дете родити као Избавитељ свему човечанству.

Пре неколико десетина година нашао се у Chalons-sur-Saone драгоцен натпис из времена староседелаца онданшњих-Гала. По стародревноме народноме предању, које има за собом и историју, постојала је под Клаудијем и Нероном у близини палате намесника од Chalons-a подземна капела, коју Друиди посветише Дјеви присталици Исусових. Овамо долажаху пркот сваког месеца свештеници Јупитера и Аполона у велико, свечаности, да отпевају извесне стихове и принесу жртву на жртвеник, на ком бејаше слика Дјеве, са дететом на рукама. На подножју жртвеника бејаше златни слови исписано: „Virgini pariturae Druides.“ Друиди Дјеви, која ће родити сина. Овај архитектонски фрагменат са својом скулптуром у штилу, који се са свим разликује од наших најстаријих цркви па и римских, свакако пада у време Друида већ и по камењу, кога нема ни у једном мајдану из целе околине, ни у најстаријем зградама мести Chalons-a.

Ово предање налази потврде и код дивљака у новом свету. Познао сам се са врло окретним неким браманом међу Индијанцима, нели pater Charlevoix. Он ми је приповедао о следећој ствари, чији смисао није ни он сам као незнабожац разумевао. Индијанци зову једну своју жртву Ekiani (т. ј. најзнатнија међу свима, што их Индијанци приносе). Жртва се састоји у овци, која се приноси уз молитву у којој се чешће понављају речи: Кад ће се Спаситељ родити? Кад ће се Избавитељ појавити?

Такође зна се, да је за време открића Америке завладало уверење међу свима урођеницима, да ће њима једном овладати освојачи са истока.

Сва ова разноврсна сведочанства, којих има још врло много, допуњују се и потврђују међусобно, те стварају авторитет таки, коме се заиста не може нико противити (Abbe Bousquet).

Тако бејаху Јудејци као и незнабошци приготовљени за будуће искупљење; за то је придошло бедно религиозно-морално стање, у коме се налажаху незнабожачки народи, у колико се они онеспособише и недостојним учинише опширнијег божанског откривења, они су морали сазнати, како је човек слаб и немоћан и како могаше помоћ и спасење постићи само божанском милошћу и милосрђем; али је тиме требало с друге стране *чежњу* за неприродном, божанском помоћу оживети и неговати, да, кад се појави Искупитељ, наће лена дочека и одзива у срцу људском. Тако се има схватити и ово бедно религиозно-морално стање у вечном божанском плану искупљења; сазнање своје слабости и немоћи сачињава *негативну* страну, којом се човечански род спрема на избављење од стране божјег провиђења, а горепоменуто све сачињава *позитивну* страну. И сад пошто се ово приготовљење свршило и пут Спаситељу света тиме поравнио и удесио, то „кад се време испунило“, заиста се и догодило оно, што је божанско милосрђе у почетку повеснице рода људског обећало, што се бијаше тако често понављало и свагда јасно претсказивало, а свему се томе надаху и слућаху најславнији људи свих народа.

Божији вечни и једнородни син открива своје величанство, под ви дом смиренога слуге, *постаје човек* као и ми, у свему нама раван, само без греха; понижава се ради нас, учи, трпи, страда, па се покорава вољи свог вечног Оца све до смрти — до смрти на крсту. Тиме је извршио дело искупљења и помирио човека с Богом, — извршио у потпуној мери давши за људске грехе задовољштину достојну. Спаситељ је морао бити *Бог* — јер само тада могаше имати његова жртва бескрајну цену и тако божју правду задовољити; он мораде бити *човек*, јер само човек може дати задовољштину, страдати и умрети; он мораде као човек бити *непосредно божанског* порекла, ново биће, рођено од пречисте Дјеве — јер само онда бејаше непорочан а сам спасења не требаше; он мораде сједињити у *једном лицу* божанску и човечанску природу — јер само тако беху његова дела богочовечанског карактера, само тада имаћаше жртва, коју као човек приношаше, *бескрајну* цену. И баш данас извршује се ова вечна тајанственост, ова заиста узвишена тајна оваплоћења сина божјег; Дјева од *Назарета* заиста је „благословена међу женама“, што ће да дарује свету већ хиљадама година очекиваног Месију.

Зато се сећајмо величине и значајности данашње свечковине; опоменимо се и имајмо на уму да је данас положен камен темељац великоме делу нашег оправдања и освећења, нашег одушевљења и духовне среће; носимо у души својој уверење, да нам је ову милост љубав и милосрђе Бога свевишњега поклонило, који је „свог јединородног сина дао, да сваки који верује њега не пропадне но има живот вечни“; захвалимо му из дубине срца свога. Сетимо се и оне благословене Дјеве у љубави и благодарности, која нам је Спаситеља даривала; и нека брује са узвишеног звоника наших св. храмова умилни звуци на топлу молитву и у будуће, у знак сећања велике тајне васплођења Божјег, понављајући често у души својој онај узвишени поздрав небескога весника нашој помоћници и заштитници, нашем узору у свакој врлини, нашој небеској заступници пред њезиним божанским сином — св. Богородици: „Радуј се благодатна, Господ је с тобом, благословена си ти међу женама“.

(по М.) нарадио у Земуну 1895.

Симеон Араницки
протовр капелан.

ПРОПОВИЈЕД

НА ВЕЛИКОМ ПОВЕЧЕРЈУ

у петак шесте седмице вел. поста,

говорена слушаоцима богословије.

— Богословска омладино, и ти обрачунај! —

Говорио у саборној цркви карловачкој

прота Јован Вучковић.

Слава Тебѣ Христе Боже, упокојше наше, слава Тебѣ...

Обрачун наш са Црквом, који смо започели у недјељу Православија приближио се крају и буде ли воља Оца небескога завршићемо га у недјељу, која нам се приближује.

Обрачун тај наш био је обрачун хришћанске душе српске са православном Црквом српском. У њему је учествовала душа наша као душа хришћанска и срце наше као срце српско, исто као и душа и срце сваког другог православног Србина, који треба да је свјестан обвеза својих и као хришћанин и као Србин.

Слаба моја ријеч не ће свакако донијети онолико плода, колико би донијела ријеч из светијих уста Но ја сам инак говорио вјерујући да сила Божја **въ немощи совершается** (II Кор 12, 9) и надајући се да труд мој не ће остати **тщь предъ Господемъ** (I Кор. 15, 58), јер чуо сам ријеч Духа Његова, да и оно што се у слабости носије **крѣпится въ силѣ** (I Кор. 15, 56).

Да, говорио сам. Али не знам, млада у Господу браћо, да ли сте осјећали, како се за вријеме говора душа моја непрестано савијали око вас. Бог види колико би душа моја хтјела да вас љуби. Она и мора љубити вас, ако у њој има и мрвице љубави спрам свете Цркве и милога Христа. Мора вас љубити, јер *вас* чини Господ узданицом и Цркве и народа.

На вас је погледала душа моја особито у оним часовима, кад је била ријеч о одбијању од Цркве оних чланова, који престом показују на погрјешке свештенства те веле, да их оно злим својим примјером од цркве одбија. На вас је погледала душа моја у сваком тренуту, кад је пред њу искрсавала мучна мисао о томе, колико смо криви Богу и Цркви ми свештеници за силну ону погибију душа, које ради нашега нерада или ради нашег наопаког рада пропадају!

У тијем часовима ишла је ријеч својим током, али душа моја свагда је полетила к нама, не да с вама браћу осуђује, него да вас пита: чините ли и ви обрачун са Црквом својом и помишљате ли на оно што из дана у дан у школи слушате, о чему се тамо тако често разговарамо?

Обрачун ваш са Црквом не креће се само у оном правцу у којем се креће обрачун осталих православних Срба Ваш обрачун простире се и на даље. Јер ви већ сада морате осјећати, како се мало по мало издвајате из крила свијета у којему сте и како се из дана у дан све више образујете у засебан један збор, којега је живот у народу, али му је основа у Богу, који према томе на се узима осим оних обвеза, које сваки православни Србин има, још и друге тешке обвезе. Ви морате сада већ осјећати, како вас

Црква упућује у свој клир и како Она на вас погледа мотрећи да ли узрашћујете за истинску службу Богу, који сто хоће да постане коцком вашом Ви морате осјећати сада већ, како Спаситељ са Црквом одвраћајући лице Своје од призора, које стварају зли свештеници, погледа на вас и тијем погледом вас пита: мислите ли ви бољим путем ударити? Не може бити да не чујете и питање Цркви вјерног народа: чему од вас да се надамо?

Ништа вам не би користило кад би избјегавали одговор на та питања можда тијем, да и ви покажете претом на погрјешке оних, који су били некад свештеници и оних, који су то и сада, не би вам користило да Спасителя, Цркву и народ, кад вас онако пита у. одбијате на старије, који нијесу хтјели и не ће на то да мисле. Не. Не користи позивати се на оно што је лошије, јер лошије није стављено за углед. и речено је *ѹклонисѧ ѿ зла* (Псал. 36, 27). Осим тога кад сте ви упитани, морате ви и одговарати, тијем више што сте за одговорност дозрели, а неки сте већ и пошли се на први степен црквене службе, који вас води свештенству

Па кад је већ до тога да одговорите, онда одговорите овдје у светом овом дому Божјем. Пред образом Онога, који је Пастирь добрый (Јован 10, 11), а то је Господ наш Исус Христос, рашчистите и ви најглавније бар своје рачуне са црквом

Ако вам Бог милостиви даде здравља и живота ви ћете бити свештеници. Зато сте ту. И кад дође сретни, дај Боже, час у који ће вам се рукоположењем епископским саопћити благодат светога Духа, Црква ће вас звати на рачун и тада, али вас већ и сад пита: како ми прилазите?

Одговорите Цркви на то питање. Осјећате ли ви позива за службу свештеничку? Мислите ли на ону ријеч Божју, по којој једино званный ѿ Бога треба свештенству да приступи (Јевр. 5, 4)?

Могло би се догодити да ви на питање то врло брзо одговорите и да рекете: имамо! Али знајте да Црква ниште и доказа за ту ријеч. Свевидеће око Њезина Женика загледаће у срце ваше и тайнаѧ сердца вашегѡ ѧвлена бѫдѫтъ (I Кор. 14, 25), јер Он је йспытаѧй сердца и ѹтробы (Апок. 2, 23) и како нѣсть тварь нєѧвленна предъ нимъ, всѣ жє нага и ѹѧвлена предъ очима єгѡ (Јевр. 4, 13), то ће Он у срцу вашем наћи и оно што ви можда нажљиво скривате, па ће се освједочити, да ваша *мисао* о будућој служби није можда одлучна и *намјера* ваша да није можда најчистија и *живот душе ваше* да није можда по Његовој вољи.

Можда ће све то наћи. Но ви се не бојте. Отворите широм врата душе своје и срца својега пустите нека Он преврће у њима и најтајније закутке и пазите само шта вели да тамо налази, па ћете можда чути и оно што ни вама није било сасвијем познато Има ћете можда разлога и застидјети се пред Њим и слободно се застидите, но не бојте се. Јер Невјеста Његова а мајка ваша, света Црква не ће вас одмах зато проклети, нити вас одгурнути и не ће вас прогласити неспособнима за службу Њојзи. Она је права мати, боља је још и пространијега срца од оне, која вас је под пасом носила, у мукама родила и млијеком својим одојила. Ако и има сада још у срцу вашем штошта, што Њој мило није, ипак вас она нежно прихваћа и мило вас милује, матерински тјеши, храбри. соколи и и упућује, како ћете поправити у себи оно што сада још можда и не ваља.

Ако у срцу вашем нема још сада *одлучне* воље за истинску службу свештеничку, Она вам говори: дођи ће вола, само је ви силите да дође. Говорите себи и савјести својој, говорите непрестано: хоћу да будем прави свештеник! То „хоћу“ претвориће се у вољу и она ће постати одлучна.

Ако намјера ваша и није сада *најчистија*, ако вас она можда не упућује на службу, већ на част, власт, или корист. тада вам Црква казује. да ће се намјера ваша очистити, само ако ви хоћете. Мислите више на ближње и потребе њихове и намјера ваша промијениће правац и упутиће вас, да зажелите службу, да зажелите рада за ближње и у корист њихову!

Ако и живот ваше душе није сада можда *најбољи*, тјешни вас Црква да се живот даде поправити, да он може добрим

постати. Само се трудите да не смећете с ума оно, чиме ће те радити дјело, које сте зажељели, а дјело се то ради и служба се та врши добром науком и добрим примјером, ријечју и животом. Науке такве нема без науке, а примјера добра нема без добра живота. Прилубљујте се науци, привикавајте се добру и уредну животу. Учењем ће те постати оучитєли (I Тимот. 3, 2. II Тимот 2, 24) и кадри и иныхъ наѣчити (II Тимот. 2, 3), а избјегавањем похотій юныхъ (II Тимот. 2, 22) постаћете сосѣдъ къ чистѣ, ѡскѫщєнъ и благопотрєбенъ кладыцѣ, на сѣкако дѣло благо оуготованъ (II Тимот. 2, 21). нарочито пак да будете, ма и млади, инак добар ѻбразъ вѣрныимъ својим житіємъ (II Тимот 4, 12).

Учење дакле и живот, то двоје уделавајте по вољи Цркве и знајте да ће Она тада бити с вама задовољна. А у томе удешавању не оставља Она вас саме, већ вам пружа и средства и за једно и за друго.

За *учење* вам држи *школу*, за *живот* вам даје уз *науку* још и побожну *молитву*.

Њезина школа наводи вас на чисте изворе, на којим треба душу своју да напојите тако и толико, да ни она не жедни, а да може гасити жеђ и других душа. Свака наука у тој школи за вас је врло важна, на првом пак мјесту треба да вам је *свето Писмо*. С њим приступа Црква к вама, ако сте се и застидјели што у вама није нашла све, што Она жели да нађе. Ту свету књигу пружа вам и пуди за утјеху, на њу вас упућује као на најпречи пут, којим ако идете сигурно ћете доћи онамо, камо Она хоће да дођете. О, млада браћо моја, шћшто казује души мојој, да би се данас на нас мање претом показивало и мање нам се погрешака пребацивало, да нас није нашло шеко зло доба без светога Писма у рукама. Није то јако давно, кад многи и многи од наших приправника свештеничких нијесу ни видјели свете те књиге, а кога је жеља за њом повукла, тај је узимао у руке Данић-Вуков превод, који је учињен не свагда у духу православне Цркве! Нека се више никад не поврате та времена!

Ви загрлите ту свету књигу, коју вам Црква ваша пружа. Из ње се учите закону Божјем дѣнь и нощь (Псал. 1 2). Највише пак помно проучавајте из ње оне дијелове, који вас упућују у дух службе свештеничке. Много размишљајући читајте и у срце и у душу зарезујте књигу Левіт҃къ допуњујући је односним одсјецима из књиге Ісх҃одъ, Числа и Второзаконіа, да се добро упознате са великим захтјевима старозавјетног пастирства, које је било само сѣнь онога што ће доћи (Јевр. 10, 1). Ѱалтиръ нека прати мисли ваше и осјећаје ваше свагда и у свијем фазама развитка вашега. А на пророке, особито *Исаију, Јеремију, Језекиља, Данила, Осију, Јоила, Михеја, Авакума, Захарију* и *Малахију* не мојте никад заборављати. Читајте оно што они о пастирству пишу и говоре, не они, него Бог на њихова уста и руком њиховом. Ријечи су те силније од грома Такву ли се оне један пут срца вашега, онда ће једва икада више оно на њих заборавити. Тако спремљени прећите у *Нови Завјет*. Одмах у *првом* еванђелију много читајте и дуго размишљајте о 10. глави, исто тако о 10 глави из еванђелија *св. Луке* и ѻ 15. и 20 глави из еванђелија *св. Јована*. На онда опет из *Матеја* 5. главу 13. стих, 8. гл. 20. ст., 17. гл. 6 и 20 ст, 20. гл. 28. ст, а из *Луке* 6. гл 39. ст. 9. гл 39. ст., 9. гл. 49. ст. 23. гл. 35. ст. Ни једна ријеч нека вам не прође не опажена и дубоко их све усадите у срце своје. Посланице св. апостола Павла *Тимотеју* и *Титу* нека вам буду предметом особитога размишљања. А кад дођете до књиге Апокалѵ҃псъ зауставите се највише на глави 2 и 3.

То све најприје читајте, о свему томе дуго и дуго размишљајте, а уз то сјећајте се вазда *несебичности* Мојсијеве, *ревности* пророка *благости* Спаситељеве, *љубави* Јованове, *неумрлости* Павлове, па ћете видјети како ће воља ваша јачати, ако је сада још слаба и намјере ваше чистијима постајати, ако сада још и нијесу најчистије и како ће се у души вашој стварати јасан и одређен поглед на поље будуће службе ваше.

Затијем читајте *све остало* у светоме Писму, јер је све полєзно ко оученію (II

Тим. 3, 16). Све читајте и о свему размишљајте. А док се сами не научите са разумијевањем све читати, пружите руку св. Григорију богослову, св. Василију великом, светом Јовану Златоустом, да вас они, уз остале Оце, учитеље и писце, воде по тајнама ријечи Божје, у којој ће те имати поучавати народ Цркве Христове.

Радећи тако ви ћете стицати увјерење како је *све друго* што у школи учите само важна и потребна *допуна* и *помоћ* томе најглавнијем занимању вашем са светим Писмом, на ћете пријањати и уз то са још више воље и љубави, но што данас већ пријањате.

Учењем и *усвајањем* свега што учите стећи ћете потребно *знање* за будућу службу и ви ћете и сами опазити како **слово Христово вселяется въ васъ богатно** (Колош. 3, 19). Оно **слово**, које је Он дао апостолима (Јован 17, 14) и они **глаголы** које је Он у Оца добио и њима предао (Јован 17, 8), постаће и вашом својином и ви ћете их моћи тада другима предавати А уз то ћете хватати и црте онога **Образа**, који вам даје Христос за углед (Јован 13, 26) и васпитаћете срце своје за *правилан живот*.

У правилном животу пак да се што боље утврдите пружа вам Црква у љубави својој успјешно једно средство. Казао сам вам већ, да се оно зове *молитва*.

И у молитву вас упућује свето Писмо. Кад у њему не би било ни ријечи о молитви, сама већ она слика Спаситеља на гори Јелеонској (Лука 22, 39—45) и оне дивне, љубави и преданости пуне ријечи молитвене, којима се Он моли пред страдања своја (Јован, глава 17), па би то већ било доста, да вас упути на пут молитве.

Да, научите се молити, ради утврђења у добром животу. Научите се молити ради тешких онијех часова, који ће вас спаламити у будућој служби Молите се сада, ја ће бити с вама и уз вас Бог и анђео ваш хранитељ, који ће вас чувати, да ни у чем не посрнете И постане ли молитва потребом душе ваше, онда ћете се и у будуће молити. Упамтите ријеч светога Григорија из Нисе о молитви. Он вели:

„Молитва је обрана и заштита чистоће, она утишава гњев, сузбија сујету, уништава успомену на увреде, гони завист, укида неправедност, поправља безбожност.

„Молитва даје снагу тијелу, изобиље дому, добро уређење држави, побједу рату, сигурност миру, мири непријатеље, утврђује слогу.

„Молитва је печат дјевству, вјерност у браку, штит путнику, стражар у сну, сигурност у будноћи, плодовитост за ратара, спасење за пловца.

„Молитва је заштитник оптужених, ослобођење заробљених, одмор уморених, утјеха ожалошћених, радост веселих, вјенац при свадби, светковина при слави, наричаљка при смрти

„Молитва је забављање с Богом, гледање Невидљивог, учење у слављењу анђела, напредовање и растење добрих, поправљање грјешникā.

„Молитва је Јони саградила кућу у утроби кита, она је Јелисија одвела испред врата смрти, она је тројици младића претворила пламен у свјежи ваздух, она је Израиљћанима подигла побједне знаке против Амалићана, она је једне ноћи невидовним мачем уништила 185.000 Асираца.“ (О молитви, гл. 1)...

Научите се молити, јер видите шта је молитва!

Тако вас брижна Мајка свјетује и тако вас соколи. Послушајте глас Њезин.

Не мислите да се Цркви може служити онако, као што служе лоши најамници господарима својим. Лијепити се не смијете, овлаш радити не смијете. Свето ће бити дјело ваше, а то се има и радити на највећанији, најсветији и најпобожнији начин, да не буде никоме никакве саблазни За такав рад већ сада се морате спремати. Оно што је свето, мора вам већ сада светим бити.

Нека вас крива мисао не наводи на крив пут. Велика је опасност да вас наведе, јер **жатва многа, дѣлателей же мало** (Лука 10, 2). Тако је било не само онда када је Господ те ријечи изговорио, већ је тако и данас, а биће и увијек, не само код нас, него и код других је тако било и биће. На вас то може завести, да покушате и неспремни ући у тор овчији. Тога

се бојте и тога се чува те, јер ако у тај тор не од те путем правим и не узазите у њ на врата спреме науком и добрим животом, не ћете бити пастири, већ татїи и разбойницы (Јован 10, 1. 8) и не ћете сачувати стадо Христово, него ћете га упропастити.

Тешко вама ако мислите, да ће вас Црква морати можда и неспремне слати на њиву своју. Тешко дану у који сте се родили, проклатъ бѫди день той, и нощь онъ (Јов. 3, 5), ако се у вама већ сада утврђује увјерење, да ће вас Црква морати послати на жетву своју, све ако ви за посао тај и не будете. Тешко вјерном народу, који је у Цркви, јер он ће остати без пастира и погинуће, а ви ћете попут онога невољалога слуге у коло пијанице, (Мат. 24, 49) т. ј. у коло опијех који не маре ни за Бога, ни за вјеру, ни за Цркву, па ћете с њима невоље своје Цркве још више гомилати, а себи страшну осуду спремити (Мат. 24, 51)!

Али, хвала Богу, ви нијесте такви. То вам радо свједочим, јер знам да се отимате, а надам се да ћете још и боље пријонути за озбиљан посао и још свечаније доказати онима, који вас и данас, када то никако не заслужујете, престављају туђем свијету као олош, да сте бољи од њих и више свијести и више савјести да имате од њих, а више и љубави спрам Цркве своје и Њојзи вјернога народа.

Да и то морате доказати, јер народ тај пита за љубав вашу. Из гласа знам да ћете рећи да га љубите. Тако и треба. Љубите га! Свим жаром садашње младости своје љубите га! У вјерности својој, са којом он стоји у православној Цркви, чека вас тај народ жељно и пружа за вама руке своје. С љубављу одговорите жељама његовим. С љубављу, коју ћете му најбоље доказати брижним и савјесним својим спремањем за велико дјело у њему. Љубите га! Јер ви сте и сада дио тога народа, а остаћете његов дио и онда, кад у мушкој спази постанете његови пастири и учитељи. И што му тада бољи пастири будете, тијем ћете му све боље доказивати љубав своју. Што се више будете бринули за вјечни његов спас и за земаљско његово добро, тијем ће он све боље увиђати љубав вашу и враћати вам је љубављу својом. Од те љубави нека вас ништа не разлучи!

Но знајте, да вас сви не ће љубити Къ мірѣ скорбни кѣдете (Јован 16, 33) и кад вас Спаситељ изабере за своје, тада знајте да міръ васъ ненавидитъ якоже ѿ мірa нѣсте (Јован 15, 19). Сви о којима сам прошлих недјеља говорио, не ће имати за вас љубави, ако не будете као што су и они. Сви који гоне Христа од себе, ти ће прогонити и вас. Када Њега изгнаша и васъ изженѹтъ (Јован 15, 20), као што већ и прогоне сваког, ко ћуди њиховој не повлађује.

Ви та прогонства гледате и свједоци сте им, па видите да се не прогони само онај, ко је крив, већ и онај, који кривице нема, осим што не врши вољу невјерних чланова Цркве. И кињи се Црква и пријеља не само за кривице пастирâ, већ и онда кад којему од назови-вјерних ма што на ум дође, особито пак ако Она треба да подмири његов какав рачун. Ово зло тако се већ раширило, да је обухватило све слојеве нашега народа. Варошке општине пријете Цркви православној да ће у униште, ако се чим прије не изврши воља њихова, сеоске општине пријете уништом у Хрватској, а назарештвом у Сријему, Бачкој и Банату, кад год им на ум падне. Пријети данас већ свако, па на жалост прешла је та болест и на свештенике, те и они исто тако пријете, ако су нали у зло какво, за које би имали казан да претрпе!

А тек како се пријети ради свештенства! Најмању ситницу нађе онај, коме је свештеник можда рачуне његове прљаве помрсио, па створи од тога кривицу и сложи одмах странку у селу, која безувјетно ште да се свештеник миче, да изгуби своје мјесто чак и за такву кривицу, ради које би му Црква можда тек најблажију опомену подијелила. Што то ште, ни по јада, — ани ште и пријети уништом или назарештвом, ако му се захтјев не испуни! Тако бива, ако се ситница само нашла на свештенику. А каква се тек бура подигне, кад је ту тежа кривица, те је и разлог на страни страшога свијета?!

Сваки дан попавља се то. А дани којима идемо у сусрет, дани у које ћете ви пастирство вршити, биће још гори, јер не видимо да се страсти невјернога Цркви народа било с које стране озбиљно сузбијају. Та како да се и сузбијају, кад се томе радују сви, који Цркву сматрају пре живјелом установом, па је зато не штују и не слушају и не ће никог на покорност Њојзи да опомињу.

У очи тога што се у народу православном српском ствара нови један сој, који, или руши или држањем својим потпомаже да се руши светосавска Црква Христова, мора вас Она запитати: шта смишљате ви, хоћете ли и ви можда пристати у то ново друштво, или ћете чврсто стајати уз остали дио побожнога православнога српскога народа, којему се модерно Српство подсмијева?

Ако вјерујете да је Црква божанска установа, онда ћете знати, да је то питање за Цркву важно. Не зато вальда што би од вашег непоколебљног одговора зависило биће Њезино, та има она нелажан залог своје вјечности, већ зато што од тога зависи судбина народа и судбина ваша, вјечна и временита, а Њој није ни једна ни друга равнодушна. Православља ће бити, ако баш и пошљедњи Срби оде у уништење, или у назарене, или у јавне или потајне фармасоне У Азији и у Америци шири се оно настојањем православне руске Цркве, оне православне Цркве коју ето код нас престављају слабијом од раскола! Биће Православља до пошљедњег Србина, а биће га и онда, ако и тај изневјери Оно је вјечно! А само је наша несрећа то закомишлено и грјешно поступање наше сирам светиње православне Цркве. На ако коме и није стало до вјечнога спаса душе своје, ако то највеће благо и превиђа, родољубље би требало да га упућује, да сузбија страсти заблудјела свијета Свештенство пак требало би да се чува очитих кривица, које се у наше дане не свете толико на њему, колико на Цркви самој Од онијех што ће му се силом створити, сачувати се не ће моћи, али га у неволи од тог не ће бар савјест узнемиривати.

Зли су дани настали у нас и хоћете ли ви то зло још горим стварати? Хоћете ли га увећавати примјером својим, пристајањем својим? И хоћете ли бити јуначни, да поднесете и незаслужена можда прогонства?

С тијем треба да сте сад већ на чисто. Већ сада треба да се одлучите, коме ћете служити, да ли Цркви, или Њеним непријатељима, Богу или људским страстима. И ако сте се одлучили на службу Богу и Цркви, онда ће те се и спремити за ту службу, спремити у духу светога Саве, који уједињује, а не ће сте дати заплести у дух пепјернога свијета, који Цркву дроби у странке само зато, не би ли је како измрвљену лакше уништио.

Ако ће те у службу Цркви, онда ће те се већ сада спремати тако, да Црква не мора ради вас, ради вашега немара и рђава живота подносити незаслужене увреде и понижавања.

Ви, који ћете бити свјетовни свештеници, спремате ли се на такво држање у будућој служби? Ви који намјеравате ступити у монашки чин, и који ћете да нас сутра да заузмете прва мјеста у Цркви, шта ви мислите? Мислите ли на дјело, на тешко дјело, или по несрећи тежите само за чашћу и влашћу? И једни и други знајте, да се Цркви служити не може, ако нема нужне опреме, а та опрема је наука црквена и наука за Цркву, а упоредо с њом, вальда још и прије ње живот у духу Цркве.

Видите ли, млада браћо, како Црква има пуно разлога да лебди над вама и да вас и с тога положаја, у којем сте, позива на одговорност и рада себе и ради народа, који је у Њој и ради вас самијех.

Данас још ви јој не можете коначно одговорити о ономе што ће бити, али јој морате одговорити о ономе што јесте, а то је Њој сада и најглавније. И блажено ће Она на вас погледати, ако јој сада одговорите: сада још нијесмо у свему онакви, као што би Ти Мајко хтјела, али ћемо се озбиљно трудити да постанемо онакви, какви Теби требају. Теби се предајемо свом душом својом, Ти нас води и буди нам Мајка, а ми да будемо добра Твоја дјеца сада, а касније вјерне Твоје слуге, Твоје и ничије више!

Тако јој у души одговорите и Она ће вас загрлити у љубави својој и препоручиће вас најтоплије Женику својем, Господу нашем Исусу Христу, пречистој Дјеви Марији и свима светима, да вам у одлукама вашим и у раду вашем и у животу вашем буду свагда на помоћи Амин.

Васкресење.

(Свршетак)

II

Докле се све ово пред Гробом догађало, Натанаило и Клеопа већ су се пели друмом, уз *Калварску* гору. Простран пут и ако није био стрм, него се дизао у благоме нагибу, ипак је био замораи за путнике, који су хитали и којима је ваљало стићи, што је могуће скорије, у *Емаус*. На самоме вешту горе дизала су се огромна дебла столетних кедрова, са гранама као шатор широким. У непосредној близини пута, избијао је из једног подсеченог кедровог стабла подубок извор, бистар као јутарња светлост источнога неба, а хладан, као снег, са врхова *Хермонске* планине. Извор је истицао из шупљега дебла, па је, као поточић, жуборио и губио се у густом зеленилу шипражја, што је међу дрвљем набујало. — На томе месту застадоше, да мало одахну.

Ћутајући седоше оба на оборено кедрово дебло, што је покрај пута лежало, и тако немо гледаху у источну даљину. Тамо, за Јорданом плавило је зорино руменило и јасном светлошћу сво ом, обасјавало Јерихонске брежуљке и тамно зеленило кедрове шуме и маслинова џбуња, што покрива гору *Оливарим*. Између ових двеју гора: Оливарима и Калварске, савио се као огромно, бело гнездо, „Град Мира“ — Јерусалим. Јасно, зорино руменило, преливало је позлаћена кубета богатих Палата, над којима се, као мрачни џинови, високо, у небесно руменило, надизаху суморне *Иродове* куле и исполински бедеми страшне *Антоније*, на брду *Мориј*. И то зорино руменило таласало се преко равних кровова, заљускивало беле зидове небројених кућа, па се отуда, као муњевита, златна бујица, разлевало и позлаћивало простране и недогледне равни, да се иза *Акарона* и *Бетсемеса* прелије у непрегледно плавило средоземнога мора.

Клеопа, са својим мрачним погледом и суморним челом, погнуо је главу и није гледао тамо, докле је Натанаило, својим ведрим челом и бистрим, као горски кладенац, очима, чисто гутао ову лепоту, којој се дивљаше и која изазиваше саиалачку душу, да се вине из земаљске долине и да заплови у таласе руменила, који над Јерусалимом заљускују, да им се поднуно преда, на нека га носе далеко, далеко, у немо пространство, које се само у таквоме часу пред душом растире.

Човек, за кога учитељ рече: „Ево правога Израиљца, у коме нема лукавства!“ ни сада, после страшнога догађаја није могао осећати ни гнева ни мржње према онима, који учитеља разапеше. У његовој безазленој души није могло бити места ни за то. Сва измена и сав преврат, за ова три ужасна дана, био је у томе, што се у силну љубав, коју осећаше према Исусу, прелила и детињска туга, па га са љубављу захватила свега.

На овоме месту он је сањао. Желео је, да са тим таласима заплови, и да га, једном за навек, нестане у бесконачности, тамо, где нема света, где би он био сам самцит, можда уз колено Онога, кога тако немилосрдно са земље испратише!

„Мени је јасно да је наш добри учитељ васкресао“! — рече Натанаило и погледа у Клеопу, који намрштен и удубљен шараше палцпом по земљи писмена Клеопа подиже главу и мрачно га погледа:

— Узели су Га! —

„И то неверујем“ — одговори Натанаило — „ја осећам да је друкчије, само ми није јасно шта је то На стражи су били Римљани, а њима није нужде, да узимљу погребеног, ради тога, да би нас лакше гонили. — А осим тога. . .“

— Шта: осим тога?

„Ја осећам, ето: све ми се каже, да ћемо ми на повратку још нешто чути“.

Клеопа га погледа суморно и одмахну главом, као човек, који немари да се о томе препире.

Још они и не заћуташе, а пред њих

изађе путник, у беломе хитону и прилазећи поздрави их. Они му одпоздравише, а када се путник наже над извор и напи воде, седе према њима и запита их, о чему тако живо говоре.

„Зар си ти један од цркваре у Јерусалиму — рече Клеопа — који ниси чуо, шта је у њему било, ових дана“?

— Шта? — запита Путник.

Клеопа му исприча све, што се догодило са Исусом Назарећанином.

— О, безумни и спора срца за веровање свега, што говорише Пророци! — узвикну Путник — Није ли потребно било, да Христос претрпи и да уђе у Славу своју! —

Клеопа и Натанаило згледаше се задивљено Путник, који сеђаше, беше им непознат. По лицу судећи, изгледало је, као да је претрпео силне патње, а његове очи тако су привлачиле човека неодољивом силом, да Натанаило поче и нехотице осећати необичну радост, у близини овога човека. Путник рече, да подиуно верује у Натанаилову слутњу, и поче им рећати сва пророштва о Месији, од *Мојсеја* па до *Малахије*.

Речи путникове разлевале су се на душу ових, као свежи поток на суху земљу. Свака капљица дубоко се упијала, сваки млаз натанао је, сунцем загорелу земљу, а из овлажених места ницало је биље и цватиле травке, као под дахом свежа пролећа.

Кад путник доврши, диже се да иде.

— Путниче! — рече Клеопа — као што ми изгледа, и ти ћеш пут Емауса. Ако ти није мрско, остани и подели са нама доручак, па ћемо онда, са благословом Јехове, скупа поћи.

Путник уђе с њима у село и седе за трпезу: прихвати лебац, благослови га и преломи, па једном руком пружи Клеопи хлеб, а другом Натанаилу.

Оба ученика погледаше у руке путника. Необично изненађење, у коме се огледаше и страх и радост, обузе их обојицу. На обема рукама, које им пружаху хлебац, била је по једна, још свежа, дубока рана, која је шаку скроз пробила. Отворише им се очи и познаше Га.

— Рави! — кликнуше обојица устрепталим гласом — Ти си! Ми те видесмо.

Оба ученика падоше, лицем у прашину, а када дигоше главе, да Га ослове, њега већ не беше више. Ишчезнуо је, као последњи зрачак зорина руменила, што је тога часа ишчезнуо у светлости јутарњега сунца, које трептијаше над Јерусалимом и милијонима светлих зракова обасијаваше плаве небесне висине и тамне земаљске дубине.

У врху Калварске горе, високо над Јерусалимом, загрлише се радосно два ученика, а над њиховим главама трептао је плави свод, у пуној сунчаној светлости.*

III.

— Погледај, Натанаило, каква је то граја у Граду, као да се Израиљ таласа. Разбираш ли што?

„Те граје Израиљ. Јехове ми, биће да је нека несрећа! Нема сумње, Равини су већ сазнали за нестанак Учитељев, на сада буне Народ противу ученика“.

У првој улици угледаше тројицу Јудејаца, наоружане чворноватим батинама, како журе оној страни, одкуда граја долази.

„Хеј, пријатељи!“ — узвикну Клеопа — „можете ли нам рећи, каква се граја диже, са стране Иродових кула?“

— Туча! — узвикну један — туче се Израиљ са римским Легионерима.

„Зашто?“ — довикну Клеопа.

— Због једне девојке, одазва се питани и брзим корацима сави за угао са својим друговима.

Клеопа и Натанаило нехтедоше на ту страну. Они ударише десно, градским бедемима, јер су знали да је ту увек мирно, пошто римска стража недопушта ниједној руљи да се бедемима приближи. Али тек што ступише на домак стражи, она их заустави и педаде им том страном. Неостаде им, дакле, другога пута, осим онога, што савија Иродовим кулама. Они пожурише да се за времена бар дохвате побочне, де-

* И ако је проповедању, као и песнику, много штошта дозвољено, те му се и кроз прсте прогледати може, не можемо овде без примедбе пропустити, да ученик (*алфејов*) Натанаило (Вартоломеј) није могао бити на том путу с Клеопом, јер: „И уставши она час вратише се у Јерусалим и нађоше *у скупу једанаесторицу* и који бијаху с њима.“ А ученика Натанаила, као што је ученик Клеопа, такођер није могло бити, јер у броју 70 ученика није било Натанаила. Ур.

спе улице, која ће их одвести истина мало поспиже, али ипак у близини Клеопина дома.

Али тек што савише за угао чу се необична граја, а мало за тим, угледаше пред собом, страшан призор: гомила Јудејаца, међу којима се помешала и дечурлија, јурила је у нереду, као без душе, њима на сусрет, па је бежећи, бацала од себе мотке и чворноваче. Бегали су, обарали се, летели једно преко другога, а за њима се није видело да их ма ко јури. Путници се склоније мало у страну, те сачекаше док руља прође. На другоме углу улице, баш на супрот савијутку, куда ће они прећи, сукобише се са правом тучом. Гомиле римских војника, заклоњени штитовима од жуте меди, и са обнаженим, кратким мачевима, ступаше на једну руљу Јудејаца, која узмицаше, сипајући на легионере кишу камења. Силно су звонили медни штитови под ударцима камења, које одскакаше на све стране, али Римљани у чврстоме поретку наступаху, заклањајући само главе испод жутих штитова, који под сунцем светлошћу сунца одблескиваху и засењаваху очи ватреном бојом светлости.

Руља, што узмицаше, вукла је собом још и једну женскињу. Она је већ онесвесла и њу су пода носили а пола вукли. Хаљине су јој биле здеране, а бујне и дуге косе, што се расуле до земље, вукле су се по прашини. Римљани су наступали, да је отму од узбеснеле светине, али је руља вешто узмицала. Од једном се, из друге улице, за леђима руље, зачу трештање трубе. Гомила римских пратиоца зашла је за леђа руљи и улетела међу њих.

Страшан узвик и граја проломи се ваздухом. Руља се смете. Притиснута са две стране распршта се куд који, отуривши од себе онесвеслу девојку. Улица се брзо расчисти. На њој небеше никога од Јудејаца, осим голу наге и онесвесле девојке. Римљани је подигоше, па када се освести узеше је међу собом и вратише се Тврђави.

— Магдалина! — узвикну Натанаило, престрављено, када угледа виту девојачку фигуру, која опкољена војницима прође.

„Одкуда она ту?“ Запита Клеопа, али несмедоше ни од кога разбирати. Бојећи се да се несукобе са војницима и да ови не посумњају што, замакоше брзо за угао и изгубише се у силету улица и кривина.

*

Високо је оскочило сунце, када оба ученика ступише у врт Клеопина стана. Петар их угледа и изађе пред њих.

— За име Јехове! — узвикну Клеопа — шта је с Магдалином?

Петар им исприча све по реду, како је, Магдалина, дошла с гроба, кличући весело: „Христос васкресе!“, како им је испричала, шта је све тамо видела и чула. Неки од ученика повероваше њезином причању, али *Тома Близанац*, срдито рече, да је у девојку ушао зао Дух, а ој неверује, да је учитељ васкресао. Магдалена се тешко закле на све, али јој Тома тек тада запрети, да такове варке неизнози никоме, јер тиме само уноси већу сумњу код Јудејаца о ученицима. — Њој се даде на жао и оде, али је на улици сукоби једна руља Јудејаца, познаше је и ухватише Ана и Кајафа већ су наредили Равинима, да ови пронесу вест, како су ученици, преко ноћ украли учитеља. Израиљ се узбунио и у многим руљама ноће јурити улицама и премештати домове, где мишљаху да ће нас наћи.

Натанаило и Клеопа, узбуђено ступише на собни праг и погледаше по ученицима. Ови, када их угледаше, похиташе да их питају по што шта.

„Христос васкресе!“ — узвикнуше обојица, снажним гласом. — У одаји наста нема тишина и зачуђени погледи.

„Томо!“ — узвикну Клеопа — „Христос васкресе!“

Између једанаесторице, који сеђаху, усправи се снажан стас младя човека, чије очи, под високим челом, севаху одсудним погледом.

— Клеопа! — одазва се он — говориш ли мени?

„Теби говорим, Томо — рече Клеопа — теби и свима, који неверују.“

— Онда, потврди! — одговори Тома, и сумњивим погледом посматраше Клеопу.

Клеопа и Натанаило прекорачише праг. Ученици се сабраше око њих и у немој тишини слушаху о свему, што се на Калварској Гори десило.

Страх и дивљење обузимаше срца при-

сутњима Пред оваковим сведочанством ваљало им се поклонити, и они почеше веровати

Међутим, стајао је Тома, на сред собе, са прекрштеним рукама, на је, посматрао сумњивим погледом приповедача и нестрпљиво грицкао доњу усницу. А када Клеопа доврши и рече: Магдалена је казала сушту истину — Учитељ је васкрсну. — Тома плану:

„Тако ми имена онога, који је, нас ради пострадао, ја неверујем у ваше казивање“.

— Али, ја ти велим — узвикну Натанаило — да је то истина. Ми смо га својим очима видели. ми смо говорили с њиме и он нам је поделио хлеб.

„Е, чујте ме сви! — одговори Тома — може те веровати, како вам је драго, али што се мене тиче, ево вам кажем: док не видим на рукама његовим рана од клина, и не неметнем прста свога у ране од клина, и неметнем руке своје у ребра Његова; нећу веровати!

„Мир вам!“

Зачу се звучан глас. Сви препуше и погледаше. Пред, Томом, очи у очи, стајаше Човек у белој одори.

Тома и сви остали затрепташе. Човек није могао ући на врата, јер она беху приклопљена.

„Томо!“ — узвикну Дошавши — „пружи прст свој амо и види руке моје!“ Затим разголити прса, на којима се указа крвава рана у виду трокута и рече: — пружи руку своју и метни у ребра моја и небуди неверан него веран!“

Тома паде на колена и пруживши обе руке, према Христу узвикну:

„Господ мој и Бог мој!“

Христос га благо погледа:

— Пошто ме виде веровао си, — рече — благо онима, који невидеше а вероваше!

Сви ученици падоше листом на колена а он разастре руке над њима и рече:

„Идите по свему свету, проповедајте Еванђелије свакоме створењу. Приповедајте, љубав и праштање, покајање и милосрђе ради чега претрпех за вас.“

*

Када Ученици подигоше главе, Христа већ не беше међу њима. Они весело скочише и отварајући вратанце кликнуше:

„Христос васкресе!“

— Ваистину васкресе!

Одазва се звучни, женски глас. То је била Магдалина, коју Римљани пустише, јер јој не нађоше кривице, а која онако пострада за истину Васкресења.

Драгутин Ј. Илић.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Анкета**) коју је, по закључку св. Архијерејског Синода, славно високопреосвештени *Г. епископ бачки Герман Опачић*, састала се прошлог четвртка, те претресала питање о састављању и штампању вероучних књига за основне и средње школе.

Анкети је председавао високопреосвештени *Г епископ Герман*, а присуствовали су као чланови анкете: г. г. протопрезвитер новосадски *Милан Тирић*, ректор богословије протојереј *Јован Вучковић*, катихета и професор велике гимназије у Госпићу протојереј *Милош Лилић*, катихета и професор кр. велике реалке у Земуну јереј *Сава Теодоровић*, професор богословије јереј *Јован Живковић* катихета вел. српске гимназије у Новом Саду јеромонах *Михаило Миловановић*, управитељ учитељске школе и заменик главног школског референта *Никола Ђ. Вукичевић*, управитељ више девојачке школе у Новом Саду *Аркадије Варађанин*, и учитељ старобечејски *Стеван Јекић*. Као перовођа присуствовао је и епархијски бележник бачки, ђакон г. *Велко Миросављевић*.

Г. протопрезвитер *Јован Боротa* извинио је свој недолазак, а није дошао у седницу ни г. протојереј *Матајло Грбић*.

Извештај о раду ове анкетне седнице донећемо у наредноме броју.

(**Проповедање**). На литургији први дан Ускрса проповедао је у саборној карловачкој цркви професор богословије, јеромонах г. *Иларион Зеремски*.

(**Ускршњи радосни глас из Врлике**). Празник успомене васкресења Христова донео нам је утешну вест из крше Далмације, да се на унију заведени народњаци врлички прављу опет у крило свете православне цркве. Утешан је то био глас, али ево све до Ускрса повлачила се та немила ствар. На Ускрс нам пак дође радосна вест, да су и последња двојица вратила се браћи, на неколико дана пре

Ускрса, да с браћом заједно прославе у цркви својој православној Ускрс Спасов и ускрс црквене своје свести

Избрисан је дакле и последњи траг разглашених успеха прве каноничке посете бискупа крижевачког. Нека их више и не буде! Православно Српство нека се на ум узме, да не каља свој образ и да не вређа мајку своју православну цркву за љубав ничијим и никаким обећањима и завађањима

Браћи, која су се освестила, шаљемо братско поздравље са: *Христос васкрсе!* А свима који се око њих потруднше нека им Бог стоструко трудове наплати!

(**Србин уметник и Немци**). Управа кр. баварских позоришта послала је оновад немачким листовима у Минхену овај обавештај: „Највишим решењем од 28. марта подељен је кр редитељу глуме Јоци Савићу циелов кр. надредитеља (Oberregisseur) глума“. Минхенски први лист Allg. Ztg. надовезала је на то следеће редове: „Ова вест изазваће без сумње радосно одобравање и у свим круговима пријатеља уметности у нашем граду, јер и ако их у опште има мало који о онсежном, преодговорном и напорном раду једног редитеља јасан појам имају, то опет неће бити неповољно ни далеко остојећим колико наша глума има да благодари овом фино образованом уметнику. Мора се честитати не само уметнику за одликовање и унапређење које је одавно заслужио, него и самој управи и дворској позорници, који се могу тешити што су себи тиме свога првог и најбољег саветника, за којим су многа позоришта жељно погледала, — стално обезбедили. Савић спада нашој позорници као редитељ од 1887. иза како је са њених успехом као љубимац и бонинван деловао на бечком Burgtheater-u и најмарнијем дворском позоришту; са баронон од Перфала створио је он Шекспирову позорницу а са интендантом Посартом свеже га још чврше заједнички уметнички интереси на корист наше дворске позорнице . .; као књижевник Савић се одликовао преводима с француског и енглеског, а тако исто и својим расправама из историје позоришта и драматургије“. Слава му!

(**Последњи Шакабенда**). У Сењу је умро 15. (27.) марта у 76. години умировљени мајор Јосиф Јовановић Шакабенда, који је у Сењу иза пређења Границе био његов први уставни градоначелник. Он је задњи изданак славне српске фамилије Шакабенда. Покојник је био у Сењу врло штован те је сарањен уз велико саучешће грађанства. Лака му земља.

Извод.*

из записника седнице срп. прав. митрополијско-црквеног савета држане у Карловцима 28. новембра (10. децембра) и даљих дана 1895 године.

М 253 / МЦС. 240 1895.

Епархијска конзисторија горњо-карловачка известјем својим од 18. Маја 1895 бр. Ек. 115. водноси уреда ради на више расположење све парничне списе, што се односе на фискалну акцију поведену против јеромонаха Уроша Пејића, који је због његова самовољног иступа из реда монашког и клира ове митрополије тамошњом пресудом од 30. септембра 1894. број 1285. Ек 341. са чина свештеничког за свагда свргнут и од заједнице црквене на две године дана одлучен.

Пошто су сви односни списи прочитани

Пресудено је:

Пресуду првостепеног духовног суда на предлога тамо наведених у погледу свргнућа са чина свештеничког у целости потврдити, у погледу одлучења из црквене заједнице пак исту наменити и на тежењу установљених разлога пресудити: да се Урош Пејић, као лице лишено свештеничког чина има брисати на каталога српског православног свештенства, и уједно, да му се ради помирења његова са светом православном црквом налаже двогодишња епитимија, која ће се састојати у ускраћењу св евхаристије; пресуду ову уз повратак парничких списа ради извршења поступајућој конзисторији доставити.

читао и надао
Др. Лаза Секулић с. р.
пар. прке. тајник.

За тачан препис јамчи:

У *Плашком*, 18. Марта 1896.

С. Косановић.

*) Овај извод, односно пресуду висл. Митрополијског Црквеног Савета штампамо на нарочиту молбу и захтев преч. епархијске конзисторије горњо-карловачке. Ур.

Од Администрације.

Ово је последњи број што га шаљемо дужницима нашим. 15 број ћемо разаслати само онима претплатницима, који нам не дугују.

Администрација „Срп. Сиона“.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

Изашле су из штампе и могу се добити код нас

I.

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГА КАПЛАРА

из српско-бугарскога рата г. 1885.

НАПИСАО

Бранислав Т. Жунић.

Садржај: Позив. Опроштај. Под шатором. Прва пљоткуп. Птичице Божје. Капетан Миљић. Трубач. Бела застава. Пусто огњиште. На привијалишту. На разбојишту. Свети Арханђел Михаило. Ко је то? Пстар Дабић. Дуња. Шпијун. Број 23. Мој ђак. Спровод. На одсуство.

Ово је издање друго, али поправљено и многим новим причама допуњено. Цена је књизи 60 нов. и за поштарину 5 нов.

II

СВЕТЛЕ СЛИКЕ

ИЗ ПРВИХ ДАНА ХРИШЋАНСТВА

од

Драгутина I. Илијића.

Садржај: Прва божићна ноћ. Богојављење. Стефан. Талита куми. Бура на мору.

Цена је књизи 50 н. За поштарину ваља послати 5 нов.

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

Е. 127. I. 35 ex 1896.

СТЕЧАЈ. 28 3—3

Расписује се поново стечај на ђаконско место при саборној цркви у Вршцу. Плата је, осим обичних ђаконских берива, 600 фор. годишње.

Натецатељи ваља да своје молбенице овој конзисторији поднесу до 4. (16.)-ог. маја о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане, у Вршцу 19. фебруара 1896

Епархијска конзисторија вршачка.

Ad бр. К 109/202 ex 1896. 32 2—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Зорке Пировић рођ. Јефтић из Лединаца против супруга јој Јована Пировића из Прића, коме је садање место пребивања непознато, овим се позива речени супруг Јован, да у року од 6 месеци, рачунајући од дана првог уврштења едикта овог у овоме листу, потписаној конзисторији или сам лично представе или место пребивања свога садањег пријаве, јер ће се у противном случају против њега поднигнута бракоразводна парница и без њега свршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 11. (23.) марта 1896.

Архидијецезална конзисторија.

Број Ек. 53 1896. 34 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на парохију I. разреда у Водотечу, протопрезитерата вилишког.

Интеркалар излази овог мјесеца.

Рок пријављивању до 9. (21.) маја о. г.

Из сједнице Епарх Конзисторије држане у Плашком, 14. (26.) Марта 1896.

Михаило
Епископ.

Број Ек 78. 33 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на парохију у Севу, протопрезитерата вилишког Интеркалара нема

Рок пријављивању до 9. (21.) Маја 1896.

Из сједнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 14. (26.) марта 1896.

Михаило
Епископ.

Ad бр. К 109/203 ex 1896. 31 2—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Јефте Миловановића из Митровице против супруге му Катарине Миловановић рођ. Нохасутор, којој је сада место пребивања непознато, овим се позива супруга Катарина, да у року од 6 месеци потписаној конзисторији или сама лично представе или место свога садањег пребивања пријави, јер ће се у противном случају против ње поднигнута бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 11. (23.) марта 1896.

Архидијецезална конзисторија.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. VI. Број 15.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 7. априла 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Наредба

кр. хрв. слав. далм. земаљске владе одела за богоштовље и наставу од 24. јануара 1896. број 1967 ех 1895. управљена на све кр. жупанијске области и градска поглаварства у Загребу, Вараждину, Осеку и Земуну, којом се одређује награђиваље учитела, оргуљаша и појаца.

Из поднесених разправних списа у предмету награђивања учитела за обављање *оргуљашке или појачке* службе, разабрала је кр земаљска влада, одео за богоштовље и наставу, да сходно познатом броју школских и црквених одбора §. 116. школскога закона од 31. октобра 1888 и § 53. школскога и наставнога реда за пучке школе у краљевинама Хрватској и Славонији криво схваћа, услед чега још увек школских места има, где се учитељима за обављање оргуљашке или појачке службе никаква награда неисплаћује, дочим се у осталим местима такова служба награђује, буд у готову новцу, буд у подавању бира у наравни или земљишту.

Пошто су учитељи свих вероисповестних дужни са школском младежи присуствовати служби божјој или иним црквеним функцијама, стављено им је у дужност обављање оргуљашке или појачке службе у колико другим начином за то скрбљено није; ну подпишпито се неможе захтевати, да се толи напорна служба без сваке одштете врши, како то и § 129 школскога закона сведочи.

Да се у том погледу с једне стране учитељству уложени труд наплати, а с друге стране евентуалним препорцима између учитељства и опћинара на пут стане, налази кр. земаљска влада, одео за богоштовље и наставу у споразумку с надлежним црквеним областима свим црквеним и школским одборима тер управним опћинама следеће препоручити:

1.) У свим школским местима, где је са учитељском службом спојена служба оргуљаша или

појца, нека се иза прогласења ове наредбе дотичному учитељу за обављање исте службе исплаћује у правилу из дотичне црквене благајне награда у готовом новцу у најмањем износу од *шездесет (60)* форинти на годину.

2.) Где се је досад ниже награда исплаћивала валяти ће ју барем до тога износа повисити, а надилажење овај износ досадање награде вала и надаље неокрњене придржати.

3. Земљишта, која су досад учитељима у име оргуљашке или појачке службе на уживање поручена била, остају и надаље истакнута, него их вала гледе њиховог повременог годишњег прихода проценити, па у колико та вредност недостиже горе установљену минималну годишњу награду, нека се учитељу мањак у готову новцу или иако допуштањем новога земљишта надокнади. У таковим случајевима отпада дакако награда у готовом новцу.

4.) Местимице уобичајено подавање *бира* за оргуљашку или појачку службу има у правилу престати, него се може према приликама и надаље придржати, но пошто би углед учитељев трпио, кад би он сам тај бир од опћинара сакупљао, треба да дотични црквени одбор бир покупи, тер уновчи и тај новац у црквену благајну уложи, откуд ће се учитељу награда исплаћивати.

5.) За обављање оргуљашке или појачке службе плаћи седишта учитељева у филијалним црквама, ако је дотична црква преко по сата (½) хода удаљена, припада учитељу од дотичне црквене опћине подвоз или примерена одштета подвоза; исто тако припада учитељу за приватна богослужења, покопе и т. д. она пристојба, која је на дотичном месту отпре установљена.

Према овде истакнутим начелним тачкама, нека сви црквени одбори заједно с дотичним школским одборима с обзиром на месне прилике одмах записнички установе, која награда ће се у будуће у име оргуљачке или појачке службе учитељима подавати.

Односни седнички записник нека се у четири истописа приреди и оверови, те по један примерак код црквеног и школског одбора у похрани чува, дочим се остала два примерка подвести имаду надлежној кр. жупанијској области, која ће један примерак придржати за властиту порабу, а други ће одпремити овому одељу кр. земаљске владе најзад до конца месеца марта 1896.

Разумева се само по себи, да тамо где учитељи оргуљашку или појачку службу невршне, састављање уштених записника отпада.

У Загребу, 24. јануара 1896.

За бана:

Станковић в. р.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Разночтеніе
въ сказанныхъ церковно-словѣнскихъ книгахъ.

У новијим руским изданьима новога завјета од год. 1864 и 1875 гласи стих 5. главе 4 посланице друге Коринћанима овако: **Не себе бо проповѣдаемъ, но Христа Ійса Гда: себе же самѣхъ рабы вамъ Ійса (Гда) ради.** Тај је стих превео Вук овако: Јер себе не проповиједамо, него Христа Исуса Господа, а себе саме ваше слуге Исуса Господа ради. Вук је ту реченицу добро превео, али може бити инак многоме да је неразумљива. А тако исто и словенска реченица може бити многоме неразумљива, ако се не зна да је **рабы** акузатив поруски. Реченица та у старом изданьу од год. 1755 гласи друкчије: **Не себе бо проповѣдаемъ, но Христа Ійса, Гда: себе же самѣхъ, рабы вамъ Ійса (Гда) ради.** Ту имамо инструментал множине **рабы** у старом изданьу мјесто генитива, који замјењује акузатив поруски **рабы** и тај инструментал **рабы** казује нам јасно како се има та реченица разумјети. Тај инструментал замјењује акузатив и значи предикат. А отуда знамо да је у предњој реченици и **Господа** предикат и који би се могао замијенити инструменталом **Господемъ** као и **рабы**. По томе онда бисмо превели ту реченицу овако: Јер себе не проповиједамо, него Христа Исуса да је Господ, а себе саме да смо слуге ваше Исуса Господа ради. Из тога видимо да је у старијем изданьу та реченица боља, јаснија и савршенија по облицима словенским него у новијим изданьима. У Сарајевском изданьу слаже се та реченица потпуно са реченицом у старом изданьу од год. 1755: **Не себе бо проповѣдаемъ, но Христа Іисѣса, Господа: себе же самѣхъ, рабы вамъ Іисѣса (Господа) ради.** Треба испоредити и интерпункцију Сарајевскога изданьа и изданьа старога од год. 1755 са интерпункцијом у новим изданьима, па ће се видјети да у Сарајевском изданьу и у изданьу од год. 1755 и интер-

пункција помаже бољем разумијевању те реченице. Будући да је самћух у тој реченици руски акузатив, то бих ја ту реченицу исправно напиљетку овако: Не сеје ко проповѣдамих не Хрїста Іисѣса, Господа: сеје же самы, рабы вамх Іисѣса (Господа) ради.

Јов. Живановић.

Медитација о краткоћи живота човечјег.

По *Босију** написао *С. Арсенијевић* протопр. капелан у Земуну.

Човек је мали и незнатан створ, и заиста је незнатно све, што год има саршетка. Доћи ће једном време, када неће бити више трага човека, који нам сада тако велики изгледа, када ће бити он као дете, које се има тек родити, када ће он ништа постати.

Ма како дуго да човек у свету живи, па било ма и хиљаду година, опак би још толико пожелео. Само век мој прави разлике између мене и онога, што никада не беше. Ова је разлика врло јасна, јер ћу ја напослетку бити једно и исто с оним, чега нема, и то ће се догодити онога дана, када неће више ништа стојати до тога, да сам ја живио; када ће ми бити са свим свеједно, колико сам проживео, јер мене тада неће више бити.

Ж. Б. Босије, чувени француски проповедник, родио се у Лајону 1627. г. а умро је 1704. Он беше човек универзалног образовања и при том напредног говорничког дара. У њега беху сва она својства, што прилике једном пречом проповеднику: темељито познавање и дубоко схватање богословије, живо и непоколебиво уверење о истинитости своје вере као и правилно познавање човечјег срца и душе. За тога је уведен и приман био у најотменијим круговима своје домовине, те је имао приступа и на самоме двору, као љубимац Људевита XIV., где је неко време био и учитељ младом престолонаследнику. Проповед му беше, са богате и биране садржине, силне дивиције и техничке израде, напредно утецала на слушаоце. У њој је њиво побудити, одушевити, а и застрашити. Сад га гледамо како се креће у највишим регионима богате своје убразиље, сад опет како се спушта до најпростијег сликања и описивања искустава из обичног живота човечјег. Но главно је да увек постизава свој циљ: савлађује вољу и осваја срца. Његову проповед провејава љубав према човечанству, саучешће према убогим и потиштеним, у чије је име и у присуству самога краља врло често подизао моћан глас свој. На каквом је гласу Босије био као проповедник, види се и из ових речи свештеника Neuville-a, када му пред смрт дође до руке прва штампана збирка проповеди Босијевих: „Благо овом столећу, које је ову дивоту и украс проповедништва собом донео! Атина и Рим на том би завидили Француској и у златно доба своје.

Пр. прев.

Ја ступам у живот с тим уверењем, да га опет оставим; ја играм своју улогу, показујем се као и други, и опет ме мора једном нестати. Гледам како многи пре мене одлазе и пролазе. Тако ће и други мене гледати; ови ће опет својим потомцима исти призор пружити и најпосле свију нестати.

Живот мој нека је највише 80 година, па узмимо и стотину; али како је тај пут кратак према простору онога времена, кад мене не беше; како је то најушно према ономе, кад мене не буде било! И како заузимам ја мало места у овом незнамерном току безброј столећа! Ја писам *ништа*, ово мално доба живота мога није у стању, да ме од тог *ништа* разликује камо се опет морам да вратим. Ја сам дошао само да један број образујем. Нико такође не зна, шта би било од мене, и комедија се не би никако лошија одиграла, да сам ја из кулиса остао. Улога је моја на овом свету врло малена и тако незнатна, да ми се чини, ако добро видим, да је то сан што се ја овде мњам, и све што гледам није ништа друго до ли привиђење и обмана: Praeterit figura huius mundi.

Мој живот траје 80—100 година у најбољим приликама и кроз колико болестица мора се проћи и намучити да се дотле досне! Зашто је то, да ток живота нашег ни за један тренутак тако рећи не тече мирно? Зар се писам сам толико пута о том уверио? Отео сам се смрти овом или оном приликом, — то је са свим рђаво речено, избавио сам се од навесне опасности, али не смрти. Смрт нам износи и плете разнолике замке, па ако у једну не пропаднемо, а оно ћемо се у другу заплести, и најпосле опет јој падамо у шаке. То би се могло испоредити са дрветом које олуја шиба. Сваки тренутак опада лишће са његових грана једно се држи боље, друго слабије и кад неко већ и олују издржи, свагда долази зима, која га осуши те и остатак мора да опадне. Или као кад бура запенуши морске вале, те се једни одмах подаве, а други се за време спасу на балвану поломљена брода, који лута по бескрајној пучини морској, и већ кад је у изгледу да је нестало свике опасности, понесе га бесни морски вал каменитој стени и о њу разбија. Тако је исто и овде. Од великог броја људи, који иду истим путем, досиевају неки до свог циља: али, пошто се избавише од разних невгода и искушења, кобне смрти и поред мно-

гих опасности достигавши мету своју, опет налазе сирт, падају јој у руке на концу свога века. Живот им се сам од себе гаси, као свећа, која истрошив материју своју догорева.

Ја могу да поживим 80 година, али колико има у оних 80 година онога, што ја могу у прави живот урачунати? Сан је више налик на смрт него на живот: детињство је као живот неразумне животиње. Колико дана могу избрисати из мојег младићког доба, а ако старији будем, колико тек онда? Не видимо ли како све ово пролази — па шта онда имам још да говорим? Јер свега онога више никада неће. Било је можда нешто времена, када сам имао неког уживања и задовољства, када сам дошао до неке почасти, али како су ретки таки тренуци у моме животу! То су као клинци укуцани у одређена места једног дугачког зида; ви ћете можда рећи, да много места заузимају, — али покушите их све и једва ћете напунити мећи њима своје прегршти. Ако избришем из живота свога сан, болест и остало време беде и невоље, те срачунам само оно време, када сам задовољства имао и у части живео, — колико би тога било?

Но јесам ли ја ове угодности све скупа уживао? Зар сам друкчије него у незнатним тако рећи оброцима? Зар сам се њима сладио без икакве бриге и горчине? А кад тога беше, могу ли их онда прибројити оном времену, које ми је драго и које ценим, или не? И зар ми брига и невоља није увек свака два уживања некако раставила и разједнила. Или зар горчина њезина не бејаше увек средство, које није никада допустило, да се споје мојег задовољства и уживања дани? Па шта ми онда преостаје? Слободно уживање? — Бескорисна успомена! Или недозвољено? — Задужница за какао или обвеза на кајање!

Ах, како право имамо, кад кажемо, како ми своје време губимо! Заиста губимо га па и нас с њиме нестаје! Све биће моје је само један тренутак — и то је оно, што ме од *ништа* раставља; један тренутак за другим пролази, а ја их међусобно спајам, па док се ја трудим, да их себи осигурам и не примећујем, да ме она за собом повлаче и да ја трошим и губим скупоцено време, а не оно мене.

Ето то је живот и што је најстрашније, њега нестаје, он се губи, но само што се мене тиче, али пред Богом остаје. То је за мене најглавније. У погледу мене поседовање живота зависи од времена, јер и сам од њега зависим. Али пре мене живот припада Богу, он од Бога зависи, пре него што од времена у неколико зависити почне. Време се не може пети испод власти свевишњег Бога; Бог је и *пад и пре* времена; по вечном суду Његовом оно остаје и улази у Његово царство. Шта ја стварам у времену прелази временом к вечности, јер се време у њој садржи и појављује. Мене не веселе поједини моменти овог уживања; само док пролазе и кад већ прођу ја сам за све то одговоран као да још траје! Није доста рећи „то је прошло, ја се о том нећу више бринути“; то је прошло, јест: за мене, али не за *Бога;* он ће о тоя тражити од мене рачуна.

Ето, душо моја, је ли сала живот тако велика и значајна ствар? Али кад је он незнатан, јер брзо пролази и лети као стрела, шта је онда ток са угодностима, које не заузимају цео живот и што у једном моменту пролазе и ишчезавају? Вреди ли да се тога ради вечној осуди и проклетству предајемо? Је ли вредно да се онда одајемо толикој забринутости и бризи, да тога ради толико самољубља и себичности показујемо? Боже мој, ја сам од свег срца наумио, да се у твојој садашњости непрестано или бар пре починка и на уранку сећам последњег часа — смрти своје! У том уверењу, да имам за кратко време велики пут да пређем — можда за још краће него што се надам — славићу Бога и молићу му се, да ме овде задржи дуже, да достојно покајем грехе своје! Ја ћу, како најбоље будем знао и могао, удесити своје прилике и достојно се спремити покајањем за св. исповест са највећом тачношћу, прилежно и савесно, — али не у мислима на оно, што је пролазно, него на оно што за свагда остаје, —

ПРОПОВИЈЕД

у шесту недјељу великог поста.

— Опасност је велика, а спас где ће? —

Говорио у саборној цркви карловачкој

прота **Јован Вучковић.**

Помози Боже у невољи људској!

А голема је невоља и опасност је велика. Отаџбина је у опасности. Непријатељ је свом жестином навалио на

свијем нам заједничку отаџбину. . .

Небески Јерусалим, отаџбина свију душа, нападнут је очајнички. . .

Све области његове на земљи, све што се Црквом зове, сне је непријатељем притиснуто и опасано чврстим ланцем опсадничке војске, која непрестано јуриша на бедеме Цркве, да их поруши, а с њима и Цркву. . . Свуд је зло, — а код нас је најгоре!

Међу земаљским областима небеског Јерусалима и наша је мила православна Црква српска митрополије наше. Лађица мала на побјешњелу мору. Тврђавица мала на незаштићену мјесту. Мал' не *„сламка једна међу вихорове“* и *„сирак тужни без икуде никога“* (Владика Данило, у „Горском вијенцу“ владике Петра).

И вијековима већ ударају бијесни таласи о ребра лађице те, да их сломе. И у стотине година броје се ударци на бедеме тврђавице те, да их сруше. И давно је већ како наклене силе буше дно на лађици тој и како подводе барут под бедеме тврђавице те, да потоне у море, или да пресе у ваздух, свеједно, само да пропадне. Сламку ту одавно већ газе, да је изгазе. И сираку томе забадају већ дуго нож у срце, да свисне са тугом својом!

Ко за њу знао није, тај само није видио непријатеља Цркви нашој. А све друго срочило се било да је уништи. Сила и насиље давило је Њу. Пријевара и ласкање радило јој је о глави. Било је вријеме кад се хтјело убојним оружјем отети је небескоме Јерусалиму. И било је вријеме кад се демонски месија залијетао у Њу нудећи јој *лажне њене пословитије* („Горски вијенац“ владике Петра). И било је опет' вријеме кад се спојила сила са обманом, само да јој дјецу одмаме и тако је униште. С некрстом је имала бој да бије, а од онога, авај, што крст на себи носи мира није имала! И непријатељима Њеним, поред силе и оружја њихова била је на помоћи сиротиња Њезина, у којој јој је тешко било обрану своју згодно удешавати и лути бојак бити.

Али залудан је био напор све демонске силе. Цркви нашој ништа не досади. До нашијех времена не прогута бијесно море лађицу ту нашу, и бедеми те тврђавице наше стоје и данас још непорушени, сламчица та није још изломљена и сирак тај још је жив!

Но где нашијех дана, где новога јада! Непријатељи Цркве наше прибрали су опет снагу и опет јуришају на Цркву нашу јуришају са све четир стране, јуришају бијесно. А она погледа на дјецу своју и сјећајући се жарке љубави отаца њихових дочекује ударце непријатељске и попут владике Данила у „Горском Вијенцу“ поручује сили непријатељској:

„Не бојим се од вражијега кота,
„Нека га је ка' на горо листа!“. . .

поручује тако, јер велика је била спрам ње љубав отаца наших, који су само надом у Бога и љубављу том својом у Цркви својој били тако јаки, да им силе вражије не могоше досадити.

Оци наши! Они бише, па и помријеше. А лађица, у којој су се они спасавали и тврђавица, из које су се они бранили остала је нама у наслиједе, да се ми у њој бранимо и спасавамо и потомству својем за обрану и спас предамо. На нас погледа Црква наша данас у тутњави навале непријатељске. На нас погледа и пита нас, да ли у жилама нашим тече крв отаца наших, да ли у срцу нашем пламти још љубав она стара, она жарка љубав нашијех отаца.

Гледа Црква на нас и пита нас то. На ако јој и не одговоримо, опет Она зна, јер види какви смо. Њезина нада на Бога жива је и чврста је. Она се узда у помоћ Његову, да не ће пропасти они, који су јој у државу предани, али видећи нас какви смо, мора и она поруци оној непријатељима додати још и тужну ону ријеч:

„Но се бојим од зла домаћега!“. . .

Јест, међу нама је много зла домаћега. Несрећа наша успјела је да међу нас посије биље од омразе, које на њиви срца нашега сто баш бујно напредује, потирући у њем и пошљедњу искру љубави, коју од отаца наслиједнесмо, потирући у њем стару ону љубав српску спрам православне Цркве.

О том домаћем нашем злу говорили смо цијелог овог поста, кад год смо се овдје састали, говорили смо о њему дуго

и много, њеком се чинило ваљда и предуго и премного, — али о бескрајном зар се може мало говорити?! Но стрпите се. Зло наше домаће велико је зло, оно је толико, да му не можемо краја догледати, али нашој ријечи о њему биће данас крај. Из уста спустимо је данас у срце. У њему нека се настани као бескрајна мисао, која ће нас свагда сјећати на домаће то зло наше и опоминати, да будемо паметни, јер нас може невоља снаћи баш због тога зла домаћег, те можемо *своју изгубити душу* (Народна пјесма)

Док ваљски непријатељи, *нехришћански дух* вијека данашњега, злоба *одметника* правога хришћанства, зла намјера *противника* православног Срчства, а с њима и узнемиривање са стране *хришћанске* браће, док сви ти непријатељи с поља на Цркву нашу ударају и жестоко ударају, дотле им и ми сами из Цркве помажемо. И с које год стране почне непријатељ поткопавати темеље наше тврђавице, с исте стране помажу им из тврђавице они, којима је повјерена обрана њезина. Пребјези, сви који издају смишљају, а и они који можда на издају не мисле, који бар веле да не желе пропаст Цркви, али никако неће да слушају и не ће да извршују оно што Она за сигурост народа својега одређује, сви раде у корист непријатељу!

Војска Христова даје се својевољно у бјегство. Потомство светога Саве измеће се данас. Бујна она *дрека мислиња*, која је Он *их мысленнѣхъ рай* насадио (Тропар св. Сави), суше се и дебеле гране одваљују се од њих, јер их је обузела болест данашњега вијека, те их црв невјере подгриза.

Опасност је велика. Страховити таласи ударају немилице у ребра лађице наше, хоће зар да јој се крма одвали, једра поцијепају и катарке поломе, па без вјере љубави и наде лађицу да прогутају! И под бедемима тврђавице наше хуји њека необична тутњава, хоће зар да се сруши и да сорн!

А гледајте овај метеж и перед међу нама, који смо још у лађици тој нашој и тврђавици тој нашој! Ко вјерује коме, ко с љубављу грли другога, ко се нада добру од другога? Није ли биље од омразе заразило све, није ли оно љуто заразило редове свештеничке и дјеца свештеничка зар се на много мјеста не ругају служби отаца својих, а војска Христова, народ, који се зове вјерни не губи ли вјеру и уздапица млада, зар се не смије освећеним идеалима отаца својих?! Ко слуша кога и зна ли се међу нама ко је војсковођа, знамо ли ко нам на стражи стоји?!

Та слика смо права несрећног града, који чека час своје пропасти. Погибији нико није крив, нико не ће да је крив, а ипак нема тога о коме их бар десетак не ће рећи да је крив! Сви смо извршили дужност своју свету, а нема га међу нама о коме неће десеторица бар или двадесеторица рећи, да је пропустио извршити дужност своју! Нико није с непријатељем пријатељевао, а бедеми наши имају толико руна, које су с наше стране бушене и утроба наше лађице показује толико зарезотина, које су из нутра засјечене! Нико није изневјерио, али редови су наши јако прорећени! Неће ли ко да прикупља растројену снагу, обара се на њег вика, да иде на издају. Одважи ли се ко да затрпава рупе, које су у бедемима с наше стране ископане, ми га вучемо натраг и вичемо, да хоће бедеме наше да провали. И нађе ли се ко да замазује на лађици нашој прорезотине, које су с наше стране зарезане, ми обарамо вику, да хоће лађу нашу да пробуши. . . И опет ако ко врти руке на дну лађе, тај на сав глас вичe, да чепове у рупе забија, а ако руши зидове тврђаве наше, говори нам да их утврђује. . Они, који су с непријатељем у дослух ступили и издају извршили, пробласе се без зазора као јунаци кроз редове војске и узбуњују је у корист непријатеља. Они, који издају снују, банају отров сумње у редове и онако већ запљашене војске!

Слика смо града, у којем је нестало памети и становници се његови смели и збунили, па чујеш само одавде: јаој!, одавде помагај!, одсвуд: издаја! Погибосмо!

Лађица наша силно се љуља и сви дијелови у њој бо́но шкрипе И не би ли боље било да је оставимо, не би ли боље

било да се склонимо? Али куда? Зар у запљуштено море да скочимо?! Та оно ће нас прождрјети и нема више православног Србина! Можда да преко зидова тврђавице своје побјегнемо из ње? Та ту је непријатељ, који ће нас или убити, или ћемо му се живи у руке предати, и опет нема више православног Србина! Па шта да чинимо у очају том страшном?

Маловјерни! Тако се Господ одазвао апостолима, кад у страху смртном оборише вику у малој оној лађици, коју су већ запљускавали таласи бијесног мора (Мат. 8, 25—16).

Тако се Он одзива и нама из овога метежа нашег.

Маловјерни! Слаба вјера ваша узроком је, да је међу вама нестало љубави.

Маловјерни! Невјера ваша ишчупала је с љубављу одмах и наду из срца вашега.

Маловјерни! Без вјере, љубави и наде постали сте пред непријатељем непријатељи сами себи.

Маловјерни! Празно срце ваше одводи нас на путеве издајничке.

Маловјерни! Без вјере, љубави и наде помрачена је душа ваша и свијест ваша потамнила је, па не знате више разликовати добро од зла, непријатеља од пријатеља, издају од вјерности.

Маловјерни! Отуд забуна ваша, отуд тај пред међу вама у којем сте већ заборавили ко је старији, а ко млађи, ко да буде војвода, а ко војник, ко да пређује, а ко да извршује, ко да заповиједа, а ко да слуша.

Маловјерни! Са слабом вјером својом и без љубави истинске искваристе народ свој, млађе своје, који се сада ругају ономе, што је оцима вашим било свето.

Маловјерни! Зато *искушеници* чада Савина (Тропар св. Сави) постају сада *сыновє погибєлній* (1 Цар. 2, 12).

Зар не видите изласка из тог јадног стања својега? Приберите се у забуни својој и погледајте на пут, са којега сте сишли, када сте у зло пошли.

На остављеном путу том стоји *наставникъ* и *оучитель* ваш, свети Сава *Къ Немy главє подигните* (Светосавска пјесма) и отријезните се! Он вам је учитељ *пѣти вкодѣлцаго къ жизнь* (Тропар св. Саве). Вратите се на тај пут, тај води спасу, води к животу вјечном, јер тијем путем познаћете *истиннаго Бога* и *Іисѹса Христа*, којег вам је Отац послао (Јован 17, 3).

Маловјерни! Више вјерујте и омразе ће нестати, љубав ће процвјетати, наде вам не ће остати празне, мир ће вам се повратити и не ћете сами себе давати у руке спољашњим непријатељима.

Маловјерни! Више вјере имајте. Вјери се повратите! Вјеру вјеруј, вјера ће те спасти!

А какву вјеру?

Ону Савину, вјеру истинити, коју је небеска *Истина* (Јован 14, 6) донијела нам као истину с неба *од Оца* (Јован 8, 28); ону јасну и одређену, која сву душу нашу обухвата и срце и вољу нашу сасвијем себи покорава, те сазнајемо Бога и неизмјерну љубав Његову у свој *ширини* и *дужини*, *дубини* и *висини* (Ефес. 3, 18); ону потпуну, по којој и најскромнији и најнеученији зна оно што је најглавније, наиме да *има* Бога (Јевр. 11, 8) и да је Син Божји наш *спас*, у којега ако вјерујемо блажени постајемо (Јован 1, 12. Марко 16, 16) и да *Дух свети* помаже нашем спасењу (Јован 16, 13); вјеру ону живу, која постаје душом душе наше и душу нашу на *добра дјела* води (Мат. 7, 21. Јаков 2, 14—17); ону тврду, која се не колеба, још је подигнута на чврстим основима ријечи Божје предане Цркви Христовој. Савину вјеру, вјеру православне Цркве. Па да нас од ње не разлучи ни *невоља*, ни *туга*, ни *гоњење*, ни *глад*, ни *голотиња*, ни *страх*, ни *мач* (Римљ. 8, 35), *ни смрт, ни живот, ни анђели, ни поглаварства, ни силе, ни садашње, ни будуће, ни висина, ни дубина, ни друга каква твар* (Римљ. 8, 38. 39), и *анђео с неба* (Галат. 1, 8) кад би дошао да нас од ње мами, да му не вјерујемо.

Ту вјеру вјерујмо и тако вјерујмо и душа ће се наша умирити и срце ће се наше испунити одважношћу. Прибрани пак у себи кад смо, не ћемо се престравити и главу изгубити и ма какве да су силе што се на нас дижу устукнуће. Хоће, јер с нама ће бити Бог!

Али да се Бог с нама споји мора се душа наша отрести дријема и слушати на куцање Његово на вратима њеним. И кад Он на њезина врата закуца, да му тада отвори, па да Он уђе (Апокал. 3, 20) и у њој се настани.

Да, будна мора бити душа наша А душа наша као да је тешким сном заспала. Душа племена нашег сном мртвијем спава и не чује куцања Божјег.

И ко да је разбуди? Зар ја? Али слаба је моја снага. И шта ћу јадан! О, та да је бар ријечи мојој тајанствена она снага, која се силом Божјом излијевала из труба свештеничких и гласу мојем да је она небеска јачина, која је продирала на Богом унуђених грла израиљских под зидовима града Јерихона (Исус Навин 6, 4. 5 16), па да силом том и јачином ударим на тврде зидове, којима је стегнуто срце народа мојега, па да како поцуцају и сруше се и глас мој да пробије дебелу кору, која се на души људи народа мојега ухватила, која јој не да да се мртве укочености ослободи, да прогледа, да уочи опасности и да призове Бога помоћника својега (Псал. 117, 8)! Ал' у мени грјешну те снаге није.

Помози Ти Спасителу! Ти, који си удовичину сину у Наину рекао: **востани!** (Лука 7, 11) и он се на радост и утјеху мајке удовице из мртвих пробудио. Ти, који си рекао: **востани!** и устала је из мртвих кћи Јаирова (Лука 8, 54) Ти који си четвородневног у гробу Лазара једном ријечју само у живот повратио (Јован 11, 43). Ти пријди на врата душе наше, Ти је ослободи мртвила у које је пала, Ти је пробуди, Ти је подигни Ти је осниједи да чује глас Бога својега, да га пусти на врата своја и с њоме да буде Бог!

И минуће опасност свака, непријатељ ће се разбјећи и умириће се народ Твој у дому Твојем и с побједним знацима у њином реду стаће пред вратима тврђавице своје. Цркве Твоје и сложно ће довикнути за непријатељем: **Сѫ нами Богъ разумѣйте языцы: якѡ сѫ нами Богъ!** и кланцати Теби: **Осанна! Осанна!** Амин

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак.)

Ови одломци показују, да се ово гледиште славенофила на католицизам одликује целином и одређеношћу. Признавши рационализам за основно начело католицизма, нашли су, да је то начело спроведено кроз све вероисповедне особине римске цркве. Али славенофили не подвргавају сваку поједину доктрину католицизма тачној и подробној анализи, те стога и не бива свагда јасно у њиховим мислима, у каквом унутрашњем односају и у каквој логичној зависности стоји она или она тачка вероисповедне системе латинства према рационализму, као своме покретном принципу. Али оиће гледиште Кирјејевскога и Хомјакова не подлежи сумњи: рационализам, по њихову гледишту, чини, тако рећи, природу и суштину католицизма, који је окарактерисан рационализмом и у оиће свом уређењу и у појединостима. На западу гледиште славенофила није привукло на себе пажњу научењака, ма да је Хомјаков и покушао, да пропагише своје мисли у Европи. У тој сврси је написао три брошуре о западним вероисповестима, које су издане прво на француском језику, а две су биле преведене и на немачки језик.[1]) Затим се о истој ствари дописивао с енглеским богословима В. Палмером и Вилмсом, с утрехтским епископом Лосом, с немачким ученим преводиоцем Библије и с егзегетом Бунзеном. А ако су у ужим круговима учених богослова и религиозних људи у Европи и постале познате мисли славенофила, а оно су налазиле опровргавање и критику. Већу пажњу уживаху славенофили, у Русији; али и овде не примаху подједнако њихово гледиште на католицизам. Једни признају томе гледишту велико достојанство и подижу славенофилима узвишене славопоје. Епископ Хрисант, стекавши сам себи автори-

[1]) Све три брошуре, што их је издао Хомјаков на француском језику, носе натпис: Quelques mots par un Chrétien orthodoxe sur les communions occidentales. Прва је издана у Паризу 1853, другу је издао Брокхаус у Лајпцигу 1855, а трећу опет Брокхаус у Лајпцигу 1858. Прве две брошуре су се појавиле и у немачком преводу под називом: Einige Worte eines orthodoxen Christen über die abendländischen Glaubensbekenntnisse. Aus dem französischen. Buntzen. J. E. Schmaler. 1856.

четно име у руској богословској литератури својим испитивањем у историји религије уопће и западних исповедања специјално, већ о назорима Хомјаковљевим, да је „карактеристика католичанства и протестантства код њега истинита“[8]) А у њене недостатке убраја само то, што је она „доста опћа, и није праведна кроз сву историју католицизма и протестантства.“ Мишљење славенофила је задобило особитих заступника у руском богословском журналу „Православное Обозрѣніе,“ где су г. 1883. у октобру и 1884. у септембру, била напечатнана два специјална чланка, у којима се католицизам карактерише, као што то учињше славенофили. Првом је натпис: „Богословско учење славенофила,“ а другом: „Гледиште И. В. Кирјејевскога на римско католичанство.“ У овом другом чланку, његов писац Т. Смирнов држи да је славенофилска оцена католицизма неоспорна и самим истинита. „Напослетку, вели, оно, што је рекао Кирјејевски о појави рационализма у римском католицизму није потпуно. Оно не обухвата собом све стране предмета, али су ипак црте, које је опазио писац такове, да, по њима, излази католицизам као нешто у истини различито од православне истините цркве. С тога те црте, без икакве сумње, доказују, да у католицизму има рационализма, и да он збиља избија на површину“[1]) Узев Кирјејевскога у одбрану, г. Смирнов је држао, да је у праву, да чак опазио, како „критика још није дорасла до висине његовог гледишта“ на католицизам[2]) Од руских богослова допушта, да има рационализма у католицизму, још и протојереј Лебедјев, који је написао капиталну монографију о папском врховенству, о култу срца Исусова и о immaculata conceptio. А католички рационализам, по његову мишљењу јест у томе, што се овде брину не толико о истинитом знању, колико о томе, да се лепо види логична концепција, тежећи, да позна истину не путем изучавања самога предмета, него путем теоретског разишљања и дијалектичке игре у појмовима.[3]) Ипак је мишљење славенофила о рационализму, као о основној црти католицизма, нашло врло мало признања у Русији. Напротив, неки научењаци сматрају га баш за погрешно. С особитом одлучношћу побија правилност славенофилског гледишта на рационализам римске цркве професор Кирјевске духовне академије у својој књизи: „Славенофилство и либерализам,“ Кијев, 1882. год. и у чланку: „Поводом заштите славенофилства“ у „Трудима Кијевске духовне академије,“ 1884 год., јануар. Наша изгледа, поред све узвишености богословског гледишта славенофила и поред све основаности њиховог суђења у појединим тачкама католичке догматике, да се не може сматрати као неспорна она формула, у којој Кирјејевски и Хомјаков хоће да објасне вероисповедне особине католицизма и да их наведу на рационализам. Не говорећи већ о томе, што славенофили сматрају за основни принцип католицизма начело чисто формално, мора им се и то уписати у слабост, што рационализам схваћају у одвише општирном и неодређеном смислу. Ако се остане при формули славенофила, онда се, при растегљивости и неодређености њеног смисла, мора доћи до мешања католицизма с другим вероисповедним облицима, који отступају у разумевању откривене истине од васељенског учења, јер нема таквих заблуда, које се неби могле назвати рационализмом, у том њиме општем значењу, у каквом тај термин употребљују славенофили, примењујући га на католицизам т.ј. у смислу подизања индивидуалног разума против црквено-васељенског ауторитета. Специјално ако је католицизам рационализам, како ћемо га разликовати од протестантских рационалистичких секата, које се управо тако називају? Сами славенофили осећају слабост своје формуле у томе одношају, знајући врло добро, да је рационализам термин, који је установљен и одређен у свом уском и специјалном значењу, и који се даје само извесној групи протестантских секата. Због тога се славенофили боре: и ако се рационализам по својој природи и по своме постанку, мора признати за исти како у католицизму, тако и у протестантству[1]), ипак се мора разликовати по правду

[8]) А. Хомјаков. Карактер протестантства. Увод стр. II Петроград. 1886.

[1]) Православ. Обозрѣніе. Септембар. 1881. стр 135.

[2]) Православ. Обозрѣніе Октобар. 1884. стр. 325.

[3]) Додатак „Церковнымъ Вѣдомостямъ“ 1890. Nr. 23. стр. 746.

[1]) „Рационалистичко немањите за реформу било је створено римским расколом. Два дела западног раскола су само два облика протестантства . . . . оба нису ништа друго, него несувисли рационализам.“ Дела Хомјакова Москва. 1880. стр. 66. 163.

тих вероисповедних облика: у протестантству рационализам рађа религијозну засебитост, која служи као потпора и извор субјективизма и индивидуализма у вери; а ток католичког рационализма управљен је сазиданју и утврђењу авторитета у вери и цркви[2]). Али такове и сличне одбране не одбијају оне приговоре, који се неизбежно јављају у виду славенофилских теорија о католицизму као о рационализму. Напослетку, у дијалектичком одношају славенофилска испорођења су постављена веома вешто. Али се не може свака дијалектичка зграда назвати аргументом.

[2]) Кирјејевски сву разлику католичког и протестантског рационализма своди на то, да је „у место једног спољашњег авторитета (у католицизму), који је подједнако обвезан за све, као основ вере (у протестантству) постало лично убеђење сваког.“ Дела Кирјејевског, св. II. Москва 1861. стр. 196.

Конференција Срба код угарског министра-председника.

(Наставак)

На овај говор примећује барон *Банфи*, да и влада стоји на основи IX. зак. чланка од 1868. год. и да и она тежи, да само на законитој основи уреди српску црквену автономију. Ова конференција нема дакле другу цел, него да се претресе то питање, на који би се начин могао на том основу установити ред с обзиром на права државе и Његовог Величанства, која се у смислу закона и не смеју ограничавати. На законитом основу жели дакле, да се темељ постави и далеко је од њега свака политичка мисао. С тога жели, да се и на овој конференцији никако и не додирује државна политика и партајске ствари, јер је цел ове конференције не политика, него уређење српске црквене автономије.

Бан гроф *Куен-Хедервари*, захваљује Вукићевићу на ласкавим речима у погледу његове особе, али то може примити само у толико у колико се односи на политичко поље. Што се тиче српске црквене автономије, он ради увек у свему посве споразумно са заједничком угарском владом.

Евген Думча: Преузвишени господине министар-председниче! Молим за опроштење, што се после напред реченога и ја са своје стране усуђујем узети реч, али она нажња коју је г. министар-председник, позвавши ме на данашњу конференцију, указао мојој личности, ставља ми у дужност, да и ја своје лично мишљење обележим, и ако само у опште, и да изнесем своје становиште. Но пре него што би прешао на суштину ствари, молим г. министра председника да прими најискреније захвалност на предусретљивости, коју је показао према српском народу у ствари уређења наших црквених ствари; нека г. министар председник буде уверен, да би се наше црквене автономне ствари са само мало доброга расположења и респектовања закона и ујемчених права автономних врло брзо могле уредити, али на жалост са жељеном добром вољом све досад се баш нисмо срели.

Прелазећи на саму ствар, изјављујем, да спадам међу оне, који држе да је потребно успоставити редовно стање на пољу наше црквене автономије, и ако примећујем, да није у неопходности наше организације највећа погрешка, него у томе, што се та организација не поштује и не извршава. Од срца желим, да се исправају несугласице, које се између јерархије и српског народа, односно верних, извргоше пре толико година и које можда још и данас постоје, али то држим да је само тако могуће, ако се поред тога, што би се са сваке стране пришла и у целости одржала наша законом ујемчена права, по могућству узели у обзир и праведни захтеви јерархије. Кораци, који би за тим ишли, спадају у делокруг српског народно-црквеног конгреса, услед чега сазив конгреса не само да желимо, него га сматрамо за потребан, тим пре, јер знам да сваки слој српског народа жели његов састанак; примећујем, да питање, да-ли да се конгрес сазове или не, управо не може ни бити предметом расправе, јер се зна, да би се у смислу постојећег устројства конгрес имао сваке треће године сазвати.

При свем том мислим, да у том случају, ако на конгресу дође на дневни ред т. з. јединствени статут у своме садањем облику, да ће се конгрес без успеха разићи, јер слабо верујем, да би се нашла већина, која би прихвала тај статут; ту моју тврдњу потврђује и конгрес од 1892., који се такође без успеха разишао.

С обзиром на ону изјаву мога предговорника, да смо ми, односно чланови конгреса, криви, што су наше ствари остале неуређене, дужност ми је на то обазрети се. Кад погледамо на прошлост, најбоље је ако на њу бацимо застор и не тратимо по њој, јер ако узмемо да разгледамо питање

ко су криви, онда се слободно може тврдити — то ће признати сваки човек, који објективно мисли — да су конгреси односно њихови чланови најмање узрок неуређеним односајима, и ако су можда и они у неку руку грешили. Узрок нашем неуређеном стању су сви они чиниоци, који нису респектовали наша законом осигурана права, а уз то су доцније разне несретне приликe, доћоше несретни избори патријарха, који нису добили потврду; доће умировљење патријарха Ивачковића. Неуређеност односаја потенцовало је делање патријарха Анђелића, а и та околност, што висока влада можда услед једностраних информација није била довољно обавештена те уредбе, које су на конгресу израђене или није удостојила потврде, или их пак у опште није узела у обзир, па и не узевши их у претрес без сваке опаске их после много година просто пратила натраг конгресу. У таким приликама је сасвим природно, што се наше ствари нису могле дефинитивно довести у ред.

У погледу једнственог статута, што га је г. министар председник споменуо, сматрам за своју дужност приметити, да сам не само по жељи својих бирача, него и по свом унутрашњем уверењу сигдашо међу оне, који су гласили против тога да се тај статут прими, па најављујем да ни данас не могу баш да се опријатељим с тим статутом, јер држим, да нити је спасоносан, нити целисходан, а ни потребан. Није спасоносан, јер није добро такав статут октроисати народу, с којим статутом народ не симатрине; а није потребан за то, јер оно, што је у том статуту, већим делом имамо већ у коначним и привременим уредбама (зар?! Ур.); није целисходан пак стога, јер не може бити целисходно, да се поред скоро свршеног посла лађамо новога.

Подигли смо зграду у ствари уређења наших црквених односаја, кућа је већим делом већ готова, треба је само мстути под кров; има ли где единог поступка да човек, поред скоро сасвим готове куће, која се показала посве добра. (зар?! Ур.) подиже нову кућу, напустивши ону сасвим; мислим да је то сваком јасно и појмљиво.

Знам врло кратак и прост пут, на коме се наше ствари врло брзо могу решити и то тако, да држећи у виду пређашња права, допунимо своје установе у још незавршеним деловима.

Нека саборски одбор, који је на то позван, сматра за свој задатак, да припреми уредбе, којих још нема, нека уме у претрес све уредбе које већ постоје, време је показало шта је добро а шта рђаво, шта је пробитачно, шта се може употребити а шта не, нека поправи оно што је за поправљање, па кад буде готов с тим пословима — што врло брзо може урадити — нека се сазове конгрес, који ће поред тако спремљеног посла, своме задатку врло брзо одговорити и наше ствари у интересу цркве и верних довршити.

Ђорђе Ђурковић придружује се начелним објашњењима Вукићевићевим и прелази на то, да информативно одговори на стављена питања. Што се тиче сазива црквеног конгреса који би имао решити разна акутна питања, сва су мњења јамачно сложна, јер је сазив у статуту законито прописан. Но да ли је конгрес у данашњим приликама дорастао темељним реформама, на то може говорник с личног свог становишта само информативно одговорити, јер само конгрес сам има право, да одређује дневни ред свога пословања. Он држи, да се устројство саборско од год. 1874. као и предлог устава од год. 1892. противи унутрашњој природи источно православне цркве и да данашњи организам автономије није способан за акцију и да није исходан. Српска је црквена автономија у либерално доба шездесетих година постала на скоро социјално-демократској основи, а то се непосредно противи конзервативном духу православне цркве. Реформа автономије морала би се дакле из темеља отпочети. Он неће да се упушта у појединости и позива се само на свој говор, који је држао месеца новембра 1892. на српском црквеном конгресу. Али за таку једино за живот способну реформу, по његову убеђењу, још није дошло време. Почиње се већ по мало до увиђавности долазити, почиње свитати, али акција против сада постојећега мора и од оздо доћи. Док маса народа не дође до те увиђавности, свака је реформација на црквеном конгресу прерана и узалудна. Ако хоћемо да на законитом основу поступамо, то се мора мирно сачекати згодно време; та данашња је автономија резултат двестагодишњег развитка. Говорник је дакле за то, да се сазове конгрес ради извршења текућих послова; али реформе из основе морале би се касније времену останти. За сада се ваља задовољити палијативним средствима.

Др. Никa Максимовић: Нека ми дозволи Ваша Преузвишеност неколико општих примедаба пре него што ћу одговорити на стављена

питања, нарочито о сазиву српскога сабора. Биће сасвим искрен и све ћу да кажем што нас тиште, јер мислим да чиним само патриотску дужност, ако пред Ваном Преузвишености отворено дадем израз нашим боловима. Чиним то у тој доброј намери, да се наше основне тегобе што пре, и то радикално санирају у интересу државе и цркве.

Полазна тачка мога становишта биће земаљски закони, нарочито IX зак. чл. 1868., који је уједно српску народно-црквену аутономију.

Овај IX. зак. чл. ограничио је нас на црквено поље. Као компензација за она политичка права, што су их Срби нагласили приликом расправе овога закона, стављало нам се у изглед, да ћемо, обасути благословеним благодетима устава, *потпуно уживати* аутономна права у делима цркве, школе, фондова и фундација.

У оно доба, кад се успоставио угарски устав, Срби, задахнути духом слободе, и у тој мисли, да ће уставна слобода бити најјаче јемство њиховим народним и просветним тежњама, поздравили су IX. зак. чл. као добит.

Но временом показало се то као *велика обмана* и наскоро дође *доба дезилузије*.

Извршна власт је овоме IX. чланку, противно намерама творца његовог, толико побила основни значај, да овај закон услед *постепеног растумачења* данас није више *јемство нашој аутономији*, него *извор непрестној државној интервенцији*.

Упаточ овоме закону, са повредом слободе вероисповести и узајамности, противно и самом појму аутономије и против сваког уставног поступка, одобрено је саборско устројство од г. 1874 - 5. и том приликом догодиле су се такове *отстројке*, што су самоуправу нашу потиснули из природног положаја њеног и тежиште јој пренели ван круга аутономије.

Нарочито тешка повреда је у саборском устројству налазећа се *самкционна клаузула*. Ова клаузула не тиче се случајева recursus ab abusu-a, ово је прави абузус recursus ab abusu-a на и од тог још горе — ово је уток од права на силу.

Осим тога било је других прилика, да се држава неупутно и безмерно уметнада у наше послове.

Кад је у нашој отаџбини после апсолутизма, на нашу општу радост, успостављен угарски устав, иновно су на основу правног континуитета стављени у крепост сви уставни закони. У нашој аутономији није било тих природних последица уставне слободе, јер и после у духу земаљског устава установљеног IX. зак. чланка, нас нису успоставили у слободно вршење аутономних права, шта више, угарска уставна влада одржала је све оне нама у апсолутно доба силом наметнуте установе, рескрипте и наредбе и путем ових свс дошло је већ до тога, да је не само прегазила нашу аутономију него реко ће узазила је и у саму *искључиву правну сферу унутрашње цркве наше*. Ово није слобода вероисповести, није слободна црква у држави, већ држава у цркви, што је негација сваке слободе.

Овакоме поступку бадава ћемо тражити правног основа у нашим земаљским законима, бадава ћемо тражити тоже равног примера у другим уставним државама, јер у свакој правној држави искључена је и могућност, да се питатом и заштитом устава подржавају безакоња апсолутизма.

Та ово није ништа друго до Verwirkungs теорија, која нас је довела до тога, да је данас романска, са српском равноправна митрополија, несравњено слободнија од српске, а овамо романска митрополија одељивши се од нас постала је из српске матере цркве Романи, кад су ступили из српске заједнице, уједно су се спасли и из наручја апсолутизма; понели су са собом само право и имање, а нама је остало наследство из апсолутних времена.

Не сумњам се, да су ови заплети упали у очи бившем министру просвете грофу Чакају; и кад је желио, да установимо јединство устројства, зацело је мислио тиме да се зду доскочи, јер ако би устројство била најбоља коректива, управо једини начин, да се успостави мир између цркве и државе и оконча дело, што се безуспешно расправља више од 25 година.

После ових примедаба врло лако може се наћи начин, како да се избавимо из данашнога заплета. Томе је једини начин: сазив српскога сабора.

Заиста крајње је време, да се једном расчисти и ово питање, јер сво од како је ступило у живот саборско устројство од 1875., од то доба још нисмо имали у редовно време сазваног сабора. И овде се морају разликовати два доба; доба апсолутне владавине пре, и доба уставне владавине после IX зак. чланка.

У временима пре IX. з. чл. сазивао се сабор

на основу од апсолутне владе добивене дозволе од случаја до случаја, кад је била упражњена митрополитска столица, или када и како су то захтевале сувремене политичке околности. Но сазив сабора вазда нам се приказао као неки особити чин милости, до ког смо дошли тек после многог молакања.

IX. з. ча уклоњено је ове нас пређашње незгоде: по овоме закону не сазива се више сабор од случаја до случаја, него *периодично;* ради његовог сазива није више нужна дозвола — јер то је већ у самом закону — него само *предходна пријава:* сазив сабора нак није више милост, него наше законом ујамчено *право.* Ми се држимо тога права и захтевамо, да се закон строго извршује.

Но као што се види, да је сам закон нарекао периодичност и ма да је у саборском устројству одређена периода на три године, ипак влада стара пракса и сто јасног примера поменуто растумачења.

Претеча Ваше Преузвишености навео је у својој наредби као узрок, за што се не састаје сабор, да немамо за то нужних трошкова и да најпре треба утерати заостале трошкове пређашњих сабора. Овај навод не могу признати као законити разлог, него највише као добру вољу бившег министра финансија, да уреди и наше финансије, по овом је приликом уз једнострано финансијско предвидно правно тледиште овога питања.

Фондови и фундације су *наша својина;* управа и руковање ових је *наша унутрашња ствар* и сабор могао би по своме неискључивом праву располагања и опростити заостале трошкове, а текуће трошкове може подмирити из самих фондова нето тако, као што фактично подмирује из истих фондова и остале административне трошкове.

У осталом заостали трошкови су делимице већ утерани, делимице пак уређени са општинским обвезницима, шта више допуну још преостали остатка имали би право тражити од саме државе, пошто је државна власт, са својим незаконитим експериментацијама, много допринела, да су се ови трошкови умножили.

Заиста чудновато је, да је државна власт, не имајући никаквог законитог основа, без знања и сагласја сабора нак сматрала да има права из ових фондова обилато делити грдне годишње пенаије и награде и то *аиаатономним органима* а ово, ми власници да немамо право на основу закона ни предујам узети из наших фондова и то у корист нашег највећег органа, најважнијег чинилоца наше аутономије.

Завршујући ово неколико речи нека ми је дозвољено, да укратко саберем жеље наше: желимо на основу слободе вероисповести и узајамности, да и наша црква има једнака права као што их имају и друге узакоњене вероисповести; да се нетакнуто очува самосталност и слобода српске православне цркве, њена наука, њен устав, њен организам и њене установе; да се скину пута, којима је окована и црква и автономија наша; да закони, што нам ујемчују автономију не остану мртва слова, него да се тачно обдржавају; да наше организационо и пословно право буде слободно и неодвисно, а без сваког утицаја државне власти; напротив, да се врховно надзорно право државно, које никад нисмо порекли, шта више увек драговољно признали, врши у смислу негативне природе своје и у границама закона; желимо потпуну слободу културе и прави културе слободе, што најбоље одговара значају и позиву угарске државе.

Наставиће се.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Нови одељни предстојник**). Званични лист кр. земаљске владе, „Narodne Novine“, саопштиле су прошле недеље, да је „Његово цесарско и краљевско апостолско Величанство благоизволело превишњим решењем од 6. априла 1896. премилостиво одобрити, да се одељи предстојник кр. хрватско-славонско-далматинске земаљске владе, одела за богоштовље и наставу, др. Исидор Крешњани, на властиту молбу стави у трајно стање мира, те истим превишњим решењем кр. државног надодветника *Отона Крајчовића Плаинског* премилостиво именовати одељења предстојником кр. хрватско-славонско-далматинске земаљске владе, одела за богоштовље и наставу, са суставним бериџима.

На свакој позицији и дужности, на којој је бивао до сад пресветли г. Крајчовић, показао је он: добру вољу, мудрост, енергију и делатност. Његова објективност, која је увек била неприступна ма које врсте повређању, нето је тако потребна и на новом му положају. А јер те врлине заиста красе новог одељног предстојника богоштовља и наставе, ми га радосно поздрављамо, уверени, да ће пресветли

г. Крајчовић, осећајући тим привиђама увек до сад, хтели их увести и у двоје новог свога положаја, те у светлости њихових зракa вршити и свој узвишени рад на пољу богопштења и наставе у целој земљи. У то име: добро дошао!

(**Радња архидијецезалних епархијских власти**). *I. Архидијецезална Конзисторија* у својој седници дана 11. (23.) марта о. г., под председништвом *Његове Светости, преузвиш. Г. патријарха Георгија*, решила је и ове предмете: Обавештење се свршени богослов Владислав Станисављевић, да му је вис. кр. зем. влада, у споразуму са вис. кр. уг. министарством за земаљску одбрану, поделила земаљски отпуст од навршених му година у сврху полученја свештеничког чина. — Узет је на знање извештај високопр. Саборског Одбора, да је подарена приполској пароху у Сивлошу од годишњих 100 фор. дозначена на исплату, рачунајући ту исплату од 1. јануара 1895. — Узет је исти извештај и у погледу приполској подарене црквеној општини у Лединци из јерархијског фонда, у сврху допуне свештеничке дотације за време од 1. јануара 1895. до 31. децембра 1896., у годишњем износу од 200 фор. — Узет је на знање испитни записник о положеном катихетском испиту Ивана Машировића ђакона и катихете у срп. православној великој гимназији карловачкој. — На молбу управе манастира Шишатовца премештен је тамошњи поступник јеромонах Гедеон Томашевић из манастира Хопова и додељен на службовање у манастир Шишатовац. — На упражњену парохију у Дивошу расписане се стечај. — Оставка игумана манастира Шишатовца Алфилохија Еремића на управи истог манастира примљена је с тим, да на управи тој има остати, док Саборски Одбор не донесе своју одлуку у погледу надавања по њему мољене, а по овој конзисторији начелно прихваћене и дозволене мировине. — Поводом извештаја окр. протопрезитера митровачког о обављеном избору систематизованог парохијског помоћника у Митровици, те пошто наједан од избору припуштених кандидата није при избору добио $^2/_3$ гласова, именовани је за истог парохијског помоћника у Митровици администратор парохије у Стејановици јереј Драгомир Радовшевић, а на упражњену парохију у Стејановци ће се расписати стечај. — За личног помоћника пароху у Адашевци, јереју Кирилу Обрадовићу, додељен је лични помоћник у Кузмину јереј Маливој Борић. — Међусобни премештај администратора парохије у Суботишту јереја Жарка Јевтића и у Рачи-Босут јеромонаха Германа Стајића одложен је на њихову молбу до даљег овостраног расположења — Пошто се на расписани стечај на упражњену парохију у Пачетину пријавио само тамошњи администратор парохије јереј Л. Мишић, позваће се црквена општина тамошња, да се изјасни да ли прима јереја Лазара Мишића као једног компетента за своја пароха. — На пријаву парохијског звања у Бежанији, да је шарбански пароx у краљевини Србији Милутин М. Поповић, без дозволе његове и без приволе родитељске, туторске и надзуторске области, иначе малодобну Зорку, кћер пок. Н. Ј. из Бежаније, решено је исту пријаву са односним списима уступити Њег. Високопреосвештенству Архиепископу београдском и митрополиту српском г. Михаилу, са молбом, да уштиву ствар испитати даде, те у колико су околности у пријави истакнуте, да пароха М. М. Поповића на одговорност позове, односно склопљени брак између З. Ј. и Чедомира Срећковића ништавним прогласи; а упути подручно парохијско свештенство, да без односних исправа брак са оним лицима, која су из ове митрополије, благословити не смеју. — Одређен је напријед у погледу оцењења филијала Босут од парохије Рача-Босут. — Одређен је поновни извиђај у погледу оцењења филијала Старих и Нових Бановаца од парохије Горњи Товарник-Бановци. — Мл. Ђ. парох у Л.-моли нарефење у погледу освећења новог звона црквеног, но упућен је, уз повратак молбенице, да овопредметну молбу ке на конзисторију, већ на Његову Светост г. Патријарха, као дијецезана, има упутити.

(**Патронат Монашке Школе**) држао је у Сремским Карловцима, под председништвом Његове Светости преузвишеног Господина *Георгија*, Патријарха српског, своју седницу. На истој седници, после оверовљеног записника последње седнице, прочитан је високи отпис св. архијерејског Синода, којим се одобрава и у живот приводи: а.) устав за монашку школу, спојену са интернатом за образовање манастирско-монашкога свештенства у манастиру Хопову; б.) Наставни план и в.) Дисциплинарна правила. — Поднесени су на преглед рачуни о приходу и расходу монашке школе за 1895. годину, и у погледу ревизије истих донесено је сходно решење — Установљен је прорачун за исту школу за: 1896. годину — Донесен је закључак о трошковима за адаптацију манастирских просторија за монашку школу. — Донесено је решење о односају наставничког особља.

(**За администратора будимског протопрезвитерата**) именовао је високопреосвештени *Г. епископ будимски Јеремија*: пароха сентандрејског јереја Корнелија Чупића са седиштем у Сентандреји.

(**Стечајни испит.**) У прошли четвртак одржан

је, у Карловци, писмени, а у петак усмени стечајни испит са кандидатима за испражњене парохије. Кандидати су били: Лука Даве Мишић, Никола Нујаковић, Милош Узелац, Милош Поповић, Стеван Обрадовић и Јован Латинкић. Тројица од ових задовољише испиту, а тројица не.

(**Анкета**), о којој смо донели белешку у прошломе броју, имала је да донесе своје мишљење и предлоге о верозаконској настави у основним и средњим школама. Да олакша и успешнији рад анкете, високопреосвештени г. епископ бачки *Герман Опачић*, коме је св. Архијерејски Синод поверио руководство са радом и пословањем те анкете, позвао је претходно: г. г. протопрезвитера Јована Бороту и протојереја Манојла Грбића, да поднесу своја мишљења и односне предлоге; у погледу верозаконске наставе у основним школама; а г. г. ректора богословије протојереја Јована Вучковића и катихету на жежунској кр. вел. реалци јереја Саву Теодоровића, да поднесу своја мишљења и односне предлоге: о наставној основи и постојећим вероучевним књигама за средње школе. Г. Борота се тоже позиву одазвао. г. Грбић не. Одазвали се и г.г. Вучковић и Теодоровић.

Но јер анкета на основу једнога мишљења и предлога г. Бороте није проишла за сходно приступати расправљању и решавању питања наставе у основним школама, одгођен је тај посао до другог анкетног састанка, за које време ће високопреосвештени анкетни председник преслушати и за анкету претходно спремити мишљења и потребне предлоге, у погледу верозаконске наставе у основних школама, практичних вероучитеља у основним школама.

Приступило се читању реферата Теодоровићева и Вучковићева о наставном плану и уџбеницима у средњим школама.

Протојереј г. Милош Лалић, видећи да се по њему спремљени предлог у питању наставе поједне предмета слаже са предложима прочитаним већ, одустао је од читања свога предлога. Предлог г. Теодоровића и г. Вучковића подударали су се у главноме, но је предлог г. Вучковића узет за подлогу расправе, и усвојен са малом једном допуном. Анкета је установила ову основу за наставну поделу вероучевних предмета у средњим школама:

1) Да се за први разред гимназија и реалка, грађан. и виших девојач. школа узму библичне приповетке старог завета уз поновљање и тумачење молитава.

2) За други разред ових школа да се узме нови завет;

3) За трећи разред: катихизис;

4) За четврти разред: литургика;

5) За пети разред гимн., реалка и први разред учит. школа: општа догматика;

6) За даљи старији разред: посебна догматика.

7) За седми разред (односно трећи разред учит. школе): моралка; и

8) за најстарији разред средњих и учитељ. школа: историја цркве.

Неки од досадањих уџбеника, што су се употребљавали за верозаконску наставу у средњим школама, имаће се поново редиговати, према стављеним при медбама и поправци досад опажених им мана и недостатака, а остали су проглашени као нецелисходни и неупотребиви, те је према томе и подељена израда нових уџбеника за средње школе овако:

израда уџбеника под 1 и 2 (библијске приповетке Старог и Новог Завета) поверена је катихети вел. гимназије у Загребу г. *Јовану Петровићу*;

израда катихизиса под 3, катихети вел. срп. гимназије у Новом Саду г. *Михаилу Миловановићу*;

израда литургике под 4, настојатељу манастира Гомирја г. *Николи Живковићу*;

израда опште догматике под 5, ректору богословије г. *Јовану Вучковићу*;

израда посебне догматике под 6, катихети вел. гимназије у Госпићу г. *Милошу Лалићу*;

израда моралке под 7, катихети вел. реалке у Земуну г. *Сави Теодоровићу*, и

израда историје под 8, г. *Николи Живковићу*.

Након ове учињене поделе рада на уџбеницима, одређена су одмах и лица, која ће горе побројане израђене уџбенике прегледати и своје мишљење о њима подастрети високопреосвештеном председнику анкете, ради напајања истих мишљења пред анкету, која ће се, кад се потреба укаже, сазвати. За прегледање и пресуђивање на израду поверених уџбеника одређена су ова лица:

За уџбенике под 1 и 2: Сава Теодоровић и Михаило Миловановић; за уџбенике под 3 и 4. г. г. Јован Вучковић и професор богословије Јован Живковић;

за уџбеник под 5, г. г. Милош Лалић и Јован Живковић;

за уџбеник под 6, г. г. Милан Ћирић и Сава Теодоровић;

за уџбеник под 7, г. г. Јован Борота и Михаило Миловановић;

за уџбеник под 8, г. г. Јован Вучковић и професор богословије Милутин Јакшић.

(**Да поправна пут**). Као што јавља загребачки „Katolički List“, изаће ће на скоро 1 број „Bal-

кана", а да је „наметьем јединству у вери и слози међу браћом нашом на југу". Колико дознаје „К. Ц." „Balkan" razgrijeva svojom ljubavlju sav hrv. episkopat". Изложење „Balkana" наговештено је већ пре тога и сарајевски лист „Bosnische Post", са програмом и тежњом „да црквена нам приближењу источне цркве западној и да отклони све сметње које пређе то приближење". Тај би лист имао излазити под уредништвом Дра Брешћенског, умировљеног свеучч. професора. Но ми би рекли, да такав програм и така тежња није злат за поравнавање путева. Тежња извесне господе била би ближа хришћанској истини те и успеху, да је програм листу уравнавање пута приближењу западне (римске) цркве цркви источној православној и отклањање свију сметња, које пређе то приближење. Hic Rhodus hic salta!

(**Интерконфесионални конгрес**). Као што јављају, покренуто је питање, да се сазове интерконфесионални конгрес у Паризу, приликом предстојеће изложбе париске у г 1890.

(† **Емилијан Баић**) игуман манастира Раванице (Вршик) преминуо је 31 матра о. г. у 48 години свога живота. Сахрањен је 1. априла. Лака му земља!

Од уредништва.

Г. К. Ч. у С. Неко рече па одрече, а ви се доцкан сетисте. Да је у своје време, кад је и требало бити, ради саме ствари би одмах увртили. Поздравље!

Прилози на фонд „Св. Саве".

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве"*.

Бр. 16. Од г. Софронија Јаковића из Дероње, као прилог скупљен од народа приликом школске свечаности о св. Сави. — — — — —	8 ф. 50 н.
Из 13. бр. „Срп. Сиона" —	1188 ф. 49 н.
Свега	1196 ф. 99 н.

Новци су предани управи срп. нар. црк. фондова.

ОГЛАСИ.

Ад бр. К 109/202 ex 1896. 32 3—3

Е Д И К Т.

У бракоразводној парници Зорке Пирошки рођ. Јефтић из Лединаца против супруга јој Јована Пирошког из Прига, коме је садање место пребивања непознато, овим се позива речени супруг Јован, да у року од 6 месеци, рачунајући од дана првог уврштења едикта овог у овоме листу, потписаној конзисторији или сам лично предстане или место пребивања свога садањег пријави, јер ће се у противном случају против њега поднијута бракоразводна парница и без њега свршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 11. (23.) марта 1896.

Архидијецезална конзисторија.

Број Ек. 53 1896. 34 2—3

С Т Е Ч А Ј

Овим се расписује стечај на парохију I. разреда у Водотечу, протопрезвитерата вилишког.

Интеркалар изшао овог мјесеца.

Рок пријављивању до 9. (21.) маја о. г.

Из седнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 14. (26.) Марта 1896.

Михаило
Епископ.

Број Ек. 78. 33 3—3

С Т Е Ч А Ј.

Овим се расписује стечај на парохију у Сењу, протопрезвитерата вилишког Интеркалара нема.

Рок пријављивању до 9. (21.) Маја 1896.

Из седнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 14. (26.) марта 1896.

Михаило
Епископ.

Ад бр. К 109/203 ex 1896. 31 3—3

Е Д И К Т.

У бракоразводној парници Јефте Миловановића из Митровице против супруге му Катарине Миловановић рођ. Нохасутор, којој је сада место пребивања непознато, овим се позива супруга Катарина, да у року од 6 месеци потписаној конзисторији или сама лично предстане или место своја садањег пребивања пријави, јер ће се у противном случају против ње поднијута бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 11. (23.) марта 1896.

Архидијецезална конзисторија.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона" у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион" излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 14. априла 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Одликовања

Његова Светост, преузвишени Господин архиепископ карловачки, митрополит и патријарх српски, *Георгије Бранковић*, благоизволео је одликовати надбедреником и ове манастирске настојатеље: Амфилохија Еремића игумана шишатовачког и Сану Орловића игумана јазачког.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРОПОВИЈЕД
на велики Петак.

— Искупитељ наш, на јоши и сада мучник! —

Говорио у саборној цркви карловачкој
проте **Јован Вучковић.**

Свершишасѧ..... (Јован 19, 30).

Чула се већ и пошљедња ријеч, што изусти **Бога Слово** (Јован 1, 1) када **благоволи плотїю взыти на крестъ** (Тропарь воскресни, гл 6).

Са крста на Голготи чула се најзнаменитија у цијелој вјечности ријеч, ријеч: **свершишасѧ.**

Сврши се **дѣло**, које је Отац намијенио Сину (Јован 17, 4), на које **посла Богъ Сына своего** (Галат. 4, 5).

Сврха том дјелу била је несравњено велика, за свијет Божји бескрајно важна.

Дјело то било је најпотребније за нас људе, јер се оно имало свршити да ми **всыновленїе восприимемъ** (Галат. 4, 5)...

Знамо, љубазни, шта се у рају са човјеком збило. Непослушношћу својом вољи Божјој хтједе се човјек сам узвити до најсавршеније слободе и постати у безакоњу својем сам себи законом. И то је платио другим и тешким ропством грјеховним, он и све потомство његово.

Све нам то вјерно и потанко казује

Богом откривена вјера наша, ријеч Божја у светом Писму казује нам то.

А опомињу нас на то и предања старих народа, која су међу њима била сачувана у сликовитим скаскама њиховим. Понајбоље још између свију сјећа нас на судбоносно дјело праоца нашег и на све што га је с потомством иза тог спашло скаска она грчка о Промитеју.

Син неба и земље подиже се да противи воље неба учини земљу независном и срећном украшти с неба свјетлост за земљу. Казна га снађе. Чврстим ланцима би прикован за тарпејску стијену, орао долази да му кљује плућа и што овај од њих откине, то на њима одмах расте. И тако се страшне муке за стијену прикована патника из дана у дан понављају, док им не учини крај Иракле, кад је убио крволочна орла и тешке окове раскинуо.

Адам, праотац наш, створ Божји од земље, сегну за божанственошћу, за слободом и срећом мимо Бога, а паће се наг и прикован за невоље душевне и тјелесне, у којима плућа његова не дахнуше у слободи Божјој, већ их разапињаху жеље и страсти, које никад не изумиру, а кидаху их страдања и муке, које се сваки дан понављају. . .

Раздвојивши се с Богом пође човјек путем својим и на том путу преварн га *мудрост* његова и *знање* његово и ласкаше он себи: *ја сам*, и *нема га осим мене* (Исаија 47, 8). Но зато и дође *на њега зло* и спопадоше га *невоље* и дође на њега *погибао* (Исаија 47, 9)

С човјеком западе у тај јад и све остало и всѧ тварь с нимъ заједно совоздыхаетъ и сомѫчаѥтсѧ (Римљ. 8, 22), јер сва сѣтъ покинѣсѧ (Римљ. 8, 20).

Живот свијета и живот човјештва че мерак је био. Био је то живот страдалника, који у мукама тешким боно уздише и стење, а страдању својем не види краја. Гвозденом силом стања својега страдалничког прикован за голијет свагдашње своје сдашњости, са мукама у души и срцу својем, које му никад мирна часа не дају, чекао је он избавитеља својега, да сатре муке његове, да раскине ланце са руку, које су на Бога кидисале и окове са ногу, које су га од Бога одвеле. Изгледао је дан помирења својега са Богом.

Но са злоћом својом у срцу није човјек више могао изаћи пред лице Божје. Самовољно учињено зло није могло рачунати на заборав Божји. Оно се морало у клици сатрти и сатрти га је морао онај исти, који га је у срце људско унио, човјек сам. Тек тада је могло бити помирења између очишћеног човјека и задовољене правде Божје.

Али у то стање доћи није човјек могао сам за се, јер *сви застрањише, сви се покварише* и не бијаше *никога добро да твори* (Псал 52, 4). На ако су страдања који пут и уништила њеки дио зла у човјеку, оно је опет нарасло, јер је пустило клице своје у сами живот човјечји, па је с човјеком заједно непрекидно и живјело.

Морао је изаћи посредник између светиње величанства Божјег и грјешности заблудјела човјека, посредник подобан да даде задовољштину за човјека, који је био неспособан за задовољштину, посредник безгрјешан, да безгрјешношћу својом потре гријех човјечји, посредник послушан, да послушношћу својом заглади непослушност човјечју, посредник трпељив, да трпљењем својим обескрији необузданост човјечју, човјек од жене рођен, да синове женине к Оцу приведе. Једном ријечју посредник, који је и Бог и човјек, да човјека к Богу опет подигне.

Сјеме женино требало је да сатре главу зачетника гријеха (I Мојс. 3, 15) и човјека опет да учини сином Божјим, чим човјештво само дозрије за блажени тај час. А да што сигурније дозрети узмогне, дан му је воља у закону (Галат. 3, 24), долазили су му пророци, да га до зрелости доведу, напошљетку пак ѣгда прїйдѣ кончина лѣта, посла Богъ Сына своего, ѥдинороднаго, раждаѥмаго ѿ жены, кыкаемы подъ закономь, да подзаконныѧ искѹпитъ, да ѵсыноканїѥ восприимемъ (Галат. 4, 4) . . .

Слово Божје узе на се тијело људско (Јован 1, 14), путем душе помијеша се Бог са тијелом, кроз утробу пречисте Дјеве ваплоти се Бог и паће се међу људима ѩко человѣкъ (Филибљ. 2, 7).

Дјело искупљења започело је. Пре-

мудрост Божја удесила га је најсходније оном што га је изазвало, како би се све што је покварено у једно здружило, да се све спасе Душа, због душе, која није била послушна, тијело, због тијела, које је с душом гријешило и с њом осуђено . . .

Започео је нови ред у свијету и ствара се нови свијет. У старом је Адам створен, у новом Христос рођен. Тамо жена, која наговорена наговара на гријех, овдје Дјева без гријеха даје свијету Безгрјешнога. Тамо Едем из кога је човјек истјеран, овдје Витлејем из кога излази вођа, који ће одвести човјека у царство небеско. Тамо рај пун сладости, овдје јасле пуне скромности. Тамо анђео са пламеним мачем чува стражу на вратима рајским, овдје анђели са радосном пјесмом поздрављају свијет. Тамо прогонство у пркну таму душевну, овдје звијезда, која води разуму. Тамо гордо устајање на Бога, овдје смирено долажење незнабошког свијета са дарима пред колијевку небеснка. Тамо проклетство над човјеком, овдје глас божанске љубави, који свједочи Сину у свијету. Тамо уживање недозвољеног, овдје пост као уздржавање од дозвољеног. Тамо искушење и искуситељ побједник, овдје искушење и побјеђени искуситељ. Тамо улази зао дух у човјека, овдје се зли дуси изгоне Тамо немоћ постаје судбином све природе, овдје се немоћи лијече. Тамо ријеч осуде, овдје ријеч поуке. Тамо гњев Божји над високомјерношћу човјечјом, овдје милостиво признање скромности и шиљање скромних људи на велику проповијед.

Тамо се човјек подиже на Бога и овдје се људи подигоше на Њега. Тамо дрво, овдје крст од дрвета. Тако рука, која је грчевито посегла за оним што је било забрањено, овдје руке великодушно растегнуте. Тамо рука разуздана, овдје руке на крст приковане. Тамо рука Божја, која Адама баца из раја, овдје руке, које су се раширнле да загрле сав свијет.

Тамо дубоки пад, овдје уздизање на висину крста. Тамо сва сласт уживања, овдје сва грчина, која је за гријехом дошла. Тамо се зацарује зло, овдје се ради зла добро крунише вијенцем од трња.

Тамо смрт, а и овдје смрт. Тамо је побиједила, овдје је побјеђена. Тамо је започела, овдје се свршила.

Совершилася! А тама обузе свијет, да се из ње роди рујна зора ускрса Спаситељева и спасеног човјештва!

Совершилася! Свршило се све што се свршити имало, да стари Адам дође опет онамо, откуда је био пао, да човјештво на ново приђе дрвету живота, од којег је удаљило га дрво знања тијем што је с њега јело у невријеме и непаметно! (Св. Григорије Назијанзин: О бјегству).

Совершилася! Тајна љубави Божје добила је свој печат у крви безгрјешнога Богочовјека и капљама крви те свете печати се живот искупљеног човјештва из вијека у вијек, од Голготе у бескрајну вјечност.

Совершилася! И проклетство наше легло је у гроб, да ускрсне из њега као небески благослов — — — — — — — — — — — — — — — —

И код тог гроба стоји сто у часу овом душа наша у необичном њеком осјећају, на не зна да ли да се радује, или да плаче.

Кликнула би у весељу искупљења својега, али Спаситељ њезин у гробу је и дао се положити у гроб, ради ње. И то претвара радост њезину у голему жалост. И да је само то!

Али послије доласка Спаситељева постао је за њу јасан гријех њезин, послије свега што је на Голготи нашло свој свршетак, мора она осјећати сву тежину гријеха својега. Пред гробом овим, мора она застрепити, јер у њему не лежи само жртва за њу, већ и жртва, коју она непрестано мучи и на којој она крвничко своје дјело непрестано извршује.

Јест, браћо, гроб је ево међу нама. Слика гроба у који је затрпана кривица наша. На који је што смије приђи гробу овом и заклети се, да није крив смрти Праведника, којег се гроб међу нама на ње?! И који је што смије рећи, да су се на Праведнику овом окончале муке онда, кад је изустио ријеч ону **совершилася**!

Свршиле су, да, свршиле су муке наше и расковани су ланци у којима је човјештво робовало. Слободни смо сада, ако само хоћемо да устанемо и из ропства у

царство слободе да пређемо. Спаситељ је за нас све учинио што је учинити требало и подигнувши се на крст привукао нас је к Себи, да с Њиме заједно у Богу отет Оца стечемо, ми и сви прије нас и они што ће у свијету послије нас бити. Све је Он учинио из љубави спрам нас и драговољно је за нас претрпио неописане муке велике, само да наше престану.

Али Његове муке трају и данас. Тешко нама! У љубави Својој Он је и данас и вјечито с нама посредством Цркве своје и кроз Њу опћи с нама. А ми? За ману небеског учења Његова враћамо Му сво и данас још жуч својих страсти. За воду вјечног живота пружамо му киселину земаљских жеља својих. За миловање Његово крвавимо ми чело Његово трњем неокајаних гријеха својих. За доброчинство Његово разапињемо Га и данас још непослушношћу својом. За љубав Његову неизмјерну срамотимо Га животом својим пред свима, који су Му и данас још непријатељи. Међусобном пакошћу, мржњом, прогонствима и издајствима и презирањем Цркве Његове пробадамо и данас још љубав срца Његова!

И то су муке горе и страшније од мука, којима Спаситеља нашег мучише неблагодарни Јевреји. Они су Га мучили у заблуди својој, они су га мучили јер нијесу знали што чине. А ми, ми све знамо и опет зло чинимо. Тешко нама!

Ради нас је разбојство на Њему изведено. Наша је кривица била што је Он на крст прикован. Ми смо га разапели и крвничко дјело своје попављамо ето на Њему из дана у дан — — — — — — — — — — — — — — — —

И пашли смо се сад ето код гроба Његова. На вас видим да погледате овамо к мени са жељом, да чујете ваљда ријеч премудрости (I Кор. 1, 22), али бадава гледате овамо к мени и бадава ишчекујете. Данас вам проповиједати не могу.

Био сам послушао апостола Христова, па сам почео био проповиједати ево и у невријеме (II Тимот. 4, 2), почео пред крстом и гробом Спасовим, почео онда, када Он сам најгласније проповиједа крстом Својим и гробом Својим.

И од те Његове страшне проповиједи збунила се душа моја, збунила се јер јој је јасна кривица наша. Па вам у часу овом не зна прозборити друге ријечи, осим: молимо се и плачимо!

Плачимо за собом и за дјецом својом! (Лука 23, 28). Молимо се за се и за дјецу своју!

Разбојници и крвници Спасови, падните ничице пред гробом Његовим и ријечју разбојника (Лука 23, 42) заиштимо му: **Помени и нас во царствији твоемъ!**

Помени и помилуй!

Амин!

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак.)

Од оног времена, кад је Möhler у тридесетим годинама овога века својом „Симболиком“, чије прво издање пада у год. 1832., оживео у Германији вероисповедну полемику протестантизма с католицизмом, питање о основном принципу римске цркве било је изведено на прву наспову (план). У првим протестантским нападајима на књигу Молерову жестоко ударише на њега, што он, сравњујући протестантизам са католицизмом и одавајући преимућство католицизму, као вероисповести потпуно истинитој, пред протестантизмом, као вероисповести потпуно лажној, у место тога, да се удуби у испитивање основних принципа католицизма и протестантизма, прикрива то капитално питање полемиком против појединих протестантских доктрина, при томе допуштајући себи, да нека крајна мишљења реформата и протестантских богослова оставља као опће примљено, симболичко учење протестантства.[1] Стављајући некарактеристичност према основним начелима разгледаних исповести у недостатке Симболике (Symbolik) Молерове и желећи, да сами избегну методолошке омашке католичког научењака, опоненти његови од стране протестантства хоће да даду свој полемици с њим начелну основу и да препирке о појединим тачкама догматичним сведу на

[1] Herzog. Real-Encyclopädie. Erste Auflage. B. IX. S. 670. Zweite Auflage. B. X. S. 127. Ferd. Chr. Baur. Kirchengeschichte des XIX. Jahrhunderts. Tübingen. 1862. SS. 309—317

опште питање о коренитој противности између католицизма и протестантизма. То је поставио за своју сврху већ Ferd. Chr. Baur, чија је књига „Gegensatz des Katholicismus und Protestantismus“, 1833, прво и врло силно побијање Мелера из протестантског табора. По његовој одредби принципијелна разлика између католицизма и протестантизма јесте „у томе, што је у једном главно — автономија; а у другом хетерономија“.[2] За том сврхом пођоше и други протестантски писци, који су бранили протестантизам против Мелера. Уз то је неким као правац послужила формула, коју је нешто раније нашао Schleiermacher, који је сводио принципијелне особине и разлике католицизма и протестантизма на то, да „протестантизам ставља одношај индивидуума према цркви у зависност од његовог односаја према Христу, а католицизам обратно одношај индивидуума према Христу ставља у зависност од његовог односаја према цркви“.[3] Та формула носи апстрактан карактер. Исти недостатак има и одређење Баурово. Али даља разрада их је довела, да су позитивније и тачније налазили главну тачку разлике између католицизма и протестантизма у самој садржини њихових вероучења. Већ одређење Баурово даје места претпоставци, да се хетерономија католицизма и автономија протестантизма у најдубљим својим основама тесно и неразрушиво везује с учењем о цркви. А формула Шлајермахерова се опире на ту везу још с већом силом и јасношћу. С тога је у протестантској цркви од великог значаја мишљење, које је развио Dr. Petersen у своме делу: Über die Idee der christlichen Kirche, 1846, да се противност протестантизма и католицизма може разјаснити само „на бази најтемељнијег испитивања у погледу суштине и организације цркве“. Али пошто католицизам тражи, да се римска црква призна као мати свију цркава, а папи усвоји principatum у васељенској цркви, то је отуда и потекло само од себе, да се основна идеја католицизма, којом се карактеришу и одређују све његове особине у испоређењу с протестантством и другим вероисповедним друштвима, налазе у догмату о папству. Ставши на то гледиште, протестантски научењаци све чешће и чешће, при испитивању и оцени појединих тачака у системи католицизма, почињу их стављати у одношај с доктрином о папству, да би на тај начин проникли у њихов унутарњи смисао и у логику самог процеса постања. Напослетку у немачкој богословској литератури латиште се таквих покушаја у разматрању католицизма, где се учење о цркви с догматом о папству већ директно постављало као основа и примало за изазну тачку у оцени и карактеристици целе вероисповедне системе католицизма Од покушаја те врсте најпознатији је „Symbolik der römisch-katholischen Kirche. Von A. H. Baier. Greifswald und Leipzig, 1854“. У исту категорију иде још „Das Lehrsystem der römischen Kirche dargestellt und beleuchtet von Johannes Delitzsch, Gotha, 1875.“ Може се жалити, што су оба та дела прекинута, као што изгледа због смрти писаца, свако на првој свесци. Али гледиште Бајерово и Делићево огледа се већ у томе, што разматрање католицизма почињу од учења о цркви и папству, истављајући ту доктрину као „основни догмат римско-католичке цркве“. Така наснова испитивања католицизма беше новост за немачку богословску литературу, где је раније у монографијама о католицизму доктрина о цркви заузимала другостепено место, јер њен значај у општој системи католицизма још не беше довољно разјашњен и оцењен. И стога Бајер, да би оправдао своју наснову, сматра као потребно, да укаже баш на то, да „основна идеја римског католицизма почива баш на католичком учењу о цркви, да је овде то центар римског католицизма“.[4] Исто гледиште влада и у руској богословској литератури. Архимандрит Инокентије, поставивши на самом почетку својих истраживања о католицизму догмат папског главенства, опажа при томе, да примућствена важност доктрине о папству у системи католицизма мора одредити место тој доктрини и у критичким разматрањима вероучења римске цркве“.[5] Други од руских богослова, протојереј Иванцов-Платонов, односно тога, какав значај имаде папски догмат и какво место заузима у циклусу других католичких доктрина, вели:

[2] Ferd. Chr. Baur. Kirchengeschichte des XIX. Jahrhund. Tübingen. 1862. S. 513. Vorlesungen über die christl. Dogmengeschichte, III. 88. 5—10. Leipzig 1867.

[3] Herzog Real-Encyclopädie. I. Aufl. B. VII. 88. 494—496, Kattenbusch Lehrbuch der vergleichenden Confessionskunde. I. 88. 59. 60. J. B. 1892.

[4] Baier. Symbolik. 1854. S. 128.

[5] А. Инокентије. Богословие обличительное, св. I. стр. 258 - 260. Казан. 1859.

„тај догмат чини основу целе римокатоличке вероисповедне системе и даје особити карактер целоме устројству римске цркве“.[6] На жалост, то гледиште руског ученог богослова, тако јасно и одређено исказано, није проведено кроз сву систему католицизма, јер је то претресање римског католицизма, кога се латио, застало на критици папског догмата и последњи одељак његовог дела, у коме су се имале разгледати и друге особине вероисповедне системе католицизма, није изашао на свет.

Али и ако још није било до садањег времена ни у европској, ни у руској литератури таког покушаја, у коме би папска идеја била употребљена у оцени и карактеристици вероисповедне системе католицизма, и ако радови Бајера, Делиља и Иванцова-Платонова, из случајних узрока, и нису доведени до краја; на основу тога се још неда закључивати, као да је неосновано мишљење оних, који доктрину папског апсолутизма признају за основни принцип католицизма. Напротив правилност тога мишљења мора се признати као неоспорна у виду многих солидних комбинација и дата. У његову корист говори пре свега историја католицизма, која сведочи, да су присвајања епископа Рима, да задобију потпуну врховну власт у васељенској цркви, била, и ако не једини, а оно први и најважнији узрок црквеног раздора између истока и запада. Догмат о папству био је затим и најглавнија препрека за установљење савеза и јединства између Грка и римске цркве; јер сви покушаји сједињења цркава остаће безуспешни, као што је познато, особито стога, што је исток штитио своју црквену независност против папских присвајања, а епископи Рима, не показујући особите сталности у другим тачкама, не хтеђоше учинити ни најмањих уступака у питању о примаштву и супремацији свога авторитета. Протестантство својим постанком у знатном степену је обвезано такође томе, што богослови римски, који усташе против Лутера одвише оштро поставише питање о папству и, заплетавши на тај начин спорове о индулгенцијама, дадоше реформационом покрету кобан правац. О битно великом значају догмата о папству у системи католицизма и римски богослови изјављују, да је то најкапиталније питање вероучења и устројства западне цркве. Пероне у уводу у одељак о римском првосвештенику говори: „Cuio agitur de ecclesiae capite, agitur de summa rei, a qua ipsius ecclesiae existentia et salus omnino pendet“.[7] Сами првосвештенници римски су не једном објављивали догмат о папству за основну истину католицизма. На томе је гледишту наше стојао Бонифације VIII., када је у својој були Unam sanctam наставља покорност намесницима блаженог Петра као први најважнији дуг верних, од кога зависи и лично спасење сваког хришћанина и процветање читаве цркве. Једва ли је мање одлучно и јасно исказао своје гледиште на значај за католицизам догмата о папству и Пије IX, када је у својој посланици од 28. октобра 1870. год. на име минхенског архиепископа објавио, да тај догмат чини ipsum fundamentale principium catholicae fidei ac doctrinae.[1] Напослетку и сама анализа вероисповедне системе католицизма убеђује, да догмат о папству доиста чини њен фундамент и основни принцип, и да прави смисао свих њених особина постаје потпуно јасан тек кад се одреди њихов унутарњи логички одношај према папској идеји. Свему реченоме треба додати, да су чак и они испитивачи католицизма, који су његов основни принцип одређивати ма како другчије, ипак морали признавати господствујући положај папске идеје у догматици римске цркве и при разматрању појединих особина вероисповедне системе латинства непрестано се осврнати на папски догмат, да би се разумео њихов прави смисао и значење.

(Наставиће се).

[6] J. Delitzsch. Das Lehrsystem der römischen Kirche. I. 147. Gotha. 1875.

[7] Православ. Обозрѣніе. 1871. Април. Извѣстія и замѣтки стр. 184. Христіанское Чтеніе. Сентябрь-октябрь. 1891 стр. 215.

Глас са запада,

изазван „окружном патријарашком и синодалном посланицом пресветог апостолског и патријарашког престола у Цариграду.“

Одговор Цариградског патријарха и његових другова епископа, на познату сицилијску папе Лава XIII. о сједињењу цркава, учинио је и на западу велики утисак. Да би упознали читаоце „Српског Сиона“ са расположењем, које је тамо изазвао тај одговор, доносимо овде у верном преводу топло написан и доста карактеристичан

[6] Иванцов-Платонов. О римском католицизму и његовим односима према православљу. Део 2., стр. 85. Москва. 1870.

чланак из „Altkatholisches Volksblatt“-а (Бр. 48. 1895. 29. новембра). Чланак је изашао без потписа. Но није неоправдана претпоставка, да га је написао познати старокатолички списко *Рајнкенс*.[1] Ево чланка:

Одговор Цариградског грчког патријарха Антима и његовог синода римском папи Лаву XIII.

Тешко је и замислити онај душевни немир „славно управљајућег“ папе Лава XIII. који је морао изазвати одговор православног грчког патријарха Цариградског, Антима, и његовог синода, што се појавио августа месеца.

Помислите само! Турски султан гаји према њему, папи, симпатије, њиме поштована, поклања му чак драгоцени пректен, одржава у својој држави мирне општине, што припадају римској цркви, — олтар њезин до олтара поштоване, древне, источне цркве, која постоји више од 1850. год., чврстих шах му шаље честитке; западни цареви, краљеви и принчеви својим даровима одушевљено суделују у његовим свештеничким и епископским јубилејима; кад један моћан монарх хоће да га посети, да му тиме покаже своје уважење, као одговор на то припремају га с усиљеном учтивошћу, да не сме доћи из Квиринала,[2] — и врх тога, — папа је и сувише поносит и знаменит, да би одговорио на његову посету у својим златним кочијама: па може ли га когод за све то осуђивати, кад он држи себе за краља над краљевима, замеником Божјим на земљи и чак његовим „представником“, као што се недавно изразила Civiltà cattolica?[1]

И сво он с пуном влашћу шиље енциклике свима монарсима и народима и свима хришћанским црквама на свету.

Па зар после свега тога да не дирне болно душу његову, што источни патријарх Цариградски такође шиље енциклике; такође се показује, „као киса цркве“, и ако не целога света; говори са свога престола, поси на гробу владарску круну с двоглавим орлом и нарочује, да се заједно с њим потпише цео синод епископа Мале Азије, — много виђенији него што је римска колегија кардинала?

Али разочарање у питању црквеном, морало је пробудити у њему још веће огорчење. Он је имао смелост незнања, да се обрати на источну цркву с позивом на „сједињење“, — као да је она икад била под јурисдикцијом римског папе, јер сједињење у његовим устима значи једино покорење апсолутној црквеној свемоћи римског епископа, — једноме на целоме свету. Лав XIII, као што је познато свакоме историчару, који се мало труда, да чита његове окружне посланице, врло је слаб у знању средњевековне црквене историје, а што се тиче црквене историје првих векова и седам васељенских сабора — сасвим је дете.

Када је 1870. год. покојног кардинала Гундина (Guidi), смутило дело епископа Хефелса (који је после из политичких узрока отпао од цркве) о Хонорију, где се истакла очигледна контрадикција историје с догматом папске непогрешивости, Пије IX. је наивно мислио: то не може бити — нека само пођаде из његовог архива древне документе самога Хонорија и о њему, и тада ће дознати истину... Ето тако, Пије IX. није знао, да у његовој архиви нема ниједног документа из седмог века!

Једва је боље среће био и Лав XIII. кад се позвао на грчке оце, у којих источна црква може наћи потврде, за тако уређену црквену јерархију, каква је она данас у Риму.

У одговору баш на ту тачку и лежи сва сила енциклике патријарха Антима. Он је читао и дела св. отаца и историју седам васељенских

[1] Умро неку наиме 4. и 5. јануара ове год. Јосиф Хуберт Рајнкенс родио се 1. марта 1821. год. Стекао богословско образовање на бонском универзитету, у Минхену добио степен доктора богословија, а септембра 1848. год. примио свештенички чин. Постаде затим професором црквене историје у бреславској вишој школи, а нешто буде изабран за ректора исте школе. Беше то један од најозбиљнијих и најучењенијих богослова римске цркве; својим радом је стекао великог утицаја на западне духове. Најодлучније устаде против језуитизама, ради чега су летиле у Рим разне денунцијације против њега, те је много патио. Две године пред ватикански сабор оде у Рим и ту се побаваше упознаде са махинацијама, које су употребљавали језуити, да постигну своју сврху. Тако спремљен, енело и с одушевљењем устаде против односног папског догмата о непогрешивости папској, и ту показа толико богословског знања, да га стављају упоредо с Делингером. Отпужен од језуита, би од свога епископа одлучен у мају 1872 год. Августа 1873. би у Холандији протописан за старокатоличког епископа и као такав је у току од 22 г. много урадио на покрету старокатоличком. Много је радио на богословској литератури. Био је један од најглавнијих иницијатора међународних старокатоличких конгреса, а његови су радови почесно красили странице међународног богословског журнала. Мир пепелу његовом!

(Из „Црквеном Веснику“ бр. 3. о. г.)

[2] Мисли се недавни факат, када је папа захтевао да један католички владар, који је имао намеру, да посети Италију и папу, не оде прво у Квиринал, — краљу Хумберту, — с којим је папа, као што је познато, у завади.

[1] Папски орган, што излази у Риму.

сабора, а Лав XIII. — не. Он слика устројство древне цркве потпуно историјски; право разлаже, да је из историје сасвим немогуће доказати, као да је Апостол Петар био кадгод епископ у Риму, одбацује Клементине, као баснословну измишљотину; признаје за темељ и главу цркве једног Христа; не признаје римској теорији библијску основу, указујући на то, да су пајме св. оци првих векова сложно тумачили речи: „ти си Петар“, друкчије, него римска црква. Сасвим сагласно са историјском истином поучава Лава XIII., да васељенски сабори 4-ог (381.) и 5-ог (451.) века никако не оснивају првенство части епископа или паше римског, пред другим епископима старе источне Цркве, на тобожњем наследству Петра у Риму, него — на преимућству светске престонице (царствујућег града) пред осталим градовима у држави, зашто су и епископу Цариграда, као Новога Рима, давали исто таково преимућство на другом месту.

Патријарх се, као што изгледа, у неколико чуди томе, што достојубални Лав XIII. разлику догмата источне и западне цркве, сматра пререком, која се лако да уклонити. Само се ту крије мали неспоразум. Римски папа весма строго пази на своје верске одредбе, што излазе од њега, као од каквог оракула (Orakeldogmen). Та год. 1870. је одлучио од своје цркве читаве стотине хиљада строгих и ревних католика, на челу с великим богословом и научењаком Делингером, зато, што не хтеђоше примати ватиканске новотарије!

Ево у чему је ствар: као што западни патријарси (титулари), примаси, архиепископи и епископи, према карактеристичној формули, која изражава њихову слепу послушност према папи (Cadavergehorsam), „падају к његовим стопама“; тако и у своме позиву на „сједињење“ он претпоставља такову покорност себи, као непогрешивом оракулу догмата (Dogmen-Orakel), на основу које би патријарх Антим са слепом вером примио све римске догмате које би му папа предложио. Кад би папа Лав то постигао, био би толико милостив, да би показао своју великодушну епископљивост према црквеном обреду, језику и обичајима, дозволио би крштење погружењем, квасни хлеб и т. д. Али патријарх Антим не признаје над собом никаквог западног поглавара. Свака источна црква има свога предстојника (Verfassungsspitze); а Глава свих је — Христос.

Он разликује догмат и мишљење, које не може бити постављено упоредо с догматом. Догмат се сазнаје из сведочанства васељенске цркве и из опште сагласности — према познатоме правилу Вићентија Лиринског (што се веровало свуђде, увек и од свију, — quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est). У току векова је римски папа долазио у све већу контрадикцију с тим правилом, а тиме и са свом васељенском црквом. С тога је папизам (као што на источку називају папство) постао у васељенској цркви силом, која раствара и раздваја — извором свих великих расцепа (Spaltungen), и пре свега — међу истоком и западом, чему је узрок био „догмат,“ који стоји у очевидној контрадикцији с предањем и васељенским саборима, „догмат“ о римском „примату у јурисдикцији“ (Jurisdiktions-Primat) и „догматичној глави“ цркве, — догмат, коме патријарх Антим на супрот ставља заблуде римских папа: Либерија, Зосима, Вигилија и Хонорија.

Споменувши затим реформаторске сборе у Констанцу и Базелу (у 15. веку), који су у свему ставили папу *под власт васељенског сабора**) (на што се папа не једном, и на врло свечан начин сагласно); споменувши онда галиканске научењаке и богослове 17. века, који су штитили релативну самосталност националне цркве против римског папе; даље немачке епископе 18-ог века, који су ради националне самосталности (тезе у Емсу) тежили, да се ослободе непод тешке руке, „универзалног епископа“ римског, — патријарх Антим пише затим од речи до речи овс:

„У овоме веку — у веку науке и критике — пробудила се 1870. год. савест хришћанска у лицу славних духовника и богослова германских поводом папског догмата, који је обнародован на ватиканском сабору и који очигледно имаде карактер новотарије. Из тог буђења поникоше посебна организована религиозна друштва старокатолика, која одбацују заблуде папизма и у свему независно од њега живе.“**)

Да општине старокатолика у Холандији, Швајцарској, Немачкој и Аустрији имају своје епископе (епископално устројство) — то патријарх Антим као још не зна,*) али ипак знаде о

*) Сабори ови називали су себе васељенским, али их римска црква неће за такве да призна.

*) Ово је претпоставка аутороѵа, но једва оправдана. Прим. прев.

њима више, вернији и боље, него „свети отац“ Лав XIII, који их проклиње.“

С руског („Богословски вестник“ св. 1. г. 1896.)

М. Ј.

Конференција Срба код угарског министра-председника.

(Наставак)

Др. Илија Вучетић: Преузвишени г. министре-председниче! Високо поштована господо! У том сам угодном положају, да могу најавити, да се у свему слажем с оним, што је поштовани предговорник мој разложно, а нарочито у оном што је навео у погледу утицаја и мешања државне власти у ствари наше народно-црквене автономије. Та околност ме разрешава дужности да о многом чему опширније говорим, и с тога ћу моћи свој говор на много краће свести.

Изволели сте позвати нас, да се најаснимо, да ли ми држимо, да би наш народно-црквени сабор, кад би се сазвао, могао успешно делати, јер смо кроз толики дуги низ година није још никако могао да коначно организује нашу аутономију.

Да на то питање одговорим, морам се пре свега запитати: шта је узрок томе, да ми Срби у нашим автономним пословима не можемо, како треба, да напредујемо, и не можемо никако нашу аутономну организацију да довршимо.

Допустите ми, преузвишени господине, да сасвим искрено говорим.

Поглавити узрок томе што у стварима наше автономије не можемо, како треба да напредујемо и да се правилно развијамо, и што после толиких дугих година још ни до данас ничим довршили организацију наших автономних установа лежи по моме најдубљем убеђењу поглавито у томе, што се влада с једне стране и сувише меша у решавање наших чисто автономних послова, а с друге стане што нам непрекидно пречу органи заторно делање наших сабора.

У саборском устројству од год. 1875 октроисан је у санкционој клаузули овај додатак, по ком је против решења наших автономних власти дозвољен уток на министарство, и овога право уништења. Овај октројисани додатак *посве је уништио сву нашу аутономију.* Кад би се влада ограничила само на то, као што би правни смисао те клаузуле био, да прима само утоке или правије рећи жалбе против таких решења, у којима је можда само каква формална погрешка учињена, те да така решења уништи и упути надлежне автономне власти на ново решавање, то још не би тако велико зло било. У појединим изузетним случајевима кадкад влада и чини тако; али је она на основу те клаузуле присвојила себи право, да у свима стварима и мериторно решава, те тиме је сву нашу аутономију поништила, и ми слободно можемо рећи, да *управо и немамо аутономије.* Тим својим поступком је влада сасвим *оборила углед наших аутономних власти,* јер сваки, коме није по вољи решење аутономних власти, много се и не обзире на то, него само гледа, да његова ствар тек форме ради пређе преко аутономних власти, а он ће се после већ знати помоћи. Допустите ми преузвишени господине, да сасвим искрено и отворено говорим. (*Министар-председник*: Шта више, ја то молим.) Такав онда тражи само пута, да дође до какве протекције код министарства па је онда већ сигуран за повољно решење своје ствари. Наравно да при таким околностима наши аутономни органи не могу успешно делати, јер се на њих нико и не обзире, нико их не респектује; углед је наших аутономних власти таким поступком сасвим поништен.

Но влада се мења и иначе у све, па и у најситније наше аутономне послове. Тако је она на основу једне наредбе још из пређашњег столећа задржала себи право, да се сваки зајам из фондова мора њој на одобрење поднети; из јерархијског фонда не може се ни једном свештенику ни најмања прилика издати без њеног одобрења; и још многе друге ситније ствари морају све њој на одобрење да се поднесе.

Рад наших аутономних органа сасвим је спутан мешањем владе у сваку и најмању ситницу и у све ствари, које чисто у делокруг аутономних власти спадају; ми не можемо у нашим аутономним пословима слободно да се крећемо, те онда није чудо, што се правилно не развијамо и не напредујемо.

Што се пак тиче *организаторног делања* наших сабора и ту није наша кривица, што нисмо могли довољно напредовати, и што за тако дуго време нисмо могли досад свршити целу организацију наших аутономних установа. Сабори су наши много радили на организацији аутономије али је врло мало од тога њиховог рада добило највишу потврду.

Уређење наших аутономних установа оснива

се, као што је познато, на уредбама сабора од год. 1864—5., који је IX. зак. чланком од год. 1868. накнадно узаконьен, даље на неким уредбама сабора од год. 1870. и 1871., и на саборском устројству од год. 1874., које је највишим решењем од 14. маја 1875. потврђено. До највише потврде тога устројства врло је тешко било са организаторним радом; али кад је то устројство, и ако с многим октројкама, од највишег места потврђено било, онда се српски народ надао, да је тим потврђеним саборским устројством, ако ништа друго, а оно бар задобио сигуран законит основ за даљи успешан рад. Но у тој се нади српски народ јако преварио.

У IX. законском чланку од 1868. установљено је, да се наши сабори имају периодично састајати, а у овоме, од највишег места санкционисаном устројству, одређена је та периодичност изближе, наиме, изречено је, да се сабор има редовно сваке треће године састајати. На одмах први сабор после тог санкционисаног устројства није се састао у законито време, него тек 1879., дакле после четир године, а доцније, све до данашњег дана, то је још много неуредније било; и тако бадава имамо санкционисано устројство кад се то не одржава. Чим се први сабор после потврде устројства год. 1879. састао, он је одмах најозбиљније приступио организаторном раду, те је израдио већа и главнији део потребних уредаба, па је за тај свој рад из уста крал. комесара и највише признање добио, а одложен је до пролећа, да свој организаторни рад доврши. Но одмах после разлаза сабора наступи у нашој цркви, пензионовањем патријарха, изнимно стање, продужење рада саборског се не допусти, и толиким трудом израђене организаторне уредбе лежале су у министарству нерешене пуних једанаест година, а после су год. 1890. враћене натраг, да се употребе као материјал за нови рад.

Та је иста судба постигла и друге уредбе које су доцније сабори установили и на највишу потврду подносили. Тако је на сабору г 1885. поново израђена, односно према учињеним примедбама у неколико преиначена *уредба о избору митрополита-патријарха*, те је поднесена високој влади ради издејствовања највише потврде. Но ма да је то једна од најважнијих организационих уредаба, и ма да би се највишом потврдом исте умирио српски народ и стекао поверења у то, да ће и код нас једном завладати редовно законито стање, ипак је и та уредба год. 1890. враћена натраг без потврде и без икакве примедбе. Исто је то било и са још многим другим оператима наших сабора, да и не спомињем оне многе уредбе сабора наших од год. 1870. и 1871., које су сличне судбе биле.

Сабори су наши дакле годинама ревносно радили на организацији наше народно-црквене автономије, установљавали су више пута све потребне организаторне уредбе и подносили их на највишу потврду; али од свега тога рада њихова није било довољно успеха зато, што влада није хтела да израђене уредбе подноси највишем месту на одобрење.

На сабору од год. 1892. покушало се, да се одступи од пређашњег начина, по ком се градиле поједине уредбе, него да се установи једна једноставна уредба или устав за све гране наше народно црквене автономије. Ја сам најпре био противан грађењу таког једноставног устава, јер сам држао, да се у данашњим приликама то неда извести; али сам напослетку пристао да се покуша, па ако се показало да заиста тако не иде. Међутим будући сабор ће имати да реши, да-ли ће то још једном покушати, или ће се вратити на пређашњи начин грађења појединих уредаба, јер то је чисто ствар нашег сабора.

Поштo сам изређао тако узроке, који су по мом мњењу до сада сметали уредном развитку наше автономије и успешном организаторном раду сабора, прелазим на питање, које је презузвишени г. министар-председник ставио, наиме на то: да-ли има изгледа за успешан рад сабора, и по томе, да-ли би требало да се пусти сазове.

Преузвишени г. министре-председниче! О том, да наш народно-црквени сабор треба безусловно и што скорије да се сазове, ми смо Срби сви једног мишљења. Законом је установљено да се наш сабор периодично има састајати, а у саборском устројству, потврђеном год. 1875., одређено је, да то има бити редовно сваке треће године. По том је дакле нуждан сазив сабора већ и само а то, да се изврши законска одредба. Јер последњи наш сабор био је сазван 1890., и по саборском устројству требали су нови избори бити још 1893., а ми смо ево већ у 1896., кад су требали већ и други избори бити. Ми досад, од кад је потврђено саборско устројство, још никад немо имали сабора у редовно законито време, а то би нужно било већ и за то, *да наш народ добије поверења у то, да се у нашим авто-*

нолним створима у сему закон поштује и одржава, те кад тако све буде редовно и по закону текло, онда ће бол сумње и све наше дељање успешније бити, и онда ће наша автономија у правилан колосек доћи. По нужно је да се наш сабор што пре сазове и за то, што он има врло много редовних текућих послова да посвршује. Ми до сад још никад, осим једног незнатног изузетка, нисмо имали сабором установљеног прорачуна за наше црквене и просветне потребе те онда морају с једне стране наше автономне власти да све примају на своју одговорност, па поред свега тога више пресе потребе остају неподмирене, с друге пак стране влада се због тога мена у одобравање или неодобравање издатака. Даље је потребан што скорије састанак сабора и за то, што треба да се поднесу извештаји саборског одбора и других автономних органа, те да се о њима реши; затим да се прегледају рачуни и други текући послови изврше. Рачуни нису још од 1879. овамо прегледани, што је досадањим саборским одборима могла бити разрешница издата, те пошто сам и ја био неко време члан саборског одбора, то и над мојом главом виси Дамаклов мач. Кад сабор свеје текуће послове посвршује, онда може, ако нађе да су прилике за то згодне, приступити и даљем организаторном раду, и његово ће онда бити да реши, да-ли ће градити једну једноставну уредбу, или ће по пређашњем начину наставити да поједине уредбе гради. *Свакако је, дакле нужно, да се сабор што пре сазове*, и пошто се по саборском устројству има сабор редовно састајати у време између Ускрса и Духова, то и ако је време већ доста одмакло ја ипак држим, да би се ма и при крају тога рока сабор ипак могао састати.

Из свега, дакле, што сам имао част досад разложити, јасно излази, да би се наше автономне ствари могле само тако у ред довести, ако се с једне стране влада *не буде мешала у решавање послова*, који чисто у делокруг наших автономних власти спадају, с друге пак стране ако највишем месту поднесе предлог за *сазив нашег сабора* у законом одређено време, и ако после раду сабора не буде никакве препреке стављала.

(Свршиће се)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Његово царско Височанство, надвојвода Леополд Салватор), стигао је у прошлу недељу из Загреба у Нови Сад, где се бавио до среде, а инспицирао је артиљеријски батаљион у Петроварадину. *Његово Височанство* одсело је у гостијони „Јелисавета“. При доласку, дочекао је Његово Височанство и *св. Патријарх Георгије* и високопреосвештени г. *епископ бачки Герман*. По доласку примало је *Његово Височанство* посете и поклоништва само појединих особа. Благоизволело је примити најпре Његову Светост, преузвишеног г. *патријарха Георгија*, високопреосвештеног г. *епископа Германа Опачића*, подмаршала у миру г. Ђорђа вит. Лемајића и др. *Његово Височанство* благоизволело је *Његову Светост*, при доласку и одласку из посете, пољубити у руку.

Исти дан, у недељу у 4 сата после подне, у пратњи свога дворског маршала и свога ађутанта, благоизволело је *Његово Височанство* учинити своју високу посету Његовој Светости преузвишеном г. *Патријарху Георгију*, у патријаршком двору у Карловци. Патријаршки двор био је окићен заставама; тако исто саборна црква, магистрат, богословија и гимназија.

Долазак *Његова Височанства* поздрављен је звоњењем звона, пуцњавом прангија и импровизованим леним и усрдним дочеком и усклицима карловачког грађанства, које се, на глас о високој посети *Његова Височанства*, многобројно искупило пред патријаршким двором, пред којим је смештена била и школска младеж.

На двору био је сад први пут отворен *главни улаз*, са пијаце, да прими у патријаршке дворе тако милог и тако узвишеног посетника. И тако, *новим дворима патријаршким би субена висока част и радост, да у њих први уђе, на свечаном улазу, узвишени члан прејасне славно и срећно владајуће нам Династије!*

На улазу том, дочекала је *Његово Височанство*, Његова Светост преузв. г. *Патријарх Георгије*, окружен својим дворским

и местним свештенством, градоначалником карловачким, професорским колегијама богословије и гимназије. При уласу у двор би *Његово Височанство* поздрављено бурним усклицима: „Живио“! на које усклике се *Његово Височанство* благоизволело својим љубазним изразом одазвати

Најљубазније се поздравивши са високим посетником, и узев *Га* себи под руку, упутила се *Његова Светост* са *Његовим Височанством* у горње дворске одаје и одаје своје.

Посета *Његова Височанства* код *Његове Светости*, без пратње, трајала је од 4 до 5 сати. Са пратњом Његова Височанства провео је то време г. протосинђел Лукијан Богдановић

При повратку из одаја Његове Светости, благоизволела је *Његова Светост* приказати *Његовом Височанству* градоначалника г. Ст. А. Јанковића, и управитеља гимназије г. Ст. Лазића, за тим ректора богословије протојереја г. Ј. Вучковића и уредника „Српског Сиона“ протојереја г. Ј. Јеремића, које је *Његово Височанство* благоизволело и ословити.

Његова Светост преузвишени г. Патријарх Георгије испративши висока посетника до излазка дворског, опростио се с *Њиме* најљубазније уз бурно клицање присутних: „живио“, који су усклици дочекали *Његово Височанство* и испред двора и изпратили *Га* из Карловаца.

У среду, 10. (22.) априла, били су *Његова Светост* и високопреосвештени г. *епископ бачки* милим гостима *Његова Височанства* на свечаном ручку у Новоме Саду, у гостијони „Јелисавети“, у пратњи протосинђела г. Лукијана Богдановића, који је такођер удостојен висока позива

(Радња архидијецезалних епархијских власти).

II. *Архидијецезални Административни одбор* у седници својој 11./23 марта о. г. после подне, под председништвом *Његове Светости, преузвиш. г патријарха Георгија*, решени су и ови предмети: Узет је на знање допис кр. жупанијске области у Вуковару, којим доставља на ввоодворски закључак бр. А. О. 294/243 ех 1893. препис отписа вис. кр. земаљске владе у Загребу одела за богоштовје и наставу, од 23. септембра 1895. бр. 12458, у погледу побирања парохијала по подручним управним општинама с тим, да се обзиром на црквену автономију српске православне цркве у Карловачкој Митрополији и Патријаршији, те на установе прев. кр. решкрипта од 10 авг. 1868, у погледу науљеног побирања парохијала у старој провинцијалу, по крајишком начину по управним општинама, осим већ у том смеру изданих овостраних наредаба: од 22. јан. 1874. бр. 5089. и од 21 јула 1877. бр: 1810, никаква друга издати не може — Одобрен је црквеној општини у Лељимиру куп једне куће за парохијски дом и 21 јутра земље за цену од 3750 фор., те је односни купопродајни уговор провиђен клаузулом одобрења. — Наложено је црквеном одбору у Буђановцима, у колико не би хотао, према својој дужности, убрати парохијал од немарних дужника деним начином, да састави индивидуалним песка дужника парохијала и овамо га приповиље ради присилног истеривања односних дуговина. — Извештај окружног протопрезвитера митровачког о закључку црквеног одбора у Руми, да се умоли кр. област румска да изаиље свога инжењера, који ће извидити, да ли се постојећи парохијски дом прописно преудесити даде или да за нов парохијски дом план сачини, узет је на новољно знање, а позвана је црквена општина у Руми, да што пре поднесе овом одбору план, по коме намерава стари парохијски дом преудесити према прописима §. 18. I. Б. прев. кр. решкрипта, или нов сградити. — Извештај ввоодборског члана Л. Обреновића о разрешењу црквене општине карловачке, као и записник састављен у предмету предаје црк. општинског иметка и осталих списа новоименованом привременом управном одбору, узет је на знање, а новопостављеном привр. управном одбору издата су упутства, као: да изготови тачан инвентар о целокупном црквеном општинском иметку, као и појединих црквама, којег инвентара досада није било; да тачно испита стање и пупиларну сигурност у зајам изданих тражбина, да редовну уплату камата од појединих дужника осигура; да помно испита у току наласке се парнице и да једино у случају преке потребе дали редован пут правде настави; да још у течају ове године оствари завештајну жељу пок. Петра Георгијевића ради подизања крста, сходно овостраном налогу из 1895. г. и да у ту сврху код овдашње народне задруге депонована готовину у износу од 8152 фор. 54 новч. за времена отказе. А пошто је распуштена црквена скупштина закључила, да против решења висп. Саборског Одбора поднесе призив на вис. кр. угар. министарство, то да организацију црквене скупштине карловачке до коначног

решења тога признања одлежити има. — Извештај овоодборског члана Мите Лукача о обављеној реорганизацији црквене скупштине у Стари Бановци узет је на знање, те обављени тамо избор црквеног одбора и конституисање црквене скупштине потврђен. — На пријаву јереја К. М. пароха у Ривици да тамошња црквена општина неће да набави ново прописане матице за парохијско звање и да од политичке општине неће да тражи стварању за своју кућу у којој је смештена општа пучка школа, изложено је истој црквеној општини, да неодложно има набавити дотичне матице, а са политичком општином према овостраној наредби саставити односни уговор у погледу црквено-општинске зграде. — Одобрен је закључак црк. скупштине у Вери у погледу оправка тамошњег храма. — Пригворе Иг. М из Сусека против обављене у тамошњој црквеној општини реорганизације црквене скупштине устуљен је старом црквеном одбору у Сусеку, да у свом делокругу на исте донесе своје решење, а да исто овоме одбору, са евентуалним утоком против истога, доднесе. — Одобрен је избор председника црк. општине вукованске у особи протојереја и пароха Илије Перкановића. — Одобрена је реорганизација црк. скупштине у Крушедолу. — Одобрен је и са клаузулом тога одобрења провођен је купопродајни уговор, склопљен између црквене општине у Крњешевци и П. Милосављевића, гледе куће односне некретнине у корист црквене општине. — Одобрено је црк. општини у Рачу, да може тамошњој политичкој општини у промену дати свој парохијски дом за садашње тамошње школско здање. — Одобрена је реорганизација црк. скупштине у Пећинци с тим, да се има на место Ђ. С. у црквени одбор друго лице изабрати, пошто је он за подпредседника црк. општине изабран и као таковоме не може се место у црквеној скупштини поднијати, пошто је он као такав већ члан црк. одбора. — Одобрено је црквеној општини у Трнави, да може купити 4 јутра земље, а уједно и подићи закопљен зајам. — Решено је познати окр. протопрезвитере и администраторе окр. протопрезвитерата, да рачуне оних општина које своје рачуне за г. 1894. и старије године као и разјашњење на оспорене рачуне од тих година овом одбору подноше нису, даду на лицу места по вештој особи, на трошак председника и црквеног одбора састављти, којој ће, по свршетку повереног јој посла дотична црквена блатајна установљену награду предујмити имати. — Установљен је образац по коме ће окоподручни окр. протопрезвитери имати свој извештај за сваку црк. општину, која се у њиховом подручју налази, састављти приликом протопрезвитерске визитације, у обзиру администрације и руковања црквено општинским имењем, те исти овом одбору подносити.

(**Школски Савет**) држао је своје седнице 5. и 6. априла о. г., под председништвом *Његове Светости, преузв. г. Патријарха Георгија*. Присутни су били: г. г. потпредседник др. Ника Максимовић, др. Мих. Полит, директор Стеван Лазић и Теофил Димић; референсао је г. Никола Вукићевић, а перо су водили: г. г. др. Лаза Секулић и Милан Медаковић.

Решени су ови предмети: Узет је на знање допис министра богочасти и јавне наставе, по којем исти јавља, да је за свој орган определио часопис под насловом „Hivatalos Közlöny“ с тим, да све у њему саопштене наредбе имају се сматрати за подручне области као достављене. — Кр. угарски министар богочасти и јавне наставе саопштава наредбу, да се сваких 14 дана имају пријављивати политичној власти она деца основних и повторних школа, која су пописана за школу, а не похађају школу. То ће се епархијским школским одборима циркулисати. — Министар богочасти и јавне наставе саопштава опширан програм, по којем се има прославити миленијум и у српским вероисповедним школама. — Исти министар не одобрава, да они приправници на сомборској препарандији, који хоће да постану учитељи у Тројединици да и без показаног успеха у мађарском језику, могу добити диплому учитељског оспособљења. Узето је на знање с тим да се таквим приправницима има издати сведочба о успеху у наукама осим мађарског језика. — Услед дописа истог министарства, којим је одлуку Школског Савета у погледу реповновања Милана Босића учитеља арадског нан крепости ставно и наредно да се неправилно изабрани Милош Коваччић за учитеља арадског потврди и настава њему преда, одлучио је Школски Савет против исте одлуке министарске, коју министарство на §. 25. IV. кр. решкрипта од 10. авг. 1868. г. оснива, реконструвати, пошто је исти §. нан крепости ставлен и пошто не стоји у одлуци министарској наведени онај разлог као да против Милана Ђосића као привременог учитеља није потребна истрага, јер по §. 84. школ. уредбе од 1872. г. лишење од учитељског звања увек је везано за истрагу, па и у случају ако је тај учитељ привремени. А што се тиче Милоша Коваччића, исти се за изабраног учитеља признати и потврдити не може већ на тог разлога, што односни списи Школском Савету од епархијског школ. одбора до сад нису ни поднесени на одобрење, те је тим поводом одређена истрага против епархијског школ.

одбора темишварског, да се изнађи ко је крив што списи до данас нису поднесени. — Узет је на знање допис истог кр. уг. министарства, којим је часопис под насловом „Djejepis Slovakov“ у школама и њиховим књижницама забрањен. — Узето је на знање превишње одобрење у погледу поделе штипендије Петру Томићу приправнику сомборском из закладе Радлине. — Предузета је ствар вероисповедних школа у будимској дијецези. Узето је на угодно знање, што су се неки родољуби (Дуњча, Поповић) обвезали давати годишње прилоге на издржавање тих школа, као што је узето на угодно знање, да су се и други прилози скупили. Но пре него што би могао Школски Савет учинити Саборској Одбору конкретан предлог за потпору тих школа, упућен је епархијски школски одбор будимски, да поднесе нужне податке о тим школама, као што су упућени и епархијски школски одбори у Темишвару и Вршцу да поднесу податке о подручним школама, којима прети опасност да ће бити покомуњене. — Услед упражњеног једног стипендијског места у закладу Балиној одређено је расписати на исто место стечај. — Пошто је епархијски школски референт Стеван В. Поповић учињавши, то је одобрено расположење епархијског школског одбора будимског, да су постављени за привремене школске надзорнике дотична два протопрезвитера, као што је одобрено расположење и епархијског школског одбора бачког, да су у истом својству постављени три члана истога одбора. Исти привремени надзорници имаће делити досадања путни паушал, а награда ће следовати по учињеној инспекцији и поднесеном извештају. — Поделени су декрети учитељима: А. Бркићу, З. Секулићу, Д. Јакшићу, К. Миловановићу, К. Пешићу, М. Стојшићу, Г. Поповићу, Катарини Поповић, Д. Терзићу, М. Рашковићу, Л. Борђошком, М Благојевићу, Ј. Бајином, В. Ђурђевом, З. Јанковићу. У погледу З. Рибичке пак, која је епархијским школским одбором темишварским именована, пошто општина мокринска није хтела ни по расписаном стечају да бира учитељицу, одлучено је, исту учитељицу за привремену сматрати, а темишварски епархијски школски одбор упутити, да настоја око расписа новог стечаја и да се то што скорије понови. — Дисциплинарни одбор поднео је свој извештај о дисциплинарној ствари Ђорђа Глибовског, професора на препарандији горњокарловачкој. Тужба је одбијена пошто чињенице у тужби наведене нису ничим доказане. Глибовски добио је допуст због поруженог здравља. — Одбијен је признин прав. општине у Борђаду против решења епархијског школ. одбора будимског, којим је наређено, да се учитељу Петру Недићу заостала плата код исте општине екзекутивним путем истера и наплати. — Одбијен је, због закашњења, признин прав. одбора мелентачког против решења епархијског школ. одбора темишварског у погледу поделе наставе између Милоша Николића и Симе Монаиловића. — Укинуто је решење епархијског школског одбора бачког, по којем је учитељ Жекић на Ст. Бечеја постављен за местног управитеља школа у Петровом-селу, а има се упутити општина да себи бира управитеља на самога места. — Исто тако укинуто је решење епархијског школ. одбора бачког у погледу поделе наставе у Петровом Селу, те је наређено, да у том предмету има местни школски одбор пре свега првостепено расположење учинити. — Професор на препарандији сомборској, Давјановић, проглашен је за сталног професора и по том му се урачунавају квинквенали у обзиру службе што ју је у Панчеву на њиној девојачкој школи вршио. — Уважена је поновно поднесена и опширно мотивисана молба панчевачке општине, да се распише нов стечај на упражњена два учитељска места на тамошњој њиној девојачкој школи. — У обзиру молбе управитеља више девојачке школе у Н. Саду, Аркадија Варађанина, да му се урачунају у године службовања и оне године, које је као народни учитељ у Кикинди провео и по томе да се ове године за децембал и за мировину имају урачунати — одређена су нека претходна навођења. — Одбијен је признин у обзиру избора учитеља у Палапици, пошто изабрани има квалификацију а избор је текао правилно. — Уважена је молба професора М. Калића на сомборској препарандији, да му за прекобројне часове припада уобичајена награда.

(**Митрополијски Црквени Савет**), у својој седници од 8. (20.) о. м., потврдио је у целости осуду епархијске конзисторије бачке, донесену у дисциплинарном поступку против петровоселског пароха Н. Н

(**Јереј Михаило Мишић парох бечки.**) Већ две и по године има како је г. Мишића изабрала српска православна црквена општина у Бечу себи за пароха. Избор његов узела је на знање и одобрила и аустријска влада тиме, што против избора у року од 30 дана није учинила приговора. Избор је тај узео на знање и одобрио и бивши митрополит буковински блаженопочив. Силвестар Андријевић Моларију, но с тим, да ће новоизабраном пароху, г. Мишићу, издати односну свиђелију и предати парохију онда, кад се изабрани — према прописима штатута српске православне црквене општине бечке — буде на-

казао, да је стекао аустријско подданство. Г. Мишић је то исходио, но у то умре митрополит.

Како је тиме упражњена била митрополитска столица, г. Мишић није могао добити нужну синђелију, јер управитељ, бивши *архимандрит* Аркадије Чупрковић *као такав није имао власти синђелију издати*. Но како је митрополитска столица попуњена, ево доће време, да се и тај акт изврши. По добивеном отпусту и дозволи Његове Светости, преузвиш. г. *Патријарха Георгија*, отпиао је г. Мишић прошле недеље у Беч и примио је синђелију за парохију бечку, и тамошње парохијско звање.

Г. Мишићу, при одласку из наше митрополије, желимо од Господа: добре воље и устрајне снаге, да оправда очекивања нове своје пастве.

(**Седнице архидијецезалних епархијских власти.**) Епархијски архидијецезални школски одбор држао је седницу своју 4 (16) о. м., конзисторија 11 (23), а административни одбор 12 (24) о. м., под председништвом св. патријарха *Георгија*.

(**Архидијецеза карловачка**). По Шематизму, што та је издала архидијецезална конзисторија, за год. 1895., има у архидијецези света: црквa 154, капела 21; парохија I класе 12, II кл. 18, III кл. 9, IV кл. 26, V кл. 29, VI кл. 44 (свега 138 парохија). Пароха има 99, администратора парохије 35, систематизованих помоћника 4, протопрезвитератских помоћника 3, личних помоћника 9. (Свега свештеника парохијских 150.).

Црквених општина има 124, филијала 60; домова 28.861; брачних парова 36.189; душа: мушких: 86.841, женских 84.959; свега 171.800. За школу способне деце 18.196. Од 1892—1895. умрли су: 1 окр. протопрезвитер, 1 протојереј и администратор протопрезвитерата, 1 протојереј-пароx, 8 пароха и 1 администратор парохије, од мирског свештенства, а од монашког: 1 протосинђел и 5 јеромонаха.

По годинама рођења и рукоположења најстарији је у архидијецези у мирском свештенству: умировљени бивши пароx у Буђановци јереј *Димитрије Молетић*; рођен 1805, рукоположен 1833 г. Од активних пароха најстарији је и по рођењу и по рукоположењу: пароx руски јереј *Василије Крстић*; рођен је 1820, рукоположен 1845 г.

Шесет и преко шесет година старих свештеника активних има 21.

Умировљених свештеника има 4.

(**У славу св. Православља**). „Галичанин“ јавља, да су ономад питомци лавовског семинара демонстровали у лавовској унијатској саборној цркви. Кад је при крају литургије свештеник рекао „Хвалљен буди Исус“! питомци семинара запојаше песму, у којој моле Бога, да учврсти Православље. Појава ова сама себе коментарише.

Српском-православном свештенству и црквеним општинама.

Из позива, разаслана већини пречасног свештенства и сл. српских општина ушаће ће П. Н. председнике потписаног одбора.

На ако је игдје за живот Православља и Срспства нужна црква, то је овдје, гдје је не само у мјесту око 200 душа српско православне вјероисповијести у мору иновјерника, него гдје и периферична села суседнијех парохија не могу уживати благодати правог религиозно-моралног васпитања, гдје до двије хиљаде душа не може чути гласа звона црквеногa, не може осјећати сласти ријечи Божије ван уз потешкоће, које срећија наша браћа — ванп ардетног и сиромашног словенског регемета — само замишљати могу.

С тога се и овијем путем, у интересу Православља и Срспства, ево утјечемо пожртвености српских црквених општина, корпорација и појединаца, да нам ма и најмањијем новчанијем прилогом у помоћ притеку, јер подузеће ово-градња српске капеле у Слуњу — може успјети само уз заузимање свештенства и црквенијех општина.

Сваки и најмањи прилог примиће се усрдном благодарности а јавни рачун положиће се путем „Срп. Сиона“, „Србобрана“ и службеног листа „Narodnih Novina“.*)

У Слуњу, концем марта 1896.

Одбор за градњу српско-православне капеле у Слуњу

Председник: П. Грба — Перовођа: Б. Добросављевић

*) У молитвеју се уљудно остали српски листови, да би ову молбу препричали и читатељима препоручити изволели.

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и они прилози *„фонду св. Саве“*.

Бр. 17. Српска женска задруга у Суботици — — — — — — 10 ф. — н.

Као трећи оброк свога прилога

Из 15. бр. „Срп. Сиона“ — 1196 ф. 99 н.

Свега 1206 ф. 99 н.

Новци су предани управи срп. пар. црквб. фондова.

Изјава.

Тужним срцем јављам свима сродницима и пријатељима жалосну вест, да ми је моја мила и никад незаборављена супруга:

Даница Поповић

рођ. Поповић

у цвету младости, 19 год стара, након тешког осмомесечног боловања, дана 30. марта у ½ 7 у јутру у вечност се преселила.

Тело мило ми покојнице опојало је у цркви Св. Георгија у Кечи дана 31. марта по подне у 4 сата и затим у српском православном гробљу матери земљи предано.

Вечна јој памјат!

У Осеку дне 5. априла 1896.

Ожалошћени и несрећни супруг
Душан Поповић
свештеник.

ОГЛАСИ.

Број Ек. 53 1896. 34 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на парохију I. разреда у Водотечу, протопрезитерата вилишког.

Интеркалар пада овог мјесеца.

Рок пријављивању до 9. (21.) маја о. г.

Из сједнице Епарх Конзисторије држане у Илинком, 14. (26.) Марта 1896.

Михаило
Епископ.

ГРАЂЕВНО-ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Српска прав. црква. општина у Вери намерава одмах, по истеку овога огласа, предузети оправљање своје свете цркве. По техничком налазу, који је од славног архид. админ. одбора у Карловцима 11./23. марта т. г. (А. О 211./171. ех 1896.) одобрен, стоје поједине радње: зидарске радње укупно — — 258 фор. 38 новч.

тесарске радње укупно	333	„ 18	„
разне мајстореке радње	523	„ 50	„
непредвиђљиве радње	84	„ 94	„

све радње укупно — 1200 фор. — новч.

С тога се овим позивљу они, који такове радње предузимљу, да на дан дражбе, која ће се обавити на лицу места у Вери 25. априла (7. маја) т. г. дођи изволе. Дражбовање се на мањак, а учесници дражбе имати ће 10% од горње своте жалбене (шпимандука) положити.

Срп. правосл. црква. општина у Вери 2./14. априла 1896.

Стев Рајшић — Петар Гашпаровић
перовођа. 35 1—2 председник.

Ad K. 256 зап. ех 1896. 1—3 36

СТЕЧАЈ.

На упражњено парох. место VI. класе у Стејановци расписује се стечај. Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим до 1./17. маја 1896. овамо поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 11./23. априла 1896.

Архидијец. конзисторија.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излунало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; израђење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. па ниже има увек готових на стоваришту.

28 2 26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 21. априла 1896.

ПРОПОВИЈЕД

9. јула 1889.*)

Говорио у парохијалној цркви у Београду прота **Јован Вучковић.**

Као и сваке године што се радујем, радовао сам се, драга браћо, и ове године, кад се приближио час, да се са синьега мора к вама кренем. Као што сам до сад свагда уживао, кад сам се пратњао у мили овај крај, међу вас, тако сам и ове године ужи вао. И као што сам свагда весела срца и усхићене душе улазио у свети овај храм, да по доласку из далека свијета благодарим милостивом Богу за здравље своје и ваше, да му се помолим за се и за сву браћу, исто сам тако осјећао и овијех дана ону необичну веселост срца и усхићеност душе, кад сам помишљао, да ћу сво данашњега дана стати пред ову свету трапезу и с вама се заједно што топлије и усрдније Богу помолити.

Да, браћо моја годинама већ ми се познајемо, па хвала Богу и данас се љубимо и штујемо, као што смо се љубили, што вали, пазили и слушали од прога дана, кад сам ступивши у службу Богу међу вас дошао. Првих дана стрепно сам и зебао, помишљајући на тежину службе своје А што који дан даље, постајао сам све одважнији. Милост Божја наклонила ми је срца ваша, па сам могао љубављу вашом јачати

*) У то доба прогашћено је било, да се тамо код Београда појавила мајка Божја и свијет, па и православни, ићировао је томе и нашао је да види чудо, које су тамо почели били извртати против православне Цркве. Војска је из Београда ишла да растјера свијет и том приликом убили су војници и једнога голуба, који је требао као дух свети да се покаже свијету!

Поводом тога тобожњег чуда говорио сам доцнавши из Далмације у разним јесењим четири проповиједи, које сво дајем у штампу само зато, што сам и недавно читао, да се опет свијет узбуно био на глас о новој једној појави мајке Божје. А биће тога и у будуће. Па можда ће један или други свештеник наћи у овим мојим проповиједима које прилике, које ће моћи у таквој прилици употребити.

и љубављу вашом одушевљавати се. Љубав ваша држала је капелана вашег да не клоне, да се не умори, да не посрне и да не падне.

Ако већ ни зашто друго, за ово бих вас морао љубити, ради овога бих морао свагда радосно међу вас долазити. А некмоли још кад долазећи к вама помишљам, да ћу овдје наћи дјечицу — Бог ми дао здравља — коју сам у Цркву Божју увео, да ћу овдје затећи још на окупу добре моје ђаке — весела им мајка — које сам у школу увео, да ћу овдје наћи момке и дјевојке — срећни свагда били — које сам у светоме храму овоме светим молитвама учио, да ћу наћи младе људе и њихове невесте — благословио их Бог најобилнијим благословом својим — које сам молитвом и благословом свете Цркве у брачни живот увео, да ћу наћи старију браћу и сестре — живио их милостиви Бог — са којима сам се савјетовао, како ћемо нужде наше најбоље намирити, како ћемо живот наш што више Богу угодно удесити, да ћу наћи и гробове оне — нек мирно кости драге у њима почивају — у које сам прву мотику земље са тугом и болом пуштао; то све да ћу овдје наћи, па још и много више, а сврх свега и овај свети олтар, у којем сам са страхом и трепетом приу бескрвну жртву Оцу небескоме принио!

Особито сам ове године благодарио Богу, што се десило, да јучерашњега суботњега дана могу угледати овог нашег бијелог голуба, храм овај свети, који овако лијепо бар из вана оправисте, да се сјаји и блиста на далеко. Мишљах, с пута ћу моћи у цркву, на заносну вечерњу молитву. На тек кад осване данашња света недјељица, како ли ћемо се лијепо сви скупа Богу молити! Тако мишљах дугим путем до вас.

А кад се већ приближих к селима вашим, па вас замишљах, како сте као вриједне пчелице прињочули за пословима својим, да јучерашњем дивном дану отмете колико се више отети може, а данас Богу да благодарите за плодове трудова својих, све више сам се радовао.

И оте ми се поглед на широко поље пред Ровиштем, с лијеве стране. Све се поље бисте од свечана бијела руха силнога свијета, који иза брда куља, пољем се шири и к путу окреће. Већ се с њекима и размјених на путу. По пошњи их познадох да нијесу моји супародници. Мишљах, биће им иза брда каква светиња, којој су пошли да се поклоне. Но почех путем сустизати и чељад народа мојега и Цркве моје. Гдје ли су ови били данас? Та Црква наша не празнује данас! Све више сам их сустизао. Почех онажати и позната ми лица Заустављам двоје и запитам их: од куд ви?... Уху своме нијесам вјеровао ... *Сав народ тај пошао је да чека појаву мајере Божје, која се сабила у њеку јаму и из јаме пошле разне поруке свијету!...*

Срце ме забољело. Радост се моја претворила у жалост. Ој, маловјерни народе, ој, лаковјерни свијете! И ви, које љубљах, бијасте тамо! Жалостан ли ми је овогодишњи састанак с вама. Мјесто радосна поздрава и мирне ријечи љубави братске и хришћанске, са којом се сретасмо задњих пет година свагда у ово доба године, данас се ево жалосно погледамо, данас као да би вољели, да се нијесмо ни састали! Бар чуо сам, кад сам у цркву на свету литурђију долазио да њеко шапну: данас ћемо добити лекцију! О, бар да може уцвијељена душа, као што је моја, лекције читати! Али не може. Најраље би плакала. Но слуга Божји ни то не смије. Тешка ли је ова моја служба! Туга ме на плач гони, а служба ми палаже да говорим. Говорити морам.

Сад знам како је било ојађеном пророку оном, који је стао пред народ свој и са болом у души питао га: *Ко је вјеровао проповиједању нашему?* И мени је данас тако. И душа моја данас не зна друге ријечи, у тешким боловима својим тиска ми на уста ове ријечи пророкове и пита вас данас: ко је вјеровао проповиједању мојему?

Још се сјећам ријечи, које сам вам у разним приликама говорио. Још се сјећам како сам вам више пута тумачио, како ваља Цркву своју љубити. Сјећам се на вас питам: ко је вјеровао проповиједању мојему? Баш кад мишљах, да вас није више кадар сваки вјетрић узљуљати, ето вас узљуља глупост. можда и прорачуната глупост злурадога свијета. И изби вам из руке косу

и косицу, одби вас од вашега посла, затрпа на вас свечано рухо, стисну вам у шаку крваво заслужени новчић, па вас одведе... куда?... У њекакав шпиграт близу туђе цркве да се тамо клањате, да тамо дарујете, да тамо чекате и да отуд изгледате спас свој. О, како сте нестални, како ли лако заборављате на Мајку своју, па се око туђе савијате! Па зар да вас још ни не запитам: а ко је вјеровао проповиједању мојему?!

Још ми нијесте казали све што је било тамо код Цјепидлаки, код несретне јаме опе близу св. Петра Чврстеца. Ма и оно што сте ми казали доста је, да увећа тугу моју ради лаковјерности ваше, а превећ је, да се не застидите ради лакомислености и лаковјерности своје. Сад, кад вас је војска са онога мјеста глупости, стида и срамоте растјерала, сада и сами као да увиђате препредено лукавство, које се завукло било у ону јаму. Добро је да увиђате, али ви сте данас осрамоћени. Осрамоћени сте, јер нијесте вјеровали проповиједању мојему. Та није само час два, њеколико дана дали сте се вући за нос, а нико да се сјети проповиједања мојега, па вјерујући њему да се сачува срамоте и од јаме оне да погледа пут цркве своје ове, у којој је друкчију проповијед слушао Ејроде невјерни!

Или вас проповијед ове цркве није можда могла спасти од срамоте? Само да сте је послушали! Ви сте ми рекли, да је она мајка Божја из опе јаме поручивала, да женскадија расплете косу своју, и расплетену низ плећа да пусти. И велите ми да је било православних Срнкиња, које су глупост ту послушале. Можда је и вас која то урадила. А да си вјеровала проповиједању мојему не би то учинила. Ја се врло добро сјећам, да сам вам говорио са овога мјеста о стиду женскоме. И тада сам вам напомињао и ону одредбу светога апостола по којој жена треба да *покрије главу своју*, да сакрије косу своју, украс свој, особито кад је у додиру са светињом (I Коринћ. 11, 5). Говорио сам то, али ко је слушао проповијед моју, ко јој је вјеровао? Зар ви, јадне сестре, које сте на команду препредених и лукавих људи кршиле заповијед Цркве своје, скинуле повезачу са главе, расплеле косу своју, пустиле је низ рамена да се вјетар с њоме игра, па можда и грјене мисли да буди у страсноме срцу људском?! Ви је нијесте слушале, ви јој нијесте вјеровале, иначе би знале да мати Божја, права мати Божја да не може од вас захтијевати оно, што за вас није пристојно.

Казали сте ми, да је мајка Божја из оне јаме поручивала, да мушкарци скину кошуље своје. И ви то чините, а заборависте да је праотац наш у рају, осјетивши се *голим*, почео прикривати голотињу своју (I Мојс. 3, 7. 10) и да је пристојан свијет свагда прикрива. Ви метнусте образ под ноге, скинусте са себе одијело, којим чедни свијет сакрива голотињу своју. Није ли вам то било тешко учинити, нијесте ли се стидили један другога, нијесте ли се стидили невине дјеце оне, коју је глупост довела на то мјесто стида и срамоте? Зар сте могли мислити, да пречиста и пресвета мати Божја може тражити, да се у почаст њојзи чини њешто, што је кадро човјеку на образ навући румен стида? Ви о томе нијесте мислили, па разумијете ли бар сад болове душе моје, која вас пита: а ко је слушао проповиједање моје?

Казасте ми још, да је та, као што видите, безобразница из јаме оне говорила, да јој треба над опом јамом саградити велику цркву, да је рекла колико дуга, широка и висока треба да буде та црква. Да, тражила је цркву, какву могу подићи само богати народи А од кога је то тражила? Зар од тебе сиротињо кукавна? Од вас зар, који једва имате чиме лопац осолити, зар од вас који једва новчић откидате од уста својих, да га цркви својој дарујете? А тамо сте форните давали. А коме ли, а зашто ли?! Свој новац, свој жуљевима и знојем крваво стечени новац ви сте давали, да се подигне величанствена црква на опоме мјесту, где сте под ноге бацили стид и понос свој, гдје сте образ свој окаљали, гдје сте пљунули на вјеру своју, гдје сте погрдили Цркву своју! И то ли је зар мајка Божја, која све ово од вас захтијевати може? Препредена је то блудница, која кад вас је навела да се изневјерите опоме коме сте вјеру дали, хоће још да

вас и измузе, хоће да вас упропасти; па кад буде с другима пир пировала, онда да вам се у себи смије, да вам се руга, или можда да се учини великодушном, па да вас погледом сажаљења погледа. Цркву тамо да градите! А што ће вам? Или вам је мало ваше цркве? Или вас ваша црква одбија од себе? Не држи ли вас и не пази ли вас, као добра мати своју дјецу, не лебди ли над вама, није ли с вама и у радости и у жалости вашој? Да градите цркву над јамом код св. Петра-Чврстеца! Па да „ходочастите“ тамо! Зар то? А шта ћемо са овом нашом црквом? Да закујемо врата на њој, или да је претворимо у кућу жалости, у којој ће нас њеколико, што вјерни останемо, плакати и оплакивати вјероломство ваше и уздисати, гледајући вас у наручју џепидлачке блуднице И још да вас зар не запитам: ко је слушао проповиједање моје?

Но ако сте тако брзо заборавили на све, о чему смо у светоме овом храму, у кућама и на гробљима вашим, толико пута говорили, онда бар сад слушајте, бар ове ријечи к срцу примите.

Видјесте ли куд сам вас одвео, разумијесте ли гдје вас гледам, знате ли шта хоћу да речем, кад сам рекао, да сте се дали завести у несретни загрљај блуднице оне у јами опој срамотној?

Ја вас ово питам зато, што срећом опажам, да вам се не мили овај мој говор. И ако сте ме растужили, инак хвалим Бога, да опажам ову зловољу вашу. Она ми доказује, да се ви нијесте хтјели огријешити о законитога друга својег, да нијесте мислили прекршити вјеру, којом сте се завјерили Цркви својој Благо нама, кад је тако!

Ал' блудница она мамила вас је чаробним гласом својим у свој дом, нудила вам се да ће вам повјерити велике тајне своје, звала вас је да чујете оно, што би ви хтјели да сазнате, обећавала вам је да ће вас посветити у оно што не знају ни *анђели*, јер само Бог зналде, кад ће бити задњи час свијета овога (Мат. 24, 36).

А шта је хтјела она са својим лагаријама? Да вас домами у дом свој, па да вас онда запрете у вигове своје и да вас дотле држи, док с њоме блуд не учините. То је она хтјела. Ви то можда и не видите, ви то и не опажате, ви то ни не слутите. Као неискусна безазлена дјеца ви сте се дали наводити, ви сте пошли за гласом њезиним, ви сте је слушали. А она сретна и пресретна са првим успјехом својим, пошла је одмах, да вас што више за се привеже. И кад вас је опсјенила, кад вас је примамила да је слушате, открива вам мало по мало смјерове своје, заводи вас на криву стазу, која вас свуда може одвести, само не к цркви вашој.

Не лажем ја, не измишљам ја ништа. Ви сте ми сами казали, да је та мајка Божја из своје јаме поручивала вам, да се Син њезин страшно љути на оне, који не знају ни његова имена! Казали сте ми да је она рекла, да се Син њезин не зове *„Исус“*, већ је име његово *„Јежуш“!* А разумијесте ли ви тај њезин говор, схватисте ли му смисао? Опазисте ли како вас вјешто и лукаво та блудница одвраћа од ваше рођене Матере. Прозирете ли ви у њезино лукавство? Та то бар није тешко. Запитајте се само: па на кога се Он то љути? За Бога, на кога другога већ на „проклете Влахе“, на вас браћо, на нас све, на нашу Цркву! Та ми смо ти велики грјешници, који не знамо ни имена Сину Божјем, ми га зовемо, ми га зовемо и мислимо га и даље звати именом „Исус“.

Баш је мудра та мајка Божја, из добре је школе изашла. „Влахе“ да осуди на проклетство, а своју чељад да одбије од „влашког“ говора. Зна она кукавица, да смо ми Срби својим дивним говором и језиком и њезину кућу надарили, чује она сваки дан, како и њезина дјеца сваки час говоре: „хваљен *Исус*“, па кад ми не ћемо тај поздрав да усвојимо, и ако Господа Исуса хвалимо и славимо, онда нека се бар та њезина дјеца одвикну „влашкога“ говора, па нек се врате своме старом говору, нек говоре мјесто „Исус“ опет „Јежуш“. А кад сте се и ви за њом повели, па идете тамо да је слушате, онда мајка Божја из светога Петра Чврстеца хоће и вас да научи чему наметноме, хоће да пљује на вас и на Цркву вашу, а ви да јој аминате.

Мудра је она, у доброј је школи била. Само ако ћете је ви и даље слушати, она

ће вам све лепше поруке слати. Већ вам је рекла да је Исус „Језуш“, а затијем ће наставити, да је крст „крижъ“, апостол да је „апоштол“ црква да је „цирква“, свете тајне да су „шакраменти“, парох да је „жупник“, владика је „бишкуп“! Оно друго ће доћи на крају. И свршетак пејсине пјесме овакав је: У Риму је бишкуп над бишкупима, намјесник апоштола Петра коме је Језуш дао кључеве краљевства небеског. То је свети отац папа, кога сви људи на свијету треба да штују као Бога!

И кад вам тај свршетак пјесме отијева, онда ће почети ону старију пјесму, коју су наши дједови крвљу својом плаћали, пјесму о „проклетим власима, који не ће видјети дике небеске“, јер не признају римскога папу за намјесника Божјег на земљи. И ако ви на то не речете „Амен“, онда ће се љутити мајка Божја, па ће из своје јаме поручивати, да дотле не ће бити добра на земљи, док на њој буде и једнога само „Влаха“, — а ви се бијте тада у прса и припадајте брзо „блаженој дивици Марији, *госпи виншкој*“, и кајте се што сте „Власи“, јер Србима и онако не ће да вас призна!

Ето куд вас хоће да одведу. А ви? Да ли запитасте свештеника својега, да ли запитасте Цркву своју, да л' да идете слушати ону блудницу из јаме? Нијесте ли тали. Као радозналa и лакомислена дјеца заборавили сте на све дужности своје, оставили сте и најпреће послове своје, па сте хитали тамо да гледате, да слушате, да дарујете, да се кланјате. Ој, лаковјерна браћо, лако ли вас је на зло навести Докле ћете бити тако лаковјерни, докле тако маловјерни? Докле ћете се за сваким вјетром повијати? Докле ћете сваком вјеровати, само не ономе, коме би требали највише вјеровати, Цркви својој. Лијепо вас ова учи: не вјерујте свакоме духу, није сваки од Бога Али ви брзо заборављате тај наук. Ви вјерујете и ономе, коме не би требали вјеровати, ви се запосите за гласима из којекаквих јамодерина, ви још и сад зглеадате по небу облаке и помишљате: који ли оно из тријаесте школе управља облацима, бојите се и стрепите, хоће ли пустити лед на поља ваша. Не гледајте, онај је горе, који ведри и облачи, Господ даждa и олује, сунца и облака, грома и муње. Они из тријаесте школе не ће вам моћи никад побити поља и усјеве. Али чувајте срце своје. Оно може страдати. Њега може лед смлатити, лед, не озго с неба, већ лед из сличних јама у које се сто куртине увлаче, да разрују љубав вашу спрам Матере ваше, да јој подгризу жиле, да увене.

Не вјерујте сваком духу (I Јован 4, 1)! Не говори свако истину. Не говори сваки оно, што је за вас добро. Видите ли како вас хоће с родом да разроде, с вјером вашом да развјере? Већ вам почињу из крторовинâ *нову моду* казивати, *новом говору* вас учити! Данас расплети косу, сутра скини кошуљу, а прексутра ће вам казати, да скуте мало прикратите, да наставке око врата изрежете, рукаве да распустите, „поцуљицу“ на главу да метнете, све рухо да прекројите; јер тако ће хтјети та мајка Божја. Не измишљам ја. Чуо сам шта је до сад глас из јаме оне говорио, а по свијету сам видио, како се у славу других матера Божјих мода прописује. Видио сам у Далмацији и православну српску дјецу у бијелом одијелу са плавом пантљиком опасану, на веле да је то мода свете госпе *лурдске* А та лурдска госпа и њезина водица ено се већ слави око Вођина у Славонији. Само да књижицу о њој не би и за вашом гредицом нашао . . . Да, *лурдска* госпа има своју моду, а за што и ова, што хоће да се зове *виншка*, што хоће из срца вашег да истисне љубав спрам *легавинског* храма успенија пресвете Богородице, зашто велим не би и та *виншка госпа* пропиисивала вама моду, којом ће вас лакше одродити? А већ сам вам казао како смишља да вас наведе да њером превјерите.

Не вјерујте сваком духу. Опрезни будите, *времена су лукава* (Ефес. 5, 16). Лукавство може да се завуче и под глупост, па глупошћу да вас утамани. а ви јадни и не слутите, каква клопка може бити запета над оном јамом, којој се ви приближујете. Опрезни будите!

Прошла су срећом времена, кад су дједове и прадједове наше у овом баш крају силом силили, да се Цркве своје одрекну. Сила је радила отворено. Наши стари су је видјели, знали су шта се хоће, па су

који пут силу силом и одбијали. На њих се дизало убојито оружје, а они су се бранили оним, што им је прво у шаке дошло. Срећом нема више силе. У држави нашег просвјећеног и племенитог владара, прејаснога нашег цара и краља Франц-Јосифа I. нема више силе. Закон је ту, највишом вољом премилостивога цара и краља потврђени, и по закону томе не смије више нико никога силити, да се својих светиња одрече. Силе је нестало, али опасност је остала. Данас не ће туђи „вјеровјесници“ доћи међу нас у пратњи оштрих бајонета, данас нас не могу више ради вјере на бијелу дану у окове оковати и у затворе бацати. Али, данас ће гледати да нас друкчије како к себи привуку. Ето и та мајка Божја из јаметине оне већ је почела намигивати на нас православне Србе.

А питам вас: зашто да идемо из Цркве своје? За што другу спасительницу да тражимо? Чега нам је мало у нашој Цркви? Или она нема благодатних дарова, који су нужни за спасење наше? Не пере ли нас од нечисти душевне, не храни ли нас њом небеском, не помаже ли нам у немоћи тјелесној, не води ли нас к Спасу нашему? Шта би још хтјели, а да вам она није кадра дати? Знам шта. Ви би хтјели чудеса. О роде кратковиди, зар не видите чуда над чудима, бескрвне жртве, коју ваша Црква Творцу приноси?! Можда и видите, али би хтјели још какво чудо да видите. Па имате их у свакој тајни. Али још би ви хтјели. Ма душа ваша могла их је осјетити послије сваке усрдне молитве с вјером изречене. Јест, осјетити! Али ви би хтјели, да чудо видите. Па гледајте га, отворите само очи и одмах ће те га видјети. Куд трчите к пљавим јамама, шта тражите тамо? Тамо нема чуда, тамо је лаж, лукава лаж и гадна опсјена. На видику вам стоји велико чудо, света Црква ваша. Њу погледајте. Све силе овога свијета дрмале су је, али је срушити нијесу могле! С њоме је Бог, велики и силни. Дивнијег и већег чуда не можете пожељети, дивнијег и већег чуда не ћете видјети. Па и не тражите га.

Не вјерујте свакоме духу, није сваки од Бога. Будите мудри и опрезни. Станите једном већ постојано и не дајте, да вас сваки вјетар повија. Не можете да вас и опет питам: ко је слушао проповиједање моје. Не можете више претпостављати блудницу њеку из јамодерине какве Цркви својој. Видите ли знакове? Јаме проговарају! Бог зна шта ће сјутра проговорити. Биједа наша увући ће се у дрвље и камење. Дрвље и камење ће проговорити, проговориће сва нијема ствар, да вас обмани, да вас из њедара Мајке ваше отргне. Али, ви стојте уз Мајку своју и вјерујте јој да је збиља овдје лаж, гдје вам она рече да јесте. Будите на свашта приправни, не дајте се од никога и ничега за нос водити. Што вас више маме, ви се све више пријљубљује мајчиним њедрима, у којима је за вас спас.

Доста вас је овдје, но много их је још којих нема овдје Па кад дођете кући и састанете се с њима, кажите им ову поруку моју, не моју, већ Цркве наше, уврије-ђене закомиљеношћу вашом и њиховом, поруку ућувијељене Мајке наше, која тугује гледајући маловјерност вашу, тугује али је и готова да опрости дјеци својој, која су нијела да слушају поруге на Њу, само ако та дјеца увиде да нијесу добро чинила, само ако се дјеца та кају и жале за оно што су чинила.

Браћо, вријеме је да се освијестите, вријеме је да престанете вјеровати сваком шушњу. Срамота је то за вас и за Цркву вашу. Грјехота је то пред Богом. Не вјерујте сваком духу, није сваки од Бога! И кад вас зову на којекакве страшпутице, ви погледајте овамо на овај свети храм, којег вам стари овако високо подигоше, овамо погледајте с вјером и љубави и напасник ће посрамљен остати, а ми ћемо се у миру и љубави овдје наћи, не да се коримо, јадамо и боримо, него да се о другим великим својим потребама разговоримо и поучимо.

Да, браћо, имамо ми много и много тога, о чему би требало дуго да говоримо. И ја сам мислио пред свршетак школске године, да вас сјетим на школицу нашу ову овдје преко пута од цркве, да вас запитам како је сада држите и да ми се похвалите, како дјецу своју сада лијепо у њу шаљете, али ето пакосник наш онај стари не даде нам, да се у миру и благослову срца наша са-

стану и душе наше загрле. И тако нам већ вијековима пакости и мира нам не да, да спокојно и без прекида можемо у хришћанском животу напредовати, него се трзамо и крзамо на велику штету и за времешити и вјечни живот свој. Па и у будуће не ће он престати. Али ви стојте и не дајте се. Крстом својим прекрстите се, у цркву ову своју погледајте и сјетите се отаца и праотаца својих, па ће немира престати у срцу вашем и ви не ћете опамо скоком, камо пакосник макне оком. Тако радите, јаки будите. И Бог мира и љубави биће свагда међу нама. Амин!

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак.)

На шта је дакле папски догмат по својој унутрашњој садржини и смислу, и у каквој унутрашњој вези с доктрином о папству стоје друге вероисповедне особине католицизма?

Још учени противник Лутеров Кардинал Кајетан, да би свео суштину папског догмата на простију формулу, доказиваше, да је папа господар и заповедник читаве цркве, а црква — његова робиња (serva). И други богослови римске цркве радо употребљаваху ту формулу, налазећи, да она потпуно одговара смислу и унутрашњој садржини у католицизму прихваћеног догмата. Суштину Кајетанових назора дели и потврђује и ватикански сабор, који једино папи приписује plenitudo potestatis. А пуноћа власти саопћује папству ауторитет не само врховни него у исто време и савршено апсолутни и безапелационни. Други карактер и не може имати папски ауторитет, јер се првосвештеник Рима сматра као искључиви посилац и орган Духа Божјег, што живи у цркви, као обдарен, осим других прерогатива, монополом непогрешивости. Са таким својим карактером папска се власт јавља већ као власт савршено беспримерна, која се ни у ком односају и ни с каквом земаљском влашћу не може сравнити. А ако се и може испоређивати, а оно тек једино с влашћу божанственом.

У средњем веку ни мало нису у то сумњали и канонисте тога времена смело тврђаху, да је трибунал Бога и папе једно и исто. А изједначен са божанственом влашћу, папски ауторитет, неизмерно се уздижући над сваком влашћу, која само може постојати на земљи, не трпи над собом никакве контроле, не допушта никаквог протеста и у својим радњама је савршено автономан, јер је он извор сваког права и стоји више постојећих закона. На томе се основу у средњем веку признавало као аксиом, да је папа у својим радњама одговоран само пред Богом и да се од папског суда може апелирати само на суд Божји. А у погледу питања о автономији папства, његово практично решење беше у томе, што је папама било признано право не само допуштати сваке врсте екземције и диспензације, него и одбацивати постојеће црквене законе и замењивати их новим. А принципијелно се то практично решење ослањало на мисли, да за папу закон, тако рећи, није писан, јер од њега самог исходи и добија санкцију сваки закон.

Грацијан вели: „као што се Христос на земљи покоравао законима, а у истини је био Владика закона, тако и папа стоји више свих црквених закона, и може располагати с њима слободно, како му се свиди, јер једино он сам даје силу сваком закону“.[1] Напослетку се папска власт јавља као јединствена и по пространству (всеобъемлемость) својих функција, исто тако као и по општирности свога утецаја, јер се у папиним рукама сасређује целокупна врховна власт: и административна, и судбена, и законодавна; и та централизација свију облика власти даје епископима Рима могућност, да господаре над човеком без отпора, покоравајући га своме ауторитету на свима стазама живота.

У теорији је, истина, прихваћено, да под папски ауторитет иде специјално област вере, нравственог живота и црквене дисциплине. Али на практици то ограничење не стеже папе и његов се смисао показује толико широк и растегљив, да се папство трпало и трпа са својим ауторитетом свуда: оно тежи да регулише друштвени и приватни живот, захтева покорност како од најмоћнијих монарха, тако и од сваког њиховог поданика, присваја себи право да установљује принципе за науку и вештину, за политику и међународне односаје, и све то под

[1] Caus. 25, qu. 1, c. 11. 12. 16. Janus. Der Papst und das Concil. Leipzig. 1860. S. 161.

тим изговором и на том основу, да сав свет лежи у злу и да, дакле, компетенција папске власти мора имати свеобухватан карактер, јер она има пуномоћ да гони грех, гдегод би завладао.

Лако је видети, да по својој природи папски апсолутизам није ништа друго, него систем духовне тиранције и деспотизма. Да је папизам деспотизам, види се из тога, што епископи Рима држе, да су постављени више свакога права и што целоме свету натурају своју вољу као норму живота, обавезну за све, у свима његовим сложеним и многостраним појавама. О деспотичким својствима папизма сведочи такође и то, што се с гледишта романизма сва црква у својој целини и сви верни посебице морају сматрати без икаквих права у односају према намесницима блаженог Петра, осим права и обавезе безусловне покорности. А тиранску се карактер мора усвојити папизму на томе основу, што се његов авторитет оснива на тобожњим пуномоћствима, која немају потврде ни у светом Писму, ни у црквеном предању, и та власт, коју имају папе, јест узурпација и нарушавање законâ, које ударише у темељ црквене организације Христос и апостоли.

Основни закон црквене организације је раскривен од апостола Павла, који сравњује цркву с телесним организмом, где сваки уд, узимајући удела у општем животу организма, има још своје засебно, њему својствено, одређење и, дакле, је обдарен извесним делом самосталности, која не може бити угушена и уништена без штете за цео организам и за друге удове. Друкчије се мора схватити црквено устројство с гледишта папског догмата. У истини су идеали римског католицизма такови, да се црква, по своме устројству, може пре сравнити с пирамидалном зградом, него с нашим телесним органи мом. Нижи слојеви пирамиде имају представљати световњаке, а виши — јерархију Што се тиче круне пирамиде, то место у црквеној зг ади припада папи. Таково сравнење, узето само по себи, свакако није без неке узвишености. Али ако га ставимо упоредо с папском идејом, биће јасно, да не може бити ни речи о каквом му драго значају и самосталности појединих удова у црквеноме организму. У цркви се, напротив, исто као и у пирамиди све одржава притиском виших слојева на ниже и тим се одређује значај сваког слоја. На јерархију притиште папа. Дакле, њен авторитет није независан и самосталан. А световњаци стоје под притиском јерархије. Дакле, налазећи се на самоме дну, подвргнути притиску свих виших слојева, световњаци нису ништа друго, него мртва, бездушна маса, осуђена на робовање.

Како догматичко учење, тако исто практика и уредбе римске цркве представљају положај и однос између папе и јерархије с једне стране, и између последње и световњака с друге, одиста у таком виду, да се порабоћење нижих слојева од виших јавља као коренити закон црквене организације и црквеног живота у католицизму. Реч Божја учи, да сам Дух Свети поставља епископе на дело службе (Дела. XX, 28. Посл. Ефес. V. 12.). А паписте тврде, да пуномоћи само јединог првосвештеника римско цркве исходе непосредно од Духа благодати. По томе само један папа носи по праву титулу vicarius Christi и назива се episcopus universalis, којим се називом означава, да је он једини епископ у целоме свету, да само један он и јест у целој васељени епископ у правом смислу. А што се тиче других епископа, они су викари не Христови, него папини. Они и не добијају своју пуномоћ непосредно од Духа Светога, него посредством првосвештеника Рима, и своје јерархијске пуномоћи не могу објављивати друкчије, него у зависности од папе и само у такој мери, у каквој им то буде одобрено од апостолског престола у Риму. Отуда у средњем веку насташе заклетве епископа у верности папи. А на том се основу неки од средњевековних епископа чак и потписиваху „von des päpstlichen Stuhles Gnade“ место „Божјом милошћу епископ“.[1] Али папски апсолутизам достиже своју кулминацијону тачку у присвајању епископа Рима, да поставе свој авторитет више авторитета васељенских сабора. Васељенски сабори — то је сама васељенска црква. Њихов се авторитет оснива на томе, што се они, представљајући саму васељенску цркву, јављају као носиоци Духа Божјег, који ће, по обећању Господњем, научити цркву свакој истини (Јов. XIV, 26; XVI, 7 – 14). На основу тога је сталност авторитета васељенских сабора била утврђена до тог степена, да су чак у XVI. веку, када је била подигнута застава реформације и кад су сви авторитети били изврнути, протестанти доста дуго време тражили

[1] Janus. Der Papst und das Concil. Leipzig. 1869 S. 187.

сазив васељенског сабора, очекујући од њега, као једине компетентне инстанције, умирење религијозних смутња. А епископи Рима, у свој тежњи да покоре цркву, оспоравају и теже да пониже ауторитет васељенских сабора, показујући, да су они органи папске власти. Ауторитет сабора тобож није самосталан и независан; напротив, по доктринама романиста, сабори се налазе у потпуној зависности од папе, коме као припада искључиво право сазивати сборе и председавати на њима и потврђивати њихове декрете. Ubi papa, ibi Spiritus Sanctus, ето то је папски принцип, којим епископи Рима хоће да оправдају своје присвајање на господство чак над васељенским саборима.

(Наставиће се).

Конференција Срба код угарског министра-председника.

(Свршетак)

Др. Паја Драгутин: Поштована конференцијо! Врло ми је мило, што се у свему са понт. г. г. предговорницима — изузимајући г. Ђурковића — слажем, те ћу се тако сасвим у кратко моћи најаснити, с тим пре, што немам ништа ничега новога да додам, само ћу резасумирати из досадашњих говора оно, што за важно налазим, и што треба г. министар председник да уважи, ако искрено жели, да ова данашња конференција не остане без резултата.

Пре свега хоћу да констатујем, да су се сва г. г. предговорници једногласно најаснили, да у смислу IX. зак. чланка од 1868. год. — који је и сам г. министар-председник за основу наше црквене автономије признао, — и као постојећи закон и респектирати мора, — наш црквени сабор што пре сазвати треба, ако влада хоће да се данашњем незаконитом стању крај учини, и да српски народ стече поверења у правичност државне власти наше уставне домовине, те да се не осећа пасторком у својој рођеној отаџбини.

У овоме питању даклем, сви који смо овде, сугласни смо, без разлике наших политичких партајских положаја, и без разлике наших партајских становишта, у погледу црквене автономије, — сугласни смо даље, а морамо бити сугласни и у томе, на који начин треба конгрес да се сазове, јер то сам закон одређује. — и у овоме питању, — нека се г. министар-председник сам строго закона држи, пак ћемо сви бити задовољни.

Друго је питање, у коме г. министар-председник жели у нас извешћа. — у колико сам добро разумео — то, да ли ће наш народно-црквени сабор — ако се скорим сазове — бити тако састављен, да ће моћи на истоме међу разним странкама до споразума доћи, — и да ће услед тога послати и резултата у стварању наше аутономне зграде.

Врло поштована конференцијо! по моме искреном убеђењу, ово питање не спада управо овамо. Делокруг конгреса законом је опредељен, ако конгрес тај делокруг прекорачи, државна власт има и право и моћи, да свему, у чему би конгрес свој делокруг прекорачио, на пут стане; али напред се не може определити, нити конгресу прописивати, хоће-ли исти само текуће ствари обављати, или ће и даље на поље организаторног делања ступити. Факт је, да у смислу закона конгрес треба сваке године између Ускрса и Духова да се састане, а то је преко нужно и зато, да наши аутономни органи, у смислу закона функционирати могу, да се буџет сложи, и да се рачуни ревидирају. Хоће ли конгрес наћи за нужно и целисходно, да осим овога и друго нита ствара, и хоће ли се моћи доћи до споразума у томе погледу, то је интерна ствар конгреса, у то нико с поља утицати не сме, — али та околност, да се евентуално не може доћи на идућем сабору до споразума у погледу доврпакања наше аутономне организације, не сме служити за узрок томе да се наш сабор у смислу законитих определења не сазове.

Још у једном питању желим своме убеђењу у кратко израза дам, а то је у питању интерпретације оне клаузуле, којом је наше саборско устројство потврђено; — ја сам потпуно уверен, да та клаузула не садржана у себи управо ништа друго, до ли expressis verbis санирање права врховнога државнога надзора; а то значи, да у оним случајевима, у којима би који од наших врховних аутономних органа прекорачио свој делокруг, те запео у делокруг државних власти, или пак не би респектирао у својима закључима постојеће државне законе влада уништи такове закључке и унути наше органе, да у своме делокругу, односно респектирајући постојећа законска одређења, нова решења донесу; али никако не даје право министарству, да донесена решења просто измени и

као највиши forum appellationis нова решења доноси, — јер оно чини просто илузорним сваки поступак наших аутономних власти, даклем чини илузорним и њену целу аутономију, — зато ми је и жао, што се тај abusus већ сасвим код министарства укорењо, пак што и сам г. садашњи министар просвете и богочасти, кога ја баш с тога особено поштујем, што иначе у свима приликама закон и постојеће уредбе респектира, и сам тим кривим путем иде, — те и неки дан је опет неко решење нашег митрополит. школског савета просто у меритуму преиначио.

Ако дакле влада обзбиљно респектира нашу црквену автономију, онда треба да се поменута одредба потврђујуће клаузуле у будуће умесно у горе назначеноме смислу интерпретира, и министарство решења наших врховних аутономних власти самовољно не измењује, — а г. министар председник треба да IX. зак. чланак од 1868 год. изврши и у смислу постојећих законских одредаба наш црквени сабор што пре сазове, — и тиме у погледу наше автономије сада на жалост порушено законито стање реституира.

Министар-председник барон *Бањфи* примећује, да влада, имајући и најбољу вољу, да српски црквени конгрес сазове, мора пак такође имати пред очима одговорност своју, да има у рукама и неку гаранцију за успешан рад конгреса, ако крупи предложи да се конгрес сазове. И влада се у исколико исплодно осећа, што није могла предложити сазив конгреса, али на то је побудио поглавито досадањи неуспешан рад. Питање је сада, да-ли има изгледа, да ће радња конгреса успешна бити. Нема ништа против тога, да се конгрес сазове, али само тако, ако добије неке гаранције, да ће му рад успешан бити.

Барон Јован Живковић: Ваша преузвишености! Поштована конференцијо! Удостојен од ваше преузвишености такође позива у ову конференцију, нека ми буде допуштено на овај други говор ваше преузвишености и то на немачком језику исколико речи надовезати, жалећи уједно, што и моје врло штоване предговорнике већина конференције ради незнања мађарског језика није могла разумети.

Налазим се пак побуђеним узети реч тим више, што је ваша преузвишеност, не имајући — како вели — уверења и сигурности, да би конгрес у погледу потребитих реформама до каквога успеха доћи могао, изволела уважити назоре г. *Ђурковића*, који је истога мњења и по коме или не треба зато конгреса (?!) или ваља причекати док народ сам до тога увиђења не дође да данашње уређење нашега црквеног устава није добро, да не одговара карактеру наше источно православне цркве, те да нужне реформе из њега самога потеку; а донде макар да би се само „текући послови“ обављали. Ваша преузвишености! Наш данашњи црквено-народни устав, на био он ма како „лош“, донесен је и узаконен начином *уставним*. То нам је данас наш *закон* који се само на исти уставан начин било поправити, надопунити или променити може и никако другачије; а ја не могу помислити, да би у нашој као уставној држави, ваша преузвишеност као уставни министар председник а тако ни његова преузвишеност бан гроф Куен Хедервари у томе погледу *другим* којим *путем* ударити могли, како је то овде мало час напоменуто било; или да би се тога ради сазив конгреса можда ad calendas graecas одгодио.

Конгрес је наше аутономно *законодавно тело* наравно у своме по закону тачно и јасно обележеном делокругу; а уједно и наш врховни *контролни орган* над целом народно-црквеном управом, нарочито над деловем свога управнога саборскога одбора. Зато морамо пред очима имати то: *да без и то редовитога државног конгреса, нема ни автономије.*

Многе и многе ствари, које на конгрес спадају, чисе још уређене; но оставимо то, али: сво већ више година, како конгрес није могао ни до тога доћи, да прегледа и расправи подврсне *извештаје* свога саборскога одбора о његовом већ вишегодишњем деловању, и да види шта се је све и како се је радило и шта све још треба да се учини, да се једанпут у нашој цркви до уређења стања дође.

А што је још више, сво такође већ више година, да наш сабор још ни до тога није дошао да расправи и установи свој *пословник*; јер су све такове околности биле, да до тога *није ни доћи могло*. Та ми још ни данас не знамо ни како са нашим народно-црквеним фондовима стојимо? Те како и на колико на наше аутономне потребе и културне сврхе располагати можемо? А то све, *јер нема конгреса.*

Како видимо високој влади стало је до тога, да се те наше још неуређене црквено-народне ствари једном већ законито уреде. Ваша преузвишеност може бити о томе уверена: да је и нама и нашем народу ако не у већој, а оно бар

у истој мери до тога стало и да је наша општа увиђавност, да овако 'даље не иде. Да се је и до сада мало више држало прописа закона и било мало више поверења, неби се онда ни дошло до ове конференције и њене потребе, што би боље било и по високу владу као и по нас.

Говорило се је, да није било за покриће довољнога саборскога трошка. Но то је ствар самога сабора, да се он о томе постара. Ми смо кадри наше саборске трошкове, нарочито наше дневнице *смањити*, шта више на њих и *реализирати*. То нам неће и несме бити запреком држању нашега сабора. А што се наилази и оне по вашој прозивишности наглашене „гаранције“ тиче, коју желите имати од нас, за *успешност* деловања нашега будућега сабора, јер да нам је иначе тешко узети на се одговорност према светлој круни ради његовог сазива, ја вам потпуно с моје стране не могу зато „јамчити“ пити имам за то какова мандата, али ту „гаранцију“ имаде висока влада у својим рукама у својој *власти*. Ако би се конгрес усудио свој — како већ рекох — по закону тачно и јасно обележени делокруг буди у ком погледу и најмање *прекорачити*, влада га може распустити; а то ми врло добро знамо.

Ако пак конгрес макар и у своме делокругу донесе какове закључке, који се можда не даду у склад довести, са каковим „вишим државним разлозима,“ ти или остану непотврђени или се могу сабору на поправак натрат повратити. И то ми добро знамо, пак зато се и није бојати, пити је оправдано онако оштро судити, како је то овде мало пре један од господе предговорника учинио, да ће сабор бити „претеран“ и не хтети у своме деловању до успеха доћи.

Зато преузвишени Господине! одстранимо то међусобно неповерење и непоуздање и држимо се строго закона, пак се ја надам, да ћемо доћи и до уређења стања, јер са нашом црквом и јерархијом, — које питање овамо и не спада — то ће бити ваша ствар да се погодимо.

Министарски саветник др. *А. Дарданџ* примећује, да нема ни једне црквене автономије, која стоји на тако широкој основи, као српска. Њена унутрашња организација отеснава сваку управу; она је сувише компликована, те мора доводити до недогледних сукоба. Влада не би могла примити на себе одговорност, да предложи сазив конгреса, који би се јамачно без успеха свршио. Да по предлогу дра. Максимовића утера заостале трошкове за конкрес, то влада неће јер није рада да за то узме одијум на се. Румуни су у своје време створили себи једноставан статут, па с тога ради њихова црквена автономија сасвим лепо без трења и без сукоба.

Министар-председник барон *Бањфи* додаје још и то, да влада у стварима српске црквене автономије поступа у свему по праксу, коју је кроз више од двадесет година непрекидно вршила, те на приговоре, који су учињени због њеног мешања у автономне ствари, примећује да баш за то треба да се установи један једноставан статут, у коме ће се моћи за све случајеве одредбе учинити, и много шта изменити од онога, што сада постоји, и на што се поједини говорници туже.

На ово заиште др. *Илија Вучетић* по други пут реч и рече, да је и он сам, и велика једна странка у нашем народу, баш зато противна грађењу једноставног статута, што се бојимо, да се не поново оно горко искуство, које смо год. 1875. стекли. Тада су при највишој потврди саборског устројства унесене у њега једностране многе октројке од стране владе, и то таковe, које су нам целу нашу автономију поништиле, па се бојимо, ако би сад један једноставни статут начинили, да би се у њега унеле можда још какве горе октројке, него што су и ове садање. Кад бисмо ми од стране владе добили гаранције, да ће се једноставан статут поднети на највишу потврду онако, као што га сабор споразумно са јерархијом установи, и да ће апсолутно искључена бити свака октројка, онда бисмо сви били за грађење таког једноставног статута, и брзо би се међу собом споразумели, и тако би рад нашег сабора и у том погледу за сигурно могао успешан бити. Али ако те гаранције немамо, онда ће тешко ствар ићи.

На ово није министар-председник ништа одговорио.

Затим узе по други пут реч:

Др. Никa Максимовић, те одговарајући министарском саветнику др. Дарданџу примећује, да је и протестанска и романска автономија заснована на много ширем темељу него српска. Међутим, поштo је министар-председник најавио, да је вољан пристати на састанак сабора, чим му се зајамчи успех, уверава га да ће тога успеха зацело бити, кад би г. министар ујелно унапред најавио, да ће Срби добити такву исту автономију као што ју Романи имају.

На ово је *барон Банфи* одговорио, да су онда биле друге околности, кад су Румуни свој статут градили, и он без увреде за Србе вели, да су Румуни мудрији били, те су згодну прилику употребили. Но он сматра по свом личном убеђењу потврду тога статута за погрешку и изјављује, да он данас не би такав статут предложио на највишу потврду ни за Румуне, па дакле ни за Србе.

Затим министар-председник барон Банфи резимира саветовање ове конференције, истичући да су се сви говорници изјавили за сазив српског црквеног конгреса, али он на изјава говорника није могао потпуно уверење добити, да би конгрес организацију аутономије могао и хтео потпуно извести. Он нема ништа против сазива конгреса, али почем о томе не решава он сам, него у смислу закона у договору с министром просвете и хрватским баном, то за сада још не може ништа позитивног рећи, док се у том погледу с њима не споразуме. Влада у том питању нема никаквих политичких цели, и она ће конгрес можда и онда допустити, ако нађе за потребно ма само и зато, да уреди своје текуће послове, а организациони посао да остави за доцније време. Затим се још једном захвали како говорницима, тако и свима, који су на његов позив дошли и закључи конференцију у 7 сах. у вече.

Изјаве

кр. угарског министра председника у угарском сабору о нашим автономним одношајима.

Преузавшени г. министар председник барон *Банфи*, одговарајући 12. (24.) априла о. г. у угарском сабору на интерпелацију посланика Вишоњтаја, рекао је и ово:

Како је реч о српском црквеном животу, о сазиву српског црквеног сабора и о саветовању у том погледу, нека ми је дозвољено да с обзиром на то спомене још неке ствари. (Чујмо!).

Није ми ово прва прилика да кажем, како влади у опште није пријатно то, што се српски црквени сабор онако, као што то паређују црквени прописи и превишња краљевска одлука, не може сазвати кад треба, од три до три године, већ више то је врло незгодно, јер врло важна значајна питања чекају на решење, на како се не могу држати сабори, остају та питања нерешена, због чега је више пута дошло до контроверзије, где влада или на своју одговорност мора да поступи или мора да изиште решење крупно, а све у интересу српског црквеног живота а поглавито у интересу осигурања иметка.

Но премишљше владе с обзиром на то, што је сабор више пута осујећен, уздржавале се да Његовом Величанству — јер и у смислу устројства њиак је потребна дозвола Његовог Величанства за сазив сабора, ма да се овај има састајати од три до три године — у том погледу поднесу представку, но нису се устручавале онако, као што сам то недавно имао прилике да читам у једном српском листу, у „Бранику,“ да су владе у таким питањима нашле за добро Његовом Величанству и не подносити представку, већ да пред краљем затаје ствар; владе су баш противно чиниле тако, да представку патријархову у оригиналу са образложењем поднесе Његовом Величанству, а влада, наравно, поднеси и своје мишљење и становиште, те на основу тога изнољава односно решење Његовог Величанства.

И прошле године је српски патријарх према својој дужности молио владу, да учини што треба за сазив сабора. Али влада с обзиром на ту околност, да онда више од 97.000 фор. није било враћено народним фондовима, није нашла за образложено да дозволу сабора предложи Његовом Величанству, *што више предложила је да Његово Величанство не дозволи одржање сабора у год 1895.* (Немир на крајњој левици. Вика: Треба закон одржати!), јер је влада мислила да није могуће дозволити, да се осим оних 97.000 фор. на саборске трошкове из народних фондова нада још 82.000 фор., у колико би одржање сабора од прилике толико стало, јер влада није вољна примити одговорност за то, да се из народних фондова само за дневнице толика свота уз несигурно враћање изузме. Јер ваља ми опазити да се од 1868. од када се држе сабори, увек из народних фондова — по мом мишљењу неоправдано — плаћају саборски трошкови и влада држи да није могуће дозволити да та свота још више нарасти. Осим тога влада с тога није нашла да је образложен сазив сабора, што ове уредбе о којима сабор треба да решава, нису биле ни готове услед противности и диференција у српском црквеном животу. И ове је године српски патријарх *према своме праву* и дужности, што проистиче из закона и патријархова положаја, умолио владу ради сазива сабора ове године,

Министар председник, у чији делокруг спадају ове ствари у смислу наредбе од 14. маја 1876., саслушавши хрватског бана и угарског министра богочасти, поднео је представку Његовом Величанству те је предложио, да *Његово Величанство сабор за 1896. годину исто тако не дозвола*, а то с тога, што још увек има 85.0·0 фор. изнађених за пар. фондова и још увек нису готови они нацрти и уредбе, које би ваљало спремити за расправу на сабору, дакле нема на расположењу строго узевши готова материјала за решавање. Његово Величанство, узевши у обзир владину представку, тако је решило, да се ни 1896. год. не држи српски народно црквени сабор, али већ сада је благоизволело решити, да се у своје време поднесе представка са сазив сабора у годину 1897. А нарочито је краљ наредио, да се изврше предходни послови, што су потребни за установљење дефинитивни г устава.

То значи да је владар пољан дозволити за 1897. годину сабор, који је искан за 1896., али је уједно упутио владу, да учини потребне кораке за израду претходних елабората, што су потребни за стварање дефинитивне организације. У том смислу сам ја известио српског патријарха, у том смислу упутио сам саборски одбор, да изврши потребне припреме.

Сматрао сам за потребно, пошт. Доме, то овом приликом казати с тога, јер нарочито српски листови данас доносе сасвим непотпуне гласове, можда из политичких намера, а можда услед борбе између разних црквених странака; хтео сам да обавестим част. кућу о томе, како ствар стоји, да влади нити је намера нити јој је у интересу, да једнако онемогућава одржање сабора, није јој цел ни интерес да сужава српски црквени живот, напротив влада се годинама трудила, да се једном реши ова ствар, што се провлачи од 1868. године, и да једанпут створи организациона правила, рецимо: устав српске цркве. Није влада, него баш фактори у српској цркви, који имају различни интересе и правац, криви, што влада сад већ, бар од кад ја управљам стварима, иде за тим, да то неуређено стање престане и да се српски црквени живот једном за свагда среди.

Кад сам већ говорио и о томе, да поједини листови тенденциозно доносе неосноване вести, да оптужују владу како притискује српски црквени живот, како сужава њихов устав и аутономију, хоћу да пређем још на једно питање. У најновије доба упражњена је врњачка владичанска столица, те је тамо српски патријарх, *по праву, које му припада*, послао мандатара. Влада је у смислу одредбе Declaratorium illyricum-а такође поднела представку Његовом Величанству краљу и Његово Величанство је на ту владичанску столицу именовало администратора. На то су поједини српски листови, а можда без изузетка сви српски листови писали, да је то опет повреда српског црквеног живота и канона, јер за администратора има право Његово Величанство именовати само епископа. Влада је према томе имала противно становиште, учинила је предлог Његовом Величанству краљу, и овај је именовао архимандрита Гаврила Змејановића, који сада као администратор седи на врњачкој столици, све донде док се ова путем избора не попуни.

На супрот оним тврдњама, да је влада и овде прекорачила свој делокруг и повредила каноноско право, ваља да кажем, да су, сасвим противно оним тврдњама, још 1732. Павле Ненадовић, обичан калуђер, у Горњој Крајини, 1768. архимандрит Викентије Поповић у Будимској дијецези, 1749. Данило Јакшић, архимандрит у Гомирју, у горњо-карловачкој епархији били именовани за администраторе, од 1768. г. пак до 1772. били су администратори Алексије Гавриловић, обичан калуђер из Врдника, у горњо-карловачкој, 1797 архимандрит у Гомирју Јован Милојевић такође у горњо-карловачкој дијецези, а Арсеније Стојковић као гргетешки архимандрит је 8 година, Герман Анђелић пак 4 године администрирао бачко владичанство.

Тим сам опет овом приликом хтео да покажем, да не узмете све тужбе против владе, што излазе у појединим српским листовима, као такове, које су оправдане. Не стоје те тужбе јер факта, података доказују, да су у претходна времена слична распоређења чињена и на осн ву тога с потпуним правом влада је могла поступити према правилима, установљеним у Декларацији, поступила је, али тим није повредила српску автономију. У осталом, као што рекох, влади у опште и није у интересу одржање те провизорије, па против влада свом снагом наваљује на то, да се то питање коначно доведе у ред, те да се створи здрав организам и стање, да престане она несретна борба у самој цркви, и оне противности, што постоје између српске цркве и мађарске владе.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Његова Светост, преузв. г. патријарх Георгије**), отпутовао је у прошли четвртак брзим возом у Будимпешту, да присуствује свечаном отварању миленијске светковине и с њоме спојене изложбе. *Његова Светост* бавиће се у Будимпешти неколико дана.

(**Високопреосвештени г. Епископ бачки Герман Опачић**) отпутовао је у прошли уторник у Карлсбад.

(**Радња епархијских власти у Новом Саду**.) *Епарх. конзисторија бачка* одржала је 8. (20.) априла о. г. под председништвом Њег. Високопреосвештенства г. Епископа *Германа* своју седницу, у којој су између осталога решени ови предмети: Наређује се подручном свештенству да у будуће евиденцију о Назаренима, о случајевима бракова, рођења и смрти међу њима, у засебном протоколу води. — Објављује се подручном свештенству упутство високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе у погледу поступања у цели испословања диспенсације од брачних препона потребне приликом склапања (грађ.) брака, што га жели да склопи угарски држављанин, који има општинску надлежност у Угарској, на земљишту Хрватске и Славоније, и обратно: угарски држављанин који има општинску надлежност у Хрватској и Славонији, на земљишту Угарске. — Уз дозволу вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе наређене су неке исправке у црк. матицама парох. звања у Ст. Палањи и Товаришеву. — Препоручени су за државну приповед Ђ. Ј. парох у С., В. Н. парох у Б. и В. В. капелан у К., затим свештеничке удове: А. Ч. из Ст. Ф. и А. М. из П. — Узета је на знање и објављује се спима, којих се тиче, одлука високопреч. М. ЦСавета, којом је одбијен признак Ј. Т. Д. капелана у С. против овоконз. решења бр. К 341. 355 161 ех 1895. у погледу финалисања рачунског дотационог спора између њега и његовог старешине Ј. Ј. пароха у С. — Од високопреч. МЦСавета одбијени признак В. Маргетића председника црк. општине пивничке против овоконз. решења бр. К. 781 212 ех 1895. у погледу расположења са једним од тамошњих црк. столова доставиће се признаоцу уз сходну обавест натраг. — Од стране архиђецезалне конзисторије приношљиви њени Шематизам за 1896. примљен је са захвалношћу. — Потврђена су изборе Ј. Јована Трифуновића за пароха у Пиношу и Милинеја Сивачког сврш. богослова за ђакона у Сентомашу. — Наређена је дисциплинарна истрага против неких јеромонаха у ман. К. — Узети су на знање извештаји окружних протопрезвитера о оногодишњим свештеничким исповестима. — На основу спроведене истраге одбијена је тужба црквене општине у ДСП. против тамошњег пароха као неоснована. — Уњушена је црквена општина у М. да се строго придржава свога делокруга; тамошњи пак свештеници биће цитирани пред високопреосв. Госп. Епископа Дијецезана. — Препоручено је црк. општини у Н. С. и тамошњем пароху Ј. З. С. да се у погледу досуђеног истом пароху подвоза односно накнаде за исти међусобно споразумеју и то онамо ради одобрења пријаве. — Узето је на знање најасњење црк. општине у Г. у погледу једног издатог црквеног стола. — Објавестиће се црк. општина у Ш. да се текст конз. решења који су неки становници тамошњи због неоснованих тужаба против свога пароха на истружање трошкове осуђени, не може ни у једној речи намењити, него ће јој се саопштити имена свију тужитеља. — Против неких становника шандорских учиниће се због њихове претње да ће у Назарене прећи, пријава административном одбору ради сходног поступања против њих због помањкања црквене свести.

(**Избор чланова патроната**) српске велике гимназије карловачке, на упражњена два места, обављен је у прошлу недељу. Изабрани су: администратор протопрезвитерата карловачког и парох карловачки г. протојереј *Василије Константиновић* и адвокат г. Др. *Нестар Станковић*.

(**За администратора парохије у Краљевци**) (код Руме) одређен је свршени богослов Добривој Миковић на Бободе.

(**Древне Свето Писмо**). Руски цар је недавно стекао реликвију највредније вредности. То је рукопис Светога Писма, о којем научари држе, да је писан шестог или седмог века. Већ пре много година се знало, да у једном селу близу Цезареје чувају један стародревни рукопис Светога Писма. Научари држе, да је тај рукопис део онога кодекса, од којега чувају шест листова у Ватикану, четир листа у Британском музеју, два листа у Бечу и троје и три листа у Петрограду. То је с највећом бригом писан текст Светога Писма, а написан је на хеком пергаменту скерлетске боје. Слова су исписана сребром, а скраћено име Јехова је свугде исписано златом. Стране су подељене на два ступца, ступци су 32 центиметра високи 26 центиметара широки. Изасланици једног америчког и једног енглеског свеучилишта се већ одавно потрудили да купе то Свето Писмо, а купио га је поверник руског цара. Но што га је купио, не зна се, но јамачно је, да је платио више од хиљаде фунти стер-

лишта, јер је ту своју енглески велики поклисар већ више пута нудио, па та по те новце није добио.

III. Исказ скупљених прилога за „фонд Св. Саве“.

(Наставак)

Црква. општина И. Карловци ф. 100.—, Крњешевци ф. 10.—

Манастир Привина глава ф. 38.— (Прилози посетилаца)

Нова Градишка: Срп. прав. црква. општина 20. — ф. по 10 ф. Г. Г. Корка Јоца, Ј. Антоновић, по 5 ф. Др. Николајевић. по 2. ф. В. Симлар, Ана Јосиповић. по 1 ф. Александар Марковић, Паја Станчић, А. Бурбић, Мара Пелеш и Јоца Грубишић, по 50 новч Г.Г. Петар Поповић, Коста Шобетић, Вилић, Лефта Ивковић, Перо Грубишић, Јоца Митровић, по 30 новч. Шандор Фусор свега 57·30 ф. одбија се поштарина 20новч. остаје 57·10 ф.

Срп. правосл. црква. општина: по 2· — ф. Кубанина. Дебело брдо. Мекишар, Јошани, Комаћ свега 10. ф. одбијено 5. нов поштар. остаје 9·95 ф.

Пр. Г. Милош Лалић прота Шкаре скупио ф. 10 50

Г. Лефта Вукадиновић скупио од свештенства у протопрезвитерату ф. 59·— Српска православна општина Ковин ф. 10·— Исидор Добровић, Дарувар 10 — ф.; Миша Ђорђевић, Бела црква Јова Брхован, Горњинци, Младен Попов Дњлаи по 50 новч; Камата на ф. 11·50=04 новч.

Некупљено у манастиру Бечмну прилози посетилаца 10·— ф. Задруга за међусобно помагање Ириг 30.— ф. Милан Папрић скупио у Тења 23·17 ф Женска задруга Дал. 10.— ф. Срп. правосл. општина Жабаљ. 50.—ф. Деламак на десницу Турск. Бечејск штедионице ф. 4·95. —

Прец. Г. Г. Митрофан Павловић игуман Бешенова 100.—ф. Г. Иван Поповић скупио у Сентомашу 22.— ф Срп. прав. црква. општине Шандор 5. -ф. Г. Јован Живковић Карловци 5.94 ф. Бена Кротин скупио у Осеку ф. 90. —

Но 5.— ђ. Г. Г. Младен Стојковић Јазак, Никола Петровић Ст. Пазова, Ђорђе Петровић Митровица. — Но 3.— ф. Г. Валеријан Прибићевић Хопово. — Но 2.— ф. Г. Г. Митрофан Милутиновић Бечмн. Г. Г Летић Карловци, Светозар Поповић Бечмн, Амфилохије Јеремић Шишатовац. — Но 1. ф. Влада Марковић. Митровица, Катица Ј. Мијића. Митровица, Стеван Шишић Ст. Пазова. Паја Пајић Бечмн, Андрија Стојић, Стојановић, Ангелина Лукић Гргуревци, Јудита Савић Митровица, Сава Сладаковић Јазак, Сава Нарабак В. Радинци, Симеон Ока Панчево, *Грегуревци* по 1 ф. Г. Г. Јован Бошковић, Петар Станишић, Јован Антоновић, Емил Кунца, Бранко Форшковић, Радивој Николајевић; — Алекса Богославац В. Кикинда. Ђурђа Станковић Карловци, Андрија Радовановић Митровица, Јован Вучанов Митровица, Јован Татић Рума, Никола Јерић Бешеново, Јован Чорданић Бешеново, Јелена Ј. Мијић. — Но 2 ф. Пр. Г. Иларион Зеремски Карловци, Милева Св. Јанковића Београд и Милутин Јакшић М. Ремета скупљено у манастиру Бешенову. укупно: 56.— ф. — Но 5.— ф. Г.Г. Митрофан Шешић Оново, Михајло Миловановић Новисад, Тихомир Остојић Нови Сад. Данила Гостић Нови Сад, Др. Пера Марковић Земун; Г.Г. Милан Шешић професор ф. 4.— — Но 2 ф. Стеван и Милева Миловановић, Ђура и Ангелина Станковић Карловци, Јован Живковић. — Но 1. ф Г. Г. Свет Л. Никетић Београд, Лука Поповић Панчево, Милева Симић Нови Сад. Алекса Баковљев В. Кикинда, Софија М. Кода Н. Сад и Сава Теодоровић Земун. 50 новч. Г. Никола Бугарски Баба. скупљено у манастиру Хопову. укупно 41 ф. 50 новч. (Свршиће се).

Од администрације.

Г. п. п. Рекламујете 15. и 16. број; и чудите се, да те бројеве нисте примили. Кривите за то и пошту, и штампарију и администрацију, а једног се урока чините невешти. Изволите прочитати у *14. броју* о. л. поруку наших дужника, па ћете се досетити и тог једног, у овом случају *и једином* уроку.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

Изашле су из штампе и могу се добити код нас

I.

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГА КАПЛАРА

из српско-бугарскога рата г. 1885.

НАПИСАО

Драгољуб Т. Жунић.

Садржај: Позив. Опроштај. Под шатором. Прва илотун. Птичије Божје. Капетан Милић. Трубач. Бела застава. Пусто огњиште. На припијалишту. На разбојишту. Свети Архаљел Михаило. Ко је то? Петар Дабић. Дуња. Шинел. Број 23. Мој Јак. Спровод. На одеуство.

Ово је издање друго, али поправљено и многим новим причама допуњено. Цена је књизи 60 нов. и за поштарину 5 нов.

Молимо сваког, ко би желио у распродају узети ове приповетке, да нам се што пре јави. Рабат 25%.

Господу која желе један комад, ма које књиге нашег издања, најбоље је да пошљу у напред новац за књигу и поштарину, јер слати једну књигу у ваточ само је излишан трошак а што га до сад многи учињише себи.

Српска Манастирска Штампарија.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Дао сам у штампу свој роман:

„НАЗАРЕНИ.“

Место сваког даљег разјашњења износим наслове главних одељака: Парница око јерусалимске иконе. — Изникло је што је посејано. — Велики пост. — Назаренски „владика“. — Назаренство у затвору. — Како се граби

девојка. — Два суђења. — „Анђели“ и роб. — Први дани међу назаренима. — Назаренске удаваче. — Борба с назаренима у „скупштини“. — Успаљеници и успаљенице. — Налицкана војска. — Српски поп и „назаренски владика“ у борби око њиховог оца. — „Друштво добрих људи.“ — Намигуша тумачи св. писмо. — Развађава се.

Књига ће бити за 6 недеља готова и изнеће 12—14 штампаних табака. Цена је за претплатнике 80 новч. или 2 динара (дућанска цена биће 1 фор. или 2 динара и 50 пара).

Молим своје млађе пријатеље да ме помогну у скупљању претплате. Имена претплатника, која ми стигну на време, штампаћу на крају књиге.

Како ћу бити на путу, молим да се претплата и поруџбине шаљу Штампарији др. Св. Милетића, Нови Сад.

У Новом Саду, 18. априла 1896.

Јаша Томић.

ОГЛАСИ.

М. Ш. О. бр. 17 ex 1896. 37 1—3

С Т Е Ч А Ј.

На смрћу учитеља М. Д. Дејановића упражњено учитељско место расписује се овим стечај.

С овим местом скопчана су ова бенефиција:

210 фор. у име плате; 91 фор. у име свог и школског огрева; 20 фор. за поотворну школу; 10 фор. 50 новч. у име чишћења школе; 10 фор. у име паушала и 20 ланаца (à 2200□°) оранице на коју политичка општина порез и еквивалент плаћа, уз то слободан стан с баштом.

Дужности су прописане школском уредбом и наредбама, осим тога дужан ће бити изабрани и у цркви појати. Настављање децу у оном разреду, који му школски одбор, на предлог месног учитељског збора, додели. Компетовати могу само они, који уз стручно оспособљење покажу и оспособљење из мађарског језика. Поред једнаке квалификације узеће се у обзир вештина у погледу музикалног гласа.

Молбе и сведоџбе имају се слати на месни школски Одбор. Рок стечају истиче за 6. недеља рачунајући од дана првог увршћења овог. Изабрани наступиће своје звање тек 1. септембра о. г. по нов. календару.

Из седнице школског одбора српске православне црк. општине у Молу 30. марта (11. априла) 1896.

Школски Одбор.

Број Ек. 93. ex 1896. 38 1—2

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се на пароxију I. разреда у Лучанима, протопрезвитерата вилишког. Интеркалара нема.

Пријављивати се може до 12. (24.) Јунија 1896.

Из седнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 11. априла 1896.

Михаил.
Епископ.

Број Ек 91. ex 1896. 39 1—3

С Т Е Ч А Ј.

На пароxију — протопопију у Кореници овим се расписује стечај.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до 12. (24.) Јунија 1896.

Из седнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 11. Априла 1896.

Михаил.
Епископ.

ГРАЂЕВНО-ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Српска прав. црква. општина у Вери намерава одмах, по истеку овога огласа, предузети оправљање своје свете цркве. По техничком налазу, који је од главног архид. одбора у Карловцима 11./23. марта т. г. (А. О 211./171. ex 1896.) одобрен, стоје поједине радње: зидарске радње укупно — — 258 фор. 38 новч.

тесарске радње укупно	333	„ 18	„
разне мајсторске радње	523	„ 50	„
непредвиђљиве радње	84	„ 94	„
све радње укупно —	1200 фор.	— новч.	

С тога се овим позивљу они, који такове радње предузимљу, да на дан дражбе, која ће се обавити на лицу места у Вери 25. априла (7. маја) т. г. дође изволе. Дражбовање се на мањак, а учесници дражбе имати ће 10% од горње свете жалбине (пишманлука) положити.

Срп. правосл. црква. општина у Вери 2./14. априла 1896.

Стев Рајшић
перовођа.

Петар Гашпаровић
председник.

Ад К. 256 зап. ex 1896. 2—3 36

С Т Е Ч А Ј.

На упражњено парох. место VI. класе у Стејановци расписује се стечај. Компетенти имају своје пађано уређене молбене путем својим до 1./17. маја 1896. овамо поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 11./23. априла 1896.

Архидијец. конзисторија.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** и остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 28. априла 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Наредба

Кр. хрв. слав. далм. земаљске владе, одјела за богоштовје и наставу од 8. априла 1896. бр. 4626 следе уноса случајева порода и смрти, који се догоде концем године, у матице рођених (крштених) и преминулих.

Пошто се је опазило, да душобрижници, као водители матица, унашају једни случајеве порода и смрти, који се догоде концем године, у матице рођених (крштених) односно умрлих ове године, у којој се је дотични случај порода или смрти догодио, а други у матице следеће године т. ј. оне, у којој се је обавио односни црквени чин (крштење или укоп), то се ради једноличнога поступка по душобрижницима (као водителима матица), у тем погледу одређује, да се случајеви порода и смрти, који се догоде концем године, имају унашати у матице рођених (крштених) односно умрлих *оне године, у коју се заиста догоде*, те да се за уније таковић случајева порода и смрти имаде при концу сваке године у матицама рођених (крштених) и умрлих оставити нешто празна простора.

У Загребу дне 8. априла 1896.

Гроф Куен Хедервари с. р.

Одликовања

Његово Високопреосвештенство, Епископ будимски господин *Јеремија Мавјанић* благоизволио је одликовати надбедреником протојереја Стевана Гојковића пароха у Шикошу и протојереја Радослава Андрића пароха у Херцег Суњоју.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Ускршња посланица

православног епископа далматинског и истријског

Никодима

пречасноме клиру и свему православном народу епархије своје.

Сіа̀ естъ поскѣда поскѣднікшмъ мірѣ, єгда̀ пашà (1 Јов. 5, 4).

Ми славимо данас празник Христова васкрсења. Славећи успомену тога великога хришћан-

ског празника, тога празника свима празницима, ми тим уједно славимо и празник вјере христјанске. Од Христова васкресења зависила је сва моћ Његове проповиједи на земљи, зависило је окупљење и спасење људскога рода, зависила је истина христјанске вјере. Да Христос није васкрсао из мртвих, узалудна би била проповиједь светих апостола, узалудно би било све настојање њихово да од незнабоштва одбију човека, узалудна би и сама вјера била. **Ако Христосъ не васта, тогда уже проповѣданіе наше, тогда же и вѣра наша**, пише ап. Павао Коринтским христјанима (I Кор. 15, 14).

Исус Христос је као Бог васкрсао из мртвих. Тијем је наука света, коју је Он проповиједао, добила печат божанствености, добила је божанствену моћ проповиједи светих апостола Христових, утврдио се божанствени значај христјанске вјере, вјере свете наше. Сав је свијет изо био у безвјерје пре доласка Христова на земљу, сав је свијет затрезао био у гријеху; свакоме, који је још могао тада да трезније мисли, било је живо пред очима, да свијет мора или пропасти, или доћи неко да га спасе, да га од зла искупи. И Искупитељ је дошао на свијет овај, да напути човека, да позна своје стање, да открије човеку истину и да му покаже пут спасења. И требало је мислити, да ће свијет радосно поздравити Искупитеља свога, да ће Му свесрдно слиједити и слушати науку Његову. А међу тим шта видимо у ствари? Видимо, да је Исус Христос баш ради проповиједи Своје најпаче у свијету на највеће потешкоће, и да је ради те проповиједи Његове, ради проповиједи о спасењу човека, морао чак и смрт на крсту да претрпи. Колико се силника свијета овога није подигло противу Христове науке, противу свете вјере, само да утуше ту вјеру, да је увиште? Борба између истине и лажи, између свјетлости и мрака, била је на живот или на смрт. И све је то тако било и морало да буде, јер је тако написано било у вјечном Божјем наџрту. Требало је да се неправда бори пре него ће уступити мјесто правди, и то ради тога, да сјајније истина засија и да вјера света покори свијет сав. Падоше као један сви силници свијета, падоше пред светом вјером сви гонноци некадашњи њезини, падоше и поклонише јој се, као вјечној Истини. Вјера је најсилније побиједила свијет. **Сія есть побѣда побѣдившая міръ, вѣра наша**, ускличе, гледајући пророчаским духом на величанствени онај призор, љубљени ученик Христов, св. апостол и јеванђелист Јован.

О овој вјери, коју ми имамо среће и данас да исповиједамо, ја сам више пута с вама, љубазна браћо моја, говорио за време владиковања мога. Говорио сам, — али заповијед је Господња **широка зѣло**, па и хиљаду година живота не би довољно било, да се сва та Господња заповијед испуни. Говорићу ја о вјери светој с вама, браћо често још, а хоћу да говорим о њој и данас, на овај велики празник. Прилике наше побуђују ме на то, и то ми налажу. Наступила су код нас таква времена, да о вјери нашој и о побиједи њеној над свијетом, ми морамо данас особито да помислимо, и да је данас можда више него икада **благовременнѣ** проповиједати слово **здравыя ученія** (II Тим. 4, 3).

Између дужности, које христјанима налаже свето писмо о вјери светој, прва је, да је треба чувати неповријеђеном и у свему и по свему онако, како што је она од почетка била објављена. Ову је дужност обвезан строго и безусловно извршивати сваки човјек, који хоће да буде диоником плодова свете вјере. Не изврши ли је, он не само што нема наде на спасење, него му и проклетво цркве прије, ако се усуди ма у чему ту вјеру да проповиједи. Ап. Павао пише Галатијским христјанима и поучава их, а кроз њих и све христјане, да чувају вјеру, која им је у почетку проповиједана била, и да одбаце сваку другу науку, која није сагласна са том вјером, на макар им другу науку објавио он сам (Павао) или и анђео с неба. **Аще мы, или ангелъ съ небесе благовѣститъ вамъ паче еже благовѣстихомъ, анаѳема да бѫдетъ** (Гал. 1, 8). Имајући пред очима ову страшну осуду којој потпада сваки онај, који не извршује речену дужност о чувању свете вјере, о чувању науке, коју нам јеванђеље открива, колико ли не мора сваки христјанин да мисли о учењу свете вјере и да свагда пази, како се не би у нечему од Христове истине уклонио, — знајући да се исти час лишави царства Божјега, да пада под вјечно проклетво! Света је дакле и безусловно обвезна за сваког она дужност, и првом задаћом у животу сваког христјанина мора бити непрестано старање да је строго и најтачније извршује. Извршити се пак она може само тада, ако се човјек чврсто и непомично ослања на ступ и тврђу Христове истине (I Тим. 3, 15), а то је **единая, святая, соборная и апостольская церковь**, које је глава сам Исус Христос (Кол. 1, 18. Ефес. 5, 23) и с којом је Исус Христос обећао да ће бити у све дане до свршетка вијека (Мат. 28, 20). У тој цркви,

О овој вјери, коју ми имамо среће и данас да исповиједамо, ја сам више пута с вама, љубазна браћо моја, говорио за време владиковања мога. Говорио сам, — али заповијед је Господња **широка зѣло**, па и хиљаду година живота не би довољно било, да се сва та Господња заповијед испуни. Говорићу ја о вјери светој с вама, браћо често још, а хоћу да говорим о њој и данас, на овај велики празник. Прилике наше побуђују ме на то, и то ми налажу. Наступила су код нас таква времена, да о вјери нашој и о побиједи њеној над свијетом, ми морамо данас особито да помислимо, и да је данас можда више него икада **благовременнѣ** проповиједати слово **здравыя ученія** (II Тим. 4, 3).

Између дужности, које христјанима налаже свето писмо о вјери светој, прва је, да је треба чувати неповријеђеном и у свему и по свему онако, како што је она од почетка била објављена. Ову је дужност обвезан строго и безусловно извршивати сваки човјек, који хоће да буде диоником плодова свете вјере. Не изврши ли је, он не само што нема наде на спасење, него му и проклетво цркве прије, ако се усуди ма у чему ту вјеру да проповиједи. Ап. Павао пише Галатијским христјанима и поучава их, а кроз њих и све христјане, да чувају вјеру, која им је у почетку проповиједана била, и да одбаце сваку другу науку, која није сагласна са том вјером, на макар им другу науку објавио он сам (Павао) или и анђео с неба. **Аще мы, или ангелъ съ небесе благовѣститъ вамъ паче еже благовѣстихомъ, анаѳема да бѫдетъ** (Гал. 1, 8). Имајући пред очима ову страшну осуду којој потпада сваки онај, који не извршује речену дужност о чувању свете вјере, о чувању науке, коју нам јеванђеље открива, колико ли не мора сваки христјанин да мисли о учењу свете вјере и да свагда пази, како се не би у нечему од Христове истине уклонио, — знајући да се исти час лишави царства Божјега, да пада под вјечно проклетво! Света је дакле и безусловно обвезна за сваког она дужност, и првом задаћом у животу сваког христјанина мора бити непрестано старање да је строго и најтачније извршује. Извршити се пак она може само тада, ако се човјек чврсто и непомично ослања на ступ и тврђу Христове истине (I Тим. 3, 15), а то је **единая, святая, соборная и апостольская церковь**, које је глава сам Исус Христос (Кол. 1, 18. Ефес. 5, 23) и с којом је Исус Христос обећао да ће бити у све дане до свршетка вијека (Мат. 28, 20). У тој цркви,

коју је велики Јован Златоусти назвао *православном*, чува се данас Христова истина без и најмање промјене, строго онако као што је она проповједана била од светих Божјих људи у прва времена христјанства. И ово управо и саставља главну основну црту православне цркве, која одликује исту цркву од свију других христјанских вјероисповиједи. Све што је нужно за спасење човека и што мора да саставља вјеровање његово, све се то налази у св. писму и св. предању од апостолских времена; и црква православна, као **совокупно тѣло Христово** (Кол. 1, 24), првом и непромјењивом је задаћом својом увијек сматрала, као што и данас сматра, да свето чува оно што је од светих апостола примила. И само је то она увијек од постанка свога проповиједала синовима својим, као што им то и данас проповиједа, не допуштајући себи ни да што одузмље, ни да што додаје откривеној науци, а још маље да саставља *нове догмате*, који, као нови и непознати цркви старога доба, не могу се назвати божанственима, него само плод слабомоћнога и ограниченога ума човјековога. У другим христјанским вјероисповиједима није овако. Ту се признаје такозвано „развиће догмата“, и на основу тога већ допуштало се и допушта се и данас састављање нових догмата, — те и за учење вјере у тим вјероисповиједима може се већ казати, да је оно исто, које је црква првих времена проповиједала; нити може и једна од тих вјероисповиједи данас рећи, као што наша црква за своје вјеровање каже: **Сію вѣру апостолскую, сію вѣру отеческую, сію вѣру православныя, сію вѣру вселенскіе утвердн** (Чинъ православія).

Срећни смо, браћо моја драга, и пресрећни, што ту свету вјеру, вјеру православну, која је васељену утврдила, која је свет побиједила, ми данас свечано исповиједамо, и што смо по томе и ми дионици оне побједе, којом исти вјера свијет побјеђује данас и до вијека. Али зато баш што ми, као синови православне цркве, срећу своју сматрамо у чувању свете вјере у свему онако, као што нам је она предана од почетка христјанства и што хоћемо да савјесно извршујемо поменуту апостолску заповијед, те да у ничему не одступамо од вјере наше, одбацујући одлучно свако учење, које се не сложе са том вјером и одбијају од себе сваког учитеља нових учења, — за то, велим, ми смо нападани били за вјеру нашу стотинама пута од непријатеља православља, и стотинама смо пута морали да одбијамо те нападаје и да на дјелу покажемо, колико нам је света она заповијед, да ни анђела с неба не смијемо слушати, ако нам јави другчију науку, него што је она, коју нам је јеванђеље јавило (Гал. 1, 8). У осталом, ово је овако бивало са православнима још у Атанасијево доба; бивало је и кроз све потоње вијекове, — на ће тога бити и послије нас. Пророчанство је Спасителево, да ће ученици Његови бити подвргнути нападајима и да ће морати страдати за вјеру (Јов. 16, 33); па се то пророчанство извршивало на непосредним ученицима Христовима, а извршиваће се и у напријед са онима, који се буду чврсто и непомично држали Христове истине, и то све дотле, док се не оствари на земљи друго оно пророчанство Христово о једноме стаду и једноме пастиру (Јов. 10, 16).

Од некога времена, а особито ових посљедњих година православни су народи почели слушати нападаје на православну вјеру много оштрије, него ли у старија времена. А то смо почели посебно слушати и ми, православни Далматински Срби. Мој блажено упокојени предшасник епископ Стеван осјетно је са великим болом у души те нападаје и сву опасност, која је од тих нападаја пријетила православљу у овом најудаљенијем западном крају православне цркве. У архипастирској својој ревности за светињу истине православља и да нас, своја духовна чеда, сачува од опасности која нам је претила, блажено упокојени епископ обратио нам је у Духовској својој бесједи 1881. год. речи ап. Петра, да се чувамо да пријеваром безаконика не будемо одведени с њима и да не отпаднемо од своје тврђе, него да напредујемо у благодати и у познању Господа нашега и Спаса Исуса Христа (II Петр. 3, 17. 18), а ријечима ап. Јована упозорио нас је, да не вјерујемо свакоме духу, него да кушамо духове да ли су од Бога, јер многи лажни пророци изишоше на свет (1 Јов. 4, 1), — те нас је овако поучавао: „Љубазни моји, има ли згоднијега часа за оне, којима на срцу лежи божанствена истина, који се старају о своме мирноме животу на земљи и својој судби у будуће, има ли, велим згоднијега часа помислити о овој апостолској заповиједи (1 Јов. 4, 1), него данас кад се са свију страна лажни пророци јављају међу православним народом, проповиједајући му своју науку, изврћући чистоту и дух христјанске науке и заводећи га на лажан пут, који га води одрођењу од вјере праотаца својих? И збиља, оно што

се данас около нас и међу нама збива, то је само у најжалоснија времена по цркву могло бити... Данас уједињеним силама сви раде противу свете цркве наше, и безазорно почеше нападати на вјеру нашу и позивати православне, да погазе вјеру отаца својих, да се одреку завјетнога свога вјеровања, да напусте цркве своје, па да лете к ономе средишту, из кога је најмање добра по човечанство потекло“. Састављен је био план да се изведе *унија са Римом:* да се православни народ отрзне од православне цркве и да се поунијати, — и с тога је мудри архипастир нашао за нужно да обрати онаку своју отачаску ријеч пастви својој у Далмацији.

Оно што је тада говорио блажено упокојени ваш епископ, могао бих, мила браћо моја, у главноме и ја данас поновити, јер су исте, а у нечему и горе прилике данас, него ли што су тада биле. Кажем горе, јер тада се *унија* само проповиједала, али у дело се још није извађала. Данас су већ агенти уније почели ријечи своје и да остварују. Тако раде на далеком Истоку, а тако почеше радити и међу нашим православним народом у Далмацији.

Развијено је данас у томе правцу *опће* дјеловање: дјеловање одлучно, систематско и безобзирно, протегнуто на све православне народе на свету. Али ово опће дјеловање противу православне цркве изазвало је и *опћи* протест од стране те цркве. Први глас протеста дигао је први јерарх православне цркве, *свети Цариградски васељенски патријарх.* За њим дигоше такав глас остали. И борба је сада опћа отпочела. Борба жалосна, — јер према томе како је отпочела, она не може него само још већма утврдити постојеће раздијељење источне и западне цркве, и само у недоглед бацити жељено остварење свете мисли о једној Христовој цркви на земљи, о једноме стаду и једноме пјесноме пастиру, Господу нашем Исусу Христу.

Ради остварења свога новога нацрта, ради остварења жељене од Рима *уније*, управљена је била пре неког времена из Рима једна енцикликa, којом се позивају православни да се сједине са Римом, и дошљедно да се одреку свога вјеровања и оне цркве, која то вјеровање исповиједа. На тај позив, пошто се почело одмах безобзирно и да ради противу цјелине свете наше матере цркве и да јој се допуштеним и недопуштеним средствима отимљу из њедара чеда њезина, — на тај позив нашла се побуђена *света велика Цариградска црква* да се одазове парочитом *посланицом*, и да свима и свакоме каже, шта мисли православна црква о томе и свима осталим сличним позивима.

Дивна ова посланица, коју је Његова Светост васељенски патријарх *Антим VII са светим Сабором* прошлога августа управио свима митрополитима, епископима, свештенству и свему православном народу светог апостолског и патријаршеског пријестола Цариградскога, — посланица та оснива се на чистој јеванђеској науци и проникнута је строго апостолским духом и живом ревношћу за свету вјеру. „Великим је болом обузета и дубоко ожалошћена свака побожна и православна душа, која се искрено залаже за славу Божју, гледајући, како непријатељ добра и човјекоубица, покренут од самога почетка завишћу човјековога спасења, никако не престаје сијати на њиви Господњој разни коров и кукољ, који угушује растење чистога жита, и чини, да у цркви Божјој ниче без престанка јеретички кукољ, на очиту штету спасења у Христу човјечанскога рода, а који кукољ, као сјеме варљиво и трули део, мора бити одсечен и одвојен од здравога тјела православне саборне Христове цркве“. Тако сто започиње ријеч свету васељенски патријарх Цариградски, осјећајући болом у души све зло, које бива по човјечанство од тога, што се измишљеним учењима хоће, да се чиста јеванђеска наука поквари. Пак напоминућу и, како је од давних већ времена Рим почео да позиваље православне да се с њим сједине, свети патријарх показује, како је у истини света ствар сједињење црквама, и како је „свако хришћанско срце дужно да то жели, а парочито *васељенско православље*, које је задахнуто истинитим духом побожности, имајући у виду божанственоу циљ, ради које је установљена црква од Богочовјека и Спасителя нашега Христа, *врло жели то сједињење цркава у једном правилу вјере и на основу апостолског предања учења*, којега у истини камен од темеља саставља сам Исус Христос; и за то се васељенско православље моли свакодневно у својим молитвама Господу, да скупи уједно растурене и поврати заблудјеле на прави пут истине, који једини води к животу свију, а то је, јединородном Сину и Слову Божјем, Господу нашем Исусу Христу“. „Сагласно оваквој својој тежњи и овим путем“, продужава свети патријарх, „*готова је свакад наша православна Христова црква да прими сваки предлог о сједињењу*, ако само римски епископ

одбаци један пут за свагда оно, што је самовољно и не у складу са јеванђеоском науком уведено у његову цркву, и што је изазвало жалосно раздвојење цркава, источне и западне, и ако се он поврати на поље светих седам васељенских сабора, који су сакупљени били у Духу светом из заступника свију светих Божјих цркава, ради расвјетљења праве вјере и учења противу заблудјелих јеретика и који сабори имају свесвјетну потврду и трајност у Христовој цркви“. Напомиње даље свети патријарх, како је ово већ много пута Риму казано било од стране православне цркве, и како би сада могло већ изгледати и узалудно да се о томе ријечи троше и понављају пређашњи наводи и одговори. Не би према томе ни овога пута православна се црква осврнула на нови овај позив из Рима, „али“, опажа свети патријарх, „*пошто је римска црква од неког времена напустила пут уједињавања и договора*, и на оње чуђење и управо непомљивно *почела је саблажњивати простодушније православне хришћане својим врлинама посланицима*, који се јављају у облику Христових апостола, и *које она шаље на Исток* у одорама, које су прописане за православне свештенике, *и употребљава свакојака средства ради постизнућа својих прозелитистичких тежња*“, то се свети Царградски патријарх одлучио заједно са својим Синодом, да по дужности својој изда ову своју патријаршеску и синодалну посланицу, ради очувања православне вјере.

Одбијајући а осуђујући као протухришћанско оно прозелитистичко дјеловање Рима, а у намери да осведочи дотичне, који се прозелитизмом заносе, свети патријарх напомиње, на који је начин *једино могуће сједињење цркава*, и каже да је ради тога „пре свега нужно, да се одреди једно *опће начело и основ*, — а такво опће начело и основ не може друго ништа бити, него *учење јеванђеско и седам светих васељенских сабора*. Држећи се овога учења, које је било опће за обје цркве, источну и западну до раздвојења, ми смо дужни са искреном вољом и жељом испитати и увидјети ону истину: како је вјеровала тада цјелокупна на истоку и западу једна, света, саборна и православна апостолска Христова црква, и *то држати без икакве промјене или тумачења*: све пак што је у касније времена додато или одбачено, непромјењива је и света дужност сваког, ако искрено тражи славу Божју више своје славе, да у духу побожности и благочастија све то исправи, имајући на уму, да ако остане при својим заблудама и извртању истине, узима на себе тешку одговорност пред несумитним Христовим судом“. Истакнувши ово у својој посланици, свети патријарх у име цијеле цркве отворено и свечано проглашује, да је „*источна православна и саборна Христова црква готова да прими и свом душом прихвати, ако би се десило да је она што искварила или да не држи и не чува све што су пре деветога вијека сагласно признавале источна и западна црква ...*“ Овакó може да говори само онај, који је на истини и који не преза од никога, да ће га моћи за неистину укорити.

(Свршиће се)

Религија и наука.*

Словио **Симеон Араницки**, протопр. кашедан у Земуну.

„Позитивизам Литре-ов постао је у њему због несигурности и неизвесности у великим метафизичким питањима. Њега обузе само сумња и нетација; August Comte решио је ту несигурност догматизмом, који у њему затими сву метафизику.

У погледу ове доктрине изразио се Littré овако: Ти немаш да се бавиш ни са почетком, ни са свршетком ствари, нити с Богом, нити с душом, ниги с богословијом, нити с метафизиком. Ти следуј својој наклоности да испитујеш, избегавај оно, што је апсолутно, тражи само оно, што је релативно. Каква радост и уживање за ову усијану главу, за овог частољупца, сва поља науке прелетети!

И опет се човек у Littre-у варао и о њему неверну слику имао, ако га је сматрао за од-

* Читаоцима „Срп. Сиона“ биће добро познато име славног бактеролога и научењака светскога гласа Ч. Луја Пастера, који се преставио 16. сент. пр. г. у 73. год. жи вота свога. Он је управо права творац и проналазач бактеролошке теорије. Његово каламљење против беснила пацета је благодет за цело човечанство, јер док је број случајева смрти код уједених износио 15—30%, сад је пао, благодарећи једино Пастеровом проналаску, на 1/2%. Како је пак у народу примљен овај проналазак, види се отуда, што је год. 1886. цео француски народ давно прилоге за оснивање Пастерова завода у Паризу, а од г. 1890. постоји такви завод и у нашим крајевима у Б. Пешти. Прошле године поводом смрти тога великана донесоше горњи дистих горевазложени заиста значајни говор, што га је изговорио Пастер при избору своме за члана франц. академије. Ових дана дошао нам је исти говор до руке, па у уверењу, да ће читаоце „Срп. Сиона“ занимати, да чују како је овај научењак првога гласа, а на наших дана, мислио о вери и Богу, за то га и приказујемо у своме листу.

Прим. прев.

лучног и мирног атеисту. Према религиозном осећају других не беше он никада равнодушан. „Ја тачно познајем патње и тешкоће живота људског,“ рече он, „а да би хтео некога на ма ко био то, лишити и поколебати у уверењу, што га у данима искушења у животу његовом одржава“. Он порицаше божје биће исто тако мало као и бесмртност душе, он се већ a priori клони сваке мисли о том, јер му је, како сам говораше, немогуће, да научно докаже њезину егзистенцију.

Што се тиче мене, који сам тога мњења, да су речи напредак и проналазак идентичне, то се ја узалуд питам, *какво би то могло заиста бити филозофско или знанствено откриће, помоћу којега би се могла ускратити души човечијој ова узвишена утеха. Она ми изгледа, да је од вечног узрока, јер је свакако по својој природи вечна она тајна, у коју је цела васиона увијена и из које се овакве мисли излевају.*

Приповеда се, да чувени енглески физичар Faraday није никада споменуо име божје у својим предавањима, која је држао у краљевском институту у Лондону, и ако је био врло религиозан. Једног дана са свим изузетно омакну му се ово име, што изазва необично симпатично допадање. Faraday ово приметив, прекине овим речима своје предавање: „Ја сам Вас овај час изненадно тиме, што сам споменуо име божје, ако ми се то овде још није догодило, то беше с тога, јер сам ја при овим предавањима репрезентант експерименталне знаности, а сазнање и поштовање Бога продире с радошћу у срце моје, што је исто тако сигурно као и оно, што нас води и упућује к истинама физичног поретка“.

Експериментална је наука у истини позитивистична и заиста такова, да у својим концепцијама посматрања не даје места бићу ствари, почетку света и његовом удесу. Њој то не треба. Она зна да нема ништа да учи о метафизичком расматрању, али поред свега тога не напушта она хипотезу. Нико више не сме од ње правити употребе осим експериментатор, али ту је она само као путеводља свакако као сказаљка за испитивање, а уз строгу контролу. Он је такође одбацује одмах, чим покажу експерименти, да се она не подудара са објективном истином.

Littré и August Comte мисле и уверише површне духове, да њихов систем почива на истим принципима, као знанствена метода, чији су творци Архимед, Галилеј, Паскал, Њути и Lavoister. Отуд се појави заблуда у духова, потпомогнута још гаранцијом знаности и добре вере Littre-ове.

До каквих самообмана и заблуда може довести ова тобожња идентичност тих двају метода!

Littré је поново прогласио позитивизам једино практичним методом. Он рече: „Ја називам позитивизмом све, што се у друштву догађа, да га по позитивним, нашим знанственим, концепцијама света организује“.

Ја сам готов, да усвојим ову дефиницију, под тим условом, да се она има са свим строго применути; али велики и прикетни недостатак њезин јест то, што се у позитивистичком схваћању света *не придаје никаквог значаја најзнатнијем позитивном фактору т. ј ономе, што је бесконачно.*

Шта се налази изнад звезданог свода? Други звездани фирмаменти. На нека је тако! Човечји дух, кога гони нека неодољива моћ, неће престати да се пита: „На шта онда?“

Њему не смета ни простор ни време. Пошто је тачка, на којој се он задржава само једна коначка величина, ма била и већа него све претходне, то се увек појављује, тек што ју је посматрати почео, неопходно питање, а да би могао своје љубопитство ућуткати. Ништа не користи одговорити: С оне стране налазе се бесконачни простори, времена и безграничним светови. Нико не разуме ових речи. Онај, који је прокламовао егзистенцију бесконачног — а нико се не може томе извити — умножана у томе толико надприроднога, да одговара чудесима свих религија, јер појам бесконачног има то својство да се духу и нехотице намеће и опет да несхватљивим буде. Кад овај појам завлада духом човечијим, не преостаје ништа друго него пасти на колена И у таким тренуцима није нам довољан наш разум; ни највећи дух није у стању ову мисао измислити. *И поред свега тога овај појам, који је већ с тога, што се силом намеће сваком човеку, био он ма на ком степену културе, новије врло позитивно, биће од позитивизма занемарен и на страну остављен, док међу тим његове последице играју у друштвеном животу очевидну улогу. Ја видим свуда у свету појам бесконачнога; помоћу њега задобисмо накло-*

ност к надчулном, која почива у сваком срцу И идеја о Богу јесте једна врста идеје о бесконачном. Докле год буде тајна, онога што је бесконачно, обузимала духове људске, дотле ће се подизати кулишу бесконачнога храмови и олтари, дотле ће се и моћи видети људи, како на колени клече на мраморним плочама ових храмова, предани мислима ономе, што је бесконачно. Није ли појам о идеалу рефлекс онога, што је бесконачно, који нас у погледу лепоте на то побуђује, да себи претстављамо још вишу лепоту? Зар су наука и чежња за знањем нешто друго него жудња, да сазнамо тајну васионе? И где су истинити извори човечанског достојанства, слободе, модерне демократије, ако не у појму бесконачнога пред којим су сви људи једнаки?

Човечанству треба духовни савез, без кога би у човечјем друштву било само изолираних породица, чорда, или никако истинитога друштва. Али овај духовни савез не може никако другчији бити до ли религија Религија је једна од оних идеја, чија неопходност већ одмах излази, што она беше у сва времена и код свих народа она налиња, на коју ослањајући се немоћан човек покушава, да превре реко неприлика и незгода у своме животу и што не можемо да те идеје, као што је религија, потпуно сузбијемо, то не стоји до њих него нам у том смета ограничена способност у сазнању.

Неки славни психолог рекао је једном приликом: „Моје је најдубље уверење, да онај мора бити будала, који би имао само чисте и јасне идеје; јер најузвишенији појмови, што их дух човечји има, налазе се сви још позорнице и у некој полутами, и око ових, нама у својој пуноћи не схватљивих идеја, чија нам се веза некако измиче и украде, окреће се тако звање јасне идеје, да се рашире, развију и увисе. Кад ми не би имали ову грандиозну основу, изгубиле би и експактне знаности ону величину, што ју добијају само из својих тајанствених односаја са другим бесконачним истинама, које ми само слутимо.

Величина људских дела оцењује се по мери инспирације, којом су постала. *Блажен је онај, који у себи носи Бога истине и лепоте и који се Њему покорава! Идеал уметности, идеал знаности, идеал отаџбине, идеал јеванђеских врлина: то су живи источници, великих мисли, великих дела; сви су они само одсјај бесконачнога, слаби рефлекс божанске љубави, истине и правде.*

И овај Littré који је тобоже поричао Бога ношаше сам у себи бесвесно свога Бога; то беше идеал, што га испуњаваше, — склоност раду и љубав човечанству.

Често сам га замишљао, како седи поред своје жене, као слику из првог доба Хришћанства; он са погледом земљи оборени, пун саучешћа и милосрђа за оне, што страдају; а она побожна са очима небу подигнутим; он задахнут сином земаљским врлинама, она испуњена божанском величином, у оном полету душевном, као у једном и истом срцу обе свет тиње спајајући, што сачињаваху вама врачни сјај Богочовека: љубав и милосрђе према човечанству, што беше излив жарке божанске љубави; она светитељка у каноном, а он светитељ у лајичком смислу речи.

Она, проста жена, не знађаше ништа о позитивизму, али за то је знала да има Бога једнога и да Га она љуби; он, научењак, мишљаше да га пориче и пак Га несвесно љубљаше. Ја заиста не знам, ко од њих двоје на већој висини беше“.

* * *

Када смо ове ретке прочитали дођоше нам и опет на памет оне узвишене и толико пут засведочене речи енглеског научењака Бакона Веруламског: „Leves gustus in philosophia movere fortasse posse ad atheismum, sed pleniores haustus ad religionem reducere“ (De Augm. scientiarum lib. I). Та Пастер је био научна величина нашег доба; њему се клања сав научни свет; њему је благодаран не само његов народ него и цело човечанство, које и дан данас ужива благотворне плодове његовог научног рада. Како то научно светило мисли о религији то се види из горњих речи, што их је изговорио као приступни говор у француској академији, када га 16. апр. 1882. изабраше за њезиног члана на место његова претходника Littre-a, чијој је сени ове ретке посвећено. А у Француској академији држе се обичаја, по коме нови члан има да изнесе у свом приступном говору карактеристику свога претходника, те је Пастер том приликом држао о Littre-y, који беше позитивиста, поменути говор, чији је значај заиста непобитан, тим више кад излази из уста Пастерових. Па када је један Пастер,

чија смрт значи за науку велики губитак, а за цело човечанство не мали удар, кога ожали најискреније сав образовани свет, за вредно и умесно пронашао, да изусти на овај начин прве речи, када му се двери академије отворише, пред цветом интелигенције француске, шта онда да кажемо о испадима на Бога и веру заблудених синова у нашем маленом народу, — присталица фармазонства, Пелагића et cons. — којима наравно њихова „висококуеност“ а и културни напредак XIX. века казује, како је вери и цркви одзвонило, да су њима дани набројени, да се религија већ одавно преживела.

Колико пак истине и оправданости носе у себи овакви назори, то нам најекслатантије износи и поменути говор Пастеров, што нас је нарочито побудило, да га на овом месту прикажемо. За нас је доста, кад можемо са поносом и највећим задовољством констатовати, да се један научењак светскога гласа, као што је Пастер, уза сав културни напредак XIX. столећа, ево већ на прагу XX. века, на тако сјајном месту, као што је француска академија, овако о вери у Бога изражава. За наше „синове напретка“ ми се молимо Богу, да им подари и улије у доброти својој духа премудрости и духа разума, а већ невоља и борба у животу, која мање више свакоме дане загорчава, уверени смо, да ће их пре ил после ма у последњем часу живота њихова дотле дотерати, да признају своју немоћ и ништавило своје, те у себи осете *и духа страха божија.*

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак)

Постепено развијен, тај је принцип морао природно и неизбежно довести до апотеозе папства. У тумачењу и анализи његовој романизам одиста долази до крајњих закључака и представници ултрамонтанства гоје сад религиозни осећај верних таким преувеличаним представама о папском авторитету и достојанству, говоре о папи с таком понизношћу и окружују га таким необичним поштовањем, е се никако не сме рећи, да нема основа и повода, кад протестанти устају против романиста, да они од папе праве фетиша и стварају у славу његову засебни култ. Већ у XVI. веку беше обичај називати папу un autre Dieu sur la terre que le monde entier adore.[1] А папиште новијег времена не само да понављају ту формулу у њеном опћем виду, већ се потруднше, да је и у подробностима развију. Зачела се та работа у ултрамонтанској периодичној штампи и издавач париског листа L' Univers, знаменити Veuillot стекао је себи у томе односу особито велику славу. По њему „Исус Христос, Врховни Владика света, има своју резиденцију у папи... Папа, то су уста Христова, која објављују декрете с обзиром на све духовно и светско, и сви су декрети папини божанствени, непролазни, вечни“.[2] Али главна улога у пропаганди папистичких теорија свагда је припадала римском листу Civilta Cattolica, коју уређују језуити. У сврси да спреме умове за примање тих идеја, које су имале донети победу на ватиканском сабору, тај је лист у периоди спремања за именовани сабор штампао, међу осталим, чланак, у коме беше речено: „Скровишта откривења, скровишта истине, скровишта благодатних дарова Божјих на земљи, предана су у руке једнога човека, који једини располаже њима и чува их. Тај је човек папа. Све се то очигледно исказује у називу папином: намесник, викар Христов. По томе, ако папа заузима на земљи место Христово, то значи, да он наставља у свету дело Христово и да у односима према нама чини оно исто, што би био сам Христос, кад би Он самолично и видљиво управљао црквом на земљи“.[3] Али осим листова и журнала употребише романисте за своју сврху и свака друга средства, величајући и прослављајући папу и с црквене катедре, и у универзитетским аудиторијама, и у јавним говорима и предавањима, свечано држаним на конгресима разне врсте, у разним удруженима и т. д. Они су деловали смело и одлучно, јер се гледиште, које су они заступали, налазило и у официјалним сферама католицизма. Кардинал и архиепископ Donnet, поздрављајући 1866. год. Пија IX о празнику Рођења Христова, у својој је честитци назвао папу: „центром божанствене управе и живим оваплоћењем, вачеловечењем авторитета Христовог“.[4] Неколико епископа, сабравши се 1862. г.

[1] Baron de Ponnat. Histoire de variations et contradictions de l'église romaine. Tom. II, pp. 94. 95. Paris. 1882.

[2] Friedrich. Geschichte des Vatican. Conails. I, 509. Bonn. 1877.

[3] Ibid. 502.

[4] Ibid. S. 499.

у Риму о Ускрсу, сведочећи пред Пијем IX о својој преданости и поштовању према њему, рекоше: Te loquente, Petrum audimus. Te decernente, Christo obtemperamus.[2] Пије IX је не само примио те поздраве с наклоношћу, него је и сам мислио и судио у истом духу. У његовим се представама Христос и папа потпуно сливали и постајали једно исто, и он је, примењујући на своју личност речи Христове, без колебања једном рекао о себи самом: Ја сам пут, истина и живот.[3] Таково изједначење Христа и његова намесника у Риму врећа здрав разум и буни религијозни осећај. Стога се не треба чудити, што на теорије паписта нападоше са свију страна. Тако су протестанти стављали питање: „где нема Христа?“[4] и сами одговарали на њега: „Христа нема у Риму, јер је тамо Његов намесник“.[4] Први утисак тога питања и његовог решења јест, да нам та ствар изгледа као пакосно и подругљиво измевање, сасвим неумесно у озбиљној богословској полемици. Али у истини протестанти се не ругају, него само предају суштину оних апсурдних доктрина, којима романисти, можемо рећи, гоне Бога на света, да би отворили простора папском апсолутизму. Јанус је указао на другу страну папистичких теорија, оказив, да оне директно воде до закључка, да је папа вавлоњење Божанства.[5] Нема сумње, да и у томе пародну има проније. Али опет и овде је проније резултат разумног схватања саме суштине ултрамонтанског учења, а не подругивања. И то, што је Јанусу изгледало као савршени апсурдум, паписте су саме истављали као истину, која иде у састав њихове теорије, расправљајући о тројаком вавлоњењу Бога: у Христу, у евхаристији и у папи.[6] Најпосле папистама су доказивали, да се из њиховог учења но логичној неопходности јавља питање, нема ли папа правд, да му се верни клањају. Питање колико чудно, толико и у самој својој основи апсурдно. Па нпак се ватрени ревнитељи папизма не збунише њим него чак и одговорише на њега у позитивном смислу. P. Faber, написавши 1860 г. специјалан чланак „Von der Andacht zum Papste“ долази ту до таковог резултата: „Клањање папи чини битан део хришћанског благочашћа, неопходни елемепат хришћанске светости“.[7] Истих се назора држи и Veuillot, који у своме делу „Illusion libérale“, 1866., исповеђује распетог у Јерусалиму с распетим у Риму и обојици се обраћа с једнаким речима — „ја верујем у тебе, ја се молим теби“.[8] О том, у каквим се конкретним облицима исказивала папомапија код Veuillot-a и других поклоника намесника Христовог у Риму, можемо судити по изобличавањима епископа Дипанлуа, који је, као епископ француске цркве, сматрао за своју дужност, да се бори с ултрамонтанским фанатизмом, у колико је то било за њега могуће. Дипанлу кори Вељоа за то, што он назива папу не просто Сином Божјим (као што се сви Хришћани могу називати чеда Божја); него Сином Божјим у специјалном смислу, као што се назива Господ И. Христос. А о другима је Дипанлу писао, да су они место на посланице Јевређима VII, 26: таков и мора бити у нас првосвештеник: свет, без зла, невин, одвојен од грешника и узвишен више небеса, — придавали папи Пију IX. А други су, по речима Дипанлуа, стављали у латинским химнама место речи Бог име папино — Пије; те су тако место Бога призивали Пија деветог; а за недавног човека је Пије представљао његовог Бога на земљи, — тако да кличе, обраћајући се Пију IX.: ово је мој Бог и прослављу га. Бог отца мога и возвеличаћу га.[9] На свега реченог излази, да није без основа, што окривљују романисте у идолопоклонству. У ултрамонтанским доктринама одиста постоји струја паганизма. Али разгледање папистичких теорија показује, да паганизам чини у католицизму појаву не првобитну, него наведену. Несумњиво стога, што је папство никло и развило се на земљишту староримских традиција. Али је стари Рим остакао папи у наслеђе тек тенденцију господства над светом, и развиће ултрамонтанства с његовим особинама и крајностима не сме се тако тума-

[1] Ibid. 88 497, 498. У својој непосредној конструкцији и граматичном облику то обраћање епископа на папу може изгледати нејасно, јер се на наведених речи не види, у каквом се логичном следствају излазе посланице и закључци, што су у њима. Али тек што се подразумевало у речима епископа, то је јасно исказано у Civilta Cattolica, која рече: „кад папа мисли, то у њему мисли Бог“. Ibid. S. 503.

[2] Ibid. S. 498.

[3] Hase. Handbuch der Protestantischen Polemik gegen die römisch-katholische Kirche. 5. Aufl. Leipzig. 1891. S. 185.

[4] Janus. Der Papst und das Concil. S. 43. Leipzig. 1869.

[5] Православный Собеседникъ. 1870. Април, стр. 374.

[6] Friedrich. Geschichte des vatikanischen Conzils. I. 503.

[7] Ibid. S. 509.

[8] Ibid. S. 504.

чити, као да је запад, поставши хришћанским, хтео остати при незнабожачким појмовима и вероваљу и да је на тај начин унео у црквено учење много туђих елемената искварив га чисто незнабожачким представама. У истини је разлике папизма према обратном смислу и правцу. Испрва је над папама тек почивао тај дух властољубља, који је царевао у старом, незнабожачком свету. Али потом, када атрибути власти папинске бише већ признати и утврђени, сташе их овијати ореолом особите славе и обдаривати их таковим својствима, која куд и камо надилазе пану над обичним смртнима, која приличе само једноме Богу.

(Наставиће се).

„Wirtschaft“

у горњо-карловачкој дијецези.

Под тијем насловом изишао је у 43. броју „Србобрана“ допис из Лике, у коме, незнани дописник, најцрњим цртама слика управу дијецезе горњо-карловачке.

Као члан нападнуте епархије, управе осјећам и држим, да сам познан и дужан јавности ради разјаснити и исправити мени добро познате чињенице, које „Србобранов“ дописник из Лике у своме самољубљу о некаквој „автономној страховлади“ (?!), тенденциозно измишљава и изврће.

Г. дописник из Лике категорично тврди, да наша народна српска црквена автономија губи сваким даном све то више своју самосталност, да се ова крши, па то подкрепљује тијем, да су се протопрезвитерати са ову страну Кансле, дакле у Личко-крбавској жупанији, до год. 1892., чим би се који управник, попуњавали — питањем подручног свештенства и народа; да је од год. 1892. (иоће да каже од како је високопреосвећени епископ Михаило дијецезан) суспендирано право то, и да се диктаторским именовањем управитеља на упражњене протопопије руши српска народна црквена автономија. Тако дописник из Лике.

Али није тако, него овако. Од како је најновији кр. Рескрипт, а њиме и наша народна српска црквена автономија ступила у живот, па до год. 1892. у овће није ни било избора проте са ову страну Кансле, и по томе није могло доћи до — питања подручног свештенства и народа, јер проте: Лички, Коренички и Вилићки још прије Рескрипта, дакле без — питања подручног свештенства и народа постале су проте и управљали са својима протопопијама до и после год. 1892, еве г. дописник послужио се крупном нечистином а злом наманом, да српско јавно мишљење заведе на штету невинности и угледа данашње црквене поглавице дијецезе горњо-карловачке.

Зар је главар конзисторије, или конзисторија крива, што је Коренички прота отишао Богу на истину? Зар је Епископ, или конзисторија крива што Лички и Вилићки прота због дубоке старости и немоћи своје замоћиште и измолиште умировљење? Зар је епископ и конзисторија могла споменуте упражњене протопопије оставити на само за један час без каноничне старешине, а да машина управе не изастане? Више од двадесет и пет година топлим осјећајем пратим српски народно-црквена автономни живот наш, али још с' ни једне стране до данас не чух од никога, да се постављањем администратора протопрезвитерата руши српска народ. црквена автономија.?! То је сасвијем нека нова православној цркви непозната теорија, коју „Србобранов“ дописник из Лике не без рачуна, само не знам на основу чега, доводи у свезу са именовањем администратора Вршачкој епархији.?!

Та Епископ-Дијецезан са конзисторијом и до кр. Рескрипта постављао је администраторе на упражњене парохије и протопрезвитерате, па и §. 54 најв. кр. Рескрипта ставља у дужност конзисторији, да се брине, да до избора пароха душепопечење уштрба не трпи, дакле, да поставља администраторе до дефинитивног попуњења парохије, а §. 68. Е. П. најв. Рескрипта изричито каже, да се протопрезвитери као пароси једне црквене општине постављају, докле епарх. конзисторија горњокарловачка постављајући администраторе на упражњене протопопије чини и ради не само по неотклоњиој потреби цркве и црквено-народног живота, него и у духу наше народне српске црквене автономије.

Данашње замршено и неуређено стање црквене управе у нашој личко-крбавској жупанији не потјече од год. 1892., него из саборске уредбе од 1864/5 потврђеном најв. кр. Рескриптом од 1868. који је св. Синодом од год. 1776—1777. установљена „четри“ протопрезвитерата редуцирао на „два“ и то: Лички са сједиштем у Медаку, и Коренички са сједиштем у Кореници. Непрактичност редукције те показала се одмах код ваљања у живот, да блажене успомене епископ Лукијан Николајевић није хтео редуковати Вилићки протопрезвитерат, који „de facto“ и данас постоји.

Кад је српски народ. црквени сабор г. 1875. на основу § 21. и 22. саборског устројства изабрао саборски одбор, дао му је упутство, да припреми предлоге за саборску расправу. Саборски одбор позвао је епарх. админ. одборе митрополије-патријаршије српске, да сазову епархијске скупштине, да оне на основу чланка XVIII привременог уређења епархија донесу предлоге о организацији епарх. управе, о уређењу парохија и протопрезвитерата и т. д.

Епарх. адм. одбор горњокарловачки сазвао је епарх. скупштину за мјесец октобар 1875. год. То је била врло значајна епарх. скупштина са свога озбиљнога и обилнога рада; она је донијела и предлог, да се успостави Крбавски, а протопрезвитерат Вилићки да остане, као што и јесте. Тај предлог епарх. скупштине усвојио је саборски одбор год. 1879. и унио га у свој елаборат о уређењу парохија и протопрезвитерата. А српски народ. црквени сабор год. 1879. донио је закључак, да је проти Личком сједиште Госпић, а не Медак.

И саборски одбор петнајсторице од г. 1891. до 1892. остао је код предлога епарх. скупштине горњо-карловачке у погледу броја и заокружења протопрезвитерата у нашој личко-крбавској жупанији и то: Лички са сједиштем у Госпићу; Крбавски са сједиштем у Грачацу; Коренички са сједиштем у Кореници; и Вилићки са сједиштем у Оточцу.

Тај предлог одбора петнајсторице ушао је у народно-црквени устав, који је на сабору год. 1892. у генералној дебати примљен за подлогу специјалне расправе! То је и ако летимична али њерна хисторична слика данашњег замршеног стања, које је једини српски народ. цркв. сабор позван и надлежан коначно разрешити и уредити, а до дефинитивног рјешења питања тога и протопрезвитерати Лички и Вилићки под администрацијом остати морају.

У осталом у четвртак по Духовима долазе наши свештенички зборови, пак ћемо чути и видити, шта ће и свештенство рећи.

А међутим питамо „Србобрановог“ дописника из Лике, како има душу, како има образ овај из двадесетгодишњег замршеног стања извирући провизоријум уписати у гријех црквеној погласници, који је тако рећи још ступио на управу горњо-карловачке дијецезе.

Високопреосвећени Епископ г. Михаило сазвао је био епархијску скупштину год. 1893., али од 135 чланова дошло је било нас скупштинара само 30 (тридесет), дакле ни четврти дио, а због тога нијесмо могли држати скупштинску сједницу, него само конференцију под предсједништвом г. Епископа Дијецезана Михаила, те празна мјеста код епархијске управе субституисањем попунити.

Па кад дописник из Лике јавно тврди, да се епархијска скупштина никад не сазива, онда је он не само без срца и душе, него и — без „главе“!! „Србобранов“ дописник из Лике кори конзисторију, што истрагама „глоби“ свештенство и црквене општине. Само лијепе среће, да епарх. власт никад и не дође у положај да мора наредити истрагу. Тко би се томе радовао толико, колико племенита душа црквене поглавице горњокарловачке дијецезе епископа Михаила!

Али, кад се епарх. Управи пријаве чине о разним нередима, који се у интересу цркве и црквено-народнога живота одстранити морају, може ли се епарх. Управа оглушити према томе, може ли на прчан осудити кога, а да истрагом тачно не испита ствар?!

За честите и вриједне свештенике, који животом и радом својим одговарају узвишеном свештеничком позиву; и црквене општине, које своја автономна права и дужности ревно и савјесно врше, а у границама закона и наредаба епархијске власти своје — нема истраге ни повјереним трошкова. Тако исто и црквене општине, које своја автономна права и дужности врше ревно и савјесно у границама закона и наредаба епарх. власт исвоје, никад неће пасти под истрагу.

„Србобрановом“ дописнику из Лике препоручујемо, да савјетује својима људима, нека се чувају, да их ради проневерења црквеног новца неби тужакали државном одвјетништву, нека дужности своје врше савјесно и поштено, па нека се небоје истраге и повјереним трошкова; иначе нека се надају, да ће им истрага и повјереним трошкови сваки час куцнути на врата! —

У Горњо карловачкој Дијецези на Ђурђев дан 1896. М.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Радња архидијецезалних епархијских власти.) *I. Архидијецезална Конзисторија* у својој сједници од 11. (23). априла о. г. под предсједништвом Његове Светости преузв. г. *патријарха Георгија*, ре-

шила је и оне предмете: Узето је на поволно знање приопштење преузвишеногa бана краљевина Хрватске, Славоније и Далмације, да је Његово Величанство превишњим решењем својим благоизволело прехилостиво одобрити, да се одели предстојник кр. хрв. слав. далм. земаљске владе, одела за богоштовље и наставу Др. Исидор Кршњави на пластичну молбу постави у трајно стање мира, те истим превишњим решењем кр. државног надодветника Отона Крајчовића Илочкога прехилостиво именовати одељка предстојником кр. хрв. слав. далм. земаљске владе, одела за богоштовље и наставу. — Наредба кр. земаљске владе од 8 априла о. г. бр. 4626 узета је на знање и публиковање се недружном свештенству. — Није уважена молба братства манастира Ковиља да јој се тамошњи јеромонах о. Митрофан Никлић као постриженик хиновски патрат прими. — Дозвољен је поновни допуст настојатељу манастира Фенека протосинђу Н. Л ради лечења му. — Примљена је оставка архимандрита Евлогија Кумановића на управу манастира Велике Ремете и одобрена му је мировина од годишњих 600 фор. из манастирске благајне, те му је и становање у манастира изнимно дозвољено. Управа истог манастира се привремено поверава тамошњем јеромонаху о. Серафиму Вичићу. — Одобрено је да благајне манастира Шишатовца издавање годишњих 400 ф. мировине бившем настојатељу тога манастира игуману Анфилохији Еремићу, којем се уједно изнимно дозвољава становање у манастира. Управа манастира Шишатовца привремено је повераја игуману Митрофану Павловићу настојатељу манастира Бешенова. — Поводом смрти настојатеља манастира Врдника, игумана Емилијана Банића, повераја је привремена управа тога манастира игуману Сави Орловићу настојатељу манастира Јазка. — Узет је на знање извештај комисије за полагање стечајног испита о одржаном дне 4 и 5 априла о. г. стечајном испиту и о резултату истога. — На молбу пароха у Сурчину јереја Јефтимија Матића, а по пристајању тамошње црквене општине, повишена је тамошња парохија на IV у III. плаћевни разред. — По накнадном извиђењу у погледу оцењења Старих и Нових Банована од матице Г. Товарника, то је оцењење дозвољено, а Саборски Одбор замоли, да Г. Товарнику подели сталну годишњу награду од годишњих 200 фор. — Умољење се Саборски Одбор, да систематизовање протопрезвитератског положника у Вуковару одобри и у течај стави издавање из јерархијског фонда годишње му плате од 400 фор. и у ње накнаде за половину сесије свету од 100 фор. — Није дозвољено повишење парохије у Будимци у виши плаћевни разред. — Администратору парохије у Краљевци јереју Михаилу Мишићу недељен је отпуст из подручја архидијецезе Карловачке, о чему је извештен високопреосвештени г. митрополит буковински и далматински Аркадије Чупрковић. Администрација парохије у Краљевци поверена је јереју Миливоју Борићу личноме помоћнику у Кузмину. — Администрација парохије у Вери поверена је свршеном богослову Добривоју Миковићу, који ће се ради рукополагања свога за презвитера имати обратити молбом на Његову Светост преузвиш. патријарха Георгија. — Против јереја П. Н. отпочеће се фишкална акција, те се исти јереј од парохијског звања и половине парохијских берина — осим стана — суспендује и за време суспензије лишава епитрахиља, а привремена администрација парохије му поверава се пароху у Гргуревци односно његовоме личном помоћнику. — Узет је на знање писмо отпис Његове Светости преузв. г. патријарха Георгија, којим извештава, да је Леонида (Лазара) Огрлошића, монаха манастира Беочина прват дана ускрса о. г. у овд. саборној цркви за јеромонаха рукоположио, о чему ће се известити управа манастира Беочина. — Молба пароха у Адашевци јереја Кирила Обрадовића у погледу његовог умировљења подноше се Саборском Одбору са препоруком и молбом да реченоме пароху у име мировине из јерархијског фонда годишњих 400 фор. у течај стави — У дисциплинарном поступку против пароха у Ш јереја А Н. донесена је осуда. — Донесене су три пресуде у бракоразводним парницама од којих гласе две на развод а једна на сажитије.

II. Архидијецезални административни Одбор у седници својој од 12. (24.) априла о. г. под председништвом Његове Светости преузвиш. г. *патријарха Георгија*, решио је и ове предмете: Обавештење се управа манастира Шишатовца, да је Саборски Одбор у свраху оправке тамошње манастирске зграде и цркве, која је оправка по предложеним списима преко нужна, дозволио томе манастиру зајам у своти од 10 хиљада форинти из сопственог му уложеног основног капитала од 24 500 фор., без камата, под тим условом и на тај начин, да се овај зајам пла почевши од 1 јануара 1896. *надаље* за двадесет година вратити односно основни капитал попунити. — Достаће се црквеној општини у Пригу решење Саборског Одбора, којим је уток ове општине против овоодборске решења у погледу разрешења тамошње црквене скупштине и одбора одбијен, а овоодборско односно решење потврђено. — Одобрен је избор скупштинара у црквеној општини Јакена, обављен

приликом поновне организације целокупне тамошње црквене скупштине. — Наложено је црквеној општини у Добрици, да за градњу парохијског дома има неодложно место и потребна средства набавити — Одобрен је закључак црквене скупштине у Ларку у погледу градње парохијског дома — Одобрен је закључак црквене општине у Мајадику у погледу продаје 1010□ хвати земљишта тамошњој политичкој општини за цену од 600 фор. ради градње комуналне школе. — Одобрен је закључак црквене општине у Војки у погледу купа неке некретнине. — Изаслан је администратор Вуковарског протопрезвитерата у црквену општину Опатован, да испита: да ли постоје наводи тужбе, која је овоме одбору стигла против нереда у тој општини — Уток И. В. и др. из Ст. Бановаца уложени против оводобровског решења, којим је реорганизација тамошње црквене скупштине одобрена, поднеће се Саборском Одбору са свима на овај предмет односећим се списима. — Узето је на знање, да је угар. француско осигуравајуће друштво у Темишвару приносло своту од 994 фор. 54 н., као по смислу §. 9. односног уговора припадајући 40% перцентат у корист архидијецезалног епархијског фонда од пристојба добивених за осигурање од пожара црквено општинских зграда у Архидијецези у 1895. г., те 100 фор. у ime припадајуће по §. 9. истог уговора преноје. — Одобрена је организација целокупне црквене скупштине у Добрицима. — Закључак црквеног одбора у Брестачу, да тамошња црквена општина ради сиромаштва свога не може удовољити налогу архидијецезалне конзисторије, односно вис. кр. зем. владе, у погледу награде црквених појаца, укинут је, и црквеној општини поново, под претњом законитих последица, наложено, да има што пре, у сврху установљења награде своме црквеном појцу, црквену скупштину сазвати и у истој годишњу награду у смислу владине наредбе одредити. — Исто упутство издано је и црквеној општини у Војки на тужбу тамошњег учитеља — Одобрена је нова организација црквене скупштине у Обреду. — На пријаву црквене општине у Путинци, да општинско поглаварство тамошње неће да плаћа најамнину за кућу у којој је смештена комунална школа, а која је власништво срп. правосл. црквене општине, упућена је ита црквена општина, да тамошњем поглаварству путем надлежног кр. котарског суда на прописани начин откаже даље становање комуналне школе у својој школској згради. — Одобрен је црквеној општини у Манђелосу куп једног фртала урб. земље. — Куповродајни уговор црквене општине у Ињији склопљен са Ж. К. преиђен је са клаузулом одобрења. — Одобрен је куп односних некретнина црквеној општини у Каменици. — Купопродајни уговор што га је склопила, као купац, црквена општина у Адашевцима са задругом Т. проширен је клаузулом одобрења. — Одобрени су рачуни црквених општина: у Михаљевци за г. 1895., у Сибању за г. 1894. без примедбе, а у Гргуревци за г. 1894, у Крчедину за г. 1895, у Д. Петровци за г. 1894, у Д. Товарнику за г. 1895 и у Чортановци за г. 1895 са неким примедбама. Рачуни пак црквених општина у Кузмину за г. 1894. у Маркушици, у Обрезки и Шаренграду као оспорене враћени натраг. — Као оспорен враћен је рачун манастира Шишатовца за г. 1895 управи тога манастира натраг. — Познате су управе манастира, које рачуне своје за г. 1895. на ревизију још поднеле нису, да их у року од месец дана опамо поднесу. — Поднесени су рачуни манастира Раковца, и Бесчина за г. 1894. на надразправење и коначно одобрење. — Одобрен је избор нове црквене скупштине у Брестачу уз односна упутства надана истој црквеној скупштини — Удовољено је молби М. Р. и др. из Михаљеваца, којом моле, да им се опрости казна наречена оводобровским закључком из г. 1886, којим су они на неизвесно време искључени од избора за скупштинаре, одборнике и црквене туторе, те су поменути, да у будуће избегавају све оно, што би дало повода сличној казни — Поводом пријаве више чланова црквене скупштине и одбора у Марадику, да у тамошњој црквеној општини пред и народ влада, одређено је поверенство које ће на лицу места наводе пријаве испитати. — Пошто се дознало, да неке црквене општине примају и такове легате, одређене на одржавање парастоса завештачу, који су на штету црквено општинског благајна, јер се на парастосе такви завештачима из тих благајна издаје више трошка него што износи годишња камата дотичних завештаја, решено је упутити црквене општине, да само такве завештаје у будуће примају, који неће бити на штету црквено-општинског благајна. — Одобрени су неки прорачуни црквених општина за г. 1895.

(**Радња епарх. власти у Н. Саду.**) *Епарх. школ. одбор бачки* одржао је дана 9. (21.) априла о. г. под председништвом г. Васе Пушибрка потпредседника своју седницу, у којој су између осталога решени ови предмети: Поводом отписа високосл. Школ. Савета, којом се молба чебских становника ради приспособљења за тамошњу школу одбија и овај одбор упућује да се у свом дедокуту постара да глохански учитељ обавља те учитељске дужности и у Чебу — умољен је парох гложан-чебски, да се

исте дужности до даљег расположења прими и уједно је упућен замењик референта да приликом обилажења школа све околности школске у тој општини испита и извештај поднесе. — Узета је на знање и објављење се црк. општини широкој одлука високосл. Школ. Савета којом је признат њезин против овогр. решења бр. 135. 136/80 1893. у предмету неодобреног расписа стечаја на тамошње учитељско место одбијен. — Узета је на знање и објављење се учитељу Ј. К. одлука високосл. Школ. Савета којом је одбијен признат истог учитеља против овогр. пресуде, којом је због преступа у § 27. дисципл. правила за учитеље од 1876. означених и почињених, каквим глобом у износу $^1/_2$ годишње плате са опоменом, да ће се против њега употребити казна отпуштања са службе у случају поновљеног сличног преступа. — Узета је на знање и објављење се свима којих се тиче одлука вел. Школ. Савета, којом је признат К. М. бив. учитеља у С. против овогр. решења бр. ШО. 168. 315/34. 1895. у предмету неједнаке тамошњих учитељских плата одбијен. — Од високославног Школ Савета издати декрет за сад већ покојног Стевана Поповића бив. учитеља дероњског достављење се удовици покојниковој. — Достављење се примљени од високосл. Школ. Савета декрет гђи. Дарињки Протићевој учитељици у Бођани. — Публиковање се свима подручним м. школ. одборима наредба високосл. школ. Савета од 19. (31.) окт. 1895. бр. Ш. С. 85/222, којом је наређено: да се са децом у православној вери хришћеном, која не ће у школи да се прекрсте и Богу моле са осталом децом, без обзира на то, у којој се вери или секти њихови родитељи налазе, у смислу постојећих учебних правила поступа као са оном децом, која на једног предмета не добију оцену, и да се у том случају таква деца у виши разред пренијети не могу. — На основу извештаја истражне комисије одбијена је молба Т. К. учитеља у П. ради награде од 150 фор. за обучавање прекобројне деце док се нова школа не отвори; уједно је иста општина упућена да још једну школу без одлагања отвори. — Узет је на знање избор једног члана у м. школ. одбор аџански, ис избор председника истог одбору што га је обавила црк. скупштина, није одобрен, те је исти одбор упућен да сам себи међу својим члановима председника изабере. Узет је с одобрењем на знање избор Л. Д. учитеља у С. за члана м. школ. одбора. — Подељен је допуст забављи ст. футошкој ради полагања стручног испита. — Одбијена је молба привр. учитеља са Келебије да за сталног учитеља потврђен буде и м. школ. одбор у С. упућен, да се постара да то место до почетка идућ. шк. године квалификованим учитељем попуњено буде. — Узет је на знање избор председника м. школ. одбора у Ст. П. — Потврђен је избор чланова за м. школ. одбор у П.

(**Прегледање манастира.**) По високом налогу *св. патријарха Георгија* бавио се прошлих дана конзисторијални бележник г. протосинђел *Лукијан Богдановић* прегледањем неких манастира у Архидијецези, а прегледање то обавиће и у осталим архидијецезалним манастирима.

(**Српска православна црквена општина у Загребу**) изабрала је акламацијом себи за председника г. Дра Богдана Медаковића, пошто се досадањи потпредседник г. Бранко Јовановић захвалио на потпредседништву и позвао црквену скупштину, да без обзира на његову личност приступи избору председника и потпредседника. За потпредседника је изабран г. Милан Стојановић већник банског стола, за перовођу г. Димитрије Грујић учитељ. У црквени одбор изабрани су г. г. Др. Светислав Шумановић, Петар Николић и Никола Гавела.

(**За администратора парохије у Краљевци**) одређен је, из економичних обзира, у место сконченог богослова Добривоја Миковића, лични помоћник у Кузмину јереј Милиој Берић дочим је овај, као што се из извештаја о раду конзисторије види, одређен за администратора парохије у Вери.

(**Бешетак певач г. Жарко Савић**) обрадоваће нас и ове године својим концертима, којима нам је и досад много уживања приуготављао. Као што смо извештени дање г. Жарко Савић прекосутра, уторак, концерат у Карловцу, у гимназијској дворани, на што упозорујемо наше грађанство препоручујући му концерат г. Савића најтоплије. Г. Савић нас је прошле године задужио, у реду је, да му се ове године одужимо.

(**Градња богословског семинара у Карловцима.**) Вести, које су пронесене о тој градњи, за сад се не могу у целости потврдити. Толико стоји, да је до сада већ била на средствима клирикалног фонда купљена једна кућа на карловачкој пијаци (према Дунаву), за осам хиљада форината, и да је Његова Светост преузв. г. *патријарх Георгије* и у најновије време доконао преговоре и са властником других трију кућа на истоке месту у погледу куна истих за свету од 22 хиљаде фор., који куп ће имати Сабориски Одбор да одобри, те финалише.

Хоће ли се на томе месту градити семинарија и кад? о томе ће пре састанка народно-црквеног сабора и његовог у погледу тог потребног решења прерано говорити.

Ad бр. К. 226/264 ex 1896. 43 1—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Живана Бранковића из Чалме против супруге му Рахиле Бранковић рођ. Радуловић, којој је сада место пребивања непознато, овим се позива речена супруга Рахила да у року од 6 месеци након првог уврштења едикта овог у новине, потписаној конзисторији представе или место садашњег свога пребивања пријави, јер ће се у противном случају против ње подигнута бракоразводна парница и без ње свршити.

Из седнице архид. конзисторије, у Карловцима 11. (23.) априла 1896.

Архидијецезална конзисторија

Ad бр. К. 228/265 ex 1896. 44 1—3

ЕДИКТ.

Усљед бракоразводне молбе Јована (Јосифа) Бајандића из Карловаца против супруге му Марије Бајандић рођ. Максић, која је незнано куда у свет отумарала, овим се позива речена супруга Марија, да у року од 6 месеци потписаној конзисторији представе или место садашњега пребивања свога пријави, јер ће се у противном случају против ње подигнута бракоразводна парница и без ње свршити.

Из седнице архид. конзисторије у Карловци 11. (23.) априла 1896.

Архидијецезална конзисторија.

Број Ек. 93. ex 1896. 38 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се на парохију I. разреда у Лучанима, протопрезвитерата вилићког. Интеркалара нема.

Пријављивати се може до 12. (24.) Јунија 1896.

Из сједнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 11. априла 1896.

Михаил.
Епископ.

Број Ек 91. ex 1896. 39 2—3

СТЕЧАЈ.

На парохију — протопопију у Кореници овим се расписује стечај.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до 12. (24.) Јунија 1896.

Из сједнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 11. Априла 1896.

Михаил.
Епископ.

М. Ш. О. бр. 17 ex 1896. 37 2—3

СТЕЧАЈ.

На смрћу учитеља М. Д. Дејановића упражњено учитељско место расписује се овим стечај.

С овим местом скопчана су ова берива:

210 фор. у име плате; 91 фор. у име свог и школског огрева; 20 фор. за повторну школу; 10 фор. 50 новч. у име чишћења школе; 10 фор. у име паушала и 20 ланаца (à 2200□°) оранице на коју политичка општина пореза и еквивалент плаћа, уз то слободан стан с баштом.

Дужности су прописане школском уредбом и наредбама, осим тога дужан ће бити изабрани и у цркви појати. Настављаће децу у оном разреду, који му школски одбор, на предлог месног учитељског збора, додели. Компетовати могу само они, који уз стручно оспособљење искажу и оспособљење из мађарског језика. Поред једнаке квалификације узеће се у обзир вештина у погледу музикалног знања.

Молбе и сведобе имају се слати на месни школски Одбор. Рок стечају истиче за 6. недеља рачунајући од дана првог уврштења овог. Изабрани наступиће своје звање тек 1. септембра о. г. по нов. календару.

Из седнице школског одбора српске православне црквене општине у Молу 30. марта (11. априла) 1896.

Школски Одбор.

Ad К. 256 зап. ex 1896. 3—3 36

СТЕЧАЈ.

На упражњено парох. место VI. класе у Стејановци расписује се стечај. Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим до 5. (17.) маја 1896. овамо поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 11./23. априла 1896.

Архидијец. конзисторија.

Бр. 3. ш. о. ex 1896. 40. 1—3

СТЕЧАЈ.

У смислу решења И. Ц. Ш. Савета донесеног у седници 23. новембра (5. децембра) 1885. год. а под бр. 130/108. и касније решења од 3./15. новембра 1886. год. бр. 208/87. ex 1886. год. овим се отвара стечај за учитељицу у Меленци међовите школе I. и II. разр. у предграђу I. четврти у „Влашком“ крају са годишњом платом од 500 фор. а. вр слободним станом, баштом и огревом.

Дужности су учитељице прописане школ. уредбом и наредбама. Осим тога наглашује се, да је учитељица дужна у својој школи женски ручни рад предавати.

Компетовати могу само потпуно оспособљене учитељице.

Молбе са својим сведоџбама ваља упутити председништву школ. Одбора.

Рок стечају истиче 1./13. јуна т. г.

Из седнице школ. Одбора срп. православне црквене општине у Меленци, држане 17./29. априла 1896. год.

Стева Жупански
пр. деловођа

Симеон Мишковић
председник школ. одбора.

Ad бр. К 61/263 ex 1896. 42 1 3

ЕДИКТ.

Усљед бракоразводне молбе Јована Буровца из Зеџуна против супруге му Милеве рођ. Десимировић, која је незнано куда у свет отумарала, овим се позива речена супруга Милена Буровац рођ. Десимировић, да у року од 6 ме-

сеци потписаној конзисторији предстане или место свога пребивања пријави, јер ће се у противном случају против ње поднигнута бракоразводна парница и без ње свршити.

Из седнице архид. конзисторије, у Карловци 11 (23.) априла 1896.

Архидијецезална конзисторија

Бр. 3. пр. о. ех 1896. 41. 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај за учитеља мешов. школе I. и II. раз. у Меленци на предградској школи III. четврти у „Павлишу“ са годишњом платом од 500 фор. ав. вр. слободним станом, бантом и огревом. Дужности су учитеља прописане школском уредбом и наредбама.

Учитељ је дужан по одређеном реду у цркви појати.

Компетовати могу само потпуно оспособљени учитељи.

Молбе са сведоџбама ваља упутити председништву шк. Одбора.

Рок стечају излази 1. (13.) Јуна т. г.

Из седнице шк. Одбора срп. православне црквено-школске општине у Меленци, држане 17. (29.) априла 1896 год.

Стева Жупански
пр. деловођа.

Симеон Мишковић
претседник шк. одбора.

Бр. 78. 1—3

ПРЕПОРУКА.

Давнашња жеља ниже подписане општине била је, да своју новосаграђену цркву украси са иконама светитељским, који би одговорили њеном спољашњем изгледу. То је имала срећу у фирми Г. г. В. Марковића и И. Павловића, трговци цркв. утвари из Земуна најбољи људе, који су нашу свету православну српску цркву снабдјели са иконама вјештачки израђеним у строго православном типу.

То се овим ниже подписана општина налази побуђена свима српско-православним општинама у Босни и Херцеговини препоручити их, не само као вјештаке него као честите и поштене људе са врло умјереним ценама. —

Српско-православна општина.

У *Земуну* 11. Марта 1896.

М. П. Гавро Гашић.
парох Земунски.

Ђорђе Јеотић. Ђура Лукић.

Број 323, 383. 45 1—3

СТЕЧАЈ.

На парохију II. класе у Рањеу, и IV. у Ловској. Рок стечајним молбама до 18. (30.) јунија о. г. а интеркалзара нема.

Из сједнице конзисторијалне у Пакрацу 16. (28.) априла 1896.

Епархијска Конзисторија Пакрачка.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за прелијање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, како би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, свежнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шуље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 3 26 **Илустроване ценовнице и прорачуни трошкп бесплатно и франко.**

Протилата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уреднишшву „Српског Сиона“ у **Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 5. маја 1896.

Ускршња посланица

православног епископа далматинског и истријског

Никодима

пресвештеном клиру и свему православном народу епархије своје.

(Свршетак).

Послије овога у посланици се подробно излаже данашње учење римске цркве у свима оним тачкама, у којима се она разликује од православне цркве, и упоредо православно учење. Доказавши у том излагању до највеће очигледности, да се учење православне цркве основа само на ономе, што је предано и закључима светих седам васељенских сабора, и да је оно данас у свему и по свему онакво, какво је било у почетку цркве и којега се за прних девет вијекова строго држао и сав Запад, — свети патријарх обраћа се *народима Запада*, и позивље их у апостолском духу да чују матерински глас свете васељенске цркве и „да дођу у крило једне, свете, саборне и апостолске Божје цркве, која се састоји из цијелог Богом засађених питомих винограда у православној васељени, у нераздвојеном јединству једне спасителне вјере у Христа, у вези мира и духу сједињених једна с другом светих Божјих цркава, те да постигну у Христу жељено спасење, и прослави се тако и у њима прехвално и преславно име Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа, Који је страдао за спасење свијета".

Завршује се посланица ријечима, обраћеним нама, духовним чедима свете православне цркве: „Ми који смо благодаћу и благоволењем преблагога Бога часни дијелови тијела Христова, то јест, једне, свете, саборне и апостолске Његове цркве, држимо се отачаског и апостолског предања, благочастија и побожности. Назимо и чувајмо се сви од лажних апостола, који долазећи у облику оваца покушавају разним варљивим обећањима варати и мамити простодушија срца код нас мислећи, да је све право што раде, и обраћају к унији, ако се само призна папа за највишег и непогрешивог и апсолутног господара цијеле цркве и јединог на

земљи наслѣдника Христовог и извор сваке благодати!“

Посланица ова патријаршеска примљена је од свега православнога свијета са онаквим благоговѣјењем, какво она заслужује по духу, којим је она написана и по узвишеним светим мислима које она у себи садржи, а и као њежни глас брижне матере, свете васељенске Цариградске патријаршије, од које је већина данашњега православнога свијета Христову вјеру примила, а нособно ми православни Словени, и која (света патријаршија) тако матерински се стара о очувању свете вјере у свему недирнуте, непомућене, неповријеђене и о томе, да се чеда њена не лише онога блага, које им та вјера обилато пружа.

Али колико можемо да утјешени будемо, што се мати црква, Цариградска патријаршија, тако брине за нашу свету вјеру, и колико то мора да храбри нас православне, да у данашњим тешким искушењима духом не клонемо, толико с друге стране жалост нас мора обухватити кад видимо, да се код нас, у нашој Далмацији, у мањем догађа оно исто, што нам патријаршеска посланица спомиње да се почело на Истоку средством оних „*варљивих посланика*“ догађати, и што је непосредним поводом било да се ова патр. посланица изда. На *унију са Римом* почело се недозволеним средствима радити на *Истоку*: на унију се таким истим средствима почело данас радити и код нас, *у нашој Далмацији*.

Нама, православним Далматинским Србима, као да је суђено, да сваки час трезамо за вјеру своју и да смо у непрестаним искушењима за њу. Чим унијатска напаст ма гдје главу помоли православни Далматинац већ мора одмах да је на опрезу, јер раније или касније напаст ће се она и њега дотакнути! И у старија времена православни Далматинци били су изложени искушењима за вјеру своју, али напасница нијесу тада доста моћни били да савладају вјерску свијест наших отаца, који, ма и послије тешке борбе, остадоше ипак побједиоци и сачуваше неповријеђеном вјеру своју. Од друге десетине овога (XIX) вијека почињу нова искушења за њих, и то много тежа од пређашњих. Прије се грубом силом нападало на вјеру и цркву православну у Далмацији, те је ту силу сличном силом могуће било и савладати. Али послије почела се лукава, а на изгледу блага средства употребљавати, да се православни Далматинци одбију од вјере и цркве своје. Прије се просто радило на томе, *да нашу стари приме римску вјеру* и да се одреку вјере православне, као што је то било под Млетачком републиком; послије, кад се видјело да то не иде, и да православни Далматинац не ће никако да остави вјеру своју и црквене своје обичаје, тада почеше пријеваром с њим да поступају. Почеше му доказивати да он може слободно држати црквене обичаје своје, само нека призна нашу; другим ријечима, нијесу више настојали, да прими просто римску вјеру, него да се *поунијати*. Овако су почели радити од 1818. године, — и овако на жалост раде и данас, а на несрећу велику земље ове биједне.

Шта су радили и како су поступали оне (1818.) и слиједећих година, познато је данас свима. Нашли су у Далмацији владику, који је за новац готов био продати православну вјеру. Дадоше му неколике хиљаде форината и купише га, те кроз њега почеше извађати цркви посао свој. Довлаше из Галиције неколико унијатских попова, пустише да им тамо негдје на страни браде нарасту, да изгледају као православни свештеници, па ти попови имали су да одбију православни народ Далматински од своје вјере и да га поунијате. Биједни народ није у почетку разумјевао лукавство, којим су с њим поступали, а није могао ни да помисли, да ће га владика његов навести, да се одмаче од цркве своје. Послије се тек народ освијестио и разумио, шта хоће да раде од њега и цркве његове — и народном огорчењу дали су израза православни Шибенички Срби добро познатим чином.

Прекинуше напасници тада цркви свој посао, јер су видјели да са народном светињом није се шалити. Оставише православне Далматинце на миру за неколико година, — све до 1832. године. Те им се године пружила згода да нечисти посао опет отпочну. Хтјели су да осветe онај чин, који им је прву пут осујетио покушај унијаћења, — и успјеше. Уједињењем снага сложило се све противу православне цркве у Далмацији, особито у Петровом послу и Врлици крајини. Мито, пријевара, пријетње, тамнице све је употребљавано било да се одбије православни народ од вјере своје и да се поунијати. Свијест православних Далматинаца опирала се напасти свом снагом својом, али грубој сили није могла ипак да са свијем одоли, — и за двије три године доста се велики број њих

морало поунијатити. Радили су напасници и даље, живо и најодлучније, тако да је биједни православни Далматинац у непрестаном искушењу за вјеру своју морао бити. и већ се почело било мислити, да треба или селити, или подлећи сили. Тако је то с малим трајало све дотле, док није проглашен био државни устав. Тада се тек нешто слободније дахнуло. Свијест православних Далматинаца, која је дотле под притиском грубе силе била, тада је свој глас дигла, — у почетку тихо, али послије пуном одлучношћу. Неколико година касније, у свима разним мјестима Далмације једва да се могао набројати стотину унијата.

Наступило је послије тога за православну цркву у Далмацији мирно доба, кад је она могла да се унутрашње уређује и развија, не стрепећи од изваљских нападаја. На изгледу противника није имала. Али то је тако само на изгледу било, као што се послије показало. Показало се на име, да су се они само притајали били, онако исто, као што су се притајали били послије катастрофе за доба владике Краљевића. Вребали су згоду да нападну опет на православље у Далмацији, као што су то учинили били 1832. године. Та згода показала им се овога пута приликом „Slavenskog hodočašća“, кад је Рим напао да прославе и *својим* свецима Словенске апостоле Кирила и Методија. Тада изађоше из притаје противници православља, и почеше изнова своје грјешно дјело да изводе противу православне цркве. Из бесједе блаженопокојеног мог предшасника, коју је том приликом обратно православним Далматинцима, и коју сам бесједу ја горе споменуо, ви сте могли видјети, какве су нам се зле прилике спремале ради вјере наше. Па ако се тада осујетило покушај уније, то је било валда с тога, што непријатељи нијесу још све спремили били, што им је за то било нужно. Али ако им се осујетио покушај уније у Далмацији тада, није им се такав покушај осујетио *сада*, кад им је јамачно све спремљено за рад тамо њихов

Шта се није неколико мјесеци у *Врлици* догодило, ви сви већ то у главноме знадете; али да ће се оно збиља догодити, то је тешко и готово немогућно било предвидјети. Писало се крајем прошлога августа, да ће један унијатски бискуп из једног мјеста из Хрватске доћи у Далмацију „*glede svete unije*“, да је тај бискуп пуно „*darežljiv*“, и да пут овај његов има задаћом „*učvršćenje i napredak svete unije i da se razdjeljenja braća sjedine*“. То се писало, — али свак је помислио да то није друго него новинарска доскочица, само да се дражи православни народ у Далмацији још више, него што га у опће драже. Да је то казано било за какве „*варљиве посланике*“, налик на оне на Истоку, за које нам спомиње патријаршеска посланица, могло би се још било некако и повјеровати, али се то није могло никако повјеровати за особу, коју споменусмо. Догодило се међу тијем оно, што није нико могао ни да слути. Наговјештени унијатски бискуп дошао је у Далмацију, провео је ту неко вријеме и повратио се. Послије одласка његова неколико се православних из Врличке парохије поунијатило. Ово дотичне новине забиљежише као „*prvi plod kanoničke vizite i svetoga poslanstva biskupova po Dalmaciji*.“

Ко су она лица што су се поунијатила, каквим се средствима то извело и шта је све при томе од дотичних рађено, — то су питања, која не спадају у ову моју бесједу. Али у ову бесједу свакако спада то, да је унија међу православним Далматинцима опет помолила главу; а у ову бесједу спада још више то, да је оно неколико поунијаћених из Врличке парохије тек „*први плод*“ сада отпочетога рада о унијаћењу у Далмацији. И овај ме чин и навео, да о овоме данас водим ријеч моју с вама, православна браћо моја, и да вам архипастирску поуку моју дадем при овој невољи, у коју сто увлаче православне Србе Далматинске.

Повјесница је учитељица живота, — одавна је казано, и та се истина оправдала кроз све вијекове. Повјесница наша народна нека буде и нама сада учитељицом, како ћемо да се владамо при новом овом немилом догађају у Врлици при новом овом искушењу, којему се налажемо за вјеру своју. Шта је била православна вјера за народ наш кроз све вијекове, од како смо као народ на свијету, ја нијесам тек један само пут вама, браћо, говорио. Првога дана, када сам владиком вашим постао, ја сам о томе већ вама говорио, а то понављам и данас.

Са православљем почиње хришћански звичај наших славних предака; православна им је црква била олон, кад су највећа и најславнија дјела извађали; она им је народност сачувала у оним тешким часовима наше прошлости, кад је варвар хтио да нас уништи, кад је изгледало, да

Србина више не ће бити на свијету. Наши стари ово су добро разумјевали, те од туда оно настојање њихово да се свагда старају о једној ради друге, о цркви ради народности и о народности ради цркве. Благодарећи православној цркви ми можемо данас да се дичимо нашим именом, нашом повјешницом, нашим народним особинама. Не један нам примјер пружа повјешница наша народна о борбама, које су наши славни претци у разним тешким приликама са највећим самопрегорењем издржали са душманима ради очувања вјере своје свете, вјере православне. На ово, браћо драга, нека нам послужи као опћа поука за наше владање, и данас и увијек.

Поссбно пак ми Далматински православни Срби имамо срећу још да се поучимо и из повјешнице, која се нас непосредно тиче. Божји и природни закон нам заповиједа, да штујемо етаре наше и да нам света буде свагда успомена њихова и све оно, што су они доброга чинили. Стари наши — да спомењемо само онај њијех — два су пута у тешком искушењу били ради вјере своје православне, и оба су пута знали мушки се одупријети унијатској напасти. Оба су они пута знали показати, колико су одани вјери својој и како су готови све за вјеру своју претрпјети. Нијесу давно умрли поједини између старијих наших, који су радије хтјели да претрпе прогоњење и робију, него ли да православљу изневјере. Није мало њих, који су нам са сузама на очима казивали, каквим су мукама морали подлећи за вјеру своју, колико су душевном снагом морали да се напасницима одупиру, а да сачувају вјеру своју и да је нама младјима као свети аманет предаду. И ово, браћо моја мила, нека нам буде најсвјетија поука у данашњем добу новога искушења. Добро назимо и ни за један час не заборављајмо што нам поручују, да је онај Врлички дагађај тек *први плод* новог унијатског рада међу нама Далматинцима, — па као што су наши стари знали да осујете и *први* и *други* покушај уније у овоме вијеку и да запрјече да они покушаји новим плодовима не уроде, тако гледајмо и ми да буде осујећен и овај *трећи* покушај уније, те да му ни трага у нашој Далмацији не остане. Тијем ћемо се најбоље одужити завјети старих наших; тијем ћемо најдостојније показити захвалност нашу према њима и поштовање блаженој успомени њиховој.

На колико нам, браћо, поучна мора да буде у овоме повјешница наша народна, толико нас још више у томе поучава сама вјера наша, јер је то непогрјешиви глас самог Бога. Вјера је света нападана била увијек од злих људи, који су хтјели да је истријебе, јер им је сметала, да по земаљским рачунима живе. Да би вјеру свету истријебили и из основа је тако рећи искоријенили, шта нијесу измишљавали противу ње и противу оних, који су је исповиједали? Каквим се гоњењима нијесу морали подврћи од самога почетка цркве истинити исповиједници свете вјере и какве страшне казне нијесу морали за њу да претрпе? Срце се човјеку стеже, кад чује ап. Павла, кад казује, шта су све у старој цркви морали да дотични подносу за вјеру своју. **Ини** каже ап. Павао **изкушени быша, ин поньмше изкаланиѣмь; дроугыи же ѻгньмь и раньми искушенїе пріѧша, ще же и ѹзами и темницею. каминьмь повѣшени быша, претрени быша, искушени быша, оубійствомь мечa ѹмроша проидоша въ милотѣхъ и въ козіихъ кожахъ, лишени, скорбѧще, озлобленни, въ пѹстынахъ скитающесѧ и въ горахъ и въ пещерахъ и въ пропастехъ земныхъ.** (Евр 11, 35—38). Ученицима Својима Исус Христос је предсказао, да ће они много имати да поднесу за истину Његову. Гониће вас, каже им Христос, мучиће вас, и чак ће мислити да Богу угађају, као вас убију; жалосни ћете бити и невољу ћете сваку у свијету трпјети, али се ипак ничега не бојте јер ће се жалост ваша окренути на радост (Јов. 16, 20). Не бојте се јер сте Моји ученици, јер слушате Моју науку, која је од Бога, и јер сам Ја побиједио свијет, — **дерзайте ꙗко Азъ покѣдихъ міръ** (Јов. 16, 33). Овако поучава и тјеши Христос ученике Своје и храбри их на постојанство у вјери. Те Христове ријечи обраћа света наша црква на нас; на напоминући нам, да у свакој борби, у сваком искушењу за вјеру нашу ми имамо свагда *поборника* самога Господа,, тјеши нас увјерењем, да ће сам Бог савладати све противнике свете вјере: **Дерзайте оубо, дерзайте людіе божіи, ико Той покѣдитъ міръ, ꙗко всесиленъ.**

Памтимо, браћо драга, ову науку вјечне Истине. Памтимо је, на тврдо вјерујмо, да ће и у ова данашња времена искушења Христос Бог дати снаге цркви Својој, да савлада непријатеље, а и нама, вјерним синовима исте цркве, да ће дати снаге да искушењу одолимо. Али у исто

вријеме, браћо, **кодрствуйте**, **стойте** ко **вѣрѣ** **мужайтесѧ**, **оутвержда̀йтесѧ** (1 Кор. 16, 13). **Бодрствуйте**, назите непрестано шта се догађа около вас, назите, јер **мнози лжепророцы изыдоша** **вѣ** **мїр**ъ (1 Јов. 4, 1), па добијете сто и међу вас и хоће да вас од истине отргну, да вас у своје коло привуку, да вас одроде. Назите и **стойте** ко **вѣрѣ**, чврсто, непомично Вјера није човјечији наум, него Божји дар. Тај дар чувајте као Божји аманет, и немојмо, никада допустити, да ма у чему тај аманет буде повријеђен Сјећајмо се само колико су зла човјечанству нанијеле разне јереси и расколи, и то све с тога, што неки људи нијесу хтјели да свето чувају повјерени им од Бога аманет вјере, што нијесу хтјели да *стоје у вјери*, у овој вјери, коју је Господ Исус Христос открио, коју су апостоли предали, и коју је утврдила, и разасипла православна наша црква. Чврсто стојмо у вјери нашој, држећи се православне цркве, да нас **лжепророцы** не заведу. Православље је најстарија христјанска вјера, и за пуних девет вијекова од рођења Христова оно је било оном вјером свега христјанскога свијета, онако као што оно сачињава и данас вјеру нашу. Стојмо дакле чврсто и непомично у вјери нашој, и заједно са мном браћо **мужайтесѧ**, мушки се у њој држите, одбијајући сваки нападај, ма са чије он стране дошао; **оутвержда̀йтесѧ** утврђујте се међусобно у вјери, јачи слабијега нека помаже, нека поучава, нека храбри, да у одлучноме часу сви заједно се нађемо сложни и готова за светињу вјере наше и пошљедњу каплу крви наше пролити. Божја нам ријеч гласно довикује: будите тврди у вјери светој, не дајте се помакнути, него једнако напредујте у дјелу Господњему, знајући да труд ваш није узалуд пред Господом, — **ѩко трудъ ваш̀ нѣстъ тощъ предъ Господемъ** (1 Кор. 15, 68). Имајући ово пред очима, тјешимо се да исповиједамо ону вјеру, којој је темељ положен на данашњи велики дан, кад је прије толико стотина година Христос Спаситељ побиједио свијет, и да је та вјера наша **повсѣдневнаѧ мрѣ**. На у ме те вјере, у име свете православне вјере ја вам честитам браћо Христово васкресење, на срећу и свако добро овога и онога свијета.

Ѧмінь.

У *Задру*, 1896. године.

Никодим
епископ.

Разночтенїе
въ сѫврѣменныхъ церковно-словѣнскихъ книгахъ.

У „великом Зборнику,“ који је пошао на свијет трудом Димитрија Поповића гласи тропар на стр. 30. овако: **Сѩ̀свѣтло воскресенїѧ пропов҃кдь ѿ ѧггла оувѣ҃кдѣша господни ученицы, и прадѣдне всѣ҃ждніе ѿкрѣсте, апостоломъ хвалѧщесѧ глаголахъ: испровержесѧ смрѣть, воскресе Хр҃истосъ Богъ, даровавъ мірови келію милость.** Као што је ту напштампано, тако се тај тропар и пјева. Али у „**всенощное оубѣ҃ніе**“ од Мальцева напштампан је тај тропар овако: **Сѩ̀свѣтлую воскресенїѧ пропов҃кдь отъ ѧнгела оувѣ҃кдѣвши господни ученицы** (*μαθήτριαι*), **и прадѣдне всѣ҃ждніе ѿкрѣсте, апостоломъ хвалѧщесѧ глаголахъ: испровержесѧ смрѣть, воскресе Хр҃истосъ Богъ, даровавъ мірови келію милость.** Кад се испореди у Мальцева тропар са онијем у „Зборнику,“ онда видимо да је у Мальцева **оувѣ҃кдѣвши**, а у „Зборнику“ **оувѣ҃кдѣвше**. У Мальцева стоји **оувѣ҃кдѣвши**, што се хтјело тијем да одреди женски род, јер је **оувѣ҃кдѣвши**, привезано за **господни ученицы**, а **господни ученицы** јесте женскога рода и значи *госпође ученице* а не *господњи ученици*. А ја држим да и то није добро, јер таки облици као што је **оувѣ҃кдѣвши** не употребљавају се за номинатив множине женскога рода, и ако кадгод гдје и долазе, то мора бити врло ријетко, а друго требало је Мальцев извести конзеквентно и друге партиципие по женском роду у том тропару. Кад је дакле исправљено **оувѣ҃кдѣвше** обликом **оувѣ҃кдѣвши**, онда је требало исправити и **ѿкрѣсше** и **хвалѧшесѧ**, на напштампаната **ѿкрѣсши** и **хвалѧщесѧ**. Али партиципии номиналне деклинације женскога рода у номинативу множине не употребљавају се са завршетком **и**, него се употребљавају архаистички облици, а то су облици као што су и у старословенском језику. Ја сам то у својој црквеноословенској граматици и примјерима потврдио на стр. 38 и 39. а овдје ћу навијета још ваше и нијера, да бих тијем потврдио какви би облици партицина требали да изгледају у споменутом тропару. Н. п. на страни 384 у „Зборнику“ имамо примјере ове: **Мѵрѡносицы жены, оутрѹ глбокѡ, ѧроматы кземша, господнѧ гроба достигоша, ѩже не надѣѣсѧ ѡбрѣтша.** На истој страни: **Мѵрѡносицы рано кыкша, и гробъ твой со**

тиранїемъ достигша, искаху тѣке Христе. На истој страни имамо примјер овај: Мироносицы жены гроба твогѡ достигша, и печали гробныя кидкоша, не ѡбрѣтша же пречистаго тѣла твогѡ рыдающа, со тиранїемъ прїидоша глаголюща: кто украде наше упованіе И таквих примјера могли бисмо још доста навести, али је довољно и то да се потврди оно што рекосмо, а то је да партицини номиналне декланације женскога рода у номинативу множине имају архаистичке облике, а то ће рећи да долазе са завршетком а, а не и као што је у Мальцева. Из свега тога ја мислим да би требао споменути тропар да гласи овако: Свѣтлою воскресенїа проповѣдь wтъ ангела ученицы господни ученицы, и прадѣдне ѡсѣжденіе ѡбрѣтша, апостолмъ хваляща глаголахъ: испроверже смерть воскресе Христосъ Богъ даровай мїрови велію милость. Као што се види ја сам на господни и ученицы натписао „облечене“ да се тијем још боље означи женски род да се не мисли да су то *господны ученици* него *господне ученице*, премда партицини ученицы и т. д. јасно говоре да су господни ученицы женскога рода. А мјесто „облечених“ могло би се напштампати и овако: господни ученицы. Тако кад је напштампан тај тропар, онда се не може друкчије разумјети него онако, како треба да се разумије.

Јован Живановић.

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак)

Зависност јерархије од папе простире се, по учењу римске цркве, на све њене функције. Као посредници између верних и Искупитеља, епископи и презитери имају власт свештенства, т. ј. пуномоћ свршавати црквене службе и бити стројитељи тајана Божјих (1. Кор. IV, 1. Лук. XXII, 19, 1. Кор. XI, 23. Мат. XXVIII, 19. Јов. XX, 22. 23. Јак. V, 14. Тит. I, 5. 1. Тим. V, 22. и т. д.). Али папска система ставља вредност те пуномоћи у зависност од покорности пастира црквених апостолском престолу у Риму, а међу богословима и канонистама ултрамонтанског правца постоји још до данашњег дана мишљење, да тајне, свршене од пастирâ, који стоје ван јерархијске зависности од папе, остају без икакове вредности, да ван савеза с папом нема цркве, нема пастирâ, нема благодатног освећења верних кроз тајне Друга пуномоћ епископâ и презитерâ налази се у власти пастирства (Дела, XX, 28; 1. Петр. V, 1 2.); т. ј. у обласи духовне управе и духовног суда над верним. Папска система и ту пуномоћ сматра за збиљску тек онда, када духовни пастири стоје у покорности и зависности од епископâ Рима. Своју теоретску формулу то ограничење пастирских пуномоћи јерархије у католицизму налази у признању папе за васељенског епископа и у спуштању свих других епископа на степен викара папиних. А практички се пастирске пуномоћи римокатоличке јерархије парализују и бивају само сенка тиме, што се папи усвајају права, да допушта и дозвољава екземције и диспензације, чини ревизије црквâ, прима апелације на решења помесних црквених судова, каснра установе сабора и наредбе епископâ, обавља црквене послове преко особитих комесара и легата и т. д. У католицизму се, уопће, признаје за нормалан такан поредак, да папа има потпуну могућност, да се, обилазећи све посредне инстанције, мења у ствари које му драго помесне цркве, у ствари ма којо дијецезе или чак појединe парохије, те да, оставивши на страну местну јерархијску власт, располаже црквеним стварима по своме директном разматрању. И било је епохâ, када су епископи запада тек само носили име епископâ, а када је њихова јурисдикција у целини прелазила у руке самога папе или посебних његових пуномоћника, када је „света“ инквизиција, не признајући над собом никакове власти, осим папске, свуда вршила своје њефове, доводећи у трепет епископе и архијепископе, када су помесне црквене власти биле баш у свима односима стегнуте од римске курије, у којој су се усредсређивали сви конци црквене управе и суда. Најпосле зависност од Рима веже јерархију и у правима духовног учитељства. Пастири црквени, дакако, морају проповедати Реч Божју и поучавати народ у истинама вере (Мар. XVI, 15. Мат. XXVIII, 19. 20. Тит II, 1. 1. Тим. VI, 3. 2. Тим. I, 13 и др.). Али, по својој увиђавности папа може у свако доба ударити на њих печат ћутања. У средњем веку се Рим користио тим правом са таком слободом и у тако

широким размерима, да је дело проповеди остало тада монополом монаха[1], који су лутали из града у град, из дијецезе у дијецезу, и поучавали, а каткад просто веселили народ гадним брбљањем и каскањем на трговима, улицама и по храмовима, и не само нарохиjски пастири, него чак и епископи, осуђени на лутање, беху сасвим немоћни, да се боре са саблазнима, које су долазиле од тих, и ако привилегисаних, али ипак недаровитих и невештих проповедника. Уопће се пастири цркве могу служити правом духовног учитељства само у тој мери, како им је то њима оставио. А главна обвезаност њихова се састоји у томе, да проповедају догмат примата, и њихова покорност и верност њиме јесте најважније јемство плодоносне црквене службе.

Али да би сами задобили ту вриину и да би је прицепили својој пастви, за то пастирима црквеним не треба солидног богословског образовања. Отуда се могу разумети узроци, зашто је научно-богословска спрема кандидата свештенства, која није баш Бог зна како стајала за врагом црквеној власти у пређашња времена, пала још дубље и дошла још до већег растројства за понтификатства Пија IX, када је раздражено стање ултрамонтанства, које је употребило толко напора, да би сакцијонисало папистичке теорије и да би присвајања епископа Рима поставило ван сваког спора и нападаја, дошло до крајњих граница. Са свију се страна у тој ствари стаде обраћати на епископе са жалбама и са прекорима, које не престаје и до данашњег дана, да се школске уредбе, одређене за кандидате свештенства, налазе у стању опадања и запуштености. Али су епископи одговарали: „нама ни најмање није потребно учено свештенство. Scientia inflat“[1]. „Нама су потребна покорно пригнута леђа, а не писане главе“[2]. С гледишта папске системе те су мисли потпуно правилне и истините. Исто се папиште збиља држе тог убеђења, да необразовано свештенство далеко боље одговара својој дужности, него образовано,[3] јер што је необразованије, тим покорније своме јарам ропства.

Папско присвајање права да буду светлост за цео свет показује тежак утецај и уопће на богословску мисао у католичанству, кочећи точак сваког научног покрета, а прогреса богословске науке специјално. Директна и једина сврха богословске науке јесте — разјаснити, ради знања верних, истинити смисао хришћанских догмата, на основу писма и предања. Имајући у виду ту сврху, богослови морају прекинути са свима унапред узетим тенденцијама и мислима. Истина ради истине — то је девиза богословске науке. Код протестаната је богословска наука ударила странпутицом и залутала у лавиринту контрадикција, чак је изгубила из вида истину, јер је негирање принципа предања дало и богословској мисли негативни карактер. Лишивши је заједно с тим и слободе, која се овде претворила у самовољу, ничим нестегнуту и незадржану. Па ако протестантизам не може створити ничега позитивног и сталног и ако се све његово развиће исцрпљује негацијом и протестом, онда и протестантска богословска наука не може бити призната за слободну, јер се слобода не може јављати у самим негацијама, него мора посведочити о себи по преимућству позитивним резултатима и творачким радом. Не слобода, него само самовоља води самим негацијама и рушењу и искључује могућност стварања и позитивних резултата. Истина, да би уклонио анархију у области религије, протестантизам указује на Св. Писмо, као на апсолутно-обавезну норму вероваља. Али како се заједно с тим норми откривења противставља самосталност разума, да сам у себи прие критерија за тумачење библијске истине, онда се авторитет Писма показује као недовољан, да уклони могућност дељења, распри и религиозног распадања у протестантизму. У највољнијим погодбама се налази богословска наука источне православне цркве. Узимајући за своју коначну сврху очување богооткривене истине од сваких изопачености и туђих додатака, православна источна црква у истраживању те истине држи се тога критерија, који се своди на формулу ubique, semper, ab omnibus. А преимућства тога критерија, доказана праксом васељенских сабора, у примени на богословску науку јесу у томе, да он не гуши слободу, него служи као најбоља гаранција за њу; јер ко се држи правила, да у састав васељенског учења иде само оно, што задовољава погодбама посвудности (ubique),

[1] Friedrich. Geschichte des vatican. Concils. I, 315.

[2] Наблюдатель. Сентябрь. 1884. Заграничная письма, стр. 6.

[3] Friedrich. Geschichte des vatican. Concils. I, 134.

непрекидности (semper) и свеопћности (ab omnibus), тај не може и„ пасти у субјективно суђење, ни подати се настраноме деспотизму, био то деспотизам партијски, или какве приватне личности. Дакако може се жалити, што богата жетва богословске „науке на православном истоку привлачи још релативно мало радника. Али нема никаква узрока сумњи у сјајну и, може бити, блиску будућност, која очекује православно-богословску науку, када цео свет увиди силу и жи лавост оних начела, којима живи источна црква. А та су начела таква, да, гарантујући слободно развиће специјално богословске науке, заједно с тим ни најмање не сте шњују слободно развиће и науке уопће, на р аумевали ми ту филозофију, природне науке и ли другу какву грану човечјег знања. „У суштини православне вере, вели Т. Терпер, човек дубоког образовања и широких независних погледа, нема ничег таког, што би могло побудити филозофску мисао неопходном утицају у страпку антихришћанског правца. . . . Православна црква захтева освећење разума, али тај захтев не само да није то исто што и захтев жртве разума, него напротив води још већем задубљивању. . . . На стога је у православној цркви, по њеној суштини, покрет слободне науке већма обезбеђен, него у западним црквама, а ако срце не може бити без мисли, без сумње је потреба здравог религиозног живота боље осигурана у православљу, него у католицизму, или протестантизму“. Г. Терпер допушта при том, да се „у појединим помесним православним црквама може још појавити несхватање те корените истине, да се још може појавити борба с науком или бар неповерење према њој“. Али се не може не сложити се с њим, да су „то само остатци прећашњег необразовања, прећашње неразвијености, који све више и више морају уступати место, без икакног ућутрба за истиниту веру, другом погледу на ствари, и чим више буде тај поглед избијао у помесним православним црквама, тим ће дубље бити њихов живот проникнут истинитим православним духом“.[1] А најгоре погодбе за развиће богословске науке ствара католицизам, који осуђује богословску мисао или на потпуно мртвило, или је гони, да се креће и ради у једностраном правцу, указући јој и тачку, према којој се има кретати, и коначну сврху у идеји папског приматства. И с пута, који јој је у Риму насликан, и не смеш и не може сићи. Још је Григорије VII. давао значај аксиому томе мишљењу, да се никаква књига не може сматрати за правилну нити не сме допустити, да крстари по народу ако је не одобри апостолски престо. А наследници Григоријеви побринуше се, да принцип, кога се држао њихов велики претеча, има сталну примену на практици. С тог сврхом је уређена у Риму специјална конгрегација, која опшро прати савремену литературу и, руководећи се теоријама папизма, подиже строг суд. Сваку књигу, која не одговара папској столици, одмах уноси у index librorum prohibitorum (попис забрањених књига) као и објављује је или као јеретичку и безбожну, или као неморалну и нечисту, или, у мањој мери, као саблажњиву и сумњиву.

(Наставиће се.)

Реферат

катихете и професора на вел. кр. реалци у Земуну

јереја **Саве Теодоровића**

о наставним плановима и верочетним књигама по којима се сада предаје православна вероиаука у нижим и вишим гимназијама и реалкама.

I. Наставни планови.

Ако усвојимо као руководство при предавању вероиауке у средњим школама оно умесно и опће признато начело, да предавања из вероиауке треба пре свега да буде *религиозно-морално* осећање и да на тај начин дају *вољи* религиозно-морални правац, а тек у другом реду да образује *разум*, објашњавајући ученицима религиозно-моралне *истине*, утврђујући их у вери њихових родитеља и испуњавајући им *свест* моралних идејама, развијајући свест о моралним *дужностима* према Богу, себи и ближњем и стварајући научно-стично уверење у њих, тако, да исто буде од пресудна значаја за њихов живот и карактер, — на то начело сравнимо како са садањим наставним плановима у средњим школама карловачке Митрополије, тако и са односним уџбеницима, — уверићемо се, да ни садањи наставни планови, ни у њима прописане вероиауче књиге, нису у свему онако уделешене, како би горепоменутом начелу у свему одговорити и фактичне потребе религиозно-моралне наставе према савременим захтевима како ваља задовољити могли.

[1] Православное Обозрѣніе. 1884. Октобар, стр. 359.

Прва кардинална мана у том погледу је та, што за православну вероизуку у средњим школама карловачке Митрополије нема једног опћег наставног плана, који би за све ученике средњих завода у карловачкој Митрополији важио, па с тога нема ни оне нужне једнообразности и методичке поступности у предавању, која је за све заводе нужна, него, изузевши оне три епархије, које спадају у подручје Троједне Краљевине, у свима осталим српско-православним дијецезама карлов. Митрополије постоје засебни и међу собом врло различни планови и удбеници тако, да се при прелазу једнога старијег ученика средњег завода из уже Угарске у Хрватску и Славонију, опажа у вероизучној му спреми често велика несиметрија, методичка збрка, па и празнина, што свакојако дотичним вероучитељима тешкоће прави, а самом ученику и његову религијозно-моралном образовању не малу штету наноси. О овоме се можемо лако и јасно уверити кад сравнимо само наставне планове из вероизуке, који су у нашим двема српско-народним гимназијама у Карловцима и Новом Саду прописани. Тако н. пр. по наставном плану за тројединичке гимназије, који важи и за *карловачку* гимназију, имају се у I. разреду узети важније партије из „библијске повести старога завета,“ а у новосадској гимназији предаје се „кратка догматична наука и тајне новога завета, — дакле један део опширнијега катихизиса, а уз то још „приче из старога и новога завета.“ У II. разреду узима се у карловачкој гимназији „Пространи катихизис,“ а у Н. Саду трећи део катихизиса“, а уз то опет „приче из старога и новога завета.“ — У III. разреду предају се у Карловцима важније партије из „библијске повести новога завета“, а у Н. Саду и Свето писмо старога и новога завета и подела књигâ и кратак им садржај. У Карловцима је „Догматика“ подељена на V. и VI. разред, а у Н.Саду се „Догматика“ сврши у V. разреду, а „Моралка“ је подељена на VI. и VII- разред. —

Иста несугласност између карловачке и новосадске гимназије опажа се такође и у самим вероизучним књигама.

Тако у Карловцима се предаје „Стари завет“ по књизи Јована Петровића, а „Нови завет“ по књизи Николе Вукићевића, а у Н. Саду се и „стари и нови завет“ предаје по књизи Вуре Даничића. — У Карловцима се „катихизис“ предаје по књизи „Пространи катихизис“ Митрополита Московског Филарета у српском преводу, а у Н. Саду је још и сад задржан „катихизис“ блаженопок. Епископа бачког Платона. „Литургика“ се у Карловцих предаје по књизи Николе Живковића, а у Н. Саду се употребљава „Појашњење св. Литургије“ од Николе Вукићевића, и ако је између ове две књиге замашна *стварна* разлика у обиму наставног материјала.

Није ми намера, да се упуштам у оцењивање питања: који је план бољи и за средње школе подеснији, а тако исто нећу овде ни каквоћу дотичних удбеника да претресам, јер ће о томе засебно доцније говора бити, — но само ћу да констатујем факт, да у подручју једне митрополије постоје за истоврсне заводе са свим разни наставни планови и удбеници, — што је из наведених разлога и са стварнога и с педагошкога гледишта погрешно. С тога бих ја био тога смерног мишљења, да би ваљало сачинити један јединствени опћи наставни план за предавање вероизуке у свима гимназијама и реалкама, које спадају у подручје карловачке Митрополије, а тако исто за све заводе и исте удбенике прописати, како би сви православни ученици средњих завода у Митрополији, на основу стварне и методичке једнообразности могли добијати и једнако образовање у религијозно моралном васпитању.

Истина, између уже Угарске и Троједне Краљевине у погледу предавања вероизуке у гимназијама и реалкама постоји та законска разлика, што се у Тројединици *у свима* разредима вероизука предаје по 2 сата недељно, а у Угарској је предавање вероизуке у *горњим* разредима ограничено само *на један* сат недељно. Тако исто имаде много завода и у Угарској и у Тројединици, који немају сталног системизованог православног катихете, него катихетску дужност врше дотични пароси за ремунерацију. Но све то не може још бити разлогом, који би против једнообразности у наставном плану и учевним књигама говорио; јер што је у религијозно-моралном образовању потребно карловачком или новосадском гимназисти, то исто је нужно и опоме у Вараждину, Сењу, Темишвару и Кечкемету, те им с тога треба свима, ако ништа друго, а оно барем исте вероизучне удбенике у руке дати; а остало нека је остављено према жељама прилика савесности и ревности дотичног катихете.

Да бих могао лакше претрести и са свога скромног гледишта оценити каквоћу сада-

њега материјала у нашим вероваучним наставним плановима, узећу за подлогу свога разматрања садањи наставни план, који је прописан за гимназије и реалке у Троједници и који, рекао бих, још понајближе стоји оним начелима и захтевима према којима би наставни материјал у средњим школама разредити и према савременим захтевима општег образовања и религиозно-моралног васпитања удесити требало.

У поменутом плану поред његове значе доста згодне начелне системе, давно већ опазио сам неке педагошке мане и стварне недостатке, који су ми поред свакидашега искуства тим лакше у очи пали, што сам основу поменутога плана на позив више црквене власти 1887. год. имао част да сачиним, но која је услед даље ревизије претрпела неке измене, које су за тим у прописани наставни план ушле и до данас се у њему одржале, но с којима се смерно потписани никако сложити не могу. Ради лакшег и јаснијег прегледа навешћу редом по разредима своје примедбе уз нужну мотивацију.

(Наставиће се.)

Церемонијал

по којем се на срп. прав. архијерејски синод изаслани краљевски повереник има дочекати.

1. Пошто краљевски повереник у Карловце присне и градском влашћу поздрављен буде, уз звоњење звона и пуцњаву топова полази у опредељени му стан, пред којим је почасна војничка компанија са музиком постављена и која кр. повереника при доласку му са прописаном почашћу дочекује.

При уласку дочекује кр. повереника срп. прав. архијепископ и патријарх на челу епископата и дворског свештенства.

По свршеном поздраву прати кр. повереника у његов стан патријарх са епископима

2 На свечано отварање архијерејског синода позивају кр. повереника два епископа, остали епископи са патријархом пак дочекују га и поздрављају при уласку у синодску седничку дворану.

Пред зданем заузима место почасна компанија са музиком и при читању превишњег декрета о именовању даје прописану почаст.

3. Кр. повереник покривене главе долази к седњату под балдахином, које је за њ на узвишелом месту удешено, покаже архијепископу-патријарху декрет о своме именовању, печат разломи и ради прочитања предаје га своме тајнику. За време читања кр. повереник скида капу; по том поново метнувши капу на главу, на мађарском језику држи говор стојећи, којим отвара синод и на који патријарх такође стојећи кратке захвалност на мађарском или српском језику. Овај говор предаје се кр. повереннку писмено у оригиналу као и евентуално у преводу.

4. После тога чланови синода заузму место, на које кр. повереник, пошто се присутно градско поглаварство и публика удаљила, седећи саопштава према унутрашњем делокругу сазваног синода, те уз установљење дневног реда објави дан првог заседања.

5. На знак кр. повереника чланови синода устају с места и са патријархом прате кр. повереника до улаза, а два епископа га прате до стана му.

6 Истог дана прима кр. повереник на подворење пријављена изасланства и посете, а по подне враћа посете.

7. Пре делотворног заседања синодског држи се служба, на коју кр. повереника позивају два епископа и на коју почасна компанија са музиком такође иде и за време службе божје прописану почаст даје.

8. Кр. повереник са својим тајником присуствује у свакој седници синодској и само при гласању за бирање епископа није присутан (21. тачка deklarat.) У седнице увек од два епископа бива позван, но долазак у седницу, изузимајући седницу при отварању синода, редовно бива без сваке друге свечаности.

9. Просторија синодске седнице има се увек тако ставити у ред, као што је то приликом свечаности отварања, а у смислу треће тачке прилога под. А.) Декларторије, учињено. Синодске седнице држе се при затвореним вратима и у случају, ако кр. повереник не стапује у оном здању, где се седнице држе, на капији здања има се за време трајања синодске седнице двострука стража поставити.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Св. Архијерејски Синод). Данас ће бити, по доласку *краљевског комесара*, отворене седнице св. Архијерејског Синода, у које је изаслан повереник *Његовог царског и апостолског краљевског Величанства* у особи преузвишеног господина *Барона Федора Николића*. Преузвишени г. *Барон Николић* стиже у Карловце данас, особним возом у $^1/_2$ 10 сати пре подне, у пратњи придељеног му секретара, г. *Павла Јовановића*, министарског секретара у одељењу за српске автономне ствари. *Преузвишени краљевски комесар* биће дочекан по церемонијалу што га напред саопштисмо. Сутра дан, у понедељак, пре делотворног заседања синодског, одржаће се призивање св. Духа у саборној цркви, после чега ће св. Синод отпочети свој рад. У седницама св. Архијерејског Синода предузеће се и избор епископа управљеној дијецези вршачкој.

(Посете). Генерал мајор бригадир петроварадински г. *Гинтнер* и заповедник града пуковник г. *Балаш* учинили су посету *св. патријарху Георгију* у прошлу среду, а у понедељак био је у посети код *Његове Светости* новосадски велики жупан г. *Флат*.

(Радња вршачких епарх. власти.) *I. Епархијска Конзисторија* држала је своју седницу 15. априла о. г. под председништвом високопречасног господина архимандрита крушедолског *Гаврила Змејановића*, администратора вршачке дијецезе, у којој су између осталога реферисане и решене ове главније ствари: — Упућено је свеколико овоепархијско свештенство, да имаде 10. маја (по нов. кал.) о. г. поводом прославе хиљадугодишњице угарске државе одслужити, после божанствене литургије свечано благодарење, а дан пре тога да имаде и пригодна школске прославе одслужити свечано благодарење. — На отпис високог кр. уг. мин. богочасти и јавне наставе послат је високостом списак оних овоепархијских свештеника, којима годишњи редовити доходак не износи 800 фор. — Узета је са особитим признањем на знање молба јереја Михајла Дрндарског пароха у Избишту, којом јавља, да је на онданњем гробљу подигао капелу и да је завештао за издржавање исте 10 јутара земље, и жели, да се од Њег Светости Преузвишеног Господина Патријарха српског *Георгија* издејствује литимије и благослов за освећење капеле. — Молба јереја Ал. Кенђелца пароха великосредишког, да се ради слабости стави у стање мира подастрети ће се са препоруком високосл. Саб Одбору на решење; за администратора те парохије поставља се јереј Павле Михајловић админ. парохије у Мрамору, на његово пак место упућује се јером. Емилијан Станковић из Вел. Гаја, а администрација великогајске парохије поверава се јереју Чедомиру Удицком админ. парохије дењанске. — Расписаће се стечај на трећу парохију у Баваништу. — Позваће се сикулска црк. општина, да поднесе таксу за расипс стечаја на парохијско место, да се узмогне расписати стечај. — Уток протопреч. капелана вршачког јереја П. М. против онданњег решења, гледе плаћања еквивалента на његову сесију — достављене се високопреч. МЦСавету. — Узети су на знање изкази овоепарх. протопрезвитерских звања о свештенству, њиховом нородичном животу, владању и т. д. — Узето је на знање и обавештење се потпароњска црквена општина, да је високосл. Саб. Одбор дозначио на исплату њеном пароху јереју В. М. потпору из јерарх. фонда. — Молба јереја В. С. да буде приступљен на стечајни испит — послаће се окружном протопрезвитеру на мишљење. — Позвано је панч. протопреч. звање, да ствар сесије јереја Д. Ј. у року од три недеље у своме делокругу уреди и овамо извести. — Недељи је потпомоћни допуст јерох. Ј. Б., да може ради лечења отићи у купатило Мелење.

II. Административни одбор, држао је своју седницу дана 16. априла о. г., под председништвом високопречасног господина Архимандрита крушедолског *Гаврила Змејановића* администратора вршачке дијецезе У тој су седници реферисани и решавани ови главнији предмети: Упућен је окр. протопрезвитер вршачки, да се побрине да се у црк. општини јабучкој успостави редовна црк. скупштина. — Одобрени су дражбени записници и увети закупни, перлешке црк. општине. — На отпис високог кр. уг. министра богочасти и јавне наставе препоручени су свим црк. општинама и свештенству надања кр. уг. статистичког звања. — Молба јарковачких пароха, да се њихове парохије промакну у трећу класу — устуљена је јарковачкој црк. општини на изјаву. — Позвана је црквена општина влајковачка, да извести зашто до сада још није исплатила Ђ. Станимировом свету, коју је овај платно за литије. — На основу извештаја епарх. рач. ревизора о претседању благајне црквене општине у Б. где је констатована дефрадација та се ствар доставља крив. суду. — Узима се на знање отпис високосл. Саб. Одбора, којим су утврђени прорачуни манастирски за год. 1896., и упућује се овоепарх. зан.

управе да своје прорачуне имаду сваке године до 30. септембра подастрети високосл. Саб. Одбору. Препоручена је борчанска срп. прав. црквена општина високосл. Саб. Одбору, да јој се подаря прилошак обзиром на честе пошасе које се овде дешавају. — Упућени су неки свештеници у панчевачком протопрезвитерату, да имају у року од 14. дана платити еквивалент и држ. порезу на своје сесије. — Уступљена је тужба неких општинара набавних против представништва те црке. општине — пстој на даљњење. — Умољене се полит. власт, да егзекутивним путем утера бир што га дугује црква. општина у С. своме пароху. — Упућене су црква. општине у Д. и Вел. Гају да имаду одмах увести рескриптуалну наплату. — Упућена је црква. општина у А. да имаде безодлачно увести рескриптуалну наплату свештеника и да одмах пошље свој прорачун за 1896. год. — под претњом распуста представништва те општине. — Прорачун црква. општине у С. подан је сварх. рач. ревизору. — Упућен је рач ревизор. да оде у црква. општину у М. и да навиди стање благајне. — Одобрен је у начелу разорез парохијала у З., а црква. општина је позвана, да обзиром онамо цензус —

(**Сликар вештак г. Урош Предић**) доготовио је слике и ликове, којима ће украшена бити капела у патријаршијском двору, и оне су већ свештене на опредељена им места. Над улазом у капелу свештена је слика Христова Васкрсења; над улазом у самој капели Тајна Вечера. На иконостасу ликови: св. Богородица са Исусом на руци и Исус Христос. На царским дверима: Благовести, на малим десним дверима: св. Димитрије, а на левим: св. Стефан. Над царским дверима: Исус Христос у Гетсиманији после Тајне Вечере. У четири угла, на своду пред иконостасом, ликови су четири Јевањелиста; а у челу свода, у самом олтару, св. Тројица. На патријаршијском столу лик је св. Саве

О пароди овог сликарског посла г. Предића позвано је стручњачко перо да исцрпе свој суд. Ми ћемо тај посао и оставити стручњацима, којима би — смемо рећи — врло благодаран посао била студија и оцењивање појединог умотвореног посла Предићева. На њих зато и препоручујемо то. Нас нестручњаке појединости посао г. Предића испуњавају усхићењем и захвалношћу. Није могуће не осетити узвишење душе пред сликама г. Предића, није могуће не бити му захвалан; јер на свакој слици, са њезине темељне и прецизно изведене студије, у сваком делу хотимичне технике и виртуозне пластике, прелива се уједно и љубав сликара према својој вештини и идеји, као и нежалећи труд и жар за свој посао. На свакој слици као да видите и сликара, како се сав предао послу своме, како је као да му што боље испадне. Г. Предић нам је скромности својој речи: „Све што сам знао, умео и могао учинио сам, ја више не знам, не умем и не могу.“ Но најновији овај посао г. Предића биће камен, да је и најбољи му. Тако ми разумемо његове речи, а то сведочи и сам посао. А јер је њиме украсио баш капелу наше патријаршијског двора, тим већа му хвала Бог га живео на пошле пиме сликарске вештине!

(**Шематизам православне епархије далматинске и истријске**), којој је епархијски епископ преосвештени г. *Никодим Милаш*, добисмо и за г. 1896. Редовни присединци конзисторије тамошње су: г. г. архимандрит *Доситеј Јовић*, протопрезвитер *Спиридон Вуиновић*, и презвитер *Ђорђе Поповић*; а почасни присединци су г. г. протопрезвитер *Дамјан Доброта*, протосинђел *Серафим Калик* и презвитер *Стеван Јавор*. Једно место почасног присединка је непопуњено.

Управитељ канцеларије конзисторије јесте: г. *Спиридон Вуиновић*.

У придворном свештенству су: протосинђел *Серафим Калик*, синђел *Никанор Ракетић*, синђел *Кирил Мистровић*, јеромонах *Јеротеј Цвијетић*.

Број домова у свој епархији пописано је свршетком г. 1895 10·141, а број душа 72 724. Концем 1895 г. било је у истој епархији 3 манастира, 5 протопрезвитерата, 53 парохије, 3 капеланије, 81 црква. Презвитера било је: 24 монашког, а 47 световног чина, а ђакона само 1 монашког чина. Родило се деце: 1258 мушке и 1201 женске закопите, а 63 мушке и 66 женске незакопите. Венчало се 320 православних и 150 другобрачних. Умрло је 1121 мушких и 1085 женских. Прешло је у православну веру 1 мушки и 18 женских, а из православне вере 2 мушка и 19 женских.

(**Српска православна богословско-учитељска Школа у Призрену.**) издала је свој извештај за школску годину 1894/5, и по том извештају завршило се те године равно 24, како је ова школа отворена добротворним завештањем пок. Саве А. Игуменова. У почетку је школа била са три разреда, доцније подигнута је на четири, а ове године први пут пушће ученике са потпуно завршеним програмом, по коме су предмети распоређени у пуних шест разреда, од којих су три ниска гимназијског, а три виша разреда богословско-педагошког правца. Као наставници у тој години били су: Ректор Архимандрит Илариов С. Весић, свршени кандидат кијевске Ду-

ховне Академије. Служи од 1. Новембра 1891 год. — Илија Вучетић, свршени недагог руске учитељске семинарије и учитељског феодосијског института. Служи од 1-ог Септембра 1880 године. — Трифун Димитријевић, свршени богослов београдске богословије. Служи од 1-ог Фебруара 1883 године. — Апостол Филиповић, свршени педагог београдске учитељске школе. Служи од Октобра 1883 године. — Милан Гајић, свршени философ београдске Велике школе. Служи од 1-ог Септембра 1894 године. — Стеван Стевановић, свршени кандидат московске духов. Академије и трогодишњи слушалац московског универзитета Постављен је за наставника у Октобру месецу 1894 године. — Коста Лозанић, свршени философ београдске Вел. школе. Постављен је за наставника ове школе у месецу Октобру прошле године. — Михајло Тасић, свршени богослов београдске богословије. Служи од 1-ог Септембра 1893 године. — Василије Стојановић, свршени богослов београдске богословије. Служи од 1-ог Јануара 1894 год. — Јусуф Ефендија, учитељ турског језика. Служи од Септембра 1893 године. — Од ових наставника у овој школској години дужност деловође савета вршио је г. Апостол Филиповић; дужност школског библиотекара г. Трифун Димитријевић; дужност васпитача и економа г Василије Стојановић — У почетку школске године уписало се 220 ученика, а свршило је 202. Од њих су становали у заводу 145 а ван завода 75. Највише је ученика било из Призрена и околине му (81), а онда из Приштине и околине јој (23). Било је ученика из Србије (5), Црне Горе (8), Босне (1) Свештеничких синова било је уписано 46, трговачких 26, занатлијских 71, учитељских 4, сељачких 73. Са одличним успехом свршили су њих 14, са врло добрим 77, са добрим 45. Двојица су из завода истерана, 12 их је напустило завод, а 4 су послата на халкијску богословију. *Ученици који живе ван завода* показали су и те године најслабији успех. — За учитељска знања савет богословије огласио је као способне њих 11 и свима су подата потребна сведочанства. — „Са циљу да православни Срби у турској царевини добију што више снага са грчким образовањем толико потребних ради нашег духовног јединства са великом вселенском црквом, под управом које се ми налазимо, Његова Светлост, царградски патријарх благоволео је одобрити, да се шест питомаца наших пошаљу на халкијско-богословско училиште, да тамо продуже до године своје образовање, и савет је ради те цељи упутио у Цариград њих шесторицу.“ вели се у извештају. Богословско-учитељској школи у Призрену желимо сваког напретка и увек могућности да врши племенити свој задатак.

(† јереј **Петар Ђурић**) парох Чаковачки и протојереник премину је 16 априла о. г. у 52 год. живота, а сарањен је 18 априла. Био је узоран и ревностан свештеник, а много је допринео напредку своје општине. При укопу чинодејствовао г. г. Кузман Станић протопрезвитер темишварски, Драгољуб Живковић протојереник и парох Модошки, Сава Фемић парох Гладски, Миша Николајевић парох Дињашки, Исидор Николић адм. парохије у Товладији. Самуило Поповић адм. парохије у Фењу, Серафим Рајковић сада адм. парохије у Чакову и Георгије Звекић протођакон. У цркви опроштао се с покојником г. протопрезвитер Кузман Станић, а над гробом г. Драгољуб Живковић протојереник.

Мир пепелу милог покојника, и нечан му спомен!

— О. —

(† **Протосинђел Никодим Лемајић**) управитељ манастира Фенека умро је напрасно на Спасов дан. Бог да му душу прости!

Од администрације.

Г. Ј. П. у С. Н. Примили смо 4 фор. и тиме је намирено друго полугодиште прошле, а прво полугодиште ове године. Лист вам је послат.

Г. *Дос. Курјакову у Вац.* Изволите нам јавити досадашњу вашу адресу, да вам се лист не би слао у два примерка.

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*.

Бр. 18. Од управе манастира Крушедола — — — — 82 ф. и 10 динара

Прилошиле г. г. Др. Антун Пуљези на Дубровника 5 ф., Данила Белановић 3 ф., Сава Белановић 2 ф., Др. Мих Р. Весник 2 ф., Иван Васин Поповић из Сарајева 3 ф., Богдан М. Поповић уч. IV. разр гимн. 1 ф., Сава М. Поповић ученик II. р. о. ш 1 ф., Петар Ђенић прота из Сарајева 2 ф., Софија Стевановићка из Београда 1 ф., Милутин Стевановић благајник из Београда 1 ф., Ленка Р. Стевановићка 1 ф., Сима Матавуљ 1 ф. Иван Пајевић проф. петрогр. духовне академије 1 ф. Сима Гарша 1 ф., Миња Матавуљ 1 ф., Лазар Дунђерски 2 ф., Др. Душан Милић 2 ф., Др Ђорђе Крстић 2 ф., Јована Петровић 10 ф., Н. Даперик 2 ф 50 н., Н. Смирнов 2 ф. 50 н., Марија Гл. Гершићка 10 динара, Милинко Илијашевић 50 н., Серафим Винчић из Вел. Ремета 5 ф., Дрд вед. Слав. Рајовић 50 н., Војислав Екмечић 1 ф., Јован Протић адм. нар. 2 ф. Петар Ђурић бележник 1 ф 50 н, Милан Бо-

гдановић учитељ Крушедолски 1 ф., Никола Николић учит. Топола. 50 н., Атанасије Вујачић јеромонах 1 ф., Александра Дотлић рођ. Поладић 1 ф., Зорка Дотлић учитељица 1 ф., Ана Вељков 1 ф., Вељко Вељков парох грабовачко-витојевачки 1 ф. Свега 72 ф. и 10 динара. (Из књиге прилога манастирских посетилаца.)

Прилози скупљени на тасу о манастирској слави у Крушедолу 10 ф. — н.

Бр. 19. Од г. протопрезвитера жабаљског Милоша М. Папића — — 101 ф. 50 н.

Скупио прилике свештеничке неповести у протопрезвитерату жабаљском, која је одржана у Жабљу 12. (24.) марта 1896. г. а приложили су г. г. Милош М Папић, окр. прота жабаљски 10 ф. 50 н., Никола Бељански, парох госпођинчки 7 ф. 50 н., Ђорђе Иванић, парох иловачки 7 ф. Емил Стевановић, парох тителски 6 ф., Сима Николић, парох бурђевачки 5 ф. 50 н., Стеван Стевановић, парох ковиљ-сентивански 5 ф. 50 н., Светозар Вламикалић, парох моторишки 5 ф., Јаков Исаковић, парох лочки 5 ф., Павле Алексејевић, с. н. помоћник жабаљски 5 ф., Васа Вуковић, парох Кањски 5 ф, Мита Ковачевић, парох гардиновачки 5 ф., Светозар Гавриловић, парох горњо-ковиљски 5 ф. Душан Петровић, парох надаљски 5 ф., Васа Теофановић, парох чурушки 5 ф., Васа Стојадиновић, с. н. помоћник чурушки 5 ф., Ђока Михајловић, парох доњо-ковиљски 5 ф, Тодор Јованов, с. н. помоћник бурђевачки 3 ф., Васа Јојкић, л. помоћник госпођинчки 2 ф 50 н., Влада Вуковић, л. помоћник кањски 2 ф., Светозар Вламикалић, парох моторишки за свога унука богослова Светозара 2 ф

Бр. 20. Од г. Стевана Николића управитеља манастира Сент Ђурђа — 115 ф. — н.

Прилошише: г. Стеван Николић 100 фор. г. Коломан Ђорђевић умир. игуман 5 фор. и г. Серафим Журковић јеромонах 10 фор.

Из 16. бр. „Срп. Сиона" — 1206 ф 99 н.

Свега 1505 ф. 49 н. и 10 динара.

Новци су предани управи срп. пар. црк. фондова.

III. Исказ скупљених прилога за „Фонд Св. Саве".

(Свршетак)

Г. Г. Петар Аранички Ердевик 1. ф., Стеван Мијић Кикинда и Веселин Гргуров Ердевик — По 5.— ф. укупно ф. 11. — По 10 — ф. Г. Г. Др Мила Милосављевић Сомбор; Редних, Орешчија Шпицер, Бечкић. — По 5 фор. Г. Г. Дане Станковић оделни престојник Загреб. Др. Ника Максимовић Сомбор, Влада Николић архитект Карловац, Др. Пера Радић Суботица; — По 2.— ф. Г. Г. Сава Арадски Суботица и Пера Нинковић Карловац. По 1 ф. Г. Г. Др. Вој. Монзијевић Черевић и Георгије Максимовић Черевић, скупљено у манастиру Бечкић. — укупно 46.— ф.

Г. Г. Светозар Кушевић ф. 35.— Стеван Михалдски Кишфалуба ф. 5 —

Загреб: По 10.— ф Г. Г. Лазар Лаћевић, Св. Шумановић, Вл. Матијевић, укупно: ф. 30.—

Српска женска Задр. *Ст. Бечеј* ф. 25.—

Ст. Сивац: Срп. правосл. црква. општина ф. 50.— Г. Г. Младен Јовановић ф. 2.— Г. Ј. Милош Рајић 10.— ф. Шандор Поповић 2.— ф. — По 1 ф. Г. Г. Душан С. Нејић, Душан Теодоровић, Марко Ињатић. — По 50 новч Паја Мајски Анка Теодоровић, Јелица Мајски; укупно 68.50 ф.

Стапчево: Српска правосл. црква. општина 2.— ф. Г. Спиридон Оберкнежевић 2. ф. Андрија Марков 30 новч. Јован Мохиров и Јефта Ракин 20 нов. и Нилола Голубов 10 новч. укупно ф 4. 81.—

Сентомаш: Г. Лазар Дунђерски веленоседник ф 5000 — — По ф. 100.—: Г. Милан Дунђерски и Српска правосл. црк. општина. — По ф 50.—: Г. Стеван Дунђерски и Прва Сентомашка Штедионица. По 30. ф. Г. Аврам Георгијевић: — по ф. 10 — Г. Г. Глиша Манојловић, Шандор Јанковић, Тома Гавански Докин, Лаза Гавански Урошев и Тоха Хаџић; — По ф. 5 — Г. Г. Велко Загорица, Васа Ињић; По ф. 3. — Г. Лазар К. Манојловић; По ф. 2.— Г. Г. Иса Иванић, Јоца Теофановић, Сима Николић, Др. Мошир Павловић: — По ф. 1.— Г. Г. Коста Ињић, Арсен Чокић, Ђорђе Р. Стефановић, Милош Штрбочки, Мита Лекић, Никола Н. Николић, Сима Дебелачки, Мита Пивнички и Озрен Загорица. Укупно: ф. 5410 — по одбитку поштарине ф. 1 80, остаје: ф. 5408·20

Др Богдан Живко пед. Кикинда (II. рата) ф 20.—

I. П. ф 20769.81

III. „ 7478·08

свега ф. 28247·89

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

Изашле су из штампе и могу се добити код нас

I.

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГА КАПЛАРА

из српско-бугарског рата г. 1885.

НАПИСАО

Вранислав Т. Нушић.

Садржај: Позив. Опроштај. Под шатором. Први плотун. Птичице Божје. Капетан Милић. Трубач. Бела застава. Пусто огњиште. На припијалишту. На разбојишту. Свети Арханђел Михаило. Ко је то? Петар Дабић. Дућа. Шпијел. Број 23. Мој ђак. Спровод. На одсуство.

Ово је издање друго, али поправљено и многим новим причама допуњено. Цена је књизи 60 нов. и за поштарину 5 нов.

Молимо свакога, ко би желио у распродају узети ове приповетке, да нам се што пре јави. Рабат 25%.

Господу која желе један комад, ма које књиге најпре издања, најбоље је да пошљу у напред новац за књигу и поштарину, јер слати једну књигу у ваточ само је излишан трошак и што га до сад многи учињше себи.

II.

СВЕТЛЕ СЛИКЕ

ИЗ ПРВИХ ДАНА ХРИШЋАНСТВА

од

Драгутина Ј. Илића.

Садржај: Прва божићна ноћ. Богојављење. Стефан. Талита куми. Бура на мору.

Цена је књизи 50 н. За пештарину ваља послати 5 нов.

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

М. Ш. О. бр. 17 ех 1896. 37 3—3

СТЕЧАЈ.

На смрћу учитеља М. Д. Дејановића упражњено учитељско место расписује се овим стечај.

С овим местом скопчана су ова берива:

210 фор. у име плате; 91 фор. у име свог и школског огрева; 20 фор. за повторну школу; 10 фор. 50 новч. у име чишћења школе; 10 фор. у име паушала и 20 јанаца (à 2200□^{s}) оранице на коју политичка општина порез и еквивалепат плаћа, уз то слободан стан с баштом.

Дужности су прописане школском уредбом и наредбама, осим тога дужан ће бити изабрани и у цркви појати. Наставиће децу у оном разреду, који му школски одбор, на предлог месног учитељског збора, додели. Компетовати могу само они, који уз стручно оспособљење покажу и оспособљење из мађарског језика. Поред једнаке квалификације узеће се у обзир вештина у погледу музикалног знања.

Молбе и сведодбе имају се слати на месни школски Одбор. Рок стечају истиче за 6. недеља рачунајући од дана првог увртења овог. Изабрани наступиће своје звање тек 1. септембра о. г. по нов. календару.

Из седнице школског одбора српске православне црквено. општине у Молу 30. марта (11. априла) 1896. Школски Одбор.

Ад бр. К 61/263 ех 1896. 42 2 3

ЕДИКТ.

Усљед брачноразводне молбе Јована Буровца из Зевуна против супруге му Милеве рођ. Десимировић, која је непознато куда у свет отумарала, овим се позива речена супруга Милева Буровац рођ. Десимировић, да у року од 6 месеци потписаној конзисторији представне или место свога пребивања пријави, јер ће се у противном случају против ње подигнута брачноразводна парница и без ње свршити.

Из седнице архид. конзисторије, у Карловци 11 (23.) априла 1896.

Архидијецезална конзисторија

Бр. 3. ш. о. ех 1896. 40 2—3

СТЕЧАЈ.

У смислу решења И. Ц. Ш. Савета донесеног у седници 23. новембра (5. децембра) 1885. год. а под бр. 130/108. и касније г решења од 3./15. новембра 1886. год. бр. 208/87. ех 1886. год. овим се отвара стечај за учитељицу у Меленци мешовите школе I. и II. разр. у предграђу I. четврти у „Взашком“ крају са годишњим платом од 500 фор. а. вр. слободним станом, баштом и огревом.

Дужности су учитељице прописане школ. уредбом и наредбама. Осим тога наглашује се, да је учитељица дужна у својој школи женски ручни рад предавати.

Компетовати могу само потпуно оспособљене учитељице.

Молбе са својим сведодбама ваља упутити председништву школ. Одбора.

Рок стечају истиче 1./13. јуна т. г.

Из седнице школ. Одбора срп. православне црквено. општине у Меленци, држане 17./29. априла 1896. год.

Стева Жупански пр. деловођа — Симеон Мишковић председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 46 1—3

Овим се отвара стечај за једног учитеља на српској вероисповедној шесторазредној основној мешовитој школи у Мађарском Чанаду.

Плата је у готовом новцу 200 фор. а. вр. 13½ јутари катастралне земље на коју учитељ порез плаћа, јутро доноси најмање 20 фор. годишње аренде,

за перовођство 20 фор.

за појторну школу 40 фор.

за дрва 10 фор. и сламе колико треба, осим тога слободан стан са 2 собе, кујном, подрумом, таваном, шупом, шталом и баштом.

Изабраном учитељу спада у дужност деци законом прописане предмете предавати, у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати.

Компетовать могу они који су сомборску препарандију свршили и испит из мађарског језика положили. Молбеније се имају са нужним сведодбама упутити на овомесни школски одбор. Лична пријава узима се у обзир.

Рок стечају траје до св. Илије односно 20. јула 1896. г. ког ће се дана избор одржати.

У Мађар-Чанаду, 27. априла 1896. год.

Софија Арнотова пр. учит. и перовођа. — Мирко Недучин школски председник.

Број 328, 383. 45 2—3

СТЕЧАЈ.

На парохији II. класе у Рапњу, и IV. у Ловској.

Рок стечајним молбама до 18. (30.) јунија о. г. а интеркалара нема.

Из седнице конзисторијалне у Пакрацу 16. (28.) априла 1896.

Епархијска Конзисторија Пакрачка.

Ад бр. К. 226/264 ех 1896. 43 2—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Живана Бранковића из Чазме против супруге му Рахиле Бранковић рођ. Радуловић, којој је сада место пребивања непознато, овим се позива речена супруга Рахила да у року од 6 месеци након првог увршћења едикта овог у новине, потписаној конзисторији представе или место садашњег свога пребивања пријави, јер ће се у противном случају против ње поднигнута бракоразводна парница и без ње свршити.

Из седнице архид. конзисторије, у Карловцима 11. (23.) априла 1896.

Архидијецезална конзисторија.

Ад бр. К. 228/265 ех 1896. 44 2—3

ЕДИКТ.

Усљед бракоразводне молбе Јована (Јосифа) Бајандића из Карловаца против супруге му Марије Бајандић рођ. Макеић, која је незнано куда у свет отумарала, овим се позива речена супруга Марија, да у року од 6 месеци потписаној конзисторији представе или место садашњег пребивања свога пријави, јер ће се у противном случају против ње поднигнута бракоразводна парница и без ње свршити.

Из седнице архид. конзисторије у Карловци 11. (23). априла 1896.

Архидијецезална конзисторија.

Број Ек. 93. ех 1896. 38 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се на парохију I. разреда у Лучанима, протопрезитерата вилишког. Интеркалара нема.

Пријављивати се може до 12. (24.) Јунија 1896.

Из седнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 11. априла 1896.

Михаил.
Епископ.

Број Ек 91. ех 1896. 39 3—3

СТЕЧАЈ.

На парохију — протопопију у Кореници овим се расписује стечај.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до 12. (24.) Јунија 1896.

Из седнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 11. Априла 1896.

Михаил.
Епископ.

Бр. 3. м. о. ех 1896. 41. 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај за учитеља мешов. школе I. и II. раз. у Меленци на предградској школи III. четврти у „Павлишу“ са годишњом платом од 500 фор. ав. вр. слободним станом, бантом и огревом. Дужности су учитеља прописане школском уредбом и наредбама.

Учитељ је дужан по одређеном реду у цркви појати.

Компетовати могу само потпуно оспособљени учитељи.

Молбе са сведоџбама ваља упутити председништву шк. Одбора.

Рок стечају излази 1. (13.) Јуна т. г.

Из седнице шк Одбора срп. православне црквено-школске општине у Меленци, држане 17. (29.) априла 1896 год.

Стева Жупански
пр. деловођа.

Симеон Мишковић
претседник шк. одбора.

ОГЛАС. 47 1-1

Рад ни ује се стечај на дражбу на мајак у последу задања школске зграде. Прорачун износи 2345 фор. 46 нов. лицитанти полажу при дражби 10% пшшманлука. Дражба ће се одржати 13. (25.) маја у мес. срп. мушкој школи. Известити се може код председника м. шк. одбора.

Из седнице школског одбора држане у Срп. Модошу 28. априла 1896. год.

Мата Гигић
Шк: Председник.

Бр. 78. 2—3

ПРЕПОРУКА.

Давнашња жеља ниже подписане општине била је, да своју новосаграђену цркву украси са ликовима светитељским, који би одговорили њезином спољашњем изгледу. То је имала срећу у фирми Г. г. В. Марковића и И Павловића, трговц. цркв утвари из Земуна наћи људе, који су нашу свету православну српску цркву снабдјели са иконама вјештачки израђеним у строго православном типу.

То се овим ниже подписана општина налази побуђена свима српско-православним општинама у Босни и Херцеговини препоручити их, не само као вјештаке него као честите и поштене људе са врло умјереним цјенама. —

Српско-православна општина.

У Зеници 11. Марта 1896.

М. П. Гавро Гашић.
парох Зеничка.

Ђорђе Јоћић. Ђура Лукић.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

Год. VI. Број 20.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 12. маја 1896.

Отварање св. Синода, дочек и испраћање краљевског комесара.

Са особним возом, у засебним салонским колима, стигао је преузвишени кр. комесар *барон Федор Николић* у Карловце, у пратњи свога секретара г. *Павла Јовановића*. На железничкој станици дочекали су Његову Преузвишеност представници овоградског магистрата, кр. котарског суда и неколицина одличних карловачких грађана, којом приликом је Његову Преузвишеност поздравио градоначалник карловачки г. *Стеван А. Јанковић*. Његова Преузвишеност захвалив се на поздраву и поздравив се са присутнима, села је на дворска четвороврежна кола и праћена другим колима свечане пратње, пошла је двору патријарашком. Долазак *Његове Преузвишености* поздравио је пуцањ за свечаност одређене батерије. Кад је Његова Преузвишеност стигла близу двора патријарашког, интонована је војничка капела царску химну, а почасна компанија, којом је командовао капетан Данило Владетић, узела је „пред прси“. Топови су пуцали непрестано. У свечаном улазу дворском дочекали су Његову Преузвишеност *св. патријарх Георгије* са високопреосвештеним епископима, дворским свештенством и секретаром Др. Л. Секулићем.

Његова Преузвишеност би дочекана са ускличима: „Живио“ и љубазним поздравом Његове Светости, преузвишеног г. *патријарха Георгија*, као вестник царске и краљевске милости. Преузвишени кр. комесар тако исто љубазно се захвалио Његовој Светости. Поздравив се са високопреосвештеним епископима, преузвишени кр. комесар пошао је са својим секретаром на спољашњи улаз дворски, те је примио рапорт компанијског команданта и дефиловање почасне му компаније, а затим се вратио у двор, те са Његовом Светости и праћен високопреосвештеним епископима, отишао у свој стан и одаје, које су у патријарашкоме двору нарочито смештене за становање краљевских комесара.

После ¼ сата дошао је *св. патријарх Георгије* са високопреосвештеним епископима у синодску седничку дворану, која се дотле испунила одабраном публиком. Његова Светост дочекана је и поздрављена са бурним усклицима „живио“. Високопреосвештени епископи *Михаило* и *Герман* одоше, за тим, у стан краљевском комесару, да га позову на свечано отварање св. Синода, дочим су Његова Светост и преосвештени епископ *Мирон* дочекали Његову Преузвишеност и поздравили Га при улазу у синодску седничку дворану.

Преузвишени *кр. комесар* заузео је своје место под балдахином, стојећи пресекао печат превишњег декрета о своме именовању за кр. комесара и предао га своме секретару да га прочита. Овај је то учинио на мађарском језику, којим је оригинални декрет написан. За тим је патријаршки и нар. црквени секретар г. Др. Л. Секулић исти декрет прочитао у српском преводу, а који гласи:

Ми Франц Јосиф први

по божјој милости цар аустријски, краљ чешки итд.

и

Апостолски краљ угарски

Љубазни Верни!

Данашњега дана изданом Својом одлуком дозволили смо најмилостивије, да се српски православни архијерејски синод може састати 17/5. маја 1896. у Карловцима ради попуњења упражњене срп. прав. епископске столице вршачке и ради решавања осталих текућих послова.

На овај архијерејски синод на предлог Нашег уг. министра-председника именујемо за Својега кр. повереника Твоју Верност.

Којем у осталом Својом царском и краљевском милошћу стално наклоњени остајемо.

Дано: У Будимпешти 4. маја 1896. год.

Франц Јосиф с. р.

Барон Банфи с. р.

Нашем љубазном верном *Барону Федору Николићу од Рудне*, Нашем правом тајном саветнику, заступнику на угарском сабору у Будимпешти.

За време тих читања скинуо је кр. комесар кану с главе, а пуцањ топова и свирање банде пратили су та читања.

По прочитаном превишњем декрету је преузвишени кр. комесар најпре на мађарском, а онда српским језиком прогласио седнице св. Архијерејског Синода отвореним и би поздрављен са „живио“!

За тим одмах обратила се Његова Светост, преузвишени г. *патријарх Георгије* преузвишеном кр. комесару овим говором:

Преузвишени господине барене краљевски поверениче!

Превишње благоволење и очинско старање Његова царског и апостолског краљевског Величанства, нашег премилостивог Краља и Господара, у низу година мудре и сретне владавине Му у безброј прилика указивано овопредсеној православној српској цркви, непрекидно је уздизало и бујно јачало према Његову Величанству најискреније и најдубље осећаје захвалности, поданичке оданости и нигда не прекршене верности и лојалности овопредсеопе православне српске цркве, и то како њезиних врховних поглавара и пастира, тако и верних јој, православнога српскога народа у овим крајевима.

Па и данас Вашом Преузвишеношћу објављени нови превишњи чин неисцрпиве владалачке милости, наиме превишња дозвола Његова царског и апостолског краљевског Величанства, да се овај православни српски архијерејски синод може сазвати и састати у заседање ради решења велеважних предмета, који су по саму цркву и народ од највећега верског и религиозно просветног интереса, и то у првом реду ради попуњења упражњене епископске столице вршачке, а у другом реду ради решења осталих нерешених предмета и питања, који у архијерејско-синодски делокруг спадају — најрадосније подстиче у нама свима оне исте горе обележене осећаје захвалности, оданости, верности и лојалности према освећеној особи Његова царскога и апостолског краљевског Величанства, нашег премилостивог краља и Господара и негује у српима и грудима нашим топле молитве, које управљамо к' престолу Превишњег Творца, да из извора превечне своје милости подари Његову Величанству дуг живот, здравље и срећу; а све на славу силних Му држава а

нарочито наше миле отаџбине и на свако добро и благо наше свете православне српске цркве.

Исказујући најпонизније ове, топлином искрене душе своје, одгајене осећаје, молимо Вашу Преузвишеност, да их изволите милостиво приказати Његову царском и апостолском краљевском Величанству и положити на подножје превишњега царскога и краљевскога Му престола.

Молимо Вашу Преузвишеност, да изволите до високог знања доставити и високој кр. влади нашу најтоплију захвалност, што је својим велеџењим посредовањем допринела к' полученју превишње најмилостивије дозволе од Његова Величанства.

Не можемо, а да у овом свечаном тренутку и расположењу не одамо своју топлу благодарност и Вашој Преузвишености, како на труду, што сте се, удостојени превишњег одликовања, вољно потрудили до нас; тако и на топлим, родољубивим и искреним изјавама Ваше Преузвишености, којим сте овај св. архијерејски синод одликовати изволели. Нека Ваша Преузвишеност буде уверена, а молимо да Ваша Преузвишеност и ову изјаву нашу изволи милостиво до превишњег места доставити, да ће овај св. архијерејски синод и сада и у будуће увек, као и до сада, свом снагом и умењем удешавати свој, узвишеном позиву намењени, рад, једино на добро овоопредеоне православне српске цркве, њезиних служитеља олтара и верног јој народа тако, да тиме одговори у сваком погледу превишњим интенцијама Његова Величанства.

У то име завршујем ову своју кратку беседу са том понизном молбом, да Ваша Преузвишеност изволи рад наш пратити са оном истом љубављу и интересом, као што сте и у пређашњим приликама, те нам, надамо се, успеха неће изостати — и са том најискреније жељом:

Живело Његово царско и апостол. краљ. Величанство!

Живео цео прејасни владалачки дом!

Живела висока краљевска влада!

Живела ваша Преузвишеност!

При усклицима Његове Светости клицало је и сакупљено општинство: „живио,“ особито бурно при спомену имена Његова Величанства премилостивог нам цара и краља и владалачког Му прејасног дома. Пошто је св. *патријарх Георгије* предао преузвишеноме кр. комесару на писмено свој говор, позвао је општинство, да се удали из седничке дворане. Публика је оставила дворану, а по прописаном *декларатворијском* церемонијалу знамо, да је после тога кр. комесар саопштио високопреосвештеним члановима св. Синода делокруг сазваног Синода, а установивши дневни ред, објавио дан првог делотворног заседања, као што је било, за сутра дан.

По свршетку тога буде преузвишени кр. комесар испраћен из седничке дворане, као што је био и допраћен у њу. Иза тога примао је преузвишени кр комесар подворење разних корпорација.

У 1 сат после подне био је свечан ручак у двору патријаршанске у почаст преузвишеног краљевског комесара, при којем је учествовало много званица.

У прочељу стола седио је преузвишени кр. комесар с десна и Његова Светост с лева. До кр. комесара седили су умировљени фелдцагмајстер генерал *Лемајић*, випреосвештени епископ пакрачки *Мирон*, новосадски велики жупан *Др. Виктор Флеш*, пуковник *Балаш*, председник кр. судбеног стола у Новоме Саду *Др. Девић Ласло*, кр. јавни бележник *Васа Пауковић*, ректор богословије протојереј *Јован Вучковић* и др. До *Његове Светости* седили су: генерал мајор бригадир *Гинтеснер*, випреосвештени епископ темишварски *Никанор*, умировљени министарски саветник *Др. Теодор Мандић*, пуковник *Реберер*, умировљени председник судбеног стола *Павле Мачвански*, државни одветник у Новоме Саду *Поповић Аурел*, капетан *Данило Владетић* и др. С друге стране стола, према кр. комесару и Његовој Светости седили су випреосвештени епископи горњокарловачки *Михаило* и бачки *Герман*. Са стране првога: градоначалник новосадски *Стеван Печи Поповић*, кр. котарски судац у Карловци *Бура Бањанин*, секретар *Др. Лаза Секулић*, велики бележник карловачки *Лаза Обреновић*, жупник карловачки *Павле Жежић*, протојереј *Василије Константиновић* и др., а са стране другога випреосвештеног епископа: карловачки градоначалник *Стеван А. Јанковић*, одветник *Стеван Ристић*, секретар *Павле Јовановић*, управитељ

гимназије карловачке *Стеван Лазић*, одветник *Др. Петар Станковић*, уредник „Срп. Сиона“ протојереј *Јован Јеремић* и др.

За време целога ручка свирала је пред двором војничка банда. У убичајено време устао је *св. патријарх Георгије*, а за њим и сви гости. Његова Светост изрекао је прву красну здравицу *Његову Величанству премилостивом нам цару и краљу Францу Јосифу I*, премилостивој *царици и краљици* и целоме прејасноме владалачком дому. Војничка музика интоновала је химну, која је стојећи саслушана. Одушевљено клицање „живио“ и „живили“ испуњавало је дворану, а топови изван двора пратиле својом пуцњавом то одушевљење. Другу здравицу напила је Његова Светост кр. комесару преузвишеноме г. барону *Федору Николићу*, затим обим високим владама, у Пешти и Загребу, а као представницима им: преузвишеноме кр. угарском министру председнику барону *Дежеђерђу Банффију* и преузвишеноме Бану краљевина Хрватске Славоније и Далмације грофу *Куен Хедервариј*.

Преузвишени кр. комесар наздравио је одмах за тим Његовој Светости, преузвишеноме *патријарху Георгију*, као поглавици српске православне цркве у митрополији карловачкој, који је, „од кад је сео на патријаршки славни престо, мудром главом и праведном руком водио ствари српске православне цркве“. Преузвишени кр. комесар је нагласио у својој здравици, да Његовој Светости наздравља и као патријарху и поглавици цркве, али и као своме староме и верноме пријатељу.

После ове, наздравио је преузвишени кр. комесар члановима св. Синода, високопреосвештеним Епископима. Високопреосвештени епископ *Мирон* наздравио је храброј ц. и кр. војсци и њеним присутним представницима а Његова Светост, као домаћин, наздравио је и осталим гостима својим а представницима свију за столом заступљених власти и области.

Све ове здравице прихваћене су биле усклицима „живио“ „живили“ и певањем „многаја лета.“

После ручка и одмора чинио је преузвишени кр. комесар своје посете високопреосвештеним Епископима и неким личностима у Карловци.

Сутра дан, у понедељак, у 9 сати пре подне богослужено је у саборној цркви призивање св. Духа под начелством вишеосвештеног епископа *Мирона*. Присуствовао је богослужењу преузвишени кр. комесар, Његова Светост, високопреосвештени епископи, представници грађанских власти и просветних завода са питомцима истих и многобројно грађанство. Многољетствије изговорено за премилостиват нам цара и краља пратило је пуцање топова и свирка војничке музике свирањем царске химне.

Након свршеног богослужења преузвишени кр. комесар и Његова Светост отишли су са високопреосвештеним Епископима у синодску седницку дворану, да отпочну рад св. Архијерескога Синода.

Седнице св. Синода држане су у понедељак и уторак пре подне, те су у уторак и закључене.

У среду је преузвишени барон *Федор Николић* са *св. Патријархом Георгијем* и високопреосвештеним епископом *Никанором* био у манастиру Крушедолу, где, као што је познато, пребивају земни остатци блаженопочивше књегиње српске Љубице Обреновића, мајке преузвишеног г. Николића, те је дао у спомен и за душу њезину парастос, што преузвишени унук њезин чини сваком приликом кад год му је могуће посетити гроб своје мајке.

У четвртак се *преузвишени кр. комесар* кренуо из Карловаца брзим возом у Будимпешту. Преузвишени кр. комесар испраћен је на двора патријаршкога свима властима, корпорацијама и просветним заводима и грађанством истим почашћу као што је и дочекан. Почасна компанија унапређена је била на железничкој станици на перону, но без придељене јој музичке капеле, која је услед смрти блаженопокојног царског и краљевског Високанства Надвојводе *Карла Лудевика* обуставила свирање. Кад је железнички воз стигао у станицу, топови су, пред двором патријаршким смештени, отворили своје пуцање, а компанија узела „пред прси“. Преузвишени кр. комесар, прошав испред почасне му компаније, ушао је у своја засебна кола и испраћен са усклицима „живио“ отпутовао је у Будимпешту.

ПРОПОВИЈЕД
на Преображење 1889. г.

Говорио у парохијалној цркви у Брњакинци
протa **Јован Вучковић**.

О, да красна и чаробна гласа у овог нашег великог звона. Милина је слушати

га. Па и ја га радо слушам, кад год ме срећа међу вас доведе. Тако и јутрос, кад је први пут звекнуло, да даде знак за свету литургију, изишао сам из собе, да се наслушам његова мила гласа. И оно је дуго звонило и дуго вас је звало. Чисто сам осјећао како се пашти, да пробије гласом својим брда наша, да напуни њиме долине наше, да продре кроз густу шуму и да допре у свако сеоце наше и свакој кући и свакој души православној да јави да је вријеме к цркви полазити.

Дуго јо оно звонило и дуго сам га слушао, па мишљах у себи: звониш ли глухим ушима, дираш ли у тврда срца, хоће ли те чути они, које зовеш, хоћеш ли им срце весељем испунити и у души им пробудити жељу, да се гласу твојем одазову, да стресу са себе свакидашње бриге, да забораве на невоље своје, да дођу Мајци својој у походе!

Тако сам мислио, а погледао сам по брдима и пољима, изза којих су ваша села. И како сам се обрадовао, кад оназих поједине рпе бијелих цркава, како се из шумâ и изза брдâ помаљају и к цркви се својој журе! Благо нама, још нијесмо оглувили, још нам се срце није скаменило, још смо кадри да осјетимо чаробне звуке овог нашег старог звона!

Па и што би, сиротиње моја, с тобом већ било, да ти у гудурама овим није лијепе ове цркве твоје и на њој милозвучних пет звона овијх, која те свагда дивно разговарају и к њежној те Мајци призивљу, а Она те тјеши и храбри, да никад не заборавиш ко си и шта си! И притиче јој свагда и слободно, јер у биједи и невољи твојој Она ти је у планини овој једини пријатељ, једини спаситељ.

Сваки пут, кад вас Мајка ова ваша умилним гласом звона својег на молитву позове, нађите се овдје. Не лијените се и не изговарајте се на посао. Шест дана ваши су. Радите и урадите у њих све послове своје, а дан седми нека вам буде дан од одмора, посвећен Господу Богу вашем, а и вашој тјелесној и душевној користи.

У тешком послу вашем потребан вам је тај одмор исто као и залогај круха. Без њега би снага ваша малаксала под теретом и напором свакидањим и брзо би се истрошила. Треба јој одмор, да се заново за даљи плодан рад. Одмара се и земља ваша, да би вам кад је засијете крухом уродила.

И начин, којим ви живите, није такође, да имате један дан, у који ћете се моћи и боље умити и чистије обући, тијело своје и одијело у бољи ред довести, но што можете других дана рано рањен и касно лијежући и журећи се на посао, који вам тијело тешким знојем облијева и дебелом прашином покрива.

Да вам није тога дана од одмора, када би се дружина ваша нашла на дому? Ваздан сте по њивама, ливадама и шумама, на свом, или на туђем послу, а многи не дође ни на конак под кров куће своје. По више дана буде, да отац и не види дијете своје и син да не угледа мило лице мајке своје и жена да се не обрадује мужу својему; па да вам није тога дана од одмора, када би се иначе у миру и бар коликој толикој безбрижности састали и духом дома својег обновили?

А у непрекидном послу и уморени тешким радом и свакдањим бригама, када би мало живље помислили на Онога, који труду вашем благослов даје и када би се душа ваша отела из јарма, у који је с тијелом упрегнута, да полети к Ономе, који ју је дао? Или би зар добро било, да из дана у дан непрестано само за тијело живите и само се за оно старате, што вам је потребно за овај земаљски живот? Зар се тако радећи не би изједначили са бездушним животињама, које само за тим иду, да се нахране и напоје? Ви осјећате да сте друго нешто но што су животиње, ви сте људи, ви душу имате, а душа ваша треба да има у седмици бар један свој дан, или бар неколико својих часова у том дану. Па и ти су часови опет вама за корист, јер тих часова најбоље ћете се одморити, тих часова ће вам срце оживјети, душа се разведрити и ви се сасвијем преобразити.

Без икаква дакле изговора држите дан од одмора и посвећујте га Господу Богу својему, који вас у светом храму свом чека, да му се приближите.

Радо бих и подуље забавно се с вама о питању поласка цркве, јер чуо сам да сте почели малаксавати у ревности својој

старој, чуо сам да сте се почели лијенити и да се често у вашој цркви служба Божја служи, а вас да нема овдје. Не тако, браћо мила, ако вам је мила срећа, не тако, ако сте ради да спасете душу своју.

Толико вам само могу о том у овај мах рећи, кад су прилике такве, да морам прекинути говор о поласку цркве, јер ми ваља још говорити и о оном, што вас и душу вашу јако мучи, а при том нам је и богослужење данас нешто дуље.

Знам да вас има, који чекате да примите свету причест, за коју сте се постом и покајањем спремали и спремили. На не бих хтио задржавати вас дуго, кад душа ваша жуди, да се са Господом својим сједини и ви да се преобразите у чисте људе Божје.

На ево и прве зреле јагоде наших сада већ мршавих винограда чекају благослов Божји, па да их благословљене окусите и да се сјетите препорођаја и преображаја природе, која је под теретом гријеха човјечјег такође била пала и преобразила се кашње заслугама Онога, који је с неба дошао, да човјека преобрази. Уживајте благословљени плод овај, хваљени Створитеља за дарове Његове. Уживајте и сок плода овога благословљенога, као паметни људи уживајте умјерено и мудро, да лакомошћу и неумјереношћу својом не оскврните благослов Божји, те да вам ужитак такав не постане на срамоту и пропаст. Истина је, вино развеселява срце човјечје (Псал. 103, 15), али кад му се човјек лудо преда, ујешће га као змија и опеће ће га као аспида (Приче Солом. 23, 32). Тешко онима, који су јаки пити вино (Исаија 5, 22), јер пијаница оспромашће (Приче Солом 23, 21) и вино је немирник, који човјека заплеће у свађе и у свако друго зло. Чувајте се и умјерени будите, да вам се данашњи благослов грожђа не прометне у проклетство, које је бачено на оне, који се опијају.

И још нам је данас на реду, да благодаримо Богу што нам данашњега баш дана даде доброга нашег владара, Цара и Краља нашег Франц Јосифа I, који се у данашњи дан родио и сада милошћу Божјом над нама влада. Са благодарношћу том спајамо ми данас и усрдну молитву за здравље и живот премилостивога Цара и Краља нашег. Вјерни Његов српски народ свагда се радосно за Њега Богу моли, јер Он дужности своје превелике врши ревно, савјесно и мудро. На и ако је љубав наша спрам доброга тог оца нашег непромјењива и непоколебива, данас треба да засија на врхунцу жара својег. Страховит ударац ударио је ове године у прејасни дом владара нашег. Родитељско Његово срце уцвијељено је силно. Јединац син, понос Његов, а наша узданица, позван је Богу на истину. Сви смо га оплакали. А данас, кад клекнемо пред Богом својим у молитви за Цара и Краља нашег, помолимо се из све душе Богу утјешитељу, да даде утјехе ојађеном срцу родитељском, помолимо се Богу правосудном, да милостив буде на суду праведном јединцу Царевом.

Уз помоћ Божју све ћемо ми то данас још свршити. Само вам о свему не могу опширније говорити, јер се журим да пређем на оно питање, које вас је усколебало и у неизвјесност неку бацило.

Кад сам се синоћ у село наше довезао, скупило их се око мене њеколико из околних кућа. Мишљах е су дошли, да се видимо и да се поздравимо. Али брзо сам сазнао, да их је још и невоља њека к мени довела. Некако уплашено, несигурно и сремежљиво стали су ме запиткивати о мајци Божјој, која се тамо негдје код Беловара појавила, да каже свијету, кад ће бити судњи дан!

Ту сам чуо, да сте се и ви узнемирили били на глас о тој мајци Божјој, да сте почели били запемаривати и исслове своје чекајући судњи дан. Дознао сам још и то, да ви ни данас још не знате, шта је тамо било, на чекате ко ће вам донијети глас о судњем дану. Све сам то од тих људи синоћ дознао и умирио сам их, колико се то у брзини могло учинити, а рекао сам им, да ћу данас у цркви о томе још говорити. Разабрао сам пак јутрос, да се међу вас разнио већ глас о томе обећању, па зато вас ваљда и видим данас толико овдје.

Право сте имали што сте дошли. И сваки пут кад вас сумња каква обузме дођите овамо и приштајте свештеника својег,

а не моjте трчати за коjеким и слушати коjекога, jер вам то може бити од велике штете. Има свиjета свакаква. Jедан ће вам пунити главу коjечим, jер и он не зна ништа. Други је лукав, па ће безазленост и страву вашу употребити у своjу корист. Трећи је опак, па ће вас намjерно заводити на криве стазе и ви ћете страдати. А свештеник ваш jесте и мора вам бити искрен пријатељ, ако је себи пријатељ. И Црква ваша jедини вам је прави тумач свега. У Ње тражите свагда поуке, а за ником другим не моjте се поводити.

И кад сте се потрудили овамо, ево ћу и ја у име Божje и уз помоћ Његову испунити обећање своjе.

Знам ја како се душа ваша узбунила, кад је до вас досшло први глас о појави те мајке Божje. И знам добро, да сте ви том гласу одмах повjеровали, jер ви баш тврдо вjеруjете у појављивање прилика из невидљивога свиjета у свиjету овом нашем видљивом. И одмах вам морам рећи, да је та вjера ваша добра, само кад није претjерана. Свиjет невидљиви, духовни, заиста је у тиjесној свези с нама и свиjетом овим нашим. Али није све оно што се вама причини одмах и појава из тога невидљивога свиjета.

Вама се готово сваки дан поjешто привиди. Тајанствена природа, у коjој ви живите, баш као да је скроjена тако, да душу вашу непрестано заводи у царство тајанствености. Сjеновите наше шуме и мрачне гудуре сваки час вам приказуjу сваковрсне мрачне слике, са коjима се неуки ум ваш даље бави, од њих преза и несигурноћу вас пуни.

Ви знате да сам и ја у дјетињству своjем живио овдје међу вама, а видим овдје и другове неке своjе из тог доба, у коjе смо ходећи са стадима своjим приповиjедали jедан другом, како смо видjели вилу, или друго што, кад смо се у сумрак сами са стадом своjим кући журили. И ко да нам то не вjеруjе, кад у нашем селу нема вальда ни мушког ни женског, коjе не би такође кадгод видjело вилу. Ми смо слушали од стариjих о привиђењима њиховим, па смо вjеровали и своjим, а и они су нам вjеровали. Jедан другог узајмно смо утврђивали у тоj вjери.

А међутим честе те појаве прилика из другога свиjета код нас, нијесу ништа друго, него можда прамичци магле, што се из земље подижу при слабоj мjесечини и у зраку се распливаjу у свакоjаким облицима. У прамичцима те магле види препланулено твоје око мушку, или још чешће женску прилику, види главу, косу, руку, па и бијели огртач, а види како се цијела појава креће, jер се магла та на мjесечини дељуја.

Па и на други начин догоди се, да вам се појави вила, или друга каква сабласт. У пољу гдjе, или на ливади стоји какво окресано стабло, са коjег је већ и коре нестало, а пастири га њекад и потпалили, па се дијелом бијели, а дијелом опет и прни. Мекана и слаба мjесечева свjетлост обасја то огуљено стабло, а ти се тргнеш и прекрстиш, jер слике, коje су ти у души, помутиле су ти поглед и ти си престављен видио не огуљено и опаљено стабло, него чудну њеку појаву из другога свиjета.

Или је можда у ноћном сумраку засвиjетлило прладовито какво дрво, пањ или клада каква, а ти не знаjући шта је то, одмах си помислио на вилу, или што слично. Ето и на такав начин збиваjу се честа та наша привиђења. Ви као да ми не вjеруjете. Али сигурно сте већ који пут видjели, како се у мраку свjетли шибица сумпорача на столу вашем, или на земљи. Из главица на тим шибицама чини вам се у мраку да излази свиjетао дим. То је свjетлост од оне ствари, од коje су те главице направљене. Има још и других ствари, коje слично свjетлост пуштаjу, те их човjек и у мраку види. Нијесте ли слушали кадгод ону нашу народну пjесму, у коjоj се спомиње драги камен, коjи је тако свиjетао, да се уз њег види вечерати, усред ноћи, као усред дана. И тај камен пушта из себе свjетлост исто као и ваша сумпорача. Свиjетле се тако ноћу и бубице оне, што их о Иваньдану већ с вечера видите уз пут по бринама. И на води, особито морској, има таквог свjетлуцања, па чини вам се да се по њој плаши ватрена змиjурина. Исто тако има и прладовита дрвета, коje се ноћу свиjетли. А ви не знаjући то, мислите од такве прладовите кладе, пања, или вjера, да је Бог зна какво чудо пред очи вам изашло.

Од колијевке већ научени, да свему томе вјерујемо, ми смо брзо готови, да свашта видимо, јер душа наша пуна је тих чудноватих слика и срце наше препуно је њеке плашљиве слутње, па само ако си се нашао сам на сјеновиту мјесту, ето одмах привиђења.

Та колико је само прилике за таква привиђења, кад који од вас са увјереном душом у збиљу тих привиђења и плашљивим срцем својим заће у шуму и наће се у њој у честим оним часовима, у које се човјеку у по дана чини, као да је сав живот изумрьо! Граничца ниједна да се макне, листак ниједан да се зеленрина на грани, птица ниједна да прхне или гласа од себе да пусти. А кроз онај прорешетани кров од букова лишћа тек тромо продире свјетлост сунчана па и она њеке необичне, полутамне и зеленкасте боје. И ти се наједанпут осјетиш сам самцит. Станеш звјерати око себе на све стране. У памет ти долазе приповиједке оне о вилама и дусима свакојаким. Од једном застанеш, прислушкујеш, а не чујеш ништа осим немирног куцања рођеног свог срца, око којег ти најприје мало застуди, а за час осјетиш у себи њеку ватру, која ти удари у главу и у очи и поглед ти постане несигуран. Сад нека се ма шта догоди, ти си готов заклети се, да си тамо подаље видио њешто како је смукнуло, или застало на у то гледа и онда нестало. Нико ти не ће моћи доказати, да је то твоје привиђење било оно, што је прво нарушило ту тајанствену тишину, а душа твоја није била кадра да то разговијетно уочи. Суха једна граничца можда је пала, или је први вјетрић, који се крепуо, заталасао само мрежу паукову, а ти си видио чудо!

Знам ја како ви мислите и како осјећате. Та и око моје колијевке врзли су се ноћни дуси и мени се чинило, да сам их видио. И мене су сретале виле, кад сам у вече пролазио крај оскоруше оне на нашем кућишту! Али ето одкад сам њешто научио и по свијету се окренуо, нијесам никада још таква привиђења доживио. Видите ли, како је то добро ићи у школу и научити се својим очима право гледати?! Зато не отимајте дјецу своју од школе и не сметајте дјеци својој, да у школи проглелају. Оно јест истина, ваша је школа тек почетна. Али њешто она, а њешто опет Црква ваша кад се позабаве са дјецом вашом, па ето за њих слободе у свијету овом Божјем.

Школа ће научити дјецу вашу, да истинитије схваћају појаве разне у свијету овом. А Црква ће их упутити у праву вјеру, која ће их ослободити презања од сваког шушња, јер ће им казати, да Господ духова и свијета невидљивога само у напредно њеко доба шаље прилике из тога свијета међу људе и када их шаље, да то увијек бива ради науке људима на путу њихова спасења.

Та и шта би, браћо, ова наша силна привиђења, која нестану онако, као што су се и појавила, а за њима не остане никаква трага, осим оно мало језе у тијелу нашем и страве у души и срцу нашем? Чему смо се од њих научили? Колико су нас бољима учинила? Кад су кога Богу обратила? Никога и никада. Још нас наводе, да о Богу грјешно мислимо. Јер кад вјерујемо, да нам Он све то пред очи шаље, а без икакве циљи, онда ми о Њему недостојно мислимо. Јер није Он наше плашило, него најозбиљнији и најсветији Отац наш.

Досад сте мислим разумјели, како су ваша привиђења само обмана и ништа друго. А као што се вама свашта привиђа, исто се тако привиђа и другом неуком свијету. На можда се привидило и оним „шокцима“ (како ви зовете римокатоличку браћу нашу, ваљда за уздарје, што су они вама придјенули име „Влах“, које није ваше), тамо на мекоти њекој, код села њеког, недалеко од Беловара. Нијесу они видјели мајку Божју, него ако су у оње што видјели, видјели су слику онога, што им је у часу оном душу мучило. А циљела је ствар како данас већ изгледа, нијесу они у оње ништа ни видјели, него су смислили једну велику лаж и привеваруу, којом су хтјели да постигну њеку своју корист. То нам лијепо свједочи све оно, што о тој појави до данас већ знамо. Свака ријеч у опису тога суда мора вас увјерити, да су лукави људи смислили били, како ће неуки свијет

заварати и Бог зна на какве га странпутице завести. И поред њере нашег сељачког свијета у тајанствена привиђења свакојаке врсте, могла им је пријевара лако и успјети, и ако се на цијелом опису тога тобожњег чуда јасно види, да оно није ни палик на дјело Божје и на право чудо. Мислили су: луд свијет вјероваће нам, а нама ће добро бити!

Разгласили су међу свијет, да су видјели мајку Божју, као малу дјевојчицу, обучену паравно онако, како се облаче такве дјевојчице у оном крају. Као да је пресвета Богородица кадгод онакво одијело носила! Казали су, да се та мајка Божја завукла у њеку шкуљу и да отуд шаље поруке свијету. Али шта ће Она у шкуљи? Ако је по вољи Божјој дошла међу људе, онда ће Она свијету се и показати, или бар не ће се испред свијета сакривати у којекакве мишје дупље! Приповиједали су даље, да Она из те своје шкуље шаље поруке свијету, а те поруке могли су чути само њих њеколико, други који би на шкуљи прислушкивали, не би ништа чули Зар вам већ ово није сумњиво? На онда чујте још и ово. Из шкуље те долазиле су поруке све у оном језику, којим говори онај хрватски сељак, који није још примио говор, којем га школа учи и којим му свештеник његов у цркви проповиједа, научивши га у школи. И шта мислите, њеке од тих порука гласиле су, да сви треба онако да диванимо, као што народ онога краја дивани и оним језиком Бога да славимо! Памети човјеку доста је цигло ово, па да му се отворе очи и да види њезину ружу и препредену лаж. Та ми знамо, да се Бог може славити и да се Он слави сваким језиком на свијету. И ко нам год друкчије рече, тај или не зна што говори, или је намјерна варалица. А права мати Божја не може свијету објављивати ово, што је лаж.

И друге разне поруке, које су лукави они људи из јаме оне тобоже од мајке Божје добивали и у Њезино име свијету казивали још јасније доказују, да је цијела та комедија била управо грјешно дјело лукавства и пријевере. Не треба много мудрости на да човјек увиди, да нико, ко у име Божје у свијет долази не може свијету доносити од Бога такве гласове, који су противни оном, што је Бог свијету већ објавио. А та тобожња мајка Божја поручивала је из оне своје шкуље н. пр. и то, да жене одвежу главу, да расплету косу и низ плећа је пусте, па онда мушкарци да скину кошуље! Но о том безобразлуку не ћу више ни да говорим. Само ђаво може такве савјете и налоге давати, а пресвета Богородица никада.

Ко је хтио да не буде код памети своје луда бена, тај је могао видјети и по оном, што се са знањем тих лукавих тумача код јаме оне догађало, да ту није прави посао. Помислите, донијели су њеку стару икону мајке Божје и прибили на буквић, а под њу ставили шкрињицу, у коју су трпали новце, што је безазлени свијет давао. Имали су ту и ладице, у које су метали рупце, повезаче, прелуке, торбаконе и друге ствари, које је народ мајци Божјој поклањао. Говорили су свијету, да ће мајка за који час свијету казати, кад ће бити смак свијета, а ваљда да не би ко отишао жедан на онај свијет дотурали су ту и судове с вином, па су жедноме свијету своје киселo вино за добре новце продавали! И мислите ли ви, да би пресвета Богородица, кад би се заиста свијету појавила, окољила се винским посуђем и онда од пијаног свијета, као што га је тамо и било, просјачила, да дарује за велику цркву, која јој се има на оном мјесту подићи?! О, да страшне грјехоте, што се тамо догађала! Смислили људи, како би могли на јефтин начин доћи до велике једне цркве у част Госпе, па да се свијет сваке године купи у њихово село и код њих троши, а они лијепо да се смију. А цијалли можда још и на то, да том својом црквом привуку себи и „проклете Влахе“ из оних крајева!

Да им паклено дјело сигурније за руком неће уплели су они у то своје чудо и св. Духа. Силни свијет, који се скупио био, видио је над собом голуба, који се над њим вио, па нестао А кад је дошла војска из Беловара и голуб се опет појавио, веле да је један војник онамо у њег из пушке и убио га, што је био најбољи

знак, да ту није било Духа светог, јер кад би се овај убити могао, онда би се могао Бог убити. И што је најљепше, кад су узаптили све око оне јаме, онда су пашли у рушу једном још једнога голуба у припрамности, који је наравно требао у згодан час узлетити над скупљени народ, као Дух свети!

Ето, то је тамо било. И силни онај свијет што је тамо долазио и даривао и срамотно се, стиди се данас што се дао вући за нос и жали због дангубе своје и потрошених новаца. А варалице оне што безазленост свијета овако подло злоупотребише, доћи ће пред суд, који их можда не ће казнити онако као што би требало, али праведна казна Божја неће их минути.

А шта је са судњим даном? Ништа. Она задница из шкуље оне није досијела, да изврши обећање своје. Све је нешто оклијевала и затезала. Та да, пашли су се у тјеснацу и они, који су пријеварали ову смишљали. Шта да рекну? Ваљда да ће наскоро куцнути задњи час свијету овом? Али шта ће им онда новци и када ће подићи велику Госпину цркву?! Ако га опет на далеко одмакну, не ће свијет у небризи својој журити се са жртвама и прилозима својим. И док су се они мучили и разбијали главу, како ће о смаку свијета народу говорити, док је и тамошњи жупник долазио к оној јами, да држи „продештва“ своја скупљеном народу, дотле је на срамоту његову дошла војска из Беловара и учинила оно, што је он требао учинити. Показала је нашме свијету, да је постао жртвом препредених несретника! И свијет се разишао и без вијести о судњем дану.

Сада сте у главном чули све. И хоће ли се сад душа ваша смирити? Ја желим, да се смири. Запамтите ово. Судњи дан биће. Но када ће бити, то ми не знамо. И не ћемо то знати, док год не буде воља Божја. Син Божји нам је казао, да о томе дану не зна ни Он, ни анђели Божји. Он не лаже, јер је Он Истина.

На за нас, браћо, није ни потребно да знамо, кад ће тај дан бити. Ми као хришћани треба свагда тако да живимо, као да ће нас дан онај страшни сваког часа затећи. Хришћанину дакле и не треба да зна и да распитује, када ће бити судњи дан. Нека буде данас, нека буде сутра, нека нас затече у животу, или нека нас нађе у гробу, он ће доћи, доћи ће и живима и мртвима. Молимо се само Богу, да нам поможе, да у гријеху не живимо и у гријеху да не умремо, како нас страшни онај дан не би у гријеху затекао, или дошао данас, или дошао послије једеро година.

Идите сада с миром и пријопште за поклом својим, чим вам радњи дан осване, радите, Богу се молите, поштено живите и радујте се животу своме, све до воље Божје.

Окапите се, браћо, звјерања по небесима и изгледања којекаквих чуда. Та ви знате, да је ову нашу парохију љуто опекло једно такво чудо. Она унијатска црква у нашем Дишнику знате да је жалостан плод настојања отаца наших, да нам ову лијепу цркву овдје у сред села зашеп сагради, да се не морамо провлачити кроз трње и шипраже до онога мјеста, гдје је некад манастир наш Брњанац био и до цркве, која је иза манастира тамо у планини остала била. Нама је сад мила ова наша црква и ја знам како вас сваки некако радосно дахне, кад било с које стране у село долази, па с врха сваког бријега Мајчину ову своју угледа. Али нашој браћи из Дишника није тада било право, да помажу селу нашем при рушењу старе манастирске цркве и грађењу ове овдје. И смислио је неки од њих да ће најбоље бити ако прогласи, да се и Бог љути што се манастирска црква руши. За доказ да се Бог збиља љути буду иконе ноћу однесене у манастиреку цркву са онога мјеста, на које су их оставили, кад су их са иконостаса манастирске цркве скинули. И разгласе међу људе: не ће иконе да иду из старе цркве! Многи повјерују, па откажу послушност налозима власти и не хтједоше при рушењу цркве радити. Тукли су их и батинама тамо, но они вјерујући оној лажи о иконама претрпише и батине, и не хтједоше радити. Кукавни људи били су на мукама. У то им се нађе лукави помоћник. Турише им у уши, да ће бити ријешени дужности при рушењу старе цркве и грађењу нове, ако само нешто потпишу. И они потписаше не знајући да потписују очитовање, да прелазе у унијате!

Тек кад се ниже њиховог светога Томе почела дизати још једна црква, видеше што су учинили. И кад ту нову цркву осветише и кад их стадоше са војском у ту цркву нагонити, онда их заболе срце за њиховом црквом, узбунише се против нове цркве, викаху на пријеварју, и ви знате и чујете од старијих, а многи и сами памтите, с колико се муке повратише натраг у своју цркву, а она унијатска ено стоји пуста. Нека стоји, али ви кад је видите и кад се сјетите ње, помислите свагда: а гдје су оне чудотворне иконе, које су управ и дале повод, да поред св. Томе и унијатску цркву у Дињишику имамо? Ево тих икона. Погледајте их како мирно стоје у цркви нашој. Погледајте их, и увјерите се, да је пука лаж била она вијест о њиховом чудесном враћању у манастирску цркву. Да, лаж. А ето како је та лаж љуто опекла ову нашу парохију. Та лаж изазвала је била још већи пркос у Дињишчана и они преварени одоше у унијате.

Ја се бојим за вас. Опет може искрснути каква лаж и завести којега од вас у онустјелу ону унијатску цркву дињишчку, као што ено прије осам година она четворица хтједоше у њу и отићи, истина не из љубави спрам унијатства и из жеље за папом, него у увјерењу, да ће сваки добити 400 форината, јер знате да су нам говорили, да су чули, да у Крижевцима толико за сваку душу дају.

Маните се дакле тога прислушкивања шта говоре, маните се освртања на којекакве гласове и изгледања којекаквих чуда, јер ви не знате гдје су вам ступицу поставили и гвожђа намјестили, да вас улове и пред свијетом се онда похвале, да вас је Бог, а не ваша безазленост и њихова препредености, у крило њихово довела.

Ево вама вашег св. Николе, а Дињишчанима и св. Томе. У њих гледајте, њих слушајте, уз њих се привијајте, да вам буду на помоћи и у дану и у ноћи. У њих се уздајте и ничега се не бојте. С миром идите и Бог мира и љубави нека буде са свима вама! Амин.

Реферат

катихете и професора на вел. кр. реалци у Земуну

јереја **Саве Теодоровића**

(Наставак.)

По поменутом наставном плану прописане су у I. разреду „Приповетке из старога завета“, уз повађање најважнијих молитава са разјашњењем. Ово је и по мом скромном мишљењу правилан почетак, јер стари завет има да послужи као основ даљем изучавању новозаветних догађаја, па и целој верској настави.

У II. разреду прописан је „Пространи катихизис.“ Ово је по мом мишљењу са гледишта методичко-дидактичке поступности погрешно; јер се материја, која се садржи у „Пространом катихизису“ — изложење вере и морала хришћанског — неда никако успешно проучавати без новозаветне еванђелске повести, у којој се садржи не само наука Христа Спасителя и хришћански главни догмати, него и његов живот и дела. Особито сам у низу многих година искусио, да је ученицима тешко схватити и како ваља разјаснити поједине чланове Символа вере, који говоре о природи, животу и важнијим делима II. Христа, као што су чланови: II—VI., а за тим и IX. и X., ако предходно нису у нужном обиму упознали се са важнијим партијама новозаветне повести; а тако исто им тешко падају и поједине тајне новога завета, па и наука о хришћанској надежди, са својим саставним деловима: науком о еванђеоским блаженствима и молитви Господњој, које се партије оснивају на новозаветној науци и потврдама, које се црпу из Еванђеља и списа новога завета. С тога бих ја био тога смерног мишљења, да се у II. разреду у место „катихизиса“ треба да прошире „Библијска повест новога завета“, као лакша и занимљивија материја, а уједно и као неопходни природни услов за лакше и успешније тумачење и схваћање „катихизиса;“ — а „катихизис“ да се из II. разреда пренесе у III. разред, где су ученици већ и душевно зрелији и развијенији за боље схваћање оних апстрактних појмова и догматичких суптилитета и финих дистинкција, које се у „Пространом катихизису“, као некој малој „Догматици“ и „Морали“ садрже; а чим је за ученике II. разреда, који су и онако душевно неразвијени, учење „Катихизиса,“ на још без претходног нужног упознања са „Новим Заветом,“ *права мука*, која дотичног вероучителя сећа на ону невољу, коју би имао учитель нор-

малне школе, када би му наставни план из математике прописивао, да мора са адиције одмах прећи на дивизију, без претходног тумачења суптракције и мултипликације.

У IV. разреду је „Литургика“ на своме месту. Истина, има и такових наставних планова, који „Литургику“ увршћују у II. разред. Но то је по мом мишљењу исто онако неприродан скок као год прелаз са „Старога Завета“ одмах на „Катихисне“; јер за схваћање значаја и важности разних црквених служаба и обреда и појединих важнијих момената у богослужењу наше св. цркве, нужно је не само претходно упознање са Новим Заветом и Катихизисом, него и мало јача духовна зрелост и развитак, па и боље познавање цркве и њене обредне стране, како би ученици могли и боље и зрелије схватити постанак, развитак, цел и духовно значење како самих црквених служаба и обреда, тако и свију оних принадлежности, које су за правилно вршење православног богослужења нужне.

Пре него што пређем на *више* разреде гимназије и реалке, ваља ми приметити, да су почетком ове школске године реалке у Тројединци паредбом кнс. кр. земаљске владе у Загребу, тако реформисане, да су увртењем латинскога језика претворене у реалне гимназије са реалистичким и хуманистичким правцем, па су услед тога и реалке у место досадањих *осморазредних* проширене на 8 разреда, те према томе по броју разреда изједначене са гимназијама и реалкама у Угарској.

Ова реформа пружа нам згодну могућност, да се створи један јединствени општи наставни план из веронауке, који би и за гимназије и за реалке подједнако важити могао.

С обзиром дакле на данашњи натуралистичко-рационалистички правац мишљења у свету и на ону материјалистичко-атеистичку моралну атмосферу, која се у данашњем друштву на жалост осећа, сматрам да би врло нужно било, да се и веронаучна настава у вишим разредима средњих школа стави донекле на апологетичко-научни темељ, са кога би се ученицима виших разреда у добу њихова младићког филозофисања и оне пролазне ученичке грозднице, те оне слободоумне настројености духа, која их од V.—VIII. разреда лако обузима, најважније истине хришћанске религије научно апологетичким методом тумачиле и у колико је њихову духовном развитку доступно, филозофско-историјским начином разлагале и нападаји на основне истине хришћанства апологетично-научним путем одбијали, како би се у ученика усадило што дубље уверење о истинитости хришћанске религије, као једне истините и Богом откривене, а уједно им се дала прилика, да се увере, да се савремена наука не противи основним истинама хришћанства, те да никако не стоји тврдња хришћанских противника: да се учење хришћанске цркве не да сложити са резултатима савремене науке. Када би се на основу брижљиво и вазано удешеног уџбеника истине хришћанске вере поменутим начином бранило и тумачило, држим, а деломице и из искуства знам, да би се тиме и углед саме религије и цркве у очима ученика знатно подигао, а тако исто и њихово религиозно-морално убеђење оснажило и утврдило.

А да би у једном од виших разреда гимназије и реалке требало уврстити кратку „Апологетику“, која би својим садржајем требала да стоји на бранику важнијих основних истина хришћанске религије, на које данашње разне атеистичке и антихришћанске теорије нападају, налазим важна разлога и у тој околности, што се по каткад и међу професорима наће понеки, који се не устручава и пред самим старијим ученицима против вере и њених појединих догмата безобзирно и са неким омаловажењем говорити, те тиме у ученике скептицизам и верски индиферентизам усађивати, који у младићком добу може постепено да се развије и до отвореног атеизма, ако се у самој веронауци не наће профилактичких средстава за предохрану, или барем брза лека за лечење оне религиозно-моралне заразе, која се таквим поступцима међу ученицима рашири може.

Што се тиче самога разреда, у коме би се такова „Апологетика“ уврстити могла, — то питање зависи од обима и научне основе, на којој би се сама књига написала. Ако би књига та била по свом материјалу и методу излагања мања и ограниченија, као н. пр. „Католичка Апологетика“ од дра Ф. Сука, која је за V. разред средњих школа у Тројединци прописана, онда би се и православним ученицима могла слична у V. разреду дати.

У VI. разреду ваљало би уврстити „кратко изложење православне догматичке науке“ у виду мале „Догматике,“ која би од прилике обухватала онај догматични материјал, који је у данашњем наставном плану за гимназије у Тројединци у

V. и VI. разреду прописан.

У VII. разред могла би доћи „кратка Моралка“ која би се по свом садржају имала освртати нарочито на морално образовање срца и воље и моралне потребе практичнога живота, те која би у излагању моралних дужности нарочито избегавала сухопарне апстракције и прекомерне цитације без стварне моралне везе, која би се основала на моралним потребама и појавама свакидањега живота. И за ову материју ваљало би по нарочитом програму написати згодну књигу за средње школе, око које би требало тим више труда и пажње уложити, што је вештачко и методички згодно удешено излагање моралних правила од особите важности за религиозно-морално васпитање ученика и стично оплемењење њихова срца и воље, од чега поглавито зависи морална настројеност и племенитост карактера у будућих њених чланова цркве, државе и народа.

У VIII. разреду могла би даље остати „Историја хришћанске цркве“ по садањој књизи Николе Живковића, која по свом обиму и распореду прилично одговара намењеној сврси. Само ми је приметити, да би садање издање ваљало добро прегледати, те оне многе хронолошке и погдекоје стварне погрешке исправити.

Према предложеним погледима на методичко дидактичну поступност и нужни распоред појединих учевних предмета, ја бих сврсно предложио следећу основу за једнствени наставни план из веронауке у свима гимназијама и реалкама у подручју карловачке Митрополије:

I. разред. „Библијска повест старога завета.“ Најважније молитве са разјашњењем.

II. разред. „Библијска повест новога завета“ са нужним тумачењем поука и прича Христових.

III. разред. „Простран катихизис православне цркве.“

IV. разред „Литургика или наука о богослужењу.“

V. разред. „Кратка православна хришћанска Апологетика.“

VI. разред. „Кратко изложење догматичне науке правосл. цркве.“

VII. разред. „Православна Моралка.“

VIII. разред. „Историја хришћанске цркве.“

(Свршиће се)

ЛИСТАК.

ВЕЛЕШКЕ.

† НАДВОЈВОДА КАРЛО ЉУДЕВИТ.

Нашег премилостивог Владара, цара и краља, и цео прејасни владалачки дом задесила је тешка жалост, у којој искрено и истинито учествује и српска православна црква митрополије карловачке и премилостивом владару и владалачком Му дому увек верни и одани народ српски силне Му царевине и краљевине *Надвојвода Карло Људевит, брат нашег премилостивог Владара, преселио се у вечности 7. (19.) о. м. у 6 сати 55 минута из јутра у Бечу.*

Ожалошћени великом жалости, у коју је умрли цео прејасни нам владалачки дом, спајамо наше молитве са побожним и растуженим молитвама поглавице нам цркве св. патријарха Георгија; целе нам цркве и народа ове Митрополије: да Господар смрти и живота, неба и земље, милостиви Господ Бог, подари племенитој души блаженопокојног надвојводе Карла Људевита рајска насеља и вечни мир, а премилостивом нам Владару, цару и краљу Францу Јосифу I и целом Му прејасном владалачком дому потребне благе утехе у подношењу преголеме туге и жалости за блаженопокојним милим покојником.

*

Надвојвода *Карло Људевит*, родио се 30. јула 1833. у Шенбруну, као трећи син надвојводе Франје Карла и надвојвоткиње Софије. Из рана се показао напредан дар у надвојводе, а особито је показивао склоности леним вештинама. 1853. довршио је науке, и тада је послат у Галицију, где је изучавао административну струку. 1855. именован је за намесника у Тиролу и Форарлбергу, где је постао веома омиљен. Годину дана касније оженио се војвоткињом Маргаретом, Ђерком сајког краља Јована и 4. новембра 1856 била је у Дражданима свадба. Овај срећни брак трајао је врло кратко, јер надвојвоткиња умре 16. сент. 1858. у Монци (у Италији), а било јој тек 18 година. 1859. руководио

је одбрану Тирола од нападаја Француза и Италијанаца. Год. 1861. оженио се по други пут, с војвоткињом Маријом Анунцијатом, ћерком Фердинанда II, краља обе Сицилије 1871. прекинут је и овај брак смрћу надвојвоткињином, а из тог брака имао је надвојвода четворо деце: Фрању Фердинанда, Отона, Фердинанда Карла и Маргарету Софију. Трећи пут оженио се надвојвода 1873. г. принцезом Маријом Терезијом од Браганце, с којом је имао двоје деце: Марију Анунцијату и Јелисавету.

Покојни надвојвода врло је дарежљиво помагао вештине и уметност и зато га је бечка академија наука изабрала за почасног члана. У војсци је имао степен коњичког генерала; био је шеф једног аустроугарског и више иностраних пукова.

У знак туге и жалости за блаженопокојеним надвојводом вију се тужно црне заставе на патријаршком двору, саборној цркви, магистрату, богословији и гимназији, срп. читаоници, а смрт милог покојника огласила је и звоњима саборне цркве и других овомесних српских православних цркви.

(Његова Светост, преузвишени господин патријарх Георгије) отпутовао је у протекли четвртак брзим возом у Беч, да присуствује укопу блаженопокојеног царског и краљевског Високанства надвојводе *Карла Лудевита*, који је био у петак после подне. *Његову Светост* прати протосинђел г. *Лукијан Богдановић*. Његова Светост отпутовала је заједно са преузвишеним кр. комесаром.

(Високопреосвештени Епископи) пакрачки *Мирон Николић* и горњокарловачки *Михаило Грујић* отпутовали су својим резиденцијама у прошлу среду, особним возом, после подне у $^1/_2$5 сати. Високопреосвештени епископ бачки *Герман Анђелић* вратио се у своју резиденцију у уторак после подне, а у четвртак брзим возом из јутра отпутовао је у купатило Карлсбад, да настави своје лечење.

Високопреосвештени епископ темишварски *Никанор Поповић* бави се још у Карловци као мио гост Његове Светости, *св. Патријарха Георгија*. Високопреосвештени епископ *Никанор* је потпуно здрав и увек свежа и бодра добра расположења. Познат свакоме са своје миле љубазности и доброте, долазак Његова Високопреосвештенства испуњавао нас је без разлике све радосним чувствима, да смо Га могли и опет видити у својој средини. Високопреосвештени је предусретан и поздрављан очигледном и живом симпатијом целог карловачког грађанства сваком приликом, кад год је имало прилике и задовољства да Га види.

(Писмене радње за испит зрелости) на српској великој гимназији карловачкој рађене су и довршене прошле недеље.

(За привременог управитеља манастиру Фенеку) постављен је јеромонах и намесник манастира Бешчина *о. Митрофан Милутиновић*.

(† **Јорај Ђорђе Бранковић**) парох у Великом Гају преминуо је 1. (13.) маја о. г. у 31 години свога живота. Пренесен је у Вршац и ту сарањен. Лака му земља и вечан му спомен!

(† **Александар Рајковић**) равнајући учитељ српских православних вероисповедних школа карловачких преминуо је 5. (17.) у Карловцима, после дуга и тешка боловања. Покојник је био најпре учитељ, а учитељевао је већ 39-ту годину. Био је члан архидијецезалног епархијског школског одбора. Сарањен је уз велико саучешће свештенства и карловачког грађанства. У цркви се опроштио у име учитељства и школе српске умировљени учитељ г. Јосифовић. Лака му земља и вечан спомен!

(† **Фридрих Дитес**), чувени педагог, умро је у Бечу у 67 години својој. Рођен је у Саској.

(Награђена композиција.) 27. априла (9. маја) о. г. приредило је друштво „Гусле“ у В.-Кикинди у спомен спаљења мошћу св. Саве редовну годишњу дечију беседу. Том приликом, осим осталих тачака, певала су деца и оних 6 песама, које су биле послате на расписану награду од 25 фор. коју је друштво „Гусле“ још прошле године расписало за једну дечију композицију са роком до св. Саве. По стечају публика је имала пресудити, која ће песма добити награду. Посетиоци су добили куповне са оним бројевима, под којима су ове песме за награду у програму биле уврштене (7., 11., 13., 15. и 17.) и по свршетку беседе сваки је пескао и предао онај број, која му се песма од тих 6 најбоље допала. По тој су пребројани гласови, те се показао овај резултат: „Мајска песма“ под бр. 11. добила је 48 гласова, „У пролеће“ бр. 13. 40, „У лето“ бр. 15. 24 и „У горици бр. 17. 1 глас. Пошто је „Мајска песма“ добила највише гласова, то је отворено писмо, које скрива име њена композитора. Композицију је *Саво Лудајић*, учитељ у Сенти, који ће добити и награду од 25 фор. — Писма композитора осталих песама су одмах после беседе јавно спаљена.

ПОЗИВ

на свечану прославу 201-годишњице од постанка српске карловачке Митрополије,

која ће се држати

трећи дан Духова. 14 (26) маја 1896 г.

у Сентандреји.

РЕД СВЕЧАНОСТИ:

1.) У 10 сати пре подне у *храму збогкоме литургија* и *свечан помен* блаженом *патријарху Арсенију Чарнојевићу.*

2.) У 1 сат по подне *заједнички ручак* у гостионици Галицеровој под Збегом.

3.) У 3 сата по подне *народна забава* са појањем и певањем певачке дружине „Коса“ и „Сентандрејске српске певачке дружине.“

4.) У 6 сати по подне *игранке* српских народних игара.

5.) У 8 ½ сати *растанак* и повратак у Сентандреју и Будимпешту.

Напомена учесницима.

а) *Приређивачи свечаности полазе из Будимпеште у 7. с. 40 м. у јутру железницом са* Pálfy-tér-а. (Железница та полази још и у 10.30, 12.45 пре, а у 2,45, 4.00, и 5.15 по подне.

б) *Учесници у заједничком ручку плаћају 80 новч. од особе* (за паприкаш, печење, салату, хлеб и ½ литре вина), а пријављују се у Будимпешти до 11. (23.) маја у подне код домара Текелијина завода и у Сентандреји у истом року г. Николи Кречаревићу.

в) *Железничка вожња* стоји тамо и натраг II кл. 1 фор, III кл. 70 новч.

За приређивачки одбор српске академске омладине. У Будимпешти, 8. (20.) маја 1896.

Станко Араницки тајник. **Стеван В. Поповић** председник.

Милош Бокшан благајник.

Јавна благодарност.

Позната српска добротворка, госпођа Љубица Јелчић удова Радишић, становница сегединска, у знак своје усрдне побожности, наволела је поклонити местној светој цркви од тешке свиле богато искићена два барјака у вредности преко 150 форината. — На овом богоугодном делу, као милодару, испрче јој места црквена општина најтоплију захвалност.

Из седнице местног црквеног одбора, држане у Српском Крстуру 5. маја 1896. године.

Сима Мошић учитељ и перовођа. **Јереј Л. Св. Дражић** намесник, парох и председник црквене општине.

ОГЛАСИ.

Бр. 3. пл. о. ех 1896. 41. 3—3

С Т Е Ч А Ј.

Овим се отвара стечај за учитеља мешов. школе I. и II. раз. у Меленци на предградској школи III. четврти у „Павлину“ са годишњом платом од 500 фор. ав. пр. слободним станом, баштом и огревом. Дужности су учитеља прописане школском уредбом и наредбама.

Учитељ је дужан по одређеном реду у цркви појати.

Компетовати могу само потпуно оспособљени учитељи.

Молбе са сведочбама ваља унутити председништву пик. Одбора.

Рок стечају излази 1. (13.) Јуна т. г.

Из седнице пик Одбора срп. православне црквено-школске општине у Меленци, држане 17. (29.) априла 1896 год.

Стева Жупански пр. деловођа. **Симеон Мишковић** претседник пик. одбора.

Бр. 78. 3—3

ПРЕПОРУКА.

Давнашња жеља ниже подписане општине била је, да своју новосаграђену цркву украси са иконама светитељским, који би одговорили њезином спољашњем изгледу. То је имала срећу у фирми Г. г. В. Марковића и И Павловића, трговц. црки утвари из Земуна наћи људе, који су нашу свету православну српску цркву снабдјели са иконама вјештачки израђеним у строго православном типу.

То се овим ниже подписана општина налази побуђена свима српско-православним општинама у Босни и Херцеговини препоручити их, не само као вјештаке него као честите и поштене људе са врло умјереним ценама. —

Српско-православна општина.

У Зеници 11. Марта 1896.

М. П. **Гавро Гашић.** парох Зенички.

Ђорђе Јефтић. **Ђура Лукић.**

Број 323, 383. 45 3—3

С Т Е Ч А Ј.

На парохију II. класе у Рашу, и IV. у Ловској.

Рок стечајним молбама до 18. (30.) јунија о. г. а интеркалара нема.

Из седнице конзисторијалне у Пакрацу 16. (28.) априла 1896.

Епархијска Конзисторија Пакрачка.

Ад бр. К. 226/264 ех 1896. 43 3—3

Е Д И К Т.

У бракоразводној парници Живана Бранковића из Чалме против супруге му Рахиле Бранковић рођ. Радуловић, којој је сада место пребивања непознато, овим се позива речена супруга Рахила да у року од 6 месеци након првог уврштења едикта овог у новине, потписаној конзисторији предстане или место садашњег свога пребивања пријави, јер ће се у противном случају против ње подигнута брачноразводна парница и без ње свршити.

Из седнице архид. конзисторије, у Карловцима 11. (23.) априла 1896.

Архидијецезална конзисторија.

Бр. 121. 1896. 48 1—3

СТЕЧАЈ.

Услед налога вел. Патроната од 5. (17.) фебруара 1896 бр. 12/19. а на основу одобрења вел. Саборског Одбора бр. 649/209. ех 1894. расписује се стечај на једно ново установљено *професорско место за природопис и геометрично цртање* на овој гимназији. По потреби могу се та два предмета и сценити једно од другог.

Годишња плата редовног професора ове гимназије износи 1200 фор. а. вр. станарина 200 ф и сваких 5 година петогодишњи доплатак од 100 ф. Редован професор има право на мировину. Годишња плата суплент професора износи 800 ф. без сваког доплатка.

Молитељи треба да поднесу потписаној управи своје молбенице и документе којима доказују своју способност за то место, до 18. (30.) јуния ове године.

У Новом Саду, 9. (21. маја 1896.

Управа
срп. вел. гимназије.

Бр. 3. ш. о. ех 1896. 40 3—3

СТЕЧАЈ.

У смислу решења И. Ц. Ш. Савета донесеног у седници 23. новембра (5. децембра) 1885. год. а под бр. 130/108. и каснијег решења од 3./15. новембра 1886. год. бр. 208/87 ех 1886. год. овим се отвара стечај за учитељицу у Меленци међународне школе I. и II. разр. у предграђу I. четврти у „Влашком“ крају са годишњом платом од 500 фор. а. вр. слободним станом, бапатом и огревом.

Дужности су учитељице прописане школ. уредбом и наредбама. Осим тога налажнује се. да је учитељица дужна у својој школи женски ручни рад предавати.

Комистовати могу само потпуно оспособљене учитељице.

Молбе са својим сведоџбама ваља упутити председништву школ. Одбора.

Рок стечају истиче 1./13. јуна т. г.

Из седнице школ. Одбора срп. православне црквене општине у Меленци држане 17./29. априла 1896. год.

Стева Жупански
пр. деловођа

Симеон Мишковић
председник школ. одбора

Ад бр. К 61/263 ех 1896. 42 3 3

ЕДИКТ

Услед брачноразводне молбе Јована Буровца из Земуна против супруге му Милеве рођ. Десимировић, која је незнано куда у свет отумарала, овим се позива речена супруга Милева Буровац рођ. Десимировић, да у року од 6 месеци потписаној конзисторији предстане или место свога пребивања пријави, јер ће се у противном случају против ње поступати брачноразводна парница и без ње свршити.

Из седнице архид. конзисторије, у Карловци 11 (23.) априла 1896.

Архидијецезална конзисторија

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по води и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мењ израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, свежији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се свако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крупама од кованог гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

28 4—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошкова бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АУТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 19. маја 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Ш. С. 85/222. ех 1895.

Одлука

Српског православног народног Школског Савета у погледу поступка са децом назаренских родитеља у православној цркви крштеном, која српску вероисповедну школу похађају.

Поводом извештаја епархијског школ. одбора бачког од 26. новембра (8. децембра) 1894. бр. Ш. О. 1236 247. испостављало се, да се деца назаренских родитеља у православној цркви крштена, која српску вероисповедну школу похађају, неће у школи да прекрсте и да се Богу моле са осталом децом, те је услед тога Школски Савет одлуком својом од долеозначеног дана и под горњим бројем одлучио: заменика гл. школ. референта упутити, да при сачињавању „школског реда“ предлог за сходну одредбу у оваким случајевима ставити за дужност своју сматра; уједно тим поводом окружницом позвати све срп. прав. епарх. школске одборе, да своје подручне школске управе упуте, да са децом у православној вери крштеном, без обзира на то, у којој се вери или секти њихови родитељи налазе, у смислу постојећих учебних правила поступају као са оном децом, која из једног предмета не добију оцену и да се у том случају таква деца у виши разред припустити не могу, него да га морају поновити.

О том се (натпис), управљања и сходног поступања ради извештава.

Из седнице срп. прав. нар. Школског Савета, држане у Карловцима 19 (31.) октобра 1895.

Георгије с. р.
Патријарх.

Рукополагања.

Његова Светост, преузвишени Господин архиепископ карловачки, митрополит и патријарх српски, Георгије Бранковић, благоизволио је рукоположити свршеног богослова Добривоја Миковића дана 14. маја о. г. за ђакона а 15 о. м. за презвитера.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Послије сједница архијерејског синода митрополије буковинско-далматинске.

Неколико рјечи
проте Јована Вучковића.

„Гласник далматинско-истријске епархије“ донио је у овогодишњем 4. броју кратку биљешку о сједницама архијерејског синода буковинско-далматинског, које су држане у капели при цркви св. Тројице у Бечу 6., 8. и 9. априла о. г., те је наговјестио, да су у тим сједницама рјешени неки врло важни предмети, а обећао је, да ће о синодалним закључцима донијети и опширније што.

Као Србе занимало је нас овамо највише оно, што је рјешавано о предметима, који се тичу живота наше цркве у обадвије православне српске епископије далматинске, које су у задње доба на врло мучно искушење стављене биле. Желећи искрено и од свег срца свако добро и браћи православној у Буковини, ми смо увјерени, да је и за њих све најповољније рјешено, но признати морамо, да смо се врло обрадовали кад смо дознали, да је архијерејски синод буковинско-далматински повољно рјешио и она питања, која су за православну српску цркву у Далмацији и Боки Которској од велике важности. А дознали смо то на извода протокола синодског, који је у румунском језику донијела черновичка „Candela“ (бр. 4. и 5. од о. г.)

Буковинско-далматинска митрополија, као засебна црквена област новијег је датума, плод је нашег државног дуализма. Но и ако најмлађа међу својим сестрама, самосталним православним црквеним областима, митрополија ова добила је у *синодском* свом *уставу* од 21. августа 1884. сигуран ослонац за могућност правилног развитка живота своје.

У том погледу стоји она боље, него ли наша много старија карловачка митрополија, с којом су сви дијелови садање буковинско-далматинске митрополије били некад у заједници управној. Ко хоће нека слободно тражи у посебним црквено-правним изворима за нашу митрополију и онима до 1868. године, а и у онима послије 1868. године, на ипак не ће наћи тачне одредбе о томе *што* и *како* има архијерејски синод наше митрополије да ради. Привилегије, декларираторија, саборско устројство, све то потире једно друго, а ипак једно друго не укида! У гомили протуслова тешко се наћи. Па тако се и догоди, да се један, кад му затреба, позове на привилегије, други опет на декларираторију, овај на конзисторијалну систему, онај на устројство епархија, или на саборско устројство. У току од 200 година уређивало се и ово и оно. Само најновији црквени форум, архијерејски синод, нит је дошао до својега устројства, нити до својега пословника, ни послије декларираторије, ни послије саборског устројства. И то нам се луго свети. Но ја хоћу да говорим о раду синода буковинско-далматинског у мјесецу априлу о. г., па да се вратимо са овог неутрвеног пута по нашој митрополији.

У првој сједници предсједавао је, као старији, епископ бококоторски Др. *Герасим Петрановић*, у пуштеној и свесрдној служби цркви и народу својем осједели архимандрит и књижевник. У почетку сједнице преставио је синоду именовани митрополит као привременог синодалног канцелара архипрезвитера ставрофора, члана конзисторијалног *Дијонисија Бејана*. Тим поводом синод је закључио, да у смислу §. 19. т. з. синодалног устава то мјесто дефинитивно попуни, јер ће се тако осигурати извршавање послова синодалне канцеларије.

По том су прочитана акта о именовању архимандрита *Аркадија Чупрковића* за митрополита и исти од предсједника позвани, потписао је текст символа никео-царигадског и друга увјерења закључки се, да ће се свагда чврсто и непомично држати учења, праксе и канона православне цркве, на што је синод рјешио, да се с обзиром на споменуто, а уз то и на повјерење, које именовани митрополит ужива у држави, клиру и народу, истоме поједини св. тајна хиротоније, као архијепископу черновичком и митрополиту буковинско-далматинском.

Даље је синод рјешио још, да корпоративно поднесе благодарност Његову Цар. и Апост. Крал. Величанству ради постављања митрополита, уједно да замоли и за будуће Највишу милост и заштиту православној цркви.

У другој сједници, опет под предсједништвом епископа *Герасима Петрановића* представно је епископ задарски др. *Никодим Ми-*

лаш професора задарске богословије *Серафима Калика*, као члана синодалног са савјетујућим гласом. Узет је по том на знање извјештај синодалног канцелара о руковођењу митрополита *Аркадија Чупићковића*, након чега је утврђен текст синђелије о хиротонији његовој, румуњски и словенски, и иста од оба епископа потписана и митрополиту уручена. Поштo је синод још означио својим повјереником при инсталацији митрополита у Черновицима, члана конзисторијалног архимандрита митрофора *Мирона Калнеског*, заузео је нови митрополит предсједничко мјесто у синоду, захвалио епископима которском и задарском за њихов труд око његова посвећења и замолио их за њихову помоћ у управљању православном црквом буковинском и далматинском, те је преузео синодалне званичне агенде.

Особито важна је дала трећа сједница. У далматинској епископији од давнина протеже се немили један спор између калуђерâ и свјетовног свештенства, а води се око парохија, на које су манастири Крка, Крупа и Драговић њека права стекли. Те парохије као да спадају међу најбоље и свјетовном свештенству чинило се да није право, да се у исте калуђери само намјештају. Манастири пак трудили су се, да докажу да они имају у тим парохијама *право патронатско*, касније су рекли *право кнежеско*. Покојни владика *Кнежевић* био је у овом случају на страни калуђера, свјетовно пак свештенство у потпрживању тих парохија за се, обраћало се представкама на владу, побијајући навод манастира о патронатском праву. И кад се данашњи епископ задарски њеким случајем разишао био са покојним епископом, мислило је свјетовно свештенство, да ће добити право на те парохије најлакше тако, ако прихвати у томе питању назоре тадашњег архимандрита г. дра *Николима Милаша*, који је такође оспоравао патронатско право манастира над тим парохијама. И баш пред смрт покојног епископа Кнежевића заметла се луга борба око тога. Манастири су напустили своју пређашњу тврдњу о патронатском праву, јер збиља им није могло поћи за руком, да такво своје право несумњивно и докажу, али стали су са успјехом доказивати, да они имају у тим парохијама такозвани „jus ad parochias.“ Ову правилну мисао као да им је улио тадашњи млади професорски приправник *Спиридон Калик*. Новом епископу остао је тај спор у наслеђство и увјерени смо, да му је много бриге задавао, не само ради саме ствари, већ особито ради тога, што се иначе у сваком добром послу сложно свјетовно и монашко свештенство далматинско нашло наједанпут подијељено у непријатељске табере и стало се узајамно мрзити, мрзити и брукати. Ко ово зна, томе ће бити јасно, да је одлука синодална била у овој прилици жељно очекивани спас слоге, мира и љубави и јединства међу завађеном браћом. Синод је донио одлуку своју. Признао је манастирима бар за њеко вријеме jus ad parochias, наравно под конзисторијалном контролом. На како се материјално стање тамошњег парохијског свештенства мало по мало све боље осигурава, надати се, да се овај спор не ће више никад ни покретати и свромашни далматински манастири, у прошлости и садашњости толико заслужни за цркву и род свој, остаће у уживању већ давно уступљених им парохија. И мир ће се међу браћом повратити. Мир тај и слога потребни су браћи тамошњој, а и епископу тамошњем, који је и онако на тешку мјесту.

Осим овога дошла је на расправу и друга ствар, врло важна, управо најважнија. Епископ задарски г. др. *Никодим Милаш* извјестио је о вјерским агитацијама грчко католичког клира против православне цркве у Далмацији. Његова пријава узета је на знање и закључено је, да ће у случају, ако би се ове агитације поновиле, митрополит заискати помоћ од министра, односно од Његова Цар. и Апост. Краљ. Величанства. Ово значи, да су архипастири будни чувари стада својег и да су се спремили и за будуће тешке дане!

Даље, одговорено је министру, да са црквеног гледишта не стоји ништа на путу, да се установе православне парохије у Прагу, Грацу и *Бојанцима* у Краљској. Пошто Бојанци, као што се види из Шематизма горњокарловачке епископије (год 1880), са својом црквом Успјењочењија, спадају у парохију *Мариндол*, а парохија ова до Најновијем решкрипту дио је дистрикта манастира *Гомирја*, који је у горњо-карловачкој дијецези, митрополије карловачке, то се сигурно и код наших власти ради о том, да се село то излучи из наше митрополије. Човјек им може само же

лити, да то постигну, јер у сиромашној дијецези задарској биће сигурнији за уредно вршење душепастирства, но што су, док с нама у свези стоје. Ми им не можемо осигурати да имају свагда свештеника, бечка влада моћи ће то учинити.

Не каже „Candela“ ко је потакао опет у синоду мисао о оном православном синоду православне цркве у Аустро-Угарској, но држимо да се не варамо, ако речемо, да је то учинио епископ задарски г. др. *Никодим Милаш*. Он је то питање већ покретао, а видимо, да је синод сада рјешио, да се синодални закључак од 18. септембра 1890. у дјело приведе, т. ј. да се поради на том, да до оног архијерејског синода православне цркве у Аустро-Угарској дођемо. Ако помогне Бог, па се то оствари, онда смо много добили, више можда, но што и мислимо.

Још једну само ствар да споменемо. У „Истини“ (бр. 6. год. 1887.) писао сам опширније о абнормалном положају наше цркве у војсци нашој. Православни војени свештеници (капелани) утрпани су у исти статус са капеланима римокатоличким и унијатским, они су потчињени римокатоличким војеним духовним властима. Тако је одређено 1883. године за редовну војску, а 1884. и за домобранство, гдје римокатолички војни супериор посредује такође у духовним потребама домобранаца православне вјере! Навео сам тамо и друге чудноватe одредбе из односних прописа. И ето маленi синод буковинско-далматинске митрополије закључио је сада, да се обрати влади и да иште, да се служба војних свештеника православних тако уреди, да они не буду потчињени духовном вођењу римокатоличких власти. Сигурно ће се с тијем у свези искати потпуно и правилно уређење православног пастирства у нашој војсци. Будни чувари интереса своје цркве за цијело ће прије или послије и у том послу успјети.

Такав рад синода буковинско-далматинске православне митрополије пуни срце наше твардом надом, да ће Бог такав рад благословити и дати, да се и успјесима обрадујемо.

У Карловцима, на дан св. и праведног Јова многострадног, год. 1896.

ПРОПОВИЈЕД
на Успеније пресв. Богородице, 1889.

Говорио у епидејалној цркви у Гудовцу
прота **Јован Вучковић**.

Родх лѣкахъ и прилюкодѣй знаменїа ищетъ (Мат. 12, 39).

Било је о Ускреу, а прошло је од тада већ пет година, кад сам се са светог овог мјеста опростио с вама, као капелан парохије, којој припадају и села, за која је свети овај храм подигнут. Опраштаја тога увијек се сјећам. Сузе, које сам тада видио у очима вашим, остале су ми у најслађој успомени за цио живот.

У часу оном ви сте великодушно заборавили све, што у времену од преко двије и пол године нијесам био добро учинио, на помишљајући једино на искрену љубав нашу и на оно, што уз помоћ Божју добра учиних, пустили сте сузу на растанку нашем.

А и моје очи засузиле су тада, јер срце моје знало је, да ме љубите и души мојој тешко је било на растанку с вама и са светим храмом овим, око којег се у пемилом једном часу нађосмо и упознасмо, а који нас је потом држао у лијепој заједници све до растанка нашег.

Да, тешки су били дани, у које се упознасмо. Село Пргомеље било се узбунило. Преварио њеко људе у њему, да ће се парохијал јако повисити. А они лаковјерни не уништаше својег свештеника, да ли је истина, већ повјероваше. И кад опет њеко нашу, да не ће ништа плаћати, да ће добити и цркву и свештеника без икаква свога трошка, шта више, да ће још и новаца добити, ако се поупшјате, нађе их се њеколицина и одоше у Крижевце на договор, па дошавши отуд стадоше и друге бунити.

У то доба бавећи се случајно по сршетку својих паука у вашој близини, упознасмо се. Кад се с наше стране почело истраживати, шта је разлог том жалосном и срамотном покрету, тада смо се први пут видјели, а послије тога сам често уз пароха нарћанског међу вама бивао.

Бог нека у милости својој наплати сваком брату, који се тада потрудио, да заведене обавијести, а Он је већ опростио

свима, који тада пођоше на пут срамоте. Опростио је, јер су се сви повратили, покајали и Цркву своју од веће жалости и срамоте сачували.

Послије неколико мјесеци нашао сам се међу вама, као капелан ове парохије И много пута већ казивао сам вам, како сам у прве дане међу вама страховао и зебао. Мишлах: ако се народ овај опет узбуни, па ако се, не дао Бог, догоди каква штета за православну Цркву шта ће тада?! Но хвала Богу, све је остало на миру и уз то још ми се завољесм , назисмо, штовасмо и слушасмо. На што даље, све сам сигурнији у вама био и све више сте ми давали прилике, да у вама уживам.

И доће пријеме, да се растајемо. Ви сте дознали, да сам отишао изненада и без с Богом и без опроштаја. Но набрзо дошао сам и ми смо се опростили у храму овом и опроштај свој сузом смо оросили. При опроштају том обећао сам вам. да ћемо се и даље виђати и кад доће пријеме мог школског одмора, да ћу до Божје воље и у вашем храму овом с вама заједно бар који пут Богу се помолити.

На сво и бива тако. И знам да вам то није криво, а мени је мило.

Но зашто ја вама то све баш данас спомињем? Зашто овако околишним и зашто вам на збору овом вашем не почињем већ говор о смислу данашњега празника, о чудном завршетку земаљског живота пресвете Богородице и о пресветој тој Мајци нашој, која нам је постала Мајком по Господу нашем Исусу Христу, Спаситељу нашем? Досадањих година ми смо свагда о томе се поучавали у данашњи дан. Па зашто не би и данас то исто радили, а спомињање о нашој прошлости могли би оставити за други који пут?!

Јест, браћо, и сам бих највољо, да сам могао тако урадити. Али ви сте чули са каквим сам ријечима ову данашњу проповијед започео. Опоре су оне ријечи и страшне. И сам сам се од њих уплашио, а ипак сам их морао изустити. Ојађена душа моја сегнула је тада у прошлост, да се разабере Почео сам околишити, јер сам се побојао, да би се сав бол срца мојег у часу овом могао на вас излити.

Гледајући вас већ више од мјесец дана, како по небу звјерате и за чудесима летите и чудеса тражите, па одавде чак до „Марије бистричке“ путујете, не би ли се само чуда каквог дочепали и напавши се данас међу вама, морао сам вас поздравити немилом ријечи: **родъ лѣкавъ и прелюбодѣйный знаменія ищетъ**! А жао ми је и у срцу ме боли, да баш на данашњи дан морам назвати родом неваљалим и покварењим оне, са којима се у сузама опростих.

Знам да ћу вам покварити весеље данашњега вашег збора, али сами сте криви. Када ви баш по што по то хоћете да видите чудо и за њим трчите и знамења њека тражите и никако да се смирите, онда и ја морам стегнути срце своје и добацити вам у лице ријеч, не своју, већ ријеч Спаситеља нашег, коју је рекао онима, који исто тако знамења тражише, као што их и ви тражите. Осудивши оне, којима је први пут рекао, да су лукави и прељубочинци, када знамења траже, Он је осудио и вас. И као што ћете видјети, пада та осуда Спасителева на вас још теже, но што је пала на оне, на које је први пут бачена.

То ћу вам све сада разјаснити. Ви само добро слушајте и тубите што вам говорим.

Прије двадесетак година била је овдје граничарска команда. И ви знате, да је тада заповијед била, да се у сваком селу код стражаре држи ноћу стража, или патрола, као што сте ви научили говорити. И сада је таква заповијед, али се она сада не извршује онако, као што се за граничарске владе морала извршавати. На тој ноћној стражи стајао је сигурно и многи од вас, који сте сада овдје. И сјећате се за цијело, да сте мимо страже мирно пропуштали сељане своје, а у мраку их нијесте ни видјели. На питање ваше познаник ваш одговорио вам је „домаћи“ и ви сте га по гласу *познали* и пропустили Заустављи сте пак само онога и тражили сте да вам покаже биљег какав само од онога, ко вам се учинио сумњив. Од познатога нијесте тражили пасоша, јер сте *знали* ко је. А да сте га зауставили, или за њим потрчали да га зауставите и на испит га ставите, ругало би вам се цијело село, чак би вас и дјеца задиркивала, кад би то учинили из

забуне. Хотимично пак ако би позната човјека на испит стављали, цијело село би вас осудило.

Но можда ви сви не разумијете добро тај примјер из граничарског патролског живота. Зато ћу вам навести још који.

Дође човјек њеки и приповиједа вам нешто. Ако вам је *познато* оно, што вам он приповиједа, ви ћете приповиједању његову вјеровати и не ћете се противити казивању његову, јер *знате*, да је истина. Но може се догодити, да вам она ствар, о којој вам тај човјек говори, није баш ни најмање позната, а ви опак да му *вјерујете* и никаква даљег доказа од њега да не тражите. То бива онда, кад вам о непознатим стварима говори човјек, за којега знате, да је *достојан повјерења* и да је човјек, који не ће као о истини говорити о оном, о чему се није најприје потпуно увјерио. И кад би ви од таквог човјека захтијевали, да вам даде доказа за истинитост својих ријечи, то је сигурно, да то не би било право ни њему, ни другим људима. Сви би вас корили што не вјерујете човјеку, ком вјеровати треба.

Или овај примјер да вам наведем. Познајете њеког човјека баш добро и знате, да је он човјек од ријечи. И дође тај човјек, па вам рече: дај ми конању брашна, чим самељем вратићу ти. Зар не, ви ћете му дати. Но кад би тај човјек још вам рекао, да ће за вашу већу сигурност и за боље вјеровање обећању његовом о повраћању, оставити вам у залогу сикиру своју, или друго што, то знам, да ви не би ту залогу примили. Шта више, вас би вријеђало, да тај човјек, којему толико вјерујете о вама мисли, да би ви могли посумњати у ријеч његову. Ви му *вјерујете*, и то је доста. А да се њешто избезумите, па да од тог човјека, о којем сви знају, да ће прије своју изгубити главу, но што ће задану ријеч своју погазити, у таквом случају залогу какву тражите, зар мислите, да му не би на вас жао било и поштени свијет зар вас не би осуђивао и рекао вам, да нијесте лијепо радили?!

На још да вас сјетим и овога. Осим тога што ви вјерујете у оно што знате, осим тога што ви вјерујете оном кога познајете и оном, који истину љуби и ријеч своју држи, знам још да ви врло радо и много вјерујете сваком, кога *поштујете* и *љубите*, те чим њекога с неповјерењем сретнете, одмах му тијем дајете на знање, да га и не цијените много, или да сте га било ма с којег разлога престали цијенити, штовати, или љубити. С друге пак стране знам и то, да ви ни мало не одобравате неразложито неповјерење спрам оних, који су код вас у штовању и љубави Ви се бојите, да би повриједили оно штовање или љубав ону, коју спрам човјека осјећате, кад би онога, кога штујете или љубите срели са неповјерењем и рекли му: вјеровати ти, али дај ми најприје доказ, или покажи ми биљег какав, или дај ми залогу какву!

Но нека је сада доста примјерâ и разлагања, па да разгледамо, што видимо у свему томе, што смо досад говорили и наводили.

Из досад наведеног видимо то, да ви не тражите за боље своје увјерење никаква даљег *доказа*, *знака*, *биљега*, или *залога* од онога коме *вјерујете*, или за кога *држите*, да вјеру вашу *заслужује*. Ви *признајете* и *примате* као истину оно, што вам рече онај, у кога *повјерења* имате, кога *поштујете*, или *љубите*. Исказе такве и исказе таква човјека *прихваћате* без сумњичења. *Свему* што вам он рече, вјерујете ви, јер *њему* вјерујете.

Видимо даље из досад наведеног и то, да ви не држите за *доброг* човјека онога, који *не би вјеровао* човјеку, којему *вјеровати* треба. Неповјерљиво поступање ондје, гдје томе мјеста није, сматрате ви за увриједу, за нешто, што није лијепо, ни људско и осуђујете то и на себи и на другима.

Једном ријечи, из свега наведеног види се врло лијепо и чисто, како ви високо цијените *вјеру* и *повјерење* у другога и у себе увијек, кад је томе прилика.

Тако ви држите и тако ви поступате један спрам другога, кад се у животу сретате с људима познатим и непознатим, поштеним, и лукавим, онима које волите и онима које не волите.

То ваше таково поступање и то ваше велико уважавање вјере и повјерења, може се само одобрити и похвалити. Оно свје-

дочи, да је језгра срца вашега и душе ваше добра, једра и здрава. Па вам само могу рећи, да у дотицају с људима останете свагда такви и да се ничим не дате одвести с тога пута и да ничему не дате, да ошури тај дивни и мирисни цвијет душе и срца вашег, то врло уважавање вјере и повјерења. Јер ко то изгуби, тај је изгубио све. Ко је изгубио вјеру и повјерење у оне, с којима живи и ко неповјерљивошћу својом убија у осталог свијета вјеру и повјерење у самога себе, тај слободно нека се сели онамо, гдје не ће никог бити, с ким би морао живјети, другим ријечима, нека сели из свијета, јер живот у свијету биће му грк и чемеран.

Ако си напшао на човјека, који то име заслужује, ти ћеш му заиста и вјеровати, ако си сам поштен и ако си човјек, који такође заслужује повјерење. Само одљуд, лукав, препреден и покварен човјек, једном ријечју, хуља, не вјерује оном, који вјеру заслужује. Гадна душа и покварено срце мора бити у човјека, који је кадар с неповјерењем сретати онога, који је искреношћу, отвореношћу, праведношћу и несумњиво засвједоченим поштењем својим стекао повјерење у свијета. Тако ви држите, као што се то лијепо види у мало час наведеним примјерима из вашег живота. И ви сматрате неповјерење оправданим само онда, кад за то разлога има.

Јесмо ли се сада разумјели? Је ли то тако, као што сам казао? Са очију вам читам, да признајете. По нехотичном покрету главе ваше разумио сам, да одобравате. А чуо сам и оно тихо „јест“, што њеко вашу заборавивши да је у цркви, гдје није у реду, да се гласно одобрава. Но ја му то праштам, а и Бог ће му опростити, јер знам да није било у злој намјери. Дакле, све је тако, као што сам рекао. Поштен човјек вјерује поштеном човјеку и човјек, који вјеру заслужује, не меће на муке човјека од заслуженог повјерења и не иште од њега којекаквих биљега, знакова и залога, чак ни онда, кад је тај и у стању дати му све то и онако, како би се од њега искало. Ко тако не држи и тако не поступа, тај је лукав и невалао човјек, тај није прави човјек.

Утврдивши то и чврсто се држећи тога, да нећемо, браћо, сада мало даље.

Исто тако, као што ви поступате један спрам другога, поступа човјек и спрам *Бога*. Ко вјерује у истинитога Бога, тај вјерује и *ријечи* Његовој светој и истинитој. А *ко се одметнуо* од Бога једнога, тај *не вјерује* ни ријечи Његовој, него за увјерење своје *тражи знакове* и *биљеге* и *залоге* разне, које је Бог и давао човјечанству, водећи га на путу к обраћењу и спасењу. Ти знакови и биљези, којима је Бог свједочио о себи, била су *чудеса*, која је Он од времена до времена у човјечанству творио, док му није послао и Сина Својега, да свијет к Њему приведе.

По сили Својој Бог је свагда моћан, да о Себи, Својој ријечи и Својој вољи даде доказ човјеку, који сумња. Он је свагда кадар, да чудом засвједочи оно, што хоће. Али ко истом по добивеном доказу вјерује, тај већ и по самом вашем мишљењу не штује и не љуби онога, од кога доказ тражи и ко истом онда вјерује, кад му се покаже знак, биљег, или залога, тај већ и по вашем суду нема повјерења у онога, од кога све то тражи ради увјерења својег. Зато ни Богу нијесу били мили они, који су прије но што ће Му вјеровати тражили, да им чудом засвједочи оно, чему треба да вјерују. Нијесу Му били мили ради тога, што су тијем показивали, да Га не штују и не љубе и да немају у Њега повјерења, да су срцем својим далеко од Њега и умом својим да су се јако изопачили!

У очинском старању Својем за човјека, Бог је творио чудеса, да човјека к Себи приведе. Али што је више чудеса са стране Божје бивало, то је уједно бивао и све јаснији знак, да је човјек срцем својим и душом својом даље од Бога био. На таквог човјека Бог је морао жалити Зато и вели, да људи лукави и они, који су се од Њега одметнули знамења т. ј. чудеса ништу.

Видјесте ли на што је наш разговор напшао? И сад само још једно питање да вам ставим. Да ли је добро, да ли је лијепо, да ли је Богу угодно и за вас да ли је часно, када ви као *хришћани* толико за чудесима чезнете?

Та ако су Јевреји знамења искали (I Коринћ. 1, 22), ако су књижници и фарисеји тражили, да им се покаже знак (Мат. 12, 38), ако људи у дане Христова боравка на земљи не вјероваше, док ни јесу видјели знака и чудеса (Јован 4, 48). они нијесу још ни били Христови, они су спрам Бога још били у прељуби, јер су мимо Њега пристајали уз лажна божанства, они нијесу познавали правога Бога, јер су на Њега заборавили били, нијесу пристали уз Христа, јер су се надали некаквом другом спаситељу. Али ви сте сада у друкчијем времену и у друкчијем положају. Ви сте пристали уз Христа и крстом Његовим постали сте хришћани, ви сте упознали Њега, а кроз Њега упознали сте и Оца Његова и постали сте дионици Духа Његова, ви се другом Спасу не надате, нити другога чекате и нијесте прељубљени лажном, већ истинитом Богу. Па зашто онда томе Богу не вјерујете? Зашто иштете доказâ од Њега? Зашто тражите чудеса?

У вашем хришћанском животу непрекидно је богојављење. Двојица или тројица само од вас нека се нађу заједно у име Христово и ето одмах Христа међу вама (Мат. 18, 20)! Па зашто још друго какво чудо иштете? Као хришћани, ви сте за сва времена добили Духа, којега свијет невјерни не може примити, јер Га не види, нити Га познаје; а ви Га познајете, јер у вама пребива (Јован 14, 16 17)! Па зашто онда да тражите друге знакове? Као хришћани, кадгод свету причест у себе примите, ви смрт Господњу обзнањујете, док не дође (I Коринћ. 11, 26)! И шта ће вам онда још друга каква залога?

Живот ваш хришћански у Богу, вјечито је и непрекидно чудо. Па што онда трчите којекуда и иштете још и других чудеса? А овамо и из рођеног свог живота знате, да су знаци и биљеге само за оне, који не вјерују. Исто тако су и чудеса само за оне, који Бога не штују, Њега не љубе и не вјерују Му (I Кор. 14, 22).

Кад затреба, Бог ће дати и чудо. Он ће га дати онда, кад Његова света воља буде и када премудрост Његова нађе, да је оно потребно. Ви пак не смијете га искати, ако Богу вјерујете. јер чим га заиштете, одмах сте Богу дали на знање, да је у вама нестало вјере у Њега и љубави спрам Њега. И на вас пада тада она осуда над народом лукавим и прељубничким још теже, јер ви као хришћани постадосте невјерни!

Оканите се дакле, браћо, тог лудог и грјешног трчања за чудесима и искања чудеса. Када по поштеном срцу својем и по доброј души својој умијете вјеровати поштеним људима без залога и доказа и знака каквог, вјерујте и Богу и не иштите од Њега оно, што не иштете ни од људи, кад им вјерујете! Та ваљда вам не морам доказивати још и то, да је Бог већи и од најбољег човјека.

Не будите више рода лукавог и прељубничког, већ будите хришћани, будите људи Божји и народ Његов, који Му је рођен у храму овом светом, под покровом пресвете Богородице, наше неуморне заштитнице, којој се сада обратимо са топлим молитвама: Пресвета Богородице, наша заступнице, Ти нам измоли милост у Бога за све досадање наше увреде, које Му нанијесмо, особито пак за увреде учињене у ове задње дане, у које по дакомислености нашој заподјесмо грјешну трку за чудесима, грјешећи о поштовање и љубав спрам Бога Створитеља, Спаситеља и Утјешитеља својег, вријеђајући и Тебе и свети овај храм Твој, мимо којег пролазисмо, тражећи на другим мјестима мира и покоја узнемиреном срцу своме! Опрости пресвета Богородице и буди нам милостива покровитељица, заступница и молитвеница, сада и увијек! Амин.

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјелајев. —

(Наставак)

Таке су осуде, разуме се, тим страшније, што их доноси власт, која не трпи никаквог протеста, не допушта на њих никакве апелације, сврх тога се не одликује умереношћу или обазривошћу у употреби анатеме и других тешких црквених казни. Контролишући и гонећи

литературу и науку, папизам је оправдао свој рад, као да се бринс, да управи умове к Богу и да начини науку и литературу благочестивима. Али је у истини папско мерило само гњавило и порабоћавало умове и Paul Sarpi је био сасвим у праву кад је о борби папизма с науком и литературом помоћу индекса опазно, е се „никада не може измислити бољи пут, да се начине људи глупљима него тај под наговором, да се учине разумнима“.[2] Према свему томе католичка богословска наука нема ни славне прошлости, ни наде на процветање у будућности. Мора се признати, богословска литература католицизма је велика и богата. Али њено богатство је квантитативно, а не квалитативно. Још средњевековни богослови оставише по себе фолијанте, који задивљују огромношћу труда на и ерудиције. На шпак фолијанти тих трудбеника не уживају у научно богословском свету баш велике славе. Тома Аквинат, Бедармин, Перроне и многа друга светила католичког богословља средњих векова и новог времена написаше много великих дела, употребише много ерудиције, с великим напрезањем радише својим гипким и силним умом; али се њихови подвизи не могу назвати плодоносним за хришћанску богословску науку. Они су радили стегнути и спутани обавезом службе папизму, и на њиховим се делима показало, да папска зависност од папства даје богословској науци у католицизму таке црте, на којима почивају њени крупни недостатци како по спољашњем облику, тако и по самоме правцу. Принцељујући на богословску науку принципе и теорије папизма, католицизам тим самим окива богословску мисао у тесном кругу прихваћеног и у Риму одобреног учења и на тај начин ствара за њу такав положај, из кога нема излаза, удара на њу такове окове, који не дају да се макне даље ван указаних граница. То се пре свега показује на спољашњем облику богословске науке, која у католицизму носи карактер по преимућству формално-дијалектички. Имајући ствар с појмовима, на њу (науку) принцељени, она (наука) не може и није у праву подврћи испитивању оно, што се тим појмовима исказује. Задаћа и сврха њена јест само у томе, да на датих појмова наради целокупну и уређену систему А то се и постизава помоћу дијалектичког процеса с њима, чија је суштина у томе, да се дати појмови анализују и рашчлањују, да се разређују по рубрикама и стављају под извесне категорије, свезују и комбинују међу собом, облаче у силогистичне облике, образују на тај начин ланац ставака и закључака, да се уопће подвргавају свима могућим операцијама, какве се само могу обавити над њима по законима дедуктивне логике Разуме се само по себи, да се при такој обради богословске науке у њој обраћа искључива пажња на спољашњу уређеност системе и формалну правилност кретања мисли А што се тиче унутарње садржине и правца, богословска наука у католицизму из указаног узрока, т. ј. ропске зависности од папства, неизбежно постаје тенденциозном и поставља ту своју тенденциозност у томе, што тумачи хришћанску истину у духу и смислу оних доктрина и теорија, којих се мора држати по пропису на Рима. Стога свака грана богословског знања добива у католицизму потпуно засебни карактер, специјално папистички. Веома згодно одређује тај карактер Raphaele Mariano, који, доказавши, да је немогуће и да се не може сложити с принципима папизма развиће какве му драго било самосталне филозофије у католицизму, вели: „То исто се мора рећи и о богословији. Истина католичанство има своје богословије, али оно потпуно одговара његовој филозофији. Оно је чак у строжијем смислу, него филозофија, наука папска; оно постоји само за службу папи. Католичко богословије није мисао активна, која чини испитивања у области вере и религијозних догмата; она није мисао, која схваћа веру и догмате, која се задубљује у њих и на основу тога удара својој објективности печат своје свесне, рефлектујуће субјективности. (Наставиће се).

[2] Hase. Handbuch der protestant. Polemik. 5. Aufl. S. 636. Leipzig. 1891.

Реферат

катихете и професора на вел. кр. реалци у Земуну

Јереја **Саве Теодоровића**

(Свршетак)

II. Мишљење о садањим уџбеницима.

Колико је смерно подписаном познато, у разним заводима у подручју карловачке Митрополије употребљују се у појединим разредима следеће вероучне књиге као уџбеници:

1.) „Приповиједетке из старога и новога завјета“ превео Ђуро Даничић.

2.) „Приповиједтке из старога завета“ саставио Јован Петровић катихета.

3.) „Библичне повести новога завјета“ од Николе Вукићевића.

4.) „Приповиједтке из новога завјета“ саставио Јован Петровић.

5.) „Простран катихизис православне источне цркве“ москов. Митрополита Филарета у српском преводу.

6.) „Простран катихизис православне цркве“ написао Никола Вукичевић, управитељ учитељске школе.

7.) „Православни катихизис,“ с јелинскога превео протојереј Јован Борота.

8.) „Катихизис православногa источногa исповиједанија“ од Евгенија бачког Платона.

9.) „Изјашњење св. Литургије“ написао Никола Вукичевић.

10.) „Литургика или наука о богослужењу свете православне цркве“ од Николе Живковића, проф. и катихете.

11.) „Православно догматичко Богословље“ (превод с руског) с благословом Митрополита Михаила.

12.) „Православно нравствено Богословље“ (превод с руског) с благословом Митрополита Михаила.

13.) „Историја хришћанске цркве“ од Николе Живковића.

У погледу каквоће предпаведених уџбеника за школску употребу моје је мишљење следеће:

1.) За „*библијску повест старога завета*“ имамо у садањој употреби две књиге и то: од Ђуре Даничића и катихете Јована Петровића. Ако сравнимо оба ова уџбеника по њиховој садржини, обиму и методичко дидактичком распореду увјерићемо се, да је Петровићева књига при свем том што је у главном по Даничићевој израђена, згоднија и за школску употребу боље удешена. Док у Даничићевој књизи имаде више и таквих слика старо-заветних, које никако не спадају у оквир школског материјала, те их у школску књигу није требало ни увртити, — у Петровићевој књизи су пробрани они описи и догађаји, који служе као спроводници идеје о једноме Богу и о обећаном Спасителју, а уједно садрже у себи лепу моралну поуку за васпитање дечијег карактера у ономе, што је богоугодно, племенито и узвишено.

Уз то се може у препоруку Петровићеве књиге напоменути и то, да се у њој на крају сваке приче или слике налази по неко згодно место из св. писма, или која мудра изрека и народна пословица, као кратка поука из онога одељка, коме је додана: ма да би са дидактичног гледишта много корисније и за поуку згодније било, да је у простим речима изнесена кратка поука баш из садржаја дотичне приче, која би била удешена према духовној зрелости дотичних ученика, а применљена на прилике свакидањега практичног живота. Но при свем том Петровићева књига остаје за школску употребу згоднија и боље удешена, него Даничићева па се као уџбеник у I. разреду задржати може.

2.) За предавање „*библијске повести новога завета*“ сада је прописана књига Николе Вукићевића, под насловом: „Библичне повести новога завета“, а у најновије време издао је јереј Јован Петровић, катихета у Загребу књигу истог садржаја под насловом: „Приповиједтке из новога завјета„. — Сравнимо ли ове две књиге, увериће се, да је Петровићева израђена по Вукићевићевој и мало се од ње разликује. Истина Петровић је после сваке приче или описаног догађаја додао по неки стих из св. писма, или згодну мудру изреку, или пословицу као што је и у причама „Старога завјета“ учинио; но то му у повести „Новога Завета“ не може много подићи цену књизи пред Вукићевићевом, пошто обе пате од једне заманите методичко-дидактичке мане, а та је: да се као у Вукићевићевој тако ни у Петровићевој књизи не налази тако нужног тумачења појединих прича и поука Христових и разјашњења важнијих момената у њима, него је у обема просто исписан буквални текст из Еванђелија или апостолских дела и с тим је свё свршено. — Међу тим, кад се узме у обзир да сврха предавања „библијске повести новога завета“ у средњој школи није то, да се ученици само познаду са буквалним садржајем живота, науке и дела И. Христа, него да према свом узрасту и духовном развитку правилно схвате ону мудру поуку, коју је Христос Спаситељ у облику прича и параболâ излагао, те да разумевши смисао и значај главнијих делова сваке појединe Христове поуке, могу за себе извести нужну моралну науку, која ће им у младости срце опленити и у практичном животу их у њихову мишљењу, осећању и деланју руководити, — излази, да ни једна од тих књига није како ваља удешена. С обзиром на све то ја стављам и Вукићевићеву и Петровићеву књигу у једну врсту

те их за сад само по потреби као уџбенике препоручити могу, јер згодијих нема, али би свакојако било од велике користи за школску младеж, када би се наведени недостатак у њима бирем у *новом издању* попунио и нужно тумачење уз моралну поуку сваком одељку и слици додало, јер би тек онда намењеној сврси фактично одговарале.

3.) За учење „*Катихизиса*“ данас постоје у разним средњим заводима у карловачкој Митрополији као уџбеници ове четири књиге: „Катихисис“ Епископа бачког Платона, Митрополита Филарета, превод с јелинског протојереја Јов. Бороте и „Пространи катихисис“ Николе Вукићевића.

„Катихисис“ блаженопоч. Еп. Платона и по свом ограниченом обиму и распореду, који потребама средњих завода никако не одговара, а и по свом незгодном језику, који је пун црквено словенских за ђаке неразумљивих израза, по мом мишљењу не може се никако као уџбеник у средњим заводима озбиљно препоручити, те га овом приликом као неупотребљиву књигу не могу у обзир узети. Катихисис Митрополита Филарета био би и по свом обиму и распореду подесан за ниже разреде средњих школа, јер је за средње заводе и уџењен. Но пошто је ово издање, по коме се пети катихисис сада у нашим гимназијама и реалкама предаје, у Србији из средњих школа избачено, то је и цела штампана наклада давно већ разграбљена, тако, да се већ више нигде добити не може. С тога бих ја на место досадањега издања, које је уџењем по преводу протојереја Јакова Павловића (сада Епископа нишког Инокентија) и кога више нема на продају, — преворучио пети катихисис у преводу јереја Божидара Јовановића, професора богословље, који је израђен по најновијем поправљеном руском издању, а штампан 1893 год., а одликује се и правилним и чистим језиком и по сдекојим згодним и разумљивим тумачењем појединих тежих и важнијих места.

О „Пространом катихисису“ кога је написао Никола Вукићевић и који је пре Филаретова у нашим средњим школама скоро у опћој употреби био, могу рећи, да је и по обиму и по распореду свом баш средњој школи намењен, па и стварно и дидактички доста добро уџењен и ако је местимице преопширан, па и у разумевању због тежих суптилитета потежак. Особито је лепо и разговетно израђен II. део истог катихисиса, који садржи „љубав и надежду,“ дакле тумачење 10. божијих Заповеди, Евађеоских“ блаженстава, молитве у опће и „Молитве Господње“ посебно. Нарочито су божије заповеди лепо разјашњене и врло згодним примерима из библијске историје осветљене тако, да ученици имају и за поједине врлине и за грехе лепих конкретних примера пред очима, чиме је много и самом катихети при тумачењу олакшано. С тога би се и ова књига (а особито II. део) могла за више разреде средњих школа као уџбеник за „катихисис“ употребити.

Осим ових штампан је 1881. год. „Православни катихисис“, кога је протојереј Јован Борота као проф. богословље са јелинског превео и који се поред чистога језика одликује не само добром поделом материјала, него и тачним и прецизним дефиницијама појединих појмова. И ако по свом обиму није онако опширан и местимице примерима из библије осветљен, као Вукићевићев, ипак се и овај „катихисис“ као уџбеник за средње школе препоручити може.

4.) За изучавање „*Литургике*“ сада се употребљују у нашим средњим школама ова два уџбеника: „Најкраће ев Литургије“ од Николе Вукићевића и „Литургика“ од Николе Живковића. Када се оне две књиге сравне, одмах се међу њима опажа замашна разлика по обиму материјала и стварној садржини. У Вукићевићевој су поред увода и описа храма, свештених одежда и сасудова, разјашњена само најглавнија богослужења, као вечерње, јутрење, литургија св. Јована Златоустога и Литургија пређеосвећених дарова; а о часовима, о црквеним књигама, о тумачењу обреда при свршавању појединих св. тајана, о празницима, о посту, о обредима при погребу и т. д. нема ни спомена. Међу тим у „Литургици“ Николе Живковића све поменуте партије су згодним методом и у нужном обиму изведене и разјашњене, те се према томе мора свакојако као потпунија и згоднија књига претпоставити Вукићевићевој, па ју ја и преворучујем, да се као згодан уџбеник у IV. разреду задржи.

5.) За предавање „*краткe Догматике*“ у V. разреду за сада још нема у нашим средњим школама нарочите за средње заводе уџењене књиге, него се по нужди употребљује „Догматичко богословље“ у српском преводу, која је књига по свом обиму и начину излагања догматичког материјала написана за богословље. Према

томе прека је потреба да се за више разреде средњих школа напише згодан уџбеник у виду „кратког изложења догматичне науке православне цркве“, који би по своме обиму и садржају био згодна средина између „Пространог катихизиса“ и опширне „Догматике“, која се учи у богословији, а који би се имао по нарочитом наставном нацрту удесити. Међу тим при састављању или превађању оваквога уџбеника ваља избегавати полемисање са римо-католичком црквом и оштро критиковање њене науке, јер је искуство показало, да је један такав уџбеник, који је са руског преведен, услед протеста од стране римокатоличких духовних власти и катихета у средњим школама Тројединце од стране кр. земаљске владе строго забрањен.

За предавање „*Моралке*“ постоји у нашим средњим школама као уџбеник „Нравствено Богословље“ од руског Ев. Платона у српском преводу. Ова књига и ако се у неким партијама може у вишим разредима средњих завода употребити, — у целости не одговара по начину излагања стварнога материјала програму наставе у средњим заводима, јер док су неке партије у њој и сувише растегнуте, неке, које би морале бити опсежније и боље разрађене „сведене су на кратке и опће напомене, тако, да их мора допунити катихета да дотерује и допуњује. С тога би и за предавање „Моралке“ требало направити нарочити нацрт за обим и распоред наставнога градива, које би се морало удесити према моралним потребама практичнога живота и које би избегавајући сувишну апстракцију у излагању моралних правила и сувишну репетицију појединих одељака из Догматике, садржавало стварну моралну јегру, којом се ваља срце и воља да образује. Исто тако ваља пазити, да начин и ток излагања наставнога градива не буде и по стварном обиму и по начину излагања удешен према зрелости и духовном развитку ученика највиших разреда средње школе.

Узевши у обзир претпомењуте кратке напомене, по којима би требало „Моралку“ за више разреде средњих школа удесити, рекао бих, да ни најновији превод с руског „Учење о љубави хришћанској“ или кратка Моралка од Јована Петровића, катихете у Загребу, не одговара потребама ученика виших разреда, пошто су и у њој баш важне партије у неколико реди збијени (н. пр. о греху, о поправљању грешника, о молитви и важности исте) и т. д. а неке мање важне су у виду излишне репетиције на дугачко израђене; те се по целом материјалу види, да ни ова књига није рађена по нашем наставном плану и према потребама наших ученика, него је само просто један руски уџбеник за нас преведен. Према томе и ово још боље доказује, да се уџбеници ваља да удешавају по напред утврђеном и добро смишљеном нацрту.

7.) За изучавање „Историје хришћанске цркве“ постоји један једини уџбеник за средње школе, кога је написао Никола Живковић. Ова је књига како треба удешена за средње школе; но ипак би се морало приметити, да у садањем издању има де доста хронолошких, а местимице и по нека стварна погрешка. Када би се све погрешке у садањем издању исправиле и ново поправљено издање штампало, могла би се и ова „Историја хришћанске цркве“ као згодан уџбеник у средњим школама задржати.

При завршетку слободан сам у интересу што успешнијег предавања веронауке у средњим школама приметити, да би при састављању појединих уџбеника ваљало обратити нарочиту пажњу на стварну и дидактичку поступност при разрађивању наставнога градива, тако, да се може поред извођења педагошког начела; „од познатог к непознатом“ за ученике прва четири разреда створити у веронаучној настави неки *законом жена органичка целина* за религиозно-морално руководство у животу, пошто многи ученици са IV. разредом заврше учење веронауке, јер или школу напусте, или пређу у такове заводе, у којима се веронаука као облигатан предмет не предаје (н. пр. трговачке академије и неки војнички заводи). Па и за саме оне ученике, који целу гимназију односно реалку свршују, од велике је користи, када се у њиховим уџбеницима огледа стварна и методичко-дидактичка поступност у наставном материјалу кога уче; јер то им и само учење и разумевање олакшава па и сами предмет занимљивијим и угоднијим чини. А да би до те поступности дошли, држим да би било нужно, да се за састављање појединих уџбеника створи предходан нацрт за обим и распоред наставнога градива, па да се тек на основу тога нацрта сами уџбеник удешава, јер књига треба да се равна по утврђеном наставном плану а не наставни план по књигама. А код нас је до сада жалибоже било обратно: наставни се план градио према оним књигама, које смо за средње школе као најзгодније на расположењу

имали, без икакова обзира на ту важну педагошку околност, у каквој методичко-дидактичкој и стварној вези једна с другом стоји и сва ли једна другу згодно допуњује и разјасњује или не. У колико се дакле не буду морали сви уџбеници за средње школе из нова удешавати валало би претпомењуто начело применити барем код оних књига, којих још немамо, а треба да их имамо.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Превишња захвала.**) На најсмернију кондоленцију, коју је *св. Патријарх Георгије* подастро *Његову Величанству*, поводом смрти блаженопочившег надвојводе Карла Људевита, у име Своје, високопреосвештеног Епископата, свештенства и народа свога, доставио је Његовој Светости шеф дворске царске канцеларије, по налогу Његова Величанства, брзојавно, да је *Његово Величанство* изражену кондоленцију *Његове Светости* благонаволило примити са најусрднијом захвалом.

На, истим поводом изражену, кондоленцију Његове Светости Њезином ц. и кр. Височанству надвојвоткињи *Марији Терезији*, изјавило је Њезино ц. и кр. Височанство преко свога дворског звања такођер своју захвалност Његовој Светости.

(**Његова Светост, преузвишени г. патријарх Георгије**) вратио се из Беча у своју резиденцију брзим возом у очи св. Духова, а први дан св. Духова служио је св. литургију и вечерњу у саборној цркви. — Данас је Његова Светост отпутовала у Будимпешту у делегацији, а присуствоваће и учествоваће и при тамошњим свечкованима миленијским које почињу 27 маја (8 јуна) о. г.

(**Високопреосвештени г. епископ бачки Герман Опачић**) присуствовао је такођер укопу блаженопокојног надвојводе Карла Људевита, те из Беча наставио свој пут у купалиште Карлсбад.

(**Високопреосвештени епископ далматинско-истријски г. Никодим Милаш**) кренуо је 11. (23.) о. м. на пут по својој епархији ради канонске посете. По односном распореду посетиће овом приликом неке парохије у протопрезвитерату задарском и скадринском и све парохије протопрезвитерата книнског. Посетиће и парохију брођанску у иногском протопрезвитерату. Своје путовање то завршиће 5. (17.) јула о. г. Желимо високопреосвештеном архипастиру свака успеха на апостолском му путу. —

(**Двадесетпетогодишњица**). Као што читамо по разним листовима, свештеници земунског протопрезвитерата, приликом годишње им исповести, одржане у Земуну 15 о. м., прославили су двадесетпетогодишњицу протопрезвитерована свога ваљаног окружног старешине, досад добро познатог проповедника и књижевника, протопрезвитера земунског г. *Јефтимија Вукодиновића*. Желама и признању тамошњег свештенства придружујемо и ми своје усклике: Живио и слава му! —

(**Тридесетгодишњица**). Професор српске велике гимназије новосадске и познати књижевник наш г. *Александар Сандић* навршио је тридесетгодишњицу свога професорована на истој гимназији. Слава му! —

(**Стечајни испит**) у епархији бачкој положили су 7. (19.) о. м.: Стеван Николић адм. парохије у Обровцу, Велимир Грегоровић адм. парохије у Ст. Бечеју и Милош Прекајски капелан у Сенти. Чланови комисије били су г. г. протопрезвитери: Јован Борота председник, Милан Ћирић и протојереј Павле Балта.

(**Архидијецезална Конзисторија**) држала је своју седницу 16 о. м., а архидијецезални административни одбор 17 н. м. под председништвом Његове Светости, преузвиш. *г. патријарха Георгија*.

(**Храм цркве у Будиму.**) Пишу нам из Будима: „Овогодишњи храм наше св. цркве прослависмо други дан Духова много свечаније но обично, јер га спојисмо са још једном светковином — са откривањем лика заслужног бившег председника наше општине — *Александра Стојачковића*. На свечаност ову позвао је наш црквени одбор „*Српску православну општину пештанску*“, и „*Управу Текелијина завода са питомцима*.“

Свечану службу служио је нови администратор наше парохије и будимског протонотаријата, пречасни парох *Корнелије Чупић* са капеланом *Рајићем* и војничким свештеником *Болдсом*. Црква је била духом пуна побожног православног света на обе наше општине. О причасну поучно нас пречасни *Корнелије Чупић* јесгровитим говором о значају данашњег црквеног храма и побуђивао нас је да чувамо своју свету прадедовску веру, која нас је, одржала, која ће нас спасти. Сав народ одазвао се свом красном говору речитог проповедника слова божијега бурним одзивом „живио“.

Пошто обавесмо око св. храма свога и литију — одадосмо се у оближњу општинску дворану, која је била претворена у свечарску трпезарију.

Ту је прво парох *Корнелије Чупић* резао по православном обреду и српском народном обичају *свечарски колач*, кога је, на позив црквене општи-

не будимске, куковао г. *Стеван В. Поповић* управитељ Текелијина завода.

По резању колача поздравио је пароx *К. Чупић* леним речима српској будимској општини нашој храмовну славу њезину, поменувши заслуге старих Будимаца, који су овако веледелни храм подигнули, и ревност последњих поколења, која су опстанак храма и општине обезбедила.

Пошто отпојасмо тропар, стаде у прочеље столу предни и заслужни члан и одборник општине будимске г. *Никола Табаковић*, министарски конциписта, те нам у подужем, лепо смишљеном и вешто изведеном говору описа живот и рад покојнога председника црк. општине будимске *Александра Стојачковића* побожја и живо нам предочи оне многе и велике заслуге, које је први покојник стекао око унапређења имовног стања и управе општине.

По завршетку говора, кога је дупком пуна дворана одушевљења усклицима пријатила — пао је застор са лика Стојачковићева и пред нама се указа врло верна и уметнички изведена слика, којом су честите кћери покојникове, ђке *Јулка Велков* и *Олга Нешић* претекле црквену општину, када су сазнале да је општина вароши слика заслужнога оца им одлучила.

Присутна Србадија поздравила је лик покојнога Стојачковића са бурним усклицима: слава му!

Пошто су се ови усклици стишали, узе реч г. *Стеван В. Поповић*, да по стародавном обичају а као славски кум и као званична имена Текелијина завода и његових питомаца поздрави општину и слављеника јој. Са речима пуним жарког родољубља, описао нам је речник говорник велики *значај Стојачковићев као српског књижевника* нарочито као писца „*Историје славенског богослужења*“ књиге „*Черте из живота српскога народа*“ и других публицистичких радова, којима је слављеник расветлињао прошлост свога народа и радио за његову лепшу будућност. Затим је говорник у говору своме прешао на ону велику и значењу културну улогу, коју је *српска општина будимска* играла у прошлости у одбрани свију оних права, која обезбеђују нашему народу његову особину — па нам је поново предочио ону важну улогу, која предстоји Будимској општини у нашим најближим данима, када у којој буде становао епископ и епархијска управа, *када она буде позвана да постане средиштем православнога Срства будимске епархије*.

Говор овај занео је сву присутну публику до највећега одушевљења и сви, који смо стајали под утиском овога лепога, заносног и родољубивога говора, пуногa родољубивих жеља и јеврвитих мисли — осетисмо као да је у овај час испунило наш општински дом „*дахање бурно*“, — онај дух светога православља, који нас је очувао у прошлости и који ће нас одбранити у будућности; да се одржимо овде на крајњем обронку православног Срства. После овога говора захвалио се зет покојнога Стојачковића, хусарски мајор *Јосиф Велков*, који је дошао чак на Галицију на ову светковину, на почасти која је покојном Стојачковићу указана и онда су се рекле здравице: најпресвет. г. *епископу Јеремији, Будимљанима, званицима, породици Стојачковићевој и данашњим говорницима*, које је овлађина жушка и женска пратила са „*Многаја лета*“.

Лепа ова светковина завршена је у 1 сат по поднe складно и одушевљено.*

(**Велики добротвор свештенства**). Професор московског универзитета *Др. Захарин*, завештао је и одмах послао прокуратору св. Синода Руског Победоносцову 500 хиљада рубаља (око 700 хиљада форинти) у ту циљ, да се приход тога завештаја употреби на давање прашомоћи сиромашном свештенству у једној или две губерније.

У опширноме писму, којим велики завештач поправља свој завештај прокуратору св. Синода Руског, налазе он побуде, које су га руководиле да учини свој завештај, а међу којим побудама је и његово осведочење, да је свештенство велика и важна чињеница у проповедању морала, ширењу и учвршћењу вере Христове, те као таком сталежу да свештенству треба осигурати положај.

Победоносцев је завештајно писмо Др. Захарина доставио Руском цару, који је својом руком на њему написао ове речи: „*Примам к знању ово патријотско пожртвовање и благодарим.*“ Тако Руси!

(**Српска православна црквена општина Бечка**) најавила је високопреосвештеном епископу г. Никодиму Милашу жељу, да дође под црквену јурисдикцију Далматинског епископа. Г. Епископ је одговорио, да ће се врло радо одазвати тој жељи кад надлежни старији фактори своје суђење о томе изреку. Било би сасвим право, да се и ови одазову тој жељи.

(**Пенсије свештеничких удовица и помоћ свештеничкој сирочади.**) У седници од 16. априла ове године Царевинског већа примљена је резолуција, да свештеничке удовице могу добити пенсије у истој количини, као и удовице државних чиновника XI и X, односно IX и VIII служб. разреда, а тако исто, да и свештеничка сирочад могу добивати,

као и сирочад државних чиновника, односно помоћ за своје издржавање до одређене доби. Усвојено је уз ово још, да свештеничка удовица има право на пенсију, а свештеничка сирочад право на помоћ, ако дотични свештеник умре и пре него што је напунио 10 година службе. „Гл“.

(**Испити на срп. правосл. богосл. училишту у Ср. Карловцима**) држаће се, по одобрењу Његове Светости, преузв. госп. патријарха српског *Георгија*, ове године од 23. маја (4. јуна) до 8. (20.) јуна, онима од збора професорског утврђеним редом: 23. маја (4. јуна): из *тумачења св. писма* за II. годину, из *моралке* за III. годину, из *увода у св. писмо* за I. годину и из *литургике* за IV. годину. — 27. маја (8. јуна): из *омилетике* за III. годину и из *омилетике* за IV. годину. — 28. маја (9. јуна): из *тумачења св. писма* за I. годину и из *црквенословенског језика* за II. годину. 29. маја (10. јуна): из *појања* за III. год. и из *појања* за II. г.— 30. маја (11. јуна): из *грчког језика* за I. годину и из *педагогије* за IV. годину. — 31. маја (12. јуна): *црквеног права* за III. годину и из *појања* и *правила* за IV. годину. — 1. (13.) јуна: из *пчеларства* за I. годину и из *црквене историје* за II. годину. — 3. (15.) јуна: из *историје српске цркве* за III. годину и из *катихетике* за IV. годину. — 4. (16.) јуна: из *црквенословенског језика* за I. год. из *увода у св. писмо* за II. годину. — 5. (17.) јуна из *појања* за I. годину и из *полемике* за III. годину. 6. (18.) јуна; из *црквено-словенског језика* за III. годину и из *грчког језика* за II. годину. — 7. (19.) јуна: из *увода у богословље* за I. годину и из *пастирског богословља* за IV. годину. — 8 (20.) јуна: из *црквено-словенског језика* за IV. годину и из *догматичке богословља* за II. годину. — Испити ће се држати у заводским просторијама а почињу у јутру у 8 сати, а по подне у 3 сата те трају без прекида док се за дотични предмет не сврше. Чланови православнога клира могу присуствовати на испитима, докле год трају, а остала публика мора за то набавити дозволу од ректора. Школска година ће се завршити у среду 12. (24.) јуна свечаним благодарењем у св. саборној цркви, и раздавањем сведочаба у аудиторији I. године.

(† **Павле Жетић**), римокатолички парох у Карловцу, умро је напрасно дана 25. о. м., а сахрањен је 27. о. м. При опелу у цркви присуствовала је и *Његова Светост преузв. г. патријарх Георгије* уз пратњу свога дворског и осталог свештенства, у говору што га је држао над одром покојника Мајурски парох г. Алијум захвалио се исти *Његовој Светости* на високој почасти, коју је одала покојнику. Исти г. Алијум је после сахране представио Његовој Светости у двору патријарашком и поново у име својих колега изразио захвалност на указаној почасти.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Духовна библиотека за народ. Књига III. приредио *Алекса Илић* протојереј. Штампарија Пере Теодоровића „Сињелово.“ Цена 1 динар. Садржина је здрава и врло подесна да васпитава религиозно-моралне осећаје и појмове у народу, Ми је топло препоручујемо и желимо јој, да што више продире у слојеве народне.

Папа није наследник св. Петра С талијанског преведо *Љубомир Нер. Вл.евић* свештеник. Београд штампарија Петра К. Таласковића 1896 стр. 90. Задужбина Главног Одбора свештеничког удружења Краљевине Србије, ова је књига награђена са 400. динара. Препоручујемо је нашем свештенству и свакоме, кога интересује питање папског примата.

Јаван рачун

о беседи са играшком, коју је приредила српска будимпештанска академска омладина 29. јануара (10. фебруара) 1896 год. у дворанама народне редуте у корист сиромашних српских народних школа православне епархије будимске.

1. Укупно примање: 906 ф. 41 новч.
2. Укупно издавање: 434 „ 51 „

Чист приход 471 ф. 90 новч.

Добровољне прилоге приложиле ова господа:

По 20 фор.: Њ. Св. Господин Георгије Бранковић, патријарх српски., Благородни Господин Стеван Јовановић посланик., Господин Лефта Лаковић.

По 14 фор.: Славна професорска колегија срп. вел. гимназије у Карловцима.

По 10 фор.: Госпођа Софија Андрејевић, Вршац; Г. г.: Ђура Бирњаљски, Јаша Дунђерски; Милан Дунђерски, посланик Сентомаш; Ника Ђурички из Модоша; барон Богдан Живковић; браћа Јованошићи, Панчево; Александар вл. Крајчовић, посланик; Њ. Високопреосвештенство Господин Еремија Мађаревић епископ будимски; Др. Младен Мађаревић; Мита Мано; Георгије Марјановић, приђакони протођакон, Св. Андреја; Андреја Милошевић, Штајнбрух; Јован Новаковић, парох, Кикинда; Њ. Високопреосвештенство Господин Никанор Поповић, епископ темишварски; Просветна Задруга Српскиња, Ст. Бечеј; барон Ђура Рајачић; Благородни господин Јован Стајевић, посланик.

По 9 фор. 54 новч.: (20 франака) Господин Ђорђе Барловац, генерални конзул српски у Будимпешти.

По 7 фор. 60 новч.: (20 динара) Господин Ђорђе Генчић, начелник града Ниша.

По 6 фор.: Господин Иса Радановић; Њ. Високопреосвештенство Господин Михаило Грујић, епископ Плашки.

По 5 фор.: Г. г.: Др. Ненад Бикар; Пера Бирњаљски; Лукијан Богдановић, протосинђел Карловци; Велимир Велимировић: Јован Вучковић, прота и рек-

тор богословије, Карловци; Лаза Гавански Сентомаш; Младен Гавански; Сентомаш; Љубомир Гавански, Панчево; Др. Милан Гавански, Панчево; Добротвор на Задругу Женскиња, Панчево; Др. Паја Дракулић, посланик; Арсеи Зубковић, министарски саветник; Милан Ивачковић; Јован Игњатовић. Св. Андреја; Др. Божа Јефтић; Др. Михајло Јовановић; Арсп Ковачевић; гђа Емилија Костић. Будим; благородни господин Светозар Кушевић умировљ. вел. жупан; Стојан Лилић; Максим Љубић умировљ. кр. судија, Ковин; Стеван Л. Мановловић, Сентомаш; Бока Недељковић, трговац, Арко; Владимир Николић, архитекта. Карловци; Др. Милан Поповић, Ст. Бечеј; Тира Радановић; Њ. Екселенција Господин Линије Радивојевић, умир председник стола седморице. Загреб; Душан Радић, Суботица; барон Влада Рајачић; Др. Душан Рајић; гђа Ангелина Станковић, Карловци, Влада Стефановић, Нови Сад; Српска манастирска штампарија, Карловци; Управа Манастира Раковца; Карло Хелд; Хрватски интернат; благородни Господин Перо Шорак, посланик, Петрово Село (Лично); високопречасни господин Јован Шпковић, прота и посланик, Беловар. (Свршиће се).

ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 49 1—1

Овоместна срп. прав. црквена општина издаваће 21. маја (2. јуна) о. г. у 2 сата по подне на јавној дражби градњу цркв. општ. куће.

Прорачун је:

зидарски посао	525	фор.	— н.
дрводељски „	135	„	— „
столарски „	459	„	20 „
бравариски „	122	„	10 „
лимарски „	101	„	60 „
стакларски „	44	„	40 „
ковачки „	197	„	— „
Свега	1584	фор.	30 н.

Дражбовање се на мањак сваки посао за себе, а учесници дражбе имаће 10% од горњих спота жалбине положити.

Известити се може код председништва.

Иньија, 10. (22.) маја 1896.

Перовођа Председник

Н. Јовановић Н. Ненадовић

СТЕЧАЈ. 46 2—3

Овим се отвара стечај за једног учитеља на српској вероисповедној шесторазредној основној мешовитој школи у Маћарском Чанаду.

Плата је у готовом новцу 200 фор. а. вр. 13½ јутари катастралне земље на коју учитељ има право, јутро доноси најмање 20 фор. годишње аренде,

за перовођство 20 фор.

за недељну школу 40 фор.

за дрва 10 фор. и сламе колико треба, осим тога слободан стан са 2 собе, кујном, подрумом, таваном, шупом, шталом и баштом.

Изабраном учитељу спада у дужност деци законом прописане предмете предавати, у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати.

Компетенти могу они који су сомборску препарандију свршили и чинит ће маћарског језика положили. Молбенице се имају са пуним свеодобама упутити на овомесни школски одбор. Лична пријава узима се у обзир.

Рок стечају траје до св. Илије односно 20. јула 1896. г. ког ће се дана избор одржати.

У Маћар-Чанаду, 27. априла 1896. год.

Софија Арнотова Мирко Недучин

пр. учит. и перовођа. школски председник.

Бр. 45 Прса. 50 1—3

СТЕЧАЈ

на звање бележника епархијских власти правог српске епархије Пакрачке са платом од 600 фор. а евентуално и више.

Молитељи нека овамо мени поднесу пиштруирање молбенице своје најкасније до конца јуния о. г.

У Пакрацу дне 16. маја 1896.

Мирон

Епкп. Пакрачка.

Бр. 121. 1896. 48 2—3

СТЕЧАЈ.

Услед налога вел. Патроната од 5. (17.) фебруара 1896. бр. 12/19. а на основу одобрења вел. Саборског Одбора бр. 649/209. ех 1894. расписује се стечај на једно ново установљено професорско место за *природопис и геометрично цртање* на овој гимназији. По потреби могу ће та два предмета и оделити једно од другог.

Годишња плата редовног професора ове гимназије износи 1200 фор. а. вр. станарина 200 ф и сваких 5 година нетогодишњи доплатак од 100 ф. Редован професор има право на мировину. Годишња плата суплент професора износи 800 ф. без сваког доплатка.

Молитељи треба да поднесу потписаној управи своје молбенице и документе којима доказују своју способност за то место, до 18. (30.) јуния ове године.

У Новом Саду, 9. (21.) маја 1896.

Управа

срп. вел. гимназије.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда сићних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА
ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.
У Ср. Карловцима у недељу 26. маја 1896.

ПРОПОВИЈЕД

на дан рођења пресвете Богородице, 1889. г.

Говорио у филијалној цркви у Сриједској

прота **Јован Вучковић.**

По милости Божјој и по доброти вашег господина пароха, видјамо се ми о слави овој вашој већ пекодико година и о дану овом већ смо пекодико пута заједно се молили Богу у храму овом светом и у сложној молитви приносили смо бескрвну и најсветију жртву Богу и Оцу за спасење своје и за спасење свију својих и живих и мртвих. И сваки пут у таквој прилици мило ми се, да вам у име Цркве и поуку речем, јер сам при првом нашем састанку овдје опазио, да ви радо и побожно поуку ту слушате

И данас је ево пастушно час, да се поучимо А недавна прошлост изнијела је пред нас и једно врло важно питање, које треба да разбистримо, не би ли га уз помоћ Божју схватили онако, како ваља и како је то воља Богом установљене свете Цркве наше.

Ни казати вам не морам, да је тај предмет питање о *чудесима*.

Још пред Илиндан ове године пуче глас о пекакном чуду, које се тамо иза Бело-вара догодило. И како се тада почело о њему говорити, није тај говор ни до данас престао. На има вас и овдје доста, који сте још и данас сампом о том говорили, премда су вам казали они, који су тамо били, да нијесу никаква чуда видјели. Видјели су само много скупљена свијета, са којим су се пеки баш ваши сељани парагали и мало се и пашалили. И пак вас то није било у стању умирити. Чувши једанпут да се чудо догодило, ви сте се подали мислима о њему и сад вам је тешко те мисли прекинути и из главе их избити.

На кад вас те мисли и данас још муче, онда је потребно, да поведемо данас о томе

говор, па да се докончају те ваше мучне мисли. А данас је и згодно о том говорити, јер је и догађај, који данас славимо свршетак опет једног чуда, као што ћемо касније видјети.

На први глас о чуду појаве Мајке Божје тамо код св. Петра Чвртеца, који вас је глас толико и узнемирио, ви се нијесте ни морали запитати: *може ли чуда бити?* Ви знате, да може. Свемогући Бог, буди му слава и хвала, као господар свега и као Онај, којему је све покорено, сигурно може у свијету и чуда творити. Његово је небо и Његова је земља, све је Његово и у Његовој је власти све, те нема тога, што би се Његовој сили могло отети и премудром раду Његову на пут стати. О том сте ви толико увјерени, да вам нико не мора то ни доказивати. Шта више, вама не би нико на свијету могао ни доказати, да Бог не може чудеса творити и ако би вам ко почео то и доказивати, ви му не би баш ни најмање вјеровали. И у томе имате ви потпуно право. Ко вјерује у Бога живог и свемогућег, тај не треба никаква доказа за то, да тај Бог може и чудеса творити.

Но и ако је вама сасвијем јасно, да чуда може бити и да је Бог кадар чудеса творити, ипак сам се у ово задње доба увјерио, да ви не знате правога одговора дати на питање: *што је чудо?*

И баш то, што ви немате правог појма о томе, што је чудо, то је баш и криво, да ви често пута забасате и сваки час се узнемирите тражећи и гледајући чудо ондје и у оном, гдје чуда и нема. То не може никако добро бити, јер никакво кривудање није добра ствар, особито у оном, што се дотиче најсветијих ствари. Зато хајде сад уз помоћ Божју да поправимо ваш суд и ваше мишљење о одговору на питање: што је чудо?

Знам да ви чудо приписујете дјелању силе Божје. То знам отуд, што ви све оно, чему не видите другог каквог узрока, свему што није за вас обично, дајете име чуда, мислећи при том да то „није могло бити без Божје“. Оно дакле што ви чудом зовете, сматрате ви дјелом Божјим у свијету.

На да вас сада запитам: ко вас учи да Бога познате онако како треба? Шта ћете ми одговорити? Заћутјело ћете ми рећи: учи нас Црква Тако је. Црква вас учи науком нашега Спаситеља, да познате једног и истинитог Бога. Она вас учи, како ћете у Њега право вјеровати. А даље да вас питам: ко ће вас научити о томе, како Бог у свијету дјела? Опет сигурно, који вас и у богопознању упућује, а то је Црква Учећи вас о Богу, Она вам казује и разјашњује и то, како Бог живи и како Он у свијету дјела. Другога учитеља у томе немате, а знате већ, да учитељство то у име Цркве врше Њезини свештеници и да вам они науку црквену казују и у храму и ван храма код куће, у школи, у оном свагдје, гдје се прилика за то деси

Ја ћу вам дакле сада казивати, како Црква учи о дјелању Божјем у свијету и у томе ћу вам и разјаснити, какво се Његово дјелање чудом зове.

Прво дјелање Божје у свијету знате да је *стварење* свијета. И ви знате како је то било. Из ништа га је створио и створио га је једино ријечју својом. Бог рече: да буде и оно би! Постанак свијета дакле дјело је Божје. Али и *даљи живот* свијета опет је дјело Божје, јер Он се о њему *стара* и *управља* њиме, тако да се живот свијета креће и развија онако, како је то воља Божја одредила и како Он нарећује.

И баш ради тога, што свијет и почетком својим и даљим животом својим од Бога зависи, приказује нам се све у свијету тако чудноватим и загонетним, јер је узрок свега, Бог, над нама тако узвишен, да га никад не можемо потпуно схватити, па наравно ни дјелање Његово.

Но ипак при свој загонетности живота у свијету, опажамо ми у њему двије врсте појава За једне велимо, да су обичне, а друге нијесу такве И оне, које обичнима зовемо, опет су на крају крајева загонетне, али пошто се оне свагда и на исти начин понављају, зовемо их обичнима.

Да вам разјасним ово. Сјетите се својих усјева. Пред коју недјељу дана жели сте на њивама својим зрело жито. А како сте дошли до тог жита? Посијали сте сјеме, оно је у земљи проклијало и израсло као једна сламка, на којој се појавио клас и у њему више зрња, које је сазрело и

ви га онда пожели. То се све лијепо разумије. Али кад се запитате: како се то догоди, да зрно проклија и од куд у њему та способност, да баш онда, кад се растваpa, кад га нестаје као зрна, нова сламка са богатим класом из њега израсте?, нијесте у стању ни ви, а није у стању нико на то питање одговорити. Бива то на чудан начин. Бог је рекао: нека та трава даје сјеме по роду својем, и из сјемена тога опет ће ницати исти плод. Како и на који начин то бива, ми не знамо. Али пошто то тако увијек бива, велимо ми, да је то обична ствар. Исто тако знамо ми, да муж и жена дјетету живот дају и жена га тада роди и велимо и за то, да је нешто обично, премда не знамо, како из сјемена њихова дијете оживи. Обично је нама такође мијењање дана и ноћи, знамо чак и то, да је томе узрок кретање наше земље око сунца, али како је то, да се земља окреће, то ми не знамо. Обично нам је и то да ватра спали што изгорети може, али од куд јој та сила, то ми не знамо. Онај, који је свему створитељ, дао је зрну способност да проклија и родом роди. Он је мужу и жени дао способност, да дијете роде. Он је земљу покренуо. Он је ватри дао снагу. И пошто у животу свијета видимо, да то све бива непрекидно тако, као што је била света воља Његова, то ми велимо, да су то обичне појаве, које се из дана у дан понављају.

Но осим тих и таквих појава у свијету, сретамо ми и друкчије и знамо и за друкчије, за које не велимо, да су обичне.

Ми знамо, да је пресвета Богородица родила Спаситеља нашег, а да за мужа није знала. Такво рођење није више обично, јер ми видимо и знамо, да жена може родити истом онда, кад мужа позна. Исто тако знамо ми, да жена када пређе у доба старости не рађа дјецу и нама је сасвијем обично, да стара жена не роди. Међутим познато нам је, да је св. Претечу Јована родила неротка мати Његова Јелисавета у старе своје дане, познато нам је и то, да је и пресвету Богородицу родила мати Њезина Ана опет у годинама, у којима жена обично не рађа. Таква рађања нијесу обична. Обично је такође нама и то, да мртав човјек остаје мртав, а знамо да је Лазар из гроба жив изишао, да је син оне удовице из Наина устао жив са носила, на којима су га у гроб понијели, знамо да је Христос на крсту испустио дух свој и трећи дан из гроба жив васкрсао. Ни то нам није обично. Обично нам је такође, ако видимо да вјешт човјек прореже мрежу на оку слијепога и он прогледа, или на други који начин помогне виду онога, који не види, употребљујући при том љекарије, или друго што; исто тако знамо да се може хрома нога исправити, али само тако, да се при том употреби нож, или ломљење, или љекарија каква. А ми знамо, да су слијепи прогледавали и хроми се на ноге своје исправљали на ријеч једну реч Спасителя нашег. То лијечење без икаквих средстава, самом једном ријечи, није више обично лијечење. Обично нам је да ватра спаљује, али ми знамо, да она три младића што су била бачена у њу нијесу изгорила и да ватра није на њима могла учинити оно, што обично чини. И то онда није више обично. Ко је нак кадар извести да то све тако необично буде? Сигурно само Онај, који је свемогућ, Бог.

Ето видите, ти и такви догађаји, при којима се нешто догађа не онако, како обично гледамо да бива, нама су необични. Око наше види, да се нешто догодило, а памет наша зна, да то обично не бива тако, и да нико осим Бога није кадар учинити, да то тако буде. И ми онда велимо: Бог је учинио *чудо*.

Чудо не мора бити баш нешто, што ћемо оком видјети. Можемо га ми и ухом чути и памећу својом сазнати. Но и то бива на необичан начин, као и оно, које се оком гледа. Да вам и то разјасним.

Није ништа необично, да ми погодимо, да ће наскоро киша падати, јер имамо своје знакове за то. Облаци, сб, жаба, жуљ, и што све нема, по чему ви много пута напријед већ кажете, да ће бити кише и буде је. Исто тако доведете вјешта лијечника болеснику и он га прегледа и често пута кадар вам је казати, колико ће дана болесник тај још живјети и буде тако. И ту се није ништа необично дого-

дило. Лијечник је имао сигурне знакове на самом болеснику, по којима је могао напријед казати, када ће умријети. Или ово да вам напоменем. Ви често пута кажете за једног и другог човјека: јесам ли ја давно већ казао, да од тога неће ништа бити, или: давно сам ја казао, да ће то бити човјек прави. А и у једном и у другом случају хоћете ви тијем да кажете, да сте већ напријед погађали, како ће дијете неко узрасти и да сте збиља и погодили. Но и ту није било ништа необично. Ви сте имали знакове, по којима сте судили и пошто у животу тога дјетета није ништа придошло, што би те знакове преиначило, то се суд ваш првобитни и одржао и ви сте погодили.

Али кад неко напријед каже о нечем, да ће бити тако и тако, а нема никаква знака, по ком би могао закључити, да то тако бити мора, онда је то његово говорење већ ништо необично. Кад би, на примјер, дошао сада међу вас човјек, који би казао: послије толико стотина година родиће дјевојка из те и те куће једно мушко дијете, које ће као јагње у свијету живјети и ником зла учинити не ће, шта више спашће свијет из велике биједе, а људи ће га мучити, убити, пробости, закопати, али тијело његово не ће у гробу остати, него ће васкрснути, — на кад би се то све тако и извршило, онда они, који гледају, како се све догађа онако, као што је онај прије толико стотина година казао да ће бити, разумјели би, да он то није могао од себе говорити, него да је кроз њега говорио Онај, који све зна и да је Он на необичан начин отворио му очи, да види у далеку, мрачну и непознату будућност, о којој обичан човјек и нико на свијету није могао ни слутити.

Такво и те врсте дјелање Божје јесте давање дара *пророчког*, људе који тај дар добију зовемо *пророцима*, а њихова предсказивања називамо *пророштвима*. И то су *чудеса*, јер надмашују обичне способности и снаге људске, које су људи од Бога добили за обичан и редован свој живот. Ми смо само обикли, да чудо, за које оком дознајемо, зовемо *чудом*, а оно, за које ухом дознајемо, зовемо *пророштвом*, а чудо је и једно и друго.

Шта су дакле чудеса? То су *нарочита* дјела *свемогућства и сведања Божјег*, која Он у свијету твори *мимо* оног *обичног* реда, који у свијету влада.

Тако нас наша Црква учи и тако јест.

Потребно је било да о том будемо на чисто, јер само тако моћи ћемо бити такође на чисто са многим и многим стварима, у којима се ви тако често варате.

Да сте ви знали, што је чудо, или да сте на уму имали науку своје Цркве о томе, што је чудо, ви би се били лако сачували од многих оних погрешака, које сте починили тим, што сте држали за чудо много штошта, што чудо није.

Само нешто да споменемо. Вама се, на примјер, често привиђају појаве неке, које у свијету нијесу обичне. Тако, ви често виђате духове, виле и друге сличне прилике, ви сретате појаве умрлих људи, чујете њихов глас и т. д. И све би то у неку руку била чудеса и не би се ништа од тога без Божје воље и његове силе могло догодити. Али кад би ви држали на уму, да само Бог чудеса твори, онда би вам морало бити сасвијем јасно, да у тим вишим привиђењима нема и не може бити воље и силе Божје, јер кад Бог ради и чудо какво твори, онда Он има у виду велику какву и највећу корист људску, која је у свези са спасењем или свега свијета, или појединог човјека. Ви знате, да је Бог највећа светиња, највећа озбиљност и највећа узвишеност. Као такав не бави се Он са играријама и дјетињаријама, нити ће се с људима слијепог мина играти. А споменута ваша привиђења нијесу ништа друго. Каква је корист од њих за вашу душу и њезино спасење? Никаква. Ви се мало уплашите и ништа више. Па зар мислите, да би Бог могао слати пред вас појаве разне, које би вас само плашиле, као какав баук?! Не би то радио ни озбиљан човјек, а камо ли Бог, јер се то никако са Његовом светињом и озбиљношћу Његовом не би могло сложити. Нема ту дакле чуда, нема ни обичног ни необичног дјелања Божјег. Да што је? Обмана ваша. Бадава ви велите: ма лијепо сам видио, како се миче и како преко

пута пређе, или: та чуо сам прави правцати глас покојног Петра или Павла. Нијесте ви ништа видјели и нијесте ништа чули. Преварило вас је око, или ухо; опазили сте можда нешто, о чем нијесте знали што је, па у страху и узбуђености видјели сте и чули оно, чега у истину није било. Та како можете и мислити, да ће Бог — јер без њега не може ништа бити — послати пред вас какво плашило, кад у поћном мраку лутате, тражећи заостало које марвиче своје, или идете да пришазите спротиљу своју, на коју можда вреба зао човјек, или горско звијере?! Ако вјерујете у светиљу Божју, онда сва та своја тренутна и бесмислена привиђења можете приписивати чему хоћете, али никада не смијете рећи и клети се, да сте видјели оно, што вам се причиња. Једино можете рећи: учинило ми се да видим то и то, али не знам шта је било.

Исто тако, да сте ви чврсто у души својој држали оно, што о Богу знате и да сте знали, што Црква учи о чуду, ви би одмах знали, што треба да држите и о приповиједкама о чуду оном код св. Петра Чврстеца. Чим сте сазнали, да се она „госпа“ сакрила у њеку јаму, одмах сте могли знати, да ту није чист посао. Јер кад Бог чудо чини, или кад Он даде власт неком, да чудо свијету покаже, онда ту више не може бити скривања каквог, него се ради свијету на видику. Сили Божјој не може бити потребе, да се крије по јамама Кад се она показује, онда се отвора и небо и земља и све, да је види. А ви који сте пошли тамо, што сте видјели? Ништа.

Но рецимо, да силни онај свијет, што се тамо скупио био, није био достојан, да угледа лице пресвете Богородице и да је воља Божја била, да само њих двоје троје могу је видјети и чути и другима онда казивати оно, што виде и чују. Па и у таквом случају ви сте се могли за час увјерити, да ли је ту збиља право чудо. Морали сте само мислити овако: Бог једини чини чудеса, а Он је свет Ако Он у чудесно дјелање своје посвети кога другог, онда и тај мора бити достојан светиње Божје. А да ли су „мужи“ они код јаме оне били такви људи? Видите, ја не познајем ни једнога, можда су то били по нашем људском схватању и добри људи, али вам ипак зато могу рећи, да нијесу били такви, да би их Бог могао посветити у тајне Својег свемогућства и свезнања својег. А по чему вам то могу рећи? Ето просто по том, што сам чуо, да је са знањем тих људи, или бар без њихова приговора довођано тамо и неколико судова са вином, из којих се свијету за повац вино продавало. А дарови они, што су их од свијета искали? Зар вам то све не доказује, да су ти људи имали у виду не вашу, него своју корист и то корист за џеп свој, а не за душу своју?! Па зар би Бог могао такве људе изабрати за вапредна и чудесна дјела Своја?! Заиста не би.

Бог је творио и твори и твориће чудеса, било сам, било преко својих избраника У говору овом споменуо сам њека од тих чудеса, која су била у прошлости. Сва вам нијесам могао набројити, јер дуго би требало, док би овај говор довршио, кад би вам све редом наводио. Доста је да знате, да је већ у прошлости било чудеса, у којима се воља и сила Божја исказивала. И кад се сад ново једно чудо покаже, што мислите, може ли оно ма чиме бити у противности са оним, што се већ догодило? Ако знате, да је Бог непромјењиво вјечан и ако вјерујете, да је Он вјечита истина, онда ће вам лако бити одговорити на моје питање Оно што је Он једном учинио, не мијења се, и оно, што је Он једном рекао, не пориче се више. Ви вјерујете и у сталност одлука земаљског цара, који је при свем величанству свом ипак човјек који мијења и поправља своје мисли и одлуке За земаљског цара велите ви: царска се не пориче А зар се Божја може порећи? Та Његова је куд и камо сталнија и непромјењивија. И на то учење Цркве своје да сте пазили, лако би се били увјерили, да је код св. Петра Чврстеца била лаж, а не чудо. Да, о томе сте се могли увјерити, а да и не идете тамо. Доста је било да сте чули, да ће Мајка Божја свијету казати, када ће бити крај свијету овом. Ако нијесте знали, да је Бог о томе већ казао своју ријеч, требали сте запитати

онога, који то зна, Цркву своју и свога свештеника, па би чули били, да је Он на уста Сина Својега, Спасителя нашег Исуса Христа свијету казао већ о томе оно, што свијет треба да зна. А казао је, да је то Његова тајна, о којој не зна нико, него Сам Он (Мат. 24, 36) и казао је на уста Његова, да није нама знати времена и љета, јер то је Отац наш задржао у својој власти (Дјела апост 1, 7) и казао је на уста изабранка Својег, св. апостола Петра, да ће тај задњи дан доћи, као што долази лупеж ноћу (II Петр 1, 10), дакле да ће доћи изненада. И дознавши, да је Бог то и тако о дану томе већ казао, одмах сте могли знати, да Он не може допустити, да се у име Његово код св. Петра Чврстеца о том говори и свијету објављује, јер Он је већ рекао, а Његова се не пориче.

Ви сада ваљда већ увиђате, како је нужно на много што пазити и много тога знати и силесију тога на уму имати, ако човјек није рад, да сам себе вара или да од другога буде превареи у тако светој ствари, као што је сазнавање воље Божје и дјелања Његова у свијету. Знам да морате увиђати и то, да ви сами за се нијесте кадри при том послу све разликовати онако, како треба. Па вам за то и не могу довољно напрепоручивати, да се особито у таквим питањима чврсто држите онога, што Црква ваша о том учи и што вам је једино кадар свештеник Цркве ваше разјаснити. Никуд и ником не смијете се на другу страну обраћати и никог другог слушати, осим свештеника Цркве своје, који је за то ту, да вас поучи и научи у оном, што је за вас важно, а што ви не знате и не разумијевате.

Баш ми је мило, да овдје видим толико и вас из Цркве римокатоличке и од братског народа хрватског. И за вас може ова поука моја бити од користи, јер и ваша Црква исто тако учи у питању о чудесима. Сигурно је и од вас ко био тамо код св. Петра Чврстеца, па можда сте тамо слушали и проповијед тамошњег жупника, који је народу морао од прилике ово исто говорити, што сам ја сада овдје говорио, а ако је противно овом говорио, онда се није ни он одвојио од оних бездушних људи, који вам толико времена украдоше, пред свијетом вас осрамотише, а пред Богом вас кривцима учинише.

Народ мој српски православне Цркве живи у овим крајевима с вама већ преко три стотине година и дијели с вама добро и зло у овом дијелу наше миле домовине, који је крвљу и ваших и наших дједова од некрста освојен и очишћен. Измијешане су њиве ваше у пољима и куће ваше у селима, ви се мијешате на послу и састајете се на одмору, у радости и у жалости нађете се једни уз друге, чак бива и то, да и у сродство једни с другима улазите, а ево и у Цркви се истој састанете, али инак ви сте одржали сваки своју ношњу, своје обичаје, своје особине у говору, тако да се једни и други на први поглед распознајете. Па и у души вашој има њеке разлике. Ви од хрватског народа и римокатоличке Цркве њекако више пријањате уз оно, што је необично, него што то чине Срби. Из ваше средине чешће се разносе гласови о чудесима, него ли из наше. Наш свијет је само лаковјеран, па се узбуни, кад се између вас почне о новом каквом чуду говорити. И како су та сва ваша чудеса, о којима се овдје и онђе прочује, показала се као обмана, или просто да речем лаж, то је наравно било штете и за вас и за наш православни српски свијет. Моји Срби ако кадгод и почну о обмани каквој својој као о чуду говорити, обично се на том и сврши. Али код вас је то друкчије. Ви ударите одмах у процесије и велике скупове, јер ви тај лијепи обичај процесија својих толико волите, да их приређујете и онда, када томе ни прилика није. И кад се на једном мјесту увјерите, да сте се преварили, ви онда изгледате, од куда ће опет доћи какав глас о каквом чуду, а ови моји поведу се за вама, и ето онда велике штете и срамоте и грјехоте за све скупа.

Мислим дакле, да ћете и ви користити се овим мојим данашњим говором и да ће вам боравак данашњи ваш у светом овом храму бити за умирење срца и просвјећење душе, и молитве ваше, које сте данас тако побожно и предано Богу слали пред сзетим овим олтаром, не ће остати

без благословена плода и жртве, које сте драговољно храму овом светом данас донијели, богато ће вам се наплатити од Онога, који хоће да му служимо у истини и онако, као што Њему приличи.

Имао би вам свима, и вама који сте синови Цркве наше православне, а и вама који другој Цркви припадате, још много говорити, а све о чудесима, али малаксавају већ и силе моје, а и ваше ће попустити, па не би ме добро ни разумјели, а не би ни запамтили све.

Но једно вам још морам рећи, да се знате равнати. Ви сви знате, да Бог може учинити чудо, а знате да он чуда и твори. Али ви не можете тражити, да вам се Он у чуду појави. Он има сада Цркву Своју, преко које с нама говори и кроз коју нас к Себи приводи. Није дакле ни потребно, да се честа чудеса догађају. То је требало онда, када Цркве још није било и онда, кад се Она у свијету оснивала. Требало је то за оне, који још нијесу вјеровали, или су у вјери слаби били. Ви пак велите да вјерујете, ви сте хришћани, па или се крстили, или крижали. Вама дакле не треба чудеса и ви немате рашта под силу тражити, да вам се чудо покаже. Устреба ли и чудо, Бог ће га у милости својој и учинити и сама Црква ваша упутиће вас, да се чуду том поклоните и оно што треба из њега да научите.

Тако учи о чуду наша Црква, која вас руком мојом а благословом Божјим благосиља сво у часу овом у тврдој нади, да ћете одсад боље судити о најсветијим стварима и у увјерењу, да ће тај благослов Њезин матерински бити залог љубави ваше спрам Ње и преданости Њојзи у свима приликама и у свима часовима живота вашег, дај Боже, мирног, паметног, честитог, Богу угодног! Амин.

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак)

Оно је теологизам, чију догматичну садржину чини непогрешивост папина, а морал — силабус, казуистика и пробабилизам језуитски[а]. Најгоре је то, што тенденцијозност католичког богословија утиче не само на поставку разгледаног питања, него и на сам начин његовог расправљања и аргументисања. „У римском католицизму, вели Tschackert, истину је открио људима папа; она је овде потпуно готова без икаквог суделовања науке; на њак се представницима науке даје још доста простора; например свима се римским црквеним историчарима оставља потпуна могућност, да некваре своје очи, истражујући у изворима свих векова учење о личној непогрешивости папиној“.[2] Такав проблем поставља богословима римским ватикански декрет. Али и пре тога су се борци папизма налазили у сличном положају. Поред њих је свагда на прву наспову излазила задаћа — да оправдају епископе Рима у њиховој тежњи господству и апсолутизму и да докажу, да супрематија римске катедре ужива у цркви опће признање од почетка. Али директним путевима и законитим средствима није било могуће постићи ту сврху, јер се папска присвајања и теорије не потврђују ни св. Писмом, ни васељенским предањем, ни праксиком и историјом старе цркве, са свом разноврсћу и сложеношћу појава црквено-историјског живота у првим вековима, ни споменицима старе црквене писмености, са свим богатством и опширношћу њене садржине. Ради тога тек што је почела папска система ницати и једва су сазнали за потребу, да има своју теоретску основу, кад ал' се почињу, да би задовољили ту потребу, јављати на западу све могуће измишљотине, проналазе се аргументи очигледно лажни, стварају се одредбе у име сабора, којих никад није било, фабрикују се и пуштају се у свет подметнути документи, измишљавају се историјски факти, кваре се текстови оригиналних саборских аката и списа св. отаца умецима и повредама друге врсте. Поред све своје неуглађености и грубости, те су преваре имале успеха и помогле папама да се доцењају власти и да остваре своје сањарије. „Сва система папства се оснива на фантазијама, измишљотинама[а], вели J. Friedrich, одређујући њихов значај у историји развића папских доктрина.[3] Најпосле преваре биће откривене. Иначе је система лажи

[2] Paul Tschackert. Evangelische Polemik gegen die römische Kirche. S. 211. Gotha. 1885.

[3] J. Friedrich. Geschichte des vaticanisch. Concils. I, 18. Bonn. 1877.

успела, да пусти у католичкој богословској науци тако дубоке жиле, да папиште и до данашњега дана не могу прекинути с том системом коначно и одлучно. У данашње време спорити о доставерности преварâ постало је немогуће. Али опет зато римски богослови, подупирући теорије папизма, излазе у обрану самих преварâ, учињених у интересу папства, и смело најављују, да у њиховој основи леже идеје саме по себи правилне и истините, и да су апологети прерогатива римске катедре прибегавали памишљотинама само као средству популаризације и пресађивања папског принципа у свест народне масе, која тим лакше и дубље постиже истинитост каквог му драго начела, чим је оно слободније од апстрактних формула и чим је рељефније и простије изражено у конкретним облицима. Сви ти памишљени акти сабора, којих није било, сви ти памишљени историјски факти, сви подметнути документи, као што су даровне грамате Константинове, папски декретали и т. д., чине збиља лаж; али је та лаж благочастива (pia fraus), којој су прибегавали с добром сврхом, ради васпитања верних у осећајима поштовања и покорности вишем црквеном авторитету, — дакле лаж невина, и која се може дозволити, која, потврђујући собом неоспорно правило, да сврха оправдава средства, и сама налази своје оправдање у истом правилу. А при том у свима преварама памишљотина се тиче само факта, само спољашње људске, у коју је умотана идеја: али сама та идеја није идеја пронађена, није памишљена, него је у целини позајмљена тим преварама на позитивног црквеног веровања. На тај начин то, што су те преваре откривене, не подрива још папске теорије. Напротив и откривене преваре могу бити разгледане, као важан аргумент у корист папства, јер на њих у сваком случају и неизбежно излази, да су папске идеје, ради којих оне служе као људска, несумњиво постојале и да их се црква држала у епоси њиховог постанка. Ако н. пр. у V. в. неколики писци помоћу неколико преварâ и памишљотина доказују, да папа суди свима, а да сам не иде ни под какав суд ни на земљи, ни под црквени ни под световни, јасно је, да је мисао о примату и апсолутној независности папске власти већ тада постојала и улазила у састав црквеног веровања. Неосновано тога што памишљена лажно се изобличава већ априорним путем: истина никада не треба помоћи у лажи; какове заједнице може бити међу њима? Ултрамонтанско гледиште на папистичке легенде опроштава се затим и читавом масом црквено-историјских факата, који говоре сасвим противно ономе, што тврде романисте. На пиак римски богослови остају при својим доктринама и то доказује, да у католичкој богословској науци, спутаној папизмом, над несумњивим фактима и над правом историјом господари гледиште у напред створено. То господство прецизираних идеја папизма огледа се такође и у томе, како римски богослови поступају с несумњивим историјским материјалом, и у њиховом односају према изворима и споменицима црквеног учења. Лажна идеја папизма, развијена с почетка у систему преварâ, и после тога, кад су памишљотине откривене, вршила је на заштитнике римских доктрина тако несавладљиви и тежак утицај, као критеријум и норма у разумевању св. Писма и дела св. отаца, да садашњи римски богослови и у оригиналним изворима црквеног учења, као и у актима старохришћанског законодавства и у беспорним фактима црквене историје мудријашењем налазе оно, чега овде нису налазили чак ни стари ревнитељи папизма и ради чије потврде су морали прибегавати памишљотинама и преварама. Оне претпоставке и начини, којих се сада држе богослови римски у својим апологијама папства нису тако грубе и просте, као оне, што су их практиковали састављачи пређашњих памишљотина и преварâ, али опет исто тако потпуно хармонишу с тенденцијозношћу ултрамонтанства. „У латинских богослова, вели протојереј А. Лебедев, карактеришући католичку богословску науку са стране њеног правца и са стране оних средстава, којима се папиште служе, да би постигли своју сврху, — развила се таква напредна хармонија мисли и осећаја, да они у свему виде своју идеју, на чак и онде, где је нема. Читајући текстове црквених писаца, они међу редовима читају своје рођене мисли, и поправљају аторе, приморавајући их да говоре у њиховом смислу. Од таке хармоније мисли и осећаја настадоше и настају, као неизбежне последице, разна уљепшавања у тумачењу црквених отаца, преувеличавања, удешавања, умеци, допуне, подразумевања и разне друге завршаме у корист лажне идеје“.[1] Софистика се такође

[1] Протојереј А. Лебедев. О погледу на папизам, стр. 210. Петроград.

увукла у област католичког богословија и показује се ту тиме, што, „место да се брине о раздвајању представа и тачности појмова оних предмета, који су у питању, Латини се напротив старају да спутају, сметају, побркају појмове разноврсне и једно другом далеке, тумачећи их у смислу, који иде у корист идеји о поглаварству папином. Такови су побркани и потпуно изједначени појмови: првенство, старешинство и поглаварство, такови појмови, од којих сваки изводе свој специјални садржај“.[1] У софистику се мора убројати и то, што се римски богослови, остављајући на страну у својима тумачењима или и сасвим игноришући оне основе и законе црквеног живота, који имају карактер сталности и постојанства, у својој ревности у обрани папизма, при испитивању и разматрању црквено-историјских догађаја, „хватају за случајне биљеге, за поједине црте, за поједине појаве из живота и њима дају карактер чврстине и непроменљивости“,[2] да би доказали, као да је супрематија папства свагда уживала оне признање у цркви. У карактерне црте католичке богословске науке иде и наклоност паписта да злоупотребљују метафизику ad absurdum и да ударају на своје противнике рђавим закључцима, које је само могуће учинити из тезâ, које хоће да оборе, ма да те закључке не допуштају опоненти римских богослова и ма да их није могуће друкче добити, него с насиљем и према логици и здравоме смислу. Протојереј А. Лебедев изводи занимљив пример злоупотреба те врсте. Источна се црква састоји из неколико независних народних цркава. Отуда паписте изводе, да „источни хришћани не верују у једну свету, саборну, апостолску цркву, него у многе посебне цркве“.[3] Слични закључци могу доказати само апсурдност логике паписта. Иначе романисте у самообмани уображавају, да бљутавошћу својих рођених замисли могу поколебати православно вероваље, које нема нити ће икад имати ичег заједничког, икакове везе и икаквих односâ са немевљем романиста са здравим смислом и логиком. Најпосле морамо указати још и на ту особину научно-богословске литературе католицизма, што у аргументацији романиста „нема научне мирноће, објективности, него се напротив онаква превлаче осећаја и уображења. Стога се тамо, где се осећа слабост доказâ, латински богослови старају, да дејују на читаоце живописношћу сликања, важношћу речи, које не допуштају ни сенке сумње, или свечаним тоном, који сведочи о узвишености доказиване истине, или пак тоном проничним и саркастичким, кад имају посла с каквим снажним противником Речју прибегавају сваком вештачком оруђу, да докажу своје лично мишљење“.[4] Такови су резултати утецања папизма на богословску науку католицизма. Служба папству заражава је лажју, која и врши свој утецај на њу свестрано и потпуно, набијајући у системи као дијалектизам и формализам, у правцу тенденцијозношћу и прецирапношћу, у аргументацији извештачености и збркоме појмова. Та служба неизбежно води ропству и заточници папизма, војујући против црквене слободе и штитећи прерогативе римске катедре, раде на своме рођеном ропству. Па ипак они раде веома усрдно, јер је папа њихов војсковођа, а они су његова армија, докле су њихови интереси узајамно испреплетани; раде чак с убеђењем, јер лаж, која се често практикује, из почетка постаје навика, а после уверење. Друкчија, него римска, и не може бити католичка богословска наука, и они богослови, који су, збацивши са себе јарам папског деспотизма, хтели ипак остати у крилу католицизма, веома брзо и сасвим неочекивано за себе удаљише се од Рима тако далеко, да о повратку није било ни мислити. Таки су примери у садашње време постали аномалијом. Нада у очи, да се према томе, какове успехе ствара цивилизација и колико се на све стране мисао ослобађа од окова прећашњег времена, у католицизму дух слободе све више и више гаси. Ма како да је био мрачан средњи век, ипак су се тадашњи римски богослови, кад се испореде са каснијим ревнитељима папства, осећали слободнијима и мање су били стегнути понижењу и бесправношћу. Уз то их је и световна власт у тој епохи подупирала против папског угњетавања. А сад се и у области политичких односаја онаква промена, јер и световна власт осећа силу папства и чува се од судара с њим. „У средњем веку, вели професор Beyschlag, у самој католичкој цркви никад није недостајало таковних људи,

[1] Протојереј А. Лебедев. О поглаварству папином, стр 211. Петроград, 1887.

[2] Ibid. стр. 213.

[3] Ibid. стр. 215.

[4] Протојереј А. Лебедев. О поглаварству папином, стр. 215. Петроград, 1887.

који су, не презајући од опасности, да буду екскомуницирани и спаљени, говорили папи истину, указивали на искварености римске цркве, а осим тога постојало је још незаписно од папе универзитетско богословље, које је смело, да стане на чело опозиције и покрета за реформу. А данас је све то утонуло у бескрајном сервилизму; данас већ ниједан свештеник, ниједан епископ, ниједан доктор богословља не сме, да отворено порече чак саме спољашње нарасли владајуће системе, као што су н. пр. тобожња чудеса у Лурду и др Исто видимо данас и у области светској, политичној. У средњем веку је бивало императора и краљева који су се борили против претензија папства, и то не само на земљишту државног права, и нису се бојали одлучења и интердикта; у Немачкој, у Француској, краљеви, државни сталежи, парламенти, имаћаху смелости, да устају против папских декрета и да не даду њихово јавно обнародовање; — тако је поступила још недавно Марија Терезија с познатом булом (Nachtmahlsbulle), коју је сматрала за неприступну. А сад и у протестантским државама чак још више него у католичким државама видимо некакво клањање пред папом, немање храбрости, верности својим принципима, а то, само се по себи разуме, изазива у папи и у папистама најсмелије наде и замисли“.[1] (Наставиће се.)

[1] Deutscher Merkur. 1893. Nr. 6. 88. 45. 46.

Мишљење са односним предлозима о наставним плановима

по којима се сада предаје православна вјеронаука у нижим и вишим гимназијама односно реалкама.

Поднио свештаљој анкети

прота **Јован Вучковић.**

У краљевинама Хрватској и Славонији издана су, од године 1885. овамо, три разна наставна плана за православну вјеронаучку наставу у средњим школама.

Наредбом високе кр. земаљске владе у Загребу од 18. новембра 1885. бр. 12298. издан је план заједнички за гимназију, реалку и препарандију у Загребу.

Наредбом исте високе владе од 10. септембра 1888. бр. 8931. издан је план за она средња училишта, која имају посебног вјероучитеља.

Наредбом високоисте пак од 29. марта 1895. бр 4013. издан је план за гимназију и реалку осјечку.

Поводом тога одмах примјећујем, да мислим, да нам толико планова не треба.

Или био катихета само једино за гимназију, или пак и за гимназију и за реалку и за препарандију, држим да би се свагда могло а и требало радити по једном плану, само кад би се од стране владе односним заводским управама наложило, да сахате за православног вјероучитеља имају ставити у исто доба, наиме тако, да исти разреди у гимназији и реалци имају у исто доба вјеронаук, а исто тако и поједини течајеви препарандије у исто доба када и разреди више гимназије и више реалке, која одговарају, те на тај начин број сахата за православног катихету остао би исти, ма да је он катихета у три разна завода, јер би се односни разреди скупљали на једно мјесто и заједнички исти сахат свршили. Овакав катихета имао би дакле само плус часова, колико их је потребно у препарандији за катихетику, појање и правило црквено, јер и екскортације имале би се обављати заједнички.

Ако би висока влада на тај захтијев пристала, што држим да би, онда би први и трећи наставни план требало каспрати, а други у нечем поправити и у крјепости задржати.

Тај план од године 1888. прописује

у 1. разреду: библијску повјест старога завјета
у 2. раз.: хришћански катихизис правосл. цркве
у 3. разреду: библијску повјест новога завјета
у 4. разреду: литургику
у 5. разреду: први дио догматике
у 6. разреду: други дио догматике
у 7. разреду: моралку
у 8. разреду: историју хришћанске цркве.

Књиге по којима се они предмети имају изучавати нијесам овдје навео, пошто ћу о њима засебно имати да говорим.

Предмет самих што се тиче, држим да не би било шта преговарати, јер сваки од наведених потребан је и сви скупа сачињавају у главном цјелину суштине хришћанскога учења, а испуњују згодно и вријеме, које је на расположењу за њихово изучавање. Од тих предмета мислим да не би требало одступити ни с тога, што се њих држи и друга црква, с које дјецом дјеца православне цркве заједно су и у школи, па је баш и згодно, да се православни ученици баве у извјесној години са истим предметом, с

којим се баве и њихови судругови друге цркве.

Подјела предмета пак по појединим годинама имало би се штошта приговорити.

На првоме мјесту упада у очи ничим на свијету оправдано цијепање библијских повјести и утискивање међу њих катихизиса. Јер ако се библијске повјести уче ради тога, што ће се на њих катихизис ослонити, што у ствари мислим да и јесте сврха учења истих, онда откуд да дође катихизис прије повјести из новога завјета, кад су му ту баш најглавнији основи његови?! Или нађа цијело учење катихизиса извире из онога, што се учило у библијској повјести старога завјета?! С друге пак стране, ако се те библијске повјести уче без обзира на оно што ће у катихизису бити казивано, и ако катихизис не стоји с њима баш у никаквој свези, онда зашто нети да дође између оба завјета, а не или прије или послије њих? Но поштo он стоји у свези са тим повјестима и на њима се оснива, то га треба метнути послије њих, наиме у 3. разред.

Дала је незгода и у овом као и у остала два плана што се догматика цијепа на два разреда, а при томе да се не узима у обзир потреба тога, да се што је могуће чврше утврде основи на којима она почива.

Дух данашњега свијета није пријатан хришћанству, темељи на којима оно зграду своју црквену подиже, нападају се са свију страна. Отуд потиче потреба за хришћанску науку, да у уму и у срцу ученех, које она васпитава, што чврше утврди баш те темеље.

Наши уџбеници слабо се са тијем баве. Истина, средња школа не би подносила формалну хришћанску апологетику, јер ова претпоставља више философско знања, но што га има ђак кад је у горњу гимназију дошао, предпоставља она уз то више и историјског знања, но што га такав ђак има, уједно пак претпоставља она и више конкретног знања о ономе, што се у свијету против хришћанства износи, но што о томе знаде ђак из првих разреда горње гимназије. С тога се не може, а и не треба давати му у руке потпуну и свестрану хришћанску апологетику, али му се треба дати у руке књига, која ће садржавати разјашњење и образложење онога што он већ зна и на чему ће се даље његово религиозно знање моћи развијати.

Та сврха може се врло згодно постићи са такозваном општом догматиком, која је нижа врста апологетике. При говору о самим уџбеницима показаћу, каква би та општа догматика од прилике могла бити. Овдје само напомињем, да би она дошла у 5. разред, те би тако за 6. остала посебна догматика, оно управо што и јест догматика и што се сада у 5. и 6. разреду учи.

Према тим примједбама, а с обзиром на околност да чиста реалка има само 7 разреда због чега би се у њој или два предмета морала учити у једној години, или пак један изоставити — ако она остане са тијем бројем разреда, што није вјероватно по ономе, како се чисте реалке данас претварају у реалне-гимназије са 8 разреда — у коме случају би ја пристао да реалци не уче црквену усторију, изгледао би наставни план овако:

1. разред гимназије и реалке: библијска повјест старога завјета,
2. разред гимназије и реалке: библијска повјест новога завјета,
3. разред гимназије и реалке: катихизис
4. разред гимназије и реалке: литургика
5. разред гимназије, реалке и 1. течај препарандије: општа догматика, или наука о откривењу
6. разред гимназије, реалке и 2. течај препарандије: посебна догматика
7. разред гимназије, реалке и 3. течај препарандије: моралка
8. разред гимназије, реалке и 4. течај препарандије: црквена историја.

Примједбе:

1. Гдје је један катихета за више разних средњих школа, састају се ученици једнаких разреда из свију школа на заједничке сахате вјероучевне.

2. Учитељски приправници имају осим тога још 2 сахата за катихетику и катихетске вјежбање, а 4 сахата недјељно за појање и правило црквено.

3. Недјељом и празником држи се прије литургије 1 сахат заједничке екехорте.

4. У два најнижа разреда употребљује се један дио времена одређеног за катихизацију на учење црквенословенског читања и писања.

5. Исти предмети узимају се и у односним разредима свију оних школа, које претстављају свршену основну школу.

Исти такав план имао би се прописати за средње и њима одговарајуће школе у ужој Угарској.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(При примању угарске делегације) је *Његово Величанство*, поште је проговорило са председником делегације, ословило прво *Његову Светости, св. патријарха Георгија*, питајући Га о пословима прошлога св. Архијерејскога Синода.

(Добротворка карловачке гимназије). Ономад је у Земуну дављи парастос за душу почивше *Јелене Костинчине рођ. Милутиновић*, која је завештала карловачкој гимназији иметак од 40 хиљада форинти. Патронат наше гимназије изаслао је на тај парастос протојереја Василија Константиновића као свога заступника. Великој добротворки наше гимназије *Јелени Костинчиној рођ. Милутиновић*, нека је вечна слава; рајско насеље нека је души њезиној.

(Радна епарх. власти у Новом Саду.) *Епарх. административни одбор* бачки одржао је дана 14. (26.) маја о. г. своју седницу, у којој је између осталога решио следеће: Узет је на знање и објављење се црк. општини бач-брестовачкој отпис високог министарства просвете, којим јој је у сврху оправке цркве 100 фор држ. приложни подарено. — Узета је на знање и објављење се управама подручних манастира одлука високославног Сав. Одбора бр. 1764 ех 1895. којом су установљени прорачуни срп. правосл. манастира у овој митрополији за г. 1896. — Објављење се црк. општини ст. бечејској одлука високосл. Сав. Одбора, којом је њезин правни одбијен и потврђено овостране решење, којим је право избора пуноправног заступника у полит. општини за закладу баронице Еуфимије Јовшићке црк. скупштини признато. — Објављење се црк. општини у Пироту одлука високосл. Сав. Одбора, којом је признан М. Черевицког и другова, становника пироших, против решења овог одбора бр. АО 846/261 ех 1895. који су исти заједно са Т. Каракашевић срп. нар. учитељем пиротским због саблазни и радње против св. прав. цркве и наредаба нар. црк. автономних власти на шестогодишњи губитак активног и пасивног бирачког права осуђени, одбијен, и исто решење у погледу кривице им нетакнуто остављено, но у овом делу, који се односи на казну губитка шестогодишњег активног и пасивног бирачког права делимично измењено тако, да се на терет Т. Каракашевића одбијена казна на двогодишњи губитак активног и пасивног бирачког права сњижује, а на терет И. Черевицког и друговима одређена казна обзиром на кајање њ-ових отпада, но уједно им се опомена због кажљивог поступка подељује укор и опомена, да се у будуће од таковних корака строго уздржавају пошто ће се у сличном случају строжија казна на њих применити. — Узето је на знање и објављење се срп. правосл. црк. општини молској одлука висл. Сав. Одбора, којом је овостране решење, којим је но пето општини учињени куп куће за пароx. дом одобрен, нетакнуто остављено, а правни Јоце Ковачевића и др. против решења тог одбијен. — Услед позива високосл. Сав. Одбора, да на молбу срп. правосл. црк. општине Аљанске којом се тамо са молбом обратила да се сврху протојереј. Л. И. пароха управљења пароха по редуцира, но да као систематизована парохија уз уживање парох. сесије остане, одбор овај своје решење поднесе — предходно је позвана речена црк. општина, да поднесе овамо тачан списак правосл. душа, исказ о материјалном стању исте општине односно становништва јој и напослетку њјану тамошњег другог пароха, да ли се и он с том жељом општине слаже? и под једном је умољена и преч. консисторија бачка да на исту молбу своје седничко мњење овамо саопшти. — На пријаву епарх. конзисторије бачке кажљено је неколико становника пландорских због помањкања црквене свести двогодишњим губитком активног и пасивног бирачког права. — Опомењути су неки свештеници Ст. Бечејског и жабаљског протопрезитерата, да дугујући за прошлу годину пореза и еквивалент на своју пароx. сесију неодложно подмире. — Потврђена је реорганизација црк. општине у Вилову. — Због реинтеграције односно због незаконитог деловања разрешење су црквено општинске управе у П. и ДСИ. — Узет је на знање рад црк. скупштина у више подручних општина. — Узете су на знање и потврђене: 1.) обнове црк. одбора у Госпођинци, Сенти, Ђурђеву — 2) обнове $^{2}/_{3}$ скупштинара у Г. Ковилу, Бегечу, Ђурђеву и Силбашу. — Потврђена је реорганизација црк. општине у Обровцу с тим, да се конституисање новоизабране црк. скупштине има поново предузети. — Узети су на знање обављене попуне неких упражњених скупштинарских места у Сентомашу, Сегедину, Пиношу и Ст. Палапци. — Узет је с одобрењем на знање избор председника у Кулпину. — Дозвољено је црквеној општини у Сентомашу, да од готовине из 1895. може на набавку Христова гроба, плаштанице и три престолна чирака 1500 фор. утрошити. — Дозвољен је исто општини куп једног дања земље на рачун закладе Васе пл. Николића. — Дозвољен је црк.

општини у Ст. Врбасу зајам од 3000 фор. на своју земљу у сврху градње парох. дома. — Препоручене су ради полученља државне приномоћи црки општине у П. и Ст. Ш. — Уништен је закључак црк скупштине у Чуругу, по коме би сви „новосељани“, од 30 г. само, имали да плате пристојбу од 50 ф. на да могу уживати активно и пасивно бирачко право. — Исто је тако уништен закључак исте скупштине, којим је тамошњи неровођа тога звања лишен, и иста упућена, да се у границе свога делокруга повуче. — Уништен је закључак црквеног одбора у М., но коме сиски акт, који се има претпостављеној власти послати има предходно тамошњи парох Д. Ј. апробирати. — Пријава М. Б. народа у К. против тамошње црквено-општинске управе одлаже је истој на најсвесније. — Одобрен је црки. општини у Вилову куп једног плаца земље и односни купопродајни уговор снабдевен клаузулом одобрења. — Исто је тако снабдевен клаузулом одобрења, даровни уговор склопљен између Моје Ракића из К.С Ивана и тамошње црквене општине, по коме први последњој поклања два плаца земље. — Уплћен је парох и црки. општина у С. да у погледу одкупне цене за оно земљиште парох. сесије, које се у сврху градње жељезнице „Hedyes Feketa Hegy — Uj Palanka“ има експроприрати, са овлашћењем заступником подузетничког друштва у преговоре ступе и резултат истих са својим предлогом овамо поднесу. — Није потврђен избор једног одборника двојице скупштинара у Жабљу због неправилног поступања при избору, и скупштина упућена да новом избору приступи. — На односну представку решено је, да становници Гложана и Чеба, пошто у смислу прев. кр. рескрипта од 10 авг. 1868, једну црки. општину сачињавају, имају подједнако на црквено-општинске потребе доприносити, те да се и са општим иметком које једни и други имају има заједнички руковати. — На молбу Т. К. учитеља у П. а на основу § 7. П. А. прев. кр. рескрипта од 10. авг. 1868 решено је, да се повишица плате истом учитељу од 8 литри жита по фртаљу, има и на ону земљу тамошњих становника пореписвати, коју исти.и у другим хатарима имају. —

Одобрени су прорачуни за 1896 годину следећих срп. прав. црки. општина: Сомборске, Пирошке, Ђурђевачке, Деровске, Бегечке, Ст. Сланарске, Десног Сент Иванске. — Даље одобрени су рачуни срп. пр. црк. општине у Шандору од 1895 г; срп. пр. црк. општине у Ст. Сивцу од године 1895-те срп. пр. црки. општине у Фелдкарцу од године 1894-те; срп. пр. црк. општине у Кули од године 1891. до 1894 те; срп. пр. црки. општине у Чуругу од године 1895; срп. пр. црки. општине у Горњем Ковилу од год. 1895 те; Манастира Ковила од године 1895-те; срп. пр. црки општине у Нарабуњу од год. 1887. са пронађеним мањком од 16 ф. 21., коју своту црк. тутор Ј. В. има да накнади. — Истој црки. општини дозволено је да на имену М. П. вођеној рестанцији камата од 16 ф. 20 н. из рачуна ковачно брише. — Даље одобрени су рачуни Школског Фонда, Сиротиљског фонда и закладе Кинце пл. Еремић у Мартоношу од године 1895-те. — Вођени су рачуни срп. пр. црк. општине у Сентомашу од године 1895, на објашњење и допуне. — Више општина позурено је да своје рачуне на решидју поднесу. — Изаслат је сварх. рачун ревизор у Бајшу да тако иновино стање и рачуне од прошлих година изврши.

(**Гимназијска беседа у Карловцима**) приређена је и у прошлу недељу, у корист сиромашних ученика српске гимназије карловачке, са овим програмом: 1. *Херувимска песма* од Вл. Бобрињка, пева мешовити лик гимназијски — 2. *Гавота* од Конзака, свира гимназијски орхестар. — 3. *Да л' то поноћ* од Хочевара и *Турбиница* од Вилхара, обоје баритон соло, пева Св. Јовановић, VIII. уз пратњу гласовира. — 4. „ ϵ^{x} “ од Војислава Ј. Илијића, декламује С. Добрачић, VI. — 5. *Српска четворка* од Шуберта, свира гимн. орхестар. — 6. *Славуљ* од Алабијева и *Ружица* од Шуберта, обоје сопран соло пева М. Јаковљевић V. уз пратњу гласовира. — 7. *Интермецо из Кавалерије Рустикане* свирају у виолину г. Ђ. Критовац богослов, у чело Јов. Марчетић VII. у харионијум Сл. Топлрски VII., у гласовир Мл. Јовановић VII. — 8. *Из моје домовине II. руквет* од Мокрањца, пева мешовити лик гимназијски. — 9. *Потпури српских песама* сложио га М. Недељковић. — 10. *Бранково Коло*, пева мушки лик гимназијски уз пратњу гим. орхестра. Гимназијским хором управљао је коровођа г. В Бобрић богослов III г., а гимназијским орхестром г. М. Недељковић професор; на гласовиру је соло пратио М. Јовановић VII и Сл. Топлрски VII Програм је наведен складно и вешто, а особито бурно био је поздрављан орхестар гимназијски, те сопранисте Јаковљевић по одпеваном „Славуљу“ и „Ружици.“ Јаковљевић има такав сопран, да нам се причињавало као да славуј пева о славују.

Г. професор *Милан Недељковић* заслужује, да му и овом приликом истакнемо и признамо истрајну вољу и жарљивост, којом иструје свирку међу питомцима наше лепе гимназије, те јој тиме подиже углед,

а питомце јој одушевљава за вештину и племенито надметање. Хвала му!

(**Извештај друштва за потпомагање сиромашних а вредних Срба слушача у кр. свеучилишту Фрање Јосифа I. у Загребу**) издао је ове године, за друштвене чланове, Управљачки Одбор тога друштва. Од 1 новембра 1894 г. до 31 децембра 1895 примило је друштво 3582 фр. 23 н. а издало 400 фор. 36 н., и то потпоре правим члановима 297 фр. којом свотом је потпомогнуто 18 чланова, те је на свакога дошло једна 16 фор. 50 н. Делило се сваког другог месеца. Свота од 3024 фор. 29 н. је према друштвеним правилима користоносно уложена као стална друштвена главница. Препоручујемо ово друштво нашим читаоцима и желимо му напретка. —

(**Дотација православног парохијског свештенства у Далмацији.**) Законом 10. децембра 1887. установљено је, да сваки самостални свештеник добива 600 фор. годишње дотације, ако служи у мјесту које броји више од 2000 становника, и 500 фор. ако служи у мањим мјестима. Сада је у Царевинском већем изнесен предлог, да се та дотација повиси на 100 фор. годишње, тако да би свештеник, који стално служи у мјесту са више од 2000 становника имао добивати 700 фор., а који служи у мањим мјестима 600 фор. годишње. Изгледа да ће царевинско већење примити овај предлог, премда је изнесен и други још један предлог, а на ime, да самостални свештеници (редовни нароси) буду изравнани у погледу дотације државним чиновницима IX и VIII служб. разреда, према броју становника дотичнога мјеста гдје служе, и да свако пет година непорочне службе добију по 200 фор. више. Овај други предлог наилази на запрјеке многе, те ће га Царевинско већење клонје у згодније вријеме да прими и законом прогласи. За сада ће бити примљен први предлог — исто као што ће бити примљена и законска наредба, по којој ће од сада бити изједначене манастирске парохије са мирским парохијама, и дакле калуђери, који су на парохијској служби на манастирским парохијама, добиваће онолику годишњу дотацију, колика је установљена за мирске свештенике, исто као што ће калуђери законом установљену дотацију добивати и онда, кад по наредби епархијске власти служе на мирској парохији. „Гх“.

(**Православље у Финландији**). Св. руски Синод наредио је, те су православне црквене књиге у Финландији преведене на шведски језик, и кад је у почетку марта отпочето богослужење у гелсинфорској православној цркви на шведском језику, била је ова пуна пуцата. И сами тамошњи протестанти хитали су ко ће пре наћи места у цркви. Било је људи који су по 20 и 30 сати путовали само да чују православно богослужење на матерњем језику. Старање св. руске православне цркве за сву децу своју, побринуло се и за дивно пјевање своје деци и у Финландији. И кад је навечерало певачко друштво у гелсинфорској цркви пјевало дивне хеделије слатких црквених песама православних на шведском језику, чуо се у цркви плач радосних и усхићених тамошњих православних синова и кћери. А кад се тако својски ради и искрено мисли, није чудо што број православних у Финландији све већи бива. —

(† Јереј **Константин Давидовић** парох Ход-кезелшархелски.) У очи Духова умро је у Х. М. Шархељу тамошњи парох Константин Давидовић у 67. години живота, а 39-тој службовања Богу и народу. Покојник је био примеран свештеник у сваком погледу, а у опхођењу особито љубазан и тактичан тако, да је подједнако био љубљен како од своје пастве, тако и од целокупног становништва те огромне вароши, што се особито показало приликом укопа, где су биле заступљене све корпорације и власти, као и свештенство свију конфесија и силан народ. Погреб је обавио Јован Гавриловић парох дечански са Тимотијем Димитријевићем капеланом суботичким и Путићем јеромонахом бездинским — други дан Духова по подне. Особиту похвалу и поштовање морамо одати тамошњој црквеној општини, *која је своме љубљеном пароху о своме трошку приредила, у најодлучнијем смислу речи величанствен укоп!* Лака му црна земља! =

Ради знања.

Свакога без разлике, ко нам до 15. јуна о. г. не пошље новце за календаре наше из г. 1895., које је од тадање управе ове штампарије на распродају примио, присиљени ћемо бити тужити посредством нашег адвоката.

У Карловцима, 20. маја 1896.

Српска манастирска штампарија.

Јаван рачун

(Свршетак)

По 4 фор. 77 новч : (10 франака) Господин Др. Милорад Радуловић, секретар српског конзулата у Будимпешти.

По 4 фор.: Господин Ђорђе Вукићевић, управитељ преписарнице, Сомбор.

По 3 фор.: Г. г.: Петар Болгарић, Долово; Јован Јеремић, прота, Карловци; Јулије Веровац; Михајло пл. Дракулић; Алимпија и Шандор Јовановић; Петар и Даница Костић; Н. Н; М. Најман; Коста Николић, парох, Кала; Др. Душан Петровић, Су-

ботница; Ђура Поповић, професор, Панчево; Димитрије Рајић, парох, Будим; Адријан Станишић, јеромонах, Св. Андреја; Јован Суботић; Филип Вајдор; благородни господин Флоријан Чинчек, посланик.

По 2 фор.: Г. г. Аћим Васић, председник црквене општине, Бела Црква; Миливој Вујић; Јован Звекић, Штајнбрух; Александар Којновић, трговац, Нови Сад; Ђура Малић, Св. Андреја; Митрофан Павловић, Бешеново; Ада Поповић, телегр. чиновник; Душан Радојчевић, правник; Андреја пл. Сарић, Сентомаш; Јосиф Соколовић кр. тужилац; Петар Татић, адвокат, Београд.

По 1 фор.: Г. г. Миша Бокшар кожар, Бела Црква; Колумбов; Миша Крстић трговац, Лисичји; Др. Паја Маидровић; Д. П; Бока Поповић; Др. Сава Путник, адвокатски кандидат, Бела Црква; Живан Савковић, Црквена Црква; Светозар Савковић, Црвена Црква; Др. Рапчић, штабни лекар; ђа Јованка Рогожарски, Митровица.

По 50 новч.: Из Беле Цркве ова господа: Јован Бак; Драгутин Ђорђевић-Панчић; Мита Ђорђевић-Панчић; Димитрије В. Јовановић; Бока Јовановић; Кузман Јовановић; Рафаило Јовановић; Милош Крстић; Никола Кукић; Стеван Марковић; Н. Н.; Тома Пантелић; Пера Петровић; Тома Петровић; М. Поповић; Ђура Путник; Пера Ј. Путник; Светозар Разумћевић, парох. Црвља; Сава Спасојевић; Јоца Стефановић; Сава Теразић; Сава Трикић; Пера Шафер.

Из седнице прирећивачког одбора.

У Будимпешти, 3. маја 1896.

Станко Араницки
тајник.

Стеван В. Поповић
председник.

ОГЛАСИ.

НАТЈЕЧАЈ. 51 1—3

Овим се расписује натјечај за идућу школску годину на овдашњој Српско православној основној школи и то за два учитеља.

Први учитељ обучаваће дјецу III. и IV. разреда, а уједно бити и хоровођа у нашем црквеном пјевачком друштву „Соко“ т. ј. подучавати друштво у ноталном пјевању и вршити дужности које хоровођи по друштвеним правилима спадају. Присуство ће имати они који су зато оспособљени. Овом учитељу платиће се годишње у свему 800 фор. по увиђавности и награда.

Други учитељ обучаваће I. и II. разред а уједно бити општински неровођа, за овог имаће првенство свршени Рељевски богослов. Овом је плата у износу од 600 фор. годишње.

Учитељима ће спадати у дужност уз остале наставне предмете подучавати дјецу у црквеном пјевању; присуствовати свим црквеним обредима и при истим пјевати за пјевницама као и при спроводима.

Компетенти имаду своје поднуно ваљане свједодбе, о том да су Срби прав. вјере и да су свршили потребне науке — поднесаној општини надлјети најдаље до конца јуна о. г. а уз то и свједодбе о свом моралном и политичном владању.

Српска православна црквена општина.

У Требињу, дана 17. маја 1896.

Предсједник:

Јово Тупањанин

Ad III. C. 23./51. ex 1896. 50 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног учитељског места за математику (рачун и геометрију), ботанику и немачки језик, а по потреби још и за који други предмет у срп. вишој девојачкој школи у Панчеву овим се расписује стечај.

Молбеница за ово место имају се најдаље до 3. (15.) јулија 1896. поднети срп. прав. народном школском савету у Карловцима.

Молитељи имају доказати, да су Срби православне вере, да су оспособљени за грађанске школе, односно да су бар испитани (оспособљени) учитељи и да потпуно владају српским, а и немачким језиком. У тој прилици, ако дотични нема стручнога оспособљења за грађанске школе (спомоћни учитељи), дужан ће бити и ово после избора у року, који му се буде одредио, себи набавити.

У дужност изабраног спада ће односне предмете у најмање 20 седмичних часова предавати.

Плата редовном учитељу је према §. 7. уредбе о срп. вишим дев. школама од 1872. године, а спомоћном учитељу годишње 800 фор. а. вр. без станарине и истогод. доплатака.

У Карловцима, 20. маја (1. јуна) 1896. год.

Председништво срп. прав. нар. црквшк. школског савета.

53 1—1

ГРАЂЕВНО-ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

На темељу одобрена Велеславног архид. адм. одбора у Карловци од 21. јула 1894. (А. О. 405/299.) предузаће српска прав. црквена општина у Беркасову управљање своје свете цркве. По техничком налазу стоји целокупна радња 1.800 фор.

С тога се овим позивају сви они који ту радњу предузети желе да на дан дражбе која ће се обавити на лицу места 9. (21.) јуна 1896. у три сата после подне дођи изволе.

Дражбовање се на мањак а учесници дражбе имаће 10% од горње своте у име жалбине положити

У Беркасову 23 маја (4. јуна) 1896.

Милош Мојсиловић.
председник.

Бр. 45 Пресв. 50 2—3

СТЕЧАЈ

на звање бележника епархијских власти правосл. српске епархије Пакрачке са платом од 600 фор. а евентуално и више.

Молитељи пека одамо мени поднесу инструиране молбенице своје најкасније до конца јунија о. г.

У Пакрацу дне 16. маја 1896.

Мирон
Епис. Пакрачка.

Бр. 121. 1896. 48 3—3

СТЕЧАЈ.

Услед налога вел. Патроната од 5. (17.) фебруара 1896. бр. 12/19. а на основу одобрења вел. Саборског Одбора бр. 649/209. ех 1894. расписује се стечај на једно ново установљено професорско место за *природопис и геометрично цртање* на овој гимназији. По потреби могу се та два предмета и одељити једно од другог.

Годишња плата редовног професора ове гимназије износи 1200 фор. а. вр. стапарина 200 ф. и сваких 5 година петогодишњи доплатак од 100 ф. Редован професор има право на мировину. Годишња плата суплент професора износи 800 ф. без сваког доплатка.

Молитељи треба да поднесу потписаној управи своје молбенице и документе којима доказују своју способност за то место, до 18. (30.) јуна ове године.

У Новом Саду, 9. (21.) маја 1896.

Управа
срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ 52 1—3

Расписује се стечај за учитељицу на срп. вероисповедној основној школи у Бега св. Ђурђу (код Вел. Бечкерека).

Годишња је плата у готовом новцу 300 фор. за повторну школу 40 фор. за писаћи прибор 6 фор., 2 хвата дрва и 2 хвата сламе за огрев, слободан стан и у ниме баште 10 фор.

Дужности су в. ц. школском уредбом прописане.

Компетовати могу само оне, које су семор сву препарандију свршиле и испит из мађарског језика положиле.

Рок стечају до св. Илије — 20. јула — у који ће се дан и избор обавити.

У Бега св. Ђурђу, 22. маја 1896.

Душан Бошковић
перовођа.

Тома Бољац
школ. председник.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање покутних звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, проширено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мање изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или моље за сатове од метала; **прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. па ниже има увек готових на стоваришту.

28 5—26 **Илустрована ценовника и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, отечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АУТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 2. јуна 1896.

Сврха живота.

Проповјед Оца Августина од Монтефелтра.

С талијанског преузео **Јован Узелац** свештеник.

Господо! Кад Бог постоји, и кад је Бог створио човјека, треба да се запитамо: „Какву је намјеру Бог имао, кад је стварао човјека!“

Не има сумње, да човјек не мисли увијек и непрестано о својој властитој сврхи, нити више, удаљује се од ње кад га заведу страсти, а дешава се на жалост, да њих највише у том погледу живе у некој жалосној равнодушности. Ал још је жалоснје, да се тој равнодушности, том незнању, придружују доктрине, које, не марећи за последњу сврху, настоје, да оборе истину. И таква настојања и увиђања почињу још од времена Соломонова.

Књига премудрости каже: али рекоше у заблуди својих мисли: наши су дани кратки, наши су дани зли. Иза гроба човјек не има ништа очекивати. Он долази из ништа враћа се у ништа. Стога, једина сврха наша треба да буде: наслађивати се садањим добрима. Пожуримо, да се наужијемо лијепих створених ствари, накитимо се ружом, таква је сврха живота људског (словен. текст: **Рекоша бо къ сѣбѣ, помышляющіи неправо: мало естъ и печаленъ живот нашихъ, и нѣстъ исцѣленія къ кончинѣ человѣчестѣй, — самослѣчайно рождени всмы, и по семъ вѣдемъ также не быши; — наслаждимся настоящихъ благихъ, и употребимъ созданіа; — оувѣнчаимъ насъ цвѣтми, — ако сіа часть наша.** Прем. Соломонова, гл. II. ст, 1, 2, 6, 8, 10. Прев.) И ове ријечи нијесу остале без одјека свога. И у животу народа има антирелигиозних периода, у којима се рат против Бога појављује као криза људске кроничке болести.

Не кажем да се о последњој сврси није препирало, ал та борба против ње никад тако жестока није била као сад.

Залуд се разум удружује с вјером, да обори безумне такве доктрине, залуд се против заблуда тих диже ревни људски глас за опште добро;

тај глас се није чуо у ратном шуму токе, кога покрећу страсти; он се губи као глас онога, који би рад за шума и хуке олујине савјетовати бродећем морнару, да не крће у погибељ међу валове морске у олујини.

Жалосно је то, да се у наше доба није чуо вапијући глас, који жели спасити живот браће, породице, друштва, домовине, човјечанства.

Дâ, са таковом проповједи, тријумф материје настоји, да забаци познавање правог сврхе живота; те са непредвиђеном силом, па макар без успјеха, труди се, да у друштву проникну оне погрдне и жалосне доктрине, које непознају праве сврхе живота, т. ј. правог опредјељења човјечијег. Ове заблуде доводе у искушење све, ал особито срце младежи, са свима средствима да ју обрате на зло. На ко не види, како се следбеници такове доктрине упињу, да ју посвуда рашире? Ко не види, каква неизмјерна погибељ отуд настаје. На могу ли онда ућутати пред таким призором? Макар моје ријечи произвеле исти утисак, као заукони цимбола, треба да говорим, морам да говорим.

И говорићу молећ Господа, да овај сиромашни глас допре до ког заблуђеног срца, те га спаси од жалосних последица заблуде. Ево браћо што ћу говорити данас, ако ћете ме слушати са обичном добротом.

Господо! Кад смо досјели до доба мужеве, до доба осиједочења, дајемо рачун о догмама наше вјере; прва питања, која излазе из наших груди јесу: „Зашто сам на свијету? Зашто сам на свијету? Зашто сам добио живот? Каква је сврха живота?

И на та заповједајућа питања треба одговорити.

Сваку науку филозофску и можда религиозну, која неби постављала ова питања, и неби требала одговора ни рјешења, нећемо сматрати вриједном нашег посматрања.

Дакле каква је природа таквог одговора? Разне су доктрине, испитајмо главне.

Једна доктрина каже, да је сврха живота корист (интерес). Она се може овако изразити: усредсредити живот са свима способностима у култу интереса и добара земних.

Да можемо просудити то учење, те доказати да је то гадна теорија, погледајмо шта би она створила од човјека и друштва. Шта би створила од човјека? Учинила би га бићем суровим, егоистом, претрглијом, рачуницијом, животињом; убила би што има у њему најплеменитијег, што му је потребно за живот као што плућима ваздух треба оксигена, као што срце треба љубави; убила би у човјеку дух пожртвовања. То је нај јаснија истина, јер кад би се за извршење неког чина тражила само страна, која може приномоћи интересу, колико и колико би се више злочина догодило!

Заинтересовани каже: „Не ћу то учинити јер користи другима.“ Онај напротив који има у себи пожртвованости каже: „Користи другима, то ћу даке учинити.“ Замислите си човјека, који је пригрлио прву науку; погледајте: какав бива његов живот? Господо моја, то је човјек који више не види, не осјећа, не мисли, који да умножи своју баштину тјера сиромаке, који долазе к њему, тјера их, јер е затворио срце своје саучешћу. Удова, сироче, ако што требају од њега, изварани и отуђени, су преваром. Сиромашни раденик тражи у њега посла, он га одбија без сажаљења, јер га сматра робом, невољником.

Иштите да прода своју вјеру, своје мишљење, религију? и он ће то учинити, а да не поцрвени. Он продаје све, правду, правичност, част. Он позна само једну једину ствар: злато. Он концентрише сву своју душу у своју кесу. Тако ти људи постају непазбежно чудовишта, нека врст протудруштвених бића, које би, као оне републике Платонове, требало набацити, не само на републике, него из свију великодушних и племенитих срдаца. Тако ниско опадање наше невидљиве љепоте, не може никако избјећи највећој штети. И кад би се господо, интерес поставио за сврху опћег живота, ко би могао опорећи пропаст, која би због њега наступила у друштву и домовини? Заиста шта би интерес створио од њих? учинио би их трговцима, гдје се шпекулише, гдје се све продаје, правда, истина, савјест, част; створио би, од друштва и домовине, неки источни базар, у ком се са свачим тргује и све продаје. Тако би настале борбе, највеће погибељи, безбројне страхоте.

Но има још једна доктрина, која поставља за сврху живота уживање, наслађу.

Уживање? Господо моја, доста је да се запитамо што би оно произвело у души и у друштву, па да видимо колико је то учење још страшније од првог.

Шта би произвело у душама? Душе би

постале не само сурове и себичне, него и ниске душе, на које сиромашна домовина ништа рачунати не би могла, шта више бојати их се морала; постале би душе окрутне, јер је окрутност као нискости.

Разум сам може да просуди тако учење; јер оно је постало, да задовољи најниже тежње, наслаге сензуалне.

На зар ми је Бог дао зато живот, да свеђем све мисли, све наше на оно што се важе, што се мјери, што се види?

Зар ову интелигенцију, која мјери васиону, ово срце које ништа незадовољава, ове осјећаје, који су снага моја, зар би све то требао исчупати својом руком, те бацити у један гроб без наслеђа на небо? Онда би крјепост, дужност, слава, слобода, биле празне ријечи, и ми би се морали бацити у талог, те завидити судбини животиња које се покоравају истим законима, само што извршују без приговора

Посмотрите, што би било од једног народа под утицајем таког учења. Одмах би се оне мужевне врлине сматрале сујевјерјем; обичаји би се изопачили. Онај, који не ужива, гледао би са завидљивим оком и страшном сумњом онога, који ужива.

Ми слуге божје кажемо: „Имај стрпљивост и резигнације.“ Ал он, показујући нам руке своје истрошене од умора и глада, показујући нам дјецу која хљеба иште, а којој може дати само суза; коју студен бије, јер немају одијела, а коју згријати може само својим огрљајем, — он, говорећи о нестанцима рада рекао би: „Зашто да трпим ја, кад сам много јачи; изнурен сам од напоре и понижења; хоћу и ја мој дио уживања.“ Те прикривен у мраку баца се на друштво, да и он стече свој дио уживања. Ви га осуђујете; ал ако постављате за сврху живота уживање, какво право имате осуђивати га? И овом учењу друштво би се налазило међу егоизмом једних и крвном пожудом других

Има још једно учење, које поставља за сврху живота славу. Какво име! Слава!... Шта је та ријеч, на коју срце задрхтава, која збуњује и задобива срце људско?

Слава је онај најјачи чар, који производи неко пожудно и узвишено чезнуће и жеђу у срцу дјетета, кад му приповједам историју Александра и Наполеона; оно што потреса младића у срцу и у души; оно што указује свакој доби живота продуће бесмртности. Слава је колијевка славних, гроб гласовитих; слава је оно, што лебди на челу млада војника усред битке; оно што и мртве чини славнима и љубљенима; што приказује погребе неким непрестаним ускрснућем; оно што зове човјека на дјела велика и приморава нас, да са страхопоштовањем сагибамо главу, кад пролази славан човјек

Па зар је Господо то сврха живота нашег? Ох! сврха за коју нам је Бог дао живот далеко је узвишенија.

Свете књиге говоре: Слава пролази као пољска билька, као пролетни цвијет. Слава је својеволна, промјенљива, ви то добро знате! Данас вас поставља на врхунац, а сутра у гроб заборава.

Гдје су велики мудраци, велики освојачи, велики краљеви? Њихова успомена остала је само у предању историје. Све је свршено са смрти и у гробу Једна смрт је доста, да обори све то у један гроб; да затвори све. Њихова слава тако је нестала као последњи одјек погребног звона, а да не кажемо да је слава, кад је одијељена од дужности једна красна измишљотина, једна велика заблуда.

(Свршиће се)

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјелајев. —

(Наставак)

Супротивни јерархију у свима њеним духовно пастирским функцијама, папство располаже и потчињава личног живота свештенства, оснивајући га помоћу целибата. О безорачју вели сам Господ: **не вси вмѣщаютъ словесе сегѡ, но имижи дано ѥстъ** (Мат. XIX. 11). А специјално о пастирима црквеног је речено код апостола Павла: **Подобаетъ оубо епископу быти непорочну, єдиныя жены мужа.. Діаконы да бываютъ єдиныя жены мужи** (1. Тим. III, 2. 12). Према тим изрекама и васељенска се црква непрестано држала и у пракси свој и у законодавству тога правила, да у клир могу ступати као неожењени, којима је дано да приме и понесу подвиг девства, тако и ожењени, који тога подвига не могу понети; да се брак сам по себи, са неким изузећима, тачно указаћим у канонички установама, не сме сматрати као препрека

при примању у свештени чин. Против свега тога римска црква затвара улаз у свештену службу личностима ожењеним и обвезује све свештенство на безбрачност. При том се закон принудне безбрачности свештенства у папским декретима, који се односе на ову ствар, и у полемичким трактатима богословâ, правда обично размишљањем о светости девственог живота и узвишености пастирског позива, који захтева, да црквени служитељи остваре у своме животу идеал хришћанског савршенства. Против тога аргумента врло лепо говори искуство многих векова. Пороци безбрачног свештенства чине појаву, сама врло добро познату, а жалбе на нарушавање обетâ невиности дизале су се и сувише постојано, да би се наведене мисли могле признати као пуне убеђења. Та се резоновања не потврђују ни историјом уважања целибата, јер је познато, да се главни мотив, којим су се руководиле папе у своме раду, да учине свештенство безбрачним, налази у мишљењу, да папство не ће бити кадро завладати светом све дотле, док свештенство буде привезано свету брачним везама; а брига о моралном унапређењу клира имађаше при том другостепени значај. Најпосле и потоњи спорови о целибату и историја покушајâ, да се укине целибат, такође доказују неоснованост, тако постављеног питања, како то чине паписте. Као што је познато, мисао, да се духовенству остави потпуна слобода с обзиром на брак, која је узакоњена канонским установама, али која је одузета од клира каснијим декретима папâ и западних сабора, беше за време тридентинског сабора на дневном реду и уживаше одобравање многих. Неколике се папе такође бавиле питањем, не би ли требало клир подврћи реформи у томе смислу. Пије II, као што је познато, чак је исказао, да и ако су били важни узроци, да се клиру забрани брак, да има још озбиљнијих основâ, да се та забрана тргне натраг.[1] Али сваки пут, кад је ницао пројекат такове реформе, одбијао се при своме коначном претресу и сматрао се као неподобан за остваривање папске власти, јер би та, кад би се свештенству дозволио породичан живот, ради тога много ослабила. Из свега тога излази, да се на целибат не сме гледати, као на моралну меру. Напротив то је акат папског деспотизма и тираније; то је једна од оних мера, којима је папство имало у виду да осигура своје господство над светом. Брачне везе неопходно доносе извесне обавезе у односају према отаџбини, према држави и према местној управи. А папство је морало учинити свештенство послушним оруђем за утврђење своје власти. Да би постигло ту сврху, оно га је и завештовало на безбрачност. Претпостављало се, да ће тим лакше папство завладати светом, те одржавати своје господство, чим клир буде слабије привезан свету. *Хоћу да сте ви безбрижни*, писао је апостол Павле Коринтским хришћанима. *Неожењен брине се за Господње, како ће угодити Господу, а ожењен се брине за световско, како ће угодити жени* (1. Кор. VII, 32. 33). Логика паписта тражи, да се те речи по преимућству односе на црквене пастире. А што се тиче њиховог унутрашњег значаја и смисла, као да Апостол зато и одређује безбрачност свештеним лицима, да би се, слободни од световских брига, потпунце могли посветити на службу папству, јер без службе намеснику Христову није могуће ни Богу угодити.

Вешта тактика, коју су употребиле папе против клира, показала се као врло згодна. Јерархија је била подјармљења, а подјармљење јерархије повукло је за собом и подјармљење световњака. У својој тежњи тој сврси папство је с подвласном му јерархијом радило по строго замишљеној наснови. Та се наснова у осталом не одликује оригиналношћу. Свагда су се и свуда деспоти бринули, да одрже угњетене у незнању. У својој тежњи да спутају световњаке, и папе дођоше до те мисли, да је тим лакше господарити над народом, што се његова мисао мање бави верским питањима. Те стога је руководним принципом папског деспотизма постало — удаљавати народ од самосталног испитивања богословских истина, религијозно васпитање народно тако организовати, да у њему веровања настају искључиво под утицајем спољашње јерархијске бриге, поред које не сме имати места унутрашњи свесни процес, самосталан рад ума и срца, да би се у световњака јављало веровање као резултат спољашње науке, а не унутрашњег убеђења. Покорност папи чини најважнију хришћанску обавезу и стање цркве треба признавати као цветно и морално тек онда, када се њен живот регулише законом покорности свију једном господару-намеснику Христову у Риму. Стога се, с папског гледишта, може гледати на световњаке само као на објект,

[1] Hase. Handbuch der protest. Polemik. 5. Aufl. S. 132.

којим се влада. Њихова покорност папи мора бити потпуна и безусловна. Покоравајући се папи, као глави цркве, као оцу и учитељу свију хришћана, верни морају бити проникнути мишљу, да је и односно вероваља папа за њих мерило истине, да за њих нема друге норме вероваља осим те, коју установљује папа. Као једини и искључиви орган црквене непогрешивости, папа, тако рећи, наплоћује у себи разум цркве и, одређујући догмате, благочашћа, мисли за сву цркву, за све верне, којима само преостаје, да у себе уселе ум папин. То су гледиште паписте подржавале и у прећашња времена. Са јаснијим и систематичнијим суђењем о тој теми сретамо се већ код Белармина, по чијем мишљењу црква и мора примити оно, што папа буде угодно, да прогласи цркви као догмат; не мислећи, ни уколико не расуђујући, црква мора тврдо веровати у то, да је све, чему учи папа безусловно добро, а што он забрањује, безусловно неваљало и штетно. У својим захтевима од верних, да би свој разум оковали у послушност према папи, Белармин иде тако далеко, да их чак обвезује, да угасе и истребе у себи сваку разлику између доброга и злога. Ево његових речи: si autem papa erraret praecipiendo vitia, vel prohibendo virtutes, teneretur ecclesia credere vitia esse bona et virtutes mala: nisi vellet contra conscientiam peccare.[1] Верни тим начелима, језуити их уносе у своје статуте, обукавши их овде у врло просту формулу: tu debes esse machina in manibus praepositi tui, non potes habere voluntatem suam, rationem, vim. При том језуитски статути, одређујући особине врлине послушности, појму obedientia придају епитет caeca и опажају, да obedientia debet esse sine interrogatione.[2] А у епоси Пија IX, — када је ултрамонтанство преживело неколико момената крајњег узбуђења, скопчаних то с публикацијом догмата immaculata conceptio, то с издањем силабуса, то с радом ватиканског сабора, то с борбом за светску власт, — питање о главенству папином у верским стварима стекло је одлучно господствујући положај у католицизму и његово со решење чврсто управљало на то, да се утврди у умовима верних мисао о главенству угушити у себи сваки корак ка свесном задубљењу у догмате благочашћа и помирити се с пасивним потчињењем своје мисли, осећаја и савести папском авторитету, тако рећи — живети папиним умом и гледати на ствари његовим очима, поверавајући своје вероваље декретима и одредбама апостолског престола у Риму, гледајући на те декрете и одредбе, као на обавезну за нас норму вероваља и једини критеријум за оцену сваке истине. Civilta Cattolica је у развијању тога гледишта ударила особитим правцем. „Није довољно, — писало се ту 1876. г. кад на све стране искрсавше разна тумачења и претпоставке о сазиву васељенскога сабора у Ватикану и његовој задаћи, — није довољно, да народ само зна, да је папа глава цркве и епископа, треба, народ и да разуме, да његова права вера, да његов прави религиозни живот истичу од папе“.[1] Карактеришући те доктрине, протојереј А. Лебедев вели: „У католика нема истините вере у Христа и не може бити; назори његове вере су обраћени на папу, као на Христова намесника; њиме су задржани и на њему заустављени. . . . Свака се истина познаје и стиче не унутрашњим верским напором, не унутрашњим подвигом, него спољашњим начином, тако рећи, ударом папског печата. . . . На тај начин вера у Христа не може бити централна врлина католика, — њено је место заузела врлина специјално *латинског карактера*, а то је *робска послушност*. Папа је — непогрешно правило вере; треба примати све, чему он учи, на што обвезује да се верује, што издаје за догмат“.[2] Погрешно би било мислити, да та опаска руског богослова чини тек

[1] Bellarm. De roman. Pontific. 4, 5. Paris. 1643. p. 456. Janus. Der Papst und das Concil. Leipzig. 1869. 88. 414. 415.

[2] Протојереј А. Лебедев. О главенству папином, стр. 52. Петроград 1887 Ма да се овде и не говори о папи, али то што се захтева од чланова језуитског реда чини тек дјаметричну примену у животу онога принципа о неодговорности, да се сви верни повинују и покоравају папи. То, чиме је обвезан сваки језуита своме најближем начелнику, мора се признати за ону обавезу свих хришћана у односају према папи. Исто тако као што је схваћена идеја послушности у статуту језуитског реда, има се она схватити и у оном хришћанском вероучењу као дужност верних да се покоравају папи. Основан за заштиту и службу папству, језуитски ред стицала у основу и појединих прописа свога статута принцип преданости и покорности апостол-

[1] Janus. Der Papst und das Concil. Leipzig. 1869. S. 40.

[2] Протојереј А. Лебедев. О главенству папином, стр. 48. 50. Петроград. 1887.

полемичку претпостављу, управљену у истини не да опровргне католичку доктрину, него да је изопачи. Богослови католицизма коментаришу учење римске цркве о покорности свих верних врховном авторитету папином у сасвим истом смислу, и чине баш исте закључке. У својој књижици о папској непогрешивости Schmitz вели: „Црква стоји тиме, што јој је Спаситељ дао главу, којој су сви чланови њени у неисходном поретку обвезани непосредном и посредном послушношћу. Дакле *с врха према доле је само право, а од доле према врху само обавезе*“.[3]

(Наставиће се).

[3] Ibidem, стр. 51.

„Балкан“, његово јединство и братска слога.

У Загребу је опомад изашла из штампе прва свеска пре два месеца наговештеног „Балкана“. Штампана је засебно латиницом, а засебно и ћирилицом. Издао ју је „уз судјеловање многих пријатеља сједињења цркава“, *Др Александер вл. Брешћенски*. Остале свеске излазиће тако исто латиницом и ћирилицом „на становито пријеме“; сигурно, кад издаваоци пропашу за потребно. Новчани услови томе сметати неће никад. За то нам јамче средства, којима може располагати „опуновлашћени апостолски комисар“, који је именован по папи Лаву XIII у особи надбискупа врхобосанског, пресветлог г. *Јосифа Штадлера*, који је такођер један међу издаваоцима „Балкана“, управо покретач, покровитељ и инспиратор цијелог.

Садржај прве свеске „Балкана“, овај је: 1. задаћа „Балкана“ од Др. Брешћенског; 2. Јосиф, надбискуп врхобосански и апостолски комисар. Србима: браћи од нас растављеној, братски поздрав; 3. Источни обреди и света столица, од Лектора; 4. Лав папа XIII и Антим патријарх цариградски од Др Бонавентура; 5. Путна цртица (Јединство старих литургија) од — ?; 6. Устројство цркве Исусове за прва два вијека, од Др. Бонавентура; 7. Преглед источне цркве у Аустроугарској монархији, од — ?; 8. Црквени обреди и кршћански обичаји, од Матеја Најића; 9. Аутономија српско-православне цркве у Хрватској и Угарској.

Као што видимо, све лепи и невини наслови; па и примамљиви за православне, а особито православне Србе, којима је „Балкан“ непосредно баш и намењен.

Биће, можда, прилике да упознамо наше читаоце са подекојим деловима тога „комисарског“ „Балкана“, са њиховом „стварном, објективном“, истинском вредности, односно тенденцијом. Овом приликом бацићемо општи један поглед на појаву тога „Балкана“, на његов задатак и смер, у колико су ови изражени и притајени у првом и другом делу прве му свеске.

Изласку те свеске претходили су наговештаји, да ће се покренути лист „Balkan“, који да „разгрнијева својом љубављу цео хрватски епископат“, а који да ће имати, „да уравна пут приближењу источне цркве западној и да отклони све сметње које прије чете приближење“.

Све то није нас изненадило. Знали смо пре тога, да је надбискуп врхобосански, пресветли г. Штадлер именован од пане Лава XIII „апостолским комисаром“, а то ће рећи, да му је предана у руководство пропаганда римска за унију, односно, за римски напизам међу јужним православним Славенима, нарочито Србима. Знали смо, да је данашњем папи римском Лаву XIII једна од најслађих заносних мисли мисао сједињења источних цркава са „римском столицом“, и да он *„озбиљно* мисли о том, да што пре сједини све кршћане у једној правој и католичкој цркви Исусовој“, те да ће и његов „комисар“ имати поверење папино да оправда што јачом и живљом акцијом на остварењу наших слатких жеља и миљених снова о томе сједињењу.

Знали смо, да је папа Лав XIII у 7. (19.) марта о. г. изданом писму motu proprio, које се по властитој његовој изјави има сматрати као додатак његове конституције Orientalius, изразио жељу своју, „да се што више рашири католичка штампа, па с тога саветовао, да се устроје за то одговарајуће новине и периодични часописи, а он сам да ће пружати преко својих делегата припомоћи, како би се његове наредбе могле у дело привести“. Знали смо ми пресветлог г. надбискупа Штадлера и пре његова „комисарства“, још од оног

„*Отворено писма*“, што га је г. надбискуп 1883. потписао са мостарским бискупом Пашкалом, а на које није смео одговорити бивши митрополит сарајевски Сава Косановић.

Знали смо, да Рим немирује, а да су му разна и многа средства на располагању. Ето, зато се њиемо изненадили појави ни „Balkana“, ни „Балкана“. Познајемо и нашу браћу Хрвате, па нас није изненадило ни то, да тај орган „апостолског комисарства“ сави гнездо баш у сред Загреба.

Појава „Balkana“ и „Балкана“ је диктат римске пропаганде. Он је ново оруђе старе борбе; ново средство старих смерова. Рим проговара стару реч на нов начин; пева стару песму новом мелодијом.

Да све то њисмо знали и да не знамо и не познајемо ово старо, могли би доћи у искушење да се ипак изненадимо, опоме, што је у том старом — ново. Начину, наиме, којим се стара жеља и досадања увек pia desideria ипак труде постићи. Могло би нас изненадити у „Балкану“ оно тепање и пренемагање, она бојажљивост и несигурност, оно притајивање и околишење, оно устручавање у исказивању и изнашању правих мисли и жеља, којима стоје верно у служби и пресветли г. надбискуп Штадлер и његова десна рука г. Др. Брешћенски, и рад којих је управо и покренут „Balkan“ и „Балкан“.

Досад смо спикли да нас Ватикан и његови делегати, па и сви папски њјошири, делектирају са шизматицима, јеретицима, заблуделима, кривоверцима и т. д., а своје захтеве према нама и позиве на сједињење с римском столицом и на поклоњење римској папи, да поставлају и исказују отворено, безазорно и одлучно, без икаке штедње. У „Балкану“ је тактика измењена нова је. Тако нова и јединствена, да се нити из чланка Др. Брешћенског, „Задаћа Балкана“, не види у чему је та задаћа, нити се из послапице г. надбискупа „комисара“ сазнаје шта он опет хоће.

Нити је ту реч о нама као јеретицима, шизматицима и заблуделима, нити је ту спомена о римској цркви као „јединој спасавајућој“, „јединој непогрешној навестељици Исусова наука“, нити је ту речи о томе „да опоме није Бог отац коме римска црква није мати“; нити је ту говора о папи као „намеснику божјем на земљи“. Не позивају се ту православни Срби да се поклоне папи, да се уњијате. Не. Говори се ту само о пророчанству Господа нашег Исуса Христа о једном стаду и једном пастиру, а без да се каже да би „овчарница“, имала бити у Риму, а пастир папа. Прижељкује се ту о томе, како треба сви да будемо „једно“, а не казује се шта да будемо. Тела се ту и појетизује о „јединству цркве“, о „јединству св. вјере, о заједници вјере и љубави“, ал' се пређуткује и затајива мисао и реч о томе, како да се дође до тога јединства и те заједнице, и у чему би она била. Вели се ту, „да се ваља дати на истраживање свих оних точака, што нас могу зближити, сједињити и свакој опорби крај учинити“, ал' се не каже, да ваља истражити и све оне „точке“, односно питања и разлике, које су нас разделиле. Уверава нас сада г. „комисар“, „да се јединство св. вјере скроз њодудара с разликошћу *законитих* обреда“, но не вели ни данас који су обреди законити, а који незаконити, нити спомиње да се јединство св. вере хришћанске скроз не подудара са разликошћу догматичних учења и са разликошћу учења о св. тајнама. Нуди нам да задржимо обичаје, обреде, језик, напосе нетакнуту литургију, али не казује *чега се имамо одрећи и шта све примити*. Што је главно пређутано је; споредне ствари у шареницу су истакнуте.

Гомила лепих и китњастих речи, којима питомци Ватикана, а особито „комисар“ до раскошности располажу, а без да што год казују, што би требали знати, а не знамо, с једне, а с друге стране оно језуитско и фармазонско притајивање смера и тежње, главне мисли, правог задатка и једине жеље двојице „пријатеља сједињења цркава“, не дадоше нам ни за часак да се отргнемо осведочењу, да нам нема посла са новим њетињима старе језуитске римске школе, — нове длаке старе ћуди, — који се „комисарски“ устремљују у мирно хришћанско стадо јеванђелског и апостолског васијонског и прастарог св. Православља.

Осведочењу томе допринело је и наше познавање пречестног г. надбискупа Штадлера и задатка, којем има служити „апостолски комисар“. Но за часак се отргосмо

томе познавању и уземсмо на ум и пред очи само оно, што је написано у чланку г. Др. Брешћенског и у „посланици“ г. „комисара“ надбискупа Штадлера. Прочитаемо све то, једаред, двареду, па и трећи пут. И не могосмо се отети питању: „па шта ти људи хоће? Ко ће их разумети“? Тако је замотана реч г. Брешћенског, испрешћетена и завијена „посланица“ г. надбискупа „комисара“. Е, така је та нова тактика њихова!

Да г. Брешћенски није у крију̀мчарио у своје редке и реч о „поглавици“ пастира и научитеља, о „усредоточеном устројству цркве у наследнику св. Петра“, као и г. надбискуп о „мајци и научитељици свих“, — и реч првога и „посланица“ другога изгледала би бар тако наивна, тако љупка, тако безазлена, нека појетичка екскурзија, којој циља ни сами автори незнају, као и многи песник на расписаном негазу што не зна чему и зашто пева. Укрију̀мчарене горње речи осигурале су г. г. автор бар од тога, да им ни наивност неће имутовати искреност. Оне их издају, и одмах се види с ким имамо посла. Издао их је и „Glasnik“ Ђаковачки. У 10 броју своме препоручује он топло „Balkan“ овим речима: „On podpuno odgovara našim potrebama, pa ako je njegova pojava formom i sadržinom nova, *to je sama misao i želja u njemu izražena stara*“. Па, тек их потпуно демаскује наслована слика на корицама „Балкана“. На отвореном Јеванђељу, над речима: ск. ЕVАНГЕЛІѢ и sv. Evangjelje, рукују се римски папа и унијатски бискуп (с брадом и брковима).

Што је прећутано и притајено у речи г. Брешћенског и г. надбискупа, добило је потпупог свог израза у тој слици. Она врло јасно и сасвим искрено казује шта хоће „Balkan“ и „Балкан“; ради чега је покренут и шта се смера њиме постићи. *Унија.*

Дакле и опет *унија!* То је зар сва мудрост? То је зар јединство и братска слога, којој се намењује „Balkan“ и „Балкан“? *Унијом* се зар извршује пророчанство Господа нашег Исуса Христа? *Унијом* се зар достизавају хришћански идеали? У *унији* зар јединство св. вере и Христове љубави? Не! *Унија* је трговина и проста шпекулација са Христовом црквом и њезиним ученем. *Унија* је трампа са хришћанским догматима. *Унија* је изпоровање хришћанских истина, немеваше истинитог задатка Христове апостолске цркве. *Унија* је грешно дело руку људских. Њу је измислио Рим, да послужи папизму, па ма под цену самога хришћанства.

Ми смо и г. 1894, у 33 и 34 бр. овога листа казали своје мишљење о јединству какво нам „у најлепшој златној чаши“ нуди и данас „Balkan“ и „Балкан“. Казали смо на посланицу паше Лава XIII, Praeclarae gratulationis, коју је те године папа издао поводом свога педесетгодишњег епископског јубилеја. Ни једне речи не можемо ни данас изменити. Одговарати и „Балкану“ на његова препемагања о томе јединству, држимо, да је без сврхе.

У господе око „Балкана“ нема хришћанског и јеванђелског погледа на јединство Христове Цркве. Њима је пред очима римска столица, а не Христова Црква, римски папа, а не Христос. Нема у њиховом срцу хришћанске љубави и искрености, него су запети страшћу службе своје папизму, а испуњени језуитизмом препемагања и обмањивања у служби тој. С *таком* „браћом“ преговарања нема.

У Јордан најпре, па се оперите од заблуда и грехова учињених против Христове једне свете, саборне и апостолске Цркве. Пред Голготу, па покајте све грехове своје, које починисте хришћанству и Христовој невести. У Марчу, Дишник, Ласовац, па се исплачите над жртвама вашег нехришћанства, вашег небратства. И онда тек пријђите к нама: окупани, покајани и исплакани. Ми ћемо вас дочекати оном искреном радошћу, којом је дочекао отац сина о коме прича св. евангелист Лука.

И онда тек можемо преговарати и говорити *с вама* о јединству и братској слози. Све штогод се у том погледу пре тога учини, биће звоно без клатна. Можемо писати томове, полемизовати до миле нам воље; можемо вас обавештавати, доказивати вам. Можемо сву артију овога света потрошити и мастило засушити око непрестаног понављања свега што је до сад о заблудама папизма казано и написано, и што ће се још у новој форми, са старим и са новим разлозима имати и моћи казати. Но све би

то било узаман. Ваш је ум окован, срце заробљено, а душа под закуп узета. Ви нећете мислити својим умом, осећати својим срцем, живити својом душом. Ви нисте што би имали бити, него што папа хоће да сте. Ви сте духовно робље папског апсолутизма. Ми с вама не можемо ни преговарати, јер *вас* и нема, ви и не постојите као *ви*. Место вас мисли, говори, жели и одлучује папа и папизам. А тај се не покорава разлогу, доказу, разуму и истини. Јер за папизам друге истине нема од самога папе; других разлога и доказа не може бити од папине воље и заповеди; разума нико више нећете ни имати до једини папа. Из' ми се поклони из' ми се уклони, — то је први захтев папизма. И за то с господом око „Балкана“ водити дипнут или преговоре било би сувишно, ако не већ и смешно.

Ми се никад не поклонићемо, а многи се из папизма уклонише. Процес тога укланьања, т. ј напуштања папизма, траје непрестано, но ми не сумьамо у његов свршетак. Пророчанство Господа нашег Исуса Христа ће се испунити. Време му не знамо. Оно је у Бога и у Његовом промислу. Али вера је у нас, да ће се испунити у науци Христове Цркве, која је и до сад у целости, у светињи, у чистоти, неоскврњена и неприкосновена сачувана у једној светој, саборној и апостолској Му Цркви православној. *С' њоме* је Христос, јер у њој је наука Његова, Његових апостола, и свију оних, који су овлаштени били, да у име Христове Цркве уче. А где је Христос ту је истина; где је истина, ту је и победа. Будућност је православне Цркве, будућност је св Православља!

Господи око „Balkana“ и „Балкана“ просто стоји, да и даље раде свој посао и кулуче у небратској и неславенској служби старом своме господару. Имају с киме, а имају и с чиме. Богата је ризница римске пропаганде, а њихово срце без љубави за нас. Ми смо томе свикли. Ал' ће доћи дан — кад било — кад ће се Хришћански свет цео, а Словенство наособ, каменом презира бацити на ропско то њихово кулучење. Доћи ће време, кад ће га се стидити и потомци данашњих папских кулуђара.

Било би сувишно, да наше свештенство упозоравамо на појаву „Балкана“ и његове смерове Оно зна своју дужност. Послушаће своју савест и своју љубав. Оно има бити будно на сваком крају своје цркве и народа и у свако доба.

Јер „Балкан“ није весник хришћанске љубави, и братске слоге, него сијач раздора и немира, кога нашој отаџбини данас најмање треба.

„Балкан“ замеће кавгу верско-политичку, и зато ће српски народ са својим свештенством, где год га је, и овде и на Балкану, знати и њему одналити шалу и спремити подушје, као што је и до сад многима покушајима „вукова у јагњећој кожи“. — —р—

Мишљење са односним прелозима о вјероучевним књигама

по којима се сада предаје православна вјеронаука у нижим и вишим гимназијама, односно реалкама.

Поднио синодалној анкети

прота **Јован Вучковић.**

Прије но што почнем говорити о поједином од уџбеника, по којима се сада предаје православна вјеронаука у нашим нижим и вишим гимназијама односно реалкама, морам о свима у опће рећи, да ни један од тих уџбеника, по мојему мишљењу, није за школу прикладан. Без обзира на бољу или лошију садржину, сви ти уџбеници страдају од једне велике погрјешке, која им опстанак у данашњој школи онемогућује. Та погрјешка састоји се у *скроз рђавом језику*, којим су сви ти наши уџбеници, како старији тако и новији, написани. Питање пак о томе, како је њека школска књига написана с погледом на утврђена правила о језику, врло је важно за школу, па се човјек управо мора чудити, да власт школска може и дозволити, да се ученику даде у руке као школска књига нешто што је написано тако, да је у противности са граматиком онога језика, који се у школи учи. Но ако школска власт, било због каких разлога и обзира, те наше уџбенике пушта у школу овакве какве су, требала би сама црквена власт да се брине о томе, да уџбеници, које она прописује, буду у том погледу бољи. Требала би она да чини то у интересу успјешније вјеропаконске наставе, која

фактично мора страдати, ако је књига по којој се учи граматички ђаво написана. Јер прва и највећа погрешка тога јесте, да се недозрело још ђаче почне титрати са оним што у тим књигама пише. И најприје се титра са облицима, ријечима, синтаксом, — а мало по мало, наведено једанпут на поље неозбиљности, може да преврши мјеру, па да се почне титрати и са самим предметом, који је у таквој књизи обрађен. Буде ли то, онда је усијех промашен. То пак није никако у интересу православне цркве, јер она ваљда није тек зато ту, да чува каква застарела правила граматичка и да са науком о језику борбу води. Њој је језик само средство за више циљеве и свакако ће се она тим средством, особито у школи, усијешније моћи послужити, ако га узима онако како јој га пружа она наука, која се искључиво бави са законима и правилима о језику.

На основу таквог мишљења разумљиво је да бих морао предложити, да се сви наши уџбеници са стране језика из основа поправе и наново препитамају, чак и онда, кад би они у свему осталом и добри били.

Послије те ове опаске прелазим на говор о појединим уџбеницима.

1. Библијске приповијетке уче се данас у нижим гимназијама и реалкама по књизи Данчићевој, Петровићевој, Вукићевићевој, од којих су прва и трећа самим наставним планом прописане а друга је добила одобрење високе кр. хрв. слав. далм. земаљске владе, споразумно са црквеном власти, 27. сент. 1890. бр. 10 361. Магарашевићеве пак, које су наредбом исте високе владе од 2. маја 1887. бр. 3515 ex 1886. у школу пропуштене биле, уклоњене су на предлог горњокарловачке конференције наредбом владином од 20. августа 1887. бр. 8086. из средњих школа у подручју горњокарловачке дијецезе. У главном дакле имамо гореспоменуте три књиге.

По моме мишљењу треба библијске приповијетке да се уче у првом и другом разреду средњих школа и одсад. Но уџбеници по којима се оне данас уче не чине ми се згодни. И одмах да кажем и зашто.

Држим да нијесам на погрјешном становишту када мислим, да библијске приповијетке треба учити зато, што су то приповијетке из оне књиге, која је главни извор за сву хришћанску науку у оне. И пошто се са вјеронауком наставом у средњим школама за тијем иде, да се дијете, које се у основној школи упознало са елементима хришћанскога учења, увиђе систематски у све дијелове или, да се боље изразим, у све главније дијелове тога учења, то је свакако потребно, да се почне са оним, што је извор свему. Ако је то гледиште правилно онда мислим, да је очевидно и то, да је избор онога што ће се узети из библијске повијести, ствар врло важна и да се не смије узимати отуд тек насумце, већ тако, да се одабере оно што ће се касније у катихизису, литургици, догматици и моралци даље разрађивати, или бар у систему доводити. На то се пак у нашим уџбеницима по овом предмету није пазило. Библијска повјесница треба да је основа, на којој ће се градити. А колико тога има у даљим наукама, што нема својега основа у нашим уџбеницима по библијској повјести, док у њима има и таквих приповијести, које се у даљим наукама и не тангирају!

Истина је да је врло тежак посао тај избор материјала из Библије. Али средњошколски вјероучитељи, који су дуже времена у школи са пажњом радили, сигурно би могли тај посао сретно свршити.

И кад је избор добро обављен, онда остаје још начин, како ће се ученику дати оно, што је изабрано. Садањи начин држим да је нецеходан. Може се то судити по томе већ, што се исти не разликује ничим од онога у основној школи. Но ја држим да ових приповиједака и не треба, ако ће се оне давати дјетету у средњој школи овако, како су ју давање у основној. А кад му се пак дају и треба да дају, онда их треба давати са друкчијим нагласком, који ће добити израза свога у начину обраде; просто говорећи, у приповијестима тим треба да је дјетету указано, куда се са односном приповијетком смијера. Више би дакле требало тумачити него ли суво приповиједати. Петровић је у својој књизи поишао тим путем, али и његова су тумачења сувише кратка, а приповиједање дуже. Да је обратно учинио, држим да би боље било.

Према томе морао бих предложити, да се уџбеници за 1. и 2. разред средњих школа (односно за разреде других школа, који тим разредима средњошколским одговарају) наново напишу према горњим опаскама и да се посао тај повјери искуснијим средњошколским вјероучитељима.

2. Катихизис прописан је наставним планом:

„Хришћанска катихизиса православне источне цркве за српску младеж средњих школа, по преводу митрополита Михаила;“ у наставном плану старијем за загребачке средње школе: Вукићевићев катихизис за трећи разред основних школа.

Одредба да се у гимназији било у другом било у трећем разреду учи она иста књига, која се учи у трећем разреду основних школа, рекао бих да је учињена само зато, да се у плану испуни оно мјесто на које долази катихизис! Иначе се не може разумјети

Но ни онај опширнији катихизис београдског издања није више згодан. Показује то најбоље та околност, што је од истога приређено ново и српско издање од Боже Јовановића, које много боље сврси одговара. То ново јесте нешто опширније, али оно би се могло згодно мало и скратити и у скраћеном облику ђацима у руку дати. Особина тога новог издања поглавито је у том, што не стоји више на питањима и одговорима, а то је за одраслије ђаке већ бољи начин.

3. Литургика се учи поглавито по књизи Николе Живковића, која је у главном добра, но није без мана. Мане те књиге навео сам опширније у оцјени својој на пету књигу у „Истини“ (1885/6. стр. 80, 81. 82 и 83.) Кад би се тај уџбеник према оним примједбама поправио, што не би било тешко учинити, држим да би тада постао сасвијем прикладан.

4. Догматика учи се у 5. и 6. разреду по преводу са руског (архим. Антонија). Оригинал те књиге није лош, шта више врло је добар. Исти је прорачунан на духовне руске семинарије. Та већ околност доводи у питање згодност његову за наше средње школе, које стоје на другој основи, но што је она духовних семинарија. Но кад не би те околности ни било, опет нам уџбеник овакав какав је не ваља, јер је рђаво преведен, чак и у кардиналним питањима, као што је н. пр. питање о начину свршавања св. тајне крштења. Превод би се дакле морао провјерити. Но имао бих још нешто споменути.

Дијељење предмета као што је догматика у двије године није згодно. Истина дијеле се у средњим школама и друге науке на више година, али те науке имају у појединим годинама само донекле исто име н. пр. историја, а ствар је засебно нешто, или пак као што је код математике и физике, друкчија је веза између партија које се у појединим годинама уче, но што је у догматици. Зашто н. пр у 5 разреду да се учи партија до доласка Спасительева? Зашто не даље? Све оно што се односи на догму најбоље је свршити уједно и свезу не прекидати. При томе та најважнија наука безусловно треба да има свој увод, који би у систему скупно све што јој предходи и свему томе разумне основе показао. Прије посебне догматике треба да иде она догматика, која ће основати и утврдити авторитет посебне догматике. Шта би она догматика имала садржати види се из приложене под *„Б“ основе за ову догматику*, коју сам саставио и овдје приложио ради провјерења и нужнога претреса.

Ако би се та основа прихватила, онда бих по њој израдио уџбеник за 5 разред, а у 6. би дошла *посебна догматика*, нешто краћа но што је ова садашња.

5. Моралка се учи по књизи, која је преведена са руског старијег уџбеника за духовне семинарије. Ваљда нема несавршенијег књиге но што је ова, па је зато треба згоднијом замијенити. Но којом? Загребачки катихета Петровић издао је у Сарајеву једну „Малу моралку“, која би по меме суду могла бити згоднија, кад би се само поправила од натписа па до краја и у систематичнији ред довела, мјестимично можда и попунила.

Ако би се тај мој предлог о Петровићевој књизи прихватио, могао бих о њој тада усмено опширније референсати и показати недостатке, од којих она пати, како би се исти поправити могли.

6. Историја, учи се сада по књизи Николе Живковића, са којом као да су средњошколски вјероучитељи задовољни. Но како се иста више не може ни добити у продаји, приредио је писац ново издање, које је већ и одобрено. Кад бих могао то ново издање, које је још у рукопису, прегледати, тада бих ваљда лакше створио и суд свој. Ово садашње издање и ако сам чуо да га сматрају добрим, држим да није добро за наше прилике. Оно што је Рус учинио у својој системи за руску цркву, требао је Србин учинити за своју. Не свиђа ми се ни ледена сухопарност те књиге, у којој се без живота прича о животу Цркве. При томе опазили су и други и хронолошких погрјешака у овом издању. Но можда је то све у новом поправљено. С тога бих предложио, да се од г. Живковића Николе изиште његов већ одобрени рукопис, па да се види, да ли ће

нети бити згодан и ако буде, тада да га комисија усвоји и изради да се нети штампа.

Из свега досада реченога слиједи, да ни једна од досадањих књига, не може као уџбеник остати у ономе облику, који сада има. Сви се морају укинути, те на мјесто њихово да дођу или сасвијем нови или прерађени, као што сам горе већ код појединога напоменуо.

На крају држим да треба да напоменем и то, да би нове уџбенике требало састављати, па онда и штампати тако, да се узмогну употребити и у Тројединци и у ужој Угарској.

Колико ми је познато, у средњим школама Угарске има у горњим разредима 1 сахат вјеронаука недјељно. За те школе требали би дакле и краћи уџбеници за горње разреде, пошто су они, који су прорачунати за школе и разреде, у којима има 2 сахата недјељно за вјеронаучну обуку.

Прерађивањем и штампањем двоструких уџбеника нарасли би сувише велики твошкови, које би ми без помоћи са стране једва могли намакнути.

С тога, ако се уџбеници не би издавали накладом владе једне и друге (загребачка влада као да хоће у својој накради да издаје и наше вјероучевне школске књиге),* онда би се уџбеници имали саставити тако, да се главна ствар, која би се у свима школама учити имала, штампа крупнијим словима а *мањи крупнијега текста* код сваког питања да дође *питањи*, који би садржавао разјашњивајуће и споредне ствари и који би се учио у школама са 2 сахата недјељног вјеронаука.

* А на што онда срп. манастирска штампарија? Ур.

Дописи.

Из вуковарског протопрезвитерата. Трећи дан Духова, дне 14 (26.) маја о. г., држана је свештеничка исповед и збор свештенства протопопијата вуковарског у Вуковару. На службени позив садањег администратора г. Илије Перкаћанског сабрало се нас 27 свештеника, тако, да је само незнатна мањина спречена болешћу или неодложном парохиј. дужношћу изостала.

По свршеним свечањим часовима у цркви, које је сам администратор протопрезвитерата по налогу Његове Светости одслужио ради угледа окружном свештенству, да и оно тако сведневно часове поради школске младежи одсада служи, и након по најстаријем члану г. протојереју Теодору цл. Миковићу обављене исповеди, одржан је свештенички збор у оближњој црквено-општинској дворани под председништвом г. администратора протопрезвитерата и преводством најмлађег члана г. Стевана Велендерића, администратора парохије белобрдске.

Председник поздрави све присутне добродошлицом; најави на то жалост за губитком смрћу досадањег управитеља протопрезвитерата овог, бившег протопрезвитера и пароха осечког Лазара Поповића, набрајајући његове врлине и свагда братско расположење напрам бившем му подручном свештенству, на које се присутни одобравајући одазову устајањем и речима „слава му“ и „вечна му намјат“. На предлог њеов би ова најава жалења за врлим покојником и у записник заведена. Затим саопшти председник и овом свечаном приликом, да је високим повереньем и милошћу Његове Светости постављен за управитеља овог протопрезвитерата, и да се као такови представља. Ова најава би са општим одобреньем и усклицима: „живио“ поздрављена. Уједно у подужем говору истакне програм свој, како мисли у своме новом часном, али и тешком и врло одговорном звању поступати. У главном рече, да ће поступати братски и праведно, али и строго према небрежљивима у свештеним дужностима и недостојнима. Све је нак умолио и од свију затражио, да га ревним својим и савестним службовањем, у његовоме новом звању на општу корист св. цркве и народа потпомогну. На то парох дањски Душан Магарашевић по предходном договору са њеженим члановима у име свију поздрави председника, изјављујући свију радост и сагласност, што је баш њега Његова Светост за управитеља протопопијата овог наименовала, као и захвалност Његовој Светости на томе, и што је жељу свог овостраног свештенства погодила. Сви се на те речи одазову са „живила Његова Светост,“ и „живио протопамесник!“ Сада председник саопшти да је Његова Светост пароха винковачког г. Уроша Ђурића ради његовог примерног службовања и владања милостиво почаствовала наслову почасног протојереја, на што се сав збор одазове са „живио“! Затим се приступи саветовању о предметима, који спадају у делокруг свештенства; као: о катихизирању школске младежи, о проповеди у цркви, о назаренима, о социјалистима, који су се и код нас у Шиду појавили, о навештивању бракова, о потреби сазива црк. народног сабора, о невољи свештенства због неуредног примања

свештеничке напасте у бившем провинцијалу, о заведењу диптиха у црквама, где таковог нема и т. д.; и у свима тим предметима донесени су целисходни закључци, и опомснути су нетачни на тачно вршење својих дужности. Понаособ навешћу, да је у погледу назарена и самокољних наших социјалиста решено, да се благим и убедљивим разлозима и поуком на прави и законити пут опет навраћају; а непријављени скупови назарена да се по односној наредби земаљ. владе дају од политичких области растеривати.

У $^1/_2$ 1 сат по подне буде седница закључена и записник по оверовљењу од свију потписан.

Сво свештенство упути се сада на заједнички обед, позвано као гост од домаћина т. ј. г. администратора протопрезвитерата. Леп беше призор за Вуковарце Србе, а имповујући за иноверце толики број српског свештенства, сакупљеног у тоти светој ствари, свете исповеди и братског договарања и саветовања о бољитку своје св. цркве, милог народа свога и своме сопственом. А не мање дирљива и радосна беше појава за родољубиво и осетљиво срце, видити на окупу за дугом софром поређану по старешинству, а око свога новог старешине тако многобројну српску свештену браћу у срдачном братском расположењу и разговору. Прву здравицу проговори домаћин у здравље Његове Светости као дичног црквеног поглавице, правог оца своме свештенству и највећег добротвора свога народа. Затим је уследила здравица самом домаћину као таковом и као новоименованом администратору протопрезвитерата, у кога се са поуздањем полажу најбоље наде, да ће у будуће све своје силе употребити на добро протопрезвитерата овог. Још је здрављено и двојици почасним протојерејима, старијим члановима и свој браћи укупно, а и оздрављено је у топлима братским речима и леним мислима. Око 4 сата сви су се душевно и срдачно раздрагани, братски међусобом опростивши се кућама својим повратили.

По обеду сетило се сакупљено свештенство и своје родољубиве дужности, те приложише на фонд св. Саве по могућству: и то: по 10 ф. протојереј Илија Перкањански, Паја Новаковић, парох Шидски, и Стеван Велендерић администратор Белобрдски; по 3 фор. Јован Чичулић, администратор Миклушевачки и Жарко Ђукић, спомоћник Шидски; по 2 ф. Протојереји Теодор Миковић парох Трпињски, Урош Ђурић парох винковачки; Јован Блидовић парох Опатовачки; Миливој Петровић, парох Бршадински; Јован Јанковић парох Островски; Ђорђе Мишић администратор Марињачко-Петровачки, Мирко Булић администратор Боровски и Илија Шумановић администратор Товарнички; по 1. ф Јован Јаношевић парох Осечки; Душан Магарашевић парох Дољски; Јован Зрнић парох Моховско-Шарсиградски; Сава Поповић парох Негославачки; Трива Бугарски парох Лазански; Љубомир Ракић, парох Беркасовачки; Стеван Кумановић администратор Ердутски, јеромонах Серафим Николић, администратор Моловински; и јеромонах Василијан Поповић администратор Маркушички; и по 50 нов. Лазар Мишић администратор Пачетински; и Петар Милојчић, администратор Габошки. Приложено је укупно 62 фор. а. вр.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Његова Светост св. патријарх Георгије) пратио се из Будимпеште у своју резиденцију у прошли петак, вечерњим брзим возом, у пратњи свога протосинђела г. Лукијана Богдановића.

(Превишња одликовања). *Његово Величанство* благоизволило је одликовати високопреосвештеног г. епископа пакрачког *Мирона Николића* орденом гвозденог круне II. реда; а председника тројединачког сабора г. *Васу Ђурђевића* контурним крстом Франц-Јосифова реда с круном.

(Радња епархијских власти у Новом Саду). *Епарх. школски одбор бачки* држао је дана 25. маја (6. јуна) о. г. под председништвом г. Васе Пушибрка своју седницу, у којој је између осталога решено: Наређено је свима онима школама, које још инвентаре о своме иметку нису имале, да такови чим пре сачине. — Потврђен је избор С. Т. за учитеља у П. а уложени признан против истог избора одбијен. — Подноше се високосл. Школ. Савету изјашњење овог одбора на тужбу П. П. пароха п.селског, с том молбом, да се иста тужба као неоснована одбије. — Спровешће се високославношћу ваше доставница о уручењу учитељских декрета. — Црк. општина у П. поново је позвана, да на потражњање бившег учитеља јој Л. Д. у погледу награде за држање пофторне школе изјашњење своје овамо чим пре поднесе. — За учитељицу у Б. именована је, пошто је стечај

више пута безуспешно расписан, С. А. из М — Призив срп. правосл. црквено-општине у Ф. против овостраног решења број ШО. 31. јан. ех 1896. поправљен је истој општини као закашњен. — Увет је с одобрењем на знање извештај м. школ. одбора у Мохолу о распису стечаја на упражњено тамо српску М. Д. Дејановића учитељско место. — Упућена је црквено-општина у К., да против наследника пок. Т. И. као бившег председника м. школ. одбора екскуцију ради подмирења испостављеног манка у рачунима му о управљању са школским имањем поведе. — Призив К. Ј. учитеља у Ст. П. и председништва тамошње црквено-општине против овостраног решења број ШО. 140/9. ех 1896. спровешће се високосл. Школском Савету на више решење. — Исто тако спровешће се високослављеностом и призив З. М. привременог учитеља на Келебији против овостраног решења, којим је одбијен са молбом му да за сталног учитеља потврђен буде. — Пријава пароха кулског против тамошњег м. школ. одбора издаће се овоме на изјашњење. — Потврђен је избор Св. П. за учитеља у Ст. Б. — Одобрен је уз примедбу план и прорачун за градњу нове школске зграде у Госпођинци. — Молба Д. Д. учитељице у П. да јој општина даде на уживање законито припадајуће земљиште у име плате и награду за држање пофторне школе издата је претходно црквеној општини на изјашњење. — Призив м. школ. одбора у Сегедину против овостраног решења, којим је обављени тамо избор Ј. К. за учитеља уништен, враћен је истом одбору натраг с тим, да против тог решења може, ако хоће, црквено-општина, а не он (одбор) призивати. — Потврђен је избор председника м. школ. одбора у Ади — Умољене се високосл. Школ. Савет да Ј. П. салашком учитељу у Ст. Б. декрет шаље. — Повраћен је као закашњен не мање и ненаддежно поднесен призив црквено-општине у ДСИ. против овостраног решења, којим је тамошњи учитељ на основу спровођене дисциплинарне истраге кажњен глобом од 50 фор. и забрањено му звање пероводства у црквено-општини. — На образложену молбу срп. правосл. црквено-општине у Ст. П. дозвољено је, да се испити у тамошњим срп. нар. осн. школама одрже и школ. деца распусте крајем месеца маја. — Подељени су двомесечни допусти учитељицама ст. палапачким А. Ст и Б. Ј. — На пријаву м. школ. одбора у Ст. Б. да је тамошњи умировљени учитељ И. Б., који је до пензионисања његових умировљења упражњеног учитељског места имао учитељску дужност обављати исту самовољно напустио — умољене је управни одбор жупаније бачке, да га за тај поступак казни одузетком једног дела мировине му. Уједно ће се умолити исти одбор, да респектује у случајевима умировљења наших вероисповедних учитеља §. 85. Уредбе за срп. нар. школе од 1872. по ком су учитељи дужни да својим аутономним властима у случају умировљења откажу службу на три месеца и вршећи службу своју све до краја оног течаја школског у ком су службу отказали.

(„Глас из цркве“). Под тим насловом изаћи ће за који дан из штампе проповеди протојереја и ректора богословије г. *Јована Вучковића* отштампане из прошлих бројева „Српског Сиона“. Књига ће имати до $12^1/_2$ табака, а цена ће јој бити само 50 новчића. И ако су те проповеди штампане у „Српском Сиону“, несумњамо, да ће их наше свештенство хтети имати и у засебној књизи, те ће их себи и набавити. Књига ће се моћи набавити само код српске манастирске штампарије, *којој ваља нарочите слати*.

(† **Јереј Михаил Раданчевић**). Пишу нам из Беловара: Луче сахрањеног врлодушног свештеника и омиљела старца Михаила Раданчевића пароха Новонављанског, који у 81 години живота а у 52 год. службе своје, као прави свештеник и ријечи служитељ олтара Господњег, исповједивши прије своје гријехе и примивши св. причест из руку свога окружног протопрезвитера дне 25. маја *отиде ко Господу*.

Честитост, доброта, смиљавост и пријатељство, најболе се дружаке у срцу старога Миле. Одличена послушност и поштовање својих црквених поглавица бијаде скромни пон Миле, стога су га исте власти и одликовале. Ниште се није истицао својим својствима, али у околици беловарској свуда је радо виђен и поштован био и то се је најболе приликом укопа освједочило. Не само да га је његова парохија до ријечне куће испратила, него велики број одличних и угледних лица и представника власти из Беловара и околице дођоше, да му из поштовања и пријатељства на гробу реку последње збогом.

Тјело је покојниково за рана пренесено било у цркву, ђе је читано св. Еванђеље, а јеромонах Достојије одслужио св. литургију да спас душе његове. Опјело је опојао окружни прота беловарски прем. г. Јован Штековић са прем. г. Милутином Булићем протом сјеверинским и г. г. пароснима Михаилом Барашићем, Марком Лапчићем, Петром Николићем, Михаилом Хераком, Јованом Хераком и јером. Достојије Кутузовим. На концу опијела у дирљивом говору опроштено се је прота Јован Штековић у име свију с милим покојником, кога оплакују три сина и три кћери, са толико зетова и снаха, и многобројном унучади и праунучади, и осталима рођацима и при-

јатељима. Вјечна му пиијат!

Црквена општина није исказала особиту пажњу на прага честитом свом трндесетпетгодишњем пароху; али „*жрца на њезов образ*“. в. —

Британско и иностранo библијско друштво свештовало је 92 годину од како постоји. Досада је растурало 200 милијона библија на 300 разних језика и наречја. У прошлој години продано је четири милијона ексемплара св. књига. Но још треба св. писмо превести на 102 језика, и тада ће тек друштво моћи рачунати, да му је намера достигла жељену мету

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Filioque, одговор „Католичком Lisu“ на чланак „Filioque i pravoslavje“. Од *С. М. Весељиновића*, проф. богословије. Београд Штампарија Петра К Тапасковића. 1896. Препштампано из „Весника Српске Цркве“. Ову ћемо расправу приказати чим на то ред дође. Препоручујемо ју свакоме.

Сузе на гробу † Ђорђа Николајевића митрополита и великог срп. добротвора. Од Родољуба. (Песма).

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*.

Бр. 21. Од г. протојереја Уроша Бурића из Вишковаца — — — — 62 ф. — н.
(Прилошници су наведени у данашњем допису из вишковачког протопрезитерата).

Бр. 22. Од г. Стеве Личанића учитеља у Војци. — У сватови Ђоке Прерадовића за рукавари добила ђца Даница Радосављевић на Чалме — 1 ф. 50 н.

На 19 бр. „Срп. Сиона“ — 1505 ф. 49 н.

Свега 1568 ф. 99 н.

Новци су предани управи срп. нар. црквн. фондова.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 46 3—3

Овим се отвара стечај за једног учитеља на српској вероисповедној шесторазредној основној мешовитој школи у Мађарском Чанаду.

Плата је у готовом новцу 200 фор. а. вр. $13^1/_2$ јутари катастралне земље на коју учитељ порез плаћа, јутро доноси најмање 20 фор годишње аренде,
за неповољство 20 фор.
за нефорну школу 40 фор.
за дрва 10 фор. и сламе колико треба, осим тога слободан стан са 2 собе, кујном, подрумом, таваном, шупом, шталом и баштом

Изабраном учитељу спада у дужност деци законом прописане предмете предавати, у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати.

Компетенти могу они који су сомборску препарандију свршили и испит из мађарског језика положили. Молбенице се имају са нужним свеједбама упутити на овомесни школски одбор. Лична пријава узима се у обзир.

Рок стечају траје до св. Илије односно 20. јула 1896. г. ког ће се дана избор одржати.

У Мађар Чанаду, 27. априла 1896. год.

Софија Арнотова
пр. учит. и неповоља.

Мирко Недучин
школски председник.

Ad Ш. С. 23./51. ex 1896. 50 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног учитељског места за математику (рачун и геометрију), ботанику и немачки језик, а по потреби још и за који други предмет у срп. вишој девојачкој школи у Панчеву овим се расписује стечај.

Молбенице за ово место имају се најдаље до 3. (15.) јулија 1896. поднети срп. прав. народном школском савету у Карловцима.

Молитељи имају доказати, да су Срби православне вере, да су оспособљени за грађанске школе, односно да су бар испитани (оспособљени) учитељи и да потпуно владају српским, а и немачким језиком. У тој пригиици, ако дотичпи нема стручнога оспособљења за грађанске школе (спомоћни учитељи) дужан ће бити и оно после избора у року, који му се буде одредио, себи набавити.

У дужност изабраног спада ће односне предмете у најмање 20 седмичних часова предавати.

Плата редовном учитељу је према §. 7. уредбе о срп. вишим дев. школама од 1872. године, а спомоћном учитељу годишње 800 фор. а. вр. без стапарине и петогод. доплатака

У Карловцима, 20. маја (1. јуна) 1896. год

Председништво срп. прав. нар. црквн. школског савета.

Бр. 18. Ц. Ск. 1896. 52 1—1

СТЕЧАЈ.

Од стране срп. прав. црквн. општине сомборске овим се на основу скупштинског закључка бр. 18 из 1896. год. стечај на управљено место књиговође отвара.

Са местом књиговође скопчана је годишња плата од 600 фор. ав. вред.

Сви они, који би ово место получити желили имају своје добро инструиране молбенице овомесном црквн. одбору до 15. (27.) Јуна 1896. год. поднети и том приликом довољно изказати, да су у књиговодству вољно извешбани.

Из седнице главне скупштине срп. прав црквн. општине у Сомбору 14 Маја 1896. год. држане.

Ђорђе Атанацковић
неповоља.

Петар Вукичевић
председник.

Бр. 45 Прса. 50 3—3.

СТЕЧАЈ

на звање бележника епархијских власти праве. српске епархије Пакрачке са платом од 600 фор. а евентуално и више.

Молитељи нека осамо мени поднесу пиштуриране молбенице своје најкасније до конца јуниа о. г.

У Пакрацу дне 16. маја 1896.

Мирон
Епи. Пакрачки.

СТЕЧАЈ. 52 2—3

Расписује се стечај за учитељицу на срп. вероисповедној основној школи у Бега св. Ђурђу (код Вел. Бечкерека).

Годишња је плата у готовом новцу 300 фор. за повторну школу 40 фор. за писаћи прибор 6 фор., 2 хвата дрва и 2 хвата сламе за огрев, слободан стан и у име бапте 10 фор.

Дужности су в. ц. школском уредбом прописане.

Компетовати могу само оне, које су сомборску препарандију свршиле и испит из мађарског језика положиле.

Рок стечају до св. Илије — 20. јула — у који ће се дан и избор обавити.

У Бега св. Ђурђу, 22. маја 1896.

Душан Бошковић
перовођа.

Тома Бољац
школ. председник.

Једина српска

фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За гг. свештенике препоручујем врло фиших и добрих **шешира и ћелепуша**, сопственог фабриката — са најсолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такођер обављам и шаљем са платом у наточ (Nachnahme) поред моје гаранције. При поруџбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

Петар Маркуш, шеширџија

10— 53 **Нови Сад (главна пијаца).**

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 53 1—2

Управа манастира Шишатовца намерава, да своју кућу и цркву адаптира односно оправи. Тога ради одржаће се у манастиру 19. јуна (1. јула) минуендо лицитација у 10 сати пре подне.

Предрачуњена свота за све радове износи 14500 фор. — Лицитираће се пак на јединствене цене појединих радова и то зидарских, тесарских, столарских, бравараских и лимарских.

Сваки лицитант има пре лицитације положити вадиум од 5% предрачуњене своте.

Предрачун, јединствене цене, план и услови изложени су у манастиру на увид.

Манастир Шишатовац, 7. јуна 1896.

Управа манастирска.

НАТЈЕЧАЈ. 51 2—3

Овим се расписује натјечај за идућу школску годину на овданњој Српско православној основној школи и то за два учитеља.

Први учитељ обучаваће дјецу III. и IV. разреда, а уједно бити и хоровођа у нашем црквеном пјевачком друштву „Соко“ т. ј. подучавати друштво у ноталном пјевању и вршити дужности које хоровођи по друштвеним правилима спадају. Првенство ће имати они који су за то оспособљени. Овом учитељу плаћиће се годишње у свему 800 фор. по увиђавности и награда.

Други учитељ обучаваће I. и II. разред а уједно бити општински перовођа, за овог имаће првенство свршени Рељевски богослов. Овом је плата у износу од 600 фор. годишње.

Учитељима ће спадати у дужност уз остале наставне предмете подучавати дјецу у црквеном пјевању; присуствовати свим црквеним обредима и при истим пјевати за пјевницама као и при спроводима.

Компетенти имаду своје поднуно ваљане свједоџбе, о том да су Срби прав. вјере и да су свршили потребне науке — подписаној општини подвијети најдаље до конца јуна о. г. а уз то и свједоџбе о свом моралном и политичном владању.

Српска православна црквена општина.

У Требињу, дана 17. маја 1896.

Предсједник:
Јово Тупањанин

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА
ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.
У Ср. Карловцима у недељу 9. јуна 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Одликовања.

Његово Високопреосвештенство, господин српски горњокарловачки Михаило Грујић благоизволио је одликовати црквеним појасом јереје: Душана Кнежевића пароха у Јасеновцу, Јована Вукелића пароха у Дубравама и Николу Радошевића администратора парохије у Сењу.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Две три о старокатолицизму и његову одношају према православљу.

Ове се године има састати четврти међународни старокатолички конгрес. Природно је, што се опет буди интерес према томе покрету, који је ево већ четврт века један од главних извора у развитку богословске мисли у читавом хришћанском свету, — како на истоку, тако и на западу. Важност црквено-историјског значаја тога покрета већ је у томе, што је он био оно оруђе, преко кога су раздељени и разједињени међу собом читавим вековима отуђења и непријатељског живота, исток и запад, могли поново наћи некога додира. И благодарећи томе додиру пробудиле се у свести хришћанског света питања, која су дуго била пренебрегнута, и ако су била насушна потреба тога живота и тако рећи нравствени постулат хришћанске савести. У самој ствари истинито-хришћанска свест, ма колико се она запела светским рачунима и егоистичком надутошћу, никада се не може помирити с тим жалосним фактом, да се Црква Христова, коју је Спаситељ искупио Својом драгоценом крвљу и о чијем се јединству молио у најтежем часу Свога душевног страдања, налази у раздељењу и непријатељству, које је од великог ущтрба по њено нравствено-васпитно дело на земљи и једна од највећих

препрека за коначну победу самог дела Христовог у свету.

И св. православна црква, као истинити израз хришћанске свести, никада не престаје дизати своје молбе „о сједињењу свих“ и тиме одржава у свести својих синова тежњу томе тако рећи црквено-историјском идеалу. Али тежња, да би се остварила, претпоставља извесна средства, а њих није било у току читавих векова, када су обе половине раздвојеног хришћанства, разделивши се међу собом, одале се у целини своме унутрашњем развићу, које је још више учврстило распад. Најпосле, православни исток, са својом тако званом непокретношћу, т. ј. боље рећи — с непоколебљивом сталношћу на старој основи васељенског хришћанства, које је пашло себи израза у седам васељенских сабора, — у суштини је остао на оном степену догматичког развића, на коме се догодио жалосни факат раздвојења, и према томе је свагда и у свако време био спреман на резултат своје непрестане молитве о „сједињењу свих.“

Али се запад показао у сасвим другом стању. Сурвавши се тако рећи са котве васељенског хришћанства, подвргнувши се свима стихијама овога света, и под њиховим утецајем примио је у себе много елемената, који немају ничег заједничког са старим васељенским хришћанством и који су искључиво резултат лажног развића по начелима стихија овога света. Ти елементи, који су се непрестано прикупљали све више и више и учвршћавали надутим авторитетом велеумне непогрешивости, доведоше западни свет до стања у коме је и само питање о сједињењу хришћанског света све више губило своје земљиште и одлазило у област неостварљивих сањарија.

Али баш кад је западни свет хтео коначно да запечати своје дело новим богохулним догматом о непогрешивости своје главе, који је замислио себе више апостола, који никада нису присвајали тога достојанства, и када се граница, што је делила источну и западну цркву, хтеде претворити у непроходну провалију, — баш се тада започе на западу покрет, који је био најјаснији доказ, да и тамо још није коначно угушена свест истинитог хришћанства, јер се та свест у виду страшног отпора црквено-историјске правде тргла из свога многовековног сна и изјавила гласан и општар протест против крајности римског католицизма. Старокатолицизам је био наиме протест хришћанске свести западних народа против новотарија и крајности папизма, и тај је протест био тим знатнији, што је он подигао свој глас у име оног старог, васељенског хришћанства од кога се уклонио римски католицизам; — у име хришћанства старе нераздељене цркве, с њених седам непоколебљивих „стубова“ — васељенских сабора, који су ваплотили у себи сву премудрост догматичке истине. Може се схватити важност црквено-историјског значаја таковог протеста. То је био глас савести саме западне цркве, која је сазнала своју заблуду и поново желела, да се врати оној васељенској основи од које се она тако жалосно уклонила и на којој неизменљиво, и на даље стоји света православна црква источна!

Отуда се само по себи разуме, како се морао односити према томе покрету исток и запад хришћанског света. За запад беше тај покрет као укор пробуђене свести, и пошто је тај укор био управљен против онога, који је мало пре тога у своме богохулном високоумљу проглашо себе за непогрешивог није се чудити, да је католицизам био објављен као врло штетна и опасна појава и што су се против њега дигле све силе језуитизма са својим обичним оруђем — клеветом, денунцијацијом и прогањањем. Није било тако ниског средства, које се није употребило, да би се оклеветао, опрпно и по могућности загушио тај непријатни глас пробуђене црквено-историјске свести, и то се непријатељство није зауставило ни пред грозном величином смрти, јер је н. пр. смрт вођа немачког старокатолицизма, епископа *Рајнкенса*, тога најдостојнијег ученог професора и изврсног црквено-историјског раденика, послужила тек као нови повод за језуите, да обнове своје клевете и прорицања о брзом распаду омражене им секте, која се ево већ 25 година попављају (али, која се, на срећу, још не испунише). —

Сасвим се другојачије односи православни исток. За њега се тај покрет одједном одазвао као нешто сродно и он је наиме осетио у њему дубок покрет западно хришћанске свести, која изобличава неправде, што се од векова накупише, и која признаје баш она начела, од којих се уклонио запад, али на којима се несумњиво утврдио православни исток, — на начелима старог васељенског хришћанства нераздељене цркве. Ето зашто је тај покрет свуда на православном истоку нишао на толико саучешће, као једина „светла тачка.“ која се разгорела на иноверном западу, или као „квасац“ истине, који је покренуо најузвишенија очекивања. И то саучешће није слабило, него је све већма јачало у току прошле четвртине века, и у последње време пашло је себи отвореног израза тамо, где се по самом црквено-историјском положају сачувала највећа осетљивост према црквено историјској правди, и где се православни исток навикао гледати своје средиште, — наиме, у првенствујућој цркви православног истока, у миру њеног врховног предстојника, васељенског патријарха цркве цариградске, као оне цркве, која је баш била непосредни сведок гордог оцепљења запада.

Професор, издавач и уредник „Међународног старокатоличког журнала“ Мишо, као представник старокатолицизма, признао је у својој преписци са васељенским патријархом Антимом VII, да су она начела, што су изложена у „окружној посланици“ васељенске цркве, као одговор на папину енциклику, уједно и начела, којих се држи старокатолицизам. На то се и са своје стране орган васељенског патријарха „Црквена Истина“ одазвао о писму старокатолика као таковом, које „дише чистим и православним духом и које је прожикнуто искреном тежњом уједињењу цркве“. На крају овога чланка ћемо изнети и само писмо васељенског патријарха, у коме се такође исказује саучешће према старокатолицизму, које је било изразио и патријарашки орган. Такав авторитетни глас, који долази из самог центра православног истока, одјекнуо је међу старокатоличима и несумњиво их је ободрио да и даље вољно теже коначном утврђењу себе у начелима васељенског православља. И то је баш отворено изјављено од редакције „Међународног журнала“ у засебном чланку, који је вредан потпуне пажње свију, који желе, да себи разјасне основе и назоре старокатолицизма.

Разумемо овде чланак, што је изашао у априлској свесци „Међународног журнала“ под натписом: „Просте опаске о окружној посланици цариградског патријарха Антима“.[1] Цео чланак није ништа друго него подробно разјашњење већ раније изложене мисли у писму проф. Мишо васељенском патријарху, да су „она истинито католичка начела, што су изложена у окружној посланици патријарха, потпуно истоветна с начелима старокатолицизма.“ „Ако су старокатолици“, вели писац чланка, „осетљиви према похвали, с којом се многопоштовани патријарх благоволио одазвати о њима, особито истичући „њихову ученост, њихову критику и њихову хришћанску свест“, није то из осећаја празне славе и самољубља, него с обзиром на важност тога, што се у очима богослова и мислилаца истока, као и запада, богословски и црквени преображај, који свршавају католици, признаје за ствар вере католичке, а тако исто за ствар солидне науке и чврсте критике. И заиста, протестујући против заблуда Рима, они су показали, да су то баш заблуде; утврђујући своје тезе, они су показали, да су баш истините. Независни од сваке богословске партије и сваке искључиве тенденције, труде се, да се у својој вери држе само цркве васељенске, једине чуварице учења Христовог, и у својој критици само науке. Али оно, чиме се особито могу обрадовати старокатолици, јесте наиме то, да су начела, која су они прогласили од самог постанка свога покрета и особито на бонским конференцијама 1874. и 1875. г., исто тако као и на међународним конгресима луцерниском од 1892. г. и ротердамском од 1894. г., *истоветна баш с оним начелима*, на која се ослања многопоштовани патријарх цариградски за утврђење православља своје цркве и за оповргнуће лажних претензија Лава XIII. То је особито важно с гледишта васпостављања јединства међу црквама истока и за-

[1] Intern. Theol. Revue, Nr. 14, стр. 217. и д

нада. Ми не ћемо престатаји, да изједначујемо те принципе и оне последице, које отуда истичу“.

Писац наводи затим одломке из окружне посланице, да потврди своје речи,[2] па онда довршује: „Такова је у суштини основа те окружне посланице, која ће заувек остати као зубља, упаљена међу истоком и запад ом, да указује хришћанима, који искрено желе јединьења и мира, оне путеве, којим их могу достићи. Међутим смо све тачке учења баш ми, старокатолици, објавили отворено и формално. Могле би се навести читаве стотине страна из наших дела, где су оне запечаћене, — од 1871. год. до наших дана, од минхенског конгреса 1871. г. до нашег последњег ротердамског конгреса 1894. год. Логички закључак, који се сам собом намеће при таком стању ствари, састоји се у томе, да ако старокатолици остану верни својим пређашњим изјавама и православни истока изјавама патријарха Антима, да је сједињење тих двеју цркава неизбежно и чак блиско. Богословски послови, који још остају да се доврше — како ради тога, да се изгладе неспоразуми и предубеђења, то неизбежно наследство минулих векова, резултат дугог и жалосног раздељења, тако и ради тога, да се покаже, да старокатоличка црква и црква источна сада исповедају заиста *сву догму* и *само* догму старе нераздељене цркве, — ти послови, велим, могу лако бити довршени за неколико година“.

Свој чланак довршује писац ватреном жељом, да што пре види тај дан неисказане радости, а и ми потпуно делимо његове племените осећаје.

Писмо васељенског патријарха **Антима VII.** уреднику старокатоличког журнала професору *Мишо*.

† Антим,

Божјом милошћу архиепископ Цариграда новога Рима, и васељенски патријарх.

Високопоштовани господине др. Е. Мишо, професоре бернског универзитета и уреднике „Међународног богословског прегледа“!

Благодат вам и мир од Бога. Врло смо радо прочитали ваше писмо од 24. децембра 1895. год. и с великим смо задовољством увидели, да сте ви примили у свој одлични журнал у немачком преводу нашу патријаршку и саборну окружну посланицу, којом је света, велика православна црква Христова сматрала за неопходно, да изнова опровргне папске претензије и на тај начин огради паство свих православних цркава од нових лукавства и замака, које разапеше римски епископи, да их уловс. Али што је још више испунило наше срце искреном радошћу, то је — изјава, да изложена у нашој окружној посланици православна начела признају такође за своја и сви старокатолици, и да вам је њихово изложење донело велику радост. На исти начин беше и нама пријатна од вас изјављена тежња, да се оснује сједињење на чврстом основу православља, и молитве управљене Господу нашем Исусу Христу Вођи и Оснивачу Свете Своје Цркве о остварењу истога. Јер и наша источна православна црква такође гаји ватрену тежњу, да се испуни та света жеља и увек при сваком богослужењу се моли „о сједињењу свих“. Стога ми такође са особитим саучешћем гледамо на оснивање вашег друштва старокатолика, које се опире на здравим начелима, према коме гајимо наду, да ће се на њега применити јеванђелска прича о „квасцу, који узме жена и метне у три копање брашна, док све не ускисне“ (Мат. XIII, 33), јер ће, као што се надамо, свето тесто запада ускиснути, док при помоћи Божјој не настане онај жељени дан, када ће по речи Господњој — једна у вери и љубави, једна нераздељена паства прослављати свога Јединог Доброг Пастира, који је за њу положио и живот Свој. Са задовољством видећи, е се и ви старате да стојите на истом незлежном критерију, на коме чврсто стојимо и ми, наиме на многопоштованим предањима једне, свете, саборне и апостолске цркве и на светим установама седам светих васељенских сабора, одбацујући незаконите новотарије Рима, молимо и славимо Господа, и молимо се од све душе, да би, по Његовој благодати и благоволењу, скоро видели савршено господство апостолске и од отаца предане истине усред хришћанских цркава у свима

[2] Особито из §§ 3, 4, 4, 6, 7, 16, 17, 18, 19 и 20.

местима, и да би „сиисходећи један другом љубављу, сачували јединство духа у свези љубави“ (Ефес. IV, 2, 3). У тој нади ми вас очински благосиљамо и молимо се о божанственој благодати и бесконачном милосрђу за вас.

1896. г., 15. фебруара.

† Патријарх цариградски,
ваш молилац у Христу Богу.

(Церковный Вѣстникъ).

M. Јов.

Сврха живота.

Проповијед Оца Августина од Монтефелтра.

С талијанског превео **Јован Узелац** свештеник.

(Свршетак)

Каква ће дакле бити сврха живота? Одговара нам религија, и ево одговора: „Јест Бог“. Да, човјечанство ступа Богу. Бог је створио човјека у изливу љубави и поставио га на земљу, да се уздигне к њему. Као што су нижа царства створена за човјека тако је човјек створен за Бога. Сумњате ли можда? Требам ли вас питати, требам ли вам доказивати да је једина реална сврха могућа и у исто вријеме нужна сврха разумног и слободног бића: Бог?

Како . . . Бог?! . . Бесконачност?! . . Да Бог, Бесконачност! Потреба бесконачног, божанственог, Бога, то је што одликује природу људску. Ми тежимо, да радимо без њега, ал у једном трку за срећом, ипак се покоравамо овом тајном инстинкту душе наше, која тежи Богу, да га огрли. Желите ли то видити. Посматрајте се сами. Ништа се у вама не устаља на ограниченом, коначном, већ све тежи бесконачном, Богу. Погледајте инстинкат живота; човјек увијек обладан овим инстинктом тражи, да му се овај живот не сконча; додајте му годину на годину, вијек на вијек, дајте му дуготрајност дуљу од трајања сунца, па јесте ли с тим задовољили своју императивну потребу живота? Реци ми човјече, и кад би ти било старији од старих, који пјеваху у прозорје свијета пјесму створења, реци ми: би ли ти био задовољан? Не. Стога и старци тако тежи за животом. Човјек, ма да је ограничен, тежи неограниченом, и не може се одати мисли о смрти, мисли о ништа. Бројите ли му године срди се; поставите ли му границу живота лути се. Кад види неку границу говори: „није ми доста.“ Његове жеље иду увијек даље. Свете књиге говоре о њеким, који су живили на њекове, ал нам то није доста; ми не би хтјели умријети.

„Сликам вјечност“ говораше Анелле, њеком који га је питао шта слика, а он сликаше на платну, које је било истрошено од времена и о којем оста само успомена. Но прави је одговор, одговор сваке душе: „Хоћу вјечност.“ Свето писмо говори нам о једном цару, који је приспјео до врхунца живота, одакле нагло сађе, и већ из близа угледа врата гроба. „Ето говораше он болно, дакле сам и ја на рубу гроба? Ја протестујем против смрти и кажем: смрти, ти ме не ћеш ограбити свега, и са једном ногом у гробу, ја ћу прекорачити тмину, прећи ћу у вјечност, јер се не могу сложити са мисли, да ћу свршити као цвијет који вене, као бубка која је погажена, као вода, која отјече. Као временито биће презирем вријеме, ја једнодневни цвијет хоћу да будем бесмртан и по земљи.“ Ал ми не желимо земни живот учинити вјечним. Земља нам је тако тијесна, да чезнемо изаћи из ње, као на какве тамнице. Па ко није осјетно оне досаде о којој говори Бесиље, кад каже: „Колико их задријема на овом правном путу!“ Исто самоубиство је средство, коме прибјегавају они, који су нестрпљиви за другим животом, којима је сувише трновит пут овог живота, те му жељно очекују свршетак.

Кад њеки човјек подигне очи к небу, те говори Богу: ево живота мога, ја ти га дајем, тај човјек више уздише за бољим животом, чији га чари зову, да уђе у оне предијеље.

И на то нас сили срце наше, које чезне за узвишеним бесконачним Богом.

Не мислите, да остале способности нашега бића за тим мање теже. Ваша интелигенција створена је за познавање; и да задовољите тој потр. би ослањате се на знање, чија вас тајанствена дубљина непрестано замамљује. Ум вас ваш диже у хоризонт без граница, где замагљина често спопада дух ваш. На зар се тамо уставља ум ваш, као орао на врхунцу горе. Или можда на азурном небу, где свјетлост, електрицитет, магнетизам, комбинују дивотне енергије, да наставе дјело стварања.

Из њедара сунца, царства вегеталног, животињског, од мора, зрака, воде, дошпру умима вашима гласови и пјесме, које пјевају стварању

непрестану химну. Па да л' се тамо уставља ум ваш? Или узимљете ли за вољу своја луч филозофије, да завирите на дно људског бића, да га посматрате, анатомујете? Ви видите идеје, осјећаје и страсти, гдје врве и бјесне пред вама у свој њиховој величини, у свој њиховој разноликости, компликацији, као толико тешких и веома важних проблема. Тај поглед је много јеснији, замамљивији нег што нам га даје материјална природа. Па зар се, господо, у том психолошком свијету, у проучавању тих закона, заустављ и одмара ум ваш? Ох! не, не. Сви астрономи, математичари, физичари, само су поновили глас Гетеов: „Свјетлости, свјетлости!“

Према томе, како се они дизаху у више регионе знања и истраживања „бесконачно велико“ њих обавијање, „бесконачно мало“ њих збуњивање!

Кад је Кристоф Колумбо, наслућујућ својим генијем друге и друге земље, увидио, да непстражено бијање само илузија, и да неизмјерни атлант ипак има своје границе, стигао је на обале новог свијета, прежда се његова момчад бунила вичући: доста, доста, натраг! он је увијек викао „напрво“!

Напротив наш ум лута по Оцеану, који нема граница. Нико се од нас не задовољава нашим открићима. Зар није тако? Ја хоћу да познам све; да знам све. Мој дух пролијеће као муња временом и простором, те кад је прегледао небо и земљу, још није задовољан.

Он још пита: „А онда, пак онда“?

О сиромашни уме људски, коме тежиш ти? Шта желиш ти? Осјећате ли?.. Хоће нјечно, бесконачно, апсолутно... хоће Бога.

Господо, можда мислите да се тај ум неће зауставити тежњама својим ни код бесконачног? Кад једном стигнемо тамо, хоћемо ли остати увијек при тој манији, да тежимо све даље и даље? Не, не, то никад бити неће.

Свака се лађа на плиткој рјечици, с' уским коритом полако миче, ал кад дошлови дубоком мору, весело плови брзијем лијетом; тако ће и лађа нашега духа, кад у крило бесконачног дође, сасвим нову добити снагу, и загасити давнашњу жеђу за славом и срећом, — ко што са водом гаси се жеђа.

Говораше св. Августин: „Наша жеђа биће увијек жива; ал увијек и задовољена.“

А шта да кажемо о нашему срцу?

Наше је срце створено за љубав, као и тица за њезин лијет. Сав човјек је љубав; од ње бива живот и живот к њој се опет враћа. Ум би за нас био кобни дар, кад не би нашем служио срцу.

Стога је велики Босије писао: Тешко знању без љубави и које не води к љубави. У говору неба и земље љубити и љубљен бити, исто је толико колико и срећан бити.

Па можете ли си замислити срећу, која се не би на осјећајима срца оснивала?

Кад испитујемо ово загонетно срце наше, ово огњиште, створено руком божијом; кад измјеримо дјелатност његову, онда смо присиљени подигнути очи к небу. На је ли задовољено срце наше. Дајте му љубави пријатељске, братинске, очинске, материнске; дајте му љубави према домовини, друштву, човјечанству... На је ли задовољено срце ваше? Не, не, није задовољено. То доказују сузе радоснице веома срећних људи; то доказују уздисаји, који се нехотице отимљу ономе, који се налази на врхунцу среће Искуство доказује, да су људи уз сву срећу, моћ и богатство на земљи, врло често говорили, да се на земљи не може стећи права срећа. Стога је Соломон узликнуо: „сѣта сѣстій, скаческая сѣта.“ Св. Августин пјевао је о ништавости свега што је земаљско; па и сами очајници наших дана, не могу заспитити срце своје уз све насладе и уживања.

Наше срце не задовољује са свом том љубави и провођиња се шири све даље. Шта дакле тражи срце наше? Тражи бесконачно. О Боже мој! ја сам мислио, да би срце било само основ чувствености, а сто налазим у њему дубину, коју се ничим не даде испунити. Ето видим неку ствар издалека, која ме примамљује, зове к себи; осјећам, к'о да ме нешто вуче к њој; осјећам неку наду, да могу бити срећан. На зар је то доста. Не. Моје срце лијета од предмета к предмету, као што лептир лијета од цвијета до цвијета, те тражи неки предмет који би га учинио срећним, ал ипак није задовољно. Шта тражи даље? Наше срце тражи бесконачно, тражи Бога. И док не дођемо к њему, увијек му нешто фали, задаје нам бриге и боли: његова жеђа, његова потреба љубави је незадовољива.

Бог! Бог! Он је граница те љубави.

Без сумње ово сиромашно срце, и ако се отклонило од Бога, ипак велике црте, божан-

ског Умјетника остале су у њем урезане; на што неки племенити и узвишени нагон вуче га к Богу, своме створитељу и господару.

Господо моја, било је дјеце одузете матери послије порода. Она нијесу видила осмијак матере своје, нијесу осјетила њезина миловања и нежности, па кад их је случај живота довео једном у загрљај матере њихове, они дуго, дуго гледе, загледају се и познају матер своју. Не знам какав унутарњи глас, какве црте лица, које код других никад нијесу примјетила, говоре им: „то је твоја, то је твоја мати, твоја мати, чија те сјенка пратила и заштићавала као анђео чувар; то је твоја мати, коју си ти у твојим дјетињским сновима гледало, и чији сад осјећаш глас“ И тад се очи наводне сузама, глас се загушује, срце пренкин од љубави, јер је познало своју матер.

Тако и срце наше осјећа, да је Бог отац његов; осјећа, да је Бог његова последња сврха.

Ал ако се незадовољавате испитивањем те узвишене моћи, испитајте друге силе наше, којима је предмет материја, испитајте чутственост, дјелатност, умишљаје и машту умјетника, добићете исти одговор.

Испитајте чутственост. Да л' се икад она задовољава? Никад! Никад! прије ће се растројити њезини органи нег ће се заситити.

Испитајте дјелатност? Шта она чини? Можда се као Ханибал кити и дичи јучерашњим побједама! Не, не мисли на сутрашње побједе.

Испитајте машту умјетника. Ах господо, машта која се рађа при гледању лијепог, и ако то лијепо није више ту, она га наново оживљава, преображава; машта је незаситљива.

Погледајте умјетника, правог умјетника. Он је увијек замишљен у неком вјечитом болу. Зашто? јер осјећа своју немоћ да придаде идеалу оно, што му је синуло у памети. Погледајте Виргила, који је хтјео спалити своје величанствено дјело Енеиду; погледајте Апела, који баца кист од себе; погледајте Микел-Анђела, како стоји жалостан пред статуама ремек-дјелом својим, јер ти колоси не одговарају његовим идеалима; погледајте Леонарда, како оставља непотпуну посљедњу вечеру, јер није могао лицу Исусовом дати израз величанствености, као што је замислио. Погледајте Тасса, како жали што је написао ослобођени Јерусалим.

Та тежња маште према бесконачном буди се особито у музици. Музичар слуша последње звуке своје мелодије; слуша их одушевљено како се понављају од еха; слуша их непрестано... Али још осјећа хармоније тајанствене, бескрајно љепше... И тад болно очајава, да неће моћи постићи жељени идеал... Тако чини геније; те чим је већи (геније) тим се више приближава идеалу; и чим му се више приближава, види, да му све даље умиче. А који је тај последњи идеал? Бог! Бог! Он је циљ коме се тежи, он је несравњива најузвишенија љепота. Он буди у души умјетника племените боли, он га ожалошћује, растужује. Па какав утисак чине на вас та ремек дјела умјетности? Не осјећате ли, да вам пред њима расте жеља за лијепим Мисао ваша диже се мало по мало у етирске регионе, узноси се Богу, чије је најмање дјело неизмјерно љепше него сва ремек-дјела људска. Прекорачите ли дрхтућом ногом праг св. Петра, те сађете под неизмјерно куће, ни се дивите... Одмах се душа ваша диже и узноси Богу. Затим уђите у Лође Рефаелове, уставите се пред оним дивотама пред „Disputa del Sacramento,“ тражите његове Madonne а изнад свег његову „Св. Цецилију“. Гледајте, посматрајте оне хармоничке црте, душа вам се узноси сасвим апсолутним бесконачним љепотама, узноси се Богу.

Ремек дјела музичка произвађају исте утиске.

Ви осјећате чар и дражест узвишене мелодије Херувима, Перголеза, Стабат од Расинија, душа вам се узноси и осјећа, да је пренесена у крило вјечите хармоније.

То је осјећај, што га лијепе вјештине буде у души нашој: Осјећај тајанствени, узвишени, ком се неможемо отети. Стога је писао Емануил Кант: „Лијепо и бесконачно, посматрано коначним, јест Бог, посматран из далека.“

Да осјетимо таковe осјећаје пред дјелима генија не морамо бити умјетници, доста је да будемо обични људи.

На који од вас, господо, гледајући на ведро и звиједано небо, није узданую из душине душе? Који од вас, дивећи се сунцу гледајући га са врхунца високе горе, кад се рађа или залази, који од нас у дивљењу томе није осјетио у души својој неку тоилу, љупку меланколију? Који није онда рекао: О душо моја зашто си још жалосна? О душо моја што ти још фали? Нијеси ли ту на највишем врхунцу горе? шта хоћеш? шта тражиш?

Зашто гледаш све даље и даље? Зашто фиксираш далеко обзорја и далеко мора? Шта тражиш од облака, који пролазе изнад твоје главе, од вјетра који дува, од воде која отјече, од листа који пада? Шта тражиш ти душо моја? Зашто си тако сјетна?

Једног дана св. Августин сједаше на обали африканског мора, дивећи се залазећем сунцу. У души својој осјети неку сјету и тугу; осјети да му нешто фали, те се запита: О море да ли ти фалиш мени, да ли ја за тобом уздишем? И ко неки глас, који се чињаше да дира мирис воде, одговори му: „Тражи из над нас, о Августине, тражи изнад нас“. Светитељ мишљаше о оним ријечима, међутим и сјена се спусти с гора и на азурном небу указаше се безбројне звијезде. Августин подигне очи и рече: о лијепе звијезде, о звијезде сјајне, да ли ви фалите мојој души, да ли ја за вама уздишем? И чињаше му се, као да из хармоније и трептања звијезда долази глас и говори: „Тражи из над нас“ (Quaere super nos). Тад се душа његова вину изнад звијезде до престола вјечите љепоте, пуна љубави рече: „душо моја јеси ли сад задовољна? О Боже мој! ти си сврха моја, ти ме само можеш учинити срећним.

Бог је циљ за којим тежи душа наша, у чувствености и у мишљењу, како путем *истинитог*, тако и путем *лијепог*. Он је једина сврха у нашем животу, који прохуји као дуваље вјетра; у љубави људској, која као отргнуто лишће, лијетајућ нада у провалију без дна; у наслађама, уживањима, који су глас без одјека свога, летеће муње у ноћи без звијезда. Сврха живота нашега није овдје

О земаљско биће и земни сине! разуми да је само онај који позна истину вјеки од тебе. Можда и ти ускликнути можеш: „Сувише касно сам ју упознао; сувише касно сам ју љубио. Али љубимо истину због будућности.

Господо још једну кратку ријеч.

Ја сам вам говорио у име разума, сад ћу вам говорити у име вјере, јер ми не смијемо заборавити да смо хришћани, и да је чело наше опрато са светом водом крштења.

Дакле, хришћани, пожурите се до Витлејема, видићете у оној сиромашној колиби, у оним сиромашним јаслима, оно мало дијете, што плаче и дрхће од студени, оно је дијете син вјечности А зашто, зашто оно сиромаштво; зашто тако понижење? Чујте анђеоски глас с неба, гдје пјева над његовом колијевком: „За вас, за ваш спас, да постигнете вашу циљел.“ Видите оно дијете, коме Ирод прија, тражи сн уточиште у Египту, лијева крв обрезана; на зашто то прогонство, зашто та крв? Питајте св. матер његову; она вам одговара „За вас, за ваш спас, да постигнете вашу циљел.“

Видите човјека у доби од тридесет година како пролази пустињама Назаретским, у зноју окупан, прашином посут, нуди руку помоћи да лијечи, као најнижи радник. Зашто ти труди? Зашто то понижење? Упитајте га и одговориће вам: „За вас, за ваш спас, да постигнете вашу циљел.“

Немојте стати; идите на лобно мјесто, видићете онај крст усађен између неба и земље, као залог мира и опроштења; погледајте оне ране, ону крв, приближите се, не бојте се окрвавити, узмите као оне благословене крви и питајте зашто толико муке, зашто толико крви? И неки дирајући и потресајући глас ће вам одговорити: За вас за ваш спас, да постигнете вашу циљел.

О господо моја! ако смо прави хришћани ако имамо праве вјере шта ћемо више? Није ли то непобједиви доказ, да Бог, само Бог може бити циљ и сврха нашега живота, јер он је сам, примио такову цијену за наш спас.

И онда шта да чинимо, да постигнемо ту узвишену циљел? Треба, да чинимо овдје оно што чине блажени на небу. А шта раде они на небу? „Гледајте Бога какав јест,“ вели св. Јован у Апокалипсису.

А да заслужимо таково гледање, треба да овдје на земљи настојимо упознати Бога, кога овдје видимо само као у огледалу, као што свете књиге кажу.

Треба дакле, да га на свијету овом љубимо, слободном вољом. Наше срце, које је окусило љубав оних несавршених бића и предмета треба да уздигне ту љубав према ономе који је најузвишенији. На небу љубићемо Бога, најнужнијег срцу и души нашој; а да га не изгубимо, треба да извршујемо његову најсветију вољу и испуњујемо његове најсветије законе.

Дакле: „Познати, љубити, и служити Богу,“ да будемо вјечно блажени с њим; то је циљел и сврха нашега живота. То је одговор наше вјере.

Земља 6. Новембра 1895.

Још две три о учешћу световњака при избору епископа.

„Поп, стари народњак“, хтео би, као што се види из чланка му у 75. бр. „Заставе“ од о г., да скрене расправљање горњег питања са поља историјских и црквено правних факата на поље празних речи и доскакивања. Mit Worten lässt sich streiten, особито пред публиком, која се слабо разбира у овом питању и уз благовољење уредника, који такав укус има. У том чланку старога попа нема никакве стварне садржине, те не би имали на шта рефлектовати, пошто с те стране не прети ни једној напој поставци опасност. Али за илустрацију наших прилика може да буде од интереса и оно „како?“ Штил је човек, па да видимо из писања старога попа, с каквим бојем имамо посла.

Стари поп прво наводи места из нашег чланка, из којих се види, да је народ у старо време имао учешћа у изборима епископа, па онда вели: „како сме исти тај опус (!) да падне у поносиз, па да одма за тим пише: „Учешћем народа у избору епископа вређа се свакојако васељенско каноничко законодавство!“ Може ли веће збрке од ове бити? Зна ли тај „опус“ шта пише? Је ли он неприсебит (!), да се тако чак сам туче?“

Ми смо констатовали да по канонима епископи имају бирати епископе. Нема међу тим ни једнога канона, који би одређивао, да народ има бирати епископе, него се из картагинских канона (61) види, да је народ врлино при изборима епископским тестимонијално право, сведочно о животу кандидата. Међу тим и пошто су донесени поједини канони и пр. I 4 двод. 13. апт. 19 по којима епископи имају бирати епископе, врлино је народ старије од канона право учешћа при изборима. Така пракса била је сад против каноничка, јер каноничко је оно, што бива по канонима. Је ли то немогуће? Је ли у овће немогуће да пракса црквена у неко доба не одговара црквеним законима? Да није, могли би навести доста примера, али ми ћемо споменути само један из новије наше црквене повеснице. Наш синод решио је 27 јуна 1750 да се не смеју склапати брачови с римокатолицима и поштено је свећеницима, који благослове такав брак казнама, а брачницима одлучењем. Тај закључак, колико нам је познато, није наш синод изменио новијим, међу тим мешовити брачови с римокатолицима склапали се и склапају се, али је та пракса противна нашем помесном црк. законодавству. Кад би данас наш Св. Синод поновио то у животу наше помесне цркве неостварено одређење и кад би се то одређење вршило хиљаду година, би ли могао когод после хиљаду година доћи на казати: то одређење и та пракса не преди, јер је старија дукција била. Тако је, колико нам је из доста непотпуног хисторијата избора епископског познато, било са избором епископа. Први васељенски сабор и неки помесни решили су у IV. веку, да епископе бирају епископи, али се то није до VIII. века остварило, те према том пракса између првог и другог никејског сабора била је противканонична. На седмом васељенском сабору, поновила је црква 4 канон првог васељенског сабора, пити је после тога васељенска црква о том решавала. То поновљено одређење ушло је и у живот црквени, као што се види из сведочаба које смо навели у нашем чланку. Шта данас важи? Валда оно, за што говоре најновији закони и најновија пракса. У питању неизмењивих догмата превалрира старина, а у питању измењивога црквеног права и устројства важи као и за грађанско право начело lex posterior derogat priori. У чему је дакле поносиз?

Даље нас стари поп оптужује плагијумом, на име тврди да смо у нашем „опусу“ плагирали Радићев Verfassung, и то за то, што смо као и Радић говорили о каноиским одредбама на о избору у српској цркви пре и после особе, даље, што смо као и Радић констатовали, да се у VII 3 поновља I 4 и да је то најважнији канон за избор епископски. Но ми би волели видети тако оригиналног црквеног правника, који би хтео да изнесе хисторијат овог питања од апостолског до наших времена па да не развије своју грађу тим хронолошћеским редом, којега се и Радић држао. И волели би видети правника, који не би уочио, да је у VII 3 поновљен I 4, кад се то констатује у самом VII 3, и који не би знао, важност VII 3, последњег васељенског одређења о том предмету. И као да је то први констатовао Др. Радић! А што се тиче садржине, ми смо казали све своје изворе у самом чланку. У првом оном делу све смо узели из оних колекција, које смо ми споменули и које стари поп у последњем свом чланку наводи. И зар може ко уз обиље и богатство Томасина и Бингама осрдати се на сиротињу Радићеву, који је нумерично само цитовао канове, ни оволико потпуно, колико ћете наћи у регистру Милашева Зборника

s. v. епископ. Зар се онај, који хоће да пише о историји избора епископског у старој цркви може осврнути на Радића, који ни речју не додирује то питање, уз Томасина, који на 138 страна ситнога текста и великога формата износи историјску грађу, која се односи на тај предмет, да не спомињемо друге изворе, које смо навели при руци. Одатле а не из Радића узимали смо грађу за први, већи део нашег чланка. Грађу за други део узели смо из Доментијана, Данила, Јиречека, Костадина (?) Гласника и овдашње патријаршијске архиве. Заједничко је само оно неколико примера из Гласника. Али да смо се и ту с више критике служили изворима, показује то, што ми нисмо употребљавали друге изворе где има првих, као што је чинио Радић. Он н. пр. узима историјску грађу за изборе прва три патријарха пећка из каталога Мушицкога и Троношца (Гласник V и VI) као што се види из цитата у 6 примедби његова Verfassung стр. 123, јер јамачно не зна да је то узето из Родослова, на који се ми позивамо у 12 бр. Сиона од ове год. стр. 182. Да богме да је лакше вадити грађу из крађих екцерпата него из првоизвора, али да ли је то посао правих учењака, нека пресуде, који знају о том судити. Г. Радић је ту сиромашну грађу, што је напао у неколико Гласника — и с каквом критиком употребио видесмо — толико прерађивао, да је створио из ње читав низ дела, читаву литературу, и ако су то више разне редакције његова Verfassung-а развлачење и стезање, низ нових наслова а старе садржине — толико је прерађивао ту грађу из оних неколико Гласника, да су он и они који страхују за његову учењачку славу, стекли уверење, да је то што је у Гласнику његова својина, и да је свако плагијатор који руку пружи за I, V, VI, IX и др. Гласницима, ко да нико није могао доћи до тих Гласника и без Радића. Ко има под руком Томасина, Бингама, наше првоизворе и обиље непознатих архивалних извора, том није потреба да плагира Радића и ми би на вашу тврдњу, стари попе, могли одговорити згодном приповедом Константина философа, потоњег апостола словенског, св. Ћирила. Кад је ишао на сараценску мисију, упустио се у препирку с Сараценима. Они су се хвалили својом културом, о којој је Константин знао, да су је међу Сараценима одомаћиле прибеглице византијске, а он им је рекао: ишао човек с мешином воде, па се њом хвалио, а неки му одговорише: ти се хвалиш мешином а ми имамо пучину из које си захитио. Кад сте ви попе, стари или, боље да сте истину казали, нови народњаче, могли иначе тврдити, да смо Радића плагирали, ви можете сваштa тврдити, а можете бити уверени, да је ваш уредник сувише велик игноранат у овим стварима, да би вам знао ограничити поверење. Служећи се његовим гостопримством изволите наставити подметања о књижевној крађи, али знајте, да ће прашина, коју дижете, и мислите да ће небо замутити, вама и вашем пријатељу уреднику за врат пасти.

Стари поп даље омаловажава наше изворе а колектора Томасина, којим смо се највише служили, назива покачким (!) ораторијанцем. Но мали је за то стари поп да тим погрдним називом омаловажи тог знаменитог колектора, кога је дело још увек од најважнијих помоћних средстава за испитивање црквене дисциплине у прошлости, права ризница црквено историјске грађе, тога необичног радника на пољу науке, кога је папа звао, да га уздигне на кардиналску част, али је Људевит XIV одговорио, да таког човека не може пустити из Француске, а и он сам је већма љубио науку од спољашњег сјаја, и умро је с пером у руци. Делима тога колектора, даље Бингама, Свицера, Ван Еспена и т. д. служили се и сви озбиљнији православни црквени правници, о чему се можете уверити из списа Соколова, Суворова, Милаша и свих других канониста православних, који су радили по изворима, а не по туђим расправама. Најпосле и кључ мудрости Др Радића, Беверице, није православан. Па зашто показујете своју слабост и субјективност, стари попе. А шта је така субјективност кад кажете, да су наши извори и врацима на крову познати. Те колекције већ за то што их је врло мало у српским библиотекама и што су латински писане, нису приступачне нашој широј публици. Њима се служио и из њих је вадио потребну грађу за своје више правно образовање учени наш митрополит Стеван Стратимировић, као што се види из маргиналних белешака у његову примерку, који се чува у овд. патријаршијској библиотеци. Њима се служио, али да богме да их није могао ни близу исцрпети Др Милаш, и с корисшћу се служио. Али, и ако зна латински, није се њима служио н. пр. Др. Радић. А ако су му познате те колекције, онда их је у својим делима намерно прећутавао, да омражени му народњаци ни пошто не дознаду, да је и народ кад год учествовао у изборима епископа исто као што ви, стари

поне, пређутасте из противног разлога у вашем чланку I 4 и VII 3, канове, без којих се нико не сме упустити у расправљање питања о избору епископском осим онај, ком је све слободно, коју слободу ви себи узесте, да ли на своју моралну корист, мислите о том сами.

Што се материјалне стране самог питања тиче, стари поп остаје при свом, остаје при старој тврдњи, да је епископски избор у нашој цркви антиканонски, нецрквен и неправославан, али ни сад не наводи основе, осим 61 картаг., из кога до душе резултује тестимонијално право народу, али баш да садржи и изборно, вальда му дерогује VII 3, као новији васељенски канон! Нека наведе текст канона, против којих је и за што је нецрквен и неправославан. Ми смо анализовали питање довољно опширно и само би се онда могли вратити на ствар, кад би стари поп наше основе побијао и своје изнео. Овако његове речи вам показују само његове жеље и тенденције, али се у њима нема шта побијати.

Што се тиче наше поставке, да су за цркву јуридички обавезни они примери у Св. Писму, које је црква за такове прогласила, није нас такође побио стари поп. Да није тако, онда би морали онако бирати, као Матију што су изабрали, т. ј. сви верни би двојицу кандидовали, а једног би коцка одређивала. Али међу тим исто тако из Св. Писма видимо, да је ап. Павле сам поставио Тита за епископа критског. Цркви је остало право, да легално тумачи Св. Писмо, да одреди, који од наведених примера у Св. Писму има хиперијски карактер, а шта има важити као свагдашња норма. Места у Св. Писму, у којима се говори о избору епископском, растумачила је црква у канонима у којима је одредила, како се имају бирати епископи, у главном у I 4 и VII 3. Пример избора Матијина није узела за обавезан него пре пример постављања Титова, т. ј. одредила је, да епископи као наследници апостолски постављају епископа, али не један, као што је био случај са Титом, него више њих. Кад је црква нормирала и фиксирала ту ствар, не може друкчије тумачити писту, кад се и како се коме прохте. Исто је тако необавезан пример комунизма у јерусалимској цркви. Црква је праксом својој показала, да несматра тај пример за обавезан. А пракса и обичај су исто тако важни облици тумачења као и текстирана тумачења (consuetudo optima legum interpres). Кад је црква тако растумачила тај пример нико не може доћи на тврдити, да Хришћани по Св. Писму морају живети у заједници имања, као што ни ви, стари поне, не можете доказати, да је онај начин избора, који се налази у Д. А. 1. 23—27. обавезан за цркву (као што се de facto нигде и не практикује). За то и јесте за Хришћане комунизам имања факултативан, што црква узима да онај пример у јерусал. општини (Д. А. 2. 44.) има хиперијски т. ј. изменљиви карактер. За то се нити можете ви позивати на Д. А. 1. 23—26. ни какав комуниста на Д. А. 2. 44. као на обавезне примере за Хришћане и цркву Христову. У чему дакле налази стари поп у таквој дистинкцији „један већи поседа од другога“?

Што се тиче „многољудности Синода“, стари поп се у првом свом чланку позивао на картагинске канове, ми смо га побили текстом 60 картаг., даље текстом I 4 и VII 3, из којих се јасно види, да је за канонични избор, а не — као што је очевидно из текста тих канона за хиротонију потребно три епископа. И стари поп опет говори о некој „једнодушној интенцији канона“. Таким се фразама прибегава, кад хоће да се говори против очевидне истине и на тај начин греши против Духа Светог. На част вам!

Да не дулимо говор о избору епископа у Русији, сво ћу навести односна места из две руске црквено правне системе. *Бердниковъ* у свом делу *Краткій курсъ церковнаго права*, Казањ 1888 на стр. 43. о избору епископа ово каже: Со времени утвержденія на Руси единодержавія, всѣ архіереи избираются у насъ высшею церковною властію (прежде соборами подъ предсѣдательствомъ митрополита, потомъ патріарха, а теперь Св. Синодомъ), и утверждаются Государемъ и т. д. О саставу синода наводи *Суворовъ* у својој системи *Курсъ церковнаго права томъ второй*, Ярославль 1890 на стр. 69—70 ово: Личный составъ св. правит. синода по высочайше утвержденому 9 іюля 1819 г. штату, состоитъ изъ семи лицъ, изъ которыхъ одинъ (митрополитъ новгородскій и с.-петербургскій) называется первоприсутствующимъ, прочіе — членами и присутствующими. Члены назначаются пожизненно высочайшими указами, даваемыми Св. Синоду, обыкновенно изъ митрополитовъ и изъ старѣйшихъ архіереевъ Присутствующіе вызываются высочайшими повелѣніями изъ числа епархіальныхъ архіереевъ для временнаго присутствованія въ св. синодѣ, впредь до объявленія высочайшей воли объ обратномъ ихъ воз-

враћени въ свои епархіи“ Ми из горьег не видимо, да руски епископи осим чланова синода учествују при избору епископа, а ни то да се у синоду по турнусу мењају, него неки се постављају указима за доживотне, неки за привремене чланове синода.

У погледу права тројне кандидације наших митрополита разликује стари поп „саветујући“ кандидацију пре Стратимировића и „императивну“ од његова времена. Само где је основ? Обвезаће нас, ако нам то докаже.

Што се тиче Св. Саве, да ли је он шиљао епископа Методија у Рим и тражио круну обећавајући за то да ће превести Србију у римокатолицизам, знамо ми шта на основу Доментијана пише Голубински у свом Очерку од 1871. Али послушајмо, како оцењује то место у Доментијану арх. Иларион Руварац, којега оцена више вреди од оцене Голубинскога и оцене нас двојице. У *Гласнику Далматинске епархије* за год. 1893 стр. 59—60 штампано је једно његово писмо о том предмету из кога ћемо навести само ово место: „Сава је посвећен за Архијереја г. 1219 и кад се он те или почетком следеће г. 1220 вратио као Архијепископ у српску земљу, затекао је он брата свога већ као крунисаног краља. Св. Сава није дакле био у Србији, кад се радило, да се добије круна из Рима по познату цену, и св. Сава није слао, није као „васпитаник“ св. Горе могао слати свога Епископа Методија у Рим к папи поради круне за брата Стефана, с којим се он баш свадио због тога, што је овај стао нагињати к западу и тражити круну од папе по скупу цену: промену вере и подложности своје и својих римској столици. Св. Сава донашши у државу брата свога крунисаног већ краља признао је то крунисање круном из Рима посланом и по легату папином за свршен чин, те му је први посао био, да поправи оно, што је брат његов чешећи за круном погрешно био: да одвратн краља и све оне, који су пристали били уз краља, од Рима и да их утврди у правој вери... И то је Сави пошло за руком и за то је он и назван првим просветитељем српским и по смрти св. Савом.“

По старом попу потребно је оваково схваћање казивања Доментијанова, какво је нашао код Голубинског и Шицлера (!), да оправда П. Кнежевића, који иначе тек није учинио него што и св. Сава: није примио схваћање Голубинскога. И тога Кнежевића, који је за митру владичанску обећавао унију, *бројите*, ви стари попе, у последњем чланку вашем међу „наше боље луде“. Какав је ко онако и мисли. И кад не би били на крају свога одговора, бацили би перо и не би наставили доказивање, да је два пут два четир, нити су нам потребне речи, да доказујемо ваше морално еленило; ви га сами довољно јасно откривате, а нама не остаје друго, него да останемо неми и запрепаштени гледаоци.

Ако хоћете још једаред да нас изазовете да вам одговарамо, моћи ћете то учинити само стварном анализом нашег чланка, основаном на фактима, јер разлозима из главе, ма вам мозак био управо имесиан, не ћете моћи ништа учинити.

М. Ј.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Његова Светост, св. патријарх Георгије) отпутовао је у прошли петак брзим возом у Будимпешту, да присуствује седницама делегација.

(Каноничка посета). Високопреосвештени господин српско-карловачки *Михаило Грујић* отпочео је 6. о. м. каноничко прегледање своје дијецезе у војничком протопрезватерату. Високопреосвештени епископ *Михаило* је досад прошао и прегледао све остале крајеве своје простране дијецезе. Он је, ето, први горњокарловачки епископ, који је прошао и посетио целу своју, ту велику и огромну дијецезу, не жалећи разних трудa и незгода, не обзирући се на многобројне неугодности, па и опасности, с којима је путоване кроз крајну Му дијецезу скопчано. Не жалећи себе, ево ће овога лета да довриши велико и богоугодно апостолско дело, прват прегледања своје дијецезе, колико јединствено, толико од непроцењеног религиозно-моралног, верског и националног интереса за тамошњу нашу цркву и народ. Милостиви Бог нека високопреосвештеном епископу *Михаилу* и на овоме путу буде у помоћи, нека Му благослови труде и апостолске подвиге!

(Саборски Одбор) сазван је у своје редовне седнице за понеделјак 17. (29.) јуна о. г.

(Митрополит призренски Дионисије) умало што не би жртва страшнога злочина разуздани турских жандара. Оновај се Митрополит Дионисије враћао у Призрен са обилажења своје Епархије. Жандари ухватише бусије на месту званом Карапоток близу

Призрена, да дочекају Митрополита и своје крвно дело наведу. Митрополит Дионисије се, срећом, мало дуже задржао у Средској, те пре њега напођоше три трговца из Призрена, које жандари нападоше и од који двојицу на место убише, а трећег тешко ранише. Митрополит наиђе после убијства и једва жив умаче у Призрен.

(**Испит зрелости**). Јучер је отпочео усмени испит зрелости на карловачкој српској гимназији. Изасланик кр. зем. владе на том испиту је г. *Др. Фрања Мајкснер*.

(**Стечајни испит**) положили су 23 маја о. г. у Илавском они свештеници горњо-карловачке дијецезе: Милинко Борић, Сава Војводић, Јосиф Драгишић, Глигорије Живковић, Михаило Кнежевић, Никола Мајсторовић, Петар Мајсторовић, Илија Машић, и Михаило Медаковић.

(**За протопрезвитератског капелана новосадског**) изабран је — као једини кандидат — свршени богослов *Ђорђе Велић* из Вршца.

(**Избор учитеља**). За учитеља у V. и VI. разреда новосадске српске основне школе изабран је *Ђорђе Михајловић* учитељ у В. Кикинди, а за учитељицу V. и VI. разреда изабрана је *Јелисавета Вукановић*, досадашња учитељица из Клиси.

(**Српска добротворка Драгиња Стојања Петровића**). Ми смо у своје време јавили, да је прва Српкиња и честита Ћерка православне српске цркве ђа. Драгиња Стојања Петровића велики свој иметак наменула образовању српског православног свештенства. Дана 26 маја о. г. упутила је велика добротворка односни свој тестаменат високопреосвештеном митрополиту београдском г. *Михаилу* са пропратним писмом, у коме моли Његово Високопреосвештенство, „да благоизволи тај тестаменат чувати као њезину последњу вољу с тим, да се изврши кад Преблагом Богу буде угодно, да ју из овога живота преведе у други вечан живот.“

Завештај велике добротворке износи вредност од 200 хиљада динара, које износе је она наследила од покојнога мужа Стојања Петровића, државног саветника.

Тим иметком, гласом тестамента, имаће се основати: „Фонд Стојања и Драгиње Петровић,“ „да се њиме помогне одржању и утврђењу свете православне вере и српскога имена у целоме Сриству.“

„Приходи овога фонда употребиће се у главном на издржавање питомаца Српског Православног Богословског факултета или Српске Духовне Академије кад се исти факултет или Академија у Србији установи. — Питомци овога фонда узимаће се из Краљевине Србије и свих других српских покрајина: Црне Горе, Старе Србије, Маћедоније, Босне, Херцеговине, Војводине, Далмације, Славоније и др. — Одбор, који се овим завештањем одређује за управу овим фондом, одлучиваће пуноважно: колико ће се које године питомаца примити на издржавање из овога фонда из Србије, а колико из других покрајина српских. — У одбор за руковање овим фондом и старање о његовоме умножавању и напретку, који ће се звати: „Одбор фонда Стојања и Драгиње Петровић“ одређујем на цео живот ову господу: — 1. Његово Високопреосвештенство, Архијепископа београдског и Митрополита Српског, Господина Михаила.“ — Даље именује још осам чланова разних звања, међу којима су г. г. Стојан Рибарац, бив. министар, Војислав Вакић Ректор, од стране Велике Школе и Протосинђел Виктор професор, од стране Богословије. — Његово Високопреосвештенство, Господин Митрополит Михаило, биће стално и за целога живота свога, председник овог одбора. — За извршење овога тестамента одређује г. Стојана Рибарца, бив. министра, адвоката из Пожаревца. — Живила добротворка своје цркве и народа! Слава Драгиња Стојања Петровића!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашла је из штампе 187 књига (III. свеска за г. 1896.) **Летописа Матице Српске** са овим садржајем: 1. Српски одјеци из румунске историје. Историјска студија Чед. Мијатовића. — 2. Успомене из нашег црквено-народног живота. Од дра Теодора Мандића. I. 1840—1861. — 3. Тодорина Ђубав. Спевао Јован Драч, превео Змајова. I. II. III. IV. песма. — 4. Писма Ђуре Даничића Јовану Бошковићу. Са допунама за штампу приредио Ђорђе Магарашевић. — 5. Јесење елегије. Песме Јована Дучића. — 6. Књижевност: Преиспрољај наше књижевности. Рефлексије и напомене. Од Тихомира Остојића. — „Деспотова властела“, роман из српске прошлости, написао Андра Гавриловић. Оцена Радивоја Врховца. — „Приповетке једног каплара из српско-бугарског рата 1885“, написао Бранислав Нушић. Оцена Радивоја Врховца. — Нове школске књиге математске. Оцена Стевана Милованова. — Pedagogijska enciklopedija, izdaje hrvatski pedagoško-književni zbor. I. Приказ Јов Јанка Кнежевића. — 7. Матица Српска: Изводи из записника Књижевног Одељења 1895 године; Члан Јован Грчић о поднешним делима: „Народни посланик“, „Кућевни пријатељ“ и „Тетке“. — Чланм Милутин Јовић о шестим делима.

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Скрећемо пажњу, да смо спремили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну а које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

наша је одобрена и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим вел. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

Она је уређена (редигована) као најбоља до сад по стручњацима па то позванима и надлежнима. *Стоји само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким корицама и на доброј хартији.* Кад се на више кући дајемо 25% рабата.

Молимо п. п. господу учитеље и сл. црквено школске општине, да нас потпомогну својим наруџбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које на школу нису.

Препоручујемо им за даљње на поклон

ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ

НАМЕЊЕНЕ ОСОБИТО УЧЕЊУ

по

ЗАБАВИШТИМА И ОСНОВНИМ ШКОЛАМА

од

Ив. М. Поповића.

Цена књизи 20 новч. Рабат као и горе.

Изашла је из штампе нова књига

ГЛАС ИЗ ЦРКВЕ

ПРОПОВИЈЕДИ

проте Јована Вучковића

проф. богослов. училишта карловачког.

— Цена је књизи 1 круна. —

Српска Манастирска Штампарија.

I. Исказ

добровољних прилога за градњу српске-православне капеле у Слуњу.

Преко слав. управе „Nar. Nov.“ дарова мил. гђа. Јосина Ванцаш из Загреба 10 ф.

Преко г. Ник. Мајсторовића пароха у Вељуну дароваше по 3 ф. г г. И Манојловић, П. Мауран, А. Штери 2·50 ф; по 2 ф. Ј. Мрђеновић, П. Павлић, В. Михајловић, М. Остерман, М. Новаковић; по 1 ф. Н. Мајсторовић, М. Кекић, О. Босанац, Д. Шарац, А. Видаковић, Г. Летица, Ј. Симић, Ф. Пајић, М. Мајсторовић, Д. Рендели, Н. Цврквени Т. Гојсовић, Ст. Девић, Ца. Гвоздић, М. Миловановић, Ј. Трбојевић, Ј. Обрановић, З. Гојсовић, А. Лукачевић, Н. Дудуковић. М. Пеја, П. Мајерле, Ј. Михајловић, М. Сикирица, Н. Поповић, Др. Тинка, Сара, Љуба и Никица Мајсторовић, (свако по 1 ф.) Ј. Видовић, Гаврило Крајачић, С. Пилипић. Н. Трбојевић и В. Дудуковић; по 50 нов. М. Матоновић, С. Мамић, М. Крушић, П. Дудуковић, Ј. Поповић, Б. Рендели, М. Дудуковић, Ј. Радуловић, В. Сикирица, Ст. Новаковић, М. Дудуковић, Л. Гојсовић, Ђ. Трбојевић, Ст. Котур, М. Миљеновић, М. Ланчевић, Н. Ловрић, Н. Вујчић, Б. Мркаљ, П. Драгојевић, М. Новаковић, Др. Ивошевић, М. Тепавац, Ст. Гојсовић. М. Косјер, Ст. Мандић, М. Мандић, Ј. Поповић, Л. Миљеновић, Н. Мандић Ђ. Вујчић, М. Миљеновић и М. Мартиновић; Л. Кожодино 20 н; Ј. Штајдохар 10 н. = 69·30 ф.

(Свршиће се)

ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 54 1—1

Месна срп. црквена општина намерава градити ново здање за другу школу. Тога ради одржаће овде дражбу на мањак у четвртак 13. (25.) јуна ов. год у 2 сата после подне, на коју се позивају сви они, који би вољни били овог посла примити се.

Посао је прорачуњен на 5895 ф. 61 н. Пишманлук је 10%.

Условија и прорачун могу се сваки дан овде видети.

У Госпођници. 1. (13.) јуна 1896.

М. Пејић — перовођа.

П. Теофановић — председник.

Бр. 72. 1896. 55 1—3

С Т Е Ч А Ј.

На упражњено учитељско мјесто на овдашњој школи услед умировљења г. Ђуре Крагујевића учитеља отвара се стечај. 1. Плата је: 300 фор. 2. За повторну школу: 40 фор. 3. Од сваког укона: 40 новч. 4. Два тврди три хвата. 5. Земље: 9½ лањаца оранице, на коју општина еквивалент, а учитељ порезу плаћа. 6. Слободан стан, са 3 собе, кујна, шпаја, подрум и мала баштица. 7. Од сваког парастоса и сваке венчанице има: 40 н. 8. Учитељ је дужан у цркви појати. 9. Децу у појању учити и у цркву водити. 10. Изискује се знање мађарског језика и да је испит из њега положио.

Рок стечају 20. јула (1. августа) 1896. Из сједнице школског одбора.

У Дуна Сечују, 27. маја (9. јуна) 1896. држане.

Ђура Крагујевић — перовођа.

Димитрије Јанковић — парох и председник школ. одбора.

О Г Л А С. 56 1—2

На основу закључка овомесне српске православне црквене општине, вољна је ова општина на својој светој цркви покривач са торњу изменити, те стога све у том погледу стручњаке,

парочито Србе, овим позива, да у року од две недеље дана, од првог увршћења овог огласа у јавним листовима, своје пацрте о тој радњи са трошковником на преглед поднесу.

Из напредне седнице српске православне црквене општине држане 26. маја 1896. у Торонт. Брестовцу.

Председништво.

Б. 50. 1896. 57 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај за учитеља на III. и VI. раз. мешовите школе у Бегечу. Учитељске дужности у школи и у цркви прописане су Школ. Уредбом, а плата је ова: за редовну школу 235 фор. у готовом новцу; за недељну школу 40 фор., $^1/_4$ сесије земље и 4 јутра (à 1200□°) ритске земље на тако званој греди, која је земља изложена врло честој поплави и за приход које општина не прима дужност да дајс отштету, (на земљу учитељ нореза плаћа), једна башта и једно гумно ван села; 5 фор. за писаћи прибор; 2° тврдих дрва, сламе за огрев колико је потребно и стан са потребним зградама и вртом. Споредни су приходи: за нероводство 35 фор.; за рачуноводство 30 фор. (ту се разуме састављање главне рачунске књиге, вођење туторског рачунског дневника, и склапање годишњег рачуна туторовог и благајниковог). За укоп или парастос где буде позван 1 фор.; за сваки посебан спомен при укопу или парастосу 60 нов.

Молбснице са сведоџбама треба послати на потписаног председника до 24. јуна по ст. к. о. г. а жеља је општине, да се тражиоци, ако је могуће, лично прикажу. Они који су већ више година учитељске дужности отправљали и у општинама перводске и рачуноводске ствари добро водили, имаће првенство.

У Бегечу, 6. Јунија 1896.

Тоша Мутибарић
председник

Дафина Михајловић
учитељица и пр. перовођа.

СТЕЧАЈ.

52 3—3

Расписује се стечај за учитељицу на срп. вероисповедној основној школи у Бега св. Ђурђу (код Вел. Бечкерека).

Годишња је плата у готовом новцу 300 фор. за повторну школу 40 фор. за писаћи прибор 6 фор., 2 хвата дрва и 2 хвата сламе за огрев, слободан стан и у име баште 10 фор.

Дужности су в. ц. школском уредбом прописане.

Компетовати могу само они, које су сомборску препарандију свршиле и испит из мађарског језика положиле.

Рок стечају до св. Илије — 20. јула — у који ће се дан и избор обавити.

У Бега св. Ђурђу, 22. маја 1896.

Душан Бошковић
перовођа.

Тома Бољац
школ. председник.

Ад бр. К. 366. 522 ex 1896. 59 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног парох. места IV. разреда у Ст. Пазови расписује се стечај.

Интеркалара има до 19. (31.) јануара 1897.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбснице путем својим до конца јуна месеца овамо поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 16. (28.) маја 1896.

Архид. конзисторија.

Ад бр. К. 291 зап. ex 1896 60 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњена упражњеног парох. места VI. разреда у Вери расписује се стечај.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбснице путем својим до конца јуна месеца овамо поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 16. (28). маја 1896.

Архид. конзисторија.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 53 2—2

Управа манастира Шишатовца намерава, да своју кућу и цркву адаптира односно оправи. Тога ради одржаће се у манастиру 19. јуна (1. јула) минуендо лицитација у 10 сати пре подне.

Предрачуњена свота за све радове износи 14500 фор. — Лицитираће се пак на јединствене цене појединих радова и то зидарских, тесарских, столарских, бравар-ских и лимарских.

Сваки лицитант има пре лицитације положити вадиум од 5% предрачуњене своте.

Предрачун, јединствене цене, план и услови изложени су у манастиру на увид.

Манастир Шишатован, 7. јуна 1896.

Управа манастирска.

НАТЈЕЧАЈ. 51 3—3

Овим се расписује натјечај за идућу школску годину на отданљој Српско православној основној школи и то за два учитеља.

Први учитељ обучаваће дјецу III. и IV. разреда, а уједно бити и хоровођа у нашем црквеном пјевачком друштву „Соко“ т. ј. подучавати друштво у потпалном пјевању и вршити дужности које хоровођи по друштвеним правилима спадају. Првенство ће имати они који су зато оспособљени. Овом учитељу плаћање се годишње у свему 800 фор. по увиђавности и награда.

Други учитељ обучаваће I. и II. разред а уједно бити општински перовођа, за овог имаће првенство свршени Рељевски богослов. Овом је плата у износу од 600 фор. годишње.

Учитељима ће спадати у дужност уз остале наставне предмете подучавати дјецу у црквеном пјевању; присуствовати свим црквеним обредима и при истим пјевати за пјевницама као и при сприводима.

Компетенти имаду своје поднуне ваљане свједодбе, о том да су Срби прав. вјере и да су свршили потребне науке — подписаној општини под вијети најдаље до конца јуна о. г. а уз то и свједодбе о свом моралном и политичном владању.

Српска православна црквена општина.

У Требињу, дана 17. маја 1896.

Предсједник:
Јово Тупањанин

Ад Ш. С. 23./51. ех 1896. 50 3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног учитељског места за математику (рачун и геометрију), ботанику и немачки језик, а по потреби још и за који други предмет у срп. вишој девојачкој школи у Панчеву овим се расписује стечај.

Молбенице за ово место имају се најдаље до 3. (15.) јулија 1896. поднети срп. прав. народном школском савету у Карловцима.

Молитељи имају доказати, да су Срби православне вере, да су оспособљени за грађанске школе, односно да су бар испитани (оспособљени) учитеља и да потпуно владају српским, а и немачким језиком. У тој прилици, ако дотични нема стручнога оспособљења за грађанске школе (сиромашни учитељи), дужан ће бити и ово после избора у року, који му се буде одредио, себи набавити.

У дужност изабраног спада ће односне предмете у најмање 20 седмичних часова предавати.

Плата редовном учитељу је према §. 7. уредбе о срп. вишим дев. школама од 1872. године, а сиромашном учитељу годишње 800 фор. а. вр. без станарине и петогод. доплатака.

У Карловцима, 20. маја (1. јуна) 1896. год

Председништво срп. прав. нар. црквеног школског савета.

58 1—3

ГРАЂЕВНО-ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Српска прав. црква. општина у Срп. Неузини намерава одмах по истеку овога гласа, предузети најнужније оправке своје ев. цркве.

По техничком налазу, који је од славног адм. одбора у Темишвару 15. (27). маја т. г. (А. О. 671./568 ех 1896.) одобрен, стоји целокупна радња 2901. ф. 72. нов.

С тога се овим позивају сви они, који ту радњу желе предузети, да изволе на дан дражбе, која ће се обавити на лицу места 30. Јуна (12. Јула) 1896. у два сата после подне.

Дражбоваће се на мањак а учесници дражбе имаће 10% од горње своте у име жалбине положити.

У Срп. Неузини 4. (16). Јуна 1896.

Љубомир Мирков
председник.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене познања и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, спажајнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма надпевачује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем моје за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крупама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

28 6—26 Илустровани ценовници и продајни трошкови бесплатно и франко.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За остале земље: на годину 5, фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединя бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА
ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.
У Ср. Карловцима у недељу 16. јуна 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Наставни план

за науку о вјери, прописан наредбом епархијске конзисторије у Плашном од 8. (20.) фебруара 1896. Бр. Е. К. 54 ех 1896. за наставу ваншколске дјеце, у недјељне и празничне (као и светитељске) дане у години 1896.

Катихизис.

1. Знак часнога крста са правилним произношењем (знаменовањем и изговором).

2 Молитва Господња („Отче наших“) са *правилним, тачним и гласним* изговором на црквено-словенском језику, на памет (на изуст.)

3. Архангелски поздрав („Богородице Дјево“) исто тако, са *правилним* изговором на црквено-словенском језику, на изуст.

Упутство. — Прије почетка обрађивања овога прописанога градива ваља дјецу позвати благим пастирским гласом, да буду мирна и да пазе и слушају, што ће им се казати. А казати им ваља чистим језиком српским, разговијетно, да свако дијете добро разумије, за што су позвана к цркви и науци, шта ће ту слушати и учити.

Прва настава о вјери, треба да је очигледна, проста свој дјеци разумљива, лака и у облику приповиједања.

Први појам, треба да је *појам о Богу.*

Да се до тога појма, на споменути начин дође, ваља дјецу познати, да погледају око себе, на све стране. Гледајући земљу и на њој широка поља и зелене, цвјетне ливаде, златне њиве и високе планине, дрвеће и шуме, а над собом, плаветно небо и сунашце жарко, сјајне звијезде и мјесец блиједи и т. д., ваља питати и одмах одговорити (свештеник сам) како се то *све* зове? Свијет! На онда сам пита и одговара одмах: ко је то све створио? *Бог!* Ко је створио човјека? *Бог.*

Бога дакле познамо, ако посматрамо (гледамо) овај свијет. Ну то није доста, ми бисмо ради да знамо *какав* је Бог. То знати можемо дошше посматрањем (гледањем) овога свијета;

ну не можемо знати *све* што нам *треба* знати. За то се сто долази цркви на науку, да чујемо од свештеника и оно што нијесмо кадри сами од себе знати. А одакле свештеник то зна; пита овај и сам одговара: *из науке Божије.*

Шта ће дакле дјеца слушати и учити код цркве и у цркви? *науку Божију.*

Пошто се тако са почетницима утре пут за прву наставу о вјери, учитељ-свештеник предузеће с њима прије свега науку о Богу *једном* у Светој Тројици.

Бог је један у три лица. То је наука Божија, или: то је *вјера* наша. Ту науку Божију ваља дјеци саопштити разговијетно, а са подобателним достојанством. Много ријечи ту не треба и не смије да буде. Која су то три лица? Отац, Син и Дух Свети! Сва три скупа јесу један Бог или Света Тројица. Очигледност у овој науци састоји се у *том*, да их свештеник научи разговијетно и правилно изговорити: „**Ѥ҃ нмѧ Отца и Сына и Ст҃аго Дх҃а**“ Ово ваља да дјеца науче од ријечи до ријечи, потпуно, правилно. По том, када науче подпуно разговијетно изговарати то, онда им треба казати на српски, што то значи и да је Отац 1. лице, Син 2 лице. а Дух Свети 3 лице Свете Тројице.

Сада приступа свештеник другом послу т. ј. показује дјеци — очигледно — *како* се треба *прекрстити*. додајући још и ону кратку молитвицу: „**Слава Отцѣ и Сынѣ и Ст҃аго Дх҃а.**“ Понављање нека је свакоме свештеноучитељу на уму; без тога не може се очекивати ирно плод његова рада и муке.

Код проналашања часнога крста ваља пазити, да код ријечи: „**ѥ҃ нмѧ Отца**“ буде правилно склопљена рука на челу; код: „**и Сына**“, на утробн; а код „**Ст҃аго**“ на десној страни, а код ријечи: „**Дх҃а**“, на лијевој страни прса (груди).

То је, што се има свршити прије но што се почне са изучавањем молитве Господње и др. — Молитва Господња и Богородице Дијеве има се ставку по ставку (реченицу по реченицу) добро, правилно, на памет научити; па онда српски протумачити.

Благ и пријатан начин опхођења са дјецом, *живо* и занимиво, одушевљено и дјеци *посве разумљиво*, не превећ опширно, а не ни збијено и као од невоље, предавање науке о вјери, донијеће обилнога плода животу Цркве Православне и занемареног у тој Цркви народа нашега.

А то ће за некреног родољуба свештеника бити награда, која се ничим другим на свијету не може сравнити и наједначити.

Литургика.

Појам о Цркви. Подјела цркве (олтар, храм и притвор, препрата.) Шта је олтар? Олтар је најсветији дио цркве У олтару је часна трпеза т. ј. освећени велики сто или престо, на ком стоји (пребива) сам Господ наш Исус Христос. На трпези свршава службу Божију свештеник У олтар не смије улазити нико осим свештеника и звонара или тутора, (казати дјеци какви су то људи; шта им је посао, кад смију улазити у олтар и. пр. звонар додаје кадионицу; тутор жрби, да буде свијећа и тамјана. О побирању у олтар новца, не треба дјеци приповиједати.)

У олтар смију улазити и она дјеца, која ће читати апостол или се у чирјаке облачити. Звонар, тутор и дјеца, кад улазе у олтар, свагда се морају прекрстити. То мора сваки и онда чинити, кад се враћа из олтара. У олтар воде троја врата. На она велика (царска) смије улазити и излазити само свештеник — нико други. А женске не могу ни на једна врата у олтар улазити.

Иконостас. Ово што дјели олтар од остале цркве зове се иконостас. Шта видимо на њему? Иконе. Шта су иконе? То су освећене слике, које нам приказују или лице Божије или лице матере Божије, пречисте Дијеве Марије, или кога од светаца, угодника Божијих. Има ли још каквијех икона? Има. Које су то? Има их које нам приказују ова, или онај догађај у животу Господа нашег Исуса Христа или пречисте Дијеве Марије, Мајке Божије. Све то треба у облику приповиједања дјеци казивати и стално одговоре од њих тражити. Кратко, али јасно, разумљиво показујући им сваки предмет, о ком говоре.

Амвон. Амвон је свето мјесто, одакле мушка дјеца читају апостол. Са тога мјеста говори свештеник науку Божију, проповиједа.

Пијевнице. Пијевнице су мјеста, гдје се из црквених књига пјевају пјесме црквене на служби Божјој. У пијевнице не треба да залази нико други, осим онијех, што пјевају или читају из књига црквенијех Уа пијевницу

стоје дјеца школска и она што долазе на наук у нељељне дане.

Средина цркве — Храм. Ту стоји мушки народ. *У притвору* женски свијет. Како ваља стајати у цркви? мирно и побожно. Смије ли се разговарати, шапутати, смијати? Не смије!

У цркву се улази како? крстећи се. Када се све ваља крстити? Ту треба свештеник да се заустави, па дјеци каже, шта је то „возглас“, (када се спомиње Св. Тројица); шта је то мали вход (када се износи св. Еванђеље); шта је то велики вход (када се износи св. чаша и преноси на трпезу; шта је то: **„пріимѣте ѣдите“** и **„пійте Ѿ нея вси“** на *парочито:* шта је то: **„и молимъ ти сѧ Боже нашъ“**; овако од прилике: то је најсветији час, када драги Бог приправља свето причешће за нас; и друго ништа, јер још дјеца не могу да схвате.

Казати им при том ваља, за што звони на цркви. Када нијесу у цркви на чују звоно на службу, шта ће учинити? прекрстити се, али капицу скинути.

Шта је то: **„сѣдѧтъ сѣдѧтимъ“**, то је час, када се ваља поклонити као и на великом входу и *прекрстити се*, јер долази сада св. причест. Када свештеник покаже св. чашу на: **„со стрѣхомъ и вѣрою пристꙋпите“**, па: **„Спаси Боже люди твоѧ“**, на: **всегда нынѣ и присно“**, треба се мало поклонити и побожно прекрстити. Када се пјева **„Бѣди имѧ Господнѣ“** . . . ваља се сваки пут прекрстити као и на **„возгласѣ“**. Да како, да свештеник, учитељ и старији свијет, мора добар *примјер* давати и у *тој науци.*

Црквено пјеније.

Мало: **Ямнихъ, Господи помиловꙋй и Тебѣ Господи. Подай Господи. И со дꙋхомъ твоимъ. Слава тебѣ Господи, слава тебѣ. Сѣдѧти Боже. Бѣди имѧ Господнѣ.**

Примједба. Ово наставно градиво има се схватити као minimum, који ће се од сваког свештеника — душепопечитеља најстрожије захтијевати и са оцјеном: „задовољава“ оцијенити. Који од свештеника получи већи град од овога minimuma, сматраће се овдје, као особито вриједан и његов рад оцјениће се са: „особито задовољава“, што ће се овдје, код Епархијске Власти, знати уважити.

Испод овога овом наредбом прописаног minimuma постигнутога градива, оцјениће се као: „не задовољава“; те ће се према мјери кривице, односном свештенику достојна казна диктирати.

Да се ова Епархијска Власт узмогне освједочити о раду и успјеху у настави о вјери са ваншколском младежи, одређује она овијем, да се уз посебан надзор својих парочитих повјереника има обављати у свакој парохији годишњи *испит*, на ком ће по предходном споразуму са мјесним свештеником о дану одбржавања истога, присуствовати Епархијски повјереник наш, који ће о успјеху испита по свима парохијама (експонираним капеланијама) исцрпан извјештај концем мјесеца децембра сваке године поднисти имати.

Именовање надзорника, као парочитијех повјереника Епархијске Власти у предмету поучавања ваншколске младежи наше, слиједиће посебном наредбом овданње Епархијске Конзисторије.

Мјесто поучавања као и испита ваншколске дјеце у науци о вјери, има свакако бити у непосредној близини саме цркве, гдје ће се тога дана одбржавати света литургија тако, да дјеца могу у пуном броју присуствовати служби божијој. Само у случају непогодна времена, дозвољава се, ако баш нигдје склоништа било не би, у женској препрати одржати наставно вријеме, пазећи при том на достојно поведење присутне дјеце. Сваки свештеник треба да води тачну евиденцију о поласку ваншколске дјеце наставнога времена, као и о поласку Богослужења тога дана, на незаобилазне *одзиве* у смислу високе Владине наредбе надлежној полит. области да пријави. — У часовима недоумјенија какова или ма каквих неприлика по успјешан рад, нека се свештенство одмах овамо отворено и без зазора — обрати.

Из сједнице Епарх Конзисторије, држане у Плашком, 8. (20) фебруара. 1896.

Михаило.
Епископ.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

О тајнама вјере.

Св. Јован гл. 16. 16.

Милостиви Спаситељ наш ожалостио је ученике своје навијестивши им скору смрт своју, па да их утјеши, овако им рече: **Ямалѣ**,

и ктомѣ не видите мене: и паки малѣк, и оузрите ма, ѣкѡ идѣ ко Оц8. На загонетну ријеч ову, згледаху се ученици његови питајући се, шта то значи: за мало и нећете ме видити, и опет за мало видићете ме. Заиста, ми не можемо разумјети и знати будућих догађаја који су само једином Богу познати као садашњост. Ал ипак никаква протуслованља било није у говору оваплоћене мудрости Христа Спасителя. Право је казао он у очи смрти своје, још мало видићете ме, ал за мало, кад се у гроб спустим, не ћете ме видити; а кад трећег дана ускрснем, опет ћете ме видити. Те су ријечи биле за њих тамне и тајне и ако су истините, неоспориво истините. То се исто догађа и нама Хришћани; често нам се проповиједају свете истине, најузвишеније тајне, тамне и непојмљиве слабости нашег ума — ал што зато? Зар ће узвишене тајне вјере, које превазилазе кратко схваћање наше, те их не разумијемо, постати зато мање истините? Тајне узвишене вјере наше, о које се као о клисуре разбија вјера многих слабих Хришћана, пружају нам толико доказа, који доказују истинитост тајна вјере наше.

Те тајне које вјера поставља и чине вјеру хришћанску узвишеном Њезин је објект и принцип Бог, бесконачно велики у својим светим савршенствима, својим смјеровима, својим дјелима; отуд дакле нужно слиједи, да су многе истине, које се тичу његове бесконачне природе, непојмљиве ограниченом, коначном бићу, човјеку. Који би икад дух људски, заборављајући властито незнање и слабост, могао се сматрати кадрим, да са самом мисли мјери неизмјерну бездну, која се налази између њега и Бога. Кад ниједан поносити и охоли научењак, није могао на длану своме измјерити свијет, како би могао имати измјерену, бесконачну и неизмјерну величину вјечног, који је створитель свијета? Ал ако се и не усуђујемо испитивати неизмјерност његова божанског бића, настојимо ипак да расуђујемо и пресуђујемо о светим његовим намјерама и смјеровима у вјери; о неким узвишеним истинама, које је он поставио за основ вјере, и које надилазе разум људски; о неким заповиједима строгога морала тежимо, да оцјењујемо поступак његов у дијељењу добра и зла у животу. Безумни! и невидимо, да је Бог увијек Један, да је увијек исти и по својој природи и по својим намјерама. Он је бесконачно велик, а ми бесконачно мали, — да можемо разумјети односаје праведности његових дјела. Је ли криво сунце, што зеница ока људског не може дуго гледати у њега и подијета поражавајући сјај зрака његових. Ако је око слабо, зар ће изгубити сунце штогод од битне свјетлости своје. То исто кажите о сунцу истине и правде вјечне. Краткоћа нашег умног вида, слабост нашег духа, не могу умањити истинитост оног величанственог скупа савршенстава, која сачињавају славу и битност божанства. Зар да ја, биједни атом земље према свијетовима, који пануњују небеса; зар да се ја непримјетни атом, мјерим са глобусом сунца, који осијетљује земљу, а не могу брзином мисли пратити кретање тјелеса створених од земље; зар да ја пратим и испитујем путеве и смјерове Божје? Ја сам непримјетна тачка природе, универзе, изврћен сам заблуди и обманама; често ме заводе лажне појаве ствари; ја сам биједна игра природних елемената, који ме чине сад јаким сад слабим, увијен сам тамом варљивих чула; окружују ме толике тајне и у мени и ван мене, о којима не могу судити, па зар да се ја усуђујем немјењавати и порицати истину, само због тога што ју не разумијем? Не познам природу зрака, кога удишем; не познам природу елемената, који ме састављају; не познам законе, који са мном физички владају на зар да захтијевам, да познам, односаје закона природе божје, његових светих планова? Ах! Охоли, који дижете дрску главу од блата, у коју сте збијени, питајте ипак Господа, питајте га са гласом грома, питајте га о његовим путевима, о његовој управи, о његовим тајнама; испитујте, послужите се напретком знаности позитивне и филозофске; отворите нове хоризонте, створите нова свјетила — а онда? Збуњени, преплашени, поражени пред *Тајном*, повућете се умртвљени сами у себе, — ваша охолост сломљена, мораће признати властиту биједу, — казаћете са правим филозофом свијета: Сад разумијем, да сам само ствар, сад знам, да ништа не знам.

Охоли филозоф напреже се и униње, и хоће на сваки начин, да обори тајну — и каже: човјек, разумно биће, мора допустити само оно што разумије. Та је аргументација лажна.

Човјек је присиљен допустити и признати истину сваког рада и сваке природе, често, а да ју и не разумије, због тога, што је то заиста истина. ма да ју не разумије. Почиње од дјетињства прихваћати доказе прелиминарне истине, аксиоме оне свему роду људском, и живи од вјере цијелог живота. То је истина, али то не нарушава тајну природне врсти; у вјери хоће се увијек, да се вјерује у апсурд. Каква логика! Ал узмимо за један часак, да се лично сам Бог умилостивио, да вас научи овим истинама, у које невјерујете, јер су тајне и тамног смисла; узмимо још, да можете подићи силу његова бесконачног вели чанства и славе, која га увијек прати, јер битна његовој природи, — па да вам је казао: Ја сам битна истина, који вам говорим. Који би од вас на таке ријечи усудио се рећи му: не, ја невјерујем, јер не разумијем. Ја напротив вјерујем, да би ви испуњени вашим ништа, понизити силом највише величине, били присиљени повикати као оно народ Израиљски: „Нек нам Бог не говори више, јер ћемо помријети“. Ипак узвишене тајне бијаху објављене од истог Бога, преко пророка и његова Јединороднога, оваплоћене мудрости. Зашто дакле, да се пориче штовање наше вјере према јављившем се слову божјем? Кад Бог говори, наш разум не има права, да очигледно види све разлоге заповиједи. Таково захтијевање је врхунац делиријума душе охоле, ал увијек слабе, која хоће, да граница нашег уског познања, буде граница бесконачности Божје!

Најзад се говори, да религиозне тајне стварају скептике, противнике, невјернике; због њих да је религија од рационалиста угрожена. Кукавна логика, и један изговор безумних охолица! Сви покушаји њихови, да збаце јарам вјере, доказују управо власт њезину. Охоли рационалиста говори као Луцифер: Узићу на небеса; испитаћу путеве и смијерове највишег, хоћу за часак, да сазнам тајне његове. Али шта? Истина, као плима и осјека мора, сад се показује као свјетило, сад опет изчиче; сад је као зрака свјетлости која просија тамне облаке, сад се опет губи; сад помислимо, да смо је ухватили, али то је само илузија. Сад је тамна, сад се опет враћа лијепа, осви јетљена у сто нових облика; данас царствује на трону своме, сутра је свргнута опровргена, изврћена презиру. О једна истино људска! Погрјешна као и судови наши, мијења се према нашим страстима, осјећајима, према нашој доби, према нашој моментаној користи. Да ли је то истина вјечна непромјењљива као Бог? Само истине вјере су непромјењљиве као њихов творац Бог; не познају различитог схваћања људи, не познају укуса ни напретка времена; те су само истине праве, истините, премда узвишене често пута над судом људским. Те непојмљиве тајне припомажу општем моралу, пратећи путеве Божанске провиђности у управљању свијета, чувајући ону дивну хармонију од које зависи срећа на земљи. Хоћете разлога зато? Ево га: човјек је овдје створен више да ради, него да размишља и испитује узроке ствари. Бог му је одредио много веће дужности, одредио му је, да буде биће више морално, а не да буде филозоф. Зашто? Љубезни моји, да утјеши ожалошћене, да помогне сиромашне патнике, да указује услуге домовини, да усавршн срце своје, да користан буде себи и другима, више него филозофска размишљања, више него спекулативна истраживања, нужна су му дјела, вјежбе, радње. Бога можемо љубити ако га и не знамо дефинисати; можемо се владати по светом еванђељу, ако и не знамо рачуна дати о његовим непропицавим тајнама; човјек може имати љубави, да и не буде филозоф рационалиста. Видите ли у тој намјери дивно дјело Божје премудрости! Чинити добро, љубити Створитеља и доброчинитеља, дужност је свију; љубити и чинити добро ближњему своме, то очекује он без разлике од сваког. Сад ако тајне вјере и религије налажу чинити право и праведно, то би дакле они, који их не разумије били ослобођени од тих налога? Видите ли чудни апсурд! Вјера је дакле темељ правде и правице; без ње не би имало вриједности никаково

дјело, макар како добро било. Тајне вјере, не умањују сјај њен, већ ју осјетљују још више, и узвисују над све системе филозофске и људске.

Молите се дакле Богу, да ојача, да укријени вјеру у нама!

С талијанског превео

Јован Узелац свештеник.

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак)

Те речи католичког богослова доказују, да је протојереј Лебедев имао потпуно право, што је карактерисао проповед ултрамонтанаца о покорности верних папи, као проповед најсавршеније безправности, која убија у хришћанину не само вољу, него и ум. Савршено је правилна такође и она његова опаска, да се ропска послушност папи заступајући место вере у Христа, мора назвати врлином специјално латинском, јер се она само у римској цркви доводи до те крајности, када се потпуно одричу сва права човека — хришћанина, када се од њега одузима разум, и он се лишава слободе. Може се, у осталом, питати: не изопачују ли сами римски богослови црквено учење католицизма? не дају ли догматима своје цркве такав смисао, какав они у истини немају? Када се послушност папи поставља као врлина, која заступа место вере у Христа, то немамо ли ми овде посла тек с доктрином једне школе, а не римске цркве? Најбољи одговор на та питања дају катихизиси, који су примљени у католицизму за школску употребу. Некада је и католицизам стављао веру у Христа као прву погодбу за спасење. А сад се у исправљеним издањима катихизиса раније састављених, појам: „веровати“ претворио у други: „покоравати се папи“.[1] Из те фалзификације катихизиса све се учинити закључак, да оне теорије, које су се раније обрађивале само у богословској школи ултрамонтанства, т. ј. господствујуће партије у католицизму, која је свагда изједначивала себе с римском црквом и налазила се у најтешњим односима према римској курији и под покровитељством самога папе, да сад већ ступају као доктрино општеприхваћене и општеприхваћене у католицизму, у форми црквеног учења, са значењем догматичким, а не тек под видом приватног богословског мишљења. Свему реченом о послушности, као специјалној врлини латинства, мора се додати, да, будући врлина безправности и бесмисла, она не може имати никакве моралне вредности и чак се мора признати као пречага и препона за морално развиће, јер тамо нема и не може бити моралног прогреса, где је слобода парализована, где је разум осуђен на мртвило, где је све основано једино на сленој покорности, где човек ради, по изразу језуита, као машина, а не као слободно-разумно биће. Истина, и у источној цркви се послушност високо цени. Али протојереј А. Лебедев с правом опажа, да се „она схваћа овде као васпитно средство, као најбољи и најсавршенији пут да се у човеку искорени греховна воља, упорство, тврдоглавост и високоумље, и у исто време, као превасходно средство да се усаде и укорене у души добра расположења: смиреност, незлобивост, самоодрицање и уопће све добре навике. А у католицизму је послушност средство да се хришћанин свагда одржава у стању детињства и постојаној зависности од црквене власти“.[2]

Тенденција папизма да се народ одржи у таком стању, да се религиозна мисао његова не би могла управити на испитивање и свесно усвајање истина вероучења, најјасније избија у декретима епископа Рима и западних сабора у погледу читања Библије световњацима. Сам је Господ рекао: **їспытáйте писáній . . . й тá сáть свидѣтельствующая ѡ мнѣ** (Јован V, 39). Отуда је јасно, да испитивање Писма води вери у Христа. Да таково разумевање речи Господњих јесте правилно разумевање, да испитивање Писма заиста води вери у Христа и утврђује у њој, доказ је тоже приповедање књиге Дела апостолских о резултатима пребивања и проповеди апостола Павла у средини Верујаца, **їжє прилѣжнѡ слóво со всѣмѝ оусéрдіемъ, по всѣ дній разсѣждающе писáніѧ, дáюще сáть сіѣ тáкω: мнóзи оубо ѿ нíхъ вѣровáша** (Дела, XVII, 11). А по мишљењу паписта, које најодлучније противуречи и непоречној речи Господњој и наведеном факту из историје апостол-

[1] Michaud, de la falsification des Cathéchismes français et des Manuels de théologie par la partie romaniste de 1670 á 1868. Paris. 1872. p. 72. sqq. Friedrich. Geschichte der vatikanich. Concil. I. 524. Bonn. 1877.

[2] *Протојереј А. Лебедев.* О главенству папином, стр. 51. 52. Петроград, 1887.

ске проповеди, испитивање Писма од стране световњакâ води не вери у Христа, не њеном утврђењу, већ јересима и расколима. Да уклони опасност повреде вере, папство се стара, и ако не да сасим извуче Библију из употребе, а оно да по могућности сканьи њено кружење међу верним. У том погледу тридентски сабор прописује да се текст Вулгате, т. ј. превод Библије на мртви латински језик, признаје као довољан и да потпуно одговара како сврси религиозно-васпитној, тако и богослужбеној употреби. А као енергичније и одлучније средство да се удаљи народ од свештеног Писма послужила је формална забрана преводâ Библије на живе народне језике, која се много пута понављала и у средњим вековима и у новија времена. Већ је у наше дане Пије IX у своме раду против кружења Библије у средини световњакâ домао дотле, да је у познатом силабусу осудио библијска друштва као рану нашег времена заједно са социјализмом и комунизмом.[1]

Тако строгу осуду је покојни папа мотивисао тиме, да библијска друштва шире неисправљене преводе, којима се повређује богооткривена истина. Али и од тридентског сабора авторизовани превод Вулгате имаде много битних недостатака. А што је главно — против рђавих се превода не треба борити забранама него исправљањем и усавршавањем. Међутим папство на то и не помишља, услед чега се и открива, да се под изговором борбе с неисправним преводима брине једино о огради свога авторитета од нападаја. Опасност, које се страше у Риму, налази се не у несавршеностима преводâ, него у томе, што ни оригинални текст Писма, ни најбољи преводи Библије не потврђују ултрамонтанске теорије о супрематији папског авторитета. И у истини, когод имаде Библију пред очима и чита је, у тога се неопходно јавља питање: када је Христос учинио Петра кнезом апостолâ? откуда су папама могле пећи тако велике и искључиве пуномоћи, каквих Господ није давао ни Петру ни другом коме из лика апостолског? До душе романисте на вештачки начин најбоље аргумената у корист папских теорија и у Библији. Али не гледећи на дијалектичку препређеност римских богослова ти су аргументи без чврстог основа, када се разгледају и ставе упоредо са оригиналним богословским учењем. А у таком случају много је безопасније, ако световњаци поверују речи, да је папска власт божанског порекла, а не буду то учење Библијом потврђивали. На основу свих тих ставака мора човек пристати уз гледиште преосвећеног Филарета, архијепископа черниговског, који вели: „Римска је црква у позније време осветила правило — не допустити световњацима читати Библију. Али такове установе у старо време не беше ни у Риму, ни где му драго на другом месту, и постанак римског правила објашњује се тек духом властништва, које је завладало римском црквом у последње време“

Богослужбени култ, са својим блиставим и раскошним, а у исто време бездушним и мртвим уређењем, такође сведочи о власништву папином и о угњетеном положају световњака у римској цркви. Уз ретке изузетке католички се храмови подижу са олтарем на запад. Тај се обичај утврдио у она времена, када се Рим, према географском распростирању хришћанства на земаљском шару, бројао још у далеке тачке запада; а основни мотив тога обичаја јесте у томе, да служи, тако рећи као очигледно опровргнуће оног гледишта, чија се суштина исказује изреком: ex oriente lux — са истока светлост; и да напомиње на Рим, који је једини извор благодатних дарова за цео хришћански свет. Спољашњост и дивни украси храмова гоне човека на мисао, да се од свих вероисповести католицизам највише уклиње, да привуче вештину у службу религији и цркви. Архитектура католичких храмова веома често сведоче о ђенијалности архитеката који се труднше око њихова подизања. Сликарство и ваjарска вештина поцеше се још у средњем веку на висок степен савршенства, благодарећи окриљу римске цркве. Најђенијалнијим сликама великих уметника католички храмови и сада су украшени заједно с произведима скулптуре. Инструментална музика је такође нашла широке употребе при богослужењу у римској цркви. Свему томе треба још додати мноштву ефектних и раскошних церемонија, са којих се слави католичко богослужење пред свима другим хришћанским исповестима

Што католицизам приморава вештину да

[1] Ochler. Symbolik 88. 248. Tübingen. 1876. Опширна монографија под натписом: „Разногласност римско-католичке цркве са православном односно народне употребе Библије“ штампана је у „Странику“ 1879. новембр и 1880. јун.—јули.

служи религији, у томе нема још ничег особитог нити може бити каквих принципијелних приговора. Али је питање у томе, каква је то служба и каковим је сврхама управљена? И источна црква допушта у храмовима производе сликарске вештине. Али сликарска вештина има-де сасвим други карактер у западном католицизму, него у источном православљу. У уметничком односају стављају западно црквено сликарство упоће веома високо. „Али људи са строжијим религијозним схватањем, — вели протојереј Иванцов-Платонов, — не налазе, да оно потпуице одговара црквеној употреби. У њему је више спољашње вештине, него унутарње духовне узвишености и светости. Западни уметници, често врло знаменити, који посветише свој таленат црквеном сликарству, као да се више брину о лепоти и раскошности спољашњих облика, каткад о оригиналности замисли и њеу савршеиу, него о строгости и правилности религијозних идеја. У њиховим је производима, као што веле, сувише, много земаљског, човечјег. У сликама Пресв. Деве Марије, Благовести, разних искушења, покајничког обраћања грешника, који се кају, налазе каткад и људи не баш строгог религијозног укуса много неприличног. Каткад уметници дају и сувише много места својој личној пристрасности и самовољи те тако очигледно обилазе захтеве историјске верности. У сликама светих људи уметници узимају себи слободу да цртају портрете савремених им личности; у самим сликама Пресв. Деве (Madone), које су стварали најбољи уметници запада, савременици су каткад упознавали црте уметнику познатих живих личности. У новијим производима западног религијозног сликарства избија каткад утицај не религијозних идеја, не истинито-хришћанског схватања догађаја хришћанске историје Слике, цртане у сличном духу, може бити, чине прикладан украс за најзнатније музеје и сликарске галерије, али не за храмове Божје. Наше источно црквено сликарство није достигло потпуног уметничког развића; није имало за своје развиће тако много даровитих радника вештине, као западна; у нашим религијозним сликама каткад наилазимо на незгодне, грубе црте, чак на искварен смисао насликаних догађаја, који у осталом више настаје због несхватања и невештине, него због сувише фантазије и самоволе уметника. Али сами идеал црквеног сликарства у нас стоји више, него на западу. Тај идеал свете бесмртности, духовне узвишености над земаљским страстима и потресима, више помаже да се душа подигне Богу — да се дух расположи за молитву, него напоминање на земаљске страсти и потресе, пренесено у свет виши и свети. . .

Како се високо у нашој старој цркви схваћао идеал црквеног сликарства, види се из тога, што се, по старом истинитоправославном схватању, од људи, који су посветили себе томе послу, захтевало не само уметнички таленат, него и високо молитвено расположење и врли живот. У историји нашег црквеног сликарства не наилазимо на имена Рафајила и Тицијана, али за то наилазимо на имена многих светих људи, који су оставили на својим делима печат ако не високе спољашње вештине и оригиналне уметничке замисли, а оно виши печат благодатне силе духа, која, по веровању православних људи, више делује на молитвено расположење благочастивог хришћанског осећаја од најлепших слика“.[1]

Пластика се сматра на истоку вештином, која не задовољава потпуно захтеве хришћанске религије. Она је била згодна и удешена за то, да се њоме изразе стари незнабожачки религијозни назори, особито назори антропоморфистички. А идејама и захтевима хришћанске религије далеко боље одговара сликарство, као вештина с карактером од преимућству духовним. Стога се религијозни православни осећај, и ако сасвим не избацује пластику из круга вештина, које привлачи у службу црквеним и религијозним сврхама, ипак не може помирити с поштовањем статуа, које исто уживају у католицизму као и иконе, особито када статуе почеше облачити и китњурити по најновијој моди. Упоредо са сликарством источна црква признаје да је и музичка вештина пригодна за службу религијозним потребама. Али музика бива различита. Основни принцип, којим се руководе на православном истоку при оцени разних врстă мушке, колике су оне пригодне за црквену употребу, јесте у томе, да служба Богу мора бити разумна. Овде је намера да делује на онога, што се моли, не баш музиком, не хармонијом звукова, него помоћу речи молитве, која је обучена у музикални облик; стога што, по православним назорима, „у богослужењу све и за сваког по

[1] Душеполезное Чтеніе. 1868. II, 242—244.

могућности мора бити јасно и схватљиво, све и у свима мора назвати јасну и одређену мисао, коју прати исто тако јасан осећај, који јој потпуно одговара“.[1] Ради тога се при богослужењу источне цркве употребљава искључиво вокална музика. А у цркви римско-католичкој над вокалном музиком при богослужењу одлучно господари инструментална музика и имаде много више предности пред њом. Православни религиозни осећај сматра, да та практика не одговара потпуно захтевима хришћанства, наиме из тога разлога, што су утисци инструменталне музике, ма како она била лепа, сами по себи сварда и неизбежно тамни и неодређени. Истина употреба инструменталне музике је освећена богослужбеном праксом јеврејског народа. Али у црквених отаца напазимо на напомену, да и ако је инструментална музика била допуштена у старозаветној богослужбеној пракси, да је то по снисхођењу тврдоглавости јеврејског народа, да би био отргнут од шумних незнабожачких празновања и молитава.[2]

(Наставиће се).

[1] Православ. Обозрѣніе, 1860 новембар, стр. 378.

[2] Филарет архиепископ черниговски. Историческій обзоръ пѣснопѣвцевъ и пѣснопѣнія греческой церкви. Друго изд. Черниговъ. 1864. стр. 264.

Повјереница.

коју је свештенство протопрезвитерата Личког опремило своме Епископу Дијецезану. високопреосвештеном г. Михаилу Грујићу са свога збора, држаног 16. маја о. г. у Грачацу.

Ваше Високопреосвештенство.
Најмилостивији Архипастиру!

Свештенство протопрезвитерата Личког сабрано данас на заједничку исповјест у Грачацу радо употребљује и ову прилику, да Високопреосвештенство Ваше уједри о својој синовској љубави, те поједи сву тежину узвишеног положаја Вашег, радо полаже сву своју снагу на вољно располагање у руке Високопреосвештенства Вашег, не би ли с тим колико толико олакшало тешко бреме узвишене службе Ваше, те видећи у сваком акту Високопреосвештенства Вашега најдубљу мудрост и најчистију љубав према цркви нам светој, и дивећи се мудрости, а подражавајући љубави, сматра све нападнје, које је Христос Спаситељ предсказао и апостолима својима, и свима њиховим прејемницима, те од којих ни Ваше Високопреосвештенство, као један од истих, није могло поштедјено бити, налијевом мржње духа нечистога према цркви нам светој, и одбија их најодлучније, гледајући уједно, у сваком нападају на Вас и нападај на себе, а у слави Вашој и славу своју.

У *Грачацу*, дана 16. маја 1896.

Мојсије Мајсторовић с. р., намјесник, администратор протопрезвитерата; Протојереј **Милош Лалић** с. р. **Исо Калинић** с. р. парох Радучки; **Јован Богдановић** с. р. парох Дивосељски; **Никола Шкрбић** с. р. парох Брушански; **Мансијо Дошен** с. р. парох Почитељски; **Данило Чучковић** с. р. парох Сувајски; **Исак Димић** с. р. парох Острвички; **Милош Личина** с. р. парох Новински; **Петар Брки**ћ с. р. парох Прибудићки; **Петар Крајиновић** с. р. парох Кулешки; **Гено Илић** с. р. парох Госпићки; **Ђорђе Алагић** с. р. парох; **Ђуро Орлић** с. р. парох; **Никола Мајсторовић** с. р. парох; **Андрија Цјетићанин** с. р. парох. **Симо Војводић** с. р парох; **Миланко Борић** с. р. парох; **Тодо Трбојевић** с. р. парох; **Томо Мандић** с. р. парох; **Атанасије Оклопција** с. р. парох; **Петар Милојевић** с. р. парох; **Јован Узелац** с. р. парох Зрмањски, **Петар Мајсторовић** с. р. капелан Зрмањски.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Његова Светост, св. патријарх Георгије) вратио се у своју резиденцију у прошли петак, лађом.

(Радња архидијецезалних епархијских власти у Ср. Карловцима). *I. Архидијецезална конзисторија* у својој седници, држаној 16. (28.) маја о. г. под председништвом Његове Светости, преузвишеног г. патријарха *Георгија*, решила је и ове предмете: Изјава предстојника кр. зем. владе, одела за богоштовље и наставу, пресветлог г. Отона пл. Крајчовића, (на овоконзисторијалну честитку приликом преузвишег му именовања за предстојника истог одела), да ће му свагда на уму бити напредак и бољитак срп. прав. цркве и школе, узета је на новољно знање. — Узет је на знање извештај Његове Светости, да је свршеног богослова Добривоја Миковића на Боботе 14. маја за ђакона, а 15. т. м. за презвитера у карловачкој саборној цркви рукоположити благоизволила. — На званичних обавра стављено је овоконзисторијално решење, којим је речени богослов Добривој Миковић опредељен за администратора

парохије у Верк, изван крепости, те на исту парохију стечај расписан, а исти, новоуконоложени јереј Добривој Миковић, опредељен је за администратора парохије у Маркушици; досадашњи тамо администратор о. Василијан Поповић, јеромонах манастира Раковца, премештен је на администрацију парохије у Стојановцима. — Узуђен је, према томе, надлежни окружни протопрезвитер да му ту парохију у администрацију преда, а досадашњег администратора те парохије јереја Драгомира Радошевића на место систем. парохијског поноћника у Митровици прописаним начином уведе. — Узет је на знање извештај протосинђела Луканана Богдановића о разрешењу умировљеног игумана Амфилохија пл. Јеремића од управе манастира Шишатовца и о предаји исте управе прир. администратору Митрофану Павловићу игуману Бешеновачком. — Узет је на знање извештај истог протосинђела у погледу разрешења умировљеног управитеља Велике Ремете, архимандрита Евлогија Кузмановића, од управе тога манастира, те о обављеној предаји исте управе прирем. администратору Серафиму Вивчићу, јерођ и наместнику истог манастира. — Пријава Андрије Маовац и другова из Моровића, да у тамошњој црк. општини неред влада, да нема црквењака ни поскураче, те да свештеник не може сп. богослужење обављати, надана је надлежном окружном протопрезвитеру с тим, да приликом протопрезвитерске визитације у црквеној општини моровићкој нужна наређења, да се овлађали нереди отклоне, да се црквена тамошња општина постара, да тамошњи парох богослужење обављати може, да избаве црквењака, и поскурачу, јер ће у противном случају приморана бити ова конзисторија седиште парохово преместити у Батровце, а архидијецезални административни одбор умолити, да резиденту црквену општину ту, која пароха спречава на разне начине, да може црквене дужности обављати, распусти. — Пароху у Бингули јереју Стевану Бећаревићу подељен је допуст од четири недеље ради лечења, с тим, да се има постарати за време свога отсуства за заменика, како не би душепочечитељске дужности у његовој парохији ућрба трпеле. — Закључак црквене општине у Шудму, да не може удовољити наређби кр. зем владе у погледу награђивања учитеља као црквеног појца ради свога сиромашног стања, узет је на знање с тим, да се иста општина има свакако постарати за којег другог црк. појца, ако није у стању годишњу награду у најмањем износу од 60 форината за појање у цркви садањем учитељу плаћати. — Узет је на знање извештај окружног протопрезвитерата митровачког, да је јереја Михаила Мишића, који је изабран за пароха српске православне црк. општине у Бечу, разрешио од администрације парохије у Краљевци, и администрацију исте предао јереју Милиноју Борићу. — На стављено питање решено је, да је душебрижништво над православним житељима који станују у Петроварадину, пазувши војнички сталеж, поверено парохији односно пароху саборне цркве у Ср. Карловцима, те се Петроварадин као филијал исте парохије сматрати има. — На основу закључка црквене скупштине у Пачетину, по расписаном односном стечају на упражњену тамошњу парохију, постављен је за пароха тамошње парохије, досадашњи јој администратор, јереј Лазар Мишић. — Молба јереја Александра Николића, администратора парохије у Дивошу, да му се ради болести, одреди намовница, препоручује се Саборском Одбору. — Пароху у Пркову, јереју Чедомиљу Марином, подељен је допуст од четири недеље, ради лечења, уз односне услове — На исти начин дозвољен је допуст од 3 месеца пароху у Нештину, јереју Душану Борјевићу. — На молбу пароха у Мирковци, јереја Јована Тркуље, да му се даде упутство, шта му ваља чинити у једном брачном предмету, где римокатолички жупник неће да изда римокатолику своје жупљану, који је испросио православну Српкињу за супругу, брачно извешће о трикратном оглашењу, упућен је исти јереј, да упути дотичног брачника, да оде са два сведока римокатоличком жупнику, те да га пита, да ли га је са упитном невестом у цркви три пут огласно и постоје ли какве сметње склапању његова брака, и нека о томе званично извешће истави. Устегне ли се пак жупник о томе издати званично извешће, нека присутна два сведока о позитивном свештеном негативном исказу жупниковом исправљално своједручно потписану писмену потврду, која се има сматрати као и извешће дотичног жупника, и на основу те потврде има ће се упитни брак, ако других сметња нема, у православној цркви благословити. — Поводом закључка црквене општине у Дивошу, да се без расписа стечаја садањи администратор тамошње парохије јереј А. Николић за сталног пароха постави, а пошто је исти јереј А. Николић поднео овој конзисторији молбу ради умировљења, решено је, до коначног решења ове молбе закључак црквене општине останти in suspenso. — Одобрен је закључак црквене општине у Старој Пазови, да се тамошња парохија подигне на V у IV разред. На исту парохију, са IV разредом, је одмах и расписан стечај.

(**Г. Васа Вујић**), професор старих класичних језика и филозофије у српској гимназији Карловачкој навршио је крајем о. мк. год. *тридесет година* свога професоровања. Проф. Вујић је прве две године почео служити у српској гимназији у Новом Саду, а све остале до данас непрекидно и најсавесније у Карловцима. Проф. Вујића штује свака, који је био његов ученик, као врсна и омиљена учитеља, а књижевност наша има у њему озбиљна и темељита радника, који књижевност није обогатио толико многим, колико врсним радозима о класичној настави школској и из филозофије. *„Б. К.“*

(**Са богословије**). У прошлу среду богодушевно је благодарење у саборној цркви и за слушање православног српског богословског училишта, после којега је завршена школска година и пштења распуштени на двонедељни одмор. По извештају богословског училишта пријављено се на испит 78 слушалаца, од којих је испит положило 51.

Из архидијецезе било је у I години 13, II. 8, III. 4, IV. 4; из горњокарловачке, I. 3, II. 1, IV. 1; из пакрачке II. 1., III. 1, IV. 1; из бачке I. 8 II. 6, III 9, IV. 7; из вршачке I. 1, II. 2, III. 1; из темишварске I. 2, II. 3, III. 3, IV. 4; из будимске I. 1, II. 2. Ансолуторије сведоџбе добили су концем ове школске године из архидијецезе 4, горњокарловачке 1. из пакрачке 1., из бачке 5; из темишварске 3.

(**Са српске правосл. вел. гимназије карловачке**). Ученици карловачке гимназије, по благодарењу, богослуженом у саборној цркви, распуштени су у прошлу среду, добив своје сведоџбе о показаном успеху у школској години 1895/6. Пре раздавања сведоџба искупили су се гимназијски ученици у великој дворани, на уобичајену свечаност, која је отпочела са појањем светосавског тропара: **„Православнїи наставниче.“** Затим је управитељ гимназије г. *Стеван Лазић* у прикладном говору жаљено ученицима срећан одлазак родитељима својим и повратак у гимназију, те им напомену дужности њихове и за великих школских ферија, и стављо их на срце, да то време корисно: у раду, читању, учењу, похађању цркве и разумном одмору проведу, владајући се у свакој прилици, како то захтева од њих њихов углед и углед гимназије. После говора управитељева чули смо деклампације на српском, латинском, грчком, француском и мађарском језику. Овој свечаности присуствовао је и вележожни г. земаљски школ. надзорник *Др. Фрања Мајкснер*, професорска колегија, свештенство, чиновништво, те карловачко грађанство оба спола. По извештају за ту школску годину, било је у карловачкој гимназији, концем прошле школске године, свега 327 ученика, и то из Хрватске 41, из Славоније 209, из Угарске 39, из Босне 15, из краљ. Србије и Црне Горе 10, и осталих земаља 2. По сталежу родитеља било је синова највише сељака (116); о бртинка, трговаца и крамара 96, општинских и приватних чиновника 35, свештеника и професора и учитеља 33. — По напретку било је у II течају школ. године I реда с одликом 36, I реда 216, II реда 18 (с дозволом поправка 34) III реда 9, остало неспитаних 3. — Стипендију или потпору уживало је њих 57. Бесплатну храну у „Благодејанију“ уживало је 50 ученика, за 4 од тих плаћала је Његова Светост, српски патријарх *Георгије*.

(**Испит зрелости на срп. вел. гимназији Новосадској**). 10. (22.) и 11. (23.) јуна о. г. одржан је на овдашњој српској великој гимназији усмени испит зрелости, на који беше приступљен 21 ученик, те су сви и положили тај испит. Успех је овакав: За зреле са *врло добрим* успехом проглашени су: Велимир Замуровић из Тиса Хеђеша, Владислав Јанкулов из Сефкерина, Светислав Стефановић из Новог Сада: Стеван Тишма из Коренице и Давид Ђурић из Куле. За зреле са *добрим* добрим успехом: Ђорђе Искрић из Митровице, Душан Јојкић из Турије, Мирко Караклајић из Пирема, Иван Мирков из Српске Неузине, Урош Поповић-Пеџи из И. Сада, Милољуб Радивојевић из Новог Сада, Ђорђе Ђурђин из Панчева и Тодор Шећерковић из Вуковара. За *зреле*: Василије Јанковић из Шашинаца, Јован Лакић из Новог Сада, Милош Мијатовић из Новог Сада, Живојин Продановић из Сентомаша, Петар Путник из Сентомаша, Максим Станулоћић из Бочара, Драгутин Шкиљ из Ердевика и Божидар Шумановић из Шида.

(**Срби католик, добротвор Православља.**) у Галвестону (Америка) има православна српска општина. Та општина потпада под црквену власт православног епископа Николе у Сан-Франциску. Срби у Галвестону нису досад имали своју *православну* цркву, те се заузео *Србин католик*, имућни Андрија Ђ. Ерцеговић, родом из Боке Которске, да се српска црква сагради. Његовим новцем и помоћу руског Св. Синода сазидана је у Галвестону српска православна црква, у којој парочитог свештеника и неваче плаћа руски Св. Синод. Честити Србин католик Ерцеговић хоће да сагради и *српску школу*. Бог га живио!

(**Нов изналазак Николе Тесле.**) Велики светски научењак. Србин Никола Тесла је неуморан у раду на пољу електротехнике, те је сад опет изненадно свет једним својим генијалним проналазком. Тесла је напше у својим најновијим стакленим цевима успео, да произведе најчистију беду светлост, која има

сва својства чисте сунчане светлости. Једна мала стаклена кугла, која има у себи те нове светлости доста је, па да осветли собу као да је дан Светлост та не трепти, већ сија као сунчани зрак. Уз то једна таква кугла може да сија неограничено дуго, и у Теслиној лабораторији има таких куглица, које светле већ годинама увек истом јачином. Овај свој проналазак усавршио је Тесла после четири године истрајна рада.

(**Православна српска црква у Љесковцу на Плитвичким Језерима.**) Пре 10 година заснована је мисао међу тамошњим српским родољубима, да се на Плитвичким Језерима, а у месту Љесковцу, подигне црквица. У своје време падао је „одбор за градњу српске православне црквице у Љесковцу,“ на Плитвичким Језерима овај позив: Тко је једном само посетио дивна „*Плитвичка језера*“ у крашној *Горњој Крајини*, тај се није могао доста нахвалити оне природне красоте, којој је мало равних. Ну ако је при том бацио поглед на она мала села, што језера окружују и на низке разиткране кућице, у којима многобројан народ станује, те ако је уз то изнитао кога или се сам осведочио о том: како тај народ у том усамљеном забитном крају живи, — морало га је такнути у души хрђаво и чежерно стање тога народа. Одељен од света, који би му могао добрим примером, упутом помоћи и просветити га, а лишен *цркве и школе — та два темеља просвете* — народ је овај у свему и свачему грдно заостао. *575 душа неумива никада воде у вјери Христовој*, — нити је уживати може, јер три сата у округ нигде нема свете богомоље. Како услед тога стоји морал и религиозно осећање код тога народа, само се по себи разуме; а како се ток подилазак у помањкању тога одраја. — тужно је и спомењути. — Зато је потреба црквице у „*Љесковцу на „Плитвичком језеру*“ као средишту свих околних места, постала врло нуждном. То је увидио и сам народ, те је радостно поздравио дозволу и благослов своје духовне власти за градњу црквице и приправан је исту градњу свим силама подпомоћи. Ну тко позна крајњу сиротињу овог народа. тај је више него уверен, да су те силе врло слабе и да се њима црквица никад подићи неби могла, ако не буде помоћи са стране.

Ради тога се подписани одбор овим обраћа *свим родољубима са молбом, да хоћете пригнеку у помоћ овом светом и богоугодном* дјелу и тако учине велику задужбину овом бедном народу. — Наше православље *српске отачине* пак умољавамо, да у свом подручју скупљање прилога предузму“.

Као што нам један угледан родољуб и Србин из Осека сада пише, та је црква подигнута, али није још довршена у својој унутрашњости, нити је снабдевена св. утварима. Да не би побожна и родољубива мисао подизања те, тако потребне тамошњој православној и српској браћи нам цркве, на половици своја остварења остала незаведеном, замољени смо, да се примимо скупљања прилога у ту циљ и да то скупљање препоручимо нашем свештенству и осталим родољубима. Ми то радо и вољно чинимо. Браћу свештенике, господу учитеље и сваког родољуба молимо, да настоје у својим круговима око скупљања тих прилога И најмањи дарак добро ће доћи нашој браћи тамошњој. Скупљене прилоге треба послати уредништву овога листа, а које је наручније може свој прилог непосредно овамо послати.

(**Лига борбе са атеизмом**“). У Француској, коју многи сматрају огњиштем безверја, дошао најбољи умови до уверења, да треба опет поћи на извор вере, па да се загаси жеђ душе, која ни у Француза није друкчија него у осталих људи. Повратак религији, схваћеној не у смислу манифестације овог и оног спољашњег култа, него у смислу вере у живог Бога, то је поклич који данас снажно продире кроз Француску, сузбијајући забуде којима је усиљени атеизам дуго Француску мучио и многа јој зла починио.

У Паризу се била основала већ од дужег времена „Лига борбе с атеизмом.“ Тој Лиги био је на челу, оних дана преминули, старц, искусни и опробани мислилац и државник *Жил Симон*. Уз Жил Симона били су на челу тој Лиги: Артур Дежарден, Шарл Вадингтон, Анри Жели и Жил Севестар. Та Лига до последњег времена није давала јавне знаке животу своме, али је у најновије време издала манифест (још за живота Жил Симона), који је прокрстарио кроз сву Француску штампу и после којег се за кратко време одржао читав низ јавних предавања у Паризу и у департиманима. Народне масе жедно појурише у аудиторије, где им се, судећи по томе, што о томе говоре озбиљни органи штампе, пружио случај, да за часак забораве на парламен — спарну борбу, која притиште све класе јадногa народа. У тој земљи, где је све, као што изгледа, подвргнуто сумњи, где се све сменало у једну хаотичку масу, где се врховни друштвени слоји са својим антиподима, налазе се, сад се види, стотине хиљада људи, жедних вере, где траже спасења у њој

Манифест, кога је издала „Лига борбе с атеизмом.„ обраћа се на све поштене људе, на све којима је драга величина Француске, и позива их

да препороде Француску идејом живог Бога и вечном свежином вере у Бога.

О томе покрету „Лиге,“ рекао је, на жалост преминули, Жил Симон, кад је примио звање почасног председника њезина, и ово: „Садање стање умова представља највећу опасност, каква је ма кад претила нацији (Француској) и да би је спасли од пропасти, треба се обратимо на помоћ свих могућих друштвених сила, претставницима свих религиозних верозакона, свих благородних и узвишених идеја Ми желимо у умовима и срцима препородити људе идејом Бога живога, највећом од свих идеја, неопходном за сваку социјалну организацију и најпозванијом на то, да уједини растрзнуте друштвене групе“.

Чланови „Лиге“ осим рашириавања у свом правцу књига и брошира, особиту важност придају, при ширењу својих идеја, *живој речи*, као најбољем средству, да се утиче на умове. Осим горе побројаних великана у Француској стоје њима раме уз раме и писци, као што су Леруа — Боље, Фердинанд Брингтер, Фредерик Пасн и многштво других.

Овоме покрету радоваће се сваки противник атеистичких погубних схорова и пријатељ истинитог напретка у човечанству, као што ће се многи на том покрету у Француској научити, како је атеизам једна болест и заблуда, на несрећа за државе и целе народе.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. И. Т. Изволите послати свршетак.

Г. И М. у О. Изаћи ће у 26 броју.

Г. М. Ст. у Ш. Пошаљите ако је што готово. —

I. Исказ

добровољних прилога за градњу српско-православне капеле у Слуњу.

(Свршетак)

Сабрала мил. гђа. Марија Рогић у Карловцу и даровале: 10 ф. г. Јов. В. Варако; по 5 ф. г. Марија Рогић, Јулије Бањанин, и Душан Слијепчевић; по 2 ф. Љ. Касапиновић, и А. Живковић; по 1 ф. С. Теодоровић, Тирк, Ђ. Гашпаровић, И. Станић, Ј Ђерић, Н. Н, М. Слијепчевић, Л. Борфошки, Ф. Купрешанин, Марковић, Застављковић; по 50 новч. М. Страхинићак, Славнић, Филиповић, М. Станић, Н. Н, Д. Сурић, Н. Преч., М. Стекошић, Вебер, Ф. Жанић, Н. Н., Н. Н., Соф. Катић, Ковачић, Клапа, Јелић, Брозовић, Е. Х., Ана Хирт, М. К., Х, Ст. Ј. Зајц, Сладаковић, М. Јакић, Драгица, А. Рогић, Н. Н., Н Н, Н. Ф. Борчић, Бенделковић, Рајзе, Дубањ, Писаревић, по 40 н. Н. Н., М Ковачић; по 30 н. Н. Н., С. Катић, Е. Радаловић, Бастанић, А. Хохринг; Н. Н , 35 н; по 25 н. Н. Н. Ковачић; по 20 н. А. Дрнић, Н. Н., Ј. Кон, нечитљиво, Н. Н. Страхинићак, нечитљиво исто, Корач, Иванушић, нечитљиво, Ад. Н. Н. Н. Н, Мато, Н. Н, И. Безлај, Водопија, Н. Н. С. Фидлер. Н. Н., Куга. Бек. Мандић. Пелк. Турчић. Косјер; по 15 нов. Манојловић. Врањешић, Н. Н., Д. Станић по 14 нов. Рајнер; по 10 нов. Маринић. М. Н. Милер, Гребл, Н. Н. Драгаје, Н. Н., Н. Н., Е. Ш. Тршлић, Павлић, Ларковић. Н. Н., Галогажа Н. Н., Н. Н., по 5 н. Ф. Б., Н. Н., = 68·04 ф.

Преко слав. штедионице у Ст. Пазови по 5 ф Ст. Пазовачка штедиона; Н. Петровић, 2 ф по 1 ф Мауковић, Никшић, Срећковић, Михољевић, по 50 н. Јанковић. Милутиновић, = 12 фор.

Г. С. Костић учитељ у Фочи забрао 4 ф.

Г. С. Филиповић забрао у Ст. Пазови 90 нов. а даровале по 20 нов. Филиповић. Јовановић; по 10 н. Панчић, Цвиковац. Вуић, Е. Лапг. Јелена Кеснер.

Свега 164·24 фор.

Свим племенитим и побожним дароватељима од нас срдачна хвала а од Бога плаћа, а стављајући их у матицу књтора и приложника, стављ у аманет својим потомцима и служитељима тога св. олтара вјечиту благодарност и молитву за њихове вељедушне прилоге.

И овом се згодом обраћамо на све побожне и племените душе, заводе, области и корпорације, да нам својим добротвним прилогом у помоћ притеку.

У Слуњу, 5. априла 1896.

Одбор за градњу српско прав капеле у Слуњу.

Председник: Благајник;

П. Грба **Стојан Новаковић**

парох и намјесник. чиновник у мару и пословођа.

Јавна благодарност.

Задахнути синовном љубави према св. матери цркви и покренути чувством хришћанске побожности, договорисмо се међу собом, те оградисмо црквену порту гвозденом оградом пред синоћа и Срби Путничани: Г. Никола Савковић трговац, са прилогом од 300 фор., Антоније Јокић ратар, са прилогом од 100 фор., Живан Недаковић млађи ратар, са прилогом од 100 фор. и Давид Лазаревић ратар, са прилогом од 100 фор. на чему им у име црквене општине Путиначке изричемо дубоку благодарност на милодару и кличемо им од срца: да их Бог милостиви пожива на дику и понос Срнства и миле нам св. вере православне.

У Путинци, 10 јуна 1896.

Милутин Бабић **Никола Козобарић**

председник. парох.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

Изашла је на штампе нова књига

ГЛАС ИЗ ЦРКВЕ

ПРОПОВИЈЕДИ

проте Јована Вучковића

проф богослов. училишта карловачког.

— Цена је књизи 1 круна. —

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Саопштавамо, да смо спремили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну, а које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“
наша је одобрена и прописана
ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ
како нашим вел. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

Она је уређена (редигована) као пређина до сад по стручњацима на то позваним и надлежним. *Стоји само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким корицама и на доброј хартији.* Кад се на више купи дајемо 25% рабата.

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено школске општине, да нас потпомогну својим наруџбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које за школу нису.

Препоручујемо им за даваље на поклон

ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ

НАМЕЊЕНЕ ОСОБИТО УЧЕЊУ
по
ЗАБАВИШТИМА И ОСНОВНИМ ШКОЛАМА
од
Ив. М. Поповића.

Цена књиги 20 новч. Рабат као и горе.

Српска Манастирска Штампарија.

Позив на претплату.

С благословом и дозволом Његове Светости преузвишеног Господина
Георгија Бранковића
патријарха српскога, православнога архиепископа и митрополита карловачкога и т. д. и т. д.
излази до који дан књига под натписом:

МАКАРИЈА
МИТРОПОЛИТА МОСКОВСКОГА
ПРАВОСЛАВНО
ДОГМАТИЧКО БОГОСЛОВИЈЕ.
ДРУГИ ДЕО.

По трећем издању превео и гдегде допунио
МИТРОФАН ШЕВИЋ
архимандрит хоповски.

Књига ова на великој осмини износи до 25 штампаних табака, а цена је књизи овој **четири круне**, а за краљевину Србију **четири динара.**

Књига је ова намењена слушаоцима православних богословија, пречасном свештенству и сваком, који је рад да се упозна са догматичким учењем цркве православне.

П. н. г. г. претплатнике на први део те књиге учтиво умољавам, да изволе обновити претплату и на други њен део. — *Претплату ваља слати „поштанском напутницом“ на потписаног, а књига ће бити сваком претплатнику достављена одмах поштом franco.* — Скупљачима дајем једанаесту књигу на дар.

Код потписаног може се добити још први и други део за цену од **осам круна**, а за краљевину Србију за **осам динара.**

У манастиру Хопову,
на св. мученика Јустина филозофа 1896.

Митрофан Шевић
архимандрит
Manastir Hopovo, p. p. Irig (Slavonija).

ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 65 1—2

Овомјестна срп. правосл. црквена општина издаваће 29. Јунија (11. Јулија) о. г. у 2 сата по подне на јавној дражби градњу новог црквеног торња и других поправака своје парохијалне цркве.

Прорачун је.

1. Зидарски посао	. . . . .	363 ф. 52 н.
2. Покривачки „	. . . . .	142 ф. 67 н.
3. Столарски „	. . . . .	1094 ф. — н.
4. Дрводељски „	. . . . .	826 ф. 55 н.
5. Ковачки „	. . . . .	19 ф. 52 н.
6. Лимарски „	. . . . .	708 ф. 30 н.
	Свега	3154 ф. 56 н.

Дражбовање се на маљак сваки посао за себе, а учестници дражбе имаће 10% од горњих свота жалбине положити.

Поближно условије може се код срп. прав. црквено општине још пре дражбе добити односно известитисе.

У Михаљевци 10. (22.) Јунија 1896.

Радован Матић председник. Ж. Чудомировић перовођа.

Е. 638. I. 91. ex 1896. 61 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на трећу парохију у *Баваништу*, која је другог реда.

Молбенице се могу овамо послати до 12. (24-ог) јула о. г.

Из седнице епархијске конзисторије, држане у Вршцу 6. маја 1896.

Епархијска конзисторија вршачка.

Ад бр. К. 366. 522 ex 1896. 59 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног парох. места IV. разреда у Ст. Пазови расписује се стечај.

Интеркалара има до 19. (31.) јануара 1897.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим до конца јуна месеца овамо поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 16. (28.) маја 1896.

Архид. конзисторија.

Ад бр. К. 291 зап. ex 1896. 60 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног парох. места VI. разреда у Вери расписује се стечај.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим до конца јуна месеца овамо поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 16. (28.) маја 1896.

Архид. конзисторија.

СТЕЧАЈ. 63 1—3

Ради сталног попуњења учитељског места у Кишфалуби, овим се расписује стечај.

Плата учитељска се састоји из 304 фор. које прима из месне црквене благајне као и 20 фор. рачуно-перовођства, 36 фор. у име поотворне школе из политичне благајне, даље 3. м. ланца (2 л. 463□ хв.) оранице, на које учитељ порез плаћа, удобан стан, са две собе, кујном, комором, подрумом, шупом, шталом и поред стана башту од 1. ланца (817□ хв.), и најпосле 4 хвата тврди дрва.

Од венчанице, парастоса, великог укопа по 40 новч. а од малог укопа 20 новч.

Дужности учитеља су школским уредбама и наставним планом прописане као у св. цркви дужности појца обављати и школску дјецу црквеном појању обучавати.

Молитељи нека се са добро инструираним молбеницама обрате на подписатог председника да су оспособљени учитељи и испит из мађарског језика положили.

Рок стечаја шест недеља до 21. јула о. г. по ст. кал.

У Кишфалуби, 9. јуни 1896 год.

Роман Косић председник.

Е. 50. 1896. **СТЕЧАЈ.** 57 2—3

Расписује се стечај за учитеља на III. и VI. раз. мешовите школе у Бегечу. Учитељске дужности у школи и у цркви прописане су Школ. Уредбом, а плата је ова: за редовну школу 235 фор. у готовом новцу; за недељну школу 40 фор., $^1/_4$ сесије земље и 4 јутра (à 1200□°) ритске земље на тако званој греди, која је земља изложена врло честој поплави и за приход које општина не прима дужност да даје отпитету, (на земљу учитељ порез плаћа), једна башта и једно гумно ван села; 5 фор. за писаћи прибор; 2° тврдих дрва, сламе за огрев колико је потребно и стан са потребним зградама и вртом. Споредни су приходи: за перовођство 35 фор.; за рачуноводство 30 фор. (ту се разуме састављање главне рачунске књиге, вођење туторског рачунског дневника, и склапање годишњег рачуна туторског и благајниковог). За укоп или парастос где буде позван 1 фор.; за сваки посебан спомен при укопу или парастосу 60 нов.

Молбенице са свједочбама треба послати на потписаног председника до 24. јуна по ст. к. о. г. а жеља је општине, да се тражиоци, ако је могуће, лично прикажу. Они који су већ више година учитељске дужности отправљали и у општинама перовођске и рачуноводске ствари добро водили, имаће првенство.

У Бегечу, 6. Јунија 1896.

Тома Мутибарић председник

Дафина Михајловић учитељица и пр. перовођа.

Бр. 21 ex 1896. 64 1—3

СТЕЧАЈ.

Оставком г. Светозара Пирошког упразнило се место срп. прав. учитеља у Српском Падеју. Бериња учитеља су ова:

400 фор. годишње, месечно у напред; 4 јутра оранье земље на коју учитељ све терете сноси 40 фор. за перовођство; 1 фор. од погреба где позван буде; 50 нов. од парастоса где позван буде; слободан стан у школском здању са три собе, кухињом, комором, подрумом испалом, шупом два врта лецама ограђена и дворишгем; огрев зимьи колико му треба, (сламе.) —

Дужности су школском уредбом прописане. Напомиње се, да за повторну школу неће засебно награђен бити.

Првенство имају они, који се лично пријаву. Службу са берињима примаће изабрани од 1. (13.) Септембра 1896. год.

Рок стечаја је 30. јули (11. Августа) 1896. год.

Ваљано инструисане молбенице нека упутити на адресу: Срп. прав. школски одбор (Gör. kel. szerb. iskola szék) у Срп. Падеју.

У Српском Падеју 6. (18.) јуна 1896. год.

Ђорђе Јовановић
Председник школ. одбора

Светозар Ђ. Пирошки
учитељ као перовођа.

58 2—3

ГРАЂЕВНО-ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Српска прав. црк. општина у Срп. Неузини намерава одмах по истеку овога гласа, предузети најнужније оправке своје св. цркве.

По техничком налазу, који је од славног адм. одбора у Темишвару 15. (27). маја т. г. (А. О. 671./568 ex 1896.) одобрен, стоји целокупна радња 2901. ф. 72. нов.

С тога се овим позивају сви они, који ту радњу желе предузети, да изволе на дан дражбе, која ће се обавити на лицу места 30. Јуна (12. Јула) 1896. у два сата после подне.

Дражбовање се на мањак и учесници дражбе имаће 10% од горње своте у име жалбине положити.

У Срп. Неузини 4. (16). Јула 1896.

Љубомир Мирков
председник.

М. Ш. О. ad Nr. 36. ex 1896. 62 1—2

СТЕЧАЈ.

На овдашњим селиштима: Жарковци, Ранчеву и Радојевићи (Вукићевићи) упражњена су учитељска места, на која се овим стечај расписује.

Плата је 400 фор. а. вр., слободан стан с вртом.

Првенство имају мушки, у случају да се од њих не би нико пријавио бираће се и женске.

Ваљано инструисане молбенице имају се до 15. јула т. г. поднета м. Шк. Одбору.

Из седнице м. Школског Одбора, држане у Сомбору 28. маја 1896. године.

Ст. С. Илкић
перовођа.

Н. Ђ. Вукићевић
председник м. Школ. Одбора.

Бр. 72. 1896. 55 2—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место на овдашњој школи услед умировљења г. Ђуре Крагујевића учитеља отвара се стечај. 1. Плата је: 300 фор. 2. За повторну школу: 40 фор. 3. Од сваког укона: 40 новч. 4. Два тврда три хвата. 5. Земље: 9½ јавања оранице, на коју општина еквивалент, а учитељ порезу плаћа. 6. Слободан стан, са 3 собе, кујна, шпаја, подрум и мала баштица. 7. Од сваког парастоса и сваке венчанице има: 40 н. 8. Учитељ је дужан у цркви појати. 9. Деку у појању учити и у цркву водити. 10. Изискује се знање мађарског језика и да је испит из њега положио.

Рок стечају 20. јула (1. августа) 1896. Из седнице школског одбора.

У Дуна Сечују, 27. маја (9. јуна) 1896. држане.

Ђура Крагујевић
перовођа.

Димитрије Јанковић
парох и председник школ. одбора.

ОГЛАС.

56 2—2

На основу закључка овомесне српске православне црквене општине, вољна је ова општина на својој светој цркви покривач на торњу изменити, те стога све у том погледу стручњаке, нарочито Србе, овим позива, да у року од две недеље дана, од првог упућења овог огласа у јавним листовима, своје напрте о тој радњи са трошковником на преглед поднесу.

Из напредне седнице српске православне црквене општине држане 26. маја 1896 у Торовт. Брестовцу.

Председништво.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву** „**Српског Сиона**“ у **Карловце**. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„**Српски Сион**“ излази **сваке недеље на целом табаку**. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 нов.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА
ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.
У Ср. Карловцима у недељу 23. јуна 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Превишње одобрење

избора архимандрита крушедолског и администратора вршачке епископије Гаврила Змејановића за православног српског епископа вршачког.

Превод с мађарског.

Краљевско-угарски министар богочасти и јавне наставе.

Бр. 2242. прес.

Преузвишени Господине Архијепископе, Митрополите и Патријарше!

Његово цесарско и апостолско краљевско Величанство превишњом одлуком Својом, изданом у Будимпешти дне 14. јуна ове године, благоизволило је најмилостивије одобрити православним српским архијерејским синодом карловачким обављени избор

Преузвишеном Господину

Георгију Бранковићу,

правом тајном саветнику, правосл. архиепископу митрополиту карловачком и патријарху српском.

Гаврила Змејановића архимандрита крушедолског и администратора вршачке епископије, за православног српског епископа вршачког.

О том имам част, позивно на тамошњи, архијерејско-синодски кр. поверенику упућени, цењени допис од 18. маја о. г. бр. 173., Вашу Преузвишеност повољнога знања и даљег поступања ради с тим умољењем известити, да изволите на именованог новога епископа гласећи и овде под ·/. привијени документат истом уручити.

Само се по себи разуме, да ће се посвећење новога епископа тек онда моћи обавити, кад исти буде положио присегу верности у руке Његова Величанства.

Примите, Преузвишености, искрену изјаву мојега одличног поштовања.

Будимпешта, 17 јунија 1896.

Влашић с. р.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјелајев. —

(Наставак)

Чак и Тома Аквинатски је устао против употребе инструменталне музике при хришћанском богослужењу, јер она пре разнежава срце, него што га располаже на молитву, а њену дозволу у старозаветна времена је такође тумачио сагласно с гледиштем старих отаца, снисхођењем јеврејском народу, телесном и грубом.[1] Даље, римска црква, тиме, што је у средњем веку увела употребу музикалних инструмената у богослужење, није створила никакво савршенство у црквеном богослужењу, непознато старој цркви, него се напротив вратила натраг у времена јудејска, установивши обичај, који није примила васељенска црква не без основа, него с циљем разумевањем преимућства вокалног певања.[2] Затим треба разликовати музику по самој њеној композицији и мотивима. У том односају источна црква захтева од вокалне музике простоту и озбиљност, да би она будила у духу молитвено расположење, а не тек уморивала слух хармонијом пријатних звукова. А црквена музика католицизма не одликује се свагда строгошћу и озбиљношћу. Напротив у католичким храмовима можеш чути лаке и веселе мелодије оперске и чак балске музике.[3] А опћу карактеристичну црту западне црквене музике чини њена извештаченост, с којом се рачуна на то, да произведе у слушаоцима ефекат час разноликошћу звукова и лепотом у њихову складу, час бурном и неочекиваном прелазом од piano на forte, од полаког темпа брзоме, од тужног тона веселом и т. д. Такви карактер западне црквене музике обележен је још у средњем веку и из епохе реформације има сведочанстава, да се ради тога народ привикао да гледа на храмове, као на место за разоноћење и да одлази на богослужење, да чује музику.[4] Разуме се, да човек никако не може одобравати ту појаву, јер је хришћански храм одређен за молитвено опћење с Богом, а не за разоноћење и естетичке насладе. Дакако да је и обредност при друштвеном црквеном богослужењу неопходна, јер се унеке унутрашње богопоштовање не може замислити без спољашњег. Али је обредност римске цркве, не говорећи већ о таким представама, које се допуштају у католичким храмовима и које претварају дом молитве у религијозни театар, као н. пр. проповеди младенаца о Божићу, или као што су представе поклањана источних мудраца, погребења и васкресења Христова с покретним воштаним фигурама, онтерећена множином процесија и церемонија, које се поред све своје лепоте и раскошности не одликују дубином садржаја и унутрањег значаја, и осим тога потчињена законима увертности и механичности, којима се религијозни осећај верних савршено гуши и дави. Значајно је, да се та увертност и механичност у обредности најоштрије испољује у најважнијем хришћанском богослужењу — литургији, и показује своју мучну силу не на самим свештенодејствима. „У литургији латинској“, вели руски протојереј Серећински, који је изучавао католицизам не само на књизи, него га је лично посматрао у својој служби за границом, „сваки је корак, сваки рад, сваки покрет и положај свештено и црквено-служитеља означен ситном подробношћу; од тога сва служба представља у себи целину хладних чисто механичких покрета тела, срачунаних тако речи математичком тачношћу“.[5] У свему томе нема красоте и спољашње величанствености своје врсте. Али, по опасци другог руског богослова, „увертна красота и извештаченост свештених дејстава и покрета у латинском богослужењу не могу оправдати њихово мртвила и бездушност. Она који врше свештенодејствљавају се ту не као живи људи слични другим људима, с човечјим мислима и осећајима, тек расположени и упућени по духу вере и цркве, — него као механизми, које покреће нека слепа сила, мимо њихове свести и воље; обреди, које они обављају јављају се не као природни спољашњи знаци истог духа, којим они морају бити оживљени, него као магичке формуле, које указивају собом деловање више силе“.[6]

[1] Thom. Aqu. Summa Theologiae. Qu. 95. Art. 2.

[2] Душеполезн. Чтение. 1868. II. 253. 254.

[3] Hase. Handbuch der protest. Polemik. 5. Aufl. S. 629. Tschackert. Evangel. Polemik. S. 259. Gotha 1885. Протојереј Т. Серећински. О богослужењу западне цркве. Стр. 4. стр. 44, 46. Петроград 1856.

[4] Труды Кіевской д. академіи. 1863. III. 11.

[5] Православное Обозрѣніе 1860. новембар, стр. 376.

[6] Ibidem.

Стварајући такову богослужбену зграду, богату ефектима сваке врсте, великолепношћу и блеском, римска је црква остала верна својим основним начелима. Није ма како случајно постала та зграда; напротив се развиће црквеног култа у католицизму и његов облик догађао под утецајем сасвим свесних тенденција. Папство је тежило господству над црквом. Али управивши тој сврси сав свој рад, папство је заборавило, или, боље рећи, стало је занемаривати дух и срце верних. Отуда се и појавиле у католичком богослужењу такове погодбе, које стежу покрет религиозног осећаја, убијају живот духа. „Архитектура римске цркве, као што је говорио на својој смртној постељи први папа епохе Препорођаја, Никола V, мора чинити утисак на народ, скулптура мора тај утисак појачати, а најпосле сликарство мора већ сасвим заспавити осећај људски“.[3] То папино признање, чија искреност и значај не могу бити подвргнути сумњи већ стога, што је оно као некакав завештај наследницима, показује заветне сврхе папства, да не може бити јасније. У својој тежњи за господством оно је хтело осленити и угушити ум и религиозни осећај верних множином и разноврсношћу тих чисто спољашних ефеката, које је могуће било створити при помоћи вештинâ, привучених у службу цркви. Та је сврха била постигнута. Богослужење католицизма је уређено тако, да оно делује веома силно. Ал особито дубок утисак износе отуда случајни посетиоци од иновераца, који тамо залазе, не да би извршили своје религиозне дужности, него из љубопитства и у сврси да се упознају с католицизмом. Помпа и блесак католичког богослужења први пут просто занесу и поразе. Али не гледећи на сву дубину и снагу, први утисци, који се изнесу са католичког богослужења, лако се дају анализирати и њихова анализа показује, да се они, по своме садржају и карактеру, тек површно дотичу религиозног живота човековог и да католичка богослужбена помпа не само не задовољава религиозне потребе верних, него заглушује те потребе, успављује их. У католичком богослужењу побеђује и прикива за себе нажљу спољашњост, великолепност, блесак; а осим те спољашности религиозни осећај нема на чему да се заустави у католичком храму. Архитектура католичких храмова, слике, које се овде налазе заједно с производима скулптурне вештине, музика, овде допуштена, најпосле раскошни и складни церемонијал заустављају нажљу сами по себи, задржавају полет мисли и осећаја к Богу и на тај начин, при најповољнијим приликама, рађају расположење блиско усхићењу, пре естетичком, него религиозном, а каткад просто расејавају ум и производе у срцу празнину. „Међу најважније недостатке савременог латинског богослужења, — вели руски свештеник К. Кустољев, који се упознао с католицизмом такође не тек из самих књига, него и личним искуством с почетка у Шпанији, а онда у Угарској, — може се убројати спољашњи ефекат, за који се употребљују сва средства. Привукли за своја богослужења што је више могуће народа у цркву — ето за чим обично тежи латинско свештенство: да ли су то љубопитљиви гледаоци, или људи, који верују и траже у цркви религиозне утехе — то је за њега све једно. Али судећи по ономе што се види, можемо рећи, да заузето спољашњим уређењем обреда, тражи за своје цркве више беспослених и љубопитљивих људи, него верних. Латинско свештенство је пренело у своје цркве оно, што обично привлачи народ у јавна позоришта: театралне декорације, артистичко осветљење, претварање црквених песама у музику оперску и балску, ето чим латинско свештенство обично привлачи народ у цркве. Знаоци музике, који су бивали о празнику у цркви, свагда ће вам рећи, да су чули тамо некакву полку, неку мазурку, некакови ригодон (кадрил по шпањолски) и арију из какове опере; није нам се једанпут догодило да слушамо овде у Мадриду познатог нам музикалног учитеља и да се у томе сами уверимо при посети мадридских цркава“.[1] Тај одзив, као одзив православног свештеника, могу, дакако, назвати пристрасним и преувеличаним. Суровост и оштрину његову хтеће, разуме се, тумачити вероисповедним предрасудама и полемичким заносом. Али ево одзив професора Московског универзитета Буслајева, човека потпуно удаљеног од конфесионалних предубеђења, али који без сумње уме анализирати своје утиске и давати рачуна о њима „Волио сам, — приповеда он о времену свога живљења, доста дуго,

[3] Tschackert. Evangelische Polemik gegen die römische Kirche. S. 206. Gotha, 1885.

[1] Православное Обозрѣніе. 1864. февруар. Загранічные опаске, стр. 79.

у Италији, полазити римске цркве и упознао сам их, и изучио боље и подробније од Московских, али не баш из саме побожности, пређа сам се у њима и усрдно молио, него, из ненаситне жеље да уживам у њиховом уметничком украсу, да шетам по њиховим високим сводовима, по њиховим каналама, или, по нашем, олтарима, по њиховим ходницима и галеријама заносећи се дивним производима сликарства, мозаика и скулптуре, што ме окружаваше са свију страна. Тада се храм за мене претварао у музеј уметничких реткости, и ја сам у интересима науке богатио количину свога знања новим фактима из историје вештине и старине. Волио сам да присуствујем при црквеним обредима и раскошним церемонијама и чим сам се више заносио њиховом необичном новином, тим ми је јасније постојало уверење, да се римско католичанство одликује од православља не толико богословским догматима, колико својим угађањем човечјим слабостима и ћефовима, ловећи у своје мреже сујеверну паству дражима лепих вештина у украсу цркви и разним бесмисленим варкама хитрих церемонија. Тада је храм постао за мене театралном позорницом, а црквенослужитељи се претворише у веште глумце“.[1] Из тих речи несумњиво излази, да у католичким храмовима, уз преузнесеност богослужбеног култа сваковрсним сјајем и блеском, вештина и уметност занета заслања собом религију. Научени професор не само да нема никаквих вероисповедних антипатија против католицизма, него чак тврди, да међу католицизмом и православљем нема важних догматичких разлика. Не може га нико укорити ни да му недостаје побожности и религиозности. Напротив он је тражио у католичким храмовима задовољења својим религиозним потребама и ту се усрдно молио. А ипак из целине свих утисака, које даје католички храм, чини закључак, да богослужбено устројство католицизма, у место да подиже мисао Богу, гуши и расејава религиозни осећај и до тог степена завлађује духовним расположењем човековим, да он, заслепљен спољашњим блеском, не може већ да се ослободи од тих ефеката, којима је тако богат богослужбени култ римске цркве, и заустављ се на разматрању једине спољашњости, која заноси и очарава, али у исто време спо-

[1] Вѣстникъ Европы. 1891. Іюль. Воспоминанія Буслаева, стр. 197. 198.

јим чарима не дâ да се човек задуби у тајне религије и да се прибере умом и помишљима у Богу.

(Наставиће се.)

Поука на дан св. апостола Петра и Павла.

За што сиет мрзи и гони проповеднике истине и правде Христове?

Сви ће одвратити ше и с њима моја уста (Лук. 21, 17).

Такову судбину пророче Господ од Бога избраним ученицима Својима. Зашта, њих су мрзили, гонили и прогањали своји и туђинци, Јудеји и незнабожци, народи и власти. *„Много пута сам био у страху од разбојника, у страху од родбине, у страху од незнабожаца, у страху у градовима, у страху у пустињи, у страху на мору, у страху међу лажном браћом: више сам се трудио, више сам бдио поднео, више пута био сам у тамници, више пута сам долазио до страха смртнога“* (2. Кор. 11, 23 и 26). *„Народ устао је на нас са силом, и војводе здерани с нас хаљине заповедише да нас шибају“* (Дел. ап. 16, 23). Тако описује свој живот један од слављених сада св. апостола — Павле.

Па за што су мрзили, гонили и прогањали ученике Христове? Јесу ли они доиста били безкорисни у друштву, јесу ли били тако и толико покварени и морално слаби, да их у друштву нису могли трпити и подносити, нису ли испуњавали обвезаности породичне, нису ли сносили дужности опште, нису ли плаћали данак држави? Јесу ли били лепштице и дангубе, јесу ли живили на рачун других и на штету људима? Не, њих не беше достојан, по суду речи Божје, цео свет. Они су били за све углед и пример врлинâ; старали су се да угађају и угоде не себи, него ближњима; трудили се и борили се за срећу и добро човечанства; готови су били заложити и жртвовати све, шта више сам живот свој за спасење других. Божанственим учењем својим просветили су и обасјали су оне, који седе у тами и сену смртноме; учили су све истинитом богопознању и богопоштовању. Кроз њихову спасоносну, Богом задахнуту проповед друштва људска добише нови и бољи жи-

вот, добар ред и поредак; установило се и утврдило се на земљи само царство Божје — хришћанска Црква На какав је узрок те опште мржње савременика према Апостолима?

Први ученици Христови и сви, који су пошли стопама њиховим, излагали су се општој мржњи ради навешћивања речи истине. „Ја им дадох реч Твоју и свет омрзну на њих“ (Јов. 17, 14) рекао је Сам Господ Исус Христос. Ученици Христови изобличавали су у проповеди својој лаж и заблуду, предрасуде и сујеверја, која су владала међу савременицима апостолским; изобличавање то није им срцу годило и распаљивало је у њима злобу против Апостола. Ученици Христови поучавали су и упућивали су савременике своје да живе свето, часно и поштено, да се не одају страстима и жељама, него да их обуздавају и убијају; учили су их да чувају душу и тело у чистоћи, и да то не кваљу ничим Таково поучавање и упућивање било је блудницима, робовима гнусних страсти, противно и наоружало их против проповедника чистоте и светости. Ученици Христови опоминали су савременике, да не привађају срцем к пролазном богатству, да се не брину толико о добитку земаљских благâ, која брзо пролазе, јер се благом од смрти не ће избавити, нити ће се сачувати на суду Божјем, и учили су их, да траже царства Божјега и правде Његове, да се старају о добитку побожности и праведности, о вечном спасењу душе. Таково опоминање и учење, људима, који су били страсни за богатством до тврдичлука, који су на богатство полагали све своје наде, није се допадало и узнемиривало их је до дна душе. Ученици Христови саветовали су савременике своје, да не буду самољубиви, него да украсе себе смиреношћу и кротошћу, да буду искрени и незавидљиви, да великодушно подносе увреде, беде и невоље, да се уздају на Бога и да се предаду Његовој свесветој вољи. Такав савет показао се несносан, људима, који су заражени били светском гордошћу, и нагнао их је, да плате саветницима својим презрењем, поругама, бојем, гоњењима и тамницом. У опште, синови века тога, следећи злим обичајима и људима света грешнога и прељуботворнога, пазикпувши да проводе време у веселима чувственим и забавама светским, угађајући својим писким страстима, без бојазни чинећи безакоља у мраку ноћном, далеко од погледа људскога, не само да нису волели видела Христова и да су бегали од њега, него желели би и желили су да га угасе, униште; хладни су према свему што је свето и божанствено; напрежу се умом својим да подвргну сумњи истину јеванђелскога учења; прогањају проповеднике тога учења, гоне људе праведне и побожне, који живе хришћански. *„Наместимо замке праведнику, јер нам је на терету и супроти се делима нашим кори нас за грехе против закона, прти нас за грехе нашег васпитања. Он је пред нама обличење помишљаја наших. Тешко нам је и гледити га, јер живот његов, не личи на живот других и различити су путеви његови. Он посматра нас са мрзошћу и удаљава се од путева наших као од нечистоће. Огледајмо, јесу ли истините речи његове, искушајмо га бедом и мученьем, да познамо смиреност његову и да видимо благост његову, осудимо га на срамну смрт“.* (Прем. Солом. 2, 12—20) Тако су мислили синови века тога за доба Соломунова, тако мисле они и свагда.

Бадава би ми стали да се чудимо томе, да се међу савременицима Апостолâ и њихових прејемника налазило одљудâ, не жељен не само оценити по достојанству, него и дрзнувши гонити и мучити такове мужеве, какви су били Петар и Павле и остали св. Апостоли, какви су били њихови св. прејемници — насљедници: Игнатије Богоносац, Поликарп Смирнјски, Василије Велики и Јован Златоусти, — мужеве, који су одани били Богу свим бићем својим, који су ревновали без престанка за славу св. имена Његовог, који су љубили ближње до самопрегорења. Али то изгледа нама страно и непознато за то, што ми гледамо на дело из далека, што сматрамо укоре и обличење Апостолâ и њихових прејемникâ да се тичу других, а не нас. Но кад загледамо боље у дело, то ћемо видети и разумети, да је све оно, што су говорили

Апостоли, нашерено и против нас, да се односи и нашем времену, да и од нас робови света, плоти и гордости светске чине не боље од савременика Апостолских. И они проповеднику јеванђелске истине говоре: „одступи од нас, путева твојих нећемо да знамо! Оштра је реч твоја и ко је може саслушати!“ Ирод је радо слушао беседу Јована Претече и са задовољством га је слушао, у многоме шта више покоравао му се и много је чинио слушајући га (Марк. 6, 20). Али, кад је Јован Претеча изобличио гадну страст његову, кад му је рекао: „не можеш ти имати жене Филипа брата својега. тада се Ирод разгњевио на Јована, бацио га у тамницу, а по том му отекао главу. Ма да сад проповеднике речи Божје, исповеднике имена Христова не муче као пре, разним мукама, не бацају их међу зверове да их растрзају, не спаљују их на гломачама, не распињу на крстовима, али ипак гонити их и прогањати презрењем, поругама, клеветом, не престају и сада. Шта значи немеваше свештенства у данашње време? Шта значи погрђивање свештенства у појединству нашем? Шта значе речи, које често слушамо, како неки и неки тобоже просветитеља и усрећитељи нашега народа говоре: „свештенство и црква сеје мрак“; „свештенство затупљује народ и спречи га у напретку?“ Није ли то гоњење избраника Божјих, није ли то пруга над служитељима речи праведе и истине, над извршитељима тајана Божјих? Чему да припишемо немарни одношај нашег српског народа према пастирима цркве — свештенству свом, које је свагда, као што нам историја сведочи, у свако доба, и у добру и у злу било пријатељ народа свога и његове среће и напретка? Зар не тој зависти, какву је прорекао Христос св. Апостолима и верним следбеницима Својим. „*Ако свет на вас узмрзи, знајте да на мене омрзну пре вас. Кад бисте били од света, онда би свет своје љубио, а како нисте од света, него вас ја од света изабрах, за то мрзи на вас свет. Опомените се речи коју вам ја рекох: није слуга већи од господара својега. Ако мене изгнаше, и вас ће изгнати; ако моју реч одржаше и вашу ће одржати*“ (Јов. 15, 18—28), тако рече небески Учитељ и Пастиропачалник Христос. Видите — да је, мржња и гоњење ученика Христових, проповедника речи Божје, очевидна мржња и гоњење Самога Христа; и обратно, да је чувати речи Апостолâ. следовати учењу пастира и учитеља Цркве Христове то исто, што и чувати, држати реч Самога Христа, следовати учењу јеванђелском.

Рећићете, тај се укор нас не тиче: ми смо побожни према помену великих проповедника речи Божије: суделујемо у прављењу Цркве у част и славу првоврховних апостола Петра и Павла; славимо њихове труде и подвиге; пазимо и слушамо њихово спасоносно учење, које је у Јеванђељу и Апостолу. Но усрдно слушање проповеди јеванђелске и апостолске без сагласности са том проповеди поступака и дела својих, без подчињавања свога живота и рада заповестима и наређењима Христовим и Апостолским, много ли нам користи доноси? Никако. „*Јер пред Богом нису праведни они, који слушају закон, него ће се они оправдати, који га творе*“ (Рим. 2, 13). учи реч Божја. Ето и Јудејци су подизали богате споменике пророцима и украшавали су гробове праведника, па је ли их похвалио Господ за то? Није, јер украшавајући гробове праведника, нису се угледали на веру њихову и побожност; нису подражавали њиховом светом и праведном животу; зидајући гробове пророка, нису испуњавали њихово учење, нису веровали у име Спасителя света, којега су они навештивали, нису примили Онога, Којега су сви старозаветни пророци и праведници желили видети и нису видели. Тако ће исто бити и с нама, ако ми, поштујући помен св. Апостола устима, хвалећи њихове врлине похвалним песмама, не будемо угледали се на њихов живот, њихова богоугодна дела. „За праведнике који живе на земљи *није мала хвала у устима грешника*, тим више је немила и неугодна, шта више увредљива је за оне, који живе и владају са Христом на небу светих“ (Сир. 15, 9). Ево шта жели од својих поштователя ап. Павле: „*молим вас, браћо, угледајте се на мене као и ја*

на Христа“ (1. Кор. 4, 16) Ево како он заповеда празновати помен својих духовних наставника, великих проповедника речи Божје: „гледајте на свршетак живљења њиховог;“ заповеда да се угледамо на веру њихову, да подражавамо њиховом богоугодном животу, њиховим врлинама (Евр. 13, 7).

Дакле, браћо моја, прославимо помен св. Апостола не речима, него делом, не једним хваљењем њихових врлина, него да се угледамо на њих у свом животу. Присвојмо и усадимо у срца наша њихове Богу миле и драге врлине, њихову ревност за славом Божијом, њихову кротост и смиреност, њихову благост и трпељивост, њихово милосрђе и саучешће према браћи својој, њихову трезвеност и самопрегорење, да постанемо као и они сиповима свевишњега, царским свештенством, народом светим, људима обновљења, људима у истину Божјим, а да не будемо убројени међу безбожних, да не постанемо завидљивци, гонитељи и мучитељи ученика и следователја Христових, проповедника речи истине и правде божанствене, а у лицу њиховом и Самога Христа — небеснога Учитеља и Пастироначалника. Амин.

У *Митровици*, 1896.

Прерадио:
Григорије А. Пиколић
свештеник.

Записник

Сједнице збора православног српског свештенства протопрезвитерата Вилићког, држане у Оточцу дне 16. Маја 1896.

Председава протопрезвитерата администратор гд. Илија Машић;

перо води по рукоположењу најмлађи јереј Илија мл. Машић;

присутни: високопречасни гд. Петар Кокотовић умировљени окружни протопрезвитер, те пречасна господа: Лука Мунјас, Спасеније Војводић; Илија Рапавић; Стеван Божичковић; Никола Радошевић; Данє Рајачић; Јосиф Рајачић; Марко Петровић; Миле Шумоња; Андр. Зобеница и Стојан Савић.

I.

Председник поздравља збор топлим ријечима добродошлице — а уједно даје израза туги својој и цијелог свештеничког збора за изгубљеним врло одличним чланом протојерејем Николом Љуботином, парохом Шкарачким и неко вријеме каноничним старешином Вилићког протопрезвитерата, који је сав свој иметак (15—20 хиљада) завјештао на стипендије српске омладине православне вјере, те позива свешт. збор, да томе великоме добротвору српском устајањем усклике: „слава му и вјечна му памјат“

ad I.

свешт. збор устајањем кличе: слава му, и вјечна му памјат!

II.

Председник извјештава, да је на повереницу, коју је свештенички збор овог протопрезвитерата на прошлогодишњем свом састанку донио и поднио Његовом Високопреосвештенству своме Епископу гд. Михаилу, стигао из Будимпеште овај брзојавни одговор: „Примите и саопштите свештенству моју најтоплију благодарност за послану ми изјаву. Бог милостиви нека благослови одана и сложна срца ваша“

Михаило Епископ.

ad II.

Свештенички збор узима извештај на угодно знање кличући: живио Епископ Михаило!

III.

Председник извјештава, да је са свештенцима сакупљеним на светорођурђевском збору у Оточцу брзојавно (до ове године није било брзојава у Плашком) честитао крсно име Високопреосвећеном Дијецезану Гд. Михаилу, те мнје, да би цијелисходно било, кад би га свешт. збор овластио, да у будуће са присутним на светорођурђ. збору свештенцима честита крсно име узвишеној им цркви завјетној поглавици у име свештенства цијелог протопрезвитерата. Уједно додаје, да је на ту брзојавну честитку од гд. Епископа стигао овај брзојавни одговор: „Благодарећи и уживајући у једнодушности драгог ми свештенства, молим Господа Пастироначелника, да свој свети благослов низпосље сузи и свијести вашој“!

Михаило.

ad III.

Свешт. збор узима извјештај на угодно знање и предлог прима једнодушно, да се у будуће крсно име гд. Епископу Дијецезану Михаилу честита у име цијелога свештенства протопрез. Вилићког.

IV.

Председник даје ријеч јереју Николи Радошевићу, администратору парохије у Сењу, да у смислу високе наредбе Бр. Е. к. 87 од 14. марта

1896. расправља тему: „Међу које дужности свештеничке спада дужност проповједања слова Божија; од какве је врједности тај рад свештенички у опште; шта чине они свештеници, који немарно или никако не врше дужност своју?

ad IV.

На темељу прочитане расправе свештенички збор доноси слиједећу резолуцију: „проповједање слова Божија прва је свештеничка дужност, а савјесним вршењем те дужности, уз примјеран живот свештеника, оснива се царство благодати и царство славе; а специјално подиже се углед свештеников и у народу и код власти овђе на земљи, а на небу награду по оним ријечима Христа Спаситела: „— **раде благій и вѣрный — войди въ радость Господа твоего**“! Напротив свештеник, који немарно или никако врши дужност проповједања, није пастир, него најамник, који напушта своје стадо и извргава га погибељи временој и вјечној, за које је одговоран овђе на земљи црквеној власти својој, а на оном свијету одговара ће праведном судији, ако само и једна душа његовом кривњом изгубљена буде, и подлежи страшној кази муке вјечне по оним ријечима слово Божијега: „**проклатъ всякъ творяй дѣло Божіе съ небреженіемъ.**“

Пресједник предлаже, да се гд. референту јереју Николи Радошевићу у записник изрази признање на његовом обилатом труду, кога је уложио изделавањем споменуте расправе

Збор уважава једногласно и кличе му живио!

V.

Пресједник износи у смислу високе конз. наредбе Бр. Е к. 88 од 14. марта 1896. на расправу „Распоред“ о свршавању св. литургије **прежденосвященныхъ** дарова за вријеме св. четрдесетнице у год. 1897.

ad V.

Свешт. збор усваја једногласно предложени распоред додатком, да би исти распоред стално важио и у будуће.

VI.

Пресједник износи на расправу предлог јереја Стојана Савића администратора парохије у Шавији, да се поднесе представка високом срп. нар. прк. сабору путем пречасне конзисторије, да уреди, којим било начином, тачно добивање плаће, — а ако би цијели сходно било поднијети сличну представку на високу владу.

ad VI.

Свештенички збор закључује једногласно, да се представком умоли Његова Преузвишеност гд. Бан, да овоме задноме стању односно неуредном добивању свештен. плаће крај учинити благоизволи. Уједно замолити Његово Високопреосвештенство гд. Епископа Михаила за милостиво и моћно посредовање.

VII.

Пресједник подсјећа свештенички збор на оне нападаје донесене у 43. бр. „Србобрана“ под насловом „Wirtschaft“ у горњо-карловачкој дијецези, у ком је Његово Високопреосвештенство наш гд. Епископ Михаило и висока Епарх. власт неосновано и накосно нападнута, те мисли, да би сасвијем на своме мјесту било, ако би пречасни збор према томе своје становиште заузео.

ad VII.

Свештенички збор с' презиром осуђује на јавност изнесене измишљотине, наврћања и подвале којима кипи споменути чланак „Wirtschaft“ у горњо-карловачној дијецези; а на, против томе најављује своју неограничену привржености и љубав умној и праведној црквеној погланици Високопреосвештеном Епископу своме гд. Михаилу и узорној епарх. власти својој!

Закључено и потписано.

Књижевни прикази и оцене.

Filioque. Одговор — Katoličkom Listu на чланак Filioque i pravoslavlje од С. М. Веселиновића проф. богословије. Београд 1896. 16⁰ са 37 страна.

Јавили смо излазак ове расправе, а сад хоћемо, да ју и прикажемо. У уводу своје расправе г. писац казује повод којим је она написана.

Г. 1894. као што нам је познато, управио је папа Лав XIII. своју „апостолску посланицу“ „свима владарима и народима“ са почетним речима: „Praeclarae gratulationis publicae testimonia“. Посланицу ту издао је папа поводом свога педесетогодишњег бискупског јубилеума, а под утецајем душевног му бола, што том приликом не мога видити у послушности „напрама апостолској стотици“ и оно „неизмерно мноштво, које се није слагало с оним весељем католика (папским јубилејем) . . . Оволики дио људскога рода, који далеко од папе као страпутицом(?!) хода“. Дакле, што се дан његова јубилеума није

пред њим поклонио цео, бар хришћански, свет.

Под утецајем тога бола, а у бризи за хришћанство,[!] није могао папа срцу одолети, него позва „све људе, без разлике рода и обиталишта, на јединство божанске вере“, recte — на покорност „апостолској столици“ и на сједињење са њиме црквом.

Много пута је папа том приликом у својој посланици казао, у заносу своје омиљене мисли за таким сједињењем, не би ли, како тако, ослабио сједињење претставницима и вернима православне цркве. На и несачекан одговора на своју посланицу са надлежне стране, којем се можда — с разлогом — и није надао, папа је одмах послао своје свештенике на исток, да недопустивим средствима врше унију. То је управо дало повода цариградском св. патријарху и св. Синоду васељенске цркве, да одговоре својом посланицом папиној посланици и његовим поступцима. Та је посланица позната и читаоцима овога листа Она је преведена била одмах на разне језике и саопштена у разним листовима, а примљена је у православном свету са поштовањем, кога авторитет посланице и заслужује. Тако је она примљена, као што знамо, и у старо католичким круговима. Она је постигла свој циљ. Пред посланицом цариградског патријарха и Синода васељенске цркве тргла су се и господа у Ватикану. Осетивши неодољиви утецај и снагу, којом овлађује та посланица својом мирношћу и достојанством, дубоким осведочењем и одлучним исказивањем спасних истина, те евангелским и апостолским хришћанским духом, — пожурише се господа Ватиканска, да јој одговоре. Чинили су то на разне узалудне начине, не би ли јој ослабили утецај, кога и сами они осетише.

Разуме се да ни листови, који су у служби римског католицизма и папизма, нису ћутали. И загребачки „Katolički List“ се покрснуо, покушавајући да побија наводе појединих тачака патријарашке посланице.

У 7 броју своме, од ове године, „Katolički List“ је донео један чланак под насловом „Filioque i pravoslavlje“. У том чланку покушао је безимени писац тога чланка, да докаже, е посланица цариградског патријарха нема право, кад западњацима пребацује додатак символу Никејско-Цариградском „filioque“, т. ј. да Дух свети изходи и од Бога Сина, а не само од Бога Оца. Напротив, хтео би он — после толико њих који то за толико векова, не могоше — да докаже, е је тај додатак догматички оправдан, текстом св. писма, учењем св. отаца, а особито решењима Лијонског и Флорентијског сабора. А да као најј јачи аргуменат у одбрану тога западног, шпанског, додатка у символу вере, наваља писац у „Katol. L.“, да је тај додатак filioque сабор једне помесне западне цркве истим правом могао унети у символ Никејско-Цариградски, којим правом је и сам символ установљен на васељенском сабору г. 381 у Цариграду, и „općenito priznan na zapadu i na istoku“! —

Римокатолике особито тишти, што патријаршка и синодална посланица у својој 7 тачци наводи и ово: „Сигурно ће бити познато папи Лаву XIII, да је *православни* предходник и имењак његов Лав III. 809. г. саборно одбацио и жигосао против јеванђелски и неумесни овај додатак „и од Сина“ (filioque) и нацртао неповрећено и без икаквог додатка свети символ I и II васељенског сабора на две сребрне таблице, грчки и латински, с примедбом: Ово је ставио Лав за љубав и ради чувања православне вере. (Haec Leo posui amore et cautela fidei orthodoxae.) (Види Атанасија презвитера и библиотекара римског „Vitam Leonis III).

На и писац у „Katoličkom Listu“ не пропушта, да о томе наводу посланице и он каже коју. Признаје, да је папа Лав III. „dao na dvjema srebrenim tablicama u crkvi sv. Petra izložiti u latinskom i grčkom tekstu simbol vjeroizpovjesti bez dometka filioque“. али да је „то учињено само зато, што папа није дијелио мишљења шпанјолских биспкупа, да је нужно у simbolu taj dometak ostaviti, radi Grka, kojima to nije bilo po volji, jer da je suvišno,“ но да је „Leon III vjerovao, da proizhodi sv. Duh i od Sina, kako se to vidi jasno iz njegova pregovora sa poslanicima Karla velikoga, i iz toga što nije radi toga dometka osudio španjolske crkve kao heretičke, te su one i dalje taj dometak upotrebljavale i ostale u svezi s Rimom.“

Као одговор овоме чланку у „Katoličkom Listu“ написао је г. Веселиновић у органу свештеничког удружења „Веснику Српске Цркве“ (свеска III и IV), те смо претштампао и у засебну књижицу, расправу, под горе написаним насловом.

Питање filioque-а као једне кардиналне догматичке диференције, која је изазвала оцепљење западне црлве од матере свију црквa, васељенске православне Христове цркве, а која и данас, крај римских догмата о првенству (примат) и

непогрешивости римских папа, највише смета жељеном сједињењу њиховоме, расправљано је од VI века, па до данас. То питање има сво у огромну литературу, од списа св. отаца, те радова православних и римских богослова.

То је питање и у нашој малењој црквеној књижевности расправљано у засебним књигама и по разним листовима. Разуме се, много и много више и исцрпније у грчкој и руској богословској књижевности.

Као најбољи до сада рад о томе питању код нас Срба без сумње је односи део у познатом делу бившег архимандрита Др. Никодима Милаша, а сада преосвештеног епископа далматинско-истријског, „Кирил и Методије или: Истина Православља.“

Расправа г. Весели новића, коју овде приказујемо, не може се пресуђивати као дело намењено свестраном излагању и испитивању постављеног питања filioque. Она не износи потпуну полемику његову. Расправа г. Весели новића написана је, као што смо видели, поводом једног сувременог повода, те по томе је имала и своју засебну сврху; да одговори чланку, који је штампан у „Kat. Listu.“ Она је т о м е задатку и одговорила. И према томе је можемо похвалити.

Г. Весели новић у својој расправици врло згодно и лапидарно полемизује са писцем „K. Lista“. Сваки приговор овога побија се у расправици тој одлучно и сигурно. Аргументи, којима полемизује г. Весели новић, јаки су, и према опсегу расправице сходно изабрани. Писац „K. Lista“ н. пр. приговара: „zapadne su crkve malo po malo općenito prihvatile filioque, upravo onim istim pravom i načinom, kako su prije prihvatile ovaj po istočnim biskupima dometnuti dometak (!) u simvolu nicejskom: koji proilazi od Oca.“

Г. Весели новић одговара: „Али, изгледа да ће бити врло велике разлике између ширења симбола и ширења уметка filioque. Симбол (а не „dometak“) II Васељен. Сабора усвојиле су *одмах* све цркве на томе основу, што су одлуке Васељенских Сабора законски обавезне за сву цркву. Уметак filioque није се усвојио *одмах*, и није усвојен *свуда* у целој цркви. Многи су векови прошли докле се он утврдио само у западним црквама, а на истоку не чита се ни данас. Од постања свога па до половине VIII века овај многозначајнији уметак није прешао границе Шпаније. У другој половини VIII века прешао у Галију и одатле, поступно у Германију и најпосле Италију.[1]) И најзначајнији папинстани признају, да је Рим најпосле усвојио ову „истиниту веру.“ Вецер и Велте, напомињу да многа различита мишљења постоје о времену кад га је Рим усвојио, да већина мисли, да се то догодило тек 1014—1015 год. за папе Бенедикта VIII, но сами се држе мишљења, да се filioque око половине XI века утврдило у символу римске цркве.[2])

Има још једна значајнија разлика. Символ II Васељ. Сабора распростире се из религијског центра, из Цариграда, у потчињене цркве; уметак filioque шири се супротним правцем: од облених цркава он иде Риму, центру западнога Хришћанства. И Рим, поносан својим апостолством и примателством, у место да одређује и руководи у вери, сам прима руководство и одредбе вере од оних цркава, које нису апостолске, од цркава у којима се смењивање јереси, у којима чак и врховна јерархија беше заражена јеретичким учењем ађоцијанским.[3]) То је факат, и у толико непријатнији, што у себи носи сведоџбу против авторитета папског и на Западу.“

Тако ажуран и убедљив је г. Весели новић при побијању и тобожних историјских, патролошких и егзегетичких навода, којима обично западни богослови бране и правдају недогматички и самовољни дометак filioque.

Ево како резимира г. Весели новић своју расправицу и како ју завршује:

Историска факта не тврде, да је Filioque изазвано потребама шпанске цркве, јер су се потребе њене, у погледу на учење о Св. Духу, подпуно могле задовољити догматским одредбама I и II Васељенског Сабора.

Filioque се напре јавило у шпанској цркви (589 г.) као случајно, и са свим нерегулисано мишљење, које је добило објашњења тек на VI и XI толедском сабору. При томе, оно се никад није у Шпанији разумевало у томе смислу: да Св. Дух има два начела за своју Ипостас, као што је то, у доцнија времена, сабор флорентијски растумачио и Рим прихватио.

Filioque није никакав догмат, јер, и по признању самих римокатоличких автора, оно нема

[1]) **Perrone**. Praelectiones Theologicae, vol. IV. 271 p.; **Baur**. Vorlesungen über die christ. Dogmengeschichte, II Bd. 1. Abschnitt 58, 59. s.

[2]) **Wetzer** und **Welte's**. Kirchenlexikon. IV Bd. 1492 s.

[3]) **Perrone**. Praelectiones Theologicae, volum. VI, pag. 146, одељак: de Adoptianismo.

директне потврде ни у Св. Писму ни у патролошким датима.

Filioque је рационална теорија, која се одржава усиљеним тумачењем Св. Писма, неправилним патрозошким наводима, нетачним објашњењима историјских догађаја; тавно, хронолошки неодређено порекло тога уметка код римокатолика нај јасније говори на штету његовог догматичког значаја.

Дубоко уверени у истинитост свега поменутога, ми завршујемо овај одговор речима папе Јована VIII, који је писао блаженоме Фотију: *„ми не само што неговоримо то* (т. ј. filioque) *него чак и оне, који најпре дрзнуше по своме неразумевању да то учине, сматрамо као луде који изврћу божанске речи, и разорављају богословље Христа Господа, апостола и отаца, што нам саборно предадоше свети Символ“!* . . .

Г. Веселиновић је своју расправицу написао тако занимљиво и зачињио ју својим згодним начином и методом, да се она даје у сласт и на душак прочитати, па да и лајик, — а богослов већ никако, — не осети, да има посла са питањем суптилног догматичког карактера, са питањем, које се толико и толико расправљало и предметом полемике бивало. И ако је опсег расправице узак и мален, на њему задатак и скромао, те по томе, и ако автор њезин није могао у њој изнети цео материјал свога доказног арсенала, радо ћемо признати, да је г. Веселиновић свој предмет ревно испитивао и упознавао се са материјом и литературом његовом, и да је познат са изворима, који су за проучавање у полемици са западњацима потребни.

Г. Веселиновић је био питомац кијевске духовне академије. Као што његови досадашњи радови засведочавају, г. Веселиновић није своје време у духовној академији пропустио тек да се тамо буде и именом академије овда неке претензије видикују, него се тамо трудио и спремао, радио је и учио, као и још неки његови другови у Србији, који такође својим радовима засведочавају то, а чему се ми од срца радујемо. Г. Веселиновић ће, као што дознајемо, о државном трошку једну годину провести сада и у Риму, ради испитивања и проучавања, и даљег свога образовања, чему се наша богословска наука и књижевност има доста разлога радовати.

Ми поздрављамо г. Веселиновића као нова ревна радника на богословској нам књижевности. Он је пошао добрим путем. Показује воље, мара и способности за рад. Нека му недостане никад ни истрајности. Како њему, тако ни осталој господи београдске богословије, коју је „Весник Српске Цркве“ знао и могао окупити око себе, а ради чега у место признања, пиле му укоре и неумесна пребацивања неки брат из Србије у IV св. „Босанско-херцеговачког источника“. На така се замерања не треба обзирати, него ваља радити и опет радити. А истрајан и добар рад прилели временом како незнање, тако и завист, да му се поклоне и скину капу. —р—

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Посвећење) новоизабраног и предвиђеног потврђеног епископа вршачке дијецезе, високопречасног и високодостојног господина *Гаврила Змејановића*, биће 1. (13). јула о. г. у понедељак.

(Саборски Одбор) држао је, под председништвом Његове Светости, преузвишеног г. патријарха *Георгије* своје седнице, од прошлога понедељка до суботе. Присутни су били: високопреосвештени г. епископ пакрачки *Мирон*, преузвишени г. Данило Станковић, преч. г. прота Ђорђе Влаховић, г. г. Миша Рогулић, Др. Ника Максимовић, Др. Јосиф Јагић, Др. Тоша Недељковић, Јустин Ковачић, те чиновници Саборског Одбора као известиоци. Седнице су држане пре и после подне.

(Седнице архидијецезалних епархијских власти). Административни одбор сазван је за 26, а конзисторија за 27 јуни.

(Радња архидијецезалних епархијских власти у Ср. Карловцима). *П. Архидијецезални административни одбор*, у својој 17. (29). маја о. г. држаној седници, под председништвом Његове Светости, преузв. г. патријарха Георгија, решио је ове предмете: — Узета је на знање (и известиће се заинтересована странка) одлука Саборског Одбора, донесена у погледу признања, правије утока, Тоше Миланковића из Даља против овостраног решења, којим исти утемељитељ није потврђен за председника црк. општине у Даљу, те којом одлуком је тај признат одбијен, а овоодборско односно решење потврђено. — Извештена је црквена општина Миклушевачко — Чаковачка и тамошњи парох Ј. Ч., да је Саборски Одбор ставио у течај и на исплату дозначио црквеној општини тој, у сврху допуне дотације свештеничке, из јерархијског фонда подарену и вис. владом одобрену приномоћ од годишњих 200 фор. с тим, да се горња приномоћ пароху тамошњем у тромесечним оброцима у катраг

на правилно постављење, биљеговање и надлежним протопрезвитером увиђење признанице на уобичајени начин издавати има. — Извештена је црквена општина у Каменици и тамошњи парох Љ. И. о истом расположењу у погледу приношења од 150 фор. — Одобрен је манастиру Бесочину кут пола јутра земље на „Танцошу“ за цену од 130 фор. — Одобрен је уговор између манастира Привине Главе и Л К. винограданом у погледу сађења винограда американском лозом на манастирском земљишту „Таљир“ у површини од 8 ½ јутара. — Избор перовође у црквеној општини Сурчин у особи Л. М. није одобрен, те је наложено истој општини нов избор перовође предузети и односни скупштински записник овамо на увиђење приподастати. — Поводом утока Игњ. Мих. из Сусека против тако о. г. обављеног избора црквених скупштинара, те црквених одборника и црквено-општинских часника, уништен је тај избор, те одређен нов. — Нису одобрене продаје две куће црквене општине у Карловци. — Одобрен је избор ½ скупштинара у црквеној општини у Кузмину — Исто тако и у црквеној општини у Шиду. — Поводом учињене овамо пријаве о пореду који је овладао у црквеној општини у Угриновци, уништен је надлежни окружни протопрезвитер, да наводе у пријави изнесене навади и испита, и о проналеном овамо извештај са односним предлогом поднесе. — Узет је на знање закључак црквене скупштине у Старим Бановцима, којим се одређује тамошњем учитељу Ж. Бути годишња награда од 100 фор. за појање у цркви. — Изаслан је надлежни окружни протопрезвитер, да у црквеној општини у Марицима спроведе организацију тамошње црквене скупштине. — Истој црквеној општини одобрен је предложени план и трошковник ради оправке торња на тамошњој цркви. — Црквеној општини у Шиду одобрена је продаја две парцеле земљишта од 481 и од 202□°и односни уговори купопродајни спрсмљени су односном клаузулом одобрења. — Закључак црквене скупштине у Доњем Товарнику, да се црквено општинске зграде и црква од пожара не осигурају, укинут је, и црквени одбор тамошњи упућен, да под претњом личне одговорности члановима тога одбора за евентуалну штету какву, исте зграде и цркву од пожара одмах осигурати има, а да је то заиста учињено има ће о том овамо известити. — Укинут је такођер закључак исте црквене скупштине, да се на ново куњевом плацу сагради, парохијски дом. са разлога, што је исти у изградном сокаку, те је упућена црквена општина, да или стари парохијски дом оправи или на истом месту на место старога нови парохијски дом сагради. — Укинут је закључак исте црквене скупштине, да се тамошњој политичкој општини за градњу општинске куће од кућног парохијског плаца поклони комадић од 400□°, са разлога и тога, што се не може дозволити, да црквена општина поклања или продаје од овог, што је ли пароху на уживање дато. — — Одобрен је избор ½ скупштинара у црквеној општини у Черевићу. Оправка цркве у црквеној општини Кленак одобрена је у начелу с тим, да се има у том предмету закључак тамошње црквене скупштине заједно са планом и трошковником овамо на увиђење и одобрење поднети. — Пријава пароха Љ. Р. у Б против тамошњег председника црквене општине, да овај наговара парохијане, да не дају светити водицу и колико свечарско пити сеља свечарски колач и. т. д., издана је истом председнику Милошу Мојсиловићу на изјашњење — Пријава К. П. члана црквене општине у Токају. да је у погледу руковања са црквено-општинским иметком тамошњим велик нered и да је јако могуће, да је и велики део тога иметка проневерен, издата је Ауреду Моцу пароху у Мишкољцу, као конзисторијално постављеном куратору црквених општина у горњој Угарској, на извиђај. — Одобрени су рачуни црквених општина у Каменици за г. 1894, у Отару за г. 1895; у Иригу закладе Персиде Николићеве за г. 1895 без икакве примедбе, а рачуни црквених општина у Лаћарку, Бечмену, Доњеиу, Вучевцу и Копривци за г. 1895, у Ердуту за г. 1894. са односима приједбама и по задовољењу истих. — Управама манастира доставиће се по Саборском Одбору одобрени им прорачуни за г. 1896 с тим, да се исти прорачуни без дозволе овога одбора не смеју прекорачивати. — Узето је на знање, да је Саборски Одбор коначно одобрио рачуне манастира Грчетега за г. 1893, Мале Ремете за г. 1891 и 1892, Привине Главе за г. 1892, Крушедола за г 1890 и 1891 и Велике Ремете за г. 1890. — Рачун манастира Грчетега за г. 1895 поднеће се Саборском Одбору на коначно одобрење. —

(**Радња епархијских власти у Нов. Саду**). *Епарх. консисторија бачка* одржала је 11./23. јуна о. г. под председавањем г. *Јована Бороте*, окр. проте ст. бечејског и конз. подпредседника, своју седницу, у којој су референсани и решени ови предмети: Од високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе приподлана окружница у погледу биљеговања извода из црквених матица после 1 октобра 1895 саопштење се подручном свештенству знања и равнања ради. — На позив високогог министарства

подноше се извештај о оним свештеницима у овој епархији (парохијама итд.), који немају 800 фор. годишњег прихода. — Прочитани су и саопштене се дотичнима одлуци високовисног министарства, по гласу којих је подељено држ. приложи: Т. Д. пароху у Ст., Мих. Вл. пароху у Б., С. Ј. пароху у Д., М. Гр. пароху у П. по 60 фор; Н. К. свет. парох. помоћнику у С., П. М. пароху у Ш., В. Н. пароху у Б. и З. С. пароху у Н. С. по 50 фор; Ђ. Ј. пароху у С и В. Ј. капелану у Г. по 100 фор; Д. Т. пароху у Ст., М. Б. пароху у Р. М., Н. Н. пароху у Б. и Ђ. И. пароху у В по 150 фор: О. М. С. администратору парохије у Ј. 250 фор; Т. Д. капелану у С. 300 фор; М. Т. администратору парохије у К. 350 фор. М. Ж. свешт. сирочету у Ст. П. 25 фор, а свима свешт. удовицама у овој епархији (23 на броју) по 30 фор. — Поводом закључке архидијецезалне конзисторије уништено је срп. правосл. парохијско звање у Ђурђеву, да дана 25 окт. 1882. склопљен брак између Ј. Пештанца из Каменице и Христине рођ. Тадин из Ђурђева у тамошњој матици венчаних као коначно разрешен убележи. — Није дозвољено црквеној општини у О., да своје старо гробље под нашу надзор. — Познато је срп. прав. парохијско звање у С. да поднесе извештај о томе, у колико су тамошње црквене матице до 1848 године сачуване евентуално изгорелле сада за 1848/9 године. — Извештај окр. проте ст. бечејског о обављеном у Ст. Б. преносу мртвих телеса из гробља, које ће сећи Францов Канал, у велико гробље узет је на знање. — Потврђени су избори: Ј. Милутина Гавриловића досадашњег свет. парох. помоћника при св. Претечевој цркви у Сомбору за пароха при истој цркви; а Ђорђа Велића свршеног клирика из Вршца за протопрезвитератског капелана у Н.Саду. — Подељени су допусти неким свештеницима. — Поводом односног извешћа и молбе срп. прав. парохијског звања у Мартоношу умољење се високо министарство просвете, да дозволи исправку погрешке учињене у тамошњој матици умрлих 1886 године. — Жалба Ј. П. А. свет. парох. помоћника и С Д. председника црквене општине у Ж. против обављеног тамо избора црквењака, надата је црк. одбору на најсаћење. — Жалба Ј. Б. становника ст. паланачког против решења црквеног одбора у погледу подељења црк. стола, надата је истом одбору на најсаћење.

(**Српска занатлијска читаоница у Вршцу**) приређује, поводом освећења своје заставе, свечаност са богатим програмом, који ће се извађати од 28 до 30 јуна о. г.

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Саопштавамо, да смо спремили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну, а које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

наша је одобрена и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим вел. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

Она је уређена (редигована) као ниједна до сад по стручњацима на то позванима и надлежнима *Стоји само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким корицама и на доброј хартији.* Кад се на више купи дајемо 25% рабата.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 66 1—3

На упражњено учитељско место I. и II. разр. срп. осн. вероисповедне мешовите школе у Лалићу овим се расписује стечај.

Плата је следећа: 800 круна у готовом новцу које ће исплаћивати у месечним ратама у напред примати, слободан стан са две собе, 40 кубна у име огрева и 400□° врта ван села, а од укопа где позван буде 1 круна.

Изабраном спадаће у дужност поред свакидашње наставе преко целе године недељом и празником, а за време ускршњег поста и сваке среде и петка, у цркву ићи и једну певницу држати.

Добро поткрепљене молбенице ваља слати потписаном председнику најдаље до св. Илије.

Из седнице црквено-школског одбора држане у Лалићу, 3. јуна 1896 г.

Срдан Увалић
парохијски

Гавра Милин
председник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 68 1—1

Срп. прав. црк. општина расписује дражбу на мањак ради зидања парохијског дома, која ће се 12. јула по нов. календару т. г. у 2 часа по подне у црк. писарници одржати.

1. Зидарске радње без материјала	1300	ф.	85 н.
2. Дунђерска радња са материјалом	1034	„	05 „
3. Покривачка радња са материјалом	277	„	30 „
4. Лимарска радња са материјалом	165	„	72 „
5. Столарска, бравареска и стаклар-ска радња са материјалом . . .	1669	„	09 „
Свега	4447	ф.	01 н.

План и дражбени услови могу се код председништва видети. Оферти с биљежницом снабдевени, као и 10% пипманлука имају се пре дражбе поднети.

У Банахиду, 12. (24.) јуна 1896.

Паја Бириман
председник.

СТЕЧАЈ. 67 1—3

На упражњено учитељско место на срп. вероисповедној школи I. II. разреда у Дероњи расписује се стечај.

Плата је учитељу: 300 (три стотине) а. вр. коју од пол. општине у напред прима, 6 катастрални јутара земље (по 1600□) на коју учитељ порез плаћа, даље слободан врло лен стан с баштом.

Изабрани учитељ биће дужан све школ. уредбом прописане дужности вршити и у цркви за левом певницом појати.

Рок стечају о св. Илији. —

Из седнице школ. одбора држане 2. јуна 1896. у Дероњи (п. р. Hodságh. B. B. m.)

Школски одбор.

58 3—3

ГРАЂЕВНО-ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Српска прав. црквена општина у Срп. Неузини намерава одмах по истеку овога гласа, предузети најнужније оправке своје св. цркве.

По техничком налазу, који је од славног адм. одбора у Темишвару 15. (27). маја т. г. (А. О. 671./568 ex 1896.) одобрен, стоји целокупна радња 2901. ф. 72. нов.

С тога се овим позивају сви они, који ту радњу желе предузети, да изволе на дан дражбе, која ће се обавити на лицу места 30. Јуна (12. Јула) 1896. у два сата после подне.

Дражбоваче се на маљак а учесници дражбе имаће 10% од горње своте у име жалбене положити.

У Срп. Неузини 4. (16). Јуна 1896.

Љубомир Мирков
председник.

Број 77. запис. ex 1896 71 1—3

СТЕЧАЈ.

Од 1895 год. на упражњено учитељско место отвара се стечај у Срп. Ченеју. —

Плата је у готовом новцу 400 фор. и 4 јанца земље ораће на коју учитељ плаћа кр. порез и еквиваленат; од сваког потреба где буде зват уз пратњу 50 новч. Слободан стан са 2 собе, кујне, шпаја, штала и баштица са 500 квадр. Сламе за огрев колико год потребује. У име горе наведене плате биће дужност учитељу при сваким богослужењу о десној певници да поји и при свакој седници као перовођа да фунгира. — Уједно отварамо стечај и на женску школу. Плата је 300 фор. у готовом новцу, слободан са 1 собом и кујном, сламе за огрев колико потребује. Изабранима дужност ће бити у додељеним разредима, децу у свима школским уредбама прописаним предметима обучавати.

Рок стечају траје до 15 Августа 1896 год. те у исти дан ће се и избор обавити за обе школе.

Молитељи имају своје добро снабдевене молбенице до поменутог рока поднесеном Школском Одбору поднети: и они ће имати првенство који се лично пријаве.

Из седнице Црквеног Школског Одбора у Срп. Ченеју. 18. Јуна 1896. год.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 72 1—3

На упражњено учитељско место. — Плата је 450 фор., у име наушала 5 фор. у име перовођства 10 фор. 4 фата дрва за своју потребу, 3½ јанца земље, на коју учитељ порез плаћа, од потреба где позван буде 50 нов. и 6 великих подвоза преко године, слободан стан, који се састоји, из две собе, кујне, коморе и полак баште. —

Дужности учитељу школ. уредбом 1871 год. одређене су, а доказати има да је испит из мађар. језика положио, у цркви појати, децу у црк. појању обучавати и поћорну школу држати. Рок пријаве до св. Илије т. ј. 20 Јула т. г. Првенство имају они, који се лично пријаве.

Из седнице школ. одбора, држане 15 Јуна 1896 год. У Срп. Ст. Матрону.

Н. Поповић — Василије Петровић
перовођа. — парох и председник.

М. Ш. О. ad Nr. 36. ex 1896. 62 2—2

СТЕЧАЈ.

На овдашњим селиштима: Жарковци, Рапчеву и Радојевићи (Вукићевићи) упражњена су учитељска места, на која се овим стечај расписује.

Плата је 400 фор. а. вр., слободан стан с вртом.

Првенство имају мушки, у случају да се од њих не би нико пријавио бираће се и женске.

Ваљано инструирање молбенице имају се до 15. јула т. г. поднети м. Шк. Одбору.

Из седнице м. Школског Одбора, држане у Сомбору 28. маја 1896. године.

Ст. С. Илкић — Н. Ђ. Вукићевић
председник. — председник м. Школ. Одбора.

Бр. 72. 1896. 55 3—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско мјесто на овдашњој школи услед умировљења г. Ђуре Крагујевића учитеља отвара се стечај. 1. Плата је: 300 фор. 2. За поћорну школу: 40 фор. 3. Од сваког укопа: 40 новч. 4. Дрва тврди три хвата. 5. Земље: 9½ јанаца оранице, на коју општина еквивалент, а учитељ порезу плаћа. 6. Слободан стан, са 3 собе, кујна, шпаја, подрум и мала баштица. 7. Од сваког парастоса и сваке венчанице има: 40 н. 8 Учитељ је дужан у цркви водити. 10. Изискује се знање мађарског језика и да је испит из њега положио.

Рок стечају 20. јула (1. августа) 1896. Из сједнице школског одбора.

У Дуна Сечују, 27. маја (9. јуна) 1896. држане.

Ђура Крагујевић — Димитрије Јанковић
перовођа. — парох и председник школ. одбора.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 65 2—2

Овомјестна срп. правосл. црквена општина издаваће 29. Јунија (11. Јулија) о г. у 2 сата по подне на јавној дражби градњу новог црквеног торња и других поправака своје парохиалне цркве.

Прорачун је.

1. Зидарски посао	363 ф. 52 н.
2. Покривачки „	142 ф. 67 н.
3. Столарски „	1094 ф. — н.
4. Дрводељски „	826 ф. 55 н.
5. Ковачки „	19 ф. 52 н.
6. Лимарски „	708 ф. 30 н.
Свега	3154 ф. 56 н.

Дражбоваће се на мањак сваки посао за себе, а учестници дражбе имаће 10% од горњих свота жаобине положити.

Поближно условије може се код срп. прав. црквене општине још пре дражбе добити односно извјестите.

У Михаљевци 10. (22.) Јунија 1896.

Радован Матић председник. Ж. Чудомировић перовођа.

Е. 638. I. 91. ex 1896. 61 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на трећу парохију у *Баваништу*, која је другог реда.

Молбенице се могу овамо послати до 12. (24-ог) јула о. г.

Из седнице епархијске конзисторије, држане у Вршцу 6. маја 1896.

Епархијска конзисторија вршачка.

Ad бр. К. 366. 322 ex 1896. 59 3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног парох. места IV. разреда у Ст. Пазови расписује се стечај.

Интеркалара има до 19. (31.) јануара 1897.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим до конца јуна месеца овамо поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 16. (28.) маја 1896.

Архид. конзисторија.

Ad бр. К. 291 зап. ex 1896 60 3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног парох. места VI. разреда у Вери расписује се стечај.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим до конца јуна месеца овамо поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 16. (28). маја 1896.

Архид. конзисторија.

СТЕЧАЈ. 63 2—3

Ради сталног попуњења учитељског места у Кинфалуби, овим се расписује стечај.

Плата учитељска се састоји из 304 фор. које прима из месне црквене благајне као и 20 фор. рачуно-перовођства, 36 фор. у име пофторне школе из политичне благајне, даље 3. м. ланца (2 л. 463□ хв.) оранице, на које учитељ порез плаћа, удобан стан, са две собе, кујном, комором, подрумом, шупом, шталом и поред стана башту од 1. ланца (817□ хв.), и најпосле 4 хвата тврди дрва.

Од венчанице, парастоса, великог укопа по 40 новч. а од малог укопа 20 новч.

Дужности учитеља су школским уредбама и наставним планом прописане као у св. цркви дужности појца обављати и школску дјецу црквеном појању обучавати.

Молитељи нека се са добро инструираним молбеницама обрате на подписатог председника да су оспособљени учитеља и испит из мађарског језика положили.

Рок стечаја шест недеља до 21. јула о. г. по ст. кал.

У Кинфалуби, 9. јуни 1896 год.

Роман Косић председник.

Б. 50. 1896. 57 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај за учитеља на III. и VI. раз. мешовите школе у Бегечу. Учитељске дужности у школи и у цркви прописане су Школ. Уредбом, а плата је ова: за редовну школу 235 фор. у готовом новцу; за недељну школу 40 фор., $^1/_4$ сесије земље и 4 јутра (à 1200□$^°$) ритске земље на тако званој греди, која је земља изложена врло честој поплави и за приход које општина не прима дужност да даје отштету, (на земљу учитељ порез плаћа), једна башта и једно гумно ван села; 5 фор. за писаћи прибор; 2^0 тврдих дрва, сламе за огрев колико је потребно и стан са потребним зградама и вртом. Споредни су приходи: за преводство 35 фор.; за рачуноводство 30 фор. (ту се разуме састављање главне рачунске књиге, вођење туторског рачунског дневника, и склапање годишњег рачуна туторозог и благајниковог). За укоп или парастос где буде позван 1 фор.; за сваки посебан спомен при укопу или парастосу 60 нов.

Молбенице са сведоџбама треба послати на потписаног председника до 24. јуна по ст. к. о. г. а жеља је општине, да се тражиоци, ако је могуће, лично прикажу. Они који су већ више година учитељске дужности отправљали и у општинама перовођске и рачуноводске ствари добро водили, имаће првенство.

У Бегечу, 6. Јунија 1896.

Тоша Мутибарић председник

Дафина Михајловић учитељица и пр. перовођа.

Бр. 21 ex 1896. 61 2—3

СТЕЧАЈ.

Оставком г. Светозара Пиротског управљило се место срп. прав. учитеља у Српском Падеју. Берива учитеља су ова:

400 фор. годишње, месечно у напред; 4 јутра оранице земље на коју учитељ све терете сноси 40 фор. за перовођство; 1 фор. од погреба где позван буде; 50 нов. од парастоса где позван буде; слободан стан у школском здању са три собе, кухињом, комором, подрумом шталом, шупом два врта лецама ограђена и двориштем; огрев зимњи колико му треба, (сламе.) —

Дужности су школском уредбом прописане. Напомиње се, да за повторну школу неће засебно награђен бити.

Првенство имају они, који се лично прикажу. Службу са беривима примаће изабрани од 1. (13.) Септембра 1896. год.

Рок стечаја је 30. јули (11. Августа) 1896. год.

Ваљано инструисане молбенице ваља упутити на адресу: Срп. прав. школски одбор (Gör. kel. szerb. iskola szék) у Срп. Падеју.

У Српском Падеју 6. (18.) јуна 1896. год.

Ђорђе Јовановић
Председник школ. одбора

Светозар Ђ. Пиротски
учитељ као перовођа.

СТЕЧАЈ. 68 1—3

Овим се отвара стечај на учитељско место са платом од 230 фор. а. вр. 26 кибли жита чиста, 5 кибли кукуруза, 4 запта ораће земље, огрева колико потребује, слободан стан са 2 собе, 1 шпајз, 1 кујна и подрум, слободан врт у школској дворани. Који жели ово место добити нека добро инструира сведочанства његова и нека докаже да је вичан у мађарском језику.

Рок траје до 20. јулија 1896.

Из седнице школ. одбора у Српској Кечи, 9. (21.) јуна 1896. држане

Иса Ампџић
привремени учитељ и перовођа.

Ђорђе Арађан
председник.

Ад Е. бр. 181. К. 65. ex 1896. 70 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног парох. места VI. класе у Срп. Ковину овим се расписује стечај.

Интеркалара нема.

Стечајци имају своје ваљано инструјисане молбенице до конца јула по стар. кал. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије будимске држане у Св. Андреји дне 8. (20.) априла 1896.

Епарх. конзисторија будимска.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провађено са кругом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излунало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене познавена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торовју слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; израђење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

28 7—26

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. VI. Број 27.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 30. јуна 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Одликовања.

Његова Светост, преузвишени Господин архиепископ карловачки, митрополит и патријарх српски, Георгије Бранковић, благоизволила је Димитрија Малетића, умировљеног пароха у Вујановци, Станимира Будима пароха у Мартинци, Евгенија Ковиљца пароха у Чалми, Константина Змејановића, пароха у Грку и Јована Блидовића, пароха у Опатовцу, одликовати црвеним појасом; а Сергија Поповића, патријаршког економа и капелана поставити за управитеља манастира Врдника (Раванице.)

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак)

Још јасније о класичитету папином и попском стању световњака у католицизму говори употреба, у римској цркви при богослужењу, мртвог латинског језика, који мало ко из простих верних разуме. Помпом, сјајем и ефектношћу богослужбеног устројства у католицизму постиже се тај резултат, да се верни заустављају у храму тек на једној спољашњости, не узносећи се умом и не проничући у унутарњи смисао онога, што се свршава у храму. А употреба латинског језика при богослужењу, служећи као једно од средстава, да се изсигурно дође до тог резултата, већ заједно с тим директно осуђује народ, као мрачну масу, коју покреће мисао и воља јерархије, на пасивно учешће и у друштвеном богослужењу, где се прости верни стављају у такве прилике, да се не могу одазвати ни мислу, ни осећајем на молитве, које подиже Богу свештеник. Питање о богослужбеној употреби латинског језика у римској цркви прекрасно разјашњује с те стране А. С. Хомјаков. „Уђите, вели, у римски храм. Да ли се молитва сваког хришћанина, који је ту, слива у једну општу молитву?

Да ли је глас хора израз мисли свију? Не. Овде човек остаје усамљен пред молитвом, јер се од њега не захтева, да је разуме и да се мислено на њу одазове. Сво богослужење остаје за њега нешто спољашње; он у њему није удеоник. Он само присуствује при њему, али не активно. Црквена управа се моли на своме управном језику; зашто дозволити појединцима да мешају своје гласове и мисли у разговор управе са вишом влашћу? То што се данаша у римским храмовима, имало би вид народње на молитву, кад не би било саставни део читаве системе“.[1] У последње време римска црква стаде допуштати молиоцима, да за време службе читају у себи неке молитве на разумљивом за њих језику из својих молитвеника; сада се дају дозволе да се и гласно читају при богослужењу неке молитве и да се чине неки узгласи на живом народном језику. Али то су само изузеци; то су тек поједини устунци духу времена А опће је правило и сад састоји у утоме, да је официјални језик богослужења римске цркве језик латински.

Али не осуђује тек једина богослужбена-обредна пракса римске цркве световњаке на пасивно суделовање у вишим интересима вере и у најсвечаније моменте религијозног живота. И само догматско учење католицизма садржи у себи таквих тачака, у чијој основи лежи мисао, да осим пасивног суделовања у црквеним свештенодејствима ништа се више и не тражи од простих верних. Такова је наиме теорија о дејству тајана ex opere operato, по којој се спасоносна благодат тајана саопћава non ponentibus obicem независно од унутарњих покрета религијозног осећаја — sine bono motu utentis. Ако ставимо ту теорију упоредо с учењем православне цркве, лако ћемо се уверити, да је разлика између њих потпуне битна У источној се цркви и световњаци замишљају као живи удови црквеног тела. У хармонији с тим гледиштем источна црква сматра као погодбу за спасоносно дејство тајана не само спољашња црквена акта, правилно и законито свршена, него такође и субјективно расположење оних, који приступају тајнама, т. ј. веру. А по доктрини католицизма, верни, као маса окована, примају благодат тајана потпуно пасивно. Папа се замишља овде као једини извор и апсолутни раздавач благодатних дарова за читаву цркву, која је робиња наменика блаж. Петра. А отуда излази, да дејства тајана зависе не од личне вере, оних, који примају, него од папе и од јерархије, која раздаје дарове благодати световњацима по пуномоћству папином, од спољашњих црквених акта. На тај се начин процес благодатног освећења кроз тајне претвара у процес чисто спољашњи, у коме се благодат саопћава силом сакраменталног деловања, установљеног од Бога и од цркве свршаваног, независно од вере оних, који примају тајне. Јасно је, да се у тим представама, којих је израз термин opus operatum, бркају два разна питања, од којих се једно тиче објективне фактичности тајана, а друго — субјективних погодаба спасоносног дејства њиховог. Осуђујући просте световњаке на робовање, католицизам игнорише неопходност субјективних погодаба за то, да тајна правилно и по закону свршена, т. ј. у објективном смислу несумњиво фактична, спасоносно делује својом благодатном силом и у сваком оном, који приступа к њој. Та смеса објективне и субјективне стране тајана води потпуној идентификацији благодатне силе, која је у тајнама, са спољашњим сакраменталним актима. Али се католицизам не боји логике и не уступа пред закључцима. Карактеришући доктрину католицизма у њеној разлици од православног учења источне цркве, преосвећени Хрисант вели: „Римско-католичка теорија тајана је знаменита са свога славног „opus operatum“, — те карактерне црте чисто спољашњег гледишта. Смисао је тога „opus operatum“ овај: тајна је спроводник, или боље канал, из кога Христанин прие благодат, без икаквог суделовања или саосећања од своје стране. При дејству, које се свршава пасивно, „passive operatum“, благодатно неопходно мора деловати према томе, како су брзо употребљена извесна спољашња средства, — т. ј. materia et forma instituendi sacramenti, како је брзо лице, које свршава тајну, како су брзо изказане извесне

[1] А. Хомјаков. Целокупна дела. II, 117, 118. Москва. 1880. Einige Worte eines orthodoxen Christen über die abendländischen Glaubensbekenntnisse. Aus dem französischen. S. 66. Bautzen. 1856. Реченоме Хомјаков весма умесно додаје: „Можда ће нам рећи у виду одговора, да се и у руској цркви, при богослужењу, употребљује застарели језик. Али ми на то велимо да се служба мора свршавати на народном језику: таково несумњиво начело признаје црква. У нас се факат разилази с начелом једино у томе, што развијање обреда није могло заједно корачати с развијањем језика. Ту нема ничег сличног с римским начелом (принципом).

речи и т. д. То гледиште на дејства благодати јесте чисто механично; божанствена делатност је неопходно и безусловно привезана за извесни процес спољашње човечје делатности, за извесно свршавање извесног дејства. На то се и указује у латинском термину „opus operatum“. При том се одбацује и сваки живи одношај верног према дејствима благодати. Он може не веровати у то дејство, и без обзира на то, оно ће имати за њега силу; он се може односити према њему потпуице равнодушно и ипак ће добити благодат“.[1] Quod active et proxime et instrumentaliter efficit gratiam institicationis, est sola actio illa externa, quae sacramentum dicitur, et haec vocatur opus operatum, accipiendo passive (operatum), ita ut idem sit sacramentum conferre gratiam ex opere operato, quam conferre gratiam ex vi ipsius actionis sacramentalis a Deo ad hoc institutae, non ex merito agentis vel suscipientis. Тако објашњује теорију о дејству тајна ех opere operato Белармин[2]. Sacramentum ex virtute operis operati confert gratiam, ita quod non requiritur ibi bonus motus interior, qui mereatur gratiam, sed sufficit, quod suscipiens non ponat obicem. Тако су судили о opus operatum богослови католицизма у средњем веку.[3]

Друга особина католичког учења о тајнама, која сведочи о ропском стању световњака у римској цркви, налази се у одузимању чаше Господње. Та особина католицизма је била, тако рећи, „цимер“ превасходства јерархије над световњацима и у њеној оцени међу богословима разних исповедања, школа и праваца нема несугласности. Причешћивање под једним видом, вели Херцог, раширило се на западу, као резултат јерархије, која је све више и више јачала, и која је без икаквог страха прилагодила установу Спаситељеву или бар растумачила Писмо (пійтє ѿ нєѫ ксн) у своју корист“.[4] Стога се није чудити, што је питање о чаши стицало значаја и постајало горућим сваки пут, кад су претензије папства и јерархије назирале на западу против себе опозицију, што се истицало на чело у свима јеретичким и реформационим покретима за западу. На тај факат, који се тако често понављао у историји католицизма, указује Ferd. Chr. Baur, који је изложио аргументе, које су проналазили схоластички богослови у заштиту установљене на западу праксе, да причешћује световњаке само под видом хлеба, те вели: „Отуда се само по себи разуме, какав је јерархијски интерес имала римска црква уводећи ту нову форму култа. Овде у најјаснијој светлости избија, да свештеник има де лично више достојанство и да се само у свештенству садржи суштанција религиозног живота. Али чим је ту јасније избијала несамосталност, зависност световњака, тим је теже бивало чак и за схоластичку препреденост, да оправда тај аристократски партикуларизам нове форме, када га сравнимо с универзалним карактером првобитне хришћанске цркве; чим се непосредније откривала преимућства свештеника и умаљавање, ограничење права световњака, тим се више римска црква подвргавала опасности, да расцепи против себе врло снажно негодовање. Жалба на одузимање чаше започела се, тек што је опозиција, против јерархије стекла оштрицу, моралнију и озбиљнију значај и пустила дубље корење у унутрашњи основ религиозног живота“.[1] И у руској богословској науци разумева се пракса у католицизму с обзиром на лишавање простих верних јевхаристичне чаше као један од најснажнијих и најочигледнијих израза ропског стања световњака и господског положаја јерархије. „Може се разумети, — читамо у једном руском духовном журналу, — каква се идеја крије у тој римској практици: крв уопће — то је живот за тело, а тело је само по себи нешто мртво; и световњаци — то је маса без живота, сви су живи само у зависности“.[2] Још јасније о паразитске раскрива исту мисао А. С. Хомјаков. „Зашто се, вели, Рим тако снажно држи своје схизматичке новотарије, и зашто је поплавио у драгоценој крви несрећну Чешку, довукавши на њу у времена Хуситска сву Немачку и цео латински свет? Проста случајност је била повод измени, уведеној у евхаристији; на нашто та енергија, та гигантска борба, слава Чешке, и они потоци крви? Измена је постала случајно; али се у њој показао симболички сми-

[1] А. Хрисант. Карактер протестантства. Изд. 2. стр. 61. 62. Петроград, 1868.

[2] Bellarmin. De sacrament. II, c. 2. Opp. III, 108. 109.

[3] Real Encyclopädie f. Anll. B. XIII. T. 251. Köllner. Symbolik. II, 370.

[4] Историја хришћанске цркве. Написао Д. С. Робертсон и Ј. Ј. Херцог. Превод А. Лопухина. т. II, стр. 246. Петроград. 1891.

[1] Ferd. Chr. Baur. Geschichte der christl. Kirche. 2. Aufl. II. B. 8. 403. Leipzig. 1869.

[2] Православное Обозрѣніе. 1860. февруар. стр. 262.

сао. По мишљењу старих, записаном у старом завету, тело је жртва материја, а крв је живот. Те тако: вама, световњаци, тело, материја, јер ви ниште више, него материјално тело цркве. А нама, црквеним људима — крв, јер ми смо живот цркве“.[1] Старокатолици поново и брижљиво разгледаше питање о чаши и ево шта вели о томе питању Hyacinthe Loyson, расправљајући о њему у вези с богослужбеном употребом латинског језика у римској цркви: „Оње богослужење мора се свршавати на језику, свима приступачном. Тако је било у прва времена, јер је латински језик био у употреби у нашим крајевима. Надижући се касније између народа и свештенства, стена мртвог језика створила је као две цркве: једну — цркву свештеника, у којој се чувају тајне Библије и богослужења; другу — цркву световњака, која не схваћа ни онога, што Бог говори човеку у откривењу, ни онога, што човек одговара Богу у молитви. Та врста одлучења хришћанског народа била је као запечаћена преимућством, које је свештенство самовољно присвојило себи, у току неколико векова, да само пије код олтара чашу искупљења, о којој је Исус Христос рекао: **пійте ѿ нея вси**. Причешћивање под оба вида имаде више значај, него што се обично узима, и његово васпостављање чини неопходни део нашег програма“.[2]

Најпосле у вероисповеди особине католицизма, које су се образовале и развиле под несумњивим утицајем папизма, схваћеног у смислу доктрине, иде још доста складна теорија, која обухвата у себи неколико догматичких питања. Та питања, припадајући разним одељима системе хришћанског вероучења, имају међу собом ту везу, да у основу решења њих свих римска црква ставља идеју сатисфакције, али не оне сатисфакције, која је принесена правосуђу Божјем за грехе света од Сина Божјег и коју можемо назвати сатисфакцијом христолошком, него другом сатисфакцијом, коју захтева правосуђе Божје од самог човека и коју можемо назвати сатисфакцијом антрополошком.

Изазна тачка и суштина те теорије налази се у томе, да се за потпуно примирење с Богом човек мора не само користити тим задовољењем, које је принео за грехе целога света Син Божји, но осим тога мора принети правди Божјој и своје засебно задовољење. Источна православна црква не ставља човеку такове захтеве и отуда међу католичким теоријама и православним вероњањем проистичу битне разлике. По васељенском учењу, ми, бивши негда чеда гњева и непријатељи Божји, миримо се с Богом сирћу Сина Његовог, при чему нас усвајање заслуга Христових води у завет „**сыноположенія**“, преграда клетве законске се руши, греси се наши већ не спомињу, безакоња не урачунавају. Напротив томе, католичка теорија сатисфакције установљује гледиште, да за потпуно помирење с Богом још није довољно усвојити благодат искупљења, да је још неопходно, да се сваки грех освети човеку на њему самом, пропорционално са степеном и мером његове греховности пред Богом, гледећи на особине грехова и њихову количину, pro qualitate criminis, pro mensura delicti.[1] Бог се као не може помирити с човеком ради тек самих искупних заслуга Христових, него за тим плаћа људима за њихове самовољне грехе, кара их. Ради тога се сила искупних заслуга Христових не шири свагда на све последице греха, дуг, који нас тереши, не брише се свагда потпуно. Ради голготске жртве човек се ослобађа од греховног узрока (culpa) и од вечних казни (poena aeterna). Али и при отпуштању човеку греха на њему остаје још неки дуг. Да би потпуно збрисао тај дуг, мора принети Богу свој откуп и издржати извесну меру временитих казни као наплату и укор (poenae temporales, poenae vindicativae). Тек тајна крштења ослобађа човека потпуне и од свих последица греха. А усвојење благодати искупљења кроз покајање и друге тајне не скида дуг сатисфакције, коју је човек обвезан да исуни у овом или оном облику.

(Наставиће се).

[1] Concil. Tridentinum. Sess. XIV. Cap. 8. 9. De poenitent.

[1] А. Хомјаков. Целокупна дела, II. 186. Москва. 1880.

[2] Liturgie de l'Eglise Catholique Gallicane, suivie d'un abrégé du Catéchisme et d'un programme de la réforme Catholique. Quatrième édition. Paris, a l'Eglise catholique gallicane, rue d'Arras, 3, et chez Grossert, rue de la Paix 2, 1883. Православни Обозрѣніе. 1889. септембар, стр. 139.

Испити у монашкој школи.

24. и 25. о. м. одржани су годишњи испити монашке школе у манастиру Хопову. На испитима је председавао Његова Светост патријарх, а од чланова патроната беху присутни г. г. архимандрит Београдски Н. Телечки, игуман војловички Ј. Јорговић, игуман шишато-

вачки М Павловић, игуман бођански М. Ђорђевић. Осим тога беше више угледних слушалаца из Ирига, Руме и Карловаца. За све време испита председавао је Његова Светост, патријарх са ретком издржљивошћу и живим интересовањем. Испит је полагало 20 питомаца, и то 4 у првој, 7 у другој и 9 у трећој години. Половина од ових имаде претходне науке, наиме један шест гимназијских а један пет реалних разреда, један четир реална разреда са обртном школом загребачком, остали пак четир, три гимн. или реална разреда. Друга половица приђења је са спремом основне школе, а после вишегодишњег одличног владања у манастирима као ђаци манастирски.

Испити су текли ван свакога очекивања изврсно. Савесни и вредни управитељ и одлична професорска колегија ове школе показали су очевидно да им је циљ пред очима јасан и путеви том циљу сигурни. А то није лака работа у оваким заводима.

Од светоших предмета испитивало се: из српскога и црквеног словенског језика, светске и српске повеснице, земљописа, математичне географије и рачунице; а од богословских предмета: из великог катихизиса, увода у Стари и Нови завет, опће повеснице црквене и повеснице српске цркве, догматике и литурђике. Из свију ових предмета постигнут је потпун успех. Српска граматика и синтакса свршена је врло савесно, те је тим дата могућност ученицима да владају својим језиком и у говору и у писму, а то им је као образованим србима највећа потреба. Осим тога учила се доста опширно поетика, у којој су питомци упознати са законима и облицима књижевности, што ће им раширити видокруг, отворити пут у идеалне сфере вештине богодареног ума човечјег и углед пред светом подићи па ако их позове Црква на службу ван манастира у друштво, не ће им друштво тешко бити.

Што се тиче црквеног словенског језика, свакидање потребе слуге олтара Божјег, задовољили су ученици такођер. Већина знаде упрте целу граматику са правописом. Питања где долази „ѫ“, а где „ѧ“, где „ы“, а где „і“, „н“, „й“, исто тако где долазе „облечена“, „ѡ“ и „ѳ“ решавана су брзо и сигурно. Осим тога читало се словенско Свето Писмо, превађало се и граматички тумачило. Без сумње да ће г. професор кад му ученици буду извеђени у штилу Св. Писма, пређи на превађање требника, службеника, тропарâ и др. што је такођер врло потребно.

При испитивању библијских увода имали смо прилике да се уверимо о уложеном труду питомаца око мемориса̃ња садржаја свију светих књига, о писцима, времену, месту и поводу писању истих и т. д. Ту нас је изненадила завидна марљивост једног ученика при излагању употребе псалмова у ново-заветној цркви. Овај ученик навео је бројеве псалмова који долазе на свима дневним богослужењима и цело правило о катисмама преко године са свима изузецима.

Догматика заузимала је најтежи и најопсежнији предмет и тешкоће су савладане успешно. Цела Макаријева догматика у Шевићеву издању, са неким изостављима, свршена је. Нарочито се овде приметило, да се г. предавач трудно да ученике стави на слободне ноге. На кратка питања на целог предмета предазећи час по на друга питања, која стоје у вези са првима, добијао је свагда логичне и језгровите одговоре.

Из литурђике упознати су ученица такођер са најупотребнијим стварима са применом исте на праксу.

Из повесница црквених као и српске повеснице, земљописа и рачуна задовољили су ученици потпуно. Нарочито из рачуна показали су најпотребније операције правила тројног, које ће им у манастиру од преке потребе бити.

Вредно је споменути појаву, да су ученици при одговарању давали најтачније детерминације без сувишних дометака и понављања речи тачно, јасно и језгровито, тако да смо често забарављи, е смо у свеучилишној аули или у скромним просторијама хоповске школе. Да бих се уверио колико су слободни при излагању, пратио сам их понекад у штудији, и видео сам да се доста слободно крећу, потпуна пак слобода од штудије скоро да неје могућа не овде, него нигде.

Шта још недостаје хоповској школи тешко је засад рећи, јер ће курс тек до године, кад се четврта година отвори, бити потпун. Једно што би се имало приметити то је примедба Његове Светости, да се што више обрати пажња на праксу, наиме да се поред теорије појетике читају што више изабрана места из читанака и антолођија, да бих се ученици практично упознали и утврдили у законима и

облицима поетике. Исто тако да се поред узода што више тумачи из св. Писма, нарочито париције и псалми, јеванђеља и апостоли Овај предмет не би смео изостати, тим мање, што је у штатуту прописан.

Са успехом као што рекох можемо бити задовољни. Ученицима овога завода отворене су очи, показане су им богате ризнице световних и богословских наука, ако би који зажелео даље да ради, знаће се помоћи, знаће шта ће и како ће да ради. То је задатак свију наставних виших и ужих основа.

Нека је дакле хвала од целе Цркве и српског народа, који живи у њој, узорном управитељу овога просветног дома г. архимандриту Митрофану Шевићу на његовој ревносној и мудрој управи као и одличним педагошким снагама г. наставницима јеромонасима Валеријану Прибићевићу, Конону Миличевићу и Арсенију Поштићу искушенику и бившем учитељу винковачком, који уложише сву своју снагу и умеље да овај завод мети својој приведу. У највећој благодарности клањамо се и овом приликом Његовој Светости, мудром и добром јерарху нашем, који нас је и овим радом својим на крми наше цркве превео ближе овом циљу, којем треба наш брод да плови. Њему признање и признаваће ту заслугу Црква, која ће отуд добити храбре борце против својих непријатеља и ревне служитеље своје, правду со на земљи, да зачињавају небесним зачином живот овај тешки и од трудежа бране. Њему је благодаран наш народ, који ће добити своје оце и пријатеље, а не вуке грабљиве и присталице велзевула и мамона; њему је благодарно прх свега цело монаштво, што им је дао упаљену буктињу, да се спасавају из мучна мрака и сачувају од ужасне пропасти, која им грозаше. Они ће поред великих својих отаца и учитеља, Пахомија, Антонија, Василија Великог благодарно сећати се и свога оца и велика пријатеља патријарха српског Георгија I.

На крају ових редака не пропустимо, да се не сетимо мудрога Доситија, којега је жеља сво испуњена. Наши млади монаси не ће морати од сада да лутају по фолијантима „житија светих“, њима стоји на расположењу свеколика просвета човечанства, ђенији неће морати од сад спасавати се из мрачних ходова манастирских у свет просветни, они ће наћи довољно ране и на огњишту свом.

Велики Доситије! баш на месту твојега пребивања подигнута је ево поново монашка школа, као да је ђеније српске цркве на те помишљало кад је исту подизао. Народ твој драги добро те је разумео и подигао је себи нови Хиландар из којега треба опет да засија сунце просвете целом Сриству, и да снажи и греје мукотрпни народ наш; из којега треба најбујније да потеку животворни вали вере, љубави и наде и прелију цело Сриство. Твој народ је са овом тековином напреднији од многих већих православних народа, код којих не само да монаси немају уређених школа, него ни световно свештенство не добије бољу спрему, него што ће ју имати наши монаси.

Као радосну појаву изнесох ове ретке у уверењу да и веселије догађаје из живота нашега треба регистровати, а не само црне и жалосне, јер читајући непрестано оцело српском народу, као што је учинио А. С. старац и др и не кушајући да лечимо што је болесно, а здраво да чувамо и живо не сахрањујемо — води скептицисму, а овај је смрт сваком народу. Само праведно и чврсто поуздање одржавало нас је и одржаће нас и од сад. Г. Л.

Царска Лавра у Србији.

„Да на знате наше манастире наших славних цара задужбине, какви су и колики ли су!!

срп. нар. песма.

— Појава монаштва и манастира. Историја цркве Лавре Студенице. Чудеса српских светитеља: Симеона мироточивога и преподобног монаха Симона. —

Монаштво се појавило у српскоме народу у исто доба са ширењем Хришћанства. Срби, још много пре признања Хришћанства, дубоко су веровали у постојање невидљивог суштаства и у бесмртност душе човечије. А међу њима појавили су се грчки и римски хришћански мисионари и објаснили им врло мудро, и у то доба врло просто, њихова веровања, и они су радосно примили ново учење. Од тога времена хришћанска религија стала се међу њима ширити веома брзо, а тако исто брзо почеше зидати и подизати цркве и манастире. Српски народ из самог почетка односио се према Хришћанству и његовим уређењима, са искреном љубављу и уважењем. Ово се види како из тога што су

духовни сан примала лица не само из виших разреда народа, но шта више и из владалачког дома, тако и из огромног броја већ у прво време подигнутих храмова и манастира. Оснивачи тих светиња били су од чести народ, од чести пак поједина лица. Сваки члан владајућег дома, а тако и богати трговци, сматрали су за хришћанску дужност основати задужбину (манастир) украсити га и снабдети га разним потребама. До овог времена чува се у српској државној библиотеци многостраних и различних српских манастирских доказа, који говоре о постанку различних храмова и о години постанка. Особито је много цркава подигнуто било за време српског господства и славе. Срби су на све стране посејали цркве и манастире. Није било тада скоро ни једног лепшег места у српској држави где није био подигнут храм. На неким местима тако су честе подигнуте цркве, да за један сат хода могло се избројати неколико десетина Тако на пример на обали Бококоторског залива било је манастира више од 40. Око Студеничког манастира налазило се до 25. цркава, и окружавали су га на подобије венца; у Кабларско-овчарским горама (тако се назива место где се налази манастир св. Саве) на престору од $1^1/_2$ миље било је 12 манастира. Но и толики број манастира налазећи се на једном месту — не може се ни сравнити са бројем на другим местима.

Тако на пример око столног града Призрена на површини 2 к. миље било је за време славних Немањића више од 250. манастира; и између њих — познати манастир „Бања“. задужбина српског цара Душана Силног (о богатству тога манастира и до данас постоје читаве бајке). Познати руски ученјак Гилфердинг лично је обишао српске покрајине са намером, да се увери о истинитости великог броја манастира некад у околини Призрена, и његова истраживања потврдила су известна историјска дата У последње је време много цркви и манастира уништено од Мухамеданаца и католика, но ипак се до данашњег времена сачувао доста велики број задужбина са којих се по праву поноси српски народ, од којих о једној хоћемо овде и да говоримо.

У размаку по сахата путовања од главног шварског друма, а три сахата од града Ранке, на веома лепој и красној гори на десној страни Студеници уздиже се стари, богати, са многим народним и у опште хришћанским старинама манастир царска лавра — Студеница. На тој гори, на маленој равни, окруженој младом шумом, налази се редом, једна као друга, три цркве, а около њих подигнуте су манастирске ћелије. Даље, у одстојању једног сахата хода, од главног друма манастирског преко Студенице, на још већој гори, у немој шуми, налазе се још две мале цркве које такође припадају манастиру. Осим тога око манастира, на маленоме простору, налази се много црквених развалина, што су у време Немањића и после њих до XVII в. подагано начињили потпун венац около њих до 25 цркава. Те цркве нису сачуване до данашњег дана зато што су за време турске најезде разграбљене, те тако је и главна црква страдала, но опет је обновљена. Главну Цркву основао је велики српски Жупан, Стефан Немања, успомени пресвете Богородице, и налази се у средини дворишта. Израђена је и подигнута врло укусно, на глатког белог мрамора у византијском стилу и има облик осмократног крста. Са источне стране има три улазе, а над кровом уздиже се грдно куле; око врата и прозора дижу се мраморни стубови на којима су изрезани венци, састављени од разног лишћа и рода, а тако исто и фантастичне фигуре разних животиња: јелена, зечева, лавова и других. Око улазних врата дижу се три реда мраморних стубова са главама окићеним разним сликама, а над дверима налази се рељефна слика Христа у величини природној, који стоји пред престолом између два анђела. Оквири тих икона су мраморни, са богатим украсима од венаца и других фигура. На обе стране икона леже два велика лава од бела мрамора. Овако рељефне сликарије налазе се и на другим дверима. Све су оне израђене нарочито вештачки, и по лепоти опомињу на цркву св. Амвросија у Милану. Унутрашњост храма украшена је такође богато. Зидови су исписани дивним живописом Атонско-Хиландарске школе: има такође и остатака старинских фресака, али су оне већим делом уништене. Величанствени иконостас је подигнут у средњо-вековном укусу; тако стоје мноштва драгоцених икона, ту стоје и богати барјаци. У олтару на престолу стоји диван крст спојен са дарохранилницом и огромно евангелије, украшено сребрним и позлаћеним корицама, са многим иконицама и другим каме-

њем. То је поклон руског императорског дома. У храму су моћи некојих светих, међу њима особито познате: моћи св. Симеона мироточивог — Стефана Немање, оснивача и ктитора тога храма, које се чувају у једном мраморном саркофагу — ћивоту, и монаха Симона — првовенчаног краља Стефана Немањића. Целокупне моћи св. Симеона леже у дрвеном, богато украшеном ћивоту пред иконостасом.

Српски народ веома поштује те светитеље и за то сваки дан долази много болесних да се исцеле. Спомен о св. Стефану тако је овде распрострањен да се околни народ куне његовим именом: (тако ми краља Стевана) а само поклоништво у манастиру назива посетом краљу: Идеш краљу. Две ризнице ове цркве чувене су са многих старих црквених књига, како писаних тако и печатаних, а тако и са старих свештених одежда и сасуда.

Нарочито су драгоцене разне ствари, које припадају св. Сави; то су: његов потпуни архијерејски округ, архимандритска палица, икона, коју је св. Сава носио на грудима приликом, ношења литије, архиђаконски орар и две сребрне и позлаћене кадионице, једна већа на ланчићима, а друга — ручна. Орар и кадионице израђене су врло лепо. Орар је израђен у сомоту и украшен сребрним и позлаћеним круговима у виду сунца, месеца и крста, има кадионице и приказују црквена кубета која се опет састоје из многобројних малих кубета готскога стила. У манастирском дворишту налазе се још две омање цркве, једна са јужне стране упоредо са главном црквом, а друга — на југоистоку од главне цркве, око великих манастирских врата. Прва је црква подигнута 1317. године краљем Милутином у спомен св. Јоакиму и Ани; а сва је обложена белим мраморним каменьем са дивном орнаментиком.

Данас она служи као парохијска. Друга црква подигнута је много раније од главне цркве, а наиме у оно време, кад је Стеван Немања наумио да оснује манастир Студеницу. Црква се та и до данас врло добро очувала. У њој монаси служе св. литургију неколико пута у години. Друго две цркве које макар што леже на другој страни Студенице тако исто припадају манастиру; оне се налазе још на већој гори и са свију страна окружене су шумом и великим каменим стенама. —

Обадве је основао св. Сава у оно време када је живео у манастиру као настојатељ (1208.—1215. год.) Једна од ових сграђена је од камена заједно са ћелијом под једним кровом и назива се изнесницом св. Саве: ту је св. Сава проводио дане у посту и молитви. Друга црква удаљена на 160 фати од прве, начињена је у природној пећини и назива се „кућа“ св. Саве. Тај назив народ јој је дао за то, што се тамо налази у стени природно купатило, где се св. Сава купао и лети и зими, и после купања свршавао у цркви молитву. Сад се у том природном купатилу купају болни, па се и излече од своје болести. Сва та места поштује српски народ, па их радо и посећује и приноси дарове у манастирску благајну. Звоњара највећег храма подигнута је као и све остале манастирске зграде од камена. Источна страна манастирска опасана је јаком стеном, а јужна, северна и западна страна окружена је ћелијама. У дворишту се налази неколико могила свештено-служитеља, и српских великих људи и јунака.

У старије време број монаха био је до 300. Сад је тај број спао на 10 људи. Знатно се умањило и манастирско имање. Пре је манастиру припадала сва Студеничка околина, а сад је остало само около 1.500 рала земље од које је већи део каменито и није за обраду. Манастир има малу башту засађену махом шљивом и виноградом. Данас као и пре, монаси се занимају са сточарством; но не као пре, јер пре је било 12.—15 000 оваца, 1000. глава рогате марве, 1500 ком. свиња, сад се тај број смањио до 1000. ком. оваца, 150. глава рогате марве и 4—500. ком. свиња. Средства од којих монаси живе то су обилни приноси богомољаца, али и ови су били некад куд камо већи. Осим тога знатан доходак доносе манастиру три гостионице подигнуте у разним местима. Студенички и Љубостински манастир сматрају се за најбогатије манастире у Србији, ма да је њихово богатство данашње далеко до оног какво је било раније.

(Свршиће се)

Дописи.

Из Будачког протопрезвитерата 17. (29.) јуниа 1896. Његово Високопреосвештенство Господин *Михаило Грујић*, Епископ-Дицезан Горњокарловачки, на каноничкој визитацији по протопопијату Будачком, отпочео је своју узвишену

апостолску дужност дне 6. јуна, а довршио 15. јуна 1896.

Свештенство и народ реченог протопопијата дочекаше 4. о. м. за долазак свога високога госта Премда је тим у дванаестом часу најављеним доласком својим високопреосвештени Господин хтјео и желио, да избјегне сваким сјајним, славним и бурним дочецима то пак, у знак поштовања, народ са свештенством сва могућа учини, да свога Архипастира што достојније и славније предусретне, дочека и испрати.

На међи протопрезвитерата Будачкога — а котара Војнићкога, дочекао је Епископа округни прото Игњатије Малобабић, кр. предстојник Војнићког котара са начелником и бележником Вукманићке општине, више одличника и народа. Ту стиже високопреосвештени Господин, праћен одбором православ. српске црквене општине карловачке, и карловачким градским начелником, у 8 сахата у јутру.

Праћен овим одличницима уведен је на свечан начин високодостојанственик у протопрезвитерат Будачки, и своју каноничку визитацију отпочео је у утинској парохији истога дана (6. јула) до подне, па редом редимице пропутоване парохије: Војнићку, Коларићку, Клокочку, (Дувачку), Крстинску (Широкоријечку), Бухачку, Радовичку, Цвијановићбрдску, Вељушку, Скрадску, Г. Будачку, Крњачко д Будачку, Тушиловићску, Перјасичку и Полојску, свршио у суботу по подне дне 15. јулија, одкуд је пун задовољства уз многу пратњу свештенства и народа кренуо пут Приморја, гдје је високодостојанственик преноћио, а дне 16. раним јутром кренуо у своју резиденцију у Плашки, пошто се св. литургији, да се Богу помоли за мир, благостање и срећу своје пастве, и да благодари Богу на милости, што је срећно и здраво довршио каноничку визитацију и упознао и најзабитнији крај своје простране Дијецезе.

У недјељу, дне 9. јуна, Владика је отслужио св. Архијерејску литургију и народ поучио у Крстинској парохији на Широкој ријеци у св. вођенској цркви; на којој литургији је пароха клокочког и народног заступника Моју Мајесторовића за протопрезвитера произвео.

Као сан сладак, преугодан сан мину стаду, мину свештенству, учитељству и народу протопопијата Будачкога, пријеме од 6. до 15. јуна о. г., јер је у средини својој имао свога доброга и милога Архипастира *Михаила*, јер је из златоустовијех уста свога Архијереја примао духовну храну и очинску поуку. Благи наш Архипастир, који је сав живот свој посветио величини Владичанства свога, срећи и напретку стада свога, није посегао у средину стада свога да побере славу, већ да упозна све потребе пастве своје. Посегао је, да добро похвали, наиђе ли на зло, да исправи, поучи, ободри и на пут истине хришћанске изведе. Високопреосвештени Господин је помно и савјесно прегледао цркве и утвари црквене, матрикуле, парохијске домове; испитивао вашиколску младеж науку христијанску, у школи се забављао по два сата, катихизирати дао и катихизирао, пјевање испитивао. Његову бистром оку, ведром челу, није се могла ни једна погрјешка сакрити. Да је срце камено, нагнало би на очи радосницу сузу, гледајући младога Архипастира како својом благом и милом ријечи сакупља око себе дјечицу, милује их, ставља питања из науке хришћанске, сам с малишима пјева наше дивно црквено пјеније. Не знам, је ли јава или сан, гледаш пред собом анђелски свештителски појав тога благога Архипастира, гдје је сакупио дјечицу око себе, па учи страху божијему, хвали и милује, дарива их својом пречедром десницом. На овој каноничкој визитацији Епископ Михаило је држао управо предавања, да уведе своје свештенство — као прокушан учитељ у свој метод катихизирања.

У свакој цркви држао је, богме, подуље бесједе, које ће запета обилатим плодом уродити међу паством Његовом

Његово Високопреосвештенство дочекивано је свуда многобројним народом одушевљено и својски; мило и раздрагано бјеше мало и велико, старо и младо. Чим би се пратњом својом, од многих кола и коњаника искићених барјацима, одушевљеном пјесмом српском јуначком, пуцњавом из кубура, приближио којој цркви, звона са цркве уз пуцањ мужара радост су одавала; дјеца га обасипаху цвијећем, а цвијеће сгерала су, да се Архипастир добри по њем до цркве и кроз цркву шеће. Народ је, куд је Владика пролазио, китио прозоре своје домаћом тканином: ћилимима, торбицама и т. д.

У Валин селу спремише сјајан дочек високодостојанственику православне српске цркве једнокрвна нам браћа Хрвати. На међи општине дочекан бје по Србину начелнику, а на међи парохије (жупе) са народом дочекао га под барјаком Хрват Славољуб Милетић опћ. бележник; а пред

самом црквом жупник Пасквали, пред школом учитељ римокатолик Јосип Пауљић; сва тројица натјецаху се са поздравима. Наш добри Архимандрит својим милозвучним гласом достојанствено се бираним ријечима захвално им, посвјетио цркву, жупни двор и школу. У овој је српско-православну младеж дуго испитивао. Катихизирајући поучавао утврђујући у вјери, љубави, надежди Христјанској своје праћедовске вјере.

Код толико напорног путовања, дапто, да је морало бити мало и одмора и окрепе. Па и ту видимо архимандрита нашега као великодостојанственика, који умије свој високи позив пуним достојанством заступати; јер је сав проткан и испуњен милом појавом и благом бесједом. Све му се бесједе како у цркви тако и изван цркве, као потоци сливају у једну велику ријеку његове душе и његових осјећања одапости, љубави и привржености према нашем узвишеном владару, светом патријарху, свијетлом бану и милом му Српском и браћком хрватском народу. Свуда шири слогу, љубав и узајамно поштовање. На како и не би, кад види, да брат Словенац „тисти краљ“ на и Израиљанин натјече се са братом Србином и Хрватом, да понесе српски и земаљски барјак.

Пропутовао је високопреосвештени господин два политичка котара: Војнићки и Слуњски. Марко Јуринчић, престојник котара војничког пропутовао је сав свој котар у пратњи владичиној, одавајући високодостојанственику како он тако и подручно му чиновништво све почасти. Слава престојнику Јурунчићу! Слава и г. Рудолфу Пехарцу суду кр. кот. суда у Крижаку, који се са својим чиновништвом владици поклони, дочека и испрати га. Али котарског управитеља слуњског г Вуковца невидјесмо. Невидло га сунце! Толико је наш поносе српски увриједио и јавно мнијење осудило га с мјеста тим више, што управља котаром, у ком је огромна већина српскога народа. Г. Вуковац као управитељ котара Слуњског, ако не разумије што је дужност, а мора при концу XIX. славе вијека знати, што је пристојност. У мјесто да дође свој поклон учинити великодостојанственику, он долази пред цркву Вељунску, расипује, ко је славолук правио, запомиње, да се српска застава са славолука снима. Али всуе! Нико га не слуша! Грми на чиновништво опћине вељунске, како сміеде на дочек и у пратњу поћи?

Завршујемо са пјесмом, коју је сељак Илија Перић пјесник по материну мајеку сијевао и овако на међи Скрадске, Вељунске и г. Будачке нарохије уз многобројни народ Епископа поздравио:

„О Владико наша главо свеша,
„Срећна земља, ко'и Ти нога шета.
„Весело Те чека Србадија,
„Над којом се славе в'јенац вија,
„Под таковим светијех пастиром,
„Да нас светим благословиш жаром.
„Да посјетиш нашу цркву свету,
„Што је видиш на брдјеру поцету.
„Што те чека ка обеба сунца,
„Свједоче јој глави са врхунца.
„Што до Тебе никад не уради,
„Одкад нам се та црква сагради.
„Твој се пролаз златним сдов'ма пише,
„Докле Срби на крајини дише!“

Ето тако радостан и управо узвишен био је овај пут канонске посјете високопреосвештеног Господина Епископа Михаила по протопопијату Будачком, на уз она многобројна клицања нека благослови и дозволи нам, да се и овдје напише онај одушевљени поклич: Живио! Живио!! Живио!!!

Г.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Посвећење) новоизабраног и превишње потврђеног епископа вршачког, високопречасног и високодостојног господина *Гаврила Змејановића*, неће бити, као што смо јавили. 1. (13.) јула о. г. Посвећење је одгођено на неизвесно време, ради изненадне болести г. Змејановића. У своје време јавићемо када ће бити.

(Саборски Одбор). Седнице почеле су од 17 (29.) јуна о. г. и трајале су шест дана непрестано, пре и после подне. Обављено је преко 600 предмета Од главнијих предмета решено је следеће: Његова Светост, преузвишени г. Патријарх јавља Саборском Одбору, да је у име истога кондолирао поводом смрти надвојводе Карла Људевита и добио захвалу на тој кондоленцији, што је узето са одобрењем на знање. Тако исто да је кондолирао и поводом смрти члана саборског одбора, дра Бранка Стефановића. Дат је израз сажаљења у записнику Саборског Одбора за негдашњим чланом. — На поновни захтев преузвишеног г. министра-председника, да се записници о седницама Саб. Одбора пишу у мађарском преводу на увиђење подносити, решено је, обзиром на пстојеће законске одредбе, том захтеву не удовољити. — Министар-председник одобрио је да се може одступити од досада-

шње праксе, да се за хипотекарне зајмове захтева трострука сигурност, него је довољна и двострука сигурност. — Наређено је свима епархијским властима и манастирима, да како о епархијском црквеном и школском тако и о манастирском иметку своје инвентаре допуне и у најкраћем року овако поднесу, а уједно је епархијама наложено и то, да свима својим подручним црквено-општинама строго нареде, да инвентарисање општинско црквеног и школског иметка одмах предузму и инвентаре своје путем надлежних епархија овамо поднесу. — У погледу високог отписа кр. уг. министра богочасти и јавне наставе, којим је професорима гимназије новосадске накнада од 30.288 ф. 21 новч. за време од 1875. до 1889. год. из срп. нар. црквеног фондова досуђена и на исплату упућена, решено је, да Саб. Одбор не може одговорност исплате примити на себе, јер према одлуци Саб. Одбора од 1889. године та ствар спада на срп. нар. црквени сабор, те према томе је поступак кр. уг. министра обиласком сабора као надлежног автономног форума учињен, а пошто састанак сабора није далеко, поднесена је ова ствар сабору на даље поступање. — Представка високопреосвећеног г. епископа бачког у погледу градње нове резиденције у Н. Саду уступљена је сабору на надлежно решење. — Услед молбе становника филијалне црквене општине у Ст. и Новим Бановцима дозвољено је крајњаре нове парохије односно оцепљење од Г. Товарника, но само у виду накнадног одобрења од стране сабора. — Услед превишње одлуке Њег. Величанства, којом је сазив сабора за 1897. год. дозвољен, поднесена је најпонизнија представка Њег. Величанству са најдубљом захвалношћу на превишњој дозволи овој, а уједно су учињене припреме за тај сабор и одлучено, да се ради даљих припрема напредна седница Саб. Одбора за месец август сазове. — Молбе неких компетената на место надзорника нар. црквеног добара враћене су с тим, да ће се нов стечај расписати и постављање надзорника сабору поднети. — На молбу управитеља српских великих гимназија Новосадске и Карловачке, В. Пушибрка и Ст. Лазића, установљен је директорски додатак као део редовне плате, те ће се по томе и мировина имати определити. — Поводом изјављења епархије бачке, по којој су тамошњи свештеници одлучили не приступити општем свешт. удов. мировинском фонду, решено је у начелу, да сваки свештеник мора бити члан општег свешт. удовичког мировинског фонда. — Решене су мировине неких нежњих свештеника, као што су решене и мировине за два остарела игумана. — Утек, који су некодико Карловчана управили на министарство по на рубрику адресирали на Саборски Одбор — враћен је истима. — Павле Јовановић, познати српски сликар, код кога је у своје доба саборски одбор наручио слику „Сеобу Срба,“ за коју му је осигуран хонорар од 10.000 фор. и за који је посао већ примио предујам од 2000 фор., јавља да је слику довршио и пите дозволу, да ту слику може поставити на миленијској изложби. Решено је, да се ња позвати, да претходно ту слику у Карловце пошаље. — Донесена су решења у многим предметима који су путем утока уложених против решења и одлука срп. адм. одбора дошли. — Предузета су многа мњења фискалска и подељено је зајмова у своти од 160.000 ф.

(**Окружница**) кр. уг. министра богочасти и јавне наставе, бр. 25,420 ех 1896, у предмету биљеговања изводâ из црквених матрикула по ступању граћ. брака у крепост.

Кр. уг. министар финансија у окружници својој од 4. јан. 1896. бр. 91488. ех 1895. (види зборник наредаба од г. 1896. бр. 44.) изјавио је односно издавања сведоџаба из црквених (вероисповедних) матица после 1. окт. 1895. да су у колико би се такове сведоџбе или изводи искључиво у смислу пристојбених прописа ставке 22. тачке: г. х. и. условно проети од биљеговине.

Нужно је пак, да се на таковим сведоџбама у смислу пристојбених правила §. 10., под тертом последица у 3. тачци §-а 117. истих правила назначених, на видном месту означи, у каквој се сврху издају.

Ако би пак странке изводе или породичне исказе из матрикула после 1. окт. 1895. не за црквене (вероисповедне) потребе захтевале, то се исти, као проете сведоџбе у смислу ставке 6. и односно тачке а. 6. ставке 21. пристојбених прописа, са биљегом од 50 новч. по табаку имају биљеговати.

Изводи пак из матрикула пре 1. окт. 1895. могу се небиљеговани само у оним случајевима издавати, у којима су и изводи из граћ. матрикула у смислу §. 45. упутства кр. уг. министра унутрашњих послова од 29. јуна 1896. бр 60000. (види зборник наредаба г. 1895. бр. 71.) проети од биљеговине.

Ову окружницу споменусмо ради разлика наше и свештенству.

(† **Ђорђе Јеврић**) парох сегедински и почасни протојереј преминуо је после дужег боловања дана 23. јуна (5. јула) о. г. у Сегедину. Лака му земља и вечан спомен!

(**Г. Архимандрит Иларион С. Весић**), скршени кандидат кијевске духовне академије, ректор српске-богословско-учитељске школе у Призрену, захвалио је на досадашњој тешкој и дучној ректорско-наставничкој служби у том заводу и ставио се на расположење своје претпостављеној црквеној власти у краљевини Србији. Исти г. архимандрит прославиће 20 јула о. г., у родном месту — Крушевцу, у Србији, двадесетпетогодишњицу своје свештеничке службе. Честитамо му!

(**Прелаз у Православље**). Као што нам јављају, у бачком Петровом Селу прешла је Терезија Мађаран, родом из Новака (у Срему) из римокатоличке вероисповести у св. Православље.

II. Исказ

добровољних прилога за градњу српске-православне капеле у Слуњу.

Дароваше по 2 фор: слав. голубињачка штедионица, г. г. С. Николајевић и Д. Павлотовић; по 1 фор: Д. Прерадовић; по 50 н.: Св. Котић, С. Станковић, М. Станковић, М. Драгаш, Б. Станковић, Ж. Стајић 20 н. и Л. Станисављевић 10 н. = 10 ф.

Српска правосл. црква. општина у Орловату 5 ф. Сабрао г. Б. Куњић у Новом, а дароваше: г. г. Б. Куњић 2 ф. по 1 ф.: Ђ. Растовац, С. Станић, М. Оклобџија и Б. Вукадиновић; И. Хајдуковић 30 н. по 25 н.: И. Хајдуковић и П. Рељић = 6·80 ф. — Г. М. Медић и В. Јоветић по 50 н. = 1 ф. — Г. Ст. Мајсторовић учитељ у Брчком даровао 3 ф. — Сабрао г. С. Рељић у Земуну а дароваше г. г. Фин. стражари по 1 ф.: Л. Пеурача, С. Рељић, Т. Бркић, П. Бијелић, М. Подкоњак; по 70 н.: А. Матијевић, Ј. Албаба, Ј. Љуштина; по 50 н.: И. Доцет, С. Седлар, С. Кнежевић, Л. Стојковић, М. Колунџић, Н. Грујић, И. Дебчић, Р. Бајић, М. Белајац, Ј. Радованац, М. Диклић, М. Пинтар; М. Кожар 30 н. по 20 н.: О. Пантелинац, А. Чолаковац, Ј. Бенчак, И. Матијевић, С. Каучки; А. Семеновић 10 н. = 14·50 фор.

Сабрао г. Ђ. Марковић парох у Влаесници а дароваше по 2 ф: г. г. З. Сукарић, по 1 ф.: Ђ. Марковић, Ј. Јокић; Т. Поповић 1·50 ф., З. Поповић 60 н., по 50 н.: Ј. Мирацавић, Ђ. Мићић и Б. Грубач; по 20 н.: С. Ђурић, М. Нерић, С. Буклица, Б. Мићић, Н. Марковић, К. Вуковић, Н. Нерић, М. Петровић, В. Косјајац, М. Беокош, И. Крстић; Ђ. Шуша 10 н. = 10 фор.

Г. г. Дана Моздерац и Душан Милошев сабрали у Орославошу 16·01 фор.

Преко сл. општин. поглаварства у Двору дароваше по 1 ф.: г. г. И. Бекић, С. Живковић; по 50 н.: М. Кривошић, Тинка Орловић, С. Дурџан, Јоахим К., Ј. Метлаш, В. Рачки и Др. Кордић 30 н. = 5·25 фор.

Слав. српско-прав. црква. општина Турија 5 ф. — Г. Т. Михић дарова 1 ф. а Н. Марчетић 50 н. = 1·50 ф. — Славна српско-православна црква. општина у Стапару 5 ф. — Преко г. Рарасића дароваше по 20 н.: Рарасић, Д. Јоветић, М. Златар, И. Сунић, С. Негован = 95 новч.

Преко г. Младена Јовановића пароха у Сишцу дароваше: слав. српско-прав. црква. општина у Сишцу 5 ф., по 1 ф.: г. г. М. Јовановић, М. Рапић, Д. Теодоровић; по 60 н.: Јелена Мајска и С. Теодоровић: Ђ. Мајски 40 н. = 9·40 фор.

Славна кр. Котарска област у Плоку послала 16.55 ф. — Један, који неће да му се име зна 3 ф. — Свега 112·96 ф. К томе приноси му I. исказа са 164 фор. = 267·96 фор.

Сиим племенитим дароватељима парише потписани одбор најтоплију хвалу. Дај Боже, утледале се у њих и друге побожне и родољубиве душе!

У Слуњу, 2. маја 1896.

У име одбора за градњу српске-прав. капеле у Слуњу.

Председник:	Благајник:
Петар Грба	**Стојан Новаковић**
парох и војесник.	кр. умир. чиновник и посједник

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Слободитавамо, да смо спремили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну, а које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

наша је одобрена и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим вел. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

Она је уређена (редигована) као ниједна до сад по стручњацима на то позваним и надлежним. *Стаје само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким картама и по доброј хартији.* Кад се на наше куне дајемо 25% рабата.

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено школске општине, да нас потпомогну својим наруџбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које за школу нису.

Препоручујемо им за давање на поклон

ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ

НАМЕЊЕНЕ ОСОБИТО УЧЕЊУ

по

ЗАБАВИШТИМА И ОСНОВНИМ ШКОЛАМА

од

Ив. М. Поповића.

Цена књизи 20 новч. Рабат као и горе.

Српска Манастирска Штампарија.

Изашла је из штампе нова књига

ГЛАС ИЗ ЦРКВЕ

ПРОПОВИЈЕДИ

проте Јована Вучковића

проф. богослов. учитељ.-сарловачког

— Цена је књизи 1 круна. —

Изашле су из штампе и могу се добити код нас

I.

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГА КАПЛАРА

из српско-бугарскога рата г. 1885.

НАПИСАО

Бранислав Т. Нушић.

Садржај: Позив. Опроштај. Под шатором. Први плотун. Птичице Божје. Капетан Милић. Трубач. Бела застава. Пусто огњиште. На привијалишту. На разбојишту. Свети Арханђел Михаило. Ко је то? Петар Дабић. Дуња. Шпијел. Број 23. Мој ђак. Спровод. На одсуство.

Ово је издање друго, али поправљено и многим новим причама допуњено. Цена је књизи 60 нов. и за поштарину 5 нов.

Молимо сваког, ко би желио у распродају узети ове приповетке, да нам се што пре јави. Рабат 25%.

Господу која желе један комад, ма које књиге нашег издања, најбоље је да пошљу у напред новац за књигу и поштарину, јер слати једну књигу у паточ само је излишан трошак а што га до сад многи учињише себи.

II.

СВЕТЛЕ СЛИКЕ

ИЗ ПРВИХ ДАНА ХРИШЋАНСТВА

од

Драгутина Ј. Илића.

Садржај: Прва божићна ноћ. Богојављење. Стефан. Талита куми. Бура на мору.

Цена је књизи 50 н. За поштарину ваља послати 5 нов.

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

82 СТЕЧАЈ. 1—3

Подписана општина расписује стечај на једно место *учитеља* или *учитељице* на вероисповедној мешовитој школи.

Годишња плата је 300 фор. у готовом, стан са баштом у вараши и два ланца оране земље, уз то огрева по потреби.

Молитељи могу бити само оспособљени учитељи или учитељице, којима ће у дужност спадати, кад изабрани буду, у дечној певаници појати.

Рок стечаја *истиче 20 јула* о. г.

Из седнице црквене школ. одбора држане у *Фењу* 29. јуна 1896.

Школски одбор.

Бр. 21 ех 1896. 64 3—3

СТЕЧАЈ.

Одласком г. Светозара Пирошког управитеља се место срп. прав. учитеља у Српском Падеју. Берина учитеља су ова:

400 фор. годишње, месечно у напред; 4 јутра оране земље на коју учитељ све терете сноси 40 фор. за неровођство; 1 фор. од погреба где позван буде; 50 нов. од нарастоса где позван буде; слободан стан у школском здању са три собе, кухињом, комором, подрумом италом, шупом два врта лецама ограђена и двориштем; огрев зимњи колико му треба, (сламе.) —

Дужности су школском уредбом прописане. Напомиње се, да за повторну школу неће засебно награђен бити.

Првенство имаду они, који се лично прикажу. Службу са берином примаће изабрани од 1. (13.) Септембра 1896. год.

Рок стечаја је 30. јули (11. Августа) 1896. год.

Ваљано потрупсане молбенице ваља унутити на адресу: Срп. прав. школски одбор (Gör. kel. szerb. iskola szék) у Срп. Падеју.

У Српском Падеју 6. (18.) јуна 1896. год.

Ђорђе Јовановић
Председник школ. одбора

Светозар Ђ Пирошки
учитељ као неровођа.

СТЕЧАЈ. 78 1—3

На упражњено учитељичко место III. и IV. разреда српске вероиспов. женске школе овим се стечај расписује.

Редовна плата је учитељице 800 круна, за држање поп'оорне школе 80 круна, за грејање и чишћење школе 120 круна, писаћег паушала 20 круна; осим тога још и уживање слободног стана и баште.

Осим дужности шк Уредбом од 1872. г. прописаних, изабраној учитељици спадаће у дужност још и обучавање деце женском ручном раду.

Молбенице са нужним сведоџбама снабдевене, имају се до 1. (13.) Августа т. г. потписаном школ. одбору поднети.

Из седнице школ. одбора држане у Турији 26. маја 1892. год.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ.

74 1—3

Расписује се за учитељско место на срп. вероисповедној школи у Српској Неузини.

Годишња је плата у готовом новцу 400 фор. 4 хвата дрва, 4 ланца оранје земље, на коју учитељ порез плаћа, слободан стан, који се састоји из две собе, предсобља, кујне, коморе и баште у износу 200□ хвати, 5 фор. паушала, и од погреба, где позван буде, 1 фор. Дужности су школском уредбом прописане. Награда за држање пофторне школе, у цркви десне певнице, наведена је у горњим ставама.

Компетовати могу само оспособљени. Рок је стечају св. Илија Молбенице ваља слати на председника.

Из скупштинске седнице држане 18 јануара 1896.

У Српској Неузини 2. Јула 1896.

Љубомир Мирков
председник.

Ад III. С- 329 272 ex 1895. 75 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног места редовне учитељице за наставу женског ручног рада, кућарства и чувања здравља (дијететике): а по околностима и других предмета у српској вишој девојачкој школи у Сомбору овим се стечај расписује.

Молбенице за ово место имају се најдаље до *1. (13.) августа 1896.* поднети српском православном народном школском савету у Карловцима

Молитељице имају доказати, да су Српкиње православне вере, да су испитане (оспособљене) српско народне учитељице, а првенство ће имати оне, које осим тога имају сведоџбу о својој вештини у женском ручном раду, и да потпуно владају српским језиком. У случају ако дотична нема оспособљења за учитељицу женског ручног рада на грађанским школама, дужна ће бити и ово после избора у року, који јој се буде одредио, себи набавити.

У дужност изабране учитељице спадаће односне предмете у најмање 18—20 седмичних часова предавати.

Плата редовној учитељици је према §. 7. уредбе о срп вишим дев. школама од 1872. годишње 600 фор. са станарином од 10% постигнуте плате

У Карловцима 18. (30.) јуна 1896.

Председништво
срп. прав. пар школ. савета.

Ад С. О. 2391. 851. ex 1896 73 1—1

ОГЛАС.

Од стране подписаногa као врховног управитеља стипендијске закладе пок. Јована и Марије Трандафил, становника негда новосадских, овим се обзнањује, да ће се салашка земља те закладе лежећа поред Кисача у тако званом Најгрунду под нарц. бр. $\frac{5153-5155}{5}$, $\frac{5153-5155}{4}$ $\frac{5153-5155}{3}$ $\frac{5153-5155}{2}$ $\frac{5153-5155}{1}$ и 5154 у једном комаду у површини од $206\frac{450}{2500}$ новосадских или $322\frac{250}{1600}$ катастралних јутара, дана 20 јула 1896. 1 августа по пов. кал. у 9 сати пре подне у писарни срп. прав. епископа у Н Саду путем устмене дражбе под закуп издати на три године, и то од 1. Новембра 1896. до 31. Октобра 1899.

Услови закупа и ситуациони план земље могу се у поменутој писарни увидети.

Ко у дражби учествовати жели, дужан је пре почетка дражбе 500 фор. у име пишмаплука у руке г. Јустина Коњовића као изасланика подписаногa закладнога управитеља положити.

У Карловцима 22. Јуна 4. Јула 1896. год.

Георгије
Патријарх.

СТЕЧАЈ.

81 1—3

Ради сталног попуњења *учитељског места* у Кнежу. Плата је: 120 фор., 20 кибли жита, 20 к. кукуруза у зрну, 2 хв. дрва 2 хв. сламе за огрев, 2 ф. паушала, $3^1/_2$ ланца оранје земље на коју учитељ порез плаћа, 50 н. од укона на који позван буде, слоб. стан са две собе и подрумом са унут. и спољ. баштом.

Дужности су: по зак. прошсу школу држати, у цркви појати, шк. децу у цркв. појању обучавати и у седницама перо водити.

Оспособљени учитељи са полож. испитом из мађар. језика имају се пријавити подписаном школ одбору.

Рок овом стечају траје до *изборног дана 6. августа* о. г., а изабрани наступиће своје место 1. сент. о. г.

Из седнице црк. школ. одбора држане у *Кнежу* 23. јуна 1896.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 79 1—3

Овим се расписује стечај на упражњено до сад привремено постављено учитељско место у Срп. Кларији за I. и II. р. срп. мушке вероисп. осн. школе.

Учитељска плата: у готовом новцу 400 фор. $1^1/_2$ хв тврдих дрва, сламе пак по потреби. Стан од две собе, кујне, јеловника, баште за кућу од 20□°

Изабраном учитељу спада у дужност школ. уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви за левом певницом појати, школску децу у цркв. појању обучавати.

Компетовати могу само Срби прав. вере, који су у Сомбору оспособљени, и који су вични мађ. језику.

Новоизабрани учитељ наступиће своје звање 1. септембра по ст. о. г.

Учитељ ће плату месечно у напред примати. *Рок избора*, је о *св. Преображењу*. —

Из седнице, школског одбора, држане у *Срп. Кларији* (р. Zsomboly) 9 јуна 1896 год.

Рајко Николић
шк. председник.

СТЕЧАЈ. 80 1—3

На ново отвореној Српској вероисповедној основној четворо-разредној девојачкој школи расписује се стечај за учитељицу. —

Редовна плата је 1-во 300 фор. 2-го за повторну школу 40 фор. 3 ће у име огрева годишње 21 фор. све месечно у напред. 4-то за писаћи прибор 5. фор. 5-то у име стапарине 50 фор. тро-месечно у напред док општина не буде волна подићи стан.

Учитељица спада у дужност све законом прописане предмете предавати, децу у женском ручном раду обучавати, црквеном појању поучавати, у цркву их водити и на њих пазити. —

Компетентиње имају доказати да су учитељску школу у Сомбору свршиле, и да су оспособљене из мађарског језика.

Рок пријаве до 28 Јула по ст. кал. тек. год.

Молбенице упутити Српској Правос. Цркв Школ. општини.

У *Пироту* 24. Јуна 1896.

Милан Козаров
перовођа

Јован Шијачки
председник.

Ad E. бр. 181. K. 65. ex 1896. 70 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног парох. места VI. класе у Срп. Ковину овим се расписује стечај.

Интеркалара нема.

Стеченици имају своје ваљано инструјисане молбенице до конца јула по стар. кал. потписној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије будимске држане у Св. Андреји дне 8. (20.) априла 1896

Епарх. конзисторија будимска.

Број 77. записн. ex 1896 71 2—3

СТЕЧАЈ.

Од 1895 год. на упражњено учитељско место отвара се стечај у Срп. Чепељу. —

Плата је у готовом новцу 400 фор. и 4 ланца земље ораће на коју учитељ плаћа кр. порез и еквиваленат; од сваког погреба где буде звао уз пратњу 50 новч. Слободан стан са 2 собе, кујне, шпаја, штала и баштица са 500 квадр. Сламе за огрев колико год потребује. У име горе наведене плате биће дужност учитељу при сваким богослужењу о десној певници да поји и при свакој седници као перовођа да фунгира. — Уједно отварамо стечај и на женску школу. Плата је 300 фор. у готовом новцу, слободан са 1 собом и кујном, сламе за огрев колико потребује. Изабраним дужност ће бити у додељеним разредима, децу у свима школским уредбама прописаним предметима обучавати.

Рок стечају траје до 15 Августа 1896 год. те у исти дан ће се и избор обавити за обе школе.

Молитељи имају своје добро снабдевене молбенице до поменутог рока подписаном Школском Одбору поднети: и они ће имати првенство који се лично пријаве.

Из седнице Црк. Школског Одбора у Срп. Чепељу. 18. Јуна 1896. год.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 72 2—3

На упражњено учитељско место. — Плата је 450 фор., у име паушала 5 фор. у име перовођства 10 фор. 4 фата дрва за своју потребу, $3^1/_2$ ланца земље, на коју учитељ порез плаћа, од погреба где позван буде 50 нов. и 6 великих подвоза преко године, слободан стан, који се састоји, из две собе, кујне, коморе и полак баште. —

Дужности учитељу школ. уредбом 1871 год. одређене су, а доказати има да је испит из мађар. језика положио, у цркви појати, децу у цркв. појању обучавати и поуторну школу држати. Рок пријаве до св. Илије т. ј. 20 Јула т. г. Првенство имају они, који се лично пријаве.

Из седнице школ. одбора, држане 15 Јуна 1896 год. У Срп. Ст. Матрону.

Н. Поповић
перовођа.

Василије Петровић
парох и председник.

E. 638 I. 91. ex 1894. 61 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на трећу парохију у *Баваништу*, која је другог реда.

Молбенице се могу овамо послати до 12. (24-ог) јула о. г.

Из седнице епархијске конзисторије, држане у Вршцу 6. маја 1896.

Епархијска конзисторија вршачка.

СТЕЧАЈ. 68 2—3

Овим се отвара стечај на учитељско место са платом од 230 фор. а. вр. 26 кибли жита чиста, 5 кибли кукуруза, 4 ланца оранје земље, огрева колико потребује, слободан стан са 2 собе, 1 шпајз, 1 кујна и подрум, слободан врт у школској дворани. Који жели ово место добити нека добро инструира сведочанства његова и нека докаже да је вичан у мађарском језику.

Рок траје до 20. јулија 1896.

Из седнице школ. одбора у Српској Кечи, 9. (21.) јуна 1896. држане.

Иса Амиџић
привремени учитељ и деровођа.

Ђорђе Арађан
председник.

СТЕЧАЈ. 66 2—3

На упражњено учитељско место I. и II. разр. срп. осн. вероисповедне мешовите школе у Лалићу овим се расписује стечај.

Плата је следећа: 800 круна у готовом новцу које ће изабрани у месечним ратама у напред примати, слободан стан са две собе, 40 круна у име огрева и 400□° врта ван села, а од укопа где позван буде 1 круна.

Изабраном спадаће у дужност поред свакидање наставе преко целе године недељом и празником, а за време ускршњег поста и сваке среде и петка, у цркву ићи и једну певницу држати.

Добро поткрепљене молбенице ваља слати потписаном председнику најдаље до св. Илије.

Из седнице црквено-школског одбора држане у Лалићу, 3. јуна 1896 г.

Срдан Увалић
деровођа.

Гавра Милин
председник.

СТЕЧАЈ. 67 2—3

На упражњено учитељско место на срп. вероисповедној школи I. II. разреда у Деровци расписује се стечај.

Плата је учитељу: 300 (три стотине) а. вр. коју од пол. општине у напред прима, 6 катастрални јутара земље (по 1600□) на коју учитељ нема плаћа, даље слободан врло леп стан с баштом.

Изабрани учитељ биће дужан све школ. уредбом прописане дужности вршити и у цркви за левом певницом појати.

Рок стечају о св. Илији. —

Из седнице школ. одбора држане 2. јуна 1896. у Деровци (п. р. Hodságh. B. B. m.)

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 63 3—3

Ради сталног попуњења учитељског места у Кишфалуби, овим се расписује стечај.

Плата учитељска се састоји из 304 фор. које прима из месне црквене благајне као и 20 фор. рачуно-деровођства, 36 фор. у име нафторне школе из политичне благајне, даље 3. м. ланца (2 л. 463□ хв.) оранице, на које учитељ нема плаћа, удобан стан, са две собе, кујном, комором, подрумом, шупом, шталом и поред стана баштом од 1. ланца (817□ хв.), и најпосле 4 хвата тврди дрва.

Од венчанице, парастоса, великог укопа по 40 новч. а од малог укопа 20 новч.

Дужности учитеља су школским уредбама и наставним планом прописане као у св. цркви дужности појца обављати и школску дечу црквеном појању обучавати.

Молитељи нека се са добро инструираним молбеницама обрате на подписаног председника да су оспособљени учитељи и испит из мађарског језика положили.

Рок стечаја шест недеља до 21. јула о. г. по ст. кал.

У Кишфалуби, 9. јуни 1896 год.

Роман Косић
председник.

Број 640. 76 1—3

СТЕЧАЈ.

Овијем се исписује стечај на место привременога кућнога *духовника* код кр. земаљске касионе у Лепоглави са годишњом плаћом од 1100 фор. и станом у парами. —

Молитељи имају инструиране молбенице своје поднијети Епархијској Конзисторији овој најкашње до *16. (28.) Јулија* 1896. —

У Пакрацу 22. јуна (4. јула) 1895. —

Епархијска Конзисторија Пакрачка.

Број 617. 77 1—3

СТЕЧАЈ.

Овијем се исписује стечај на звање систематизираног *капелана* у Пакрацу са платом од 600 ф. годишњих и осталима изгредницима доодцима као наградом за катихизирање и т. д.

Молитељи имаду инструиране молбенице своје поднијети Епархијској Конзисторији овој најкашње до *16. (28.) Јулија* 1896. —

Из сједнице Епархијске Конзисторије у Пакрацу, 18. (30.) јуна 1896.

Епархијска конзисторија Пакрачка.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 7. јула 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Именовања.

Његова Светост, преузвишени Господин архиепископ карловачки, митрополит и патријарх српски, Георгије Бранковић, благоизволио је архимандрита манастира Беочина, Платона Телечког, именовати за привременог управитеља манастира Крушедола; а јеромонаха и намесника манастира Хопова, Никанора Чалошевића, за патријаршијског капелана и економа у Карловци.

Рукополагања.

Његова Светост, преузвишени Господин архиепископ карловачки, митрополит и патријарх српски, Георгије Бранковић, благоизволио је 29. јуна о. г. рукоположити јеромонаха манастира Хопова, Гаврила Ковачевића, за презвитера.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак)

С тога гледишта католичка теорија објашњује пре свега факат земаљских невоља. По нашем вероваљу, тај факат допушта различита тумачења, али се не може тумачити у томе смислу, као да се у земаљским бедама јавља освета разгњевљеног Бога. Каткад Промисао пушта несреће и на праведнике. Невоље се шаљу на њих у сврси, да искуша и учврсти њихову веру. Казни несрећама Господ и грешнике, и нема сумње, да међу грехом и нашим бедама постоји иста така веза, као међу узроком и последицом. Али ствар је у томе, да у невољама, којима нас походи Промисао, црква никако не види дејство освете, нити казну, ни изнурење мукâ од стране гњевнога Бога. Коначна сврха

њихова јесте уразумљење човеково, обуздавање зле воље, прекидање греха, поправка кажњеног. Времените наше беде су казне; али никако не карактер казне Господ нас казни покренут не гњевом, него благошћу, не осветом, него љубављу. А по гледишту католика, битни смисао земаљских невоља састоји се у наплати, у казни (vindicatio). Господ нас као казни стога, што ниједан грех не може бити опроштен безусветно, без освете на грешнику.

С истог гледишта гледа римско-католичка теорија на тајну покајања и епитимије. Св. Писмо, заповедајући нам, да чувамо дарове благодати и штитећи нас од нападаја, у исто време указује на покајање, као на истинско средство, да се васпостави нарушени завет с Богом **Аще исповѣдаемъ грѣхи наша, вѣренъ есть и праведенъ, да оставитъ намъ грѣхи наша и очиститъ насъ w всякія неправды**, говори о томе апостол љубави, св. Јован Богослов (I Јован. I, 9). Мисао, исказана овде у општем облику, разјашњује се и потврђује се врло честим сведочанствима Писма, која на најодличнији начин одбацују доктрину католицизма, као да и отпуштени човеку греси не могу остати без освете и као да везују човека дугом сатисфакције пред Богом. Још је устима старозаветних пророка сам Бог изрекао: **Беззаконникъ аще ѡбратитсѧ w всѣхъ беззаконій своихъ, їѧже сотвориль, и сохранитъ всѧ запов҃ѣди моѧ, и сотворитъ сѣдъ и правдѣ и милость, живіемъ поживетъ и не умретъ. Всѣ согрѣшенія его, имиже согрѣшилъ, не помянутсѧ емѹ, но къ правдѣ своей, юже сотворилъ, живъ бѹдетъ... И аще совратитсѧ праведникъ w правды своея, и сотворитъ неправдѣ по всѣмъ беззаконіемъ, їѧже сотворилъ беззаконникъ: всѧ правды его, їѧже сотворилъ есть, не помянутсѧ** (Језек. XVIII, 21—24). То јест, врлине праведника, који је скренуо с правога пута, не ће се споменути стога, што остају без награде. Исто тако и безакоња покајаног и поправљеног грешника не ће се споменути стога, што за њима не долази казна. На другим се опет местима говори, да Господ забацује грехе наше за леђа (Ис. XXXVIII, 17), баца грехе у дубине морске (Мих. VII. 19,) опраша безакоња, прикрива грехе, не урачунава их (пс. XXXI, 1). Кад би Господ слао и за сваки опроштени грех казну и одмазду, не би онда могло бити речено, да Он не урачунава безакоња. Кад би се Господ свесно за отпуштене грехе, онда би их се сећао. Кад би Господ подвргавао казни и за грех, очишћен покајањем, не би онда могли пророци рећи, да Бог прикрива безакоња и баца их за леђа. Кад би Богу било потребно од самога човека задовољење за разрешене грехе, онда их Он не би расипао као маглу и не би их бацао у дубине морске. Блажени Августин разматрајући о томе предмету: „Ако је Господ покрио грехе, то је стога, што их није хтео видети. А није их хтео видети стога, што није хтео обраћати на њих пажње. А не заустави пажње на њих стога, што не хтеде казнити. А није казнио грехе стога, што их не хтеде узети на ум, него је хтео опростити“.[1] Осим тога Писмо и примерима доказује, да за покајање Господ даје разрешење безусветно, не подвргавајући их временитим казнама. Становници Ниниве наукоше на себе гнев Божји. Али опамећени проповеђу Јонином, учинише греху крај и **раскаѧсѧ Богъ w злѣ, еже глаголаше сотворити їмъ и не сотвори** (Јон. III, 10). Блудни син, по повратку дома из земље туђе, не само да се не подвргава никакој казни, него је добио потпун опроштај од оца, који га је дочекао с радошћу и љубављу (Лук. 15.) О грешном царинику знамо, да је изашао из храма оправдан; али прича ништа не говори о његовој казни (Лук. XVIII, 10—14). Апостол Петар је такође добио опроштај у греху одрицања и Писмо сведочи само о његовим сузама и покајању, али ништа не говори о томе, да је њега било захтевано какво му драго задовољење. Лечећи болне, Господ им је отпуштао и грехе, али нико од њих не би подвргнут каквим му драго временитим казнама ради задовољштине Богу за разрешене грехе. У своме учењу и у својој пракшици васељенска је црква увек остајала верна тима сведочанствима Писма и никада у њој није било доктрина, као да се грех отпушта потпуно и безусветно ток у тајни крштења; а у тајни покајања да се не отпуштају свагда с отпуштањем греховног уарока и вечних казни и времените казне. Истина, по учењу васељенске цркве, духовни пастири, као судије савести, имају право да казне грешнике епитимијама. Али у чему је сврха

[1] Si texit peccata Deus, nolnit advertere; si nolnit advertere, nolnit animadvertere; si nolnit animadvertere, nolnit punire; si nolnit punire, nolnit agnoscere, nolnit ignoscere. August. in psalm. 31. Migne. Patrolog Cat. XXXVI, 264.

тих духовних казни, о томе врло лепо говоре споменици старо црквене (канонике и светоотачке) писмености, где се епитимије називају декарством поправљањем и т. д. „Затрешио си, преминула си, Јован Златоусти, обрати се цркви, принеси покајање. Овде је лекарница, а не судилиште, овде дају опроштај грехова, а не муче“.[2] Одбацујући на тај начин гледиште, као да епитимије, по суштини својој, имају карактер казни за наплату и укор, црква исто тако никада није пила за том сврхом, у примени њиховој на лечење болести савести, да међу степеном греховности човекове пред Богом и наметнутом на грешника казном буде нагсигурно сачувана извесна мера. Ту лажну идеју мере св. Златоуст одлучно одбацује, кад вели: „одређивати епитимије треба не просто према мери грехова, но сагласно са расположењем грешника“.[1] Истина, каноничке установе о епитимијама указују квантитативни однош (у годинама) међу временом стања под епитимијом и различитим врстама и степенима грехова. Али извесна дужина епитимије установљена каноничким правилима не састоји се у томе, да се самом дужином њеном одређује очишћење грехова и мера греховности пред Богом. Напротив се епитимија одређује и показује њена дужина, као искушење, у коме се морају показати плодови достојни покајања и знаци истинитог повратка човековог од греха на пут врлине.[2] То се види из тога, што ни оци, ни сабори никада нису доносили своје установе о епитимијама у смислу безусловно-обавезном за црквене пастире, него су им саветовали, да с обзиром на духовно расположење покајника, скраћују епитимије, замењују теже лакшима и чак сасвим да их укидају. In actione poenitentiae, опажа блажени Августин, non tam consideranda est mensura temporis quam doloris.[3] Али напротив васељенском учењу и пракси, с гледишта католичке теорије, на лекарницу покајања треба гледати, као на судски трибунал, из кога нико не може напћи с потпуним отпуштењем грехова; јер, по учењу римске цркве, духовни пастири, бринући се о поправци покајника, морају у исто време пазити, да сваки од њих понесе дужну казну према мери греха.[4]

[1] De poenit. Hom. III. Montefalcon. II, 800. Ἐπιστρεπτέον καὶ ἐξαλείφειν τὴν τοῦ ἁμαρτάνειν . . . ἰατρὸν γὰρ ἔοικεν ἐνταῦθα, οὐ δικαστήριον οὐκ αὐθένας ἁμαρτημάτων ἀπαιτοῦν, ἀλλὰ συγχώρησιν ἁμαρτημάτων παρέχον.

[2] Οὐ γὰρ ἁπλῶς πρὸς τὸ τὸν παροπτοῦντα μέτρον δεῖ καὶ τὴν ἐπιμονὴν ἐπέχειν ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἁμαρτανόντων στοχάζεσθαι προαιρέσεως. I. Chrysost. De sacerdot. lib. II. Opp. omn. Ed. Montefalcon. T. I, p. 374.

[3] Опыт курса церковного законовѣдѣнія. Вып. II, стр. 88. Петроградъ 1851.

[4] August. Enchirid. ad Laurent. Cap. LXV. Migne Patrolog. Cat. XL. 262.

Имају свештеници Господњи, колико год духа и разборитости, и имају право и дужност да испитују савест покајника, да му дају опроштај грехова, да му наметну казну, да му дају разрешење, али не имају право да мере, колико ће трајати та казна, и да је скраћују или укидају. Они имају право да мере, колико ће трајати та казна, и да је скраћују или укидају. Они имају право да мере, колико ће трајати та казна, и да је скраћују или укидају.

Царска Лавра у Србији.

(Свршетак)

Ми смо напоменули раније како се из моштију св. Симеона јављају не мало разних чудеса. О истим чудесима сачувало се много причања. Приказаћу вам овде два таква чудесна случаја, од којих се један догодио наскоро после пренесења моштију Симеона мироточивог из Атонског Хиландара у Студеницу, — а други у садање време пре 14. година. —

Кад је св. Сава по други пут отишао из Србије на св. Атонску Гору, у манастир Хиландар, римски папа поче свом силом да ништи Православље у Србији и да обара све оно, што је св. Сава у корист Православља урадио. У ту сврху поиље он у Србију са запада већи број духовних лица, који су почели распростирати католицизам. На српску несрећу у то време за цео православни исток наступила су тешка времена. Крстоносци освојили од Византинаца Цариград, и васељенски патријарх, стуи и тврђава Православља, морао је оставити свој престо и бежати у Малу Азију у Никеју. Користећи се овим, римски папа постави у Цариграду на место православног патријарха римског, и затражи од свију народа Балканског полуострва и источне Европе безусловно покорност и признање њега као главе Христове цркве Српски народ налазио се у врло тешком положају. Српски велики жупан, Стефан Немањић, којем је папа највише претио, у том случају није знао шта и како да ради. — Напослетку се реши на очајни корак, да изневери Православље и пређе на страну католика, повукавши

са собом и цело племство. Но кад је овај објавио о својој намери народу, то се овај веома огорчи, и стао се саветовати о томе, како да изађе из тога теснога положаја с чашћу за своју дедовску веру. Он се сам обрати с молитвама Богу да заштити Православље. Ове су се молитве нарочито усрдно приносиле Богу у манастиру Студеници, где је посредник био из међу њих и Бога св. Симеон, отац жупана Стефана. И кад народ припаде пред ковтом св. Симеона и поче га молити, да он освети свога сина и одбије од алога умишљаја, на један мах из очију светитеља проканапше сузе, а св. миро, које је текло из моштију његових, простане. Кад то народ угледа он скрушен паде на колена и поче горко плакати. Сазнавши од монаха о чудесном догађају, велики жупан схвати га као знак неодобравања св. Симеону за његову намеру, да отпадне од Православља, и нечасећи поће у манастир да се лично увери о том и да замоли у оца опроштење Ту се он у истини увери о чуду, и са кајањем падне пред моштн на колена и неколико часова проведе у непокретном положају. Кад је дошао к себи он је горко плакао. О овом догађају он је тај час обавестио свога брата, Саву, и замоли га, да што пре дође у Србију, да би умолио оца, да на ново даје народу св. миро. Ево међу осталим неколико речи из његова писма брату Сави:

„. . . . . Благодат Божија напустила је народ српски, цркву и државу. И зато најпокорније молим те, мој драги брате и оче, похитај у Србију, излечи народне ране и утри сузе св. оца нашег Симеона и моје!.. Умири моју душу, која мира нема од оног часа како си ти оставио Србију.“

Још пре писма Стефанова св. Сава је знао за беде народа и тешки положај његова брата. Писмо пак Стефаново још га је више ожалостило. Он се хтео и сам вратити у Србију, у Студеницу, да се помоли, но на општу жалост није могао то учинити. Али да би ма како помогао он изабере од својих ученика једног врло побожног и смиреног јеромонаха, по имену Илариона, и пошље га у Србију са два писма. У једном писму поручује он брату да ради све оно што му казао буде О. Илариов, којем је он дао усмено упутство. У другом писму била је молитва св. Саве св. Симеону, пред чијим је гробом после литургије имао Илариов да је прочита на глас. Та молитва св. Симеону била је у томе, да се сажали несретном народом и кајућем се сину, да им дарује изнова св. миро као знак своје заштите и помоћи пред Богом. Ово је то писмо — молитва: „Ѥкѡ Богомѣ покелѣких и w насѣ оумолних, ѳтче преподобне, призри ѥще кое кѣ Богѣ согрѣшенїе йхъ, и Тебѣ всѣлшанїе чадъ Твоихъ! Благодатїю Пресватаго Дѣха Тебѣ даное, миро сватое источих, нынѣ, ѥкоже и прежде, да помазѣющїмсѧ чада Твоа и людїе Твои возвеселатсѧ w Господѣ, и да не оумыкаютъ скорбїе и ѥще истинне есть, егда еще ко плоти Тебѣ сѣщѣ со мною w Господѣ послѣшати мѧ ѡбѣщах исполнити, ѥкоже и азъ тебѣ ѡбѣщахсѧ, нынѣ время есть низвыти мене кѣ молитвахъ своихъ. Нынѣ, Господине ѳтче мой, да разѣмѣка любовь твоѣ и ѥкоже ко плоти прежде послѣшалъ мѧ еси многажды, тако и нынѣ паче дѣхомъ благимъ послѣшай мѧ, ѥкѡ по Богѣ на тѧ, чадо Твое, оуповахъ, да не посрамлюсѧ и не лишенъ кѣдъ надежды носѧ. Молисѧ же и w насѣ ко Господѣ — Ѧминь.“ —

Јеромонаха Илариона Срби дочекају са великом почасти и љубављу. Он је извршио све како му је наредио св. Сава.

Жупан Стефан, велможе и много народа са свију страна дошло је на молитву у манастир. О. Илариов са многобројним духовним свештенством отслужио је литургију, и после исте јасно је прочитао молитву св. Саве код ћивота св. Симеона. И шта би? Готово одмах после тога на моштиџу св. Симеона почело је тећи св. миро, и сузе његове престале су тећи. Видећи таку очиту милост Божију, велики жупан Стефан, заклео се пред светима моштима, да он не само неће изневерити веру православну, него да ће се и борити за Православље, заједно са својим народом до последње капи У знак радости и славе поводом тога чуда, сав народ, на челу са жупаном, неколико дана слали су искрене, топле и благодарне молитве Богу и св. Симеону.

Отпуштајући Илариона, Стефан га обдари даром богатим, и пошље брату своме Сави писмо, у коме опише чудо, и благодари у име своје и целог народа његовој молитви. — Други чудесан догађај догодио се овако: Пре 14. година, дакле у садашњем времену, један хајдук Сипићанин, слушајући негде, да онога

који има код себе честицу светих моштију не бије куршум, науми пошто по то, да набави честицу светих моштију Знајући, да се у манастиру Студеници налази неколико светих моштију, он у глуво доба ноћно провуче се кроз манастирску ограду и уђе кроз окно у цркву Отворивши кивот св Симеона, он откине његов палац и спусти га у свој џеп. Но кад је после тога злочинац окренуо да пође, осети да се не може даљи с места. Тога је тако потресло и утецало на њега да је онесвештен пао на под. Када су монаси у јутро дошли у цркву и спазили онесвесна човека, они тога часа доставе властима, које су познале у незнаном познатог злочинца Сипињанина и предали га полицији. Ево како прича тај хајдук:* „Када сам откинуо палац и кренуо се, да изађем на поље, свети је силним гласом викнуо: „остави то, — ти ћеш и тако скоро погинути“! — Тај неочекивани глас тако ме је застрашио да сам изгубио свест. Шта је даље било ја не знам“. — Полицијска власт предала га је суду, који га је за сва злочинства осудио на смрт, стрељањем. —

(„Руски Паломник“)

Јеромонах **Сергије Попић**.

* Сипињанинов наказ налази се код суда у званичним актима. Прев.

Са запада.

Петроградски „Црквени Вестник“ пише ово:

Питањем о уједињењу хришћанског света непрестано се занимају умови на западу, и ових дана је у томе питању узео удела велики енглески државник — стари Гледстон, који се, спадајући са позорнице политичког живота, потпуније посвећено изучавању свагда му милих питања више богословља. Није могао оставити без пажње и то питање, о коме расправља у писму, које је сада штампано у енглеским новинама. Као повод томе питању било је именовање, од стране папе Лава XIII., комисије за расправљање питања о законитости англиканског свештенства. То питање, по Гледстоновом мишљењу, има сумњиви интерес. „За англиканско свештенство, које броји 30—40 хиљада душа, то питање стоји чврсто. У источним црквама пријатељство према англиканској цркви непрестано јача, и ако још сада не може поћи питање о узајамности, ипак не постоји ни таква система проселитизма, која би подривала њихове узајамне односије. У латинској се цркви, која са своје величине и чврсте организације баца у засенак све западно хришћанство, то свештенство, у колико је оно било предметом пажње, обично оспоравало или одрицало, или се у оне третирало, као и да не постоји“. Разуме се, да међу папистама није без таквих, који су спремни да за увек учврсте такав одношај Рима према англиканству. Али, по мишљењу Гледстонову, не може се веровати, да би тако мудар управитељ, као што је папа, могао у садање време покренути механизам курије, да би проучрно расцеп, који дели римокатоличку цркву од оних, која, и ако је сразмерно мала, ипак је раширена по великој области народа, који говоре енглеским језиком, и која у религиозној области представља једну од најмоћнијих нација јевропског Хришћанства“. Да сада тај разрив још није формално утврђен: али ако би био формално признат, то би, по мишљењу Гледстоновом, панело штете читавом хришћанском свету, јер би на свагда узаконило разједињење, баш онда, кад се највећа потреба Хришћанства састоји у томе, да сједини своје растргане силе за одлучну борбу с неверијем. С обзиром на то Гледстон узима, да би то био „плачеван“ резултат, кад би комисија дошла до закључка, који формално одбацује законитост англиканског свештенства.

Ипак је, неглеђећи на ту опомену старог љубитеља богословља, римска комисија, као што јављају новине, дошла до негативног резултата. Ако је тако, ето довољно доказа: колико су погрешни и баш узалудни напори извесне партије Енглеза, да нађу могућности за помирење с Римом. Рим, сагласно са својим вековним традицијама, схваћа помирење у смислу безусловног покорења, напуштања својих националних права. Ето зашто се друга партија Енглеза све више повраћа истоку, с правом се надајући, да ће на православном истоку наћи сродније земљиште за успостављање хришћанске узајамности. У томе смислу орган високоцрквене партије „Црквени Преглед“ доноси веома интересантан чланак, који се директно односи на тај предмет. У њему се директно ставља питање о могућности сједињења са источном црквом.[1] Тај чланак није без интереса у смислу карактеристике гледишта на православну цркву, које влада у тој партији. У њему се међу осталим говори:

„Основи како грчке тако и грчко-руске цркве, великим делом су исти, што и основи цркве англиканске: обраћање првобитној древности, при-

мање онога, што се примало свагда, свуда и од свију, признавање неопходности епископства и апостолског приемства, покоравање старине васељенским саборима, признавање св. Писма за реч Божју, — све су то општи основи англиканске и грчко-руске цркве. Има још и друга важна тачка. Ниједна од тих цркава нема пита ни да пропита, једна другој, ни да заборавља. У мартирологији православне цркве нема ниједног случаја, да је који мученик био убијен или да је који му драго исповедник био гоњен од Енглеза, и с друге стране ми се не можемо опоменути, да је когод од Енглеза пострадао тешко гоњење од источне цркве, а ради своје религије. То је можда сентименталне тачке, али морамо признати, да су „домаће Смитфилдове“ и гоњења за краљице Марије још и данас великим делом узрок мржње Енглеза против Рима, исто тако, као што и обратно римска црква не заборавља страдања римских пријатеља и смрт неколико језуита за Јелисавете. На свете источне цркве мало пута или управо немамо ништа жалити; на и оне не могу у нас наћи не знам каквих недостатака, осим хладноће и недостатка саучешћа. С тога је тешко претпоставити, да би Хришћани хтели мрзити или чак просто не љубити оне, који им не учинише никаква зла. Политички односаји Енглеске и Русије били су овда онда затегнути и догађали се ратови; али ми не видимо да је у том односају могуће ма у чему кривити енглеске или руске епископе или у опће свештенство. Те су распре настале у средини световњака из световњачких узрока, а не у средини свештенства из религиозних узрока. Љубезни дочек, указан епископу Вилкинсону у Петрограду, интересантни извештаји о дочеку епископа Френчу од стране источних прелата и црквених људи, недавна посета руских епископа саборне цркве св. Павла и други небројени знаци пријатељства доказују, да су источне цркве спремне пружити нам маслинску гранчицу мира, као и ми њима. Они су тако исто Хришћани као и ми, и љубав Христова исто их тако креће, као и нас“.

Изказавши те опће мисли о узајамном односају англиканизма према православном истоку, високоцрквени орган прелази за тим на питање о односају специјално према руској народној цркви. „Како се, пита он, имамо односити према православној народној цркви руској? Није ли она особито оруђе Божје у односају према славенском народу те велике империје, исто тако као што је црква англиканска особито оруђе Божије у односају према великом енглеском народу у Европи и у Британским колонијама? Истина, међу њима је разлике у управи, али у њима је исти дух, — исти св. Дух, који освећује избране народе Божје, који су поникли у разним приликама, говоре различитим језицима, који су васпитани на разне начине, који живе при разним обичајима и човечанским законима. Било би неправедно и лудо од наше стране чак и желити, да би Бог водио и васпитавао сасвим по енглески тај полуазијски или бар источни народ, који живи под самодржавном управом, с потпуне од наших различним предавањима политичким, друштвеним, народним и јуридичким, као што би и с друге стране било немогуће желети, да се Енглези покоре особитим обичајима источне цркве Али ми морамо назити, да се неби, тражећи недостатке у источној цркви, показали као да охоло диктујемо св. Духу, како је он дужан освећивати народ Божји у туђем и далеком крају, који се веома разликује од нашег острва. У том случају мудра опомена Гамалила Синедријону односно Хришћанства потпуно заслужује пажњу — „да се не покажемо противници самога Бога.“ Ми мало одобровамо ових енглеским путницима, који злурадо свуда са надутошћу траже недостатке у религији туђих народа, заборављајући, да у нас у Енглеској имаде својих недостатака и недорачуна. Наше масе од цркве отуђене, наше мириjаде радника, који, називајући себе синовима цркве, ипак ретко завиру у цркву, грубо незнање скоро половине нашег становништва у области хришћанске науке, наше пијанство, распућћеност и пороци сваке врсте, — све то мора удржавати побожне Енглезе да не презиру иностранце или чак опе сиромашне руске сељаке, који сваке недеље иду у цркве, приступају св. тајни сваке четрдесетнице, чувају све постове и моле се при сваком важном догађају у своме животу. Можда су они пред лицем Божјим бољи Хришћани, него наше радничке класе, које се боље хране, које су боље наплаћене, боље одевене, а које често живе без Бога у свету. Не поступајмо као онај Фарисеј према тим сиромашним митарима, који се сваког празничког и недељног дана моле пред иконостасом: „Господи помилуј!“[1]

Наведени чланак је занимљив образац борбе,

[1] Гледај Church Review од 23. апр., стр. 269, сл. под натписом: „The Eastern Church and. Reunion“.

какву једва партија у Енглеској почиње водити против познате енглеске надутости и искључивости, која је једна од најозбиљнијих пречага на путу ка зближењу црквах. Докле год не буде оборен тај идол енглеске охолости, дотле ће остати бесплодне све сањарије о уједињењу с њима на земљишту хришћанске једнакости и братства.

Папа римски међу тим не попушта своје напоре, да покори себи православно-источне цркве. Ради успешније пропаганде уније тих цркава с Римом основа се, са благословом „његове светости“, месечни журнал, посвећен специјално том питању, под карактеристичним називом Bessarion („Висарионъ,“ у спомен грчког патријарха који је за Јевђенија IV у XV веку ревно радовао у корист уније источних цркава с Римом). „Висарионъ“ ће, као што јављају новине, излазити на два језика: главно ће издање бити на талијанском језику, а засебни прилози који имају, сврху да потпомогну пропаганду међу источним Хришћанима, штампаће се на грчком језику.

Православне полемисте морају имати то у виду и дочекати нову заседу папства у подмуклој борбој опреми. У осталом од стране православних полемиста није било без енергичних одговора на папске претензије. Осим претреса папске енциклике о уједињењу цркава, што изађоше раније, можемо споменути брошуру архимандрита и професора богословља, Григорија Зигабена, настојатеља месне грчке цркве, која је недавно изашла у Марсељу под насловом: „Одговор на папску енциклику о сједињењу међу источном и западном црквом.“ Брошура је састављена из чланака, које је писац штампао у своме журналу „Езегет“ (на грчком језику.) У њој писац брижљиво претреса све поставке папске енциклике и особито открива лажне тврдње Лава XIII, као да су источне цркве до IX века такође признавале папску јурисдикцију. Та је тврдња тим чудноватија, што за времена великих црквених отаца чак ни западне цркве још ништа нису знале о такој јурисдикцији. Зигабен да то докаже, претреса баш она сведочанства, на која се обично позивају западне полемисте, и завршује речима: „Очевидно папа неће престати слати на исток читаве легије монаха и монахиња и расипати злато, да уловри неколико безаконих и законорних људи; али ми нећемо бити будни и чувати свето наследство наших отаца, православну веру, у коју смо нашли и налазимо спасење. Чврсто држи, што је у тебе, вели Господ, да те нико не лиши венца. И ми молимо Бога и Господа, нашега Исуса Христа, да Он дарује епископима Рима благодат, да они, оставивши новотарије охолости и властољубивост, открију своје срце јеванђелској љубави и истинитој вери и да се на тај начин опет поврате ономе, од чега су отпали, и да буде једно стадо под једним Пастирем, Пастирем и епископом наших душа, који је Господ Исус Христос.“ Лепо је штампана та брошура написана на прекрасном новогрчком језику, који може бити разумљив свакоме, који је мање или више познат са старогрчким језиком.

М. В. Ј.

Дописи.

Вршац, 2. јулија 1896. — („Ученост“ г. Емилијана Радића). — Дошао ми је до руке препис поднеска, што га је г. Емилијан Радић поднео вршачкој епархијској „управи“, (јер и то изгледа „учење“, него кад се каже и напише, као што треба, — конзисторији).

Достављам тај поднесак славном уредништву „Српског Сиона“, са молбом, да га изволи штампати, јер не би било право, да се само ми Вршчани „наслађавамо“ најновијим продуктом „учености“ г. Радића, која је у томе поднеску тако изобилно, раскошно и без сваке штедње г. Радића просута.* Поднесак тај гласи овако:

Пречасној православно-српској епархијској управи у Вршцу.

Слободан сам у најдубљој понизности поднети пречастној православно-српској епархијској управи вршачкој, као на то позваном месту, следећу изјаву.

Кад сам ја разрешителном граматом епископа вршачког Емилијана Кенгелда, бр. 38. из 1885, разрешен из моје последње овостране јерархијске свезе, иста јерархија т. ј. карловачке митрополије, као што је то познато, сматрала је мене као од ње коначно разрешеног, њој више неприпадлежећег, дакле сасвим неодвисног клирика, као какав сам ја онда дуже вре-

* Молби г. дописника задовољавамо. Ако са г. Радићем не пастуни оно, чему се надати после оваких симптома, те ако устребало буде, осврућемо се на овај најновији акт његове учености. А дотле, нека сам тај акт разноси славу учености и присебности његове. Ур.

ме и живио ван карловачке митрополије. Сходно томе, кад сам се ја као такав т. ј. као неодвисан клирик пријавио епископском синоду карловачке митрополије под председником му, блаженопокојним Германом Анђелићем, октобра 1888. г. за поновни пријем у јерархију исте митрополије, тај је епископски синод пашао за сходно, као што његов записник о овој ствари сведочи, да определи неке услове за тај мој поновни пријем, но такве услове, које ја као неодвисан клирик нисам могао примити, јер тек зато, што је неко разрешен, не може се исти ценсурисати неким одашиљањем у вршачку епархију односно манастир Месић на две године.

Кад ме је пак после тога бивши администратор карловачке митрополије, епископ бачки Василијан Петровић број 118. из 1889. примио на моја бивша јерархијска места у Ср. Карловцима, ја сам то прихватио био.

Но иза тога први епископски синод исте митрополије под председником му, његовом светошћу Георгијем Бранковићем, у октобру 1890., пашао је за сходно, као што његов записник о истој ствари сведочи, променути једнострано т. ј. без мог пристанка као неодвисног клирика, горња акта администратора исте митрополије Василијана Петровића о мени, тиме, што је чак своје неодобрење тих акта изразио, те ради тога чак истом Василијану Петровићу укор дао а мени, путем својих органа т. ј. председника му, његове светости Георгија Бранковића број 463. из 1890. и члана му, његовог преосвештенства Нектарија Димитријевића бр. 1462. из 1890., упутио у вршачку епархију односно манастир Месић — што све, дакле, беше оно исто, што је више хваљени епископски синод под председништвом блаженопокојног Германа Анђелића пашао за сходно у овој ствари определити, те што сам ја дакле већ једном коначно одбио.

Овим чинима вишехваљеног епископског синода карловачке митрополије од г. 1890. заједно са посљедицама им, стављен сам ја пак као неодвисан клирик опет ван карловачке митрополије, пошто исти вишехваљени епископски синод не располаже са влашћу, да сам а и путем својих органа једнострано т. ј. без мог пристанка као неодвисног клирика мења чак уз цензурисање овај пријавни пачин блаженопокојног Василијана Петровића, на који сам ја као неодвисан клирик пристао био, те једностраним поремећењем којег, било то ма у којем виду, ја, као што се само по себи разуме, већ ipso facto остајем и на даље неодвисним клиником према карловачкој митрополији.

Како је до ових неправилности дошло, дали из превиђења или из ког другог узрока, то ја дакако незнам.

Ја сам хтео одма на према томе сходне кораке чинати

Но на молбу његовог преосвештенства Нектарија Димитријевића да ма и привремено т. ј. уз поднуно очување свога положаја као неодвисан клирик, бар док се не види шта ће бити са сапирањем споменутих неправилности, потрудим се око настојања у манастиру Месићу, ја против тога дакако нисам ништа могао имати, тим мање, што с једне стране, православно канонско право признаје прескрипцију, те што је ту неправилно, то, до свог евентуалног сапирања, остаје увек неправилно; а, с друге стране, ја и ако сам неодвисан клирик могу увек из добре воље привремено, дакле уз очување тог свог неодвисног положаја, примити н. пр. ради вежбања, и т. д ма какве духовно-службене поруке и то ма од које православне цркве, а то чинећи, набљудавао сам ја дакако, док то чиним, и дотични постојећи ред, пошто ма где да се човек налази, мора се већ по резону подчинити дотичном постојећем реду, јер si vis Romae, romano vivito more, а тим пре један и ако неодвисан клирик на једном духовном месту, те ако сам ја, најзад, у том стању показивао и неке жеље за успехом према карловачкој митрополији, и то не значи ништа, јер не само да је већ у опште сваком дозвољено желити себи успеха, него попаособ ја као неодвисан клирик могу таквих жеља имати према ма којој православној цркви, па без сумње и према овој, у којој сам изведен на тај пут.

Следећи дакле, као што већ рекох,

овде постојећем реду, док сам ту, ја сам узео од његовог преосвештенства Нектарија Димитријевића, ради свога лечења од познате моје стомахобоље, шестомесечни допуст.

Но некако одма иза тога, јер бог своје љубимце раније к себи призива, снађе изненада смрт тог честитог, свесног и неуморног епископа, који беше веран питомац блажене успомене столна правосла вија, мога присног сродника, старатеља и учитеља, дичног јерарха Емилијана Кенгелца.

Ја и ако сам, нагоњен nolens — volens својом изненада погоршалом се љутом стомахобољом, морао и међутим, да могу са свим слободно њи лечити се, препоручити манастир позваном братству, то ипак не могох даље сходне кораке чинити, док ми се не сврши лечење односно допуст.

Данашњим пак даном свршава се и то, те сад могу и даље сходне кораке чинити.

Наиме, пошто је у току тог мог лечења-допуста умрло његово преосвештенство Нектарије Димитријевић, на кога замолбу искључно, ја не имадох ништа против тога, да се привремено т. ј. уз очување свога положаја као неодвисан клирик потрудим око настојања у манастиру Месићу, ради чега је тај блаженопокојни епископ свуда, где се мене тицало, и чувао своју компетенцију, како би ту одма моја неодвисност избила — то, дакако, као што се само по себи разуме, већ ipso facto т. ј. смрћу тога епископа односно исходом његовог допуста, престаје и сав овдашњи мој мандат, који сам ја само привремено т. ј. као неодвисан клирик до своје воље прихватио, и то на замолбу истог епископа, док се не види шта ће бити са санирањем споменутих неправилности.

Примештавајући дакле све ово пречастној православно-српској епархијској управи вршачкој, као на то позваном месту, ја, сходно томе, молим овим најпонизније за уздржавање од вршења ма какве власти надамном као неодвисним клиником, пошто као такав не бих то могао примити, док се не види шта ће бити са санирањем споменутих неправилности. Јер ако исте не буду сходно санирање, ја од свога права као неодвисан клирик не могу одустати.

А не само да православни канони (64. картагински канон) украћују сваком вршење власти над неодвисним клиником, него и државни закони наше уже Угарске отаџбине гарантују неодвисном клирику, као конфесионално одма које црквене области неодвисном државном грађанину, подпуну безбедност.

Зато је н. пр. и до сад сваки такав покушај против мене, чим сам изнео право стање ствари, био, обзиром на црквене прописе и државне законе, од компетентних места неизоставно поништен.

Ја се сада на живљењу налазим на канонички дозвољеним местима т. ј. или у кући своје матере у Вршцу или пак у кући своје сестре у Пешти, где и продужујем, у кућевној нези, лечење своје још једнако трајуће стомахобоље.

Препоручујући се одличној благонаклоности пречастне православно српске епархијске управе вршачке, јесам њен у најдубљем поштовању најпонизнији слуга:

Вршац, 29. маја 1896

Др. Емилијан пл. Радић од Соколовца с. р.,
као православни протосинђел-јеромонах.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Архијерејска служба.) *Св. Патријарх Георгије* служио је на Петров дан св. литургију у доњој цркви карловачкој, који дан „слави“ цела црква. Црква је била пуна побожних карловачких Срба и Српкиња. Проповедао је протојереј и уредник нашега листа г. Јован Јеремић. Његова Светост довезла се на свога двора пред цркву на свечаним колима, на којима се 27. маја (8. јуна) о. г. први пут возила на миленијској прослави у Будимпешти. Свечани долазак *св. Патријарха Георгија* учинио је врло дирљив и силан утисак, поноса и радости, на многобројан народ, који је са свештенством, пред црквом дочекао *Његову Светост*, са бурним усклицима „Живио“, који усклицима је свога првог великодостојника и свога љубљеног Патријарха свесрдно и испратио, при повратку Му из цркве у патријарашки двор.

У 1 сат после подне био је свечани обед у патријаршком двору, на који су позвани били местни свештеници и чланови привременог црквеног одбора.

(**Његова Светост, св. патријарх Георгије**) отпутовао је прошлога петка лађом у Даљ.

(**Посвећење**) новоизабраног и превишње потврђеног епископа вршачког, високопречасног и високодостојног господина *Гаврила Змејановића*, одређено је за 14. (26.) јули о. г.

(**Продаја управа манастирских**). Дана 1. јула о. г. предана је управа манастира Врдника (Раванице) новопостављеном управитељу јеромонаху преподоб. г. *Сергију Поповићу*, а 2. јула о. г. предана је управа манастира Крушедола новопостављеном привременом управитељу, архимандриту бечкеречком, вреч. г. *Платону Телечком*. Изасланици пречасне архидијецезалне конзисторије при предавању тих била су: архимандрит Хиновски вреч. г. *Митрофан Шевић*, те протосинђел и бележник конзисторијални вреч. г. *Лукијан Богдановић*.

(**Радња епархијских власти у Темишвару**). Седница *епархијске конзисторије* у Темишвару, држана је 11. (23.) јуна 1896. под председништвом преосвећеног господина дијецезана, и решени су у њој они важнији предмети: Известени су путем односних надлежних окр. прота о поделеву државне приполоћи на вис. кр. уг. министарством богочасти и јавне наставе у Будимпешти, јеромонах Иларион Гавански, администратор парохије у Рудни, јереј Драгољуб Живковић парох у Модошу, и Коста Хаџи у Мехали, затим удове попадије Милица Јакшић, Марија Кириловић, Јулијана Томић, Јулијана Томашевић и Даница Милетић, те срп. прав. црк. општина у Иванди. Известиће се путем окр. прота подручно свештенство о односној окружници вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе у Будимпешти, у предмету биљеговања извода, који се издају из црквених матичних књига о уносима у исте књиге збивишима се после 1. окт. 1895. — Узет је на знање отпис вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе у Будимпешти у предмету припадности источно прав. општине у Ход. М. Вашаршељу под јурисдикцију романске прав. епархије арадске, дочим је ова епархијска власт упућена у том предмету на пут редовите грађанске правде. — Предложиће се вис. кр. уг. министарству богочасти и јавне наставе табеларни исказ о свештеницима ове епархије, којих доходи не износе 800 фор. годишње. — Усвојено је на знање подношење председијалним путем извештаја Његовој Светости преузвишеном госп. Георгију, патријарху српском, о неким подацима, што се односе на јереја Димитрија Којића пароха у Срп. Боки. — Подноће се извештај Његовој Светости преузв. госп. Георгију, патријарху српском, у притужбеном предмету неколико Станчевчана против јеромонаха Спиридона Оберкнежевића администратора парохије у Станчеву. — Учињено је сходно расположење у дотичном предмету Срба и Романа у Сарамоли ради употребе заједничке богомоље и разграничење имовинске заједнице мирним путем. — Упућен је протојереј Ника Николић да проведе истрагу против администратора парохије у Краљевцу услед притужбе тамошње црк. општине против истога администратора због неких некоректности његових. — Принуштен је јереј Павле Милићев, лични капелан у Срп. Итебеју, полагању стечајног испита и упућен је председник односног испитног повереништва, да му одреди рок за полагање истог испита. — Предложиће се с препоруком јеромонах Исидор Михајловић вис. кр. уг. министарству богочасти и јавне наставе ради получења државне приполоћи. — Одређено је поћење истраге у предмету пријаве јереја Партенија Спичева, пароха у Т. Бечеју, против протојереја Милоша Рајковића, пароха у Врањеву, као и у предмету пријаве Јована Малетића против сношеништ јереја Партенија Спичева због саблажњивих призора, што су се збили у Т. Бечеју, приликом погреба пок. Даринке Малетић. — Узета су на знање односни извештаји окр. прота Ђорђе Влаховића о испитости свештеничкој у протопрезвитерату вел. кикиндском, као и о испитима одржаним из веронауке у разним школама вел. кикиндским. — Узето је на знање председијалним путем учињено расположење у погледу постављања јеромонаха Исидора Михајловића администратором парохије у Арадгају, јереја Викентија Поповића, администратором парохије у Торњи и јеромонаха Арсенија Путића администратором парохије у Шурјану. — Упућена је срп. прав. црквена општина у Јозсикову, да кроз лечнике даде установити природу, степен и трајање болести ободелог тамошњег пароха јереја Светозара Павловића, да би се даљи кораци у ствари предузети могли. — Дано је упутство парохијском свештенству у Срп. Св. Петру у погледу места, на ком се имају чувати Матичне књиге и начина како да се обављају уноси у те књиге. — Издано је на њушњење јерају Стевану пл. Видаку администратору парохије у Араду више тужаба управног одбора срп. прав. црквене општине у Араду. — Узет је на знање извештај др. Светозара Димитријевића, епархијског фискала о подизању парнице против наследника пок. Лауре од Мочоши ради осигурања Фењској св. цркви заве-

штавих 200 фор. а пр. — Саопштиће се преосвећеном господину рум. прав. епископу Арадском извештај срп. прав. црквене општине у Нарду у предмету школске дотације тамошњих Срба и Румуна. — Подастреће се с препоруком високославном саборском одбору у Карловцима молбенице јеромонаха: Давида Војновића и Самуила Поповића, администратора парохије у Хрњакову и Фењу ради подељења приношења из јерархијског фонда у сврху лечења. — Дато је сходно упутство срп. прав. црквеној општини у Сарајеву у погледу начина исплате отштетне своте тамошњим Румунима и у погледу плаћања одштете од стране Румуна Србима за употребу одежда, звона и т. д., при функцијама која се обављају као срп. прав. цркве. — Потврђен је односно потписаће се уговор власт. бени у погледу једног комада баљиске парохијске сесије и учиниће се сходно расположење ради осигурања прихода односне куповине за срп. прав. свештеника у Баљи. — Препоручиће се вис. кр. уг. министарству богочасти и јавне наставе ради полученља државне приношени удове покојнице Персиде Јовановић и Јелена Попић. — Дозвољено је јереју Стев. пл. Видаку, адм. парохије у Араду продужење рока за подизање затражених изјашњења на неколико тужаба срп. прав. црквене општине у Араду против њега поднесених. — Узет је на знање извештај проте Кумана Станића о томе, да је одржао исповест са свештенством свога протопрезвитерата дана 22. (27). маја 1896. — Изаслан је прота Куман Станић, да изврши на лицу места у Иванди пријаву, поднесену против тамошњег администратора парохије јереја Јована Јакшановића због неких дисциплинарних преступа; исто тако јереј Јован Новаковић админ. протопрезвитерата арадског, да изврши на лицу места у Турској Канижи пријаву против тамошњег пароха јереја Милана Димитријевића због разних антиканоничких преступа. — На основу поднесене исцрпне пријаве јереја Јована Гавриловића, пароха у Десци о саблажњивом призору, збивше се дана 28. априла (10. маја) 1896 у срп. прав. св. храму тамошњем, упућен је овоепархијски фискал да казену пријаву код надлежног државног одветништва учини и о исходу те криминалне парнице у своје време извештај свој поднесе. — Узет је на знање односни извештај протојереја Ника Николића, пароха кечкешког, о извршењима обављења у Малом Бечкереку у предмету безуспешно вршеног покушаја, да склони тамошње Србе и Румуне и на даље заједничко сакривање, на је о резултату тога званично извештен и преосвећени господин рум. прав. епископ арадски. — Спроведена је архидијецезалној конзисторији на даље званичење с препоруком молбенице јереја Миливоја Милошевића, пароха у Ореовамошу, да буде принуђен к набору пароха у Старој Пазови. — Упућен је Лаза Богојевић учитељ у Београду, иначе свршени богослов, да се обрати непосредно на високо кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе у Будимешти ради прибављања његове у Београду добивене богословске сведобре ваљаном и у Угарској. — Позван је јереј Милутин Думић, парох у Меленцима, да се потпуно изјави у ствари за једну годину дана моленог отсуства из своје парохије — Одређено је извршење на лицу места пријаве јеромонаха Исидора Михајловића против јеромонаха Митрофана Шошошановића у предмету ужицања парохијске баште у Арадгају. — Подастреће се високославном саборском одбору у Карловцима молбени исказ у предмету осигурања мировина свештеничких удовица и сирочадина у епархији темишварској.

(**За градњу храма св. Сави на Врачару**) примило је уредништво овога листа од г. *Ј. Котура* из Бединца *15 фор. 50 новч.* Приложили су по 2 ф. Душан Котур; — по 1 фор. Јоцо Котур, Будислав Дракулић, Милан Цвијановић, Перо Трифић, Сава Војводић; — по 50 новч. Петар Лукић, Стево Лазић, Марко Сабљић, В. Гл. Живковић, Илија Пузић, Лука Кантрга, Раде Тишма, Јово Поповић, Ђуро Ђурчић, Ефрем Ватман, Андрија Мандић, Ђуро Лазић, Михаило Миличевић, Стево Кресовић, Стеван Главаш; — по 30 нов. Милан Главочлија, Петар Обреновић; — по 20 новч. Јанеи Јесић, Лазар Обреновић.

III. Исказ

добровољних прилога за градњу српско-православне капеле у Слову.

Сабрао г. М. Косијер у Јаски а даровање по 1 ф. г. г. М. Косијер, Милутиновић, Кресовић; К. Брајер 2 ф. по 50 н: Студен, Шнидер, Пецић, Вучковић, Клемчић, Ричар, Ковачић, Магнек, Кос, Мавда Жубчић, Вишошевић. Штерн, Милаковић, Марван; по 40 н. ђнца. Т. Краљ; по 30 н Мајковић, Вуксан, Менфелд; по 20 нов Марошевић, Вопедничак, Мили Павловић, Лукшић, Дреман, Роић, Жубчић, Полак, Ловречек, Паулић, Бушнак, Влајец, Мајхофер, Загараћ, Шимић. Милаковић. Крапша, Руперт, Владетић; по 10 нов. Колак, Фалковић, Подрицан Хорват, Милић, Левор, Богдановић, Н. Н., Жагар. Свега 18 фор.

Преко слав финанц. повереништва у Белеварју даровање по 1 ф. Кордић, Торбица, Кергић. Матић; по 50 нов: Рајковић, Радогић, Стругар. Дмитровић, Видовић. Мрђеновић. Пајић, Шкрут; Путар 20 н; Укупно 8·20 ф.

Сабрао г. Слијепчевић у Ђурђевцу, а дароваше 5 ф. г. г. Авировић; по 2 фор. Слијепчевић и Мајн; по 1 фор. Квргић, Шпанић, Предраговић, Вујчић; по 50 н. Браћа Бабић, Вирје, Лутарић, Мостар, А. Авировић, Фишер, Чорић Сандић, Торбица. Бесједић, пл. Банић, Косијер и Ђурђевић 20 н. Свега 18 ф. 20 нов.

Српска православна црквена општина Мохол 10 ф.

Преко г. М. Симића начелника општине Јарак, дароваше 5 ф. срп. прав. црк. општина; 2 ф. срп. прав. црква; по 1 ф. г. г. Ристивојевић и Ђујић; по 50 н. Никетић, Симић, Војновић и Суботић; Ковачић 30 н. и Влајковић 20 н. Укупно 12 ф 50 н.

Г. г. Никола Јузбашић и Љубомир Поповић у Вишеграду сабрали 14 ф. 90 нов.

Г. Радивој Љубибковић шумар. пристав у Моровићу сабрао 5 ф. 50 нов.

Преко вис. В. војног корпуса у Загребу дароваше по 1 ф. г. г. Руд. пл. Обауер и Victor Dankl, а Тодор Живановић 2 ф

Слав. срп. прав. црк. општина Пачево 10 ф.

Г. Илија Мандић кот. официјал у Крупи сабрао 9 ф. 50 н.

Г. К. Докњан опћ. начелник у Гњи сабрао 1 ф. 40 нов. а дароваше по 40 нов. Милашиновић и С. Влајковић; Н. Влајковић 30 нов. и Јелисавета Пешић 20 нов.

Сабрао у Земуну г. Ј. Ј. 93 ф а по нарочитој жељи г. сабирача умољене се слав. уредништво „Новог Времена“ за објелодањење приложника у истом листу.

Славна кр. кот. област у Илоку сабрала и други принос од 91 ф. 80 нов. а дароваше: слав. управна општина Бечеи 50 ф. цементна фабрика 25 ф. г. г. М. Косановић 3 ф. С. Теодоровић 2 ф. по 1 ф: И. Розенберг, И Рајковић, Е. Ентхофер. М. Поповић, С. Клаузер, Г. Живковић, Л Павловић, К Марциковић, И Лукић, М. Ресковић, Св. Поповић. И. Лалић. —

Г. Евген Думча на Ст.-Андрије послао 19 ф а дароваше слав. штедионица 10 ф. г. Е. Думча 5 ф. по 1 ф: С. Малаћ, Ј. Игњатовић, Ђ. Марјановић и Адријан Станишић.

Г. А. Драгојловић из Гарешнице сабрао 10 ф. а дароваше г. г А. пл. Милекић 5 ф. по 1 фор: А. Драгојловић, Дурман, Т. Сапић, А. Вујатовић и Н. Вујатовић.

Сабрао у Слуњу г. Стојан Новаковић 150 ф. 20 нов. а дароваше по 50 ф. г. г. Стојан Новаковић, Давид Салцер; по 5 ф. Мика Нешковић. И. Драган Н. Тркуља, у Галац, Ј. Матијевић, И. Лесар; по 2 ф: Марија Милетић. Т. Барили, Н Н, Сл. Ившић; по 1 ф. И. Толинић, Д. Ходак, А. Кеаубе, Марија Каић; Ј. Добша, М. Милеусинић. А. Вучић; Кр. Вучић. И. В. Магдић, В. Клина; по 50 нов: Раттовчан, Мајсторовић, Грачан млађи, Т. Туркаљ; М. Грачан, 20 н.

Укупно 476 ф. 12 нов. К томе приноси из прва два наказа са 277 ф. 20 нов. те 14 ф. 30 нов. без тих исказа.

Свега унишло досад прилога 767 ф. 62. нов.

Свим племенитим дародавцима изричо подписани одбор најсрдачнију хвалу а Свевишњи им стоструко наплатио њихов труд и пожртвовање.

И овом згодом апелујемо на сва побожна и родољубива срца, да нас у овом тешком а преважном предузећу потпомогну; јер ако је игде нужди храм божји, ако је игде нужно по Православље и Српство огњиште, с којег ће се ширити плам побожности те религиозно-морално и народна свијест — то је заиста овде.

У Слуњу, 28. априла 1896.

Предсједник:	Благајник:
Петар Грба	**Стојан Новаковић**
парох и намјесник.	кр. умир. чиновник и посједник.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Саопштавамо, да смо спремили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну, а које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

наша је одобрена и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим всл. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

Она је уређена (редигована) као ниједна до сад по стручавцима на то позванима и надлежнима. *Стоји само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким корицама и на доброј хартији.* Кад се на више купи дајемо 25% рабата.

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено школске општине, да нас потпомогну својим наруџбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које за школу нису.

СВЕТЛЕ СЛИКЕ

ИЗ ПРВИХ ДАНА ХРИШЋАНСТВА

од

Драгутина Ј. Илића.

I. Свеска. Садржај: Прва божићна ноћ. Богојављење. Стефан. Тајита кумн. Бура на мору.

Цена је књизи 50 н. За поштарину ваља послати 5 нов.

II Свеска. Садржај: Трнов венац. Воскресење. Савле. Ананије. — Цена је 30 новч. и 5 новч. за поштарину.

ГЛАС ИЗ ЦРКВЕ

ПРОПОВИЈЕДИ

проте Јована Вучковића

проф. богослов. учитељскохарловачког.

— **Цена је књизи 1 круна.** —

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 72 3—3

На упражњено учитељско место. — Плата је 450 фор., у име паушала 5 фор. у име перовођ. ства 10 фор. 4 фата дрва за своју потребу, $3^1/_2$ јанца земље, на коју учитељ порез плаћа, од погреба где позван буде 50 нов. и 6 великих подвоза преко године, слободан стан, који се састоји, из две собе, кујне, коморе и полак баште.—

Дужности учитељу школ. уредбом 1871 год. одређене су, а доказати има да је испит из мађар. језика положио, у цркви појати, децу у цркв. појању обучавати и пофторну школу држати. Рок пријаве до св. Илије т. ј. 20 Јула т. г. Првенство имају они, који се лично пријаве.

Из седнице школ. одбора, држане 15 Јуна 1896 год. У Срп. Ст. Матрону.

Н. Поповић
перовођа.

Василије Петровић
парох и председник.

СТЕЧАЈ 78 2—3

На упражњено учитељичко место III. и IV. разреда српске вероспоов. женске школе овим се стечај расписује.

Редовна плата је учитељице 800 круна, за држање поФторне школе 80 круна, за грејање и чишћење школе 120 круна, писаћег паушала 20 круна; осим тога још и уживање слободног стана и баште.

Осим дужности шк. Уредбом од 1872. г. прописаних, изабраној учитељици спадаће у дужност још и обучавање деце женском ручном раду.

Молбеније са нужним сведоџбама снабдевене, имају се до 1. (13.) Августа т. г. потписаном школ. одбору поднети.

Из седнице школ. одбора држане у Турији 26. маја 1892. год.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 67 3—3

На упражњено *учитељско* евентуално *учитељичко* место на срп. вероисповедној школи I. II. разреда у Дероњи расписује се стечај.

Плата је учитељу: 300 (три стотине) а. вр. коју од пол. општине у напред прима, 6 катастрални јутара земље (по 1600□) на коју учитељ порез плаћа, даље слободан врло леп стан с баштом.

Изабрани учитељ биће дужан све школ. уредбом прописане дужности вршити и у цркви за левом певницом појати.

Рок стечају о св. Илији. —

Из седнице школ. одбора држане 2. јуна 1896. у Дероњи (п. р. Hodságh. B. B. m.)

Школски одбор.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 86 1—2

На основу одобреног закључка српске правосл. црквене скупштине у Марињи бр. 8 ех 1896, расписује се дражба на мањак рада градње торња и оправке цркве споља и изнутра.

Прорачун изнаша како зидарски тако и столарски и лимарски на 1184 фор. 26 нов.

Дан дражбе биће 13. (25.) Јула о. г. на лицу места у Марињи.

Остали увети могу се сазнати код подписатог председника.

У Марињи дне 2 Јула 1896.

председник.
Бракус.

СТЕЧАЈ. 81 2—3

Ради сталног попуњења *учитељског места* у Кисељу. Плата је: 120 фор., 20 кибли жита, 20 к. кукуруза у зрну, 2 хв. дрва 2 хв. сламе за огрев, 2 ф. паушала, $3^1/_2$ јанца оранице земље на коју учитељ порез плаћа, 50 н. од укопа на који позван буде, слоб. стан са две собе и подрумом са унут. и спољ. баштом.

Дужности су: по зак. пропису школу држати, у цркви појати, шк. децу у цркв. појању обучавати и у седницама перо водити.

Оспособљени учитељи са положе. испитом из мађар. језика имају се пријавити подписаном школ одбору.

Рок овом стечају траје до *изборног дана 6. августа* о. г., а изабрани наступиће своје место 1. сент. о. г.

Из седнице црквене школ. одбора држане у *Кисељу* 23. јуна 1896.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ 81 1—3

Овим се отвара стечај на учитељско место са платом од 400 фор. а. вр.; даље: 4. јанца оранице земље на коју дотични учитељ порез плаћа; два фата тврдих дрва, 5 фор. паушала, и 50 нов. од погреба где позван буде; даље: слободан стан са две собе патосане, кујном и шпајзом, шталом и баштом од 800□ хвати. —

Изабраном учитељу спада у дужност школ. деци законом прописане предмете предавати, поФторну школу држати, у цркви појати и децу црквеном појању обучавати —

Компетовати могу они, који су Сомборску препарандију свршили, и испит из мађарског језика положили. —

Молбенице се имају са нужним сведоџбама унутити на овомесног школског председника

Лична пријава узима се у обзир.

Рок стечају траје до *Светог Илије* када ће се и избор одржати.

У *Ивандо* 29. Јунија 1896.

Милан Јованов
школ. председник.

СТЕЧАЈ.

68 3—3

Овим се отвара стечај на учитељско место са платом од 230 фор. в. вр. 26 кибли жита чиста, 5 кибли кукуруза, 4 данца оране земље, огрева колико потребује, слободан стан са 2 собе, 1 шпајз, 1 кујна и подрум, слободан врт у школској дворани. Који жели ово место добити нека добро инструира сведочанства његова и нека докаже да је вичан у мађарском језику.

Рок траје до 20. јулија 1896.

Из седнице школ. одбора у Српској Кечи, 9. (21.) јуна 1896. држане

Иса Амиџић
привремени учитељ и вероучитељ.

Ђорђе Арађан
председник.

СТЕЧАЈ.

66 3—3

На упражњено учитељско место I. и II. разр. срп. осн. вероисповедне мешовите школе у Лалићу овим се расписује стечај.

Плата је следећа: 800 круна у готовом новцу које ће изабрани у месечним ратама у напред примати, слободан стан са две собе, 40 круна у име огрева и 400□° врта ван села, а од укона где позван буде 1 крука.

Изабраном спадаће у дужност поред свакидашње наставе преко целе године недељом и празником, а за време ускршњег поста и сваке среде и петка, у цркву ићи и једну певницу држати.

Добро потврђене молбенице ваља слати потписаном председнику најдаље до св Илије.

Из седнице црквено-школског одбора држане у Лалићу, 3. јуна 1896 г.

Срдан Увалић
вероучитељ.

Гавра Милин
председник.

Број 640. 76 2—3

СТЕЧАЈ.

Овијем се исписује стечај на место привременога куплога *духовника* код кр. земаљске казнионе у Лепоглави са годишњом платом од 1100 фор. и станом у натури. —

Молитељи имају инструпране молбенице своје поднијети Епархијској Конзисторији овој најкашње до 16. *(28.) Јулија* 1896. —

У Пакрацу 22. јуна (4. јула) 1895. —

Епархијска Конзисторија Пакрачка.

Број 617. 77 2—3

СТЕЧАЈ.

Овијем се исписује стечај на звање систематизираног *капелана* у Пакрацу са платом од 600 ф. годишњих и осталима пуагредним доодцима као наградом за катихизирање и т. д.

Молитељи имаду инструпране молбенице своје поднијети Епархијској Конзисторији овој најкашње до 16. *(28.) Јулија* 1896. —

Из сједнице Епархијске Конзисторије у Пакрацу, 18. (30.) јуна 1896.

Епархијска конзисторија Пакрачка.

Број 77. запнсн. ех 1896 71 3—3

СТЕЧАЈ.

Од 1895 год. на упражњено учитељско место отвара се стечај у Срп. Чешеју. —

Плата је у готовом новцу 400 фор. и 4 данца земље оране на коју учитељ плаћа кр. порез и еквиваленат; од сваког погреба где буде звао уз пратњу 50 новч. Слободан стан са 2 собе, кујне, шпајз, штала и баштица са 500 квадр. Сламе за огрев колико год потребује. У име горе наведене плате биће дужност учитељу при сваким богослужењу о десној певници да пеји и при свакој седници као перовођа да фунгира. — Уједно отварамо стечај и на женску школу. Плата је 300 фор. у готовом новцу, слободан са 1 собом и кујном, сламе за огрев колико потребује. Изабранима дужност ће бити у додељеним разредима, децу у свима школским уредбама прописаним предметима обучавати.

Рок стечају траје до 15 Авгу-та 1896 године те у исти дан ће се и избор обавити за обе школе.

Молитељи имају своје добро снабдевене молбенице до поменутог рока поднисаном Школском Одбору поднети: и они ће имати првенство који се лично пријаве.

Из седнице Црквене Школског Одбора у Срп. Чешеју. 18. Јуна 1896. год.

Школски Одбор.

82 2—3

СТЕЧАЈ.

Подписана општина расписује стечај на једно место *учитеља* или *учитељице* на вероисповедној мешовитој школи.

Годишња плата је 300 фор. у готовом, стан са баштом у натури и два данца оране земље, уз то огрева по потреби.

Молитељи могу бити само оспособљени учитељи или учитељице, којима ће у дужност спадати, кад изабрани буду, у десној певници појати.

Рок стечаја *истиче 20 јула* о. г.

Из седнице црквене школ. одбора држане у *Фењу* 29. јуна 1896.

Школски одбор.

Ад К. 453 380 ех 1896 87. 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњено *парохијско место* у *Осеку*.

Изабран парох имаће у смислу §. 31. I. Д. прел кр. рескрипта од 10. авг. 1868. делити укупну плату II и V. разреда довде, док садашњи парох Ј. Јаношевић у месту буде.

Компетенти имаћу своје ваљано устројене молбенице путем својим *до 1. (13) августа* о. г. овамо поднети.

Из седнице архид. конзисторије држане 27. јуна (9. Јула) 1896.

Архид. конзисторија.

СТЕЧАЈ. 79 2—3

Овим се расписује стечај на упражњено до сад привремено постављено учитељско место у Срп. Кларији за I. и II. р. срп. мушке вероспск. осн. школе.

Учитељска плата: у готовом новцу 400 фор. $1^1/_2$ хв тврдих дрва, сламе пак по потреби. Стан од две собе, кујне, јеловника, башта за кућну од 200□°

Изабраном учитељу спада у дужност школ. уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви за левом певницом појати, школску децу у цркв. појању обучавати.

Компетовати могу само Срби прав. вере, који су у Сомбору оспособљени, и који су вични мађ. језику.

Новоизабрани учитељ ступиће своје звање 1. септембра по ст. о. г.

Учитељ ће плату месечно у напред примати. *Рок избора*, је о *св. Преображењу*. —

Из седнице, школског одбора, држане у *Срп. Кларији* (р. Zsomboly) 9 јуна 1896 год.

Рајко Николић
шк. председник.

СТЕЧАЈ. 80 2—3

На ново отвореној Српској вероисповедној основној четвороразредној девојачкој школи расписује се стечај за учитељицу. —

Редовна плата је 1-во 300 фор. 2-го за повторну школу 40 фор. 3 ће у име огрева годишње 21 фор. све месечно у напред. 4-то за писаћи прибор 5. фор. 5-то у име станарине 50 фор. тро-месечно у напред док општина не буде вољна подићи стан.

Учитељици спада у дужност све законом прописане предмете предавати, децу у женском ручном раду обучавати, црквеном појању обучавати, у цркву их водити и на њих пазити. —

Компетенткиње имају доказати да су учитељску школу у Сомбору свршиле, и да су оспособљене из мађарског језика.

Рок пријаве до 28 Јула ов ст. кал. тек. год.

Молбенице упутити Српској Правос. Црквошкол. општини.

У *Пироту* 24 Јуна 1896.

Милан Козаров
перовођа

Јован Шијачки
председник.

Ad E. бр. 181. K. 65. ex 1896. 70 3—3

СТЕЧАЈ

Ради попуњења упражњеног парох. места VI. класе у Срп. Ковину овим се расписује стечај.

Интеркалара нема.

Стеченици имају своје ваљано инструјисане молбенице до конца јула по стар. кал. потписној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије будимске држане у Св. Андреји дне 8. (20.) априла 1896.

Епарх. конзисторија будимска.

СТЕЧАЈ. 74 2—3

Расписује се за учитељско место на срп. вероисповедној школи у Српској Неузини.

Годишња је плата у готовом новцу 400 фор. 4 хвата дрва, 4 јанца оранице земље, на коју учитељ пореза плаћа, слободан стан, који се састоји из две собе, предсобља, кујне, коморе и баште у износу 200□ хвати, 5 фор. наупала, и од потребе, где позван буде, 1 фор. Дужности су школском уредбом прописане. Награда за држање пофторне школе, у цркви десне певнице, наведена је у горњим сводама.

Компетовати могу само оспособљени. Рок је стечају св. Илија Молбенице ваља слати на председника.

Из скупштинске седнице држане 18 јануара 1896.

У Српској Неузини 2. Јула 1896.

Љубомир Мирков
председник.

Ad III. C- 329 272 ex 1895. 75 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног места редовне учитељице за наставу женског ручног рада, кућарства и чувања здравља (дијететике): а по околностима и других предмета у српској вишој девојачкој школи у Сомбору овим се стечај расписује.

Молбенице за ово место имају се најдаље до *1. (13.) августа 1896.* поднети српском православном народном школском савету у Карловцима

Молитељице имају доказати, да су Српкиње православне вере, да су испитане (оспособљене) српско народне учитељице, а првенство ће имати оне, које осим тога имају сведоџбу о својој вештини у женском ручном раду, и да потпуно владају српским језиком. У случају ако дотична нема оспособљења за учитељицу женског ручног рада на грађанским школама, дужна ће бити и ово после избора у року, који јој се буде одредио, себи набавити.

У дужност изабране учитељице спадаће односне предмете у најмање 18—20 седмичних часова предавати.

Плата редовној учитељици је према §. 7. уредбе о срп вишим дев. школама од 1872. годишње 600 фор. са станарином од 10% постигнуте плате

У Карловцима 18. (30.) јуна 1896.

Председништво
срп. прав. нар школ. савета

СТЕЧАЈ. 83 1—3

Овим се расписује стечај на учитељско место на сриј: вероисповедној школи у Ињфали (тем: кармеља)

Плата је учитељу 235 фор: у готовом, 40 фор. у име огрева, 25 фор. за перооводство, 50 кибли чиста жита, то јест: 31 Хекто и 31 литре; пристојан стан са баштом; код стана од по ланца, а изван села по ланца баште, 4 ланца ораће земље, на коју сам учитељ порез плаћа

Учитељу ће спадати у дужност све прописане предмете предавати, и у цркви редовно са десне стране појати и децу у црквеном појању обучавати.

Од учитеља се иште, да је испитан учитељ и да је испит из мађарског језика положио

Не испитани учитељи неће се никако у обзир узети. Молбенице имају бити сведочбама о учитељском оспособљену снабдевене и сведочбом о моралном понашању.

Молбенице ваља послати подписаном школском одбору до 20 јула о. г. (до св. Илије), када ће се избор одржати. Иште се и лична пријава

Из седнице Црквено-Школ. Одбора држане у Ињфали 24 јуна 1896 г.

Црквено-Школски Одбор.

СТЕЧАЈ 85 1—3

Расписује се стечај за учитеља на четворо-разредној мешовитој школи у Ловри

Плата је учитеља следећа: 340 фор.; 15 ланаца ораће земље, (која носи 150—180 фор. годишње прихода); 500 виртиље или зато 25 фор.; од укопа, као и венчанице 50 нов.; слободан стан, који се састоји из две собе, једне кујне, коморе и штале и до стана башта. Осим тога годишње 40 фор. разног прихода.

Дужности су учитеља: редовну и поштовну школу водити, у цркви појати и у општинским седницама преводити, за које добија засебну награду од 12 фор. годишње.

Они који желе ово место получити, нека пошаљу своје добро инструисане молбенице на подписаног председника црк. општине. Захтева се подпуно знање мађарског језика и да је из њега испит положио.

Рок стечају истиче: *26. августа* по старом кал.

Првенство ће имати они, који се лично пријаве и у св. цркви буду појали.

У Ловри, 20 јуна 1896.

Милош Видак
председник.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се оваква једно патентирано звоно од 200 килограма надјачавље са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; **прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа.** — Звона у техници од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 8—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона" у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион" излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АУТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА
ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.
У Ср. Карловцима у недељу 14. јула 1896.

Гаврило Змејановић

изабрани епископ вршачки.

Родио се 25. августа 1847. у Добановци — у Срему — од оца јереја Михајила Змејановића и супруге му Еве рођ. Андрејевић. Походио је и свршио основне српске и грађанске немачке школе, вишу гимназију и богословију у Карловци. По свршеној богословији, абсолвирао је курс на економној академији у Алтенбургу и бавио се од год. 1870—1882. са економијом и проучавањем природословних наука.

Г. 1882. ступио је, на позив блаженопочившег српског патријарха Г'ермана Анђелића у монашки чин, — у братство ман. Крушедола, и буде му поверено душепопечитељство код босанско-херцеговачких трупа. Од тога доба бавио се скоро искључиво са богословским наукама.

За време службовања, као војнички душепопечитељ, — од 1882. до 1891. — вршио је осим дотичних дужности и проповедништво и наставу у вероучун на средњој школи у Сарајеву. За ревност и успешни рад у тој служби одликовао га је блаженопочивши српски патријарх Герман црвеним појасом, а осим писмених и устмених тада похвала од стране митрополита Сарајевског високопреосвештеног Георгија Николајевића, митрополита Мостарског високопреосвешт. Игнатија и митрополита Тузланског високопр. Дионисија, војничког апост. викаријата у Бечу, управе војничке школе у Сарајеву, — наградило га је Његово Величанство, цар и краљ *Франц Јосиф I.* својим златним крстом са крупом за заслуге.

Год. 1891 милошћу Његове Светости српског патријарха, преузвишеног господина *Георгија Бранковића*, добио је управу манастира Крушедола. Исте године је произведен за протосинђела, а Саборски Одбор му је поверио надзорништво над српским

народно-црквеним добрима, у ком је својству све до децембра 1895. остао.

Г. 1894. благоизволео га је *св. патријарх Гдорџије* произвести за архимандрита Крушедолског, а прошле године децембра месеца послати га за Свога мандатара удовој епархији вршачкој, дочим га је Његово Величанство благоизволело, превишњом одлуком својом, изданом 18. марта о. г. у Бечу, именовати мандатаром исте епархије.

Св. архијерејски Синод благоизволео га је изабрати за епископа вршачког дијецези у седници својој од 18. маја 1896, а Његово Величанство је тај избор благоизволело најмилостивије одобрити превишњом одлуком својом изданом у Будимпешти 14. јуна о. г.

У данашњи дан, у дан посвећења преосвештеног господина *Гаврила Змејановића* за епископа вршачког, подижемо молитву Господу: у посвећеном, преосвештеном епископу *Гаврилу*, добила, дао Бог, наша црква ревна Архипастира, а вршачка епархија доброга духовнога оца!

Две три о Старокатолицизму и његову односају ка Православљу.

Старокатолички покрет је нашао живот одобравања код свих православних цркава, јер су његова верска начела иста, која и православне цркве, као што је то поново признала васељенска патријаршија у своме органу „Црквеној Истини“.[1] Тим је необичнија појава, што је у другом центру грчкога света, наиме у Атини, могла поникнути жестока полемика против Старокатолицизма. Ту полемику започео је прошле године познати грчки богослов З. Росис на страницама „Свештеног Савеза“,[2] органа Атинског митрополита Германа (сада покојног), и унео је много забуне и сумње међу грчким богословима у питању о Старокатолицизму. Но у новије доба као да преклањује противна страна, која симпатише са старокатоличким покретом, а у којој се налазе најчешћи грчки богослови. Особито је значајан у томе погледу чланак, који је написао сам вођа те стране, проф. Диомид-Кириак, и тај његов чланак, штампан у журналу „Анапласис“, органу духовно просветног друштва истог имена, учинио је тако силан утисак у Грчкој, па и ван њених граница, да потпуно заслужује, да му се садржина подробно изнесе. И то тим више, што се у њему с једне стране подробно излажу и подвргавају критици главни основи противника Старокатолицизма, а с друге се стране излажу и назори ученог професора, тако, да тај чланак може најбоље показати, како савремена грчка црквено-историјска наука у лицу својих бољих представника гледа на Старокатолицизам. У томе значајном чланку учени професор из почетка чини опћи поглед на Старокатолицизам, тумачећи његов значај по православну цркву, и с тога тај део износимо овде у целини.

„Појава Старокатолика 1870 год., вели Диомид-Кириак, испунила је радошћу све ревнитеље напретка истинитог Хришћанства по читавој Јевропи. Старокатолицизам је протест против самовласти папства, које је на Ватиканском сабору 1870 год. прогласивши папу непогрешивим, достигло границу својих прекомерних претензија, више своје манифестације, скоро обоготворења. Тај папски деспотизам, који потпомажу језуити и део потпуне заостали ретроградних католика, тако званих ултрамонтанаца, прети миру западне Јевропе. С тога се сви ревнитељи истинитог и чистог првобитног Хришћанства, које се не слаже са тима властољубивим замислима римског првосвештеника, обрадовали томе, што се међу католицима Немачке, Швајцарске, Холандије и Француске нашло просвећених људи, који одбацише непогрешивост папину и његову свеласт у опће и који су се трудили да повратe римску цркву у оно стање, у ком се она налазила до раздељења — до IX или X века. Досета су Старокатолици, имајући на челу најученије богослове, какови су: Делингер, Фридрих, Рајнкенс, Хубер, Михаелис, Мишо, Јакинт и други, на својим зборовима у Минхену 1871 год., у Келну 1872 год., у Констанцу 1873 год., Фрајбургу 1874 год., у Бреслави 1876 год., у Бадену 1880 год не само одбацили новије догмате папског католицизма као непогрешивост, непорочно зачеће, индугенције, одузимање од световњака свештене чаше у светом причешћу, обавезност латинског језика у богослужењу и принудну безбрачност свештенства, а неки од њих су избацили и filioque на символа вере, него су директно изјавили, да се они враћају

[1] Вид. „Ἐκκλησ. Ἀλήθεια“ бр. 6.

[2] Ἱερὸς Σύνδεσμος.

учењу седам првих васељенских сабора и св. отаца првих осам векова или учењу старе нераздељене васељенске цркве. На том основу се образовала старокатоличка црква у Немачкој, Швајцарској, Холандији и Француској, која до душе нема за собом велики број присталица, али која ипак неоспорно чини цвет католика, јер сви знатни и просвећени умови мало по мало уђоше у састав тих старокатоличких општина.

Ако би се тај покрет мало по мало раширио по својој папској цркви, могао би у самој основи уздрмати папство и, рушећи га, потпуице обновити западни католицизам, и у сваком случају то би била ванредно важна појава у западном хришћанском свету и повукло би за собом небројене последице. Тада би католицизам оживео изнутра, богословска наука, поставши слободном, обновила би га у учењу, управи и богослужењу. На тај начин очишћени католицизам, ослободивши се својих светских властољубивих претензија и не желећи, као што то ради папски католицизам, дочепати се управе и науке, стекао би нове силе и суделовао би у обновљењу науке; са тога би престала у римско-католичким крајевима стара, а сада свуда настала, борба међу државом и црквом, богословима и науком, Хришћанством и новијом политиком, — борба, коју потпомажу и распаљују језуите, што су око папе, и ванредно конзервативни ретроградни ултрамонтанци, који се труде да одрже папски деспотизам и јављају се као непомирљиви противници захтева државних и прогреса у науци. Таково, на начелима старе нераздељене васељенске цркве првих осам векова и седам првих васељенских сабора, обновљење западне цркве, учинило би могућним и уједињење источних и западних Хришћана.

На збиља, шта нас дели од западних Хришћана? Зар не папски деспотизам, непогрешивост папина и свеаласт, коју он присваја себи у свету, и све оне новотарије, које су после раздељења цркава почиле у западној цркви? Кад би све западне цркве учиниле то исто, што учинише Старокатолици, онда би нала преграда, која дели те две цркве међу собом. Уједињење источних и западних Хришћана наступило би само собом; западна црква би се очистила од новотарија, које је стекла; папа би просто остао један од патријараха, патријарх запада, без икаквог права да се меша у ствари других цркава; свака црква би била автокефална. Папа-патријарх просто би имао неко првенство части; васељенски сабор би се признавао као највиша законодавна, судско-црквена власт; једном речи, ствари би дошле у оно стање, у коме су се налазиле до раздељења цркава, у времена Кипријана, Амвросија, Јеронима и Августина, када су источни и западни Хришћани састављали једну васељенску цркву.

Из тог узрока је сасвим природно, што су Старокатолици од самог почетка стали тражити сједињење старе католичке цркве са источном и у тој сврси сазивали зборове у Бону — 1874. и 1875. год., у Келну и Луцерну — 1890. и 92. г. и 1894. — у Ротердаму, да би припремили то сједињење помоћу неопходних претходних расправа од стране богослова обеју цркава. У тим саветовањима су узимали удела и енглески епископални богослови, и ако само они од њих, који, негирајући начело протестантизма, нагињу старом католицизму првих векова, наиме тако зване пизенсте. То сједињење са источним црквама од самог почетка су сматрали као потпуице природно и могуће Делингер, Фридрих, Рајнкенс и остали њихови вође. У источној цркви, како у Грчкој, тако и на осталом грчком истоку, у Русији, Румунији, Србији и у осталим православним крајевима појава Старокатолицизма од самог почетка је с радошћу била дочекана, о чему је јавно било изјављиваво у своје време. Особито су блиско узимали срцу ту наклоност Старокатолика православни богослови грчке, руске, румунске и српске цркве, који су узимали удела у споменутим зборовима; из Грчке-архијепископ Ликург сирски и други, из Цариграда-Филотеј Врињење из Никомидије, из Русије-Кирјејев, Осињин, Јанишев и многи други, из Србије, Румуније и других православних крајева такође многи богослови. Главни резултат договора на тим зборовима, који су имали, разуме се, незванични, претходни и припремни карактер, био је тај, да су се обе цркве, као сродне познале једна с другом и да се у већине представника с једне и с друге стране створило убеђење, да је по сједињење међу њима могуће, пошто обе цркве почивају на једним и истим основама. У руској цркви је то убеђење толико ојачало и побудило такове наде, *да је Свети Синод у Петрограду назначио особиту комисију за расправљање питања о тој великој сврси ује-*

дињења. Доиста, с обзиром на то, да су Старокатолици одбацили и непогрешивост и свевласт папину, и непорочно зачеће Богоматере, индулгенције, одузимање од световњака чаше у св. причешћу и принудну безбрачност клира, да затим теже, да одбаце, а неки су од њих већ одбацили (наиме у Швајцарској), само filioque, за које су сви они признали, да је незаконито унесено и поричу га, као новотарију — с обзиром на све то, ко ће бити толико слеп, да не види, да уједињење стоји, тако рећи, на вратима?

Кад би старокатолички покрет мало по мало постао опћим или кад би се раширио у папској цркви, што ће сигурно бити за 50 или 100 година, са ширењем образована у народу и надом предрасуда и сујеверица, на којима почива језуитски папизам, тада сједињење свих и православних и западних Хришћана на основу учења, управљања и богослужења старе нераздељене васељенске цркве не би смело изгледати немогућним, него пре врло вероватним, јер тада већ ништа не би делило католике од православних. Настала би она иста заједница, која је постојала до раздељења Западни и источни Хришћани би остали самостални и автокефални, братски би пребивали у истој вери старе цркве васељенских сабора, на којима сада почива источна црква и од које се уклонила око IX. века папска црква. Какав би то велик догађај био у светској историји?

Али старокатолички покрет буди не само те наде, него још и веће. Протестанти се одделили од западне цркве и саставили своју засебну цркву због деспотских претензија и злоупотреба, којима се подврго Хришћанство у папској цркви у средњем веку. Контраакција тим крајностима папизма довела је протестанте противним крајностима, ослабљењу црквене управе, игнорисању значаја добрих дела, неправилном гледишту на спољашње обреде, крајњој тежњи преобразовати Хришћанство према првим вековима, потпуном негирању старог хришћанског предања и ограничењу на једино св. Писмо. Такав је наиме протестантизам. Протестантизам се јавља као буњење и протест против деспотичког и сујеверног папства. Ако претпоставимо, да сва западна црква с њених 180.000.000 душа напусти деспотичко и фанатичко папство и очисти се од других средњевековних извртања, како су то учинили старокатолици, ако по свој западној Јевропи задобије силу Хришћанство првих векова, без свевласти папине и његових новијих догмата, без индулгенције, без принудног целибата, без латинског језика, без театралних обреда; зар не би онда само собом наступило зближење протестаната са сродним им православним и католицима? зар се не би са уклањањем повода уклониле и крајности протестантизма? Против каквих угњетавања и нереда би стале протестовати протестантске цркве? Против какве противне крајности би се управила њихова контраакција? Протестантизам би тада по неопходности изгубио своју силу. И ето, на тај би начин старокатолички покрет, кад би се ширио у томе правцу, могао повести потпуном умирењу читавог хришћанског света.

(Свршиће се)

У одбрану српских вероисповедних школа у Вршцу.

На основу 51. § уредбе за српске православне народне школе од г. 1872. и других правних наслова, уживале су и српске вероисповедне школе у Вршцу известан прилог из прихода политичне општине варошки Вршца. Уживање тога прилога, дакле, није зависно од добре или од рђаве воље тамошњег варошког представништва него је он диктат закона. Према томе, тај прилог обустављати и ускратити није надлежно исто претставништво, јер је закон над добрим или рђавим расположењем свакога таког претставништва. Но у Вршцу се догодило, да му се варошко представништво хтело поставити више закона, игнорујући га, на штету тамошњих српских вероисповедних школа. Повода томе нашло се приликом прославе хиљадугодишњице Угарске, у којој су, према изданим на то наредбама, имале учествовати и српске вероисповедне школе. Је ли том приликом било некоректности какве *од појединих личности* — каквих има увек и свагде — да на рачун општег добра, своје личне чефове и на каке амбиције задовољавају, без своје личне штете, то на само спорно питање не може имати објективна утеџаја, нити може бити оправданим разлогом за доношење закључка, какав је донесен у седници управног одбора вароши Вршца, дана 30 маја (11 јуна) о. г. у погледу српских вероисповедних школа у Вршцу.

Но неку господу у Вршцу разгњевио је поступак појединих личности, па смисливше ради њиховог некоректног и бесмисленог поступка, одмаздити и осветити се српској вероисповедној школи тамошњој. И учинише. Управни одбор варошки Вршца мало час споменутим закључком својим решио је: да се, 1 јануаром 1897 г., обуставе и одузме српским вероисповедним школама у Вршцу досад издавани им принос из варошке благајне у сврху њиховог издржавања, а да се исте школе имају претворити у комуналне. Мотивација томе закључку била је у овоме: српске вероисповедне школе у Вршцу, приликом хиљадугодишње прославе Угарске, 27 маја (9 јуна) о. г. да нису прославу одржале онако, као што је од више власти наређено било, него, као да су српска школска деца, бајаги у одређеном одељу, хотимице, ради демонстрације, дошли на свечаност; надаље, да се дѣца у српским вероисповедним школама вршачким васпитају у ненатрпјотском духу, и да те школе не одговарају прописима државних школских закона, те се у њима не постизава ни успех из мађарског језика.

Грађанина тешка, а према њима и мотивација

Но у колико истинита и довољна да оправдају закључак управног варошког одбора вршачког, види се из приложених овде призива. Честити Срби Вршчани кад су дознали за овакав закључак управног одбора сазвали су збор Срба Вршчана 9. (21.) јуна о. г., на ком су донели сходну резолуцију поводом неоснованог и неоправданог закључка одборског. Кад је представништво варошн Вршца у својој седници донело закључак да прима закључак односно предлог управног одбора варошког у погледу српских вероисповедних школа, Срби чланови варошког претставништва поднели су одмах образложени призив против закључка. Српска православна црквена општина поднела је призив у име своје. А као што су листови јавили, жалили су се против закључка варошког претставништва и Срби грађани вршачки, а епархијски школски одбор ремонстроваће путем Школског Савета против незаконитог, самовласног и неоправданог закључка вршачког варошког претставништва.

Ми смо уверени, да ће високо кр. угарско министарство спорну ствар објективно проучити и решити, те закону и праву дати потпуну задовољштину. Да се штовани читаоци свестраније упознаду са спорним питањем, а и злу не требало, доносимо односна два призива дословце.

Призив

који су Срби чланови варош. претставништва поднели вис. кр. угар. министарству унутрашњих послова.

Представништво кр. сл. вароши Вршца у својој редовној гл. скупштини од 21. јуна 1896. год. донело је већином гласова, а под бр. 103/ex 1896. закључак, којим се предлог управног одбора кр. сл. вароши Вршца, од 11 јула о. г. бр. 175., по коме би се одвајањем српских вероисповедних школама на заједничких градских доходака издавано издржавање због тобожњег неучествовања тих школа у жиленјским свечаностима ускратити имало, — усваја, и то издржавање 1-ним јануаром 1897 год. украћује односно иза тога термина издржавање у течај ставља под условом, ако те школе свој вероисповедан карактер одбаце и у комуналне се претворе.

На како ниже подписани чланови мањине репрезентанске, горњи предлог варошког управног одбора и познати закључак већине вар. представништва сврху неумесним и неоправданим сматрају, то смо слободни у отвореноме року поднети високом кр. уг. министарству за унутрашње послове против познатога закључка репрезентантске већине свој призиву следећем.

Неоправдан је познати закључак пре свега због тога, јер је донесен на основу и поводом предлога вар. управнога одбора, у чији делокруг никако не спада судити о мерама што их је аутономна школска област српско-православна у погледу прославе хиљадугодишње донела. Је ли није ли школски одбор вршачких српских правосл. вероисповедних школа налоге своје претпостављене епархијске школске власти спровео, и просуђење тога, у колико их је спровео, јест по њих. кр. рескрипту од 1868 год. као и по школској уредби за срп. прав. вероисповедне школе од год. 1872 варичии делокруг и компетенција претпостављене аутономне области, а ми не познајемо ни једнога наређења или закона, којим би муниципални одбори изнад дотичних аутономних шк. области као неки контролни органи постављени били.

Када горње, довољне обзиром на устројство срп. православне митрополије карловачке, и државни закони варичио установљују односно признају аутономне школске области, онда следствено и већ implicite призната је ту и сама компетенција тих области у руковању и располагању са њима школама, а у томе случају одпада и логично одпасти мора свако мешање других каквих фактора и свако мериторно решавање у животу и битисању тих школа.

Нису ли у прослављању миленијумске српске школе учествовале сходно наређењу своје епарх. школске власти, то су се онда они који тима школама на челу стоје, о наређење огрешили, и у томе случају позвата је школска област да себи задовољштину и своју наређењима респекта прибави.

Но како је та свечаност у срп. школама прослављена слободни сво под А приложити званичну сведоџбу високопреосвећеног изабраног епископа вршачког г. Гаврила Змејановића, из које надимо ова значајнија места: „Свечаност је у декоративном погледу свакога присутнога у пуној мери задовољила, јер не само да су слике њихових Величанстава окићене биле, него су и задови украшени били цвећем и зеленилом; у школским зградама нашао сам много срп. грађанства, а школска су деца са учитељским зборомм у пуном броју и свечаном руху присутни били; све декламације држане су у патријотском духу и учитељ Макса Пантелић обрадио је у своме свечаноме говору један одсек угарске хисторије, све је то мене тако задовољило, да сам учитељскоме збору на лицу места јавно моју топлу благодарност за овако лепу свечаност.“ Но томе се дакле јасно као сунце види, да је прослава хиљадугодишњице у срп школама најсвечаније текла, да је дакле извештај држ. шк. надзорника неисправан и да су према томе неоправдане и конзеквенције тог извештаја, које су у предлогу управнога одбора и закључку репрезентантске вечине огледају.

Званична ова сведоџба високопреч. г. епископа Змејановића твори према непотпуним и ничим непоткрепљеним назорима и извештају држ. шк. надзорника *поштун доказ*, те се доказна моћ овој сведоџби не би могла одрицати *о да се не одрече лојалност и верност према домовини и краљу једном јавном чиновнику, једном члану државног законодавства, који је као такав у руке Њ. Величанства нашег премилостивог краља присегу положио.* Пошто смо и досада већ непобитно доказали, да је интервенција варошког управног одбора, која се као у горепозваном предлогу огледа, већ обзиром на законски положај конфесијоних школа скроз неуместна и без свакога правнога основа; пошто смо надаље непобитно доказали, да је миленијска свечаност у нашим вероисповедним школама по прописаном и предходно предпостављеном школском плану потврђеном програму текла, слободни смо још за бољу илустрацију тога неуместнога поступка позвати се на наредбу високог министарства за богочаст и јавну наставу од год. 1892 бр. 23.419/ex 1896 по којој управни одбор чак и ако вероисповедне школе законским прописима не одговарају не може те школе затворити, па дакле ни на промену њиховог карактера то смерајући предлог учинити, већ ће једино у власти стоји те школе, односно управу истих опомену ти. Ова наредба гласи: „Hitfelekezeti iskolákat, ha azok állapota a törvénynek meg nem felel, a közigazgatási bizottság nem zárhatja be, hanem azok ellen a törvényes megintés vezendő alkalmazásba.“

Полазећи са начела, да ако су криве предпоставке, криве морају бити и закључци условобујемо се мало на ближе расветлити поступак држ. школског надзорника при ислеђењу „тешког кривења“ који вероисповедне школе наше терете.

Па како је држ. шк. надзорник то ислеђење обавио? Је ли он у споразуму са епарх. школским одбором поступио? Је ли управа вршачких школа пре свега и у смислу важећег поступка позвана на очитовање или оправдање? На нашу жалост морамо констатовати, да *све ово није учињено*, већ је држ надзорник самовластно, једнострано, без знања епарх. власти, и смемо тврдити, *крајем*, непитивао једнога нашега учитеља о догађајима при миленијској свечаности, *без да су прелуштани они, који тима школама руководе и располажу*, и без да је по прочитаној записник састављен и т. д. Пак, питамо ми, може ли се на основу оваквог извођаја донети веле важан закључак, који решети сав досадашњи ред, који стиграватизује један читав, заслужава за ову домовинску овенчани народ, нелојалним и непатријотичним. Ако и јесу управни одбор и већина градске репрезентације на основу неподпуног и нетемељитог извештаја држ. шк. надзорника преломили штап над нама и над нашим школама, то се ми уздамо у мудрост високога министарства и у прокуратуру правдољубивост највише управне области, да ће оно о читавоме догађају много надаље судити и закључак већине због недостатка свакога супстрата, а и иначе због наведених формалних мана, укинути и благонаклоно одредити, да се нашим вероисповедним школама до сада пружено надржавање и надаље без свакога приговора у течај ставити има.

У осталом ми смо на најпоузданијег начина дознали, да је епархијска школска власт спонтано већ наредила истрагу против местног шк. одбора, која ће показати, чијој немарности има се приписати, да на срп. шк. зграде није истакнута била угарска застава. Ако је дакле когод — јер овде могу само особе криве бити, а не само институција — згрешио, тога ће епархијска школска власт казнити.

Прелазећи сада на материјалну страну закључка

већине нашега представништва, пре свега истичемо, да се дужност наше вароши за издржавање српских вероисповедних школа — основа на стародавној пракси од читавога столећа, и и на посебном контрактуалном односају, испод које дакле варош изћи се не може. —

25 и 38. §. зак. чл. од год. 1868 наређује, да ове политичне општине, које су на својих прихода до ступања у живот овога закона, вероисповедне школе издржавале — могу то и на даље чинити, јако се у томе погледу нађасне.

Ово факултативно наређење законско дакле *омогућава* издржавање вероисповедних школа из средстава политичне општине, а у томе питању донесене конкретне наредбе високога министарства *дају позваноме закону екстензивно тумачење* и стављају у дужност политичним општинама издржавање вероисповедних школа тамо, где је политична општина ову дужност прије год. 1868. дакле прије него што је позвани закон у живот ступио — фактично вршила.

Тако наређују наредбе високога министарства за унутрашње послове — број 32024 ех 1881 и 13032 ех 1804. да тамо, где политичну опш. дужност издржавања вероисповед. школа, *на основу старе праксе или посебног контрактуалног односаја терети, имају полит. општине и надаље бринути се за издржавање вероисповедних школа.*

С тим у вези слободна сво напоменути, да IX. зак. чл. од год. 1868 даје српској митрополији у црквеним и школским стварима подпуно автономно право, по коме српскоме конгресу припада не само јурисдикционална, *него и законодавна власт* у тима питањима. У оквиру ове власти донесена, Његовим Величанством превишње санкционисана и високим министарством за богочаст и јавну наставу под бр 17565 ех 1872 законито обнародована „*Школска Уредба*“ у своме 51. §-у дословно наређује: у *општинама, где учитељи плату и остале користи из касе или других извора политичких општина уживају, уживаће све то и одсад од политичне општине*“. И тако позвани закони и наредбе као и сада споменута уредба подпуно сагласно расположу о дужностима пол. општина у томе питању. Наша је варош пак до сада сасим према позваном закону и нормама поступала, настављајући праксу, која се враћа чак до почетка овога столећа.

Наша се је варош, дакле, баш због тога, јер је српске вероисповедне школе фактично безпрекидно и без приговора издржавала, — у томе погледу обвезаном сматрала, као што то доказује и уговор, што га је са нашом црквеном општином 6. јануара 1896 год. склопила и који је уговор високим министарством одобрен. Овим се уговором варош наша обвезује, да ће за градњу вероисповедних срп. школа 80.000 фор. словом осамдесет хиљада фор. црк. општини нашој дати. Да се дакле наша варош као јуридичка особа није сматрала обвезаном на издржавање српских вероисповедних школа, да ли би она била кроз читаве столеће фактично издржавала те школе и да ли би се обвезала била из својих средстава, и то до износа огромне своте од 80.000 фор. градити српске вероисповедне школе?

Поред овако јасно манифестоване воље и контрактуалне обвезе, питамо, је ли могуће, да је варош наша вољу своју, која је на издржавање вероисповедних школа управљена, од једном могла променути?

То није могуће и смело тврдити, да закључак већине варошког представништва није плод воље вароши Вршца, као јуридичке особе. У потврду овога навода, позивамо се на седнички записник, који списима прилеже, гласом којега је др. Алађар Хаг говорник већине јавно: да он и његова странка немогу одустати од доказаних закључка, којим се срп школама издржавање украњује, јер су се они тако у поверљивој конференцији, која је томе претходила — договорили.

Чланови већине нису дакле у томе питању гласали по уверењу, црљеном из саме расправе овога питања, него овако, како су се „договорили“ на конференцији поверљивој, која наравно стоји сасим под уплином локалних трвења и сплетака.

Високо Министарство! На прихода вароши наше издржавана је досада једна културна институција. Ова културна институција — наше вероисповедне школе — улевала је досадь у младе срца увек верност и одапост према краљу и домовини и труди се да домовини образује честите грађане и цркви религиозне и моралне синове У место дакле, да се ова институција, која развија тако благотворну делатност још боље него досада подупре, одузима јој се без сваког разлога и једино из локалних обзира досадање издржавање, а да јој се за то никакав еквивалент не даје, према чему се види, да се иде на уништење те институције.

И може ли се то у правној држави дозволити? Ми држимо, да не може, и да закони и мудра влада наше домовине неће дозволити, да се против културних установа овакови атентати чине.

Уздајући се у мудрост и правдољубље високога министарства јесмо и т. д.

У Вршцу 7. Јула 1896.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Његова Светост св. патријарх Георгије**) вратио се из Даља у своју резиденцију прошле среде, јафом.

(**Радња архидијецезалних епархијских власти.**) *I. Административни одбор* у својој седници држаној 26. јуна (18. јула) о. г., под председништвом Његове Светости, преузв. г. *патријарха Георгија*, предузео и решио и ове предмете: Високи отпис Његове Светости, патријарха српског Георгија, којим саопштава о високом допису кр. зем. владе, одела за богоштоље и наставу, којим се извештава, да ће се и за г. 1896. из земаљских прилога на сврхе српске православне цркве 14.000 фор. за подручје бившег таковзваног старог срп. слав. провинцијала, а 8.000 фор. за подручје у год. 1881. установљене војничке крајине, а осим тога за потоње подручје из прихода крајишке имовне, ужгоје и образовне закладе још 8000 фор. у име потпора за свештенике и црк. општине и набаву црк. потреба, поправака парохијалних цркава, на исплату дозначити, узет је на знање, а позвани су путем надлежних протопрезвитера све оне црк. општине, које имале потражити прилошћи из земаљских прилога, да своје молбенице најдаље до конца јула о. г (по н. к.) овом одбору поднесу. — Одобрен је закупни уговор између манастира Кувеждина и Ђ. Пранића у погледу закупа манастирске воденице на 3 године. — Примљена је понуда М. Кл. ст. из Карловаца у погледу закупа риболова манастира Велике Ремете, те упућена управа истог манастира, да са истим М. Кл. уговор сачини, и то гласећи на време од 1. јуља 1896. до 31. децембра 1900. г. — На основу спроведене истраге против председника црк. општине у Угриновцима, скинут је исти са председничког знања, а црк. општина упућена, да обави избор новог председника. — Известтај окружног протопрезвитера Митровачког, да се приликом своје протопрезвитерске визитације уверио, да у црк. општини у В. не постоји никаква црк. скупштина, те да је због тога именовано привремени одбор од 4 лица са председником Н. Ст., узет је на знање, а председник Н. Ст. познат, да са садањим привременим одбором црквену скупштину у В. у смислу рескрипталних наређења организује и о томе извештај са односним записником овамо поднесе. — Одобрен је црк. општини у Острову кућу таможњег пароха Ј. Ј., за цену од 2700 фор. за парохијски дом. — Одобрен је закључак црквене скупштине у Угриновци, да се црквено земљиште таможње у површини од 60 јутара даје под закуп таможњој политичној општини за цену од 1.600 фор. — Уток црквене општине у Габошу против овогодишњег решења из г. 1894. одбијен је као доцкан поднесен. — Одобрени су уговори између црквене општине у Ињији с једне, те односних занатлија с друге стране, у погледу радња при оправци црквено-општинске куће. — Одобрен је закључак црквене општине у Чортановци, којим иста црквена општина уступа таможњој политичкој општини један свој кућни плац бесплатно, с разлога, што од њега нема никакве користи, и што је политична општина црквеној уступила 2 куће и 30 јутара земље. — Одобрени су и узети на знање уговори између црк. општине у Мирковцима с једне, те односних занатлијама с друге стране за радњу им при оправци таможње црквене куће; за тим уговор са Ст. Ј. у погледу купа односних некретнина. — Одобрен је избор 10-рице скупштинара црквених срп. прав. црк. општине у Осеку. — Одобрен је избор председника, подпредседника и 8 одборника црк. општине у Путинци. — Закључак исте општине у погледу подизања портанске ограде узет је с одобрењем на знање. — Одобрен је избор председника и подпредседника црк општине у Чортановцима. — Одобрен је закључак црк. одбора у Карловцима, да се нерци пок. учитеља карловачког Ал. Рајковића, Јелени, ученици више девојачке школе у Н. С. годишња потпора од 100 фор. за 5 школ. година издаје, од прираса на црк. шк. потребе, с обзиром на 39-годишњи ревносни учитељски рад пок. оца јој А. Р. — Молба црк. општине у Лединци, да јој се прилошћи од годишњих 200 фор. у сврху допуне парохијске дотације продужа за год. 1897—99. подиже се с препоруком Саборском Одбору на уважење. — Одобрени су рачуни црквених општина у Адашевцима и Бежанији за 1895. у Боботи за 1890—94., у Будинци, Ердевику и Ињији за 1894; у Мартинци и Карловчићу за 1895; у Илоку за 1893; у Оролику за 1893—95; у Прогарима, Вел. Радинцима за 1895; у Чепину за 1894; у Шиду за 1893—95. — Рачун манастира Јаска, Врдника и Шишатовца за г. 1895. као добар подиже се Саборском Одбору на коначно одобрење. — Тако исто и рачун манастира Мале Ремете за г. 1893. — Наложено је црк. општини у Прогару, да о крађи црквеног новца из тутурова ормана у свети од 103 фор. 46 н. поднесе пријаву надлежном суду и оруж.ничкој постаји, те да оправда зашто није односну своту новца све-

стила у гвоздену касу на сигурном месту под 3 кључа, односно зашто таку касу ако је нема, није набавила. Уједно је наложено тамошњем црк. одбору да у року од 8 дана именик тамошњих скупштинара, одборника, председника и подпредседника овамо поднесе. — То исто учињено је и поводом десивше се крађе црквеног новца у црк. општини у Бесуту. — Одобрени су прорачи ни неких црк. општина за г. 1896.

II. Конзисторија, у седници, држаној 27. јуна с. г., под председништвом Св. патријарха *Георгија*, предузела је и решила је ове предмете: Узет је на знање извештај Његове Светости преузв. господина Патријарха Георгија, да је дне 24. и 25. јуна о. г. под Његовим председањем одржан са питомцима монашке школе у Ман. Хопову овогодишњи испит, који је показао најбољи успех. — Узет је на знање високи отпис Његове Светости преузв. г. патријарха Георгија, којим саопштава допис вис. кр. зем. владе, да ће се и за г. 1896., из земаљских прихода на сврхе срп. православ. цркве 14000 фор. за подручје бивше провинцијала, а 8000 фор. за подручје бивше војничке крајине, те за ово још 8000 ф. из прихода крајишке њихове узајне и образовне закладе, у име потпора за свештенике и црквене општине на исплату доначити. — те су позвати сви они свештеници, свештеничке удовице и сирочади, који ће ове тражити припомоћ из земаљ. прихода, да своје молбенице до конца јула т. г. к. 1896. овамо поднесу. — Узет је на знање извештај кр. угар. министарства богочасти и јавне наставе, да је кр. угр. министар домобранства именовао јереја Душана Поповића, администратора парохије у Осеку, резервним домобран. фелдкапеланом. — Уток јереја П. Н. у Ш. против овоконзисторијалног решења у погледу суспензије истога јереја, поднеће се преч. Митрополијском Цркв. Савету на више развићење и решење. — Узет је на знање извештај надлежног протопрезвитера, да је јеромонаха раконачког Василијана Поповића у администрацију парохије у Стојановцима, а јереја Драгомира Радошевића у звање систима. парохијског помоћника у Митровици увео. — Узет је на знање извештај надлежног протопрезвитера, да су православни питомци кадетске школе у Каменици уредно похађали св. богослужења и да су у науци вере добро успевали. — Донесено је више пресуда и одлука у дисциплинарним поступцима против дотичних свештеника. — Није дозвољено оцепљење филијала Свилоша од матице му Грабовца. — Поделен је допуст од 4 недеље пароху у Острову Ј. Ј. и пароху у Негославци С. П. ради лечења их. — Пријаве пароха у Чепину Ј. М. против тамошњег учитеља В. К., уступљене су кр. жупанијској области у Осеку, да у властитом делокругу уништи стварнавади и учитеља В. К. на дужност повове. — Пријав А. А. Н. пароха у Ш. против овоетране пресуде у дисциплинарној му парници, поднеће се преч. Митроп. Црк. Савету на више развићење и решење. — Донесене су четир пресуде у бракоразводним парницама, од којих 2 гласе на сажитије, а 2 на развод брака.

(**Радња епархијских власти у Темишвару**). Седница *епархијског административног одбора* у Темишвару држана је 12. (24.) јуна 1896. под председништвом преосвећеног господина дијецезана у којој су ови важнији предмети решени: Известиће се срп. прав. општина у Гају о поделењу државне припомоћи у износу од 100 фор. — Известиће се путем надлежног окружног протеархијске администратор парохије у Нафали о односном отпису високославног саборског одбора, којим је залишна парох. сесија у Нафали с првим септембром 1896. претворена у актуалну парохијску сесију. — Известиће се срп. прав. црк. општина Арадска о односном отпису високославног саборског одбора у предмету предаје у власност и ужинање јерархијског фонда залишном осталетамошње парохијске сесије, и уједно познати исту општину да подастре овамо нужне податке о пореклу и потицању исте сесије, по коме иста не би могла јерархијском фонду приласти, да би се дали нужни корацији у овоме предмету предузети могли. — Позваће се управе подручних манастира Бездина и св. Бурђа, да у смислу односног отписа високославног саборског одбора, упесу у благајницу срп. нар. фондова и закалада, сувишке рачунске искасане у односима рачуница године 1892. — Подастреће се високославном саборском одбору односи списи у уточном предмету јереја Светозара Павловића против овдашње одлуке бр. А. 994 ех 1895., даље у уточном предмету Танаска Петковог из Нафале против овдашње одлуке бр. 717/895., исто тако у уточном предмету Васе Јосифовића против овдашње одлуке бр. 630 ех 1896., даље у уточном предмету др Светозара Димитријевића против овдашње одлуке бр. А. 559/1896., даље у уточном предмету Милеве Недељковић против овдашње одлуке бр. А. 567/1896., исто тако обвезница срп. прав. црк. општине Немстске издана у сврху осигурања дужних саборских трошкова и верозаконског приноса. — Узето је на знање предложење списа Његовој Светости преузвишеном господину патријарху српском у уточном предмету срп. прав. црк. општине Вел. Бечкеречке у по-

гледу стављање проте Љубомира Нанића. — Учињено је сходно разположење ради настављања истраге поведене услед пријаве јереја Велизара Тубића против чланова црквеног одбора срп. прав. црквене општине у Срп. Елемиру ради не респектовања наредаба епарх. власти. — Донесено је сходно решење у предмету притужбе јереја Василија Кадића против црквене општине у Мокрину у предмету исплате заосталих берина притужительевих. — Учињено је предходно расположење у предмету предузимања оправљања старог школског здања у срп. Елемиру. — Надано је сходно упутство црквеној општини у Београду у предмету плаћања тамошњега свештенства. — Одобрен је закупни уговор црквене општине у Меленцима, склопљен у предмету издавања под закуп пустаре „Окана“ на 3 год. дана. — Упућена је црквена општина у Вел. Кикинди, да пошаље кр. среском суду у Жомбољи на службену употребу тамошње списе, што их исти суд. од тамошње општине потражује. — Одобрен је избор 4 скупштинара у црквеној општини у Немету. — Одобрени су односни уговори црквене општине у Срп. Крстуру, склопљени у предмету, и у сврху зидања једне школ. дворане — Одобрен је исказ предложен односним епарх. изаслаником у разрези парохијала у новцу, у црквеној општини Немешкој и упућена је иста општина, да за свог свештеника без одлагања парохијал према одобреном исказу купити и исти свештенику издавати имаде. — Упућен је Велико-Бечкеречки прота Љубомир Нанић да проведе организацију црквене општинске управе у црквеној општини Кечи. — Упућена је црквена општина у Меленцима, да доведе у ред стварданвеју протестованих и двеју утуженихменица; исто тако да нађа заосталу плату тамошњим учитељима и свештеницима. — Издано је сходно упутство црквеној општини у Чоки у предмету отплате зајма којим је оптерећена тамошња црквена земља. — Донесено је сходно решење у предмету такса за печење и за свирку у кумпатилу Русанди и издано је сходно упутство црквеној општини у Меленцима у погледу уважања тих такса. — Одобрен је на темељу одржане минуендо лицитације грађевни уговор за оправку српске цркве у Св. Мартону и позвана је уједно тамошња црквена општина да у предмету куповине једне куће за исту општину потребне предлисе епарх. власти пошље. — Учиниће се сходни кораци у предмету имовинско-дебелог уговора, склопљеног међу Србима и Румунима у Нађлаку. — Учињено је сходно расположење у сврху омогућења одобрења уговора, склопљеног о ванлагању земље припадајуће црквеној општини у Карлову са горњо-торонталским друштвом. — Уноворен је магистрат сл. кр. вароши Темишвара на односни пропис грађевног реда, који вреди за варош Темишвар, да се власници кућа пре истечења времена од 20 година не могу присилити на постављање нових плочника испред својих кућа, па је услед тога умољено представништво истога града, да опозове свој закључак гласом кога би се имао поставити асфалт пред синсконску резиденцију у Темишвару, будући је на постављање нових камења на истоме месту знатна свота утрошена. — Надано је сходно упутство окр. проти Вел. Кикиндском Ђорђу Влаховићу у погледу констатовања порезних заосталтака, који терете мокрињске парох. сесије. — Дозвољено је црквеној општини у Јозефову подизање зајма од 16.000 у сврху конверзије постојећег већ дуга од 9000 фор., за тим у сврху покрића трошкова исказаних као потребних за зидање тамошње школе и оправке св. цркве, те је надано уједно сходно упутство у предмету власништва новог школ. здања и наставе отплате истога дуга. — Изаслан је прота Кузмин Станић да разреши од даље дужности редовну црквену скупштину у Станчеву због њезине репитиције сирах ове епарх. власти, и да преда управу црквеној општинских тамошњих послова именованом управном одбору. — Упућен је протојереј Ника Николић да организира црквену општинску управу у Краљевцу. — Одобрен је купопродајни уговор, што га је склопила црквена општина у Чанаду са кр. ераром о куп 50 јутара земље и упућена је уједно иста општина да имаде писати српским језиком и ћирилицом сводна подненеске, што их управља на ону епархијску власт. — Упућена је црквена општина у Срп. Чанаду у смислу односних законских установа, да се у целини својој организовати има. — Надан је на знање овоепархијском фискалу штатут црквене општине градске у предмету руковања са два црквена општинска дома, са закладним домом Персиде Макри-Стојковићке и стипендијским домом Софије Скарлато Павловићке. — Предложене се с препоруком вис. кр. уг. министарству богочастти и јавне наставе молбенице црквене општине у Хрњакову и Канаку ради поделења дражине приномоћи. — Потврђен је избор црквеног општинског председника у Срп. Чешеју. — Одобрен је уговор што га је црквена општина Темишварска градска склопила с Јованом Хорватом о продаји једног винограда. — Умољена је оправна исплата тражбина јереја Андрије Путића против црквене општине у Срп. Чанаду. — Упућена је црквена општина у Меленцима, да обави наново избор књиговође за тамошњу црквену општину. — Одобрен је план и трошковник за зидање парох. дома у Башаиду и дозвољено је тамошњој црквеној општини за покриће трошкова потребних за то за-

дање подизање амортизационог зајма од 4000 фор. и издано је сходно упутство ради отплате тога зајма. — Уњуђена је црк. општина у Чоки да заостала берава тамошњем свештенику под претњом оврхе исплати. — Позивање се закупници задњих парох. сесија, којих доходци у епарх. фонд. техничарски утичу, да у року од две недеље под претњом оврхе дужну закупнину исплате. — Известиће се управа манастира Св. Ђурђа о односној одлуци вишег саборског одбора у предмету подизања под закуп земље истог манастира на време од 10 год. дана. — Известиће се црк. општина Мокрињска о односној одлуци високосл. саборског одбора, у предмету стављања тамошње 3 парохије у нижу класу. — Подастрће се висс. кр. уг. министарству за унутарње послове у смислу односног његовог одлиса, преиначени и допуњени статут о фонду Марије Шифнан рођ. Бибић. — Издани су епарх. фискалу на вишње односни списи у предмету вођења оврхе против школског фонда у Фењу. — Позвани је прота Куманн Станић да надопуни свој односни извештај у предмету организације црк. општинске управе у Лукарецу. — Умољена је привремена обустава оврхе замољене против Миће Сиротана у корист црк. општине у Фењу. — Узет је на знање односни извештај Темишварске општине црк. градске у предмету пристављања капелана њеној пароху. — Умољена је оврха у корист јереја Букуровића против позваних дужника његовог бира до краја 1895.; исто тако у корист проте Куманна Станића против црк. општине у Соки ради дужнога протопрезит. процента. — Одобрен је окружним протом Љубомиром Павићем предложени кључ за разрез парохијала у новцу у Срп. Боки и издано је сходно упутство истој општини ради плаћања, у новцу, тамошњег свештеника. — Решено је више рачунских предмета разних подручних црк. општина.

(**Радња епархијских власти у Новом Саду**). *Епархијски школски одбор бачки* одржао је дана 4 (16.) јулија о г. под председништвом г. *Васе Пушибрка* потпредседника своју редовну седницу у којој су референтски и решени следећи предмети: Узета је на знање и равнање одлука високославног Школ. Савета, донесена услед утока више Ст. Палапачких скупштинара против овостр. решења бр. III. О. 199. зап. ех 1895. коју је избор. Ј. М. за учитеља Ст. Палапачком уништен; истом одлуком је уток места дато, избор потврђен и изабраном учитељу декрет издат. — На позив високославновстог подноше се тако сви списи, који се односе на овостране решење бр. III. О. 57. зап. ех 1896, којим је избор Ј. Ђ. за учитеља сегединског уништен и нов наређен. — За учитеља у Б. именован је Љ. Ђ. досад. учитељ у Шикошу. — Узет је на знање избор двојице чланова у м. школ. одбор у Ст. Станару, као и избор потпредседника у истом одбору. — Подељен је једномесечни допуст Х. Р. учитељу у Ст. Сивцу, шестонедељни П. Б. учитељу и Ј. Б. учитељици у Ст. Станару и двомесечни М. Б. учитељици у Сентомашу. — Узете су на знање пријаве м. школ. одбора у Деронју, Сомбору и Пирошу, да су на упражњена тамо учитељска места стечајени расписани. — Известији о одржаним завршним испитима у срп. нар. школама у Ст. Сивцу и Бођану узета су на знање. — *Поводом тим што је овом одбору до знања дошло, да су неке школе у погон наредби високосл. Школ. Савета набављале за школ. употребу не „Малу Катавасију“, коју је срп. манастирско штампарије 1895. издала, него неке друге катавасије — наређено је свима подручним м. школ. одборима, да се само „Мала Катавасија“ у издању срп. манастирске штампарије набављати има.* — Наложено је црквеној општини у Ст. С. да у школи учитеља Д. С. П. даде нову пећ набавити. — Жалба протојереја П. Гр. пароха у ДСИ. против тамошњег учитеља Ж. Р. издата је заменику референта за Новосадски протопрезитерат на извињење и извештај. — Исти заменик упућен је да изврши на лицу места у колико је оправдано потраживање бив. учитеља нишичког Л. Д. у погледу награде за држање поновне школе. — Потврђен је избор учитеља и учитељице за V. и VI. мушки и женски разред Новосадске средњице основне школе. — Узет је на знање уз неке напомене од учитељског збора у Н. Саду поднесени на увид наставни план за 1896/7. школ. годину. — Одобрен је план за зидање нове школе у Бегечу, и проширење старе школске зграде у Пирошу. — Избор учитеља у Бегечу остављен је in suspenso док општина још неке исправе и сведодбе овамо не прикаже. — Молба Т. Р. и К. Ј. учитеља у Ст. Ш. ради издавања по црк. општини задржане им награде за супленатуру у тамошњој упражњеној школи издата је истој црк. општини на извршење. — Жалба Ј. Ш. становника Ст. Кањижког против тамошњег председника м. школ. одбора издата је овом на извршење. — Уњуђена је црк. општина у Сенти, да од тамошње политичне општине затражи награду за катихизацију у несрпским школама, а преч. епарх. конзисторија бачка умољена је, да једног од тамошњих свештеника за катихету у истим школама именује. — Потпомогнута је код високог министарства молба исте црк. општине, да тамошња полиц-

тична општина и за два нова срп. вероисповедна учитељска места приномоћ надаје. — Није одобрен премештај т-ске учитељице В. П. из III. и IV. разреда у I. разред. — Позвања је Ј. Л. забавиља у Т. да извести овамо, е да ли је стручни испит положила. — Узета је с одобрењем на знање установљена плата за ново учитељско место у Госпођинци. — Умољен је епарх. администр. одбор да срп. правосл. црк. општину у П. С. на накнаду путних трошкова Ст. Ж. учитељу ст. бечејском као привр. управитељу II-Селских школа прикора.

(**Преосвештени г. епископ будимски Јеремија Мађаревић**) стигао је у петак вечерњим бродом у Карловце, у пратњи свога сина лечника будимског, ради посвећења новоизабраног епископа вршачког, као што дознадосмо при закључку листа. Преосвештени г. епископ горњо карловачки **Михаило Грујић** стигао је у суботу у $^3/_4$11 пре подне особним влаком.

(**Велики добротвор српски**). Као што јављају из Панчева, тамошњи ћурчија *Мита Николајевић*, оставио је српској православној црквеној општини у Панчеву *завештај од 120.000 форинти* у просветне сврхе, а по некима, изричио за подизање српске вероисповедне гимназије у Панчеву. Родољубље великог добротвора заслужује да му кликнемо: слава и хвала! О определењу завештаја проговорићемо, кад сазнамо потанкости његове.

(† **Јереј Јован Блидовић**) парох Опатовачко-Сотински. Рођен је месеца августа у Херцег-Суботу у Барањи 1842 г. где му је отац био учитељ као Бакон и после капелан онданшњег пароха. Од четворо деце био је најстарији. Г. 1848 пребегао му је отац са својим родитељима у Шаренград родбини, те постао администратор парохије Моховско-Шареградске, а онда парох Опатовачко-Сотински. Покојник је био одличан ђак и у гимназији Винковачкој и у богословији Карловачкој. Г. 1868 буде рукоположен за ђакона и презвитера и најпре пристављен оцу своме у Опатовцу за сопомоћника, где је као такав кратко време учитељевао, а за тим именован био администратором парохије Моховско-Шареградске, а г. 1879 изабран за пароха Илочко-Моловинског, и као такав увек примерно и ревно службовао до 1890 г., опште поштован и љубљен од својих парохијана, па и самих иноверана. Након смрти врлог му родитеља, а ради фамилијарних разлога остани парохију Илочку, а једногласно изабран буде за пароха Опатовачког. Овде је последњих 6 година, борећи се са материјалним и другим незаслужених непријакама, а уз то школујући и васпитавајући своју децу, тешко провео, но увек реван и савестан остао своме позиву, док га тешка боља сасвим не баци у болну постељу. Уважен је био и у свештенству и у својој околици целој. Био је члан епархијске скупштине и архид. админ. одбора, а одликован у најновије време црвеним појасом. Уживао је велико поверење и у својих сугрђана, бивши бирап за оно. одборника и члана жупанијске скупштине. Ово опште уважење свију кругова, у којима се мили покојник кретао, очевидно се показало и о сарани врлог покојника, при којој је учествовало и 12 свештеника и безбројан свет из места и околице, без разлике вере и сталежа. И његова бивши парохијани на Илока, Мохова, Шареграда и Сотина похиташе вољно да му своју љубав доказу и над одром. Певачко друштво илочко под водством свога љиковође адм. пар. Илочке г. Јована Козобарића увелича и онако величанствен укоп милог покојника.

И овде врлом покојнику велимо, као што му и на ладном гробу са сузним очима рекосмо: Лака ти била прва земља, непрежаљени свештени брате наш, и вечна ти успомена!

(**Нова енциклика папе Лава XIII.**) Наш Лав XIII., и опет urbi et orbi, шаље једну енциклику, са почетним словима Satis cognitum, о сједињењу црква. У тој енциклики специјално претреса питање о примату папском, позивајући цео хришћански свет на покорност папи. Протестантска штампа, а тако исто и енглеска, поправа најновију папину енциклику са највећим негодовањем и напада ју свом жестином. Но томе можемо судити, како ће она бити предусретнута и на православном истоку.

(**Извештај о срп. вел. гимназији у Новом Саду**) за школ. годину 1895—96. У оногодишњем извештају том штампана је расправа под натписом: „Постанак и развитак срп. правосл. вел. гимназије новосадске до данас“, написао *Воса Пушибрк* управитељ те гимназије. У расправи је написен у главном „постанак, развитак и данашње фактично стање ове гимназије“. Почетком прошле школске године уписало се у Новосадску гимназију нашу 355 ученика, а на крају године испит је полагало 334. Православних било је 324, римокатолика 10, мојсијеваца 1. Из свију предмета показали су успех врло добар 11, најмање добар 95, најмање довољан 185, из једног предмета недовољан 25, на два 6, на више 12.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Саопштавамо, да смо спремили довољан број „Мале Катихизије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну, и које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“
наша је одобрена и прописана
ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ
како нашим вел. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.
Она је уређена (редигована) као ниједна до сад по стручњацима на то позваним и надлежним. *Стоји само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким корицама и на доброј хартији.* Кад се на више куми дајемо 25% рабата.
Молимо п. п. господу учитеље и сл. црквено школске општине, да нас потпомогну својим наручбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које за школу нису.

ОГЛАСИ.

Ад II. 29. 22. ex 1896. 99 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај ради попуњења места *управитеља* у срп. прав. великој гимназији карловачкој.

Од компетента се тражи, да је Србин, православне вере и да је за гимназијског професора оспособљен.

Са тим местом скончана је плата редовног гимназијског професора са постигнутим квинквеналима и — уз право на мировину према „Мировинској уредби за народно-црквене чиновнике и професоре“, потврђене прев. решењем од 10. јуна 1895 — са управитељским доплатком од годишњих 300 фор.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице потписаноме *Патронату до 1. (13.) августа 1896. поднети.*

Из седнице Патроната српске православне велике гимназије, држане у *Карловцима* 12. (24.) јулија 1896. године.

Председништво Патроната.

СТЕЧАЈ. 100 1—3

Овим се расписује стечај на *учитељско* место на *Клиси* (крај Новога Сада). Плата је 500 ф; у име огрева: 50 фор.; за послугу: 40 фор. и слободан стан с вртом.

Дужности су прописане школском уредбом и наредбама школ. власти.

Компетовати могу само потпуно квалификоване учитељице и срп. приправнице.

Молбенице добро сачињене и правоваљаним документима поткрепљене, ваља упутити на м. школ. одбор у Новоме Саду.

Рок стечају истиче 11. (23.) августа о. г.

У Новоме Саду, 11. (23.) јула 1896.

К. Миловановић, перовођа. Петар Попадић, претседник школ. одбора.

С. О. 3009. ex 1896. 88 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења стипендијског места: за *струку трговачку* а може бити и једног места за струку *обртничку* и евентуално једног места за струку *економску* у стип. заклади *Петровић-Харишка*, овим се расписује стечај.

Стипендију из ове закладе, која износи год. 300 фор. а вр., могу получити само младићи српске народности и источно-православне вере из земаља угарске круне, а изабрани питомац моћи ће своју стипендију уживати само у којем наставном заводу истих земаља, а само изнимно и по допуштењу вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе и у којем наставном заводу у иноземству.

При једнаком својству молитеља имају првенство они, који су без имања пред онима, који таковога поседују; а у истим околностима имају првенство пре свих молитеља сродници оснивача пок. Марије Харишка рођ. Петровићеве и мужа јој пок. Григорија Харишка из Земуна.

Молитељи имају своје молбенице: крштеним писмом, лечничком сведоџбом о каламљењу богиња и стању својег здравља, школском сведоџбом о до сад свршеним наукама, и најпосле сведоџбом о својем имовном стању од политичке области — инструјисане, *саборском одбору у Карловцима најдаље до 8. (20.) августа 1896. г. поднети.*

У Карловцима 8. (20.) јула 1896. г.

Председништво
срп. прав. нар. црквеног сборског одбора.

95 ОБЈАВА ЛИЦИТАЦИЈЕ. 1—1

Потписана срп. прав. црквена општина у Бачком Петровом Селу жели своју цркву изнутра масном бојом марморирати, с тога позива стручњаке који желе овај посао примити, да на лице места дођу 21. јула (2. августа) о. г. када ће се лицитација обавити.

По сачињеном предрачуну, посао тај износи 730 фор.

Црквена општина задржава себи право, да посао према повереној изда и ономе, који би можда и скуље примио.

Услови и предрачун могу се код председника црквене општине видети.

У Бачком Петровом Селу 8. (20.) Јула 1896

Милош Алексић, перовођа. Вељко Рацковић, председник црквене општине.

С. О. 3010. ех 1896. 90 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради попуњења двају евентуално и више стипендијских места III разреда у закладі пок. *Ђорђа Сервијског* са стипендијом од год. 105 фор. а. вр.

Стипендију ову може получити ученик српске народности и православне вероисповести, који се добро учи, примерно влада, који је сиромашног стања, а навршио је 12-ту годину својег живота.

Питомци III. разреда могу се временом, ако узмоле, примити у више стип. разреде са 157 ф. 50 н. односно са 210 фор. а вр. ако буду имали све једнако потребну квалификацију и у том погледу имају првенство пред другима, који те стипендије несу уживали

Молитељи треба да поднесу своје, крштеним писмом, школском сведоџбом, лечничком сведоџбом и сведоџбом сиромаштва, снабдевене молбенице *саборском одбору у Карловцима најдаље до 8. (20.) августа 1896. год.*

Председништво
срп. прав. нар. цркв. саборског одбора.

СТЕЧАЈ. 94 1—3

Овим се расписује стечај на једно место учитељско. Плата је 450 фор., 24 фор. у име огрева; 75 у име стана док општина не буде у стању стан у нарави дати; 25 фор. у име послуге; 12 фор. 50 н. за писаћи прибор; један јанаџ оране земље, на коју учитељ порез плаћа и башту.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овданшњи збор учитељски односно школски одбор доделио буде. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви у једној певници појати; уз часни пост ускршњи средом и петком на јутрењу и прежде-освећену долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски приправници а испит су из мађарског језика положили.

Рок пријаве траје до 4. (16.) августа о. г.

Из седнице школског одбора држане у Кумани (Торонтал) 7. (19.) јула 1896. год.

Председништво

СТЕЧАЈ. 96 1—3

Расписује се стечај за учитељицу на срп. нар. вероисповедној основној женској школи у Силбашу са роком до 15. (27.) августа.

Са истим местом скопчана је годишта плата од 300 фор. за држање пољорне школе 40 фор. 3 хвата тврдих дрва; 5½ мерова жита; 5 јанаца (à 2000 □°) и 1583 □° добре оране земље на коју изабрана учитељица државну порезу и половину еквивалента плаћа; поред школске зграде законом прописани врт.

Стан или накнаду за исти нема права потраживати.

Дужности су школском уредбом прописане.

Осим тога дужна ће бити изабрана учитељица сву женску школ. децу женском ручном раду савесно обучавати.

Ваљано инструисане молбенице ваља на месног школ. председника упутити.

Из седнице школ. одбора држане у Силбашу 7. (19.) јула 1896. год.

Душан Мокић, перовођа. Тодор В. Поповић, председник м. школ. одбора.

С. О. 3011. ех 1896. 89 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења двају и евентуално и више места у стип. закладі блаженоч. *АЕМ. Мојсија Пушника* овим се расписује стечај.

Годишњи износ сваке поједине стипендије је 200 фор. а. вр.

За стипендисте могу бити изабрани само ученици српске народности и православне вероисповести и то ученици гимназије, реалке нижих и виших разреда, занатлијских, трговачких, економских и рударских школа и виших наука, и исти уживају стипендију све до свршетка наука, ако добар успех у науци и добро владање искажу, што исказују концем сваког течаја. Ко ужива већ коју стипендију, не може бити у исти мах и питомац ове стипен. закладе.

Питомци слушају своје науке у отачаственим заводима у Угарској и Хрватској (Славонији) ну по благовремено позученој дозволи од вис. кр. уг. министра богочасти и јавне наставе могу слушати своје науке и у иноземству.

Ваљано инструјисане молбенице имају се поднести саборском одбору у Карловцима најдаље до 8. (20.) августа 1896. год. Привати се има нарочито: крсни лист, школска и лечничка као и сведоџба сиромаштва.

У Карловцима 8. (20.) јула 1896. г.

Председништво
срп. прав. нар. цркв. саборског одбора.

СТЕЧАЈ

85 2—3

Расписује се стечај за учитеља на четвороразредној меновитој школи у Ловри.

Плата је учитеља следећа: 340 фор.; 15 јанаца оране земље, (која носи 150—180 фор. годишње прихода); 500 пиртиње или зато 25 фор; од укопа, као и венчанице 50 нов.; слободан стан, који се састоји из две собе, једне кујне, коморе и штале и до стана башта. Осим тога годишње 40 фор. разног прихода.

Дужности су учитеља: редовну и неделну школу водити, у цркви појати и у општинским седницама преводити, за које добија засебну награду од 12 фор. годишње.

Они који желе ово место получити, нека пошаљу своје добро инструпране молбенице на подписаног председника црк. општине. Захтева се поврх тога знање мађарског језика и да је из њега испит положио.

Рок стечају истиче: *26. августа* по старом кал.

Првенство ће имати они, који се лично пријаве и у св. цркви буду појали.

У Ловри, (Lóré, u. p. Ráczkeve pest megye) (будимска епархија) 20 јуна 1896.

Милош Видак
председник.

С. О. 3007. ех 1896. 92 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај ради попуњења једнога евентуално двају места у стипендијској закладе пок. *Гавре Адамовића.*

Стипендија за ученике средњих школа износи год. 300 фор. а. вр. а за слушаоце свеучилишних наука год. 400 фор. а. вр.

Стипендију ову могу получити сиромашни ученици српске народности и православне вере, који су доброг владања, марљиви и добро се уче; ну сродници оснивачеви имају првенство.

Питомци ове закладе слушају своје науке у отачаственим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији; ну могу их, уз благовремено получену дозволу од вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе, слушати и у иноземству.

Молитељи треба да поднесу своје молбенице *саборском одбору у Карловцима најдуже до 8. (20.) августа 1896. год.* а ваља да приложе уз молбу: крштено писмо, школску сведоџбу, лечничку сведоџбу, и сведоџбу сиромаштва.

У Карловцима 8. (20.) јула 1896. г.

Председништво
срп. прав. нар. црк. саборског одбора.

С. О. 3003. ех 1896. 91 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради попуњења једног стипендијског места у богословској *закладе Данила и Јулке Бањанина.*

Годишња стипендија износи 300 фор. а. вр., а издаваће се питомцу у десет месечних оброка.

Просиоци за ову стипендију могу бити само Срби источно-православне вере, слушаоци, односно који ће са почетком школске године 1896/7. постати слушаоци, срп. православног богословског училишта у Ср. Карловцима.

На ову стипендију имаде првенство потомство од рођење *браће* завештатељеве: Стевана, Лазе, Василија, пок. Николе и Станка Бањанина; иза њих долази потомство рођених *сестара* завештатељевих; иза њих долазе на ред потомци од *полубраће* (стричевића) и *полусестара*; иза њих долази младеж оних становника општине Јошанске, родног места завештатељева, *који нису ниже Бањанин*; иза њих имају првенство добра сиромашна *деца истога села Јошана у Лици*; најпосле пак могу добити ову стипендију Срби источне прав. вере *округа личко-оточкога.*

Међу просиоцима како сродницима, тако и несродницима имају првенство они, који су сиромашнији и бољи у науци.

Молитељи имају своје ваљано, исправама о евентуалном сродству, о народности и вероисповести, успеху у наукама, о стању здравља и имовинском стању, инструисане молбенице најдаље до 8 (20.) августа 1896. поднети Њ. Високоблагородију г. Петру пл. Јурковићу, поджупану жупаније сремске у *Вуковару* као председнику закладатељем именованих поузданика за подељивање ове стипендије.

У Карловцима, 8. (20.) јула 1896. г.

Председништво
срп. прав. нар. црк. саборског одбора.

СТЕЧАЈ. 98 1—3

На упражњено место на нел. кикиндској српској вероисповедној школи овим се стечај ради сталног попуњења овог места расписује.

Са тим местом скопчана је годишња плата од 550 фор. и ставарина од 200 фор. евентуално стан у натури.

Изабрани учитељ имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овдашњи школ. одбор доделио буде.

Изабраном учитељу стаља се у изглед и награда од 100 фор. годишње ако за четвртог пенца изабрат буде.

Ваљано снабдевене молбенице ваља упутити на председништво местног школ. одбора.

Рок стечају је од првог увртења у званичном листу „Српском Сиону“ на за четири недеље.

Из седнице местног школ. одбора држане у В. Кикинди 10. (22). Јула 1896. год.

Ђорђе Влаховић.
окружни протопрезвитер и председник.

СТЕЧАЈ. 78 3—3

На упражњено учитељичко место III. и IV. разреда српске вероспов. женске школе овим се стечај расписује.

Редовна плата је учитељице 800 круна, за држање пофорне школе 80 круна, за грејање и чишћење школе 120 круна, писаћег паушала 20 круна; осим тога још и уживање слободног стана и баште.

Осим дужности шк. Уредбом од 1872. г. прописаних, изабраној учитељици спадаће у дужност још и обучавање деце женском ручном раду.

Молбенице са нужним сведоџбама снабдевене, имају се до 1. (13.) Августа т. г. потписаном школ. одбору поднети.

Из седнице школ. одбора држане у Турији 26. маја 1892. год.

Школски Одбор.

Школ. Одб. бр. 52 ех 1896. 97 1—2

СТЕЧАЈ.

На српској основној верозаконској салашкој школи у Молу, упражњена су три места учитељска, на која и учитељице компетовати могу, а плата је у готовом (за свако место) 640 круна, слободан удобан стан са две собе, кујном и шталом.

Учитељу или учитељици спадаће у дужност законом прописане предмете у школи предавати. Од компетената се иште, да су испит из мађарског језика положили.

Молиоци имају своје молбенице поднети од данас за 6 недеља озоме одбору.

Из седнице мест. школ. одбора држане у Молу 2 (14.) јула 1896.

Школски одбор.

III. С 204. ех 1896 95 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на четири упражњена стипендијска места *студентијске закладе пок. Атанасија Бала*, с којима је појединце скопчана годишња стипендија од 63 фор. а. вр.

Стипендије из ове закладе, које су у три разреда, по 63 ф. 84 ф. и 105 ф. подељене, могу се поред постеченог промицања из нижег разреда у виши, подарити само таковим православним ученицима гимназије, богословије, свеучилишта или академије, који спадају у опсег српске митрополије карловачке, а који не уживају нити други какве потпоре, нити пак стипендије, што су истим основатељем код протестантских наставних завода у Дебрецину, Шарошпатаку и Пожуну установљене.

Сродници основатељеви имају првенство пред другим молитељима.

Молитељи треба да поднесу своје, крштеним писмом, школском сведоџбом и сведоџбом сиромаштва снабдевене молбенице *најдаље до 8. (20.) августа 1896. г. српском прав. нар. школском савету у Карловцима.*

У Карловцима 8. (20.) јула 1896. г.

Председништво
срп. прав. нар. црк. школског савета.

СТЕЧАЈ. 83 2—3

Овим се расписује стечај на учитељско место на срп: вероисповедној школи у Ињфали (тем: вармеђа)

Плата је учитељу 235 фор: у готовом, 40 фор. у име огрева, 25 фор. за перодводство, 50 кибли чиста жита, то јест: 31 Хекто и 31 литре; пристојан стан са баштом; код стана од по јанца, а изван села по јанца баште, 4 јанца оране земље, на коју сам учитељ пореза плаћа.

Учитељу ће спадати у дужност све прописане предмете предавати, и у цркви редовно са десне стране појати и деку у црквеном појању обучавати.

Од учитеља се иште, да је испитан учитељ и да је испит из мађарског језика положио.

Не испитани учитељи неће се никако у обзир узети. Молбенице имају бити сведоџбама о учитељском оспособљењу снабдевене и сведоџбом о моралном понашању.

Молбенице ваља послати подписаном школском одбору до 20 јула о. г. (до св. Илије), када ће се избор одржати. Иште се и лична пријава.

Из седнице Црквено. Школ. Одбора држане у Ињфали 24 јуна 1896 г.

Црквено. Школски Одбор.

ДАЉЕ У ДОДАТКУ

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 86 2—2

На основу одобреног закључка српске правосл. црквене општине у Мариници бр. 8 ех 1896, расписује се дражба на мањак ради градње торња и оправке цркве споља и изнутра.

Прорачун израђа како зидарски тако и столарски и лимарски на 1184 фор. 26 нов.

Дан дражбе биће 13. (25.) Јуза о. г. на лицу места у Мариници.

Остали увети могу се сазнати код подписатог председника.

У Мариници дне 2 Јуза 1896.

председник.

Бракус.

СТЕЧАЈ. 81 3—3

Ради сталног попуњења *учитељског места* у Кнежу. Плата је: 120 фор., 20 кибли жита, 20 к. кукуруза у зрну, 2 хв. дрва 2 хв. сламе за огрев, 2 ф. паушала, 3⅓ јанца ораће земље на коју учитељ порез плаћа, 50 н. од укопа на који позван буде, слоб. стан са две собе и подрумом са унут. и спољ. баштом.

Дужности су: по зак. пропису школу држати, у цркви појати, шк. децу у црк. појању обучавати и у седницама перо водити.

Оспособљени учитељи са полож. испитом из мађар. сама имају се пријавити подписаном школ одбору.

Рок овом стечају траје *до изборног дана 6. августа* о. г., а изабрани наступиће своје место 1. сент. о. г.

Из седнице црквено. школ. одбора држане у *Кнежу* 23. јуна 1896.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 80 3—3

На ново отвореној Српској вероисповедној основној четвороразредној девојачкој школи расписује се стечај за учитељицу. —

Редовна плата је 1-во 300 фор. 2-го за повторну школу 40 фор. 3 ће у име огрева годишње 21 фор. све месечно у напред. 4-то за писаћи прибор 5. фор. 5-то у име станарине 50 фор. тро-месечно у напред док општина не буде вољна подићи стан.

Учитељици спада у дужност све законом прописане предмете предавати, децу у женском ручном раду обучавати, црквеном појању поучавати, у цркву их водити и на њих пазити. —

Компетенткиње имају доказати да су учитељску школу у Сомбору свршиле, и да су оспособљене из мађарског језика.

Рок пријаве до 28. Јула ов ст. кал. тек. год.

Молбенице упутити Српској Правос. Црквено. Школ. општини.

У *Пиротву* 24. Јуна 1896.

Милан Козаров
перовођа.

Јован Шијачки
председник.

СТЕЧАЈ. 74 3—3

Расписује се за учитељско место на срп. вероисповедној школи у Српској Неузини. Годишња је плата у готовом новцу 400 фор. 4 хвата дрва, 4 јанца ораће земље, на коју учитељ порез плаћа, слободан стан, који се састоји из две собе, предсобља, кујне, коморе и баште у износу 200□ хвати, 5 фор. паушала, и од погреба, где позван буде, 1 фор. Дужности су школском уредбом прописане. Награда за држање пофторне школе, у цркви десне певнице, наведена је у горњим спотама.

Компетовати могу само оспособљени. Рок је стечају св. Илија. Молбенице ваља слати на председника.

Из скупштинске седнице држане 18 јануара 1896.

У Српској Неузини 2. Јула 1896.

Љубомир Мирков
председник.

Ad III. C- 329 272 ex 1895. 75 3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног места редовне учитељице за наставу женског ручног рада, кућарства и чувања здравља (дијететике): а по околностима и других предмета у српској вишој девојачкој школи у Сомбору овим се стечај расписује.

Молбенице за ово место имају се најдаље до *1. (13.) августа 1896.* поднети српском православном народном школском савету у Карловцима.

Молитељице имају доказати, да су Српкиње православне вере, да су испитане (оспособљене) српско-народне учитељице, а првенство ће имати оне, које осим тога имају сведоџбу о својој вештини у женском ручном раду, и да потпуно владају српским језиком. У случају ако дотична нема оспособљења за учитељицу женског ручног рада на грађанским школама, дужна ће бити и ово после избора у року, који јој се буде одредио, себи набавити.

У дужност изабране учитељице спадаће односне предмете у најмање 18—20 седмичних часова предавати.

Плата редовној учитељици је према §. 7. уредбе о срп вишим дев. школама од 1872. годишње 600 фор. са станарином од 10% постигнуте плате .

У Карловцима 18. (30.) јуна 1896.

Председништво
срп. прав. нар. школ. савета.

СТЕЧАЈ.

79 3—3

Овим се расписује стечај на упражњено до сад привремено постављено учитељско место у Срп. Кларији за I. и II. р. срп. мушке верпоисп. осн. школе.

Учитељска плата: у готовом новцу 400 фор. $1^1/_2$ хв тврдих дрва, сламе пак по потребн. Стан од две собе, кујне, јеловника, башта за кућну од 200□°

Изабраном учитељу спада у дужност школ. уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви за левом певницом појати, школску децу у цркв. појању обучавати.

Компетовати могу само Срби прав. вере, који су у Сомбору оспособљени, и који су вични мађ. језику.

Новоизабрани учитељ наступиће своје звање 1. септембра по ст. о. г.

Учитељ ће плату месечно у напред примати. *Рок избора, је о св. Преображењу.* —

Из седнице, школског одбора, држане у *Срп. Кларији* (p. Zsomboly) 9 јуна 1896 год.

Рајко Николин
шк. председник

Број 640. 76 3—3

СТЕЧАЈ.

Овијем се исписује стечај на мјесто привременога куЋнога *духовника* код пр. земаљске казнионе у Лепоглави са годишњом плаћом од 1100 фор. и станом у нарави. —

Молитељи имају иштрупране молбенице своје поднијети Епархијској Конзисторији овој најкашње до 16. *(28.) Јулија* 1896. —

У Пакрацу 22. јуна (4. јула) 1895. —

Епархијска Конзисторија Пакрачка.

* Ад К. 453 380 ex 1896. 87. 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњено *парохијско место* у *Осеку.*

Изабрани парох имаће у смислу §. 31. I. Д. прев. кр. рескрипта од 10. авг. 1868. делити укупну плату II. и V. разреда донде, док садашњи парох Ј. Јаношевић у месту буде.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим *до 1. (13) августа* о. г. овамо поднети.

Из седнице архид. конзисторије држане 27. јуна (9. Јула) 1896.

Архид. конзисторија.

Број 617. 77 3—3

СТЕЧАЈ.

Овијем се исписује стечај на звање систем. *капелана* у Пакрацу са платом од 600 ф. годишњих и осталима пуагредима доходима као наградом за катихизирање и т. д.

Молитељи имаду иштрупране молбенице своје поднијети Епархијској Конзисторији овој најкашње до *16. (28.) Јулија* 1896. —

Из ѣеднице Епархијске Конзисторије у Пакрацу, 18. (30.) јуна 1896.

Епархијска конзисторија Пакрачка.

82 3—3

СТЕЧАЈ.

Подписана општина расписује стечај на једно место *учитеља* или *учитељице* на вероисповедној мешовитој школи.

Годишња плата је 300 фор. у готовом, стан са баштом у нарави и два јанца ораће земље, уз то огрева по потреби.

Молитељи могу бити само оспособљени учитељи или учитељице, којима ће у дужност спадати, кад изабрани буду, у десној певници појати.

Рок стечаја *истиче 20 јула* о. г.

Из седнице црквене школ. одбора држане у *Фењу* 29. јуна 1896.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ

84 2—3

Овим се отвара стечај на учитељско место са платом од 400 фор. а. вр.; даље: 4. јанца ораће земље на коју долучни учитељ порез плаћа; два фата тврдих дрва, 5 фор. паушала, и 50 нов. од потреба где позван буде; даље: слободан стан са две собе потсобне, кујном и шпајзом, шталом и баштом од 800□ хвати. —

Изабраном учитељу спада у дужност школ. деци законом прописане предмете предавати, поћорну школу држати, у цркви појати и деци црквеном појању обучавати —

Компетовати могу они, који су Сомборску препарандију свршили, и испит из мађарског језика положили. —

Молбенице се имају са нужним сведоџбама унутити на овомесног школског председника

Лична пријава узима се у обзир.

Рок стечају траје до *Светог Илије* када ће се и избор одржати.

У *Пивнди* 29. Јунија 1896.

Милан Јованов
школ. председник.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Хер цеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

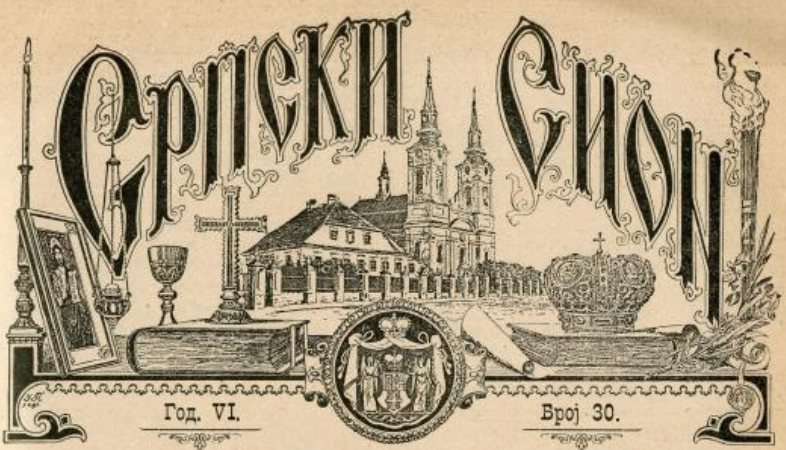

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА
ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.
У Ср. Карловцима у недељу 21. јула 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Окружница

Архидијецезалног административног одбора од 11. (23.) јула 1896. бр. Ад. А. О. 681/419 ех 1896 у погледу инвентарисања свију срп. прав. народно-црквених и манастирских добара.

Свима срп. прав. црквеним општинама у Архидијецези карловачкој

Прочитан је у данашњој седници донис високославног срп. прав нар. црквс. саборског одбора од 17. (29.) јуна о. г. бр С. О. 2706/425 ех 1896. и одлука истога одбора од истога дана и под истим бројем. из које се види, да је, услед представке преузвишеног госп. кр. уг. министра-председника учињене у споразуму са преузвишеним баном краљевина Хрватске, Славоније и Далмације, *Његово ц. и ап. кр. Величанство прев. својом одлуком од 16. јуна 1896. наредити изволело, да се сва срп. прав. нар. црквена и манастирска добра путем автономних црквених власти до краја 1896. године имају инвентарисати и по један примерак инвентара поменутом г. министру председнику поднети с тим, да је висока влада једном овлашћена, да о умесности инвентарисања може путем својих органа уверење себи прибавити, као и с тим, да у колико се инвентарисање поменутих ствари не би до одређеног рока обавило, може висока влада помоћу својих повереника инвентарисање спровести на терет срп. нар. црквених фондова и закада.*

Да би се овој превишњој наредби најтачније и на време задовољити могло, изволео је високославни саборски одбор дати на трошак појединих срп. прав. црква. општина и управа манастирских паштампати у довољно примерака обрасце инвентара по преузв. г. кр. уг. министру председнику прописане, по којима ће се имати инвен-

тарисање напред означеног иметка предузети, те је позвао овај одбор, да у том погледу сходно расположење учини.

По саслушању превишње наредбе Његова ц. и ап. кр. Величанства и прочитању одлуке високославног саборског одбора решио је овај арх. адм. одбор у седници својој од потписаног дана и под горњим бројем:

Превишњу наредбу Његова ц. и ап. кр. Величанства са најдубљим страхопоштовањем и непоколебивом поданичком одапошљу узети на знање и у смислу исте а на темељу расположења високославног саборског одбора одредити следеће:

1.) Достављене обрасце инвентара приослати ово-подручним срп. прав. црквеним општинама са налогом, да *поједина поглавља, у истима назначена, према својој потреби даде на јаком папиру нарубрицирани и по црквеном одбору у одборској седници састављен превишњом наредбом Његова ц. и ап. кр. Величанства захтеване* **инвентаре према садањем стању, у четири (4) примерка,** и то: *засебно за сваку цркву, црквену општину, школу и закладу,* те да уз сваки инвентар даде по *један чисти табак за убележавање насталих промена уништи, по закључку инвентара исти по председнику, перовођи, пароху и присутним члановима одбора потписати и званичним печатом провидити,* те га онда овом одбору **до 19. (31.) августа 1896. без свака изговора поднесе** *и то тим пре, што ће се по безуспешном минућу овога рока дати захтевани инвентари по повереницима на трошак немарних црквених органа саставити.*

Надаље упутити црквено општинске одборе, да у инвентар појединих цркава, *разуме се и филијалних,* уврсте цркве, црквене зграде, земљишта, покретности, као: црквене утвари, драгоцености, вредносне папире, фундус инструктус, у који се убројати има сва теглећа марва, тежачки алати, бурад и све справе спадајуће на земљиште, које су потребне, да се уредно обрађује господарство, и т. д.; а у инвентар црквене општине, парохијалне и ине закладе, да исто тако уврсти непокретности и покретности, које у њихову властитост спадају, а тако и у инвентар школски да уврсти све оно, што у властитост срп. прав. црквено-школске општине спада, *ше да свуда код дотичних непокретности означе број грунтовног улошка, катастралну чист приход,* који се из катастралних посједовних листова код надлежне политичне општине налазећих се избележити може, *вредност и површину дотичне непокретности* и све оно, што је у дотичним рубрикама назначено, те да наслове поређају један за другим непрекидним редом, према потреби дотичне општине.

Уједно наложити свима овоподручним општинама, *да набаве и са овим инвентарима поднесу овом одбору и грунтовне изводе и оверовљење преписе катастралних посједовних листова од свију својих непокретности,* које у састављеним инвентарима буду уведене.

2.) Умолити преч. архид. конзисторију, да својим путем наложити изволи подручном парохијалном свештенству, да при овом велеважном послу и они заједнички са црквеним одбором суделују и одборнике сходно упуте, како би се инвентари што тачније саставити могли

Ова наредба доставља се тој општини са 1 примерком прописаног обрасца инвентара *најстрожијим налогом,* да настоји, да се најтачније и за времена задовољи превишњој наредби ц. и апост. кр. Величанства, те искључи свака могућност, да се држ. власт мора умешати у ову ствар, да се задовољи превишњој одлуци.

Из седнице архид. админ. одбора, држане у *Карловцима* 11. (23.) јула 1896 г.

Георгије с. р.
Патријарх.

Рукополагања.

По овлаштењу *Његове Светости, преузвишеног Господина архиепископа карловачког, митрополита и патријарха српског, Георгија Бранковића,* рукоположио је високопреосвећени господин епископ вршачки, *Гаврило Змејановић* јеромонаха манастира Бешенова Леонтија Огњановића-Бугарског за презвитера.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Говор

који је Преосвећени г. Епископ Гаврило Змејановић говорио у Карловачкој саборној цркви, приликом посвећења свога за епископа Вршачког дана 14. (26.) јула 1896.

Кад ме је Бог створио, одредио ме је на ово место, и ево се сад извршило оно, што је у промислу Божјем лежало, пре него што су времена постала; јер ако и јесам саздан тајно и откан у дубини земаљској, ни једна се кост моја није сакрила од Бога мог; заметак мој видеше очи Његове, и у књизи је Његовој све то записано, и дани забележени, кад их још није било ни једнога.

Благословен да је Бог, који излива благодат своју на смирене и верне своје, који ме опасује силом, и који је положио на главу моју венац од драгог камења, и на висине ме поставио.

Благословен Бог, који ми даје штит спасења свога. Десница Његова држи ме и милост Његова чини ме великим; који шири корак мој, а да се непотичу ноге моје.

Благословен да је Бог, који ме је обукао у ризу спасења и оденуо ме одеждом весеља, који ме је увенчао као жениха и украсио ме као невесту.

У промислу Божјем лежало је, да будем епископ, а ова Свевишња воља открила се кроз свети архијерејски синод. Хвала Вашој Светости, хвала светим очима, на толикој архијерејској милости, са којом сте сиисходили моме недостојинству и мене епископског сана достојним прогласили; да је благословено посредовање Ваше између мене бедног роба и небеског Цара, коме буди слава и држава.

Хвала земном цару и апостолском краљу, најсветлијем Господару *Францу Јосифу Првом*, који ме је милостиво потврдио за православног епископа у пространој држави Његовој; хвала високој влади угарској, која је посредовала између мене смерног поданика и витешког мог Владаоца, којега се име у слави проносило са колена на колено.

Хвала учитељима мојима и наставницима, који су мудро и савесно јачали ум мој и учили дух мој полету.

Хвала мојим пријатељима и добротворима и свима, који деле самном данашњу радост моју, а да је просто и онима, који ме ненавиде, да им је просто од мене и од Оца нашег небеског, који ће и мени моје грехе и преступе опростити.

Благодарно се сећам сени мога доброга оца и моје миле мајке, благодарно се сећам њихових мука и патња, њихових поука и савета, док су ме на млађаним ногама водили, и на добре путе изводили. На гробовима њиховим пролићу сузу благодарности, не би ли се кости њихове зарадовале и душа њихова умирила.

Хвала Теби, свети Патријарше и Митрополите мој, хвала вама преосвећена браћо, — који сте данас пуни љубави положили свете ваше руке на грешну моју главу и усрдним молитвама вашим призвали Духа Светога, да просветли ум мој и разчисти разум мој, да претопи срце моје и угробу моју, да учини од мене достојан сасуд Господа мога. Целивам свете руке ваше и хвалим доброту вашу.

Уручила ми је ево Светост Ваша жезл правлења и с' тиме је пренела на мене све власти, али и све дужности епископске; прогласила ме је Ваша Светост за члана архијерејског синода и за архипастира богоспасајеме епархије Вршачке. Заклетва она, коју мало час на овом светом месту, пред лицем праведнога и великога Бога, страшнога и неумитнога судије, коју пред лицем цркве и народа, чисто и јасно изговорих и у руке Ваше Светости положих, остаће ми на уму до краја мог века и подсећаће ме при легању и устајању, да будем веран, одан и послушан син Ваше Светости.

Као најмлађи члан светог синода љубићу усрдно и штоваћу искрено моју старију браћу, чуваћу се и клонићу се, као смртног греха, да по самовољи дадем повода буд каквој распри и размирици, која би штетила, било добро цркве и народа, било међусобну љубав и добар споразум.

Ево сам метнуо и ја моју руку на крму брода цркве и народа, којим Ти, свети оче, заједнички управљаш; ступио сам у савет, коме си Ти на челу и који већа,

куд и како да се брод управи, а да га узбуркане страсти људске природе не баце на голи песак малаксале вере, или да га неразбију о пусти камен безверија. Послужићу свагда у савету по мери снаге моје, а по најбољој вољи; ништа нећу пречутати, нити ћу затајати мисли моје; и док сам жив нећу скинути руке моје са кормила, али Ти, свети оче, имаш последњу, и како ти речеш онако нека буде; који правац ти означиш, онамо ћу крму да навијам, јер Ти јеси и мораш бити мудрији, Твој глас мора одлучити, не ради преимућства, него ради јединства, ради слоге, ради снаге и спасења и ради славе Православља.

А шта да речем о дужностима мојима као архипастир поверене ми духовне пастве? Велике су и страшне те дужности, велика је и страшна одговорност, коју овим часом на себе примам. Бити врховни стројитељ светих тајана, а немоћи докучити, како су ми кости порасле, кад лежах у утроби матере моје; бити први учитељ вере и науке Христове, код лутајућег ума и поводљивог разума; бити управитељ, надзорник и први судија у цркви и школи, код крајње оскудости у проницању; бити животом и радом образац стаду своме, образац вере, кротости, љубави и сваке чистоте душевне и телесне, бити учитељ уздржања, а осећати слабости телесне и немоћи душевне, осећати кључ крви и нагоне плоти, осећати срце где у грудима бије, а с' друга сласти тражи; бити — ал' ко ће све да напомене, што епископ има своме стаду бити, јер ко да наброји све потребе душевног и телесног човека, који се предаје моме старању! На догледу свега тога застрепила би душа моја и малаксао би дух мој, одма на првом кораку, да ми није тврда вера у Бога и Господа мога, који ће ми дати простора у тескоби, којега ће благодат немоћ и слабост моју оснажити, а оскудност попунити. Јер је Господ пастир мој, ништа ми неће недостајати. На зеленој паши насе ме, води ме на тиху воду; душу моју опоравља, води ме стазама праведним. По милости Својој неће се опоменути грехова и преступа младости моје, опраће ме од безакоња мога, покропиће ме осопом и очистићу се, умиће ме и бићу бељи од снега. Учиниће ми чисто срце и дух прав поновиће у мени, показаће ми путове Своје, научиће ме вољи Својој, јавиће ми мудрост Своју и Његов владалачки дух крепиће ме; отвориће уста моја и она ће казивати хвалу Његову, учиће народе познати, љубити и бојати се Бога свога, казиваће истину, говориће правду. Да је Благословен Господ и Бог, који ме је на архијерејску службу позвао и који ће ми у овој уздање и помоћ моја бити!

Као што ће ми тврда вера у Бога помоћи у дужностима мојима према мојој духовној пастви, тако ће ме страх Божији руководити у дужностима мојим према моме апостолском краљу и према милој ми отаџбини краљевини Угарској. Веран Богу, веран краљу, веран отаџбини, учићу моје духовно стадо, да за свог краља и своју отаџбину стоји и пада; учићу верне, да се покоравају својим властима, јер је свака власт од Бога, да се повинују земаљским законима, да као светињу чувају земаљски устав. Учићу их спокојности, миру, љубави и слози са сваким народом свете круне Стеванове, које вере он био, и којим језиком он говорио. И у овој задаћи помоћи ће ми Бог, јер ја учим само оно, што је Њему угодно и што Он хоће; учим братској љубави и слози на крепост и снагу паше отаџбине, а у славу Оног, који је Отац свију народа и кога сваки језик, свака уста треба да величају.

Говорио сам о епископским дужностима у опште, а најслађу оставио сам за последак. Та ја сам епископ овостране српске православне цркве, ја сам српски владика и паства ми је моја тим милија, што је то српски народ! Па зар и ту о дужностима да говорим? Је ли ко чуо, да је неко себи око ископао, да је своје срце исчупао, да је себи живо угљевље на главу просуо? Тако неће нико чути, да ја не љубим српски народ као зеницу ока мога, нити ће ко икада опазити, да сам нашао већу радост, већу сладост и већу славу, него што је добро и напредак српског народа и слава имена његовог и ако срце моје за другим кренуло буде, остало ми пусто. Тако и мене Господ изневерио, као што би ја неверан мом народу био, и са-

вест ме пекла дању и ноћу жешће од живог угљена.

Ја љубим српски народ више мог живота, па баш зато, што га тако љубим, нећу га мазити, нећу му тепати, нећу га бајкама успављивати, маштама обмањивати, нити ћу га забављати луткама и шареним крпама; јер је размаженост сигурна пропаст, а играчка је за детиње доба. Учићу Србина љубити више свега своју свету прадедовску веру, своју православну цркву, која као највеће благо треба да је у дубини срца закопано, а не да се изнесе на пазар и пијарство, не да послужи као средство у профаним циљевима. Учићу Србина слушати глас пастира свога и повиновати се старешинама својим и неодметати се од оних, који носе знамење посланства Божјег; учићу га, да чува народност своју, језик и обичаје своје као највећу светињу, учићу га тврдој вери и поштеној речи, учићу га пристојном говору и учтивом понашању, учићу га гинути за свој образ и своје поштење, учићу га гостољубљу и милосрђу, учићу га — да буде прави Србин да буде јунак. Учићу га, чуваћу га, бранићу га, положићу душу и живот за њега, али тешко и мени и њему, ако се између нас увуче сумња, опадање и потвора, тешко народу српском, ако се одметне од цркве своје и свога свештенства, тешко њему, ако оглуну уши његове према пастиру своме, ако му постане друго писмо милије од Светога Писма, ако затражи у другој речи више истине, него у речи Божјој!

Ја осећам све дужности, које ево овога часа са епископским сапом преузех, које делом изказах; али ми дух нетражи нити ниште према дужностима права, према раду награду. Роб нема права, а ја сам роб Господа мога, јер по примеру врховног пастиреначалника и владике Христа, не идем да мени служе, него да ја свима послужим, и да, по речима великога Апостола, будем свима све, да све за царство Божје придобијем. А за награду шта да речем? Та је у милости Божјој

Благослови ме свети оче, благослови твог најмлађега сина, да ми буде успешан рад у винограду Господњем, и да се у делима мојима прослави име Господа Исуса Христа, сад и вавек. Амин!

Две три о Старокатолицизму и његову одношају ка Православљу.

(Наставак)

Таков је наиме значај Старокатолицизма, такова је наиме његова мисија у хришћанском свету. У тим речима је одједном показан сав значај тога богословског покрета на западу. Ето зашто су Старокатолици свугде испунили надом срца свију ревнитеља истинитог и чистог Хришћанства, ето зашто је у источној цркви од једног краја до другог, од Петрограда до Капра, од Атине до Цариграда и Јерусалима, свугде, где само живе православни народи, с радошћу била дочекана вест, да је део католика, најумнији и најсвеснији — устао против узрока свих зала у цркви, против папства, и да се труди да врати западне народе хришћанству првих векова, ученју старе нераздељене цркве седам васељенских сабора, на којима и почива Православље. Сви су прослављали имена тих људи и нема тога, макар и мало писменог православног, који није чуо за име Делингера, главе Старокатолика, и не би се заносно његовим делом и пожелео му успеха.

У погледу тако важног, у богословском и црквено-историјском смислу, значаја Старокатолицизма тим чудноватији и жалоснији пост је факат, да се у Грчкој, — у тој наиме земљи, која би по самом свом историјском положају морала са особитим жаром излазити на сусрет свакој симпатији према Православљу од стране неправославног запада и која је у лицу својих представника непрестано уживала највеће симпатије од стране Старокатолика — подигао такав крсташки поход против Старокатолицизма, као појаве опасне за Православље, јер као да је једина сврха Старокатолика, да увуку и источну цркву у оно протестантско мудровање, које чини суштину читавог покрета. На жалост је тај крсташки поход, кога започеше два учена богослова — Росис и Месохорас, — повукао за собом и св. синод, а преко њега утецао и на јавно мнење у земљи, а међутим он је не само неправедан, него и крајње штетан у свима одношајима.

Рат Атинских богослова против Старокатолицизма вели Дионид-Кириак, пре свега је са-

свим неправедан и оснива се на простом неразумевању другог тезиса, кога прихватише Старокатолици 1892. г. на Луцернском конгресу. Шта вели тај тезис? „За Хришћанина је обавезна Христова наука, а не богословска или тако звана благочастива мишљења. За науку Христову, дакле за хришћанске догмате, ми признајемо оно, што је признавало оне, постојано и једногласно предање појединих хришћанских цркава (der christlichen Einzelkirchen) сагласно са посланицом старокатоличких епископа Холандије. Немачке и Швајцарске, састављеном у Утрехту 24 септембра 1889. год.“[1] У том тезису су они видели, као да су Старокатолици отступили од правог учења и пали у протестантизам. А зашто? Зато што су они тај тезис протумачили у томе смислу, као да по њему Старокатолици примају за догмат само оно, што је заједничко у различитим хришћанским црквама: у православној, римској и код протестаната. Они су га наиме разумели у томе смислу, да се под појединим црквама разумеју све цркве, не искључујући ни протестанте, ни западну цркву, јер по таком разумевању, ако протестанти не примају н. пр. поштовање светих, то већ није оних догмат него приватно мишљење. Исто тако, пошто протестанти не примају седам тајана, не примају предање, не примају васељенске сабере, не примају неопходност дела и уветно предодређење, онда то учење као неопходно не чини црквене догмате. Али таково тумачење је сасвим погрешно и самовољно и, помоћу таковог самовољног метода тумачења, могло би се чак доказати, да су васељенски патријарх и папа — присталице Махаравате. Да се правилно разуме тај други тезис и да се разјасни, какове се баш ту разумеју поједине цркве, пре свега је неопходно узети на знање, да одређење предања, које оне дају, није никаково друго, него оно познато одређење његово од стране старо-латинског црквеног оца Викентија Лиринског, које примају све западне и источне цркве и које је употребљено у свима римско-католичким и православним догматикама. Traditio est, quod ubique, semper et ab omnibus creditum est. Викентије, као православни католик, јасно разуме, да је предање то, што се признаје свуда у васељенској цркви, од свих православних и свагда у православним црквама, а не оно, што признају јеретици и њихове оњкине, јер се те оњкине не сматрају као саставни део васељенске католичке цркве. Дакле Старокатолици, наводећи речи Викентијеве, нису могли разумети под појединим црквама оне цркве, које се не оснивају на учењу старе васељенске цркве, наиме протестантску и папску, против којих су устали. Друго, израз „непрекидно предање“ показује, да се овде мисле оне поједине цркве, које могу доказати, да се држе учења, утврђеног од почетка и да не примају касније новотарије. Новија учења западњака (непогрешивост, непорочно зачеће, индулгенције и остало) и протестаната (негирање предања, добрих дела, многих тајана и др.) не наслањају се на непрекидно црквено предање, дакле западно-римска и протестантска црква не могу се подразумевати у другом тезису под појединим црквама. Затим се на крају тезиса говори, да су све то Старокатолици изјавили сагласно са оним, што су признали у Утрехту, и то по неопходности гони онога, који жели да правилно разуме поставку Луцернског конгреса, да обрати пажњу и на ту поставку, донесену у Утрехту. А шта је тамо било установљено? Навешћемо овде прва три члана старокатоличке вере: 1) „Верно чувамо стару католичку установу, коју је прогласно Викентије Лиријски; тачно чувамо *веру старе цркве*, како је она утврђена на васељенским саборима и у догматичким одредбама гласом још нераздељене цркве десет векова. 2) *Одбацујемо, као противно вери старе цркве* и штетно за стару католичку цркву, установу ватиканског сабора од 18. јула 1870. год., која установљује непогрешивост папину и идеју, да је папа оњки епископ читаве цркве. 3) Одбацујемо, као неосновану на св. Писму и *на мишљењима старих отаца*, енциклику Пија IX од 1854. год., која је прогласила непорочно зачеће Пресвете Матере Господње“.

Ко отуд не види, да је основ, на који су се наслањали Старокатолици у Утрехту, као и свуда, вера старе васељенске нераздељене цркве првих векова до њеног раздељења и учење

[1] Немачки текст те ставке гласи: Verbindlich für den Christen ist die Lehre Christi, nicht die theologische oder sogenannte fromme Meinungen. Also Lehre Christi, als christliche Dogmen nehmen wir an was als solches durch allgemeine, beständige und einstimmige Ueberlieferung der christlichen Einzelkirchen anerkannt worden ist und die übereinstimmt mit dem Schreiben der altkatholischen Bischöfe von Holland, Deutschland und der Schweiz, datirt: Utrecht den 24-sten September 1889. J.

старих отаца? А с обзиром на то, што се Луцернски конгрес буквално позива на те установе и говори, да је други тезис установљен сагласно с њима, како се онда могу разумети под појединим црквама западне и протестантске, и уопће оне цркве, које су отступиле од вере старе нераздељене цркве и од учења старих отаца, и како се могу рачунати и њихова свједочанства као таква, која састављају оњи црквени догмат? Зар те цркве стоје на основи црквеног учења првих векова? Није ли отуда јасно, да је под „појединим црквама“ Луцернски конгрес разумео поједине цркве истока и запада, које мисле православно и које почивају на старом предању, наиме цркве патријаршије Цариградске, Александријске, Антиохијске и Јерусалимске, цркву кипарску, грчку, руску, румунску, српску и друге, и на западу старокатоличке цркве Немачке, Швајцарске, Холандије и Француске, које мисле, да се ослањају на баш исте основе старе васељенске цркве, као што су то и отворено изјавиле не једанпут?

Да су Старокатолици одмах из почетка стављали у основ своје вере учење првих векова до раздељења цркве, то је познато свима, ко је само пратио старокатолички покрет. Већ је Делингер на Бонској конференцији 1874. год. изјавио, да; „ми тражимо сједињење на основу учења старе нераздељене цркве првих осам векова до Јована Дамаскина и његовог исповедања“,[1] а то су примили тамо присутни православни, као Грк Анастасијадис, изјавивши, да је „признање седам васељенских сабора и изучавање Јована Дамаскина све што можемо желети ми православни“ (ib. 12.), а тако исто и руски богослови, Ј. Л. Јанишев, казавши: „Одиста ми не можемо ничега више желети, него признање грчких отаца до Дамаскина за критерије“ (ib.), и И. Т. Осињин (ib. 7.) Исто то у суштини примају у свима својим делима, у свима својим чланцима и установама и старокатолички богослови, када је поникло то питање. Мимо и. пр. говори у „Међународном богословском журналу“, најглавнијем старокатоличком органу, који излази у Берну и који је врло добро уређен: „разумемо сједињење на основу васељенског символа старе цркве и учења црквених отаца првих векова“ (вид. св. VIII. 734), или још: „за критеријум признајемо васељенске саборе, а у такове убрајамо само првих седам сабора. Критеријум истине мора бити оно, у што су веровали свуда, свагда и сви. За избор учења мора се признавати св. Писмо, дела отаца и васељенски сабори“. На каквих још ми изјава хоћемо од Старокатолика, да признају, да се они ослањају на учење старе цркве васељенских сабора, као што и ми сами? Зар се православни богослови могу изразити боље и јасније о том, него што се изражују Делингер и Мимо? Треба упамтити, да је Мимо био и писац другог тезиса Луцернског конгреса. Може ли се најпосле тај други тезис, који припада лицу, које је написало горенаведену најправославнију поставку, разумети у противном протестантском духу, као што су га протумачили Атински богослови? Зар је могуће сматрати као протестантски тај други тезис Луцернског конгреса, у коме се прима оно, што је казао најправославнији Викентије, и то коме се предање одређује онако, као што се оно обично одређује у свима догматикама источне и западне цркве, у коме се сва вера оснива на предању, које као што је познато, одбацују протестанти, и у коме се не говори ниједне речи о св. Писму, које је, по мишљењу протестаната, као што је свима познато, једини извор хришћанске вере? Други тезис старокатоличког конгреса толико је далеко од протестантизама, колико је небо од земље. — Предање — Traditio, Ueberlieferung јесте баш оно, што протестанти никако не примају, јер је једна од две главне поставке протестантизама, „principium formale“, та, да је св. Писмо једини извор вере. На који су начин богослови, од којих је један веома познати професор догматичког богословља, а други толико времена предаје Закон Божји, могли тако погрешно протумачити тај старокатолички тезис, — заиста се не да протумачити. Та ствар је сасвим јасна и није окружена никаком тамом. Старокатолици су нај јасније изјавили у Луцерну, у чему су с њима сагласни сви православни, да је црквено учење оно, у што верују уопће и у што су веровале свуда и све поједине православне цркве, или друкчије — све оно, што потврђује црквено предање и што се свагда потврђивало у свој цркви. Зар је могуће, да су баш у томе учени богослови нашли протестантизам?

(Наставиће се.)

[1] Bericht von Reusch. München 1875. J. 11—12; 28, 29.

У одбрану српских вероисповедних школа у Вршцу.

Призив

што га је срп. правосл. црквена општина Вршачка поднела кр. угарску министарству.

Славни магистрат сл. и крал. варошн Вршца, под А. пригнутим дописом својим од 30. јунија н. р. т. г. бр. 5548. ех 1896., известио је Вршачку српску православну црквену општину о закључку овогарошког муниципалног одбора од 24. јунија т. г бр. 103./5446. и 5548 ех 1896, по коме се на основу решења управног одбора од 11. јунија н. р. т. г. бр. 142./174. и подписка кр. школ. надзорника под бр. 1983. т. г. — ововештим срп. вер. осн. школама од 1. јануара н. р. 1897 г. одузима ововарошка општинска припомоћ, не одбијајући при том варошко надржавање српских школа за случај ако би ова црка. општина захолила садање српске вероисповедне основне школе у општинске преобратити.

На гореспоменути закључак од 24. јунија бр. 103./5446. и 5548 ех 1896. варошког муниципалног одбора, а с позивом на у доставници споменути рок приговору му, Вршачка срп. прав. црква. општина слободна је следећи призив, путем славног ововарошког магистрата, високом кр. уг. министарству унутрашњих послова у отвореном року поднети:

Високо министарство!

С правног гледишта посматрајући овдашњу срп. вер. осн. школу, њојзи је, очигледно, вероисповедни карактер сакша школским законом „Уредбом за српске народне школе од г. 1871*., санкционисане највишим решењем од 6. Априла и 2. Јулија 1872. г. Његовим цар. и апостолским краљевским Величанством ујемчен и очуван.

Те по томе негирање њеног правног позива „српске вероисповедне основне школе" и не респектовање истог школ. закона за осн. школе српске народности — долазило то ма с које стране — све донде док је наведени школ. закон у крепости, сматра ова црка. општина као неоправдану и протузакону интерференцију. Зато и у овом конкретном случају, славном варошком муниципалном одбору никако не спада у делокруг расправљање и одрицање њине тако назване припомоћи за надржавање местне срп. вер. осн. школе; јер садање надржавање исте школе из оноварошке благајне није „припомоћ", нити се може, позивом на државни школ. закон из г. 1868. слично остали конфесијама као припомоћ сматрати — већ је трошак из оноварошке пол. благајне на месту срп. вер. осн. школу право њено надржавање и као таково, а не под насловом „општинске припомоћи" има се правно сматрати и појмати.

Довољно је уповорити сл. варошки муниципални одбор на разлику између правних односаја српског народа и осталих конфесија ове државе. — Српској народности у земљама љубљене краљевине Угарске ујемчена је IX. зак. чланком из г. 1868. црква.-просветна самоуправа, по којој срп. нар. црква. Сабори, санкционисаним црква.-просветним уредбама, које имају законску крепост и које се с тога респектовати морају — свој црква.-просветни живот самостално уређују. Друкче је то односно других конфесија ове државе, нарочито оних, којима у црквеним приликама својим није правно ни казано самоуправно право старања и за просветно-школске прилике. За овакве конфесије толерантан државни школ. закон из г. 1868. допушта политичним општинама такозвану школску припомоћ конфесијама. За српски народ пак и за његову српску вероисповедну основну школу, обзиром на његову црквено просветну автономију, важи односно надржавање те школе само § 51. особене му Школске Уредбе из г. 1872., који овако гласи: „У општинама где учитељи плате и остале користи из касе или других извора политичних општина уживају, уживаће то све и одсад из политичне општине. Ово важи и за приход политичне општине у сторењу школског здања учитељских, станова, где и колико таковог данас има. Како је пак по тој школској уредби у опште жества срп. вер. осн. школа устројена, то и њено надржавање баштра се једнако на §. 51. исте Школ. Уредбе и има са као таково респектовати."

Расправивши овако у речи стојећи предмет надржавања Вршачких срп. вер. осн. школа, ова црква. општина има разлога протестовати против решења оновар. муниципалног одбора од 24. јунија т. г. бр. 103./5446. и 5548.

1.) зато, што славноистом муниц. одбору не спада у делокруг решавати о надржавању местне срп. вер осн. школе, пошто је то надржавање већ §. 51. „Уредбе за српске народне школе од г. 1872." законом одређено;

2.) зато, што је надржавање местне срп. вер. осн. школе од памтивека, а нарочито приликом уважања државног школ. закона од г 1868., код варош постојало и као таково од надлежног министарства признавано и одобравано;

3.) зато, што местна срп. вер. осн. школа устројством својим подпуно одговара школском закону, и што односно њеног целокупног устројства никакву опомену од стране надлежног високог кр. уг. мини-

старешна за богочаст и јавну наставу до данас добила није;

4.) зато, што се ововарошка политична општина уговором од 6. јануара 1896. г. по 20-годишњој школској кирији посебно обвезала исте школе као вероисповедне сматрати и тим делом надржавати; најзад,

5) што не види разлоге у немотивисаној доставци сл. оновар. магистрата од 30. јуније т. г. бр. 5548 за наведени закључак оновар. муниципалног одбора од 24. јуније т. г. бр 103./5446. и 5548., на основу којих би се имала овд. срп. вер. осн. школа у комуналну претворити и што садањи карактер њен нити политична варошка општина изменути није позвана.

Те с тога, позивом на све напред наведено и на правни однос местне срп. вер. осн. школе према оноварошкој политичној општини — на ње да јој се карактер вероисповедни не може мењати и да је она као таковн од надлежних школских власти сматрана а од вароши материјално надржавана — част је овој црк. општини уз овде наведене приговоре високом кр. уг. министарству унутрашњих послова изјавити: да закључак од 24. јуније т. г. бр. 103./5446. и 5548. муниципалног одбора варошн Вршца не може примити и усвојити, већ да је она о томе закључку истог муниципалног одбора известила прет постављену епарх. школ. власт у Вршцу.

У осталом ако би славни оноварошки муниц. одбор имао каквих приговора и тегоба односно устројства и наставе у овд. срп вер. осн. школама, нека их по упуству високог министарства, изволи на сапирање надлежној епарх школ. власти у Вршцу; јер се не може претпоставити, да ће се без знања њеног и без прописаног поступка у предмету овакве природе донети и изнети један закључак, којим се тако рећи једним потезом пера бришу постојећи односаји и егзистенције срп. вер. осн. школе уништава. Донде пак, док се питање о надржавању местне срп. вер. осн. школе на меродавном месту коначно не реши — ова црквена општина скида са себе сваку одговорност за последице, које могу наступити, ако славни оновар. муниципални одбор свој закључак од 24. јуније т. г. и пре тога времена извести хтео буде.

Верох дакле, у правичност високог министарства, ова црк. општина слободна је наведена разлоза признања овог умолити високо кр. уг. министарство унутрашњих послова, да изволи закључак муниципалног одбора вар. Вршца од 24. Јуније т. г бр 103./5446. и 5548. уништити уз упуство истог муниципалном одбору, да своје тегобе — ако их имао буде — односно устројства и наставе прн. срп. вер. осн. школа епарх. школ. одбору у Вршцу на сапирање упути, како се не би у поступку овом повредно пут и начин, који је за решавање оваквих приликa законом прописан.

Из седнице црквн. одбора вршачке срп. прав. црквн. општине, држане у Вршцу 26. јуније (8. јулија) 1896 г.

Н. Брашован с. р. перовођа. **Бранко Драгић** с. р. потпредседник.

Посвећење епископа вршачког Гаврила Змејановића.

У очи дана посвећења, на дан Архангела Гаврила, извршен је први део чина **извршења их епископа**, — **наречења**, по прописаноме реду, а који је нашим читаоцима познат и из 6 бр. „Српског Сиона“ од две године.

Његова Светост, св. патријарх *Георгије* и високопреосвећени епископ *Михаило* допраћени су, са новоизабраним епископом, од многобројног свештенства у 4 сата после подне у саборну цркву, која је била пуна, особито странаца. Високопреосвећени епископ будимски *Јеремија* није, ради болести, могао суделовати ни при наречењу као ни сутра дан при посвећењу Мало вечерње одслужио је вчераш. г. архимандрит хоповски *Митрофан Шевић*, управитељ манашке школе.

После овога вечерња говорили су **многолѣтїа** архијакон и професор богословије Димитрије Бранковић и протојакон Георгије Летић: Његову Величанству, Његовој Светости присутном епископу Михаилу и новоизабраноме епископу Гаврилу. **Многолѣтїа** су праћена певањем многаја љета. По свршеном **многолѣтїи** благословила је Његова Светост присутне верне и уз појање „ис пола сти деспота“ отпраћена је са вчераш. г. епископом Михаилом и нареченим епископом Гаврилом у патријарашке дворе.

У 7 сати у вече, истога дана, одслужио је наречени епископ уз многобројну асистенцију свечано бденије, које је трајало до 9 сати.

На дан посвећења, у недељу, у 9 сати пре подне допраћени су Његова Светост,

св. патријарх Георгије, впреосв. епископ Михаило и наречени епископ Гаврило најсвечаније у цркву, која је била дупком пуна побожног и радозналог света.

По свршеном архијерејском облачењу, у потпуно одјејање, седају св. патријарх Георгије на амвону, а впреосв. епископ Михаило с десне стране Његовој Светости до амвона, на приготовљене им наслоњаче.

Администратор протопрезвитерата карловачког протојереј Василије Константиновић за десницу, а архиђакон Димитрије за левицу изводе нареченог епископа Гаврила из св. олтара и заустављају га на простртом пред амвоном на платну нацртаном орлу. Отпоче прописани чин са питањима Његове Светости према избранику, а у одговорима, на иста, избраник изјављује, да моли епископску хиротонију, а примљен, благословом Његове Светости на исту, и на позив Његове Светости, чита избраник, по њему потписану, своју вероисповест и заклетву, коју онда предаде у руке Његовој Светости, љубећи св. деснице Његовој Светости и епископу Михаилу.

Избраника одводе пред иконостасни лик Спаситељев, пред којим побожно и у молитви стоји на нацртаном орлу до пред читање апостола, и св. архијерејска литургија онда отпочиње.

Од свештенства суделују при богослужењу св. литургије, архимандрити: Платон Телечки беочински и Митрофан Шевић хоповски, протопрезвитери: Стојадиновић вршачки, Авакум Стајић митровачки Сава Стојшић панчевачки, админ протопрезвитерата карловачког Василије Константиновић, протосинђел Лукијан Богдановић, јереј Јован Малушевић парох вршачки и јереј Петар Болгарић парох доловачки, те архиђакон Димитрије Бранковић, протођакон Георгије Летић, ђакон Иван Машировић и јерођакон крушедолски.

После отпеваног „вечи“ приведоше протојереј Константиновић и архиђакон Димитрије избраника на царске двери у св. олтар, где га прихвати за десницу впреосв. епископ Михаило, и три пут га, уз вршење свију прописа, обведе око часне трапезе.

Избраник три пут дубоко метаниште пред часном трапезом, клекне пред ову и метне своје руке на њу. Његова Светост и впреосв. епископ Михаило полажу своје архијерејске деснице на главу избраника, а на своје деснице полажу отворено Јеванђеље. Његова Светост чита јавно молитву, којом призива и моли силазак благодати св. Духа на избраника. За тим тајно чита са епископом прописане молитве у исту циљ.

Његова Светост благосиља часним крстом над главом избраника Избраник се подиже и Његова Светост му скида архимандритски крст са црвеном врпцом, те мење на избраника омофор и поврх овога епископски крст са зеленом врпцом, а онда архијерејску митру на главу, изговарајући при давању и метању, на избраника, сваког тога знака и символа архијерајског сана, речи „достоинъ“ и „аксіосъ“ које народ прихваћа и певањем потврђује.

Тако посвећеног и инсигнијама епископског сана украшеног епископа Гаврила изводи Његова Светост на царске двери и приказује га присутном народу, којем се новопосвећени епископ у три маха у име захвалности, поклања. За тим се Његова Светост са новопосвећеним епископом три пут љуби на царским дверима, пред народом, а и епископ Михаило у св. олтару, у знак одсадањег братства духовног.

Новопосвећени епископ стаје уз часну трапезу и учествује сад као епископ у служењу св. литургије.

По свршеној литургији седа Његова Светост на амвон, а впреосв. епископ Михаило уз амвон с десна.

Његова Светост чита гласно благосиља новопосвећеног епископа и предаје му архијерејски жезл управљења и часни крст. Примивши жезл и крст новопосвећени епископ Гаврило изговори свој први архијерејски говор, кога доносимо на другом месту овога листа.

По свршеноме говору благословио је св. Патријарх Георгије присутне у храму и са впреосв. епископом Михаилом отпраћен буде у двор, дочим је новопосвећени епископ једно навору, после чета буде и он допраћен у двор.

За време св. литургије појали су питомци монашке школе Хоповске. Њихов спољашњи изглед, њихово кретање, понашање и уљудност, те дисциплина, која је међу њима у свему, па и у пјешију, све то изазвало је задовољство у свакога, ко их је мотрио и сравњивао са досадашњим подмладком манастирског калуђерства, а размишљао о потреби што бољег нам тога подмладка. Мотрећи и слушајући питомце монашке нам школе, те пребирајући горње мисли поводом тим, многоме се из грудију отео осећај благодатности, изражен у речима: Слава св. Патријарху Георгију, чији је бистар ум уочио а љубав за цркву и народ прегла, да подмири ваипућу потребу што бољег манастирског монашког свештенства у нашој цркви. Слава му!! А свала наставницима и питомцима монашке школе, који се вољно труде, да се што већим њиним успехом покажу достојни очинског старања и велике љубави свога врховног Патрона, нашег св. Патријарха Георгија.

Од 12—½2 сата после подне приступала су разна поклоништва и изасланства новопосвећеном епископу, који их је примао у престолној дворској дворани.

Вмреосв. епископ Гаврило благоизволио је примити честитку најпре архидијецезалног мирског и монашког свештенства, у име којег га је поздравно вмреч. г. архимандрит Телечки За тим је приступило свештенство вршачке дијецезе, претставници политичке и судске власти у Карловци, заступници просветних завода у Карловци, заступници вршачке цркв. општине, изасланици грабовачке цркв. општине и др. У 2 сата отпочет је свечани обед, кога је Његова Светост дала у част новопосвећеног епископа.

Кад је дошло време здравицама, поздравила је Његова Светост Његову Величанству премилостивом нам цару и краљу *Фрапцу Јосифу Првом*. Здравица је проиаћена бурним усклицима „живио“ и певањем многаја лета, мелодијом царевке. Иза двора грувале су праиције.

Другу здравицу нашла је Његова Светост обим владама и њиховим представницима: преузв. кр. угар. министру председнику и министру просвете, преузв. г. бану краљевина Хрватске и Славоније грофу Куен Хедерварију и кр. комесару на прошлом св архијерејском синоду, преузв. г. барону Федору Николићу, који су као саветници Његова Величанства допринели превишњој потврди избора новопосвећеног епископа вршачког.

Трећу здравицу рекао је св. Патријарх Георгије у здравље новопосвећеног епископа Гаврила, рекав између осталога, да је новопосвећени епископ данас у цркви много обећао, а ако испуни своја обећања биће му, као најмлађи духовни син, мио мезимац, као што је сваком родитељу мезимац мио. Нека се угледа на осталих Му духовних пет синова епископа и нека буде, као што су Му и они.

Вмреосв. епископ Гаврило одздравио је одма и поздравио Његовој Светости од прилике овим речима: „Гледао сам смрти у зеницу и нигди страха не знадох, никад ме присебитост остављала није. Но данас као да ћу се збунити пред очинским речима, којима ми је Ваша Светост благоизволила поздравити. У многој прилици сам Вашој Светости изјављивао сиповску послушност и одапост, и данас у храму дао сам израза томе чувству своме према Вашој Светости. Бог нека ми буде сведок да ли сам истину говорио. Нека се речима ни изговорити осећај, који осећам према Вашој Светости Ваша реч и рука је блага увек мени била, а мека је била десница Ваша. Од сад ћу делом да потврдим што сам до сад речима изјављивао. Помогао ми Бог, да ми то дело буде на корист цркве и да будем заиста мезимац Ваше Светости. Живела Ваша Светост!“

Све су ове здравице праћене са „живио“ и певањем многаја лета.

Пету здравицу је напио новопосвећени епископ Гаврило вмреосв. епископу Михаилу; вмреосв. епископ Михаило епархији вршачкој и њезиним присутним представницима и свештеничким и световним. Седму здравицу рекао је новопосвећени епископ у здравље и ради захвалности вмреосв. епископу будимском Јеремији, затим римо-кат. опату г Илији Округлићу, и онда грађанству карловачком и предста-

нику његовом градоначалнику г. Ст. А. Јанковићу те присутним представницима политичких и судских области. Десету здравицу наздравио је новопосвећени епископ Гаврило народно-црквеном секретару г. Др Лази Секулићу, на коју се исти захвалио.

Г. Ст. В. Поповић наздравио је Његовој Светости и новопосвећеном епископу, жалећи Његовој Светости, да г. 1897 узмогне међусобним попуштањем свију фактора под руководством Јерархије положити темељ и основ уређењу наше аутономије, те тиме народно-црквеног напретка.

Новопосвећеном епископу здравили су још протопрезвитер вршачки г. Стојадиновић и управитељ карловачке гимназије г Ст. Лазић као двадесет првом владици, питомцу карловачке гимназије.

Око 5 сати завршио се свечани и сјајни обед.

Новопосвећени епископ служио је у прошлу среду св. литургију у карловачкој саборној цркви, на којој је рукоположио, као што је у званичном делу листа јављено, јеромонаха Леонтија Огрозовића Бугарског за презвитера. =

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Впросвећени г. епископ горњо-карловачки Михаило**) отпутовао је у понедељак после посвећења вечерњим особним возом у своју резиденцију. Испратио га је на станицу железничку и новопосвећени г. епископ *Гаврило*.

(**Впросвећени г. епископ будимски Јеромија Маџаревић**) дошав у Карловце ради посвећења вршачког епископа, а још неопорављен од прво боловања, поново се разболео у Карловци, те није могао учествовати у прошлу суботу при посвећењу, нити у недељу при освећењу. Хвала Богу, болесница је брзо попустила, те је впросвећени могао у понедељак из јутра брзим возом отпутовати своје дому. Впросвећени боравиће целога лета овога на своме летниковцу у Калазу. Желимо впросвећеном да се што скорије потпуно опорави од боловања.

(**Впросвећени г. епископ Гаврило Змејановић**) служио је на дан св. пророка Илије, јучер, св. литургију у Грабовцима (у Срему), у месту где је одрастао, и где су му смештени гробови милих родитеља, те је том приликом учинио и спомен својим родитељима, и „на гробовима њиховим прошао сузу благодарности не би ли се кости њихове зарадовале и душа њихова умирила“, — као што је рекао впросвећени епископ у говору при своме посвећењу. Као што дознајемо, при служењу св. литургије учествовали су впреч. г. г. архимандрит Шеваћ и протосинђел Лукијан Богдановић, те впреч. г. г. игуман Митрофан Павловић и управитељ манастира Раванице, Сергије Попић и архиђакон Димитрије Бранковић.

(**Народни добротвор**). Пишу нам из Панчева: У светлој књизи спокојници великих нам и племенитих народних добротвора, ето је добри ђеније среће нам народне уписао и име великог добротвора — *Мите Николајевића*, грађанина и занатлије (абаџије) Панчевачког. Племенити дародавац у опоруци својој, коју је пре неки дан уручио протопресвитерском звању на сахрану, признајући да га је милостиви Бог обилатом срећом и имањем благословио, а немајући од срца порода, сећа се васколиког народа српског, нарочито омладине му, и знајући, да је омладини српској од преке потребе, да се у духу своје св. православ. вере и народности образује и васпита, завештава све своје имање у вредности од **120.000 Фор.** у ту циљ, да се у Панчеву подигне *српска православна гимназија*, у којој ће се српски млађи наранатај учити књизи и васпитати у духу св. православне вере и миле му народности. Племенити овај добротвор догледао је и даље, те наређује, ако се временом неузмогне циљ ова остварити, или и остварена неузмогне одржати, да то имање све припадне на руковање Саборском Одбору, који ће на овога покривати најпрече народне просветне потребе. За куратора, и уједно патронат гимназије опоруком својом именовао је и умолио ову господу: Впреч. проту *Саву Стојшића*, пароха *Луку Поповића*; г. г. *Др. Ђ. Лазаревића*, *Николу Павловића* и *Др. П. Марјановића*. Нека је великоме добротвору овом слава и хвала на племенитом дару! Живео!

(**Повољност за кандидате богословије и богослове из епархија: пакрачке и горњо-карловачке.**) Свети архијерејски синод одлучио је прошле године у споразуму са Његовом Светости преузвишеним господином патријархом српским Георгијем, да се већ са почетком школске године 1896/7. оним ученицима, који ступају у VII. разред осмашње српске прав. вел.

гимназије па на више, ако су из пакрачке или горњо-карловачке епархије, и који искажу добро владање, бар добар успех у наукама и сиромашно стање, — даде *за благодијаније и стипендија од годишњих 120 фор.* а. вр. на опредељеног извора. Сваки такав питомац дужан је по положеном испиту зрелости (поред исте благодети) ступити у овд. богословско училиште и свршивши богословију као свештеник примати душепопечитељску службу у својој епархији пакрачкој, односно горњо-карловачкој. Ради тачног испуњења ове погодбе, мораће сваки питомац издати од себе обвезу (реверс), да ће у својој епархији бити свештеником, тако, да ће инако морати све приљене своте пратити изворy, из којега их је уживао. Разуме се, да се ова пробитачност протеже и на оне ученике речених епархија, који се већ налазе у богословији. Обвезу (реверс) мора у име малолетног питомца потписати отац односно законити старатељ и то пред два сведока. Молбенице се шаљу Његовој Светости господину патријарху српском и то путем надлежнога господина епископа-дијецезана.

(**Школски Савет**) је држао прошлог четвртка своје седнице ради неких пречих текућих послова.

(**Архидијецезална Конзисторија**) сазвана је у своју седницу за 23 јули о. г., наиме за прекстура.

(**Радна епарх. власти Н. Саду.**) *I. Епарх. школски одбор бачки* одржао је 11. (23.) јули о г. под председништвом г. Васе Пушибрка своју напредну седницу; у којој су референсани и решени ови предмети: Узет је на знање текст стечаја, који ће се на новоотворено учитељичко место у Силбашу расписати. — Напротив није одобрен текст стечаја, који би се на салашка учитељска места у Молу расписати имао, на разлога, што исти не садржи у себи све оне, што § 70 Школ. Уредбе од 1872 одређује. — Изјашење м. школ. одбора у Кули на пријаву тамошњег пароха у погледу неправилног руковања са школским иметком издато је епископархијском фискалу на мњење. — Избор учитеља у Молу није потврђен, но уништен и нов наређен, а доприносећа призивачима против истог избора назива скупштинара Војина Сегединца, којом исти најављује да је свој глас за 10 фор. продао, уступљена је епарх. администр. одбору с холбом, да истога скупштинара у своме делокругу ексемпларно казни. — Узета су на знање наставпаја о посети подручних школа, које су заменици референта овом одбору поднели, те ће се на основу истих неким црквеним општинама и учитељима признање наређи, неки учитељи учитељице на већи рад — а неке општине опет на набаву онога, што јим њихових школама недостаје, позвати. Уједно је заменицима референта на њиховој ревности и неуморном извршењу признање наређено. —

(**Архимандрит Вељамин**), старешина манастира Љубостиње, у Србији, одликован је од цара руског Николе орденом св. Ане II. степена.

(**Београдска богословија**). У београдску богословију неће се примати нови слушаоци све дотле, док се богословија по новом закону не преуреди.

(**Беседу с играном у корист фонда св. Саве,**) приредила је српска Старо-Бечејска Бачка омладина 20. јула о. г. уз пријатељско суделовање ђаце Борисаве Тајсићеве и г. Антонија Осмајда. Евала им!

(**Прилог фонду св. Саве**) Честити Срби и родољуб *Алекса Дејановић*, Бурђевчанин, из Београда, одушевљен лепим црквеним пјењем питомаца монашке школе у Хопову, приликом посвећења новозабраног епископа Вршачког, преосв. г. Гаврила Змејановића, дао је истим питомцима 5 фор., као поклон, да га употребе по њиховом расположењу. Питомци одмах једнодушно одлучише, да поклоњених им 5 ф., уступе као свој прилог фонду св. Саве. Зар су, тако што чинили досадањи „манастирски бања“? Мали је то дарак Фонду св. Саве, али мио нам је доказ, да се душа тих питомаца узноси племенитим осећајима. Нека им је то на част!

(**Мало из назаренства**). У Ујли десно се овај случај: Неки нови апостоли обрлатише младог ратара Васу Лаушева, да остави своју прадедовску веру и да пређе у братство назарена. Млади Васа не могаш одолети овим навалама подлеже и постаде назарен, па да му се жена, а особито мати, томе јако опираху. Но Васа не попушташе, и по упутству свога братства спали своју икону и раскиту као дидо. Видећи ово мати Васина стаде га корети, пребацивати, на најпосле и клети, али Васа оста тврдокоран. На то мати оде кмету Паји Гричарском и потужи се на сина, да је не поштује и не слуша. Кнез Паја зовне Васу и стане га очински саветовати да не чини тога, рекав му: „па каква је та ваша вера, зар у њој нема 10. заповеди божјих“? На то ће Васа сведо и одважно узвикнути: „Има, само што их боље завршујемо и то ни“. Е па зашто онда ти не завршујеш пету заповест божју, већ твојим лудоријама дође до тога, да те мати тужи, што си јој икону изгорео и кандило раскинуо, које је она са твојим оцем мучно стекла. Је ли то лепо не слушати и не поштовати своје родитеље? Учили

нас тако та наша нова вера?“ На ово Васа није умео ништа одговорити, но забринут оде својој кући. У том се Васи напрасно жена разболе и он се још већма узбуни. Жена захте да јој свештеник молитву чита, те Васа и преко воље оде по свештеника, који знајући читаву ствар, употреби ту прилику те га стане очински саветовати у чему му и жати помагаше. Те ти наш Васа дубоко уздану и пружи руку свештенику и најци с' речима: одричем се нове вере и остајем што сам и био. И тако наш Васа сутра одма у Вршац и поново куши себи икону и кандило и тиме се измири како са самим собом, тако и са својом матером.

(**Исправак вести**). Неки листови су донели вест, да је г. Др. Симеон Мајсторовић именован за професора на српском православном учитељству у Карловцима. Та вест је неисправна. Ствар пак стоји овако. Г. Мајсторовић је са надлежне стране позван, да се изјави хоће ли се примити професуре на карловачкој богословији или не. Позван је на ту изјаву зато, јер као штипендиста, а по изданом реверсу, има или: примити се професуре, или вратити клирикалном фонду своју уживаних штипендија. Ако се г. Мајсторовић изјави, да прима професуру, — што би, по нашем мишљењу, требао да учини, — именовање његово ће уследити тек после те изјаве, а у своје време.

(**Православно мисијонарско друштво**) свечковало је 16. јуна о. г. своју 26 годишњицу у Москви. После св. литургије и благодарења скупили су се друштвени чланови у годишњу главну скупштину под председништвом Московског митрополита Сергија. На прочитаног извештаја за прошлу годину, видило се, да је друштво имало у тој години 22.802 члана редовна и 12 почасна. На г. 1894 остало је у благајници друштвеној 1,298.730 рубаља. У г. 1895. доходак је био са 360.435 руб. а расход са 347.321. У почетку г. 1896. било је у благајници 1,311.844 рубље. У течају г. 1894. примило је, настојањем православних мисијонара, св. Православље 2.239 нехришћанских душа. А у школама, које се издржавају средствима тог *приватног* правосл. мисијонарског друштва, учило се 11.615 деце. Племенитом хришћанском православном друштву тоже нека је Господ наш Исус Христос у помоћи увек и свагда!

(**Безверје се свети.**) И мађарски Калвини почели су већ да дижу свој глас против црквено-политичких реформа! Пре него што су биле завеђене, они су већ почели коње, а сад уздиму, што у појединих општинама, као Мако у Банату, од 191 [illegible], који су прешли у безверство, јесу 30 Католици а остало Калвини и Лутерани. Извештај конвента Лутерана у Темишвару од 9. и 10 о. м. вели, да су религиозно-моралне и материјалне последице реформа врло велике: верни презиру не само у градовима но и у селима“ пропасе; развитак црквених установа је искључен; верски утицај свештенства поткопан; државна субвенција је изостала, а верни не могу се приселити на плаћање црквених прилога; стадо верних распуђује се, те је лутеранска црква доживила жалосно стање као никад до сада. У расправи нагласио је старешина (сенор) да се тоже може на пут стати само одма са основном променом црквеног политичког закона, те је из седнице конвента покренуто, да се на владу пошаље преставка, наброје поједини случајеви и оцрта јадно стање и пометња, које су изазвале реформе.

(**Извештај о срп. вишој девој. школи у Панчеву**) на крају њене двадесет и друге а школ. год. 1895/96. На почетку извештаја штампана је расправа управитеља Ј. П. под натписом „Муке са срп. језиком у школи“. Уписано је било 78 ученица, а остало до краја године и испитано 72. За прелаз у виши разред оспособљено је 67; а да поново разред 5.

Исправак.

У прошлом, 29 броју, о. г. на стр. 470 у првом ступцу, 10 реду, треба у место „именовати *мандатором*“, да стоји „именовати *администратором*.“

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Саопштавамо, да смо спремили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну, а које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

наша је одобрена и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим всл. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

Она је уређена (редигована) као најбоља до сад по стручњацима на то позваним и надлежним. *Стоји само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким корицама и на доброј хартији.* Кад се на више куши дајемо 25% рабата.

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено школске општине, да нас потпомогну својим наруџбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које за школу нису.

Српска Манастирска Штампарија.

Препоручујемо их за давање на поклон

ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ

НАМЕЊЕНЕ ОСОВИТО УЧЕЊУ

по

ЗАБАВИШТИМА И ОСНОВНИМ ШКОЛАМА

од

Мн. М. Поповића.

Цена књизи 20 новч. Рабат као и горе.

Изашле су из штампе и могу се добити код нас ове књиге:

ГЛАС ИЗ ЦРКВЕ

ПРОПОВИЈЕДИ

проте Јована Вучковића

проф. богослов. училишта карловачког.

— **Цена је књизи 1 круна.** —

СВЕТЛЕ СЛИКЕ

ИЗ ПРВИХ ДАНА ХРИШЋАНСТВА

од

Драгутина Ј. Илића.

I. Свеска. Садржај: Прва божићна ноћ. Богојављење. Стефан. Талита куми. Бура на мору.

Цена је књизи 50 н. За поштарину ваља послати 5 нов.

II Свеска. Садржај: Трнов венац. Воскресење. Савле. Ананије. — Цена је 30 новч. и 5 новч. за поштарину.

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 105 1—2

Овим се расписује стечај на једно стипендијско место из добр. грађанске закладе блажн. Јована и Терезије Остојић.

У смислу девете тачке III одеска основног писма, стипендија ова за ученика средњи школа док је у месту својих родитела или старатела износи годишње 100 фор. ван места свог родитела или старатела на страни 250 фор., а слушаоци свеучилишта или академије добијају годишње 400 фор. Издавање стипендије по свршеним наукама на свеучишту или академији продужиће се на годину дана у тој цели да за то време питомац дужан буде докторски степен постићи.

Првенство имају на ову стипендију у првом реду суботички сродници завештатела Јована и Терезије Остојић, у другом реду сродници ван Суботице, у трећем реду суботички синови који са завештателима нису у сродству, а напослетку ученици Срби православне вероисповести ма из којег краја Аустро-Угарске монархије.

Просителя своје молбенице снабдевене са крштеним писмом, сведоџбом о свршеним школским наукама, лечничким изказом о стању здравља и развитку тела, сведоџбом свог материјалног стања, а сродници и са сведоџбом сродства најдуже до 26. августа (7. септембра) текуће године поднешеноме нек поднесу.

У Суботици, 18. (30.) јула 1896.

Стеван Манојловић
управитељ Остојићеве закладе.

СТЕЧАЈ. 101 1—3

У *Текелијановом будимештанском стипендијском заводу* упражњена су за школ. год. 1895./96. *два* евентуално и више питомачких места на која се овим стечај отвара.

Сваки питомац ужива слободан стан у заводу, лечење, огрев, послугу и осветљење за 7 зимских месеци и 300 фор., ако слуша науке на универзитету или политехници, а 250 фор., ако је гимназиста VII. или VIII. разреда.

Од питомаца Текелијина завода тражи се ова квалификација: а) да је спромах и да је свршено здрав; б) да се добро владао и да је врло добар успех у наукама показао; в) да је грађани земаља круне св. Стевана, да је српске народности и православне вере; г) да је свршио барем VI. гимназијски разред или да је свршен реалиц или да слуша правне, медицинске и филозофске или пак политехничке науке на свеучилиштима у Будимпешти. Првенство — при набору — при једној квалификацији имају слушаоци факултетних наука.

Потражитељи на питомачка места дужни су да искажу ову квалификацију крштеним писмом, сведоџбом о материјалном стању родитела али потврђеном среском области; гимназијске и реалци сведоџбама о испиту зрелости; универзитетски слушаоци сведоџбом о испиту зрелости и сведоџбама односно колоквијама од последње две године.

Сваки питомац је прво условно изабран, док га заводски лечник не прегледа, да ли је телом и душом свршено здрав.

Молбенице се имају послати до 18. (30.) авг. 1896. год. Надзорништву Текелијина Завода у Будимпешти (Zöldfa-utcza 25 sz.)

У *Будимпешти*, 16. (28.) јула 1896. год.

Надзорништво Текелијина Завода.

СТЕЧАЈ. 103 1—3

На овданшњој срп. прав. вероиси. женској школи отвара се стечај на учитељичко звање.

Плата учитељице је год. 300 фор. (600 круна) 50 фор. (100 круна) у име огрева, слободан стан с баштом. —

Дужности учитељичине означене су школ. уредбом. —

Рок пријаве је шест недеља рачунајући од дана првог уврштења стечаја у листу.

У Тарашу (via Kisáin) 14. Јула [illegible]

Д. Петровић
перовођа.

Раде Остојић
[illegible]

СТЕЧАЈ 84 3—3

Оим се отвара стечај на учитељско место са платом од 400 фор. а. вр.; даље: 4. ланца оране земље на коју дотични учитељ порез плаћа; два фата тврдих дрва, 5 фор. паушала, и 50 нов. од погреба где позван буде; даље: слободан стан са две собе патосане, кујном и шпајзом, шталом и баштом од 800□ хвати. —

Изабраном учитељу спада у дужност школ. деци законом прописане предмете предавати, поуторну школу држати, у цркви појати и децу црквеном појању обучавати. —

Компетовати могу они, који су Сомборску препарандију свршили, и испит из мађарског језика положили. —

Молбенице се имају са нужним сведоџбама упутити на овомесног школског председника

Лична пријава узима се у обзир.

Рок стечају траје до *Светог Илије* када ће се и избор одржати.

У *Иванди* 29. Јунија 1896.

Милан Јованов
школ. председник.

Ад К. 453 380 ex 1896. 87. 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњено *парохијско место* у *Осеку*.

Изабрани парох имаће у емолу §. 31. I. Д. прев. кр. рескрипта од 10. авг. 1868. делити укупну плату II и V. разреда довде, док садашњи парох Ј. Јаношевић у месту буде.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим *до 1. (13) августа* о. г. овамо поднети.

Из седнице архид. конзисторије држане 27. јуна (9. Јула) 1896.

Архид. конзисторија.

СТЕЧАЈ. 104 1—3

На упражњено *учитељичко место* у овдашњој срп. вероисп. женској школи поново се овим стечај расписује.

Плата је изабраној учитељици следеће: 300 фор. за држање свакидање; 40 фор. за држање поуторне школе, које напред у месечним ратама из школ. благајне прима. Стан врло удобан, састојећи се из 2 патосане собе, кујне, шпајза, шталe и шупе; даље врло лепа башта у дворишту са виновом лозом засађена. Огрева колико нужно буде. —

Од изабране се тражи, да недељом и свецем св. цркву с' децом похађа и да је испит из мађ. језика положила, а остале су дужности школ. уредбом прописане.

Рок стечају траје *четир недеље* од првог увртења у листу.

Ваљано потписане молбенице ваља слати на мест. школ. одбор. Тиса св. Миклушки. (Tisza Szent Miklos).

Из седнице мес. школ. одбора држане у Тиса св. Миклушу дана 7. (19.) Јула 1896 год.

Владимир Торђански
учитељ и перовођа.

Дана Банов
председник.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излунало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 9—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

ДАЉЕ У ДОДАТКУ

СТЕЧАЈ 85 3—3

Расписује се стечај за учитеља на четворо-разредној мешовитој школи у Ловри

Плата је учитеља следећа: 340 фор.; 15 лаваца оране земље, (која носи 150—180 фор. годишње прихода); 500 ширтлије или зато 25 фор.; од укопа, као и венчанице 50 нов.; слободан стан, који се састоји из две собе, једне кујне, коморе и штале и до стана башта. Осим тога годишње 40 фор. разног прихода.

Дужности су учитеља: редовну и недељну школу водити, у цркви појати и у општинским седницама преводити, за које добија засебну награду од 12 фор. годишње.

Они који желе ово место получити, нека пошаљу своје добро инструисане молбенице на подписаног председника црк. општине. Захтева се поглуно знање мађарског језика и да је из њега испит положио.

Рок стечају истиче: *26. августа* по старом кал.

Првенство ће имати они, који се лично пријаве и у св. цркви буду појали.

У Ловри, (Lóré, u. p. Ráczkeve pest megye) (будимска епархија) 20 јуна 1896.

Милош Видак
председник.

С. О. 3007. ex 1896. 92 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај ради попуњења једнога евентуално двају места у стипендијској закладе пок. *Гавре Адамовића*.

Стипендија за ученике средњих школа износи год. 300 фор. а. вр. а за слушаоце свеучилишних наука год. 400 фор. а. вр.

Стипендију ову могу получити сиромашни ученици српске народности и православне вере, који су доброг владања, марљиви и добро се уче; ну сродници оснивачеви имају првенство.

Питомци ове закладе слушају своје науке у отачаственим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији; ну могу их, уз благовремено получену дозволу од вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе, слушати и у иностранству.

Молитељи треба да поднесу своје молбенице *саборском одбору у Карловцима најдуже до 8. (20.) августа 1896. год.* а ваља да приложе уз молбу: крштено писмо, школску сведоџбу, лечничку сведоџбу, и сведоџбу сиромаштва.

У Карловцима 8. (20.) јула 1896. г.

Председништво
срп. прав. нар. црк. саборског одбора.

С. О. 3008. ex 1896. 91 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради попуњења једног стипендијског места у богословској *закладе Данила и Јулке Бањанина*.

Годишња стипендија износи 300 фор. а. вр., а издаваће се питомцу у десет месечних оброка.

Просиоци за ову стипендију могу бити само Срби источно-православне вере, слушаоци, односно који ће са почетком школске године 1896/7. постати слушаоци, срп. православног богословског училишта у Ср. Карловцима.

На ову стипендију имаде првенство потомство од рођене *браће* завештатељеве: Стевана, Лазе, Василија, пок. Николе и Станка Бањанина; иза њих долази потомство рођених *сестара* завештатељевих; иза њих долазе на ред потомци од *полубраће* (стричевића) и *полусестара*; иза њих долази младеж оних становника општине Јошанске, роднога места завештатељева, *који нису ниже Бањанин*; иза њих имају првенство добра сиромашна *деца истога села Јошана у Лици*; најпосле пак могу добити ову стипендију Срби источне прав. вере *округа личко-оточкога*.

Међу просиоцима како сродницима, тако и несродницима имају првенство они, који су сиромашнији и бољи у науци.

Молитељи имају своје ваљано, исправама о евентуалном сродству, о народности и вероисповести, успеху у наукама, о стању здравља и имовинском стању, инструисане молбенице најдаље до 8. (20.) августа 1896. поднети Њ. Високоблагородију г. Петру пл. Јурковићу, поджупану жупаније сремске у *Вуковару* као председнику закладатељем именованих поузданика за подељивање ове стипендије.

У Карловцима, 8. (20.) јула 1896. г.

Председништво
срп. прав. нар. црк. саборског одбора.

С. О. 3010. ех 1896. 90 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради попуњења двају евентуално и више стипендијских места III. разреда у заклади пок. *Ђорђа Сервијскога* са стипендијом од год. 105 фор. а. вр.

Стипендију ову може получити ученик српске народности и православне вероисповести, који се добро учи, примерно влада, који је сиромашног стања, а највише је 12-ту годину својег живота.

Питомци III. разреда могу се временом, ако узмоле, примити у више стип. разреде са 157 ф. 50 н. и односно са 210 фор. а вр. ако буду имали све једнако потребну квалификацију и у том погледу имају првенство пред другима, који те стипендије несу уживали.

Молитељи треба да поднесу своје, крштеним писмом, школском сведоџбом, лечничком сведоџбом и сведоџбом сиромаштва, снабдевене молбенице *саборском одбору у Карловцима најдаље до 8. (20.) августа 1896. год.*

Председништво
срп. прав. нар. црк. саборског одбора.

СТЕЧАЈ. 94 2—3

Овим се расписује стечај на једно место учитељско. Плата је 450 фор., 24 фор. у име огрева; 75 у име стана док општина не буде у стању стан у нарави дати; 25 фор. у име послуге; 12 фор. 50 н. за писаћи прибор; један ланац оранице земље, на коју учитељ пореза плаћа и башту.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овдашњи збор учитељски односно школски одбор доцније буде. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви у једној певници појати; уз часни пост ускршњи средом и петком на јутрењу и прежде-осећену додаштва и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски приправници а испит су из мађарског језика положили.

Рок пријаве траје до 4. (16.) августа о. г.

Из седнице школског одбора држане у Кумани (Торонтал) 7. (19.) јула 1896. год.

Председништво

СТЕЧАЈ. 96 2—3

Расписује се стечај за учитељицу на срп. нар. вероисповедној основној женској школи у Силбашу са роком до 15. (27.) августа.

Са истим местом скопчана је годишња плата од 300 фор. за држање пофторне школе 40 фор. 3 хвата тврдих дрва; 5½ мерова жита; 5 ланаца (à 2000 □°) и 1583 □° добре оранице земље на коју изабрана учитељица државну порезу и половину еквивалента плаћа; поред школске зграде законом прописани врт.

Стан или накнаду за исти нема права потраживати.

Дужности су школском уредбом прописане. Осим тога дужна ће бити изабрана учитељица сву женску школ. децу женском ручном раду савесно обучавати.

Ваљано инструисане молбенице ваља на месног школ. председника упутити.

Из седнице школ одбора држане у Силбашу 7. (19.) јула 1896. год.

Душан Мокић
перовођа.

Тодор В. Поповић
председник м. школ. одбора.

С. О. 3011 ех 1896. 89 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења двају и евентуално и више места у стип. заклади блаженопоч. *АЕМ. Мојсија Путника* овим се расписује стечај.

Годишњи износ сваке поједине стипендије је 200 фор. а. вр.

За стипендисте могу бити изабрани само ученици српске народности и православне вероисповести и то ученици гимназије, реалке нижих и виших разреда, занатлијских, трговачких, економских и рударских школа и виших наука, и исти уживају стипендију све до свршетка наука, ако добар успех у науци и добро владање искажу, што исказују концем сваког течаја. Ко ужива већ коју стипендију, не може бити у исти мах и питомац ове стипен. закладе.

Питомци слушају своје науке у отачаственим заводима у Угарској и Хрватској (Славонији) пу по благовремено полученој дозволи од вис. кр. уг. министра богочасти и јавне наставе могу слушати своје науке и у иноземству.

Ваљано инструјисане молбенице имају се поднети саборском одбору у Карловцима најдаље до 8. (20.) августа 1896. год. Привити се има нарочито: крсни лист, школска и лечничка као и сведоџба сиромаштва.

У Карловцима 8. (20.) јула 1896. г.

Председништво
срп. прав. нар. црк. саборског одбора.

Ш. С 204. ex 1896 98 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на четири упражњена стипендијска места *ступендијске закладе пок. Атанасија Баље*, с којима је појединце скончана годишња стипендија од 63 фор. а. вр.

Стипендије из ове закладе, које су у три разреда, по 63 ф. 84 ф. и 105 ф. подељене, могу се поред постеченог промицања из нижег разреда у виши, подарити само таковим православним ученицима гимназије, богословије, свеучилишта или академије, који спадају у опсег српске митрополије карловачке, а који не уживају нити друге какве потпоре, нити пак стипендије, што су истим оснивателем код протестантских наставних завода у Дебрецину, Шарошпатаку и Пожуну установљене.

Сродници оснивателеви имају првенство пред другим молитељима.

Молитељи треба да поднесу своје, крштеним писмом, школском сведоџбом и сведоџбом сиромаштва снабдевене молбенице *најдаље до 8. (20.) августа 1896. г. српском прав. нар. школском савету у Карловцима.*

У Карловцима 8. (20.) јула 1896. г.

Председништво
срп. прав. нар. црквеног школског савета.

СТЕЧАЈ. 83 3—3

Овим се расписује стечај на учитељско место на срп: вероисповедној школи у Ињфали (тем: вармеђа)

Плата је учитељу 235 фор: у готовом, 40 фор. у име огрева, 25 фор. за пероводство, 50 кибли чиста жита, то јест: 31 Хекто и 31 литре; пристојан стан са баштом; код стана од по ланца, а изван села по ланца баште, 4 ланца ораће земље, на коју сам учитељ порез плаћа.

Учитељу ће спадати у дужност све прописане предмете предавати, и у цркви редовно са десне стране појати и децу у црквеном појању обучавати.

Од учитеља се иште, да је испитан учитељ и да је испит из мађарског језика положио.

Не испитани учитељи неће се никако у обзир узети. Молбенице имају бити сведоџбама о учитељском оспособљењу снабдевене па и сведоџбом о моралном понашању.

Молбенице ваља послати подписаном школском одбору до 20 јула о. г. (до св. Илије), када ће се избор одржати. Иште се и лична пријава.

Из седнице Црквено. Школ. Одбора држане у Ињфали 24 јуна 1896 г.

Црквено. Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 98 2—3

На упражњено место на вел. кикиндској српској вероисповедној школи овим се стечај ради сталног попуњења овог места расписује.

Са тим местом скончана је годишња плата од 550 фор. и станарина од 200 фор. евентуално стан у нарави

Изабрани учитељ имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овдашњи школ. одбор доделио буде.

Изабраном учитељу стављена се у изглед и награда од 100 фор. годишње ако за четвртог певца изабрат буде.

Ваљано снабдевене молбенице ваља упутити на председништво местног школ. одбора.

Рок стечају је од првог увртења у званичном листу „Српском Спону“ па за четири недеље.

Из седнице местног школ. одбора држане у В. Кикинди 10. (22). Јула 1896. год.

Ђорђе Влаховић.
окружни протопрезвитер и председник.

Школ. Одб. бр. 52 ex 1896. 97 2—2

СТЕЧАЈ.

На српској основној верозаконској салашкој школи у Молу, упражњена су три места учитељска, на која и учитељице компетовати могу, а плата је у готовом (за свако место) 640 круна, слободан удобан стан са две собе, кујном и шталом.

Учитељу или учитељици спадаће у дужност законом прописане предмете у школи предавати. Од компетената се иште, да су испит из мађарског језика положили.

Молиоци имају своје молбенице поднети одданас за 6 недеља овоме одбору.

Из седнице мест. школ. одбора држане у Молу 2 (14.) јула 1896.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 100 2—3

Овим се расписује стечај на *учитељичко* место на *Клиси* (крај Новога Сада). Плата је 500 ф.; у име огрева: 50 фор.; за послугу: 40 фор. и слободан стан с вртом.

Дужности су прописане школском уредбом и наредбама школ. власти.

Компетовати могу само потпуно квалификоване учитељице и свршене приправнице.

Молбенице добро сачињене и правоваљаним документима поткрепљене, ваља упутити на м. школ. одбор у Новоме Саду.

Рок стечају истиче 11. (23.) августа о. г.

У Новоме Саду, 11. (23.) јула 1896.

К. Миловановић
перовођа.

Петар Попадић
председник школ. одбора.

С. О. 3069. ех 1896. 88 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења стипендијског места: за *струку трговачку* а може бити и једног места за струку *обртничку* и евентуално једног места за струку *економску* у стип. закладу *Петровић-Харишиа*, овим се расписује стечај.

Стипендију из ове закладе, која износи год. 300 фор. а. вр., могу получити само младићи српске народности и источно-православне вере из земаља угарске круне, а изабрани питомац моћи ће своју стипендију уживати само у којем наставном заводу истих земаља, а само изнимно и по допуштењу вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе и у којем наставном заводу у иностранству.

При једнаком својству молитеља имају првенство они, који су без имања пред онима, који таковога поседују; а у истим околностима имају првенство пре свих молитеља сродници основатеља пок. Марије Харишиа рођ. Петровићеве и мужа јој пок. Григорија Харишиа из Земуна.

Молитељи имају своје молбенице: крштеним писмом, лечничком сведоџбом о каламљењу богиња и стању својег здравља, школском сведоџбом о до сад свршеним наукама, и најпосле сведоџбом о својем имовном стању од политичке области — инструјисане, *саборском одбору у Карловцима најдаље до 8. (20.) августа 1896. г. поднети.*

У Карловцима 8. (20.) јула 1896. г.

Председништво
срп. прав. нар. цркв. сабореког одбора.

СТЕЧАЈ. 102 1—3

Расписује се стечај за учитеље и учитељице на правосл. вероисповедним срп. нар школама у Петровомселу, Станчеву и Лукаревцу (у темишварској жупанији).

Компетенти и компетенткиње нека изволе своје молбенице с' нужним документима до (Вел. Госп.) успенија Богородице послати на горе-означене општине.

Плаћа је годишње у Петровом селу за учитеља: 237. фор., 40 кибли чиста жита, 26. киб. кукуруза и 3 ју̀тра ливаде, осим стана и дрва за огрев у нарави. За учитељицу стан у нарави, башта, 3 хвата дрва и 300 ф. у име чисте плате, 40 ф. у име надраде за поўторну школу и 10 фор. накнаде за писачки школски прибор.

Плаћа годишње у Лукаревцу: стан с' баштом у нарави, 166 фор., 7. ју̀тра ливаде, 24. киб. чиста жита, 6. кукуруза и 4. хвата дрва за огрев. Првенство имају они молиоци, који владају поред српског и румунским језиком.

Плата годишње у Станчеву: стан у нарави с' баштом, 137 фор. 15 хектол. жита, 15 хектол. кукуруза и 4 ју̀тра ливаде и дрва за огрев.

Дужности су: одбрзкавање свакидање и поўторне школе, појање у цркви и пероводске агенде.

У Темишвару на св. архангела Гаврила 1896.

Мита Долга
епарх школ. референт.

Ad II. 29. 22. ех 1896. 99 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај ради попуњења места *управитеља* у срп. прав. великој гимназији карловачкој.

Од компетента се тражи, да је Србин, православне вере и да је за гимназијског професора оспособљен.

Са тим местом скопчана је плата редовног гимназијског професора са постигнутим квинквеналима и — уз право на мировину према „Мировинској уредби за народно-црквене чиновнике и професоре“, потврђене прев решењем од 10. јуна 1895. — са управитељским додатком од годишњих 300 фор.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице потписаноме *Патронату до 1. (13.) августа 1896 поднети.*

Из седнице Патроната српске православне велике гимназије, држане у *Карловцима* 12. (24.) јулија 1896. године.

Председништво Патроната.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА
ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.
У Ср. Карловцима у недељу 28. јула 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Наредба

српског православног народног Школског Савета од 5 (17) априла 1896 бр. ad Ш. С. 66/34 ex 1896 о начину гласања при избору учитеља.

Ad Ш. С. 66/34 ex 1896.

Архидијецезалном и свима епархијским школским одборима.

Пошто се овај српски прав. пар. Школ. Савет из званичних списа уверио, да скупштине срп. прав. црквене општина не поступају једнако при избору учитеља и учитељица, него неке скупштине бирају учитељска лица учитељскога звања тајним гласањем (листићима), а неке опет јавним (усменим) гласањем; а пошто овај Школски Савет на основу духа и смера наше основне нар. црквене аутономне уредбе, превишњег кр. рескрипта од 10. августа 1868., да се избори ђакона, сист. парох. помоћника и пароха, протопресвитера, скупштинара, одборника (одс. II. §§. 16, 17., 36., 58., 67. и 68.) обављају по прошцу §-а 16. одс. II. Б. прев. кр. рескрипта т. ј. листићима (тајним гласањем) држи, да се речени избори (учитеља, учитељица на и забавиља) могу и морају обављати само тајним гласањем, којем схватању иде у прилог и дух, смер и сам пропис §-а 20. саборскога устројства, потврђеног прев. кр. одлуком од 14. маја 1875, према чему се не може узети за сугласно духу и смеру закона, да односно расположење §-а 68. школске уредбе од 1872., које гласи: „црквено школска скупштина бира учитеља већином гласова. . ." значи, да се може избор обавити и усменим т. ј. гласањем јавним без листића, чему је доказ и вис. срп. прав. пар. црквени сабором, године 1892. сачињена школска уредба, у којој је садржано изричио одређење, да се избори учитеља обављају тајним гласањем, те дак-

ле да у оне нема разлога, да се ови избори друкчије обављају — то се на темељу овд. одлуке од потписаног дана и под горњим бројем славном (наслов) школ. одбору издаје наредба, да унути подручне срп. прав. црквене општине да *речене изборе од сад сходно § у 16. прев кр. рескрипта од 10. авг. 1868. тајним гласањем обављају*, а епарх. школ одбори при прегледу изборних списа да и на ту прилику обраћају пажњу своју.

Из седнице срп. прав. нар. Школског Савета држане у *Карловцима* 5. (17.) априла 1896. год.

Георгије с. р.
Патријарх.

Одликовање.

Његово Високопреосвештенство, господин епископ бачки Герман Опачић благоизволио је пароха у Госпођинци Николу Бељанског одликовати наслованом почасног протојереја.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак)

Стога постаје разумљиво, зашто је у средњем веку тако снажна била инквизиција и зашто је римска црква тако неумољиво гонила јеретике и уопште истинске или тобожње непријатеље папства и, ударајући на њих духовне казне, сматрала себе у праву да може употребљавати против њих и физичку силу и мере спољашње принуде, бацати их у тамнице, ударати на муке, спаљивати на ломачама, покретати против њих крсташке походе. Инквизиција, са свима својим ужасима, никада се не би могла утврдити и доћи до тако огромне снаге чак ни у средњем веку, кад не би могла наћи за себе оправдања у самим теолошким принципима католичанства. Уређење инквизиције јесте директни резултат и захтев вероисповедне системе католицизма и инквизитори су стога и могли постати тако страшна сила у католицизму, што су били најконзеквентији тумачи и носиоци тих идеја, које и до сада проповеда римска црква и које улазе у састав њеног вероучења, састављајући теоретску основу њених епитимија. Теорија сатисфакције говори, да се у тајни покајања даје непотпуно разрешење, да и разрешен у тајни покајања грех не може и не сме остати без освете, да за сваки уопште грех црквама мора дати по заслузи, по мери греховности пред Богом. Ако су такова права и обавезе црквене, јасно је, да ствар црквеног суда мора бити установљена по могућности на тај начин, да се ниједан у истини кривац пред Богом не може извући испод црквеног трибунала и избећи заслужену казну. Колико су биле снажне те идеје и до каквих је ужасних размера дошла у средњем веку њихова примена на делу, може се видети из рада инквизитора у време крсташких похода у јужну Француску против Валденза и Албигенза. Руководно правило, које су они примењивали овде на делу, налагало се у томе, да је више хиљада погинуло од њихове жестокости, невино и узалудно, чим би се само један у истини кривац сакрио испред суда црквеног и не издржао заслужену одмазду. „Убијајте све, Господ ће одабрати своје“, — ето то је принцип ужасни и грозни, до кога су долазили најконзеквентији представници инквизиције. За чудо, ма колико да је јасна веза између инквизиције и догматичких доктрина, ипак често измакне испред очију посматрача, од којих једни узимају, да је инквизиција продукат нетрпељивости, која да је особина Христанству уопште; да је догмат о немогућности спасти се ван цркве најчешћи извор, откуд пониче инквизициони трибунал. Према томе би се инквизиција исто тако лако могла појавити и утврдити и у источној цркви, као и у западној; а ако источна црква није створила инквизиције, то се тобоже да растумачити из случајних узрока. Неки чак узимају, да је инквизиција постојала и у источној цркви, и да потврде то позивају се на законе византијских и руских царева, који су се лаћали строгих мера против јеретика и расколника Не може ништа бити погрешније него што је то гледиште. Чудовишни трибунал инквизиције јесте институт специјално католички[1] и узалуд се за ужасе и грозоте, којима је осрамотио римску цркву, бацају укори на Христанство уопште и приписује му дух

[1] „Die Inquisition ist eine Specialität der Papst-Kirche“, — с правом вели Fr. Hoffmann у Geschichte der Inquisition. I. B. S. IV, 1878.

нетрпељивости. Узалуд се такође труде да подрију оне-хришћански догмат о немогућности спасти се ван цркве, мислећи да ће тиме разрушити сами извор, из кога као бујати узима свој почетак инквизиционни трибунал. Инквизиција је продукат не оне хришћанског вероваља, него специјално католичке теорије сатисфакције, која облачи јерархију у наплатно-укорном влашћу, полаже на њу не само право, него чак обавезу да гони грехе, да се свети непријатељима цркве. Научењаци разних школа и праваца једногласно протестују против ужаса инквизиције. И богослови православне цркве не могу другојачије стати наспрам тих ужаса него с протестом На то нас обавезује учење наше цркве. А што указују на оштрину царских законâ и мера против јеретика и нечестиваца, то овде нема никакове важности Ти закони и мере никако не истичу из догматског учења васељенске цркве, која се односно јеретика и грешника никада није одавала свршама тек просте освете. Напротив из канонических установа се види, да су бриге црквене биле управљене на другу страну, наиме на то, да поправи грешника, а када упорство и зла воља учиниште ту свршу непостижном, да сачува хришћанску светињу од гажења и да огради остале верне од заразе. Ако пажљиво разгледамо борбу царева против јеретика, лако ћемо се уверити да су и овде на првом месту биле исте свршe

Затим католичка теорија даје у вишем степену својствен карактер учењу о добрим делима. Писмо вели, да **вѣра безъ дѣлъ мертва есть** (Јак. II, 26). Стога наша црква и ставља оправдање у зависност не само од вере него и од нашег личног рада Личним радом морамо повећати дано нам скровиште вере. То је гледиште примљено и у римско-католичкој догматици. Али особина католичког гледишта налази се у томе, да, усвајајући добрим делима карактер задовољења, оно им приписује у исто време карактер казне самога себе. Правосуђе Божје задовољава се пак у једнаком степену, да ли човек претрпи какову му драго привремену беду по суду самога Промисла, или прими епитимију од цркве, или пак наметне сам од себе какве му драго подвиге. Приморавајући на тај начин да се гледа на врлину као на казну самога себе, католичка теорија је тим самим понижава. Осим тога врлина престаје бити овде израз и појава оне жеђи к добру, која припада само срцу загрејаном љубављу према Богу. Напротив хришћански подвизи узимају у католицизму карактер роиског труда, на који човек полази под морање, ради дубоког потреса мишљу о казнама Бога осветитеља, којему се човек обраћа затим, да ублажи гњев грозногa Бога. Али као казна самога себе подвизи благочашћа, с друге стране, по згодној опаски А. С. Хомјакова, добијају у католичкој теорији карактер меркантилно-јуридичке ствари, која је особина слуге, који с почетка дршће пред својим господином, а затим је спреман, да подигне процес против њега Пошто се мера временитих казни одређује степеном грешности, то и подвизи благочашћа морају имати квантитативни одношај према грешовним поступцима, мора постојати извесна норма за одређивање степена нравствене деловости, на чију висину Хришћанин у својим подвизима, уколико они служе као задовољење Богу, мора се пењати, али од које даље може се и не простирати. Отуда мисао о заслугама преко дужности, мисао — која гаји дух гордости и која потиче на препирку с Богом. Из страха и трепета с почетка се рађају подвизи А онда се човека дохвата гордост и он се јавља пред лицем Божјим с фарисејским осећајима самодовољства и почињати набрајати своје подвиге и заслуге. С почетка раде Господу са страхом и трепетом, раде за уплату дуга. А онда се одједном поткрада у душу мисао, да је за Бога већ доста урађено, да је сада постао дужником не човек Богу, него обратно — Бог човеку; да задовољење, које смо принели Богу, не само да је довољно, него чак преобилно, да се мера грехова наших покрива сумом врлина са још неким сувишком. Краће речено, католичка теорија допушта, да ако не сви, а оно неки могу задовољити Богу својим подвизима благочашћа не само потпуно, него чак са сувишком, могу обавити толико добрих дела, да се мора створити још неки сувишак, кад се њима покрију грешна дела. У основи свих тих назора лежи представа као да постоји такав нормални ниво нравственог деловања и развића, који дели подвиге благочашћа на две области — обавезног и необавезног, по дужности и преко дужности, довољног и преобилног. Али таково схватање нравственог закона стоји у одлучној контрадикцији са заповељу Господа својим последницима: **бѫдите совершени якоже Отецъ вашъ небесный совершенъ есть** (Мат. V.

48). Узвишеношћу тога идеала одбацује се свака могућност сагласити се с гледиштем, примљеним у католицизму. Ма како далеко одмакао човек на путу свога нравственог развића, није у праву да тако суди, да, достигавши извесни степен и стадијум савршенства, може већ починути и зауставити се, као онај, који је свршио све што му спада у дужност и што је обавезно, да даљи покрет његов у напред бива већ подвигом преко дужности и преобилним. То је без сумње даље, што у нравственом развићу једни долазе до веће зрелости, други до мање. Али се не може сагласити с тим мишљењем, као да се степен нравственог савршенства одређује квантитативном сумом или врстом и квалитетом нравствених подвига и као да се до помирења с Богом долази тек онда, када се међу грешним поступцима и добрим делима утврди известан пропорционалан одношај, тако, да ко има извесну суму добрих дела, тај већ има фактично право на отпуштање временитих казни за примерну количину добрих дела, а други могу имати толико добрих дела, да значајно превишују меру њихове греховности пред Богом. Та лажна идеја мере, која, установљујући извесни баланс и квантитативну пропорционалност између наших грехова и добрих дела, тим самим даје човеку право, да гледа на свако своје дело као на фактичну заслугу и да очекује за њега сразмерну награду, налази побијање себе у причи о радницима виноградара, који су добили једнаку плату, ма да су и произвели неједнаку количину рада и ма да су се јавили на рад у разно време (Мат. XX). А још више достојанство праве и узвишеност праведног развића одређује се не сумом дела извесне врсте и чак не врстом и обликом подвига благочашћа, него побудама, силом, енергијом, дубином и постојанством нравствених тежња и дејстава, — стога се ништавна лепта, дана од сиротиње, и цени више од богатих приноса, учињених од сувишка. А што се тиче признања, да наша добра дела имају значај задовољења Богу, то гледиште стоји у контрадикцији с опћепризнатим догматом о искупљењу рода човечјег Сином Божјим, и само је по себи сујетно гледиште: **что дастъ человѣкъ измѣнѣ за дшѣ свою** (Мат. XVI, 26. Марк. VIII, 36)?

(Наставиће се).

Разночтенїе

въ скверненыхъ церковно-словѣнскихъ книгахъ.

У новијим изданьима јеванђелија као у изданьу од год. 1864 и 1875 гласи 13 гл. 11 ст. од Луке овако: **И се жена имѣщи дхъ недѹжен лѣтъ осмьнадесать, и бѣ слака, и не могѹщи восклонитисѧ ѿнюдь.** То место гласи у јеванђелију од г. 1755 овако: **И се жена бѣ имѣщи дхъ недѹжен лѣтъ осмьнадесать и бѣ слѣка и не могѹщи восклонитисѧ ѿнюдь.** Тако исто као и у том старом јеванђелију од год. 1755 гласи то место и у сарајевском изданьу т. ј. има придјев **слѣкъ**, а не **слакъ** као што је у новијим изданьима. Осим тога у сарајевском изданьу стоји **осмьнадесать** без **ь** т. ј. **осмнадесать**. Између **слакъ** и **слѣкъ** нема никакве разлике по значењу. Глагол гласи старословенски **слѣшти, слѣкѫ, чеши,** incurvare те **слакъ** или **слѣкъ** значи *савијен, згрчен*. У српском имамо **лѹк** der Bogen. **Слѣкъ** је постало од **слакъ** промјеном вокала као што је постало у српском од *тек. ток*. То је новиједнье сличније, на тако држим да је обичније и у словенском **слѣкъ** од **слакъ**, премда и једно и друго долази. Да је **слѣкъ** обичније види се отуда што у старословенском чешће долази **слакъ** (= русскословенском **слѣкъ**). Тако у асеманову и остромирову јеванђелију долази на истом овом месту **слакъ**.

Јов. Жив.

Две три о Старокатолицизму и његову одношају ка Православљу.

(Свршетак)

Да је мишљење та два Атинска богослова, који су тако неправилно протумачили други тезис Луцернског конгреса и који су устали против Старокатолицизма, сасвим неправилно, то се и тиме доказује што су највишенији богослови других православних источних крајева како пре, тако и после Луцернског конгреса непрестано одржавали пријатељске одношаје са Старокатолицима, а васељенски патријарх Цариградске цркве је отворено јавно своју симпатију према њима чак у тако напредно важном саборском документу, као што је „окружна посланица". Сви су они тога мишљења, да Старокатолицизам почива на основи старе неразде-

њене васељенске цркве првих векова и васељенских сабора, и признају други тезис Луцернског конгреса као потпунце православан, „јер он ништа више не говори, осим онога, што примамо сви ми православни цркава по принципу Викентија Лиринског“. А ако Атинске полемисте, заборавивши у жару своје полемике на сва правила умерености, држе, да само они правилно мисле, а да су сви остали у заблуди, а уз то за руске присталице веле, да су „неучени, варвари, Скити или панславистичке политике руске“, — то очевидно не само да не повећава тежину њихових навода, него напротив показује, откуда се и започела полемика и какав смисао има. У сваком случају таква претпоставка у полемици не говори ни најмање у корист објективности полемиста...

Ако би још остало ма и најмање сумње односно тога, да су други тезис Луцернског конгреса неправилно разумела два Атинска богослова, то су те сумње потпуно разбили сами Старокатолици у своме „Међународном богословском журналу“, у коме, одговарајући својим тужитељима, јасно и отворено говоре, да „под појединим црквама у другом тезису разумеју оне цркве, које се ослањају на учење старе цркве првих осам векова, наиме оне цркве истока и запада, што мисле православно“. Тако у XII свесци журнала (стр 834) у своме одговору вели, да је „други тезис, донесен на Луцернском конгресу, искварен у Атини у том смислу, као да он означује, да старокатолички богослови сматрају за догмат само оно, што је оиће код православних, западних и протестаната, и да на том основу хоће да установе неко оиће сједињење свих, по коме се онда догматичка учења, која нису свима заједничка, него која се признају у овој или оној појединој цркви, морају сматрати за слободна по суду сваког. Таково тумачење тога нашег тезиса је неправилно — „missverständlich“. Наши догмати — настављају — почивају на основи старе нераздељене цркве и у свему битном се потпуно слажу с догматиком православних“ (834). Затим на другом месту, одговарајући својим противницима, Старокатолици вели, да они исповедају догмате васељенске цркве и примају седам васељенских сабора, пристајући уз критеријум Викентија Лиринског, да је догмат оно у што су веровали свагда, свуда и сви. Појединe православне цркве истока и запада (под последњима се разумевају Старокатолици као они, који мисле православно) исповедају исту веру и признају исте старе непреложне догмате“ (XII, 774) Један од француских вођа Старокатолицизма, Мишо, у истом журналу (XII, 712) вели: „ви питате, шта ми разумемо под појединим црквама“? одговор: „ми разумемо оне појединe цркве, које чине васељенску цркву, које су православне (qu'elles sont orthodoxes), које чувају Православље васељенске цркве, јер два православља не постоје. С тога је разумљиво, да кад се каква му драго појединa црква одели од васељенске или буде од ње одлучена, као јеретичка, она престаје бити и сматрати се православном и њена сведочанства већ више нису потребна за устав исповедања васељенске цркве“. На тај начин и на те изјаве Мишо-а јасно је, да се лутеранска, калвинска, папска и све друге цркве, напустивши учење васељенске цркве, не могу убројати у оне појединe цркве, о којима се говори у другом тезису Луцернског конгреса, То би требало да имају у виду атински противници Старокатолика. Други орган старокатолика (Katholiki), што излази у Берну, у своме броју од 13. јула 1895 год., на стр. 222. такође одбија тумачење дотичног тезиса од стране Атинских богослова, као неспорааум. „Под појединим, вели, црквама, чија сведочанства састављају васељенско предање, разумемо оне, које су чланови васељенске цркве и које су сагласне с црквом васељенском“. У XIII свесци „Међународног журнала“ (стр. 175) опет се понавља, да Старокатолици никада нису мислили оснивати неку нову цркву, чија би се вера састојала из веома малог броја верских чланова, заједничких православној, римско-католичкој и протестантској цркви. Старокатолици хоће само, да неизменљиво остану верни вери старе васељенске католичке цркве. Све је то тако јасно, да се човек само мора дивити, на који се начин могло појавити тако чудновато тумачење дотичног тезиса Луцернског конгреса.

Мислимо, да се из овога, што смо рекли, доста јасно види колико је била неправедна полемика, коју споменута два богослова покренуше против Старокатолицизма. Повод тој полемици беше криво тумачење другог тезиса Луцернског конгреса; а таково тумачење могуће је само онда, кад се не зна добро немачки језик и кад се не ће да пази на основне принципе Старокатолицизма, које су они тако

често, јасно и отворено износили. Она само доказује, до какове заслепљености могу доћи чак и богослови, кад забораве га основно правило сваке полемике — мирноћу и објективност према предмету, јер једина сврха полемици треба да је разјашњење истине, без икаквих партијских интереса. На тој равнотежи духа не одржаше се атинске полемисте, те с тога и падоше у крајну неправедност не само према Старокатолицима него и према својим православним пријатељима и друговима. Али та је полемика била не само веома неправедна, него још и веома штетна, јер је с једне стране без икакове потребе завела грчко јавно мнење у тој ствари, а с друге стране директно нашла на руку најгорим непријатељима и Старокатолицизма и Православља, наиме језуитизма и папству, који само и сањају о томе, како би загушили тај за њих опасни покрет, који прети, да у читавом западном свету пробуди свест о црквеној неправди папизма. Штетна је била та полемика у оба односаја али особито у последњем. На узмимо да Старокатолици и нису потпуно проникнути духом Православља, опак они морају бити од велике вредности по православне, јер они ступају као поборници оних начела, на којима се оснива православна васељенска црква, јер они отворише борбу против лажних црквених начела папизма, одбацише све његове новоизмишљене догмате и чврсто се сташе ослањати на основу старе нераздељене цркве. То је за папизам такав удар, да је чак опаснији и од протестантизма. Ма да је овај и нанео папству огроман удар, лишивши га читавог севера европског и уоче половине народа западног хришћанског света, опак није могао довршити своје дело, није био у стању да обори сву систему папства, јер је и сам пао у крајност, те с тога није могао повући за собом оне, којима су били драги основи старе нераздељене цркве седам васељенских сабора, које одбацише протестанти. Старокатолицизам је далеко од те крајности, која је слабост протестантизма, и обратно сва суштина његовог протеста је у томе, што он одбацује систему папизма с гледишта баш оне нераздељене васељенске цркве, од које је папизам непосредно отступио.

Непријатељи дакле папску систему, која је израсла на телу западне цркве, Старокатолицизам тим самим враћа ту цркву оним основним васељенским начелима, од којих се она удаљила, али на којима се без измене одржала св. православна источна црква. Тај протест против неправде папства и његових дела, који је подигнут не у име каквих нејасних начела апстрактног Хришћанства, као што је то било у време реформације, него у име свесних, историјски сталних, одређених начела нераздељене цркве, способан је, да у повољним приликама задобије потпуну симпатију свих оних, којима је мила црквена истина. Стога се у Старокатолицизму и скрива могућност, да потпуно обори читаву систему папства или боље рећи сва дела његова — и да очува саме основе црквене. Ето зашто је појава Старокатолицизма изазвала велик немир у Ватикану и у његових главних слугу, језуита, који с уроћеном препредености, брзо заборавише на немир и развише сва своја средства и полемику, и клевету, и денунцијације световој власти, — да би тако загушили тај за папску систему опасни покрет. И интересантно је мотрити, како језуитски органи строго прате сваки покрет у Старокатолицизму, али како се по обичају труде, да на сваки начин умање његов значај: називају га „ништавном сектом“, која ће у сваком тренутку издахнути од унутрашње изнурености, а овамо са страхом у срцу ослушкују, у каквом је стању створ, какови су његови односаји према истоку; и колико стрепе од развијања пријатељских односаја Старокатолицизма, толико се још и више радују, када се ма чиме покваре ти односаји.

Можемо мислити, колико је полемика атинских богослова донела радости верним поборницима папства и његових ствари, и колико је помогла у њиховој раду, да ослабе и угуше за њих опасни покрет, јер она у мало што није покренула у свој грчкој цркви непријатељске осећаје према Старокатолицизму!

Но будући неправедна и штетна, полемика Росисова је још и пуна контрадикција. Наиме сам Росис је раније имао друге назоре о Старокатолицизму и када је овај још недовољно изнео своја начела, Росис му је ставио оне исте захтеве, које сад износи Старокатолицизам и које Росис сматра за недовољне. Као што доноси „Анаплассис“, проф. Росис дајући св. синоду извештај о бечким конференцијама 1875. г., на којима је и сам суделовао, буквално и с очигледним одобравањем је

наводно поставку, која је тамо израђена по иницијативи проф. И. Т. Осињина, а која гласи: „При свима покушајима и преговорима међу члановима источне и западне цркве о уједињењу само онда има наде, да ће се доћи до каквог му драго практичног резултата, ако су с обе стране вољни *повратити се basisu старе нераздељене цркве*. Стога је само тада могуће спремити догматичко-црквени споразум између две сродне цркве, *ако се с обе стране само ауторитет и предања старе васељенске цркве буду признали за основу и критеријум система учења, обавезне за цео хришћански свет*. То је гледиште при расправљању тачака, у којима се црква не слажу, тим природније за представнике источних цркава, што сама источна црква назива себе православном наиме стога, што држи да је њено учење завршено уредбама седам васељенских сабора и учењем старих црквених отаца, који се слажу с тим саборима, да је за увек неприкосновено. Ако ми стога у касније време, у периоду после раздељења цркава или у новијој богословској књижевности истока, или у западној схоластици налазимо нешто таково, што се може сматрати даљим развитком и тумачењем прошлог уопће, признатог учења цркве, ми да се и не сме то касније учење игнорисати, нпак се не сме ни сматрати, да је у томе смислу обавезно као гледиште примљено и утврђено од пређашње нераздељене цркве.“ [1]

У истом извештај, проф. Росис наводи затим сличне изјаве Делингерове, архим. Анастасијадиса и протопреса. Ј. Л. Јанишева. Тако је на конференцији он примао тај тезис заједно с другим представницима православне источне цркве, те је тим чудноватије, што је прошле године тако нагло скрнуо стога земљишта и новесо оштру полемику против Старокатолицизма, стављајући му сасвим друге захтеве.

Када узмемо у обзир све те необичне појаве у полемици Росиса и његова друга, не треба се чудити, што су њени резултати били лабави и нестални. Не гледећи на то, што је она успела да утиче на покојног атинског митрополита Германа, а преко њега као председника и на цео св. синод, који се баш под тим утицајем латио чак оштрих мера против једног присталице Старокатолицизма, довољно је било дотаћи је само озбиљном критичком анализом, па да се сва подигнута грађа сруши. О томе налазимо интересантних података у листу „Ἔστια“ од 9. марта ове године. Тамо се наиме јавља, да је св. синод ове године, сазнавши колико је неумесна и неоснована полемика, коју покренуше два атинска богослова против Старокатолицизма, решио да укине одредбу прошлогодишњег синода. Наиме синод је умолио министарство народне просвете, да пријаву послану прошле године, у којој се тражило да министарство не потврди избор Филипа Пападопула на катедру практичног богословља, што овај исказује јеретичке мисли, наиме што симпатише са Старокатолицизмом, не сматра као тужбу против именованог богослова. Али учинивши ту битну поправку, св. синод је пошао још даље и донео другу поставку, да би се оградио од нехотичних погрешака. Поштo је журнал „Свештени Савез“ (Ἱερὸς Σύνδεσμος) који је излазио под заштитом покојног атинског митрополита Германа, често понављао, да је он званични орган грчке цркве и св. синода, то се давала особита важност назорима на његовим страницама, као ставу назора саме цркве, и давао је свима повода да мисле, да је он најтачнији тумач мисли св. синода. Ради тога се и сва неправедна и у свима односајима некоришћена борба тога журнала против Старокатолицизма и богослова, који са њим симпатишу, сматрала како у самој Грчкој, тако и у Немачкој, Швајцарској и Русији као израз мисли св. синода грчке цркве. Св. синод је исправио и тај неспоразум, и у другој својој тачци у томе питању најавно је, да св. синод не прима на себе одговорности за чланке, написане против Старокатолика, и да се ни „један од дневних и периодичних грчких издања не може сматрати као тумач мисли синода грчке цркве.“ Обе су тачке врло симпатично примили и грчка штампа и јавно њиме. Благодарећи њима, сад се друштво ослободило од веома незгодне заблуде, јер је мислило, да су полемисте заиста тумачили лично расположење грчке цркве, кад су подигли читаву хајку против Старокатолицизма на страницама тобоже званичног органа св синода. Међутим се показало, да њихова полемика нема ничег заједничког са назорима св. синода и потиче из њиховог чисто

[1] Вид. Бр. 15. „Internat. theol. Revue“ за јули-септ. о. г. стр. 625.

личног, те према томе необавезног мишљења о томе питању.

По руском *М. В. Јов.*

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Радња епархијских власти у Новом Саду).

II. Епарх. административни одбор бачки одржао је 13. (25.) јула о. г. своју седницу, у којој су између осталога референсани и решени ови предмети: Узет је на знање и објављење се црквено-општини у Б. Брестовцу, да јој је високо министарство просвете у свему оправке цркве 100 фор. државне приломожи подарило. — Препоручује се високоистом министарству ради полученја држ. приломожи, у свему оправке цркве, црквено општина у Пивницама и Станишићу. — На позив Његове Светости Патријарха српског Георгија подноше му се сви списи, који се односе на одлуку високосл. Саб. Одбора донесену услед утока против овостраног решења бр. А. О. 502/190 ех 1895. у ствари господичинских часника и чиновника. — Узета је на знање и објављење се црквено-општини у Г. одлука високосл. Саб. Одбора, којом је поднесени признак против овостр. решења бр. А. О. 21. 52/14 ех 1895. у погледу награде бившем тамошњем општинском бележнику П. П. одбијен, а нападнуто решење потврђено. — Узета је на знање и објављење се црквеној општини у Ст. П одлука Саб. Одбора донесена поводом признака исте општине против овостр. решења, којим је та црквено. општина на сношење трошкова око конасације парохијских сесија и учитељских земаља упућена; истом одлуком је овострано решење измењено, те пресуђено, да дотични свештеници и учитеља имају те трошкове поднети. — На позив високосл. Саб. Одбора упућене су управе подручних манастира, да до данас неупесени суплиак прихода свог за год. 1892. неодложно у благајницу срп. нар. црквен. фондова и закладе унесу. — Узета је на знање и објављење се срп. прав. црквено. општини у Ш. одлука високосл. Саб. Одбора донесена услед утока исте општине против овостр. решења А О 1056/428 ех 1894. у погледу насталог спора између исте општине и тамошњег становника И. М. оснивателя тамошње гробланске капеле. — Поводом превишње одлуке Њег. цес. и апостолског крал. Величанства од 16. јуна 1896., а на позив високосл. Саборског Одбора наложено је свима подручним срп. правосл. црквено. општинама да о целокупном црквеном, црквено-општинском и школском имотку као и фундацијама, у колико их која има, тачне инвентаре сачине и овамо до 10 септембра о. г. ради даљег знаничења са њима поднесу. — Дозвољено је црквено. општини у Пачиру оправка парох. дома и подизање нове школске зграде. — Спровешће се високосл. Саб. Одбору признак срп. правосл. црквено-општине у Ч. против овостраног решења којим је иста црквено-општина упућена на сношење жерњичких трошкова око обележења прошлогодишњих поплавом одрешених те окрњених парох. сесија; као и признак срп. правосл. црквене општине у Н. С. против овостраног решења, којим је катихети на тамошњој срп. вел. гимназији јеромонаху М. М. признато вирилно бирачко и скупштинарско право. — Узет је на знање рад црквене скупштине у Г. од 28. априла (10. маја) о. г., а уједно скупштинару исте општине М. Ђ. најстрожији укор за саблажњиво му понашање у скупштинској седници изречен с угрожењем, да ће у поновном случају бити лишен скупштинарске части — Узет је на знање рад црквен. скупштине у Ст. П. од 9. (21.) маја о. г. изузев оног закључка, којим је њезином председнику без икакве мотивације неповерење изречено. — Дозвољено је црквеној општини у Ш., да своју порушену „водиницу“ оправити може. — Потврђен је избор председника, потпредседника, половине црквеног одбора и старатеља у Бегечу. — Дозвољено је истој општини да може подићи зајам од 1000 фор. у сврху подизања нове школе. — Затражиће се политична ексекуција ради утуженља заосталог на дугу црквено-општинских прираза у П. и Ст. В. — Избор половине црквеног одбора у Ч као и трећине скупштинара у Г. делимично је потврђен, делимично пак поништен и нов наређен. — Препоручиће се високом министарству ради полученја државне приломожи црквена општина у Баји — Дозвољено је црквеној општини у П. да своју опалу школ. зграду оправити може и да ради покрића трошкова око те оправке разреза на тамошње срп. правосл. становништво учинити може. — Спровешће се високосл. Саборском Одбору признак срп. правосл. црквено. општине у Д. С. П. против овостр. решења бр. А О 532/190 ех 1896 у погледу станарине свога пароха и разреза верозак. прилоса на приватни посед истог пароха. — Снабдевен је клаузулом одобрења купопродајни уговор између црквене општине у Г. и једног тамошњег становника у предмету куће 4 лања земље. — Исто су тако снабдевени клаузулом одобрења купопродајни уговори, по гласу којих се имају на црквено општину у Ж. преписати 5 лања земље, којима је становница тамошња ђа Марија Алексијевић роб. Њима основала фундацију за тамошњу срп.

православ. цркву. — Наређена је истрага против црквено-општинске управе у К. — Потврђен је избор $^1/_2$ скупштинара у Суботици и Мохолу. — Напротив избор $^1/_2$ скупштинара у Н. С. уништен је и нов наређен. — Дозвољено је условно црквеној општини у П. опрашка цркве, ако накнадно искаже, да довољно за то средстава имаде. — Дозвољено је црк. општини у Н. С. да своју привремено купљену кућу (т. зв. Дражићкину) по цену од 7100 фор. продати може. — Потврђена црк. скупштином исте општине закључена измена правила за тамошње црквено-општинске чиновнике, по којој ће у будуће црк. одбор постављати ексекутора. — Одобрено је и поднеће се на потврду високом министарству основно писмо, које је црквена општина у Баји за закладу Јована Русића Американца сачинила. — Позваће се црк.-општина односно црк.-скупштина у Г. да се најасни шта ју је руководило да од досадањег свог адвоката, који је у ime њено криминалну пријаву због учињене тамо проневере у црквено-општинској благајни надлежном суду поднео, напусти и уме новог? и уједно упозорена, да се двоструки тромак у тој ствари на терет црквено-општинској благајници неће дозволити. — Одобрен је по бив. управном одбору срп. правосл. црк.-општине у Ст. Ст. у 1894. години учињени куп четир јутра земље по цену од 1400 фор. — Одобрен је у скупштинској седници срп. православ. црк. општине у М. од 3. (15.) марта о. г. обављен избор једног скупштинара и двојице чланова у м. школ. одбор, о којем последњем ће се имати и епарх. школ. одбор известити. Напротив дана 3. (15.) јуна по истој црк. скупштини обављени избор једног одборника и једног скупштинара није потврђен. — Потврђен је избор $^1/_2$ црк. одбора у Т., а уложени против тог избора приказ одбијен. — — Усвоје се на знање најасњење председника исте црк. општине, које је поднео на тужбу тамошњег потпредседника Ђ. Б., те је услед тога иста тужба као неоснована одбијена. — Упућена је црк. општина у П. да своме пароху заосталу плату од прошле као и од ове године неодложно исплати. — Упућена је црквена општина у Товаришеву, да на М. П. који тамо поседује кућу но међу тим у Карловцима стално станује, разрезани верозак приносе као неуметани отпише. — Жалба Пл. Л. црк. одборника у С. против тамошњег председништва издата је овом на најасњење. — Пријава Ј. М. потпредседника у М. против тамошњег члана црквене скупштине Ј. К. издата је тамошњој црк. општини с позивом, да се најасни, у колико су наводи у истој пријави на истини основани.

(Педесет година свештеничке службе.) Пишу нам из Госпођинаца: На св. Илију ове године напунило се пуних 50 година свештеничке службе пароху госпођиначком *Николи Белановом*. Рођен 6. марта 1819. године, рукоположен за ђакона 20. јула, а за пресвитера 23. јула 1846. године од епископа пакрачког, блажене памети Стевана Крагујевића, он је најстарији свештеник у Шајкашкој. Свршивши школе: српску основну у месту свога рођења у Госпођинци, гимназију (6 разреда) у Новом Саду, филозофију у Кечкемету и богословију у Ср. Карловцима и у Пакрацу, оженио се 1844. године Александром пл. Војновић, и буде капеланом оцу своме Павлу, пароху тада госпођиначком. Г. 1847. када му отац умре, постаде администратором исте парохије. Ту га затече бурна 1848-9. година, црква и цело село изгоре, сви се становници разбегоше, и тек у јесен 1849. врате се на згариште. Архијерејском грамотом од 12. маја 1853. од бачког епископа блаженопокојног Платона Атанацковића потврђен за пароха, буде 15. августа исте године свечано у цркву уведен — инсталиран — од жабаљског проте Максима Пашића у присуству комесара од стране грашчарске власти ц. кр. капетана Александра Антоновића. Све до године 1881. био је са пароком Теодором Брежковским, а када исте године умре речени пароз, остаде сам на великој парохији од преко две хиљаде и пет стотина душа. За ревносно и тачно службовање св. цркви одликовага 18. децем 1880. блаженом. Германа Анђелић, епископ бачки, црвеним појасом, а 20. августа 1890. у епархијској скупштини бачкој изабран буде за члана епарх. административног одбора бачког. 15. јула 1896. поделио му високопреосвећени епископ бачки *Герман Опачић*, за толикогодишње безпрекорно деловање у винограду Господњем, наслов протојереја.

На дан св. Илије одслужио је, са јубиларом, св. литургију пречасни г. Милош М. Пашић, прота жабаљски и још три свештеника. После св. литургије беше свечано благодарење, на коме је учествовао и прем. г. Мирон Ђорђевић, игуман бођански. Господин прота је врло лепим речима поздравио јубилара. Нестора шајкашког свештенства, који је те ретке среће, да је у родном месту своме са другом својим, а у кругу деце своје и унучади, многобројних пријатеља и поштовалеља дожинео овакав свечан дан. Многобројан народ бурним „живео“ поздравио је и честитог проту и поштованог пароха свога. О пријатељском ручку нало је више лепих здравица, као високопреосвећеном Господину Епископу Герману и осталим одличним гостима.

Одличан српски свештеник, који је пуних 50 година неуморно служио Богу и народу, који је, уз лепом службом и дивном појавом својим, дружевним понашањем и интелигенцијом, био пример и углед браћи својој, уважен, љубљен и поштован од сваког, нека и овом приликом прими жељу својих пријатеља и поштовалаца: Живио! Живио наш најкашки „ђедо“ још дуго!

(**Српски учитељски конвикт**) одржао је, под председништвом *Арх. Варнавина*, 24. јула о. г., своју редовну главну скупштину у Новом Саду. По извештају председника управног одбора конвикта је купио за конвикат кућу за 21 хиљ. форинти, али се ова мора преуредити, и за то је већ израђен и план, који је поднесен скупштини на уважење. Кућа кад се преуреди, моћи ће се најдаље до јесени или пролећа предати свом опредељењу. По израђеном плану биће у конвикту места за 108 питомаца и питомица, а трошкови око градње износе 34 - 36.000 фор. За ову годину сместиће се питомци како буде могуће.

За надзорника конвикту изабран је професор српске гимназије у Новом Саду г. Тихомир Остојић, а за надзорницу учитељица српске више девојачке школе новосадске ђица Јелка Лујановићева.

За ову годину изабрано је 39 питомаца, који су подељени у три платежна разреда (са 12, 10 и 8 фор. месечне наплате).

За председника конвикту односно управном му одбору изабран је једногласно и поново г. Аркадије Варађанин, за потпредседника Гавра Путник, за благајника Александар Јорговић, а за перовођу Јован Марић. За чланове управног одбора изабрани су: Кузман Миловановић, Мита Ђорђевић, Никола Јакшовић, Јеврем Миковић, Ђорђе Милић, Јован Марић, Велко Петровић, Коста Шпјачки, Ђока Михајловић, Стеван Јаношевић, Пера Стефановић и Тома Марић. У надзорни одбор пак: Пера Ђурчић, Пера Дамјановић и Рада Малушев.

На скупштини присуствовала је и добротворка конвикта ђица Љубица Радишићка, која је до сад већ даровала конвикту 1000 фор., а толико још обећала даровати.

На овој скупштини примљени су одборски предлози: 1.) Да се позову они чланови, који су обећали да ће платити чланарину, а до сада то нису учинили, да што пре изврше своју обавезу, иначе ће се брисати из списка чланова. 2.) Да се благајнику одреди годишња награда од 50 фор., пошто ће се од сада његови послови јако умножити. 3.) Да питомци и питомице сваке године плаћају као уписнину 1 фор., да се за то набаве најпотребније ствари. Није пак примљен одборски предлог, да се од сада чланарина одбора накнађава путни трошак.

(**Вагон-црква на Сибирској пруги.**) Као што јављају петроградски „Црквени Весник“, освећена је 11. јула о. г. у Петрограду на балтијској станици железничке пруге у Нови Петерхоф, црква, која је смештена у једним железничким колима. Освећење је свршио високопреосв. митрополит петроградски *Палодије*. У тој вагон-цркви може присуствовати молитви 60—70 особа. Црква је врло укусно и вештачки израђена и украшена. На улазу је звоник над којим блиста часни крст. Израђена је о државном трошку, а све утвари поклонио је цар. Иконостас је израдио уметник Вилковски. Црква је направљена, да послужи као богомоља за насебиие чиновника, путника и служитеља железничких на железничкој прузи кроз Сибирију.

(**Српски православни женски манастир.**) У Београду се ових дана бавила мајка Кириклија, игуманија манастира св. Арханђела код Струмице у Македонији, са још једном калуђерицом. Оне купе прилоге за манастир. Оне српске калуђерице примљене су у аудијенцији од краљице Наталије и краља Александра, који су дали знатан прилог манастиру. У овом српском манастиру има до тридесет калуђерица, а манастир је основала пре тридесетчетрдесет година мати садашње игуманије. То је једини српски женски православни манастир на балканском полуострву, и до сада се одржавао од богатих прилога из Русије и имућних Срба у Старој Србији и Македонији.

(**Мала катавасија у комуналним школама.**) „Мале Катавасије“ за основне школе, и за српску православну школску децу, издавале су и штампале разне књижаре и штампарије. Неке су досад бар подастирале своја издања Школском Савету и црквеној власти на преглед, односно одобрење, *неке пису чиниле ни то*. Било је свакојаких тих „Малих Катавасија“, и оне су *с реда* налазиле своју пробу у основним школама, а према томе, како се која домогла личностима, које катавасије имају за школе да набаве, како им се допадао издавач њихов, и како су *некоје* личности биле рачун налазиле при набављању тих Катавасија. Да се стане на пут протурчавању „Малих Катавасија“, које су редиговане без икаквог система и плана, и без обзира на школске потребе, а нису одобрене по надлежним властима, и јер се у неким нашла противност и самој православној догматици, и напослетку ради једнообразности, — издала је Српска Манастирска Штампарија прошле године „Малу Катавасију“,

коју су рединовала два за то позвана духовна лица, а која је одобрена благословом Његове Светости преузв. господина патријарха Георгија, а Школским Саветом *примљена и прописана за све вероисповедне народне нам основне школе.*

О свему томе извештена је у своје време и висока кр. земаљска влада у Загребу, па са надлежне стране и замољена, да својим путем и начином нареди, да се ова Катавасија може и сме као једино дозвољена употребљавати и у оним пучким школама.

„Мала Катавасија“ у издању Српске Манастирске Штампарије, осим тога, што је најбоље редигована од свију досадањих, и најјефтинија је. Осим штампаних табака по цену од 20 новчића. Штампарска парада те Катавасије такође има предност пред свима досадањим Катавасијама своје врсте.

Шта се после и на основу света тога могло оправдано очекивати? После света тога, па још после наредбе кр. земаљске владе одела за богоштовље и наставу од 25. листопада бр. 13.988 ех 1895, с правом се могло очекивати, да ће се у достојан обзир узети као *интерес наставе* у црквеном појању, тако и решење Школског Савета, односно надлежна жалба упућена кр. земаљској влади, те да ће се и у комуналним школама отворити врата најбољем издању „Мале Катавасије“, а затворити катавасијама, које ничу из просте шпекулације без обзира на школске и религиозне потребе.

На жалост тако не би.

Дошло нам је до знања, да се је за комуналне школе у једној жупанији набавила „Мала Катавасија за употребу школске младежи“, која није прошла ни цензуру надлежне црквене власти, нити је одобрена и апробована од ма које школске власти. Уместо света тога, а иначе ради неке вољада легитимације стављено је на њој, да је: „Извод из **„Великаа православнаа катавасіа“** штампана **с благословом** Њ. Светости г. патријарха Проконија Ивачковића“. Цена тој „Малој Катавасији“ није означена.

А јер *ниједна* комунална школа из целе Тројединице није набавила досад „Малу Катавасију“ из Српске Манастирске Штампарије, закључујемо, да су и друге жупаније набавиле горње издање или које друго, њему подобно.

Ми ово не истичемо у намери, да заступамо и промичемо материјални интерес Српске Манастирске Штампарије, и ако би и за то имали права и разлога. Не. Нама је пред очима с једне стране интерес наставе, а с друге стране обзир, којега би надлежне власти комуналних школа требале имати у овоме случају.

Набављањем поменуте „Мале Катавасије“, (у којој ни једне странице, нит' те не ни једног тропара ни кондака нема без погрешке штампање, која је штампана без знања и одобрења црквене власти, а која није апробована ни од кр. земаљске владе, с једне, и с друге стране, обилажењем „Катавасије“, која је одобрена по нашој црквеној и највишој школској власти, па препоручена, с надлежног места, и кр. земаљској влади, као најбоља и подеснија — зар није заборављен интерес наставе, зар није нануштен сваки обзир према оним факторима, који су у првом реду познани и надлежни да пресуде, која је Катавасија најбоља и најподеснија, па и могућа за учење црквеног појања у основним школама, биле оне вероисповедне или комуналне? Ми по *својој* дужности упозоројемо, са овога места, високу кр. земаљску владу на ову појаву и жалимо се ради ње. На чији налог су горе означене Катавасије набављене, и по чијем налогу се не набављају на Српске Манастирске Штампарије, ми за сад не знамо, ал' ћемо сазнати, и онда ћемо и то изнети на јавност. Можда ћемо том приликом моћи проговорити и о *узроцима, с којих се подржава набава „Малих Катавасија“ других издања ма каква она била*, а не Српске Манастирске Штампарије, јер да је њезино најбоље.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Мисли о вероучним књигама за народне основне школе. Написао *Мита Нешковић*. Штампа Српске Манастирске Штампарије. Стр. 44. Цена 25 н. Добити се може код писца у Беловару.

Питање, које расправља г. писац у овој књижици савремено је и акутно баш с обзиром на посао, кога има да сврши синодална анкета, којој је поверено састављање вероучених књига и за основне школе. При решавању тога питања мишљење г. писца добро нам је дошло.

После претходне студије о досадањој вероначној настави и данашњим катихизисима код нас, и неким изражењим мислима о реорганизацији те наставе, према усвојеним принципима данашње педагогијске методичке науке, писац завршује своју расправу одговором на питање: како да се нашему верозаконске књиге за народне (основне) школе? Тај одговор је овај: „За сваки разред морале би се написати *две вероучне књиге*, једна као ручна књига за дечу, а друга као руководђ за вероучитеље.“

Ту своју мисао, (којом се вероучитељи и чланови синодалне анкете), образлаже за тим писац врло тачно, стручњачки и јасно. „Књиге за ученике, вели писац, садржавале би у себи главне, фундаменталне

законе наше православне вере. А у ручним књигама за вероучитеље. — уз споменуто већ градиво — ушле би и напомене, које се верске истине хорају довести у свезу са односним местима из дечјих књижиц̑ . . . Тако би се начело концентрације потпуним успехом реализовало и освештало и код верске обуке. А најпосле, вероучна наставa *морала* би се овако развијати индуктивним правцем, дочим се, по данашњим катихизисима, баш уз *систематално* тумачење, наставa изводи путем дедукције А који начин нимаде више смисла и места у основној школи, о томе бар не треба трошити речи.“

За сад оволико, а постараћемо се, да о тој расправи, и у њој изнесеним мислима и назорима преговоримо и опширније. А увек ћемо у том послу радо уступити ступце овога листа и г. Нешковићу, као и сваком, ко би хтео да послужи што бољем и успешнијем решењу посла око унапређења наше вероучевне наставе у основним школама.

Макарија митрополита московскога православно догматичко богословље. *Други део.* Ио трећем издању превео и где-где допунио *Митрофан Шевић* архимандрит хоповски. У Ср. Карловцима. Српска Манастирска Штампарија 1896. Може се добити код писца. Цена је 2 фор. (4 круне).

Православна српска богословска учитељска школа у Призрену у 1895/6. школској години. *Написао ректор архимандрит Илариов С. Весић.*

У овој књижици штампан је:

1. *Извештај о стању школе*, за прошлу школску годину, што га је архимандрит Иларион С. Весић као ректор те школе поднео.

2. *Беседа* о греху, видовима греха, изворима греха и о основима и средствима за ослобођење греха, коју је беседу говорио г. Иларион С. Весић на св. Саву 1896. у сали правосл. српске богословско-учитељске школе у Призрену.

3. *Беседа*, о важности и значају св. храма за наш душевни живот, говорио ју исти г. Иларион на Ђурђев-дан у цркви св. Великомученика Георгија у Призрену 1896.

4. *Опроштајна реч*, при свршетку 1895/6. шк. године својим ученицима у саборној Призренској цркви говорио исти г. Иларион С. Весић.

Свега ђака у прошлој школској години (са свима напредњима) било је уписано 227, а свршило је школску годину њих 218. Од ових становало је у заводу 150, а остали изван завода.

У почетку школске године библиотека је бројала 2502 комада разних књига. У току школске године набављено је 50 нових књига.

Позив на претплату

ДЕКАМЕРОН

СТО ПРИЧА ОД СТО НАЈСЛАВНИЈИХ ПИСАЦА СВЕТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Уз сурадњу сурадника „Бранкова Кола“

Декамерон страних прича доћиће у својим свескама сто бираних прича од сто најславнијих писаца светске литературе.

Осим француске, енглеске, руске, немачке и талијанске књижевности биће у *Декамерону* заступљена и: чешка, пољска, хрватска, словенска, бугарска, румунска, мађарска, шпанолска, данска, шведска, холандска, норвешка, грчка и финска књижевност, чији се радови у српским преводима тек по кад и кад јављају разбацани по разним часописима нашим — Драгоцена збирка ова, то је драго камење покупљено по богатим ризницама светске белетристике. Скуп овај најзнатних производа светске књижевности биће огледало живота и душевне снаге разних народа, у њима ће се огледати дух и срце најмодернијег и најпримитивнијег живота светског — Ово је албум најзнатних слика светске литературе, којим ваља да се оките столови наших Српкињица и најмање Књижице образоване српске публике. — Осим нових превода, који су већ штампани у „Бранкову Колу“, доноснће даље и даље свеске сасвим нове радове свију књижевника који до сад стекоше светског гласа.

Декамерон изићће до 15 свезака, а биће сложен у две књиге. — Свака свеска стаје за претплатнике *20 нов.* — Скупљачима претплате дајемо једанаести егземплар, а новац се убира после сваке свеске и шаље на: Управу Српске Манастирске Штампарије у Срем. Карловцима. — Друга ће се свеска слати само онима, који су за прву положили новац.

У Срем. Карловцима, 25. јула 1896.

УПРАВА
Српске Манастирске Штампарије.

Молимо скупљаче да нам што пре јаве, колико егземплара прве свеске, да им пошаљемо.

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*.

Бр. 23. Алекса Дејановић, Ђурђевчанин из Београда — — — — — —	5 ф. — н.
Бр. 24. Српска Бачка овладина у Старом Бечеју. — Чиста добит од забаве у корист фонда св. Саве приређене — — — — — — — — —	38 ф. — н.
Из 23. бр. „Срп. Сиона“ —	1568 ф. 99 н.
Свега	1611 ф. 99 н.

Новци су предани управи срп. пар. црквн. фондова.

Од администрације.

Г. Ј. Ј. П. Немамо.

Г. Ј. Ч. у С. А. Из г. 1892. можемо само целе комплете продавати; поједине бројеве не.

Г. Ј. М. у П. Изволите послати новце за тражене бројеве.

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Сазнајемо, да смо спремили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну, а које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

наша је одобрена и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим всл. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

Ова је уређена (редигована) као ниједна до сад по стручњацима на то позванима и надлежнима. *Стоји само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким коренама и на доброј хартији.* Кад се на више куни дајемо 25% рабата.

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено-школске општине, да нас потпомогну својим наруџбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које за школу нису.

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

НАТЕЧАЈ. 117 1—3

Овим се отвара натечај за једног учитеља српско-православној четверо-разредној основној школи у Жупањцу (Босна) са годишњим платом од 500 фор. а. вр., станом, огревом, баштом и путног трошка 25 форинти.

Учитељ треба да је Србин православне вјере и да је свршио учитељску школу. Поред наставе у школи дужан је подучавати децу црквеном пјевању, пјевницу у цркви држати и бити повереља општински и друго што му буде општина налагала служити.

Ко жели ово мјесто заузети мора своје свједобе о свршеним наукама са молбом потписаној српско православној црквено-школској општини до 10. (22.) августа, а уз то и свједобу о морално политичком владању, послати.

Жупањац 22. јула 1896.

Српско-православна црквено-школска општина.

ОГЛАС. 119 1—1

Ко би хтео под повољним условима бити мојим кансланом, нека се изволи одма мени писмено пријавити. Млад свештеник има првенство.

Стеван Моловић
парох у Иригу.

СТЕЧАЈ 118 1—3

Овим се отвара стечај на *учитељско место* у Црној Бари, на срп. вероисповедној школи.

Плата је учитељу 300 ф., коју плату учитељ квартално унапред прима. За перовођство један празан грунт од пол јанца; од погреба где позван буде 1 фор.; огрева колико устреба, у новој лепој школи стан са две патосане собе, кујном и шпајзом. Само оспособљени учитељи узеће се у обзир.

Молбенице ваља слати на црк. школски одбор до *15. августа* о. год. када ће се и избор обавити.

Из седнице црквено школ. одбора држане у *Црној Бари* (Feketetó) 20. јула 1896.

Ђурица Вујић,
школ председник.

СТЕЧАЈ. 98 3—3

На упражњено место на вел. кикиндској српској вероисповедној школи овим се стечај ради сталног попуњења овог места расписује.

Са тим местом скопчана је годишња плата од 550 фор. и станарина од 200 фор. евентуално стан у нарави.

Изабрани учитељ имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овдашњи школ. одбор доделио буде.

Изабраном учитељу стављена се у изглед и награда од 100 фор. годишње ако за четвртог певца изабрат буде.

Ваљано снабдевене молбенице ваља упутити на председништво местног школ. одбора.

Рок стечају је од првог упућења у званичном листу „Српском Сиону“ па за четири недеље.

Из седнице местног школ. одбора држане у В. Кикинди 10. (22). Јула 1896. год.

Ђорђе Влаховић.
окружни протопрезвитер и председник.

СТЕЧАЈ. 100 3—3

Овим се расписује стечај на *учитељско* место на *Каменици* (крај Новога Сада). Плата је 500 ф.; у име огрева: 50 фор.; за послугу: 40 фор. и слободан стан с вртом.

Дужности су прописане школском уредбом и наредбама школ. власти.

Компетовати могу само потпуно квалификоване учитељице и свршени приправнице.

Молбенице добро сачињене и прековаљаним документима поткрепљене, ваља упутити на м. школ. одбор у Новоме Саду.

Рок стечају истиче 11. (23.) августа о. г.

У Новоме Саду, 11. (23.) јула 1896.

К. Миловановић
перовођа.

Петар Попадић
претседник школ. одбора.

СТЕЧАЈ 108 1—3

На новоустановљено учитељско место на срп. вероисповедној школи овде расписује се стечај.

Годишња је плата учитељу 500 фор. или 1000 круна и 8 мет. тврдих дрва; даље слободан стан у новој школи са три собе, предсобљем, кујном, комором, подрумом, шупом и шталом; ван стана четврт јутра баште и 1 фор. од погреба где буде позван.

Изабрани учитељ имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овд. школ. одбор доделио буде. Осим тога дужан ће бити повторну школу држати и недељом и празником као и на прече-освећеној литургији у цркви појати. — Жели се, да је дотични учитељ и потпалом појању вичан.

Молбенице са сведоџбама ваља унутити на месни школ. одбор.

Рок стечаја је до 29. августа (10. септембра) ове год.

Из седнице школ. одбора, држане у Госпођинци 14. (26.) јуља 1896

Мита Пејић
перовођа.

П. Теофановић
председник.

Бр. 189.—1896. 106 1—3

СТЕЧАЈ.

У смислу правила задужбине Атанасије П. Гереског расписује се овим стечај на два штипендијска места по 150 фор. на годину.

Ову штипендију уживају само ученици ове гимназије, Срби правосл. вере из Беча, Трста и краљевине Далмације.

Молитељи имају поднети своје молбенице потписане управи гимназијској најдаље до 8. (20.) септембра о. г. и прикључити им школске сведоџбе од последње две године, сведоџбу сиромаштва, сведоџбу лекарску и крштено писмо.

У *Новом Саду*, 20. јулија (1. августа) 1896.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ. 113 1—3

На упражњено учитељско место на срп. православној вероисповедној школи у Српском Сент Мартону. Плата је 450 фор., месечно у напред, 5 фор. у име паушала, 10 ф. као перовођа, 4 хв. дрва, $3^1/_2$ ланца оранице земље на коју учитељ порез плаћа, од погреба где позван буде 50 н., 6 великих подвоза преко године, слободан стан који се састоји из две собе, кујне, коморе и полак баште.

Дужности су учитеља школ. уредбом од год. 1871. одређене, а доказати има да је испит из мађарског језика положио; у цркви појати и децу у црквеном појању учити и повторну школу држати. Рок пријаве до 15. августа ове г. када ће се и избор обавити.

Из напредне седнице школског одбора држане 20. јула 1896. у Ст. Мартону (Szerb Szent Marton).

Настас Поповић
перовођа.

Васа Петровић
парох и председник.

Бр. 190.—1896. 107 1—3

ОГЛАС.

Уписивање ученика за школску годину 1896/7. на овдашњој срп. вел. гимназији почиње 1. септембра по рим. кал.

У 1 разред примају се ученици на основу сведоџбе од IV. разреда основне школе, или на основу пријамног испита; у остале разреде на основу сведоџбе од нижег разреда.

Сви ученици без разлике плаћају по 2 фор. уписне таксе, по 1 фор. на библиотеку, по 3 ф. за „Sanitas“ и по 70 новч. на друге потребе. То се плаћа при уписивању и од тог се нико не опраштa. Школарине плаћа сваки ученик по 15 фор. на годину. Од плаћања школарине могу бити опроштени они ученици, који докажу сведоџбом школском, да се *добро* владају и да у наукама *добро* успевају.

31. августа држаће се поновни испити. По закључку професорске конференције од 18. новембра 1884. бр. 46. и одобрењу тога закључка од стране вел. Патроната ове гимназије од 10. (22.) децембра 1884. бр. 139/140. губе право на понављање испита они ученици, који на горе означени термин не дођу, да поново испит.

Из прихода од светосавских беседа уживаће и ђаци школске године њих 14 ученика ове гимназије по 10 фор. месечно припомоћи.

У Новом Саду, 20. јулија (1. августа) 1896.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ. 112 1—3

Овим се поново отвара стечај на упражњено *учитељско место* вероисповедне школе у *Литови* — барањске жупаније. Плата је учитељска: годишње у готовом 340 ф. а. вр., 6 (шест) јанаца добре оране земље, на коју сам учитељ порез плаћа, 4 хвата тврдих дрва за своју и школску потребу; стан састојећи се из: 2 патосане собе, 2 кујне, шпаиза, подрума, штале и уз стан врт од $^1/_4$ јанца; затим за перовођство 12 фор. а од венчаница, укопа и парастоса по 20 новчића.

Учитељу у дужност спада, како посведневну, тако и повторну школу по наставној основи за вероисповедне школе од 25/IV. 1895. бр. III. С. 80/94. тачно вршити, у скупшт. и одборским седницама перо водити, у цркви појати; у појединим црк. функцијама уз свештеника суделовати и децу у појању обучавати.

Који жели ово место полутити, дужан је доказати са молбеничним прилозима: да је Србин правосл. вере, да је учитељску школу свршио, и да има оспособљење из мађарског језика.

Рок пријаве 4 недеље по првом увртиењу овог стечаја у „Српскоме Сиону“.

Молбенице имају се председништву школ. одбора доставити.

У *Литови*, (последња пошта Бездек) 23. јула 1896.

Црквени Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 110 1—1

Ради сталног попуњења учитељског места, на овдашњој срп. правосл. школи и то мешовити мушки и женски разред.

Плата је годишња 400 фор. (или 800 круна), слободан стан са две собе, кујном, подрумом, јеловаником и повољном баштом, два и по ланца оране земље, на коју учитељ сваковрсни порез плаћа, два хвата тврдих дрва, 12 фор. (24 круна) као перовођа, 15 фор. (30 круна) за црквено-школске рачуне склапати и од укона где буде позват 80 новч.

Учитељу у дужност спада предавање свих школ. уредбом прописаних предмета, појање у десној певници, и обучавање школске деце у појању, и повторну школу држати.

Компетовати на ово место могу само они, који су свршили сомборску препарандију а владају мађарским језиком.

Рок за компетовање остаља се до 29. августа (10. сент.) 1896. када ће се и избор обавити.

У Срп. Пардању 18. (30.) јула 1896.

Јован Савић
припр. учитељ, перовођа.

Васа Којић
црквен. школ. председник.

СТЕЧАЈ 111 1—3

На упражњено место у срп. Елемиру отвара се стечај за учитеља на два разреда срп. вер. мушке школе.

Плата је учитељу 400 фор. в. вр., за повторну школу 30 фор., у име паушала 8 фор., лен стан са три собе, кујном и другим потребним стајама, уз то још и врло леп врт, 4□ хвата сламе, од укона где позват буде има 1 фор

Изабраном учитељу спада у дужност: школ. деци законом прописане предмете предавати, у цркви за певницом појати и децу цркви појању обучавати.

Компетовати могу они, који су учитељску школу у Сомбору свршили, и испит из мађарског језика положили.

Молбенице се имају са нужним сведоџбама упутити на овоместног председника.

Рок стечају 8. (20.) септембра 1896. када ће се и избор обавити.

Из скупштинске седнице држане у срп. Елемиру 1896.

Жива Мијатов
председник.

СТЕЧАЈ. 114 1—1

Решењем славног епарх. шк. одбора бачког од 4. (16.) јула о. г. бр. ШО. 880/181. овим се ставља до знања, да ће, услед расписаног учитељског стечаја у 27. 28. и 29. бр. „Српског Сиона“, изабрана учитељица дужна бити примити онај разред, који јој м. школски одбор у своје време додељо буде.

Из седнице м. шк. одбора држане у Турији 13. (25.) јула 1896.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 115 1—3

Овим се отвара стечај на ново-установљеној српској вероисповедној школи у Батањи, за I. и II. разред основне школе.

С овим местом скопчана је плата: у готовом новцу 400 фор (800 круна); у парави леп удобан стан из две собе, кујне, коморе (шпајза), подрума, шупе, штале и 200□ хвати баште уз стан; 6 (шест) хвати тврдих дрва с подвозом, од којих је учитељ дужан и школу грејати; у име реквизита 17 фор. 50 нов.

Дужности учитеља, осим уредбама и наредбама прописаним, јесу: држање леве певнице преко целе године, као и средом и петком часног ускршњег поста.

Молбенице, са нужним сведоџбама и доказима о оспособљењу о свршеним предпаукама, да је дотични сомборску препарандију свршио — свештално и о досадањем делању у школи — као и о оспособљењу за мађарски језик, ваља слати на овом срп. црквеној школској општини, односно на потписаног председника.

Рок стечају је, до 18. (30.) августа 1896.

Тражи се и лична пријава.

Из ванр. вел. скупштине, седнице, држане у Батањи 21. јула 1896.

Јован Пандал.
председ. срп. прав. школ. општине.

СТЕЧАЈ. 116 1—3

Овим се расписује стечај на учитељско место на српској вероисповедној школи у Ињфали (тем. вармеђа).

Плата је учитељу 235 фор. у готовом; 40 ф. у име огрева, 25 фор. за перовођство, 50 кабли чиста жита, то јест: 31 хекто и 31 литра; пристојан стан с баштом код стана од по ланца, а изван села по ланца баште, 4 ланца оране земље на коју сам учитељ порез плаћа.

Учитељу ће спадати у дужност све прописане предмете предавати, у цркви редовно са десне стране појати и децу у црквеном појању обучавати

Од учитеља се иште да је испитан учитељ и да је испит из мађарског језика положио.

Неиспитани учитељи не ће се никако у обзир узети Молбенице, снабдевене сведоџбом оспособљења и сведоџбом о моралном владању, ваља послати подписаном школском председнику до 15. августа по ст. календару, а избор ће се одржати 18. августа по ст. кал. Иште се и лична пријава.

Из седнице црквеног школског одбора држане у Ињфали 20. јула 1896.

Вељко Аничић
припр. перовођа.

Мита Аничић
председник школ. одбора.

Ad III. C. 171, 185 и 222./ex 1896. 109 1—2

СТЕЧАЈ.

Пошто ће се на српској учитељској школи (мушкој и женској) у Сомбору почетком 1896/7. школске године IV. разред отворити, то је поникла потреба постављања још *два редовна професора* и *једног капелана;* а услед отварања III. разреда српске мушке учитељске школе у Пакрацу као и услед оставке професора Николе Мандојовића потребно је поставити још *једног редовна професора* и *једног катихету* — те се овим отвара стечај на ова професорска места.

Један редован професор за сомборску учитељску школу имаће дужност у обадве учитељске школе сомборске да предаје педагогијске науке: педагогију, историју педагогије и психологију са обвезом предавања од бар 20 седмичних часова.

Други редован професор за исту школу имаће дужност па одељењу женске препарандије предавати: мађарски и немачки језик, историју Угарске и по потреби још који сродан предмет тако да испуни седмичних бар 20 часова.

Катихета ће имати дужност у српској женској учитељској школи сомборској предавати у најмање 14 недељних часова: веронауку, цркв. словенски језик, црквено појање, а поред тога снадаће му у дужност држање каталога и надзор ученица у цркви.

Катихета за српску мушку учитељску школу пакрачку имаће дужност предавати: веронауку, цркв словенски језик, црквено појање, а по околностима и друге предмете тако, да испуни седмично бар 20 часова.

Редован професор за школу пакрачку имаће дужност предавати: језикословну и историчну струку нарочито српски и немачки језик, повесницу и земљопис, а по околностима и друге предмете тако да испуни седмично бар 20 часова.

Са сваким од горњих редовних професорских места, ако је изабрани за горње струке потпуно оспособљени гимназијски или препарандијски професор, као и за катихету срп. мушке учит. школе пакрачке скопчана је годишња плата од 1000 фор. а. вр. и 10% те плате у име станарине, после сваких пет година успешне непрекидне професореске службе годишња повишица од 100 фор. а. вр., а после 30 година службовања мировина у износу постигнуте плате Ако је постављени без прописане потпуне квалификације имаће плату од годишњих 800 фор. а. вр. Професор катихета у сомборској срп. женској препарандији имаће такођер плату од годишњих 800 фор. а. вр. и 10% од плате у име годишње станарине.

На ова редовна професорска места компетовати могу само они Срби православне вере, који су стекли оспособљење за предавање односних горепомењутих наука у којем свеучилишту или у којем вишем педагогијском заводу или те науке у тим заводима слушали; али првенство имају оспособљени за горње струке гимназијски или препарандијски професори. За случај ако таковних компетената не би било, имаће дотични постављени за годину дана положити испит за професорско оспособљење. На место катихете за женску препарандију сомборску може компетовати онај Србин православне вере, који је православно богословско училиште са успехом свршио; ну првенство ће имати и код једне и код друге препарандије оно свештено лице, које је положило с успехом веропучитељски испит пред испитном комисијом у Карловцима.

Оспособљени професори ће се у смислу школске уредбе сматрати за две године дана службовања као привремено постављени, а супленти се у опште постављају у привременом својству.

Молбенице своје, којима се имају приложити: крштено писмо, сведочанство о професорском оспособљењу односно о свршеним наукама, сведодба о досадањем службовању и најпосле сведодбе о религиозно-моралном и политичном поведењу — ваља да компетенти поднесу потписаном председништву *најдаље до 6. (18.) августа 1896.*

У *Карловцима*, 18. (30.) јула 1896.

Председништво
срп. прав. нар. школског савета.

ДАЉЕ У ДОДАТКУ

С. О. 3010. ex 1896. 90 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај рада попуњења двају евентуално и више стипендијских места III. разреда у заклади пок. *Ђорђа Сервијског* са стипендијом од год. 105 фор. а. вр.

Стипендију ову може получити ученик српске народности и православне вероисповести, који се добро учи, примерно влада, који је сиромашног стања, а навршио је 12-ту годину својег живота.

Питомци III. разреда могу се временом, ако узмоле, примити у више стип. разреде са 157 ф. 50 н. и односно са 210 фор. а вр. ако буду имали све једнако потребну квалификацију и у том погледу имају првенство пред другима, који те стипендије несу уживали.

Молитељи треба да поднесу своје, крштеним писмом, школском сведоџбом, лечничком сведоџбом и сведоџбом сиромаштва, снабдевене молбенице *саборском одбору у Карловцима најдаље до 8. (20.) августа 1896. год.*

Председништво
срп. прав. нар. цркв. саборског одбора.

СТЕЧАЈ. 94 3—3

Овим се расписује стечај на једно место учитељско. Плата је 450 фор., 24 фор. у име огрева; 75 у име стана док општина не буде у стању стан у нарави дати; 25 фор. у име послуге; 12 фор. 50 н. за писаћи прибор; један јанаћ ораће земље, на коју учитељ порез плаћа и башту.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овдашњи збор учитељски односно школски одбор доделио буде. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви у једној певници појати; уз часни пост ускршња средом и петком на јутрењу и прежде-освећену долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски припрамнаџи а испит су из мађарског језика положили.

Рок пријаве траје до 4. (16.) августа о. г.

Из седнице школског одбора државе у Кумани (Торонтал) 7. (19.) јула 1896. год.

Председништво

СТЕЧАЈ. 96 3—3

Расписује се стечај за учитељицу на срп. нар. вероисповедној основној женској школи у Силбашу са роком до 15. (27.) августа.

Са истим местом скончана је годишња плата од 300 фор. за држање поуторне школе 40 фор. 3 хвата тврдих дрва; 5½ мерова жита; 5 јанаца (à 2000 □°) и 1583 □° добре ораће земље на коју изабрана учитељица државну пореау и половину еквивалента плаћа; поред школске зграде законом прописани врт.

Стан или накнаду за исти нема права потраживати.

Дужности су школском уредбом прописане.

Осим тога дужна ће бити изабрана учитељица сву женску школ. децу женском ручном раду савесно обучавати.

Ваљано инструпране молбенице ваља на месног школ. председника упутити.

Из седнице школ одбора државе у Силбашу 7. (19.) јула 1896. год.

Душан Мокић
перовођа.

Тодор В. Поповић
председник м. школ. одбора.

С. О. 3011 ex 1896. 89 3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења двају и евентуално и више места у стип. заклади блаженопоч. *АЕМ. Мојсија Пушника* овим се расписује стечај.

Годишњи износ сваке поједине стипендије је 200 фор. а. вр.

За стипендисте могу бити изабрани само ученици српске народности и православне вероисповести и то ученици гимназије, реалке нижих и виших разреда, занатлијских, трговачких, економских и рударских школа и виших наука, и исти уживају стипендију све до свршетка наука, ако добар успех у науци и добро владање искажу, што искажују концем сваког течаја. Ко ужива већ коју стипендију, не може бити у исти мах и питомац ове стипен. закладе.

Питомци слушају своје науке у отачаственим заводима у Угарској и Хрватској (Славонији) ну по благовремено полученој дозволи од вис. кр. уг. министра богочасти и јавне наставе могу слушати своје науке и у иноземству.

Ваљано инструјисане молбенице имају се поднети саборском одбору у Карловцима најдаље до 8. (20.) августа 1896. год. Привити се има нарочито: крсни лист, школска и лечничка као и сведоџба сиромаштва.

У Карловцима 8. (20.) јула 1896. г.

Председништво
срп. прав. нар. цркв. саборског одбора.

С. О. 3008. ex 1896. 91 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради попуњења једног стипендијског места у богословској *закладе Данила и Јулке Бањанина.*

Годишња стипендија износи 300 фор. а. вр., а издаваће се питомцу у десет месечних оброка.

Просиоци за ову стипендију могу бити само Срби источно-православне вере, слушаоци, односно који ће са почетком школске године 1896/7. постати слушаоци, срп. православног богословског училишта у Ср. Карловцима.

На ову стипендију имаде првенство потомство од рођене *браће* завештатељеве: Стевана, Лазе, Василија, пок. Николе и Станка Бањанина; иза њих долази потомство рођених *сестара* завештатељевих; иза њих долазе на ред потомци од *полубраће* (стричевића) и *полусестара*; иза њих долази младеж оних становника општине Јошанске, роднога места завештатељева, *који носе име Бањанин;* иза њих имају првенство добра сиромашна *деца истога села Јошана у Лици;* најпосле пак могу добити ову стипендију Срби источне прав. вере *округа личко-оточкога.*

Међу просиоцима како сродницима, тако и несродницима имају првенство они, који су сиромашнији и бољи у науци.

Молитељи имају своје ваљано, исправама о евентуалном сродству, о народности и верноисповести, успеху у наукама, о стању здравља и имовинском стању, инструисане молбенице најдаље до 8. (20.) августа 1896. поднети Њ. Високоблагородију г. Петру пл. Јурковићу, поджупану жупаније сремске у *Вуковару* као председнику закладатељем именованих поузданика за подељивање ове стипендије.

У Карловцима, 8. (20.) јула 1896. г.

Председништво

срп. прав. нар. црк. сабореског одбора.

СТЕЧАЈ. 104 2—3

На упражњено *учитељичко место* у овдашњој срп. вероисп. женској школи поново се овим стечај расписује.

Плата је изабраној учитељици следеће: 300 фор. за држање сваканаше; 40 фор. за држање пофторне школе, које напред у месечним ратама из школ. благајне прима. Стан врло удобан, састојећи се из 2 патосане собе, кујне, шпајза, штале и шупе; даље врло лепа башта у дворишту са виновом лозом засађена. Огрева колико нужно буде. —

Од изабране се тражи, да недељом и свецем св. цркву с' децом похађа и да је испит из мађ. језика положила, а остале су дужности школ. уредбом прошисане.

Рок стечају траје *четир недеље* од првог увртења у листу.

Ваљано инструиране молбенице ваља слати на мест. школ. одбор. Тиса св. Миклушки. (Tisza Szent Miklos).

Из седнице мес. школ. одбора држане у Тиса св. Миклушу дана 7. (19.) Јула 1896 год.

Владимир Торђански учитељ и перовођа. Дана Бапов председник.

С. О. 3007. ex 1896. 92 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај ради попуњења једнога евентуално двају места у стипендијској закладе пок. *Гавре Адамовића.*

Стипендија за ученике средњих школа износи год. 300 фор. а. вр а за слушаоце свеучилишних наука год. 400 фор. а. вр.

Стипендију ову могу получити сиромашни ученици српске народности и православне вере, који су доброг владања, марљиви и добро се уче; ну сродници оснивачеви имају првенство.

Питомци ове закладе слушају своје науке у отачаственим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији; ну могу их, уз благовремено получену дозволу од вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе, слушати и у иноземству.

Молитељи треба да поднесу своје молбенице *саборском одбору у Карловцима најдуже до 8. (20.) августа 1896. год.* а ваља да приложе уз молбу: крштено писмо, школску сведоџбу, лечничку сведоџбу, и сведоџбу сиромаштва.

У Карловцима 8. (20.) јула 1896. г.

Председништво

срп. прав. нар. црк. сабореског одбора.

III. С 204. ex 1896 95 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на четири упражњена стипендијска места *стипендијске закладе пок Атанасија Бале*, с којима је појединце скопчана годишња стипендија од 63 фор. а. вр.

Стипендије из ове закладе, које су у три разреда, по 63 ф. 84 ф. и 105 ф. подељене, могу се поред постепеног промицања из нижег разреда у виши, подарити само таковим православним ученицима гимназије, богословије, свеучилишта или академије, који спадају у опсег српске митрополије карловачке, а који не уживају нити друге какве потпоре, нити пак стипендије, што су истим оснивателем код протестантских наставних завода у Дебрецину, Шарошпатаку и Пожуну установљене.

Сродници оснивателеви имају првенство пред другим молитељима.

Молитељи треба да поднесу своје, крштеним писмом, школском сведоџбом и сведоџбом сиромаштва снабдевене молбенице *најдаље до 8. (20.) августа 1896. г. српском прав. нар. школском савету у Карловцима*.

У Карловцима 8. (20.) јула 1896. г.

Председништво
срп. прав. нар. црк. школског савета.

СТЕЧАЈ. 101 2—3

У Текелијином будимпештанском стипендијском заводу упражњена су за школ. год. 1895./96. *два* евентуално и више питомачких места на која се овим стечај отвара.

Сваки питомац ужива слободан стан у заводу, лечење, огрев, послугу и осветљење за 7 зимских месеци и 300 фор., ако слуша науке на универзитету или политехници, а 250 фор., ако је гимназиста VII. или VIII. разреда.

Од питомаца Текелијина завода тражи се ова квалификација; а) да је сиромах и да је савршено здрав; б) да се добро владао и да је врло добар успех у наукама показао; в) да је грађанин земаља круне св. Стевана, да је српске народности и православне вере; г) да је свршио барем VI. гимназијски разред или да је свршен реалац или да слуша правне, медицинске и филозофске или пак политехничке науке на свеучилиштима у Будимпешти. Првенство — при избору — при једној квалификацији имају слушаоци факултетних наука.

Потражитељи на питомачка места дужни су да искажу ову квалификацију крштеним писмом, сведоџбом о материјалном стању родитеља или потврђеном среском области; гимназисте и реалци сведоџбама о испиту зрелости; универзитетски слушаоци сведоџбом о испиту зрелости и сведоџбама односно колоквијама од последње две године.

Сваки питомац је прво условно изабран, док га заводски лечник не прегледа, да ли је телом и духом савршено здрав.

Молбенице се имају послати до 18. (30.) авг. 1896. год. Надзорништву Текелијина Завода у Будимпешти (Zöldfa utcza 25 sz.)

У *Будимпешти*, 16. (28.) јула 1896. год.

Надзорништво Текелијина Завода.

СТЕЧАЈ. 103 2—3

На овдашњој срп. прав. вероисп. женској школи отвара се стечај на учитељичко звање.

Плата учитељице је год. 300 фор. (600 круна) 50 фор. (100 круна) у име огрева, слободан стан с баштом. —

Дужности учитељичине означене су школ. уредбом. —

Рок пријаве је шест недеља рачунајући од дана првог укрпљења стечаја у листу.

У Тарашу (via Kumán) 14. Јула 1896.

Д. Петровић
пароховђа.

Рада Остојић
школ. председник.

СТЕЧАЈ. 105 2—2

Овим се расписује стечај на једно стипендијско место из добр. грађанске закладе блажн. Јована и Терезије Остојић.

У смислу девете тачке III одсека основног писма, стипендија ова за ученика средњи школа док је у месту својих родитеља или старатеља износи годишње 100 фор. ван места свог родитеља или старатеља на страни 250 фор., а слушаоци свеучилишта или академије добијају годишње 400 фор. Издавање стипендије по свршеним наукама на свеучилишту или академији продужиће се на годину дана у тој цели да за то време питомац дужан буде докторски степен постићи.

Првенство имају на ову стипендију у првом реду суботички сродници завештатеља Јована и Терезије Остојић, у другом реду суботички синови који са завештатеља нису у сродству, а напослетку ученици Срби православне вероисповести ма из којег краја Аустро-Угарске монархије.

Просители своје молбенице снабдевене са крштеним писмом, сведоџбом о свршеним школским наукама, лечничким изказом о стању здравља и развитку тела, сведоџбом свог материјалног стања, а сродници и са сведоџбом сродства најдуже до 26. августа (7. септембра) текуће године поднесеноме нек поднесу.

У Суботици, 18. (30.) јула 1896.

Стеван Манојловић
управитељ Остојићеве закладе.

С. О. 3009. ех 1896. 88 3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења стипендијског места: за *струку трговачку* а може бити и једног места за струку *обртничку* и евентуално једног места за струку *економску* у стип. закладу *Петровић-Хариша*, овим се расписује стечај.

Стипендију из ове закладе, која износи год. 300 фор. а. вр., могу получити само младићи српске народности и источно-православне вере из земаља угарске круне, а изабрани питомац моћи ће своју стипендију уживати само у којем наставном заводу истих земаља, а само изнимно и по допуштењу вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе и у којем наставном заводу у иностранству.

При једнаком својству молитеља имају првенство они, који су без имања пред онима, који таковога поседују; а у истим околностима имају првенство пре свих молитеља сродници основатеља пок. Марије Хариша рођ. Петровићеве и мужа јој пок. Григорија Хариша из Земуна.

Молитељи имају своје молбенице: крштеним писмом, лечничком сведоџбом о каламљењу богиња и стању својег здравља, школском сведоџбом о до сад свршеним наукама, и најпосле сведоџбом о својем имовном стању од политичке области — инструјисане, *саборском одбору у Карловцима најдаље до 8. (20.) августа 1896. г. поднети.*

У Карловцима 8. (20.) јула 1896. г.

Председништво

срп. прав. нар. прив. саборског одбора.

СТЕЧАЈ. 102 2—3

Расписује се стечај за учитеље и учитељице на правосл. вероисповедним срп. нар школама у Петровомселу, Станчеву и Лукареву (у темишварској жупанији).

Компетенти и компетенткиње нека изволе своје молбенице е' нужним документима до (Вел. Госп.) успенија Богородице послати на горе означене општине.

Плаћа је годишње у Петровом селу за учитеља: 237. фор., 40 кибли чиста жита, 26. киб. кукуруза и 3 јутра ливаде, осим стана и дрва за огрев у нарави. За учитељицу стан у нарави, башта, 3 хвата дрва и 300 ф. у име чисте плате, 40 ф. у име надраде за поуторну школу и 10 фор. накнаде за писачки школски прибор.

Плаћа годишње у Лукареву: стан е' баштом у нарави, 166 фор., 7. јутра ливаде, 24. киб. чиста жита, 6. кукуруза и 4. хвата дрва за огрев. Првенство имају они молиоци, који владају поред српског и румунским језиком.

Плата годишње у Станчеву: стан у нарави е' баштом, 137 фор. 15 хектол. жита, 15 хектол. кукуруза и 4 јутра ливаде и дрва за огрев.

Дужности су: одбржавање свакидање и поуторне школе, појање у цркви и пероводске агенде

У Темишвару на св. архангела Гаврила 1896.

Мита Долга

епарх школ. референт.

Ad II 29. 22. ех 1896. 99 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај ради попуњења места *управитеља* у срп. прав. великој гимназији карловачкој.

Од компетента се тражи, да је Србин, православне вере и да је за гимназијског професора оспособљен.

Са тим местом скопчана је плата редовног гимназијског професора са постигнутим квинквеналима и — уз право на мировину према „Мировинској уредби за народно-прквв чиновнике и професоре“, потврђене прев. решењем од 10. јуна 1895 — са управитељским доплатком од годишњих 300 фор.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице потписаноме *Патронату до 1. (13.) августа 1896 поднети.*

Из седнице Патроната српске православне велике гимназије, држане у *Карловцима* 12. (24) јулија 1896. године.

Председништво Патроната.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 4. августа 1896.

Последња ноћ Јудина.*

Јуда је дуго стојао као укопан у врту Јелеонском, баш на оном месту, где је дао смртни полубац Исусу. Очима је пратио стражареску чету, која је вукла Сина Човечјег у Јерусалим. Крвава светлост од фењера и светиљака обасјавала је тужни поход, који је са подигнутим батинама и голим мачевима, бутке и брани корацима, као чета ноћних разбојника, одмицао у отворено поље и најпосле га нестаде испред очију. Тада се Јуда мирно, колико је дуг, умота у своју дугу црвену кабаницу и, наслонивши се на стабло од смокве и обринувши се лицем граду, стаде очекивати.

Већ прође поноћ. Месец је обливао плавичастим сјајем суха поља, зидове и куле светога града. Неки неодређени шум, који се постепено губио у пространству, чуо се у пранцу брежулька, што су били око храма. У средини пустиње кликтале су сове. Велик слепи миш ошину својим хладним крилом Јуду по образу. Он навуче на чело половину своје кабанице.

Чекао је и на даље. Одједном се са радошћу окрете према вратима од врта, изађе на сенке и потрча на сусрет човеку, који као да је тражио некога у мраку Гетсиманског врта. Беше то стар Јеврејин с дугом седом брадом, благајник великог првосвештеника Лагании корацима и наслоњен на своју палицу, мицао се напред. Кад опази Јуду, прича док овај дође до њега, те му баци кожну кесицу, а затим се, не рекавши ни речи, брзо удали.

„Други би лепше бацио кост каквом гладном псету," проговори Јуда.

Подиже кесицу и осмехну се. Кесица беше тешка и пријатно је звонила. Онда пстрча из шумарка и отвори кесу на бледој светлости месечевој. Опазивши, како заблиста сребро у кесици, стаде као окамењен: инак је брзо, али пажљиво бројао сребрнике и мерно сваки

* Ову лепу слику је написао Емил Хебхардт на француском, и штампала је у Revue de Paris du 15. oct. 1895. Ми је доносимо по руском преводу.

на длану десне руке и с великим немиром стаде разгледати један од њих, на коме му се испрва учини, да је мало изврисан царски лик.

„То је покојни Август, Цесар,“ рече. „Мени се боље свиде други, новији с Тиверијем . . . А свештеници су одржали обећање! То је лепо.“

Тури кесицу за појас свога хитона и упути се у Јерусалим. Осећао је некакову лакоћу, сматрао је себе срећним. Стаде, да би се умирио, доводити у памет лукаве уговоре Кајафине, онога вечера, када је била закључена злочиначка трговина. Та он је издао Пророка, Који је проповедао уништење Закона и презирао Мојсија, самозваног цара израиљског, лажног Месију, Који је истеривао трговце из притвора Соломонових и затварао богаташима врата у царство небесно! И он је, смирени Искаријот, дивота одмаздио за Бога, за Давида и за Рим. И онога дана, када сунце обасја смрт Исусову, истинити народ Божји, левита, учитељи, књижевници, фарисеји и сви пријатељи Цесареви, и Пилат, његов ход намесник, прославиће га, као онога који је свршио врло велико дело.

„Име моје, мислио је, живеће тако исто дуго, као и име Јаковљево, Даниилово, Илијино!“

* * *

И Јуда ступи у мукли и мрачни град и доминљајући се, да баш у то време мора да Кајафа испитује Исуса, упути се ка дворцу првосвештеничком. Из далека је видео осветљене прозоре; на терасама, дуж ходника, мицале се тамо амо сенке; у дворишту, што је пред предсобљем, дизао се црвен пламен Улица пуста. Поче петао певати.

„Скоро ће зора,“ рече Јуда.

Заустави се на кућевном прагу. На сред дворишта пуцкарао је велик огањ. Један од дванаесторице, Петар, седео је на клупици и грејао руке, разговарајући с младом слушкињом. Петар је изгледао и љутит, и врло несрећан. Говорно је гласно и рече слушкињи:

„Истину ти кажем, ја не познајем тога Човека.“

Петао запева по други пут. Слушкиња се уклони. Петар се задубио у мисли и пусти на вољу тужним осећајима; није чуо, када се Јуда приближио огњу. Из просторије Кајафине чуо се час потмули шум, који је прекидан дугим часовима ћутања, час крик надутог и бесног гласа, час звуци тихог и смиреног говора, са кога је дрхтао галилејски рибар и, као дете, плакао код ватре, мислећи да је сам.

Тада петао запева по трећи пут.

Петар се стресе, испусти крик ужаса, подиже главу и устаде. И оба апостола, један отступник други богоубијца, погледаше један другоме у лице.

Али чело Петрово изгледаше тако грозно, он се тако одлучно лати мача, да Јуда задрхта целим телом од страха, устукну назад и дође до самих врата дворца великог првосвештеника.

Петар остаде сам, и горке сузе кајања просуше му се из очију.

Јуда је дуго блудно око храма, чија се врата отварала тек са изласком сунца. Хтео је да одмах у спољашњим притворима свештеног здања набере себи место где би могао удесити мењачницу, као продавач злата. Свештеници ће му дати, дакако, згодно место, и наскоро ће красне монете Египта, Грчке, Италије и Азије потоком нагрнути у његове шаке. Тада ће се подсмехнути свима тима гладним скиталицама, љубитељима покајања и сиромаштва, бившим својим друговима по сиротињи, ученицима Човека, који сада мора умрети. Већ неколико левита, под надзором једнога рабина, почеше отварати решетке на храму. Јуда се упути једноме са поуздани кораком човека, који се враћа кући, с веселим осмехом и с обичним учтивим махањем руке Али свештеник набра обрве, пружи руку и затвори пут:

„Стој и одлази. Закон забрањује сваком нечистом, да ступи под свете притворе. Одлази. Теби су ноћас дали цену крви, тридесет сребрника: твој је труд плаћен. Или хоћеш, да те изагнам одовуд, као прељубочинца, идолопоклоника или убицу?“

* * *

Јуда се удаљи из храма. Сад пође у преторију Пилатову Римљани ће поступати с њиме, разуме се, боље него свештеници, мислио је — браниће га чак од злобе свештеника. А што се тиче тих фанатика равина, он их просто жали. Он зна да је колено Левијино свагда обожавало златно теле, као и у време Мојсијево. Када они увиде, како ће Искаријот, под заштитом игемоновом и наклоношћу Цесаревом,

сабрати велико богатство и пренунити своје ормане златном и свиленом материјом, слоновом кошћу, израдама из скупоценихъ метала, мирисима из Азије, и кад их буде за велику цену препродавао у Риму, тада ће се они заносити њим, увијаће се око њега и свакога дана ће код ногу његових палити неколико зрна тамјана, које ће красти од свога Јехове.

И, задовољан својим охолим и богатства жедним сањаријама, Јуда је на читавом путу одговарао дрским погледима на презриву радозналост обичних полазника синагоге, књижника и фарисеја, који су из даље показивали на њега прстима, а из близа се брижљиво уклањали од њега, као од човека оскврњеног. Он убрза кораке, привучен жагором огромне гомиле људи, и наједанпут се, при савитку у другу улицу, нађе пред страховитим призором.

Успламтела од беса светина навалила на зидове од дворца Пилатова: беше то талог Јерусалима и Јудеје, лопови поткупљене убијце, јавне женске, клетвопреступници, они, што праве лажне новце, разбојници, сишли с гора, човекоубијце и сваковрсни злочинци, што су испузили из својих ложа. Сви су они ужагрених очију пружали руке игемону и дерали се:

„Вараву, Вараву!.. дај нам Вараву?“

На средини галерије с тешким стубовима од порфира, окружен својим часницима и свештеничким кнезовима, стојао је Пилат, гологлав и умотан у белу тогу, и добацивао светини речи, које Јуда није могао чути. И сваки пут када је римски владник отварао уста, крици тог гнусног гада бивали су јачи:

„Вараву, Вараву!“

Јуда се протура у гомилу. Неке пријатељске личности му се поклоните, он је опазио, како га поздрављају убијце и видео је осмехе блудница. Када се довукао до предњих редова, до самих степеница дворских, осети, како га захвата са свих страна читава бура беса и јароста; из хиљаду уста јекну поново ужасна цика:

„Распни, распни Га!“

Пилат, тужан и брижан, врати се заједно са свитом у дворану. Али један млади стотник, гледећи на гомилу, остаде између два стуба на галерији. У његовој је близини стари наставник Закона, племенитог израза на лицу, грозничаво превртао и с необичним страшљивим осећајем прелетао по страницама књиге великих пророка. Бес народа се постепено утишао: он је са страхом осећао, да се злочиначко дело свршава унутри у згради. Одједном свештеник, опазивши апостола у црвеној кабаници, рече неколико речи стотнику на ухо, који погледа на Искаријота и, учинивши покрет гађења, брзо се удаљи.

Тада се масивна врата, окована бронзаним полугама, отворише полако, свечано. Пилат опет уђе међу порфирне стубове. Мртва тишина завлада на улици. Усред тужне полусветлости у притвору, корачао је Исус према народу Божјем, посрћући и подржаван од два војника; на глави му трнов венац, у руци му трска и на грудима му врпцом привезан комад пурпура.

Ван себе, нема светина упила се погледима у ту крваву појаву. Јуда се сав збуњено и окрену се на другу страну. Пилат се нагну напред и руком, на којој је блистао прстен, што му је служио као печат за заповести Кесареве, показа на Назарећанина и звучним гласом викну:

„Ево човека!“

И опет још женскије и гневније, разлегну се страховита дрека светине:

„Распни, распни Га!“

Неколико жена ударише у плач, кад међутим један бесан, ухватив рукама статуу Тиверијеву, викну:

„Тешко Њему! Тешко Јерусалиму! Тешко Богу! Тешко мени!“

Стотник који је ишао пред стражом игемоновом, с испруженим копљем напред, грубо раздвоји светину и очисти пут за тужни поход. И пошто се Јуда повукао у средину својих суседа, да се не би сусрео са погледом Исусовим, часник га снажно удари по плећима балчаком свога мача и викну:

„Шта ћеш ти овде? Да увредиш несрећног јудејског Пророка, или да оскврниш својим присуством величину Рима? Наши се богови гаде издајица. Одлази што пре, и што је могуће даље и тражи пустињу, где ћеш се моћи сакрити са својом срамотом!“

* * *

Јуда је био повучен гомилом, која је нагрнула за римском стражом. Али многи од тих људи, који тек што су захтевали Вараву, погађаху речи, што их изрече стотник. Јуда је

Бес народа се постепено утишао: он је са страхом осећао, да се злочиначко дело свршава унутри у згради. Одједном свештеник, опазивши апостола у црвеној кабаници, рече неколико речи стотнику на ухо, који погледа на Искаријота и, учинивши покрет гађења, брзо се удаљи.

Тада се масивна врата, окована бронзаним полугама, отворише полако, свечано. Пилат опет уђе међу порфирне стубове. Мртва тишина завлада на улици. Усред тужне полусветлости у притвору, корачао је Исус према народу Божјем, посрћући и подржаван од два војника; на глави му трнов венац, у руци му трска и на грудима му врпцом привезан комад пурпура.

Ван себе, нема светина упила се погледима у ту крваву појаву. Јуда се сав збуњено и окрену се на другу страну. Пилат се нагну напред и руком, на којој је блистао прстен, што му је служио као печат за заповести Кесареве, показа на Назарећанина и звучним гласом викну:

„Ево човека!“

И опет још женскије и гневније, разлегну се страховита дрека светине:

„Распни, распни Га!“

Неколико жена ударише у плач, кад међутим један бесан, ухватив рукама статуу Тиверијеву, викну:

„Тешко Њему! Тешко Јерусалиму! Тешко Богу! Тешко мени!“

Стотник који је ишао пред стражом игемоновом, с испруженим копљем напред, грубо раздвоји светину и очисти пут за тужни поход. И пошто се Јуда повукао у средину својих суседа, да се не би сусрео са погледом Исусовим, часник га снажно удари по плећима балчаком свога мача и викну:

„Шта ћеш ти овде? Да увредиш несрећног јудејског Пророка, или да оскврниш својим присуством величину Рима? Наши се богови гаде издајица. Одлази што пре, и што је могуће даље и тражи пустињу, где ћеш се моћи сакрити са својом срамотом!“

* * *

Јуда је био повучен гомилом, која је нагрнула за римском стражом. Али многи од тих људи, који тек што су захтевали Вараву, погађаху речи, што их изрече стотник. Јуда је

у тренутку разумео то пророчко мрмљање, што му није давало мира, и мудро је успорио корак, а онда се повукао у најближи тихи ћорсокак.

„Та зар сам ја свима као кужан?“, рече.

Хтеде тада да се врати својој кући, и да тамо мирно размисли о садашњости и будућности. Али упаде у групу жена и младих људи, чији су га погледи уплашили. Познао је ону децу, што су пре три дана посипала пут цвећем и зеленим гранчицама, при свечаном доласку Исусовом из Витаније, и певала:

„Осана! Сине Давидов, помилуј нас, осана!“

Он промени пут и упути се градским зидовима; али деца пђаху за њим и клетвама обасипаху његово име. Он убрза кораке, али је чуо, да деца трче за њим, свиже и грозе му речима. Пређе преко трга, где му се скупили сељаци и пастири, што дођоше тога дана из Галилејских села.

„Јуда! Јуда!“ викаху деца.

„Јуда!“ одазваше се Галилејци. „На смрт! На смрт!“

Он се пусти у бег под кишом од камења, нагнувши се и кријући се борама своје кабанице, гоњен од паса. Осећао је да се земљиште губи под њим, да ће погинути ужасном смрћу и да ће, пре свега, отети од њега тридесет сребрника. Одједном се нађе пред отвореним градским вратима. Очајним скоком јурну под сводове од врата. Римски стражари, мислећи, да се подигла буна и да бунтовници јуре ка Голготи, да отму из руку џелатских Цара Јудејског, ударише копља на гомилу и заустависше је:

Јуда јурну у долину, обливену јарком светлошћу. Јурио је по каменитом пољу, по кориту поточком, по голим гребенима од брежуљака. Јурио је на срећу, сад горе, сад мору, сад Тиверијади или Самарији, сад Витлејему или Содому. Једна мисао, једини тежак осећај га је ухватио: погинуће; њега, верног слугу Кесаревог и Мојсијевог, гоне као бесног звера; где ће наћи данас безопасно убежиште, где би могао сакрити страх, што га је ухватио? и какова ће затим бити судбина читавог његовог живота? . . .

Око подне, седе Јуда у сенку под стеном, и зачуди се, што се пред њим, после тако дугог бегања, ето ту, тако близо, уздиже страховита слика Јерусалима. Затим се на врхунцу брега, граду најближега, појави римска коњица; даље, група људи, жена и деце у тужном оделу. Најпосле велика гомила светине. Беше то необичан и нејасан призор, а посматрао га је некако несвесно. А врх копаља и шлемова римских, три се крста одједном подигоше на плавоме небу и на сваком од њих је висио човек, с прикованим рукама и ногама. Јуда познаде тада Лобно место. На највишем крсту је умирао Исус, с погнутом главом под трновим венцем. И кад се коњаници спустише с горе и пратише се у Јерусалим, издајица виде код ногу Цара Јудејског једну жену на коленима, а око крста ученике и децу, где леже у праху.

Већ поче осећати неку веселост, јер му овај призор беше утеха за многе јаде. Пилат га је осветио. А овамо су пророци претрпели од народа још више јада него што је он, презирања од свештеника, насиља од кнезова. Неки од њих платише главом за своју ревност према делу Божјем. Отићиће из Јудеје претрпан увредама, али жив и весео и с пуном кесом. Њега неће претестерити нанеђу две даске као Исаију. И, окренувши леђа синагози, пође према Јошији. Али одједном удари страшан ветар по ваздуху, бреговима и долини, сунце помрче и као да се сасвим угаси, црна облачина се надвила над Јерусалимом, муња сирви стену на неколико корака од Искаријота. А она три крста, јарко осветљена пурпуром муњиним, изгледа као да су расли и страховито се њихали, и троје распетих, с раширеним рукама, крвавим длановима и непокретним очима као да су се мицали према пероотступнику.

Дошавши ван себе од ужаса, паде Јуда ничице на земљу и густо се замота у кабаницу.

* * *

Устао је тек у вече. Грозна тишина је притискивала целу земљу. Није смео да погледа на Лобно место. Страшила га савршена тишина око њега. Желео је да сретне кога му драго, да чује звук човечјег гласа, да нађе на ма чијем лицу одсјај сапатње. Бојао се ноћи, те мрачне ноћи. Опет пође према Јерусалиму и седе на крају стазе, изнемогао од умора.

Наскоро заискрише звезде у дубини лазурнога неба и месец обасја таласом неке тужне светлости долину покривену љубичастим сумра-

ком. Са градске стране чу се звук палице, која је лупала о камење на путу, а онда се указа нечија сен. Незнанац је ишао веома брзо с погрбљеним плећима, као да је журио да избегне нечије проклетство. По покрету, који је чинио са палицом у руци, у бледој светлости пустиње, могао си видети у њему одлучност. Путник прође мимо Јуде и не застаде.

„Ахасфере!“ крикну апостол, „Ахасфере!“

Али човек не одговори и пође још брже. Јуда потрча за њим, пружајући према њему руке, молећи га.

„Ахасфере! Пусти ме, да идем за тобом! Куда ти пођеш ићи ћу и ја, где ти починеш, починућу и ја. Бићу ти слуга, роб, веран пас. Не остављај ме самог, усред ноћи!“

„Ја идем врло далеко, у Сирију, Египат, у дубину Азије, на крај света, идем у Рим. Никада нећу починути и већ више никада не ћу заспати. Нисам указао саучешће Исусу и за своје тврдо срце, платићу лутањем без краја наде. Али крв тога праведника није пала на моје чело. И ја ти велим, Јуда, да ћу стати ногом за врат сваком гаду, који се усуди да ми пређе пут!“

Нестаде путника у мраку. Јуда је видео, како нестаде сенке вечитога изгнаника; дуго је прислушкивао све слабији и слабији звук његове жељезом оковане палице. Онда, планувши кораком, пође још ближе Јерусалиму. Иван зидова градских, у дубини кланца, знао је за неколике колебе, у које су залазили просјаци и преступници. Можда ће, у једној од тих развалина, наћи прибежишта и пријатеља, до изласка сунца.

* * *

Кроз пукотину једних врата пробијала је пруга светлости. Он провири и познаде у човеку, што се налактио од светиље, злочинца, који је задавао страха Јудеји, разбојника, кога је испустио Пилат по захтеву светине, Вараву. Закуца, врата се отворише.

„Варава! Ја сам пропао. Озебао сам, гладан сам, страх ме хвата. Дај да заспим ове ноћи на камену у твојој кућици!“

Разбојник је стојао на прагу своје кућице. Слегну плећима и с неким злобним осмехом одговори:

„Па тако хоћеш да осрамотиш Вараву! Ако те примим као госта, ујутру ће ме, у Јерусалиму, народ мој побити камењем. Не! Слушај, Јуда: ја сам убио пет или шест Јевреја и два римска витеза, упљачкао сам читаве пргршти злата у храму, у свештеним ризницама великог првосвештеника; стргао сам златну плаштаницу с Ковчега Завета, кога се не можеш дотаћи а да не умреш; али никада нисам продавао човека и никада нисам набављао жртве џелатима. Пре ћу те удавити него што ћу ти дати да пређеш праг мој. Ако хоћеш да спаваш, Голгота није далеко одовуд; тамо можеш врло мирно заспати, наслонивши главу на крст твога Господа, и нико те неће сметн узнемирити те ноћи, па ни демон!“

И Јуда се одвуче даље, час се кријући у сенци градских зидова, час се проклачећи између винограда и лугова маслиних. Дрскост Вараввина, заиста беше за њега врло тежак удар. До овога часа му је Бог Исусов слао племените противнике: храм, Рим, ученике, народ, па нека баш и оног проклетог Јевреј ина, који га је ноћу срео; али тај убица, што га изгна из колибе своје! Такова је увреда и сувише жестока и оруђе увреде сувише презрено.

И његова мржња према Назарећанину поче јачати на необичан начин. Наиме тај Распети крив му је за сву срамоту његову. Радовао се што га је издао; одвратно се смејао сећајући се мука, којих је био сведок. Он је пребрајао ране од удара бичем, ћушке слугу Пилатових, иглице трновог венца, клинове крсне.

А онда га обузе горка мисао, да је Распетога, тако свету драгога, предао у канџе синагоге за премалену цену.

„Вредно је бар стотину динара,“ промрмља Јуда, „свештеници ме преварише на врло гадан начин.“

Подиже с претњом песницу небу, обасјаном звездама. Затим осети да га грозница и жеђ пеку, и пође гомили дрвета, у којој се можда скривао какав извор. Ветар је тихо уздисао међу дрвећем. Јуда се већ поче осећати слободнијим. Одједном му се оте промукао крик, крик онога који се топи на разбијеном броду, и паде на оба колена, као да га обори нечија невидљива рука. Познао је маслину, под којом је прошле ноћи, у пратњи наоружане страже, целивао у чело Сина Човечјег.

Пузећи је изашао из Гетсиманског врта,

онда је спотичући се на сваком кораку, лутао по пустињи. Ни о чему није више мислио, ни на што се није надао, и желео је да сретне само сатану, палог арханђела, па да га макар умили својим неизмерним бедама.

Подаље су две палме ширале своје танке гране над окрајцима забаченог у пољу студенца. То беше кладенац Јаковљев, чија је свештена вода била освећена речима Исусовим. А Јуда није имао снаге, да се ослободи те велике успомене. С муком се пусти на крај од кладенца и пошто за ланчић не беше привезан никакав суд, нагну своје усијано лице над отвором, да га заљусне хладноћа водина.

* * *

Између две палме, као лака сенка промаче млада девојка, у белом оделу и под белим покривачем, држећи голом руком на десном рамену глинен крчаг. Јуда подиже своје црвено чело и слабим гласом прошапута:

„Жедан сам!“

Млада девојка задрхта, као да је стајала пред њоме грабљива звер.

„Жедан сам!“ понови још једном.

„И пророк, кога си издао,“ одговори она, „исто је тако кликнуо на крсту: „Жедан сам“, и Римљани му дадоше на копље сунђер, замочен у жуч.

Она спусти крчаг у студенац и извуче га пун чисте воде, чије се капље у паду блистале као драго камење.

Јуда је ћутао. Изглед тога детета доводио га је до дрхтања. Сегну својим сухим уснама за свежом водом.

Мала девојка, на чијем се лицу одбијао тужан осећај, нагну се к њему.

„У име љубави према Исусу, рече, узми и пиј.“

Тада у мрачну душу Јудину као да се изли зрак светлости. Брзим погледом изгледа сву сраморту своју и сву дубину свога пада, и његова савест би згрожена смртним ударом. Кротост младе девојке раскри пред њим тајну, којој никада није веровао, и горак осећај да је Божанство увређено, испуни срце његово.

„Па ко је дакле тај Распети, рече, који је руком детињом пазио на главу моју балзам милосрђа? О, сада ја осећам, сада знам, да сам издао крв невину!“

И он брзо потрча храму, баци на под од двориштa сребрнике, који су му пекли руке, и опет се, њихајући се као немоћан мученик и праћен подсмесима левита, поврати кладенцу Јаковљевом.

Дуго је седео на рубу од кладенца. И једна и иста мисао га је непрестано гонила, али он у њој није налазио утехе, него му је наспрам ње, на узвишењу, стајала је суха смоква, и прича Господња се тужно пробуди у његовој памети. Одједном отрча дрвету, збаци на земљу своју црвену кабаницу, распусти велике своја турбана и обеси се на најдебљој грани неплодне смокве.

Кабаница, што је лежала под ногама апостолским изгледала је као широка крвава пега. Шакал је легао на њу и проспавао до зоре, а с првим зорним зраком, огроман орао с раширеним крилима, високо-високо на небу, кружио је над трупом, који се њихао на дрвету.

С руског превео *Миливоје*.

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак)

На претпоставци, да човек може стварати заслуге преко дужности, оснива се индулгенцијона практика римске цркве. Преобилна задовољења (opera superrogationis) не пропадају узалуд и Господ их не продаје забораву. Заједно са искупним заслугама Сина Божјег чине та задовољења такову ризницу (thesaurus meritorum), која никада не може бити исцрпена и која је остављена цркви на располагање за спасоносну употребу верних. Црква наиме има право да попуњује преобилним задовољењима светих недостатак задовољења у оних покајника грешника, који су везани дугом сатисфакције пред Богом. Тај акат црквеног милосрђа, назван индулгенцијом, састоји се у томе, да се посредством усвајања грешнику покајнику преобилних задовољења светих разрешује потпуно или делимично оно, што остаје неразрешено у тајни покајања, т. ј. poenae temporales. И пошто се с индулгенцијоним разрешењем сједињује оно, који га прима, усвајање преобилних задовољења светих, то се и на индулгенцију мора такође гледати ко на своје врсте средство задовољења. Ко се користи ни-

дулгенцијом тај приноси Божанственом правосуђу сатисфакцију, исплаћује свој дуг пред Богом, и ако не својим заслугама а оно позајмљеним из духовне ризнице. На тај се начин индулгенцијама уноси у теорију сатисфакције превелика логичка контрадикција. Сва та теорија почива на тој основној мисли, да човек мора принети Божанственом Правосуђу своје лично задовољење, подмирити свој дуг својим средствима. И од једаред финал те теорије садржи у себи неочекивани резултат, да од милосрђа цркве зависи ослобођење човека од те неопходности, да правосуђе Божје бива задовољено и у том случају, ако човек подмири свој дуг не својим средствима, него позајмљеним од других, само нека толико буде плаћено, колико је потребно, т. ј. по мери греха. Али осим тога, што таки назори рђаво хармонишу са оном градом теорије сатисфакције, она се не може одржати ни сама по себи. Главну њихову основу чини лажна идеја о томе, као да потпуно примирење с Богом стоји под погодбом задовољења самога човека Богу према мери греха. А најобичнија основа индулгенција састоји се у томе, да свети угодници Божји имају сувишак заслугâ пред Богом и да тај сувишак може бити употребљен на корист других. Али и та најобичнија мисао јесте мисао потпуце лажна. Човек никако не ће искупити брата свога и не ће дати Богу откупа свога (Пс. XLVIII, 8). **Сынъ не возметъ неправды отца своегѡ и отецъ не возметъ неправды сына своегѡ: Правда праведнаго на немъ бѣдетъ и беззаконіе беззаконника на немъ бѣдетъ** (Језек. XVIII, 20. Второзак. XXIV, 16). Указују на сведочанство Јаковљево, да много може снажна молитва праведнога (Јак. V, 16). Но ту је још далеко до закључка, као да праведници помажу грешницима сувишком својих заслуга и задовољења. Најпокваренији градови Содом и Гомора могли су бити поштеђени, кад би се у њима нашло само десет праведника. Али директан закључак у корист индулгенција могао би се овде навести тек у једном случају, кад би овде била реч о укидању само привремених казни за грех већ опроштен, а не о поштеди од коначног истребљења. Ту се ни откуд не може видети, да би у случају поштеде Содома и Гоморе греси тамошњих грешника били покривени сувишком задовољења праведника. Из приче о пшеници и кукољу знамо, да су слуге кад су предложиле своме господару, би ли им дозволио, да истребе кукољ, добили одговор: не, да не би чупајући кукољ, почупали заједно с њим и пшеницу (Мат. XIII, 14—30. Ср. Пс. LXV, 8). У том се одговору и мора тражити објашњење, зашто је пропаст Содома и Гоморе могла бити уклоњена, да се тамо нашло десет праведника. Да ту треба тражити то разјашњење, а не у римско-католичкој доктрини о индулгенцијама и заслугама преко дужности, на то нас гони библијска приповетка о беседи Аврâма с Богом. Аврâм пита не о томе, да ли се може у девет праведника наћи довољно заслугâ и задовољења, да њима покрије грехе нечастивих становника споменутих градова, него о том, да ли ће Господ допустити, да заједно с нечастивима буду истребљени и праведници: **никакоже ты сотвориши по глаголѣ семѣ, еже оубити праведника съ нечестивыми** (Пост. XVIII, 25). Питање, које нема ни најмање аналогије са претпоставкама, из којих се истиче теорија католицизма о сатисфакцији. Дакле и у одговору се није могло ништа односити на те претпоставке нити им бити на руци.

Али поред свих тих разноврсних средстава сатисфакције, многи не доспевају, да за време свога земаљског живота исплате свој дуг Божанственом Правосуђу у потребној мери. Стога онима, који су отишли у вечност у миру с црквом, т. ј. који су добили у тајни покајања разрешење смртних грехова и само нису доспели да принесу за њих дужно задовољење, а такође и онима који су криви за лаке грехе, остаје, да ван крајева земаљског бића прођу пут привремених казни за наплату и укор у чистилишту (purgatorium), да би, исплативши овде дуг Божанственом Правосуђу, прешли у жилиште блажених. Пошто су чистилишне казне привремене казне; онда се пургаторијум мора признати као средње стање међу рајем, камо се усељавају непосредно после смрти само они, који су принели дужно задовољење Божанственом Правосуђу још у земаљском животу, и адом, камо иду на вечну муку нераскајани грешници. У осталом робови чистилишта не задржавају се ту на једнако време. На исти начин се разликују и њихова мучења. Дужина и тежина чистилишних казни одговара мери греховности пред Богом наше отишле браће. Заступајући те назоре, богослови Рима хоће

да их издају за васељенско учење, које црква као бајаги чува још од искони. За доказ позивају се на то, што о чистилишту веома одређено говори већ блаж. Августин, дајући учењу о загробном очишћењу формулу блиску оној, коју та доктрина имаде и у католичкој догматици. Али блажени Августин није излагао учење о чистилишту за црквени догмат. Напротив оно се наводи у њега тек као мишљење, и ако вероватно, али од цркве не авторизовано и у сваком случају треба доказа и испитивања. Incredibilis non est, — опажа велики учитељ западне цркве о посмртним очишћењима казнама, — sed utrum ita sit, quaeri potest).[1] О црквеним догматима се тако не изражава. Јасно је да блаж. Августин говори о очишћењима казнама тек као о предмету приватних богословских закључака, али никако не о васељенском вероваљу цркве Кад би он признавао учење, да постоје за гробом привремене очисне казне, за црквени догмат, онда се не би никако могао изразити, да то мишљење треба подврћи испитивању, и ако се може узети за вероватно. Доказују за тим, да је идеја чистилишта била не само садржина старе цркве, него да њу допушта источна црква и у садашње време. Доказа за то налазе у црквеним молитвама за упокојене. Али тај аргумената је просто неспоразум Црква заиста шаље молитве Богу за отишлу нашу браћу и гледе, да с оне стране гроба до коначног одређења судбине сваког од нас на страшном суду Христовом могућан је за неке прелаз из стања мучења у стање блаженства Али с друге стране је несумњиво, да загробно стање није стање инерције и покоја, које одбацује свако развиће, и прелаз из стања мукâ у стање блаженства не може се представити као процес механички. И за гробом је место развићу Само ће оно бити у зависности од нравствених задатака, извршених у садашњем животу. Дакле, ако је могуће за гробом нравствено усавршавање и ослобођење од мука, то је само за оне, који су, одлазећи у вечност, „имали у себи, — као што вели св. Јован Дамаскин, — мали квасац врлинâ, али нису успели да га претворе у хлеб“.[1] Уз то се, по опасни блаж. Августина, не стичу нове неке заслуге за умрле, него се само извлаче последице из почетака, које су они пре ударили.[2] Другим речима загробно ослобођење из стања мучења не зависи од тога, хоће ли упокојени надржати тамо извесну меру привремених казни и на тај начин принети неопходно задовољење Богу, нити од тога, може ли црква попунити недостатак заслугâ оних, који се ослобађају, преносом на њих сувишка задовољења светих. Прелаз од стања мучења у стања блаженства за отишлу нашу браћу могућан је једино тек под уветом, да у њих већ има моралних стицаја, на које би се могла прицепити благодат искупљења и заслуга Христових, ван којих нема другог задовољења Богу. И против воље долазиш у трепет и задрхћеш, кад ти дође на ум вечност мучења за нераскајане грешнике. Али не можеш, а да се не дивиш бесконачној благости Господа, који и после посебног суда не казни коначно грешнике, него тек препостепено, и даје могућност, да се развију она семена добра, која односи човек из овдашњег живота, и да, под благотворним утецајем молитавâ цркве, ради свемогућег посредништва Сина Божјег пред Оцем небесним, доноси плодове.[3] Међу тим ослобођење душâ из чистилишта, које допушта доктрина, католицизма, јесте процес чисто механички Истина, чистилиште се замишља као тамница душâ, које су отишле у вечност с нравствено добрим задатцима. Тамо се допушта чак и нравствено развиће, т. ј. постепено усавршавање и очишћење од грехова. Али ослобођење отуда ипак се ставља под ту погодбу, да буде поднесена извесна мера казни. Ослобађају се робови не стога, што се усавршавају, него једино ради тога, што отплаћују свој дуг привремених казнама, које служе као задовољење правди Божјој. Ако се они чак ослобађају из чистилишта, помоћу црквених молитава, раније, него што би могли надржати дужну меру казни; то се и у томе случају њихово ослобођење обавља чисто механички, т. ј. силом чисто спољашњег преноса на њих сувишка задовољења светих за покриће дефицита њиховог сопствених заслуга Погрешно, најпосле, мешају и идентификују с чистилиштем

[1] Enchirid. ad Laur. 69.

[1] De iis qui fide dormierunt. XXII. Johan. Damasceni Opera. Ed. Lequien. Tom I. venet. 1748. p. 592. Ὁ μακρὸν ἀγαθὸν ζῆλον κτησάμενος, μὴ παλθακιὰς δὲ ταύτην ἀρτοποιήσας.

[2] Non ergo mortuis nova merita comparantur, cum pro eis boni aliquid operantur sui, sed eorum praecedentibus consequentia ista reddantur. Serm. CLXXII, n. 2.

[3] Види Догматичко Богословље Макарија, св. друга.

тако звана митарства, по којима прелазе душе упокојених. Митарства су тек образна представа посебнога суда; а чистилиште је средње стање међу рајем и адом. На митарствима се дела човекова подвргавају испитивању; а у чистилишту се грешна дела човекова подвргавају привременим укорним казнама. Као слика посебнога суда, митарства представљају у себи пут, којим морају проћи сви умрли; а у чистилишту се задржавају само неки. Пут митарствâ води једне у рај, а друге у ад; а робови чистилишта после привременог ареста у њему за дуговe, који су преостали од земаљског живота, постају наследници вечнога блаженства. (Свршиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Радња архидијецезалних епархијских власти у Ср. Карловцима.**) *Седница архиеп. конзисторије* одржана је дне 23. јула (4. августа) 1896., у којој су решени ови предмети: Наложено је путем окр. протопреза. звања свему подручном парох. свештенству, да при инвентарисању народ. црквв. добара вољно поучавају црквв. општинске органе и да настоје, да се до 31. авг. н. рим. захтевани инвентари арх. админ. одбору у Карловцима поднесу. — Достављена је одлука Сабор. Одбора пароху пришком Стевану Моловићу у погледу замољене помоћи из јерарх. фонда. — Налаже се пароху беркасовачком Ст. Љ. Р., да у будуће службених заходницама тамошњег опћ. поглаварства има удовољавати. — Узет је на знање премештај јеромонаха разваничког Данила Бразковића у ман. Хопово. — Донесено је решење у погледу молбе пароха пришког С. М., да се његов лични помоћник од њега разреши. — Решена је притужба јереја Б. Д. личног парох. помоћника у Иригу, којом тужи тамошњег пароха С. М., да му неће месечну плату уредно да издаје. — Узима се на знање извештај администратора протопрезитерата нуковарског у погледу уведења јереја Добривоја Миковића у администрацију парохије маркушичке. — Узима се на знање извештај протопрезвитера нуковарског о смрти пароха опатоваčког Јована Блидовића те о предаји парохије опатоваčке у администрацију пароху иоховском. — Препоручена је епарх. конзисторији у Вршцу молба јереја Ј. П., којом компетује на упражњено парох. место у Баваништу. — Препоручена је саб. одбору молба јереја Б. Д. личног парох. помоћника из Ирига ради поделења прилошћи из јерарх. фонда. — Одбијена је молба управе манастира Ш., да се јеромонах јазачки Н. Д. тамошњем братству прикључи. — Наложено је црквв. општини у Лединци, да има тамошњем администратору јеромонаху И. К. заосталу парох. плату у износу од 300 фор. у што краћем року исплатити. — Одбијена је молба црквв. општине у Рачи, да се на тамошњу упражњену парохију стечај распише, пошто није парох. дом за становање уређена, нити је садањег администратора парохије у погледу плате потпуно намирила. — Издана је пароху шимановачком на пајасењење притужба А. Сервацића на Шимановаца. — Узети су на знање извештаји равнатељствâ кр. средњих завода у Архидијецези у погледу успеха правосл. ученикâ из веронауке. — Упућен је администратор протопрезвитерата нуковарског, да позове црквв. општину у Вери, да ли је вољна примити за свог пароха једног пријављеног компетента јереја С. О. из М. Р. — Прикључени су набору сви компетенти на упражњену парохију у Ст. Пазови, осим јереја И. А. систем. парох. помоћника на Св. Петра, који је своју молбу повукао натраг.

(**Одликовање.**) Јављају нам: да је висиреоси. господин епископ панчачки *Мирон Николић* на Видов-дан о. г. благоволио одликовати грчевим појасом пароха у Слатини г. Николу Манојловића.

(**Архимандрит Иларион Весић**) бивши управитељ призренске богословске и учитељске школе, одликован је на дан своје 25-годишње свештеничке службе, о св. Илији о. г., орденом св. Саве III. степена.

(**Књижевни одбор „Матице Српске“**) имао је 27. јулија (8. августа) своју седницу и решио је: Да у 186. књ. Летописа уђе састанак проф. Рад. Врховца „Шафарик и српски језик“. — У 188. књ. уђи ће ови састанци: Адам Драгосављевић српски књижевник, од Ђ. Магарашевића; Тукидид, од дра Ђ. Дере; успомене из нашег црквено-народног живота, од дра Т. Мандића; Толдијина љубав (5. 6. 7. и 8. песма); Хумор и хумориста у књижевности српској; Зжајован и Абуказем, од М. Савића; Други додатак грађи за природописну номенклатуру, од М. Медића; Споменици, песме А. Шантића; Писма Ђ. Даничића Ј. Бошковићу; Културне појаве у срп. народу; Уметност; Књижевност. — Позоришна дела: „Женидба Милоша Обилића,“ „Сеоски бележник“ и „Максим“ од непознатих писаца предају се на оцену члану Јов. Грчићу и М. А. Јовановићу. — Збирка српских речи „Граљнке“ од дра Јована Јовановића предаје се на оцену члану Рад. Врховцу. — Састанак В. Вујића „Грци и Срби“ предаје се на оцену дру Ђ.

Дери. — Прима се за Летопис оцена дра Кам. Суботића „Мира Ковловићева од Ј. Коварца“. — Ш. св. „Сноховатица Змајовићих“ предаје се на вишљење члановима Мил. Јакшићу и М. Савићу. — Арк. Варађанин и В. Пушибрк предлажу још неке допуне у делу „Историја срп. школа у Угарској,“ које одбор прима те се писац позива, да се дела тих напомена. — Према оцени члана Саве Петровића не прима се рукопис „Славено-српски речник“ од Мате Грујића. — Прима се предлог, да се одобру „Књига за народ“ преда збирка народних приповедака, коју је пре више година послао Вл. Красић. — Прима се предлог, да се већ од ове године у „Раду и имењу“ а као прилог уз „Извештај књиж. одељења и одбора“ штампају „Изводи из записника“ и некролози, који су се досад штампали у Летопису. — Прима се предлог, да се уређење библиотеке и штампање каталога одгоди, док се библиотека не пресели у зграду, која би се на ту сврху зидала и чега се ради и подноси скупштини засебан предлог.

(**Српске школе у Турској**). Према статистици за 1893. и 1894. школску годину било је свега 123 српске школе (и то 107 мушких и 16 женских школа), у њима је било 5384 ученика (и то 4531 мушких и 853 женских). Учитеља српских је било 150, а учитељица 23. Највише школа има у косовском вилајету и то: у скопском санџаку 29 школа, у призренском санџаку 24 школе, у пећком санџаку 13 школа, у новопазарском санџаку 10 школа, у плевљанском санџаку 10 школа. Даље има у скадарском вилајету 3, у солунском 1, и у Цариграду 2 школе. Многа села у солунском и битољском моле за дозволу за отварање српских школа. Средњих српских школа има 5, и то гимназије у Скопљу, Цариграду и Солуну („Дом Науке“), женска нижа школа у Скопљу и Српска Богословија и учитељска школа у Призрену.

(**Поводом папине најновије енциклике**) пишу петроградске „Новости“ ово: „Мисао о јединству цркава по себи је врло симпатична, али се она може остварити једино тако, да се узајамно признава независност цркава. Римском папи могу се указивати почасти као бискупу једне од најстаријих цркава, али се он не може позивати ни на своју непогрешност, нити на јурисдикцију над свима осталим црквама. Римска Лав XIII. проглашава за јеретика и расколника сваког владику, који не слуша римску курију. А када тако ради, треба да се окани сваке мисли о споразуму и зближењу. Једно од најважнијих правила англиканске цркве гласи: „римски бискуп нема никаквог права у англиканској цркви!“ Ово правило изречено је више или мање јасно у правилима и уређењу и осталих хришћанских цркава. У опште римљанина енцикликa може се по своме тону и садржини назвати римљанским политичким програмом. У њој се много говори о божанском учењу Христовом, али се све своди на теорију о неограниченој папиној власти, све је прожето више духом поганским, него ли хришћанским. Саборно начело, које је основа хришћанству, римљана Лав просто не признаје, па да ова да догму о папској непогрешности није прогласио сам папа, него ватикански сабор. То и оно вечито причање, како је римљана Христов наследник на земљи, и она разлика у „Вјерују“ јесте и остаје главна сметња за јединство цркава. Па како се тешко може веровати да ће се папство оставити својих сањарија и назора, мучно да ће се икада остварити папски снови о уједињењу цркава.“

ПРОГРАМ

за свечан дочек који приређује српска правосл. црква. општ. преосвећеном срп.-прав. епископу вршачком господину

ГАВРИЛУ ЗМЕЈАНОВИЋУ

дана 4 (16) августа 1896 у 4 сата по подне

У ВРШЦУ

а) **Из вароши до железничке станице.**

1) Чланови врш. срб. прав. црква. општине, поједине местне власти, звања, корпорације, изасланства и т. д. грађанство скупљено тога дана у 3 и по сата по подне својим колима и каруцама пред саборном црквом, имају се, поштo сачекају бандеријум, уређени одати на овд. железничку станицу.

2) Бандеријум састаће се и уредиће се тога дана до 3 сата по подне на тргу Фрање Јосифа, одакле ће се у то време кренути дворском улицом до саборне цркве, заузети место пред уређена каруца и кола и у 4 сата заједнички поћи на станицу железничку.

3) Чланови појединих корпорација са својим заставама, ратари и занатлијски руфети са цркм литијама из саборне и св. — успенске цркве — који не изађу на жел. станицу — имају до 3 и по сата изнети литије, одређена места пред саборном црквом и дворском улицом заузети и ту спровод дочекати.

4) Од саборне цркве поћи ће у 4 сата по подне ученици и ученице са учитељством овд. српских нер. осн. школа, са местним свештенством, дуплиримa, рипидама, чирацима и трговачким небом до св. успенске цркве и ту долазак спровода дочекати.

5) На железничкој станици поздравиће добродошлицом Његово Високопреосвештенство пресветли велики жупан вар. Вршца г. Елемир пл

Палфи, у име вароши Вршца кр. саветник и градоначелник, високоблагородни г. Јован Семајер, а у име вршачке српске православне црквене општине, председник њен г. Ђура Цвејић, односно његов заменик.

б) **Од железничке станице до саборне цркве.**

6) По дочеку на желез. станици, уређени спровод креће се у варош до св. успенске цркве. Ту ће владика „плашт“ и „штаку“ примити и под „небо“ ступити. — Одакле ће се каруца и кола, улицом уз исту цркву, развући, а остали народ спровода, достојанствене пешице Његово Високопреосвећенство кроз дворску улицу до саборне цркве. Бандерајум отвара овај део спровода, а затварају га пратиоци.

Народ, који је заузео место по тротоару дворске улице, умољава се да места не мења и спровод не спречава. Исто тако умољава се и. и. грађанство панчевачке и дворске улице, да своје куће сходно украсе.

За време спровода звоне звона саборне и св. усп. цркве.

7) У саборној цркви поздравиће Њег. Високопреосвећенство, у име спарх. свештенства и народа, високопречасни прр. вршачки г. Александер Стојадиновић.

На молебна ектенија у цркви одговараће вршачко срп. црквено. пев. друштво.

8) По свршетку молепствија у сабор. цркви, народ ће испратити владику у владичанску резиденцију, где ће та у било обучене девојчице дочекати и једна од њих поздравити. У двору примиће владику дворско епитропско и званично особље.

9) За ред при спроводу и у цркви старају се, преко умољених органа, чланови црк. одбора обележени редарским знацима.

10) Од 6 сати поћеће Његово Високопреосвећенство примати изасланства у својој резиденцији, која су међутим најдаље до 2. (14.) августа т. г. пријавила преко спарх. канцеларије своја подворења.

У епископском двору предстаће владици:

а) Свештенство спарх. вршачке, вођено и приказано протопрезвитером вршачким.

б) Местно свештенство других вероисповеди.

в) Чланови конзисторије, спархијског административног и школског одбора.

г) Изасланства местних власти и корпорација.

д) Српско учитељство, приказано школ. управитељем.

ђ) Вршачка српска правосл. црквена општина и изасланства црквене општина из спархије.

в) **Баклада са серенадом.**

У 8 сати у вече тога дана вршачка српска правосл. црквена општина приређује Његовом Високопреосвећенству *бакладу* са ватрометом и серенадом, на којој ће учествовати српско црк. певачко друштво и местно српско грађанство.

Овом приликом поздравиће владику, у име вршачког српског грађанства, председник црк. општине г. Ђура Цвејић, односно његов заменик.

Из седнице црк. одбора вршачке српске православне црквене општине, држане у *Вршцу* 20. јулија 1896. г.

Никола Белимовић, перовођа. Ђура Цвејић, председник.

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Саопштавамо, да смо спремили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну, а које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

наша је одобрена и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим всл. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

Она је уређена (редигована) као ниједна до сад по стручњацима на то позваним и надлежнима. *Стоји само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким корицама и на доброј хартији.* Кад се на више купи дајемо 25% рабата.

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено-школске општине, да нас потпомогну својим наруџбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које за школу нису.

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 130 1—2

На упражњено *учитељско* место на срп. православној народној школи у *Сакуловом* се отвара стечај.

Плата је годишња од сваког пара 40 новч., 1 осмак жита, $^1/_4$ осмака кукуруза и 1 литру пасуља, пари има 40; интерес од 701 ф., које износи 56 ф. и 8 новч., 14 катастралних јанаца и 1586□ хвати земље која носи 150 ф. годишње, на коју порез и еквивалент учитељ плаћа. За тим 2 хвата дрва, слободан стан с баштом, 5 ф. за перовођство и од сваког погреба где позван буде 50 новчића.

Учитељу у дужност спада: све школском уредбом прописане предмете предавати, пофорну школу држати, перо у црквено-општинским седницама водити, у Грабовачкој манаст. цркви за левом певницом појати, и децу у појању обучавати.

Компетовати могу само они Срби оспособљени учитељи, који су потпуно вични мађарском језику.

Рок стечају 18. (30.) август.

Местни нк. одбор у *Сакулу* (Tolna megye u. p. Mohácy) 25. јула 1896.

Председник школског одбора
Милан Вемепац.

С Т Е Ч А Ј. 126 1—3

Овим се расписује стечај за *учитеља* III. и IV. разр. мешовите школе у *Товаришеву*. Учитељске дужности у школи и цркви прописане су Школ. Уредбом, а плата је ова: за редовну школу 400 фор. и 30 фор. за перовођство; стан и сламе за огрев колко је потребно; од укона где позван буде 1 фор.

Молбенице ваља послати до 25. августа о. г. а жеља је општине, да се молиоци, ако је могуће лично прикажу.

У *Товаришеву*, 28. јула 1896.

Тоша Пиварски
школ. председник.

124 ШКОЛСКА ОБЈАВА. 1—3

У српску, мушку учитељску школу пакрачку уписиваће се учитељски приправници у сва три разреда слиједеће школске године од 29—31. августа, а приједмни испити држаће се од 1—3. септембра т. г. по р. к. сваки пут од 8 до 12 часова прије подне.

Поправни испити обавиће се 4. септембра прије подне. Ко се не пријави најзад до 10. септембра не може бити примљен без дозволе Високос. С. Н. Ц. Школ. Савјета.

Ко жели бити примљен у ову срп. учитељску школу, дужан је поднијети управи:

а) Крстни лист, који доказује, да је Србин православне вјере, и да је навршио 15. годину живота.

б) Свједочанство о свршеној доњој реалци, доњој гимназији, реалној гимназији, потпуној вишој основној или овима одговарајућој школи, са најмање довољним успјехом.

в) Лијечничко свједочанство да је душевно и тјелесно потпуно здрав и за учитељско звање способан.

Пакрац 28. јула (9. августа) 1896.

У п р а в а.

Једина српска

фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За гг. свештенике препоручујем врло фине и добрих **шешира и ћелепуша,** сопственог фабриката — са најсолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такође обављам и шаљем са платом у паточ (Nachnahme) поред моје гаранције. При нарудбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

Петар Маркуш, шеширција
11— 53 **Нови Сад (главна пијаца).**

129 ГИМНАЗИЈСКА ОБЈАВА. 1—2

Школска година 1896/7. почеће се 1. септембра 1896. по нов.; 28. 29. и 31. августа биће поправни испити, уписиваће се ученици и примаће се у I. разред, који докажу крштеним писмом да су навршили 10. годину; а полагаће пријамни испит само они, о којима се са основом буде сумњало да ће моћи напредовати.

У остале разреде примаће се на темељу школске сведоџбе.

Уписнину ф. 2·10 плаћају само нови ученици; школарину 12 фор. на год. сви, осим тога 1 фор. на библиотеку при уписивању.

Ученици похвалног владања и доброга успеха у наукама могу поднети молбеницу, сведоџбу школску и сиромаштва преко директора гимназијском патропату до конца месеца септембра ради опроста од плаћања школарине и могу бити опроштени само доиста сиромашни ученици са сведоџбом I. реда са одликом, доброга I реда, то јест без једне оцене довољне, само за једну годину односно за један течај, ако би достични ученик у II. ред пао. Сведоџба сиромаштва не сме старија бити од године дана. Ирвошколцима не опрашта се школарина за I. семестар.

Необлигатни предмети предају се ученицима од IV. до VIII. разреда. Родитељима је дужност да своју децу сами овамо доведу, а тако исто да им сами погоде стан уз дозволу директорову.

У Карловцима 10. августа 1896.

Директор.

Бр. 23—896. С Т Е Ч А Ј. 128 1—2

На овдашњој српској православној вјероисповједној школи, има се са 1. септембром т. год. мјесто учитеља попунити.

Плата годишња јест 400 фор, станарине 100 фор., те ини приходи од воднице, спровода и т. д.

Дужност је учитеља осим школске службе појање у цркви, подучавање ученика више пучке школе и српске школе у црквеном појању, вођење перовођства и рачуноводства ове општине.

Натјецатељи имају своје ваљано инструисане молбе ва потписано предсједништво ове општине, што скорије поднијети.

У *Костајници*, 1. (13.) августа 1896

Предсједник срп. прав. црквене општине
Иеро Трифић

СТЕЧАЈ.

125 1—3

Овим се отвара стечај за једног учитеља на српској вероисповедној шесторазредној основној школи у Ђаљалку (чанадска жупанија).

Плата је у готовом новцу за основну школу 400 фор., за пофорну школу 50 фор. За неровођство 30 фор., који је дужан све црквено школске општинске писарине извршавати. За годишњи паушал 20 фор.; свега дакле *500* форинти у готовом новцу; даље *6 фата лаких* или *4 фата тврдих дрва* од којих се и школа грејати има. Ова дрва свака три месеца у напред добија. Новчана плата напред у месечним оброцима, осим тога слободан стан са једном собом, кујном, шпајзом, таваном, шталом и баштом.

Од великог погреба и парастоса 1 фор., од малог погреба 50 нов., где позван буде.

Изабраном учитељу спада у дужност деци законом прописане предмете предавати, у цркви при сваком богослужењу у десној певници појати, и децу у црквеном појању поучавати.

Компетовати могу они учитељи који су испит из мађарског језика положили.

Молбенице се имају са нужним сведоџбама упутити на овоместо председништво.

Лична пријава узима се у обзир.

Само изабраном учитељу путни се трошак плаћа.

Рок стечаја траје до 1. септембра т. г., по стар. кал. којег дана ће се и избор одржати.

У *Ђаљалку*, 16. јунија 1896. год. држане црквено школске скупштине.

Бориславъ Фирићански
привр. неровођа.

Васа Јосифовић
председник.

СТЕЧАЈ.

121 1—2

Ради сталног попуњења *учитељског места*, овим се отвара стечај. Плата је следећа: За повторну школу 21 фор., од 1 пара (сада има 80 п.) 40 нов., 1 осмак жита, $^1/_2$ осмака кукуруза ситних, 3 сајтлика гра, 5 сајтлика вина; даље 6 ланаца добре земље, $^3/_4$ ланца ливаде, $^1/_2$ ланца конопљишта; од великог погреба 50, а од малог 25 нов., од венчанице 50 нов., — даље, стан са две собе, кујном, подрумом, шталом и 300□° баштом; на земљу учитељ плаћа порез. Рок стечају до воздвиженија ч. крста; молбенице треба слати на Лазара Радивојевића председника.

Приметити је, да је општина искала државне припомоћи од 110 фор. и у изгледује да ће исту припомоћ добити.

Вемен, Барања, пошта у месту.

Месни школски одбор.

123 ШКОЛСКА ОБЈАВА. 1—3

У српској учитељској школи сомборској започиње се школска 1896/7. година 1. септембра по ст. календару.

У смислу наредбе Високосл. Школског Савета течај школски траје четири године.

У учитељску школу примају се:

а) за приправнике младиће православне вере, здрави телом и душом, смерни и благе нарави, који су петнајсту годину навршили и четврти гимназијални, четврти реални или четврти разред грађанске школе с *довољним* успехом свршили.

Такође могу бити примљени и они, који немају сведочанства од овог разреда, али ће дужни бити овде пријамни испит полагати из науке вере, срп. језика, историје, географије и рачуна у обиму у колико се у грађанским школама исти предмети предају.

б) за приправнице примају се Српкиње православне вере, које су четрнајесту годину живота навршиле и IV. разред српске више девојачке школе с *добрим* успехом свршиле, а при том су здраве и примерног моралног владања.

Једни и други имају пријамни испит из славенског читања, молитава из рачуна и малог црквеног појања овде с добрим успехом положити. — Ученици и ученице из школа, где се не учи српски језик, полажу још пријамни испит из срп. језика, а они који немају оцену из мађарског језика, показати имају да знају мађарски читати.

Сваки, који у овај завод ступити жели, дужан је са собом донети крштено писмо, лекарску сведочбу о добром здрављу и сведочбу о свршеним горенаведеним или вишим школским разредима.

Они, који су пре једне или више година школу оставили, морају донети са собом сведоџбу свога пароха о моралном и религиозном владању свом.

Женске имају још неизоставно донети писмену изјаву својих родитеља или добротвора да ће их они за време бављења у овом заводу о свом трошку издржавати, на којој изјави мора бити и потврђење местне политичне власти, да су дотични донета у стању своју обвезу испунити.

Стан и храна само се у приватним кућама, са знањем и одобрењем управитељевим, или по препоруци овога, погодити може.

У Сомбору, 1. Августа 1896.

Н. Ђ. Вукићевић,
управитељ српске учитељске школе сомборске.

СТЕЧАЈ 111 2—3

На упражњено место у срп. Елемиру отвара се стечај за учитеља на два разреда срп. вер. мушке школе.

Плата је учитељу 400 фор. а. вр., за повторну школу 30 фор., у име паушала 8 фор., леп стан са три собе, кујном и другим потребним стајама, уз то још и врло леп врт, 4□ хвата сламе, од укопа где позват буде има 1 фор.

Изабраном учитељу спада у дужност: школ. деци законом прописане предмете предавати, у цркви за певницом појати и децу цркв појању обучавати.

Компетовати могу они, који су учитељску школу у Сомбору свршили, и испит из мађарског језика положили.

Молбенице се имају са пужним сведочбама упутити на овоместо председника.

Рок стечају 8. (20.) септембра 1896. када ће се и избор обавити.

На скупштинске седнице држане у срп. Елемиру 1896.

Жива Мијатов
председник.

СТЕЧАЈ. 103 3—3

На овдашњој срп. прав. веронск. женској школи отвара се стечај на учитељичко звање.

Плата учитељице је год. 300 фор. (600 круна) 50 фор. (100 круна) у име огрева, слободан стан с баштом. —

Дужности учитељичине означене су школ. уредбом. —

Рок пријаве је шест недеља рачунајући од дана првог увршћена стечаја у листу.

У Тарапу (via Kumán) 14. Јула 1896.

Д. Петровић
веровођа.

Рада Остоић
школ. председник.

СТЕЧАЈ. 127 1—2

Потписана црквена општина поново расписује стечај за *учитељско место* на овдашњој српској православној школи. Плата је годишња 100 ф., 20 катастралних јанаца земље, по 1600□ фати, на коју ће општина порез плаћати; слободан стан са две собе, кујном, комором, и повољном баштом.

Учитељу у дужности спада све школском уредбом и наставним планом прописане предмете предавати, повторну школу одржавати, у цркви редовно појати; децу црквеном појању обучавати, и перо у седницама водити.

Конкурисати могу оспособљени за учитеља, који су вични мађарском језику и испит из тог положили. — Рок траје до 29. августа напшег о. г. а избор ће се 30. истог месеца обавити.

У Бајми (Бачка) 30. јула 1896.

Црквени одбор
срп. прав. црке. школ. општине.

3—3

СТЕЧАЈ 118

Овим се отвара стечај на *учитељско место* у Црној Бари, на срп. веропсиповедној школи.

Плата је учитељу 300 ф., коју плату учитељ квартално унапред прима. За перопводство један празан грунт од пол јанца; од погреба где позван буде 1 фор.; огрева колико устреба, у новој лепој школи стан са две патосане собе, кујном и пиљајом. Само оспособљени учитељи узеће се у обзир.

Молбенице ваља слати на црквп. школски одбор до *15. августа* о. год. када ће се и избор обавити.

Из седнице црквп. школ. одбора држане у *Црној Бари* (Feketető) 20. јула 1896.

Ђурица Вујић,
школ председник.

СТЕЧАЈ 125 1—3

На упражњено учитељско место на веропсиповедној школи овомесној.

Плата је учитељу 40 фор., коју ће изабрани учитељ месечно у напред уредно из црквп благајне добивати, од погреба где позван буде 50 новч., такође и од сваког парастоса и слободан стан са пространом баштом.

Желимо, да је свршени приправник сомборске учит. школе, да је испит из мађарског језика положио и да своје уредно инструпране молбенице преко Сл. Еп. Школског Одбора врпачког овамо нама пошаље. Дужност ће изабраног бити осим прописаног школског рада, у цркви певницу држати, децу у пјепију обучавати, при сваком богослужењу на и у часпе посте при пређеосвећењи литургијама са децом учествовати. Првенство ће имати они, који се лично пријавили буду. Примећавамо, да нам је храмовни дан Велика Госпођина. Молбе несвршених молитела не ћемо у призрење узимати.

Из седнице школ. одбора у *Деменџи* 28. јула 1896. држане.

Чедомир Удицки
парох. адм.

Светозар Станојев
председник.

СТЕЧАЈ. 120 1—3

Овим се расписује стечај *за учитеља* на срп. прав. основној школи у *Гламочу* (Босна).

Плата је у готовом 550 фор., слободан стан и огрев.

Учитељу спада у дужност све законом прописане предмете у школи предавати, децу у црквеном пјепију поучавати и у цркву водити, у цркви појати и у општинским седницама перо водити.

Молитељи имају бити Срби, прав. вере и потпуно оспособљени учитеља и који буде изабран добија још и 50 фор. путна трошка.

У Гламочу, 20. јула 1896.

Српска правосл. општина.

СТЕЧАЈ. 101 3—3

У Текелијином будимпештанском стипендијском заводу упражњена су за школ. год. 1895./96. *два* евентуално и више питомачких места на која се овим стечај отвара.

Сваки питомац ужива слободан стан у заводу, лечење, огрев, послугу и осветљење за 7 зимских месеци и 300 фор., ако слуша науке на универзитету или политехници, а 250 фор., ако је гимназиста VII. или VIII. разреда.

Од питомаца Текелијина завода тражи се ова квалификација: а) да је сиромах и да је савршено здрав; б) да се добро владао и да је врло добар успех у наукама показао; в) да је грађанин земаља круне св. Стевана, да је српске народности и православне вере; г) да је свршио баром VI. гимназијски разред или да је свршен реалац или да слуша правне, медицинске и филозофске или пак политехничке науке на свеучилиштима у Будимпешти. Првенство — при избору — при једној квалификацији имају слушаоци факултетних наука.

Потражитељи на питомачка места дужни су да искажу ову квалификацију крштеним листом, сведоџбом о матерџалном стању родитеља или потврђеном спеском области; гимназисте и реалци сведоџбама о испиту зрелости; универзитетски слушаоци сведоџбом о испиту зрелости и сведоџбама односно колоквијама од последње две године.

Сваки питомац је прво условно изабран, док га заводски лечник не прегледа, да ли је телом и духом савршено здрав.

Молбенице се имају послати до 18. (30.) авг. 1896. год. Надзорништву Текелијина Завода у Будимпешти (Zöldfa utcza 25 sz.)

У *Будимпешти*, 16. (28.) јула 1896. год.

Надзорништво Текелијина Завода.

НАТЕЧАЈ. 117 2—3

Овим се отвара натечај за једног учитеља српско-православној четверо-разредној основној школи у Жупањцу (Босна) са годишњом платом од 500 фор. а. вр., станом, огревом, баштом и путног тропка 25 форинти.

Учитељ треба да је Србин православне вјере и да је свршио учитељску школу. Поред наставе у школи дужан је подучавати децу црквеном пјенију, пјевницу у цркви држати и бити перовођа општински и друго што му буде општина налагала служити.

Ко жели ово мјесто заузети мора своје сведоџбе о свршеним наукама са молбом потписаној српско-православној црквено-школској општини до 10. (22.) августа, а уз то и сведоџбу о морално-политичком владању, послати.

Жупањац 22. јула 1896.

Српско-православна црквено-школска општина.

СТЕЧАЈ. 102 3—3

Расписује се стечај за учитеље и учитељице из правосл. вероисповедним срп. нар школама у Петровомселу, Станчеву и Лукаревцу (у темишварској жупанији).

Компетенти и компетенткиње нека изволе своје молбенице с' нужним документима до (Вел. Госп.) успенија Богородице послати на горе-означене опћине.

Плаћа год. у Петровом селу за учитеља: 237. фор., 40 кибли чиста жита, 26. киб. кукуруза и 3 јутра ливаде, осим стана и дрва за огрев у нарави. За учитељицу стан у нарави, банта, 3 хвата дрва и 300 ф. у име чисте плате, 40 ф. у име надраде за пофторну школу и 10 фор. накнаде за писачки школски прибор.

Плаћа годишње у Лукаревцу: стан с' баштом у нарави, 166 фор., 7. јутра ливаде, 24. киб. чиста жита, 6. кукуруза и 4. хвата дрва за огрев. Првенство имају они молиоци, који владају поред српског и румунским језиком.

Плата годишње у Станчеву: стан у нарави с' баштом, 137 фор. 15 хектол. жита, 15 хектол. кукуруза и 4 јутра ливаде и дрва за огрев.

Дужности су: одржавање свакидање и пофторне школе, појање у цркви и перводске агенде

У Темишвару на св. архангела Гаврила 1896.

Мита Долга
епарх. школ. референат.

СТЕЧАЈ. 115 2—3

Овим се отвара стечај на ново-установљеној српској вероисповедној школи у Батањи, за I. и II. разред основне школе.

С овим местом скопчана је плата: у готовом новцу 400 фор. (800 круна); у нарави леп удобан стан из две собе, кујне, коморе (шпаја), подрума, шупе, штале и 200□ хвати баште уз стан; 6 (шест) хвати тврдих дрва с подвозом, од којих је учитељ дужан и школу грејати; у име реквизита 17 фор. 50 нов.

Дужности учитеља, осим уредбама и наредбама прописаним, јесу: држање леве певнице преко целе године, као и средом и петком часног ускршњег поста.

Молбенице, са нужним сведоџбама и доказима о оспособљењу о свршеним преднаукама, да је дотичан сомборску препарандију свршио — евентуално и о досадањем делању у школи — као и о оспособљењу за мађарски језик, вала слати на овом срп. црк. школску општину, односно на потписаног председника.

Рок стечају је, до 18. (30.) августа 1896.

Тражи се и лична пријава.

Из вапр. вел. скупштине, седнице, држане у Батањи 21. јула 1896.

Јован Пандо
председн. срп. црк. школ. општине.

СТЕЧАЈ 108 2—3

На новоуспостављено учитељско место на срп. вероисповедној школи овде расписује се стечај.

Годишња је плата учитељу 500 фор. или 1000 круна и 8 мет. тврдих дрва; даље слободан стан у новој школи са три собе, предсобљем, кујном, комором, подрумом, шупом и шталом; ван стана четврт јутра баште и 1 фор. од погреба где буде позван.

Изабрани учитељ имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овд. школ. одбор доделио буде. Осим тога дужан ће бити повторну школу држати и недељом и празником као и на прече-освећеној литургији у цркви појати. — Жели се, да је дотични учитељ и ноталном појању вичан.

Молбенице са сведоџбама ваља упутити на месни школ. одбор.

Рок стечаја је до 29. августа (10. септембра) ове год.

Из седнице школ. одбора, држане у Госпођинци 14. (26.) јула 1896.

Мита Пејић
перовођа.

П. Теофановић
председник.

Бр. 189.—1896. 106 2—3

СТЕЧАЈ.

У смислу правила задужбине Атанасије П. Гереског расписује се овим стечај на два штипендиска места по 150 фор. на годину.

Ову штипендију уживају само ученици ове гимназије, Срби правосл. вере из Беча, Трста и краљевине Далмације.

Молитељи имају поднети своје молбенице потписаној управи гимназијској најдаље до 8. (20.) септембра о. г. и прикључити им школске сведоџбе од последње две године, сведоџбу о сиромаштва, сведоџбу лекарску и крштено писмо.

У *Новом Саду*, 20. јулија (1. августа) 1896.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ. 113 2—3

На упражњено учитељско место на срп. православној вероисповедној школи у Српском Сент Мартону. Плата је 450 фор., месечно у напред, 5 фор. у име паушала, 10 ф. као перовођа, 4 хв. дрва, $3^1/_2$ ланца оране земље на коју учитељ порез плаћа, од погреба где позван буде 50 н., 6 великих подвоза преко године, слободан стан који се састоји из две собе, кујне, коморе и полак баште.

Дужности су учитеља школ. уредбом од год. 1871. одређене, а доказати има да је испит на мађарског језика положио; у цркви појати и децу у црквеном појању учити и повторну школу држати. Рок пријаве до 15. августа ове г. када ће се и избор обавити.

Из ванредне седнице школског одбора држане 20. јула 1896. у Ст. Мартону (Szerb Szent Marton).

Настас Поповић
перовођа.

Васа Петровић
парох и председник.

Бр. 190.—1896. 107 2—3

ОГЛАС.

Уписивање ученика за школску годину 1896/7. на овдашњој срп. вел. гимназији почиње 1. септембра по рим. кал.

У 1 разред примају се ученици на основу сведоџбе од IV. разреда основне школе, или на основу пријамног испита; у остале разреде на основу сведоџбе од нижег разреда.

Сви ученици без разлике плаћају по 2 фор. уписне таксе, по 1 фор. на библиотеку, по 3 ф. за „Sanitas“ и по 70 новч. на друге потребе. То се плаћа при уписивању и од тог се нико не опрашта. Школарине плаћа сваки ученик по 15 фор. на годину. Од плаћања школарине могу бити опрошћени они ученици, који докажу сведоџбом школском, да се *добро* владају и да у наукама *добро* успевају.

31. августа држаће се поновни испити. По закључку професорске конференције од 18. новембра 1884. бр. 46. и одобрењу тога закључка од стране вел. Патроната ове гимназије од 10. (22.) децембра 1884. бр. 139/140. губе право на поваљање испита они ученици, који на горе означени термин не дођу, да поново испит.

Из прихода од светосавских беседа уживаће и идуће школске године њих 14 ученика ове гимназије по 10 фор. месечно прикомоћи.

У Новом Саду, 20. јулија (1. августа) 1896.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ. 112 2—3

Овим се поново отвара стечај на упражњено *учитељско место* вероисповедне школе у *Литови* — бараљске жупаније. Плата је учитељска: годишње у готовом 340 ф. а. вр., 6 (шест) ланаца добре оране земље, на коју сам учитељ порез плаћа, 4 хвата тврдих дрва за своју и школску потребу; стан састојећи се из: 2 натосане собе, 2 кујне, шпаиза, подрума, штале и уз стан врт од $^1/_4$ ланца; затим за перовођство 12 фор. а од венчаница, укона и парастоса по 20 новчића.

Учитељу у дужност спада, како посведневну, тако и повторну школу по наставној основи за вероисповедне школе од 25/IV. 1895. бр. III. С. 80/94. тачно вршити, у скупшт. и одборским седницама перо водити, у цркви појати; у појединим црк. функцијама уз свештеника суделовати и децу у појању обучавати.

Који жели ово место получити, дужан је доказати са молбеничним прилозима: да је Србин правосл. вере, да је учитељску школу свршио, и да има оспособљење из мађарског језика.

Рок пријаве 4 недеље по првом увршћењу овог стечаја у „Српском Сиону“.

Молбенице имају се председништву школ. одбора доставити.

У *Литови*, (последња пошта Бешенец) 23. јула 1896.

Црк. Школски Одбор.

ДАЉЕ У ДОДАТКУ

Ад III. С. 171, 185 и 222/ех 1896. 109 2—2

С Т Е Ч А Ј.

Пошто ће се на српској учитељској школи (мушкој и женској) у Сомбору почетком 1896/7. школске године IV. разред отворити, то је поникла потреба постављања још *два редовна професора* и *једног катихете*; а услед отварања III. разреда српске мушке учитељске школе у Пакрацу као и услед оставке професора Николе Манојловића потребно је поставити још *једног редовна професора* и *једног катихету* — те се овим отвара стечај на ова професорска места.

Један редован професор за сомборску учитељску школу имаће дужност у обавези учитељске школе сомборске да предаје педагогијске науке: педагогију, историју педагогије и психологију са обвезом предавања од бар 20 седмичних часова.

Други редован професор за исту школу имаће дужност на одељењу женске препарандије предавати: мађарски и немачки језик, историју Угарске и по потреби још који сродан предмет тако да испуни седмичних бар 20 часова.

Катихета ће имати дужност у српској женској учитељској школи сомборској предавати у најмање 14 недељних часова: веронауку, црк. словенски језик, црквено појање, а поред тога стадаће му у дужност држање каталога и надзор ученица у цркви.

Катихета за српску мушку учитељску школу пакрачку имаће дужност предавати: веронауку, црк словенски језик, црквено појање, а по околностима и друге предмете тако, да испуни седмично бар 20 часова.

Редован професор за школу пакрачку имаће дужност предавати: језикословну и историчну струку нарочито српски и немачки језик, повесницу и земљопис, а по околностима и друге предмете тако да испуни седмично бар 20 часова.

Са сваким од горњих редовних професорских места, ако је изабрани за горње струке потпуно оспособљени гимназијски или препарандијски професор, као и за катихету срп. мушке учит. школе пакрачке скопчана је годишња плата од 1000 фор. а. вр. и 10% те плате у име станарине, после сваких пет година успешне непрекидне професорске службе годишња повишица од 100 фор. а. вр., а после 30 година службовања мировина у износу постигнуте плате. Ако је постављени без прописане потпуне квалификације имаће плату од годишњих 800 фор. а. вр. Професор катихета у сомборској срп. женској препарандији имаће такође плату од годишњих 800 фор. а. вр. и 10% од плате у име годишње станарине.

На ова редовна професорска места компетовати могу само они Срби православне вере, који су стекли оспособљење за предавање односних горепоменутих наука у којем свеучилишту или у којем вишем педагогијском заводу или те науке у тим заводима слушали; али првенство имају оспособљени за горње струке гимназијски или препарандијски професори. За случај ако таквих компетената не би било, имаће дотични постављени за годину дана положити испит за професорско оспособљење. На место катихете за женску препарандију сомборску може компетовати онај Србин православне вере, који је православно богословско училиште са успехом свршио; ну првенство ће имати и код једне и код друге препарандије оно свештено лице, које је положило с успехом веронаучитељски испит пред испитном комисијом у Карловцима.

Оспособљени професори ће се у смислу школске уредбе сматрати за две године дана службовања као привремено постављени, а супленти се у опште постављају у привременом својству.

Молбенице своје, којима се имају приложити: крштено писмо, сведочанство о професорском оспособљењу односно о свршеним наукама, сведоџба о досадањем службовању и најпосле сведоџбе о религиозноморалном и политичном поведењу — ваља да компетенти поднесу потписаном председништву *најдаље до 6. (18.) августа 1896.*

У *Карловцима*, 18. (30.) јула 1896.

Председништво

срп. прав. нар. школског савета.

СТЕЧАЈ. 104 3—3

На упражњено *учитељичко место* у овдашњој срп. вероисп. женској школи поново се овим стечај расписује.

Плата је изабраној учитељици следеће: 300 фор. за држање евакидаже; 40 фор. за држање пофторне школе, које напред у месечним ратама из школ благајне прима. Стан врло удобан, састојећи се из 2 патосане собе, кујне, шпајза, штале и шупе; даље врло лепа башта у дворишту са виновом лозом засађена. Огрева колико нужно буде. —

Од изабране се тражи, да недељом и свецем св. цркву с' децом похађа и да је испит из мађ. језика положила, а остале су дужности школ. уредбом прописане.

Рок стечају траје *четир недеље* од првог увртења у листу.

Ваљано иструпране молбенице ваља слати на мест. школ. одбор. Тиса св. Миклушки. (Tisza Szent Miklos).

Из седнице мес. школ. одбора држане у Тиса св. Миклушу дана 7. (19.) Јула 1896 год.

Владимир Торђански
учитељ и перовођа.

Дана Банов
председник.

СТЕЧАЈ. 116 2—3

Овим се расписује стечај на учитељско место на српској вероисповедној школи у Ађфали (тем. вармеђа).

Плата је учитељу 235 фор. у готовом; 40 ф. у име огрева, 25 фор. за перооводство, 50 кьбли чиста вина, то јест: 31 хекто и 31 литра; пристојан стан с баштом код стана од по ланца, а изван села по ланца баште, 4 ланца ораће земље на коју сам учитељ пореа плаћа.

Учитељу ће спадати у дужност све прописане предмете предавати, у цркви редовно са десне стране појати и децу у црквеном појању обучавати.

Од учитеља се иште да је испитан учитељ и да је испит из мађарског језика положио.

Неиспитани учитељи не ће се никако у обзир узети. Молбенице, снабдевене сведоџбом оспособљења и сведоџбом о моралном владању, ваља послати подписаном школском председнику до 15. августа по ст. календару, а избор ће се одржати 18. августа по ст. кал. Иште се и лична пријава.

Из седнице црквено школског одбора држане у Ађфали 20. јула 1896.

Велько Аничић
привр. перовођа.

Мита Аничић
председник школ. одбора.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, прављено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, свежији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торању слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крупама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 10—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА
ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.
У Ср. Карловцима у недељу 11. августа 1896.

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Свршетак)

Сви изнети назори, из којих се састаља теорија сатисфакције, развили су се и очврсли у католичкој догматици у оној епоси, када је папство у својој тежњи апсолутизму постигло највеће успехе. То се не може узети тек као нека случајност. Међу тим назорима и папским апсолутизмом постоји органска свеза. Свар је у томе, што се указаним особинама католичке теорије намеће за Хришћанина тежак јарам Теорија се та као с намером подиже на тај начин, да изагна из душе верних, својствене Хришћанину осећаје вере, наде и љубави према Богу; она слаби те осећаје, гуши их осећајима контрадикторним, потреса дух ужасом гнева Божјег, гони Хришћанина да се концентрише на осећају страха и трепета пред Богом, који се слика у њој као Бог јарости и освете. Али чим је тежи био јарам, који је наметнула на западног Хришћанина теорија сатисфакције, тим је лакше било папству господарити над светом. Та је теорија приморавала, да се гледа на папство као на силу не само свемогућу, него у исто време и грозну. Тобожњи намесник Божји на земљи, папа је имао у својој руци непотрошив арсенал свемогућих казнених средстава; својим непријатељима је могао не само претити адом, него и употребити против њих још у земаљском животу разноврсне тешке мере, духовне и спољашње, могао је лишити благодатних дарова и општења с црквом, могао је чак попети на спаљиште. Система папства је тежила да постане системом најужаснијег терора и та тенденција римских првосвештеника је налазила себи потпоре и оправдања у теорији сатисфакције.

Уосталом сваки осећај мора своје границе. Запад европски је дрхтао пред папама и то им је било од користи. Али отуда је могла поникнути и превелика опасност за намеснике блаженога Петра. Деспоти и тирани међу своју

власт на коцку, ако не знају за други извор своје силе, осим страха угњетених, и ако не умеју да ударају у друге жице човечјег срца. Та власт, која уме само карати, а не уме миловати, никада не може бити уверена у своју чврстину. Стога је било у интересима папства, да покаже свету, да се у његовим рукама налазе и средства милосрђа. И у том им је опет помогла теорија сатисфакције. Папе се с нова обратише истој власти: везати и дрешити, из које је било наведено и право јерархије, да казни грехе, и нађоше, да је из те власти могуће начинити какову згоду употребу. Је ли н. пр. требало папи, да цар или краљ осети његову силу, он удара на њега анатему или интердикат, у име оне пуномоћи, да му је дана власт везивати. Када анатеме и интердикти не произведоше жељеног дејства, тада се папа позивао на власт решавати и разрешавао је поданике од заклетве. А отуда, из власти везати и дрешити, папе изводе право тако званих диспензација т. ј. право обустављати дејство црквених канонских установа за посебне личности, јер ко добије папску диспензацију за тога и није писан закон. С том се влашћу сједињује и као нека пуномоћ располагања туђом својином, т. ј. одузети од законитог посједника и присвојити себи или дати неком другом. А у теорији сатисфакције формула везати и дрешити добила је још нови смисао. Ако везати значи корити грехе, онда дрешити садржи у себи пуномоћ опраштати грехе без казне, без укора, другим речима давати индулгенције. На тај начин су папе стицале могућност да утечу на народ и да га држе у покорности не само страхом, него и милостима. Али при том је значајно, да апсолутизам папски остаје не само неприкосновен, него чак налази у учењу о индулгенцијама нову потпору и ново проширење. Учење то утврђује папама право помиловати; али уједно с тим даје на знање, да то право не треба разумети у смислу позитивне обавезе за папу, да напротив практична примена тога права потпуице зависи од воље и увиђавности самога папе. Папа усиће може давати индулгенције у свако време, али он их даје само онда, кад му је то угодно. При индулгенцијама се дефицит наших заслуга покрива обично сувишцима задовољења светих. Али чинити заљмове из духовне ризнице и раздавати преобилна задовољења светих међу верне, за то нема нико пуномоћи, осим епископа Рима.

Остаје још filioque. Треба узети да се приобитно папска идеја и filioque развијали и ако паралелно, али ван узајамне зависности. У историји развића тих доктрина бивало је чак момената, када су се епископи Рима исказивали против filioque. Али међу њима се могла установити логичка веза после, када се с једне стране папе помирише с пронађеним на западу учењем о исхођењу Св. Духа и с додуном пасељенског символа ставком, која је праважала то учење, а с друге стране када се запад помирио са својом покорношћу папству. Да се ухвати та веза и призна само могућност унутарњег саодношаја између папске идеје и filioque, мора се узети у обзир, да су, бранећи свој догмат, богослови католицизма налазили основ за њега, међу осталим, и у речима Господа: **егда пріидетъ Оутѣшитель, егоже азъ послю вамъ ѿ Отца, Дхъ истины, иже ѿ Отца исходитъ той свидѣтелствуетъ ѡ мнѣ** (Јов. XV, 26). А из тих речи, у којима се, по православном разумевању, говорило два различна предмета, а наиме о временом посланству Духа Св. у свет од Сина и о вечном исхођењу Св. Духа од Оца, богослови католицизма добијали су у корист filioque аргумената на тај начин, што су се трудили да временито посланство Св. Духа у свет ако не идентификују, а оно свежу с процесом његовог вечног исхођења, износећи при том испорођење, да временито посланство Св. Духа у свет од Сина Божјег само собом претпоставља зависност Св. Духа од Сина и по самом процесу вечног исхођења. А та претпоставка садржи већ у себи кључ, да се разјасни и она тачка католичке догматике, по којој Св. Дух не може деловати у свету мимо папе, који је једини и искључиви спроводник благодатних дарова за сву цркву. Папа је наиеснник Христов и наиме из тог наиеснништва истичу његове пуномоћи да располаже благодатним дарованима, које излива Св. Дух на цркву. Али ако временито посланство Св Духа у свет од Сина претпоставља зависност Духа од Сина и по вечном исхођењу, онда и папска идеја мора такође претпостављати собом ту зависност: католицизам је морао заступати и доказивати ту зависност, да би на тај начин утврдио искључивост папиних права, да буде једини орган благодатних дејстава Св. Духа за све верне.

У осталом, ма да се у логичном односају та веза међу папизмом и filioque представља као могућна и природна, у истини се мора признати за проблематичну, јер у књижевности нема одређених и позитивних доказа за њу[1] Али не подлежи ни најмањој сумњи, да чим је filioque постало опћим веровањем западне цркве и чим је у напа нестало добре воље или авторитета, да заступају целину и непорећеност васељенског символа, да су већ морали узети под своју заштиту ту допуну символу, која ма да првобитно није била створена нити у Риму нити по иницијативи папској, ипак је коначно ушла у састав вероисповедне системе западне цркве тек онда, кад је била призната у Риму, као факат свршен и неоспоран. Одреци се од filioque за папе би значило одрећи се претензија на догматичку непогрешивост.

Већ је било много покушаја претресања вероисповедне системе католицизма и сваки пут се при сличним покушајима показало, да нападај на коју му драго делимичну вероисповедну особину римске цркве води и негацији папске идеје и да негација папске идеје води потресу све вероисповедне системе католицизма, а особито оних њених тачака, којима се римска црква разликује од других вероисповедних облика Хришћанства. Из покушаја те врсте, који иду у прошле векове, довољно је указати на реформацију XVI. века, која надмаша све пређашње црквено-преобразовне покрете на западу како по својим размерима, тако и по важности постигнутих резултата. Лутер је започео своју борбу против католицизма полемиком против индулгенција. Али та се полемика свршила стварањем сасвим нове вероисповедне системе, у којој је заједно са другим особинама католицизма била одбачена папска идеја. У новије време су узели претресати систему католицизама тако звани старокатолици. По својим спољашњим размерима тај покрет није тако велик, као протестантизам Зато, по своме унутрашњем значају и смислу, старокатолицизам се представља као појава важнија, него сви црквено преобразовни покрети, који су поникли на западу кад му драго пређе.

[1] У колико нам је позната литература предмета, у опћим цртама се указује на ту везу између папске идеје и filioque у „Православном Собеседнику“ 1864 г. део I стр. 40.

Негација папске идеје чини полазну тачку Старокатолицизма. А резултати те негације избијају сада у томе, што заједно с папском идејом Старокатолицизам одбацује и све оно, што је нарасло у системи католицизма под утецајем папства. Тим путем је Старокатолицизам нарадно себи своју особиту вероисповедну систему, која се битно разликује од оне, чију је коначну формулу установила римска црква, правилније рећи — папство, на ватиканском сабору. Али вероисповедна система Старокатолицизама, како је она обележена у најновије време, није нова система. Старокатолици не пронађоше никаквих новотарија Напротив они поставише за своју задаћу само повратак оном веровању, кога се држала црква у периоду седам васељенских сабора, пре вероисповедног и црквеног раздељења међу истоком и западом. Као коначни резултат свега тога добија се, да с једне стране идеја папства одиста заузима централно место у системи католицизма и да се с друге стране мора одобравати здрав правац Старокатолицизма.

С руског превео **М. В. Јов.**

Карактер вјере слијепца Јерихонског.

Св. Лука гл. XVIII.

Несрећа, која толико пута задеси и унесрећи људеко биће, јест сљепоћа. Заиста, ко није осјетио болни осјећај у срцу своме, гледајући оно строго и мрачно чело; гледајући оне очи, које никад не уживаше зраке божићега свијетла и божићега дана? Кога није заболило срце и утроба, посматрајући онај израз лица, које не одаје никаква трага, никаква знака радости? Несретни слијепци! Умијени тамним велом вјечите ноћи, шта знате ви о васиони, шта знате о животу? Хиљаде свијетова врви и трепти над главом вашом, па дивите ли им се ви? На небу свијетли мириједе звијезда, запаљене лучом Вјечнога; сиљу пријатно свијетло своје; говоре језиком цјесничким, рјечитим, побожним; а да ли га разумијете ви? Свуда, истина, сваког јутра сунце, извор живота, свјетлька васионе; обасјава свијет, шаље топлоту и живот; ал само за вас је оно нијемо; само за вас не има радости, само вас оставља у ноћи вашој. Јадни слијепци! Ја вас жалим и боли ме за вама. Ал' има још и друга сљепоћа, још тежа, још жалоснија, по ријечима божанске премудрости још чешћа, још

обичнија, *слепоћа душевна*. То је болест оних, који су ослабили или угасили свјетло духа свога. **Очи имаш, и не видиш**, то је болест многих Хришћана, који обманувши себе удаљише се од Бога, а Бог се удаљи од њих! и ако имају још штогод ума, не разумијевају с њим више. Ох, каква је то тек слепоћа! каква несрећа! Свиђе истина, свако јутро сунце истине и вјечне правде, да освјетли, обасја и озари сваког човјека, који долази на овај свијет; свиђе истина то врело вјечног живота, да уљешша, да оживи, да обасја, да загрије топлотом љубави свијет интелектуални и морални; али духом слијепи то не виде. Као звијезде на плавом ведром небу, сјају праведни и свети божји, са њиховим дјелима и њиховим примјерима; али слијепи духом то не разумију, или не ће, да разумију Сваког су дана окружени чудесима љепоте и доброчинства, разасутог пуном руком Створитељевом; али слијепи духом то не разумију, већ газе тајне и величине божје.

О бједни слијепци! Душе њијеме и глуве за хармонију створења, душе тамне, које не пропуштате у себе свјетлост божјег свјетла, вјере, дођите са мном у школу слијепцу једном. Слијепац Јерихонски, данас ће вас научити, шта имате чинити, да се ослободите болести ваше; дођите, да вам отвори вид духа, показујући вам начин, којим је он задобио вид свој; показаће вам уједно какав карактер мора имати вјера ваша.

Кад је Исус Христос ишао у Јерихон, слијепац неки сједио је крај пута просећи. Чувши, да гомила народа туда пролази, питао је зашто је то. И он је дознао, да Исус Христос пролази. Тада повика „Исусе сине Давидов помилуј ме.“ Ето вам слијепца једног, који се налазио у несретном стању, на жеђи, да се опрости таме и тмине своје, позва онога, који је свјетлост свијета, пут, истина и живот. Слијепац Јерихонски жељо је, да му сване свјетло живота, и тек што је чуо, да Исус Христос пролази, скочи на ноге и зовну га свом моћи душе своје. Ах! Дакле је истина, да требамо прије вјеровати, па да се Бог умилостиви доћи к нама. Онда ћемо тек достојни бити његова милосрђа, његова похода. Види се јасно, да је вјера слијепца овога била чиста, одређена и стална. Он није много премишљао: да ли ће ме примити Бог овако бједна и прљава? Како ћу прићи к њему, кад је опкољен толиким свијетом? Па онда? Па како! Не, Не, он није ни дао много премишљања, која угушују вјеру. Он је скочио на ноге, пружио руке молећ се Богу; и њега звао свом душом својом. Осјећате ли молитву вјерног: „Господе, сине Давидов смилуј ми се!“ А шта зна он о вјечном пореклу Божанског Слова, кад га назива сином Давидовим? Откуд је научио ту небеску науку, тај раздрапани и прљави просјак? Из књига? Не, јер он је слијеп. О благословена вјеро! колике тајне откриваш простима и неукима, а украђујеш мудрацима вијека! Научило се дакле од слијепца овога, те ако желимо заиалити свијетло духа свога, треба да имамо вјеру једноставну, брзу, сталну, постојану. Гомила народа пријетила је слијепом, да умукне, да им не загушује уши тим побожним узвицима. Ал он још јаче узвикиваше исповиједајућ божанство Христово пред свијетом; а што то значи? Вјера кад је истинита, онда је и смјела и поуздана Слијепи из Јерихона заиста исповиједа отворено и јавно вјеру своју у Исуса Христа, пред народом. Притворност, лицемјерство и бојажљивост у исповиједању вјере јест мана душа слабих и малодушних. То је безбожно одрицање и затајавање. И ти слијепче Јерихонски, који срцем вјерујеш у правду, и устима ју исповиједаш, ти, који си признао Исуса Христа пред људима, и тебе ће Исус Христос признати пред Оцем својим Који није то разумио?

Исус Христос призвао је слијепога к себи, и запитавши га шта жели, повратио му је вид. Вјера дакле сједињује човјека с Богом, Створитеља са створењем, вјером богати сваким благом и благословом обдарује сиромашка. Вјера осветљава, вјера спасава.

Слијепац, кад је прогледао, пошао је за Христом славећи Бога. Заиста вјера чим је топлија и ревнија у свом почетку, тим је чвршћа и постојанија у свом развитку и напретку. Вјерни ком је доброчинство учињено позивао је народ, да хвали и слави с њиме милосрђе и доброту Бога свога. Он га је пратио свуда, свом душом превирући све непогоде, тегобе и тешкоће путева. Завршимо дакле: Блажени, који не виђеше чудеса његова као слијепац Јерихонски, а који вјероваше. Да блажени, јер који вјерује у Сина божјег. Биће спашен, имаће у себи доказ божји и биће укрућењем својом властитом крцењошћу.

С талијанског превео

Јован Узелац, свештеник

„Крај света“.

Читао сам пропле године и у једном српском листу где се, у једној белешки, вели: да ће се месеца марта (1896.) издати сензационни *роман* под називом „*Крај света*“ на енглеском, француском, руском, талијанском и немачком језику.

Читајући поменуту белешку, сетим се на једну латинску књигу која се у мојој библиотеци налази под овим називом: „Fasciculus Controversiarum Theologicarum — — — — Per Johannem Prideaux. Haud ita pridem apud Oxonienses S. T. Professorem Regium, et postea Episcopum Wigorniensem.“

Није нигде забележено у овој књизи: где је и кад је штампана? А мајушни онај простор, на ком се обично место и година ставља, испуњен је са овим цитатом: „Joh. VI. v. 12.“ (И кад се наситише, рече ученицима својим: *скупите комаде што претекоше да ништа не пропадне.*)

Поменута латинска књига почиње са страном 527-ом а свршава се са страном 732-ом. Из овога без сумње следи: да је ова књига наставак пређашње књиге, коју ја немам.

У овој књизи на стр. 702—703. налази се VII. питање на латинском језику овако: „Quaestio VII. An mundus hic visibilis per ultimam conflagrationem sit annihilandus? (Хоће ли се овај видљиви свет последњим огњем уништити?)

Писац озбиљно тврди, да ће се уништити, а тврдњу своју поткрепљује са разним цитатима из св. писма. Наиме он се позива на ове наводе из св. писма:

„Али ти си тај исти и године твоје не ће истећи: (Псал. 102. ст. 27.)

„Синови ће слуга твојих живети, и семе ће се њихово утврдити пред лицем твојим“ (Псал. 102. ст. 28.)

„А кад вели: нов завет, први начини ветхијем; а што је ветхо и остарело, близу је краја.“ (Јеврејем гл. 8. ст. 13.)

„Подигните к небу очи своје и погледајте доле на земљу; јер ће небеса ишчезнути као дим и земља ће као хаљина овештати, и који на њој живе помреће такођер; а спасење ће моје остати до века, и правде моје неће нестати“. (Ис. гл. 51. ст. 6.)

„Јер, гле, ја ћу створити нова небеса и нову земљу, и што је пређе било неће се помињати, нити ће на ум долазити“. (Ис. гл. 65. ст. 17.)

„Небо и земља проћи ће, али речи моје неће проћи“. (Мат. гл. 24. ст. 35.)

„Нама који не гледамо на ово што се види, него на оно што се не види; јер је ово што се види, за време, а оно што се не види, вјечно. (Коринћ. гл. 4. ст. 18.)

„И нећи тамо неће бити, и неће потребовати видела од жишка, ни видела сунчанога, јер ће их обасјавати Господ Бог: и цареваће ва век века“. (Откривење св. Јована гл. 22. ст. 5.)

„И видех небо ново и земљу нову; јер прво небо и прва земља прођоше, и мора више нема.“ (Откр. Јованово гл. 21. ст. 1.)

„Али ће доћи дан Господњи као лупеж ноћу, у који ће небеса с хуком проћи, а стихије ће се од ватре распасти, а земља и дела што су на њој изгорће“. (Петр. гл. 3. ст. 10.)

„Јер овде немамо града који ће остати, него тражимо онај који ће доћи“. (Јевр. гл. 13. ст. 14.)

„Од сеје докле буде земље, не ће нестајати усева ни жетве, студени ни врућине, лета ни зиме, дана ни ноћи“ (Прва кн. Мојсијева гл. 8. ст. 22.)

„Небо је небо Господње, а земљу је дао синовима човечијим“ (Псал. 115. ст. 16.)

*

За своје доба чувени исгда теолог и писац горње расправе Придо, како читамо, озбиљно тврди: да ће се овај видљиви свет последњим огњем уништити, ал ни из далека нам не рече, а још мање из св. писма наговести: колико милиона година од прилике има овај видљиви свет још постојати?!

С тога држим да народи спокојно могу проводити свемогућим Творцем одређене им дане живота свога, те из дубине срца свога вазда вапијати: Слава на висини Богу, и на земли мир, међу људима добра воља. (Лука гл. 2 ст. 14.)

*

У једној књизи год. 1635. у Амстердаму штампаној, под називом „Desperata Causa Papatus“ на стр. 687 спомиње се писац горње расправе Придо, као учени теолог, а како исти Придо у горњој својој књизи „Fasciculus Controversiarum Theologicarum и т. д. у предговору к читаоцима на стр. 530. баш на завршетку примећује да је он у време када је поменуто дело писао био већ преко седамдесет година стар, („Et hoc tempore plusquam septuagenarius“), то ће по свој прилици бити, да је исгда учени теолог и писац горње расправе, Придо, живио између год. 1555—1630.

Српски Ковин. **Максим Лудајић.**

Радња св. Синода буковинско-далматинске митрополије.

Његово ц. и кр. ап. Величанство врховном одлуком од 26. јуна 1896. најмилостивије се удостојило примити на највише знање *закључке св. Синода* Буковинско-Далматинске митрополије, држаног 4., 8. и 9. априла 1896. у цркви св. Тројице у Бечу.

Ово су ти Синодски закључци, које је велики и правдољубиви наш Цар и Краљ премилостиво изволио узети на Царско Своје знање:

I. Поводом питања о jus ad parochias Далматинских манастира: Крке, Крупе и Драговића, св. Синод је *закључио:* „Узимајући у обзир важну чињеницу, што у Далматинској епархији данас је врло оскудан број кандидата свештеног свештенства, и даље, што су поменути манастири сиромашни и од братије, која је на односним парохијама, добивају годишњу припомоћ за своје уздржање, — признати истим манастирима за сада, и док се данашње прилике не побољшају, уживање досадањега права на извесне парохије, али то у строгој зависности од сп. Конзисторије Задарске, која ће за сваки посебни случај одлучивати о способности дотичнога калуђера за парохијску службу и по својој ће увиђавности одређивати и дизати калуђере са парохија."

II. На пријаву преосв. епископа Далматинског госп. Никодима о јерејским агитацијама унијатског клира противу правосл. цркве у Далмацији, св. Синод је *закључио:* „За сада пријаву ову примити на знање; а за случај да би се те агитације поновиле, високопреосвештени госп. Митрополит заискаће помоћ од високог ц. кр. Министарства богочасти и наставе, а при потреби обратиће се пренокорним извештајем и на Његово ц. и кр. ап. Величанство молећи Цареву заштиту православној цркви у Далмацији."

III. Поводом оспореног од ц. кр. Владе наслова наше књере „православном", и то приликом штампања у Бечу двије литургичке књиге за Далмацију, св. Синод је *закључио:* „Пошто је чл. 2. §. 14. Синодскога устава, удостојеног врховног Царског одобрења 21. августа 1884., одређено, да у дјелокруг митрополијског Синода спада „надзирање литургичке обредности . . . сходно оним богослужбеним установама православне источне цркве (der orthodoxen orientalischen Kirche)", то само по себи слиједи, да и печатање поменутих литургичких књига за Далмацију мора стојати у зависности од одобрења православно-источног епископа, односно, архијепископа и митрополита, јер кад би се изоставио наслов „православно источни", тада би тијем исте књиге биле стигматизиране као неправославне, и с тога св. Синод ни под којим начином не допушта, да изостане из истих књига наслов „православно-источни."*

IV. Услиједотписа високог ц. кр. Министарства богочасти и наставе од 19. септембра 1892. бр. 718. о установљењу појединих православних парохија за православне, који се, ван свархија буковинске и далматинских, налазе у дотичним провинцијама Цислитавске половине Монархије, св. Синод је *закључио:* „Изјавити високом ц. к. Министарству, да са црквеног гледишта ништа не стоји на путу, да се установе самосталне парохије у Прагу, Грацу и Бојанцима (у Крањској), и да се дотичним парохима повјери душестарателска служба за све православне у оне, који се налазе у Цислитавским провинцијама, ван Буковине и Далмације. Путне трошкове за вршење те службе у односним провинцијама имаће да подмирују дотични, који имају потребу од те службе, осим случаја ако надлежни пароси не добивају за то награду из државне благајне. Подређеност истих пароха једној или другој архипастирској јурисдикцији биће утврђена тада, кад државна власт одреди, да ли ће се и које парохије имати да установе."

V. На питање о потреби да се законом одреде општа правна односи православне цркве у Цислитавском дијелу ове монархије; пошто је истакнуто, да у погледу надлежности и дјелокруга, како црквене власти, тако и црквених општина, у општим правним питањима често се разне сумње показују, и што је при једном конкретном случају ц. к. Влада исказала, да би се уставним путем имала утврдити законска наређења о општим правним односима православне цркве у држави, и то у смислу чл. 15. државног основног закона 21. децембра 1867.; пошто се даље истакло, да у смислу поменутога члана државног основног закона издана су већ законска наређења о општим правним односима за римокатоличку и за протестантску вјероисповест, па чак и за израелитску, — св. Синод је *закључио:* „Нацрт устава о општим прав-

* Услиједе овога закључка синодског ц. к. Влада одустала је од истакнутога односнога свога оспорења (Мин. отпис 3. јуна 1896. бр. 1342).

ним односима православне цркве у Цислитавском дијелу Аустро-угарске монархије одмах саставити, те исти устав саопћити на односно мишљење конзисторијама: Черновицкој, Задарској и Которској, и за тијем о томе уставу вијећати на првом Синодском заседању и конкретни предлог о томе поднијети ц. к. Влади.“

VI. Истакнуто је питање о потреби оснег православног Синода за сву православну цркву у Аустро-Угарској монархији, и пошто се ушло у обзир, да се ово питање већ од више година покренуло и да ц. к. Влада није ни у начелу противна, да се састави такав оснг православни Синод св. Синод је *закључио*: „Покренути код ц. к. Владе одмах питање о уређењу оснег Синода за сву православну цркву Аустро-Угарске монархије и порадити, да се исто питање чим прије ријеши.“

VII. Послије вијећања о потреби, да се уреде односи православних војених свештеника у Аустро-Угарској и да се стане на пут данашњем анормалном положају тих свештеника у војсци, св. Синод је *закључио*: „Замолити високу Владу, да ово питање ријеши на начин, да православни војени свештеници у Аустро-Угарској буду самостални онако, као што су римокатолички и протестантски и да не буду, као до сада, потчињени духовном вођењу римокатоличких власти.“

VIII. На пошљетку св. Синод је *закључио*: „У смислу §. 20. Синодскога устава саставити одмах унутрашњи Синодски пословник, који ће опредјелити поступак при Синодским вијећањима и установити сталну норму при вођењу и обављању послова, који по истом уставу спадају у надлежност митрополијске власти.“

Као што дознајемо из поуданога извора, св. Синод ће се састати у прољеће 1897. године, да конкретира односне своје предлоге и оствари донесене на овогодишњем заседању закључке.

„Гл.“

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(На дан св. Преображења). У славу божју и у славу превишњег рођен дана, *Његова* царског и апостолског краљевског *Величанства*, премилостиног нам цара и краља *Франца Јосифа Првог*, служила је *Његова Светост*, *св. Патријарх Георгије* свечану литургију, уз саслужење г.г. архимандрита беочинског Платона Телечког, протојереја Јована Јеремића, протосинђела Лукијана Богдановића, јереја Јована Живковића, јеромонаха Илариона Зеремског, јереја Стевана Јовића и јеромонаха Никанора Чалошевића, те архиђакона Димитрија Бранковића, протођакона Георгија Летића и ђакона Ивана Машировића.

По свршеној литургији и освећењу гробља, богослужено је молебствије за Његово Величанство, при којем учествоваху још два пароха карловачка протојереј и администратор протопрезвитерата Василије Константиновић и Георгије Поповић.

Саборна црква је била пуна лојалног карловачког грађанства са представницима свију овде власти, просветних завода и корпорација.

По свршеном богослужењу примила је Његова Светост, преузвишени господин *Патријарх Георгије* у свечаној дворској дворани најпонизнију честитку превишњем рођен-дану Његова Величанства У име грађанства карловачког, свештенства, представника власти, просветних завода и корпорација, честитку је изрекао градоначалник г. Светозар А. Јанковић, уз молбу, да *Његова Светост* благоизволи и ове године, а на дан превишњег рођен-дана бити пред превишњим престолом тумач непоколебиве им верности и одности *Његову Величанству* премилостивом краљу *Францу Јосифу Првом*, превишњем Му престолу и прејасноме дому Присутни су бурним клицањем: Живило *Његово Величанство* пропратили изјављену честитку. Ти уклици су тако исто поновљени и после одговора *Његове Светости*.

У $^1/_2$2 сах. био је свечан обед у патријарашком двору, у славу превишњег рођен-дана *Његова Величанства*, при којем је *Његова Светост* подигла одушевљену здравицу у здравље и славу *Његова Величанства* која је здравица прихваћена бурним усклицима: Живило *Његово Величанство* и певањем „многаја љета,“ а изван двора попраћена је звоњењем звона и грувањем прангија.

У очи превишњег рођен-дана био је град осветљен, а особито патријарашки двор. У 8 сати у вече звонила су звона

на свима црквама, а изван града грувале су прангије у славу светлога дана коме смо пили у сусрет.

(**Његово Високопреосвештенство Епископ вршачки Господин Гаврило Змејановић**) одслужио је у манастиру Хопову божанствену литургију, дана 2. августа, на преслави капеле, посвећене преносу моштију св. архиђакона Стефана, уз асистенцију свештеног и монашког свештенства, а у присуству многобројнога народа. — **ђ.**

(**Саборски одбор**) сазван је, у седнице напред ног састанка свога, за 19 (31.) август о. г.

(**Радња епарх. власти у Новом Саду**). *Епархијска конзисторија бачка* одржала је дана 29. јула (10. августа) о. г. под председништвом проте *Јована Борште*, подпредседника, своју седницу, у којој су референсани и решени, између осталога, и ови предмети: Препоручене су ради полученја држ. припомоћи свешт. удове К. К. и Ј. Ж. обе из Сомбора. — Узети су на знање и објављене се дотичним отписи високог министарства просвете, по гласу којих је Вл. В. личном помоћнику у К. 30 фор., Н. И. пароху у Б. 60 фор., и Ј. М. пароху у Н. С. и А. Ш. личном помоћнику у А. свакоме по 137 фор. 50 н. у име држ. припомоћи подељено. — Поводом отписа високог министарства, да је на припомоћ оскудно дотираног свештенства оне епархије 2812 фор. 15 н. одредио и поводом молбе, да му се према тој своти сачини списак дотичних свештеника, — препоручени су 14 оскудно дотираних свештеника за припомоћ. — Пријава епархијског административног одбора против садашњег бођанског настојатеља, због једног од манастира Ковиља путем политичне власти одузетог ковч, издата је фискалу на мњење. — Наређена је допуњујућа истрага против Ј. М. Б. пароха у К. — Извештаји окр. протопрезвитера о проповедању свештенства у првом тромесечју ове године узети су на знање. — Пријава окр. проте ст. бечејског о смрти Ј. Ђ. Јеврића пароха сегединског узет је на знање; за привр. администратора упражњене парохије постављен је Л. Ш. лични помоћник у А. — Извештаји окр. протопрезвитера сомборског и новосадског о присуствовању испитима из веронауке на држ. средњим школама у подручју њихових протопрезвитерата узети су на знање, и вероучитељ на врбашкој полугимназији унуђен, да се у будуће прописаног наставног плана придржавати има. — Извештај окр. протопрезвитерата сомборског о посети приликом протопрезв. визитације срп. нар. верозаконских школа и констатованом успеху из веронауке и слов. језика, узет је на знање и нети протопрезвитер овлашћен, да некима учитељима и учитељицама, који су нарочити труд око наставе тих предмета показали, признање пречне — Извештај напређење комисије у предмету спроведене истраге против јерођ. Г. К. издат је фискалу на мњење и предлог. — Изјашење окр. проте жабаљског и тамошњег црквеног одбора на поднесену овакову пријаву у предмету обављеног избора црквењака узет је на знање и избор потврђен. — Подељени су краћи допусти тројици свештеника. — Расписан је стечај на упражњена места систем. парох. помоћника у С. и Ст. Б. — Изјашење црк. општине у Ст. П. на поднесени овамо приговор у предмету подељења једног црквеног стола узет је на знање и приговор је одбијен. — Пријава срп. правосл. црк. општине у С против тамошњег личног помоћника због неисправног издатог крштеног писма издата је фискалу на мњење.

(**Г. Стеван Лазић**) досадањи управитељ срп. правосл. велике гимназије карловачке стављен је, на властиту молбу, у пензију. Г. Лазић је професоровао у пстој гимназији 20 а професоровао и управитељем јој био 22 године. Четрдесет и две, дакле, пуне године, послужио је г. Лазић српској школи и просвети са врлом својом спремом и неуморним радом, у пуној љубави за свој узвишени учитељски позив и потпуној преданости, напретку и угледу завода, који је са успехом толико година, сто, управљао. Благодарећи му, и са овога места, на свему томе, желимо му од Бога живота и здравља, те прилике, да се још дуго радује напретку карловачке гимназије, коју је тако волео, којој је тако дуго, верно и ревно послужио. Слава му и живио!

(**За управитеља срп. правосл. велике гимназије у Карловцима**) постављен је патрошат исте гимназије, за сада привремено, дугогодишњег јој и врсног професора г. *Василија Вујића*.

(**Пчеларски курс и г. Јован Живановић.**) Београдски Дневни Лист доноси ову белешку: „На позив управе пчеларско-воћарске задруге у Београду, г. Јован Живановић, професор и чувени српски књижевник и пчелар из Карловаца, изволео је изаћи на сусрет позиву задругиној и примио се, да лично руководи предавањем и очигледном наставом из пчеларства 9. и 10. августа ове године на пчелињаку задругиној у Топчидеру. Важност овог курсу повећана је тим, што је нетим руководила једна у Србији нај јача снага у пчеларству као што је г. Јован Живановић. Ми му и од наше стране искрено захваљујемо на готовости, да послужи унапређењу пчеларства.“

(**К питању старокатолицизма.**) У Петроградском „Црквеном Вестнику" штампано је, у руском преводу, писмо ректора и професора Атинског универзитета *А. Дионисија Кирпиако* уреднику старокатоличког органа, „Међународни богословски журнал," професору *Мишо*. Нашим читаоцима је познат и један и други учени професор. (Види 29—31 бр. Срп. Сиона о. г.)

Поменуто писмо је врло интересно. Уносиће нас са данашњим симпатичним расположењем званичне грчке цркве и општим мњењем у Грчкој, које је спремно изаћи најискреннијем готовошћу у сусрет споразуму са Старокатолицима, а које се нада и верује, да ће до тога споразума и доћи.

Тај споразум, који би био на велику и вечиту славу Христове Цркве и њеиног св. Православља, а без сумње и одлучног утицаја на сједињење у св. Православљу истинито и хришћански жељено, дао Бог и Господ наш Исус Христос, да се што пре изврши и оствари.

Писмо г. Дионида Кирпака гласи овако:

Високопоштовани Господине! Ја сам добио ваше писмо. Ступивши у заштиту старокатолицизма ја сам извршио своју дужност. Истина не треба да је сакривена. Старокатолике, без основа и против истине, представише њихови непријатељи у Атини као људе, који оставише православне догме и прикловише се протестантизму. Жалити је, што је покојни митрополит, који доби посредно богословско образовање, увучен био у борбу против вас својим часописом, исто тако као и сам синод прошле године; а могуће је, да је то био узрок, што је грчка црква, једина међу православно-источним црквама, заузела непријатељско становиште према вама. Мој чланак у „Апанласису" намењен је ту ситуацију *са свим радикално*. Опште мњење, које се сад појавило, паразило се *против* непријатеља старокатолицизма. Духовенство и световњаци осудише нападаје на нас као неправедне и такове, који потичу из неразумевања ствари. Овдашњи синод *одбацио* је, после штампаног мога чланка, лист послан од прошлогодишњег синода министру против богослова, који је похвалио Старокатолицизам. Он је изјавио такође, да црквени лист, који је напао на нас *не изражава* идеје Синода. Мени је врло мило, што сам био узрок те пријатне промене. Сад можете бити уверени о *пријатељству и наклоности грчке цркве*. Дај Боже, да што пре дочекамо остварење јединства православних и Старокатолика, које ће се најпосле и свршити, и треба да се сврши, на корист обе стране, јер и православни и Старокатолици — оснивају своје исповедање на *истом темељу* т. ј. на одређеним седам првих васељенских сабора и на учењу старих отаца васељенске нераздељене цркве. Ми треба, да се сагласимо још у неколико пунктова и ја се надам, да ће се све, што ми желимо и остварити. Примите уверење моје искрене наклоности одани вам А. Дијомид Кирпјак

(**Одговор на папину енциклику.**) Поводом најновије енциклике папе Лава XIII. „Satis cognitum" одржан је у 20. јула о. г. у Бечу збор 250 опуномоћених изасланика православних, старо-католичких, реформаторских и англиканских, те је донео ову резолуцију: „Збор представника цркве православне, старо-католичке, реформаторске и англиканске исказује своје уверење, да се сједињење свију хришћанских цркава може остварити не потчињењем њих, него сједињењем у духу једнакељске слободе и братске љубави." Резолуција је примљена једногласно.

(**Капела у еписк. двору.**) До сада није било капеле у еписк. двору у Задру за богослужење. Потреби тој сада је доскочено, и ових ће се дана почети градити нова капела, која ће, судећи по нацрту, врло укусно изгледати. Капела ће бити посвећена св. архиђакону Стевану.

(**Нова црква у Сињету.**) Бавећи се 10. и 12. овога јесеца у Сињету, Његово Преосвештенство госп. епископ *Никодим* утврдио је са утледнијим правосл. Сињешанима и са Сињетском општином, да се сагради православна црква у ономе граду. Овим ће се доскочити великој потреби тамошњих православних, који су до сада без своје цркве били. Сињет је по броју становника први град у Далмацији и град будућности, особито сада када се железницом спаја са Босном. У њему данас није велик број православних, али кад православна богомоља ту буде, тај ће се број умножити, навлаштито из пограничне Босне, од куда су до сада многи се устезали да се у Сињет доселе ради тога баш, што цркве православне ту није било. Свето ово дјело не ће изостати Бог оставити без Своје помоћи!

(**Српске учитељске школе у Сомбору.**) У септембру 1895. године одељена је наставa припрaвнaкa од наставе припрaвнице. Припрaвницa су пресељени у ново велељепно здање учитељске школе, које је Његова Светост патријарх српски Георгије Бранковић о свом трошку и на свом земљишту подигао и у аманет предао православној српској црквеној општини, а припрaвницe су остале у' старом здању учитељске школе. Како је услед захтева в. кр. угар. министарства просвете по наредби в. Школског Савета течаj наставни у обе учитељске школе са че-

трећим разредом проширен, то ове 1895/6. школске године није обдржаван испит за учитељско оспособљење, јер су у обе учитељске школе само три нижа разреда постојала, а приправница и приправнице, који трећи разред свршише, имаће идуће школске године у четврти разред прећи, који ће се у септембру ове године отворити. — Уписано је било мушких приправника: у првом разреду 18; у другом разреду само 12; у трећем разреду 19; и тако свега 49. Један ученик трећега разреда још у септембру месецу оставио је школу, а такође је и један ученик првог разреда у децембру на завода ступио, и тако на крају школске године остало је у првом разреду 17; у другом 12; у трећем 18; свега 47 приправника. У женску учитељску школу уписало се у почетку 1895/6. школске године у први разред 32; у другом 37; у трећем 37; свега 106 приправница. У течају школске године изостало је из првога разреда 5 ученица; из другог разреда две су ученице изостале, а једна је умрла; из трећега разреда једна је због болести школу оставила и у Карловцима у априлу умрла. По томе на крају школске године било је у првом разреду 27, у другом 34, у трећем 36; свега 97 приправница. Закључни испити држани су у сва три разреда 17., 18., 21., 25. и 26. јунија и то сваки дан пре подне у женској, а после подне у мушкој учитељској школи. На испиту из науке христијанске и црквеног појања председавао је највећастији г. Љубомир Кујуџаревић прота сомборски, а на испитима из свију осталих предмета председавао је управитељ Никола Ђ. Вукићевић. По свршетку испита састављена је разредњака приправника и приправница. По владању, мушких приправника било је у првом разреду 10 примерних; 2 похвална; 3 уредна; и напослетку два „не свагда уредно“ и то због неоправданих изостајања од школе и од цркве. — У другом разреду шесторица су се владали примерно; двојица похвално; двојица уредно; а двојица „не свагда уредно“. — У трећем разреду деветорица су се владали примерно; шесторица похвално; двојица уредно; а један „неуредно.“ По успеху у наукама оцењени су приправници овако: У првом разреду врло добар успех показали су двојица, и то: Драгомир Сиротановић из Српског Сент-Мартона и Јован Удицки из Велике Кикинде, десет приправника први разред свршили су са добрим, а четири с довољним успехом. Један приправник има поновити испит из мађарског језика. У другом разреду врло добар успех показали су: Душан Живић из Српске Боке, Григорије Марковић из Пивница, Петар Лекић из Баваништа и Петар Огњанов из Суботице. Један приправник овога разреда свршио је с добрим, а четири с довољним успехом. Тројица имају поновљати свој испит и то један из цртања и геометрије, други из геометрије, а трећи из мађарског језика. У трећем мушком разреду врло добар успех показали су: Милан Мошић из Српског Крстура, Радивој Коларић из Сомбора, Сава Капурић из Сомбора, Сава Николић из Српске Неузаве, Спасоје Томић из Сомбора и Христифор Свирчевић из Суботице. С добрим успехом свршили су трећи разред шесторица, а шесторица с довољним успехом, један има поновљати испит из физике и из мађарског језика, а један из црквено славенског језика. — Приправнице у сва три разреда приметно су се владале, само су њих неколико због изостајања од школе и разговарања за време наставе слабије оцењене. Успех у наукама показале су приправнице овако: У првом разреду одличан успех показала је Јелена Вученовићева из Миклушеваца; врло добар успех показале су у истом разреду: Анђелија Лукићева из Панчева, Вукосава Гајићева, Јелена Лагеровићева и Софија Мрђанова из Сомбора. Зорка Јовановићева из Врпца и Јелена Милутиновићева из Черевића; добар успех показале су 9, а довољан 4 ученице; нет ученица имају из једног или два предмета испит поновљати, а три приправнице због слабог успеха кораћу први разред поновљати. Приправнице у другом разреду показале су овакав успех: Даша Кругљева из Мостара и Љубица Јовановићева из Митровице показале су одличан успех; Анђелија Иванишевић из Крчедина, Анастасија Грађанска из Срп. Милитића, Јулија Петровићева из Велике Кикинде, Љубица Димитровићева из Сарајева, Леопосава Благојевићева и Марија Ковачевићева из Сомбора, Марија Милутиновићева из Черевића, Милена Мишићева из Дивоша и Смиљана Добродолска из Чербића; добар успех показале су 7, а довољан 12 приправница другога разреда; три приправнице имају из мађарског језика испит поновљати, а једна због слабог успеха има други разред поновљати. Приправнице трећега разреда показале су овакав успех: Јустина Дурсина из Врпца, Софија Бошковићева из Попинаца и Марија Старчевићева из Руме одличан; Злата Протићева из Товаришева, Зорка Драгојевић из Црепаје, Олга Дурсина и Даринка Станиуковићева из Врпца, Катарина Ђурићева из Сурчина и Катарина Шиљићева врло добар су успех показале. Десет приправница свршиле су трећи разред с добрим, а 12 с довољним успехом. Четири приправнице овога разреда имају из мађарског језика испит поновљати.

„Ш. Л.“

(Парох. свештенство и — општински прирез.) И ако је у овом цењеном листу у овој ствари било речи и то доста исцрпне и јасне, (бр. 10. и 17. 1892.) држимо не ће бити на одмет, ако с две три речи поновимо и подгрејемо ствар, новим прилогом, који ће парох. свештенству добро доћи и бити му при руци, његова равнања ради у овој ствари. Ма да је на основу §. 138. XXII. закон. чл. од 1886. свештенство ослобођено од плаћања општинског приреза на своје парох. сесије, дешавало се и дешава и данас, да се од стране општ. пореског звања пиак прирезује и удара општински прирез на парох. сесије, то или са незнања дотичног пореског чиновника, или са незнања дотичног порезника, који ћутањем и нереклмовањем, на године у годину, освештава ову праксу, законом ето неоправдану. Писац ове белешке, имао је прилике да у ове своје и сабраће му, сваке године у књиги порезница вића рубрику и то веома замашну (као што је у градовима обично) општинског приреза, те је сваке године морао обавештавати дотичног чиновника и упозоравати га на поменути §. и закон. чланак — али узалуд. Нека сумње да ће и на други мести бити сличних пралика у чему нас утврђује и најновије решење мин. кр. уг. министр. унутарњих послова најновијег дат ма, које је без двоумње морало изаћи реклмовање заинтересованих странака. Ово најновије решење основа се на оном истом §. 138. али је ето поновљено, и ми га дословно доносимо у оригиналу и преводу, те нек се браћа свештеници где им се и сад још општински прирез пропусте знаду равнати, и овим решењем код дотичног пореског звања поради, да се на основу овога решења прирез општински брише и не пропусте, а ако је уплаћен, да се путем реклмовања натраг захте. То министр. решење гласи: „A m. kir. ministeriumok elvi jelentőségű határozatai. A lelkészek a lelkészi teendőkért javadalmazásképen birt ingatlanok utána községi pótadó fizetése alól mentesek. (A m. kir. belügyminist. 1896. évi 18,033 sz. határozata) Budapest, 1896. julius hó 5. Melléklet a „Jog“ számához. — *„Свештеници су ослобођени од плаћања општинског приреза на оне непокретне, које за свештеничке дужности, као плату уживају.“ Решење минист. унутар. бр. 18,033. Додатак броју „Јог“ Б. Пешта 5. јула 1896.* —и—и—

Братска молба.

Године 1889. посвећена је на *„Далматинском Косову“* нова црква у част *светог мученика цара Лазара Српског*, а у спомен 500-годишњице боја на Косову. Црква је ова, коју народ наш *„Лазарицом“* зове, постала од оне године народна светиња, којој сваке године на хиљаде Далматинских и других Срба долазе, да одаду част свеТоме Српском Мученику и да ту потхране своје осећаје побожности и родољубља. Са грађевинског гледишта црква је лијепа и достојна успомене, којој је посвећена. Али много јој недостаје са стране унутрашњега украса. Нема приличнога светиња иконостаса. Нема свештеничких одјејавања. Нема много и много другога, што би требало да краси таку и толику народно-црквену светињу. А сама црква, осим милостиње побожнога народа, нема никаквих средстава, да свима тим својим потребама доскочи. Међу тијем доскочити им се мора, као што су то признале и најзиле све оне хиљаде побожнога народа, што се сакупило ове године на Видовдан око Лазарице. Давајући нарада том народноме гласу, по брацком заједничком договору потписани у име народа, који припада цркви Лазарици, обраћају се молбом на све и сваког, коме је света успомена светог Мученика Српског, да притече у помоћ цркви овој, те даром каквог богатијег и лепшег предмета црквеног, а нарочито новчаним прилогом да потпомогне да црква ова буде у стању украсити себе онако, како јој приличи и као што то заслужује света успомена, којој је иста црква посвећена. Прилоге прима *високопречасна св. Конзисторија у Задру*, а имена приложника штампаће се у *„Гласнику далм. старожи“* и у *„Српском Гласу“*. Установљено је такође, да се имена приложника упишу у нарочити *диптих*, који ће за сва времена излежи бити у самој цркви на угледном мјесту. Штовање српског народа успомене светог мученика цара Лазара Српског и свијест о потреби, да црква посвећена томе светом Српском Мученику буде чим лепша и чим богатије украшена, пружа потписаним наду, да ће ова молба њихова наћи општи одзив, те да ће црква Лазарица много лијепих богатих дарова на брзо добити.

На *Далмат. Косову*, на Видовдан 1896.

Јово Симић, Никола Зарић,
Илија Ченић.

Славним црквеним општинама.

Многе општине траже табаке за „инвентар српског православ. народно-црквеног коренитог иметка.“

Свима сл. црк. општинама овим, ради равнања, саопштавамо, да тражени табаци нису штампани, него их, као што дознајемо, имају свака општина за себе сама рубрицирати.

Српска Манастирска Штампарија.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Сконштавамо, да смо спремили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну, а које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

наша је одобрена и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим вел. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

Она је уређена (редигована) као ниједна до сад по стручњацима на то позванима и надлежнима *Стоји само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким корицама и на доброј хартији.* Кад се на више куни дајемо 25% рабата.

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено-школске општине, да нас потпомогну својих наруџбина, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које за школу нису.

Српска Манастирска Штампарија.

ДЕКАМЕРОН

СТО ПРИЧА ОД СТО НАЈСЛАВНИЈИХ ПИСАЦА СВЕТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Уз сурадњу сурадника „Бранкова Кола“

Изашла је прва свеска са овим садржајем: Утопила се у мору — Иепит — Једна влас — Из мога адвокатисања — Лупеж — Замка — Ти — Излечен — Христова вечера — Дежурни — Игра с огњем — Да л' то беше љубав.

УПРАВА

Српске Манастирске Штампарије.

ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ

НАМЕЊЕНЕ ОСОБИТО УЧЕЊУ

по

ЗАБАВИШТИМА И ОСНОВНИМ ШКОЛАМА

од

Кн. М. Поповића.

Цена књизи 20 новч. Рабат као и горе.

Изашле су из штампе и могу се добити код нас ове књиге:

ГЛАС ИЗ ЦРКВЕ

ПРОПОВИЈЕДИ

проте Јована Вучковића

проф. богослов. училишта карловачког.

— Цена је књизи 1 круна. —

ОГЛАСИ.

139 ГРАЂЕВИНСКО-ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 1—2

На темељу одобрења велеславног Архд. Адм. Одбора у Карловци од 26. јуна (8. јула) 1896. А. О. 662/394 ех 1896. предузеће српска православна црквена општина у Сибачу оправљање своје св. Цркве. По техничком налазу стоји целокупна радња 321 фор. 45 нов. стога се овим позивају сви они који ту радњу предузети желе да на дан дражбе која ће се обавити на лицу места 25. *августа* (6. септембра) 1896. у 10 сати пре подне дођи изволе

Дражбовање се на мањак а учесници дражбе имаће 10% од горње своте у име жалбине положити.

У *Сибачу*, 8. августа 1896.

Младен Небригић, перовођа. Елесие Гашић, председник.

СТЕЧАЈ. 131 1—2

Српска православна црквена општина сентомашка (Bács Szt. Tamás) закључила је, да за своју цркву Христов гроб израдити даде и потирала је на ту циљ 1000 фор.

Који на овај посао рефлектују нека своје детаљне нацрте са прорачуном целокупног посла (столарског, резбарског, златарског и сликарског) председништву ове општине најдуже до 1. (13.) Септембра о. г. приношњу, а 8. (20.) истог месеца у Сентомаш у српску читаоницу дођу, где ће се тога дана у 3 часа после подне лицитација реченог посла обавити.

При поношењу нацрта нека сваки назначи, какву награду за исти тражи, за случај, да му се нацрт прими а посао њему остао не би.

Приношење нацрте могу рефлектанти видети код Председништва од 1. до 8. Сент.

Црквена општина задржава себи право, да посао по одржаној лицитацији према поверењу и скупљем нудноцу изда.

У Сентомашу 3. (15.) Августа 1896.

Председништво црк. општине.

136 1—1

ГРАЂЕВНО-ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Српска правосл. црквена школска општина у Пивници намерава одмах, по истеку овога огласа, предузети оправљање и подизање своје основне школе.

По стручњачком налазу, који је од Славног Епарх. Админ. Одбора бачког у Новом Саду 13. (25.) јула о. г. А. О. 820/301 ех. 1896. одобрен, стоји целокупна радња 2085 ф. 60 н.

С тога се позивају сви они, који исти посао предузети желе, да на дан дражбе, која ће се у недељу 18. (30.) Августа у 2 часа по подне обавити, дођи изволе.

Дражбовање се на мањак, а инпиманлук је 5%.

Црквена општина задржава себи право, да посао према поверењу изда и ономе, који би можда и скупље примио.

Услови и предрачун могу се код потписаног општинског перовође видети.

У Пивници (Бачка) 4. (16.) Августа 1896.

Сава Торњански, учитељ и перовођа. Вељко Маргетић, председник.

СТЕЧАЈ. 123 2—3

Овим се отвара стечај за једног учитеља на српској вероисповедној шесторазредној основној школи у Пађалку (чанадска жупанија).

Плата је у готовом новцу за основну школу 400 фор., за повторну школу 50 фор. За неровођство 30 фор., где је дужан све црквено школске општинске шпеарине извршавати. За годишњи паушал 20 фор.; свега дакле *500* форинти у готовом новцу; даље *6 фрата лаких* или *4 фрата тврдих дрва* од којих се и школа грејати има. Ова дрва свака три месеца у напред добија. Новчана плата напред у месечним оброцима, осим тога слободан стан са једном собом, кујном, шпајзом, таваном, шталом и баштом.

Од великог погреба и парастоса 1 фор., од малог погреба 50 нов., где позван буде.

Изабраном учитељу спада у дужност деци законом прописане предмете предавати, у цркви при сваком богослужењу у десној певници појати, и децу у црквеном појању чоучавати.

Компетовати могу они учитељи који су испит из мађарског језика положили.

Молбенице се имају са нужним сведоџбама упутити на овомесно председништво.

Лична пријава узима се у обзир.

Само изабраном учитељу путни се трошак плаћа.

Рок стечаја траје до 1. септембра т. г., по стар. кал. којег дана ће се и избор одржати.

У Пађалку, 16. јуниа 1896. год. држане црквено школске скупштине.

Борислав Фирићански
правр. неровођа,

Васа Јосифовић
председник.

СТЕЧАЈ. 121 2—2

Ради сталног попуњења *учитељске места*, овим се отвара стечај. Плата је следећа: За повторну школу 21 фор., од 1 пара (сада има 80 п.) 40 нов., 1 осмак жита, $^1/_2$ осмака кукуруза ситних, 3 сајтлика гра, 5 сајтлика вина; даље 6 јанада добре земље, $^3/_4$ јанца ливаде, $^1/_2$ јанца конопљишта; од великог погреба 50, а од малог 25 нов., од венчанице 50 нов., — даље, стан са две собе, кујном, подрумом, шталом и 300□^{o} баштом; на земљу учитељ плаћа порез. Рок стечају до воздвижења ч. крста; молбенице треба слати на Лазара Радивојевића председника.

Приметити је, да је општина искала државне припомоћи од 110 фор. и у изгледује да ће исту припомоћ добити.

Вемен, Барања, пошта у месту.

Месни школски одбор.

123 ШКОЛСКА ОБЈАВА. 2—3

У српској учитељској школи сомборској започнуће се школска 1896/7. година 1. септембра по ст календару.

У смислу наредбе Високосл. Школског Савета течај школски траје четири године.

У учитељску школу примају се:

а) за приправнике младићи православне вере, здрави телом и душом, смерни и благе нарави, који су петнајсту годину навршили и четврти гимназијални, четврти реални или четврти разред грађанске школе с *добрим* успехом свршили.

Такође могу бити примљени и они, који немају сведочанства од овог разреда, али ће дужни бити овде пријамни испит полагати из науке вере, срп. језика, историје, географије и рачуна у обиму у колико се у грађанским школама исти предмети предају.

б) за приправнице примају се Српкиње православне вере, које су четрнајсту годину живота навршиле и IV. разред српске више девојачке школе с *добрим* успехом свршиле, а при том су здраве и примерног моралног владања.

Једни и други имају пријамни испит из славенског читања, молитава и рачуна и малог црквеног појања овде с добрим успехом положити. — Ученици и ученице из школа, где се не учи српски језик, полажу још пријамни испит из срп. језика, а они који немају оцену из мађарског језика, показати имају да знају мађарски читати.

Сваки, који у овај завод ступити жели, дужан је са собом донети крштено писмо, лекарску сведочбу о добром здрављу и сведочбу о свршеним горенаведеним или вишим школским разредима.

Они, који су пре једне или више година школу оставили, морају донети са собом сведоџбу свога пароха о моралном и религиозном владању свом.

Женске имају још неизоставно донети писмену изјаву својих родитеља или добротвора да ће их они за време бављења у овом заводу о свом трошку издржавати, на којој изјави мора бити и потврђење местне политичне власти, да су дотични доиста у стању своју обвезу испунити.

Стан и храна само се у приватним кућама, са знањем и одобрењем управитељевим, или по препоруци овога, погодити може.

У Сомбору, 1. Августа 1896.

Н. Ђ. Вукићевић,
управитељ српске учитељске школе сомборске

С Т Е Ч А Ј.

127 2—2

Потписана црквена општина поново расписује стечај за *учитељско место* на овданњој српској православној школи. Плата је годишња 100 ф., 20 катастралних ланаца земље, по 1600 □ фати, на коју ће општина порез плаћати; слободан стан са две собе, кујном, комором, и повољном баштом.

Учитељу у дужности спада све школском уредбом и наставним планом прописане предмете предавати, повторну школу одржавати, у цркви редовно појати; децу црквеном појању обучавати, и перо у седницама водити.

Конкурсати могу оспособљени за учитеља, који су вични мађарском језику и испит из тог положили. — Рок траје до 29. августа нашег о. г. а избор ће се 30. истог месеца обавити.

У Бајши (Бачка) 30. јула 1896.

Црквени одбор
срп. прав. цркв. школ. општине.

124 ШКОЛСКА ОБЈАВА. 2—3

У српску, мушку учитељску школу накрачку уписиваће се учитељски приправници у сва три разреда слиједеће школске године од 29—31. августа, а пријемни испити држаће се од 1—3. септембра т. г. по р. к. сваки пут од 8 до 12 часова прије подне.

Поправни испити обавиће се 4. септембра прије подне. Ко се не пријави најзад до 10. септембра не може бити примљен без дозволе Високос. С. Н. Ц. Школ. Савјета.

Ко жели бити примљен у ову срп. учитељску школу, дужан је поданијети управи:

а) Крстни лист, који доказује, да је Србин православне вјере, и да је навршио 15. годину живота.

б) Свједочанство о свршеној доњој реалци, доњој гимназији, реалној гимназији, потпуној вишој основној или овима одговарајућој школи, са најмање довољним успјехом.

в) Лијечничко свједочанство да је душевно и тјелесно потпуно здрав и за учитељско звање способан.

Пакрац 28. јула (9. августа) 1896.

Управа.

E. 839/I. 125 ex 1896. 133 1—3

С Т Е Ч А Ј.

Овим се расписује стечај на *два парохијска места* III. и IV. класе у Опову (тороншал. жупанија). Молбеније ваља потписаној управи послати до 8. (20.) септембра 1896.

Из седнице епарх. Конзисторије, држане у Вршцу 24. јула 1896.

Епархијска конзисторија вршачка.

Ad K 985/187 ex 1896. 137 1—3

С Т Е Ч А Ј

На упражњено место систем. парох. помоћника при св. Претечевој цркви у Сомбору, са којим је скопчана плата III. разреда и 300 фор. у име сесије, овим се расписује стечај с том примедбом, да се за сада укупна сума плате у смислу алин. 2. §-а 31. I. Д. прев. кр. рескрипта од 10 авг. 1868. на једнаке делове међу сомборске парох. свештенство дели.

Компетенти имају своје правилно инструисане молбеније путем својих претпостављених власти овамо до 22. сент. (4. окт.) о. г. поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Новом Саду 29. јула (10. авг.) 1896. држане.

Епарх. конзисторија бачка.

135 СРПСКИМ РОДИТЕЉИМА. 1—1

Уписивање ученица у српску вишу девојачку школу у *Панчеву* за идућу школску *1896/97* годину почиње *1.* Септембра и траје до *6* Септ. по нов. кал., а *7.* истога месеца отпочиње редовна предавања.

У ову школу примају се девојчице, које су навршиле 10-у годину живота свога а свршиле су четири разреда осн. народ. школе најмање са довољним успехом или које покажу на пријемном испиту успех, који одговара успеху на четири разреда основне народне школе.

Ученице из V. и VI. разреда основне народне школе могу бити примљене у старије разреде ове школе, ако на пријемном испиту покажу да су научиле бар са довољним успехом и по плану за срп. више дев. школе све оно, што би у предпашњем разреду у срп. вишој дев. школи биле научиле.

Ученице, које први пут у овај завод ступе, плаћају 1 фор. (2 круне) уписнине, а осим тога плаћа свака у име школарине за целу годину 5 фор. (10 круна), односно 2 фор. 50 новч. (5 круна) по течају. Осим тога дужна је свака ученица без разлике да при уписивању положи још 15 новч. (30 потура) као прилог у државни мировински учитељски фонд.

Сиромашне а добре ученице ако своје сиромаштво званичном сведоџбом покажу, могу бити од школарине ослобођене.

Који родитељи или старатељи желе своје женско дете послати овамо, умољавају се, да понесу собом детиње крштено писмо, школску сведоџбу од последње године и имају да искажу да ли су детету у своје време калајмљене књиге боговне. *Даље се родитељи са стране умољавају, да се у погледу стана и препитања изволе обратити на управу ове школе, која ће им у ту цељ ваше боље и одличније куће препоручити.*

У Панчеву, 20. јулија (1. авг.) 1896.

Јован Поповић
управитељ.

3—3 **С Т Е Ч А Ј** 118

Овим се отвара стечај на *учитељско место* у Црној Бари, на срп. вероисповедној школи.

Плата је учитељу 300 ф., коју плату учитељ квартално унапред прима. За вероучење један празан грут од пол ланца; од погреба где позван буде 1 фор.; огрева колико устреба, у новој лепој школи стан са две патосане собе, кујном и шпајзом. Само оспособљени учитељи узеће се у обзир.

Молбенице ваља слати на црквени школски одбор до *15. августа* о. год. када ће се и избор обавити.

Из седнице црквено школ. одбора држане у *Црној Бари* (Feketető) 20. јула 1896.

Ђурица Вујић,
школ председник.

С Т Е Ч А Ј 125 2—3

На упражњено учитељско место на вероисповедној школи општинској.

Плата је учитељу 40 фор., коју ће изабрани учитељ месечно у напред уредно из црквене благајне добивати, од погреба где позван буде 50 новч., такође и од сваког парастоса и слободан стан са пространом баштом.

Желимо, да је српски приправник сомборске учит. школе, да је испит из мађарског језика положио и да своје уредно пиштуриране молбенице преко Сл. Еп. Школског Одбора врховачког овамо нама пошаље. Дужност ће изабраног бити осим прописаног школског рада, у цркви певницу држати, децу у појању обучавати, при сваком богослужењу на и у часне посте при пређеосвећеним литургијама са децом учествовати. Првенство ће имати онај, који се лично пријавили буду. Примећавамо, да нам је храмовни дан Велика Госпојина. Молбе несвршених молитеља не ћемо у призрење узимати.

Из седнице школ. одбора у *Деноти* 28. јула 1896. држане.

Чедомир Удицки, парох. адм. Светозар Станојев, председник.

С Т Е Ч А Ј. 120 2—3

Овим се расписује стечај *за учитеља* на срп. прав. основној школи у *Гламочу* (Босна).

Плата је у готовом 550 фор., слободан стан и огрев.

Учитељу спада у дужност све законом прописане предмете у школи предавати, децу у црквеном појању поучавати и у цркву водити, у цркви појати и у општинским седницама перо водити.

Молитељи имају бити Срби, прав. вере и потпуно оспособљени учитељи а који буде изабран добија још и 50 фор. путна трошка.

У Гламочу, 20. јула 1896.

Српска правосл. општина.

129 **ГИМНАЗИЈСКА ОБЈАВА.** 2—2

Школска година 1896/7. почеће се 1. септембра 1896. по нов.; 28 29. и 31. августа биће поправни испити, уписиваће се ученици и примаће се у I разред, који докажу крштеним писмом да су навршили 10 годину; а полагаће пријамни испит само они, о којима се са основом буде сумњало да ће моћи напредовати.

У остале разреде примаће се на темељу школске сведоџбе.

Уписнину ф. 2·10 плаћају само нови ученици; школарину 12 фор. на год. сви, осим тога 1 фор. на библиотеку при уписивању.

Ученици похвалног владања и доброга успеха у наукама могу поднети молбеницу, сведоџбу школску и сиромаштва преко директора гимназијског натпонату до конца месеца септембра ради опроста од плаћања школарине и могу бити опрошћени само доиста сиромашни ученици са сведоџбом I. реда са одликом, доброга 1. реда, то јест без једне оцене довољне, само за једну годину односно за један течај, ако би дотични ученик у II. ред нао. Сведоџба сиромаштва не сме старија бити од године дана Првошколцима не опраштa се школарина за I. семестар.

Необлигатни предмети предају се ученицима од IV. до VIII. разреда. Родитељима је дужност да своју дену сами овамо доведу, а тако исто да им сами погоде стан уз дозволу директорову.

У Карловцима 10. августа 1896.

Директор.

Бр. 23—896. **С Т Е Ч А Ј.** 128 2—2

На овданшњој српској православној вјероисповједној школи, има се са 1. септембром т. год. мјесто учитеља попунити.

Плата годишња јест 400 фор., станарине 100 фор., те ини приходи од водице, спровода и т. д.

Дужност је учитеља осим школске службе појање у цркви, подучавање ученика више вјучке школе и српске школе у црквеном појању, вођење преводства и рачуноводства ове општине.

Натјецатељи имају своје ваљано пиштрупсане молбе на потписано предсједништво, ове општине, што скорије поднијети

У Костајници, 1. (13.) августа 1896

Предсједник срп. прав. црквене општине
Перо Трифић

СТЕЧАЈ. 116 3 3

Овим се расписује стечај на учитељско место на српској вероисповедној школи у Ињфвали (тем. пармеља).

Плата је учитељу 235 фор. у готовом; 40 ф. у име огрева, 25 фор. за перовођство, 50 кабли чиста жита, то јест: 31 хекто и 31 литра; приступан стан с баштом код стана од по јанца, а изван села по јанца баште, 4 јанца ораће земље на коју сам учитељ порез плаћа.

Учитељу ће спадати у дужност све прописане предмете предавати, у цркви редовно са деце страже појати и деци у црквеном појању обучавати.

Од учитеља се иште да је испитан учитељ и да је испит на мађарског језика положио.

Неиспитани учитељи ће се никако у обзир узети. Молбенице, снабдевене сведоџбом оспособљења и сведоџбом о моралном владању, ваља послати подписаном школском председнику до 15. августа по ст. календару, а избор ће се одржати 18. августа по ст. кал. Иште се и лична пријава.

Из седнице црк. школског одбора држане у Ињфвали 20. јула 1896.

Вељко Аничић
привр. перовођа.

Мита Аничић
председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 126 2—3

Овим се расписује стечај за *учитеља* III. и IV. разр. мешовите школе у *Товаришеву*. Учитељске дужности у школи и цркви прописане су Школ. Уредбом, а плата је ова: за редовну школу 400 фор. и 30 фор. за перовођство; стан и сламе за огрев колко је потребно; од укопа где позван буде 1 фор.

Молбенице ваља послати до 25. августа о. г. а жела је општине, да се молиоци, ако је могуће лично прикажу.

У *Товаришеву*, 28. јула 1896.

Тоша Пиварски
школ. председник.

Ad K 707/188 ex 1896. 138 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место систем. парох. помоћника у Ст. Бечеју, са којим је скопчана плата II. разреда и сесија у натури, овим се расписује стечај с том примедбом, да ће новоизабрани систем. парох. помоћник евентуално имати половину свију с тим местом скопчаних прихода садашњем администратору упражњене парохије те уступати, док се истоме друго место определена нашло и одредило не буде.

Компетенти имају своје правилно инструпране молбенице путем претпостављених власти до 22. септембра (4. октобра) о. г. овамо поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије бачке у Новом Саду 29. јула (10. августа) 1896. држане.

Епарх конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 132 1—3

На новоустановљено *учитељско место* на срп. вероисповедној школи у Фелдварцу (бачком) расписује се стечај.

Годишња је плата учитељу 400 ф. (а у изгледу је, да ће се плата у скоро са 144 ф. 50 н. повисити, поштo сви местни учитељи такове плате уживају); у име стана 100 фор; у име зимњег огрева 50 фор; за чишћење школе 30 ф. и за писарину 10 фор. 50 н.

Изабрани учитељ имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати у оним разредима, које му местни школски одбор доделио буде. — Осим тога дужан ће бити за ту паплату поћторну школу држати и недељом и празником као и на пређе-освећеним литургијама у једној певници појати и сву старију мушку децу у црквеном појању обучавати.

Жели се, да се дотични лично пријави и да је поталном појању вичан.

Молбенице са сведоџбама ваља упутити на местни школски одбор.

Рок за поднашање молбеница је *4 недеље* од дана првог уврштења овог стечаја у званични лист „Српски Сион“.

Из седнице школског одбора, држане у Фелдварцу 28. јула (9. августа) 1896.

Богдан Поповић
општ. перовођа.

Стеван Кирић
председник.

СТЕЧАЈ. 134 1—2

Оставком госп. учитеља Јекрема Милошева упражњено је *учитељско место* на срп. вероисп. мушкој четвероразредној школи, на које се овим стечај отвара.

Са истим местом скопчана су ова берива: 400 фор. које у месечним ратама у напред прима као и за поћторну школу 40 фор., 5 катастралних јутара ораће земље у једном комаду, на коју учитељ порез плаћа. Стан са две патосане собе, јеловник и велика башта од 600 кв. хвати, од које половина засађена је виновом лозом. Поред тога 5 фор. паушала и 25 фор. за перовођство и рачуновођство. Од укопа где позван буде 50 н. а кад се у цркву носи 1 фор. Огрева у слами колико буде требало.

Изабраном учитељу спадаће у дужност школ. уредбом прописане предмете предавати, деду у појању учити и у недеље и празничне дане деду певницу држати.

Молитељи имају добро инструиране молбенице са нужним сведоџбама снабдевене на подписани школ. одбор послати и доказати, да је учитељску школу сомборску редовно свршио и испит из мађарског језика положио. Лична пријава уклеће се у обзир.

Рок стечаја траје *до 18. Августа по ст. кал.* када ће се и избор обавити.

Из седнице месг. школ. одбора држане у Ороспамошу 28. Јула 1896. год.

Месг. школ. одбор.

ДАЉЕ У ДОДАТКУ

СТЕЧАЈ 108 3—3

На новоустановљено учитељско место на срп. вероисповедној школи овде расписује се стечај.

Годишња је плата учитељу 500 фор. или 1000 круна и 8 мет. тврдих дрва; даље слободан стан у новој школи са три собе, предсобљем, кујном, комором, подрумом, шупом и шталом; ван стана четврт јутра баште и 1 фор. од погреба где буде позван.

Изабрани учитељ имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овд. школ. одбор доделио буде. Осим тога дужан ће бити повторну школу држати и недељом и празником као и на пређе-освећеној литургији у цркви појати. — Жели се, да је дотични учитељ и ноталном појању вичан.

Молбенице са сведоџбама ваља упутити на месни школ. одбор.

Рок стечаја је до 29. августа (10. септембра) ове год.

Из седнице школ. одбора, држане у Госпођинци 14. (26.) јула 1896.

Мита Пејић, перовођа. П. Теофановић, председник.

Бр. 189.—1896. 106 3—3

СТЕЧАЈ.

У смислу правила задужбине Атанасије П. Гереског расписује се овим стечај на два штипендиска места по 150 фор. на годину.

Ову штипендију уживају само ученици ове гимназије, Срби правосл. вере из Беча, Трста и краљевине Далмације.

Молитељи имају поднети своје молбенице потписаној управи гимназијској најдаље до 8. (20.) септембра о. г. и прикључити им школске сведоџбе од последње две године, сведоџбу сиромаштва, сведоџбу лекарску и крштено писмо.

У *Новом Саду*, 20. јулија (1. августа) 1896.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ. 113 3—3

На упражњено учитељско место на срп. православној вероисповедној школи у Српском Сент Мартону. Плата је 450 фор., месечно у напред, 5 фор. у име паушала, 10 ф. као перовођа, 4 хв. дрва, $3^1/_2$ ланца оране земље на коју учитељ порез плаћа, од погреба где позван буде 50 н., 6 великих подвоза преко године, слободан стан који се састоји из две собе, кујне, коморе и полак баште.

Дужности су учитеља школ. уредбом од год. 1871. одређене, а доказати има да је испит из мађарског језика уложио; у цркви појати и дечу у црквеном појању учити и повторну школу држати. Рок пријаве до 15. августа ове г. када ће се и избор обавити.

Из ванредне седнице школског одбора држане 20. јула 1896. у Ст. Мартону (Szerb Szent Marton).

Настас Поповић, перовођа. Васа Петровић, парох и председник.

Бр. 190.—1896. 107 3—3

ОГЛАС.

Уписивање ученика за школску годину 1896/7. на овдашњој срп. вел. гимназији почиње 1. септембра по рим. кал.

У 1. разред примају се ученици на основу сведоџбе од IV. разреда основне школе, или на основу пријамног испита; у остале разреде на основу сведоџбе од нижег разреда.

Сви ученици без разлике плаћају по 2 фор. уписне таксе, по 1 фор. на библијотеку, по 3 ф. за „Sanitas“ и по 70 новч. на друге потребе. То се плаћа при уписивању и од тог се нико не опраштa. Школарине плаћа сваки ученик по 15 фор. на годину. Од плаћања школарине могу бити опроштени они ученици, који докажу сведоџбом школском, да се *добро* владају и да у наукама *добро* успевају.

31. августа држаће се поновни испити. По закључку професорске конференције од 18. новембра 1884. бр. 46. и одобрењу тога закључка од стране вел. Патроната ове гимназије од 10. (22.) децембра 1884. бр. 139/140. губе право на поновљење испита они ученици, који на горе означени термин не дођу, да поновe испит.

Из прихода од светосавских беседа уживаће и идуће школске године њих 14 ученика ове гимназије по 10 фор. месечно припомоћи.

У Новом Саду, 20. јулија (1. августа) 1896.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ. 112 3—3

Овим се поново отвара стечај на упражњено *учитељско место* вероисповедне школе у *Литови* — бараљске жупаније. Плата је учитељска: годишње у готовом 340 ф. а. вр., 6 (шест) ланаца добре оране земље, на коју сам учитељ порез плаћа, 4 хвата тврдих дрва за своју и школску потребу; стан састојећи се из: 2 шатосане собе, 2 кујне, шпајза, подрума, штале и уз стан врт од $^1/_4$ ланца; затим за перовођство 12 фор. а од венчанића, укопа и парастоса по 20 новчића.

Учитељу у дужност спада, како посведневну, тако и повторну школу по наставној основи за вероисповедне школе од 25/IV. 1895. бр. Ш. С. 80/94. тачно вршити, у скупшт. и одборским седницама перо водити, у цркви појати; у појединим црк. функцијама уз свештеника суделовати и дечу у појању обучавати.

Који жели ово место получити, дужан је доказати са молбеничним прилозима: да је Србин правосл. вере, да је учитељску школу свршио, и да има оспособљење из мађарског језика.

Рок пријаве 4 недеље по првом увртњеву овог стечаја у „Српскоме Слову“.

Молбенице имају се председништву школ. одбора доставити.

У *Литови*, (последња пошта Безедек) 23. јула 1896.

Црквени Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 115 3—3

Овим се отвара стечај на ново-установљеној српској вероисповједној школи у Батањи, за I. и II. разред основне школе.

С овим местом скопчана је плата: у готовом новцу 400 фор. (800 круна); у нарави леп удобан стан из две собе, кујне, коморе (шпајза), подрума, шупе, штале и 200□ хвати баште уз стан; 6 (шест) хвати тврдих дрва с подвозом, од којих је учитељ дужан и школу грејати; у име рекњизита 17 фор. 50 нов.

Дужности учитеља, осим уредбама и наредбама прописаним, јесу: држање деве певнице преко целе године, као и средом и петком часног укрштеног поста.

Молбенице, са нужним сведоџбама и доказима о оспособљеву о свршеним предиаукама, да је дотични сомборску препарандију свршио — свештуално и о досадањем дељу у школи — као и о оспособљеву за мађарски језик, ваља слати на овом. срп. црк. школску општину, односно на потписаног председника.

Рок стечају је, до 18. (30.) августа 1896.

Тражи се и лична пријава.

Из канр. вел. скупштине, седнице, држане у Батањи 21. јула 1896.

Јован Пандо
председн. срп. црквн. школ. општине.

НАТЕЧАЈ. 117 3—3

Овим се отвара натечај за једног учитеља српско-православној четверо-разредној основној школи у Жупањцу (Босна) са годишњом платом од 500 фор. а. вр., станом, огревом, баштом и путног трошка 25 форинти.

Учитељ треба да је Србин православне вјере и да је свршио учитељску школу. Поред наставе у школи дужан је подучавати децу црквеном пјенију, пјевницу у цркви држати и бити поповођа општински и друго што му буде општина налагала служити.

Ко жели ово мјесто заузети мора своје свједоџбе о свршеним наукама са молбом потписаној српско-православној црквено-школској општини до 10. (22.) августа, а уз то и сведоџбу о морално-политичком владању, послати.

Жупањац 22. јула 1896.

Српско-православна
црквено-школска општина.

СТЕЧАЈ. 130 2—2

На упражњено *учитељско* место на срп. православној народној школи у *Саки* се отвара стечај.

Плата је годишња од сваког пара 40 новч., 1 осмак жита, $^1/_2$ осмака кукуруза и 1 литру пасуља, пари има 40; интерес од 701 ф., које износи 56 ф. и 8 новч., 14 катастралних јанаца и 1586□ хвати земље која носи 150 ф. годишње, на коју порез и еквивалент учитељ плаћа. За тим 2 хвата дрва, слободан стан с баштом, 5 ф. за перовођство и од сваког погреба где позван буде 50 новчића.

Учитељу у дужност спада: све школском уредбом прописане предмете предавати, појторну школу држати, перо у црквено-општинским седницама водити, у Грабовачкој манаст. цркви за левом певницом појати, и децу у појању обучавати.

Компетовати могу само они Срби оспособљени учитељи, који су потпуно вични мађарском језику.

Рок стечају 18. (30.) август.

Местни шк. одбор у *Саки* (Tolna megye u. p. Mocágy) 25. јула 1896.

Председник школског одбора
Милан Веменац.

СТЕЧАЈ 111 3—3

На упражњено место у срп. Елемиру отвара се стечај за учитеља на два разреда срп. вер. мушке школе.

Плата је учитељу 400 фор. а. вр., за повторну школу 30 фор., у име паушала 8 фор., леп стан са три собе, кујном и другим потребним згајама, уз то још и врло леп врт, 4□ хвата сламе, од укона где позват буде има 1 фор.

Изабраном учитељу спада у дужност: школ. деци законом прописане предмете предавати, у цркви за певницом појати и децу црквр. појању обучавати.

Компетовати могу они, који су учитељску школу у Сомбору свршили, и испит из мађарског језика положили.

Молбенице се имају са нужним сведоџбама упутити на овоместног председника.

Рок стечају 8. (20.) септембра 1896. када ће се и избор обавити.

Из скупштинске седнице држане у срп. Елемиру 1896.

Жива Мијатов
председник.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК:
Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:
Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 18. августа 1896.

Један поглед на патриотизам у Хришћанству.

Приказано по разним изворима **С. Араницки** протопр. капован.

Није незнатан број оних, који било из необавештености, било из начелног рђавог расположења према религиозним идејама у опће, специјално пак према начелима хришћанске вере, не престају, да представљају и износе цркву управо као непријатеља државе, а сумњају у патриотизам њезиних следбеника, велећи, да црква само тражи безусловну покорност божјим заповедима и *својим* законима, а никако у исто доба и савесно испуњавање дужности према држави и отачбини. Одавна се, па и дан данас, без икаква разлога пребацује Хришћанству космополитизам, који иде управо на штету државе и народности те је многи данас тога мишљења, да се држава и Хришћанство са свим мимоилазе. С те стране многи ће „ватрени“ и „истинити“ патријота пре и раскрстити са својом црквом, у којој је крштен и одњегован, само да се о свој „патриотизам“ не би огрешио. У колико су пак оваки назори оправдани, то ће се моћи беспристрасан читалац у току ове расправице уверити, одакле ће видети, шта је човеку, дакле и Хришћанину, његова отачбина; какав је положај Хришћанина према власти државној; одакле ће се и упознати са оним разлозима, са којих треба да бије срце у грудима сваког Хришћанина за отачбину његову, и са којих треба да најревније негује свој патриотизам.

* * *

Између многих особина, што их је човек собом донео на овај свет, живи у њему један силан инстинкт, који је природа усадила управо као чудо у срце целога човечанства. Тај је инстинкт патриотизам у којем

се састоји искључиво преимућство разумног човека.

Животиња и биљка развијају се по утецају климатских односаја. Ако их пренесемо и пресадимо у плодовит и повољан предео, оне ће јачати и напредовати, по својем органском саставу, оне траже само негативне услове.

Но све то човека не задовољава.

Наступе суморни јесењи дани, жалосно доба оно, када све почиње да вене и прелази. Уморни сунчани зраци не обасјавају више нит топлотом својом загревају птичија гњезда. Ледени северац фијуче и звижди кроз густо шумско грање, а с дрвећа тужно опада пожутело лишће. Сав хоризонат, заодевен сивом маглом, изгледа као угашена жеравица, или као мутан, без икаква жара, поглед изнемогла и оседела старца, који стоји на обронку гроба свога У магловитој атмосфери трепери нешто као дуги бели конци, као да би природа хтела да својим подераним велом застре лице обамрлој земљи.

Ипак се изненада осмене сиво небо, а осмејак се тај помеша и изгуби у оном суморном расположењу. Забринуте птичице скупљају се високо у своје јато и опет се поплашене разлећу. Оне се праштају од својих гњезда. Сада започиње њихово велико путовање. Цела се породица креће у најлепшој заједници, спушта се тамо, где ју вуче њезин инштикт, налази своју домовину онде, где ју бура собом однесе. Лако заборавља она дотадању отачбину своју.

Само човек није у стању да заборави отачбину своју, оно место, где му је једном колевка стајала, где га је топао материн пољубац из сна будио, где су га после чисте и искрене молитве у његову креветцу материне бајке и звуци песме-успаванке успављивали. Срце његово једино за њом жуди, као што чезне тиче из свога гњезда украдено, да се врати под крила своје мајке. Обасни га изобиљем и благом целога света, он ће се осећати несрећним у далекој туђини. Немирни поглед његов стаје и задржава се на небеском своду, чији се крајњи сиви обронак можда већ надвео над његовом домовином. Он поздравља облаке и птице, које лете к отачбини његовој С највећим уживањем удише он ваздух, који му ужива његово бледо лице, као да би му исти доносио на своји уморни крили балсамски мирис шареногa цвећа из његове отаџбине.

„Ко отачбину промене мора и срце променути“, вели песник, и има право.

Бог је дао човеку само једно срце и једноме срцу, само једну отачбину. То је свети закон узвишене љубави, да исти сва њезина осећања у једно огњиште — као жижу сабира и само на једну тачку своди. Јер када би срце поделило осећаје своје у разне правце, то разтркани зраци никада не би били у стању да загреју топлотом својом.

Хришћанско братство састоји се у сличном испуњавању дужности — љубави према ближњем. Но ни сам Бог не тражи од нас, да ми сваког човека љубимо једнаком љубављу и да су нам равни грађани свих земаља и држава

Јер: „Ни само сунце не може да обасја сваки кутић васионе. А срце је човечије само мален жижак и кандионце, које је кадро да светлошћу својом врло мален простор осветли. Преносиш ли га с једног места на друго, то ће за собом само таму остављати, за то се морамо ми негде утврдити и стално настанити, да овај круг благотворном светлошћу стално усрећимо“. „Само је једном Богу било могуће, да се жртвује и умре за цео свет. Човек полаже живот за своју децу, за своју породицу, за своју отачбину, смртно срце није у стању више шта поднети.“

Отачбино, Ти узвишена тајно, Ти света речи, Ти вечни и непресушни изворе најчистије љубави! Ти, која си и очи самога Спаситеља оросила сузама, када је помислио на судбу и пропаст града Јерусалима, за што си нам Ти тако драгоцена, за што си тако мила срцу нашем?

За што? Јер ми све, што је мило и драго срцу нашем, у Твом светом имену гледамо. Ти ниси само идеал, празан символ без живота и стварности, него си Ти жива истина, коју ми видети, осетити и схватити можемо.

Суза твоје матере, која пада на рану

твог рањеног срца; први осмејак твога детета, који испуњује срце твоје осећајем надземаљске радости; маховином покривен гроб, под којим се одмарају и почивају свете кости твојих предака; прва песма, чији звуци још и сада одјекују у твојој души; твоји пријатељи и сродници, који беху тако блиску срцу твоме; таласасте њиве са богатим златним класјем; оне бајке, када су те у колевци љуљали; fata morgana са оних пространих равница; онај непроходни густиш у твојим шумама; она висока стабла танких и витких јела; онај жубор бистра поточића и лупкарање красних водопада, све то скупа узето, то је твоја отаџбина.

То је место, на коме си ти научио да мајку своју љубиш; где си Бога познао, на чијем су светом огњишту рођена твоја деца, подмладак крви твоје, и за чију је груду прирасло твоје срце, јер твоја суза може капути и оросити само ове гробове.

Задржи се, настани се у једном страном великом месту, према велељепности и сјају мраморних палата остаће ладно твоје срце, ти ћеш се дивити појезији разних залива и величанственим стубовима красних дворана, ведрини Неапољског неба и плавичастим острвима љубичастог мора. Све ће ти се чинити лепо, али ти нећеш то моћи љубити. Поред оних колосалних и великољепних зграда доћиће ти на памет, изаћиће ти пред очи колебица твојих родитеља, трском покривена, најмилије и најречније местанце радости из детињства твога; огромни простор колосалних цркви притискиваће њиак душу твоју и ти ћеш се сетити оне једноставне окречене црквице у малепом селу своме, где си први пут слушао службу божју и први се пут Богу помолио.

Сећаће се твоје праћа к служби твога некаданњег свештеника, заједничкој молитви твојих мештана, а у души твојој опет за трепутак одјекне милозвучни глас онога звона, које те је пред вече, изјутра и усред дана на молитву у црквицу твоју позивало. На најлепшем, на ћеновапском гробљу жудиш ти гробовима твојих милих, гробљу места твога, над којим се шири дивни мирис мирисавог пољског цвећа, да падпеш пред трошни и иструли крст, испод кога вечни санак борави оно, што ти је на овом свету најмилије било. Ти се сећаш свега тога, јер тамо је твоја мила отачбина.

„Не видиш ли ти у том руку провиђења? Бог је привезао човека за груду његове отаџбине ланцем нераздвојне љубави, да се ми поделимо и настанимо по свим крајевима земаљске кугле и да буду ледене пустоши Исландске исто тако настањене као и песковите Афричке пустиње“, вели Шатобријан.

Оној пустињи, оном леденаку, који је његова отачбина, прильуби се човек чврше, него на ма што друго, што би му земља могла пружити. Срце његово боли и цепа се, ако је мора напустити, и он је срећан, ако му се под његов сандук као узглавље метне шака земље, коју је он собом донео.

Ову дивну љубав је дакле сам Бог у душу човечју усадио. Она долази с нама на свет, њоме су нам прожмане све наше мисли, њу носимо собом и у ледени гроб.

А оно, што је посадила у наше срце сама десница божја, може бити само извор врлине, источник моралног добра. Јер за навек остаје истина, што нам вели св. писмо: „Бог, који је створио срце човечје, обдарио је исто осећајем и показао му добро и зло“.

Ето дакле шта је отачбина човеку, ето дакле да је љубав према њој осећај *природне љубави*, коју је сам Бог човеку у срце усадио.

(Свршиће се)

Беседа на Јеванђеље Матејево

гл. VIII ст. 5—14.

По руским изворима израдио: **М. Попадић.**

„Ни во Израили толики вѣры обрѣтохъ“ (Мат VIII. 10).

Када је Христос овим речима преузнео и похвалио веру једнога незнабошца више него веру свега Израиља, то се Израиљ тај постидео, православни Хришћани, постидео се велим, јер је негда о њему казао пророк: „Зна се у Јудеји за Бога, у Израиљу је велико име Његово“ (псал. 76. 1); а ето, при свем том Христос вели, да код њих није пашао ни толико вере, колико код једнога незнабошца. И заиста је правична и истинита ова реч Спасите-

љева, јер су незнабошци Израиљћане у вери свагда превазилазили. Тако на пример: погледамо ли умним очима својима на само рођење Христово, то ћемо увидети, како незнабожачки цареви са највећом жудњом долазе на поклоненье у пеленама повијеном Цару небеспоме и као Господу своме приносе му дарове: злато, ливан и смирну; дочим пак Јудеји у исто доба збуњују се и плаше, као што и вели св. Јеванђеље: „Ирод се уплаши и сав Јерусалим с њим“ (Мат 2. 3), и за то после тога „посла те побише сву децу по Витлејему и по свој околини његовој од две године и ниже (Мат. 2, 16), како би међу њима и Христа погубно. Посмотримо ли пак даље живот Христов, уверићемо се, да незнабошци признају божаство у Христу, јер када видеше многе силе и чудеса Његова, признаше, да таково шта обичан човек чинити не може. Тако Грци траже Христа, Самарјани Му верују, а Јудеји на против с дана на дан све се више на Њега гњевом распаљују. Када они чуше да је Христос раслабљеном грехе опростио говоре: „овај хули на Бога“ (Мат. 9, 3). Када видеше да бесове из људи гони, то они тумаче овако: „Овај друкчије не изгони ђавола до помоћу Велзевула кнеза ђаволског“ (Мат. 12, 14). Када видеше слепца од рођења, како је божаственом силом Христовом исцељен, то га они гоне да затаји то славно чудо Христово, а самога Христа називају грешником, са овим речима: „подај Богу славу; ми знамо да је човек овај грешан“ (Јов 9, 24). Напослетку, када никаквим лукавством и сплеткама не могоше славу Христову уништити; то архијереји и фарисеји дошавши у синагогу на збор и договор рекоше: „Шта ћемо чинити? Човек овај чини многа чудеса. Ако га оставимо тако, сви ће га веровати“ (Јов. 11. 47. 48). „Видите да ништа не помаже? Гле свет иде за њим“ (Јов. 12. 19). И тада на томе збору закључише да убију Исуса. Први је Кајафа, поглавар свештенички, потврдно тај закључак са овим речима: „И не мислите да је нама боље, да један човек умре за народ“ (Јов. 11. 50). То је, дакле истина да у Јудејима није био толики и такови жар вере, колики је и какови је исти, свом јачином својом у незнабошцима пламтео. И зар их за то не треба стид да обузима?! Но да ли стид тај, православни Хришћани, и до нас не допире, да ли се речи Христове и на нас не односе?! Јер и ми посимо на себи име новозабранога Израиља.

Па сада, љубазни моји, пажљиво промотримо у овој бесеци нашој: да ли је наша вера такова, да би се ми с њоме пред осталим народима похвалити могли?!

Но можда ће ко од одмах у самоме почетку ове беседе моје рећи: где другог Дијогена! Он је у сред дана са свећом између људи тражио човека; а овај међу вернима стоји, на тражи веру њихову. Почем поменути Јудеји нису били неверни Богу, но свагда су се хвалили и овако говорили: „Ми оца једнога имамо Бога“; то можда је и о њима Христос казао: „ни во Израили толики вѣры обрѣтохъ.“

Но оставимо ми сада на страну свако противречје, те прво у св. Писму сведочанства потражимо, кроз која човек заиста и веру своју засведочити може И где ћаћи ћемо два сведочанства! Једно у речима апостола Павла који каже: „јер се срцем верује за правду, а устима се признаје за спасење“ (к. римљ. 10 10). А за тим и сам Спаситељ вели: „А који год призна мене пред људима, признаћу и ја њега пред Оцем својим“ (Мат. 10, 32). А апостол Петар у својој првој посланици пише: „Господа Бога светите у срцима својима, а будите свагда готови на одговор свакоме који вас запита за ваше надање“ (1. Петр. 3. 15).

Друго сведочанство налазимо ми у посланици св. апостола Јакова који вели: „покажи ми веру своју из дела својих“ (гл 2. 28). А те речи потврђује и сам Спаситељ наш, јер својим ученицима препоручује међусобну љубав са овим речима: „По том ће сви познати да сте моји ученици ако узимате љубав међу собом“ (Јов. 13. 35).

Па када смо, богољубазни Хришћани, оба ова сведочанства у своје расуђење узели, то сада погледајмо по свету да видимо, колико је у њему верних слугу божјих. И одмах на први поглед угледа-

ћемо прво сведочанство код многих и многих народа, угледаћемо ми велим, да се већ име божје слави и велича на четири краја света, да се Христос исповеда и у Европи, Азији, Африци и Америци. А то када видимо ми се радујемо и дужни смо много се радовати, јер је Господ благоизволео себе показати роду човечјем тако; да је светлост науке Његове, светлост разума и истине уништила таму и мрак незнања и идолослужења. Посебно пак, када погледамо на отачбину своју, видимо, да је она сва просвећена вером и познањем једног и истинитог Бога; а као залогу свега тога видимо још и многе задужбине и свете храмове божје, у којима се, под моћним окриљем Његова Величанства цара и краља, — Господара ове земље наше, — поји св. литургија овог света као и онога

И када ми све то видимо, онда заиста морамо да се из свега срца и душе своје радујемо, па под утисцима те душевне радости своје, без оклевања, да применимо на себе и све друге, оне речи апостола Петра, у којима се роду избраноме и верним Хришћанима, особита похвала изражава, а те гласе: „а ви сте избрани род, царско свештенство, свети народ, народ добитка“ (I. Петр. 2. 9). Но у тој нашој, можда преухитреној силној радости утишава нас свети Јаков, те нас у својој посланици учи: да не гледамо само на веру устима исказану, јер, „и ђаволи верују“ и то не само просто да верују но „и дркћу“ (Посл. Јак. 2, 19). При томе још долазе нам на ум и оне речи Христове: „Неће сваки који ми говори: „Господе! Господе! ући у царство небеско; но који чини по вољи Оца мога који је на небесима. Многи ће рећи мени у онај дан: Господе! Господе! нисмо ли у име твоје пророковали, и твојим именом ђаволе изгонили, и твојим именом чудеса многа творили? И тада ћу им ја казати: никад вас нисам знао“ (Мат. 7. 21—24). Даклем, оба ова сведочанства доказују то, да прави и истинити Хришћанин не може се само по томе познати, ако веру своју устима исповеда, него је за то нужно и једно друго сведочанство којим ће веру своју и засведочити, а то је: добро и благо дело његово.

Но о свему овоме многи, па и сами неки Хришћани, наиме: лутеровог и калвинског исповедања, — не ће ништа да знају; шта више тврде, да није нужно да се вера и добрим делима засведочава те веле: „дела за веру, нису ништа“ Но противу ове њихове очевидне заблуде ми одмах можемо на супрот привести оне речи св. Јакова: „јер као што је тело без духа мртво, тако је и вера без дела мртва“ (Посл. Јак. 2. 26). Па даље одмах да их запитамо: шта је вера? И они ће заједно са апостолом одговорити: „вера је пак тврдо чекање онога чему се надамо, и доказивање онога што не видимо“ (Јевр. 11, 1). Изредно! Но шта је друго оно чему се ми надамо, ако не: васкресење мртвих, последњи суд, живот вечни и мука вечна? Зар Хришћанину који чека васкресење мртвих није неопходно нужна добра и блага дела? Да су заиста нужна, то се види из ових речи Христових: „и изићи ће који су чинили добро у васкресење живота, а који су чинили зло у васкресење суда“ (Јов. 5, 29).

По томе дакле: ко хоће да се оног блаженог и вечног живота удостоји, мора живот свој овде на земљи добрим делима украшавати И заиста да је тако, јер исти живот по обећању Христовом само ће праведници получити Но при свем том не престају наши противници подизати глас свој, те у прилог те заблуде своје наводе баш речи и самог ап. Павла, а те су: „човек се не ће оправдати делима закона, него само вером Исуса Христа“ (Галат. 2, 16). Па за то и веле: „на што нам дела требају, када једина вера човека оправдава“? И оваковим својевољним тумачењем тих речи апостолових као штитом закриљени, већ мисле да је победоносна палма коначно у рукама њиховим. Но задржимо их мало, те разумно промотримо разна тумачења тих речи апостолових, од стране црквених учитеља наших Постоји тројако њихово тумачење истих речи. Једни то тумаче тако: да апостол не подразумева дела љубави, но: церемоније, жртве, обрезање и остала такова дела, која су законом Мојсијовим узаконења. Други пак: овај текст

прилагођавају моралним добрим делима и то у толико, у колико иста не бивају од вере и каква су дела још негда, по самом природном закону и сами незнабошци чинили. И напослетку неки ове речи апостолове разуму тако: да почетак оправдања човечјег зависи само од једине вере, а савршено пак оправдање његово зависи и од дела. И ово је све истина. Јер церемонијална дела заиста не могу оправдати човека, па за то их апостол на другом месту у својој посланици одбацује те вели: „јер и Христу Исусу нити што помаже обрезање ни необрезање, но вера, која кроз љубав ради“ (Гал. 5. 6). Дела пак, која без вере бивају, исто тако апостол не уважава и њима се човек такођер оправдати не може, као што и вели: „а без вере није могуће угодити Богу“ (Јевр. 11, 6). А почетак оправдања вером, изражава апостол у овим речима: „оправдавши се дакле вером, имамо мир с Богом кроз Господа свога Исуса Христа“ (к. Римљ. 5. 1). А када пак човек веру своју и добрим делима засведочи; онда потпуно и савршено оправдање постизава. Као што о томе и апостол сведочи: „пред Богом нису праведни они који слушају закон, него ће се они оправдати који га творе (к. римљ. 2. 13).

Погледајмо сада, православни Хришћани, сваки на себе самог и запитајмо се да ли и ми имамо оно друго обележје вере своје? Може ли ко год из дела наших увидети праву и истиниту веру нашу? Одговорићемо примером: Када би се у свету појавио какав нови, непознати човек, те би зажелео да дозна које је права вера. Па у тој намери, да то дозна, прошавши кроз све незнабожачке пределе, напослетку да дође и код нас; у уверивши се из речи наших, да ми верујемо у једнога и истинитог Бога и да је вера наша православна, још би требао и сведочанства о делима нашим. Помислите, какве би ми њему тада доказе о делима својима показали? Ми би га без сумње упозорили прво, на наше часте постове; но он би нам на то одговорио: то сам много таковних случајева видео и из повеснице незнабожачких народа. Тако сам видео циничног филозофа где се травом храни, видео сам Галена како за целога века свога строго дјеталан живот проводи, видео сам Инократа како никда сит од стола свога не устаје. Зар ви не можете мени што особитије показати? Ми би га опет даље упозорили на тамјан, свеће и друге ствари, које у цркву божју доносимо; но он се и с тиме не би задовољно, него би рекао: све је то похвално, али много томе сличнога видео сам ја и код незнабожаца; па с тога невидим у чему се ви разликујете од њих. Покажите ви мени ако можете, вашу добру веру потврђену са добрим животом вашим. На шта ћемо ми тада? Зар нас неће стид обузети, а савест нашу велики зазор уздрмати? Јер је то истина, ми не знамо, шта би му на то одговорили. (Свршиће се)

Оруђе против данашњег духа времена.

Мото: „Ни једно добро на свету није веће, од хришћанске религије.“ —

(св. Августин)

Не морамо се ни бојати, да ће нам се нека претерана ревност пребацити, ако отворено изјавимо, да се начин мишљења данашњег времена о хришћанској религији одаје индиферентизму и очигледном омаловажавању. — Или коме би данашњи дух времена био непознат, па да није искусно још, како се приметно умножава број оних, који отворено говоре, да је све једно то, био човек Хришћанин или не, припадао којој црквеној заједници или не, да човек и без хришћанске религије може да буде поштен, добар грађанин и частољубив. — Коме није познато, да данас има доста таковних залуталих умова, који се не стиде, о јединој спасавајућој Христовој вери и учењу с подсмехом, презирањем и понижењем говорити и писати, те све силе свога ограниченог ума употребити на то, да се са свима могућим ништавим средствима боре против Христове вере и својим безбожним списима трују и одвраћају оне Хришћане, који се у вери својој почели колебати, па се од срца радују, кад своју циљ и постигну. — Коме није познато, да има данас већ — а крај нових реформама биће их и више — безбожника, који би, да им је могуће и да су у власти, срушили

постојећи напредак, цркве, манастире и само свештенство, једном речи све оно, што је човеку Хришћанину свето и узвишено; да има безбожника, који би сваки осећај вере и побожности у човеку и све што је племенито и узвишено у човековом друштву уништили? —

Наравно да се они изговарају, да не исмевају и не дирају религију, већ само предрасуде; али је лако појмити, шта они под тим разуму. Хоће религију без цркве, цркву без закона, закон без обвезе; — религију без Хришћанства. Хришћанство без вере у Исуса Христа, јединородног Сина Божјег, без ширења његове свете науке и његових заповеди; хтели би веру, коју би употребили на свој начин. — Предрасуда, то је она велика реч, с којом хоће да загладе мржњу своју према религији, као да им бајаги само истина лебди пред очима. Но подсмех и ругa, и љубав к истини — каква противност!

Који би честити Хришћанин, знајући шта има хришћанској религији да захвали, могао према овакој грдној неосетљивости, према очигледној мржњи к вери у ово доба бити равнодушан? Кога не би ожалостило и ко не би очајавао, кад помисли, шта се све на тог изродити може, кад би то хрђаво расположење, непоштовање и дуско опадање и одрицање све већег и већег маха отимало? Шта би све следовало, кад би се уништило постојећи мир и поредак, свака сигурност, срећа и добро државе, на и сваког појединог човека, кад би несавесна и неразумна сруба ради уништења Христове науке и вере, све већма се ширила? Јер признајмо само отворено, да такови подсмевачи и поругачи играју улогу отвореног непријатеља према самом људском друштву. А да је то све тако, као што сам до сад навео, уверени су о томе — сигуран сам — како велики тако и мали т. ј. како они, који пишу и књигом се баве, тако, на жалост, и наш ратар, а особито сеоски, јер такови кад у варош дође, ретко кад чује и научи се чему добром, већ увек злом. — А особито средњи сталеж, тај највише проповеда и шири данас безверје, учећи прост свет да нема Бога, да црква и свештенство ништа није. А баш вера, коју они кваре, као и њен спасоносни поредак, који опет омаловажавају, то је управо сигурна стража и јако оруђе за слободу праву и право благостање наше. — Свим могућим средствима и начином раде, бургијају и роштају против данашњег постојећег стања. Али васпитавамо ли ми држави само такове људе, који су допадљиви само подсмевачима и поругачима, каква забуна, каква разузданост, какви пороци неће све владати и постојати онда у друштву људском! Наћи ћемо велике и силне без поштовања Бога и савести; ниже без поштовања постојећег реда и закона; поданике без верности и часности; омладину без стида и морала. — Само слепи код очију неће да увиде, е они својим подсмевањем и поругом сами својој слободи и сигурности стоје на путу, па ипак не малаксавају, да Христову веру као по државу некорисну, већ шта више као шкодљиву профанину. А тешко грађанском друштву, ако то омаловажење Христове науке од сад све већег и већег маха отимало буде, јер је само она чврст и сигуран бедем и склоњак, који је једини кадра насилни ток данашњег духа времена, неки бајаги слободни либерализам, зауставити. — А куд ћеш тек ти јадни мој српски народе отићи са безверјем? у пропаст! Јер буд ми овде бројно и материјално опадамо, туд још ако се заносили будемо безверјем — онда нам спаса нема.

Ово је лакле предмет, о коме хоћу неколико речи да прозборим. Да докажем прво: од какве је користи хришћанска религија по грађански живот наш, како се она на три начина познати може, а друго: да напротив дужности, које услед тога по нас проистичу. —

I. Хришћанска религија је чврст ослонац владарима. —

Поданик, који мудре и свете законе једне Хришћанске религије презире, такав свакад бива ужасним мислима, нечистим намерама и злом вољом према предпостављенима узнемираван. Непрестано му лебди пред очима онај силни сјај, који код силних и моћних великана влада, види како се силне људске руке муче и пате да им створе уживања ма само и за један дан; слуша о њиховој угодности; како се све могуће уметности и вештине прне, само да их од јутра до мрака од сваког терета лишити могу и да све од њих уклоне, што би им на терет и непријатност служило. — Он зна и уверен је о томе, да све у изобиљу имају и уживају, док међу тим сироти по колебама, надничари и просјаци у свему и свачему оску-

девају тако, да немају ни хлеба насушног; да док читава војска послужитеља у оних чека само на један мигъ, на да се све креће, дотле да су многи доле сваке људске помоћи лишени, остављени сами себи и изложени свакој беди и невољи, туги и јаду. — На поред свег овог васколиког сјаја, красоте и уживања не могу од себе уклонити уверење ни сами владари, да су и они сами људи, људи, као и сваки појединн њихов поданик, као и сваки најсиромашнији занађија и најјаднији просјак. — Роде се као и сваки други створ људски, слаби без помоћи и без моћи, раде их и одевају, научавају и наспитају. Шта више, и владари изложени су сваковрсним телесним и душевним болестима; разболу се и они, умиру и страше се смрти, боје се и страше смрти већма него сиромашак, који никакво благо, никакво достојанство иза себе не оставља, осим своју сиротињу или највише — просјачки штап.

Дакле владар, човек као и ја — од куд његова моћ да управља и влада? Од куд моја дужност — покоравати му се? Од куд сва та права? За што да сам створу једном, коме сам по природи једнак толико потчињен, толико покорности и пожртвовања дужан?

Ето, то су мисли, које немирног поданика воде странпутицом, кад свете и мудре законе своје вере презире и не поштује, те врло често постојећи поредак, који међу подаником и владарем треба да постоји — нарушава, услед чега се општи мир и ред ремети. Јер како у овом случају учи вера Христова своје поданике? Ма каква постојећа власт, божја је уредба! Кроз *мене*, говори Господ у ст. Завету, владају цареви; кроз *мене* господаре кнезови и сви владаоци на земљи; јер само ја једини имам силу и власт. — *Свака душа да се покорава властима које владају; јер нема власти да није од Бога, а што су власти, од Бога су постављене Ко се дакле супротиви власти, супротиви се наредби Божјој*; тако ето пише и ап. Павле у посланици својој Римљанима

Како би дакле добар Хришћанин после овакових јасних доказа учења религије, ако му је она одиста света и путовођа његовог живота, могао немиран, незадовољан и опасан грађанин постати? Хришћанину сваком и у сваком случају Христос Спаситељ треба да служи за пример, те да му савесно следује! Коме није познато, како су некад незадовољни Људји склоњени били јако устанку и побуни, пошто су од Тиберија, тадашњег цара, јако гњетени под јармом стењали и злостављани бивали? Тиберије и његови државници, тирани, који су сраметили човечје достојанство, бесчастили су и рушили храмове Људејске, њихове свештенике бацали у тамнице, а сам народ мучили на најгрознији начин. — Каква несносна и мучна владавина! Не би ли зар за право дали таком једном народу, који би у таким приликама викао: *Је ли дозвољено, да ли је право и поштено, да се таком нечовечном владајућу данак плаћа?* На шта је одговорио Христос? Како је учио и како саветовао Он једном и иликом народ, који је насилнички подјармљен, под тешким оковима стењао? — „*Дајте цару царево што је!*“ Не значи ли то: не дижите се, не буните се, већ покоравајте се закону? То је сто наука Голготског Мученика; а какав му беше пример? Исто као и наука му! Јер ко је више од своје власти гоњен и мучен него Он? Нико га није бранио од поруге и подсмеха безумне светине; допустили су његовим непријатељима обесно вређати га, узимаху лажне сведоке без икаквог доказа против њега, мучили га и кињили. И шта ради сам Мученик? Он радије трпи и сноси, него што би се на власт потужио: „*ти не би имао никакву власти*, рекао је Христос Пилату — *да ти није дана с више!*“

(Настављење се.)

Свечан дочек високопреосвећеног епископа вршачког г. Гаврила Змејановића у Вршцу.

Вршачка српска православна црквена општина, по свом одличном гласу који ужива у Српству и по уважавању свога љубљеног епископа *Гаврила Змејановића*, сматрала је за своју пријатну дужност, да му приреди свечан дочек, позвавши на суделовање све местне црквене и политичне власти и друштва, као и све црквене и политичке власти на територији ове епархије; а српско протопрезвитератско звање вршачко обзнанило је свима парохијским звањима и црквеним општинама свога подручја овај дочек, као што је тако исто учинило и протопрезвитератско звање белоцркванско и панчевачко. И доиста, 4. августа Вршац је био о-

бучен у свечаном руху. Домови дворске и панчеваче улице — куда ће сировод проћи — бејаху искићене цвећем и ћилимовима, а народ по улицама пливаше у радости, што овако свечано дочекује свога архијереја. Политична општина подигла је о варошком трошку славолук; склопљен је и бандеријум варошких и коњаника из оближњих села. Поједини сталежи са црквеним литијама, корпорације са својим заставама, школска деца — 80 девојчица у бело обучене и цвећем окићене — пратећи „небо“ и свештенство, сви изађоше од саборне св. Николајевске до св. Успенске цркве, да ту сировод дочекају, те одатле, заједно са осталим народом, допрате владику на молебствије у саборну цркву. У тиши овој ипак је одржан примеран ред, што је ову свечаност још већма уздигло.

Тачно у 4 и по часа стигао је жељезнички влак од Тамишграда, којим је владика, уз пратњу протопресвитера панчеваčког г. Саве Стојшића, Стевана В. Поповића управитеља Текелијанума, Павла и Ђорђа Јовановића министарског чиновника, Јована Протића пароха крушедолског, оца Валеријана Прибићевића професора Монашке Школе и јеродакона крушедолског Вићентија, допутовао. На станици жељезничкој дочекао је владику силан народ уриебенни живео! Ту га је поздравно добродошлицом: пресветли велики жупан г. Елемир пл. Вајфи, у име вароши Вршца градоначелник и краљ. саветник благородни г. Јосиф Семајер, а у име вршачке српске православне црквене општине, председник њен г. Ђура Цвејић, на које је поздраве високопреосвећени г. епископ *Гаврило* прикладним отпоздравима одговорио, првом и последњем српски, а другом немачким језиком.

Од жељезничке станице до св. Успенске цркве непрегледне упаређене каруце — а нарочито оне у којима је владика са великим жупаном место заузео — са импозантним, у народном руву коњаницима на челу, пратиле су владику до св. Успенске цркве, одатле се исти споредном улицом уклонише, а сировод је пешице с владиком — кога је у истој цркви дочекало местно свештенство, предавши му „плашт“ и „штаку“ — продужио пут, уз појање тромара и брујање звона, дворском улицом у саборну цркву. Пред вратима саборне цркве дочекало је Његово Високопреосвештенство млогобројно парохијско свештенство протопопијата вршачког и белоцркванског.

Пошто је владика, ушавши у олтар, целивао престол, прочитао је са амвона протопресвитер вршачки г. Александер Стојадиновић грамату *Његове Свештености патријарха Георгија Бранковића*, којом се свештенству и народу богоспасајеме епархије вршачке објављује, да је за архијереја исте епархије св. Синод изабрао, *Његово ц. и кр. апостолско Величанство Франц Јосиф I.* потврдио, а Он посветио преосвећеног Гаврила Змејановића. Грамату је народ пропратио бурним живео, а високопреосвећени епископ га је са царских двери првим архијерејским благословом благословио, а за тим епископски престо заузео, да одстоји кратко молебствије, на које је српско црквено певачко друштво складно одговарало. По молебствију, владику је у име свештенства и народа епархије вршачке поздравно протопресвитер вршачки г. Ал. Стојадиновић овом беседом:

Благословенъ градый во имя Господне!

Што се Вршац обукао у свечано руво? Што су му куће искићене заставама, мирисним цвећем и свакојаким шаренилом? На што брујање звона са свију цркви ове вароши? Шта су се скупили толики свештеници, обучени у светле одежде? Што је толики народ испунио улице, на чак и овај свети дом? Каква је то врева? Какав жагор у целој вароши? Какви се то усклици чују? Каква се то необична радост види на лицу сваког од присутних? — Шта значи све то?

Све је то проузроковао Твој долазак, високопреосвећени Архипастире наш! Тиме даје израза својој радости Твој народ, Твоја паства, Твоја деца, — јер добисмо жељно исчекиваног архипастира, добисмо духовног оца, који ће о нама бригу да води. Таквим сјајним дочеком дају деца Твоја израза својој искреној синовњој љубави према своме духовном оцу, према Теби, свети владико!

Таквим од срца долажењим изразом радости своје хоће да Ти олакшају почетак делања Твога у богоштићеној епархији Твојој.

Таква љубав, као што Ти је приноси Твој народ, неопходно Ти је нужно, ако хоћеш, да Твој узвишени рад буде од користи, — јер си као епископ примио тешко бреме на себе,

које ћеш моћи само уз нашу љубави пуну помоћ носити: примио си на себе велике дужности, које можеш само уз нашу, из синовње љубави потичућу предусретљивост успешно вршити.

Заиста, тешко је бреме, које епископ на себе прима; велике су дужности, које епископ има да врши! Ту Ти морамо, свети владико, — већ *нашег* добра ради — сви помагати.

Ти имаш, високопреосвећени архипастире, да нам проповедаш слово Божије; да нам представљаш изасланика Христа Спасителя; у Његово име с нама да говориш; Његову науку да нам тумачиш; Његове свете и узвишене намере међу нама да промичеш и оствариш.

Ти имаш, свети владико, да нам показујеш права средства, помоћу којих се наше срце и наш живот освећује, и којима се наша права срећа ствара, а наше душе вечито спасавају.

Ти имаш, свети владико, да нам гнусност и накодљивост греха предочаваш; у правој употреби светих тајни да нас обучаваш; свако незнање, сваку заслепљеност и свако криво мишљење с нашег разума да скидаш; тврда срца да умекшаш; лутајуће и заблуделе на прави пут да изводиш; грешнике да опомињеш; добре на постојаност и истрајност у добродетељи да храбриш; колебајуће се и сумњајуће се добро да посаветујеш; слабе да крепиш; заслепљенима очи да отвараш, и нами свима прави пут к небу да показујеш.

Ти имаш, високопреосвећени архипастире, увек добро да расудиш: када треба да је слово Божије у Твојим устима као блага роса, која помаже, да добре намере клијају, и да златни плодови светог живота до зрелости дођу, — а када треба да је као оштри мач, који грешнике одвраћа са крива пута.

У кратко: Ти имаш, високопреосвећени архипастире наш, да положиш темељ нашој временој и вечној срећи; Ти имаш да нам прибављаш добру савест, мир и помирење с Богом и људима, и вечно блаженство.

Као дванаесан поверене Ти епархије треба, свети владико, да будеш праведан и милостив судија, — да никоме криво не учиниш и да се нико на Тебе не заплаче; треба да будеш добар и мудар управитељ, — како би Ти епархија, и у њој паства Твоја до цветућег благостања дошла.

То су само у кратко напомењуте дужности епископа, па, где, како су многоразличне и тешке.

Но, високопреосвећени архипастире наш, Ти пред њима нећеш клонути духом, кад знаш, да Те предусретамо синовњом љубављу, која нам даје и снагу и вољу, да Ти вршење истих олакшамо.

А ево, како ћемо Ти, високопреосвећени архипастире наш, Твој тешки рад олакшати.

Знајући, да си нам дошао као благ и милостив отац, коме наше времено и вечно благостање на срцу лежи, ми ћемо Те љубити и поштовати; Твоје ћемо поуке радо слушати и даље распростирати; Твоје ћемо налоге извршивати; Твоје ћемо опомене к срцу примати и по њима се владати; Твојим напутцима ћемо послушност одавати, — јер смо уверени, да при свему, што нам будеш говорио и налагао, само наше добро у виду имаш.

Као добри Хришћани у цркву ћемо прилежно на молитву долазити, и ту ћемо, када будеш безкрвну жртву на светом олтару приносио, наше молитве с Твојима спајати, и с Тобом заједно „*єдинѣми ѹсты и єдинѣми сердцемъ*“ славити Творца.

Буди уверен, свети владико, да ћемо Ти нашим хришћанским животом, нашом љубављу и послушношћу — у Твоме претешком звању радости чинити.

А сада — благослови нас, свети владико, првим Твојим архијерејским благословом, — да се на нас пајпре благодат Божија, која ће нам дати снагу, да можемо сва наша обећања испунити; а ми ћемо се милостивом Творцу вазда молити: да Те одржи у светој ревности Твојој за добро наше, и да ти дарује дуг живот и лепо здравље, — да можеш Богу, светој цркви Његовој, милостивом владару, драгој нам отаџбини и милом народу српском верно послужити! Живио!

Владика, тронут саслушаном беседом и радошћу присутног народа, сабравши се од узбуђења, наговорио је значајну, смишљену, лепим српским језиком пуних фигура беседу: да се је тешко опростио китњастог Срема, гробова својих родитеља, загрљаја својих сродника и пријатеља, али га весели, што га је у овој епархији напао исти добар и поштен народ српски. Срем је замењо — драгом отаџбином Угарском; рођеног, једног брата — сваким

братом Србином; пријатеље — децом својом, милом паством својом..... Тешке дужности своје, које му је предочио добар у Христу брат, савладаће божјом помоћи, љубављу и повереньем народа, којега толико љуби, као и живот свој. Веран Богу, као апостол цркве христове, радиће у славу божју и у корист цркве, а као учитељ народа свога, учиће га свима хришћанским врлинама, учиће га да чува образ и поштење своје, да му име буде славно, као и предака његових. Благосиљајући народ, моли га да му помогне у дужностима и да му поклони своје поверење.

Беседу владичину пропратио је народ одушевљеним усклицима. испративши тако Његово Високопреосвећенство у епископску резиденцију, где га је, речју епарх. школ. референта г. Дим. Долге, поздравило епарх. чиновништво и епитропство. По коридору двора постављене у бело обучене ученице овд. срп. вероисповедних осн. школа, просипајући пред владику цвеће, довршише врхунац овог описаног дошта импозантног дочека. Једна од својих другарица, Олга Андрејевићева, поздравила је владику овом добродошлицом: — „Из невиних срдаца наших и дубине наше српске душе кличемо Ти свети владико: добро нам дошао и у добар час по децу Твоју, Твој мили српски народ, који Те толико љуби, колико и саму свету цркву — живот свој. И ја сам срећна, што могу овом приликом и са овог места да будем тумачица жеља мојих другарица, којима си с лица прочитати могао, да се искрено радују Твојој данашњој слави и величини. Дај Боже да Те оваква слава и оваква љубав прати кроз сав живот Твога владиковања и да између Тебе и народа Твога влада онаква сугласица, као што је у хармонији боја овог завежљаја цвећа, који Ти предајем као залогу народне љубави. Живео и у добар нам час дошао!“

Владика је девојчицама одговорио оном светом речи Христовом: „пустите децу к мени, јер је њихово царство небесно“, да му је овај поздрав најмилији, јер потиче из невиних срдаца њихових, и јер је дечија љубав, искрена љубав.

— Од 6½ сâти поче је владика примати депутације, свакој на поздраве и честитања прикладно одговарајући, што је трајало пуна два сата.

У 9 сати у вече била је бакљада са ватрометом и серенадом, на којој је учествовало српско грађанство и народ из епархије, вршачко српско црквено певачко друштво и павлишко певачко друштво. Овом приликом држао је г. Бура Цвејић, председник вршачке српске православне црквене општине, владици један говор, који ни по садржини, ни по општој својој форми није одговарао поздраву, што је овом приликом имало вршачко српско грађанство да принесе високопреосвећеном епископу. Наглашавајући тешка времена у којима српски народ ове отаџбине живи, а на посе споминући оно фаталио питање о комуналисању овдашњих српских вероисповедних основних школа — он је позивао владику, као вођу интелигенције наше, да својим моћним положајем стане на пут тој навали, и да како у оном случају, тако и у сваком прилици брани и штити народна права и интересе цркве. Бацајући копрену заборавности на до сада што је било, изнашао је дужности владике према народу у таквом тону, који је требао да илуструје онај рад у корист народа — с *народном љубави*, а противно — с *народном клетвом*... Но на овај говор председника вршачке српске црквене општине којим је ауторитет епископа профанисан и који свесно грађанство вршачко не одобрава, сватићемо се, кад га у јавности читали будемо.

Владика с пуно такта достојанствено одговорио је, да му се је срце зарадовало на указаној величанственој овацији вршачког српског грађанства, али да му је душа задрхтала од помисли на одговорност, којом се рад једног човека доводи у свезу са народном клетвом... Он ће увек бранити интересе цркве и народа, а ако ко противно мисли, да се вара. Он љуби српски народ, коме и сада као и увек препоручује да чува своју прадедовску веру, народност, образ и поштење српско, те благосиљајући присутне и њихове на дому, опростио се с народом.

Овако је текао овај импозантан дочек, који ће учесницима остати за вечан спомен, имајући при том пред очима својима једног српског епископа, који искрено љуби српски народ и који ће врлинама, способностима, положајем и енергијом својом бити прави пастир и отац духовне пастве своје. —и—

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Његово Величанство**) благоизволело је најмилостивије захвалити се на изразу верности и одановности, који су му Срби Вршчани, приликом свог јавног збора, одржаног 9. јуна о. г. ради одбране српских вероисповедних школа, најсмерније подастрели браоједавним путем. У превишњем одговору Његово Величанство нареком изража, да је о верности Срба потпуно уверен.

(**За конзиторијалног бележника епархије вршачке**) постављен је високопреосв. г. епископ *Гаврило Змејановић*: пароха у Сечују јереја г. Димитрија Јанковића. Поздрављамо г. Јанковића у новоме положају и надамо се, да ћемо од сад моћи и из вршачке епархије доносити извештаје о радњама тамошњих епархијских власти.

(**Избор пароха у Старој Пазови.**) У прошлу недељу обављен је избор пароха у Старој Пазови (Архидијецеза). Изабран је са 32 против 2 гласа: јереј *Симеон Аранички*, протопрезвитератски капелан у Земуну. Честитамо и своме изласном сараднику, а и црквеној општини старо-пазовачкој!

(**Г. протосинђел Виктор**) уредник „Весника Српске Цркве“ и „Мира“ одликован је орденом св. Саве III. степена. Честитамо!

(**Школски Савет**) је држао јучер, у суботу, своје седнице.

(**Освећење Пакрачке катедрале.**) Из Пакраца нам јављају, да је оправка катедрале при крају и да ће се освећење обавити најдаље 15. (27.) септембра т. г. Пре самог освећења издаће се програм свечаности, но овиђем се раније јавља свима, који би хтели овој свечаности присуствовати, нека се због стапова јаве: „Одбору за приређивање свечаности“. А ко би хтео несмо, којим инструментом или декламацијом учествовати, нека се од данас најдуже за 14 дана јави: „Добротворној задрузи Српкиња Пакрачких“, која ће на дан освећења у вече да приреди забаву са играном.

(**Реформаторски покрет у горњој Италији**), који је прошле године започео у Пиаченци, добива данас већ одређенији облик. Године 1895. устао је у тој варошици Don Miraglia (свештеник римокатолички) у проповиједима својим против властољубља римске цркве и духа свјетског, који у врховима њене јерархије превлађује. Ради тих проповиједи буде он сбргнут, те прије неколико мјесеци прође у протестанте. На брзо пак добије он у свештенику *Марији Негронију* пристаницу, вјешта агитатора. Па и овај буде сбргнут и екскомуницпран, након чега оде у Милан и једном проповиједи својом, против начина исповиједи у римокатоличкој цркви, сврше на се оњу пажњу. Нађе се одмах покровитеља и присталица, који омогућише, да он у престоници Ломбардије покрене лист, у коме ће своје идеје заступати и пропагисати. Као што неки листови пишу, постало је сада већ јасним, камо овај покрет спијера. Сврха му је, наиме, да се организују *националне* цркве, које би се отресле *авторитета папског* и у којима би се чисто и *истинито Христанство* проповиједало. Тако дакле у Италији. А ми зар за коју „Balkana“ да се нашином авторитету потчињимо! —ч—

(**У Црној Гори**) има 43 основне школе са 64 учитеља и 2500 ученика; 1 гимназија са 50 ученика, богословско учитељска школа са 15 ученика и виша девојачка школа са 50 ученица.

(**Из личког протопрезвитерата**) достављено нам је преч. г. Мојсије Мајсторовић намесник и администратор пстог протопрезвитерата, све податке о стању душа за последње три године:

Година	Број свију душа			Родило се			Умрло			Више се родило	Вјенчало се
	муш.	жен.	свега	муш.	жен.	свега	муш.	жен.	свега		
1893	29383	26092	55475	1074	1014	2088	789	782	1571	517	336
1894	29410	26203	55613	1062	940	2002	900	869	1769	233	374
1895	29879	26638	56517	969	976	1945	572	562	1134	811	278

Јавна захвалност!

Овдашња српска трговачка омладина наручила је код госп. *Луке К. Алексијевића* подузимача и отправљача српских црква утвари, задружних застава и барјака у Н. Саду један *Задружни Барјак*, на коме нам је горепоменути господин барјак на наше потпуно задовољство изготовио, то му овим наше јавно признање и захвалност најављујемо и сваком другом који такове ствари употребују најтоплије препоручујемо.

У *Бач. Градишци*, 25 јунија 1896.

У име трговачке омладине

Јаков Вруић, Јово С. Јокић.

ОГЛАСИ.

Ад К 985/187 ех 1896. 137 3—3

СТЕЧАЈ

На упражњено место систем. парох. помоћника при св. Претечевој цркви у Сомбору, са којим је скопчана плата III. разреда и 300 фор.

у име сесије, овим се расписује стечај с том примедбом, да се за сада укупна сума плате у смислу алин. 2. §-а 31. I. Д. прев. кр. рескрипта од 10 авг. 1868. на једнаке делове међу сомборско парох. свештенство дели.

Компетенти имају своје правилно инструисане молбенице путем својих претпостављених власти овамо до 22. сент. (4. окт.) о. г. поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Новом Саду 29. јула (10. авг.) 1896. држане.

Епарх. конзисторија бачка.

124 ШКОЛСКА ОБЈАВА. 3—3

У српску, мушку учитељску школу пакрачку уписиваће се учитељски приправници у сва три разреда слиједеће школске године од 29—31. августа, а пријемни испити држаће се од 1—3. септембра т. г. по р. к. сваки пут од 8 до 12 часова прије подне.

Поправни испити обавиће се 4. септембра прије подне. Ко се не пријави најзад до 10. септембра не може бити примљен без дозволе Високос. С. Н. Ц. Школ. Савјета.

Ко жели бити примљен у ову срп. учитељску школу, дужан је поданијети управи:

а) Крстни лист, који доказује, да је Србин православне вјере, и да је навршио 15. годину живота.

б) Свједочанство о свршеној доњој реалци, доњој гимназији, реалној гимназији, потпуној вишој основној или овима одговарајућој школи, са најмање довољним успјехом.

в) Лијечничко свједочанство да је душевно и тјелесно потпуно здрав и за учитељско звање способан.

Пакрац 28. јула (9. августа) 1896.

Управа.

139 ГРАЂЕВИНСКО-ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 2—2

На текућу одобрена велеславног Арх. Адм. Одбора у Карловци од 26. јуна (8. јула) 1896. А. О. 662/394 ех 1896. предузеће српска православна црквена општина у Сибачу оправљање своје св. Цркве. По техничком налазу стоји целокупна радња 321 фор. 45 нов. стога се овим позивају сви они који ту радњу предузети желе да на дан дражбе која ће се обавити на лицу места 25. августа (6. септембра) 1896. у 10 сати пре подне дођи изволе.

Дражбовање се на мањак а учесници дражбе имаће 10% од горње своте у име жалбине положити.

У *Сибачу*, 8. августа 1896.

Младен Небригић, перовођа. Елесије Рашић, председник.

СТЕЧАЈ. 132 2—3

На новоустановљено *учитељско место* на срп. вероисповједној школи у Фелдварцу (бачком) расписује се стечај.

Годишња је плата учитељу 400 ф. (а у изгледу је, да ће се плата у скоро са 144 ф. 50 н. повисити, пошто сви местни учитељи такове плате уживају); у име стана 100 фор; у име зимњег огрева 50 фор; за чишћење школе 30 ф. и за писарину 10 фор. 50 н.

Изабрани учитељ имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати у оним разредима, које му местни школски одбор доделио буде. — Осим тога дужан ће бити са ту наплату поуторну школу држати и недељом и празником као и на пређе-освећеним литургијама у једној певници појати и сву старију мушку децу у црквеном појању обучавати.

Жели се, да се дотични лично пријави и да је потпалном појању вичан.

Молбенице са свједочбама ваља упутити на местни школски одбор.

Рок за подношење молбеница је *4 недеље* од дана првог уврштења овог стечаја у званични лист „Српски Сион“.

Из седнице школског одбора, држане у Фелдварцу 28. јула (9. августа) 1896.

Богдан Поповић, општ. перовођа. Стеван Кирић, председник.

СТЕЧАЈ. 134 2—2

Останком госп. учитеља Јеврема Милошева упражњено је *учитељско место* на срп. вероисп. мушкој четвороразредној школи, на које се овим стечај отвара.

Са истим местом скопчана су ова берива: 400 фор које у месечним ратама у напред прима као и за поуторну школу 40 фор., 5 катастралних јутара оранице земље у једном комаду, на коју учитељ порез плаћа. Стан са две патосане собе, јеловник и велика башта од 600 кв. хвати, од које половина засађена је виновом лозом. Поред тога 5 фор. паушала и 25 фор. за перовођство и рачуновођство. Од укопа где позван буде 50 н. а кад се у цркву носи 1 фор. Огрева у слами колико буде требало.

Изабраном учитељу спадаће у дужност школ. уредбом прописане предмете предавати, децу у појању учити и у недељне и празничне дане десну певницу држати.

Молитељи имају добро инструисане молбенице са нужним свједочбама снабдевене на подписани школ. одбор послати и доказати, да је учитељску школу сомборску редовно свршио и испит из мађарског језика положио. Лична пријава уједне се у обзир.

Рок стечаја траје *до 18. Августа то ст. кол.* када ће се и избор обавити.

Из седнице мест. школ. одбора држане у Ороламошу 28. Јула 1896. год.

Мест. школ. одбор.

СТЕЧАЈ.

123 3—3

Овим се отвара стечај за једног учитеља на српској вероисповедној шесторазредној основној школи у Ваљаку (чападска жупанија).

Плата је у готовом новцу за основну школу 400 фор., за пофторну школу 50 фор. За неровођство 30 фор., где је дужан све црквено школске општинске писарије извршавати. За годишњи паушал 20 фор.; свега дакле *500* форинти у готовом новцу; даље *6 дрва тврдих дрва* или *4 дрва тврдих дрва* од којих се и школа грејати има. Ова дрва свака три месеца у напред добија. Новчана плата напред у месечним оброцима, осим тога слободан стан са једном собом, кујном, шпајзом, таваном, шталом и баштом.

Од великог погреба и парастоса 1 фор., од малог погреба 50 нов., где позван буде.

Изабраном учитељу спада у дужност деци законом прописане предмете предавати, у цркви при сваком богослужењу у десној певници појати, и децу у црквеном појању поучавати.

Компетовати могу они учитељи који су испит из мађарског језика положили.

Молбенице се имају са нужним сведоџбама упутити на овоместо председништво.

Лична пријава узима се у обзир.

Само изабраном учитељу путни се трошак плаћа.

Рок стечаја траје до 1. септембра т. г., по стар. кал. којег дана ће се и избор одржати.

У Ваљаку, 16. јунија 1896. год. држане црквено школске скупштине.

Борислав Фирићански
припр. перовођа.

Васа Јосифовић
председник.

Ad K 707/188 ex 1896. 138 2—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место систем. парох. помоћника у Ст. Бечеју, са којим је скопчана плата II. разреда и седња у натури, овим се расписује стечај с том примедбом, да ће новоизабрани систем. парох. помоћник евентуално имати половину свију с тим местом скопчаних прихода саданњем администратору упражњене парохије те уступати, док се истоме друго место определења нашло и одредило не буде.

Компетенти имају своје правилно инструпране молбенице путем претпостављених власти до 22. септембра (4. октобра) о. г. овамо поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије бачке у Новом Саду 29. јула (10. августа) 1896. држане.

Епарх конзисторија бачка.

123 ## ШКОЛСКА ОБЈАВА. 3—3

У српској учитељској школи сомборској започиње се школска 1896/7. година 1. септембра по ст календару.

У смислу наредбе Високосл. Школског Савета течај школски траје четири године.

У учитељску школу примају се:

а) за приправнике младићи православне вере, здрави телом и душом, смерни и благе нарави, који су петнајсту годину навршили и четврти гимназијални, четврти реални или четврти разред грађанске школе с *довољним* успехом свршили.

Такође могу бити примљени и они, који немају сведочанства од овог разреда, али ће дужни бити овде пријамни испит полагати из науке вере, срп. језика, историје, географије и рачуна у обиму у колико се у грађанским школама исти предмети предају.

б) за приправнице примају се Српкиње православне вере, које су четрнајесту годину живота навршиле и IV. разред српске више девојачке школе с *добрим* успехом свршиле, а при том су здраве и примерног моралног владања.

Један и други имају пријамни испит из славенског читања, молитва из рачуна и малог црквеног појања овде с добрим успехом положити. — Ученици и ученице из школа, где се не учи српски језик, полажу још пријамни испит из срп. језика, а они који немају оцену из мађарског језика, показати имају да знају мађарски читати.

Сваки, који у овај завод ступити жели, дужан је са собом донети крштено писмо, лекарску сведочбу о добром здрављу и сведочбу о свршеним горенаведеним или вишим школским разредима.

Они, који су пре једне или више година школу оставили, морају донети са собом сведоџбу свога пароха о моралном и религиозном владању свом.

Женске имају још неизоставно донети писмену изјаву својих родитеља или добротвора да ће их они за време бављења у овом заводу о свом трошку издржавати, на којој изјави мора бити и потврђење местне политичне власти, да су дотични донета у стању своју обвезу испунити.

Стан и храна само се у приватним кућама, са знањем и одобрењем управитељевим, или по препоруци овога, погодити може.

У Сомбору, 1. Августа 1896.

Н. Ђ. Вукићевић,
управитељ српске учитељске школе сомборске.

Е. 839./1. 125. ех 1896. 133 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на *два парохијска места* III. и IV. класе у Опаву (торонтал. жупанија). Молбеније ваља потписаној управи послати до 8. (20.) септембра 1896.

Из седнице епарх Конзисторије, држане у Вршцу 24 јула 1896

Епархијска конзисторија вршачка

СТЕЧАЈ. 131 2—2

Српска православна црквена општина сентомашка (Bács Szt. Tamás) закључила је, да за своју цркву Христов гроб израдити даде и потирала је на ту цељ 1000 фор.

Који на овај посао рефлектују нека своје детаљне нацрте са прорачуном целокупног посла (столарског, резбарског, златарског и сликарског) председништву ове општине најдуже до 1. (13.) Септембра о. г. приношњу, а 8 (20.) истог месеца у Сентомаш у српску читаоницу дођу, где ће се тога дана у 3 часа после подне лицитација реченог посла обавити.

При пошиљању нацрта нека сваки назначи, какву награду за исти тражи, за случај, да му се нацрт прими а посао на њему остао не би.

Приношене нацрте могу рефлектанти видети код Председништва од 1. до 8. Сент.

Црквена општина задржава себи право, да посао по одржаној лицитацији према поверењу и скупљем нудноцу изда.

У Сентомашу 3. (15.) Августа 1896.

Председништво црквене општине

СТЕЧАЈ 125 3—3

На упражњено учитељско место на вероисповедној школи овомесној

Плата је учитељу 400 фор., коју ће изабрани учитељ месечно у напред уредно из црквене благајне добивати, од погреба где позван буде 50 новч., такође и од сваког парастоса и слободан стан са пространом баштом.

Желимо, да је свршени приправник сомборске учит. школе, да је испит из мађарског језика положио и да своје уредно инструисане молбеније преко Сл. Еп. Школског Одбора вршачког овамо нама пошаље. Дужност ће изабраног бити осим прописаног школског рада, у цркви певницу држати, појцу у цјепцу обучавати, при сваком богослужењу па и у частне посте при пређосвећеним литургијама са децом учествовати. Првенство ће имати онај, који се лично пријавили буду. Примећавамо, да нам је храмовни дан Велика Госпојина. Молбе несвршених молитеља не ћемо у призрење узимати.

Рок је стечају до 25 августа 1896.

Из седнице школ. одбора у *Денти* 28. јула 1896. године.

Чедомир Удицки
парох. адм.

Светозар Станојев
председник.

Бр 315. 1896./Управ. Одб. 141 1—1

СТЕЧАЈ.

Оставком Јована Ђ. Косића срп. нар. учитеља, остаје овде упражњено место на прњаворској срп. вероз. мешовитој основној школи; услед чега се овим *привремено* отвара стечај, с којим је местом скопчана плата у износу од *шест стотина фор. а. вр.* (600 фор.) и то: у име учитељске плате 500 фор. што ће из црквене општинске, а 100 фор. у име појачке награде из варошке благајне, у месечним оброцима примати унапред.

Осим тога, слободан леп стан са 2 собе, предсобљем, кухињом, јеловником, а у дворишту са сепаратном собом, шталом и свињцем, даље, за своју употребу 4 (четири) хвата тврдих дрва, и 2 (два) хвата тврдих дрва за грејање школ. дворане; за чишћење школ. дворане месечни паушал од 2 ф. 50 нов., а за годишњи прибор за писање 3 фор. 50 нов., — и најпосле уз пространо двориште велику башту, воћњак и виноград уживаће изабраник.

Дужности су учитеља обележене школском уредбом од 1872. и дисциплинарним правилима од 1876.

На ово место компетовати могу, само потпуно оспособљене учитељске снаге, а првенство ће имати они, који имају вишегодишњу праксу, а крај тога ако потпуно знају мађарски, како у говору тако и на њему.

Изабраник ће дужан бити, после позива овог одбора, своје место наћдуже за 8 дана заузети.

У погледу и то стоји, ако изабраник после извесне пробе докаже, да је вешт општински бележник, и да канцеларију регистрално уме водити, да ће бити од овога одбора изабран и за општинског бележника, те ће у том случају за обављање те споредне дужности, уживати месечну награду у износу 12 ф (дванајст фор.) 50 нов.

Добро инструиране молбе ће примати председништво овог одбора, закључно до 8. (20.) септембра о. г., којег ће се дана и избор обавити.

Из седнице управног одбора, срп. прав. црквшк. општине арадске, у Араду 8. (20.) августа 1896. године.

Јован Ђ. Косић
бележник.

Арсеније Илић
председник.

Број ЕК 192. 1896. 144 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на парохију II. разреда у Свиници, протопрезитерата петрињског.

Интеркалара нема.

Рок за пријављивање до 10. (22.) октобра 1896. г.

Из сједнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 8. августа 1896.

Михаил.

Бр. 62/1896. **ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.** 143 1—1

Српска православна црк. школ. општина качачка намерава предузети све потребне оправке на својој цркви.

По стручњачком предрачуну, који је 9. (21.) августа т. г. од стране еланог епарх. админ. одбора темишварског под бр. АО. 1012 ex 1896. одобрен, целокупна радња стаје 1446 ф. 02 нов.

Позивају се сви они, који овај посао преузети желе, да изволе доћи на дражбу, која ће се одржати 22. августа (3. септембра) т. г. у дворани овдашње срп. основне школе.

Дражбоваће се на мањак, а минималук је 10%.

Општина задржава себи право, да посао по одржаној дражби према поверењу и скупљем нуднуцу изда.

Предрачун и сви остали услови могу се сваки дан видити у овоопштинској писарници.

У *Качику* 13. (25.) августа 1896.

За управу срп. прав. црк. школ. општине:

Светозар С. Ајваз
учитељ као перовођа.

Иван Крстић
председник.

СТЕЧАЈ. 126 3—3

Овим се расписује стечај за *учитеље* III. и IV. разр. мешовите школе у *Товаришеву*. Учитељске дужности у школи и цркви прописане су Школ. Уредбом, а плата је ова: за редовну школу 400 фор. и 30 фор. за перовођство; стан и сламе за огрев колко је потребно; од укона где позван буде 1 фор.

Молбенице вала послати до 25. августа о. г. а жеља је општине, да се молиоци, ако је могуће лично прикажу.

У *Товаришеву*, 28. јула 1896.

Тоша Пиварски
школ. председник.

Е. 665. I. 114. ex 1896. 142 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на *парохијско место* I. класе у Бараници (торонталска жупанија).

Молбенице вала потписаној управи послати до 15. (27.) септембра 1896. год.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Вршцу 12 јула 1896.

Епархијска конзисторија вршачка.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене познавена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 10—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уреднишшву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА
ВДАСПИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.
У Ср. Карловцима у недељу 25. августа 1896.

Један поглед на патриотизам у Хришћанству.

Приказао по разним изворима **С. Аранички** протопр. капелан

(Свршетак)

Па када је то у истини тако, како би се онда могло и помислити, да те љубави нема у срцу Хришћанина, коме је врло добро познат одношај његов према Богу, чији је поглед на красоту природну јасан и одређен, у кога је осећај према породици из које је поникао, узвишенији, а чувство према друштву у коме је одрастао, куд и камо племенитије него у нехришћана. Јест све то баш доприноси да је у Хришћанина као таког овај *природни осећај* преданости и љубави развијенији према земљи, у којој га је први зрачак сјајнога сунца обасјао; према народу, из кога је поникао; према његовој прошлости, садашњости и будућности.

Или би зар могао бити Хришћанин равнодушан према својој домовини и отачбини? Но у том случају, како већ рекосмо, морао би затајити и угушити природну и неоспориву чежњу срца свога; тада би се морао огрешити о *природну дужности*, коју Хришћанство, као што нам је врло добро познато, не само не сужава нит обара, већ је шта више спажи, ојачава и освећује; а *природни* је закон непосредно божански, те с тога свеопћи и вечан, обавезан за све без разлике, дакле и за Хришћане. *Откривени хришћански* морални закон не може, као извор једне исте вечне и непроменљиве божанске воље, стајати са оним у опреци, у колико би онда Бог сам себи протусловио, шта више се сматра само као ближе разјашњење, потврда и допуна истога. Но што сваки без разлике мора, по божјој вољи, да припада извесној државној заједници, да мора да живи у из-

весној држави, ако је рад да постигне своје одређење, као човек и као Хришћанин, то је тако јасно, да је заиста за дивно чудо, како супротни назори извесних надри филозофа, чије је, по друштво и Хришћанство опасно, настојање нарочито у садашњости врло живо, при ладном и логичном размишљању могу да нађу својих присталица и поборника. Је ли пак човек по вољи самога Творца у истини *социјално* т. ј. на заједницу с другим људима упућено биће, да би усамљен, и физично и душевно се запустио и закржљавио, те остао уједно без заштите и сигурности својих права и имања, своје личне безбедности; а држава није баш ништа друго него друштво, које везују одређени, заједнички закони и уредбе за обрану, за међусобно очување својих права и добра, за унапређење свога земаљског благостања. Немогуће је са свим, да ови индивидуи, сједињени у једну државну заједницу, имају сви једнако право и моћ, иначе би постигнуће циља једне државе постало са свим илузорно; да шта више, као у сваком здравом организму тако и у држави мора бити власти и покорности, односно оних, који управљају и који слушају, да ова власт мора уступити својим потчињенима у оној мери права и слободе, у колико то допушта сам циљ јавне безбедности и добра једне државне целине, то се већ по себи разуме, те је тако јасно, да је за то излишно свако доказивање и да се човек мора дивити томе, кад једно разумно одарено створење може заступати и проповедати политички космополитизам, ту највећу неправду, коју чини постојећи друштвени поредак новорођеном грађанину, па било да се он већ у извесној државној заједници родио. Отуд излази као дални природни узор обвезе за очување и неговање љубави према отаџбини, дужна *захвалност* држави, баш нарочито у срцу хришћанском, за ону добит и доброчинства, што од ње прима и уживa. Је ли црква позвана на то, да као верна и брижна мати своје деце прибави верним духовна блага благодати божје, милости и освећења и тако да их приведе њиховом надземаљском опредељењу, исто је тако циљ једне државе, да унапређује земаљско добро својих сугрђана, да штити и брани живот, имање, право и слободу њихову против унутарњих и спољашњих непријатеља, да омогућује неговање и развитак религиозних и духовних интереса у својих поданика. И зар онда да не буде срце једног држављанина испуњено захвалношћу према држави, зар да не цени високо авторитет државне власти и вољно се не покорава целисходним законима и уредбама државним, зар да не указује неку *особиту* меру привржености и љубави према земље-господару и сугрђанима, које је сједињена државна заједница? Свеопћи закон љубави, као што га већ Хришћанство прописује, да љубимо *све* људе, томе се ни најмање не противи; јер овај закон никако нам не забрањује, да извесна лица, која нам ближе стоје због пријатељства, сродства, доброчинства или због иначе других којих разлога, љубимо у *особитој* мери и да њима у једнаким приликама пашу помоћ у већој мери указујемо него туђину.

Осим ових чисто природних разлога упућује Хришћанина на љубав према отаџбини још и *изричита заповест божја* те је ова дужност и тиме *позитивна*. Изрично учи откровење у погледу *божанског* порекла државе и свих власти, које год постоје за постигнуће државног циља те тражи послушност и покорност земаљској власти. „*Нема власти, да није од Бога*“ — пише св. апостол у својој посланици к Римљанима, — „*а што су власти, од Бога су постављене*“;[1] „*не би имао никакве власти надамном* — вели Господ при преслушању поглавици земље понтијскоме Пилату — „*кад ти не би било дано одозго*“. а на другом месту вели о себи сам Бог; „*Помоћу мене владају краљеви, господаре кнежеви и силни дуге правду*“.[2] А ум, без икаквих предрасуда и предубеђења, који је остао са свим незаражен од стране материјалистичке и сензуалистичке филозофије новијег и најновијег доба са свим је дошао до истога резултата; с пуним се правом на то указује и тврди, да је већ природна, *неоспорива потреба* човека, још од почетка бића његова довела на то, да ступи у заједницу с осталим људма и да ради међусобног испомагања створи баш оно орган-

ско једињство, што ми у најобичнијем смислу и у оне „државом" зовемо. Према томе било би са свим излишно и бесмислено, тражити први праузрок држава у *повести*; оне су са свим оних, природно-неопходна појава, излив од самога Бога, установљеног природног поретка; да пак у овој друштвеној вези мора бити међу члановима, који заповедају и који слушају, ако се хоће да постигне циљ самога друштва, о томе је већ напред речено. Али пошто се progressus in infinitum не да замислити, то се мора било пре било касније ова веза и потчињеност људских од појаја зауставити и престати код нечег врховног, што над собом не може имати *ничега више и савршенијег осим Бога*, пошто је тамо, где се ово релативно највише постигне, веза тиме закључена и крунисана, држава са свим готова, господар, као представник највише власти, самим божанским поретком дарован.[1] Нехисторијски и нефилозофски према томе било би, допустити постанак државе *у оне* својевољним пристанком већине, која је онда из своје средине пренела на једног или више њих власт управљања, као што тврди енглески сензуалиста Hobbes и француски енциклопедиста Ж. Русо о свом делу „contrat social".

У том случају би, са свим јасно, била воља народа односно државе извор, како свих закона, тако свих права и слободе и ни један члан државне заједнице неби се устезао од спровађања и најнеправеднијих закона и најбруталнијег сметања у државној управи; онда би био поглавица земље у истини не по божјој милости него једино по вољи народа, који би био у праву да по милој вољи мења свог владара. Тада би ступила, на место објективности и правичног респектовања оправданих захтева и потреба свих чланова, крајња и безобзирна тиранија у закључима већине законодавног тела, што би било управо убиство свога личног права и личне слободе. Дакле је са свим појмљиво, како је штетна и опасна једна така теорија по оне добро и како је она управо сигурно огњиште непрестаних социјалних и политичких немира и револуционарних катастрофа, те по томе не треба ништа да нам је чудно, ако је, како нам историја показује, баш познати поборник ове науке у Француској био један од интелектуалних главних покретача оне крваве револуције у овој земљи.

А зар још не побуђује правог Хришћанина на верност и љубав према отачбини и домовини тек *пример самога Христа Спасителя*, а не мање и *његових апостола* као и *Хришћана из првих и потоњих векова*?

Господ наш Исус Христос, као нам св. писмо казује, испунио је најсавеснije и најтачније законе оне земље, у којој се оваплотио и родио, у колико нису противуречили светој вољи Његовог Оца небеског, и ма да је својом божанском љубављу пригрлио *све* људе и дошао на земљу да спасе *цело* човечанство, ипак је он поклонио ову љубав нарочито опом народу, из кога је по божанском обећању имао произићи и у њему се по телу родити. Тако плаче при погледу на покварености Јерусалимског града и при помисли на страшну предстојећу му судбу[1], тако шаље ученике своје прво изгубљеним овцама дома Израиљева[2], што је и о себи на другом месту рекао.[1] А какав светао и величанствен пример поданичке верности пружаху *апостоли* као и први Хришћани, сведочи нам повесница. Они се покораваху и незнабожачким властима вољно и радо, у колико ова покорност бејаше у свези са вишом божанском заповешћу, па се ни у сама времена најсвиренијег тлачења и тираније не лаћаху средства за какав активан отпор и побуну, него се задовољаваху, упозоравајући на опу апостолску реч: „Богу се мора више покоравати него људима"[2], само тиме, што од своје стране не доприношаху да се неправедне наредбе извршују. Тако су се, као што вели Тертулијан, „сваки дан молили Богу за исте цареве, који су их сваки дан кињили и мучили, тако приношаху бескрвну жртву за истога цара, који је сваки дан проливао крв браће њихове[3]

То су у кратко најважнији разлози и узроци, који побуђују Хришћанина на вер-

[1] Рим. 13. 1. — [2] Јов. 19. 11.
[1] Срав. L. v. Haller, Restaur. der Staatswissenschaft.

[1] Лук 19. 41. — [2] Мат. 10. 7
[1] Мат 15. 23. — [2] Дел. 4. 19. [3] Тертул. ad Scap. II.

ност, љубав и привржености према отачбини. Патриотизам је њему природна, као позитивно-хришћанска дужност, дужност, на коју га његова савест и религија упућује, а њему светли и у овом пример Христа Спаситеља, св. апостола и првих Хришћана. Како пак при свем том може неко свесно и смишљено поменута сумњичења и прекоре против цркве и њезиних чланова подизати, нама је у истини непојмљиво. Не учи ли још увек црква оно, што је некад св. апостол писао у својој посланици к Римљанима: „Ко се *противи* претпостављеној власти, противи се заповести Божјој, а ко се овој противи, товари на себе тежак грех?“[1] Поштовање црквене власти чини исто тако мало штете уважавању државне власти као што љубав, коју дете гаји према матери својој, не умањује оданост његову, коју према своме оцу осећа. Да се пак непомагање таквих људских закона, који долазе у сукоб са вишом божанском вољом, не може назвати непријатељским расположењем односно издајством отачбине, о томе је излишна свака реч. С тога нека нико не тврди, да црквени космополитизам лишава или убија љубав и верност према оној посебној држави, према оном народу, коме један Хришћанин припада; обоје се то даде са свим сложити. Држава, народ, ма како био моћан и силан, при свем том носи на себи карактер партикуларног и ограниченог, за то дакле и не сједињују *све* људе, *све* народе; по овај високи задатак тражи баш *црква* да испуни и она га може остварити само својом универзалношћу, јединством науке своје. Црква не уништава особине појединих народа, што јој припадају; никако, она само хоће да у себи, као некој вишој, моралној тачци сједињења и јединства, изгладн националне и државне опреке и противности и да спречи оживљење оног незнабожачког народносног принципа, са оном његовом мржњом према странцу и племенском борбом.

Ето дакле такав је поглед Хришћанске науке на државу, на отачбину и на љубав и привржености према њој.

У Земуну, месеца Јула 1896.

[1] Рим. 13. 2.

Беседа на Јеванђеље Матејево

гл. VIII. ст. 5—14.

По руским изворима парадио: **М. Попадић.**

(Свршетак)

Ми би даље хтели за доказ добре вере своје претставити своју чисту и искрену љубав хришћанску. Но где је она? Погледајте сами, зар није такова љубав у нама усахнула?, по самом оном пророчанству Христовом: „и друг друга издаће, и омрзнуће друг на друга“ (Мат. 24, 10). Нека сваки од нас расуди: зар незнабошци нису један према другоме бољу љубав указивали, него ми Хришћани? Тако, када је цару Киру од некуда послано било много драгоцених украса, то их он не хтеде за себе задржати, него их све раздели другима; а кад га је неко запитао: за што је то тако учинио? одговорио је: почем се тело моје свима тима украсити не може, а када погледам на друге истима украшене; то ће тада и мени то као највећи украс служити А колико је међу нама Хришћанима таквих, којима још одавно имање мољац једе и рђа разједа? Колико је међу нама таквих, којима нагомилано земаљско благо лупежи поткопавају и краду? Колико је напослетку и таквих, којима од више година у житницама нагомилану храну мишеви поједу? На сви ови и ту сву штету и пропаст радије подносе, него што би дозволили, да се тим добром и благом ближњи њихов користи. Па каква је то љубав?! Говоримо: љубим ближњег свога, а овамо неко он од глади умире, но ипак ради њега нећу да начињем житнице своје. Љубим ближњег свога, а нека он од љуте зиме гине, то ипак од својих десет хаљина ни једном не покривам наготу његову. Љубим ближњег свога, а нека он правде ради у највећој беди и сиротињи страда; то од неизмерног блага свога, нећу ни једног динара да му уделим. О, боље да ћутимо, боље да ћутимо велим са таковом љубављу својом!

Но ми би опет хтели да правдом веру своју засведочимо. Па где је она, је л' у речи нашој? Ах! заиста је иста код незнабожаца боља. Један њихов народ имао је такови један закон, по коме ако ко год само један пут слаже, тај одмах нека по-

губљен буде; а код нас данас ретка је беседа, ретка је и реч, која није лажју помешана. Је л' код земаљских судова правда? Ах! о томе би још одавно ћутати ваљало. У осталом ми у томе морамо коначно уступити првенство незнабошцима. Они су заиста правду силно љубили. Тако када је један пут Вијант једног човека на смрт осудио, то се он заплакао ради несреће његове; а други неко запитао га је: за што плачеш? Од твоје воље зависи да га осудиш или ослободиш. Но он је одговорио: лакше је и највећа страдања претрпети, него ли од правде одступити, то је бедније и од саме смрти. Залевк је заповедио да се по закону и његов рођени син ослепи за то што је у прељуби ухваћен био. Народ га је дуго молио, да се смилује на сина свога, но он никако не хтеде молбу њихову послушати; него је одмах дао сину своме једно око извадити, а друго око уместо њему, себи је ископао, да би тако правда потпуно испуњена била.

Има ли међу нама Хришћанима толике и такове ревности у правди? Данас они који су бедни, прогоњени, оклеветани, не могу да нађу правде овде међу нама на земљи. За то сви они подижу руке своје к небу те уздишу за оном неизмењеном, неизреченом и вечном правдом небесном на говоре: О, правдо, правдо, која озго на све нас гледиш! Не видиш ли да ми без тебе сасвим без помоћи остајемо? Нема никога ко би нас избавио од увреда, нема ко би нас заштитио од злобе и клевете! Погледај како од тебе постављене судије, по речима пророка твога Амоса: „продају праведника за новце и убогога за једне опанке“ (Амос. 2. 6). Дођи дакле ти сама на наш суд! А правда, кроз пророка Малахију одазива се са овим речима: „И доћи ћу к вама на суд и биће брз сведок противу оних, који закидају удовице и сироти и дошљаку криво чине и не боје се мене“ (Малахија 3, 5). И то је долазак небеске и вечне правде на земљу. О, како ће тада загорчати свима неправедним судијама земаљским!

Ми би даље хтели да своје благочашће и другим врлинама оправдамо; но и ту би се ми свагда пред незнабошцима постидели. Јер они, по сведочби апостола: „не имајући закона сами од себе чине што је по закону“ (Римљ. 2. 14). А је л' тако код нас? Није, — но баш сасвим противно. На нас могу се односити ове речи истог апостола: „гле, ти се зовеш (Хришћанин), а ослањаш се на закон, и хвалиш се Богом, и познајеш вољу, и избираш што је боље, јер си научен од закона“ (Римљ. 2. 17, 18). Па како онда ти? „који се хвалиш законом, а преступом закона срамотиш Бога“ (Римљ. 2. 23). Зар се на нас не може односити она жалба, коју је цар и пророк Давид исказао: „рече безумник у срцу свом: нема Бога; неваљали су, гадна су дела њихова; нема никога добро да твори“ (псал. 14. 1.). И заиста, православни Хришћани, где су краће, грабежи и убиства? Код нас Хришћана. Где су прељубе, облагивања и мржње? Код нас Хришћана. Где је среброљубље, пијанство и неумереност? Код нас Хришћана.

Па је ли то вера наша, је л то Хришћанство, је л то истинито благочашће наше? Нека сваки од нас расуди: зар ми по томе нисмо слични ономе анђелу лаодикијске цркве који се у откривењу спомиње, и који је о себи овако гордо говорио: „богат сам и обогатио сам се, и ништа не потребујем; а не знаш да си ти несрећан, и невољан и сиромах, и слеп, и го“ (3. 17). Тако се ето и ми називамо Хришћанима, а по делима својима гори смо и од самих незнабожаца. Попосимо се титулом православља, а веру своју само у устима носимо. Хвалимо се богатством благодати божје, коју смо кроз заслуге Христове задобили; а у самој ствари изгубили смо ту благодат ради безакоња својих, те смо тако сиромашни, слепи и наги. Јер шта је титула без ствари? Шта је име без дела? Ништа друго, до ли само содомска јабука, споља врло лепа и красна, а изнутра гњила и трула; — ништа друго до ли само окречени гроб, споља велељепан а унутра пак пун мртвачки костију и сваке нечистоте.

Када је св. Јован Богослов у руци оне велике вавилонске блуднице видео неку лепу златну чашу, то је помислио, да се према њезиној вредности и драгоцени неки

напитак у њој налази; — но када је загледао у њену унутрашњост, то је одмах видео да је ова пуна: „скверних љубодејања ея“ (Апокал. 17, 4). Тако, када и нас кога посматра како се једним именом Православља свога украшавамо, како се титула Хришћанског нам имена блиста на нама више и од самога злата; — то би онда сваки помислити могао: ту заиста мора и нечега доброга бити. Но баци ли пак дубљи и пажљивији поглед на живот наш, то ће онда у срцу своме ово казати: код ових људи не слаже се реч са делом, јер једно говоре, а друго творе. Говоре: верујем у Бога, а поступају као и безбожници који Бога не признају. Говоре: чекамо суднју на дан страшнога суда, који ће доћи да суди живима и мртвима и свакоме по делима и награду дати; а овамо се купају у вртлогу грехова и страсти својих тако, као да им за то нигда ни суђено неће бити. Говоре: чекам васкресење мртвих; а овамо се не брину о души својој, као да ће и она заједно са телом пропасти. И тако, зар нас за то не обузима румен стида, што се исповедање вере наше православне руши и обара? Зар ми тиме не срамотимо и оно што нам је најдрагоценије и што ми на себи као Хришћани носимо, а то је: име Христа искупитеља нашег?

Александар велики негда је разгледао своју војску, те је у редовима њезиним упознао једног војника, по имену Александра, који је у звању и позиву свом врло небрежљив био; упознавши га одмах му је рекао: Чуј ти, или име промени или се поправи! Онај храбри и великодушни војник сматрао је то за нечасно, да се њиновац тај именом његовим назива, а на дела његова ни мало се не угледа. Шта би било? Када би и Христос, наш небески цар, нас, који смо при своме крштењу у редове његових војника ступили; — када би велим Христос нас испитивати почео, то би заиста многе међу нама нашао који се само по имену Хришћанима зову, а не иду пак путем оним, који нам св. Јеванђеље показује. Па зар се онда заслужени укор Христов не би и на сваког таковог од нас односио? Заиста би свакоме поједином од нас Христос казао: „Или име одбаци или праве, а немој бесчастити добро име моје злим животом твојим.“

Но нас не ће мимоићи копачно изобличење за зла дела наша у онај дан општег испита свију људи, када ће по речима апостола Павла, све тајне и скривене мисли наше објављене бити. Но Бог за сво време земаљскога живота нашег преко савести наше говори нам: „знам твоја дела, да имаш име да си жив, а мртав си.“ (Откр. 3, 1). Но ми, почем смо окорелог срца и запарложене душе, не чујемо ову грмљавину прекора савести своје. Ова муња не продире у дубљину душе наше, јер је она са многих грехова окамењена И тако право да кажем: ми се у овом земаљском животу своме предајемо сластима и уживаньима телесним тако, да на име своје врло често заборављамо.

Једна кћи царева када је од оца свога ради сувише раскошног одела изобличена била, пред многима ово је казала: мој је отац заборавно да је цар, но ја добро знам да сам кћи цареска. Но ми често незнамо да смо Хришћани, да смо деца божја, те по томе и не поступамо као деца божја, но као синови ђаволски.

Написано је у св. Писму: „састајаху се синови божји са кћерима човечјима (Бит 6. 4). То је речено у тадашње време о људима, а на данашње време за синове божје најбоље се дају применути ове речи: састајали су се заиста и не само да су се састајали него су се сада и преобратили синови божји у кћери човечје, јер сви ови данас не мисле о оном што је божје него о оном што је човеково, не мисле о оном што је горње и небесно, него о оном што је земаљско, не о оном што је духовно, него о оном што је телесно И не само да о томе мисле него то и љубе, то и чине што је земаљско и телесно. О таковим синовима божјим можемо сасвим слободно рећи оне речи цара и пророка Давида: „да су тело, ветар, који пролази и не враћа се.“ (Псал 78. 39.) Свети анђели још одавна од Бога постављени за чуваре наше, видећи ову промену у нама приступају Господу, те Га по речима св. Јеванђеља ово питају: „ни-

си ли ти добро семе сејао на својој њиви? Откуда дакле кукољ? (Мат 13. 27.) То је као да су ово казали: Зар ти Господе ниси искупио ове људе од греха? Ниси ли за њих и најдрагоценију крв своју пролио? Ниси ли им дао власт да буду деца твоја? Зар их ниси призвао у наследство царства твога? Откуда је то, да се твоја пшеница у кукољ претворила? Откуда је то, да је на њиви твојој уместо спасоносног класа, кукољ греха нарастао? Откуда је то, да проливена крв твоја у душама њиховим никаквог дејства учинила није? Откуда је то, да су се деца твоја преобразила у децу ђаволску, и на следници твоји у наследнике муке огњене? Заповеди нам да без оклевања истребимо овај кукољ и да га бацимо у пећ огњену. Но њих још задржава дуготрпељивост божја, те им вели: чекајте до времена жетве, а међу тим до тога времена вели им: ѡ҃кидай ѡ҃кидитъ еще, и скверный скверенитсѧ еще (апок. 32. 11.).

Шта ћемо ми да чинимо, православни Хришћани, да и нас не би постигнуо онај, за безаконике тако страшни час? Знате ли шта? То, што су и Тивљани чинили. Они су усијаним гвожђем деци својој на челу записивали прво писмо имена свога, с том намером да када они одрасту ма где били свагда то на уму имају да су Тивљани, па сећајући се тога да никада не мењају и незаборављају своје обичаје и законе тивљанске. Напишимо и ми, љубазни моји у срцу своме: да смо Хришћани; па то свагда на уму имајући, по имену своме и живот свој управљајмо. — Амин.

Оруђе против данашњег духа времена.

(Наставак и свршетак)

Могу ли дакле владаоци земаљски имати бољег, чвршћег и сигурнијег ослонца положају своме, од хришћанске религије? Није ли она та, која стање и положај владаочев освећује и узвишује? и да ли се од Хришћанина ко боље покорава законима и властима? *И тако је само вера хришћанска чврст бедем и ослонац владарима!*

Али,

II. Религија је и срећа поданика. —

Хришћанска вера васпитава и поданике за добре и частољубиве људе. — Грађански живот без сумње има ту сврху, да слободу и поредак оних људи одржава, који су међусобно на добро и мирно живовање принуђени. — На кад се још узме у обзир и школа, у којој се људи врлинама уче, која их срећним и добрим грађанима ствара! — Је су ли умереност, сношљивост, оданост, доброчинство, покорност према претпостављенима, као и понизност оних према подчињенима, људима врлине непознате, то онда друштвени живот наш не може бити ништа друго до јад и жалост, јер само је узрок своме растројству и нереду. — Незадовољан и неумерен грађанин својим растројством духа и снаге постаје неспособним и непотребним чланом државе. — Себичан човек за цело не доприноси ништа општем добру, јер он живи само за себе и мирном савешћу посматра и трпи пропадање слободе и поредка своје сабраће, само ако се он отуда чему користити може. — Несавестан сматра испуњавање дужности за ништа, те постаје тиме друштву људском опасан. — Великн и горди огорчавају мале, а они без душе и срца умножавају страх од сиротиње у гладних и жедних. — Непоштењак задаје неправдом и варањем својим и законима и сугрђанима бриге, а осветљивац нарушава мир и сигурност.

Како се могу такови људи звати онда срећним грађанима? На против ако се у духу Христове науке васпитавају, грађанско уређење добија са свим други вид. — Јер ту царују онда добри и лепи обичаји, ту влада ред у породици, међусобна љубав и слога, а воља човечија склоњена је само на добро. Ту слога и мир све међусобно спаја. Ту се сваки сматра као један део целине, а добро појединаца са општим је добром скопчано. Ту је сваки на својој позицији раден и не досађује другом у вршењу и испуњавању дужности. Ту сваки безбрижно живи и осећа се слободан и срећан, одавајући потпуну покорност законима.

Да ли има које узвишене врлине, коју хришћанска религија не учи и не усађује у срца људска? Да ли се налази која грађанска врлина, на коју хришћанска религија не би људство упућивала? Она учи да божанску и опште човечанску љубав сматрати морамо за основ и темељ васколиког рада и делања нашег,

те тиме одржава себичност и грамзивост, највеће непријатеље друштвеног живота, извор свију страсти и порока — у шкрипу. — Она т. ј. вера усађује сваком појединцу одданост к позиву свом, дарежљивост и милосрђе. — Она налаже потчињенима покорност и верност, претпостављенима пак понизност, племенитост и милосрђе. — Она ствара радене грађане, добре занатлије и трговце, искрене и одане браниоце домовини. Једном речи, она узрокује да је Хришћанин сваки оно што треба да је и што по дужности својој треба да буде.

Заиста није ни могуће другче: јер човек, који се по законима и науци Христове вере влада и држи, тај за цело бива веран, одан и добар поданик, срећан и задовољан грађанин.

Но још више! Хришћанска религија: *допуњава грађанске законе и смагра испуњавање тих закона за најсветију поданичку дужност* — Хришћанска религија кориснија је и делотворнија од ма какве државне управе, јер она чини да њени последователи и тамо благо и правично поступају, гдано снага људских закона ни допрети не може. — Оно не може се опорећи, да грађански закони многе невоље и несреће уклонити могу; инак све људске потребе и тежње ни близу не могу задовољити. — Морао би човек против свог искуства говорити, кад би грађанским законима толику силу и моћ приписати хтео. Има хиљадама зла, које нам живот наш огорчавају, и које се никаквим граћ. законима препречити не могу. Има хиљаду начина, по којима сваки поданик зло чинити може, без да га рука људске правичности достићи може, ако га сама вера за добро не придобије. — Или како се мисли граћ. законима уклонити свако оно зло које нам се злобом и пакошћу хрђавих људи наноси? — Државни закони имају на уму и пред очима само спољашње деловање својих грађана; а инак свако зло потиче из срца. Морају дакле слободној вољи одушке да дају и тек им сила тамо допире, где страсти увелико избијају на површину стварајући немир и неред.

И у таким приликама обично је задоцњен и без користи сваки покушај. Јер необуздане страсти нити је законодавство кадро уклонити са казнама, а још мање кадра је ред увести с похвалама и наградама.

Страст је чисто јача, него бојазан од казни, јер кад плаховита страст људе обузме, никад с последицама не рачунају. Зар нема таковних људи, који само да задовоље својим страстима, прекосе посљедицама и не осврћу се на њих? Зар нема људи, које већма дражи нада на какав добит, него бојазан од могуће казни? Зар се неће број таковних људи све већма множити, ако вера њихову савест не буде одржавала? На кад закони државни нису кадри да са човечјом вољом управљају, то ће ваљда награђивањем моћи постићи? — Још мање! Јер шта је кадро законодавство наградити? Само спољашња деловања. — Права и истинита врлина не може се наградити, јер она има узвишенијих и племенитијих циљи, пошто иначе не би била врлина. Оно би данас било чудо, кад би награда и признање постигла правог и достојног човека, обично она лицемере снађе, те тако врло често од доброг човека створе лицемерника.

Да се дакле ред и мир одржати могу; не достижу г ађ. закони ни близу, већ је потребно поред тог закона имати и такав, који ће кадар бити страсти и наклоности к злу обуздати. — Осим државног закона мора постојати још један закон, а то је религија, јер само је она кадра улити поштовање у поданике према васколиком постојећем поретку, она је само онај темељни камен, на коме се сав друштвени ред и мир, срећа и благостање целе државе, као и сваког појединца — одржава.

Како би једни и жалосни погледали ми људи на овој земљи и поред најбоље самоуправе, кад Христова вера својом узвишеном науком не би на срца људска утецала. — Како је важна, како силна Христова наука по грађански живот наш?

Велика ова потреба Хришћанске религије у грађанском животу нашем изискује од нас и озбиљне и важне дужности.

Ако смо ради дакле, да Христова наука и плодом уроди и да она опште признана буде; ако смо о томе уверени, да хришћанска религија таку огромну важност има по грађански живот наш, то се онда морамо: од нерелигиозних дела и ствари клонити. — Одавно већ у свету постоји то племените подузеће, да се истина хришћанске религије очигледно испитује и доказује, да се истинита вера од притворне разликом изводи, то је велик, данашња цељ племенитих и добрих хришћанских

дела и објективних писаца. — Али да се то, што је до сад милијонима народа свето било, руши и лагано обара, правдајући свој рад тиме, да је религија навор само људског ума и да је она непотребна, да човек и без вере може бити поштен и добар грађанин, те и државници услед тога обарају светиње, стање и поредак појединих вероисповеди, стварајући тиме немир и незадовољство међу поданицима својима; да је све ово ужасна заблуда, којој се чудити морамо и коју ће они, који ју стварају доцкан тек увидети, о томе спора нема. А да се тако данас ради — под фирмом неког лажног либерализма — доказују и нове реформе. — Да ће њиховим почетком ужасно доба и стање наступити, то се из до сад света изведеног предвидети може. — И ми Срби, као Хришћани и чланови православне цркве незадовољни смо већ сад, јер нас нове реформе вређају, јер против њих протестује наш верски осећај, морална свест наша. А као чланове друштва и синове домовине те нас реформе бацају у забринутост. Али ако смо ми у овај мах забринути, клонути још не морамо. И ако закон — какав је такав је — испуњавати и вршити морамо, вере се наше, старог се закона нашег још одрећи не морамо, љубави за своју веру нам нико на пут стати не може! С тога позор! У ово опасно доба вера нам је чврст ослонац. Испуњавајући нове законе, вршимо савесно и тачно и стари.

*

Показасмо да је хришћанска религија од неизмерне важности и потребе, она је једини ослонац владарима и срећа поданика. Она чврсто спаја свезу, која међу претпостављенима и потчињенима треба да влада; она грађанске законе освећује; поштене, ревносне и одане грађане васпитава, и с тихом и смерном снагом својом, с којом људска осећања утврђује, више изграђује, него и највештије државно законодавство, које тако рећи, ни најмудрије законе добрих владалаца употребити и кроз живот провести није у стању.

Државници, који раде против религије и њезин утецај слабе и пре че, ти раде на штету државне будућности.

Омаловажење религије и пружање несхваћене слободе изопачује у народима све што је дотле било свето и узвишено. Данас ово, сутра оно. Какве су посљедице тога?

Ужасна судба јудејског народа, који се у време оно свим могућим средствима борио против вере Христове, лебди нам и сад још пред очима као неки кажањут, како Бог страшно казни онај народ, који се у својој обести диже против Њега и Његове божанствене уредбе. — Нравственост, која је услед непоштовања религије у јудејског народа опадати почела, узрок је, те се срушио најсветији грађански поредак међу њима, постојећи мир и ред у држави нарушио, услед чега се изродио крвави раздор и непријатељство у силном јудејском царству међу разним племенима и народностима, што је опет изазвало ужасну ону револуцију, која је у историји света крвавим словима забележена и која је узрок пропасти онако силном и великом јудејском царству.

Иста ће судба постићи и хришћанске државе и њене становнике, ако се за рана још не уклони све оно, што служи на пропаст. И ако се сваки онај, који се у заблуди налази, зарана још не поврати и не усади у себе онај верски смисао, који нас једино с Богом и његовим законима сједињује, улева нам поштовање и оданост к светој и узвишеној вери и њеним уредбама, душу нашу образује само за оно, што је у истини свето, племенито и узвишено, а земљу нашу с небом спаја. — За то, сви без разлике, дужни смо да хришћанску религију као највеће добро на свету сматрамо, као највећи поклон с неба поштујемо и љубимо, имајући свагда на уму, да је религија чврст ослонац владарима, срећа поданика и од неизмерне користи и потребе по друштвени и грађански живот наш. — Дао би Бог, кад би се све државе на свету надметале у том, како да религију, на ново што јаче оживе, а нерелигиозност, која у ово опасно доба све већег и већег маха отимље — обуздају.

А заиста, са повраћеним побожним осећањем поправили би се и наши обичаји, процветале би на ново најлепше грађанске врлине, а државе би повратиле опет мир и задовољство својим поданицима.

Саопштио *Михаило Ракић*
парох доловски.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Школски Савет**) држао је своју седницу 17. (29.) јула о. г. под председништвом Његове Светости, *Патријарха Георгија Бранковића*, а у присуству својих чланова: г.г. потпредседника Др. Нике Максимовића, Стевана Лазића, Др. Мих Полита, Теофила Дамића и Н. Ђ. Вукићевића. Као перовође били су: народно-црквени секретар г. Др. Лаза Секулић и први бележник г. Милан Мезанџић. — Прочитани су министарски отписи. — Школски Савет обратио се у своје доба представком на кр. уг. министра богочасти и јавне наставе, поводом тим, што су веропсповедни учитељи, без пријаве својим властима, били упућени, да иду и Фелеђхаз на курс мађарског језика, те што су наше црквене општине путем политичке власти биле познане, да трошак учитељима даду. Министар опширно саопштава извештај дотичног држ. школског надзорника, да је то само за то било, што је била ствар пресна, а иначе обвезани су по закону веропсповедни учитељи, да себи набаве знање мађарског језика, те је тај трошак оправдан. Поштo од сада више тих случајева неће бити, јер нови учитељи сви већ у препарандији морају знати мађарски, јер иначе не могу добити сведобре оспособљења, — то Школски Савет није нашао потребе, да у овој ствари што даље учини. — У сличној ствари учињено је у своје доба Шк. Савет представку на кр. уг. министра богочасти и јавне наставе поводом тим, што је епарх. шк. одбор бачки учињено пријаву, да држ. шк. надзорник улази у српске веропсповедне школе, а да не обавештује дотичне школске одборе. Наиме је то био случај у Ст. Бечеју. Министар отписује, да је према извештају држав. школ. надзорника, исти у Ст. Бечеју, пре него што је обавио инвентарију срп. веропсповедних школа, обавестио председника школског одбора, проту Бороту, и да је овај до пекле у неке разреде с њиме заједно и пошао, а да се после удаљио, пошто је изјавио, да има другог ванредног посла. А што се тиче других веропсповедних школа, то много пута државном школском надзорнику није могуће обавестити председника шк. одбора, јер такови председници често су људи ратари, који се налазе на њивама, те држ. шк. надзорник не може их тамо тражити Шк. Савет саопштило је ово епарх. шк. одбору с тим, да се има уверити о наводима држ. школ. надзорника, а уједно га је упозорио, да би желети било, да се за председника школских одбора бирају интелигентни људи, а на име свештеници, с којима би држ. шк. надзорник могао општити. — За професора на мушкој препарандији у Сомбору изабран је, за предмете у стечају означене, професор Милан Стојић, а на његово место, тим изборомупражњено, расписаће се нов стечај. За професора на женској препарандији изабран је за српски, немачки и мађарски језик Јован Живојновић, а за катихету на сомборској женској препарандији Радивој Бикар, свршени богослов и правник. За катихету на пакрачкој препарандији изабран је Јован Константиновић свршени богослов, а за суплента на истој препарандији Јован Јанко Кнежевић. За женски рад на вишој дев. школи сомборској једини је био компетенат Олга Петровићева, која је и предложена општини за избор. — Учињена је тројна кандидација за четири питомачка места Балкше стипендије. — Поводом поднесених односних утока, укинуто је решење епархијског школског одбора бачког, којим је уништен избор Саве Лудајића за учитеља у Мохолу, те је тај избор одобрен и потврђен. — У истрази против учитеља К. Ј. на П. потврђена је одлука епарх. шк. одбора бачког, у обзиру укора и истражних трошкова, но са том изменом, да се исти учитељ ослобађа од наметнуте му глобе од 50 фор. — Упућена је новосадска црквена општина, да здање, у коме је њена девојачка школа, здантира тако, да одговара санитетским захтевима, и да има уступити врт истој школи за њену употребу. — Издано је више учитељских декрета и решено је више куренгних предмета од мање важности.

(**Саборски одбор**) држао је своје седнице 19., 20. и 21. августа о. г. под председништвом Његове Светости, преузв. г. патријарха *Георгија*. Присутни су били од чланова: високопреосвећени г. епископ пакрачки Мирон и преузвишени г. Данило Станковић, те г. г. протопрезвитер Ђорђе Влаховић, Др. Ника Максимовић, Миша пл. Рогулић, Др. Теодор Недељковић и Јустин Ковачевић. Предузети су и решени и ови предмети: На претставку Саборског Одбора, којом је Његову Величанству оданост и захвалност због дозволе за сазивање сабора поднесена, приспео је високи отпис министра председника, у којем јавља, да је Његово Величанство ову претставку Саборског Одбора са највећим задовољством примити благоизволело, изразивши уједно наду, да ће сабор свој задатак испунити. — Саборски Одбор предузео је стварт гледе припреме за сабор, те је изаслао један поподбор у лицу Др. Нике Максимовића, Јосифа Јагића и Дра Лазе Секулића тајника,

да до идуће редовне седнице поднесу предлог у погледу автономног устројства. — Дозначене су натраде професорима богословског училишта за заиељавање бившег професора Герасима Петровића. — Постављени су епархијски епитропи у Пакрацу, Темишвару и Вршцу. — Услед замолбе Школског Савета дозначени су канонвенали Мити Калићу професору сомборске препарандије и Владану Арсенијевићу професору препарандије горњокарловачке, а Николи Манојловићу, бившем професору препарандије пакрачке, који је на том месту оставку поднео, плата је обустављена. — Узети су на знање извештаји епархија о расположењу у погледу инвентарисања црквено-народних добара, а вршачка и будимска епархија, које тај извештај до сад поднеле нису, упућене су, да га журно поднесу. — Пошто се са многих страна пријавило странака, које би желиле имати стан у новој епископској резиденцији будимској, надато је упутство надзорништву градње, да поднесе извештај о томе, како су ти станови подељени и пошто се могу издати, а надзор о издавању тих станова као и целе куће, када буде сасвим за становање спремљена, повери је такошњим епархијским епитропима. — Услед замолбе гимназијског патроната карловачког дозначена је потпуна мировина Стевану Лазићу управитељу исте гимназије. — Професори гимназије карловачке коначно су уврштени у чланове мировинског фонда по предлогу патроната исте гимназије. — Примљена је са захвалношћу фундација од 10.000 фор., коју су Петар Јовановић умировљени свештеник и супруга му Јулијана основали на ту циљ, да се један питомац богословског завода ради вишег образовања у једној вишој духовној академији а у интернату исте издржавати може. — Услед судског решења о дозвади оставине покојног Александра Теофановића у погледу штипендијске закладе за приправнике сомборске, упућен је фишкал, да дозначени новац подигне, у благајницу унесе, а уредно и основно писмо о томе сачини. — Одобрен је резултат лицитације о земљи закладе Јована и Марије Трандафила, која је под закуп издата. — Подељене су богословске штипендије богословима на задарској богословији, и то: Светозару Вукелићу, Јовану Седрамцу, Александру Богдановићу, Светозару Зорићу, Петру Обрадовићу и Р. Чаушићу; даље гимназистама из пакрачке дијецезе: Трбојевићу, Суви и Теодоровићу; а штипендија закладе архиман. Зелића: Душану Букоровићу, Јовану Куколу, Јовану Поповићу и Душану Калићу слушаоцима задарске богословије. — Штипендија закладе Бањанина подељена је Стевану Бракусу. — У погледу штипендије закладе Гавре Адановића дозвољено је штипендисти Бранку Живковићу, у види министарског одобрења, да може науке своје и даље у Бечу слушати. — За нове штипендисте пак, код исте закладе, изабрани су: Милан Костић и Добривој Николић. — За штипендисте закладе Путник изабрани су: Бранко Муачевић, Мил. Путник, Мил Радивојевић и Ђорђе Шилић. — Штипендија закладе Петровић-Харин подарена је Ђорђу Искрићу за трговачку струку, а за занатлијско обртничку као и за ратарско-економску струку није подарена никоме, јер се нико није пријавио са прописаном квалификацијом. — За штипендисте закладе Сервијски изабрани су: Димитрије Коњовић, Миленко Петровић, Душан Ковачевић, Ђорђе Хајдин и Д. Ордушић, а прожакнути су на 210 фор. Манојло Трбојевић, Лука Ристић, Јован Куњанчанин; на 157 ф. 57 н. пак Никола Мајински, Марко Јаковљевић и Милан Малдашки. — На молбу тројног кеша штипендијске закладе Данила и Јулке Бањанина, којом исто, у напоч закладне опоруке и основног писма, жеље, да се право коначног избора питомаца на исто неће принесе, решено је, држати се закладне опоруке у толико пре, што се опоручно расположење без више дозволе мењати не може. — Наређено је да се из српских црквено-народних фондова свота од 50.000 фор. као удог у земунску штедионицу стави. — Подељено је неколико прилошћи спроматним свештеницима из јерархијског фонда и подељено је зајмова до 75 хиљада форинти.

(**Прилог за цркву у Лесковцу на Плитвичким Језерима.**) Од г. *Петра Ж. Шљивића* проте у Пожаревцу примили смо за исту цркву 10 динара.

(**Православље и англиканство**.) Читамо у „Миру“: Месеца јануара стигао је у Петроград викар лондонског епископа, епископ Вилкинсон. Он је познат са својих симпатија према православној цркви. 16. фебруара посетио је он петроградског митрополита, Палладија Рајева. Епископ беше обучен у англиканску мантију, а у руци је имао архијерејску штаку. У пратњи беше настојатељ петроградске англиканске цркве Е. А. Ратсон, и познати англикански учени богослов и најбољи познавалац православне цркве И. В. Биркбек. Састанак двају јерарха беше свечан. После обичнога поздрава, митрополит Палладије нарече своју радост, што у Петрограду види англиканског епископа. На што му лорд-епископ одврати, да су англикански епископи имали част да се упознају са алеутским и алјаншким православним епископом Николајем, кад се овај бавио у Лондону, и да су особито били дирнути молитвом, коју

је Његово Преосвештенство у катедрали св. Павла пред престолом Свевишњега изјавило, „**ѡ благостоянїи свѧтыхъ божїихъ церквей и соединенїи ихъ**.“ Ово даде повод дугом разговору. Лорд епископ беше тумач срдачнога саучешћа архиепископа контерберијскога и јоркскога. а тако исто и главних англиканских јерараха, према светом делу узајамнога општења хришћанских цркава у опште, а особито православне цркве. На растанку руски митрополит благослови лорда епископа чудотворном иконом Спаситељевом, коју је гост, пошто се најпре прекрстио, с највећим уважавањем целивао. Митрополит је по том позвао госте у духовну академију, чему се ови врло радо одазваше. 19. фебруара праћена је посета англиканском епископу. Најпре га посети петроградски митрополит, а по том неколико духовних и мирских лица. Лорд епископ их је све примио врло љубазно и свакоме изразио своју радост, што му се пружила прилика, да упозна више представнике православне цркве. У англиканској цркви држао је г. Јован Кронштатски кратак говор. Показавши престо на распећу, рекао је, да је тамо прави темељ јединства хришћанскога, јер се пред њим клањају сви Хришћани; а и св. православна Црква, кад се сваки дан моли за мир целога света и за сједињење свију, полази баш с тога заједничког центра вере целога Хришћанства.“

(**Одликован уредник.**) Султан Абдул-Хамид одликовао је уредника „Босанске Виле,“ Николу Т. Кашиковића, орденом Медидије трећег степена.

(† **Септембир Бранко Јовановић**) добротвор српске школе и цркве. У Загребу преминуо је 21. августа о. г. после подне дуго-годишњи потпредседник загребачке српске општине и председник српског школског одбора, умировљени септембир Бранко Јовановић. Покојник је лане отишао у мировину, у којој се дуго борио са тешком болешћу, те се сво опростио и с овим светом, — оставивши иза себе задужбину народу да му се име увек и са захвалношћи спомиње. Покојник је син уважених вуковарских грађана, а синовац покојног горњо-карловачког владике и бившег београдског митрополита Петра Јовановића, који га је и школовао. Покојник се родио у Вуковару 1828., био је у гимназији у Бањи, а правне науке свршио је у Бечу, где је одмах служио као аскултант а под Баховом системом дошао за управног чиновника у Тројединцу; дуго година био је поджупан сремски, те је више пута бирао и у земаљски сабор; лане га је бирао земунски котар. Покојник се напредно занимао за општинске народно-црквене ствари, при чем је био врло савестан и заузимљив; особито му је на срцу лежала српска школа у Загребу, па кад се ради слабости морао одрећи и председништва у „Српској Читаоници“, којој је био први председник, и потпредседништва у српској општини, опет је задржао председништво школског одбора. Толико му је било стало до добра српске школе. Покојник је иза себе остављену удовицу супругу, Јелену пл. Новић, те је с њом заједно *завештао лепу нову кућу у Загребу, у вредности од 30.000 фор., српској црквеној општини у Загребу*, с тим, да се иста никад не сме продати, а из доходака да се покривају *потребе српске школе и цркве у Загребу*. Тиме је он ступио у ред српских добротвора, којима спомен у народу никад не гине; мртво тело иде у гроб а из гроба се уздиже вечни споменик, трајнији од камена и туча, којег ће вековима гледати благодарно Српство. Тело народног добротвора, заслужна за општину, пренеће се у српску цркву у Загребу, а сировод је био 23. августа у 4 сата после подне из цркве. Сарањен је у скупној аркади на Мирогоју. За покојником издата је ова посмртница: Тужним и расцвељеним срцем јављамо свима сродницима и пријатељима прежалосну вест, да се је премили и незаборављени наш супруг, односно брат, госп. Бранко Јовановић већник кр. стола седморице у мир, члан краљевинског суда, витез реда Леополдова, данас у 4 сата после подне у 68. години свога живота, примивши свето причешће, после дуготрајне и тешке болести у вечност преселио. Тело преплога покојника сахрањиће се дана 23. августа (4. септембра) 1896. у 4 сата после подне на скупном гробљу на скупној аркади. Сировод кренуће се из српско-православне светопреображенске цркве у Загребу, — после опојања тела преплога покојника по обреду свете источне-православне цркве. У Загребу, 21. авг. (2. сепг.) 1896. г. Јелена рођ. пл. Новић, супруга. Александра пл. Велимировић, сестра, Лака нека му је земља, и вечан спомен! „Срб.“

(† **Прота Дамјан Доброта.**) Јављају нам из Далмације, да је тамо у селу Братишковцима умро парох и прота Дамјан Доброта у 84. години свога живота. Био је један од најугледнијих, а по годинама и најстаријих српских свештеника у Далмацији. Лака му земља и вечан спомен!

(**За катихету**) на темишварским трговачким, грађанским и занатлијским школама, именован је у конзисторијалној седници од 20. августа о. г. г. *Владимир Вулишић* свршени богослов и подбележник епархије темишварске.

Од администрације.

Г. П. Ж. Ш. у П. За послатих 10 динара, на рачун овогодишње претплате добисмо у мењачници 4 фор. Преза томе дугујете за ову годину још 1 ф. Тако исто и за прошлу годину.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Монтењ и Локе. Педагошка расправа. Написао *Радивој Поповић*. Штампарија Константина Трумића у Митровици Цена 30 новч. или 80 дин. пара.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком пчеларске нове године 1. октобра о. г. отпочеће нов лист излазити за српске пчеларе и за пријатеље пчеле и пчеларства са натписом:

„СРПСКИ ПЧЕЛАР.“

Служећи се досадашњим искуством тешко би скоро угледао света оваки лист да остварењу истога није изашао највећом предусретљивошћу и опет велики добротвор српскога напретка и заштитник овога листа **Његова Светост српски патријарх Георгије.**

Намеру пак да се издаје овај лист највише је подстакла нада и уздање у првом реду у наше свештенство особито млађе, које је још у богословији упућено у пчеларење и које је без сумње то племенито занимање разгранало преко свијех парохијања у целом овостраном Србству.

У другом реду нада и уздање у све оне свесне пријатеље и учитеље нашега народа, рачунајући ми амо сву нашу праву интелигенцију, која схвативши велики значај пчеларства како са стране моралне тако материјалне, научне и здравствене, неће пропустити ону прилику, да овај лист намењен народу њему не препоручи и у њега унесе на све могуће начине, тражећи највећу награду у томе, што ће заједно са самим листом праву сврху у народу постићи т. ј. моралну, материјалну а и научну.

У трећем реду надаје да ће се наћи у целом проетраном Србству толико пријатеља према овом једином листу ове врсте, који ће га одржавати и снажити све то јаче, како би и постизавале главне његове сврхе што боље било.

Мислимо да су ово доста оправдани разлози на надаље крај многих још других, те ако ово остане и сада пусто, знак ће бити да смо доиста слаби.

Листу ће бити као што споменусмо заштитник *Његова Светост преузвишени господин Георгије српски патријарх*, главни уредник г. *проф. Јован Живановић* и одговорни уредник г. *ђакон Иван Машировић*, гимн. катихета.

„*Српски Пчелар*“ излазиће сваког месеца један пут на целом табаку са илустрацијама и одабраним чланцима, и стоји на целу годину 2 фор. или 5 динара, на по године 1 ф. или 2 дин. 50 н., а на четврт 50 нов. 1 дин. 25 н.

Претплата и све што се тиче администрације листа шаље се потписаној штампарији у Ср. Карловце, а све што се тиче уређивања листа шаље се на адресу г. Ивана Машировића гимн. катихете у Ср. Карловце.

Умољавамо све родољубе, свештенике и учитеље да напретку овог листа поспеше на могуће начине.

У Ср. Карловцима, 21. авг. (3. септ.) 1896

Српска Манастирска Штампарија
издавач „Српског Пчелара“.

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Саопштавамо, да смо примили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну, а које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

наша је одобрена и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим всл. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

Она је уређена (редигована) као ниједна до сад по стручњацима на то позванима и надзиранима. *Стоји само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким корицама и на доброј хартији.* Кад се на више куни дајемо 25% рабата.

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено-школске општине, да нас потпомогну својим наруџбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које за школу нису.

Српска Манастирска Штампарија.

ДЕКАМЕРОН

СТО ПРИЧА ОД СТО НАЈСЛАВНИЈИХ ПИСАЦА СВЕТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Уз сурадњу сурадника „Бранкова Кола“

Изашла је прва свеска са овим садржајем: Утопила се у мору — Испит — Једна влас — На мога адвокатисања — Лушка — Замка — Ти — Излечен — Христова вечера — Дежурни — Игра с огњем — Да л' то беше љубав.

УПРАВА
Српске Манастирске Штампарије.

ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ

НАМЕЊЕНЕ ОСОБИТО УЧЕЊУ

по

ЗАБАВИШТИМА И ОСНОВНИМ ШКОЛАМА

од

Ив. М. Поповића.

Цена књизи 20 новч. Рабат као и горе.

Изашле су из штампе и могу се добити код нас ове књиге:

ГЛАС ИЗ ЦРКВЕ

ПРОПОВИЈЕДИ

проте Јована Вучковића

проф. богослов. учитељ. карловачког.

— Цена је књизи 1 круна. —

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГА КАПЛАРА

из српско-бугарског рата г. 1885.

НАПИСАО

Бранислав В. Нушић.

Садржај: Позив. Опроштај. Под шатором. Први илотун. Птичице Божје. Капетан Милић. Трубач. Бела застава. Пусто огњиште. На привијалишту. На разбојишту. Свети Арханђел Михаило. Ко је то? Петар Дабић. Дућа. Шинел. Број 23. Мој ђак. Спровод. На одсуство.

Ово је издање друго, али поправљено и многим новим причама допуњено. Цена је књизи 60 нов. и за поштарину 5 нов.

Молимо сваког, ко би желио у распродају узети ове приповетке, да нам се што пре јави. Рабат 25%.

Господу која желе један комад, ма које књиге наше издања, најбоље је да пошљу у напред новац за књигу и поштарину, јер слати једну књигу у пакет само је излишан трошак а што га до сад многи учињише себи.

СВЕТЛЕ СЛИКЕ

ИЗ ПРВИХ ДАНА ХРИШЋАНСТВА

од

Драгутина Ј. Илића.

I. Свеска. Садржај: Прва божићна ноћ. Богојављење. Стефан. Талита куми. Бура на мору.

Цена је књизи 50 н. За поштарину ваља послати 5 нов.

II Свеска. Садржај: Трнов венац. Воскресење. Савле. Ананије. — Цена је 30 новч. и 5 новч. за поштарину.

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

ЗАКУП. 1—2

Власништву српске православне патријаршије карловачке припадајуће задолмљено земљиште од 1100 катастралних јутара у VI. кањеко-ковиљском заливу заједно са 500 катас. јутара незадолмљеног земљишта т. зв. „Vorland“, које се за пашњак употребљује, издаје се од 1. октобра о. г. на три године путем оферата под закуп. —

Рефлектанти нека изволе своје оферте до 15. октобра о. г. и. р. на патријаршеског фишкала г. др. Павла Јанковића у Нови Сад у аутентичној форми послати, или на тај дан до 9 сати до подне у писарни истога предати, — где се и ближи услови овога закупа дознати могу.

У *Карловци*, 31. августа 1896.

Економат

српске православне патријаршије.

СТЕЧАЈ 149 1—3

Услед оставке г. Јована Хаџића овим се ради сталног попуњења учитељског места на овданњој вероисповедној школи расписује стечај.

Годишња је плата учитељу 400 фор. или 800 круна, у име држања повторне школе 40 фор., у име школског послужитеља 24 фор., за рибање школе 10 фор., за писаћи прибор 15 ф.; даље 4 јанца оранје земље на коју учитељ плаћа порез, слободан стан са 3 собе, 2 куће, јеловником, шталом, шупом и баштом од 400□ хвати, сламе за огрев колико потребно буде и 1 фор. за сваки потреб где буде позван.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете предавати у овим разредима где му шк. одбор буде додијелио. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви појати, дечу црк. појању учити, уз часни пост ускршњи средом и петком на јутрењу и преждеосвећену долазити, у црк. школским седницама перо водити и црк. шк. рачуне склапати.

У обзир ће се узети само они компетенти који су учит. школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Рок стечају траје до 19. септембра (1. октобра) 1896.

Из седнице црк. школског одбора држаног у *Сте. Аранђу*, 18. (30.) августа 1896.

Александар Торњански
перовођа.

Воин Цукић
председник.

Једина српска

фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За гг. свештенике препоручујем врло фините и добрих **шешира и ћелепуша**, сопственог фабриката — са најсолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такођер обављам и шаљем са платом у пакет (Nachnahme) поред моје гаранције. При наруџбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

Петар Маркуш, шеширџија

12— 53 **Нови Сад (главна пијаца).**

Бр. 20. Шк. Одбора/ех 1896.

СТЕЧАЈ. 145 1—2

Овим се расписује стечај за упражњено место учитеља за I. и II. разр. централне мушке школе у Башахиду.

Са овим местом скопчана је следећа плата: 450 фор. авр. сваке друге године 60 фор. авр. за повторну школу, 3. ланца (2000□к. ланац) прве класе оране земље, на коју учитељ никакве порезне терете нема да сноси, слободан стан од две собе и кујне са баштом и огрева зимњег колико устреба.

Изабрани учитељ је дужан недељом и свецем при богослужењу леву певницу држати, а тако исто за време ускршњег поста средом и петком са децом у цркви бити, при јутрењу и служби појати.

Желити је, да се компетенти лично пре избора прикажу.

Рок је стечају 8. Септембар по ст. кал. 1896. кога ће се дана и избор пре подне у 11. сах. обавити.

Из Седнице Шк. Одбора, држане у Башахиду 4. (16.) Авг. 1896.

Петар Перић
парох председник и шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 110 2—2

Ради сталног попуњења учитељског места, на овдашњој срп. правосл. школи и то мешовити мушки и женски разред.

II ата је годишња 400 фор. (или 800 круна), слободан стан са две собе, кујном, подрумом, јеловником и повољном баштом, два и по ланца оране земље, на коју учитељ сваковрсни порез плаћа, два хвата тврдих дрва, 12 фор (24 круна) као перовођа, 15 фор. (30 круна) за црквено-школске рачуне склапати и од укопа где буде позват 80 новч.

Учитељу у дужност спада предавање свих школ. уредбом прописаних предмета, појање у десној певници, и обучавање школске деце у појању, и повторну школу држати.

Компетовати на ово место могу само они, који су свршили сомборску препарандију а владају мађарским језиком.

Рок за компетовање оставља се до 29. августа (10. сент.) 1896 када ће се и избор обавити.

У Срп. Пардању 18. (30.) јула 1896.

Јован Савић
правр. учитељ, перовођа.

Васа Којић
црквени школ. председник.

Е. 839./I. 125. ех 1896. 133 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на *два парохијска места* III. и IV. класе у Опову (торонтал. жупанија). Молбенице ваља потписаној управи послати до 8. (20.) септембра 1896.

Из седнице епарх Конзисторије, држане у Вршцу 24 јула 1896

Епархијска конзисторија вршачка

Бр. 113./1896. 148 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено, оставком, овд. учитељско место овим се поново расписује стечај. Плата учитељева је следећа: 340 ф. у готовом, (од којих се 40 ф. за недељну школу рачуна). $9^1/_2$ ланаца честите оранице, на коју учитељ порез плаћа, 3 хвата тврдих дрва, од сваког укопа, парастоса и венчања по 40 нов. Уз то ужива учитељ пристојан стан од две собе, две кујне, има комору, подрум и за кућом баштицу.

У дужност учитеља спада свакидашња и повторна школска настава, обучавање деце у црквп. појању, као и појање у цркви за певницом.

Прописно постављене и снабдевене молбе оспособљених стеченика, који и мађарски знају, имају се за 6 недеља од дана првог увршћења стечаја овога у „Срп. Сиону“ председништву црквп. школског одбора у Д. Сечују (Duna-Szekcső, Вачапуа) приносати.

Из седнице школ. одбора, дана 15. авг. 1896. у Д. Сечују држане.

Јереј Димитрије Јанковић
парох и председник шк. одбора.

Мика Бугарић
председник црквп. општ.

СТЕЧАЈ. 146 1—3

На упражњено учитељско место овим се расписује стечај.

Плата је: 400 фор. у готовом новцу, 4 ланца ливаде и $^1/_2$ ланца баште ван села, на које учитељ порез и еквивалент плаћа; даље 10□ фати дрва облица за учитељску и школ. потребу, слободан стан с' баштом, 10 фор. наушала, од погреба где позван буде 1 ф. и 50 нов.

Учитељу у дужност спада све прописане школ. законом предмете предавати, у цркви појати, децу у црквеном појању обучавати, и перо у црквп. школ. седницама безплатно водити.

Компетовати могу само оспособљени учитељи који су испит из државног језика положили.

Рок стечају траје 3 седмице од дана увршћења у „Срп. Сиону.“

Молбенице са нужним сведоџбама имају се на потписаног школ. председника најдаље до 14. Септембра о. г. послати.

Молбенице које нак буду после избора стигле, неће се никако у обзир узети.

Првенство имаће, који се лично пријаве.

Из седнице школ. одбора, држане у *Срп. Бокп* 12. Августа 1896. год.

Н. Јовановић
перовођа.

Јоца Субић
школски председник.

СТЕЧАЈ. 132 3—3

На новоустановљено *учитељско место* на срп. вероисповедној школи у Фелдвару (бачком) расписује се стечај.

Годишња је плата учитељу 400 ф. (а у изгледу је, да ће се плата у скоро са 144 ф. 50 н. повисити, пошто сви местни учитељи такове плате уживају); у име стана 100 фор; у име зимњег огрева 50 фор; за чишћење школе 30 ф. и за писарину 10 фор. 50 н.

Изабрани учитељ имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати у овим разредима, које му местни школски одбор доделио буде. — Осим тога дужан ће бити за ту наплату поуторну школу држати и недељом и празником као и на пређе-освећеним литургијама у једној цркви појати и сву старију мушку децу у црквеном појању обучавати.

Жели се, да се дотични лично пријави и да је поталном појању вичан.

Молбенице са сведочбама ваља упутити на местни школски одбор.

Рок за поднашање молбеница је *4 недеље* од дана првог објављења овог стечаја у званичном листу „Српски Сион“.

Из седнице школског одбора, држане у Фелдвару 28. јула (9. августа) 1896.

Богдан Поповић
општ. пероводја.

Стеван Кирић
председник.

СТЕЧАЈ. 147 1—3

Овим се расписује стечај на ново отвореној срп. вероисповедној школи у Канарољном св. Ђурђу (тем. варменђа).

Плата је учитељу 600 круна, 80 круна за повторну школу и перовођетво, 8 круна паушала, 4 фата дрва за своју потребу и слободан стан.

Компетовати могу само оспособљени учитељи који су уједно положили испит из мађарског језика.

Молбенице се имају слати Месном Школском Одбору најдаље до 14. септембра који ће у тај дан избор обавити.

Из седнице Школског Одбора држане у Канарољном св. Ђурђу 20. јуна 1896.

Михајло Јовић
пероводја.

Серафим Журковић
јерон. и председник школ. одбора.

Број ЕК 102. 1896. 144 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на парохију II. разреда у Свиници, протопрезвитерата петрињског.

Интеркалара нема.

Рок за пријављивање до 10. (22.) октобра 1896. г.

Из седнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 8. августа 1896.

Михаил.

Ad K 707/188 ex 1896. 138 3—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место систем. парох. помоћника у Ст. Бечеју, са којим је скопчана плата II. разреда и сесија у натури, овим се расписује стечај с том примедбом, да ће новоизабрани систем. парох. помоћник евентуално имати половину свију с тим местом скопчаних прихода садашњем администратору упражњене парохије те уступати, док се истоме друго место определења нашло и одредило не буде.

Компетенти имају своје правилно инструиране молбенице путем претпостављених власти до 22. септембра (4. октобра) о. г. овамо поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије бачке у Новом Саду 29. јула (10. августа) 1896. држане.

Епарх конзисторија бачка.

E. 665. I. 114. ex 1896. 142 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на *парохијско место* I. класе у Баранди (тороиталска жупанија).

Молбенице ваља потписаној управи послати до 15. (27.) септембра 1896. год.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Вршцу 12. јула 1896.

Епархијска конзисторија вршачка.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА
ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.
У Ср. Карловцима у недељу 1. септембра 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Наредба

срп. прав. пар. црк. Саборскога Одбора, упућена архидијецезанској и осталим епархијским конзисторијама, као и архидијецезанском и осталим епархијским административним одборима у предмету надлежности при установљењу рескриптуалне напласе парохијском свештенству.

Ad C. O. 1800./895. ex 1896.

Поводом тим, што се у случајевима установљења рескриптуалне напласе парохијског свештенства односно снижења или повишења разредне свештеничке дотације догађало и догађа, да у питањима такове природе епархијске конзисторије установљују надлежност за себе у првом степену, те у истима поступају и мериторна решења доносе, не обзирући се на одредбу у §. 10. тачка γ.) IV. А. прев. кр. рескрипта од 10. авг. 1868. и са овим у свези па чл. XXX. прев. кр. решења од 29. маја 1871. о привременом уређењу епархија, у смислу којих сва она питања и спорови, који се на установљење граница, а с тим у свези и дотације свештеничке, као и на установљење нових парохија односи, спадају у првом степену у надлежност и делокруг епархијских административних одбора, а никако у надлежност и делокруг епархијских конзисторија, услед чега је такови од стране епархијских конзисторија спроведен поступак и мериторно решена ствар, било да је такова овом Саборском Одбору, било пак високодостојном српском православном Митрополитско-Црквеном Савету од епархијских конзисторија на више расмотрење доспела, у целости укинута и епархијском административном одбору као надлежном првостепеном форуму упућена — нашао је овај Саборски

Одбор за потребно, сходно својој начелној одлуци од потписаног дана и под горњим бројем, упозоривши (*напише*) на одредбе у горехваљеној уредби у том погледу установљене, ставити у дужност (*наложи*), да у овом питању сходно закону поступи, што ће рећи, да се у будуће сви спорови такове врсте, ако би евентуално на решење епархијској конзисторији поднесени били, надлежном епархијском административном одбору као првостепеном форуму на поступање уступити имају.

Ова наредба доставља се како свима конзисторијама, тако и свима административним одборима ове митрополије.

Из седнице срп. прав. нар. цркв. Саборског Одбора, држане у *Карловцима* 21. јуна (3. јула) 1896.

Г е р г и ј е с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Религија и народност, као основи васпитања.

Написао **Н. Макавејски.**

Један од великих мислилаца старога света почиње пету књигу свога знаменитога труда овим речима: „Нико не може оспорити то, да особита брига законодавца мора управљена бити на васпитање подмлатка, јер занемарење овога дела у држави, шкоди њезином политичком добростројству.“ Две тисуће година не поколебаше и не постарише истину ове тврдње Аристотелове. Питање о васпитању и сада стоји на истој висини питања државне важности, и сада се оно спроводи у свима државама света с таким интересом, често и с таком пажњом, као да се појавило ве черас или пре два три дана. А узрок и животна свежина његова појмљива је. Још Локе је говорио, да од свију људи девет десетина својим карактером и свим навикама живота свога дугују искључиво васпитању. Васпитање је једна од оних снажних сила, која је кадра кретати по извесним законима живот друштва и целе државе. Ево зашто се многи недостатци врло често приписују у овом животу погрешци васпитања. Ево зашто у оним трепутцима, када недостатци ови особито јасно избију у друштвеном сазнању, питања васпитања постају дневно зло и зашто се почињу изнова решавати, када се по нужди расматра и тумачи опет оно, што се већ давно сматрало за коначно решено.

Тешко да ћемо погрешити ако рекнемо, да у данашње доба живимо у једном таком трепутку.

Наш прослављени XIX век, што се више приближује крају, тим приметније узима један мрачни присенак и тим јаче изазива сету и сумрак на лицу савременога му човештва. Млитавост мисли и осећаја, неопредељеност тежња, несталност у свима поступцима делања, у резултату незадовољство и разочарење у животу, — оваке црте врло често карактеришу наше доба

Сви осећају, већ поодавна, у Европи тућу неживажност нових поколења, вели В. Розанов. Они су без живота у сваком одношају, они су лишени сваких дарова, будући одељени другима. Наиме, они немају снаге, из које ниче сваки дар, свака способност, која је енергична у делању или тврда у противљењу. Та „искра Божја“, која светли у човечанском образу често кроз мрак, који га окружава, кроз његову грубост, необуздану самовољу незнање, у овим поколењима, која се ружно светле, која изгледају, да ништа зла не чине, — као да се утасила, и као да је ништа пробудити не може... Не говорећи о овом изгледу женијалном или јуначком, — средину заузима само од себе, а не под притиском овог поколења...“ „Како се често, вели проф. К. Н. Јарош, кораци људи, који славе прво пролеће живота, одликују не будним уверењем и сталношћу, него у свему противним својствима. Ови људи тек што ступе на спагу живота, већ показују знаке умора. Поглед њихов не загрева се, кад виде предстојеће тешкоће, и не разгрева се енергија на поштени, победоносни узлазак на гору усавршенства: напротив, очи њихове блуде расејано по странпутицама и често, врло често и тренутно управљају се на бездну ниских страсти.“

И тако жалосне карактеристике могуће је наћи на страницама многих издања, која стављају себи за задаћу, да иду упоредо са савременим животом.

Сасвим је природно, да при оваком стању друштвеног сазнања само по себи пиче питање о узроцима овога појава. И ево овде се јавља по обичају питање о васпитању, које се тада повлачи на суд због свих ових друштвених недостатака.

Савремено човештво у делу васпитања, говоре, ступило је на назоре Парацелза, који је мислио о стварењу човека на основу искуства: његов је извор — homunculus, а не природни човек. Све је у нас у потпуно жалосном стању; у свима навикама — потпуна гнилост убеђења. А зашто? Зато, што само васпитање у данашње доба, веле, нема опредељене, тврде основе пред собом Напоелетку, резултат његов може бити само један: људи се појављују у животу без сваких принципа и убеђења, који не носе у души својој ничега сталнога ни трајнога, пошто би се могли у тешком тренуту ослонити Чему, да се чудимо, ако ти људи и пропадају! Пре се треба чудити томе да многи још остају неповређени у вртлогу нашега живота

С једне стране, будући, да сам и ја у вртлогу савремене мисли, а с друге стране у опће сећајући се, да особита брига — не само законодавца, него и сваког правог сина своје отаџбине, — мора бити управљена на васпитање подмлатка, јер немар овога дела нанео би штете државном доброустројству, и ја сам се решио, да задржим, читаоци, вашу просвећену пажњу на једном старом основном питању нашега живота: *На каквим начелима треба, да буде основана сама школа и у опће сво дело васпитања га то, да друштво и држава добију не слабе, умно и морално немоћне, него здраве и снажне чланове?*

Морам напред спомепути, да ја ништа ново и непознато и не мислим рећи, ја хоћу само, да још једпом напоменем оно, што никад није требало ни заборавити.

Педагогика је, по згодној примедби покојног руског проф. Јуркевића, „збирна наука. Глава тела овога састоји се у моралним идејама, органи храњења у психологији, органи кретања — у физиологији. Из ова три извора морају се извести сва начела, којима се управља васпитање, на њима су ударени основи, који браће једно педагошко правило, а осуђују друго.“ Но, пита се, чему треба дати предност у организму човековом? У истини, ни органима храњења, а још мање органима кретања, нити глави, која управља животом свега тела и даје вредност човеку, као бићу разумно-слободноме. Тако је и у делу васпитања За разумно и ваљано васпитање пре свега тражи се ваљано и јасно схваћање циља, који стоји на челу васпитнога дела и осветљује му пут. Васпитач само тада може рачунати на успех свога дела, ако пред његовим умним погледом као јарка звезда непрестано светли опај идеал, коме мора он водити свог питомца. Нема ли ове путеводе звезде, или види ли се слабо светлост њена — штетна су сва старања васпитачева. Поред свих жеља, да даде добру наставу питомцу своме, он неће бити у стању учинити то, из простога разлога, што сам не зна, где је идеал. Зато и ми у своме излагању о правим основама васпитања морамо обратити пажњу пре свега на област моралних идеја или етику, јер ми излажемо овде оцену човека у свима поступцима његове животне радиности, решавамо питање о последњој његовој намени, и на тај начин напртаћемо неопходни за васпитање идеал човека.

Али каква би етика могла учинити ово сопственим силама?

Дозволићу себи, да у неколико речи напоменем, како је решавао ово стари, дохришћански свет.

Ни један учитељ у старом Кинају није почео школска предавања пре, док није претходно обавио жртвоприношење на олтару Конфуција или бога наука, док није измолио напред њихову благотворну помоћ за своје дело; а уз то су сви будући питомци школе приклањали своја колена и палили светиљке, предајући себе на овај начин покровитељству богова. Ни један брамин у старој Индији није почео ма који чин свога најважнијега програма — читање Веда, без претходне науке својих

ученика о праћу и другим свештеним обредима; а уз то је он сам на почетку и на свршетку свакога чина за себе споменуо своје свештено име тријаде („ом“). Ниједан младић у старој Персији није могао добити свој свештени појас — ову неизоставну светињу, која ће га сачувати од злих сила у току свега живота његова, — ако није знао исповедање своје вере, и ако није дао завет, да ће строго испуњавати закон Зороастров. Старогегипћанско васпитање обично се карактерише називом „жречко“, јер се овде налазило у рукама жречева, што нам јасно сведочи на ком месту стајаше у васпитном програму старога Египћанина питање религије. Стари Грци и Римљани су још у детињству своме сазнавали из своје митологије, да први наставници и васпитачи људи беху богови. Задаће из ове митологије, песме у славу богова и хероја, сачињаваху прва васпитна средства у старом класичном свету Да ли је потребно напослетку спомињати о старом богоизбраном народу јеврејском? Сво дело васпитања беше овде прожето једном великом идејом — чекањем Онога Божанственога Посланика, кроз Кога је био обећан благослов свима племенима земаљским. Зато овде један узвишени религиозни карактер провејава васпитање у свима гранама његовим, од почетка до краја. Припремити сваког Јудеја, да буде строги чувар воље Јеховине, сачувати га, да буде чист од свију заблуда суседних језичника — беше посљедња цељ свега васпитнога дела старих Јевреја.

И тако је још у дубокој древности васпитање стајало у тесној вези с религијом. И зашто?

„Да будемо добри, неопходно је да располажемо највећом побожношћу к боговима“, писао је Сенека „Одузмите од људи побожност и погинуће у свету верност, пријатељство и највећа добродетель — правда“, вели Цицерон. „Без сумње најбоље је својство душе човекове..... увек ходити пред боговима у правди и чистоти,“ пише Платон у својим „Законима“. „Ко верује у биће Бога, тај неће никад хотимично учинити неморално дело“. Зато „насљедство деце наше нека није злато, него дубоко благочашће“..... и т. д. Није ли јасно по томе, како је гледао стари свет на религију, у крајњем случају, у лицу болих својих представника: и њему не беше туђа мисао, да се једино у религији очекује — одбрана нравствености.

Од ових доба се посматрала и решавала ова истина са разних страна и, тим не мање, остала је непоколебана. Само у убеђењу, да закон савести, који је написан у срцу човештва, има свој почетак у Врховном Узрочнику сваког бића, и да је покоравање овом закону јединствено-прави пут човекова живота, нравствени закон добија за човека значење непромењивости и неопходности. Другога тврдога основа за нравственост нема Само је религија кадра дати јој непоколебану основу и осветити је највишим авторитетом својих прописа и закона.

На овај начин етика има право на првенство међу трима педагошким изворима, сама мора почивати на начелима религије. Другим речима: етика сама по себи, ако је основана на филозофији и није религиозна или основана на религији, не може и неће дати прву основу васпитнога дела, — неће показати идеал човека, а уједно с тим и цељ васпитања.

(Наставиће се.)

Проповед на текст Мар. 9, 24.

(О СУЗАМА.)

И вапијући отац отроча̀ сь сльзами глаголаше: вѣрую Господи, помози моемѣ невѣрію.

Св. јеванђелист Марко приповеда нам, како је један отац довео сина свог, у ком беше дух нем и глух од рођења му ка Исусу, да га исцели. А Исус рече му: „Ако можеш веровати: све је могуће ономе, који верује.“ И одмах повикавши отац детињи са сузама говораше: „верујем Господе, помози моме невернју“ (Марк. 9, 23—24)

Видећи толику веру преблаги Спаситељ исцељује оцу сина. Пре тога исцељења обратио се отац детињи ученицима Христовим за помоћ. Он је тражио помоћи од људи, но не доби је; — ученици Христови не могоше му сина исцелити.

Праву помоћ тек Господ дели, он бонике исцељује. Отац је већ био изгубио сву наду, већ је толико путао гледао сина, где се бори с душом, а сад му милост Божја враћа и једно и друго — и наду и сина.

„Ако можеш веровати: све је могуће ономе, који верује.“ Ако можеш веровати?.. А зар може ишта бити немогуће љубави родитељској?.. Зар љубав родитељска знаде за препреке, кад се тиче добра свога чеда?.. Господ то добро знаде, зато и вели те речи, не би ли пробудио наду у души очевој и одагнао очај. „Све је могуће оном, који верује!“ — Ето наде, ето помоћи, ето спасења! До мало пре очајну душу очеву сад крени нада на помоћ Божју, која ће му спасти сина. „Све је могуће!“ — Он се нада, али му ипак још нечега не достаје. „Све је могуће оном, који верује!“ — Зраци наде обасјали су сву унутрашњу природу његову, он испитује најтајније мисли своје, загледа у најдубље жеље срца свога и са ужасом тргa се од себе самa, — он види, да му вера није довољно јака и готов је, да падне поново у очајање. Али ту му притиче у помоћ нешто, што и свима нама помаже, кад нас неки терет тишти. Он се моли из дубине душе своје Господу, да не гледа на недовољну веру његову, но да му помогне. Груди су му усколебане, срце дрхће, он се ломи и — пролива сузе. Ето, то је оно, што и нама олакшава разне терете у животу нашем!

Сузе! Шта су сузе? Оне су видни излив осећаја, који нам потресају душу. Но колико разних суза има на овоме свету. Нису све сузе једнаке. Не лије сваки човек ваке сузе, какве је лио овај отац молећи се Господу. Неко плаче од жалости, неко од радости; неко пролива сузе из саучешћа у невољи ближњега; нечије су сузе сузе гњева, а нечије опет сузе покајничке. Све ове сузе олакшавају људима, како рекох, терет неки. Да нема суза, које олакшавају и ублажавају, често се човек не би могао разабрати у разним приликама и неприликама у животу.

Почећу прво са сузама жалосницама. Ко лије ваке сузе? О, то је свима вама добро познато! Нема тога човека, који није у животу ни једаред од жалости или туге заплакао. Па ја и то велим, да нема ни једног јединог човека, који је у свом животу искусно више радости него жалости.

Такве сузе, сузе жалости, лије отац у горепоменутој причи. Он гледа сина свога, где се мучи а није му кадар помоћи. Његово се родитељско срце цепа, гледајући, како му чедо малаксава под мукама страшним, којих он не може да ублажи. Бол му кида груди, у души му је празнина, пустош, очајање.

Такве сузе лије удовица из Наина над мртвим јединцем сином, који јој беше сва уздања њена. Таквим сузама заливаше мати Божја крст пресветог Сина свога. Таквим сузама заплака сам Спаситељ над гробом мила друга и пријатеља свога Лазара. Таких суза има увек.

Ено мајке крај мртвог одра чеда свога. На одру јој лежи сво благо њено, лежи чедо њено, непомично хладно, мртво. Мила уста, која су је звала слатким именом: „мати, мати!“ сад су нема. Миле очи, у којима се сјала радост и весеље, кад год су је погледале, сад су укочене, помрачене. Миле руке, које су је нежно грлиле, сад су хладне. Мило тело, коме је она с муком живот дала, које је купала и повијала, гајила и неговала, које је она од хладноће чувала и бранила, а често и својим телом од студени заклањала, — сад је ледено. Живот, који јој толико мио и драг беше, сад је мртав. Срце јој је ишчупано, нада и утеха њена изневерила је. Горко искуство наводи је у страшно искушење, да посумња у милост Онога, који живот даје. Но Вишњи не прима јој ово за грех; он појми за боле материне, он види ојађено срце њено, он знаде слабу природу човечју и шаље јој свој благослов — шаље јој сузе. Бујицом врелих суза гони она страшно искушење од себе; топлом сузом загрева једне груди своје; балзамом суза својих лечи рану срца свога материнског. Кроз дугу сузну види она чедо своје у небеским дворима међу анђелима; види га као анђела, где се смеши на њу и маше јој руком и к'о да чује мили глас његов: не плачи слатка мамо,

Бог ме ти је дао, Бог ме је и уз'о!..

Но туга материна траје и с ону страну гроба. Сама успомена на мило јој чедо буди у њеним грудима тугу. Ту тугу само сузе могу разгалити. Излевајући тугу своју у сузама, њојзи бива лакше и она се сузним очима обраћа небу молећи се Вишњем за спас душе чеда свога.

Мајка лије сузе и при растанку од чеда свога на извесно време. Испраћајући дете своје у свет, она стреми за њ. за добро његово, за живот његов. Срце мајчино готово увек слути зло. Цео свет јој изгледа пеповерљив, на сваком кораку гледа она опасну замку, коју су зли људи поставили, да јој чедо упропасте. Ту бригу њену и тај њен страх олакшавају само сузе. С плачем пушта она у свет своје дете уз топлу молитву и наду у Бога, да га чува и да ће га сачувати од сваког зла и беде.

Сузе од жалости лију деца над гробом родитеља својих. Она су изгубила своје највеће добро, своје, после Бога, највеће пријатеље и добротворе. Свет не појми тако болова њихових, неће да их разуме. Оних, којима су своје срце смели слободно открити, у чијим су речима могли наћи мелема за ране своје, оних, којима је била брига само њихово добро, оних храниотеља и браниотеља својих они немају више. Од њих им је остала само слатка и мила успомена, а њих крије земља хладна. Тужна деца долазе на гроб њихов и лију сузе. Сузе те капљу на гроб, лију се низ крстачу, продиру кроз црну земљу, допиру до телеса родитељских и умекшавају им и олакшавају тврду постељу њихову. А свете душе родитељске гледе из небесних висина на мила чеда своја, моле се Богу за њих и шаљу им свој благослов.

Сузе од жалости лије верна жена над гробом доброг мужа свога, веран муж над гробом драге жене своје, нежна сеја над гробом свога милог брата, добар брат над гробом слатке сеје своје, веран друг над гробом незаборављеног друга, гоњени над гробовима заштитника својих и браниоца. На послетку сви ми плачемо, за онима, које нам је смрт ограбила, а који нам беху мили и драги.

Жалосним сузама плачу гоњени и они, који на правди страдају. Оваких људи има доста на свету. Старији бива да гони млађега, јачи тлачи слабијега, богаташ сиромаха, а силан немоћног. Старији често гледа у млађем не млађега брата по роба, који мора, да му се безусловно покорава. Јачем је слабији често само писка подлога, на којој ће он основати своје благостање, а среброљубиви богаташ често гледа, да с грбаче сиромахове скине и последњу одећу, како би се што више обогатио, а силан опет сматра немоћног само као ствар, која је зато створена, да угађа ћуди његовој. Сви ови млађи, слабији, сиромаси и немоћни, кад су притешњени и гоњени, оплакују стање своје. Но сузе ове неће проћи без вреда по оне, који су их проузроковали. Сузе ове вапију Богу и Бог ће их и убрисати. А ево потврде речима мојим. Благо онима, који плачу, јер ће се утешити! Благо прогнанима правде ради јер је њихово царство небесно (Мат. 5, 4, 10).

Дивне ове речи изрекао је сам Господ, указујући њима на награду, коју ће добити гоњени и презрени у свему од света а у царству његову.

Сузе жалости олакшавају гоњенима патње њихове а на гониоце навлаче неумитну правду Божју. Сузе потлачених подривају срећу силникову, сузе сиротиње преседају богаташу, сузе изгнаних правде ради купе над главом гонилаца њихових страшне облаке проклетства Божјег.

Чувајте се дакле, љубазни, да нико не заплаче на вас, јер је само онај човек срећан, који никад није неправдом својом нагонио другом сузе на очи.

Напослетку и болесник плаче од жалости, кад дуго болује. Он гледа око себе људе, како се весело крећу, гледа здравље њихово; гледа даље дивну природу, коју он не може и не сме да ужива. Постеља му је дотужала, лекови му огадили, него и саучешће ближњих, што га дворе, постала му досадна. Све га тишти, све га вређа, сам је себи на терет, и он од туге лије сузе са уздахом: „ох, Боже, кад ћу оздравити!“ Но чим је заплакао одмах му је лакше било. Сузе су му олакшале те-

рет, сузе су му умириле душу, пробудиле су му веру и наду на Бога, који ће га исцелити и здравље му повратити.

Такове су ето сузе, што их жалост лије. Оне су у свакој прилици од велике користи људима. Оне умањују тугу, ублажују боле, олакшавају терет, буде веру и наду у Бога. Али се треба чувати оних суза, кад ближњи на нас плаче, кад му отимамо добро његово и гонимо га, јер ће нам те сузе одмаздити вечна правда Божја. Жалост та нашег ближњег биће њему на радост и утеху, а нама на пропаст.

Уз ове сузе тесно су везане сузе саучешћа. Саучешће је једна од најлепших врлина човекових. Оно је осим тога и верна слика душе његове. Оно указује на љубав његову према ближњем, а с тим и на љубав према Богу. Човек који нема саучешћа у невољи ближњег, нема ни љубави. Његово је срце каменита стена, на којој ни једна племенита биљка не може успевати. Сузе, које саучешће лије јесу драгоцени бисер у очима Хришћанина. Оне су небесна роса, која оживљује клонуло цвеће вере, љубави и наде у грудима нашег ближњег.

Сами знате, како вам слатко пада саучешће. Кад сте жалосни и плачете па има неко, да вас теши и да с вама заједно плаче, чини вам се, да се туга ваша у полак смањила. Кад сте гоњени, кад страдате за ира Бога, кад вам сузе на неправду људску заклањају сваки видик и доводе вас до очајања, па кад има неко, да с вама заједно плаче, ви полагано долазите себи, у вама се буди нада на милост Божју, да ће вам се јади олакшати а виновнике суза ваших, да ће постићи заслужена казна.

„Браћо! Ми смо многи једно тело у Христу а по себи смо уди један другоме (Рим. 12, 5). Ми смо тело Христово и уди међу собом (I Кор. 12, 27). И ако страда један уд, с њим страдају сви уди, а ако ли се један уд слави, с њиме се радују сви уди (I Кор. 12, 26). За то, браћо, љубав братска да остане међу вама (Јевр. 13, 1). Братском љубављу будите један другоме љубазни (Рим. 12, 10). Радујте се с радоснима а плачите с плачнима (Рим 12, 15). Али љубав ваша да не буде лажна (Рим. 12, 9). Опомините се сужања, као да сте с њима свезани, оних, којима се неправда чини као да сте и сами у телу (Јевр. 13, 3),“ које страда.

Ако само сузе лијете над невољом ближњега а не помажете му делом, шта сте му добро учинили?!..

Ако плачете са сирочадима над гробом родитеља им а нећете да их пригрлите себи као рођену децу, какву сте им милост указали?!..

Ако кукате и наричете са неутешном мајком над мртвачким одром сина њезина, њезине једине наде и узданице, а не ћете, да јој будете место сина, шта сте јој помогли?!..

Ако сузама исказујете своје саучешће тужној удовици, која са пејачи својом испраћа мужа свога до вечне куће, а нећете да јој будете на руци речју и делом, саветом и заштитом, узалуд сте сузе лили!..

„Ако на прилику брат или сестра голи буду или немају шта да једу и рече им који од вас: идите с миром, грејте се и наситите се, а неда им потребе телесне, шта помаже (Јак. 2, 15. 16.)? Видите ли, дакле, да се делима правда човек (Јак 2, 24)“ а празне речи и сузе мало помажу!..

(Свршиће се.)

Разночтеніе
въ священныхъ церковно-словѣнскихъ книгахъ.

Гл. 22. ст. 5 6. од Матеја гласи у издању од год. 1864. и 1875. овако: **Они же некрегше ѿидоша, овъ оубѡ на село свое, овъ же на кѣпли свои: Прочіи же емше раковѣ егѡ, досадиша имъ, и оубиша ихъ.** Та су два стиха у Сарајевском издању тачнија и по језику правилнија и слажу се са издањем од год. 1755. Ево како гласе у Сарајевском издању: **Они же некрегше ѿидоша, овъ оубѡ на село свое, овъ же на кѣпли свои: Прочіи же емше раковѣ егѡ, досадиша имъ, и оубиша ихъ.** Прво има облечену на кѣпли за знак да је то акузатив множине, а друго има акузатив множине прави словенски а не руски раковѣ.

У 7. стиху **и посла ѡвѡ свои** стоји у Сарајевском издању као и у свим осталим издања, а у издању од 1755. стоји: **и посла**

ѥѡѧ ѕѡѡ. Ту је добро ѥѡѫ и ѥѡ. Од акузатива множине ѥѡѫ јесте номинатив једнине ѥѡй, а од ѥѡ јесте номинатив конх. Дакле добро је и једно и друго.

Стих 10 у оба млађа издања гласи овако: И изшедше раки они на рацѣстїѧ, собраша всѣхъ, елицѣхъ шбрѣтоша, злыхъ жї и добрыхъ. У старом изданју од год. 1755 и у Сарајевском изданју гласи то мјесто овако: И изшедше раки они на рацѣстїѧ, собраша всѣхъ, елицѣхъ шбрѣтоша, злѣа и дшбрыа. У Сарајевском је изданју то мјесто тачније и по језику правилније, јер у њему стоји на рацѣстїѧ ознчна за знак да је то акузатив множине, а злѣа су и дшбрыа прави словенски акузативи множ., а злыхъ и добрыхъ акузативи су руски.

У стиху 21. стоји у оба млађа издања: воздадите кесарева кесареви; и Бжїа Бгоки, а у Сарајевском изданју стоји тачније овако: воздадите кесарева кесареви и Божїа Богови.

У 44. стиху у оба млађа издања стоји: дондеже положѫ краги твоа подножїе ногъ твоихъ, а у Сарајевском изданју стоји као и у изданју од год. 1755. боље и правилније то овако: дондеже положѫ краги твоа подножїе ногама твоима. Стајао овдје генетив или датив, то је свакијем свеједно, али је у Сарајевском изданју правилнији дуал. Ми све то бележимо за похвалу Сарајевском изданју.

Јован Живановић.

У корист солидарности нашега свештенства.

Задатци какви су постављени свештенству у опште, а нашем наособ, на баш у приликама нашег времена и друштва, захтевају његову солидарност. Ми ту солидарност видимо код разних вероисповести, у разним облицима и манифестацијама. Она је код неких спроведена у најјачим организацијама. У нас нема солидарности, па не може говора бити ни о каквој организацији. Наш свештеник је остављен сам себи и не стоји у никаквој вези са осталим свештеницима. Њих у раду заједничког позива и општих дужности ништа не спаја и не веже. Они раде сваки за себе, без изгледа на помоћ с које год стране, без обзира на успех, без договора са другим свештеницима, не питајући: да ли њихов рад не стоји можда у противословљу и опреци са радом других, а на штету опште цељи, којој је вољан сваки појединац да помогне.

У нашој цркви има појава које нас не могу задовољити; има појава које са жељом погледамо. Не сузбијају се; шта више шире се. Један узрок томе је несолидарност и неорганизација нашега свештенства. Зато са ради тога не би требали ни кривити појединци; кривац је извесна целина. Кривац је: опште стање нашега свештенства, односно систем који је то стање дао, или стицај прилика, разних струја и назора, који нису дозвољавали, да се то стање бољим замене.

И кад кажемо, да из тих разлога у нашем свештенству нема скоро никакве солидарности, а баш никакве унутрашње организације, онда и не можемо сву кривицу ради тога бацити на свештенство. Али кривице ипак има и на њему, а та је у неистрајности тежње његове за својом солидарношћу, која је и њему и његовој цркви тако потребна.

Покушај свештенства из 1893; да се целокупно удружи, а удруженјем својим да своје међусобне односе, мисли, тежње и радње, општег значаја и интереса, помоћу ове, настоји успешније и темељније развијати и остваривати, — тај покушај је прекинут. Нацрт правила за удруженје српског православног свештенства у Митрополији карловачкој, што га је свештеничка скупштина, 1893. у Новоме Саду држана, прихватила и утанчила, није одобрен по надлежној црквеној власти. Удруженје по томе нацрту није дозвољено ради широке му основе. Ова је колидирала са канонском влашћу епископа дијецезана над подручним свештенством Но ако није дозвољено митрополијско удруженје, судећи по мотивацији односног решења, у колико нам је позната, дозвољена би била епархијска удруженја (не искључујући ни протопрезвитератска као помоћне органе њихове).

Кад би се и та епархијска удруженја у живот привела, учинило би се много у погледу солидарности па и саме унутрашње организације нашега свештенства.

Јер, и ако не би у штатутима тих удружења било митрополијских зборова, не би тиме била искључена могућност и њихова, — према потреби и приликама —, а солидарност међу епархијским удружењима, дакле у целом свештенству, могла би се, на сходне и дозвољене начине, подржавати и без митрополијских зборова и управних одбора, какве је препоповао штатут из 1893.

Но шта је рађено, после неодобреног штатута, да се дође и до епархијских, односно протопрезвитератских удружења? Ништа. Је ли то малаксалост у тежњи за солидарношћу или у томе треба видети обрт у појмању потребе удружења? Изјаве свештенства из 1892. и 1893. не можемо сматрати тако неозбиљним, да би могли дозволити тај обрт. Не, то је неистрајност и малаксалост, која није тако ретка у многим пословима нашим.

Но нама није намера овога чланка да пропагишемо нови покрет за удруженьем нашега свештенства, било ма у којој му форми. Ако је у досадашњим изјавама нашег свештенства, у погледу удружења казана истина, а не ћемо сумњати да није, то ће свештенство само собом тај покрет учинити. Ми ћемо, дакле, чекати да добијемо абер о том покрету, а прихвати ћемо га оберучке и ставити му се на расположење.

Намера овога чланка је, да и опет нагласимо, да солидарности у нашем свештенству нема, и да је то једно велико наше зло, јер се без солидарности свештенства не можемо надати јачој акцији његовој у питањима општег интереса, нити жељеном успеху његова рада у стварима општег значаја.

Има их додуше, који тврде, да у нашем свештенству постоји солидарност, и да нису потребна никаква удружења на да је тек стварају. У доказ своје тврдње позивају се на постојеће протопрезвитератске зборове, а неки се, и без обзира на ове зборове, позивају на заједнички позив и задатак, на једну спрему и дисциплину, на исту дужност, одговорност и судбу нашега свештенства. Но ево, како ми о свему томе мислимо.

Јесте, један и исти позив је свештенику сваком; једна му је спрема за тај позив пуђена; са малим варијацијама једнака му је и паства поверена; једна му средства за рад у тој пастви пружа теорија; једна га одговорност чека у његову раду; једна му је судба досуђена; у једнакој је хаљини; једна су му права и дужности опште. Па? И ако је један позив, разна су појмања тог позива. Једна је спрема пуђена, али није једнака примљена. Једнаке су пастве, али свештеници нису. Теорија средстава је једна, али није примена. Одговорност је иста, али снага није. Судба је једна, ал истрајност је неједнака. Хаљина иста или бар слична, ал су људи разне ћуди. Једнака су права, ал је разно практиковање тих права и разни су нападаји на та права. Ако су дужности једнаке, ал се врше неједнако. И ко би изређао све противности тима једнакостима!

Све су те једнакости сиољашње природе, и не морају имати никакве везе ни заједнице са носиоцима њиховим, са личностима, са свештеницима, са њиховим мислима, тежњама и радьом. И немају их. Апсурдно је и тврдити, да једнакост позива изједначује ум, срце, душу, савест, снагу, вољу и рад људи једнога сталежа. Апсурдно је тако исто веровати, да је једнакост позива исто, што и солидарност чланова једног ма којег сталежа. Па ни свештеничког. Једнакост позива, као и све остале једнакости, о којима је реч, *губљу* само те чланове на солидарност; силом својих разлога их гоне у солидарност и узајмицу, али саме по себи оне ту солидарност и узајмицу нити чине, нити могу одржавати. Ми те разлоге не слушамо и не размишљавамо о њима, јер нама је попкад, ако не увек, — равно до Косова. Ми попкад уобразимо себи, да у нашем свештенству има солидарности, јер нас мрзи мислити и радити да до те солидарности дођемо. А да себе утешимо, и да другима не изгледамо баш какви смо, ми се дохватимо ма чега, на пример, ето, једнакости свештеничког позива, те доказујемо, да је једнакост свештеничког позива, са свима осталима њојзи сличним једнакостима, исто,

што и свештеничка солидарност. У комодитету своме, неки људи радо прихваћају и апсурде, јер и то је лакше него мислити.

Помисао на један и исти позив са осталим свештеницима, и на све остале с њиме спојене једнакости, сама по себи слаб је и подстицај, а апсолутно није снага и средство, да који свештеник буде друкчији него што је био и пре те помисли, и да узмогне радити друкче него што је радио.

Па ако ни солидарност свештенства, оживотворена и неговања ма у којој форми и ма под којим именом, и не би могла све свештенике преобразити и изједначити са најбољим међу њима, она би и најслабијем у тој солидарности и узајмици дала више снаге, воље, агилности, енергије и истрајности, него што ју је имао и што би је могао прибавити изван те заједнице и солидарности. Ко у то не верује и ко тврди да тако не би било, тај би најпре морао побити све чињенице и сва дела људских удружења, на основу којих су велики умови изводили науку: да се удруживањем добија свест о властитој снази. Морали би избрисати, (кад би то ишло као таблу рукавом), све успехе, које су почињала разна удружења солидарношћу свога рада.

А да прибаве истинитост и озбиљност својој теорији они, који тврде, да једнакост позива неких лица представља и одржаје и њихову солидарност, морали би нам показати манифестацију те солидарности, њезин облик, дела и разна настојања; јер солидарности без свега тога нема. А то се показати не може, јер не постоји.

Солидарност се креће, она покреће, она ради, агилна је, енергична је, продуктивна је. Она је грдна снага у духовном свету. А те снаге баш нема у нашем свештенству.

Тражи ли ко доказа томе? Прођите целу скалу душевног живота и рада у нашем свештенству, од приватних особних односа његових, од вршења најједноставнијих дужности до општих дужности његових и до рада његовог у саборници народно-црквених нам сабора, и ви ћете се уверити, да не ћете наћи акорде за хармонију солидарности његове. Не ћете наћи, јер солидарности нема ни у каквом раду нашега свештенства. А нема је зато, јер се наше свештенство *нигде* није научило њој и јер га, тако ненаученог солидарности, разне прилике и стицаји околности у животу подржавају таквим и раздвајају све јачом несолидарношћу.

У богословију долазе ђаци са разних гимназија; страни и незнани један другоме. Шта се чини или шта сами чине да се приближе једни другима? Судећи по ономе, што видимо на њима као богословима, и после богословије као свештеницима, морамо судити, да је лична погодност и особна наклоност одсудан, ако не и једини *случајан* мотив, да се појединци зближују па можда декад и *разумевају*. Рекосмо можда, јер међусобног разумевања врло је мало у опште код нас, па га и не може у већој мери бити ни међу ђацима, богословима и потоњим свештеницима. Богословска школа није утицала успешно и довољно на васпитање и неговање осећаја солидарности, а држимо, да јој је то један исто тако озбиљан задатак, као што су јој и други.

Кад уочимо појаве, да међу богословима, у једној и истој години, има другова, који су у односима господина према господину, странца према странцу, у расположењу потпуног индиферентизма и сепаратизма; кад наиђемо на појаву, да слушалац једне године познаје слушаоца из друге које године „из виђења“ на улици, цркви и школским просторијама, онда имамо права да претпоставимо, да се на васпитање наших богослова у погледу њихове солидарности као потоњих свештеника, с „једним позивом и једном судбом“, није довољна пажња обраћала. Али онда имамо и разлога, да први узрок несолидарности нашега свештенства и наших свештеника затражимо у богословији. Међу богословима, и у васпитању њиховом, које им није довољно директно развило осећаје и појмање солидарности, потребне им као будућим свештеницима, а индиректно их подржавало у несолидарности, те их такове пустило у цркву и народ, да, незнани и незбижени једни другима, незаинтересовани и индиферентни једни према другима, без икакве сродности мисли и осећаја, те-

жња и планова за практично вршење једнога позива“, тај позив врше, једну бригу сносе, једну борбу воде и једну судбу деле! Да, са таком клицом, добро утврђеном клицом несолидарности, која се код попеских потенцира још у богословији са политичко-страначким сепаратизмом, (које у богословији не би смело бити, а кад се појави, требало би га по што по то онемогућити), излазило се из богословије на вршење „једнога позива“ Таки богослови постајали су и свештеници Какви односаји, какво расположење се могло очекивати међу њима? Без искрености, без љубави, без учешћа, без међусобног разумевања, без икаквог споразумевања. А ако су то још и људи разних политичких партија, какви већ из богословије по неки излазе! Па међу њима да има солидарности! Нема је и не може је ни бити, док се не пруже услови да је буде, а не отклоне узроци ради којих је нема.

Из богословије свештеник треба да донесе собом пробуђен и васпитан активан осећај солидарности. А у свештенству треба да наће установе, које ће му тај осећај даље развијати, подржавајући солидарност међу свештеницима у њиховом раду. Јер шта га и ко га иначе у солидарности подржаје?

Но, што школа наше богословије није учинила у погледу неговања солидарности међу богословима и спремања ових за солидарност у свештеничком им животу и раду, до сад, и што не може да учини ни данас, неће она све, што је потребно у том погледу, моћи чинити и постићи ни од сада, на све док не дођемо до богословског интерната. Интернат је први услов за солидарност и нашег свештенства, јер у интернату се она рађа и развија, и најуспешније васпита. *Интернат сирсма солидарно свештенство.* И то је један од одлучних разлога, који интернатско васпитање и образовање и наших свештеничких кандидата захтева, управо налаже.

На зато оним разлозима, које је ректор богословије наше, г. протојереј Јован Вучковић, поробјао и изнео у чланку своме у 5—6 бр. „Српског Сиона“ од 1893, у погледу потребе богословског семеништа, придајемо и разлог седми, кога диктује потреба васпитања нашег свештеничког подмлатка у духу што јаче солидарности.

Порицати потребу солидарности у нашем свештенству значи: одобравати неорганизацију његову, која спречава, да наше свештенство може одлучније и успешније покренути акцију у разним правцима за интерес своје вере и цркве и за опште добро свога народа, а које акције баш наше време и наше прилике одлучно захтевају. И зато ми радо претпостављамо, да то пијадан пријатељ своје цркве и народа неће ни хтети чинити.

За солидарност нашега свештенства и за споменуту акцију његове делатности у достизању некога добра, а у борби против неког зла, као што рекосмо, није ваљде у теорији о једном позиву, ни у свој теорији о свима осталим једнакостима, које да по сполашности својој токорсе удружују свештенство. Не, него стварна солидарност мишљења и рада у свештенству; солидарност његова, изражена не у хаљини и имену свештеничком, него у смишљеном и солидарном деловању, у организацији његових односа и његова рада у свим односним питањима, дужностима и стварима, које заједничку његову акцију захтевају.

За таку солидарност и акцију протопрезвитератски зборови могу бити згодни, па су и потребни органи. Њих мора бити, без њих и не може бити, али с њима самима, као и без њих, организације за општу акцију и солидарност целокупног свештенства, па ни свештенства у једној епархији — не може бити. Протопрезвитератски зборови могу узимати иницијативу, могу давати агицју, могу бити мотори у попеским питањима и акцијама, но њихова је снага ограничена на један маленн круг, на један само део цркве и народа, ако нема за собом вољу, снагу и солидарност осталога свештенства, те по томе недовољна и слаба је за решавање и вршење општих народно-црквених нам питања и ствари. Снага протопрезвитератских појединих зборова, сама за себе, неће никада бити довољна да реши крупнија питања и изврши акцију ма којег општег интереса. А особито не протопрезвитератских зборова какви су до сада бивали.

За та питања и таке акције потребна је свештеничка солидарност и то — шире основе. Она мора спајати, у контакту и у солидарности одржавати свештенство целих епархија, а на дозвољене начине и свештенство целе Митрополије.

Солидарно свештенство моћи ће много што учинити за своју цркву и народ, а онда и за себе само. А много би имало и да ради. Кад нигде другог не би било, сам закон о слободи вере са својим последицама дао би му већ доста посла. А зар састанак народно-црквеног сабора и његов задатак не ономиње свештенство наше на један велики и важан посао, кога треба солидарно да предузме и изврши?

Као што рекосмо, не ћемо да пропагишемо нов покрет у нашем свештенству. Нагласили смо само оскудицу солидарности његове, таштирали смо неке узроке њене. Истакли смо потребу солидарности у животу и раду нашега свештенства; спомепули смо начине да се она задовољи. Наговестили смо и неке послове, којих треба да се лати наше свештенство солидарношћу своје снаге, свога умења и своје љубави према цркви и народу и према себи самоме.

А сад чекамо, да свештенство само проговори. Ступци овога листа отворени су нашим свештеницима, њиховим мислима, њиховим речима и њиховим тежњама.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Његову Светост, преузвишеног господина патријарха Георгија**) изабрала је VII. редовна свештеничка скупштина у Београду, за почасног члана свештеничког удружења у Краљевини Србији.

За истог члана изабрала је та скупштина и високопреосв. госп. епископа далматинско-истријског *Никодима Милаша*.

(**Високопреосвештени епископ вршачки Гаврило Змејановић**) борави у Карлсбаду на лечењу.

(**Архидијецезалне епархијске власти.**) У прошли понедељак 26. августа о. г. држао је своју редовну седницу архидијецезални одбор, а сутра дан, 27. августа, конзисторија, под председништвом Његове Светости, преузвишеног господина патријарха *Георгија*.

(**Г. Стеван Лазић**), умировљени управитељ српске велике карловачке гимназије, опроштио се 27. августа (8. септембра) о. г. са учитељским гимназијским збором и гимназијском омладином. У великој свечаној дворани гимназијској беху искупљени сви. Нови управитељ г. Васа Вујић се у име професорског зборa захвалио старом управитељу на његову дугогодишњем раду око науке, напретка завода и васпитања српског народног подмлатка и његовој старешинској предусретљивости, којом је оиходио са члановима професорскога зборa. Г. Лазић се у лепом и дирљивом говору опростио са зборoм и ученицима, полажући на срце учитељима патријотски и племенити рад, а ученицима послушност према својим наставницима и љубав према науци, зери и држави. И збор и ученици су бурним живео испратили свога досадашњег управитеља.

(**Избор пароха.**) Избор г. јереја *Симеона Арамишког*, за пароха у Старој Пазови, о којем смо јавили у 34. бр. о. л. потврдила је преч. архидијецезална конзисторија.

(**Удружење свештеничко**) у Краљевини Србији, држало је VII. редовну скупштину своју 21., 22. и 23. августа о. г., у Београду, у дворани Велике Школе.

Скупштинску прву седницу посетио је и високопреосвештени митрополит *Михаило*. Позвана и допраћена у скупштину варочитим скупштинским изасланством, дочекала Га је скупштина стојећи и појући стихиру „**Царю небесныи**“. После говора, којим је високопреосвештеног Митрополита поздравио у име скупштине потпредседник њезин Никола Крунежевић, и саопштио Му решење скупштине, којим Га је изабрала почасним чланом Свештеничког Удружења, предао је високопреосвештеном Митрополиту председник Главног Одбора удружења диплому почасног чланства.

Високопреосвештени господин Митрополит поздравио је скупштину лепим говором и мудром архипастирском речи, после које Га је скупштина поздравила са бурним „Живио.“

Високопреосвештени Митрополит удалио се у пратњи својој из скупштинске дворане, отпраћен са појањем: „Тои деспотин“ и „вспола ети деспота.“

На скупштини је присуствовало 136 чланова удружења.

На првом скупштинском састанку главни посао био је избор скупштинског часништва. За председника је већином гласова изабран Димитрије Цвет-

ковић, протојереј пиротски. За потпредседника пароx Никола Крупежевић. За скупштинске секретаре изабрала је скупштина акламацијом: Милана Алексића, Петра Суботића, Косту Костића презитере, Миливоја Петровића и Велимира Савића ђаконе. О даљем раду скупштинском донећемо белешку доцније, док саопштавамо појединости њеове.

(Онима, који пале кандила.) Да би зејтин у кандилу спорије сагоревао, треба га измешати са истом колочином воде, која је засићена сољу; смеса се добро измућка и затим остави на миру, да се зејтин одвоји. Сад се одвојени зејтин одсеше и њим се пуне кандила. Што се тиче памучног фитиља, њега треба неко време подржати у сланој води, која је пре тога добро процеђена, тако да у њој не буде зрнаца од соли. Извађен фитиљ треба добро осушити на тек онда употребити. На овај начин добија се жута и сјајнија светлост, горење је без дима, а и зејтин спорије сагорева. „Мир“.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Статистика српских школа у турскоме царству за 1892-93. и 1893-94. школску годину, приредио *М. В. Веселиновић*. Београд 1896.

У предговору ове статистике, која ће интересовати сваког Србина, вели њезин писац:

„Ви, у далеком свету, просвећени умови, кад бисте видели како Срби у Турској љуби прву књижицу, и роси сузама прва српска слова, у вилајетима: косовском, битољском, солунском и скадарском; кад бисте видели како сада у косовском вилајету Срби од радости плачу и крсте се, кад виде први пут школски натпис (фирму) и на њему: *Срб-мектеби (Српска школа)*, да вам је срце од камена морали бисте пустити сузу.“ И који Србин ванстиниу да се и не уврадује, кад види, е му и браћу петвековне ропске таме почиње озаривати светлост књиге и школе, па још књиге и школе рођене му, српске.

После кратког предговора, побројани су у Статистици бројни податци о броју школа, ученика и учитеља у споменутим двема школским годинама по разним местима, вилајетима и санџацима. Према тим податцима, било је у школској години 1892-93. у турскоме царству 112 српских што мушких што женских школа (од којих је једна гимназија у Цариграду са 11 и богословско учитељска школа у Призрену са 166 ученика), 4551 ученик и 150 учитеља. Кад се упореде ови бројеви с онима у прошлој 1891-92. школској години, види се да је у овој 1892-93. школској години било више: једна школа, 107 ученика и 14 учитеља. А кад би било података и на оних осам места: Нове Вароши, Штиткова, Радијевића, Гусиња, Дуфа, Зубовића, Галате и Ниђфорова, у чијим је школама било најмање по 20 ученика, онда се може поуздано рећи да је било на 267 ученика више у овој години.

У школској години 1893-94. било је свега 123 школе, 5384 ученика (од којих 25 у гимназији у Цариграду и 195 у богословско учитељској школи у Призрену.) и 173 учитеља. Кад се упореде ови бројеви с онима у прошлој 1892-93. школској години, налази, да је у овој 1893-94. школској години било више: 11 школа, 833 ученика и 23 учитеља.

Г. Веселиновић је заслужио, да му на труду око ове Статистике и на издању исте кажемо: хвала. А школама српским у тамошњим крајевима желимо што већи број и што већи напредак.

Од уредништва.

Г. Ђ. В. О. у С. Ради умрлића ваше и све тамошње браће, у име које сте нам поставили односна питања у погледу бившег свештеничко-удовичког фонда ваше дијецезе, односно митрополијског свештеничко-удовичког мировинског фонда, одговарамо вам, да је онај спојен са овим, по пристанку управе његове а по одлуци вис. Саборског Одбора. Цела односна готовина бившег вам фонда ушла је у благајну општег мировинског фонда 6. марта о. г., те но томе је овај фонд примио на себе сва обавезе према члановима бившег вам партикуларног мировинског фонда, а према прошсима односне уредбе од 18. (30.) новембра 1892. Двема удовицама тамошње дијецезе су, на основу тих, већ и мировине у течај стављене. Гласове, дакле, који вас у бригу бацају, одбите као клеветања људи необавештених, а можда и бесловесних. Намире на које врсте, канцеларија народно-црквених фондова издаје само оним странкама, које претходно приложе прописани биљег за исте намире.

Г. В. Б. у Б. Примили смо и сложићемо. Хвала вам.

Изјава*

местног школског одбора у Араду.

Број П. З. 166/III. О. 42.

Велечтовани господине уредниче!

Цењено гласило „Српски Сион“, недељни лист за црквено-просветне и автономне потребе у Срем. Карловцима, у 34. броју од 8. (30.) августа 1896. г. донесе „Стечај“ расписан од „управног одбора срп. правосл. црквб. школ. општине арадске“ под бр. 315. 1896. — Управ. Одб., од 8. (20.) августа т. г.

Високим решењем Сл. Епарх. Управе темишварске бр. А. 514/88. 1895., које је потврђено високосл. решењем С. О. бр. 4896, 4317, 4792, 4977/1806 ех 1895., распштена је црквено-општинска управа у Араду, наиме црквени одбор и црквена скупштина и *наименован* је један „*Привременн Управљ. Одбор*“, „Местни школ одбор остаје и на даље недотакнут“, као што то опеговаху и налагаху и касније вис. решења Сл. Епарх. Управе темишварске.

Законито постављени *местни школски одбор у Араду*, који постоји, дела и опћи са својим предпостављеним властима, *нема знања о на-*

* Без одговорности уредништва. Ур.

водиоц остављи Ј. Ђ. Ћосића, срп. народ. учитеља на „прњаворској“ школи у Араду.

С позивом на високу „Уредбу за српске народне школе“ од 1872. год. *други део* §. 85. м. Школ. Одбор није донао прилике да поступи по г. н. високој уредби: *други део*, §. 67.

Очевидно је дакле: да је расписан „Стечај“ наименованог „Привр. Управљ. Одбора“ под бр. 315. 1896, од 8. (20.) августа 1896. г. у 34. броју „Српског Сиона“ од 18. (30.) августа 1896. то све ненадлежан и незаконит учин тога одбора.

Да би се сачувало наше честито народно учитељство од *обмане* и излишна трошка, а општина арадска од непредвиђеног материјалног и моралног упутрба, молимо вележтована господина као уредника, да изволите увртстити ове редове у првом по реду наступајућем броју цењена листа „Српског Сиона“.

Из седнице местног школског одбора држане у Араду 21. августа (2. септембра) 1896. године.

С одличним поштовањем

јереј Стеван плем. Видак
председник Ш. О.

Јавна захвалност.

Јављамо свима сродницима и пријатељима тужну вест, да нам се наш супруг, односно отац, брат, таст и деда *Павле Поповић* после краткот али тешког боловања у 67. години живота свога дана 21. августа т. г. у вечност преселио.

Овом приликом не можемо пропустити а да не изрекнемо најусрдинју захвалност високопречасном господину Лукијану Богдановићу патријаршеском протосинђелу, преч. г. Василију Константиновићу протојерeју и Стевану Јовићу народним карловачким, и преч. г. Јовану Јеремићу протојерeју, преч. г. Ивану Матиревићу Ђакону, господину Василију Вујићу гимназ. управитељу и осталој професорској колегији, г. Светозару Јанковићу градоначалнику и осталом грађанству карловачком без разлике, који покојнику својим учешћем последњу почаст указаше, а нама донекле тугу ублажише

Нека је свима и свакоме благодарност овим изречена.

У Карловци, 25. августа 1896.

Анка Поповић удова
у име ожалошћене породице.

ОГЛАСИ.

ЗАКУП. 2—2

Власништву српске православне патријаршије карловачке припадајуће задолмљено земљиште од 1100 катастралних јутара у VI. каћско-ковиљском заливу заједно са 500 евентуално 1000 кат. јутара незадолмљеног земљишта „Vorland“, које се за наш-њак употребљује, издаје се од 1. октобра о. г. по новом календару на три године путем оферата под закуп. —

Рефлектанти нека изволе своје оферте до 3. (15.) септембра о. г. на патријаршиком фишкала г. др. Павла Јанковића у Новоме Саду, у аутентичној форми послати, или тога дана до 9 сати до подне у писарни истога предати, када ће се и усмена лицитација одржати, где се и ближи услови овога закупа дознати могу.

У *Карловци*, 19. (31.) августа 1896.

Економат
патријаршки

Ad III. C. зап. 173. ex 1896. 150 1—2

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњених места редовног професора за мађарски и немачки језик, историју Угарске, а по потреби и друге сродне предмете у срп учитељској мушкој школи у Сомбору свим се расписује стечај.

Молбенице имају се за ово место *најдаље до 8. (20.) септембра 1896.* поднети срп. пар. школском савету у Карловцима.

Молиоци имају доказати да су Срби православне вере, и да су стекли оспособљење за ове предмете у којем свеучилишту или вишем педагогијуму, по првенство имају оспособљени за горњу струку гимназијски или прпнарандски професори.

Плата је оспособљеном професору 1000 фор. годишње са 10% станарином, после сваких пет година успешне службе годишња повишица од годишњих 100 фор., а после 30 година службовања мировина у износу постигнуте плате. Ако је постављени без прописане потпуне квалификације имаће плату од годишњих 800 фо рината.

Оспособљени професор ће се у смислу школ. уредбе сматрати за две године службовања као привремено постављен, а суплент се уопште поставља у привременом својству.

Из седнице срп. прав. пар. школског савета, држане у *Карловцима*, 17. (29.) августа 1896.

Председништво
срп. прав. пар. школског савета.

СТЕЧАЈ. 146 2—3

На упражњено учитељско место овим се расписује стечај.

Плата је: 400 фор. у готовом новцу, 4 лапца ливаде и $^1/_2$ лапца баште ван села, на које учитељ порез и еквивалент плаћа; даље 10□ фати дрва облица за учитељску и школ. потребу, слободан стан с' баштом, 10 фор. паушала, од потребе где позван буде 1 ф. и 50 нов.

Учитељу у дужност спада све прописане школ. законом предмете предавати, у цркви појати, децу у црквеном појању обучавати, и перо у црк. школ. седницама бесплатно водити.

Компетовати могу само оспособљени учитељи који су испит из државног језика положили.

Рок стечају траје 3 седмице од дана увршћења у „Срп. Сиону.“

Молбенице са нужним сведоџбама имају се на потписаног школ. председника најдаље до 14. Септембра о. г. послати.

Молбенице које пак буду после избора стигле, неће се никако у обзир узети.

Првенство имају, који се лично пријаве.

Из седнице школ. одбора, држане у *Срп. Бокч* 12. Августа 1896. год.

П. Јованович
перовођа.

Јоца Субић
школски председник.

СТЕЧАЈ 149 2—3

Услед оставке г. Јована Хаџића овим се ради сталног попуњења учитељског места на овданшњој вероисповедној школи расписује стечај.

Годишња је плата учитељу 400 фор. или 800 круна, у име држања повторне школе 40 фор., у име школског послужитеља 24 фор., за рибање школе 10 фор., за писаћи прибор 15 ф.; даље 4 лапца оране земље на коју учитељ плаћа порез, слободан стан са 3 собе, 2 кује, јеловником, шталом, шупом и баштом од 400□ хвати, сламе за огрев колико потребно буде и 1 фор. за сваки погреб где буде позван.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете предавати у оним разредима где му шк. одбор буде додијелио. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви појати, децу црк. појању учити, уз часни пост ускршњи средом и петком на јутрењу и преждеосвећену долазити, у црк. школским седницама перо водити и црквене шк. рачуне склапати.

У обзир ће се узети само они компетенти који су учит. школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Рок стечају траје до 19. септембра (1. октобра) 1896.

Из седнице црквеног школског одбора држаног у *Срп. Арадцу*, 18. (30.) августа 1896.

Александар Торњански
перовођа.

Воин Цукић
председник.

Број ЕК 102. 1896. 144 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на парохију II. разреда у Свиници, протопрезвитерата петрињског.

Интеркалара нема.

Рок за пријављивање до 10. (22.) октобра 1896. г.

Из сједнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 8. августа 1896.

Михаил.

Е. 665. I. 114. ex 1896. 142 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на *парохијско место* I. класе у Баранди (тороталска жупанија).

Молбенице ваља потписаној управи послати до 15. (27.) септембра 1896. год.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Вршцу 12. јула 1896.

Епархијска конзисторија вршачка.

Бр. 113./1896. 148 2—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено, оставком, овд. учитељско место овим се поново расписује стечај. Плата учитељева је следећа: 340 ф. у готовом, (од којих се 40 ф. за недељну школу рачуна). $9^1/_2$ лапаца честите оранице, на коју учитељ порез плаћа, 3 хвата тврдих дрва, од сваког укопа, парастоса и венчања по 40 нов. Уз то ужива учитељ пристојан стан од две собе, две кује, има комору, подрум и за кућом баштицу.

У дужност учитеља спада свакидашња и повторна школска наставa, обучавање деце у црквеном појању, као и појање у цркви за певницом.

Прописно постављене и снабдевене молбе оспособљених стечника, који и мађарски знају, имају се за 6 недеља од дана првог увршћења стечаја овога у „Срп. Сиону“ председништву црквено-школског одбора у Д. Сечују (Duna-Szekcső, Бачануа) приполати.

Из седнице школ. одбора, дана 15. авг. 1896. у Д. Сечују држане.

Јереј Димитрије Јанковић
парох и председник шк. одбора.

Мика Бугарић
председник црквене општ.

Ад бр. К 460/зап. ех 1896. 151 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења парохијског места VI разреда у *Малм Радинци* расписује се стечај.

Рок пријавама до 15. (27.) септембра 1896.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 27. августа (8. септембра) 1896.

Архидијец. конзисторија.

СТЕЧАЈ. 147 2—3

Овим се расписује стечај на ново отвореној срп. вероисповедној школи у Канарољном св. Ђурђу (тем. вармеђа).

Плата је учитељу 600 круна, 80 круна за повторну школу и перовођство, 8 круна паушала, 4 фата дрва за своју потребу и слободан стан.

Компетовати могу само оспособљени учитељи који су уједно положили испит из мађарског језика.

Молбенице се имају слати Месном Школском Одбору најдаље до 14. септембра који ће у тај дан избор обавити.

Из седнице Школског Одбора држане у Канарољном св. Ђурђу 20. јуна 1896.

Михајло Јовић перовођа. Серафим Журковић јерох. и председник школ. одбора.

Бр. 20. Шк. Одбора/ех 1896.

СТЕЧАЈ. 145 2—2

Овим се расписује стечај ња упражњено место учитеља за I. и II. разр. централне мушке школе у Башахиду.

Са овим местом скопчана је следећа плата: 450 фор. авр. сваке друге године 60 фор. авр. за повторну школу, 3. лапца (2000□с. лапац) прве класе оране земље, на коју учитељ никакве порезне терете нема да сноси, слободан стан од две собе и кујне са баштом и огрева зимњег колико устреба.

Изабрани учитељ је дужан недељом и свецем при богослужењу леву невиницу држати, а тако исто за време укрштења поста средом и петком са децом у цркви бити, при јутрењу и служби појати.

Желити је, да се компетенти лично пре избора прикажу.

Рок је стечају 8. Септембар по ст. кал. 1896. кога ће се дана и избор пре подне у 11. сах. обавити.

Из Седнице Шк. Одбора, држане у Башахиду 4. (16.) Авг. 1896.

Петар Перић парох председник м. шк. одбора.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако уређеном, да се звона по волји и дако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем косе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

28 11—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 8. септембра 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Наредба

Архидијецезалне Конзисторије од 27. августа (8. септембра) 1896. г. бр. К. 587/443. ех 1896. у погледу душепопечитељског старања по јавним болницама за болнике православне вероисповести, издана свима окружним протопрезвитерима.

К. 587/443.

Пречасни Г. Протопрезвитер!

Поводом случаја, да је припадник источно православне вероисповести, у једној јавној болници, добио на умору последњу утеху од свештеника римокатоличке вероисповести, и да је по истом и сарањен, премда је предлежала могућност, да буде призван к њему свештеник његове вероисповести, — висока кр. хрв. слав. далм. земаљска влада, одео за унутарње послове, у сврху да се сличним неприличностима у будуће на пут стане, издала је 18. јула 1896. под бр. 38.330 наредбу на све кр. жупанијске и котарске области, градска и општинска поглаварства, којом се ова упућују, да подручне области и звања позову, да код издавања попратница болесним особама, у сврху да приме-не буду у болничку негу, увек у тим попратницама означе тачно вероисповест, којој дотична особа припада.

Што се Пречасности Вашој знања и равнања ради саопштава с тим упутством, да подручно свештенство најстрожије опомене, да и оно са своје стране и на могуће му начине пази, да се не догоди више случај, какав се, према горњој наредби, догодио у једној овоземаљској јавној болници.

Из седнице Архидијецезалне Конзисторије држане у *Карловцима* дана 27. августа (8. септембра) 1896.

Георгије с. р.
Патријарх.

Наредба

Архидијецезалног Административног Одбора од 26. августа (7. септембра) 1896. г. бр. А. О. 755/500. ех. 1896. у погледу поднашања молби за потпоре из средстава имовне општине бивше петроварадинске пуковније, издана свима окружним протопрезвитерима.

А. О. 755/500. ех 1896.

Пречасни Г. Протопрезвитер!

Имовна општина бивше петроварадинске пуковније подпела је овом одбору назначај оних српских православних црквених општина, којима је на рачун прошле године допитана потпора из њезиних средстава, као и оних општина, које су препоручене високој кр земаљској влади за поделење такове потпоре за г. 1896., те моли, да се обавесте ово-подручне црквене општине које леже у оквиру негдашње петроварадинске пуковније, са изузетком града Земуна и Карловаца и општине Буковца, да ће се у будуће њихове молбе у овом предмету поднесене само онда у претрес узети ако су по овом одбору препоручене.

О чему нека изволи пречасност Ваша дотичне у Вашем подручју налазеће се општине тим додатком известити, да имају у будуће такове молбе ваљано инструисане, а на дотичну имовну општину управљене, благовремено овом одбору поднети.

Из седнице Архидијецезалног Административног Одбора, држане у *Карловцима* 26. августа (7. септембра) 1896.

Георгије с. р.
Патријарх.

Наредба

Архидијецезалног Административног Одбора од 26. августа (7. септембра) 1896. г. бр. А. О. 753/499. ех 1896. у погледу вођења манастирских благајничких дневника и благајни те располагања са манастирским имањем, издана свима управама манастирским у Архидијецези.

А. О. 753/499. ех 1896

Поводом тим што се је дознало, да је један манастирски настојатељ самовласно управљао манастирским иметком, и да је сам водио повчани дневник усупрот наређењу §. 4. и 11. привременог упутства високославног српског православног народно-црквеног Саборског Одбора од 5. (17.) септембра 1875. у обзиру администрације, решио је овај одбор у данашњој седници: упутити све овоподручне манастирске настојатеље, да имају предати намесницима својима, да воде новчане дневнике и да им забране у истима што стругати (радирати), дочим ће њихова дужност бити ове дневнике чувати и намеснике у погледу тачног вођења истога контролисати и сходно упућивати. Надаље је решио овај одбор упозорити манастирске настојатеље, да немају право, да могу с манастирским имањем по својој вољи управљати, него да су обвезани сваки предмет, тичући се благостања манастирског, саветовању братства подвргнути, те им уједно наложити, да имају у смислу §. 25. горе поменутога гвоздену касу са 3 браве, — у колико таковe немају — набавити, и од исте предати један кључ намеснику, а други духовнику, дочим ће трећи код њих бити. У ову касу имају се одма сви приходи унети, а прегледање односно шконтрирање благајне има се чешће у присуству васколикога братства предузимати.

О чему се часна та управа извешћује тим додатком, да ће се овај одбор о извршењу ове као и других у том погледу изданих наредаба, од времена на време по својим изасланицима уверити, те ће немарнога и непослушнога настојатеља на строгу одговорност повући.

Из седнице Архидијецезалног Административног Одбора, држане у *Карловцима* 26. августа (7. септембра) 1896.

Георгије с. р.
Патријарх.

Наредба

Архидијецезалног Административног Одбора од 26. августа (7. септембра) 1896., бр. А. О. 730/502. ех 1896. у погледу набаве гвоздених каса по црквеним општинама, издана свима окружним протопрезитерима у Архидијецези.

А. О. 730/502. ех 1896.

Пречасни Г. Протопрезвитер!

Пошто се је течајем ове године више случајева догодило, да је новац из црквено-општинских благајни покраден, и то једино из тога разлога, што дотичне општине нису

имале гвоздених каса, нити су новац на сигурном месту држале, то је овај одбор у данашњој седници решио: путем надлежних протопрезвитера наложити свима овоподручним српским православним црквеним општинама, да настоје, да што пре исте касе набаве, па сигурно их место сместе и кључеве од истих предаду особама у §. 14. одс. II. Б. прев. кр. рескрипта од 10. авг. 1868. означеним, које ће заједно са црквеним одбором настојати, да се новац у истима држи, како би се крађама, које су учестале, овим начином на пут стало.

Што се пречасности Вашој ради знања и равнања односно обавештења подручних општина примећује.

Из седнице Архидијецезалног Административног Одбора, држане у *Карловцима* 26. августа (7. септембра) 1896.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Религија и народност, као основи васпитања.

Написао **Н. Макавејски.**

(Наставак.)

Још у старом свету, као што смо већ видели, васпитање беше у свези са религијом; али тим није речено, да последња не би била довољно кадра, да да основу васпитању. Религија је овде ишла раменом уз раме са овим устројством, у ком се развијао друштвени и државни живот различних народа, а уједно с тим наговешћивала је сваком члану народности извесне потребе, које су постале главна правила васпитног дела.

Тако, стари Китајац, који у својим законима, уредбама и обичајима, у свему строју свога државног и друштвеног живота није могао изаћи из граница породичних, у овим тесним границама креће му се и васпитање, — оно се развија овде на оним начелима, којима је живила китајска породица у сопственом смислу и сва китајска држава, јесте опет породица, која садржи у своме саставу сав китајски народ. У име истога закона, стари Индијанац сводио је све потребе своје према новим поколењима на тачно знање сваког младића, права и обвезаности своје касте и строго очување уведених обреда и церемонија, и то зато, јер по речима религије и по самом складу живота, сваки човек се само зато родио на свет, да продужи дело и начин живота свога оца. Због ратоборних наклоности старога Персијанца, ратоборни дух, који прониче сву нацију, неодложно се морао јавити и у васпитању, које је међутим знало и за друге врлине: — правду, уважавање закона, љубав према домовини; али на првом месту стајала је дужност војника и телесна снага. Крајњи деспотизам с једне стране и потпуно угњетавање с друге стране, јесу карактерне црте у односима међу виших и нижих сталежа у Египту, које се јасно види и у васпитању: у довољно удешеном програму наука за прве и у крајње жалосним умним нарављењем појмовима код других, који нису имали права знати што друго, осим роиске покорности жрецима и обичајима, које су ови установили.

Обилазећи народ јудејски, који је заузимао потпуно изузетни положај, ми ћемо прећи на велики и славни класични свет, надајући се да ћемо наћи овде високи идеал човека, за који није знао источни свет. А како?

Пред нама је изванредни, чудновати разноврсни живот старога Грка, непрестано служење култу красоте. Обдарен од природе по преимућству гењијем уметништва, уметник по природи, Грк, и свој идеал васпитања оснива на красоти — телесној и духовној. Све силе васпитања теже на то да постигну хармонично развијање оба дела човекове природе, да учини тело његово прекрасним обликом још прекрасније душе његове. Чувена καλοκαγάθία т. ј. савршенство тела и душе служило је као циљ свију васпитних средстава у бољој епоси Грчке. Обзирала се на њу и гимнастика, која је давала прекрасан облик телу, боговима сличан, но уједно укрепљујући и дух, навикавајући га уздржности и умерености. По њој се управљао и сав курс изванредних искустава, која су напунила сагласном хармонијом душу, али

која су, уједно утечући, облагородила и красоту тела. Њу признаваше, напослетку, за последњу циљ своју и граматика и математика и сав курс наука у оне, с филозофијом заједно

Какав ли је поражавајући сагласни хармонични скуп у једно нераскидно дело таких, по изгледу, разноврсних елемената! Само је народ вештак, који је никао и развио се на производима највећега умет ника — Омира, могао бити творац оваког идеала и средстава за достизање истога. И што је особито важно, све ово не беше само пород инстиктивних склоности и тежња човекових, него промишљено и логички основано. Наиме, геније Грчке, који је створио велике филозофе први се забавио теоретским разјашњивањем циљи и средстава васпитања, и у радовима Платона и Аристотела створио је но историју, прве, веома значајне покушаје васпитне теорије.

Прва половина класичког света имађаше велике заслуге за васпитање, а друга напротив малакше. Естетички елемепат, који је тако дубоко прошикао сав живот и радиност старога Грка, код Римљана уступа елементу расуђивачком, практичком. Овај до суровости трезвени човек здравога смисла у свему беше расположен, да одабира пре свега оно што је практично, корисно. По томе ипіе, које, истина, обузима у вишој тачци својој сву државу, сву отаџбину, стајаше на првом месту и у васпитању. Тако беше у првом периоду самосталног развића римског народа, кад је он чувао свој чисти национални карактер, а то се делом чуваше и у епоси господарства Грчке, која не гледећи на сву своју искреност, не беше кадра, да прими ову главну црту Римљана. И сада се најбољи умови Рима, као Цицерон и Квинтилијан, задржавају у својим делима љубављу на средствима за образовање искусног оратора, као најбољега практично-корисногa и у њему виде виши идеал човека.

Така је последња реч старога, до хришћанскога света.

Не говорећи о потпуно бедном, оскудном стању идеала источних народа, нас не може задовољити ни класични свет. Одавајући справедливо пошту уважења на и дивљења — изванредним задаћама, старогрчког васпитања, ми се не слажемо, да их примимо у свој живот. Ништа немајући против здравог и прекрасног тела, ми тим више далеко смо, да својства његова стављамо као мерило за оцену достојанства и значења човекова уопше, (као што беше н. пр. у Шпарти), зато, што ми сматрамо за најблагороднију и за највишу не телесну, него духовну супстанцију човекова бића. Главни недостатак старокласичких погледа и састоји се у том, што не гледећи на сву силу и дубину грчкога и римскога ума, њему не беше позната величина и достојанство човекова духа самога о себи. О чистој идеји човечанства, о идеји човекове личности, која највећу вредност поси у самој себи, не знаше ни Грци ни Римљани. Човек се ценио у старом веку не сам по себи него више, као средство или оруђе за друге циљи — породицу, касте, збора, напослетку — целога народа. Зато се овде и не може тражити права добродетељ: код народа класичких она је у оне одбачена или је једностране. И Грк и Римљанин појављују се као крајње егоисте, који се несито наслађују земаљским добрима и свесветским господарством. Зато дакле и тако дубоки умови, као што је Платон и Аристотел не могоше се ослободити од идеја ропства, да га признаду као појаву непормалну; напротив они се стараху, да нађу природни основ за њега, — у природној одличности Грка од варвара. Идеја једнакости се не налази код ових великих мудраца старога света. Зато и учење њихово о правди поси на себи не оиечовечански, него, тако рећи, архипастирски карактер. Грк се није могао помешати с Варварима: душа његова самом природом је стављена више него душа свакога другога човека. Једном речју и овде не појмише човека дужним начином и не оценише по достојанству. Тадања религија беше врло слаба за ово; филозофија поред свију успеха својих, не имађаше снаге, да јој помогне.

Тек појавом Христа Спаситеља у свету, као да тајанствени покров спада с лица земље и човек почиње појмати сву величину природе своје. Достојанство и зна-

чење човека открива се у њему самом, а не ван њега, зато што, независно од свога положаја на земљи, он, заједно са свима другим људима, браћом својом, има велику цену у очима Божјим и једнако је призван на велику заједничку циљ. Зато само у Христијанству, са његовом идејом слободне равноправне човекове личности, могла се наћи истинита циљ васпитања.

Треба васпитати не „негоцијанте, солдате, механике, вештаке, некоје јуристе,“ него људе, у правом смислу речи, писао је још 1856. год. покојни Н. И. Пирогова, и реч његова моћним одјеком одазвала се у свима крајевима Русије, покренувши питања васпитања на прво место, као само „питање живота“. Међутим шта је ново учење у овим речима о неопходности васпитања људи! Тирилов је само напоменуо оно, што је већ давно, десет векова раније познато било свему свету. У Христијанству се родила и с њим јавила у свет та мисао да треба васпитати *човека*, и од тога доба благодарећи некој гуљој заборавности нашој, она прелази у област мало познату, као да потамњује, то опет у тренутку највећега јасног сазнања својих друштвених недостатака, издиже се на површину, поражавајући све свом силом новога открића. — „Човек“ — ево потпуно достојни идеал васпитања, ево прво одељење истините циљи васпитања.

Но опредељење ово, као што видимо, врло је широко и опће за то, да буде могуће, да се задржимо и умиримо. Човек, човекова личност, човеково достојанство — све су то таки појмови, који би требало тек рашчистити, да би могли достојно послужити добром основом човечанског живота и васпитања; без овога дакле могу завести у непроходне вртлоге самих разноликих па и противних мишљења. На пр. одлазећи се наклоношћу према човеку, као суштаству разумно-слободноме лако је могуће врло далеко заћи и ступити на лажни пут. Васпитање, кажу тада, мора почивати на развићу човека природнога, какав је он т. ј. са свима оним силама с какнима он излази из руку природе, зато што у срцу човековом нема никакве покварености; нема ни једнога порока, о коме се не може рећи, којим се и каквим путем они појавили, зато, што човек кад се родио, већ носи на себи првообраз хармоније правде, красоте и добра и т. д. Зато га ваља пустити слободноме развићу сила саме природе и — ето јединствено верни пут васпитања. (Наставиће се).

Проповед на текст Мар. 9, 24.

(О СУЗАМА.)

(Свршетак)

Често се догађа, да човек покрај толиких беда и искушења заће са права пута. Ми тада обично жалимо тога човека а често и сузе саучешћа лијемо над пропашћу његовом. Но и ове суће нашем ближњем слабо користе. Праву помоћ указаћемо му, ако га одвратимо од злог пута и изведемо на прави пут зарана. „За то браћо, ако ко од вас заће са права пута истине и обрати га ко, нека зна, да ће онај, који обрати грешника с кривога пута његова спасти душу од смрти и покрити мноштво греха (Јак 5, 19—20).“

„Браћо моја! у вери Господа нашега славнога Исуса Христа, не гледајте ко је ко (Јак. 2, 1)“. Не гледајте на разлику сталежа, на разлику имања. Сваки је човек ваш ближњи. Па ако ближњи ваш страда, ни часа не часите, укажите му потребну помоћ не само речју но и делом. Није доста само сузе лити, него је много узвишеније и корисније сузе убрисати. Помозите ближњем без разлике, на ће и вама Бог помоћи. „Ако ли гледате ко је ко, грех чините и биће те покарани од закона као преступници (Јак. 2, 9).“ . . .

Природа је човекова чудна. Према разним приликама у животу човек се разно и влада. Но има и таких прилика, где се човек влада на први поглед са свим противно оном стању, у ком се налази. Како је то? Разумећете лако. Кад нас нешто боли ми јаучемо, кад нам туга каква на срце падне ми лијемо сузе и у њима угушујемо јаде своје. Напротив, кад нам је нешто мило, ми се смејемо, кад нас нешто весели ми гледамо, да отклонимо све што нашем весељу може сметати. А кад нам срце игра од радости у грудима, нама пођу

сузе на очи. Те су сузе најслађе сузе у животу човекову. У тренутку тих суза он је најсрећнији и заборавио је на све патње и беде, које је претрпео.

Ако плачемо од радости онда показујемо, да нам та велика радост одиста из срца потиче, да је она истинита! Нема радост, радост без суза као и нема туга, туга без суза, нит' је права радост нит' је права туга.

Ми плачемо од радости, кад су нам деца благодарна Шта су деца родитељима то најбоље знаду сами родитељи. Што је птици ваздух, што је роса цвету, што је небу сунце, што је души молитва, то су ето, добра и благодарна деца родитељима. У такој деци родитељи гледе своје највеће добро, своју наду, своју утеху и потпору у старости. Благодарност дечија родитељима натерује сузе радости на очи. Сузе те јесу дробни бисер, алем-каменови, бесцен-благо. Оне најбоље показују, колико така деца вреде родитељима. За то, синови и кћери, поштујте те сузе родитељске и цените их Љубите родитеље своје свим жаром младе душе своје, јер су вам они после Бога највећи добротвори. Сетите се увек дужности своје према њима На то вас опомиње и пета заповед Божја: поштуј оца твога и матер твоју, да срећан будеш и да дуго поживиш на земљи!

Ми често засузимо од радости и кад састанемо са милим својим после дугог растанка. Овакве сузе лије мајка грлећи сина, који јој се са дуга пута здрав дома вратио. Са оваким сузама излази верна љуба пред војна свога, који јој се жив из боја повратио. Оваким сузама дочекује сеја брата, кога је сваки дан изгледала и једва дочекала Овакве сузе најпосле пуне очи свакога од нас, кад се после дуго година срећемо са својим милим пријатељем или другом.

Радосне сузе лијемо и кад нас каква опасност срећно мимоиђе. У том случају изгледа нам, да су сузе растерале неку суморну маглу испред очију наших. У души нам је свануло, одахнули смо и кроз сузе благодаримо Богу, који нас је од опасности сачувао.

Размишљајући о Богу и свету, о савршенствима Божјим и ништавости светској, ми долазимо до свести о великој љубави Божјој према нама, коју нам љубав Бог указује сваког дана бринући се о нама. Размишљајући тако ми замишљамо Бога не само као Творца и Промислитеља васељене него и као свога Оца.

У тим мислима чувства се наша толико разнеже и неко неописано миље разлије се по нашим грудима и наше око и нехотице засузи сузом миља, радости и благодарности према Господу. Исто такови осећаји обузимају нас и при читању светих и побожних књига, где невиност излази као победитељка. У св. Писму нам пружа диван пример сам Господ наш Исус Христос, чија је невиност дирнула и неверника Понтија Пилата те овај опра руке пред народом од крви његове праведничке. Невиност и правда Господова победила је и сав свет незнабошки и вера његова раширила се по свим крајевима земаљским. Читајући животе светих, напазимо на силне мученике за веру и исповеднике, који претрпеше страшне муке али не одусташе од вере, но шта више обраћаше често и мучиоце своје на пут спасења. Сви ови примери силно утечу на наше срце и буде у њему слатку радост, која се најлепше исказује у топлим сузама

Но радосне сузе лије и ближњи наш, коме смо утрли сузе жалости. Ако је брат наш у тузи, невољи или ако страда а ми му у свему помогнемо, ето, да смо му заменили сузе жалости радосним сузама. Оваким сузама плаче благодарна сиротиња, коју смо спасли од глади и студи. Радосне сузе сијају се најпосле и у очима нашега непријатеља, коме смо вратили зло добрим. Ове последње сузе непријатеља нашег имају тројаку вредност. Поред радости оне указују и на то, да душа нашег непријатеља није тако рђава као што нам изгледаше, јер је примчива за сузе а треће оне могу бити и израз кајања за учињену нам неправду. Све ово троје разбуктиће у нама поново љубав к њему, ми ћемо се измирити с њим, опростити један другом нанесене увреде и у братском загрљају пролићемо обоје сузе радоснице.

Оваке су сузе радости овде на земљи.

Но има суза радосница, које се проливају на овом свету. То су сузе, које лију душе за које се ми молимо овде на земљи, јер се оне радују што их се ми сећамо и моле се Богу за нас. Те њихове сузе припремиће и нама вечно спасење. Кад нас Бог позове к себи срешће нас блажене душе са сузама радости кличући: „ми смо вам обезбеђење за наше спасење, јер молитве ваше услишао је Бог.“ А тада ће и нама заблистати суза радости у очима, јер ће нас дочекати Спаситељ при рајским дверима и поздравиће нас: „ходите благословени Оца мојега (Мат. 22, 34). Ућите у радост, јер сте радост стварали на земљи.“

Од свих суза најгоре су сузе гнева. Сузе гнева лију људи или из зависти или из частољубља или из мржње или из пакости и освете. Ни једно од тога није добро.

Гнев је сам по себи нешто страшно. Гнев нам нагрђује лице, квари сјајку образа и подобија Божјег у човеку и угушује у нама сваки осећај човекова достојанства. У гневу човек нема слободне воље и што-год ради ради слепо. Сузе гнева су отров за срце а у души пакао стварају

Завист је један од најгорих порока Док други пороци бар привремено годе телу, завист му од постанка свога у њему уди. Као љути оцат што гризе свој суд тако и завист гризе завидљивца. Кад дакле завидљив човек није кадар ником да нахуди он гризе сама себе и лије сузе од гњева. Сузе те падају као усијано угљевље на душу његову и сажижу је.

Исто је то и код суза, које мржња лије. Ти мрзиш на брата твога и лијеш у злоби својој сузе за то, што је он постао срећнији но ти, што је уваженији и угледнији у свету од тебе, но тако не плаче прави Хришћанин. Прави Хришћанин не сме мрзити ни на што осим на зло, јер је Христос проповедао љубав. „Сваки, који мрзи на брата својега крвник је људски и знате, да ни један крвник људски нема у себи вечнога живота (1 Јов. 3, 15).“

Увређено самољубље назива често освету. Али — не свети се! заповеда и Бог и људи. Но мало је, који овај глас слушају. Већина људи противно раде, жуде за осветом и чим им се прва прилика укаже и извршује ју. О овима нећу сад да вам говорим више но толико само, да овакви људи навлаче на се гнев Бога, који вели: „Освета је моја!“

Да се вратимо оним првим. Рекао сам, да се мањина људи не свети за нанесену им увреду или неправду. Па и од те мањине још мање њих има, који неће, да се свете из чисте љубави хришћанске. Они други хтели би, да се свете, али не могу. Шта онда? Они онда у накаснном гневу своме лију сузе, плачу од једа, што нису кадри наудити и осветити се. Ако икакве а оно за цело ове сузе су најгоре и најмање доликују човеку. Драгоцени бисер суза својих, које је Бог дао очима људским они просипају пред свиње — пред гадну и необуздану своју страст. То је велики грех. За то, браћо, чувајте се тога греха. Чувајте се, да не пролијете сузе из зависти, мржње или освете, да не пролијете сузе гнева. Не будите нагли у духу своме на гнев, јер гнев почива у недрима безумних (Еклес. 7, 9.)! . .

Прелазим на последњу врсту суза, — прелазим на сузе покајања. Сузе ове јесу свете сузе. Као вода што спира мрље телесне тако исто сузе покајничке спирају грехе с душе наше. Њима миримо савест своју, која нас гризе и мучи ради грехова наших. Њима ублажујемо правду Божју, која захтева, да се кривац казни. Њима се приближујемо Богу, од кога су нас греси отргли. Њима повраћамо изгубљено небо, — вечни блажени живот на ономе а мир и спокојство душе наше на овоме свету. Њима се избављамо од вечног пропаст, вечне смрти, вечних мука у паклу. Али покајање мора бити истинито и искрено. Ни једног греха свога не смемо затајати. јер Бог зна свачије срце. „Ко крије преступе своје неће бити срећан а ко признаје и оставља добиће милост (Приче 28, 13).“

Пример истинитих покајничких суза видимо у цара Давида и св. ап. Петра, који су обилате сузе проливали кајући се за учињене грехе. онај за прељубу и убиј-

ство а овај за то, што се трпут одрекао свога Господа. Угледајући се на њих, показаћемо на себи самима, да су нам сузе истините, ако признамо све своје грехе и ако се поправимо. Иначе су нам сузе биле само притворне, којима смо још више згрешили, јер смо хтели да лажним сузама Бога преваримо. Покајање пак наше биће потпуно, ако сузе наше покајничке лијемо не из страха од казне но за то, што смо Бога увредили, који је најчистија, најсветија и најсавршенија љубав (I Јов. 4, 8).

Чули сте, мили моји, каквих суза има и како треба да се према њима владате. Ако вас туга каква мори пролијте сузе жалоснице и боли ће вам одлакшати Ако ваш ближњи страда и лије сузе невољнице плачите и ви с њим и помозите му на ћете утрти сузе и себи и њему Ако сте радосни па вам пођу и сузе од радости, пустите им слободно на вољу, пустите их нека теку, оне најбоље исказују вашу чисту радост и изједначују је са унутрашњим осећањем. Али, ако сте гневни, ако вам завист и мржња трују груди а освета и самољубље гуши душу, стишајте се, угушите своје рђаве осећаје у себи, не пропустите ни једне сузе, да помути сјај ваших очију, чувајте се тих суза, јер су оне Богу мрске а људима на поругу. Напротив лијте потоком сузе покајања, јер су те сузе Богу драге, а вама су на корист. Не стидите се суза својих, што их покајање лије „Понизите се дакле под силну руку Божју, да вас повиси, кад дође време. Све своје бриге баците на њ, јер се он брине за вас (I Петр. 5, 6 – 7). А Бог сваке благодати, који вас позва на вечну своју славу у Христу Исусу он да вас, пошто мало пострадате саврши, да укрепи, да утемељи. Њему слава и држава у век века. Амин (I Петр. 5, 10—11).

Јов. Константиновић.

Јосиф Хуберт Рајнкенс

— *Написао Вл. Керенски* —

Почетак ове године задесио је старокатоличку опћину тешким ударом. Ноћу између 4. и 5. јануара испустио је своју племениту душу Јосиф Хуберт Рајнкенс, „први“ старокатолички епископ. Смрт тог врлог човека оплакаше не само чланови старокатоличке опћине, него и многи други, који нису стајали с њиме у ближем додиру. Пријатељи Фридрих Хајрих и Јоаким Албрехт положише на његов одар драгоцене венце и најавише брзојавно породици покојниковој саучешће у туги, а све то у име протестантске Немачке. Покојник је све то потпуно заслужио, а мислимо, да не ћемо погрешити, ако и читаоце „Српског Сиона“ упознамо са животом тога борца за истиниту веру Христову, па ма то било и у преводу.

Јосиф Хуберт Рајнкенс беше један од вођа старокатоличке опћине, у којој је још од првих момената њеног историјског живота заузимао веома знатно место. Родио се 1. марта 1821. године у сеоцету Бурдшајду у близини Ахена. Богословско образовање је стекао на Бонском универзитету. Добивши степен доктора богословских наука на Минхенском универзитету, млади научењак беше одређен за приватног доцента, а онда и за професора црквене историје на Бреславској великој школи. Када је 1848. год. примио свештенички чин, постаде уз то још и проповедником саборне цркве града Бреславе. Успеси његови и у проповедничкој, а особито у професорској служби, беху толико сјајни, да је већ у половици шездесетих година био изабран за ректора дотичне школе. Велико знање, дубоке мисли, правилни назори брзо га истакоше међу читавим бреславским свештенством. Иначе се наскоро морао даровити професор рођеним нескуством уверити, да се у римској цркви и дубоко знање и научни рад цени само у том случају, кад су потчињени сврхама језуитским. Кад је 1861. године бреславски универзитет славио свој јубилеј, он је саставио поздравну адресу (Festschrift) универзитету, у којој је без икаквог уљепшавања изнео духовно стање бреславске дијецезе. Многи осетише, да се много што шта у тој адреси тиче њих и, разуме се, најоштре се дубоко увређени. Резултат тога беше једна књижевна реплика од многих утицајних чланова бреславске дијецезе, пуна исмевања смелог професора.

Већ тај конфликат Рајнкенсов са силнима овога света беше јасан доказ, каковим се чврстим карактером и чистим нравственим убеђењем одликује млади професор.

Наскоро затим исте духовне особине бре-

славског професора избиле на видик у новом судару његовом са присталицама папског апсолутизма због философских назора Гунтерових. Ствар је у овоме: језуитска странка, веома снажна у Немачкој у шездесетим и седамдесетим годинама, када је и Рајнкенс делао као професор, да би угушила национални свест у немачком народу, свима силама тежила је, да искорени из свих виших немачких школа појаву националне философије, стављајући на њено место језуитску философију, основану на схоластичким начелима средњевековног богословља. Пошто су се у томе периоду по читавој Немачкој разширили философски назори бечког професора Гунтера, језуите напрегоше све своје силе, да ограниче њихово ширење. Резултат тога најпосле је био — гробни глас из Рима, који је налагао „veto“ свима и свачему, што је стајало ма у каквом односају према Гунтеру. Рајнкенс, који се и сам није слагао у неким тачкама са Гунтером, био је дубоко потресен таковом појавом папског апсолутизма и ни најмање се није бојао да искаже и усмено и преко штампе своје осећаје, који га обузеше.

Резултат: — окривише га поново, да се противи светоме оцу и рационализмом, уопће свим оним, чиме обично окривљују у римској цркви сваког, ко се држи и исказује назоре, који ма у чему не хармонишу са обичним назорима римске курије

Ова два факта из професорског рада Рајнкенсовог дадоше повода римској курији, да с подозрењем гледа на смелог професора; а њим самим завладаше горки осећаји према својој цркви. Ти горки осећаји биваху све јачи и јачи, што год је тежња римске курије, да за њ ин папску систему њеном последњом веритом — проглашењем догмата о папској непогрешивости — постајала крајем шездесетих година јаснијом и јаснијом. Две године пре тога жалосног акта био је Рајнкенс у Риму и овде се рођеним очима могао упознати са оним стањем црквених ствари, у коме су се оне представљале намеснику Христовом и његовој страници, што је око њега; а делимично и с тим, шта очекује западну цркву у скорој будућности. А овде је по свој прилици сазрео у њега коначно и план рада у погледу сабора, који ће се наскоро састати. Бар се у неким чланцима, написаним по повратку из Рима, Рајнкенс заједно са својим пријатељем Балерном изразио доста неповољно по нека црквена питања тадашњег времена. Када се затим отворише седнице ватиканског сабора, његови назори беху већ сасвим одређени. Још пре свршетка тога сабора, када је у осталом већ сасвим био очевидан његов исход, Рајнкенс је био саставио „план протеста против саборских одредаба,“ у коме је, испоређујући ватикански сабор са васељенским саборима првих хиљаду година, с гвозденом логиком, и ако у мало речи, доказивао невасељеност тога сабора. „Ватикански сабор, говорило се у томе плану, ништа није бољи од познатих сабора у Риминии (359) и Ефеском (349), ни по својим мотивима, јер је сазван у сврси сакционисања папског апсолутизма — умишљене истине, која се не налази у откривењу, а овамо је без икаквог здравог основа; ни по своме саставу, јер се састојао, више него у половину од талијанских епископа, који се налазе у потпуној покорности папи; ни по своме карактеру, јер је лишен сваке слободе саветовања.* Делингер, Шулте, Рајш и друге вође новога покрета разгледаше међу собом тај план протеста и решише да се изнесе на последњој саборској седници против догматизовања папског апсолутизма. Али тадањи догађаји спречише остварење те намере: ватикански догмат беше признан од скоро свих саборских чланова; странка мањине, која је протестовала против новог догмата, била је толико незнатна, да изнашање споменутог протеста, који је састављао Рајнкенс, без сумње не би имало никаквих резултата. Тај први неуспех није задржао развиће новог покрета. Одмах после ватиканског сабора његове вође се стадоше брзо спремати, да јавно протестују против ватиканских одредаба. Ту је Рајнкенс био један од највидинијих радника. Тако је заједно са Делингером и Шултеом, узео најживљег удела у сазивању познате *минхенске конференције*, која је ударила темељ новоме покрету и на којој је био изречен први јавни протест против ватиканских одредаба. У књижевној полемици, која се после споменуте конференције распламтела међу Старокатоличима и заштитницима новога догмата, и Рајнкенс је живо суделовао. Колико је он ра-

* Вид. Schulte, Der Altkatholizismus. Geschichte seiner Entwicklung, innerer Gestaltung und rechtlichen Stellung. Giessen. 1887. S. 79—83.

дио у томе периоду историјског живота старокатоличке опћине, може се већ из тога видети, што је само за једну годину дана, 1871 год., издао на свет око шест дела, посвећених расправљању новог догмата. Папска курија је веома добро увидела, колико је опасан за њу тај човек и није оклевала, да се лати репресивних мера против њега. У мају 1872. год. Рајнкенс је у броју првих вођа старокатоличког покрета био одлучен од цркве. Курија се при томе чак није особито ни упињала, да склони будућег старокатоличког епископа, да се одрече својих убеђења, као што је то радила према другим вођама тога покрета (н. пр. према Делингеру и Рајшу): она је очевидно веома добро увиђала, да никаква наговарања и претње не могу утецати на промену убеђења бреславског професора.

Међутим су догађаји пошли својим редом. 1871. г. састао се први старокатолички конгрес у Минхену, на ком је био утврђен програм будуће историјске мисије старокатоличке опћине, а 1872 г. на конгресу у Келну учињен је први покушај практичког отварања тога програма: на њему је био израђен пројекат црквене управе у новој опћини. Пошто је са остварењем тога пројекта црквени живот старокатоличке опћине добијао све одређенији вид, вође Старокатолицизама су све више и више долазиле на мисао о неопходности свог посебног епископа. У половини 1873. године пошто се нова опћина брзо раширила, није се могло више чекати за остварење тога плана. После претходних припрема за тај важни акат. 3. јула 1873. г. у Келну, у цркви св. Пантелејмона, би приступљено избору епископа од 30 свештених кандидата северне и јужне Немачке. Резултат тајног гласања био је овакав: од четир најглавнија кандидата Рајнкенс је добио 69 гласова, Рајш 5, Ланген 1 и Михелис 1. Опће убеђење је на тај начин указивало на Рајнкенса, као на најдостојнијег кандидата за епископску службу у новој опћини. Дуго је одбијао бреславски професор ту част, указујући на своју недостојност за примање тако високог чина; најпосле, после дуготрајних наговора, најави, да прима избор „у љубави и смирености.“ После кратког времена, — 11. августа 1873. год. посветио је Рајнкенса за старокатоличког епископа утрехтски архиепископ Хајкамп. Том приликом је ново-изабрани епископ разаслао прву своју посланицу „свима свештеницима и световњацима, који чувају католичку веру.“ Ова посланица је по мислима, које су у њој, обратила на себе пажњу читаве европске штампе, па и православне цркве. У њој је Рајнкенс, јављајући о своме избору за епископа, међу осталим изказао овакво гледиште на своју службу: „онај, који добија у цркви власт везати и одрешити, мора знати, да он није господар, него само стројитељ. . . . , да је црква дом Божји, у коме нема робова, него су сви само чеда Божја. . . И као што чеда, добијајући своје наследство од оца, не купују га, тако и стројитељ тајана Божјих мора знати, да оно, што добија од богатства Исуса Христа, добија бадава, да не би нико помислио е је религија средство за добит . . .“

Као одговор на ту посланицу Рајнкенсову изашла је 21. новембра 1873. год. енциклика папе Пија IX., у којој су се читава старокатоличка опћина и специјално њезин први епископ предавали свечаној анатеми.

(Свршиће се).

Дописи.

На **Ђунтиру**, августа 1896. Читајући готово сваке године у новинама: „Гласе са гроба св. Стевана Штиљановића“, сваки пут ме покукла жеља, да видим то свето и знаменито мјесто, те да се поклоним гробу светитељеву и да се тамо помолим Богу и св. угоднику божјем и добротвору народном, за срећу и напредак српског народа и благостање њере и цркве православне. И та давнашња жеља, нека је Богу слава и хвала, испунила ми се је ове године. Тијем радосније дошао сам тамо, што сам чуо, да ће, поред сваког годишње славе, ове године бити још и друга, која ће својом значајношћу и важношћу превазићи све досадашње. Дознао сам наиме да ће ове године бити освећен нови крсни споменик и плоча, што је подигнут трошком српског народа, а трудом и заузимањем одличног српског свештеника г. проте Стевана Гојковића пароха шиклошког и његове општине.

Мјесто, гдје се налази гроб св. Стевана Штиљановића удаљено је од Шиклоша по сата. То је прекрасан један брежуљак познат у народу под именом „Ђунтир“.

Обичај је од вајкада, да се народ овдје са свјештеством увијек скупљао 1. авг. послије подне, те је у вече служено бденије и држана проповијед народу. И освануо је жељени дан, те сам се и ја упутио да присуствујем светковини овој народној. Далеко би ме одвело, кад

бих хтио описивати све красоте, што нам се оку указују кад погледамо у наоколо са овога брежуљка, гдје је по предању гроб св. Стевана Штиљановића, и гдје је сад подигнут красан каменити крст висок преко три метра, и велика камената плоча на којој више, да је ту лежало свето тијело светога Стевана, које је одатле пренесено 1547. г. у манастир Шишатовац у Фрушкој Гори. Још даље би отишао, кад би хтио да износим све утиске и оне силне и необичне осјећаје, који ми обузимаху душу кад сам се нашао пред спомеником овим. Но ипак не могу прећутати, како ми је неки сиви терет притискао груди, и како ми тешка туга обузела срце и душу, кад сам, при посматрању красне шиклушке околице, помислио, да је то искада било у српским рукама. Неугодно ме се је дојмило, и кад сам око крста и гроба свештитеља српског видио некуљено неких једва стотину душа, од којих су половица биле Чивути и Калвини. Чудно сам се томе тијем више, што сам сазнао, да је домаћи парох преко окружног протопрезвитера огласио, да ће тога дана бити освећење надгробног споменика, и да је окружни протопр. г. Гаврило Боларић подручно свештенство позвао, да претходећи литијијем примјером својој пастви дођу на ту свечаност, понесавши са собом епитрахиљ и фелон, како би својим судјеловањем у светом чину освећења и служењу бденија, увеличали славу ову српску народну. Колико сам разумио г. прото је позивајући свештенство, а преко њега и народ истакао значај састајања и скупљања у оваким приликама и важност наших српских сборова, на ипак не одазваше се ни свештеници ни народ овоме позиву. Једини парох Липовачки г. Урош Мађаревић одазвао се овоме позиву, па је и његових парохијана највише дошло.

Како се приповиједа ово је био негда најпосјећенији збор, а данас — жалост је погледати. Мени је први пут бити на овоме збору, па морам признати, да сам се неплашно, јер нијесам могао мислити, да би српски народ у Барањи показао тако мало интереса на спрам споменика, који је подигнут у славу онога великога Србина свештитеља, који је врецима барањских Срба толико добра чинио. Жалосна би то била појава, ако би српски народ и свештенство у Барањи било тако равнодушно наспрам свештиња наших народних. Истина бог, дани пред 1. август били су доста промјењиви, кишни и вјетровити, али на сам тај дан било је вријеме доста угодно, а бараньске парохије све су на близо, а од Шиклоша скоро подједнако удаљене. Али на послијетку шта све то смета? Гдје се тиче да покажемо пијетет према нашим свештеницима, годишцима божјим и добротворима народним, гдје се пите, да истакнемо знаке нашег народног бића, ту не смију да нам сметају никакве запријеке. Још морам рећи, да су неке појаве у сакупљеног и оној шачици народа у мене изазвале сумњу: да позвани за то мало бриге воде о религијозно-моралном васпитању своје пастве. Част онима који ту бригу воде.

Нека ми опрости свештенство бараньско за ову опору а може бити и неправедну ријеч, што је нарекох у бољу душе своје. Не рекох је из зависти и злобе; не рекох је што би хтио, да се наметнем за учитеља свештенству томе, него у доброј намјери и из љубави на спрам српског народа и вјере му прађедовске. Нека је далеко од мене и сама помисао, да би се хтио бацити блатом на бараньско свештенство, или да би хтио злурадо омаловажити рад његов. Али познавање присутне шачице народа на Бунтиру баца врло мрачну слику на религијозно-морални живот тога народа, што је на мене учинило врло неугодан утисак. А послиједица тога су и горње прије изречене ријечи.

Сваки искрени и прави српски родољуб мора да зебе и да се озбиљно забрине, кад помисли како су критична, судбоносна и озбиљна настала времена по српски народ у овијем крајевима, па би зато требало сваки да се трне и свом снагом и вољом настане око подизања религиозне свести и моралног поноса у оним деловима тамошњег народа, у којем као да се та свест успављује а поное губи.

А парочито неки део свештенства би требао да забаци бриге само око својих личних интереса, те ухвативши свој позив као што треба да се озбиљно зати пастирска посла. Историја нас је довољно научила, да свагда, — кад је поче српски народ хладњети наспрам свештиња вјере своје православне, кад је почео занемаривати цркву и кад је постајао равнодушан наспрам свога националнога бића, да су свагда наилазила на њега разна искушења и свакакве биједе и невоље. Но бацимо то за сада крају, на пријеђимо на славу.

Гроб св. угодника божјег, добротвора и свештитеља српског св. Стевана Штиљановића означен је, а и украшен близо 4 метра високим каменитим крстом и великом каменитом плочом. Споменик је лијеп и достојан свеца српског, и служи на част српском народу који га подиже.

Освећење споменика извршио је домаћи парох прец. г. прота Ст. Гојковић; вечерње и јутрење служили су: зет домаћег пароха катихета Ворканић и липовски парох Урош Мађаревић уз лијепо и складно појање учитеља: пилањског, шиклушког и капошалубског.

По освећењу споменика наговорио је домаћи парох г. прота Гојковић красну бесједу, у којој је изложио историју постанка споменика, а за тим је лијепо разложио значај подизања споменика на гробовима умрлих.

„У првом реду“, рече говорник, „подижу се овакви споменици на гробовима покојника, да нам се не изгубе из вида и памети мјесто, гдје нам наши мили покојници вјечни санак почивају, а друго и за то што по науци наше цркве по-

етоји нека веза, на коју треба да нас опомиње и потсјећа надгробни споменик. Ми се Богу молимо за душе наших покојника у цркви и на гробљу; у цркви палимо свијеће и чинимо парастосе, а у гробљу преливамо гробове, и чинимо тамо задушне молитве, а наши покојници опет моле се Богу за наше здравље и за сваки напредак наш, а највише да нас Бог сачува од разних бједа и невоља, од страсти и гријехова тешких, како би послије смрти наслиједили вјечно блаженство. Свеза ова свега је и тешко оном који је пренебрегне, тај се лишио једног утјешавајућег средства, које му ништа на свијету не може да надокнади. Гдје је тај човјек, који у животу нема недостатка, несрећа, непријатеља и невоља; који не би имао потребе да се коме својски изјада и потужи? А коме ћеш се боље изјадати и потужити, да л' злурадим људима, који ти се свете у несрећи и који се радују јаду и тузи твојој? Не, доиста не, него кад ти је најтеже, онда ћеш отићи на гроб оца или мајке, мужа или жене, брата или сестре или дјеце своје, на ћеш се тамо сит изјадати и исплакати, цјеливаћеш крст на гробу милог покојника свога и сјетићеш се на крсту за гријехе и невољаштва људска пострадалог сина Божјег, на ћеш помислити: кад је могао праведни, свети, човјекољубиви Христос Господ, претрпјети увриједе, неправде и мучења људска, на је опет свима опрошто, то зашто да не трпим ја гријешни, и за што да ме тишти немила судбина ил сујета људска, кад је то све за кратко и кад се тек у патњи овога задобива блаженство вјечног живота. И док ти тако мислиш учини ти се као да ти дух мртвих твојих, као да ти сам Господ одговара: „трпи синко и сноси то је воља Божја,“ у трпљењу је спас,“ и ти одлазиш утјешен, сузе ти терет са срца, јер си се потужио својима, и јер си узео примјер Христа Господа, кога си часни крст видсо и цјеливао.

„Ето такав значај, такву силу има крсно знамење на гробовима наших умрлих. Оно нас потсјећа на страдања Христа Господа, на нам одлакшава наше страдање, оно нас опомиње на молитву ономе, који нас је кадар утјешити и помоћи. На зато нека нам гробови не буду без крста и крсног споменика, и нека се они не праве параде ради, да покажу свијету нашу гордост и сујету, већ нека се праве ради молитве и душевне утјехе, и онда ће тек одговарати својој свези и задаћи а та је да у хришћанском стрпљењу подносимо све невоље овога свијета, како би угодили вољи Божјој, одлакшали тијелу и спасли душу.

Тако и овај данас освећени надгробни крст, који нам показује мјесто, гдје је лежало тијело воље и добротвора нашег св. Стевана Штиљановића, није подигнут из сујете и параде ради, већ да покаже љубав и благодарност нашу према светом покојнику, и да нас опомене на усрдну молитву Богу и његову св. угоднику, те помоћу њиховом да нам буде на утјеху у свима тјелесним и душевним страдањима нашима. За то не заборављајмо овај свети гроб и не туђимо се од њега, остављајмо све послове на страну, па на данашњи дан дођимо овамо велико и мало, да заједнички прославимо Бога и његова угодника св. Стевана, да им се помолимо за здравље и срећу своју, своје дјеце и свога рода, и у заједни овога крста да тражимо и наћемо утјехе у свима невољама нашим. Препоручујем ову заједничку светињу љубави вашој, и желим, да нађете сви, који с вјером овамо дођосте, здравља тијелу, утјехе души, и среће у свима поштеним пословима својима.“

Тако свештеник — а како присутни народ? Жалост је о томе и говорити. Али ипак, да оправдам оно што сам напријед рекао, морам са болом у души да споменем, да је и од оно мало народа што је дошао, тек неколико душа слушало ријеч свештеникову; само су они присуствовали богослужењу, који су дошли да траже помоћи своме душевном или тјелесном недугу. А остали? Боже би било да могу да пре ћутим! Остали такав појам имају о значају и важности свечаности ове; толико свијести народносне и побожности хришћанске, да су за ништа освећења споменика, за ништа говора свештеникова и за цијело ништа служења бденија у непосредној близини проводили у игри око тамбураша, у њеваљу не народних него сокачких пјесама и поскочица, које срамоте достојанство Србиново и у сумњу доводе од старина признато српско поштење и морални српски живот у опште, а како тек, кад се изговарају у близини свештиња и у часу кад се ништа богослужење. Кад овако православни Срби, онда смијемо ли тражити од присутних Чивута и Калвина да уз свештеника који служи пред крстом на гробу свештитељском, не стоји под шеширом и да не разговарају гласно. Но нека је доста! Тјешићу се тиме, да сам ја може бити све гледао и видио несимистичким очима. И дај Боже да је тако! Од срца ћу се радовати, ако ме свештенство барањско својим радом; ако ме народ барањски својим религиозно-моралним животом утјерају у лаж, и докажу ми да сам неправедно судио о њима Дај Боже да то буде што скорије!

Прот.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Високопреосвештени г. епископ бачки Герман Опачић) повратно се у своју резиденцију из Лајпцига, где се досад налазио на лечењу.

(Високопреосвештени епископ вршачки Гаврило Змејановић) позван је, као епископ дијецезан, од кр. угарског министарства на свечано отварање Сердана. Високопреосвештени епископ ће се том

приликом на челу подручног српског православног свештенства поклонити Његову Величанству цару и краљу.

(**Патронат монашке школе у манастиру Хопову**) држао је у Карловцима дана 31. августа о. г. своју редовну седницу под председништвом Његове Светости Преузвишеног Господина Патријарха српског *Георгија Бранковића*. После оверовљења записника последње седнице патронатске, узео је на поводно знање постављање високопречасног господина архимандрита *Платона Телечког* за члана патроната на једно место, које је остало упражњено синодским изором бившега архимандрита крушедолског за епископа вршачког. Узео је на знање извештај управе монашке школе, да је Преосвештени Господин Епископ пакрачки са оскудице монашког стеченства по манастирима пакрачке епархије, по претходном одобрењу Његове Светости Преузвишеног Господина Патријарха српског, позвао питомца *Николу Добринска*, који је свршио трећи разред монашке школе уз досадашњи одличан успех у наукама и примерно владање, да се ода у манастир Лепавину као искушеник и за тим да прими монашки чин. — — Обавио је избор питомаца за шк. 1896—7: годину, и од њих дванаесторице молилаца изабрао је за питомце на пет упражњених места ове: *Власовљевића Илију* из Оточца, *Букуровог Бошка* из Суботице, *Поповића Душана* из Врховина, *Борјановића Војина* из Деске и *Ђуру Драгића* из Сарајеволе; а упутио је пак петорицу молилаца још на једну годину дана у манастир и то: *Новаковића Мојсију* у Кувеждин, *Гагића Драгутина* у Фенек, *Видаковог Милана* у Раковац, *Секулина Живојина* из Рудне у ман. Беочин и *Гинића Жарка* из Деровља у ман. Шишатовац, те ако својим владањем за ту годину дана у манастиру заслуже препоруку манастирске управе моћи ће кандидовани бити за питомце монашке школе идућом шк. 1897—8. годином; а молбу пак двојице није могло уважити. — Уважно је предлог управе монашке школе, да се препокорно умоли Његова Светост да милостиво одобрити изволи, да питомац четвртог разреда *Душан Поповић* ступити може у монашки чин у манастиру Хопову и да као такав има свршити курс монашке школе. — Прихватио је предлог управе да се идућом школском годином привремено установи још једно наставничко место за богословске предмете и одобрио је ван прорачуна за идућа четири месеца 1896. год. износ једне наставничке плате. — Узео је на знање још неке ствари од мање вредности. М.

(**За протопрезвитератског капелана у Земуну**) постављен је свршени богослов *Јован Ластавица*.

(**Скупштина „Матице Српске.“**) Управни одбор „Матице Српске“ решио је у својој седници, да главна годишња скупштина „Матице Српске“ буде 12. (24.) октобра о. г. у 9 сати.

(**Избор Текелијиних питомаца**). Српска православна општина пештанска изабрала је у својој скупштини од 1. сент. о. г. за ове питомце Текелијина завода: Владислава Јанкулова из Сефкерина и Стевана Тишму из Коренице. Обојица су ове године свршили српску гимназију у Н. Саду и положили испит зрелости са одличним успехом.

(**У гимназији задарској**) ће се као наставни језик увести српско-хрватски на место досадањег талијанског.

РАСПОРЕД СВЕЧАНОСТИ

ПРИЛИКОМ ОСВЕЋЕЊА

ОБНОВЉЕНОГ СВЕТОТРОИЧКОГ ХРАМА

ПРАВОСЛАВНЕ СРПСКЕ ЕПИСКОПИЈЕ И ПАРОХИЈЕ

У ПАКРАЦУ

дана 21, 22, и 23 септембра (по стар. кал.) 1896. год.

Дана 21. септембра.

1.) Изасланици православне српске црквене општине пакрачке дочекују госте и то:

а.) у *Окучанима* на жељезничкој станици:

а) у 10 с. 38 м. пре подне, који доћу влаком бродским;

б) у 12 с. 01 м. дану, који доћу влаком загребачким;

в) у 3 с. 29 м. по подне, који доћу влаком земунским.

б.) у *Пакрацу* на жељезничкој станици у 1 сат и 20 м. по подне, који доћу влаком из Барча.

2.) У 5 сати по подне оглашују звона почетак црквене свечаности.

3.) У 5½ сати по подне почиње Вдење.

4.) У 8 сати у вече осветљене града и затим бакљада на варошке куће пред епископски двор где господин Ђуро Јагнић држи поздравни говор.

Дана 22. септембра.

1.) У 8 сати до подне оглашују звона пријеме скупљања у обновљену цркву, која се тада отвара У цркву могу ући само они, који добију од председника православне српске црквене општине пакрачке улазницу

2.) У 8½ сати до подне почиње чин освећења, а за тијем архијерејска Литургија са Благодарењем за Његово Цар. и Апост. Краљ. Величанство *Франц-Јосифа I.*

3.) Од 1 до 2 сата послије подне примање у Епископском двору депутација и појединаца,

који се за то у напријед пријаве у епископској канцеларији.

4.) У 4 сата по подне вечерње Богослужење.

5.) У 7½ сати у вече „Бесједа“ у гостионици „Пакрац“, по посебном програму.

Дана 23. септембра.

1.) У 6 сати јутрење Богослужење.

2.) У 8 сати из јутра Парастос са Литургијом за покојне ктиторе и приложнике обновљеног и освећеног храма.

Напомена: У колико би П. Н. Гости требали какових убављести или посредовања, као нарудбе за стаиове и подвозе и т. д., нека се изволе на потписани одбор обратити за времена.

Сутиони у колико не би намогли у Пакрацу, постарао се одбор за исте заједно са подвозом у Липику.

У *Пакрацу*, концем Августа 1896.

Одбор за свечаности
приликом освећења светотроичке цркве
у Пакрацу

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

ДЕКАМЕРОН

СТО ПРИЧА ОД СТО НАЈСЛАВНИЈИХ ПИСАЦА СВЕТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Уз сурадњу сурадника „Бранкова Кола“

Изашла је прва свеска.

Декамерон страних прича донеће у својим свескама сто бираних прича од сто најславнијих писаца светске литературе.

Осим француске, енглеске, руске, немачке и талијанске књижевности биће у *Декамерону* заступљена и: чешка, пољска, хрватска, словеначка, бугарска, румунска, мађарска, шпањолска, данска, шведска, холандска, норвешка, грчка и фински књижевност, чији се радови у српским преводима тек по кад и кад јављају разбацани по разним часописима нашим. — Драгоцена збирка ова, то је драго камење покупљено по богатим ризницама светске белетристике. Скуп овај најлепших производа светске књижевности биће огледало живота и душевне снаге разних народа, у њима ће се огледати дух и срце најмодернијег и најпримитивнијег живота светског. — Ово је албум најлепших слика светске литературе, којим ваља да се оките столови наших Српкиња и најмање Књижице образоване српске публике. — Осим неких превода, који су већ штампани у „Бранкову Колу“, донеће даље и даље свеске свесим нове радове свију књижевника који до сад стекоше светског гласа.

Декамерон ће изићи до 15 свезака, а биће сложен у две књиге. — Свака свеска стаје за претплатнике *20 нов.* — Скупљачима претплате дајемо 10% рабата, а новац се убира унапред и шаље на: Управу Српске Манастирске Штампарије у Срем. Карловцима. — Претплата се прима и на више свезака унапред.

☞ Молимо скупљаче да нам што пре јаве, колико егземплара прве свеске, да им пошаљемо.

У *Срем. Карловцима*, 21. августа 1896.

УПРАВА
Српске Манастирске Штампарије.

Изашле су из штампе и могу се добити код нас ове књиге:

ГЛАС ИЗ ЦРКВЕ

ПРОПОВИЈЕДИ

проте Јована Вучковића

проф. богосл. учитиштакарловачког.

— Цена је књизи 1 круна. —

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГА КАПЛАРА

из српско-бугарског рата г. 1885.

НАПИСАО

Бранислав Т. Шушић.

Садржај: Позив. Опроштај. Под шатором. Први плотун. Птичице Божје. Капетан Милић. Трубач. Бела застава. Пусто огњиште. На привиђалиште. На разбојиште. Свети Архађел Михаило. Ко је то? Петар Дабић. Дуња. Шинел. Број 23. Мој ђак. Спровод. На одсуство.

Ово је издање друго, али поправљено и многим новим причама допуњено. Цена је књизи 60 нов. и за поштарину 5 нов.

Молимо сваког, ко би желио у распродају узети ове приповетке, да нам се што пре јави. Рабат 25%.

Господу која желе један комад, ма које књиге нашег издања, најбоље је да пошљу у напред новац за књигу и поштарину, јер слати једну књигу у наточ само је излишан трошак а што га до сад многи учинише себи.

СВЕТЛЕ СЛИКЕ

ИЗ ПРВИХ ДАНА ХРИШЋАНСТВА

од

Драгутина І. Илијћа.

I. Свеска. Садржај: Прва божићна ноћ. Богојављење. Стефан. Талита куми. Бура на мору.

Цена је књизи 50 н. За поштарину нала послати 5 нов.

II Свеска. Садржај: Трнов венац. Воскресење. Савле. Апостоље. — Цена је 30 новч. и 5 новч. за поштарину.

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

С Т Е Ч А Ј. 152 1—1

Овоместни школски одбор расписује овим стечај за 1897—7. школску годину на провизорно установљено место српског правосл. *катихете* за све основне и средње школе у Будимпешти.

С тим местом скопчана је плата од 400 фор. и сва од ученика укупљена школарина, која износи до 200 фор. год. слободан стан од једне собе или у име станарине 200 фор.

На ово место могу компетовати само нежењени, свршени *богослови*, који потпуно владају мађарским језиком.

Рок пријаве траје до 15. (27.) септембра о. г. Молбенице са документима шиљу се на црквено општинску канцеларију у Будимпешти Zöldfaulcza 25.

Из седнице срп. прав. школског одбора у Пешти, држане 1. (13.) септембра 1896. год.

Алекса Михаљић, перовођа шк. одб. Стеван Јовановић, председник шк. одб.

Ад бр. К 460/зав. ех 1896. 151 2—3

С Т Е Ч А Ј.

Ради попуњења парохијског места VI. разреда у *Малом Радинци* расписује се стечај.

Рок пријавама до 15. (27.) септембра 1896.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 27. августа (8. септембра) 1896.

Архидијец. конзисторија.

С Т Е Ч А Ј. 147 3—3

Овим се расписује стечај на ново отвореној срп. вероисповедној школи у Канаролном св. Ђурђу (тем. бармеђа).

Плата је учитељу 600 круна, 80 круна за повторну школу и перовођство, 8 круна паушала, 4 фата дрва за своју потребу и слободан стан.

Компетовати могу само оспособљени учитељи који су уједно положили испит из мађарског језика.

Молбенице се имају слати Месном Школском Одбору најдаље до 14. септембра који ће у тај дан избор обавити.

Из седнице Школског Одбора држане у Канаролном св. Ђурђу 20. јуна 1896.

Михајло Јовић, перовођа. Серафим Журковић, јером. и председник школ. одбора.

Ад Ш. С. зап. 173. ех 1896. 150 2—2

С Т Е Ч А Ј.

Ради попуњења упражњених места редовног професора за мађарски и немачки језик, историју Угарске, а по потреби и друге сродне предмете у срп. учитељској мушкој школи у Сомбору овим се расписује стечај.

Молбенице имају се за ово место *најдаље до 8. (20.) септембра 1896.* поднети срп. нар. школском савету у Карловцима.

Молитељи имају доказати да су Срби православне вере, и да су стекли оспособљење за ове предмете у којем свеучилишту или вишем педагогијуму, но првенство имају оспособљени за горњу струку гимназијски или препарандски професори.

Плата је оспособљеном професору 1000 фор. годишње са 10% станарином, после сваких пет година успешне службе годишња повишица од годишњих 100 фор., а после 30 година службовања мировина у износу постигнуте плате. Ако је постављени без прописане потпуне квалификације имаће плату од годишњих 800 фо ринната.

Оспособљени професор ће се у смислу школ. уредбе сматрати за две године службовања као привремено постављен, а суплент се уписите поставља у привременом својству.

Из седнице срп. прав. нар. школског савета, држане у *Карловцима*, 17. (29.) августа 1896.

Председништво
срп. прав. нар. школског савета.

О Г Л А С 153 1—1

Српско правосл. црквени одбор у Старим Бановцима (на Дунаву) расписује оглас за прелијање једног пукнутог звона од 750 килограма, те би овај одбор желео да се овај посао овде у месту изведе.

Ради тога позивају се стручњаци, који се оваковим радом баве, да своје понуде одма овом одбору поднесу, а дражба ће се 15. (27.) септембра о. г. у 3 сата после подне одржати.

У Старим Бановци на Усјековање 1896.

Црквени одбор:

Живко Бута, црквени перовођа. Петар Вуковић, председник.

СТЕЧАЈ. 146 3—3

На упражњено учитељско место овим се расписује стечај

Плата је: 400 фор. у готовом новцу, 4 лања ливаде и $^3/_4$ лања баште ван села, на које учитељ порез и еквивалент плаћа; даље 10□ фати дрва облица за учитељску и школ. потребу, слободан стан с' баштом, 10 фор. паушала, од погреба где позван буде 1 ф. и 50 нов.

Учитељу у дужност спада све прописане школ. законом предмете предавати, у цркви појати, децу у црквеном појању обучавати, и перо у црквено школ. седницама безплатно водити.

Компетовати могу само оспособљени учитељи који су испит из државног језика положили.

Рок стечају траје 3 седмице од дана увршћења у „Срп. Сиону.“

Молбенице са нужним сведоџбама имају се на потписаног школ. председника најдаље до 14. Септембра о. г. послати.

Молбенице које нак буду после избора стигле, неће се никако у обзир узети.

Првенство имају, који се лично пријаве.

Из седнице школ. одбора, држане у *Срп. Боки* 12. Августа 1896. год.

П. Јовановић
поповођа.

Јоца Субић
школски председник.

СТЕЧАЈ 149 3—3

Услед оставке г. Јована Хаџића овим се ради сталног попуњења учитељског места на овданшњој вероисповедној школи расписује стечај.

Годишња је плата учитељу 400 фор. или 800 круна, у име држања повторне школе 40 фор., у име школског послужитеља 24 фор., за рибање школе 10 фор., за шпеваћи прибор 15 ф.; даље 4 лања оране земље на коју учитељ плаћа порез, слободан стан са 3 собе, 2 кујне, јеловником, шталом, шупом и баштом од 400□ хвати, сламе за огрев колико потребно буде и 1 фор. за сваки погреб где буде позван.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете предавати у оним разредима где му шк. одбор буде додијељено. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви појати, децу црквеног појању учити, уз часни пост укршњи средом и петком на јутрењу и прежделосвећењу долазити, у црквено школским седницама перо водити и црквено шк. рачуне склапати.

У обзир ће се узети само они компетенти који су учит. школу у Сомбору свршила и испит из мађарског језика положили.

Рок стечају траје до 19. септембра (1. октобра) 1896.

Из седнице црквено школског одбора држаног у *Срп. Аранђу*, 18. (30.) августа 1896.

Александар Торњански
поповођа.

Воин Цукић
председник.

Бр. 113./1896. 148 3—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено, оставком, овд. учитељско место овим се поново расписује стечај. Плата учитељева је следећа: 340 ф. у готовом, (од којих се 40 ф. за недељну школу рачуна), $9^1/_2$ лањца честите оранице, на коју учитељ порез плаћа, 3 хвата тврдих дрва, од сваког укопа, нарастоса и венчања по 40 нов. Уз то ужива учитељ пристојан стан од две собе, две кујне, има комору, подрум и за кућом баштицу.

У дужност учитеља спада свакидашња и повторна школска настава, обучавање деце у црквеном појању, као и појање у цркви за певницом.

Прописно заступљење и снабдевење молбе оспособљених стеченика, који и мађарски знају, имају се за 6 недеља од дана првог увршћења стечаја овога у „Срп. Сиону“ председништву црквено школског одбора у Д. Сечују (Duna-Szekcső, Бачанува) приполагати.

Из седнице школ. одбора, дана 15. авг. 1896. у Д. Сечују држане.

Јереј Димитрије Јанковић
парох и председник шк. одбора.

Мика Бугарић
председник црквеног општ.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. VI. Број 38.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 15. септембра 1896.

Његово Величанство, наш премилостиви цар и краљ Франц Јосиф Први благоизволео је најмилостивије захвалити се, путем преузвишеног краљ. угарског министра председника, на честитци, коју је Његова Светост, преузвишени господин Патријарх Георгије најсмернije подастро Његову Величанству, поводом прешишњег Му рођендана, у име своје, местних области, свештенства и корпорација.

*

Његово царско и краљевско Височанство, надвојвода Јосиф благоизволео је усрдном и непосредном захвалницом захвалити се на честитци, коју Му је Његова Светост, преузвишени господин, Патријарх Георгије подастро у име Своје, епископата, свештенства и народа, поводом сретног верења кћери Му госпође надвојвоткиње Марије Доротеје са херцегом Филипом Орлеанским.

Православље и Старокатолицизам.

У прошлим бројевима овога листа саопштили смо неке ствари, које се тичу Старокатолицизма и његова односа према Православљу; изразили смо и жељу, да се што пре доконају преговори о сједињењу Старокатолика са православном црквом.

И то смо, ето, све учинили у најродније и најплодовитије доба учесталих посланица римскога првосвештеника, паше Лава XIII., којима он препоручује сједињење свију хришћанских цркава, — dakako oko stolice sv. Petra. Учинили смо то, ето, у исти мах, кад и пружену руку римског првосвештеника, пуну папских пословштица, одбисмо: у име истине и слободе, једнакости и љубави Јеванђелске. Да у исти мах, кад одбисмо позив на сједињење са римским папом и папизмом, ето хоћемо споразума, и сједињења са Старокатолицима!

На то зар да буде право загребачком Katoličkom Listu? Ко би смео то и претпоставити! Напротив, ако ће нам веровати загребачки орган римског католицизма, ми смо баш и очекивали, да нам он све то замери и ради тога коју сузу пролије. Он је то и учинио, у уводном чланку свога 37 броја под горњим натписом.

Постигао је тиме два успеха. Пожурио нас је, да допесемо *у превод* чланак о првом епископу старокатоличке општине, славноме Рајнкенсу; а изазвао нас је, да напишемо овај чланак у одговор његову чланку истога натписа.

Најпре да му одговоримо на неке подвале, којима се православни, те по томе и Православље, вређа.

Писац Katoličkog Lista, сигурно у намери да у напред прибави својим читаоцима уверење о заблуди православних у погледу симпатије и сједињења им са Старокатолицима, он приказује православне: да idu za sjedinjenjem istočne ma sa kojom zapadnom crkvom, samo ne s rimokatoličkom, надаље, da oni iz same mržnje na papinstvo traže dodirne točke sa protestantizmom od kojega su i uzajmljivali svoju glavnu municiju proti katolicizmu. (римском). А да тежњу за сједињењем са Старокатолицизмом као заблуду православних a priori докаже писац Katoličkog Lista казује најпре да та тежња православних постоји, а онда како и pravoslavlje u najnovije doba smatra protestanstvo pogubnim za kršćanstvo, jer ide sve dalje na strmini negacije i racijonalizma те да ће православни, као што су почели увидјати заблуде protestantizma, prozrieti i zablude starokatolicizma.

Одговор наш на све ово може бити сасвим кратак.

Православна *црква* није никада ни помишљала на сједињење *ма с ким*, ко не би претходно изјавио, да жели примити учење, које исповеда и она, примив га и сачував неизмењено од самога Христа, св. Апостола и св. отаца седам васељенских сабора. Поједине цркве или друштва, која се удаљише од тога учења, а зажелила опет вратити њему и његову извору, тражила су, да се сједине *с православном црквом а не Она с њима*. Историја не даје противна доказа, а потврђује истинитост наше тврдње.

Друкче није могло и не може бити. Јер, кад је реч о сједињењу хришћанских цркава или друштава на темељу учења старе васељенске цркве и њезиних сабора, (а на друго сједињење православна црква нити помишља, нити може пристати), дакле, на темељу, на којем је Христова црква, са којом је Христос обећао бити до свршетка вѣка, основана, а кад је на том темељу једина православна црква, јер са њега није сишла, нити га окрњила и изменила, нити му што додала, — онда је сасвим природно и логично, да при таком сједињењу не може бити ни речи о сједињењу те једине, старе васељенске, ничим неизмењене праве и истините Христове Цркве, ма са којом другом хришћанском црквом, вероисповести и друштвом, него може бити говора и посла само *о сједињењу ових с Њом*.

Протестантска која вероисповест или друштва им, која су многа основна учења старе васељенске Христове Цркве изменила и многе битне основе јој напустила, тако, да се *црквом* сматрати и не могу, (по учењу православне догматике), — нису никад ни тражиле сједињење са православном црквом. А ова да ide za sjedinjenjem ma sa kojom zapadnom crkvom!

Православна црква зар, која — можда и на своју штету — 25 година скрупулозно испитује жеље и захтеве, баш ето Старокатолика, за сједињењем *с Њом*; православна црква зар, која се не сједињује ни с једном, а с којом се може сједињити свака и свако, која и ко год се врати на темељ старе васељенске Христове Цркве и на темељ њезина основног учења, у данашњој православној цркви до данас неизмењено сачуваног!

Горња подвала, дакле, К. Lista врло је смела и смешна. А најсмешнија, јер без икаке логике, баш у поменутом чланку његову, у ком се мало доцније признаје, да је pravoslavlje na svim stranama na putu, da se sjedini sa starokatolicizmom, proti rimokatolicizmu *i protestantstvu*.

Исто тако смела је и наивна подвала друга, а наиме: да ми православни тражимо додирне тачке са протестантизмом. Као чланови *православне цркве* ни ми их тражимо ни их можемо имати са протестантизмом, јер их и — *нема* Као чланови *цркве* имамо напротив додирних тачака са следбеницима римокатоличке цркве. Осим осталих, она је нарочито у божанској установи Јерархије црквене коју признајемо и ми и римокатолици, а баш протестанти не.

Али зато, ни ми можемо затворити очи пред свима оним недодирним и одбијајућим тачкама које су време и људи на западу поставили између православне и римокатоличке цркве, ни нам може бити забрањено, да се и са протестантском mnisijom служимо против свију новотарија у римској цркви, које су противне како негацији и рационализму протестантизма, тако и учењу традиције и историје старе васељенске Христове Цркве, па и здравоме разуму и свију њених чланова.

Али, најсмешнија је подвала трећа, по којој смо ми православни токорсе тек *počeli* увиђати те заблуде. морао би нам доказати, да их никад не увиђасмо, ма више, да је било времена и прилика, кад смо их, према казивању К Lista, — и одобравали, па можда и симпатизовали према протестанству, као данас што чинимо према Старокатолицизму. А то Katolički List, крај све смелости и вештине у подвaљивању, није смео ни казати.

Одобравати протестантизму борбу против деификације римских папа и против апсолутизма папског, као и против трговине са индулгенцијама, није то исто што и не увиђати његове заблуде. Ту борбу водимо и ми, зато ју одобравамо и протестантизму. одобраваћемо је и сваком другом. Јер, та борба није заблуда, него је то борба против заблуда. Ако је у тој борби додирна тачка између православних и протестаната, као што би је хтео видети К. List, томе није узрок неувиђање протестантских него увиђање римокатоличких заблуда, не симпатија према протестантизму, нити мржња на papinstvo, него одвратност у папизму.

Заблуде протестантизма, које је он починио крајношћу (extrem) својом у борби против крајности папизма, биле су познате православнима од њихова постанка и с њима никада православна црква није имала никаких ни додирних тачака, ни веза, нити за њих каквих симпатија. На заблуде је православна црква увек гледала истим очима, биле оне у протестантизму, биле у римокатолицизму. Јер, за њу је заблуда заблуда, ма где она била, и ма ко ју чинио, и ма каква она била

И зато протестујемо против подвале, по којој да је било доба. кад православни токорсе нису увиђали заблуде протестантизма, као што се огрђујемо и против претпоставке, да заблуде не би могли уочити, а снагом Јеванђелске истине и хришћанске љубави на њих упозорити и у Старокатолицизму.

А сад да кажемо коју о нашем симпатизовању са Старокатолицизмом.

Из целога чланка К. Lista излази. да је њему, а по њему и римокатолицима, жао и неправо, што ми православни симпатизујемо са Старокатолицизмом и што смо тако предусретљиви њиховој тежњи за сједињењем са православном црквом, а што одбацујемо сједињење о којем сниже римски првосвештеник папа Лав XIII. И као да би хтео отуда да изведе неку недоследност и парадоксност православних и према самоме принципу сједињења хришћанских

цркава. А силом затвара очи и чини се невешт пред разликом природе и услова сједињења Старокатолика са православном црквом према природи и условима сједињења, какво предлаже данашњи римски папа, као што су предлагале и многе папе пре њега.

И ако нисмо дужни давати му рачуна о својим симпатијама и износити пред њега разлоге са којих тежњи Старокатолика излазимо на сусрет, ми ћемо то ипак учинити, у кратким потезима, јер нас је на то изазвао, и јер се он баш силом чини невешт разлици између тежње Старокатолика и претензија римокатолицизма, односно папства.

Старокатолицизам хоће сједињење са православном црквом, а папство хоће сједињење православне са римокатоличком црквом. Старокатолицизам хоће сједињење на основу учења старе васељенске Христове цркве, на одређењима седам васељенских сабора и на учењу старих отаца васељенске нераздељене цркве, дочим римокатолици, са њиховим папом, хоће сједињење око stolice sv. Petra.

Старокатолици, осудивши и одбацивши заблуде папских новотарија, које су оцепиле римску цркву из првобитне заједнице са једном Христовом Црквом, траже сједињење са црквом у којој тих заблуда и новотарија нема, а папа Лав XIII би хтео, да баш та црква те заблуде папства призна и тиме се огреши о светост и истинитост своју и одрекне себе као чуварице једне, свете саборне и апостолске Христове цркве. Старокатолици теже истини и траже је у православној Цркви, а папа Лав XIII тражи баш од те православне цркве, да прими туђе заблуде!

Зар Katol. List не види у томе никаке разлике, а у тој разлици зар не види узроке са којих је симпатија и предусретљивост православних према Старокатоличима сасвим природна, логична и чисто хришћанска, и са којих је тако исто одбијање папских понуда за сједињењем оправдано, једино коректно и једино могуће са гледишта хришћанског Православља. На што се онда К. List гради нашвим, кад је цела та ствар тако јасна, а препреденост његова измотавања тако очигледна?

Зашто падаље, и на основу чега иначе, приказује он мисао о сједињењу хришћанских цркава као мисао папе Лава XIII, као да Православље није задахнуто било том мишљу увек и пре овога и његових претходника, и као да је Православна црква противница јединства и сједињења свију Хришћана. И православна црква хоће сједињење, али не за рачун римскога папе и неке умишљене stolice sv. Petra, него ради Христове Цркве и у име хришћанских истина. Сједињење у Христу, у *Његовој* Цркви, а не у власти римскога папе. Сједињење у светлости Јеванђелских истина, а не у тами папских заблуда Сједињење у слободи хришћанске љубави, а не у ропству папског апсолутизма. Сједињење у божанству Исуса Христа, а не у апсурдности дефикованог човека Оваком сједињењу православна црква не може изаћи никада на сусрет, и таког сједињења не може и неће никада ни бити. Оном правом сједињењу православна црква је у служби, и свакога, ко тако сједињење тражи, дочекује она симпатијом и спремна му је широм отворити своја топла недра. Свакоме, ма ко то био. Спремна је то учинити у свако доба и римокатолицима, чим се изјаве у истинској тежњи *за таким* сједињењем.

Ми смо уверени да ће и томе доћи време Доћи ће време, кад ће се римокатолици оканути тражења и пребацивања туђих заблуда, а признати своје властите. А то би они требали да и учине, што пре, ако им је озбиљно и истински стало до тога, kako bi se lakše moglo odoljeti zajedničkom neprijatelju kršćanstva u opće: bezverju i indiferentizmu Јер, руку на срце, на им признати вала, да је напизам апсолутизмом своје верске и црквене десноције с једне, измишљањем догматичких апсурдних новотарија с друге, и језуитизмом свога морала с треће стране, много допринео безверју и религиозном индиферентизму данашњега друштва И кад све то увиде и признаду, они ће се наћи на путу на којем су Старокатолици. То као да предвиђа и писац К. Lista, кад вели: „Taj pokret (сједињења Старокатолика са православном црквом), zahvaća sve šire krugove, i ne će

se tako lako zaustaviti. S njim se mora računati kao vrlo značajnom i znamenitom činjenicom“.

A ako se izračuna pravilno i tačno, uverićе se и Katolički List: da je budućnost Pravoslavlja!

Религија и народност, као основи васпитања.

Написао **Н. Макавејски.**

(Наставак.)

Таке су идеје Русоа, ваплоћене у његовом „смислу“, тако је учење Дистервега, његова правога следбеника, затим и — школа т. зв. филантрописта на челу с Базедовим и многих других педагога на западу; таки су погледи Л. Н. Толстоја; исто така правила проповеда и у руским педагошким журналима 60 год. и, међу осталим у најбољем листу „Учитељу“ Паулзона.

Треба ли се упуштати у детаљни разбор ове давно разабране и критиковане теорије? Осим откривења и дубоких мислилаца старога и новога света, и свакодневно сопствено искуство и пажња над дечијом природом, и истраживања и закључци антрополога, сви једнако сведоче, да ова теорија не стоји, јасно показујући, да се у душу човекову самом природом увлачи неодољива наклоност к злу, које је разумео још Платон под речју ἔρως, на које је циљао Овидије у својој изреци: „видим боље и одабирам, а чиним горе“, којега је сву силу тако дубоко и верно насликао св. Апостол Павле у своме учењу о закону греховном, који живи у човеку, и о закону, који се бори са умом његовим (Римљ. VII 15—23). Господарство необуздане самоволје, најпоследњи егиозам, — јесте достојни резултат привађања у практику овога принципа природнога развића... У осталом од људске маште философскога уображења до остварења њена у стварност — као руководнога начела, врло је далеко. Идеал „природнога човека“, који је тако привлачно оцртао ватреном кичицом „женевскога грађанина“, немогаше да не заинтересује, шта више да живо не покрене мислено човештво, изазвавши жестоке следбенике, али и такe исте критике; но на томе је и остало. О васпитању овим идеалом и о привађању истог у живот, једва се може што говорити.

А ево и други облик решења тога питања, која се изразила у идеји т. зв. хуманости и човечности, у којој исто тако многи виде јединствено верно руководно начело за васпитање. Но пита се, да ли се уноси много садржаја овим појмом у васпитни идеал? Својим развићем особито епохом препорођења, када су велике забораваљене творевине грчко-римског генија изнова заносиле свет и када су признате биле за производе оњечовечанског назначења, за достојну подлогу у основи оњечовечанске културе, — идеја ова у садашње време постала је већ пролазна, оње употребљеним изразом, кога се садржај при томе не представља увек јасно. Обично под хуманошћу разуме се особито меки, — снисходљиви одношај према људима, независно од њихова садањег положаја и видљивих околности. Но на чему се основају таки одношаји? Да ли на сазнању сопствених несавршенстава, да ли на постојаном сећању, „да смо ми сви људи“, и према томе „да ништа човечанско није нам туђе“? или оно мора потећи напротив из признања, да се света искра овога доброга начела никада неће у њој угасити потпуно, али нестаје полако она овде, где је на самом дну душе људи, који су по изгледу савршено изгубљени, жалосни између друштва? Неопходно је потребно унети светлости у ову идеју, разјаснити садржај и основе њене, да се не руководимо њом слепо, него сазнавајући је, да се правилно руководимо њом У противном случају може јој се дати и штетно значење и рећи, да она „уноси странпутицу у моралној оцени лица и поступака, да стешњава границе међу добрим и злим, да улива отровну струју у живот наших дана и изводи у њему жалосну слабост карактера и т. д.

Могуће је представити још неколико сличних правих идеала васпитања; који, по изгледу, истичу из појма о човеку, као бићу, које носи вредност и значење у себи самом, или, у крајњем случају, који су блиски са овим широким и еластичним појмом. Но место овога, природ

није је обратити се за разјашњење његово онамо, где је оно први пут тако високо постављено: овде у самом хришћанском учењу треба да тражимо његово раскриће. И конзеквентно, Искупитељ човечанске природе јасно је показао и њен велики позив. Човека новога, благодатнога царства, већ не могу задовољити ни најузвишенији земаљски идеали. Не треба бољих граница на путу његова правственога узраста; последњи степен, врхунац његових највиших жеља јесте савршенство Самога Оца небеснога. (Мат. V. 48.). Све силе своје сав живот свој посветити непрестаној радиности на усавршавању своје личности и приближавању к овом идеалу — то је највећи позив новога човека — хришћанскога света.

Нико неће коначно оспорити, да више овога не може ићи никаква људска мисао, никаква људска жеља. Сво питање садржи се сада само у том: да ли је откривен човеку и опај пут, који води на ту висину и има ли он снаге да иде и да се дигне тим путем до какве ваземаљске савршености? Без овога идеал може изгубити своје животно значење. Он може говорити о *бескрајности* таке тежње к савршенству, о *безконачности* такога процеса правственога успеха, и зато, може бити само да ће ослабити човекову мисао, и штетно ослабити његова усиљавања. Но у том је и велика животна сила хришћанства, што је у њему и јасно означен пут к овоме идеалу и што су дана средства, да се приближи к њему.

Оци цркве необично умесно определљују саму карактерну црту старога језичништва, називајући га немим. Чему је оно могло научити човека, шта је уносило у живот народа? Служитељ његов — жрец — или је тиран, деспот народа, као што беше у теократији истока, — или је неми чувар спољашње обредности, извршилац установљених државних сјајних религиозних церемонија, као што беше у грчко римском политеизму. У оба случаја народ са својим животом далеко стоји од њега.

Ми ово не видимо у Хришћанству. Оно није производ људске фантазије, шкодљиво или надувено уображење, и није апстрактна теорија, која храни само ум, ово божанствено учење јесте сам живот, сама нравственост. Спасење људи, њихово нравствено препорођење, — у том се пашне и садржи цео Хришћанства. Зато догматика његова и стоји у најтешњој вези с његовим моралом: последњи је резултат, директни закључак прве; разделити их није могуће. Овде се не може веровати само хладном мртвом вером без дела (Јак. II. 26), зато што вера, кад је једном већ у човеку, непромењљиво се исказује у животу му. у радиности, која му одговара. Норме ове последње, које су дане у Еванђељу при свој својој краткоћи заузимају све стране човекова бића — од спољашњих грубочувствених навика до самих најдубљих и најскривенијих скривалишта срца, старајући се ухватити зло у самом његову корену. У самој догматичној основи у самој метафизичној дубљини својој непостижна је и за највеће умове, али је у исто време и проста, и тако блиска и сродна људској природи, да *лако* прониче у отворено чисто срце свакога човека — и простога, па и детета. Будући реч самога Бога, она носи на себи карактер самога вишег авторитета, универзалне неоспорности и вечности Али што је особито важно за нас у даном случају, и испуњавање њихово показано нам је у примеру самога Законодавца. На тај начин, следећи неоспорно верноме положају педагогије, да је пример најбољи наставник, ми морамо и у овом односају признати у хришћанском идеалу највише назначење: овде је већ на све дан и одговор у готовом примеру. Али и ово још није све. Ступајући на пут еванђеља, да неће с готовошћу к високоме идеалу његову, не остаје човек овде самохран, на самовољи судбине и као жртва случајности, него добија постојани ослонац и помоћ за себе у тима обилним и многоврсним средствима, којима управља велика васпитачица — хришћанска Црква. Да ли је нужно додати, колику помоћ имају срца, која верују у постојане везе своје са Искупитељем, и носе у себи веровање у будну свемогућу Његову помоћ .

И тако не човек у опће, него *човек*

Хришћанин т. ј. човек, који непрестано тежи на остварењу у својој личности високих идеала, које је показао Исус Христос Спаситељ — јесте друго опредељење циљи васпитања, коју нам даје једииствено истинита, хришћанска етика.

Али што поставља етика, то мора оправдати психологија Последња мора потврдити, да идеал, који је изрекла етика. није туђ духовној природи питомца, а нашме колико одговара њеним питањима и силама. Сећамо се овде једне необично згодне примедбе Л. Тихомирова, коју је учинио две године после у одзиву о лекцији проф. Кључевског. „Када би човек, вели он, по природи духовној био такова tabula rasa, каквом га сматраху педагози XVIII. в., то би васпитачима довољно било да установе мио идеал своме укусу, и затим сложно и искусно уливати у облик његов своје питомце. Но у ствари човекова природа *сама у себи садржи извесни идеал*, и дело педагога није, да га састави, *него да га појми*. Дело педагога не улева у душу форме, произволног идеала, него оспособљава развиће оног идеала, који је већ дан самом природом човеку“. Потпуно разматрајући ову мисао, налићемо неопходно оправдање и за нашу претпоставку.

Против учења о природном савршенству човечије природе, ми ћемо хотимично сравнити душу свакога човека с оном медаљом, коју описује Фенелон у својој алегоричкој причи, коју је рекао своме питомцу херцегу Бурбонском. „На једној страни ове медаље, говори он, изображен је дечко с необично благодарним и прекрасним лицем. Налада покрива га својим штитом, три Грације поспшају пут његов цвећем, Аполон праћен музама пружа му лиру и т. д. На другој страни медаље је сасвим друго. Очевидно је и ово онај исти дечко, јер је глава иста, но око њега су страшни и одвратни ликови, отровни гаци, егидне и змије, инсекти, сове, гадне шкорпије, које све раздиру својим ноктима“. Тако су и у души човековој већ од природе дате силе и тежње до противности разне по својој нравственој вредности. Само је по себи појмљиво, да ове немају право на развиће у периоду васпитања. Начела добра, силе више, инстикти благороднији морају састављати ріа desideria за васпитача; напротив све ниско, по самој природи својој егоистично, и сви они наказни рељефи на противној страни медаље, морају бити ако не у свему сатрти, оно до могућег степена стешњени и угушени. Но каква је дакле, пита се, од урођених у души човековој потреба виша и благороднија, чистија и светлија и дубља од потребе вере у Бога, тежње к небеспоме, инстикта религиозног? Религиозни елеменат мора заузимати прво место у васпитању Погледајте на друге силе човекове, које су давно признане не само као закони него и главни покретачи духовнога живота

Ево урођена човеку сила знања, ова неискорењива потреба, која силно гони човечју мисао све напред и напред тражењу истине. Што ће утолити постојану жеђ и умирити збуњени ум, показавши му жељену истину? Ово не чине никаква открића и проналазци, јер што је истина, не подлежи познању делатности Када би се пред нама открише најскривеније тајне природе, када би све делатне силе историје јасне постале нашем умном погледу, када би закони живота наше душе били постигнути у свима променама, и тада би било за нас непознато једно, најважније, смисао живота, значење света. Овој истини тежи наш дух самом дубљином свога бића; јер нас ништа у области овога временитога, пролазнога бића незадовољава.

(Наставиће се.)

Јосиф Хуберт Рајнкенс

— *Написао Вл. Ковачевић* —

(Свршетак)

У духу крепости и љубави одговорио је старокатолички епископ на ту сурову увредљиву посланицу папину. У одговору Рајнкенсову избијао је осећај туге и сажаљења, а не раздражења и злобе према представнику римске цркве. На римску курију такав одговор, дакако, није био од благотворног утецаја и наскоро се и сва старокатоличка општина и сам Рајнкенс могли уверити у томе. Не задовољавајући се разноврсним тајним инсинуацијама против старокатоличког епископа пред

светском влашћу, римска је курија у почетку 1874. год. допустила према њему такав учин, који је узбунио сву западно-европску штампу. У почетку те године једне ултрамонске новине (Државне новине) пустиле су извештај о поквареном животу старокатоличког епископа. Да докажу то новине су се позивале на некаквог доктора Хартмана, који је као бајаги лечио старокатоличког епископа од „такове“ болести. Лако се могло разумети, куда су нишанише новине. Такав поступак од стране римске курије прекашњао је већ све границе стрпљења. Старокатолички епископ бојећи се, да његово ћутање може бити примљено у опћини као признање своје грешности, решио се да ступи на браник своје репутације и подигне тужбу против уредника „Државних новина“ Еманга (бившег ципелара) и писца чланка Хауптмана. На суду се открила сва ништост предузете хајке на епископа и уредник новина буде осуђен на петомесечни затвор, а писац чланка на новчану казну од 800 талира. Тиме се и завршн процес старокатоличког епископа са ултрамонтанским листом. Курија је дакако дошла до оних резултата, за којима је и пошла: ние првог човека старокатоличке опћине у току неколико недеља није силазило са страница ситничарске западно-европске штампе.

У таковим приликама је имао Рајнкенс да обавља своју тешку службу. Она је заиста била тешка. Главна тешкоћа при том, по нашем мишљењу, налазила се у успостављању нормалних односаја са светском влашћу. Ствар је у томе, што су многи државници у Немачкој гледали на Старокатолике и специјално на њихова Епископа, као на једно оруђе за борбу с куријом, пошто су баш у седамдесетим годинама поникле препирке с њом. Старокатолички епископ је на тај начин био у опасности, да при успостављању својих односаја са светском влашћу падне под силан утицај последње и тиме постане послушно оруђе њезино. Рајнкенс је, благодарећи своме чврстом, и ако миролубивом карактеру, срећно изашао из те опасности. Добивши од стране управе пруске, баденске и хенске признање у своме епископском достојанству и новчане подпоре за своје надржавање, он је тим не мање срећно сачувао и своју автономију и унутрашњу — црквену автономију своје опћине.

Добивши признање свога епископског достојанства од стране светске власти, Рајнкенс је сав свој рад концентрисао на уређивању унутрашњег живота у старокатоличкој опћини. У том су односају његове заслуге за последњу врло велике. Уз његово лично суделовање и под његовим руководством је спроведено у живот црквено устројство, израђено за старокатоличку опћину на келском и констанском конгресу. Сва литургичка страна црквеног живота опћине такође се развијала под његовом најближом пажњом: велики део богослужбених књига старокатоличких састављен је под његовим непосредним руководством; доста је учинио и за школске ствари у старокатоличкој опћини, а особито, разуме се, за религијозно — богословске. Он је, најпосле, био веома активан члан на међународним конгресима, које су сазивали Старокатолици у сврси зближења своје опћине с другим вероисповедним опћинама и црквама

Будући, на тај начин, знаменит практички радник за своју опћину, Рајнкенс је заузимао доста виђено место међу својом браћом и као богослов. Сви његови књижевни радови, са изузетком мало њих, који иду у рани период његова професорства.[1]) носе на себи, као и сва практична страна његова рада, печат бурног живота. Већина њих је н. пр. посвећена разради животног питања за Старокатолике, — питање о папској непогрешивости. Таки су н. пр: Васељенски епископат у односају према откривењу после Георгија I. и Пија IX (Der Universalbischofat im Verhältniss zur Offenbarung nach Gregor I. und Pius XI. 1871), Предање старе цркве и савремена папска непогрешивост (Traditionsregel der alten Kirche und die moderne päpstliche Unfehlbarkeit. 1871.), Револуција и црква (Revolution und Kirche.) Опћи закључак, какав чини Рајкенс у тим делима, своди се на то, да папска непогрешивост нема за себе никакве основа ни у св. Писму, ни у св. предању. У последњем од споменутих дела, осим тога, се веома разложито раскрива мисао, да се догмат о папској непогрешивости са својим свеопћим карактером јавља као опасан за државни живот.

[1]) Таква су његова испитивања по патрологији: 1) Hilarius von Poitiers. Eine Monographie von Joseph Hubert Rajnkens. Schaffhausen. 1864; 2) De Clemente presbytero Alexandrino: homine, scriptore, philosopho. theologo. 1851.

Пошто се, даље, учење о папској непогрешивости налази у тесној зависности од учења о црквеном јединству, то је и расправу тога учења посветио Рајнкенс две доста опширне специјалне расправе под натписом: Учење св. Кипријана о црквеном јединству. (Die Lehre des heiligen Cyprian von der Einheit der Kirche. Würzburg. 1875.) и Јединство католичке цркве (Die Einheit der katholischen Kirche. Würzburg. 1877). Основна тачка гледишта, до кога је при том дошао старокатолички епископ, своди се на мисао, да се јединство истините Христове цркве одређује тиме, да „universae ecclesiae,“ као што вели Григорије Велики, „unum catholikam faciunt,“ т. ј. тиме, чиме се одређује по учењу православне цркве.

Као што се догмат о папској непогрешивости не може одржати са стране унутрашње, са стране, тако рећи своје садржине, тако се исто, по гледишту Рајнкенсовом, не може одржати ни са стране спољашње — формалне, т. ј. на основу неваселености самог сабора, на коме је утврђен тај догмат. Да докаже и ту мисао старокатолички епископ јој је посветио читав низ расправа. Такове су и. пр.: О незаконитости и неслободи на ватиканском сабору (Ueber die Unregelmässigkeit und Unfreiheit des Vatikan. Conzils. 1871), Подчињење немачких епископа у Фулди (Die Unterwerfung der deitschen Bischöfe zu Fulda. 1871), Вера и подчињење (Glaube und Unterwerfung 1871), Инфалибилисте и савремена држава (Die Infallibilisten und der moderne Staat. 1871), Папски декрети од 18. јула 1870. год. (Die päpstliche Dekrete von 18. Juli 1870). Ако иде и његов већ споменути „План протеста против одредаба ватиканског сабора“ (Entwurf von Reinkens). И у овом случају се старокатолички епископ примакао у својим назорима ка назорима православних богослова. Доказујући невасељеност ватиканског сабора, он му ставља насупрот, као истинито васељенске сабране сабор прве хиљаде година хришћанске цркве. Позитивни назори, које је при том рекао, своде се на ово: „За истинито васељенски сабор мора се сматрати тек онај, који се сазива у сврси распознавања, подробног раскрића (Ermittelung) вечне истине посредством сведочанства читаве цркве у лицу њених достојних представника — законитих епископа; онај, на коме бива слободно, без спољашње и унутрашње принуде, расправљање питања; онај чија се решења примају једногласно, бар с опћим моралним пристанком; онај, чији се предмети расправљања свакоћудно раније, да би се додирнуто питање могло из раније разгледати[1]). Друга тема литерално — научних радова покојног старокатоличког епископа беше историја саме старокатоличке опћине, а особито питање о њеном постанку. При томе је тема, које се латио Рајнкенс, добијала карактер према назорима на католицизам, које су исказивали о њему у седамдесетим годинама неки од западних писаца. Ствар је у томе, што су се многи, особито ултрамонтански писци, да би понизили старокатолички покрет у очима јавног мњења, трудили да у књижевности раније гледиште на њега, као на чисто политички покрет, који заноче некаква влада у сврси борбе са римском црквом Расправи тога мишљења је и посветио Рајнкенс неколико брошира — и. пр. брошира под натписом: О постанку старокатоличког покрета на савести верних (Ueber den Ursprung der jetzigen kirchlichen Reformbewegung aus dem Gewissen der Katholiken. Köln. 1872) и Постанак, суштина и сврха Старокатолицизма (Ursprung, Wesen und Ziel des Altkatholicismus. 1882). Истога се питања дотицао Рајнкенс у многим својим говорима, које је говорио на старокатоличким конгресима У свима тима броширама и говорима труди се, да докаже мисао, да је Старокатолицизам покрет религијозни, као протест против сакцијонисања онога, што нема за себе основа у богооткривеном учењу; а као политички се може сматрати само у толико, у колико се грађански живот опћине дотиче живота религијозног.

Рајнкенс је био врло добро познат и са православном црквом, особито руском. Написао је више чланака о православној цркви, у којима говори о њој врло лепо и са много знања.

Дакако, и о црквено — практичном раду, и у религијозно-црквеним назорима старокатоличког епископа могу се наћи такове црте, које човек с православним убеђењем не може назвати правилнима. Овамо иде и. пр. његов двосмислени однош према англиканској цркви. Он је, као што изгледа, као и већина других

[1]) Bug. Schulte. Der Altkatholicismus. Geschichte seiner Entwicklung, inneren Gestaltung und rechtlichen Stellung. Giessen. 1887. S. 79—83.

воља старокатоличке општине, био убеђен у апостолско општење англиканске јерархије и стога је држао, да је могуће ступити у intercommunion с англиканским епископима, што је ланста и учинио н. пр. 1881. год. Још више: исте 1881 год. издао је посланицу, у којој је уверавао своју паству, као да је англиканска црква у битним цртама сачувала карактер католичке цркве, као да се чак „и у тридесет девет чланова, који садрже у себи учење те цркве, ово налаже у том виду, у ком је оно постојало у старој цркви у време апостолско.“

Таквог најаве Рајнкенсове тада су осудиле и многе веће јевропских Старокатолика. Многи су тада најављивали, да посланица Рајнкенсова, зао написана под утицајем осећаја, јесте прост акат учтивости и да с тога не може служити као израз назора како самога Рајнкенса, тако и осталих из Старокатолика. Но ако је то збила и било тако, ипак указани поступак старокатоличког епископа не може изазвати према себи симпатије у човеку с православним осећањем.

Од његових богословских назора, као на неправилан можемо указати на његов назор о броју седам тајана у хришћанској цркви. Изгледа, да се у овом питању држао назора професора Рајша наречених у чланку Die Siebenzahl der Sakramente, напштампаном у Revue internationale de théologie (1893, април), чији писац као што је познато, признаје, да се број седам тајана образовао у хришћанској цркви постепено, јер се прво само крштење и евхаристија признавале као тајне у строгом смислу.

Али у сваком случају сви они Срби, који са интересом прате живот сродног нам по духу старокатоличког покрета, треба да заједно с нама кажу, поводом смрти првог старокатоличког епископа: „мир пепелу његовом!“

С руског превео **М. В Ј.**

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Радња архидијецезалних епархијских власти**). *I. Административни одбор*, у својој седници од 26. августа (7. септембра) о. г. под председништвом *Његове Светости* преузвишеног господина *патријарха Гаврила*, предузео је и решио и ове предмете: Поводом тога, што је всл. Саборски Одбор известио овај одбор, да је српска православна црквена општина у Белегишу, грунтовна власница једног дела сесије, коју фактично, као залишну сесију, ужива јерархијски фонд, дочим парох белегишки фактично ужива, као актуалну, један део оне сесије, која је *право залишта* сесија, те својина јерархијског фонда, а пошто су у последње доба неки делови сесије, што је јерархијски фонд ужива, а чија је власница српска православна црквена општина белегишка, узурпирани, и пошто је Саборски Одбор, као управитељство реченог фонда, нахеран због тога парницу повести, при којој му је потребна пуномоћ грунтовног власника, упућена је та општина, да као грунтовна власница изда фискалу српских народно-црквених фондова и заклада пуномоћ за вођење парнице против узурпатора земљишта, које јерархијски фонд као залишну сесију ужива. — Одобрени су закупни уговори манастира Фенека са односним закупницима, у погледу манастирског риболова, на три године. — Поводом поднесене овоме одбору пријаве у погледу разних пореда у црквеној општини у Сурчину, као и у ствари поновног избора П. П. за црквеног епитропа, у супрот овдашњој одлуци, изаслат је надлежни окружни протопрезвитер, да на лицу места извиди околности у пријави наведене и противу криваца истрагу спроведе. — Поводом поднесене овом одбору пријаве у погледу великих пореда у црквеној општини у Ст. Бановцима, изаслат је надлежни протопрезвитер, да на лицу места пријављене наводе извиди, те ако су на истини основани, то да против односних криваца, који сметају раду црк. одбора истрагу спроведе. — На молбу црквене општине у Илоку, дозвољено јој је, да своју школску зграду, која је на име „грчко-источна заклада школска“ у грунтовници уведена, може увести дати у грунтовници под именом: „српска православна црквена општина у Илоку.“ — Узето је са потврдом на знање конституисање црквене скупштине у Шиду, тако исто избор 16 одборника, председника, подпредседника и перовође. — Узет је са потврдом на знање избор председника, подпредседника и 13 скупштинара у црквеној општини у Иригу — Изјава протојереја тамошњег и пароха В. Н., да се председништва црквено-општинског не може за сада примити, није уважена. — Одобрен је купопродајни уговор између црквене општине у Јакову и П. Б. у погледу овоме продате некретнине у површини од 854□°. — Одобрен је пстој црквеној општини куп некретнина од М. В. у површини од 6 јутара и 250□° за цену од 708 ф. 78. н. и куп I јутра 33□° за цену од

102 фр., а односни купопродајни уговор проширен је клаузулом истог одобрења. — Уз ет је са потврдом на знање обављени у црквеној скупштини у Батајници избор 12 одборника и на њихово место изабраних 12 скупштинара. — По црквеној општини у Осеку поднесене у три прилеркза закладнице у предмету оставине завештатељке Јелисавете Лалошевић рођ. Мавродић из Осека проширене су клаузулом одобрења и прилоснаје вис. кр. зем. влади, одељ за богоштовље и наставу ради увиђења и даљег уредовања. — На односну пријаву овом одбору поднесену о нереду у црк. општини у Сусеку, упућен је тамошњи црквени одбор, да има реорганизацију црквене општине и одбора тамошњег у смислу постојећих законских наредаба без икаквог приговора одмах предузети и о резултату са односним записницима овај одбор известити. — Наложено је истом црквеном одбору да има тамошњем учитељу Ј. Ц. појачку награду у износу од 60 фор. годишњих као и парохијал распорезати и њему исплаћивати. — Умољена је кр. котарска област у Иригу, да путем овршне даде укуштити и овом одбору послати поверенствени трошак од 12 фор. на састав тамошњих црквених рачуна од 4 године означен овоодборском рачуно-ревизору. — Овоодборски рачуно-ревизор извештује, да су њих 84 црквене општине поднеле инвентаре црквено-општинских добара, од којих се као добри могу задржати само 37 инвентара, поводом чега су позване оне црквене општине, које нису до данас поднеле захтевне инвентаре или им поднесени нису добро састављени, да на трошак црквене општине пошаљу овом одбору своје рачуноводе, да их овоодборски рачуно-ревизор поучи, како треба односне инвентаре састављати, које да до 18. (30.) септембра безусловно имају поднети овом одбору. — Извештена је црквена општина у Белом Брду, да јој је висока кр. земаљ. влада дозволила у име земаљске приноможи од 560 фор. за оправак парохијског дома, под уветом, ако остатак прелиминираног трошка потпуно осигура и намакне, а радње око оправке још течајем ове године изведе. — Обавештене су управе манастира Кувеждина, Шишатовца, Врдника, Гргетега, да је вел. Саборски Одбор коначно одобрио рачуне им из г. 1894. — Инвентар архидијецезалне управе и епархијског фонда одобрен је и поднеће се заједно са инвентарима овлопудручних црквених општина вел. Саборском Одбору. — Рачун манастира Велике Ремете поднеће се вел. Саборском Одбору на надразмотрење. — Поводом тим што је црквена скупштина у Белегишу уназ оовоодборском решењу поново изабрала за председника Ђ. Гл., упућен је тај избор и за председника именован тамошњи парох дотле, док иста скупштина не буде изабрала на место Ђ. Гл. другога члана за председника. — Поводом извештаја надлежног протопрезвитера о рачунима црквене општине у Марадику решено је изаслати, на трошак кривца, на лице места оовоодборског рачунског ревизора да неуредне рачуне у ред стави и председнику исте општине ради даљег поступања преда, а истој општини наложити, да има у року од 8 дана овамо послати 20 фор. у име предујма за одређеног изасланика. — На пријаву општинског поглаварства у Босуту, да је председник тамошње црквене општине по крал. судбеном столу у Митровици осуђен ради злочина преваре кривом заклетвом, дигнут је исти са председништва, а надлежни протопрезвитер изаслан на лице места, да од истога председника одузме званичан печат, готовину, предносне папире и све списе, који на црквено-општинску управу спадају, те све ово преда новом председнику, кога тамошња црквена скупштина има изабрати. — Поводом тим, што је председник црквене општине у Нерадину дао оставку на председништву, услед овоодборског решења, којим се налаже тамошњој црквеној општини да има све обвезнице осигурати и црквено-општинске тражбине истерати дати, перовођу способног изабрати и $^{2}/_{3}$ скупштинара обновити, мотивујући своју оставку наводом, да он није вољан тужити се и мрзити са својим општинарима, нити хоће да своје послове занемарује због црквено-општинских послова; и поводом тим што се на односност скупштинског записника и на председниковог известитаја види, да је и цела тамошња скупштина поднела оставку и да није могуће тамошњу скупштину валано попунити, јер толико чланова да нема у тамошњој општини, колико се захтева, који не би што цркви дуговали и који ради тога не би од активног и пасивног изборног права искључени били, — решено је: оставку председника и црквене скупштине не уважити, но изаслати на лице места члана овога одбора У. В., с тим налогом, 1.) да $^{1}/_{3}$ скупштинара, споразумно са тамошњим црквеним одбором обнити даде у смислу постојећих прописа, не искључујући од активног и пасивног права избора оне општинаре, који осим парохијала из пређих година још што тамошњој цркви дугују; 2.) да предузме од тамошњег црквеног одбора све обвезнице, и да их даде на трошак дужника залогоправно на њихове некретнине укњижити, а досталне камате као и оне главнице, које није могуће укњижити да путем суда истерати даде; 3.) да даде саставити попис дужника

парохијала и њиних црквено-општинских тражбина из прошлих година, те да их надлежним путем, без даљег питања црквене општине истерати даде; 4.) да настоји, да се нађе способан перовођа, на ма тај из суседног којег села био, те да се овоме примерна награда одреди. — Одобрени су прорачуни црквене општине у Краљевци и Добановци за 1896. год. — Узет је на знање извештај овоздборског изасланика Л. О. о разрешењу црквене скупштине и одбора у Беочину са односним записником о обављеној предаји црквено општинске управе именованом привременом одбору. — Обвезнице црквених општина Илок и Моловин врху дужног старог саборског трошка и верозаконског приноса одобрене су, клаузулом одобрења провођење и вел. Саборском Одбору на сходно даље располагање поднесене.

II. *Архидијецезална Конзисторија*, у седници својој од 27. августа (8. септембра) о. г. под председништвом Његове Светости, преузв. г. *Патријарха Георгија* предузео је и решио и ове предмете: Путем окружних протопрезитера саопштена је недручном свештенству наредба вис. кр. зем. владе одела за унутарње послове од 18. јула о. г. бр. 38.330, односно наредба ове конзисторије бр. К 587/443 ех 1896 у погледу душепопечитељског старања за болесније православне вероисповести у општинским јавним болницама. — На основу решења вел. Саборског Одбора, којим је умировљење бившег настојатеља Велике Ремете архимандрита Евлогија Кузмановића на знање узео и одређену му мировину од годишњих 600 фр. на терет прихода манастира Велике Ремете у прорачун истог манастира за г. 1896 накнадно уврстио с тим, да је управа истог манастира дужна одобрену мировинску своту умировљеноме у месечним оброцима унапред доживотно из манастирске благајнице издавати. — упућена је управа истог манастира, да има у споразуму решења Саборског Одбора поступати. — На основу односног решења вел. Саборског Одбора, упућена је и управа манастира Шишатовца, да има умировљеном настојатељу игуману Амфилохију Јеремићу одобрену му мировину од годишњих 400 фр. у месечним оброцима у напред доживотно издавати из манастирске благајнице. — Узето је на знање решење Саборскога Одбора, којим је упућено књиговодство и благајница српских народно-црквених фондова да има јереју Миливоју Поповићу администратору парохије у Грабово-Свилошу исплаћивати дозначену му од 1. јануара 1895 прилозом од годишњих 100 фр. те је о том решењу обавештен поменути јереј М. П. — Узето је на знање решење Саборског Одбора, којим је упућено исто књиговодство и благајница да повишену приносом душепопечитељу плочком има исплаћивати и садањем администратору тамошњем јереју Јовану Козобарићу, те је о томе исти известген. — Молба искушеника манастира Кувеждина У. М. за „опрост година“, ради ступања у монашки чин, препоручена је високој кр. земаљској влади, оделу за богоштовље и наставу. — Уважена је молба пароха у Илинци, јереја Николе Ковачевића, да се ради старачке му слабости и малаксалости, стави у мир, а вел. Саборски Одбор ће се умолити, да реченом јереју у име мировине у течај стави из јерархијског фонда годишњих 400 фор., о чему је известген молилац. — Поводом тим, што је набор јереја Симеона Арсенијког за пароха у Старој Пазови одобрен, наложено је надлежном окружном протопрезитеру, да новоизабраноме пароху парохију преда, а досадањег администратора исте парохије јеромонаха Арсенија Хаџи Јеремића од администрације разреши и упути га на место свога новог определења, — пароху у Добановци, јереју Ж. Т., за личног помоћника. — На молбу јереја и личних помоћника Николе Пујаковића из Нови Карловаца и Богдана Дејановића из Ирига, принуштени су исти к полагању стечајног испита. — К набору пароха у Осеку принуштени су сви пријављени компетенти, а наиме: јереј Лазар Богдановић парох вараждинско-каљички, јереј Антоније Анастоловић, парох кленачки, јереј Милан Попадић системизовани парохијски помоћник у Војки; јереј Никола Поповић, администратор парохије у Старим Бановцима; јереј Миливој Борић администратор парохије у Краљевцима и јереј Симеон Арсенијки, протопрезитерски капелан у Земуну. — Поводом тим, да се је црквена скупштина у Вери једногласно изјавила, да једног компетента на упражњену тамошњу парохију, јереја Стевана Обрадовића, за свога пароха прима, а јер против закључка скупштинског није никакав приговор с никоје стране учињен, постављен је исти јереј Стеван Обрадовић за пароха у Вери. — Одобрена је градња српске православне цркве у Новим Јанковцима (филијал парохије Лазе) према плану овамо поднесеном.

(**Радња епарх. власти у Н.-Саду.**) *I Епарх. конзисторија бачка* одржала је 2. (14.) септембра о. г. под председништвом потпредседника свог протопрезитера *Јована Борште* своју седницу у којој су изнешу остала реферисана и решени и ови предмети: Извештај бележника, да је Његово Високопреосвештенство госп. Епископ-Дијецезани одликовао пароха госпођиначког Н. Бељанског насловом протојереја, узет је на знање. — Услед заповести високог кр. уг. министарства

богочасти и јавне наставе дозвољено је и наређено, да се у матици рођених срп. православ. цркве Ђурђевачке од год. 1873, учини навесна исправка. — Узет је на знање отпис високог истог министарства, да је свешт. удовој К. К. из Сомбора 30 фор. држ. приномоћни поделило. — Препоручено је подручним манаст. управама, сзештеништву и црквеним општинама „Макарија митрополита московскога Православно Догматичко Богословије“, што та је благословом Његове Светости Патријарха Георгија надао хоповски архимандрит Митрофан Шевић. — Пошто Ј. Ж. П. на С. против овоконзисторијалне одлуке број К. 416/128 ех 1896 враћен је истом као закашњен. — Поводом спрти пароха сегединског пок. Ђ. Јеврића умољен је Саб. Одбор, да надавану из јерарх. фонда накнаду за парох. сесију од 200 фор. годишње у будуће (а за годину дана) привр. администратору парохије те и удовој пароховици падаје. — На предлог конз. фискала закључено је, да се подигне фискална акција на лишење свештеничког и односно монашког чина против тројице подручних јеромонаха и једног јеромонаха. — Молба администратора парохије петровоселске, да му се призна право на отпштету половине стана, који суспендовани парох јереј П. П. ужива, одбијена је; напротив признато му је право уживање потовине једног лапца земље т. зв. „јога“. — За вероучитеља на варошкој гимназији сенћанској, за тим на тамошњој грађанској, основним (несрпским) и шегртским школама постављен је јереј М. Т. тамошњи лични помоћник. — На основу спроведене истраге и стручног лекарског мњења коначно је разрешен јереј Ј. М. парох св. успенске новосадске цркве од вршења парох. дужности, и администрација парохије те привремено личном помоћнику истога поверена. — Молба јереја А. Ђ. пароха у Б. ради пристављања личног помоћника издата је тамошњој црк. општини на изјашење. — Поводом поднесене овамо пријаве против пароха јереја С. М. ради непристојних израза и понашања у цркви — препоручено је истом пароху, да се у будуће уздржава од свега онога, што би свешт. угледу му шкодити могло, уједно је умољен ЕПИОдбор бачки, да учини нужно расположење како би тамошњи учитељи жеву децом, кад су у цркви, нужну дисциплину одржавали и од нескарања по црк. књигама уздржавали се. — Наређено је, да се на споменик Шандорске „Водице“ стави на своје старо место спомен-плоча тамошњег становника И. М. — Поводом изашетаја црквене општине шандорске учињена је пријава ради казне против тамошњег становника Т. Кр., који и надаље у забрањени му црквени сто улази. — Препоручена је високом министарству богочасти и јавне наставе ради полученља држ. приномоћи свешт. удова А. П. из Ст. Б

П. Епарх. административни одбор бачки — држао је дана 3. (15.) сент. о. г. седницу, у којој је између осталога реферисано и решено: Узет је на знање отпис високог министарства просвете, да је општини пивничкој 100 фор. у сирху оправке цркве поделио. — Снабдевене су клаузулом одобрења обвезнице црк. општине надаљске и тителске, што су их у сирху отплате старих саб. трошкова и верзак. прилоса од себе издали — Саопштење се Н. Б. и друговима на Г. да им је подносење Њег. Светости жалба против одлуке Саб Одбора бр. СО. 1147/зап. ех 1895. као неосновано одбијена. — Узета је на знање одлука Саб. Одбора којом се у Ст. Ст. дана 30. јуна 1894. обављена и од овог одбора потврђена организација црк. општине уништена и нова организација наређена и окр. прота сомборски упућен да ту организацију спроведе и о томе овамо извештај поднесе. — Узето је на знање и објављене се дотичним странкама одлука високославног истог, којом је уток Н. Л. и другова из Г. против обављеног тамо избора ⅞ скупшт. одбијен, а избор потврђен. — Саопштење се јерeју П. Н. у П. С., да му је уток његов против одлуке овог одбора. АО. 1394/400 ех 1895. у погледу руковања са тамошњим фондом за спомен мртвих одбијен. — Узета је на знање и објављене се и подручним општинама наредба Саб. Одбора, по којој у будуће у смислу постојећих автономних уредаба у случајевима одређења рескриптуалне наплате парох. сештеништву и односно снижења или повишења разредне дотације имају надлежно само административни одбори решавати. — Поводом позива Саб. Одбора а да би се установило, како подручно парох. сештеништво плаћа порезу, еквивалент и друге јавне намете на своју парох. сесију — повазано је исто, да своје односне порезне књижице овамо прикажу. — Упућена је црквена општина у Кули под претњом екс куције да дугујућу плату своме пароху одмах нада и у будуће редовно издаје. — Дозвољено је црквеној општини куи 17 лапаца земље као навестан зајам којим би се недостајућа свота за исплату куповине те намакла. — Одобрен је црк. општини у К на јавној дражби учињен куп 4½ лапца земље, а уједно је истој дозвољено, да том приликом куњеви виноград по куповну цену уступи бив. власнику тога винограда — Услед захтевања високог министарства унутрашњих послова познана је ђа Марија Алексејевић рођ. Панин, да за своју и свог пок.

супруга фундацију, коју је у Сентомашу намерила основати, основно писмо сачињ. — Потврђена су црквеним одбором ст. бечејске општине сачињена „правила одбора петорице за руковање закладом Софије Дражићке“. — Дозвољен је црк. општини у Н. С. отпис неутеривог парохијала у своти од 462 фор. 80 новч. — Узет је на знање рад неких општина у својим скупштинским седницама. — Дозвољен је црк. општини у Г. прир. зајам од 3000 фор. у сврху покрића трошкова око подизања и отварања нове школе. — Спроведње се Саб. Одбору признања, што су разрешене црк. општинске управе у П. и Д. С. И. против тога разрешења поднеле. — Дозвољена је црк. општини у П. С оправка цркве и непредвиђена прорачуном свота ради покрића трошкова тих одобрена је. — Потврђен је избор председника, потпредседника, црк. одбора и осморице скупштинара у Обровцу. — Одобрен је учињен разрез на становништво у П. ради покрића трошкова око проширења школ. зграде. — Спроведње се Саб. Одбору признања општине новосадске против овдашње одлуке, којом је овогодишњи избор ½ скупштинара уништен и нов наређен. — Потврђен је избор шесторице црк. скупштинара у Г. — Спроведње се Саб. Одбору признања црк. општине чурушке уложени против овдашњих одлука бр. А. О. 297. 298./зап. ех 1896. — Спроведње се с препоруком молба администратора парохије кисачке, да му се досад надокнада приноси из јерарх. фонда на 400 фор. подигне. — Дозвољено је црк. општини у Ст. Б. да капелу баронице Јовићке оправити може. — Није потврђен избор иеровође у В. — Жалба П. Л. црк. одборника у С. против тамошњег председника, као и жалба више скупштинара у Ст. П. против тамошњег председника Л. Ш. одбијене су као неосноване, а изјашњења истих председника узета су на знање. — Одобрено је више прорачуна, што су их подручне црквене општине на одобрење поднеле, као и рачуни неких црк. општина.

(Назаренство у Баваништу.) Из Баваништа, једне од највећих српских општина дијецезе пршачке, добили смо са нђудаше стране вест, да се тамошњим надлежним пароснма, у току овога лета, пријавило **сто седам** назаренских душа за оцепљење из Православља. Од отих је 87 мушких, а 50 женских. Ствар је већ дотле сазрела, да је надлежно надсолгабировско звање доставило баваништанском парохијском звању дотичне извештаје. Вест ова у толико је тежа, што горњи број 107 назаренских душа у Баваништу сачињавају само *одрасли* мушки и женске, коме се броју може слободно додати од прилике још толико *њихове малолетне деце*, те би према томе било у самом Баваништу *до две стотине душа*, које одлазе из крила наше свете мајке цркве православне, и губе се у вртлогу опаке и по нас тако опасне поплаве назаренске!

Дописник наводи, да је иста зараза ухватила у Баваништу корена још год. 1881. Неки старац, *Арса Бошков*, молио је тада за црквени стол, на када га није добио, а он оде у назарене. На скоро пређе за њим у назарене и његов најмлађи син Милош, па онда породице: Никашинови, Брдарски, Коларски, Дајини и др. — и, за ово петнаест само година, видимо, како је ту рапидно нарасла инвазија назаренска.

Када овој слици додамо факт, да има још врло много таких, не само у Банату, него и у Бачкој и у Срему, онда можемо бити начисто, колика опасност прети нашој Цркви од најезде назаренске!

(Рукополагања). Његова Светост, преузвишени господин *Патријарх Георгије* благоволео је рукоположити саршеног богослова и новопоставленог протопрезвитерског капелана у Земуну Јована Ластовицу дана 12. (24.) септембра о. г. за Ђакова, а 13. (25.) септембра за презвитера.

(Г. Радивој Врховац) професор српске велике гимназије у Карловцима, постављен је за помоћног професора грчког језика у српском православном богословском училишту у Карловцима, на место досадањег професора, а сада управитеља гимназије г. Василија Вујића.

(У православно српско богословско училиште у Карловцима), као што нас је имала доброту известити славна управа тога Училишта, уписало се у сва 4 течаја свега 88 слушалаца и то: у IV. годину 18, у III. годину 22, у II. годину 27, а у I. годину 21. Од уписаних у I. годину слушалаца родом су: из архидијецезе карловачке 11, из дијецезе горњокарловачке 2, из бачке 3, из темишварске 3, из вршачке 2.

(У српску велику гимназију карловачку) уписало се ове године у I. разред 64, у II. 70, у III. 37, у IV. 34, у V. 37, у VI. 27, у VII. 26, у VIII 20 ученика. Свега је уписано 315 ученика.

(† Мита Долга) дугогодишњи епархијски школски референт темишварске епархије, умро је 11. (23.) септембра о. г. Лака му земља и вечни спомен!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Православни богословски завод у Задру 1896. По извештају овога завода на школску годину 1895/6. било је у тох заводу у IV. година: 3 слушаоца, и то 1 из архидијецезе наше, 1 из бачке дијецезе и 1 из горњо-карловачке; у III. години: од 14 слушалаца, 3 из наше архидијецезе, 1 из бачке, 1 из будимске и 2 из горњо-карловачке дијецезе; у II. години од 6 слушаоца 2 из темишварске, 1 из арадачке, 1 из пакрачке и 1 из горњо-карловачке дијецезе: а у I. години од 17 слушалаца њих 7 из пакрачке и 1 из горњо-карловачке дијецезе. Но тоне од 40 слушалаца у богословском заводу задарском било је прошле школске године њих 23 слушаоца из Митрополије Карловачке. Испитима су се од свих 40 подвргли 34. Тројица у IV. години добила су аисолуторну сведоџбу; 28 су промакнути у старију годину, а 3 имају да поправе почетком шк. г. 1896/7 слабу оцену из једног предмета. Приправника за богословију, који уживају државне стипендије и уче гимназију или у Задру, живећи у семинару, или у Котору, добијаћи редутум за издржавање, било је у гимназији у Задру: 19, а у гимназији у Котору њих 11. Нова школска година 1896—97. почиње 1. октобра по нов. кал. тек. године. Према Највишој Одлуци Његова Ц. и Кр. Апост. Величанства од 5. јунија 1869. примају се као редовни слушаоци богословље они младићи, који су добрим успјехом свршили потпуни гимназијски течај. При ступању у богословију морају подијети: а) крштено писмо, б) сведоџбу VIII. разреда гимназијског и в) „увјерење од свог епископа, да ће их послије свршених наука у овом богословском заводу примити у клир своје епархије.

У првом делу Извештаја штампана је врло лепа расправа професора спиђела *Кирила Митровића* под натписом: *Латинска теорија о развићу догмата*.

Изашла је на штампе *друга свеска* „**Декамерона**“ са причама: На Волги, Опустели дворац, Вера љубави, Сунчев зрак, Јоргован, Непознаница, Сленац, Магаре и во. Цена свесци 20 н.

Изашла је I. свеска „**Српског Пчелара**“ са овим садржајем: *Пчела под заштитом свете српске православне цркве*, од Јована Живановића; *Пчеларски календар*, месец септембар и октобар, од Ив. Машировића; *Американка моје конструкције*, од Јована Живановића; *Пчелњак*, од Ив. Машировића; *Дописи „Српском Пчелару.“* На Јаска од В. Латинкића; *Набирци. Од уредништва. Одговори.*

Ко се год бави пчеларством у нашем народу, а уме читати, треба да се претплати на „Српског Пчелара,“ да га чита и њиме се користи. Наше свештенство и учитељство учиниће своме народу велику услугу, ако му у што шире кругове уведе „Српског Пчелара,“ који ће им знати пчеларење и омилити и у њему их подучити.

„Српски Пчелар“ је једини лист своје врсте у целоме Српству. Препоручујемо га свакоме најтоплије.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 154 1—2

Овим се расписује стечај на упражњено учитељско место на I. и II. раз. срп. вер. мушке школе.

Годишња је плата учитељу 400 фор. а вр.; у име стана 50 фор. за огрев 25 фор. за писаћи прибор 6 фор. 25 нов.

Изабраном учитељу спада ће у дужност: све школ. уредбом прописане предмете предавати, децу у појању обучавати и у недељне и празничке дане као и у вел. пост на пређосвећењем службама леву певницу држати.

Молитељи имају добро писмрисане молбенице снабдевене са нужним сведоџбама на подписаног председника послати и доказати, да су испит из мађ. језика положили. — Лична пријава уколе се у обзир. —

Рок стечају истиче 29. септембра по ст. кал. када ће се и избор обавити. —

Из седнице црк. школ. управ. Одбора држане у Сри. Ирањ 1. (13.) септембра 1896 год.

Милан Петковић — Милош Милошев
перовођа. — председник.

СТЕЧАЈ. 155 1—2

Овим се расписује поново стечај на упражњено место учитеља, на овдашњој срп. правосл. школи и то мешовити мушки и женски разред. —

Плата је годишња 400 фор. (или 800 круна) слободан стан са две собе, кујном, подрумом, јеловником и повољном баштом, два и по лапца оранве земље, на коју учитељ сваковрсни порез плаћа, два хвата тврдих дрва, 12 фор. (24 круна) као перовођи, 15 фор. (30 круна) за скланање црквено-школских рачуна и од укопа где буде позват 80 нов.

Учитељу у дужност спада предавање свих школ. уредбом прописаних предмета, појање у дечој певници, и обучавање школске деце у ћијењу, и повторну школу држати. —

Компетовати на ово место могу само они, који су свршили сомборску препарандију а владају мађарским језиком. —

Рок за компетовање оставља се до 29 септембра (11. окт.) 1896 када ће се и избор обавити.

Присуство имају, који се лично пријаве. —

Из седнице школ. одбора држане у срп. Пардању 2. (14.) септембра 1896.

Јован Мишић — Васа Којић
Свештеник, Школ. управитељ. — прка. школ. председник.

Ад бр. К. 460/зав. ех 1896. 151 3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења парохијског места VI разреда у *Мали Радинци* расписује се стечај.

Рок пријавама до 15. (27.) септембра 1896.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 27. августа (8. септембра) 1896.

Архидијец. конзисторија.

СТЕЧАЈ. 157 1—2

На упражњено учитељско мјесто на српско-православној основној школи Зворничкој. Годишња је плаћа 550 фор., стан и потребан огрев или за то 100 фор. Дужност је учитељу: предавати у III и IV. разреду прописане предмете, појати у цркви за једном пјевницом, присуствовати при спроводима са дјецом ако је позван и у то име има 1 форинту.

Првенство имају музикални. Компетенти морају доказати да су Срби православне вјере. Молбу са документима треба послати овој општини до 6. октобра ове године по старом календару.

Српско-православна црквено-школска општина У Зворнику (Босна) 9. септембра 1896.

Перовођа. Предсједник
Драгомир В. Остојић Стеван Николић

СТЕЧАЈ. 156 1—3

Поново се расписује стечај, на учитељско место мушке четвороразредне школе у Орославошу (код Сегедина.) —

Годишња плата је учитељу 400 фор. коју месечно у напред прима, 5 катаст. јутара добре у једном комаду ораће земље, на коју сав порез учитељ плаћа. Стан од 2. лепе натосане собе, јеловника, кујне, коморе, етаје за дрва, и велике баште од 600 кв. хвати од које је половина виновом лозом засађена.

За повторну школу 40 фор., за перовођство и рачуноводство 25. ф. и 5 ф. писаћег пау нала. —

Од укона где позван буде 50 н. Огрева у слами колико је потребно.

Изабраном учитељу спадаће у дужност, све школ. уредбом прописане предмете предавати, децу у појању црквеном учити, и у недељне и празничке дане као и на пређеосвећеним литургијама у десној певаници појати. —

Добро потрупсане молбенице са пужним сведочбама нала унутити на месн. школ. одбор.

Рок стечају траје до 6. октобра по ст. кал. кога ће се дана и избор обавити —

Из седнице месн. школ. одбора, држане у Орославошу на малу Госпојину 1896. год.

Месн. школ. Одбор.

Живоин Мијатов
месн. школ. председник.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **конје за звона од кованог гвожђа**, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 11—27 Илустровани ценовници и прорачуне трошка бесплатно и франко.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 22. септембра 1896.

Приликом превишњег доласка и свечаног дочека *Његова Величанства*, нашег премилостивог владара, цара и краља *Франца Јосифа Првог*, на свечано отварање Ђердапа, поздравио је Његово Величанство високопреосвештени господин епископ вршачки *Гаврило Змејановић* овим речима:

„Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

На значајној тачки хиљадугодишњег развитка наше домовине, кад благословена, очинска бригна, мудра владавина Вашега Величанства предаје нашој милој домовини и напредном човечанству опет једно ново и велико дело, које се простире на вечита времена, — кад, прожмани недогледно великим културним и привредним замашајем овог дела, не само народи крунс св. Стевана, него и цео образовани свет светкује: Клир вршачке српске православне епархије у име своје, цркве и верних, срцем пуним радости и благодарности, поклања се пред својим крунисаним Краљем, најпонизније молећи, да Ваше Величанство наше осећаје верности и љубави према прејасном престолу као непоколебиво јемство најмилостивије примити изволи.“

Његово Величанство благоизволело је на овај поздрав најмилостивије одговорити:

„Искреним задовољством и захвалношћу примам на овом месту подворење свештенства вршачке православне српске епархије. Најискренија ми је жеља, да ви и ваши верни под мудром и родољубивом управом свога новог архипастира, вршећи верно грађанске и верске дужности, останете, како до сада тако и од сада, достојни Моје милости и Мога заузимања.“

Кратки преглед најважнијих писаних литургија.

(по катанском и др.)

Богослужбене молитве су се врло рано морале почети утврђивати. На ту претпоставку приморава већ и та прилика, што су главни саставни делови и главни облици у литургијама и источне и западне цркве међу собом сагласни, а ова сагласност долази отуда, што им је свима један почетак, наиме из онога доба, кад је хришћана било мало и кад су на заједнички простор ограничени били. Тешко је одредити време постанка појединих сталних молитава (формула), али се из историје најстаријих до данас сачуваних литургија разних главних цркава види, да их је већ у трећем или барем у четвртом веку било и писаних, те је по њима богослужење обављано. Већ Ориген спомиње о писаним литургијама.[1] Атанасије вели у своме писму православнима, да су аријевци све православне богослужбене књиге, до којих су само дошли, спаљивали. Исто је тако Гензерих уништавао црквене књиге у Африци. А како је црква пазила на писане формуларе види се из пажње црквених отаца у погледу истих.

По унутрашњој сродности појединих литургија погледом на текст и обреде по којима се свршавају могу се литургије поделити на ових пет врста или типова.[2]

I. Литургије
јерусалимско-антиохијско-цариградске.

Међу ове спадају:

1.) Литургија *Апостолских Установа*[3] у II. књизи, 57. глави укратко, а у VIII. књизи 6., 7. и 8. глави опширно цела литургија са додатком чина примања ослашених и крштења, посвећења епископа, нижих клирика, ђаконица и др. Цео зборник установа, па дакле и обе поменуте литургије приписивани су светоме Клименту Римском, а о њему се спомиње и у 85. апостолском правилу, да је „и писан Климентом за епископе, те да га не треба међу свима распростирати, јер има у њему тајанственога“; међу тим поменути зборник ни сам аутор не издаје као рад којег апостола или апостолског мужа, већ поучава хришћане из незнабоштва о свем црквеном реду, који потиче од апостола па се у цркви неповређен чува.[4] Али без обзира на време редакције поменутог апостолског правила припада већина садржине литургије Апостолских Установа трећем а неки чак и другом веку, па је после допуњавана у IV. и V. веку. А да је сам зборник Апостолских Установа постојао у IV. веку, сведочи то, што се њиме служио Епифаније, епископ у Констанцији на Кипру 367.—403. г.; сама пак литургија скоро се сасвим слаже са оном у Катихизама светога Кирила Јерусалимскога.

2.) Литургија светога *апостола Јакова*[5] брата Господњег првог епископа јерусалимског. Ова је сасвим сродна са оном апостолских установа, а слаже се у многом и са наведеном Кириловом. Главни делови јој потичу без сваке сумње из дубоке старине, а да је састављена у Јерусалиму сведочи и једна молитва у њој, где се вели: „Приносимо ти, Господе, ову страшну и бескрвну жртву.... , особито за *свети Сион*. ..“ По речима светога Прокла, Епифанија и др. закључити је, да је ова литургија већ у III. веку на писмено стављена; но доцније је и она допуњавана, а нарочито у доба Јустинианово. Нема разлога сумњати да ова литургија не потиче од светога апостола Јакова, јер су свети апостоли са особитом љубављу (Прокл) свршавали свету литургију по чину, који су установили (Епифаније), па тако и свети апостол Јаков, а његови су се пређемници старали, да у свему раде као и свети апостоли.[6] Трулски сабор (692. г.) кори Јермене, што не разблажују вино за евхаристију, како то чин ове литургије прописује.[7] По овој литургији служи се данас у Јерусалиму и на острву Кипру сваке године 23. октобра као на дан светога апостола и то на грчком језику; више је употребљавају српски хришћани, како православни или мелхити тако и неправославни или јаковити и др. и то на српском језику, но ова потоња се у нечем разликује од грчке. Сви ти хришћани чувају и поштују ову литургију као образац позних

[1] Dr. Joh. Bapt. Läft, Liturgik, I. Bd., стр. 141.

[2] Собраніе древнихъ литургій, Спб., Вып. I., стр. 25.

[3] Ibid. стр. 77.; Läft, O. c. стр. 143.

[4] Собраніе, I., 78.

[5] Ibid. I. 80.—86.

[6] Dr. Ferd. Probst, Liturgie des vierten Jahrhunderts und deren Reform, Münster стр. 80.; Ф. А. Ч. Обзоръ нѣсколькихъ, изд. 2., стр. 13

[7] Прав. 32.; Обзоръ. стр. 12.

литургија.[8]

3.) Литургија светога *Василија Великога*, епископа Кесаријског у Кападокији († 379.) Променом прилика у целој хришћанској цркви у IV. веку створена је и могућност и потреба, да се даде нов облик и богослужењу, а нарочито светој литургији, која је течајем времена постала разнолика и дугачка. У прва три века читале се многе молитве на глас, а то је и нужно било, јер су се сви који су у цркви спремали за причешће, и стојали су ту са чистим мислима које приличе светој радњи. Но пошто су и једни и други почели бивати све ређи: напискивала је потреба оставити народ да суделује само у молитвама за своје спасење и благодарним хвалама Богу, а не и у молитвама тајнодејства.[9] Ту општу потребу подмирно је као „најдостојнији и најспособнији“ (речи св. Григорија из Назианза)[10] велики пастир и учитељ свети Василије Велики, који је „видећи лењост и немар људи, којима је литургија због превелике отегнутости почела бити досадном (Прокл),[11] по својој свештеној побожности, пастирској љубави и снисходењу, скратио и згодније удесио“ по свој прилици литургију светога апостола Јакова, која се донде у Кесаријској митрополији служила.[12] Испоређујући разне старе молитве, избирајући између њих боље и важније, исправљајући их по смисли мисли и начину израза и удешавајући све то према приликама времена и исправљеној обредности, саставио је свети Василије чин обликом сасвим нов но не удаљујући се ни у чем од апостолских предања у погледу битних делова литургије, а држећи се верно старином освећеног типа литургија антиохијске и јерусалимске састављених по литургији Апостолских Установа и светог апостола Јакова брата Господњег. Држе, да је свети Василије саставио чин литургије још као презвитер, по свој прилици по вољи свога епископа, а поставши сам архиепископом, да га је прегледао и усавршио. У току времена је и ова литургија, као и остале допуњавана; при свем том је у њој неповређено очувано најстарије свештено предање о свршавању евхаристије.

[8] Собраніе, I. 138 и сл., III. 17.; Обзоръ. 10.—12.
[9] Обзоръ стр. 168.—169.
[10] Собраніе, II. стр. 47.
[11] Ibid. стр. 49.
[12] Собраніе, I. стр. 11., 12.; II. стр. 50.; Обзоръ, стр. 106.

Због велике сродности ове литургије са духом старих литургија и потпуне сагласности њене са старом црквеном праксом а и због тога, што је њоме сасвим задовољено потреби времена, приме је набрзо — још за живота светитељева — не само разни источни, но и други народи. То потврђују стари писци а и тај факт, што је она врло рано преведена на сирски (за сирске хришћане), на арапски (за александријске хришћане) и на коптски језик (за копте). Из потоње постала је етиопска или абисинска литургија. Од свих ових најсроднија је са грчком сирска и важна је за одређење суштине и обележја (карактера) радова светога Василија Великога у погледу евхаристијског богослужења. У коптску и александријску литургију унесене су осим Василијевих молитава још и неке друге, које се приписују светоме Јакову, светоме Марку те Јакову Боцрском и др. а налази се у некима и неправославних мисли (у александријској) и спомињу се неки јеретици (у коптској.)[13]

Литургију светога Василија Великога свршава православна црква свега 10 пута у години и то: на дан светитељев (1. јануара), уочи Божића и Богојављења (односно на саме те празнике, ако то правило прописује), у недеље великога поста, на велики четвртак и на велику суботу. Копти је свршавају целе године, ал они немају Златоуотове.[14]

4.) Литургија светога *Јована Златоустога* патријарха цариградског, сасвим сродна са Василијевом, но још краћа од ње.[15] Свети Јован Златоусти је, по речима светога Прокла „на снисходљиве љубави к народу и неуморног старања за спас стада, као што то доликује пастиру, да искорени сваки вражји утецај“, којем оно због „лакомислености човечје природе“ често подлегне, литургију свога времена скратио *(одсекавши — изоставивши — много)* и дао јој *„збијен облик*, да се свет из наклоности к некој разузданости не би преварно ласкавим замкама и од ове *апостолске* и *божанствене установе* одвело, као што су многи овде онде како искуство потврђује учинили и још чине“,[16] па због отегнутости литургије „или не долазе на литургију, или ако дођу,

[13] Обзоръ, стр. 108. и сл.
[14] Собраніе, II. стр. 111.
[15] Probst, o. c. стр. 159.
[16] Ibid. стр. 381., 382.

не пазе“.[17] Рад овај извршио је свети Златоусти по повратку из свога првога прогонства, а пре другога, 397. до 404. године,[18] а литургија, која се у то доба у Цариграду употребљавала, могла је највероватније бити Василијева (Кападокијска),[19] пошто је цариградска црква са кападокијскима у тесној вези стојала и постојано с њима општила и без сумње једнаку — једну те исту — по свој прилици Василијеву литургију служила.[20]

Течајем времена додате су и Златоустовој литургији неке песме,[21] молитве[22] и символ вере; но ови додаци, као сасвим умесни и и са општим саставом литургије сасвим сагласни ни мало не умањују заслуга златоустога светитеља за уређење литургије.[23] Те заслуге признају и истичу многи свети оци и црквени писци[24] па и неправославни источни хришћани.[25]

Свети Златоусти осим што је литургију уредио. он ју је и протумачио. У његовим беседама су у услед тога исписани многи одломци из литургије, које је Клодије Сент (Claud de Saintes) прибрао и поређао према чину литургије.[26]

Литургију светога Јована Златоустога свршава света православна црква кроз целу годину, са изузетком оних типиком прописаних дана, у које се литургија у опште не свршава, и оних у које се свршава литургија Василијева или „преждеосвященныхъ дарове“.

5.) Литургија светога *Григорија*, просветитеља *јерменског*. Врло је сродна са литургијом светога Василија Великога, а у старије доба је морала бити још сличнија и то с тога, што је јерменска црква и за време светога Григорија просветитеља јерменскога а и касније, за време светога Василија Великога, стојала у филијалном односају према цркви кападокијској,[27] те је у прво време у јерменској употребљавана кесаријско-кападокијска литургија (светога апостола Јакова) са неким променама, које је учинио Григорије,[28] а кад се појавила Василијева литургија и за овом Златоустова оци и учитељи јерменске цркве Исак Велики, Месроп, Куд и Јован Мантагуни прерадише Григоријеву према поменутима, узевши у њу неке молитве и друге делове. При крају V. века поче се јерменска црква од даљег утецаја источних литургија удаљавати на понешто и изменьивати[29] у правцу монофизитског партикуларизма, којем се у току VI., VII и VIII. века сасвим придружила и раскинула свезу са васељенском црквом.[30] За време крстоносних похода појавише се и утицадише се у Малој Азији западни обичаји и начин живота. Упознавши се са овима, почеше у Малој Јерменској упоређивати ред свој са источним и западним, и, кад увидеше своје растројство и неред, побринуше се за успостављење реда и удешаваху литургију по начину грчке и латинске, од којих — због старе мржње на Грке — један део већма нагињаше латинима те прими од њих и литургију и од то доба постоје две јерменске литургије: Григоријанска и католичка, које се међу собом разликују ал не јако.[31]

II. Литургије александријске.

То су литургије народа подручних александријском патријархату. Амо спадају:

1.) Литургија *апостолских установа* у етиопском тексту. Много је краћа од оне у грчком тексту истога имена; тако рећи извод је ове потоње. Неки држе да је преведена са коптског језика (због сродности на неколико места), но већина је археолога тога мишљења, да је преведена непосредно са грчкога текста, јер је абисинска црква[32] стојала у јаком додиру са александријском, па је вероватно, да су међу оним књигама, које свети Атанасије Велики сматра корисним за читање онима који се обраћају у хришћанство и жеље се поучити речи истине, преведене и апостолске установе но у скраћеном облику.[33]

[17] Обзоръ, стр. 143.
[18] Probst. O. c. 413.
[19] Собраніе, II. 112.
[20] Probst, O. c. 203.
[21] Н. пр. Единородный Сыне, Тропари треће и шесте песме канона, Святый Боже, херувимска песма, Честнѣйшую: Ко трисѣ плотски, Благообразный Іосифъ, Сѣктіемъ сѣктіемъ, О паска свѣтла, Да исповѣстъ.
[22] Н. пр. молитва иза трисветога; већи део прилежне (сугубе) јектеније; Господи Иже призвавый твоего Дѣха.
[23] Собраніе, II. стр. 113.
[24] Св. Прокло, Ник. Кавасила, св. Симеон Солунски, Лав Тусе, VII. васељ. сабор и др.
[25] Сирски јаковити, етиопљани, и др.
[26] Собраніе, II. стр. 112.
[27] Ibid. стр. 138.
[28] Ibid. стр. 143.
[29] Н. пр. примила је пресвиће, престала за евхаристију разблажњивати вино водом и др.
[30] Собраніе II. стр. 146., 147.
[31] Ibid. стр. 150. 159.
[32] Етиопљани су примили хришћанство у IV. веку, за време Атанасија Великога. Conf. Собраніе, III. стр. 1.
[33] Собраніе, III. стр. 4., 5.; I. стр. 80. 81.

2. Литургија светога *апостола и јеванђелиста Марка.*[34] Заиста апостолског порекла као и она светога апостола Јакова. Као такву сматрала је васда александријска црква. Свој завршни облик добила је по свој прилици у V. веку од светога Кирила Александријскога († 444.), дакле пре оцепљења монофизита (које је штитио Диоскор) од православних (451.). Зато египћани и зову ову литургију Кириловом.[35] И касније је допуњавана, како од стране јаковита (монофизити), тако и од стране православних, али је кроз неколико векова код обојих ипак одржан облик свештених радња, мада су се први служили коптским а други грчким језиком. У православној се цркви служило литургијом светога апостола и јеванђелиста Марка до појаве јерусалимско-антиохијско-цариградских литургија, које су православни набрзо примили, а јаковити су задржали, али и даље разширивали Маркову.[36]

3.) Коптска литургија светога *Кирила Александријског.* Врло је сродна са православном литургијом светога апостола и јеванђелиста Марка, по којој су у Африци као обрасцу како поједине православне цркве тако и неправославна друштва у V веку стали себи састављати и изводити разне литургије, а међу овима потоњима и Копти, пошто су се 451. године од православне цркве одвојили. Преведена је са грчког текста, што се види по задржаним грчким речма и изразима, могуће баш са таква оригинала који је уредио свети Кирило Александријски, но са додацима познијег времена. Ову литургију служе Копти (јаковити) уз ускршњи и божићњи пост, у обичне пак дане служе Василијеву а на господске празнике и у свечаним приликама Григоријеву,[37] и то служе само литургију верних, а све што овој претходи узимају већином из речене Василијеве литургије као најобичније.[38]

4.) Општа *етиопска* или абисинска *литургија.* Ову називају Етиопљани апостолском (apostolorum). Главна садржина и најважнији евхаристијски изрази слажу се са апостолском литургијом, а најсроднија је с грчком литургијом светога Марка и коптском светога Кирила Александријског, од којих је и постати могла. Зове се општа за то, што се кроз целу годину најмање свршава и што се из ње узимају неки делови при свршавању других етиопских литургија (црквених отаца, апостолске, Исуса Христа, св. Марије), којих нема у потоњима.[39]

III Литургије месопотамске.

Ове употребљавају неправославна друштва у азијатској Турској и Персији позната под именом несторијеваца или халдејаца. Једне од ових потичу из дубоке старине, те нема у њима ни трага несторијевске науке, а друге у нечем подражавају православним литургијама свога времена, ал са несторијевским правцем. Међу прве спада литургија светих апостола, која се свршава од велике суботе до краја несторијевске године т. ј. до Божићњег[40] предпразништва; а међу друге литургије Несторијева, која се свршава пет пута у години (на Богојављење, у петак прве недеље по Богојављењу у част светога Јована Крститеља, у петак пете недеље по Богојављењу, на дан њихова прослављања т. ј. на дан Диодора, Теодора и Несторија, у среду шесте недеље по Богојављењу или на дан такозваног ниневитског поста и на дан старозаветне пасхе т. ј. на велики четвртак). У остале пак дане црквене године служе литургију Теодора (Мопсуестијског) која је слична првој. Има у несторијеваца још литургија, но не заслужују особите пажње.[41]

1.) Најважнија од свих месопотамских литургија јесте литургија *светих апостола,* или, како је већина сирских епископа зове литургија светих апостола *Тадеја* (просветитеља Месопотамије — код несторијеваца: Адеј) и *Мариа* (Тадејева сапутника и првог епископа селевкидског). Одликује се краткоћом и простотом молитава и отсутношћу несторијевске науке млађих несторијевских литургија, што даје основа тврдњи, да је пре V. века морала, могуће кад и апостолске литургије васељенске цркве, јер има у својој основи богослужбених предања, која потичу из апостолског извора и ако не у потпуној целини.

[34] Предање источне и западне цркве једногласно сведочи, да је Александријску цркву основао св. Марко Conf. Собраніе, III. стр. 12.

[35] Собраніе, III. стр. 14.

[36] Ibid. стр. 13; Renaudot I. pag. XXXV sqnt.

[37] Обе потоње не могу се сматрати за производ ових светитеља, једно због удаљености Копта од њихове области, а друго, што садрже у себи знаке очите неправославности.

[38] Собраніе, III. стр. 48; нетор. II., стр. 81.

[39] Ibid. 74.—79.

[40] Тим даном почиње у Несторијеваца нова година.

[41] Собраніе, IV. стр. 1.—5.

2.) *Несторијева* је *литургија* друга знатна литургија месопотамских хришћана, која се приписује зачетнику јереса, која се по његову имену зове — Несторију патријарху цариградском и за коју неки држе, да је могла постати у половини V. века (око 431. до 440. године) а други још и пре, јер је састављена из месопотамске апостолске по обрасцу цариградске литургије пре него што је Несторије анатемован (на Јефеском сабору 431 године), пошто би немогуће било, да се горди Несторије после анатемовања осврнуо на васељенску цркву, а ова са своје стране није познавала нити употребљавала литургије са јеретичким именом несторијевим [42]

IV. Литургије западне.

Много и разних литургија има на западу. Учењаци их деле у две главне групе: грчкога типа на којима се види, да су састављене по обрасцима источних литургија, и западног типа, које су постале од тако зване римокатоличке литургије, те су с овом више мање и сродне. Прве су старије, и до VIII века су биле на самом западу много јаче распрострањене него римска у оном облику, који је ова потоња добила у римској цркви у касније доба. Литургије које су владале на западу првих векова под именом народних јесу: африканска или картаганска, галиканска, шпанска и Миланска. К овима би се могла додати најстарија римска, да се сачувало споменика исте, који су по свој прилици нестали делом због навале варварских народа у Италији а делом истиснути каснијом римокатоличком.

(Свршиће се.)

[42] Ibid. стр. 39 и след.

Назаренство напредује!

Белешка у прошлом броју цењеног „Сиона“ о назаренству у Баваништу свакако да је јако изненадила многе читаоце, нарочито оне, који немају прилике, да ширење тих фанатика из ближе посматрају.

Но стоји факт, да пропаганда назаренска ради неуморно; сваким се даном може човек уверити, да назаренштина, нарочито међу нама Србима, рапидно напредује. Нема ваљада села ни засеока у Срему, Бачкој и Банату, куда не долазе назаренски мисионари, да врбују себи присталице; нема туда ни вароши више, где они не зидају себи „скупштине“, у којима се поје из „Харфе Сиона“.

Ствар је одиста озбиљна, и у толико опаснија, што ни највећи оптимиста у нас не може тврдити, *да је инвазија назаренска бар сада постала звоном, које би позивало, да се покушају положити што јаче уставе тој појави, те спречи ширење тога пожара.* Има и. пр још увек свештеника, који ни о самом пореклу и суштини свога душманина ни појма немају; има их много, који, са свим неспремни, долазе с назаренским смутљивцима у сукоб, па се онда повлаче са попришта, потучени, поражени. Јер су назаренски апостоли извежбани мисионари, знају на изуст многа места из Св. Писма, која ће — тумачећи их по своме — употребити у своју корист; а наши су „Христови војаци“ врло често посве невични, да нападаје сузбију, испрањајући њихове настране назоре, и, што је још јачи пробран, наводећи она места из Св. Писма, која назаренска измотавања, што-но реч, у главу туку.

Но са овим још не мислим ставити тезу, као да је само у томе недостатку узрок, што се назаренштина у нас тако успешно и тако нагло шири. Шта више, има парохија, у којима је наш свештеник у сваком погледу дорастао, да стоји као светило пред својим верним, па ипак — и његову паству покушава да разори немили и опаки црв, да га тек са највећим напорима може да сузбија.

Јер су многи узроци, са којих се у нас назаренство у опће и појавило, и многи су разлози, са којих се оно у нас тако лако шири. Али набројити и разложити и једно и друго, тражи много труда, и запремило би читаву једну монографију у овом питању. Ти би се узроци и услови морали потражити не само у појединим и укупним нашим парохијама, него и ван њих. А тешкоћа решавања овог питања у толико је већа, што не само да немамо писмених података и материјала, којим би се дала нацртати слика нашега црквеног живота у оно доба, када се је та секта у нас појавила; него је уједно — такође са не-

достатка пужнога писменога материјала — тешко фиксирати слику и самога данашњега нам религиозно-нравственога развоја.

Овако пак, као што се то у нас данашњим даном обично чини, — питање је схваћено сасвим једнострано, да не рекнем неозбиљно. Кривити, рецимо, искључиво наше свештенство, нема смисла, већ на основу тангиранога факта, да се назаренство често јавља и у парохијама наших најодличнијих и најревноснијих свештеника; ни „дух времена“, што га ствара наша интелигенција, такођер није сам свему крив; па не може се све свалити ни на недостатке наше автономије; а није крив свему, ни једино, Вуков превод Св. Писма, као што је то пре неке две године хтео да докаже у „Бранику“ један наш свештеник, и што сам ја већ онда, такођер у „Бранику“, оспорио.

У опсегу овог истакнутог питања ја сам већ нешто писао и у „*Завршноме размишљању*“ моје работе: „*Назаренство његова историја и суштина*“. (стр. 204—221).

Али овом приликом хоћу да се из ближе, тачније и опширније изразим о овом моменту, кога сам се дотакао већ и на стр. 166—171 те књиге: *хоћу да укажем још једном на оне услове, који леже у самој назаренштини, да је кадра тако напредовати у крилу нашем; хоћу да изнесем свеколике оне чињенице, што сам их могао увардати, да из самога духа назаренштине утичу као неки привлачни моменти на крашковида проста човека, те служе као моћна средства против нашега светога Православља.* То чиним у толико пре, што ми све изгледа, као да се у нас на те моменте овога питања не обраћа ни онолико пажње, колико се бар о њима факторима прича и пише.

1. Пре свега да наведем, како је један мој пријатељ, доктор права, врло темељно приказао назаренство „*као социјалну појаву*“ у 19. бр. вршачке „Будућности“ од о. г.

„Назаренство, рече, и ако је религиозна секта, има пак своја узрока не само у верској тежњи, него *и у социјалним нашим приликама.*“ У „међусобном потпомагању, умереном животу, односно штедњи и чувању радне снаге“ налази он главне покретаче назаренства с те стране. „И баш зато, рече, јер су ти принципи, покретачи тежње за бољим привредним опстанком и социјалним уређењем, исписани на заставу назаренства, баш зато и успеха оно најбоље код оних друштвених класа, које своју социјалну потиштеност најјаче осећају, а немају довољно знања и спреме, да тима чисто друштвеним тежњама, даду израза искључиво у опсегу социјалних, друштвених сфера, већ прелазе и на верско поље, . . . јер баш неинтелигентна класа није у стању да социјалне појмове одели од верских примеса, што се код свих примитивних друштвених класа, од памтивека на до данас опажа.“ Иза овога је констатовао, да је трезвеност, солидарност, узајамну љубав и међусобну потпору „прво пригрлила и прогласила права Христова, дакле православна Црква, те с тога и треба да је дужност свих чувара св. Православља, да пораде на оживотворењу тих принципа *у оквиру Православља*, треба нарочито нашим неинтелигентним редовима доказати, да се правосл Црква брине не само за душевно спасење, већ и за достојни привредни опстанак и друштвени положај својих синова.“ —

2. Обазримо се сада на факт да *наш народ, у главноме бар, нема довољно верскога компаса.* Његови појмови о вери, специјално о Православљу, са свим су бледи, недовољни. Многи, који каже, да је православан, не уме да објасни, зашто је он то. Он се моли Богу и меће на себе знак св. крста са свим механично; он држи празнике, пости, поштује Светитеље, миропомазање, јелеосвећење, свештенство, — али све то махом само с тога, што је то прешло на њега од његових старих, што се тому, само по спољашности, од њих научио. (? Ур.)

Из такога мрака, дакле, душа се човечја некако и нехотице отима у светлост, па ма и у лажну. Ту дакако да мисијонар назарески нема тешка посла. Са Св. Писмом у руци, под знамењем вере и у име њезино и спаса душевнога, он је, у заносу фанатичком, кадар да у бескрајност говори безброј красних речи из

Библије, да се наш сељак, који није кадар да процени суштину те „благогласливости“, заноси и опије буновним напитком свога суседа, пријатеља, зналца у дороцу и кожуху, који уједно ни то неће пропустити, а да не наспомене, како њему сву ту „мудрост“ подарује сам Господ.

3 *Св. Писмо у Вукову преводу* игра при тим махинацијама јаку улогу. Мисионар прво сам чита из њега извесна места уоченој жртви, па јој га онда уклони у руке, да га и иначе код куће „проучава“. Па и ако је Св. Писмо, по речима Апостоловим; „богодано и корисно за учење, за карање, за поправљање, за поучавање у правди, да буде савршен човек Божиј; за свако добро дело приправљен“ (II. Тим. 3, 16, 17), ипак човек и из добра чини зло. Јер је слово Божје мач духовни, и то, такођер по речима св. Ап. Павла, „оштрији од сваког мача оштра с обе стране“ (Јевр. 4, 12), те мора бити *извежбан* војник, који ће с њиме руковати у сврху спасења душевнога; иначе дотични задаје њиме ране и себи и онима, који су око њега.

4. „*Харфа Сиона*“ *у преводу пок. Ђорђа Рајковића и Змаја Јована Јовановића* такођер чини своје. Важност њену у овом погледу ја сам истакао већ у мојој реченој књизи на стр. 168-170, као и у дотичном засебном оцеку: „Један назарески богослужбени састанак“ (стр. 149—162). И нами с те стране данашњим даном прети опасност у толико већој мери, што сам баш пре некако дознао од самих назарената, да се оне сада, и то у „Милетићевој“ штампарији, штампају, у трећем издању, у неких *осам хиљада примјерака* и *неколико* примерака! Само нека се та вест обистини, па ће бити по нас праве кубуре! Тај фатални превод у њиховим је рукама заиста страховито оружје, против кога се може борити само са највећом пажњом.*

* Пре две године штампали су и румунски назарени „Харфу Сиона“ у свом преводу у 2000 примерака. Но како нису могли успети, да је штампа која румунска штампарија, па како су и браћа Јевановићи у Панчеву, само из обзира према једноверној нам цркви румунској, одбили штампање те работе, то су је штампали чак у Пиринју, и то баш у штампарији (Zürcher und Furrer), у којој су штампане и Фрелихове књиге: Abhandlung, die Erretung des Menschen durch das Bad der Wiedergeburt und die Erneuerung des hl. Geis es, и: Neue Zionsharfe. Eine Sammlung von Liedern u Gesängen für die Gemeiner der Glaubenden in Christo. — Ја сам „Харфи Сионској“ ушао у траг баш када је свих 2000 прим. донесено у Панчево ради укоричења, и некако добавим један примерак. На неколико дана после тога путовао сам железницом из Делиблата за Вршац, те ја пут некакчим од једнога назарена, Немца из Мраморка, да румунски назарени нису могли да пригодбиу за преводење ни из далека оняко славни песника, као што је наш Змај, него је, доста шкандалозно, превео „Харфу“ неки *Јоне Балмошеш*, ратар из Новога Села (близу Панчева). — Након неколико месеци пресео румунским назарењима, такођер из Пиринза, и „Нови Додатак уза Харфу Сионску“, па како сам био уверен, да сам ја један назарен, који сам свему том ушао у траг, то сам ја и саопћио све то у три чланка у „Бисерица си Скоала“ органу градске им дијецезе, па је то после и друге њихове листове занимало.

5. Што није кадро да учини св. Писмо и „Харфа Сиона“, то се покушава постићи *у „скупштинама“*. „Дођи ти, љубазни, у нашу скупштину, па ћеш чути и видети, што нисмо ни сневао,“ навале назарески мисионари на наше људе.

Ту одмах на први поглед упадне нашем ратару у очи и упечати му се у душу *јаки контраст*, који стоји између лежерности и жагора у нашим св. храмовима и између бојажљивости „верних“, да каквим клобарањем или разговором не би ма и нехотице узнемирили и пореметили свечаност свога богослужбеног састанка. Па како да наш човек не обрати пажњу и на то, како су назарени сви листом дошли у „скупштину“, дочим наши св. храмови махом остају празни. Сад још екстатични беседник назарески прочита по једну главу из св. Писма, па, то „тумачећи“, пређе, скоро на изуст, многе приче из Јеванђеља и Дела Апостолских, те том приликом дозна наш сељак, као онај Совра Циганин у Надању (в. „Назарество“, стр. 114), „да је Исус Христос био Чивут, и много што-шта, како треба да живимо“; да је, даље, цркве већ давно престало са шара земаљскога, да је антихрист запарно над душама православним, да тајне, које се свршавају у цркви православној, нису тајне, да њени свештеници нису прави свештеници итд. итд. Ја сам често слушао те и сличне њихове погрде и страшна њихова хуљења против Православља у том правцу,

Ehe überhaupt u. meine Ehe insbesondere betreffend, даље: Die Erretung des Menschen durch das Bad der Wiedergeburt und die Erneuerung des hl. Geis es, и: Neue Zionsharfe. Eine Sammlung von Liedern u Gesängen für die Gemeiner der Glaubenden in Christo. — Ја сам „Харфи Сионској“ ушао у траг баш када је свих 2000 прим. донесено у Панчево ради укоричења, и некако добавим један примерак. На неколико дана после тога путовао сам железницом из Делиблата за Вршац, те ја пут некакчим од једнога назарена, Немца из Мраморка, да румунски назарени нису могли да пригодбиу за преводење ни из далека оняко славни песника, као што је наш Змај, него је, доста шкандалозно, превео „Харфу“ неки *Јоне Балмошеш*, ратар из Новога Села (близу Панчева). — Након неколико месеци пресео румунским назарењима, такођер из Пиринза, и „Нови Додатак уза Харфу Сионску“, па како сам био уверен, да сам ја један назарен, који сам свему том ушао у траг, то сам ја и саопћио све то у три чланка у „Бисерица си Скоала“ органу градске им дијецезе, па је то после и друге њихове листове занимало.

и грозио сам се на саму помисао, од каква утецаја може бити на нашега простога човека, када би на крају клицали: „Сви они напољу, у мраку вавилонском, и благо њима, ако изађу из тог Вавилона! ми изидосмо из Вавилона!“

Оне просте назаренске молитве у скупштинама о греховности и спасењу наш ратар *разуме*, и косну му се срца, боље него „Отче наш“ и „Богородице Дјево“, које не разуме. Уз тога још *и после скупштине* салећу „старешине“ и многи знанци, да ће само њиховим путем наћи спасења грешној души својој — и ствар је свршена, лакше, него што би се и замислити могло.

Јер је све то удешено врло ласкаво за новајлију, те он, у запосу, скоро неприметно иде за тим *сарењским звуцима*, док, најзад, не упадне у бездну савршеног оцепљења од Православља. Ум нашега простога ратара, који, као што већ рекох, не само што у себи нема никаква ослонца, него га ни с пола нико не подржава, брзо подлеже том утецају секташких идеја, које симпатишу његовим жељама небеским. Он је за часак усисао у себе отров секташки, и, док дан о дан, отровао се њиме. Он заборавља тада и на то, да против тога отрова затражи лека у лекара душевних, у људи, који се учењем и размишљањем утврдили у Слову Божјем — у свештеника, јер је он и тако већ благовремено примио од својих обманитеља и пилулу горке мржње према том „књижевнику и фарисеју,“ те дакако да му није више на уму ни истина, да се баш она чиста и права вера, којом се и његови оци спасли, неприкосновена чува у цркви православној, и да благодат Божја, која нам се приопћава својим тајнама, што их свршава законито свештенство, вечно пребива само у цркви, коју је Христос основао.

(Свршиће се).

Религија и народност, као основи васпитања.

Написао **Н. Макавејски.**

(Настављак.)

Постоји и друга сила, која је, може бити, још важнија у животу човека, која је исто тако урођена њему, — сила дјања. Где је последњи узрок, који јој даје дјатну, универзалну вредност, значење те оправданости, правде коју опет захтева непрестано дух наш? Њом руководи урођена нам идеја добра или блага, која се јавља у потребама наше савести. Али, да ли треба доказивати, да се савест, остављена сама себи, може показати слабом, без надања руковођом човековом.

Постоји у духовном животу нашем и још једна област, која има исто тако високу вредност и значење. То је свет хармоније, свет, који је сакупљен из много одељених дјелова у једно сагласно цело, при којем се душом постизава чувство прекрасногa, и неодељиво с њим чувство високе насладе. И овом облашћу руководи и опет особито урођено начело или сила, особита идеја прекрасногa, но око руководство опет није доста тачно. Јасним доказом овога служи оно, што смо у том трепуту преживели и у живопису, и у појезији, и у другим видовима естетичког умотвора, које је увела т. з. реална школа у којој отима маха правац самога цинизма и директно неправственог карактера. Из области високога идеалногa ми падамо у таке низине чувствености, из којих се повратити и зауставити врло је тешко. И тако и овде смо кадри заблудити и овде требамо поуздавајег руковођу. Оваким руковођом служи у свима овим областима религија хришћанска и ништа друго.

Она даје последњи, јединствено верни одговор на питање човечије мисли о истини; учење и живот Исуса Христа — јесте светлост, при којој је само могуће појмити смисао живота и значење света. Само у Хришћанству достиже свој виши идеал и добија своју праву основу и она оправданост и она правда, којој тежи човечија радиност. У еванђељу, у том кодексу беспределне некористољубиве љубави, крију се извори и оне истините хуманости, која је обновила свет, и с којом стоје у реду без живота и бледа сва њена опредељења.

Када неки за цељ васпитања стављају срећу питомца, — на основу у човеку урођене тежње к срећи, — то се само у служби истоме закону хришћанске љубави, у посте-

пеном приближењу ка високоме хришћан. идеалу достићи може и права, незлобива срећа човекова. Једино Хришћанство је, напослетку, свим високим идеалним устројством својим кадро, да одржи човека у области истине прекраснога, очистивши га и узвисивши га. На тај начин када се жели, да се у питомцу постигне развиће *свих* виших сила његових и заједно с тим хармонична сагласност њихова у једну целу личност, то се може постићи наиме само на основу хришћан. религије. Једина она, представљајући природну општу основу за све појаве духовнога живота човекова, не само да не стаје на пут развитку његову, него напротив даје му истинити правац и уједно с тим спаја га у један хармонично-сагласни организам.

Није ли јасно после овога, колико одговара идеал васпитања, који је дало Хришћанство, природи човековој, колико одговара директним њеним питањима. Зрно његово је, заједно с појавом човека на свет, већ засејано у души његовој, која је по изразу једнога учитеља црквенога „по природи својој Хришћанка.“ Ово је зрно назначено од Сејача свога, наиме, да *никне*, да постане цело и красно дрво, и да даде још прекраснијег плода. Дело педагога је, само да прегледа ову шибљику и да је оспособи на развиће. Када Русо и школа његова настоји на *слободи*, као основном принципу васпитања, то овде наиме овај принцип налази своје потпуно остварење. Оне норме живота, које предлаже човеку Евањеље јављају се у духу нашем не као туђе, које стоје тако рећи ван њега, него су сродне с његовим законима. Зато у потчињености к њима, у руководству њима и садржи се права слобода човекова, а резултат развића у такој слободи и јесте права нравствено слободна човекова личност.

Хришћанска религија треба да је основни камен свега нашег васпитања, јер само на овом камену васпитање може бити правилно и потпуно тврдо и стално. „Све што човек, као човек, треба и мора да буде, рећи ћемо речима једног педагога, изражено је потпуно у Божанственом Учењу, и вечне истине Хришћанства увек ће бити корен васпитања. Оно даје живот и показује вишу циљ свакога васпитања; оно и треба да служи за васпитање сваког хришћанског народа, извором сваке светлости и сваке истине. Ово је неугасими луч, који иде вечно, као огњени стуб пустиње пред човеком и народима; за њим треба да тежи свако право васпитање. Никаква друга основа не може га заменути у васпитању, јер у души човековој нема ничега, што би дубље било од елемента религиознога, и у свету људском нема другога израза овога елемента, који би био виши и с више живота, осим онога у Хришћанству. Не извртати основе васпитања и чувати их тамо, где су они дани свему свету, — јесте јединствено верни пут образовања правога човека.“

Заиста, истина ова је стара и зато се многима чини, може бити, неинтересантна. Она је управо толико стара, као и сам свет хришћански. Али не усуђујте се заменути је којом другом „новом“! Наиме у тежњи човековој: створити своје идеале живота, у овим покушајима његовим за „хуманство“, „алтуризам“, „срећу“, „слободу“ и т. д. у свим овим као новим идеалима његовим, који су у суштини само непотпуне варијације, а по кадкад сама вечна начела, која је дало Хришћанство, — и садржи се узрок тог тумарања по мраку занесености, нејасности, што је главно, те несталности у коју пада суврсмено васпитање, а с њим и његов продукт — људство, које је он пустио у живот.

Ово се особито види јасно на западу. У његовим жалосним покушајима да се изгони религија из системе нравственога васпитања, с циљу, да се не присиљава слобода савести питомчеве извршује се, може се рећи, свесно убиство човека; јер умртвљавањем у младој души самих животних и благородних живаца њених, или боље да кажемо, самога центра куда се скупљају и где се хране сви многоврсни нити духовнога организма, живот посљедњега напослетку мора престати. Ван Хришћанства нема истинитог пута васпитању.

Зар да се не задржимо овде на овој основи васпитања, као на последњем решењу нашег питања? Најновија педагогија

желећи, да стоји на научној подлози, коначно, тежи, да универзално реши сва педагошка питања. Она се стара да изради за васпитно дело идеале, методе, правила општа и према томе обвезна за све народе. Но како је могуће ово? Да ли је могуће васпитати човека без сваке свезе с његовом народношћу, с народом? Да ли је могуће образовати Хришћанина без конфесионалнога израза Хришћанства? Овако је учио Русо, који своме Емилу до 18 година није ништа говорио о Богу, а затим сматрајући религију „резултатом страсти“, упознаје свога питомца са самим општим појмовима предмета, остављајући њему самоме, да изабере оно исповедање, које му одобри његов сопствени разум. Следујући дакле овоме принципу, и филантрописте на часовима религије у својим школама имали су и Хришћане и Јудеје, католике и протестанте. Но какви су морали бити резултати после оваког васпитања?

Одговорити на сва ова питања могуће је тек после претходног објашњења тога значења, какво припада начелу народности у животу човековом; за то и ја обраћам на то пажњу вашу.

Шта је народност?

У широком смислу речи, то је скуп свију оних својстава, у којима се изражује карактер народа, која му дају тако рећи, индивидуални облик, који га одликује од свију других народа.

Као најбољи прави израз ове суштине народа јавља се народни језик. „У језику, вели К. Д. Јелински, обележен је сав народ и сва његова особина; у њему постају, творачком силом народнога духа, мисли, сликарство и звук“ сва природа сродности; у њему се огледа и сва историја духовнога живота народног. „У скровиште народне речи слаже једно поколење за другим плодове дубоких срдачних покрета, плодове историјских догађаја, веровања, погледа, последице преживеле горчине и радости, — једном речи, све своје духовне преживљаје народ бришљиво чува у народној речи. Језик је сама жива, сама обилна и подложна свеза, која сједињује прошла, садашња и будућа поколења у једну велику, историјску, живу целину. Он не само да изразује живот народа, него је паче сам живот. Када нестане народнога језика, и народа нема више... Изумре ли језик у устима народа изумро је и народ“.

Но није само у језику суштина народа. Као и код личности сваког човека посебно, тако и код велике личности целога народа, језик је само средство за изражавање душевнога света. Он је, тако рећи, само одело, огртач, у који се облачи дух народа. Суштина саме ове народне личности састоји се у особитом складу или строју духовних сила и духовног живота народа.

Сваком културноме народу својствени су општечовечански интереси, тежње, идеали, — религиозни, етички, научни, естетички, социјални и др.; али се они у сваком просвећеном народу јављају у особитом индивидуалном, томе народу својственом организичком устројству. Овде не постижу сви једнаку вредност и значење, пошто се и не комбинују сви једнако, и не слажу се у један духовни облик. Сагласно особитом расположењу и склоностима народа, једни се издижу на први степен, постижу више значење, боље се развијају и постају главним руководним начелом у историјском животу народа. Они и дају народној личности одлично обележје, а други опет у исто време назадују и као да их мрак покрива. Сваки народ на пр. живи у идеалима религије, морала, науке искуства; у старо-грчком свету видимо ми врло јасно надмоћ последњега. Тако грчка филозофија спаја све ове идеале уједно под видом прекраснога. То исто начело влада овде и у животу, који ставља себи за крајњу циљ срећу, благо, у смислу максимума задовољства, насладе. Овом се начелу подчињава и религија: исти идеал красоте, појете и вајара, ствара и грчке богове. Напротив, у неких народа запада у новије доба све јасније добија владајуће значење идеал науке природословља, која сједињује све друге тежње и силе под знамење једне идеје — оне користи, општега благостања. Отуда — утилитаризам заузима красноместо и у њиховој филозофији и у животу, па и у производима искуства,

Коначно така искључна превага једног вишег начела над осталим не изражује се увек у таком јаком степену и зато није увек приметна. Но оно и не сачињава код сваког народа главну карактерну црту народне личности: последња се, као и већина појединих човекових личности, јавља у другим више јасним цртама. Тако у једној и истој области наука могу бити различни, руководни мотиви, могу стављати њој различне задаће, могу ићи различним путевима у решењу тих задаћа. Отуда се добију таке врсте особености народног духа. „Тада, кад један (народ) не подражава у тачности и дубљини анализа, други с љубављу тражи свуда аналогију, један се стара да достигне пуноћу у специјалној области, други од сваке специјалности тежи к вишој универзалности; ... један је сав се погрузио у истраживање и систематисање хладнога објективнога *знања*, други тражи — *мудрост*, коју руководи нравствени живот, и више се интересује изучавањем субјективнога духовнога света и т. д. Тако је и у искуству. Један све симболизује, један тежи к објективном прецењивању, а трећи је дидактичан; један је извртан у развијању карактера, други у развијању положаја, делања...“ Тако се огледају националии одсјаји у науци и искуству. Но исто бива и у области моралних идеја и у религији.

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Његова Светост, преузв. г. патријарх Георгије) отпутовао је у прошли вторник брзим возом у Будимпешту, у пратњи свога протосинђела г. Лукијана Богдановића, да присуствује седницама угарске горње куће.

(Рукополагања.) Његово Високопреосвештенство, господин епископ бачки *Герман Опачић* благоизволео је свршеног богослова и новозамбрског ђакона у Сентомашу Миливоја Сивачког, дана 16. (28.) септембра о. г. рукоположити за ђакона.

(За ректора Велике Школе у Београду) изабрао је професорски збор исте школе професора геологије г. *Јована Жујевића*.

(† Протојереј Александар Николић), парох у Сенти, преминуо је дана 16. (28.) септембра о. г. у својој 77. години живота, а 53. свештеничке службе. Честити покојник бис је врло угледан свештеник; био је члан епархијске конзисторије бачке и патрон новосадске српске велике гимназије. Сарањен је 18. (20.) септембра. У цркви, при опелу, опроштио се с врлим покојником парох мартоношки г. Младен Јосић. (Говор ћемо донети у наредном броју. Ур.) Лака му црна земља и вечан спомен!

(Француска омладина против алкохолизма.) Алкохолна пића нису била никоме од користи, него на штету, па разуме се и младим људима. Омладина француска увиђајући, да јој алкохол убија и здравље и морал и све, трза се напраг и хоће да стане на пут тој зарази, која је почела све јачи корен пуштати у француско друштво. У чу је сврху париска омладина основала друштво умерености француске омладине (Association de la jeunesse française tempérante). Ево неке тачке из статута тога друштва:

1.) Друштво има сврху: упознати омладину с опасностима, које носи собом алкохолизам; подржавати младе људе у правилима умерености и хигијене, када прime савет; пружити својим члановима здраве и нравствене забаве у границама, које допушта закон, и према средствима, којима располажу; бити на руци својим члановима, да се користе свима нравственим и материјалним предностима, какова им само може пружити; помагати им у савлађивању препрека, на које могу наићи у почетку своје каријере. Друштвени чланови се не смеју упуштати ни у какове препирке и акцију политичке природе.

2.) Ко хоће да буде редован члан друштва не сме имати мање од једанаест нити више од двадесет година и мора за то имати дозволу од родитеља, тутора или лица, која замењују њихово место. Осим тога сваки се члан обвезује, да не ће пити никакова пића, осим у време болести и то према лечничком пропису. За ове чланове та обавеза вреди за шест месеци, а затим се она периодички понавља сваке године неколико пута.

3.) Прави чланови се морају без икаквог изговора подврћи лечничкој контроли, чија је сврха пажња о употреби алкохола. Погодбе лечничке контроле одређује административни савет.

Тако француска омладина.

(Језуите и римска црква) Игњат Лојола оснивалац реда језуитског, у једном своме правилу је забранио језуитима, да примају високе чинове у цркви. Изузетак је био учињен само за Индију. Ово се правило неки пут превидело и језуите су заузимале и високе чинове, па су бивали и кардинали, и ако број таковних није велик. Интересантно је, да још ниједан језуита није

постао папом. То је једном приликом један прелат овако протумачио: „Кад би св. Петар дао своје кључеве језуитима, они му их не би никад више повратили.“ Но у новије време као да језуите и овде прекаљују. У „светој колегији“ се налазе сад два кардинала — језуите, што до сад још није било. И то Мацела, који је именован за начелника пенитенцијарне колегије, и Штајнхубер, префект конгрегације Index'a. Можемо се дакле надати, да ће после смрти Лава XIII. ступити на папски престо језуита. А ако једном језуите задобију врховну власт у римској цркви, више је не ће испустити из својих руку. А какви ће језуите у тој власти бити, казује им њихова морална максима.

(**Поступак са молбама, које се подносе Његову Величанству.**) Кр. угарски министар председник саопштио је осталим министрима наредбу, којом се одређује поступак са молбама, које се подастиру превишњем месту. По тој наредби, исте молбе деле се у три категорије, и то према томе: јесу ли добиле превишњу сигнатуру, или су поправљене са ознаком „Ab Imperatore et Rege,“ или приспевају из краљевске канцеларије без икакве ознаке. Превишња сигнатура значи, да се молба има подврћи подробном испитивању, те у погледу исте у сваком случају поднети предлог Његову Величанству. Ознака „Ab Imperatore et Rege“ обвезује министра, да тачно испита садржај молбе и оглашује га, да у предмету молбе изради превишњу одлуку. Но овакве молбе може министар решити и у властитом делокругу. Но ни молбе, које стигну влади без превишње ознаке, немају се сматрати одбијеним. И гледе ових имају области водити преписке, те Његову Величанству, у неким случајевима, поднети предлоге.

Удовички фонд.

Члановима друштва за потпомагање сирота и удовица српско-православног свештенства горњо-карловачке епархије.

Као што вам је познато из моје окружнице разаслане свима нашим члановима под 8. фебруара о. г. бр. 16., послана је одавде истога дана преко наше Епархијске Управе сва имовина нашег друштва Управи срп. нар. фондова, у општи Митрополијски свешт. удовички фонд, пошто смо претходно у нашој скупштини од 16. новембра закључили били, спојити наш фонд са општим Митрополијским мировинским фондом.

На представку нашу, којом смо имовину доље послали, изашло је рјешење високог Саборског Одбора из сједнице му од 22. јунија о. г. бр. С.О. 1014. 1574 и 2584./1024. којим:

1.) сви наши „потпуни“ чланови — на броју нас четрдесет, а сваки ће знати кога се ово тиче, — примају се за редовне чланове општег Митрополијског мировинског фонда сходно §. 29. оп. уредбе о мировинском фонду;

2.) примају се за редовне чланове и наши у представци тако названи „непотпуни“ чланови — на броју њих петорица, — (који нијесу били потпуно задовољили прописима нашег партикуларног статута) само имају својој дужности у смислу §-а 4. опште уредбе одмах одговорити;

3.) удовицама наших упокојених чланова Милутина Шварца, бившега пароха у Перјасици и Петра Вујаклије бившега администратора парохије у Буначи, признаје се право на годишњу мировину од 300 фор. од онога дана, када су престале уживати полуприход од парохије.

Ово се члановима даје овим на знање с тим, да под 1.) споменути „потпуни“ чланови одмах посредством наше Епархијске Управе пошаљу у Митроп. мировински фонд 6% камате (приносе годишња) на свој улог, дакле 18 фор. за текућу годину (§. 8. опште мировинске уредбе); оних пет „непотпуних“ чланова, споменутих напријед под 2.) да осим тога одмах у смислу §. 4. допуне свој улог до оне своте, колику који пензију својој фамилији осигурати кани; а под 3.) споменуте удовице нека своју молбу поднесу доље путем Епарх. власти, која ће им потврдити, кад су престале уживати полуприход од парохије.

Ову обзнану шаљем у „Српски Сион“ и у „Србобран“, па се надам, да ће је сваки члан опазити и прочитати ради свога равнања.

А сада се прштам браћо чланови с Вама, као бивши први и последњи Ваш председник и дјеловођа са жељом, да би приносе своје и као древни старци у фонд уносили, па да Вам, дај Боже, нигда ни једно дијете из њега ни гроша не ужије.

На *Рујну* 13. (25.) септембра 1896.

Пик. Косановић

протопр. као бивши председник друштва за потпомагање сирота и удовица свешт. горњо-карловачке епархије.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Одговор римској пропаганди на њен „Балкан јединству и братској слози, издао уз суделовање многих пријатеља сједињења цркава Др. Александер

Брешћенски. Свеска I.“ Одговара *Синтиса*. Прештампано из „Србобрана“. Српска штампарија у Загребу.

Славосиђе на прославу двјестогодишњице откада у Црној Гори непрекидно владају јуначки Господари на славама овјенчаног дома *Петровић-Његоша*. Сиђевао *Л. Сундечић*. На Цетињу. У књаж. прид. државној штампарији 1896.

О миразу с хришћанског гледишта. Јавно предавање на духовној бесеци црквено певачке дружине Станковић у дворани Велике Школе 2. јуна 1896. г. Говорио *Атанасије М. Поповић* предавач богословије. Београд. Штампарија Петра К. Таназковића 1896. Прештампано из „Весника Српске Цркве“.

Новица Ј. Николић у Никшићу позива на претплату на прву збирку својих песама под натписом

„Уздисаји“

Књига ће изићи 4 штампана табака, а цена јој биће 30 новчића. Претплату ваља слати Господину *Расту Тамнићеву* на Цетиње (Montenegro).

Од администрације.

Г. Михаилу Радомировићу црквено-општинском председнику у ? Молимо јавите нам којој сте општини председник, да знамо којој општини да упишемо у добро послатих нам 8 фор. претплате. Расипитивали смо се о томе иначе; не могосмо сазнати, те вас овим путем питамо. А до тога је дошло, јер на купону упутиште нисте ништа друго написали осим свога имена и да сте председник а међу тим поштарски печат је Стари Сисак у коме ми претплатника немамо. Зато и вас и сваког молимо, да у будуће тачно изволите означити своју адресу и опредељење новца који нам се шаље.

Опомена.

Молимо поштоване претплатнике, да претплату што пре пошљу, да им не би морали обустављати лист.

Против дужника, који нам дугују из прошлих година, принуђени смо већ подићи тужбу, пошто све досадање наше молбе и опомене остадоше безуспешне.

Трошкови, који ће с тим скопчани бити, биће на штету њихову. Неће им бити угодне последице последњег средства нам, кога се хватамо, да до својих потраживања дођемо, али — после толиког нашег чекања, безуспешних молба и опомена — признаће, да свему томе наше кривице, ни најмање, неће бити.

Нама би најугодније било, да не морамо никад никога опоминати на плаћање претплате, а још више, да ову не морамо и судским путем потраживати. Али, кад има и таких претплатника, који се својој дужности чине невешти и који су према њој сасвим немарни, онда нека нам не замере, ако бар ми своју дужност хоћемо да испунимо. И вересији има краја; она се не може трпити и сносити до века.

Администрација „Српског Сиона“.

Претплатницима „Српског Пчелара“

Ради знања и равнања јављамо, да од данас не примамо претплату на „Српског Пчелара“. Исту ваља слати на одговорног му уредника преч. г. *Ивана Матијевића* ђакона и гимназијског катихету у Карловцима.

Српска Манастирска Штампарија.

ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ

НАМЕЊЕНЕ ОСОБИТО УЧЕЊУ

по

ЗАБАВИШТИМА И ОСНОВНИМ ШКОЛАМА

од

Ив. М. Поповића.

Цена књизи 20 новч. Рабат као и горе.

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Сиоспитавамо, да смо спремили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну, а које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

паша је одобрена и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим всл. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

Ова је уређена (редигована) као пређна до сад по стручњацима на то позваним и надлежним. *Стоји само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким корицама и на доброј хартији.* Кад се на више куни дајемо 25% рабата.

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено-школске општине, да нас потпомогну својим наруџбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које за школу нису.

Српска Манастирска Штампарија.

Изашле су из штампе и могу се добити код нас ове књиге:

ГЛАС ИЗ ЦРКВЕ

ПРОПОВИЈЕДИ

проте Јована Вучковића

проф. богослов. учитиштакаровачког.

— Цена је књизи 1 крун. —

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГА КАПЛАРА

из српско-бугарскога рата г. 1885.

НАПИСАО

Бранислав Ђ. Шушић.

Садржај: Позив. Опроштај. Под шатором. Први плотун. Птичице Божје. Капетан Милић. Трубач. Бела застава. Пусто огњиште. На пријалиште. На разбојиште. Свети Арханђел Михаило. Ко је то? Петар Дабић. Дуња. Шинсл. Број 23. Мој ђак. Спровод. На одсуство.

Ово је издање друго, али поправљено и многим новим причама допуњено. Цена је књизи 60 нов. и за поштарину 5 нов.

Молимо сваког, ко би желио у распродају узети ове приповетке, да нам се што пре јави. Рабат 25%.

Господу која желе један комад, ма које књиге нашег издања, најбоље је да пошљу у напред новац за књигу и поштарину, јер слати једну књигу у наточ само је излишан трошак а што га до сад многи учињише себи.

СВЕТЛЕ СЛИКЕ

ИЗ ПРВИХ ДАНА ХРИШЋАНСТВА

од

Драгутина Ј. Илића.

I. Свеска. Садржај: Прва божићна ноћ. Богојављење. Стефан. Талита куми. Бура на мору.

Цена је књизи 50 н. За поштарину ваља послати 5 нов.

II Свеска. Садржај: Трнов венац. Воскресење. Савле. Ананије. — Цена је 30 новч. и 5 новч. за поштарину.

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 158 1—2

Услед захвале изабраног учитеља, поново се расписује стечај за *учитеља* на овд. повоуста новљеној срп. нар. вероисповедној школи.

Годишња је плата учитељу 500 фор. или 1000 круна и 8 мет. тврдих дрва, даље стан у новој школи са три собе, предсобљем, кујном, комором, подрумом, шупом и шталом, ван стана четврт јутра баште и 1 фор. од погреба где буде позван.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овд. школ. одбор доделио буде. Осим тога дужан ће бити повторну школу држати и недељом и празником, као и на прећеосвећеним литургијама у цркви појати.

Жеља је, да је дотични учитељ и појачном појању вичан, као и то, да се лично пријави.

Молбенице са сведочбама ваља упутити на месни школ. одбор.

Рок стечаја је 1. (13.) октобар 1896.

У *Госпођинци* 11. (23.) септембра 1896.

Мита Пејић — Н. Теофановић

парохија. — председник.

СТЕЧАЈ. 159 1—3

Оставком г. Душана Бешлића, упражњено је *учитељско* место на III. и IV. разреду српске прап. вероисповедне школе у *Белу*, на које се овим стечај расписује.

Плата је у готовом новцу 400 фор., 2 ланца оранице земље, на коју учитељ порез плаћа; стан у школском здању са 2 собе, кујном, јестичаром, комором и шталом; 400□ хвати баште; зимски огрев у слами колико је потребно; 5 фор. за школ. писаћи прибор; од погреба и нарастоса где позван буде 50 нов. За пероводство — с писаћим прибором — 40 фор.

Изабрани дужан ће бити школском уредбом прописане предмете у горенаведеним разредима предавати; у цркви за десном певницом појати и децу појању обучавати.

Компетенти имају своје молбенице до св. Петке 14. октобра т. г. (у који ће се дан и избор обавити) школском одбору послати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су учит. школу у Сомбору свршили и испит из државног језика положили.

Лично пријављени имају првенство.

Из седнице школ. одбора, држане у *Белу* (Torontál megye) 14. септембра 1896. год.

Душан Бешлић — Младен Жеравица

учитељ и пероводја. — председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 157 2—2

На упражњено учитељско мјесто на српскоправославној основној школи Зворничкој. Годишња је плаћа 550 фор., стан и потребан огрјев или за то 100 фор. Дужност је учитељу: предавати у III. и IV. разреду прописане предмете, појати у цркви за једном црквином, присуствовати при спроводима са дјецом ако је позван и у то име има 1 форинту.

Првенство имају музикални. Компетенти морају доказати да су Срби православне вјере. Молбу са документима треба послати овој општини до 6. октобра ове године по старом календару.

Српско-православна црквено-школска општина У Зворнику (Босна) 9. септембра 1896.

Пероводја. — Предсједник.

Драгомир В. Остојић — Стеван Николић

СТЕЧАЈ. 156 2—3

Поново се расписује стечај, на учитељско место мушке четвороразредне школе у Ороспамошу (код Сегедина.) —

Годишња плата је учитељу 400 фор. коју месечно у напред прима, 5 катаст. јутара добре у једном комаду ораће земље, на коју сав порез учитељ плаћа. Стан од 2. лепе патосане собе, јеловника, кујне, коморе, стаје за дрва, и велике баште од 600 кв. хвати од које је половина виновом лозом засађена.

За повторну школу 40 фор., за перовођство и рачуноводство 25. ф. и 5 ф. писаћег шау нала. —

Од укона где позван буде 50 п. Огрева у селами колико је потребно.

Изабраном учитељу спадаће у дужност, све школ. уредбом прописане предмете предавати, децу у појању црквеном учити, и у недељне и празничке дане као и на пређосвећењем литургијама у десној певници појати. —

Добро испуњене молбенице са нужним сведоџбама баља упутити на месн. школ. одбор.

Рок стечају траје до 6. октобра по ст. кал. кога ће се дана и избор обавити —

Из седнице месн. школ. одбора, држане у Ороспамошу на малу Госпојину 1896. год.

Месн. школ. Одбор.

Живоин Мијатов
месн. школ. председник.

ЈАВНА ДРАЖБА. 160 1—1

Срп. прав. црквена општина у Кању надаваће дана 6. (18.) октобра о. г. у 2 сата по подне на јавној дражби под закуп своју на пијаци лежећу кућу (бивши шилгерехтигкајт) за гостионицу (лицанц за точење пића притјажава општина), састојећу се из 5 соба с кујном, шпајзом, подрумом, шталом, шупом, зиданом леденицом заједно с касапницом на три године, почињући од 1. новембра 1896. год. по рим. до последњег октобра 1899. г.

Закупници дужни су 25 фор. или 50 круна у име пишманлука положити. Ближи услови могу се сазнати у писарници срп. прав. црквене општине у Кању.

Из седнице срп. прав. црка. одбора држане у *Кању* 14. (26.) сепг. 1896.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 154 2—2

Овим се расписује стечај на упражњено учитељско место на I. и II. раз срп. вер. мушке школе.

Годишња је плата учитељу 400 фор. а пр.; у име стана 50 фор. за огрев 25 фор за писаћи прибор 6 фор. 25 нов.

Изабраном учитељу спада ће у дужност: све школ. уредбом прописане предмете предавати, децу у појању обучавати и у недељне и празничке дане као и у вел. пост на пређосвећењем службама леву певницу држати.

Молитељи имају добро испуњене молбенице снабдевене са нужним сведоџбама на подписаног председника послати и доказати, да су испит из мађ. језика положили. — Лична пријава узеће се у обзир. —

Рок стечају истиче 29. септембра по ст. кал. када ће се и избор обавити. —

Из седнице црк. школ. управ. Одбора држане у Срп. Црњи 1. (13.) септембра 1896 год.

Милан Петковић
перовођа.

Милош Милошев
председник.

СТЕЧАЈ. 155 2—2

Овим се расписује поново стечај на упражњено место учитеља, на овдашњој срп. правосл. школи и то мешовити мушки и женски разред. —

Плата је годишња 400 фор. (или 800 круна) слободан стан са две собе, кујном, подрумом, јеловником и повољном баштом, два и по ланца ораће земље, на коју учитељ сваковрсни порез плаћа, два хвата тврдих дрва, 12 фор. (24 круна) као перовођи, 15 фор. (30 круна) за склапање црквено-школских рачуна и од укона где буде позват 80 нов.

Учитељу у дужност спада предавање свих школ. уредбом прописаних предмета, појање у десној певници, и обучавање школске деце у пјењију, и повторну школу држати. —

Компетовати на ово место могу само они, који су свршили сомборску препарандију а владају мађарским језиком. —

Рок за компетовање оставља се до 29 септембра (11. окт.) 1896 када ће се и избор обавити.

Првенство имају, који се лично пријаве. —

Из седнице школ. одбора држане у срп. Пардању 2. (14.) септембра 1896.

Јован Мишић
Сисшитељ. Школ. управитељ.

Васа Којић
прка. школ. председник.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 29. септембра 1896.

Кратки преглед најважнијих писаних литургија.

(по КАТАНСКОМ и др.)

(Свршетак)

α) Западне литургије грчкога тапа.

Ово су тако зване народне литургије.

1.) Најважнија између свих западних литургија како због особите блискости облицима евхаристичког богослужења источнић, тако и због свога утицаја на остале западне, јесте галиканска литургија, која се зове *галском* за разлику од млађе галиканске. Њој сасвим сродна је *шпанско-готска*. Прва је употребљавана у северној и средњој Галији пре доласка Франака (497. год.), а друга у јужној Француској и у оном делу Шпаније, којим су овладали били северни Готи (418. год.) и пре доласка ових као и за време владања истих у тим крајевима. Због велике сродности обе могу се сматрати као једна *галско-шпанска*. Судећи по њиховој садржини и језику[43] морале су постати још за време гоњења (дакле пре 312. године) у Галији, с којом је Шпанија онда у тесној вези била; а судећи по саставу молитава, главним мислима (врло сродним са појединим мислима грчких отаца прва три века) и неким карактеристичним речма, које се налазе у грчким молитвама (н. пр. Eucharistia, paradyssus, profetia, martyrium, Triades или Trias и др.) оправдава се претпоставка, да су поменутој литургији при састављању молитава служили за узор грчки образци. Држе да је састављач ове литургије морао бити свети Иларије епископ Пиктавијски (умрло 366. године), који је дуго живео на истоку и у оните је познат са своје љубави према источној цркви.[44]

2.) *Галиканска* литургија. То је нацио-

[43] Језик у њима је на периода прелаза од класичког к романском дијалекту, те је у њему пуно солецизама и варваризама, као што се писало од III. до VII. века.

[44] Собраније, IV. 66, 67.

нална литургија Гала састављена у IV. веку од пастира галиканске цркве на основу предања донетога са истока, и употребљавана у Галији до краја VIII. века, када ју је отуд истисла из употребе млађа од ње тако звана римокатоличка литургија. У њој су спојени са старим литургијским обликом нови, које захтеваше ондашње развиће галске народности. Исти су сложени већином подражавајући обрасцима источних областних литургија. Те особине дају галиканској литургији достојанство драгоцена споменика вековне заједнице галиканске цркве са целим хришћанским светом и јаког општења са источном црквом.[45] На уређењу галиканске литургије радило је поменутих векова више црквених пастира, који су као познаваоци источних писаца и успели да подмире духовне потребе својих савременика; међу њима на првом месту свети Илариje епископ пиктавијски, Музеј презвитер Марсељски (умрло 461. год.), Сидоније Аполинарије епископ Клермоноски (IV. век) и др.[46] У битним деловима је галиканска литургија сродна са старом галско-шпанском, а само се у другостепеним развила у сопственом правцу и тако постала посебном и различном од савремених јој западних литургија источног типа Мозарапске и Миланске, с којима је у старија времена могла бити још сродница.[47] Увођењем и замењивањем другостепених делова у појединим дијецезама, постало је више облика литургије који имају једнак чин (uniformis ritus) но различне молитве, јектеније, изборе места из светога писма.[48] Од многих таких формулара сачуваше се: *а.)* Missale gothico-Gallicanum из 2. половине VII. века У овом мисалу нема никаква трага римокатоличке литургије, на против многе молитве и формуле подсећају на грчке обрасце (и пр молитва пресуштаственља светих дарова). *б.)* Missale Gallicanum из VI. века, *в.)* Missale Francorum из периода почетка примања римокатоличке литургије, од које се неке молитве поменуше са старогалликанским формуларима. *г.)* Sacramentarium Gallicanum такође из времена прелаза од галиканске римској литургији, са сличним примесама, као и у фрапачком мисалу.

[45] Ibid. 87.

[46] Ibid. 87, 88.; Conf. Löfs. O. c. стр. 151.

[47] Собраніе IV. стр. 95.

[48] Ibid. стр. 89.

3.) *Мозарапска* литургија. Зове се тако по шпанском народу, који се, кад у VIII. веку Шпанијом овладаше Арани (Маври, Сарацени), морао с овима поменати па и многе арапске обичаје примити те га прозваше Mixti Arabes, Mostarabes — позарапљени. По постанку своме ова је литургија старија од VIII. века и приближује се литургији најстаријих хришћанских времена, тако званој старој шпанској. На уређењу њеном радише: *Мартин* архиепископ бракарепски (Braganze, умрло 580. год.) родом из Паноније, који је дуго живео на истоку, и, епископујући 20 година увео неке грчке обреде у богослужењу шпанске цркве.[49] *Јован* епископ Герундски (Girondo) савременик Мартинов, родом Гот, који је провео 17 година у Цариграду а као пастир свога народа борио се против аријанства и занимао се између осталога и уређењем шпанске литургије по обрасцу источних. *Леандар* епископ Испалски или Севиљски (умрло 600. год.) родом Шпањолац из провинције картагинске, који је такође дуго живео у Цариграду и познавао се са цариградским патријархом светим Јованом Посником и светим Григоријем потоњим папом римским, па је при намењивању и донуњивању шпанске литургије имао пред очима обичаје источне цркве. За његово је време на Толедском сабору (689. год.) прописано 2. правилом, да се у свима шпанским црквама има читати символ вере по примеру источних цркава (secundum formam orientalium ecclesiarum). *Исидор* епископ Испалски (умрло 636. год.) брат Леандра и прејемник његов на епископској катедри. Њему би на IV. толедском сабору (633. год.) поверено, да састави службенике за свршавање свете литургије и других црквених служаба под именом Missale и Breviarium. Због тога се и сама мозарапска литургија звала по уреднику Исидорском, а по сабору Толедском. Мозарапска се литургија употребљавала у Шпанији као народна од V. до XI. века,[50] а за време Алфонса VI. потписе је тако звана римокатоличка;[51] но и уз ову се држала у неке празничне дане до XVI. века, кад је чувени инквизитор, архиепископ Толедски, кардинал Ксимёнес (умрло 1517.) даде превести на готски, исправи у њој што беше за исправљање, те унесе у збор-

[49] Ibid. стр. 120.

[50] Löfs. o. c. стр. 169.

[51] Собраніе, IV. стр. 124.

ник богослужбених књига под насловом: Missale mixtum secundum regulam B. Isidori dictum mozarabes, па наредђ да се сваки дан служи. Од то доба служи се она у Толеду и до данас у капели, коју је исти Ксимѣнес подигао. Кроз све време свога усавршавања сачуван је у њој по склопу тип народне шпанске литургије, различне од римокатоличке, а сличне с галиканском народном литургијом.

4.) *Миланска* литургија. Под тим именом разумева се литургија, која се употребљава у Милану (Mediolanum, Milano, Mailand) и црквеној области архиепископије истога имена. Постанак њен допире до апостолског доба, кад и утемељење Хришћанства у тим пределима, које предање спаја са именом светога апостола Варнаве. Њу је по дотадашњим литургијама миланске архиепископије, које су у суштини биле сродне са литургијама у суседној Галији, уредио свети Амвросије архиепископ Милански (умрло 397. год.), чије се заслуге у овом погледу упоређују са заслугама светога Василија Великога на истоку, светога Иларија у Галији, Исидора Испалског у Шпанији. Миланска литургија била је за Амвросијева времена много сроднија са литургијама источнога типа, од којих је и постала; то потврђује и та прилика, што је св. Амвросије — како сведочи бл. Августин — увео у своју цркву и појање по обрасцу источном.[52] У данашњој миланској литургији нађи је примеса из римокатоличке, при свем том је она — иако тако близу Рима — очувала своју самосталност и своје обележје сродно источним облицима.

β) Западне литургије римскога типа.

Под тим именом разумевају се литургије, које су постале под претежним утицајем римских првоосвештеника. Њихов почетак стављају у половицу III. века,[53] кад се у Риму и округу римског епископа, место до тада обвезног (официјалног) грчког литургијског језика, почео употребљавати латински и кад су се, по сведоџби Фирмилијана епископа Кесарије Кападокијске Кипријану, Римљани почели удаљавати од апостолскога предања.

Ове су литургије састављене течајем векова дѣлом из старих елемената народних литургија, а дѣлом из нових елемената западних римских облика, разним спајањем једних и других но под премоћи потоњих, због чега су ове литургије мање више и сродне са тако званом римокатоличком.

Римски писци хоће да ова литургија потиче из апостолскога доба, а наиме од светога апостола Петра;[54] но то се не може доказати, *прво:* стога, што нема ни једнога споменика те литургије, који би старији био од V. века — можда дѣлом због навале варварских народа у Италију V. и VI. веке, а дѣлом због потиснућа каснијом римском литургијом; *друго:* стога, што подаци, који се наводе у заштиту апостолскога порекла римске литургије, никако не доказују, да је иста истоветна са каквом литургијом, која би имала постојати у Риму у апостолско доба, јер су неке пане у њој мењале не само другостепене већ и битне дѣлове, уносећи у њу по вољи своје измене.[55] Отуда „ниједан латински отац не говори, да је Петар или који други апостол оставио западним црквама литургију тако поуздано, као грчки оци о Јакову и Марку“;[56] *треће:* стога, што се римска литургија, испорећена не само са источним, но и са западним литургијама, које потичу из времена апостолског, увек налазила у опреци с истина, јер није сачувала неповређену основу свештених радња и чинопоследовања, коју друге литургије нису никад из вида испуштале.[57] Римске литургије носе воћином назив Sacramentarium.

1.) Најстарији сакраментар приписује се римском епископу *Лаву I.* (Великом), Sarcamentarium Leonianum; но држе, да је могао — изузевши неке касније додатке — и пре постати, барем у IV. веку.[58] Не зна се је ли овај сакраментар уживао јавна угледа,[59] јер не садржи у себи ни потпуна чина литургије, па ни најважнијега јој дѣла — канон; могуће, да га је ко из околице светога Лава као посебне молитве тога свештеља прибележио.[60] Најстарији споменик овога сакраментара је из VII. или VIII. века.[61]

2. Важније место заузима *Sacramentarium*

[52] O. c., V. стр. 11.
[53] Ibid. стр. 53.
[54] Lüft. o. c. стр. 146.
[55] Собраніе, V. стр. 49.
[56] Ibid. стр. 50.
[57] Ibid. стр. 51.
[58] Ibid. стр. 54.; Lüft. o. c. стр. 147., 148.
[59] Lüft. o. c. стр. 148.
[60] Собраніе. V., стр. 55.
[61] Ibid. стр. 54.

Gelasianum, јер се поуздано зна, да се папа Геласије I. (492.—496.) много старао о устројству римске литургије,[62] која до његова времена не беше ни потпуна, ни уређена, ни спољашње складно наложена.[63] Могуће је да је поменути папа редиговао сакраментар, који је донде већ постојао и по свој прилици био сличан Лавовом, уредивши молитве и песме, умноживши прве тако званим колектама (collectae) и префацијама (praefationes) а друге трактима (tractus) и саставивши сам службе за неке новоустановљене празнике. Многе од ових потичу из литургија галиканске цркве. Није ни овај сакраментар потпун ал садржи прав пут нов нарочити, премда кратак, римски sonnon missae. Најстарији сачувани споменик му је из VIII. века[64] и дакако не без додатака векова после постанка му. Осим осталога знаменит је тај сакраментар и стога, што се у мисама за крштење деце и одраслих у ови Пасхе и Педесетнице налази Никејскоцаригадски Символ вере без дометка Filioque (и Ѡ Сына) и то на грчком и латинском језику.

3.) Један век иза Геласија I. појавио се у римској цркви *Sacramentarium Gregorianum*, који припада светом Григорију Великом, римском папи, познатом на истоку под именом Двојеслова (590.—604.). Свети Григорије Велики Двојеслов пре но што је постаде папом живео је осам година (570—585.) у Цариграду и тамо се упознао са богослужењем источне цркве. Испоређујући исто са римским морао је увидети одступ потоњега од првога, јер су у римској литургији његова времена „били истиснути неки најстарији делови, а на место њих унесени други неапостолски,“[65] те се старао да прве наставши а место других дође нове према савременим му потребама, у духу општехришћанском. У овом погледу има свети Григорије Велики за римску литургију онаке заслуге, као што су их својим литургијским радом стекли светитељи Василије Велики и Јован Златоусти на истоку; с тим разликом, да се Григорије у свом литургијском раду морао обазирати на дотадашњу већ укорењену литургију римског типа више него на литургије апостолске, тако да је често био принуђен уведење неких састављина по формуларима јерусалимском, цариградском и милан-ском[66] пред епископима правдати;[67] стога је узео за основ своме раду онда у Риму употребљавани сакраментар Геласијев.[68]

Григоријев сакраментар се употребљавао испрва у римској цркви и у Италији, а затим су га примиле и остале западне цркве. Он је послужио за основ новијим римским литургијама па и тако званој римокатоличкој, премда се од ове потоње разликује.[69]

Најстарији споменици овога сакраментара су из IX. века.[70]

4.) Сакраментар светога Григорија Двојеслова, којим је светитељ смерао дати римском богослужењу одређен и сталан облик, почео се већ у VII. веку мењивати, допуњавати и дотеривати према месним приликама и обичајима не само у провинцијама удаљеним од Рима већ и у самом Риму, тако да је течајем времена осим општега чина литургије, који је према току године сам по себи био разноврстан, постало више литургија, којима је свима давано име светога Григорија, но који су се од првобитне литургије истога светитеља а и међу собом јако разликовале.[71] Тако никоше посебни ordines missae за пану, за епископе разних степена, за опате, за просте свештенике, за парохије, за саборно служење, заветне мисе, мисе за мртве, за обичне и повлашћене (привилеговане) престоле, и тихе или тајне мисе, које се могле свршавати у једном те истом храму у исто време са гласном литургијом на разним престолима.[72]

5.) Измене и допуне уносили су у литургију римске папе и свештенство од VII. до XV. века дѣлом због потреба прилика времена, дѣлом под утецајем теоретских назора римских богослова о пређашним састављинама литургије. Римски богослови средњега века (особито схоластици) да би објаснили богослужбене обичаје како свештеницима — јер ови беху на врло ниском ступњу знањственог образовања — тако и народу ради задовољења побожних осећаја му; латиње се мистичког тумачења истих

[62] Ibid. Lüft. o. c. стр. 148.
[63] Собраніе, V. стр. 55. и след.
[64] Ibid. стр. 57. и след.
[65] Ibid. стр. 75.
[66] Ibid. стр. 76.
[67] Ibid. стр. 74.
[68] Lüft, O. c. стр. 162., 164.; Собраніе V. стр. 73. 79.
[69] Собраніе, V. стр. 71.
[70] Ibid. стр. 81., 82.
[71] Ibid. стр. 81., 97.
[72] Ibid. стр. 105.

и створише сасвим нове чудновате и већином неразумљиве појмове о богослужењу а нарочито литургији, због чега напустише старе обреде, којих значење не могоше схватити или на своју систему довити, а уведоше нове, које тумачише по своме; тако: уведоше пресвете, поче ше причешћивати свештенике под једним видом, престаше спомињати име владара земље (да се што јаче истакне светска власт папска!) и т. д.[73] На тај начин, а особито под утицајем схоластике, остаде римска литургија без тврда основа,[74] тако да је сасвим одступила и од старог римског облика. Да се дође до стална облика за све западне цркве, поверн тридентски сабор[75] у својој 25. седници Римском православном катихизису да исправи богослужбене књиге. Исправљање то предузме за папе Пија IV. нарочита комисија (1563—1570.) које труд би прописан булом папе Пија V. 1570. г. обвезним за сав запад. Том комисијом исправљена римска литургија дала је основни облик најновијој *римокатоличкој литургији*,[76] која је и иза Пија V. због слободног штампања службеника и даље мењана; док није папа Климент VIII. (1604. г) изнова исправно и забрањио службенике штампати изван Рима. Иза овог исправно је исти и папа Урбан VIII.[77] и штампао у Риму 1634. г, на дозволио штампати службенике и у другим местима, али под условом, да ови морају бити истоветни са оним у Риму. Од то доба није римокатоличка литургија више мењана него се и данас употребљава у оном облику, који јој даде папа Урбан VIII. Но ова литургија у многом одступа од оних старих сакраментара Лава, Геласија и Григорија, који су у римској цркви тако дуго уважавани и од којих она старијих не познаје; јер недостаци и сувишности у самом ordo missae, случајне и тенденциозне измене и домеци, којима се одликују средњевековне литургије западне цркве, не само да нису одстрањени, него су већином задржани и узакоњени, само са позитивнијим одредбама, у које дане да се употребљава која новотарија VII.—VIII. века а у које не, и какве телесне покрете треба свештеник том приликом да чини; а за све то нема никаквих других основа осим оних службеника, који се употребљаваху два или три века пре Тридентског сабора.[78]

Уосталом римска црква допушта местимице употребу и посебних литургија,[79] на чак и оних, којима њени богослови никад не пропуштају одрицати достојанство, како православних тако и неправославних,[80] но све не под маљу цену већ за признање главенства и непогрешивости римског папе а постепено и осталих тенденциозних новотарија и неподопштина римских богослова, које стоје у очитој опреци и са светим писмом и са светим предањем, и са историјом и са здравим разумом.

О литургији пређосвећених дарова.

При свој противности запада према истоку, која се давно зачела а у X. веку и расцепом завршила, задржала се међу старим литургијама једна, која је тако рећи својина и Истока и Запада те се од како је постала па до данас употребљава и у источним и у западним црквама, а то је *литургија пређосвећених дарова* (ἡ τῶν προηγιασμένων ἱ. δώρων λειτουργία; *missa praesanctificatorum* т. ј. donum; литургїа преждеосвященныхъ т. ј. дарωвъ), која се у православној цркви сваршава у свету четрдесетницу, почињући од среде прве недеље великога поста па до среде страсне седмице осим субота, недеља и Благовести,[81] а у западној цркви само једаред у години и то на Велики Петак.[82]

Чинопоследовање се исте на западу неким ситницама истина разликује од источног али су општи ток њен и састав молитава јој потпуно сачували таку сродност, каква је само онда могла постојати, док су обе цркве живело у јединству хришћанске вере и учења; стога јој и постанак ваља тражити у првобитном хришћанству, дакле још у приликама хришћанске цркве прва три века, које су подједнако утицале и на исток и на запад. С

[73] Ibid. стр. 102—107.

[74] Ibid. стр. 106.

[75] Тридентски сабор (Concilium Tridentinum) би сазван на наслицију протестантских кнежева, да се уклоне неки реформацијом изазвани метежи, 13. XII. 1545. године и трајао је с прекидом до 4. XII. 1563. На том се сабору протестанти коначно оцепили од римске цркве.

[76] Собраніе V., стр. 107.

[77] Бобровницкій, о происхожденіи р.-кат. литургіи, стр. 25.

[78] Собраніе, V. стр. 111.

[79] Н. пр. у Толеду.

[80] Н. пр. Конти, Јермени и др.

[81] Труд. прав. 52.

[82] Собраніе, V. стр. 141.

једне стране жива потреба првих Хришћана, да се што чешће, па и сваки дан причешћују, није могла остати незадовољена ни у данима од апостолских времена наслеђеног поста свете четрдесетнице, тим појаданије, што је примање небесне хране, Тела и Крви Христове, служило и служи за највеће укрепљење у подвизима поста; а с друге стране неприличије духовне радости, којом се у прва времена проводило свршавање литургије, општим приносима и вечером љубави, са временом кајања и потпуног уздржавања од хране у време тога поста, изузимајући суботе и недеље:[83] дадоше повода нарочитом богослужбеном уређењу, на ком би се добијали дари Тела и Крви Христове, а само освећење истих да се изврши не у те дане, већ раније. Као природни пример таком уређењу послужи апостолски обичај остављати свете даре ради причешћивања болесника, као и обичај првих векова шиљати освећено даре и здравима, који се због важних узрока не могоше причестити на литургији. Но то беху тек усменим предањем чувани и не баш устројени први почеци, а само устројство литургије пређеосвећених дарова у облику посебног евхаристичког богослужења, са одређеним саставом, који се разликује од других црквених служаба припада времену после III. века, а понајпре између Лаудикијског и Трулског сабора (343—692.), у које су време свети оци још исправљали и писмено тачније налагали литургијске формуларе.[84]

Ко и где је литургији пређеосвећених дарова дао каснији јој облик не зна се појадано. Не без разлога приписује се уређење исте светом Василију Великом, за којега појадано познато, да се трудио око уређења богослужења још, а особито литургије;[85] у VIII. веку пак дао јој је већу складност и једноликост Герман патријарх Цариградски.[86] Углед ајући се на исток примио је литургију пређеосвећених дарова (могуће Василијеву) и запад, где се већ у VII. веку налази у сакраментару светога Григорија Двојеслова и у списима сакраментира папе Геласија исправљеним по св. Григорију, те се њима распростире по свим западним црквама у оном облику, у ком ју је по свој прилици изложио реформатор западнога богослужења, свети Григорије Велики Двојеслов, да се тамо по њој служа бар једаред у светој четрдесетници — на велики петак.[87]

У старијим службеницима источне цркве носи ова литургија само наслов λειτουργία τῶν προηγιασμένων (литургија пређеосвећених дарова) без имена њена писца; у млађим додаде још име светога Григорија Двојеслова папе Римског.[88] Ј. Д.

[83] Ibid. стр. 153.
[84] О литург. преждеосв. стр. 3.

Назаренство напредује!

(Свршетак)

6. Користе се назарени много и својом тактиком, да семе своје науке, са свим прикладно крадљивцима и душевним разбојницима, *сеју скривено и тајно*. Често је заиста врло тешко ући им у траг за времена. Полази им за руком, да своје богохулничко делање прикрију и од саме најближе родбине и својте ученице жртве, тако, да се ови осете на невољи, тек када је дотични постао већ затуцаним назаренцем, и када већ и најбољи свештеник једва да може још штогод помоћи. Да би своју сврху у том погледу достигао, назарен ће непременице вардати згоду, када ће моћи дотичном са свим на само придиковати: возиће га у варош, или ће му се наметнути за сапутника; ићиће с њим ноћу у пашу, или ће га ма на који други начин одмамити испред очију старијих и увиђавнијих.

Лечећи се летоске у Меленцих, ја сам се према једном старијем, врло окретном и јако фанатизованом назаренцу, стално у такав положај, да ме је он, у споразуму са свих триста меленачких назарена, покушавао обратити у назарене. Читао ми је многа места из Св. Писма, говорио је кијамет, речи о греху и покајању, и сладио ми је, како се „сваком новообраћеном јагњету зарадују све скупштине Господње: и ове у Аустрији, и оне у Немачкој и Америци.“ Али је увек брижљиво и бојажљиво тражио по коју скривенију клупу у парку, где није нико могао прислушкивати, и с места би мало ућудно своју

[83] Апост. прав. 66., Трул. 55., Гангрс. 18.
[84] Собраније, V. стр. 149.; О литург. преждеосв. стр 48.
[85] Собраније, V. стр. 151; О лит. преждеосв. стр. 51.
[86] Собраније, V. стр. 152.

молећиву и болећиву извештачену ревнитељску физиономију, и почео са свим други разговор, чим би се ма ко и из даље појавио.

7. На онда и сама *таинственост, којом је обвишано назаренско учење, њихово устројство и обичаји*, такође јако привлачи простога човека. „Пријатељи“ и „пријатељице“ увек све нешто крију и од самих оних, који већ редовно одлазе у „скупштине“, с одлучном намером, да се поназарене; „браћа“ и „сестре“ такође имају ствари, о којима опет „пријатељи“ и „пријатељице“ немају појма

И све то није тек какав марифетлук, нити стоји оно, што је Јаша Томић у свом роману „Назарени“ (прво изд. стр. 230 и 231) хтео доказати, као да „назарени и не таје то према држави или странама(!), већ таје само баш према својим пријатељима, да их ти пријатељи не преваре(?)“ — него су те тајне у правом смислу речи њихове „светиње“, које ни сам онај не може да исприча, који је једном већ био и назаренски „брат“ или „старешина“, па се повратио у крило Православља, као што сам ја то већ једном и навео у мојој историји и суштини назаренства стр. 128. „До свега тога може се само редовним путем доћи; *то ће теби сам Господ открити, ако те за достојна нађе*,“ говорио ми је у том погледу главом неки „старешина,“ који је, такође не знајући, да сам богослов и да сам у тим стварима већ прилично верзиран, све и сва употребио, да ме за назаренштину приволи, и који је иначе у сваком другом погледу био тако предусретљив, да сам од њега дознао за многе ствари, о којима дотле писам ни појма имао. Када сам пак о тима „тајнама“ питао некога, који је већ био прави, „препорођен“ назарен, па га они, због неког преступа му, искључили, и који је после грдио назарене на сваком кораку — и он је ту само слегао раменима: „прут је Господњи јак и страшан,“ рече, и погледаше око себе страшљива погледа.

Али ја држим, да је све то — у свези са њиховим донатистичким учењем о Цркви — спојено са лудовањем њиховим као да су прави назарени толико праведни пред Богом, да им он испуњава сваку молбу, да им подељује неке небесне дарове сазнања, да су често и тако талични, да им се Бог са свим чудно јавља, говори с њима, упућује их, како да разуму по које место из Св. Писма, и даје им нова откривења, итд., као што сам ја такође већ навео у мојој књизи, стр. 189 и 190. Ја сам још онда могао чути од неких, како се у сну разговарали са анђелима, што-ли ће и како ли ће у својој каквој невољи; другом је опет сам Дух Свети рекао, да ће доспети у рај; онај је пак својим рођеним очима видио Спасителя у лишћу некога дрвета, овај на њиви итд. Мисао, са којим се назарен толико бави и непрестано је фиксира, упечати се у извесном моменту на чуло вида, и визија, привиђење је готово.

Да се пак таке изванредне „милости Божје“ морају крити, и то баш специјално и нарочито од оних, „који су напољу, у мраку,“ то се даде ласно појмити; али да и наговештаји таких „блаженстава“ морају, за проста човека, имати неке привлачне снаге, и то се неда побити.

8. Даље, скривајући вешто своје рођене странпутице, *указују они шареним бојама и моћном руком на голи неморал, који у понеким нашим парохијама отима маха*. И, знајући за своје преступе и грехе у том правцу, наш човек или жена наша, сматра себе препорођеном, оправданом, чистом од греха, светом — када оде у назарене.

Напушта дакле веру прадедовску и с тога, што у назаренштини види спасења од моралне пропасти Као да је просту човеку лакше бити и јеретику, са осећањем душевне неке насладе, него православну, на живети у вечитој некој неизвесности у погледу вере и спасења.

9. Много иде назаренштини у прилог и она наша неудаћа што је у нашем народу јако одомаћено *гадно и увреда богохулничко псовање и којекакве срамоћске речи, узречице, гатаљице, пословице, песме и безобразни разговори*. Као да у нас неморалан укус отима маха и шири се на све стране као загушљива каква заразна боље-

тица. Тâ *нерамежљивост* прелази од старијих на млађе, и упошпаје њихове невине душе са најразноврснијим развратима, будећи у њима уједно и најгадније представе и жеље; а да нису на све то наведени од старијих, ваљада би за увек остали били чисти и непорочни.

Али нема сумње, да дотични ипак осети по каткад гризњу савести са те своје гадне навике. Но како сам по себи нема довољно моралне снаге, да се од тога отргне и отресе, на како је уједно и први и најближи назарен, који му говори, да је све то одвратно и грешно, и који уз то још и својим рођеним делом доказује, да се од свега тога може, у назаренштини, разуме се, врло лако спасти — то га дакле и та страна одвуче у назарене.

10. Амо спада још и то, што у назарена *нема дугога стајања у цркви, па још када је зима; нема поста и других подвига правога хришћанскога благочестија.* Они веле: „Бог је дух, и ко му се моли, ваља духом и истином да му се моли (Јов. 4, 24). Ту дакле мора тело имати мира. А како ћеш се ти молити Богу, када те заболе ноге и кретине, или када цвокоћеш од зиме? Видиш, ми увек седимо лепо у нашим скупштинама, а када је зима, ми онда наложимо, да ти је милина читати Свето Писмо и певати из наше „појанице“ (како још иначе називају „Харфу Сиона“.“

11. У свези са већ истакнутом *социјалном страном* овога питања обраћам овде пажњу и на то, што у назарената нема ни оних, тако рећи обвезних и скупих наших части и теревенки при свадбама, крштењима, свечарствима; нема ту трага ни дањи, ни пијанци и харчењу јела и пића при гозбама. Ту јако пада на мерило и уздржљивост назарената од пушења, пића, куповања скупоцених накита и разноврсна руха за женскиње, као и та нова околност у ужој Угарској, што, уступив и формално из наше православне заједнице, не ће морати плаћати парохијала ни других вероисповедних и народносних прииоса.

12. Најзад могу да наведем још и то да овде игра јаку улогу још и *самољубље простога човека*. У назарена свако може читати Св. Писмо, на чак доспети и до тога, да га „тумачи“ у скупштинама и да говори онде на изуст молитве — „како му то већ Бог дадне.“ Он може онде хвалити Господа, „што је све то баш на против сакрио од премудрих и разумних, а казао простима“ (Мат. 11, 25). Док је он у нас био последњи човек, кога су сви избегавали и презирали, дотле може он у колу назаренском доспети до тако високога и оњег угледа, да, на gaudium својих једноминљеника, може пресуђивати, па чак и најженије осуђивати свуколику православну Цркву, Матер, која је и њега духовно родила, строгу Чуварицу верских догмата и предања установа. —

То су дакле, у главноме бар, чињенице, које из самога духа назаренштине служе као моћна средства против нашега Православља. Можда их има још таковних и сличних, али их ја нисам могао докучити. Вредно би било, да и други у овом правцу саопше по штогод.

Али како му било, тек моје је чврсто уверење, да би наш народ у таким непријликама требао да зна двоје: прво, *да ван Православља нема спасења души*, и друго, *да је назаренштина скроз и скроз лажно учење*, које дакле не потиче од Христа Спасителя, него од швајцарскога калвина, Самуила Фрелиха.

Вапијући је грех, не поради ти у томе правцу ни сада, када нам од назаренштине у најстрожијој збиљи прети така опасност, каком нам пир ни унија није никада загрозила, а против које се наши претци онако дично, са онолико подвига и самопожртвовања борише, те нам свето Православље предадоше у аманет, чисто, не такнуто, потпуно!

Нека наше свештенство коракне само који корак напред, не треба „жртава“ великих, и демон ће назарески морати устукнути пред снагом разборно приготовљене акције од стране светога Православља.

Само што би се та акција морала повести *удруженим сила, на свима крајевима и позицијама*. Јер против зла, које је окружило тако рећи *цело* тело, не вреди скоро ништа *спорадично* делање понеког честитог нам свештеника.

И калуђери и свештеници и богослови, сви се ми морамо, који речју, који пером, кренути на војну против те заблуде. Така је средства православна Црква увек употребљавала против својих душмана; таким се средствима морамо и ми сада користити.

Беседа мога покојнога ода против назаренштине, коју је и штампао у „Срп. Сиону“ (год. III., бр. 14.), и коју сам и ја уврстио у моју књигу о назаренству (стр. 214 — 219), имала је у Делиблату така утецаја и успеха, да се онде та куга никако није могла одомаћити. Говорили су ми и други свештеници, који су се њоме послужили, да је било од ње лепе користи.

И мој „Један разговор са назаренима“ који је, предусретљивошћу књижаре Браће Јовановића, за јефтину цену протурен у народ у хиљаду примерака, такође је чинио своје. Мени су свештеници јављали, да се том књижицом не само многи уздржао од назаренштине, него се чак и попеки назарен вратио у Православље.

Међутим ја других каквих, самостално заокружених проповеди против назаренштине још нигде писам читао ни слушао,* па и са реченом својом књижицом остао сам, до сада, усамљен; да о томе и не спомињем, како се, позвани, слабо интересовали и интересују за моју студију: „Назаренство, његова историја и суштина,“ која ма и не била богзна какво ремекдело (њене недостатке ја сам вазда најбоље упознао), али је ипак то још увек једина књига те врсте, па би се бар и њоме могло послужити.

Или зар могу „пастири стада“ још и даље бити равнодушни при погледу на грозну јаву, како тако много њих полазе, странпутицом, у крајњу пропаст, а да не засучу рукаве, па да прегну око богоугоднога посла, *да заблуделе обавесте и да их помире са Црквом?* Зар да већ из саме хришћанске љубави *не покушају спре-*

* А така је проповед и г. проте *Јована Вучковића*, говорена у другу недељу великога поста ове године у саборној цркви карловачкој: *„О узрошима назаренског отпадања од цркве.“* Иста је проповед отштампана и у књизи „Глас из цркве.“ Таква једна проповед је штампана и у 31. бр. овога листа прошле године. Ур.

чавати, да безумници и даље блуде по смртоносноме мраку?

Или зар се, с друге стране, може и даље мирно гледати, *како се тако велик број нашега народа цепа из нашег верског и народносног крила*, и то, у строгом смислу речи, *само из непознавања суштине светога Православља?* Зар могу пустити чувари те Светиње, да јој се задају тако тешке ране? *Или зар не знаци, да свештеник не познаје цену свога духовнога наслеђа, када је у стању да равнодушно гледа, како се врата Цркве устремали, да јој задају тешке ударце?*

Зашто да наши незнају, да они „пису туђи и дошљаци, него и живе са светима и домаћи су Богу, назидани на темељу Апостола и Пророка, где је камен од угла сам Исус Христос, на коме сва грађевина састављена расте за Цркву свету у Господу“ (Ефесу. 2. 19—21), *те да не буду више мала деца, коју љуља и заноси сваки наук, у лажи човечијој, иштем преваре*“. (Ефесц. 4, 14)!

Наш свет треба једном да сазна, да

* Не можемо одобрити г. писцу ово пребацивање „равнодушности.“ Изгледа, да се „равнодушношћу“ том терети ако не цело свештенство, оно да иде на рачун бар великог дела његовог. Ако, можда, и има по који свештеник, који је равнодушно гледао, како му се у парохију увлачи назаренска болест и заблуда, те ју, опет за равнодушности, није сузбијао ни лечио, — већи део свештеника чинио је према назаренима своју дужност, *у колико је то чинити могао.* Его баш у Баваништу, поводом чијег случаја и пише г. писац, свештеници су са своје стране чинили, што су учинити могли, и не може ни се ни издалека пребацити равнодушност и неред. А г. писац признаје, да таких свештеника има и по другим парохијама, на *без успеха.*

Без успеха општег, остајаће и од сад акције појединаца свештеника. То смо ми рекли не једаред. Рекли смо не једаред и то, да би се акције против назаренштине „морала повести удружених сила, на свима крајевима и позицијама“; та то одобравамо и кад каже г. писац. У такој акцији, акцији општој, заједничкој, сложној, систематској и организованој, ми видимо једини сигурни успех против назаренштине. Ако до ње још нисмо дошли, можда има других узрока, али само велимо: томе није крива ничија „равнодушност.“ Историја наших општег народно-црквеног развитка показује, да смо ми добро и практичке мисли успевали онда, кад су се други давно већ њима користили, а ми се без њих напатили и општили. Ур.

само у Православљу може он озарен бити свеглошћу истине; ваља га уверити, да се истина небесна чува једино у Цркви, која је једино столпъ и утвержденіе истины, а ван које влада и царује само мрак и заблуда.

Да воскреснетъ Богъ и расточатся врази его!

Владимир Димитријевић.

Обновљена црква пакрачка и освећење исте.

Описао

прота Јован Вучковић.

Срушио се пријесто православних српских митрополита *пожешких*, опустио је *Сирач*, пропала је *Марча*, пао је *Сјеверин* и након тешких невоља и мука једва се православна српска епископија склонила у *Пакрац*, гдје је прије нуних 150 година подигнут српски православни храм, скроман и сиромашан изгледом, али велик и значајан мишљу, која је у њему до израза дошла.

Потискивано православно Српство горње Славоније и негдашњег вараждинског генералата, ударило је стожер свој у *Пакрацу*, и ту си је подигло свјетильку, која ће му свијетлити у данима прве буре и невоље, као што му је и свијетлила свагда, кад су бијесни таласи запљускивали тиху пучину патничког живота његова

Имену Божјем и побожној православној души Србиновој требао је достојнији дом, у који би се смјестила катедра епископска. Сиромашни народ подигао би га заиједно. Али спага његова није могла у свим правцима задовољити живу жељу његову. Својим знојем и жуљевима својим морали су Срби епископије пакрачке, исто као и други овдашњи Срби, намирити све што је требало за њихову цркву и просвјету, а уз то је требало савјесно и потпуно одговорити свима дужностима, које су са стране државе на њих налагане, од чега су опет други имали више користи. Јест, док су они сијали по њивама својим сеоским просо и скупљали повчић по повчић за школски свој фонд, дотле су сигурно могли подићи и једну достојну катедралу. Али, ваљало се задовољити и са оном незнатном и неукрашеном, јер требао је школски фонд, исто као и залогај хљеба.

Па кад се нашао један епископ, који је прегнуо, да тај скромни храм достојније бар украси, онда дође нова невоља. Ватра уништи добрим дијелом дјело његово и штету је ваљало поправити и новим крпежом поправити храм бар у онакво стање, у ком је прије био.

Ој, клетво прадједовска! Са каквим ли напором мора Србин да чини и оне споре кораке у напретку својем!

Али бјежите прне мисли. Надошло је вријеме пријазније и свануо је један радоснији дан.

На пријесто пакрачких владика сио је благи *Мирон*, за добро цркве своје и народа свога заузети владика, сретни првенац патријарха српског *Георгија*.

Ено лијепо уређени епископски двор пакрачки ено опет отворене српске учитељске школе пакрачке, ено красне цркве пакрачке. Заузимањем епископа *Мирона* све је то урађено. И странац кад погледа цркву, двор и препарандију у Пакрацу, нема више повода да нам се руга, а Србин се управ с поносом огледа на све то.

Вјерујемо да је највише муке стало, да се обнови храм. За то дјело требало је и највише средстава, а та није могао намакнути народ наш Но епископ *Мирон* умно је, као нови Мојсије, отворити оне изворе, који се нама тако тешко отварају, премда је у њих утекло и нашега зноја много. Он је умно лијепим својим начином задобити срце свијетлога Бана, грофа *Куен-Хедервари*ја и његова доглавника у богоштовном и наставном одсјеку кр. земаљске владе, дра *Пеидора Кршњавија*, те се њиховом вољом наће из земаљских средстава толико помоћи, колико је нужно било, да се лијепо дјело обновљења катедралне цркве пакрачке достојно изведе. Он је знао и пашем саборском одбору доказати потребу, да се и из наших народних средстава дода њека свота за велико то дјело. Он је јако придобио и своје Пакрачане, да даду што могу, па да им црква у љепшој свјетлости засија. Лако их је за то

придобио, јер га они љубе, а могу га и љубити, јер виде, да и он отвара руку своју, да помаже и њих и цркву своју.

Са свотом од 55.000 фор. претворена је стара црква у лијепу и укусну грађевину, а унутрашњост је сва до најмање ситнице сасвијем поновљена.

Сада стоји црква на изравнатом, лијепо ограђеном простору, а испред ње је поширок, добро поплочен и писком оградом оперважен пролаз.

Са сјеверне и јужне стране у предјелу гдје стоје њевинице, дограђене су омање апсиде, којима би првобитна основа цркве хтјела да се приближи византијском грађевном стилу, а тијем је уједно и простор цркве нешто проширен. Да су те апсиде могле досјећи до висине и ширине олтарне апсиде, тада би намјера, ради које су подизане, била потпуно постигнута. Али склоп сводова црквених као да није допуштао, да се на платну црквеном прави виши и шири отвор но што је направљен.

Како је звоник на западну фасаду као призидан, стајала су два повећа ћошка по странама звоника празна, кварећи изглед цијелој западној страни. Празнине те сада су попуњене, и са сјеверне стране придјелана је у доњем дијелу крстионица, у горњем остава за црквене утвари, са јужне пак стране стубиште за звоник.

На самој пак западној страни звоника изнова је направљен укусан портал, сав у камену, управо вјештачки исклесаном, окружен владичанском митром. У прочељу над порталом смјештена је у горњем дијелу велика икона пресвете Тројице, а испод ње између стубчића од угасито црвеног мрамора иконе арханђела Михаила и Гаврила, све три красан мозаик, који се на свјетлости сунчаној блиста, као да је у живој натри. Прочеље ово са порталом задржава на себи погледе пролазника, који се диве лијепој изради и уживају у ваиредно пријатним утисцима тог дијела црквене зграде.

Кров цркве поскривен је на ново тамним пријесном, апсиде пак и придјелци код звоника, као и сав звоник добиће кров од бакра, којег се боја на звонику мијеша са дјелимичном позлатом

Златна јабука са кованим и лијепо украшеним осмокрачним крстом на врху складно завршује повисоки шиљак обновљеног звоника.

Таква је спољашност садање накрачке цркве. На њој се парочито истиче двоје. Лијепи *портал* и красни *мозаик*. Једним и другим може се код нас подичити само накрачка црква. Она је у нашој митрополији једина, бар мени позната, са које се блиста мозаик, који пркоси вјетру и бури. То двоје само доста је, да човјек не пожали труда, да дође и види.

А унутрашњост? Она је још љепша. Кад се човјек нађе у садашњој цркви накрачкој пријатно се осјети у складној оној мјешавини боја, које се просипају са *бојадисаних* прозора, *позлављеног* иконостаса и полијеја и оних *разних боја* све од пода на до свода.

Ко је смотрен на пази куд му нога ходи, томе око лети по смишљено склопљеном разнобојном керамиту, којим је црква патосана.

А хоће ли да подигне поглед горе к своду, мора га зауставити на платну црквеном, на зидовима, по којима су се прострли цвијетови разноликих украса, који су уџешени попут старинских мотива у црквама наших краљева, које су украшавали ђаци византијске школе.

Такав је и свод, само што се исти тешко даде посматрати, јер поглед мора да се провлачи кроз густо грање кованог и позлаћеног гвожђа, из којег су склопљена она два велика полијеља, од којих један хоће, да закрили солеју, а други нагиње к паперти, па не даду маха погледу ни на једну, ни на другу страну. За то бих и рекао, да би требало један полијеј уклонити, а други смјестити на средину свода црквеног, те на тај начин одтеретити простор испод свода и учинити га прегледнијим.

Отимајући се кроз густо грање од полијеља, поглед човјеков скреће к прозорима, који су мени бар најмилији. А то не само ради оне питоме свјетлости, коју орнаменти са прозора просипају по цркви, него и ради тога, што ми се чини, да с њих одсјајују добре душе хришћанске,

које потекоше, да у светињу храма завире и у њој се настане. Да, ти прозори су дарови не земље, не наших фондова, не иметка општинског, већ дарови живих душа, православних Срба шакрачких, који са својим владиком пођоше, да цркву своју и својим даром украсе. Зато су ми ти прозори мили и драги. Епископ *Мирон* зашао је у олтар са своја три прозора, од којих је један подигао у славу Богу и својој православној српској епископији, један у спомен своме духовном оцу, епископу Никанору, а један за здравље свога родитеља, свештеника Павла. Трговац *Јагнић*, *Марковић*, *др. Јовановић* и други, зашли су у лађу црквену и испунили је прозорима у спомен својих милих покојника и за здравље својих драгих, који су у животу. Дао им Бог свима по чистим жељама срдања њихових!

Иконостас ако ћеш да посматраш, мораш доћи до ближу лијепог мраморног амвона. Дотле ти се око већ привикло на оно море од сјајне позлате, па може мирније да посматра оно што је у цркви најглавније. Мораш прићи ближе, јер иконостас је држан понајвише у правим линијама, које прекидају само лукови у оквирима за иконе, па се цртеж цијелога склопа у оној једноличној позлати тешко разазнаје. Рекавши то, казао сам уједно и главни недостатак лијепог иначе иконостаса. Да су праве линије цртежа више испрекидане и да је на тај начин испало више испупчених и удубљених мјеста, могла би се била и позлата њешто више измијешати са другим бојама, те би се већма изгубио био једнолични онај утисак цијелога иконостаса. Нешто је у том правцу постигнуто са металним оним бојама у удубљењима оквирâ, али рекао бих, да је још мало.

И ради посматрања ликова на појединим иконама мора човјек ближе прићи. Даске за иконе доста су велике, но ликови су доста малени, па је остало доста празног простора и на сликаревим даскама, које се са својом позлатом слијевају у остали дио позлаћеног иконостаса, те га чине још више једноличним. Иначе је сликар, госп. *Ст. Теодоровић*, своју задаћу красно рјешио. Боје су му складне, цртежи правилни, израда помњива. Види се на многим ликовима, да их је радио вјештак и да их је радио са пуно љубави. Најглавније пак то је, да су и појединe слике и све групе цртане у духу предања, којег се држи православни живопис. Да је тако иде заслуга и вјештака, који неће да заборави, да дјело његово служи сврхама црквеним а заслуга је и високопреосвештеног госп. епископа *Мирона*, који је напрт за сваку поједину икону брижљиво прегледао и у споразуму са сликаром исправљао и дотјеривао.

При мало дуљем посматрању иконостаса, особито изближе, заборавља човјек на све маленкости, којима хоће у први мах да приговори. Остаје само масивност, управо непробојност иконостаса, која по посматрачу смета, да већ из средине цркве по који поглед у олтар баци. Висока царска и побочна врата, готово херметично затворена и цијо склоп иконостаса као од једне једине плоче направљен, па не пропушта ни погледа у олтарни дио. Само мисао може тамо да продре, а око се напреже на ону доста малену решетку од кована гвожђа над вратима, кроз коју се слабо шта може видјети и покуша онда да прелети преко врха иконостаса у унутрашњост олтара, али и ту се слабо поможе, јер преко оне високе опажа само врхове лијепо изведених и украшених шпилака од лукова, који се у средини олтарног свода у једну тачку састају. Та готово апсолутна затвореност држим да је наглавнија погријешка за око, а она ће, бојим се, свештити се и уху, јер ће сметати лаком разликовању гласа из олтара у храм, а опазило се већ да смета слушању гласа, који из храма у олтар продире. Можда овај мој приговор и није основан, али ја сам говорио овдје оно што сам осјећао, кад сâм пред иконостасом тим стајао. А госп. грађевински савјетник *Болц*, ако држи да више отворâ на иконостасу чини исти лакшим, елегантнијим, за око угоднијим и за ухо згоднијим, лако ће бар код другога иконостаса постићи све, па и то, да завјеса постане потребном бар за царска врата, јер за ова она је сасвијем непотребна.

Но ако се око мучило да продре у

олтар, престану му муке чим се у олтару нађе. Ту је све лијепо и укусно, управо љепше и укусније, но у осталим дијеловима цркве. Тако и треба, само је штета, да је та љепота иконостасом онако чврсто закључана.

Кад се човјек врати из олтара и добије времена, да погледе своје заустави на појединим стварима, онда му је мило погледати на лијепа она златна кандиоца, владичански и царски пријесто, пјевнице, столове, који лијепо урађени у природној боји својој красно стоје поред богатом сликаријом украшених зидова. Лијеп изглед даје такође и кор, са својим решеткастим наслоном, који се повукао дуж греде, која се пружила на два тамне црвене боје мраморна стуба.

Једном ријечи, лијеп храм, достојан дом Божји, угодно боравиште побожној души хришћанској, — то је ето обновљена црква пакрачка.

Стоји она сада између двора, учитељске школе и бријега оног са истока као сједок правичности наше земаљске владе, сједок мара нашег саборског одбора, сједок пожртвовности старих Пакрачана и љубави данашњих њихових синова, све спојено у једну цјелину и заједницу љубављу и бригом високопреосвештеног епископа *Мирона*.

Стоји и чека да се отворе врата, да уђе на њих Цар славе, ком ће молитва да се подигне и пјесма побожна вине.

(Наставиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Превишњи имен-дан.) У прошлу недељу служено је после ев. литургије молебствије у саборној цркви карловачкој за Његово Величанство, премилостивог нам цара и краља *Франца Јосифа Првог*, поводом превишњег Му имен-дана. Богослужењу присуствовали су осим грађанства карловачког и заступници местних политичких, судских и автономних власти, те просветни заводи. Како патријарашки двори, тако магистрат, богословија, гимназија и основне школе искићене беху заставама.

(Његова Светост преузвишени г. патријарх Георгије) по свршеном послу у горњој кући угарског сабора у Будимпешти, стигао је, у пратњи свога протосинђела г. Лукијана Богдановића, у Пакрац, дана 21 септембра о. г., на заказано посвећење новообновљеног тамошњег храма. Истим влаком, путујући са Његовом Светошћу, стигао је у Пакрац из Загреба и преузвишени г. подбан *Данило Станковић* и високопреосвештени г. епископ горњо-карловачки *Михаило Грујић*. Из Пакраца је св. патријарх *Георгије* отпутовао у Дал. Повратак Његове Светости у Карловце очекује се данас у недељу, или сутра у понедељак.

(Канцел-параграф.) У горњој кући угарског сабора расправљао се прошле недеље законски предлог о куријалном суђењу у изборним споровима, које је досад решавао сам парламенат. У истом предлогу налазно се и тако звани канцел-параграф, по којем би имао строго кажњен бити сваки свештеник, који би држао политичке агитационе говоре и проповеди. Тај параграф је горња кућа већином гласова одбацила. Против тога параграфа гласали су и Његова Светост, преузвишени господин *патријарх Георгије* и високопреосвештена господа епископи, који су у седнице горње куће дошли, а наиме: *Мирон* епископ пакрачки, *Никанор* епископ темишварски, *Михаило* епископ горњо-карловачки, *Јермија* епископ будимски и *Гавриило* епископ вршачки.

(Произведење.) Као што нам накнадно јављају из горњо-карловачке дијецезе, благоизволео је високопреосвештени епископ *Михаило* произвести пароха слушничког и намесника протопрезвитерата будачког јереја *Петра Грбу* за протојереја, и то на литургији, коју је високопреосвештени господин *Михаило* служио у Слушници.

(Г. Самуило Машировић), умировљени куријални судац, именован је чланом горње куће угарског сабора.

(Прилог фонду св. Саве). Умировљени епископ нишки, преосвештени г. *Димитрије*, приложио је фонду св. Саве 15 фор. —

Читуља.

† **Протојереј Александар Николић**

парох сенћански.

Родио се у Сенти 1820. године. Основне школе свршио је у родном месту, гимназију у Темишвару и Будиму, а по том филозофију у Пожуну. По свршеним тим наукама ступио је у карловачку богословију. 1843. године, 20. јануара, дакле у 23. години својој, рукоположен је од епископа Хранислава за ђакона, а 1844., на

св. Три Јерарха рукоположио га је пакрачки епископ Стефан Крагујевић за презвитера, те буде постављен за личног помоћника своме оцу, пароху сенћанском, 1848. године, 15. фебруара инсталован је за пароха у Сенти. Као ревносна и ваљана свештеника одликовао га је тадањи бачки епископ Платон црвеним појасом 1862. године, 11. децембра постављен је за члана епархијске конзисторије бачке, а 1868. именовао га је и одликовао тадањи епископ бачки Герман Анђелић за протонамесника, уважив му труде и подвиге при многогодишњем заступању и вршењу протопрезвитерских дужности у протопрезвитерату старо-бечејском, које дужности је вршио у два маха за време управљеног протопрезвитерског места тамошњег. Српска православна црквена општина новосадска одликовала га је изборам за члана гимназијског јој патроната.

Његова Светост, преузвишени господин Патријарх *Георгије Бранковић*, као управитељ бачке дијецезе, у г. 1892 одликовао је врлог покојника протојерејством, уважив му многогодишњи ревносни свештенички рад у цркви.

Покојник беше редак свештеник у погледу моралног и примерног владања и савесног вршења своје дужности. Честити покојник је врло поштовао своју цркву, и кад је већ сасвим остарио и почео боловати, био је несрећан, кад је морао због слабости изостати од службе или вечерња. У општењу са другима добродушан и искрен, на дому љубазан и гостољубив, уживао је покојни поп-Шандор — како га сви зваху — опште поштовање у Сенти, где су му и отац и деда још били паросима, а где је и он провео 53 године, благотворно делујући на болитку Богом повереног му духовног стада. Год. 1894. прослављено је, уз велике овације са свију страна, 50-годишњицу свога свештеничког рада. За покојником жали не само његова породица, већ и читава општина сенћанска, која је у покојнику изгубила угледна члана и доброга духовног пастира.

Са врлим покојником, који је, као што јависмо, преминуо 16. (28.), а сарањен 18. (30.) септембра, опростио се, у цркви при опелу, парох мартоношки г. јереј Младен Јосић, овим говором:

Радост и жалост стазе нам крстари на путу живота до станца нашег, — гроба. Колико се њих данас облачи у руво миља и весеља рад слатког сна — века кратког, века дожившог; а колико се њих данас у белом овом свету облачи у црно руво, рад оног горког чемера, што се сваки дан копа рака, да сакријемо за вечност оца, мајку, брата, сестру, пријатеља, познаника.

Колико се пута зажалило наше миље и весеље на сунца жар и на његов врео зрак, када се скрило за облак црн, те нам помрчином помутило миља и весеља нашег пут, а колико пута на тебе замислисмо гроље црни, што нам сваки дан отимаш и скриваш и мило и драго.

Тако је то. И сунчев сјај сустиже облак црн, и дете корак -по корак сустиже старачки дан и тебе покојниче сустигла је судба та, — јуче ти рече: доста је, — животу твоме да је крај.

Питао бих те покојниче мили, је ли ти жао дана прохујалих, путева твојих, стаза углачаних; али ја читам са одлетеле душе твоје јасан одговор: Не дирајте ми мој мртвачки сан, — не жалим ја за данима пролећа мога, пролазније они кроз мене и уз мене са чаром сласти највеће, на када је Богу дато нека је и мени задоста века преживљеног. Али дозволи ипак да ти узнемирим мртвачки сан, ти си мени то дозволио; за живота твога рече ми: Ти ме опрости са народом мојим, твоја реч нека ми утеши другара венчаног, помози немоћној старици да лакше добаци грудву земље за темељ куће ми вечне и деци твојој да сузе утарем прољакане на покрову застрто ти за навек живота.

Па ево ти дођох стриче мој мили, да испуним у аманету твом завет мој и стојим поред гроба твог, као што си ти некада у дружби братској са оцем мојим стојао поред колевке моје и тутнуо ми у колевку среће ради дар, на ето видиш горке нам судбе, ја ти за тај дар зар са грудвом да благодарим?

Да те опростим са народом твојим рече ми ти: Зар ја немоћан и слаб, да опростим тебе великог достојанственика мирског свештенства у цркви Православној, — све би то још лако било, јер није протојерејство круна рада твога, већ она служба ревносна, којом си служио Богу, цркви и народу твоме педесет и три године пуне, у којима си, — зар би могао набројати све оне сретне, које си благословио за брачну везу, крштавао за православље свето, сахрањивао и тешио, гробове преливао и дизао мајке још са непобусаних гробова деце своје а где да покупим оне силне мудре ти савете и речи, у коју књигу да вежем па да читамо и

учимо се сви ми са, пастирске службе твоје ревносне. Опрости покојниче то не могу, јер твоја служба свештеничка сунце је сјајно, од којег ће зрака по зрака светлити у будућности и служити из дана у дан за пример нами.

Али ако не могу то зар да ти не утешим другара венчаног са проживљеним са њоме година низ — педесет и три, а на доживљају сватова ти сребрних и златних. Злато не тавни, оно сија за вечни сјај, па и тебе мајко успомена она лепа од златних сватова нека ти је утеха, да си добила благодат Божију као ретко ко, па и сада гледаш другара у блаженој сени душе му, око које ћеш се душе ти сада обвијати са топлим молитвама, као год што си се кроз дуги низ година обвијала око њега, трудећи се и мучећи за срећу и благостање своје деце. Загрљај оне са прошлих година нека ти замене од сада руке прекрштај, а речи оне које си са њиме у животу двојбила, нека замене тиха молитва за рајско насеље другара ти до гроба верног.

Колико се загрејемо у загрљају родитеља својих у толико се више следимо при пољупцу једне руке милог нам родитеља, али у толико се и више оснажимо на духу честитог нам оца, а тај дух који снажи треба највише да оснажи данас вас ожалошћена децо, јер вам је отац оставио највећи дар у части својој, у поносном имену свом, са којим се именом поносила црква православна, народ српски, општина ова и сви ми, — па то име поносно оца вашег у части протојерејства, у слави поштена, у злато ревносног свештеника, у сребру, ко белоћа чистог родољубља обучено, нека вам је децо најлепши адиђар.

Покојниче наш мили! За све те и многе твоје врлине заслужујеш венац признања, да ти положимо на покривало застрто ти живота, а црква, народ, општина, породица твоја, грађанство, свештенство, несмом, речју, душом и срцем молимо Бога за: рајско насеље, вечан спомен и земље прне грудву ти лаку!

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 161 1—3

На упражњено место забавље на овданњем српском православном забавишту отвара се стечај.

С местом овим скопчана је плата годишње од 400 фор. а вр. уз то, за сад док општина стан у натури не подигне, 120 фор. накнадне за нети.

На место ово тражити се могу само свршене и испитане забављке. Рок за пријаву оставља се до 26 октобра т. г. Молбенице се имају местном српском школском одбору послати.

Бач-Сентомаш 22. Септембра 1896.

Српски школ Одбор.

СТЕЧАЈ. 162 1—3

На упражњено учитељско место на срп. вероисповедној четвороразредној мушкој школи у Срп. Модошу расписује се стечај.

Годишња је плата учитељу: 300 фор., у место 4 ланца земље 62 фор., за држање поћорне школе 40 фор., у име три фата сламе 18 фор., 15 мц. жита, 10 фор. паушала, и 50 фор. за неповодство, три фата дрва с подвозом. — Од погреба, где позван буде добија 1 фор.

Осим тога $^3/_4$ ланца баште званог села; слободан стан у новосазиданој врло лепој школској згради са пространом баштом.

Изабрани учитељ биће дужан недељом и празником у цркви за певницом појати.

Првенство имају, који се лично пријаве и који су поталном црквеном и школском већини.

Рок пријаве је 26 октобар т. г. по ст.

Из седнице школског Одбора држане 16 септембра 1896 г. у Срп. Модошу.

Душан Гуцуља, перовођа. Живота Гигић, подпредседник.

СТЕЧАЈ. 159 2—3

Оставком г. Душана Бешлића, упражњено је *учитељско* место на III. и IV. разреду српске прав. вероисповедне школе у *Вали*, на које се овим стечај расписује.

Плата је у готовом новцу 400 фор., 2 ланца оране земље, на коју учитељ порез плаћа; стан у школском здању са 2 собе, кујном, јестичаром, комором и шталом; 400□ хвати баште; зимски огрев у слами колико је потребно; 5 фор. за школ. писаћи прибор; од погреба и парастоса где позван буде 50 нов. За перповодство — с писаћим прибором — 40 фор.

Изабрани дужан ће бити школском уредбом прописане предмете у горенаведеним разредима предавати; у цркви за десном певницом појати и децу појању обучавати.

Компетенти имају своје молбенице до св. Петке 14. октобра т. г. (у који ће се дан и избор обавити) школском одбору послати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су учит. школу у Сомбору свршили и испит из државног језика положили.

Лично пријављени имају првенство.

Из седнице школ. одбора, држане у *Вали* (Torontál megye) 14. септембра 1896. год.

Душан Бешлић, учитељ и перовођа. Младен Жеравица, председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 158 2—2

Услед захвале избраног учитеља, поново се расписује стечај за *учитеља* на овд. новоустановљеној срп. нар. вероисповедној школи.

Годишња је плата учитељу 500 фор. или 1000 круна и 8 мет. тврдих дрва, даље стан у новој школи са три собе, предсобљем, кујном, комором, подрумом, шупом и шталом, ван стана четврт јутра баште и 1 фор. од потреба где буде позван.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овд. школ. одбор доделио буде. Осим тога дужан ће бити повторну школу држати и недељом и празником, као и на пређеосвећеним литургијама у цркви појати.

Жеља је, да је дотични учитељ и појалном појању вичан, као и то, да се лично пријави.

Молбенице са сведоџбама ваља унутити на месни школ. одбор.

Рок стечаја је 1. (13.) октобар 1896.

У *Госпођинци* 11. (23.) септембра 1896.

Мита Пејић
перовођа.

Н. Теофановић
председник.

СТЕЧАЈ. 156 3—3

Поново се расписује стечај, на учитељско место мушке четвороразредне школе у Ороламошу (код Сегедина.) —

Годишња плата је учитељу 400 фор. коју месечно у напред прима, 5 катаст. јутара добре у једном комаду оране земље, на коју сам порез учитељ плаћа. Стан од 2. лепе натосане собе, јеловника, кујне, коморе. стаје за два, и велике баште од 600 кв. хвати од које је половина виновом лозом засађена.

За повторну школу 40 фор., за перовођство и рачуноводство 25. ф. и 5 ф. писаћег паушала. —

Од укона где позван буде 50 н. Огрева у слами колико је потребно.

Изабраном учитељу спадаће у дужност, све школ. уредбом прописане предмете предавати, децу у појању црквеном учити, и у недељне и празничке дане као и на пређеосвећеним литургијама у десној певници појати. —

Добро иструшене молбенице са нужним сведоџбама ваља унутити на месн. школ. одбор.

Рок стечају траје до 6. октобра по ст. кал. кога ће се дана и избор обавити —

Из седнице месн. школ. одбора, држане у Ороламошу на малу Госпођину 1896. год.

Месн. школ. Одбор.

Живоин Мијатов
месн. школ. председник.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, проширење са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; **прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 12—27 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За *стране земље*: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА
ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.
У Ср. Карловцима у недељу 6. октобра 1896.

Кад је умро Ирод Велики?

Већ сама околност, што се у Св. Писму Новога Завета на више места спомиње име цара Ирода[1], налаже егзегету, да не прелази му́ком преко тих места, но да објасни ко је и шта је био тај Ирод, у каквом односају стоји он према новозаветној историји, да ли се у истој јављају један или више Ирода и т. д. Особито кад се узме у обзир још и то, да се у св. Јеванђелијима не говори скоро ништа непосредно и одређено о ономе, што за хришћанина представља особити интерес, наиме о времену доласка, месијанскога дела, смрти и ускрса Господа Нашега Исуса Христа, то онда добијају особиту важност по новозаветну историју односно хронологију поједина историјска да́та из онога доба, која нам ма и мимогредом саопштавају св. новозаветни писци. Према томе и саопштавање св. јеванђелистâ о Иродима као историјским лицима мора имати свога значаја за новозаветну историју. А да је одиста тако, види се већ и из тога, какав значај приписују тим подацима већ сами свештени писци. Тако св. јев. Лука доводи име цара Ирода у свезу са јављањем Арханђела Гаврила свештенику Захарији, а посредно и са благом вешћу истога пресветој Деви Марији;[2] а св. јев Матеј говори непосредно: Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως... (Їисѣ рождшюсѧ въ Виѳлеемѣ Їюдейстѣмъ, во дни Ирѡда царѧ...)[3] т. ј. да се Исус Христос родио за владе цара Ирода. Пошто пак св. писци не означавају годину, које се родио Господ, то така бележка о Ироду мора бити од особите важности.

[1] Мат. II, 1; XIV, 1. 3. 6; Марк. VI, 14. 16. 18. 20 до 22; Лук. I, 5; XXIII, 7—12. 15, и др.

[2] Лук. I, 5.

[3] Мат. II, 1.

Пре свега морамо споменути, да св. јеванђелисти у наведена два случаја говоре о знаменитом јудејском цару Ироду Великом, остала пак места у св. списима, где се спомиње Ирод, не односе се на тога крволока, као што ће се то видети у овој расправи. Но починући овај рад, ми нисмо ставили себи у задатак, да расправљамо о Ироду Великом у опће, но само о времену његове смрти. То учинисмо због тога, што баш то питање има места код одређивања године рођења Господа нашега Исуса Христа, пошто он није дуго живео после рођења Христова [4] За то се на овом месту нећемо бавити описивањем Ирода као човека и цара, него ћемо одмах прећи на одређивање последњега дана његова живота.

Дакле кад је умро Ирод Велики?

На жалост, морамо приметити, непосредног података о времену смрти тога цара — немамо. Но за то има доста мање или више неодређених и нејасних хронолошких података, који се односе на доба његова царевања. Благодарећи тим нејасним хронолошким подацима историчари не могу никако да се сложе у години Иродове смрти, и та се борба између њих води и данданас. Но ко је ијоле познат са хронологијом старога (и средњега) века, тај се неће томе ни најмање чудити, јер се онда на хронологију није обзирало као данас. Покушаћемо, да одмрсимо оно, што су стари замрсили.

Јудејски историчар из I. века после рођ. Хр., Јосиф Флавије вели у свом делу „Старине јудејске“, да је Ирод Велики царевао 37 година, рачунајући од дана, кад је одлуком римскога сената постављен за јудејског цара, и 34 године, рачунајући од смрти његова претходника, узурпатора Антигона.[5] Као што се види, да се одреди година Иродове смрти, потребно је, да се претходно дозна, кад је он именован за цара и кад је почео владати.

Но пре но што би смо прешли на одређивање споменутих tempus a quo, морамо истакнути јудејску особину, наиме, да они нису рачунали почетак владања својих царевâ од дана, кад су ступили на престо, ко од првога Нисана[6] оне године, у којој су они почели владати. То се односи и на дан смрти њихових царева. Тако, ако је неки цар умро на пр. 2. Нисана, то су се та два дана нове године узимала као потпуна година царевања умрлога цара, а његов наследник починьао је бројати године своја царевања од истога 1. Нисана тако, да се једна и иста година узимала као две.[7] Тога се рачунања држи и споменути Јосиф Флавије, но само код одређивања времена царевања јудејских царевâ.

Сад да видимо, које је године римски сенат прогласио Ирода Великог за јудејскога цара.

За царевања Иркана II. (63—40 до рођ. Христова) била је скоре сва власт у рукама Идумејца Антипатра, који је за своје услуге римској држави добио од Јулија Цезара римско грађанство и титулу јудејскога прокуратора (ἐπίτροπος τῆς Ἰουδαίας),[8] а Иркан је у ствари био само номинални цар односно етнарх.[9] По после убијства споменутога римскога епитропа Антипатра, наћоше се његови синови Ирод и Фасајил у тешким приликама. Али не гледајући на замке, које су им наметнали њихови непријатељи, Антоније, имајући на уму заслуге њихова оца, наименује Ирода и Фасајила за јудејске тетрархе.[10] Но наскоро, после Антонијева одласка у Египат, збише се на истоку, па и у Палестини таки догађаји, са којих Ирод у мало не изгуби и живот. Наиме: после филипијске битке

[4] Ср. Мат. II, 15. 19—23; Лук. II, 39—42.

[5] Antiquit. lib. XVII, 8, 1; ep. Bellum Jud. 33, 8.

[6] Назив првог јудејског месеца у години; одговара нашем марту-априлу. Јудеји су имали црквену и грађанску годину. Прва се починьала у пролеће с Нисаном. Друга се пак починьала у јесен с Тишра (одговара нашем септембру-октобру); ње су се држали у грађанском животу; шта више и суботње године су се рачунале по истој.

[7] Talmud B. Rosch-ha-schanah c. 1. f. 3. non numerant (Judaei) in regibus nisi a Nisane (i. d. regum annos). Ibid.: hoc non dicunt nisi de regibus Israelitarum. Unus quidem dies in anno instar anni computabitur. Otho, lex. rabb. p. 45.: anni primus dies pro ipso anno reputatur (ita ut quo inchoaverit 12. annum, habeatur quasi jam duodecim annos natus esset). Qui canon observandus in computationibus chronologicis. V. Schegg, Das Todesjahr des Königs Herodes und das Todesjahr Jesu Christi, München 1882. стр. 28. прим. 2.

[8] Antiquit. XIV, 8, 3—5; Bell. Jud. I, 9, 5; I. 10, 1—3.

[9] ἀρχιερεὺς καὶ ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων, Antiqu. XIV, 10, 2.

[10] Antiqu. XIV, 13, 1; Bell. Jud. I, 12, 5.

(712. г. од осн. Рима[11]) Лабијен, привржник републиканске странке, утече к Парћанима и парћански цар Ород прими га у службу. После тога отпочне он наговарати Парћане на рат с Римљанима, што му најпосле у почетку 714 године и исподе за руком.[12] Ород скупи велику војску и повери је свом сину Пакору и Лабијену. Прешав Јевфрат продру они у Сирију и опколе веома утврђени град Апамеју, али пошто га је тешко било заузети, удари Лабијен на табор римског војсковође Сакса — у равници између Апамеје и Антиохије — и разбије исти. Сакса побегне у Антиохију. Међутим су се већ сви градови — осим Апамеје и Антиохије — предали Парћанима. Лабијен дође опет под Апамеју, и ова, мислећи, да и сам Сакса није више жив, преда се добровољно. То исто учини и Антиохија. Сакса побегне у Киликију, а Лабијен пође за њим и наскоро га ухвати и убије. Међутим Пакор заузме сву Сирију осим Тира и упадне у Палестину.[13]

Антоније је међу тим проводио зиму у Египту код Клеопатре (713—714). Он је морао бити пажорно извештен о парћанском нападају. Због тога — пошто је било потребно његово присуство у Малој Азији — опрости се он са Клеопатром и дође у Тир. Ту он дозна из писама жене Фулвије, да је она побегла из Италије и да се рат, који је она отпочела против Октавијана, несрећно свршио по њу бјтком код Перуџије 15. марта 714. год. а н. с. Он се сад налазио у двојакој непријатности: с једне стране, пораз у Италији претио му је губитком савласти, а с друге стране сва Сирија, дакле и Финикија, осим Тира, налазила се у рукама Пакоревим, који се већ унутио с војском на југ и продро у Палестину. Но разуме се, Антоније није могао бирати на коју ће страну пре, јер му је важније било да очува своју личну власт, но да спасава Азију од Парћана. За то он скупи на брзу руку 200 лађа и оде у Италију, да настави борбу са Октавијаном. Но уз посредовање Мецената и Асинија Полијона тај крвави грађански рат буде отклоњен миром у Брундузију. Пошто је пак у то доба Антонијева жена Фулвија умрла, то брундузијски мир буде осигуран још и тиме, што је Антоније узео за жену Октавијанову сестру Октавију, чији је муж Клавдије Марцел умро на свршетку 713. године. Брундузијски мир склопљен је у лето 714. год. Сенат међу тим ослободи Октавију, да не мора жалити мужа 10 месеци, те се сватови одмах одрже, чим дођу у Рим. Осим тога сенат дозволи обадвојици овацију[14] и они у тријумфалном оделу дојашу у Рим.[15]

Из тога, о чему смо до сада говорили, види се, да је Пакор заузео Сирију свакако у пролеће 714. г. а не доцније, као што неки мисле. Наиме, кад је Антоније дошао у Тир, била је већ сва Сирија осим споменутога града у Пакоревим рукама. Међутим Антоније тек у Тиру дознаје за пораз своје војске код Перуџије 15. марта 714. г Ако узмемо у обзир, да је у најгорем случају инак било доста месец дана, да дође вест из Италије у Сирију, то је он дошао у Тир ако не у половини априла, оно бар у почетку маја. Међутим, та је чињеница за нас веома важна, као што ћемо доцније видети.

Док су се Пакор и његов војсковођа Варзафарн налазили у Сирији, Лисаније, цар авилинијски, обеча Варзафарну 1000 талената и 500 жена, ако он збаци с престола јудејскога цара и првосвештеника Иркана II., и преда власт његову ујаку Антигону, који је био уједно и синовац споменутога Иркана II-га. Варзафарн па то пристане[16] и упути се с Антигоном

[11] Управо у септембру или октобру споменуте године. V. Appian. Bell. Civ. 4. 122: κἀκεῖθεν τὸν χειμῶνα προϊόντα τ. ϳ. дошли у јесен.

[12] Drumann, Geschichte Roms, 1831, I, 430.

[13] Strabo, 48, 25. 26. ed. Reimar I, 544.

[14] Овација — врста тријумфа. V. о томе Pauly, Realenc. V. 1027.

[15] Schegg, Das Todesjahr d. Königs Herodes u. d. Todesjahr J. Ch. München, 1882. p. 3.

[16] Antiqu. XIV, 13, 3; Bell Jud. I, 13, 1 sqq. Почињући говорити о Антигону и збацивању Иркана II. Јосиф Флавије употребљава у првом делу реча: ἔσυτέρῳ δὲ ἔτει Σαρίκου κατάσχοντος Ἱεροσόλυμα τὰ..., а у другом: κατὰ δὲ τὸν ὅμο. Та реча беху повод многим разногласицама, наиме, на што се они односе, да ли на догађаје, о којима он говори непосредно пред тим или на какве друге. Ми мислимо, да се та реча не односе на оно, о чему он говори непосредно пред тим, већ на филипијску битку, о којој он говори нешто пре, а затим прича само о последицама те

у Палестину и наскоро буде сва Палестина заједно са Јерусалимом у парћанским рукама. Антигон ухвати на превару Иркана II-ог и Иродова брата Фасајила, и пре но што се прогласио за цара, одгризе Иркану уши, да овај у случају, да Антигон буде протеран, не би могао бити више првосвештеником [17] Ироду пак испадне за руком, да побегне из Јерусалима у град Масаду, а одатле у Петру у Арапској.[18]

Сад Ирод није могао ништа друго, но да тражи помоћи од својих пријатељâ — Римљана. Пошто га арапски цар Малх не хтеде примити, остави он Петру и отпутује у Египат к Клеопатри. Одатле се он пожури у Рим с једне стране с тога, што је већ почињало рђаво време за пловидбу, с друге пак с тога, што му је било познато, да је у Италији велики ред.[19] Из Египта он отплови у Памфилију. Међу тим на путу га ухвати права бура, да су из лађе морали избацити скоро сав тэвар. Једва стигне у Родос, који је од Касијева рата био сав разорен.[20] На новој лађи стигне он најпосле у Брундузије, а одатле оде одмах у Рим, посети пре свега Антонија, исприча му несрећу своју и свога народа,[21] и да је он, не гледећи на буру и презирући све друге опасности, похитао управо к њему — Антонију — као к свом једином заштитнику.[22] Антоније је тиме био ганут, те сећајући се Антипатрове гостољубивости, пријатељства с Иродом, поглавито пак из мржње према Антигону, а тако исто имајући на уму и велики новац, који се надао да ће добити од Ирода, науми да му помогне. А и Цезар Октавијан, желећи, с једне стране, да учини по вољи Антонију, а с друге, имајући пред очима Антипатрове заслуге, прими такође Иродову ствар к срцу. Антоније одмах сазове сенат, у ком Месала, а затим Атратин набројише услуге, које је Ирод учинио римској држави, описујући поред тога Антигона као римског непријатеља, који је присвојио царску власт без римске дозволе. Кад је сенат био доста узбуђен, устане Антоније и стане доказивати, да је за вођење рата са Парћанима врло потребно, да Ирод буде цар. Сенат усвоји тај предлог без сваке препирке једногласно и прогласи Ирода за јудејског цара. По свршетку седнице Антоније и Октавијан, имајући у среди Ирода, изађу из сената у пратњи консулâ и других часника, оду на Капитол, принесу жртве и тамо оставе сенатску одлуку. Истога дана приредио је Антоније обед у почаст Ироду То се десило, додаје Јосиф, *у 184. олимпијади, за консулâ Каја Домиција Калвина по други пут и Каја Асинија Полиона.*[23]

(Наставиће се).

битве, о доласку и одласку Антонијеву из Азије и др. Филипијска је битка хронолошки пункт, на ком он оснива даље своје рачунање: $36\frac{1}{2}$ пре Хр., дакле 712+2=714.

[17] Antiquit. XIV, 13, 9. 10; Bell. Jud. I, 13, 9—11.

[18] Antiquit, XIV, 13, 6—9; Bell. Jud. 13, 6—8.

[19] Ant. XIV, 14, 2. Под передима се разуме брундузијски рат.

[20] Ant. XIV, 14, 3; Bell. Jud. I, 14, 3.

[21] Bell. Jud. I, 14, 3.

[22] Ant. XIV, 14, 3.

[23] Antiquit. XIV, 14, 3—5.

Беседа

при освећењу храма.

Св. јеванђеље проповеда: „Бог је Дух и који Му се клања, духом и истином треба да Му се клања (Јов. IV. 24). Под именом поклоњења Богу разумева се овде богослужење. Ово богослужење отправљало се у време проповеди Христове у Јерусалиму и на Гори Самаријској. У Јерусалиму било је то богослужење истинито, а у Самарији отправљало се оно против закона, помешано са многим заблудама. Како је Господ Исус у разговору са женом Самарјанком благоизволио објавити „да ће доћи час и већ је ту, када се ни на овој гори ни у Јерусалиму не ћете клањати Оцу“ (Јов. IV. 21) т. ј. од сада истинито богослужење не ће ни за које место привезано бити, то би се по томе могло закључити, да јеванђелско богослужење не мора више бити у храму, већ да побожни Хришћанин може своју службу Богу на сваком месту свршавати.

Па да бисмо доказали, да подизање освећених храмова и у хришћанској цркви није ни мало противно јеванђељу, треба да разјаснимо споменуте Христове речи: да протумачимо, у чему се састоји служење

Богу „духом и истином“ и за што је ну жно да се освећени храмови подижу?

Знамо, да је по јудејскоме, Богом преданоме, закону, на целом свету био један једини храм — у Јерусалиму. Нигде на другом месту не беше дозвољено приносити Богу жртве, до ли на том једином месту. Јеванђелска пак изобилна благодат изводећи нас из тих стешњених предела дозволила нам је, да на сваком месту подижемо молитвене домове; да на сваком месту приносимо Богу духовне жртве. Те по томе Христове речи „од сада се не ћете клањати Оцу ни у Самарији ни у Јерусалиму“ не треба разумети тако, као да у Хришћанству не ће више бити храмова, него баш на против, да признавање духовних жртава у Хришћанству не ће бити везано за једини Јерусалим, него ће се слобода јеванђелска распространити на свако место и на сваком месту освећени храм биће то исто, што је био и онај преславни храм у Јерусалиму, у колико се служење у њему буде свршавало „духом и истином“.

Духом — по томе дакле не телом; по томе дакле не спољашношћу? Никако! Јер и дух је с телом везан, а спољашност треба да је огледало унутрашњости. Духом — по томе дакле не само телом; унутрашношћу — и по томе дакле не само спољашношћу. Дух је произвађач света кретања и деловања код човека, а тело је његово оруђе, те дакле не може тело управљати духом, него му само следује. Унутрашњост пак показује се спољашним знацима, а спољашност без унутрашњости не значи ништа. Клањаш ли се ти Богу телом, приклони најпре душу твоју пред величанством Божјим, и ти ћеш се тада поклонити Богу „духом“. Запојиш ли Богу милогласно, а у песми изнашаш и узносиш доброчинства Божја — ти појиш тада „духом“. Исповедаш ли устима своје слабости и погрешке, а у исто време и душа ти се жаца и признаје себе кривом пред судом врховнога судије и пред лицем Његовим зариче се, да ће живети свето и праведно, — така исповест јесте исповест „духом“. А таково поклоњење и такова служба најпријатнија је Богу жртва. Учествује у томе дух, но учествује у томе и тело. Дух истина може и без учешћа телеснога служити Богу, али тело без Духа не може. Па не само да не може, него је служење Богу самим телом чак штетно; таково би служење било лицемерство; било би Богу мрско и нарушавало би светост, на службу Божју одређенога места. „Ови људи приближују се к мени устима својима и уснама поштују ме, а срце њихово далеко стоји од мене“ (Мат. XV. 8) — жали се св јеванђеље на неке богомољце. Жалба заиста важна и основана! Та тешко би и човек који трпео, да му се други клања и речима га узноси, а срцем да га презире и мрзи. Колико би тек таково служење било смело пред Богом, који људска срца и утробе испитује. „Устима ме поштују, а срце њихово далеко стоји од мене“ — па за то и говори пророк Богу: „Близу си, Господе, устима њиховима, али далеко си од утробâ њихових“ (Јерем. XII. 2) т. ј. као што они Тебе, Господе, само у устима штују, а срце им је далеко од Тебе, тако и Ти по правосуђу Твоме близу си истина спољашности њиховој — у колико као свугде присутни не можеш са свим оставити саздања Твога — но далеко и предалеко си Ти од душа њихових. Да страшне претње! На што дакле да гњевимо Бога? Или можда мислимо да смо силнији од Њега?! О! Хришћанине, служи Богу духом твојим и када ти у томе учествује тело, нека оно буде само оруђе, које се покреће срдачном вером твојом! Треба да знамо, од куд се рађа у човеку такова заблуда, кад служи Богу самим телом, самом спољашношћу, без душевнога расположења на то. Објашњења томе наћи ћемо у споменутим Христовим речима, којима нам показује, како треба Богу да служимо а то је не само „духом“ већ и „истином“. А шта је истина? Истина је многострична: истина у речима, кад се речи слажу са мислима; истина у делима, кад дела одговарају прописаним правилима; истина у богослужењу, кад се оно подудари са прописима закона Божјега. Па као што не можемо самовољно поступати у нашем грађанскоме друштву, већ тако, како нам друштвени закони налажу, тако и у богослужењу не можемо и не смемо

поступати по својој вољи — како коме на ум падне — или по неосноваоме обичају и предању, већ тако, како нам је прописано истином закона Божјега. Пророк назива блаженим онога, који се поучава у закону Божјему „дан и ноћ“. И заиста упражњавање и поучавање у закону Божјему врло је нужно за Хришћанина, да би се могао толико просветити, да без заблуде и „истином“ Богу служи. Што се човек у светским наукама више поучава и упражњава, тиме се више усавршава у њима, а од свију људских дела дело богослужења је и најодличније и најкорисније па по томе и најнужније.

Каквом дакле вољом и маром треба да се поучавамо у закону Господњу, ако хоћемо да сазнамо она правила, по којима треба да обављамо наше богослужење?! Али колико је у нама мара за то, сам Бог знаде. Рекао бих, да смо толико привезани за телесно и временo, да о истинитоме просвећењу, да о своме душевноме спасењу ретко кад год и помишљамо, а нашему, светским сластима разнеженоме укусу духовно упражњавање чак је и одвратно. Ако би ко и хтео, да се духовно поучава и упражњава, не може свагда и жељеног успеха показати. Послушајте, шта каже Апостол: „јер не знамо зашто ћемо се помолити како треба, него сам Дух моли се за нас“ (Римљ. VIII. 26), а то ће рећи, ма колико се ми учили закону Господњу, не можемо ипак сазнати, како нам ваља Богу служити, ако се Дух Божји не усели у нас и срце наше на побожност не побуди.

Науку светску може знати и разумети и онај, који је иначе развратне ћуди, но наука духовна без побожнога срца не може се разумети. Само високоумље не може се узнети на небо, од куда духовно просвећење долази, док побожно и безгрешно срце ту светлост к себи привлачи. Само „чисти срцем угледаће Бога“ (Мат. V, 8), а онај, који угледа Бога, угледаће и истину духовну, јер је она мила ћерка Његова. Нека се дакле премудри не хваста премудрошћу својом; нека се прости не понижава у простоти својој. Човек добра срца поред свега свога светскога незнања много ће лакше схватити небесну истину, него онај, који је све светске науке изучио, а при томе остао развратна и покварена срца и душе. За то с благодарношћу исповеда Исус Христос пред Оцем Својим „сакрио си ово од премудрих и разумних, а казао си простима“ (Лука X. 21). Ходите дакле ви, децо Христова, презрена од света, но узвишена од Бога! Ходите, ево готова училишта за вас! Овај освећени храм, то је оно место, где Дух свети поучава душе у „истини.“ Будите достојни ученици Учитеља Христа. Тајанствена премудрост открива вам се овде, у колико се срца ваша спремила „истином“ за примање њезино. Пре но што се преселите у небо, ево вам готова другога неба. Нема овде ничега светскога ни земаљскога — све је духовно и небесно Врло је дарежљив Господар ове куће — свакога ће угостити изобилно. „Окусите и видићете, да је благ Господ“ (Пс. 30. ст. 20).

Овај храм данас је освећен, ви пак не толико њега, колико сами себе сматрајте освећенима, „јер је црква Божја света, а то сте ви“ (I. Кор. III. 17). Разним лепотама украшен је овај дом молитвени не с тога, што би то било нужно ради њега самога, него да бисте ви гледајући те лепоте зажелели, да вам и душе тако врлинама украшене буду, па да се застидите, ако бисте унутрашњошћу својом мање били лепи, него што су ове стене по сполашњости њиховој.

Боже вечни и истинити! Осветили смо данас храм овај — ми људи људскима рукама, но храм срдаца наших не може осветити прљава рука наша, до ли једина свемогућа десница Твоја. Освети их дакле Њоме! Ти си се благоизволео уселити у утробу најсветије Деве, чији празник данас празнујемо и Њезиним благословеним именом храм овај прослављамо, благоизволи уселити се у нас молитвама и заступством њезиним. Амин.

С рускога. *Никола Поповић*
адм. парох.

Религија и народност, као основи васпитања.

Написао **Н. Макавејски.**

(Свршетак).

У религији се, може се рећи, садржи највиша идеална страна народне личности, према томе: о достојанству ове најверније се може судити наиме по цртама религиознога погледа народа. Сама снага душе народа, сама дубока и заветна чекања његова и наде јесу кључ за разгонетку свију промена и посматрања — који је дала религија народа. Овде је — виша санкција многих особености народнога живота, овде је и главни залог његове дуговечности. Ничим се не дичи народ тако, као својом вером и тим, што је скопчано с њом и њом освећено. Религија на овај начин јавља се још бољом хранитељком и изразом народнога духа и карактера. Не говорећи о природним религијама старога света, која свака носи на себи печат особитог народног карактера, — па и откривене истине Христјанства, које имају универзално, васељенско значење, проникнувши и тело и крв народа примају се и усвајају се њим сообразно с његовим силама и способностима.

Сви ови елементи народности тесно везују уједно хиљаде и милијоне човечјих личности и говоре у њима гласом саме више, саме најоданије љубави човека својој родбини, своме роду. Они сачињавају то велико *чувство* народности, о којој говоре, да „при општој погибељи свега светога и благороднога гине и последње.“ Но они образују и ону вечну и необориву силу, која сачињава сав историјски живот свега народа. Народ живи историјским животом само дотле, док у њему самом живе начела, која сачињавају особито индивидуално устројство његове душе, начела његове самобитности. Нема ли ових начела, — значи, да су усахнули извори његове самосталне животне делатности, и народ умире; одриче се од своје историјске улоге и обраћа се у прости етнографски материјал. Напротив, што су силнија ова начела, тиме је јачи национални облик, и тим пре народ може рачунати на дуговечност. Но зато је неопходан један услов, — сазнање ових начела. Као што би у свакој посебној човековој личности без самопознања сви акти њена живота и делатности изгубили свако значење, јер би недостајао један главни елеменат човечности, наиме — карактер разумности и слободе, тако и у животу целога народа: само потпуно познавање својих сила и способности може правилно показати народу његов историјски позив и верно повести кораке његове на историјско поприште.

Тако у народности лежи велика сила живота сваког народа. Али и то је мало: у њој се садрже принципи живота не само уски — национални — и према томе егоистични, који деле у зближењу народе, прогресе њихове ... него и опће човечански.

Има идеала и задаћа, које признају као „наднародне“, опћечовечанске, које према томе имају универзално и вечно значење. Но може ли се човек служити њима, одрекавши се од природног начела своје народности, које, тако рећи, тече му у крви? Ма како он богато био обдарен од природе, ма колику висину достигоше силе његове, човек је увек суштаство несавршено, ограничено. Он је већ ограничен због своје индивидуалности т. ј. онога своеобразнога, искључнога склада психичкога живота, који по неопходности већ у самом себи носи карактер своје једностраности. Већ одавде је јасно, да ли може човек узети на себе највећу мисију светскога опћечовечанскога служења. Ово могућно беше једноме само Сину Човечанском; али Он је био и Син Божји. Истина, сваки човек, по самој својој природи, може познати и разумети саме високе опћечовечанске задаће; не само, да је способан, него је и наклоњен, да се приближи к њима и да тежи к њима. Но ово није довољно. Неопходно је да ова начела уђу у његов лични живот, да проникну у суштину његове индивидуалности, да се обрати у сопствени живи глас његове душе; а зато су они сами по себи врло грандиозни, врло апстрактни: они не налазе никаква ослоница, у индивидуалној души човековој. Као што и у свима областима

живота у природи, са постојаним процесом развића свеопћега у посебним видовима, најпосебнијим разнооблицима, па напослетку и код појединих личности, налазимо непроменљиви закон постепености, силом кога јединица суделује у животу опћега само посредством средњих чланова, тако и у животу човека, у односају његову к животу свега човештва: и овде је потребан средњи члан, неопходна свеза. Као така јавља се племе, народ. Према томе највиши идеали, којима се признаје значење опћечовечанско, универзално, не могу живити и делати ван свезе оне средње, коју ми називамо народношћу. Идеали ови, отргнути с народне подлоге, губе своју способност за живот; јер ова подлога, не само да налаже на њих свеобразно обележје, него им даје наиме оно, без чега би они изгубили своје значење. Само на њој, само ходећи раменом уз раме са органичким устројством духовних сила народа, они ће бити живи, они ће управљати животом човековим. Ван овога културнога строја они постају само хладне апстрактне идеје, које ништа не говоре нашем срцу.

Отуда је онај жалосни положај, у који долази човек, када се одели од организма свога народа. „Паразитно је растење на једној подлози, писао је још К. С Аксаков, такви човек, који није осењен духом народним, без сваке потребе јавља се и исчезава без потребе . . . . и бескорисно — пусто пролази човек преко земље, . . . не привезан човештву, није привезан народу. пусто и некорисно, без плода и трага, знајући само за задовољства егоизма, незнајући за труд живота. . . Напротив колико добара и наиме опћечовечанских, уноси у општу ризницу народа онај, који по изгледу служи само себи, развијајући се у својој родној средини, прислушкујући куцање свога срца и живећи по њему! Наиме при самој такој природној подели труда, када сваки народ, развијајући се у *својој* области, унаша у опће достојанство резултате *свога* живота и радиности, и ова пуноћа и ова многостраност снажна је у решењу опћечовечанских задаћа, која и служи као обележје прогреса.

И тако не егоизам, него напротив — служење интересима свега човештва; не застој, него истинити прогрес последњега налази корен и остварење своје у принцину народности. Принцип овај не само да искључује идеале и задаће опћечовечанске. него саме води ка постигнућу њиховом Не супротиви се он, па по се, и оним вечним универзалним идеалима живота, које даје у божанственом слову Еванђеље. Тако, основна заповест Христианства о љубави према свим људима не само да се не нарушава и не слаби начелом народности, него напротив — у њему налазе прави природни пут за остварење своје; до таког идеала може се узвисити само срце, које је разгрејано љубављу према своме, према народноме. Овде исти онај закон природе: закон постепености развића — делује још већом силом. Само прави син свога народа, који носи у сопственим грудима искру живота своје симпатије и љубави к њему, кадар је узвисити се до уважења и љубави према свему што је човечанско. „Само самосталан човек“, говори Аксаков, „појми туђу мисао, само онај човек, који припада једноме народу и никојем другом — припада човештву.“ Љубите све људе *без сваке разлике свога и туђега* — ова апстрактна космополитска идеја може прећи и у хладну безосећајну равнодушност и према туђем и према своме Овде се управо осећа потреба већма блиских, више сродних објеката, а они се налазе — у нашем племену, у нашој народу, у нашој отаџбини. Зато и Христианство, одговарајући природним захтевима и силама душе човекове, својом великом заповешћу универзалне љубави не руши ову закониту везу човека с људима, који су му најближи, него напротив — освећује је и снажи је, и, васпитајући човека љубави пре свега према својим присним, према своме народу, тежи да прошири ову љубав и на сво човештво.

Држим, да је и ова слаба анализа начела народности довољна за то, да саставимо себи веран појам о значењу његовом. Ван народности, као природне и неопходне подлоге своје, не може живити и развијати се ни једна област у човеку. Зато се не може откинути од ове подлоге и сто-

јати ван ње и такова општечовечанска појава, као што је васпитање; и у сваког народа оно, мора ићи својим путем. Тако је и у самој ствари

Ми смо већ видели, колико су се разликовале задаће васпитања, код народа старога света; исту разлику налазимо ми и данас код данашњих културних народа. Не гледећи на јединство хришћанских народа, сила народности изражује се и овде приметним начином, и већ је Ушински раскрио карактеристичне црте у васпитању код различних народа на западу. Тако склоност ка разглабању и системисању, типична црта немачког народа, изразила се сообразним начином и у немачкој педагогици, која тежи к научној основи, пуноћи, свестраности и систематичности свога рада, и у практици немачкога васпитања, које на првом месту ставља ову свестраност, а не развиће и оспажење карактера. Ово последње јесте спажна црта васпитања у Енглеској. Карактер, навика, влада и управља собом (selfgovernement) — неопходна припадност сваког џентлемена — сачињавају овде виши идеал васпитања. Саме знамените школе енглеске, сви стари универзитети њени, — бољи су васпитачи него учевни заводи. Овде међу самим стенама непромењиво живи, слично домовини, особити дух, особити карактер, који једнако потчињава себи и ученике и наставнике и слуге. У француском васпитању тешко је обележити карактерне црте. По изгледу, нравствена личност човека, сила карактера и свестраност умнога образовања не сачињавају кулминациони пункт његове тежње, него брзо усавршавање у техничким областима знања које сачињава гордост Француске, које храни њихова таштина, које одговара потпуном спољашњем блеску Француза. Још је теже опитати тип америчкога васпитања, то су последице оних врло разноврсних услова, под којима се сложно овде живот човека. Овде нас поражава и необична разноврсност учевних програма, и широко учешће у учевном делу, чак и у вишим школама женским, и ослабљеност религиозног елемента, који не улази у систему друштвеног васпитања, него је остављено на бригу њима самима, толико многобројним религиозним сектама. Развиће карактера међутим и овде стоји на првом месту васпитне цељи.

Нећу да узимам на себе задаћу да исправим и допуним недостатке у овој карактеристици васпитних типова западних народа; ово је дело веома трудно, које потребује специјалнога истраживања. За наше цељи у осталом ово није тако важно. За нас је важан факат, што сваки народ обрађује *свој* идеал васпитања, као одговор особинама свога карактера и захтевима његова складна живота, а овај је факат — јасан.

Но већ овај факат непроменљиве национализације сваког васпитања не служи ли, сам по себи, јасним доказом, да је само оно васпитање на правом путу, да иде ка истинито-добрим резултатима, које јасно осећа над собом ову националну подлогу, да свако васпитање може само тада бити јасно, када је утврђено на основним начелима живота народног, када се, одговарајући потпуно основним потребама народа, лако прима и условљава народним сазнањем. Хрђаво је, кад оно иде *мимо* ових природних начела свога народа, или се незнајући удаља од њих или их намерно игнорује, замењујући их туђим, бајаги бољим. На тај начин неће никада достићи значење оне животне силе, какву има васпитање право — народно. Но још је горе, ако оно иде *у супрот* овим начелима, право *против* њих: тада оно уноша велико зло у живот господарства, зато што неодложно рађа унутрашње непријатељство, несагласност, борбу међу туђим начелима и националним, која захтевају своја законита права.

Поштосвоб, сваки народ већ инстинктивно, бесвесно тежи, да иде и овде својим сопственим путем и само неки особито непријатни услови могу га скренути с његовог природног пута. Но ово је мало, с овим се не може задовољити, оставити дело, као што неки желе, самоме себи. Потребно је расветлити овај пут светлошћу сазнања; неопходно је свесно провести начело своје народности у своје васпитно дело; у противном случају народ ће рамљати и ићи

нестално, несигурно, неуверено, колебајући се, блудећи, чим се више народ оснажио у својим самобитним силама, националним начелима. Али у таком случају се и оно јавља као велика народна сила, као најбољи луч који загрева, оживљава и храни ово народно самознање. Тако је тесно везано васпитање са начелима народности. Сазидано на овим начелима васпитање налази у њима за себе тврду и праву основу и само се са своје стране служи овим начелима, оспособљавајући их на развиће и свесно усвојење од народа.

Враћајући се сада на своје питање ми га без по муке можемо решити. Немогуће је саздати васпитање на начелима само универзалног карактера, заборављајући природну животну подлогу, какву представљају за њега свеверне силе и способности онога народа. Не може се ставити за идеал васпитања *само човека Христианина* без бољега конкретнога националнога познања његова. И ако је тако, то ћемо и ми додати овоме нешто, што је на први поглед, може бити и незнатно, али је у самој ствари врло важно, — ми морамо ставити за идеал нашега васпитања: човека Христианина, а ми Срби и — Христианина *Србина*.

С руског превео *М. Јов. Јовановић.*

Обновљена црква пакрачка и освећење исте.

Описао

прота **Јован Вучковић.**

(Наставак.)

Што се ближе примицао дан освећења обновљеног храма, бивала је и радост православних Срба пакрачких све већом и живљом. Када ће бити дјело готово, како ћемо што достојније прославити онај дан, у који ће се молитвом и благословом црквена врата отворити? Та и слична питања расправљана су међу грађанима пакрачким сваког дана и у свако доба дана. И како је њихова радост бујала, тако се прелијевала и у народ из околице, отуд и даље по епископији пакрачкој, па и преко граница њених.

Мила је православном Србину Црква његова, у славу Његову игра његово срце.

Док је осјећај весеља и радости захватао све дубље и шире, дотле је и високопреосвештени госп. епископ *Марон* спомињао своје планове, како ће дан освећења обновљене цркве своје учинити великим празником народа својег. И учинио је што је желио. Ступио је пред Његову Светост патријарха српског, преузвишеног господина *Георгија* и замолио га, да он као поглавар наш дјело обновљења благословом својим довршн и освети. Замолио је и брата својег, високопреосвештеног госп. епископа *Михаила*, да као најближи брат његов подијели с њим радост народа из сусједне епископије. А да се за та висока лица наће и прикладно друштво, уједно да народ види славу своје цркве повећану присуством што одличнијих лица, почео је епископ домаћин већ зарана позивати на славу најодличније достојанственике из своје епископије и из других крајева у земљи.

Ко ће све доћи на славу нашу? Хоће ли доћи овај и онај? То су била питања, која су се чула са свију страна. А највише се питало: да ли ће доћи Његова Светост, патријарх *Георгије?*

Народ из горње Славоније и Хрватске жељан је својег патријарха. Сиромах мора си тек на размаке од вијекова бројати оне сретне случајеве и прилике, у које може лицем у лице да види првог свог човјека, највишег достојанственика из крила својег, оца својега. У тим крајевима зна се да се вићао патријарх *Арсеније III!* О њему се памти, да је у тешке оне дане пожурио се међу народ тога краја, да га укрепи у вери његовој. За њега је забиљежено, да је осветио скромну од плетера црквицу у селу Брезовцу, крај Бјеловара, гдје се настанила била кућа војводе Вуковића, који је са својим Србима разгонио Турке с пута загребачког и насељавао села српска на освојеном од Турака земљишту. Послије тога не памти се ништа више о сличној радњи српских патријараха у тим крајевима. Та постали су били жељни и владика својих!

Да, Загреб, Пожега, Бјеловар, видјели су овда онда српског патријарха. Али он није долазио ради утјехе народне вјером и љубављу, већ ради других сврха. У сви-

ма тим приликама није народ имао ни када да гледа својег патријарха, јер гледао је други још милије лице, свијетло лице Цара својег.

Истом у новије доба пошао је патријарх српски, преузвишени господин *Георгије* трагом патријарха *Арсенија*. А народ гледа како се у животу његову наново помаља стаза Арсен-патријарха, која је давно већ травом зарасла, гледа и нове стазе, које утире стопа његова патријарха, гледа и весели се томе. Зато је и овом приликом опако живо питао и распитивао: хоће ли доћи патријарх?

Штета је велика, да се на то питање све до дана доласка Његове Светости није могло ништа извјесна одговорити. Његова Светост ставила је у изгледе свој долазак у Пакрац али одједаред одазва га света једна дужност у магнатску кућу, на није било сигурно, кад ће се важни посао тамо свршити. У то је стала пријетити и тјелесна немоћ, да ће осујетити намјеру Његове Светости и живу жељу православног српског народа у епископији пакрачкој. Чак је и жица спроводница муњевите ријечи, којом се његов долазак у Пакрац јављао, донијела тамо несигуран глас. Тада је истом гребало видјети, како се то на све стране распитује: хоће ли доћи Његова Светост?

Већ су се састале разне депутације на колодвору у Окучанима, скупиле се друге на граници пакрачког котара. Сви знају, да ће влаком из Загреба доћи предстојник унутарњег одјела кр. земаљске владе, преузвишени господин *Данило Станковић*, али сви знају и то, да је то задњи влак, ко јим би морао доћи и *српски патријарх*, ако ће уопће доћи. На ако су сви и изашли да дочекају и поздраве и онога, за којега знају да ће доћи, ипак зивка један другог и запиткује: хоће ли доћи патријарх?

Они у Окучанима и сви успут до Пакраца знали су већ, да патријарх *Георгије* иде међу свој народ. Видјели су га на почасном мјесту у четверопрежним колима, а уз њега преузвишени госп. *Дане Станковић*. Видјели и радосно поздравили. Сви пак који су у Пакрацу били слушали су пуцњаву прангија, која је неизвјесност њихову о доласку Његове Светости још тежом чинила. На кад се пушак стао разлијегати и у самом Пакрацу и звона пакрачка долазак свечане поворке у Пакрац навјестиште и на њиову дојездиште народни бандеријалци у брзом трку, те се угледа и лијепа појава кр. котарског прескојника, госп. *Светозара Грубића* у дивној гала-одјећи, тада су се на свијету могли опазити сви они знаци, који се појављују у грозничавости очекивања и неизвјесности. Они испред епископског двора нетрепимице гледају тамо к славолуку, гдје се поставила политичка општина пакрачка и друге разне корпорације, тамо гледају и погледом питају: да ли је дошао патријарх? А кад се указа импозантна личност Његове Светости, патријарха *Георгија*, тад је све дахнуло душом, постало радосније и веселије.

На стотинак корачаја пред епископским двором сишла су преузвишена господа са кочија и примивши поклоњење тамо присутних, упутише се пјешице епископском двору, из којег је високопреосвештени г. епископ *Мирон*, праћен великим бројем свештенства, изишао у сусрет својим гостима.

Ту је био главни дочек, ту је сад настао један од најљепших призора тога дана. У колу силног народа поздравио је домаћин епископ Његову Светост патријарха *Георгија*. Раздрагани народ не може да обузда своје одушевљење, кличе патријарху без престанка „живио!“, па се не чује ни поздрав, ни одздрав али свијет, који је ближе стајао и многи онај народ, што се слегао на узвишени онај простор пред црквом, видио је како високопреосвештени госп епископ *Мирон* патријарха својег у руку љуби, а Његова Светост, патријарх *Георгије* с њим се братски у образ цјелива, на опазивши то стаде громко повлађивати лијепом том призору урнебесним „*живио патријарх Георгије!*“

Клицање то било је такво и толико, да нико није могао чути ријеч поздрава преузвишеном госп. *Данилу Станковићу* и високопреосвештеном госп. епископу *Михаилу*. Само кад се домаћин епископ с њим братски пољубио осјети народ, да је ора,

да и друге госте поздрави, те стаде кицати: живио *подбан!* Живио владика *Михаило!*

По путу посутом цвијећем, кроз редове у бијело обучених дјевојчица из оне пучке школе, унути се Његова Светост у двор на кашију, за њим и остала господа, а народ клицаше одушевљено: живио *патријарх!* Живио владика *Михаило!* Живио *Мирон!* Живио *подбан!*

Клицало је у радости и мало и велико, клицао сам вазда и сам, али се на то не бих смио заклети. Знам само да ми се отела мисао у чудни њеки свијет, мисао, која ме у јаву повратила кад се срела са питањем: зашто то није свагда тако лијепо, тако сложно и благословено?!..

Давно је већ и трећи сахат послије подне куцнуо, кад се око стола домаћина епископа састало отмјено друштво од двадесет и њеколико гостију, на првом мјесту Његова Светост, патријарх *Георгије*.

Домаћин задовољан и радостан подиже чашу добродошлице у здравље *Његове Светости* и преузвишеног госп. *Д. Станковића* и ријечју својом искреном и запосленом исказа им радост своју и срећу, што их овом баш приликом у дому својем види. А да није то ни рекао, видјело се на њему, колико је сретан и весео.

Па није само срце домаћег епископа било радосно. Цио Пакрац пун је био радости. Весело се журе они, који у цркви још посла имају, да посвршују припреме за свечани час црквене славе, други опет, који су се са својим познаницима нашли и поздравили, задовољно обилазе око двора епископског, погледају на прозоре горе, не би ли опазили лице својег патријарха. Остали опет журе се по граду, траже своје пријатеље да се с њима поздраве, дочекују знанце, воде госте у куће гостољубивих пакрачана, који су отворили своје домове браћи са стране, да их удоме и угосте. Силан опет свијет хода сокацима, који су лијепо окићени хрватским и српским тробојницама А што је ближе било вријеме бдјењу, све више се свијета око цркве купило.

У сумрак лијепог тог дана јекнуше крупни гласи великога звона и одјекну пуцањ из прангија. У пуној цркви побожнога свијета поче бдјење, које се уз чиподјејство високочреосв. госп. епископа *Михаила* одслужи у славу Богу, пред затвореним олтарем у обновљеном храму. Складно и одушевљено пјеније младих учитељских приправника, који под управом новог својег катихете г. *Константиновића* прате високи тенор појаца свештеника, чује се лијепо и ван храма, на спаја у заједницу молитве и оне, који више не могоше у цркву ући и који тек досијеше у цркву касније на мирописање, које обављаху високопреосвештена господа епископи *Мирон* и *Михаило*.

Опажа се уопће велика наклоност у нашега народа спрам служби Богу, која се бдјењем свршава. У вријеме вечерње свак је још за својим послом, а јутрење се опет сврши у доба, у које се уморени радник у мирноме сну одмара. Бдјење пак затече сваког у доба, кад је оставио посао и кад му је у души најживљи осјећај благодарности Богу и Оцу. Зато се бдјењу свак највише и радује и радосно о њему у цркву долази. А с каквом се тек радости пшло на ово бдјење у Пакрацу!

Још су се јутрење пјесме разлијегале у обновљеној цркви и око ње, а Пакрац је запливао у мору свјетлости. Свака кућа пожурила се, да уђе у радосно коло и да осивјетли пут богомољцима, кад из цркве пођу, да приклоне свијећу радосници српском патријарху.

У тако осивјетљеној варошци, кроз сокаке пуне свијета забрујаше послије бдјења свечани гласи „*Бранковићева марша*“, с којим војничка музика бродска поведе честиту ватрогасну дружину пакрачку и друге бакљоноше пред епископски двор, гдје ће радосна срца прије поћног одмора још једном да поздраве српског патријарха *Георгија*. Из корачнице (марша) згодно се наједном извише гласи *свечаносавске пјесме*, а народ пред двором епископским ускликну: живио српски патријарх *Георгије!* Патријарх се указа на прозору, а клицање народа загуши за час металне звуке инструмената музичких, у које дуваху снажна прса јуначних војника, који инак одржаше

побједу и надвисиште усклике народа.

Грађанство пакрачко, на очи многобројног страног свијета, а на уста честитог трговца пакрачког г. *Јагњића* исказа своју радост и благодарност Његовој Светости, патријарху српском *Георгију*.* Ријечима биранима, гласом узбуђеним и јасним говорио је говорник поздрав Његовој Светости, а народ га је често прекидао клицањем радосним. А кад је говорник завршио усклином: живио патријарх српски *Георгије!* тада се са свију страна, испред цркве, с њиве, са сокака и из кућа околних осу громко и дуготрајно „живио!“, на које Његова Светост узврати народу патријарашким благословом својим.

Још је честити грађанин тај пакрачки поздравио затим преузвишеног госп. *Ј. Станковића* и захвалио му за помоћ високе кр. земаљске владе, којом се красно дјело обновљења цркве могло извести, а захвалио му је и срдачно и на доласку к великој свечаности освећења обновљене цркве. Искрено и срдачно било је оно „живио“, којим се народ на ријеч говорника својег одазвао.

Било је много тога, чему су се Пакрачани тог дана радовали и њихов говорник није престао, док није дао одушка свој радости браће своје сугрђана. Зато је одмах и паставно, упућујући ријеч своју високопреосвештеном господину епископу *Михаилу* и молећи га, да прими вјечиту благодарност њихову за доказ љубави архипастирске и супародничке, који је доласком својим пружио Пакрачанима и свој епископији пакрачкој. Уз Његову Светост указа се на прозору високопреосвештени госп. епископ *Михаило* с пуно љубави благосиљајући народ, који одушевљено клицаше „живио владика *Михаило!*“

Одушевљени говорник спомену и име владике *Мирона*, брижног и доброг оца и њежног пријатеља свију Пакрачана, захвали му на трудовима и препоручи сву браћу своју и надаље љубави владичиној, која мора да је велика, јер и одјек срдаца народних на ријеч њихова говорника и на благослов високопреосвештеног госп. епископа *Мирона* бијаше громогласан и дуготрајан.

Једва се узвици утишаше и само што Његова Светост. патријарх *Георгије* ослови народ, поновише се напово, још јаче и силније. Потресен толиком љубављу народном преузвишени госп. патријарх једва је могао неколико ријечи народу прозборити и тек након савлађивања јаке узбуђености отео се глас његов и досиво до оне јачине, којом је звонко одјекивао од зидова цркве преко пута у срце народа говорећи му, да љуби своју цркву више свега и срећи њезиној да се радује, а у радости тој да је свагда било и да ће свагда бити сложно срце српског патријарха са срцем народа његова. Он је радосно дошао у народ свој и радост његова тијем је већа што види, да народ тај љуби епископа својег и да је с њим сложан. Препоручује народу ту слогу и у будуће, на ће сложан са својим епископом моћи извршити и друга велика и важна дјела, као што је и ово, које је об окићењем цркве учињено. Такав је био смисао ријечи Његове Светости. Народ је пажљиво слушао и кад Његова Светост завршн поновним патријарашким благословом, народ рече „амин“, али својим језиком, својим срдачним „живио српски патријарх *Георгије!*“

У дубоку већ ноћ, али и у живо срце људско, које је у свјетлости душевне радости пламтило још већма, него оне буктиње и свијеће, одјекнула је затијем и ријеч преузвишеног госп. одјелног предсједника *Данила Станковића*. Радостан што пред црквом, која чека освећење своје и пред двором српског епископа види сложно грађанство пакрачко, без разлике вјере и народности, захваљује на срдачном поздраву и препоручује грађанству, да се свагда покорава светој вољи Божјој, која је довела Србина до брата Хрвата, да заједнички један уз другога у лијепој заједничкој домовини живе. Народ кад је чекао ту ријеч, на кад је чуо одазвао јој се бурним „живио.“

* Случајно се вељда догодило, да је у „Narodnim Novinama“ поздрав Његовој Светости и одздрав његов стављен истом на *друго* мјесто. Да је тако било, не би лијепо било, — али било је овако, као што је овђе и описано. Било је као што ред иште. Било је по срцу народа, који осјећа и зна, шта му је његов патријарх.

И са тим усклицима, којим је клицао слози својој, срећи својој, пошао је народ испред двора владичина, да потражи нужне тјелесне окрјепе, поред које ће још који час те ноћи у братском разговору и весељу да проведе, па онда у миру Божјем осванак сутрашњег дана да дочека.

Али ко још није тражио окрјепе и одмора, то је био патријарх српски *Георгије*. „Пакрачани се својски потрудише, да нас почасте, ваља и ми њих да почастимо, зато хајдемо да проћемо њиховим сокацима.“ И пјешице са одличном пратњом пође Његова Светост у улице пакрачке и прође кроз њих мирно, поздрављен од сваког с ким се срео.

Ни тамна ноћ није могла покренути злодухе загребачке, да у слогу братских срдаца српских и хрватских у Пакрацу острва штрцну, па да се каљају заставе из' једне, или друге, нити је ико и помислио да недостојно предусретне највишег достојанственика српског народа у овим земљама.

Пакрачани су мудро осјећали оно што је Загреб лудо упрљао, Хрвати и Срби пакрачки осјећали су свој образ. То је била пошљедња моја мисао, која је завршила безброј других, које су се тог дана и у мојој, као и у души других људи ројиле брзо једна за другом на пригрјевици лијепих призора, за којима тако дуго и тако много уздишемо.

О, да тако чешће бива као што је тог дана у Пакрацу било! О, да смо тако сложни међу се ми Срби, велики и мали, као што смо се тог дана у Пакрацу видјели! О, да су браћа српска и хрватска свуда широм лијепе наше домовине тако наметна, као што су се браћа у Пакрацу тог дана показала! . . .

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Високопреосвештени г. епископ пакрачки Мирон Николић**) примљен је био 3. (15.) о. м. у краљевском двору будимпештанском у аудијенцији код Његова Величанства, и захвалио је Његову Величанству на превишњем одликовању.

(**Архидијецезалне епархијске власти**) држаће своје седнице, и то: административни одбор 7. (19.), а конзисторија 8. (20.) октобра о. г.

(**Школски савет**) сазван је у седнице своје за 10. (22.) октобар о. г.

(**Сабороски одбор**) сазван је у своје седнице за 23. октобар (4. новембар) о. г.

(**За катихету**) на основним српским православним школама у Будимпешти изабрала је тамошња црквена општина свршеног богослова *Драгутина Чолаковића* из Српске Кларије.

(**После Баваништа — Мокрин.**) Као да ће нам из некад дичног Баната заређати све црњи и црњи гласи за наше св. Православље, за цркву и народ. Пештански Лојд доноси вест, да је, „у Мокрину шездесет и осам српских православних *породица* прешло у назаренство, које се у торонталској жупанији *јако шири*.“ Је ли та вест исправна или није, ми не знамо, јер нас нико, ама нико, о том не извештава.

(**Слика „Особа Срба.“**) коју је израдио наш уметник г. Паја Јовановић, а која је смештена у патријарашком двору, неће се моћи, неко време, видети. Јављамо то ради раванања свију оних, који би ту слику хтели видети, а у своје време јавићемо кад ће то моћи.

(**Матица Српска.**) Рад састанка књижевног одељења „Матице Српске,“ 28. септембра (10. октобра), под председништвом потпредседника му др Стевана Павловића. — Књижевни одбор подноси извештај о своме раду и о раду пододбора за издавање „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњовића. — Секретар друштвени др. Милан Савић јавља, да ће у једној седници књиж. одељења говорити у спомен и славу пок. дру Милану Јовановићу члану књиж. одељења. — Секретар др. Милан Савић говори у спомен и славу преминулим члановима одељења: Мити Петровићу, проф. учитељске школе у Сомбору, Сергију Шакраку Нинчу спићелу и дру Љубомиру Радивојевићу. — Члан Јован Грчић подноси своје оцене на дела, која су стигла на расписане награде из фонда Јована Наке и препоручује за награду само шаљиву игру „Максим“, а с похвалом спомиње музикалну драму „Женидба Милоша Обилића“, али је не препоручује за награду. Остала дела некају вредности. Други оцењивач члан М. А. Јовановић слаже се потпуно с оценама члана Јована Грчића. На основу тих оцена досуђена је спису „Максим“ награда од 200 фор. из споменутог фонда. Кад се запечаћено писмо отворило, видело се, да је писац шаљиве игре

Мита Калић, проф. учит. шк у Сомбору. — Решено је, да се из фонда Јована Наке, поред уобичајених награда, распише још за Летопис: „Студија или расправа о музичкој уметности у нас Срба.“ — Тако исто је решено, да се из фонда Јована и Терезије Остојића, поред досадашњих награда распише још награда за дело „О српском сликарству.“ — Савременој је намени учинило одељење на предлог члана дра Илије Вучетића у ствари предлагања и примања нових почасних чланова и чланова књиж. одељења. На ту сврху има се набавити књига, у којој се уписују кандидата, а одељење решава тајним гласањем примање њихово. — Остале се ствари тицале стипендиста под управом Матичиним

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашла је из штампе и *трећа свеска* **Декамерона** с овим садржајем: Овде је свршетак последње приче из друге свеске *Магарце и во*; па *Пахомов*, П. Добротворски (с руског); *Васиљије Љубимаћ*, А. А. Тицновъ (с руског); *Поноћница*, Josip Eugen Tomić (прештампано с хрватскога); *Породичне сласти*, Mark Twain (с енглеског); *Из прошлости*, Н. Златотворски (с руског); *Загонетка живота*, Björnstjerne Björnson. — Цена је 20 новч. Наручбине, уз готов новац унапред,ваља слати Управи Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловце.

Од администрације.

Дужнике наше од прошле две године предали смо нашем адвокату, да судским путем од њих наплати наша потраживања, ради којих смо их досад више пута узалуд опомињали и молили. Као што нас је наш заступник адвокат извешће, послао је он свакоме дужнику *своју прву и последњу опомену*, која је скопчана с односним трошковима.

Новац ваља у року од 14 дана послати поштанском напутницом на администрацију „Српског Сиона“ у Карловцима.

Ко у року од 14 дана не подмири своје дуговање, биће по истом адвокату код надлежног суда утужен на исплату дужне претплате и са тужбом скопчаних трошкова.

Грдна вересија, која је настала немарном уплатом претплате и равнодушно ћутање дужника наших на толико пута поновљене опомене, приспела нас је на овај, и за нас и за штоване претплатнике, немио поступак Чекали смо док смо *могли и смели*, а кад су поштовани дужници хтели баш, — морали смо се латити и тога последњег средства. Што је до тога дошло — ми кривци нисмо, и зато нека нас нико не осуђује. А ко то ипак учини учиниће неправду.

Администрација „Српског Сиона.“

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 161 2—3

На упражњено место забавиље на овдашњем српском православном забавишту отвара се стечај.

С местом овим скопчана је плата годишње од 400 фор. а вр. уз то, за сад док општина стан у натури не подигне, 120 фор. накнаде за исти.

На место ово тражити се могу само свршене и испитане забавиље. Рок за пријаву оставља се до 26 октобра т. г. Молбенице се имају местном српском школском одбору послати.

Бач-Сентомаш 22. Септембра 1896.

Српски школ Одбор.

СТЕЧАЈ. 162 2—3

На упражњено учитељско место на срп. вероисповедној четвороразредној мушкој школи у Срп. Модошу расписује се стечај.

Годишња је плата учитељу: 300 фор., у место 4 ланца земље 62 фор., за држање поћурне школе 40 фор., у име три фата сламе 18 фор., 15 мц. жита, 10 фор. паушала, и 50 фор за неповодство, три фата дрва с подвозом. — Од погреба, где позван буде добија 1 фор.

Осим тога $^3/_4$ ланца баште изван села; слободан стан у новосазиданој врло лепој школској згради са пространом баштом.

Изабрани учитељ биће дужан недељом и празником у цркви за певницом појати.

Првенство имају, који се лично пријаве и који су нотланом пјенију вични.

Рок пријаве је 26 октобар т. г. по ст.

Из седнице школског Одбора држане 16 септембра 1896 г. у Срп. Модошу.

Душан Гуцуња, Живота Гигић,
перовођа. подпредседник.

К. 1308. ех 1896. 162 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место протопрезвитератског капелана у *Жабљу*, са којим је §. 23. I. Б. прев. кр. рескрипта од 10. авг. 1868. прописана плата скопчана, овим се стечај расписује.

Компетенти имају своје правилно инструпране молбенице потписаној конзисторији путем претпостављених власти својих до краја месеца октобра о. г. по ст. кал. поднети.

У *Новом Саду* 1. (13.) октобра 1896.

Епарх. конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ.

159 3—3

Оставком г. Душана Бешлића, упражњено је *учитељско* место III. и IV. разреду српске нрав. вероисповедне школе у *Ваљи*, на које се овим стечај расписује.

Плата је у готовом новцу 400 фор., 2 запца оранице земље, на коју учитељ нема плаћа; стан у школском здању са 2 собе, кујном, јестичаром, комором и шталом; 400□ хвати баште; зимски огрев у слами колико је потребно; 5 фор. за школ. писаћи прибор; од погреба и парастоса где позван буде 50 нов. За нероводство — с писаћим прибором — 40 фор.

Изабрани дужан ће бити школском уредбом прописане предмете у горенаведеним разредима предавати; у цркви за десном певницом појати и децу појању обучавати.

Компетенти имају своје молбенице до св. Петке 14. октобра т. г. (у који ће се дан и избор објавити) школском одбору послати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су учит. школу у Сомбору свршили и испит из државног језика положили.

Лично пријављени имају првенство.

Из седнице школ. одбора, држане у *Ваљи* (Torontál megye) 14. септембра 1896. год.

Душан Бешлић, учитељ и нероводја. Младен Жеравица, председник школ. одбора.

Бр. Ек. 222. ех 1896. 164 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на парохију I. разреда у *Рудовцу*, у протопрезитерату костајничком.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до 14. (26.) новембра 1896.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у *Плашком*, 12. септембра 1896.

Михаил.

Бр. ЕК 216. ех 1896. 165 1—3

СТЕЧАЈ

Овим се расписује стечај на парохију I. разреда у *Перјасици*, у протопрезитерату будимпештанском.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до 14. (26.) новембра 1896.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у *Плашком*, 12. септембра 1896.

Михаил.

---

166 1—1

Дражба 14. (26.) октобра 1894. у Карловцима.

Пред саборном црквом и архиепископским двором у Карловцима има се поставити тротоар од квадратног камена 100 метара у дужини а 3 метра у ширини.

Прорачун свих радња као и дражбени увети могу се увидети у канцеларији Саборског Одбора у Карловцима, где ће се дне 14. (26.) октобра 1896. у 3 сата после подне држати минуендо-дражба, на коју се овим подузимачи позивљу.

Др. Тодор Недељковић
повер. нач. Саборског Одбора у Карловцима

ЈАВНА ДРАЖБА.

163 1—3

Дана 21. октобра (2. новембра) 1896. год. у 10 часова пре подне продаваће се у манастиру Беочину на јавној дражби овогодишња шумска сеча, која се из 24 к. јутра састоји.

Ближа извешћа у манастирској писарници.

Пишманлук 500 фор.

У Ман. Беочину 30 септембра (12. окт.) 1896.

Управа
манастира Беочина.

СТЕЧАЈ.

167 1—3

Расписује се стечај на једно *учитељско* место у средњој срп. нар. основној школи *новосадској*.

Плата је: 1000 круна у име редовне плате; 300 круна у име станарине; 100 круна у име огрева и 160 круна за појање у цркви.

Дужности су прописане школском уредбом и народбама школских власти.

Рок стечају истиче 31. октобра о. г. по старом календару.

Из редовне седнице школског одбора срп. прав. црквешк. општине у *Новоме Саду*, 1. (13.) октобра 1896.

К. Миловановић, перовођа. Петар Попадић, председник.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уреднишгву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА
ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.
У Ср. Карловцима у недељу 13. октобра 1896.

Кад је умро Ирод Велики?

(Наставак).

Као што видимо, Јосиф на два начина одређује време, кад је Ирод проглашен за цара: по олимпијадама и по консулима. Међу тим видесмо, да је нападај Парћана на Сирију и на Палестину био у 714. години и да је још те године Ирод отишао у Египат, а одатле у Рим. Сад разгледајмо, да ли томе одговара у спомепута мало пре Јосифова хронолошка дата?

Пре свега мора нам пасти у очи неправилност код одређења времена помоћу олимпијада, наиме, он не спомиње, које се године 184. олимпијаде десило Иродово проглашење за цара, дакле то је могло бити у току од 4 године. Но у овом случају није нам ни нужно, да знамо годину олимпијаде, јер се то десило 4. године 184. олимпијаде, пошто се она почела у јунију 710. а свршила 12. јунија 714. године а. ц. с. По сенатска одлука о именовању Ирода за цара могла је бити донесена тек доцкан у јесен,[24] јер је Антоније, по чи-

[24] Спомињемо, да су се, по Јосифу (Ant. XIV. 14, 3—5), у то доба, кад се Ирод крсиуо у Рим, почињале већ буре на средземном мору. То је дало повода Каспарију (Caspari, Chronolog. geographische Einleitung in das Leben Jesu Christi, §. 19.) и др., да тврде, да је Ирод могао бити именован за цара тек 715. год., пошто му је остало врло мало времена до свршетка 714. год., да изради именовање. Но бурно се време почињало на средземном мору већ крајем јулија. Даље, за пловидбу у Рим није требало много времена, јер су и стари умели брзо путовати. Тако је на пр Балбул отишао из Месине у Александрију за 6 дана, а Валерије Максим из Путеола у Александрију за 9 дана (Schegg, p. 5). По Гуглу требало је брзој лађи да дође из Александрије у Род 3 дана, а од Рода у Брундузије — 6 дана, дакле из Александрије у Рим могло се доћи за 12 дана. (Gubl, das Leben der Griechen und Römer, 4. Aufl. 1876. p, 323.) Међу тим средземно је море по свом положају заштићено од северних ветрова, те ако буре и бацају лађу тамо амо, ипак се дужина пута и у време истих слабо увећава (правилном путовању у Италију V. Schegg, p. 5. Дакле Ироду сва-

јем је заузимању Ирод проглашен за цара, дошао те године у Рим тек у јесен по свршетку брундузијског рата;[25] иначе Ирод неби одмах отишао у Рим, но би још у Брундузију посетио свога пријатеља Антонија. Но у то је доба већ почела 185. олимпијада, а Јосиф наводи 184 ту олимпијаду. Али то не треба ни најмање да нас буни, јер стари историчари често почињу олимпијаду од месеца, с којим се почињала римска нова година, дакле од 1. јануара, те је по томе, по Јосифу, 184. олимпијада трајала до краја 714. године а. u. c.[26]

Што се тиче Јосифова другога хронолошкога датума, то имамо да приметимо, да је и он правилан, јер консулат Каја Домиција Калвина и Каја Асинија Полијона одиста пада на 714. годину (40. г. до рођ. Хр.). Но овде нам могу приговорити, као што то одиста и чине,[27] да Ирод није могао бити проглашен за цара за Полијонова консулата, пошто су, по Дијону, после Октавијанова и Антонијева доласка у Рим магистрати били промењени.[28] Дакле Полијон у јесен 714. г. није био консул. Премда је то истина, ипак је Јосифов датум правилан. То је доказао научник Шег. Наиме и ако Асиније Полијон фактично није био консул, ипак римски историчари увек означавају 714. годину речима: consule A. Pollione. То чини и Вергилије у 4. еклози, коју је он написао после брундузијскога мира и после тријумфалнога уласка Антонија и Октавијана у Рим. Премда у то доба Асиније Полијон није било консул, он ипак говори о њему као о консулу:

Teque adeo decus hoc aevi, te consule, inibit,
Pollio, et incipient magni procedere menses.[29]

Према томе све, што смо до сад навели, говори у корист тога, да је римски сенат именовао Ирода Великога за цара у јесен 714. године а. u. c.[30]

Пођимо сад даље, да видимо, кад је Ирод Велики освојио Јерусалим, збацио Антигона и постао фактичним јудејским царем.

Идуће, 715. године дође Ирод у Птолемаиду и отпочне рат против Антигона али без успеха. Но 716. године, после Антонијева доласка у Самосату, био је много срећнији. На свршетку те године била је у његовим рукама сва Палестина осим Јерусалима, и само га је зима спречила, да није могао још те године почети опсаду Јерусалима.[31] Рано у пролеће идуће 717. године, чим му је време допустило, дошао је он с војском под Јерусалим, и почео се спремати за опседање. У време тога спремања остави он војску и оде у Самарију, да одржи свадбу са Маријамном, Иркановом унуком,[32] с којом се био заручио још пре пет година.[33] После свадбе врати се у табор. У помоћ му дође Сосије с римском војском. После доста кратке опсаде Јерусалим је био у његовим рукама. То се десило за консулâ Марка Агрипе и Канинија Гала, сто осамдесет пете олимпијаде, трећега месеца (τῷ τρίτῳ μηνί) на празник поста (ἑορτῇ τῆς νηστείας), дакле, у исто доба, кад је и Помпеј освојио Јерусалим пре двадесет седам година.[34] Као што видимо, Јосиф одређује овај догађај хронолошки још тачније, но време, кад је Ирод проглашен за цара. Размотримо те хронолошке податке.

185. олимпијада почела се у половини 714. год и трајала је до половине 718. г.

[25] Dio Cassius, 48, 31. 32. App. Bell. Civ. 5, 64. 65. V. Quandt, p. 5. Неправилно је, према томе, Визелерово мишљење (Wieseler, Chron. synopse der vier Evangelien, 1843. p. 50), да је Ирод именован за цара у пролеће 714. год. одмах после Филипове смрти.

[26] V. Quandt, стр. 5.

[27] Riess, Das Geburtsjahr Christi 1880. Freiburg p. 22.

[28] Консули су промењени с тога, што је Асинију Полијону био поверен рат са Партинијанима, илирским племеном око Епидамна, које је он и победио и 715. г. ушао с тријумфом у Рим. V. Schegg, p. 6.

[29] Schegg, p. 6.

[30] У одређивању година од оснивања Рима држимо се Варонова рачунања времена, по ком оснивање Рима пада у трећу годину шесте олимпијаде, дакле прва година а. u. c. = 4. година 6. олимпијаде.

[31] Antiquit XIV, 15; 11—13; B. Jud. I, 17, 3—8.

[32] Antiquit. XIV, 15, 14.

[33] Ib. XIV, 12, 1.

[34] Antiquit. XIV, 16, 4.

како није требало наше од једног месеца (ср. Quandt, Zeitordnung und Zeitbestimmungen in den Evangelien I, § 3), а пошто се он кренуо у почетку бурног времена, то је он имао неколико месеци до 715. г., да изради наименовање, а толико времена било је са свим довољно за то. Дакле сенатска је одлука донесена 714. г. V. Sanklemente, De vulgaris aerae emendatione, p. 360—366.

Конзулат Марка Агрипе и Канинија Гала пада у 717. годину а. u. c. Према томе Ирод је заузео Јерусалим и почео царевати 717. године. Но шта треба разумети под „трећим месецом“? Неки мисле, да је то трећи месец од 1. Нисана, т. ј. трећи месец по реду у јудејској свештеној години.[35] Но у таком случају није опет јасно, шта разуме Јосиф под празником поста, — ἑορτὴ τῆς νηστείας — јер у то доба — у Сивану месецу — није било никаквога празника поста. Други опет као Каспари[36] и Квандт[37] узимају израз τῷ τρίτῳ μηνί не у смислу трећега месеца свештене године, но у смислу трећег месеца, од како је Јерусалим био опседнут. Ми не можемо, а да не прихватимо то мишљење, јер у његову корист говоре ове чињенице. Јосиф прича, као што споменусмо, да је Ирод освојио Јерусалим у исти дан кад и Помпеј пре 27 година. Потражимо у његовим делима место, где он говори о томе, како је Помпеј заузео Јерусалим. У „Старинама јудејским“ наћићемо ово место: καὶ γὰρ ἁλοὺσης τῆς πόλεως περὶ τὸν τρίτον μηνὰ τῇ τῆς νηστείας ἡμέρᾳ,[38] а у „Рату јудејском“: τρίτῳ γὰρ μηνὶ τῆς πολιορκίας — εἰσεπίπτον εἰς τὸ ἱερὸν.[39] Дакле овде νηστεία и πολιορκία означавају један и исти дан. Према томе вероватније је, да је и Ирод ушао у град после тромесечне опсаде — τῆς πολιορκίας.[40] У таком случају под празником поста ваља разумети јудејски празник 10-га Тишри — празник чишћења, субота мира. То се даје потврдити и тиме, што је Антигон владао три године и три месеца, дакле он је ушао у Јерусалим у лето 714. године, што је много вероватније, но да се узме, да под трећим месецом треба разумети Сиван, јер би у таком случају Антигон заузео Јерусалим са Партљанима у фебруару-марту, међу тим су по следњи у то доба тек ушли у Сирију.

Сад да видимо, да ли одговара истини Јосифов податак, да је Ирод ушао у Јерусалим после 27 година после тога, кад је исти заузео Помпеј.[41] Последњи је освојио Јерусалим 179 олимпијаде, при конзулима Марку Тулију Цицерону и Кају Антонију, трећега месеца, у дан поста[42] дакле 10. Тишри, као што мало час видесмо. 179. олимпијада почела је у другој половини 690. и трајала је до половине 694. г. а. u. c.[43] Цицерон и Антоније имаћаху конзулску власт 691. године а. u. c. (=63. год. пре Хр. рођ.)[44], а по Касијодору конзулат Марка Агрипе и Луција Канинија био је одиста двадесетседми по реду после Антонија и Цицерона.[45] Но ако 691. години додамо 27 година, то ћемо добити 718. годину а. u. c., док међу тим конзулат Марка Агрипе и Канинија Гала пада на 717. годину, дакле од Помпејева до Иродова освојења Јерусалима протекло је не 27 по фактично 26 година. Та разлика, ако је не бисмо били вољни сматрати за погрешку, даје се објаснити споменутим горе обичајем јудејских писаца, да рачунају године од 1. Нисана а не од самог догађаја. Ако узбројимо на тај начин, одиста ћемо добити 27 година, јер од 10. Тишри 691. год. до 1. Нисана 692. год. имамо једну годину; од 1. Нисана 692. године до 1. Нисана 717. г. — 25 година, и од 1. Нисана 717 год. до 10. Тишри исте године имамо једну годину,[46] дакле 1+25+1=27.

Јосиф Флавије споменава још један податак, који се донекле односи на доба освојења Јерусалима. Наиме у својим „Старинама јудејским“ прича он, да је Ирод почео опсађивати Јерусалим, или боље речено, чинити припреме за опсаду рано у пролеће, и да је то било у трећој години његова царевања.[47] Имајући на уму, да он

[35] Дакле Сиван, који одговара нашем мају-јунију. Тако мисли Виселер, Chron. Synopse, p. 50.

[36] Chron. geogr. Einl. in d. l. J. § 20.

[37] Zeitordnung, §. 3.

[38] Antiqu. XIV, 4, 3.

[39] Bell. Jud. I, 7, 4.

[40] Под опсадом треба овде разумети опсаду после Иродова повратка из Самарије, јер је онда тек почела права опсада.

[41] Antiquit. XIV, 16, 4.

[42] Ib. XIV, 4, 3.

[43] Schürer, Lehrbuch der neutest. Zeitgeschichte. 1873. p. 672.

[44] Quandt, p. 8.

[45] Caspari, p. 19.

[46] Муретовић, из какомъ году родился Господь нашъ I. Христосъ. Прибавленія къ твор. Св. Отцевъ, ч. 35, p. 279.

[47] Antiquit. XIV, 15, 14.

рачуна године царевања јудејских царева од 1. Нисана, те се, ако је Ирод добио царски венац на свршетку 714. године, прва година његова царевања, по Јосифову рачунању, почела 1. Нисана 714. године, онда се трећа година почела у Нисану 716. и трајала до 1. Нисана 717. године. Дакле он је почео опсаду Јерусалима пре првога Нисана 717. године, док је још трајала трећа година његова царевања, што дозвољаваху климатички услови Палестине. Но у таком случају опсада ји трајала више од 6 месеци Као што видимо, ту је нека нејасност; но у чему се она састоји, ми нисмо у стању на то одговорити. Не рачуна ли Јосиф у овом случају почетак Иродове владе од краја 714. г., што је тешко веровати, или је он, говорећи о почетку опсаде Јерусалима, имао на уму просте припреме за исту, не знамо. Но узмемо ли у обзир множину других његових правилних и важнијих података, који се односе на доба Иродова царевања, то споменути податак о трајању опсаде мора изгубити своју важност С друге стране, било би од нас сувише ситничарски, да захтевамо од Јосифа у свему тачност, коју не можемо наћи ни код других бољих историчара. До сад смо видели, да многи подаци тврде једногласно, да је Ирод заузео Јерусалим 717. године, те не можемо допустити, да споменуто Јосифово нејасно саопћење може оборити тај закључак. Да оправдамо ту нашу тврдњу, навешћемо још неке доказе.

Јосиф Флавије прича, да се пред битком код Акција (између Цезара Октавијана и М. Антонија), у седмој години царевања Ирода Великога, догодио у Јудеји земљотрес.[48] Битка код Акција десила се 27. септембра 723. године а. u. c., дакле земљотрес је био нешто раније од тога. Узмемо ли, да се прва година Иродова царевања (од освојења Јерусалима) почела 1. Нисана 717. године, то се *седма* година почела 1. Нисана 723. године,[49] а земљотрес се догодио према томе између 1. Нисана и 27. септембра 723. год.

Даље код истога писца читамо, да је император Август походио Сирију у осамнаестој години Иродова царевања, или, како што се она изражава: ἤδη ἀὐτοῦ τῆς βασιλείας ἐπτακαιδεκάτου τοῦ παρελθόντος ἔτους,[50] т. ј. у то је доба већ прошла седамнаеста година његова царевања, те почела осамнаеста. Које се године то збило? Рачунајући године Иродова царевања од освојења Јерусалима т ј. од 1. Нисана 717. г., добијамо, да се седамнаеста година почела 1. Нисана 733, а свршила се истога дана 734. год. а. u. c. Дакле Август је посетио Сирију после 1. Нисана 734. године. И то је несумњива истина, јер се с тиме потпуно слаже и римски историчар Дијон Касије, који говори подробно о Августову путовању по истоку. По његовим речима Август, дошавши на остров Самос, проведе тамо зиму, па у почетку пролећа отпутује у Асију и Витинију, затим одатле оде у Сирију.[51] На тај начин он је могао приспети у Сирију у лето или не пре свршетка пролећа 734. године, а у то је доба већ прошла седамнаеста година Иродова царевања и почела осамнаеста. У то време, додаје Дијон, беху консули Марко Анулеј и Публије Силије,[52] што одговара 734. години а. u. c. (Наставиће се).

[48] Antiquit. XV, 10, 5.

[49] Dio Cass. LIV, 7.

[50] Ib.

Разночтеніе
къ скорренныхъ церковно славянскихъ книгахъ.

У гл. 24, од Луке а у издању од год. 1864 гласи 5. стих: **Пристрашимъ же быв шимъ имъ и поклонишимъ лица на землю, рекоста къ нимъ.** Тако исто стоји и у издању од 1755 г. У Сарајевском је пак издању над ријечи **лицa обличена**, а то је тачније и за разумијевање боље. Тако је и у 10. стиху Сарајевскога издања тачније што стоји над **всѣмъ обличена**, а у она два издања нема. У истом стиху у Сарајевском издању боље је што стоји „**и прочія съ ними**“ него у оба друга издања „**и прочымъ съ ними**“. Боље је што се прави разлика међу множином и једнином оних ѡ него тијех ы, које у про-

чыѧ стоји противъ закона гласовныхъ. У свијем издањима па и у Сарајевском стоји у 11 стиху: **И ѥвишасѧ предѣ нимн ѩкѡ лжа глаголы їхъ.** Боље би било мјесто **глаголы** да стоји **глаголи**, јер то је номинатив множине. У 12 стиху у издању од г. 1864 стоји: **и приникъ видѣ ризы**, а у издању од г. 1755 и у Сарајевском стоји тачније **рїзы**. У издању од г. 1755 у стиху 15. стоји: **И кысть ѥсѣдѵющемѣ нма и совопрошающемасѧ, и самъ Їйсъ приближисѧ идѡше сѣ нима.** Овде је: **приближисѧ** погрешно и треба да стоји као и у Сарајевском издању **приближикасѧ идѡше сѣ нима.** У издању од г. 1864 у стиху 17. стоји: **что сѣть словеса сїѧ, ѡ ниѫже стѧзаетасѧ къ себѣ ндѧщѣ, и вста дрѫзѣ**, а у издању од г. 1755 и у Сарајевском боље је што стоји: **ѡ ниѫже стѧзаетасѧ къ себѣ ндѧщѣ**, јер ту треба дуал да стоји, а не плурал **ндѧщѣ** као што је у издању од г. 1864.

У издању од год. 1864 у стиху 18 стоји: **ты ли единъ пришлецъ ѥси къ Їерлимѣ, и не ѹвѣдѣлъ ѥси кыкшихъ къ немъ въ дни сїѧ**, а у издању од год 1755. и у Сарајевском стоји аорист као што је и у оригиналу: **и не ѹвѣдѣ кыкшихъ къ немъ въ дній сїѧ.** У издању од год. 1864 у стиху 24. стоји: **И идоша нѣцыи ѿ насъ ко гробѣ, и окрѣтоша такѡ, ыкоже и жены рѣша: самагѡже не видѣша**, а у издању од год. 1755 и у Сарајевском стоји мјесто **самагѡже** класичнији прономинални облик **самогѡже: самогѡже не видѣша.** У издању од год. 1864 у стиху 32 стоји: **И рѣкоста къ себѣ: не сердце ли наше горѧ вѣ въ насъ, егда глаголаше намъ на пѣти**, а у издању од год. 1755 и у Сарајевском стоји дуал као што треба: **И рѣкоста къ себѣ: не сердце ли наю горѧ вѣ въ наю, егда глаголаше намъ на пѣти.** У издању од год. 1864 у стиху 33. стоји: **И востакша въ той часъ, возвратистасѧ къ Їерслимѣ, и окрѣтоста сококѹпленныхъ единонадесѧть**, а у издању од год. 1755 и у Сарајевском мјесто **сококѹпленныхъ** стоји прави словенски акузатив **сококѹплены.** Све то забиљежисмо овдје за похвалу Сарајевском издању.

Јован Живановић.

Обновљена црква пакрачка и освећење исте.

Описао
прота **Јован Вучковић.**

(Наставак.)

Богослужење православне Цркве величанствено је. У обредима Њезиним неодољива је снага, која освоја душу и срце људско. Архијерејска пак литургија наше Цркве достиже у том врхунац. Па још ако се иста обавља у лијепом и достојно украшеном храму, а с њом у свези можда још и освећење самога храма, онда се човјек духом својим радосно преноси у свијетле небеске просторе и нашавши се у лику светих, подиже се к извору свега светог, узвишеног и лијепог. Са осјећајем ванредне сласти куша се тада душа људска у пријатној оној топлоти, која обилно струји из миловидних призора при таквом Богослужењу, па окупана, очишћена и умекшана љепотом и смишљеношћу службе такве свете, осјећа стварно јединство са Богом својим. За нашу душу су такви трепуци највеће уживање, за којим чезне док га окусила није, а окусивши га врућ жели, да јој се и опет пружи.

Па зар је чудо што се онолико свијета у Пакрац слегло било и зар је чудо што је свак једва чекао, да 22. септембар што прије сване, кад се напријед већ знало, до ће се сво богатство и сва љепота православног обреда развити тог дана, при освећењу обновљеног храма?!

Три архијереја ће служити, служиће патријарх са два епископа!

Таква служба привлачи у Карловце свијет из околице, ма како често да се догађају посвећења епископска. Загребачка црква доживјела је такву службу прије годину дана и сретнима се осјећају они, који су тој служби присуствовали. А сад ето је и у Пакрац дошао патријарх *Георгије*, да са два брата свога епископа за народ свој свету литургију одслужи и у најтјешњој молитвеној заједници са народом својим пред Господа ступи.

По пропису црквеном најприје ће се храм осветити, након тога свршаваће се света литургија. За вријеме освећења храма поћи

ће се у литији из обновљене цркве у цркви св. пророка Илије по свете моћи, које ће се положити у осве̏ћену трапезу у обновљеној цркви. Свак је знао да је такав ред, па ако и није могао добити мјеста у цркви задовољно се и тим, што ће видјети свечани ход к светом Илији и повратак отуд, не само видјети, него се и придружити онима, који ће из цркве изићи. А кад се међу народом рашчуло још и то, да Његова Светост неће моћи при самом осве̏ћењу чинодјејствовати, јер се не смије поуздати, да би у стању у ком је тада био могао издржати пуна четири сахата на ногама стојећи, онда су сви којима је жао било што у цркву не могу, тјешили се тијем, што ће патријарха својег моћи бар добро видјети, када обучен у црквене одежде из двора епископског у цркву пође, да свету литургију служи.

Отишло је већ четрнаест свештеника са два ђакона, да се обуку у сјајне одежде, па да дођу по епископе, који ће се у двору обући и чим у цркву дођу осве̏ћење започети. У то поче ситна киша промицати, а срца свију зазеботе, да ће зло вријеме покварити лијепо смишљени распоред и помрсити уживање, ком се свак радовао.

Епископи, *Мирон* и *Михаило*, спремни да у цркву пођу приступише *Његовој Светости* и поклонише се, а патријарх их испраћа на свето дјело нежном ријечи, из које се види колико жали, што и он не може одмах с њима поћи, али се и радује, да ће моћи прву свету литургију у обновљеном и осве̏ћеном храму свршити. У име Божје, рече *Његова Светост* епископу *Мирону*, осветите храм *Ви* са братом својим *Михаилом*. Ваша је понајвише заслуга што је храм обновљен, нека остане и спомен, да сте га *Ви* осветили. А кад се са литијом вратите, ако киша литију не осујети, и у цркву уђете, тада ћу и ја доћи. Добар је наш Бог, рече с пуно поуздања у Бога епископ *Мирон*, размакнуће се облаци и све ће се лијепо на славу Богу свршити.

Зазвоните звона, запуцаше пранџије, кроз густе редове многобројног народа у̏ђоше епископи у цркву и врата се црквена затворише, а силни онај народ са саби се око цркве, да бар ухом прати оно што оком не може да види, јер не може у цркву више нико да стане.

Кад је свршено по реду црквеном што се свршити имало, отворише се врата црквена и крену из цркве свечана литија, коју обасјаше весели зраци сунца Божјег

Дјеца из оне пучке школе под својим барјаком стајала су дотле у ред на пијаци, исто и дружина ватрогасна. Није им требало ни њеколико корачаја учинити, па су већ били код цркве св. Илије. Народ што у цркву није могао стати размаче се испред цркве и учини се као да ће да пође у редове, али невичан да се брзо уврста, застаде на мјесту и мимо њега пролажаху дјеца са чирјацима и рипидама и оних до четрдесет свештеника, који нијесу били у одеждама, па свештенство у одежде обучено, а за њим *епископи* под красним новим „небом“, које је цркви поклонио честити трговац и предсједник црквене општине, г. *Јагнић*. Иза епископа ступала је сјајна пратња од високих достојанственика и чиновника, међу којима се на челу видно преузвишени госп. одјелни предстојник *Данило Станковић*, а за њим пресвјетла господа велики жупани: *Др. Теодор гроф Пејачевић*, *Петар плем. Зрковић* и *Светозар плем. Кушевић*, поджупани: *Тома Георгијевић*, *Левин плем. Чаврак* и *Цувај*, властелин *Такери*, котарски предстојници *Светозар Грубић* и *Драган витез Трнски*, котарски судац *Петар Жужић* и др., предсједник црквене општине загребачке *др. Медаковић*, новоградишке *др. Николајевић*, бродске *О. Поповић* и других, са изасланицима општинским, за њима свијет, како је из цркве излазио. У цркви св. пророка Илије већ су се разлијегали гласи молитава, а из Катедрале је свијет још излазио, да остави у њој поље, који ће литију срести и пред Царем Славе врата црквена отворити.

Лијеп је призор пружала та свечана литија, премда ниста, ваљда с тога што се није могла потпуно развити, није била у пуној мјери оно што је требала бити. Али кад човјек зна, како су наше литије и у нашем српском Сиону често пута права

слика несложнога српског духа, кад је човјек чешће већ гледао, како чак и ми свештеници при оваквим јавним оиходима баш право српски идемо и држимо се, онда је са призором литије, о којој говоримо, или боље да речем, са редом при истој, могао бити прилично задовољан и тјешити се надом, да ће ваљда једном и у том бити боље. Ваљда ћемо ми свештеници једном ипак стати за тијем, да и сами себе, а и народ свој да освијестимо, да је ред и уредност свуда, па и при литији, нуждан и Богу угодан. Та ред је понајважнији услов за љепоту, а љепота је одсјај Божанства.

Кад се литија враћала у цркву са честицама светих мученичких моћи, које је у застртом дискосу на откривеној глави својој носио високопреосвештени господин епископ *Мирон*, угодно је било човјеку гледати побожни народ, како скрушено пригибље главу своју пред светињом. Но то нијесу сви чинили Било их је много, који су баш у оном часу, кад је ред био пригнути главу своју, исправили се и напрегнуте погледе своје упирали баш на главу епископову. То даје повода мислити, да сви ти нијесу знали, шта епископ носи, према томе нијесу наравно знали ни то, са колико страхопоштовања треба то да сретају. Друкчије би се они држали, да су њихови свештеници у двије па и три недјеље прије но што ће народ к пакрачким свечаностима доћи, разјасниле му, шта ће се све тамо свршавати и како се при том треба владати. Крв оних дивних мученика, из које је као из многоплодног сјемена хришћанство бујно ницало, кости њихове свете, на којима се зграда хришћанске Цркве снажно утврдила, заслужиле су, да и оно најмање дијете своје научимо поштовати их. . .

Моћи свете унесене су у цркву и положене у освећену трапезу, у гроб свети, на ком ће Господ да даде Себе на жртву за гријехе наше. Чин освећења обновљене цркве довршен је.

Поново изађе свештенство са достојанственицима из цркве, да допрате у њу Његову Светост, патријарха *Георгија*.

У пуном архијерејском свештеном одјелу, ослањајући се на жезао архијерејски, а с крстом у десници благосиљајући народ, који са задовољством и поносом гледа у својега патријарха и побожно прима благослов његов, ушла је *Његова Светост* у освећени храм и заузела мјесто у архијереском престолу, с којега свети лик светитеља Саве благо погледа на народ свој. На амвону пак стоји високопреосвештени господин епископ *Мирон*, зажарених образа, свијетла ока, а скромна држања. Стао је као оно Соломон у готову храму (III Царства, гл. 8., II Паралипоменон, гл. 6.), да пред Богом, а на очи патријарха својег, старјешина народних и народа својег, проговори прву ријеч у обновљеном и освећеном храму својем. Пун светога одушевљења говораше владика:

„Боже велики и силни, коме је небо пријесто а земља подножје, хвала Ти и слава, што ми допусти доживјети овако свечано освећен овај Светотројични храм Твој, у којем пребиваш са јединородним Сином и свесветим благим и животворећим Духом Твојим и примаш у њему слабе молитве немоћних слугу Твојих!

„Хвала Ти и слава од мене и свију, које си повјерио смјерности мојој, да се молим и старам и да и душу своју положим за њих, хвала Ти и у име њихово, у име цијелога свештенства и народа миле и добре епархије моје, јер ово је подједнако свију православне српске епархије пакрачке душâ дан и велики и радостан.

„Буди милостив и одсада свима нама, и колико си одредио да живимо, допусти да смо увијек Твоји, а Ти наш Бог, прибјежиште сила!

„Послије Бога обраћам се Теби, всепресвјетлијши и државни императоре и краљу наш Франц Јосифе I., добри и мудри владару и брижни и благи оче наш земаљски, који љубиш подједнако све без разлике његе поданике своје и зраке Царске и Краљевске милости своје једном мјером спушташ на све народе простране Аустро-угарске државе своје. Прими и у овоме часу светога, данашњом славом Превишњега Имендана Твојег још вишег умноженог одушевљења нашег, прими чисту душе наше и срца исповјест, да ћемо

свагда свето чувати наслијеђену од отаца наших и дједова никад неокаљану вјерност, ничим неномућену одданост и привржености, како према Твоме Ц. и Кр. Величанству, тако и према цијелом Пресјасном владалачком Дому Твојем!

„Утврдио Ти Бог десницом Својом владалачки пријесто Твој, умножио Ти вијенце славе и дане живота Твојега, на срећу свију народа Аустро-угарске монархије Твоје, мећу њима и српскога!

„Господи, спаси цара и чуслыши ны! . . .

„Срцем пуним синовље љубави и одапости благодарим *Вашој Светости* у име своје и за све епархије моје добре душе на милости, којом сте миловали доћи овамо, да умножите славу нашу а по томе и радост срца нашега и блаженство душе наше.

„Ми ћемо предати колену нашем, а оно ће даље с поносом и радошћу казивати, како се данас у овоме Дому Божјем срела на служби Божјој Патријаршка и очинска милост Ваша и синовља радост и благодарност наша, јер од Патријарха Чарнојевића, па до дана данашњега, зна њем нашим, у крајевима овим није у овакој прилици чинодјејствовао ниједан од Првопрестолника овопредјелне цркве православне и српске. Зато се обраћам Богу ја, а самном и добри епархије моје народ и од срца молимо:

Помаши Господи свјатјејшаго Патрїарха нашего Геѡргїа ѝх мнѡгѣ лѣта. чистѣ и здрава, долгодействѹюща. правѡ правѧща слово твоѥа йстины.“ . . .

„О како би се радовала душа наша и срце наше веселило, да гледамо данас у овом храму украшеном и свијетли образ општељубљеногa и племенитога поглавара и Бана краљевина Хрватске, Славоније и Далмације, Драгутина Грофа Куена Хедерварског, да га гледамо и да му и овдје у овоме, понајвише милошћом Његовом обновљеном, украшеном и сада већ осве ћеном храму Божјем, благодаримо за толика добра, која нам пружи и непрестано пружа благословена десница његова.

„И са овог сјаја осве ћеног блиста његова душа чиста, и као на златна уста говори и говорећи нама и потомству нашем духа Му и душе љепоту, доброту, милоту његову.

„Преузвишени Господине доглавниче и замјенице свијетлога Бана и високе кр. зем. владе наше, данас овдје, молим Вас, примите и предајте свијетломе Бану чистих срдаца наших најтоплију благодарност за толике милоште, што их примисмо од његове очинске бриге и љубави, и испоручите му наше тврдо обећање, да ћемо настојавати, да и као људи и као грађани и држављани вршимо свагда савјесно дужности наше, и према Високој особи његовој и према властима државним и земаљским, што ће срцу његовом и души, као државника и поглавара мудра и савјесна, годити, о томе смо увјерени, понајбоље.

„А хвала велика, преузвишени господине, и високој кр. хрв. слав. далм. земаљској влади нашој, што је уочила потребу цркве ове и намјенила јој тако лијепу, тако издашну помоћ!

„Ту срдачну и дубоку захвалност нашу изволите, преузвишени господине достојно примити и за се и дојавити је и пресвјетлој господи владиним подстојницима Одјела богоштовног и правосудног, а уз то изволите примити напосе Ви, преузвишени господине и благодарност нашу на доброти Вашој, да сте дошли овамо и умножили ово славље наше и весеље!

„Утврди Боже високу кр. земаљску владу нашу, на чељу са преузвишеним господином Баном Драгутином грофом Куен Хедерварским и сохрани ѝх многа лѣта!

„Хвала искрена и лијепа и Вама високопреосвештени господине и у Христу љубазни брате мој *Михаило*, на доброти Вашој и љубави, којом сте дошли овамо да ми помогнете, да умножите данашњу радост моју, свештенства и народа епархије моје. Помагао и вама Бог, да узмогнете што прије видјети остварене све лијепе жеље и намјере доброга архипастирскога срца Вашега за срећу и напредак православне цркве, и српскога народа вјером богате, народом јаке и простором широке епархије Ваше и чувао Вас Бог и поживио многа лѣта! . . .

„Како да захвалим Вама пресвјетла го-

сподо, велики жупани, велеможни поджупани, Вама високопречасна господо архимандрити, протопрезвитери Митрополије наше, и вама, осталој господи, са стране што дођосте на данашњу славу ову и испунисте срца наша радошћу и весељем, а душе наше одушевљењем чистим и блаженим. Хвала Вам пред Богом и људима! . . .

„Хвала и свима трудбеницима, умјетницима, радницима на св. храму овом, и свима приложницима његовима, међу којима, послије високе кр. Хрв. Слав. Далм. зем. владе долази високосл. Саб. Одбор наш са прилогом својим, према скромнима средствима оводопсног фонда доста знатним. Платио свима добри Бог здрављем и весељем и живјели многаја љета! . . .

„А што напосљетку да кажем вама, моји мили Пакрачани, моји драги сугрђани вјере моје и осталих вијера, мени мили и драги као и вјере моје, чиме. Вас, да поздравим, миле и драга Епархијане моје из близа и далека?! Шта да кажем Вама, што да изнесем на сусрет вама, овога пута у поздраву својем, кад смо ми одувијек једно срце, једна душа, и зато што мислим ја, то мислите и ви, и што осјећам ја, то осјећате и ви, па вам с тога немам шта да кажем, што не би већ знали и ви; немам шта да вам изнесем на сусрет, што не би већ имали и ви, кад смо једно срце и једна душа.

„Дао нам Бог, док смо, да смо увијек своји, увијек једни, да једнаком вјерношћу и одапошћу поданичком служимо сваки на својем мјесту Превишњем ц. и кр. Пријестољу, да једнаком ревношћу вршимо савјесно дужности наше грађанске и црквене, да се сви међу собом љубимо једнаком љубављу братском и хришћанском и да на овоме и на свакоме мјесту славимо сада и увијек чистим срцем и чистом душом Тријичнога Бога, Оца и Сина и Светога Духа! Амин!“

Благодарствену ту молитву епископову прекидао је због црквени одушевљењем одзивом својим, који је добивао израза у пјесмама: „Тои деспотин“. . „многаѣ лѣта“ и „не пола ети“. . На сваку ријеч епископову пристајала је душа присутног народа и свакој се одзивало срце његово, јер је осјећало, како се у обновљеном храму том привија мелем на ране његове из жалосне прошлости, која је у њему оставила успомену прну, као што је чадар и при био стари онај храм. Потиштено срце народа српског, којем су толике и толике неправде чињене, расположило се веселије на призору једног дјела правичности и њему учињене.

Али ето каже „Obzor“, да њеки лист биоградски замјера владици нашем, што је исказао ријеч благодарности Бану троједне краљевине и наш драги „Србобран“ на чудан њекако начин одбија потвору, да је и он ту ријеч штампао. Још вели „Obzor“, да нам братац онај из Србије поручује, да приназимо раље на епископа *Мирона*, а бискупа *Штросмајера* да оставимо на миру! Е на хвала лијепо брату из Србије на родољубивом савјету. Да богме, треба гомилу сасути на епископа, који се усудио рећи хвала човјеку, који међу нама бар досекле поправља оно, што је „Ванпучанин“ међу нама зла учинио. Треба, ја како! И треба на владику *Мирона* бацити клетву народну, што није пасјекао у пространим шумама епископије пакрачке оволико мајмуна, колико је год требало, да се подигне иста онаква црква, каква је Ђаковачка катедрала, па да не рече баш ником ни хвала. Та и *Штросмајер* је градио дивну цркву, али није Бану захваљивао! А где овог нашег владике! Пребогате приходе епископије своје приграбио сам за се, а кад треба цркву поправљати, онда мољака помоћ код владе, па кад паће Бана, који има срца и душе да и „шизматицима“ потпору даде, онда му захваљује и унућује народ свој, да му за то рече „живио“! Па још да више „живио“ ономе истом Бану, којем је и *Штросмајерово* Ваково под прозорима бускуповим исто тако клицао! Та то је већ страшно! . . .

Разумијемо „Obzor“, али не разумијемо српску браћу. Или зар браћа та српска збила мисле, да је за нас најпробитачније, ако су нам епископи наши бутуи жигосани. Епископа *Мирона* још нијесмо поштовали, па ето сад баш најзгодније прилике, да и њега у блато бацимо! Кад нам у другом ничем није скривио, крив је што одаје

признање добром и правичном дјелу велике господе! И док он тако недостојно ради, дотле је бискуп *Штросмајер* у *Сарајеву* грдио се и псовао са великом господом, што нијесу и за православну цркву учинили све оно, што су за њеку другу учинили!

Проскрибирајте, браћо, још и владику *Мирона*. С другима сте и онако већ готови. Проскрибирајте све! Заслужићете признање данашњега „Obzora"!

(Свршиће се).

Венчање италијског краљевића са црногорском кнегињом, и — Katolički List.

Нема Србина да не зна за најновију радост српског владалачког дома славних и прослављених Петровића-Његуша, у гњезду српских соколова, у Црној Гори на Цетињу.

Оглашене лепоте Јелена, дивна ћерка узвишених владалаца целом Србству миле Црне Горе, у сутрашњи дан, Богом благословена, постаје верна љуба престолонаследнику краљевићу питоме, старом славом овенчане Италије.

Вероваће нам свако — и без нашег уверавања — да се томе радујемо и ми. И ако ту радост не казивасмо и не вешасмо на велико звоно, она је свога израза добила, израза најдостојнијег, јер јој је тумач био међу нама — најдостојнији.

Ту нашу националну радост није потрла ни вест, да ће узвишена невеста *морати* примити римокатоличку вероисповест. Но огрешили би се о истину, кад би затајили, да би наше православно чувство и верски осећај у тој радости био задовољен тек онда, да до прелаза није *морало* доћи.

Са чисто црквеног и верског становишта свога прелаз у другу вероисповест не можемо *одобрити* ни код узвишене сутрашње невесте Јелене, ма да јој траг напуштања прадедовске вере њезине застиру зраци и са краљевске круне; ма да јој прелаз тај бива по путу и стазама краљевског сјаја, благослова родитељског и националне радости свију нас, и ма да је тај прелаз изван домашаја слободне воље и уверења узвишене невесте. Православна црква и поред све своје снисходљивости слабостима људским, поред све своје доброте и благости, толерантније и попустљивости, — не може *одобрити* ни једном своме члану прелаз у другу вероисповест, ма он из којих обзира и ма на који начин био, — до год је прожимана свешћу и вером, да је она вечна чуварица Богом откривених, Господом Исусом Христом и његовим светим апостолима предатих јој истина. Како наша света црква, тако и ми. Не можемо *одобрити* прелаз узвишене невесте Јелене у римокатоличку вероисповест. Нам је верски осећај тим прелазом ожалошћен. Боље би било, да је без њега било. Националну нашу радост спојена би била са радошћу цркве православне.

Да ли се тим прелазом, осим сроднавања српског владалачког дома црногорског и италијског мисли још што постиће; да ли су и у овом случају мала жртвована за велика? и т. д., тим коњектурама правдати сам прелаз и потирати му кривицу пред протестом црквеног становишта, не може бити наш посао.

Ми смо обележили само наше црквено становиште у погледу верског прелаза сутрашње узвишене невесте италијског краљевића. И без истицања његова, оно није могло бити изложено сумњи ничијој, осим загребачког Katoličkog Lista, коме се од неког времена, као и оној баби: „свило, што јој се и хтило."

Такав један свој бабији сан саопштио нам је Katolički List и у уводном чланку свога 42. броја.

Видев у женидби италијског краљевића и прелаз узвишене кнегиње Јелене у римокатоличку вероисповест, сила му радост свевеликог papinstva разиграла песничку машту, па на крилима њеним прешао је за један часак Русију и њезине царске дворе, унакрст целу Италију, и Рим и Ватикан; састао се у Ђакову са бискупом Штросмајером, а у Бару са надбискупом Милиновићем; прочитао песме Краља Николе, прорешетао Крсмања, замерио српским листовима; довео православље да метаније пред папом, зближио источну и западну цркву oko jednoga pastira; очитао православљу опело, а проклиновао римокатолицизам победником целога Хришћанства. И — пробудио се!

Дивимо се бујици маште његове и признајемо, да таку бујицу може натерати само безочност језуитизма, каквом се од неког доба декорисао загребачки Katolički List, а која је кадра саму себе обмањивати, саму себе исмевати.

Кад Крисп прочита 42. број Католичког Lista задивиће се, да у Загребу има ђетића, који боље знаде политику Италије него сви бутун политичари у Риму и по свој земљи Италији. Но пустимо ми њега нек се он сам разрачуна са политичарима, непознанаму којих има да приниме свој пад.

Не тиче се нас ни што мисле антидинасте ни пријатељи династије у Италији; па ни хоће ли Италија једног лепог дана, по вољи Ватикана, постати република или и надаље остати монархија.

У погледу папине светске власти и „папине државице,“ о којој Католички List и будан спева, уверени смо, да ће и „одапост краљевића (италијског) према католичкој цркви, која се не да ни помислити без одапости према папи, као главі католичке цркве,“ сваконе, коме треба и кад устреба, одговорити оно познато: tempi passati!

Што мисли и жели, а што није могао учинити ни доживети бискуп Штросмајер то знамо сви; а што ли ће моћи, у правцу истих мисли и жеља, учинити надбискуп Милиновић, то ће знати Књез Никола. Но о томе ће слабо шта дознати Католички List из његових песама Но оставимо на страну све то, што нас се не тиче и што не знамо, па у кратко да разрачунамо са оним, што нас се тиче а што знамо.

Као што смо већ признали, буџна је машта у Католичкоц Lista, а велике су и жеље његове Таква машта, крај таких жеља, није никад без визија, чим је покрене за то згодан спољашњи утецај. А тај је баш у женидби италијског краљевића односно у преласку књегиње Јелене у римокатоличку вероисповест. Визија је тим већа што је јаче назирање спољашњих утецаја. А таква прилика здеси баш Католички List. Осим преласа књегиње Јелене, ту је брзојав књеза Николе бискупу Штросмајеру; ту је већ стари конкордат Црне Горе са римском столицом и нова градња римокатоличке цркве на Цетињу; ту је лозинка владике Рада: „Брат је мио које вере био“, а ту су и песме Књежеве.

Под утецајем свега тога, па још под утецајем особите пажње руског цара Николаја II. према папином пронунцију кардиналу Ферати̂ју, монсигнору Целију и Пери — Моросинију у Паризу, и под утецајем папинске заставе, која се први пут иза г. 1870 видела на палати папине пронунцијатуре, — зар је визија могла бити мања и слабија од оне, коју нам је сликовито Католички List у 42 своме броју?! Ево је.

„Znamenito je što niti u Rusiji niti drugdje u pravoslavnom svijetu nitko o prelazu kujeginjice na katoličtvo ne govori onako, kako bismo ovakovih stvari mogli čitati još prije nekoga vremena. *To je još znamenitije poslije enciklika pape Lava XIII o sjedinjenju istočne crkve sa zapadnom.*“* Već se odavna oraža u Rusiji, naročito u carskoj porodici tolerantnije mišljenje u vjerskom pogledu; a o papinstvu se već odavno ne piše i ne misli u Rusiji onako, kako bi to bilo po volji neprijateljima katolicizma i papinstva..

Ako svi znakovi ne varaju, mladi ruski car Nikola ne smatra katolicizam predmetom mržnje i pogibelji za slavenstvo i čovječanstvo.. .. Baš to, što ipak kujeginjica Jelena prelazi u katoličtvo još prije vjenčanja, i jest radostan znak za svako katoliško sree ne samo u Italiji, *već na svom svijetu*, jer to je znakom, da su u najvišim pravoslavnim krugovima predsude proti katolicizmu barem u tom prestale, da se ne smatra izgubljenim onaj, koji se pridružuje sljedbenicima crkve, kojoj je vidiva glava na zemlji rimski papa. I u tom leži veliko značenje vjeridbe crnogorske kujeginje sa talijanskim kraljevićem sa crkveno-političkog stanovišta. Razumljivo je stoga veselje svih prijatelja koji žele zbliženje velikih dvih crkava, istočne i zapadne, *oko jednoga pastira*, kada je proglašena vjeridba talijanskog kraljevića sa crnogorskom kujeginjom. Za to se i mi tomu veselimo i kao katolici i kao Hrvati *i kao zagovaratelji misli o sjedinjenju istočne sa zapadnom crkvom* u korist slavenstva (?!) napose nas Slavena jugu“ (?!)

Kad sve ovo, što nam je у тим речима наговорио Католички List, не би била визија његова писца, онда би једино могла бити безочност његова језуитизма, који се не дреа и не мреи га, да од свега и свачега гради величину свога папинства, и своје верне да подржава у нади и уверењу, да је близу доба, кад ће се цело Хришћанство скупити „око столице sv. Petra и око jednoga pastira — [illegible] каше, а све то зато, како ти верни [illegible] према тој столици и њезином [illegible]

* Курзив је наш. Ур.

се, што одањи према њему, залагали за права и власт, па и за фиктипретензије његове за papinu državicu. Можда та безочност иде и даље, надајући се, да ће тим својим језуитским сомнабулизмом опсенити и саме православне, те ослабити у њима поуздање и веру у вечност и непобедивост истина њихове цркве, па поуздање и веру у вечност и будућност саме цркве православне. Да, то је смер таквом писању Католичког Lista, који се открива и у речима: „Za čudo, ni isti srpski listovi, ne nalaze potrebnim, da makar jednom riječi osude prelaz crnogorske pravoslavne kneginjice u katoličanstvo.“ С таквим језуитским смером скончана је и она алузија на ложинку владике Рада, и оно истицање конкордата у Црној Гори, градње цркве на Цетињу и песама Књежевих. У тим језуитским плановима је мотив глорификовању особите пажње руског цара према папином пропуицији у Паризу, толеранције и тобож неких измењених појмова у Русији, царској породици.

Но да је Католичком Listu до истине, и он би био кадар у свему томе видети оно, што јест, а не би се силом бацао у визије или дао вући на уди своје разигране маште.

Кад признаје da se rusko javno mišljenje ne oduševljava za papinstvo i uniju sa Rimom, зар на безочности није смео то исто рекн и за руску царску породицу? Зар руског цара и његову породицу да кађ сумњом, е би се били кадри и одушевити за papinstvo i uniju? Католички List, треба да знаде, а и зна, да је православље саставни део руског државног бића, а одапост и верност православној цркви да је саставни део свете заклетве руског цара, коју је и данашњи цар Никола II недавно положио, при крунисању своме у Москви. На зар је онда Католички List тако пуст и безочан, да се не дрза на језуитски препреден начин, своје верне обхаљивати, а православне вређати сумњичењем несумњиве верности и одапости руског цара, узвишене му породице и целе православне Русије према светој православној цркви?!

Већ после овога заслужно би Католички List да га просто бацимо, па да се латимо другога, достојнија посла. Но кад смо почели, да и свршимо.

Особита пажња руског цара према papinom (?!) пропуицији у Паризу, па ако хоћете и она у Москви приликом крунисања, није особита пажња према папству и римокатолицизму, него *према цркви* у опште. Руски цар, као највиши представник религиозности и поштовања цркве у Русији, даје израза тој религиозности и поштовању сваком приликом. Пажња и одликовање, које руски *православни* цар у том правцу чини, у извесним приликама, према заступницима друге које вероисповести, тиче се не личности, не вероисповести, него *цркве*, и има бити у интересу опште религиозности. А у *Паризу* имао је руски цар баш нарочита разлога и повода, па и рачуна, да истакне и одликује *цркву*, да покаже Француима како цркву треба поштовати и респектовати, а своје пријатеље да опомене на религиозност, како би му што јачи савезници могли бити; јер религиозан народ тек може пријатељ и јак бити.

Нека, дакле, Католички List, немечтава себи никаква уображења у погледу том. А кад то инак усхте, нека се сети Русије per excellence као православне државе, те руског цара као представника њезина; и нека се сети увек и његове заклетве. На ако га ни то не растрезни у сну мамгапија и не модерира у безочности гадног му језуитизма, нека више не рачуна на нажељ здравог и озбиљног света.

Нека не мечтава себи, ни своме katoličkom srcu никаква radosna znaka ни поводом прелаза црногорске кнегиње, односно заручнице италијског краљевића, у римокатоличку вероисповест. Тај прелаз је ствар женидбе, просто лична ствар. Нити он доводи у питање православну цркву, нити римокатолицизму придева више истине, него што је у њему и дотада истине било. А ако мисли, да ће тај прелаз повратити папи „državicu“ и да ће Србе, или ма кога иначе, поколебати у Православљу, блажен нек је у својим илузијама. Најважпије туђа није никоме опасна, па за то је људи и не прогоне, и ако волу да јој се смеју.

А зар Католички List, апострофирајући српске листове и њихово ћутање о односном прелазу, није најван кад мисли зар, да су српски листови ћутали за то, јер им верско чуство није ожалошћено тим прелазом и јер они тај прелаз одобравају, радујући се и они зар разним radosnim znacima?! Његова машта је кадра и то. Али његов језуитизам је кадар још и више. Он је кадар био односне речи: „Za čudo

ni isti srpski listovi, ne nalaze potrebnim da makar jednom riječi osude prelaz“, napisati iz ladna računa, da tim rečima svako katoličko srce ne samo u Italiji, već na svem svietu, razigra radošću, e je blizu hora Vatikanskog carstva nad carstvima, jer eto ima već čine i kako već mnie ly Русији, руска царска породица, па и — isti srpski listovi! Možda je u tim rečima i drugih još računa i smerova jezuitskih, ali držimo, da je Katolički List, za vreme od dve nedelje, (kako je članak mu napisan,) već i sam sobom došao k sebi, te danas da već ni sam ne veruje u svoje reči.

Ako srpski listovi povodom prelaza sutrašnje svetle neveste Jelene u rimokatoličku veroispovest ne čine protestе, ne treba na toga izvoditi šta je koje milo i što bi mu se htelo, nego pre nekakvih zaključaka treba znati, da ћutanje nije uvek odobravanje. Ћutanje biva u navešnim prilikama, baš kod Srbina, jači protest nego kod drugih u gomili reči. Katolički List ne poznaje Srbe kolako treba, pa bi dobro uradio, da o njima što rеđe piše.

Ћutanje srpskih listova u ovoj prilici je mnogo više hrišćansko, nego što je bila ova poznata raadražena filipinka današnjег pape Lava XIII, očitana bugarskom knezu Ferdinandu, u kojoj je prelaz sina mu Borisa u pravoslavnu veroispovest nazvao „smrћu“ njegovom; jer naše ћutanje je punije ljubavi i trpljenosti, kojoj Hrišćanstvo uči čovečanstvo već 19 vekova, a protiv koje grešnike tuđta baš oni, koji se gradnje namesnicima Hristovim. Zato se mi našim ћutanjem imamo razloga da ponosimo, a Katolički List ima razloga da se svoga raaglagolstvija i postidi

Naše ћutanje treba razumeti, a ne natezati ga na svoje račune Jer nismo mi ћutali samo pri prelasku knegnje Jelene u rimokatoličku veroispovest. Ћutali smo mi i onda, kad su zaručnici i neveste članova pravoslavnih vladalačkih domova prelazile iz rimokatoličke u pravoslavnu veroispovest. Razumevali smo mi prirodu i tih prelaza, kao što razumemo i prirodu prelaza knegnje Jelene, te je daleka od nas uvek bila i pomisao, da se gradimo najvišima i smešnima, pa da te prelaze tumačimo: bilo kao gotov izgled sjedinjenja zapadne crkve sa istočnom, bilo, kao slavu jedne ili propadanje druge veroispovesti. Ho ne tako Katolički List. У prelazu sutrašnje nevestice on vidi, ni manje ni više, nego u veliko značenje, vidi i zbliženje velikih dvih crkava, istočne i zapadne, oko jednoga pastira! — Beata simplicitas!

Ako poslednica svevelikog papstva posle silne bujuće vođenog članka y 42 broju zagrebačkog Katoličkog Lista ne uzda ništa više braćna, krivica će biti y tome, što je i y jezuitizmu plitko dno. —

У очи венчања кнегиње Јелене —*р*—

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Школски Савет). Држао је своје седнице прошлога четвртка, пре и после подне, под председништвом Његове Светости, преузвишеног господина *патријарха Георгија*. Присутни су били од чланова: г. г. Др. М Полит, Стеван Лазић, Теофило Димић, те заменик главног школског референта г. *Никола Ђ. Вукићевић*, као бележници народно црквени тајник г. Др. Лаза Секулић и г. Милан Мешић. — За сада јављамо, да је вел. Школски Савет за привременог епархијског школског референта, за епархију темишварску и вршачку, поставио привременог управитеља више девојачке школе у Панчеву г. *Јована Поповића*. А поводом тим поставио је, на место овога, профе-ора исте девојачке школе г. *Милана Мандровића* заменикам му на привременој управи, а учитеља г. *Матију Ковачића* заменикам му у наставним предметима у истој школи.

(Назаренство у Мокрину). Поводом белешке у прошлом броју овога листа: „После Баваништа — Мокрин“, коју смо донели на свет пештанског Лојда, добили смо од мокринског пароха г. Григорија Стајића навештај, којим се исправља односна вест о прелазу 68 тамошњих српских породица у назаренство.

По томе навештају у нису се односне породице *од скора* поназаренile, него су то назарени, које је назаренска заблуда и варка уловила у вагоне своје пре пуних 20 година, од како се у Мокрину укоренила, и то не само међу неким Србима, него и међу Немцима и Мађарима. а којима је нови *закон о слободи исповедања вере* пружио *сада* могућности и прилике, да формално иступе из заједнице своје прадедовске цркве и вере.

Надаље тај извештај саопштава, да ни таквих старих назарена нема и није иступило из те заједнице 68 *породица*, него 87 особа, међу којима има 26 брачних парова, са неком децом (ни једно испод 18 година, јер су ова скоро сва крштена). Остало су самци, т. ј. само мужеви или само жене. Има случајева, да је између тих 87 особа, иступелих назарената, само по један члан из целе му породице, који се одвојио путем назаренске заблуде.

Осим тих 87 особа, има у Мокрину још десетак, који су пошли путем заблуде, али, нису иступили из цркве. —

Смер саопштеног нам извештаја и исправка био би по томе тај, да нас увери, да назаренство тамо не напредује, него да они, који су од прошлих времена већ огрезли у тој заблуди, падлаче за себе *сад* и крајње конзеквенције, које им нов закон дозвољава. С друге стране извештај нас уверава, да број и тих старих отпадника није тако велик, као што се хтело представити.

И ако је сада саопштени број мањи од онога у пештанском Лоју, не можемо се тешити ни овим. Жалост је наша да је и толики, колики је. А кад се зна, да он није ни први у Баваништу, ни последњи у Мокрину, жалост је још већа. Не може нас извештај утешити ни у погледу прве половине свога смера, и ако са задовољством примамо исправак, да пронесене вести о нашим назаренима не треба узимати тако, као да се назаренство међу Србима сад почиње да шири и сад да обузима неког великог маха, него да се те вести тичу назарена наших, који су такви већ давно постали. А не може нас утешити зато, јер и кад се не би број старих већ назарена обнављао и множио бројем нових заблудника, довољан би и он био, да нас растужи и у бригу баца. А кад знамо, да се тај број нових и све нових назарена наших, ако не баш у Мокрину, а оно по другим местима и крајевима, множи и шири, онда од утехе не може бити говора ни после саопштеног извештаја из Мокрина, ма да је он мање црн него онај Лојдов.

Кад чујемо и видимо, да је наше свештенство, и све што је позвано на то, прегло покртовно и одлучно против заразе и инвазије назаренске, и кад чујемо, да се и старе окорели назарени враћају светлости, спасу своме и вери прадедовској, а о новима да ни разговора нема, онда ћемо — одахнути. А да до тога дође и да то учинимо, на посао морамо сви, свом вољом, свом снагом и свом љубави за цркву своју и будућност свога, доста напаћеног народа.

(**Јеврем А. Илић**) управитељ београдске учитељске школе, постављен је опет за професора тамошње богословије.

(† **Епископ Мојсије,**) бивши епископ шабачки и неготински, а после умировљени, сахрањен је прошле недеље у београдској цркви св. Марка. Лака му земља и вечни спомен!

(**Црква св. Николе у Бару.**) У цркви св. Николе у италијском граду Бару налазе се мошти овога светитеља. Како је овај светитељ у великом поштовању у источном православном свету, како га православни свет сматра за православног свеца, многи православни долазе на поклон пред светитељев кивот. Већ је познато, како се нам народ српски, православне вере, моли св. Николи „путнику“, као заштитнику путника. Тако су у ову цркву били учестали Руси и доносили су поклоне. Али онамошњи свештеници ударили су таксе на сваки приступ кивоту и нису пропуштали него сваки пут по једнога поклоника пред кивот. То Руснма није било драго, те их у последње време ређе виђају. Познато је такође, како је српски краљ Милутин и како су и остали владаоци српски дали богате поклоне овој цркви. Сад се за њих не зна. Или их је нестало или су укљоњени зато, што су долазили од православних владалаца. Али сад ће ова црква опет задобити нову знаменитост. У њој је у прошли уторак заручница италијског краљевића, кћерница Јелена, прешла у римокатоличку вероисповест. За тај прелазак баш храм св. Оца Николаја, као светитеља код свију православних, па и Срба, једног од најомиљенијих, изабран је из нежности и пажње према светлој заручници, према њеном православном осећају, чувству и уверењу, и према православној души јој и срцу, *које ће тако остати* и после диктираног и конвенционалног прелаза у римокатоличку вероисповест. Изабран је зато, не би ли светла кнегињица, у мислима на св. Николу и осећајући се у његовом храму, лакше подвела душевни лом и несувисиа сплиа протест православног јој осећања и уверења, који се морао дићи у њеној племенитој души против прелаза на неуверења и против уверења. —

Шта ли ће сад Katolički List после свога писања у 42 броју свом о. г.? Какви ли ће га сад сновн завети у болу срамоте, да прелаз није напрнсен ни пред бискупом Штросмајером, ни пред надбискупом Милиновићем?!

(**Похара у манастиру Раваници.**) Непознати до сада зликовци ушли су кроз прозор у манастирску канцеларију и однели 250 фор., што су били ту ноћ у писаћем столу. Управитељ манастира као и остали домаћи сазнали су за крађу тек у јутро. Према томе пронесена вест, да су зликовци тамошњем управи-

тељу манастира г. Сергија Поповићу „претили убиством и узели му све што је имао“, није истинита.

Од администрације.

Дужнике наше од прошлих година предали смо нашем адвокату, да судским путем од њих наплати наша потраживања, ради којих смо их досад више пута узалуд опоминали и молили. Као што нас је наш заступник адвокат известио, послао је он свакоме дужнику *своју прву и последњу опомену*, која је скопчана с односним трошковима.

Новац ваља у року од 8 дана послати поштанском напутницом на администрацију „Српског Сиона“ у Карловцима.

Ко у року од 8 дана не подмири своје дуговање, биће по истом адвокату код надлежног суда утужен на исплату дужне претплате и са тужбом скопчаних трошкова.

Грдна ресесија, која је настала немарном уплатом претплате и равнодушно ћутање дужника наших на толико пута поновљене опомене, приселила нас је на овај, и за нас и за штоване претплатнике, немио поступак. Чекали смо док смо *могли и смели*, а кад су поштовани дужници хтели бан, — морали смо се латити и тога последњег средства. Што је до тога дошло — ми кривци нисмо, и зато нека нас нико не осуђује. А ко то инак учини учиниће неправду. Молимо и сл. црквено-школске општине *последњи* сво пут, да нам дужне своте и за стечајеве и огласе изволе послати, како не би и ради тога *морали* њима трошка, а нама непријатности чинити.

Администрација „Српског Сиона.“

ОГЛАСИ.

Бр. Ек. 222. ex 1896. 164 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на парохију I. разреда у *Рудевцу*, у протопрезвитерату костајничком.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до 14. (26.) новембра 1896.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у *Плашком*, 12. септембра 1896.

Михаил.

СТЕЧАЈ. 167 2—3

Расписује се стечај на једно *учитељско* место у средњној срп. нар. основној школи *новосадској*.

Плата је: 1000 круна у име редовне плате: 300 круна у име станарине; 100 круна у име огрева и 160 круна за појање у цркви.

Дужности су прописане школском уредбом и народбама школских власти.

Рок стечају петнаесте 31. октобра о. г. по старом календару.

Из редовне седнице школског одбора срп. прав. црквене шк. општине у *Новом Саду*, 1. (13.) октобра 1896.

К. Миловановић, Петар Попадић,
перовођа. председник.

СТЕЧАЈ. 162 3—3

На упражњено учитељско место на срп. вероисповедној четвороразредној мушкој школи у Срп. Модошу расписује се стечај.

Годишња је плата учитељу: 300 фор., у место 4 јутра земље 62 фор., за држање поћерне школе 40 фор., у име три фата сламе 18 фор., 15 мц. жита, 10 фор. паушала, и 50 фор. за перводство, три фата дрва с подвозом. — Од погреба, где позван буде добија 1 фор.

Осим тога $^{3}/_{4}$ јутра баште изван села; слободан стан у новосазиданој врло лепој школској згради са пространом баштом.

Изабрани учитељ биће дужан недељом и празником у цркви са певницом појати.

Првенство имају, који се лично пријаве и који су ноталном пјенију вични.

Рок пријаве је 26 октобар т. г. по ст.

Из седнице школског Одбора држане 16 септембра 1896 г. у Срп. Модошу.

Душан Гупуња Живота Гигић
перовођа. подпредседник.

СТЕЧАЈ. 168 1—3

Расписује се стечај на *срп. правосл. вероисповедној* мешовитој школи у *Новом Св. Ивану*.

Учитељска је плата 400 фор. у новцу: слободан леп стан са две собе, кујном шпајзом, подрумом, шталогом и пространом баштом; 1 јутро и 1470□ оране земље, на коју учитељ сваковрсну порезу плаћа. Сламе за огрев по потребе; за перводство 10 фор.; за црквено-школске рачуне 13 фор. Од укона, где позван буде 50 нов. Учитељ је уз годишњу плату од 400 фор. а. вр. обвезан и повторну школу држати.

Компетовати могу само они, који *су сомборску препарандију свршили* и испит из *мађарског језика положили*.

Учитељу спада у дужност осим школ. уредбом прописаних предмета, још десну певницу држати и децу у црквеном појању обучавати.

Рок је 8. (20). Новембра (Св. Арх. Михаило), *кога ће се дана и избор објавити*.

Из седнице црквено школ. Одбора, држане у Нов. Св. Ивану 3 (15). октобра 1896. год.

Ђ. Николић Мидош Веселинов
парох и привр. перовођа. председник.

Бр. ЕК 216. ex 1896. 165 2–3

С Т Е Ч А Ј

Овим се расписује стечај на парохију I. разреда у *Перјасици*, у протопрезвитерату будимпештанском.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до 14. (26.) новембра 1896.

На сједнице Епарх. Конзисторије, држане у *Плашком*, 12. септембра 1896.

Михаил.

ЈАВНА ДРАЖБА. 163 2–3

Дана 21. октобра (2. новембра) 1896. год. у 10 часова пре подне продаваће се у манастиру Беочину на јавној дражби овогодишња шумска сеча, која се из 24 к. јутра састоји.

Ближа извешћа у манастирској писарници.

Пишманлук 500 фор.

У *Ман. Беочину* 30 септембра (12. окт.) 1896.

Управа
манастира Беочина.

С Т Е Ч А Ј. 161 3–3

На упражњено место забавиље на овданшњем српском православном забавишту отвара се стечај.

С местом овим скопчана је плата годишње од 400 фор. а. вр. уз то, за сад док општина стан у натури не подигне, 120 фор. накнадне за пети.

На место ово тражита се могу само свршене и испитане забавиље. Рок за пријаву оставља се до 26 октобра т. г. Молбенице се имају местном српском школском одбору послати.

Бач-Сентоман 22. Септембра 1896.

Српски школ Одбор.

К. 1308. ex 1896. 162 2–3

С Т Е Ч А Ј.

На упражњено место протопрезвитератског капелана у *Жабљу*, са којим је §. 23. I. Б. прев. кр. рескрипта од 10. авг. 1868. прописана плата скопчана, овим се стечај расписује.

Компетенти имају своје правилно инструпране молбенице потписаној конзисторији путем претпостављених власти својих до краја месеца октобра о. г. по ст. кал. поднети.

У *Новом Саду* 1. (13.) октобра 1896.

Епарх. конзисторија бачка.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за прелијање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; **прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 13—27 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 20. октобра 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Именовања.

Архидијецезална епархијска конзисторија именовала је: јереја Богдана Дејановића, личног помоћника у Иршу, за администратора парохије у Стејановци, а свршеног богослова Лазара Ранковића за администратора парохије у Мали Радинци. — За личног помоћника пароху врдничком Стевану Моловићу именован је јеромонах Василијан Поповић.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Кад је умро Ирод Велики?

(Наставак).

На основу свега, о чему до сад говорисмо, мислимо, да можемо поуздано тврдити, да је Ирод Велики заузео Јерусалим 717. године, те да се према томе као terminus a quo његова фактичнога царевања може с правом сматрати 1. Нисан 717. год. Додамо ли томе и други terminus a quo — од његова именовања за цара —, који смо раније одредили, наиме: 1. Нисан 714. године, онда смо решили прво питање, које стављамо у почетку ове расправе, питање, без кога се не може говорити о времену смрти грозног цара, на које сад прелазимо. Дакле: кад је умро Ирод Велики?

Споменули смо, да Јосиф Флавије прича, да је Ирод умро, пошто је царевао 34 године од Антигонова прогонства и освојења Јерусалима и 37 година, од како је у Риму проглашен за јудејскога цара, и то кроз пет дана после издане заповести му, да се погуби његов најстарији син Антипатар.[53] Сад било да рачунамо од 1. Нисана 714., било од 1. Нисана 717. године, наћићемо, да је 37. односно 34. го-

[53] Antiquitat. XVII, 8, 1; Bell. Jud. I, 33, 8.

дина његова царевања почела 1. Нисана 750. и трајала од 1. Нисана 751. године а. u. c. и пошто Јудеји рачунају године царевања својих царева одређено од 1. до 1. Нисана, то његово царевање није могло трајати ни један дан после 1. Нисана 751. год., нити је пак он могао умрети пре првога Нисана 750. године. То потврђују и ове чињенице:

1. По Јосифу, Ирод је умро, кад му је било око 70 година.[54] Познато нам је међутим, да је Ирод, кад му је било 15 година, постављен за војводу у Галилеји и то у деветој години првосвештенства Иркана II.[55] Последњи је подигнут на првосвештеничко достојанство у трећој години 177. олимпијаде за конзула Квинта Хортензија и Квинта Метела,[56] дакле у другој половини 684. или у првој половини 685. године. На тај начин девета година првосвештенства Иркановa обухвата 693—694. год., те се према томе Ирод Велики родио отприлике 679. године; дакле у почетку 750. године имао је око 70 година.

2. После смрти Ирода Великога на основу његова завештаја, који је потврдио император Август, држава му је била подељена међу његова три сина. О првом сину етнарху Архелају знамо, да га је у *десетој* години његова царевања, на основу тужбе његове браће, римски император Август збацио са престола и послао га у заточење у Вјену.[57] Узмемо ли, да се прва година његове владавине почела 1. Нисана 750. године, то је десета година почела 1. Нисана 759. год. Међу тим по сводочанству Дијона Касија,[58] Архелај је послан у заточење за конзула М. Емилија Лепида и Лелија Арунција, а они су ступили у звање 1. јануара 759. год. После Архелајева заточења дође у Јерусалим легат Квиринције, обави цензу и конфискује Архелајево имање — 37. године од акцијске битке. Број код Акција збио се 27. септембра 723. год; према томе тридесет седма година од тога догађаја трајала је од 27. сент. 759. до 27. сент. 760. године. Сравнивши то са наведеним Јосифовим хронолошким податком видимо, да је Архелај послан у заточење свакако 759. год. (после 1. Нисана), а Квиринције је после тога, на крају 759. или у почетку 760. год. обавио цензу и узаптио Архелајево имање. Но ако је то тако, онда је Ирод Велики умро ни пре 1. Нисана 750. ни после истога дана 751. год. но у току те јеврејске свештене године.

3. Други син и наследник Ирода Великога тетрарх Филип, под чијом су се управом налазиле области Трахонитида, Гаулонитида и Ватанеја[59], умро је у двадесетој години царевања римскога императора Тиверија, а управљао је тетрархијом 37 година.[60] Као самодржац почео је Тиверије царевати после Августове смрти, који је умро 19. августа 767. год.[61] Дакле двадесета година његова царевања почела се 19. авг. 786. и трајала је до истога дана 787. године. Одрачунамо ли од тога 37 година, добићемо, да се Филипова владавина датира од 1. Нисана 750. год. или да је он почео владати у току 750—751. јеврејске свештене године.

4. Трећи син Ирода Великога, који је преживео своју браћу, Ирод Антина добио је после смрти свога оца у владавину Галилеју и Переју и име тетрарха[62] После смрти његова брата тетрарха Филипа, тетрархија последњега неко време није била у рукама наследника Ирода Великога, но је истом управљао сиријски намесник до Тиверијеве смрти. Не чим је последњи умро (у марту 790. г.) нови император Кај Калигула поклони тетрархије Филипову и Лисанијеву с царском титулом свом пријатељу Ироду Агрипи I., унуку Ирода Великога.[63] То се догодило

[54] Antiquit. XVII, 6, 1; Bell. Jud. I, 33, 1.

[55] Antiquit. XIV, 9, 2.

[56] Ibid. XIV, 1, 2.

[57] Ib. XVII, 13, 2.

[58] LV, 27. У спису „Bell. Jud.“ II, 7, 3. Јосиф побија сам себе говорећи „да је Архелај заточен у деветој години свога царевања“. Но то је или његова властита погрешка, или су је учинили преписивачи, јер како у Antiquit. XVII, 13, 2, тако и у својој автобиографији износи он заточење у десету годину, а то је тим вероватније, што се слаже са Дијоновим причањем.

[59] Antiquit. XVIII, 6, 4.

[60] Ibid.

[61] Dio Cass. LVI, 30.

[62] Bell. Jud. II, 6, 3.

[63] Ib. II, 9. 6; Antiquit. XVIII, 5, 4; XVIII, 6, 10.

790. г., дакле прва година Агрипина цареваља почела се 1 Нисана споменуте године.[64] Кад је дошала о томе Продијада, жена Ирода Антипе, а сестра Ирода Агрипе I-га, није могла отрпети, да јој брат поси титулу цара, а муж као најстарији од Продовића да је просто тетрарх, те стане наговарати свога мужа, да и он моли од Калигуле царску титулу. Против своје воље крене се он заједно са женом у Рим, али тамо не само да није постигао оно, за чим је тежио, но му се и само четворовластвовање заврши трагично. Ирод Агрипа I., чувши због чега је Антипа отпутовао у Рим, оптужи и оцрни га код Калигуле, и овај одузме од Антипе тетрархију, и пошље га у заточење у Лугдун. Виновница те Антипине несреће, Продијада, оде добровољно са својим мужем у заточење. Тетрархију последњега поклони Калигула Агрипи I ом.[65] — Пита се, кад је Антипа дошао заточења? За одређивање тога времена можемо се послужити са два хроноаошка података. а) *У трећој години цареваља императора Калигуле.* Трећа година његова цареваља почела се у марту 792. год. А да се заточе Ирода Антипе одиста није могло догодити пре тога времена, сведоче његови новци, ковани у 43. години његове владе[66] Пошто пак Ирод Велики, као што смо видели, није могао умрети пре 750. јудејске свештене године, то будемо ли датирали почетак Антипине владавине од 1. Нисана 750. године, почеће се 43. година његова четворовластвовања 1. Нисана 792 г. б) *Ирод Агрипа I. добио је Антипину тетрархију у четвртоју години своја цареваља*, дакле 793. године. Према томе заточење Ирода Антипе није се могло догодити пре 792. ни после 793. године. Међу тим то се време даје још ближе одредити, наиме: заточење Ирода Антипе пада у 792. годину. То се види из овога: Агрипа I. дошао је у Палестину у другој години Калигулина цареваља (791—792.), користивши се пасатским ветром, дакле после 20. јулија 791 године; по он није дошао из Рима управо у Палестину, по се прво задржавао неко време у Александрији, на онда је дошао у Палестину, дакле у исту је могао стићи тек у јесен.[67] Међу тим, у колико се даје изводити из Јосифова казивања, Ирод Антипа је на брзо после Агрипина доласка отпутовао у Италију, но ипак он није могао предузети тај пут пре пролећа 792. год. (због несигурне пловидбе по мору), што се види и из тога, што је имао погодно време за пловидбу.[68] На тај начин Антипа је могао бити примљен у аудијенцији код Калигуле у пролеће или у лето 792. године и то, кад се последњи бавио у Баји. Калигула је међутим 792. год. био у Кампанији два пута до 31. августа.[69] 793. године ни у пролеће ни у летње доба Антипа није могао видети Калигулу, јер се последњи од јесени 792. до 31. августа 793. године бавио с војском у Германији, Галији и Британији.[70] Кад се пак Калигула повратио с војском 793. год. у Рим, дочекао га је Ирод Агрипа и био је у Риму све до Калигулине смрти; међу тим он се назајно у Палестини у то доба, кад је Антипа отпутовао у Рим и кад је послан у заточење Дакле Ирод Антипа је заточен 792. године, а према горе реченом Агрипа је добио његову тетрархију 793. године. На тај начин Агрипа је добио ту тетрархију тек кроз годину дана. Међу тим из Јосифова причања може се донекле изводити, да је Агрипа добио Антипину земљу одмах после закључења последњега, што је сасвим и вероватно. У таком случају или се Јосиф вара, говорећи да је Агрипа добио Антипину тетрархију у четвртој место у трећој години своја цареваља или он другчије рачуна Агрипино цареваље, што је много вероватније у толико, што је сасвим могуће. Наиме, Тиверије је умро у почетку марта 790. год. и Калигула зацаривши се, одмах је наградио своја најбољег пријатеља Агрипу; а те године пала је јуд. Пасха доцкан, као што се то види код Јосифа.[71] Према томе, Агрипа је мо-

[64] Antiquit. XVIII, 6, 10, 11.

[65] Antiquit. XVIII, 7, 2.

[66] Eckhel, Doctr. num. vet. III, p. 486.

[67] Schürer, Neutestamentl. Zeitgeschichte I, p. 246, прим. 1.

[68] Antiquit. XVIII, 7, 2.

[69] Dio Cass. LIX, 13; LIX. 17; Sueton. Calig. 19.

[70] Dio, LIX, 21—25; Sueton. Calig. 17. 43—49.

[71] Сирски намесник Вителије дође 790. г. о Пасхи у

гао добити земље и царску титулу пре 1. Нисана 790. године, а у таком случају Јосиф датира његово царевање од 1. Нисана 789. године; онда четврта година његова царевања, кад је добио тетрархију Ирода Антипе, почиње 1. Нисана 792. године; дакле по Јосифову рачунању, његова четврта година одговара трећој години Калигулина царевања. У осталом, за нас у овом случају нема особите важности та чињеница, да ли је Агрипа добио Антипину земљу одмах после његова заточења или ти пак кроз годину дана. Главно је, да је Антипа послан у заточење 792. године а. u. c. Из тога пак излази, да се његово четворовладствовање почиње 1. Нисана 750.

Видимо, да све до сад наведене чињенице јасно показују, да се смрт Ирода Великога могла десити у времену од 1. Нисана 750. до 1. Нисана 751. године Пошто пак немамо такога тачнога историјскога податка, који би говорио непосредно о дану Иродове смрти, то нам не преостаје ништа друго, већ да како год помоћу извора, који нам стоје на расположењу, и који говоре о последњим данима Иродова живота и приликама, које су се збиле у то доба, одредимо приближно дан његове смрти.

(Наставиће се.)

Јерусалим и збаци са првосвештенства Кајафу. Четвртог дана стиже му вест, да је Тиверије умро. Antiquit. XVIII. 4, 3.

Обновљена црква пакрачка и освећење исте.

Описао

прота Јован Вучковић.

(Свршетак)

Не слутећи да ће ником бити зазорна радост, коју племенито срце људско увијек осјећа, кад може благодарности својој дати видљива израза, подао се цио збор црквени чистој радости духовној, коју је ријеч високопреосвештеног госп. епископа *Мирона* само помножила.

И плиавајући у дубоко осјећаној благодарности спрам Бога и свију људи, који су буди на који начин допринијели, да се створи такав дан, заронила је душа свију у ново уживање, кад Његова Светост патријарх *Георгије* заузе мјесто на амвону, окружен обојицом епископа и лијепим вијенцем свештеника, те кад поче прва света литургија у освећеној цркви.

Перо моје није кадро описати оне пуне светог одушевљења погледе, којима присутни прате сваки покрет патријарха својег и епископа својих. Оно није кадро описати смирене оне и безграничне одане поклоне, у којима се главе свију приклањају под благослов *Његове Светости*. Оно не смије ни покушати да престави ону у се повучену, тиху и складну пратњу свију гласова, кад *Његова Светост* пјесмом позва све, да ноћу с њим и сви скупа да се поклоне и припадну Христу. Све то не знам описати. Али срце моје зна и осјећа, да богослужење то заноси душу свију и да свако од многих тих срдаца побожно упија у се примљени благослов и да се свака од тих душа пуни небеским миљем и неописаним блаженством, које ће до посљедњег даха оживљавати срце најслађом успоменом, да се тог дана са патријархом својим заједно Богу молимо, с њим заједно појало и с њим заједно пред Богом својим стојало.

Трепући такви даду се само осјећати, али једва описати. Благо оном, ко их је у животу својем осјетио.

По свршетку свете литургије добише прилике да уђу у цркву и многи од оних, који дотле ући не могоше. Сад уђоше да приме „наворуч“, мрвицу себи, а мрвицу онима, који су код куће остали.

Излазећи из цркве нико не одлази. Свак би још хтио да види повратак *Његове Светости* из цркве и свак би да се пробије ближе путу, којим ће *Његова Светост* проћи. У добар час намјестише се честити ватрогасци с обе стране оне доста уске стазе, коју одржаше отворену за пролаз. Иначе тешко би се ко провукао кроз збијену гомилу људи, жена и дјеце, варошана и сељана.

Подјеливши још једном благослов свој народу и ван цркве, уђе је *Његова Светост* у двор епископски, гдје се одмах стадоше прикупљати многи одличници, који

су или послани, или су сами од своје воље дошли, да пред *Његову Светости* изађу.

Примање је одмах започело. Велику депутацију свештенства и народа из своје епископије, привео је *Његовој Светости* високопреосв. госп. епископ *Мирон*. Онда се ређаху поклоństва кр. котарске области, кр. котарског суда, политичке општине пакрачке, црквене општине пакрачке, препарандије, основних школа и т. д. Дошло је и неколико римокатоличких свештеника са стране, а и домаћи римокатолички жупник. Израелитичка богоштовна општина такође се поклонила. А нијесу изостале ни Српкиње пакрачке. Предсједница српске женске добротворне задруге, гђа *Грубићева*, са потпредсједницом гђом *Зорчићевом*, благајницом гђом *Марковићевом* и тајником задруге, проф. *Кнежевићем*, приступише *Његовој Светости* у име свију чланица племените женске задруге, да цјелијају свету десницу патријарха својег и да замоле свети благослов за се, за своје другарице, за младо друштво своје.

Преко пупог сахата трајало је примање код *Његове Светости*, јер се *Његова Светост* љубазно унуштала у разговор са многима од оних, који су пришли да се поклоне, распитујући о сваковрсним односајима, јавним и домаћим.

Задовољни и срећни сад љубазна пријема код *Његове Светости* излазили су чланови разних депутација из дворане и многи замолише, да их прими и високопреосвештени епископ *Михаило*, који се молби њиховој љубазно одазва. Депутација свештенства из пакрачке епископије, под водством проте бјеловарског, г. *Ј. Штековића*, ушла је прва к њему. За њом су се ређале и друге, као: учитељски збор српске препарандије, српска женска добротворна задруга, изасланици неких општина, па многи појединци, који су желили да цјеливају архијерејску десницу. Све је високопреосвештени г. *Михаило* љубазно примио и освајао срца свију љубазношћу својом и величином духа својег, која се огледала у свакој ријечи његовој и онда када је говорио са свештенством, као и онда када је говорио са чиновништвом и грађанством, па и онда када је са часницама женске добротворне задруге заподио говор о узвишеној и племенитој сврси задруге њихове.

Ни преко мјере послом и свакојаком бригом силно заузети домаћин, епископ *Мирон*, није могао а да не прими многа поклоństва, којима су врата к њему отворили угледни свештеници из горњокарловачке епископије, међу којима смо видјели проту *Кукића*, протосинђела *Живковића*, проту *Грбића*, пароха *Кнежевића*.

Преузвишени госп. одјелни предстојник *Данило Станковић* није примао. Тако је бар речено било. Али је и он морао неку господу и пријатеље ипак примити и с њима се поразговорити.

Пун је био двор епископски одличног свијета и у свој тој множини не можеш наћи лице, које би изгледом својим одавало зловољу што је ту. Све је то весело и задовољно. А оно иначе несносно вријеме чекања, док на кога ред дође, овдје је било баш пријатно. Свак имађаше у овој или оној гомили да потражи рођака, пријатеља, знанца, с којим се давно није видио, с којим би имао да се поразговори, можда чак и о врло озбиљним и важним стварима. Многи опет жели да се упозна са овим и оним, о ком је чуо и знао, али га дотле никад видио није. Рукује се ту, грли се, љуби се, склапају се нова познанства, уговарају састанци на час два пред вечер и вријеме пролази, као да лети.

Док јо то све у двору бивало, дотле је и сеоски народ повео коло своје пред двором. Благо њему! Прије зоре уранио је тај народ и у Пакрац пожурио. И поднe је већ давно превалило, а он је непрестано на ногама био, на тапте чекајући да прими у се мрвицу „наворе.“ На му је ипак још до игре и пјесме! Очеличио га је живот, проведен у мучном раду, а и у сиротињи својој сачувао је народ тај веселост духа својег, која са неба живота његова разгони црно очајање и наклене опе авети, што раздиру срце и душу сиротиње других народа

Лијепо је коло наше народно, у које се хвата свој до својега, па уз пјесму, који пут и безазлено шаљиву, весело поиграва пристајући у један корак, један

глас, једну мисао. Нек се вије такво коло увијек, кад је за њ прилика! Не треба му сметати и чувати га треба, да остане свагда такво.

Оно прво коло што се било ухватило, дало је и нама свештеницима у невријеме науку ненадну. Оно се за један час претворило било у нескладан глас, који је жалосно цикнуо у складне, лијепе и величанствене призоре свечаности тог дана. Двојица тројица сељака запјеваше у њем пјесму, која је одавала, како се и нашег народа хоће да дотакне морални кварež сељачког свијета из оних крајева, који су с тога доста познати. Гадне ријечи из којих је несретна она пјесма састављена, јасно показују пут, којим се кварež шири и у незаражене крајеве. Оних ријечи нема у српском језику и Србин их је могао научити само у касарни, у којој долази у дотицај са несрпским свијетом.

Штетни тај утицај касарне на стид нашега народа вала да сузбијамо свима средствима и свом силом. На свом мјесту треба да су свештеници оних парохија, у којима су војнички гарнизони, на свом мјесту треба да су и сви остали, кад се врате кући они, који су царској служби задовољили. Вријеме би пак било, да се и с других страна поради на том, да се млади момци наши сачувају у касарни од свега, што нарушава стид. Погрјешио је и грјешно је мишљење, да се дух јуначки у војсци подиже, ако се међу војницима богомрске псовке оре и најерамније ријечи без икаква зазора говоре. Није ни руски војник кукавица, премда се војена управа тамо својски стара за његов религиозни и морални живот. Ни њемачки цар сигурно не ће своју војску да покукавичи, када онако живо препоручује његовање и задовољавање хришћанских осјећаја у војсци.

Код нас као да се на то не пази онолико, колико би требало. Треба само помислити на оне страшне псовке, које се сваки дан разлијежу по нашим војничким вјећбалиштима! Млађи их слуша од старијег и сљеди примјеру његовом. А стид се само једанпут губи и бестидност брзо и бујно расте . .

Такве мисли покренула је у мени сраотна она пјесма, што се за час из кола оног чула. Па признајем да ми је врло угодно било, кад пјесма та брзо замукну, те је замијењи чисто весеље, које је на све стране по Накраћу владало.

У двору епископском састале су се на објед звање епископа *Мирона*, у пространој дворани препарандије опет звање *црквене општине накрачке*, по кућама опет пријатељи домаћи, по гостионицама дружине пријатељâ и знанаца, па уз пјесму, здравицу и пријатељски разговор све се весели.

За господском, богатом и укусном софром домаћина епископа подигао је уз заносну ријеч прву чашу у здравље *Његова Величанства* патријарх српски *Георгије*, другу у здравље *Његове Светости* домаћин епископ *Мирон*, који је и трећу здравицу рекао у здравље преузвишеног госп. *Бана* и његова доглавника, *подбана*. Лијепу је здравицу у подужем говору казао преузвишени госп. *подбан* епископу *Мирону*, а велики жупан вировитички пресвјетли *гроф Пејачевић* епископу *Михаилу* Здравило се још жупану вировитичком *грофу Пејачевићу*, домаћем жупану *пл. Јурковићу*, епитрону епископије накрачке *пл. Кушевићу*, присутним *поджупанима*, а прота бјеловарски *Шпишковић* завршио је лијепи низ здравица красном здравицом грађев савјетнику *Болеу* и сликару *Теодоровићу*.

За вријеме ручка свирала је у авлији дворској војничка банда изабране команде, између којих радо спомињем пјесму „Лијена наша домовино," којом је понављена здравица свијетломе Бану краљевина Хрватске, Славоније и Далмације.

Сложно друштво у дворани учитељске школе наздрављало је, пјевало и веселило се још и онда, кад су гости у двору поустајали. Нашла се браћа са разних крајева, па имају много један другом да каже, а вријеме брзо лети.

Сеоски народ на ново се прикупио око двора, пјева и игра све док звоно не зовну на вечерње. Тада се коло растаде и свијет оде у цркву. У дуком пуној цркви одслужише тројица свештеника са ђаконом вечерње, на ком је проповиједи држао прота *Јован Вучковић*. Морам и сам признати, да

је проповијед доста дуго трајала, али ипак није присутни народ показивао, да му је досадно слушати. И оштра је и горка погдјекоја пала, али није озловољила никог, шта више, мјерећи утисак своје ријечи на народ мило ми је било, кад сам опазио, да овај и онај покретом главе своје одобрава и те ријечи. Ој, та много тога треба у нама да се обнови и обнављање наше мора често бити, па да се обистине ријечи: „И не погинеш ти окцы моѧ ко ѥкки и не восчитит ихъ никтожѣ отъ ꙗѕки моѧ“ и да те ријечи у устима наше Цркве буду истина за сваку овцу Њезину!

Сутон се спуштао, кад је вечерње свршено и прекрстивши се још једном пред вратима црквеним народ се разилажаше својим кућама, да и оними код куће каже, што је тог дана чуо и видио и духовну радост и утјеху и с њима да подијели.

Мјештани пак и добар дио гостију са стране спремају се на ново уживање, које им спрема добротворна задруга Срикиња накрачких.

„Бесједа“ ће бити. Биће вјештачке свирке, одушевљене пјесме, лијепе декламације забрујаће и струне на гуслама српским, а млађи свијет додаје још и то, да ће бити и игре. Свак има нешто, чему се највише радује. А сви се сложно радују томе што су чули, да ће на „бесједу“ доћи Његова Светост, патријарх *Георгије*, са оба *епископа* и другим свијетлим гостима. *Његова Светост* позвала је већ тајника задруге и уписавши се са својим прилогом за *утемељача* задруге казала му је, да ће присуствовати на забави у вече. Примјеру *Његове Светости* слиједно је и високопреосвештени госп. епископ *Михаило*, на преузвишени госп. *Данило Станковић*. Било их је можда још који су исто учинили, а ја нијесам дознао.

Бурним „живио“ дочекана је *Његова Светост* на улазу у кућу, гдје ће се „бесједа“ држати. Одушевљеним клицањем праћена је све до дворане, а ступајући у дворану пуну одабране публике прими срдачан поздрав свију, који устадоше и кликнуше „живио“, које једва надјача гласна пјесма „не пола сти“. Одушевљено је поздрављен такође и епископ *Михаило*, па епископ *Мирон*, *подбан* и вел. жупан пожешки, који један за другим у дворану долажаху.

Сплет из којега су накрачке Срикиње „бесједу“ своју сплеле, био је красно смишљен, али се морао раскидати, јер браћа из Загреба не могоше доћи, само су им један одабран квартет послали, који је то вече дивно прослављо српску пјевачку дружину загребачку. Ради тог недоласка пјеле пјевачке дружине загребачке морао се програм још у задњем часу мијењати, а публика их ипак није хтјела да примјети. Њу је одушевљавала она воља и оно отимање младих пјевачица и пјевача, да публици спреме угодну забаву. Коровоља, нашем свијету познати проф. *Н. Шумоња* уложио је заиста много труда, да младу дружину своју увјежба за ту „бесједу“. Прилици сходан, управо сретан је био избор њежне пјесме *Ујкове* (пароха Н. Манојловића) о *сеоској цркви* за декламацију, но није згодан избор учињен у личности, која ће декламовати. Г. учитељ *Драгосавац*, са појавом својом и тоном гласа својега и темпераментом својим лијепо би нам декламовао јуначку какву пјесму. Његово око сијева и онда, кад би га имала да овлажи роса са унутарњег миља, при погледу старе и трошне, али ипак миле црквице његове и планински његов глас одјекује оштро и у оним моментима, кад нам се чини да би требао, мек као чиста душа, да се провлачи кроз пукотине на платну црквеном у стару ону светињу, коју је љубав одржала, па је чува да се не сòри.

Публика је радо слушала и *гуслара*. А како да и не слуша, кад су вијекови душу Србинову за струне на гуслама везали и терет сиња срца његова и страшне муке живота његова у струне те уџевали, те боно одјекује са оног дрвета јадикова, које као да је пикло из јада Србинова и нарасло у потоку суза његових. Лијепо је гуслар пјевао, само још да су биле друге пјесме изабране. Пјесма о задању Раванице, или она о сирочету Мирку боље би приликама одговарала, но што је пјесма она страшна о клању нејаке унучади. Ту пјесму може слушати само онај, који има јаке живце, или тврдо

срце. И ја сам увјерен, да нијесам био из цијела друштва једини, који је једва чекао да се та пјесма сврши Рекох ово само зато, да скренем пажњу оних, који програме за овакве забаве састављају и на ову страну. Није потребе у свакој прилици ријеке крви пред очи пуштати и гњевом срце људско пунити и осветy у њему будити. Душа Србинова пуна је и њежнијих жица и срце његово кадро је и љепше осјећати Србин јесте и патник и јунак, морао је то бити и прилике су га таквим учиниле. Али сам по себи он је питом и мило му је све што цвиту питомости на себи носи. Зашто дакле да се не дирне у те жице њежније и питомије?!“

Напоменућемо само неке ствари, не пишем критику и не би било лијепо од мене, кад на крају не бих казао, да сам угодно провео часове на „бјеседи“ тој. А провели су их исто тако и други. Сви су били задовољни, па је и *Његова Светости* исказала своје задовољство чесницама женске задруге, кад при крају забаве приступише, да благодаре *Његовој Светости* на очинској доброти, са којом је на забаву њихову дошао.

Испративши *Његову Светости* и остале одличне госте радосним клицањем из двораше, публика остала наставила је забаву још и даље. . .

Сутра дан нашли смо се опет сви у цркви. Живи се сјећају драгих покојника, који су цркву љубили, својим трудом је подигли и бригом својом одржали је. на јој и за обновљење штогод спремили.

И тај трећи дан свечани годно је души хришћанској и српској, која се и у радости својој залијеће у невидовне свијетове, у којима живе душе оних, који су нас у љубави на земљи оставили, да молитвом живих срдања својих за покој њихов пераскинуту свезу своју с њима одржавамо

Са парастосом, који је одслужио високопреосвештени госп. епископ *Михаило* завршена је тужна и њежна свечковина тог дана, тим су завршене тродневне свечаности, у обновљеном храму и око њега. И завршене су достојно. Тронутим гласом говорио је епископ *Михаило* молитве за покојне оснивателе и приложнике светог храма, који се у богатом сјају сада блиста. По гласу његовом могло се опазити, како се у њ прелијева увјереље његово, увјереље сваког православног Србина, да је добро, корисно и Богу угодно дјело учинио свак, ко се за храм Божји стара, увјереље, да је свак од тијех учинио своје за спас православног српског народа. А кад се по цркви заталасао чисти и звонки глас младога проте накрачког *А. Зорчића*, који је трећу, шесту и девету пјесму канона дивно отпојао, чинило нам се, да чујемо над собом трептање душа добрих наших отаца, које се с нашом душом спајају и уносе у њу опај благослов и мир, што га човјек осјећа, када је с љубављу учинио оно што је учинити требало.

Још су се уз мртвачко коливо нашли при столу епископа домаћина гости његови, међу којима су били и сви свештеници, које је тај дан у Пакрацу затекао. И ту је учињен спомен мртвима. *Његова Светости* подигла је са стола коливо, сви се присутни за руке ухватише, па машући тихо рукама отпојаше сложно „Со святыми упокой“. . мртвима, које у ријечи својој затијем заносно прослави Његова Светост, патријарх *Георгије*

Враћајући се из царства вјечности, где је час пробавио са душама предходника својих на епископској катедри, дух високопреосвештеног госп. епископа *Мирона* заустављао међу живима одмах код *Његове Светости* и њежно синовски захвали он патријарху *Георгију* за љубав очиску, са којом је међу дјецу своју дошао, захвали онда брату свом епископу *Михаилу*, на захвали и свој осталој господи редом.

Тродневна свечаност била је свршена и чине се припреме за растанак.

Преузвишени госп. одјелни предстојник *Даниило Станковић* остави први двор епископски. Свима нам је жао било, што он одлази прије Његове Светости. Али што мора бити, мора да буде. Он оде, а њиим одоше још и други њеки одличници.

Његова Светост не оде тог дана. Има још један посао да сврши. Видјесмо га где сједе у кола са домаћином епископом и одвезе се до зграде сада већ напуштене

земаљске болнице, коју је административни одбор пакрачки рад да откупи за нашу препарандију.

Дуго је *Његова Светост* остала у тој згради и разгледала све просторије велике зграде, која ће моћи послужити реченој сврси, ако се куповина сретно сврши. Да, моћи ће. Али ће требати и знатних оправака и стаће муке и труда доста, док се претвори у оно, што би високопреосвештени епископ *Мирон* хтио. Нове и велике бриге имаће он да брине, али он вели, да се уздa у Бога и уздa се у свог патријарха, који ће моћи у браћи у Угарској, сагрaдивши зграду за препарандију у Сомбору, уздa се он још и у свој народ. Помози му, Боже, да велико то дјело сретно доврши!

Из болнице одвезла се *Његова Светост* у препарандију, гдје је дочекана од управитеља *Ђурића* и збора професорског, све разгледала и о многом чему се информисала.

Сутра дан опрости се *Његова Светост* са својим првенцем епископом. опрости се и епископ *Михаило* са братом својим, но не да пођу у своје резиденције, већ да се спусте у лијепо поље пожешко, да обиђу и онај крај, да виде и тамошњи народ, да посјете одличне домове пл. Кушевића, пл. Милекића и пл. Јурковића. Пред њима се воли прота пакрачки *Зорчић* са предстојником котара пакрачког *Грубићем*, да их испрате ван границе котара и у име цијелога котара на међи сретан пут да им пожеле

Лијепи су дани били. Бог нека благослови, да донесу у души и срцу онога народа обилна плода и Он нека награди труд и муку високопреосвештеном епископу *Мирону!*

Досуди Боже таквијех дана православном Српству и других крајева!

Књижевни прикази.

„Назарени“. Роман, написао *Јаша Томић*, прво издање, цена 2 круне. Нови Сад, 1896., стр. 235.

Пре једно три деценије у нас не беше назарена. Тек око половице шездесетих година појављују се, спорадично, поједини агитатори из Пачира, Оморовице (близу Суботице), Вашархеља, Арада, Темишвара, па онда се истиче у јужном Банату сајџија *Харвалек*, а у Сремy Карловчани *Мата Ребрић и Јелић*. На скоро, па се хоризонт наше цркве наоблачио, и по њојзи се почела назаренштина ширити на више страна.

Са свим је дакле природно, да су тој најезди наши свештеници први обратили пажњу, те су о томе неки већ и писали, по новинама и у монографијама.

Сви ти, богословски образовани писци, признали су, да им посао није пошао тако лако од руке, јер, прво, назаренштина, као вера по пређњетву простога народа, још никако није дошла до тачно опредељене физијономије, догматска и нравствена страна тога учења још није стално фиксирана; а друго, од самих је назарена врло мучно докучити чега извеснога и о оном, што им је опће. Одбацујући црквену јерархију, тајне, св. предање, поштовање св. крста Христова, икоие, обреде, постове, — они држе, да могу наследити царства небеснога из непосреднога дотецаја са Спасителем, руковођени ли Словом Божјим. Не узимајући скоро никако у обзир теоретичну страну вере, указује се ту посматрачу груб практицизам, који, у суштини својој, иде за тим, да присталицама својима олакша како свеопталне грижe савести за трајања живота земаљскога, исто тако и понеке материјалне непогоде. Високи јеванђеоски идеали остају за њих мртва слова, и они могу само у својима маштама држати, да су живот свој удесили у смислу учења јеванђеоскога. Суд њихов о „игрању у колу“, „светској песми“, о пушењу, свадбама и свечарским гозбама, — још нису алое и омеге хришћанске нравствености.

Толико су, ето, у главним потезима, дознали и саопћили нам до сада о назаренштини богословски образовани писци.

Г. Томић пак јавља се у најновије доба са једним *романом* из те области, и ми смо се надали, да ће нам он ту покушати да пружи верну слику о друштвеној појави тих секташа.

А да би, нарочито сада, за нас Србе, један такав добар роман био и занимљив и поучан — ко би још могао у то посумњати.

Но ми морамо већ овде приметити, да је Томићев роман једва нешто занимљив, а поучан баш ни мало није. Није на послетку писац ни могао успети, ни у једном, ни у другом погледу, када је у току тога свога романа дао јасних и непобитних доказа о томе, да он ту нову веру,

подлогу свога романа, као и живот и обичаје присталица те вере, нужну орнаментику своје израде, и не познаје довољно.

Ово, не може се рећи, да г. Томић није тежио, да се упозна са по гдекојим назаренцем, или да није, рецимо, никако био у којој назаренској скупштини. На види се сасвим лепо, да је он вредно проучавао и дојакошњи наш писмени материјал о тој новој вери.

Али ко би да пише *роман* из „нововерског“ живота, тај би морао како тај научни материјал боље да проучи и присвоји, и морао би, приказујући назаренштину као друштвену појаву, још далеко дубље заронити у све фазе назаренског друштвеног живота.

За све те захтеве ни најмање није онда довољна при крају књиге исповест пиначева, како он тобоже још од 20 год. овамо „никад није пропустао згоду прилику, да се што ближе упозна са назаренима, установама и обичајима њиховим.“ Ми се тиме никако не можемо дати обманути. Но нам то напротив даје тим мршавије сведочанство, рецимо, о посматрачком таленту г. Томића.

Узмимо само то на око, да се г. Томић, као што такође прича у поговору, дао у ваљкој казиони завести, да тај свој „роман“ пише у свези са неким својим „огромним делом, које обухвата цео живот наш,“ и чији је натпис — „Узроци злочинима“. Јер у гомили тих узрока „нашао је, вели, и на свог старог познаника, *на питање (!) о назаренству.*“

Изгледа дакле, као да г. Томић држи, да се „питање о назаренству“ има довести у првом реду у свезу са „узроцима злочина.“ Ако је тако, онда није ни најмање чудо, што већ први табаци тога његова „романа“ наговештавају грдобне, одвратне злочине. Како су само одвратни баш сами главни јунаци тога романа. Да вам их само прикажем, како их црта г. Томић, па ћете се уверити.

Боривоје Милин још је у утроби мајчиној (!) заражен клицом пакоспога неваљалства; као дете пун је обести; као момчић убије једном приликом код оваца са другом Стеваном вука, па кад је Стеван устврдио, да га је он, т. ј. Стеван, умлатио, онда је Боривоје свога друга због те ситнице само „пробуразио, затрпао га у рит, а селу казао, да су га извели вуци“. Као ожењен човек опет приметн око неке пола ноћи, како је његова жена, Нада, пропустила некога кроз вратнице, је напунио стару и „онда зарђалу пушку шрафовима (?), ексерима, кључевима (!!), једном речи свакојаком старом гвожђурином (!), па је — (ове паузе код г. Томића имају неке нарочите важности) обе цеви сасуо Нади у прса.“ После тога уђе тај „Бајсени Розандо“ и у кошару, „те закла коње и краву, за тим вашку и мачку, гуске и пилиће, једном речи, све живо по кући. Срећа, што му онде не беху деца, ко зна, шта би несретник још све починио“; али је овако, уз њих, још и само „једини петао утекао из онога покола, јер беше на највишем врху дуда. И кад је закукурекао зору, Б. је упалио и своју кућу,“ па се онда предао „жандарима“.

Лазар Ненадов опет, други јунак, љута је пијаница, који и по две ноћи не долази кући; у некој *четворомесној* пијанци и терезенци лупи он Пајту Кулишица посред лица са пуном бocом соде, а пре тога је и свога оца покрао необично и скоро нечувено зликовачким начином: „у договору са слугом, носио је Чивутину жито, које је требао посејати, а њиве је превукао дрљачом и браном, као да су засејане“, па се онда изродила одатле брука, са које се он „згадио на себе“, те пође у назарене, и доживи славу, да га прозову „назаренски владика.“

Сличнога је колорита и брат Тома, који је пређе био такође страшна пијаница и убојица, те за кога вели, „да му је жена од силна боја умрла, а кћер Варвару је скоро убогалио. Не може се баш рећи, да јој је поломио руке или ноге или леђа, али јој не ваљају ни руке ни ноге, ни леђа.“

И и женски типови, који играју у овом „роман“ „важнију улогу“, такође су сличнога калибра. За Рахилу и. пр. причају, да су о њој и певали ону песму: „Кажи мени, голубице бела, колико си имала шиналера. . .“ И и сестра „назаренскога владике“, Милева, беше тако опака намигуша, да је Обреп, красан момак, са ње настрадао од жандара, па је, од претрпљених злостављања и умро у затвору.

Изгледа, као да је г. Томић са тим својим, у клици скроз и скроз покварепим типовима из Лазаревца и Боривојевца хтео себи само да олакша посао. Назарени и назаренке у суштини су хуле, ништови и неваљалице, па то ти је. Не треба много лупати главу — у назарене иду само људи, који су, рецимо, дозрели за вешала, те би их ми имали сматрати махом за незна-

бошце и царинике у нашој цркви (Мат. 18, 17). Сви остали проблеми из области овога питања, евидентно је, остадоше за г. Томића, што-но реч, тегтае incognitae, шпанска села. Што се тих момената у томе „роману“ тиче, види се, да је и ту писац долазно до свога материјала такође или само тек случајно, те му се факта из живота назаренскога указују тек у некој магловитој перспективи; или му се учинило, да претходни „замршаји“ и следећи „догађаји“ категорично захтевају, да ову или ону појаву уплете и прикаже овако или онако. С тога су дакле и морали поједини цртежи добити посве неправилан колорит.

Узмимо само то у обзир, да г. Томић, и ако је све саме лопове и убијце отерао у назарене, ипак сматра претерано невољаштво за скоро једину препреку неодлажењу у нововерце. То нам доказује одек: „Зашто Пера Крњин није постао назарен“?* Тога је Петра још „отац његов водио у крају, кад му је било осам година.“ После (!) је „оназно малишна, где код њих осванут *неки свеци* (?), који нису замркли, а њему се налаже, што види — да не види, што чује — да не чује... Он је из прва маха само видео и чуо, доцније је схватио, а на послетку је и научио.“ Он дакле, и покрај најбоље воље своје, не може да оде у назарене, јер „како ће наћи све оне људе, којима је по вашарима турао руку у џеп, или им из кола извукао какву ствар, или их онио, па их преварио на картама... упало је кућу Јови Скандалу, футошком сиахији украо са друштвом 16 волова“, итд. итд. итд. Ако све то исповеди јавно, тавноваће још, а овамо се „он мучи да уђе у назарене највише зато, да се мало поправи, па да не западе опет у затвор“...

На и са другим интермецима доказује г. Томић непобитно, да није имао баш богзна колико прилике, а ваљада и да није ни кадар био да у суштини, живот и обичаје назаренаца загледа озбиљно и тачно.

Тако н. пр. главом „назарески владика“, баш у јеку фанатичкога заноса и славе своје, нема друга посла, него се залубљује до ушију у *староверку* Цвету, и тя га Боже знај, у какве детињасте позиције мора да долази због те своје маштаније; а остала братија нововерска мора да се на све то гнебива и чини невешта, измишљајући завета и смешних ствари, да свога слављеног, хваљеног и увенчаног корифеја какогод изведу на прави пут.

Под таким ауспицијама није могао коректно испасти ни бомбастични оџек „Успаљеници и успаљенице“, у коме писац црта, како се у назаренаца жени и удаје. Сазива се наиме „одбор“ (?), па се доноси формалан закључак, да Гига баба Стакин има да узме Милеву, сестру Лазареву, која међутим са Боривоје проводи дане у очајном љубавном заносу, а „первенац“ Боривоје опет има узети за жену ону изломљену и измождену Варвару брат-Томину, дочим неке мори пожуда, да самом Лазару, што по реч, обесе о врат с мисли и персоном невољалу намигушу Рахилу, која покушава да га задобије чак и неким брутални „тумачењем Песме над песмама!“ По Лазара спасава од умишљеног наертаја његов „велики углед“, са кога нису ни смели остали баш тако ни „да наваљују на њега.“ Кукавни и посве беспретни Боривоје нак узаман прибегава, највише своје воље ради, измотавању, да у таком подузећу има важну реч и међусобна наклоност и љубав, кад препредени брат-Тома тврди, да млађи „и тако не знају, кога треба волети“ и „благо оном ко послуша старије,“ и кад без тога завета не би могла Милева, изломљена грижом срца свога за Боривојем, умрети при порођају детета из брака са Гигом баба Стакином, а Боривоје опет не би могао скочити у Дунав, баш када су крстили његову дражајшу супругу Варвару!

Мени је жао, што морам рећи г. Томићу, да се неки печени нововерци онако по своме смешкали, када сам им ја случајно читао, какав су „собет женидбени“ чинили ти његови назаренци. Но нека, рецимо, г. Томић набави н. пр. броширу покојнога Павла Димитријевића „О назаренима“ (В Кикинда, 1881.), где је процедура нововерска при женидби и удаџби доста тачно описана (стр. 10—12), па ће се уверити, да у томе погледу и у нововераца у самој ствари онако бива, како је то Боривоје наговестио, а не како је то он, г. Томић, извео.

Око половице књиге сретамо се са згодно

* Пера се Крњин зове и садашњи председник срп. православ. црквене општине у Прогару, који је чак и у претплатнике ове књиге уврштен, а који је пре тога био назаренски старешина преко дуго година, па се повратио у Православље, и пароху своме, Јевђенију Дамјанову испричао многе „тајне“ назаренске, које нам је овај и саопћио у 20. и 21. бр. земунскога „Нов. Времена“ од о. г. — Дакле је г. Томић бар толико могао бити опрезан, па да се послужио другим каквим именом; тек то не беше тешко измислити?!

измишљеним значајним натписом: „Ко је крив назаренству?“, који сам за себе обухвата 26 страница, и служи подлогом за скоро сву осталу садржину тога „романа“. На Малу Госпојину уводи окружни прота у лазаревачку парохију младога свештеника Светозара Ненадовћа, рођеног брата Лазара, „владике назаренскога!“ Том приликом држи Светозар проповед, „цијајући на назарене и ону сокачку грају, која се дигла против њих,“ а после подне је договор у школи, да се расправља питање: *„Како ко мисли о назаренству, и шта да се чини против тога зла?“*

Овде морамо приметити, да је тај темат ванредно тежак и за човека, који би га проучавао и научно изучавао дугачким низом времена. О слична се питања н. пр. у Руса и Немаца већ врло многа пера изломила. Ту се стављају на мерило многи унутрашњи узроци и многи спољашњи моменти; ту се мора проверити и сама убојита снага пропаганде сектанке, као и разноврсне ове верске и социјалне појаве. А да се све то тачно испита, није довољно само *практично испитивање*, него ту мора да се добро засуче и *теоретично знање*. Специјално пак за расправљање истакнутога темата тражи се не само тачно познавање нашег црквеног и народног, него и назаренског верског и друштвеног живота, као подједнако важних момената, у пуном обиму, — што међутим код г. Томића није случај.

Биће да у томе недостатку и лежи оно напрање са улогом протином на том збору и договору. Он, прота, сазива збор, он је најстарији свештеник, треба баш у том питању *он* да нам каже најпаметнију реч, (а шта би онда учитељ?!) а овамо се он, тај Томићев господин протопрезвитер, — horribile dictu — недотупавно измотава, замазујући очи збору тиме, да је он, вели, „већ при ручку казао, како о томе мисли“! Устаје дакле први, професор Здравковић, па аргументује, позивом на болестицу и лекаре, да су свој невољи само свештеници криви: „свештенство је које заспало, које упустило на сад иду кола куд не треба;“ са црквеним стварима тргује се: „продајемо столове, продајемо место у цркви, па ћемо почети продавати и вечно блаженство“. (По мишљењу г. писца, на којем ће му назарени особито захвални бити!) Иза њега опет поп Светозар криви интелигенцију: „она је свештенство потиснула, па је онда — села (!)“. Чича Станко опет уметнује, да варошко становништво кварн прости народ, дочим после њега професор Мирић тврди, да је назаренштина „сеоска болест“. Још „најпаметније“ нерорира учитељ Миливој (по добивеној улози), који доказује, да је „клица назаренства у нашим општим друштвеним приликама“, док најзад и сам Шандор ковач није расправио тему, да назаренштина „долази одаиде, одакле и свако друго зло, а то је од жене . . . назаренство води порекло од жене (!), а жену није још нико надвладао, њу од кад је Бог створио, све се више и више отима“ (и разуме се: доћи ће до потпуне еманципације, и ако није ником поточњена, јер ју још нико није надвладао!!).

А како се ту мудро зборисало, исто се тако промућурно и доконало. Решило се наиме, „да како господа свештеници у цркви, тако и господа професори и учитељи недељом по подне у школи обавештавају народ, а сутра, у недељу њих ће сви у скупштину, јер њих иначе не можеш (!) добити на разговор.“

(Наставиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Епарх. школски одбор бачки**) у седници својој, држаној у Новом Саду 10. (22.) октобра 1896., решио је и ове предмете: — На, коначним умировљењем Ђ. К учитеља у П. упражњено, место расписаће се стечај. — Достављена је црк. општинама књижица у којој су набројане све школи намењене но за школе у Угарској забрањене књиге и уџбеници. — Упућене су црк. општине да за председника и чланове м. школ. одбора бирају интелигентније људе. — Достављени су декрети Ст. П. учитељу у Ст. Бечеју и Ј. К. учитељици у Петровом Селу. — Решењем вел. Школског Савета потврђен је С. Л. изабрани учитељ у М. — Призиве П. Д. умиров. учитеља у Ст. Бечеју против овостраних одлука издани су претходно месном школ. одбору у Ст. Б. на извештај. — Узето је на знање умировљење У. Л. учитеља у Н. С. — Узето је на знање привремено постављање јеромонаха Г. К за учитеља у Б. — Потврђена је изабрата учитељица З. Д. у Силбашу. — За привремену учитељицу у Дероњи постављена је М. С. — Није потврђен А. В. који је у Т. изабран за привременог учитеља. — Постављање Ј. П. за привременог учитеља у Р. М. узето је на знање

с тим да се исто место има што пре стално попунити. — Потврђен је изабрани учитељ Ст. Вл. у Р. — Изабрана забавиља К. М. у Н. С. потврђена је. — На молбу умировљеног учитеља П. Д. позната је ст. бечејска црк. општина: да се изјасни, да ли је исти за време замене имао своје мировине још какве доплатке уживао. — Упућена је црквопштина у М. да позове неке чланове свога м. школ. одбора, да дођу у седнице истог одбора, а у колико се исти позиву томе одазвали не би, да им изабере заменике. — Препоручена је подручним црк. општинама и м. шк. одборима књига „Неговање домаће живине“ ради набавке за школ. библиотеку и награду деци приликом испита и других прилога. — Поводом извештаја заменика епарх. школ. референта за сомборски протопрезвитерат, умољен је магистрат у С. да строжије поступа према родитељима ове деце која школу неуредно похађају. Позната је црк. општина у С. да овако извести да ли М. К. честе изостаје из школе. Познате су црк. општине у Рибници и Станишићу да набавке потребна уџбеника за школе, и упозорена је црк. општина у Ш. на потребу отварања још једне школе за женску децу. — Поводом извештаја заменика референтова за протопрезвитерат новосадски замерено је црк. општини у Пивници што је предузела градњу школе не известивши о томе овај одбор и уједно упућена је, да ју што пре доврши и стечај на упражњено учитељско место распише. Подељен је као председнику, тако и учитељу С. Т. укор због неупутног поступања према изасланику овог одбора. Молба Ст. Ш. и др. из Пивнице, у колико је против прираза за покриће трошкова око градње школе управљена, уступљена је административном одбору на надлежно решење.

(**Избор пароха у Осеку.**) За пароха у Осеку изабран је једногласно г. *Лазар Богдановић* парох вараждински. Честитамо!

(**Црквене општине,**) којима су инвентари црквено-општинских добара од архидијецезалног административног одбора враћени на прераду, позване су, да прерађене инвентаре своје до 19. (31.) октобра о. г. пошаљу поднети томе одбору, јер ће се у противном случају ти инвентари посредством надлежних окружних протопрезвитера дати саставити на трошак немарних црквених одбора. — А инвентаре оних општина, које своје инвентаре до сад никако нису ни поднеле том одбору већ су упућени надлежни окружни протопрезвитери, да на трошак дотичних црквених одбора на лицу места саставити дају и архидијецезалном административном одбору до 3. (15.) новембра о. г. подаструе. — Упозорујемо дотичне црквене наше општине на ова решења сл. архидијецезалног одбора, да док њих не би дошло, да свако своју дужност врши.

(**Матица Српска**) држала је 12. (24.) октобра о. г. своју редовну главну скупштину. Изабран је акламацијом за председника матичиног г. *Антоније Хаџић*, за подпредседника г. *Паја Гостовић*. Скупштина је расправљала и донела статут о мировини матичиних чиновника, а осим других предмета које је решила, изабрала је и ове стипендисте: у закладу Павла Јовановића: Павле Хорват и Ђорђе Лазић обојица из Зежуна; у закладу Петра Костића из Черевића изабрани су: Бранко Михајловић из Беркасова и Петар Богдановић из Руме; у закладу Симе Ђорђевића из Н. Сада изабрани су: Мита Поповић из Темишвара и Мирко Каракашевић из Пирота. У закладу Нестора Димитријевића препоручене су Његовој Светости, патријарху српском *Георгију*, на избор ове троје кандидације: Јован Стајић из Вел. Бечкерека, Стева Николајевић из Моровића и Тодор Мирков из Чуруга на прво место, а на друго: Васа Царићевић из Ирига, Борисав Поповић из Томашеваца и Војислав Алмажан из Вел. Бечкерека.

(**Православље у Америци.**) Са 1. септембром о. г. почео је у Њу-Јорку у Америци да излази нов духовни часопис: „Православљанин Американскій Вѣстникъ“. У првом броју има чланак, под натписом: „Подробности о православљу у Америци“, из кога дознајемо, да у Северној Америци има 50.000 православних душа, које спадају оним племенима: алеутском, ескимоском, кенајском, колошком, креолском, руском, српском, бугарском, грчком, румунском, арапском, јапанском, кинеском и природном америчанском. Има 25 парохија и мисија, више од 70 цркава и капела, и две мисионарске школе са интернатом. Основна школа има при свакој цркви. Богослужење се служи делом на словенском, делом на другим језицима. Управа се налази у Сан Франциску, где је седиште епископа. Свештенство надзирава, с малим изнимком, св. руски Синод. Л. Б.

(**Грчка богословска школа на острву Халки код Цариграда,**) која беше пре две године од земљотреса пострадала и разорена, подигнута је поново о трошку погрченог Србина Павла Стефановића, богатог парничког трговца, и прних дана месеца октобра свечано освештана. Поводом тим грчки Св. Синод и человати Савет при патријаршији решише, да се Павлу Стефановићу-Скилици, као главном ктитору, који је ктиторисао 22.000 турских лира, искрати једно писмо, у ком би му се исказала бла-

годарност грчког народа и цркве на његовом обилном дару. Л. Б.

(† **Едуард Уајт Бенсон,**) епископ кентерберијски и примас Англиканске цркве. Англиканска се црква завила у црно. Њезин примас Бенсон умре наглом смрћу 29. септембра на јутра, у цркви Хавардевској, где се је са својом супругом налазио као гост енглеског државника Гледстона. Горњега дана пође Бенсон са ћом Гледстоновом и другим члановима дома Гледстонова у тамошњу парохијску цркву на службу Гледстонов син, Стеван, који је ректор те парохије, служаше службу. Тек што заноче служба и Стеван Гледстон прочита разрешителну молитву, архиепископ-примас, који клечаше, паде у несвест, отуда га пренесоше у оближњу парохијску библиотеку, где за неколико трентутака испусти своју велику душу на највећу тугу своје супруге. Гледстонове породице и целе Англиканске цркве. Едуард Уајт Бенсон, родио се у Јоркширу 1829. године. Служио је у Бирмингаму, затим на кембрицком универзитету, као похођник у Тринити-Колеж, а по том и као професор у Рагби. Постао је доктором богословије 1867. Г. 1858. постао је управитељем у Велингтонској колежу. 1859. г. се оженио. 1872. напусти ту службу и постаде архиђакон и канцелар катедралног храма у Линколну. Год. 1877. преноручи га лорд Биконсфилд за епископа Трурског. Шест година после тога, кад је наше уво Др. Тет, постаде он по вољи Гледстоновој Кентерберијским архиепископом и примасом целе Енглеске са 375.000 франака годишњег прихода. Др. Бенсон беше изврстан проповедник. Од својих проповеди издао је лепу збирку. Потоњи јавни рад његов беше, да је осудио религиозни конгрес (држан лањске године у Америци), који он сматраше за неки вашар, те његов одговор на папску енциклику ради сједињења цркава, који није могао годити нама. Покојник је иза себе оставио сем жене још и троје деце, која су позната на литерарном пољу. Гледстона је смрт примасова толико дирнула, да је формално физички пао. Услед тога не излази никуд из куће, и не ради ништа. Енглеска краљица Викторија је удовици покојниковој писмено изјавила своје саучешће. Њен кандидат за новог примаса је садашњи винчестерски владика Др. Рендал Давидсон, зет покојног дра Тета, који беше председником Бенсоновим. Л. Б.

(**Загребачки „Katolicki List“**) доноси у 43 броју свом белешку о расположењу у Италији поводом венчања италијског краљевића са црногорском књегињом Јеленом, те вели: „Veselje je sada dakako u kraljevskoj familiji i u Italiji, ali ne potpuno. Već u Rimu nema nikakova oduševljenja, jer se domaći Rimljanin nije još te s tom mišlju izmirio, da bi u Rimu osim Pape mogao biti i kakav kralj. Službeni svijet dakako biti će zastupan kod svečanosti, svijeta će biti u gradu nebrojeno, pošto je i Rimljanin kao i svaki Talijanac jako znatiželjan, sve bi rado vidio, ali oduševljenja ne će biti. Puk na ladanju takodjer nije oduševljen, jer si je zabio u glavu, da se talijanski kraljević ženi s turkinjom, jer za Talijana je onaj kraj preko jadranskog mora Turska, a za kakvu drugu zemlju on nezna. U gradovima takodjer nije zadovoljan“. . . . A према свему томе није задовољан ни загребачки Katolički List. Но зато смо са његовим незадовољством задовољни ми. А он је и овом приликом пружио доказа: да у тихи није суда.

После конкордата, градње римокатоличке цркве на Цетињу, браојава бискупу ђаковачком и т. д., ето хришћанске љубави, братске милоште и људске благодарности из бела Загреба и католичка листа!

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*.

Бр. 25. Од г. Сергија Поњића, управитеља манастира Раванице један дукат и Приложише: г. Гига Гершић професор вел. школе у Београду 1 дукат, и г. Емил Мариников ц. и кр. капетан у миру на Фелдварца 1 фор.	1 ф. — н.
Бр. 26. Од г. Васе Николајевића протојереја и пароха у Иригу — као прилог св. Николајевске цркве у Иригу у место венца на одар покојном Мити Обреновићу великом добротвору и приложнику њезином.	20 ф. — н.
Бр. 27. Др. Јовановић из Панчева преко уредништва „Бранкова Кола“ Овај прилог је скупљен у сватови дра Николе Грегорићевића и Милице Николићеве.	43 ф. 60 н.
Из 31. бр. „Срп. Сиона“	— 1611 ф. 99 н.
Свега	1676 ф. 59 н. и један дукат.

Новци су предани управи срп. нар. црк. фондова.

IV. Исказ скупљених прилога за „Фонд Св. Саве.“

Г. Стеван Матић Беч 5 ф.; по 2 ф.: Г.г. Јован Дурса Беч, Лазар Бачић Јасеновац, Јосиф Дробњак Црквени Бок. Укупно 11 ф.

Мали Родници: Срп. прав. црквена општина 10 фор.; по 5 ф.: Г.г. Ђока Колић и Стеван Обрадовић; по 1 ф.: г. Веса Поцовић; по 50 н.: г.г. Лука Георгијевић, Васа Марчетић, Иван Марчетић,

Станко Којић, Драгиња Калић; по 20 н.: г.г. Јован Маринковић, Илија Маринковић, Марко Грујић, Павле Огњановић, Станко Бојкић, Сава Настић; по 10 н. г.г. Стеван Парошки, Коста Нанић, Љубица Георгијевић. Укупно 25 фор.

Преч. г. Јован Новаковић парох, В. Кикинда 10 ф.

Преч. г. Теофан Косовац игуман Привине Главе 100 фор.

Чист приход од беседе у Ларку 23 ф.

Срп. правосл. црки општина Госпођинци 50 ф.

Вприч. г. Гаврило Зејановић архимандрит 200 ф.

Високопреосвећени Господин Епископ будимски Јеремија Маћаревић 50 ф.

Срп. православна црква. општина Бачинци 10 ф.

Скупљено од посетника манастира Грегетега у току 1895. године: по 2 ф. г. Милутин Јакшић професор; по 1 ф. г.г. Мита Кода, Адолф Лустиг, Алекса и Јелка Боковљев, Ђура и Ангелина Станковић, Александер Александровић професор. Укупно 7 фор.

(Наставиће се.)

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

ДЕКАМЕРОН

СТО ПРИЧА ОД СТО НАЈСЛАВНИЈИХ ПИСАЦА СВЕТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Уз сурадњу сурадника „Бранкова Кола“

Изашла је четврта свеска са овим садржајем:

Загонетка живота (Björnstjerne Björnson) (Свршетак) — Лучија (Catulle Mendès) — Алегрије (Joaquim Dicenta) — Две старице (К. Баранцевичь) — Лепа смрт (Paul Margnérite) — Добро дело (Август Јевђенић Мужик) — Скуп накит (Luis Ortego Luco) — Зашто опада лишће (Don Joaquim Maria Bartrina) — Црни вео (Charle Dickens).

Цена је свесци 20 новч.

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Саопштавамо, да смо спремили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну, а које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

наша је одобрена и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим всл. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

Она је уређена (редигована) као најбоља до сад по стручњацима на то позванима и надлежнима. *Стоји само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким корицама и на доброј хартији.* Кад се на више купи дајемо 25% рабата.

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено-школске општине, да нас потпомогну својим наруџбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које за школу нису.

Српска Манастирска Штампарија.

Изашле су из штампе и могу се добити код нас ове књиге:

ГЛАС ИЗ ЦРКВЕ

ПРОПОВИЈЕДИ

проте Јована Вучковића

проф. богослов. учитељскаго карловачког.

— **Цена је књизи 1 крона.** —

ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ

НАМЕЊЕНЕ ОСОБИТО УЧЕЊУ

по

ЗАБАВИШТИМА И ОСНОВНИМ ШКОЛАМА

од

Ив. М. Поповића.

Цена књизи 20 новч. Рабат као и горе.

СВЕТЛЕ СЛИКЕ

ИЗ ПРВИХ ДАНА ХРИШЋАНСТВА

од

Драгутина Ј. Илића.

I. Свеска. Садржај: Прва божићна ноћ. Богојављење. Стефан. Талита куми. Бура на мору.

Цена је књизи 50 н. За поштарину ваља послати 5 нов.

II. Свеска. Садржај: Трнов венац. Воскресење. Савле. Апостоље. — Цена је 30 новч. и 5 новч. за поштарину.

Српска Манастирска Штампарија.

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГА КАПЛАРА

из српско-бугарског рата г. 1885.

НАПИСАО

Бранислав Т. Нушић.

Садржај: Позив. Опроштај. Под шатором. Први илотун. Птичице Божје. Капетан Милић. Трубач. Бела застава. Пусто огњиште. На привиђалишту. На разбојишту. Свети Архаџел Михаило. Ко је то? Петар Дабић. Дуња. Шпијел. Број 23. Мој ђак. Спровод. На одеуство.

Ово је издање друго, али поправљено и многим новим причама допуњено. Цена је књизи 60 нов. и за поштарину 5 нов.

Молимо сваког, ко би желио у распродају узети ове приповетке, да нам се што пре јави. Рабат 25%.

Господу која желе један комад, ма које књиге

нашег издања, најбоље је да пошљу у напред новац за књигу и поштарину, јер слати једну књигу у пакет само је плаћан трошак а што га до сад многи учињише себи.

ОГЛАСИ.

Бр. ЕК 216. ех 1896. 165 3—3

СТЕЧАЈ

Овим се расписује стечај на парохију I. разреда у *Перјасици*, у протопрезвитерату будимпештанском.

Интеркалара нема.

Рок пријављања до 14. (26.) новембра 1896.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у *Плашкову*, 12. септембра 1896.

Михаил.

ЈАВНА ДРАЖБА. 163 3—3

Дана 21. октобра (2. новембра) 1896. год. у 10 часова пре подне продаваће се у манастиру Беочину на јавној дражби овогодишња шумска сеча, која се из 24 к. јутра састоји.

Ближа извешћа у манастирској писарници.

Пићманлук 500 фор.

У *Ман. Беочину* 30. септембра (12. окт.) 1896.

Управа
манастира Беочина.

К. 1308. ех 1896. 162 3—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место протопрезвитератског капелана у *Жабљу*, са којим је §. 23. I. Б. прев. кр. рескрипта од 10. авг. 1868. прописана плата скопчана, овим се стечај расписује.

Компетенти имају своје правилно инструисане молбенице потписаној конзисторији путем претпостављених власти својих до краја месеца октобра о. г. по ст. каз. поднети.

У *Новом Саду* 1. (13.) октобра 1896.

Епарх. конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 168 2—3

Расписује се стечај на *срп. правосл. вероисповедној* мешовитој школи у *Новом Св. Ивану*.

Учитељска је плата 400 фор. у новцу: слободан леп стан са две собе, кујном пшајзом подрумом, шталогом и пространом баштом; 1 јутро и 1470□ оране земље, на коју учитељ еваковрсну порезу плаћа. Сламе за огрев по потреби; за преподавање 10 фор.; за црквено-школске рачуне 13 фор. Од укопа, где позван буде 50 нов. Учитељ је уз годишњу плату од 400 фор. а. вр. обавезан и повторну школу држати.

Компетовати могу само они, који *су словачку препаранданију свршили* и испит из *мађарског језика положили*.

Учитељу спада у дужност осим школ. уредбом прописаних предмета, још десну певницу држати и децу у црквеном појању обучавати.

Рок је 8. (20). Новембра (Св. Арх. Михаило), *кад ће се дана и избор обавити*.

Из седнице црквено школ. Одбора, држане у Нов. Св. Ивану 3 (15). октобра 1896. год.

Ђ. Николић — парох и прав. преповођа.
Милош Веселинов — председник.

Бр. Ек. 222. ех 1896. 164 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на парохију I. разреда у *Рудевцу*, у протопрезвитерату костајничком.

Интеркалара нема.

Рок пријављања до 14. (26.) новембра 1896.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у *Плашкову*, 12. септембра 1896.

Михаил.

СТЕЧАЈ. 167 3—3

Расписује се стечај на једно *учитељско* место у средњој срп. нар. основној школи *новосадској*.

Плата је: 1000 круна у име редовне плате; 300 круна у име станарине; 100 круна у име огрева и 160 круна за појање у цркви.

Дужности су прописане школском уредбом и народбама школских власти.

Рок стечају истиче 31. октобра о. г. по старом календару.

Из редовне седнице школског одбора срп. прав. црквене шк. општине у *Новоме Саду*, 1. (13.) октобра 1896.

К. Миловановић, преповођа. — Петар Попадић, председник.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у суботу 26. октобра 1896.

КРСНО ИМЕ ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ ПАТРИЈАРХА ГЕОРГИЈА.

Данас, *на дан св. великомученика Димитрија*, љубљена и добра народно-црквена поглавица наша, *св. Патријарх Георгије*, слави своје мило и свето крсно име.

Прославиће га ретком и јединственом свечаности духовном: освећењем патријарашко-дворског храма (капеле), посвећеног слави божјој и имену св. великомученика Димитрија, силног небеског заштитника светоме нам *Патријарху Георгију*.

Прославиће га првом бескрвном жртвом, коју ће принети Његова побожна душа и света десница на часној трапези храма, који је, украшен љупко и снабдевен красно, заблистао у сјају своме бригом и старањем, делима и радом живе вере и уздања *св. Патријарха Георгија* у вечну милост божју и силну заштиту милог Му крсног имена — великомученика Димитрија.

И зато данас племениту архипастирску душу *Патријарха Георгија* испуњују безбројни осећаји слатке побожне радости; а Његово добро срце претапа се данас у блаженству ненамерене благодарности Његове вишњем Богу и светом Димитрији: на милости и помоћи, која Га је удостојила данашње среће и радости.

Побожним молитвама те благодарности свога доброг *Патријарха Георгија*, а са истините љубави срца и душе, своје и народа српског, придружујемо побожне нам молитве најтоплијих жела:

Господе, вечни и свемогући, даруј нашем *Патријарху Георгију* живот што дужи, а снагу што јачу: на славу цркве Твоје и рад среће народа српског!

Великомученице Димитрије, и од сада силни заштитниче буди *Патријарха Георгија*, да му мисао свака, за цркву и народ благословена, до живота доље и остварена буде!

Утрехтска Изјава.

Старокатолици задобише за себе симпатије читавог православног света не само својим негативним радом, наиме, што одбацише заблуде римске цркве, него и њихов позитиван рад, њихова верска начела, привукоше још више православне. У својој „Изјави“, коју донесе њихове вође у Утрехту 24. септембра 1889. г., изнесе они своје мисли о неким догматима и о управи црквеној, и већ њоме утрше пут за сједињење с православном црквом. Све православне цркве на Истоку радосно поздравише тај старокатолички покрет, назвавши цркву краљевине Грчке. Но и ту није била крива сама црква, него неки њени чланови, који, са неких својих политичких идеја и са неразумевања верског учења старокатоличког, жестоко нападоше на њ и за собом повукоше и самог пок. митрополита Германа. Ми смо већ донели у овом листу нешто из те борбе, кад смо говорили о одбрани Старокатолицизма од великог научењака и богослова грчког, Дионида Кирнака, у којој он на основу „Утрехтске Изјаве“ доказује православље Старокатолика. Сад ово доносимо у преводу и саму ту „Изјаву“, да би читаоци „Српског Сиона“ упознали суштину старокатоличког учења, те тим лакше разумели оно велико интересовање православног света за старокатолички покрет.

Изјава гласи:

„У име Пресвете Тројице.

Јован Хајкамп, архијепископ утрехтски,

Каспар Јован Ринкел, епископ харлемски,

Корнелије Дипендал, епископ девентерски,

Јосиф Хуберт Рајнкенс, епископ немачке старокатоличке цркве,

Едуард Херцог, епископ швајцарске христово-католичке цркве,

сабравши се данас 24. септембра 1889. год. у архијепископском подворју у Утрехту и призвав Светога Духа, издајемо (erlassen) ову изјаву

Католичкој цркви.

Сабравши се на позив потписаног архијепископа утрехтског, ради договора, поставили смо: унапред, од времена до времена, скупљати се заједно ради саветовања о оним стварима за суделовање наших помоћника, саветника и богослова.

На овом првом свом скупу сматрамо као потребно у оној изјави укратко изложити оне црквене основе, према којима смо ми до овог часа пришли своју епископску дужност и пришћемо и у будуће, и које смо ми имали случај већ више пута исказати.

1.) Ми се чврсто држимо старог црквеног основног правила, које је Викентије Лиријски исказао у ставци: id teneamus, quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est; hoc est enim vere proprieque catholicum (држимо се онога, у што су веровали свуда, у што су веровали увек, у што су веровали сви; јер само то јесте у истинитом и правом смислу васељенско).

Према томе се ми чврсто држимо вере старе цркве, како је она исказана у васељенским символима и у од свих признатим догматичким одредбама васељенских сабора нераздељене цркве прве хиљаде година.

2.) Одбацујемо ватиканске декрете од 18. јула 1870. год. о непогрешивости и о универзалном епископству или о црквеној свевласти римског папе, као такве, који противрече вери старе цркве и руше старо црквено устројство. Но то нам не стоји на путу, да признамо историјско првенство, како је оно било усвојено римском епископу као првом између једнаких (primus inter pares) од многих васељенских сабора и отаца старе цркве с пристанком читаве цркве прве хиљаде година.

3.) Одбацујемо такође објаву Пија IX. од 1854. год. о „непорочном зачећу Маријином“, јер нема основа у светом писму и предању првих векова.

4.) Што се тиче других, доцних у последњим вековима од римских епископа догматичких декрета, була: Unigenitus, Auctorem fidei, силабуса 1864. год. и т. д. ми их одбацујемо, уколико противрече учењу старе цркве, и не признајемо их за обавезне (massgebend). Осим тога, понављамо све оне протесте, које је у пређашње време већ учинила Риму стара холандска католичка црква.

5.) Ми не признајемо тридентински сабор у његовим одредбама, које се тичу дисциплине, и догматичке његове одредбе, признајемо их само утолико, уколико су сагласне с учењем старе цркве.

6.) Узимајући у обзир, да је света евхаристија од увек била истинито средиште богослужења у католичкој цркви, сматрамо као

своју обавезу такође најавити, да ми са свом правилношћу у целини и чврсто чувамо стару католичку веру односно свете тајне олтара, верујући, да под видом хлеба и вина примамо тело и крв Господа нашег Исуса Христа.

Евхаристичко богослужење у цркви није настављено понављање или обновљење изнирне жртве, која је једном за свагда принесена од Христа на крсту; него се његов жртвени карактер састоји у том, да је оно њена успомена, која не престаје, и истинито присуство тога јединог принашања Христа за спасење искупљеног човечанства, које се свршава на земљи и које ће се, по Јевр. IX. 11 12., непрестано свршавати од Христа на небу, јер Он сад стоји за нас пред лицем Божјим (Јевр. IX. 24.).

При такоји карактеру евхаристије у односају према Христовој жртви, она је у исто време освећена жртвена вечера, у којој верни, који се причешћују тела Господња и крви Господње, имају заједницу међу собом (1. Кор. X. 17.).

7.) Надамо се, да ће напорима богослова поћи за руком, да држећи се чврсто вере нераздељене цркве, дођу до слоге с погледом на разлике, које су поникле од времена црквеног раздељења. Свештенике, који су под наших руководством, ономиньемо: у проповедима и на предавањима прво имати на уму битне хришћанске верске истине, које исповедају све вероисповести, које су раздељене у црквеном односају; при расправљању противуречја, која још постоје, брижљиво избегавати сваку увреду истине и љубави, — и речју и примером задобивати чланове наших општина, да се према иноверним држе у духу Исуса Христа, који је искупитељ свију нас.

8.) Чврсто и са свом правилношћу чувајући учење Исуса Христа, одбацујући од себе све заблуде, које су се по човечјој кривици помешале с њим, све црквене злоупотребе и је архијске претензије, надамо се, да ћемо с највећим успехом радити против неверија и религијозне равнодушности — против тога најопаснијег зла нашег времена.

Дано у Утрехту 24. септембра 1889. год. (Долазе потписи споменутих архијепископа и епископа.) *М. В. Ј.*

Проповед.

Скажи ми Гди кончинѣ моѣ и число дній моіхъ кіі есть... (Псалам.)

Чусмо ето, благочастиви, одјекнуше звуци танке харфе псалма Давидова: Кажи ми Господе конац живота мога и број мојих дана колики је. Тути затворена и запечаћена књига вечности и живота..... Печати су јаки, везе су нераскидне, нико их не може отворити ни расмрсити осим онога, који их је свезао и замрсио, осим небеског кључара.. У тој књизи написани су дани и часи нашег живота. Шта су дани, што су часи, што је вечност, што ли време, то ме не питајте. „Ја знам шта је све то, кад ме нико о томе не пита, а опет не знам кад ме когод о томе запита“ Тако вели велики св. Кипријан, а ја боље не знам од њега.

Часи лете, дани лете, време лети к својој вечности, да оде, да га нестане у тој бесконачној тајни, као капља росе када пане на површје мора бескрајнога, као мали жубор поток, што се као сребрнозмија вијуга кроз зелене ливаде и гране, док га нестане у реци и мору, мору вечности...

Прошлост је прохујала више наше главе, као брзица река кроз стење и камење... Прошлости више нема... Прођоше ружичасти дани пролећа живота, младости; паде иње на главу нашу, ето зиме живота, — старости. Зоримо сваким даном, као летно воће на гранчици танкој; кад дозори оно пада на земљу, која га је и дала; и ми кад дозоримо падамо к земљи, она нас прима у утробу своју, у облику гроба, да дамо њој њено што је било и јест, небу његово што је било и јест... Ето конца живота, а тај је гроб!

Будућности је далеко, садашњост ју лагано допоси; ми јој се журимо као граду, што му се висока кубета и куле иза горе сјаје, обасјане раноранком сунца жаранога. Будућност долази, па лагано допоси собом свој свршетак — гроб. Гроб, на опет гроб!

Прошлост прође, будућност долази, а ми смо, благочастива браћо, у садашњости, она је једина наша, она је у нашој власти. Трепутак садањи је део вечности, део бескрајности. Ако предамо овоме трепутку

добро дело, племенито и благо, тај трепутак носи то дело наше пред престо правде и истине. Печати запечаћене књиге живота отварају се и раскидају, и у ту се књигу пишу дела наша, мисли наше, и осећаји наши, што их је донео тај тренутак. Тренутак је мали, што их је донео, ал нама је знаменит за вечност. Ако пре дамо овоме тренутку зло дело, мисао или помисао, осећај или накану, то опет тај тренутак носи дело то, мисао ил помисао ту, пред престо суда вечнога, опет се за печаћена књига отвара, да се у њу све то уведе и запише.

Ето долази страшни дан суда. Ено Судије, где седе на високи престо превознесен у свој слави својој уз трубе херувимске, и песме бесплотних сила. Ено износи се на средину запечаћена књига, ено се књига отвара, да нам се по записаном у њој изрече суд или помиловање, смрт или живот, лоно Авраамово или муке богатога.

Тренутак за тренутком износи дела своја. Ето наших сведока или браниоца наших. Ако су тренуци — сведоци светли били, задобићемо Судију на нашу страну. Ако су тренуци — сведоци тамни били, изгубићемо милост Судије. Он ће отворити уста своја, да изрече страшни суд и осуду, где више призива ни помиловања нема, већ тамница вечна и гења огњена . . . !

О, благочастиви Хришћани, нижимо светли тренутак до тренутка, да нам ни један не буде као изгубљен уписан у књигу живота; па као што зрно песка до зрна на обали морској чини чврсту обалу, која може одолети бури и оркану, тако ће чврсти и светли тренутак до тренутка начинити чврсту и светлу обалу, да одолимо бури искушења, која би хтела да нам смета у нашем делу вечнога живота. Кад вам год закуца на врата беда и невоља помозите јој у оном тренутку, да га за душу задобијате, а и ти српска селе узми мараму иза танка паса, што мириши миљем и босиљем, па утри сузу, где видиш да се суза од јада пролива. Угледај се на сестру своју Косовку девојку, која је још пре јарког сунца засукала скуте и рукаве, па отишла на поље Косово, да залаже рањенике и оне који умиру у ранама лутима као жртве за народну слободу и величину, а ти теши и залажи ове овде патнике, који можда страдају због људске самовоље и неправде . . . Чувај образ и душу, чини дела добра и милостна.

Тако и ти брате Србине, у сваком тренутку, свакој згоди и прилици и сваком ближњем, а од милина особито, своме Србину, брату рођеноме.

Тако радећи не ћете имати потребе знати конац живота свога, јер ће светао бити. Тако радећи поносан ћете чути суд из књиге живота, што желим свима вама. — Амин!

Вел. Писаница. **Милан Ј. Соларић.**

Кад је умро Ирод Велики?

(Наставак).

О последњим данима Ирода Великога и о важнијим догађајима у то доба прича потанко познати нам Јосиф Флавије. Главнији моменти његова причања састоје се у овом:

Украшавајући јерусалимски храм Ирод међу осталим беше метнуо златнога орла изнад врата, кроз која се улазило у храм. Такав поступак као противан закону наравно да је јако саблажњавао праверне Јудеје и тај златни орао био је непрестано предмет роптања, и једино позната Иродова свирепост била је у стању, да уздржи народ од побуне; но на то се само чекала згодна прилика, која им се у ово доба и пружила. Наиме, које старост, а које опет тешке болести обхрваше грозпога Ирода и он падне у постељу. Када се дознало у Јерусалиму за његову болест и да нема изгледа, да ће дуго живети, неки ревни јудејски равини: Јуда, син Сафорејев, и Матије, син Маргалотов, стану проповедати својим ученицима, да је дошло време, да униште тога златнога орла. У то се доба пронесе и глас, да је Ирод на самрти. Кад та вест дође до ушију неким младићима, похитају они у храм и исеку секирама на комаће златнога орла. Но та побуна није имала времена, да обухвати сав јерусалимски народ. Брзо се појави царски тисућник с војском, умири

светину, похвата Матија, Јуду и све њи хове младе присталице (око 40 људи), те их одведе Ироду.[72] Ирод беше разјарен, те неумолив. Одмах строго казни све учеснике: коловође и бунтовнике, похватане на делу, спали живе, а остале поубијају његови момци.[73] Те ноћи, после побуне и казне, десило се *помрачење месеца*. Од тога доба поче болест мучити Ирода све већма и већма и наскоро његове патње постану ужасне. Надајући се олакшању заповеди он, да га однесу у калиројску бању, која се налазила близу Мртвога мора, с леве стране Јордана. Ту лечници нађу за добро, да га метну у буре, напуњено топлим зејтином и да му на тај начин грејут тело. Но од тога му буде још горе и у мало што не умре. Због тога он нареди, да га однесу у Јерихон. Налазећи се у ужасном меланхоличком стању наумн он да учини нешто необично и чисто невероватно. Наиме, знајући, да га мрзе сви његови поданици и да ће се радовати, кад чују, да је умро, зажели, да сва Јудеја заплаче после његове смрти. С том намером изда он заповест, да дођу к њему у Јерихон знатнији људи из појединих места, па кад се сви искупе, он их да све засужњити. После тога позове он сестру Саломију и мужа јој Александра, и заповеди им, да после његове смрти поубијају све сужње.[74] После тога кушао је он, да сам себи одузме живот. но у том га спрече. Пошто је тај покушај изазвао немир и вику, засужњени његов син Антипатар помисли, да је Ирод умро, те затражи од стражарâ, да га ослободе. О тој жељи одмах известе Ирода, те он нареди, да га одмах убију, што буде и извршено.[75] Кроз пет дана после тога нестане и Ирода.[76] После његове смрти Саломија ослободи све засужњене па тек онда објави, да је он умро.[77] Приликом сахране његов син и наследник Архелај није ништа запемарио, што би могло увећати величанственост укопа. Тело умрлога пре-

[72] Bell. Jud. I. 33, 3.
[73] Ibid., I, 33, 4.
[74] Antiquit. XVII, 6, 5—6; Bell. Jud. I, 33, 5—6.
[75] Ibid XVII, 7; Bell. Jud. I, 33, 7.
[76] Antiquit. XVII, 8, 1; Bell. Jud. I, 33, 8.
[77] Antiquit. XVII, 8, 2; Bell. Jud. I, 33, 8.

несу у тврђаву Иродијон.[78] Седам дана је Архелај оплакивао свога оца, и у исто доба није заборавио, да угости народ.[79] Наскоро отпочну немири у Јерусалиму, који су у толико постајали опаснији, *што је била близу Пасха*.[80]

Тај опис поред осталога пружа нам два доста важна податка, на које се можемо ослонити те наставити наше истраживање. Наиме: а) оне ноћи, која је наступила непосредно после уништења златнога орла и казне због тога, десило се помрачење месеца, и б) Ирод је умро пред Пасху. Према томе потребно нам је, да одредимо, које је то било и кад се десило споменуто помрачење, и кад је наступила јудејска пасха дотичне године.

Код питања о месечевим помрачењима у доба смрти Ирода Великога притекао је богословско-историјској науци у помоћ 1816. год. астроном Вурм.[81] Имајући на уму, да се научници не слажу код одређивања године смрти Ирода Великога, те према томе и у години рођења Исуса Христа, одредио је он сва помрачења месеца, која су се десила у годинама 748. до 753. а. u. c. или од 6.—1. године пре рођења Христова по Дионисијеву рачунању (по астрономској т зв. Јулијевој периоди 4708.—4713. год.). По том рачуну догодила су се у то доба ова месечева помрачења:

Год. 748. а. u. c. била су два помрачења, и то 3. априла и 23. септембра, но ни једно се од њих није могло видети у Јерусалиму и Палестини.

Год. 749. а. u. c. Те се године десило 23 марта тотално помрачење месеца од 21 палца 35 мин. и могло се видети у Јерусалиму. Средина помрачења пала је у 8 часова 33 минута у вече по средњем времену у Јерусалиму. Тотално помрачење трајало је 1 час 44 минута, а помрачење у опће 3 часа 44 минута. Исте го-

[78] Antiquit. XVII, 8, 3; Bell. Jud. I, 33, 9.
[79] Antiquit. XVII, 8, 4; Bell. Jud. II, 1, 1.
[80] Antiquit. XVII, 9, 1—3; Bell. Jud. II, 1, 1—3.
[81] Astronomische Beiträge zur genäherten Bestimmung des Geburts- und Todes jahres Jesu. Von Joh. Friedr. Wurm, Prof in Stuttgart. у Archiv für die Theologie und ihre neueste Litteratur Herausgegeben von Ernst Gottl. Bengel. II. Bandes Erstes Stück. 1816. стр. 34. 35.

дине 15. септембра било је и друго тотално помрачење месеца, које се могло видети у Јерусалиму, од 19 палаца и 47 минута. Средина помрачења у 10 часова 49 мин. вечера. Тотално помрачење трајало је 1 час 38 мин., а помрачење у оне 3 часа 38 мин.

Год. 750. а. u. c. десило се 13. марта видљиво у Јерусалиму делимично помрачење месеца од 5 палаца 24 мин. Средина помрачења — 3 часа 4 мин. из јутра. Дужина помрачења — 2 часа 33 минута. Исте године 5. септембра помрачно се месец делимично, но то се помрачење није могло видети у Јерусалиму.

Год. 751. а u. c. није било никаквога помрачења месеца (као што то у оне може да буде код месеца, дочим не може бити ни једне године без помрачења сунчева).

Год. 752. а. u. c. помрачно се месец делимично два пута, 20. јануара и 16. јула, но ни једно се помрачење није могло видети у Јерусалиму.

Год. 753. а. u. c. догодило се 10. јануара тотално помрачење месеца од 22 палца и 19 мин. и могло се видети у Јерусалиму. Средина помрачења пала је у 1 час 54 мин. по поноћи. Тотално помрачење трајало је 1 час 40 мин., а помрачење у оне 3 часа и 36 минута. Друго се помрачење догодило 4. јула, али се није могло видети у Јерусалиму.

Пита се, које је од споменутих помрачења оно, о ком говори Јосиф Флавије?

Пре свега помрачења, која су се десила 748., 5 сент. 750., 752. и 4. јула 753. год., као така, која се нису могла видети у Јерусалиму, не могу се у овом случају ни узимати у обзир. А пошто смо ми у свом истраживању дошли до закључка, да је Ирод умро у времену од 1. Нисана 750. до 1. Нисана 751. године од осн. Рима, то према томе отпада и помрачење од 10. јануара 753. г. На тај начин остају нам само три помрачења, која се могу узети у обзир, и то: два тотална помрачења од 23. марта и 15. септембра 749. год. и делимично од 13. марта 750. год. а. u. c. Сва та три помрачења догодила су се пре почетка јудејске 750. године и то не много раније, те баш у том и лежи тешкоћа, да одредимо, које је од њих имао Јосиф на уму. Но он нам сам и ту пружа средство, да се помогнемо.

Видели смо у горњем Јосифову опису Иродових последњих дана и смрти, да је на брзо после његове смрти наступио јудејски празник Пасха. Из тога пак можемо извести закључак, да се Иродова смрт, према горњем термину a quo и ad quem (1. Нисан 750. — 1 Нис. 751. г.), могла догодити или у почетку 750. јудејске године, т. ј. у времену од 1—14. Нисана 750. г. или у последњем месецу исте јудејске године т. ј. пред 1. Нисан 751. г. а никако у средини те јудејске године, Но ако сад са тим доведемо у свезу горња три месечева помрачења, од којих се последње, најдоцније, збило 13. марта 750. године, те узмемо у обзир, да Јосиф описујући потанко, т. р. из дана у дан последње догађаје из Иродова живота, не спомиње, нити нам даје икаквога основа, да претпостављамо, да је у времену од последњега месечева помрачења у његову животу до његове смрти пала Пасха, то морамо узети, да Ирод није могао умрети ни пред 1. Нисаном 751. године, већ да се његова смрт могла десити једино у размаку од 1.—14. Нисана 750. а. u. c. У корист такога закључка говори још и то, што би у противном случају од помрачења т. ј. од почетка Иродове болести до његове смрти прошло 13, односно 19 или 24 месеца, што је тешко веровати с обзиром на старе године и на изванредно тешку, компликовану болест Иродову. Према томе Ирод је умро у почетку Нисана 750. а. u. c.

(Свршиће се.)

Књижевни прикази.

„Назарени“. Роман, написао J. Томић. (Свршетак).

Дакле у оцеку „Борба с назаренима у скупштини“ — „зашушти свила; забљешта злато; просуше се сквакојаки мириси, *а забрујн звонки кикот* (?). То су господе. Сад се појави црквени појас (pars pro toto), прота, па онда један, два, три (!!) свештеника, за овим неколико господе, два три богослова (и они морају бити ту!), па онда и неколико ратара...“ Читава дакле опија у скупштини назаренској — прави театер. Па онда да вам је

чути, каква се ту ватра отвара са обадве стране, како ту севају ватрене мисли, како су сви ти људи од реда красни замишљени, како један другог дочека, како му отпали и одмазди, како га прекопи, „шицкатака“, прави „муритат“, који се завршује још и духовито смишљеном бенгалском ватром: падањем у несвест поп-Јашине попадије, јер је ту, пред свима, јасно и гласно изрекао бивши им слуга, Јова Тимин из Крчедина, да поп-Јаша радо бечи своје хатове пред разним госпођама и пред Н. . . ском попадијом, подвикујући на њих из стражњега спца! „Јила Ђи! Цезар, свето ти твоје!“. . .

Кукавни прого, бедна три свештеника, братоца његова, и ви, млада господо богословци! Шисте ни спевали, у какву ће вас „вучју јазбину“ увести професор Здравковић, и како ће вас онде г. Томић пустити да извучете танак крај, не имајући он сам „качества“, да вам позајми духовитост поп-Доброслава Паје Адамова или попа Паште Поповића из Петрова Села (в. његов „Глас Народа“ за год. 1886, бр. 2. стр. 4. и 5. или Димитријевићево „Назаренство, његова историја и суштина, стр. 175—179). Још је међу нама снима био најмудрији поп Светозар Ненадов, јер је, и ако после ваљане кише, прибегао јапунџету, сетивши се речи св. Ап. Павла, да се свађе и препирања око закона ваља клонити, „јер је то некорисно и празно.“ Да си се ти оче Светозаре, меланхолична саиалшца и бедно шевдало, бар тога сетно *пре* похода вашега на „вучју јазбину“, онда ни твој весели таст Јелачић не би био дошао до онога ступидног уверења, да је „св. Писмо у рукама даровита човека оштар мач, који сече с две стране. *С њиме се може бранити и Пера и Паја, ко га добраби у руке*“, нити би икада он икоме сверовао, да је и главом „реформатор“ цркве, Самуило Хајрих Фрелих, био „ваљан и даровит човек“, него би му, за спас душе његове, само и једино исповедање и учење православно сјало и озарявало га небесном светлошћу својом. Но ти си се, Томићев оче Светозаре, узоре његов свештеничких врлина и способности, на нети начин шарлатански држао и у оцеку „Српски поп и назаренски владика у борби око свога оца,“ где ти је ваљало шичупати душу рођеноја бабајке твога из канџе назаренске: *ни ту ти ниси умео и могао да изведеш учење православно победоносно из борбе са назаренитином;* ти си се и ту показао прави „шерет“, и прибегао си твом — „друштву добрих људи.“

Али ако ви, штовани читаоци, мислите, да је бар са читавом овом комедијом крај том „роману“, онда се ви у истини луто варате. Јер ту има да одиграа још врло красну улогу не само речено „друштво добрих људи,“ него и сама узорита „Налицкана војска“ (!), две врло генијалне пајазде против пожара назаренскога!

И у „Налицканој војсци“ цинизам г. Томића бљешти великом силом. У скупштини назаренској онемоћућено је он у борби против назаренштине паше свештенство; у „налицканој војсци“ опет извргава крајњој пороци ину нашу интелигенцију. Да видимо само:

Професор Здравковић, који ће први држати још на горе напртаном јавном зборисању утапачено јавно предавање, говори врло одушевљено против моде и лукеуза, и наравна ствар, да није, благовремено, ни у сну могао спевати, да ће га том ягодом утерати у тикву и извргти га општем руглу промућурни Шандор ковач, заклети противник и душманин наше лепше половине — тиме, што неустрашима погледа и велегласно указује на његову присутну госпожу, „пакиљурушу“, која носи три реда бисера и бели се, која својим примером дражи сеоске девојке, да купују одело „егал“ боје, и која керсфска и покондирена тиква при завршетку тога предавања жели мало лимунаде за своју узбуркану крв! — Али је још лепши шіпасіит подметнуо г. Томић сеоском лекару, кога пушта, да после 14 дана, са жаром и заносом говори „о умерености,“ разуме се у јелу и пићу, али у самој ствари тако претерано и онда и малко глупаво-збркано, да су га сеоске цуре и спевале:

Тврда кућа, трошна кров,
Доктор пише рецепт нов,
Човек може да ужива
С три врча сочива.

Осим тога је та филипика докторова против јела и пића имала и тај красни успех, да је цео „хотвоље“ сеоски (разуме се, заједно са високопарним г. доктором), још тога дана отишао на вечеру трговцу Малиху, и о којој се вечери „после дуго причало по селу,“ јер „су ту биле рибе (!) од Орида, од оне врсте, но које (!) је Краљевић Марко пиао, кад је славио крсно име; ту је било шест врсти пица, гајдаш из Шида (где јако !), и да богме — угрејаних глава.“ Још је та величанствена вечера, о којој г. Томић примећује, да беше „једном речју, право —

српско весеље“, трајала чак до сутрадан у подне, јер кад су у зору неки почели да хватају коње, Малић је стао са зајетом (!!) двоцевком и хтеде да пуца у коње ако се макну“.

Да би пак слика тога господина доктора медецине и бесједника „о умерености“ била још глупља и луђа, даје му г. Томић једнога вечера у сеоској крчми големе дозе сухих шљива и то *с коштицама*. „Код нас и свиње (!) више једу шљива, но ми . . . а нема здравијег закуска од шљиве,“ вели та бенаста карикатура од лечника па фалата шљиве, заједно са коштицама! „Трешње, вели, не једе *никад* без коштице. Нису му иначе слатке. На и шљиве. наравно, то је наука.“ Но он у тој својој опреци према доја коштем медицинском искуству и иначе здравом разуму, подлеже драмским надом: он се разболи на самрт, а док се тако ређи пранта са дупом, хори се по веселоме леглу назаренске пропаганде слављана песмица;

Кинин кинин, прашак бео,
Наш се доктор разболео,
Без рецепта шљива јео,
Ју, како је само опео?!
Шест хиљада пој'о грама,
На још с коштицама.
Пој'о скоро пола вреће,
Више никад неће (што се и вероватн може.)

Но уобразиља, сврјеч фантазија г. Томића ни ту још није достигла граница својих. Своју „налицкану војску“ држи да ни тиме још није довољно обмотао велом глупости и гнусне одвратности. Покушаји тих „налицканих“ војака, „да најпре зауставе продирање назаренско, па онда и освоје их“ (т. ј. назарене) — како који дан, све су глупљи и луђи. Тако је треће недеље предавао неки Здравковићев друг „о предрасудама у нашем народу, *управо о томе*: Је ли истинита она народна предрасуда, да се дивни голуб у зиму претвара у кукавицу?“. А са истом је надпридуховитошћу, ad rem, говорио и неки трећи премудри Здравковићев господин колега — „о нашим манама у говору.“ Нешто тивао је наиме, је ли боље казати „ведро,“ како кажу у Банату, или „кабао,“ како то веле у Бачкој, па онда је ли боље казати „зарно сам се у посао,“ или „заронио сам се у посао.“ — Најзад ни тако лудо није могло ићи даље, те се та господштина посвађаше и процавељаше. Прво је, прича г. Томић, дошло међу њима „до расцена и кошкања речима, па онда пренеше ствар и у новине. Бог те пита какве ствари нису сад размрсивали“, (када, разуме се, Богу хвала, најбоље широм Србства и такав махнит лист, који се могао наслађивати умном недоношчади таких блесана)

Али с тим како му драго, када се чини, да ни сам г. Томић не држи много до те своје прваше замисли о тој „налицканој војсци“. Да видимо, како изгледа оно „Друштво добрих људи“, што га је засновао поп Светозар.

Поп-Светозар је наиме, као што прича г. Томић, употребио сву своју голему умну силу, свеколико своје теоретично и практично познавање назаренштине, и онда је дошао до тога фамозногa закључка. да против те најезде „*треба цркву оставити на миру* . . . него треба *ван цркве* удесити отприлике оно, што су назарени удесили са својом назаренштином“, ако ће т. ј. „што да се учини — може се само у друштву, Данашње рђаво друштво покварн и доброг, добро друштво ће да поправи и рђавог.“

Свештеник Светозар дакле губи из вида и сам основни појам о Цркви православној, да је она т. ј. заједница људи, коју је, *ради нашега вечнога спасења*, установио Господ, сједињену Словом Божјим, тајнама и свештенством, а која је под управом Духа Светога; на полази странпутицом, да *у сврху вечног спасења* (то је наиме крајња тежња наше борбе против *верске заблуде* назаренске), мимоиђе своју цркву и њезина учења, па да, *то ту вероломну цркву* дође до дивне славе, да је спасао наше православље помоћу *друштвеног* неког преображаја, помоћу седетава, која стоје *ван домашаја* оне заједнице, т. ј. Цркве, чији је он непосредан слуга, и чији углед и процват њему тако јако на срцу лежи! Ту заиста не треба скоро ни мрвице теологије, само тек нешто мало здрава мозга, па да човек увиди како се је силно пребацио и како ту врашки лута по помрчини Томићев *идеал* нашега свештеника, његових способности и дужности.

Но шта ћемо, кад је тај занесени шарлатан, својом грозничавом машташијом, успео да још већма замрси и оно мало здравије свести у неких чланова оне пропале налицкане војске, с којима већ имадосмо талије довољно упознати се; те му испаде срећа, да се оствари његова замисао, са којом је имао онако страховитих пороћајних мука, те му ноће за руком, да ступи у живот његово „Друштво добрих људи.“

И замислите само, чланови тога друштва, и мушко и женско, старо и младо, тако су питоми

у један мах, тако доброђудни, тако пуни најузвишенијих врлина, да ти је чисто топло око срца, гледати их, каке су златни. „У једној омањој *крчми* удесише свој главни логор. . . . Тамо им стоји књижница, тамо им је читаоница“, (јер ни без тих дивних и корисних ствари не сме бити једно тако златно друштво). Али зато ви, штовани читаоци, нипак немојте мислити, да би ма и једном од њих гракнуло срце, посматрајући, из какве се непосредне близине сместе на њих пуне боце, стакленице и чокањи крчмареви. Боже сачувај! „Даље од 10 сах. у вече није никад отворено. Крчмар ни самим случајним странцима не сме давати прекомерно пића“, па то ти је! —

Но због тенденција тога друштва почињу црквене власти, бар с прва маха, да сумњиче поп-Светозара, и прота му чита једном згодом буквицу, која нас напредно подсећа на буруктију, коју је Самуило Фрелих, оснивалац назаренштине, примио од свога декана Фрикарта, када се приметило, да је већ забасао („Димитријевићево „Назаренство,“ стр. 51 и 52). Исто нас тако подсећа на Фрелиха и она театрална појава, када поп-Светозар долази „стихомантијом“ до теме својој беседи против неких нелога у том друштву; тако је стихомантијом дошао и Фрелих до теме својој речи над својим покојним шефом Рехлијем („Назаренство“. стр. 45 и 46).

Али с једне стране величанствена привлачна снага тих добрих људи, с друге опет стране ненадни случајеви смртни и генијалне препирке у самоме крилу назаренаца — доста, да је „друштво добрих људи“, док дан од дан, одржало, што но кажу, сјајну победу над нововерцима, који се, што-но опет реч, разбегоше по мишјим рупама.

Када је дакле прота, „који је ма и непозват дошао“, венчао (преобраћеног, разуме се) Лазара са комшиницом му Цветом, онда он вели поп-Светозару (дабогме, сметњу је, к'о човек, с ума, да га је пре кратко доба корео): „Ја сам увек говорио, да ћете ви победити. То сам отворено казивао и г. епископу, кад су вас код њега оцрњивали,“ а поп-Светозар вели:

„Увенуће мо и ми, ако нас не подрже. У великој битци није то још победа, ако једна чета на једном крају победи своје противнике. Ако они други изгубе, изгубљено је све. Време ће показати, хоће ли ово наше „Друштво добрих људи“ живети само у приповетци, или ће га прихватити сва наша места, сав народ наш (где ти њега јако!). Ко ће да сагледа у будућност?!“

„Очи му се (достојно какве кукуљаве баба-Јеле, када прича о покојној спаш-Пели) помало паводниле и он их управи у даљину, као да је хтео да прозре у напред, али (хоћеш!) не мога, па (но то је већ могао) уздахну, и најзад додаде (разуме се) „загушним“ гласом: „Та да смо Срби, та да смо људи, та да смо браћа . . . ох, боже мој! . . .“ „и сузи му поглед луташе и опет по далини.“

Finis rei! Пошто се поп Светозар, као што видесмо, наудисао, наронио суза и надекламовао — завеса пада, и г. Томић не остаје више питати, него само још то, да наговести, како он с том својом књигом „још није изрекао последњу реч о овом питању, јер није ни изблизу исцрпио(?) сав онај материјал (!?) кога је у овој ствари прикупио;“ и на послетку да се исповеди, како је, „кад је писао тај роман, увек метао руку на срце и трудио се да свакоме (онако, у брк, као прави небојша!) каже истину — па ма га постигло оно, што га у таком случају мора постићи, т. ј. *да подиђу не задовоља — никога.*“

На шта дакле беше главна тенденција тој књизи, за коју смо издали два крунића и онда замарали очи и трајали време, док смо јој на крај дошли? Сам г. Томић ту очигледно завија нешто, и хтео би да нам каже и не би. Да ли је он тиме у збиљи хтео да каже „свакоме“ по коју у брк? (заборавив, да би ти сви имали њему по нешто да кажу) Је ли он ту циљао на доктора и на поп-Јашу — на свештенство наше и на нашу осталу интелигенцију? Или је „не задовољавајући некога“, хтео међу нама тек само злу крв да створа? . . . Јер назарене ни сам не познаје, те нам их дакле није ни могао приказати; њихово учење, устројство, обреди и обичаји њихови не избијају нигди на површину у роману његову прецизно и јасно нацртани; шта више, у читавој тој раборти читалац и нема баш богзна колико посла са назаренима, па и колико и чита о њима, морају ти „*Томићеви назарени*“ на њега са свим другче утецати, него ако са оним *правим* назаренцима ијоле дође у додир. А то значи: г. Томић је назаренце и назаренкиње цртао *са свим површно*. У његову роману има у опће доста карикатура, а мало или нимало природних, верних и истинитих типова, и њима пристајале

радње. Много је тога дакле измишљено, надувано, по некој скоро низми или самовољи скројено, неприродно, усиљено. Између осталога на пр., ради куриозума, само ово: Лазар, овај исти, који Чивуту продаје жито место да га посеје и т. д., допао је и тамнице, а брат његов Светозар — свештеник, па непросно и кћер судчеву, а овај му је и даде!... Но нас се та страна романа не тиче и за то одмах прелазимо на питање:

Је ли, можда, г. Томић хтео наш богословски образовани свет, управе нашу Цркву, да поучи, како јој се ваља борити против најезде пановерске? Зар! Но своју „валицкану војску“ и сам је извргао ругли, а о његову „Друштву добрих људи“ опет ми не држимо — ништа, па ни онда, кад би и ми, као његов поп-Светозар, одступили од установа Цркве православне.

Јер ће — нека само размисли г. Томић — нека секта постојати све донде, док постоје и *свеколики* услови, који су њу у живот привели и под којима она живи и развија се. Што је пак у Лазаревну повикло „Друштво добрих људи,“ и што је у то друштво *ступило, свесвољно*, неколико десетак сентименталних породица, тиме дакако да још нису *„ми на једној тачки“* стамањење оне многобројне мијазме, које условљавају живот секте назареске. Ту се, без сваке сумње, вара свако, ко би сверовао, да би такова „Друштва добрих људи“, и ако *вам* домаћаја саме Цркве, *у чијем се крилу* све то дешава — могла угушити и утамапити назаренштину. У самој ствари то поп Светозарово „Друштво добрих људи“ *имитација* је донекле назаренскога друштвеног живота, и када би се ми *уклеали* на назареске друштвене установе, онда би тиме постигли *баш противно*: дигла би се цена нашега узора. Шта више, из те би се комедије могле још и богзна какве компликације народити. Та „Друштва добрих људи“ наличила би на „Collegia pietatis“ Јована Шпенера, оца немачкога пијетизма, праоца наше назаренштине: наличила би донекле на немачко-протестантске „црквице у цркви“ (ecclesiolae in ecclesia) — легла мистицизма, квијетизма, сепаратизма, пароксизма!

Томићев „роман“, дакле, не може нас баш никако залоњити. *Он не тозпаје ни назарене, а ни нашу Цркву*, и може користити само назаренима, а нама канда само шкоди. Је ли га г. Томић написао из симпатије према вери православној или према назаренима? — О томе може судити како је коме воља, јер роман г. Томића тако је написан, да на то оваљкује. И зато, — боље да није написан.

Викентије Фрушкогорац.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Седамдесетгодишњица митрополита Михаила.) Високопреосвећени митрополит београдски, господин *Михаило*, напршио је 19. (31). августа о. г. 70 годину свога живота, а 14 (26) октобра, на дан Његова посвећења за шабачког епископа, честитали су Му седамдесетгодишњицу многи пријатељи и поштоваоци. Високопреосвећени митрополит *Михаило* је узоран Архипастир и родољуб, образован и као пчела вредан богословски писац, заслужан љубави и поштовања свакога ко га зна и познаје. Слава Му! И Бог Му дао још дуга века!!

(Саборски Одбор) држао је, под председништвом Његове Светости преузвишеног господина *патријарха Георгија*, своје седнице у среду, четвртак и петак ове недеље пре и после подне. Присутни су били чланови: високопреосвећени г. епископ пакрачки *Мирон*, преузвишени г. подбан *Данило Станковић*, вприч. г. архимандрит гргетешки Иларион Руварац и протопрезвитер великокикиндски Ђорђе Влаховић, и г. Михаило пл. Рогулић, те народно-црквени секретар г. Др. Лаза Секулић, фискал народно-црквених фондова Др. Михаило Полит и бележник г. Милан Мешанџић. — Извештај о раду ових седница Саборског Одбора донећемо у народном броју.

(† Јустин Коњовић) члан Саборског Одбора, многогодишњи члан наших народно-црквених сабора и Саборских Одбора, после кратке болести преминуо је 21. октобра (2. новембра) о. г. у 5 часова после подне у Сомбору, у својој 61 години. Тело честитога покојника опојано је и сарањено 23. октобра (3. новембра). Вечан му спомен и лака му црна земља!

(Радња архидијецезалних епархијских власти.) *I. Архидијецезални административни одбор* у седници својој држаној дана 7. (19.) октобра о. г., под председништвом Његове Светости, преузвишеног господина патријарха *Георгија*, решио је и ове предмете: Позван је православни парох у Мишколцу, да овом одбору поднесе потребан прорачун у погледу оправке трошнога крова на српској православној

црквеи у Бенићеву, ради полученог у ту сврху прилога од висок. кр. угарског министарства. — Одобрен је манастиру Бечмину куп једне парцеле земљишта на Танцошу. — Одобрен је и клаузулом одобрења провиђен је најамни уговор, којим је црквена општина у Јамини издала у најам тамошњој политичкој општини једну своју кућу на 10 година. — Одобрена је организација црквене скупштине у црквеној општини у Опатовцу. — Уток црквене општине у С. Крушедолу против овостраног решења, којим је укинут закључак те општине у предмету дозвола на узимање задатог администратору тамошње парохије земљишта које леже чело парохијског дома, подстрешје се вел. Саборском Одбору на више разгледање и расуђење. — Замољена је кр. котарска област у Илоку, да од дужника, у односном списку означених, дужан парохијал укупити и председништву црквене општине у Сусеку уручити даде. — Одобрен је најамни уговор, којим је црквена општина у Бешки издала једну своју кућу под најам Др. Ј. Ст. на три године уз годишњу најамнину од 200 фор. — Ради избора црквених скупштинара, одборника и осталих часника у црквеној општини у Сусеку, а на молбу исте општине, изаслан је тамо овоодборски изасланик. — Одобрен је уговор што га је склопила црквена општина у Мирковци са звонолиевцем А. Н. у погледу преливања два напукнута звона. — Укинут је у црквеној општини мирковачкој обављени избор председника, потпредседника и осталих часника с разлога, што исти избор није обављен у смислу решкриптуалних прописа. — Молба црквене општине у Каменици ради продужења прилошком јој из јерархијског фонда, у сврху допуне свештеничке дотације, препоручена је вел. Саборском Одбору, с тим да потоњ црквеној општини уживану прилошком од 150 фор. годишње одобрити изволи и за г. 1897 и 1898. — Закључак црквене општине у Добрицима, у погледу куна јој једне куће за парохијски дом у начелу је одобрен с тим, да иста општина има врху тога куна саставити купопродајни уговор, те исти уговор са односним скупштинским закључком својим на одобрење приносати. — Позване су овоподручне манастирске управе и црквене општине, које дугују приносе за епархијски фонд и рачуновезирску пристојбу, да исту у року од 14 дана уплате под претњом оврхе. — На тужбу црквене општине у Шуљму, да тамошњи парох неће да суделује при пописивању црквено-општинских добара, пријављен је исти парох архидијецезалној конзисторији, са молбом да га исти на суделовање приспи. — На основу извештаја оводобрског рачуно-ревизора одобрени су рачуни црквене општине у Иригу, и то: цркве св. николајевске, теодоровске и успенске, као и црквене општине од г. 1893. и 1894., даље рачун фонда српске православне веровисповедне основне школе, фонда Мојсеја Моловића, Пантелије Јовановића, Стефана Којадиновића и Михајла Грујића од г. 1894. — На молбу управе манастира Привине Главе одобрена је уступна исправа, којом се са досадањег јој закупника преносе на Вл. Т. сва права и дужности, која пашпу на најамног уговора склопљеног са првобитним закупником а одобреног већ по овом одбору. — На основу исказа управа манастира Бечмина, Врдника, Гргетега, Привине Главе, Јаска, Раковца и Мале Ремете о дужницима, који дугују овим манастирима установљени откуп десетка, а дужни су га непосредно уплатити тим управама, замољене су надлежне политичке власти, да од тих дужника оврховним путем дуговине истерати и овом одбору приволати даду. — Узет је на знање извештај оводобрског изасланика о обављеној организацији црквене општине у Петровчић-Бечмену, те иста организација одобрена, дочим је уток Р. Г. и др. против исте организације одбијен, јер није у смислу постојећих прописа именованом приверменом одбору у законитом року на решење поднесен. — Председник црквене општине у Б. проглашен је, заједно са члановима тамошњег црквеног одбора, одговорним за штету која је тамошњој црквеној благајни услед краће 645 фор. нанесена, јер се нису оводобрским наредбама покорили, а наиме да новац сместен у гвозденим касама држе или у новчани који завод користоносно сместе, услед чега је наступила могућност да новац може украден бити. — те им је у дужност стављено да наведену своту иначе солидарно накнадити црквено-општинској благајни до краја ове године, ако та свота не би била по злочинцу надокнађена. У противном случају поћи ће се против њих оврха.

П. Архидијецезална Конзисторија у седници својој од 8 (20) октобра т. г., под председништвом Његове Светости, преузвишеног господина *патријарха Георгија*, решила је и ове предмете: — Узет је на знање извештај Његове Светости српског патријарха Георгија да је свршеног богословца Јована Ластавицу из Осека, који је овостраним закључком опредељен за протопрезвитератског помоћника у Земуну, дана 12 (24) сент. о. г. благоизволео рукоположити за ђакона, а 13 (25.) септембра за презвитера. — Обавештење се подручно парохијско свештенство односно управа епископског завода за свештеничке удовице и сирочад у Карловци, ради тачног одржа-

ваља установљених наређења у одлуци вел. Саборског Одбора од 22 јуна (4 јула) о. г. којом је одлучно: да, у смислу § 3-ћег уредбе о мировинском фонду за удовице и сиротну децу српског православног свештенства у дијецезу српске митрополије карловачке, има сваки свештеник бити члан овог сад поменутог општег мировинског фонда с тим, да се у погледу уплате мировинског улога може дати одгода најдуже на време од три године дана, тако, да је сваки члан дужан тај мировински улог уплатити у оброцима, заједно са 6% камата, која се камата обзиром на § 6 исте уредбе никако отпустити, нити у том погледу од уредбе одступити не може, а осим тога на основу § 8 прописани редовни постотак одмах друге године почети уплаћивати“. — Пошто се из поднесених односних исказа и списака не види, да ли поменути свештеници односно чланови свештеничко-удовичко-сиротињско-пенз'оног завода архидијецезе карловачке желе свој главни улог према § 5 уредбе „о мировинском фонду за удовице и сиротну децу српског православног свештенства у дијецезу српске митрополије карловачке“ допунити и како желе исти чланови приносе своје уплаћивати, а услед одлуке вел. Саборског Одбора, позвани су окружни протопрезвитери и деловодство свештеничког удовичког пензијоног завода архидијецезе карловачке, да своје извештаје односно исказе са назнача сних подручних свештеника надопуни и у што краћем року овамо поднесу. — На молбу писаца препоручене су управама подручних манастира, а путем протопрезвитератских звања свима црквеним општинама и парохијском свештенству — ова богословска дела: „Макарија митрополита московског православно догматичко богословље“, I и II део, превео архимандрит Митрофан Шевић, и „Жртва новог завета“, написао Милош Парента свештеник у Исклиу (посл. пошта Смилчић у Далмацији.) — На молбу управе монашке школе у манастиру Хопову препоручује се молба тамошњег искушеника и ученика IV разреда Душана Поповића вис. кр. земаљској влади, одељу за богоштовје и јавну наставу ради опроста од маљкавућих му година за ступање у монашки чин. — На молбу високопреосвештеног г. епископа пршачког, и по саслушању управе манастира Крушедола, а с обзиром на велику оскудицу и потребу јеромонаха у пршачкој дијецези, подељен је одпуст из подручја архидијецезе карловачке јеромонаху крушедолском Сави Влаовићу и јерођакону Викентију Вукосављевићу. — Молба јереја С. П. у Неготинској, којом конкурује на место систематизованог помоћника у Сомбору, уступљена је епархијској конзисторији у Новом Саду са препоруком на уважење. — На пријаву архидијецезалног одбора, да парох у Ш. јереј П. Н. неће да суделује при пописивању црквено-општинских добара, наложено је овоме, да у року од 8 дана то има учинити, под претњом суспендације. — Узет је на знање извештај надлежног протопрезвитерата, да је јереја Ст. О. бившег администратора парохије у Малим Радинцима администрације решио, а привремену администрацију поверио пароху у Путинци. — У свези с тим, а на молбу свршеног богослова Лазара Ранковића из Буковца именован је исти за администратора парохије у Малим Радинцима и позван је, да се ради свога рукоположења што пре обрати молбом Његовој Светости, као надлежноме Дијецезану. — Узет је на знање извештај надлежног протопрезвитера, са односним записником и инвентаром у предмету увођења изабраног пароха у Старој Пазови јереја Симеона Араницког, те разрешења од администрације исте парохије јеромонаха Арсенија Хаџи Јеремића. — Молба јереја Душана Поповића бившег администратора парохије у Осеку, којом моли, да се одреди за личног помоћника пароху земунском јереју Николи Савићу, падана је претходно овоме са позивом, да се изјасни, да ли молитеља прима за личног помоћника или не. —

(**Радња епархијских власти у Вршцу.**) *I. Епархијска конзисторија* вршачка држала је 7. (19.) октобра т. г. под председништвом Њ. Преосвећенства г. епископа *Гаврила* седницу, на којој су међу осталим решени и ови предмети: Узета је на знање одлука Саб. Одбора у погледу одношаја парохијског свећенства спрам свешт. мировинског фонда, те иста свештенству циркулардо објављена. — Умољена је жупанијска власт у В. Б. да учитељима у И. нареди, да у цркви поје. — Закључено је, да се на упражњену парохију у Н. С. стечај распише. Препоручена је епархијском свештенству за набавку књига архим. М. Шевића: Догматичко богословље. — Узета је на знање одлука Сабор. Одбора, којом дозначује досад издавану годишњу приполоћ из јерархијског фонда администратору парохије кајчасовачке. — Одобрен је поступак црквеног одбора у В. у погледу преноса неких мртвих телеса у другу костурницу. — Јер. П. Д. у Д. опроштен је од тужбе, коју су неки из Д. против њега злонамерно поднели. — Одговорено је црк. општини у Д., да јој се у оскудици свештенства, не може стални душестараталь дати. — Одређен је избор пароха у Б., те су у кандидацију стављени јереји К. С., С. М. и О. Д. — Издата је конз. одветнику на извршење

радња епарх. конзисторије у Карансебешу, гледе двобе Рошана и Срба у Сушка. — Прочитана је одлука Саб. Одбора, да је овострани извештај о смрти пароха у М. јер. В. Угришова на знање узет. — Увршћен је у клир ове епархије јер. Д. Ј. — Узет је на знање дисциплинарни поступак преосвећеног г. дијецезана према јер. Н. М. — Наређена је пресуда у дисциплинарној ствари јером. Ј. Б. у К. — Осим тога позвати су неки несагласни супружници на 3. покушај измирења. — У овој седници решено је 52 предмета.

II. Епарх. административни одбор држао је седницу 8. (20.) окт. т. г. Седници је председавао преосв. госп. епископ *Гаврило*. Међу осталим предметима решено је: Одобрава се црквена општина у Плани, да звоник оправити може. — Одобрава се црквена општина у Старчеву продаја једне црква. куће. — Узета је на знање одлука Саборског Одбора у погледу оснивања самосталне парохије у Старчеву, те истој општини објављена. — Укинут је закључак црквеног одбора у Опову, те укинутим закључком тим забачени тутори на своја места реконују се. — Одобрен је црквено општинин у Фаркаждину куп 3 јут. и 1200□* оранице. — Одобрен је разрез парохијала у Опову, те наређено егзекутивно истеривање истога. — Црквена општ. у Ф. одобрава се куп 14 л. земље за цркву. — Наређено је овршбено истеривање парохијала у Сакулама. — Изаслат је повереник, да сумњиви неки дуг црквене општине у Н. С. повиди. — Одобрено је црепајској црквеној општини да може купити 6½ лан. оранице за 2145 ф. аврс. — Црква. општина у В. Г. позвана је, да потраживање јер. О. Е. С. 14 дана, под теретом овршке исплати. — Одобрена је преливинација, те намера црквене општине у Делиблату гледе поправака црквених општинских зграда. — Одобрена је молба црквеног одбора у В. у погледу награде за исплату неког већ застарелог дуга код те црквене општине. — Одобрава се црквена општина у Перлезу, да једно благајничко место системизује. — Одобрена је црквена општина у Павлишу продаја неке општинске куће. — Узета је на знање начелна одлука Сабор. Одбора, којом упозорује на прев. кр. Рескрипт, да је у свима случајевима наплате парох. свештеничка администр. одбор надлежан одлуку донети. — Изаслат је епарх. ревизор да у неким општинама спроведе ликвидацију. — Упућене се све цркв. општине, да све зајмове, што пупиларно осигурани нису, одказу и у будуће само под неким строгим условима позајмљују. — Узети су на знање извештаји епарх. ревизора те одобрени рачуни црквених општина у Панчеву, Острову и Марковцу. — Потврђен је избор председника црквене општине у Дежану. — Одобрена је продаја 446 кв. жита управи ман. Војловице. — Извештена је црква. општина у Б. да је добила 150 фор. вар. држ. приношења. — Издате су на изјашњење неке тужбе председнику црквене општине у Б. — Позвани су бив. администратори у К. да порез, који на тим. парохијску сесију дугују, што пре исплате. — Наређено је ексекутивно истеривање парохијала у Дубовцу. — Обе парохије у Јарковцу повишене су у III. разред. — У овој седници решено је преко 100 предмета. — Реферисао је у оба одсека епарх. бележник јер. Дим. Јанковић. **Д. Ј.**

(**Стечајни испит**) полагали су пред конзисторијалном испитном комисијом, у Вел. Кикинди дана 17. (29). октобра т. г. свршени богословци епархије темишварске: јереј *Павле Шишићев* лични сиохожник у срп Итебеју, *Владимир Вулишић*, *Светозар Јевтић*, *Јован М. Јовановић*, *Душан Пупчић* и *Драгутин Чолаковић*, те су сви кандидати испиту задовољили.

(**Нови светитељ у руској цркви.**) Решењем од 9 септембра о. г. високопреосвећена митрополит Јанњаије са преосвећеним черниговским Антонијем, свршили су свечано *откриће моштију* светог Теодосија угличког, архијепископа черниговског, који је прибројан лику руских светитеља. О новом руском светитељу „Црквени Вестник“ пише ово: Свети Теодосије Углички живео је у оно тешко за задњепровску Украјину време, кад је утецај католицизма и пољских обичаја достигао у тоже крају значајан степен Племенска и религиозна мржња давала је повод непрестаним смутњама које су у то време узнемиривале сву Малу Русију и доводиле народ до крајње сиротиње, како моралне тако и материјалне. То је било жалосно време, кад је православна вера не само од стране Пољака, но и од Руса, који се њима подчињаше, сматрана као *презрена вера*, а духовенство њено излагано презрењу и врло често поругама фанатичких следбеника католицизма. У то време, када су особито потребна била очигледна и убедљива средства да докажу, како је православно учење јединствени извор правилних појмова о правом хришћанском животу, и кад су биле нужне и такве личности, које би и својим животом тако што на делу показале, живео је и делао св. Теодосије Углички, као прави и истински поборник св. Православља. Архијепископ Теодосије умро је 1696 г. 5 фебруара и сахрањен био у Борисоглебовском сабору у Чернигову. Одмах после смрти његове осетило се дејство његовог светитељског тела, јер прва која получи исцељење на истоме беше његов архијепископ чер-

ниговски Јован Максимовић, који се излечи од тешке бодести. Вест о томе брзо се разнесе по целој Русији и његовом гробу похиташе многи да траже помоћи. Целога прошлога столећа, хитали су поклоници његову гробу, а у овом, 1857 г. 8. октобра поклонише се поштима његовим и император Александар Николајевић са царицом Маријом Александровом. Још од прних дана ових чудотворних појава почела се водити записка о њима, а формална почела је 1835 године од свештеника Стевана Андрејева Записана чудеса износе читаву књигу, која садржи неколико свезака. Но највећи између свију јесу ови, које овде наводимо. Године 1838 дошла је у Чернигов заједно са својим мужем, који беше назначен за директора гимназије, и младољетним сином Ана Григоровна — Фишер. Као лутеранка она није никад чула за светитеља, а још мање да је чула за његова чуда. У августу исте године разболи се опасно њен синчић, а и сама је у то време много боловала од очију. Једанпут у сну она види две цркве, једну већу једну мању. Из ове последње излазила је једна жена сва у сузама, која је доњела њеног сина. На питање: где је била? — иста одговори: у цркви. Госпођа Фишер уђе у цркву где јој се представи некакав свод, у коме беше сребрни ковчег светитеља и на зиду пред њим икона Богоматере. Код ковчега се молила и непозната јој женскиња. Како никад таке што није видела, обрати се непознатој с питањем: шта је то? На што јој ова одговори: „то је свети Теодосије Углички; моли се њему! — ти и твоје дете бићете здрави“. Чувши такав одговор она се поче молити, но у том се пробуди. С почетка она није давала сну никакав значај, но у скоро она се заиста опорави! Одрави и њен син. Заинтересована овим чудним случајем, она стане распитивати и сазнавши да заиста постоји што је у сну видела, похита у Борисоглебовски сабор. Како се задивила, кад је тамо нашла све, као што је и у сну видела. Уверивши се, да је здравље њено и њеног сина благодатни дар молитвеног ходатајства св. Теодосије, г-ђа. Фишер и ако је била лутеранка заволи, да се на гробу светитеља очита парастос и сд тога времена ноћне поштовати светитеља. Наскоро она опет у сну види светитеља, као да у једној простој соби седи у потпуном архијерејском орнату. Она му хтеде прићи на благослов, но он је заустави с речима: „Како те није стид, ти не уђеш ни прићи на благослов“ и ноће је учити како да се прекрсти. Пробудивши се, она с неким особитим расположењем душе, похита у храм, где на удивљење многих свештенослужитеља по слици његовој, и ако га дотле никад не беше видела. После шест дана опет искуси помоћ светитеља у врло тешке болести свога мужа. Све што се десило, записала је г-ђа. Фишер својом сопственом руком, које је завршила речима: „Свезнајући и свевидећи Господ сведок ми је, да сам казала истину“. Има још многих чудноватих исцељења и чудеса, која у вези са нетљењем његова светог тела учиниште, те је завршена канонизација овог светитеља, која је свечано објављена сада скоро 200 година после блажене смрти његове.

(**Епархијски мисионар**). У руској цркви постоји установа окружних мисијонара, и она се показала корисном и добром у достизавању верских религијозно-нравствених тежња руске православне цркве. Као нарочита дужност тих мисијонара је њихова борба са разним сектама и расколницима, којих има и у Русији, а без којих није нигде, јер и јереси треба да буде као што куколя мора бити и у најчистијем житу. Но и ако је установа окружних мисијонара добра и делатна, опонад је оренбуршки руски епархијски свештенички збор, саслушавши извештај окружног мисијонара Милеје Галовкина о стању раскола у оренбуршкој епархији, и о потребама тамошње мисије, нашао и признао за нужно имати у епархији посебног *епархијског мисијонара* који би радио на живот и развитак раскола у свој епархији као и на рад окружних мисијонара, те увео *мисијонарску проповед* свугде, где би је прилике и потребе захтевале у — целој епархији. Епархијски епископ оренбуршки одобрио је закључак свештеничког збора у тој ствари и поднеће ради остварења његова представку на св. Синод, како би овај намакао и поичана средства за подржавање епархијског мисијонара и мисије.

(**Правила православне цркве**). Упозорујемо поштоване читаоце да је изашла из штампе и II књига „Правила православне цркве с тумаченьима.“ Коме је наручење, може исту књигу наручити и код српске манастирске штампарије у Карловцима.

(**Пов лист.**) за автономне, просветне и материјалне потребе, под именом: „*Грађанин,*“ отпочео је излазити у Панчеву 1. (13.) октобра на целом табаку, а цена му је она: на целу годину 4 фор. Уредник и издавач „Грађанина“ јесте *Никола М. Кесанић*.

(**„Српски Сион“**,) у место сутра, изашао је данас ради данашњег празничког дана.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ. 171 1—3

☞ Обраћам се на поштовану публику, а у првом реду на пречасну г.г. **свештенике, учитеље, слушаоце богословских и учитељских школа**, са молбом да ме у продужењу овом предлагом потпомогну.

Наумио сам издати

ВЕЛИКО ЦРКВЕНО ПОЈАЊЕ

које је по досадањим издањима поправно и музички обрадио г. **Вл. Боберић**, *богослов IV. год. и гимназијски коровођа*. Note су већ дате у штампу код првог и одличног бечког литографског завода и за кратко време биће готове.

ВЕЛИКО ЦРКВЕНО ПОЈАЊЕ штампа се на финој сатинираној хартији а изићеће до 130 страна велике осмине, и стаје *у предплати* **1 ф. 50 н.**, а *дуфанској* цена ће јој бити **2 фор.**

Предплата нека се непосредно шаље само на доленотписану књижарницу.

Осим тога препоручујем своје сложиште: **забавних, поучних, школских и црквених књига, музикалија, мапа, глобуса и школских учила, тисканица** и свега што у ту сврху спада, послуга врло тачна а све по оригиналним ценама.

У *Срем. Карловцима*, 1. новембра 1896.

С поштовањем

КЊИЖАРНИЦА СВЕТОЗАРА Ф. ОГЊАНОВИЋА.

Сад је баш изишла из штампе нова књига:

ПРАВИЛА ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

С ТУМАЧЕЊИМА.

Радња *Никодима*, епископа далматинског. II. књига. Нови Сад, 1896. Прва књига ове радње преов. Никодима изишла је прошле године. Овом II. књигом довршена је радња, — и сада постоје на српском језику а са односним тумачењима сва правила (канона) православне цркве: основна и допунидбена (свега 921 правило). Према практичкој цељи ове радње, и да би се могла имати пред очима подпуна слика свега, о чему се у свима канонима и у тумачењима њиховим говори, напечатан је на крају ове II. књиге подробан азбучни преглед свију предмета и лица, о којима се у обе књиге спомиње. Обе ове књиге изишле су у издању књижаре А. Пајевића у Новом Саду. I. књига има X, 645 стр., а II. књига има VI, 569 стр. вел. 8°. Цена је I. књизи 8 круна, а II. књизи 7 круна. Књиге се ове могу добити или у поменутој издавачкој књижари у Новом Саду, или у Задру у канцеларији спис. конзисторије. Књижари и други, који поруче најмање 10 комада добиће 25% попуста. Појединн примерци разашиљу се о нашем трошку, кад нам се новац унапред пошаље. Наручбине вала слати издавачкој књижарници А. Пајевића у Новоме Саду.

IV. Исказ скупљених прилога за „Фонд Св. Саве.“

(Наставак).

Срп. правосл. црквена општина Мартонош 30 ф.

Г. Јован Вучковић ректор богословије Карловци 5 фор.

Скупљено у Тењи: по 1 фор. Г.г. Милан Папрић парох. Стеван Шестановић. Радован Алексић. Светозар Красић, Ђура Гавриловић, Милош Саиковић, Никола Тубић; по 50 новч. г.г. Младен Теодоровић, Кузман Стахетић, Ката Седларевић, Лепосава Тишма, Стеван Мијатовић, Никола Сарка, Сава Кнежевић, Милош Кнежевић, Јован Радуновић, Груја Радић, Дејан Папрић, Јелисавета Мештановић, Ката Гајдашевић, Спасоје Радуновић, Дајан Михољац, Анка Тубић, Мила Гавриловић; Петар Илић 40 нов.; по 30 нов.: Никола Милорадовић, Никола Радуновић, Никола Новаковић, Тома Брошић, Сава Сталевић; по 20 новч.: Никола Јовчић, Тома Радошић, Ђока Танацковић, Сава Вукасовић. Јован Кнежевић, Драгољуб Новаковић, Стеван Радошић, Гиња Гајчић, Цвета Вукашиновић, Марија Класић, Младен Танацковић, Ђука Кнежевић; по 15 нов г.г. Дафина Милорадовић и Јелена Радић; Петар Гајдашевић 12 новч.; по 10 новчића: г.г. Дајан Вукасовић, Ивко Кнежевић, Спасоје Докић, Ђура Ђурић, Мишко Вукасовић, Никола Илибашић, Васа Саркић, Босилка Гуцуна, Марија Саркић, Ката Гавриловић, Мика Класетић; гђ. Ката Владић 8 новчића; по 5 новчића г. Лазар Бркић и И. Н Укупно 7 фор. 50 нов.

(Наставиће се.)

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 172 1—3

Услед решења Епархијског школског одбора Бачког од 10. (22.) октобра 1896. број III. О. 1281/264. ех 1896. расписује се стечај на српској вероисповедној *основној школи* у *Пироту*.

Редовна плата је 300 фор., за поврну школу 40 фор., за нероводство 20 ф., за дрва 21 ф., у име школског прибора 5 фор., ораће земље 2 катастрална јутра и 1000□ хвати на коју учитељ сваконрезу и еквивалент плаћа. Од укона где позван буде 75 нов., од парастоса где се позове 50 нов. Стан слободан са две собе, кујном, комором, шталом, шупом за кола и пространом баштом.

Дужности су осим прописаних школ. уредбом и наредбама школ. власти још: у једној певници појати и деци у црквеном појању обучавати.

Компетовати могу они, који су сомборску препарандију свршили, и испит из мађарског језика положили. Рок је стечају за 4 недеље од првог објављења овог стечаја у „Српском Спону“.

Из седнице школског одбора држане 24. окт. (5. новембра) 1896. у *Пироту*.

Милан Козаров
перовођа.

Јован Шијачки
председник.

Ad бр. К 767 530 ex 1896. 169 1—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне мозбе Милице Турајлић рођ. Лукић из Шида против супруга јој Пантелејмона Турајлића, непознаста боравишта, — овим се позива речени супруг Пантелејмон, да има у року од 6 месеци, рачунајући од дана првог уврштења овог у новинама, или сам лично овој конзисторији предстати или место пребивања свога пријавити, иначе ће против њега поведена бракоразводна парница и без њега довршена бити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 8. 20. октобра 1896.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 168 3—3

Расписује се стечај на *срп. правосл. вероисповедној* мешовитој школи у *Новом Св. Ивану*.

Учитељска је плата 400 фор. у новцу: слободан леп стан са две собе, кујном шпајзом, подрумом, шталогом и пространом баштом; 1 јанац и 1470□ оранје земље, на коју учитељ сваковрсну порезу плаћа. Сламе за огрев по потреби; за пероводство 10 фор.; за црквено-школске рачуне 13 фор. Од укопа, где позван буде 50 нов. Учитељ је уз годишњу плату од 400 фор. а. вр. обвезан и повторну школу држати.

Компетовати могу само они који *су солмборску препарандију свршили* и испит из *мађарског језика положили*.

Учитељу спада у дужност осим школ. уредбом прописаних предмета, још десну псвницу држати и децу у црквеном појању обучавати.

Рок је 8. (20). Новембра (Св. Арх. Михаило), *кога ће се дана и избор обавити*.

Из седнице црк. школ. Одбора, држане у Нов. Св. Ивану 3 (15). октобра 1896. год.

Т. Николић парох и прзвр. пероводја. Милош Веселинов председник.

Ad Е. бр. 466. 511. К. 182. 1896. 170 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на парохију VI. кл. у Дуна Сечују.

Интерказара нема.

Компетенти, који ово место получити желе, имају се са својим ваљано инструисаним молбеницама до 30. нов. (12. дец.) 1896. на подписану конзисторију обратити.

Из седнице епарх. конзисторије будимске држане у Св. Андрији 16. (28.) сент. 1896.

Јеремија Мађаревић. Епископ.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крупама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 14—27 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа Српске **Манастирске Штампарије** у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 3. октобра 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Рукополагања.

По овлашћењу Његове Светости преузвишеног Господина *Георгија Бранковића* архиепископа карловачког, митрополита и патријарха српског, благоизволио је високопреосвећени господин епископ вршачки *Гаврило Змејановић*, дана 26 октобра о. г., свршеног богослова Лазара Ранковића рукоположити за ђакона, а дана 28 октобра истог ђакона рукоположити за презвитера, и монаха манастира Врдника (Раванице) Саву Бороцког рукоположити за јеромонаха; а слушаоце IV године богословије произвести за чтеце.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Кад је умро Ирод Велики?

(Свршетак)

Сад нам остаје, да одредимо, о ком од горња три помрачења месечева говори Јосиф Флавије.

Прво, најраније помрачење, које се збило 23. марта 749. године, не можемо узети, с једне стране, с тога, што би у таком случају у размаку од њега и Иродове смрти пала Пасха, а с друге, што би тај размак био одвећ велик за Иродову болест.[82] И тако нам сад остају само још два помрачења, од 15. септембра 749. и 13. марта 750. г., и једно од њих свакако мора бити оно помрачење, о ком говори Јосиф на дотичном месту. Но тај избор није лак, на што показује већ и та чиње-

[82] Шта више и у том случају, кад би сво допустили, да је Ирод умро пред Пасху 749. год., неби се могло узети у обзир то помрачење, јер би било врло кратко време између њега и Пасхе те године, те се неби могли свештати у њега сви догађаји, које описује Јосиф. Наиме 749. год. 1. Нисан пао је 18. марта (астрономски пун месец почео је 16. марта а видео се први пут 18. марта), дакле 15. Нисан (Пасха) пао је на 1. април (Wurm, Bengels Archiv, 1, 1, стр. 37), те је од помрачења до Пасхе било свега 8 дана. Дакле и то нам служи као посредни доказ, да Ирод није могао умрети пре 1. Нисана 750. а. н. с.

ница, што се хронолози, који узимају 750. г. као годину смрти Ирода Великога, не могу да сложе у том погледу, већ једни узимају помрачење од 15. септембра 749. г., други од 13. марта 750. год., а неки најпосле остављају то питање нерешеним.

Код решавања тога питања једини ослонац можемо донекле наћи у Јосифову опису последњих дана Иродова живота, његове смрти и укопа. Према томе ствар се своди на то, који размак времена боље одговара том опису, да ли онај од 15. септембра 749. год. до Пасхе 750. год., или овај од 13. марта до Пасхе 750. год? Нова јудејска црквена година (1 Нисан отпочео је у 750. години 29. марта, дакле први дан Пасхе (15. Нисан) пао је на 12. април.[83] Дакле период времена у првом случају обухвата скоро седам месеци, а у другом — месец дана.

Наведано Јосифово причање дели Иродова смрт на две половине: на његову болест од лунарнога помрачења и на догађаје од његове смрти до Пасхе. Ради лакшега оријентовања ми ћемо овде узети таку деобу, и то ће нам у толико бити удобније, што смо већ одредили приближно време Иродове смрти, која се наиме није могла догодити пре пролећа Нисана (29. марта) 750. године. На тај начин, било да узмемо помрачење од 15. септембра 749., било оно од 13. марта 750. год., догађаји, који су се збили од Иродове смрти до Пасхе, нису трајали више од две недеље, дочим су први периоди врло несаразмерни: први обухвата време од шест и по месеци, а други свега две недеље. Прво ћемо да свршимо са догађајима, који су се збили од Иродове смрти до Пасхе и који у оба случаја обухватају један и исти период времена, те да будемо начисто, да ли се све то могло збити у времену највише од две недеље дана.

[83] Светковање јудејске пасхе падало је увек на први пуни месец после пролетње равноноћнице. Према томе увек се унапред могао тај дан одредити. 750. год. по петрономском рачунању месец је дошао у фазу новога месеца 27. марта, но могао се видети слободним оком 29. марта, те је на овај дан пао 1. Нисан или почетак нове јудејске црквене године. Дакле 15. Нисан, — први дан светковања Пасхе, — био је 12. априла (Wurm, Bengels Archiv, стр. 37).

Сам Јосиф пише, да су се догађаји од Иродове смрти збивали врло брзо: најстарији наследник Иродов Архелај, коме он беше завештао највећи део својих немања, Јудеју и Самарију, журио се у Рим, те с тога оплакавши оца, дошао је одмах у Јерусалим, где се светина, чувши за Иродову смрт, беше побунила пред празник Пасху, ако не и на сам празник.[84] Иродова смрт није се дуго крила, већ само толико, колико је било потребно, да се ослободе засужњене у месту Иродове смрти — „Јерихону — јудејске старешине, што је могло трајати свега око 1 часа. То нису могли чинити ни из другога разлога, што су се морали журити са укопом, пошто му тело није било балсамовано, а због његове болести морали су се на његову телу брзо показати знаци трулења.[85] За свечану процесију из Јерихона у тврђаву Иродијон приликом укопа, и ако узмемо, да процесија није ишла преким путем, већ преко Јерусалима, није требало више од једнога или два дана. Пут од Јерихона до Јерусалима износио је око 140—150 стадија[86] т. ј. око 28 километара, а пут од Јерусалима до Иродијона — 60 стадија т. ј. око 11 километара.[87] Према томе спровод је имао да прође свега 39 км. А што се тиче седмодневнога жалења најприродније је, да узмемо, да се оно отпочело од дана Иродове смрти а не од укопа. Сам Јосиф не каже кад се исти почео На и кад би смо узели почетак истога од свршенога укопа, то и у таком случају за све догађаје, које смо до сад навели, било је са свим доста десет дана. Као што видимо, ништа не говори против закључка, да је Ирод Велики умро у почетку месеца Нисана 750. године од осн. Рима.

Сад нам остаје још да разгледамо прву групу догађаја, од помрачења до Иродове смрти, те да најпосле решимо и питање

[84] Побуна је свакако трајала и на време Пасхе и утишена је тек у току тога седмодневнога празника. V. Bell. Jud. II, I, 3.

[85] Schegg. Das Todesjahr des K. Herodes. Стр. 35.

[86] Winer Bibl. Realwörterbuch, 3 изд. I, 543; M. l'abbé Migne, Encyclopédie theologique, T. II, стр. 944.

[87] Migne, Encyclop. theolog. I. II. стр. 716.

о помрачењу. Ми ћемо ићи корак по корак за Јосифовим причањем.

Пре свега не смемо сметати с ума Јосифове речи, да се Иродова болест није почела од помрачења, већ да се она дотира из ранијега доба. Било да је побуна пред помрачењем утецала на његову болест, било да није, тек факат је, да се он том приликом последњи пут дигао из постеље. Непосредно после тога болест га је тако обхрвала, да он више није могао устајати. Но и сама његова болест тако је била тешка и компликована[88] да је могла за кратко време убити и млађи, снажнији организам. Тим је пак теже веровати, да ју Ирод као седамдесетогодишњи старац могао вући ту болест у постељи више од шест месеци, особито кад узмемо у обзир, да он од лунарнога помрачења није могао дисати лежећи, и да за све време није ништа могао јести. То нас већ само по себи приморава, да сумњамо у могућност, да је он боловао у постељи више од шест месеци. Његови су болови били тако ужасни, да му се наравно ни у чем није могло угодити. те се и све, што се предузимало код његова лечења, брзо мењало једно за другим; он је бежао из места у место надајући се олакшици, те недобијајући је нигде, он најпосле сам куша да одузме себи живот. За то морамо узети, као што се то и може изводити из Јосифових речи, да је он на брзо, кроз дан два, дао пренети себе у бању, не би ли тамо бар олакшао своје болове. Међутим сама калиројска бања (Callirhoe) није била далеко од Јерихона. Растојање између њих није било веће од 28 километара или 6 часова хода.[89] Само лечење у бањи тешко да је могло трајати више од дан-два, с једне стране с тога, што таки тежак болесник, као што је био Ирод. није могао ту наћи брзе и осетљиве олакшице, као што је он тражио, а с друге, — што му је онај несрећни лечнички покушај у бурету, због чега Ирод у мало што не плати главом, одузео одмах за увек сваку вољу за лечење у бањи. Поплашен он наређује, да га одмах однесу натраг у Јерихон. Но болест узима све веће мах, и он најпосле не може да издржи, те тражи нож, да сече јабуку, те куша да одузме себи живот. Од тога га задржи његов рођак Ахијаб и стане викати, и последица тога била је смрт Антипатрова још истога дана. Кроз пет дана после тога умире и сам Ирод.

Као што видимо, сви ти догађаји пису морали трајати дуго времена, и ми држимо, да је фактично тако и било. Само Јосифово причање по својој живости као да то потврђује. Чисто гледамо богатога и самовољнога азијатскога деспота, како се измучен и распаљен тешким болестима грчевито баца тамо амо, да нађе олакшице, но место тога надолазе све већи болови, док најпосле није дошла смрт. А за све то било је времена са свим доста од месечева помрачења 13. марта. Ако је Ирод умро 1. Нисана т. ј. 29. марта и онда имамо пуних 16 дана за те догађаје; но тај број дана може бити још и већи, ако узмемо, да се његова смрт догодила за неколико дана доцније, а то према досадањем можемо претпостављати с пуним правом.

У прилог оваком нашем схватању; а против помрачења од 15. септембра 749. г. говори још једна врло важна чињеница, о којој смо ми споминьали већ у почетку ове расправице. Наиме ми смо навели, да се Господ Исус Христос родио за владе Ирода Великога. Према томе Дионисијево одређење године рођења И. Христа није тачно. те место 753. морамо узети, да се Његово рођење збило најкасније у почетку 750. год. или на свршетку 749. а и. с., на што нас побуђују врло многи разлози. Међу тим, ако будемо разумевали под Јосифовим помрачењем оно од 15. септембра 749. г., то се И. Христос није могао родити у децембру 749. год. пошто Ирод у то доба не би био у Јерусалиму, већ

[88] Он је, по Јосифу патио од врућице и ужасних болова у утроби (од ентералгије), која му је заједно са ногама била отечена; сексуални органи су му трунули, те се видели на њима први још за живота му, а по читавом телу особито је такав свраб, какав се само може замислити.

[89] Од Јерихона до Мртвога мора има 11 km, а одатле се шило морем 12—13 km. до ушћа речице „Вади-Зерка“ а одатле пут сухим до баље није био већи од 4 km. Трговци римскога друма виде се и данас, а жиле су извиле по Мртвом мору не само у Иродово доба, већ чак и у доба крсташких ратова. Schagg. стр 35.

у Јерихону, а јеванђелист Матеј јасно говори, да је Ирод био у Јерусалиму за време доласка источних мага.[90] Тако би смо ми морали пренети Христово рођење још за годину раније, у 748 год., чему се противе многа историјска дота. Међу тим те противности са свим нестаје, кад узмемо помрачење од 13. марта 750. године.

Најпосле остаје нам, да наведемо још један хронолошки податак, који се односи на дан смрти Ирода Великога. Тај је податак календарске врсте и састоји се у овом: Јудеји су имали обичај, да светкују сваке године спомен о срећним и несрећним данима, и таких дана је било код њих не мало. Ти се дани налазе забележени у старом јудејском календару „*Megillath-Taan'th*“, где је међу осталим забележена и смрт Ирода Великога овако: „Седми дан Кизлева срећан је дан, јер је тога дана умро Ирод, који је био непријатељ мудрацима“.[91] Но тешко да се то предање може узимати као тако, које заслужује нашу веру. Оно се не може примити, пре свега, с тога, што се не слаже са причањем Јосифа Флавија, коме свакако морамо више веровати. Ирод је, по Јосифу, умро пред Пасху, дочим ово предање односи његову смрт на Кизлев (отприлике — новембар), дакле за неких седам месеци доцније. Осим тога у таком случају од месечева помрачења прошло је око осам (ако узмемо помрачење од 13. марта 750. г.) или тринаест месеци (ако узмемо помрачење од 15. септембра 749. г.). За тим, све јудејско предање, забележено у доцније доба, садржи у себи толико којештарија, толико грубих погрешака, да се у оне тешко може употребити код озбиљних радова. Барем у овом случају то се може одмах видети из друге белешке из истога календара, који тако исто говори о смрти Ирода Великога а уједно и о смрти јудејскога цара Александра Јанеја. Та белешка, која говори са свим противно оној првој, гласи овако: „Први Шеват је двоструко срећан дан као дан смрти Иродове и Јанејеве; јер је радост пред Господем, кад нестаје безбожника са овога света. Мудраци причају, да је Јанеј, кад је осетио, да му се приближава смрт, похватао 70 старешина израиљских, бацио их у тамницу и дао стражарима налог, да их поубијају после његове смрти, те да Израиљћани, у место да се радују због смрти тиранове, оплакују смрт својих старешина. Но тиранин је имао племениту жену Саломију! Кад цар умре, скине она са његова прста прстен, па га пошље тамничким стражарима заповедивши да им рекну: ваш болесни господар даје слободу старешинама. Тако се засужњени ослободе и врате се свако у свој дом. Тек после тога објави царица смрт свога мужа“.[92] На тај начин по јудејском календару наш Ирод је двапут умирао, једном у месецу Кизлеву, а други пут у Шевату, истога дана кад је умро и Јанеј. Но све то, што се у календару говори о Јанеју, не може се никако применити на њега. Александар Јанеј одиста је био тиранин и Јудеји су се могли радовати његовој смрти, но то, што њему приписује јудејско предање, он није могао учинити пре свега, већ с тога, што Јанеј не само да није умро у Јерусалиму, но ни у Јудеји у опће, већ је умро у рату, у Переји, приликом опсаде тврђаве Рагаде.[93] За тим он је кажњавао своје непријатеље за живота те их у последње време његове владе у Палестини није ни било, пошто су они делом били поубијани, а делом су се спасли бегством из Палестине. Тако је он на пр., по Јосифову казивању, после угушења побуне приликом освојења тврђаве Бетома[94] у једаред разапео 800 људи, а он је у исто доба пировао са ињочама, и док су разапети живели, он је издавао налоге, да на њихове очи убијају њихове жене и децу. Његови непријатељи у Јерусалиму, кад су дознали за то, толико су се поплашили, да су сви — њих око 8000 људи — побегли из његове царевине и догод је он живео, нису се више враћали натраг.[95] Но зато то, што јудејско предање неоправдано приписује Александру Јанеју, може

[90] Мат. II, 1—12.

[91] Megill. Taanith, cap. IX; ср. Caspari § 9.

[92] Први је то навео Каспари (Chronologisch-geogr. Einleitung in das Leben Jesu Chr. § 29) Meg. Taan. IX.

[93] Quandt, Zeitordnung und Zeitbestimmungen in den Evangelien, стр. 12; Caspari, стр. 30.

[94] Antiquitat. XIII, 14, 2.

[95] Ibid.

се применити на Ирода Великога. Исто тако, скоро од речи до речи, прича Јосиф, као што смо видели, али о Ироду Великом. Само би ваљало да заменимо Јапејево име са Иродовим и место Саломије као жене да узмемо Саломију као сестру, и пред нама ускрсава буквално Јосифово причање о Ироду. На тај начин по тој другој календарској белешци дан смрти Ирода Великога пада на први Шеват (т. ј. 25.—26. јануар) 751. године. Но у таком случају период времена од последњега месечева помрачења (од 13. марта 750) до Иродове смрти врло је велик (више од десет месеци) и тек са великом патегом могао би се довести у склад са Јосифовим причањем о Иродовој болести, а међу тим као што смо видели, опћи сметњаји онданшњих прилика говори у прилог много краћем времену. Тако би у том случају између помрачења и Иродове смрти пала Пасха, а то би Јосиф морао споменути, да је тако било. На онда у таквом случају чудно би било и то, што би Ирод скоро читаву годину дана био ван Јерусалима у доба, када он ником није веровао и држао за све, да су у заверi против њега. Ирода су фактично сви мрзили и он је то знао врло добро. Међу тим Јерусалиц је био увек средиште завера и побуна. Томе је особито доприносило то, што су се Јудеји о великим празницима, а нарочито на Пасху, скупљали у Јерусалим, са свију страна. Дакле барем о празнику пасхе Ирод никако неби смео бити ван Јерусалима, као што су дошије и римски прокуратори морали да проводе Пасху у Јерусалиму. Најпосле ми не можемо веровати и ослањати се на то предање већ и због тога, што је оно збркано, те нам пружа за Иродову смрт два хронолошка податка, од којих по свој прилици није ни један истинит, већ је оно, као и све јудејско предање последњих 19 векова, продукат јудејске фантазије, тенденциозних уметака и изопачавања... Према томе ми смо принуђени, да одбацимо то календарско предање или барем да га не узимамо у обзир дотле, док га евентуално у будућем не потврди какав други доставернији податак

И тако се резултат свега нашега истраживања о времену смрти Ирода Великога своди на то, да је он после месечева помрачења од 13. марта 750 год. од осн. Рима, односно 4. године пре Хр. рођења по Дијонисијевој ери, пао коначно у постељу и завршио свој бурни живот у првој седмици јудејскога месеца Нисана или на свршетку марта односно у почетку априла исте године.

Ср. Карловци, септ. 1896.

Ј. И. Зеремски.

Освећење патријарашко-дворског храма у Карловцима и прослава крсног имена Патријарха српског Георгија.

Овогодишњи дан св. великомученика Димитрија прослављен је у патријарашком двору карловачком двоструком свечаности: — освећењем патријарашко-дворског храма и прославом крсног имена Његове Светости, патријарха српског *Георгија Бранковића*.

Беше то дан двојој слава, двојој радости, које бивају само једанпут, јер се не понављају заједно у животу једнога човека

У тој јединствености и значају њиховоме, јесте узвишеност и величина славља тог, украс и милина те радости, које је *св. патријарх Георгије* од милости Свевишњега, а помоћу светог Му крсног имена удостојен, а коју је *Он* умео, знао и кадар био својој архипастирској православној души и српскоме срцу спремити, и са својим народом поделити.

Освећењем дворске патријарашке капеле завршена је целина изградње и њезина украса патријарашких пам дворова. И сад, Србину сваком може с поносом око погледати на резиденцију народно-црквене му Поглавице, а ова опет може сваком да засведочи, да Сриство митрополије карловачке живи и да корача напред.

Неоспорна и вечна заслуга за све то припада на првом месту двојици великих Јерарха митрополије нам карловачке, обојице родом Кулпинаца: блаженопочившем митрополиту *Стефану Стратимировићу* и срећно владајућем митрополиту - патријарху *Георгију Бранковићу*. Први је основао фонд за градњу резиденције, а други је аманет

тај испунио, и допунио га из својих средстава, где га је допунити требало. Велико је дело учинио и један и други. Величина пак дела *св. патријарха Георгија* колико се доказује самим делом извршеног амапета, засведочава се и тим, да га ниједан од Његових предшественика или не хтеде или не мога извести. Патријарх *Георгије Бранковић*, осим тога што је хтео и могао, Он је и *умео* то учинити. Осим многог чега, сведочи то баш и дворска капела.

Да величини, спољашњој лепоти и унутрашњем укусу и распореду резиденције, коју је замислио ум и извела вешта и вична, а вредна рука првака нашег неимара, *архитекта Владимира Николића*, достојно пристане и сликарски украс дворске капеле, умео је *св. патријарх Георгије* и тај посао поверити коме треба, опробаној руци вештака сликара, руци и кичици позната нам уметника *Уроша Предића*

Патријарх српски *Георгије* умео је наћи уметника, а уметник српски није жалио ни ока ни руке своје, у поверењу му и примљеном послу. И, сликарски посао дворске капеле изведен је тако, да њиме може задовољан бити и узвишени јој ктитор* и прослављени уметник

Али, још више, он ће задовољити сваког, чије око буде сретно да га види.

Воскресење Христово, уметнички насликано над вратима капеле на улазу, заустављаће сваког посетиоца те капеле, да га нечујним гласом светиње своје опомене, камо улази и како му ваља ући; заустављаће га, да му душу, ма и за онај тренут само, окади побожним расположењем, а у срцу да му прекине низ земаљских, свагдањих, којих било, грешних откуцаја. А кад посетилац већ ступи у храм божји, и сагледа на иконостасу, кринове боје, свете ликове светиња хришћанских, а поглед му се сретне са божанским изразом небесне благости са лика Христа Спасителя и богородичне невиности Мајке Божје, са светињом лица мученичке преданости првомученика св. Стефана и хришћанског херојизма великомученика св. Димитрија; и кад му се исти тај поглед сретне са оном благом, чаробном и тајанственом светлошћу куће у гетсиманском врту и са дубоким сном заспалих Апостола, а заустави на небесном анђелу и на божанском лику Сина Божјег при молитви, у борби му са слабошћу људске природе, у очи Јудина издајства и страсних мука Спаситељских, — онда, нека тог посетиоца нико не пита како му се допадају иконе дворске капеле. Нека му само прати око и лице, на у преливању црта на лицу и трептању роснога ока му, нека суди и осећаје и расположење, које му надима груди, заљускује душу и шири срце, — и сазнаће одмах, шта и како посетилац мисли о сликарском послу *Предићевом*.

И зато, у побожном расположењу посетилаца карловачког дворског храма, нека сликар-уметник наш нађе највећу награду и славу вештини својој.

У патријаршкој капели карловачкој не може душа човекова бити без побожних осећаја и мисли. Те осећаје и мисли изазивају већ слике на иконостасу. А то је уметник и хтео, јер то и јесте педагошко-религиозни задатак црквеног сликарства. А то је, ето, и постигао.

Да, без тих осећаја и мисли и без таквог расположења није се испред сликарског посла *Предићева* у дворској патријаршкој капели карловачкој ни до данас још нико вратио. Није вратио ни пре освећења њена, а сад никако већ и неће. Јер данас је тај посао црквом освећен, и ликови су ти данас нимбусом светиње осветшани, они су данас светиња Хришћанину сваком: они су данас у освећеном храму и врше потпуно намењени им задатак. —

А како је нама било, шта се све у нашој души збивало, који смо били сретни учесници освећења дворске капеле!

Ко би могао приказати ма и један осећај, ма само онај један једини, који нам је душу заносио а очи оросио, кад у очи Митров дана у 6 сати у вече допратисмо *Његову Светости* у капелу на бденије, а кад у новоме храму одјекну први пут: „испола еть деспота“. Ко би могао саопштити и сво оно расположење душе наше,

* Трошак око сликарског посла у дворској капели подмирио је св. патријарх Георгије из својих средстава. Тако исто из својих средстава набавио је и потребне утвари.

које нас је за време целога бдењија узносило светињом побожних мисли и осећаја, при сусретању погледа наших са ликовима на иконостасу, а заустављало увек на Христу Спаситељу у врту гетсиманском. А зар има човека који би могао казати и исписати осећаје, којима смо се наслађивали сутра дан, при самом освећењу, побожно пратећи узвишене недостижне моменте тога освећења? Не, то су осећаји којима човек имена не зна, који се речима не казују, но који душу преображују, човека уњткују, реч му ускраћују. То су осећаји који речи немају, а душа их разуме, на се само узноси њима.

А ко би тек могао исписати душу и срце нашег доброг и љубљеног *Патријарха Георгија*, прво вече на бдењију и сутра дан при освећењу. Ми их слутимсо, нагађасмо, на многи им откуцај и погодисмо вальда, јер расположење Његове побожне радости и блаженства Му душевног добивало је у свима нама присутнима одзива у радости нашој, у радости, која сузама проговара. И ми се помолисмо: не ускрати Боже нашем *Патријарху Георгију* још више сличних радости и суза радосница, а умножи му дела побожности архипастирске и родољубља патријаршког!

*

Бдењије у очи Митровдана служено је у капели по пропису пред царским дверима иван олтара. Начаљствовао је архимандрит беочински Платон Телечки уз саслужбу архимандрита хоповског Митрофана Шевића, протосинђела Лукијана Богдановића и управитеља манастира Раванице Сергија Поповића, те архиђакона и професора богословије Димитрија Бранковића. Његова Светост је заузела место у своме столу, тако и високопреосвећена г.г. епископи *Мирон* пакрачки и *Гаврило* вршачки. За певницом певали су за то одређени богослови.

Сутра дан, на дан св. великомученика Димитрија, у 8 сати, отпочело је освећење капеле, које је свршио св. патријарх *Георгије* уз суделовање архимандрита Телечког, протојереја и ректора богословије Јована Вучковића, протосинђела Лукијана, јереја и професора богословије Јована Живковића и архиђакона Димитрија.

Његова Светост је, обучена у пуни орнат, допраћена из своје собе у капелу са високопреосвећеним г. епископом *Мироном*. Помоливши се Богу и благословив присутне, уђе у олтар и отпоче чин освећења новога храма. По прочитаној прописаној молитви, пошло се, уз појање празничног тропара, у саборну цркву, где Његова Светост након прописаног чина учини поклоњење светим моштима, које су биле спремљене на дискосу. После поклона положила је Његова Светост дискос са светим моштима на главу протојереја Јована Вучковића, и литија се вратила у капелу са светим моштима, уз појање „**сватіи мученици**“, „**слава тебѣ**“ и „**Исаіе ликуй.**“ Пред улазом у капелу положи Његова Светост свете мошти на спремљени за то тетрапод и очитавши дотичне молитве возгласи у два пут: „**Возмите врата князы ваша и возмитеся врата вѣчнаа да внидетъ царь славы**“. После овога узвишеног возгласа, из храма, при затвореним вратима, запоја изабрани кор певача први пут у три маха: „**Кто есть сей царь славы**“, а други пут: „**Господь силъ той есть царь славы.**“

То је био моменат необичан. Светиња самог чина, сила текста у возгласу и отпеваном стиху; подобно анђеоском певању, које допраше до нас из храма, при затвореним вратима његовим, као из неких небесних далина; светитељска тронутост која је обљала лице Његове Светости и обузела Му душу; нема тишина, која је стегла дисање свију присутних, — све је то у једном трепутку учинило, да нико није ни помишљао е је на земљи. Тај трепутак се памти!

Узевши свете мошти са тетрапода са дискосом и антиминсом, унесе их у олтар храма Његова Светост. На олтару се затворише двери и отпоче учвршћење престола, прање врелом водом, мирисавом водом, црним вином и миропомазање престола и жртвеника. Иза овога следовало је улагање светих моштију у престо; покривање престола и жртвеника срачицом и завезивање исте, покривање престола индијом, смештење крста и ућалење свећа; читање молитава, кропљење и миропосање зидова и укуцавање таблица о троносању.

Након свршеног тропосања изговорила је Његова Светост кратак дирљив говор. Његова Светост рекла је од прилике ово:

У славу тринпостасног Бога а у част светог великомученика Димитрија освећен је ево храм овај свети у резиденцији митрополитско-патријарашкој.

Хвала Вам, који се потрудисте на сада већ свето ово место, да сједините с нама молитве своје за свеосвећујућу благодат Божју и да будете сведоци знаменитог чина данас овде извршеног.

Мисао блаженоупокојеног митрополита *Стефана Стратимировића*, са којом је живио и у гроб легао, ево је сада коначно у дело приведена. Слава Богу нашему!

Дугих година требало је, док је скромна његова уштеда нарасла толико, да се могао подићи великољепни садашњи двор, достојно станиште патријарху српског народа, и у њему храм овај свети, мален истина, али богато и дивно украшен, да патријарх српски приноси у њему топле, срдачне и искрене молитве Оцу небеском за здравље и срећу земаљског оца свију нас, Цара и Краља нашег, за благостање свете наше Цркве, за добро народа свог и за вечно спасење умрлих отаца и праотаца наших и сваке душе свију, који су у благочастивој вери живот свој скончали.

Захвалимо, браћо, Богу на милости и помоћи Његовој. Он је помогао и благословао, да срећно мину те године. Он је помогао свима који су са амапетом неуморног митрополита Стефана Стратимировића руковали, да га умноже до потребне висине. Захвалимо и њима на доброј вољи њиховој и трудовима њиховим.

А и моја узбуђена душа пуна је данас превелике благодарности Богу који је дао, да данашњи дан доживим и храм овај свети имену Његовом посветим и покрову светог великомученика Димитрија препоручим, и приносећи му за то благодарност, обраћам се Њему и свецу Његовом са молитвом из дубине душе своје, да награди свима трудбеницима на подизању дома и храма овог, да награди и вама данашње молитве ваше, да милостив буде свакој души, која се у овом светом храму Њему обрати и да милостиво саслуша и испуни сваку праведну молитву, која му се у храму овом светом принесе, Њему, Коме нека је слава хвала и кли и чест. Амин.

После говора Његове Светости који је разнежио душу свију присутних и целивања часног крста отпочела је литургија. Освећењу дворског храма присуствовали су и чланови Саборског Одбора преузвишени г. подбан Данило Станковић, вреч. г.г. архимандрит Илларион Руварац и протопрезвитер Ђорђе Влаховић, г. Михаило пл. Рогулић и г. Др. Теодор Недељковић.

У саборној цркви служио је литургију високопреосвећени господин епископ вршачки *Гаврило* уз саслужбу архимандрита ковиљског Анатолија Јанковића, архимандрита Митрофана Шевића, игумана бешеновачког Митрофана Павловића, јереја Стевана Јовића и протођакона Георгија Летића.

По свршеној литургији примала је Његова Светост као свечар, честитања високопреосвећене господе епископа, Саборског Одбора, и других корпорација и појединих личности.

У $^1/_2$2 после подне отпочео је свечани ручак, ком је присуствовало преко 60 особа гостију узвишеног свечара *Његове Светости патријарха Георгија*.

По српском православном лепом обичају, на столу је горела свечарска воштаница између свечарског колача и кољива у славу крсног имена Његове Светости — *великомученика св. Димитрија*.

У прописано време извршен је чин сечења свечарског колача. Колач су преломили преузвишени г. подбан Станковић и фелдмаршал генерал г. Лемајић уз појање одговорних тропара, за које време су пуцале прангије изван двора.

По свршеном чину сечења колача служени су гости свечарским кољивом, након чега устаде Његова Светост, а за њим цела софра.

Његова Светост, патријарх Георгије у узбуђеном пријатном радосном расположењу, изјавио је радост да је дочекао оно што је желио и од Бога молио, а наиме, да се место трошне зграде старе резиденције подигну двори патријарашки достојни имена митрополита Стратимировића и достојанственика, који ће у њима

становати. Молитва Му је испуњена, а радост Му је тим већа, што је и данас освећени храм посвећен *великомученику св. Димитрију*, који је до сад био покровитељ Његове смирене породице, а од сад и храма патријарашког, те што ће се име Његова крсног имена и од сад спомињати у дворима патријарашким. Подиже чашу у славу божју и славу свога милог и светог крсног имена, и одмах затим заносним и одушевљеним речима у здравље Његова Величанства преузвишеног нам цара и краља *Франца Јосифа Првог*. Здравица је прихваћена од присутних бурним клицањем и певањем „многаја лета“. Другу је здравицу као свечар подигао св. *патријарх Георгије* својим милим гостима: члановима Саборског Одбора, на челу са вредним му подпредседником, преузвиш. г. подбаном Станковићем, одајући Саборском Одбору признање, да не би резиденција патријарашка била сграђена, да Га Саборски Одбор није у томе потпомогао. Заслуга, дакле, рекао је св. патријарх, да је резиденција сграђена, јесте Његова и чланова Саборског Одбора. Наздравља високопреосвећеној г. г. Епископима, својој духовној браћи и синовима, од којих су Му првенац и мезимац и присутни, а који су Му мили као и друга четири духовна сина, који ради разних препрека не могоше доћи.

Наздравља и свима другим својим гостима, желећи им, да и они своје крсно име прослављују као што им прославља и њихов Патријарх, а благосиљајући им све њихове миле и драге на домовима њиховим.

По утишаним бурним усклицима присутних гостију, подигао се високопреосвећени г. епископ *Мирон Николић* и уз живу пажњу и одобравање свију присутних рекао је од прилике ову здравицу *Његовој Светости* преузвишеном свечару:

Осветисте данас Ваша Светости дворова ових патријарашких црквицу и предадосте ју покрову Свевишњега и данашњег Његова угодника, а Ваша свеца и тако спојисте славу придворне цркве Ваше са славом Вашом, да и црква и кућа Ваша служе једноме свецу, а све у кући и цркви Вашој, да служи једноме Богу.

Знамо, да само они живота нашега дани, у служби једноме Богу проведени, нису изгубљени, а други сви. Тако ево и преминулих давно отаца наших и дједова даи, у служби једноме Богу проведени, трају и данас, и трајаће док је и једног од нас овђе на земљи, да прима нафору од просфоре, што ју принесоше они, за вјечну себи литургију овог свијета као и онога.

Сретан је српски народ наш са отаца својих и дједова, што послушаше Христове свете ријечи и за живота си добра почињише и невоље свијету ублажише; вјечан живот себи заслужише.

А сретни смо и ми сада живи, да и међу нама има душа, које врше Божју вољу и блаже свијета овога многоразличну невољу; сви смо сретни што тих душа добра дјела гледамо и уживамо; али тима душама припада блаженство, што Бог преко њих притјече невољнима и потребнима у помоћ. И то душе блаженство добили сте и Ваша Светост у наиљедство; да ли по Кулпину, по мјесту рођења Вашега, да ли по родитељима који су Вас родили, или по патријарашком звању Вашем и положају; ил' по слави данашњега крсног имена Вашег, св. великомученика Димитрија, који је и Нестора на подвиг учинио дерзновена, на није л' и Вашој Светости дао св. Димитрије на подвиге добре дерзновеније, — наше није испитивати, него је свију нас српске православне Митрополије карловачке вјерних синова дужност: благодарити Богу, што је благословио, да сте Ваша Светост дошли на архијепископски, митрополијски и патријарашки престо Чарнојевића, Ненадовића и Стратимировића и дужност је наша, молити Бога и данашњег св. великомученика Димитрија, да на престолу томе поживите и порадите и даље у вјечни имена Свога у православној цркви и српском народу нашем спомен, још многаја лета! —

После фрепетичког клицања „живио“, и умизно отпеваних песама, које је отпевао у побочној соби малени кор изабраних певача, изговорио је уз бурно одобравање, преузвишени г. подпредседник Саборског Одбора *Данило Станковић* ову здравицу:

Саборски Одбор је највиша управна област у народно-црквеној нам автономији,

а тај положај му је налагао да потпомаже и он је радо потпомагао Његову Светост у послу око остварења градње патријаршке резиденције. Што је велики добротвор српске цркве и народа блаженопочивши митрополит Стратимировић замислио, то је данашњи патријарх Његова Светост Георгије Бранковић извео и тиме већ осигурао себи трајну успомену. Саборски је Одбор Његову Светост у том послу потпомогао, но иницијатива је била Његове Светости. А тако и треба увек да буде. Наша је црква епископална, епископи су позвани да нам предњаче. Епископи су увек и стајали први на бранику своје цркве и народа, њихових интереса и њихова напретка на пољу црквеном, наставном и автономном. Задатци, који нас још очекују на том пољу требају нашу слогу, слогу свију слојева у нашој цркви и народу.

Треба нам слоге, а ње ће бити кад будемо више љубили своју цркву и народ, него што умемо мрзити страначке противнике. А кад такви будемо, сви ћемо се наћи онда у једном колу, да радимо на осигурању своје цркве и народно-црквеног унапређења.

Ко шири љубав и слогу у народу свом, тај чини праву задужбину народу своме. То чинити позвани су на првом месту високопреосвећени Епископи, а и задаћа свештенства најбоље је изражена у молитви псалмопевца: **слава въ вишнихъ Богъ и на земли миръ, въ человѣцѣхъ благоволеніе!** Свештенство, ширећи љубав слогу и мир не само да врши један свој задатак, него стиче себи и највеће заслуге.

Уверен сам, да ће високопреосвећени Епископат и цело свештенство вршити тај задатак и од сада, а ми ћемо га у томе потпомагати; јер, где се вије застава нашег Патријарха и Епископата, тамо је права част и православље, и ми ћемо увек бити тамо. Наздрављам високопреосвећеној господи Епископима и свима слојевима наше Јерархије.

Секретар г. *Др. Л. Секулић* истакнув, између осталога, како Његова Светост, славећи своје крсно име, уз свечарски колач и кољиво, чува и одржава миле и лепе народне обичаје, које је освештала и наша црква, а тиме и нас све упућује и ободрава на тако слављење свога крсног имена и чување својих народних обичаја, наздравио је присутној кћери и зету преузвишеног свечара. Његовој Светости је наздравио још и градоначелник карловачки г. *Сшеван А. Јанковић* у име Карловчана, а затим вприч. г. прота и ректор богословије *Јован Вучковић* у име богословије наше.

Г. *Михаило Полит Десанчић* наздравио је Његовој Светости овим речима:

Пријатан је утисак учинила на мене реч Његове Светости о значају данашње светковине. Ја хоћу да значај те свечаности проширим. Ја сам био на гробу св. великомученика Димитрија и помолио сам се на светом гробу том. На моју душу је гроб св. Димитрија учинио тужан и пријатан утисак. Кроз густо тамне ходнике, кроз мрак и таму долази се до гроба великомученичког, а хоћа га турски чува и одводи кроз ту таму путнике гробу том. То ме је растужило. Но, у дубокој тами и дебелом мраку види се где тиња још жижак светлости, где још сјаје; то је гроб св. Димитрија. Та ме је светлост развеселила.

И народ српски имао је тамних дана у прошлости и у садашњости. Свега беше, ал мало онога, да се Србин могао радовати. Мало радосних дана имадосмо. Ја долазим 20 година у Карловце, и кад год сам виђао стару трошну и јадну резиденцију митрополита патријараха наших, увек ме је она растуживала и нагонила на разне црне мисли, па и на помисао, да ми Срби нисмо овде равноправни. Кад је странац долазно у Карловце, запиткивао се: на где је патријарх? Зар у тој јадној згради? Странци нису држали то за збиљу. То није било достојно српске цркве и српског народа. А карактеристично је и значајно, да ниједан митрополит и патријарх није имао те одважности, да ту недостојност отклони, да уштеђеним и готовим већ новцем учини оно, што је учињено данашњи патријарх. Та неодважност значила је потпуно стање.

Кад се изразила мисао и градио већ план за градњу нове резиденције, и кад се стара већ почела и рушити, још нисам веровао, да ће бити друге, нове зграде;

јер 20 година се говорило биће, биће. А кад се то икад догодило, ја се само радујем, јер то је значајно дело. Српски народ може рећи: ми живимо, ми се мичемо и хоћемо да живимо.

Пала је реч слога. Ко ју не би прихватио, ко би смео рећи, да је не би требало, е не би требало, да престану страначке страсти и размирице. 20 година ја сам увек за слогу. И онда, кад су вали демагогије високо заљускивали, ја сам увек говорио да треба слоге и хармоније између Јерархије и народа. Јерархија ако хоће да одговара духу цркве, духу и традицијама народа, мора бити народна јерархија. Радујем се да на патријарашком престолу седи данашњи патријарх Његова Светост патријарх Георгије, јер он зна све патње нашег народа, и он не може прећи преко тога, што је потребно народу. Уверио сам се, у разним и многим приликама, да Његова Светост познаје врло добро и у најситнијим детаљима потребе народне, па сам уверен, да ће те потребе и подмирити хтети. Признајем да је било времена кад је јерархија наша била једина одбрана наша, па таква нека буде и у будуће. Свуда нека је на челу. А тешко Епископу, који се цени од народа. Ми хоћемо српског патријарха, и ја имам јамство да таког патријарха имамо у данашњем патријарху Његовој Светости. И ја га молим, да својим моћним утицајем поради код чланова Епископата, да излазе увек на сусрет жељама народа свога. А доћи мора време, да и Србима буде што желе и што је право. Ми се уздамо у Јерархију, уздамо се у хармонију између Јерархије и народа. У том духу напијам здравље Његовој Светости, патријарху српском Георгију, са жељом: да му поће за руком ту хармонију учинити, којом ће се и дело уређења наше автономије моћи извршити, и онда ћемо сви узкликнути: да живи Патријарх Георгије Бранковић! —

Усклици: „Живила Његова Светост, живио Патријарх“ једва престадоше.

Са тим усклицима је преузвишени свечар и домаћин и испраћен, при поласку у своје одаје у 5 сати. А онда се разиђоше и гости, носећи собом лепе успомене на прослављени дан и молећи се за дуг живот и кренко здравље свога љубљеног Патријарха *Георгија*.

Дописи.

Дубраве, код Огулина. Прошлих дана паде нам у дио ријетка слава и одлика

Наша, дубравска, православна српска парох. црква, славила је дне 14. о. м. своје крсно име, св. Петку (Параскеву).

Преблагому Богу саизволившу, дочесе нам баш тај дан две велике радости. Прва бјеше напредно лијепи и велики збор побожних црквара са свих страна; а друга радост и најугоднија изненађење јесте долазак Његовог Високопреосвештенства, нашега дијецезана, г. *Епископа Мелентија*, на нашу црквену славу.

Високопреосвећени г. Епископ дође нам у пратњи огулинског пароха, г. Миле Грубора, у очи празника.

У дупком пуној цркви служио је парох огулински свеноћно Бдјеније, на ком је високопреосвећени владика наш свршио „благословеније хлебов.“

Сјутра-дан, на Петковицу, прије службе божје, прегледао је високопреосвећени г. Епископ, вањшколску младеж: како је љетос цркву полазила, христијански наук слушала и што знаде; прегледао и подписао именик ове младежи, које има на броју до 400. Ово је био главни разлог и повод доласку господина Епископа у Дубраве, што га је Високопреосвећени са нашом црквеном славом онако лијепо и умјетно саставити благоизволио.

Послије овога пошта и кад трећи пут звона зазвоњење, а прангије пуцати заредаше: изађе нам из пароховског дома високопреосвећени г. Епископ, у сјајном свечаном оделу и пђаше у цркву. Диван је то призор био: звона звоне, барјаци се лепршају, прангије пуцају; пред владиком „уста младенаца“ пођу тропар св. Петке: **Шестиное и безмолвное житіе возлюбивши**, — око Њега неслужећи свештеници и учитељи, а за нама и око свије нас онај силни народ, који не може у цркву да стане, јер га је, вањда, више него онога у цркви.

На јужним црквеним вратима сретоше служећи свештеници с кадионицама Архијереја, те пошто га кроз збијену масу побожног народа на Солеју доведоше и пошто Га оне уз појање „велике“ славе и „Царју небесни“ свечано обу-

коше, започе дивно архијерејско богослужење, које је високопреосвећени г. Епископ са г.г. парохима, муњавским Милутином Вукелићем и огулинским торжествовати благоизволио.

На св. литургији појаху наша школска дјеца све, осим „Блажена“; три ђака читаше апостол, а сами архијерој св. Еванђеље.

Осим пет „многољетствија“, рекао је згодну и поучну бесједу „противу себичности“ г. парох Грубор, а послије св литургије, пошто је свако примило ѳафору и цјеливало икону храма и десницу свога владике — испратисмо опет онако сјајно Архијереја свога до парохијског дома.

Ово бележимо дивље и трајне успомене ради; јер нитко од нас живих у Дубравама не памти, нити налазимо гдје записано, да је и кад је било архијерејско богослужење у нашим Дубравама; можда није од кад је овђе наше осе цркве, св. Петке!

За то је наше одушевљење велико и за то је врло оправдано било, кад је наш парох и предсједник црквене општине за ову рријетку славу и одлику топло и дубоко благодарио господину Епископу у име своје парохије, црквене општине и у име свега побожнога, зборујућега народа, — и кад смо сви скупа рекли, па и опет велимо: Поживи, Господе, **преосвященйшаго архіерея нашего Михаила** и уздржи га **их многе, цѣла, честна, здрава, долгоденствующа, правя правяща слово Твоея истины.** В.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Митрополит сарајевски**). Његово ц. и кр. апостолско Величанство, благоизволео је, превишњим својим решењем од 26 октобра (7 новембра) о. г., премилостиво именовати српског православног митрополита у Тузли *Николу Мандића*, архијепископом и митрополитом у Сарајеву. Превишњем именовању претходно је каноничан избор у васељенској патријаршији цариградској. —

(**Саборски Одбор**) у седницама својим, држаним дана 23, 24, и 25 октобра о. г. под председништвом Његове Светости преузв. г. патријарха *Гаврила*, решио је и ове предмете: За преминулим заменником чланом Саборског Одбора Јустином Ковачићем наређено је Саборски Одбор сажалење уз усклик слава му, те је уједно наредио, да се сажалење покојниковој породици достави. — Кр. угарски министар председник као и министар богочасти и јавне наставе учинили су расположење и свима својим подручним областима наредили, да се заостали саборски трошкови и неузаконски приноси од немарних црквених општина овршним путем до краја ове године истерају, услед чега је Саборски Одбор упутио подручне епархијске административне одборе, да о свима тим дуговинама потребне исказе политичним властима ја расположење ставе. — Услед замолбе кр. уг. министра председника, да му се сви списи, који се на задње патријаршиске резиденције односе доставе, одговорено је, да ће се тој молби задоста учинити када се коландација коначно спроведе и одобри. — На захтев истог министра председника, да се основно писмо закладе Данила и Јулке Бањанина за ученике виших богословских наука сачини и на одобрење поднесе, одговорено је, да је ушитно основно писмо не само сачињено него је исто и од надлежне хрв. слав. далм. земаљске владе одобрено; — у погледу пак основних писама оних закада, које још у живот ступиле нису и о којима по томе ни основна писма до данас још сачињена нису бити могла, одлучено је на захтев истог министра председника, и о тим закладама, у колико је могуће, основна писма сачинити и на надлежна одобрења поднети. — На захтев истог министра, да му се основно писмо штипендијске закладе Јована и Марије Трандафил на одобрење има поднети, одговорено је, да је таково министру богочасти и јавне наставе још току 1893 г. поднесено, но да од тог доба оданде никакво расположење овамо није приспело. — Кр. уг. министар председник наложио је на прешашњу представку Саборског Одбора поново наложити, да му се годишњи прорачуни Саборског Одбора имају редовно подносити, но Саборски Одбор је и овом приликом остао на прешашњем свом становишту, по којем се прорачуни само по Сабору установљени, а никако и по Саборском Одбору састављени годишњи прорачуни, имају подносити министарству. — На представку Саборског Одбора у погледу закладе Васе Радосављевића, којом је г. министар богочасти и јавне наставе умољен, да од свога захтева гледе ревизије рачуна ове закладе одустане, одговорено је исти министар, да од тог захтева одустати не може, услед чега је Саборски Одбор ради подношења нове представке потребна дата набавити одлучио. — Од кр. уг. министра председника *уступљена* Саборском Одбору тужба суспендованог помоћника у књиговодству фондова Стевана Павловића, коју је овај после суспензације своје

поднео истом министру против Саборског Одбора, а коју је, судећи по језичним исправкама у њој руком Ј. Грујића чињеним, исти Ј. Грујић и саставио, и која кипти од неистинитих навода, употребиће се у дисциплинарном поступку против тужитеља. — Мањак парохијске дотације у горњо-карловачкој дијецези за г. 1896. у своти од 3714 фор. 80 н. дозначен је на исплату из неприкосновеног фонда. — На молбу удовице почив. пароха сегединског Ђ. Ј. као и пароха опатоваčког Ј. Бх., да им се мировина односно припомоћи из свештенично-удовичког фонда подели, поднеси је извештај од надлежних епархијских управа у тој правцу, да се пре свега има извидити, да ли су дотични свештеници били чланови свештенично-удовичког мировинског фонда. — У погледу мировине пароха Ст. М. упућена је надлежна конзисторија, да ли је решење њено у погледу његова умировљења правомоћно. — Професорима М. А. Ј. и А. Ј. подељене су потпоре за штампање састављених по њима књига. — Штипендије из клирикалног фонда по 120 фор. ради спремања за свештенички чин подељене су оним гимназистама VII и VIII. разреда, који су се обвезали, да ће у својим надлежних епархијама, пакрачкој и горњо-карловачкој, по свршетку својих наука као свештеници служити, те су за такове изабрани: Петар Рашета, Ст. Вукашин, Ст. Бубић; осим тога подељене су штипендије са 200 фор. неким богословима који ће слушати богословске науке у задарској богословији, а 24-рица богослова у Карловачкој богословији по 120 фор., по предлогу богословског професорског збора, а штипендија Данила и Јулке Бањанина од 300 фор. поштo се на истој пређе изабрани Стеван Брахус захвално, подарена је у смислу предлога обитељског већа, Гедеону Вурдељи богослову. — Услед извештаја г. епископа далматинско-истријског Никодима Милаша, да је Јован Кукољ богослов IV године у Задру, који је штипендију Зелићеву уживао, у току ове године за свештеника рукоположен, и тиме ово штипендијско место упражњено остало, изабран је, по предлогу и молби истог епископа, на то место Марко Радуловић из Голубића. — Услед извештаја патроната новосадске гимназије, да црквена општина тамошња није волна ни поред најповољнијег зајма зграду новосадске гимназије према садашњим потребама проширити, но је шта више изјавила, да нема ништа против, да се зграда заједно са земљиштем у властитост гимназијског фонда пренесе, одлучено је пре свега изискати од патроната основно писмо о поменутој гимназији. — Пошто је старатељство новосадске гимназије отказало стан епископу бачком и пошто је за исти стан од досадашње своте већу најамнину записало, то је решено стан и по ту већу најамнину задржати за епископски стан дотле, док се у погледу зидања резиденције епископске ствар од надлежног Сабора не реши. — Пошто је резиденција епископска у Будиму довршена, то је изаслан члан Саборског Одбора Др. Н. Максимовић и Евг. Думча епархијски епитроп, да помоћу стручњака коладацију обаве; уједно је наређено, да се станови под најам издају. Осим свију ових предмета дозначене су многе своте за школске потребе при учитељским школама као и плате новоизабраним професорима на препарандијама; даље подељене су мировине неколиким свештеницима Николи Ковачевићу пароху у Илинци и Ст. Гојковићу протојерeју и пароху у Шишлуш. — Узето је на знање, да је фишкал реклиновао фундацију Теофановићеву за стипендије препарандија у Сомбору, те унео у благајну фондовску готовину од 20 хиљада форинти. — Рачуни бившег мандатара будимског Г. П. издани су књиговодству народно-црквених фондова на испитивање. — Члан-заменик Саборског Одбора Мих. пл. Рогулић поднео је извештај о рачунима манастирским, те су неки поправљени епархијским административним одборима, да у смислу извештаја поступе. — Члан Саборског Одбора др. Теодор Недељковић поднео је извештај о састављеним инвентарима у обзиру у Карловцима налазећих се митрополитских добара. — Подељене су приположи неким свештеницима у сврху допуне свештеничке дотације. — Учињена су расположења у погледу издатих под закуп залишних парохијских сесија, као и у погледу фишкалских извештаја и њихова о многим правним стварима; а поред тога одобрени су и зајмови у своти од 140 хиљада форинти. — У идућој седници Саборског Одбора, која је сазвана за 12 (24) децембар ове године, предузеће се расправљање предмета, који спадају на припреме за предстојећи народно-црквени Сабор.

(**Архимандрити Нићифору Дучићу**) дозволио је св. Архијерејски Сабор Краљевине Србије, у седници својој од 9 октобра о. г., да може, као архимандрит, при богослужењу носити архијерејску митру.

(**Нови атински митрополит**). Скрћу атинског митрополита Германа управљен је остао атински престо. Св. Синод Јелладске цркве приступио је недавно избору новог митрополита, те је за таквог изабрао ученог богослова-архимандрита Прокопија. У четвртак по св. Петри свршено је над њиме у саборној цркви у Атини рукоположење и посвећење за митрополита. Службу су свршили пет митрополита чла-

нова св. Синода, настојатељ манастира Мега Спиљеон, руски архимандрит Сергије, три румунска архимандрита и представник гроба Господња. Обреду руконоложења присуствоваху: краљевска породица, министри, представници православних држава, многи чланови дипломатског тела, професори богословије, руски архиепископ за Грчку de Анфелис, изасланства и т. д Нови митрополит наговорио је красну беседу о дужностима црквене поглавице. После обављеног руконоложења је новог митрополиту краљица целивала руку, те му заједно са својом породицом честитала. Л. Б.

(**Нови кентерберијски архиепископ.**) За кентерберијског архиепископа и примаса англиканске цркве у целој Енглеској постављен је на место пок. дра. Бенсона лондонски лорд-владика Фридрих Темпл. Др. Темпл рођен је 1831. г. Рукоположен је 1846. а 1858. постављен је за управитеља колеџа у Рутби. Тада је постао краљичиним капеланом. У време општих избора год. 1868. радио је он, на саблазан већини Англиканаца, у корист уништења државне цркве у Ирландији. Гледстон га је у награду за то поставио за Ексетерског епископа. Клерикали су особито протестовали против тога, но најпосле постављење његово потврди и главни викар, те тако др. Темпл буде руконоложен за епископа Вестминстерске архидијецезе 1869. У год. 1885. би он премештен из Ексетери у Лондон. Л. Б.

(**Казанска Духовна Академија**) светковала је 50 годишњицу службе, бившег јој ректора, сада члана духовног учебног комитета код св. Синода, протојереја Александра Поликарповића Владимирског.

(**Парохијал у горњо-карловачкој дијецези**). Од високовладиног одела за богоштовље и наставу у Загребу, достављен нам је: „Сумарни исказ о расподреду парохијалног намета и дотације парохијалног свештенства горњо-карловачке дијецезе за г. 1896“. По томе исказу потреба за подмирење дотације парохијског свештенства горњо-карловачке дијецезе за г. 1896 износи 94.930 фор. 84 н. дочим расподрез са 20 пов. по катастралном раду износи 91.195 фор. 12 пов. и доходак од обртнина 90 фор. 92 пов. По одбитку расподрезане своте од своте која се свештенству има исплатити, показује се мањак до 3644 фор. 80 повч. Овај мањак се подмирује из непокосновеног фонда, и дозначен је у седници последњег састанка Саборског Одбора.

(**Крштење назаренке.**) Јављају нам из бачког Петрова-Села, да је тамо крштена оних дана одрасла девојка назаренка Даница Тобуџић. Туђом кривицом грешила је и лутала досад, а својом памећу, ето се спасла и на пут истине изашла. Нека је Богом благословена!

(**За градњу цркве св. Савске на Врачару**) примили смо од ђе Савке Станишић из Сарајева 25 фор., а приложише: ђа. *Савка Станишић* у спомен почившег јој оца Михаила 5 фор, ђа. *Јелка Станишић* за спомен почившег јој мајке Соке 5 фор. а г. *Марко Станишић* за спомен почившег му оца Миленана 5 фор. за спомен почившег му брата Лазара 5 фор., те на себе сама 5 фор. Нека је хвала побожним приложницима! —

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

„**Српски Пчелар**,“ орган за српске пчеларе. Изишао је 2. број са овим садржајем. Пчеларски календар — О запажењу културне расе у пчела — О конницама — Луда мятица — Нешто о меду — Дописи — Набирци — Одговори — Од уредништва и администрације.

Добили смо на приказ ове календаре.

Србобран, народни српски календар за г. 1897. Година пета. Уредио *Игнат И. Димић*. Издање српске штампарије у Загребу. Цијена 80 потура или 40 новчића. (1 динар). До пашара, садржина са илустрацијама износи 206 стр. Садржина је велика. Слика има доста и лепих. —

Гуслар, српски народни календар за г. 1897. Година трећа (односно прва). Издање српске књижарнице Ј. Гргића у Вел. Бечкереку. Цена 50 потура или 25 новчића (50 пара динарских). Садржине, до пашара, има 84 стр. Слика нема. —

Српски великобечкеречки Календар. за г. 1897. Година тридесета. Издање српске књижарнице Ј. Гргића. Цена 40 потура или 20 новчића (40 пара динарских). Садржине има 49 страна.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ. 171 2—3

Обраћам се на поштовану публику, а у првом реду на пречасну г.г. **свештенике, учитеље, слушаоце богословских и учитељских школа**, са молбом да ме у предузећу овом предплатом потпомогну.

Наумио сам издати

ВЕЛИКО ЦРКВЕНО ПОЈАЊЕ

које је по досадањим издањима поправио и музички обрадио г. **Вл. Боберић**, *богослов IV. год. и гимназијски хоровођа*. Ноте су већ дате у штампу код првог и одличног бечког литографског завода и за кратко време биће готове.

ВЕЛИКО ЦРКВЕНО ПОЈАЊЕ штампа се на финој сатинираној хартији а износиће до 130 страна

велике осмине, и стаје *у предплати* 1 ф. 50 н., а *дубанска* цена ће јој бити 2 фор.

Предплата нека се непосредно шаље само на доленотписану књижарницу.

Осим тога препоручујем своје сложиште: **забавних, поучних, школских и црквених књига, музикалија, мапа, глобуса и школских учила, тисканица** и свега што у ту сврху спада. послуга врло тачна а све по оригиналним ценама.

У *Срем. Карловцима*, 1. новембра 1896.

С поштовањем

КЊИЖАРНИЦА СВЕТОЗАРА Ф. ОГЊАНОВИЋА.

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Саопштавамо, да смо спремили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну, а које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

паша је одобрена и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим вел. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

Она је уређена (редигована) као ниједна до сад по стручњацима на то позваним и надлежним. *Стоји само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким корицама и на доброј хартији.* Кад се на више купи дајемо 25% рабата.

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено-школске општине, да нас потпомогну својим наруџбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које за школу нису.

Српска Манастирска Штампарија.

ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ

НАМЕЊЕНЕ ОСОБИТО УЧЕЊУ

ПО

ЗАБАВИШТИМА И ОСНОВНИМ ШКОЛАМА

ОД

Ив. М. Поповића.

Цена књиги 20 новч. Рабат као и горе

СВЕТЛЕ СЛИКЕ

ИЗ ПРВИХ ДАНА ХРИШЋАНСТВА

ОД

Драгутина Ј. Илића.

I. Свеска. Садржај: Прва божићна ноћ. Богојављење. Стефан. Талита куми. Бура на мору.

Цена је књизи 50 н. За поштарину ваља послати 5 нов.

II. Свеска. Садржај: Трнов венац. Воскресење. Савле. Ананије. — Цена је 30 новч. и 5 новч. за поштарину.

Српска Манастирска Штампарија.

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГА КАПЛАРА

из српско-бугарскога рата г. 1885.

НАПИСАО

Бранислав Т. Нушић.

Садржај: Позив. Опроштај. Под шатором. Први плотун. Птичије Божје. Капетан Милић. Трубач. Бела застава. Пусто огњиште. На привиђалишту. На разбојишту. Свети Архањел Михаило. Ко је то? Петар Дабић. Дуња. Шинел. Број 23. Мој ђак. Спровод. На одсуство.

Ово је издање друго, али поправљено и многим новим причама допуњено. Цена је књизи 60 нов. и за поштарину 5 нов.

Молимо сваког, ко би желио у распродају узети ове приповетке, да нам се што пре јави. Рабат 25%.

Господу која желе један комад, ма које књиге напред издања, најбоље је да пошљу у напред новац за књигу и поштарину, јер слати једну књигу у наточ само је излишан трошак а што га до сад многи учињише себи.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 172 2—3

Услед решења Епархијског школског одбора Бачког од 10. (22.) октобра 1896. број III. О. 1281/264. ех 1896. расписује се стечај на српској вероисповедној *основној школи* у *Пироту*.

Редовна плата је 300 фор., за повторну школу 40 фор., за преводство 20 ф., за прва 21 ф., у име школског прибора 5 фор., оране земље 2 катастрална јутра и 1000□ хвати на коју учитељ свакопрезну порезу и еквивалент плаћа. Од укопа где позван буде 75 нов., од парастоса где се позове 50 нов. Стан слободан са две собе, кујном, комором, шталом, шупом за коза и пространом баштом.

Дужности су осим прописаних школ. уредбом и наредбама школ. власти још: у једној певници појати и децу у црквеном појању обучавати.

Компетовати могу они, који су сомбореку препарандију свршили, и испит из мађарског језика положили. Рок је стечају за 4 недеље од првог објављења овог стечаја у „Српском Сиону“.

Из седнице школског одбора држане 24. окт. (5. новембра) 1896. у *Пироту*.

Милан Козаров, перовођа. Јован Шијачки, председник.

Бр. К. 548 ех 1896. 173 1—3

СТЕЧАЈ.

На једно упражњено стипендијско место у закладу покојног Петра Божића с износом од годишњих 150 фор. ав. вр.

Првенство имају сродници завештачеви. Питомци, који се уче у средњим школама, морају слушати науке своје у срп. вел. гимназији у Карловцима. Молбенице се имају до 9. (21). децембра 1896. код потписане епархијске власти поднети.

Из седнице епархијске конзисторије држане у Темишвару 15. (27.) октобра 1896.

Епархијска Конзисторија Темишварска.

ОГЛАС ДРАЖБЕ 174 1—2

Управа Ман. Вел. Ремете продаваће дана 15. (27). Новембра о. г. на јавној дражби 15—20. кат. јутара своје шуме за сечу тако, да је дотични купац дужан исту површину шуме у споменутом року из корена повадити и сасвим чисту за орање спремљену предати.

Условија могу се видити сваки дан, као и на дан дражбе у писарни манастирској.

Ман. Вел. Ремета, 28. Окт. 1896.

Управа Манастира Велике Ремете.

Бр. 81 ех 1896. 175 1—1

ЈАВНА ДРАЖБА.

У понедељак дана 11. (23.) новембра 1896. у 9 сати пре подне продаваће се у манастиру Хопову на јавној дражби овогодишња сеча шумска, која се састоји из $14^1/_2$ катастралних јутара.

У манастиру Хопову 30. октобра 1896.

Управа манастира Хопова.

Ад бр. К 767 530 ех 1896. 169 2—3

Е Д И К Т.

Услед бракоразводне молбе Милице Турајлић рођ. Лукић из Шида против супруга јој Пантелејмона Турајлића, непозната боравишта, — овим се позива речени супруг Пантелејмон, да има у року од 6 месеци, рачунајући од дана првог увртења овог у новинама, или сам лично овој конзисторији предстати или место пребивања свога пријавити, иначе ће против њега по-

ведена бракоразводна парница и без њега довршена бити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 8. 20. октобра 1896.

Архидијецезална конзисторија.

Ад К. бр. 466. 511. К. 182. 1896. 170 2—3

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се стечај на парохију VI. кл. у Дуна Сечују.

Интеркалара нема.

Компетенти, који ово место получити желе, имају се са својим ваљано инструисаним молбеницама до 30. нов. (12. дец.) 1896. на подписану конзисторију обратити.

Из седнице епарх. конзисторије будимске држане у Св. Андрији 16. (28.) сент. 1896.

Јеремија Маџаревић.
Епископ.

С Т Е Ч А Ј. 176 1—3

На упражњено учитељско место на срп. нар. вероисповедној мушкој школи у Бечкиу расписује се стечај.

Плата је 410. фор за редовну обуку; 40. фор. за повторну; од укопа, где позван буде, 1 фор., и стан у школској згради са две собе, кујном и побочним зградама.

Поред прописане обуке дужан је учитељ у цркви појати и децу у појању обучавати.

Рок пријаве 1. (13.) Децембра 1896. када ће се и избор обавити.

Из седнице привременог црк. одбора срп. прав. црквене општине у Бечкиу 28. Октобра (9. Новембра) 1896.

Гавра Живковић
парох и председник.

Једина српска

фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За гг. свештенике препоручујем врло фине и добрих **шешира и ћелепуша**, сопственог фабриката — са најсолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такођер обављам и шаљем са платом у напоч (Nachnahme) поред моје гаранције. При наруџбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

ПЕТАР МАРКУШ, ШЕШИРЏИЈА
13— 53 **Нови Сад** (главна пијаца).

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА
ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.
У Ср. Карловцима у недељу 10. новембра 1896.

Наука вере и метод јој на дому и у школи.

(П. Терзин.)

Човек као морално биће — према чему му се и сврха живота опредељује — мора припадати и каквом моралном телу; досад ина морална тела сем вере не познајемо, те по томе, сваки човек ваља да је члан које вероисповеди (Dr. Stöcki).

Држава се стара за безбедност и добростање појединих, а вера задовољава више, душевно-моралне потребе човека и баш због тога дјество последње ваља да је много снажније на човека него утецај прве. Ову аксиому благостања људства, државе, услед своје централизације, често заборављају, те под видом еманципације школе од аппехит religionis подчињавају исту апсолутно себи (држави), која много мање природног, историчног права и специјалности од цркве (вере) има.

Црква (вера) услед антагонизма према данашњим струјама државним за постизавање благостања човечанства, ваља велику пажњу да обраћа на васпитање будућих верних; по што тако благо и матерински да чини, да је породица и школа не би криво разумели и њен чин као акцију која реакцију побуђује — примили. Да би пак ово постигла, ваља сем припадајућег јој права над школом[1] и специалности да стече, како би своју цел рационално постигла и исту на што темељнијем основу назидала.

Ми ћемо овде само о овом потоњем т. ј. о специјалности да говоримо, изложив пут са којим се до цели доћи може, образложив метод с којим се верни са науком цркве не упознати, већ прожмати могу. А да би нам посао што темељнији био, посматраћемо: I. општи преглед обуке вере у разним временима; II. градиво, и III. место учења.

[1] О овом даном приликом више.

I. Општи преглед обуке вере у разним временима.*

Тежиште и садржина доктрине хришћанства јесте живот и узвишена наука Исуса Христа и пожртвовање правоверних (мученика). Христос услед своје науке и живота не само да је непресушни извор Хришћанства, већ и први вероучитељ, пример, идеал сваком наставнику. Та узмимо само градиво чему је народ учио; или начин како је то чинио, па и учитељско понашање му, те ћемо видети, да је оно све тако усавршено, до чега смртни наставник доћи не може, јер божанствени дар да одраслима хлеба а деци млека даје, једино Њему као Богу и приличи.

По вазнесењу своме са земље, преда Он своју науку апостолима с упутством, да иду по свету и уче људе слову божјем. Апостоли и испунише заповест свога Учитеља, али већ као људи, једнострано бавећи се само са одраслима, а неговање вере у деце оставише породици; што је ова и чинила и то не с' малим успехом, као што нам и сведочи победа над поганством и житија светих. За време првог доба Хришћанства мајчино крило беше бедем школства против незнабоштва и Јевреја.

Но сасвим се промењула обука вере установом, да се већ мала деца крсте, јер тим актом ступивши човек још из ране младости у заједницу цркве, изискивало се од њега и много раније па и темељнија обука. Поред породице прихвате обучавање поједини вероучитељи. Но ови у току времена паралисоваху цркву (веру) у себе, а на штету прве, и помеше свој позив, јер место да постадоше путовође душа, они хтедоше господарити над њима. Као свака неприродност тако и ова изазва реакцију што се назва реформацијом, и начин обуке вере промене се са реформаторима. Али ови падоше у други парадокс повративши истина првобитну цел обуке, али не погодише метод, не довађаху у хармонију природу ученика са учебником.

* Осећајући праштину методичне нам књижевности гледе веронауке а признавајући своју слабу млађану снагу за сходно оригинално дело, мишљах праштину бар колико-толико добрим контеплатизмом попунити чињена изводе у срп. правосл. духу на сличних дела чувених страних педагога као: Dr. Kiss, Regeczy, Rousseau, Kehr итд.

Много рационалнију обуку видимо касније код пиетиста (на страни реформатора), а особито: Spener, Francke и Rambach при обуци вере довађаху у хармонију учитеља, ученика, метод и градиво. Од вероучитеља изискиваху: дар говора, вежбање, детињу наивност, стрпљење, правичност и побожност. Изискиваху даље, да се вероучитељ већ напред спреми, али питање нека не научи на изуст; нека се придржава катихизиса, али много нека не говори, већ питање из питања нека изводи, а тек по потреби тумачи. Прво да стави питање па онда да прозива; одговоре кад-год нека и попавља; „јест", „није" само од мале деце нека прима, од средњих веће одговоре —, а од старијих индивидуално размишљање нека изискује. У опште, прво на меморију, затим на разум и на последку на вољу нека утиче са својом обуком.

Пиетисте беху први, који испитујући природу дечју увидеше, да их (децу) природи им сходним градивом, са библијским повестима, ваља и увести у заједницу Хришћанства.

У исто доба појавише се и порт-роајли са својим обновљеним методом гледе науке вере. Примедбе професора Петра Николе: „Морал је знање које се не може рано обучавати, јер човек у раном добу није у стању себе познати." „Ваља за тим ићи, да деца познају сву моралност а без да знају шта је морал." „Један сат говорити о моралном предмету није тешко; али сваки чин, свагда са моралношћу довађати у свезу, а без да ученици то примете и на то огуглају: то је што много вештине изискива а су чим се њих врло мало похвалити могу". Све то, ето, показује велико психолошко знање и ретко бистро схватање у ономе добу.

При обуци науке вере полагаху велики значај на чистоту породичног живота и у опште потпуно разумедоше све факторе за ваљано религиозно васпитање.

За овим добом сљеди XVIII. век; доба натурализма, када сваку доктрину на необјективни суд природних студија ношаху и тек је онда за такову признаваху, ако је поменути суд издржала. Овоме придође и покварено, лицемерно друштвено стање,

те уроди плодом горим од незнабоштва, јер почеше делити веру од цркве и представника јој. Прву још признаваху у неколико, али против ове друге и науке јој развише бој. Овај правац мање више обузе маха по својој Европи, а у највећој крајности изби француском револуцијом. На срећу човечанства ступи на позорницу људства Rousseau, који са неуморним одушевљењем бранаше и доказиваше тадањем „мрачном слободоумљу“ права чувства срца. Премда је и он сам рационалиста и слободоумњак, ипак „не може да замисли како би просто пасивна материја, жива, сензитивна бића створила.“ Он признаје у човеку од материје различујућу богодану искру, позитивност душе. Признаје слободу моралности и принцип овога: савест. „Савест нам је — вели — божја реч у грудма и ово нам је директни доказ за истинитост верског и моралног убеђења нам.“ Ваљаног свештеника слугом доброте назива Услед убеђења, да дете Бога као духа не може схватити, обуку вере најкасније почиње; али јаче уважава религиозно васпитање. Христа искрено љуби и верује у узвишеност науке евангелија.

При обуци вере, више примером хоће да дјејствује. Борац је права разума, због тога и касније почиње наставу вере, кад већ дете до известног степена умног развитка дође. „Прве обуке вере — вели — из природе ваља узимати и тек с овог се може прећи на стари и нови завет.“ У почетку нека се, без разлике на конфесију, у највећој простоти учи; а доктрине вероисповеди оставимо за одраслије доба. „Главно је побуђивање племенитих осећаја и упућивање моралу.“ Библијске повести не сме да даде без разлике деци, већ само њима сходне, а место избачених пружа им лепе поучне и моралне ине приче.

Rousseau своје назоре тек само као идеје даде човечанству, које после филантропи, прилагодивши их према својим назорима, у практичност приведоше. Тако видимо Basedow-a где по његовим стопама ходи. Он прича деци библијске повести сходно гаткама, али се ипак труди да их убеди о истинитости им. Basedow и једномишљеници му, као Salzmann и Rochow, боре се против шаблонског, неразумљивог учења и кажњења због науке вере. „Место вечитог јадиковања о грешности душе нам — вели — много би боље чинили да упознајемо децу са узвишеним поретком света а упозоравамо на свемоћну руку тога уређења.“ Са божјих створова апстрактно да се узвисујемо Богу; зато прво са простим и лаким причама да почнемо обуку, затим да прећемо на библијске повести и тек на послетку на строго узевши катихизис. „Главно је, да дете појми шта чини; не силимо га молити се Богу и ићи у цркву, већ пек онда чини то, кад за то душевну потребу осећа“; међутим примером својим развијајмо у њему ту потребу. Од вероучитеља двоје изискиваху: миснонарску оданост и добар метод. Прво зато, што одушевљавајући се за свој посао може своју дужност добро вршити, дочим ће без одушевљења остати тек надничари. Најбољи метод сматраху катихетични; а за наставу вељаху, ваља да је религиозним осећањем прожмана, те тако „из срца на срце да иде“.

Поред поменутих реформатора морала друштвеног, ипак се налажаху, па и сада у XIX-том веку налазе, присталице верског слободоумља, те хришћански живот до ивице пропасти доведоше тако, да вероучитељ тибиншке универзе Straus слободно изриче: „Ја обуку вере не налазим за потребну; јер веру кроји сваки себи, а морал опредељује казнени кодекс.“ Од овога само један корак беше до данашњег социјализма и нихилизма.

Но ипак — одстрањивши ове екстреме — данашње доба не може се небиготичношћу нападати, јер силни примери хришћанске љубави противно сведоче, особито код нас Срба. Слободоумље вере, које се код нас налази, није рђавог карактера као оно у Немаца и других,[1] јер се не односи на правила и истине хришћанске науке, већ на слободу срца и воље; но томе нам се поменуто слободоумље тако исто не може у грех уписати, као што се не може у заслугу убрајати незнабожачкој митологији, што се међу незнабошцима на-

[1] По овој прилици зато, што немамо толико и таких филозофа.

ћоше мислиоци, који се узвисише до једнога, правог Бога.

За саму пак веру не бојмо се да ће је потоњи нападаји поколебати и оборити, јер: „Суштина вере је чувство самоосећања којим се инстиктивно Свевишњем подчињени, а уједно и с њим у заједници осећамо.“[2] Вера у тој својој суштини свагда ће остати и у томе је ништа никад поколебати неће моћи.

Бацимо ли поглед на педагошку страну обуке вере XIX. века, морамо признати, да је у томе много учињено. Једина мана овога века јесте, што хтеде толерантан бити према свима конфесијама, те постави мутуалистичне школе, у којима обучавају изводе хришћанске науке стварајући тиме општег човека, заборављајући, да општи човек (комуне) тако исто не може постојати, као што и ипе опште представе конкретности не подпадају. Од специјалиста овога доба главнији су: велики педагог Disterweg који вељаше, сваки човек у развитку своме ваља сходан пут да учини, ког и човечанство пређе; по томе настава ваља да је исторична, јер изучавањем човечанске историје човек сам себе, а изучавањем повести вере, религиозну самосвест развија. По томе религиозно васпитање није ништа друго, до исторично, и тако — „повест у настави вере и ништ друго.“ „Вера а не теологија; морална учења а не догматична правила“ Мњења је дакле тога, да повест ваља наивном озбиљношћу причати, (пример је сам Христос) очигледном је представити, верском садржином конкретним је начинити, да би је деца протумачити —, и она (деца) схватити могла. Повест истина не пружа животу никакав систем, али га у животу побуђује; размишљати и осећати учи, рађа виша чуства и открива нам непрестано развиће човечанства.“

Но откуд да узмемо повест за школу; да ли из старог или новог завета? — Из оба али само оних, које су психички истините, и које на срце, разум и вољу утичу; а предавати их ваља тако, да нас слушаоци разумеју, дотично да осећају што им се предаје и о том да размишљају.

[2] Sleiermacher.

Стварајмо деци у причама прикривене религиозне и моралне представе и појмове, а применимо исте на живот дечји. Пресадимо им у срце мисли, које су заслужне да их запамте, али са пажњом да их не оптеретимо, јер оптерећење памтења зароби душевност, угуши индивидуалитет У опште, при учењу назимо, да: „расветљењем разума не угасимо топлоту срца!“

Други ваљан методичар овога века, по чијем основу и данашња обука вере иде, јесте К. Кehr. Он вели да су библијске повести основа религији, јер облик историчног учења најбоље одговара природи дечијој. Није зато да се дете чим у школу ступи повестима учи, него да се прво за ове предспрема чини: што ваља да се састоји из кратких религиозних, по садржини простих причица. После по године — вели — могу доћи библијске повести, но при избору ових будимо обазриви. Нека нису ван познања дечјих. Најбоље су примамљиве дечије и породичне приче. Бар прве године упознајмо их само с онима, у којима је садржина проста али пуна морала, јер на децу само такове утичу. Тако прича о Авелу и Каину, као и разпеће Христово није за почетнике.

За само приповедање повести, вели, да се вероучитељ придржава библијских речи, но несхватљиво да изостави; тешко нека замене са лакшим, а нека се чува смутљивих фраза и реченица У току учења нека пази вероучитељ на психолошку везу појединих прича, како би деци постепено показао царство божје на земљи; верске појмове такође нека из повести извађа.

Кehr на следећи начин побија противнике учења старозаветних повести: „Услов за напредак сваке генерације јесте акцептирање пређашњег изума. Такав моћни услов јесу библијске повести, јер су Јевреји класични народ вере. Ако је вера — конкретно узевши — заиста унутарња и необорима веза, која нас и свако биће са Богом везује, онда је — субјективно узевши — ова веза свест појединих бића и онда се не може опорећи, да код Јевреја, у оно доба, није био најчистији појам о Богу. Грци развише уметност, Римљани права, а Јевреји појам о Богу. Хоћемо ли ма коју

вештину или науку да испечемо, морамо је из основе почети. Уметник млади и данас иде изучавати старине грчке; млади правници прво уче историју римског права; па и ми зато упознајемо децу прво са повешћу Јевреја, јер нам ту вера у конкретном облику, у живом примеру стоји.“ Библијске повести у најлепшој боји представљају нам благодетни постилат милости и милоте, а грозне посљедице греха и варварства. Оне нам и поред своје дечиљске наивности најприродније показују верске аксиоме, те за то баш и јесу сходне деци. „У њима историја и наука, наука и живот, вера и морал у тако блиској вези стоје као нигде.“ Сваки им се део тако разговетно на Бога односи, а за сваког је тако просто разумљиво написано, да у њима сваки своју душевну слику налази. „На најпосле, библијске повести не само ради моралне им вредности или ради развијепог у њима појма о Богу, већ и због очигледног облика им, најцелисходније су за основну обуке вере.“ *

(Наставиће се.)

* Praxis der Volksschule u Der christliche Religionsunterricht in der Volksschule v. Kehr; од којих дела гледе обуке вере до данас бољих у светској књижевности нема.

Бог и друштво.

Бесједа Оца Августина од Монтефалтра.

С талијанског превео **Јован Узелац.**

Господо! Говори се, да се савременим друштвом не може више управљати, да се њојам авторитета презире, да употреба јавне власти, осим што одржава респект и послушност, изазива само завист и мржњу. Уздише се над опадањем нашег морала, због дрскости страсти, због силног и непрестаног подизања духа непокорности.

На како, да се избјегну посљедице обожавања човјекова Ја, посљедице практичног атеизма, који је основ толиким доктринама, и посљедице неодвисности морала? Кад се неће више управа божја, како да се подамо управи људској? Кад се ради о друштвеном уређењу без Бога, ослањају се само на разум; кад се јавно учи, да први и последњи узроци нијесу ништа друго него пуке и једноставне апстракције; кад се народу говори, да се Бог не брине о нама; кад се тврди, да човјек треба да буде сам господарем судбине своје; кад се теоријама овим придружују призори бунења, тријумф интрига, презирање силе, бестидност неуспјеха; кад је већ дотле дошло, — како, да не оскудева ослопац јавној свијести? гдје да нађемо подлогу за ред, постојаност, спокојство, мир?

Казао је Prudhomm: Оним даном, кад су оци наши прогласили своја права, поништен је авторитет на небу и на земљи; бар је постао немогућим. Те после неколико редака строги логичар додаје: „Монархија или Цезаризам“; и ова дилема, господо, била би неизбјежна, била би фатална, кад Бог не би требао више водити рачуна о свијести људској, кад људи не би водили другог рачуна него о властитим правима, кад се над права та не би поставило право Божје.

Права људска без права Божијих! Шта су та права? Шта могу бити? Шта су била за прошлост? Крвава ступица, то добро знате; и кад би вам морао приповиједати историју, морали би се згражати. Они поштователи права сиромашног народа постали су најгрознији тирани; кажу да су усавршили знаност, ал њихова знаност је лаж. Не скривали се у ријечима њиховим пука профанација?

На пошто су оборили хиљаде жртава за живота, варају још и после смрти.

Права људска без Божијих права, јесу снови, тлапње. Заиста, јер докле би дотјерала та права, каква би била њихова морална снага и њихова санкција? Како би се остварила? Шта кажем?!.. како би их разумјели? Како да мислимо о равнотежи сила без општег тежишта? Како ћете се користити топлотом, кад потрнете огњиште, од ког топлота долази?

Хоћете на земљи свјетлост, топлоту, хоћете плодност биљака, живот бића, на пак да не говорите о сунцу?

Не говорте дакле о одстрањењу Бога, а да буде ред у друштву.

Бог је извор бића, и не само узрок живота, већ извор, центар. Он је извор сваког реда, сваког мира, постојаности и

слободе: Он је хармонија физичког поретка.

Он је дао свима тјелесима законе, а најмање човјек може бити изван њих; хтјети отступити од закона ових, значило би створити правило по ком не може поредак настати.

Дакле господо, ништа није корисније, ништа нужније, ништа није друштвеније, него проучавати права Божја, јер поштовање Божијих права, прибавља поштовање правима човјека и друштва.

Господо! Какав је положај човјеков, посред овога свијета, чије дивне хармоније доказују узвишеног умјетника? Човјек ту влада, као господар, као цар; но је ли он у истини апсолутни цар и господар? Све што је под његовим ногама дугује му послушност; све што је на земљи овој, одређено је, да њему служи; на зар поврх главе своје не има он ништа узвишенијег? Знаност нам показује, да стварање непрестано напредује од минерала к вегеталима, од вегетала, животињству, од животињства човјеку. И ово непрестано корачање доказује, да човјек није посљедња ријеч стварања, да мора ићи још даље још много даље; ићи до Бога.

Ето зашто знанствено невјерство негира Бога као Створитеља; јер кад би га признало за Створитеља, морало би га признати и за законодавца.

Доста је посматрати човјека, па да разумијемо, да је Бог апсолутни Господар, а човјек биједно створење, које овиси о њему. Доста је бацити само један поглед на наш положај, на наша дјела, наш живот, па да се увјеримо о ништавости својој.

Бацимо најприје један поглед на нашу природу. Ми се нијесмо питали хоћемо ли се родити, као што је казао праведни Јов: „Зашто си ме позвао из утробе матере моје?“ Ми се не питамо, хоћемо ли живити; наш живот не зависи од нас, и макар шта може га уништити. Не питамо се хоћемо ли умријети, ми немамо право знати дана, сата, момента наше смрти; наша слобода води до самоубиства; мјесто да нас уздигне из таме, која нас обавија, баца нас у бездан безбројно горих зала.

Између наше колијевке и гроба пашег, на који смо бачени да плачемо, има нека земља, која очигледно припада неком другом, који је био прије нас и који ће бити и кад нас не буде више, и на којој ће други пребивати после нас; нека земља, која нас носи кроз простор, као дјецу, коју мати љуља на својим грудима.

О господо, дођи кад смо позвани, остати док нам се пушти, пребивати плачући на овој земљи, отићи кад се Богу свиди, без да знамо сат ил час; ето таква је на земљи судбина наша.

А зашто то? Зато, што смо створења у власти Створитеља. А какав је положај наш? Непрестана одвисност. Зависимо од материје која нас уздржава, буни обара; зависимо од биља, које од земље чини нашу раштељицу, од животиња, од којих се неке, са радњама њиховима натјечу са нашим дјелима, од којих неке дају нам млијеко и месо; зависимо од бјеса волова од жестине елемената, од промаје вјетра; ма и најмањи пред може да нас убије. Па и од оног гаса, који обавија земљу, ми зависимо, јер са саставом својим пружа извор животу нашему. Па кад би тај гас сасвим ушило море, земља би остала опустошена; не би више било ни биља ни цвијећа, ни шума ни животиња, а људи би лутајући, један за другим угинули од глади, као жртве од бродолома, као каравана залутала у пустињи; и прије једне пећење, наша би сиромашна планета, промјењена, обезпарођена, лутајућ око сунца, показивала у свој тајној шутњи само црне црте неке, насликане овђе онђе од пролаза облака.

Положај човјека на овој земљи јест дакле непрестана одвисност; и иза свију ових бића и свију елемената од којих зависимо, увијек се показује чврста и моћна рука Божија.

Па зар и у дјелима нашим? У свему што радимо има нешто несавршеног; наша никад није доста дуга рука да досегне; и што више напредују знаности и умјетности, све се већма осјећа тај недостатак.

„Човјек увијек пада, а Бог га увијек подиже“, рекао је један учени писац.

Човјек може припремити земљиште, може га поспјати, може засадити и полијевати дрвеће, ал не може са талентом

својим располагати са сунцем и кишом, не може учинити, да сјеме никне, да расте дрво, да носи плода. У његовим дјелима, у знању његову, у плоду зноја тога, увијек је потребна интервенција Божја.

У свему што радимо увијек нешто не достаје, у знаности, умјетности, трговини, индустрији, у политици, кад сте све предвидили, још увијек остаје нешто да се учини. То је један елеменат, на који наша радња не упливише, то је елеменат, који омеђава све и затвара круг. Овај елеменат невјерници назива случајем, судбином, а религија га назива Провидношћу.

Па и сами невјерници признају тај факт, јер се манифестује. У свима односајима живота, у свима манифестацијама геније, у умјетности и знаности, човјек је сам по себи немоћан, његово је дјело несавршено.

Охолост човјечја тако је присиљена, да призна, да не има ниједне призике у његову животу, која би зависила сасвим од њега, и да му не само не припада будућност, него да ни садашњост није у његовој власти; стога је и постала она позната пословица: — човјек снује а Бог одлучује

Напосљетку шта је наш живот? Колико му треба, да угине? Једна промаја вјетра; један уједа отровног инсекта, један микроб; и ето смрти. Ми живимо у свијету, да одржимо живот наш. ал нам не иде за руком. Ми смо открили снаге природне, стављи на наше располагање тајанствене енергије њене, ал оне нам се не покоравају, ако се ми не покоравамо њима

О човјече, ти си диван на локомотиви; ја се дивим хармоничкој снази оних то чкова, оних ваљака, зубова, оних чудноватих сапона, али нази добро, да се не титраш ниједним законом природе Котао ће отићи у прсак и ти шињиме.

Човјек може равнати са законима природе, ал се мора прије покоравати њима; и тако нас све води пред Божје ноге, пред олтар. Допустите, да се задржим још мало на овој тачци.

Са дјелима Божјим не бива као са дјелима људским. Дјела људска једном изведена, добивају неки извјесни степен независности, јер свршена, остају независна од њихова автора. Ту су материјали и инструменти; камење, којим се зиће било је прије зграде, мрамор и бронза, били су прије статуе! кистови и платно прије оквира; кад је свршен оквир, статуа и зграда, умјетник нечезава, умире, али дјело његово остаје и постоји осим њега независно о њему.

Умрли су Микел-Анђело, Рафаел, ал је Ватикан ту; остале су галерије са њиховим дивним сликама, свједоци величине њихових автора. Рим и Фиренца са поносом показују ремек-дјела ових двају генија, који су понос и слава наше миле домовине. Али, то се не може рећи, о ремек-дјелима Божијима; не може се рећи, да је Бог, створивши човјека, пренио своју моћ у друге свијетове. Св. Августин каже: „Non feci atque obii“ јер куд би отишао кад је Бог свуда, кад неизмерношћу својом испуњује земљу?

Но није доста: има још други мотив, да промотримо из ближе; који је нуждан, да останемо у нашем стању бића, да не паднемо у ништа. Других би узрока нестало, кад нас први узрок не би овђе одржао.

Погледајте дим, који излази из строја пароброда; строј ништавне, али дим се још повлачи. Погледајте поточић који се са горе спушта, кад се удаљио од извора свога, тече још полаганије; али откините човјека од Бога, и он ће се претворити у ништа. Да се одржимо, треба заиста, бар нешто да имамо, али, ми немамо ништа, наше биће не припада нама, ми постојимо јер се тримо: наш живот је израз Божје доброте. Све што имамо, имамо непрестано од Бога. Ми живимо од дана до дана, од сата до сата, од часка до часка, као сјен, кога нестаје око подне, и који дугује своју егзистенцију сунцу.

Ми смо сами по себи ништица бића, као што је тама ништица свјетла. Кад неки глас пјева у тишини, кад нека свјетлост засија у тмини, то сигурно тишина није узрок, да глас одјекује, тама није узрок, да сија свјетлост, тако није оно ништица, што даје да створење траје. Створење не може имати одржања свог, већ из руку свога Створитеља.

Иначе кад створење, не би морало зависити од ког је створено, онда глас не би зависио од пјевача, нити пламен од огњишта. То би онда било моменат, у ком би створење имало у себи право бића свога: али постојати на тај начин, својствено је само Бесконачном, и створење постало би Богом.

На то нам је одговорити, да створења имају у себи принцип одржања, ког су добили од Бога.

Јер ако човјек зависи од сила природних, то ове силе имају у себи нешто створена или нестворена. Ако имају што-год створена, онда оно што се је рекло о нужности бића за своје уздржање морало би се приписати овим силама, које требају Бога у свим моментима њихова бића, како за први, тако за други, трећи моменат, и т. д.

Ако на против имаду нешто не створена, онда оне зависе од Бога, као што је рекао пророк: „десница божја створила је кријепост“... Бог кад је уредио њихове релативне границе, њихове друге узроке, није могао казати. „Дјело моје је свршено, ја одлазим.“ Онда би других узрока, постављи пуким апстракцијама, нестало и све би пропало.

Дијете, које говори матери: „Бог даје, да расте цвијеће и плод.“ говорећ метафизички не вара се. Од Бога само и по њему они постоје. Заиста он говори: Ја сам Онај који све стварам, који владам, равнам и настављам дјело стварања.

Јест, Бог равна сјетилима небеским, Бог произваља по божанском расположењу своме све ствари, по броју и мјери.

Да. Бог формира цвијеће, даје живот свима сјеменима, даје да тече крв кроз све жиле. И на све те ствари ударио је Он неизбрисан печат свој. Погледајмо печат тај, чујмо његов глас, који пјева о Њему: све ствари пјевају Божију славу: Небо и земља приповиједају Божију славу.

Свемир је непрестана појезија, непрестана химна, непрестана пјесма, а Бог је велики управитељ те појезије, те химне, те пјесме. Бог је велики музичар, и под његовом руком (нек ми се дозволи та метафора) ништица постаје неким органом, пианофортом, а свако је створење као нека нота, која траје, док Бог на жици држи прст свој; дигне ли Бог прст свој, то титраји ишчезавају, нота престаје, живот створења нестаје као дах. Тако смо и ми само ноте, предигра, произведена титрајима неизмјерног пианофорта тог, под додиром прста Бога свемогућег.

Све што је створено Бог одржава. Бог нам даје количину радња. Он нам даје руку своју и ми живимо; устегне ли Он руку своју наш се живот гаси.

(Свршиће се.)

Извештај петроградске комисије св. Синоду.

(У погледу учења Старокатолика.)

„Утрехтска изјава“, која је од веома велике важности за Старокатолике, не додирује сва догматска питања

Две последње тачке, седма и осма, исказују наду. да ће напори богослова — да се дође до сагласности у погледу разлика међу црквама, — који се не јављају у такој полемици, која, грешећи против истине и љубави, само вређа и раздражује противнике, него у правичном расуђивању о битним разликама, сагласном с духом љубави хришћанске, — бити једном овенчани успехом, и да је верно чување учења Христовог, кад се уклоне све заблуде и злоупотребе, које су се с њиме изкеншале са човечје кривице, најбоља залога успеха у борби са савременим неверјем и религијозном равнодушношћу. Комисија је само могла пристати уз те лепе наде.

Исто тако није било спора ни око прве тачке „Изјаве“. да *quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est, hoc ist vere proprieque catholicum*, и с тим начелом сагласног уверавања Старокатолика, да се они „чврсто“ држе „вере старе цркве, како је она исказана у васељенским симболима и у од свих признатих догматичким одредбама васељенских сабора нераздељене цркве пре хиљаде година“. — Да под тим „васељенским саборима“ Старокатолици разумеју баш седам васељенских сабора, види се из швајцарског катихизиса и из њихове изјаве о томе у Луцерну.

За две друге (4. и 5.) тачке, у којима Старокатолици исказују свој протест против познатих римских була и дисциплинарних од-

редаба тридентинског сабора, комисија је мислила, да их није потребно подврћи расправи, јер православна црква не признаје тим булама и сабору никаквог авторитета.

Сасвим одређено „Изјава“ (3. тачка) одбацује папски догмат о непорочном зачећу пресвете Деве Марије. Пошто ни у Катихизисима ни у Руководству нема ни трага томе учењу, Комисија је признала, да се у тој тачци Старокатолици не разилазе с православном црквом.

У другој тачци „Изјаве“ старокатолички се епископи толико одређено изражују о правом смислу историјског првенства римског епископа, да је Комисија признала, да и у учењу о Цркви и њеној Глави у садашње време не постоји разлике између православне цркве и Старокатолика.

Пошто се ни у Руководствима, ни у Катихизисима у учењу о добрим делима, гресима и загробном животу не сретају оне особине, које разликују римокатоличку цркву од православне, Комисија је признала, да се у тим тачкама учења Старокатолици не разилазе с православном црквом.

—

Тако од шест догматичких разлика, на које је указано 1874. год., у садашње време остаје у снази само једна; *питање о исходењу св. Духа.*

Али и у одређивању те разлике настала је већ битна промена.

Смисао те промене постаје јасан тек само с гледишта, које имају Старокатолици на саме себе.

Старокатолици не траже *присаједињење* православној *Источној* цркви као они, који се обраћају за *јереси* или *расколе*. Они мисле, да сада, уклонивши из свога учења све новотарије римокатоличке цркве, немају никаквог лажног учења. И они желе, да се православна црква односи према њима тако исто, као што се православна источна у време васељенских сабора односила према савременој западној цркви, да на њих гледа тако, као што су у своје време источни Хришћани, ученици Атанасијеви, Василијеви, Григоријеви, Јованови, Кирилови, гледали на западне Хришћане, ученике Иларијеве, Амвросијеве, Августинове, Лавове, т. ј. не гледећи на особине њиховог западног обреда, устројства и личног богословског мишљења, да призна истоветност православне вере, које се држе Старокатолици, са оном католичком вером, коју чува сама православна источна црква и да их — на основу те истоветности у неопходном — удостоји своје заједнице.

По мишљењу Старокатолика, та „in necessariis unitas“ међу њима и православном црквом постоји од онога тренутка, кад су они уклонили „Filioque“ из символа, и тим самим свечано признали, да учење о исхођењу Св. Духа *и од Сина* није догмат

Али Старокатолици нису уклонили ту реч из символа само стога, што је она била најкаснији додатак символу и што је ту била унесена канонички неправилно, али не и стога, што су стекли уверење, да се у Filioque проповеда *лажно* учење. Они само узимају — и у томе је њихова *битна разлика* од паписта, — да гледиште, које се налази у речи Filioque, никако не може бити догмат, т. ј. истина, која је неопходна за вечно спасење, те према томе обавезна за све Хришћане, — стога не може бити што васељенска неразаљена црква није проповедала то учење, и оно се дакле не налази у апостолском аманету вере.

Али из тога још не излази за Старокатолике, да се догматична истина налази у гледишту, које је управо противно Filioque: *Св. Дух ни у ком смислу не исходи и од Сина*, т. ј. не излази, да је Filioque лажно не само *по облику израза*, него и *по садржају*. Догматом не може бити, по мишљењу Старокатолика, ни то противно гледиште, — не може бити са истих разлога, које они износе против Filioque.

Према томе би Старокатолици желели, да их православна црква не осуђује за то, што се они, поводећи се за неким западним оцима и учитељима, држе Filioque, као приватног богословског мишљења, које, иначе, није обавезано ни за ког. Они уверавају, да у томе приватном мишљењу, *какво га они схватају*, нема ни сенке, која се не би слагала с православним догматом. Тако они најодлучније одбијају сумњу, као да не признају Оца за јединог виновника бића Сина и Духа и да Сина поштују као друго начело Св. Духа. То филиоквистичко представљање, које не смеју Старокатолици да осуде, по своме садржају, као што они мисле, не противречи ни учењу св. источних отаца за време неразаљене цркве.

Пошто је учење св. отаца источних и западних Старокатолицима потпуно познато и пошто, с друге стране, верни туђаци својих личних богословских мишљења могу бити само Старокатолици, Комисија мисли, да их треба оставити њиховој богословској савести, да реши, да ли су њихови назори сагласни са овим ставкама:

„1. Ѥ҆ѳ҃ѥмѣ, ꙗ҆кѡ Ѻ҆тцъ ѥ҆сть кѵ҇на Сы҃на и Дх҃а: Сы҃на чрезъ рождє҃нїе. Дх҃а же Сѧтаѓѡ чрезъ и҆схожде҃нїе. Ѻ҆тца рождаѧтъ Сы҃на и и҆зходитъ Сѧтаѓѡ Дх҃а, Сы҃на же рождаѥтсѧ ѿ Ѻ҆тца, и Дх҃ъ Сѧтый и҆сходитъ ѿ Ѻ҆тца. И тако чтемъ є҆дино нача́ло и при҃знаемъ Ѻ҆тца є҆дино кѵ҇но Сы҃на и Дх҃а.

Из Чина испов҃ѣданїа и ос҃вѧщенїа арґіерейскаго, лист други, на другој страни.

2. У богословским теоријама избегавамо свакакове представе и изразе, у којима би се ма у колико признавала у св. Тројини два узрока или два начела, ма се такова и *не* схваћала у једнаком смислу, н. пр. кад би се Син признавао за *другог* начело или *другим* узрок Св. Духа; или кад би се Отац и Син замишљали, да су сједињени у *једно* начело за извођење Св. Духа.

3. Остављамо богословској спекулацији и испитивању тумачење неких назора о просијању Св. Духа кроз Сина, који се налазе код неких св. отаца и црквених учитеља (τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς δ' Υἱοῦ φανεροῦται, ἢ πέφυγεν, ἢ ἐκλάμπει, ἢ πρόεισιν, ἢ ἐκπορεύεται), да ли се просијање од Оца кроз Сина односи само на временито посланство Св. Духа у свет ради среће тварі, или се оно може замислити и у *вечном* животу Божанства.“

—

Никада у прећашње време полемисте не претпостављаху, да међу православном и римокатоличком црквом може бити *догматичке* разлике у учењу о евхаристији. Али у шестој тачци „Утрехтске Изјаве“ старокатолички епископи „сматрају као своју обавезу, да изјаве, да они сасвим верно, у целини и чврсто чувају стару католичку веру с погледом на св. тајну олтара, верујући, да под видом хлеба и вина примамо тело и крв Господа нашег Исуса Христа. Евхаристичко богослужење у цркви није настављено понављање или обновљење измирујуће жртве, која је једном на свагда принесена од Христа на крсту, него се његов жртвени карактер састоји у томе, да је оно њена успомена, која не престаје, и истинито присуство тога једнога принашања Христа за спасење искупљеног човечанства, које се свршава на земљи, и које ће се, по Јевр. IX. 11. 12., непрестано свршавати од Христа на небу, јер Он сад стоји за нас пред лицем Божјим (Јевр. IX. 24.). При таком карактеру евхаристије у односају према Христовој жртви, она је у исто време освећена жртвена вечера, у којој верни, који се причешћују тела Господња и крви Господње, имају општење међу собом (1. Кор. X. 17.)“

У томе се опажа ово:

1. Исповедајући, да у св. евхаристији верни примају Самог Христа, старокатолички епископи не исказују јасно, да су хлеб и вино у евхаристији само тело и сама крв Христова услед „**προλογένια**“ — „**προεζηγιστελένια**“.

2. Израз „Утрехтске Изјаве“, да је евхаристија „истинито присуство тога једнога принашања, које се свршава на земљи и које ће се непрестано свршавати од Христа на небу“ — по буквi се може и тако схватити, да су хлеб и вино у евхаристији тело и крв Господа *per impanationem*, због *ubiquitas corporis et sanguinis Christi*; или пак због тога, што „тело, које се узнело, силази с неба.“

3. У „Руководству“ и „Катихизисма“ у учењу о св. евхаристији нема спомена о „**προλογένια**“ — „**προεζηγιστελένια**“.

4. А у својој миси Старокатолици речи „*sanctum sacrisicium, immaculatam hostiam*“ замењују догматичком идејом о Христу — вечном првосвештенику, који сад стоји за нас пред лицем Божјим.

5. Али, с друге стране, у „Утрехтској Изјави“ старокатолички епископи изјављују: „са свом правилношћу у *целини* и чврсто чувамо *стару католичку веру* односно св. тајне олтара.“

С обзиром на све то Комисија мисли:

Пошто у *догмату* о св. евхаристији православна источна католичка црква јесте сагласна с римокатоличком (папистичком) и пошто се и ова последња не слаже с представама протестаната и реформата; то ми, који смо далеко од тока црквеног живота на западу, не

схваћамо, у чему наиме старокатолички епископи виде „своју обавезу“, да се изјасне у тачци шестој о догматичком предмету, око кога нема никаквих противречја на земљишту православно-католичком и римско-католичком, и при том да се изјасне не о *читавом* том догмату потпунце (изнешши и учење о преложењу), него само о његовом једном делу.

Стога је неопходно, да Старокатолици:

а) прво, разјасне, ради уклањања којих догматичких и практичких заблуда је изложена шеста тачка „Изјаве“ баш у датом, а не у другом (старином освећеном) облику,

и б) друго, да разјасне, има ли какве му драго разлике међу њима и римокатолицима у догматском учењу о св. евхаристији.

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Молебствије за царицу и краљицу.**) У прошли четвртак, на превишњи имен-дан Њезина Величанства, царице и краљице Јелисавете, служено је у саборној цркви молебствије. При свршетку изговорили су ђакони многољетствије за цара и краља, а онда за царицу и краљицу. Молебствију присуствовали су слушаоци богословије и ученици гимназије и српских православних основних школа са професорским и учитељским особљем.

(**Митрополитски Црквени Савет**) сазван је у своје редовне седнице дана 9. (21.) децембра о. г.

(**Седнице архидијецезалних епархијских власти.**) Архидијецезални административни одбор сазван је у своју редовну седницу 18. (30.) новембра, а конзисторија 19. новембра (1. децембра) о. г.

(**Радња епархијских власти у Новом Саду.**) *I. Епархијска конзисторија бачка* имала је дне 28. октобра (9. новембра) о. г. своју седницу, у којој су, под председништвом високопреосвећеног господина епископа *Германа Опачића*, између осталога референсани и решени ови предмети: Узети су на знање отписи високопреосвећеног господина епископа *Германа*, да је бившем бођанском игуману Мирону Ђорђевићу каноничан отпуст из дијецезе поделио, и да је свршеног богослова Миливоја Сивачког, који је за ђакона сентомашког изабран и потврђен, дана 16. (28.) септембра о. г. за ђакона рукоположио. — Од високог кр. уг. министарства просвете достављена на њење молбеница К. П. Ј. пароха у Р. ради получења државне приномоћи повратиће се високонстом без препоруке. — Узет је на знање и саопштиће се коме треба отпис високог министарства, да је Ј. Ж. свештеничкој удовици у С. 30 фор. у име државне приномоћи поделило. — Поводом односног отписа високонстог министарства, наређене су нужне исправке у матици крштених срп. православ. парохијског звања у К. од 1878 и 1883, а тамошњем пароху поделен строг укор с угрожењем најозбиљније последице због тога, што је односну децу као „незакониту“ убележио, ма да им мати још од свога законитог мужа правоваљано разведена није била. Уједно је парохијско свештенство поново унозорено на наредбу вел. МЦСавета бр. М. 603/МЦС. 70. ех 1890. по којој се свештеницима као водитељима матица, под најћећом личном одговорношћу наређује, да се у погледу увађања новокрштене деце у матице крштених строго равнају по постојећим прописима *имајући у матрикуле уписати законитог супруга матере новокрштеног детета као оца тога детета.* — Оба конпетента на упражњену систематизовану капеланију у Ст. Бечеју прикупштена су избору. — Од приказање тројице конпетената на упражњену систематизовану капеланију у Сомбору прикупштени су Јереј С. П. парох на Н. и ђакон Ђ. П. на С., трећи пак конпетенат одбијен је од одбора. — Узет је на знање извештај окр. протопрезвитера новосадског, да је у смислу добивеног налога, администрацију парохије св. успенске цркве у Новом Саду предао личном помоћнику при истој цркви јереју Николи Теодоровићу. — Призив јереја Т. В. П. пароха у С против конзисторијске одлуке бр. К. 355/80 ех 1896. вратиће се призиватељу уз обавештај, да против одлука у сумарном поступку донесених, у смислу постојећих закопских одредаба нема места призивима, јер су исте одмах правоснажне. Уједно је исти парох због пређања претпостављених власти, док се та ствар коначно не реши, суспендован. — Узет је на знање извештај окружног протопрезвитера старобечејског, да се је парох сенћански протојереј Александер Николић упокојио, а уједно је одобрено расположење истог протопрезвитера, којим је привремену администрацију упражњене сенћанске парохије поверио личном помоћнику покојног пароха јереју И. П., те ће исти парохијом управљати све док се парохија та стално не попуни. — Извештај окружног протопрезвитера сомборског о спроведеној истрази против М. Б. пароха у К. издат је претходно фискалу на њење и предлог. — Познаће се општина

у Ж. на најасњење: да ли једнног компетента на тамошње упражњено место протопрезвитерског капелана, свршеног богослова Ст. Т., за таковог капелана прима? — Упућен је фискал, да против јеромонаха Г. К поднесе формалну тужбу на лишење свештеничког, односно монашког чина. — Узет је на знање набор питомаца платонеумске закладе у Сомбору. — Примљен је полагању стечајног испита Ј. Р. администратор парохије Гложан-Чебске. — Пријава Д. Ј. пароха у М. против тамошњег скупштинара Н. Гр. Р. устуљења је административном одбору на надлежно решење. — Подастреће се високом министарству просвете списак стипендиста закладе баронице Е Јовићке у Ст. Бечеју. — Узет је, са одобрењем, на знање споразум између црквене општине у Новом Саду и њезина сапашког пароха јереја З. С. у погледу досуђене подвозарине истом пароху. — На молбу јереја А. Гр. пароха у Б. приступљен је истом за личнога помоћника сина му свршени богослов М. Гр. — Тужба Л. В из С. и тамошње црквене општине против тамошњег личног помоћника Т. Д. падато је окружном протопрезвитеру на извиђај. — Поводом односне пријаве наређења и истрага против пароха у М. односно против обојице тамошњих свештеника. — Потраживање Ј. Ј. пароха у С., да се хонорар за службење у капели Остојићевој у редовну плату урачуна и према томе, а у смислу уговора склопљеног између њега и личног му помоћника, само њему призна, — одбијено је као неумесно, односно као већ једном коначно решено. — Упућен је окружни протопрезвитер ст.-бечејски, да пароху сиришком (епархија темишварска) забрани свако вршење душепопечитељских дужности на територију ове дијецезе, а уједно ће се умолити високо кр. уг. министарство православја, да у овом погледу нађа сходно упутство управи сегединске државне касионе. — Наређена је истрага против пароха у Б. и П. у чијим се парохијама све већи индиферентизам према цркви појављује.

II. Епархијски административни одбор бачки — држао је дана 20. октобра (9. новембра) о. г. под председништвом високопреосвећеног господина епископа Дијецезана своју седницу, у којој су између осталог референсани и решени ови предмети: Саопштење са црквеној општини у Ст., да јој је високо министарство просвете у сврху оправке тамошњег парохијског дома поделило 100 фор. но с тим, да у будуће ника од државне добивене припомоћи само на њиву и од високонстог министарства одобрену сврху утрошити, пошто јој се, у противном случају, у будуће молбе за припомоћ не ће у обзир узети. — У смислу односног отписа високонстог министарства позвана је црквена општина сомборска, да за закладу Игњата Димитријевића основно писмо сачини. — На образложену представку окружног протопрезвитера сомборског разрешен је досадањи управни одбор у Ст. Ст. и истом протопрезвитеру поверено именовање новог управног одбора. — Поводом извештаја истог протопрезвитера сомборског о спроведеној истрази против црквено-општинске управе у К., разрешена је ита управа због немара од даљег управљања, а до реорганизације црквене општине постављен је један управни одбор за вођење текућих послова. — Није дозвољено црквеној општини у С., да дуг А. М. из својих потраживања брише, но јој је дато сходно упутство, како да то потраживање осигура. — Узет је на знање извештај црквене општине у Ст. Б. у погледу одржане дражбе на мањак ради оправке закладне капеле баронице Еуфемије Јовићке, а надатак свете за ту оправку накнадно је одобрен. — Спровешће се вел. Саборском Одбору на надлежно решење спор. који се појавио између црквеног одбора у Ст. Б. и одбора петорице за руковање „заветом Софије Дражићке.“ — Узет је на знање како извештај црквене општине у Г., по којем је пронађено, да је у истој општини од 1870—1876. сваке године по 10 ланаца црквене земље мање под закуп издавано и да је услед тога црквена благајна са преко 3000 фор. оштећена, — тако и поводом тим донесени закључак: да се таданьи председник преда суду. — Одобрен је црквеној општини у Г. куп шест ланаца оране земље. — Одобрена је измена §. 64. и 65. правила црквене општине сомборске, по којој се намени код општинског чиновништва место „књиговође“ укида и заводи ново место „контролора.“ — Потврђен је избор председника у Турији и Тителу. — Молба црквене општине у Ђ. ради одобрења купа 7 ланаца земље остављена је за сад неређена, док црквена општина не искаже да је исти куп црквена скупштина закључила, односно одобрила. — Накнадно је одобрен црквеној општини у Ш. надатак на оправку црквеног торња. — Истој општини дозвољено је, да из својих рачунских кнлта брише као непстерпну своту од 72 фор. 40 новч. — Потврђена је организација црквене општине Б. — Потврђен је обављени црквеном скупштином у Суботици избор једнога стипендисте у закладу Јована и Терезије Остојић, а уложени уток против истог избора одбијен је као неосновани. — Обавештена је црквена општина у Ст. С., да су учитељи већ по свом звању вирилни бирачи. — Упућена је црквена општина у Т., да на земљу

пивничког пароха, која се у Ч—ском хатару налази, разрезани црквено-општински прирез као неуместан отпише. — Поводом пријаве М. Б. пароха у К., да му црквена општина ни после добивеног одавде налога ни новчића за ову годину у име плате издала није, — наређено је истој општини, да приказе списак оних општинара, који парохијал уплатили нису, да се против истих политичка егзекуција затражи. — Ј. К. скупштинар у М. услед односне пријаве и доказа, да је због криминалног преступа осуђен био, — лишен је скупштинарске части. — Пријава више одборника и скупштинара у Ђ. против тамошњег перовође уступљена је тамошњој црквеној општини, да је у свом делокругу и као првостепени форум реши. — На основу спроведене истраге против црквено-општинске управе у С., због неуплаћања одређене своте од плате пароха тамошњег у име дуга истог пароха, епархијском фонду, разрешен је досадашњи црквено-општински председник, због неспособности, тога звања и части, а општина упућена да друго лице за председника изабере. Уједно је истој општини поново наложено, да од плате истог пароха месечно одређену своту одузима и у епархијски фонд уноси. Пошто је међутим истрагом констатовано, да је неизвршивању овостраних налога у овој ствари и исти свештеник узроком био, то је исти и на истражне трошкове осуђен, а поједини му поднесци, у којима напада и вређа своје претпостављене власти, уступљени су епархијској конзисторији на сходан поступак. — Узета је на знање одлука кр. суда у Јегри, по гласу, које је оставина Марије Рац рођ. Харшк коначно у властитост тамошње црквене општине прешла, те је уједно изаслано тамо од стране овог одбора повереништво, да оставину ту прими, и црквеној општини преда. — Одобрени су неки прорачуни црквених општина за 1897. и више црквено-општинских рачуна из прошлих година, и то неки без примедбе и неких са примедбама. — За оправку зграде манастира Бођана, која је сасвим оронула, умољене се Саборски Одбор за прилоге.

(**Г. Петар Убавкић**,) који се већ од дужег времена бавио у патријарашком двору нашем, радећи *попрсје Његове Светости патријарха Георгија*, довршио је модел за ту радњу, који му је испао врло добро за руком. Модел је послат, да се по њему наради попрсје у бронзи. По наручбини Његове Светости, патријарха Георгија нарадио је г. Убавкић пре тога и попрсје блаженопочившег *митрополита Стратимировића*. Оба попрсја, кад буду сасвим изготовљена, смештиће се у престоној дворани у патријарашким дворима нашим на одређено им место.

(**Најстарија православна црква.**) Источно од Новог Пазара на 20 минута налази се *Петрова црква*, за коју се држи, да је најстарија од свију цркава у овим крајевима. Народно предање говори да ју је подигао Апостол Тит на 40 год. по Христовом Вазнесењу. Још причају, да је у њој крштен први српски просветитељ св. Сава. На велику Госпојину о. г. служио је у њој архијерејску службу Рашко-призренски Митрополит Дионисије, наредивши, да се тај стародревни дом Божји у зид огради.

(**Досад непознат светитељ**) јесте Србин пон *Никодим*, кога Румуни светкују ради његових добрих дела и чудеса, која је у Румунији починио подижући на све стране цркве и манастире. Св. Никодим за њих је то исто, што за Србе светитељ Сава. Св. Никодим родио се у Прилипу за владе силног цара Душана. Отац му је био Грк, а мати Српкиња. У Влашку је, веле, побегао зато, што се као неког турског војводе била заљубила у њега, као у младу и лепу младићу, с тога он побегне у Влашку, и тамо настави започети св. рад. Тврди се, да је св. Никодим био рођени ујак нашег српског мученика Цара — Лазара.

(**Наредба васељенског патријарха.**) Његова Светост васељенски патријарх Антим VII. издао је једну наредбу, која ће пуно учинити за историју православне цркве. Пошто има доста древних православних манастира, који су били од велике користи за цркву и просвјету, а данас се за њих ништа поближе не зна, наредио је свима владикама и игуманима патријарашких и ставропигијских манастира, да Му одговоре на ово троје: 1.) какви су манастири у њиховој епархији или под њиховом непосредном влашћу; 2.) који су манастири затворени или срушени и која су се сведочанства о њима сачувала у архивама; 3.) какви су манастири били у старини по усменом предању. Али сваки извештај ваља потврдити и изворе, из кога је црпљен, како би био научно достоверан. Ову наредбу Његове Светости потакло је руско археолошко друштво у Цариграду.

(**Хоће да купе папи Рим**). Од год. 1870., од кад су римске папе изгубили Рим, а с њиме и своју световну власт, свакидашња мисао и чежња њихова, с којом леже и устаје, осим сједињења свију цркава са римским папом, јесте и та, да поврате себи Рим а с њиме и световну власт. Но кад би им се, умимо, дало на бирање: хоће ли Рим или сједињење, нема сумње да би се привољели царству земаљском, а одрекли — ма и са

језуитском резервацијом — снова својих о сједињењу. Јер, њима је прво: „царство од овога света.“ То сведоче сваке године многобројни конгреси римокатолика, који се држе, по упутству из Ватикана, по свима крајевима римокатолицизма, а свршују се редовно громопуцателним резолуцијама: да је нама неоходна световна власт, а ради ње и Рим, који да је незаконито од нас одузет, те да му има бити и повраћен. Таке резолуције и разни протести против „заробљења“ папиног, ничу и доносе се већ ¼ века. На све узалуд.

Рим је у добрим рукама, и оне га више не враћају. Резолуције и протести, дакле, не помажу. То виде већ и у Ватикану. Али, зато њак не полажу оружје и не остављају их нада. Што није могла реч и мастило, моћи ће новац. Тако данас мисле у Ватикану. Растројење и немоћне данашње финанције у италијској држави, дају ватиканским језуитима наде, да ће моћи Рим купити, кад га нису могли од немилостивих римокатоличких срдања италијских изволити, нити бомбардовањем конгреских резолуција и протеста на јурши узети. И, као што јављају неки листови, језуите ватиканске сачињене већ и пројекат за тај куп. Намеравају издати проглас на све римокатолике и позвати их, да својим прилагањем помогну скупити три милијарде и више форинти, којим новцем би се онда нази купио Рим од данашње италијске државе и предао на вечно владање римских папа.

Но има људи, који не верују, при томе, двоје: нити да ће се тај новац скупити, нити да ће се Рим хтети продати. У целом пројекту њак има интересантности. Доказује безочност језуита, која се не дрза вређати ни поносе целог једног народа, ни ситрати се са угледом једне државе, претпостављајући, да би кадри били себе на вашар изнети, ругу целог света и срамоти свију времена изврћи. То могу само језуите!

(Здравица дра Полита.) Ма да „Браник“ вели, да се не налази побуђеним исправљати здравицу г. дра Полита, саопштену у последњем броју овога листа, његову односну белешку у 131 броју сматрамо њак *исправком*, и то, за нас, доста разумљивим.

„Браник“ вели: „Као што смо навештени, тај говор г. Полита није у „Српском Сиону“ тачно донесен и ни можемо протумачити, што је описивач прославе здравицу дра Полита по сећању написао, те је због тога, немајући осим сећања, никакве поуздане подлоге за репродукцију исте здравице, много шта додао, а много шта опет сасвим изоставио, као оно, ради чега се и епископ Змејановић нашао погођеним. Пошто ми импровизираним здравицама при обедима у опште не дајемо важности, то се не налазимо побуђеними, ни ову здравицу дра Полита да исправљамо.“ Придаје ли „Браник“ импровизованим здравицама, па и овој г. Полита, какве важности или не, то је чисто његова ствар. Но ми смо здравицу г. дра Полита саопштили по својој известилачкој дужности, а саопштена је не по сећању известиоца, него на основу чињених белешака за време говорене здравице, за истинитост којих бележака известилац увек стоји на белези. Ако у саопштеном говору г. Полита и није све наведено што је он рекао — а врло мало није, и тиче се више речи него мисли, — али оно што је наведено и саопштено: *то је г. др. Полит заиста и рекао, и ништа у томе нема додано од стране нашег известиоца.* Толико ради *истинитости* саопштења здравице и оправдања нашег известиоца.

(Таблица критичких дана у г. 1867.) У књижари В. Валожића у Београду изашла је: „Таблица критичких дана“, коју је по Фалбовој теорији израдио П. Малојловић. Таблица садржи за сваки месец бројеве од 1 до 31, који означавају дане (датум) у дотичном месецу. У колико је који од тих бројева истакнут крупнијим штампом, у толико је већа вероватноћ, да ће тога дана бити кише, или (према годишњем времену) снега. Таблица је израђена на фином картону у укусном облику и веома подесном формату, да се може носити у џепу цена је комаду само 20 хелера; може се добити у књижарницама новосадским и панчевачким.

Од Администрације.

Јављамо, да нам је наш заступник саопштио, да је поднео надлежном суду тужбе против наших дужника. Да би још за времена избегли непотребне трошкове, позивамо своје дужнике, да дужну претплату што пре пошљу.

Администрација Српског Сиона.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Добили смо на приказ:

Велика Споменица из Русије: Свеска прва: *Писма из Москве* са крунисања Николаја II. Александровића руског цара и Александре Феодоровне руске царице. (са више слика). Написао *А. Пајевић*. — Цео чист приход ове књиге намењен је фонду дра. Ђорђа Натошевића за удове и сирочад учитељску. Цена 60 новчића или 1 динар 30 пара дин — Издање књижарнице А. Пајевића 1886. штампарија Ђорђа Ивковића у Новом Саду. — Књига

је ова написана лепим језиком и доста занимљиво, те је препоручујемо свакоме.

Излази је из штампе и 3 број „**Српског Пчелара**. Главни уредник *Јован Живановић*, одговорни уредник *Иван Машировић* излази једанпут месечно. Цена је листу на годину 2 фор. или 5 дин. Садржај 3 броја овај је: Пчеларски календар. — Дијаманатско правило у пчеларству. — Истресалка. — О спекулативном прихрањивању. — О метилу. — Поклич у корист пчеларству. — Књижевност. — Пабирци. — Одговори. — Од уредништва и администрације.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 177 1—3

Услед оставке г. Александра Торњанског овим се ради сталног попуњења учитељског места на овдашњој вероисповедној школи за I. и II. разред расписује стечај.

Годишња је плата учитељу 400 фор., у име школ. послужитеља 24 ф. за рибање школе 10 ф., за писаћи прибор 15 фор., даље слободан стан са 3 собе, кујном, јеловником, шталом, шупом и баштом од 400□ хвати, сламе за огрев колико потребно буде и 1 фор. за сваки погреб где позван буде.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, при сваком богослужењу у цркви за левом певницом појати, децу црквеном појању учити, уз чести пост ускршњи средом и петком на јутрењу и преждеосвећењу дозажити.

У обзир ће се узети само они компетенти који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Рок стечају траје до 10. децембра 1896. год.

Из седнице црквено-школског одбора држаног у *Срп. Арадцу* 6. (18.) октобра 1896. г.

Александар Торњански
пероводља.

Воин Цукић
председник.

СТЕЧАЈ. 172 3—3

Услед решења Епархијског школског одбора Бачког од 10. (22.) октобра 1896. број III. О. 1281/264. ех 1896. расписује се стечај на српској вероисповедној *основној школи* у *Пиротту*.

Редовна плата је 300 фор., за повторну школу 40 фор., за пероводство 20 ф., за дрва 21 ф., у име школског прибора 5 фор., ораће земље 2 катастрална јутра и 1000□ хвати на коју учитељ сваковрсну порезу и еквивалент плаћа. Од укона где позван буде 75 нов., од парастоса где се позове 50 нов. Стан слободан са две собе, кујном, комором, шталом, шупом за кола и пространом баштом.

Дужности су осим прописаних школ. уредбом и наредбама школ. власти још: у једној певници појати и децу у црквеном појању обучавати.

Компетовати могу они, који су сомборску препарандију свршили, и испит из мађарског језика положили. Рок је стечају за 4 недеље од првог објављења овог стечаја у „Српском Сиону“.

Из седнице школског одбора држане 24. окт. (5. новембра) 1896. у *Пиротту*.

Милан Козаров
пероводља.

Јован Шијачки
председник.

Бр. К. 548 ех 1896. 173 2—3

СТЕЧАЈ.

На једно упражњено стипендијско место у закладу покојног Петра Божића с износом од годишњих 150 фор. ав. вр.

Првенство имају сродници завештачеви. Потомци, који се уче у средњим школама, морају слушати науке своје у срп. вел: гимназији у Карловцима. Молбенице се имају до 9. (21). децембра 1896 код потписане епархијске власти поднети.

Из седнице епархијске: конзисторије држане у Темишвару 15. (27.) октобра 1896.

Епархијска Конзисторија Темишварска.

ОГЛАС ДРАЖБЕ 174 2—2

Управа Ман Вел. Ремете продаваће дана 15. (27). Новембра о. г. на јавној дражби 15—20. кат. јутара своје шуме за сечу тако, да је дотични купац дужан исту површину шуме у становитом року из корена повадити и сасвим чисту за орање спремљену предати.

Условија могу се видити сваки дан, као и на дан дражбе у писарни манастирској.

Ман. Вел. Ремета, 28. Окт. 1896.

Управа Манастира Велике Ремете.

Ад бр. К 767 530 ех 1896. 169 3—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе Милице Турајлић рођ. Лукић из Шида против супруга јој Пантелејимона Турајлића, непознатога боравишта, — овим се позива речени супруг Пантелејимон, да има у року од 6 месеци, рачунајући од дана првог уврштења овог у новинама, или сам лично овој конзисторији предстати или место пребивања свога пријавити, иначе ће против њега по-

ведена бракоразводна парница и без њега довршена бити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 8. 20. октобра 1896.

Архидијецезална конзисторија.

Ад Е. бр. 466. 511. К. 182. 1896. 170 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на парохију VI. кл. у Дуна Сечују.

Интеркалара нема.

Компетенти, који ово место получити желе, имају се са својим ваљано инструисаним молбеницама до 30. нов. (12. дец.) 1896. на подписану конзисторију обратити.

Из седнице епарх. конзисторије будимске држане у Св. Андрији 16. (28.) сепг. 1896.

Јеремија Мађаревић,
Епископ.

СТЕЧАЈ. 176 3—3

На упражњено учитељско место на срп. нар. вероисповедној мушкој школи у Бечкиру расписује се стечај.

Плата је 410. фор за редовну обуку; 40. фор. за повторну; од укона, где позван буде, 1 фор., и стан у школској згради са две собе, кујном и побочним зградама.

Поред прописане обуке дужан је учитељ у цркви појати и децу у појању обучавати.

Рок пријаве 1. (13.) Децембра 1896. када ће се и избор обавити.

Из седнице привременог црк. одбора срп. прав. црквене општине у Бечкиру 28 Октобра (9. Новембра) 1896.

Гавра Живковић
парох и председник.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; **прављење старих звона са крупама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

28 15—27 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 17. новембра 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његова Светост, Архиепископ и Митрополит карловачки, Патријарх српски Георгије Бранковић, благоизволео је, по прнпадлежећем Му праву, именовати својим мандатарем у обдовљеној будимској дијецези протосинђела *Лукијана Богдановића*.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

† Јеремија Мађаревић

православни епископ будимски, члан горње куће и т. д.

Будимска дијецеза и опет оплакује свога епископа Дијецезана; она је и опет без пастира. Народ епархије будимске тугује и опет за својим владиком, а с народом и свештенство.

Епископ *Јеремија Мађаревић* се 9. (21.) новембра о. г. у 1 сат по подне, услед крајње изнемоглости у 74. години живота свога, преселио у блажену вечност.

Не би Му суђено, да састави ни годину свога епископовања; да за-

довољи паде и очекивања, којима Га је дијецеза његова дочекала, примила и поздравила, а која је Он вољан био да задовољи и оправда, као што је и преко педесет година ревном и савесном службом свештеничком свуда и увек заслуживао признање и поштовање своме, цркви и народу преданом, раду.

Промислио Божји позвао Га је сад у царство небеско, да Га утруђена и уморена награди вечним миром и блаженством, оставив Његово место на земљи, да га заузме неуморена снага, бујнија воља, ради добра тамошње нам цркве и утехе тамошњег нам народа.

Блаженоупокојени је провео свој живот у раду, вићен, љубљен и поштован. Он је себи осигурао спомен на земљи.

А растајући се с њиме, топла нам молитва испуњује душу: Вечна му памет, мир и блаженство души Његовој!

*

Блаженоупокојени епископ *Јеремија* родио се у Батосеку, у толнанској жупанији 1822. год. Године 1844. 1. фебруара рукоположен је за ђакона, а 2. фебруара исте године за презвитера. Те године, месеца јула, именован је био за пароха кишфалубског, а године 1847. поставио Га је блаженопочивши епископ Платон Атанацковић наместником протопрезвитерата мохачког. Концем године 1864. на предлог црквене општине будимске именовала Га је конзисторија будимске епархије пароком будимским, а године 1880. произвео Га је блаженопочивши епископ Арсеније Стојковић за почасног протојереја, а доцније буде постављен и за администратора будимског протопрезвитерата.

Уживајући поверење и поштовање целокупног грађанства престонице Будимпеште, биран је у добу од 1875 до 1895 увек једногласно за муниципалног представника, и као таковом благоизволело Му је Његово Величанство, цар и краљ Франц Јосиф први, године 1879, путем посебног декрета, изјавити Своје превишње признање.

Прошле године, 4. (16.) децембра, изабрао Га је наш св. Архијерејски Синод за епископа будимске дијецезе, за којег је посвећен на дан св. Три Јерарха ове године.

Земни остатци блаженоупокојеног епископа *Јеремије* опојани су 13 (25.) новембра о. г. пре подне у 10 сахати, а по том су положени у гробницу Св. Андрејске саборне цркве.

На тужни глас о смрти блаженоупокојеног епископа *Јеремије*, који је стигао *Његовој Светости*, преузвишеном господину патријарху српском *Георгију*, у Карловце, 9. (21.) новембра, у 3 сата по подне, огласила су звона саборне цркве карловачке, да се је блаженоупокојени епископ *Јеремија* преселио у вечност, и да је будимска дијецеза остала удова. Одмах је са надлежне стране издан налог и осталим овоподручним парохијским звањима, да то исто имају учинити у својим црквама. У знак жалости за блаженоупокојеним епископом *Јеремијом* истакнута је на двору патријарашком, на саборној цркви и богословији у Карловцима црна застава.

Његова Светост. патријарх српски *Георгије* отпутовао је у прошли понедељак у Св. Андреју, на укоп блаженоупокојеног епископа. У пратњи *Његове Светости* био је патријарашки протосинђел г. *Лукијан Богдановић*, који је, по високом решењу *Његове Светости*, постављен патријарашким мандатаром обудовљеној дијецези будимској.

Наука вере и метод јој на дому и у школи.

(П. Терзин.)

II. Породица као прва учитељка вере.[1])

Скуп свих, извесној религији припадајућих, породица, чине црквену заједницу. Ако чланови породице међу собом у љубави и оданости живе, ако сваки свој посао Богом почиње и завршује, ако их једно другом узајамна привржености везује и једним телом чини: онда ће у тој заједници и вера да цвати и својим обилатним плодом да уради. У противном случају, разориће се као трошно тело.

„Истинито богослужење породице састоји се у добром васпитању деце“, вели Luther; а моћну важност, хришћанском васпитању признаје и наша црква, што се види из многих њезиних поука родитељима и деци, а што наше породице и схватиће, јер су нам оне свагда биле прве учитељке православља, јер су деца у здравом кругу породичног живота, прво заданута милотом према вери својих пра дедова.

Црква и породица у тесној су вези; а ту везу још већма учвршћују деца. Новорођено дете црква крштењем прими у своја недра, а повративши га родитељима обвезује их морално, да чине све могуће за хришћанско образовање му, шта више, у избору крштеног кума, брине се и за заменика у светим родитељским дужностима. Сама пак црква учењем своје науке, делањем за благостање друштва, подиже и бодри родитеље, да у своме позиву не клону.

У таким узајамним односима, а у крилу породице, расте и развија се детенце. Прве две три године стоји оно ли под утиском чулних осећаја; једе, пије, креће се све под утиском вегетативног живота. Једино му је моћ меморије развијена, јер ствари око себе брзо позна и од околине научи говорити. При сравњивању и одељивању појединих ствари и фантазија му почиње јачати. Расипује се, воле басне и ине приче, појављује се и клица савести му, па и о „Богу“ се расипује. У седмој години је већ у фази, да школа безбрижно може делању развитка разума му прећи. Ових првих седам година, за којих се дете толико развијало, од неизмерне су важности по цео му живот. Први утисци до гроба прате човека и служе за основ даљнем му развитку, те баш због тога велику важност треба да полажемо на породицу, особито у погледу хришћанског образовања

Позив породице јесте, у том погледу, приуготављање религиозности, а средства за постизавање цели истога позива јесу:

а) *Здрав породичан живот.* Садржи ли породица у себи ову врлину остали услови и посљедице су њене. „При развијању религиозности само у породици стечене осећаје можемо за основ узети, јер код неразвијеног детета морамо се ограничавати само на индиректне надражаје. Ни један спољашњи надражај не утиче тако на децу, као чин породичних чланова, те апстрактно познавање Бога дете само тако може да појми, кад доброту Свемогућега у љубави према родитељима идентификује.“[2]) Зато старајмо се пре свега за здрав породичан живот. У љубави, оданости и послушности изказана дечја привржености према својим родитељима, најплодније је земљиште да у њега клицу религиозности усадимо. Не учинимо ли то, сав доцнији посао безуспешан је. Матере, ако се до селе мољаху за своје чедо, од сад нека се с њим моле „Родитељска рука ваља прву клицу религиозности и хришћанске љубави у детињем срцу да усади, јер само родитељи имају за то од природе дану им моћ; јер само је према њима безусловна дечја привржености, јер само су они кадри религиозно образовање у непосредну везу ставити са самим физичним животом деце, на чему породица ваља да и дела, јер би иначе деца лако дошла до те мисли, да су вера и живот два различна појма.“[3]) По овоме оправдано је мњење славног Песталоција, кад он морално и религиозно васпитање детета на личном односу оца, мајке и детета оснива.

б.) *Кориктно руковођење радозналости*

[1]) У овим партијама држах се строго сходног дела Dr. Kiss a но у духу нашем.

[2]) Dr. Roth. —

[3]) Palmed.

и свеченог религиозног чувства. Првом приликом за развијање религиозног чувства и знања служи нам радозналост дечија. Разне појаве у природи, као: сунце, месец, звездано небо, муња, грмљавина све то утиче на фантазију детета, све га то подстиче на радозналост и кад постанак свију околних ствари зна, љубопитан постаје и према створитељу дотичних појава. Ово је прва прилика да се детету спомене име божје и даде појам о суштаству и вели чини божјој. Затим ће му религиозни обреди, који се око њега збивају, љубопитство побудити и разнитиваће се за значај и узрок им. Задовољимо га тада но с великом пажњом. У опште запамтимо, да на сваку жељу му будемо готови са одговором, али врло обазриви при разјашњавању верских појмова, но никако да му ми сами радозналост форсирамо, такође да га још за рана у цркву не водимо, нити учестано — а против воље му — Богу се молити натерујемо, јер ови и слични поступци од много су веће штете цели нам, но што и мислимо.

в). *Природни занат.* За образовање религиозног осећаја и ово је један моћни факат, т. ј. кад занат према деци у опсег религиозности ставимо, те га тако природно употребљујемо. Но под заштом немојмо разумети ли опомене, казне за дечије поступке, јер би ово врло скучена дефиниција занта била; већ сматрајмо га за скуп целога нам онхођења при руководству дечијег делања. Ступив дете у шесту годину привикнимо га њему сходном делању. У почетку нека му је забава играње, а касније и само ће тежити за озбиљнијим послом.

Дете није у стању беспослено бити, и ако га на то приморамо, устаће против нас, противиће се, постаће тврдоглав, па ће нас још и лукаво изиграти. Предварити му жељу, намеру, врло је моћно средство занта. Ваљан психолог ваља да је сваки родитељ, те да своје дете изучава и кад га сазна, да н. пр. у извесним приликама свагда зло не учини, ваља да га од дотичних прилика чува. Учини ли пак зло, тада природну последицу истога нека дете и осети. Ако је другом на досади и без икаквог узрока гађами, или ако се с другима свађа, ваља му забранити приступ у друштво.

У овом добу дете кад је још потпуно под импулзативом осећаја, главни је задатак родитеља да га одстрани од сваке прилике где би зло за њ. пријонуло, а усадив му у душу добро.

Ово су средства за постизавање цели родитељске куће, а дотле дете већ и присе у седму годину, доба да ступи у школу. Дан кад дете у школу пође, нека је породични празник. чему и родитељи велику важност да полажу. Но предавањем детета школи не престаје родитељска обавеза у погледу васпитања. Породица нека и даље дела, но нека је у свези са школом и нека ову у њеном подузећу потпомаже, шта више, ако би у школи религиозност потиштена била,[*]) породицу нека надокнађује оскудицу школе.

Кад је, дакле, дете доживело извесно доба, породица тражи себи сарадника у неговању милога јој блага и налази га у школи. Почем је школа друга моћна чиниоца у образовању религиозности, то ћемо је посебце посматрати.

III. Религија и школа.

Школа ваља да онде почне докле је породица дошла. „Дете у својој седмој години досне у школу, дакле шест година је већ проживело, и који би недагог смео тврдити да су поменутих шест година без икаквог трага над њим прохујали, да хришћанска породица, хришћанска љубав оца му и мајке на њега никаква утиска учиниле нису? Та зар не уживаше доброчинства небројено пута! Јест, видело је у околини му одавање љубави Богу, познало је већ некодико пута и глас сопствене савести, побудила се у њему љубав према својима, светковало је празнике, чуло је где се Богу моле, па их је и имитовало, хиљаду и хиљаду момената беше које утицаху на душу му и срце. Све је то специфичност, особина његова, само што још не зна о томе рачуна да даде. Да би то могло учинити, да би се свом богатству радовати могло, и да би

[*]) као што је то случај у многим комуналним, државним школама!

знало, ко чуваше њега и његове од сваке беде и невоље, ко је с таком благотворном руком утицао на живот његов и његових, све то да дозна задаћа је религиозне свести.“[5]

Школа дакле и опет, нека зида даље на утврђеном темељу у породици. Вешт вероучитељ брзо ће видети шта је породица дотле урадила, те ће на чисто бити, да ли ће моћи одмах приступити даљем раду, или ће исправљати, на можда и слабити утецај породице.

Прве две године (за време учења старозаветних прича) не ће бити интензивна наука вере, али ће се на основу породичног рада образовати религиозно осећање и морално чувство.

Важно је педагошко правило, да треба дете тако образовати, као што би се оно и само образовало. До шесте године дете је тако рећи само стицало познање, па и при акцентовању религиозног осећаја није требало спољњег утецаја. Пример породице; доживљени догађаји, сопствено искуство, ти усадиће у њему клицу религиозног живота. Овим путем ваља и учитељу крочити. Као пример нека му служи вероучитељ, он нека му је звезда путеводња. Но почем би дуго трајало кад би све на искуство самог детета оставили, то нека му вероучитељ лепим историјским причама покаже дивни плод доброте, а антипатију презрење зла. Конкретним догађајима нека му предочи: шта да воле, а шта да презире; но ово причање да не буде механично рецитирање, што сем простог забављања деце никакве цели нема, већ *нека су у свези са осталим предметима оно ваља да прожма целу наставу школе.* Са божанственим угледом и силом религије ваља потпомагати законе и институције друштвене, а обрађивати чувствовање детета и побуђивати у њему замисли

Центрум је наставног плана I-вог разреда очигледна настава, с њоме треба спојити наставу вере, но имати на уму, да веронаука није као што су реални предмети, којима је циљ само упознавање ствари; не, овде је стицање представа само оруђе, а циљ је свагда образовање религиозног живота

[5]) Diesterweg у своме „Kalaus“-у.

Да би у опште рад школе што целисходнији био, ваља све услове доброте да концентрише у своме наставнику, јер најмоћнији фактор при обуци јесте он. Могу бити школске уредбе најбоље, наставни планови неврени, може бити школа ма како добро уређена, са свима училима снабдевена; но ако јој наставник не ваља узалуд сво старање и сви спољашњи услови. Па какав да је наставник? Locke је на то одговорио: „Ја не марим ако и није научењак но захтевам, да је поштен и ваљаног карактера.“ Ученост и није први захтев за доброг учитеља; шта више, много пута примећујемо код нижих и виших учитеља, да су баш научењаци најгори наставници. Нека има општег знања, нека познаје градиво и метод своје струке, нека је марљив, савестан у вршењу дужности, нека има на уму, да је за своје ученике Богу одговоран; у тачности, у пијетету према закону и поштењу нека је свима пример, те ће тада и околини од жељене користи бити.

Ови захтеви тичу се још у већој мери вероучитеља. Овај, не предаје само веронауку, већ развија и религиозно осећање, а с овим у свези чувство доброте и љубави према ближњима. Он, дакле, не само ваља да зна дотично градиво, већ сву ону доброту, милоту и све оне узвишене осећаје ваља да има у себи, с којима је ваљан своје ученике украсити. Он мора бити човек скроз религиозно моралан; да љуби своју веру, да јој је свагда верни синак, но у својој привржености да не дође никада до тога, да је према другој вероисповеди неправедан, јер би с овим поступком баш противно учинио но што жели.

Други главни захтев доброг вероучитеља јесте, да љуби своје ученике. „Не с љубављу која се може пре слабошћу назвати, већ са таквом, која за тим иде, да најузвишеније, најплеменитије: — Царство божје — међу људе пресади.“ Љубав да му је родитељска, блага и примамљива, па ипак озбиљна и строга.

Трећи услов за доброг вероучитеља искреност је. Предаје ли деци учење своје цркве, прича ли им религиозне приче,

изнаша ли за углед узвишене карактере морала и великане вере: неке чини то с осећајем, с убеђењем, јер иначе брзо ће дета приметити претварање му, и онда је све пропало.

Само оно можемо другоме дати, што и сами имамо; зато ако и учитељ можда што не појми, боље да изостави но цепидлачењем да и децу у забуну доведе.

Најпосле вероучитељ (као и сваки наставник) нека не сматра за успех свога рада оно, шта деца знају, већ шта чине и како се понашају. Ову унутрашњу акцију ваља код деце произвести, а то може само онај, који је и сам кроз религиозан, код кога вера није проста фраза. Због тога нека вероучитељ изучава св. писмо и нека прибавља све услове за доброг наставника, нека се моли Богу, а с њим и ученици, па ће му посао благотворан бити, јер ће уродити плодом религиозног осећања, што човека своме идеалу подиже, што га сретним и за друштво спасоносним чини.

Познавши тако природни развитак детета, нужне услове добре школе и вероучитеља, можемо прећи на само градиво науке вере у основној школи.

(Свршиће се.)

Бог и друштво.

Бесједа Оца Августина од Монтефелтра.

С талијанског превео **Јован Узелац.**

(Свршетак)

Ето такав је положај наш и свију створења, од атома до звијезда, од црва, који пузи по трави, до првог анђела.

Ето Створитеља, ето створења. Ето Бога, ето човјека.

Онда, господо, против ове апсолутне интелигенције, устаје наша једна интелигенција. Према Богу, који је све, устаје наше ништа. Шта да мислимо? Шта да кажемо? Откуд би права, откуд би дужности било? Може ли се допустити учињу, да отпне свој узрок? Може ли се допустити сјајној зраци, да се одијели од средишта свога, и да пренесе неодвисно свијетло своје у бездан и провалије. Може ли зрака та захтијевати, да свијетли од себе? Не, не, та невијерна, та бунтовничка зрака иде у ништа, иде к смрти. Онога часка, чим престане припадати средишту своме, не може произвести више ни свијетла ни топлоте. Та неодвисност води пропасти. Тако је и са човјеком, који зло схваћа основни закон бића свога. Кад се човјек удаљује од извора свјетлости и живота осуђен је, да лута по тами, и ступа према смрти.

Историја непомирљиво уписује бунтовнички глас његов, ал ће записати такођер и његову пропаст.

— „Ствар зове свога господара“, то је максима православне знаности, који, служи за базис свима законодавствима у образи „права власништва“: то је правило пуно појезије и рјечитости но коме господар има тако свето, тако неповрједиво право на своју ствар, да ова, па ма на ком се мјесту налазила, украдена, скривена, зове име свога господара, и протестује против неправде и преваре.

Јест, господо, створења су Божија својина. И ако има неких створења, која немају говора, да протестују против насиља, које га настоји отргнути од њедара господара, има их инак других, која имају говор, која имају срце, која имају савјести.

Нас створења не стоји много труда, да сазнамо, да нам је прва дужност одавати поштовање Створитељу; да је права слава, одавати поштовање његовим заповиједима, са страхопоштовањем и покорношћу.

Ако нам је тешко то упознати, ако нам је тешка послушност наша, наше поштовање према Богу, не треба да остане надаље пред зраком Његова сунца.

А зашто? зато, јер кад хоћемо да сами будемо богови, створимо себи свијет сами, а немојмо, да господаримо свијетом ког нијесмо створили. Ну можемо ли ми тако немоћни успјети у тако чудном дјелу? Не, не! Кад дакле не можемо успјети, одајмо поштовање Богу душе наше, одајмо му поштовање нашега вијека.

Бог је бесмртни Цар вијекова. Нема вијека без надахновења Божјег; нема вијека, који не би имао вјере, у неки предмет бесконачни, божанеки.

Па и у наше вријеме, предмет је овај сакривен под велом вијека, покривен идо-

лима дичног имена. Овим идолима одају се части, без да се познају и да се поштују; говори се о случају, природи, знаности, једнакости, братинству, слободи, напретку. То је, господо, говор нашег вијека! Идеје узвишене, које узносе душе; осјећаји племенити, који потресају срца, али то је говор и о Богу, и свете силе, које раде, које покрећу и потресају човјечанство, све те силе имају се свести Богу, којима је он автор. Све те силе имају се скупити и посветити у олтару Божјем, а на прочељу олтара тога, урезати ријечи, које су се видиле на ареопагу атинском: „Богу непознатом.“

Ето говора овога вијека! О дјецо деветнајстог вијека, допустите да вам говорим о Богу, да вам кажем са св. Павлом: „Бог ког вам ја проповиједам јест Бог, коме се ви клањате. Заиста, посмотрите дубље све идоле ваше и видићете, да се сви морају поклонити пред Богом.

I. Први је идол ваш „част, поштење.“ Ви имате осјећај поштења и ја вас хвалим; ал част и поштење мора бити чисто, стално; ал се чистоћа мијења а чврстоћа превија; јер у вама нема поштења, да дате Богу оно, што је Божје.

II. Други је идол ваш „природа“. Ви имате исцитане најувијеније тајне, ви имате откривене, најљепше дивоте; али природа је учин, а не узрок, она је зијена, узвишена, ал је бескрајно љепша узвишенија и мудрија рука, која је створила и развила пред вашим очима толике величанствености.

III. Трећи је идол ваш „разум“. Али разум без Бога је тланша. Не говори ли вам глас разума тога, да сте дужни одати славу Богу, од кога сте га и примили? Порицати Бога, а клањати се разуму, значи погрђивати властити разум свој, значи престати бити разумним.

IV. Четврти идол је ваш „знаност“. Али знаност, као што се разумијева у наше дане, јест знање несавршено, знање надувено. Наш вијек се не може приближити Богу, јер се знање његово није уздигло до стучња, који му приличи. Са правом можемо поновити ријечи Бакопове: „Мало знање удаљује од Бога, а много знање приближује Богу.“

V. Ваш идол је и „слобода“. Узвикните громогласно ову узвишену ријеч „Слобода“, ријеч ову, која има премоћни опсег; ми ћемо узвикнути више од вас. Ви изазивљете еру слободе, али Христос је изазвао прије вас. И ја кличем свом снагом душе моје: „још више знања, да имамо истину, још више истине, да имамо слободу!!“

VI. „Једнакост“ и то је ваш идол. Али гдје, гдје бијаше једнакости прије Христа? Нема једнакости, осим Христове; једнакости пред Богом, пред Христом, пред црквом! Једнакости пред Богом који нас као синове сматра: једнакости пред Христом, који се је жртвовао за наше добро; — једнакости пред црквом, од које примамо љубав и наду. Тражите ниво, који се сматрати може са Крстом Христовим!

VII. Ви имате још и други неки идол, а то је „братинство“. Света и ова ријеч налази се у Еванђељу написана. И у име Бога ја признавам ово братинство, признавајућ све, да одамо славу Господу.

VIII. Ваш је идол и „напредак“. Али шта је напредак ако се удаљује од Бога? Постаје сујеверје. Само са Богом може се сједнити прави напредак. Увјерите се, да за уређење свијета, друштва, краљевства, обитељи, није доста тих слава, није доста знања, није довољна индустрија, није доста злато! Треба да се сјетите, да је темељни камен сваког друштва био и биће „олтар“. Треба, да се увјерите, да је име над свима именима: „име Божје.“

Захтјевати славу без Бога, значило би проливјевати крв младежи за празне и непознате циљеви. Хтјети знања без Бога, јест сања, утопија. Хтјети усавршење без Бога значи понизити човјека, поживотињити га Хтјети слободу, братство, једнакост без Бога, те је обмана, то је празна ријеч, то значи одрећи се свега, што нам је најсветије.

Кад вас неко стегне у ланце, је ли то слобода; кад вам неко свјетлуца бодежом пред вашим очима, је ли то братство . . . кад вас неко стисне за гркљан и као јачи баца се на слабијег . . . је ли то једнакост!!

Као што видите, господо, у свијету су два правца; један, који нас диже, други, који нас обара. Један који нас уздиже Богу, други, који нас баца у бездан сумње, очајања, мржње. У говору овог вијека прави је смисао онај стари, онај божански: јест Бог, јест Бог, који хоће слободу свију у царству слободе и правде; јест Бог, који даје да се осјећа част; Бог, који просвјетљује наш разум, а не боји се да њиме не можете располагати природом; Бог свекопачни, који вас води знању, а не боји се да његовом помоћи, не ћете моћи истражити тајне створења.

„Слава Богу! Слава Богу!“ усклинимо са учитељем. Све силе човјечје морају тежити, да славе Бога. Дâ, господо, наш вијек који је почео са проглашењем права човјечјих, свршиће заиста проглашењем права Божјих.

Господо! Каква су права Божја? какве су дужности човјекове? Зароњени у биће Божје, изгубљени атоми у бесконачном можемо се запитати: каква су права Божја, какве су дужности човјека? Да на то одговоримо, требамо прије свега знати, каква права нијесу Божја, какве дужности нијесу човјекове! Има ли ту нешто, што Бог не може учинити, са свог гледишта? Има ли штогод, што ми можемо оричати њему. Не, не; господо, он може искати од нас, све што смо примили од Њега; све Он може захтјевати од нас: колико дарова, толико и права.

1. Бог нам је дао „ум“, и тај је рефлекс Његовога; стога има право на наш ум.

2. Бог нам је дао „вољу“. Она је само дио оног покрета, који нас води к љубави; стога он има право на нашу вољу, к на њу може упливисати.

3 Бог нам је дао „тијело“, стога има право на наше тијело.

4. Бог је створитељ „створења“, која нас окружују; дакле има право, да располаже с нашим одношајима према њима, има право, као извор авторитета, да означи господаре обитељи, главе државе, главе вјере. У свему томе има нешто од авторитета Божјег, стога смо их и ми дужни поштовати.

5. Бог је автор нашега „живота“: да кле он има право над мојим данима, над мојим сатима, над мојим часовима; Он има права над мојом годином првом, над мојим дјетињством, над мојом младости, над мојом зрелости, над мојом древности и старости, над мојом немоћи; над првим и посљедњим дахом; над животом времена и над животом вјечности.

Порицати ова права, значи порицати Бога, порицати нашег Створитеља, значи порицати стварање. Тако се ствар ставља на мјесто Створитеља, и чини се одговорним за грозну неправду.

Човјек неки стане пред вас, уздиже очи к небу, ставља руку на срце, и каже: „Ја сам поштен,“ зашто такова тврдња, тако јасна, тако бистра? „јер ја нијесам крив за крађу ни за убијство.“

Ох није доста! није доста! Право поштење хоће, да се сваком даде оно, што му се дугује. Ако ти не одаш Богу оно, што је Божје, ако најприје не поштујеш права Божја као и човјечја: ти не чиниш поштено. И заиста, ко не одаје Богу, што Богу дугује, ко не поштује право над свима правима, с правом даје мислити, да, кад се не би имао бојати јавних стража сигурности и карабина, не би премишљао дуго, не само да ми одузме добар глас, него да ми одузме моје ствари, да ми најзад одузме живот.

Права су људска нераздјељива од права Божјих. Права људска тако су везана за права Божја, да хтјети прекинути тај узвишени вез, падају права обитељи, права државе.

Заиста, шта би била та права индивидуе, обитељи, државе, кад Бог, који хоће човјечанство, породицу, државу, не би их учинио обвезним у савјести.

Какав авторитет, какву силу требали би дати законодавци њиховим законима, ако се не би на Бога ослањали? О, господо, Бог само господује човјеком, Бог сам даје снагу и санкцију законима људским. Али ипак данас има људи, који настоје, да Богу натуре своја права; има људи, који хоће, да истргну народу вјеру у Бога, и да их поуче, да презиру законе Његове. И онда хоће, да се поштује право својине, власништва, право живота; хоће

да се поштује слобода... да се могу у миру наслађивати њиховом бесмисленом срећом.

И ја питам: има ли у свему томе што озбиљна?! Сиромашни народ, ова маса, која уздише, која се мучи, која се зноји, која живи у најскрајњој оскудици, зар ће се сладати ученьем људске физиономије? Зар ће се народ одати оној пиштици, коју је он поставио као неку фаталну границу, као једину паду спокојства и утјехе?

Тешко! тешко! држави, ма каква била форма владавине њене, ако за поштовање њезиних права и права појединих грађана, нема друго средство осим стража јавне сигурности и пушака.

Тешко! тешко обители и оцу, ако у крилу обители те не влада страх и поштовање Божје.

Кад се више не поштују права Божја, на што напазимо? Напазимо деспотизам, напазимо ропство.

Луи Бланк у „Storia dei Dieci Anni“ има ријечи, које су завриједиле, да се на све зидове напишу: „Оно што се одузимље власти Божјој придаје се власти џелатовој.“

Кад код народа неког нема више Божје управе, ту је влада само слијепе и бруталне силе. Разумијете ли? Разумијете ли ви, који љубите сиромашни народ, ви који хоћете, да спасете права и слободу народа? Ставите та права под заштиту права Божјих, то нек буде ваша одбрана. Само тако моћи ћете успјети; иначе не ћете израдити ништа, већ ону грозну ствар, да ће вас свак мрзити, зграђати се од вас... имаћете тиранију!!!

У Земуну 28. јануара 1895.

Извештај петроградске комисије св. Синоду.

(У погледу учења Старокатолика.)

(Свршетак)

Познанство с „Катихизисима“ и „Руководством“ открило је Комисији један недостатак у програмима њихове наставе. С гледишта самих Старокатолика на свој положај, као православних Хришћана *западних*, та особина њихових програма јесте права неистематичност. Стари западни Хришћани су своје католичанство исказивали у том, што су верске одредбе васељенских сабора одмах уносили у састав својих зборника, као опће достојање читаве католичанске цркве. Тако је tomus fidei краља Рекареда, прочитан у његово име на толедском III. сабору 589. г., садржао не само његово изложење вере с набрајањем прва четир васељенска сабора и кратком сликом њиховог рада, него и текст символа никејског и царигрдског и битни део верских одредаба халкидонског сабора. Међутим старокатолички уџбеници не дају никаквог знања о раду васељенских сабора и битне црте саборских верских одредаба о лицу Богочовека не излажу довољно јасно. Чак „Руководство“ говори о Христу само, да је Он „истинити Бог и истинити човек“, — а пропушта тако важне догматичне подробности, као „две природе“, „једна ипостас“, „једно лице“, „две воље и две енергије“, „Богородица“. Стога не изгледа немогуће, да ће тачни богословски језик старе католичке христологије новим покољењима образованих Старокатолика световњака постати непознат, и они ће једва моћи тачно разликовати православне источне Хришћане од оних источних, који не припадају „пуноћи“ (τὸ πλήρωμα) Христове католичке цркве.

Стога Комисија држи, да је неопходно захтевати,

а) да одлучно све старокатоличке опћине уклоне per Filioque из символа вере и из катихизиса, ако само има опћина, које до овог времена то још нису учиниле,

и б) да се Старокатолици лате одлучних мера, да седам васељенских сабора буду код њих признавани не само по имену; да се у руководствима ка изучавању католичке вере у нижим школама учење нераздељене цркве перијода васељенских сабора излаже с његовим карактеристичним подробностима, тако да би и образованим Старокатолицима световњацима била доста јасна разлика Православне Источне Католичке Цркве од неправославних источних цркава, које су од ње отпале и немају заједнице с њом: несторијанске, коптске, абисинске, јаковитске, јерменске, маронитске.

—

Од питања *канонских* најважније у садашње време и у питању о заједници Старокатолика с Православном Црквом битно састоји

се у томе, може ли православна источна црква примити у заједницу *у чину, у коме су*, епископе Утрехтске цркве и епископе који имају од ње хиротонију.

Постанак Утрехтске јерархије је — неоспорно канонички *неправилан*.

Утрехтска црква је 1559. г. подигнута на достојанство *архиепископије;* али са смрћу првог њеног архиепископа (год. 1580.) прекратило се и њено нормално постојање. Због препрека, које су стварали реформати одређењи архиепископима, папе су замењивале архиепископе испрва апостолским викарима, онда нунцијусима, који нису носили титулу архиепископа утрехтских, него су сви били episcopi in partibus и нису живели у Утрехту, него или у Келну или у Бриселу. Последњи од тих нунцијуса, архиепископ севастијски Коде, био је позван у Рим на суд због опхужбе у јансенизму и био (1704. г.) свргнут. Али утрехтска паства је против те осуде над Кодеом протестовала, холандска влада је именованог на место Кодеово наследника „изагнала“. И тако се започела *схизма* утрехтске цркве.

Тек 1723. г. утрехтски капитул, *не имајући на то права, по следећему начином*, решио се да изабере Корнелија Стееновена за архиепископа утрехтског и да на тај начин васпостави утрехтску катедру. Стееновен је 15. (4.) октобра 1724. г. био рукоположен за епископа од Доминика Марија Варлеа, епископа вавилонског in partibus, који је

а) свештенодејствовао сам, без асистената,

б) рукополагао је у области, у којој он, као епископ вавилонски, није надлежан,

в) канонички није могао ни приступити хиротонији, јер није имао — захтеваног на то по тадашњем римокатоличком црквеном праву — папског разрешења (mandatum apostolicum),

и г) по канонима није ни смео приступити свршавању хиротоније, јер му је још 15. (3.) марта 1720. г. било забрањено свештенослужење — међу осталим и зато, што је 1719. г. обавио, не имајући за то дозволе, до 640 конфирмација над утрехтским схизматицима.

Исти Варле и тако исто сам, без асистената, је обавио хиротонију и над три наследника Стееновенова. Ти „утрехтски архиепископи“ су упорно слали папи извештаје о хиротонији. А папа је, одговарајући, изрекао своју осуду над њиховом хиротонијом и већ у одговору на други од тих извештаја објавио је, да су сви, који су се дотакли хиротоније, одлучени и схизматици. Тако је трећу и четврту хиротонију Варле обавио као одлучен (не само да му је забрањено) над одлученима у средини одлучених. Епископи утрехтске цркве су и на даље тако исто слали извештаје у Рим и добијало од папа одговор у смислу њихове осуде.

У римокатоличкој литератури је настао спор о истинитости утрехтске јерархије. Авторитетни каноничар Сан-Еспен се изказао за њену истинитост. У одговорима папиним се понавља скоро стереотипно израз: electio nulla, ordinatio illicita (et exsecrabilis).

Из читавог тока догађаја јасно је, да је утрехтска црква фактички била лишена могућности, да васпостави своју јерархију канонички, licite, regulariter, јер се једини отворени пут до те каноничности састојао у потпуној покорности утрехтских „схизматика“ папи. Но само тим путем је и могла утрехтска јерархија исправити ту неканоничност своја поставка: за потпуну покорност папе би свакако даље тим епископима своју „диспензацију“, јер је само њихов избор — по суду папском — био *ништаван*, а хиротонија је била само *неканонична*, illicita.

Али и *неправилно* рукоположени подлежи већ црквеном *суду* за ту неправилност, и осуда тога суда може бити неједнака, гледећи на то, шта захтева добро саме цркве, шта је њој могуће у њеним односајима према својима и туђима, у њеној бризи и о верној њеној деци и о члановима, који су од ње отпали.

Из практике старе цркве се види, да је црква, као друштво живо и пуновласно, признавала себи пуномоћ, да суди о канонички неправилним хиротонијама и да на једне од њих примењује сву строгост канона (ἀκρίβεια τῶν κανόνων) и да их објављује за ништавне и неистинске (ἄκυρος καὶ ἀβέβαιος ἡ κατάστασις, μήσεν ἰσχύειν, ἀκυροῦσθαι), а према другима, по букви каноиској тако исто неправилнима, незаконитима и стога невредним да се односи сиисходљиво, и да је власна разрешити их, *утврдити* (κυροῦν) их својим пристанком.

И у односају према Старокатолицима питање, да ли да се призна или не призна њихова јерархија за закониту, може решити само Виша Црквена власт.

Стога Комисија износи ово питање нерешено на суд Ваше Светости.

—

Друге каноничке и *обредне* разлике, обележене 1874. г., по мишљењу Комисије, не ће бити препрека, да се приме Старокатолици у заједницу с православном црквом.

Од тих разлика претрпеле су неку промену важније од других, а које се односе на свршавање тајне евхаристије.

Немачки и швајцарски Старокатолици свршују своју мису на немачком језику. Њен текст није буквалан превод с латинског по римском мисалу. Допуштена су нека отступања и измене, и у овим последњим текст није позајмљен из које му драго старе литургије западне или источне, него је састављен од самих Старокатолика.

У римској и у другим западним мисама нема призивања Св. Духа. Оно је унесено у старокатоличку мису, мада молитва:

„ниспосли нам, смирени молитвеће, Духа Твога Свя„таго, водитеља жизни и всякта сплетенія, и да исказатеся „земные дары сіи ех несеные, пресвященные, духовные, жит„ные дары; да сбудетъ призлавленный хлѣбъ ех мощнїй „тѣла Господня, а благословленная чаша ех мощнїй крови „Іисѣса Христа“

долази пре речи установе.

Друга одступања Старокатолика од римског текста нису зближила њихову мису с православном литургијом, и желило би се, да васпоставе стари текст у оним местима, где се о евхаристији говори као о жртви истинитој, милостивој, која се приноси за грехе свију, који су побожно живели и умрли; где се св. Дева назива славном Приснодевом и Богородицом; где се поименце призивају свети и називају нашим молитвеним заступницима и представницима.

У садање време Старокатолици причешћују верне и под једним видом и под оба вида, гледећи на то, уколико су световњаци спремни за причешће под оба вида, које се признаје за једино сагласно с примером Самога Христа и са сталном праксом старе нераздељене цркве. Очевидно је, да је одбацивање причешћивања под једним видом за саме Старокатолике тек питање времена.

А што се тиче *пресних хлебова*, које употребљују Старокатолици, и осталих обредних разлика, Комисија мисли, да је питање о њима већ решено авторитетним речима „Послањице Источних Патријараха о православној вери“:

„А што се тиче осталих обичаја и обреда „црквених, свршавања свештених обреда „литургије: то ће се и ово, кад се с „Божјом помоћи сврши уједињење, моћи „лако и згодно исправити. Јер је из цр„квених историјских књига познато, да су „неки обичаји и обреди, у разним местима „и црквама, били и да бивају мењани: али „јединство вере и једнодушност у догматима „остаје непроменљиви.“

С руског превео **М. В. Ј.**

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Његова Светост, преузвишени господин Патријарх српски Георгије**) вратио се, са пута свога у Св. Андреју, прошлога петка брзим возом, у пратњи протосинђела и мандатара вприч. г. *Лукијана Богдановића*.

(**Са погреба будимског епископа Јеремије Мађаревића.**) Свечаном погребу блаженопокојног епископа Јеремије присуствовали су, осим Његове Светости преузвишеног г. патријарха Георгија, и високопреосвећени господин епископ вршачки Гаврило Змејановић, српска православна црквена општина пештанска, корпоративно, под водством свога потпредседника Ст. Јовановића, грчко-македонска православна црквена општина, под водством свога председника др Петра Агорастоа, будимска српска православна црквена општина, под водством свога председника Михаила Остојића, текелијанум, под водством управитеља му Стевана В. Поповића, многобројни заступници разних области, генерални конаул Краљевине Србије Барловац, пуковник Паја Мандић, многобројно свештенство и мноштво ражалених пријатеља и народа. Над одром блаженопокојног епископа Јеремије у цркви, при опелу, говорио је парох пештански г. протојереј Сима Костић.

(**Нови сарајевски митрополит**) високопреосвећени г. *Никола Мандић* положио је у Бечу прописану заклетву у руке Његова Величанства.

(**Посета краља српског Александра код римског папе.**) По новинарским вестима, посетиће Краљ Александер и римског папу Лава XIII., приликом свога борављења у Италији. С том посетом се доводи у свезу установљење римокатоличке епископије у Србији по примеру оне у Црној Гори.

(**Радња епархијских власти епархије темишварско.**) *I. Седница епархијске конзисторије* државне у Темишвару 12. (24.) новембра 1896. под председништвом Његова Високопреосвећенства, господина *Никанора*, епископа дијецезана, у којој су следећи предмети решени: Дубоким жаљењем и искрених саучешћем узет је на знање браојав епархије будимске, да се је тамошњи епископ дијецезан Јеремија Маџаревић по неизлечивом промислу Божјем у вечност преселио. Смрт уваженог покојника јављена је свима подручним парохијским ваљима с позивом, да се кроз три дана у свима црквама жалити, кроз 6 недеља спомињати и ime високопреосвећенога покојника у диптихе увести имаде. — Узети су на знање нека високи отписи министарства богочасти и јавне наставе о поделењу државне приномоћи. — Узет је на знање допис арадске румунске конзисторије, да ће монеиторски Романи тамошње Србе до конца 1896. г. исплатити. — Одаслан је вис. министарству богочасти и јавне наставе извештај о истрживањима рођења и венчања породице Бадуци. — Узето је на новољно знање извешће јереја Шандора Поповића о држању недељне школе. — Узето је на знање извешће протопрезвитера Георгија Влаховића, као председника испитне комисије, да су дана 17. (29.) ов. м. 1896., у В. Какиди, свршени богослови Павле Милићев и Владимир Вулишић, Светозар Јеврић, Јован Јовановић, Душан Путник и Драгутин Чолаковић положили стечајни испит. — Одређена је истрага против јереја Др. М. — Јереј Светозар Павловић јавља, да се је толико опоравио, да може сам свештеничке дужности своје вршити. — Узето је на знање извешће администратора окружног протопрезвитера темишварског Кузмана Станића у погледу катихизације на темишварским средњим школама. — Узето је на знање извешће српске православне црквене општине у Бега св. Ђурђу о организовању тамошње црк. певачке дружине. — За администратора српске православне парохије у Сарволи постављен је јереј Богољуб Петровић сада администратор у Нађлаку. — Извештена је казнионa у Сегедину, да се јерeју Сp. Ј. дозвола за вршење дужности у тој казниони издати не може са разлога тога, што је то територијум друге епархије. — Јерeју Ј. Б. даје се рок од 6 месеци, да за то време себи друго место нађе, јер не испуњава своје дужности као Србин свештеник, на које се је као Румун приликом примања у ову епархију обвезао. — Српска православна црквена општина у Сарволи зове себи за администратора јереја Б. П. — Одређује се да администратора протопрезвитерата арадског Јован Новаковић с тим, да у средишту протопрезвитерата, у Араду, станује, те да исти од 1. децембра 1896. место то заузети имаде; дочим се за администратора његове парохије поставља јереј Стеван пл. Видак. — У истражној ствари јереја Ш. П. решено је истоме строги укор поделити и искључити га на три године од права компетовања на парохију. — Јереј М. Д. оближе се финикалном акцијом. У овој седници референсао је протођакон Евгеније Летица, бележник епарх. управе, перо је водио Владимир Вулишић, подбележник епарх. управе темишварске.

(**Освећење цркве**). У Сиску је освећена новосаграђена православна српска црква, коју су честити тамошњи Срби сградили уз приномоћ скупљених у ту сврху прилога. Евала им! Освећење је извршио на то овлашћени протопрезвитер петрињски г. *Радивоj Кукић*.

(**Прорачун српске новосадске гимназије**). Уз прошли број нашега листа разаслат је прорачун српске велике гимназије у Новом Саду за годину 1897. По истом прорачуну потреба те гимназије наноси за 1897 годину 29.158 фор. 90 новч., а покриће 10.923 фор. 20 новч. Мањак од 18.235 фор. 70 новч. има ће се према томе подмирити из клирикалног школског фонда. —

(**Одбор за помоћ пострадалим од поплаве**.) У Београду се образовао Одбор за прикупљање прилога у корист пострадалих од поплаве, која је у последње време грдно оштетила и у најкрвљ јад бацила многе крајеве и породице братске нам Србије. Председник истога одбора је високопреосвећени митрополит *Михаило*, подпредседници су *Ник. Христић* председник Држ. Савета, ђенерал *Сава Грујић*, *Мих. М. Богићевић*, председник београ. општине. Главни секретар је проф. Велике Школе *Др. Мил. Весић*.

Одбор је издао проглас српском народу, у ком га позива на прилагање. Одбор у прогласу вели: „Ми морамо тој нашој, судбином тако страшно задешеној браћи, притећи у помоћ и то *што пре, што усрдније и што изобилније*. Наш народ је рекао да је „брза помоћ двострука помоћ“. У овом је случају *брза помоћ — једина помоћ*. Покажимо и докажимо својој грдно напаћеној браћи, да Бог никог не оставља без помоћи у беди, која га задеси! Покажимо им и докажимо, да она нису сама, већ да имају браћу која ће их не само пожалити, но која ће им и свесрдно помоћи. На посао дакле! Што год ко може: у храни, у оделу, у новцу, нека шиље овом одбору, који се састао и образовао на позив Краљевске Владе, и који ће гледати, да најкрвљим

путеи доставља помоћ тамо, где је она најпотребнија.“

Прилоге у новцу, коме је најручније слати уредништву овога листа, примаћемо радо и одпремати га *Одбору за помоћ пострадалим од поплаве у Београд*. Препоручујемо свакоме, да се одазове овом братском позиву, а у име братства и човечанства.

Некролог.

† Лазар Поштић,

парох брестовачки и члан епархијске конзисторије.

Дне 9. о. м. преминуо је, у месту свога рођења ветеран свештенички, добротвор сиротиње, ревностан служитељ олтара божјег, опробани пријатељ народа свога, парох *Лазар Поштић*. — Покојник беше један од одличних свештеника, стари гардиста и — ако се не варам — у протопопијату панчевачком последњи ветеран. — Општина брестовачка изгубила је у њему одиста ревног и заслужног пастира, а туга и манифестована жалост њихова за драгим им покојником је и оправдана, јер кад се узму у обзир тамошње прилике, где, слободно можемо рећи, прети велика опасност српском живљу, са подржављених школа и страног елемента, као и са других прилика, онда да како да са страхом и зебњом погледа општина брестовачка у будућност, хоће ли после једног Лазара Поштића добити достојног заменика. — Покојни поп Лаза беше искрени пријатељ свога народа и поверене му пастве. Беше он одушевљен Србин, а особито у доба омладинског покрета. Рођен је 1822. године.

Покојник је сахрањен 11. о. м. уз велико саучешће и пратњу своје пастве и околине. — Особито из Омољице беху многи придошли, да спровод попа Лазин увеличају, а при опелу појало је и одговарало на јектенија омољичко певачко друштво, што му служи на част, да је и поред рђавог времена показало пожртвовања и својим присуством и појањем увеличало тужну свечаност и одало последњу пошту једном осведом и одличном свештенику. — Немило ми је, што морам констатовати и изнети на јавност жалосну појаву, да је при укопу мало свештеника дошло са стране. — Јер изузимајући местног администратора оца Порфирија Гигића, придошли беху само Александар Милутиновић, парох плочички, Стеван Радосављевић, парох омољички и Михаило Ракић, парох доловски. Да где сте ви остала у Христу браћо, особито из најближе околине? Зар вас дужност хришћанска, ако већ не пијетет према једном осведом борцу у виногради Господњем, није подсећао да мало пожртвовања посведочите, да своме у Христу брату учините последњу пошту.

Од покојника се дирљивим речима опроштао парох омољички Стеван Радосављевић, истакнув преголеми губитак по паству као и заслуге његове, — а за тим се с покојником опростио у лепом и тужном говору и његов присни друг и пријатељ Др. Захарије Ђић, адвокат из Панчева, који сто и поред своје старости и слабости није жалио труда, да свога старог пријатеља до вечне куће не испрати и да се од њега онако благим, топлим и дирљивим речима не опрости. Чиноначалствовао је при опелу парох плочички Александар Милутиновић. Местни црквени одбор положио је венац на одар покојников. — Тело је покојниково свечано опојано и предано матери земљи, а дух му се преселио у живот бољи, отишао му је Богу на истину, стао је пред престо вечног Судије, да за васколика учињена добра дела своја, за дуготрајну ревносну и плодоносну службу своју прими награду и да се удостоји оних блажених речи јеванђелских: *„Добри слуго, благи и верни, уђи у радост Господа свога!“* Као вредном делатељу у винограду Господњем: вечан спомен и лака земљица била!

М. Р.

IV. Исказ скупљених прилога за „Фонд Св. Саве.“

(Наставак).

Скупљено од посетника у манастиру Хопову: по 30 фор. заклада Кузмана Шапуљића; г.г. Серафим Винчић 12 ф., Коста Матић 12 ф., Федор Радошевић 6 ф.; по 5 фор. г.г. Василије Николајевић прота, Ђура Добрићић, Ђорђе Петровић, Неца Симоновић, Добривој Моловић и Митрофан Шевић; по 2 фор. Г.Г. Ђура Петровић, Севастијан Витнер, Богдан Дејановић и Стеван Радић; по 1 фор г.г. Јован Јеремић прота Карловци, Живко Клаваговић, Милан Цвијић, Ђорђе Ђорђевић и Гедеон Томашевић. Укупно 101 фор.

Г. Јоца Недељковић Вршац 200 фор.

Приход од беседе у Черепићу 15 ф. 30 н.

Опатовац: Срп. правосл. црк. општина 5 фор. Преч. г. Јован Блидовић парох 2 фор. Укупно 7 ф.

Скупљено у Петровом Селу по ф. 2. — Г. Маца Мајко, по 1 ф. — Г.Г. Старчевић, Милан Поповић, Паја Вујичић, Јованка Поповић, Коста Гајић; по 50 новч. Г.Г. Милан Саточи, Милош Алексић, Ланко Калуђерски, Бојана Поповић, Теофан Поповић, Ката Прерадова; по 40 новч. Г. Ленка Кекић и Г. Олга Алексић; по 30 новч. Г Г. Ката Топалска,

Маца Карамаљић, Љубица Тобли, Мата Новачев и Обрад Вујичин укупно ф. 12·30.

Приход од „сёла“ у Митровици ф 33·42.

Скупљено у Стејановци: по ф. 2. — Г. Драгомир Радошевић; по ф. 1.— Г. г. Стеван Николајевић и Божа Мраовић; по 50 новч. Г. г. Спасоје Ђурчић, Алекса Нинковић, Дамјанка Столић, Лазар Радић, Сава Радић, Јован Ђурчић, Петар Вуковић, Филип Вуковић, Милутин Мирковић, Веселин и Војислав Иванишевић, Радован Јаношевић, Сава Ристић, Непад Лукић, Петар Дукић, Јован Утвић, Илија Дукић, Арсеније Зевајић, Милован Степановић; по 40 новч. Г. Тодор Зеваји; Г. Гаврило Петровић 35 новч; по 30 новч. Буле Петровић, Лазар Кречковић, Радован Адамовић, Лазар Утвић, Милован Андријевић, Јован Радић, Цвеја Јовановић, Младо и Петровић, Сава Косовичарев, Грујо Дукић, Младен Сегић, Живан Сегић, Добра Алановић, Илија Михајловић, Нестор Петровић, Ђорђе Стојановић, Павле Никшић, Арсеније Поповић, Лука Јовановић, Павле Ракић, Љубинко Лаћарац, Алекса Утвић, Вукашин Бојкић, Жарко Јаношевић, Никола Јовановић, Павле Лазић, Живан Ковачевић, Милован Утвић; по 20 новч. Митар Петровић, Грујо Никковић, Петар Радић, Паја Јаношевић, Милош Мирковић, Божа Јаношевић, Митар Јовановић, Урош Сегић, Тада Никковић, Михајло Свирчевић, Тодор Радић, Јован Михајловић, Бранко Петровић, Дим. Георгијевић, Мирко Бисалов, Дих. Филиповић, Вева Миликовић, Митар Поповић, Милутин Петровић, Савка Богосављевић, Лазар Мијатовић, Живко Јовановић, и Живан Столић; Павле Нинковић 15 новчића., Негован Зеваји 14 новч.; по 10 новч. Радован Петровић, Ђура Лешенко, Лазар Бикашић, Милош Јаношевић, Митар Коцур, Лазар Томић, Живан Нешковић, Јован Грчић и Јован Марјановић, укупно 28 фор. и 44 новч.

Штедионица у Митровици ф. 50.— Преч. Г. Јован Вучковић ф. 30.—

Скупљено у ман. Раваници (Врднику): Г. Емилијан Бајић игуман ф. 10.— Г. Данило Бранковић ф. 5.—; по ф. 2.— г.г. Оскар Трепклер, Коста Петровић, Јосиф Франк, Сава Тодоровић, Матија Вукелић. Мих. Јовичић, Милош Крстић, Михајло Филиповић и Мина Нешић јеромонах; Г. А. Тошић ф. 1·20; по ф 1.— Г.Г. Теофил Степановић Хаџи, Карл и Јустина Петерник, А. Жетић, Коста Јовичић, Др. Јован Туроман, Тома Пантелић, Ђока Јездимировић, Карло Мајк, Дерђи Лудвик, Геза Хорват и Марко Милин; по 50 новч. Васа Ешкићевић, Љубомир Божић и Сава Ј. Крстић, укупно ф. 47·70.

Г. Иларион Зеремски ф. 5.—

Српска Прав. црква. општина Бешка ф. 100.—

(Наставиће се.)

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашла је из штампе књига: *„О узроцима злочина“*. Написао Јаша Томић. Српска штампарија Др. Светозара Милетића. У Новом Саду 1896. год. Књига је близу 16 штампаних табака велике осмине (250 страна) и стаје 2 круне или 2 динара. Може се добити код писца у Н. Саду и у свима књижарама. Растурачи имају 20% рабата.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

ДЕКАМЕРОН

СТО ПРИЧА ОД СТО НАЈСЛАВНИЈИХ ПИСАЦА СВЕТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Уз сурадњу сурадника „Бранкова Кола“

Изашла је пета свеска са овим садржајем:

Црни вео (Charle Dickens). (Свршетак). — Мэти и кћи (Д. В. Григоровичъ). — Задатак (А. Чеховъ). — Пролеће и живот (Котъ Мудлика). — Сеоска студија (Ernst Ahlgren). — Госпођа де Отфеј (Noël Bazan). — Мала Грета (Alfred Hedenstjerna).

Цена је свесци 20 новч.

Још се могу добити 1—4 свеске „Декамерона“ по 20 комад.

Српска Манастирска Штампарија
у Карловцима.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Рад сам дати у штампу збирку својих проповеди под насловом: *Глас пастира*, те се с молбом овим путем обраћам на пречасну браћу свештенике обојега реда, на богословску омладину и све пријатеље српске књиге и православља, да ме претплатом и скупљањем претплате у намери подпомогну.

Књига ће изаћи до 12 штампаних табака велике осмине, а цена ће бити за претплатнике *1. круна* (1 динар 20. пара дин.)

Рок претплати стављам до конца децембра о. г., па како сам рад и имена претплатника штампати, то молим, да се са именима претплатника и новац до означеног рока на потписаног пошаље како бих могао штампу унапред платити.

Скупљачима претплате дајем једанаесту књигу у име награде.

Уједно молим славна уредништва српских листова, да би имали доброту позив овај на претплату *безплатно* у својим листовима претштампати.

У Митровици (Срем) 7. (19.) Новембра 1896.

Григорије А. Николић
протопрезв. помоћник.

☞ Обраћам се на поштовану публику, а у првом реду на пречасну г.г. **свештенике, учитеље, слушаоце богословских и учитељских школа**, са молбом да ме у предузећу овом предлатом потпомогну.

Наумио сам издати

ВЕЛИКО ЦРКВЕНО ПОЈАЊЕ

које је по досадањим изданьима поправно и музички обрадио г. **Вл. Боберић**, *богослов IV. год. и гимназијски коровођа.* Ноте су већ дате у штампу код првог и одличног бечког литографског завода и за кратко време биће готове.

ВЕЛИКО ЦРКВЕНО ПОЈАЊЕ штампа се на финој сатинираној хартији а изнеће до 130 страна велике осмине, и стаје *у предплати* **1 ф. 50 н.**, а *дуванска* цена ће јој бити **2 фор.**

Предплата нека се непосредно шаље само на доленотписану књижарницу.

Осим тога препоручујем своје сложените: **забавних, поучних, школских и црквених књига, музикалија, мапа, глобуса и школских учила, тисканица** и свега што у ту сврху спада, послуга врло тачна а све по оригиналним ценама.

У Срем. Карловцима, 1. новембра 1896.

С поштовањем

КЊИЖАРНИЦА СЕТОЗАРА Ф. ОГЊАНОВИЋА.

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Сваштавамо, да смо спремили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну, а које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

наша је одобрена и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим вел. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

Она је уређена (редигована) као ниједна до сад по стручњацима на то позваника и надлежника. *Стоји само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким корицама и на доброј хартији.* Кад се на ваше куће дајемо 25% рабата.

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено-школске општине, да нас потпомогну својим наруџбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које за школу нису.

ГЛАС ИЗ ЦРКВЕ

ПРОПОВИЈЕДИ

проте Јована Вучковића

проф. богослов. учитељитакарловачког.

— **Цена је књизи 1 круна.** —

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 177 2—3

Услед оставке г. Александра Торњанског овим се ради сталног попуњења учитељског места на овдашњој вероисповедној школи за I. и II. разред расписује стечај.

Годишња је плата учитељу 400 фор., у име школ. послужитеља 24 ф. за рибање школе 10 ф., за писаћи прибор 15 фор., даље слободан стан са 3 собе, кујном, јеловником, шталом, шупом и баштом од 400□ хвати, сламе за огрев колико потребно буде и 1 фор. за сваки потреб где позван буде.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, при сваком богослужењу у цркви за левом певницом појати, децу црквеном појању учити, уз чистин пост ускршњи средом и петком на јутрењу и преждеосвећењу долазити.

У обзир ће се узети само они компетенти који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Рок стечају траје до 10. декембра 1896. год.

Из седнице црквено-школског одбора држаног у *Срп. Крадуу* 6. (18.) октобра 1896. г.

Александар Торњански — Воин Пукић

перовођа. — председник.

СТЕЧАЈ. 179 1—2

Овим се расписује стечај на једно учитељско и једно учитељичко место.

Плата је учитељу 500 фор. два фата сламе, 5 фор. паушала и 2 јутра земље, на коју порез плаћа ће (за ову годину добија повац за исту земљу), слободан стан од 3 собе кујне и коморе.

Плата учитељице: 400 фор. у име станарине 70 фор., док не добије стан, — два фата сламе и 5 фор. паушала. Обоје дужни су поотору школу држати када на њих ред дође, уз награду 40 фор.

Дужности су уредбом прописане дужни обављати, децу у цркву водити, учитељ у цркви појати, а учитељица дужна је ручни рад предавати, а код учитеља ће се узети у призрење и вештина коровођства. —

Одбор додељује разреде — Компетенти су дужни показати оспособљење из мађарског језика.

Рок пријаве и дан избора 12. (24.) Децембра 1896.

Изабрани примају звање 21. Јануара 1896.

Из седнице школ. одбора држане 10. (22). Новембра 1896.

Карлово 12. (24). Новембра 1896.

Милан Попов — Сима Величковић

перовођа. — председник школ. одбора.

Бр. К. 548 ex 1896. 173 3—3

СТЕЧАЈ.

На једно упражњено стипендијско место у заклади покојног Петра Божића с износом од годишњих 150 фор. ав. вр.

Првенство имају сродници завештачеви. Питомци, који се уче у средњим школама, морају слушати науке своје у срп. вел: гимназији у Карловцима. Молбенице се имају до 9. (21). децембра 1896 код потписане епархијске власти поднети.

На седнице епархијске: конзисторије држане у Темишвару 15. (27.) октобра 1896.

Епархијска Конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ. 176 3—3

На упражњено учитељско место на срп. нар. вероисповедној мушкој школи у Беочину расписује се стечај.

Плата је 410. фор за редовну обуку; 40. фор. за повторну; од укопа, где позван буде, 1 фор., и стан у школској згради са две собе, кујном и побочним зградама.

Поред прописане обуке дужан је учитељ у цркви појати и децу у појању обучавати.

Рок пријаве 1. (13.) Децембра 1896. када ће се и избор обавити.

Из седнице привременог црк. одбора срп. прав. црквене општине у Беочину 28. Октобра (9. Новембра) 1896.

Гавра Живковић
парох и председник.

СТЕЧАЈ. 178 1—1

За привременог учитеља у Р.-Алмашу, тражи се доброг поведења младић који толиког знања и вештине има, да је кадар 10—12 деце у најнужнијим предметима успешно обучавати; при том да је ваљан певач и дужности овога у цркви и ван ове самостално да одправљати уме. Плата је испод минималне, али укупно до преко 250 ф. излази. — Рефлектанти нека се обрате на потписаног, — код кога се и ближе околности дознати могу, — најдаље до 1. децем. т. г.

У Р.-Алмашу, (Ráczalmás, Fejér m.) 11. Новембра 1896.

Јереј Георгије Јанковић
парох, председник и школ. управитељ.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за прелијање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **коже за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама** од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 16—27 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Нешпаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА
ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.
У Ср. Карловцима у недељу 24. новембра 1896.

Наука вере и метод јој на дому и у школи.

(П. Терзин.)

(Свршетак.)

4. Градиво обуке, вере.

Вера и наука нису контрасти једно другом. Не само да не искључују једно друго. већ су у најтешњој природној вези тако, да се вера може назвати мирисним цветом изображења и науке људства. Но морамо и то признати, да напредак у свима гранама људског друштва није без утецаја и на веру, те нема ни једне конфесије, која би се — као оно тица ноје од самума — клонила од напредка баш кад би и хтела то учинити.

Што важи за религију у опште, важи и понаособ за наше Православље. Поменути природни закон ваља нам тим пре у обзир узети, што видимо да стекосмо у духу данашњег времена таког противника, који веру ставља као засебну науку, а не као природну последицу свих осталих.

Нека ме за то нико не осуђује, да какво ново, од досадањег ино, градиво мислим узети за обуку вере! Не, та намера далеко је од мене, јер сам тврдо убеђен, да су сва учења вере нам аксиоме и као такове непроменљиве. У начину предавања учинимо промену, трудећи се ученицима не само градиво предати, већ их о позитивности истога, у духу данашњег развитка, систематично убедити, да је тако и никако друкче.

По томе, градиво науке вере било би:

I. О познавању Бога; молитве, појање.[8]

II. Библијске повести: молитве, символ вере, заповеди божје, појање.

[8] О специјалном дидактико методичном поступку пелог овог градива по разреду намерам сам — ако Бог даде — за себе говорити.

III. Символ вере, молитва Господња, заповеди Божје са кратким разчлањавањем; појање.

IV. Историја Христанства (цркве) и то с главном тенденцијом на развитак цркве сриско православне; појање.

V. Учења и обреди православне цркве и тумачења истих.

VI. Читање и тумачење св. евангелија и на основу овог моралка.

Целом овом градиву Спаситељ, Његова св. наука, црква и њено развиће служи за предмет. У обуци, наука Христова сачињава садржину катихизиса, дочим живот самог Спаситеља, црква и развиће јој пада у опсег историје. Те по томе, живот и наука јесу супстанције с којима ваља верног прожмати, да заиста такав буде.

Ово би било у главном градиво науке вере; но не мање је важно и то, како и на који начин да дадемо деци то градиво.

Начин предавања нам, с којим желимо наставну циљ постићи, јесте метод. У методу пак разликујемо: ток и облик наставе и учила.

Дете у животу стиче представе, појмове; ове збира, сравњује и изваја из њих конзеквенције. Без сумње, да би оно и самом себи остављено, у животу донекле знања стекло. Но будући да је век човеков кратак, то се дете сразмерно за кратко време мора узвисити на онај степен познања, на ком старији стоје, мора се снабдети знањем старијих, како би их заменити, а сам напредовати могао. На то, да убрза развиће детета, позвана је школа, а онај начин школе, с којим она дете у акцентовању знања упућује и руководи, јесте: ток наставе. Овај је опет двојак; наиме, школа пре но што почне свој посао, шта више пре но што одреди и само градиво за учење, ваља да је начисто са индивидуумом свога ученика, физичним и душевним развитком му, и према томе да определи градиво и начин предавања свога. Овај, први посао школе, јесте: унутарњи ток наставе. Други део односи се више на сам предмет, како да организујемо градиво према ученику, како према осталим студијама, како да одредимо диспозицију градива и време учења; овај је рад школе спољњи ток наставе.

Човек до познања долази на више начина. Ако узмемо предмет те га, испитујући на саставне му делове, делимо, стичемо знања путем анализе; дочим ако полазимо од појединих делова к целини, то деламо путем синтезе. Ова два начина учења с најбољим успехом могу се употребити при изучавању реалних ствари.

Кад пак од реалних ствари, или појединих факата, идемо апстракцији тако, да да поједине појмове по степену каквоће или у више и више концентришемо, тада изводимо индукцију. Кад пак обратним путем стичемо познање, т. ј. кад полазећи од којег вишег појма (genus proximum) гледамо какве све ниже појмове, односно представе, садржи оно у себи, тада идемо дедукцијом.

При обуци науке вере у основној школи ваља избегавати сваки научни вид учења, због тога дедукција и нема ту места; дочим индукцију треба да употребимо одма у почетку наставе, јер је она од превелике важности баш у почетку при упознавању бића Божјег. Овде се једино само с њом можемо помоћи, дочим ћемо у току даљег учења видити, да нам није потребна само она, већ и анализа и синтеза, особито код повести, историје и песама. Све ово јесу путеви, по којима се до унутарњег тока наставе долази и што школа ваља на уму да има.

Код спољњег тока наставе ваља узети у обзир, диспозицију (наставни план) дотичног градива, везу са осталим предметима, распоред часа и према овом распоред рада. При учењу науке вере цело градиво поделимо на следећи општи наставни план:

I ви разред, на основу очигледне наставе упознавање непосредне околине, затим постепено природе и најпосле свемогућега Бога; невање песмица у славу Бога.* Све ово зидало би се на темељу у породици основаном и трајало би првог полугодишта. После тога следовале би старозаветне приче са великом пажњом на везу између њих; даље, молитве, појање.

* Разуме се српске и од 1—2 стиха.

II-ги разред: понављање; продужење и сиршетак старозавстних прича; молитве, појање.

Довде би нам цел наставе била, усађивање моралног чуства као основ религиозности и упознавање Свевишњега.

III-ћи разред: понављање; св. Јован предтеча и наука му; ново-заветне приче; апостоли, оснивање цркве; молитве и појање (заповеди Божје знаће већ на основу старе библ. повести).

IV-ти разред: кратко понављање; св. Отци; символ вере; за тим, кратко разчлањивање символа вере, молитве Господње и заповеди божјих;[10] молитве, појање.

Овим би се деци која науку продужују у вишим школама, дала као нека округла целина, те не би осећали празнину представа.

V-ти разред: историја Христианства (цркве) и то, оснивање Христове цркве (што ученици на основу библијске повести већ знају) и живот њен при зачетку јој; гоњења Христиана од Јевреја, за тим од незнабожаца; св. мученици; победа Христианства и силно развиће му; прелазак Срба у Христианство; Св. Сава; молитве и појање.

VI-ти разред: понављање свега о Христианству у Срба; ново, остали српски светитељи; Православље као стожер, чувар Српства; српски манастири; грамзење Рима; расцеп; самосталност управе православне цркве, а попаособ српске православне.

Цело ово градиво историје да се изложи у облику кратких приповедака, као библијске повести.

I-ве и II-ге године повторне школе: учења и обреди православне цркве и тумачења истих; што би садржавало у себи градиво о св. тајнама и извршавање истих и разјашњење св. литургије. Нуз ово паралелно пак читало би се из славенског „Науке и закони“ (слав. буквар стр. 43 до 50.) што би овде већег ефекта имало него ли у III-ћем разреду, где дете не може да се узвиси на разумљиво читање. Дочим у повторној школи I-ве године поред осталих учења св. цркве ово би са свим појмљиво било и деца би се уверила, да се не мора у назарепство прећи ради науке о братољубљу и других.

III-ће године повторне школе: читање и тумачење св. еванђеља и на основу ових моралка.

Мислим, да овака подела градива одговара периодама дечјег развитка, те да би га исто не само духом оснажило већ и верским осећајем с убеђењем прожмало.

Гледе времена, кад би се наука вере предавала, најзгодније је оно доба дана, кад су деца најсвежија, а то је без сумње у јутру првих часова (на које би ваљало и у комуналним школама пазити). Дневна настава пак свагда нека се почиње и завршује са молитвом.

Распореду рада одговориће се коректно, кад се годишње градиво тако подели на часове, да у основним разредима две трећине на учење новога, а једна трећина времена на понављање дође.[11] Понављање нека, је у целом току времена године распоређено, а не само при концу.

У погледу облика (начина) предавања науке вере важе сва она дидактично-методична правила као и за друге наставе. Наиме, учити можемо или путем саопштавања (догматични начин), или упитним, сократичним начином (разговарајући се о предмету, те с питањима помажући ученика да сам до знања дође).

Главнија правила начина саопштавања јесу, да исто не траје дуго, како се моћ дечјег акцентовања не би уморила и разсејања постала; наставник ваља да говори јасно, разговетно и према деци схватљиво; суштину, језгру саопштене партије нека као теме на таблу напише, што ће деци то пре поћи пред очима бити;[12] спојимо саопштавање са питањима те се уверимо, како је дете саопштену ствар схватило; ако је детету што неразумљиво, нека пита, да му се исто разјасни.

При упитном начину учења ваља нам на двоје пазити, на питање нам и одговор детета.

[10] По примеру „Кратка катихизиса“, но избегавајући свако апстрактно силогизовање.

[11] У повторној школи пак $^1/_3$ времена на прво а $^1/_3$ на друго; за то, јер су деца зрелија и јер је време обуке краће.

[12] Јер опште је познато, да су нам утисци при којима што више чула делају много сталнији, снажнији.

Гледе првог запамтимо, да оно (питање) ваља да је: разговетно, без икаквих китњастих фраза; лако схватљиво, нека се на једну извесну ствар односи тако, да му тачан одговор следи. При питању не употребљујмо двосмислене или синонимне изразе. Питање ваља да је кратко, но ипак потпуно разумљиво, да не садржи у себи и одговор, већ на против тако га стављмо, да при одговору ради моћ духа детета. Питање треба често преиначити, те то исто друкче питати. Ова врста питања особито важи за уверавање, да ли дете разуме оно што је учило.

Што се пак одговора тиче, може дете да нам ништа не одговори, и у том случају или није казило, или пак питање није разумело. — У првом случају поновимо питање, а у другом, или другче стављмо, или запитајмо дете, шта не разуме и о том га известимо. Ако нам дете не одговори природно, тада је или само криво, јер није доста пазило, те нас криво схватило, или је сам наставник крив што није питање добро ставио, или је можда запитао нешто, што је изван дечијег умног домашаја. Ако је питање у неколико добро, то апстрахујмо добро, а питањем упућујмо ученика, да погрешно само поправи.

Осим ова два главна начина учења, има још и других, но који ништа друго нису, до споменући начини прва два; тако н. пр. показивајући и таблични начин; прављење бележака; учење просто из књиге, итд. Све ове облике наставе употребићемо при учењу науке вере и то, кад који за потребно нађемо; природу дотичне потребе пак показаће нам сама рационална радња.

Премда се при веронауци највише ослањамо на ону врсту очигледности, где морална и верска учења из појединих прича извађамо, — при чему само живахно, пластично предавање помаже, — ипак ће нам и појединa учила (слике, мапе итд.) требати. Ваљан наставник још пре часа приправи све то, да му је у случају потребе при руци.

То би било градиво и метод у главном за науку вере у основној школи, а мислим да нисам ништа стварно ново изнео, јер би градиво исто било што и пре, само природнијег тока, те већ по-томе потпунније. Јако сам уверен, када би се сходним путем обучавало, к томе још и сходни учебници набавили, да би нам тада верски осећаји много темељнији били.*

* Цењећи добру вољу и преданост г. писца расправљаним овде питањима, ми смо рабоги његовој уступили места у овом листу, и ако је и питање о градиву веронаучне наставе у нашим основним школама, у одржаној скоморад односној анкети у Новом Саду, донекле решено Ур. —

Говор.

Говорио га при погребу блаженопокојеног епископа будимског **Јеремије**,

парох пештански

протојереј **Сима Костић**.

Тужни зборе!

Тужно одјекују звона данас по целој Епархији будимској, јављајући побожним Хришћанима, да им је за навек нестало из средине доброга седога Архипастира Јеремије.

На све стране је велика жалост обузела забринуте благочестиве: ко ће их сада учити вери светој, ко ће проповедати љубав хришћанску, ко ће крепити малаксала срца надом на бескрајну милост Божју.

Запачи црквo српска будимска, закукајте школе наше народне: изгубисте великога добротвора свога, који се очинском љубављу око вас брину; али му немилостива судбина пресече ето започети рад још у клици му.

Пред нама ето лежи мртво тело његово и за који час покриће га црна земља; душа пак његова већ је отишла у небеске дворе пред престо Свевишњега, да уз св. Саву, Арсенија и Максима пази на народ свој, и да се моли свевишњем Творцу, да пошље Духа разума, и да умудри народ овај паћеничкн: како да очува свету своју прадедовску веру и народно биће своје у овим тешким и судбоносним данима.

Боже отаца наших, опрости непријатељима нашим и дај да их љубимо по светој заповести Твојој: „као сами себе“, па ћемо у љубави тој, коју је и блажене успомене седи Архипастир наш проповедао, наћи свагда најчвршћег ослонца за будућност своју.

Тужан је то догађај, који нас је овде са-

купио; сакупио нас, да одамо последњу пошту своме добром Архипастиру, кога је промисао Божја повазла у своја наручја.

Више од пола века послужио је цркви својој; послужио је народу своме; а како га је народ му љубио, и како га је високо ценио, најбоље показује и овај број овде без разлике вере и народности, који се скупио у овај свети храм Божји, да се помоли Свевишњем за покој душе љубленога свога владике.

Да би могли видети, како и колико је служио блажене сени архипастир Јеремија своме народу, изнећемо овде у кратко биографију покојникову.

Јеремија Маћаревић родио се 1822. год у Батосеку. Основне школе учио је у своме месту рођења и у Бају, где је и гимназију полазно. Филозофију је свршио у Кечкемету, а богословске науке у Сремским Карловцима. По свршетку ових наука позове га тадањи Епископ будимски Платон Атанацковић и, пошто је положио стечајни испит, произведе га 1844. год. 1. фебруара за ђакона, а други дан за презвитера, и додељен буде за личног помоћника своме тасту пароху кишфалудскоме.

Од тог доба вршио је покојник своје свештеничке дужности врло савесно; био је прави пастир стада свога; у добру га саветовао, да не заборави на невољнике, у злу и невољи соколио га и крепио надом у Бога. — 1864. год буде изабран за пароха будимског, где је и остао све до свога посвећења за Епископа.

Као свештеник будимски стекао је покојник великих заслуга за српску будимску црквену општину. Свуде се заузимао за добро њено и добро стада свога и свагда је био вољан посаветовати друге, а и сам учинити оно, што је требало.

Као парох будимски учио је православну децу вери Христовој у свима будимским школама; а колико вреди тај његов неуморни рад и какиим је плодом уродио, најбоље ће увидети онај, који познаје ове прилике наше овде на мртвој straži Српства и Православља. Седам година дана вршио је бесплатно свештеничку дужност своју над православним војницима у гарнизону престоничком; оне ученике, који се спремали за официре, учио је поштовати и љубити веру своју православну — аманет прадедовски — и веран бити своме премилостивом краљу; па за њега, кад устреба, пролити и крв своју за земљу ову, натопљену крвљу предака њихових. — Болне је походио и тешио, особито за време окупације Босне; многи је раљеник нашао душевне утехе и окрепљења у мудрим речима проповедника слова Божјег.

За све ове велике и лепе заслуге своје одликован је био блажени покојник више пута од своје претпостављене духовне власти одликовањима свештеничким; још 1847. одликовао га је будимски Епископ Платон Атанацковић црквеним појасом и поставио га намесником протопрезвитерата мохачког и чланом конзисторије будимске Године 1880. благоволео је епископ Арсеније Стојковић одликовати га за заслуге подарењем степена протопрезвитерског и постављањем за администратора протопрезвитерата будимског, које је звање пуних 15 година ревносно је обављао. А године 1879., уважив заслуге му, благоизволио му је и Његово Величанство цар и апостолски краљ Франц Јосиф I. најмилостивије изјавити посебним декретом своје највишље признање.

А да му рад буде потпуно награђен и крунисан, св. Архијерејски Синод у седници својој од 4. децембра 1895. изабрао га је за Епископа будимског. Заиста ретко одликовање за ретке заслуге.

Како се цео православни народ обрадовао његовом избору и постављању за Епископа, најбољи је доказ онај свечани дочек, којим је дочекан и она дивна пратња, која га је испратила приликом инсталације му у Ст. Андреју.

Као Епископ будимски почео је блажени покојник свој рад у тишини; међу првима родољубима, који су покренули питање о помагању српских вероисповедних народних школа био је и епископ Јеремија.

У сред рада му затече га смрт пресекавши немилосном косом својом све оне смерове, које је покојник смерао на добро народа свога.

Још који часак, па ће се тело његово предати матери земљи, нестаће га из средине наше; али његова успомена живеће дубоко урезана у срцима свију нас, опоминући нас на свету дужност, коју дугујемо цркви својој, роду своме.

Сакупимо се браћо свештеници, дични проповедници вере Христове; сакупимо се овде поред смртног одра Архипастира свога; сакупимо се и закунимо се, да ћемо чувати свету православну веру нашу, за коју су наши стари

и крв своју пролевали; да ћемо пазити народ свој и учити га само ономе, што је добро и корисно; да ћемо сву своју снагу — а под мудром управом и покровитељством св. Патријарха нашега Георгија — уложити на то, да одржимо овај остатак народа нашега на крстовој стражи Христова, да га одржимо и унапредимо.

Тако ћемо се најбоље одужити блаженој сени свога доброга Архипастира Јеремије, с којим се данас за навек праштамо, коме нека Бог свемогући да рајско насеље: „*йдѣже нѣсть болѣзнь, ни печаль, ни воздыханіе, но жизнь безконечная*“

Вечна Ти памјат добри Архипастиру наш Јеремија!

Проповед о молитви.*

Као што је мајци пуно срце кад су јој деца на окупу; као што сија око родитељско кад погледа децу, с којом се поносити може; тако се радују и храмови Божји кад су пуни деце Божје; тако се радује и мајка наша св. црква православна, кад јој се деца одазову позиву мајчиноме — Богу на молитву. У таквој радости као да и звона храмова Божјих веселије звоне, као да и песма радосније у њима одјекује, па и сама поштаница као да онда лепше трепти у њима.

Таком радошћу испуњен је данас и овај дом Божји.

Јер ми се, ево, одазвасмо позиву мајке наше цркве. Дођосмо у овај дом Божји. Дођосмо, да прославимо светли празник Богородични, и милу Славу овога храма. Дођосмо, да се Богу помолимо и науком цркве своје поучимо.

Да се Богу помолимо! О како је слатка и сама та реч: Богу се помолити. А како је тек „јединица“ нашој души нашој, која је „жедна Бога“, — како је, њој тек слатка: сама молитва!

И ми се Богу помолисмо. Како је ко умео и како је коме требало. Је ли тако, мила браћо? Тако је. Јер не смем ни помислити, да је ма ко од вас цело ово време, од како смо у овом дому Божјем, пропустио, тек да је овде, или ради чега другог, а да се Богу помолио није. Јер, зар има међу вама душе, која не би имала по нешто да моли од Бога; или има, можда, душе, која не би умела своју молитву исказати? Ни једно, ни друго не могу претпоставити.

Сваки од нас по нешто, а сви заједно за живот и здравље, своје и својих, имамо се молити Богу; јер зар нису даши и године наше у рукама Његовим?

Свакога од нас душа има по нешто да каже Богу, јер души нашој колевка је небо, она небу тежи, тежи извору своме, с Богом да се разговара. А побожан разговор душе наше с Богом само је у молитви, а молитви њеној најмилије место и време је баш у дому Божјем. А за молитву душа човекова увек пађе речи; јер од сувишка у срцу уста наша говоре, и без књиге на изуст.

За молитву душа увек има речи; никад без њих није. Као што туга није без уздисаја, нити радост без весела срца; као што љубав мајчина није без пољупца, ни брига родитељска без љубави; као што небо није без сунца, ни сунце без светлости и топлоте: тако ни душа човекова није и не може бити без молитве, ни молитва без својих речи.

Кад би се душа наша у скромности својој и устручавала, или кад у двоумици грешности наше не би смела, подићи Богу молитву жела својих, она би морала Оцу небеском проговорити молитву исповести и кајања свога. Морала би проговорити Творцу и Господу своме молитву благодарности; или би Свевишњем Богу и Његовом вечном Промислу пропевала молитву хвале и славе. Јер куд нам око погледи и ум смаши, свуда је милост и доброта Његова; свуда премудрост и свемогућност. *Своею державою Онъ содержитъ тварь и своимъ промысломъ строитъ міръ.*

И зато Њему *трепещутъ умныя всѣ силы*: Њему *поетъ солнце*, Њега *славитъ лѣна*. „Небеса исповедају славу Божју и дела руку Његових гласи свод небески. Дан дану казује и ноћ ноћи јавља. Нема језика нити има говора, где се не би чуо глас њихов“.

А душа човекова? Зар она једина да ћути и да не слави Бога?! Душа човекова,

*Говорио ју *протојереј Јован Јеремић* у горњој цркви карловачкој на дан Славе јој и св. Воведења оне године.

највиши створ Божји, љубимче Божје, ћерка неба, чедо вечности, која свога Творца једина познаје, она зар, да Га не слави, да Му не пева, да Му се не исповеда, да Му не благодари и да Му се не моли!

Па инак, и тако бива души у понеких људи. Али не зато, што душа и њихова не би хтела да се Богу моли и да Га слави, него зато, што јој грешност човекова то ускраћује.

Има људи свакојаких; којима је мисао прикована за земљу, а жеља везана само за тело; који изнад земље ништа не виде а све телу своме приписују и угађају. Има људи, који мисле, да са данима и животом њиховим нико не господари, а да им је њихова „мудрост“ једина довољна за све путе и сву борбу овога света и живота, те да им не треба ничије помоћи, нити се коме молити. Има људи свакојаких; грешних жеља и прохтева, горда ума с неразума. Па мисао њихова *и не сме* да се уздигне до неба, и не сме на Бога да помишља, не сме да Га тражи и пред Њега да излази. Не сме из страха. Избегава Га, јер зна, да је Он Судија, који свакоме суди по делима; јер зна да је он Господ Свемогући, пред којим се човеково мудровање расипа као песак ветром

„Много муке има безбожник“ у том страху своме; јер у њему, а из душе његове, и против воље његове, подиже се силан глас, који му коре грешност, а исмева ништавило „мудрости“ и таштине. А да угуши тај страх и ућутка тај глас у себи, безбожник окива душу своју и ућуткује тај глас њезин безбожничким мислима и грешним речима, као што окивају тирани тело, угушују мисли и не дозвољавају речи онима, који би њихову сву грешност проказати могли и против ње се борити хтели. Дà, *безбожници су тирани душе своје.* Њихова је душа окована безбожним и грешним пасиљем; она је у телу безбожника као у тамници. Она није слободна, не сме ни проговорити, јер прва реч коју би проговорила, била би молитва Богу. А безбожник и грешник се имена Божјег боји, и бежи од Њега, и не сме да Га чује. За то мучи и кињи душу своју, само да Га не изусти. А докле? Не увек, и никада преко последњег трепутка. Јер и безбожници долазе к себи, као што се и најљући грешници кају. Да ли за времена још или доцкан? У милости је Божјој. Но запамтите, браћо мила, — као што се човек не рађа без вере у Бога, тако и не умире без молитве Богу.

Али, благо оном ко не чека патњу и невољу, па да се Бога сећа; ко не чека смрти, па да се Богу моли! Благо оном, ко целог века свога говори: „Господ је крепост моја и штит мој. У Њега се поуздава срце моје и Он ми помаже“. Благо оном, који се на сваком кораку моли: „Немој одвратити лица свога од мене, буди ми помоћник мој, немој ме одбити и немој ме оставити, Боже, Спаситељу мој“.

О кад не би било људи, који муче своју душу, недајући јој Богу се молити, много мање зла било би на свету

Јер ко се Богу моли, тај о злу не мисли. Тај се стара, да своју молитву изнесе пред Оца небеског светла лица и праведна срца; тај се сећа, да је Господ Судија небески, који испитује и познаје дела људска и добра само награђује. Ко се Богу моли, тај не заборавља шта је дужан и свом ближњем дати, кад Божју милост за себе тражи. Ко се у молитви Богу исповеда и каје, тај „уставља језик свој од зла и уста своја од преварне речи“. Ко Богу благодари, тај се „клони од зла и чини добро, тражи мир и иде за њим“. Ко Бога слави и Њему пева, тај се чува, да се грехом и пороком не наружи.

И за то опет велим: кад би људи у животу и при делима својим чешће помишљали на Бога и Њему се молили, много мање зла било би на свету.

Али, ја сам Србин и српске цркве свештеник, па ми је мој Србин најближи и најмилији, најмилија ми је слава његове цркве, и највољео би, да је што мање зла у народу моме. За то и говорим данас; говорим баш о молитви, јер *молитва је мати многога добра.*

Молитва уздиже човека небу и одржава га у савезу с Богом. Молитва умива душу човекову и слади му срце његово. Молитва украшује лепотом мисли наше, а побожношћу жеље човекове. Молитва од-

враћа од зла, јер се бави добрим.

Она нас чини бољима, јер нас васпита светињом својом, својом нежношћу, својом лепотом и милошћу. Она нас чува од очајања, теши нас, крепи нас и храбри нас. Даје нам поуздања, снаге и добре воље; а неда, да малакшемо слаби, нити да се погордимо силни. Она нас учи мислити на Бога, славити Га, благодарити Му и уздати се у Њега. А „који се уздају у Господа неће се преварити“.

И за то, љубазна браћо, кад вам желим добра, и кад желим добра целом народу своме, а кад добра бити не може без уздања и помисли на Бога, онда се одазовите гласу свога свештеника, који вас позива Богу на молитву; на молитву при сваком послу, при сваком помишљају, на свакој стази живота вам. Јер „благо народу, коме је Бог Господ“.

Ако мене не послушаш, народе мој, послушај глас Псалмопевца, који вековима опомиње човека:

„Уздај се у Господа и твори добро, храни истину“.

„Теши се Господом и учиниће ти, што ти срце жели“.

„Предај Господу пут свој и уздај се у Њега, и Он ће ти учинити“.

„Ослони се на Господа и чекај Га, и извешће као видело правду твоју и правицу твоју као по дне“.

*

Оци и мајке, тешите с Господом, предајте се Господу, ослоните се на Господа, уздајте се у Господа; једном речи: молите се Богу! И сами и са децом својом. У кућама и породицама вашим нек је јаћи глас, глас молитве. Породице ваше нека су домаћа црква и храмови Божји. Нека у њима горе вештаница побожности ваше и пека трепти сјај кандила пред иконом. А молитва ваша и деце ваше, нека је служба Богу у кућама вашим.

А кад вас звона са звоника храмова Божјих позову у цркву, на молитву Богу, остављајте послове своје, пожурите се с децом својом у дом Божји. Јер, овде вас чека Господ, а душа је ваша жељна Господа. Јер овде је разговор душе ваше с Богом најслађи и најмилији. Јер, *из домова Божјих увек Исте изађи и јачи и бољи.* И бољи ћете бити.

А за децу се своју онда и не брините каква ће вам бити. Јер деца, васпитана у побожној кући родитељској и у храмовима Божјим, сигурна су радост и понос родитеља својих; најлепша им награда на земљи Јер *таква* деца — сигурна су узданица народу своме. *А таке деце Христово и треба.*

А таку децу црква даје.

За то, браћо мила, у цркву нам ваља! И зато посећујте цркву своју, и не ускраћујте ју ни души својој. ни деци својој То вам је данас наука цркве ваше. Томе вас и учи данашњи празник. Томе вас учи и данашњи пример богоугодних родитеља Пресвете нам Богородице, Коју данас славимо, а Којој је слава и ко вѣки вѣковъ. Амин.

Дописи.

Св. Андреја. *(Смрт и погреб блаженопокојног епископа будимског Јеремије).* И ако се већ давно знало, да епископ будимски доста опасно болује, ипак је и најближу му околину изненадила смрт доброг јој епископа Јеремије, јер се, судећи по том, да су органи за дисање и варење потпуно здрави, нико није надао, да ће смрт тако брзо наступити.

У ½1 по подне у суботу, 9. (21.) новембра, преселио се у вечност блажене успомене достојни епископ — Одмах по том учињене су све најнужније мере, сходно одређењима декларторије, за осигурање оставине, која у готову износи до 250 фор. а у мобилијама има вредност до 2000 фор., и за погреб великог покојника. Одмах овде морам са захвалношћу истаћи имена епархијских епитропа г г. Евгена Дунђе и Јована Димшића, а тако исто и име епархијског бележника протођакона Георгија Марјановића, који су не жалећи ни труда ни трошка, учинили све могуће, да се оставина епископска обезбеди и погреб, према сваки ове, ипак једног епископа достојан буде.

Тело блаженопокојног епископа балзамовао је у понедељак 11. (23.) новембра овдашњи лечник Чеби-ја, који је епископа и лечио. Сутра-дан, у уторак, буде исто у епископски орнат обучено и свештеницима у саборну цркву пренесено, где је до среде пре-

бивало. У среду око девет сати пре подне приспела је Његова Светост преузвишени господин патријарх српски *Георгије*, у пратњи високопреосвећеног господина епископа вршачког *Гаврила* и Свога протосинђела Лукијана Богдановића, за кога се већ онда нагађало, да је за намдатара именован.

Око 10 часова су узвишени архијерејн, праћени особито одабраном свитом свију сталежа, прешли у саборну цркву, која је била и споља и изнутра у црно увијена. — На литургији, која је опелу претходила, началствовао је администратор протопрезвитерата будимског, јереј Корнелије Чупић, парох св. андрејски, уз асистенцију два млађа свештеника и поменутог протођакона. На самом опелу пак началствовала је Његова Светост, преузвишени господин патријарх српски *Георгије*, уз асистенцију високопреосвећеног господина епископа *Гаврила*, протосинђела Лукијана и великог броја свештеника обудовљене епархије. — Почасни прота Симеон Костић, парох пештански, наговорио је дирљиву беседу, жалећи у митроносном покојнику понајвише великог поборника и бранитеља вероисповедних школа епархије будимске.

О епископском делању епископа Јеремије — у колико се због краткоће епископовања му говорити може — смемо слободно рећи, да је оно било одушевљено и склоњено добру и цркве и народа, а особито школа наших. и само се жалити може, што стараље епископа Јеремије око школа није и можда неће уродити жељеним плодом.

Као светован свештеник неуморно је служио цркву, а цео живот и рад му карактерише особита свест о својим дужностима, која му је можда и смрт убрзала.

Још једна, ретка данас, врлина, поред многих других, одликује и узвишава покојног архијереја, а то је она урођена доброта и благост, са које је сваком, с киме је у додир долазио, био познат и мио. Велики број пријатеља и штоваоца, без разлике сталежа, вере и народности доказује, да је блажене сени епископ Јеремија био човек, кога су сви ценили и уважавали.

За кратко време се епархија будимска опет у црно увила. У покојном епископу су црква и олтар Божји свог ревног слугу изгубили.

Слава епископу Јеремији! *М.*

У Крбави, на св. Арханђелов дан 1896. *(Избор прете у Кореници.)* 5. (17.) нов. обави се једва очекивани избор пароха и проте кореничког. Чвор, који се нехотице заплео, и око кога су се многи врзли, разрјешен је.

Пред избор, на десет дана од прилике, добише све црквене општине и парохијска звања, којијех се ствар тицала, од пречасне епархијске Конзисторије, посредством ревног и честитог свештеника и протонамјесника оточког, прец. г. Илије Машића, као конзисторијалног повјереника, званични акт и обавијест, којијем изборни дан бјеше заказан

Љепо бијаше видјети тога дана како наша Србадија, изборници, а на челу са својијем свештенством, као будни чувари и носиоци свога милог и узвишеног права, похрлише, да изаберу себи старјешину, који ће, а на челу свештенства протопрезвитерата кореничког, бити, тамо, реван бранилац својијех светиња: вјере православне и миле нам народности српске.

У 10 сати прије подне реченог дана дохрлише свештеници са присутнијем изборницима у св. храм коренички, да се топло помоле Богу. Пречасни г. протонамјесник оточки Илија Машић са ревнијем домаћим свештеником Даном Кнежевићем и администратором парохије мекињарске, Петром Мајсторовићем, саборно приђаше Духа Светог на присутне, који је заиста својом благодати дјелотворно и благодатно утецаја имао на сами чин избора, јер се исти управо онако свршио, како га ми сви и наше старешине очекиваху. По призиву Духа Светога конзисторијални повјереник г. Илија Машић изговори врло лијепу и згодну ријеч, како он то и иначе умије, те истом разјасни дезгровито сами значај избора, напомињући, да је то први избор проте у Личко-Крбавској жупанији, откада је наша автономија у крјепост ступила.

Из св. храма похрлише изборници са свештенством у зграду мјестне политичне општине, у којој, конзисторијални повјереник, отворивши сједницу, обавијести присутне, да су два кандидата, и то: Михајло Стакић парох у Цркн. Боку и Никола Мајсторовић администратор парохије у Штикади, у кандидацију за мјестног пароха и проту у Кореници од епархијске Конзисторије припуштени, те позва предсједника мјестне општине, општине српског Србина и искреног православног Христијанина, трговца г. Стевана Калембера, да са мјестним црквеним одбором и скупштином

избору свога пароха и проте приступе.

Лијепо бијаше видјети, како мјестни свештеник врлједни поп-Дане Княжевић који, најпрви позван, са свом својом црквеном скупштином, поклони своје и својијех повјерење и гласоваху сви без разлике за г. Михајла Стакића. Иак гласовања мјестне црквене скупштине и одбора приступи околно свештенство са изборницима својијех црквенијех општина гласању, те осим администратора парохија: Мекињаре и Небљува и неблујског изборника, гласаше сви за г. Стакића.

По изборном акту држан је свечани објед, са кога је доста лијепих здравица и врућијех жеља потекло, а најглавнија, врједној и узвишеној особи Његова Високопреосвештенства г. епископа-дјецезана *Михаила* у чије је здравље конзисторијални повјереник Илија Машић напио, жаелившти Му, у име присутнијех, добра и челична здравља, на Његовом неуморном а по цркву и народ веома успјешном раду, „многаја љета.“

За узоран ток избора може се одати потпуно признање врлотој тактици и узорном реду, кога је уважење протонамјесник оточки и конзисторијални повјереник прем. г. Илија Машић знао одржати, а уз њега и врсној интелигенцији кореничкој са свештеником Данилом Княжевићем.

Нашем новоизабраном проти као сину крсне и брдовите Лике желимо добра и новољна здравља, а уза здравље срећна и дуга живота, да као вретан досадашњи свештеник у Бапији, а од сада прото коренички, ријечи и дјелом у повјереном му дијелу Винограда Господњег, уз досадашњу своју чврсту вољу, неуморно буде радио у корист највећијех и најузвишенијех својијех светиња: вјере православне и народности српске, а на понос свега свештенства и народа протопрезвитерата кореничког.

У то име сретно нам дошао!

Крбавац.

Из Беркасова. 11. новембра 1896. (Освећење храма божјег.) Хитим да Вам у кратко опишем ретку светковину, коју је јуче дне 10. о. м. наше место доживело.

Већ сам горња наслов показује о чему писати желим.

Наша давнашња жеља остварена је. Ко год је пре кроз наше убаво Беркасово пролазио и трошну неокречену цркву и портанску ограду видео, сваком је правом родољубу православном туга на срце пасти морала, са уздахом: има ли овде још кога од потомака славних Деспота Бранковића, чију прошлост ни један Србин а нарочито Беркасовац не сме заборавну дати.

Али, као што рекох, и та нас је сета, милом Богу хвала, минула, и сада гледамо дивно нашу свету матер цркву обновљену, која по месту где се налази, и по грађевном облику своме, сваком побожном човеку врло леп изглед показује и тајанствен утисак чини, и што ближе човек к њој долази, све то више побуђује чувства побожног осећаја.

На глас да је Његова Светост српски патријарх *Георгије* опуномоћио вредну старину, одличног и заслужног српског калуђера, привинолавског игумана пречасног г. Теофана Косовца, да освећење наше цркве изврши, — народ се наш томе радовао, јер је речени игуман нашем месту и нама најближи, и јер га поштује и уважава, знајући га већ близу 50 година са његове ваљаности и вредноће у манастиру Привиној Глави, и познавајући га као препородитеља петог манастира, а као скоро 25 годишњег његова игумана.

У очи саме прославе, дали су топови знака сутрашњој светковини. Служено је тада вечерње и бденије.

Сутра дан у освитку, извесне су српске трубјке: на цркви и парохијалном здању, а земаљска на школском. Око $8\frac{1}{2}$ сати, на троји коли упутили су се црквени одборници пред изасланика Његове Светости, а парох Љубомир Ракић, са учитељем, школском децом и осталим народом, чекао је драгог изасланика пред својим станом, који се преко пута од св. цркве налази. Топови са бедема града Деспота Јована, огласише долазак дичног изасланика, који се на четворопрезни коли довезао.

Долазак његов у село, огласише топови и звона са наше и римокатоличке цркве. Кад су кочија стала, приступи парох Ракић г. изасланику и поздрави га добродошлицом, а народ је кликао: Живио!

Тачно у 10 сати отпочело је освећење цркве уз асистенцију месног пароха, пароха Анастасијевића Теофана Узелца и Кипријана Грујића јеромонаха. Доцније је стигао јереј Жарко Ђукић из Шида и јереј Илија Шумановић из Товарника. За време освећења и богослужења свете литургије одговарало је родољубиво шидеко црквено пе-

вачко друштво, а при крају службе Божје говорио је парох Ракић беседу.

После свршене службе Божје дошли су гости у школску дворану, у којој је сто за 50 особа постављен био. — Прву и другу здравицу, у обичајено време, подигао је врли игуман Његовом Величанству премилостивом нам цару и краљу, затим Његовој Светости љубљеном нашем Патријарху *Георгију*, који је ову општину високој влади најмилостивије препоручио и тиме нас задужио, да смо Му вечити дужници благодарношћу нашом.

Здравицу Светлом Бану и високој влади поднео је парох Ракић, у којој је изразио своју и целе општине највећу благодарност, како Његовој Светости, који је ову општину за потпору препоручио, тако и Светлом Бану и високој влади који су топлу препоруку Његове Светости прихватили и обилат земаљски прилог од 1000 ф. овд. општини даровали, јер се само тако ово побожно дело у живот привести могло.

Председник М Мојсиловић, наздрави врлом изасланику Његове Светости, захвалив се на труду и доброти, којом је и овом приликом као врли пријатељ наше општине поново се показао. Г. Игуман Теофан лепо се захвалио, а целој општини као и њеном председнику и пароху у здравље напио.

После мале почивке, у врло леном и смишљеном говору наздрави Др. Грчић, црквеној скупштини, одбору и њиховим представницима; председнику и пароху и свима који су ма у чем допринели, да се ово лепо дело остварило, жалећи свагда љубав и међусобну слогу у црквеној општини. Председник Мојсиловић наздравио је свештенству а парох Ракић наздрави певачкој дружини и врлом председнику и коровођи њеном.

Свака наздравица била је пропраћена са звоњењем, певањем и пуцњавом топова.

Око 4. сата, захвали се изасланик Његове Светости на леном ручку и оде пут свога манастира, праћен овом чашћу којом је и дочекан.

Православни Србин.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Високопречасни г. протосинђел Лукијан Богдановић**), отпутовао је јучер, у суботу, у Св. Андреју, да као патријарашки мандатар предузме управу тамошње обудовљене епархије.

Пре поласка свога, у петак, по високој одредби Његове Светости, преузвишеног господина Патријарха *Георгија*, предао је епархијско бележништво преч. г. архиђакону Димитрију Бранковићу.

(**Радња епархијских власти у Новом Саду.**) *Епархијски школски одбор бачки* држао је своју седницу 14. (26.) новембра о. г. и у њој су следећи предмети решени: На потражњавање Његове Светости Преузвишеног Господина патријарха Георгија достављени су му списи, који се односе на избор С. Л. учитеља у М. — За учитељицу у Б. постављена је Р. П. и умољен Ш. Савет, да јој декрет изда. — Позвата је црквена општина у С. да поднесе овамо заклетву свога новоизабраног учитеља Ј. Ђ. — На место обољеле учитељице у Ст. Шова И. Т. именоваће се заменица. — Умољење се вел. Ш. Савет, да парашкој учитељици Дарињи Дињићевој изда декрет. — За заменице Ј. П. суспендованом учитељу у Т. и оболелој тамошњој учитељици В. П. постављене су З. и Д. Томићеве свршене приправнице на Н. С. — Председништву овог одбора поверено је да на упражњено место постави приир. учитељицу у Т., а тамошњој учитељици А. Б. наложено је, да исту школу прими до доласка заменице; а тужба пак против тамошњег председника м. ш. одбора издата је референту на извиђај. — Извештај заменика референта за сомборски протопрезвитерат о спроведеној истрази против тамошњег м. шк. одбора издата је епарх. фискалу на мњење. — Тужба С. Р. и другова из Ст. П. против тамошњег учитеља Т. Р. издата је дисципл. комисији на извиђај. — Признав Ђ. К. учитеља у П. против овдашњег решења, којим је његово место упражњеним проглашено, враћен је натраг као безпредметан. — Признав Ј. П. учитеља у Т., поднесен против овдашње одлуке, којом је осуђен на губитак учитељске службе у овој епархији, поднесен је вел. Ш. Савету на више решење. — Потврђен је избор Душана Гудоње за учитеља у Фелдварју, К. Чешљара за учитеља у Госпођинци и избор Д. Срећковићеве за забавиљу у Сентомашу и умољен је вел. Ш. Савет, да им изда односне декрете. — Опомењене су оне црква. општине, које до сад нису поднеле статистичке исказе, да их за 8 дана поднесу.

(**Анкета за састав вероучовних књига за основне школе**) састала се, на позив високопреосвећеног госп. Епископа бачког *Германа Опачића*, у Нов. Саду 14. (26.) новембра о. г. Председавао

је госп. Епископ *Герман*, а присутни су били: г. г. *Јован Борота* окр. прота ст. бечејски, *Мита Нешковић* кр. жупанијски школски надзорник у Беловару, *Арк. Варађанин* управитељ срп. више девојачке школе у Нов. Саду, *Стеван Жекић* учитељ у Ст. Бечеју, *Танасије Костић* учитељ у Фелдварцу, *Душан Стојшић* учитељ у Сенти, *Јеврем Миковић* учитељ у Сентохашу и *Ђорђе Милић* учитељ у Нов. Саду.

Пошто је седница отворена, прочитана су пре свега мњења о наставном плану и о вероучевним књигама у основним школама, што су их претходно, а на позив г. епископа Германа, били писмено поднели А. Варађанин, Стеван Жекић, Т. Костић, Д. Стојшић, Ј. Миковић, и Ђорђе Милић, а за тим се прешло на специјалну расправу о томе: е да ли постојећи наставни план одговара задатку, и да ли се до сад употребљаване књиге могу и на даље у употреби задржати? На оба питања одговорила је анкета са *не*, те утврдила *нов наставни план* и закључила, да се према том новом наставном плану *и нове вероучевне књиге* напишу.

За основу том новом наставном плану послужило је начело: да пре него што би ученици почели научавати саме истине хришћанске науке (догматичке и моралне) у систему доведене, — претходно науче све оне приче библијске, које ће им истине те учинити јасним и разумљивим. Према томе све прописане библијске приче имаће се у прва три разреда научити, а у четвртом разреду тек долази на ред катихизис односно у систему доведене основне истине хришћанске науке. У петом разреду предаваће се литургика, а у VI. историја црквена (у виду животописа светих). Напоредо са библијским причама има ће се до четвртог разреда и све прописане молитве, „њерују“, заповеди Божје и црквене, и тајне новог завета научити. Црквено појање, као помоћно средство за религијозно васпитање, такође је узето у расправу, те како материјал, који ће се научавати, тако и распоред тога материјала је одређен. — Према том новом наставном плану — вероучевних учебника за I. и II. разред неће бити, осим једне књижице, у којој ће молитве бити наштампане — него ће их да замене предавање учитељево, које ће имати бити по односном упутству, које ће се за сваки предмет написати.

Књига нових биће свега пет и то: већ поменута књижица молитава, библијске приче заједно са историјом црквеном, основне истине хришћанске науке догматичне и моралне, литургика и појанка (Мала Катавасија у издању Ман. штампарије). — Библијске приче нарочито, а и остале књиге, где је потребно, имаће се са сликама снабдети. — Приликом израђивања ових књига имаће се осим на обраду предмета још и нарочито на чистоћу и лакоћу језика обратити пажња.

Пошто је црквено-словенско читање такођедно од помоћних средстава за вероучну наставу, те пошто је потребно, да ученици што лакше и што пре науче читати тим словима, — поднеће се надлежном форуму предстанка, да се досадашњи буквар за црк.-словенски језик из употребе изостави и на место њега уведе буквар од Мите Нешковића, који је бољи и практичнији од досад употребљаваног.

Мисао, да се у влашим разредима молитве на *српскоме*, а не на црквеном језику уче — одбачена је.

Израда нових књига поверена је овако: Библијске приче и животописе — Јеврему Миковићу учитељу из Сентомаша уз прилогом *Душана Стојшића* учитеља из Сенте; Основне истине хришћанске науке — *Јовану Борети* окр. протопрезвитеру ст. бечејском; Литургика — *Ђорђу Милићу* учитељу новосадском уз прилогом *Танасије Костића* учитеља фелдварског. Упутство пак учитељима за предавање по тим књигама написа ће *Мита Нешковић* кр. жупанијски школски надзорник у Беловару са *Аркадијем Варађанином* управитељем више девојачке школе новосадске.

Седница је трајала и пре и после подне и завршена у $^1/_2$8 часова у вече. Сви присутни чланови анкете били су тога дана на ручку гости високопреосв. госп. Епископа бачког.

(Скопљански митрополит Методије) (по народности Грк), умро је, као што јављају ударен капљом. Срби се надају, да ће нови митрополит бити Србин, као што би и требало да буде. Хоће ли то лако и глатко ићи, сумњамо; али ће на томе, без сумње, надлежни поарадити одлучно и живо.

(80-годишња прослава.) Катихета новосадске српске више девојачке школе и парох новосадски, протојереј г. Павле Балта, прославио је у кругу своје породице и својих најближих пријатеља и познаника 80-годишњицу свога скромног и плодног живота. Најдирљивија појава беше, кад су га ученице сва четир разреда више девојачке школе поздравиле као свога духовног оца и катихету. У том моменту заблистале су сузе у дечијим и славељековим очима. Слава му!

(Четрдесетогодишњица учитељског рада.) „Бранику“ пишу из Сентомаша: 3. (15.) новембра обављена је код нас ретка свечаност. Тај дан се некупише ученици нашег оног уваженог старине-учи-

тела Нестора пл. Миковића, да прославе четрдесетогодишњицу његова ревносна и плодна учитељског рада. Слављеник је у свом стану примао многобројне честитке, а и са стране је добио преко 80 поздрава, које у писмима, које у телеграмима, међу којима беху и честитке Н. Ђ. Вукићевића, дра Ј. Турошна, дра В. Бакића, М. Јовановића, П. Аршинова и др., који се сетише нашег заслужног слављеника. Слављеник је тронутим гласом захвалио својим бив. ученицима на честиткама и очински их је опоменуо, да се слажу и да буду увек добри Срби. Ученици његови приложили су му на дар дивно израђен албум, у вредности од 100 фор.; са својим потписима. У почаст јубилару приређен је банкет, који је такође сјајно испао. Што је пак на овако леп начин одато признање једном заслужном народном трудбеннику, као што је наш слављеник, највећа је заслуга г. г. Стеве Дунђерског и Јеврема Миковића. Желимо нашем слављенику, да га Бог још дуго одржи чила и здрава на корист српске просвете и српског подмлатка. Живео!

(Мирослављево јеванђеље) У Бечу се сада прештампава драгоцена књижевна старина српска „Мирослављево јеванђеље,“ које је писано за Мирослава брата Немањина. Ово јеванђеље дало је братство манастира Хиландара на дар српском краљу *Александру*, кад је походио Хиландар. Сад се под надзором словенског учењака *В. Јагића* прештампава у Бечу и разаслаће се учесним друштвима.

Опширније о овом јеванђељу писао је у XX. „Споменику“ српске краљевске академије г. *Љуба Стојановић*, а пре њега писало се за то јеванђеље по једном пигчупаном листу, који је сада у царској публичној библиотеци у Петрограду. Лист је тај донео из Хиландара владика Порфирије. Тај лист био је положен и на археолошкој изложби у Кијеву, а г. Стојан Новаковић је снимио тај лист и послао га у свом извештају о тој изложби, на којој је био као изасланик. О том јеванђељу писао је и архимандрит Н. Дучић у 56. књ. „Гласника“ пишући у њој монографију Хиландара и набрајајући му књижевне старине. У IX чланку те своје радње одмах у почетку пише о Мирослављеву јеванђељу ово: „Јеванђеље на пергамену in fol. српске рецензије с арабескама у злату и разним бојама једно од најлепших, ћирилицом, за која се до сада зна, на крају: **„Аъ грѣшны Гиигорие диакъ недостоины нарекохъ се диакъ ѵастакихъ сие евангелие хотѣлъ писати кнезю великославномоу Мирославоу синоу Завидиноу. А иже господи не ѵзмоуди грѣшнаго мя храни ие сеѣкъ дъ ши есть господыие жалъ. тѣкъ работаки кнезю скослоу господиноу. дъ ише исхранити грѣшнаго.**“ (Година је набрисана с пергамена ножем! — ?) Али се зна по именима: Завида и сина му Мирослава, брата и синовца Немањина, да је на 12 њојека.....“ Тако пише Н. Дучић. Међу тим као што је речено пише о том јеванђељу 1893. Љуба Стојановић у „Споменику,“ да је пре три године с великим надама кренуо у Св. Гору, али да се пратио празних шака, јер су само *исколико листића* из тога јеванђеља скоро једини резултат тога његова пута. „Дуго сам, пише г. Стојановић, оклевао да их издам, надајући се *е ће се указати каква српска приликa, те ће се моћи цело јеванђеље објавити*“. На онога што је он издао не може се добити потпуна оцена те знамените српске старине. То ће се сад тек добити, када се у целини својој упозна и јавности преда. За тај драгоцени споменик пише г. Стојановић ово: „Тешко је ближе одредити годину, кад је овај рукопис писан. До године 1169. Мирослав је уз осталу браћу самостално владао својим делом очевине, а тада их је Стеван Немања (најмлађи им брат) протнао и сам закладао своја земљама. Доцније се Немања накрио с Мирославом, и дао му Хум, да њиме управља. Мирослав је умро пред 1200 годину. . . . . За орнаменте овога јеванђеља вели учени Рус Буслајев, да они собом представљају нешто сасим особито, нечувено, чак се сме рећи и нехотице у словенским рукописима, писаним ћирилицом, не само у 12 веку него и много позније. „Орнаментатор као живописац разликује звероше и птице по родовима, и као год људским сликама даје и њима покрете или држи положај, који им одговара: уметнички израђује појединости својих минијатура; и влада осећајем колорита у хармонијском састављању боја, и у њиховом прилагођивању к природи предмета који слика, баш као западни мајстори 12 и 13. века, или као њихови предходници првих векова Хришћанства и на западу и на истоку, који још не беху изгубили класично предање.“

Пергамент, на ком је писано то јеванђеље, врло је леп, танак и бео. Цео рукопис писале су две руке. Прве руке су слова дебља и грубља, а друге танја и лепша.

Толико за сад о тој знаменитој књижевној старини српској, која ће за кратко време ево угледати света, те ће се тада и више о њој знати. **Ђ. М.**

(Невоља и у Црној Гори.) Невоља, која је задесила браћу нашу у Србији, пста је и у Црној Гори; а на Босну није поштедала. Невоља је велика. Помоћи јој треба брзо и вољно. Учинимо своју братску

дужност. Прилози шаљу се за Црну Гору: „Одбору за помоћ пострадалијема крајевима од вода на Цетиње“, којем одбору је председник *Митрополит Митрофан*, а потпредседник војвода *Шако Петровић*.

(**Друштво св. Јована Милостивог**,) које је основано, благословом св. патријарха *Георгија*, пре две године, у нашој карловачкој богословији, има свој племенит задатак, којега је ректор богословије вприч. г. протојереј Јован Вучковић поновно изложио у прошло и ово-годишњем извештају те богословије, а који је задатак и сврха тога друштва позната већ и нашим читаоцима, па га и на приложена рачуна друштвеног могу и опет упознати. Хвале је вредно то друштво. Но није доста похвалити племенитост неког друштва и његове сврхе, него га ваља и потпомоћи. Друштво, о коме је реч, треба потпомоћи тим више и пре, јер скромна средства његове благајне не могу без те помоћи подмирити потребе, које се ради сиротиње слушалаца наше богословије појављују. А као што смо се уверили из речи г. ректора богословије, које смо чули у последњој седници тога друштва, та су средства баш ове године врло оскудна тако, да се ове године и. пр. не ће моћи од њих ништа дати на прилозе за одело сиромашних слушалаца богословије, но само чувати их за подмирење трошкова око лечења оболелих. Но кад знамо, да се разне болести појављују баш ради слабе обуће и одела у зимске доба, онда је баш потребно тај узрок болести отклонити. А да се то умогне, потребна је помоћ друштвенеј благајници. Зато апелујемо на сваког, — који ама шта је невоља и има саучешћа према туђој невољи, — да друштву св. Јована Милостивог пратекне у помоћ, и то баш сад у зимске доба. Апелујемо баш и на наше свештенство. Не тражи се од никог оно што нема. Али нека свако учини колико може, па ће учињити једно племенито дело, а помоћи ће ближњем у невољи.

Свештеници наши не би требали, да забораве каква је невоља сиромашног ђака богослова. На коме је Бог дао, нека ма и најмањим даром посведочи, да има срца за невољу будућих српских свештеника. Прилоге ваља слати на управу богословије, а примање их и уреднштво овога листа.

Рачун прихода и расхода друштва св. Јована Милостивог, од 12. новембра 1895 г. па до 12. нов. 1896 г., овај је:

Приход: 681 ф. 55 нов. Расход: 453 ф. 19 нов. Остатак 228 ф. 36 нов.

Приход је разврстан овако:

1.	Остатак од прошле год. са уплаћеном чланарином од ове године	531 ф. 52 н.
2.	Прилози	41 ф. 77 н.
3.	Таксе за поправне испите . .	32 ф. — н.
4.	Интерес на уложене стипендије	12 ф. 34 н.
5.	Интерес на улог главнине . .	11 ф. 92 н.
6.	Враћени предујмови	52 ф. — н.
	укупно:	681 ф. 55 н.

Расход је разврстан овако:

1.	Приноси на одело	115 ф. 50 н.
2.	Издато за лекове	337 ф. 69 н.
	укупно:	453 ф. 19 н.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишла је у Нишу **Слава** свеска IX. са овом садржином: *Ослушни брате* песма од Љубице. — *Љубимо свој српски језик*, од Б. — *Нема богатства без здравља*, од Др. М. Л. — *Српско име*, песма од Бог. С. Милаковића. Крајишника — *Католички клостер и Србство* од Ар-ова. — *Српске земље и народне умотворине*: — 1. *Српска лавра* — *Хиландар*, од Р. Аг. — 2. *Св. Сава у Сибову*, народно предање (са сликом), од Јакова Поповића. — 3. *Бели Мелед крстио попа*, од М. — *Бели Мелед клањио селака*, од А. — *Српски народ*; Краљевина Србија, — Кнежевина Црна Гора, — Стара Србија. — Маћедонија, — Босна и Херцеговина, — Срем, Банат и Бачка (Српско Војводство). — Краљевина Хрватска и Славонија, — Кајевина Далмација, од А. и Б. — *Енглези о Србији*. — *Српско родољубље*, — *Књиге за народ*. — *Читуља*. — *Књижевни оглас*. — *На знање*. — Цена је листу: на год. 4 дин. на по године 2 дин. Рукописе ваља слати уреднику Мил. Башићу, а претплату власнику Мићи Ивковићу.

Позив на претплату на „**Српски Магазин**“ за 1897. год. Уз сарадњу српских књижевника, издаје и уређује Дионисије Миковић, игуман. — Цијена 1 ф. комад. Чисти приход намијењен је фонду „Српског Гласа“ што у Задру излази, како би се допринијело, да овај први честити српски бранилац на убавом Срп. Приморју, може двапут недјељно излазити. — Имена г. г. предбројника штампају се на крају. Предбројбу примају уредништво „Срп. Гласа“ (Zara), и Дубровника (Ragusa) г. Митар Ј. Катурић опћ. тајник (Risano) Милан Рамадановић (Cattaro) и потписани. Рок претплате до 25. Децембра 1896. год. — Ко новац у напријед не пошље књига ће му се послати само уз поузеће. Г. г. скупљачима 10-ти ком. на дар. — Србадијо! Нека те у што већем броју буде и на овом родољубном послу. Господ да сабранит те! — У Боци Кото-

ској в. Бања. (p. p. Risano Dalmatien) о Ђурђеву дне 1896. *О. Дионисије Миковић*, игуман.

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*.

Бр. 28. Од г. Младена Поповића пароха у Буковцу — — — — — 1 ф. — н.

Бр. 29. Од Милутина Алексића у Панчеву посредством „Бран. Кола“. 12 ф. — н.

Скупљено приликом сватова г. Душана Димитријевића из Панчева.

Из 43. бр. „Срп. Сиона“ — 1676 ф. 59 н.

Свега 1689 ф. 59 н. и један дукат.

Новци су предани управи срп. нар. црквене фондова.

СВЕДОЧАНСТВО.

Одбор срп. прав. црквене општине званично изјављује: да је г. *Михаило Блашковић*, молер из *Суботице*, унутрашњост цркве овдашње маском бојом бојадисао и мраморисао на потпуно задовољство црквене општине; посао му је чист и лен, израда брза и тачна, а цена умерена.

С тога га препоручујемо пажњи српских православних црквених општина.

У Бач. Петровом-Селу 20. Новембра (2 децембра) 1896.

Милош Алексић, перовођа. Леса Томашев, председник.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 177 3—3

Услед оставке г. Александра Торњанског овим се ради сталног понуњења учитељског места на овдашњој нероспоседној школи за I. и II. разред расписује стечај.

Годишња је плата учитељу 400 фор., у име школ. послужитеља 24 ф. за рибање школе 10 ф., за шпеваћи прибор 15 фор., даље слободан стан са 3 собе, кујном, јеловником, шталом, шупом и баштом од 400□ хвати, сламе за огрев колико потребно буде и 1 фор. за сваки погреб где позван буде.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, при сваком богослужењу у цркви за левом певницом појати, децу црквеном појању учити, уз частни пост ускршњи средом и петком на јутрењу и преждеосвећењу долазити.

У обзир ће се узети само они компетенти који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Рок стечају траје до 10. децембра 1896. год.

Из седнице црквено-школског одбора држаног у *Срп. Арадцу* 6. (18.) октобра 1896. г.

Александар Торњански, перовођа. Воин Цукић, председник.

СТЕЧАЈ. 179 2—2

Овим се расписује стечај на једно учитељско и једно учитељичко место.

Плата је учитељу 500 фор. два фата сламе, 5 фор. паушала и 2 јутра земље, на коју порез плаћа ће (за ову годину добија новац за пету земљу), слободан стан од 3 собе кујне и коморе.

Плата учитељице: 400 фор. у име станарине 70 фор., док не добије стан, — два фата сламе и 5 фор. паушала. Обоје дужни су поћорну школу држати када на њих ред дође, уз награду 40 фор.

Дужности су уредбом прописане дужни обављати, децу у цркву водити, учитељ у цркви појати, а учитељица дужна је ручни рад предавати, а код учитеља ће се узети у призрење и вештина короводства. —

Одбор додељује разреде. — Компетенти су дужни показати оспособљење из мађарског језика.

Рок пријаве и дан избора 12. (24.) Децембра 1896.

Изабрани примају звање 21. Јануара 1896.

Из седнице школ. одбора држане 10. (22) Новембра 1896.

Карлово 12. (24). Новембра 1896.

Милан Попов, перовођа. Сима Величковић, председник школ. одбора.

Бр. 79. ех 1896. 181 1—3

СТЕЧАЈ.

Услед оставке г. Светозара С. Ајваза остало је упражњено место учитеља на овдашњој срп. нар. мешовитој школи, на које се овим стечај отвара.

Плата је учитељу: 300 фор. у готовом новцу, које ће учитељ месечно у напред примати, 40 фор. за држање поћорне школе, 15 фор. у име перовођства, 6 фор. у име паушала; даље 4 јанца ораће земље, на коју учитељ порез плаћа, слободан стан са две патосане собе, кухињом, јестиваром и две баште, једна у селу а друга ван села. Осим тога од укопа где позван буде 50 новч. а ако се носи у цркву 1 фор.

Учитељ је дужан децу подучавати у предметима школском уредбом одређенима, у цркви недељом и празником и на прећеосвећеној десну певницу држати и у седницама перо водити.

Рок стечају је трећи дан Божића, кога ће се дана и избор обавити.

Компетовати могу само оспособљени учитељи, који су испит из мађ. језика положили. Првенство имају вешти пероводству.

Из ванредне седнице срп. прав. школ. одбора држане у Канаку 30. октобра (11.) новембра 1896.

Иван Крстић, председник.

СТЕЧАЈ. 180 1—3

На новоустановљено учитељско место на срп. нар. нероспоседној школи у Варјашу расписује се стечај.

Плата је 300 фор. за редовну обуку, коју учитељ месечно унапред прима, 20 кибли жита, 20 кибли кукуруза у пари, 4 хвата тврдих дрва, ¼ ланца баште ван села, 40 фор. за држање повторне школе, 1 фор. од погреба кад буде позван, слободан стан састојећи се из 3 собе, кујне, коморе, подрума, шупе и штале, све под једним кровом. Поред стана башта од 150 квадрата.

Учитељу у дужност спада предавање свих школ. уредбом прописаних предмета у разредима, које му школски одбор буде доделио; појање у једној певници и обучавање школске деце у њењу.

Компетовати на ово место могу само они, који су свршили семиришку препарандију и који владају мађарским језиком.

Рок стечају траје до 29. децембра 1896 (10 јануара 1897.)

Из седнице школског одбора држане у Варјашу дана 9. (21). новембра 1896.

Коста Вујковић, перовођа. Живко Цоцин, школски председник.

К. 563/зап. ех 1896. 183 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај ради попуњења упражњеног *парохијског места* II. разреда у *Адашевцима*.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим овој конзисторији до конца децембра (по стар.) о. г. поднети.

Из седнице Архидијецезалне Конзисторије, држане у *Карловцима* 19. новембра (1 дец.) 1896.

Архидијецезална Конзисторија.

Ад бр. К. 778. ех 1896. 184 1—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе Радована Костића из Кленка против супруге му Катарине рођ. Савић из Гор. Товарника сада непозната боравишта, — овим се речена супруга Катарина позива, да у року од шест месеци, рачунајући од дана првог уврштења овог едикта у новинама, место свога пребивања пријави или сама лично овој конзисторији предстане, јер ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице Архидијецезалне Конзисторије, држане у *Карловцима* 19. новембра (1. дец.) 1896.

Архидијецезална Конзисторија.

ДРУГИ ОГЛАСИ.

ОСНОВАНА 1866. ТРГОВИНА ОСНОВАНА 1866.

ШПЕЦЕРАЈА-ДЕЛИКАТЕСА И ВИНА

Љ. СТЕФАНОВИЋА СИНА

У НОВОМ САДУ

ГЛАВНА УЛИЦА БР. 27. — ТЕЛЕФОН БР. 76.

Препоручује своје обилато снабдевено стовариште **шећера, каве, пиринча, свећа, зејтина, бадема, грожђа, француска и мађарска коњака и шампањера, ликера** у сваковрсном избору, **прашке шунке,** пресне и куване, **фришких сардина, руса,** ostsee-heringe, **јегуља мариниранихи у сулцу, рâка, форелни, ајвара, тунфиша, Rheinlachs, конзервираног бифтека и паприкаша,** фришких **маслина, малага грожђа** и Princess-**бадема, кандираног воћа** у великом избору. Доброг **руског теја** и разна **енглеског тејброда.** Француске **чоколаде** и особито финих **Салон-бонбона.** Панчевачког **пива** у флашама. **Märzen и königs — Баварског „Spaten“ пива у флашама.** Разна десерт-вина: **Malaga Sherry, Chablis Madeira, Medoc. Bordeaux, Lacrimae Christi. Volnay. Токајског, Liebfrauenmilch, Nicrsteiner, бела талер-вина, старог** и гарантирано чистог:

Ermellekér у бутељама по . . . 50 нов.
Magyarádér „ „ „ . . . 55 „
Neszmelyer-Tischwein у флашама по 58 „
Burgunder црно вино у бутељама по 60 „

Сунђера, разна **Toilette сапуна, глицерина, викса за паркетне, Bernsteinlack-фарбе** у разним нијансама, за **патосе, лака** енглеског у сортама и т. д. 182 1—10

Послуга брза и тачна, цена јефтина.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 1. децембра 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Рукополагања.

Његово Високопреосвештенство, господин епископ бачки *Герман Опачић*, благоизволео је свршеног богослова, изабраног и потврђеног протопрезвитерског помоћника у Новом Саду, Ђорђа Велића, рукоположити дана 16. новембра о. г. за ђакона, а дана 23. новембра о. г. за презвитера.

Његово Високопреосвештенство, господин епископ вршачки *Гаврило Змејановић*, благоизволео је свршеног богослова и постављеног администратора парохије у Алибунару, Душана Гајића, рукоположити дана 21. новембра о. г. за ђакона, а дана 24. новембра за презвитера.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Старокатолици о „Извештају петроградске комисије св. Синоду“.

Колико је значајан старокатолички покрет по хришћанску веру уопше, а специјално по православну цркву, види се из овог живог интересовања, којим прате тај покрет и пријатељи му и непријатељи. Што римска црква негодује, што мрким оком прати ово ново цепање од тела свога, дâ се лако разумети, а још је разумљивије, зашто православне цркве с одушевљењем и радошћу дочекаше тај покрет; јер оне виде у њему један корак ближе испуњењу оне мисли, да буде једно стадо и један пастир. На што је учење старокатоличко ближе учењу православне цркве, тим је ближе и онај дан, кад ће они, сједињени с православном црквом, порадити на томе, да и остали, који још пису, ударе правим путем и да се врате натраг у стадо своје. А како Старокатолици уче, и како су незнатне разлике њихова учења од учења православне цркве, о томе је у овоме листу било већ доста говора. У 46. и 47. броју смо изнели мисли Синода највеће право-

славне цркве — руске — о њихову учењу, а ево данас доносимо, како о томе Извештају мисли старокатоличка Комисија, која је изабрана на конгресу старокатоличком, држаном у Ротердаму 27. августа 1894. год., и која је тек 4. августа ове године могла донети своје мишљење о истом. Да се пак види, с каквом се истинском љубављу ради на приближењу једне и друге цркве, доносимо и писмо старокатоличког епископа Немачке Државе, Т. Вебера, којим је пропратио тај одговор, пославши га протопрезвитеру И. Л. Јанишеву.

I. Писмо старокатоличког епископа Т. Вебера протопрезвитеру И. Л. Јанишеву.

Бон, 10. августа, 1896. год.

Високопречасни Господине Протопрезвитере!

У конференцији старокатоличких епископа, која се одржала у Ротердаму 27. августа 1894. г., приликом трећег интернационалног конгреса, била је састављена Комисија из холандских, швајцарских и немачких научењака, у којој је председничко место заузео господин др. Јосиф Хуберт Рајнкенс, тадашњи епископ немачких Старокатолика. Задатак Комисије беше, да састави од своје стране одговор на извештај, који је у то време поднела св. Синоду у Петрограду састављена Комисија, у питању о сједињењу источних православних цркава са западним старокатоличким, и који је Ваша Високопречасност имала доброту 29. маја 1894. год. у немачком преводу саопћити Високопреосвештеном архијепископу утрехтском, господину Г. Гулу. После смрти господина епископа Рајнкенса ја сам, као његов наследник, заузео председничко место у Комисији, која је у Ротердаму састављена. Рад последње је био разним непријликама, наиме неочекиваном смрћу њеног првог председника, на жалост задржан. Тек 4. августа 1896. г. пође јој за руком, да у једној, у Бону одржаној, конференцији коначно утврди мишљење западне Комисије. Потписани имаде част, да овим исто саопћи Вашој Високопречасности ради даљег благонаклоног поступка. Уверавајући вас у име Комисије, којом сам ја руководио, да је њен рад састављен потпуније у интересу мира, и надајући се, да ће исти потпомоћи сједињење вековима раздељених цркава, за којим се тежи са обе стране, јесам

с највишим поштовањем Вашој Високопречасности најодданији

Т. Вебер,

католички епископ Старокатолика Немачке Државе.

II. Мишљење у Ротердаму састављене Комисије о Извештају петроградске Комисије св. Синоду у погледу сједињења западних старокатоличких цркава с источним православним црквама.

I. Filioque.

1. Сви чланови у Ротердаму састављене Комисије слажу се у томе, да је Filioque на неправилни начин примљено у западни символ, али да с друге стране руска Комисија у појединим тачкама заступа схватање, које иде сувише далеко. Њима изгледа, да она не разликује доста оштро догмат од богословског мишљења, односно да она заступа неке тврдње, које нису сасвим згодне по садржини (sachlich). Они мисле, да се као догматички обавезно може признати само учење непромењеног Никејског символа (без Filioque), и да је зато захтев, да се свака представа о Сину, као секундарном узроку или саузроку (Mitursache) Св. Духа и у богословском размишљању избегава, неоснован.

2. Опажа се, да изгледа, е и сама руска Комисија не испуњава потпуно овај захтев, остављајући отвореним питање, да ли се схватање, које долази код „неких црквених учитела“, да Св. Дух излази од Оца кроз Сина, односи не само на привремено послање, него и на вечити живот Божанства. У последњем случају било би називање Сина „секундарним узроком“ Св. Духа у смислу оних црквених учитела једино правилно. Али осим тога се такође налази, да нису „неки црквени учитељи“ учили о иманентном исходњењу Св. Духа од Оца кроз Сина, дакле Сина секундарним узроком Његовим признавали, него да то беше обично учење отаца, на истоку свагда, на западу до Августина. Међу грчким црквеним оцима развијали су ово схватање Атанасије, Василије, Епифаније,

Дидим, Григорије Ниски, Григорије Назијанзин, Кирил Александријски, Максим Исповедник, Јован Дамаскин и други. Чине пажљивим на то, да је цариградски патријарх Тарасије примио нето схватање чак у своје вероисповедање, које је одобрено од седмог васељенског сабора, и које је бранио папа Адријан I.; најпосле на то, да су се Епифаније, Дидим и Григорије Назијанзин при томе јако приближили каснијем западном учењу о Filioque. Мисле, да се једно, тако дубоко на свести старо-црквеног богословља основано гледиште, мора и данас допустити као израз дакако не откривене истине, него човечје спекулације.

3. И у томе се слажу чланови Комисије, да се људска спекулација о божанственој тајни Тројичности природно креће у представама и изразима, који се не могу признати као потпуно сходни, те стога и не као неспособни за усавршавање. И на том основу сматрају сва она ограничења, која иду ван откривене догме, као неоправдана.

(Свршиће се.)

Беседа.

На Лук. гл. X. стр. 25—38.

По руским изворима израдио: ***Милан Попадић.***

„Отчитую, что сотворих живота вечнаго наслѣдіе?“

С каквом је то намером, православни Хришћани, законик овај изговорио речи ове?! Но суштини својој ово је питање тако важно, да од њега важније и корисније није ни могло стављено бити, а то зато, што ми сви знамо, да наш прави живот није овде на земљи, но на небесима, и исти да задобијемо, као што Апостол вели: дужни смо сву снагу своју уложити. Но! Шта ја говорим, да сви знамо; можда има много и таквих, који о свему томе друкчије расуђују. Зато ћемо у овој беседи својој свима јасно представити: шта је овај садашњи, и шта је онај будући и вечни живот.

Но пре свега молим, да послушате једну малу повест. Један лађар, кад му је лађа његова постала пленом бесних валова морских, ухвати се за једну од разбијених дасака њених, и неко време на њој пловећи, опазио је на површини морској једну велику груду земље, те помишљавши, да је то тврда земља, желео је, да до ње доспе. На срећу његову, струја морска донела га је груди тој, и он, изишавши из воде, ту је одахнуо и одморио се, па се и радовао, што је тако безбедно пристаниште нашао и живот свој спасао; дочим пак темељ и основ тог пристаништа ни мало разгледао није. Почем му се пак то место веома допало, то је он одлучио, да се на томе месту и настани, те да се у отаџбину своју и не враћа. И баш кад је он ум свој у такова размишљања заронио, од једанпут изненада, поче се мило место његово колебати, поче се земља испод ногу његових разилазити, те га вода опет у дубљину утробе своје носити.

Овоме бедном и јадноме лађару сасвим смо сличии и ми, богољубазни Хришћани, у овоме садашњем и земаљском животу своме, који ништа друго није но узбуркано море страсти, бездан напасти и беда наших. И ми се, дакле, налазимо на таквом једном месту, које у себи никакве тврдоће и постојанства нема; и кад мислимо да смо га потпуно освојили и задобили, те се уједно надамо, да ћемо мира и одмора наћи; то баш оно нас изневерава, нагло се рони испод ногу наших и у дубљину гроба зарањава нас. О томе се јасно уверити можемо из оне јеванђеоске приче о ономе знаменитом богаташу, коме је баш тада, кад је он с радошћу и ликовањем посматрао родну њиву своју, те души својој говорио: „душо! имаш много имања на много година; почивај, једи, пи, весели се“; — везим, баш се тада у души његовој чуо глас Божји и рекао му: „безумниче! ову ноћ узећу душу твоју од тебе; а што си приправио чије ће бити“ (Лука 12. 19, 20). И тако ко би се усудио, да се на тако опасном месту утврђује? Не, не, љубазни моји, није наше жиће овде на земљи, него ми треба да тражимо много тврђе и сигурније пристаниште, које је тамо на небу, у животу вечном. На страну одбацимо сва блага света овога, све злато и сребро, на страну одбацимо све сласти и насладе телесне, све части и достојанства света овога. Свима тим благама не

можемо се ми спокојно наслађавати, јер ми сваки дан умиремо и смрти подлежимо, и по речима апостола: „као овце које су за клање“ (Римљ. 8, 36), свагда јесмо и остајемо.

Дијонисије, Тиранин Сиракуски, имао је једнога друга свога, по имену Дамокла, који га је за најсрећнијега човека сматрао и срећи његовој завидео. Но он, да би га о противном уверио, и показао, како је често бедан и јадан живот владара једнога, посадио га је на једну златну столицу испео је пред њега богато постављену трпезу, просуо је пред очи његове множину злата, сребра и драгога камења и заповедио је, да га слуге и слушкиње послужују. Једном речи: није ништа пропустио, што год би на задовољавање жеља његових послужити могло. Но међу тим је над главом његовом на једном končићу обесио голи мач. Тада му је говорио: радуј се Дамокле! Ти сад све код себе имаш; што год ти срце твоје жели! Ти си сад по твоме изобиљу други Дијонисије! Но Дамокл обливен сузама одговори своме цару: „смилуј се, милостиви господару, и ослободи ме од толике среће и блаженства; смилуј се, те ми откажи толику милост твоју и дозволи ми, да устанем са златнога седишта Не могу ја задовољан бити, ма и круну твоју на своју главу метнуо, кад гледам где ми над главом на једном končићу привезан мач виси.“ Ето, како је тада о своме стању Дамокл расуђивао! Но зар ми не видимо, да и посред свију весеља, забава и наслада наших, као што сам већ напоменуо, — свагда над главама нашим виси мач смртни? А виси на тако танкоме končићу, да се свакога часа и минута откинути и живот наш покосити може. И какво је то бедно и јадно стање! Какав је то жалосни и плачевни живот! То доиста није живот, но само смрт; и кад би ми о томе дубље расудили, то би се уверили, да је боље и умрети него тако јадан и бедан живот проводити, те би се заједно са пророком Богу молили, да што пре изведе душу нашу из плачевне тамнице ове.

Но нека би Бог учинио, да ми никада не умиремо, то опак зар ми не би дужни били да иштемо и тражимо онога бољега и вечнога живота. Зар би ми могли задовољити се са овим многобедним земаљским животом, у коме нас: беде, напасти, туге и јади, глад и жеђ, зној и мраз, и још многа друга различита зла киње и муче. Доиста, још би нам овај живот, који никада краја имао не би, далеко бедњи и јадњи био. Благодаримо Ти Творче наш! што си по премудроме промислу Твоме, тако наредио, да се ово земаљско живовање наше у безконачност не продужује! О када то не би тако било, то какву би тада утеху имали: слепи, глуви и хроми, а какву на вечно сужањство осуђени? Какву би утеху имали: сиротани, гоњени, презрени и оклеветани? Како би се пак утешили и сами богати, силни и знаменити људи, који тако исто, као и они бедни и сиромашни, уздишу под теретом различитих брига и трудова својих? То, што ја кажем потврђује у својој беседи и св. Амвросије са овим речима: овај земаљски живот толиких је зала испуњен, да кад се са смрћу сравни, то она није онда казна; а из тога се види, да је Бог живот овај парочито за то кратким учинио, да се беде и јади света овога, — кад не могу срећом — а оно бар краткоћом временога живота овога прекрате.

Но узмемо ли пак за пример човека, као што је Поликрат био, коме се за целога живота његова никакво зло догодило није; то опак сасвим смело тврдити можемо да и таком човеку живот овај, ма кад, досадан постати мора. Ми у повесници читамо: како је Дијоклецијан, из сопственог побуђења, царски престо и велељепност његову оставио, те је обичан живот изабрао. Тако је и Перикле, поглавар Атински, напустио власт и достојанство своје, те се повукао у један удаљени маленп дворац, на коме је ово написано било: „ја сам пристаниште нашао; надо и срећо пратајте“! Тако су исто и многи други чинили. А зашто? Зато што је ова земаљска срећа врло променљива, а да не спомињемо још и то, што је она још при томе свагда са неком бедом и јадом скопчана. Као што и свети Августин говори: у свакој души овде на земљи налазе се два мучитеља,

који њу најмеће муче, а то су: страх и јад. Кад нам је зло и у беду невидовну упадамо, онда се јадамо; а кад нам је добро, онда се бојимо, да исто не изгубимо. А на другоме пак месту говори свети Августин ово: свако благо и уживање земаљско јесте казна за саму жељу нашу, јер због самих блага ових силно се мучи дух наш, који кад се у иста уживи, то онда заборавља и презире дароваоца свију блага — Бога.

Видите, дакле, православни Хришћани, како ми у овом земаљском животу врло често обманьени бивамо. У један мах падамо се, као и бедни онај лађар, да смо мир, тишину и одмор задобили; али у самој ствари ништа тврдо, сигурно и постојано нашли нисмо. Имајте свагда на уму, да ми овде на земљи нисмо на тврдом и постојаном пристаништу, него да смо се на једном таквом острву настанили, коме са свију страна изненадна пропаст и разрушење прети. С тога не треба да се красотама овога света обманьујемо него треба да једно сигурно пристаниште потражимо, где би од свију злих удеса и беда ослобођени били. А таково је пристаниште онај блажени и вечни живот, о коме и овај законик у данашњем св. Јеванђељу Христу Спаситељу своју жељу са овим речима изражава. „Учитељу! Шта ћу чинити да добијем живот вечни“?

Овај живот на небу за то је вечан што у пределе његове смрт не доспева нити пак блага његова, — као блага света овога, — трулежу и пропадљивости подлеже. Но све, што год је тамо; јесте постојано и непомењиво. Онима, који у овај живот ступе, — по речима светога Јована Богослова: „Бог ће отрти сваку сузу од очију њихових, и смрти неће бити више, ни плача, ни вике, ни болести; јер прво прође“ (Откр. 21. 4). А пророк Исаија истима вели ово: „очи твоје нека виде Јерусалим, мирни стан, шатор, који се не ће однети, коме се коље не ће нигда померити, и ни једно му се уже не ће откинути (Ис. 33. 20) Сви, дакле, који у томе њиву вечноме обитавали буду имаће толика и такова изобиља, да се величина њихова ни умом појмити, нити пак језиком описати може. Као што о томе и апостол Павле сведочи кад говори „што око не виде, и ухо не чу, и у срце човеку не дође, оно уготова Бог онима, који Га љубе“ (I Кор. 2. 9.) Тамо нема ни у чему недостатка и оскудице; све што год се пожелити може, тамо се припремљено налази; а све пак што год се тамо налази, то је све такво, чему се никакве мере или границе постављати не могу. Ако би ко год хтео да има у уму своме, ма и мали неки појам о блаженству томе, то нека замисли да му је и једна само капљица сладости вечнога живота на језик његов капула, те ће му одмах сва блага света овога свасвим одвратна и мрска постати. То је, доиста, апостол Павле и на самоме себи искусио, те кад је до трећега неба преузнесен био где је неисказане красоте онога невечерњега света видео; то од тога доба красоте и блага земаљска никако ни гледати није могао, него је силно желео, да се тело његово од окова својих разреши, како би што пре постао учасником онога показаног му небеснога и вечног блаженства. Напослетку онај живот јесте једини, који је безконачну глад душе наше уталожити кадар, по оним речима цара и пророка Давида; „а ја ћу у правди гледати лице Твоје; кад се пробудим, биће сит од прилике Твоје“ (пс. 17. 15.)

И ова ситост тако је пријатна и мила, да се човек ње никада коначно наситити не може. Као што нам и Дух свети кроз Исуса Сирахова вели; **ѧдѧщїй мѧ вщи изліѧѣтъ, и пїющїй мѧ жаждѣтсѧ**“, (Сирах 24,) а то је: они који ме једу никада не ће у њима жеља престати, да се те најсветије и божанствене хране насите.

И по томе, дакле, православни Хришћани, дужни смо дан и ноћ само о томе размишљати, како би се онога пребла-женога живота удостојити могли, јер смо ми особито на ту цељ од Бога и саздани. Нека нико не мисли да нас је Бог за то створио, да се овога света само наслађавамо. О кад би то било, то онда не би само према нама велика милост Божја указивана била; и какву би ми онда у томе случају имали насладу, која би се од на-

сладе сйотова или других бесловесних ствари разликовати могла? Јер све то, што нас насићава и наслађује, то и оне имају и још негда боље него ми. Почем пак оне никада немају толико труда и бриге да се насите и своје потребе телесне подмире као ми; то би ми онда и од многих бесловесних ствари бедњији били. Тако на пример, ми са малим трудом набављамо себи храну и одело, али то све Бог њима и без икаквог труда даје Ми чим се родимо, на кроз цео низ година требамо велике неге, па шта више не можемо ни да се дигнемо и на ноге своје станемо; дочим пак они за такове и њима сличне беде ништа и не знају. Из овога сасвим јасно произилази, да је Бог човеку осим овога земаљскога живота, још и други живот приуготовио, у коме би према њему, како Своју особиту благост, тако и преимућство његово над свима осталим тварима показати могао. То је била Божја намера, кад је и првога човека саздао. А то је: да би човек, неко време на земљи живећи, ону блажену вечност заслужити и ње се удостојити могао.

Ову, богољубазни Хришћани, ову велим блажену вечност, са свима силама својема желимо и њу иштимо и тражимо! На као странци и дошљаци овде на земљи, сву мисао своју, срце и ум свој к небу и животу небесноме обраћајмо, те заједно са Давидом кличимо: „како су мили станови Твоји, Господе над силама! гине душа моја желећи у дворе Господње“ (пс. 84. 12); сујету пак света овога презиримо и одбацимо, говорећи заједно са оним поглаваром атинским: опрости ти, лукави обманитељу! са свима наслађама и уживањима твојима. Знај да смо на што боље рођени, а не да земљи и њезиним сујетама служимо. Није нама: ни прах, ни тама, ни сенка обећања, но небо, у које ћемо се ми из ове многоплачевне долине земаљске преселити, где се надамо, да ћемо за добра и праведна дела своја ону најсретнију и најблаженију вечност уживати. И можемо ли ми, одбацујући истину таковога блаженства, наслађивати се твојим варљивим и непостојаним наслађама? О дошта, нека по речима цара и пророка Давида, нека нас, велим, заборави десница наша, нека прионе језик за уста наша, ако сврх свакога весеља нашега не будемо пред очи наше представљали духовне свагда, Тебе Јерусалиме, прекрасни наш Јерусалиме! На кад буде воља Божја, да овом земаљском животу нашем краја учини, то онда да постанемо жители неба, а наследници оних неисказаних и вечних красота твојих. Амин.

Јован Дамаскин

извод из појме графа А. К. Толстоја

приповеда:

Поп Лука Поповић парох Пајчевачки.

Свети Јован Дамаскин.

Свети Јован Дамаскин, родио се и одрастао је у граду Дамаску, у Сирији. Он беше син Сергија Мансура, побожног Хришћанина, човека богатог, кога је господар Дамаска, Калифа, са честитости и врлина његових, веома годовао и миловао, те му је на двору своме поверио лепо и видно звање. У високом и лепом положају своме, у непосредној близини господара свога, који и ако беше по вери мухамеданац, Сергије је штитио и бранио, заклањао и потпомагао, и речима и делом, Хришћане. Грдан део свог леног имања расточио је Сергије откупљујући заробљене Хришћане, и потпомажући свете храмове Божје у Палестини. Као добар Хришћанин, васпитаваше он у духу хришћанске вере и побожности и свога сина, у чему је вољно потпомагала га и супруга његова, која такође имађаше тврде вере у Бога и љубави големе према закону Божјем.

Јован из малена показиваше особите воље и наклоности молитви и појању. Отац Јованов, желећи своме сину дати што лепше и боље образовање, усрдно се мољаше Богу. да му пошље учитеља. Бог, који све види, све зна, све чује, саслушао је топлу молитву његову.

Међу многим хришћанским робљем, што их Сарацени продаје ради на трг изведоше, опази Сергије једнога дана у тој гомили, неког свештенопопка, који беше родом из Италије. Видећи га тужна и невољна, при-

ступи му Сергије и поздравивши га, стаде тешити речима хришћанске утехе и саучешћа. Инок му на његове речи одговори: „Не тужим и не плачем ја, што сам се лишио среће земаљскога блага; мене боли и жао ме је, што остављам свет овај без иједе никога свога, мене нема ко ће наследити. Изучио сам и духовну и светску мудрост, а немам с ким да је поделим. Жалим, што ћу изићи пред небеског Судију као слуга лењиви, који је заронио и закопао талант у земљу.“

Сергије, чувши ове речи искрене исповести, помисли у себи: „Ево блага, кога давно желим и тражим!“ Познавши у иноку овоме, човека велике науке и големе вере умоли одмах Калифу, да овоме робу поклони слободу; и кад му овај то драговољно учини, позове Сергије себи на своје домаће огњиште свештеноинока, и повери му васпитање свега сина. Роб тај беше учени инок, (калуђер) по имену *Косма*, познати отлични писац црквених дивних и умилних песама.

Под мудрим надзором и пештим руковођењем овог отличног свештеника, Јован напредоваше у наукама и врлинама; нарочито се одликоваше у богословљу, философији, а поврх свега у песништву тако, да је и самог учитеља свог надмашио.

По свршеном васпитању Јовановом, учитељ његов Косма, оде у Палестину, у манастир св. Саве, а на кратко време умре и отац Јованов, Сергије.

Јован хтеде сав свој живот посветити наукама; али Калифа, милујући очине заслуге, замилова велике способности синовљеве, дозва Јована себи на двор, и постави га управником града Дамаска. На тој пошти Јован имађаше свега, што смртан човек зажелити може. Могао је уживати у слави и части; силан у сјају и господству; али душа његова, срце његово, није у свему томе осећало среће и задовољства. Он је жудео за вишим, за лепшим за милијим; пред очима његовим лебдео је свет, виши од престола, дражи од порфире — он је чезнуо за савршенством у певању и песничкој уметности; душа његова желела је мира и тишине, да се сва посвети молитви и служби, слатком имену Божјем.

У то време владао је у Цариграду Лав Исавријски, жестоки гонилац икона, који, и ако беше Хришћанин, није поштовао св. икона и нарочито је гонио свештенике и монахе, који иконе јавно поштоваху.

Јован устаде свом силом своје речи и љубави у одбрану св. икона, те стаде писати оштре посланице против оних, који иконе гоњаху, соколећи Хришћане, да остану непоколебиви у поштовању према вери и цркви.

Кад посланице те дођоше до царских руку, разгњеви се цар на Јована, па не могући му се друкчије осветити, оклевета га код Калифе, токорсе, као да је Јован кришом радно на томе, да цару Дамаск у руке преда. Калифа не саслушавши оправдање Јованово, изда у љутини заповест, да се Јовану десна рука одсече. Заповест беше извршена, али Бог не оставља онога, који се њему моли и повери. Осакаћен и осрамоћен јавно, Јован се у својој домаћој црквици мољаше усрдно пред иконом Богомајке, држећи одсечену руку на рани. И гле, Богомајка, највећа заступница људи пред престолом Божјим, исцели га, те му десница зарасте на ону исту месту. У славу Божју, и на част пречисте мајке Божје, за сретног свог исцељења, спише Јован онај прелепи ирмос, који се поје о литургији св. Василија: „О тебѣ радѹ́ется благодатнаѧ, сѣкма́ѧ тва́рь“.

Када пуче глас о чудном исцељењу Јовановом и дође Калифи до ушију, тада он, покајавши се и уверивши се о невиности Јановој, поврати Јовану своје прваше поверење и понуди му у напредак своју милост.

Живот Јована Дамаскина, боравак му на двору дамаском, одлазак у пустињу и самостан св. Саве, оцртао је лепо у стихови покојни гроф *А. К. Толстој*, а прекрасну ту његову песму превео је слободно у прози *М. Ђ. Миличевић* (Хришћ. весник 1885 г.) Преневавајући овај извод из појеме, користили смо се једним и другим, те ево ову работицу приказујемо свима онима, који љубе и милују онога о коме је свде реч, а који је својом речи и големом љубави, прелепом песмом, зачинио оно миље, којим се заноси душа наша у

лепоти песме нам православне, којом црква наша и ми с њоме, појемо и певамо у славу слатког имена Божјег.

У Дамаску, граду славном,
Блистају се двори сјајни —
Око двора миомирни
Перивоји, цвате бајни.
Кипте двори са лепоте,
У њима је пуно чара.
Калифини то су двори,
Дамаскога господара.
По сред силе, по сред славе,
Што Калифи тако гове,
Управишка мудра тражи
На Јована себи зове.
Отвара му двоје сјајне,
Уз колено себи меће.
Обећава силе, славе,
Сваке части, сваке среће.
С њиме суди, пресуђује,
О држави с' својој стара.
Јованова речца важи,
Као речца, господара.
Тако жели, тако хоће.
Господарем, роба гради,
Да Јованц на свом двору
Боравак му он осладн

*

Ал је Јован лица брижна,
На груди му терет пао,
Славе, части, достојанства
Није Јован миловао.
Он је брижан и невољан
Све га хвата туга већа,
Сила, слава и господство
То за њега није среħа.
Он би мира и тишине,
— То му душа љуби, вели, —
Он самоће за се тражи,
Да с' напости, и намоли.
Он већ беше с борбе своје
Познат свету на далеко;
У борби је рад икопа
Славно име себи стеко.
Једног дана, тешком бригом,
Што му срце, душу мори,
Пред Калифу Јован ступа,
Отворено он му збори:
„Господару! Ево роба,
„Ти ми речи мојој прости
„На беседи вољан буди
„Праштај мени у милости.
„Достојанство, част и слава,
„Васколика срећа, сила,
„То је терет души мојој,
„Ни мало ми није мила.
„Кад се пође, нева, слави,
„Кад на двору светли часи,
„Срце моје тад је хладно,
„Њега зову други гласи.
„Ја не могу овим путем
„Задовољству бити вођен.
„Господару! ја бих пево,
„Ја сам само за то рођен.
„Певао бих Богу моме,
„Испуни ми моју жељу,
„Својом песмом да угађам
„Свемогућем Створитељу!“

*

„Робе драги“, Калиф збори,
„Саслушо сам што ми велиш.
„Не остављај двора мога,
„Даћу теби, што год желиш.
„С твоје главе и памети
„Брате драги, друже мио.
„Како ли се Дамаск ето
„На све стране прославио.
„Ја те волим, на те молим,
„Саслушај ми жеље моје;
„Ево царства големога
„Ти управљај, нек је твоје!“
Певац збори: „Хвала теби,
„На тој части, на том дару —
„То не треба мени певцу;
„Није за ме, господару.
„У груди ми пламен букти,
„У срцу ми пуно жара,
„А тај пламен не згорева
„Он све више живи, ствара.
„Ја те молим да по вољи
„Ти учиниш срцу мојем,
„Господару, ти ме пусти,
„Да одахнем, да запојем!“. . .
„Кад је тако“, Калиф рече,
„Угушити нећу жељу —
„Вољан да си, певче мио
„И мој драги пријатељу.
„Нек ти буде све по жељи
„То ти тврда вера моја,
„Иди, дакле, куд од селе
„Тебе зове, судба твоја!“. .

Оде Јован. И сле двори,
И на њима све што беше,
По одласку Јованову
Сјајни двори опустеше.
Он слободу робљу даде,
А богатство, силно злато,
Невољној је сиротињи
Поклоњено и раздато.
Срушише се куле вите.
Из њих вири сухо грање,
Од господства некадањег
Живи само, још сећање.

Управник сјајног двора града Дамаска, који се облачаше у свилу и кадифу, чија је реч господарила у суду и управи земаљској, чија воља људима беше светиња, скида са својих плећа порфиру, те је замењује простим, сиротињским рухом и путничком торбицом, а жезло управе путничком палицом. Он оставља сјајан престо, вреву и жагор дворски, силу и славу, и полази на пут, камо га давно срце вуче, са којим душа његова давно жуди. По дужем путовању ето спушта се путник у кривудаву суху долину потока Кедронског стигао је у пустињу гласовитом и прослављеном манастиру св. Саве освећеног. Нашавши се у пустињи, коју је желео и тражио, његова раздрагана душа кличе:

Благо мени, души мојој
Овамо ме мисао води,
Ево моје праве среће,
Благо мени у слободи!
Здраво да сте, горе, брда
Срце плива од милине,
Поздрављам те плаво небо,
И вас њиве и долине.
И на небу сунце јарко
И на земљи цвеће мило, —
Све то срцу, души мојој,
Све то слатко омилило.
Ја природо тебе грлим
Срца мога жељо врућа,
Ја осећам да у груди
Тутњи сила задахнућа.
На уснама трепти хвала,
Срце моје милозвучно —
Да послужим свему оном
Што је добро и достојно.
Шта да певам, где да нађем
Ја предмета дару своме —
Чију славу да уздижем
Да угодим срцу моме!

Одричући се сујете светске, васколике земаљске части и славе, Јован се решио, да сав свој живот посвети Богу и певању, а за предмет свога певања изабрао је Спаситеља, коме с ушиљењем поје:

Спасителју, ево слуге
На колена теби пада,
Ти си сила и заштита,
Моја крепост, моја нада.
Теби, Христе, Сине божји.
Теби срце волно поје,
Камо среће да понесем
Трновите венце твоје.
Срце, месо, душа моја,
Уједно ће да се здруже,
Да од селе, само тебе
Славе, хвале, Теби служе.

Напослетку Јован стиже манастиру св. Саве; дошао је до жељене дељи и мете, за којом је толико жудео.

Смркава се. Куте брда,
Свуд је мира и тишине,
Над пустињом бледи месец
Красно сија са висине.
А долином поток јури,
Бистра вода стење пере,
По долини крстови су,
Светли знаци, свете вере.
Пештере се неке виде,
Покрај хладна, гола стења,
Ту се слегли свети оци,
Тражећ мира и спасења.
На сутеску понајужој
Подиже се гордна степа,
Ту је оци наместише
Да се бране Сарацена.
На степи је тесна струга,
Ка пештери она води.
Кроз ту стругу, ка на врата,
Унутра се мож' да ходи.
Ка вратима путник прође,
Он за њима давно жуди,
На их здравља милимице
С пуна срца, с пуних груди.
„Ој, пустињо здраво да си,
„Срце моје тебе ште,
„Ја за тобом давно чезнем,
„Ти ми буди уточиште,

„Оци свети! Светске бриге
„Ја пред ваша стресам врата,
„Те вас молим примте мене
„Као новог вашег брата!

По правилу и уставу, сваки повајлија, који ступа у друштво инока (калуђера) морао је из почетка бити на строгом искушењу, под управом и наставом једнога од братије свете обитељи. По Јованову доласку, игуман — старешина сазвао је браћу, да се посаветују, који од њих жели бити новоме брату духовник и наставник.

Но како Јован беше човек веома чувен и научен, то ни један од монаха свете обитељи није се могао лако решити, да га за свог ученика прими. По дужем размишљању и колебању напослетку се одазва један побожан и смирени старац, те прими Јована и узе га на искушење. Бојећи се, да велики и високи дарови Дамаскинови, не уселе у његово срце охолост и гордост, искао је старац од Јована безусловну покорност и послушност. Он му даде тешка посла, запрети му писати и дописивати са својим пријатељима ван манастира парочито световњацима; забрани му говорити о научним предметима. Ево како то песник казује и прича:

Скупише се пустињаци,
Игумана свог да чују,
Да с' о новом брату своме,
Они својски саветују.
„Ево брата“, старац збори,
„Ево цркве, славног сина,
„И икона заштитника
„Чувеногa Дамаскина.
„У њега је тврда вера
„Дивно знање и умење,
„Али зато опет мора,
„Мора проћи искушење.
„Једном од вас предаћу га,
„Новог брата, милог сина,
„Да учитељ њему буде
„Ко се од вас за то прима?“..
Тек игуман то изусти,
Пољуља се ред инока,
У чуђењу и дивљењу
Не скидају с њега ока.
Клањају се старцу своме,
Испосника главе седе.
У смерности старешини,
Вако зборе и беседе:
„Добро дошо брат нам нови,
„Радо ће га свак да грли,
„Блажени смо што нам дође
„Свете цркве војник врли.
„Ко достојан може бити,
„Светлом уму и врлини,
„Прослављеном Дамаскину
„Учитељства да се прими“?

* * *

(Наставиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Радња архидијецезалних епархијских власти.)

I. *Административни одбор* није могао одржати своју седницу, јер се познати чланови у седницу нису позиву одазвали. —

II. *Конзисторија*, у седници својој држаној 19 новембра о. г. под председништвом Његове Светости, преузвишеног господина патријарха *Георгија*, решила је и ове предмете: Узети су на знање дописи високопреосвештеног г. епископа вршачког Гаврила, којима извештује, да је, по овлашћењу Његове Светости, рукоположио свршеног богослова Лазара Ранковића из Буковца 26 октобра о. г. за ђакона, а 28 октобра за презвитера, а тако исто, да је монаха манастира Врдника Саву Бороцког рукоположио 28 октобра о. г. за јеромонаха. — Публикова ће се наредба високе кр. земаљске владе, одела за богоштовље и наставу у Загребу, у погледу брачних извештавања угарских припадника. — Задовољиће се молби исте кр. земаљске владе, те саопштити јој мишљење ове конзисторије у погледу питања: када се, с обзиром на угарски закон о грађанском браку а са становишта у краљевинама Хрватској и Славији постојећег посебног црквеног брачног права, икаде правовалаком сматрати женидба, што ју овоземи припадник склапа у Угарској. — Узет је на знање високи отпис Његове Светости, патријарха српског Георгија, којим извештава ову конзисторију, да вис. кр. угарско министарство богочасти и јавне наставе није изволело уважити молбу администратора миклушевачког, јереја Ј. Ч., коју је поднео томе министарству ради дозволе, да може компетовати и на парохије остале, а не само оне V. и VI. разреда у Архидијецези, те ће се о том исти молитељ, уз повратак молбе му, путем надлежног протопрезвитератског звања известити. — Узет је на знање допис вел. Саборског Одбора, којим извештује, да

је јереју Кирилу Обрадовићу, пароху у Адашевцима, из јерархијског фонда дозвољену и владно одобрену мировину од годишњих 400 фор. у течај стављено; поводом чега је решено: на парохију адашевачку стечај расписати. — Поводом молбе кр. жупанијске области у Вараждину, да се свештенству архидијецезе карловачке препоручи скупљање милодара за тучом и другим елементарним непогодама пострадало становништво вараждинске жупаније, решено је упутити подручне окружне протопрезвитере, да позову подручно свештенство, да милодаре за пострадало становништво вараждинске жупаније, купи међу својим парохијанима и односне прилоге односном централном одбору путем кр. жупанијске области у Вараждину отправи; уједно том приликом да и за поплавом пострадале у Црној Гори, Србији, Босни и Херцеговини скупљање приношења предузме и на опредељена места приношење. — Свршени богослов Стеван Јовановић на Карловаца упућен је, да се ради свога рукоположења за презвитера обрати Његовој Светости, преузвишеном господину патријарху Георгију са потребним исправама поткрепљеном молбом, те је одређен уједно за администратора парохије у Сибачу. — Једногласни избор јереја Лазара Богдановића пароха вараждинско-канижког, за пароха осечког, потврђен је. — Свршени богослов Владимир Станисављевић из Војке, постављен је за личног помоћника пароху вуковарском протојереју Илији Перкаћанском, док се надлежним путем тамо не установи стално место протопрезвитератског помоћника; те је исти богослов позван, да се ради рукоположења обрати Његовој Светости прописаном молбом. — Поводом решења духовног београдског суда, којим се јеромонаху Висариону Поповићу дозвољава прелазак у Србију, те исти позива, да се ради свог даљег опредељења у Србију повратн, упућен је овај, да то неодложно има учинити. — Ради упорне непослушности према својој претпостављеној власти, решено је суспендовати пароха П. Н. у III. ab officio et beneficio extra dominium и у погледу наведена те суспендације надлежном протопрезвитеру издати сходно упутство, а тамошњу парохију поверити за сада у администрацију пароха велико-радиначког. — Узет је на знање извештај окружног протопрезвитера митровачког, да је јеромонаха В. П. разрешно администрације у парохији стејановачкој, и исту предао јереју Богдану Дејановићу. — Молба пароха у Мањелосу јереја Стевана Вукосављевића, да му се мировина дозволи и одреди, спроводе се всл. Саборском Одбору са препоруком. — Јеромонах Варнава Ивановић, који је додељен био оболелом пароху нештинском јереју Д. Ђ. ради испомагања у парохијским му дужностима, разрешен је те капеланске дужности и упућен у манастир Пр. Главу, а за капелана истом оболелом пароху нештинском постављен је јеромонах раковачки Георгије Бугарски. — Узет је на знање извештај надлежног окружног протопрезвитера, да је парохију у Вери предао ново изабраном пароху јереју Стевану Обрадовићу. — Заноћена је вис. кр. земаљска влада одел за богоштовје и наставу, да наводи против римокатоличких жупника у Жумањи и Винковци поступати с разлога, што они, без избора на постојеће законске и наредбене прописе, венчају своје жупљане са невестама православне вероисповести без да су брачни навештаји од надлежног им пароха објављени и без да су од надлежног им пароха какво брачно изјављење или допозлу ради венчања добили или затражили. — Узето је на знање очитовање пароха земунског јереја Н. С. да не може, за сада, за личног помоћника примити јереја Д. П. јер му у вршењу душепастирских дужности покаже тамошњи протопрезвитерски помоћник. — Против решења конзисторијалног (ког накнадно споменемо), којим је парох прилки јереј Ст. М. у мир постављен, уложени признн истога пароха уступиће се са свима на овај предмет односећим се списима пред. српском православном Митрополитском Црквеном Савету на даље разгледање и расуђење. — Донесене су три брачноразводне пресуде и све три гласе на одржање брака. —

(**Инсталација**) новог српског православног архијепископа и митрополита дабро-босанског, високопреосвештеног господина *Николе Мандића*, обавиће се 8. (20.) децембра о. г. у новој српској православној цркви сарајевској. Високопреосвештени г. *Мандић* стићи ће из Доње Туле у Сарајево 7. (19.) децембра у 1 сахат по подне засебним железничким возом.

(**Високопреосвештени господин митрополит дабро-босански Никола Мандић**) издао је ову окружницу: *Благочасившем свештенству и народу српске православне Митрополије Дабро-Босанске.* Његово царско и краљевско Апостолско Величанство, најмилостивији Цар, Краљ и Господар наш, Франц Јосиф I., благоволило је највишим рјешењем Својим од 7. новембра — 26. октобра о. г., споразумно са Његовом Светости васељенским Патријархом г. Антимом VII. и Његовим Синодом, најмилостивије именовати моју смиреност Архиепископом и Митрополитом Дабро-Босанским.

Јављајући ово српском православном народу и свештенству Митрополије Дабро-Босанске, као знак и свједочанство највише Владареве милости и непрекидна старања свете Патријаршије око благостања, развитка и напретка свете отачаствене цркве и вјерних њезиних, проглашујемо у исто доба, да ће се свечано упријестолење моје под руководством Његове Преузвишености, главара земље, ђенерала коњаништва, господина Јоана Барона Апела, као царског и краљевског повјереника, дана 8. (20.) децембра о. г. у катедралној цркви у Сарајеву по установљеном у ту сврху церемонијалу обавити. Приликом овом позивам мили народ и свештенство, да у овој црквеној и државној свечаности по нарочитим представницима својим колико је могуће више учествовати не пропусте. Благодат Божја нека буде са свима вама! У Сарајеву, 24. новембра (6 децембра) 1896.

(**Нови митрополит у Скопљу.**) Као што смо јавили у прошлом броју, смрћу митрополита Методија остала је скопљанска митрополија упражњена. Да се за времена, пре избора новог митрополита у Скопљу, не би чули оправдани захтеви православних Срба скопљанске митрополије, и пре него што је могла у корист тих захтева кораке учинити државна влада у Краљевини Србији и у Кнежевини Црној Гори, већина св. Синода у Цариграду одлучила је, да се место скопљанског митрополита, ина одмах попуни. И ако је Његова Светост, васељенски патријарх цариградски Антим доказивао, да томе још није време, већина синодална одржала је превагу и св. Синод је, приступио избору, изабрао за митрополита у Скопљу оридско-преспанског митрополита Амвросија, *родом Грка*. Сад има тај избор да потврди Султан.

Православни Срби у Скопљу су тај избор примили с огорчењем, а оправданом свом огорчењу дали су израза на разне начине.

Ево шта о томе гласови доносе:

„Постављање Грка за митрополита, дало је овде повода озбиљним народним демонстрацијама. После сахране пок. Методија, новопостављени митрополит Амвросије хтео је да уђе у митрополију, али му је народ то спречио. Амвросије се обратио валији и тражио је у њега помоћ против народа, но валија му је одговорио, да он народ не би могао разагнати друкчије мањ да употреби оружану силу. Тада је Амвросије похитао и запечатио цркву, али народ је печате скинуо, у цркву ушао и ту држао величанствену службу Божју на словенском језику. Народа је било у богомољи у огромном броју, како из Скопља, тако и из свију околних места. Овдашњи народ (Срби) тврдо је решио, да ни поштo не прима грчког владику, па ма шта било. Амвросије не сме да изађе на улицу и седи сакривен у грчкој школи.“

Хоће ли новопостављени митрополит Амвросије дуго бити митрополитом скопљанским, или ће се праведни захтеви тамошњих Срба задовољити, то је питање времена. Посланици Краљевине Србије и Кнежевине Црне Горе учинили су у том правцу своје кораке код Порте, а као што јављају, потомаже их у томе и руски посланик, те се је надати, да ће доћи до успеха.

Јављају даље из Цариграда, да је Српски посланик у Цариграду протестовао на Порти противу постављања Грка Амвросија за митрополита у Скопљу. Протесту овом придружио се и отправник руског посланства у Цариграду. Поводом овог протеста Султан позвао је у Илдиз-Киоск васељенског патријарха и тражио од њега да се избор Амвросија поништи. Протест достављен је патријарху и писмено од стране Порте. Патријарх најавно је, да је избор био законит, да га не може поништити, но да мора о томе Синод решити. На позив патријарха одмах се састао Синод и већином гласова одбацио захтев да се избор Амвросија поништи. — Вести из Цариграда јављају, да је српски посланик у Фанару најавио, да ће се српска црква одвојити од патријаршије и организовати самосталну цркву, ако синод не испуни српске захтеве и своја раније обећања.

Против избора митрополита Амвросија протестовали су Срби скопљанске митрополије, којих има 11 хиљада породица, дочим Грка има тек 12 породица.

Цариградска патријаршија би требала да буде много опрезнија и праведнија према жељама својих народности, јер иначе изазива призоре и појаве, које не подижу углед њезине управе.

(**Манастир Милешево.**) Грдна и немилосна поплава, која је одјадила целе крајеве у Краљевини Србији, оштетила је јако и силу српску задужбину *Манастир Милешево*. Тај, Србину драги манастир, у ком је стотине година почивало тело светитеља српског св. Саве, а који је обновљен 1868. године, оштећен је јако. Река Милешева, која поред манастира тече, услед последње поплаве, тако је надошла и букнула, да је порушила пола манастирске зграде, која је била од 30 и више соба. Зграда манастирска била је на два спрата и од тврда материјала сграђена. Порушена је и манастирска воденица, од

које је манастир много користи имао. Но најгрђнија штета је, којом река Милешева претн самом храму манастирском, јер је свој ток ок снула, услед набујалости, баш према самој цркви, те јој претн, да је и поруши.

(„Сеоба Срба“,) слика нашег врсног уметника сликара г. *Паје Јовановића*, која ће да подичи патријарашке нам дворове, препачена је у једном делу своје првобитне нараде. Препачена је, али, нигн на штету уметности, нити уметника, нити слике саме. А препачена је баш у корист оне мисли, која треба да се ње одсјајује, коју мисао баш треба да нам слика за потомство сачува; којом треба да електрпзује сваког Србина кад ју погледи..... Тако препачена слика г. Паје Јовановића дототовљена је. Али није та слика ни у првобитној својој композицији остала не сачувана и за најширу нашу публику. За то се постарао честити родољуб и вредни подузетник српски, трговац у Загребу г. *Петар Николић*.

На наруџбину г. *Петра Николића* народно је г. *Паја Јовановић* своју слику „Сеоба Срба“, по првобитној композицији, у минијатури. Ту слику данас имамо, хвала подузетном и родољубивом духу г. Николића, олеографисану, те умножену у стотине примерака. И тако ју данас многа наша српска кућа може за украс свој и као букнар српских осећаја своме подмлатку набавити.

Израда олеографије препизна је, чиста и фина. Ми је за то и препоручујемо. Стоји за готов новац 27 фор. а отплатом, у 10 месечних оброка, стоји 30 фор.

Слика је у врло лепом позлаћеном и 13 сп. широком оквиру. Дужине је 95 сп. а ширине 63 сп.

Г. *Петар Николић* је за последњих десет година олеографијом умножио многу слику наших уметника као: што су Предићеви: *Босански бегунци*, Кретићеви: *Св. Сава и Стрчаг*; Јовановићево: *Мачевање*; па и Чермаков: *Рањен Црногорац* и *Херцеговачко робље*. Тим својим подузетништвом г. *Николић* чини услугу нашој иештини, јер он тиме потпомаже уметнике наше, да раде у оквиру народних им потреба, и да не морају својом качицом тумарати по туђем свету. Већ и за то је најновије дело г. *Петра Николића* заслужило препоруке најтоплије. Жалићемо, ако не буде слика г. *Паје Јовановића* „Сеоба Срба“ олеографисана и у композицији наименој. Кад би г. *Николић* и тај посао примно на себе, држимо да не би погрешно.

(**Исправак.**) У белешци прошлог броја „Мирослављево јеванђеље“ треба да стоји свуда „Мирослављево“. —

РАСПОРЕД

о свечаном дочеку и устоличењу српско-православног Архиепископа и Митрополита Његовог Високопреосвештенства господина

НИКОЛЕ МАНДИЋА

Његово Високопреосвештенство Госп. Никола Мандић, кога је Његово царско и краљевско Апостолско Величанство, премилостиво наименовало српско-православним Архиепископом и Митрополитом у Сарајеву, стиже 7. (19.) децембра т. г. у 1 сахат после подне засебним возом.

1.) На колодвору дочекују Његово Високопреосвештенство врховне власти, Конзисторија на челу са Високопреч. госп. администратором Митрополије, српско православно свештенство и изасланици срп. православних општина, односно њихови заступници, и поздравља га један свештењак.

2.) После поздрава возе се сви на колима у стару цркву На првим колима сједи Његова Високопречасност госп. архимандрит Ђорђе Магарашевић, на другим Његово Високопреосвештенство госп. Никола Мандић, даље чланови конзисторије, српско православно свештенство и изасланици српско-православних црквених општина.

3.) Пред старом црквом дочекује Његово Високопреосвештенство Високопреч. госп. архимандрит Вениамин Николић са плаштом и штаком у рукама, и прати га у цркву.

После кратког одмора иде цио поход из старе у нову цркву, кроз Ћемалушу и Рудолфову улицу. Његово Високопреосвештенство иде под небом кога носе питомци Богословског Училишта у Рељеву. Пред небом иде клир, остали питомци Богословског Училишта са професорским зборм, српско православно црквено пјевачко друштво „Слога“ а за небом вјерни.

Овдашња школска омладина поредана је у редове од нове до старе цркве.

4.) За све вријеме похода звоне сва звона српско-православних цркава.

5.) Пред новом црквом дочекују Његово Високопреосвештенство свештеници у одеждама, и прате га у цркву до владичанског пријестола. После молитве поздравља Његово Високопреосвештенство један члан срп. прав. конзисторије говором.

6.) Иза овог свечаног чина свештеници и вјерни прате Његово Високопреосвештенство у стан.

8. (20.) децембра на дан свечаног устоличења, долази Његово Високопреосвештенство у 8½ сах у јутру под небом из свога стана у нову срп. прав. цркву праћено свештеницима и питомцима Богословског Училишта у Рељеву.

У 9. сах. почиње свечано богослужење.

Око 11 сах. свршује се литургија. Једно изасланство у коме су 3 члана вишег свештенства и 3 световњака, допраћа уз пуцњаву то-

нова и звоњења звона Његову Преузвишеност поглавара земље и заповједног генерала Јована Барона Апела, кога је Његово царско и краљевско Апостолско Величанство именовало царским и краљевским повјереником за чин устоличења; из конака у цркву, у којој су сакупљени позвани гости и врхови војених и грађанских власти.

Пред црквом стоји један батаљон цар. и крал. војске са војеном музиком.

Његово Високопреосвештенство у орнату и са архиепископском штолом у руци, окружено Њег. Високопреосв. господ. Митрополитом Мостарским, обученим свештеством и свјетовним представницима дочекује цар. и крал. повјереника на црквеном прагу, и прати га на за то одређено узвишено мјесто.

Преко пута од Његове Преузвишености на 6 корака стоји кот. предстојник Иван Савић, коме је повјерено да прочита Превишњу диплому и одпис цар. и крал. заједничког министарства, а њему с лијеве стране окружни повјереник Илија Петровић, држећи у рукама јастук на коме лежи превишња диплома и министарски одпис.

Цар. и крал. повјереник одређује, да се прочита одпис, којим је њему повјерена ова функција, и то у оригиналу и на српском језику.

Иза тога одређује цар. и крал. повјереник, да се прочита цар. и крал. диплома о именовању Његовог Високопреосвештенства Архиепископом и Митрополитом, у оригиналу.

На почетку и свршетку пуцају топови и звоне звона.

После прочитања објављује цар. и крал. повјереник сакупљеним, да је Његово Високопреосвештенство госп. Архиепископ и Митрополит положило Његовом царском и краљевском Апостол. Величанству заклетву вјерности, покорности и послушности закона, представља га сакупљенима као њиховог црквеног поглавицу, и предаје му Превишњу диплому.

Одмах послије тога окреће се Његово Високопреосвештенство према цар. и крал. повјереніку, и захваљује Његовом царском и краљевском Апостолском Величанству на именовању, а затим говори скупљеним вјерним, истичући благоволење и добре намјере Његовог царског и краљевског Апостолског Величанства према српској православној цркви у Босни, и позива их на вјерност и признање тога Превишњег благоволења.

После свршене свечаности прати изасланство цар. и крал. повјереника до конака, а Његово Високопреосвештенство до црквених врата

Свештенство, остале корпорације и вјерни, прате Његово Високопреосвештенство под небом у стан, гдје му се представљају свештеници, изасланства и корпорације.

У 2 сах. послије подне почиње свечани обед кога даје Његово Високопреосвештенство госп. Архиепископ и Митрополит.

За поплављенике у Србији и Црној Гори:

достављене уредништву „Српског Сиона“

из Ср. Карловаца:

1.	В. Вујић директор гимназије	5	фор.
2.	Уредништво „Бранкова Кола“	5	„
3.	Уредништво „Српског Сиона“	5	„
4.	Јован Живковић професор	3	„
5.	Радивоје Врховац професор	3	„
6.	Гл. Барусковић професор	2	„
7.	Јован Живановић професор	1	„
8.	Петар Ниниковић професор	1	„
9.	Ђорђе Магарашевић професор	1	„
10.	Иван Машировић катихета	1	„
11.	Милан Недељковић професор	1	„
12.	Особље Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима	2	„

Свега: 30 фор.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

Изишло је из штампе:

ПРАВОСЛАВНО СРПСКО

ЦРКВЕНО ПЈЕНИЈЕ

по старом карловачком начину

за мешовит лик удесио **Тихомир Остојић.**

Друго прерађено и попуњено издање.

Колико је ово дело попуњено може се видети по том што у првом издању беше 88 комада а у овом има 155. Главни наслови су ово: *Служба св. Јована Златоуста, Уметци о празницима, Уметци с служби св. Василија. На аргијерејској служби, Пређеосвећено служба, На јутрењи и вечерњи, На призивању и благодарењу, На погребу.* Све песме су ту које кор у тим приликама пое. У додатку су још *Глас господен* и остали тропари што се пју на освећењу воде и *Прсславнаја днес* и остале духовске стихире. Да би љубитељи нашег црквеног појања добили појма шта има у овом делу, наводимо, да има 3 Алилуја, 13 Достојних и свих 16 прмоса. 7 Херувика (са Вечери твојеја, Да молчит и Ниње сили), 11 причасних, велико Свјат и Свјете тихи, сви тропари и кондаци празнични, светосавска песма и т. д. Г. г. свештеници, учитељи, богослови и певци моћи ће употребити сопран као ручну књигу, с тога ће се сопран продавати и за себе. Уза сваки глас додато је кратко правило црквено за диковођу и певаче.

Цена сопран сам за себе . . . 1 ф. 50 н.
алт „ . . . 1 ф 25 н.
тенор „ . . . 1 ф. 50 н.
бас „ . . . 1 ф. 25 н.
Сва четир гласа кад се заједно купе стоје . . . 5 ф. — н.

Може се купити само код Управе Српске Вел. Гимназије у Новом Саду.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 185 1—2

Оставком учитеља г. Т. Костића односно премештајем учитеља, остало је упражњено новоустановљено место — сада смешани III. разред на српској вероисповедној школи у Фелдварцу (бачком) и на које се расписује Стечај. —

Годишња је плата учитељу 400 фор. за редовну и пофторну школу (а у изгледу је, да ће се плата са платама других места учитеља у скоро изједначити и са 144 ф. 50 н. повисити); у име стана 100 ф. у име зимског огрева за себе и школу 50 ф; за чишћење школе 30 ф. за поштарину 10 ф. 50 н. и 1 ф од укопа, кад на њега ред дође и позван буде.

Изабрани учитељ имаће све Школском уредбом прописане предмете предавати у оним разредима, које му местни школски одбор доделио буде. Осим тога дужан је недељом и празником као и на пређосвећеним литургијама у једној певници појати и своју децу појању обучавати.

Жели се — ако је могуће — да се дотични лично пријави.

Молбенице са сведоџбама ваља упутити на местни школски одбор.

Рок за подношење молбеница је 3. недеље од дана првог увршћења овог стечаја у званични лист „Српски Сион“. —

Из X. ванредне седнице школског одбора, држане у Фелдварцу 24. новембра (6 дец.) 1896.

Богдан Поповић
општ. еровођа.

Стеван Кирић
председник

Ад бр. К. 778. ех 1896. 184 2—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе Радована Костића из Кленка против супруге му Катарине рођ. Савић из Гор. Товарника сада непознатог боравишта, — овим се речена супруга Катарина позива, да у року од шест месеци, рачунајући од дана првог увршћења овог едикта у новинама, место свога пребивања пријави или сама лично овој конзисторији предстане, јер ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице Архидијецезалне Конзисторије, држане у *Карловцима* 19. новембра (1. дец.) 1896.

Архидијецезална Конзисторија.

Бр. 79. ех 1996. 181 2—3

СТЕЧАЈ.

Услед оставке г. Светозара С. Ајваза остало је упражњено место учитеља на овдашњој срп. нар. меншовитој школи, на које се овим стечај отвара.

Плата је учитељу: 300 фор. у готовом новцу, које ће учитељ месечно у напред примати, 40 фор. за држање пофторне школе, 15 фор. у име пеpоводства, 6 фор. у име паушала; даље 4 ланца ораће земље, на коју учитељ порез плаћа, слободан стан са две патосане собе, кухињом, јестиваром и две баште, једна у селу а друга ван села. Осим тога од укопа где позван буде 50 новч. а ако се носи у цркву 1 фор.

Учитељ је дужан децу подучавати у предметима школском уредбом одређенима, у цркви недељом и празником и на пређосвећеној десну певницу држати и у седницама перо водити.

Рок стечају је трећи дан Божића, кога ће се дана и избор обавити.

Компетовати могу само оспособљени учитељи, који су испит из мађ. језика положили. Првенство имају вешти пеpоводству.

Из ванредне седнице срп. прав. школ. одбора држане у Канаку 30. октобра (11.) новембра 1896.

Иван Крстић
председник.

СТЕЧАЈ. 180 2—3

На новоустановљено учитељско место на срп. нар. вероисповедној школи у Варјашу расписује се стечај.

Плата је 300 фор. за редовну обуку, коју учитељ месечно унапред прима, 20 кибли жита, 20 кибли кукуруза у нарави, 4 хвата тврдих дрва, $^1/_4$ ланца баште ван села, 40 фор. за држање повторне школе, 1 фор. од погреба кад буде позван, слободан стан састојећи се из 3 соба, кујне, коморе, подрума, шупе и штале, све под једним кровом. Поред стана башта од 150 квадрати.

Учитељу у дужност спада предавање свих школ. уредбом прописаних предмета у разредима, које му школски одбор буде доделио; појање у једној певници и обучавање школске деце у пјенију.

Компетовати на ово место могу само они, који су свршили сомборску препарандију и који владају мађарским језиком.

Рок стечају траје до 29. децембра 1896. (10 јануара 1897.)

Из седнице школског одбора држане у Варјашу дана 9. (21). новембра 1896.

Коста Вујковић
еровођа.

Живко Цоцин
школски председник.

К. 563/зап. ех 1896. 183 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај ради попуњења упражњеног *парохијског места* II. разреда у *Адашевцима*.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим овој конзисторији до конца децембра (по стар.) о. г. поднети.

Из седнице Архидијецезалне Конзисторије, држане у *Карловцима* 19. новембра (1. дец.) 1896.

Архидијецезална Конзисторија.

ДРУГИ ОГЛАСИ.

ОСНОВАНА 1866. ТРГОВИНА ОСНОВАНА 1866.

ШПЕЦЕРАЈА-ДЕЛИКАТЕСА И ВИНА

Љ. СТЕФАНОВИЋА СИНА

У НОВОМ САДУ

ГЛАВНА УЛИЦА БР. 27. — ТЕЛЕФОН БР. 76.

Препоручује своје обилато снабдевено стоваришше шећера, каве, пиринца, свећа, зејтина, бадема, грожђа, француска и мађарска коњака и шампањера, ликера у сваковрсном избору, прашке шунке, пресне и куване, фришких сардина, руса, ostsee-heringe, јегуља маринираних и у сулцу, рâка, форелни, ајвара, тунфиша, Rheinlachs, конзервираног бифтека и паприкаша, фришких маслина, малага грожђа и Princess-бадема, кандираног воћа у великом избору. Доброг руског теја и разна енглеског тејброда. Француске чоколаде и особито фиших Салон-бонбона. Пилзенског пива у флашама, Märzen и königs — Баварског „Spaten“ пива у флашама. Разна десерт-вина: Malaga Sherry, Chablis Madeira, Medoc, Bordeaux, Lacrimae Christi, Volnay Токајског, Lieb-fraenmilch, Niersteiner, бела талер-вина, старог и гарантирано чистог:

Ermellekér у бутељама по	50	нов.
Magyaráder „ „	55	„
Neszmelyer-Tischwein у флашама по	58	„
Burgunder црно вино у бутељама по	60	„

Сунђера, разна Toilette сапуна, глицерина, викса за паркетне, Bernsteinlack-фарбе у разним нијансама, за патосе, лака енглеског у сортама и т. д. 182 2—10

Послуга брза и тачна, цена јефтина.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провађено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 17—27 Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА
ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.
У Ср. Карловцима у недељу 8. децембра 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Рукополагања.

Његова Светост, Архиепископ и Митрополит карловачки, Патријарх српски Георгије Бранковић, благоизволео је дана 6. (18.) децембра о. г. рукоположити јеромонаха манастира Врдника Саву Боровцког за пресвитера, а свршеног богослова и поставленог администратора парохије у Сибачу Стевана Јовановића за ђакона; а 7. (19.) децембра петог ђакона рукоположити за презвитера, а свршеног богослова и поставленог личног помоћника пароху вуковарском Светислава Станисављевића за ђакона.

Окружница

Архидијецезалне Конзисторије од 19. новембра (1. децембра) 1896. бр. ad K. 802/557 ex 1896., у погледу женидбеног навештивања угарских припадника.

Ad K 802/557 ex 1896.

(Свима подручним протопрезвитерима).

Висока кр. земаљска влада одео за богоштовље и наставу у Загребу, дописом својим од 9. новембра 1896. бр. 19089., а поводом конкретног случаја, што парох цркве св. Николаја у Земуну неће да повести у цркви заручнике Игњата Фелдварскија римокатоличке вероисповести и Доротеју, удову Божанић рођ. Земљак, православне вере, с разлога, јер се заручник, као припадник краљевине Угарске, не може овде венчати, — издала је ову наредбу:

„Припадници краљевине Угарске могу се у подручју ових краљевина правовазано венчати и након зак. чл. XXXI. од год. 1894., којим је уведена у краљевини Угарској грађанска женидба, како се то види из поглавља VII. тога зак. чл. и других с тим у савезу стојећих прописа.

Женидба угарскога припадника имаће се у смислу §-а 109., наведенога законскога чланка, §-а 49. ал. 2. зак. чл. XXXIII. од год. 1894. о државним матицама, и § а 85. напутка кр. угар. министра правосуђа од 29. јунија 1895. бр.27243. „о поступку при женидбеним наповедима и т. д.“ — наповедати и по надлежном водитељу матица у краљевини Угарској. Дужност је угар. припадника, да склапајући брак изван своје домовине удовоља међу осталим и овому пропису.

Женидбене наповеди имаду се у осталом обавити надлежним путем и по овданьним прописима за свакога припадника угарскога, који склапа брак у овим краљевинама. Пошто је горе наведени наумљени брак међовит, то јест између припадника православне вере и римокатоличке вере, то се женидбене наповеди у смислу §-а 6. наредбе министарства од 30. јануара 1849., §§. 14—17. женидбеног закона за католике и §§. 60—65. напутка за женидбене духовне судове католичке имаду предузети у цркви једнога и другога вереника.“

О чему не пропустите Преч. Ваша подручно Вам свештенство знања и равнања ради известити.

Из седнице Архидиј. Конзисторије, држане у Карловцима 19. новембра (1. децембра) 1896. г.

Георгије с. р.
Патријарх

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Старокатолици о „Извештају петроградске комисије св. Синоду“:

(Свршетак).

II. Учење о светој Вечери.

1. Руска Комисија тражи обавештаја, које су заблуде хтели старокатолички епископи одбити, кад су у Утрехтској Изјави 1889. г. говорили о учењу о св. Причешћу. Биће доста, да јој се саопћи, е се то догодило по жељи холандских епископа, јер се из одношаја швајцарских и немачких Старокатолика према једном делу англиканске цркве, може учинити закључак, да они стоје близу, у суштини калвинском, учењу о св. Причешћу ове цркве. При томе се избегавао израз „пресуществленіе“, јер исти није био у употреби у старој цркви, а с друге стране би лако дао повода неспоразумима (капернаумским). Да епископима није ни на ум пало, усвајати лутеранско учење о impanatio, то се сматрало на западу као нешто, што се само по себи разуме.

2. На питање, да ли између старокатоличког и папистичког учења о св. Причешћу постоји каква разлика, мора се одговорити са не, у колико се опет догматички непромењиво установљено дели од школских мишљења. Као догматички непромењиво установљено признаје Комисији, ослањајући се на св. писмо и стару цркву, ово је учење: Ми примамо у св. Евхаристији тело и крв Христову и ова су ту, и ако изгледају за чула као хлеб и вино, vere realiter et substantialiter. Напротив само као школско мишљење Комисија може назвати то, кад западни католички богослови говоре о „пресуществленіи“, осниваући се на појмовима о супстанцији и акциденцији у смислу Аристотеловом. Да се ови појмови не могу одржати, тако је сигуран резултат новије науке, да о томе не може бити више никакове препирке. Стога се више не може бранити учење о „пресуществленіи“, основано на представама, које су доказане као лажне. Ако од Пија V. издани римски катихизис (II, 4) учи, да после освећења остају само акциденције од хлеба и вина, а да исте немају супстанцију хлеба и вина, на чије место долази супстанција тела и крви Христове и то тако, да се у Евхаристији примају кости, нерви и сви поједини удови телесни, онда се свакако не ће наћи ниједан, у природно-научном одношају образован „паписта“-католик, који би се усудио држати тог застарелог гледишта. Схвати ли се „пресуществленіе“ у смислу старе цркве, онда се Старокатолици потпуно слажу с папистама. Изрази, којима се служе црквени оци и старе литургије, казују на основу познатих места из св. Писма то учење, да су хлеб и вино, после освећења, тело и крв Христова, не обична, него „одлична“, тајанствена пића, која пружа учешће у искупној жртви Христовој. Како се свршава та тајна, не говори се ни у Новом Завету, нити постоји икаково предање, које би било сагласно засведочено од читаве старе цркве. Црквени оци у својим теоријама о томе јако разликују један од другог. И руски догматичар Макарије правилно предаје, да су изрази: transsubstantiatio, μετουσίωσις ушли у употребу на западу тек у 11-ом, а на истоку први пут у 15. веку. Напротив старији термини као: converti, μεταβάλλεσθαι μεταποιεῖσθαι у учењу отаца често су само уопше означавали, да хлеб и вино после освећења нису више исто што и пре, да нису више обична (profane) него тајанствена пића Господња, при чему се о на-

чину тога претварања није испитивало. У нашој Комисији је не без основа опажено, да би веома опасно било у овом тешком учењу, једном средњевековном школском мишљењу, које се више не може одржати, ни с научно-природног ни с филозофског гледишта, хтети дати значај догмата. Мисле, да се, без обзира што нико нема права на то, таковим поступком вери не помаже, него јој се наноси најдубља штета. За доказ, како су се слободно, без штете по чврстину у литургијама преданог догмата, односили оци према богословској спекулацији о истом, спомињу (у Комисији) разлагање паше Геласија I (Тракт. III.): Са земаљским елементима, мисли он, спаја се божанска супстанција, ради чега ми примањем св. Евхаристије постајемо учесници божанске природе. Он види у њој слику mysterium principale (врховне тајне) т. ј. оваплоћења, и хоће да каже: као што се божанство и човечанство сједињује у једном Христу, тако су овде хлеб и вино посноци оваплоћење божанске природе.

3. Да би отклонили сваку сумњу, ми не оклевамо изјавити, да ми у догматичном одношају немамо ништа рећи против придржања речи: sanctum sacrificium, immaculatam hostiam, којих нема у немачкој литургији, као и у оне против читавог садржаја чина римске литургије (Messkanons), која потиче из старе цркве.

III. Учење о седам васељенских сабора.

1. Изгледа, да руска Комисија, корећи у Немачкој уведене уџбенике, мења симболичке књиге са школским руководствима (Compendien) и да превиђа, да катихизис холандских Старокатолика по њиховој жељи нешто подробније говори о Христологији него немачке књиге, које се боре са тог недостатка. Ипак опажа и заступник холандских Старокатолика у нашој Комисији, да се овде ради само о једном педагошко-техничком питању, на које се има одговорити према приликама и потребама сваке помесне цркве. Он себи чак допушта, с пуним нашим пристанком, да дода, да са утискивањем механичких, многима савсим неразумљивих формула, ништа није учињено, да се напротив при религијозној настави главна брига састоји у духовном пропитивању утврђених формула и у вештини користити се њима ради религијозног живота срца (für das religiöse Gemüthsleben). Ми би претпоставили, да је то најсигурнији пут, да се особито виши и образовани сталежи сачувају од неверија и секташтва.

2. Немачки Старокатолици немају ништа против тога, да допуне „Руководство“ у смислу руске Комисије, и ако с педагошког гледишта сматрају као правилније правити јаснију разлику, него што је то, као што изгледа, примљено у Русији, између Откривења, како се оно садржи у Писму и Предању и спекулативне обраде истога, те садржину последње оставити усменој настави гледећи на потребу ученика.

IV. Канонички карактер посвећења холандских старокатоличких епископа.

1. Комисија налази, да је представљање и схватање извештаја с обзиром на посвећење холандских старокатоличких епископа неправилно у битним тачкама и са историјске стране и са стране садржине. Особито је неправилно тврђење, да је папа за управу холандске цркве постављао прво апостолске викаре, онда нунцијусе, који су живели у Келну и Бриселу, и да је последњи од ових нунцијуса, као што се у руском извештају буквално тврди, „био архиепископ Коде“, који је „био позван у Рим на суд због оптужбе у јансенизму и био 1704. г. свргнут.“ Нунцији у Келну и Бриселу с једне стране и апостолски викари у Холандији с друге стране имаћаху савсим различите дужности и Коде је био администратор утрехтске цркве, али никад није био папски нунције у Келну и Бриселу.

2. Састављачи извештаја руске Комисије о холандским посвећењима стали су на гледиште папског црквеног права. Полазећи с тог права, како су га паше увеле у практику (wie es durch die Päpste zur faktischen Geltung gebracht war), не може се оспорити, да холандска посвећења не одговараху истоме потпуно, јер није било папске потврде личности; може се признати, да то право у нормалним приликама не би

било примењено. Али тадашњи положај је одлучно захтевао неправилности. Да је папа од реформацијоних заплета у Холандији управљао тамошњом црквом преко такозваних апостолских викара, и то није остало непознато руским извештачима. А да ли је по црквеном праву на то био опуномоћен, да ли је могао на своју руку лишити читаву земљу канонички правилне управе преко законитих епископа, то је више него сумњиво. Али холандска је црква смерно подносила тај неправилни поступак римског двора и сам архијепископ Коде, који је фунгирао као апостолски викар, када је био суспендован ради свог старокрквеног, православног, антијезуитског правца, послушно је напустио своје функције. Тек после више него 20 година приступи се избору и посвећењу једног епископа насупрот Риму, — довољно доказа, да се није радило лакомислено и бунтовнички. И није се оклевало, можда дуже него што је требало, али увек узалуд, да се изради римско одобрење за изабраног епископа, јер се са холандске стране није ни мислило, да се иступи испод врховне власти папине, у колико је та власт била оправдана. Шта их је осим других узрока пре свега на то нагнало, да до извесне тачке откажу послушност папи, беше појава, под утецајем Језујита, догматичке буле Unigenitus 1713. г., која је читавом низу верских учења као и правила морала и дисциплине као јеретичкима претила анатемом. Ако се холандска Црква није хтела саћи под јарам језујитских заблуда, то беше приморана, да успостави православну епископску управу, која је постојала по праву и којој се од стране Рима дуго стављале препреке. Да се у таковој невољи мора прећи преко малих небитних неправилности, које извештај кори у посвећењу Степофена јасно је само по себи, чак и најважнија међу њима, служење само једног епископа при посвећењу, нема значаја, јер се чак по папском учењу то признаје као довољно у случају невоље и уопће се допушта у новијим циркумскрипционим булама. У алтернативи између неправославља и малих дисциплинарних неправилности, које не дирају суштину ствари, и руска црква не би ни за трепутак била у сумњи, како да поступа према основним црквеним установама.

V. Литургија.

Опаске извештаја о овоме предмету у толико пису сасвим на своме месту, што је не само у Холандији, него и у многим местима у Немачкој римски служебник у употреби код Старокатолика. Могло би се побијати и тврђење, као да у њему нема призивања (Св. Духа) У осталом догматички или начелно ми немамо ништа рећи против жеља руске Комисије с обзиром на литургију.

Бон, 10. августа, 1896. год.

У име у Ротердаму састављене комисије, њен председник

Теодор Вебер

католички епископ Старокатолика Немачке Државе.

Превео **М. В. Ј.**

Бесједа*

Благочестиви Христијани!

Бог милостиви, всѣхъ благихъ податель, излио је благослов свој на молитвени храм овај, на наше уз ваше молитве. — Благодат Божја уселила се је у освећени храм овај, да освећује и утврђује у вјери и добрим дјелима све, који живом вјером и правом христијанском љубави у срцу своме и у души својој прелазили му буду праг, тражећи у њему од Бога: помоћи својој немоћи, утјехе својој жалости, лијека својој болести.

Овом приликом, ја ћу вама, благочестиви Христијани, неколико ријечи проговорити. Нећу ја заносити мисли ваше, на она времена, кад смо паровали, нити ћу вам говорити, што је негда било: набрајати вам дивне задужбине старе наше господштине, којима се је народ наш поносно и које су му лијепо и спасоносно послужиле, док је робовао, док је мучио муке свакојаке од Турчина силна зулумћара и Латина брата чудноватa, а да би зашто, већ зарад своје вјере православне и народности своје српске. — Ја ћу вама, као

* коју је говорио у Тршавцу јереј *Данe Кнежевић* администратор парохије коревичке приликом освећења новосаграђене цркве.

свјештеник Божји, као учитељ вјере и закона Божјег, с неколико ријечи гледати, да засладим труд и кину вашу љетошњу, око подизања овог храма Божјег; казаћу вам, што ћете радити, да вам не буде труд узалуд, а кина без користи, да вам храм овај послужи, и вама и дјеци вашој и од дјеце дјеци, и тако даље с паса на пас, с кољена на кољено, за оно, зашто је од Бога установљен, и зашто се цркве по свем христијанском свијету граде и подижу.

Од искона постојале су цркве: како које, и у какву свијету. — У самом рају била је црква. Сам човјек био је храм оне Божје искре, коју душом зовемо. Свети, чисти и невини живот његов, била је служба Божја, јер га је Бог зато и створио, да служи Богу. Од почетка свијета и вијека воља је Божја била, да му људи служе, да свете свето име Његово.

Док је Бог кроз пророке с људима говорио, често се је пута у особитим знацима и чудесима људима јављао, — сам себи мјесто бирао на земљи, ће ће бити и ће ће се њима јављати: да се земља сасвим не откине од неба, да се људи за посве не отуђе од Бога — да не забораве на своје људско достојанство и на своје вјечно опредјељење.

Творац неба и земље судио је, да људи пролазе кроз овај свијет у опај вијек, да на путу томе: живом својом вјером у Бога и добрим својим и богоугодним дјелима, души својој ватају мјесто. — Ал у животу људском има свакојаких неприлика и незгода, што сметају души на путу томе. Она од зала лукавог овог свијета и поквареног, — ће је старија људска од Божје, преча пакост од љубави, претежнија иска корист од молитве, — не би могла душа ни погледати на небо а камо ли о небу мислити и говорити, да јој Бог својом благодати и милости не помаже. Она би од свакојаких биједа и невоља својих, — своје туге и жалости, које ју узнемирују и које јој досађују, клонула и малаксала, да у цркви Христовој не налази у слову Божјем, у еванђелској науци и чудесима, разговора свога, цјелителна мелема себи и бољи својој у хљебу небесном и чаши живота.

Цркве су, браћо, јавни свједоци и проповједници вјере и љубави христијанске. Оне су освештени чувари светиње наше; и ми Христијани за то подижемо цркве и идемо у цркву по закону, да се научимо добровољно подносити све и прегорјевати све, што на овом свијету трпи душа Бога ради. — Цркве су — право рећи — право мјерило срца и душе христијанске. По њима се најбоље зна и види, како су људи расположени према Богу и према свему, што је од Бога. — Ишли сте по свијету, па сте у њему виђели, да је лијепа црква дика селу, понос благочестивом и побожном народу. — У селу, ће људи до цркве своје држе, и цркву своју красе и љепшавају, виђели сте, да су људи питоми и добрећудни, проникнути чистом еванђелском науком, па не бљуде по свијету безбожно, да су свјестни своје дужности, и христијанске и грађанске, сложни на свако користно и напредно дело, да им све напредује, све брчи, све напрво иде, да је милота гледати. Напротив село је без цркве чисто глуво, необичај велики и за сељане и за оне, који у село дођу или кроз село прођу. Људи без цркве врлетни су, злоћудни, сурови, завидни, ненавидни, брзи на осветy, немарни за оне добро, саможиви, тврдоглави, вртоглави; на сваком се њиховом чину и начину види душевни немар у вјери. Ја знам добро, док сам ваш духовни пастир био, да сте ви по свијету уз лијепе цркве уздисали. Жао вам је било, што цркве као што треба немате, с друге опет стране страховали сте и зебли сте у души својој дан и ноћ, да ћете у овим злим и неродним годинама остати без цркве, да ће вам се и стара наша црква срушити, а с њоме заједно клонути вјера православна; која вам је је чувала душу од грјехоте, а образ од срамоте, па сте у христољубивој својој ревности за славу Божју, и за српски свој образ право рећи заборавили на то, и на све своје потребе и незгоде, — на злогудништа који рода ништа, и која вас више година узастопице гоне, па сте уз приномоћ високе кр. земаљске владе, подигли себи ево лијепу цркву, коју вам ево данас у име Његова Високопреосвештенства господина епископа Михаила отворисмо.

Била вам сретна и благословена, служила вам за корист вјере наше православне. Дај Боже, да будете с њом стални и напредни у животу своме духовноме. Све што је безбожно агарјанско, расколно и неправославно, невидло се на вама и међу вама ѡд нынѣ и до вѣка“. — Нек вам лијепо и спасоносно послужи, као што вам је послужила и она стара.

И она ваша стара црква, све онако каква је била, и тамна и тавна, и малена и невиђена, служила вам је души вашој и лијепо и спасоносно лијеп низ година — Она вас је у овим вршинама опоминала на Бога и на душу. У њој сте учили поштовати дужности ваше христијанске. Она вас је чистом науком еванђелском путила да дајете сваком, што је чије, да ником зла не чините, да поштено живите, а све рад ваше бесмртне душе, која је претежнија и драгоцјенија од свију земаљских блага.

А да вам и ова нова ваша црква на спасење душа ваших послужи: сјећајте се браћо моја драга Бога. Чините дужности ваше христијанске, знајте и памтите добро, да је свако дело што се спрашава с нама и на нама, у цркви свето. С њим се излијева на нас благодат Божја, која се Божјом силом креће и кадра је чинити чудеса и у најнемоћнијој немоћи али само онда, ако ми срца и у срцу свјести и воље за њу имамо; јер се за спасење душе наше хоће се вјера у Исуса Христа, који нас је помирио с Богом. Вѣрѹѧй вѣ Сына, имать животъ вѣчный: а иже невѣрѹетъ вѣ Сына, нѣ оузрить живота, но гнѣвъ Божій пребываетъ на немъ (Јов. 3, 36.). Поред тога учешће у светим тајнама, преко којих нам се дају „всѣм божественныѧ силы, ѩже къ животъ и благочестію“ (II Петр. 1, 3), као што је писано: „Ѩще кто нерождитсѧ свыше, не можетъ видѣти цароствіѧ Божіѧ“ (Јов. 3, 3). „Ѩще не снѣсте плоти Сына человѣческаго, ни пѣта крове Егѡ, живота не имате въ себѣ. (Јов. 3. 3.) Најпосле хоће се и побожан живот јер: „Не всѣкъ глаголѧй мн, Гдн Гдн внидетъ вѣ цароствіе нбсное: но творѧй волю Отца моегѡ, иже есть на нбсѣхъ (Мат 7, 21). Ѩще ли хощеши внити въ животъ соблюди заповѣди (Јов. 19, 17.).

Па таком вјером и таким животом, кадри ћемо бити живити по науци Христа Спасителја: Љубити не само Бога и ближње, него благосиљати и оне, који нас мрзе, и молити се Богу за оне, који нас гоне и бити синови Оца небеснога, Који сунцем Својим грије зле као и добре, и кишу своју спушта на неправедне као и на праведне, и тако уватити души својој мјесто на оном свијету, а овог свијета платиће вам Бог: добрим и постојаним здрављем, срећом и берићетом, родом и плодом од прне земље, сваки крајцер, који сте у ову цркву уложили, строструко, а врх свега тога: дјеца ваша ће вас благосиљати навек. — Амин.

Јован Дамаскин

извод из пјесме графа **А. К. Толстоја**

преписао:

Поп **Лука Поповић** парох Пачевачки.

(Свршетак).

Из гомиле испосника
Црнориза ето сѣда,
Између браће истиче се
Мрка чела и погледа.
„Наш је посо“, зборит стаде,
„Свима мора знано бити,
„Служба наша једина је:
„Постити се и молити.
„Учитељства — ја се примам,
„Посла мучна, посла трудна,
„Ах' Јоване — ти се махни
„Твог невања узалудна.
„Кад пустиње, синко, желиш,
„Кад ти душа о њој сања,
„Ти на уста печат мећи,
„Тешки печат од мучења.
„Сад си чуо, што ти рекох.
„Ако можеш такав бити,
„Духовништва твоје душе
„Вољно ћу се ја примити!“
Кад заврши монах сѣди
Строге речи свог устава,
А у реду испосника
Наста ужас, паста страва.
Збунише се оци свети,
Кад видише шта се збило,
А по лицу Дамаскина
Бледило је ударило . . .

Смерно Јован главу клања,
Па покорно зборит поче:
„Твог устава речи строге
„Саслушо сам часни оче.
„За ме нема више света.
„Нит' у свету каквих жеља;
„Срце моје неће више
„Заиграти од весеља
„Кад је тако пека буде,
„Ја одговор не знам бољи,
„Тугованћу и мучаћу
„Нек по твојој буде вољи.
„С богом, дакле, гусле моје,
„Настадоше тешки часи —
„А у срцу умукните,
„Заљубљани слатки гласи.
„Мучна ли је ово борба
„Певаћ ето више песме,
„Да из пуна срца свога,
„Пушта гласе своје песме.
„Страшно ли је искушење,
„За ме ови мучни дани.
„Последњи су ово звуци
„Ја сам песник — развенчани.

Тешко је бреме послушности и безусловне покорности узео на се Дамаскин, ступајући у друштво инока обитељи св Саве. Особити ред и веома строги поредак, велика тишина и мир, силно су утецали на душу и дух његов, а највише глуха и нема пустиња.

Сред пустиње ћелије су
Часне браће, свете дружбе,
Ал' међ њима нема збора
Док не дође време службе.
Тишина се свуда нѣма
По долини овој слила,
На ћелије исповника
Све је редом обавила.
Глухо, мирно, на све стране,
Страшна слика од покоја,
Овде, онде, тек залута
Животиња по гдекоја.

Јован је ступио у ред монашки. Без најмањег приговора испуњавао је њему наложено и заповеђено ћутање. Једног дана, старац-духовник му, да би окушао његову покорност и огледао његову послушност, посла Јована у град Дамаск, да у корист манастирску распродаје котарице, које су калуђери сами израђивали. Јован се као покоран и послушан слуга, драговољно овој заповести старчевој одазвао, и извршивао је поверен му посао без икаква понижења по граду, којем некад он управник беше. Њега тај посао није понижавао, њега је више болела и мучила она тешка и строга забрана, оно горко мучење; болело га је, што му се ето дар његов претворио у каштигу. Поред строгог поста и молитве, читања типика и учења молитава на изуст, душа је његова отимала права своја, и ето, под црном расом калуђерском као и негда под порфиром, бије непокорно срце његово. Њега притискује мучање све јаче и јаче.

У ћелији Јован седи,
Са мисли се своји бори,
Мучање му срце, душу
Све то јаче, мучи, мори,
У груди се таласају
Лаки звуци миле песме.
Очи земљи оборио,
Па је тужан, — нева' песме.
Кад од једном, ал' пред њега,
Ступа ето изненада,
Црноризац, горке туге
На ничице предањ пада.
„Помозими ми,“ инок рече,
„Од свег срца молим ти се. —
„Ја изгуби милог брата
„Луче ето престави се.
„На груди ми туга пала,
„Оплако бих брата свога,
„Сузе теку, ал' без гласа,
„Сињи терет срца мога.
„За то ето тебе молим:
„Буди добар, ти ћеш моћи,
„Тешкој тузи, а за братом,
„Мени бити у помоћи.
„Напиши ми песму тужну,
„Ти то умеш, ти ћеш знати,
„Да рођеног мога брата,
„Могу својски оплакати
„Та би песма од запевке,
„Срцу моме мелем била,
„Она би ми тешку тугу
„Душе моје разблажила!“ . .
Погледа га Јован смерно,
Па му онда тихо зборн:
„А зар незнаш, брате драги,

„Каква туга мене мори?
„Ја обвезу на се примих,
„Певат несмем, друже мио,
„То ми старац, мој духовник
„Строгом речи забранио.“
„Преклињем те“, ипок вели,
„По најбољој вери својој,
„Заклињем те, ти помози
„Ојађеној души мојој.
„Страрац није сад на дому,
„Отиш'о је на три дана,
„Док се старац с'нута врати,
„Проће дотле и сахрана!“
Кад инока Јован одби
Он поново зборит поче:
„А телесни лекар да си,
„Шта би онда било оче?
„Да ме љута болка мучи,
„Не би л' хтео, не би л' знао.
„Зар ми не би у болести
„Ти у помоћ притекао?
„Зар се бога ти не бојиш —
„Мене тужном ти опрости —
„Како ћеш му рачун дати
„Ако свиснем од жалости?“
Кад је Јован саслушао
Црноризац што му реко,
А у њега заљуља се
Племенито срце меко.
На њег' сиђе задахнуће.
По памети с' мисли роје,
А из душе звуке слуша
Невидовне песме своје.
Пунан духа и молитве,
Пештери се својој диже,
Све што духу причудо се
Махну руком да напише.
Из срца му песма лети,
На певању вољан био,
И гле завет од мучања
Он је песмом погазио.

* * *

Звона брује с танке куле,
Покојника цркви носе,
Да за покој грешне душе
Црноризци Бога просе.
Пред олтаром свеће гору,
Код амвона браћа стоје,
А Дамаскин поче тужно
Песме своје да одпоје:
„Која је то сладост, што нам живот спрема,
У којој горчине никакове нема?
Где стоје на земљи вечити спомени?
И где је та слава, што се не промени?
Све што наша душа на земљи пазари,
То све, као сенка, као сан пролази.
Сва блага, све сласти, што их човек има,
У једном трепутку дође смрт и прима.
Каква тешка борба животу настаје
Кад од свог тела душа се растаје.
Отима се, плаче, јечи и тугује,
Ал' никог нема да јој се смилује.
Све што је човечије, све је то сујета,
Човек не понесе ништа с овог света.
Где су бујне мисли? где је пристрасг људи?
Где је самовољство, што не право суди?
Где је злато, сребро? где су сјајне круне
Све прах и пепео, све у гробу труне.
Сећам се пророка, што тужно вапије,
Човек је пепео — ништа друго није.
Гледао сам гробове, ах тешке жалости!
И не видех ништа осим голе кости.
А ко је то био? је ли цар ил' војник?
Ил богат, ил убог, праведан ил грешник?
Када мир стечемо и све што желимо,
Тад морамо у гроб да се преселимо.
Ах плачем и ридам, кад на смрт помислим,
И нашу красоту кад у гробу видим.
О, чуда, о, чуда! вичем у сузама,
Каква је то тајна, и шта то би с нама?
Како се смрћу тако састадосмо
Како се трулежи таквој предадосмо!
И сама смрт шта је него сан и сенка.
За то, слава Богу од века до века!“*)

—

С монасима Јован пође,
Песмом, грлом, дивно влада;
Кад од једном сво госта
Старог старца изненада
Мрко гледа и погледа,
Поносито главу диже,
На пуп збиље ка Јовану
Оштрим кроком приће ближе.
„Зар се тако устав штује,
„Камо завет душе твоје?
„Зар се певче тако држе?
„Заповести, речи моје?
„Плакат треба, а не певат',
„Кад брат лежи већ покојни,..
„Ти одлази, дружбе наше
„Испосниче недостојни!“. .

*) Из „Теофила“ Љуб. Ненадовића, св. XI. р. 15. 16.

Кад грмнуше речи ове,
На колена кривац паде,
Па поражен духовнику
Молити се 'вако стаде.
„Оче драги! ти ми прости,
„По сред мука душе моје,
„Преко воље ја преступих
„Заповести ето твоје!
Певац моли и преклиње
Духовника свога стара,
Ал' духовник неумолим
'Вако њему одговара:
„Беж' одавде! За нас писи,
„Охолост ти срце крије,
„Нескрнавни пустиње нам,
„Међ нама ти места није!“

* * *

По лаври су пукли гласи.
Наста врева, по сред збора;
Што их Јован, слава цркве
Напустити срамно мора.
На срце им сѣта пала,
— Сваки од њих певца воле —
Па одоше свиколици,
Да за њега старца моле.
Ал' у старца игумана,
Срце беше хладна стена
Он се неда умолити,
Опроштаја у њег' нема
„Ја већ рекох“, старац вели,
„Ви налога чусте мога;
„А што једном заповедих
„Нећу мењат без разлога.
„Ко нагиње охолости,
„Децо моја, треба знати,
„Тога ваља као трна
„Одавде нам нечупати.
„Ако ли се пак искрено,
„За кривицу своју каје
„Он *забраном* само може
„Искупити опроштаје.
„Ето метле и лопате
„У двориште може исти,
„Па ко слуга нек редовно
„Прљотину сваку чисти.
„Нек умири духа свога,
„Непокорне руке своје,
„Опроштаја другог нема
„Твдо с' држим речи моје!“

* * *

Пресуда је изречена
Јован чуо речи ове.
Црноризци рекоше му
Страшне речи и услове.
Ал' се Јован збунит неда,
Он с' налогу одазвао,
На пос'о се вољно жури
Није духом малаксао.
Метле с' хвата и лопате,
Њему пос'о, годи, прија.
Место туге и забуне
На лицу му радост сија.
Трпи радо понижење,
Њим' се сити, њим се слади,
О праштању и не мисли,
Он то трпи Бога ради.

Наставник и духовник Јованов, строги старац, рекавши страшну реч забране (епитимије) ученику своме, ако жели да своју кривицу поправи и заглади, те и даље узмогне остати у друштву браће, оде у своју ћелију и затвори се у њу сам самцит, да га нико од братије не буни, и да у самоћи молитвом угађа Богу.

Село сунце — смркава се,
На земљицу мрак је пао,
Па пустињу црним велом
Свуд је тешко обмотао.
Звезде трепте, меко сија
Бледи месец са висина,
По пустињи све је нѣмо,
Свуда глухо, свуд тишина.
У ћелији, простој клети,
Духовник се повукао,
У лепоти природиној
Није радо уживао.
Он за живот срца нема,
Туђ је свету, а туђ браћи.
С' осећаји утрнулих
Уживања не мож' наћи.
Пред распетим Спасителем,
Он се моли целе ноћи,
Па смрт зове и презива
Да му буде у помоћи.
Тихо шапће речи своје,
Метаниште сузе лије,
Дуго с' моли, смрти жели
И каменом груди бије.
Кад га снага изневери,
После тешка, посла трудна,
Изнемого, земљи паде,
Па *виђења* види чудна. . .

Рашири се круг пустиње,
Мирис слатки са свих страна,
А пештера светлости је
Необичном обасјана.
Сред светлости, дивне, сјајне,
Анђелски се чују звуци,
Богомајка појави се
Држећ Сина свог на руци.
„А што гониш, ти Јована?“
Богомајка старцу рече —
„Зар не видиш, да му песма,
„Као с' неба земљи тече.
„Што затвори извор сили?
„Са извора тога мила,
„Цела би се васиона
„Слатким мелем напојила.
„Зар благодат живота нам,
„За то Господ, даде, створи,
„Испаштањем бескорисним
„Да се човек, мучи, мори?
„Птица има лака крила,
„И облаци свога лета,
„Небо има сунце своје,
„Земља има свога цвета.
„Зашт' си дакле певцу милом,
„Реч му живу оковао?
„Што Јовану песму браниш,
„Бог му песму даровао.
„Пусти певца! Нека тече
„Лепа мисо, реч му жива,
„Нек му песма као роса
„На срце се људско слива.
„Подај земљи цвеће њено,
„Тешки печат скидај с уста,
„Ти Јовану старче праштај,
„Певање му ти допусти!“
Богомајке за тим неста,
Виђење се старцу скрило,
Уморан се старац диже,
Сад му срцу лакше било.
Он Јована себи зове,
На га љуби, на га грли,
Те му вако зборит поче:
„Смирености сине врли!
„Слободан си! Што до селе,
„Ти чинити писи смео,
„Сад по вољи певат можеш,
„Духом сам те разумео.
„Мени прости што сам био
„Ја на сметњи духу твоме,
„Што те мучих и намучих,
„Авај — по незнању своме!“

И од то доба проли се и разли се Јованова песма, пуна лепоте и дивоте, силе и снаге Божје, све у славу и прославу имена Божјег. Између толиких песмопеваца, у градини црквеног нам песништва, блиста име његово појачше и највидније. Осим умилних песама потребних, он је певао онај торжаственн и радосни канон на Свету Пасху; „Воскресения день, просвѣтимся людіе!“. . и многе друге молитве, којима се слади душа и срце наше а које слушамо о светој литурђији. Он је и осмогласно пјенџе у нашој цркви увео. и саставио особену богослужебну књигу „Октоих“ или „Осмогласник.“ Писао је сем песама и иначе врло много, и први је написао целокупну Богословију. Св. Јован Дамаскин доживео је дубоку старост и умро је 777 године, у чину пресвитера. Са високих богословских дела, прибројан је лику учитеља и отаца црквених. Умро је и сахрањен у манастиру св. Саве освећеногa. Живот његов беше посвећен слави и хвали онога:

Кога слави небо плаво,
И по небу звезде јато,
Месец сјајни обноћнице,
Даљу сунце умиљато!

Православна црква слави Дамаскина 4. децембра сваке године, и пева му овакав тропар:

„Праве вере наставниче, побожности и чистоте учитељу, васељене светионише, монаха Богом задахнута доброто, Јоване премудри! Ти си науком својом све просветио, свирало духовна, моли се Христу Богу, да спасе душе наше!“

А монаси његови следбеници од своје стране, овако му пеју:

„Мноштво нас монаха почитују те, као свога наставника, о оче Јоване! Јер само твојом стазом научише се ходати право! Благо теби, који си Христу послужио! Благо теби, који си заблуде обелоданио! Ти, који си с анђелима беседио, и с праведницима и светитељима друговао, моли се с нама заједно Господу, да се смилује и нашим душама!“

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Високопреосвештени господин епископ пакрачки Мирон**) предвео је преузвишеном Бану, грофу Куен Хедервáрију, изасланство српске православне црквене општине пакрачке, и захвалио преузвишеном Бану и високој кр. земаљској влади на подареној приложи за обнову пакрачке цркве.

(**Школски Савет**) држао је своју редовну седницу 3. (15.) децембра о. г. под председништвом Његове Светости, преузвишеног господина патријарха *Георгија Бранковића*. Присутни су били: г. Др. Н. Максимовић, г. Др. Михаило Полит, умировљени гимназијски управитељ г. Стеван Јакић, г. Теофило Димић и заменик главног школског референта г. Никола Ђ. Вукићевић. Решено је међу осталим и ово: Услед смрти Јована Ђурића управитеља на препарандији пакрачкој поверена је управа тамошњем професору Николи Шуљићу, а пошто је услед тог потребно било брзо расположење у погледу нове поделе је предавању наставних предмета, а и обзиром на потребну снагу учитељску у тој школи, то је Стеван Јовић професор препарандије сомборске, на властиту му жељу, премештен у Пакрац, а на његово место у Сомбору, на мушкој учитељској школи, пристављен је професор Мирч, који је до сада предавао предмете на женској тамошњој учитељској школи. За привремену пак замењицу на тој школи пристављена је Вера Петровић учитељица. — У свези са кандидацијом Школског Савета на четир упражњена питомачка места штипендије Атанасије Баде, подарена је иста штипендија од стране министарства богочасти и јавне наставе Светозару Матићу, Владану Максимовићу, Небојши Увалићу и Миливоју Перићу гимназистама. — Услед те околности, што је торонталска жупанијска власт, као управа великокикиндског диспититског фонда од 10.090 фор. за напаљивање професора препарандије у Сомбору, до сад издавану своту спазила, одлучно је Школски Савет умолити Саборски Одбор, да поради на томе, да се приход од поменуте закладе српским народно-црквеним фондовима прикључи, а цела плата поменутим професорима из клирикалног фонда подмирује. — Издани су декрети: Зорки Димић, Видосави Вукадиновић, Стевану Влајковићу, Катици Срећковић и Јовану Хаџићу. Дарници Срећковић издаће се декрет тек онда, кад сведочбом искаже, да је испит из српског језика на српској препарандији положила. — Отписом кр. земаљске владе у Загребу ставља се је на расположење комунална школа у Пакрацу, та хотњој препарандији у сврху вежбаонице. — Услед постављања Јована Поповића управитеља ниже дежајачке школе пашчевачке за привременог епархијског школског референта, постављени су за замењице у тој школи учитељица Вершина и Чакловићева.

(**Радња епархијских власти у Вршцу.**) *Епархијска Конзисторија* вршачка држала је дана 18. (30.) новембра т. год. под председништвом високопреосвећеног г. епископа-дијецезана *Гаврила* редовну седницу, на којој су међу осталима решени и ови предмети: — Узет је на знање високи отпис Његове Светости преузвишеног господина патријарха Георгија, да је на архидијецезе дао отпуст јеромонаху о. Сави Влаовићу и јерођакону о. Викентију Вукосављевићу члановима крушедолског братства, те у свези с тим узето је на знање расположење високопреосвећеног г. дијецезана, којим је о. Саву Влаовића за намесника манастира Војловице поставио, а јерођакона Викентија у своме двору задржао. — Изражена је у записнику туга за блаженопочившим преосвећеним епископом будимским Јеремијом. — Узето је са жалости на знање пашчевачке окружног проте пашчевачког о смрти пок. пароха брестовачког јереја Лазара Поштића, члана епархијске конзисторије, те је на његово место у својству привременог администратора јеромонах о. Порфирије Гигић пристављен. — Јерођакон Вик. Вукосављевић пристављен је за привременог ђакона црквене општине вршачке, те је иста општина позвата, да плату ђаконску повиси и ради расписа стечаја пристојбу пошаље. — Поњурено је епархијско свештенство, да извади матрикуларне податке о породици Бадуцијевој. — Узет је на знање наређај окружног проте пашчевачког о свршеним испитима на вероучке у основним комуналним школама ове епархије. — Уважена је молба администратора парохијâ у Суботици јереја Вл. Ристића и у Делиблату јереја Вел. Сперњака, те су припуштени полагању стечајнога испита. — Уважена је молба сршеног богослова Душана Гајића, те му је додељена у администрацију парохија у Алибунару а исти позват, да ради рукоположења представе. — Досадашњи алибунарски администратор парохије јеромонах Максим Тирић премештен је у Дубовац; исто тако великогајски администратор парохије јеромонах Партеније Стајић премештен је на администрацију 2-ге парохије у Омољици. — Администратору парохије у Ињачку јереју Бог. Петровићу, из епархије темишварске, одато је уверење, да ће по отпусту у клир ове дијецезе примљен и у администрацију парохије у Великом Гају уведен бити. — Узет је

на знање високи отпис вел. Саборског Одбора у Карловцима, да је високо кр. угарско министарство просвете узело на знање и одобрило мировину оболелог пароха у-В. С. јереја А. К.; према томе је исти из седнице ове умировљен, а тамошња парохија у администрацију личном му капелану јереју И. М. предата, а високославни Саборски Одбор умољен за расположење, да се умировљеном пароху у В. С. мировина падаје. — Јеромонах о. С. причињен је братству манастира Месића. — Умољено је високо кр. угарско министарство богочасти, да дозволи исправак једног случаја у матици крштених деканске парохијске цркве. — Наређена је дисциплинарна истрага против јереја Г. П. у Д. — Подиже се уток осуђеног на губитак чина јеромонаха Л. В. велеславном МЦСаветр.

II. Епархијски Административни Одбор држао је седницу дана 19. новембра (1. децембра) т. г. Председавао је високопреосвећени г. епископ *Гаврило*. Међу осталима решено је: — Оклашћени су сви окр. протопрезвитери, да у подручним својим црквеним општинама, где је још нема, рескриптуалну плату парохијског свештенства заведу. — Умољене су жупанијске власти ради наређења егзекутивног истеривања ресталтног парохијала у Денти, В. Маргити, Самошу и Великом Гају. — Одобрен је кључ рареза парохијала у Избишту. — Препоручена је високославном Саборском Одбору молба црквене општине у Великој Маргити ради приношења из фонда за помешане општине. — Узет је на знање извештај епархијског бележника, као повереника одбора овог, да је предаја црквено општинске управе у Вршцу у реду текла. — Подиже се уток Ђуре Цвејића председника због многих неправилности суспендоване црквене општинске управе вршачке на више расмотрење вел. Саборском Одбору. — Одобрава се црквеној општини у Иланџи кући 2 ланца 800□° оранице. — Послаће се на одобрење ревидирани прорачуни манастира Војловице, Златице и Базјаша. — Упућена је црквена општина у В. Средишту, да неке пркзене непокретности грунтовно укњижити даде. — Узети су на знање извештаји окружног проте панчевачког о обављеној му годишњој посети и прегледу подручних црквених општина и парохијских звања. — Одобрен је постиг дражбе издате под закуп интеркаларне сесије у Омољици. — Изаслат је епархијски ревизор, да у црквеној општини у С. стање ликвидира. — Издата је пријава против председника црквене општине у Н. С. овом на најављење. — Одобрен је црквеној општини у Кусићу кући 1000□° косанице, — као и црквеној општини у Перлезу кући 5 ланаца ливаде. — Одобрени су ревидирани рачуни црквених општина у Ботошу, Парти, В. Маргити, Соколовцу. Баранди, Златици, Луговету, Борчи и још неким црквеним општинама. — Одобрава се кући 2 ланца сенокоса, што је купила црквена општина у Идвору. — Наречена је начелна одлука гледе плаћања парохијала, за свештенство и учитељство. — У оба одсека реферисао је епархијски бележник јер. Дим. Јанковић.

Д—е Ј—ћ.

(**Архидијецезални епархијски школски одбор**) држао је своју седницу 3. (15.) децембра о. г. после подне, под председништвом Његове Светости преузвишеног господина патријарха *Георгија*.

(† **Протојереј Георгије Михајловић**,) парох у Српском Итебеју, члан епархијске скупштине и Конзисторије темишварске, преминуо је 23. новембра о. г. после кратког боловања у 84. години свога живота. Био је ревностан и вредан свештеник. — Лака му земља и вечан спомен!

(† **Јереј Павле Поваковић**,) парох у Шиду после извршене на њему операције у Будимпешти преминуо је 4. (16.) о. м. тамо након тешког боловања у 50. години свога живота. Тело покојниково опевано је у капели друштва Црвеног Крста у Будиму 6. (18.) о. м. а сахрањено у тамошњем српском православном гробљу. Лака му земља и вечан спомен!

(† **Јерођакон Др. Симеон Мајсторовић**,) постриженик манастира Гомирја, умро је у Лошинц (Приморју) где се налазио на лечењу и својој бољи мислио лека наћи. Покојник је био врло даровит и образован, те је било наде, да ће својој цркви и народу послужити плодним радом своје богате спреме. Требао је ове године заузети на нашој богословији професорско место, али га је несретна болештица спречила, па ето с њиме и све наше лепе наде у гроб одшла. Тешко је прежалити такав губитак. Лака му земља и вечан спомен!

(† **Јован Ђурић**) управитељ учитељске школе у Пакрацу умро је наглом смрћу. Пакрачка препаранданција губи с њиме ваљана и ревна управитеља и професора свога, који је своју службу вршио са љубави и ретким пожртвовањем. Са својих врлина био је покојник цењен и љубљен у професорском збору и међу ђацима, па и међу грађанством пакрачким. Погреб покојников био је праз тога штовања и љубави као и искрене жалости за њим. У цркви, при опелу, опростио се са покојником професор препаранданције г. Никола Шумоња, а на гробу, у име приправника, приправник III. године г. Радоје Вуксан. Као што чујемо, покојник је оставио за собом мно-

гобројну необскрбљену породицу, којој је губитак милог покојника најтежи.

Врлом покојнику: лака земља и вечан спомен!

(† **Милош Зец**,) дугогодишњи уредник званичног листа: „Narodne Novine“ у Загребу, умро је 2.(14.) овог месеца. Покојник је био члан и један народно-црквеног сабора од 1892. године. Вечан му спомен!

(**Српска православна црквена општина у Сарајеву**) издала је овај: *Програм* за дочек свога новог митрополита високопреосвећеног господина *Николе Мандића* митрополита Дабро-Босанског. Субота, 7. (19.) децембар 1896. I. Састанак прије поласка на жељезничку станицу. 1.) Састанак биће тачно у 11 сахати прије подне у просторијама српских мушких школа у Ћемалуши, на Вароши. II. Полазак на жељезничку станицу. 2.) Полазак биће тачно у 12 сахати у подне, а ићи ће се овијем редом: а) Напријед иду два коњаника са заставама и то: десни носи царску, а лијеви српску заставу; б) за њима слиједе остали коњаници по два у реду; в) Свештенство; г) Сарајевска српско-православна црквено-школска општина; д) изасланство српских православних црквено-школских општина из Дабро-Босанске епархије; ж) остали странци; з) грађанство. 3.) Читав поход иде у фијакерима. 4.) Ученици свију завода и еснафи са својим литијама остају поређани почавши од старе цркве, преза Ћемалуши улици и чекају на долазак Његовог Високопреосвештенства (распоред види одсјек III. 12 линеа б. до с). III. Распоређај и дочек на станици. 5.) Кад се дође на станицу, коњаници заузимају мјесто од старе малте према Сарајеву, Колодворском улицом, а за њима поредају се фијакери један за другим у истом реду, као што су и дошли. 6.) На перону жељезничком стаће се сви у полукруг, а пред полукруг напће ће: а) власти; б) један изасланик свештенства; в) један изасланик српско-православне црквено-школске општине у Сарајеру. 7.) Пјевачко друштво чини засебан полукруг. 8.) Кад се воз приближи пјевачко друштво пјева. 9.) Његово Високопреосвештенство поздравља један члан српско-православне црквено-школске општине у Сарајеву. IV. Полазак са станице. 10.) Напријед иду коњаници, у првијем колима иде Високопречасни Господин архимандрит-администратор, за овијем Његово Високопреосвештенство, власти и остали истим редом, као што се и на станицу дошло. 11.) Поход иде улицама: Колодворском, Ћемалушом до старе цркве на Вароши. 12.) У старој цркви дочекаће Његово Високопреосвештенство један од чланова конзисторије и поздравиће ученица српске основне школе, Драгица Г. Јефтановић, за тијем Његово Високопреосвештенство прима плашт и жезал, цјелива икоие и пјеше се врата са литијом и народом у нову цркву овијем редом: а) напријед коњаништво; б) ученице, српских женских школа у Сарајеву; в) ученице, Српкиње осталих државних школа; г) ученице, Српкиње завода племените Мис Ирби; д) ученици српских мушких основних школа у Сарајеву; ђ) ученици, Срби основних државних школа; е) ученици, Срби трговачке школе; ж) ученици, Срби занатлијске школе; з) ученици, Срби велике гимназије; и) ученици, Срби техничке школе; ј) ученици, Срби државне препарандије; к) сељаци са својом литијом; л) Кујунџијско-трговачки еснаф са литијом; љ) механџијски еснаф са литијом; м) ексенџијски еснаф са литијом; н) златарски еснаф са литијом; о) терзијски еснаф са литијом; п) дуњерски еснаф са литијом; р) абаџијски еснаф са литијом; с) кундурџијски еснаф са литијом; т) изасланства; ћ) чирани; у) пјевачко друштво; ф) српско-православна богословија на Рељеву; х) свештенство; ц) небо и под њиме архијереј; а са обје стране ученице српске више дјевојачке школе у бијеломе одијелу; ч) остали. V. У новој цркви 13.) У новој цркви у два реда стоје питомци српско-православне богословије Рељевске, и ученице српске школе у бијелом одијелу. 14.) У цркви поздравља Његово Високопреосвештенство један члан конзисторије. 15.) Молебствије. 16.) На ектенија одговара српско-православно црквено пјевачко друштво „Слога“. 17.) По свршеном молебствију, прати се Његово Високопреосвештенство до митрополитске резиденције истијем редом, којијем се допратило из старе у нову цркву. Звона на објема српским црквама звоне од доласка Његовог Високопреосвештенства, па док се не сједсти у резиденцију. VI. 18.) У 7 сахата на вечер народ приређује сеpенаду, уз судјеловање српског правосл. црквено-пјевачког друштва „Слоге“. Скуп и полазак је из друштвеног стага. Поздравља га један сељак из епархије. — Нефела 8. (20.) децембар 1896. VII. 19.) Инсталација и архијерејска служба у новој српској православној цркви, а послије примање разних хонорација у митрополитској резиденцији. VIII. 20.) Српско православно црквено пјевачко друштво „Слога“ даје у вечер у почаст Његовом Високопреосвештенству свечану забаву. Програм посебан.

(**Стечајни испит.**) Влад. Ристић и Велим. Спернак администратори парохија у Суботици, односно у Делиблату положили су пред епарх. повереништвом вршачким дана 4. (16.) децембра т. г. стечајни испит за пароха *са добром* успехом. Д. Ј.

(За поплавом пострадале у Босни.) У данашњем броју овога листа доносимо позив на све, који за тућу невољу срца имају, да пострадалим од поплаве у Босни притеку у помоћ својим прилозима. Позив нам је достављен од вис. заједничког министарства за Босну и Херцеговину. Обраћамо пажњу наших читалаца на тај позив и свакоме најтоплије препоручујемо, да се тоге позиву што брже и вољније одазове. Коме је наручније прилог свој послати овоме уредништву, оно ће га драге воље примити и на своје определење одаслати.

За поплавом пострадале у Босни даровало је најмилостивије *Његово Величанство* 10 хиљада форинти, а по исказу, који нам је достављен, скупљено је од осталих приложника још 38.688 фор. 59 н. и разних конзерва.

Позив за поплављенике у Босни.

Дивотни предјео на горњој и средњој *Дрини* у *Босни* постао је позорницом тешке катастрофе од велике воде. Усљед дуготрајних, великих киша у високим брјеговима на трострукој граници између Босне, Црне Горе и Санџака плеваљског и новопазарског нарасла је напрасно Дрина а подјариле су је притоке, које она са сјевера ове брдовите земље у се прима и у Саву своди, тако, да је достигла досеље још невиђену висину. Висока струја ове и онако брзе ријеке тргла је особито у мјестимице јако суженом јој горњем и средњем току све собом, што је на путу стајаше: Мостови и прелази су порушени и разнешени, друмови и путови одплављени, куће на обали, које су лежале на највећој висини, до које је вода икад достизала, сравњене су са земљом, зимски усјеви су уништени, читава села као Рудо су нестала. Имовина становника на обалама, пиљово покућство и оруђе, пиљова стока нестала је или по темељу или већим дјелом изнијех бурних вала. Многи је провео више сати у смртном страху на несигурном мјесту, на крову, у пола порушене куће или на вршку дрвета, које је још вирило из мутне воде, док му није дошла жељена помоћ или док није вода устукла натраг, а многи је ту спасао само го живот.

Све приријечице Дрине: Лим, Чехотина, Добруња, Ржава и т. д. све су се оне прометнуле у бурне ријеке, које нанијеше становницима својих обала силну несрећу. Још грђа судба задесила је оне, који станују у равници на доњем току Дрине. Неизмјерна силна вода, која проби из брдске узине, разлила се овуда те потопила и разорила хумусом богато и плодовито земљиште чијим дужом Дрине тече у Саву. Као валовито бурно језеро изгледао је овај крај. Становнике му задесила је неизказана несрећа. Осамдесеторица су изгубила живот у таласима, хиљаде их изгубиле сав свој иметак. Варошица Јања, села Амајлија, Дворови, Велино Село и друга, напредна њемачка колонија Франциозефсфелд, варош Бјелина, тешко су пострадале најгоре Франциозефсфелд, где је од 178 уништено 150 кућа.

Помоћ је прјеко потребна за хиљаде њих, који су пали у ову невољу те са страхом очекују љуту зиму.

Једино уздање им је помоћ из монархије, којој се тврдо надају.

Потписано ц. и кр. министарство моли све оне, којима се досиже срца несрећа ових невољника, да им макар и најмањим дарима притеку у помоћ. Дарови ће се примати са захвалом и дјелити пострадалима.

Молимо, да се прилози шаљу уредништву листа, или потписаном ц. и кр. министарству за дјела Босне и Херцеговине у Бечу I. Johannesgasse 5.

Списак свију дарова објавиће се у своје вријеме.

Ц. и кр. заједничко министарство за дјела Босне и Херцеговине.

За поплављенике у Србији и Црној Гори:

достављене уредништву „*Српског Сиона*“

13.	Теофан Косовац игуман манастира Привине Главе	5 фор.
14.	Кипријан Грујић јеромонах	1 „
15.	Мара Радотић из Кукујевца	1 „
16.	Управа манастира Велике Ремете . .	10 „
17.	Серафим Винчић управитељ истог манастира	10 „
Из бр. 49. „Српског Сиона“		30 „

Свега: 57 фор.

У име пострадалих поплављеника родољубивим приложницима паричено овим најтоплију захвалност.

Новац је послат пола у Београд, а пола на Цетиње односним одборима.

Од Администрације.

Г. Ђ. С. у И. Послата 3 фор. зарачуната су у претплату за г. 1897.

? у Р. Од вас потражујемо наплату листа, јер је лист на ваше име слат. Ако је то био примерак пароходског знања, као што велите да јесте, а кога плаћа црквена општина, и за које плаћање ви не

ћете ништа да знате, онда је бар у реду, да се лист шаље на парохијско звање и да га ви не наручујете и не примате *на своје име.*

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 185 2—2

Оставком учитеља г. Т. Костића односно премештајем учитеља, остало је упражњено новоустановљено место — сада смешани III резред на српској вероисповедној школи у Фелдварцу (бачком) и на које се расписује Стечај. —

Годишња је плата учитељу 400 фор. за редовну и поћорну школу (а у изгледу је, да ће се плата са платама других места учитеља у скоро изједначити и са 144 ф. 50 н. повисити); у име стана 100 ф. у име зимњег огрева за себе и школу 50 ф; за чишћење школе 30 ф. за поштарину 10 ф. 50 н. и 1 ф од укоса, кад за њега ред дође и позван буде.

Изабрани учитељ имаће све Школском уредбом прописане предмете предавати у оним разредима, које му местни школски одбор доделио буде. Осим тога дужан је недељом и празником као и на пређосвећеним литургијама у једној певници појати и своју децу појању обучавати.

Жели се — ако је могуће — да се дотични лично пријави.

Молбенице са сведоџбама ваља упутити на местни школски одбор.

Рок за поднашање молбеница је 3. недеље од дана првог уврштења овог стечаја у званични лист „Српски Сион“. —

Из X. ванредне седнице школског одбора, држане у Фелдварцу 24. новембра (6 дец.) 1896.

Богдан Поповић
општ. пероводја.

Стеван Кирић
председник

Дј бр. К. 778. ех 1896. 184 3—3

ЕДИКТ.

Услед брачноразводне молбе Радована Костића из Кленка против супруге му Катарине рођ. Савић из Гор. Товарника сада непознато боравишта, — овим се речена супруга Катарина позива, да у року од шест месеци, рачунајући од дана првог уврштења овог едикта у новинама, место свога пребивања пријави или сама лично овој конзисторији предстане, јер ће се иначе против ње поведена брачноразводна парница и без ње окончати.

Из седнице Архидијецезалне Конзисторије, држане у *Карловцима* 19. новембра (1. дец.) 1896.

Архидијецезална Конзисторија.

Бр. 79. ех 1896. 181 3—3

СТЕЧАЈ.

Услед оставе г. Светозара С. Ајваза остало је упражњено место учитеља на овдашњој срп. нар. мешовитој школи, на које се овим стечај отвара.

Плата је учитељу: 300 фор. у готовом новцу, које ће учитељ месечно у напред примати, 40 фор. за држање поћорне школе, 15 фор. у име наставе, 6 фор. у име наставе; даље 4 лања оране земље, на коју учитељ нема плаћа, слободан стан са две патосане собе, кухињом, јестиваром и две баште, једна у селу а друга ван села. Осим тога од укоса где позван буде 50 новч. а ако се носи у цркву 1 фор.

Учитељ је дужан децу подучавати у предметима школском уредбом одређенима, у цркви недељом и празником и на пређосвећеној литургији певницу држати и у седницама перо водити.

Рок стечају је трећи дан Божића, кога ће се дана и избор обавити.

Компетовати могу само оспособљени учитељи, који су испит из мађ. језика положили. Првенство имају вешти пероводству.

Из ванредне седнице срп. прав. школ. одбора држане у Канаку 30. октобра (11.) новембра 1896.

Иван Крстић
председник.

СТЕЧАЈ. 180 3—3

На новоустановљено учитељско место на срп. нар. вероисповедној школи у Варјашу расписује се стечај.

Плата је 300 фор. за редовну обуку, коју учитељ месечно унапред прима, 20 кибли жита, 20 кибли кукуруза у наравн. 4 хвата тврдих дрва, $^1/_4$ лања баште ван села, 40 фор. за држање поћорне школе, 1 фор. од погреба кад буде позван, слободан стан састојећи се из 3 собе, кујне, коморе, подрума, шупе и штале, све под једним кровом. Поред стана башта од 150 квадрата.

Учитељу у дужност спада предавање свих школ. уредбом прописаних предмета у разредима, које му школски одбор буде доделио; појање у једној певници и обучавање школске деце у црквењу.

Компетовати на ово место могу само они, који су свршили сомборску препарандију и који владају мађарским језиком.

Рок стечају траје до 29. децембра 1896. (10 јануара 1897.)

Из седнице школског одбора држане у Варјашу дана 9. (21.) новембра 1896.

Коста Вујковић
пероводја.

Живко Цоцин
школски председник.

К. 563/вар. ех 1896. 183 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај ради попуњења упражњеног *парохијског места* II. разреда у *Адашевцима.*

Компетенти имају своје ваљано устројене

мозбеније путем својим овој конзисторији до конца децембра (по стар.) о. г. поднети.

Из седнице Архидијецезалне Конзисторије, држане у *Карловцима* 19. новембра (1. дец.) 1896.

Архидијецезална Конзисторија.

Ad E. 1078. I. 155 ex 1896. 186 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњену парохију IV. разреда у *Новом Селу* расписује се стечај. Молитељи имају пуно снабдевене и истављене молбе своје путем претпостављених својих власти до св. Саве поднети.

Интеркалара нема.

Из седнице епархијске конзисторије држане у *Вршцу* 7. (19.) октобра 1896.

Гаврил с. р.
Епископ.

СТЕЧАЈ. 187 1—2

На парохију параћинско-великокапишку са платом и наградом у износу од 1240 фор. уз дужност, да о властитом трошку иде у Велику Капишку служити сваку другу литургију и обављати пригодне дужности свештеничке.

Молитељи имају пужним свједоџбама поткријепљене молбеније своје поднијети овамо најкасније до 31 децембра о. г. по старом календару.

У Пакрацу 2. (14). децембра. 1896.

Епархијска Конзисторија Пакрачка.

ДРУГИ ОГЛАСИ.

Једина српска

фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За ту свештенике препоручујем врло фине и добрих **шешира и ћелепуша**, сопственог фабриката — са најсолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такође обављам и шаљем са платом у напоч (Nachnahme) поред моје гаранције. При нарудбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

Петар Маркуш, шеширџија
14— 53 Нови Сад (главна пијаца).

ОСНОВАНА 1866. **ТРГОВИНА** ОСНОВАНА 1866.

ШПЕЦЕРАЈА-ДЕЛИКАТЕСА И ВИНА

Љ. СТЕФАНОВИЋА СИНА

У НОВОМ САДУ

ГЛАВНА УЛИЦА БР. 27. — ТЕЛЕФОН БР. 76.

Препоручује своје обилато снабдевено стоваришше **шећера, каве, пиринца, свећа, зејтина, бадема, грожђа, француска и мађарска коњака и шампањера, ликера** у сваковрсном избору, **прашке шунке**, пресне и куване, фришких **сардина, руса**, ostsee-heringe, **јегуља мариниранихи у сулцу, рака, форелни, ајвара, тунфиша, Rheinlachs, конзервираног бифтека и паприкаша**, фришких **маслина, малага грожђа и Princess-бадема, кандираног воћа** у великом избору. Доброг **руског теја** и разна **енглеског теј-брода. Француске чоколаде** и особито финих **Салон-бонбона.** Панчевачког **пива** у флашама, **Märzen и königs — Баварског „Spaten“ пива у флашама.** Разна десерт-вина: **Malaga Sherry, Chablis Madeira, Medoc, Bordeaux, Lacrimae Christi, Volnay, Токајског, Liebfrauenmilch, Nicrsteiner, бела талер-вина, старог** и гарантирано чистог:

Ermellekér у бутељама по . . . 50 нов.
Magyaráder „ „ „ . . . 55 „
Neszmelyer-Tischwein у флашама по 58 „
Burgunder црно вино у бутељама по 60 „

Сунђера, разна **Toilebe сапуна, глицерина, викса** за **паркетне, Bernsteinlack-фарбе** у разним нијансама, за **патосе, лака** енглеског у сортама и т. д. 182 3—10

Послуга брза и тачна, цена јефтина.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странс земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 15. децембра 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Рукополагања.

Његова Светост, Архиепископ карловачки, Митрополит и Патријарх српски Георгије Бранковић, благоизволео је дана 8. децембра о. г. рукоположити ђакона Владислава Станисављевића за презвитера, а монаха манастира Хопова и наставника тамошње монашке школе Арсенија Поштића за ђакона.

Његово Високопреосвештенство, господин српски архиепископ *Гаврило Змејановић,* благоизволео је свршеног богослова и постављеног администратора парохије у Алибунару Душана Гајића рукоположити на дан св. Введенија о. г. за ђакона, а на дан св. Николаја за презвитера.

Правилник

о давању предујама код српског православног народно-црквеног Саборског Одбора као управитељства српских народно-црквених фондова и завода у Карловцима.

Ad C. O. 4702/1736. ex 1896.

§. 1.

Стално намештени народно-црквени званичници српских православних народно-црквених автономних власти као и професори и учитељи (учитељице) оних српских православних вероисповедних (автономних) виших и средњих наставних завода (богословија, препарандија и виша девојачка школа), који своје плате и станарине у целини примају из подручних народно-црквених фондова, могу по одлуци Саборскога Одбора у изванредним приликама на своју плату добити предујам. У погледу привремено намештених одлучује Саборски Одбор од случаја до случаја.

§. 2.

Предујам се дозвољава само оном молитељу, који проведавши у автономној служби бар једну

годину дана, својим службеним дужностима у сваком погледу потпуно задовољава и који доставерном лечничком или односном другом сведочбом искаже (изузимајући прилику, кад је дотични случај самој автономној власти или неким њеним присутним члановима познат) наиме да је дошао у велику нужду: без своје кривице због болести, због породичних или других удара и неприлика.

§. 3.

Подлога саборско одборској одлуци ради дозволе предујма јесте Саборском Одбору упућена, прописно биљежована и сходно §-у 2-ом инструисана молба дотичнога званичника или особе учитељског звања, у којој се има навести сем количине предујмовне своте још и рок и начин отплате, што међу тим не веже Саборски Одбор да тај рок и начин отплате одлуком и друкчије уреди. На сваку такову молбу мора претходно навести књиговодство и благајница српских народно-црквених фондова и заклада да ли има молитељ већ предујма и колико још има или нема.

§. 4.

Предујам се дозвољава обично у износу једномесечне, у тежим приликама двомесечне, а у ванредно тешким приликама изузетно у износу тромесечне плаће молитељеве; ну за овај последњи случај се мора нарочито доставерно исказати у §-у 2-ом обележена нужда.

§. 5.

Предујам се после дозволе има подићи најдаље за месец дана тако, да се отплатни оброци почну одбијати на благајници најдаље другога месеца. Ко дозвољени му предујам у том року не подигне, губи право на подизање тога предујма, него може нов предујам искати. Ако молитељ прима плаћу *тромесечно* у напред, има се при исплати и одбијању исто тако поступати, а наиме при најближој исплати плате евентуално и за један или два прошла месеца отплатни оброк одобрити.

§. 6.

Предујам се враћа без *прекидања* у месечним оброцима обично за десет месеци. Саборски Одбор може продужити отплатни рок, до дванаест, а у ванредним приликама и до петнаест месеци. Дужи рок је искључен.

§. 7.

Ко својега предујма није потпуно вратио, не може добити новога предујма, па ни онда ако би хтео, да се остатак старога предујма из новога предујма подмири, односно задржи на благајници при исплати новога предујма.

§. 8.

Отпуст враћања предујма дозвољава Саборски Одбор само изузетно у ванредној прилици и образложеном одлуком.

§. 9.

Невраћени остатак предујма, који се покаже на дан смрти онога, ко је примио предујам, може се тражити само на оставини покојниковој, ну не може се истерати из оне свете односно евентуално урачунати у ону свету, која би била по том опредељена из петога фонда као мировина удовици или сирочадма покојниковим.

§. 10.

Такови званичници и особе учитељскога звања, чије су плаће судски већ заплењене, могу добити предујам само у тај смер, да се та свота употреби на исплату веровника, који је плаћу заплењено, ну само тако, ако се то потраживање предујмовном свотом потпуно подмирује, те да се тиме са плаће судска забрана скида.

§. 11.

Књиговодство и благајница српских народно-црквених фондова и заклада има се уз оводносна наређења упутства за књиговодство и благајницу при исплаћивању предујма и одбијању оброка нарочито управљати још и по овом правилнику.

§. 12.

Овај правилник ступа у живот са 1. јануаром 1897. год.

И седнице српског православног народно-црквеног Саборског Одбора држане у Карловцима 25. октобра (6. новембра) 1896. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Једне Недјеље у грчкој и српској цркви тршћанској.

Примједбе
проте **Јована Вучковића.**

Православном хришћанину занимљиво је присуствовати богослужењу своје Цркве, кад се оно обавља у храму, који славу Богу поји другим којим језиком, а не његовим. Србина занима како Руси, Грци и други православни народи Богу служе и

побожност своју у дому Божјем исказују. Од тих опет сваки хоће радо да дозна, како је у том код других. А питања та нарочито интересују православног свештеника.

Књиге могу до душе та питања свештенику разјаснити, али је разјашњење то ипак непотпуно. Тој непотпуности два су узрока. Један је у том, што су књиге, на биле оне и најпотпуније и најопширније, ипак нешто мртво. А по мртвом тешко је склопити тачну и вјерну слику живота. Други пак узрок недостатности књигâ за разјашњење таквих питања у том је, што су оне доста пута кратке и врло штедљиве баш у оном, о чем би човјек хтио нешто више да дозна.

Није ми ни на крај памети, да овијем ваљда приговарам тим књигама. Главној својој задаћи одговарају оне задоста. Оне су ту за оне, који су преданьем и наочигледним посматрањем упућени у све, о чему у њима нема спомена и о чему се у њима не мора ни говорити, јер је и сувише познато. Познато онима, којима су те књиге у руке дане, — али другима није.

Такви су наши литургијари. Упуства њихова о том, како ће се до најмањих ситница у живот привести оно, што се по њима урадити има, кратка су, често пута и нема их. А и кад су ту, онда опет може човјек живу слику привођења тога у живот имати истом тада, кад види, како се то на његове очи развија.

Ето ми Срби православни имамо исти литургијар, по коме и православни Руси служе. На нека га православни српски свештеник слободно у пристима има и нека се обилато упозна са списима, који о свршавању богослужења у православним руским храмовима говоре, ипак ће се врло испе надити, кад га срећа доведе у православни руски храм, у ком ће видјети, како се ту обављају разне службе. О начину радње свештеника руског при тим службама, о начину учествовања православних Руса у богослужењу, нема појма онај, који је о том тршљо информације само у књигама То се мора видјети. И кад се видјело, онда се истом разумије и онда се човјек (немам разлога да то тајим) осјећа и сретним, што је то видио.

Сам на себи сам то искусно. И то искуство одвело ме прошлих ферија у грчку цркву тршћанску, кад ме тамо пут нанио.

Недјеља је била. Тој Недјељи особито сам се радовао, па још кад сам дознао, да се света литургија у грчкој и у српској цркви не служи у исто доба, већ најприје у грчкој, а послије у српској. Тако ћу моћи досићети и у једну и у другу; у грчку да видим, а у српску да се молим.

Ушао сам у храм православних Грка, баш кад ће света литургија започети. Зграда је то прикладна и држе је врло чисто. Свијета је на окупу прилично, а било их је који су и касније долазили. Већина нас је била православних, тек двоје троје њих бијаху иновјерци и то су на изглед били странци путници.

Свету литургију је служио архимандрит са ђаконом, у пјевници биjаше још један монах, или јеромонах, који је појао пјесме, у које пјевачко друштво ваљда увјежбано није. Служба и појање је наравно на грчком језику.

Течајем богослужења примјетно сам погдјешто, што не бива као у нас, а о чему нијесам знао ни из грчког евхологиона. И то бих хтио овдје побиљежити, остављајући расматрања о опаженом за другу прилику, док више таквих опазака скупим, или ако то по Божјој вољи не буде, да предам ове на употребу другом брату.

Литургија ће да почне. Ђакон под камилавком дође на своје мјесто и започе обичним узгласом. Једно у стихар обучено дијете отвори из олтара царске двери, а пошто појачи одговорише Аминь на Благословено царство опет их затвори.

Ђакон, непрестано у камилавци, говори ектенија Мјесто Благослови Дѣспо поји се молитвами Богородицы, а пред Єдинородный отпојаше Спаси ны.

Након ектеније послије Єдинородный дијете оно из олтара отвори двери, у пјевници запојаше одмах тропаре и кад се појао тропар Да веселятся изађе ђакон и архимандрит из олтара на „мали вход“. Архимандрит појаше Прійдите поклонимся до спаси ны, а одатле до краја довршише у пјевници.

Пред Ѩкѡ свѧтъ узгласи ђакон из олтара Господѝ помолимсѧ, а завршетак: и ко вѣки вѣкѡмъ изговори исти не на дверима, него у олтару. Кор поји Свѧтый Боже; при чему ми чудно бијаше чути, кад пред пошљедњим отпојаше и оно: δόνημι!

Апостол чита дијете. Читање је доста отегнуто, но нарочито се затежу задње словке у реченицама. За вријеме читања апостола кади ђакон, а кадионицу држи за ону карику, о коју се иста вјеша.

Ушавши послије кађења у олтар прима ђакон св. евангелије и пред вратима са стране проскомидије сретнут од свјећоносаца, који иначе стоје на обичном мјесту, но свагда иконостасу окренути, носи га из олтара на проповједаоницу; свјећоноси пак застану код стуба, које на исту воде и ту га чекају, док се по прочитању односног одломка не врати са проповједаонице, те га тад прате до царских двери.

Евангелије се дакле чита на проповједаоници, која је ради тога снабдјевена нарочитим пултом, који је у облику орла са раширеним крилима утврђен на предњој страни проповједаонице.

Послије читања евангелија поји се три пута Слава тебѣ Господи. Свештеник дочека на царским дверима св. евангелије, прима га од ђакона и држи кратку поуку на садржај прочитаног одломка, а кад поуку сврши, одлази к св. трапези, дијете пак затвори двери.

На узгласу пред херувимском пјесмом дијете отвори двери За вријеме те пјесме кади архимандрит, држећи кадионицу као што се и код нас држи, али маше с њом сувише брзо. Кад се свештеник послије кађења вратио у олтар и прије но што ће поћи проскомидији, поклони се и он и ђакон на запад, к народу, но сваки за се и без кадионице.

На „великом входу“ иде напријед у стихар убучено дијете са свијећом и кадионицом, кадећи пред ђаконом и свештеником и тако их допрати при уласу у олтар управо до двери. При том звоне на кули звона.

Послије „великог входа“ затворе се двери и све завјесе навуку. На Станѣмъ добрѣ дијете отвори царске двери. На Благодать Господа изађе свештеник на солеју и са крстом осјени народ. Стојећи ту изговори и ријечи Горѣ имѣмъ сердца, а при ријечима Благодаримъ Господа уласи у олтар, а дијете затвори двери и навуче завјесу.

Необично ми је било, кад сам видио, да нико, ни ни онај припризан у њевници, не обраћа никакве особите пажње ријечима: Пріимите, ѣдите, а ни онима: Пійте ѿ нея вси. Истом при ријечима: Твоя ѿ твоихъ престаде онај припризан у њевници нос чачкати, окрену се побожно олтару, свјећоноси приђоше на степен пред дверима и сви се присутни јачој молитви предадоше.

На Изрядно отвори дијете завјесу и спусти је послије: И да вѣдятъ милости, при ријечима: И сподоби насъ владыко отвори је напово, а на: Ѩкѡ твоє есть царство затвори је опет.

О причасну поставе се свјећоноси на степен пред дверима. Кад се дверн отворе и ђакон с путиром на њима покаже, зазвоне звона на кули. Свештеник са крстом стане иза ђакона. Чим овај изговори: Со страхомъ, одмах свештеник с крстом благосиља и говори: Спаси Боже.

Ђакон долази под камилавком да рече завршне ектеније, послије којих одмах улази у олтар, на царске двери.

Съ миромъ изидемъ и Господѣ помолимсѧ говоре се једно за другим. Заамвону молитву чита свештеник на солеји не окренувши се к олтару, већ обрнут мало к престоној икони Исуса Христа

Послије Вѣдн имѣ Господне говори ђакон из олтара Господѣ помолимсѧ, а свештеник отпуст и затијем: Благословеніе Господне.

Остало је као и код нас.

А начин, на који се све то изводи?!

Ако су Руси, прије девет вијекова, побожном величанственошћу обреда у источној православној цркви грчкој доведени у загрљај православља, могу данас православни Грци побожност своју поправљати и усавршавати на примјеру његдашњих својих ученика, данашњих православних Руса. Такво се мишљење стварало у мени, кад сам пратећи ово богослужење у грчкој

цркви сјетно се богослужења руског и призоре које овдје видјех стао сравњивати са призорима, који су ми се дубоко урезали у душу у руским капелама у Бечу и Карлсбаду. Велика је разлика у начину, којим служи руски ђакон и прота, и начину, којим служи грчки ђакон и архимандрит. Разлика је велика и у том, како се у цркви држе Руси, и како се ту држе Грци. Са њеком необичном милином сјећам се свагда побожности руске и њеки свети страх осјећам у души, кад се сјетим напредне скрушености и ђакона и свештеника руског у најважнијим моментима свете литургије и оне бесприкорне озбиљности и задубљености у службу свету, која их не оставља ни једног трена током цијеле службе. То нијесам видио у овом грчком храму. Све ми се некако учинило површније, у свему нека тежња да се брже врши.

Но инак, у част Грцима, радо исповиједам и то, да не смијем рећи, да се богослужење њихово претворило у бесмислену механичку радњу. Још се опажа у њему свијест и још овда онда проструји кроз њ светиња. Њихово служење кадро је још прије сваког сазидати, него што ће то учинити наше, бар како се на много и много мјеста врши.

С тим мислима изишао сам из грчке цркве, а то су биле и мисли г. архимандрита ковиљског Анатолија, који је тада такође ту био.

Отишли смо затијем на молитву у српску цркву, св. Спиридона.

Црква св. Спиридона величанствена је грађевина византијског стила. Не знам да јој је равна и једна православна црква у Аустро-Угарској. Кад сам прије једанаест година кроз Трст пролазио, разгледао сам је и с поља и изнутра и био сам очаран. Нашавши се тада под величанственим сводом главног кубета те цркве и пред лијепим и богатим иконостасом, окружен сјајем са свију страна, мислио сам: овдје душа мора осјетити, да је у дому Бога великога, ту се мора у се повући и у скрушену молитву утонути. Тако сам тада мислио и врло сам жалио, што тада није било вријеме богослужења и скупа побожних вјерних, па да се и сам, као један дјелић цијелине, нађем у молитвеној заједници са својима, у својој цркви, па још оваквој.

Што ми тада није могло да буде, остало ми је сада могуће. Али сада је била друга невоља. Сада сам већ потпуно био свјестан ненормалног положаја, у којем православна српска црквена општина та спрам црквене цијелине стоји. И то је у велико кварило оно моје пређашње лијепо расположење и испуњавало душу моју зебњом да ми боравак молитвени у тој цркви не ће бити непомућен зловољом. Обузимала ме њека слутња, која ми је говорила: не иди тамо; мјесто мирне молитве обузеће те незадовољство, мјесто утјехе наћи ћеш тамо жалост!

Једна православна општина српска, без нужне јерархичне везе са цијелином, то је при свем богатству кукавна ствар. Црква без епископа, а носи име православна!

Може бити зато што сам знао, да је близу вријеме, у које ће се тај грјешни одношај прекинути, ако можда и не срећним повратком те општине свијести, а оно макар и по невољи, свладао сам слутњу, отишао сам у цркву, да се с браћом помолим.

И инак, боље би било да нијесам ишао.

Стојећи у једном столу и пратећи свештениково служење, забоље ме јако у души, кад он у молитвама стаде испуштати ектенију за епископа. Учини ми се као да се по величанственом и сјајном простору те цркве шири њека необична помрчина. Необична, помислих, али је сасвијем природна, јер црква без епископа, то је небо без сунца, а небо без сунца тамно је и мрачно. А кад свештеник на „великом входу“ не принесе молитву за црквеног поглавара својег, обузе ме страшан осјећај, који се рађа у души онога, који осјећа да му под ногама гори и да на жеравици стоји. Стаде ме пећи јасна свијест у души, да је борављење моје у тој цркви и учествовање моје у том богослужењу дјело кажњиво. Душа моја осјети сву грјешност и свештеника тога и народа присутног и моју и жалосни положај свију

нас, који смо се ту на молитви нашли, као њеки кријумчари, или још горе, као одметници!

Као тешки камен навалило ми се на душу оних пет шест канона (као: Апостолски 31, Гангрски 6, Антиохијски 5, св. Василија великог 1 и т. д.), који жигошу свако сокрите самочиније и ѿдѣлиніе, а такво је свако, које бива мимо епископа и љуто су ми били притисли душу. Њима се теретом својим придружи још 116. канон светог помјесног сабора картагенског, који осуђује самовласно скрајање и прекрајање црквених молитава. А на „великом входу“ чисто ме повукло нешто да на сав глас викнем свештенику онде у цркви: а зар један не знаш, да мораш имати свог епископа и да си под пријетњом свргнућа дужан у сваком случају име његово на литургији спомињати; зар не знаш да у православној цркви надлежна власт још није касирала 13. канон светог константинопољског сабора двократног?!

Да сам се баш и хтио даље молити и кажњиво присуство своје у том збору молитвеним учешћем својим још кажњивијим чинити, не бих био могао, јер су душом мојом превладале свакојаке мисли.

Зар је, људи Божји, зато вам Бог богатство ваше дао, да од дома Његова начините ту спрдњу? Зар ви не осјећате јадност своју у тој одијељености својој и усамљености црквеној? Зар су прадједови трпљанских богаташа ван заједнице са осталом браћом у крпној Херцеговини живот свој и вјеру своју бранили и чували? Зар не знате, јади вас не знали, да вријеђате гроб св. Саве и мисли његовој невјерни да сте? Зар се не бојите Бога, кад усупрот вољи Његовој радите, а именом Цркве Његове се дичите? . . .

У један мах ми се учини, да сам инак сувише оштар у суду својем и стадох размишљати, не би ли се блажијим каквим именом могло све то окрстити. И паде ми на ум њемачка ријеч „Protzenthum,“ — јест, али овдје су у питању најсветије ствари!

Нијесам се могао више молити. Постао сам, мјесто молитвеника, посматрач.

Гледам свештеника, кад се ван олтара појави. Прикладна појава, човјек озбиљна лика. Служи озбиљно, чак бих рекао њекако спуждено. Мени се чинило, да му са лица могу прочитати ријечи: што ћу, ту сам и морам овако, али ме боли, да је то тако. И ја сам га искрено жалио.

Посматрао сам и остали свијет у цркви. Један дио, велики један дио, стоји побожно и скрушено. Опазивши да се тај дио „крижа,“ знао сам одмах да су то браћа Словенци, римокатолици. Они пак који су се крстили, понашају се разнолико. Простији су побожни и пристојни. Отмјенији пак прилично непристојни. То је њихова привилегија, коју они за се задржавају и у дому Божјем. Али да, какав дом Божји?! Ти људи, својим дрским држањем, слободним кретањем и готово гласним својим Unterhaltung-ом, бестидношћу дакле својом, хоће сваком да покажу, да су они ту код *своје* куће. Бога се не боје, јер су *Његов* дом претворили у *свој* Conversationszimmer, а не стиде се ни оног побожног иновјерног и својег свијета. Ено они тамо, баш за туторским столом, старији и млађи, као да су у својем комтоару. То су ваљда погледали ове цркве без главе. Па како се комотно разговарају и разговор свој прекидају само тада, кад им се приближи послужитељ онај, да бијелим својим рукавицама из господске њихове руке прими свијећу, или какав налог њихов саслуша!

Нијесам изишао, него сам побјегао из те цркве. И истом кад сам се нашао под небом Божјим, помолио сам се у себи: Боже, освијести их, смири их.

Hochmuth kommt vor dem Fall', вели Њемац. А, ти Боже, сачувај ову браћу нашу од пропасти!

О учењу вјеронаука и појања младежи

која је престала полазити школу — до женидбе и како да се иста прилуби к похађању св. богослужења, вјеронаука и појања?*

Молити се Богу и слушати службу Божју сваке недјеље и празника прва је заповјед св. цркве, а уједно је то и прва њезина дисциплина, коју је сваки Христијанин дужан извршити.

* Читано на скупштини свештеничкој протопрезвитерата новоградишког.

Како завршава наш народ ову прву црквену заповјед? Одговор је кратак: „врло немарно!“

Наш народ полази св. богослужења врло ријетко. Имамо парохија са 800 душа и са 3000 душа, те ћемо видјети празнину у цркви и у оној парохији са 800 душа, као и у оној са 3000 душа — једнаку. Тек на велике празнике цркве се напуне, али и тада народ није заступљен у њима оним бројем, који одговара броју душа парохије. У недјељне дане обично су празне. Осим ђака ми и немамо редовитих црквара.

А зашто? за то, што наш народ није још сасвим упућен у своје религијозне дужности и није у њима дисциплинисан. Он се превише држи својих обичаја и навика, с којима су спојене многе предрасуде. И ове обичаје и навике тако је увукао у свој живот, да по њима схваћа и дух своје цркве. Истина наша св. православна црква не руши народних обичаја, него их је прелила духом својим, а неке и освештала, али прилике, у којима се наш православни српски народ налазио и налази нијесу допуштале, да он схвати тога истинитога духа хришћанске православне цркве И за то није ни могао да се сасвим отресе својих вјековних навика и предрасуда, него је према њима удешавао и испуњавање многих христијанских и црквених дужности. Много примјере за доказ овога, што рекох, могао бих навести, али јер се за ово пите друга расправа, ја их не навађам. Поменућу само младе недјеље, задушнице, покладе и свечковање не заповједних празника.

У младе недјеље многи народни обичаји добивају своју вредност; у те недјеље ето нешто више и жена у цркву. Мање више свака ти та жена има да изврши неку врачку своју, а која се мора код цркве испунити Једна је тако далеко пошла — а то за цијело није прва — да је и са св. причести врачала, а звонар јој је помагао. А врачала је за то, да не може остати носећа.

У очи задушница сам својим очима видјео једну парохијанку гдје око цркве обилази и врача. На покладе жене неће у цркву; вело, да тај дан иду у цркву само оне, које су вјештице. А зар нам нијесу познати и они обичаји свечковања огњене Марије и т. д. док у недјељу „бога молећи“ купе сијено, ваде лук, возе жито, иду на назар и т. д.

Ово све мало примјера служе нам за доказ, да у вршењу религијозних дисциплина у нашега народа превлађује обичајни моменат. Како видимо, има дана по народном сујеверју када треба ићи у цркву ради врачања; има дана, када иду само вјештице, има чак и таквих, у које се не приличи дјевојкама ићи у цркву и т. д., али се заборављају они дани, које одређује црквена заповјед. И то нам јасно говори, да народ није упућен у своје религијозне дужности.

Истина свештенство, а и држава чак, раде сада школом код дјеце, да нове нараштаје одврате од утјецаја народних предрасуда и да их наведу на праву стазу христијанскога и црквенога живота. И успјеси виде се, али су доста слаби. Државни закони помажу цркви, те приморавају школску дјецу на испуњавање прве црквене заповједи и на учење наука вјере и појања, али та дјеца кад одрасту не испуњују прве заповједи црквене, а наук вјере позаборављају. Кућни одгој надвлада школски и црквени, и дијете плива даље старом струјом. И за то је наш народ у испуњавању црквених дужности један и исти у предјелима, гдје није било школа као у предјелима, гдје су радиле школе.

Могло би се помислити, да смо противни обичајима нашега народа. То нијесмо, ако они служе божанственом духу цркве православне и ако су њим преливени, празновјерицама глупима пак јесмо. Обичајни утјецај не смије бити јачи од црквенога, и обичај треба и мора да служи духу цркве наше. А да то узбуде, ваља нам наш народ васпитати у духу наше цркве и те његове обичаје у колико се узети могу, узети само у помоћ.

Да пак васпитање народа у духу наше вјере и црквених заповједи и успјешно буде, ваља нам народну заданицу — омладину — добро васпитати. „На млађима свијет остаје.“ Како се младеж васпита, таква ће она и кад старија постане остати. Но није довољно обраћати пажњу само на васпитање школске младежи; него ваља васпитати и ону што остави школу. Свештеник и црква треба ову младеж, да прихвати свом љубављу, свом снагом и да ју не испушта с ока и из руку. Овдје треба да је усредсточен рад свештеников, ако се мисли на напредак. — Настаје сада питање: како ће свештеник да задржи младеж, која је престала полазити школу, у својој руци

и како ће да је прилуби к вјеронауци појању и к похађању цркве?

Прије но што пређемо на одговор овога питања истаћи ћемо подјелу младежи. Подјелићемо је у три роја, и то: 1. младеж, која је школским законом обвезана на редовни полазак школе и цркве; 2. младеж, која је школским законом обвезана на полазак опетовнице и цркве и 3. младеж одрасла, која је престала полазити школу, па до удаје, односно женидбе.

1. О васпитању у вјери и појању и прилубљивању к цркви младежи школским законом обвезане на редовни полазак школе и цркве није нам задатак говорити у овој радњи, јер сам школски закон одређује начин васпитања и прилубљивања. Овом приликом можемо само напоменути, да творци тога школског закона нијесу се баш показали љубазнима према учењу вјеронаука. Школски закон „одређује у четвороразредним пучким школама само један сат у седмици за вјеронаук. Ово је свакако премало особито у школама, гдје су наша дјеца у мањини и у којима наша дјеца чују и науку противну духу наше вјере. И онај један сат у недјељу за држање катихета а прије св. службе, који школски закон прописује за учење појања од слабе је ваљде. А и противан је прописима наше цркве. Свештенику приличи провести прије но до св. литургије у спремању за исту и у размишљању о теми, коју кани проповједати; а не да се натеже и узнемирује с дјецом. Да се положе добри темељи у основној школи за даље васпитање младежи у вјеронауку и појању, што се проширења школског закона, који би морао умножити сате за вјеронаук и појање у седмичне дане. Сваки одгојни сустав дјелује пагубно, ако вјеронаук запостављ и „сматра га тек изузредним предметом“. (Гледстон) А Суливан у енглеском парламенту опет рече: „Невјеровјаконска школа највећа је несрећа, која може постићи народ.“

2. Младеж, која је школским законом обвезана на полазак опетовнице већ се почне кочоперити и сматрати, да није дужна учити вјеронаук и полазити редовно цркву. И родитељи то исто мисле, те задржавају ову младеж у недјељне и празничне дане код куће или шаљу их на разне послове. А јер нијесу одређени тачно часови за вјеронаук и свештеник обично слабо што ради с овом младежи. Ту лежи узрок неуспјеху васпитања народног у духу црквеном. Доба, у којем се налазе обично опетовничари, врло је важно за васпитање; ум дјетињи је тада већ изоштрен и приступачнији како зрелијим мислима тако и грешникa. Ово доба треба свештеник да употреби за свој рад. Свештеник не смије опетовничаре препустити само учитељу, него их мора сам да руководи; учитељ му је ту добро још дошао за припомоћ, за одржавање реда и за обављање надзирања у цркви.

С опетовничарима треба понављати молитве, вјеронаучне истине, христијански морал особито; упућивати их на извршавање црквених дисциплина, нагнти да редовно полазе св. богослужења, да на њима поје, читају часослове, апостол, вјеровање, молитву Господњу и на отпусту „слава Оцу“. Добро ће дјеловати, ако их по двојицу одредимо у олтар, да приреде просфору, вино и воду; да помажу свештенику при облачењу, додају кадионицу, отварају двери, принесу воду. Испуњавања дужности читања, појевчика, и еклесијарха прилубљује младеж к цркви, јер упознају св. богослужења, ослобођавају се у цркви и тако им испуњавање црквених дужности прелази у навику, у крв.

Мислим, да је са опетовничарима најзгодније радити, када свештеник ради са одраслом младежи. Радећи с њима, дјеловаће и на одраслу.

Нема сумње, да ће многим родитељима бити криво, што им дјеца њихова није у недјељу на располагању и наћи ће их се, који ће, мислећи да дјеца не морају долазити у цркву и на вјеронаук, потицати дјецу на непослушност. Свештеник мора све употребити, да унути родитеља, да устреба ли, баш и сам школски закон.

(Свршиће се.)

Администратор српске православне парохије у Араду.

Стара је то болест већег дела нашег новинарства, да оно хоће о свему да пише с неког вишег и начелног гледишта и становишта, и да хоће све, што се у нашем црквено автономном животу збива, да стави под нож своје само привидно начелне и стварне критике, а међу тим неће, да прије своје информације о ствари, с правог и истиног извора њезинога. На тако обично изађе, да је њезино писање само обмана и опсена читалачке публике, а њезина критика далеко од начелног и стварног становишта; прост

излив гнева и срдите немоћи неких, у остварењу својих циљева и тежња незадовољених појединаца и индивидуа, који навалице ствар онако представљају, како њима у прилог иде, да само симпатије читалачке публике за себе произведу и право стање ствари забашуре. Циљ таком пискарању, којим се необавештена публика заводи, није и не може бити унапређење саме ствари, и свестранији пречрес њезин у интересу бољега просуђивања и решавања о сличним стварима касније, већ проста тежња: хтети понизити углед оног, против кога се стање ствари у лажној светлости представља, да не би онај кога се ствар тиче, изгледао онако низак, како га његова својства и дела у истини представљају. Мотив, дакле, таковом намерном изопачивању стања ствари обично су себични обзири на своје „ја“; било то сад ма у коме погледу, и било ма на који начин да се мисли постићи неки ефект, који ће ту себичну накану задовољити. Лаж, дакле, и укланање од истине, јесу обично исходиште при раду већег дела информаторâ нашег новинарства, које је опет тако лакомо и грабљиво на сваку ситницу, која му се дојави у злој намери и с рачуном личним, против начелних противника дотичног листа или против личних противника људи око тога листа, да такову ситницу једва дочека и одмах је, расветљену с критиком свога гледишта а без обзира на истинитост стања ствари, читаоцима на уживање онако пружа, како дотичним људима око тих новина годи; и са гледишта законског (а са законитошћу обично се такови свет радо разбацује, који законе најмање чита и познаје) онако представи, како ће нападани орган или лице, или као незналица или као непоштовалац и повредилац закона и наредаба плаћи.

Можда и није увек криво само уредништво дотичног листа, колико дотични пријатељ дописник или информатор дописника, али жалост је, да се наше новинарство радо служи таковим нечистим и несавесним информаторима и дописницима, све и кад се уопозори на нечистоћу навода у односном допису садржаних, што доказује, да уредништвима наших листова није стало до ствари, колико до опрљивања и маркирања неких тела или неких појединаца, на су весели, да од „својих“ људи добију информације ма каковог квалитета, да би осим свога главног циља имали чим и лист попунити.

Далеко је то новинарство од намере објективног представљања ствари и праве поуке читалачке публике, већ се стави обично на неко више становиште, с кога се осећа позваним поучавати сваката без разлике, без обзира на то има ли тој поуци у дотичном специјалном случају места или не, и да ли та поука стању ствари и законском становишту одговара или не. Дотични појединац дописник уобрази себи обично, да он боље види и више зна, него више њих, који су о једној ствари дуже умовали и зрелије можда судили, па се осећа позваним излагати смеју и ругу сваки рад, који не иде у његову личну корист или у корист његових начелних савезника и пријатеља.

У новије време посведочено и доказано је наван свике сумње ово, што рекосмо и наведосмо о неким дописима и члановима, што су изашли у загребачком „Србобрану“, у вел. кикиндској „Садашњости“ и у новосадској „Застави“, у ствари премештаја јереја Стевана пл. Видака с администрације парохије у Араду на администрацију парохије у Вел. Кикинди, и у ствари постављања јереја и протонамесника Јована Новаковића администратором парохије у Араду.

Да видимо редом, колико је у споменутим листовима садржано истине о овој ствари и с каквим логиком и с каквим оштроумљем расположу дотична господа дописници и њихови патрони, с једне стране у излагању фактичног стања ствари, а с друге стране у тумачењу и у примени односних законских наређења, и колико сиже знање исте господе у законима и уредбама, потребнима при просуђивању ове ствари.

У бр. 124. „Србобрана“ ск 1896 вели се у односном допису из Арада, да је после смрти покојног Ђуре Јеврића, (који је био 1894. године изабран и потврђен за проту и пароха у Араду, али због неких диференција у питању станарине никако у Арад ни отишао није), требало било расписати стечај ради избора другог лица за проту арадског, но да то није учињено, већ је за администратора (варавао протопрезвитерата арадског по стилизацији дописниковој) био постављен Стев. пл. Видак, који заступа то место већ пуне две године на потпуно задовољство. Одмах у другом реду иза оних речи споменутог дописа стоји, да тај администратор заступа то место већ пуне две године. Колико истине има у овом делу дописа, и како дописник љуби истину, ако је знао за право стање ствари, или ако није за право стање ствари знао, колико се

труди да исто сазна, и колико је њему према томе стало и до угледа листа, у који он пише, види се најбоље из овога на аутентичном извору пријављеног стања ствари.

Ђура Јеврић умро је крајем јуна месеца 1896., дочим јереј Стев пл. Видак нити јест, нити је кад био администратор протопрезвитерата арадског, јер је таковим био постављен још г. 1893. јереј и протонамесник Јован Новаковић, системизовани парохијски помоћник у Араду, што се је збило још пре избора Јевријева за проту и пароха арадског, дочим је јереј Стев. пл. Видак крајем 1894. године постављен био само за администратора парохије арадске. Од куда, дакле, дописнику знање о томе, што не стоји, а да није кадар био сазнати истину у ствари? Читалац може то и сам погодити, кад чита даљу нетачну у томе допису, да у место, да се је расписао стечај на протопрезвитерско место у Араду, а оно је Стеван пл. Видак с тога места просто подигнут без даљег опредељења, а на његово место је за администратора постављен споменути Јован Новаковић парох кикиндски. — Ово се штампа у „Србобрану“ дана 7. (19.) новембра 1896., дочим је расположење о премештају у питању стојећем учињено тек у седници епархијске конзисторије темишварске дана 12. (24.) новембра 1896., и то наравно не, како то дописник злобно и накосно измишља, без опредељења службеног места за јереја Стев. пл. Видака, које по односним црквеним прописима не може ни бити, док једно свештено лице није од чиноделјства суспендовано, јер „nullum officium sine beneficio“, али виспрени дописник измишља то само, да докаже свету, какова неумесна и недозвољена расположења чини епархијска власт темишварска. Јереј Стеван пл. Видак премештен је подједно као администратор парохије Јована Новаковића у Вел. Кикинду, али не пре 7. (19.) новембра 1896., како то позудани „Србобранов“ извештач и искрени позуданик јавља, већ тек 12. (24.) новембра 1896.

Овај премештај пл. Видака подигао је велику пражину у вику, како се види, по целој територији земаља угарске државе, јер знају за њега: Загреб, Арад, Темишвар, Вел. Кикинда и Нови Сад из односних чланака, у којима се је пашло за вредно писати о томе догађају, епохалном и значајном, по личности премештеног лица, и као о неком чуду до сад нечувеном и невиђеном. Представља се у тим листовима та ствар као чин насиља и противзаконитости, почињене епархијском власти темишварском, како у погледу премештене личности, тако и у погледу српске православне црквене општине арадске.

Тако тврди велико-кикиндска „Садашњост“, да епархијска власт није именовала администратора арадске парохије по вољи арадске црквене општине. Слободни смо запитати писца односног чланка у „Садашњости“, на основу које законске, у крепости стојеће, установе тражи он од епархијских власти, да питају црквене општине за њихову приволу при постављању администратора парохије? Требао је незналицу епархијску власт одмах поучити и упутити је на законско становиште, да не греши барем у будуће, кад је тако грубу погрешку овога пута учинила. Мудри савети и паметне поуке увек су добро дошле. Али јест, ко би говорио и писао на памет, ко би могао пребацивати другоме незнање и неразумевање његова положаја, кад се не би могло све то чинити и без изричног навођења односне законске установе и односног ваљаног прописа. Умије то ваше новинарство врло добро, да само може опадати, подметати, омаловажавати и убијати углед свему, што треба да стоји на некој висини и да се поштује. За то смо и дошли до такове разузданости на свима степенима аутономног нам управног организма, да се то нико не осећа обвезаним слушати као потчињени и вршити налоге вишег и претпостављеног; за то и јесмо тако далеко дотерали, да се општине, шта више и свештена лица, устежу, без сваког зазора и стида, извршивати налоге своје претпостављене власти, тако, да се мора и груба физична сила у помоћ призивати, да се само ауторитет власти сачува и ваљаност њезиној одредби прибави. Покварености морала и недисциплинованост нижих изазива, господине пишче дописа у „Aradi Közlöny“-у, употребу брахијума при извршивању виших налога; и само људи такове врсте, као што сте Ви, господине пишче, могу мислити, да се за то налози ти без брахијума извршити не могу, што су више власти сишле са законитог становишта.

Закон своје заштитне моћи не ускраћује ономе ко закон тај поштује, али притеже свим могућим средствима на респектовање истог онога, ко га добре воље неће да поштује. Шта би се морало држати за извор власти у свету, кад би свако био мишљења Ваше и Ваших савезника у понашању према одлукама виших власти?

Кад господин писац чланка у „Садашњости“

није нашао за вредно поучити епархијску власт темишварску са законом у руци, него само на памет, какова су њезина права при постављању администратора парохија и како при томе треба да поступа, а то није нашао за вредно с тога, што није у стању навести за своју тврдњу, да треба питати дотичну црквену општину за приволу њезину при постављању администратора парохије, ниједне законске установе, то ћемо му ми пружити доказ законски за одређење руке епархијских власти у таким приликама у установи, садржаној у §. 54. II прев. краљ. рескрипта од 10. августа 1868., у којој изрично стоји, да се надлежна епархијска власт има старати за то да душепоучительство не трпи ућутрба док се парох у једном месту не изабере. Ту нема ни спомена о каковом ограничењу епархијске власти при постављању администратора парохије, дакле ни о томе, да треба искати привољу дотичне општине црквене у томе правцу, ко да јој се за администратора парохије постави.

Писац у питању стојећег чланка претпоставља потребу привоље дотичне црквене општине, а ми велимо, да те привоље не треба, али добро је, и преданак је напредног и спасоносног рада дотичног свештеног лица, које се за администратора парохије поставља, ако се жеља и воља дотичне црквене општине што заједно с одредбом претпостављене власти, учињеном у томе погледу у интересу службе. То се је случајно десило и у овоме случају, што се тиче постављања Јована Новаковића за администратора парохије у Араду.

Писац уништног чланка пориче ову околност, из разлога, што у арадској црквеној општини нема у овај пар редовно бираног црквено-општинског заступства, па признајући, да је привремени у своје време епархијском влашћу именовани управни одбор, који у споменутој црквеној општини постоји, Јована Новаковића за свога администратора желио, пориче да би у уништном захтевању тога одбора била изражена жеља и воља црквене општине арадске, да јој Јован Новаковић за администратора дође, јер такови одбор није као законито заступство дотичне црквене општине! Али слободни смо запитати господина писца, шта он разумева под законитим заступством једне општине? По нашем мишљењу је то свако оно заступство општинско, коме није извор власти и овлашћење на рад у општини дотичној груба сила, обмана и превара, већ пуномоћ добивена за таково деловање од за то надлежног фактора. На да видимо ко је тај чинилац у нашој автономној управи, који даје право на управу с црквено-општинским пословима, односно на који се начин и којим се путем долази до заступништва у нашим автономним црквеним општинама?

Овладао је по нашем мишљењу тај криви назор код нас, да је само оно црквено општинско заступство законито, које је на начин у односним законским установама прописани, изабором и потврдом односно узимањем на знање надлежне епархијске власти до тога мандата дошло. То би мишљење било оправдано само у оном случају, кад закон не би познавао и допуштао и могућност суспензије, односно свргнућа са звања, дотичног бираног заступства. Установа § 33 II. превишњег кр. отписа од 10. августа 1868. говори изрично и јасно о несумњивом овлашћењу надлежне епархијске власти, да по претходном проведењу потребне истраге може, према резултату те истраге, црквену скупштину као редовно заступство црквено-општинско распустити и избор нових скупштинара наредити. Поред таког јасног законског одређења настаје питање, ко ће управљати црквено-општинским пословима дотичне општине у времену између распуста криво пронађене скупштине и између организације и конституисања нове црквено-општинске управе у дотичној општини; јер и у томе међу-времену не смеју послови дотичне црквене општине стајати, а то међу-време може према приликама да траје и врло дуго, као што је то сад случај и код црквене општине арадске?

Јасно је, да мора неки управни орган постојати у дотичној црквеној општини и у томе међувремену. Но од куда такови орган? Ко да га поставн? Избор заступства потребног тек се има одредити и провести, а до проведења тога избора немају односни бирачи у ничем да суделују. У природи саме ствари лежи, да мора надзорна епархијска власт да се постара за орган, који је потребан за руковођење управних послова у дотичној црквеној општини до састава редовног заступства дотичне црквене општине, и да именује у ту сврху потребно управно тело. Ово именовање биће дакле по природи саме ствари и на основу споменуте законске установе (II. §. 33. прев. кр. отписа од 10. августа 1868.), која овлашћује епархијску власт, да редовно заступство дотичне црквене општине распусти, и

ставља јој tacite већ тиме у дужност да се побрине за то, да управни послови у дотичној општини не застану и уштрба не трпе.

Шта следи дакле из до сада реченога? Да ли то, да су привремени управни одбори незаконита тела у дотичним црквеним општинама? Према изложеноме може до оваког закључка довести само или слаба логика или накосно, злобно и хотимично угушивање будне у човеку логике, да се само неко окрзнути са незаконитости и неваљаности неког чина. Из реченога јасно излази то, да су и привремени управни одбори у дотичним црквеним општинама без сваке сумње законита управна тела, јер им је подлога за њихов опстанак у закону дана и садржана, али нису то редовна заступничка тела дотичних општина, већ су то изванредна али свакако законита, јер у закону утемељена и самом природом ствари дозвољена, али само изванредним приликама у некој извесној општини изилазна заступства. Дакле не мањка тим телима обележје законитости, како се то некој господи свиди да увек наглашују и истичу, да ли у незнању или и против свога знања и уверења, незнамо, већ су и то законита заступничка тела, али нису само редовна, дакле изванредност је тип и обележје тих законитих тела. А рећи, да нешто што је иначе у закону основано, није законито, за то само што је изванредно и што не бива обично, значило би исто толико, као кад би се рекло, да је болест неприродно стање човеково, за то што је она ванредно стање, јер здраво стање је обично и редовно стање човеково. А ово тек никоме паметноме неће пасти на памет да тврди, кад зналде свезу и односај болесног стања према организму човековом, у коме како здраво тако и болесно стање свога основа и разлога налази.

Дакле ванредност, никако пак незаконитост је обележје привремених управних тела у црквеним општинама. Друго је питање, да ли су та тела увек прави израз воље дотичних општинара. Но о овоме држимо, да не би требало у опште говорити, јер сви ми знамо како се данас ствара воља народна, кад дође дотле, да се иста треба формално да манифестује. Да не спомињемо и не повлачимо овде прилике, које леже ван автономне наше сфере, могли би нам о тој правој вољи народној издати најпоузданије сведоџбе и дати најкласичније доказа повереници наших епархијских власти, који излазе да присуствују код избора пароха у дотичним црквеним општинама, који би могли посведочити не у једном случају само то, да је воља народна израза свога одиста нашла, али како се је дошло до изјаве њезине, какови су упливи на њезин изражај утицали и колико је управо индивидуа при томе своје воље имало, о томе би нас молили да ћутимо и не говоримо, јер у ствари свуда се само мали број воља слободно изјављује, а остале све изјављују се под утицајем разноврсних околности, тако, да само формалне изјаву воље народне признати морамо по оној правничкој: „es si coactus voluit, tamen voluit“, дочим у ствари о њој говора не може бити.

Кад с овом ствари стоји тако у опште, то није боље с њом ни при избору црквено општинских представништва, тако да воља народна стоји назад у питању. Но с друге стране је могуће и обратно да се деси, да наиме једно именовано црквено-општинско заступство буде прави израз воље народне, изузев наравно вољу оних лица, која су с управе црквено-општинских послова сишла, јер су с ње скинута. А ово је могуће особито у оном случају, ако је именована управа састављена из људи разборитих, савесних и поштених, којима општа ствар дотичне општине на срцу лежи, тако да та управа својим поштеним радом накнадно поверење општинара добије, у ком је случају ова прави, а не само формални, представник воље народне.

Према овоме нека се суди, колико је оправдано тврдити, да у привременим управним органима црквених општина не може бити изражена воља народа дотичних црквених општина, и да према томе ни у предлежећем специјалном случају воље народне не може бити само зато, што црквено-општинским пословима управља именовани управни одбор.

Исто тако је друго питање и то, зашто данас у Араду таково ванредно стање у управи тамошњих црквено општинских послова постоји, као и то, за што постоји провизорија у погледу протопрезвитерско парохијског места тамо. Да је писац односног чланка, што је изишао у бр. 48. вел. кикиндске „Садашњости“ из мало поузданијег извора информацију своју у овој ствари црпео — кад по односној његовој тврдњи већ има обичај да се добро о свакој ствари информише — не би онда био могао написати у томе чланку, да је по његовом мишљењу требало те провизорије у Араду одавно укинути, али епархијска власт место да учини крај постојећим

провизоријама, она ствара још нову провизорију. Но да то није написао, не би имао био шта написати, јер не би имао био шта пребацати епархијској власти темишварској и представити је свету као самовољну и такову, која без обзира на ствар има пред очима унапређење интереса неких лица, а не корист општине и парохије о којој се ради. Не обмањујте, господине писмче, читалачке публике, већ тражите сигуран извор за своје информације, па не ћете онда под видом светлости у публику уносити забуну, збрку и криве појмове о некој ствари, као што с упитним чланком хоћете да произведете у јавности рђаве појмове о епархијској управи темишварској, тврдећи нешто на памет и без увуте у ствари. А да сте Ви без увуте у ствари и горњи укор пред јавности дали епархијској власти темишварској, сво Вам доказа, којим ће се мало аутентичније доказати, да из инспиратора упитног чланка или из писца његова не говори љубав према истини, већ диспозиција на тврдњу непетине, пакост и несавесност, која му допушта у своме интересу тврдити све, макар ствар ни из близу не стајала онако, како он тврди.

Течајем године 1894. буде за протопрезвитера-пароха у Араду изабран и потврђен сада већ покојни Ђорђе Јеврић, ондашњи парох сегедински. Кад је требао да оде на место свога новог определења у Арад, где парохијског стана у парави нема, видео је он, да не може добити за једног проту-пароха прикладног стана у Араду за своту од 300 фор., која му је као еквивалентат станарински установљена била. Затражи с тога, да се станарина та према арадским местним приликама повиси, и кад то црквена општина арадска не хтеде учинити, најави он, да он неће ићи у Арад, док му црквена општина или не стави на расположење у парави прикладан за њега стан или не повиси станарину, за оволико, колико је потребно, да за ту своту према достојанству своме стан у Араду добити може. На ово закључи епархијска власт темишварска крајем 1894. године, не лишивши изабраног и потврђеног пароха и проте Ђуре Јеврића избором и потврдом у Араду стеченог права његова, поставити „и до попуњења овога места“ администратором парохије арадске јереја Стев. пл. Видака. После тога тек (1895.) закључи епархијска власт расписати на ново стечај на место пароха и проте у Араду. Против овога решења призва се изабрани и потврђени парох и прота Ђура Јеврић на надлежну вишу митрополијску власт, с тога се обустави расписивање стечаја. Призив Јеврићев буде одбијен и нападнуто првостепено решење у крепости одржано. Но односна одлука призивне власти би тек у априлу 1896. епархијској власти темишварској достављена. Тек тада би била наступила могућност предузети нужне мере и кораке, да се учини краја провизорији у погледу пароха и проте у Араду, да није међу тим наступило изванредно стање у управи исте црквене општине, које је немогућним чинило попуњење протопрезвитерско-парохијског места у Араду.

(Свршиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Његова Светост, патријарх српски Георгије Бранковић**) благоизволео је даровати поплављенцима у Србији 100 фор. у Босној и Херцеговини 100 фор. и у Црној Гори 100 фор. Надаље је Његова Светост благоизволела и ове године доставити градском поглаварству у Карловци 100 фор. као божићни му дар карловачкој сиротињи; а 100 фор. управи картоначке богословије, као дар „Друштву св. Јована Милостивог.“

(**Високопреосвештени г. епископ Мирон Николић,**) бави се целе прошле недеље у Карловцима, присуствујући седницама Митрополитског Црквеног Савета, а по тим и седницама Саборског Одбора.

(**Високопреосвештени г. епископ Михаило Грујић,**) након свршених седница Митрополитског Црквеног Савета, вратио се је у прошлу среду после подне у своју резиденцију.

(**Високопречасног г. архимандрита Платона Телечког**) благоизволело је Његово Величанство, премилостиви наш цар и краљ, најмилостивије одликовати орденом жељезне круне III. степена.

(**Митрополитски Црквени Савет**) држао је своје седнице 9. 10 и 11 децембра о. г., под председништвом Његове Светости, преузвишеног господина патријарха *Георгија Бранковића*. Присуствовали су седницама као чланови: високопреосвештена господа епископи *Мирон Николић* и *Михаило Грујић*, вреч. г. г. архимандрит *Платон Телечки*, протојереј *Јован Вучковић* и протојереј *Василије Константиновић*; г. г. *Др. Никa Максимовић*,

Др. Стеван Павловић и *Лаза Обреновић*; те народно-црквени секретар г. *Др. Лаза Секулић* и г. *Милан Механџић* као перовође.

(**Саборски Одбор**) држао је своје седнице 12, 13 и 14 децембра о. г. под председништвом Његове Светости преузвишеног господина патријарха *Георгија Бранковића*. Седницама су присуствовали као чланови: високопреосвештени господин епископ шакачки *Мирон Николић*, вреч. г. г. архимандрит *Иларион Руварац*, протопрезвитер *Ђорђе Влаховић*, г. г. *Др. Нико Максимовић*, *Др. Теодор Недељковић*, *Миша пл. Росулић*, те г. Др. *Лаза Секулић* и г. *Милан Механџић*. Седнице ће се наставити сутра и прекосутра.

(**Архиђецезалне епархијске власти**) ниа ће своје седнице, и то: конзисторија сад у среду, административни одбор у четвртак (19. о. м.).

(**Избор митрополита у Букурешту**). На место тамошњег митрополита Гевадија који је дао оставку, изабран је за новог митрополита Георгијан.

(† **Кузман Мунчић**), народни добротвор, умро је у Вел. Бечкереку. Врли покојник је, у споразуму са својом супругом, завештао две стотине јутака земље на српске просветне цељи. Завештај ступа у живот по смрти супруге му ђе. Емилије Мунчић рођ. Векецке, која ће имати поближе да означи опредељење тога завештаја, с којим ће у своје време имати управљати Саборски Одбор. Као што завлаују, ђа Емилија, супруга преминулог народног добротвора Кузмана Мунчића, властница је и свог властитог великог иметка, те се је надати, да ће врла супруга племенитог родољуба мужа, и тај свој иметак придружити завештаном већ, на просветне српске цељи, иметку његовом, и тако подићи себи и своме мужу вечити споменик заједничког им родољубља и племенитости. Бог нека јој подари века и среће, на испуњала очекивања свога народа. Врлом покојнику, мужу јој, нека је лака земља и вечан спомен! Слава му!

(**Нова композиција.**) Познати српски композитор у Београду, г. *Стеван Мокрањац*, компоновао је целу литургију, која је на св. Николу први пут појана у дворској београдској капели на потпуно задовољство свију слушалаца.

(**Духовни концерат.**) Панчевачко српско црквено певачко друштво приредило је десети свој духовни концерат 13. (25). децембра о. г. у дворани светосавског дома тамошње српске православне црквене општине, у корист сиротињског фонда те општине. Распоред: 1. Љвовъ А. Т.: „Отче нашъ,“ мешовити хор. — 2. Бортнянскій Дм.: Концерт X. „Пойте Богу нашему,“ мешов. хор. — 3. Мокрањац Ст.: Слава и нынѣ „Тебе одѣющагося.“ — стихира на на вел. петак, глас 5., мешов. хор. — 4. Чајковскій П.: „Херувимская пѣснь,“ мешов. хор. — 5. Томаловић М.: „Ирмосъ Успенію Богородице,“ глас 1. мешов. хор. — 6. Григоријевъ П. Г.: Концертни псалам „Боже, Боже мој,“ мешов. хор. —

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Први Шематизам православне српске епархије будимске за годину 1896. Саставио *Георгије Марјановић*, епарх. бележник. Издање епархијске управе будимске. Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Каровцима. Стр. 112

По наредби блаженопочившег епископа будимског Јеремије Мађаревића, а ревним заузимањем и трудом протођакона и епархијског бележника будим. епархије г. Георгија Марјановића, добисмо, ево, и шематизам будимске епархије. Од г. 1868 до данас ми не знадосмо како стојимо и колико се бројимо у тој епархији. У прев. рескранту од 10 августа 1868 године додате су односне табеле о броју душа у целој нам митрополији, и то „по политичком попису.“ По томе попису било је тада у будимској епархији свега 21.464 православне душе. По шематизму 1896 године ево наданом број српских православних душа у тој епархији је 9424 мушких и 9314 женских; свега: 18.738. У броју рескриптуалном, тек ако је врло мален број душа припадао другој народности, а не српској. Према томе, број српских православних душа што нам га први шематизам будимске епархије саопштава према броју рескриптуалном, а после 26 година, значи, да је број православних Срба у будимској епархији много опао. Опао је директно према рескриптуалном броју са 2.626 душа, не рачунајући да је за 26 година требао нарасти. Немили ови бројеви не значе, истина, да је Српство минусом будимске епархије мање, јер немамо података о томе, где је тих 2.626 душа и приврат који се за 26 година нама показати, али они јасно говоре, да је број православних Срба у будимској епархији опадао у јакој мери, и да је данас још у опадању. А то је, што нас доводи пред разна питања, која нису утешна ни за тамошњу епархију, ни за нас Србе наван ње. Родољубиву услугу би учинио онај Србин, који би стање нашег народа у будимској епархији подвргао свестраној студији, те нам одговора дао на питања: зашто је број православних тамошњих Срба на тако малени број пао и докле ће то опадање бивати и можда *морати* бивати? Тачан и сигуран одговор на та питања био би несумњиво нуждан. Он би нам могао дати

и најбољу директиву за потребна комбиновања у будућност нам стрању за ту епархију и наш народ у њојзи.

По статистичким податцима, које нам даје први шематизам будимске епархије, било је у тој епархији концем 1895 г. 49 парохијских и 15 филијалних цркви, а 7 капела. Свештеника пароха 30, администратора парохија 5 и 1 капелан. Парохија нма свега 48; према томе: 13 парохија, због оскудице у свештенству, немају свога свештеника; а у 19 цркви не служи се служба Божја сваке недеље и празника.

Српских православних домова нма 3096; брачних парова 4.074. Смешаних бракова 200, а 188 дивљих бракова (конкубината). Назарена нма само 2., и то: 1 у Борјаду, а 1 у Кишфалуби, а похачком протопрезвитерату.

Школа српских православних (вероисповедних) нма 46. Учитеља редовних 24., приправених 20. Школске деце од 6—12 година одрасле: 1.766; а од 12—15 година 777. —

У целој будимској епархији г. 1895 склопљени грађански бракови и црквом су благословени сви осим једног у Литоби.

Шематизам је ревносно израђен са многим податцима. Састављач шематизма, г. Марјановић, је много труда у свој посао уложио, и заслужио је да му то признамо и да му се на том труду и захвалимо. Као што дознајемо, скорим ћемо доћи и до шематизма вршачке епархије.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Саопштавамо, да смо спремили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну, а које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

наша је одобрена и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим всл. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

Она је уређена (редигована) као ниједна до сад по стручњацима на то позваним и надлежним. *Стоји само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким корицама и на доброј хартији.* Кад се на више куни дајемо 25% рабата.

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено-школске општине, да нас потпомогну својим наруџбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које за школу нису.

Јавна захвала

Госпођа Милева Јанковић, професорка више девојачке школе Београдске, приложила је Манастиру Врдинку — Раваници — од прилике каднфе врло лепе дарке, намењени прилог овај за здравље своје кћери Милице. На дару тоже подписани благодаре, а Господ нека дароватељки здравља поклони. Живила!

Братство Манастира
Врдника — Раванице.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Број Ек. 269. ех 1896 188 1—3

С Т Е Ч А Ј.

Овим се расписује стечај на парохију I. разреда у Шкарама у протопрезвитерату вилићком.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до 14. (26.) Јануара 1897.

Из сједнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 28. Новембра 1896.

Михаил
епископ.

Број Ек. 286 ех 1896. 189 1—3

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се стечај на парохију I. разреда у Бјелопољу, протопрезвитерата кореничкога.

Интеркалара нема

Рок пријавама до конца Јануара 1897 по нов. кал.

Из сједнице Епарх: Конзисторије држане у Плашком, 28. Новембра 1896.

Михаил
епископ.

Ad E. 1078. I. 155 ex 1896. 186 2—3

С Т Е Ч А Ј.

На упражњену парохију IV- разреда у *Новом Селу* расписује се стечај. Молитељи имају валано снабдевене и истакнене молбе своје путем претпостављених својих власти до св. Саве поднети.

Интеркалара нема.

Из седнице епархијске конзисторије држане у *Вршцу* 7. (19.) октобра 1896.

Гаврил с. р.
Епископ.

С Т Е Ч А Ј. 187 2—2

На парохију вараждинско-великоканижку са платом и наградом у износу од 1240 фор. уз дужност, да о властитом трошку иде у Велику Канижу служити сваку другу литургију и обављати пригодне дужности свештеничке.

Молитељи имају нужнима свједоџбама поткрепљене молбенице своје поднијети овамо најкасније до 31 децембра о. г. по старом календару.

У Пакрацу 2. (14). децембра. 1896.

Епархијска Конзисторија Пакрачка.

ДРУГИ ОГЛАСИ.

ОСНОВАНА 1866. ТРГОВИНА ОСНОВАНА 1866.

ШПЕЦЕРАЈА-ДЕЛИКАТЕСА И ВИНА

Љ. СТЕФАНОВИЋА СИНА

У НОВОМ САДУ

ГЛАВНА УЛИЦА БР. 27. — ТЕЛЕФОН БР. 76.

Препоручује своје обилато снабдевено стоваришше шећера, каве, пиринца, свећа, зејтина, бадема, грожђа, француска и мађарска коњака и шампањера, ликера у сваковрсном набору, прашке шунке, пресне и куване, фришких сардина, руса, ostsee-heringe, јегуља мариниранихи у сулцу, рака, форелни, ајвара, тункфиша, Rheinlachs, конзервираног бифтека и паприкаша, фришких маслина, малага грожђа и Princess-бадема, кандираног воћа у великом набору. Доброг руског теја и разна енглеског теј-брода. Француске чоколаде и особито фиших Салон-бонбона. Панчевачког пива у флашама, Märzen и königs — Баварског „Spaten“ пива у флашама. Разна десерт-вина: Malaga Sherry, Chablis Madeira, Medoc, Bordeaux, Lacrimae Christi, Volnay Токајског, Lieb-fraeuenmilch, Niersteiner, бела талер-вина, старог и гарантирано чистог:

Ermellekér у бутељама по . . . 50 нов.
Magyaráder „ „ . . . . 55 „
Neszmelyer-Tischwein у флашама по 58 „
Burgunder црно вино у бутељама по 60 „

Сунђера, разна Toilette сапуна, глицерина, викса за паркетне, Bernsteinlack-фарбе у разним нијансама, за патосе, лака енглеског у сортама и т. д. 182 4—10

Послуга брза и тачна, цена јефтина.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излунало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крупама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 18—27 Илустрована ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА
ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.
У Ср. Карловцима у недељу 22. децембра 1896.

БОЖИЋНА ПОСЛАНИЦА ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ ГЕОРГИЈА БРАНКОВИЋА

ГЕОРГИЈЕ ПРВИ

по божјој милости и вољи народа српског, православни Архиепископ Карловачки, Митрополит и Патријарх српски, Његовог Ц. и Ап. Краљ. Величанства ФРАНЦА ЈОСИФА ПРВОГ, прави тајни саветник, кр. угар. великашког дома члан, преизредних ордена: ц. и кр. гвоздене круне првог степена каваљер, краљ. српског св. Савве првог степена, као и Књажевства црногорског Даниловa реда првог степена великокрстник и т. д. и т. д.

пречасном православном свештенству оба реда, и побожном православном српском народу богохранимe архидијецезе карловачке и епархије будимске, пресрдбеној пастви своје духовној, шаље уредан поздрав и патријаршки благослов.

„Днесь ѥвлисѧ благодать спасителнаѧ всѣмъ человѣкомъ. Днесь во сынѣхъ Божіихъ сынъ дѣвы бысть, и благодать благовѣствуетъ.“

Ако икада, то данас пригодом светковања великих празника: рођења, обрезања и крштења Христова, надобно нам је запанити гласом св. матере цркве наше Господу, да нам допусти: „Єдинѣми оусты, и единѣмъ сердцемъ славити и воспѣвати пречистое и великолѣпное имя Отца, и Сына и св. Дѹха“, — јер се на данашњи дан јавила спаситеља благодат свима људима, јер је на данашњи дан постао син божји, сином пречисте Дјеве Марије, и благодат благовјестује.

Велико је заиста старање Бога свемогућега о роду људском, неизказана је и неописана милост божја, према нама грешнима. Па је ли нам могуће, љубазни моји, да се не испуњавамо радошћу духовном, што се оваплоћењем сина божја, удостојила бедна природа наша те части, да се сједини са лицем нашега Искупитеља, са самим божанством, што по речма св. Апостола: „**ѩкъ тѣмъ живѣтъ всѣко исполненіе божества тѣлесно**.“ — Како ли да се не зарадујемо, видећи како на славном и преузвишеном престолу славе божје, куда ми грешници, без страха и трепета ни погледати не смемо, — седи сада у свему подобан нама — син божји. —

Св. Пророк Давид предвиђајући долазак сина божјег на земљу у телу човечјем, признао је све народе да му служе, али са страхом и трепетом. „**Работайте**, рече, **Господеви со страхомъ и трепетомъ, и радѣйтеся ємъ со трепетомъ**.“ — На што више и даље размишљавамо о тој изреци Давидовој, тим боље и већма видимо, да је узета из самога суштаства преславнога тога збитија.

Тајна оваплоћења сина божјег садржи у себи све оно, што нас одушевити и наду у нама неговати може, али уједно и све оно, што нерадиве на рад побудити и недостојне застрашити може. —

Искупитељ наш Исус Христос јесте Бог свемогући, те по томе и веран у свима речима и обећањима својима. Он је обећао, да ће сваког, који победи себе и страсти своје, посадити на престо славе. И ти, дакле, драги Хришћанине, ако се држиш истинитих и правих хришћанских врлина, као добар војник Христов, ако и пострадаш за правду и истину, сешћеш за цело некада на престо славе, ма да ниси имао овде на земљи целога живота свога где, да умирену главу своју приклониш.

Сетимо се само, шта је побуђивало св. Апостоле, толике мученике и угодника божје, да су могли подносити толике труде, гоњења, опасности живота и мучења; да су презирали силу и моћ тиранских римских царева и земаљских заповедника; да су сву љутину и жестину мучитеља својих презирали, трпељиво подносили, и смрт као олакшицу својим мукама тражили? — Ништа друго, доли уверење и чврсто уздање у Спаситаља свога, ради кога су приносили себе на жртву, да не може, да неће заборавити подвижну љубав принесену за њега и божанствену науку његову, те да их као победитеље неће оставити без награде, без венца победнога. — Да, драги моји, сви ревнитељи благочастија, сви добри подвижници и богобојажљиви људи, црпели су на и данас црпе утјеху у том уверењу и истини, да Спаситељ света, који је на данашњи дан човеком постао, јесте истинити Бог, те да ће по обећању своме, спасти све оне, који чрез њега долазе Богу. —

Но Искупитељ наш Исус Христос јесте уједно праведни и неподмитљиви Судија наш. Пакао, са свима својим грозотама и ужасима, мали је, да се сравни са преступима Хришћанина, који са гресима својима ружи и пређа сина божјег, који се оваплотио ради његова спасења. Па кад је проливена крв Авељова била тако силна, да је незакашњено изазвала Бога на одмаштење, — то како не би призвао одмаштење на главу грешника запао сина божјег? — Кад су отпадници закона Мојсијева без сваког милосрђа кажњени бивали смрћу, то колико

су жесточијем мучењу подложни они, који својим грешним животом потпру сина божјег и ругају се Духу светом?!

Па зато, драги моји Хришћани, потрудите се сви, да радосне празнике ове светкујете и прослављате торжеством и прославом Хришћанина достојном. Јер докле год не очистите срца ваша од грешних скрнавина и не обратите се свим срцем Спаситељу своме, и не почнете живети његовим животом, дотле рођење сина божјег и његов долазак на земљу, не може вам ни једне радости причинити, јер у таком случају нити сте ви његови, нити је Он ваш. —

Само онај Хришћанин достојно светкује и прославља знамените дане ове, који се подвизава сваким добрим и богоугодним подвигом, на свако добро дело; који се Бога боји, Цара и Краља свога поштује, претпостављене власти слуша, и ближње своје као себе самога љуби, готов у свако доба да за правду и истину и душу своју положи.

Чинећи вас овако, на све ово пажљивима, богољубазна и благословена у духу чеда моја, одложите сва дела таме, одложите свако безаконье и сваку неправду, будите богобојазљиви, побожни, на молитву и славословље склоньени. — Цару и краљу своме, као оцу нашем верни, одани и до смрти послушни. — Друг друга љубите, један другоме снисходите, и у беди и невољи потпомажите, а к' томе, ево вам се баш сада најподеснија прилика пружа, када су од ужасне поплаве браћа наша, једноплеменици и једноверници, у Србији, Босној, Херцеговини и Црној Гори, пострадали и у ово строго зимье доба без кућа својих остали, те под ведрим небом дочекују превелике ове празнике, са сузним, на небо упртим очима, изгледајући на помоћ ближних својих. Притеците им у помоћ колико ко може и чиме може. Олакшајте им бедно и сажаленья достојно стање њихово, по оној пословици: ко брзо даје, двојином даје. — Таким делима показаћете и засведочити да оваплоћење сина божјег, и долазак његов на земљу, није по вас штетан нити безплодан, — него напротив да вам служи на изредну корист и духовно сазиданье ваше, те да с тога и прослављате и торжествујете торжеством достојним правога и истинитога Хришћанина човека.

И ја смирени Патријарх и Архипастир ваш, таким истинитим, радости и прославе торжеством, и ако телесно од вас удаљен, но духом и љубављу неразлучан, поздрављајући Христољубија ваша љубављу архипастирском, и свака блага од Оца небеснога, свима без разлике усрдно желећи, молим се и молићу се пред престолом небесне славе, да рођени нас ради и нашега спасења ради син божји, духом својим владичњим усели се у срца ваша, те да отвори у вама обитељ себи, и да вам буде Отац, а ви њему синови, и да се зарадујете као благодатни, које нека буде, буде! — Амин.

У **Сремским Карловцима**, године 1896 од рођења Христова, а Патријарштва Нашега седме.

Горе поменути смирени
Патријарх
Георгије Бранковић.

О учењу вјеронаука и појања младежи

која је престала полазити школу — до женидбе и како да се иста прилуби к похађању св. богослужења, вјеронаука и појања?

(Свршетак).

3. Долазимо напокон и до оне младежи, која је престала полазити и опетовну школу а то је она од 15 година па на више док не ступи у брак. Ову младеж више не везе школски закон на полазак вјеронаука и св. богослужења, а и родитељи ју неће на полазак упућивати. Ово је доба, када младеж обично заборавља што је научила кроз школу, и када се понајвише раскалаши. Данашње стање ове младежи је жалосно. Вјеронаук ју учи по гдје који свештеник и то бива с натегом, а о учењу појања ријетко се гдје и мисли. У цркву долази врло ријетко, кад јој се хоће; стоји гдје хоће, излази кад хоће. Кад нам је младеж тако недисциплинисана у вјери, како ли ће нам тек остарина изгледати једна и кукавна. Зар не би могла у будућности, непријубљена цркви и њезиној науци, лахко се повести за наукама противнима нашој цркви?

Већ само и поменасмо на ову невољу, која нас, да што већу пажњу обраћамо васпитању у вјери и нешколске одрасле младежи мушке, а особито женске. Нагласисмо женске. А за што? Јер је женска питомија и послушнија и од природе више је наклоњена извршивању религијозних дужности од мушкога. Женска као домаћица има пазити на извршивање вјерских прописа у кући; као мати има у рукама васпитање дјеце. Своје знање предаваће дјеци својој. „Ако хоћете да су вам људи велики и славни, ви научите мајке величини и слави.“ — „Будућност и срећа дјетиња зависе од њихове мајке.“

Дакле свештеник, ако хоће да му паства буде што честитија, безувјетно мора наставити васпитање у вјери младежи и кад престане полазити школу. То васпитање састоји се у поучавању вјеронаука, хришћанскога морала, црквених дисциплина и појања, и у похађању св. богослужења, на којима ће редовно присуствовати и појати. Свештеник ће пазити, да младеж редовно испуњава дужности и да се код куће, у колу, у забави пристојно влада; одредиће дан, у који ће сва младеж приступити св. исповједи и причести; наложиће да две а две дјевојке редом имају држати чистећу цркве.

Питање настаје како ће се та младеж привући на редован полазак вјеронаука, појања и црквених богослужења?

Врло лахко. „Треба хтјети, треба смјети, па да видиш куд се лети.“ Свештеник нек узме у помоћ углед цркве и свој положај и своју чврсту вољу, и редован полазак одмах је осигуран за увијек.

Ја ћу слободан бити овом приликом изнијети из своје праксе како сам на другој својој парохији у Кобашу радио и колико сам у раду успјео. Молим, да се не узме као истицање моје, него само као скроман доказ, да је лахко постићи привољење младежи к вјеронауку, појању и к цркви.

Кад сам прије четири године дошао у Кобаш послије неколико недјеља, док сам спознао ситуацију, говорио сам једне недјеље о петој заповједи Божијој дотичући се и треће црквене, и онда и ово рекао по прилици: „желим да сва младеж, мушки и женски, сваке недјеље и свакога празника долази редовно на св. литургију и да овдје стоји (показао сам руком место пред лијевом пјевницом) и Богу се моли. Недјељом послије подне у два сата, када средње звоно одзвони, одмах се има сва младеж скупити пред цркву на учење вјеронаука, послије којега ће ићи у парох. кућу на учење појања (У мјесту нема српске школе, а јер у комуналну не даду иконе наше, то смо удесили у парохијској згради собу за појање). Дјеце а двије дјевојке дужне су пазити да је црква чиста. Ово што рекох важи за све без разлике и очекујем да ћете сви послушати. Ако би се нашао ко да не послуша, биће опомењен на само; не помогне ли — пред младежи, а не помогне ли и то, пред црквом на проповједи, а не помогне ли и то, онда дотични нек ме не тражи приликом женидбе и удаје“. „Од данас послије подне почима вјеронаук и појање, а у прву недјељу се има стајати на одређеном мјесту.“

И одмах с почетка се то прилично добро удовољило мојој жељи. Било је ћудања, непослушности, приговорања, а рекао бих и стидљивости; но када се видјело, да ја то не схваћам олако, да пропитујем за непослушне, да их пописујем, опомињем и маркирам, онда је богме нестало и непослушности. И сада ти младеж долази сваке литургије у цркву, мирно стоји,

извршује прописе вјере и поји, а што је доста важно утиче и на старије. Сад и они долазе многобројније у цркву, па што виде од младежи и они чине, и они у појању гуде. А она младеж што је ступила у брак, научена на долазак у цркву, долази врло добро и сада, те са својих нових мјеста поји.

Сада више не треба да водим бележке и да кога укоравам због недолажења к учењу вјеронауке и у цркву на св. литургију. Младеж се је прилубила к цркви, а и старији да упоно испуњавање дужности.

Али увијек морамо мислити и на ону народну пословицу: „у сваком житу има кукоља“. Јер у раду са младежи наићи ћемо на кукољ — на така лица, која неће слиједити упуте свештеникове, радиће противно њима. И да се истријеби кукољ, свештеник ће морати употребити и неке казне. Неки свештеници у овом случају прибјегавају за помоћ свјетским властима. То је погрјешка. Ја мислим, да свештеник без какве грдне невоље не смије дизати тужбе против своје пастве код свјетских власти. То је исто тако, као да отац кад треба да казни своје дијете и да сам исправи погрешку — зове у помоћ туђина или свјетску власт. Свештеник мора имати утјецај на своју паству јачи од свјетске власти, и његове моралне казне морају да осјетљивије дјелују него ли материјалне казне свјетских власти. Св. писмо и канони пружају му довољно средстава.

Али има још нешто чим ће се младеж прилубљивати к вјери и цркви. А то је угледањем у свештеникову породицу и у самога свештеника. Свештеник треба сваком приликом да одликује добре полазнике цркве а да осуђује немарне. Не смије, да услиједи каквога дара, гледа кроз прсте моћну или дјевојци Свештеник мора пазити, да и његова дјеца, и ситна и одрасла, редовно долазе на богослужење, да мирно присуствују и да шућу и поје, да се исповједају и причесте; а не можда да пушта својој дјеци, да бјежи од цркве, јер њихов примјер пагубно дјелује и на младеж другу. На жалост познајемо доста свештеничких синова, који су врло слабо или баш ни мало упућени у црквена богослужења, па не знају отпјевати баш ни најједноставније пјесме. Кад су постали људи од положаја, дјелују у нашем народу у духу противном нашој цркви.

За успјешно дјеловање у учењу вјеронаука и појања неопходно би потребна била књига, у којој би наложене биле молитве, све оно што нам ваља њеровати и чинити и пјесме са св. литургије. Што је написано све би морало бити написано кратким слогом и разговјетним језиком и разумљивим тоном, како би била што приступачнија уму нашега простога народа Кад би црквене опћине биле још наклоне, те да уз парохијалне домове подигну зградицу са једном собом, тамо гдје нема школе наше, гдје би свештеник могао младеж учити вјеронауку, црквеној дисциплини и појању, без сумње много би допринијеле к прилубљивању младежи к вјери и цркви.

Према свему, дакле, што на брзу руку могосмо промислити о овом питању и написати, убјеђен сам чврсто, да до нас свештеника стоји хоћемо ли нашу младеж прилубити к учењу вјеронаука, к извршивању црквених дисциплина и к похађању св. богослужења и појања. Од свештеника се иште само да с младежи ради, ради и увијек да ради. Радећи с младежи, ради с цијелом паством својом; а ако сви радимо са својом паством, радимо са цијелим народом.

А наш народ треба нашега рада. Он је гладан духовнога брашна, а један духовне пиће. На кад имамо доста и једнога и другога, гријех је не нахранити гладног, не напојити жедног. — Ко би случајно рекао: лијепо пишеш, красно пишеш — али тако се не може у пракси, јер неда се ништа с нашим народом почети, овоме ја одговарам са ријечима нашега пјесника епископа Никанора — Срб Милутина:

Народ је ко њива,
Коју кад сијеш ил' садиш,
Онако рађа и носи
Како ју кад радиш.

Јован Јовановић.
парох.

Администратор српске православне парохије у Араду.

(Свршетак)

Против редовног црквено-општинског заступства у Араду, у ком су већ од дуго година на дневном реду непрестана трвења и отимања за учешће у управи црквено-општинских послова, подношене су течајем 1895 године пријаве због неуредности и злоупотреба у манипулацији с

иметком црквене општине као и с иметком заклада, које под руковањем тамошње црквено-општинске управе стоје. Извиђења у томе погледу обављена имала су за крајњи резултат то, да је споменуто заступство и код епархијске и код надлежне призивне митрополијске власти приним проглашено и на распуст осуђено, тако да је у марту 1896 редовно заступство исте општине распуштено било, па је за обављање свих управних послова постављен привремени управни одбор, коме је између осталога стављено у задатак, да чини припреме потребне и за обнову редовног црквено-општинског заступства тамошњег, што би одавно било и учињено и проведено, да се није распуштена скупштина, којој је толико стало до автономије општинске, послужила против односне решидбе призивне митрополијске власти утоком на високо кр. угарско министарство у Будапешти, од којега решење тога утока ни данас још стигло није. А да се до коначног решења тога утока не може предузимати обнова заступства црквено-општинског, док постоји могућност успоставе старог црквено-општинског заступства — наиме у случају уништења односног решења другостепене власти — јасно је за свакога ко здраво и објективно мисли. А док нема редовног заступства у црквеној општини, не може се ни стечај ради сталног попуњења протопресвитерско-парохијског места у Араду расписивати, јер и ако се управа текућих послова у једној црквеној општини може поверити именованом управном одбору, не може се поверити томе одбору и избор пароха-протопресвитера из тога разлога, што специјални за овај избор постојећи прописи искључују могућност ваљаног избора на други начин него ли је у тим установама прописан. Нека из овога види писац споменутог чланка у „Садашњости“ као и писац односног дописа „Србобранова“, који исто тако тврди, да је после смрти Јевремићеве, која се збила крајем јуна 1896, требало било расписати стечај ради сталног попуњења протопресвитерско-парохијског места у Араду, да ли њихова тврдња има места и колико је иста оправдана. Али шта је стало таковим људима до умесности и оправданости онога што пишу, људима, који су у стању у три реда, који један за другим иду, таку бесмицлицу написати и инак живи остати, као што је то случај с дописником „Србобрановим“ у споменутом напред допису, људима, који су кадри на тако кратком малом простору рећи најпре, да је после смрти Јевремићеве, која се је збила крајем *јуна 1896*, постављен био администратором протопресвитерата (јер таково тумачење свеза речи собом доноси) јереј Стеван пл. Видак, а одмах у другом реду за тим, да тај Видак већ *две године* испуњава то место на опће задовољство. Људи од таковог душевног калибра и такове духовне кратковидости усуђују се још да свакога критикују и намећу се за учитеље и саветнике осталом свету, као да је сав свет тако затучен, да није у стању ништа просудити, а само „Србобранов“ дописник да стоји на недостижној душевној висини. Једна му висина та, кад није у стању опазити ни на простору од од три штампана реда тако у очи падајуће противусловље и бесмицлицу; што доказује, колико му душевни поглед и снага мишљења сиже у мало даљим стварима, које не леже тако рећи пред оком.

Види се дакле колико је оправдано пребацивати епархијској власти темишварској, што није горе споменуте провизорије до сад укинула.

А сад да видимо како стоји с оним пасусом и с оном тврдњом у питању стојећег чланка „Садашњости“, у коме се тврди, да је јереј Стеван пл. Видак постављен администратором парохије у Араду до „попуњења протопресвитерско-парохијског места у Араду“, из чега би се као хтело закључити, да он не би могао бити макнут с тога места до попуњења тога места избором од стране надлежних и позваних на то фактора као и потврдом од стране надлежне епархијске власти.

На први мах изгледа ствар заиста тако, да би се наиме тај закључак из мало час истакнутих и наглашених речи извести могао. Но кад се амо дубље у ствар завири, види се одмах варљивост таког закључка у овој ствари. Истина је, да је дотично решење епархијске власти стилизовано тако, како је споменуто, али изводити из тих речи, искинутих из свезе с осталим садржајем тога решења и узетих самих по себи, без обзира на околности, у којима је односно решење донесено, доказ је барем брзоплетости и површног размишљања, ако не грешне накане, хтети навалице импутирати епархијској власти недоследност и непромишљеност у раду. Ваља ту пре свега имати пред очима ово, да се закључци у седницама свих наших автономних власти доносе већином на основу усменог рефе-

писања дотичне ствари без писмене израде реферата и предлога за одлуку, тако да се закључци ти касније израђују, па је велико питање, да ли је у предлежећем случају и донесен закључак онакав, како је исти стилизован, које питање постаје баш тим веће, што записник односне седнице није оверовљен, и што је концепт односног решења, који је руком тадашњег референта писан, на местима допуњен руком тога истог господина, који тврди, да је он „до попуњења протопресвитерско-парохијског места у Араду“ администратором тамошње парохије постављен.

Но узимо да је епархијска власт одиста донела закључак у смислу горе истакнуте стилизације, онда ћемо прави смисао и значај пасуса „до попуњења протопресвитерско-парохијског места“ моћи схватити само у вези с околностима, у којима је у питању стојеће решење донесено. Таково решење може се одиста замислити у горе описаним и изложеним околностима и у тадашњем односају онда већ за проту и пароха изабраног и потврђеног Ђуре Јеврића према црквеној општини арадској и према епархијској власти темишварској. У децембру 1894. неопходно се је, да Ђура Јеврић неће да иде у Арад, док му општина не нађе стана према његовом достојанству, или док му не установи станарине у овој свотн проко износа од 300 ф. за коју би он у Араду могао више достојанству сходан и примерак стан наћи. Епархијска власт темишварска не лишава Ђуру Јеврића избором и потврдом стеченог му права на парохију и протопресвитерски положај у Араду, већ поставља до попуњења протопресвитерско парохијског места за администратора парохије у Араду јереја Стев. пх. Видака, дочим је администратор протопресвитерата арадског био од г. 1893. јереј и протонамесник Јован Новаковић системизовани парохијски помоћник у Вел. Кикинди. Кад Јеврић ни касније не дође у Арад, док се горњи услов не испуни, закључено би тек у фебруару 1895. расписати нов стечај на протопресвитерско-парохијско место у Араду.

Из овога следи јасно, да је јереј Ст. пл. Видак постављен за администратора парохије у Араду у таковим околностима, где је било још наде, да ће Ђура Јеврић као изабрани и потврђени прота и парох арадски на место свога новог опредељења доћи, што доказује најбоље та околност, што исти Ђура Јеврић није формално био лишен права свога на упитно своје место ни онда, кад је Ст. пл. Видак био постављен администратором парохије арадске ни касније, кад је закључено било расписати нов стечај на то место. А кад то стоји, онда је јасно, да је јереј Ст. пл. Видак био постављен администратором парохије у Араду само до попуњења тога места тада већ изабраним и потврђеним парохом и протом; за кога се је мислило, да ће питање станарине с општином арадском у ред довести и онда своје ново звање наступити. Будући се је Јеврић против решења, које се је односило на распис новог стечаја призвао на вишу митрополијску власт, отегао се је био његов долазак у Арад тако, да је најпосле његова смрт (у јуну 1896.) питање његова недоласка у Арад коначно решила. Тиме је дошла парохија арадска опет у потпуно право располагања надлежне епархијске власти, јер се је постављени администратор парохије могао према горњем стању ствари сматрати само заменником изабраног и потврђеног пароха Ђуре Јеврића. А заменништво не може трајати и после смрти онога, ко бива замењиван.

Да ли према оваквом стању ствари може бити сметње премештају на горњи начин у горе изложеним околностима постављеног администратора парохије, нека сада просуди писац и питању стојећег чланка у „Садашњости“?

Но апстрахујмо сасвим од околности у којима је донесено решење, којим је Ст. пл. Видак постављен администратором парохије у Араду, па просудимо то решење само по себи без везе с икаквим околностима. Каквог значења и смисла може имати без везе с околностима онај пасус упитног решења „до попуњења протопресвитерско-парохијског места?“ Одговарамо, да би при постављању неког лица свештеничког за администратора једног службеног места такав апсолутни пасус стајао у опреци са службеним положајем и односајем таквог лица према његовој претпостављеној власти и да би морао имати за последицу и саму некажњивост разноврсних неподобштина на страни дотичног лица и оставшње истог у дотичном службеном месту, ма како исто лице на дотичном службеном месту немогућим постало. Таково опредељење једне решидбе стојало би у опреци и са правом диспозиције, које епархијска власт над једним привремено намештеним свештеним лицем у јавном интересу има да; стајало би даље

у протусловљу са захтевима реда и дисциплине. А сме ли се иједна надзорна власт одрећи једног права, које јој у јавном интересу припада. Права, која припадају једној власти као таквој, не могу се увртити никада у категорију приватних права, којих се дотични овлаштеник и одрећи може и напустити их може, будући од тога никакав јавни интерес штете имати не може. Право, које једна власт у оном интересу врши неодвојиво је. Према томе не може се једна епархијска власт одрећи свога права, које јој у јавном и општем интересу припада, да свако свештено лице, макар оно било и стално намештено, по предходно проведеном за то прописаном поступку, ако је исто у једном службеном месту немогуће постало, с тога места уклони. А како би се онда тек смела та власт одрећи своја права, да премести привремено намештено свештено лице; кад то службени интереси собом доносе. А докле сиже нојам тих службених интереса, добро ће бити пређутати овде баш у интересу онога, кога се тај премештај тиче.

Излази дакле, да се, обзиром на јавни ред и на дисциплину свештеничко-званичничку, свака одредба, која би садржавала у себи ограничење диспозиционог права, што га једна власт у јавном интересу врши, мора сматрати као да није ни учињена и као да и не постоји, као што то бива са разним ограниченима и условима код приватних правних уговора и као што је то случај с разним одредбама последње воље, које стоје у опреци с јавним интересима. Према томе би се имало и у предлежећем случају узети, да у питању стојећа одредба, кад би била учињена без свезе с околностима, у којима је цело решење донесено, не постоји, јер је недозвољена и правно немогућа. И ово би наравно била слаба сведоџба за једну епархијску власт, кад би у питању стојећу одредбу апсолутно учинила била, јер би била тиме изјавила наклоност одрећи се једног у јавном интересу даног јој права. Али сумњичења овога нестаје и ствар постаје јасна, кад се узму околности у обзир, у којима је у питању стојеће решење донесено, и онда има у питању стојећа одредба и смисла и места тако, да о каковој непромишљености рада и о каковом напуштању једног јавног права не може бити говора.

Али када се ова ствар и не би на овај начин схваћати имала, како што се тако схваћати мора, инак би писац односног чланка у „Садашњости“ могао био изостати и с односном својом опаском, кад се узме у обзир, да се место протопрезвитера-пароха у Араду попуњава постављањем јереја и протонамесника Јована Новаковића, досадашњега администратора протопрезвитерата арадског и за администратора парохије арадске, јер у дотичном решењу нема говора о *сталном* попуњењу споменутог места, којим би условљено било остављање јереја Свев. пл. Видака на администрацији парохије арадске. А чим се у дотичном решењу не чини разлика у томе погледу, мора се и привремено попуњење једног места сматрати попуњењем тога места.

Тако дакле стоји ствар с могућношћу премештаја јереја Стев. пл. Видака. Сада би требало да посмотримо и испитамо питање потребе тога премештаја, јер писац односног чланка у „Садашњости“ усудио се на памет тврдити, да тај премештај није био потребан, и да је он учињен само на захтев и жељу привременог управног одбора у црквеној општини арадској. Кад би дотични писац седео онде и на оваковом месту, на ком обично седи и треба да седи једна власт, наиме на месту, с кога се може имати и добити прегледа о ствари и тако доћи до закључка о потреби или о непотреби нечега, онда би му допустили, да и у овоме питању нарече своје мишљење о потреби у питању стојећег премештаја. Али кад он сам то зна̂де, да се он креће на земљишту, с кога му је преглед и увид у ствар немогућ, како се усуђује онда изрицати без икаквог доказа и образложења суд свој у овоме питању. Архива епархијска и ерц. прав. верни црквене општине арадске можда би могли писцу упитног чланка пружити доказа о потреби тога премештаја, да је он имао воље за ствар се потање распитати и савесније је проучити, јер можда би инак онда дошао до уверења и осведочења о томе, да епархијска власт не чини своја расположења без икакве потребе, само за то, што би хтела, да даде каквих знакова живота свога, и напамет, као што напамет пише и поставља тврдње писац у питању стојећег чланка, без обзира на то, како стоји ствар сама, о којој он хоће јавности и епархијској власти темишварској свој суд да наметне, као да никакви општи интереси у питању стојећи премештај захтевали нису, већ да је исти учињен из неких личних обзира. Чудновата тврдња коју налазимо и код дописника

Србобранова у већ горе споменутом допису његовом из Арада. Опетовање те тврдње доводи нас на мисао, да је и уништног дописа Србобранова и горе споменутог чланка „Садашњости“ једно исто лице инспиратор, можда и писац, и ако не пошљач и достављач тих ствари споменутим листовима, из чега се опет даје закључити, ко се то тако брине за личне интересе нечије. Епархијској власти, једној као таковој, сигурно није стало до лица, као таковних и самих по себи, ако с тим лицима није спојена и нада на општекорисни рад на извесној позицији, што доказује најбоље у питању стојећи премештај, који је ускомешао и узвитлао сву нашу журналистику; јер кад би епархијска власт темишварска гледала на личности, можда се не би имао ко тужити на њу због премештаја о коме је реч, при коме је био пред очима само службени интерес, што доказује најбоље премештај досадањег администратора протопрезвитерата арадског, који је до сад имао као парох своје седиште изван подручја тога протопрезвитерата, за администратора парохије једне у подручју тога протопрезвитерата, наравно с његовом приволом, јер она не може да схвати, да један стално намештени свештеник сме не питајући њу, желети и молити, да оде у другу парохију као администратор.

Људи око „Садашњости“ мисле да један парох или у опште једно стално намештено свештено лице треба да шта општину, код које је то лице намештено, сме ли ићи на друго место. Љубопитљиви смо да нам се покаже односна законска установа. Јер по нетој логици морао би in ultima linea један такови свештеник молити општину једну, да му шта дозволи умрети, што држимо неће ни „Садашњост“ од нашега свештенства тражити.

Друго је питање ту, сме ли једно стално намештено свештено лице отићи или бити удаљено из своје парохије, а да за обављање душепопечителских дужности не буде расположење нужно учињено. Ако је пак ово учињено тако да душепопечитељство никаква уштрба не трпи, онда се мора ствар сматрати тако, као да је наступила администрација једне парохије услед предходивших одрекнућа или смрти предходно намештеног бившег душепопечитеља. А ова може према околностима краће или дуже времена трајати.

У предлежећем случају побрнуто је за то, да душепопечитељство не трпи уштрба. А осим тога у овом случају и није премештен парох, до кога је обично доста стало, већ један систематизовани парохијски помоћник, до кога није ни једној општини толико стало, и ако је и он стално намештено свештено лице. — Да је пак у интересу службе, да администратор једног протопресвитерата седи у подручју тога протопресвитерата, то ће допустити без сумње и писац у питању стојећег чланка. На како тај момент службени, које пак онај интерес службени, који потиче из можебитне немогућности досадањег администратора парохије арадске у Араду, ваљда би и у очима писца споменутог чланка били довољни разлози за премештаје, о којима је у предлежећем случају реч.

Можда ће из овог изложења ствари писац односног чланка у „Садашњости“ доћи до увиђања, да су интереси и арадске парохије и арадског протопрезвитерата ове премештаје нужним чинили и захтевали. А интереси кикиндске црквене општине толике штете од премештаја у питању стојећег имати не могу, кад се узме у обзир, да тамо премештено свештено лице у одређени положај тамо долази, у коме ће се моћи вршити над истим непосредни контролни уплив надлежног окружног проте, тако да истина за кикиндску општину нема отуда позитивних интереса, али се црквени интереси на другој страни тиме потпомоћи и унапредити могу.

А сада долазимо, да видимо и испитамо, да ли треба „човеку да стане памет,“ од тога кад чита одређење једне епархијске власти, да се у једној општини не дозвољава повишица плате свештеникове, али да се дозвољава повишица станарине, да ли се за таково одређење може рећи „није шија него врат“, као што се о томе кикиндска „Садашњост“ изражава, и колико „премудрости“ има у господе око „Застава,“ која кажу за епархијску власт темишварску, да је расположењем горње врсте показала „премудрост“ своју, и која се господа чудом питају, како се може одредити повишење станарине, кад се не може дозволити повишење плате.

Кад господа не би била тако брзоплетна на немевање и безразложно критиковање свега, што им се на први поглед свиђа таковим, да назива памет на стајање и таковим, што сведочи о малој сназі мишљења других људи, можда би издала себи мало боју сведоџбу о својој великој „премудрости“ и можда им памет не би та-

ко брзо стала радити, чим види, да нешто иде под капу њихове памети, јер можда у кога има мало памети и преко граница тога њиховог хоризонта душевног. Али човек често се затрчава и с памећу својом, тако, да у трку напред и не види, да може бити нечега на страни, што би ту ствар разјаснило. Па би било добро пре изрицања суда о нечему најпре уштапти онога, ко је о нечем већ судио, да он разјасни ствар, пре него што се изрекне осуда о његовој великој „премудрости“ Мало дубље и свестраније треба ту, господо око „Заставе“ и „Садашњости, да се мисли, кад се хоће штап над нечијом памети да ломи, а не као што ви радите, од којих један („Садашњост“) од свог, можда у ствари интересираног поузданика, бачену мисао без потањег мозгања о њој као готов новац прима и штампа, да би се само могао чудити и нешто свету као чудо изнашати, од кога човеку има намет да стаје, а други („Застава“) у првом листу нађену ту вест — у духу своје врсте обучену и у својој форми и на свој само начин — већ за то прештампа без сплног умовања о оправданости своје критике, што мисли, да је лист, одакле ова ту вест вади, већ довољно и критички о њој промозгао, држећи, да нији онда потребно да и други људи о њој мозгају и мисле.

Изложено је већ напред, да у арадској црквеној општини постоји привремени управни одбор за обављење текућих црквено-општинских послова, као и то, да већ године 1894. није хтео доћи на своје место опредељења у Арад за проту и пароха изабрани тада сегедински парох Ђура Јеврић само за то, што он није могао добити у Араду за станарину од 300 фор. стана примерног за њега као проту и пароха тамошњег. Горе изложени интереси службе захтевали су, да администратор протопрезвитерата арадског буде уједно и администратор парохије тамошње, док се постојећа провизорија у управи црквено-општинској не укине, кад ће се моћи приступити и избору протопрезвитера и пароха у Араду. Данашња привремена црквено-општинска управа у Араду нашла се је побуђеном предложити Јована Новаковића, ако би исти хтео доћи и за администратора парохије у Арад, повишицу плате са 200 фор. годишњих. Епархијска власт није нашла за сходно одобрити повишицу плате из разлога, које одобравају и господа око „Садашњости“ и „Заставе,“ наиме због броја срп. прав. душа тамошњих и због тога, што је такав закључак донела привремена ванредна управа црквене општине арадске; већ је епархијска власт одредила, да се има обзиром на горе истакнуто искуство повисити станарина проти и пароху арадском са 200 фор. годишњих.

Господа критичари овог расположења епархијске власти темишварске не виде или неће да виде разлике у природи ова два берива, којом се разликом потпуно оправдава и једно и друго расположење исте управе. Њима лебди пред очима само привременост данашњег управног одбора у црквеној општини арадској, па просуђују свако питање са гледишта те привремености, без обзира на то, о каквом се предмету ту ради.

Пре свега свакоме, ко здраво и објективно мисли, биће јасно, да је станарина берило са свим друге природе, него ли је то плата. Плата се може само из врло важних разлога повисити или смањити, и када се то деси, то бива онда стално и дуго. Станарина пак по својој природи и обзиром на односну законску установу подлеже честим променама, према приликама дотичног места, а што је најглавније, свакој црквеној општини слободно је свагда сазидати одговарајући парохијски стан или изнајмити за свога пароха одговарајући стан у свако доба и тиме учинити краја плаћању станарине. Из тога произлази јасно могућност повишења станарине и онде, где околности не говоре за повишење плате, кад околности неке говоре за повишење станарине. С тога не смета томе повишењу привременост црквено-општинског управног органа, јер је и само повишење станарине те, према природи истога берива, привремено; а најмање смета то повишењу станарине у предлежећем случају, кад је већ пре две године баш мали износ те станарине био разлогом за недолазак пок. Ђуре Јеврића у Араду. Привременост управног органа у црквеној општини арадској не долази овде у обзир, јер исти орган није повишење станарине ни закључио био, већ је то обзиром на истакнуте околности одредила епархијска власт. — На први мах и сама посматрана изгледа та ствар самовласним декретирањем станарине од стране епархијске власти. Али није тако, кад се узме у обзир, да је управни орган 200 фор. берива више за свог свештеника у овоме закључио, јер епархијска власт одобрава проширени издатак са 200 фор. више, али га одобрава само у таквој форми, која тај издатак

као привремен обележава, — а такове управне мере може и привремена црквено-општинска управа и епархијска власт предузети, и из таковог наслова, који износ тога издатака потпуно оправдава.

У ствари не стоји, дакле, што тврде споменута два листа, да је повишење станарине, у питању стојеће, самовласно декретирање неког издатка, јер толики издатак је епархијска власт одобрила, колики је данашње црквено општинско заступство предложило, само је епархијска власт променула наслов тога издатка. Но наслов није у таковим питањима главно, већ сам издатак. Али наслов је овде обзиром на природу његову таков, да се не може рећи, као што хоће господа око „Садашњости“ и „Заставе“ да кажу, да је то једна и нета ствар, станарина и плата, и кад је требало једно одбити, да је ваљало то и с другим учинити.

Према томе епархијска је власт закључак управног одбора у ствари одобрила, само му је обзиром на прилике, више оправданости дала, одредив, да се свота, коју је и сам управни одбор као издатак предложио, нема плаћати у име плате, већ у име стана, који се у свако доба сазидати или у парави за свештеника изнајмити може тако, да плаћање еквивалента онда отпасти имаде.

А да је привремени управни одбор по нашем мишљењу овлаштен донашати закључке ове врсте, следи из привремене природе њихове и из нужде наметнуте околностима животним, као и из природе положаја таковог одбора, као што је горе већ потање изложено.

Да је пак станарина од 500 фор. а. вр за једног проту и пароха у Араду примерна станарина, види се отуда, што је у најновије време и у Темишвару парох уживао еквивалентат од 500 фор. у име станарине, и што је таков захтев био ставио већ пре неколико година и прота Вел. Бечкеречки. А људи, који познају местне прилике у споменутим варошима, тврде, да су станарски одношаји станова у тим местима једнаки.

А кад се ствар тако схватити и тумачити мора, онда нека господа писци горе споменутих ствари разрачунају сама са собом и са својом савешћу, како могу избацивати онакову маглу у овој ствари, која читаоцима застире поглед у ствар и неда им, да виде ствар већ изопачење њезино, и упућује их, да гледају у одредбама у питању стојеће епархијске власти не одредбе по општу ствар спасоносне, целисходне и у оквиру постојећих закона донесене, већ самовољне и без обзира на општу ствар као и обилажење постојећих уредаба издана расположења. Где је у такове господе савест, кад им допушта да таково што пишу и свет измишљеним и изопаченим чињеницама као и кривим и погрешним тумачењем фактички изнесених чињеница заводе и обмањују. С тога би ми при завршетку ових редака саветовали господи, око уводно споменутих листова, да пре увртења какове вести о радњи наших автономних власти, затраже обавест у ствари на правом, а не лажном извору за ствар, на нека онда слободно пишу и начелно и стварно, колико им је воља о дотичној ствари, јер кад се има право стање ствари за подлогу и исходиште, то стварна оцена нечега на једнакој стварној и фактичној подлози може само међусобно обавешавајући и поучавајући, дакле само корисно деловати; но овоме не ће довести никада примање о некој ствари вести од макар кога, ко личног интереса нема, да ствар у ђавољ светлости представи, а себе и своје мишљење једнострано у повољној светлости прикаже. □

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Високопреосвештени г. епископ пакрачки Мирон**) отпутовао је прошлог четвртка из Карловаца пут своје резиденције. —

(**Митрополитски Црквени Савет**) у седници својој од 9. 10 и 11 децембра о. г. решио је и ове предмете: Изменуто је решење темишварске конзисторије, којим је јереј Ј. П., лични парохијски помоћник у Б., за администратора друге парохије у истом месту постављен, те је администрација те парохије поверена пароху Ј. П. — У спору о парохијским сесијама у Моду изменуто је првостепено конзисторијално решење у том смислу да је сесија, коју је пређе уживао тамошњи почивши парох преда тамошњем пароху Ђ. К., дочим је као парох признат јереј Д. Ј. — Изменуто је конзисторијално решење у погледу приставања личног помоћника пароснма у Старој Палапци у једној личности, јереја Д. Ј., тако, да се сваком пароху тамошњем засебни лични помоћник, и то према потреби, приставити има. — Потврђено је конзисторијално решење гледе спора између црквене општине у Б. Цр. и

тамошњег протопрезвитера пароха Ц. — у погледу обнашања литије и свештеничког таса при венчању, те је по томе нејасније поменутог протопрезвитера у погледу обнашања литије узето на знање, а закључак црквеног одбора у погледу укидања свештеничког таса при венчању стављен ван крепости тако, да се сав од дана донесеног тог одборског закључка, при венчањима од свештеничког таса, приљени новац истом протопрезвитеру пароху има накнадити. — Епархијска конзисторија накрачка учинила је пријаву овоме Савету, да је у једном конкретном случају од кр. земаљске владе добила налог, да све поднеске, који буду истој конзисторији латиницом поднесени, има сходно законском наређењу примати и територно решавати, те је иста конзисторија умолила Митрополитски Савет ради даљег упутства у том погледу, но Митрополитски Савет, обзиром на автономне наше уредбе, и нарочито обзиром на то, што су сви верни српске православне цркве дужни покорити се наредбама автономним и црквеним, нарекао је, да су странке које спадају у подручје црквене автономије и овоцрквене дисциплине дужне своје поднеске искључиво ћирилицом чинити, те је према томе представком својом упозорила кр. земаљску владу како на автономне наше уредбе, тако и на односаје, који између св. православне цркве и подручних јој верних постоје, и умолио је, да кр. земаљска влада од своје одлуке одустане. У осталом напоменуто је и то, да према овим странкама, које не припадају српској православној цркви, а своје поднеске напој автономној власти чине, може постојати наређење које је и државним законом прописано. — Потврђено је конзисторијално решење, којим је парох А. Н. на Ш. због преступа против црквеног реда и дисциплине осуђен на једногодишњу епитимију. — Исто тако потврђено је конзисторијално решење, којим је парох П. Н. у Ш., због разних антиканоничних преступа, суспендован и фишкалном акцијом обложен. — Потврђено је конзисторијално решење, којим је Ј. В. пароx у Пр. на губитак парохије и благодејањима с њом скопчаног осуђен. — Уток јереја Ст. М. у И. против конзисторијалног решења, којим је у мир стављен, одбијен је, а односно решење конзисторијално потврђено је. — Имењуто је конзисторијално решење гледе не припуштања у кандидацију јереја Ж. П. у С. к избору системизованог парохијског поћођника, с тим, да се исти избору има припустити. — Потврђено је конзисторијално решење, којим је администратор парохије у А. јереј Ст. пл. В. премештен за администратора парохије у В. Кикинди. —

(**Саборски Одбор**) настављено је прошле недеље своје седнице, под председништвом Његове Светости, преузвишеног господина *патријарха Георгија*. Тим седницама присуствовао је и г. Др. Јосиф Јагић. У среду је приспео и преузвишени господин *Данило Станковић*, те је Саборски Одбор обавио и једну конференцијалну радњу своју око припремних посала за народно-црквени сабор, којега би састанак имао бити на пролеће. Саборски Одбор је завршио своје седнице у среду у 8 сати у вече. Извештај о раду Саборског Обора донећемо накнадно.

(**Уредник „Весника Српске Цркве“**) г. протосинђел Виктор, досада професор богословије у Београду, премештен је, Краљевим указом, за професора нишке гимназије. Поводом тога замолио је г. Виктор Главни Одбор тамошњег свештеничког удружења, да донесе своје решење у погледу даљег уређивања „Весника Српске Цркве“. Главни Одбор је једнодушно решио, с обзиром на четворогодишњи ревни уреднички рад и ревно старање око напретка „Весникова“ г. Викторово, да исти остане — и крај његова премештаја у Ниш — и од сада уредник „Весникова“, све дотле, док год буде могућности да његово одсуство не ремети тачно излажење листа. — Оваким решењем се заиста одаје најлепше признање досадашњем уредничком раду г. Виктора.

(**Српским композиторима у пажњу.**) Од „Гусала“, друштва за неговање музике у Вел.-Кикинди, умољени смо да донесемо ову белешку: „У седници од 20. априла 1894. год. решило је друштво „Гусле“, да ће од сад сваке год. 27. априла по ст. држати дечију беседу, те ће тиме прославити дан спаљења моћи св. Саве. За ту беседу расписиваће сваке године награду од 25 фор. за најбољу дечију композицију у 1 или 2 гласа, удешену са пратњом виолине или гласовира и то за употребу у малодечијим забавштиштима или у нар. школама. Песме без пратње неће се у обзир узети. За беседу, која ће се одржати 27. априла 1897. год., друштво овим расписује стечај. Текст може композиста сам по својој вољи изабрати. Композиције се имају анонимно послати на г. *Милана Петровића*, председника друштва „Гусала“, а име композиторово нека се назначи у запечаћеном писму. Рок стечају је до св. Саве 1897. год. На светосавској беседи ће се јавити, колико је и каквих песама стигло. Све композиције које приспеју до тога дана, ликовоће друштва „Гусала“ научиће са децом из кикиндских српских школа, и све ће се певати на дечијој беседи 27. априла 1897. год. Која ће од тих песама добити награду, то ће публика пресудити. Посетиоци беседе добиће купоне, на којима ће бити бројеви

оних композиција, које су стигле на расписани стечај и свако ће по своме укусу и осећи и дати број оне песме, која му се најбоље допада. На коју песму падне тим начином највише гласова, та ће добити награду. На писмо, која скрива име композитора, као и на композицијама треба метути какав знак или написати какву пареку. Само ће се оно писмо отворити, које скрива име награђеног композитора; остала ће се спалити. Резултат гласања као и име награђеног композитора публиковаће се у своје време после беседе.“

Позив на претплату.

Овим бројем завршујемо VI годину „Српског Сиона“. Први број 1897 године изаћи ће на нову годину. Све пријатеље „Српскога Сиона“, а особито наше пречасно свештенство и славне српске православне црквене општине молимо, да изволе своју претплату за времена обновити и новом се одазвати.

Администрација „Српског Сиона“.

Од уредништва.

Г. ? ? у П. Од нове године не ћете да држите лист, јер га — велите — прима тамошња црквена општина. Добро. Но ви нас још питате: „зар немам право“? И онда вам морамо рећи: немате право. „Српски Сион“ требала би да држи свака црквена наша општина, али, — и сваки свештеник наш. Црквене општине имају свој део у њему, који их се тиче и тицати мора; а свештенику, не само да је добро дошао овај лист, да га прочита кад нађе, него му је потребан за цео живот, јер ће увек у њему имати по где што да потражи и чиме да се користи. Свештеникова књижница и кућа не би смела бити без „Српског Сиона“, јер је то једини црквени и богословски, а уз то и званичан наш лист. А држати га може сваки свештеник, јер му је цена тако малена, да нагледа и слепило и жалосно, кад који брат недржање тога листа изговљује материјалном својом оскудицом. Кад не може за „Српски Сион“ да нађа месечно 33 новчића, зар ће издати на поједину књигу по једну и више форината? Не. Па каква је онда лектира тога свештеника, који за један један свој лист, неће ни' не може, да нађа месечно 33 новчића? Каква душевна забава? Какав интелектуални напредак? Какво усавршавање у спреми за вршење позива? И шта све не би могли и имали права да питамо! — Но можда би код декојег свештеника на столу место „Српског Сиона“ могли наћи, по који политички лист. Он му је духовна ризница. У њему он налази директиву и снагу за свој рад и позив! Зато и јесмо — какви нас све има. Који свештеник замењује „Српски Сион“ у својој кући и својој лектири са политичким листовима, тај даје доста сигурног ослонца претпоставци, да замењује и амвон са политичким зборницама, теологију са политиком. Кратко рећи: да је он више нешто друго, него одушевљени за свој позив свештеник. Не велимо тиме, да недржање „Српског Сиона“ само по себи дискваликфикује свештеника као таквог, али то недржање „Српског Сиона“, као последица извесног расположења, оваплићује на горњу претпоставку.

У колико се све ово тиче и вас, изволите сами пресудити. Наше је још да вам кажемо: да је неоспорна морална дужност сваког нашег свештеника бити претплатником „Српског Сиона“. За свакога и за све има преко целе године у том листу доста потребног и корисног да прочита, те да тиме надокнади издатак од 4 фор. годишња. А кад би сваки наш свештеник ту дужност и извршио, поставио би могућност, да „Српски Сион“ за 4 фор. годишња још и много више даде својим читаоцима. Братско вам поздрављење! —

За поплављенике у Србији и Црној Гори:

Достављене уредништву *„Српског Сиона“*

18. Стеван А. Јанковић градски начелник у Карловцима	2 фор.
Из бр. 50 „Српског Сиона“	57 „
Свега:	59 фор.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Кратки славенс-српски речник. Израдио *М. М.* Београд. Штампарија код „Просвете“ — С. Хоровица. 1896. Стр. 72.

Максим. Шаљива игра у три чина с певањем. Написао *Мита Калић* — Цена 40 нов. Ову је шаљиву игру наградила „Матица Српска“ са 200 фор.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

ЈОВАН ДАМАСКИН

навод из појема

Грофа А. К. Толстоја

преписао

поп Лука Поповић парох панчевачки.

Овај сво спев прештампали у својој накладе из „Српскога Сиона“. *Цена је књижици 3 новчића*, а има 29 страна. Овако малену цену дадосмо књижици овој зато, да у што већем броју уђе у народ наш и да постане народном књижицом. Препору-

чујемо ју пречасном свештенству и поштованој господи учитељима нашим, јер је сходна и за даривање школској деци.

Сваку 11-ту дајемо као рабат растуривачима

Српска Манастирска Штампарија.

Нов учитељски лист. Давнашња жеља српског учитељства хоће ево да се испуни. У споразуму са великим бројем наших учитељских другова покрећено од нове године:

„ШКОЛСКИ ОДЈЕК“

лист, који ће наступати интересе школске и учитељске, расправљати педагошка и методичко-дидактичка питања, претресати васпитну страну у школи, породици и друштву. Уверени смо, да не треба доказивати, колико је потребан овакав лист. С пуним уверењем надамо се, да ће га учитељство у првом реду радосно поздравити и помоћи га топлим одзивом, јер одзив у претплати треба да буде верни тумач свију оних жеља, које су са разних страна изнијале, не само у ужим круговима учитељским, него и на учитељским зборовима и скупштинама. Тако исто с пуним уверењем обраћамо се нашем народу, који је од увек био велики пријатељ својих учитеља. Љубав народна не може ни овом приликом охладити, и с тога, „*Школски одјек*“ очекује, да ће га народ претплатом помоћи, тим пре, што ће „*Школски одјек*“ захватити целокупан живот наш у породици и друштву. Лист ће излазити сваких 10 дана на читавом табаку и стаје годишње 4 фор., а на четврт године 1 фор. Уредник је листу *Кузман Миловановић*, учитељ у Новом саду. Претплата се шиље: Администрацији „Школског Одјека“ у Новом Сад, најдаље до Божића, јер ће се лист послати само онима, који се претплате. Нови Сад, децембра 1896. Покретачи „Школског Одјека“: *Мита Борбећи, Бока Милић, Танасије Костић, Кузман Миловановић, Јован Марић, Ђорђе Михајловић*, српски народни учитељи.

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Саопштавамо, да смо спремили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну, а које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

наша је одобрена и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим всл. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

Она је уређена (редигована) као ниједна до сад по стручњацима на то познатима и надлежнима. *Стоји само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким корицама и на доброј хартији.* Кад се на ваше куће дајемо 25% рабата.

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено-школске општине, да нас потпомогну својим наруџбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које за школу нису.

ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ

НАМЕЊЕНЕ ОСОВИТО УЧЕЊУ

по

ЗАБАВИШТИМА И ОСНОВНИМ ШКОЛАМА

од

Ив. М. Поповића.

Цена књизи 20 новч. Рабат као и горе

ГЛАС ИЗ ЦРКВЕ

ПРОПОВИЈЕДИ

проте Јована Вучковића

проф. богослов. учитељскаго.

— Цена је књизи 1 круна. —

Српска Манастирска Штампарија.

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГА КАПЛАРА

из српско-бугарскога рата г. 1885.

написао

Бранислав Ђ. Шушић.

Садржај: Позив. Опроштај. Под шатором. Први плотун. Птичице Божје. Капетан Милић. Трубач. Бела застава. Пусто огњиште. На привиђењу. На разбојишту. Свети Арханђел Михаило. Ко је то? Петар Дабић. Дуња. Шинел. Број 23. Мој ђак. Спровод. На одсуству.

Ово је издање друго, али поправљено и многим новим причама допуњено. Цена је књизи 60 нов. и за поштарину 5 нов.

Молимо сваког, ко би желио у распродају узети ове приповетке, да нам се што пре јави. Рабат 25%.

Господу која желе један комад, ма које књиге наше издања, најбоље је да пошљу у напред новац за књигу и поштарину, јер слати једну књигу у паток само је излишан трошак а што га до сад многи учињаше себи.

Упозоријемо пречасно свештенство на књижицу нашег издања:

ИМЕНА БОЛЕСТИ

ШТО МОГУ СМРТ ДА НАНЕСУ.

Научни (латински) називи протумачени немачким, мађарским и српским језиком. *Саставио Др. Илија Огњановић.* Цена 25 новч.

Упозоријемо пречасно свештенство нарочито сада, јер добија — оно у Угарској од 1. окт. о. г. — мртвачке цедуље *само са мађарским називима* болести, те му је та књижица од сад од преке потребе.

Иста књижица ће добро доћи *свештенству* и *осталим вероисповести*, те молимо наше п. н. све-

штенство, да га даном му приликом упозори на ту *сваком свештенику добро дошлу књижицу*.

(**Исправак**). У званичном делу прошлога броја, у „Правилнику о предузму“, у 5 §, последња реч треба да је *одбити*, — а не одобрити.

(**Исправци.**) У 49 броју овога листа на стр. 811, први ступац, 4 ред од доле, у место Срце моје, треба Срце поје. У 50 броју, стр. 824, други ступац, 16 ред, од горе, у место: печат од мучења, треба: печат од мучања. У истом броју, стр. 825, други ступац, у прози 9 ред, у место: мучење, треба мучања; на истој страни, у стиху, 13 ред од горе, у место Помозими, треба Помози; на стр. 826 први ступац, 4 ред од горе, у место духовник, треба духовник; на истој страни, први ступац, 10 ред, у место страрац, треба старац; у истом ступцу, 25 ред, у место мене треба вена, а у другом ступцу, 13 ред од доле, у место Старог, треба Строгог. На страни 827, други ступац, 10 ред од доле, у место презва, треба призва.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

181 1—3

Овим се расписује стечај на упражњено место учитеља на српској четвороразредној мешовитој верозаконској сеоској школи у Сенти, која се издржава из „закладе блажене успомене Ђене Брановачког и супруге му Иде рођ. Вујић“.

Ово место сеоског учитеља сенћанског скопчано је у смислу опоруке и основног писма са годишњом платом од 500 фор. авр. и у новозиданим зградама са слободним из две собе, кујне, кућера, (шпајза) подрума и тавана састојећим се станом са шталом и шупом. Ове зграде налазе се на земљишту од два дистриктска ланца земље, од којих један део сачињава авлију, а од другог дела дужан је учитељ четврт ланца земље у смислу основног писма на воћарску и повртарску башту за обучавање школске деце употребити. —

Остатак од поменуте непокретности, — на коју заклада плаћа порезу — има право да ужива учитељ. —

Изабрани учитељ биће дужан у смислу постојећих народно автономних уредаба и законских определења вршење своје одрављати, осим тога школску децу у вероучаји и црквеном појању, а тако исто и у повторној школи обучавати, даље колико му према удаљености те школе околности допуштале буду, особито у пролеће и јесен, са школском децом кад и кад свецом и недељом цркву посећивати, тамо као и остали учитељи појати, односно појање црквено подпомагати и испомагати. —

Који жели ово место получити има исказати, да је Србин православне вере, и да одговара свима законом прописаним захтевима. Молбенице са дотичним школским и осталим сведочбама снабдевене имају се управити на местни школски одбор у течају од 6. недеља, почињући од првог увршћења овог стечаја у дотичним листовима. —

Из седнице месног школ. одбора срп. сенћанске правосл. црквене општине држане у Сенти 14. децембра 1896. год.

Ђ. Теодоровић
перовођа.

Милош Николић
председник школског одбора.

К. 611 ех 1896. 190 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњену парохију II. разреда у Српском Итебеју; интеркалара нема.

Молбенице ваља поднети подписаној епархијској конзисторији до 1. (13-) фебруара 1897. год.

Епархијска Конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на парохију I. разреда у Шкарама у протопрезвитерату вилишком.

Интеркалара нема.

Рок пријављања до 14. (26.) Јануара 1897.

Из седнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 28. Новембра 1896.

Михаил
епископ.

Број Ек. 286- ех 1896. 189 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на парохију I. разреда у Бјелопољу, протопрезвитерата кореничког.

Интеркалара нема.

Рок пријављања до конца Јануара 1897 по нов. кал.

Из седнице Епарх: Конзисторије држане у Плашком, 28. Новембра 1896.

Михаил
епископ.

Ad E. 1078. I. 155 ex 1896. 186 3—3

СТЕЧАЈ.

На упражњену парохију IV. разреда у *Новом Селу* расписује се стечај. Молитељи имају ваљано снабдевене и настављене молбе своје путем претпостављених својих власти до св. Саве поднети.

Интеркалара нема.

Из седнице епархијске конзисторије држане у *Вршцу* 7. (19.) октобра 1896.

Гаврил с. р.
Епископ.

ДРУГИ ОГЛАСИ.

ОСНОВАНА 1866. ТРГОВИНА ОСНОВАНА 1866.

ШПЕЦЕРАЈА-ДЕЛИКАТЕСА И ВИНА

Љ. СТЕФАНОВИЋА СИНА

У НОВОМ САДУ

ГЛАВНА УЛИЦА БР. 27. — ТЕЛЕФОН БР. 76.

Препоручује своје обилато снабдевено стовариште шећера, каве, пиринча, свећа, зејтина, бадема, грожђа, француска и мађарска коњака и шампањера, ликера у сваковрсном избору, прашке шунке, пресне и куване, фришких сардина, руса, ostsee-heringe, јегуља мариниранихи у сулцу, рака, форелни, ајвара, тунфиша, Rheinlachs, конзервираног бифтека и паприкаша, фришких маслина, малага грожђа и Princess-бадема, кандираног воћа у великом избору. Доброг руског теја и разна енглеског теј-бродa. Француске чоколаде и особито финих Салон-бонбона. Панчевачког пива у флашама, Märzen и königs — Баварског „Spaten“ пива у флашама. Разна десерт-вина: Malaga Sherry, Chablis Madeira, Medoc, Bordeaux, Lacrimae Christi, Volnay, Токајског, Lieb-frauenmilch, Nicrsteiner, бела талер-вина, старог и гарантирано чистог:

Ermellekér у бутељама по . . .	50	нов.
Magyaráder „ „ „ . . .	55	„
Neszmelyer-Tischwein у флашама по	58	„
Burgunder црно вино у бутељама по	60	„

Сунђера, разна Toilebe сапуна, глицерина, викса за паркетне, Bernsteinlack-фарбе у разним нијансама, за патосе, лака енглеског у сортама и т. д. 182 5—10

Послуга брза и тачна, цена јефтина.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 19—27 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Претплата му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске штампарије у Ср. Карловцима.

РЊТ/122 9 XI
УНИВ. БИБЛИОТЕКА
Бр. 75636

Српски Сион

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ

СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ГОДИНА VI.

1896.

ВЛАСНИК:

ЊЕГОВА СВЕТОСТ, СРПСКИ ПАТРИЈАРХ

Георгије Бранковић

УРЕДНИК:

ПРОТОЈЕРЕЈ Јован Јеремић

СРПСКА БИБЛИОТЕКА
БЕОГРАД

У КАРЛОВЦИМА
ШТАМПА СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ
1896.

САДРЖАЈ

Званични део.

Наредбе, окружнице отписи и записници.

Декрет и правилник, који је благоизволила Његова Светост, преузвишени господин Георгије Бранковић, архијепископ карловачки, митрополит и патријарх српски, издати у погледу установљавања и попуњавања службе ризничара (скевофилакса) при саборној цркви карловачкој храма св. отца Николаја Стр. 1.

Наредба Његова Високопреосвештенства, епископа бачког Германа Опачића, о укидању свију обичаја у епархији бачкој, који приликом венчања у цркви сверају на каково год плаћање и потражкивање од брачних парова. Стр. 3.

Устав за монашку школу спојену са интернатом за образовање манастирско-монашког свештенства у манастиру Хопову. Стр. 3.

Превишње одобрење избора протопрезвитера-пароха Јеремије Мађаревића за срп. прав. епископа будимског. Стр. 33.

Окружница свима окр. протопрезвитерима епархије бачке. Стр. 34.

Преглед наставнога плана за монашку школу у манастиру Хопову. Стр. 49.

Наредба св. архијерејског Синода у обзиру уређења односаја и односно старешинства између мирског и монашког свештенства. Стр. 65.

Дисциплинарна правила за питомце монашке школе у манастиру Хопову. Стр. 101.

Наредба кр. хрв. слав. далматинске земаљске владе, одела за унутрашње послове, од 9. (21.) августа 1894. бр. 40. 707 ех 1893., упућена на све кр. жупанијске области, прописана архид. административном одбору дописом кр. зем. владе, одела за богоштоље и наставу од 11. (23.) децембра 1895. бр. 12. 615. а црквеним општинама споменута наредбом архид. административног одбора од 17. (29.) јан. 1896. бр. А. О. 2075/ех 1896., у погледу присуствовања власника политичке области у црквено-општинским скупштинама при расподеси парохијала Стр. 117.

Високи отпис преузвишеног кр. угарског министра богочасти и јавне наставе у предмету превишњег именовања Гаврила Змејановића архимандрита и настојатеља манастира Крушедола за администратора вршачке епископије. Стр. 197.

Наредба кр. хрв. слав. далм. земаљске владе одела за богоштоље и наставу од 24. јануара 1896. број 4967 ех 1895., управљена на све кр. жупанијске области и градска поглаварства у Загребу, Вараждину, Осеку и Земуну, којом се одређује награђивање учитеља, оргуљаша и појаца. Стр. 245.

Наредба кр. хрв. слав. далм. земаљске владе, одела за богоштоље и наставу, од 8. априла 1896. бр. 4626, гледе уноса случајева порода и смрти, који се догоде концем године, у матице рођених (крштених) и преминулих. Стр 293.

Одлука српског православног народног Школског Савета у погледу поступка са децом назаренских родитеља у православној цркви крштеном, која српску вероисповедну школу похађају. Стр. 341.

Наставни план за науку о вери, прописан наредбом епархијске конзисторије у Плашком од 8. (20.) фебруара 1896. Бр. Е. К. 54 ех 1896. за наставу ваншколске деце, у недеље и празничне (као и светитељске) дане у години 1896. Стр. 405.

Превишње одобрење избора архимандрита крушедолског и администратора вршачке епископије Гаврила Змејановића за православног српског епископа вршачког. Стр. 421.

Окружница архидијецезалног административног одбора од 11. (23.) јула 1896. бр. Ad. A. O. 681/419. ех 1896. у погледу инвентарисања свију срп. прав. народно-црквених и манастирских добара. Стр. 487.

Наредба српског православног народног Школског Савета од 5. (17.) априла 1896. бр. ad Ш. С. 66/34 ех 1896 о начину гласања при избору учитеља. Стр. 507.

Наредба срп. прав. нар. цркв Саборског Одбора, упућена архидијецезалној и осталим епархијским конзисторијама, као и архидијецезалним и осталим епархијским административним одборима у предмету надлежности при установљењу рескриптуалне наплате парохијског свештенству. Ст. 595.

Наредба архидијецезалне конзисторије од 27. августа (8. септембра) 1896. г. бр. К. 587/443. ех 1896. у погледу душепопечитељског старања по јавним болницама за болнике православне вероиспо-

вести, издана свима окружним протопрезвитерима. Стр. 611.

Наредба архидијецезалног административног одбора од 26. августа (7. септембра) 1896. г. бр. А. О. 755 (500) ех 1896. у погледу подизања молби за потпоре из средстава имовне општине бивше петроварадинске пуковније, издана свима окружним протопрезвитерима. Стр. 612.

Наредба архидијецезалног административног одбора од 26. августа (7. септембра) 1896. г. бр. А. О. 753/499 ех 1896. у погледу вођења манастирских благајничких дневника и благајни те располагања са манастирским новцем, издана свима управама манастирским у Архидијецези. Стр. 612.

Наредба архидијецезалног административног одбора, од 26. августа (7. септембра) 1896., бр. А. О. 730/502. ех 1896., у погледу набаве двоједних каса по црквеним општинама, издана свима окружним протопрезвитерима у Архидијецези. Стр. 612.

Окружница архидијецезалне конзисторије од 19. новембра (1. децембра) 1896. бр. ad K. 802/557 ех 1896., у погледу женидбеног навештивања угарских припадника. Стр. 819.

Правилник о давању предујама код српског православног народно-црквеног Саборског Одбора као управитељства српских народно-црквених фондова и заклада у Карловцима. Стр. 835.

Именована, рукополагања, произведења, одликовања и остала саопштења Стр. 3, 17, 81, 261, 293, 341, 389, 437, 453, 488, 508, 627, 641, 707, 739, 771, 803, 819, 835.

Архипастирске посланице.

Божићна посланица Његова Високопреосвештенства Господина *Мирона Николића*, Епископа пакрачког. Стр. 8.

Божићна посланица Његова Високопреосвештенства Господина *Никанора Поповића*, Епископа темишварског. Стр. 17.

Божићна посланица Његова Високопреосвештенства Господина *Михаила Грујића*, Епископа горњокарловачког. Стр. 34.

Ускрсна посланица православног епископа далматинског и истријског *Никодима*. Стр. 293. и 309.

Божићна посланица Његове Светости, Господина патријарха српског *Георгија Бранковића*. Стр. 851.

Проповеди и беседе.

Утецај молитве. Беседа Еп. Берсје-а. По руском превео с француског П. Весин. Стр. 51, 109 и 122.

Говор Високопреосвештеног господина Јеремије Мађаревића држан дана 30. фебруара 1896. г. у карловачкој саборној цркви, приликом посвећења свога за Епископа будимског. Стр. 81.

Проповед у прву недељу великог поста. — Обрачун Хришћанина и православног Србина са Црквом. — Говорио у саборној цркви карловачкој прота Јован Вучковић. Стр. 137.

Проповед у другу недељу великог поста. — О узроцима назаренског отпадања од Цркве — Говорио у саборној цркви карловачкој прота Јован Вучковић. Стр. 152.

Проповед у трећу недељу великог поста. — Ради науке зар: ван из цркве! — Говорио у саборној цркви карловачкој прота Јован Вучковић. Стр. 171.

Проповед у четврту недељу великог поста. — Љубимо, љубимо, — али не слушамо! — Говорио у саборној цркви карловачкој прота Јован Вучковић. Стр. 185.

Проповед у пету недељу великог поста. — Нити љубе Цркву, нити маре за Њу. — Говорио у саборној цркви карловачкој прота Јован Вучковић. Стр. 204.

Ускрсна проповед Ђуре Страјића, свештеника сентомашког. Стр. 213.

Проповијед на великом повечерју у петак шесте седмице вел. поста, говорена слушаоцима богословије. — Богословска омладино, и ти обрачунај! — Говорио у саборној цркви карловачкој прота Јован Вучковић. Стр. 233.

Проповијед у шесту недељу великог поста. — Опасност је велика, а спас гдје је? — Говорио у саборној цркви карловачкој прота Јован Вучковић. Стр. 248.

Проповијед на велики Петак. — Искупитељ наш, на још и сада мученик! — Говорио у саборној цркви прота Јован Вучковић. Стр. 261.

Проповијед 9. јула 1889. Говорио у парохијалној цркви у Беловару прота Јован Вучковић. Стр. 277.

Проповијед на Преображење 1889. г. Говорио у парохијалној цркви у Бршљаници прота Јован Вучковић. Стр. 328.

Проповијед на Успеније пресв. Богородице, 1889. Говорио у филијалној цркви у Гудовцу прота Јован Вучковић. Стр. 344.

Проповијед на дан рођења пресвете Богородице, 1889. г. Говорио у филијалној цркви у Сриједској прота Јован Вучковић. Стр. 357.

Сврха живота. Проповјед Оца Августина од Монтефелтра. С талијанског превео Јован Узелац свештеник. Стр. 374 и 393.

О тајнама вјере. С талијанског превео Јован Узелац свештеник. Стр. 407.

Поука на дан св. апостола Петра и Павла. За што свет мрзи и гони проповеднике истине и правде Христове. Прерадио Григорије А. Николић свештеник. Стр. 424.

Говор, који је преосвећени г. Епископ Гаврило Змејановић говорио у карловачкој саборној цркви, приликом посвећења свога за епископа Вршачког дана 14. (26.) јула 1896. г. Стр. 489.

Беседа на Јеванђеље Матејево гл. VIII. ст. 5—14. По руским изворима израдио М. Попадић. Стр. 565. и 582.

Проповед на текст Мар. 9, 24. О сузама. Од Јов. Константиновића. Стр. 598 и 615.

Беседа при освећењу храма. С руског. Никола Поповић адм. парох. Стр. 678.

Проповед на „Скажи ми Гдн конечнїй мое и число дней моихъ кое есть... Од Милана Ј. Соларића. Стр. 725.

Бог и друштво. Бесједа Оца Августина од Монтефелтра. С талијанског превео Јован Ужелац. Стр. 759 и 776.

Говор. Говорио га при погребу епископа будимског Јеремије парох пештански протојереј Сима Костић. Стр. 790.

Проповед о молитви. Од Уредника. Стр. 792.

Беседа на Лук. гл. X. стр. 25—38. По руским изворима израдио Милан Попадић. Стр 805.

Бесједа. Говорио у Трнавцу јереј Данe Кнежевић. Стр. 822.

Расправе.

Основни принцип римског католицизма. Н. Бјељајев. С руског превео М. В. Ј. Стр. 53, 70, 106, 120, 140, 190, 215, 252, 264, 283, 300, 314, 348, 363, 375, 410, 422, 437, 453, 508, 532 и 645.

О св. Сави. В. Вујић проф 66 и 86

О учешћу световњака при избору епископа. С правно-историјског гледишта. Проф. М. Ј. Стр 133, 149, 167, 181 и 197.

Разночтенїе къ славянскихъ церковно-словѣнскихъ книгахъ. Јов. Живановић. Стр. 246, 313, 601 и 694.

Медитација о краткоћи живота човечјег. По Босцју израдио С. Аранички протопр. капелан у Земуну. Стр. 247.

Религија и наука. Слободно С. Аранички, протопр. капелан у Земуну. Стр. 297.

Две три о Старокатолицизму и његову односају према православљу. М. Ј. Стр. 389.

Царска Лавра у Србији. С руског превео јеромонах Сергије Пошић Стр. 442 и 355.

Две три о Старокатолицизму и његову односају ка Православљу. По руском М. В. Јов. Стр. 470, 491 и 510.

Један поглед на патриотизам у Христијанству. Приказао по разним изворима С. Аранички протопр. капелан. Стр. 563 и 579.

Оружје против данашњег духа времена. Слободно Михаило Ракић, парох доловски. Стр. 568 и 585.

Религија и народност, као основи васпитања. Написао Н. Макавејски. С руског превео М. Јов. Јовановић. Стр 596, 613, 631, 651 и 681.

Јосиф Хуберт Рајнкенс. Написао В. Керенски. С руског превео М. В. Ј. Стр. 618 и 633.

Кратки преглед најновијих писаних литургија. (По Катанеком и др.) Ј. Д. Стр. 644 и 659.

Кад је умро Ирод Велики? Написао Ј. И Зерешки. Стр. 675, 691, 707, 726 и 747

Наука вере и метод јој на дому и у школи. Написао П. Терзић. Стр. 755, 773 и 787.

О учењу њеронауке и појама младежи која је престала полазити школу — до женидбе, и како да се пста привуби к похађању св. богослужења, њеронауке и појама? Стр. 840 и 854.

Лепа књижевност.

Богојављење. Драг. Ј. Илић. Стр. 24.

Стефан. Драг. Ј. Илић. Стр. 55 и 71

„Талита кум!“ Драг. Ј. Илић. Стр. 124 и 142.

Васкресење. Драг. Ј. Илић. Стр. 208 и 239.

Последња ноћ Јудина. С руског превео Милоје. Стр. 527.

Јован Дамаскин. Извод из појене трофа А. К. Толстоја. Препевао поп-Лука Поповић парох пачевачки. Стр. 808 и 824.

Чланци.

Шта би нам ваљало радити на свештеничким исповедима. Р—в. Стр. 10 и 39.

Поводом представке будимског епархијског школског одбора. Од Уредника. Стр. 41.

Значајан наговештај. Од Уредника Стр. 75.

Одбрана изопачене истине. В. Миросављевић. Стр. 165.

„Wirtschaft“ у горњо-карловачкој дијецези. Од М. Стр. 302.

Послије сједнице архијерејског синода митрополије буковинско-далматинске. Неколико ријечи проте Јована Вучковића. Стр. 342.

„Балкан“, његово јединство и братинска слога. Од Уредника. Стр. 378.

У одбрану српских вероисповедних школа у Вршцу. 472 и 494.

У корист солидарности нашега свештенства. Од Уредника. Стр. 602.

Православље и Старокатолицизам. Од Уредника Стр. 628.

Назарепство напредује! Од Вл. Димитријевића Стр. 648 и 664.

Венчање италијанског краљевића са црногорском кнегињом, и — Katolički List. Од Уредника. Стр. 700.

Администратор српске православне парохије у Араду. Од □. Стр. 842 и 855.

Разни саставци.

Представка коју је епархијски школски одбор будимски подастро Његовој Светости преузвишеном господину патријарху Георгију и високославном срп. прав. нар. Школском Савету, а којом моли годишњу припомоћ од 4000 ф. ради одржавања 22 српске православне народне школе. Стр. 20.

Јеремија Маџаревић изабран епископ будимски. Стр. 38.

Карловци, 17. јануара. Од Уредника. Стр. 59.

Карловци. 24. јануара. Од Уредника. Стр. 77.

Посвећење епископа будимског Јеремије Маџаревића. Стр. 83

Реч на опелу † јереја Стевана Шимића, пароха Старо-Пазуваћког. Говорио Милан Попадић свештеник. Стр. 90.

Карловци, 31. јануара. Од Уредника. Стр. 93.

† Георгије Николајевић АК. и митрополит добробосански. Стр. 105.

Карловци 9. фебруара. Од Уредника. Стр. 111.

Без пчеле ни родити се ни умријети. Јов. Живановић. Стр. 118.

Писмо 358 најугледнијих чланова правосл. срп. парохије у Вршцу Његовом Високопреосвештенству госп. Епископу Никодиму Милашу, поводом гадног

и недостојног покушаја унијаћења Врличких православних Срба. Стр. 128.

Карловци, 23. фебруара. Од Уредника Стр. 146.

Школа и Црква. (На поучавања Макарија митрополита Московског). Превео П. Весин. Стр. 216.

Конференција Срба код угарског министра-председника. Стр. 217, 254, 269 и 285.

Карловци, 31. марта. Од Уредника. Стр. 221.

Размишљање на Благовести. Симеон Аранџић. Стр. 229.

Глас са запада, изазван „окружном патријарашком и синодалном посланицом пресветог апостолског и патријарашког престола у Цариграду. С руског превео М. Ј. Стр. 266.

Изјаве кр. угарског министра председника у угарском сабору о нашим автономним одношајима. Стр. 288.

Реферат јереја Саве Теодоровића о наставним плановима и вероучевним књигама, по којима се сада предаје православна веронаука у нижим и вишим гимназијама и реалкама Стр. 316, 335 и 349.

Церемонијал, по којем се на срп. прав. архијерејски синод изасланн краљевски повереник има дочекати. Стр. 318.

Отварање св. Синода, дочек и испраћање краљевског комесара. Стр. 325.

Мишљење са одношним предлозима о наставним плановима, по којима се сада предаје прав. вјероучења у нижим и вишим гимназијама односно реалкама. Поднесено синодалној анкети прота Јован Вучковић. Стр. 366.

Мишљење са одношним предлозима о вјероучевним књигама. Поднесено у синодалној анкети прота Јован Вучковић. Стр. 381.

Још две три о учешћу световњака при избору епископа. Од М. Ј. Стр. 397.

Повјереница, коју је свештенство протопрезвитерата личког опремило своме Епископу Дијецезану, високопреосвештеном г. Михаилу Грујићу са свога збора, држаног 16. маја о. г. у Грачацу. Стр. 413.

Записник сједнице збора прав. срп. свештенства протопрезвитерата Вилићког, држане у Оточцу дне 16. маја 1896. Стр. 427.

Испити у монашкој школи. Г. Л. Стр. 440.

Са запада. С руског М. В. Ј.

Гаврило Змејановић изабрани епископ вршачки. Стр. 469

Посвећење епископа вршачког Гаврила Змејановића. Стр. 495.

Програм за свечан дочек епископу вршачком г. Гаврилу Змејановићу. Стр 536.

Карактер вјере слијепца Јерихонског. С талијанског превео Јован Ужелац, свештеник. Стр. 547.

„Крај света". Максим Лудајић. Стр. 549.

Радња св. Синода буковинско-далматинске митрополије. „Гл." Стр. 550.

Свечан дочек високопреосвећеног епископа вршачког г. Гаврила Змејановића у Вршцу. Од —и— Стр. 570.

Обновљена црква пакрачка и освећење исте. Описао прота Јован Вучковић. Стр. 668, 684, 695, и 710.

Крсно име Његове Светости Патријарха Георгија. Од Уредника. Стр. 723.

Утрехтска Изјава. М. В. Ј. Стр. 724.

Освећење патријарашко-двораског храма у Карловцима и прослава крсног имена Патријарха српског Георгија. Од Уредника. Стр. 743.

Извештај петроградске комисије св. Синоду. С руског превео М. В. Ј. Стр. 762 и 779.

† Епископ Јеремија Мађаревић. Стр. 771.

Старокатолици о „Извештају петроградске комисије св. Синоду". Превео М. В. Ј. Стр. 803 и 820.

Једне Недјеље у грчкој и српској цркви трнћанској. Примједбе проте Јована Вучковића. Стр. 836.

Дописи.

Панчево. (Нови државни закони. Имена будуће Срнчади. Кретање људства. Црквене проповеди. Кортеш назарепски). Стр. 92. Из вуковарског протопрезвитерата Стр. 384. Из Будачког протопрезвитерата Стр. 444. Вршац. („Учесност" г. Емилијана Радића). Стр. 459. На Ђунтиру. Стр. 620. Дубраве, код Огулина. Стр. 749. Св. Андреја (Смрт и погреб блаженоупокојеног епископа будимског Јеремије) Стр. 794. У Крбави (Набор проте у Коренници). Стр. 795. Беркасово. Стр. 796.

Књижевне оцене и прикази.

Filioque. Одговор — Katoličkom Listu на чланак Filioque i pravoslavlje. Од С. М Веселиновића проф. богословије. Београд 1896. 16° са 37. стр. Од — р—. Стр. 428.

„Назарени." Роман, написао Јања Толић, прво издање, цена 2 круне. Нови Сад, 1896., стр. 235. Од Викентија Фрушкогорца. Стр. 715 и 728.

Белешке.

У 1. броју. Божићне архијерејске службе. Радња епархијских власти у Темишвару. † Петар Слијепчевић. Прилог фонду св. Саве.

У 2. броју. На нову годину. Представка будимског епархијског школ. одбора. Сједнице архиђијецезалних власти. Епархијски административни одбор у Темишвару. Да јој се бар насмејемо. Обесвећење храма бојџер и црквеног одјејанија. Ради св. Богојављења.

У 3. броју. Његова Светост, преузв. г. патријарх Георгије. Изабрани епископ будимски. На св. Богојављење у Новом Саду. Епархијски административни одбор у Темишвару. Митрополит рашко-призренски. За председника Српске Краљевске Академије. Жалосна унија у Врлици и Далмацији. Најновије одликовање. Покушај уније у Врлици. Двадесетогодишњица прве учитељске школе у Србији. Посао на реновирању катедралне цркве у Пакрацу.

У 4 броју. Св. Савска светковина у Темишвару. Његова Светост, преузвишени г. патријарх Георгије. Изабрани епископ будимски високодост. г. Јеремија Мађаревић. На дан св. Саве О избору рашко-призренског митрополита. Допуна извештаја. Опет нови покушај уније. „Хришћански Весник." † Јереј Стефан Шимић. † Петар Драгишић.

У 5. броју. Добротвор школе. Посвећење изабраног епископа будимског. Радња епарх. власти у Нов. Саду. Витешки Књаз Црне Горе Никола I. Проповедање. Прилог фонду „св. Саве“. „Фонд св. Саве“ имамо, а о „Школској Матици“ слушемо. Леп пример.

У 6. броју. Посета високопреосвештеног г. епископа Јеремије у богословији. Високопреосвештени епископ будимски Јеремија Маћаревић. Рашко-призренски митрополит Дионисије. Радња епарх. власти у Темишвару. Пожар у цркви. Суд руског протојереја о пјешцу у саборној карловачкој цркви. „Фонд св. Саве“ и „Матица Школска“. У гимназији карловачкој.

У 7. броју. Поводом смрти блажено-упок. митрополита Николајевића. Радња архидијецезалних епархијских власти. Радња епарх. власти у Нов. Саду. Прилог „фонду св. Саве.“ Саборски Одбор. Седнице архидијецезалних власти. Проповедање. Прелаз у православље. † Јереј Стеван Вишнаки.

У 8. броју. По наредби св. патријарха Георгија. Посмртна доброчинства Митрополита Николајевића. Радња архидијецезалних епархијских власти. Проповедање. Избор пароха. „Гласник далматинско-истријске епархије.“

У 9 броју. † Милош Димитријевић. Саборски Одбор. Катихетски испит. За православног архијепископа митрополита буковинског и далматинског. † Др. Бранко Стефановић.

У 10. броју. Саборски Одбор. Седница епархијске конзисторије темишварске. Прилог фонду св. Саве. Окружница васељенске патријаршије православноме свештенству и народу Рашко-Призренске јерархије. Рашко-Призренски Митрополит Дионисије. Др. Емилијан пл. Радић би у Србији. † Арсеније Божидар.

У 11. броју. Његова Светост, преузвишени г. патријарх Георгије. Анкета. Седница епархијског административног одбора у Темишвару. Седнице архидијецезалних епархијских власти. Прилози за градњу цркве св. Саве на Врачару.

У 12. броју. Радња архидијецезалних епархијских власти. Радња епарх. власти у Нов. Саду. Прелаз у православље. За пароха у Митровици. Његова Светост Патријарх Георгије. Конференција.

У 13. броју. Богослужење. Одликовање. Одликовања. Високопреосвештени Епископ Никодим Милаш. Управа српске православ. епархије и конзисторије сарајевске. За архимандрита скопљанске митрополије. Школски Савет. Архидијецезални епархијски школски одбор. Радња епархијских власти у Нов. Саду. Храм св. Саве на Врачару. Проповедање. † Катарина Бранковић.

У 14. броју. Анкета. Проповедање. Ускршњи радосни глас из Врлике. Србин уметник и Немци. Последњи Шакабенда.

У 15. броју. Нови оделни предстојник. Радња архидијецезалних епархијских власти. Патронат Монашке Школе. За администратора будимског протопрезвитерата. Стечајни испит. Анкета. Да поравна пут. Интерконфесионални конгрес. † Емилијан Бајић.

У 16. броју. Његово царско Височанство, надвојвода Леополд Салватор. Радња архидијецезалних епархијских власти. Школски Савет. Митрополитски Црквени Савет. Јереј Михајло Мишић парох бечки. Седнице архидијецезалних епархијских власти. Архидијецеза карловачка. У славу св. Православља.

У 17. броју. Његова Светост преузв. г. патријарх Георгије. Високопреосвештени г. Епископ бачки Герман Опачић. Радња епарх. власти у Нов. Саду. Избор чланова патроната. За администратора парохије у Краљевци. Древно свето Писмо.

У 18. броју. Радња архидијецезалних епархијских власти. Радња епарх. власти у Н. Саду. Прегледање манастира. Српска православна црквена општина у Загребу. За администратора парохије у Краљевци. Вештак невач г Жарко Савић. Градња богословског семинара у Карловцима.

У 19. броју. Св. Архијерејски Синод. Радња црквених епарх. власти. Сликар вештак г. Урош Предић. Шематизам православне епархије далматинске и истријске. Српска православна богословско-учитељска школа у Призрену. † Јереј Петар Ђурић. † Протосинђел Никодим Лемајић.

У 20. броју. † Надвојвода Карло Људевит. Његова Светост, преузвишени господин патријарх Георгије. Високопреосвештени Епископ. Писмене радње за испит зрелости. За привременог управитеља манастира Фенека. † Јереј Ђорђе Бранковић. † Александер Рајковић. † Фридрих Дитес. Награђена композиција.

У 21. броју. Пређашња захвала. Његова Светост, преузвишени г. патријарх Георгије. Високопреосвештени г. епископ бачки Герман Опачић. Високопреосвештени епископ далматинско-истријски г. Никодим Милаш. Двадесетпетогодишњица. Тридесетогодишњица. Стечајни испит. Архидијецезална Конзисторија. Храм цркве у Будиму. Велики добротвор српске просвете. Српска православна црквена општина Бечка. Пензије свештеничких удовица и помоћ свештеничкој сирочади. Испити на срп. правосл. богосл. училишту у Ср. Карловцима. † Павле Жегић.

У 22. броју. При примању угарске делегације. Добротворка карловачке гимназије. Радња епарх. власти у Нов. Саду. Гимназијска беседа у Карловцима. Извештај друштва за потпомагање сиромашних а вредних Срба слушача у кр. свеучилишту Фрање Јосифа I. у Загребу. Дотација православног парохијског свештенства у Далмацији. Православље у Финландији. † Јереј Константин Давидовић.

У 23. броју. Његова Светост св. патријарх Георгије. Пређашња одликовања. Радња епарх. власти у Новом Саду. „Глас из цркве“. † Јереј Милан Радаичевић. Британско и иностранo библијско друштво.

У 24. броју. Његова Светост, св. патријарх Георгије. Канонична посета. Саборски Одбор. Митрополит призренски Дионисије. Испит зрелости. Стечајни испит. За протопрезвитерског капелана новосадског. Избор учитеља. Српска добротворка Драгиња Стаиојла Петровића.

У 25. броју. Његова Светост, св. патријарх Георгије. Радња архидијецезалних епархијских власти у

Ср. Карловцима. Г. Васа Вујић. Са богословије. Са срп. православне гимназије карловачке. Испит зрелости на срп. вел. гимназији новосадској. Србин католик, добротвор православља. Нов изналазак Николе Тесле. Православна српска црква у Лесковцу на Плитвичким Језерима. „Лига борбе са атеизмом.“

У 26. броју. Посвећење. Саборски Одбор. Седнице архидијецезалних епархијских власти. Радња архид. епарх. власти у Карловцима. Радња епарх. власти у Н. Саду Српска занатлијска читаоница у Вршцу.

У 27. броју. Посвећење. Саборски Одбор. Окружница. † Ђорђе Јеврић. Г Архимандрит Иларион С. Весић. Предаја у православље.

У 28. броју. Архијерејска служба. Његова Светост, св. патријарх Георгије. Посвећење. Предаја управе манастирске. Радња епархијских власти у управе манастирске. Радња епархијских власти у Темишвару. За градњу храма св. Саве на Врачару.

У 29. броју. Његова Светост св. патријарх Георгије. Радња архидијецезалних епархијских власти. Радња епархијских власти у Темишвару. Радња епарх. власти у Н. Саду. Преосвештени г. епископ будимски Јеремија Маћаревић. Велики добротвор српски. † Јереј Јован Блидовић. Нова енциклика пане Лава XIII. Извештај о срп. вел. гимназији у Н. Саду.

У 30. броју. Преосвећени г. епископ горњокарловачки Михаило. Преосвећени г. епископ будимски Јеремија Маћаревић. Преосвећени г. епископ Гаврило Змејановић. Народни добротвор. Попољност за кандидате богословије и богослове из епархија: пакрачке и горњо-карловачке. Школски Савет. Архидијецезална Конзисторија. Радња епарх. власти у Н. Саду. Архимандрит Венијамин. Београдска богословија. Беседа с играном у корист фонда св. Саве. Мало на назаренства. Исправак вести. Православно мисионарско друштво. Безвјерје се свети. Извештај о срп. вишој дечој школи у Панчеву.

У 31. броју. Радња епарх. власти у Н. Саду. Српски учитељски конвикт Српски православни женски манастир. Мала катанасија у комуналним школама. Педесет година свештеничке службе. Вагон-црква на Сибирској пруги.

У 32. броју. Радња архидијецезалних епархијских власти у Ср. Карловцима. Одликовање. Архимандрит Илариов Весић. Књижевни одбор „Матице Српске“. Српске школе у Турској. Поводом напине најновије енциклике.

У 33. броју. На дан св. Преображења. Његово Високопреосвештенство Епископ Вршачки Господин Гаврило Змејановић. Саборски Одбор. Радња епарх. власти у Н Саду. Г Стеван Лазић. За управитеља срп. правосл. велике гимназије у Карловцима. Пчеларски курс и г. Јован Живановић. К питању старокатолицизма. Одговор на напину енциклику. Капела у еписк. двору. Нова црква у Сиљеу. Српске учитељске школе у Сомбору. Парох. свештенство и — општински прирез.

У 34. броју. Његово Величанство. За конзисторијалног бележника епархије вршачке. Избор пароха у Старој Пазови. Г. протосинђел Виктор. Школски Савет. Освећење Пакрачке катедрале. Реформаторски покрет у горњој Италији. У Црној Гори. Из личког протопрезвитерата.

У 35. броју. Школски Савет. Саборски Одбор. Прилог за цркву у Лесковцу на Плитвичким Језерима. Православље и агликанство. Одликован уредник. † Септимир Бранко Јовановић. † Прота Данков Доброта. За катихету.

У 36. броју. Његова Светост, преузвишени господин патријарх Георгије. Високопреосвештени епископ вршачки Гаврило Змејановић. Архидијецезалне епархијске власти. Г. Стеван Лазић. Избор пароха. Удружење свештеничко. Општа, који нале кандила.

У 37. броју. Високопреосвештени г. епископ бачки Герман Опачић. Високопреосвештени епископ вршачки Гаврило Змејановић. Патронат монашке школе у манастиру Хопову. За протопрезвитерског капелана у Земуну. Скупштина „Матице Српске.“ Избор Текелијаних питомаца. У гимназији задарској.

У 38. броју. Радња архидијецезалних епархијских власти. Радња епарх. власти у Н. Саду. Назаренство у Баваништу. Рукополагање. Г. Радивој Врховац. У православно српско богословско училиште у Карловцима. У српску велику гимназију карловачку. † Мита Долга.

У 39. броју. Његова Светост, преузв. г. патријарх Георгије. Рукополагања. За ректора Велике Школе у Београду. † Протојереј Александар Николић. Француска омладина против алкохолизма. Језуита и римска црква. Поступак са молбама, које се подносе Његову Величанству.

У 40. броју. Преношени имен-дан. Његова Светост преузвишени г. патријарх Георгије. Канцеларапараграф. Произведење. Г. Самуило Маширевић. Прилог фонду св. Саве.

У 41. броју. Високопреосвештени г. епископ пакрачки Мирон Николић. Архидијецезалне епархијске власти. Школски Савет. Саборски Одбор За катихету. После Баваништа — Мокрин. Слика „Себоба Срба.“ Матица Српска

У 42. броју. Школски Савет. Назаренство у Мокрину. Јеврем А. Илић. † Епископ Мојсије. Црква св. Николе у Бару. Похара у манастиру Раваници.

У 43. броју. Епарх. школски одбор бачки. Избор пароха у Осеку. Црквене општине. Матица Српска. Православље у Америци. Грчка богословска школа на острву Халки код Цариграда. † Едуард Јајт Бенсон. Загребачки „Katolički List“.

У 44 броју. Седамдесетгодишњица митрополита Михаила. Саборски Одбор. † Јустин Ковьовић. Радња архидијецезалних епархијских власти. Радња епархијских власти у Вршцу. Стечајни испит. Нови Светитељ у руској цркви. Епархијски Мисионар. Правила православне цркве. Нов лист. Српски Сион.

У 45. броју. Митрополит Сарајевски. Саборски Одбор. Архимандриту Нићифору Дучићу. Нови атински митрополит. Нови кентерберијски архиепископ. Казанска Духовна Академија. Парохијал у горњокарловачкој дијецези. Крштење назаренке. За градњу цркве св. Савске на Врачару.

У 46. броју. Молебствије за здравицу и краљицу. Митрополитски Црквени Савет. Седнице архидијецезалних епархијских власти. Радња епархијских власти у Н. Саду. Г. Петар Убавкић. Најстарија православна Црква. Досад непознат светитељ. Наредба васељенског патријарха. Хоће да купе наше Рим. Здравница дра Полита. Таблица критичних дана у г. 1867.

У 47. броју. Његова Светост, преузвишени господин патријарх српски Георгије. Са погреба будимског епископа Јеремија Мађаревића. Нови сарајевски митрополит. Посета краља српског Александра код римског папе. Радња епархијских власти епархије темишварске. Освећење цркве. Прорачун српске новосадске гимназије. Одбор за помоћ пострадалима од поплаве.

У 48 броју. Високопречасни г. протосинђел Лукијан Богдановић. Радња епархијских власти у у Н. Саду. Анкета за састав вероучевних књига за основне школе. Скопљански митрополит Методије. 80-годишња прослава. Четрдесетодишњица учитељског рада. Миросављево јеванђеље. Невоља и у Црној Гори. Друштво Св. Јована Милостивог.

У 49. броју. Радња архидијецезалних епархијских власти. Инсталација. Високопреосвештени господин митрополит добро-босански Никола Мандић. Нови митрополит у Скопљу. Манастир Милешево. „Своја Срба.“ Исправак.

У 50. броју. Високопреосвештени господин епископ пакрачки Мирон. Школски Савет. Радња епархијских власти у Вршцу. Архидијецезални епархијски школски одбор. † Протојереј Георгије Михајловић. † Јереј Павле Новаковић. † Јерођакон Др. Симеон Мајсторовић. — Јован Ђурић. †Михаил З ец. Српска православна црквена општина у Сарајеву. Стечајни испит. За поплавом пострадале у Босни.

У 51. броју. Његова Светост, патријарх српски Георгије Бранковић. Високопреосвештени г. епископ Мирон Николић. Високопреосвештени г. епископ Михаило Грујић. Високопречасни г. архимандрит Платон Телечки. Митрополитски Црквени Савет. Саборски Одбор. Архидијецезалне епархијске власти. Избор митрополита у Букурешту. † Кузман Мунчић. Нова композиција. Духовни концерат

У 52. броју. Високопреосвештени г. епископ пакрачки Мирон. Митрополитски Црквени Савет. Саборски Одбор. Уредник „Весника Српске Цркве“. Српским композиторима у пажњу.

Прилози на фонд „св. Саве“ 15, 48, 62, 79, 98, 162, 163, 225, 226, 260, 275, 291, 321, 322, 387, 518, 720, 737, 783 и 801.

Обавести 15, 31, 63, 243, 370, 555 и 656.

Одговори уредништва 114, 162, 178, 260, 417, 607 и 863.

Одговори администрације 178, 291, 321, 519, 591, 656, 689, 705, 768, 832 и 863.

Читуља 62, 671 и 783.

Распоред свечаности приликом освећења обновљеног светотровичког храма у Пакрацу. Стр. 523.

Искази скупљених прилога. Приход од беседе приређене на Митров дан 1895. у Ср. Карловцима. Стр. 15 и 31. Јавни рачун о беседи српске будимпештанске акад. омладине. 355 и 370. Искази добровољних прилога за градњу српско-православне капеле у Слуњу 402, 410, 448. 463.

Исправци. 500 и 865.

Књижевне вести и позив на претплату 15, 31, 48, 62, 63, 179, 194, 225, 226, 244, 291, 322, 323, 355, 387, 401, 417, 433, 448, 464, 480, 500, 517, 537, 556, 591, 607, 624, 641, 655, 689, 720, 737, 752, 769, 784, 800, 816, 848, 863 и 864.

Изјаве и јавне захвале. 113, 114, 130, 147, 163, 243, 275, 276, 339, 417, 555, 574, 607, 608, 832, 849, 855.

Расиис награда. 14.

За поплављенике у Србији и Црној Гори. Стр. 816, 832 и 863.